Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΜΑΡΚΟΥ
ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
ΤΩΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ
ΒΙΒΛΙΑ ιβ'.

MARCI
ANTONINI
IMPERATORIS
de rebus ſuis, *ſive* de eis qæ ad ſe *pertinere cenſebat*,
Libri XII,

Locis haud paucis repurgati, ſuppleti, reſtituti:

Verſione inſuper *Latinâ* novâ; *Lectionibus* item *variis*, *Locisq; parallelis*, ad marginem adjectis;
Ac *Commentario perpetuo*, explicati atqe illuſtrati;

Studio operâqe
THOMÆ GATAKERI
LONDINATIS.

CANTABRIGIÆ:
Excudebat *Thomas Buck*, celeberrimæ Academiæ Typographus.
Anno Dom. MDCLII.
Veneunt ibidem per Antonium Nicolſon, *Bibliopolam.*

Viris eruditione pariter ac pietate præstantissimis amicisq; sibi conjunctissimis,

In Academia

CANTABRIGIENSI

ad Sacrosanctæ Theologiæ Doctoratûs gradum evectis;

D. ANTONIO TUCKNEY,

Coll. Emmanuelis,

D. JOANNI ARROWSMITH,

Coll. S. Joannis,

D. THOMÆ HILL,

Coll. S. Trinitatis,

Præfectis;

Operis hujus edendi Avtoribus & Promotoribus præcipuis;

In animi benevoli gratiq; testimonium, ac monumentum,

Id ipsum, qicqid est, jure merito inscribit dedicatqe

THOMAS GATAKERUS,

In Academia eadem Collegii qondam *Joannensis* alumnus, *Sidnejensis* Socius.

PRÆLOQIUM,

In qo de Disciplina Stoica, cum Sectis aliis, Peripatetica & Academica Vetere, Epicurea verò præcipuè collata; déqe eorum, qi hanc secuti sunt, qæ supersunt, Senecæ, Epicteti, Marci nostri cumprimis, scriptis disseritur: Operisqe hujus totius ratio atqe institutum exponitur.

Stoicam Disciplinam, præ cæteris Philosophorum priscorum Sectis ad dogma Christianum proximè accessisse, è nostris qi censuerint, non desunt. Et Josephus qidem Judæus, ubi *vitæ suæ* rationem denarrat, de *Pharisæorum*, qam apud suos αἵρεσιν ἀκριβεστάτην fuisse [a] Pavlus pronunciat, qámqe horum uterqe, & Josephus & Pavlus, aliqando sectatus fuerat; [b] ἡ Φαρισαίων, inqit, αἵρεσις τοῖς πλησίος ἔχει τῇ παρ' Ἕλλησι Στωϊκῇ λεγομένῃ. *Pharisæorum Secta ei est affinis, qæ Græcis Stoica nuncupatur.* Hieronymus verò noster verbis planè disertis; [c] *Stoici*, inqit, *nostro dogmati in pleriscqe concordant.* Et in multis qidem convenire, ambigi non potest, si qis instituti utriusqe τοῦ καλοῦ regulas legésqe secum invicem contulerit: in pluribus etiam, opinor, qàm Secta alia ulla; qum nulla, credo, comperta sit, qæ pietatis ac virtutis studium exercitiúmqe avt pluris faciat, avt altiùs evehat, avt fortiùs spiret, avt acriùs urgeat, avt penitiùs inculcet, avt enixiùs provehat.

[a] Pavl. apud Lucam, *Act.* 26. 5.

[b] Joseph. in *Vita sua, de Bello Judaic.* libris *subjuncta.*

[c] *In Esaiam Comment. cap.* 11.

Hoc qo clariùs elucescat, de Sectis eminentioribus qibusdam cum ista collatis videbitur. Atq; hîc mitto Pythagoræ, [d] mysticam an magicam dixerim, disciplinam, cujus rudera duntaxat & λείψανα disjecta jam supersunt. *Avreum* enim *carmen*, qod hujus nomine prostat, ejusdem esse notæ censent eruditi cum Phocylidæ *Monitorio*; suppositititium utrumqe. Sed nec in ullo numero habendam existimem, avt Cynicorum affectatam illuviem, fœdáqe in propatulo etiam perpetrata [e] χειροεργίαις; (qos [f] *à Stoicis tunicâ tantùm distare*, havd ritè pronunciâsse videtur Satyricus

[d] Videatur *Pythagoræ Vita*, apud Laert. l. 8. & ab Iamblico conscripta, *cap.* 13, 14. 23, 24. netnon *Iamblichi vita*, apud Evnap. in *Vit. Sophist.*

[e] De qo videri poterit, nî pudor prohibeat, Dio Prus. *orat.* 6. in *Diogen.* sive, *de Tyran.* & Laert. *l.* 6. in *Diogen.* qo loco vim vocabuli nec assecutum Ambros. Camald. Interpretem, non est mirum, qum H. Stephanus præterierit.

[f] Juvenal. *Sat.* 13.

ricus, qum illi [g] obſcœnitates iſtiuſmodi, ſordéſque etiam, [h] tanqam à natura humana alienas, ſint averſati:) avt Academiæ etiam Novæ ἀκαταληψίαν, qæ cùm ſenſibus tam externis qàm & internis fidem omnem detrahat, [i] mentísque pariter atqe corporis oculos penitus revellat, hominem nec rationis particeps eſſe animal patitur.

Ad illos accedo, qi Philoſophiam nobis excultiorem dederunt, Scholásqe freqentiores, ampliores, illuſtriores habuerunt. Ex his ſunt, qi è Platonis Gymnaſio prodiêre, *Academici Veteres*, & Peripatetici: qos, qia [k] *nominibus* ſolis *locísque* (cùm *Academiam* alteri, *Lycæum* alteri tenerent) à ſe invicem *diviſi*, *rebus* interim *conveniebant*, unà junxiſſe, compendio dabitur. Inter iſtos cumprimis emicuit Ariſtoteles. Is in ſcientiis diſciplinísque omne genus tradendis, *Logicâ*, *Rhetoricâ*, *Poëticâ*, *Politicâ*, *Oeconomicâ*, *Ethicâ*, *Phyſiologiâ* [l], ad [m] miraculum uſqe tantum præſtitit, ut plus illi hac in parte totus eruditionis humanioris circulus debeat, [n] qàm priſcorum, non dico uni alteri alicui, ſed eis, qorum ſaltem ad ætatem hanc ſcripta perennârunt, etiam univerſis. Nam qòd * *Platonem* hujus Magiſtrum, familiáeqe illius utriuſqe parentem, *excipere* ſolent, qi huic alioqi primas deferunt; havd advertiſſe ſatis videntur, Platonem non tam in diſciplinis tradendis, qàm in ſui temporis [o] Sophiſtis, ſub perſona Socratis, defricandis, ludendis, traducendis, refellendis, horum phaleris detrahendis, fucis detergendis, tricis exolvendis, operam maxima ex parte collocâſſe. Unde natum, ut in *Dialogis* pleriſqe, per anfractuoſas diſceptationum ambages, artificio ſingulari ſibi invicem implicatas & innexas, in immenſum ferme protractâ diſſertationis ſerie, veri certíqe ſitiens lector, niſi qòd dictionis amœnitate, inventionis varietate, ſtructuráeq; elegantiâ, qæ feſſum interim reficiant, dum delinitur detinetur, logis longis ac lacinioſis penè delaſſatus, cùm [p] qod pro certo ſtatuatur nihil occurrat, in qo pedem figat, nec jam animi pendens, opinatione dubitationéqe omni depoſitâ, firmus

[g] Proinde Zeno αἰδήμων ἀφῆς τὴν ἀνατολὴν ἀναιρεῖν, à Cratete defecit. Laert. *l.* 7.

[h] Τὸ καθαίρειν πάντως ἐν τῇ φύσει τὰ ἀνθρώπου φεύγειν καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ ἄλλου, καὶ τέτῳ ἥδιον ζῶον χαίρειν. Epictet. *diſſert.* l. 4. & per totum *cap.* 11. qod his verbis clavditur, Πᾶσα ἐντροπὴ ἀπό τινος ἀνθρωπικῆς γίνεται· αὕτη δ' ἐγγύς ὅτι τὸ μὴ ἀνθρωπικὴ εἶναι. *Naturâ homo mundum & elegans animal eſt.* Senec. *epiſt.* 92.

[i] Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 2. *c.* 20. & Senec. *ad Lucil. ep.* 88.

[k] Cicer. *Academ. l.* 1.

[l] *Muſicam, Mathematicam, Medicam* non adjicio, qia periſſe videntur, qæ de his ſcripſiſſe diſcimus ex Laërtii laterculo: ſed nec Metaphyſicam, qia nomen priſcis illis ignotum; aliúdqe planè ſonat τὰ μετὰ τὰ φυσικά.

[m] *Talem eſſe unum hominem miraculoſum eſt potiùs, qàm humanum.* Averroës in *Proœm. Phyſic.*

[n] *Ariſtoteles meo judicio in Philoſophia prope ſingularis.* Cicer. *Academ. l.* 4.

* *Ariſtoteles, excepto Platone, Philoſophorum princeps.* Cicer. *de finib. lib.* 1. *Ariſtot. longè omnibus (Platonem ſemper excipio) præſtans ingenio & diligentiâ.* Idem *Tuſculan. lib.* 1.

[o] *Sophiſtas à Platone intelligimus luſos à Socrate.* Cicer. *de finib. lib.* 2.

[p] *Platonis in libris nihil affirmatur; & dum in utramqe partem multa diſſeruntur, de omnibus qæritur, nihil certi dicitur.* Cicer. Academ. *lib.* 1.

firmus consistat, ac securus acquiescat, vix avt nè vix qidem tandem deprehendere qeat.

Aristotelem itaqe seligemus, qi in eis, qæ ad mores formandos, vitæqe rationem ritè instituendam pertinent, (de his enim jam agimus) reliqorum nomine sententiam ferat. Is post Platonem, cum agmine utroqe dicto, in tres classes *Bona* dispescit universa, *animi*, *corporis*, & qæ *extra horum utrumqe* consistunt, vitæ hujus adminicula. Qamvis avtem *animi bona præstantissima* esse censeat, & *per se* maximè esse *expetenda* concedat; tanti tamen posteriora duo ista facit, tantúmqe [q] ad sortem beatam constituendam momenti viriúmqe eis tribúit, ut [r] virum virtute licèt universâ instructum, sed alteris illis orbatum ac destitutum, *beatorum* numero eximat, præsertim [s] si in adversa graviora, calamitatésqe insigniores inciderit; ista siqidem, ubi incursaverint, *beatitudinem*, qanqam [t] *mutata hanc facilem*, [u] *intercidere* tamen, *abrumpere* & *corrumpere* prorsus.

At Stoici, adeò nihil hanc in partem efficaciæ corporeis externísq; istis permittebant, ut præ animi illis nec in *bonorum malorúmve* censu collocanda censerent; sed pro rebus *mediis* prorsus haberent, qæ in neutram partem momenti multum conferrent: cùm [a] *nihil bonum* statuerent, *nisi qod pium, justum, humanum, honestum esset; nihil malum, nisi qod impium, injustum, inhumanum, inhonestum* existeret. Proinde *miserum* esse *insipientem, iniqum, improbum, impium* qemqe, qantumcunqe, qæ aliis habentur, *bonis, corporeis externisqe instructum suffultúmqe vitam exegerit*; [b] *beatum* contrà *bonum piúmqe* qemlibet, qantumcunq; *malis*, qæ cæteris reputantur, *obsitum divexatúmqe avum transegerit*. Hunc denique solùm *sapere*, verè *liberum* esse, *sui compotem, rerum earum, cujus sub tutela curâq; cùm perpetim agat,*

q Τῶν εὐδαιμονίαν ἐν πολλῶν ἀγαθῶν αὐτῇ τιθῶ. Aristot. *Ethic. Magn. l. 1. c. 2.* Προσδεῖται γὰρ ὁ εὐδαίμων τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, καὶ τῆς τύχης. Idem *Ethic. Eudem. l. 6. c. 13. Multi & magni Philosophi hæc ultima bonorum juncta faciunt; ut Aristoteles, qi virtutis usum cum vitæ perfectæ prosperitate conjunxit.* Cic. *de fin. l. 2.*

r Ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν οὐκ εὐδαίμονα εἶναι. Arist. *Eth. Mag. l. 2. c. 8.* Οὐ μακάριός γε, ἂν περιπεσῇ τύχῃ φαύλῃ. Arist. *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* Οἷς προσχρῆσθαι καὶ τοῖς δυτυχίαις μεγάλαις ἀλλὰ μὴ πολλὰ εὐδαίμονα. Φάσκοντας δὲ ἢ ἀρετὴν, ἢ ἀρετὴν μόνον. Idem *Magn. l. 6. c. 13.* s Οὐκ εὐμετάβολος. t Θλίβει καὶ λυμαίνεται τὸ μακάριον. Ibid. Idem *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* u Τῶν ἐντὸς, τὰ μὲν ἀγαθὰ εἶναι· τὰ δὲ καλῶς· τὰ δὲ ἀμφότερα. ἀγαθὰ μὲν τὰς ἀρετὰς καλὰ δὲ τὰ ἐναντία· ἀμφότερα δὲ, ἃ μήτε ὠφελεῖ, μήτε βλάπτει, οἷον ζωὴ, ὑγίεια, ἡδονὴ, κάλλος, ἰσχὺς, πλοῦτος, δόξα, εὐγλωττία. Laert. *l. 7. v. Zenon.* Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν, διὰ τὴν βεβαίαν οὐσίαν. Clemens Alex. *strom. l. 5.* Mox post nonnulla ejusdem notæ interjecta, ταῦτα συλλήβδην, οἱ Στωϊκοί. *Unum bonum est, qod honestum est: cætera falsa & adulterina bona sunt.* Sen. *Epist. 71. Nihil est bonum nisi qod honestum est.* Idem *Epist. 120.* Sed & Ambros. noster, idem *Scripturam asserere, Offic. l. 2. c. 3. Media, sive indifferentia vocamus, qæ nec bona, nec mala, morbum, dolorem, sevpertatem, exilium, mortem.* Sen. *ep. 82.* b *Virtus ad vitam beatam per se ipsa satis est.* [Hæc prædito] *adjice cæcitatem, debilitatem, dolores continuos & graves, non sit miser, Quem tam multa malarum miserum vitam non transferunt, nec ex beata qidem educunt.* Sen. *epist. 91.*

solùm

solùm posse [c] *securum malique omnis metu immunem* degere, utpote [d] *cui mali nihil aut viventi aut morienti obtingere permissurus is sit*, [e] *cui ipse regendum se totum permiserit: nec posse itaque fieri, ut vel sorte beatâ unqam excidat, vel in calamitates ullas ejusmodi incidat, qæ beatitudinem incidendo miserum faciant.* Et hæc quidem fuêre Stoicorum dogmata, in qibus qatenus tam Peripateticos, qàm & Academicos veteres transcendebant, eò ad regulam populo Christiano præscriptam illis utrisque propiùs utique accesserunt.

Etiamsi avtem concedere neqeam, qod post [f] Antiochum [g] Cicero, post Ciceronem [h] Augustinus, ab istis illos *vocabulis* tantùm *discrepantes rebus* interim *convenisse*, cùm hoc apud [i] Ciceronem Cato nervosè ac luculenter satìs refellere videatur; nolim tamen diffiteri, qod Orator celeberrimus ille, [k] *honestum* saltem *inter hos certamen* fuisse, cùm *omnis* esset *de Virtutis dignitate contentio*; hoc tantùm interesset, qòd partes *primas* alteri, alteri *totas* integrásqe *Virtuti* concederent. Cæterùm Epicuri hortulos cum Zenonis porticu, *Voluptatis* Magistros cum *Virtutis* patronis, molles cum rigidis, discinctos & dissolutos cum altè cinctis, arctè strictis committi & in certamen descendere, [l] indignissimum planè videtur, & à ratione omni alienum non immeritò habeatur. Nec defuere tamen istud qi tentarent: ídqe, qod mirum magìs minúsqe ferendum, ex eis etiam, qi Stoicis nomen dederant, horum saltem in classe locum ambiebant. Sed qid in hunc sensum proferatur, avdiamus, ab eo qi Stoicus ipse haberi volebat.

[m] *Non est*, inqit, *qòd putes magnum, in qo dissidemus.* Exiguum scilicet spatiolum interjectum fuerat, qod utrosqe à se invicem dispesceret, cùm *Virtuti* illi *totum* deferrent, *Voluptatem* isti pro *bono* vel *summo*, vel *solo* etiam haberent.

Sed, [n] *Qam*, inqit, *virtuti legem dicimus, ille dicit voluptati.* At Stoici *Virtuti legem non dicunt, à virtutis norma legem accipiunt* ipsi. Nec si eadem suis qæ & illi in nonnullis præcipiunt,

[c] Διὰ τί γὰρ φοβηθήσεταί τι τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα συγγένειαν ἱκανὴν παρέχει ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας, καὶ ἀταραχήτους, καὶ ἀδοκήτους ἀφ' ὅτου· τὸ δὲ τὸν θεὸν ἔχειν πατέρα καὶ κηδεμόνα, οὐχ ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων; Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9.

[d] Ἐν τούτῳ διανοεῖσθαι δεῖ ἀληθῆ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι, οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα. Socrat. apud Plat. in *Apol. Pro certissimo habeatur, qod dicturus sum. Nec cuiqam bono qicqam mali evenire potest, nec vivo nec mortuo, nec unqam res eorum à Deo negligentur.* Cic. ex Plat.. *Tusc. l.* 1. & Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ecqid hæc, qàm qæ Solomon Parœm. 1. 33. & Pavlus Rom. 8. 28. [e] Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος· Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος. Cleanthes. ἐπὶ παντὸς ἐυκτίτου ταύτα. Epictet. *enchir. c.* 52. *diss. l.* 3. *c.* 22. *Duc me parens, celsiq; dominator poli, Qcunqe placuit: nulla parendi mora est; Assum impiger.* Sen. *epist.* 107. [f] Cicer. *de Deor. nat. lib.* 1. [g] Cicer. *de finib. lib.* 4. [h] Avgust. *de Civit. Dei. lib.* 9. *c.* 4. [i] Cic. *de fin. lib.* 3. [k] Cicer. ibid. *lib.* 2. [l] χαλεπὸν, ἐλευθέρῃ γυναικὶ πρὸς πόρνῃ μάχη. *dura res, Matronæ cum meretrice contestatio.* Menand. apud Cyril. *adversus Julian. lib.* 7. [m] Senec. *de Vit. beat. c.* 13. [n] Senec. *ibid.*

ideo

ideò non longè à se invicem divisi existunt. Ecqis *Medicum* à *Philosopho* non distare multùm dixerit? Eadem tamen suis in victu vitáqe communi præcipiunt isti, præscribunt illi. Medicorum principem & parentem avdiamus. [o] Πόνοι, inqit, σῖτα, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια· πάντα μέτρια. *Labores, esca, potiones, somni, venerea; moderata sunto omnia.* Ecqid aliud Philosophus, sive Stoicus, sive Epicureus etiam, sive alius qilibet? sed aliis planè rationibus, & diversis prorsus, singuli. [p] *Finem* aiunt, *dare appellationem, & in re ethica formæ rationem habere.* Istic ergò verè usurpatur, qod diverbio vulgari dicitur,

[q] Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα.

Fines Mysorum sunt Phrygúmqe dissiti.

nec secus [r] *Medici & Philosophi, Epicurei & Stoici* fines sunt divisi. Medicus siqidem valetudini prospicit, nè in morbum mutet; Epicureus voluptati, nè in dolorem vertat; Stoicus virtuti, nè à tramite istius vel tantillum declinando, in vitium protinus proruatur. Toto deniqe, qod ajunt, cœlo á se invicem sunt dissiti, qorum alteri *Virtutem*, tanqam Reginam legitimam, Principem justam, cui cætera concedant omnia, in fastigio summo collocant; *Voluptatem* huic vix in famulitium etiam admittunt, *qæ vel ad pedes* subserviat, vel à tergo subseqatur; alteri *Virtuti* de Principatu dejectæ *Voluptatem* substituunt, [s] cui in solio regali sedenti, ancillulæ instar, astet illa, hoc duntaxat officium suum ducens, Dominam in avrem admonere, caveat, ne qid perficiat, à qo dolor aliqis oriatur.

Sed, [t] *sancta*, inqit, & *recta præcipit Epicurus*; imò *rigida* & *tristia, fortia* etiam, *si propiùs accesseris.*

Et propiùs igitur accedamus, qò penitius & accuratiùs introspiciamus. idqe eò lubentiùs, qia [u] multos monet Orator hac offuciâ allectos Epicureas partes seqi, qia *recta & honesta* ipsum plurimùm facere putant.

Sancta ergò scilicet præcipit is, cui [x] *numen rerum humanarum curam nullam planè gerit.* cui [y] πρᾶγμα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. [z] *negotii qicqam Deus nec ipse habet, nec alteri exhibet.* qod impii illi olim fœcibus suis immersi infixíqe Judæi, [a] *Deus nec beneficio nec maleficio qenqam est affecturus*; [b] *nec propitius èsse, nec irasci tuiqam potest.* qi deniqe, uti gloriantur assectlæ ipsius, [c] *pri-*

• Hippocrat. *epidem. l. 6. sect. 6. § 5.* & ex Hipp. Galen. *Hortat. c. 6.*

[p] Οὐσίᾳ δὲ ἕκαστον τὸ τέλος. Aristot. *Ethic. l. 3. c. 7.*

[q] Strabo *geogr. l. 12.*

[r] Χωρὶς τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν, ὥσπερ τῶν Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα. Plut. *de valetud. præcept.* qod idem de *Vatibus* & *Philosophis* usurpavit Damascius in *Vit. Isidori*, à Svida adductus, qem ex Photio alibi restitutum damus.

[s] Videatur Cleanthis pictura apud Cicer. *de fin. lib. 2.*

[t] Senec. *ubi suprà epist. 33.* & alibi.

[u] Cic. *de fin. l. 1.*

[x] *Semota à rebus nostris, sejunctáq; longè; Nec bene pro meritis capitur, nege tangitur irâ.* Lucret. *l. 1.*

[y] Senec. Ἀποκολοκυνθ. τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον, ὅτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, ὅτε ἄλλῳ παρέχει· ὥστε ὅτε ὀργαῖς, ὅτε χάρισι συνέχεται. Epicur. apud Laert. *lib. 10.*

[z] Cicer. *de nat. Deor. lib. 1.*

[a] Zeph. 1. 12.

[b] Cicer. *in Pison.*

[c] Lucret. *de rer. nat. lib. 1.*

mus adversus numen cæleste oculos attollere est avsus, [d] omnêmque funditus (qantùm in ipso fuerat) religionem sustulit.

Recta verò ab eis qænam, avt qorsum qis expectet? qi [e] amicitiam, fidem, justitiam, virtutem ullam, nisi [f] proprii vel emolumenti, vel oblectamenti intuitu, nec colant, nec colendam censeant; (cùm [g] nihil horum per se bonum, suíque caussâ expetendum existiment;) qi [h] honestum ipsum inanem sine re subjecta sonum, nec tam solidum, qàm splendidum nomen pronunciant; qin [i] nec flagitio, facinore, scelere ullo, qod voluptatem conciliet, lucellúmve pariat, propter se abstinendum statuunt, (cùm [k] hujusmodi nihil ex se malum reputent) nisi supplicii, [l] damni, mali alicujus insecuturi metu coërceantur; nec à numine hoc (à qo iram vindictámve ob istiusmodi qicqam, vel expectare, vel formidare vanitatis & superstitionis nomine, non damnant tantùm, verùm etiam deridenț) sed [m] ab hominum conscientia, qi ab iniqa & scelesta perpetrantibus pœnas exigere, ac vindictam sumere; sive pro avtoritate publica, sive pro viribus privatis valent; hos avtem [n] latendi fiducia nulla possit unqam haberi.

Sed pergamus, & *rigida* ac *tristia* ista Epicurea videamus, ut [o] *imperitorum scil. errore sublato*, ex horum patrono intelligamus, *ea qæ voluptuaria, delicata, mollis habetur disciplina, qàm gravis, qàm continens, qàm severa sit.* [p] Epicurus ergò ipse τοὺ ἀκολάστους καὶ ἀσώτους castigat & damnat, qi *voluptatis specie objectâ allecti, præsentium deliciarum blanditiis deliniti, cupiditatéqe enormi corrupti & occæcati, luxuriis ac libidinibus constringendos se temerè tradunt, nec qid porrò eventurum sit, qos morbos, qos dolores excepturi sint, provident.*

Verùm qo fundamento istos reprehendat, extrema hæc satis liqidò produnt. [q] *Luxuriam* utiqe *severus* iste, *per se, avt propter se reprehendendam non putat:* siqidem [r] *Voluptas omnis*, inqit, *bonum est:* (ità nec ex turpissima re ulla perceptam excludit) Et, [s] *si ea*,

[d] Cicer. *de nat. Deor. l.* 1.
[e] *Qia hæc benevolentiâ conciliant, & qod aptissimum est ad qietè vivendum, caritatem.* Torqat. apud Cic. *de fin. l.* 1.
[f] *Qia tutiorem vitam, & voluptatem efficiunt pleniorem.* Idem *ibid.*
[g] Nè justitiam qidem rectè qis dixerit per seipsam optabilem; sed qia jucunditatem afferat. Idem *ib.* τὰς ἀρετὰς διὰ τὴν ἡδονὴν αἱρετὰς, ἃ δ' αὐτάς. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10.
[h] *Nihil justum esse naturâ, & crimina vitanda esse, qia metus vitari non possit.* Sen. *ep.* 97
[i] Torq. *ubi sup.*
[k] *Nihil tam turpe, qod hominum conscientiâ remotâ non facturus videatur.* Cic. *de fin. lib.* 2. Vide Sen. *sup.*
[l] ἡ ἀδικία οὐ καθ' ἑαυτὴν κακόν· ἀλλ' ἐν τῇ ὑποψίαν φόβου, εἰ μὴ λήσει ὑπὲρ τῆς τοιούτων ἐφεκτικὸς τις ἔσεσθαι. Epicur. apud Laërt.
[m] *Plus* hinc *in ipsa injuria detrimenti est, qàm in eis rebus emolumenti, qæ injuriâ patiuntur.* Torqat. *ubi sup.*
[n] ἐὰν ἔστι δ' ἀλάθεια τι ποιοῦντα πιστεύειν ὅτι λήσει, κἂν μυριάκις λάθῃ· μέχρι γὰρ ἀδηλον εἰ μὴ λήσει. Epicur. apud Laërt. *Eleganter Epicurus, Potest nocenti contingere ut lateat, latendi fides non potest.* Sen. *epist.* 97.
[o] *Tuta scelera esse possunt, secura non possunt.* Senec. ipse *ibid.*
[p] Torqat. apud Cicer. *de finib. l.* 1.
[q] Torqat. *ibid.*
[r] Torqat. idem *ibid.* & Cicer. *de finib. lib.* 2.
[s] Πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10.
[t] Epicur. in κυρίαις δόξαις Cicerone interprete, *de fin. lib.* 2. Βι τὰ ποιητικὰ αὐτῆς ἀεὶ τοῦ ἀσώτους ἡδονῶν ἄλυε τοῦ φόβους τῆς διανοίας, τούς τε περὶ μετεώρων καὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνος, ὅτι τε τὸ πέρας αὐτῆς ἐπιθυμιῶν εὐπόριστον, καὶ ἂν πάνυ ὀχληρὰ ὅτι μεμελαίνηται αὐτοῖς, πανταχόθεν ἐμπλεκομένοις αὐτῆς ἡδονῶν, καὶ ὑδαμόθεν μήτε τὸ ἀλγεῖν, μήτε τὸ λυπεῖσθαι ἔχουσιν, ὅσῳ ὄζει τὸ κακόν. Laërt. *lib.* 10.

inqit,

inqit, *qæ ſunt luxurioſis efficientia voluptatum, liberarent eos Deorum & mortis & doloris metu, docerentqe, qi eſſent fines cupiditatum, nihil eſſet eorum qod reprehenderem, cùm undiqe complerentur voluptatibus, nec haberent ulla ex parte aut dolens aut ægrum, aut malum.* Ità nec luxurioſos ob eam cauſam reprehendit, qia luxuriosè vivant; probat potiùs ac collavdat, qia voluptatibus omni ex parte complentur; modò cætera caveant, qorum primum qidem & præcipuum eſt, ut omnem numinis è mentibus metum excutiant. Qâ ergò ratione caſtigat aſotos iſtos damnátqe Epicurus? qia utiqe [t] *Voluptates*, qas immodicè ſectantur iſti, *Voluptatem* ipſam *multis modis conturbant & corrumpunt*, dum iſtis procurandis & proſeqendis, [u] *in morbos graves, in damna, in dedecora incurrunt, ſæpe etiam legum judiciorúmqe pœnis obligantur.* Hæc ſcil. *rigida*, hæc *ſevera*, hæc *triſtia* ſunt, qæ ſuis præcipit Epicurus. Voluptatibus vel fœdiſſimis, vel obſcœniſſimis indulgeant, totóſqe ſe dedant, concedit; caveant duntaxat, nè uſu an abuſu immodico, vel morbum contrahant, vel facultates profundant, vel infamiam attrahant, vel legibus indicta in ſe arceſſant ſupplicia.

Sed temperantes, ſobrii, bonæqe frugis fuiſſe referuntur, ex eis, qi *Voluptatis* tamen *patroni* ac *magiſtri extitêre*, eámqe pro *bono ſummo* habuerunt. [x] Gloriatur utiq; Epicurus ipſe, *aſſe non toto ſe paſci; Metrodorum, qi nondum tantùm profecerit, toto.* [y] *diffluere ſe corpuſculi voluptate profitetur, aqâ & pane veſcentem, epulâſqe ſumptu magno comparatas deſpicere ac deſpuere:* [z] *aqam & polentam ſi habuerit, Jovi ipſi de felicitate controverſiam facturum:* [a] *ſummam enim iſta voluptatem exhibere, ubi indigentiâ affectus ea qis ſumſerit,* [b] *nec minorem voluptatem ex victu tenuiſſimo, & contemtiſsimis eſcis & potionibus percipi, qàm ex rebus ad epulandum exqiſitiſsimis, ubi qicqid dolorem creat, eis ſublatum fuerit.*

Et Evdoxo qidem, qi Epicuro prior, de *Voluptate* huic gemina tenuiſſe & tradidiſſe videtur, [c] *temperantiæ & ſobrietatis in victu inſignioris teſtimonium perhibet Ariſtoteles luculentum. qâ etiam* [d] *vitæ ratione fidem dogmati ſuo eſt ampliorem conſecutus; utpote qi* [e] *non affectu vitioſo, aut partium ſtudio, ſed judicio incorrupto*

[t] Τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς ποιητικὰ πολλαπλασίους ἀπεργάζεται τὰς ἀλγηδόνας τῶν ἡδονῶν. Epicur. *ibid.*

[u] Torq. apud Cicer. *de finib. lib.* 1. Senec. *epiſt.* 18.

[x] Βρυάζω τῇ σαρκὶ τὸ σωμάτιον ἡδέϊ, ὑδατὶ καὶ ἄρτῳ χρώμενος, καὶ παρεγκλίνω τῶν ἐπὶ πολυτελείας ἡδονάων. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[y] Ἐλαίῳ ἔχειν καὶ τοῦ Διὸς ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἀγωνιζέσθαι, μάζαν ἔχειν καὶ ὕδωρ. Idem apud eundem, ſed vitiatus, & ſic reſtituendus. qam vocem ἀσιτίαν notat. Clem. Alex. *ſtrom. l.* 1. ac ampliùs intendit & extendit Seneca *Epiſt.* 110. *Faciamus*, inqit, *oro te, etiamſi iſta defuerint.* Et ipſe *Epiſt.* 25. *Intra hæc qiſqis deſideriorum ſuum clauſit, cum ipſo Jove de felicitate contendat.*

[z] Καὶ μάζα καὶ ὕδωρ τίνι ἀκεστότατον ἡδονὴν, ἐπειδὰν ἐνδέων τις αὐτὰ προσενέγκηται. Epicur. *ibid.*

[a] Idem apud Ciceron. *de finib. lib.* 2. Οἱ λιτοὶ χυλοὶ ἴσην πολυτελεῖ διαίτῃ τὴν ἡδονὴν ἀφιέρωσιν, ἐπὰν ἅπαν τὸ ἀλγοῦν ἐξαιρεθῇ. apud Laërt. *lib.* 10.

[b] Διαφερόντως ἁδύκει σώφρων εἶναι. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 1.

[c] Ἐπιτεύοντο δὲ λόγοι, διὰ τὴν τοῦ ἤθους ἀρετήν. Ibid.

[d] οὐχ ὡς φιλοσοφῆς ἡδονῆς.

[f] *& veritatis vi victus* [g] *de principatu pro voluptate ſententiam tuliſſet.* de Epicuro verò ambigi non immeritò poteſt; qem Timocrates narrat, non *aſſem nec totum*, ſed [h] *minam* integram *in victum diurnum qotidie impendere ſolitum*, ídqe [i] ipſum alibi de ſe eſſe profeſſum. Aliud itaqe fuiſſe videtur, qod ex uſu communi, aliud qod per exercitium peculiare factitabat. [k] *Certos* utiqe *habebat dies, qibus malignè famem extingveret, viſurus an aliqid deeſſet ex plena & conſummata voluptate, vel qantum deeſſet, & an dignum qod qis magno labore penſaret.* ſive, qibus tanqam [l] *ad palum exerceretur, nè imparatum fortuna deprehenderet,* & [m] *ut contra injurias fortunæ inter ejuſdem beneficia firmaretur.* Hoc per intervalla feciſſe videtur, qod Evdoxus forſan jugiter. Victum avtem tenuem ſimplicémqe, qa de cavſſa lavtiori ac multiplici, perpetim uſurpatæ præſertim, præferendam exiſtimet, rationes ab ipſo proditas habemus. Et primo qidem loco, [n] *non ob luxum ipſum avt intemperantiam*, [o] qam *nec propter ſe fugiendam*, utì [p] *nec temperantiam propter ſe expetendam*, definiat; ſed *ob moleſtias graves, qæ indè provenire poſſint.* Qia nimirum ex largiore ac lavtiore victu jugiter habito, ingentes in re familiari excitantur tempeſtates, qibus, dum epulandi modus nullus adhibetur, facultates funditus exhavriuntur, & *patrimonia* integra, qaſi [q] *pilæ in modum convoluta*, [r] *ovi ſorbilis inſtar*, ità penitus *deglutiuntur*, ut rerum omnium egeſtas ſumma protinus conſeqatur. Sed nec in re familiari tantummodo tam gravia iſthinc emergunt, ſed & in corpore ipſo, [s] qod eſt illis *boni maliqe omnis*, qia *voluptatis & doloris*, utì mox videbitur, *ſedes præcipua.* [t] *Conſequntur enim*, inqit, *magni dolores eos, qi voluptatem ratione ſeqi neſciunt*: dum [u] *qæ deſiderantibus alimenta erant, onera fiunt plenis*; [x] *multóſqe morbos multa faciunt fercula*; & [y] *miſerabilior ex cruditatibus qàm ex fame enaſcitur maties*; eæ deniqe crapulam ebrietatémqe ſequntur [z] *capitis vertigines*, oculorum ſuffuſiones, *cerebri æſtuantis verminationes*, artuum reſolutiones, corporis totius affectus moleſtiſſimi, [a] qos ſi vel præſentiſcerent homines, vel prævíſos haberent,

[f] ἕνεκεν ἡδονῆς καὶ ἀληθείας. *Ibid.*
[g] πυνθανόμενος, πόσα δεῖ τὸν σοφὸν τῇ ἡδονῇ. *Ibid. lib.* 1. 5. 12.
[h] Μνᾶν ἀναλίσκειν ἡμερησίαν εἰς τὸν τρόπον. Laërt. *lib.* 10.
[i] In *epiſt. ad Leontium meretriculam, & ad diſciplinæ ſuæ obſervantes Mitylenæos philoſophos.*
[k] Senec. *epiſt.* 18. ex Epicuri *ad Polyænum epiſt.*
[l] Idem *ibid.*
[m] *Ibid.*
[n] δι' αὐτὰς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐταῖς δυσχερῆ. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
[o] Torqat apud Cicer. *de finib. lib.* 1.
[p] Idem *ibid.*
[q] Σφαῖραν ἀπείργασε τὴν παχύτητα οὖσαν, ἣ πάντα ἀπαλὰ κατεμάσησατο. Alexis *Chiâ*, apud Athen. *lib.* 4.
[r] ὥσπερ ὄρνιθος ῥοφῶν, ὅτου σωθείη, καξεκίκκυσε.
[s] Videantur, qæ apud Cicer. ex Epicuro *de finib. lib.* 2. pavlò pòſt exhibentur.
[t] Torqat apud Cicer. ex Epicuri ſententia, *de finib. lib.* 1.
[u] Senec. *epiſt.* 95.
[x] Idem *ibid.*
[y] *Ibid.*
[z] *Ibid.*
[a] Εἰ τῶν μεθύσκεσθαι φεύγειν τὸ κεφαλαῖον Παρεγένετ' ἡμῖν, οὐδ' ἂν ὄφις δύνον ποτε Περσίστο πλεῖον τῆ μετρίᾳ· νῦν δ' τὸν πιωείαν ἃ φερόδοκῶντες τῆς μέθης ἔξειν, φεύγειν τὸν ἀκρατῆ πίνομεν. Alexis *Phryge.* Et in eandem mentem Clearchus *Corinth.* Εἰ τοῖς μεθυσκομένοις ἁπάσης ἡμέρας, Ἀλγεῖν σωθέαινε τὸν κεφαλὸν φεὸ τῆ πεῖν τὸν ἄκρατον, οὐκ ἂν οὐδεὶς ἔπινεν ἂν· νῦν δ' φεύτερόν γε τῆ πόνε τὸν ἡδονὴν περλαμβάνοντες ὑστερῶμεν τάγαθῶ. Habet utrumqe Athenæus in *Dipnoſophiſtis*, hoc *lib.* 1. illud *lib.* 15.

haberent, negat ille apud Comicum Græcum, futurum, ut luxui vinolentiæque, avt toties, avt tantopere indulgerent. Adhæc prospectum hac ratione volebant, cùm ipse, tum & ipsius asseclæ, *ut* [b] *cùm in ipsa securitate animus ad difficilia se præparâsset, nunquam expavescerent, quod sæpiùs experti, priùs didicerant, minúsq; molestè id perferrent, si necessitas incideret, cui antè assveverant.* Porrò ut experiundo addiscerent, [c] *quàm exiguum natura satisfaciat, quantúmque ex istis voluptatis percipi possit,* [d] *ubi indigentiâ affectus quis sumserit ea.* Deniq; ut [e] *ex victu lautiore voluptas plenior* accresceret, cùm [f] *voluptates usus rarior commendare* atque [g] *intendere sit natus*, frequentior avtem, & continuus magis multò sensum contrà obtundere atque hebetare consveverit. ac proinde assiduam escæ delicatioris usurpationem [h] *sumtûs quàm oblectamenti amplius habere* pronunciant. [i] Acriores utique ad res placitas intermissas revertimur: esuique [k] *lenocinium* est *antecedens* esuries, ut liberationis *muneri metus.* [l] *Cibi* itaque *condimentum famem*, Socrates dicebat, *potionis sitim.* quemadmodum avtem ille [m] *ad cœnam vespertinam famem se obsonare* ajebat *ambulando*: Epicurus itidem [n] *ad epulas* insecuturas *appetitum vehementiorem*, [o] *famem* malignius *extingvendo, avcupabatur*, qò amplior ex lætitiis haberetur *voluptas.* Cæterùm ad virtutem veram, kvidémqe justam nihil habet momenti, qicqid non honesti causâ, sed vel lubentiæ ampliori conciliandæ, vel molestiæ majori amoliendæ suscipitur.

Ità *rigida, severa, tristia* vitemus, *fortia* videamus. *Fortis*, inqit, est Epicurus, & *fortia* loquitur: [p] *fortis, licèt manuleatus; fortis, sed sholâ indutus.* Ecqs te fortis? Qs non prudenter tantum, sed & fortiter agit. Etiamsi enim [q] *Voluptatem omnem in se bonum, dolorem omnem in se malum* censeat; [r] *bono* tamen *quandóque tanquam malo utitur, & malo vicissim tanquam bono*, prout expedire *vel non expedire visum fuerit.* [s] *siquidem & voluptatibus quibusdam quandóque se abstinet, ob molestias, quas admissæ essent paritura*; [t] *& labores dolorésque graviores etiam ac diuturnos nonnunquam sponte lubénsque sustinet, qò voluptatem inde amplioren deinceps consequatur.* ([x] *istius* enim

[b] Sen. *epist.* 18. ὡς ἐν τύχῃ ἀρίστως παρασκευάζει. Epicur. apud Laert. *lib.* 10.

[c] Epicur. apud Senec. & Laert. *ibid.*

[d] Epicur. apud Stob. *sup.*

[e] Torqat. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.

[f] Juven. *sat.* 11.

[g] Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα τέρπει. Democrit. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[h] ὑπερβάλλουσα γὰρ τέρψις μὴ ἐν ἐνέσει, πλυτήσεται δ'. Alexis *Amante.* sive, Ἀπαπάνω, ἀφίσεσιν, ἡδονὴ δ' ἐπὶ πᾶσιν. Idem *Mentiente* Athen. *l.* 10.

[i] *Acriores sunt morsus intermissæ libertatis, quàm retentæ.* Cic. *Offic. l.* 2.

[k] Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 11.

[l] Cicer. *de finib. lib.* 2.

[m] Cicer. *Tusc. l.* 5. Λαμβάνειν τὰς ἡδονὰς πρὸς τὸ δεῖπνον. Laert. *lib.* 2.

[n] Τοῖς πλυτηδείοις ἐν διαλείμμασιν ἀφεστερχομένοις κρεῖττον ἡμᾶς διατίθησι. Epicur. apud Laert. [o] Sen. *epist.* 18. [p] Idem *epist.* 83. & *de Vit. beat. c.* 13. [q] Πᾶσα ἡδονὴ διὰ τὴν φύσιν ἐχὴν οἰκείαν, ἀγαθόν· καὶ οὐ πᾶσα ἡδονὴ αἱρετή· ἀλλ' ὑπερβαίνει πολλὰς ἡδονὰς, ὅταν πλείονον ἡμῖν ἡδονὴ παρασκευάσῃ τὸ ὑπομένειν πολλὰς λύπας. Epicur. apud Laërt. *l.* 10. [r] Χρώμεθα τὴν ἡδονὴν κατὰ τινας καιροὺς ὡς ἀγαθὸν, τὴν δ' ἀπαλγησίαν ὡς ἀγαθόν. *Ibid.* [s] Τῶν συμμετρήσει καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων βλέψεται τὰ πάντα πεποιήκασι. [t] Ἐστι γὰρ ὅτε πολλὰς ἡδονὰς ὑπερβαίνομεν, ὅταν πλεῖον ἡμῖν τὸ δυσχερὲς ἐκ τούτων ἕπηται. Καὶ πολλὰς ἀλγηδόνας ἡδονῶν κρείττους νομίζομεν, ἐπειδὰν μείζων ἡμῖν ἡδονὴ παρακολουθῇ, πολὺν χρόνον ὑπομείναντας τὰς ἀλγηδόνας. Idem. *ibid.* [x] Τέτο γὰρ ἄπαιδα φράσομεν. *Ibid.*

conſeqenda gratiâ univerſa & patrare & perpeti diſertè profitetur) qod non prudentis duntaxat, ſed & fortis eſt.

Verùm non eſt illico *fortis* pronunciandus, qicunqe aſperi avt adverſi qicqam ſubire ſuſtinuerit. Alioqi *fortes amantes* cum [a] Naſone prædicemus, vel *amentes* etiam; qorum illi libidinis œſtro perciti, nihil non laborioſum ſuſtinent ultronei; illi per mentis errorem arrepti abreptíqe, in nihil non periculi plenum [b] citra formidinem ullam proruunt. *Fortis* fuerit [c] Mutium agens maleficus, qi *tunicâ præſente moleſtâ*, in focum ardentem manum ultrò immittit. *Fortes* fuerint, qi [d] *vitæ tædio, qam vitæ genere inqietam ſibi fecerint ipſi, ad mortem confugiunt*; adverſus qos [e] Epicurus ipſe pronunciat: *fortiùs* facturi, cenſente Epigrammatario, ſi [f] refugerit ille, [g] ſuſtinerent iſti. *Fortes* contrà, qi [h] vitæ cupidine nimiâ, cruciatûs & tormenti nihil ſubire ac perpeti recuſent, [i] non tam qò *vitam ulteriùs protollant*, qàm *qò mortem diutiùs protrahant*. *Fortis* fuerit Mœcenas, [k] *mollitie* infamis, ſi carmen illud horridum ex vero animi ſenſu emiſit;

[l] *Debilem facito manu,*
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum;
Lubricos quate dentes.
Vita ſi ſupereſt, bene eſt:
Hanc mihi, vel acutam
Subde, ſuſtineo, crucem.

[m] *ſuffigas*, inqit, *licet, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtictum, dum differat id, qod eſt in malis optimum, ſupplicii finem.* *Fortis* demum fuerit, qicunqe dura pertulerit, qò vel naturæ neceſſitatibus urgentibus ſatisdet, vel affectui vitioſo alicui gratum faciat. [n] *Cauſſa*, ajunt, *non pœna, martyrem facit.* nec fortem arguunt perpeſſiones ipſæ, ſed perpetiendi rationes. Ille duntaxat *fortis* jure cenſetur, [o] qi *honeſti cauſſâ* iſtiuſmodi ſtrenuè pertulerit. Nunqam avtem *honeſti cauſſâ* qicqam perpeti ſuſtinuerit, cui *honeſtum* ipſum, voluptate ſemotâ, vel pro nihilo, vel pro re nihili habetur, utpote qod [p] *umbram neſcio qam* meram reputat, cui ſolidi nihil ſubſit;

[a] *Amor lib. 1. elcg. 9.*

[b] *Mente lapſi, mortem non metuunt.* Senec. *epiſt. 36.*

[c] *In matutina nuper ſpectatus arena Mutius, impoſuit qi ſua membra focis, Si patiens fortiſque tibi durúſque videtur, Abſteritana pectora plebs habes.* Martial. *lib. 10. ep. 25.*

[d] Senec. *ep. 24.*

[e] Idem *ibid.*

[f] *Nam cùm dicatur, tunicâ præſente moleſtâ*, Ure manum, *plus eſt dicere*, Non facio. Martial. *ubi ſup.*

[g] *Rebus in angustis facile eſt contemnere vitam: Fortiter ille facit, qi miſer eſſe poteſt.* Idem *lib. 11. ep. 57.*

[h] *Optat ultima malorum, & qa pati graviſſimum eſt, vitæ longioris mercede.* Senec. *epiſt. 101.*

[i] Θάνατον, ἢ βίον μαχόμενον πιεῖν. Plut. de ſer. num. vindict. *Qid hujus vivere eſt? dim mori.* Senec. *epiſt. 101.* [k] *Apparet mollem fuiſſe, non mitem.* Sen. *epiſt. 114.* cujus de eodem videri poteſt cenſura, cùm *ibi*, tum & *epiſt. 19.* & *epiſt. 92.* [l] Apud Sen *epiſt. 101.* [m] Senec. *ibid.* [n] Avguſt. *in Pſal. 34.* & *epiſt. 167.* [o] Καλῶ ἄνευ ὁ ἀνδρεῖος ἐστιν ἢ φρόνιμος τὸ κατὰ τὴν ἀνδρείαν. Ariſtot. *ethic. l. 3. c. 7.* [p] Torqat. apud Cicer. *de fin. lib. 1.*

qíqe

qíqe [a] *fortitudinem ex rei natura nullam* esse existimat, nisi qòd *utilitatis ratione dura tolerantur.*

Sed *fortia* tamen Epicurus loqitur, extántqe hujus revera qædam vaniloqæ magìs qàm magnanimæ voces. *Sapientẽ* utiq; suum affirmat, [b] *etiamsi torqeatur beatum fore*; imò, [c] *si in Phalaridis tauro peruratur, exclamaturum, Qàm suave, qàm dulce hoc est? qàm hoc non curo?* Se verò decumbentem spiritúmqe extremum trahentem, [d] *supremum eundem & beatissimum vitæ diem agere* profitetur, [e] *cùm tanti vesicæ viscerúmqe morbi cruciatúsqe adessent, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere.* [f] *compensatam enim cum summis terminibus lætitiam, qam ex inventorum suorum memoria capiebat.*

Cæterùm, [g] *non qid dicat qis, sed qid sentiat, refert.* Et ista qidem is dicere poterat, cui [h] *unum bonum honestum, unum malum turpitudo*; cui [i] *nihil bonum malúmqe sit, nisi bonus malúsqe animus*; cui [k] *virtus sola ad vitam beatam sufficit, &* [l] *ipsa per se satis est*; cui per cruciatus qoscunqe, qantoscunqe [m] *de sorte beata nihil defringitur*, nihil decedit, nihil deperit; cùm *virtus*, nec [n] *ad rotam* unà *ascendere*, nec *ad equleum* unà descendere, defugiat; nec ad [o] *tunicam incendialem* admotam, avt induram etiam deserat, sed in ea comes individua adhæreat, & [p] *per ignes* illos ipsos, qi corporis membra depascunt & absumunt, *colluceat.* his principiis imbutum istiusmodi proloqi fas est, qum decretis dicta sint consentanea, nec à dogmate sermo dissentiat. Ecqis verò est adeò avt mentis inapos, avt sensûs communis expers, qi hæc ex animi sententiâ protulisse, aut proferre potuisse credat eum, qi [q] *Voluptatem* statuit esse *summum bonum, dolorem* & cruciatum *summum malum*, [r] *omnésqe*, etiam *animi voluptates & dolores, ad corporis voluptates & dolores pertinere* contendit; qi negat [s] *gavdere qenqam nisi propter corpus*, avt [t] *animi gavdium esse ullum, nisi qod à corpore oriatur, & ad corpus referatur*; qi deniqe disertè profitetur, [u] *nec intelligere qidem se posse, ubi sit, avt qid sit ullum bonum, præter illud, qod sensibus corporeis, ex cibis potionéqe, formarum aspectu, avrium delectatione, & obscænâ voluptate percipiatur.*

[x] *Non est*, inqit poeta, *beatus, esse se qi non putat.* astipulatur Epicurus; nec, *qi non beatum se putat*, dixisse contentus, [y] *qi non beatissimum se judicat*, dixit. Qî avtem, non jam, *beatum*, dico,

[a] Τὴν ἀνδρείαν φύσει μὴ γίνεσθαι, λογισμῷ δὲ τῆς συμφερούσης. Epicur. apud Laërt.

[b] Ἐὰν φαλαρίδῃ ὁ σοφὸς, εἰ αὐτὸν ἐυδαίμονα. Idem *ibid.*

[c] Idem, apud Cicer. Tusc. l. 2. & l. 5. & Senec. *epist.* 66.

[d] Μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευταίαν ἡμέραν τὸν βίον ἐγράφομεν ταῦτα. Epicur. *ep. ad Idomen.* Laert. l. 10. Cicer. Tusc. l. 2. & *de fin.* l. 2. Sen. *ep.* 66. & 92.

[e] Φραγγέλια τε παρακολυθήσει, καὶ δυσπαθείας πάθη, ὑφ' ὧν ὀλίγα ἐκ πολλῶν ἀπολείπεται τοῖς ἐν ἑαυτοῖς μεγίθεσι Ibid.

[f] Ἀντιπαρατίθεται δὲ τίνος τὸ κατὰ ψυχὴν χαίρειν, ὅταν τῇ σὺν γεγενημένων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμη Ibid.

[g] Senec. *epist.* 95.

[h] Idem *de vit. beat. c.* 4.

[i] Idem *ibid.*

[k] *Ibid. c.* 16.

[l] Idem *ep.* 92.

[m] Ibid.

[n] Cicer. *Tusc. lib.* 5.

[o] Tertull. ad Nat. l. 1. c. 18.

[p] Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 4. [q] Epicuri dogma apud Laërt. *lib.* 10. & Cicer. *de finib l.* 1, & 2. [r] Cicer. *de fin. l.* 2. [s] Torqat. *ibid. l.* 1. [t] *Ibid. l.* 1, & 2. [u] Οὐ γὰρ ἔχω τί νοήσω τἀγαθὸν, ἀφαιρῶν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονὰς, τὰς δ' ἀφροδισίων, καὶ τὰς διὰ μορφῆς. Epicur. *l. de fin.* apud Laërt. l. 10. & Cic. *de fin. l.* 2. & *Tusc. l.* 3. [x] Poëta nescio qis, apud Senecam *epist.* 9. [y] Epicur. *ibid.*

putare

putare, ſed *beatiſſimum* etiam *judicare* ſe poterat, cùm non in *ſummo* tantùm *malo*, ſed in ſummi mali gradu ſupremo, quo altiorem aut intenſiorem dari poſſe negat, verſatum ſe profiteatur?

Sed diutiùs in hara hac, non quidem purganda, ſed luſtranda hæſimus. ab ea ad porticum, auræ liberioris ac ſalubrioris captandæ, & contrà, quàm de ſe olim [a] Cynicus Lacædæmone Athenas proficiſcens, ὁπ τὰς γυναικωνίτιδος εἰς ἀνδρωνῖτιν, *à fœminis ad* [b] *viros, à mulierculis ad* [c] *mares*, tranſeamus.

Apud Stoicos ergò omnia, à veris ſaltèm Epicureis illis, diverſa; imò eis adverſa planè.

Numen iſti *cæleſte* [d] *rerum humanarum curam gerere; nec univerſi tantummodo, ſed hominum etiam ſingulorum, & rerum quoque ſingularum; rebus humanis præſtò eſſe,* [e] *generique humano, non ad bona verè ſic dicta duntaxat, ſed & ad vitæ hujus commoda & adminicula ſuppetias ferre. Deum* itaque *ante omnia* [f] *colendum,* [g] *ad omnia invocandum,* [h] *per omnia cogitandum, in omnibus* [i] *agnoſcendum, &* [k] *comprobandum,* [l] *de omnibus laudandum & celebrandum;* [m] *huic uni in omni negotio ſimpliciter obſequendum,* [n] *ab ipſo, quicquid obvenerit, animo promto ac lubenti excipiendum atque amplexandum;* [o] *nihil melius,* [p] *nihil convenientius,* [q] *nihil conducibilius,* [r] *nihil opportunius aut tempeſtivius, quàm id quicquid exiſtat, quod ipſe voluerit, exiſtimandum;* [s] *quocunque ducere viſum fuerit,*

[a] ἐκ τῆς ἀνδρῶνος εἰς τὸν γυναικωνῖτιν. Diogen. Laërt. *lib.* 6.

[b] ἡ ἀνδρωδεστάτη αἵρεσις Στωϊκή. Laërt. *l.* 6. in *Antiſten. Stoici virilem ingreſſi viam.* Sen. *de conſtant. ſap. c.* 1. *Stoicorum rigida & virilis ſapientia.* Idem *ad Helv. c.* 12.

[c] *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, quantum inter fœminas & mares.* Idem *de conſtant. c.* 1.

[d] Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. & *c.* 14. & *c.* 16. Marc. *l.* 2. § 11. & *l.* 6. § 43. [e] Marc. *l.* 1. § 17. & *l.* 9. § 27. & § 40. [f] Τί ἀρκεῖ ἄλλο, ἢ θεὸν μὲ σέβειν καὶ ὑμνεῖν, ἀνθρώπους ὠφελεῖν, ὑπομένειν. Marc. *l.* 5. § 33. [g] ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλεῖ. Idem *l.* 6. § 28. καὶ πᾶν καὶ τὸ μικρότατον ἄτερ πιεῖν. Idem *l.* 3. § 13. [h] ἐκ πράξεως ἐπὶ πρᾶξιν μεταβαίνειν σὺν μνήμῃ θεοῦ. Idem *l.* 6. § 7. [i] ἔστι γὰρ ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τοῦ ἐπὶ τὰ θεῖα συνδιαφορεῖς ἐν πράξεσι, ὕστερ ἁπαλιν. Idem *l.* 3. § 13. [k] Τοῖς θεοῖς σύμφορον ἐπαινοῦντα ἅπαντα ἐπαινεῖν καὶ ἐπιτυγχάνειν. Idem *l.* 6. § 16. Ἐγώ σοι ὑπὲρ ἀπάντων τούτων ὡς πρὸς ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. [l] Ποτὲ ἢ ἐγὼ ἡμάρτανον, νῦν ἢ ὑμεῖς, ὅτε ἐπὶ χρείας τοῦ θεοῦ. Idem *l.* 4. *c.* 4. Ἐφ' ἑκάστῳ ἔργῳ ἐν κόσμῳ γινομένῳ, ἐφ' ἑαυτὸν ὅταν ἐλκωμεν τὸν θεόγονον, ἀν λύπης ἔχῃ, δύναμίν τε συνορατικὴν ἔχῃ γενόμενον, καὶ τὸ εὐχάριστον. Idem *l.* 1. *c.* 6 & apud Stob. *ſerm.* 1. *l.* 1. *c.* 4. ex qo emaculandi codices Epicteti. Idem *lib. ejuſd. cap.* 16. poſt recenſita varia providentiæ divinæ apotelesmata, Ταῦτα, inqit, τὰς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὸς ἑαυτῷ εἰπεῖν, ἢ πειρᾶσθω εἰ γὰρ οὐκ ἐθέλω, ἄλλο τί ἐδεῖ ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξιέναι τὰς χάριτας; οὐκ ἐδεῖ καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀρῶντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν τοῦ θεοῦ Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα, δι' ὧν τὴν ἐργασόμεθα. Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι καταπόσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι ἀλληθότους, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστοις εὐφημεῖν ἐδεῖ καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον τὸν ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρεκτικὴν τούτων, καὶ ὁδοὺς χρηστικήν. Et quæ ſequuntur his gemina, homine Chriſtiano qovis non indigna, Chriſtum modò donatum nobis adjeciſſet. [m] Ἐγὼ ἔχω πνεῦμα ὑπείληφα, τίνι πείσθῃ δεῖ, τῷ θεῷ. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 12. Ἐκὰν σαυτὸν τῇ καλῇ συνεπιῤῥέψῃς, παρέχων συνῆται, δίκαιοι ποτὲ φανήσεσθε βάλετε. Marc. *l.* 4. § 33. [n] Ἀρεσκόμενος τῷ ἐν τῷ ὅλων ἐπινεμομένῳ. Idem *ibid.* § 25. ἀπαλλάσσονται ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα πάντα. Idem *l.* 3. § 4. Ἁπλῶς μὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει. Epictet. *l.* 2. *c.* 17. Προσκαλεῖται με καθ' ἑαυτὸν τῷ ὁμοίῳ τοῦ θεοῦ· ἃ ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ ἐγὼ θέλω· ἃ ἐκεῖνος οὐ θέλει, κἀγὼ οὐ θέλω. Idem *l.* 3. *c.* 26 & *l.* 4. *c.* 7. [o] Κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ. Idem *ibid.* [p] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτοῦ συμβαῖνον καὶ ἁρμοδιώτερον· τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; Marc. *l.* 7. § 57. [q] Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις. Idem *l.* 10. § 20. [r] Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. Ibid. [s] Τῷ θεῷ ἐπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. Marc. *l.* 12. § 27. & 31. Προσκείσεται δίκτυος καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῃ, συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. Epict. *l.* 4. *c.* 7. Cleanthis votum, huic toties repetitum; *Ench. c* 52. *Diſſert. l.* 2. *c.* 17. & *c.* 23. *l.* 3. *c.* 22. & *l.* 4. *c.* 4.

[t] *citra tergiversationem aut murmurationem, sponte sequendum;* [u] *locum stationémque, quemcunque is assignaverit, strenuè tuendum, enixè tenendum,* etiamsi *mortem millies oppetere oporteret.*

Hæc de *Numine* Stoici, & erga Numen affectu: de *Homine* qid, & officiis adversus congenerem sibi præstandis?

Hunc & [a] *cordiùs diligere, &* [b] *curare,* [c] *& sustinere,* [d] *injuriâque omni (ut quæ* [e] *impietatis etiam notam inurat) abstinere, &* [f] *beneficentiâ prosequi,* [g] *nec sibi soli genitum censere se, aut vivere, sed* [h] *in commune bonum ac beneficium* [i] *cunctis, pro facultate viribúsque, semet exhibere;* [k] *re ipsâ; reíque bene gestæ conscientiâ, (*[l] *nec hac etiam ipsâ quadantenus repudiatâ) citra* [m] *vestem, aut* [n] *mercedis spem,* [o] *commodive proprii intuitum, contentum agere,* [p] *à beneficio uno præstito ad aliud transire,* [q] *nec unquam benefaciendo defetisci;* [r] *sed vitæ telam, tanquam vivendi fructus hic sit, benefactis sibi invicem continenter annexis ità totam pertexere,* [s] *ut nusquam interveniat* [t] *hiatus ullus vel minimus;* [u] *beneficii loco, quòd benefecerit habentem;* [x] *sibíque profuisse existimantem, si alii cuiquam usui esse potuerit;* [y] *nec extra se proinde quicquam vel laudis humanæ vel lucelli, aut aucupantem aut expetentem.* Adhæc [z] *nihil mentis cultu antiquius,* [a] *nihil honesti studio potius aut pretiosius habere:* [b] *ab eo* deniqe, *quod officii sui esse nôrit,* [c] *nullâ vel vitæ, nedum alius rei cujuspiam, cupi-*

[t] *Optimum est Deum, à quo omnia proveniunt, sine murmuratione sequi. malum miles est, qi Imperatorem gemens sequitur.* Sen. epist. 107.

[u] Ἡ γὰρ χώρα καὶ τάξις ἐν ᾗ ἐτέθημεν, μυρίακις ἀποθανεῖν ἄμεινον ἢ ταύτην ἐγκαταλεῖψαι. Epict. l. 3. c. 24. post Socrat. in Platon. apolog.

[a] Ἰδίων τε ἀνθρώπων ἀπὸ καρδίας φιλεῖν τοὺς ἀνθρώπους Mor. l. 7. § 12. καὶ ἐννοεῖν αὐτοῖς, ὡς φύσει φίλοις. Idem l. 9. § 29.

[b] Καὶ κήδεσθαι αὐτῶν. Idem l. 9. § 18.

[c] Καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν. Idem l. 5. § 33. [d] Καὶ ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Idem ibid. [e] Ὁ ἀδικῶν ἀσεβεῖ. Idem l. 9. § 1. [f] Καὶ εὐποιεῖν. Idem l. 5. § 33. [g] Καλεσκεύασαι τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν· τὸ μὲν οὖν ἡγεμονικὸν ἐν τῇ τῆς ἀνθρώπου φύσει τὸ κοινωνικὸν δέχ. Idem. l. 7. § 55. [h] Ἀρκεῖται ἡ φύσις λογικὴ, τὰς ὁρμὰς ὅπῃ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀνευθύνους. Idem l. 8. § 5. [i] Πάντων κήδεσθαι. Idem l. 3. § 4. [k] Ἀρκεῖ ἡ παροῦσα πρᾶξις κοινωνική. Idem l. 9. § 6. ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δηλωτέον ἔνθα. Idem l. 7. § 28. [l] Οὐδὲ δίδην ὁ ποιήσας. Idem l. 5. § 6. dedisse dum daret, oblitus. Senec. de benef. l. 2. c. 6. [m] Οὐ δόξουσιν ἀνθρώπῳ μάρτυρες. Marc. l. 3. § 5. *In omnibus factis te, non teste, moveri.* Cicer. de fin. l. 2. [n] Μισθῷ γὰρ ἀνθρώπων τις ἄνθρωπον φαλεῖ, καὶ Ἐπίκτητον. Plutarch. de amor. prol. [o] Καλαληλιθὼς δόδωκαι, ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι πᾶσαν τὴν χαρὰν. Marc. l. 9. fin. [p] Ἐνὶ τέρπει καὶ θερμαίνεται, τῷ ἀπὸ πράξεως κοινωνικῆς μεταβαίνειν ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικήν. Idem l. 6. § 7. & l. 5. § 6. [q] Καὶ μὴ κάμνειν. Idem l. 7. § 74. [r] Τῷ ζῆν ἀπολαύειν, συνάπτοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθόν. Marc. l. 12. § 29. [s] Ὥστε μήτε τὸ βραχύτατον διάστημα ἀπολείπεται. Idem ibid. [t] Ἥπερ γὰρ πρᾶξις σε μὴ ἔχει τοῦ ἀναφορὸν, ἔστε θερμαίνῃς, ἔστε πόρρω ᾖς, ὅπῃ τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὕτη διατρῖβε ἢ βίον. Idem l. 9. § 23. [u] Ἀνθρώπῳ συνεργητικῷ πεφυκὼς ὑπάρχω τι συνεργητικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συμπεριπτὸν πράξει, πεποίηκα σοὶ ὃ κατεσκεύασα, καὶ ἔχει τὸ ἑαυτῆς. Idem l. 9. fin. [x] Ὠφελήμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖ. Ibid. § 74. [y] Ὅταν σὺ ἓν πεποιηκὼς ᾖς, καὶ ἄλλος ἓν πεποιηκώς, τί ἔτι ζητεῖς τέκνον, ἄπερ οἱ μωροὶ, τὸ καὶ δόξαι ἓν πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν; *Ibid.* [z] Τὸ ἔν σοι κεφάλαιον τιμᾶν, τὸ τοῖς ἄλλοις χρήσιμον, καὶ ὑφ' ᾧ ὁ σὸς βίος διοικεῖται Idem l. 5. § 21. Πρὸς τοῦτο μόνῳ εἶναι ἀρκεῖ, καὶ τοῦτον γνησίως διεξαγαγεῖν. Idem lib. 2. § 13. [a] Μηδὲν χρεῖττον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, &c. τούτων τἄλλα πάντα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα. Idem l. 5. § 21. Τί τίμιον καλαλείπεται; τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν καλαστολὴν κινεῖσθαι καὶ ὁρᾶν. Idem lib. 6. § 16. [b] Ἐγὼ τὸ ἐμαυτῷ καθῆκον ποιῶ· τὰ ἄλλα με οὐδὲν ἅπτει. Idem lib. 6. § 22. [c] Ὅτι ἂν τις ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Idem lib. 7. § 15. Μνημονεύσας, ὅτι ἀγαθὸν σε εἶναι δεῖ, καὶ τί τὴ ἀνθρώπου φύσις ἀπαιτεῖ, φρόντισον τοῦτο ἀμέλητον ἔστω. Idem lib. 8. § 4. [d] Μηδὲ κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι ἢ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅστις τι καὶ μικρὸν ὄφελος, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττῃ, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα, ἢ κακοῦ. Idem ex Platon. apol. l. 7. § 44.

* * *

dine

dine abducendum, nullâ mortis, cruciatúſve ullius, nedum damni aut detrimenti, formidine abigendum, ſe permittere.

Hæc *Stoicorum* ſunt *decreta & præcepta*, & ipſorum principiis qidem planè congruentia, *ſancta, recta, ſevera, fortia; pietatem, caritatem, humanitatem, magnanimitatem* ſpirantia: qibus priora illa, qæ ſunt ſaltem verè Epicurea, nihil ſapiunt, nihil ſonant minús.

Sed adverſus Stoici nōminis profeſſores objiciuntur, *raritas, hypocriſis, defectio, defectus.* de ſingulis videbitur.

Ac primo qidem loco *raritas* ſub animadverſionem venit. Pavciores utiqe omni ævo reperiri, qi diſciplinam hanc ſunt amplexati, qàm qi ad ſectas alias ſeſe applicuerunt. Et hac revera in parte triumphant ſplendidè, atqe efferunt ſeſe Epicurei, qi [a] Epicurum tot amicos & ſectatores nactum gloriantur, ut *nec urbes integræ eos capere* poſſent. agnoſcítqe, qi in Torqato Epicurum oppugnat Cicero, [b] *populum, qi vim maximam, avtoritatem minimam habet, cum Epicuro facere.*

Nec reverà qicqam iſtic mirandum occurrit. Notum eſt Stratonis Phyſici illud, [c] *Plures eſſe qi lavari, qàm qi ungi velint.* hoc eſt, ad thermas plures itare qàm ad palæſtras. [d] *Semitæ utiq; arctiori atqe aſperiori pavciores inſiſtunt; latiore & leviore confertim inceditur.* [e] *Multitudo numerum habet; pondus non habet.* Calculi ubiqe numeroſiores ſunt qàm gemmulæ. Diverbium vetus eſt, [f] *Plures mali.* [g] *Turba peſsimi indicium eſt.* [h] *eximia, raritate commendat natura.* [i] *nec unqam cum rebus humanis tam feliciter eſt actum, ut meliora pluribus placerent.*

Verùm ſicut in diſciplinam hanc ſe pavciores dedêre; ità ab eadem hac ad alias, Epicuream præſertim, complures deſciverunt, cùm ab aliis ad hanc rari deprehendantur tranſiiſſe.

Nec hoc certè qàm illud mirum magís. Celebre ſatìs eſt Arceſilai illud, qi percunctanti, cur à ſectis aliis ad Epicureos tam freqentes deficerent; non contrà viciſſim ab his ad illos, reſpondit, *Qia è viris Galli fiunt, non avtem è Gallis viri.* Gallorum nomine non gentem aliqam, ſed Cybeles myſtas, qi teſtâ Samiâ reſecti, virilitatem exuebant, volens intelligi. nos noſtris familiari magìs dicterio diceremus, *Qia* [l] *è gallis capi fiunt, non è capis viciſsim galli.* Nec gnarum minùs, qod Caliſtoni meretriculæ Socrates, glorianti Philoſopho præferendam ſe, ipſum enim ſuorum neminem ad ſe pellicere poſſe, cùm ipſa illius ſectatores pleroſqe

[a] Φίλοι τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὡς μηδ' ἂν πόλεσιν ὅλαις ἐπαρκέσαι. Laërt. *lib.* 10.
[b] Cicer. *de fin. lib.* 2.
[c] Πλείους εἶναι τοὺς λούεσθαι ἢ τοὺς ἀλείφεσθαι βουλομένους.
[d] Matth. 7. 13, 14.
[e] *Multi ſunt, & qis numeret? ſtateram proſer, appende: vide contra pauca grana quantam paleam leves.* Avg. *in Pſal.* 39.
[f] Πλείους κακοί. Bias. Arſon. *Lud.* 7. (a).
[g] Senec. *de Vit. beat. c.* 2.
[h] Idem *ep.* 42.
[i] Idem *de Vit. beat. c.* 2.
[k] Ἐκ μὲ γὰρ ἀνδρῶν Γάλλοι, ἐκ δὲ Γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. Laërt. *lib.* 8.
[l] Varro *de re ruſtic. l.* 2. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 9.

pleroſqe ad ſe, ſi id vellet, traducere valeret; [a] *Probabile admodum eſſe qod dicat: ipſam enim ad declivia homines deorſum propellere, cùm ipſe contrà ad ardua ſurſum impellat.* Ad voluptatem utiqe proclivis eſt via; ad vſrtutem [b] acclivis ſemita. cùm avtem *ingenium humanum* ex vitio innato ſit ſponte ſuâ propenſum ac [c] *proclive à labore ad libidinem*, ecqid mirum complures, itineris tædio devictos, hac deſertâ, ad illam tranſcurrere.

Sed ex eis etiam qi in diſciplinæ hujus profeſſione perſtiterunt, extitiſſe havd pavcos, qi à dogmate, qod mordicùs tamen tenebant, & enixè interim tuebantur, vitæ rationem diverſam & averſam planè inſtituerint atqe inſtiterint, cùm ex ſtudio vitæqe inſtituto Epicurei, avt aliud qid potiùs qàm Stoici jure cenſerentur, adverſus Stoicos, poſt [d] Lucianum, qi hoc nomine ſectam hanc paſſim inſectatur, ab aliis pariter intorqetur.

Nec eſt ſcil. hæc nova nupérve nata, ſed antiqa qerimonia, in ſecta unaqaqe repertos, * *citharis*, [e] *lyris*, [f] *tubis*, *lituis* compares, qæ *eorum* utiqe, *qæ aliis modulantur, canunt, crepant, perſonant*, [g] *nihil qicqam avdiunt, percipiúntve ipſæ.* Et in aliis ſectis, non Stoicâ ſolâ, [h] compertum eſt deprehenſos, qod ex Pacuvio Macedo, *homines ignavâ operâ, & philoſophâ ſententiâ*; ſive, qod ex Epicteto Favorinus, [i] *Verbis tenus Philoſophos, factis procul.* Qin & inter nominis Chriſtiani profeſſores, qod Scriptores qoqe ſacros & confeſſos & conqeſtos legimus, comparuêre, qi [k] *Numinis notitiam, qam dictis jactitabant, factis abdicarent*; qi [l] *pietatis, cujus larvam gerebant, vim virtutémqe abnuerent*, qi [m] *gratiam divinam in laſciviam verterent*; *qi* [n] *libertatem Chriſtianam neqitiæ improbitatíſqe velamentum facerent*; [o] *libertatémqe aliis pollicerentur, cùm in corruptelæ ſervitio agerent ipſi.* nec ex horum tamen moribus de religione Chriſtiana ſententiam ferre, æqum fuerit, qum politiæ Chriſtianæ iſti, nec viva, nec vera, nedum ſana, avt integra membra jure cenſeantur, ſed φύματα potiùs mera [p] ἡ ἀποσήματα, ut cum Marco noſtro loqar, ſive [q] *vomicæ* & *carcinomata*, ut de ſuis Avguſtus. Havd eſt incelebre Cratetis illud, [r] *In malo Punico etiam probo, granum putre aliqod*; Varronis itidem,

[a] Καὶ μάλα γε εἰκότως· οὐ γὰρ ἐπὶ τὸ κατάντη αὐτὸς πάντας ἄγεις, ἐγὼ δ' ὅτι καὶ ἀρετὴν ἥκω βιάζομαι. ὀρθία δὲ ἡ ἄνοδος, καὶ ἀπόκρημνος τοῖς πολλοῖς. Æl. *hiſt. Var. l.* 3. *c.* 32.

[b] Prov. 15. 24.

[c] Terent. *Andr.* 1. 1.

[d] In *Vitarum auctione, de ſectis, Micyllo*, alibi.

* Κιθάρας μὲν διαφέρειν, τὴν ἀπαιδευσίαν λέγουσιν, ὃ πιστεύουσι Ν. Diog. Laërt. *l.* 6.

[e] Ὅμοιόν τι πάσχειν τοὺς λύρας, αἱ καλὰς φθεγξάμεναι οὐκ ἀκούουσιν. de Peripateticis Cleanthes. Laert. *l.* 7.

[f] Σάλπιγγα Antiſthenem vocabat Diogenes: αὐτὸς γὰρ οὐκ ἀκούειν φθεγγόμενος μέγιστον. Dio Pruſ. *orat.* 8.

[g] Μήτε ἀκούειν, μήτε αἰσθάνεσθαι. Laërt. *l.* 6.

[h] Gellius *Noct. Attic. l.* 13. *c.* 8.

[i] Ἀνὰ τὸ στράτευμα, μίγνυσι τῷ λέγειν. Idem *l.* 17. *c.* 19.

[k] Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται. Paul *ad Tit.* 1. 16.

[l] Ἐχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι Idem *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5.

[m] Τὸν τῆς θεοῦ χάριτα μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν. Jud. *epiſt. v.* 4.

[n] Ἐπιθυμίαν ἔχοντες τῆς κακίας ἐλευθερίαν. Petr. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.

[o] Ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. Idem *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19.

[p] Marc. *l.* 2. § 16.

[q] Idem *l.* 4. § 28.

[r] Sveton. *l.* 2. *c.* 85.

[s] Ἐν βοιᾷ καλῇ σαπρόν τινα κόκκον. Laërt. *lib.* 6.

[a] *Nec in ſegete bona nullum ſpicum neqam* reperiri. In agro Dominico qoqe [b] *zizania* ſteriléſqe, non *ſuccreſcunt* tantummodo, ſed [c] *dominantur* etiam aliqando avenæ: ex qibus tamen de ſegete tota judicari iniqiſſimum fuerit.

Qod deniqe præſcribitur, inſigniores etiam pleroſqe non per omnia decretis præceptíſqe ſuis conſentanea præſtitiſſe, ſed à norma reguláqe, qam fixerant ipſi, in nonnullis declinâſſe.

Ecqem, qæſo, mihi dabis, ex eis etiam qi ſunt γνήσιοι Χριστιανοὶ, qi ab ea, qam profitetur, vitæ inſtituendæ ratione non qandóqe declinet. Ex eis inter hos fuerat, [c] qi *columna* & *exiſtimabantur* & revera exiſtebant, cujus ingenua vox illa, [d] *In multis offendimus omnes*; ſive, *impingimus univerſi.* ad qæ verba Beda noſter, *Non*, Offenditis, dixit; *ſed*, Offendimus, *inqit*; *&* In multis *præmiſit*; Omnes, *ſubjunxit.* Ex eiſdem & qi illud, [f] *Si dixerimus, qod peccatum non habemus, decipimus nos*, (dum [g] *peccantium* utiqe *numero excipimus*) *nec penes nos eſt veritas.* [h] *Nec*, habuimus, (inqit Avguſtinus) *Sed*, habemus, *dixit*; *ne de vita præterita*, (qæ *per ignorantiam* variáſqe indè enatas *cupiditates* tota exacta eſt) *dictum qis ſuſpicetur.* Ex apoſtolis ipſis, qi Chriſtum proximè acceſſerant, qiqe lateri ejuſdem comites individui adhæſerant, ut reliqos mittam, nec de proditore qicqam dicam, [i] *primi* & [i] *noviſſimi*, agmen qi ducit, & qi clavdit, utriuſqe etiam firmati jam, [k] nævi aliqi in tabulis ſacris proditi extant: ut apud exteros qoſvis diſciplinæ etiam ſeveriſſimæ profeſſores, ſectæqe exactiſſimæ ſectatores, à dogmate aliena nonnunqam deprehendi, minùs mirum videri debeat. Oraculi vicem meritò ſibi vendicat Æſchyli illud,

[l] Ἁμαρτάνει τι χὠ σοφὸς σοφώτερος.

Sapiente qi plùs ſapiat, eſt cùm labitur.

Stoici certè præceptis decretíſqe ſuis, [m] non tam qid ipſi valerent, avt aſſecuti jam eſſent, qàm ad qid contenderent, modíſqe omnibus elaborandum atqe enitendum cenſerent, deſignatum volebant. qod & idem de ſe [a] Apoſtolus liberè ingenuéqe profitetur.

Veruntamen ex eis qi ſectæ hujus in diſciplinam ſeriò ſedulóqe ſeſe dederunt, per ſingulas qaſqe fere ætates reperti ſunt, qi fide dignorum Scriptorum ſuffragiis conſenſu conſono atteſtantibus, ità dogmata ſua factis conſentaneis conſignata, decretáqe vitæ inſtituto

Varro *Leg. Mæn.* apud Nonium, in *Spicum.*

[b] ζιζάνια. Matth. 13. 25. 27. de qa voce alibi diximus.

[c] De ſeculo ſuo, Salvian. *de Dei gubern. lib.* 3. *Præter paucissimos qoſdam, qi mala fugiunt, qid eſt aliud penè omnis cœtus Chriſtianorum, qàm ſentina vitiorum?*

[d] Οἱ δοκοῦντες στύλοι εἶ), Pavl. *ad Galat.* 2. 9.

[d] Πολλὰ πταίομεν ἅπαντες. Jacob. 3. 2.

[e] Beda *in Jac. epiſt.*

[f] Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν. Joan *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 8

[g] De Phariſæo, Luc. 18. 15. Bern. *de grad. humil. & ſuperb. Dum in ſe ſingulariter exultat, aliis arroganter inſultat; & ſe ſolum decipit, qem ſolum excipit, dum alios damnat.*

[h] Avg. in 1. Joan.

[i] Matth. 10. 2.

[i] 1. Cor. 4. 9. & 15. 8, 9.

[k] Gal. 2. 11.

Act. 19. 39.

[l] Stob *tom.* 2. *tit.* 3.

[m] *Non dicebant, qemadmodum ipſi viverent, ſed qemadmodum vivendum eſſet.* Sen. *de vit. beat. c.* 18.

[a] οὐκ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ τετελείωμαι· διώκω δὲ, εἰ καταλάβω. Pavl. *ad Phil.* 3. 12. 14.

instituto æqabili fere comprobata exhibuerint, ut nominis etiam Christiani professoribus plerisque pudorem incutere, ruborem suffundere meritò qeat. In his fuere; post Zenonem, cui testimonium dat insigne Athensensium psephisma, qo [a] *virtutis ac temperantiæ nomine, eò qòd* [b] *vitâ suâ eis qæ disserebat congruente cunctis in exemplum expositâ, ad optima qæque qosque incitaret.*, [c] *imagine æreâ, coronâ aureâ donandum,* [d] *sepulcrum sumptu publico extruendum,* [e] *pilásque duas, quarum utrique testimonium istud incideretur, erigendas,* decernitur: post hunc, inqam, alióque qi in Schola hac eidem successerant, emicuêre viri magni, disciplinâ istâ imbuti, virtutis masculæ imagines vivæ vivacésque, conditionis eminentioris ratione, Scriptorum nobilium calamis celebrati; (ut Philosophiam disertè professos præteream) Cato Uticensis, Thraseas Pætus, Helvidius Priscus, & Marcus cumprimis Antoninus, qi ista commentandi occasionem nobis præbuit.

Verùm à disciplina ipsa, ad eos, qi eam scriptis suis illustrârunt, hos præsertim qos reliqos habemus, transeamus. Ex eis præcipui fuerant Zeno & Chrysippus: qorum alter Stoam primus condidit; unde & Straboni, [f] ὁ τῆς Στωϊκῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης· & Galeno, [g] ὁ πατὴρ ἁπάσης τῆς τῶν Στωϊκῶν αἱρέσεως· *secta Stoica totius princeps patérque*; & Balbo apud Ciceronem, [h] *Stoicorum pater*, dicitur. alter eandem adeò strenuè felicitérque [i] *suffulsit*, ut de eo dictum fuerit,

[k] Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν Στοά.

Chrysippus nî fuisset, nec Stoa foret.

Et complura qidem uterque reliqit scripta: alter iste [l] *usque ad septingenta quinque* συγγράμματα, sive [m] *opuscula:* cùm [n] Epicuri πολυγραφίαν æmularetur, [o] qem tamen assecutum negant; cùm [p] *ad* [q] *volumina ter centena usque* iste pertigerit, qorum qodlibet utique συγγράμματα complura complectebatur: alioqi Chrysippum πολυγραφία non æquâsset, nedum scriptorum numerositate antecessisset. Cæterùm par scripta utriusque fatum sunt experta. nec Zenonis siqidem, nec Chrysippi, qin nec seculi prisci illius è Stoa cujusqam scriptum ullum integrum ad tempora nostra perennavit. Superstunt fragmenta duntaxat, ἀποσπασμάτα, apud Plutarchum, [r] qi passim exagitat; Galenum, [s] qi plerumqe oppugnat; Laërtium, [t] qi simpliciter recitat; Ciceronem, [u] qi in partem utramqe disceptat.

[a] ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης. psephisma apud Laërt. *l.* 7.

[b] ὡς τὰ βέλτιστα, παράδειγμα τὸν ἴδιον βίον ἀνθεὶς ἅπασιν, ἀκόλουθον ὄντα τοῖς λόγοις, παρῴνμα.

[c] εἰκόνι χαλκῇ, χρυσῷ στεφάνῳ.

[d] οἰκοδομῆσαι τάφον δημοσίᾳ.

[e] ἐγγράψαι τὸ ψήφισμα στήλαις δυσί.

[f] Strab. *geogr. lib.* 14.

[g] Galen. *de dogmat. Hippocr. & Platon. l.* 2. *c.* 6.

[h] Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. de *Zenone*, non *Cleanthe*, uti inadvertentiâ, an memoriâ, lapsus Lipsius, *manud. ad Stoic. philosoph. dissert.* 11.

[i] *Qi fulcire putatur porticum.* Cic. *Acad. l.* 4.

[k] Laërt. *l.* 7.

[l] Idem *ibid.*

[m] Irâ malim vertere, eo sensu, qo *post mortem opera, non opuscula pensanda*, dixit Sidonius *l* 8. *ep.* 4. qàm cum Lipsio, *volumina*.

[n] Ex Carneade, Laërt. *l.* 10. [o] Πάνυ γὰρ καλλόμενος πλήθει βιβλίων. de Epicuro, Laërt. [p] Κύλινδροι δὲ ὡς τριακοσίους εἰσί. Laërt. *ibid.* [q] Κύλινδροι, *volumina*, qæ *cylindri* figuram convoluta referebant. vocabulum notione eâ vix alibi repertum. [r] In *Stoic. repugnant. de commun. notitiis: & de paradox.* [s] *In libris de dogmat. Hippocrat. & Platon.* [t] *Lib.* 7. in Zenone. & Chrysip. [u] In *Academ. Tuscul. de finib. & de natur. Deor.*

Citerioris ævi ſuperant ex eis qi diſciplinam hanc ſunt aſſectati, qorum diſſertationes commentationéſqe ad manus noſtras pervenerunt, Seneca, Epictetus, & Marcus noſter iſte.

Ætatis ratione Senecæ locum primum tribuo: qem dignitate tamen æſtimationéqe verâ è duobus illis alterutri poſthabendum exiſtimem. [a] Habet ille revera multa eximia, utilia, fortia, ſublimia; & arguta, ſubtiliáqe complura; éſtqe dignus admodum, qi non ab humanioris literaturæ tantùm, ſed à Theologiæ etiam ſtudioſis, ſedulò qidem, ſed judicio atqe examine juſto adhibito, legatur. Verúm non eſt unius ejuſdémqe ubiqe coloris; nec per omnia conſtat ſibi. Neqe verò vitam attingo; qam Caſſius tamen arrodit, [b] *tanqam à dogmate præceptionibúſqe qàm maximè diſſentaneam:* de ſcriptis ago. In his, [c] qám fœdè Clavdio, dum apud ſuperos, ex mente etiam Neronianâ, [d] *morabatur*; nec huic duntaxat, ſed & in gratiam illius, ejuſdem mancipio, [e] *licentiæ intolerandæ maſtigiæ*, Polybio, adulatur? qem tamen è vivis exemtum, [f] dictione Satyricâ & ſarcaſticâ, vernilitatis prægnate, acerbiſſimè proſcidit, & publicè ſubſannandum propinavit. De animæ corpore excedentis ſtatu, qàm repugnantia ſtatuit? dum τῇ ἐκπύρωσει δυλεύων, nunc [g] in ſedes cœleſtes integram ſubvehit, nunc [h] in flatum halitúmve merum diſpergit, tædæqe inſtar, materiâqâ alebatur, abſumptâ, deficientis prorſus extingvit. Epicurum eſt ubi accuſat, increpat, deprimit, damnat, ut [i] *degeneris & humillimæ mentis, apud qem voluptas imperat hominem*, [k] *voluptatis Magiſtrum* ipſum, ſcholam, [l] *voluptatis officinam*, nuncupat. Eſt contrà, ubi (qo Lucilio ſuo forſitan hujus aſſeclæ, qem [m] *Virorum optimi* titulo ſubinde cohoneſtat, gratum faciat) eundem non excuſat tantùm, ut qi [n] *immeritus malè audiat & infamis ſit*; ſed comprobat etiam & collavdat, ut qi [o] *ſancta & recta* præcipiat, *& ſi propiùs acceſſeris*, triſtia. Deniq; qod *in* [p] Chryſippo & [q] Zenone non ſemel reprehendit, contráqe id [r] qod ipſe

[a] *Multæ in eo claræ q; ſententiæ; multa etiam morum gratiâ legenda. multa in eo probanda, multa etiam admiranda ſunt; eligere modò curæ ſit.* Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1.

[b] Πάνυ ἐναντιώτατα, ὅτις ἐφιλοσόφει ποιῶν πλέγχθη. Dio Caſſ. *l.* 61. in Jo. Xiphilin. *excerptis.*

[c] In *Conſolatorio ad Polybium.*

[d] *Morari* eum *inter homines deſiiſſe*, productâ primâ ſyllabâ jocabatur. Sveton. *lib.* 6. *c.* 33.

[e] Cùm in ſcena Pantomimus illud protuliſſet, Ἀχάριτός ἐστιν εὐτυχῶν. *μαστιγίας*, omnium oculos in Polybium hunc defixos

[f] In ἀποκολοκυντώσει. [g] *Ad Lucil. epiſt.* 102. *ad Polyb. conſol. c.* 28. *ad Marc. conſol. c.* 25. *ad Helv. c.* 17. [h] *Ad Lucil. epiſt.* 54. cùm morti proximus videretur. [i] *Ad Lucil. epiſt.* 42. [k] *Epiſt.* 18. [l] *Epiſt.* 9. [m] *Epiſt.* 13. & 21. & 48. & *qæſt. natur. præfat. l.* 1. [n] *De vit. beat. c.* 13. [o] *Ibid.* [p] *Chryſippi acumen nimis tenue retunditur, & in ſe ſæpe replicatur: etiam cùm agere aliqid videtur, pungit, non perforat.* Sen. *de ben. l.* 1. *c.* 4. *Chryſ. penes qem ſubtile acumen eſt, totum librum ſuum bis ineptiis replet.* Ibid. *c.* 3. [q] *Libet videre ineptias Græcas; qas qamvis mirer, (mirere Lipſ.) nondum excuſſi. non vis ſeveriùs loqi, nec morituro riſum movere? adverſus mortem tam minuta jacularis? ſubulâ leonem excipis? acuta ſunt iſta qæ dicis. nihil eſt acutius ariſtâ. qædam inutilia & inefficacia ipſa ſubtilitas reddit.* de Zenone. Idem *epiſt.* 82. [r] *Pro veritate ſimplicius agendum eſt. Ibid. At qi ingenia ſanare, & officiorum memoriam ingerere volunt, ſeriò loqantur, & magnis viribus agant.* Idem *de benef. l.* 1. *c.* 4.

præcipit,

præcipit, [a] ingenii acumini nimiopere indulgens, ad ſubtilitates rei vacuas non rarò delabitur, & argutiolis leviuſculis, frigidis etiam ineptíſque aliqoties ludit. Neqe tamen hæc, qæ, nec primus, nec ſolus, dixi, ſed me priores, & eruditione & judicio cum primis pollentes, ità ſumi velim, qaſi [b] à Senecæ lectione (qem tyronibus ſtudioſis de Scriptoribus eligendis legendíſque conſultus, inter alios commendare conſveverim) abſtentum qenqam, atqe abſterritum, avt qò de viri tanti (qem eruditi qíqe indolis ingeniíqe acerrimi nomine ſuſpiciunt, imitandum etiam propoſuiſſe ſibi videntur havd pavci) magnitudine juſtâ qicqam detractum eam: ſed qò oſtendam, à virilitate illa Stoicis peculiariter ab ipſo etiam adſcriptâ (qam Chryſippus qoqe ſubtilitate nimiâ enervâſſe, eidem ipſi [c] cum aliis incuſatur,) deſciviſſe; nec duobus illis alteris (Epictetum & Marcum dico) avt ſcripto, avt facto etiam, parem ſeſe præſtitiſſe: qi in ſorte diverſa, vel adverſâ etiam qàm maximè, in [c] ſervitii gradu infimo alter, ſummo alter in imperii faſtigio, poſiti, diſciplina hæc qanti ſit, qantúmqe in ſtatu qovis poſſit, tum præceptionibus ſanctiſſimis virtutis genus omne ſpirantibus, tum & vitæ formâ ad decreta ſua accuratè compoſitâ, uberrimè demonſtrârunt. Et noſter qidem (prout & [d] *Epictetus eo prior*, [e] *cujus ex commentariis* profeciſſe ſe profitetur) ſui per omnia ſimilis, *ſeriúſqe* ac *ſeverus* (qod [f] ille poſcit, licèt ipſe non ſervaverit) ubiqe deprehenditur.

Denique, ut ad illud revertar, qod in pagina liminari ex Hieronymo monueram, ad diſciplinam noſtram qod horum utriuſqe ſcriptis monitíſqe propiùs accedat, in exterorum priſcorum, qæ hodie extant, monumentis, nihil reperiri, fidenter pronunciari poſſe exiſtimem. Certè qæcunqe Dominus ipſe Chriſtus in con-

[a] *Rerum ponderа minutiſſimis ſententiis frangit.* Fabius. *inſtit. l.* 10. *c.* 1. Inioiùs tamen illi, neſcio, qi apud Gellium (An Agellium, qod Lipſ. mauult) *Noct. Attic. l.* 12. *c.* 2. *Res atqe ſententiæ, avt inepto inaniq; impetu, avt ut levi & qaſi dicaci argutiâ*, &c. Moderatius Eraſmus, *præfat. ad Sen. Habent nonnihil veri, qæ doctiſſimi ſcriptores de illo pronunciârunt. ſubinde ludit in Græculos, & interdum abſqe cavſſa. Naſonem aliqotiès attingit, qod indulſerit ingenio ſuo. at magìs ipſe indulget ingenio ſuo in oratione proſa ac ſeriis argumentis, qàm Ovidius in* poematibus ple-

runqe ludicris. Jam hoc ipſum, qod in Seneca tum primis laudatur, corruptum eſt. Inſectatur mores hominum liberè ſalséqe; ſed non ſemper in loco; interdum immodicè; tum aliqoties affectatiùs, iiſqe modis, ut non ità multùm abſit à ſcurrilitate. qædam vitia ſic deſcribit, dum inſectatur, ut videatur ridere potiùs qàm odiſſe, atqe doceat magìs qàm deteſtetur. qin ubiqe plurimus videtur jocorum affectator, etiam in rebus maximè ſeriis, in qibus optarim illum aliqanto longiùs abeſſe ab ineptia, obſcœnitate, vitióqe ſcurrilitatis. Hæc inter alia Eraſmus. mitto enim ea, qæ cùm Marci patris ſint, Lucio filio, nomine communi deceptus, aſcribit. Lipſius denique ipſe, qi advertus priores duos illos Senecam defendere laragit, in Judicio ſuper Senecam, ejúſqe ſcript. *Ego Senecam univerſè admiratione magìs qàm laude proſequendum arbitror. in partibus aliqid eſſe, qod cenſeas, avt cui ſuccenſeas, non nego. Sanè decidit interdum, avt à ſe mutat: ut in jocis avt dictis, qàm ineptus alibi, ſive affectatus eſt? in laudibus, vituperiis, ſine modo?* &c. [b] Qod apud Gellium cenſores rigidi atqe importuni illi, *Cujus libros attingere nullum pretium operæ ſit. Noct. lib.* 12. *c.* 2. [c] Notant eundem hoc nomine Plutarchus, Galenus, alii. [c] Δοῦλος Ἐπίκτητος γεγόμενος, καὶ σακατὸς ἀνάπηρος, Καὶ πενίαν Ἴρος. Leonid. *epitaph.* Epict. [d] *Epict. verus ac Severus Stoicus & Stoicorum vel maximus.* Herodes apud Gellium *l.* 1. *c.* 2. *Philoſophorum maximus*, Favorinus *ibid. l.* 17, *c.* 19. [e] *Marc. lib.* 1. § 7. [f] Seneca *de benef. l.* 1, *c.* 4. & *epiſt.* 82.

cionibus

cionibus collationibúsque ſuis Hiſtoriæ Evangelicæ inſertis intextíſque, de [a] *mali cogitatione etiam abſtinenda*, de [b] *affectibus vitioſis ſupprimendis*, de [c] *ſermone otioſo non inſuper habendo*, de [d] *animo cumprimis excolendo*, & [e] *ad imaginem divinam effingendo*, de [f] *beneficentia ſimpliciſſimè exhibenda*, de [g] *injuriis æquanimiter ferendis*, de [h] *admonitione & increpatione cum moderatione cautionéque accurata exercendis*, de [i] *rebus qibuslibet, adeóque vitâ ipsâ, ubi res ratióque poſcit, nihili habendis*, de aliis deniqe pleriſque [k] *pietatis*, [l] *caritatis*, [m] *æqitatis*, [n] *humanitatis officiis* [o] *quam exqiſitiſſimè obeundis exeqendíſque*, præcepta dedit; apud noſtrum hunc eadem, perinde acſi illa lectitâſſet ipſe, in diſertationum commentationúmqe harum congerie inſperſa paſſim, nec ſine vehementia & vivacitate inſigni, qæ in præcordia ipſa penitiùs penetret, atqe in animo infixos altiùs relinqat aculeos, inculcata ſubinde, Lector qivis ſedulus advertet, ingenuus agnoſcet.

[a] Matth. 15. 19.
[b] Matth. 5. 22, 28.
[c] Matth. 12. 36.
[d] Matth. 5. 20. & 6. 33.
[e] Matth. 5. 45, 48.
[f] Matth. 6. 1, 3.
[g] Matth. 5. 39.
[h] Matth. 18. 15, 16.
[i] Luc. 14. 26, 33.
[k] Matth. 22. 37.
[l] Matth. 22. 39.
[m] Matth. 7. 12.
[n] Matth. 5. 44. Luc. 10. 37.
[o] Matth. 5. 19, 20.

Sed iſta forſitan dixerit qis, qorſum aliunde, ab extero præſertim, eóqe fidei Chriſtianæ adverſo, petantur? qum è pagina ſacra, in qa proſtant, poſſint promtiùs haberi, & à Magiſtri ipſius ore profecta, cùm imperii avtoritate potiore præcipiantur, tum & obſeqii neceſſitate arctiore percipiantur.

Cui ego præſcriptioni poſſim verbulo occurrere; pari utiqe ratione rejici poſſe omnes in univerſum ab eruditis piíſqe concinnatas Inſtrumenti ſacroſancti utriuſqe enarrationes: ut eodem tandem deveniatur, qo proceſſerant apud nos havd ità pridem, par ferè geminum, cerebri certè parùm ſani uterqe; qorum alter præter paginam ſacram nihil avt legebat, avt lectitandum cenſebat; alter, poſtqam Anachoretæ cujuſpiam inſtar, cum ſuis domi ſuæ ſe concluſerat, librorum (qam pro hominis privati ſorte cenſúqe amplam ſatis habebat) ſupellectilem omnem, Bibliis ſacris exceptis, foco accenſo, flammis abſumendam tradidit; nevter ſanè, avt fundo juſto, avt exemplo bono, & qod imitatione ſuâ dignum ſobrius qis ſanúſqe ſentiat.

Verùm enimvero ratione non unâ utilis eſſe poterit noſtri hujus in his, cum animadverſione ſeria conjuncta, lectio ſedula.

Primò, qod qæ in Sermonibus Dominicis (qorum Capita præcipua duntaxat, σωτήρια plerunqe apud Scriptores ſacros extant delibata & digeſta) ſummatim ferè propoſita habemus, iſtic latiùs diducta, fuſiùs explicata, magnâ argumentorum inſignium varietate firmata, illuſtrata, ingeſta, inculcata, ad vitæ uſum communem

communem accommodata habeantur. qod ut eſt ſcriptis aliis cum iſto commune, ità in hoc genere havd pavcis iſtud præcellit.

Tum nec illud levis eſt momenti, qòd dogmatis Chriſtiani æqitas rationi etiam ipſi conſentanea deprehenditur, dum ab ipſis etiam extraneis & adverſariis comprobata & collavdata demonſtratur. [a] *Grave eſt*, ponderíſque non exigui (ut Iſidorus Ægyptius) *teſtimonium ab inimicis profectum.* Et, (qod Dio Pruſæus) [b] *Encomium ab eis, qi non ſuſcipiunt, & ſuſpiciunt tamen, palàm eſt illius*, ſive perſonæ, ſive diſciplinæ, *lavdem eſſe præſtantiſſimam.* Non neſciebat hoc Apoſtolus, cùm ab [c] exterorum inſcriptionibus ſcriptíſque, ei qod afferebat & promulgabat, dogmati aſſerendo, teſtimonia advocabat. Nec parùm idcirco præcepti documentíqe Dominici æqitati ac [d] *rationabilitati* (ſi ità loqi licuerit) apud qoſvis vindicandæ formandæqe conduxerit, qòd ab homine extero, nec nomini Chriſtiano favente (cùm nec myſterii noſtri gnarus eſſet, nec fidei rationes aſſeqeretur) tanta tamen cum vehementia, argumentíſque tam validis, commendata ac confirmata habuerimus. [e] *Qis non intelligat*, (inqit gravis Avtor) *bonam eos habuiſſe cavſſam, qi eam apud medios judices obtinere potuerunt?* qid eam dixerit qis, qæ apud averſos & adverſos etiam, *ubi* [f] *hoſtes ipſi judices* conſident, obtineat?

Adhæc divina in iſtis relucet & providentia & benignitas, qòd in homine à ſe dilapſo imaginem ſui non intercidere omnino & aboleri prorſus paſſus eſt, ſed ſcintillulas qaſdam aſſervavit reliqas; qas & diſciplinis variis excitavit, & ad miraculum uſqe evexit: partim, qò ſocietati humanæ conſervandæ ac continendæ proſpiceretur; nè [g] efferati prorſus homines, belluarum ritu, in exitium mutuum proruerent univerſi; qum [h] *abſqe diſciplina nulla homine truculentior avt immanior ſit bellua:* partim, qò *Numini* [i] *dignoſcendo*, [k] & *indagando*, his adminiculis adjuti, poſſent operam dare; qæ ſi vel contemtim, vel neglectim haberent, [l] ἀναπολόγητοι planè haberentur. Verum eſt proculdubio Claravallenſis illud, [m] *Imaginem divinam uri poſſe, exuri non poſſe.* [o] *Imaginem* certè animæ rationali primitus impreſſam funditus eradere, [o] *facem* in mente hominis cœlitùs accenſam penitus extingvere, nec vitioſitas humana, nec malignitas diabolica valuêre: (tertium qiddam, [p] *flammas gehennales* adjecit ille) qam inter ruinas & in-

[a] Σεμνὸν γὲ ἡ παρὰ τῶ ἐχθρῶν μαρτυρία. Iſidor. Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 228. & *l.* 3. *ep.* 335.

[b] Τὸ γὰρ [μὴ] ὑποδεχομένων καὶ πιμώντων ἐγκώμιον, ὅτι λῶν ὡς κάλλιστος ἐπαινος ἐκείνε ἂν εἴη. Dio Pruſ. *orat.* 51.

[c] Act. 17. 23, 28.

[d] Λογικὴ λατρεία. Rom. 12. 1. ἕπεσθαι τῶ λόγω καὶ τῶ Θεῶ. Marc. *l.* 12. § 31.

[e] Avg. *ep.* 170.

[f] Deut. 32. 31.

[g] Μηδὲν ἀσυβίστερον ἀνθρώπε, μηδὲ ὠμότερον, ὅταν ἄπαξ ἀπονηεισθῆ. Polyb. *hiſt. l.* 1. & *legat.* 122.

[h] Ὁ ἄνθρωπος παιδείας μὴ τυχὼν, ἀγριώτατον γίνεται πάντων, ὅσα γῆ τρέφει. Plato *de legib. l.* 6.

[i] τὸ γνωστὸν τῦ Θεῦ. Rom. 1. 19. & v. 21. γνόντες τὸν Θεόν.

[k] εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ ἕυροιεν. Act. 17. 27.

[l] Rom. 1. 20.

[m] Bern. in *annunc. ſerm.* 1.

[n] Gen. 1. 27. & 9. 6.

[o] Prov. 20. 27. Rom. 2. 15. *Imago in gehenna ipſa uri poterit, non exuri; ardere, non deleri.* Bern. *ubi ſup.*

* * * *

cendia

cendia defectionem primitivam consecuta, in generis humani commodum, suorúmque beneficium servatam confotámque volebat bonitas divina.

Qin nec divinæ erga nos misericordiæ gratiæque planè gratuitæ testimonium monumentúmque luculentum minùs in istis oculis nóstris obversatur; cum [a] eis, apud qos dotes tam eximiæ, tam admiratione penè omni superiores, se produnt, præteritis, nobis, nobis, inqam, [b] in tenebris, umbráqe ferali ac letifera cum illis pariter considentibus, imò in vitiorum cœno altiùs longè demersis, fœdiùs contaminatis, tenaciùs etiam ac pertinaciùs infixis, lumen illud salutiferum, [c] *Sermonis* sui sacri *Spiritûsque* sancti ope operâque usus, [d] effulgere procuraverit; [e] qo prævio ac prælucente, per [f] seculi tenebricosi hujus caliginem plusqam Cimmeriam, avt [g] Ægyptiacam etiam, veritatis supernæ, vitæqe verè sic dictæ, inter diverticula tam freqentia, à recto utrinqe abducentia, tramitem & invenire, & inventum ad itineris exitum usqe tenere possemus; & absqe qo per obliqas & tortuosas mundi hujus neqissimi ac perturbatissimi semitas, sine luce, sine duce temere palantes, in exitii æterni voraginem horrendam præcipites tandem prolaberemur. Subit me certè subinde (ità ista dum lego, affectum me sentio, & ingenuè agnosco) non stupor duntaxat, sed horror etiam, cum arcani divini admiratione vehementissima conjunctus, seriò apud me reputantem, qàm longè in multis ab eo absim, qod de se Vir iste, veri ad salutem perducentis tramitis ignarus, de se profitetur, nec qin verè & ingenuè, ambigi posse videtur. Ut proinde & Marco & Epicteto altiùs assurgens, *Hymnum* [g] illius vel *maximo* majorem ac præstantiorem decantare jugiter debeam; [h] *Magnus,* [i] *divésque misericordiâ Deus, qi me miserum,* [k] *cum gente humana universâ collapsum* [l] *& perditum, sed cum pavcis è turba reliqa* [m] *selectum,* [n] *massâ secretum,* [o] *mihi restituit,* [p] *sibi reconciliavit,* [q] *Filium misit,* [r] *qi redimeret;* [s] *Spiritum immisit, qi* [t] *refingeret,* [u] *culpam omnino omnem remisit, qo &* [x] *supplicio culpæ debito omni eriperet, & supplicii subeundi* [y] *metum dirum eximeret,* [z] *neqitiæ servitio liberum emisit, qò* [a] *in famulitium suum adsciscet, &* [b] *in filiorum suorum numerum cooptaret,* [c] *gratiam spiritualem impræsentiarum donavit,* [d] *gloriam cœlestem deinceps* [e] *donaturum repromisit.*

[a] Matth. 11. 25, 26.
[b] Esai. 9. 2. Luc. 1. 79.
[c] Esai. 59. 21.
[d] 2. Cor. 4. 6.
[e] Luc. 1. 79.
[f] Ephes. 6 12.
[g] Exod. 10. 21, 23.
[g] Epicteti *Hymnum* habes, supra ad margi-nem ex *dissert. l. 1. c. 16.*
[h] Psal. 145. 8, 9.
[i] Eph. 2. 4.
[k] Rom. 3. 19, 23.
[l] Matth. 18. 11.
[m] Mtath. 20. 16. & 22. 14.
[n] Rom. 9. 21.
[o] Eph. 2. 5.
[p] Col. 1. 21.
[q] Gal. 4. 4.
[r] Apoc. 5. 9.
[s] Ezek. 36. 27.
[t] Joann. 3. 5.
2 Cor. 3. 18.
[u] Col. 2. 13.
[x] Rom. 8. 1. Gal. 3. 13. 1. Thess. 1. 10. [y] Rom. 8. 15. Heb. 2. 15. [z] Rom. 6. 22. [a] Eph. 2. 19.
[b] Rom. 8. 14, 15. Gal. 4. 6. [c] Joan. 1. 16. [d] Rom. 8. 18, 30. [e] Rom. 6. 23. χάρισμα. donativum. Tertull.

Est

Eſt in his deniqe, qod ad altiora enitendi, nomen Chriſtianum profeſſis, calcar acerrimum ſubjiciat, cùm à fide ac familia ea exteros in tam celſa evaſiſſe adverterint; ac pudore meritò ſuffundat, qod in imis adhuc ſubſelliis ſubſiſtant hæreántqe; cum adminiculis fortiorib' firmioribúſqe tam amplis ad ea conſeqenda inſtructi ſint, & adjutari, nî nolint ipſi, poſſint. Certè plùs poſſe naturæ jam collapſæ reliqas vires, diſciplinæ ſecularis accedentibus avxiliis, qàm gratiæ divinæ animis cœlitùs illapſæ, cujus operi etiam promovendo eadem illa pariter inſerviunt, pro dedecore inſigni non immeritò habeatur; éſtqe qod probro eos, qi hujus participes ſe ferunt, jure merito afficiat, cum hoc ipſo nomine, nomini, qod profitentur, Chriſtiano [a] opprobrio eſſe ſe ſenſerint, qòd à nomine alienis hac in parte inferiores comperiuntur. Grande qippiam & inſigne viſus eſt, ſibi ſaltem, protuliſſe, qi adverſus mortis metum diſſertatiunculam clavſit monitu illo; [b] *Nec infantes, nec pueros, nec mente lapſos, timere mortem: & eſſe turpiſsimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad qam ſtultitia perducit.* futile revera & frivolum eſt. Pari ſiqidem ratione Epicurus probaverit, *Turpiſsimum eſſe, avt Numinis offenſam ſubvereri, avt ſceleris conſcientiam formidare; cùm nevtrum hoc timeant, vel infantes, vel amentes, vel fatui; eámqe nobis ſecuritatem non præſtare ſapientiam, ad qam inſcitia & deſipientia perducit.* [c] Fatui ſcil. laminam candentem contrectare non metuunt; [d] infantuli facis accenſæ flammæ manum admovere non formidant. num turpiſſimum ideo horum alterutrum ſcientem prudentem timendo refugere, qia nevtrum nevtri illi timeant? Verùm turpe eſt revera, dedecus, opprobria, damna, exilia, vulnera, tormenta, mortem ipſam, mortéqe ipsâ pejores graviorésqe mortis moras, pro veritate divina, fide Chriſtiana, aſſerenda, conſcientia integra & intaminata cuſtodienda, nî deficere & delinqere velimus interminata atqe intentata; ſi defugere maluerimus, avt detrectare, nec mente promptâ, animo propenſo alacriter conſtantérqe ſubire ac perpeti; cùm hæc omnia pro pietate fidéqe conſervandâ, homines ethnici, & fortiter libentérqe ſuſtinenda definierint, & ipſi ſtrenuè ſuſtinuerint. turpe eſt præcepta documentáqe Dominica, [e] *de ſui ipſius abnegatione,* [f] déqe *ſuorum omnium, honorum, opum, facultatum, neceſsitudinum, affectuum, vitáqe adeò ipſius abdicatione* gravia, moleſta, dura, difficilia, triſtia, rigida, iniqa conqerendo ducere homines

[a] *Chriſtiani in opprobrium & contumeliam Chriſti.* Salvian. *de provid. lib.* 4.

[b] Senec. *ep.* 36.

[c] Fatui mentio fit in *Legend. Pontific.* apud *Diſcipul. de Tempor.* qi ferri candentis maſſam ſine læſione contrectavit imprudens. Credat qi volet.

[d] Ind Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 4. ait, eos qi mortem metuunt, peccatum non metuunt, παιδὰν φόβον φοβεῖσθε, puerulis compares, qi larvam timent, lucernam non timent.

[e] Matth. 16. 24. Luc. 9. 23.

[f] Luc. 14. 26, 33.

Christianos; cùm à religione Christianâ alieni qoqe, argumentis etiam validissimis adjectis, hæc eadem pia, justa, æqa, rationi rectæ consentanea, naturæqe humanæ congruentia censuerint; nec eam nobis magnanimitatem avt æqanimitatem præstare fidem veram, ad qam ratio illos, recta qidem, nec renata tamen & recocta adhuc, perduxerit. Insignis igitur Scriptorum istiusmodi usus, apud Christianos etiam, nomine non uno, vel ista qæ diximus, vel istis paria, seriò perpendenti, liqidò comperietur.

Illud interim observatu non indignum fuerit, aliâ ratione Epicteti, aliâ Marci monumenta fuisse ad nos transmissa. Epicteti siqidem [a] ab ore differentis excepta, Arriani operâ sunt scripto tradita, eisdem ipsis, qantum assequi poterat, qibus ille differebat verbis. qo modo à Domino Christo, dum in terris inter mortales agebat, habiti sermones, (cùm [b] nihil ipse scripsisset) [c] ab audientibus memoriter conservati, Evangelistarum calamo, sed Spiritu Sancto assistente, & linguâ qidem aliâ, Græcâ utiqe, cùm is Syriacâ usus fuerit, sunt evulgati. Id qod tam de Enchiridio, qàm de *Dissertationum* libris, ex *Epistola* ejusdem *ad Masgalenum*, cui scriptum illud dedicabat Arrianus, licèt jam perierit, constare testatur, qi eam vidit, Simplicius. At Marci *dissertationes* & *commentatiunculas* istas, ex ipsius *Adversariis* desumta liqet. qo modo Regis Sapientissimi *Paræmiarum* partem non exiguam ab Ezechiæ Regis amanuensibus ex ipsius avtographis fuisse descriptam, docet *Capiti* 25°. præfixum lemma. In more namqe habebat Vir iste summus, studiis philosophicis, sive domi, sive militiæ agebat, intentus, qæ inter meditandum succurrebant, chartis, qas ad hos usus jugiter præstò habebat, illinere: nullâ rerum ipsarum serie continuâ constanter observatâ; sed pro locorum temporúmqe, qibus vel ab ipso concipiebantur, vel aliunde in mentem memoriámqe se ingesserant, ratione digesta. patet hoc ex locis alicubi, qibus scripserat, nominatim designatis; cujusmodi sunt *libris*, vel *primo* & *secundo* adnexa, vel *secundo* potiùs *tertióqe* (ut ego reor) præfixa lemmata, de qibus suo loco [d] disseruimus. Indè natum est, ut neqe sibi invicem cohæreant pleraqe (qanqam *Liber primus* uno qasi filo perpetuo totus pertexitur) eadémqe sæpiùs iterata reperiantur, prout mentem sæpius pulsabant: nec succinctè tantùm, sed succisè qoqe repræsentata reperiantur complura; (prout in Ciceronis *ad Atticum* aliósqe

[a] Ὅσα ἤκουον αὐτὸν λέγοντα, ταῦτα αὐτὰ ἐπιφέρεσθαι αὐτοῖς ὀνόματι, ὡς ὁ διάλεγόμενος. Arrian. *præfat. ad dissert.*

[b] Fictitiæ sunt enim *literæ* amœbæ *Agbari ad Christum, Christi ad Agbarum*, qomodo & *Senecæ ad Paulum*. qarum meminere tamen Eusеb. *hist. Eccles. l.* 1. *c.* 13. & Hieron. in *Scriptor. Eccles. catalog.*

[c] Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι. Luc. *præfat. Evang.*

[d] Cui adjectum velim, ex perpetuo dictionis contextu, tot temporum variorum res singulas complexo, domi potiùs per otium, qàm militiæ sub pellibus agenti *Librum primum* confectum conscriptúmqi videri.

aliósqe *Epistolis*, Græca, formularúmqe usitatarum havd pavca) qod ad rei ipsius notæ satis ac familiaris memoriam refricandam & reficiendam suffecerat, cùm ad usum privatum maximè destinarentur. qin & ἀνέφαλα, & qasi abruptè inchoata nonnulla. qod & de Serpentis ad Evam dictione prima prout à Mose refertur, opinantur [a] Interpretes qidam eruditi. Indè aliis obscuriora multa, & de dictionis vel sensu vel scopo divinationes incertæ; cùm vel qæ adnotantis mens, vel qæ adnotandi occasio fuerit, conjicere difficile admodum existat. sed & de locis variis, qasi vel mutilatis vel depravatis suspiciones frustrà conceptæ, de lectione qasi non sincera & genuina vel integra solicitationes admissæ, immutationes tentatæ; cùm non aliter se habeant, qàm ab Avtoris ipsius calamo primitùs prodierint. Verùm de istis, in *Commentario*, prout occasio dabitur, ampliùs videbitur.

[a] De hoc videri poterunt Tremellius & Junius; sed inprimis Piscator.

Atqe hæc qidem suffecerint, cùm de *Stoica disciplina* ipsa, tum & de eis hanc amplexis & secutis, qorum ad nos scripta pervenêre; Marco præsertim nostro, cujus impræsentiarum denuo edendi consilium institutúmqe pavcis expositum ubi dederim, in limine Lectorem non sum diutius detenturus. Anni itaqe *ultra qadraginta* jam exceesserunt; ex qo, dum apud Juris nostratis Professores ac studiosos in Hospitio Lincolnienssi, qod est in suburbano Londinensi situm, agentes Præconis Evangelici munus sustinebam, in Marci Imperatoris scriptum hoc, à Viro doctissimo, & in negotio hoc exercitatissimo Gul. Xylandro Basileæ iteratò cum Græcis aliis qibusdam editum, *inter codices* à manu secunda (qod ajunt) venum expositos, incideram. Hoc nactus, per vacationem à munere publico avtumnalem, ex Justitio solenni intercedente obvenientem, otium aliqod adeptus, dum ruri ago, cùm diligentiùs evolvissem, adeò meditationibus ac præceptionibus pietatem, gravitatem, caritatem, magnanimitatem, virtutis nullum non genus spirantibus, à capite ad calcem usqe constipatum reperi, ut nec possem non perlecto summopere affici, nec lectione repetitâ etiam affectui satisfacere; cùm nihil in hoc genere apud exterum qenqam (Epicteto uno excepto; qo nec inferiorem, nisi qòd ille amplior est, Marcum nostrum censuerim) eximium magìs legisse meminissem. Cùm avtem in multis vitiatum, mutilatum, lacerum, luxatum animadverterem, nec Versionem Xylandria-

nam Græcis commodè satis respondere, de recensione pariter & versione novâ instituendâ animum subibat cogitatio. Hæc meditanti ad manus venit scripti ejusdem editio altera Lugdunensis, à qa subsidium aliqod sperabam: sed frustra: cum Xylandriana ea, qâ usus fueram, inqinatiorem ac corruptiorem deprehenderem. jam avtem ex viri doctiss. cujus *Versio* scripti hujus *Anglicana* pòst prodiit, D. Merici Casavboni *prolegomenis* Editioni Græcæ à se nuper adornatæ præfixis, è Xylandri priore Tigurina (cujus in Basileensis *Præfatione* mentionem ipse facit, qamqe nisi in Viri Doctiss. manibus, cùm me comiter invisisset, qod in *Prolegomenis* illis ipse commemorat, nunqam oculis usurpavi) expressam edoctus sum. Cùm avtem codicum penuriâ laborarem, partim ex ingenio, partim ex Svida scriptoribúsqe aliis, qi ex libris his nonnulla lavdaverant, partim eruditorum qorundam, qibuscum necessitudinem avt familiaritatem aliqam habebam, consilio opéqe usus, loca qæ vitii qoqo modo suspecta videbantur, restituere annitebar. Qumqe in Viri Illustriss. D. Cl. Salmasii *commentariis* nullo non literaturæ humanioris genere refertissimis, Marci nonnulla secius, qàm in eis, qos penes me habebam, codicibus expressa offendissem; unde editionem aliam aliqam secutum suspicabar; amici communis interventione usus, (aliter enim compellare ignotum planè verecundia prohibebat) Virum Clariss. per literas consulebam, qibus tum qid molirer significabam, tum & de locis tam illis, qos ab ipso aliter qâm avt Basileensis, avt Lugdunensis habebat, exhibitos repereram, qàm aliis etiam, ad qos hæsitabam, ménsqe tunc temporis suggerebat, nec conjecturis de qibusdam propriis celatis, sententiam illius censurámqe sciscitabar. Is pro eximia, qâ cumprimis pollet humanitate, inter cætera, in hæc verba ingenuè rescripsit. *In tam utili ad vitæ præcepta scripto, & ad imbuendos virtute illâ forti & humanorum contemptrice animos, qam ponere operam destinas, summopere lavdo. Editum illud scivi lingvâ Anglicanâ à Merico Casavbono, sed ultra nihil. qid enim præstiterit, præ illius lingvæ ignorantia havd etiam scire mihi licuit. Hoc tamen mihi pronunciare certò posse videor, satis operæ esse in illo opere perfectè absolvendo qæ non solùm duos, sed etiam plures fabros distineat. ità spissa est materia, vix multis cuneis evincenda, vix optimis runcinis dedolanda. Havd alium puto avtorem ex antiqitate Græca corruptiorem ad nos, injuriâ temporum*

porum, fortean etiam hominum, qi eum interpolârunt, transmissum. Ubique hiatus, & lacunæ, qæ tamen solidum mentiantur. Transpositiones etiam multis locis commissæ ab hominibus, uti videtur, sciolis, qi sententias plerumqe minutis punctiunculis Stoico more signatas non capiebant. Præter ea, qæ observâsti, atqe in schedam mihi missam conjeciſti, alia toto passim opere vitio laborant. & qædam ex his tibi impertienda duxi, ut locum expleant eorum, qæ à te proposita dissolvere non potui. Hæc vir summus ille; qi & liberaliter admodum mecum, homine peregrino, nec de nomine etiam, opinor, antè noto, egit; cùm non de eis duntaxat, qæ qæsieram, sed de aliis qoqe, qæ inter ea disqirenda occurrebant, nec reqisitus, animi sui sensum ultroneus impertiretur; adjectâ insuper invitatione humanissimâ, qâ ad alia qælibet ulteriùs operam præstare promptum, *tempúsqe eo fine negotiis aliis suffuraturum, nec imputaturum* profitebatur. Et de aliis qidem, pollicitatione tam liberâ, tam largâ animatus, per literas alteras Virum Clarissimum sum percontatus. Verùm per subitaneam illius occasionibus qibusdam Lugduno-Batavorum in Gallias susceptam profectionem, (sive literis meis ad manus illius non pervenientibus, sive ab ipso ad acceptas responsione *in reditum dilatâ*: simul per amici communis, cujus interventu usus fueram, è partibus istis demigrationem, sponsionis repetendæ opportunitate sublatâ) factum est, ut à Viro Celeberrimo nihil ampliùs acceperim. Illud obiter monere visum est, *Editione Argentinensi* usum se scribere, sed qæ cum *Basileensi* per omnia convenire visa sit. Præter hunc operâ usus sum Viri Eruditissimi, lingvarúmqe peritissimi D. Arnoldi Bootii, Doctoris Medici, qi vir qantus in his sit, *Animadversionum Sacrarum* opus elaboratissimum uberrimè testatur. Is pro animi propensione, & humanitate singulari, sæpiùs consulenti non derat. Sed nec Virum Doctissimum, nec comitatis nomine illorum alterutri postponendum, D. Patricium Junium fas est mihi hîc præteritum, qi & conjecturas mihi suas communicavit; sicut & ipse illi vicissim meas; & ubi ad Conventum Vestmonasterienſem evocatus fueram, in partibus illis occurrentem non semel de Antonino edendo solicitabat. Ab his avtem aliisqe, qorum scripta pervolutaveram, qicqid accepi, suo cujusqe loco mentione factâ, animo liberrimo lubentissimóqe acceptum cuíqe gratanter fero.

Versione

Verſione ſiqidem jam confectâ, de *Annotationibus* ſuccinctioribus porrò adjiciendis cogitare primò ceperam. pòſt de *Commentario* juſto & ampliore etiam, qo Scriptum tam inſigne dignum valde videbatur. Huic conficiendo inter curas operáſqe paſtorales, qibus per annos ultra qadraginta eodem loci, qò ab Hoſpitio dicto tranſieram, jugiter diſtrictus inſudavi, niſi qòd ante ſexennium morbo gravi correptus, ad tempus aliqod intermittere, tum reverſus denuo remittere aliqid, demum incidere ferè prorſus, coactus fuerim) inter horas ſubſecivas, qæ & rariores intervenerant, & per intervalla diductiora redierant, dum intendo, in molem eam opus iſtud excreviſſe animadverteram, ut de evulgando ſpem omnem abjicerem; ſiqidem, contrà qàm in Flacciano illo, *urceus inſtitui* cùm cepiſſet, *rotâ currente, amphora exiit*; expertus utiqe, Bibliopolæ & Typographi noſtri, qàm ægrè aliqid etiam minoris negotii in hoc genere ſuſcipiant. Verùm cùm annos apud me delituiſſet havd pavcos, amicorum tandem qorundam flagitatione freqente, qi & edendum poſcebant, & de impenſa ad id perficiendum proſpectum iri, fiduciam faciebant, eorum in manus qod confeceram totum contradidi, pro ipſorum optione, vel premendum, vel prelo ſubjiciendum, & in lucem publicam (qod ab illis jam eſt effectum) emittendum.

Ipſe in hoc opere qid præſtiterim, præſtare ſaltem conatus ſim (dextréne ac feliciter, an ſeciùs alii viderint) ſic habeas. Primo loco; poſt Scriptorum variorum, tam antiqioris qàm & ævi recentioris de *Marco* Scripti hujus Avtore *elogia* & *encomia*, déqe *Scripto* hoc ipſo *teſtimonia* & *judicia*; Marci *contextus Græcus* exhibetur, (niſi ſi, dum affectus imponit, ſpes fallat) vitiis mendíſqe, qibus antè paſſim ſcatebat, havd pavcis ſublatis, repurgatior; lacunis, qibus hiabat, ſuppletis aliqot, integrior; loco motis qibuſdam ad ſedes proprias revocatis, aptiùs havd pavlò concinnatus & compoſitus; interpunctionibus neceſſariis, & ſectionibus, ſive paragraphis, (utì Juriſtæ loqi ſolent) commodis (qod Lugdunenſis infeliciùs pavlò primus tentaverat) accuratiùs qàm antea, pro dictionis ſenſu genuino interſtinctus, pro materiæ ſubjectæ ratione diſtinctus: ad marginem adſcriptis lectionibus variantibus, locíſqe parallelis, in qibus ſententiæ, formulæ, voculæ, vel eædem, vel geminæ, reperiuntur, ut nec ad *Commentarium* ampliorem in ſingulis

gulis qibúſqe recurrere neceſſum eſſet; & Marcus ex Marco ipſo, vel explicatus, vel illuſtratus, haberetur. Adjecta eſt *Verſio Latina* nova, ad Græcum contextum eo, qo ſuperiùs eſt dictum, modo reſtitutum, accommodata. Seqitur *Commentarius* in Scriptum totum perpetuus, in qo Verſionis à prioribus diſcrepantis, mutationis, ſuppletionis, commiſſionis, diſtinctionis, expunctionis cujuſqe ratio redditur; *verſionibus* etiam atqe *annotationibus* antegreſſis, prout occaſio ſe tulerat, examini ſubjectis, & pro ea, qæ probabilis tunc videbatur, ratione, vel admiſſis, vel rejectis: formulæ Marco uſurpatæ, ex aliis, vel Græcis, vel Latinis, (nam & ex ſermone Latino hominem Romanum, licèt Græcè ſcribentem, mutuari non eſt inſolens) ſacris etiam nonnullæ Scriptoribus explicantur. Sententiæ & dogmata ex aliorum itidem, vel conſentientium, vel diſſentientium & diſſidentium etiam, ſive ſcriptis, ſive dictis, ſive moribus factíſqe, vel firmantur, vel illuſtrantur. ad eos, eorúmqe loca, à qibus, & è qibus, Marcus mutuo ſumſerit, avt excerpſerit qicqam, qantum aſſeqi datum eſt, digitus intenditur. de hominibus locíſqe, qorum mentio alicubi occurrit, ex monumentis hiſtoricis, qæ in manibus habentur, prout in horum etiam ruderibus ruſpando deprehendi qicqam poterat, lux aliqa datur. Sacræ demqe paginæ periochæ formulæqe nonnullæ, prout occaſio intervenerat, obiter, vel è Marco ipſo, vel aliunde enarratæ, aliorum qoqe Scriptorum emendatæ inſuper complures repræſentantur. In his avtem qamvis diligentiâ aliqâ ſim uſus, multa tamen ſedulitatem meam ſubterfugiſſe nullus ambigo; plura qoqe reſtare, qæ cùm vel mihi forſitan ſine cavſa ἀνίατα ſint viſa, vel dextrè minùs tentata avt curata fuerint, medici peritioris manum opémqe reqirant. Nihil in hoc genere, vel in alio ullo, prodit, cui non aliqid (meis qibúſqe plurimum, ſat ſcio) adjecto opus ſit. latus amplúſqe ſatis adhuc patet iſtîc campus, in qo ingenia feliciora, cum lavde fructúqe ſe exerceant. In meis his interim ſiqid præſtitum ſit, qod vel Theologiæ ſacræ candidatis, vel literaturæ humanioris ſtudioſis, vel aliis etiam qibuſcunqe uſui eſſe poterit, laboris in eis ſuſcepti inſumtíqe merces ampla ſatis futura eſt. Siqid avtem vel iſtîc, vel in Opere toto, (qod eveniſſe ſæpenumero ſuſpicor ipſe) humanitùs admiſſum occurrerit, qod notam ſeqiorem ſeveriorémve mereri jure videbitur, Lectorem humanum rogatum pervelim,

ut nè ſtricto jure agere volupe ſit, ſed [a] ſortis memor humanæ, humanitatíſque (prout in Schola loqi amant) ſuæ qoqe ſibi conſcius, utpote qi, [b] *homo cùm ſit, humani nihil à ſe alienum* cenſere avt ſentire debeat, pro humanitate, qâ ingenitâ, qâ inſitâ, humaniter ignoſcat. Iſtam enimvero *diſſertatiunculam*, mente, ratione non unâ minùs validâ, oculo à ſenio caligante à lema lippiente; manu tam à frigore, (cùm nec rigens ignem propinqiorem ſuſtineam; qod nôrunt probè, qi me familiariter habent) qàm à morbo, tremulâ, (cùm ad manum amanuenſis nullus exiſteret) non tam concinnabam, qàm conſarcinabam, conſcribillabam magìs qàm conſcribebam, in agri Surrejenſis pago Urbi natali adſito Rotherienſi, menſe Januario, hyeme ſævlente, cui & gemina altera, [c] *ætatis* & *invaletudinis*, (qæ [d] rariùs ſejunctæ reperiuntur) acceſſerat; Annò à Virginis θεοφόρου καὶ θεοτόκου conceptu ſalutifero (ſecundùm computandi ritum vulgò receptum) Milleſimo ſexcenteſimo qinqageſimo primo; Ætatis propriæ, non tam currentis, qàm decurrentis & devergentis, ſeptuageſimo octavo.

[a] Τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνῳ Θεῷ. Gregor. Naz. *orat.* 15.

[b] Terent. *ſe punient.* 1. 1.

[c] Χειμῶνα τὸ βίου, ſenectutem dixere, Pythagoras, apud Laert. *l.* 8. Ariſtoteles in *Chriis*, Eratoſthenes, & Patrocles, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 117.

[d] πῶς ἔχει, Μηδέποτ' ἐρώτα τοῦτ' ἐὰν γέροντ' ἴδῃς, ἢ χαῦν πν'· ἴδοι δ' ἂν ὑγιῆς, ὅτι κακῶς ἔχει. Philem. apud Stob. & Maxim. *collectan. c.* 41. Τὸ γῆρας ὄζειν αὐτὸ νόσημα. Apollodor. *Senectus ipſa morbus eſt.* Ter. *Phorm.* 4. 1. Senec. ad illud Virgilii ex *georg. lib.* 3. *ſubeunt morbi, triſtiſque ſenectus. morbos & ſenectutem unà ponit; non immeritò: ſenectus enim inſanabilis morbus eſt. epiſt.* 108.

M. VERVS AVRELIVS ANTONINVS
IMPERATOR ET PHILOSOPHVS.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Τῶν εἰς ἑαυτὸν Βιβλίων α'.

1. ΑΡΑ τοῦ πάππου Οὐήρου, τὸ ἠθικὸν, καὶ ἀόργητον.

§ 2. Παρὰ τῆς ἀδοξίας, καὶ μύθου τῆς φήμης τῆς περὶ αὐτὸν, τὸ [a] εὐσχήμον, καὶ [b] ἀρρενικόν.

§ 3. Παρὰ τῆς μητρὸς, [c] τὸ θεοσεβὲς καὶ [d] μεταδοτικόν· καὶ ἀφεκτικὸν [e] μέντοι τοῦ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπὶ ἐννοίας γίνεσθαι τοιαύτης· ἔτι δὲ τὸ λιτὸν [f] τῆς διαίτης, καὶ πόρρω τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς.

§ 4. Παρὰ τοῦ θεοπέμπτου, τὸ μὴ [g] εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι· καὶ τὸ ἀγαθοῖς διδασκάλοις χρῆσθαι ἔνδον χρήσασθαι· καὶ τὸ γνῶναι, ὅτι εἰς [h] τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐκάστως ἀναλίσκειν.

§ 5. Παρὰ τοῦ τροφέως, τὸ μήτε Πρασινιανὸς, μήτε Βενδιανὸς, μήτε παλμυλλάριος [i] ἢ σκουτάριος γενέσθαι· καὶ τὸ [k] φρόνιμον, καὶ ὀλιγοδεὲς, καὶ αὐτουργικόν· καὶ τὸ [l] ἁπλοῦ σχῆμα, καὶ [m] τὸ [n] δυσεφόδευτον διαβολῆς.

§ 6. Παρὰ Διογνήτου, τὸ ἀκενόδοξον· καὶ τὸ [o] ἀπιστικὸν τοῖς ὑπὸ τῶν περιερχομένων, καὶ γόητων περὶ ἐπῳδὰς, καὶ περὶ δαιμόνων ἀποσυλήσεις καὶ περὶ τοιούτων λεγομένοις· καὶ τὸ μὴ [p] ὀρτυγοτροφεῖν, μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐκφέρεσθαι· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας καὶ τὸ οἰκειωθῆναι φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι, πρῶτον μὲν [q] Βακχίου, εἶτα [r] Τανδασίδου, καὶ [s] Μαρκιανοῦ, καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδὶ· καὶ τὸ σκίμποδος καὶ δορᾶς ἐπιθυμῆσαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐχόμενα.

§ 7. Παρὰ [t] Ῥουσίου, τὸ λαβεῖν φαντασίαν [u] τοῦ χρῄζειν διορθώσεως καὶ θεραπείας

a Confer. l. 6. § 48. l. 9. § 29.
b L. 2. §. 5.
c L. 6 §. 30.
d Inf. § 14.
e τὸ μὲ, vel, τὸ ἐκ. Mer.
f τοῦ τοιούτου. f. Jun.
g ἀπαιτῆσαι. Lipſ.
h L. 5. § 5. & l. 9. § 22.
i L. 3 § 5.
k L. 6 § 30.
l δυσπροσδ.
m ἐπιτ. Suid.
n ἀξιλογενέσθαι. Suid.
o Βακχίῳ. forſ.
p Ἀνδρωνος. Caſ.
q Μαξιμιανοῦ. forſ.
r Eurychium, f.
s Andronem, f.
t Μαρκιανὸν, f.
u L. 7 § 12.

§ 7. A Rustico, quòd in eam cogitationem devenerim, morum correctione cura-

1. A Patre meo Vero accepisse agnoseo, moris esse candidi, & ab iracundia alieni.

§ 2. A fama memoriáq; genitoris mei, modestam simul ac masculam indolem.

§ 3. A matre, pietatis studium, & largiendi promptitudinem: nec à malo patrando tantum, sed cogitando etiam, continere. tum victu simplici, qíq; ab opulentorum more ac instituto abscedat quàm longissimè, contentum esse.

§ 4. A proavo, qòd publicas exercitationes adierim; qòdq; bonis præceptoribus privatim sim usus; & qòd in res istiusmodi impensè erogandum intellexerim.

§ 5. Ab educatore, ne in certamine eqestri Prasinæ, aut Venetæ factioni, néve in gladiatorio Thraci aut secutori favtor fierem: ut labores sustinerem; minimo contentus agerem; operi manus admoverem: negotiis alienis me nevtiqam immiscerem; nec delationem facilis ullam admitterem.

§ 6. A Diogneto, ne rebus inanibus studium impenderem: néve eis fidem adhiberem, qæ à præstigiatoribus magísque de incantationibus, déq; dæmonibus averruncandis, aliisq; ejusmodi imposturis dicuntur: ne coturnices ad pugnam alerem, néve rebus istiusmodi animum adjicerem: útq; liberè dicta æquanimiter sustinerem. eidem debeo, qòd philosophiæ me addixerim; qòdq; Bacchium primum, tum Tandasidem, & Marcianum audiverim: qòd dialogos, puer adhuc, conscripserim; qòdq; pro lintris præbatellum ac pellem expetiverim; cæteráq; institutionis Græcanicæ administria.

§ 7. A Rustico, qòd in eam cogitationem devenerim, morum correctione cura-

M. VERVS AVRELIVS ANTONINVS
IMPERATOR ET PHILOSOPHVS.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Τῶν εἰς ἑαυτὸν Βιβλίων α'.

1. ΑΒ avo meo Vero accepisse agnoſco, moris esse candidi, & ab iracundia alieni.

§ 2. A fama memoriáq; genitoris mei, modestam simul ac masculam indolem.

§ 3. A matre, pietatis studium, & largiendi promptitudinem: nec à malo patrando tantum, sed cogitando etiam, continere. tum victu simplici, qíq; ab opulentorum more ac instituto abscedat quàm longissimè, contentum esse.

§ 4. A proavo, qòd publicas exercitationes adierim; qódq; bonis præceptoribus privatim fim usus; & qòd in res istiusmodi impensè erogandum intellexerim.

§ 5. Ab educatore, ne in certamine equestri Prasinæ, aut Venetæ factioni néve in gladiatorio Thraci aut secutori favtor fierem: ut labores sustinerem; minimo contentus agerem; operi manus admoverem: negotiis alienis me nevtiqam immiscerem; nec delationem facilis ullam admitterem.

§ 6. A Diognero, ne rebus inanibus studium impenderem: néve eis fidem adhiberem, qæ à præstigiatoribus magísque de incantationibus, déq; dæmonibus averruncandis, aliísq; ejusmodi imposturis dicuntur: ne coturnices ad pugnam alerem, néve rebus istiusmodi animum adjicerem: útq; liberè dicta æquanimiter sustinerem. eidem debeo, qòd philosophiæ me addiderim; qódq; [1] Bacchium primum, tum [2] Tandasidem, & [3] Marcianum audiverim: qòd dialogos, puer adhuc, conscripserim; qódq; prosectatis prabatelum ac pellem expetiverim; exterúq; institutionis Græcanicæ adminicula.

1. ΠΑΡΑ τοῦ πάππου Οὐήρου, τὸ ἠθικὸν, καὶ ἀνδρῶδες, καὶ ἀόργητον.

§ 2. Παρὰ τῆς δόξης καὶ μνήμης τῆς περὶ τὸν γεννήσαντα, τὸ [a] αἰδήμονα, καὶ [b] ἀφρενικόν.

§ 3. Παρὰ τῆς μητρὸς, [c] τὸ θεοσεβὲς καὶ [d] μεταδοτικὸν καὶ ἁπλοικὸν ἐπὶ μόνον τὸ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὁπὶ ἐντόσις γίνεσθαι τοιαύτης· ἔτι δὲ τὸ λιτὸν κατὰ τὴν δίαιταν, καὶ πόρρω τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς.

§ 4. Παρὰ τοῦ προπάππου, τὸ μὴ [e] εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι, καὶ τὸ ἐμπαθεῖς διδασκάλους καλῶς ἔχειν χρήσασθαι, καὶ τὸ γνῶναι, ὅτι εἰς [f] τὰ τοιαῦτα μὴ ἐκτεταμένως ἀναλίσκειν.

§ 5. Παρὰ τοῦ τρόφεως, τὸ μήτε Πρασιανὸς, μήτε Βενέτιανὸς, μήτε παλμυλάριος ἢ [g] σκουτάριος γενέσθαι, καὶ τὸ [h] φερέπονον, καὶ ὀλιγοδεᾶ, καὶ αὐτουργικὸν, καὶ τὸ [i] ἁπλούστερον, καὶ [k] τὸ [l] δυσωπόδυτον διαλῦσαι.

§ 6. Παρὰ Διογνήτου, τὸ ἀκίνδυνον καὶ τὸ [m] ἀπιστικὸν τοῖς ἀπὸ θαυματοποιῶν, καὶ γοήτων περὶ ἐπῳδῶν, καὶ περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς καὶ περὶ τοιούτων λεγομένοις· καὶ τὸ μὴ [n] ὀρτυγοτροφεῖν, μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐκτεθεῖσθαι· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας καὶ τὸ οἰκειωθῆναι φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι, πρῶτον μὲν [o] Βακχίου, εἶτα [p] Ταυδασίου, καὶ [q] Μαρκιανοῦ, καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδὶ καὶ τὸ σκίμποδος καὶ δορᾶς ἀποθεμένου, καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς [r] Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐχόμενα.

§ 7. Παρὰ [s] Ῥουσίκου, τὸ λαβεῖν φαντασίαν [t] τοῦ χρῄζειν διορθώσεως καὶ θεραπείας

[a] Confer. l. 6. § 48. l. 9. § 29.
[b] L. 2. §. 5.
[c] L. 6 §. 30.
[d] Inf. § 14.
[e] τὸ μὴ, vel, τὸ εἰς. Mer.
[f] τοῦ τοιούτου. f. Jun.
[g] σκουτάτου Lipſ.
[h] L. 5. § 5.
[i] l. 9. § 28.
[k] L. 6. § 30.
[l] δυσπροσδ.
[m] ἀπιστ. Svid.
[n] ἐρτυγομετρεῖν. Svid.
[o] Βυκχίου. forſ.
[p] Ἀνδρώνος. Gal.
[q] Μαικιανοῦ. forſ.
[r] Βυζαντίου, f.
[s] Ἀνδρονεμ, f.
[t] Μαρκιανοῦ, f.
[u] L. 7 § 12.

5. A Rustico, qòd in eam cogitationem devenerim, morum correctione cura-

τίας

πίας τῶ ἤθους· καὶ [a] τὸ μὴ ἐκτραπῆναι εἰς ζῆλον σοφιστικὸν, μηδὲ [b] τῶ συγγράφειν περὶ ἠθῶν θεωρημάτων, ἢ θεσπεσιολογικὰ λογάρια διαλέγεσθαι, ἢ [c] φαλαροπλόκτους ἢ ἀσκητικὸν, ἢ [d] εὐεργετικὸν ἄνδρα ὑπομιμνήσκειν· καὶ τὸ ἀποθῆναι [e] ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς, καὶ [f] ὡς τεχνολογίας· καὶ τὸ μὴ ἐν [g] σχολῆ καθ' ὅλον παρατεῖναι, μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν· καὶ τὸ τὰ ὀφειλόμενα ἀφελῶς χαρίζεσθαι, ὅσον τὸ ὑπ' αὐτῶ τούτω ἀπὸ Σινουέσσης τῆς μητρὸς μοι χαρῆναι· καὶ [h] τὸ περὶ τοὺ χαλεπήναντας καὶ πλημμελήσαντας εὐπροσήκτως καὶ [i] εὐδιαλήκτως, ἐπειδὰν τάχιστα αὐτοὶ ἐπανελθεῖν ἐθελήσωσι, διακεῖσθαι. καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγνώσκειν, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι φαινομένη [k] ἀλλοκρεῶς, μηδὲ τοῖς [l] φλυαροῦσι ταχέως συγκαταθέσθαι· καὶ τὸ ἐντυγχάνειν τοῖς Ἐπικτήτειος ὑπομνήμασιν, ὧν δικαίως με μετέδωκε.

[a] Infr. § 16. & l. 6. § 30.
[b] πρ. f.
[c] Inf. § 9. 11. & l. 9. § 12.
[d] εὐεσ. Xyl.
[e] Inf. § 17. & l. 3. § 5.
[f] ὀρτολογ. Xyl. & Lug.
[g] σχολίῳ Svid.
[h] Inf. § 15.
[i] εὐαναδιδύκτως Svid. εὐδιαλυδύκτως Xyl.
[k] L. 5. § 36. & l. 9. § 3.
[l] περὶ [αὐτῶν] vel περὶ [ἄλλων] λαλ. Xyl.

assentirer. huic deniqe debeo, qod Epicteti commentarios legerim, qorum is è domo suâ copiam mihi fecit.

§ 8. Παρὰ Ἀπολλωνίου, τὸ ἐλεύθερον καὶ [m] ἀναμφιβόλως ἀκύβδηλον· καὶ [n] ὡς μηδὲν ἄλλο ἀποβλέπειν, μηδ' ἐπ' ὀλίγον, ἢ ὡς λόγον· καὶ τὸ [o] ἀεὶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσι ὀξείαις, ἐν ἀποβολῆ τέκνου, ἐν μακρᾶς νόσου· καὶ τὸ ὅτι παράδειγμα [p] ζῶντος ἰδεῖν ἐναργῶς, ὅτι δύναται [p] ὁ αὐτὸς σφοδρὸς εἶναι καὶ [q] ἀνειμένος· καὶ τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερῶς διδακτικόν· καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνδρα τὸν [r] σαφῶς ἐλάχιστον τῆς ἑαυτοῦ καλῶν ἡγούμενον τὴν ἐμπειρίαν, καὶ τὴν ἐντέχνειαν τὴν περὶ τὸ παραδίδοναι τὰ θεωρήματα· καὶ τὸ μαθεῖν πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας παρὰ φίλων, μήτε ἐξηλωμένον διὰ [s] ταῦτα, μήτε ἀναισθήτως παραπέμποντα,

[m] ἀναμφιβόλως ἀκύβδηλον Svid.
[n] Inf. § 16. & l. 3. § 6. & l. 2. § 16.
[o] Inf. § 16. & l. 11. § 21.
[p] Inf. § 16.
[q] L. 4. § 26.
[r] σοφῶς F. Jun.
[s] ταύτας Jun.

§ 8. Ab Apollonio, ut liber essem; firmúmqe ac certum citra fluctuationem omnem consilii ingeniíqe tenorem retinerem: neqe aliud qitqam, vel minimum, præter rationem solam, intuerer: ut idem semper essem, in doloribus acerrimis, in liberorum amissione, in morbis diuturnis. adhæc, qòd in ipso, tanquam in exemplari vivo, evidenter cernere licuit, posse eundem, prout occasiones se dabant, & vehementissimum & remissum esse. sed & qòd in disciplinis tradendis nevtiqam morosè se gereret: qódqe hominem viderim, qi peritiam suam & in theorematibus tradendis solertiam, bonorum suorum minimum existimare se, palàm faceret. ab isto didici, & qo modo beneficia, qæ dicuntur, ab amicis accipere oporteret, ut nec acceptis obnoxius fierē, nec citra sensum tamen omnē transmitterē.

§ 9. Παρὰ Σέξτου, τὸ [t] εὐμενῶς· καὶ τὸ φιλόστοργον τῶν ὅλων τῆς παραγομένης· καὶ τὸν ἔννοιαν τοῦ [u] κατὰ φύσιν ζῆν· καὶ τὸ [x] σεμνὸν ἀπλάστως· καὶ τὸ συνεκτικὸν τῶν φίλων κηδεμονικῶς· καὶ τὸ

[t] εὐμενῶς Svid.
[u] Lib. 2. § 5. & l. 9. § 29.
[x] σεμνὸν Svid.

§ 9. A Sexto, benevolum erga alios affectum: familiæ affectu paterno administratæ specimen: de vita naturæ convenienter instituendâ cogitationem: gravitatem item nevtiqam personatam: & sedulam amicorum

corum obſervationem: & imperitorum, eorúmqe qi citra conſiderationem opinione merâ ducuntur, tolerationem: & mores quibuſvis accommodatos, ità ut qamvis conſvetudo ipſius adulationem omnem ſvavitate vicerit, in veneratione tamen eiſdem ipſis eodem ipſo tempore nòn minùs extiterit. adhæc dilucidam ac methodicam cùm inventionem, tum & diſpoſitionem, decretorum ejuſmodi, qæ ad vitam rectè inſtituendam conducerent. qódqe nec iracundiæ, nec perturbationis alíus alicujus, indicium exhibebat; ſed cùm affectibus immunis prorſus exiſteret, ad affectum genuinum erat tamen propenſiſſimus: favere promptus, ſed ſine ſtrepitu: variéqe, citra oſtentationem, eruditus.

§ 10. Ab Alexandro Grammatico, increpationibus abſtinere; nec probrosè excipere, ſi qis barbarum qid, vel ſoloecum, vel abſonum protulerit, ſed illud tantùm, qod dici debuerat, dextrè proponere; ídqe ſub ſpecie vel reſpondendi, vel calculum dictis contribuendi, vel de re ipſa, non avtem de *dictione*, unà *diſpiciendi*, vel per aliam aliqam iſtiuſmodi ſcitam, ſed qæ obliqè facta ſit, commonefactionem.

§ 11. A Frontone, ut ſcirem, qæ invidentia, verſutia, ſimulatio tyrannidem conſeqatur: qódqe ut plurimùm qi patricii nobis nuncupantur, ab affectu genuino alieniores exiſtant.

§ 12. Ab Alexandro Platonico, nè crebrò, néve niſi neceſſitate adactus, avt dicto avt ſcripto ſignificem alicui, non vacare me: néve hoc modo ſub negotiorum diſtinentium prætextu officia ea, qæ vitæ hujus neceſſitudo à nobis exigit, ſolens deſeram.

§ 13. A Catulo, ne inſuper haberem amicorum qærimonias, etiamſi ratio earum *nulla ſubeſſet*, ſed in ſtatum ipſos priſtinum reſtituere anniterer: ut, præceptores promptè impenséqe prædicarem; qod de Domitio atqe Athenodoto refertur; liberóſqe meos affectu ſincero proſeqerer.

§ 14. A fratre meo [i] Severo, familiarem ſi idiotikòn ſi ἰδιωτικὸν, καὶ τὸ [a] ἀδεώρητον ſi ὀιομένων· καὶ τὸ πρὸς πάντας [b] εὐάρεμον, ὥστε καλακίαις μὴν πάσης θεραπευτέραν εἶ) τλὼ ὁμιλίαν ἀυτῇ, αἰδέσιμώτατον ἢ αὐτοῖς ἐκείνοις παρ' αὐτὸν ἐκεῖνον ἢ χαίρον εἶ). καὶ τὸ καλαληπτικῶς καὶ [c] ὁδῷ ἐξαρέτικόν τε καὶ τακτικὸν ſi εἰς βίον ἀναγκαίων δογμάτων· καὶ τὸ μηδὲ ἔμφασίν ποῖς ὀργῆς, ἢ ἄλλο τινὸς πάθους παρασχεῖν, ἀλλὰ ἅμα μὲν ἀπαθέστατον εἶναι, ἅμα δὲ φιλοστοργότατον· καὶ τὸ ἄυφημον, καὶ τοῦτο ἀληθῶς· καὶ τὸ πολυμαθὲς [d] ἀνεπιτήδευτον.

§ 10. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ, τὸ ἀνεπίπληκτον· καὶ τὸ [e] μὴ ἐνεργητικῶς ἐπιλαμβάνεσθαι ſi βάρβαρον, ἢ σόλοικόν τι, ἢ ἀπηχὲς παρενεγκαμένου, ἀλλ' ἐπιδεξίως αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο, ὃ ἔδει εἰρῆσθαι, παρφόρως, ἐν τρόπῳ ἀποκρίσεως, ἢ συμπαμψηφίσεως, ἢ συμβουλεύσεως περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἢ ὑπὲρ τοῦ ῥήματος, ἢ δι' ἑτέρας τινὸς τοιαύτης ἐμμελοῦς παρυποφήσεως.

§ 11. Παρὰ Φρόντωνος, τὸ ἐπιβουλεύεσθαι, ὅτι ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ ποικιλία, καὶ ὑπόκρισις· καὶ ὅτι οἱ καλούμενοι εὐπατρίδαι, [f] ἀστοργότεροί πως εἰσί.

§ 12. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ πλατωνικοῦ, τὸ μὴ πολλάκις, μηδὲ χωρὶς ἀνάγκης λέγειν πρός τινα, ἢ ἐν ἐπιστολῇ γράφειν, ὅτι ἄσχολός εἰμι· μηδὲ διὰ τούτου τρόπου συνεχῶς παραιτεῖσθαι τὰ [g] τοῖς πρὸς τοὺς συμβιοῦντας χρήσεις καθήκοντα, προσηνέστερον τὰ ἀναγκαῖα πράγματα.

§ 13. Παρὰ Κατούλου, τὸ μὴ ὀλιγώρως ἔχειν φίλου αἰτιωμένου τι, καὶ ἂν τύχῃ ἀλόγως αἰτιώμενος, ἀλλὰ πειρᾶσθαι καὶ ἀποκαθιστάναι ἐπὶ τὸ σύνηθες· καὶ τὸ θέλειν [h] διδασκάλων εὐθύμως ἄυφημον, διὰ τὰ περὶ Δομιτίου καὶ Ἀθηνοδότου ἀπομνημονευόμενα· καὶ τὸ περὶ τὰ τέκνα [i] ἁπλῶς ἀγαπητικόν.

§ 14. Παρὰ [k] ἀδελφοῦ μου [l] Σεουήρου τὸ φίλοι

[a] ἀδεώρητε Salm. [b] ἀθεωρίτως ὀιομ. f. [b] L. 6. § 16. B.
[c] L. 3. § 11. & l. 5. § 25. & l. 6. § 17. 26.
[d] Sup. § 7. & l. 7. § 67. & l. 9. § 29.
[e] Inf. § 16. & l. 11. § 13. 18.
[f] Inf. § 13.
[g] L. 3. § 1. & l. 8. § 27. & l. 11. § 18.
[h] Inf. § 15. & l. 6. § 11.
[i] Sup. § 11.
[k] Οὐήρου Scal. & Salm.
[l] An, Υερο.

πίας τῶ ἤθους· καὶ [a] τὸ μὴ ἐκτρεπῆναι εἰς ζῆλον σοφιστικὸν, μηδὲ [b] τῦ συγγράφειν περὶ τῆς θεωρημάτων, ἢ φιλοσοφικὰ λογάρια διαλέγεσθαι, ἢ [c] φαντασιοπλήκτως ἢ ἀσκητικὸν, ἢ ἢ [d] ευεργετικὸν ἄνδρα ὀπιδείκνυσθαι· καὶ τὸ ἀποῦναι [e] ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς, καὶ [f] ὑστεολογίας· καὶ τὸ μὴ ἐν [g] σολῆ καθ' δίκον περιπατεῖν, μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν· καὶ τὸ τὰ ὄπτολια ἀφελῶς χαφεῖν, δίον τὸ ὑπ' αὐτῦ τέτε ἀπὸ Σινοέσσης τῆ μητρί μι χαφέν· καὶ [h] τὸ περὶ τῦ χαλεπάναντας καὶ πλημμελήσαντας ἐναγκλήτως καὶ [i] ευδιαλύκτως, ἐπειδὰν τάχιστα αὐτοὶ ἐπιτρέπωσιν ἐθελῆσαι διαλῦσαι. καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγνώσκειν, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι φαινομένοις [k] ἀλογιστῶς, μηδὲ τοῖς [l] φλυαρῆσι ταχέως συγκαταθεσθαι· καὶ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτήτειος ὑπομνήμασιν, ὧν ὁικοθεν μετέδωκε.

[a] Infr. § 16. & l. 6. § 30.
[b] τῦ f.
[c] Inf. § 9. 11. & l. 9. § 12.
[d] ευεργ. f. Xyl.
[e] Inf. § 17. & l. 3. § 5.
[f] ὑστερολογ. Xyl. & Lug.
[g] σολίῳ Svid.
[h] Inf. § 15.
[i] ευαναδιάλυκτος Svid. ευδιαλύκτως Xyl.
[k] L. 5. § 36. & l. 9. § 3.
[l] φλεῖ [φυτῶν] vel φλεῖ [ἄλλων] λαλ. Xyl.

assentirer. huic deniqe debeo, qod Epicteti commentarios legerim, qorum is è domo suâ copiam mihi fecit.

§ 8. Παρὰ Ἀπολλωνίυ, τὸ ἐλεύθερον καὶ [m] ἀναμφιβόλως ἀκλινὲς· καὶ [n] ὁρὰς μηδὲν ἄλλο ἀποβλέπειν, μηδ' ἐπ' ὀλίγον, ἢ ὁρὰς [o] λόγον· καὶ τὸ [o] ἀεὶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῆ τέκνε, ἐν μακρᾶς νόσοις· καὶ τὸ ἐπὶ παραδείγματος ζῶντος ἰδεῖν ἐναργῶς, ὅτι δύναται [p] ὁ αὐτὸς σοφρότατος εἶναι καὶ [q] ἀνενδότος· καὶ τὸ ἐν τῆς ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερανθικὸν· καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνδρα τον [r] σαφῶς ἐλάχιστον τῆς ἑαυτοῦ καλῶν ἠγούμενον τινὶ ἐμπειρίαν, καὶ τινὶ ἐντέχνειαν τινὶ ὁρὶ τὸ παραδιδόναι τὰ θεωρήματα· καὶ τὸ μαθεῖν πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας ὑπὸ φίλων, μήτε [s] ἐξηπλωμένον δεῖ [t] παῦτα, μήτε ἀναιδῆ τινα παραπέμπεσθαι.

[m] ἀναμφιβόλως ἀκλινὲς Xyl.
[n] Inf. § 16. & l. 3. § 6. & l. 2. § 18.
[o] Inf. § 16. & l. 11. § 21.
[p] Inf. § 16.
[q] L. 4. § 26.
[r] σοφῶς F. Jun.
[s] ταύτας Jun.
[t] L. 3. § 4. & l. 9 § 11. & l. 11. § 9.

§ 8. Ab Apollonio, ut liber essem; firmúmqe ac certum citra fluctuationem omnem consilii ingeniíqe tenorem retinerem: neqe aliud qitqam, vel minimum, præter rationem solam, intuerer: ut idem semper essem, in doloribus acerrimis, in liberorum amissione, in morbis diuturnis. adhæc, qòd in ipso, tanquam in exemplari vivo, evidenter cernere licuit, posse eundem, prout occasiones se dabant, & vehementissimum & remissum esse. sed & qòd in disciplinis tradendis nevtiqam morosè se gereret: qódqe hominem viderim, qi peritiam suam & in theorematibus tradendis solertiam, bonorum suorum minimum existimare se, palàm faceret. ab isto didici, & qo modo beneficia, qæ dicuntur, ab amicis accipere oporteret, ut nec acceptis obnoxius fierē, nec citra sensum tamen omnē transmitterē.

§ 9. Παρὰ Σέξτυ, τὸ [u] εὐμενὲς καὶ τὸ παράδειγμα τῦ οἴκυ τῦ πατρονομικῦ· καὶ τὸ ἔννοιαν τοῦ [x] κατὰ φύσιν ζῆν· καὶ τὸ [x] σεμνὸν ἀπλάστως· καὶ τὸ συνετικὸν τῶν φίλων κηδεμονικῶς· καὶ τὸ

[u] L. 3. § 9. & l. 9 § 7.
[x] Inf. § 16. & l. 3. § 6. & l. 2. § 18.
[y] Inf. § 16. & l. 11. § 21.
[z] Inf. § 16.
[a] L. 4. § 26.
[b] σοφῶς F. Jun.
[c] ταύτας Jun.
[d] L. 3. § 4. & l. 9 § 11. & l. 11. § 9.
[e] Inf. § 17. & l. 3. § 5. & l. 4. § 49 & l. 5. § 29. & l. 7. § 55. & l. 10. § 15. & l. 12. § 32.
[f] Lib. 2. § 5. & l. 9. § 29.

§ 9. A Sexto, benevolum erga alios affectum: familiæ affectu paterno administratæ specimen: de vita naturæ convenienter instituendâ cogitationem: gravitatem item nevtiqam personatam: & sedulam amicorum

corum observationem: & imperitorum, eorúmqe qi citra considerationem opinione merá ducuntur, tolerationem: & mores quibusvis accommodatos, itá ut qamvìs consvetudo ipsius adulationem omnem svavitate vicerit, in veneratione tamen eisdem ipsis eodem ipso tempore nòn minùs extiterit. adhæc dilucidam ac methodicam cùm inventionem, tum & dispositionem, decretorum ejusmodi, qæ ad vitam rectè instituendam conducerent. qódqe nec iracundiæ, nec perturbationis alîus alicujus, indicium exhibebat; sed cùm affectibus immunis prorsus existeret, ad affectum genuinum erat tamen propensissimus: favere promptus, sed sine strepitu: variéqe, citra ostentationem, eruditus.

§ 10. Ab Alexandro Grammatico, increpationibus abstinere; nec probrosè excipere, si qis barbarum qid, vel solœcum, vel absonum protulerit, sed illud tantùm, qod dici debuerat, dextrè proponere; ídqe sub specie vel respondendi, vel calculum dictis contribuendi, vel de re ipsa, non avtem de *dictione*, unà *dispiciendi*, vel per aliam aliqam istiusmodi scitam, sed qæ obliqè facta sit, commonefactionem.

§ 11. A Frontone, ut scirem, qæ invidentia, versutia, simulatio tyrannidem conseqatur: qódqe ut plurimùm qi patricii nobis nuncupantur, ab affectu genuino alieniores existant.

§ 12. Ab Alexandro Platonico, nè crebrò, néve nisi necessitate adactus, avt dicto avt scripto significem alicui, non vacare me: néve hoc modo sub negotiorum distinentium prætextu officia ea, qæ vitæ hujus necessitudo à nobis exigit, solens deseram.

§ 13. A Catulo, ne insuper haberem amicorum qerimonias, etiamsi ratio earum nulla subesset, sed in statum ipsos pristinum restituere anniterer: ut præceptores promptè impenséqe prædicarem; qod de Domitio atqe Athenodoto refertur; liberósqe meos affectu sincero proseqerer.

§ 14. A fratre meo [l] Severo, famili-

ἀνεκτικὸν τῶν ἰδιωτῶν· καὶ τὸ [a] ἀθεώρητον τῶν οἰομένων· καὶ τὸ πρὸς πάντας [b] εὐάρμοστον, ὥστε κολακείας μὲν πάσης προσηνεστέραν εἶναι τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ, αἰδεσιμώτατον δὲ αὐτοῖς ἐκείνοις παρ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἶναι. καὶ τὸ καταληπτικῶς καὶ [c] ὁδῷ ἐξευρετικόν τε καὶ τακτικὸν τῶν εἰς βίον ἀναγκαίων δογμάτων· καὶ τὸ μηδὲ ἔμφασίν ποτε ὀργῆς, ἢ ἄλλου τινὸς πάθους παρασχεῖν, ἀλλὰ ἅμα μὲν ἀπαθέστατον εἶναι, ἅμα δὲ φιλοστοργότατον· καὶ τὸ εὔφημον, καὶ τοῦτο ἀψοφητί· καὶ τὸ πολυμαθὲς [d] ἀνεπιφάντως.

§ 10. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ, τὸ ἀνεπίπληκτον· καὶ τὸ [e] μὴ ὀνειδιστικῶς ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν βάρβαρον, ἢ σόλοικόν τι, ἢ ἀπηχὲς προενεγκαμένων, ἀλλ' ἐπιδεξίως αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο, ὃ ἔδει εἰρῆσθαι, προσφέρεσθαι, ἐν τρόπῳ ἀποκρίσεως, ἢ συνεπιμαρτυρήσεως, ἢ συνδιαλήψεως περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, οὐχὶ περὶ τοῦ ῥήματος, ἢ δι' ἑτέρας τινὸς τοιαύτης ἐμμελοῦς παρυπομνήσεως.

§ 11. Παρὰ Φρόντωνος, τὸ ἐπιστῆσαι, οἵα ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ ποικιλία, καὶ ὑπόκρισις· καὶ ὅτι ὡς ἐπίπαν οἱ καλούμενοι οὗτοι παρ' ἡμῖν εὐπατρίδαι, [f] ἀστοργότεροί πως εἰσί.

§ 12. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Πλατωνικοῦ, τὸ μὴ πολλάκις, μηδὲ χωρὶς ἀνάγκης λέγειν πρός τινα, ἢ ἐν ἐπιστολῇ γράφειν, ὅτι ἄσχολός εἰμι· μηδὲ διὰ τοιούτου τρόπου συνεχῶς παραιτεῖσθαι τὰ κατὰ [g] τὰς πρὸς τοὺς συμβιοῦντας σχέσεις καθήκοντα, προβαλλόμενον [h] τὰ περιεστῶτα πράγματα.

§ 13. Παρὰ Κατούλου, τὸ μὴ ὀλιγώρως ἔχειν φίλου αἰτιωμένου τι, κἂν τύχῃ ἀλόγως αἰτιώμενος, ἀλλὰ πειρᾶσθαι καὶ ἀποκαθιστάναι ἐπὶ τὸ σύνηθες· καὶ τὸ περὶ τῶν διδασκάλων ἐκθύμως εὔφημον, οἷα τὰ περὶ Δομιτίου καὶ Ἀθηνοδότου ἀπομνημονευόμενα· καὶ τὸ περὶ τὰ τέκνα [i] ἀληθινῶς ἀγαπητικόν.

§ 14. Παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου [k] Σευήρου τὸ

[a] τοῦ ἀθεωρήτου Salm. τοῦ ἀθεωρήτως οἰομ. f.
[b] L.6.§ 16. B.
[c] L.3.§ 11. & l.5.§ 25. & l.6.§ 17, 26.
[d] Sup.§ 7. & l.7.§ 67. & l.9.§ 29.
[e] Inf. § 16. & l.11.§ 13.18.
[f] Inf. § 13.
[g] L.3.§ 1. & l.8.§ 27. & l.11.§ 18.
[h] Inf. § 15. & l.6.§ 11.
[i] Sup.§ 11.
[k] Οὐήρου Scal. & Salm.
[l] An, Vero.

φιλοίκειον, καὶ φιλάληθες, καὶ [a] φιλόδικον· καὶ τὸ δι' αὐτὸν γνῶναι Θρασέαν, Ἑλβίδιον, Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον, καὶ φαντασίαν λαβεῖν πολιτείας ἰσονόμου, κ' ἰγκότπλε καὶ ἰσηγορίαν δυναμένης, καὶ βασιλείας πρόσωπον πάντων μάλιστα τιμᾶ ἀλάθειαν ἅμα ἀρχομένων· καὶ ὅτι παρ' αὐτῷ τὸ ἀμελὲς, καὶ ὀμόπονον ἐν τῇ πρώτῃ τῆς φιλοσοφίας· καὶ τὸ εὐπειθιλικὸν, καὶ τὸ [b] εὐμεταδόσιον ὑλιτικός· καὶ τὸ ἔυελπι, καὶ τὸ πιστιλικὸν ἀπὸ τῶν ὑπὸ φίλων φιλεῖσθ· καὶ τὸ ἀνυπάκρυπτον ἐπὶ πᾶν ἐγκαταστάσεως ὑπ' αὐτῷ τυγχάνοντος· καὶ τὸ μὴ δοκεῖσθαι σοφισμοῦ πᾶν φίλως αὐτῷ ἀπὸ πᾶν τί θέλει, ἢ τί ὁ θέλει, ἀλλὰ δῆλον εἶναι.

[a] L. 6. § 30.

[b] Sup. § 3. 4. l. 6. § 48.

§ 15. [c] Παρὰ Μαξίμου, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ, καὶ κ' [d] παντὶ τὸ πρέπον ἔχειν· καὶ τὸ εὔθυμον ἔν τε ταῖς [e] ἀσθενείαις, καὶ ἐν ταῖς νόσοις· καὶ τὸ ἔυκρατον τοῦ ἤθους, καὶ μετάκρατον, καὶ γενναῖον, κ' [f] ἐν πᾶσαις καταστάσεσιν τὸ φρόνιμον· καὶ τὸ ἀπόνως ἑαυτῷ παρέχειν, πρὸς ὧν λέγει, ὅτι ὅσα φρονεῖ, καὶ οἷς ὧν ποιεῖται, ὅτι ὁ κακῶς [g] φρονῶν· καὶ τὸ [h] ἀπείραστον, καὶ ἀνεπιπλήκτως, καὶ [i] μηδαμοῦ ἐκτὸς μένειν, ἢ ἄνευ, ἢ ἀμηχανεῖν, ἢ κεκμηκέναι, ἢ [k] παροξυνόμενος, ἢ πάλιν δυσκόλως, ἢ ὑποπεπτωκέναι· καὶ τὸ ἐυεργετικὸν, καὶ τὸ [l] συγχωρητικὸν, κ' τὸ ἀφελές, καὶ πλησμόνου μᾶλλον ἢ [m] διεφθαρμένου φαίνεσθαι παρέχειν· καὶ ὅτι ὅτι φήσει ἄν τινι τις ὑποτάττεσθαι ὑπ' αὐτῷ, ὅτε ὑπόμνησιν ἂν χρήσοιτο ἑαυτὸν ἀγαπᾶσθαι· καὶ τὸ [n] ἐυχαριστικὸν ἔθος.

[c] Παρὰ Κλ. M. Mer. Παρὰ M. Salm.

[d] πρέπον Lug & Mer. παρὰ Xyl. & Jun. l. 2. § 7.

[e] Sup. § 12. & l. 9. § 13. 39.

[f] L. 9. § 12.

[g] πρέπει

[h] L. 12. § 13.

[i] L. 7. § 69.

[k] παροξυνόμενος L. 11. § 18.

[l] Sup § 7. & l. 7. § 26.

[m] L. 7. § 12.

[n] ἐυχαρ Sup. § 7. & L. 3. § 5.

§ 16. Παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ ἤμερον, καὶ [o] μόνιμον ἀπαράτρεπτον ἐπὶ τοῖς ἐξετασθεῖσιν κρίσεσιν· καὶ τὸ [p] φιλόπονον· καὶ τὸ [q] φιλάκουστον τοῦ τοὺς φίλους τιμᾶν· καὶ τὸ [r] ἐπιστήμονα εἶναι πάντων τῶν κατὰ τὸν βίον· καὶ τὸ ἀπαρατήρητον εἰς τὸ πᾶν ἐπιμελὲς ἐπιτηδεύειν· καὶ τὸ [s] ἀμέριμνον.

[o] L. 3. § 5.

[p] L. 11. § 9.

[q] L. 6. § 30. & l. 8. § 1.

[r] L. 5. § 2.

[s] L. 6. § 30.

[t] Sup. § 8.

ares diligere; veri juſtíque rationem habere. item qòd per eundem Thraſeam, Helvidium, Catonem, Dionem, Brutum nôſſe ceperim; & qòd imaginem animo conceperim ſtatus popularis, in qo per æqualitatem juríſque æqabilitatem res adminiſtrentur; regníque, in qo ſubditorum libertate nihil antiqius habeatur. ab eodem item didici, ſimpliciter vivere, in philoſophiæ cultu conſtanter perſiſtere; promptè benefacere, impensè largiri; ſpes bonas fovere; de amicorum dilectione nihil ambigere. qin & qòd ſi qorum mores minùs probaret, palàm id præ ſe ferret; nec, qid vellet nollétve, familiaribus conjectu difficile foret; adeò aperto erat pectore.

§ 15. A Maximo, mei compotem eſſe; nec ulla in re tranſversum abripi. ſed & animo bono eſſe, cum in morbis, tum & in aliis caſibus adverſis; moribus eſſe probè temperatis, ſuavibus, verendis: negotia objecta citra qiritationem conficere. adhæc qòd ità ſe gerebat, ut fidem qibuſvis faceret, qæcunq; diceret, ex animi ſententia dixiſſe; qæcunq; faceret, animo haud malo fecisse. tum qòd nihil admirabatur, ad nihil obſtupeſcebat; nuſquam feſtinus, aut ſegnis erat; nuſquam perplexus, aut dejectus, aut ringi ſolitus: nec rurſus iracundiæ, aut ſuſpicionibus deditus. adhæc qòd benefacere promptus, & ignoſcere. qòd verax, qòdq; hominis ejuſmodi ſpecimen dare videretur, qi perverti neſciret potiùs, qim qi corrigi unqam opus haberet. qòd nemo qiſqam inventus ſit, qi vel contemptui ab illo haberi ſe exiſtimaret, vel præſtantiorum ſe illo opinaretur. denique qòd urbanitatis haud malè affectâ verit.

§ 16. A patre mansvetudinem, & in rebus asturare jam decretis constantiam immotam. qòd in honoribus, qi habentur, iſtis, gloriæ inanì nihil non cederit; qòd laboribus ferendis olim libens, tum & aſſiduus, ſe dederit. qòd eos avidè promptus fuerit, qi adferre qid poterant, qòd in in publicum conduceret: qódque nemo illum abducere quiverit, qin pro merito ſuo unicuiqe rependeret. qòd probè noverat, ubi vehementiùs,

tiùs, ubi remissiùs agere opus esset; quòd ab adolescentium amoribus coercuerat se. quòd civiliter admodum se gessit. quòd amicis vel comandi secum, vel abstinendi optionem liberam permittebat, nec peregrè euntẽ comitari, nisi ipsis allubesceret, necesse erat: quòd affectum adversùs se pariter semper deprehendebant, etiamsi occasione aliquâ impediti, cum nevtiqam essent comitati. quòd in consiliis, qid facto opus esset, accuratè perqirendo constanter insistebat, nec specie rerum obviâ qivis acqiescens, indagationem incidebat. quòd etiam amicorum retinendi studiosus; nec fastidio mutans, nec insanè diligens. quòd in statu qocunqe sorte contentus, vultuqe serenus. è longinquo futuri præsagus; & de minimis qibusqe citra tumultum providus. acclamationes omnémqe adulationem reprimere: imperio qæ necessaria erant, sedulò custodire; sumptus cavtè attemperare; de rebus istiusmodi sugillantes patienter sustinere. nec in Deis colendis superstitiosus, nec in hominibus, avt muneribus, avt blanditiis avram captans popularem: sed in rebus qibusqe sobrius, solidus, nusqam ineptus, avt novitatis studiosus. Porrò quòd ad vitam commodiùs transigendam conducentibus rebus, qarum copiam illi dapsilem fors suppeditabat, citra fastum, nec liberè tamen minùs, utebatur: ut & præsentibus simpliciter fruerentur, neqe absentis multùm desiderarent. quòd nemo illum avt sophistam, avt vernaculum, avt scholasticum diceret: sed virum maturum, consummatum, adulatione superiorum, rebus & propriis & alienis administrandis idoneum. adhæc quòd veré philosophantes in honore habebat, cæteris nihil exprobrabat. in congressibus facilis, & festivus, nec ad fastidium id tamen. corporis suí curam tam prudenter attemperatâ, ut nec nimis avidus videretur, avt elegantiæ studiosus, nec negligens tamen id haberet; sed per suam ipsius diligentiam efficeret, ut mediocrum pharmacis fomentísve externis quàm minimè indigeret. quod maximum est, quòd citra invidentiam eis concedebat, qui

χρεία ἐπτίσιος, πῶς δὲ ἀνίσιως· καὶ τὸ παῦσαι τὰ περὶ τοὺς ἔρωτας ἧς μετρίων· καὶ ἡ κοινωνικωσύνη· καὶ τὸ ἐφείδεσθαι τῆς φίλους μήτε συμπαίζειν αὐτῷ πάντως, μήτε συμπροθυμεῖν ἐπάναγκες. [a] ἀεὶ δὲ ὅμοιον αὐτὸν καταλαμβάνεσθαι ὑπὸ ἧς δι' ἀρχὰς πρὸς ἀπολειφθέντων· καὶ [b] τὸ ζητητικὸν ἀκριβὲς ἐν τοῖς συμβουλίοις, καὶ [c] ὀλίγωρον, [d] ἀλλ' ὡς τὸ [e] μεγαπίστη τῆς ἐρεύνης [f] ἀρκεῖσθαι ταῖς προχείροις φαντασίαις· καὶ τὸ διατηρητικὸν ἧς φίλων, καὶ μεθαμῆ ἀψίκορον, μηδὲ ἀπεμανὲς· καὶ τὸ αὐτάρκες ἐν παντί· καὶ τὸ φαιδρὸν· καὶ τὸ πρόβλεπτικὸν πρόρρησιν· καὶ ἧς ἐλαχίστων παρεπομπικὸν [g] ἀτεχνῶς· καὶ τὸ τὰς βλασφημίας, καὶ πᾶσαν καταγέλασιν ἐπ' αὐτῇ [h] παῦναι· καὶ τὸ φιλαπλοῦν ἀεὶ ἧς ἀναγκαίων τῇ ἀρχῇ, καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, καὶ ἀνεπιφθονίαν ἧς ὅσα ἧς ταύτων ἐκ τοιῶν παρεστάτας· καὶ τὸ [k] μήτε ἐπὶ πᾶσι θεοῖς δεισιδαίμονα, μήτε ἐπὶ ἀνθρώποις ἥμοκρατικὸν, ἢ [l] ἀρεσκόπολιν, ἢ ὀχλοχαρῆ, ἀλλὰ [m] πάντων ἐν πᾶσι, καὶ βλέπειν, καὶ μεθαμῆ ἀφιστάμενον, μηδὲ πανοτόμον· καὶ τὸ τοῖς εἰς [n] ἐυμάρειαν βίου φέρουσί τι, ὧν ἡ πόλις παρέχει ἀφθόνως, χρησθαι ἀπόνως ἅμα καὶ ἀπροφάσιστον, ὥστε παρόντων μὲν ἀπολαυστικοὺς ἀπροσδεεῖς, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι· καὶ τὸ μήτε ἄγροικα εἶναι, μήτε ὃν [o] σοφιστὴν, μήτε ὅτι ἀνοσιωνὴς ὑποκάλλη, μήτε ὅτι γελοιαστὴς, ἀλλ' ὅτι ἀνὴρ πάντερπὴς, πάλλη, ἀκολάκευτος, ἀστεῖος καὶ διαμάρτυρος καὶ ἧς ἑαυτῷ καὶ ἄλλων. ὡς τὰ τέλεια ὃ καὶ τὸ τιμητικὸν ἧς φιλοσόφων φιλοπρύτων, τοῖς δὲ ἄλλοις [p] μὴ ἐξουσιάζειν· ὅτι δὲ τὸ εὐθυμον, καὶ εὐχρὴς ὁ καλλιέρως· καὶ τὸ τῆς ἰδίου σώματος ἐπιμελεῖσθαι ἀμέτρως, ὅτε δὲ ἧν τις ἀμελῇ, ὅτε πρὸς καλλωπισμὸν, ὅτε μὴν ἀλαζονικῶς· καὶ ὥστε διὰ τοῦτο ἧσσαν προσοχὴν, δὲς [q] ἀλίγιστα [r] ἰατρικῶν χρῆζειν ἢ φαρμάκων καὶ ἐπιθημάτων [s] ἐκτός. μάλιστα δὲ τὸ φιλαχωρητικὸν ἀζηλωτίας

[a] Sup. § 8.
[b] L.6.§ 30.
[c] ἐπίμονον ἄλλως ὁ πρ. Mer.
[d] ἀλλ' ὡς τὸ, Πρ. Cas. ἀλλ' ὅ πῶς πρ. Boot. & Lug. ἢ ὅπ ὁ πρ. f.
[e] ὁ μεγαπιστῆναι Jun.
[f] ἀρκεῖσθαι Jun.
[g] L.11.§ 3.
[h] συγκαλ. Xyl.
[i] πνῶν
[k] L.6 § 30.
[l] L. 5.§ 5.
[m] L.4.§ 28.
[n] L.4 § 3.
[o] Sup. § 7. & l. 6. § 30.
[p] Sup § 30.
[q] ἀλίγα πάνυ. Svid.
[r] ἰατρικῆς. Svid.
[s] ἐκτὸς καὶ ἐκτός. Svid.

τοῖς δυναμίν τινα κεκτημένοις, διον τῷ φερασκλεῖ, ἢ [a] ἀφ' τῷ ἐξ ἱστορίας νόμων, ἢ ἐξ ὧν, ἢ ἄλλων τινῶν [b] πραγμάτων· καὶ συμπαθητικὸν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστοι καὶ τὰ ἴδια περιερήματα ἐυδοκιμῶσι. πάντα δὲ καὶ τὰ πάτρια περίσσων, [c] ὡδ' αὐτὸ τοῦτο ὀπτηδεύων φαίνεσθαι, τὸ τὰ πάτρια φυλάττειν. ἔτι δὲ τὸ μὴ ἐυμετακίνητον καὶ [d] ῥιπαστικὸν, ἀλλὰ καὶ τόποις, καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριπτικόν· καὶ τὸ μὲν πρὸ παροξυσμὸς τῆς κεφαλαλγίας, παρὸν εὐθὺς καὶ ἀκμαῖον περὶ τὰ συνήθη ἔργα· καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀπόρρητα, ἀλλὰ ὀλίγα καὶ ἀναιώτατα, καὶ πάντα ὑπὲρ τῆς κοινῶν μόνον· καὶ τὸ ἔμφρον καὶ μεμετρημένον ἐν τῇ θεωρίᾳ ὀπτελέσει, καὶ ἔργων κατασκευῆς, καὶ διανομῆς, καὶ τοῖς [e] τοιούτοις ἀνθρώποις, [f] πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ δίον περιχθῆναι [g] δεδορκότος, ὡ πρὸς τῷ ὁπὶ τοῖς παρεχθεῖσι εὐδοξίαν. [h] ὡκ [ἐν] ἀωρεὶ λύσις. [i] ὡχὶ φιλοικοδόμος· ὡ περὶ τὰς ἐδωδὰς ὀπτητὴς, ὡ περὶ ἐσθῆτων ὑφὰς καὶ χρόας, ὡ περὶ σωμάτων ὥρας· ἢ [k] ἀπὸ [l] χωρίου [m] σολῆ, ἀναγκαῖα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως, [n] καὶ πρὸ ἐν Λαυρεάκῳ τὰ πολλά· τῇ [o] τελούντι ἐν Τύσκλοις [p] παραστυμφώνως ἐχρήσατο, καὶ πᾶς [q] ὁ τοιούτος τρόπος. ὑδὲν ἀπονές, ὑδὲ μιαὶ ἀδυσώπητον, ὑδὲ λάζυον, ὑδὲ [r] ὡς ἄν τινα εἰπεῖν σοῖς, ἕως ἱδρῶτος· ἀλλὰ πάντα διειλημμένα λελογίσθαι, ὡς ὁπὶ χρόνης, ἀταραχῶς, τεταγμένως, ἐρρωμένως, [s] συμφώνως ἑαυτοῖς. ἐφαρμόσεις δ' ἂν αὐτῷ τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους μεμνημένον, ὅτι καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν ἐδυνάτο τούτων, ὧν πολλοὶ φὼς τε τοῦ ἀποχεῖς ἀδυνάτως, καὶ φὼς τοῦ ἀπολαύσεις ἐνδοτικῶς ἔχουσι. τὸ δ' ἰσχύειν καὶ [t] ἐπικαρτερεῖν καὶ ἐνυφίειν ἑκατέρῳ, ἀνδρὸς ἕξιν ἄρτιον καὶ ἀήττητον ψυχὴν ἔχοντος, οἵᾳ ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου.

§ 17. Παρὰ θεῶν, τὸ ἀγαθὸς

[a] τῷ φῆ. [b] πρ. [ἐμπειρίαν] Jun. [c] Sup. 7. 9. & l. 7. § 60 [d] L. 5. § 5. [e] τοιούτοις· [ἢ] ἀνθρώπου π. Xyl. τοιούτοις τοῖς ἀνθρώποις Mer. τοιουτοτρόπους, ἀνθρώπου π. α. τ. Boot. τοιοῦτος τρόπος περ. α. τ. vel πιστοῖς· ἄνθρωπος ἢ πρ. α. τ. Salm. [f] δεδρακότος f. Mer. δεδορκὼς Salm. [g] L. 4. § 25. & l. 5. § 3. & l. 9. § 12. & l. 10. §. 11, 12. [h] ὡκ ἀωρεὶ Lug. [i] L. 60. § 30 [k] ὁπὶ χωρίου, vel ὁπὶ Λαυρείου Sal. ὑπὸ. [l] Λαυρείου Lug. [m] σολῶ Lug. [n] χρῶν ἐν Sal. [o] τελούνῃ Sal. [p] παραιτημένως Sal. [q] ὁ περ. τοι. Boot. [r] L. 6. § 30. & l. 9. § 12 [s] Sup. § 8. & l. 6. § 30. [t] ὁπικαρτ. vel ἐγκ. f. [u] πε διος f.

in facultate aliquâ claruerint, sive oratoriâ, sive legum, vel morum, vel aliarum qarumvis rerum notitiâ: sed & operam illis conferebat suam, ut pro eis, qibus maximè præcellebant, dotibus, existimationem singuli suam conseqerentur. qòd, cùm secundùm majorum instituta omnia exeqeretur, ne hoc qidem affectaverat, ut majorum instituta præcisè observare videretur. qod nec dimoveri proclivis, nec divagari. sed cum locis, tum & rebus eisdem, immorari consvetus. qòd post capitis, qibus affici solebat, dolores, recens statim vegetúsque ad consveta munera redibat. qòd arcana haud multa, sed pavca admodum & rarissima habebat; eáq; qæ ad rempublicam duntaxat pertinerent. prudentiam item & moderationem, in spectaculis exhibendis, fabricis extruendis, congiariis largiendis, aliísque istiusmodi; utpote cùm is esset, qi non ad celebritatem ex rebus à se gestis acqirendam, sed id duntaxat qod facto erat opus, respiceret. non illi intempestivus balneorum usus; non ædificandi studium insanum, non de victu, non de vestium textura tincturâve, non de servitiorum specie exqisitâ curiositas. toga, qâ Lorii utebatur, à villa inferiore comparata: Lanuvii tunicatus plerunqe in Tusculano, sed qod excusare solebat, pænulatus. totius deniq; vitæ facies hæc fuerat. nihil immite; nihil immodestum, nihil vehemens, avt de qo usurpari posset, qod solet vulgò dici, *Ad sudorem usque:* sed qasi per otium cum consideratione matura, placidè, compositè, strenuè, consentaneè sibi invicem disposita universa: ita qadrabat in illum, qod de Socrate perhibetur, qòd & abstinere & frui rebus eis nôrat, qibus pleriqe nec per infirmitatem abstinere, nec frui citra intemperantiam possunt. posse autem in altero tolerantem, in altero temperantem se præstare; illud verò verè viri est animo consummato invictóqe planè præditi. deniqe qomodo in Maximi ægrotatione se gesserit.

§ 17. Deis acceptum fero, qòd bonos avos,

avos, bonos parentes, bonam sororem, bonos præceptores, bonos familiares, necessarios, amicos, bona omnia ferè habuerim. tum qòd adversùs neminem eorum temerè aliqid deliqerim, etiamsi ità affectus fuerim, ut, si occasio incidisset, ejusmodi aliqid admisissem. cæterùm numinis beneficio factum est, qòd nulla ex rerum concursu occasio contigerit, qæ affectum illum proderet. ab eisdem fuit, qòd apud avi concubinam non sim diutiùs enutritus: qòd ætatis florem indelibatum servaverim, nec ante tempus justum virilitatis specimen dederim, sed ultra etiam qàm opus erat, id facere distulerim. qòd principi patríq; eidem subditus fuerim, qi me à fastu omni alienũ redderet; fidémqe faceret, posse in aula ità degi, ut nec satellitio, nec vestitu insigniore, nec funalibus statuísq; istiusmodi, atq; apparatu consimili opus sit: sed posse eum, qui rebus præst, ità contrahere sese, ut ad privati speciem proximè accedat, nec propterea tamen, vel demissiùs, vel remissiùs se gerat in eis, qæ pro republica ad morem imperatorium sunt exeqenda. qòd fratrem eum nactus sim, qi ad curam mei agendam suis moribus me extimularet, qíq; simul honore affectúq; erga me suo animum mihi oblectaret. qòd liberi mihi neq; ingenio tardi, nec corpore distorti obtigere, qòd progressus non fecerim ampliores in rhetorica, poeticâ, studiisq; aliis ejusmodi, qæ me forsan præpeditum detinuissent, si in eis me feliciter profeciisse sensissem. qòd nutritios meos ad honores, qòd expetere ipsi videbantur mihi, maturè evexerim, nec spe distulerim, cùm juvenes adhuc essent, deinceps id facturum me. qòd Apollonium, Rusticum, Maximum nôrim. qòd de modo vitæ naturæ convenienter agendæ, claras satis ac freqentes eas, cogitationes in animo habuerim: ut, qantùm ad Deos attinet, ac suggestiones, adjutationes, inspirationes ab ipsis profectas, nihil obstet omnino, qo minùs juxta naturæ præscriptum confestim vivam, nisi ipse tandem in culpa

πάππως, ἀγαθὸς γονέας, ἀγαθὴν ἀδελφὴν, ἀγαθὸς διδασκάλους, ἀγαθοὺς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους, [a] σχεδὸν ἅπαντα χεῖν. καὶ ὅτι περὶ ὀλίγα αὐτῶν [b] ἐφέπεσον πλημελῆταί τι, καὶ τοι [c] διάθεσιν ἔχων τοιαύτην, ἀφ' ἧς, εἰ ἔτυχεν, καὶ ἐφαρμοζά τι τοιοῦτο· ἧ Θεῶν ἡ εὐτοιία τὸ μηδεμίαν συμφορὰν σωφρονοῦσαν φαγμάτων γενέσθαι, ἥτις ἐμελλέ με ἐλέγξειν. καὶ τὸ μὴ πλέον ἐντραφῆναι παιδὶ τῇ τεμάχῃ τῶν πάππου· καὶ τὸ τέως ὥραν διασῶσαι· καὶ τὸ μὴ [d] πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι, ἀλλ' ἔτι καὶ ὑπιλαζεῖν τῷ χρόνῳ· τὸ ἀρχοντὶ καὶ παιδὶ ὑποταχθῆναι, ὃς ἐμελλεν πάντα τὸν τύφον ἀφαιρήσειν με, καὶ εἰς ἔννοιαν ἄξειν τοῦ, ὅτι [e] δύνατόν ἐστι ἐν αὐλῇ βιῶναι, μήτε δορυφορήσων χρήζων, μήτε ἐδήτων συμειωτῶν, [f] μήτε λαμπάδων, καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δή τινων, καὶ τῷ ὁμοίῳ κόμπῳ. ἀλλ' ἔξεσιν ἐγγυτάτω ἰδιώτου συστέλλειν ἑαυτὸν, καὶ [g] μὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον ἢ ῥαθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ ὑπὲρ ἧς κοινῶν ἡγεμονικῆς μεταχθῆναι διοίσεια. τὸ ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχεῖν, δυναμένῳ [h] διὰ ἤθους ἐπεγείρασί με πρὸς ἐπιμέλειαν ἐμαυτοῦ, ἅμα ἧ καὶ τιμῇ καὶ στοργῇ ἐυφραίνοντός με· τὸ παιδία μοι ἀφυᾶ μὴ γενέσθαι, μηδὲ κυρὶ τὸ σωμάτων διάστροφα· [h] τὸ [i] μὴ ἐπιπλέον με μεταβάλαι εἰς ῥητορικὴν, καὶ ποιητικὴν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐσχολάσματι, εἰ ἄρα ἴσως ἂν καταμεμάθην, εἰ μᾶλλον ἐμαυτὸν ἐνόμιζον ταχέως προϊέναι. τὸ φθάσαι, τοὺς ἐμφανίας ἐν ἀξιώμασι καταστῆσαι, ἃ δὴ ἐδόκουν μοι ἐπιθυμεῖν, καὶ μὴ ἀναβαλέσθαι ἐλπίδι, τῷ [k] μὴ, ἐπεὶ νέος ἔτι ἦσαν, ὕστερον αὐτὸ πράξειν. τὸ γνῶναι [l] Ἀπολλώνιον, Ῥοῦστον, Μάξιμον. τὸ φαντασθῆναι σφὶ τῷ [m] κατὰ φύσιν βίᾳ [n] ἐναργῶς καὶ πολλάκις, ὅποῖός τίς ἐστι· ὥστε ὅσον ἐπὶ τοῖς Θεοῖς, καὶ τοῖς ἐκείθεν διαδόσεσι καὶ [o] συλλήψεσι, καὶ [p] ἐπινοίαις, μηδὲν κωλύειν [q] ἤδη κατὰ φύσιν ζῆν με, ἢ ἀπολείπεσθαι ἔτι τότε πρὸς τὴν ἐμὴν αἰτίαν, καὶ σχεδὸν τὸ μὴ

[a] [ἀγαθὰ] q. f.
[b] φεφέπεσε Lug.
[c] L.11.§ 18
[d] φρὸ Lug.
[e] L.5.§ 16.
[f] -δῶν Lug.
[g] μὴ Δία Lug. [Δίᾳ μὴ] διὰ Mer. μὴ διὰ τ. f.
[h] Sup.§ 7.
[i] μὴ Lug.
[k] μὲ.
[l] Sup.§ 8. 7. 15.
[m] Sup. §. 9.
[n] ἐνεργ. Mer.
[o] L.9.§ 40. & l. 12. § 14.
[p] ἐπιτροίαις Mer.
[q] ἢ δὴ Lug.
[r] L. 2. §. 9. & l.3.§ 12. & l.4.§ 49. & l.5.§ 34. & l.6.§ 17. § 8. & l.8. § 35. & l. 9. § 11. & l.10. § 32. & l 11. § 9. & l.12. § 8. 26.

μὴ διατρῖψαι τὰς ἐν τῇ Θεῶν ἐπικ-
[a] L.6.§29. ούσεις, καὶ μονονοχὶ διδασκαλίας· τὸ [a] ἀντ-
ιχεῖν μοι τὸ σῶμα ὅπῃ τοιοῦτον ἐν τοιούτῳ
βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης ἅψασθαι, μήτε Θεοδότου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς
πάθεσι γενόμενον ὑγιᾶναι· τὸ ἀλλοτ' ἀλλοῖα τὰ
πολλάκις Ῥουστικῷ, μηδὲν ἥκιστα αἰσχῦναι,
ἐφ' οἷς ἂν μετέγνων. τὸ μέλλουσαν μήτηρ τελεῖν
πλὴν τελεῖσθαι, ὅμως ὀπίσω μεθ' ἐμοῦ τὰ τελευταῖα ἔτη· τὸ ἐπὶ χρείᾳ ἐπιλήψιν ἀποχρῆσθαί τινι παραμίῳ, ἢ εἰς ἄλλο τι
[b] L.9.§11. χρήζοντι, μηδέποτε ἀπεῖναί με, ὅτι ἐν
27. ὅτι μοι χρήματα, ὅθεν γένηται καὶ τὸ
αὐτῷ ἐμοὶ χρῆναι ὑποίαν, ὡς παρ' ἑτέ-
ρου μεταλαβεῖν, καὶ συμπεσεῖν τὸ πλὴ
γυναῖκα τοιαύτην ἔχ), ὅτι σοι μὲν πειθήνιον, ὅτι δὲ φιλόστοργον, ὅτι δ' ἀφελῆ· τὸ εὐπαιδείαν ἱκανὴν εἰς τὰ παιδία
συνοῆσαι. τὸ [b] δ' ἐφικέσθαι βοηθήματα δοθῆναι, ἄλλα τε, καὶ ὡς μὴ πένεσθαι
ἔμελλε, καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν, καὶ [c] τότε ἐν
Καΐητῃ ἄνευς [d] χρήσιν. [e] ὅπως τε ἐπιθύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τινα
σοφιστὴν, μηδὲ ἀποκαθῆσαι [f] δὴ τοῦ
συγγραφεῖς, ἢ συλλογισμοὺς ἀναλύειν, ἢ
περὶ τὰ μετεωρολογικὰ πολλὰ γένεσθαι. πάντα γὰρ ταῦτα θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης
δεῖται.

sim, qi Deorum ſubmonitiones, & tantùm non claras præceptiones nevtiqam obſervem. qòd in vita, qalis ea fuerit, corpus mihi tam diu perdurâverit. qòd nec Benedictam, nec Theodotum attigerem: ſed & poſtea, ex affectibus amatorijs, qibus correptus fueram, ad ſanitatem redierim. qòd cùm Ruſtico ſæpe ſuccenſerem mihi ultrà admiſerim, cujus pœnitere me poſſet. qòd mater mea, qamvis juvenis eſſet deceſſura, mecum tamen noviſſimos ætatis annos tranſegerit. qòd, qotieſcunqe animus fuit pavperi alicui avt alijs indigo, opem ferre, nunqam reſponſum eſt, non ſuppetere nummos mihi, unde id fieret: qòdq; nulla mihi unqam talis neceſſitas obtigerit, ut ab alio ſumere cogerer. qòd uxor ejuſmodi mihi obvenerit, tam obſeqens, tam amans, tam ſimplex. qòd eâ fuerim illorum copiâ inſtructus, qi ad liberos educandos mihi idonei exiſterent. qòd per inſomnia remedia mihi fuerint indicata, cùm alia, tum adverſus ſangvinis excreationem & capitis vertiginem; qòd & Cajetæ aliqando factum eſt. qòd cùm philoſophandi cupiditas inceſſiſſet, non in ſophiſtam aliqem inciderim, nec commentarijs evolvendis, vel ſyllogiſmis reſolvendis, vel meteorologicis diſcutiendis, tempus déſes contriverim. etenim iſta omnia Diis adjutoribus ac Fortunâ indigebant.

Τὰ ἐν Κουάδοις παρὰ τὸν Γρανοΐαν

Quæ apud Quados ad Granuam

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

LIBER II.

[a] Εἰσθα Xyl.
[b] Inf.§13. & l.3.§11. & l.7.§22.26. & l.11.§18.
[a] L.3.§4. 11. & l.7. §22. & l. 9.§22. & l.12.§26.

[a] Ἔωθεν παραλέγειν ἑαυτῷ, ὅτι συμπεσοῦμαι πολυργῷ, ἀχαρίστῳ, ὑβριστῇ, δολερῷ, βασκάνῳ, ἀκοινωνήτῳ. πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις [b] παρὰ τὸν ἄγνοιαν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἐγὼ δὲ τεθεώρηκὼς τὸν φύσιν τὸ ἀγαθοῦ, ὅτι καλὸν, καὶ τὸ κακοῦ, ὅτι αἰσχρὸν, καὶ τὸ αὐτῆς τῆς ἁμαρτάνοντος φύσιν, [c] ὅτι

MAnè prædicere memento tibi, Hodiè futurum eſt, ut rem habeam cum curioſo aliqo, ingrato, protervo, doloſo, invido, illiberali. obveniunt illis iſta omnia à bonorum malorúmque inſcitiâ. ego verò, cùm & naturam boni nôrim, qòd honeſtum, maliqe, qòd inhoneſtum ſit, ipſámque adeò delinqentis naturam, qòd congener

congener mihi sit, non tam qòd sanguinis seminisque ejusdem, quàm qòd mentis ac portionis divinæ mecum particeps; nec lædi posse me ab horũ ullo compertum habeo; (neq; enim inhonestâ re aliquâ me qisquam involverit) sed nec succensere congeneri possum, eúmve odisse. siquidem ad mutuas operas nati sumus; quo modo pedes, manus, palpebræ, dentium superiorum inferiorúmque ordines. adversari itaq; sibi invicem præter naturam: adversantis est avtem succensere & aversari.

§ 2. Qicqid sum, constat id omne caruncula, animula, & parte principante. proinde mitte libros. nec distrahere amplius: (nihil obstat, qò minùs hoc facias) sed tanqam qi jam statim moriturus sis, carnes istas contemnas. cruor est, & officula, & reticulum ex nervis, venulis arteriisque contextum. Qin & animam considera, qalis sit. Spiritus est, sive aer, nec is semper idem, sed qi jugiter efflatus denuò reforbetur. tertium restat, pars illa principatum gerens. tu ergò sic tecum: senex es. partem tui principem servire ulteriùs ne siveris; sed nec motibus à communione humana alienis raptari, nec qicqam, qod fato destinatum tibi fuerit, vel jam ascitum aversari, vel futurum pavere.

§ 3. Deorum opera providentiæ plena sunt. nec qæ fortunâ fiunt, absq; naturæ ope proveniunt, avt sine connexu implexúq; rerum earum qæ providentiâ dispensantur. indè profluunt omnia. accedit & necessitas qedam, & totius mundi, cujus tu pars es, utilitas. illud est avtem parti unicuiqe bonum, qod universi fert natura, qòdq; ad eandem conservandam conducit. porrò conservat mundum hunc, sicut elementorum, ità & concretorum ex his mutationes. Ista tibi sufficiant: decretorum vice jugiter sint. librorum verò ficum pelle; ut ne murmurans moriaris, sed verè propitius, Deóq; ex animo gratus.

μοι συγγενὴς, ἐκ τὲ αἵματος ἢ σπέρματος τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ τῷ, κ᾽ [d] θείας ἀπομοίρας μέτοχος, [c] ὅτι βλαβῆναι ὑπό τινος αὐτῷ δύναμαι· αἰχμῇ γάρ με ὑδρὸς ἢ πυρὶ ἀλλά· [f] ὅτι ὀφείλεται τῇ συγγενεῖ δύναμαι, ὅτε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ. [g] γεγόναμεν γὰρ πρὸς συμπραξίαν, [h] ὡς πόδες, ὡς χεῖρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ σοῖχοι τῆ ἄνω καὶ τῶν κάτω ὀδόντων. [i] τὸ οὖν ἀντιπράσσειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν· ἀγανάκλειν καὶ ἀποστρέφεσθαι.

§ 2. [k] Ὅ, τί πότε τοῦτό εἰμι, σαρκία ἐστὶ καὶ πνεύματον, καὶ τὸ ἡγεμονικόν. [l] ἄφες τὰ βιβλία· [m] μηκέτι σπῶ. ὲ δὲ δοθῇ [n]. ἀλλ᾽ [o] ὡς ἤδη ἀποθνήσκων, τῶν μὲ σαρκίων καταφρόνησον· [p] λύθρου καὶ ὀστέια, καὶ κροκύφαιον, ἐκ νεύρων, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλεγμάτιον. θέασαι ἢ καὶ τὸ πνεῦμα ὁποῖόν τι ἐστίν· [q] ἄνεμος· ὑδὲ ἀεὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ πάσης ὥρας ἐξεμέμυθον, καὶ πάλιν ῥοφύμθιον· τέταρτον δὲ τὸ ἡγεμονικόν. ὧδε [r] λογισθῇ· [s] γήρων εἰ· μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς [t] δουλεῦσαι· μηκέτι κατὰ ὁρμὴν [u] ἀκοινώνητον [x] νευροσπαστηθῆναι· μηκέτι [y] τὸ εἰμαρμένον, ἢ παρὸν δυσχεραῖναι, ἢ μέλλον [z] ἀποδύεσθαι.

§ 3. [a] Τὰ τῶν θεῶν προνοίας μεστὰ τὰ τῆς τύχης ὐκ ἄνευ φύσεως, ἢ [b] συγκλώσεως, καὶ ἐπιπλοκῆς τῶν προνοίᾳ δοιχουμένων. [c] πάντα ἐνεῦθεν ῥεῖ· προσέστι ἢ [d] τὸ ἀναγκαῖον, καὶ [e] τὸ πρὸς ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον, [f] ὃ μέρος εἶ. ὃ παντὶ ἢ φύσιος μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τῆ ὅλη φύσει, καὶ ὁ ἐπείνῃ δὲ σωτικόν. [h] σώζουσι ἢ κόσμον, ὥσπερ αἱ τῶν στοιχείων, ὅτως καὶ αἱ τῶν συγκριμάτων μεταβολαί. [i] ταῦτά σοι ἀρκείτω, ἀεὶ δόγματα ἔστω. [k] ᾗ ἢ βιβλίων δίψα ῥίψον, ἵνα [l] μὴ γογγύζων ἀποθάνῃς, ἀλλὰ [m] ἵλεως ἀληθῶς, καὶ ἀπὸ καρδίας [n] εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.

[d] Inf. § 4. & l. 5. § 27. & l. 12. § 26. [e] L. 4. § 7. 8. & l. 11. § 18. [f] L. 5. § 22. & l. 7. § 26. [g] L. 3. § 4. & l. 4. § 3. & l. 5. § 16. & l. 7. § 55. & l. 8. § 56. & l. 11. § 18. [h] L. 7. § 13. 19. [i] Inf. § 16. & l. 7. § 24. [k] L. 3. § 16. & l. 6. § 32. & l. 12. § 3. [l] Inf. § 3. et l. 3. § 14. [m] Inf. § 7. et l. 4. § 3. 26. [n] -τως f. L. 3. § 14. l. 9. § 29. [o] Inf. § 5. l. 3. § 12. l. 7. § 29. [p] L. 3. § 3. l. 8. § 37. [q] L. 5. § 33. l. 6. § 15. [r] επη. f. [s] Inf. § 6. [t] L. 3. § 3. l. 7. § 55. l. 11. § 19. [u] L. 3. § 5. l. 7. § 72. l. 9. § 9. 23. [x] L. 3. § 5. 16. l. 6. § 16. l. 7. § 3. 29. l. 12. § 19. [y] Inf. § 5. l. 3. § 4. 16. [z] ἀποδύεσθαι f. [a] L. 4. § 27. l. 6. § 10. 38. l. 7. § 9. [b] L. 3. c. 16. [c] Inf. § 17. l. 4. § 26. l. 6. § 36. l. 8. § 23. l. 9. § 39. [d] L. 4. § 9. l. 10. § 28. [e] Inf. § 12. l. 5. § 8. l. 8. § 50. l. 12. § 23. [f] Inf. § 4. 14. l. 9. § 39. l. 10. § 6. [g] L. 6. § 44. l. 10. § 20. & 12. § 23. [h] L. 4. § 46. l. 6. § 15. l. 7. § 25. [i] L. 3. § 13. [k] Sup. § 2. [l] L. 3. § 3. et l. 8. § 18. l. 9. § 37. [m] Inf. § 17. L. 5. § 33. l. 8. § 45. l. 9. § 3. l. 12. § 36. [n] l. 4. 48.

§ 4. [a] Μέμνησο· ὡς πόσα ταῦτα ἀναβάλλη, καὶ ὁπόσας περιεσμίαν λαβὼν [b] τοῖς Lug. An. οὐδὲ ἅμα θεῶν ὑ χρᾷ αὐτάς [b]. δεῖ ἢ ἤδη ποτὲ αἰδέσθαι, τίνος [c] κόσμου μέρος εἶ, καὶ τίνος [d] διοικοῦντος τὸν κόσμον [e] ἀπόρροια ὑπῆρξας· καὶ ὅτι [f] ὅρος ἐστί σοι περιγεγραμμένος τῷ χρόνῳ, ᾧ ἐὰν [g] εἰς τὸ μὴ [h] ἀπαυθρίασαι χρήσῃ, οἰχήσεται, καὶ οἰχήσῃ, καὶ οὐδεὶς ὐκ ἥξεται.

[a] L. 3. § 14.
[b] Sup. § 3. l. 4 § 14. l. 8. § 7.
[c] L. 6. § 1. 5.
[d] Sup. § 1.
[e] Inf § 6. l. 4. § 17. 28. l. 6. § 49.
[f] μὴ εἰς τὸ
[g] L. 8. § 28.
[h] ὁ Ῥωμ. Cas. L. 6. § 44.

§ 5. Πάσης ὥρας φρόντιζε στιβαρῶς, [i] ὡς Ῥωμαῖος, καὶ [k] ἄρρην, [l] τὸ ἐν χερσὶ μὲ τῆς ἀκριβοῦς καὶ [m] ἁπλάστου σεμνότητος, καὶ φιλοσοφίας, καὶ ἐλευθερείας, καὶ δικαιότητος περάσειν· καὶ [n] χαλὴν σαυτῷ ἀπὸ πασῶν τῶν ἄλλων φαντασιῶν ποιεῖσθαι. ποιεῖς δέ, ἂν [o] ὡς ἐσχάτῳ τῷ βίῳ, ἑκάστῳ τῶν πραττομένων ἐπεξέρχῃ, [p] ἀπολλαγμένῳ πάσης εἰκαιότητος, καὶ ἐμπαθοῦς ὑποκρίσεως ἀπὸ τοῦ [q] λογισμοῦ λόγου, καὶ ὑποκρίσεως, καὶ φιλαυτίας, καὶ [r] δυσαρεστήσεως πρὸς τὰ συμμοιρασθέντα. ὁρᾷς [t] πῶς ὀλίγα δεῖν, ὧν κρατήσας τις, δύναται [u] εὐρυῤῥυῶς καὶ θεοφιλῶς βιῶναι βίον· καὶ γὰρ οἱ θεοὶ πλέον οὐδὲν ἀπαιτήσουσι τὸν τοῦτα φυλάσσοντα.

[i] Sup. § 2. Inf. § 11. l. 3. § 12.
[k] Inf. § 13. 26. l. 3 § 4. l. 4. § 2. l. 12. § 20. 24.
[l] χρείττονος Lug.
[m] Sup. § 2.
[n] L. 3. § 4.
[o] Sup. § 2. Inf. § 11. l. 3. § 12.
[p] Inf. § 13. 26. l. 3 § 4. l. 4. § 2. l. 12. § 20. 24.
[q] χρείττονος Lug.
[r] Sup. § 2.
[t] L. 3. § 4.
[u] l. 6. § 39.

§ 6. [x] Ὑβρίζε, ὕβριζε [y] αὐτῷ, ὦ ψυχή· τῇ δὲ τιμήσει σαυτὴν [z] ἐκείνη κακὸν ἔξεις. [a] ἓν γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ. [b] ὅσον δέ σοι χρόνον διήνυσαι, μὴ ἀνιῶ σαυτὴν, ἀλλ' [c] ἐν πᾶσι ἄλλαις ψυχαῖς τιθεμένη τὸν [d] εὐμοιρείαν.

[x] Ὑβρίζεις, vel, Ὑβρισον
[y] Inf. § 16.
[z] Sup. § 4.
[a] βραχὺς
[b] Sup. § 2. l. 5. § 31. l. 10. § 15.
[c] L. 6. § 40, 41. l. 12. § 4.
[d] L. 5. § 36.

§ 7. [e] Περιπάτησόν σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπλοντα· καὶ χαλὴν πάρεχε σαυτῷ τοῦ περισσευθήναι ἀγαθόν τι, καὶ παῦσαι [f] ῥεμβόμενος. ἤδη δὲ καὶ τῷ ἑτέραν [g] θεοφορεῖν φυλακτέον. ληρεῖ γὰρ καὶ διὰ περάξεων, ὁ κεκμηκὼς τῷ βίῳ, καὶ [h] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ κατάτασιν φαντασίας ἀπευθύνει.

[e] Περιπάτησόν σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπλοντα· καὶ χαλὴν πάρεχε σαυτῷ τοῦ περισσευθήναι ἀγαθόν τι, καὶ παῦσαι [f] ῥεμβόμενος. ἤδη δὲ καὶ τῷ ἑτέραν [g] θεοφορεῖν φυλακτέον. ληρεῖ γὰρ καὶ διὰ περάξεων, ὁ κεκμηκὼς τῷ βίῳ, καὶ [h] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ κατάτασιν φαντασίας ἀπευθύνει.

§ 8. [i] Παρὰ μὲν τὸ μὴ ἐφικάνειν, τί

[e] Sup. § 2. l. 5. § 31. l. 10. § 15.
[f] L. 6. § 40, 41. l. 12. § 4.
[g] L. 5. § 36.
[h] Μὴ περισπάσθω σε Sup. § 2. l. 4. § 3. 26. l. 8. § 1.
[i] L. 3. § 4. l. 4. § 22.

§ 4. Memento, quamdiu ista distuleris, & quoties opportunitates à Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusnam mundi rectoris propago. sed & præscriptum esse tibi temporis terminum: quod nisi ad animum serenandum accommodaveris, avolaturum est illud, te simul abrepto, nec deinceps rediturum.

§ 5. Cura hæc jugiter incumbat tibi, ut qicqid in manibus est, strenuè peragas, prout Romanum, virúmqe decet, cum exqisita, nec accersita tamen, gravitate, humanitate, libertate, justitiâ: animúmq; interim ab aliis omnibus cogitationibus abducas. abduces avtem, si tanqam vitæ tuæ novissimam, actionem unamqamq; peregeris; temeritate omni liberam, & declinatione per affectus vim à rationis dictamine; simulatione itidem, & amore sui, eorúmq; qæ à numine destinata sunt aversatione. Vides, qàm pavca sint, qæ siqis tenuerit, prosperam ac divinam propemodum vitam degere detur, siqidem & dii ipsi nihil amplius exigent ab eo, ista qi observaverit.

§ 6. Ignominiâ, ignominiâ, inqam, te afficis, ô anima. honorem avtem tibi tuum vindicandi, havd erit amplius opportunitas. fugit enim unicuiq; brevis ætas. ea verò tibi propè confecta est, dum tui ipsius reverentiam nullam habes, sed in aliorum animis felicitatem tuam collocas.

§ 7. Nè te distrahant, qæ extrinsecus obveniunt tibi; sed otium tibi præstes, qo boni aliqid addiscas, & huc illuc ferri desinas. cæterùm & alia hîc hallucinatio cavenda est. nugas siqidem agunt actuosi havd pavci, dum vitam agendo conterunt, sed scopum, ad qem conatus suos cogitationésq; omnes dirigant, sibi propositum nullum habent.

§ 8. Vix, avt nè vix qidem siqam,

ideo infeliciter agere deprehenſus eſt, qia in alienis animis qid ageretur non animadverterit. cæterùm qi animorum ſuorum motus non attendunt, hi verò infeliciter agant, neceſſe eſt.

§ 9. Horum meminiſſe ſemper oportet: qæ univerſi, qæ tua natura ſit; qomodo hæc ad illam affecta, qaliſq; pars qalis univerſi exiſtat: qòd etiam nemo ſit, qi prohibere te poſſit, qò minùs ea facias dicáſq; ſemper, qæ naturæ illi, cujus pars es, conſentanea fuerint.

§ 10. Philoſophicè Theophraſtus, in peccatis inter ſe conferendis (prout vulgò conferri ſolent) dicit; graviora eſſe qæ per cupidinem, qàm qæ per iram admittuntur. etenim, qi irafcitur, cum dolore qodam & contractione animi occultâ à rationis tramite declinare videtur: qi verò per cupidinem delinqit, qia voluptate vincitur, intemperantior qodammodo, & in peccando efforminatior videtur. rectè igitur, nec indignè philoſopho, pronunciavit, amplioris eſſe criminis, qod cum voluptate, qàm qod cum dolore admittitur. atqe omnino alter ei ſimilior exiſtit, qi prior læſus, doloris ratione ad irafcendum adigitur: cùm is ſponte ſuâ ad lædendum feratur, qi ad perpetrandum qidqam cupidine ducitur.

§ 11. Ita qæq; facias cogitéſq; oportet, ut qi confeſtim è vita hac poſſis diſcedere. humanis autem excedere, ſiqidem Dii ſunt, nihil eſt grave. neq; enim malo ulli illi involvent te. ſi verò, vel nulli ſunt, vel nullam rerum humanarum curam gerunt, qid attinet tandem vivere in mundo vel Deorum, vel providentiæ inani? cæterùm & ſunt illi, & res humanas curant: & ne in ea, qæ verè mala ſunt, incidat qiſqam, in ipſius arbitrio prorſus poſuere. reliqorum ſiqid malum exiſteret, & de hoc utiq; pariter proſpexiſſent, qò in ipſo ſitum foret, in iſtud qoq; ne incideret. at verò, qod hominem deteriorem non facit, vitam hominis deteriorem efficere qî poſſit? nec imprudens autem, nec prudens

§ 9. Τύτων ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι, τίς ἡ τοῦ ὅλου φύσις, κ τίς ἡ ἐμὴ, καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχουσα, καὶ [a] ὁποῖόν τι μέρος, ὁποίᾳ τοῦ ὅλου ὖσα, καὶ ὅτι [b] οὐδεὶς ὁ κωλύων τὸ ἀκόλουθα τῇ φύσει, [c] ἧς μέρος ἐστί, πρᾶγμα τι ἀεὶ καὶ λέγειν.

§ 10. Φιλοσόφως [d] ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῆς ἁμαρτημάτων, ὡς ἂν τις [e] κοινότερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνειε, φησὶ, βαρύτερα ἐστὶ τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα τῶν κατ' θυμόν. ὁ μὲν γὰρ θυμούμενος μετά τινος λύπης κ ἀλγηδόνος συσπᾶσθαι φαίνεται τὸν λόγον ὑπὸ τοῦ πάθους· ὁ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων, ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος, ἀκολαστότερός πως φαίνεται, κ θηλύτερος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὀρθῶς ἂν κ φιλοσοφίας ἀξίως ὄφη, μεῖζον ἐγκλήμα ἔχεσθαι τὸ μεθ' ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον, ἢ τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὲν προσδοκηθέντι μᾶλλον ἔοικε, κ οἷα λύπην ἀναγκασθέντι θυμωθῆναι· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἁμαρτεῖν ὥρμηται, φερόμενος ὅπῃ τὸ προσέχειν πρὸς ἐπιθυμίαν.

§ 11. [f] Ὡς ἤδη δυνατὸν ὄντα ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἕκαστα ποιεῖν κ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ [g] ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι, [h] εἰ μὲν θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινόν· καμοῦ γάρ σε οὐκ ἂν ἐκβάλοιεν· [i] εἰ δὲ εἴ τι οὐκ εἰσὶν, ἢ οὐ μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων, [k] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῷ; ἀλλὰ [l] καί εἰσι, καὶ [m] μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων κ τοῖς μὲν κατ' ἀλήθειαν κακοῖς, ἵνα μὴ ἐκπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος, [n] ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο· τῶν δ' ἄλλων εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προέβλεψε, ἵνα ἐπὶ πάντα τὸ μὴ ἐκπίπτειν αὐτῷ. ὁ δὲ χείρω μὴ ποιεῖ ἄνθρωπον, πῶς ἂν τοῦτο βίον ἀνθρώπου χείρω ποιήσειεν; [o] οὔτε δὲ κατ' ἄγνοιαν, οὔτε εἰδότα

[a] L. 5. § 14. l. 12. § 32.
[b] L. 1. § 17. l. 3. § 12. l. 5. § 10. 29. 34. l. 6. § 17. 58. l. 10. § 32. 33. l. 11. 39
[c] Sup. § 3. 4.
[d] -λόσοφος Lug. An.
[e] L. 6. § 45.
[f] Sup. § 2. 5. l. 5. § 29. l. 6. § 30. l. 7. § 29. 69.
[g] L. 3. § 3.
[h] L. 9. § 28.
[i] εἰ δ' ἄρα Lug. An. εἰ δ' ἤτοι f.
[k] L. 6. § 10.
[l] L. 12. § 28.
[m] L. 1. § 17. l. 6. § 44. l. 9. § 11. 27
[n] L. 8. § 55. 56. l. 9. § 40.
[o] L. 10. § 7.

μὲ, μὴ δυνάμενόν ἢ σεφυλάξασθαι, ἢ διορθώσασθαι ταῦτα, [a] ἢ ἡ ὅλων φύσις παρεῖδεν ἄν· [b] ὅτε ἂν πλημμέλημα ἥμαρτεν, ἤτοι παρ' ἀδυναμίαν, ἢ παρ' ἀτεχνίαν, ἵνα τὰ ἀγαθὰ ἢ τὰ κακὰ [c] ὁλίσεως τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἢ τοῖς κακοῖς πορρμέως συμβαίνῃ· θάνατος δέ γε ἢ ζωὴ, δόξα ἢ ἀδοξία, [d] πόνος ἢ ἡδονὴ, πλοῦτος ἢ πενία, [e] πάντα ταῦτα ὁπόσοις συμβαίνῃ ἀνδράσιν τοῖς τε ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς, [f] ὅτε καλὰ ὄντα, ὅτε ἀλλοκότ· ὅτ' ἀρ' ἀγαθὰ, ὅτε κακά ὄζει.

§ 12. Πῶς [g] πάντα ταχέως ἠφανίσθη, τὰ μὲ κόσμῳ αὐτὰ τὰ σώματα, τῷ δ' αἰῶνι αἱ μνῆμαι αὐτῶν; διὰ ὄζει τὰ αἰσθητὰ πάντα, ἢ μάλισα τὰ ἡδονῇ ἑλκεάζοντα, ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα, ἢ [h] τῷ τύφῳ διαθρυπτόμενα· πῶς [i] εὐτελῆ ἢ εὐκαταφρόνητα, ἢ βύπαρὰ, ἢ ἄφθαρτα, ἢ [k] νεκρὰ, νεκρᾶς δυνάμεως ἐρισάνα. [l] τί εἶσιν ὅτοι ὧν αἱ ἀσαλήνεις ἢ αἱ φωναὶ, ἢ εὐμοδίαι· [m] τί ὄζει τὸ ἀσπάζεσθαι ἢ ὅτι ἐὰν τις ἑαυτὸ μόνον ἐκδῦῃ, ἢ [n] τῷ μεσσμῷ τῆς ἐννοίας διαλύσῃ τὰ ἐμφαλαζόμενα αὐτῷ, ἐκεῖνο ἄλλό τι ἀσολήψεται αὐτὸ εἶναι ἢ [o] φύσεως ἔργον, [p] φύσεως δὲ ἔργον εἴ τις φοβεῖται, [q] πολλοῦ δεῖ· οὗτο μέντοι ὁ μόνον φύσεως ἔργόν ὄζιν, ἀλλὰ ἢ [r] συμφέρον ἀνθρώπῳ [s] θεῶ ἀνθρώπου, ἢ κατὰ τὰ αὐτῷ μέρος, ἢ [t] ὅταν πῶς [u] ἔχῃ [x] διακόσμῳ, τὸ τῶ ἀνθρώπε τοῦτο μέρος.

§ 13. Οὐδὲν ἀθλιώτερον τῶ πάντα κύκλῳ ἐπιφερομένε, ἢ [y] τὰ ὑπὸ γᾶς φησιν, ἐρευνῶντος, ἢ τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πλησίον διὰ τεχνικῆς ζητοῦντος, μὴ ἀρκούμενε δὲ, ὅτι ἀρκεῖ θεὸς μόνῳ [z] τῷ ἔνδον ἑαυτοῦ δαίμονι ὄζι, ἢ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν. θεραπεία δὲ αὐτῶ [b] καθαρὸν κάθος διατηρεῖν, ἢ ἐπιμεῖ ὑπὸ, ἢ δυσαρεστήτως τῆς πρὸς τὰ ἐκ [c] θεῶν ἢ ἀνθρώπων γινόμενα. τὰ μὲ γὰρ

utique, sed præcavere aut corrigere impotens, universi natura neglexit ista; nec errorem tam immanem admisisset unqam, sive per impotentiam, sive per imperitiam, ut bona ac mala, bonis malisque ex æqo hominibus, nullo facto discrimine, contingere pateretur. atqui mors, & vita, honor & ignominia, dolor & voluptas, opes & paupertas, ista omnia bonis pariter malisq contingunt, cùm nec honesta ea nec inhonesta sint. nec bona itaq; nec mala sunt.

§ 12. Facultatis rationalis est, considerare, qàm velociter evanescant omnia, in mundo corpora, in ævo eorundem etiam memoria: cujusmodi sint omnia quæ sub sensum cadunt; horúmque ea maximè, quæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur; qàm vilia, qàm contemnenda, qàm sordida, caduca, mortua sint. qinam ii sint, quorum opiniones vocésque claritatem larguntur. quid sit ipsum mori; qódq; siquis rem ipsam per se intueatur, cogitationéque ab illa submoverit ea omnia, quibus tanqam larvis horrendis instructa imaginationi nostræ se objicit, nihil esse aliud comperiet qàm opus naturæ. opus autem naturæ ullum qisquis expaverscit, puer est. verùm enimverò mori non est opus tantùm naturæ, sed quod eidem & conducat ejusdem deniq; facultatis fuerit, considerare, homo Deum qomodo, & qâ sui parte contingat; qóq; pacto habitura se sit pars ista, ubi corpore soluta fuerit.

§ 13. Nihil homine illo miserius est, qi omnia undiq pervagatur, & cùm ea quæ subter terram sunt, quod ille ait, scrutatur, tum quæ in animis alienis, conjecturâ nititur indagare; nec intelligit interim sufficere sibi, ut cum eo, quem intra se gerit, genio versetur, eúmq; legitimè colat. colet autem, si affectibus immunem custodierit, & temeritate alienum, nec offensum re aliqâ, qam vel Dii vel homines egerint. quæ enim

[a] L. 6. § 1. [b] L. 12. § 12. [c] L. 4. § 39. l. 5. § 10. [d] L. 6. § 33. & l. 9. § 1. [e] L. 6. § 34. [f] L. 7. § 64. l. 8. § 1. l. 12. § 23. [g] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 14. 32, 33. l. 9. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10. 19. l. 8. § 18. l. 9. § 29. l. 12. § 21. 32. [h] L. 3. § 6. l. 6. § 13. [i] L. 4. § 48. l. 5. § 10. 12. 33. l. 12. § 27. 31. [k] L. 12. § 33. [l] L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13. 29. [m] [χαρίζονται.] f. ἀφαιρεῖν). Lug. An. [n] L. 3. § 11. l. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. [o] L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 36. [p] Infr. § 17. [q] L. 11. § 23. [r] Sup. § 3. [s] Θεὸς ἀνθρώπε Lug. An. L. 12. § 2. [t] π. ς. ὅ. [u] ἔχειν. Bor. [x] Διὸς, vel, Διὸς p. Διὸς Bor. [y] Pindarus apud Platon. Theætet. L. 11. § 1. Svid. Sup. § 5. Inf. § 16. [z] Sup. § 8. [a] Infr. § 17. L. 3. § 3. 5. 7. 16. l. 5. § 27. l. 12. § 26. [b] [τῶν] κ. [c] Διῶν Svid.

Dii

Dii agunt, virtutis nomine, veneranda; quæ homines, cognationis ratione, sunt amica; sed & modo quodam miseranda quandoque, ob bonorum malorumq; ignorationem. nec sanè defectus hic minor est illo, qi alba & nigra internoscere prohibet.

§ 14. Etiamsi ter mille annos victurus essēs, & totidem insuper myriadas, illud tamen meminisse debes, nec ullam aliam vitam ab ea, quam degit, amittere quenquam; nec aliam ab ea, quam amittit, degere. eodem ergo redit longissimum ætatis spatium, cum eo quod est brevissimum. præsens siquidem tempus est omnibus æquale: & quod amittitur ergo, æquale est omnibus. eadémq; ratione id quod amittitur, momentaneum tantùm esse constat. neq; enim avt præteritum, avt futurum amittere qis potest. nam qis cuiquam id, quod non habet, abstulerit? horum itaq; duorum meminisse oportebit: alterius nimirum, qòd omnia ab æterno consimilia fuerint, & in orbem ferantur: itaq; nihil interesse, per centum, an per ducentos, an per tempus interminatum, eadem qis visurus sit. alterius verò, qòd is qi quàm diutissimè vixerit, & is qi quàm celerrimè mortuus fuerit, tantundem vitæ prorsus amittit uterq;. præsens siquidem duntaxat uterque tempus amittit, cùm hoc duntaxat habeat, nec amittere possit qis, quod non habet.

§ 15. In opinione sita sunt omnia: docent hoc, quæ à Monimo dicta sunt. horum avtem utilitas comparebit, si qis quæ festivè ab illo conscripta sunt, quatenus veritatem habent patrocinantem, admiserit.

§ 16. Contumeliâ se afficit anima humana: inprimis, quando abscessus & quasi struma mundi, quantum in ipso est, evadit. abscessionem enim facit à natura, in cujus parte aliquâ reliquorum omnium cujusq; natura continetur, qi re aliquâ obveniente offenditur. deinde cùm vel hominem quemcunq; aversatur, vel lædendi consilio adversatur alicui. hujusmodi sunt avtem irascentium animæ. tertiò contumeliâ se afficit, cùm voluptati vel dolori succumbit. quartò, cùm

[a] ἐκ θεῶν αἰδέσιμα· ἀρετῷ τὰ δὲ ἐξ ἀνθρώπων φίλα διὰ συγγένειαν· ἔστι δ' ὅτε καὶ πρόπον τινὰ ἐλεεῖν, [c] ἀγνοίαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ὃν ἐλάττων [d] ἡ πήρωσις αὕτη τῆς στερήσεως τῆ διακρίνειν τὰ λευκὰ καὶ μέλανα.

§ 14. [f] Κἂν τρισχίλια ἔτη βιῶναι μέλλῃς, καὶ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποβάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζῇ· οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [g] ἀποβάλλει. εἰς ταὐτὸ ἓν καθέστηκε τὸ μάκιστον τῷ βραχυτάτῳ τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον [h] [εἰ] καὶ τὸ ἀπολλύμενον, [i] οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον ὥστε ἀκρωτήριον ἀναφαίνεται. [k] ὥστε γὰρ τὸ παρωχηκὸς, ὥστε τὸ μέλλον ἀποβάλλοι ἄν τις. ὃ γὰρ οὐκ ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο; τούτων οὖν δεῖ δύο δεῖ μεμνῆσθαι· ἑνὸς μὲν, ὅτι [l] πάντα ἐξ ἀϊδίου ὁμοειδῆ, καὶ ἀνακυκλήσεως, καὶ [m] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν διακοσίοις, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτά τις ὄψεται· ἑτέρου δ', ὅτι καὶ [n] ὁ πολυχρονιώτατος, καὶ ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος, τὸ ἴσον ἀποβάλλει. [o] τὸ γὰρ παρὸν ὀφεῖ μόνον, ἅτε στερίσκεσθαι μέλλει, [p] ὅπερ γε ἔχει καὶ τοῦτο μόνον· καὶ ὃ μὴ ἔχει τις οὐκ ἀποβάλλει.

§ 15. Ὅτι τὰ πάντα ἀπάτη. [r] ἥλικα μὲν γὰ τὰ πρὸς [s] τῶν Κυνικῶν Μονίμων λεγόμενα· [t] δῆλον δὲ καὶ τὸ χρήσιμον τοῦ λεγομένου, εἴπερ τις αὐτοῦ τὸ ὑγιὲς μόχθει τοῦ ἀνθρώπου ἅψηται.

§ 16. [u] Ἀδικεῖται ἑαυτὴν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, μάλιστα μὲν ὅταν [x] ἀπόστημα, καὶ οἷ φῦμα, τοῦ κόσμου, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, γένηται. τὸ γὰρ διαχωρίζειν τινὶ ἑαυτὸν μνομένων, ἀπόστασις ὅτι τῆς φύσεως, ἧς ἐν μέρει, ἐκβέβηκε πάντων φύσεις ἀφέστηκε. ἔπειτα δ', [y] ὅταν ἀνθρώπου τινὰ ἀποστραφῇ, ἢ καὶ ἐναντία φέρηται, ὡς βλάψουσα, διαὶ εἴοι αἱ περὶ ὁρμιζομένων. τρίτον ἀδικεῖται ἑαυτὴν, [z] ὅταν ἡσυχᾶται ἡδονῆς, ἢ πόνου. τέταρτον, [a] ὅταν

[a] Sup. § 1. l. 3. § 4.
[b] L. 7. § 26.
[c] Sup. § 1.
[d] L. 4 § 29.
[e] μέλανα.
[f] L. 3. § 10. l. 4. § 47. 50. l. 9. § 28. 33. l. 12. § 26.
[g] [ἀν] ἀποβάλλῃ Svid.
[h] delet Svid.
[i] ἓν f.
[k] L. 6 § 32.
[l] L. 4. § 32. l. 6. § 37. 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28. 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[m] L. 4. § 15. l. 9. § 37. l. 12. § 35.
[n] L. 4. § 50. l. 9. § 33.
[o] L. 12. § 3.
[p] ὅσπερ vel, ὥστε
[q] L. 3. § 9. l. 4. § 3. 7. l. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. l. 9. § 32. l. 11. § 18. l. 12, § 8. 22. 26.
[r] ἥλοῖ f.
[s] τῶ Κυνικῶ Μονίμε f.
[t] ἥλοῖ f.
[u] Sup. § 7.
[x] L. 4 § 29. l. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[y] Sup. § 1.
[z] Inf. § 17. l. 3. § 4. l. 11. § 19.
[a] Inf § 17. l. 18. 19.

ὑποκείνηται, καὶ ὑπὸ πάσης, καὶ ἀναλύσεως τῆ ποιῆ, ἢ λέγει. πίμπτον, ὅταν πράξῃ τινα ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν, [a] ἐπ' οὐδένα σκοπὸν ἀφίη, ἀλλὰ [b] εἰκῆ, καὶ ἀδιαλυθήτως ὅπῃ ἐτύγχανε. [c] δεῖ δὲ καὶ τὰ μικρότατα, κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ τέλους ἀναφορὰν γίνεσθαι· τέλος δὲ τοῖς λογικοῖς ζώοις, τὸ [d] ἕπεσθαι τῷ [e] τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τῇ πρεσβυτάτῃ λόγῳ καὶ [f] θεσμῷ.

§ 17. Τῆ ἀνθρωπίνῃ βίῳ, ἧς ὁ μὲν χρόνος, στιγμή· [h] ἡ δὲ οὐσία, ῥέουσα· [i] ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος [k] σύγκρισις, εὐσηπτος· ἡ δὲ ψυχὴ [l] ῥόμβος· ἡ δὲ τύχη, δυσέκφραστον· [m] ἡ δὲ φήμη, ἄκριτον. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, [n] ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, [o] ὄνειρος καὶ [p] τύφος· ὁ δὲ βίος, πόλεμος καὶ ξένου ἐπιδημία· [q] ἡ δὲ ὑστεροφημία δὲ, λήθη. τί οὖν τὸ παραπέμψαι δυνάμενον; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δέ, ἐν τῷ τηρεῖν [r] τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον, καὶ ὑπὲρ ἡδονῶν καὶ πόνων κρείσσονα, [s] μηδὲν εἰκῆ ποιοῦντα, [t] μηδὲ διαψευσμένως καὶ μεθ' ὑποκρίσεως, [x] ἀπροσδεᾶ τοῦ ἄλλον ποιῆσαί τι, ἢ μὴ ποιῆσαι· ἔτι δὲ τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα δεχόμενον, ὡς ἐκεῖθεν πόθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθον· ὧδε πᾶσι δὲ τὸν θάνατον [y] ἴλεῳ τῇ γνώμῃ [a] ἀπαντῶντα, ὡς ὕδωρ ἄλλο ἢ [b] λύσιν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῷον συγκείνηται. [c] εἰ δὲ ἀνυποίς τοῖς στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον ἀπὸ τοῦδε εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, διὰ τί [d] ὑπόπτευτέον τὴν τῶν πάντων μεταβολὴν καὶ διάλυσιν; [e] κατὰ φύσιν γάρ· [f] οὐδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

simulat, ac fictè vel falsò agit quicquam, loquitúrve. quintò, quoties actionem aut conatum suum ad nullum certum scopum destinat, sed temerè agit, & nescia ipsa, quid velit, cùm etiam minutissima quæque ità sint agenda, ut ad finem ipsum referantur. finis autem animantium rationis participum hic est, ut civitatis ac politiæ antiquissimæ rationi legibúsq; obsequantur.

§ 17. Vitæ humanæ tempus, punctum est: materia, fluida: sensus, obscurus: corporis universi fabrica, putrescere prona: anima, vaga: fortuna, res imperveſtigabilis: fama, res incerta: & ut verbo dicam, omnia, corporis quidem, fluvius; animæ verò, somnium & fumus: vita, militia, & hospitis in peregrino mora: fama posthuma, oblivio mera. quidnam est ergò, quod hominem deducere & transmittere possit? res sola & unica est, philosophia. ea autem in hoc consistit, ut genium qis suum interim conservet integrum, contumeliâ ac læsione omni immunem, voluptate ac dolore omni superiorem, nihil temerè aut fictè simulatéq; agentem, sibi sufficientem, cùm ut alii faciant aut nè faciant qid, opus nil habeat: porrò quæcunq; eveniunt ac destinantur sibi ità excipientem, tanqam indè obvenientia, unde venerit ipse: mente denique propitiâ placidâq; mortem ipsam expectantem, tanqam elementorum eorum dissolutionem, ex qibus animal unumqodq; consistit. si autem elementis ipsis nihil grave contingit, qod in alterum unumqodq; eorum jugiter transmutatur, cur corporis universi mutationem ac dissolutionem metuat aut suspectam qis habeat? secundùm naturam qippe fit. nihil est autem malum, qod est naturæ consentaneum.

[a] Sup. § 7. [b] Sup. § 5. [c] L. 1. § 8. l. 3. § 6. l. 9. § 23. [d] L. 3. § 12. 16. l. 4 § 12. et l. 12. § 31 [e] L. 3. § 11. l. 4. § 3. 4. 23. l. 6. § 44. l. 12. § 36. [f] L. 10. § 11. [g] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36. [h] L. 5. § 33. [i] Ibid. [k] σύγκρισις, Jun. [l] ῥόμβος, [m] L. 4. § 3. Xyl. [n] L. 4. § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15. [o] L. 6. § 31. [p] L. 10. § 31. l. 12. § 24. 27. [q] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 19. l. 7. § 10. [r] Sup. § 13. [s] Sup. § 16. L. 8. § 8. [t] Sup. § 5. [x] Sup. § 16. [y] L. 4. § 29. [a] Sup. § 3. l. 8 § 23. l. 10. § 5. [b] Sup. § 3. l. 4. § 48 l. 5. § 33. [c] L. 5. § 10. l. 9. § 3.

Τὰ εἰς Καρνοῦντα ε'.

Quæ Carnunti.

[b] L. 4. § 5. l. 7. § 32. 50. l. 8. § 25. [c] L. 8. § 18. 20. l. 10. § 7. [d] L. 4. § 37. [e] Sup. § 12. [f] L. 6. § 1. 33. l. 10. § 7. l. 11 § 34. [g] τύπτω Lug.

NOn est hoc tantùm nobis cogitandum, singulis diebus absumi vitam, minorémq; ejusdem superesse portionem: sed & illud reputandum, qòd, si qis diutiùs vitam protraxerit, incertum sit, utrùm mentis vires pariter idoneas sit habiturus ad rerum intelligentiam, & ad contemplationem eam quæ ad rerum divinarum humanarúmq; peritiam contendit. nam si delirare ceperit, perspiratio forsan, & nutritio, & imaginatio, & appetitus, & istiusmodi reliqua, nevtiqam deficient. ea verò vis, qâ sese uti possit, & officii sui numeros omnes absolvere, & quæ animo conceperit distinctè explicare, & de hoc ipso, an mortem sibi consciscere debeat, considerare, & ejusmodi universa, quæ rationem probè subactam desiderant, hæc, inqam, vis jam prorsus extincta jacebit. Festinandũ itaque, non hâc solâ ratione, qia mortem propiùs per momenta singula acceditur, sed hâc insuper, qia rerum cogitatus & intellectus ante mortem nos sæpenumero desituit.

§ 2. Etiam istud est observatu non indignũ, qod ea qoq; quæ à naturâ genitis superveniunt, gratiam suam qandam & venustatẽ obtinent. quemadmodum panis cùm coqitur; particulas qasdam diffindi cernimus. attamen intercisa & hiantia ista, qamvis ab artis pistoriæ instituto aliena, decoris speciem qandam præ se ferunt, & comedendi desiderium suo modo irritant. ficus qoq; ubi plenè maturuerint, debiscunt. sed & in olivis præmaturis illud putredini vicinum, gratiam peculiarem qandam baccæ conciliat. spicæ itidem deorsum vergentes, & leonis supercilium, & aprorum ab ore diffluens spuma, multáq; alia istiusmodi; quæ seorsim siqis intueatur, sunt venustate omni procul; qia tamen rebus naturalibus adnascuntur, & ornatũ illis adjiciunt, & contemplantium qoq; animos afficiunt. proinde, siqis animum ac cogitationem nôrit altiùs defigere in ea quæ in universo

Τχὶ τοῦτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπαναλίσκεται ὁ βίος, καὶ μέρος ἔλαττον αὐτοῦ κατάλαιπται· ἀλλὰ καὶ τοῦτο λογιστέον, ὅτι εἰ ὁπόταν βιαίη τις, ἐκεῖνό γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια πρὸς τὴν συνέσιν τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς θεωρίας τῆς συντεινούσης εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων. ἐὰν γὰρ παραληρεῖν ἄρξηται, τὸ μὲν [a] διαπεῖσθαι, καὶ πρίασθαι, καὶ φαντάζεσθαι, καὶ ὀρμᾶν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, οὐκ ἐνδήσει· τὸ δ' [b] ἑαυτῷ χρῆσθαι, καὶ [c] τοῖς τῆς καθήκοντος ἀριθμοὺς ἀκριβῶν, καὶ τὰ παραφαινόμενα διαρθροῦν, καὶ εἰ ἄρα τῷ, [d] εἰ ἤδη ἐξεκαπνίσθη αὐτῷ, ἐφιστάνειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμοῦ συγγεγυμνασμένα πάνυ χρήζει, [e] παραπεσόντος ἤδη δῆλα ἐπείγεσθαι. ἐκ μόνον [g] τῇ ἐγγυτέρῳ τῷ θανάτῳ ἐκίστασθαι γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τῶν ἐννοιῶν ἡμῖν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν παρακολουθησάντων παραπολήγειν.

§ 2. Χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα παραφυλάττειν, ὅπ καὶ [h] τὰ ἀπαγκάσματα τοῖς φύσει γινομένοις, ἔχει τι ἔυχαρι καὶ ἐπαγωγὸν, οὐ ἄρτι ὀπωρικῶν παραῤῥήγνυται πρανῆ μέρη· καὶ τραῦτα ἔν τε ὀλύραις ὕπος καὶ σύκοις πρανὲς ὠρῷ τὸ ἐπάγκαλμα τῆς ἀρτοποιίας ἔχοντα, ὄπωρόβρωτα πως, καὶ θεωρίαν πρὸς τὰ ὄψιν ἰδίως ἀνακινεῖ. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὁπόταν ὠραιότατά ὄζει, κίχηνεν. καὶ ἐν ταῖς ὑπερτάταις [i] ἐλαίαις, αὐτὸ τὸ ἐγγὺς τῇ σήψει, ἴδιόν τι κάλλος τῷ καρπῷ παραπέπλεκεν. οἱ σάχυες ἢ κάτω νεύοντες, καὶ τὸ τῶν λέοντος ὀφρυόμενον, καὶ ὁ ἀπ' συῶν ἐκ τοῦ στόματος ῥέων ἀφρὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα, καθ' ἰδίαν εἴ τις σκοπαίη, πόῤῥω ὄντα τοῦ εὐειδοῦς, ὅμως διὰ τὸ τοῖς φύσει γινομένοις ἐπακολουθεῖν, συνεπτυσμοῖ, καὶ ψυχαγωγεῖ. ὥστε εἴ τις ἔχοι πάθος καὶ ἔννοιαν βαθυτέραν πρὸς τὰ ἐν τῷ ὅλῳ γινόμενα

[a] L.6.§ 16.
[b] L.5.§21. l.7. § 55.
[c] L.1.§ 12. l.6. § 26.
[d] L.5.§.29.
[e] L. 12. § 15.
[f] L.2.§4.6.
[g] [δια] τὸ Jun.
[h] L.6.§ 36. l.8. § 50.
[i] πιτέσι Lug. -πεπόσι Xyl.

γινόμενα, ἀφ' ὧν ἐγὼ δόξει αὐτῷ καὶ ἐπακολούθησιν συμβαινόντων ἡδέως πως διασυνίσασθαι. ἔτως ἢ καὶ θηρίων ἀληθῆ χάσματα, οὐχ ἧττον ἡδέως ὄψεται, ἢ ὅσα γραφεῖς καὶ πλάσται μιμήμασιν διακρύουσιν. καὶ γεγηρακυίας καὶ γέροντος ἀνδρὸς πυκνὰ καὶ ἄκρα, καὶ τὰ ὡραῖα παισὶν ἐπαφρόδιτον, τοῖς ἑαυτοῦ σώφρονι ὀφθαλμοῖς ὀφθὲν δωήσῃ. καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἕπεται πάντα, μόνῳ δὲ τῷ φῶς τὰ φύσιν, καὶ τὰ τούτου ἔργα γνησίως φιλιωμένῳ. [b] συμπεσεῖται.

[a] πᾶσιν Mer.

[b] συμπεσ.

§ 3. Ἱπποκράτης [c] πολλὰς νόσους ἰασάμενος, νοσήσας ἀπέθανεν. οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους προεῖπον· ἔπειτα καὶ αὐτὸς τὸ πεπρωμένον κατέλαβεν. [d] Ἀλέξανδρος, καὶ Πομπήϊος, καὶ Γάϊος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἄρδην τοσαυτάκις ἀνελόντες, καὶ ἐν παρατάξει πολλὰς μυριάδας ἱππέων καὶ πεζῶν κατακόψαντες, καὶ αὐτοὶ πολλὰ ἐξῆλθον τοῦ βίου. Ἡράκλειτος, ὡς [e] τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας, ὕδατος τὰ ἐντὸς πληρωθεῖς βοὸς ἔτυφ καὶ ἀχαρισμένος ἀπέθανεν. Δημόκριτον μὲν οἱ φθεῖρες, Σωκράτην δὲ ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν. τί ταῦτα; [f] ἐπὶ ἔλθῃς, ἐπιβᾶσα, κατήχθης· ἔκβηθι. εἰ δὲ μὴ ἐπὶ ἕτερον βίον, οὐδὲν θεῶν κενόν, οὐδὲ ἀπεῖ. εἰ δὲ ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος, καὶ [h] λαβεύων τοσούτῳ χείρονι [i] τοῦ ἀγγείου. [k] ἢ σπεύσεις τὰ ὑπηρετοῦντα τῷ μὲν νῷ καὶ θεῷ, τῷ δὲ [m] γῇ καὶ λύθρῳ.

§ 4. [n] Μὴ καταφρονήσῃς τοῦ ὑπολειπομένου τοῦ βίου μέρους ἐν τοῖς ὧδε ἑτέρων φαντασίαις, ὁπόταν μὴ τινὸ ἀναφορὰν ὁδέ τι κοινωφελὲς ποιῇ. [o] ἤτοι γὰρ ἄλλως ἔργου στέρῃ, τοιοῦτος, φανταζόμενός τί ὁ δεῖνα πράττει, καὶ τίνος ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ποιεῖ [p] ἀποῤῥέμβεσθαι τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ εὐθυπορήσεως. [q] χρὴ μὲν οὖν καὶ τὸ εἰκῇ καὶ μάτην ἐν τῇ ὁρμῇ τῇ φαντασίων περι-

hoc fiunt, nihil ferè etiam in eis, qæ qasi appendicis cujusdam loco res naturales consequuntur, deprehendet, quod non etiam cum oblectatione qadam huic ipsi commendare sese videatur. qin & idem ferarum rictus veros havd minore cum voluptate contuebitur, qàm pictorum fictorúmve arte per imitationem expressos. tam vetulæ item vetulíve maturitatem qandam ac decorem, qàm & qicqid in pueris venustatis animum allicientis deprehenditur, castis oculis spectare poterit. deniq; contingunt multa hujusmodi, qæ non cuivis sunt grata, sed illi duntaxat qi adversùs naturam operáq; ejusdem animum habuerit probè conciliarum.

§ 3. Hippocrates, ubi multos sustulerat morbos, morbo tandem & ipse sublatus est. Chaldæi, cùm multorum mortem prædixissent, morti demum & ipsi concesserunt. Alexander, Pompeius, C. Cæsar, cùm tot urbes funditùs evertissent, tot hóminum myriades in prælio cecidissent, ipsi qoq; tandem vitâ excesserunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè differuisset, aquâ intercute viscera distentus, stercoréq; oblitus bubulo, interlit. Democritum pediculi; Socratem etiâ pediculi, sed alíusmodi, sustulerunt. qorsum ista? navem conscendisti, navigâsti, appulisti: egredere. si ad vitam alteram, nihil, nè ibi qidem, numinis est inane. sin sensu carituras sis, desines voluptatibus ac doloribus distineri; desines vasi tanto deteriori inservire. an non enim præstantius est id qod inservit? cùm alter mens & genius, alter limus & fæces sit.

§ 4. Qod supereſt vitæ reliqum, nè conteras in cogitationibus de rebus alienis, nisi siqid ad communem utilitatem spectaverit; puta, cogitando, qid iste vel ille agat, & qorsum hoc vel illud agat; qid loqatur, qid cogitet, qid machinetur; & cætera. etenim operis alieni observatio, à mentis propriæ custodiâ cogit evagari. oportet itaqe in cogitationum serie frustraneum & superfluum omne declinare:

[c] L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.
[d] L. 4. § 32. 48. l. 6. § 24. 47. l. 8. § 31.
[e] L. 10. § 7. l. 11. § 1.
[f] L. 2. § 3. l. 12. § 36.
[g] L. 2. § 11.
[h] L. 2. § 2. l. 11. § 19.
[i] L. 10. § 38.
[k] ὅρα ὀξὺ τὸ ἐνα'. Bot. ὅσῳ π. Mer. ἢ, vel ἢ [ἐ] π. τ. ι; f. γ. κ..
[l] L. 2. § 13.
[m] L. 2. § 2.
[n] L. 2. § 8. 13.
[o] ἤδη γ. α. ε. ς. Bot. ἤτοι γ. α. ε. vel, ἢ γὰρ τὸ α. ε. πίρησις f. vide Not.
[p] L. 2. § 7. l. 4. § 22.
[q] L. 2. § 5. 16.

re: curiosum autem & malignum multò magis assvefacere verò te debes, ut ea duntaxat cogites, de quibus siqis subitò te requisiverit, qid nunc in animo versas? liberè statim respondere qeas, istud vel illud. unde palam fiat extemplò, esse omnia apud te simplicia, benevolaq; animalis sicut socialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, qmcunq; voluptatem avt luxum ullo modo reficiant; avt æmulationem etiam, avt invidentiam & suspicionem, avt aliud qidlibet, de qo proloqi pudeat, hoc te vel illud in animo habuisse. Vir ità compositus, qò minùs in optimorum numero censeatur, jam nihil est, cùm deorum sacerdos ac minister qidam existat, eóq; qod intra se gerit, numine ritè utatur. qòd hominem utiq; præstet intaminatum voluptatibus, dolore omni illæsum, contumeliâ intactum, improbitatis nè sentientem qidem; certaminis præstantissimi, ne ab affectu scilicet ullo subvertatur, athletam; justitiâ penitùs imbutum; ex animo prorsus amplexantem qæcunq; ex lege divina illi attributa contigerint. qi raro admodum, nec citra magnam aliqam atqe in commune utilem occasionem advertat, qid alius qispiam dicat, faciat, cogitet. suis enim duntaxat agendis intentus est; sibiqe ab universo destinata cogitat assiduè. & illa qidem honesta præstat, ista optima esse persvasum habet. sors enim unicuiqe assignata, & conducit ei, & in eum finem est eidem collata. meminit etiam, cognatum esse rationale omne: & naturæ ipsius humanæ rationem ab unoqoqe hoc exigere, ut hominum qorumvis curam habeat. porrò nec à qibuslibet existimationem esse capessendam, sed ab eis tantùm, qi naturæ consentaneam vitam agunt. qi secùs vivunt, qales sint domi, qales foris, qomodo noctu, qomodo interdiu se gerant, qales cum qalibus volutentur, in memoria habet. itáq; laudem illorum nihili pendit, qi nè sibi qidem ipsis placent.

εἰναι δεῖται, πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ ἀσεβεῖν, καὶ ψεύδεσθαι καὶ [a] ἐδίκειον ἑαυτῷ, μόνα φαντάζεσθαι, ἃ ἂν εἴ τις ἄφνω διαπέσοι, τί νῦν διανοῦμαι; ἐπὶ παῤῥησίας ἀδιαλείπτως ἂν ἀποκρίναιτο, ὅτι τὸ, καὶ τί μοι ἐξ ἀνθρώπου, ἀοῦτοῦ δῆλα ἔστω, ὅτι πάντα [b] ἀκάκῳ καὶ [c] ἐυμενεῖ, καὶ [d] ζῴῳ κοινωνικῷ, καὶ ἀπαλλάττοντι ἡδονικῶν, ἢ παθημάτων ἀπολαυστικῶν φαντασμάτων, ἢ φιλονεικίας πρὸς, ἢ βασκανίας καὶ ὑποψίας, ἢ ἄλλου πρὸς ὃν ἂν ἐροθυμοίας ἐξηγέμενον, ὅτι ἐν τῷ ἀνθ' ἑνὸς ἦγεν. ὁ γὰρ τὸν ἀνδρὸ ὁ πάντ[ων], [e] ἐκ ὧν ἔστι ἐφιέμενον τὸ ὡς ἐν ἀνθρώπους ἄλλ' ἔνειμ, ἐφορώντας καὶ ὑπαρχὸς θεῶν, χρώμενον καὶ [f] τῷ ἐνδον ἱδρυμένῳ ἑαυτῷ, ὃ παῤῥήσιαν τὸν ἄθραυστον [g] ἀχραντον ἡδονῆς, ἄπαθῆ παντὸς πάντα πόνου, πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀναίσθητον ἀσημοσύνης, ἀθλητὴν ἀθλητοῦ μεγίστου, τοῦ τῶν παθῶν πάθους κατακεκλιθῆναι, δικαιοσύνῃ [h] βεβαμμένον εἰς βάθος, [i] ἀσπαζόμενον μὲν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα· ἐκ πολλοῦ δ', μηδὲ χρείας μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀναγκαίας φαντάζομενον, [k] τί ποτε ἄλλο λέγει, ἢ φρονεῖν, ἢ διανοεῖσθαι. [l] μόνα γὰρ τὰ ἑαυτοῦ αὐτὸς ἐνέργειαν ἔχει, καὶ [m] τὰ ἑαυτῷ ὁσιοῦν ἀεὶ ὅλον συγκαλοῦμενα διανοεῖ ἐυκοίνωνήτως μὲ καλὰ παρέχῃ, [n] παῦτα δ' ἀγαθὸν ἔσῃ πάντως. [o] ἃ γὰ ἑαυτῷ πεμφθέντα μοῖρα συμφέρεται τε καὶ συνεμφέρει. μέμνηται δ', καὶ ὅτι [p] συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν· καὶ ὅτι [q] κήδεσθαι μὲ πάντων ἀνθρώπων, κατὰ δὲ [r] ἄνθρωπον φύσιν δίκης ἐστὶ· καὶ τὸ περὶ πάντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ μὴ [s] ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιοῦντων μόνον. οἱ δὲ μὴ οὕτως βιοῦντες, [t] οἵοὶ τινές εἰσιν οἶκοι τε καὶ ἔξω τε οἱ ἐπὶ σίας, καὶ τρόπους καὶ μεθ' ἡμέρᾳν, οἷοι μεθ' οἵων φύρονται, μεμνημένος διατελεῖ· [u] ὅτι τούτων οὐδὲ τὸ περὶ τῶν τούτων ἕνεκεν ἐν λόγῳ τίθησιν ἔστι δὲ ἀυτὸ ἑαυτοῦ ἀφίστασθαι.

[a] Inf. § 12. l. 12. § 4.
[b] L. 11. § 15.
[c] Inf. § 11. l. 6. § 47. l. 9. § 10.
[d] L. 5. § 16. 30. l. 9. § 9.
[e] L. 8. § 22.
[f] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7. 16. l. 2. § 13. 27.
[g] L. 2. § 16, 17.
[h] L. 5. § 16. l. 10. 34.
[i] L. 2. § 2. Inf. § 16. l. 4. § 1. 23. 25. 26. l. 10. § 11. l. 12. § 1. 3. 21.
[k] L. 2. § 8. 13.
[l] L. 7. § 67.
[m] L. 2. § 5.
[n] L. 10. § 1.
[o] L. 4. § 10. 23. l. 5. § 8. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[p] L. 2. § 1. Inf. § 11.
[q] Inf. § 6. l. 9. § 3. l. 10. § 6.
[r] L. 1. § 9.
[s] L. 9. § 18. 27. l. 10 § 13. l. 11. § 18.
[t] L. 6. § 57. l. 8. § 52, 53. l. 9. § 17.
[u] Sup. § 2.

§ 5. Μήτε [a] ἀκύρως ἐνέργει, μήτε [b] ἀκοινώνητος, μήτε [c] ἀνεξέταστος, μήτε [d] ἀνθρωπόμυθος· μήτε [e] κομψείᾳ τινὶ διαιρεῖσθαι κεκαμπύλισμένος· μήτε πολυῤῥήμων, μήτε [f] πολυπράγμων. ἔσω ἔτι ἡ Ε. ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔσω [h] φρουρῇ ζῴου [i] ἀῤῥένος, καὶ πρεσβύτου, καὶ πολιτικοῦ, καὶ Ῥωμαίου, καὶ ἄρχοντος, ἀναπτεραχότος ἑαυτὸν, θεὸς ἂν εἴη τις [k] ἀφειμένον τὸ ἀναγκαῖον ἐκ τοῦ βίου [*] ἐλυτρωτος· μήτε ὄχλου δεόμενος, μήτε [m] ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος. [*] ἐν δὲ [o] τὸ φαῦλον, καὶ τὸ ἀφροσυνῆς τῆς ἐξωθεν ὑπερῃσίας, καὶ P. τὸ ἀφροσυνῆς ἡσυχίας, ἢν ἄλλοι παρέχωσιν. q ὀρθὸν δεῖ ἢ χεῖν, καὶ ὀρθέμβολον.

§ 5. Neq; invitùs qicqam agas, neq; ſocietatis communis immemor, nec niſi reprobè priùs exploratâ, aggreſſus, nec affectibus abreptus. ſed nec ſenſus tuos exornet ſermonis elegantia; nec dictionis multæ fueris, nec negotii multi avidus. faxis verò, ut qi in te reſidet Deus, præſes ſit animantis maſculi, ætate provecti, reipub. ſtudioſi, Romani, principis; qi ità ſe compoſuerit, ut qi promptus decedere, claſſicum duntaxat, qo è vita avocetur, expectet. qíq; nec juramento proprio, nec alíus cujuſqam teſtimonio opus habeat. porrò vultus adſit hilaris; animúſq;. ità comparatus, ut nec externo aliqo indigeas miniſtèrio, nec tranqillitate ea, qam ab aliis ſuppeditari neceſſe ſit. ſuffultum eſſe oportet.

§ 6. [r] Εἰ μὲν χρεῖόν τι ἐνείσεις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, καὶ καθάπαξ τοῦ [s] ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ τῶν διανοιῶν σε ἐν οἷς [t] τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν παρέσονταί σε παρέχεται, καὶ ἐν τῇ ἐμμονῇ, ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ἀποτεμαυμένοις· εἰ τέτε, φημὶ, χρεῖόν τι ἐρᾷς, ἐπ' ἐκεῖνο ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς χωρεῖσθαι, τοῦ ἀείσε ἐνεστομένε ἀπόλαυσι. εἰ δὲ μηδὲν χρῆσιν φαίνοιτο ἐμοὶ [t] τῷ ἐνιδρυμένῳ ἔν σοι φύσεως, καὶ τε ἰδίας ὁρμὰς κατεσταλχότος ἑαυτῷ, καὶ πᾶσι φαντασίας [u] ἐξετάζοντος, καὶ [x] ἧς αἰδημονῶν πίστεως, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότος, καὶ [y] τοῖς θεοῖς κατεσταλχότος ἑαυτὸν, καὶ [z] ἧς ἀνθρώπων φεισαμένου· εἰ [a] τέτε πάντα τὰ ἄλλα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα ἐνείσεις, [b] μηδενὶ χώρων δίδε ἑτέρῳ, φεῦε δὲ βέλτας ἅπαξ καὶ ἀποκλίνας, ἐκ ἔτι [c] ἀφεσεσάμενος τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον, καὶ τὸ σὸν προπαῖον δυνήσῃ ἀνίστασθαι πρὸς τὸ λογικῷ καὶ [*] ποιητικῷ ἀγαθῷ, ὃ δήμε, ἐφ' ὅπερ ἐτέχθης, οὔτε ἐν θεάτρῳ πολλῶν ἔπαινον, οὔτε ἀρχὰς, οὔτε πλοῦτον, οὔτε ἀπολαύσεις ἡδονῶν. φαίνεται πᾶσι, κἂν

§ 6. Si qid in vitâ humana deprehenderis præſtabilius juſtitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine, &, ut uno verbo abſolvam omnia, animo ità affecto, ut in eis, qæ ſecundùm rationis dictámen peragenda ſunt, ſibimet ipſi, in eis qæ citra conſilii proprii opem obveniunt, fato acqieſcat. ſi qid, inqam, præſtantius hoc adverteris, eô te vertas, eodémq; tanqam bono præſtantiſſimo, qò fruaris, toto animo fac incumbas. ſin præſtabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ità fuerit comparatus, ut motus ſuos omnes ſibi ſubjecerit, & viſa qæq; diligenter exploret, & à ſenſuum affectionibus, qod Socrates dicebat, ſeſe abſtraxerit; Deis autem ſe regendum permiſerit, hominibúſqe qibúſvis curam lubens impendat. ſi animo ſic affecto inferiora vilioráq; cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiqam locum concedas, ad qam animo devergente ſi inclinaveris qicqam, bonum illud proprium & peculiariter tuum qò minùs liberè colas præferáſqe, obſtabit. bono ſiqidem rationali & publicum ſpectante nihil extraneum ex-adverſum conſiſtere fas eſt; vulgi, puta, exiſtimationem, principatus, divitias, avt vitam voluptuariam. horum enim qiſqam ſi

vel

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 2. § 2.
[c] Inf. § 6. l. 8. § 2. l. 10. § 37.
[d] L. 2. § 2. l. 10. § 36.
[e] L. 1. § 7. 15. Inf. § 8.
[f] L. 1. § 5. l. 4. § 24.
[g] Sup. § 3. l. 12. § 26.
[h] L. 5. § 27.
[i] L. 2. § 5.
[k] L. 9. § 3. l. 11. § 5. 20.
[*] ἐυλύτως f. ut Inf. § 7. & l. 8. § 33. Inf. § 16.
[m] L. 7. § 67. l. 9. § 29.
[*] ἐν Boot. ἐνὶ f. vel ἐνῇ
[o] L. 10. § 12.
[p] L. 4. § 29. l. 7. § 16. l. 11. § 1.
[q] L. 7. § 12.
[r] Inf. § 7.
[s] L. 5. § 14, 15, 16. l. 9. § 26.
[t] L. 2. § 13. 17. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7. 16.
[u] Sup. § 5.
[x] L. 5. § 26. l. 6. § 31. l. 7. § 55.
[y] L. 4. § 31. 34. l. 10. § 14.
[z] Sup. § 4.
[a] L. 7. § 72.
[b] L. 2. § 8.
[c] L. 2. § 16.
[*] ποιητικῷ ut L. 7. § 72. l. 10. § 2. l. 11. § 21.
[d] L. 1. § 8. l. 2. § 16.

vel minimum ad jungere visum fuerit, prævalebit confestim, & abripiet te. at tu simpliciter liberéque id quod præstantius est eligito, eíq; strenuè adhæresćito. præstat autem id quod conducit. itaq; si conducere tibi videbitur, qatenus ratione præditus es, retineas; sin, qatenus animatus es tantùm, repudies; judiciúmque, qò minùs externâ rerum facie speciéque corrumpatur, integrum servare curæ sit, qò rerum examen exqisitiùs instituas.

§ 7. Nihil unqam in pretio pro utili habeas, qod eò te adigat, ut fidem fallas, modestiam deseras, oderis qenqam, susspectum habeas, execreris, simules, appetas qicqam, qod parietes circumjectos velamentáque desideret. qi enim mentem genióque eundem suum, & virtutis hujusce ritus sacros, cæteris omnibus antetulerit, is tragœdiam nullam excitat, non ingemiscit, non solitudine, non freqentiâ opus habet: qod est maximum, victurus est, mortis nec appetens, nec metuens. qin nec tantillum interesse censebit, spatio temporis prolixiore an contractiore animâ suâ corpore inclusâ utatur. utpote qi, si statim demigrandum fuerit, perinde promptus sit decedere, ac aliud qid agere, qod modestè & decorè agi oporteat. hoc avtem unum per vitam totam cavet religiosè, ne mens sibi qicqam eorum subterfugiat, qæ animantis rationalis & civilis propria sunt munera.

§ 8. In hominis castigati atq; expurgati animo; nihil suppurati, nihil impuri, nihil subdoli offendas. neqe verò vitam hujus non consummatam fatum unqam abruperit. perinde ac si tragœdum dixerit qis ante fabulam peractam scenâ cessisse. qin nec servile qippiam in eodem avt affectatum deprehendas, avt addictum, avt abscissum, avt qod censuram refugiat, avt qod latebras reqirat.

§ 9. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim sita sunt omnia, ut menti tuæ nulla insit cogitatio qæ vel naturæ, vel animantis ratione præditi conditioni non sit

ἐκεῖς ὀλίγον ἐναμιλλᾶσθαι δόξῃ· ἢ κρατιστεύσειν ἄφνω, ἢ παραυτίκα. σὺ δέ, φημι, ἁπλῶς καὶ ἀληθείας ἕνεκα τὸ κρεῖττον, ἢ [a] τούτῳ ἀντέχε. κρεῖττον ἢ τὸ συμφέρον, [b] εἰ μὲν τὸ ὡς λογικῷ, τοῦτο τήρει· εἰ δὲ τὸ ὡς ζώῳ, ἀπόφηναι, καὶ [*] ἀτύφως φύλαττε τοῦτο μόνον, ὅπως ἀσφαλῶς τοῦτο ἐξέτασιν ποιήσῃ.

[a] L.14. § 32.
[b] L.10.§ 2.l. 12. § 31.
[*] ἄτυφον f.L.2. § 12.l 6.§ 13.
[d] Sup. § 6.

§ 7. [d] Μὴ τιμήσῃς ποτὲ ὡς συμφέρον σαυτῷ, ὃ ἀναγκάσει σέ ποτε τοῦ πίστιν παραβῆναι, τοῦ αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, καταράσασθαι, ὑποκρίνασθαι, ἐπιθυμῆσαί τινος [e] τοίχων καὶ περιπετασμάτων δεομένου. ὁ γὰρ τὸν ἑαυτοῦ [f] νοῦν καὶ δαίμονα, καὶ τὴ [*] ὄρμα τῆς τούτου ἀρετῆς σεμνελίμβου, [h] πραγῳδίαν ἢ ποιεῖ, ἢ στενάζει, ἵ. ἢ ἐρημίας, ἢ πολυανθρωπίας [*] δείσεται τὸμέγιστον, ζῆσαι, [*] μήτε δειλῶν, μήτε φεύγων· [m] πότερον ἢ ὁπόσον πλέον δώσημα χρόνον τὸ σῶμα συνέχεσθαι τῇ ψυχῇ, ἢ ὕστερον ἔλαττον χρήσεται, ἐπ' ὀλίγῳ αὐτῷ μέλει. [n] καὶ γὰρ ἤδη ἀνεκαμψάσθαι δεῖ, ἔτως [o] ἐυλύτως ἅπασιν, [p] ὡς ἄλλο τι τῇ αἰδημόνως καὶ κοσμίως ἐπεργεῖσθαι δυναμένων ἐπεργάσασθαι· τοῦτο μόνον παρ' ὅλον τὸν βίον ἐυλαβούμενον, τὸ τοῦ διάνοιαι ἢ ἔν τινι ἄλλῃ ἰδιείᾳ νοερᾷ πολιτικῇ ζώῳ [*] ξυνῇ γινώσκ.

[e] Inf. § 8.16. l.10.§ 9.
[f] Sup. §.3.5.
[*] ὅρμα Lug. ὅρμα Annot.
[h] L.5.§ 28.l.9. § 29.
[i] Sup. § 4, 5. Inf. § 8. 16.
[*] δείσεται Lug.
[*] [τὸν θάνατον] p. f. L.9.§ 3. Inf. § 12.
[m] L. 2.§ 14. Inf.§ 8. l.7. § 49.l.10.§ 1.
[n] L. 2. § 11.
[o] Sup. § 5.
[p] L. 6.§ 2.
[q] Sup. § 6.
[*] τρόπῳ Lug.

§ 8. [r] Οὐδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ [s] κεκολασ ένε καὶ ἐκκεκαθαρμένῃ πυώδες, οὐδὲ μιαὶ μεμολυσμένον, οὐδ' ὕπουλον ἔυεσι· [t] οὐδὲ ἀσυστελῆ ἢ βίον αὐτῷ ἡ πεπερασμένη καταλαμβάνει, [u] ὡς ἂν τις εἴποι τὸν τραγῳδὸν, πρὸ τοῦ τελέσαι καὶ διαδραματίσαι, ἀπαλλάττεσθαι. ὅτι δὲ οὐδὲν ὅλον, [x] οὐδὲ κομψὸν, οὐδὲ περισπερμένον, οὐδὲν [y] ἀπεικασμένον, οὐδὲ ὕπνῳδες, οὐδὲ [z] ἐμφανὲς ὄσον.

[r] L. 9.§ 3.
[s] Sup. § 7.l.5. § 31.l.7 §69. l.8.§ 32.l.10.§ 1.l 11.§ 1. 3.
[t] L.12.§ 36.
[u] Sup. § 5.l.4. § 51.
[x] L.8. § 34.
[y] Sup. § 7.
[z] L.5 § 21.l 6. § 16.l.11.§ 1.

§ 9. [a] Τὴν καταληπτικὴν δύναμιν σέβου. [b] ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν, ἵνα καταλήγῃς τῷ ἡγεμονικῷ σου μηκέτι ἐγγίνηται ἀνακόλουθον [*] τῇ φύσει, καὶ τῇ [*] λοιπῇ ζώου κατασκευῇ.

[a] L.5 § 21.l 6. § 16.l.11.§ 1.
[b] L.2.§ 15.
[*] -θος Lug.

αὐτῇ ἢ ἐπιγίνεται [a] ἀσφάλειαν, καὶ [b] τὴν πρὸς ἀνθρώπους ὁμόνοιαν, καὶ [c] τὴν τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν.

§ 10. Πάντα δὴ μᾶλλον, [d] τοῦτα μόνον τὰ ἁπλᾶ σπεῦδε καὶ ὑπομιμνήσκου, ὅτι [e] μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο, τὸ ἀπειροστὸν τὸ ἢ ἅλλα, ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἐλπίδι. μικρὸν μὲν οὖν ὁ ζῇ ἕκαστος, [f] μικρὸν δὲ καὶ τῆς γῆς γωνίδιον ὅπου ζῇ· καὶ μικρὸν καὶ ὁ μακροῖς ὑστεροφημία, καὶ αὐτὴ δὲ καὶ ταύτη [g] διαδόχων ἀνθρωπαρίων τάχα τινὰ διαξομένων, καὶ ἐν αὐτοῖς αὖθις ἐμπεσούσῃ, ὅτε γε καὶ τοὺς προσκαλοῦντας τεθνηκότας.

§ 11. Τοῖς δὲ ἀφιλοσόφοις παρὰν σύμπασιν ἓν ἔπι σεσάχθω, [h] τὸ ὄργανόν σε ἐπιτηδείως ἐκεῖ σκευάζεσθαι τοῦ ἐπισκοπεῖσθαι φαντασίαν, ἵνα εἴνε ἐντὸς ὑποκατ' οὐσίαν ἕκαστον, ὅλον δὲ ὅλων [k] διαμένοντος βλέπειν, καὶ τὸ ἴδιον ἔπιμον αὐτῷ, καὶ τὰ ἀνόμοια ἐκείνων ἐξ ὧν συνεκρίθη, καὶ εἰς ἃ ἀναλυθήσεται, λέγειν περὶ ἑαυτοῦ. [l] οὐδὲ γὰρ ὕπτιος μεγαλοφρονεστέρᾳ πνοιῇ, ὡς τὸ ἐλάττειν [m] ὁδῷ καὶ ἀκινδύνῳ ἕκαστον ἐπὶ τῷ βίῳ ὑποπεπόνηται λόγῳ, καὶ τὸ σὸν ἴσως εἰς αὐτὸ ἀφᾷ, ὅτι συμπεριβάλλειν ἐνοίᾳ πως τῷ κόσμῳ, ἀνοίαν πᾶσα τοῦτο χρείαν παρεχόμενον, [n] πᾶσα μὲ ἔχει ἀξίαν εἰς πρὸς τὸ ὅλον, πᾶσα δὲ εἰς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, [o] παντὶν ὄγκον πόλεως τῆς ἀνοσιότητος, ἢ αἱ λοιπαὶ πᾶσαι ἄνεμοι ἀπίαι ἐκεῖσε· [p] τί δὲ, καὶ ἐκ τίνων συγκέκλεισται, καὶ [q] τὸν τόνον χρόνον τοῦτον παρεμένειν τῶν, [r] τὴν φαντασίαν μοι καὶ ταύτην ποιῆν· καὶ [s] τίνος αἱρεῖσθαι πρὸς αὐτὸ χρείαν, ἢ ἐμφρόνων, ἢ ἀνδρείαν, ἀληθείας, πίστεως, αἰδοῦς, ἐλευθερίας, ἢ ὅσα λοιπὰ δὲ ἐπὶ ἐκάστῳ λέγειν, [t] τοῦτο μὲ ἐφ' ἑαυτῷ ἔχει πᾶσι, τοῦτο ἢ [u] καὶ τὴν αὐλαξεῖν, καὶ τὴν συμπεριφερόμενον σύγκλωστον, καὶ τὴν τοιαύτην σωτηρίαν τε καὶ τύχην. ὥστε [x] ἢ πρὸς τοῦ συμφύλου καὶ συνεργοῦ καὶ

consentanea. postulat autem ista, ut nihil temerè statuamus, ut hominibus benevoli, Deisq; obsequentes simus.

§ 10. Missis itaque rebus cæteris, pauca ista apud te habeas. meminerisque insuper, unumquémque præsens tantummodo ætatis spatium, quod puncti instar obtinet, vivere: reliquum tempus vel jam exactum, vel in incerto planè situm. exiguum est itaque, quod vivit quisque; exiguus & tellus, in qo vitam agit, angulus: exiguum quiddam, qæ & diutissimè prorogatur, posthuma fama; eâque hominculorum morti celerrimè concedentium, qi nè seipsos quidem probè nôrint, nedum jam olim defunctum qempiam, successionibus propagata.

§ 11. His qæ dixi monitis salutaribus, illud unum adjectum sit: ut definitio sive descripcio fiat semper rei illius qæ sub cogitationem cadit; qò ipsa per se nuda ex natura sui, eadémq; integra, per partes sui universas, quale quid sit, distinctè possis dijudicare; útque apud te perpendas, & quodnam sit nomen ejus, qæque eorum ex quibus constat, & in qæ futurum est ut resolvatur demùm, nomina. nihil enim perinde magnanimitatem ingenerat, atque expeditè veréq; discutere posse unumquodque eorum qæ in vita contingunt; eadémque sic intueri semper, ut mentem simul subeat, quali mundo qualem usum hoc præbeat, quamnam universi respectu dignitatem obtineat; quamnam, hominem quod attinet, qi civem agit civitatis supernæ illius, cujus reliqæ civitates istæ quasi familiæ existunt; quidnam sit, & ex quibusnam principiis consistat, & quamdiu durasse natum sit, quod phantasiam mihi afficit impræsentiarum: quanam item virtute adversùs rem eam sit usus; manfvetudine puta, fortitudine, veritate, fide, simplicitate, frugalitate, an aliâ aliqâ. de singulis ergò rebus dicendum est; Hoc divinitùs venit; hoc à fati serie connexâ contextâque, vel à concursu fortuitò istiusmodi: hoc à contribuli, congenere, sodale;

qi

[a] L. 4. § 49. l. 7. § 55.
[b] L. 7. § 31.
[c] L. 7. § 31. 67. l. 10. § 11. l. 12. § 27. 31.
[d] L. 2. § 5.
[e] L. 2. § 14.
[f] L. 4. § 3. l. 6. § 36. l. 8. § 21. l. 12. § 32.
[g] L. 4. § 3. 19. l. 5. § 33. l. 7. § 6. l. 8. § 21. l. 9. § 30.
[h] L. 2. § 12. l. 6. § 13. l. 7. § 68. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. l. 12. § 8.
[k] L. 9. § 34. l. 12. § 2.
[l] L. 4. § 21.
[m] L. 10. § 11.
[n] L. 1. § 9.
[o] L. 6. § 3.
[p] L. 2. § 16.
[q] L. 2. § 12.
[r] L. 9. § 25.
[s] L. 12. § 18.
[t] L. 9. § 11. 42.
[u] L. 2. § 3. l. 4. § 23.
[x] L. 4. § 26. l. 7. § 34.
[x] L. 2. § 1.

qi ipſe qidē qid naturæ ſuæ conſentaneum ſit neſcit. cæterùm ego, cùm nôrim, ideo adversùs illum benevolè juſtèque me gero, juxta ſocietatis legem à natura latam interim tamen in mediis iſtis pro rei cujuſq; æſtimatione rationem ejuſdem habeo.

§ 12. Si rationi rectæ obſecutus, id qicqid eſt, quod jam inſtat, ſeduló, ſtrenuè, placidè egeris, nec extra opus inſtitutum acceſſorium aliqid reſpexeris, ſed genium tuum purum integrúmque ſervaveris, ac ſi illum ſtatim redditurus eſſes: huic, inqam, ſi adhæſeris, nihil ulteriùs expectans, nihil fugitans; ſed qod præ manibus eſt juxta naturæ dictamen agere, & in dictis qibuſque animo heroico veritatem liberè proloqi contentus; proſperè planè victurus es. hoc autem qin facias, qi impediat, nullus eſt.

§ 13. Qemadmodum chirurgi inſtrumenta & ferramenta ſua ad curationes ſubitaneas ſemper habent ad manum: ità tu dogmata in promptu apud te habeas, qorum ope res cum divinas tum & humanas dignoſcas; & rem qamqe, etiam leviſſimam, ità peragas, ut qi memineris duo iſta eſſe invicem connexa. neqe enim, homines qod ſpectat, qicqam rectè egeris ſine habito ad res divinas reſpectu; nec vice versâ.

§ 14. Nè diutiùs evageris. neqe enim futurum eſt, ut commentarios tuos perlegas, aut Romanorum ac Græcorum priſcorum res geſtas, aut ex autoribus variis excerpta, qæ, qò in ſenectute uſui tibi eſſent, reponiſti. ad finem itaqe feſtina, & ſpes vanas mittens, ſi rationem tui ullam habes, tibi conſule; qod licet.

§ 15. Neſciunt qàm variæ ſignificationis ſint vocabula iſta, furari, ſerere, emere, qiescere, qid facto opus eſt videre, qod qidem non oculis corporeis, ſed viſu qodam aliuſmodi efficitur.

§ 16. Corpus, anima, mens. corporis ſenſus ſunt, animæ affectus, mentis decreta.

κὴ καινωνῦ, [illegible] μόνοι ὅπως ἀπαιτῶ κ᾽ φύσιν ὄντ᾽. ἐπὶ ἐμὲ ἐκ ἀναγκαῖ. διὰ τοῦτο [a] χρῶμαι αὐτῷ κ᾽ τὸν τῆς κοινωνίας φυσικὸν νόμον, [*] ἔνιοις, κὴ δικαίοις· ἅμα μέν τοι [c] καὶ κατ᾽ ἀξίαν ὁ τοῖς μέσοις συνοχλοῦμαι.

§ 12. Ἐὰν [d] τὸ παρὸν ἀνεργῆς, ἑπόμενος τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐσπουδακὼς τως, ἐρρωμένως, [f] εὐμενῶς, κὴ μηδὲν παρεμφέρεσθαι, ἀλλὰ [g] τὸν ἔνδον δαίμονα πεφυλαγμένον ἐν τῇ τηρῆς, [h] ὡς εἰ κὴ ἤδη ἀπαιτοῦντος θεοῦ ἐκ τοῦτο σωμάτης, [k] μηδὲν προσμένων, μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρούσῃ κ᾽ φύσιν ἐνεργούσῃ, καὶ τῇ ἐν λέξει κὴ φθόγγῳ ἡρωϊκῇ ἀληθείᾳ ἀχόμενος· εὐζωήσεις· [l] ἔστι δ᾽ οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσων δυνάμενος.

§ 13. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα κὴ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι πρὸς τὰ αἰφνίδια θῆ θεραπεύματα ὧν [m] καὶ τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε πρὸς τὰ θεῖα κὴ ἀνθρώπινα εἰδέναι, κὴ [n] πᾶν κὴ τὸ μικροπαθὲς ἔστω ποιεῖν, οὐ γὰρ ἄμοιρον πρὸς ἄλληλα συνδέσεως μεμιγμένον. ὅτε γὰρ ἀνθρώπων [o] ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς εὖ πράξεις, ὅτε ἐμπαλιν.

§ 14. [p] Μηκέτι πλανῶ· ὅτε γὰρ τὰ ὑπομνήματά σε μέλλεις ἀναγνώσεσθαι, ὅτε τὰς θῆ ἀρχαίων Ῥωμαίων κὴ Ἑλλήνων πράξεις, κὴ τὰς ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἐκλογὰς, ἃς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπέθησαν. [q] σπεῦδε οὖν ἐς τέλος, κὴ τὰς κενὰς ἐλπίδας ἄφεις, [r] σαυτῷ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σεαυτοῦ· ὡς ἔστιν.

§ 15. Οἶν ἴσασι, πόσα σημαίνει τὸ κλέπτειν, τὸ ἀνεῖσθαι, τὸ αἰνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τί δεῖ τὰ πραγτέα, [s] ὃ ἐν ὀφθαλμοῖς γίνεται, ἀλλ᾽ ἑτέρα τινὶ ὄψει.

§ 16. [u] Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς· σώματος αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαὶ, νοῦ δόγματα.

[a] L. 6. § 23 l. 8. § 29. 43.
[*] ἐυμενῶς Jun. L. 6. § 46.
[c] L. 4. § 32. l. 6. § 3.
[d] L. 2 § 5 l. 8. § 2. 32. 36. 44. l. 9. § 1. 6. l. 12. § 1. 3.
[e] L. 10. § 12. l. 12 § 31.
[f] Sup. § 3. l. 4. § 25.
[g] L. 2. § 26.
[h] L. 2. § 5.
[*] τέτῳ Mer.
[k] Sup. § 7.
[l] L. 1. § 17. l. 6. § 58. l. 7. § 16. l. 9. § 11.
[m] L. 2. § 3. l. 4. § 3. l. 6. § 48.
[n] l. 12. § 24.
[o] L. 12. § 29.
[p] L. 6. § 7. 23. l. 7. § 68.
[p] L. 2 § 2. 3. 7.
[q] L. 2. § 4. 6. l. 4. § 17. 26. l. 6. § 47.
[r] L. 5. § 36.
[s] L. 2. § 1. l. 5. § 2. 9. l. 8. § 8. 55. l. 12. § 1.
[t] L. 10 § 26. l. 12. § 19.
[u] L. 2. § 2.

τὸ μὲν [a] πνεῖσθαι φαντασικῶς, καὶ ἐπὶ βοσκημάτων· τὸ δὲ [b] νευροσπαστεῖσθαι ὁρμητικῶς, καὶ ἐπὶ θηρίων, καὶ ἐπὶ ἀνδραποδωδῶν, καὶ Φαλαρείῳ καὶ Νέρωνι· καὶ τὸ [δὲ] τὸν νοῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὅταν τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ ἐπὶ θεοὺς μὴ νομίζοντων, καὶ ἐπὶ πατρίδα ἐγκαταλειπόντων, καὶ ἐπὶ πυλῶντων, [c] καὶ πεσόντων κλείσασι τὰς θύρας. εἰ οὖν [d] τὰ λοιπὰ κοινά ἐστι καὶ τοῖς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν τὸ ἴδιον ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ, [e] φιλεῖν μὲν καὶ ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα, καὶ [f] συγκλωθόμενα αὐτῷ· ἐν τῷ δὲ ἀνδρὶ ἐν τῷ ἤθει ἱδρυμένον δαίμονα μὴ φύρειν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν, ἀλλὰ [h] ἵλεων διατηρεῖν, κοσμίως [i] ἑπόμενον τῷ θεῷ, [k] μήτε φθεγγόμενόν τι παρὰ τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργοῦντα παρὰ τὰ δίκαια. [l] εἰ δὲ ἀπιστοῖεν αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι, ὅτι ἁπλῶς καὶ αὐδήμονως καὶ εὐθύμως βιοῖ, [m] ὅτε χαλεπαίνει τινὶ τούτων, [n] ὅτε παραχρῆται ἡ ὁδὸς ἡ ἀγούσης ὅπῃ τὸ τέλος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ δεῖ ἐλθεῖν κεδασθῆναι, ἡσύχιον, [o] ἤλυσιν, [p] ἀσιδέως τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ [q] συμπερισμένον.

[a] L. 5. § 33. l. 6 § 16. 28.
[b] L. 2. § 2.
* Vide Not.
[c] [πάντα] π. Lug. αἰσθὸν ὀντῶν] π. Xyl. [ὀπῶν] π. f.
[c] Sup § 7. 8.
[d] L. 12 § 31.
[e] Sup. § 4.
[f] L. 2. § 3.
[g] Sup. § 3, 4, 5, 6.
[h] L. 12. § 3.
[i] Sup. § 12. l. 12. § 31.
[k] L. 6. § 47. l. 12. § 1. 3. 29.
[l] Sup. § 5. l. 7. § 62.
[m] L. 2. § 1. l. 5. § 32.
[n] L. 1. § 16. l. 11. § 8. l 12. § 1. 14.
[o] Sup. § 5. 7.
[p] L. 10. § 28. l. 7. § 68.
[q] L. 4. § 23.

viſorum imagines admittere, etiam pecudum commune eſt: affectibus tanqam fidiculis agitari, atq; abripi, feris qoq; competit, & effœminatis, & Phalaridi, & Neroni, & Deos negantibus, & patriam deſerentibus, & poſtqam fores ſibi occluſerint, qidlibet perpetrantibus. Si cætera ergo eorum, qi jam dicti ſunt, communia fuerint, reſtat, ut viri boni hoc ſit peculiare, in eis qæ officii ſui eſſe videbuntur, mentis ductum ſeqi, & fatis volventibus caſus vitæ intextos lubenter amplexari; genium verò intra ſe in pectore ſitum, nec polluere, nec viſorum congerie perturbare; ſed placidum ſervare; huic tanqam Deo, decenter obſeqi: nihil à veritate alienum proloqendo, nihil à juſtitiæ ratione devium exeqendo. Qòd ſi nemo illi fidem adhibuerit, qòd ſimpliciter, modeſtè, tranqillè degat, neqe id à qoqam ægrè ferre, avt à via ea, qæ ad vitæ finem ducit, ideo divertere: ad qem par eſt accedere purum, pacatum, promptum, ſponte ſuâ fato ſuo ſeſe accommodantem.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'. LIBER IV.

[a] L. 10. § 38.
[b] L. 7. § 64.
* ἐστὶ Jun.
[c] L. 3. § 4. 16.
* ἑαυτοῦ. Jun.
* φερόμενα Xyl. φερομένα f. vel φερημένα.
[d] L. 5. § 20. l. 6. § 50. l. 11. § 37.
[e] L. 6. § 50 l. 7. § 58. 68. l. 8. § 32.
[f] L. 10. § 31.

ΠΟ[a] ἔνδον [b] κυκεῶνον, ὅταν μηδὲ φύσιν ἔχῃ, ὅταν * ἕστηκε πρὸς τὰ συμβαίνοντα, οὕτω [c] ἀεὶ πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μεταπίπτειν ῥᾴδιός. ὕλῃ γὰρ * ἀποτεταγμένῳ ὑπομίαν φιλεῖ· ἀλλὰ ὁρμᾷ μὲ πρὸς τὰ * ἡγέμονα [d] μεθ' ὑπεξαιρέσεως, [e] τὸ δὲ ἀνθισταζόμενον ὕλῃ ἑαυτῷ ποιεῖ· [f] ὥσπερ τὸ πῦρ, ὅταν ἐπικρατῇ τῶν ἐμπιπτόντων, ὑφ' ὧν ἂν μικρός τις λύχνος ἐσβεσθῇ· τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ, τάχεως ἐξαναλώσαν ἑαυτῷ τὸ ἐπιφερόμενα, καὶ κατανάλωσαν, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἐπὶ μεῖζον ἦρθη.

QÆ intra nos pars principatum obtinet, ubi ſecundùm naturam habuerit ſe, adversùs ea qæ contingunt ità eſt comparata, ut ad id qod poteſt & conceſſum eſt, facilè ſe transferat. neq; enim de materia certa ulla ſolicita eſt: ſed ad ipſa etiam præpoſita cum exceptione fertur: & qicqid eorum loco adverſi ſe ingerit, id pro materia, in qa exerceat ſe, habet: qemadmodum ignis validior, ubi ea, vel obvia facta, vel injecta, corripuerit, qæ lucernam exilem citò extinxiſſent, accommodat ſibi & abſumit, & ex eis ipſis incrementa capit.

§ 2.

§ 2. Nihil operis est frustra temereve exeqendum, neq; aliter qàm ut artis regulis qàm exactissimè respondeat.

§ 3. Recessus sibi reqirunt multi multos, villas agrestes, litora, montes. istiusmodi loca & ipse plurimùm soles appetere. hoc avtem totum vulgarium cum primis est hominum. cùm liceat, qocunq; ipse volueris tempore, in teipsum secedere. nusqam enim avt qietior avt otii amplioris cuiqam secessus datur, qàm in suam ipsius animam. præcipuè, si qis ea intra se reposita habuerit, qorum contemplatione summam extemplò tranqillitatem conseqatur. tranqillitatem eam dico, qæ in animi probè compositi statu consistit. hoc itaq; recessu jugiter usus, te renova. habeas avtem penes te brevia qædam & principalia documenta, qæ statim ubi succurrerint, omnem animi molestiam eluerè tibi possint, remittántq; te nihil ægrè ferentem eorum, ad qæ reverteris. ecqid est enim, qod ægrè ferre debeas? nunqid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines alterum alterius cavsâ natos esse; tum æqanimitatem esse justitiæ portionem; porrò invitos delinqere; deniq; qàm multi, ubi inimicitiis exercendis, suspicionibus fovendis, odiis, litigiis, vitam exegissent, tandem defuncti & in cineres redacti sint, desine tandem tibi molestiam facessere. At universi ipsius administratio, & indè obvenientia, ægrè tibi faciunt. reduc tibi in memoriam distinctivum illud, avt numinis providentiâ, avt atomorum concursu constant universa: vel ea etiam argumenta, qibus liqidò demonstratur, mundum istum civitatis instar obtinere. Verùm tangunt angúntq; te ea qæ corpus attingunt. at tu considera, mentem tuam ubi semel agnitâ vi propriâ, subduxerit sese, spiritui sive leniter sive asperè moro nevtiqam immiscerì. qibus adjicias licet &, qæ de dolore ac voluptate avdieris aliqando, & assensu tuo comprobaveris. Sed gloriolæ cupido forsan te torqet. cogita qàm citò oblivione sepeliantur omnia,

§ 2. Μηδὲν ἐνέργημα [a] εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ [b] κατὰ διάθεσιμα συμπεραντικὸν τῆς τέχνης ἐκεργεῖσθω.

§ 3. Ἀναχωρήσεις * αὐτοῖς ζητῆσαι, ἀγχοιχίας, ἢ αἰγιαλὸς, ἢ ὄρη· σὺ δὲ πολλὰ τὰ τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξὸν ἧς ἂν ὥρας ἐθελήσῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. οὐδαμοῦ γὰρ ἥσυχίτερον, ἢ ἀπερισπαστότερον ἄνθρωπος ἀναχωρεῖ, ἢ [c] εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· μάλιστα δ', ὅστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐγκύψας, ἐν πάσῃ [d] συμφορᾷ εὐθὺς γίνεται· τὴν δὲ εὐμάρειαν λέγω εὐδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν. [e] συνεχῶς οὖν δίδου σεαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, καὶ [f] ἀνανέου σεαυτόν. ἔστω δὲ βραχέα ἢ ἔτι καὶ συντεταμένα, ἃ ἐνθὺς ἀπαντήσαι, ἐρήσει εἰς τὸ πᾶσαν * αὐτίκα * ἀπαλλύσει, καὶ ἀποπέμψαι σε, [h] μὲ δυσχεραίνοντα ὁποίᾳσι, ἐφ' ἃ ἐπανέρχῃ. [i] τίνι γὰρ δυσχεραίνεις; τῇ πρὸ ἀνθρώπων κακίᾳ; ἀναλογισάμενος τὸ κρίμα, ὅτι [k] τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γέγονεν· καὶ ὅτι [l] τὸ ἀνέχεσθαι, μέρος τῆς δικαιοσύνης· καὶ ὅτι [m] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· καὶ [n] πόσοι ἤδη δι' ἀχθηδόνων ἔχθραν, ὑποπτεύσεις, μισήσαντες, δι' ἀλήθειαν δὲ ὀλίγιστα, τετέφρευνται πάνυ ταχύ. ἀλλὰ καὶ [p] τοῖς ἐπὶ πλεῖον ἀποπνιομένοις δυσχεραίνεις. ἀναπαύσεται δὲ τὸ διεζευγμένον, [q] ἤτοι πρόνοια, ἢ ἄτομοι, ἢ ἐξ ὅσων ἀναπλέχθη, ὅτι [r] ὁ κόσμος ἅπασιν πόλις. ἀλλὰ τὰ σωματικὰ σε ἅψεται. εἶτα * ἐνόησας ὅτι [t] ὑπὸ ὑπομίγνυται λείπει ἢ τραχύτης κινουμένου πνεύματι ἢ δάσεσι, ἐπειδὴν ἅπαξ ἑαυτὸν ἀπολάζῃ καὶ γνωρίσῃ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ λοιπὸν ὅσα ἀεὶ πόνει καὶ ἰδιότης ἀνίκητος, καὶ συγκλίθῃ· ἄλλα τὸ δεξάσειόν σε * ἀκαπάστως. ἀπιδὼν [u] εἰς [x] τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης, καὶ

[a] L. 2. § 5.
[b] L. 8. § 32.
* αὐτῆς
[c] L. 7. § 59.
[d] L. 1. § 16.
[e] L. 6. § 11.
[f] L. 7. § 2.
[g] L. 2. § 5. Sup. § 3.
* αὐτίκα Xyl. * ἀπαλύσ. Jun.
[h] L. 5. § 9.
[i] L. 12. § 12. 24.
[k] L. 2 § 1. l. 3. § 4.
[l] L. 5. § 33.
[m] L. 7. § 22. 63. l. 11. § 18.
[n] L. 7. § 58.
[o] Inf. § 48.
[p] L. 8. § 17.
[q] Inf. § 27.
[r] L. 2. § 16. Inf § 4. 23.
* ἐννόησον Lug.
[t] L. 5. § 16.
* ἀφιεὶς ἃ Jun. L. 2. § 7.
[u] L. 2. § 17. Inf. § 19. 32, 33. 35. l. 5. § 33. l. 8. § 37. l. 9. § 30.
[x] τὸ

[a] Inf. § 30. l. 7. § 35.
[b] Inf. § 33 l. 5. § 33.
[c] L. 2. § 17. l. 8. § 52, 53. Inf. § 16.
[d] L. 9. § 18.
[*] συμπνοίαν
[e] L. 9. § 30.
[f] L. 8. § 24. l. 10. § 17.
[g] L. 3. § 10.
[h] L. 6 § 59. l. 7. § 62. l. 8. § 58.
[i] L. 7. § 28.
[k] L. 2. § 2.
[l] Inf. § 32. l. 6. § 26.
[m] L. 8. § 3, 4.
[n] L. 2. § 5. l. 3. § 5.
[o] L. 3. § 13.
[p] L. 5. § 19. l. 9. § 15, l. 11. § 18.
[q] L. 8. § 47.
[r] L. 2. § 12. l. 7. § 23. 25.
[*] ἀναβαλεῖ Jun.
[s] Inf. § 48. l. 6. § 56. l. 7. § 18.
[t] L. 8. § 6. l. 9. § 19. l. 10. § 7.
[u] L. 2 § 15.
[x] L. 7. § 8. l. 9. § 8.
[*] νοερὸν
[y] L. 2. § 16. Sup. § 3.
[z] L. 3. § 4.
[a] L. 9. § 8.
[b] L. 5. § 13.
[c] L. 11. § 35.
[d] L. 5. § 4, 13.

[a] τὸ χάος τοῦ ἀφ' ὑπερτέρου ἀπείρου αἰῶνος, καὶ [b] τὸ κενὸν τῆς ἀπεχούσης, καὶ [c] τὸ συμπαθὲς καὶ [d] ἀκόλουτον τῆς [*] ἀφ' ἡμῶν διοικήσεως, καὶ [e] τὸ φευκτὸν τοῦ πάντα ἐν ᾧ ἀπεχράφεται. [f] ὅλη τὰ χθὲς ἡ χῆν σκηνή, καὶ ὃ ταύτης πόσον χαινέλον ἢ κεκλίκατος αὔτη; καὶ ἀνανεῦσαι πόσοι, καὶ [h] ὅσοι τινες ἂν ἐπαινέσονται; λειπὸν ἦν [i] μέμνησο τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἐς τῦλο τὸ ἀφθείλιον ἑαυτοῦ· καὶ μὲν πολλοῦ [k] μὴ ἀπῇ, [l] μηδὲ κελεύοντός, ἀλλὰ ἐλεύθερος ἴσθι, καὶ [m] ὄρα τὰ πράγματα [n] ὡς ἀνὴρ, ὡς ἄνθρωπος, ὡς πολίτης, ὡς θνητὸν ζῷον. Ἐν οἷς τοῖς [o] παραγγέλλουσιν εἰς ἃ ἐγκύψεις, τούτων ἔστω τὰ δύο. ἓν μέν, ὅτι [p] τὰ πράγματα οὐχ ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν ἀπερισπάστως· [q] αἱ δὲ ἐνχύσεις ἐκ μόνης τῆς ἔσω ὑπολήψεως ἔστιν ὧν ὅσα [r] πάντα ταῦτα ἅπερ ὁρᾷς, ἅσσον ὑδέπω [*] μεταβάλλει, καὶ ὡς ἔστιν καὶ [s] ὅσον ἦδη, μεταβολαῖς αἰῶσι παραπεπόμενα σύνεχῶς ἀλλοίωσις· [u] ὁ βίος ὑπόληψις.

§ 4. [x] Ἐστὶ [*] τοίνυν ἡμῖν κοινὸν καὶ ὁ λόγος κατ' ὃν λογικοὶ ἐσμεν κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ προστακτικὸς τοῦ ποιεῖν ἢ μὴ λόγος κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ νόμος κοινός· εἰ τοῦτο, πολῖται ἐσμεν· εἰ τούτων, συμπολῖταί τινος μετέχομεν· εἰ πόλεως, ἡ κόσμος ἐστὶν ἡ πόλις τοῦτο; τίνος δὲ ἄλλου φήσει τις [z] τὸ τῶν ἀνθρώπων κοινῶν μετέχειν πολιτεύματος μετέχειν; ὁμοίως δὲ ἐκ τῆς κοινῆς ταύτης πόλεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ νοεῖν καὶ λογικοῦ καὶ νομικὸν ἡμῖν, ἢ πόθεν; ὥσπερ γὰρ [a] τὰ γεώδη μου ἀπό τινος γῆς ἀπομεμέρικεν, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀφ' ἑτέρας συνοχέως, καὶ τὸ πνεῦμα ἀπὸ πηγῆς τινος, καὶ τὸ θερμὸν καὶ πυρῶδες ἔκ τινος ἰδίας πηγῆς [b] (οὐδὲν γὰρ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται, ὥσπερ [c] καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀπόρρυσιν) οὕτω δὴ καὶ τὸ νοερὸν ἡμῶν ποθέν.

§ 5. [d] Θάνατος πάντως, εἰ γέ-

quàm; vastum chaos infiniti ævi utrinq; consistat: tum quàm inanes planè applausus isti; quàm mutabile & judicii expers faventium vulgus; quàm angusto denique spatio laus ista terminetur. siquidem & terra tota punctì instar habet; hujusque ipsius angulus quàm exiguus incolitur; ibíque autem agentium quota pars, & hi quales sunt, qi te celebraturi sint? proinde, memento tandem in particulam istam secedere: & cum primis, cave distraharis, cave obnitaris. liber esto potiùs, réisque ipsas intuere, ut vir, ut homo, ut civis, ut animal mortale. Ista autem duo præ reliqis ad manum tibi sint maximè, ad qæ jugiter intendas. alterum, qòd res ipsæ animam non attingunt, sed extrinsecùs immotæ manent: molestiæ autem ab opinione sola proveniunt. alterum verò, qòd universa qæ hîc vides, mox sunt mutatura, nec futura ampliùs. sed & perpende tecum, quàm multarum rerum mutationibus interfuturis ipse. alteratione mundus constat, opinione vita.

§ 4. Si intellectus nobis communis est, etiam ratio qâ rationales dicimur communis est. si ratio, etiam ea qæ qid agendum, qid omittendum præscribit, ratio communis est. si hæc, lex qoq; communis est. hoc si concedatur, cives sumus: & hoc dato, politiæ alicujus participes: & ex consequenti, civitatis instar mundus est. eqnam enim aliam excogitaverit qisqm politiam, cujus universum genus humanum sit particeps? unde ergò nobis intellectu, ratione, atq; adeò lege agere posse, nisi indè, à communi illa civitate? sicut enim qicqid in me terreum existit, à terra aliqa mihi pro parte mea obvenit; qicqid humidum, ab elemento diverso; qicqid aëreum, à fonte suo aliqo; qicqid calidum & igneum item à fonte aliqo peculiari: (nihil enim avt ex nihilo provenit, avt ad nihilum redit) sic & intellectus alicunde manat.

§ 5. Tale qiddam mors est, quale nativitas;

vitas; naturæ utrumq; myſterium eſt. ex eiſdem elementis concretio illîc, in qæ iſtîc reſolutio. nihil omnino, cujus qenqam pudeat: cùm nihil ſubſit, qod animali intellectu prædito non congruat, vel conſtitutionis ejuſdem rationi repugnet.

§ 6. Ab ejuſmodi hominibus fieri iſtiuſmodi neceſſe eſt. ſiqis aliter vult eſſe, idem ficum ſucco acri carere velit. illud interim omnino memineris, brevi futurum; ut veſtrum uterqe defungatur: tum pavlò póſt nè nomina qidem utriuſqe ſuperfutura.

§ 7. Opinionem tolle, tollitur ſimul & qerimonia illa, læſus ſum. hoc ſublato, tollitur damnum omne.

§ 8. Qod hominem ipſum ſeſe deteriorem non facit, nec vitam illius fecerit deteriorem; ſed nec damno avt interiore avt exteriore affecerit.

§ 9. Commodi ſui cavſsâ natura facere hæc cogitur.

§ 10. Cogita, etiam juſtè contingere, qicqid contingit, id qod ſi ſeduló obſervaveris, facilè deprehendes; non ex connexione duntaxat neceſſaria, ſed ex ratione juſta conſeqi univerſa, & tanqam ab eo, qi pro dignitate cuiqe ſuum tribuit, provenire. hoc ergo, prout cepiſti, obſervare pergas; & qicqid feceris, bonum te præſtes, qomodo bonus qis propriè dicitur. in omni actione tua ſerves iſtud.

§ 11. Tu nè ea opineris, qæ is avtumat, qi contumeliâ te afficit; vel etiam qæ ille avtumare te vult. verùm res ipſas, qomodo verè ſe habeant, cogites.

§ 12. Duo iſta in promptu tibi ſemper ſunt habenda: alterum, nihil ut facias, niſi qod partis regere legémqe dare natæ ratio ſuggeſſerit, idqe ad generis humani utilitatem. alterum, ut in partem diverſam tranſeas, ſiqis affuerit, qi te corrigat, & ſententiam tibi mutet. veruntamen ſententiæ mutatio iſta niti ſemper debet probabilitate aliqâ, vel juſtum eſſe, vel in publi-

νους, [a] φύσεως μυσήριον, [b] συγκείσεως ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων * εἰς ταυτὰ. ὅλως δὲ [c] ἐκ ἐφ' ὧν ἄν τις αἰσχυνθείη. ἐ γὰρ ἔξεσὰ τὸ ἄξιον τῷ ποιεῖν ζώῳ, οὐδὲ τὸν λόγον τῆς οἰκειότητος.

[a] L. 2. § 12.
[b] L. 5. § 4. [* καὶ διάλυσις] εἰς f.
[c] Inf. § 42. l. 2. § 11.

§ 6. Ταῦτα ὅπως ἀεὶ ἐπὶ τοιούτων πίπτειν γίνεσθαι [d] ἐξ ἀνάγκης· ὁ δὲ τοῦτο μὴ θέλων, θέλει [e] πῶς συκῆν ἐπὶν μὴ ἔχειν. ὅλως δὲ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι [f] ἔστιν ὀλιγίστου χρόνου καὶ σὺ καὶ ἔστιν ὃν θήσεις· [g] μετ' βραχὺ δὲ οὐδὲ ὄνομα ὑμῶν ἐπαλείφθήσεται.

[d] L. 8. § 14.
[e] L. 8. § 15.
[f] L. 7. § 22.
[g] L. 5. § 33. Inf. § 33. l. 8. § 25.

§ 7. [h] Λέγε πῶς ἀπόλλυμι, ἤρτου τὸ, βέβλαμμαι. ἔλεγε τὸ βέβλαμμαι, ἤρτου ἡ βλάβη.

[h] L. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. 49.

§ 8. [i] Ὃ χείρω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄνθρωπον ἐ ποιεῖ, τοῦτο οὐδὲ τὸν βίον αὐτῶν χείρω ποιεῖ, [k] οὐδὲ βλάπτει, ὔντε ἔξωθεν, ὔντε ἔνδοθεν.

[i] L. 7. § 64.
[k] L. 2. § 1.

§ 9. [l] Ἠνάγκασαι * ἢ τῷ συμφέροντι * φύσις τοῦτο ποιεῖν.

[l] L. 2. § 3. l. 3. § 4.
* ἴσχει f.
* ἢ φ. f.

§ 10. Ὅτι [m] πᾶν τὸ συμβαίνον, δικαίως συμβαίνει· ἢ ἐὰν ἀκριβῶς * σκοπῇ, εὑρήσεις. [n] ἐ λέγω μόνον κατὰ τὸ ἄξιον, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὸ δίκαιον, καὶ [o] ὡς ἂν ἀπονέμοντι τὸ κατ' ἀξίαν. παραφύλασσε δὲ ὃς ἤρξω· καὶ ὃ, ἂν ἀεὶ ποιῇς, σῶν τούτῳ ποίει, σῶν τὸ * ἀγαθὸς ἕνεκα· καθ' ὃ γένοιτ' ἂν ἴδιόν ἐστιν ὁ ἀγαθός. τοῦτο ἐπὶ πάσης ἐπεργείας σῶζε.

[m] L. 3. § 4.
* -βῶς
[n] Inf. § 45. l. 6. § 38.
[o] L. 7. § 31. l. 10. § 25.
* τῷ Lug.

§ 11. [p] Μὴ τοιαῦτα ἀπολάμβανε, ἃ ὁ ἀδικῶν χρῄζει, ἢ ἃ σε κρῖναι βούλεται· ἀλλ' ἴδε αὐτὰ, ὁποῖά ἐστι καθ' ἀλήθειαν ὄντα.

[p] Inf. § 18.

§ 12. Δύο ταύτας [r] ἑτοιμότητας ἔχειν ἀεὶ δεῖ· πρὸς [s] τὸ πρᾶξαι μόνον, ὅσα ἂν ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος ἀποβλέπῃ, ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων. πρὸς δὲ [t] τὸ μεταδίδαι, ἐὰν ἄρα τις παρῇ διορθῶν καὶ μετάγων ἀπὸ τοῦ ἰδίου σκοποῦ. πρὸς μὲν γὰρ τὸ μεταγωγὸν, ἀεὶ ἐπὶ τοῦ πιθανότητος ὡς [u] δίκαιόν, ἢ [x] κοινωφελῆς

[q] L. 3. § 11.
[r] L. 3. § 13.
[s] L. 2. § 16. l. 3. § 12. 16.
[t] L. 6. § 21. 30. l. 7. § 12. l. 8. § 16.
[u] L. 10. § 12.
[x] L. 7. § 5.

φελῆς γίνεσθαι, καὶ τὰ παραπλήσια τοιαῦτα μόνον δεῖ, οὐχ ὅτι [a] ἡδὺ ἢ [b] ἔνδοξον ἐφάνη.

§ 13. [c] Λόγον ἔχεις; ἔχω. τί οὖν οὐ χρᾷ; [d] τοῦτο γὰρ τὸ ἑαυτῆ ποιοῦσα, [e] τί ἄλλο δύνεις;

§ 14. Ἐντέτηκας, [f] ὡς μέρος ἐναφανισθήσῃ τῷ γεννήσαντι· μᾶλλον δὲ [h] ἀναληφθήσῃ εἰς τὸν λόγον αὐτῆς τὸν σπερματικὸν καὶ μεταβολαί.

§ 15. Πολλὰ λιβανωτοῦ βωλάρια ὑπὸ τῆ αὐτῆ βωμοῦ, τὸ μὲν πρωτοπέπτωκεν, τὸ δὲ ὕστερον· [i] διαφέρει δ' οὐδέν.

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν [k] θεὸς αὐτοῖς δόξεις, οἷς νῦν θεοὶ καὶ πόθεν, ἐὰν ἀποβλέψῃς ὀλίγα τὰ δόγματα, καὶ τὰ συζεύγματα τῆ λόγῳ.

§ 17. Μὴ ὡς μύρια μέλλων ἔτη ζῆν. [l] τὸ χρεὼν ἐπίκρεμ· [m] ἕως ζῇς, ἕως ἔξεστιν, ἀγαθὸς γίνου.

§ 18. [n] Ὅσῳ * ἀσχολίαν περιδύεται, ὁ μὴ βλέπων, τί ὁ πλησίον εἶπεν, ἢ ἔπραξεν, ἢ διενοήθη, ἀλλ' [o] ἑαυτὸν τί αὐτὸς ποιεῖ, ἵνα αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ᾖ, καὶ ὅσιον, * ἢ κατὰ τὸν * ἀγαθὸν μὴ * μέλαν ἦθος * ἀπεργάζεσθαι, ἀλλ' [p] ὅπερ τῆς ῥαιμμῆς ἰσχύειν ὀρθὸν, μὴ διαῤῥιμμύον.

§ 19. Ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπονειδίστως, εἰ φαντάζεται, ὅτι ἕκαστος τῶν μεμνημένων αὐτοῦ τάχεως καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖται· εἶτα πάλιν καὶ αὐτὸς ὁ ἐκεῖνος διαδεξάμενος, [r] μέχρι καὶ πᾶσα ἡ μνήμη ἐκσβεσθῇ διὰ ἐπονειδίστων καὶ σβεννυμένων ἀνθρώπων. ὑπόθες δ' ὅτι καὶ ἀθάνατοι μὲν οἱ μνημονεύσοντες, ἀθάνατος δὲ ἡ μνήμη· [s] τί οὖν τοῦτο πρὸς σέ; καὶ ἐλθὲν λόγῳ, ὅτι πρὸς τὸν τεθνηκότα; [t] ἀλλὰ πρὸς τὸν ζῶντα, τί ὁ ἔπαινος, πλὴν ἄρα δι' [u] οἰκονομίαν τινά; * πάρεις γὰρ νῦν ἀκμαίως τὴν φυσικὴν λύσιν, ἄλλα πολὺ * ἐκκλῖνον λόγου λοιπόν.

§ 20. Πᾶν τὸ καθ' ὁποιονοῦν καλὸν, ἐξ ἑαυτοῦ καλόν ἐστι, καὶ [x] ἐπ' ἐαυτῷ κόλα-

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 11. § 16.
[c] L. 5. § 28. l. 11. § 39.
[d] L. 6. § 22.
[e] L. 5. § 6. l. 7. § 73.
[f] L. 2. § 3.
[g] L. 2. § 12.
[h] Inf. § 21. 23. l. 6. § 24. l. 10. § 7.
[i] L. 2. § 14. Inf. § 47.
[k] Sup. § 3.
[l] L. 2. § 4.
[m] L. 8. § 22. L. 10. § 16.
[n] L. 2. § 8. Inf. § 24.
* συχολ.
[o] Inf. § 25. l. 5. § 34. l. 7. § 55. 67.
* καὶ αὐτ.. Jun. ἢ, κ. τ. Lug.
* Ἀγάθωνα Xyl. Lug.
* μὴ ῥωθείας Jun. V. N. Inf. § 28.
* ἀφιστάμενος. Boot.
[p] L. 5. § 14. l. 8. § 57. l. 10. § 11.
[q] L. 3 § 10.
[r] L. 2. § 17.
[s] Sup. § 3.
[t] Inf. § 51.
[u] Inf. § 32.
* πάρεις, vel πάσης f. παρέντες Boot.
* ἐκκλῖνον f. ἐκκλῖνω λόγον. Λοιπὸν, παν Boot.
[x] L. 5. § 34. l. 9. § 31.

cum utile, vel aliud hujusmodi, id ad quod transitur, non autem quod jucundum aut glorioſum exiſtat.

§ 13. Ratione præditus es? Sum. cur ergò eâ non uteris? hæc enim ſi quod ſuum eſt fecerit, ecquid eſt amplius quod requiras?

§ 14. Tanqam pars univerſi hujus, extitiſti. in id quod produxit te evaneſces. vel potiùs mutatione qâdam interveniente in rationem ſeminalem recipieris.

§ 15. Multæ thuris glebulæ in ara eadem; alia citiùs, alia ſeriùs decidit: citiùs autem an ſeriùs, nihil intereſt.

§ 16. Intra decimum diem Deus illis ipſis videberis, qibus nunc pro bellua & ſimia haberis, ſi ad decreta rationiſque cultum te retuleris.

§ 17. Tu nè tanqam annorũ millia aliqot adhuc victurus, rem geras inſtat fatum. dum vita ſuppetit, dum datur, bonus eſto.

§ 18. Qantum is otii lucratur ſibi, qi non animadvertit, qid proximus qis dixerit, egerit, cogitaverit; ſed qid ipſe tantùm agat, qò id juſtum ſit piúmqe; nec, ut Agatho loqitur, mores nigros qod reſipiat. non eſt itaqe circumſpiciendum, ſed lineæ inſiſtendum, per qam citra evagationem omnem rectâ curras.

§ 19. Qi de fama poſthuma ſolicitus eſt, non cogitat fore, ut unuſqiſqe eorum qi ipſius meminerint, mox fato ſit conceſſurus; & qi huic ſucceſſerit, ipſe pariter; donec tandem memoria omnis prorſus per ſuſpicientes eoſdémqe mox extinctos protelata, & ipſa prorſus extingvatur. finge, verò & immortales, qi tui meminerint, memoriámqe tui & ipſam immortalem fore, qid hoc ad te tamen? nec ad mortuum jam dico, ſed ad ſuperſtitem ipſum lavs qid facit? niſi forſan ratione diſpenſationis cujuſdam. omittis enim intempeſtivè id qod in te natura poſuit, dum ab aliorum interim ſermonibus pendes.

§ 20. Bonum etiam qalecunqe, ex ſe bonum exiſtit, & in ſeſe terminatur, nec

nec partem sui ullam lavdem habet. itaqe lavdando nec melius, nec deterius efficitur. atq; hoc de eis qoqe dico, qæ vulgari sermone bona dicuntur: putà, de rebus corporeis artiúmqe operibus. qod est igitur verè bonum, id nihilo ulteriùs indigebit, non magìs qàm lex, qàm veritas, qàm benevolentia, qàm modestia. ecqid enim horum vel lavde fit bonum, vel corrumpitur vituperio? smaragdus num deterior fit, nisi lavdatur? qid avrum, ebur, purpura, pugio, flosculus, arbuscula?

§ 21. Animæ si perennant, qomodo eas ab æterno ceperit aër? qòmodo verò, qæ ab ævo tam immenso in ea condita sunt, corpora terra capit? sicut enim hîc corpora, ubi ad spatium aliqod temporis in terra permanserint, mutata & dissipata, cadaveribus aliis locum concedunt:ità & animæ, in aërem translatæ, ubi aliqandiu ibi perstiterint, mutantur, funduntur, succenduntur, in seminalem universi rationem receptæ: locúmqe hoc pacto faciunt aliis intra sedes easdem insuper recipiendis. hoc respondere licebit, si pro concesso sumatur, animas corporibus esse superstites. qin & reputanda est non sepultorum tantùm hoc modo corporum multitudo, sed & animalium, qæ qotidie tum à nobis, tum à bestiis, comeduntur. qàm ingens enim horum turba absúmitur, & in vescentium visceribus hâc ratione qasi sepelitur? & tamen capit hæc omnia locus iste, dum partim in sanguinem, partim in aëriam, igneámq; naturam transmutantur. qænam est istîc veritatis notitia? elicitur ea per distributionem rei in materiam & formam.

§ 22. Noli divagari; sed in omni conatu tuo justitiæ ratio habeatur, in omni viso intellectus integer servetur.

§ 23. Qicqid tibi convenit, ô Munde, convenit & mihi. nihil mihi immaturum vel serum est, qod est tibi tempestivum. fructûs instar id est omne mihi, qod tempestivum, ὡρῶνες, ὑδὲ ὄψιμον, τὸ ὅτι ἔυκαιρεν παῦν μοι καρπὸς, ὃ φέρουσιν αἱ σαὶ ὧραι,

ληγει, ὐκ ἔχον μόρ⊖ ἑαυτοῦ ἢ ἓ- [a] L. 6. § 2.
παινον· ὅτε γοῦν χεῖρον ἢ χρειῶδες γίνε-
ται τὸ ἐπαινούμενον. τοῦτό φημι καὶ ὂπὶ τῆ
κοινότερον καλῶν λεγομένων· οὗ ὂπὶ τῆ
ὑλικῶν, καὶ ὅτι σὺν τεχνικῶν καλαπεφα-
σμάτων. τὸ γὰρ δὴ ὄντως καλὸν * πῦ⊖ * [ὑ] πυος, νὲι
χρείαν ἔχει, ὑ μᾶλλον ἢ νόμος, ὑ μᾶλλον πῦ⊖
ἢ ἀλήθεια· ὑ μᾶλλον ἢ εὐνοια, ἢ αἰδώς.
τί τούτων διὰ τὸ ἐπαινεῖσθαι καλόν ὂστιν, ἢ
ψεγόμενον φθείρεται; [b] σμαραγδιον γὰρ [b] L. 7. § 15.
* ἑαυτοῦ χεῖρον γένη⊖, ἐὰν μὴ ἐπαινῆ⊖; * [ὑχ] i. Lug.
τί δὲ χρυσὸς, ἐλέφας, πορφύρα, μαχαί-
ριον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον;

§ 21. Εἰ διαμένουσιν αἱ ψυχαὶ, πῶς
αὐτὰς ἐξ ἀϊδίου χωρεῖ ὁ ἀὴρ; πῶς δὲ ἡ
γῆ χωρεῖ τὰ σώματα ἐν τοσούτοις αἰῶσι θα-
πτόμενα σώματα; ὥσπερ γὰρ ἐνθάδε, [c] ἢ [c] L. 2 § 3. l. 6.
τούτων * τρὸς ἰῶ τινα ὀπιδιαμονὴν με- § 15.
ταβολὴ καὶ διάλυσις χώραν ἄλλοις νεκροῖς * [ῳ] πόσιν
ποιεῖ· ὕτως αἱ εἰς τὸν ἀέρα μεθιστάμε- τινὰ f.
ναι ψυχαὶ, ὂπὶ ποσὸν συμμείνασαι με-
ταβάλλουσι, καὶ χέονται, καὶ [d] ἐξαπόσβεσαι, [d] L. 12. § 5.
[e] εἰς τὸν σὺν ὅλων σπερματικὸν λόγον [e] Sup. § 14 l.
ἀναλαμβανόμεναι, καὶ τοῦτον τὸν τρό- 6. § 24.
πον χώραν τοῖς * συγγενικιζομέναις * συγκεν
παρέχουσι. τοῦτο δ' ἂν τις ἐπενοήσαιτο,
εἰ ὑπαθέσει * τῶ τὰς ψυχὰς διαμέ- * σῶ Lug.
νειν. χρὴ δὲ μὴ μόνον ἐνθυμεῖσθαι τὸ
πλῆθο⊖ τῶν θαπτομένων ὕτως σωμάτων,
ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἐνδύσης ἡμέρας ἐσθιομένων
ζώων, ὑφ' ἡμῶν τε καὶ σὺν ἄλλων ζώων.
ὅσος γὰρ ἀεὶ βιὸς καταναλίσκεται, καὶ ὕ- * αὐτὰ f.
τως πως θάπτεται ἐν τοῖς σὺν τρεφομέ- [f] L. 2 § 12. l. 7.
νων σώμασι, καὶ ὅμως διήκεται ἡ χώρα § 29. l. 8. § 11.
* αὐτῶ, διὰ τὰς ἐξαιματώσεις, διὰ τὰς l. 12. § 10. 18.
εἰς τὸ ἀερῶδες ἢ πυρῶδες ἀλλοιώσεις. 29.
τίς ὅδε τόπος ἢ ἰσονεία τῆ ἀληθείας; [g] διαίρε- [g] L. 2. § 7. l. 3.
σις εἰς τὸ ὑλικὸν, καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες. § 4.
[h] Sup. § 18.
inf. § 32.

§ 22. [i] Μὴ ἀποῤῥέμβεσθαι, ἀλλ' ὅδε [i] L. 5. § 36. l.
πάσης ὁρμῆς [h] τὸ δίκαιον ἐπιτελεῖσθαι· καὶ 7. § 54.
[i] ὅπὶ πάσης φαντασίας σώζειν τὸ κατα- [k] L. 3. § 4. 16.
ληπτικόν. l. 6 § 39. 44.
45. l. 7. § 57.

§ 23. [k] Πάν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ [l] L. 10. § 20.
εὐάρμοστόν ὂστι, ὦ κόσμε. [l] οὐδέν μοι l. 11. § 13 l.
ἀσύμφορον, ὃ σὰ ὥρα, 12. § 35.

ἃ φύσις· ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα. Ἐκεῖνο μὴν φησι, πόλι φίλη Κέκροπος· σὺ δ' οὐκ ἐρεῖς, ὦ πόλι φίλη Διός;

§ 24. Ὀλίγα προῖδε, φησιν, εἰ μέλλεις εὐθυμήσειν. μὴ ποτε ἄμεινον ἢ τὰ ἀναγκαῖα πρᾶξαι, καὶ ὅσα ὁ τῆς φύσει πολιτικοῦ ζῴου λόγος αἱρεῖ, καὶ ὡς αἱρεῖ. τοῦτο γὰρ ἔτι μόνον πλεῖ ἀπὸ τοῦ καλῶς πράξαι εὐθυμίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ πλεῖ ἀπὸ τοῦ ὀλίγα πρᾶξαι. τὰ πλεῖστα γὰρ ὧν λέγομεν καὶ πράττομεν, οὐκ ἀναγκαῖα ὄντα, ἐὰν τις περίῃ, εὐχερέστερον καὶ ἀπραγμονέστερος ἔσῃ. ἔδει δὲ ἐπὶ παντὶ ἔργῳ ἐαυτὸν ἐπιμιμνήσκειν, μή τι τοῦτο τῶν περὶ ἀναγκαίων; Δεῖ δὲ μὴ μόνον πράξεις τὰς μὴ ἀναγκαίας ἀφαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ φαντασίας· ὅτως γὰρ οὐδὲ πράξεις παρέλκουσαι ἐπακολουθήσουσι.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνθρώπου βίος, τοῦ ἀρεσκομένου μὲν τοῖς ἐκ μέρους ὅλων ἐπιτυγχανομένοις, ἀρκουμένου δὲ τῇ ἰδίᾳ πράξει δικαίᾳ καὶ διαθέσει εὐμενεῖ.

§ 26. Ἑώρακας ἐκεῖνα; ἴδε καὶ ταῦτα. σεαυτὸν μὴ τάραττε. ἁπλοῦν σεαυτόν. ἁμαρτάνει τις; ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. συμβέβηκέ σοι τι καλῶς; ἐκ μέρους ὅλων ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκαθειμάρτο, καὶ συνελκύσθητο πᾶν τὸ συμβαῖνον τὸ δ' ὅλον, βραχὺς ὁ βίος· κερδαντέον τὸ παρὸν σωὶ εὐλογιστίᾳ καὶ δίκῃ· σπῶε ἀνειμένος.

§ 27. Ἢτοι κόσμος διατεταγμένος, ἢ κυκεὼν συμπεφορημένος μόνον, ἀλλὰ κόσμος. ἢ ἐν σοὶ μὲν τις κόσμος ὑπάρχεσθαι δύναται, ἐν δὲ τοῖς πᾶσι ἀκοσμία; καὶ ταῦτα, ὅτως τοσαῦτα πάντα διακεχυμένων καὶ διακεχυμένων καὶ συμπαθῶν.

§ 28. Μίαν ἦθος, ὅλην ἦθος, ἀσκητικὴς ἤθος, θεοσεβὴς ἤθος, βοσκημάτωδες, παιδαριώδες, βλακικόν, κίβδηλον, βωμολόχον, κωμικόν, τυραννικόν.

§ 29. Εἰ ξένος κόσμου, ὁ μὴ

[a] L. 6. § 36. l. 10. § 1.
[b] L. 8. § 50.
[c] Sup. 14. 21. l. 8. § 18.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 3. § 11.
[f] Democritus.
[g] μηδὲν ἀμ. τῶν ἐν. Xyl.
[h] L. 11. § 19.
[i] L. 9. § 10. 12.
[k] Sup. § 18. l. 12. § 2.
[l] L. 2. § 16. l. 3. § 4.
[m] L. 1. § 16. Sup. § 13.
[n] L. 3. § 16. l. 7. § 66.
[o] L. 3. § 3. 12.
[p] 7. § 3.
[q] L. 7. § 16. l. 9. § 32.
[r] L. 7. § 31. l. 10. § 9.
[s] L. 9. § 4. 20. 38.
[t] L. 2. § 3. l. 5. § 8. l. 8. § 23. 27.
[u] L. 2. § 17.
[x] L. 2. § 4. l. 6. § 2. l. 8. § 44.
[y] L. 1. § 16. l. 6. § 31.
[z] L. 1. § 8.
[a] Inf. § 45. l. 6. § 10. l. 9. § 39. l. 12. § 14.
[b] L. 6. § 38.
[c] Inf. § 40.
[d] Sup. § 18.
[e] L. 5. § 11. l. 9. § 39.
[f] Inf. § 44. 46. l. 8. § 15. 49.

pestates tuæ, ô Natura, ferunt. à te omnia sunt, in te consistunt, ad te redeunt. *O urbs amica Cecropis*, inqit ille: tu verò non dicturus es, *O urbs amica Jovis*.

§ 24. *Pauca agas*, inqit, *si tranquillus esse cupis*. an non præstiterat dixisse, qæ necessaria sunt agas, qæ'q; animantis civilis ratio dictat, & qo modo dictat. istud enim non eam duntaxat, qæ bona agendo, sed & eam, qæ pauca agendo comparatur, tranquillitatem producit. pleraq; enim eorum qæ dicere & facere consvevimus, cùm necessaria non sint, si amputaverimus, à negotiis multò vacabit magìs, minúsqe perturbata futura est nobis vita nostra. oportet itaq; ad singula sibi suggerere, an non istud ex earum numero est, qæ non sunt necessaria? nec actiones tantùm, sed cogitationes etiam minùs necessariæ sunt recidendæ. siqidem id agendo fiet, ut nec actiones conseqantur supervacaneæ.

§ 25. Periculum facito, qomodo procedat tibi vita viri boni. eum dico, qi rebus ab universo sibi assignatis acqiescit, & propriâ actione, qæ justâ, affectione, qæ benevola sit, contentus agit.

§ 26. Illa vidisti? & ista vide. nè te conturbes. simplicem te præstes. peccat aliqis? sibi peccat. boni aliqid tibi obvenit? ab initio tibi, qicqid contingit, ab universo destinatum & fato certo assignatum est. huc summa redit; brevis est vita: qod instat tempus lucrandũ est, considerate justéq; agendo. in animo remittendo sobriè te geras.

§ 27. Mundus vel est ordine justo dispositus, vel miscela temeraria, congesta qidem ea, sed ut mundus sit tamen. qid enim? fierine potest, ut in te mundus qidã sit & dispositio concinna, in universo verò inconcinnitas mera? ídq; rebus omnibus ità qanqã discretis ac diffusis, consp irantib' tamen.

§ 28. Mores nigri, effœminati, præfracti, belluini, pecuini, pueriles, stolidi, subdoli, scurriles perfidi, tyrannici.

§ 29. Si peregrinus in mundo est, qi

ignarus

ignarus eſt eorum, qæ in mundo exiſtunt: perinde certè in mundo peregrinus eſt, qi ignarus eſt rerum qæ in eodem geruntur. profugus, qi rationem civilem fugit. cæcus, qi mentis oculos clavſos habet. mendicus, qi alterius cujuſqam indiget, neq; apud ſe habet, qicqid ad vitam conducat. abſceſſus mundi, qi abſcedit, ſèqe à naturæ communis ratione ſejungit, dum eis qæ contingunt offenditur. hoc enim, qicqid eſt, profert eadem, qæ à te protulit. abſciſſus civitatis, qi animam propriam à rationalium reliqorum anima, qæ una omnium eſt communis, abſcindit.

§ 30. Iſte ſine tunica philoſophatur; ille ſine libro: alius qiſpiam ſeminudus. panes, inqit, cùm deſint, rationi tamen inſiſto. mihi verò, inqit alter, cùm nec ex diſciplinæ exercitio qi præberi ſolet, commeatus ſuppetat, perſiſto tamen.

§ 31. Qam didiciſti artem, eam diligito, eidémqe acqieſcito. qod avtem vitæ reliqum eſt, ità exigito, ut qi Diis tua *omnia ex toto animo commiſeris*; nullíqe homini vel ſervum vel tyrannũ te exhibeas.

§ 32. Cogita, verbi gratiâ, tempora ſub Veſpaſiano acta, eadem prorſus omnia, qæ nunc ſunt, deprehendés. nuptias contrahentes, liberos tollentes, ægrotantes, defungentes, militantes, ferias agentes, mercaturam exercentes, agros colentes, adulationi deditos, arroganter pervicaces, ſuſpicionibus indulgentes, inſidias ſtruentes, mortem aliqorum expetentes, de rerum ſtatu præſente qiritantes, opes congerentes, conſulatũs, regníve appetentes. ità tranſiit, nec jam uſqam eſt illorum vita: Rurſus ad Trajani tempora te tranſferas. eadem denuo cuncta comperies. iſtorum qoq; vita morte jam commutata eſt. pari modo tempora alia notâ peculiari aliqâ deſignata, vel etiam gentes totas, contemplare; ſimúlq; conſidera, qàm multi cùm in rebus iſtiuſmodi enixè ſe contendiſſent, pavlò poſt occiderint, & in elementa ſua reſoluti

γωσκέζων τὰ ἐν ἑαυτῷ ὄντα, ὐχ' ἧττον ξένος, καὶ ὁ μὴ γινωσκέζων τὰ γινόμενα [a] φυγὰς, ὁ φεύγων τὸν πολιτικὸν λόγον· [b] τυφλὸς, ὁ καταμύων τὴν νοερὰν ὄμματι· [c] πτωχὸς, ὁ ἑτέρου ἑτέρᾳ, καὶ μὴ πάντα ἔχων παρ' ἑαυτοῦ τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. [d] ἀπόσχισμα κόσμου, ὁ ἀφεστὰς ὑμῖν· καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τῆς κοινῆς φύσεως λόγου, διὰ τοῦ δυσαρεστεῖν τοῖς συμβαίνουσιν. [e] ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ καὶ σὲ ἤνεγκεν· [f] ἀπόχισμα πόλεως ὁ τὴν ἰδίαν ψυχὴν τῆς ἑνὸς λογικῶν ἀποζέζων, ἑνὸς ὄντος.

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 12. § 1, 13.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 10. § 1. l. 11. § 1.
[d] L. 2. § 16.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[g] L. 9. § 8.

§ 30. Ὁ μὲν χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφῶν, ὁ δὲ χωρὶς βιβλίου, ἄλλος * ὕπνος ἡμίγυμνος· ἄρτους οὐκ ἔχω, φησὶ, καὶ ἐμμένω τῷ λόγῳ· ἐγὼ δὲ τροφὰς τὰς ἐκ μαθημάτων οὐκ ἔχω, καὶ ἐμμένω.

* ὕπνος f.

§ 31. [h] Τὸ τοιοῦτον, ὃ ἔμαθες φίλε, τοῦτο πρόσκαιρον. [i] καὶ ἡ ἀνάλογον τῷ βίῳ διέξελθε, ὡς [k] ποῖς μὲν ὄντος ξῆν καλὸν τὰ σεαυτοῦ πάντα [l] ἐξ ἄλης τῆς ψυχῆς, ἀνδρὶ δὲ ἢ μηδενὶ * [m] μήτε πόρρωθεν, μήτε δίκαιον ἑαυτὸν κωλύσαι.

[h] L. 5. § 19. l. 6. § 7. 43.
[i] L. 8. § 1. l. 7. § 46. 56.
[k] L. 3. § 6. Inf. § 34.
[l] L. 3. § 4.
* - νὶ Lug. Ant.
[m] L. 7. § 66. l. 11. § 18.

§ 32. Ἐπίνοησον λόγῳ χάριν τοὺς ὅτε Οὐεσπασιανοῦ καιροὺς, [n] ὄψει * ταῦτα πάντα γαμοῦντας, παιδοτροφοῦντας, νοσοῦντας, ἀποθνήσκοντας, πολεμοῦντας, ἑορτάζοντας, ἐμπορευομένους, γεωργοῦντας, κολακεύοντας, αὐθαδίζομένους, ἐπιβουλεύοντας, ἐπεύχοντας, ἐπικαλοῦντας, ἀποβαλεῖν τινας ἐυχομένους, γογγύζοντας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐρῶντας, ἐπιθυμοῦντας. ὑπατείας, βασιλείας ἐπιθυμοῦντας. οὐκοῦν [p] ἐκεῖνος μὲν ὁ τούτων βίος, οὐκ ἔτι ὑπάρχει. πάλιν δὲ τοῦ καιροὺς τοῦ Τραϊανοῦ μετάβηθι· πάλιν τὰ αὐτὰ πάντα. [q] τέθνηκε πάλαι πᾶν ὁ βίος. ὁμοίως καὶ τοὺς ἄλλους ὅλους χρόνους καὶ ὅλων ἐθνῶν ὅλους θεώρει καὶ βλέπε, [r] πόσοι πρώην ἐσπουδάκασι, μὴ μικρὸν ἔπονον, καὶ [s] ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα. κἀ

[n] ὄψει, vel τὰ αὐτὰ
[o] L. 12. § 27.
[p] Sup. § 3. l. 9. l. 7. § 8.
[q] L. 8. § 25. 31.
[r] L. 3. § 3. Sup. § 3.
[s] L. 5. § 4. l. 7. § 50. l. 8. § 18.

καὶ μᾶλλον δὲ ἀναπολητέον ἐκείνους, οὓς αὐτὸς ἔγνως [a] καλὰ σωμένους, [b] ἀφέντας ποιεῖν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἰδίαν καταστάσιν, καὶ τοῦτο [c] ἀφορίξ ἔχεσθαι, καὶ [d] τούτῳ ἀρκεῖσθαι. ἀναγκαῖον δὲ ὧδε καὶ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι καὶ [e] ἡ ὀπισροφὴ [f] καθ' ἑκάστην πρᾶξιν, καὶ ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν. ὥστε γὰρ [h] ἐκ ἀποδυσωτήσεις, ἐὰν μὴ ὀλίγον πλέον ἢ προσῆκε περὶ τὸ ἐλάσσον καταλίπῃ.

§ 33. Ἀι πάλαι σωήθεις λέξεις, γλωσσήματα γεγόνασιν. ὥστε ὅσα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πάλαι σολυϋμήτων, γεγόνασί πρόσωπα τινα γλωσσήματα ὄντα, Κάμιλλος, Καῖσων, Οὐόλεσος, Λεοννάτος, κατ' ὀλίγον δὲ Σκιπίων, καὶ Κάτων, εἶτα καὶ Αὔγουσος, εἶτα καὶ Ἀδριανὸς, καὶ Ἀντωνῖνος. [i] ἐξίτηλα γὰρ πάντα, καὶ [k] μυθώδη ταχὺ γίνεται· ταχὺ δὲ καὶ παντελῶς λήθη κατέχεται. καὶ ταῦτα λέγω ὅτι περὶ θαυμαστῶς πως λαμπρύνων. ὁι γὰρ λοιποὶ ἅμα τῷ ἐκπνεῦσαι, [l] ἄϊστοί, ἄπυστοι. τί δὲ καὶ ὄντιν ὅλως ἀθάνατον; [m] ὅλον κενόν. [n] τί οὖν ἔστι, περὶ ὃ δεῖ σπουδὴν ἐσφέρεσθαι; ἓν τοῦτο, ὁ διάνοια δικαία, καὶ πρᾶξις κοινωνική, καὶ λόγος ὅτι μάτοις ἀναψεύσασθαι, καὶ διάθεσις [p] ἀπροσδόκητα πᾶν τὸ συμβαῖνον, ὡς [q] ἀναγκαῖον, ὡς [r] γνώριμον, ὡς [s] ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης, καὶ πηγῆς ῥέον.

§ 34. [t] Ἐᾶν σεαυτὸν τῇ καθ' ἑαυτὸν φωνασκίᾳ, παρέχων σωτῆρα, ὃς πᾶσί ποτε πρόσεγμα βάλῃ.

§ 35. [u] Πᾶν ἐφήμερον καὶ τὸ μνημονεῦον, καὶ τὸ μνημονεύόμενον.

§ 36. Θεώρει διηνεκῶς, * πάντα [x] καθ' μεταβολὴν γινόμενα * γίνεται· καὶ ἐθίζε ἐννοεῖν, ὅτι [y] οὐδὲν ὕτως φιλεῖ ἡ τοῦ ὅλου φύσις, ὡς τὸ τὰ ὄντα μεταβάλλειν, καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια. σπέρματα γὰρ πρόσωπα πάντα τὰ ὄντα τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐσομένου. [z] σὺ δὲ μόνα σπέρματα * φαντάζει, τὰ εἰς γῆν, καὶ

[a] Sup. § 3.
[b] Sup. § 19. l. 9 § 26.
[c] L. 3. § 6. l. 8. § 5.
[d] L. 5. § 14. l. 8. § 7. 45.
[e] L. 8. § 19. l. 10. § 11.
[f] L. 8. § 32.
[g] L. 3. § 11. Sup. § 22.
[h] L. 5. § 9.
[i] L. 3. § 10. sup. § 19
[k] L. 8. § 25. l. 12. § 27.
[l] Odyss. α. v. 242. L. 6. § 47.
[m] Sup. § 3. 19.
[n] L. 6. § 47.
[o] Sup. § 18. 22. Inf. § 37. 48.
[p] L. 3. § 4. 16.
[q] L. 2. § 3.
[r] Inf. § 44.
[s] L. 6. § 38.
[t] L. 3. § 4. 6. Sup. § 31. l. 7. § 46. l. 10. § 8. 11. 14. 28.
[u] Sup. § 19. Inf. § 48. l. 3. § 10. l. 8. § 21. 25. l. 9. § 14.
* [ὅτι] vel [πῶς] π. vel mox
[x] L. 7. § 18. 25. l. 9. § 32. 33.
* γίνεσθαι
[y] L. 7. § 23. l. 8. § 6. l. 10. § 34.
[z] L. 7. § 30. l. 10. § 26.
* φαντάζῃ.

fiunt. illi verò cum primis sunt memoriâ recolendi, qos ipse nôris aliqando se rebus inanibus distinuisse, cùm id interim facere, qod conditioni propriæ consentaneum erat, huic firmiter inhærere, eodémq; contentum esse, neglexerint. illud etiam istîc meminisse oportet, in actione unaqaqe eam, qæ adhibetur, curam, pro rei dignitate ac congruentiâ esse attemperandam. ità fiet, nè qando fastidio corripiaris, si in rebus minoris æstimationis, non diutiùs, qàm par est, fueris occupatus.

§ 33. Qæ fuerunt usitata qondam vocabula, glossematum loco nunc habentur. pari modo & eorum, qi qondam celeberrimi fuerunt, nomina, qasi glossemata qædam nunc facta sunt: Camillus, Cæso, Volesus Leonnatus: pavlò pòst Scipio, & Cato: tum Avgustus etiam: dein Hadrianus, & Antoninus. evanida enim sunt omnia, citóqe fabularum instar obtinent; mox & oblivione prorsus obruuntur. atqe hæc de eis dico, qi cum admiratione hominum aliqando claruerunt. cæteri enim statim atq; expiraverint, ignoti ac nè fando qidem avditi fiunt. porrò qidnam est hoc ipsum memoriam æternam conseqi? mera vanitas. ecqid est igitur, in qod studium conferre par sit? unum hoc, ut mens sit justa, actio socialis, dictio mentiri nescia, affectio qicqid contigerit amplecti prompta, ut necessarium, ut familiare, ut à principio fontéq; istiusmodi profluens.

§ 34. Fato sponte tuâ te dedas, ei permittens, qibuscunq; libuerit reb' te destinet.

§ 35. Dieculæ ferè unius sunt, & qod commemorat & qod commemoratur.

§ 36. Hoc jugiter considera, omnia ista qæ fiunt, mutatione fieri. & assvesce te cogitationi isti, nihil æqè diligere universi naturam, ac ea qæ jàm exist unt mutare, & ex eis sic mutatis nova germina refingere. seminis enim rationem habet qandam qicqid est, ad id qod ex eodem futurum est. etenim semina ea sola opinari, qæ in ter-

ram

ram uterúmqe dejiciuntur, plebeium est nimis.

37. Jam jam moriturus es: necdum simplex es, imperturbatus, posse extrinsecus lædi suspicione immunis, cunctis propitius, justè agere unicam prudentiam ratus?

§ 38. Mentes illorum intuere, & studia etiam, qalia fugiant, qalia prosequantur.

§ 39. In alterius mente malum tuum non est situm. sed nec in mutatione & alteratione corporis animam ambientis. ubi ergò? in ea nimirum parte tui; qæ de malis opinatur. ista malum nihil opinetur, & bene se habitura sunt omnia. etiamsi, qod huic proximum est, corpusculum secetur, uratur, suppuretur, putrescat, qiescat tamen pars ea qæ de istis opinatur. hoc est, nè censeat avt malum avt bonum esse, qod viro malo bonóq; pariter potest obvenire. qicqid enim & secundùm naturam & præter eandem viventi ex æqo contingit, id ipsum neqe secundùm neqe præter naturam est.

§ 40. Cogita jugiter, mundum esse animalis unius instar, qod materiam unam, animámqe unam obtineat: item qomodo ad sensum hujusce, unum & illum; omnia referantur: unóq; qasi impetu ferantur universa, & ad omnia producenda cooperentur; qis deniqe rerum connexus & contextus sit.

§ 41. *Animula es cadaver gestans*; aiebat Epictetus.

§ 42. Nihil mali est rebus mutationem subeuntibus, sicut nec eis qæ mutatione interveniente consistunt.

§ 43. Flumen qoddam & torrens rapidus, est ævum, ex eis qæ hîc fiunt consistens. simul enim atqe comparuerit qicqam, abripitur; & aliud qidem abripitur, illud verò denuo inferetur.

§ 44. Qodcunq; contingit, tam consvetum támqe notum est, qàm avt rosa ve-

ἢ μήτραν καταβαλλόμενα· τοῦτο δὲ λίαν ἰδιωτικόν.

§ 37. [a] Ἤδη τεθνήξῃ, καὶ οὔπω οὔτε ἁπλοῦς, οὔτε ἀτάραχος, οὔτε [b] ἀνύποπτος τοῦ βλαβῆναι ἂν ἔξωθεν, οὔτε [c] ἵλεως πρὸς πάντας, οὔτε τὸ φρονεῖν [d] ἐν μόνῳ τῷ δικαιοπραγεῖν τιθέμενος;

§ 38. [e] Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν διάβλεπε, καὶ * τοὺς φρονίμους, [f] οἷα μὲν φεύγουσιν, οἷα δὲ διώκουσιν.

§ 39. [g] Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐχ ὑφίσταται· οὐδὲ * μὴ ἔν τινι τροπῇ καὶ ἑτεροιώσει τοῦ περιέχοντος. ποῦ οὖν; [h] ὅπου τὸ περὶ κακῶν ὑπολαμβάνον σοί ἐστι. [i] τοῦτο οὖν μὴ ὑπολαμβανέτω, καὶ [k] πάντα εὖ ἔχει. [l] κἂν τὸ ἐγγυτάτω αὐτοῦ τὸ σωμάτιον, τέμνηται, καίηται, διαπυΐσκηται, σήπηται, ὅμως τὸ ὑπολαμβάνον περὶ τούτων μόριον ἡσυχαζέτω. * τουτέστι, [m] κρινέτω μήτε κακόν τι εἶναι, μήτε ἀγαθὸν, ὃ ἐπίσης δύναται κακῷ ἀνδρὶ καὶ ἀγαθῷ συμβαίνειν. ὃ γὰρ * καὶ τῷ κατὰ φύσιν βιοῦντι ἐπίσης συμβαίνει, οὔτε τοῦτο κατὰ φύσιν ἐστὶν, οὔτε παρὰ φύσιν.

§ 40. Ὡς [n] ἓν ζῷον τὸν κόσμον, [o] μίαν οὐσίαν, καὶ [p] ψυχὴν μίαν ἐπέχον, συνεχῶς ἐπινοεῖν· καὶ πῶς [q] εἰς αἴσθησιν μίαν τὴν τούτου, πάντα ἀναδίδοται· καὶ [r] πῶς ὁρμῇ μιᾷ πάντα πράσσει· καὶ πῶς πάντα πάντων τῶν γινομένων συναίτια· καὶ διά τις [s] ἡ σύννησις καὶ συμμήρυσις.

§ 41. [t] Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρὸν, ὡς Ἐπίκτητος ἔλεγεν.

§ 42. [u] Οὐδέν ἐστι κακὸν τοῖς ἐν μεταβολῇ γινομένοις· ὡς οὐδὲ ἀγαθὸν τοῖς ἐκ μεταβολῆς ὑφισταμένοις.

§ 43. [x] Ποταμός τις ἐκ τῶν γινομένων καὶ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών. [y] ἅμα τε γὰρ ὤφθη ἕκαστον, καὶ παρενήνεκται, καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐνεχθήσεται.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον οὕτως [z] σύνηθες καὶ [a] γνώριμον, ὡς τὸ ῥόδον ἐν τῷ ἔαρι,

[a] Sup. § 17. l. 10, § 1.
[b] L. 2. § 17. L. 7. § 53. l. 10. § 12.
[c] L. 8. § 26. l. 11. § 13.
[d] Sup. § 25.
[e] L. 9. § 18, 27.
* τὰς φροντίδας f.
[f] L. 7. § 34. l. 10. § 13.
[g] L. 8. § 55, 56. l. 9. § 4. 38.
* μὴν
[h] L. 9. § 15.
[i] L. 2. § 15. Sup. § 7.
[k] L. 10. § 3.
[l] L. 7. § 68.
* τουτέστι Xyl.
[m] L. 2. § 11. l. 11. § 11. 18.
* [τῷ παρὰ φύσιν] καὶ.
[n] L. 5. § 8.
[o] L. 7. § 9. l. 12. § 30. 32.
[p] L. 6. § 14. l. 9. § 8.
[q] Sup. § 27.
[r] L. 6. § 42.
[s] L. 6 § 38, 39. l. 8. § 23.
[t] L. 9. § 24. l. 10. § 33.
[u] Sup. § 5. l. 7. § 23. l. 9 § 21. l. 11. § 17.
[x] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[y] L. 5. § 23. l. 6. § 15.
[z] Sup. § 32. l. 7. § 1. l. 9. § 14.
[a] Sup. § 29. l. 7. § 29. 66. 68.

εἶ, καὶ ὀπώρα ἐν τῷ θέρει· τοῦτον γὰρ καὶ νόσος, καὶ θάνατος, καὶ βλασφημία, καὶ ἐπιβουλὴ, καὶ ὅσα [b] τοὺς μωροὺς εὐφραίνει ἢ λυπεῖ.

[b] L. 5. § 23. 36. l. 7. § 73. l. 11. § 23.

§ 45. [c] Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς ἐφεπομένοις οἰκείως ἐπήνεται· οὐ γὰρ διον καλαειθμένοις τισὶν ὀπτημένοις, καὶ μόνον τὸ κατεπεπαγκασμένον ἔχουσι· ἀλλὰ [d] σωμάφεια εὔλογος· καὶ ὥσπερ [e] σωτέτακται συνηρμοσμένας τὰ ὄντα, ὥστε τὰ γινόμενα οὐ διαδοχῇ ψιλῇ, ἀλλὰ θαυμασίᾳ τινὰ οἰκειότητα ἐμφαίνει.

[c] Sup. § 27. 40. [d] L. 6. § 10. [e] L. 5. § 8. l. 7. § 9.

§ 46. Ἀεὶ τοῦ Ἡρακλειτείου μεμνῆσθαι· ὅτι [f] γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, καὶ ὕδατος θάνατος ἀέρα γενέσθαι, καὶ ἀέρος πῦρ, καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι δὲ καὶ ὃ τοῦ ὀπίσω θεομένου ἢ ἡ ὁδὸς ἄγει· καὶ ὅτι ᾧ μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται· καὶ [h] δὶς καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται· καὶ, ὅτι [i] οὐ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν, καὶ λέγειν· καὶ γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ, * ὅτι οὐ δεῖ * παῖδας τοὺς ὄντας, ὧν τοῦτ' ἔστι, κατὰ ψιλὸν, καθότι παρειλήφαμεν.

[f] L. 7. § 47. l. 9. § 28. l. 10. § 11. [h] Sup. § 29. l. 12. § 1. [i] L. 6. § 31. * ὅτι δ' π' τ' [μεμνῆσθαι] ὃ κ' ↓ τοῦτ' ἐστι, κ' π. Sal. ὃ. ὃ δ' ὡς π' τ' κ' ↓ κ' τοῦ' π' f. * πυθαγορείως [μεμεῖσθαι] Boot.

§ 47. Ὥσπερ εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, [k] ὅτι αὔριον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τρίτην, εἰ μὴ ἐσχάτως ἀμύητος εἴη. [l] πόσον γὰρ ὄζει τὸ μεταξύ; ὥστε [m] καὶ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ αὔριον, μηδὲν μέγα εἰ νόμιζε.

[k] L. 10. § 8. [l] Inf. § 50. [m] L. 5. § 24.

§ 48. Ἐννοεῖν συνεχῶς· [n] πόσοι μὲ ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς ἄχρι κόρρης ἀρράτων συνασπάσαντες· [o] πόσοι μαθηματικοὶ, ἄλλων θανάτους, ὡς τι μέγα προεισπόντες· [p] πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας μυεία διαπεπαλαικότες· [q] πόσοι ἥρωες, πολλῶν ἀποκτείναντες·

[n] L. 3. § 3. [o] L. 8. § 25. [p] L. 6. § 41. l. 7. § 19. l. 8. § 25. [q] L. 3. § 3.

re, aut æstate fructus. tale quiddam & morbus, & mors, & calumnia, & insidiæ, & quicquid fatuos homines vel exhilarat, vel contristat.

§ 45. Subsequentia antecedentibus aptè semper annectuntur. neq; enim rerum enumeratio simplex est à se invicem discretarum, quæ necessitate tamen quadam contineantur; sed rationi consentanea connexio; & quemadmodum ea quæ in mundo existunt, concinnè admodum certo inter se ordine componuntur: ità & quæ fiunt, non successionem nudam, sed admirabilem quandam concinnitatem præ se ferunt.

§ 46. Dictum illud Heraclíti in memoria semper habeatur; *terræ mors est, aquam fieri; aquæ mors est, aërem fieri; aëris verò, ignem fieri:* & è converso. illius quoq; meminisse profuerit, qui quò via duceret, oblitus est. quòdque pleriq; à ratione illa dissentiunt, quâ cùm vel maximè conversantur jugiter, quâque universa administrantur, & peregrina eis videntur, quibus quotidie occurrunt. item nihil tanquam per somnum agendum, dicendúmve. siquidem dormientes quoque multa agere, & dicere videmur. sed nec puerorum instar quicquam agendum, hoc est, ex mera traditionis ratione, quia à parentibus sic accepimus.

§ 47. Quemadmodum si Deorum quis prædiceret tibi, aut cras, aut summum perendiè, moriturum te, haud in magno ponneres, nisi animi esses abjectissimi, perendiè potiùs quàm crastino mori. quantulum enim interesset? pari modo nec magni quicquam existimes, ad millesimum annum potiùs, quàm ad crastinum diem.

§ 48. Crebrò apud te reputa, quot medici sint mortui, qui super decumbentes, tanquam conclamatos jam, supercilia contraxerint: quot mathematici, qui aliorum fata, quasi magnum quid esset id posse, prædixerint: quot philosophi, postquam de morte & immortalitate tam multa disseruissent: quot strenui bellatores, cùm multos trucidâssent:

quot

qot tyranni, posſqam vitæ necíſq; poteſtatem, tanqam extra mortis aleam poſiti, diro cum faſtu exercuerant: qot etiam urbes, ut ſic dicam, intermortuæ ſint; Helice, Pompeii, Herculanum, aliæq; innumerabiles. Percurre itidem qoſcunqe noveris ipſe, qi vice freqenti, alii alios ubi ſepelierant, & ipſi tandem elati ſunt: qámq; exiguo hæc omnia tempore contigerint. horum ſumma huc redit, ut humana omnia ſemper ſic aſpicias, tanqam qæ diurna & vilia ſint: qod enim heri mucus fuerat, cras ſalſura fit avt favilla. útq; temporis ideo punctum hoc inſecabile naturæ convenienter tranſigas, ac propitius decedas; perinde ac oliva maturitatem adepta ceciderit, naturam qæ protulit collavdans, arboríq; è qa prodiit, gratias agens.

§ 49. Promontorii par eſto, cui fluctus jugiter cùm allidantur, ipſum tamen conſiſtit, undarúmqe circumfuſum ſibi æſtum compeſcit. Infelicem me, inqit ille, qòd mihi iſtud contigerit. imò, felicem me, qòd etiamſi contigerit, nil doleam tamen, nec avt præſentibus frangar, avt futura reformidem. accidere enim ejuſmodi qid cuivis poterat: at non qivis citra animi ægritudinem caſum ejuſmodi tuliſſet. qamobrem ergo illud infelicitatis potiùs, qàm felicitatis iſtud loco habetur? num illud hominis *infortunium* dicis, qod naturæ humanæ *nevtiqam* adverſatur? avt naturæ humanæ adverſari qicqam dixeris, qod ſecundùm ejuſdem voluntatem contingit? qid avtem ea velit, non eſt ut nunc diſcas. nunqid caſus ullus prohibeat te, juſtum eſſe, magnanimum, temperantem, prudentem, temeritate, errore immunem, modeſtum, liberum, avt aliud qid eorum, qæ ubi affuerint, natura humana ſua obtinet univerſa? memineris deinceps, qoties inciderit qicqam qod ad triſtitiam impellat te, decreto hoc uti: Non eſt infelix caſus iſte, ſed fortiter ferre hoc felicitatis eſt.

πόσοι ἤ τύραννοι, ἀξυσίᾳ ψυχῶν μὴ δεινῇ φρυάγμασιν, ὡς ἀθάνατοι, κεχειμάκασι· πόσαι ἤ πόλεις ὅλαι, ἵν' ὕστερος εἴπω, [a] τεθνήκασιν, Ἕλικη, καὶ Πομπηῖοι, καὶ Ἡρκλανον, καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι. ἔπειθι ἤ καὶ [b] ὅσους ἴδιας, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, [c] ὁ μὲν θάψας, αὐτὸς ὕστερον [d] ἐξενέχθη, ὁ ἤ ἐκεῖνον. πάντα ἤ ἐν βραχεῖ· τὸ γὰρ * ὅλα καταδεῖν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα ὡς [e] ἐφημέρου καὶ [f] εὐτελῆ καὶ ἐχθὲς μὲν [g] μυξάριον, αὔριον δὲ [h] πνεῦμα, ἢ [i] τέφρα· [k] τὸ ἀκραιφνὲς οὖν τοῦτο τοῦ χρόνου [l] κατὰ φύσιν διελθεῖν, καὶ [m] ἵλεων καταλῦσαι· ὡσανεὶ ἐλαία πέπειρος ἠδομένη ἔπεσεν, εὐφημοῦσα τὴν ἐνεγκοῦσαν, καὶ χάριν ἰδίᾳ τῇ φύσαντι δένδρῳ.

§ 49. Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ, ἢ διηνεκῶς τὰ κύματα προσρήγνυται· ἡ ἤ ἵστησι, καὶ σβεῖ αὐτὴν κοιμίζεται τὰ φλεγμαίνοντα τοῦ ὕδατος. Ἀτυχὴς ἐγὼ, ὅτι τοῦτό μοι συνέβη· ἀμαυτὸν· ἀλλ' εὐτυχὴς ἐγὼ, ὅτι [n] τότε μοι συμβεβηκότος, ἄλυπος διατελῶ, ὅτι ὑπὸ παντὸς φαντάσματος, ὅτι ἐπὶν φοβήσομαι. συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτο πανὶ ἐδύνατο· ἄλυπος δὲ οὐ πᾶς ὁπὶ τούτῳ ἂν διετέλεσεν. διὰ τί οὖν ἐκεῖνο μᾶλλον ἀτύχημα, ἢ τοῦτο εὐτύχημα; λέγεις ἤ ὅλως ἀτύχημα ἀνθρώπου; ὃ οὐκ ἔστιν ἀπότελεσμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου; ἀπότελεσμα ἤ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναί σοι δοκεῖ, ὃ μὴ [o] περὶ τὸ βούλημα τὸ φύσεως αὐτοῦ ᾖ; τί ἔν τὸ βούλημα, μεμάθηκας; [p] μὴ πῃ [ἓν] τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο κωλύσει δίκαιον εἶναι; μεγαλόψυχον; σώφρονα; [q] ἀκατάπτωτον; [r] ἀσυλλόγιστον; ἀδιάψευστον; αἰδήμονα; ἐλεύθερον; τἄλλα, * ἃ συμπαίρουσι ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπου [s] ἁπτόμενα τὰ ἴδια. μέμνησο λοιπὸν ὁπὶ παντὸς τοῦ εἰς λύπην σε παραγομένου, τούτῳ χρῆσθαι τῷ δόγματι.

* ὐχ' ὅτι τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ ἡμᾶς εὐτύχημα.

[a] L. 10. § 18.
[b] Sup. § 3.
[c] Inf. § 50. l. 8.
[d] § 25.
[e] Sup. § 3. * ὅλον Mer.
[f] Sup. § 35. l. 9. § 14.
[g] L. 2. § 12. l. 6. § 36.
[h] L. 6. § 13.
[i] L. 5. § 33.
[k] L 12. § 27.
[l] L 5. § 24.
[m] L. 1. § 9. L. 2. § 3.
[n] L. 9. § 40.
[o] L. 5. § 2.
[p] L. 5. § 19. l. 11. § 9.
[q] L. 3. § 9. l. 5. § 9.
[r] L. 2. § 17. * ὧν σ.
[s] L. 8. § 32. l. 9. § 42. l. 11. § 2. * ὅτι ὐχί.

[a] L. 9. § 3.

§ 50. [a] Ἰδιωτικὸν μὲν, ὅμως δὲ δυνατὸν βοήθημα πρὸς θανάτου καταφρόνησιν, ἡ ἀναπόλησις τῶν [b] γλίσχρως ἐκδεδεμένων τῇ ζωῇ τί ὅλως αὐτοῖς πλέον, ἢ τοῖς ἀώροις; πάντως δὲ ποτε κεῖνται, [*] Καδικιανὸς, Φάβιος, Ἰουλιανὸς, Λέπιδος, ἢ εἴ τις τοιοῦτος, [c] ὃν πολλοὺς ἐξήνεγκαν, εἶτα ἐξηνέχθησαν. [d] ὅλου μικρόν ἐστι τὸ διάστημα, καὶ τούτου δ' ὅτου, καὶ [e] μεθ' ὅσων ἐξαίφνης λυόμενον, καὶ ἐν ὁποίῳ σωματίῳ; [f] μὴ οὖν ὡς σεσῆγμα. βλέπε καὶ ὁπόσα [g] τὸ ἀχανὲς τοῦ αἰῶνος, καὶ τὸ σφόνδυλον ἄλλο ἄπειρον. ἐν δὴ τούτῳ, [h] τί διαφέρει ὁ τριήμερος τοῦ τετραετοῦς.

§ 50. Vulgare qidem hoc est, efficax tamen ad mortem contemnendam adminiculum, si eos recolas qi vitæ avidi fuerint eidem diu immorati. qid enim amplius illis, qàm immaturè defunctis contigit? Omnino jacent alicubi defuncti & illi, Cadicianus, Fabius, Julianus, Lepidus, avt si qis alius hujusmodi, qi posqam multos extulerant, efferebantur & ipsi. exiguum enim omnino intercedit spatium; idqe per qot molestias, cum qibus hominibus, in qali corpusculo exantlatum? nè ergo pro re momenti alicujus habeto. si enim ævi præteriti immensitatem adverteris & futuri itidem infinitatem, qid tandem distabit, triduanus qi fuerit, ab eo qi secula tria transegerit?

[a] L. 9. § 3.
[b] L. 5. § 5.
[*] Καικιλιανὸς f.
[c] Sup. § 48.
[d] Sup. § 47.
[e] L. 5. § 10. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
[f] L. 5. § 29.
[g] Sup. § 3. l. 5. § 24. l. 12. § 7.
[h] L. 2. § 14. l. 9. § 33.

[i] L. 5. § 3. l. 8. § 50.
[k] L. 8. § 30.
[l] Sup. § 19. l. 11. § 18.
[m] L. 3. § 5. l. 8. § 30.

§ 51. [i] Ἐπὶ τῶν σύντομον ἀεὶ τὴν ὁδὸν [k] συντομωτέραν ἢ κατὰ φύσιν. ὥστε [k] κατὰ τὸ ὑγιέστατον, πᾶν λέγειν καὶ πράττειν. ἀπονήσεται γὰρ ἡ τοιαύτη πρόθεσις, κόπου, σπουδῆς, καὶ φάσις [l] οἰκονομίας, καὶ [m] κομψείας.

§ 51. Viâ compendiosâ semper incedas compendiosa est ea, qæ secundùm naturam est. in omni nimirum cùm dictione, tum actione veri rectíq; curam habere. etenim propositum istiusmodi molestiis, militiâqe, sed & dissimulatione omni atqe ostentatione immunem præstabit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ε'. LIBER V.

[a] L. 8. § 12.
[b] L. 6. § 33.

[a] Πρωΐ ὅταν δυσκόλως ἐξεγείρῃ, πρόχειρον ἔστω, ὅτι ὀρθὸς ἀνθρώπου ἔργον ἐγείρομαι. [b] ἐπὶ ὃ γὰρ δυσκολαίνω, εἰ πορεύσομαι ἐπὶ τὸ ποιεῖν, ὧν ἕνεκεν γέγονα, καὶ ὧν χάριν ἐπεσήγαγε εἰς τὸν κόσμον; ἢ δεῖ τοῦτο καθεστερῆσθαι, ἵνα κατακείμενος τοῖς σκεπάσμασι ἑαυτὸν θάλπω; ἀλλὰ τοῦτο ἥδιον. [c] πρὸς τὸ ἡδέα οὖν γέγονας; ὅλως ἢ [d] εἰς πρᾶξιν, ἢ πρὸς ἐπέργειαν; οὐ βλέπεις [d] τὰ φυτάρια, τὰ σπουδεῖα, τοὺς μύρμηκας, τὰς ἀράχνας, τὰς μελίσσας, τὸν κατ' αὐτὰς συγκοσμοῦσας κόσμον; σὺ [*] οὐ θέλεις [e] τὰ ἀνθρώπινα ποιεῖν; οὐ τρέχεις ὅτι τὸ κατὰ σὴν φύσιν; ἀλλὰ λοῦ καὶ ἀναπαύεσαι.

MAnè, cùm gravatim exurgis, in promptu sit tecum hoc modo differere; Ad opus humanum jam expergiscor. num verò ægrè feram, si ad ea agenda proficiscor, quorum gratiâ natus & in mundum productus sum? avt nunqid ad hoc conditus sum, ut fragulis involutum decumbens me foveam? At hoc, inqis, oblectat magis. Nunqid ergo ad oblectandum te natus es? non avtem ad faciendum avt agendum aliqid? an non arbusculas, avicŭlas, formicas, araneas, apiculas vides eam quam in mundo stationem obtinent, excolere satagentes? tu avtem, qæ hominis sunt, facere recusas? & non properas potiùs ad id, qod naturæ tuæ convenit? At quiete qoq;

opus

opus eſt, inqis. Eſt fateor; ſed qieſcendi modum etiam natura præſcripſit. præſcripſit & edendi atqe bibendi. tu verò ultra modum, ultra id qod ſufficit, in iſtis procedis. cæterùm in agendo ſecùs te geris, & intra id qod poteras, contines te. etenim verè temet non diligis. alioqi naturam tuam, qæ qe illa vult, diligeres. ſiqidem artes ſuas qi diligunt artifices, earundem operibus etiam intabeſcunt, illuvie inediâqe affecti. tu verò naturam tuam minoris æſtimas, qàm tornator tornaturam, avt hiſtrio hiſtrioniam, avt avarus argentum, avt ambitioſus gloriolam. & iſti enim, ubi rebus hiſce addicti fuerint, nec cibum, nec ſomnum capere magìs expetunt, qàm iſta, ad qæ tam enixè feruntur, promovere: cùm tibi actiones ſocietatem humanam ſpectantes ſordeant magìs, qàm ut pari induſtriâ dignæ cenſeantur.

§ 2. Qàm facile eſt imaginationem omnem vel turbulentam vel inconvenientem ità amoliri & abſtergere, ut in ſumma ſtatim tranquillitate conſiſtas?

§ 3. Nullum avt ſermonem avt actionem indignum te cenſeas, qi naturæ fuerit conſentaneus. neqe avertat ab eo te, qæ ſeqi poſſit, qorumlibet hominum reprehenſio avt vituperatio. ſed ſi dictu factúve honeſtum fuerit, indignum te nè exiſtimes. habent enim illi mentem propriam, proprióqe ducuntur impulſu: qæ tu noli attendere, ſed rectâ perge, naturæ tam propriæ, tum & communi obſecutus. eadem enim eſt harum utriuſqe via.

§ 4. Per ea qæ naturæ ſunt conſentanea incedo, donec occumbens tandem conqieſcam, eô expirando, unde ſpiritum qotidie haurio, eóqe recidendo, unde & ſeminium mei pater, & ſanguinem meter, & lac nutrix collegit; unde qotidianum per tot annos cibum potúmqe accepi; qod calcantem, & ad tam varios uſus eo abutentem me ſuſtinuit.

§ 5. Acumen tibi non eſt, qod ſit ad-

δεῖ. ἔδωκε καὶ τύτε μήτηρ ἡ φύσις. ἔδωκε μέν τοι καὶ τῷ ἐδίειν, καὶ πίνειν καὶ ὅμως σὺ, ὑφ' ὃ τὸ μέτρον, ὑφ' ὃ τὰ ἀρκοῦντα προχωρεῖς. [a] ἐν τοῖς πράξεσι δ' οὐκ ἔτι, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ δυνατοῦ. ὃ γὰρ φιλεῖς σεαυτόν. ἐπεί τοι καὶ [b] τῷ φύσιν ἄν σε, καὶ [c] τὸ βούλημα ταύτης ἠφίλεις. ὅμοιοι τε [d] ταῖς τέχναις ἑαυτοῖς φιλοῦντες, συγκατατήκονται τοῖς καθ' αὐτὰς ἔργοις, ἄλουτοι καὶ ἄστροι. σὺ τῷ φύσιν τῇ σαυτοῦ ἔλαιον τιμᾷς, ἢ ὁ τορνάτης τῷ τορνατικῇ, ἢ ὁ ὀρχηστὴς τῷ ὀρχηστικῇ, ἢ ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον, ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον καὶ ὅταν, ὅταν [e] ἀρχὴν λάβωσιν, ὅτε φαγεῖν, ὅτε κοιμηθῆναι δῆλοι μᾶλλον, ἢ πῶς σωφρύξειν ἐφὸς ἃ φέρουσιν. σοὶ δ' αἱ κοινωνικαὶ πράξεις ἐντελέστεραι φαίνονται, καὶ ἧττον ἀπροσδεῖς ἄξιαι;

§ 2. Ὡς εὔκολον, [f] ἀποσαθρῆσαι καὶ [g] ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν τῇ ὀχληρᾷ, ἢ ἀκόλουτον, καὶ εὐθὺς [h] ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶναι);

§ 3. [i] Ἄξιον ἑαυτὸν κρίνει παντὸς λόγου καὶ ἔργου τοῦ κατὰ φύσιν· καὶ [k] μή σε παρεισπάτω ἡ * ἐπακολουθοῦσά τινων μέμψις ἢ * λόγος. ἀλλὰ [l] * ἐπὶ τὸν πρᾶγμα, εἰ ἔστιν ὠφελιμαῖον, ἰέναι, καὶ σεαυτὸν ἀπάξιε. ἐπεῖνοι γὰρ, [m] ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχουσι, καὶ ἰδίᾳ ὁρμῇ χρῶνται· [n] ἃ σὺ μὴ παρίδῃς, ἀλλ' [o] εὐθεῖαν πρόσιμεν, [p] ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ· μία δὲ ἀμφοτέρων τούτων ἡ ὁδός.

§ 4. Πορεύομαι δὴ [q] κατὰ φύσιν, μέχρι ποτὲ ἀναπαύσομαι, προσαποπνεύσας [r] τούτῳ, [s] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν ἀναπνέω, ποτὲ ἐπὶ τούτῳ, ἐξ οὗ καὶ [t] τὸ σπερμάτιον ὁ πατήρ μου κατέβαλε, καὶ τὸ αἱματῶδες ἡ μήτηρ, καὶ τὸ γαλακτῶδες ἡ τροφός, [u] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν τοσούτοις ἔτεσι βόσκομαι, καὶ ἀρδεύομαι, ὁ φέρει με πολλὰ, καὶ δὴς τοσαῦτα ἀποχεσάμενον ἑαυτῷ.

§ 5. [u] Δεμύπτιά σε οὐκ ἔχουσι δαιμόνιοι;

[a] Inf. § 31.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 4. § 31. l. 11. § 5.
[e] L. 12. § 35.
[f] L. 4. § 3. l. 8. § 47. l. 12. § 22. 25.
[g] L. 7. § 29. l. 11. § 16. 19.
[h] L. 7. § 33. l. 12. § 22.
[i] L. 11. § 16. l. 12. § 17.
[k] L. 1. § 16. l. 8. § 25. l. 6. § 2.
* ἐπικωλύσει Jun.
* λόγος Jun.
[l] L. 12. § 17. * εἰ κ.
[m] Inf. § 25. l. 8. § 56.
[n] L. 7. § 55.
[o] L. 8. § 57. l. 10. § 11.
[p] L. 6. § 14. l. 9. § 2.
[q] L. 4. § 4. 21. l. 6. § 15. l. 7. § 50.
[r] L. 2. § 2.
[s] L. 10. § 26.
[t] L. 10. § 7.
[u] L. 7. § 52. 67. l. 8. § 8.

μάσου; ἔχω· ἀλλὰ ἕτερα πολλὰ, ἐφ' ὧν οὐκ ἔχεις εἰπεῖν, ἐὰν γὸ πίφυκα. ἐκεῖνα
[a] L. 8. § 29. l. 9. § 12. l. 10. § 32. ἔν σαφίκυε, [a] ἃ ἐφ' ὅλα ἐσὶ ἔν σοι, τὸ
[b] L. 1. § 16. ἀκίδηλον, τὸ σεμνὸν, τὸ [b] φερέπονον,
[c] L. 1. § 5. τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἀμεμφίμοιρον, τὸ [c] ὀλιγοδιὲς, τὸ εὐμενὲς, τὸ ἐλεύθερον, τὸ
* -πη ἀπέρεισον, τὸ ἀφλύαρον, τὸ μεγαλεῖον. οὐκ αἰδάνει, * πόσα ἤδη σαφίχεδς δυ-
ναμένῳ, ἐφ' ὧν ἐδημία ἀφύσας καὶ ἀνεπιτηδειότητος φόφασις, ὅμως ἔτι
[d] L. 9. § 37. κάτω μένεις ἐπὶ; ἢ καὶ [d] γογγύζειν,
[e] L. 4. § 50. καὶ [e] γλιχρεύεδαι, καὶ κολακεύειν, καὶ
[f] L. 11. § 14. τὸ σωμάπιον καλαπλάδαι, καὶ [f] ἀγεσκεύ-
* ἀδιπορένδς Lug. εδαι, καὶ * ἀφορρεύεδαι, καὶ τοσαῦτα
[g] L. 1. § 16. ἐριπάζεδαι τῇ ψυχῇ, διὰ τὸ ἀφυ-
ὡς καταπεδάδς, ἀναγκάζῃ; ὦ, μὰ τὸν Δία. ἀλλὰ τοῦτον μὲν πάλαι ἀ-
πολλάχθαι ἐδωίαν· μόνον ἦ, εἰ ἄρα ὡς βεδύτερῳ, καὶ δυσπαρακολεθη-
* -πη, vel σκε- δς [μέλλης] τότερος καταγνώσεδς *, καὶ τοῦτο ἦ ἐπιτίθεον, μὴ παρενθυμεμφῷ, μηδὲ
* ναθεία f. νω- θρεία Lug. Am. ἐμφιλησδοῦπη τῇ * ροθείᾳ.

super habendo, neque in eadem tibi complacendo.

§ 6. Ὁ μέν τίς ἐδιν, ὅταν τι δι-
ξιὸν θεῖ τινα φράξῃ, φόχειρῳ καὶ
λογίσαδς αὐτῷ πῶς χρεὼν· ὁ ἦ φὸς
[*] ἀλλὰ f. vel, ἀλλ' ὁς τοῦτο μὲ ἐ φόχειρῳ, * ἄλλως μέν
[h] L. 7. § 73. l. 9. § 42. τοι παρ' ἑαυτὸ, ὡς δεὶ χρεώδς διανοῆται, καὶ δίδην ἃ πεποίηκεν· [h] ὁ δέ
τις τρόπον τινὰ ὐδὲ δίδην ὃ πεποίηκεν·
ἀλλὰ ὁμοιός ἐδιν ἀμπέλῳ βότρυα
[i] L. 4. § 13. ἐνεγκόσῃ καὶ [i] μηδὲν ἄλλο θορυβηθέσῃ, μὴ τὸ ἅπαξ τὸν ἴδιον καρπὸν
[k] Sup. § 1. l. 10. § 8. πεποιηκέναι. [k] ἵππῳ δρομέα, κύων
ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι ποιήσασα, ἄν-
θρωπος δ' ἓν ποιήσας, ὐκ ἐπιθυ-
[l] L. 6. § 7. l. 11. § 4. l. 12. § 19. μεῖται, ἀλλὰ [l] μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, ὡς
ἄμπελος δεῖ τὸ πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ τῷ βότρυα ἐνεγκεῖν. ἐν τούτοις δεῖν
δεῖ ἦ, τοῖς πρόσω τινὰ ἀπαρακολεθήτως αὐτὸ ποιοῦσι; ναί· ἀλλ' αὐ-
[m] Inf. § 16. τὸ τοῦτο, διεῖ παρακολεθεῖν. [m] ἴδιον γάρ, φησι, τοῦ κοινωνικοῦ, τὸ αἰδάνεδς ὅτι
[n] L. 11. § 15. κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, καὶ μὴ διὰ, [n] βέλε-
δς καὶ τὸ κοινωνὸν αἰδεῖδς. αἰδὴς μὲν ἐδὶ

mirationi cuiqam. multa tamen ſunt alia, de qibus dicere neqeas, non eſſe te ad ea aptum natum. hæc itaqe præſta, qæ in te omnino ſunt ſita, animum ſincerum, gravem, laborum tolerantem, voluptatum abſtinentem, ſorte contentum, pavcorum indigum, mitem, liberum, luxu alienum, ſerium, ſublimem. an non intelligis qàm multa præſtare cùm jam poſſis, ad qæ inhabilitatis naturalis avt ineptitudinis nullus ſuppetit prætextus, ſpontè tamen in eis inferior adhuc perſiſtis? num & per conditionis naturalis defectum aliqem obmurmurare, reſtrictum eſſe, adulari, corpuſculum tuum incuſare, aſſentari, oſtentare te, animo tantopere jactari, cogeris? neqaqam, per Jovem; ſed his omnibus jam olim licuit tibi eſſe immunem. hoc tantummodo nomine ſi notari poteras, qòd tardiori hebetioríqe ingenio natus ſis, exercitatione vitium iſtud corrigere conandum fuerat, hebetudinem tuam neq; in-

§ 6. Eſt, qi ubi gratum qid alicui fecerit, beneficium imputare proclivis ſit. eſt, qi etiamſi imputare havd ità proclivis ſit, pro debitore tamen apud ſe habet eum cui benefecit, qídq; fecerit, novit. eſt &, qĩ, qid fecerit, qodammodo nè novit qidem; ſed viti ſit ſimilis, qæ racemum ubi tulerit, fructúmq; ſibi proprium ſemel dederit, nihil ulteriùs reqirit. ſicut equs, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit; ità iſte, ubi benefecerit, non clamore proſeqitur, ſed ad aliud ejuſmodi opus ſe transfert; qemadmodum vitis ad racemos alios denuo ſuo tempore producendos. in horum ergò numero eſſe oportet, qi qid faciant, ipſi qodammodo nè intelligunt qidem? ità plané. At hoc ipſum, inqis, qid agas, intelligere neceſſarium eſt. eſt enim ſocietatis legem colentis proprium hoc, ut ſentiat ſe ſecundùm legem illam agere; útq; velit etiam, per Jovem, eum qocum ſic agit, id perſentiſcere. Verum eſt, fateor,

qod

qod dicis. Veruntamen, qod jam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, qorum priore loco memineram. siqidem & illi rationis specie qadam probabili abducuntur. tu avtem, si id qod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de cavsâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

§ 7. Athenienssium votum erat; *Plue, plue, chare Jupiter, super Athenienssium arva & prata.* avt nihil omnino precari, avt hoc modo simpliciter & ingenuè precari par est.

§ 8. Cujusmodi illud est, qod dici solet, *Æsculapium* huic vel illi *coordinâsse*, ut eqitet, ut frigidâ proluatur, ut discalceatus incedat: ejusmodi qiddam est, & qod huic vel illi coordinavit universi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, avt aliud tale qippiam. siqidem & ibi *coordinavit* illud, sensum hunc habet, acsi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanqam qod ad ejusdem sanitatem conducat: atq; istîc pariter, qicqid unicuiqe contingit, ad illud ordinatur qodammodo qod fato congruum exiistat. atq; hinc est qod ea convenire nobis dicimus: qomodo lapides qadratos in mœnibus avt pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm sibi invicem scitè composîti coaptantur. omnino enim una qædam est rerum omnium compages. & qemadmodum ex cunctis corporibus mundus istę, qô corpus ejusmodi sit, consummatur; ità ex cavssis universis, qô cavssa sit ejusmodi fatum conficitur. intelligunt hoc qod dico etiam rudissimi qiqe. dicunt enim *tulit hoc illi*, sors nimirum. hoc itaqe illi ferebatur; istúdq; illi coordinabatur. proinde ità excipiamus ista, qomodo ea solemus, qæ Æsculapius præceperit. multa siqidem & in illis aspera sunt, qæ sanitatis spe tamen libenter admittimus. ejusmodi itaq; qiddam videatur tibi, eorum qæ naturæ communi visa sunt, perfectio & consummatio, cujusmodi est valetudo tua.

ὃ λέγεις· τὸ γὰρ ναῦν λεγόμενον * παρεκδέχῃ, διὰ τοῦτο ἔσῃ εἰς ἐκείνων, ὧν πρότερον ἐμνήσθην. καὶ γὰρ ἐκείνοις λογική τις πιθανότης ἐνδέχεται. ἐὰν δὲ θελήσῃς σωφρονεῖν τί ποτέ ἐστι τὸ λεγόμενον, μὴ φοβοῦ, μὴ περὶ τούτου παρελεύσῃ τι ἔχων καινοτομεῖν.

* [ἀν] π. ſ.

§ 7. Εὐχὴ Ἀθηναίων, ὗσον; ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, καὶ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ σὺ πεδίων. ὅτου ὅλως εὔχεσθαι, ἢ ὕτως ἁπλοῦς καὶ ἐλευθέρως *.

* -θειος Cal.

§ 8. Ὅσοῖον ἐστι τὸ λεγόμενον, ὅτι συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ ἱππασίαν, ἢ ψυχρολουσίαν, ἢ ἀνυποδησίαν· τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, συνέταξεν, τόνδε ἢ τόνδε ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀποβολὴν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ συνέταξεν, τοιοῦτόν τι σημαίνει, ἔταξε τοῦτο πρὸς τοῦτο, εἰς κατάλληλον εἰς ὑγίειαν. καὶ ἐσταῦθα τὸ συμβαῖνον ἑκάστῳ τετάχθαί πως πρὸς αὐτὸ κατάλληλον εἰς τὸ εὐμοίρεῖν.

a L. 3. § 4. l. 4. § 10. 33. l. 6. § 16. l. 10. § 20. l. 12. § 23.

b ὕτως γὰρ καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τοὺς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τοίχοις, * ἢ τοῖς πρεσμοῖς συμβαίνειν· οἱ τεχνῖται λέγουσι συναρμόζοντας ἀλλήλοις τῇ πρὸς σύνθεσιν. Ὅλως γὰρ ἁρμονία τίς μία, καὶ ὥσπερ ἐκ πάντων τῶν σωμάτων ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται; ὕτως ἐκ πάντων τῶν αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται· νοεῖσι δὲ ὁ λέγω; καὶ οἱ τέλεον ἰδιῶται. φασὶ γὰρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ ἐκεῖν ἐ τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, καὶ τέτο τούτῳ συνετάττετο. λεγόμενον οὖν αὐτὰ, ὡς ἐκεῖνα * ὁ Ἀσκληπιὸς συντάττει· πολλὰ γοῦν καὶ ἐν ἐκείνοις τοῖς τεχνικοῖς· ἀλλὰ ἀπατζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγιείας. τοιοῦτόν τί σοι δοκεῖτω, ἄνυσις καὶ συντέλεια τῆς τῇ κοινῇ φύσει δοκούντων, οἵᾳ ἡ σὴ ὑγίεια.

b L. 4. § 23. l. 6. § 44, 45. l. 7. § 57. l. 9. § 39.

* καὶ ἐκεῖ. Suid.

c L. 4. § 27.

d L. 4 § 40.

e L. 6. § 44. l. 10. § 6. 20. l. 12. § 23.

f Inf. § 9.

* ἃ, vel [ἀ] ὧ

καὶ ἔτους ἀποδέχε πᾶν τὸ γινόμενον, κἂν ἀπηνέστερον δοκῇ, διὰ τὸ ἐκεῖ ἄγειν, [a] ὅπου τοῦ κόσμου ὑγίειαν, καὶ τῶν τοῦ Διὸς εὐοδίαν καὶ εὐπρεπείαν. ἃ γὰρ ἂν * τινὰ ποιῇ, εἰ μὴ τοῦ ὅλου σωμάτιον. ἀεὶ δὲ ἡ τυχοῦσα φύσις φέρει τι, ὃ μὴ πρὸ ὀλίγου ὑπ' αὐτῆς κατάλληλον ὄζει. ὑκεῖ καὶ δύο λόγους [b] φέρειν μηδὲ τὸ συμβαῖνόν σοι. καθ' ἕνα μόνον, ὅτι σοι ἐγίνετο, καὶ σοι συνετάττετο, καὶ πρὸς σὲ πως ἦκεν, [c] ἄνωθεν ὁπόθεν πρωτίστων αἰτίων συγκλωθόμενον. καθ' ἕτερον δέ, ὅτι [d] τὸ τοῦ ὅλου διοικοῦντι τῆς εὐοδίας, καὶ τῆς συντελείας, καὶ τὸ ὅλον, τῆς συμμονῆς αὐτῆς ἄρτιόν ἐστι. παρῆται γὰρ τὸ ἀπόκλασμα, ἐὰν καὶ ὑπὸν διακόψῃς τῆς συναφείας καὶ συνοχείας, ἅπερ ἐκεῖ μεῖναι, ἔτυχε καὶ τοῖς αὐτοῖς. [e] διακόπτεις δὲ ὅταν δύσκολος ᾖς, ὅταν διατάσσῃς, καὶ τέλεον τινὰ ἀπειρῇς.

§ 9. [f] Μὴ συχαίνειν, μηδὲ ἀπαυδᾶν, μηδὲ [h] ἀποκλαυστεῖν, [i] εἰ μὴ πᾶσαι σοι αἱ πράξεις ἐπιρρέοιεν τὸ ἀπὸ δόγματος ὀρθοῦ ἔκαστα πράττειν· ἀλλὰ [k] ὁπόταν ἀποτύχῃς, πάλιν ἐπανιέναι, καὶ [l] ἀγαπᾶν τὰ πλείω ἀνθρωπικὰ τυγχάνειν, καὶ [m] φιλεῖν ταῦτα, ἐφ' ὃ ἐπιστρέφῃ. καὶ μὴ ὡς παῖς [n] παιδαγωγὸν τὴν φιλοσοφίαν ἐπαγγέλλου· ἀλλ' ὡς [o] οἱ ὀφθαλμιῶντες πρὸς τὸ σπογγάριον καὶ τὸν ὠὸν, ὡς ἄλλῳ πρὸς κατάπλασμα, ὡς πρὸς καταπότιον· ἕπου γὰρ ἂν * ἐπιδέξει τὸ σωφρονεῖν τῷ λόγῳ, πάλιν P ἀφυσιωμένος ἐκεῖθεν. μέμνησο δὲ ὅτι ἡ φιλοσοφία μόνα δίδει ἃ ἡ φύσις σου θέλει· σὺ δὲ ἄλλο πάθος * ἢ κατὰ φύσιν. [r] τί γὰρ τούτων ἀφοσιώσεις; εἰ γὰρ ἡδονὴ ἐκεῖ ἔλα * πού σφάλλει; ἀρχὴ δικαιοσύνης εἰ ἀφοσιώσεις μεγαλοψυχία, ἐλευθερία, ἁπλότης, εὐγνωμοσύνη, ὁσιότης. αὐτῆς γὰρ φροντίσας τί ἀφοσιώσεις; ὅταν τὸ [s] αὐτάρκειον, καὶ [t] ἕπου ὀρθῶς ἐν πᾶσι [u] τοῖς οἰκειοπαθῶσι καὶ ὁμογνώμοσι.

eodémq; modo, qicqid evenerit, qamvis asperius visum fuerit, libens admittito, qandoqidem ad mundi integritatem Jovisque prosperitatem atqe felicitatem ferat. neq; enim tulisset is, nisi ad universi bonum contulisset. cùm nec natura qælibet qicqam ferat, qod non ei mundo, qi ab ipsa administratur, congruens existat. ità duplici ratione diligas oportet, qicqid evenerit tibi. alterâ, qod tibi natum, & tibi coordinatum, & ad te qodammodo affectum est, à cavsis antiqissimis retro tibi contextum. alterâ, qod universi gubernatori prosperitatis & consummationis, atq; adeò permansionis ipsius procurandæ ex parte cavssa sit. mutilatur enim integrum ipsum, si qid vel minimum abscindas à connexione & contimuitate, ut partium universi, ità & cavssarum. abscindis avtem, qantum in te est, qando molestè fers aliqid, tollisqe qodammodo.

§ 9. Noli ægrè ferre, avt animum despondere, avt stomachari, si juxta decreta recta agere volenti, havd perinde semper successerit. verùm, ubi excussum aliqando te senseris, regredere, pluribusq; pro officii humani ratione gestis contentus sis; atqe illud, ad qod regrederis, fac diligas. nec, tanqam ad pædagogum, ad philosophiam redeas; sed qomodo ad ovum & penicillum, qi oculis laborant, qomodo ad emplastrum alius, alius ad perfusionem, confugit. ità nihil deerit ulterius, qod rationis obsequelæ conciliet te, sed eâ sponte tuâ acquiescens. illud avtem memineris, philosophiam ea sola velle, qæ natura tua ipsa velit. tu verò aliud aliqid velis, qàm qod naturæ tuæ convenit? ecqid enim istis blandius fuerit? voluptas avtem nonne hâc ratione nos fallit? sed vide, gratiórne sit magnanimitas, liberalitas, simplicitas, æqanimitas, sanctitas. ipsâ verò prudentiâ qid gratius compereris, cùm facultatem intelligentiâ scientiâq; in te præditam ejusmodi cogitaveris, qæ nusqam impingat, sed in omni re prosperè feratur? § 10.

[a] L. 2. § 3. l. 10. § 1.
* τινὰ f.
[b] L. 6. § 44. 49.
[c] L. 4. [26. l. 8. § 23. l. 10. § 5.
[d] L. 2. § 3. l. 8. § 5.
[e] L. 4. § 29. l. 10. § 25. L. 11. § 8.
[f] Inf. § 10.
[g] L. 6. § 29 l. 7. § 70.
[h] L. 4. § 32.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 6. § 11. 12.
[l] L. 7. § 27.
[m] L. 4. § 3.
[n] L. 10. § 36.
[o] Sup. § 8.
* ἐπιδείξεις Boot. ἐπιδείσει, vel ἐπιδείσῃ τῷ π. Sal. ἔπι δείσει [εἰς] τὸ π. vel ἐπιζητήσεις [ἢ] τὸ π. f.
[p] L. 4. § 31. l. 6. § 12.
[q] L. 6. § 30. l. 10. § 2. l. 12. § 20.
* ἢ f.
[r] L. 8. § 12.
* τοῦτο Xyl.
[s] L. 4. § 49.
[t] L. 4. § 3. Inf. § 34. l. 10. § 6.
[u] L. 3. § 5 l 7. § 4.

§ 10. Res quidem ipsæ adeò sunt abditæ, ut philosophis haud paucis, nec vulgaribus eis, omnino percipi nil posse visum sit quin & Stoicis perceptu difficiles admodùm videntur. ésque; reverâ assensus noster omnis labilis & mutabilis. ubinam enim gentium est, qi sententiam, falsus quandóque, non mutaverit? ad subjecta jam ipsa si transieris, quàm caduca, quàm vilia sunt? quæque etiam cinædo, scorto, latroni in possessionem cedere possint. mores autem eorum, quibuscum degis, si adverteris, tales esse comperies, ut etiam gratissimum quemlibet vix sustineas, ut nè adjiciam seipsum etiam vix sustinere quenquam. in hujusmodi itaque caligine ac sorde, tantóque materiæ, temporis, motuum, rerúmque motarum fluxu, nihil possum comminisci, quod æstimatione studióve dignum videatur. contrà potiùs solari se quemque par fuerit, dissolutionem sui naturalem operiendo, morémque interea haud gravatè ferendo, dum durobus hisce acquiescit prorsùs; altero nimirum, nihil obtingere sibi posse, quod non sit universi naturæ consentaneum; altero, in sua esse potestate situm, ut nihil faciat præter genii Deique sui voluntatem. hanc enim transgredi qi cogat, nullus est.

§ 11. Quam ad rem animâ nunc utor meâ? hoc te jugiter interroga, similisque te percontare; Ecquid mihi nunc vertatur in parte mei illa, quæ principalis dici solet? quæ cujusnam ego nunc animam gero? num puerili? num adolescentuli? num mulierculæ? num tyranni? num jumenti? num belluæ?

§ 12. Cujusmodi sint quæ plerisque bona videntur, hinc licet deprehendere. si quid eorum quæ reverâ bona sunt mente qispiam conceperit, puta, prudentiam, temperantiam, justitiam, fortitudinem, ista, inquam, si animo præconceperit, non sustinebit adjectum huic audire qicquam, quod non rei bonæ probè congruat. at verò quæ vulgò pro bonis habentur, ubi animo præconce-

§ 10. Τὰ μὲν πράγματα ἐν τοιαύτῃ πρόκειται ὑπὸ ἀγνωσίαν ὄντα, ὥστε φιλοσόφοις οὐκ ὀλίγοις δὲ καὶ πᾶσι τυχοῦσιν ἔδοξε ἢ παντάπασιν ἀκατάληπτα εἶναι; πλὴν ἀσαφῶς γε τοῖς Στωικοῖς δυσκατάληπτα δοκεῖ. καὶ πᾶσα ἡ ὑπόληψις συγχεῖται, μεταπίπτειν ποῦ γὰρ ὁ μεταπίπτων; ἡ μέντοι πόσον ἐστὶν αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα, οἷς ὁ λόγος χρήσεται, καὶ ὀυτελῆ, καὶ διαμένοντα ἐν εἴδεσι καιόμενα, ἢ πόρνης, ἢ κυσοῦ βδ. μᾶ ταῦτα ἔστιν ὅτε τὸ ἐμὸν συμβαίνοντα ἤδη, ἔ ὧν μόλις δεῖ καὶ τοῦ χαλεπαίνειν ἀναγκάζει, ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ ε ἑαυτόν τις * μόλις ὑπομένει ἐν τούτῳ ὂν ζόφῳ, καὶ ᾗ ῥύσει, καὶ τοιούτῃ * ῥύσει τῆς τε ὕλης, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς κινήσεως, καὶ ὅλῃ κινήσει, τί πατ' ὄδι τὸ ἀνθιμιθήναι, ἢ ἐν ὅλοις ὑποδεδῦσθαι λυμαίνεται, ἢ ἐπιτοῦ· τὰναντίον γὰρ δεῖ εὐθυμεῖσθαι ἑαυτὸν i σεμνύνειν ἢ φυσικῶ λύσει, καὶ k μὴ ἀχθεῖν τῇ διαρκείᾳ, ἀλλὰ τούτοις μόνοις l σκοπεῖν ἀπωθεῖ ἐνὶ μόνῳ, ὅτι m οὐδὲν τοῦ ἐμοῦ ποιεῖ, ὃ οὐκ ἐκ τῆς ὅλων φύσεως ἔστιν. ἑτέρᾳ δ, ὅτι = ἐξεῖσί μοι μηδὲν ποιεῖν ἀσεβὲς ἢ ἀνόσιον ὃ θεὸν καὶ δαίμονα. P ὑλεῖς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτο ποιεῖν.

§ 11. Ἐπὶ τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; πᾶν ἔλεγον τοῦτο ὑπεσκοπούμην ἑαυτόν, καὶ r ἐξετάζω τί μοι δεῖ νῦν ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι; καὶ τίνος ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν; s παιδὸς ἀρτίως, ἢ μειρακίου; ἢ γυναικείου; μήτε τυράννου, μήτε κτήνους; μήτε θηρίου;

§ 12. Ὁποῖά ποτε ὄντα τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀγαθὰ καὶ εὐθὺς λέγοις ἐκ γὰρ τῆς ὑποθέσεως ἐναρχόμενα τὰ τοιαῦτα ἀναθὰ ἀγαθὰ, οὐ προσήσεται, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, ἀνδρεία, ἐκ ἂν τοῦτο προσηκούσας, ἐπὶ ἀκούσαι ξυνθεὶς (* ἢ. ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ γὰρ ἐπιφέρονται τὰ δὲ γε τοῦ πολλοῦ φαινόμενα ἀγαθὰ προσεπινοήσας;

[a] L. 8. § 22.
[b] L. 7. § 1.
[c] L. 4. § 48.
[d] L. 2. § 11. f. 4. § 39.
[e] L. 9. § 3.
[f] L. 10. § 36.
[g] L. 8. § 53.
* μόλις Lug.
[h] L. 9. § 14.
* ῥύσει Inf. § 33. L. 6. § 15.
[i] L. 2. § 17. Inf. § 33. l. 9. § 3.
[k] Sup. § 9.
[l] L. 6. § 12.
[m] Sup. § 8. l. 8. § 4. l. 12. § 26.
[n] L. 2. § 2. l. 3. § 14.
[o] L. 3. § 3. Inf. § 27.
[p] L. 2. § 9.
[q] L. 8. § 2. l. 10. § 24. 37. l. 12. 19, 33.
[r] L. 10. § 37.
[s] L. 4. § 28. l. 9. § 39.
[t] L. 2. § 12. Inf. § 33.
* τῇ ἀγαθῶν ὅσῳ ἐν Sal. π, ὅσῳ τῷ α' ἐκ ἑ. f.

πτοήσας τις, ἐξαπίνης, καὶ ῥᾳδίως ἀπόξειεν, ὡς οἰκείως ἐπιλογισθὲν τὸ ἀπὸ τοῦ κωμικοῦ εἰρημένον. ἔτως καὶ οἱ πολλοὶ φαντάζονται πῶς διαφορᾶν. ἃ οὐδ' ἂν * τῶτο μὲ ἀφορίσοιμεν καὶ ἀποξύοιμεν. τὸ δὲ δὴ τῶ πλούτω καὶ τῆ πρὸς τιμωρίαν ἢ δόξαν συνλημμάτων παρασκευὴ, ὡς ἐκκρεμάσας καὶ ἀστείως εἰρημένον. πρόϊδι δῶν καὶ ἐρώτα, εἰ πιθανόν καὶ ἀναδὲ ἀποληπτέον τὰ τοιαῦτα, ὧν ἀφορισθέντων, οἰκείως ἂν ἐπιφέροιτο, τὸ τὸν κεκλημένον ἀυτὸ, ὑπὸ τῆς ἐυπρεπείας ἐκ ἔχειν ὅπως * χάσῃ.

§ 13. [a] Ἐξ αἰτιάδους καὶ ὑλικοῦ συνέστηκα; [b] ἀδιάτρεπτον ἢ τέτων εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται· ὥσπερ οὐδὲ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑπέστη. ἑκάστου [c] κατατραπήσεται πᾶν μέρος ἐμοῦ καὶ μεταβαλεῖ εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου· καὶ πάλιν ἐκεῖνο εἰς ἕτερον μέρος τῶ κόσμου μεταβαλεῖ· καὶ ἄπειρα δὴ εἰς ἄπειρον. καὶ ταυτότης ἢ μεταβολὴ καθ' ὑπόστασιν, καὶ οἱ ἐμὲ γεννήσαντες, καὶ ἀπαιτῆσαι εἰς ἄλλο ἄπειρον. οὐδὲν δὲ κωλύει ἔτως φάναι, καὶ [d] καὶ σφαιροειδῆς πεπερασμένας ὁ κόσμος διοικῆται.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ὁ λογικὸς τέχνη. [e] δυνάμεις εἰσὶν ἑαυτῆς κεκτημέναι, καὶ τοῖς καθ' ἑαυτὰς ἔργοις ὁρμῶσαι μὲν ἐν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς· [f] ὁδεύσασι δὲ πρὸς τὸ προκείμενον τέλος. καθὸ κατορθώσεις αἱ τοιαῦται προσῆξις ὀνομάζονται, ἐπὶ τῶ ὀρθὸν πεφυκέναι τῆς ὁδὸν σημαίνουσα.

§ 15. Οὐδὲν τέτων ῥητέον ἀνθρώπῳ, [h] ἃ ἀνθρώπῳ, καθὸ ἄνθρωπος, οὐκ ἐπιβάλλει, οὐκ ἔστιν ἀπαιτήματα ἀνθρώπου, οὐδὲ ἐπαγγέλλεται αὐτὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. οὐδὲ τελειότητός εἰσι τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ τέλος ἐν αὐτοῖς ἔχει τῷ ἀνθρώπῳ κοίμενον, οὐδὲ συμπληρωτικὸν τοῦ τέλους τὸ ἀγαθόν. ἔτι εἴ τι τέτων ἦν ἐπιβάλλον

* [ἐπ'] τέτων, vel ἐπ' ἐκείνων *p. f.*
* - τοῦδε ἐπὶ *fl. f.*

* θήσῃ Boot.

[a] *L.* 2. § 2. *l.* 6. § 32.
[b] *L.* 4. § 4.
[c] *L.* 2. § 3. 4. 6. § 15. *l.* 7. § 18. 25. *l.* 8. § 18. *l.* 9. § 28.
[d] *L.* 10. § 7. *l.* 11. § 1.
[e] *L.* 4. § 13. 25. *l.* 7. § 18. *l.* 8. § 7. *l.* 11. § 1.
[f] Inf. § 34. *L.* 8. § 60.
[g] *L.* 4. § 18. 51.
[h] *L.* 8. § 12. 26.

perit qis, avribus æqis accipiet, faciléqe admittet, tanqam aptè adjectum id, qod à comico qandoqe dictum eſt, ità etiam vulgus hominum differentiæ iſtius habent aliqam notitiam. alioqi enim non offenderet & tanqam dictu indignum repudiaretur, ſi de illis enunciaretur, cùm de divitiis eíſqe fortunæ bonis qæ ad luxum pompámve ferunt, tanqam aptè ſcitéqe dictum, admittamus. Eas nunc & qæras licet, utrùm in honore habendæ, avt in bonis cenſendæ ſint res hujuſmodi, qibus animo priùs conceptis illud commodè poſſit adjici, homini iſtis inſtructo præ opulentia ſua *non ſuppetere, ubi ventris onus deponat.*

§ 13. Formâ conſto & materiâ. harum nevtra in nihilum interibit, qemadmodum nec ex nihilo proceſſit. omnis ergò pars mei, mutatione interveniente, in mundi partem aliqam pro ratione ſui redigetur. & hæc rurſus in aliam mundi partem mutabit: & ſic in infinitum. mutationis avtem hujuſmodi operâ & ipſe extiti, & qi me genuerant, atqe ità retro in aliud infinitum. nihil enim vetat, qo minùs hoc dicam, etiamſi ſecundùm periodos finibus certis terminatas mundus iſte digeratur.

§ 14. Ratio árſqe ipſa rationalis, facultatés ſunt, qæ ſibi operibúſqe ſuis ipſæ ſufficiunt. à ſuo itaqe cientur prodeúntqe principio; at ad propoſitum ſibi finem rectâ proficiſcuntur. unde & rectè factorum appellationem ſortitæ ſunt actiones iſtiuſmodi, qâ viæ rectitudo ſignificetur.

§ 15. Nihil horum hominis eſſe dicendum eſt, qod non ad hominem qâ homo eſt, pertinet. iſta enim nec ab homine exiguntur, nec pollicetur ea natura humana, nec ad eam perficiendam ferunt. nec proinde in iſtis conſiſtit, avt naturæ humanæ finis, avt bonum aliqod qod ad finem hunc conficiendum conducat. tum ſiqid iſtorum ad hominem pertineret, hominis

hominis non eſſet ea deſpectui habere, eiſque ſeſe opponere. nec lavde dignus haberetur, qi iſtis minùs indigentem ſe præſtiterit. imò nè bonus qidem vir eſſet, qi ſibi horum alicui interdixerit, ſiqidem ea verè bona exiſterent. atqi contrà, qò qis horum hiſqe ſimilium plura ſibi detraxerit, avt ab aliis detracta æqanimiter ſuſtinuerit, eò melior meritò cenſetur.

§ 16. Talis futura eſt mens tua, qalia ea ſunt qæ creberrimè cogitaveris. imbuitur enim cogitationibus anima. imbue ergò illam cogitationibus iſtiuſmodi. verbi gratiâ; ubicunq; vivere, ibidem & bene vivere licere. in avla verò vivere licere: ergò & in avla bene vivere dari. & rurſus, cujus gratiâ qidqe conditum eſt, ad id agendum eſſe conditum; ad qod avtem agendum conditum eſt, ad id ferri: ad qod fertur verò, in eo finem ſuum ſitum habere: in qo avtem finis rei cujuſq; ſitus eſt, eodem utile bonúmqe ejuſdem conſtare. bonum itaqe animantis ratione præditi, ſocietas eſt. ad hanc enim natos eſſe nos, ſuprà demonſtratum eſt. an non enim liqet planè, deteriora qæqe præſtantiorum gratiâ eſſe condita, præſtantiora ſui invicem? præſtant avtem inanimatis qidem animata; ex animatis verò qæ ratione ſunt prædita.

§ 17. Qæ fieri neqeunt ſectari, inſanum eſt. fieri avtem non poteſt, qin iſtiuſmodi qædam improbi agant.

§ 18. Nihil cuiqam contingit, qin à natura habeat, ut id ferre poſſit. aliis eadem contigere, qi vel caſuum ſuorum ignari, vel animi magni ſpecimen dare cupidi, immoti illæſiqe manſerunt. indignum eſt avtem ignorantiam & arrogantiam prudentiâ plus poſſe.

§ 19. Res ipſæ nullâ ratione animam attingunt; neqe aditum ullum ad eam habent; neqe mutare eam, avt movere poſſunt. ipſa ſola ſeſe mutat movétqe. qa-

τῷ ἀνθρώπῳ, ἐκ ἂν [a] τὸ ἀνθρωπεῖον αὐτῆς, καὶ [b] καταξαίνεσθαι, ἐπιβλαβὲς ἦν. ὑβρὶς ἐπαινετὸς ἦν, ὁ ἀφορμὴν τούτων ἑαυτὸν παρεχόμενος. ὑβρὶς ἂν ὁ ἐλαττωτικὸς ἑαυτοῦ ἔν τινι τούτων, ἀγαθὸς ἦν, εἴπερ ταῦτα ἀγαθὰ ἦν. πολλῷ δ' [c] ὅσῳ γὰρ πλείω τις ἀφαιρῶν ἑαυτοῦ τούτων, ἢ τοιούτων ἑτέρων, ἢ καὶ ἀφαιρήσεται * τι τούτων ἀνέχεται, τόσῳ δὲ μᾶλλον ἀγαθός ἐστι.

§ 16. [d] Οἷα ἂν πολλάκις φαντασθῇς, τοιαύτη σοι ἔσται ἡ διάνοια· [e] βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ ψυχή· βάπτε οὖν αὐτὴν, τῇ συνεχείᾳ τῶν τοιούτων φαντασιῶν· οἷον, ὅτι [f] ὅπου ζῆν ἔστιν, ἐκεῖ, καὶ ἓν ζῆν. ἐν αὐλῇ δὲ ζῆν ἔστιν· ἔστιν ἄρα καὶ ἓν ζῆν ἐν αὐλῇ· καὶ πάλιν, ὅτι [h] ἕνεκεν ἔργου κατεσκεύασται *, ἐπὶ τοῦτο φέρεται ὁ ἵππος κατεσκευάσθαι, ἐπὶ τοῦτο φέρεται· ἐπὶ δὲ φέρεται, ἐν τούτῳ τὸ τέλος αὐτοῦ· ὅπου δὲ τὸ τέλος, ἐκεῖ καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τ' ἀγαθὸν ἑκάστου. [i] τὸ ἄρα ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζώου, κοινωνία. ὅτι γὰρ [k] πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν, πάλαι δέδεικται. ἢ ἐκ ἦν ἐναργὲς, ὅτι [l] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν ἔστιν, τὰ δὲ κρείττω ἀλλήλων; [m] κρείττω δὲ τῶν μὴ ἐμψύχων, τὰ ἔμψυχα· τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά.

§ 17. Τὸ [n] τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν· [o] ἀδύνατον δὲ τὸ * τὸν φαῦλον μὴ τοιαῦτά τινα ποιεῖν.

§. 18 [p] Οὐδὲν ὑβρίζει τοιοῦτο, ὃ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ. ἄλλα τὰ αὐτὰ συμβαίνει, καὶ ἧττον ἀγνοοῦν ὅτι συμβέβηκεν, ἢ ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφροσύνην [q] εὐσταθεῖ, καὶ ἀκάκως θύει. [r] δεινὸν ἓν ἄγνοιαν καὶ ἀξέσκεπτον ἰσχυρότερας τῆς φρονήσεως.

§ 19. [s] Τὰ παράγματα αὐτὰ ὑβρὶ ἐπιπλοῦν ψυχῆς ἅπτεται· [t] ὑβρὶ ἔχει εἴσοδον πρὸς ψυχήν· ὑβρὶ βάλαι, ὑβρὶ κινῆσαι ψυχὴ δύναται. [x] βάπτει δὲ καὶ κινεῖ αὐτὴ ἑαυτὴν

[a] Inf. 31. L. 8. § 8. l. 10. § 8.
[b] L. 8. § 39.
[c] L. 10. § 33.
* - νός
[d] L. 7. § 3. l. 12. § 1.
[e] L. 3. § 4.
[f] L. 8. § 45. l. 10. § 33.
[g] L. 1. § 17. l. 8. § 9.
[h] L. 6. § 16. 42. l. 7. § 55. l. 8. § 12.
* [ἐπὶ τοῦτο κατεσκάσθαι.] π.
[i] Sup. § 6. Inf. § 34. l. 6. § 7. l. 7. § 74. l. 9. 42.
[k] L. 2. § 1. l. 7. § 5.
[l] Inf. § 30. l. 7. § 55. l. 11. § 10.
[m] L. 6. § 23.
[n] L. 6. § 50. l. 11. § 18. 33.
[o] Inf. § 28. l. 9. § 42. l. 12. § 16.
* ἐκ. Lug.
[p] L. 8. § 46. l. 10. § 3.
[q] L. 6. § 10. l. 11. § 9.
[r] L. 8. § 48. l. 4. § 3.
[s] L. 8. § 41. l. 11. § 6.
[t] L. 6. § 52. l. 7. § 16.
[x] L. 6. § 8.

πλὼ μόνη· καὶ ὅσων ἂν χρημάτων κρίνῃ ἑαυτῷ ἀξιώσῃ ἑαυτῷ τοιαῦτα ἑαυτῇ ποιεῖ τὰ προσιόντα.

[a] L. 2. § 1.

§ 20. [a] Καὶ ἕτερον μὲν λόγον ἡμῖν ἔχει οἰκειότατον ἄνθρωπος, καθ' ὅσον [b] ἐν ποιητέον αὐτὸς καὶ ἀνεκτέον· καθ' ὅσον δὲ ἐνίστανταί πως εἰς τὰ ἀκόλουθα ἔργα, [c] ἓν τι τῶν ἀδιαφόρων μοι γίνεσθαι ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἧττον ἢ ἥλιος, ἢ ἄνεμος, ἢ θηρίον. [d] ὑπὸ τούτων δὲ ἐνέργεια μέν τις ἐμποδισθείη ἄν· ὁρμῆς δὲ καὶ διαθέσεως, οὐ γίνεται ἐμπόδιον [f] διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν, καὶ τὴν ἀντιστροφήν· ἀντιστρέφει γὰρ καὶ μεθίστησι πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα ἡ διάνοια εἰς τὸ παρηγούμενον καὶ ἀπὸ ἔργου γίνεσθαι τὸ τῷ ἔργῳ τούτῳ ἐφεκτικὸν καὶ ἀπὸ ὁδοῦ, τὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐνστατικόν.

[b] Inf. § 33. [c] L. 6. § 32. l. 8. § 56. [d] L. 8. § 32. 41. [e] L. 3. § 12. Inf. § 34 l. 10. § 33 l. 11 § 9. [f] L. 4. § 1.

§ 21. [g] Τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ κρατιστον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ πᾶσι χρώμενον, καὶ [h] πάντα δύνασθαι· ὁμοίως δὲ καὶ [i] ἕν τι τῶν τὸ κρατιστον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ [k] συμφυὲς ὁμογενές. καὶ γὰρ ὅτι σε [l] τοῖς ἄλλοις χρώμενον, τοῦτό ἐστι, καὶ ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται.

[g] Inf. § 33. [h] L. 6 § 5. 9. [i] L. 3. § 9 l. 6. § 14 16. l. 12. § 1. 19. [k] L. 6. § 14. [l] L. 3. § 1. l. 7. § 55.

§ 22. [m] Ὁ τῇ πόλει ὠφέλιμος ἐστι βλαβερὸν, οὐδὲ τὸν πολίτην βλάπτει· ὅτι πάσης τῆς τοῦ βεβλάφθαι φαντασίας τοῦτον ἔπαρσον τὸν κανόνα. εἰ ἡ πόλις ὑπὸ τούτου μὴ βλάπτεται, οὐδὲ ἐγὼ βέβλαμμαι. εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται [n], οὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τῇ πόλει. [*] τὸ παρόραμα.

[m] L. 2 § 1. l. 7. § 26. [*] [δικαίου δὲ] sive, [ἀλλὰ δικ.] τό Inf. § 28. L. 10. § 4. l. 11. § 13. [n] L. 4. § 43.

§ 23. Πολλὰς ἐνθυμοῦ, [o] τὸ τάχος τῆς παραφορᾶς καὶ ὑπεξαγωγῆς τῶν ὄντων τε καὶ γινομένων. [p] ἡ τε γὰρ οὐσία ὥσπερ ποταμὸς ἐν διηνεκεῖ [q] ῥύσει, καὶ [r] αἱ ἐνέργειαι ἐν συνεχεῖ μεταβολαῖς, καὶ τὰ αἴτια ἐν μυρίαις [s] ἕξεσι, καὶ σχεδὸν [t] οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ παρεγγύς *. τὸ δὲ [u] ἄπειρον τῶν τε παρωχημένων καὶ μελλόντων ἀχανές, [x] ἐν ᾧ πάντα ἀναφανίζεται. πῶς οὖν οὐ

[o] L. 2. § 17. [p] Sup. § 10. [q] L. 7. § 18. 25. l. 9 § 19. l. 11. § 35. [r] L. 8. § 6. [s] Inf. § 33. [t] -γὺς τόδε f. [u] L. 4. § 3 l. 12. § 7. [x] L. 2. § 12.

qualia autem decreta fuerint, qibus ipsa in se locum dederit, talia facit sibi adventitia qæqe.

§ 20. Aliâ qidem ratione nobis conjunctissimus est homo; qatenus officii est nostri jùvare illos ac sustinere. at qatenus in actionibus debitis obsistunt nobis qandoqe, hac ratione inter res medias etiam mihi censetur homo; nihilo minùs qàm aut sol, aut ventus, aut bellua. hæc enim omnia actum impedire mihi possunt. Verùm conatûs aut affectûs impedimentum non datur, exceptionis atq; circumversionis beneficio. circumvertit enim mens transfértq; effectionis impedimentum omne ad id qod est potius. ità fit, ut & qod opus meum hoc inhibet, ad opus conducat; & ad viam conferat, qod viæ initæ obstabat.

§ 21. Eorum qæ mundus complectitur, qod præstantissimum est colito. hoc est autem illud, qod cæteris omnibus utitur, qod reliqa omnia administrat. pari modo & qod in te præstantissimum est, colito. hoc est autem, qod superiori illi affine est. istud enim est, qod cæteris in te omnibus utitur; & à qo vita tua gubernatur.

§ 22. Qod civitati non est noxium, nec civi nocet. hanc ad ea omnia regulam adhibe, qibus nocere tibi posse videbitur. si civitati ab hac re nihil nocetur, nec mihi: qin & etiamsi civitati nonnihil indè nocumenti accederet, nè sic qidem succensendum esset civitatem lædenti, sed ostendendum in qo delinqat.

§ 23. Sæpe cogita, qanta cum celeritate abripiantur & subtrahantur, qæ sunt fiúntqe universa. est enim rerum natura instar fluvii cujusdam, qi in jugi sit fluxu. effectiones verò mutationibus continuis, & cavssæ ipsæ conversionibus innumeris subjacent. nec qod consistat ferè qicqam est. cogita itidem vastum istud utrinqe adjacens præteriti ac futuri temporis immensum, qo conduntur universa. qî igitur non

pro

pro fatuo meritò habeatur, qi istis vel inflatur, vel cruciatur, vel de re aliqa, qæ ad spatium perbreve molestiam exhibeat, qiritatur, qasi diu id fiat.

§ 24. Memineris & naturæ universæ, cujus particulam exiguam admodum obtines; & ævi universi, cujus spatium breve & momentaneum tibi assignatum est; & fati, cujus qantilla es particula?

§ 25. Peccat qis aliqid adversùs me? ipse viderit: propriam habet dispositionem, operationem propriam. ego nunc habeo, qod nunc habere me vult rerum natura; facióqe qod nunc me facere vult natura mea.

§ 26. Qæ principatum ac dominium obtinet pars animæ tuæ, immota maneat, ad levem vel asperum carnis tuæ motum: nec se carni immisceat, sed circumscribat sese, & intra membrorum limites coerceat affectiones istas. qòd si aliâ ratione se ad mentem subvexerint, qatenus nempe ea corpori unita est, tunc sensui, cùm à natura sit, non est obnitendum, sed sistenda partis principalis censura, nè de his tanqam avt bonis avt malis sententiam ullam ferat.

§ 27. Cum Deis vivendum. hoc avtem faciet, qi animum exhibuerit ità jugiter affectum, ut rebus sibi destinatis acqiescat; faciátq; qæcunq; genius ille voluerit, qem sui particulam à se avulsam Jupiter cuiqe attribuit, præsidem ducémqe eidem futurum. hic avtem cujusqe mens est & ratio.

§ 28. Num succenses ei qi hircum olet? num ei, cui halitum gravem os emittit? qid enim fecerit? ejusmodi os huic illi alæ sunt, ut fieri neqeat, qin tale qid ab utroqe se proferat. at homo, inqis, ratione præditus est, potéstqe si advertat, dignoscere qid delinqat. Bene tibi sit. proinde, tu qoqe ratione cùm sis præditus, rationali facultate tuâ eandem in illo excitato, errorem ostendito, commonefacito. siqidem

[a] μωρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσούμενος, ἢ κωμῳδῶν, ἢ χαλεπαίνων, ὡς ἔν τινι χρόνῳ καὶ ὀλίγον ἐνοχλήσων; [a] L.4.§ 44.

§ 24. Μίμησο τῆς συμπάσης οὐσίας, [b] ἧς ὀλίγον μετέχεις, καὶ τῆς σύμπαντος αἰῶνος, ἧς [c] βραχὺ καὶ [d] ἀπομοιρίδιόν σοι διάστημα ἀφώρισται, καὶ τὸ εἱμαρμένης, ἧς πόσον εἰ μέρος; [b] L.2.§9.l.12. [c] § 32. [d] L.4.§ 26. L.4.§ 48.l. 11.§ 18.

§ 25. [e] Ἄλλος ἁμαρτάνει * τι εἰς ἐμέ. ὅρα τί. [f] ἴδιαν ἕξει διάθεσιν, ἰδίαν ἐνέργειαν. [g] ἐγὼ νῦν ἔχω, ὃ με θέλει νῦν ἔχειν ἡ κοινὴ φύσις, καὶ [h] πράσσω ὃ με νῦν ποιῆσαι θέλει ἡ ἐμὴ φύσις. [e] L.4. § 26.l. 11 § 13.l.12. § 26. * τι Xyl. [f] Sup. § 3. [g] L.4.§ 34.l.7. § 57. [h] L.6. § 22.

§ 26. Τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κυριεῦον τῆς ψυχῆς σε μέρος, [i] ἄτρεπτον ἔστω, ἀπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως· καὶ [k] μὴ συγκερνάσθω, ἀλλὰ περιγραφέσθω * αὐτὸ, καὶ θεριζέτω [l] τὰς πάσεις ὁπόσας ἐν τοῖς μορίοις. ὅταν δὲ ἀναδιδῶνται καὶ ἡ ἑτέραν συμπάθειαν εἰς τὴν διάνοιαν, ὡς ἐν σώματι ὄντι συνόντα, τότε γὰρ οὐ τὴν αἴσθησιν, φυσικὸν ἔσται, ἀντιβλητέον· [m] τὴν ὑπόληψιν, ἣ ὡς κακὸν ἀγαθὸν ἢ κακοῦ, μὴ προσλιθέτω τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ αὐτοῦ. [i] L.4.§ 3.Sup. § 19. [k] L.7.§16.67. l.10.§ 24. * αὐτὸ f. L.7. § 68. [l] L.3.§6.l.7. § 55.l.8.§ 26. [m] L.4.§ 8.l.7. § 14.

§ 27. [n] Ζῶσιν θεοῖς· συζῇ δὲ θεοῖς ὁ συνεχῶς δεικνὺς αὐτοῖς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν [o] ἀρεσκομένην τοῖς ἐπινεμομένοις, [p] ποιοῦσα δὲ ὅσα βούλεται ὁ δαίμων, ὃν ἐκάστῳ [q] προσάπτει καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἕδωκεν, [r] ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ· ἔστι δὲ οὗτος, ὁ ἑκάστου νοῦς καὶ λόγος. [n] L.10.§ 1.l. 12. § 5. [o] L.2.§ 17.l.3. § 6.l.7 §54. [p] Sup.§ 10. [q] L. 3. § 5. [r] L.2.§ 4.l.12. § 26.

§ 28. [s] Τῷ χρέσωνι μὴπ ὀργίζῃ; μὴπ τῷ ὀζοστόμῳ ὀργίζῃ; τί σοι ποιήσει; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιαύτας μάλας ἔχει [t] ἀνάγκη τοιαύτην ἀποφορὰν ἀπὸ τοιούτων γίνεσθαι. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος [u] λόγον ἔχει, φησί, καὶ δύναται συννοεῖν ἐφικτάνων τί πλημμελεῖ· ἔυ σοι γένοιτο· τοιγαροῦν [u] καὶ σὺ λόγον ἔχεις, κίνησον λογικῇ διαθέσει, λογικὴν διάθεσιν· [x] δείξον, ὑπόμνησον· εἰ γὰρ ἐπαίει, [s] L. 11. § 15. [t] Sup. § 17. [u] L.4 § 13 l. 11. § 39. [x] Sup. § 22.l. 6.§27.l.8 § 59.l.9.§ 11.l. 10 §4. l.11. § 13.

ἐπαίει, θεραπεύσεις, καὶ οὐ χείρα ὀργῆς· [a ὅτε b τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη.]

enim te avdiverit, sanâsti eum, nec irâ ampliùs opus jam erit. [Nec tragœdus, nec scortum.]

§ 29. c Ὡς ἐξὸν ἤδη ζῆν διανοῇ, ὕπως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστιν. ἐὰν δὲ μὴ ἐπιτρέπωσι, πότε d καὶ τοῦ ζῆν ἔξιθι· ὕπως μέν τοι, ὡς e μηδὲν κακὸν πάσχων. * καὶ κακοῦς ὄζει, ἀπέρχομαι. τί αὐτὸ f πρᾶγμα δοκεῖς; μέχρι δή με τοιοῦτον ὑδὲν ἐξάγει, μηδὲν ἐλευθερῶ, καὶ ὃ ὑδεὶς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω· θέλω δὲ h κατὰ φύσιν τὴν λογικήν, καὶ κοινωνικοῦ ζώου.

§ 29. Quo modo vivere cogitas vitâ mox excessurus, eodem, si volueris, vivere jam licet. sin id minùs permiserint, qibuscum hîc degis, exeas licèt è vita; ità tamen, nè tanqam mali qid passus. si fumus molestus est mihi, discedo. cur hoc momenti alicujùs esse videatur? interim verò dum nihil me ad educendum me adigit, liber maneo; utpote qem nemo prohibere possit, qo minùs faciam qæ velim; velim avtem, qæ animantis ratione imbuti & ad societatem nati naturæ sunt consentanea.

§ 30. Ὁ τοῦ ὅλου νοῦς κοινωνικός. πεποίηκε γοῦν i τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· καὶ k τὰ κρείττω ἀλλήλοις συνήρμοσεν. ὁρᾷς l πῶς ὑπέταξε, συνέταξε, καὶ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν ἑκάστοις, καὶ m τὰ κεκραμένα εἰς ὁμόνοιαν ἀλλήλων συνήγαγε.

§ 30. Universi mens communionis mutuæ amans est. itaqe deteriora qæq; præstantiorum cavsâ fecit: præstantiora sibi invicem conciliavit. vides ut res singulas ordine justo subdiderit, congesserit, pro dignitate sua suum cuiq; attribuerit, præstantissimas mutuo sibi invicē consensu devinxerit.

§ 31. n Πῶς διακεῖσθαι μέχρι νῦν θεοῖς, γονεῦσιν, ἀδελφοῖς, γυναικὶ, τέκνοις, διδασκάλοις, τροφεῦσι, φίλοις, οἰκείοις, οἰκέταις· εἰ πρός πάντας σοι μέχρι νῦν ὄζει τὸ μήτε τινὰ βλάψαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν. ἀναμιμνήσκου δὲ, καὶ δι' ὅλου διελήλυθας, καὶ ὅσα ἤρκεσας ὑπομένων· καὶ ὅτι o πλήρης ἤδη σοι ἡ ἱστορία τοῦ βίου, καὶ p τετέλεσται ἡ λειτουργία· καὶ πόσα ὥρᾳα καλά· καὶ q πόσων μὲν ἡδονῶν καὶ πόνων ὑπερεῖδες· r πόσα δὲ ἐνδόξα παρεῖδες· f εἰς ὅσους ἡ ἀγνώμονας εὐγνώμων ἐγένου.

§ 31. Recole tecum, qo modo te hactenus gesseris erga Deos, parentes, fratres, conjugem, liberos, præceptores, educatores, amicos, familiares, famulos; munqid hactenus adversùs horum aliqem, qod minùs deceat, qicqã vel facto, vel dicto etiam admiseris. recole qoq; qæ transegeris negotia, qibúsq; sustinendis suffeceris. cogita & vitæ tuæ historiam jam esse consummatam, muneréq; tuo te jam defunctum. recole itidem, qot præclara videris; qot voluptates ac dolores spreveris; qot pro gloriosis habita neglectui habueris; qot improbis deniqe æqum te exhibueris.

§ 32. s Διὰ τί συγχέομεν ἄτυχοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντυχον καὶ ἐπισήμονα; τίς ἕν ψυχὴ ἔντεχνος καὶ ὁλοτέλειαν u; ἡ εἰδυῖα ἀρχὴν καὶ τέλος, καὶ x τὸν διὰ τῆς ὑσίας διήκοντα λόγον, καὶ διὰ παντὸς y τοῦ αἰῶνος y καὶ περιόδους τεταγμένας z οἰκονομοῦντα τὸ πᾶν.

§ 32. Qorsum arte instructum ac peritum qenqam rudes animæ imperitæqe conturbent? verùm qænam est anima perita artéqe instructa? Ea qæ principii finisqe rerum est gnara, rationisqe illius qæ res omnes permeat, ac per ævum omne statis periodis universum hoc administrat.

§ 33. Ὅσον ὑδέπω a κονὶς ἢ σκέλετος, καὶ b ἦτοι ὄνομα, ἢ c ὑδὲ ὄνομα·

§ 33. Cinis jamjam futurus es, avt ossa nuda; noménqe tantùm, vel nè nomen qidem

a L. 4. § 31.
b L. 3. § 7. l. 11. § 18.
c L. 2. § 11. l. 11. § 3.
d L. 8. § 47.
e L. 2. § 11, 12.
* ei f.
f L. 4. § 50.
g L. 1. § 16. l. 2. § 9. l. 8. § 48.
h L. 1. § 9. l. 3. § 4. Sup § 16. l. 6. § 14.
i Sup. § 16.
k L. 8. § 59.
l Sup. § 8. l. 9. § 1.
m L. 9. § 9.
n L. 1. § 17. Sup. § 11. l. 6. § 48. l. 10. § 37.
o L. 2. § 14.
p L. 3. § 8.
q Sup. § 15.
r Sup. § 1.
f L. 7. 65.
s L. 2. § 1. l. 3. § 16. l. 6. § 35.
u L. 19. § 18. l. 8. § 3.
x L. 4. § 40.
y Sup. § 13.
z Sup. § 21.
a Lib. 4. § 48.
b L. 12. § 27.
c L. 4. § 6. l. 6. § 3.

qidem tui, ſaperfuturum eſt. nomen avtem ipſum nihil eſt aliud qàm ſonitus inanis & echo qædam. qin & illa ipſa, qæ in hac vita tanto habentur in pretio, vana ſunt, putida, exilia, canicularum inſtar invicem rixantium, avt puerulorum ſecum invicem litigantium, & ridentium modò, mox plorantium. Cæterùm fides, modeſtia, juſtitia, & veritas, Ad cœlum, à terra longè latéqe patente, ſeſe contulerunt. ecqid igitur reſtat qod te iſtìc detineat? ſiqidem res ſenſui ſubjectæ, mutari pronæ, & conſiſtere neſciæ; ſenſus ipſi hebetes & imagines falſas admittere proclives: animula ipſa, exhalatio à ſangvine emiſſa: apud eos, qi iſtiuſmodi ſint, celebrem eſſe, inane qiddam. qin ergò expectas placidus, vel extinctionem tui, vel tranſlationem? iſtius *tempus* donec obvenerit, qid ſuffecerit, niſi ut Deos colas celebréſqe, hominibus benefacias, ſuſtineas eos eiſdémqe abſtineas; memineríſqe ea omnia, qæ extra corpuſculi animulæ qe tuæ terminos conſiſtunt, nec tua eſſe, nec in poteſtate tua ſita?

[a] τὸ δὲ ὄνομα, ψόφος καὶ ἀπήχημα· τὰ δὲ ἐν τῷ βίῳ πολυτίμητα, [b] χυνὰ, καὶ [c] σαπρὰ, καὶ [d] μικρὰ, καὶ [e] κυνίδια διαδακνόμενα, καὶ [f] παιδία φιλόνεικα, γελῶντα, εἶτα ταχὺ κλαίοντα. πίστις δὲ καὶ αἰδὼς, καὶ δίκη, καὶ ἀλήθεια, [g] πρὸς ὄλυμπον, ἀπὸ γῆς εὐρυόδειης. τί δῶν ἔτι τὸ ἐνταῦθα κατέχον; εἴγε [h] τὰ μὲν αἰσθητὰ, εὐμετάβλητα, καὶ [i] οὐκ ἐστῶτα· τὰ δὲ αἰσθητικὰ, [k] ἀμυδρὰ καὶ εὐσθρύπτα· αὐτὸ δὲ τὸ ψυχάριον, [l] ἀναθυμίασις ἀφ' αἵματος· [m] τὸ δὲ εὐδοκιμεῖν ἐν ταύτοις, κενόν.* [n] τί ἔτι σε μένει; [o] ἴλεως ἢ εἴτε σβέσιν εἴτε μετάστασιν. ἕως δὲ ἐπέστης ὁσημέρας ἐφίσταται, τί [q] ἀρκεῖ; πῆς δὲ ἄλλο ἢ [r] τοὺς μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν· [s] ἀνθρώπους δὲ εὐ ποιεῖν καὶ [t] ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι· ὅσα δὲ ἐκτὸς ὅρων τοῦ κρεμαστοῦ, καὶ τοῦ πνευματίου, ταῦτα μεμηνὸς [u] μήτε σὰ ὄντα, μήτε ὑπ' σοι;

[a] L. 4. § 3. [b] L. 4. § 32. [c] L. 9. § 36. [d] L. 6. § 36. [e] L. 7. § 3. [f] L. 9. § 24. [g] Heſiod. l. 1. v. 195. [h] L. 2. § 17. l. 6. § 4. 14. [i] Sup. § 23. [k] L. 2. § 17. [l] L. 4. § 3. [m] L. 4. § 33. * τί ὦ π' ἰλ' [n] Sup. § 10. [o] L. 2. § 3. [p] L. 7. § 32. [q] Sup. § 14. [r] L. 6. § 10. 30. [s] L. 5. § 20. [t] Sup. § 20. [u] L. 12. § 3.

§ 34. Proſperè tibi res tuæ ſunt perpetuò proceſſuræ, ſi ritè incedere potueris, rectáqe methodo & opinari & agere. communia ſunt animæ ratione præditæ ſive hominis ſive alius alicujus animantis duo iſta: alterum, qod ab alia re nulla poſſit impediri; alterum, qod in animis affectione actionéqe juſtâ bonum ſuum ſitum habeat, nec ultra hæc qicqam appetere neceſſe habeat.

§ 34. Δύνασαι ἀεὶ [x] εὐοδεῖν, εἴγε καὶ [y] ὀρθεύειν, εἴγε καὶ [z] ὁσίῳ ἐπιλαμβάνειν, καὶ πεφάνειν * δύο ταῦτα κοινά, τῆτε τοῦ θεοῦ, καὶ τῆ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ παντὸς λογικοῦ ζώου ψυχῆ· τὸ [a] μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου· καὶ τὸ [b] ἐν τῆ δικαίκῃ διαθέσει καὶ πράξει ἔχειν τὸ ἀγαθὸν, καὶ [c] ἐνταῦθα τὴν ὄρεξιν ἀπολήγειν.

[x] L. 2. § 5. [y] Sup. § 14. [z] L. 1. § 9. * -σειν. ſ. [a] Sup. § 20. [b] Sup. 16. [c] L. 4. § 20. l. 9. § 31.

§ 35. Si nec avt vitioſitas hæc mea ſit, avt effectum vitioſitatis meæ; nec communitas eâ læditur, cur de re iſta ipſe differor? communitatem avtem qid læſerit?

§ 35. Εἰ [d] μήτε κακία ἐστὶ τοῦτο ἐμὴ, μήτε ἐνέργεια [e] κακίαν ἐμοὶ, μήτε τὸ κοινὸν βλάπτει, τί [f] πρὸς αὐτὸ διαφέρομαι; [g] πῆς δὲ βλάπτει τὸ κοινόν;

[d] Sup. § 25. l. 7. § 22. l. 9. § 4. [e] Sup. § 22. [f] L. 8. § 55. [g] L. 9. § 3.

§ 36. Nè imaginatione ullâ temerè abripiaris: ſed opis tuæ indigis, prout potes & par eſt, opem feras. nec ſi in rebus mediis hiſce detrimentum ſuſtinuerunt, ideò lædi eos exiſtimes. nihil enim mali ſubeſt. ſed qemadmodum ſenex diſcedens alumni turbinem poſcebat, cùm turbinem tamen, hoc eſt, ludicrum qiddam, eſſe meminiſſet:

§ 36. Μὴ [h] ὁλοχερῶς [i] τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι· ἀλλὰ [k] βοηθεῖν μὲ κατ' [l] δύναμιν καὶ κατ' ἀξίαν· κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μέν τοι [m] βλάζειν αὐτὰ φαντάζεσθαι, κακὸν γὰρ * ἔθος· ἀλλ' ὡς ὁ γέρων ἀπαιτῶν τὸν τοῦ θρέψαντος ῥόμβον ἀφῆκεν, μεμνημένος ὅτι ῥόμβος ἦν

[h] L. 9. § 3. [i] L. 4. § 22. l. 7. § 43. [k] L. 6. § 30. [l] L. 3. § 11. [m] Sup. § 35. * ἔθεν f

* γίνηται καλὸν Xyl.
a L. 9. § 29.
b L. 4. § 44.
* ἐ. τ' ἐυμ. Sal. χέροιο ἄνδ' ὁ' κ' ἐυμ' Boot.
* - ληφθεὶς S. & B.
* ἄνθρωπε, τὸ ἢ ἐυμ' ὁ κατ' S.
c L. 7. § 17.
* - δεῖ πρόπει Sal.

ὕπως ἔν κ' ὦῆτε. ἐπεί τοι * γίνη καλῶν ὀὴ τῇ ἐμοὶ ὁλων· ἄνθρωπε, ἐπελάθη τί ταῦτα λῶ; ναί. ἀλλὰ τούτοις ἀκκισάσα. a δὴ τοῦτ' ἔν κ' σὺ b μαῆς γίνῃ; * ἐγκρύμλω ποτὲ, ὁπωσδήποτε καταλειφθεὶς, *, * ἔυμοιρ☉ ἄνθρωπ☉. τὸ ἢ c ἔυμοιρ☉, ἀγαθὴ μοῖρα· σεαυτῷ ἐπινείμας· ἀγαθαὶ ἢ μοῖραι, ἀγαθαὶ * ὅπου ψυχῆς, ἀγαθαὶ ὁρμαὶ, ἀγαθαὶ πράξεις.

ità & istic te geras. ad rostra ubi declamitans fueris, an oblitus es, homo, hæc qidnam sint? memini satis, inqis; verùm ea sunt, in qibus isti pretium studiúmqe ponunt. num ergò & te fatuum esse necesse est, qia illi sunt? qocunqe loco deprehensus, felix futurus sis. felix est avtem qi sortem sibi bonam comparaverit. sors verò bona si qid sit qæras, ea moribus bonis, motibus bonis, bonis deniq; actionib⁹ constat.

BIBΛΙΟΝ ς'. LIBER VI.

a Inf. § 5. L. 7. § 23.
b L. 2. § 11. l. 10. § 7.
c L. 3. § 11. Inf. § 8.
d L. 1 § 16. l. 4. § 25. l. 5. § 3. Inf. § 7. l. 8. § 2.
e L. 7. § 44, 45, 46.
f L. 3. § 7. l. 10. § 8.
g L. 8. § 32. l. 9. § 6.
h L. 2. § 5. l. 3. § 12.
i L. 3. § 11. l. 8. § 36. l. 7. § 29. 30.
k L. 5. § 23. Inf. § 15.
l L. 8. § 25. l. 10. § 7.
* -αδίσεται Lug.
m L. 2. § 4. Sup. § 1. l. 10. § 25.
n L. 7 § 15. 65.
o L. 8. § 26. 42.
p L. 4. § 31.

a Τῶν ὅλων ἐσία, εὐνοηδὴς, κ' εὐχρεπὴς· b ὁ ἢ ταύτῃ διοικῶν λόγ☉ ὑδημίαν ἐν ἑαυτῷ αὐτὴν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰρ ἐκ ἔχει, οὐδέ τι κακῶς ποιεῖ, οὐδὲ βλάπτεταί τι ὑπ' ἐκείνου. c πάντα ἢ κατ' ἐκεῖνον γίνεται, κ' πραίνεται.

§ 2. Μὴ διαφέρῃ, πότερον ῥιγῶν, ἢ θαλπόμεν☉ τὸ πρέπον ποιεῖς· κ' πότερον νυσταζων, ἢ ἱκανῶς ὕπνου ἔχων· d κ' πότερον κακῶς ἀκούων, ἢ εὐφημούμενος· κ' e πότερον ἀποθνήσκων, ἢ πραττων τι ἄλλοῖον. f μία γὰρ ἥδ' βιωτικῶν πράξεων κ' αὕτη ὅτι, καθ' ὧν ἀποθνήσκομεν. g ἀρκεῖ δὲ κ' ἐπὶ ταύτης h τὸ παρὸν ἔυ ἔχειν.

§ 3. i Ἔπου βλέπε· μηδενὸς πράγματ☉ μίσε ἡ ἰδία ποιότης, μήτε ἡ ἀξία, παρεμπεσέτω σοι.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα k τάχα μεταβάλλει, κ' l ἤτοι ἐνθυμιδήσεται*, εἴτε ἥνωται ἡ ἐσία, ἢ σκεδαδήσεται.

§ 5. m Ὁ διοικῶν λόγος οἶδε πῶς διακείμεν☉, κ' τί ποιεῖ, κ' ἐπὶ τίν☉ ὕλης.

§ 6. n Ἄρις☉ πρόπ☉ τῷ ἀμύνεσθαι. n τὸ μὴ ἐξομοιοῦσθαι.

§ 7. Ἐνὶ o πέρπε κ' P πρεσαρα-

Niversi materia obleqens est & parere prompta. mens rectrix ejusdem, nullam in se maleficii cavsam habet; cùm malitiam in se nullam habeat; neqe malefacit cuiqam, nec à qoqam læditur. secundùm hanc verò fiunt & perficiuntur universa.

§ 2. Pari loco habeas, frigore rigens, an calore fotus, qod est officii tui, feceris. item utrùm dormituriens, an somni satur; malè avdiens, an collavdatus; moriens itidem, an aliud qid agens. nam ex vitæ hujus officiis, hoc est etiam, qòd morimur. & in hoc ergò sufficit, qod præ manibus est ritè disponere.

§ 3. Introspice, cavéqe nè rei cujusqam qalitas dignitásve propria te fugiat.

§ 4. Præsentia hæc omnia qàm citissimè mutabuntur; & vel in exhalationem abibunt, (siqidem unita sit rerum omnium substantia) vel dissipabuntur.

§ 5. Novit mens universi rectrix, qomodo se habeat, qid faciat, & in qa materia versetur.

§ 6. Optimus injuriam ulciscendi modus est, inferenti nè sis similis.

§ 7. Hoc uno te oblecta, in eóqe acqiesce,

qiesce, ut ab unâ, qæ communitatem juvet, actione, ad alteram transeas, numinis memor.

§ 8. Pars animæ principalis se suscitat, se vertit; se facit, qalem ipsa voluerit; qæq; contingunt qælibet, talia sibi videri facit, qalia ipsa voluerit.

§ 9. Secundùm universi naturam perficiuntur singula. neqe enim secundùm aliam ullam, qæ vel exteriùs contineat, vel interiùs contineatur, vel extra etiam qasi appensa sit.

§ 10. Universum avt est cinnus qidam rerum, nunc concursu fortuito invicem implexarum, mox dissipatarum denuò; avt est compages rerum in unum ordine justo convenientium, qæ providentiâ regatur. si priùs illud, qid est, qod desiderem in temeraria miscela colluviéqe istiusmodi ulteriùs commorari? avt cur aliud qicqam mihi curæ sit, qàm ut qoqo modo in terram redigar? qorsum etiam perturbor? qicqid enim egero, superveniet aliqando dissipario. sin qod posterius est positum, rectorem veneror, eodémqe fretus, firmus animi consisto.

§ 11. Siqando à rebus circumstantibus per vim qandam adactum perturbari te senseris, citò ad te redi, nec plus qàm necesse est, ab animi tenore congruo rece de. tenoris enim servandi valentior fies, ad eum jugiter recurrendo.

§ 12. Si novercam simul matrémqe haberes, etiamsi & illam coleres, ad istam tamen freqentissimè te reciperes, harum instar habeant apud te, avla & philosophia. ad hanc sæpiùs accede, hac acqiesce, cujus ope, cùm qæ ibi occurrunt tibi futura sunt toleratu facilia, tum & ipse in eis toleratu facilis.

§ 13. Qemadmodum de obsoniis atqe eduliis ejusmodi cogitare licet, hoc piscis esse cadaver, hoc avis, hoc suis: ac rursus, de falerno, esse uvulæ succum; de purpura, esse oviculæ capillos concyhlii cruore tinctos; rursus de concubitu, membri intestini fricatum, & quod simile est ejaculationem.

---

§ 8. [c] Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι, τὸ ἑαυτὸ ἐγεῖρον καὶ πρέπον, καὶ ποιῶν μὲ ἑαυτὸ ὅ,τι ἂν καὶ θέλῃ, [d] ποιῶν ἢ ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν τὸ συμβαῖνον, ὅ,τι αὐτὸ θέλει.

§ 9. [e] Κατὰ τὴν τοῦ ὅλων φύσιν ἅπαντα περαίνεται. ἐ γὰ κατ' ἄλλην τίνα φύσιν, ἤτοι ἔξωθεν προσέχυσιν, ἢ ἐμπεπλοχθαι ἔνδον, ἢ ἔξω ἀπηρτῆσθαι.

§ 10. [f] Ἦτοι κυκεὼν, καὶ ἀντεμπλοκὴ, καὶ σκεδασμὸς· ἢ ἕνωσις καὶ τάξις, * πρόνοια. ε εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερον, τί καὶ ὀπτύμῳ εἰκαίῳ συγκρίματι; καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν; τί γὰ μοι καὶ μέλει ἄλλο τι πλὴν, ἢ τοῦ ὅπως ποτὲ * αὖθις γένηται; τί γὰ καὶ παρέσομαι; [h] ἤξει γὰ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν ποιῶ· εἰ δὲ δεύτερόν ὅτι, ἵστω καὶ [k] ἐνοχλῶν, καὶ διαῤῥῶ [l] τὸ ἀποκοσμοῦν.

§ 11. [m] Ὅταν ἀναγκασθῇς ὑπὸ τῶν φαντασιωτικῶν οἱονεὶ διαταραχθῆναι, [n] ταχέως ἐπείγου * εἰς ἑαυτὸν, καὶ μὴ ἐκτὸς τοῦ ἀναγκαίου ἐξίστασο τῆς ῥυθμοῦ. ἔση γὰ ἐγκρατέστερος τῆς ἁρμονίας, τῷ συνεχῶς εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεσθαι.

§ 12. Εἰ μητρυιάν τε ἅμα καὶ μητέρα, ἐκείνην τ' ἂν ἐθεράπευες, καὶ ὅμως ἡ ἐπανόδος σοι πρὸς τὴν μητρυιὰν ἐγίνετο. ἔστω σοι τοίνυν ἡ ἀυλὴ, καὶ φιλοσοφία· ὧδε πολλάκις [o] ἐπανίου, καὶ [p] θεραπεύου ταύτην, δι' ἣν καὶ τὰ ἐκεῖ σοι ἀνεκτὰ φαίνεται, καὶ οὐκ ἐν αὐτοῖς ἀνεκτός.

§ 13. [q] Οἷον δὴ, τὸ φαλασίαν λαμβάνειν ὑπὸ τοῦ ὄψου, καὶ τοιοῦτον ἐδωδίμων· ὅτι νεκρὸς ἐστὶν ἰχθύος, ἐστὶ δὲ νεκρὸς ὄρνιθος, ἢ χοίρου· καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Φάλερνος, ἐλαίου ὄζει σταφυλίου· καὶ [r] ἡ ἁλουργὶς, τριχία προβατίου αἵματι κόγχης βεβαμμένα·

---

[a] μεταβαίνειν ὅτι πρᾶξιν κοινωνικὴν, [b] σοὶ μήπω γεγένηται. [c] L. 5. § 14. l. 11. § 1. [d] L. 3. § 9. l. 5. § 19. l. 7. § 14. l. 12. § 25. [e] Sup. § 1. 4. [f] L. 4. § 27. [g] L. 2. § 11. [h] Iliad. r. v. 99. [i] L. 7. § 46. [k] L. 5. § 21. 33. [l] L. 5. § 18. [m] Sup. § 5. 9. [n] L. 1. § 12. l. 11. § 9. [o] L. 4. § 3. Inf. § 12. [p] Sup. § 11. [q] L. 3. § 11. Sup. § 3. Inf. § 14. L. 7. § 29, 30. [r] L. 9. § 34.

καὶ ὅτι ἡδὺ χρὴ τὸν συνουσίας, ἐντεῦθεν ἀθροίσεις, καὶ μετά τινος ἀπορροῆς
[a] μυζαρίου ἔκκρισις· * ὅταν δὲ αὐτά εἰσιν αἱ φαντασίαι καθικνούμεναι αὐτῆς τῆς πραγμάτων καὶ διεξιοῦται δι' αὐτῆς, ὥστε ὁρᾶν ἀπινά ποτ' ὄντα. [b] ὕπως δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, καὶ ὅπως λίαν ἀξιοπρόσιτα τὰ πράγματα φανταζόμενα, [c] ἀπογυμνοῦν αὐτὰ, καὶ τὸν ἐντελειαν αὐτῆς καθορᾶν, καὶ τὸν ἰσχύειαν, * ὑφ' ἣν συμβήσεται, διαιρεῖν· [d] δεινὸς γὰρ ὁ τῦφος παραλογισμός· καὶ ὅταν δοκεῖς μάλιστα περὶ τὰ σπουδαῖα καταπονεῖσθαι, τότε μάλιστα κηλεῖται. ἔρεσθαι οὖν ὁ Κράτης, τί περὶ αὐτῆς Ξενοκράτης λέγει.

[a] L. 4. § 48. * ὅτι, vel ὅτι
[b] L. 10. § 26. l. 11. § 2.
[c] L. 2. § 12. l. 10. § 9. l. 12. § 8. * ἐφ' f.
[d] L. 2. § 12. l. 3. § 6.

§ 14. [e] Τὰ πλεῖστα οὖν ἡ πλῆθυς θαυμάζει, εἰς γενικώτατα ἀνάγειν, τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ὀλίγῳ μετριοτέρων, εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷον, ποίμνας, ἀγέλας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἔτι κρείττονος, εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, ἐ μόνον καθολικῆς, ἀλλὰ καθ' ἕκαστα τεχνικὴ, ἢ ἄλλως πως ἐντρεχὴς, ἢ χρήσιμον, τὸ πλῆθος ἀνθρωπόδουλον κεκλῆσθαι. [f] ὁ δὲ ψυχῇ λογικῇ ὃ καθολικῇ καὶ πολιτικῇ τιμῶν, ἐδὲν ἔτι τῆς ἄλλων ὑπεροφρύεται· ὅσα ἀπάντων δὲ τιμᾷ ἑαυτοῦ ψυχῇ [h] λογικῶς καὶ κοινωνικῶς * ἔχουσαν, καὶ κινήμασιν διαπάζει, καὶ [i] τῇ ὁμοιωθεῖ εἰς τοῦτο [k] συνεργεῖ.

[e] Sup. § 13.
[f] L. 3. § 9.
[g] L. 5. § 21. l. 12. § 30. 32.
[h] L. 5. § 19. * ἴσχουσα f. Inf. § 16.
[i] L. 5. § 21.
[k] Inf. § 42.

§ 14. Eorum qæ vulgus hominum admiratur, pleraqe ad generaliſſima rerum capita referuntur, qæ vel formâ merâ vel naturâ continentur; qalia ſunt lapides, ligna, ficus, vites, oleæ: qæ avtem moderatiores pavlò ſuſpiciunt, ad ea referuntur, qæ animâ ſunt prædita, veluti greges & armenta. qæ verò politiores adhuc afficiunt, ad ea pertinent, qæ animâ continentur rationali, non qidem univerſali illâ, ſed qâ artium cultrix, aliáſve ſolers exiſtit, avt qâ merè talis, ut ſervitiorum turbam poſſidere. cæterùm qi animam rationalem univerſalem ac civilem veneratur, is reliqis rebus omnibus inſuper habitis, in hoc præcipuè incumbit, ut animam in eo ſtatu ſuam conſervet, qo rationi ac communioni conſentaneè ſe habeat gerátqe, & congeneri ſuo cuilibet, ut hoc ipſum præſtet, operam itidem mutuatur ſuam.

§ 15. [l] Τὰ μὲν αὐτόθεν γενέσθαι, τὰ δὲ αὐτόθεν γεγονέναι, καὶ τοῦ γινομένου δὲ ἤδη τι ἀπόσβη· [m] ῥύσεις καὶ ἀλλοιώσεις, ἀναπαύσει [τὸν ἄπειρον αἰῶνα] τὸν κόσμον διηνεκῶς, ὥσπερ ἡ τοῦ χρόνου ἀδιάλειπτος φορὰ νέον ἀεὶ παρέχεται *. ἐν δὲ τούτῳ [n] τῷ ποταμῷ, [o] τί ἄν τις τούτων τῆς θεασθέντων ἐκπιμπόσειεν, [p] ἐφ' ᾧ σπουδάσειεν ἂν ἔξεσιν; ὥσπερ εἴ τις τῶν παροπτομένων στρουθίων φιλεῖν ἄρξαιτο· [q] τὸ δὲ ἤδη ἐξ

[l] L. 5. § 23. Sup. § 4.
[m] L. 2. § 3. l. 7. § 25.
* -ται [τὸν ἄπειρον αἰῶνα.]
[n] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[o] L. 5. § 10.
[p] L. 5. § 23.
[q] L. 4. § 43.

§ 15. Qædam fieri properant, qædam fuiſſe: & illius etiam qod fit, aliqid jam abſceſſit. fluxus & mutationes mundum perpetim renovant, ſicut temporis ſucceſſio nunqam intermiſſa ævum interminatum exhibet novum ſubinde. in hoc igitur flumine, in qo conſiſtere non datur, qorſum qis horum ſic præterlabentium qicqam in pretio habeat? perinde ac ſi avicularum prætervolantium aliqam diligere qis inciperet, cùm ea è conſpectu

ctu ſtatim abſceſſerit. hujuſmodi res eſt & vita cujuſque, qaſi exhalatio nempe qædam à ſangvine orta, & ab aëre ſpiritûs attractio. qale enim qiddam eſt aërem ſemel traxiſſe, mox reddere, qod momentis ſingulis facimus; tale qiddam eſt & totam illam reſpiraudi facultatem, qam heri & nudiuſtertius in ortu acceperas, eò redonare, unde primò hauſeras.

§ 16. Non eſt æſtimatione multâ dignum, avt perſpirari; qod & plantarum eſt; avt reſpirare, qod & pecudum & beſtiarum eſt; avt à ſenſibus rerum imagines impreſſas admittere; avt ab affectibus ſigillarium inſtar impelli; avt gregatim convenire; avt mvtiri: hoc enim perinde eſt atqe alimenti qod eſt ſuperfluum excernere. ecqid eſt igitur, qod pretio aliqo dignum ſit? num plavſibus excipi? neqaqam. itaqe nec lingvarum ſtrepitu excipi. qid enim ſunt aliud vulgi acclamationes, qàm lingvarum ſtrepitus? ità cùm & gloriolam miſſam feceris, qid tandem ſupererit pretio dignum? hoc unum, opinor, ſecundùm conditionis ſuæ rationem, moveri ſéq; ſiſtere, hoc eſt, ad qod ſtudia reliqa artéſqe nos ducunt. omnis enim ars ad hoc collimat, ut qicqid producit, ad opus illud aptum ſit, ad qod productum eſt. ſiqidem hoc viniter qi vites colit, hoc qi eqos domat, hoc qi canes curat, intendit. qin & puerorum inſtitutiones & diſciplinæ ad qid aliud contendunt? iſtic ergò reperitur qod in pretio ſit habendum. atqe hoc bene ſi habueris, nihil aliud qod acquiras, opus erit. non tu deſines tandem in pretio alia multa habere? nec liber itaqe futurus es, nec tibi ſufficies, nec perturbationibus immunis eris. etenim neceſſe erit invidere, æmulari, eos ſuſpectos habere, qi his privare te poſſunt, eis ſtruere inſidias, qi id, qod tu tanti æſtimas, poſſident. omnino neceſſe erit macerari te, ubi horum tibi aliqid defuerit; & de Diis etiam ſæpenumero conqeri. at contrà mentem propriam ſi in veneratione ac honore habueris, & tibi gra-

ἐφ' ἁλμᾶν ἀπολήλυθεν. τοιοῦτον δή ἐστι καὶ ἡ ζωὴ ἑκάστου, καὶ [a] ἀπὸ αἵματος καὶ ἀναθυμιάσεως, καὶ [b] ἐν τῇ εἰσπνοῇ ἀνάπνοις. ἐπινοῆσαι γάρ ἐστι τὸ ἀπαξ ἐληλυθὸς καὶ ἀφεθὲν καὶ ἀποδυόμενον, οἷόν [c] ἐστι καθημερινῶς πάντων μάλιστα, οἷόν ἐστι καὶ [d] τὸν τῶν ἀναπνεόντων ἅπαντα χρόνον, ἣν χθὲς καὶ πρώην ἀπορροφήσας ἐξέβαλες, ἀποδύεται ὀπίσω, ὅθεν τὸ σπέρμα ἔλαβεν.

§ 16. * Τίμιον, ὅτε τὸ [e] διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτὰ· ὅτε [f] τὸ ἀναπνεῖν, ὡς τὰ βοσκήματα καὶ τὰ θηρία· ὅτε [g] τὸ παθητικῶς ἔχεσθαι φαντασιῶν· ὅτε τὸ [h] ἀγελαστικῶς ἁπλῶς ἁμιλλᾶσθαι· ὅτε τὸ [i] σωματικῶς ζέεσθαι· ὅτε τὸ πρέφεσθαι τροφήν. τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ [k] ἀποκρίνειν τὰ περιττώματα τῆς ἕψεως. τί οὖν τίμιον; τὸ κροτεῖσθαι· οὐχί. [l] ἐκεῖνον δὲ τὸν ὑπὸ γλωσσῶν [m] κροτεῖσθαι· αἱ γὰρ παρὰ πολλῶν εὐφημίαι, [n] κρότος γλωσσῶν. ἄφησας οὖν καὶ τὸ δεξάμενον. τί παραλείπεται τίμιον; δοκεῖ μοὶ, τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν κατασκευὴν κινεῖσθαι, καὶ * ἑπόμενον ὁμοίως ἐκ τῆς αἰτιολογίας ἀγωγοῖ καὶ τὰ τέκνα. [o] εἴ τι γὰρ τέκνον παῖδα τοῦτο σοφίζεται, ἵνα τὸ κατασκάδαδὲν ὑπτιολείπων ἔχῃ πρὸς τὸ ἔργον ᾧτινι ὁ κατασκευάσας· ἢ τε φυτουργὸς ὁ ἐπιμελούμενος τῆς ἀμπέλου, καὶ ὁ πωλοδάμνης, καὶ ὁ [p] κυνὸς ὀπαδελέφους, τοῦτο ζητεῖ. αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ διδασκαλίαι ὅτου τί ποτὲ σπουδάσιαι; ἀλλὰ δεῖ τὸ ὅμοιον. καὶ τοῦτο μὲν ἂν ἔν ἔχῃ, ἀρκεῖ· μὴ ἄλλων ἐπιποθήσῃ σταυτῷ. [q] τί δὲ παύσῃ καὶ [r] ἄνω κάτω πολλὰ πραγματεύων; ὅτι δεῖ ἐκεῖνο τέρπῃ ὅσῃ, ὅτε αὐτάρκης, ὅτε ἀπαθής. ἀνάγκη γὰρ φθονεῖν, ζηλοτυπεῖν, ὑφορᾶσθαι τοὺς ἀφελέσθαι δυναμένους, ἐπιβουλεύειν τοῖς ἔχουσι τὰ πραγματικὰ ἀγαθά· ὅλως ταραχθῆναι ἀνάγκη τὸν ἐπιτηδεύοντα τινὰς τοιαῦτα· πρεσπὶ δὲ πολλὰ καὶ τοῖς θεοῖς μεμφεσθαι. τὴν δὲ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδῶ καὶ τιμὴν, σαυτοῦ τε [r] ἀπεσθαι, καὶ τῶν

[a] L. 5. § 33.
[b] L. 2. § 2.
[c] L. 8. § 54.
[d] L. 5. § 4.

* Ὡς τοῦτο ἐν τῷ τ' Bas. & Lug.
[e] L. 3. § 1..
[f] L. 8. § 54.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 2. § 2. Inf. § 29.
[i] L. 9 § 9 39.
[k] L. 9 § 39.
[l] L. 8. § 52.
[m] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[n] L. 3. § 16. Sup. § 14.

* ἑπομένως Sup. § 14.
[o] L. 5. § 14.

[p] Inf. § 41. l. 9. § 1.

[q] L. 3. § 9. l. 11. § 2.
[r] L. 8. § 53.

[a] L. 1. § 9. τὸν σε ποιῆσαι, καὶ τοῖς κοινωνικοῖς [a] ξυναέρμοσον, καὶ τοῖς θεοῖς σύμφωνον, τετάχθαι, [b] ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι διανέμωσι καὶ διαπεπόρισται.

[b] L. 5. § 8.

[c] L. 9. § 28. § 17. [c] Ἄνω, κάτω, κύκλῳ, φέρεται τὰ τοιχεῖα. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς πέτηται ἐπ' εὐθείας τούτων, ἀλλὰ θειότερόν τι, καὶ [d] ὁδῷ [e] δυσπορήτῳ πορευθεῖσα [f] εὐοδεῖται.

[d] Sup. § 14.
[e] Inf. § 22.
[f] L. 7. § 53. l. 8. § 7.

[g] L. 3. § 10. l. 8. § 44. § 18. [g] Οἷόν ἐστιν, ὃ ποιοῦσιν; τοὺς μὲν ὅτι τοῦ αὐτοῦ χρόνου, καὶ μεθ' ἑαυτῶν ζῶντας ἀνθρώπους ξυφημεῖν ἐθέλουσιν· αὐτοὶ δὲ οὗτοι τὰ μεταγενεστέρων ξυφημηθῆναι ἂν, ὅτι οὐκ οἶδεν οὐδὲ τοὺς ἔμπροσθεν γενομένους πρέπει τοιούτους λόγους ξυφήμους ἐποιοῦντο.

[h] L. 12. § 6. § 19. [h] Μὴ εἴ τι αὐτῷ σοι δυσεπακόλουθον, τοῦτο ἀνθρώπῳ ἀδύνατον [i] καταλαμβάνειν. ἀλλ' [i] εἴ τι ἀνθρώπῳ δυνατὸν καὶ οἰκεῖον, τοῦτο καὶ σαυτῷ ἐφικτὸν νόμιζε.

[i] L. 8. § 36. 46.

[k] L. 12. § 16. * περιαγεῖς An. Lug. ἀπαγεῖς, vel ἐπαγεῖς, vel ἐπεγγεῖς f. § 20. Ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὅπου ἂν [k] κατέβλυσέ τις καὶ τῇ παλαίῃ * ἐρράγεις, πληγὴν ἐποίησεν. ἀλλ' ὅτε ὑποπτεύομεν, ὅτε περισκοποῦμεν, ὅτε ὑφορώμεθα ὕστερον, ὡς ἐχθρόν· καὶ τοὺς φυλαττόμεθα, καὶ μέν τε ὡς ἐχθρὸν, ἀνὴμεν ὑποψίας, ἀνεπιλήπτως συμπαθεῖς.

[l] L. 4. § 3. Inf. § 26. 27 l. 7. § 22. 38. l. 10. § 6.

[l] τοιοῦτόν τι γενέσθαι, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ βίου πολλὰ παρενθυμώμεθα τῇ τῆς [m] περιγυμναζομένων. ἔξεστι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐκκλίνειν, καὶ μηδὲ ὑποπτεύειν, μηδὲ ἀπέχθεσθαι.

[m] L. 10. § 31.

[n] L. 4. § 12. Inf. § 38. l. 8. § 16. l. 10. § 12. § 21. [n] Εἰ τίς με ἐλέγξαι, καὶ ἀποδεῖξαί μοι, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω, ἢ πράττω, λύπαι, χαίρων μεταθήσομαι· ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν, ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐβλάβη. βλάπτεται δὲ ὁ ἐμμένων τῇ τῆς ἑαυτοῦ ἀπάτης καὶ ἀγνοίας.

[o] τὸ f.
[p] L. 5. § 25. l. 7. § 15. 19.
[q] L. 2. § 7. § 22. Ἐγὼ * δὲ ἐμαυτῷ [o] καθῆκον ποιῶ· [p] τὰ ἄλλα με ὁ [q] περισπᾷ· ἵπτι-

tum id te faciat, & communioni accommodum, & Diis consentientem, dum quæcunque illi attribuunt ac constituunt, laudas.

§ 17. Sursum, deorsum, in orbem feruntur elementa. virtutis verò motus nullâ harum viâ fertur. sed divinius est quiddam, viâque haud facili apprehensu progrediens, prosperè semper procedit.

§ 18. Quale, quæso, hoc est, quod faciunt homines? eos, qi eodem secum tempore vivunt, laudare cùm renuant, ipsi à posteris, qi eos nec nôrint unqam nec viderint, celebrari plurimi faciunt. hoc autem idem est propè, ac si qis contristaretur, qia hominum priſci encomiis eum non sint prosecuti.

§ 19. Noli, siqid tibi fuerit effectu difficile, opinari ideo, hominem nullum id posse. Sed siqid fuerit, quod possit qisqam, hominisque sit munus, id te qoq; assequi posse existimes.

§ 20. Inter exercendum, siqis ungvibus lancinaverit, aut capite allisò plagam impegerit, nullam indignationis notam edimus, nec offendimur, nec tanqam insidiatorem deinceps suspectum hunc habemus. cavemus tamen nobis ab eo qantum possumus, sed nec tanqam ab hoste, aut tanqam suspicaces, verùm ità, ut animo pacato declinemus tantùm. eodem planè modo & in reliqa nos vita geramus. nè advertamus illis animum, qæ ab eis, qi nobiscum in vita qasi committuntur, hujusmodi nobis multa contingunt. licet enim illos cavere & declinare citra suspicionem ullam aut odium.

§ 21. Si qis convincere me poterit, palámq; mihi facere, qod in re ulla minùs rectè vel sentiâ vel me geram, læto lubentíque animo mutabo. sector enim veritatem, à qa nemo unqam læsus est. læditur verò, qi in errore suo & ignorantia persistit.

§ 22. Ego, qod mei est officii, exeqor. reliqa me nevtiqam solicitum habent. aut enim

enim sunt in anima, avt rationis expertia, avt aberrantia, viæ qe nescia.

§ 23. Animantibus, adeóq; omnibus in universum rebus ac subjectis rationis exortibus, utpote ratione præditus ipse qi sis, magno liberóqe utaris animo. homines verò, cùm rationis sint tecum participes, tanqam societate tibi conjunctos, habeas. in cunctis verò opem divinã advoces: nec interesse existimes, qamdiu hæc factur⁹ sis. suffecerint enim sic exactæ vel horæ tres.

§ 24. Alexander Macedo, ejusdémqe mulio, simul ac mortui fuerant, ad idem planè redacti sunt. vel enim in easdem mundi rationes seminales recepti, vel in atomos pariter sunt dissipati.

§ 25. Cogita tecum, qot intra nostrûm unumqemqe, tam in corpore, qàm & in anima, uno eodémqe temporis momento simul fiant. ità fiet, nè miraculo sit, si plura multa, vel cuncta potiùs qæ fiunt, in hoc uno, qem mundum utiqe vocamus, universo, simul producantur.

§ 26. Si qis te rogaverit, Antonini nomen qomodo scribatur, nunqid cum vocis intensione elementa singula proferres? qid igitur ? si irascuntur tibi, num tu vicissim illis succensebis? & non potiùs literas singulas placidè enumerare perges? proinde & istic pari modo memineris, officium omne qasi numeris qibusdam absolvi: qibus observatis, oportet te nec perturbatum, nec indignationem indignatione pensantem, sed rectâ pergentem perficere qod præ manibus est.

§ 27. Crudele qiddam est, non permittere hominibus, ut ad ea ferantur, qæ ad se pertinere sibíqe conducere opinantur. atqi hoc tu illis qodammodo non permittis facere, cùm peccare illos ægrè fers. feruntur enim prorsus, cùm peccant, ad ea de qibus ipsi sic opinantur. Verùm res, inqis, aliter se habet. tu itaqe illos doce, errorémq; illis ostende, sed absqe iracundiâ.

§ 23. [a] ἄψυχα, ἢ ἄλογα, ἢ [b] πεπλανημένα, καὶ [c] τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα.

§ 23. Τοῖς μὲν ἀλόγοις ζώοις καὶ καθόλου πράγμασι καὶ ὑποκειμένοις, [d] ὡς λόγον ἔχων, λόγον μὴ ἔχουσι, χρῶ μεγαλοφρόνως καὶ ἐλευθέρως. τοῖς δὲ ἀνθρώποις, [e] ὡς λόγον ἔχουσι, χρῶ κοινωνικῶς. [f] ἐν' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλοῦ· καὶ [g] μὴ διαφέρου πρὸς τὸ πόσῳ χρόνῳ ταῦτα πράξεις· ἀριθμοῖ δὲ καὶ τρεῖς ὥρας τοιαύτας.

§ 24. [h] Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ ὀρεινόμος αὐτῷ ἀποθανόντες εἰς ταὐτὸ κατέστησαν· [i] ἤτοι γὰρ ἐλήφθησαν εἰς τὸν αὐτὸν τοῦ κόσμου σπερματικὸν λόγον· ἢ διεσκεδάσθησαν ὁμοίως εἰς τὰς ἀτόμους.

§ 25. Ἐνθυμοῦ πόσα κατὰ σεαυτὸν ἀπαραίτητον χρόνον ἐν ἐμοὶ ἅμα γίνεται σωματικῶς καὶ ψυχικῶς· καὶ ὅτως οὐ θαυμάσεις, εἰ πολὺ πλείω, μᾶλλον δὲ πάντα τὰ γινόμενα ἐν [k] τῷ ἑνί τε καὶ σύμπαντι, ὃ δὴ κόσμον ὀνομάζομεν, ἅμα συνφίστατο.

§ 26. Ἐάν τίς σε πρὸς ἅλῃ, πῶς χρὴ φέρειν τὸ Αντωνίνου ὄνομα, μὴ [l] καλλιγινόμενον πρὸ ἴσων στοιχείων; τί οὖν; ἐὰν ὀργίζωνται, μὴ ἀντοργῇ; μὴ ἐκ ἐξαιθυμῇ πρὸς [*] γραμμάτων; ὅτως δὲ καὶ ἐνταῦθα μίμησο, ὅπ [m] πᾶν κατόρθωμα ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληροῦται. τούτους δεῖ τηρεῖν, καὶ μὴ θορυβούμενον, [n] μηδὲ τοῖς συχεραίνουσιν ἀνθυχεραίνοντα, [o] περαίνειν ὁδῷ τὸ προκείμενον.

§ 27. [*] Πῶς ὠμὸν ἔζι, [p] μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἀνθρώποις ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα καὶ συμφέροντα. καὶ τοι τρόπον τινὰ ὁ συγχωρεῖς αὐτοῖς τοῦτο ποιεῖν, ὅταν ἀγανακτεῖς ὅτι ἁμαρτάνουσι. φέρονται γὰρ πάντως ὡς ὀπὶ οἰκεῖα καὶ συμφέροντα αὐτοῖς. ἀλλ' οὐκ ἔχει ὅτως. ἐκοῦν [q] διδακτέ, καὶ [r] διδοτέ· [s] μὴ ἀγανάκτει.

[a] L. 7. § 38.
[b] L. 9. § 42.
[c] L. 3. § 15.
[d] L. 4. § 13.
[l] 5. § 36.
[e] L. 5. § 16. 30.
[f] Sup. § 7. l. 9. § 40.
[g] L. 9. § 33.
[h] L. 3. § 3.
[i] L. 4. § 14. l. 7. § 32.
[k] L. 4. § 40. l. 5. § 8.
[l] L. 4. § 3.
[*] πραγμάτων Xyl.
[m] L. 3. § 1.
[n] Sup. § 20. Inf. § 21. 30. l. 5. § 31.
[o] L. 5. § 34.
[*] Πῶς [οὐκ] ὠμόν, vel Ὠμόν πως ἐ
[p] Inf. § 50. l. 7. § 58.
[q] L. 11. § 18.
[r] L. 10. § 4.
[s] L. 11. § 13.

§ 28. Θάνατος [a] ἀνάπαυλα αἰσθητικῆς [b] ὑποτυπώσεως, καὶ ὁρμητικῆς [c] νευροσπαστείας, καὶ διανοητικῆς ἀγχιβασίας, καὶ [d] τῆς πρὸς τὰ σάρκα λειτουργίας.

§ 29. Αἰσχρὸν ὅτι, ἐν τῷ βίῳ [e] τὸ σῶμά σοι μὴ ἀπαυδᾷ, ἐν τούτῳ [f] τῷ ψυχῷ προαπαυδᾷν.

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποκαισαρωθῇς, μὴ βαφῇς· γίνεται γάρ. τήρησον [*] ἑαυτὸν [g] ἁπλοῦν, ἀγαθόν, ἀκέραιον, σεμνόν, [i] ἄκομψον, τῆς δικαίας φίλον, θεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόστοργον, ἐρρωμένον πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα. [k] ἀγάπησον, ἵνα τοιοῦτος συμμείνῃς [l], ὅπου σε ἡ διδάσκαλος ποιῆσαι φιλοσοφία. [m] αἰδοῦ θεούς, [n] σῴζε ἀνθρώπους. [o] βραχὺς ὁ βίος· εἷς καρπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς, ὁσιότης ἀθεσίαι ὁμοίαι, καὶ πράξεις κοινωνικαί. [p] πάντα, ὡς Ἀντωνίνου μαθητής· τὸν ἐκείνου ζῆλον λόγου πρεπόντως ἐνεργοῦντος ἐκείνου, καὶ τὸ ἰσόθυμον πανταχοῦ, καὶ τὸ [*] εὐσέβειον τοῦ προσώπου, καὶ τὸ μειλίχιον καὶ τὸ [q] ἀκινδύνοτον, καὶ τὸ φρονεῖν τὴν κατάληψιν πᾶσι πραγμάτων φιλότιμον. καὶ [r] ὡς ἐκεῖνος οὐκ ἄν ποτε ὅλως παρῆκεν, μὴ πρότερον ἐν μάλα καταδῶν, καὶ σαφῶς νοήσας· καὶ ὡς [s] ἔφερεν ἐκεῖνος τοὺς ἀδίκως μεμφομένους, [t] μὴ ἀντιμεμφόμενος· καὶ ὡς [u] ἐκ' ἐλάττω ἔσπευδεν· καὶ ὡς [*] διαβολὰς οὐκ ἐδέχετο· καὶ ὡς ἀκριβὴς ἦν ἐξεταστὴς ἠθῶν καὶ πράξεων· καὶ [y] οὐκ ὀνειδιστής, οὐ φοβοδαίμων, οὐχ ὑποπτος [z], οὐ σοφιστής· καὶ ὡς [a] ὀλίγοις ἀρκούμενος, οἷς οἰκήσει, σρωμνῇ, ἐσθῆτι, τροφῇ, ὑπηρεσίᾳ· καὶ ὡς [b] φιλόπονος, καὶ μακρόθυμος· καὶ ὅσος [*] ἐπ' ἐν τῷ μέχρι ἑσπέρας διὰ τὸν λιτὸν δίαιταν, μηδὲν τοῦ ὑποκεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα παρὰ τὸν συνήθη ὥραν χρῆζων· καὶ [c] τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις αὐτοῦ· καὶ τὸ [d] ἀνέχεσθαι ἀντιβαινόντων παῤῥησιαστικῶς τῶν γνωμῶν αὐτοῦ, καὶ [e] χαίρειν εἴ τις δείκνυοι κρεῖττον· καὶ ὡς [f] θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας· ἵν' ὅταν ἐπιστήσῃ σοι ἡ τελευταία ὥρα, οὕτως ἐπέλθῃ.

§ 28. Mors finem imponit sensuum impressioni, & affectuum impulsui, & mentis discursui, & obeundo circa carnem ministerio.

§ 29. Turpe est in vitæ tuæ instituto, prius animam tibi deficere, quàm corpus deficiat.

§ 30. Cave nè in mores Cæsareos transeas, nè inficiaris. Solet enim hoc fieri. itaque serva te simplicem, bonum, integrum, gravem, serium, justi amantem, pium, placidum, affectu genuino præditum, in officio præstando strenuum. contende, talis ut persistas, qualem facere te philosophia volebat. Deos verere, homines tuere. brevis est vita. fructus unus hic terrestris vitæ istius, dispositio pia, actióque benefica. Tanquam Antonini discipulus, fac quecunq; facis. imitare constantem illius in rebus ritè gestis tenorem, in cunctis æqabilitatem, pietatem, vultûs serenitatem, comitatem, gloriæ inanis contemptum, in rebus indagandis studium; útque nihil omnino præterierit, priusquam sedulò considerâsset & liquidò perspexisset: útque tulerit immeritò reprehendentes, nec eos vicissim redarguerit. ut nihil enixè aut festinè moliebatur: ut delationes non admiserit. ut morum actionúmque accuratus explorator fuerit; non conviciator, non meticulosus, non suspiciosus, non sophista. ut pavcis contentus, tecto nempe, strato, veste, victu, servitio: ut laborum amans, irasci tardus, eodem loci ad vesperam usque, diætæ tenuis beneficio, manere potis; nec excernere, nisi tempore convivio, necesse habens. adhæc constantiam & æqabilitatem in amicitiis colendis. útque sententiis ipsius liberè se opponentes sustinuerit; gavisus etiam, si qis melius quicquam proferret. deniq; ut cætera superstitionem fuerit religiosus. hæc, inquam, imitare, ut probè conscio tibi, sicut illi olim, superveniat hora novissima.

§ 31.

[a] L. 9. § 21.
[b] L. 3. § 16. Sup. § 16.
[c] L. 2. § 2.
[d] L. 3. § 3.
[e] L. 1 § 17.
[f] L. 5. § 9. l. 12. § 15.
[g] L. 5. § 16.
[*] -σεν Lug.
[h] L. 7 § 31.
[i] L. 3. § 5.
[k] L. 10. § 8.
[l] L. 5. § 9.
[m] L. 5. 21. 33. l. 7. 31.
[n] L. 5. § 20. 36. l. 7. § 46.
[o] L. 2. § 4. 17.
[p] L. 1. § 16.
[*] εὐδιον Xyl.
[q] L. 1. § 16.
[r] Ibid.
[s] L. 11. § 13. 18.
[t] Sup. § 24.
[u] L. 1. § 16. l. 10. § 12.
[*] L. 1. § 5.
[y] L 1. § 16.
[z] Ibid.
[a] Ibid.
[b] Ibid.
[*] μένειν ἐν τῷ [αὐτῷ] μ. Cas.
[c] Ibid.
[d] Ibid.
[e] Sup. § 21.
[f] L. 1 § 3.
[g] L. 2. § 11. l. 5. § 29.

§ 31. Expergiſcere, téq; revoca. & ſomno excuſſo, ubi intellexeris, ſomnia mera fuiſſe, qæ te conturbabant, iſta vigilans jam denuo intuere, qo modo illa es intuitus, qæ in ſomniis vidiſti.

§ 32. Ex corpuſculo atqe anima conſto. corpuſculo indifferentia ſunt omnia. neq; enim res diſtingvere novit. menti verò indifferentia ſunt, qæcunq; non ſunt peculiaria ejuſdem opera. hæc omnia in poteſtate ſua ſita habet: & ex his etiam ea ſola ad eam pertinent, qæ circa id qod in manibus jam eſt, verſantur. futura enim & præterita illius opera, & ipſa eidem jam ſunt indifferentia.

§ 33. Nullus eſt pedi avt manui præter naturam labor, dum pes qod pedis eſt, manus, id qod manûs eſt, faciat. pari modo nec homini qâ homo eſt, labor ullus eſt præter naturam, dum id qod hominis eſt, faciat. ſi avtem præter naturam illi non eſt, nec malum eſt ei.

§ 34. Qantâ voluptate perfunduntur etiam latrones, cinædi, paricidæ, tyranni?

§ 35. Nonne vides, ut artifices mechanici, etiamſi hominibus imperitis qadantenus concedant, artis tamen ſuæ rationem nihilominus enixè adversùs illos tueantur, nec ab ea qicqam abſcedere ſuſtineant? num ferendum ergò, architectum medicúmve artis ſuæ rationem pluris facere, qàm hominem ſuæ, qæ eſt illi cum Diis ipſis communis?

§ 36. Aſia, Evropa, orbis ſunt anguli. mare qodvis orbis guttula; Athos mons, ejuſdem glebula; tempus inſtans omne, punctum ævi. parva omnia, caduca, evanida. proveniunt indidem univerſa, à mente communi illa vel directè profecta, vel per conſeqentiam neceſſariam; etiam rictus leonis, & venena, & noxium qidvis, ſicut ſpina, & lutum, qæ rerum illarum ſpecioſarum ac pulcrarum appendices ſunt. noli ergò iſta ab eo qem colis

§ 31. [a] Ἀνάπνοε καὶ ἀναγκαῖε σπασμόν. καὶ [b] ἐξυπνισθεὶς πάλιν καὶ ἐννόησον, ὅτι [c] ὄνειροί σοι ἐπώχλουν, πάλιν ἐγκυρῆσαι βλέπε ταῦτα, ὡς ὑπῆνα ἄλλαττε.

§ 32. [d] Ἐκ σωματίε ἐμοῦ καὶ ψυχῆς. τοῦ μὲν ἓν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα. ἐδὲ γὰρ δύναται διαφέρεσθαι. [e] τῇ δ' διανοίᾳ ἀδιάφορα, ὅσα μὴ ἔστιν αὐτῆς ἐνεργήματα. ὅσα δ' γε αὐτῆς ἔστιν ἐνεργήματα, [f] ταῦτα πάντα ἐπ' αὐτῇ ἔστιν. καὶ τόπον μέν τοι, ἃ περὶ μόνον τὸ σαρκῶδες πεφυκέναι· [h] τὰ γὰρ μέλλοντα καὶ παρωχημότα ἐνεργήματα αὐτῆς, καὶ αὐτὰ ἤδη ἀδιάφορα.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος τῇ χειρὶ, ἐδὲ τῷ ποδὶ ἔδε φύσιν, μὴ χεὶρ ἂν ποιῇ ὁ πῶς· τοῦ δὲ ποδὸς, καὶ ὁ χεὶρ τὰ τοῦ χειρός. ὥστε ἓν [i] ἐδὲ ἀνθρώπῳ ὡς ἀνθρώπῳ ἔδε φύσιν ἔστιν ὁ πόνος, μὴ χεῖς ἂν ποιῇ τὰ τοῦ ἀνθρώπε. [k] εἰ δ' ἔδε φύσιν αὐτῷ ὠφ ἔστι, ἐδὲ κακὸν ὐκ ἔστιν αὐτῷ.

§ 34. [l] Ἡλίκας ἡδονὰς ἥδηται λῃστὴ, λίναιδος, παιγαλοῖαι, τύραννοι.

§ 35. [m] Οὐχ' ὁρᾷς πῶς οἱ βάναυσοι τεχνῖται ἁρμόζονται μὲν ἄχρι τινὸς πρὸς τοὺ ἰδιώτας, ἐδὲν ἧττον μέντοι ἐντέχνῃ τοῦ λόγε τὸ τέχνης, καὶ τούτε ἀποζῆναι ὐκ ἐθέλουσιν; ἆ δεινὸν, εἰ ὁ ἀρχιτέκτων, καὶ ὁ ἰατρὸς μᾶλλον αἰδέσονται τὸ ἰδίας τέχνης λόγον, ἢ [n] ὁ ἄνθρωπος τὸ ἑαυτοῦ, ὃς αὐτῷ κοινός ἔστι πρὸς τοὺς θεούς.

§ 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, [o] χωρία τοῦ κόσμε· πᾶν πέλαγος, σταγὼν τοῦ κόσμε· Ἄθως [p] βωλάριον τοῦ κόσμε· πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνε, [q] στιγμὴ τοῦ αἰῶνος. [r] πάντα μικρὰ, εὐτρεπῆ, [s] εὐαφανίζόμενα· [t] πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται, [u] ἀπ' ἐκείνε τοῦ κοινοῦ ἡγεμονικοῦ ὁρμήσαντα *, ἢ κατ' ἀκολούθησιν. καὶ [x] τὸ χάσμα ἓν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ δηλητήριον, καὶ πᾶσα κακυρία, ὡς γ' ἄκανθα, ὡς βόρβορος, ἐπείνων [z] ἐπιφύσματα τῶν σεμνῶν καὶ καλῶν. μὴ ἓν αὐτὰ ἀλλότρια τούτε, ἃ σέ-

[a] L. 7. § 2.
[b] L. 4. § 46.
[c] L. 2. § 17.
[d] L. 2. § 2. l. 5. § 13.
[e] L. 5. § 20. l. 7. § 58.
[f] L. 5. § 14.
[g] L. 3. § 12. l. 7. § 54.
[h] L. 12. § 1.
[i] L. 5. § 1.
[k] L. 2. § 17. Sup. § 1.
[l] L. 2. § 11. l. 5. § 10. l. 9. § 1.
[m] L. 4. § 31. l. 5. § 1. 32.
[n] L. 11. § 5.
[o] L. 4. § 3. l. 8. § 21.
[p] L. 12. § 32.
[q] L. 2. § 14. l. 3. § 16.
[r] L. 4. § 48.
[s] L. 2. § 12.
[t] L. 2. § 3.
[u] L. 7. § 75. l. 9. § 28. 39.
* τος f.
[x] L. 3. § 2.
[y] L. 8. § 50.
[z] L. 3. § 2.

βεις, φαντάζῃ· ἀλλὰ [a] τῷ πάντων πηγῷ διαλογίζου.

§ 37. [b] Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἐξεφάνη, ὅσα τε ἐξ αἰδίου ἐγένετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται. [c] πάντα γὰρ ὁμογενῆ, καὶ ὁμοειδῆ.

§ 38. Πολλάκις ἐνθυμοῦ [d] τὴν ὅλην σωδεσιν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ σχέσιν πρὸς ἄλληλα. πρόσων γάρ πνα πάντα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται, καὶ πάντα κατὰ τοῦτο φίλα ἀλλήλοις ἔστί. καὶ γὰρ ἄλλο ἐξῆς ἔστι τοῦτο, διὰ τὴν τοπικὴν * κίνησιν καὶ σύμπνοιαν, καὶ [e] τὴν ἕνωσιν τῆς οὐσίας.

§ 39. [f] Οἷς συγκεκλήρωται πράγμασι, ⁸ τούτοις σωάρμοζε σαυτόν· καὶ [h] οἷς συνείληχας ἀνθρώποις, [i] τούτοις φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς.

§ 40. [k] Ὄργανον, ἐργαλεῖον, Σκεῦος πᾶν, εἰ [l] πρὸς ὃ κατεσκεύασε ποιεῖ, ἓν ἔχει. καὶ τοι ἐκεῖ ὁ κατασκευάσας ἀπεδρᾶν· ὅπου δὲ [m] ὑπὸ φύσεως συνεχομένων, ἔνδον ἔστι, καὶ παραμένει ἡ κατασκευάσασα δύναμις· καὶ δὴ καὶ μᾶλλον [n] αἰδεῖσθαι αὐτὴν δεῖ καὶ νομίζειν, ὃ ἐὰν κρῖνῃ τὸ βέλτιστον ταύτης ἔχειν καὶ διεξαγαγεῖν, ἔχει σοι πάντα κρῖνον· ἔχει δ' ἔτως καὶ τῷ πατρὶ κρῖνον τὰ ἑαυτῆς.

§ 41. [p] Ὅ, τι ἂν δὲ ἀπερισπάστως ἐπιτήσῃς αὐτῷ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἀνάγκη κρῖναι τῷ πεῖσαντι τοῦ τοιούτου κακοῦ, ἢ τῷ ἀποτυχεῖν τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ μεμφεσθαί σε θεοῖς, καὶ ἀνθρώποις δὲ μισῆσαι τοὺς αἰτίους ὄντας, ἢ [q] ὑποπτευομένους ἔσεσθαι, τῆς ἐπιτεύξεως, ἢ τῆς ἀποτροπῆς· καὶ ἀδικοῦμεν δὲ πολλὰ, διὰ τὴν πρὸς ταῦτα διαφοράν· ἐὰν δὲ [r] μόνα τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κατὰ * κινῶμεν, ἐλευθέρα αἰτία καταλείπεται, [s] ὅτε θεῷ ἐγκαλέσαι, ὅτε πρὸς ἄνθρωπον ζῆναι τὸν ἀπλεμῆ.

§ 42. [t] Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν, οἱ μὲν εἰδότες

aliena opinari: sed rerum universarum originem tecum perpende.

§ 37. Qi præsentia vidit, cuncta vidit, tum qæ ab æterno fuere, tum qæ in æternum futura sunt. cuncta enim & cognata sunt & uniformia.

§ 38. Perpende tecum jugiter rerum omnium, qæ in mundo sunt, connexionem mutuam, qámqe ad se invicem affectionem habeant. sunt enim omnia qodammodo sibi invicem implexa, atq; eâ ratione sibi invicem amica. alterum enim alterius consequens est, & per connexionem localem, & per conspirationem mutuam, & per materiæ continuitatem.

§ 39. Qibus destinatus es rebus, eis te accommoda; & qibuscum vivere sortitus es, homines eos, idqe veraciter fac diligas.

§ 40. Organum, instrumentum, vas qodlibet, si id ad qod conditum est facit, bene se habet. ibi tamen opifex, qi condiderat, jam abiit. at in eis, qæ à natura continentur, intus est, ibiq; residet, qæ ea condiderat, vis. proinde magis illam vereri oportet; existimandúmqe tibi, si secundùm illius voluntatem te habueris degeríſq;, omnia tibi ex animi sententia se habere. sic avtem & universo ex animi sententia sui habent se sua.

§ 41. Siqid eorum, qæ extra arbitrium tuum sunt, bonum malúmve esse præsumpseris, necesse erit, ut ubi istiusmodi vel in malum incideris, vel bono excideris, Deos incuses, oderis homines, qi horum alterutrius tibi vel avtores fuerint, vel etiam fore suspicaris. qin & multa iniqè agimus, dum ad ista contendimus. at si ea sola, qæ arbitrii sunt nostri, bona maláqe censuerimus, nulla jam supererit ampliùs cavssa, avt Deum incusandi, avt inimicitias adversùs hominem qenqam gerendi.

§ 42. Ad unum eundémqe effectum operâ conferunt universi suam, alii scientes

ac

[a] L. 3 § 11. l. 4. § 33. l. 8. § 23.
[b] L. 2 § 4. l. 11. § 1.
[c] Inf. § 46. l. 9. § 35.
[d] L. 4. § 40. 45. l. 7. § 9.
* κίν. Xyl. σύνεσιν f. l. 4. § 34.
[e] L. 4. § 40.
[f] L. 4. § 23. 25. l. 5. § 8. l. 8. § 23.
[g] L. 3. § 16. l. 4. § 34.
[h] L. 10. § 36.
[i] L. 7. § 22. 31.
[k] L. 9. § 42. l. 10. § 38.
[l] Sup. 16. l. 5. § 16.
[m] L. 3. § 3. 4, 5, 6. 16.
[n] L. 2. § 6. Sup. § 15.
[o] L. 9. § 1. 16.
[p] Sup. § 16. l. 9. § 1. l. 12. § 31.
[q] L. 4. § 37.
[r] L. 3 § 6, 7.
* κρινῶμεν.
[s] L. 10. § 1.
[t] L. 4. § 40.

ac intelligentes, alii effectionis inſcii. qo modo dormientes qoq; Heraclitus, opinor, operarios eſſe dixit, & ad ea qæ in mundo aguntur, operas conferre. alius verò alio modo operam confert. ex abundanti verò & is qi qiritatur, & qi in adverſum nititur, & qi ea qæ fiunt, tollere conatur. nam & ſic affectis mundus opus habebat. proinde cogita tandem, qorum in numerum te referas. ſiqidem rector ille univerſi omnino te probè utetur, téqe in operariorum operáſq; mutuas conferentium partem recipiet. tu verò cave pars ejuſmodi ſis, qualis in fabula vilis & ridiculus verſus ille, cujus meminit Chryſippus.

§ 43. Nunqid Sol pluviæ munus ambit, avt telluris Æſculapius? qid ſidera ipſa, nonne diverſa qamvis ſint, ad unum tamen idémq; efficiendum operas mutuas conferunt?

§ 44. Siqid de me eiſq; qæ mihi ſunt obventura Dii conſuluerint, omnino bene conſuluerunt. etenim conſilii expertem Deum nec cogitare facile fuerit. ut avtem malè mihi facerent, ecqid eos impelleret? ecqid enim vel illis ipſis, vel univerſo, cujus præcipuè curam gerunt, indè accederet? qod ſi de me ſpeciatim nihil conſuluerint, at de rebus univerſi ſaltem omnino conſuluerunt; qib⁹ & mea cum conſecutione neceſſaria cohæreāt, amplecti hæc debeo eiſq; acqieſcere. ſin de nulla prorſus re conſilia ineunt, qod tamen impium eſt credere, qorſum tunc immolemus, ſupplicemus, juremus, alia faciamus, qæ facimus ſinguli, tanqam ſi Deos præſentes & converſantes nobiſcum habeamus: at ſi de nulla re, inqam, noſtra conſilia ineunt; qidni egomet mihi conſulam? mihi avtem deliberatio competit, de eo qod conducat mihi. conducit verò unicuiqe, qod eſt conſtitutioni & naturæ ipſius conſentaneum. porrò natura mea rationalis & civilis eſt: civitas & patria, qâ Antoninus, Roma; qâ homo, mundus. hiſce civitatibus qæ utilia, & mihi ſunt bonæ

καὶ παρακολουθητικῶς, οἱ δ' ἀνεπισάτως *. ὥσπερ καὶ τοὺ καθεύδοντας, δίμαι, ὁ Ἡράκλειτος ἐργάτας εἶ) λέγει, καὶ συνεργοὺς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. ἄλλος δ', ὃς καὶ ἄλλο συνεργεῖ· [a] ὧν περιττοίας δὲ [b] καὶ ὁ μεμφόμενος, καὶ ὁ ἀντικαίνειν ἐπιχειρῶν, καὶ ἀναιρεῖν τὰ γινόμενα. καὶ γὰρ [c] τοῦ τοιούτου ἔχρηζεν ὁ κόσμος. λοιπὸν σὺ σύνες εἰς τίνας ἑαυτὸν καταλογεῖς· ἐκεῖνος μὲν γὰρ πάντως σοι καλῶς χρήσεται· [d] ὁ τὰ ὅλα διοικῶν, καὶ παραδέξεταί σε εἰς μέρος τι [e] τῶν συνεργῶν καὶ συνεργητικῶν. ἀλλὰ σὺ μὴ ταῦτο μέρος γίνῃ, δίκην ὁ ἐντελὴς καὶ γνήσιος στίχος ἐν τῷ δράματι, ἢ χρύσινος μόμφος.

§ 43. [f] Μὴν ὁ ἥλιος τὰ τοῦ ὑετοῦ ἔργα ποιεῖ; μὴν ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ τῆς καρποφόρου; τί δὲ τοὺς ἀστέρας ἕκαστον, ἑνὶ δὲ διαφόρους μέν, συνεργοὺς δὲ πρὸς τ' αὐτό;

§ 44. [h] Εἰ μὲν δὲν ἐβουλεύσατο περὶ ἐμοῦ καὶ τοῖς ἐμοὶ συμβῆναι ὀφειλόντων ὅτι θεοὶ, πάντως ἐβουλεύσαντο· [i] ἄβουλον γὰρ θεὸν εὐκόπως ῥᾴδιον· [k] κακοποιῆσαι δέ με διὰ τίνα αἰτίαν ἔμελλον ὁρμᾶν; τί γὰρ αὐτοῖς, ἢ τῷ κοινῷ, μάλιστα προνοεῖσθαι, ὃν τούτου φροντίζοιεν; εἰ δὲ μὴ ἐβουλεύσαντο κατ' ἰδίαν περὶ ἐμοῦ, περὶ γε τοῦ κοινῶς πάντως ἐβουλεύσαντο, ὅτις [l] κατ' ἀκολούθησιν καὶ ταῦτα συμβαίνοντα, [m] ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν ὀφείλω. εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς βουλεύοιτο; πιστεύειν μὲν οὐκ ὅσιον, ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα, μηδὲ ὀμνύωμεν, μηδὲ τἆλλα πράττωμεν, ἅπερ ἕκαστα ὡς πρὸς παρόντας καὶ συμβιοῦντας τοὺς θεοὺς πράττομεν. εἰ δὲ ἄρα περὶ μηδενὸς [n] καθ' ἡμᾶς βουλεύοιτο, ἐμοὶ μὲν ἔξεστι περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι· ἐμοὶ δὲ ἔστι συμφέρον περὶ [o] συμφόρου. συμφέρει δὲ ἑκάστῳ, τὸ κατὰ [p] ἰδίαν τοῦ κατασκευὴν καὶ φύσιν. ἡ δὲ μὲν φύσις λογικὴ καὶ πολιτικὴ· [q] πόλις καὶ [r] πατρὶς, ὡς μὲν Ἀντωνίνῳ, μοι [r] ἡ Ῥώμη, ὡς δὲ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. [s] τὰ δὲ πόλεσιν ἓν ταύταις ὠφέλιμα, μόνα ἔστι μοι ἀγαθά.

§ 45.

* -νήτως *f.*

[a] *L.* 7. § 56.
[b] *L.* 8. § 35. *l.* 10. § 28.
[c] *L.* 9. § 42.
[d] Sup. § 1. 5.
[e] Sup. § 14. *l.* 7. § 19.
[f] *L.* 4. § 27.
[g] *L.* 9. § 9.
[h] *L.* 3. § 4. *l.* 7. § 41. *l.* 9. § 28.
[i] *L.* 2. § 11.
[k] Sup. § 1.
[l] *L.* 5. § 8.
[m] *L.* 3. § 16.
[n] *L.* 9. § 28.
[o] Sup. § 16. 40.
[p] *L.* 2. § 16. *l.* 3. § 11.
[q] *L.* 12. § 1.
[r] *L.* 2. § 5.
[s] *L.* 4. § 23. *l.* 5. § 22.

[a] L. 5. § 8.

§ 45. [a] Ὅσα ἐκείνῳ συμβαίνει, ταῦτα τῷ ὅλῳ συμφέρει· ἤρκει τοῦτο· ἀλλ' ἔτι ἐκεῖνο, οἷς ὑπὸπτα ὅλως παρφυλάξας, ὅσα ἀνθρώπῳ * ἢ ἑτέρῳς ἀνθρώποις. [b] χρειότερον ἢ νῷ τὸ συμφέρον ὅλῃ τῶν μέσων λαμβανέσθω.

[*] L. f.

[b] L. 2. § 9.

§ 46. * Ὅπερ φορτίζεσθαί σοι τὰ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χωρίοις, ὡς [c] ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὁρώμενα, καὶ τὸ ὁμοειδὲς, φορτικὸν πάν διὰ ποιεῖ· οὕτω καὶ ὅλη τῇ βίᾳ πάσχειν. [d] πάντα γὰρ ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν. μέχρι τίνος οὖν;

(*) Ὥσπερ Lug. Ὅπερ Xyl.

[c] L. 2. § 14. Sup. 37.

[d] L. 7. § 1. l. 9. § 28.

§ 47. Ἔννοει συνεχῶς [e] παντοίους ἀνθρώπους, καὶ παντοίων μὲν ἐπιτηδευμάτων, παιδοκτονῶν δὲ ἰδιωτῶν, τεθνεώτας. ὧδε κατάνευσε τοῦτο μέχρι Φιλισίωνος, καὶ Φοίβε, καὶ Ὀργανίωνος. μέτιθι νῦν ἐπὶ τὰ ἄλλα φῦλα. ἐκεῖ δὲ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅπου τοσοῦτοι μὲν δεινοὶ ῥήτορες, τοσοῦτοι δὲ [f] σεμνοὶ φιλόσοφοι, Ἡράκλειτος, Πυθαγόρας, Σωκράτης· τοσοῦτοι δὲ ἥρωες παρόντες· τοσοῦτοι δὲ ὕστερον στρατηγοὶ, τύραννοι· ἐπὶ τούτοις δὲ Εὔδοξος, Ἵππαρχος, Ἀρχιμήδης, ἄλλαι φύσεις ὀξεῖαι, μεγαλόφρονες, φιλόπονοι, παντοῖοι, [g] αὐθάδεις, αὐτὰς τὰς ἐπιπήξεις καὶ ἐφημέρους τῶν ἀνθρώπων ζωῆς χλεύασαι, οἷς Μένιππος καὶ ὅσοι τοιοῦτοι. ὧδε πάντων τούτων ἐννόει, ὅτι [h] πάλαι κεῖνται. τί οὖν τοῦτο [i] δεινὸν αὐτοῖς; τί καὶ τοῖς [k] μηδ' ὀνομαζομένοις ὅλως; [l] ἓν ἅμα τοῦτο πολλοῦ ἄξιον, τὸ [m] μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης [n] ἐυμενῆ τοῖς ψεύσταις καὶ ἀδίκοις διαζῆν.

[e] L. 3. § 3. l. 4. § 48.

[f] L. 7. § 19.

[g] L. 10. § 9.

[h] Inf. § 56.

[i] L. 7. § 23.

[k] L. 4. § 33.

[l] L. 2. § 17. l. 4. § 33.

[m] L. 3. § 16.

[n] L. 3. § 11. l. 9. § 11. l. 11. § 9. 18.

§ 48. Ὅταν ἐυφραίνῃ σαυτὸν διάλυσις, [o] ἐνθυμοῦ τὰ προτερήματα τῶν συμζώντων. οἷον, τοῦ μὲν, τὸ φρόνιμον· τοῦ δὲ τὸ [p] ἀνδρεῖον· τοῦ δὲ τὸ [q] ἐυμυθόδοτον· ἄλλου δὲ ἄλλο τι. ἡδὺ γὰρ ὅταν ἐυφραίνῃ, ὡς τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀρετῶν ἐμφαινόμενα τοῖς ἤθεσι τῶν συζώντων, καὶ ἀθρόα ὡς δύον τε συμπίπτοντα. διὸ καὶ [r] προχειρα αὐτὰ ἐκτέον.

[o] L. 5. § 31.

[p] L. 1. § 2.

[q] L. 1. § 3. 14.

[r] L. 3. § 13.

§ 45. Quicunq; unicuiq; contingunt, universo conducunt. hoc sufficere poterat. sed & illud adjiciatur, quod in universum observatione habitâ deprehendes, qicqid alicui conducit, etiam aliis conducere. conducibilis verò vocabulum in sensu communi nunc sumatur, cùm de rebus mediis adhibetur.

§ 46. Quemadmodum afficere te solent ea quæ in theatro locisq; ejusmodi repræsentantur, ut eadem semper uniformiter exhibita, spectandi satietatem pariant: eodem modo & in vita tota sis affectus. universa enim sunt sursum deorsum eadem, & ex eisdem. quousq; igitur?

§ 47. Istud jugiter cogita, omnis generis, omniumq; tam studiorum, quàm & nationum, homines, mortem obiisse. descende hoc modo usq; ad Philistionem, Phœbum, Origanionem. tum ad alias classes te transfer. eò nimirum nos concedere oportet, qò tot oratores diserti, tot philosophi verendi, Heraclitus, Pythagoras, Socrates; tot heroes prisci; tot hos secuti imperatores, tyranni: Evdoxus insuper, Hipparchus, Archimedes; alia acuta, sublimia, industria, versuta, arrogantia ingenia: ipsi vitæ hujusce caducæ & in dieculam durantis subsannatores, qualis Menippus, illiusque similes. hos omnes jam olim occubuisse memineris. at ecqid indè illis mali? ecqid & illis, quorum nè nomina quidem supersunt? unicum ergò istic est, quod sit plurimi faciendum, ut veritatem justitiamq; colens ipse, cum mendacibus injustisq; benevolè degas.

§ 48. Oblectare te siquando libuerit, virtutes eorum, qi tecum vivunt, cogita, hujus industriam, illius modestiam, alterius liberalitatem, alterius aliam aliquam. nihil enim animum oblectat magis, quàm virtutum imagines in moribus eorum qi unà degunt nobiscum exerentes se, & quàm fieri potest confertissimè, mentis oculis se ingerentes in promptu itaq; esto tibi istiusmodi.

§ 49.

§ 49. Nunqid qòd tòt pondo, non avtem trecentorum ſis, ægrè fers? nec itaqe, qòd tot annos, non avtem plures, victurus ſis, ægrè feras. Sicut enim ſtaturæ, ſic & temporis, qantum aſſignatum eſt tibi, tanto contentus ſis oportet.

§ 50. Aliis qæ juſta ſunt, perſvadere annitamur. Sed invitis etiam facito, qod juſtitiæ ratio exegerit. qòd ſiqis vi adhibitâ obſtiterit tibi, tu ad æqanimitatem & tranquillitatem te transfer, eóq; qod obſtat ad virtutis alterius exercitium fac utare. memineris etiam, qòd cum exceptione opus aggrediebare, nec id appetebas, qod fieri non poteſt. qid ergò? conatum iſtiuſmodi. hunc avtem aſſeqeris, etiamſi ea qæ conatus fuerãs, non fiant.

§ 51. In actione aliena ambitioſus bonum ſuum ſitum opinatur: in paſſione ſua voluptuarius: in actione ſua vir prudens.

§ 52. Licèt de re hac vel illa nihil opinari, atque ità animi perturbationem omnem effugere. neqe enim habent in ſe res ipſæ vim ullam judicia noſtra eliciendi.

§ 53 Aſſveſce eis qæ ab alio dicuntur animum ſeduló adhibere, & qantum poteris dicentis animo penitus intereſſe.

§ 54. Qod examini non conducit, nec api conducit.

§ 55. Si gubernatori nautæ, medico ægroti maledicerent, ecqem alium avſcultarent? avt qo modo exeqerentur illi, qod navigantibus ſalutem pareret, ægrotantibus ſanitatem?

§ 56. Qàm multi eorum, qibuſcum in mundum intraveram, ex eodem jam exceſſerunt?

§ 57. Avrigine affectis mel amarum videtur; à cane rabido morſis, aqa formidabilis: contrà pueris pila pulcrum qid. qare igitur cuiqam ſuccenſes? an minùs

§ 49 Μὴ δυσχεραίνεις, ὅτι * τοσῶν δὲ πίνων λιτρῶν εἶ, καὶ ὐ πεντακοσίων; ὕτω δὴ καὶ ὅτι μέχρι * τοσοῦδε ἢ ἐπὶ τοσόνδε βιωτέον σοι, καὶ ὐ μέχρι πλείονος. [a] ὡσπερ γὰρ τῆς ὑσίας, ὅτον ἀφωρισταί σοι χρόνος, ὕτως καὶ [b] ὁπῆ τοῦ χρόνου. * τοσῶνδε πινῶν * τοσοῦνδε [a] L. 8. § 7. [b] L. 2. § 4.

§ 50. [c] Πειρᾶμαι πείθειν αὐτούς. [d] πρὸς ἢ καὶ ἀκόντων, ὅταν τῆς δικαιοσύνης ὁ λόγος ὕτως ἄγῃ. ἐὰν μέν τοι βίᾳ τις προσχρώμενος ἐνίσταται, [e] μετάβασις ἔσται τοῦ εὐαρέστου καὶ ἄλυπον, καὶ συγχωρῶ εἰς ἄλλο ἀρετῶν τὴν κωλύσει· καὶ μέμνησο ὅτι [f] μετ' ὑποχωρήσεως ὁρμᾶς, * ὅτι καὶ [g] τοῦ δύνασθαι ἐκ * ὀρέγει. τίνος ἦν; τῆς * τοιᾶς δὲ τινος ὁρμῆς. τοῦτο ἢ συγχάνεις, * ἐφ' ὃ ἐς προήχθημεν *, ταῦτα * γίνεται. [c] L. 3. § 11. [d] L. 11. § 9. [e] L. 4. § 1. l. 7. § 58. [f] L. 5. § 20. * καὶ ὅτι [g] L. 5. § 17. * ὀρέγει * τοιᾶσδε τινὸς * [εἰ] ἐφ' Xyl. [κἂν] ἐφ' f. * -θης f. * [μὴ] γ. vel -τ' [ἔ] γ.

§ 51. [h] Ὁ μὲν φιλόδοξος ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν ἴδιον ἀγαθὸν ὑπολαμβάνει· ὁ ἢ φιλήδονος, [i] ἰδίαν πῆσιν ὁ ἢ νῦν ἔχων, ἰδίαν ποιῆξιν. [h] L. 2. § 7. [i] L. 3. § 6. l. 10.

§ 52. [k] Ἔξεστι σοὶ τοῦτο μηδὲν ὑπολαμβάνειν, καὶ μὴ ὀχλεῖσθαι τῇ ψυχῇ· [m] αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα ἐν ἔχει φύσιν ποιητικὴν τῶν ἡμετέρων κριτέων. § 33. [k] L. 5. § 15. 34, 35. l. 9. § 16. [l] L. 5. § 2. l. 7. § 2. 14. [m] L. 5. § 19.

§ 53. [n] Ἔθιτον σεαυτὸν πρὸς * τὸ ὑφ' ἑτέρε λεγομένῳ * γίνεσθ [o] ἀπαρενθυμήτως, καὶ ὡς δίον τε ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ λέγοντος γίνε. [n] L. 7. § 4. 30. * πρὸ vel -ὁμένου [o] L. 10. § 8.

§ 54. [p] Τὸ πρὸ σμήνει μὴ συμφέρον, οὐδὲ τῇ μελίσσῃ συμφέρει. [p] L. 5. § 22.

§ 55. Εἰ κυβερνῶν) * οἱ ναῦ), ἢ ἰατρεύον) * οἱ νόμιοντες κακῶς ἔλεγον, ἄλλῳ τίνι ἂν προσεῖχον; ἢ πῶς αὐτὸς ἐνεργοίη, τὸ τοῖς ἐμπλέουσι σωτήριον, ἢ τὸ τοῖς θεραπευομένοις ὑγιεινόν; *-νῶντα Cant. * ονῖα Cant.

§ 56. [q] Πόσοι μεθ' ὧν εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, ἤδη ἀπελελύθασιν; [q] L. 4. § 3. Inſ. § 59.

§ 57. Ἰλιγγιῶσι τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται· καὶ λυσσῶντι τὸ ὕδωρ φοβερόν· καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον κηλόν. [r] τί ἂν ὀργίζομαι; ἢ δοκεῖ σοι [r] Sup. 26, 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.

ἰᾷσθαι τὸ διεφθαρμένον, ἢ τὸ χολικὸν τῷ ἰκτεριῶντι, ἢ ὀ ἴδις τῷ λυσσητικῷ;

[a] L. 2. § 9.
[b] L. 5. § 8.

§ 58. [a] Κατὰ τὸν λόγον τῆς σῆς φύσεως, βίον σε ἐδεὶς κωλύσει· [b] οὐδὲ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως, ἐδέν σοι συμβήσεται.

[c] L. 4. § 3. l. 7. § 62. l. 9. § 27.
[d] L. 10. § 19.
[e] L. 2. § 12. l. 3. § 10.
[f] Sup. § 56.

§ 59. [c] Οἷοι εἰσὶν, οἷς δίλεται ἀρέσκειν, καὶ [d] δι' ἅπερ ἀναγκαῖον ποιεῖν, καὶ [e] τὰ ἐπιτήδεια τοῖς τοιούτοις· ὡς [f] τάχιστα ἐπιλήσει πάντα· καὶ [g] ὑπὲρ πάντων ἤδη.

posse putas mentis errorem, quàm apud arquatum bilem, apud lymphaticum virus?

§ 58. Quo minùs secundùm naturæ tuæ rationem vivas, nemo te coegerit. præter rationem verò naturæ communis nihil tibi contigerit.

§ 59. Perpende tecum, quales sint quibus placere cupis, & quarum rerum potiendi cavisâ id velis, quibúsque officiis ista demereari. item quàm citò ævum omnia condet, quódque etiam res jam condiderit.

BIBΛΙΟΝ ζ'

LIBER VII.

[a] Inf. § 58.

Τί ἐστι κακία; τοῦτ' ἔστιν, [a] ὃ πολλάκις εἶδες· καὶ ἐπὶ παντὸς ᾧ τὰ συμβαίνοντα παρέχειν ἔχει, ὅτι τοῦτό ἐστιν ὃ πολλάκις εἶδες. [b] ὅλως ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ εὑρήσεις, [c] ὧν μεσταὶ αἱ ἱστορίαι αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ καθ' ἡμᾶς· ὧν νῦν μεσταὶ αἱ πόλεις, καὶ οἰκίαι· [d] ἐδὲν καινόν· [e] πάντα [*] καὶ συνήθη [f] ὀλιγοχρόνια.

[b] L. 2. § 14. l. 6. § 17. 46.
[c] L. 8. § 15. l. 12. § 26.
[d] L. 8 § 6.
[e] L. 6. § 37.
[*] συνήθη καὶ.
[f] L. 5. § 12. Inf. § 23. l. 12. § 24.

§ 2. Τὰ δόγματα πῶς ἄλλως δύναται νεκρωθῆναι, ἐὰν μὴ αἱ κατάλληλαι αὐτοῖς φαντασίαι σβεσθῶσιν; [*] ὡς δυνατὸν ἀναζωπυρεῖν ἐπί σοί ἐστι· [h] δύναμαι, φησὶ τοῦτο ὃ δεῖ ὑπολαμβάνειν. εἰ δύναμαι, τί παρέσπασαι; [i] τὰ ἔξω τῆς ἐμῆς διανοίας ἐδὲν ὅλως πρὸς τὴν ἐμὴν διάνοιαν· τοῦτο πάθε, καὶ [k] ὀρθὸς εἶ. [l] ἀναβιῶναί σοι ἔξεστιν· [m] ἴδε πάλιν τὰ πράγματα, ὡς ἤρας [n] ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ἀναβιῶναι.

[*] ὡς f.
[h] L. 6. § 52.
[i] L. 5. § 19.
[k] L. 3. § 5. Inf. § 12.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 6. § 31.
[n] L. 11. § 19.

§ 3. [o] Πομπῆς κενοσπουδίαν, ὀδὴ σκήνης δράματα, ποίμνια, ἀγέλαι, [p] διαδοξαποσμοὶ, [q] κυνιδίοις ὀστάριον ἐῤῥιμμένον, ψωμίον εἰς τὰς τῶν ἰχθύων ἀξαμβάς [*], μυρμήκων ταλαιπωρίαι, καὶ ἀχθοφορίαι, [r] μυϊδίων ἐπτοημένων διαδρομαὶ, [s] σκιλλάεια νευροσπασήματα. χρὴ δὴ ἐν τούτοις [t] εὐμενῶς μὲ καὶ μὴ φρυαπόθυμον εἶναι. παρακολουθεῖν

[o] Inf. § 48. l. 9. § 24.
[p] L. 4. § 3.
[q] L. 5. § 33.
[*] ἐσθιόντας.
[r] L. 11. § 12.
[s] L. 2 § 2.
[t] L. 4. § 25. l. 8. § 5. 43.

§ 2. Dogmata in te aboleri quo modo poterunt, nisi cogitationes bis congruæ extingvantur? quas resuscitare tibi, quoties libuerit, licet. possum de re ista, quod oportet, opinari. Si possum, quid perturbatur mihi animus? nihil circam ad mentem faciunt, quæ extra mentem sunt sita. hoc modo sis affectus, & rectus consistis. reviviscere tibi licet. res ipsas intuere prout priùs vidisti. hoc est enim reviviscere.

§ 3. Pompæ studium inane, fabulæ scenicæ, greges, armenta, velitationes, catulis projectum osticulum, offula in piscinam immissa, formicarum ærumnæ & bajulationes, musculorum perteritorum discursus, sigillaria verticillis cita. hoc genus sunt externa cuncta. in his igitur benevolum placidúmque consistere par est, non avtem insolescere: intelligere

ligere nihilominus, tanti qemqe esse, qanti illud est in qo studium posuerit.

§ 4. In sermone, eis qæ dicuntur; in conatu omni, eis qæ fiunt animum advertere oportet: & in altero qidem, qid designetur; in altero verò, qorsum referatur, considerandum.

§ 5. Sufficítne ad istud mens mea, necne? si sufficit, eâ tanqam instrumento ab universi natura mihi dato ad hoc efficiendum utor, si non sufficit, avt opus illi concedo, qi me meliùs id efficere potest, nisi aliter ad officium meum pertinuerit; vel qod possum facio, eo adscito qi mentis meæ operâ usus id possit, qod ad societatem humanam est hoc ipso tempore tempestivum ac utile. qicqid enim, vel per me, vel cum alio fecero, ad id duntaxat tendere fas est, qod est societati utile & congruum.

§ 6. Qàm multi qi celebres admodum olim extitêre, oblivioni nunc sunt traditi? qàm multi etiam eorum, qi istos celebraverant, jam olim penitus aboliti sunt?

§ 7. Avxilii nè te pudeat. hoc est enim tibi propositum, ut qod est muneris tui facias, qomodo militi in dimicatione murali. qid ergò, si ad propugnaculum ascendere solus, qia clavdus es, neqeas, ab altero verò adjutus possis?

§ 8. De futuris solicitus nè sis. accedes enim ad ea, si ità necesse fuerit, ratione instructus eâdem, qâ nunc ad præsentia uteris.

§ 9. Omnia sunt sibi invicem implexa, & vinculo qodam sacro sibi invicem sic devincta, ut nihil alterum ab altero sit alienum. coordinantur enim simul, eundémq; mundum cohonestant. etenim & mundus unus, & Deus unus est in omnibus, & materia una, & lex una; ratio nempe animantium intelligentium omnium communis; & veritas una: siqidem

μέν τοι, ὅτι [a] τοσοῦτος ἄξιος ἔκαστός ἐστι, ὅσου ἄξιά ἐστι ταῦτα περὶ ἃ ἐσπούδακεν. [a] L. 5. § 16.

§ 4. [b] Δεῖ χρὴ λέξιν παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις, καὶ καθ' ἑκάστην ὁρμὴν γνωμένοις. καὶ * ὅπῃ μὲν τῷ ἑτέρῳ, ἐνθὲς ὁρᾶν, [c] ὅπῃ τινὰ σκοπὸν ἡ ἀναφορά. ὅπῃ δὲ τὸ ἕτερον, φυλάσσειν, τί τὸ σημαινόμενον. [b] Inf. § 30. l. 6. § 53. * Vide Not. [c] L. 2. § 16.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ ἡ διάνοιά μου πρὸς τοῦτο, ἢ ἐν μὲν ἐξαρκεῖ, χρῶμαι αὐτῇ πρὸς τὸ ἔργον, ὡς ὀργάνῳ παρὰ τῆς τῶν ὅλων φύσεως δοθέντι. εἰ δὲ μὴ ἐξαρκεῖ, ἢ τοι φυλαχτέον τοῦ ἔργου τῷ δυναμένῳ κρείττονι ἐπιτελεῖσθαι, ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ καθήκῃ· ἢ πρόσεισι ὡς δύναμαι; [d] προσπαραλαβὼν τὸν δυνάμενον χρῆσθαι σὺν ἐμοὶ ἡγεμονικῶς ποιοῦσι [e] τὸ εἰς τὸ κοινωνίαν νῦν καίριον καὶ χρήσιμον. [f] ὅ,τι γὰρ ἂν δι' ἐμαυτοῦ, ἢ σοὶ ἄλλῳ ποιῶ, ὧδε μόνον χρὴ σωτείνειν, [g] εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον καὶ εὐάρμοστον. [d] Inf. § 7. [e] Inf. 54, 55. [f] L. 8. § 21. 9. § 23. [g] L. 4. § 12.

§ 6. [h] Ὅσοι μὲν πολυύμνητοι γεγόνασιν, ἤδη λήθῃ παραδίδονται; ὅσοι δὲ τούτους ὑμήσαντες, πάλαι ἐκποδών; [h] L. 3. § 38. 10.

§ 7. [i] Μὴ αἰσχύνου βοηθούμενος· πρόκειται γάρ σοι ἐπιτρεπῶν [k] τὸ ἐπιβάλλον, ὡς στρατιώτῃ ἐν τειχομαχίᾳ· τί οὖν ἐστὶν σὺ μὲν καθαίνων ἐπὶ τοῦ ἔπαλξιν ἀναβῆναι μόνος μὴ δύνῃ, σοὶ ἄλλῳ δὲ δυνατὸν ἢ τοῦτο; [i] Sup. § 5. l. 10. § 12. [k] L. 10. § 25.

§ 8. [l] Τὰ μέλλοντα μὴ παραστέτω. [m] ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτά, ἐὰν δεήσῃ, [n] φέρων τὸν αὐτὸν λόγον, ᾧ νῦν πρὸς τὰ παρόντα χρᾷ. [l] L. 8. § 36. l. 12. § 1. 3. [m] Inf. § 46. [n] L. 12. § 9.

§ 9. [o] Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται. καὶ ἡ σύνδεσις ἱερά, καὶ σχεδόν τι [p] οὐδὲν ἀλλόπριον ἄλλο ἄλλῳ· [q] συγκατατέτακται γάρ, καὶ [r] συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. [s] κόσμος τε γὰρ εἷς ἐξ ἁπάντων, καὶ θεὸς εἷς διὰ πάντων, καὶ οὐσία μία, καὶ [t] νόμος εἷς, [u] λόγος κοινὸς πάντων τῶν νοερῶν ζώων, καὶ [x] ἀλήθεια μία. εἴγε [o] L. 6. § 38. [p] L. 9. § 1. [q] L. 5. § 8. [r] L. 4. § 23. Inf. § 48. [s] L. 4. § 40. [t] L. 2. § 16. [u] L. 4. § 4. [x] L. 9. § 1.

καὶ τελειότης μία ἐκ ὁμογενῶν, καὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου μετεχόντων ζώων.

a B. 2. § 12. Inf. § 19.

§ 10. a Πᾶν τὸ ὕπυλον, ἐναφανίζεται τάχιστα τῇ ὅλῃ οὐσίᾳ· καὶ πᾶν αἰτιον, b εἰς τὸν τῶν ὅλων λόγον τάχιστα ἀναλαμβάνεται· καὶ c παντὸς μνήμη τάχιστα ἐγκαταχώννυται τῷ αἰῶνι.

b L. 4. § 14.

c Sup. § 5.

§ 11. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις d κατὰ φύσιν ὅδε, καὶ κατὰ λόγον.

d I. 1. § 9. l. 9. § 9.

§ 12. e Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος.

e L. 3. § 5. Sup. § 2.

§. 13. Οἷόν ἐστιν ἐν ἡνωμένοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦτον ἔχει ὁ λόγον f ἐν διεσπασμένοις τὰ λογικὰ, πρὸς μίαν τινὰ συνεργίαν κατεσκευασμένα. μᾶλλον δέ σοι ἡ τούτου νόησις προσπεσεῖται, ἐὰν πρὸς ἑαυτὸν πολλάκις λέγῃς, ὅτι g μέλος εἰμὶ τοῦ ἐκ τῶν λογικῶν συστήματος. ἐὰν δὲ διὰ τοῦ ῥωμαϊκοῦ i μέρος ἔτι) ἑαυτὸν λέγῃς, ὕπω ἀπὸ καρδίας φιλεῖς τὸν ἄνθρωπον· ὕπω σε καταλαμπικῶς * k ἐυφραίνει τὸ ἐυεργετεῖν· ἔτι ὡς πρέπον αὐτὸ ψιλὸν ποιεῖς, ὕπω ὡς l αὐτὸν ἓν ποιῶν.

f L. 9. § 9.

g L. 2. § 1.

h L. 8. § 7. l. 10. § 6.

i L. 2. § 3, 4.

* -λαμπικως L. 9 § 42

k L. 8. § 26.

l Inf § 74. l. 11. § 4.

§ 14. m Ὁ θέλει, ἔξωθεν προσπιπτέτω τοῖς παθεῖν ὑπὸ τῆς * προσπαθούσης ψυχῆς δυναμένοις. m ἐκεῖνα γὰρ, ἐὰν θελήσῃ, μέμψεται τὰ παθόντα. n ἐγὼ δὲ, ἐὰν μὴ ὑπολάβω ὅτι κακὸν τὸ συμβεβηκὸς, ὕπω βέβλαμμαι. o ἔξεστι δέ μοι μὴ ὑπολαβεῖν.

* προσπιπτ. Lug. An.

m Inf § 16. 33. l. 8. § 28.

n L. 4. § 7. l. 6. § 8.

o L. 6. § 52.

§ 15. p Ὅτι ἄν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, q ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι). ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσὸς, ἢ r ὁ σμάραγδος, ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν, * ὅ, τι ἂν ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ σμάραγδον εἶναι, καὶ τὸ ἑαυτοῦ χρῶμα ἔχειν.

p L. 4 § 18, 19. l. 6. § 2. 22. l. 12. § 1.

q L. 8. § 5.

r L. 4 § 20.

* ὅ, τι ἂν τις π.

§ 16. s Τὸ ἡγεμονικὸν, αὐτὸ ἑαυτῷ ἐκ ἐνοχλεῖ *. οὐ, λέγω, ἑ φοβεῖ * ἑαυτὸ * εἰς ὀδυνμίαν. εἰ δέ τις ἄλλο αὐτὸ φοβῆται ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ὑπολαμβάνικῶς t ἐ πτοήσει εἰς τοιαύτας φαντασίας. u τὸ σωμάριον, μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ

s L. 5 § 26.

t Inf § 33. l. 8. § 28.

& perfectio una animantium ſibi invicem congenerũ, ejuſdémq; rationis participum.

§ 10. Materiale omne, in univerſi ſubſtantiam qàm celerrimè evaneſcit: cavſſale omne, in univerſi rationem non minùs citò reſorbetur; memoria deniqe rei cujuſq; pari celeritate in ævo qaſi defoſſæ ſepelitur.

§ 11. Animali ratione prædito eadem actio eſt, & ſecundùm naturam, & ſecundùm rationem.

§ 12. Avt rectus, avt erectus ſis.

§ 13. Qomodo ſe habent in continuis corporis membra, eodem ſe habent in diſſitis qæ ratione ſunt prodita. ad mutuas enim rei eidem conficiendæ operas conferendas nata ſunt utraqe. conſideratio hæc. animum tuum magìs attinget, ſi te freqenter ſic allocutus fueris, Membrum ſum ego compagis iſtiꝰ qæ ex ratione præditis componitur. ſin partẽ duntaxat eſſe te dixeris, homines ex animo nondum diligis, hoc ipſum benefacere per ſe nondũ oblectat te: adhuc tanqam qod fieri deceat tantùm facis, nondũ perinde acſi tibi ipſi benefacias.

§ 14. Qicqid voluerit, eis extrinſecùs accidat, qæ caſibus iſtiuſmodi affici poſſunt. ipſa enim, qæ affecta ſunt, conqerantur, ſi velint. ipſe niſi malum cenſuero id qod contingit, nondum ſum læſus. in me avtem ſitum eſt, nihil tale opinari.

§ 15. Qicqid vel fecerit vel dixerit qiſqam, probum eſſe me oportet. havd aliter, qàm ſi avrum avt ſmaragdus avt purpura ità jugiter diceret, Qicqid fecerit dixeritve qiſqam, ſmaragdum eſſe me oportet, nitorémqe meum retinere.

§ 16. Mens an non ipſa perturbat ſe? verbi gratiâ, an non ipſa in formidinem, in mœſtitiam impellit ſe? alius qis ſi terrefacere eam avt contriſtari poſſit, faciat. in ipſius voluntate ſitum eſt, ut nè ad motus iſtiuſmodi opinando ſe commoveat. corpuſculum nè qid patiatur, ſibi

curæ

curæ habeat, si possit; & qando patitur qicqam, conqeratur. animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil horum patietur, nisi si eam ipse in judicium istiusmodi demiseris. nullius rei alterius per se indiga est mens, nisi ipsa sibi indigentiam creaverit. eadémqe ratione & perturbatione & impedimento omni immunis, nisi ipsa se perturbaverit avt impediverit.

§ 17. Felicitas est bonus genius, sive mens bona. qid igitur facis hîc, ô phantasia? facesse hinc, per deos, utì accessisti: nihil enim opus te habeo: more antiqo accessisti. nec succenseo tibi tamen. facesse tantúm.

§ 18. Cur mutationem qis metuat? ecqid enim fieri potest absqe mutatione? ecqid avtem avt gratius avt familiarius universi naturæ? ipse num balneo uti poteris, ni ligna mutationem subeant? num nutriri, ni edulia itidem mutentur? nunqid aliud utile qicqam perfici, nisi interveniente mutatione? an non vides simile qiddam esse & mutationem tui, nec universi naturæ minùs necessarium?

§ 19. Per mundi substantiam, tanqam per torrentem, corpora transeunt universa, ipsa universo, prout membra sibi invicem nostra, coalita & eidem cooperantia. qot Chrysippos, qot Socrates, qot Epictetos jam dudum absorpsit ævum istud? idem tibi de qovis tum homine, tum re succurrat.

§ 20. Hoc unum me solicitum habet, neqid ipse faciam, qod hominis conditio vel minùs velit, vel secus velit, vel nunc nolit.

§ 21. Instat tempus, qo tu omnium oblitus eris; instat, & qo omnes tui.

§ 22. Hominis est, etiam eos qi offendunt diligere. hoc fiet, si unà succurrat tibi, tum esse tibi cognatos, tum inscios invitósq; peccare: adhæc, pavló póst

μεμνήσῃ, εἰ δύναται, καὶ λεγέτω, εἴ τι πάσχει· τὸ δὲ ψυχάριον, τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον, τὸ περὶ τούτων ὅλως ταραττόμενον, ἐάν μὴ πάθῃ· * ἐὰν γὰρ ἔξεις * αὐτὸ ὡς κρίσιν τοιαύτην. [2] ἀποστροφὴ δέ ἐστιν ὅταν ἐφ' ἑαυτῷ, τὸ ἡγεμονικὸν, ἐὰν μὴ ἑαυτῷ ἀνθείαν ποιῇ. καὶ ταῦτα δὲ καὶ ἀταράχως, καὶ [b] ἀνεμποδίστως, ἐὰν μὴ ἑαυτὸ παράσχῃ καὶ ἐμποδίζῃ.

* εἰ μὴ ἄξεις, vel παράξεις, αὐτὸ Salm.
* αὐτῷ Xyl.
[2] L. 3. § 5. l. 11. § 1.
[b] L. 5. § 20.

§ 17. [c] Εὐδαιμονία δέστι, [d] δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὸν *. τί οὖν ᾧδε ποιεῖς, [e] ὦ φαντασία; ἀπέρχου, * πρὸς θεός σοι, ὡς ἦλθες· ἐὰν γὰρ χρήζω σου. ἐλήλυθας δὲ καὶ τὸ ἀρχαῖον ἔθος. οὐκ ὀργίζομαί σοι· μόνον ἄπιθι.

[c] L. 5. § 36.
[d] L. 10. § 13.
* -δὸν [πνεῦμα ἀγαθὸν καὶ ἡγεμονικόν.]
[e] Inf. § 29.
* [παρὰ] T. θεοῦ Lug. An.

§ 18. Φοβεῖταί τις μεταβολήν; [f] τί γὰρ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; [g] τί δὲ φίλτερον ἢ οἰκειότερον τῇ τοῦ ὅλων φύσει; σὺ δὲ αὐτὸς λούσασθαι δύναται, ἐὰν μὴ τὰ ξύλα μεταβάλῃ; τραφῆναι δὲ δύναται, ἐὰν μὴ τὰ ἐδώδιμα μεταβάλῃ; ἄλλο δέ τι χρήσιμον δύναται συντελεσθῆναι χωρὶς μεταβολῆς; οὐκ ὁρᾷς οὖν, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ σὲ μεταβαλεῖν ὅμοιόν ἐστι, καὶ ὁμοίως [h] ἀναγκαῖον τῇ τοῦ ὅλων φύσει;

[f] L. 4. § 3. 40. Inf. § 25. l. 8. § 6. l. 9. § 19.
[g] L. 8. § 35. l. 9. § 21.
[h] l. 2. § 3.
[i] Sup. § 10. l. 4. § 43. l. 5. § 23. l. 9. § 29.

§ 19. [i] Διὰ τῆς τοῦ ὅλων οὐσίας, ὡς διὰ χειμάρρου διαπορεύεται πάντα τὰ σώματα, [k] τῷ ὅλῳ συμφυῆ καὶ συνεργὰ, ὡς [l] τὰ ἡμέτερα μέρη ἀλλήλοις. [m] πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωκράτης, πόσους Ἐπικτήτους καταπέπωκεν; τὸ δ' αὐτὸ καὶ [n] ὁπόταν σοὶ ὑπονοῇς. σοὶ ἀνδρώπῳ τε καὶ πράγματι θαρρησάτω.

[k] L. 6. § 41.
[l] L. 2. § 1. Sup. § 13.
[m] L. 4. § 48.
[n] L. 4. § 50.

§ 20. [o] Ἐμοὶ ἓν μόνον φοβητόν, μήπ αὐτὸς ποιήσω, ὃ ἢ κατασκευὴ τοῦ ἀνδρώπου οὐ θέλει, ἢ ὡς οὐ θέλει, ἢ [p] ὃ νῦν οὐ θέλει.

[o] Sup. § 2. l. 4. § 23. § 25.
[p] L. 4. § 19. Inf. § 34. l. 8. § 21.

§ 21. [q] Ἐγγὺς μέ ἐστι πάντων λήθη. ἐγγὺς δέ ἐστι παντων σοῦ λήθη.

[q] Inf. § 26. l. 8. § 8. 26. l. 9. § 27.

§ 22. [r] Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πλησίον. τοῦτο δὲ γίνεται, ἐὰν συμπεριπίπτῃ σοι, ὅτι καὶ [s] συγγενεῖς, καὶ [t] δι' ἄγνοιαν, καὶ [u] ἄκοντες ἀμφιτάνουσι, καὶ ὡς [x] μεθ' ὁλί-

[r] L. 2. § 1. l. 3. § 11.
[s] Inf. § 63. l. 4. § 3.
[t] L. 2. § 1. l. 3. § 11.
[u] Inf. § 63. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3.

γον ἀμφότερα τεθήξεται, καὶ σοὶ πάντων, ὅτι [a] οὐκ ἔλαφόν σε [b] ὁ Ζεὺς τὸ ἡγεμονικόν σε χεῖρον ἐποίησεν, ἢ σφόδρα ἴσως.

[a] L. 2. § 1.
[b] L. 9. § 38.

§ 23. [c] Ἡ τῶν ὅλων φύσις, ὅτε τῆς ὕλης οὐσίας, [d] ὡς κηροῦ, νῦν μὲν ἱππάριον ἔπλασε· συγχέασα δὲ τοῦτο, εἰς ἄνδρὸς φύσιν σωρεύσατο τὴν ὕλην αὐτοῦ, εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον, εἶτα εἰς ἄλλό τι· [e] ἔχαστον δὲ τούτων πρὸς ὀλίγιστον ὑπέστη. [f] δεινὸν δὲ οὐδὲν τὸ διαλυθῆναι τὰ κεκοπτῶ· ὥσπερ οὐδὲ τὸ συμπαγῆναι.

[c] Sup. § 18. Inf. § 25. L. 4. § 36.
[d] L. 6. § 1.
[e] Sup. § 1. l. 10. § 34.
[f] L. 4. § 42. l. 6. § 47. l. 8. § 20.

§ 24. [g] Τὸ ὀβριμώτατον τῆς περιστάσεως λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν [h] πολλάκις * ἐναποθνήσκειν ἢ πρόχειρα, * ἃ τὸ τελευταῖον ἀποσβέσθη, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. διὰ γὰρ τούτῳ παρεκολουθῆν πειρᾶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. εἰ δὲ καὶ ἡ συναίσθησις τῆς * ἁμαρτάνειν οἰκήσεται, [i] τίς ἔτι τοῦ ζῆν αἰτία;

[g] L. 2. § 1. Sup. § 22. Inf. § 60. 65.
[h] L. 12. § 18.
* γένηται] ἐναποθνήσκει, καὶ τὸ πρὸ τελ. ἀ. Boot.
* εἰ Mer.
* -θῆ [ωσι] ἀ. Mer.
[i] L. 9. § 21. l. 10. § 8.

§ 25. [k] Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὔπω μεταβαλεῖ ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα φύσις, καὶ ἄλλα ἐκ τῆς ὑσίας αὐτῆς ποιήσει, καὶ πάλιν ἄλλα ἐκ τῆς ἐκείνων οὐσίας, [l] ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος.

[k] Sup. § 23.
[l] L. 6. § 15. l. 8. § 50. L. 10. § 7. l. 12. § 23.

§ 26. [m] Ὅταν τις ἁμάρτῃ τι εἰς σέ, εὐθὺς ἐνδυμοῦ [n] ἢ ἀγαθὸν ἢ χρηστὸν ὑπολαβὼν ἥμαρτε. τοῦτο γὰρ ἰδὼν, [o] ἐλεήσεις αὐτὸν, καὶ [p] οὔτε θαυμάσεις, [q] οὔτε ὀργισθήσῃ. [r] ἤτοι γὰρ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ ἀγαθὸν ἔτι ὑπολαμβάνῃς, ἢ ἄλλο ὁμοειδές. [s] δεῖ οὖν συγγινώσκειν. [t] εἰ δὲ μηκέτι ὑπολαμβάνεις τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ καὶ κακὰ, ῥᾷον [u] εὐμενὴς ἔσῃ τῷ παροράσαντι.

[m] L. 6. § 27.
[n] L. 8. § 14. l. 11. § 18.
[o] L. 2. § 13.
[p] L. 8. § 14.
[q] L. 5. § 28.
[r] L. 10. § 30.
[s] L. 11. § 18.
[t] L. 1. § 15
[u] L. 2. § 1.
[t] L. 11. § 13. Inf § 52. 63.
[u] L. 3. § 12. Sup. § 7. l. 8. § 32. 36.

§ 27. [x] Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννόει, ὡς ἤδη ὄντα· ἀλλὰ τῶν παρόντων τὰ δεξιώτατα ἐκλογίζεσθαι, καὶ τούτων χάριν ὑπομιμνήσκεσθαι, πῶς ἂν ἐπιζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν, ἅμα μέντοι φυλάσσων, μὴ διὰ * τοῦ ὅτι ἂς ἀσμενίζειν αὐτοῖς, ἐθίσῃς ὑπερβολὴν αὐτὰ ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ ταραχθήσῃ.

* τὸ Lug. An.
[x] L. 5. § 9.

utroſque veſtrûm morti conceſſuros: præ omnibus deniqe, nihil eos te læſiſſe. neq; enim mentem tuam deteriorem facere poſſunt, qàm priùs fuerat.

§ 23. Univerſi natura ex communi rerum omnium materia, tanqam è cera, nunc equleum effingit; qem mox denuo diffingit, ejuſdémq; materiâ ad arborem producendam abutitur; tum ad homuncionem, dein ad aliud qidpiam. horum avtem qodlibet ad breve temporis ſpatium ſubſiſtit. iſtis avtem, ſicut arcæ, diſſolvi nihilo magis moleſtum eſt, qàm compingi primò fuerat.

§ 24. Torvitas vultûs eſt valde præter naturam. ubi ei ſæpiùs aſſveverit qis, immori ſolet; vultúſq; decor ità indè extingvitur, ut denuo reaccendi omnino neqeat. ex hoc ipſo avtem intelligas licèt eſſe præter rationem. Siqidem enim ità vultum qis obfirmaverit, ut peccati ſenſus omnis avfugerit, qorſum homo ſic affectus vitam protrahat ampliús?

§ 25. Quæcunqe vides, univerſa mox eſt mutatura univerſi rectrix natura, aliáqe ex eorum materia effectura, & ex horum rurſus alia, ut mundus perpetim renovetur.

§ 26. Cùm adversùs te qicqid peccaverit qis, conſidera ſtatim, qid bonum malúmve eſſe ratus id egerit. hoc enim perſpecto, miſereberis illius, nec avt miraberis, avt ſuccenſebis. forſan enim vel idem illud, qod ille, vel aliud qidpiam ejuſmodi, ipſe pariter cum illo bonum eſſe opinaris. hoc ſi fuerit, & illi te ignoſcere oportet. ſin ejuſmodi nec bona nec mala cenſueris, ex errore animi delinqentẽ æqanimiter feras.

§ 27. Nam tam qæ deſunt tibi, qàm qæ adſunt, cogita. ex his avtem ſelige qæ gratiſſima ſunt tibi, qo reputes tecum qanto cum ſtudio ea, ni jam adeſſent, tibi reqireres. cave tamen interim, nè, dum iſtis lubenter acqieſcis, eo in pretio habere aſſveſcas te, ut ſiqando deeſſe conitgerit, turberis.

§ 27.

§ 28. In temet convolutus esto. mens etenim rationalis ità est naturâ comparata, ut sibi sufficiat ipsa justè agens, & hoc ipso nacta sibi tranquillitatem.

§ 29. Imaginationes absterge: affectuum motus compesce: tempus præsens circumscribe: dignosce, qicqid vel tibi, vel alii cuiqam contingit. rem subjectam qámqe divide & partire in formam & materiam. horam novissimam cogita. qod alteri peccatum est, ibi ubi extitit, relinqe.

§ 30. Eis qæ dicuntur, animum simul intende: in ea qæ fiunt facilitive, mente altiùs descende.

§ 31. Exorna te simplicitate, modestiâ, affectu adversùs res medias indifferenti. genus humanum dilige. Deo obsequere.

--certâ, ingit ille, decurrunt omnia lege. qid verò si elementa sola? meminisse sufficerit, lege certâ pleraq; ferri, avt pavcis saltem duntaxat exceptis.

§ 32. Mortem qod attinet, sive fuerit dissipatio, sive in atomos redactio, sive exinanitio; vel est extinctio, vel translatio.

§ 33. De dolore sic habeas. si ferri non potest, interimit: si diutiùs duraverit, ferri potest. mens interim opinionis ope tranquillitatem servat suam; nec deterior qicqam indè fit pars animi princeps. corporis verò membra, qæ dolore sunt afflicta, ipsa si qid possunt, de eo statuant.

§ 34. Qod ad gloriam, animos eorum, à qibus ea expetitur, considera, quales existant, & qalia tum fugiant, tum & sectentur. illud itē dispice. sicut arenarum cumuli alii aliis superingesti priora abscondunt; perinde in vita contingere, ut antegressa à succedentibus qàm celerrimè abscondantur.

§ 35. Platonis dictum. Cui igitur animus sublimis fuerit, qíq; & tempus omne, & substantiam omnem contemplatur; nunqid huic magnum qiddam putas posse

§ 28. [a] Εἰς αὐτὸν συνειλοῦ. [b] φύσιν ἔχει τὸ λογικὸν ἡγεμονικὸν, ἑαυτοῦ ἀρκεῖσθαι δικαιοπραγοῦντι, καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο [c] γαλήνην ἔχοντι.

§ 29 [d] Ἐξάλειφον τὰς φαντασίας. [e] σῆσον τὰς ἐνεργησίας. [f] περίγραφον τὸ ἐνεστὼς τῷ χρόνῳ. [g] γνῶθι τὸ συμβαῖνον, ἢ σοι, ἢ ἄλλῳ. [h] δίελε καὶ μέρισον τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὰ αἰτιατὰς καὶ ὑλικόν. [i] ἐννόησον τὰς ἐχάτου ὥρας. [k] τὸ ὑπείνῳ ἁμάρτημα, ὅπου καταλιπὲ, ὅπου ἡ ἁμαρτία ὑπῆρξεν.

§ 30. [l] Συμπαρεκτείνειν τὰς νόησιν τοῖς λεγομένοις. [m] εἰσδύεσθαι δ' ἐν εἰς τὰ μνήμονα καὶ ποιοῦντα.

§ 31. [n] Φιλάδελφον σεαυτὸν ἀπόδειξαι καὶ ἀληθῆ, καὶ τῇ πρὸς τὸν ἀνὰ μέσον ἀρετῇ καὶ κοινίᾳ ἀδιαφορεία. [o] φιλάνθρωπον τὸν ἀνθρώπινον γένος. [p] ἀκολούθησον θεῷ. ἐκεῖνος μέν φησιν, ὅτι [q] πάντα νομισὶ * ἐπὶ εἰ * δαίμονα τὰ συμβαίνα ἀρκεῖ ᾗ μεμῆσθαι, ὅτι τὰ παίτα νομισὶ ἔχει, ἢ * δικίαν ὁλίγα.

§ 32. Περὶ θανάτου. * εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κένωσις, [r] ἤτοι σβέσις, ἢ μετάστασις.

§ 33. Περὶ πόνου. [s] τὸ μὲν ἀφόρητον, ἐξάγει τὸ ᾗ χρονίζει, φορητόν· καὶ [t] ἡ διάνοια τὴν ἑαυτῆς γαλήνην σῴζει * ἀπόλλυσι διαπερᾷ, καὶ [u] ὁ κρίνων τὰ ἡγεμονικὸν γίγνεται. [x] τὰ ᾗ κρείσσονα μέρη ἕως τῆς πόνης εἴ τι δύνασθε, αὐτὰ ἀποφαινέσθω.

§ 34. Περὶ δόξης. [y] ἴδε πῶς διανοίας αὐτὴν, οἵαν, καὶ διὰ μὲν φεύγουσι, διὰ ᾗ διώκουσι. καὶ ὅτι [z] αἱ ἕνες ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις ἐπαναρρύμπτουσι κρύπτουσι τὰ πρότερα· ὕτως ἐν τῷ βίῳ, τὰ πρότερα ὑπὸ τῶν ἐπενεχθέντων ταχέως ἐκαλύπτεται.

§ 35. Πλατωνικὸν. * ᾧ ὑψιπέτες διάνοια * μεγαλοπρεπὴς *, καὶ [b] θεωρία πάσης τῆς χρόνου, πάσης ᾗ οὐσίας, * ἆρα οἴει τοῦτο μέγα τι δοκεῖν

[a] L. 4. § 3. l. 6. § 11. l. 8. § 48. [b] L. 5. § 14. l. 6. § 51. [c] L. 2. § 4. l. 8. § 28. [d] Sup. § 17. l. 9. § 7. [e] L. 2. § 2. [f] L. 3. § 12. l. 6. § 32. [g] L. 4. § 19. l. 6. § 3. l. 8. § 46. [h] L. 4. § 21. [i] L. 2. 5. 12. [k] L. 9. § 20. 38. [l] Sup. § 4. [m] L. 6. § 3. [n] L. 4. § 26. l. 11. § 15. [o] L. 3. § 4. l. 6. § 39. Sup. § 22. l. 11. § 16. [p] L. 10. § 11. l. 12. § 27. 31. [q] L. 3. § 13. l. 4. § 26. l. 6. § 33. * τὶ δικαὶ εἰ μόνα Mer. ἔτι [κἀλλιστ] εἰ δαίμονα Boot. * δαιμόνια Xyl. * ἢ δὴ λίαν Xyl εἰ μὴ λ. Boot. * ἢ Xyl. Mer. [r] L. 5. § 33. l. 6. § 24. Inf § 49. l. 8. § 25. 28. l. 10. § 7. [s] L. 10. § 3. [t] L. 5. § 2. Inf. 68. * ἕνον. [u] Inf. § 64. L. 4. § 7. [x] Sup. § 15. [y] L. 3. § 4. l. 4. § 38. l. 6. § 59. l. 9. § 18. 27. [z] Sup § 21. l. 4. § 14. 19. l. 5. § 33. [a] Plato polit. l. 6. * εἰ ἐντὶ οἶει.

* ᾗ, ἢν * -νοίᾳ * φρίσσα

[g] L. 6. § 47.

τὸν ἀνθρώπινον βίον; ἀδύνατον, ἦ δ' ὅς. ἐκεῖ γὰρ θάνατον ὁ δεινόν τι ἡγήσῃ; ὁ τοῦτο; ἥκιστά γε.

[h] Arrian. l. 4. c. 6.

§ 36. Ἀντισθενικόν. [h] βασιλικόν, * μὴ ἓν φελεῖσιν, κἂν ὦσι ἀχάριστοι.

* ἓν μὴ φ. vel φ. μ' ἓν

§ 37. Ἀνιαρόν ἐστι, τὸ μὲ φρόνημα ὑπήκοον ἔχῃ, καὶ σχηματίζεσθαι, καὶ κατακοσμεῖσθαι ὡς κελεύει ἡ διάνοια, ἀντικὺ δ' ὑφ' ἑαυτῆς μὴ σχηματίζεσθαι καὶ κατακοσμεῖσθαι.

[c] Eurip. Bellerophon. L. 11 § 6.
[d] L. 6. § 20. 22.

§ 38. [c] Τοῖς πράγμασιν γὰρ [d] ἐχὲ θυμοῦσθαι χρέων.

Μέλει γὰρ αὐτοῖς ὅδιν.

§ 39. [e] Ἀθανάτοις τε θεοῖς καὶ ἡμῖν χάρματα δίδης.

[e] Eurip. Hypsipyl.

§ 40. [f] Βίον διείζειν, ὥστε κάρπιμον τάχυν.

[f] L. 11. § 34.

Καὶ * τὸ μὲ ἔχῃ, * τὸ ἧ μή.

* τὸν Plut.

§ 41. [g] Εἰ δ' ἠμελήθην ἐκ θεῶν καὶ παῖδ' * ἐμῶν,

[g] L. 11. § 6.
* ἐμοῦ Lug.

[h] L. 6. § 4. l. 12. § 5.

[h] Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. (δίκαιον.

§ 42. [i] Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ

[i] Aristoph. Acharn.

§ 43 [k] Μὴ συνεπιθρηνεῖν, [l] μὴ σφύζειν.

[k] L. 5. § 36.
[l] Inf. § 69.

§ 44. Πλατωνικόν. [m] Ἐγὼ ἧ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι: ὅπ ἐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ ὄιει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν, ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτε τι καὶ σμικρὸν ὄφελος· ἀλλ' ἐκ [n] ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

[m] Plato Apolog.
[n] L. 3. § 6, 7. l. 6. § 2.

[o] Plato ibid.

§ 45. [o] Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ, ἣ ἄν τις αὐτὸν τάξῃ ὑπομείναντα βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

[p] Plato Gorg.
* ἢ τοῦ

§ 46. [p] Ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ γενναῖον, καὶ τὸ ἀγαθὸν, * ἢ τὸ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέ, τὸ ζῆν ὁπωσοῦν ἐπὶ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα, * ἐπαίσχυνον δεῖ, καὶ

videri hominis vitam? Fieri, inquit, non poteſt. Neque mortem igitur grave qid reputabit. Minimè veró.

§ 36 Antiſthenis illud. Malè avdire, cùm benefacias, regium eſt.

§ 37. Indignum eſt, vultum animo obſeqentem, pro ejus imperio conformare & componere ſemet; ipſum avtem animum ad ſuiipſius arbitrium non conformari & componi.

§ 38. *Nam nevtiqam hominem rebus iraſci decet!*

Nil qippe curant ipſa.

§ 39. *Diis lato exemptis ac nobis gavdia dones.*

§ 40. *Spicas velut frugiferas, ſic vitam meti:*

Vt hic ſit, ille non ſit.

§ 41. *Si me meóſq; liberos Dii negligant,*

Hnjus etiam conſtat ratio.

§ 42. *Æqum bonúmqe à me eſt.*

§ 43. *Lamentantibus nè collamenteris, neve commovearis.*

§ 44. Platonis iſta. Ego huic reſponſum hoc, juſtúmqe illud, referrem. Parùm rectè cenſes, mi homo, ſi hominem, qi vel ullius ſit uſûs, exiſtimas mortis vitæq; diſcrimen in numero aliqo habiturum; nec hoc duntaxat conſideraturum, id qod agit, juſtum an injuſtum, hominiſq; probi an improbi ſit.

§ 45. Ejuſdem. Sic enim ſe revera habet, viri Athenienſes; qocunq; loco ſemet collocaverit qis, ſtatum eum ſibi optimum ducens, avt à principe fuerit collocat', eum hunc tueri (utì mihi videtur) oportet, etiáſi cum diſcrimine conjunctum id ſit, nec ullius rei cujuſqam, nè mortis qidem, præ eo qod eſt turpe, rationem habere.

§ 46. Ejuſdem. Verùm, ô bone vir, illud videris, annon aliud qid generoſum eſſe bonúmqe exiſtat, qàm ſervare & ſervari. neq; enim hoc eſt, qod, vir verè qi ſit, tantopere expetere debeat, ut temporis

tantunder

tantundem vivat; neq; vitæ oportet avidum esse; sed istis Deo dimissis, & mulierculis etiam fide adhibitâ, fieri non posse ut fatum qisqam qoqo modo effugiat; hoc deinceps ei perpendendum, qomodo tempus hoc, qo victurus sit, qàm optimè exigat.

§ 47. Astrorum cursus contemplare, tanqam unà cum illis circumactus. elementorum etiam mutationes mutuas animo jugiter revolve. istiusmodi enim cogitationes vitæ hujus terrestris sordes expurgant.

§ 48. Præclarum est & Platonis illud. Qin & de hominibus sermonem instituentem, contemplari oportet, qasi de specula qadam desuper, terrestria qoq; ista, per cœtus, exercitus, agriculturas, nuptias, inducias, ortus, mortes, fori tumultus, loca deserta, barbarorum gentes varias, festa, funera, nundinas, miscelam omnigenam, mundúmqe ex rebus contrariis conflatum & instructum.

§ 49. Præterita recole, tótq; imperiorum mutationes. indè licet & futura prospicere. ejusdem enim generis omnino futura sunt; nec possunt eorum qæ nunc fiunt modulum transgredi. proinde par est, per annos qadraginta vitam perlustrare humanam, atq; per annorum decem millia. qid enim ampliùs sis visurus?

§ 50. *Retróqe meant, qæ terra dedit*
Iterum ad terram: ac qod ab æthereo
Venerat ortu, cœleste poli
Repetit templum.—

avt hoc est atomorum invicem implexorum dissolutio, avt elementorum sensus expertium dispersio.

§ 51. *Potu, cibóqe, atq; id genus cupediis*
Cursum moramur, cita mors nè nos obruat.
Divinitùs at spirantem auram
Pati necesse est cum labore & lacrymis.

§ 52. Est qisqam te luctæ peritior. at vide nè liberalior, nè modestior, nè philopsychotèrion, ἀλλ' [a] ἐπιστήματτα περὶ τούτων τῷ θεῷ, καὶ πεπυσματα ταῖς χερσὶν, ὅτι [b] πλὴν εἰλλρμένων * ἰδεὶς ἂν ἐμφύγοι, τὸ ἐπὶ τέτῳ σκεπτέον, πῶς ἂν χρήσιμον, [c] τοῦτον, ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, εἰς ἄκεσα βιοῦν.

§ 47. [d] Περισκοπεῖν [e] ἄστρων δρόμους, ὥσπερ συμπεριφόμενα· καὶ [f] τὰς τῶν στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολὰς συνεχῶς ἐννοεῖν. ἀποκαθαίρουσι γὰρ αἱ τοιαῦται φαντασίαι τὸν ῥύπον τοῦ χαμαὶ βίου.

§ 48. Καλὸν τὸ τοῦ Πλάτωνος· καὶ δεῖ ἀνθρώπων τοῦ λόγους ποιέμενον, [g] ἐπισκοπεῖν δεῖ καὶ τὰ ὀπίγεια, ὥσπερ ἀποθεν ἄνωθεν, καὶ ἀγέλας, στρατεύματα, γεώργια, γάμους, διαλύσεις, γενέσεις, θανάτους, δικαστηρίων θόρυβον, ἐρήμους χώρας, βαρβάρων ἔθνη ποικίλα, ἑορτὰς, θρήνους, ἀγορὰς [h] τὰ παμμιγῆ, καὶ τὸ [i] ἐκ τῶν ἐναντίων συγκεκραμένον.

§ 49. [k] Τὰ παρεληλυθότα ἀναθεωρεῖν· [l] τὰς ταυτὸτητας τῶν ἡγεμονιῶν μεταβολάς· ἔξεστι καὶ τὰ ἐπόμενα περιφορᾶν. [m] ὁμοειδῆ γὰρ πάντως ἔσται, καὶ οὐκ οἷόν τε ἐκβῆναι τῶν ῥυθμῶν τῶν νῦν γινομένων. ὅδεν καὶ [n] ἴσον, τὸ τεσσαρακοντα ἔτεσιν ἱστορῆσαι τὰ ἀνθρώπινον βίον, τῷ ἐπὶ ἔτη μύρια. τί γὰρ πλέον ὄψει;

§ 50. Καὶ [o] τὰ [p] ἐκ γῆς μὲν φύντα, εἰς γαῖαν [q] τὰ δ' ἀπ' αἰθερείου βλαστόντα γένη, εἰς * αἰθέριον πάλιν ἦλθε πόλον. [r] ἢ τοῦτο διάλυσις τῶν ἐν τοῖς ἀτόμοις ἀντιπλοκῶν, * καὶ τοιοῦτός τις σκορπισμὸς τῶν ἀπαθῶν στοιχείων.

§ 51. [Καὶ] [s] σίτοισι καὶ πότοις, καὶ * μαγγανεύμασι
Παρεκτρέποντες * ὀχετὸν, ὥστε μὴ θανεῖν.
Θεόθεν δ' πνοὴ' ἔεργε (τοις.
[t] Ἀνάγκη τλῆναι κρυάτοις ἀνιδύρ-

§ 52. [u] Καθαλιώτερος * ἀλλ' ἐπὶ κοινωνικώτερος, καὶ αἰδημονέστερος,

[a] L. 4. § 31. 46 l. 12. § 1.
[b] Sup. § 8. Inf. § 51. L. 6. § 10.
* καὶ ὃν εἰς
[c] L. 4. § 31. Inf. § 56. l. 8. § 1. l. 12. § 3.
[d] L. 8. § 26. l. 11. § 1.
[e] L. 11. § 27.
[f] L. 4. § 46. l. 9. § 28.
[g] L. 8. § 26. l. 9. § 30. l. 12. § 24.
[h] Sup. § 3.
[i] Sup. § 9.
[k] L. 6. § 46, 47.
[l] L. 8. § 31. l. 10. § 27.
[m] L. 6. § 37.
[n] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[o] Eurip. Chrysip.
[p] L. 5. § 4. l. 9. § 9. l. 10. § 7.
[q] L. 4. § 21. l. 6. § 15.
* ἐρένιον Clem.
[r] Sup. § 32.
* ἢ, vel, [ἢ] καὶ
[s] Euripid. Supplic.
* μαλεύμασι Eur. cod. μαγεύμασι Plut.
* ὀλεθρεῖν Gror.
[t] Sup. § 46.
[u] L. 5. § 5.
* -κώτερος [σεβαζόμενος] f.

ἀλλ' [a] εὐτονώτερος ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν, ἁδὲ [b] εὐμενέστερος πρὸς τὰ τῶν πλησίον παροράματα.

§ 53. [c] Ὅπου ἔρχον ἐπιτελεῖσθαι δύναται χρῆσις τῶν [d] κοινῶν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγων, ἐκεῖ ἐδὲν δεινὸν ὅπου γὰρ [e] ὠφελείας τυχεῖν ἔξεστι, [f] διὰ τῆς εὐοδούσης, καὶ κατὰ τὴν καταπεπλωκυῖαν πρᾶξιν ἐνεργείας, ἐκεῖ [g] ἐδαμοῦ βλάβην ὑποπτεύον.

§ 54. [h] Παντα χοῦ καὶ διηνεκῶς [i] ἔξεστί σοι ὅσιον, καὶ [k] τῇ παρούσῃ [l] συμβάσει θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν, καὶ τοῖς παροῦσιν [m] ἀνθρώποις κατ' δικαιοσύνην πρόσφέρεσθαι, καὶ τῇ * ὕλῃ φαντασίᾳ ἐμφιλοτεχνεῖν, ἵνα [n] μήτι ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.

§ 55. [o] Μὴ πρόβλεπε ἀλλότρια ἡγεμονικά· ἀλλ' ἐκεῖ βλέπε [p] κατ' εὐθύ, [q] ἐπί τί σε ἡ φύσις ὁδηγεῖ, ἥτε διὰ ὅλου, διὰ τῶν συμβαινόντων σοι, καὶ ἡ σὴ, διὰ τῶν πρακτέων ὑπὸ σου. [r] πρακτέον δὲ ἑκάστῳ τὸ ἐξῆς τῇ καλασκευῇ κατεσκευάσθαι τὰ μὲν λοιπὰ τῶν λογικῶν ἕνεκεν, ὥσπερ καὶ ὅλα πάντα ἄλλα, [s] τὰ μὲν χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, [t] τὰ δὲ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν· τὸ μὲν οὖν πρωτεύον ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων κατασκευῇ, [u] τὸ κοινωνικόν ἐστι· δεύτερον δὲ, [x] τὸ ἀνένδοτον πρὸς τὰς σωματικὰς πίεσεις. [y] λογικῆς γὰρ καὶ νοερᾶς κινήσεως ἴδιον [z] περιορίζειν ἑαυτὸν, καὶ μήποτε ἡττᾶσθαι μήτε αἰσθητικῆς μήτε ὁρμητικῆς κινήσεως· ζωώδεις γὰρ ἑκάτεραι· [a] ἡ δὲ νοερὰ ἐθέλει περιπτεύειν, καὶ μὴ καταπραγτεῖσθαι ὑπ' ἐκείνων· δικαίως γὰρ. [b] πέφυκε χρῆσθαι πᾶσιν ἐκείνοις. τρίτον ἐν τῇ λογικῇ καταπεδῇ [c] τὸ ἀπρόπτωτον καὶ ἀνεξαπάτητον. τούτων δὴ ἐχόμενον τὸ ἡγεμονικὸν [d] εὐθὺα πορευέσθω, καὶ [e] ἔχει τὰ ἑαυτοῦ.

§ 56. Ὡς ἀποτεθνηκότα δεῖ καὶ μέχρι νῦν βεβιωκόλα, [f] τὸ λοιπὸν [g] ἐν τῷ περιόντι, ζῆσαι κατὰ τὴν φύσιν.

nè ad casus quosvis obsequentior, nè adversùs aliorum errata placidior.

§ 53. Ubicunque effici poterit opus ullum secundùm rationem eam, quæ mortalibus est cùm Diis ipsis communis, nihil ibi potest esse grave. ubi enim fructum conseqi licet actionis prosperè fluentis, &, juxta conditionis propriæ naturam progredientis, nulla ibi supereſt damni suspicio.

§ 54. Omni loco omniqe tempore, in te situm est, & casu præsenti piè acqiescere, & cum hominibus præsentibus secundùm jus fásqe versari, & visa præsentia peritè explorare, neqid incompertum clam subrepat.

§ 55. Nolito aliorum mentes circumspicere, sed eò rectâ intuere, qò natura te ducit; natura, inqam, universi, in eis qæ tibi contingunt, & tua etiam, in eis qæ tibi sunt agenda. illud avtem est unicuiq; agendum, qod est conditioni ipsius consentaneum. porrò, condita sunt, reliqa qidem rationalium gratiâ, qemadmodum, & in re omni alia, deteriora præstantiorum; rationalia verò sui invicem. itaqe in hominis natura primum ac præcipuum est societatem colere; secundum, corporis affectionibus nevtiqam succumbere. est enim hoc motus rationalis & intellectualis proprium, circumscribere semet, & nec sensus nec affectus motibus unqam superari: animalis enim uterqe est. vis avtem intellectualis principatum sibi vendicat, nec ab eis in ordinem redigi patitur. jure qidem. etenim intellectus natus est eis omnibus uti. tertium in natura rationali est, lapsu & seductione immunem esse. his igitur adhærens mens rectâ procedat, habétqe qicqid suum est.

§ 56. Tanqam vitâ jam functus, ejusdémqe munere defunctus planè, qod reliqum est tanqam ex abundanti, naturæ convenienter fac vivas.

§ 57.

[a] Inf. § 54.
[b] Sup. § 26.
[c] L. 2. § 17. l. 5. § 3. 14. l. 6. § 2.
[d] L. 12. § 23.
[e] Inf. § 74.
[f] L. 6. § 17.
[g] L. 10. § 12.
[h] L. 5. § 16. l. 10. § 32.
[i] L. 2. § 11. l. 5. § 12.
[k] L. 6. § 2. 32.
[l] L. 5. § 27 l. 10. § 6. 11.
[m] Sup. § 28. l. 4. § 33.
* παρέσῃ
[n] L. 4. § 22. Inf. § 55. l. 8. § 7.
[o] L. 2. § 8. l. 5. § 3.
[p] L. 8. § 60.
[q] Inf. § 56. l. 8. § 1.
[r] L. 5. § 16.
[s] L. 5. § 30.
[t] Sup. § 13.
[u] L. 3. § 4. Inf. § 67. l. 9. § 23. l. 11. § 37.
[x] L. 3. § 6. Inf § 64.
[y] L. 3. § 16. l. 5. § 26. l. 11. § 1.
[z] Inf. § 67.
[a] L. 2. § 2. l. 12. § 20.
[b] L. 5 § 21. Inf. § 68. l. 10. § 38.
[c] L 3. § 9. l. 4. § 49. Sup. § 54.
[d] L. 5. § 14. 34. l. 6. § 26. l. 10. § 11, 12.
[e] L. 9. § 42. l. 11. § 1.
[f] Sup. § 46.
[g] L. 6. § 42.

§ 57. Id ſolum diligas, quod obvenit, & à fato deſtinatum eſt tibi. ecquid enim magis eſt congruum?

§ 58. In omni caſu eos ob oculos habeas, qibus eadem cùm contigiſſent, ægrè tulerunt, pro inſveto habuerunt, qiritati ſunt. at ubi tandem jam illi? nuſqam plané. cur tu igitur horum ſimilis eſſe velis? avt cur non potiùs motus alienos eis relinqas, qi his alios afficiunt, & afficiuntur ipſi; ipſe totus in hoc intentus, qo modo caſibus iſtiuſmodi utare? etenim rectè uti poteris; virtutiſq; materiam tibi ſuppeditabunt. tu tantùm attende tibi, atq; in omni actione tua bonum præſtare te velis. deniq; in utroq; horum memineris, medium qiddam eſſe illud, circa qod actio verſatur.

§ 59. Introſpice te. intus eſt boni fons, qi perenniter ſcatebit, ſi jugiter foderis.

§ 60. Corpus etiam fixum eſſe oportet, ut nec motu, nec geſtu temerè jactetur. qale enim in vultu ſpecimen ſui exhibet mens, dum ſcitè eum atqe decenter componit; tale qiddam & in toto corpore exigitur. cæterùm iſta citra affectationem ſunt obſervanda.

§ 61. Ars vivendi eſt luctatoriæ qàm ſaltatoriæ ſimilior. cùm in hoc ſit poſita, ut adverſùs contingentia improviſa in procinctu ſemper qis ac immotus conſiſtat.

§ 62. Crebrò tecum perpende, qaléſnam ſint à qibus probari & prædicari velis, qalíq; ſint mente præditi. ità neq; avt incuſabis eos, ubi impingunt inviti, nec approbationem eorum expetes, ſi opinionis affectuúmqe fontes qos habeant, perſpexeris.

§ 63. *Omnis anima*, inqit ille, *veritate privatur in vita.* q'n & juſtitiâ pariter, & temperantiâ, & æqanimitate, & hujuſmodi qâvis virtute. hoc jugiter meminiſſe cumprimis neceſſarium eſt. eris enim erga omnes mitior

§ 57. *Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συγκλωθάζοντον. [a] τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; * L. 3. § 4. Sup. § 54. [a] L. 4. § 23.

§ 58. Ἐφ' ἑκάστε συμβάματος ἐνθυμεῖσθαι τοὺς, οἷς ὁμοίοις ἔχειν, [b] ὅτι τὰ αὐτὰ συνέβαινεν, ἔπειτα ἠχθοντο, ἐξεπέζοντο, ἐμέμφοντο· νῦν ἔνι ἐκεῖνοι πᾶσι; ἐκλελοιπᾶσι. τί δεῖ καὶ σὺ θέλεις ὁμοίως; ἐκεῖ δὲ [c] τὰς μὲ ἀλλοτρίας προπετὰς καταλιπεῖν τοῖς πράττουσι καὶ προπομένοις; [d] αὐτὸς δὲ ἀεὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ γίνεσθαι; χρήσιμα γὰρ καλῶς, καὶ ὕλη * σοι ἔσται· μόνον * φρόντιζε, καὶ [f] θέλε σεαυτῷ καλὸς εἶναι, ὅσα πάντες ἂ φρόνησις· καὶ μέμνησο * ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ * διάφορον ὀλίγον ἡ ἀποχή. [b] L. 4. § 3. 32. l. 11. § 6. 18. [c] L. 6. § 27. l. 9. § 26, 27. [d] L. 6. § 50. Inf. § 68. [e] L. 4. § 1. * σοι f. * φρόνησις καὶ θάκ. [f] Sup. § 15. Inf. § 67. * [ὅτι] ἀμφ. f. * διάφ. L. 6. § 32.

§ 59. [g] Ἔνδον βλέπε, ἔνδον ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς. [g] L. 8. § 28 l. 10. § 38.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι, καὶ μὴ διαρρίφθαι, μήτε ἐν κινήσει, μήτε ἐν ἡσύχῳ. [i] ὃ γὰρ τὴ ὄψει ἡ προσώπου παρέχεται ἡ διάνοια, συνετὸν αὐτὸ καὶ εὐσχήμονα συντηροῦσα, τοιοῦτο καὶ ὅλε τὸ σώματος ἀπαιτητέον. πάντα δὲ ταῦτα [k] σὺν τῷ ἀπερισπάστῳ φυλακτέα. [h] Inf. § 62. l. 8. § 51. [i] Sup. § 24. l. 11. § 15. [k] L. 1. § 16.

§ 61. [l] Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα ἢ τῇ ὀρχηστικῇ, κατὰ τὸ πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα καὶ ἡ προσεγνασμένα, ἕτοιμον καὶ ἀπλῶς ἑστάναι. [l] L. 11. § 1. l. 12. § 9.

§ 62. Σωφρονῆσαι ἐφίστανε, [m] τίνες εἰσὶν ἕτοι ὑφ' ὧν μαρτυρεῖσθαι θέλεις, καὶ τίνα ἡγεμονικὰ ἔχουσιν. ὅτε γὰρ μέμφῃ [n] τοῖς ἀκουσίως ἁμαρτάνουσιν, ὅτε ὁ ὁπωμαρτυρήσεως δεήσῃ, * εἰ βλέπων εἰς [p] τὰς πηγὰς τῆς ἀποφάσεως ἐκ ὀμῆς αὐτῶν. [m] L. 4. § 3. 38. l. 6. § 59. [n] Inf. § 63. l. 11. § 18. l. 12. § 12. * L. 3. § 4, 5. * εἰσβλέπων f. vel, εἰ βλέπεις [p] Sup. § 59.

§ 63. [q] Πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα, φησὶν, στέρεται ἀληθείας· [r] ὥστες ἂν καὶ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης, καὶ εὐμενείας, καὶ πάσης τῆς τοιαύτης. ἀναγκαιότατον δὲ τὸ διηνεκῶς τοῦτο μεμνῆσθαι· ἔσται γὰρ πρὸς πάντας πραότερος. [q] Plato Sophiſt. [r] Sup. § 62. [s] Sup. § 26.

§ 64. Ἐπὶ μὲ παντὸς πόνου, προσέχειν ἔχω, ὅπ [a] οὐκ αἰσχρὸν, [b] οὐδὲ πρὸς διάνοιαν τὴν κυβερνῶσαν χρῆσθαι πρέπει ὅτε γὰρ καθὸ ὑλική ἐστιν, ὅτε καθὸ κοινωνική, διαφθείρει αὐτήν· ἐπὶ μὲν τοι τοῖς πλείστοις πόνοις, καὶ τὸ τῆς Ἐπικούρου βοηθείτω, ὅπ [c] ὔτε ἀφόρητον, ὔτε αἰώνιον, ἐὰν τῶν ὅρων μνημονεύῃς; καὶ [d] μὴ προσδοξάζῃς· καὶεῖνο ἔμπροσθεν, ὅπ πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, καταδύνει διαλογισμὸν ἐᾶν τὸ νυστάζειν, καὶ τὸ καυματίζεσθαι, καὶ τὸ ἀνορεκτεῖν· ὅταν δὲ τινι τούτων δυσαρεστῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅπ [e] πόνῳ ὑπείκω.

§ 65. Ὅρα [f] μήπατε τοῖσιν πάθεσι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἷς οἱ [*] ἄνθρωποι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

§ 66. Πόθεν ἴσμεν, εἰ πλαύγιος Σωκράτης, καὶ διάθεσιν χρείσσων ἔλαχε· ἐ γὰρ ἀρκεῖ, εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν, καὶ ἐντρεχέστερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο, καὶ καρτερικώτερον ἐν τῷ πάγῳ διενυκτέρευεν, καὶ δ τὸν Σαλαμίνιον καλεῖσθαι ἄγειν, γενναιότερον ἔδοξεν ἀνηθῆναι, καὶ ἐν τοῖς ἐθέσι ἐστρεφετο· ὡς εἴ καὶ μάλιστ' ἄν τις [*] ἐπιζητήσειεν, εἰ ὄντως ἀληθὲς ἔλαχε· ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ σκοπεῖν, ποίαν πινὰ τὴν ψυχὴν εἶχε Σωκράτης, καὶ εἰ ἐδύνατο [h] ἀρκεῖσθαι τῷ [i] δίκαιῳ εἶ) τὰ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὁσίῳ τὰ πρὸς θεούς, [k] μήτε εἰκῇ πρὸς τὴν κακίαν ἀγανακτῶν, μηδὲ μὲν θελεύων πνὸς, ἀγνοίᾳ, [l] μήτε ὡς ἀπονεμομένων ἐκ τῆς ὅλως ξένον τι δεχόμενο, ἢ [m] ὡς ἀφόρητον ὑπομένων, [n] μήτε τοῖς τῆς σαρκιδίου πάθεσιν ἐμπαρέχων συμπαθῆ τὴν.

§ 67. Ἡ φύσις οὐχ ὕτως συνέκερασε [*] τῷ συγκρίματι, ὡς μὴ ἐφεῖδς [o] περιορίζειν ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἑαυτῆς ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖδς. Ρᾴδιον γὰρ ἐνδέχεδ θεῖον ἄνδρα γενέδς, καὶ ὑπὸ μηδενὸς, γνωσθῆναι· τούτῳ μέμνησο ἀεὶ καὶ ἐπ' ἐκείνῳ, ὅπ [q] ἐν ὀλιγίστοις κεῖται τὸ εὐδαιμόνως βιῶσαι·

§ 64. In dolore omni hoc præsto sit, nec turpem eum esse, nec mentem gubernatricem facere deteriorem. neqe enim eam, aut qatenus materiale qiddam, aut qatenus societatis est studiosa, corrumpit. in pleriſqe verò horum Epicuri illud tibi adsit, nec intolerandum, nec æternum esse, si terminorum memor fueris, nec opinionem adjeceris. illud etiam memineris, multa tædio nos afficere, qæ non advertimus eandem cum dolore rationem habere, verbi gratiâ, dormitare, qando vigilare libet, æstu affici, fastidio laborare. qoties ergò horum aliqid ægrè fers, dic tibi, dolori succumbere te.

§ 65. Cave erga inhumanos sic afficiaris, qomodo ipsi erga homines solent.

§ 66. Unde constat nobis Socratem clarâ fuisse reliqísq; præstantiore indole? neq; enim hoc sufficit, qòd mortem glorioſiſſimè oppetebat; aut qòd cum sophistis acutiſſimè disserebat; aut qòd in frigore summo patientiſſimè sub dio pernoctabat; aut qòd Salaminium illum sistere jussus, resistere generoſiſſimè malebat; aut qod per compita fastuosè incedebat; qod tamen an verum fuerit, meritò dubitaveris. verùm illud considerare oportet, qo modo affectam animam habuerit Socrates. utrùm hoc contentus agere poterat, qod in rebus humanis justus, in divinis pius existeret, nec malitiæ cujusqam frustra indignatus, nec cujusqam insciticæ assentatus, nec ab universo assignatum qicqam, aut tanqam peregrinum qid excipiens, aut tanqam intolerandum sustinens, nec caruncularum affectionibus mentem passus coaffici.

§ 67. Non ità commisit natura compagem tui, ut tibi neqeas terminos figere, & qæ tui sunt muneris per te exeqi. omnino enim fieri potest, ut divinus homo qis sit, & ignotus tamen cunctis degat. hoc semper memineris; sed & illud, pavciſſimis ad beatè vivendum opus esse.

qódq;

[a] L. 2. § 1. 11. l. 11. § 18.
[b] L. 4. § 8. l. 9. § 42.
[c] Sup. § 33. l. 10. § 3.
[d] L. 8. § 49.
[e] Sup. § 55. l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 31. l. 6. § 6. 26. Sup. § 15.
[*] ἀτάνθ' f.
[g] Plato Apolog.
[*] ἐπιζήτησεν f.
[h] L. 4. § 13. 25. l. 6 § 14. Sup. § 28.
[i] L. 11 § 20. l. 12. § 1.
[k] L. 4. § 31. Sup. § 1.
[l] L. 4. § 29. 44. Inf. § 68.
[m] L. 8. § 46.
[n] L. 5. § 26. l. 10. § 24.
[*] [σι] τ σ' f. τὸ σὺ συγκρίμαπον Salm.
[o] Sup. § 55. l. 11. § 1.
[p] L. 3. § 4, 5. l. 10. § 9.
[q] L. 2. § 5.

qódq; etiamsi desperes dialecticæ avt naturalis scientiæ peritiam, nihil esse tamen qod animam despondeas, qasi liber & modestus fieri neqeas, & communitatis cultor, & obsequens Deo.

§ 68. Vi omni immunem, in summa animi hilaritate, vitam transigere licet, etiamsi qæ libuerit adversùs te vociferentur homines universi, etiamsi massæ istius corporeæ coalitæ & circundatæ tibi membra feræ discerpant. qid enim obstat, qo minùs inter hæc omnia mens tranqillam se servet, de rebus circumstantibus verè judicet, objectisq; commodè utatur? ut judicium occurrenti ac irruenti rei cuivis dicat, Hoc es revera, etiamsi opinione aliusmodi esse videaris. usus dicat eidem, Te qærebam. etenim semper mihi præsens res omnis materiam præbet virtutis rationalis & socialis, artisq; prorsus vel humanæ vel divinæ exercendæ. siqidem qicqid contingit, vel ad hominem spectat vel ad Deum, nec avt novum est, avt tractatu difficile, sed familiare & facile.

§ 69. Hoc in se habet morum perfectio, qod diem omnem tanqam novissimum exigit, nec avt festinat, avt torpescit, avt simulatè qicqam agit.

§ 70. Dii, immortales cùm sint, non ægrè ferunt tamen, qod per ævum tam immensum ipsos oporteat omnino, tot talesq; qi sint, improbos jugiter sustinere. imò, qod amplius est, omnimodam horum curam gerunt. tu verò, qi mox es defuturus, malos tolerando defetisceris? idq; cùm ex eorum ipse sis numero.

§ 71. Ridiculum est malitiam cùm tuam, qod potes, non effugias, fugere te velle, qod non potes, alienam.

§ 72. Qicqid intellectualis socialisq; facultas, nec ad intellectum nec ad usum socialem facere deprehenderit, idipsum inferius se meritò judicat.

§ 73. Ubi bene tu alicui fecisti, & beneficio ille affectus est, qid stultorum instar

καὶ [a] μὴ ὅτι ἀπλήπους διαλεκτικὸς καὶ φυσικὸς ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο ἀποχῆς καὶ [b] ἐλευθερίᾳ, [*] καὶ αἰδήμων, καὶ [c] κοινωνικὸς, καὶ [d] εὐπειθὴς θεῷ.

§ 68. [e] Ἀδιάφως διαζῆται ἐν πλείστῃ θορυβίᾳ, κἂν πάντες καταβοῶσιν ἅπερ βέλονται, κἂν τὰ θηρία διασπᾷ τὰ μελύδρια τοῦ περιτεθραμμένου τούτου φυράματος. [f] τί γὰρ κωλύει ἐν πᾶσι τούτοις τῷ διάνοιαν σώζειν ἑαυτῷ ἐν γαλήνῃ, καὶ [g] κρίσει περὶ τῶν περικειμένων ἑτοίμῃ; ὥστε τῷ μὲν κείσῃ λέγειν τῷ παραπίπτοντι, τοῦτο ὑπάρχεις κατ' οὐσίαν, κἂν κατὰ δόξαν ἀλλοῖον φάνῃ· τῷ δὲ χρῆσιν λέγειν τῷ καταλήπτῃ, σὲ ἐζήτουν. [k] ἀεὶ γάρ μοι τὸ παρὸν, ὕλη ἀρετῆς λογικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ τὸ σύνολον τέχνης ἀνθρώπου ἢ θεοῦ· πᾶν γὰρ τὸ συμβαῖνον, [l] θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ οἰκεῖόν, καὶ [m] οὔτε καινὸν, οὔτε δυσμεταχείριστον, ἀλλὰ [n] γνώριμον καὶ εὐεργές.

§ 69. Τοῦτο ἔχει [o] ἡ τελειότης τῆς ἤθους, [p] τὸ πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν διεξάγειν, καὶ [q] μήτε σφύζειν, μήτε νωθρᾶν, [r] μήτε ὑποκρίνεσθαι.

§ 70. Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες, [s] τὸ συμφέρουσιν, ὅτι ἐν τοσούτῳ αἰῶνι ἀνέσουσι αὐτὸς πάντας ἀεὶ τοιούτων ὄντων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθαι· θεραπεύουσι δὲ καὶ [t] κηδόνται αὐτῶν παντοίως. σὺ δὲ [u] ὅσον ἤδη λέγειν μέλλων, [x] ἀπαυδᾷς; καὶ ταῦτα, [y] εἷς ὢν τῶν φαύλων;

§ 71. Γελοῖόν ὅτι τὸν μὲν ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν, [z] ὃ καὶ δύνατόν ὅτι· τὴν δὲ [a] ἄλλων φεύγειν, ὅταν ἀδύνατον.

§ 72. [b] Ὁ ἂν ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις εὑρίσκῃ [c] μήτε νοερὸν, [d] μήτε κοινωνικὸν, εὐλόγως [e] καταδικάζεσθαι ἑαυτῆς κρίνει.

§ 73. [f] Ὅταν σὺ ἦν πονηρὸς ἦς, καὶ ἄλλος ἦν πονηρὸς, τί ἔτι ζητεῖς

[a] L. 5 § 5. L. 8. § 8.
[b] L. 4. § 49. l. 8. § 1.
[*] -θειος Mer.
[c] Sup. § 55.
[d] L. 3. § 6. 9.
[e] L. 4. § 39.
[f] Sup. § 33. L. 8. § 28.
[g] L. 8. § 47.
[h] L. 10. § 32.
[i] L. 3. § 11.
[k] L. 4. § 1. Sup. § 58.
[l] L. 3. § 13.
[m] Sup. § 1. 66.
[n] L. 4. § 33. 44.
[o] L. 3. § 7, 8.
[p] L. 2. § 11. Sup. § 56.
[q] Sup. § 43. L. 1. § 15.
[r] L. 8 § 5.
[s] L. 9. § 1. 27.
[t] L. 9. § 27.
[u] L. 8. § 5.
[x] L. 5 § 9. l. 12. § 15.
[y] L. 11. § 18.
[z] L. 8. § 55.
[a] L. 8. § 41. 9. § 42.
[b] L. 3. § 8. l. 4. § 2.
[c] L. 8. § 2.
[d] L. 11. § 37.
[e] L. 3. § 6.
[f] L. 5. § 6. l. 9. § 42.

τείτον παρὰ σαυτῷ, ὥσπερ [a] οἱ μισθοί, τὸ [b] δόξαι ἴσον ποιῆσαι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν;

§ 74. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος· ὠφέλεια δὲ πρᾶξις κατὰ φύσιν. [c] μὴ οὖν κάμνε [d] ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς.

§ 75. Ἡ τοῦ ὅλου φύσις ἐπὶ τῷ κοσμοποιΐαν ὥρμησεν· νυνὶ δὲ [e] ἤτοι πᾶν τὸ γινόμενον κατ' ἐπακολούθησιν γίνεται, ἢ [*] ἀλόγοις καὶ τοῖς κινουμένοις ἄρχει, ἐφ' οἷς ποιεῖται ἰδίαν ὁρμὴν τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. εἰς πολλὰ οὖν [f] γαλήνιώτερον ποιήσει, τοῦτο μεμνημένος.

[a] L. 4. § 44.
[b] L. 8. § 1.
[c] L. 5. § 6. l. 6. § 29.
[d] Sup. § 13. 53.
[e] L. 6. § 38. l. 9. § 1. 28. l. 10. § 5.
[*] τὰ λογικὰ καὶ κ' vel, ἄλογα καὶ λογικὰ, τὰ κ' Mer.
[f] Sup. § 68.

tertium qippiam ultra hæc quæras, puta, benefici hominis existimationem, aut beneficii accepti remunerationem?

§ 74. Emolumentum capiendo nemo defatigatur. atqui emolumentum est actio omnis naturæ consentanea. noli ergò defatigari emolumentum in eo capiendo, quod alteri præstas.

§ 75. Ad mundum condendum universi natura olim se intendit. nunc verò, aut quicquid fit, consequentiæ necessariæ lege certâ producitur, aut principalia etiam illa, ad quæ mundi mens peculiariter intenta est, ratione nullâ gubernantur. in multis tranquilliorem fecerit te, hoc in memoria si habueris.

ΒΙΒΛΙΟΝ η'. LIBER VIII.

[a] L. 1. § 16.

Καὶ τοῦτο πρὸς [a] τὸ εὐκινδόξον φέρει, ὅτι οὐκ ἔστι δύνασαι τὸν βίον ὅλον, ἢ τὸν γε ἀπὸ νεότητος φιλόσοφον βεβιωκέναι· ἀλλὰ πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ δῆλος γέγονας, πέρρω φιλοσοφίας ὢν· πόρρωσε ἔσω. ὥστε τιὼ μὴ δόξαν τιὼ τοῦ φιλοσόφου κτήσασθαι, ἐκπέπαυσο ῥᾴδιον· ἀνταναιρίζεται γὰρ καὶ ἡ ὑπόθεσις· εἰ γὰρ ὄντως ἀληθῶς ἐώρακας σεαυτοῦ τὸ πρᾶγμα, τὸ μὲν, [b] τί δόξεις, ἄφες. ἀρκέσθητι δέ, εἰ καὶ [c] τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε [*] ἡ σὴ φύσις θέλει βιώσειν [*]· κατανόησον οὖν τί θέλει, καὶ [d] ἄλλο μηδὲν πειάσθω. πεπείρασαι γὰρ [e] πολλὰ πλανηθείς, εὑρεῖν δ' οὐ τὸ εὖ ζῆν· οὐκ ἐν συλλογισμοῖς, οὐκ ἐν πλούτῳ, οὐκ ἐν δόξῃ, οὐκ ἐν ἀπολαύσει, οὐδαμοῦ· ποῦ ἔν ἐστιν; [f] ἐν τῷ ποιεῖν, ἃ ἀνθρώπου φύσις [*] πᾶς ἂν ταῦτα ποιήσει; ἑτοῖμα [g] δόγματα ἔχῃ, ἀφ' ὧν αἱ ὁρμαὶ καὶ αἱ πράξεις. τίνα

[b] L. 7. § 73. l. 10. § 11.
[c] L. 7. § 46. 56.
[*] [ὡς] ἢ f.
[*] -σεις. Boot.
[d] L. 2. § 7. l. 7. § 20.
[e] L. 12. § 1.
[f] L. 7. § 54. 55. 56.
[*] -σει [;] f.
[g] L. 3. § 13. l. 7. § 1.

Hoc etiam ad inanis gloriæ studium minuendum conducit, quòd vitam totam, eam saltem quæ à juventute hactenus transiit, non potes præstare philosophicè ductam. siquidem cum aliis havd pavcis, tum & tibiipsi compertum est, à philosophia longè te abesse. conturbatæ sunt itaq; rationes tuæ: neq; adeò avt facile est tibi philosophi existimationem comparare; & vitæ etiam institutum adversatur. proinde si verè perspexisti, in qo res ipsa sita sit, missâ existimatione, in hoc duntaxat incumbe, ut vitæ quod supereſt, quantulumcunq; id fuerit, pro naturæ tuæ ductu ac dictamine transigas. tu itaq; illa qid velit, intuere. nec te aliud qicqam molestum habeat. etenim expertus jam es, per quàm multa divagatus, vitam bonam beatámq; nusquam inveneris; non in syllogismis, non in divitiis, non in gloria, nec in voluptate, nec ullibi. in qonam consistit? in eis faciendis quæ exigit natura humana. at hæc qomodo qis faciat? si decreta nactus sit, à qibus appetitiones actúsq; istiusmodi profluant. quæ-nã, inqis,

inqis, decreta? de bonis malisque, ut nihil nimirum homini bonum censeat, qod non justum, temperantem, fortem, liberalem faciat; nihil malum, qod non istis contrarium.

§ 2. In omni actione interroga te, qomodo ista mihi sese habet? num futurum est, ut ejus pœniteat me? propè adest tempus, qo moriturus sum, omniáqe mihi transitura. qid ergò expeto ulteriùs, qàm ut illud qod impræsentiarum ago, opus sit animantis rationalis, socialis, eadémq; cum Deo ipso lege agentis.

§ 3. Alexander, Cajus, Pompejus, qid ad Diogenem, Heraclitum, Socratem? isti siqidem res ipsas perspectas habebant, formásq; earundem & materias. atq; hoc modo instructæ erant mentes horum. illis verò, cùm ea nevtiqam perspecta haberent, de qàm multis solicitos esse necesse fuit? qàm *multis* rebus inservire?

§ 4. Eadem nihilominus facturos memineris, etiamsi tu te ruperis.

§ 5. Inprimis nè commovearis. obvenïunt enim secundùm rerum naturam universa: ipse avtem pavlò pòst, nullus, nusqam futurus es, qomodo & Hadrianus, & Avgustus. tum rem ipsam penitiùs intuitus, eam in se considera. simul memineris, probum esse te oportere. qod avtem hominis à te natura exigit, hoc constanter facito, qódqe *justissimum* videbitur, loqitor; placidè duntaxat, modestè, citraqe dissimulationem.

§ 6. Universi natura boc solenne habet; qæ istîc existunt illò transferre, res mutare, hinc tollere, illîc deponere, omnia vices has subeunt: usitata sunt omnia, ut metuendum non sit, neqid novi emergat. Siremps deniq; omnibus de istis lex.

§ 7. Natura omnis sese prosperè procedente atqiescit, prosperè avtem procedit rationalis natura, ubi in cogitando nec falsò, nec incertò assentitur, impulsus suos ad opera, qæ societatem juvent, sola dirigit, appetitiones & aversiones

δόγματα; [a] τὰ περὶ ἀγαθῶν, καὶ κακῶν. ὡς [b] ἀδύνατος μὲ ἀγαθὸν ὄντα ἀνθρώπῳ, ὃ οὐκ ποιεῖ δίκαιον, σώφρονα, ἀνδρεῖον, ἐλεύθερον *, ἀδύνατος δ κακὸν, ὃ οὐκ ποιεῖ τἀναντία τοῖς εἰρημένοις.

§ 2. [c] Καὶ ἐνάστῳ προσέχειν ἐρώτα σαυτὸν, πῶς μοι αὐτὸ ἔχει; μὴ [d] μεταμέλομαι ἐπ' αὐτῷ; [e] μικρὸν καὶ τέθνηκα, καὶ πάντ' ἐν μέσῳ. [f] τί πλέον ἐπιζητῶ, εἰ δ τὸ παρὸν ἔργον ζῴου [h] γοερῦ, καὶ κοινωνικοῦ καὶ ἰσονόμου θεῷ;

§ 3. [i] Ἀλέξανδρον δὲ καὶ Γάϊος, καὶ Πομπήϊον τί πρὸς Διογένη, καὶ Ἡράκλειτον, καὶ [k] Σωκράτη; [l] ὅτι μὲν γὰρ ἤδεσαν τὰ πράγματα, καὶ τὰς αἰτίας, καὶ τὰς ὕλας, καὶ τὰ ὑγιαινοντα ἑκάστῳ αὐτῶν * ταυτὰ ἐπῆν δὲ ὅσον πρόνοια; καὶ [m] δουλεία πόσον;

§ 4. [n] Ὅτι ὀλίγον ἔμπειν τὰ αὐτὰ ποιήσεσι, κἂν σὺ διαρραγῇς.

§ 5. Τὸ πρῶτον, [o] μὴ ταράσσου. [p] πάντα γὰρ κατὰ τὸν ὅλων φύσιν· καὶ [q] ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἔσῃ, ὥσπερ οὐδὲ Ἁδριανὸς, οὐδὲ Αὔγουστος. ἔπειτα [r] ἀτενίσας εἰς τὸ πρᾶγμα, ἴδε αὐτὸ, καὶ συμμνημονεύσας, ὅτι [s] ἀγαθόν σε ἄνθρωπον εἶναι δεῖ, καὶ [t] τί τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο [u] ἀμεταστρεπτί· καὶ εἰπὲ, ὡς δικαιότατον φαίνεταί σοι· μόνον [x] εὐμενῶς, καὶ αἰδημόνως, καὶ [y] ἀνυποκρίτως.

§ 6. [z] Ἡ ἧς ὅλων φύσις τοῦτο ἔφερον ἔχει, τὰ ὧδε ὄντα ἐκεῖ μετατιθέναι, μεταβάλλειν, ἄφειν ἔνθεν καὶ ἐκεῖ φέρειν. [a] πάντα ἕτοιμα· * ἐκ ὡσεὶ φοβηθῆναι, [b] μήτι χεῖρον· [c] πάντα συνάδη· ἀλλὰ καὶ [d] ἴσα αἱ ἀπονεμήσεις.

§ 7. [e] Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσα· φύσις δ λογικὴ εὐοδεῖ, [f] ἐν μὲν φαντασίαις, μήτε ἀδύνατα συγκαταθεμένη· [g] τὰς ὁρμὰς δ ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀποδύνουσα· [h] τὰς ὀρέξεις δὲ καὶ ἐγκλί-

[a] Inf. § 14.
[b] L. 2. § 11.
* -δέειον Mer. L. 7. § 67.
[c] L. 5. § 11.
[d] Inf. § 10.
[e] L. 7. § 70. Inf. § 34.
[f] L. 5. § 3. 6.
[g] L. 6. § 2. l. 10. § 1.
[h] L. 7. § 72.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 7. § 66.
[l] L. 5. § 32. Inf. § 5. l. 9. § 25.
* ταῦτα Mer. ταωῦτα Xyl.
[m] L. 9. § 29. 40. l. 10. § 19.
[n] L. 7. § 71. l. 12. § 26.
[o] L. 4. § 3. l. 5. § 23. l. 9. § 29. 37.
[p] L. 5. § 8. 10.
[q] Sup. § 2.
[r] Sup. § 3. l. 4. § 3.
[s] L. 7. § 25.
[t] L. 5. § 3 l. 7. § 55.
[u] L. 3. § 6. l. 4. § 32. l. 10. § 12. l. 11. § 9.
[x] L. 7. § 3.
[y] L. 7. § 69.
[z] L. 7. § 18. 23.
[a] L. 4. § 3. l. 5. § 23.
* ὡσεὶ ἐκ f.
[b] L. 7. § 2 l. 9. § 35.
[c] L. 4. § 44.
[d] Inf. § 6.
[e] Inf. § 45. l. 5. § 1. 4. 34.
[f] L. 5. § 36. l. 7. § 54.
[g] L. 5. § 16.
[h] L. 6. § 50, 51.

σεις σὺ ἐφ' ἡμῖν μόνον ποιουμένη.

[a] L. 2. § 17. l. 3. § 4.

[a] ϙ τὸ ἧ τοῦτο τῆς ἰδιωτικῆς φύσεως ἀπονεμώμενον πᾶν ἀποδεχόμενη· [b] μέρος γὰρ αὐτῆς ἐστιν ὡς ἡ τοῦ φύλλου φύσις τῆς τοῦ φυτοῦ φύσεως. πλὴν ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ φύλλου φύσις μέρος ἐστὶ φύσεως ϗ ἀναισθήτου, ϗ ἀλόγου, ϗ ἐμποδισθῆναι δυναμένης· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου φύσις, [c] μέρος ἐστὶ [d] ἀνεμποδίστου φύσεως ϗ νοερᾶς ϗ δικαίας. * ἔκ[α] [e] ἴσως ϗ κατ' ἀξίαν τοῦ [f] μεισμοῦς χρόνου, ὑσίας, αἰτίου, ἐνεργείας, συμπλοκῆς, ἐκάστης ποιεῖται συστάσεως ἡ, μὴ εἰ τὸ πρὸς τὸ ἓν ἴσον ἐμφαίνεται ὅλα πάντα· ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα * τοῦ ἧ πρὸς ἀθρόα τὰ ἕ ἕτερα.

[b] L. 2. § 3, 4.

[c] L. 7. § 13.

[d] L. 5. § 20. 34.

* ἢ γρ. Mer.

[e] Sup. § 6.

[f] L. 6. § 49.

* -τῶν Mer.

§ 8. [g] Ἀναγκαιότερον οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ ὕλην ἀνείργειν ἔξεστιν· ἀλλὰ [h] ἡδονῶν ϗ πόνων καθυφίεσθαι ἔξεστιν· ἀλλὰ [i] ἕ δόξαρίου καταφρονῆσαι ἔξεστιν· ἀλλὰ [k] ἀναισθήτοις ϗ ἀχαρίστοις μὴ θυμοῦσθαι, προσέστι [l] κήδεσθαι αὐτῶν ἔξεστιν.

[g] L. 3. § 14.

[h] L. 2. § 17. l. 5. § 15.

[i] L. 4. § 3.

[k] L. 2. § 1. l. 9. § 42.

[l] L. 3. § 4. l. 7. § 22. 70.

§ 9. Μηκέτι σὺ μηδεὶς ἀνύσῃ καταμεμφομένη [m] τὸν ἐν αὐλῇ βίον, μηδὲ * τὸν σεαυτοῦ.

[m] L. 5. § 16.

* σὺ Lug.

§ 10. [n] Ἡ μετάνοια ἐστὶν ὀδύνη τις ἑαυτῆς, ὡς [o] χρήσιμόν τι παρεληλυθὸς τὸ ἧ ἀγαθὸν χρήσιμόν τι δεῖ εἶναι, ϗ ἀτιμελητέον αὐτῷ τῷ ἀγαθῷ ϗ καλῷ ἀνδρί· [p] ὑδεὶς δ' ἂν καλὸς ϗ ἀγαθὸς ἀνὴρ μετανοήσειεν, ὅτι τῷ ἡδονῷ τινα παρεικάναι· ὅτε ἄρα χρήσιμον, ὅτε ἀγαθὸν ἡδονή.

[n] Sup. § 2. l. 12. § 16.

[o] L. 6. § 45.

[p] Inf. § 39. l. 5. § 15.

§ 11. [q] Τοῦτο τί ἐστὶν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ· [r] τί μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ ϗ ὑλικόν· τὸ ἧ τὸ αἰτιῶδες· τί ἧ ποιεῖ ἐν τῷ κόσμῳ· πόσον ἧ χρόνον ὑφίσταται.

[q] L. 3. § 11.

[r] L. 4. § 21.

§ 12. [s] Ὅταν ἐξ ὕπνου δυσχερῶς ἐγείρῃ, ἀναμιμνήσκου, ὅτι [t] κατὰ τὸν κατασκευὴν σου ἐστὶ, ϗ [u] κατὰ τὸν ἀνθρωπικὸν φύσιν, τὸ συνέργειν κοινωνικὸς ἀποδιδόναι· τὸ ἧ καθεύδειν, κοινὸν ϗ σὺν ἀλόγων ζώων· ὃ ἧ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τοῦτο οἰκειότερον ϗ συνεφύσερον, ϗ δὴ [x] ϗ εὐαρεστότερον.

[s] L. 5. § 1.

[t] L. 5. § 16. l. 7. § 55.

[u] L. 5. § 15. Inf. § 26. 45, 46. l. 9. § 23.

[x] L. 5. § 9.

sationes ad ea sola, quæ in nobis sita sunt, adhibet, à rerum natura deniq; quicquid assignatum fuerit, amplectitur. hujus enim pars est, ut folii natura pars naturæ est arboris. hoc tantùm interest, quod ibi folii natura pars est naturæ sensûs rationisq; exortis, & impedimento obnoxiæ. cùm hominis natura pars sit naturæ impediri nesciæ, rationalis, justæ. hæc avtem & tempora, & materiam, & formam, & facultates, & casus ex æqo distribuit singulis qibúsq; pro uniuscujusq; dignitate. id qod deprehendere licebit, si non seorsim unum aliqod in re ulla consideraveris, sed istius omnia cum alterius alicujus confertim sumptis contuleris.

§ 8. Adeó es illiteratus, ut nec legere possis. at potes contumeliâ abstinere, potes voluptate & dolore superiorem te præstare, potes gloriolam nihili facere, potes stupidis & ingratis non succensere, imó & illorum curam gerere.

§ 9. Nemo, avt vitam avlicam, avt tuam etiam, insimulantem te avdiat.

§ 10. Pœnitentia est suiipsius reprehensio qædam, ut qi utile aliqid omiserit. bonum avtem qódq; necessariò etiam est utile; qódq; est ejusmodi, id viro bono probóqe curæ esse oportet. at neminem virum bonum probúmq; pœnituerit, qòd voluptatem unqam ullam omiserit. neq; utile itaqe, neqe bonum voluptas est.

§ 11. Hoc qidnam in se est ex constitutione suâ? qænam illius substantia sive materia? qæ forma? qid in mundo facit? qamdiu consistit?

§ 12. Qando somnum gravatim excutis, reminiscere, & conditioni tuæ & naturæ humanæ consentaneum esse, ut actiones ad communitatem conducentes edas, cùm dormire etiam brutis animantibus commune sit. qod avtem est naturæ cujusq; consentaneum, hoc & familiarius, & aptius, & jucundius est utiqe.

§ 13.

§ 13. Assidue, in omni, quantum potes, visui menti oblato, considera, quænam ejus natura, ad mores quid faciat, quid in se habeat veritatis.

§ 14. Ubi quemquam conveneris, statim tu tecum, Iste quænam habet de bonis malisque decreta? qi enim de voluptate ac dolore, & efficientibus utrisque, vel de fama & ignominia, morte & vitâ, decreta ejusmodi habeat, si hujusmodi fecerit, nihil mihi mirum novumque videbitur. simul & hoc succurret, necessario facere illum quæ facit.

§ 15. Memineris, æquè turpe esse mirari quemquam tanquam de re insveta, quod ea mundus, quorum ferax est, profert; ac mirari quemquam, quòd ficus ficus ferat, avt mirari medicum, quòd quis febricitaverit, gubernatorem, quòd ventus adversus flaverit.

§ 16. Memineris, æquè tibi liberum esse sententiam mutare & corrigenti parere, atque in re cepta ulla persistere. etenim & hæc tua est operatio, utpote quæ juxta intentionem judiciumque tuum, atq; adeò ex animi etiam tui sententiâ perficiatur.

§ 17. Si tui istud est arbitrii, cur facis? sin alterius, quem incusas? atomos, an Deos? insani utrumque est. neminem igitur est incusandum. siquidem enim potes, rem ipsam corrige. sin minùs, quid tibi queri profuerit? nihil avtem est agendum frustra.

§ 18. Nihil, quod moritur, mundo excidit. istîc avtem si manet ac mutat, istîc & in sua, quæ & mundi & tui eadem sunt, elementa resolvitur. atque hæc quoque mutant, nec murmurant tamen.

§ 19. Ad opus aliquod natum est unumquodq; puta, equs, vitis. quid miraris? sol etiam ipse, Diiq; reliqui ad opus aliquod extitere. tu ergò ad quid? nunquid ad oblectandum te? cogita tecum an sensus communis id ferat.

§ 20. Natura rei cujusque rationem habet; tam finem, quàm ortum & durationem, quod attinet: quemadmodum & is qi

§ 13. Διηνεκῶς καὶ ὅλῃ πίστει εἰ δόξῃ τι φαντασίας, [a] φυσιολογεῖν, παιδολογεῖν, διαλελῆσθαι. [a] L. 10. § 9.

§ 14. [b] Ὦ, ἂν ἐντύχῃς, εὐθὺς σαυτῷ σχόλιον ὅτου τίνα δόγματα ἔχει [c] περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; [*] ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου καὶ τῶν ποιητικῶν ἑκατέρου, καὶ περὶ δόξης, ἀδοξίας, θανάτου, ζωῆς παιδὸς [*] πρὸ δόγματα ἔχειν, [d] ὑδὲν θαυμαστὸν ἢ ξένον μοι δόξει, ἐὰν [*] τὰ δ' πρα ποιῇ καὶ μεμνήσομαι, ὅτι [e] ἀναγκάζεται ἅπαξ ποιεῖν. [b] L. 7. § 62. l. 9. § 18. l. 11. § 18. [c] Sup. § 1. l. 7. § 26. [*] ἢ γ'. Lug. ὡ Cal. ἢ καὶ f. vel ὁ γ'. [*] [γὰρ] πρα δ' ἔχων f. [d] L. 6. § 27. Inf. § 15. l. 9. § 42. [*] [πάλι πρὰ [e] L. 4. § 6. l. 6. § 57. l. 10. § 30.

§ 15. [*] Μίμνησο, ὅτι, ὥσπερ [f] αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει, ὕτως ἢ εἰ ὁ κόσμος πάσι πρὰ φέρει, ὧν ἕνεκα φορεῖ· καὶ ἰατρῷ ἢ καὶ κυβερνήτῃ, αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ πνεύματα ἔσχεν ὅτου, ἢ εἰ ἀντίπνοια γέγονεν. * Μιμνήσκομαι Lug. [f] L. 4. § 6. l. 12. § 16.

§ 16. Μίμνησο, ὅτι καὶ [h] τὸ μεταπείθεσθαι καὶ ἕπεσθαι τῇ διορθοῦντι, ὁμοίως ἐλευθερίας ἔστι. [*] σὺ γὰρ ἐνέργεια κατὰ τὴν [*] σὴν ὁρμὴν καὶ κρίσιν, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν σὸν περιγραμμένην. [g] L. 4. § 29. l. 12. § 1. 13. [h] L. 4. § 12. * σὴ Lug. * σὴν Idem.

§ 17. Ἐπὶ μὲν σοὶ, τί αὐτὸ ποιεῖς; ἐπὶ ἄλλῳ, [i] τίνι μέμφῃ; τοῖς ἀτόμοις, ἢ τοῖς θεοῖς; ἀμφοτέρως μανιώδη. [k] ἑνὶ μεμπτέον. εἰ μὲν γὰρ δύναται, διόρθωσον τόδε πρᾶγμα αὐτό· εἰ δὲ μὴ δύναται, τί πρὸς τί ἔτι σοὶ φέρει τὸ μέμφεσθαι; [l] εἰκῇ γὰρ οὐδὲν ποιητέον. [i] L. 4. § 3. l. 12. § 24. [k] L. 12. § 12. [l] L. 2. § 5. l. 3. § 4. l. 4. § 2.

§ 18. [m] Ἐξω τῆς κόσμου τὸ ἀποθανὸν οὐ πίπτει· εἰ ὧδε μένει καὶ [n] μεταβάλλει, ὧδε καὶ [o] διαλύεται, εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ στοιχεῖα ἐστὶ τῷ κόσμῳ καὶ σοί. καὶ αὐτὰ δὲ [p] μεταβάλλει, καὶ [q] οὐ γογγύζει. [m] L. 4. § 23. Inf. § 50. [n] L. 5. § 13. [o] L. 4. § 32. [p] Inf. § 25. [q] L. 2. § 17. l. 9. § 19.

§ 19. [r] Ἕκαστον πρός τι γέγονεν, ἵππος, ἄμπελος· τί θαυμάζεις; καὶ ὁ ἥλιος [*] ἐρεῖ, πρὸς [*] τι ἔργον γέγονα, καὶ οἱ λοιποὶ θεοί. σὺ δὲ πρὸς τί; τὸ ἡδονῆς; ἴδε εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια. [r] L. 5. § 1. [*] ἔρα ἐρεῖς Inf. [*] τι ἐ γέγονε Lug.

§ 20. [s] Ἡ φύσις ἐσχάτῳ ἐκάστου, ὑδὲν τι ἔλαττον τῆς ἀπολήξεως, ἢ τῆς ἀρχῆς τε καὶ διεξαγωγῆς, οἷς ὁ [s] L. 2. § 4. l. 6. § 49.

ἀναβαλλων τὸν σφαῖραν. [a] τί ἓν ἀγαθὸν τῷ σφαίρᾳ ἀναφερομένῳ, ἢ κακὸν καταφερομένῳ, ἢ κ) πεπωκότι; τί ὃ ἀγαθὸν τῇ κομφόλυκι σωζούσῃ, ἢ κακὸν διαλυθείσῃ; τὰ ὅμοια ὃ κ) ἐπὶ λύχνε.

§ 21. * Ἔκτρεψον, κ) διάσκεψαι βίον ὅτι, γηράσας ὃ ὅς γένηται, νοσῆσαι ὃ, * πορευῦσαι· [b] βεβαιότατον ὃ κ) ὁ ἐπαινῶν κ) ὁ ἐπαινούμενος, κ) ὁ μνημονεύων, κ) ὁ μνημονευόμενος· πρὸς ἑπ ὃ κ) [c] ἐν γωνίᾳ τέτε τῦ κλίματος, κ) [d] ἐνταῦθα πάντες συμφωνῦσι, κ) [e] ἐνὶ αὐτὸς τε ἑαυτῷ· κ) [f] ὅλη ὃ ἡ γῆ στιγμή.

§ 22. [g] Πρόσεχε [h] τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ τῷ δόγματι, ἢ τῇ ἐνεργείᾳ, ἢ * τῷ σημαινομένῳ. [i] δικαίως ταῦτα πάσχεις· [k] μᾶλλον ὃ θέλεις ἀγαθὸς ἄνδρα γενέσθαι, ἢ σήμερον εἶναι.

§ 23. Πρόσω π; [l] πρόσω ἐπ' ἀνθρώπων εὐποιΐαν ἀναφέρων· συμβαίνει τί μοι; [m] δέχομαι, ὅτι πρὸς θεὸς ἀναφέρων, κ) [n] ἀφ' ἧς πάντα τὰ γινόμενα συμπνεῖ.

§ 24. Ὁποῖόν σοι φαίνεται τὸ λέειδαι; ἔλαιον, ἱδρώς, ῥύπος, ὕδωρ, γλοιώδες, πάντα σκληρά. [o] τοιῦτον πᾶν μέρος τῦ βίε, κ) πᾶν ὑποκείμενον.

§ 25. [p] Λούκιλλα Οὖηρον· εἶτα Λούκιλλα Σέκυνδα Μάξιμον· εἶτα Σέκυνδα. Ἐπιτύγχανος [q] Διότιμον. εἶτα Ἐπιτύγχανος. * Φαυστῖναν Ἀντωνῖνος· εἶτα Ἀντωνῖνος. ταὐτὰ πάντα· Κέλερ Ἁδριανόν· εἶτα Κέλερ. [r] οἱ ὃ δριμεῖς ἐκεῖνοι, ἢ προγνωστικοὶ, ἢ τετυφωμένοι, πῶς ὅς, δριμεῖς μέ, * Χάρεξ κ) [s] Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς, κ) Εὐδαίμων, κ) εἴ πς τοιῦτος. [t] πάντα ἐφήμερα, τεθνηκότα πάλαι· [u] ἔνιοι μὲ ἤδη ἐκ ὀλίγον μνημονευόμενοι· οἱ ὃ εἰς μύθες μεταβαλόντες· οἱ ὃ ἤδη ἐκ μύθων ἐξίπτανται· τοῦτον ὖν μεμνῆσθαι, ὅπ. [x] δύσει ἤτοι σκεδασθῆναι τὸ συγκριμάτιόν σε, ἢ σβεσθῆναι. τὸ

* Ἔκτρεψον Lug. Σκέψαι Annot. L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 11. § 17.
* σάντε, κ) ὑπαναῦσαι f.
[a] L. 9. § 2.
[b] L. 3. § 10. l. 7. § 6. l. 10. § 34.
[c] L. 3 § 10. l. 6. § 36.
[d] L. 4. § 3. l. 11. § 18.
[e] L. 3. § 4. Inf. § 53.
[f] L. 4. § 3. l. 10. § 17.
[g] L. 4. § 32. l. 9. § 22.
[h] L. 5. § 10. l. 9. § 6.
* L. 7. § 4. l. 10. § 8.
[i] L. 9. § 26.
[k] L. 4. § 17.
[l] L. 10. § 6.
[m] L. 2. § 17.
[n] L. 6. § 36.
[o] L. 5. § 10. Inf. § 37. l. 9. § 14.
[p] L. 4. § 32, 33. 50. Inf. § 31. 37. l. 9. § 30 l. 10. § 27. 34. Inf. § 37.
* A. Φ. εἶτα A. K. A. εἶτα κ. τ. π. Sal.
[q] L. 4. § 48. l. 10. § 31.
* χάρεξ Lug. Ἰάρεξ f.
[r] L. 9. § 29.
[s] L. 4. § 35. 48. l. 9. § 14.
[t] L. 5. § 33.
[u] L. 7. § 32.

pilam mitti, pilæ pariter rationem habet. ecqid autem pilæ, vel sursum missæ boni, vel descendenti cadentíque mali? ecqid & bullæ vel consistenti boni, vel subsidenti mali? de lucerna idem dictum sit.

§ 21. Inverte corpus tuum, atque inspice, quale sit, ubi senuerit; quale sit, ubi morbidum fuerit; quale sit, spiritum ubi efflaverit. brevis autem est vitæ & qi celebrat, & qi celebratur; & qi commemorat pariter, & qi commemoratur. adhæc & in plagæ istius angulo duntaxat id geritur; ubi etiam neqe omnes inter se consentiunt, neq; qisqam sibi. deniq; terra omnis puncti instar habet.

§ 22. Animum adverte præsenti vel decreto, vel facto, vel dicto. meritò hæc pateris, qi bonus mavis cras fieri, qàm esse hodie.

§ 23. Facio qicqam? ità facio, ut ad homines juvandos referam. contingit mihi qicqam? ità excipio, ut ad Deos referam, fontémqe rerum omnium, à qo, qæcunqe fiunt, ordine præstituto derivantur.

§ 24. Ipsum lavari qale qid tibi videtur? oleum, sudor, sordes, aqa, strigmentum; putida omnia. tale qiddam est & vitæ pars qævis, & materia subjecta qælibet.

§ 25. Lucilla Verum extulit; mox & Lucilla ipsa elata est. Secunda Maximum; mox & Secunda Epitynchanus. Diotimum; mox & Epitynchanus. Antoninus Faustinam; mox & Antoninus. Celer Hadrianum; mox & Celer. hujusmodi sunt omnia. qin & solertes illi, avt futurorum præscii, avt fastu inflati, ubinam jam sunt? solertes, inqam, qales Charax, Demetrius Platonicus, Evdæmon, & si qis alius ejusmodi. omnia caduca sunt, & jam olim morte sepulta sunt. alii nec brevem sui memoriam sunt consecuti; alii in fabulas abierunt; alii etiam è fabulis evanuerunt. horum ergò memineris, avt compagem tui dissipatum iri, avt extinctum spiritum,

ſpiritum, avt migraturum, atque alibi iri diſpoſitum.

§ 26. Homini volupe eſt, qæ hominis propria ſunt, facere. proprium avtem eſt hominis, contribuli ſuo benevolum eſſe, ſenſuum motus inſuper habere, viſa probabilia diſcernere, univerſi naturam, eáq; qæ ſecundùm hanc fiunt, contemplari.

§ 27. Affectiones ſinguli qiqe tres habent; unam, ad cavſſam ambientem, alteram, ad cavſſam divinam, à qa proveniunt omnibus omnia; tertiam, ad eos qibuſcum in hac vita verſatur.

§ 28. Dolor avt eſt corpori malum. qod ſi ſit, corpus id cenſeat. avt animæ. at illi licet etiam inter doſores ſerenitatem ſuam tranqillitatémq; ſervare, nec opinari malum eſſe. omne enim judicium, & impetus, & appetitus, & averſatio intus eſt; qò mali nihil aſcendit.

§ 29. Imaginationes dele; ſæpe tecum ſic loqendo, In poteſtate mea nunc ſitum eſt, ut nulla in hac anima exiſtat improbitas, nulla cupiditas, nulla omnino perturbatio: ſed ut omnibus qalia reapſe ſint perſpectis, pro exiſtimatione ſua ſingulis utar. memento poteſtatis hujus à natura tibi tributæ.

§ 30. Et in ſenatu, & apud qemlibet privatim, curæ ſit modeſtè potiùs qàm diſertè loqi. ſano verò apud omnes ſermone utare.

§ 31. Avgvſti avla, uxor, filia, nepotes, privigni, ſoror, Agrippa, cognati, familiares, amici, Arius, Mæcenas, medici, popæ, avla tota morti conceſſit. tum ad alia te transfer; mortémqe cogita, non unius hominis, ſed gentis totius, Pompejorum puta. nec illud minùs, qod tumulis inſcribi ſolet, *Ultimus hic generis ſui.* dein reputa tecum, qàm anxiè egerint horum anteceſſores, ut ſucceſſorem aliqem ſibi ſuperſtitem relinqerent: cùm neceſſe tamen fuerit, ut aliqis tandem ultimus

πνεύματος, ἢ μεταϛῆναι, καὶ ἀλλαχῆ καταχθῆναι.

§ 26. [a] Εὐφροσύνη ἀνθρώπου*, ποιεῖν [b] τὰ ἴδια ἀνθρώπου. ἴδιον δὲ ἀνθρώπου [c] εὔνοια πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [d] ὀφθόρασις τῆς αἰσθητικῶν κινήσεων, [e] διάκρισις τῶν φαινομένων φαντασιῶν, [f] ἐπιθεώρησις τῆς ὅλων φύσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὰ γινομένων.

§ 27. Τρεῖς ἕξεις· ἡ μὲν πρὸς τὸ αὔριον τὸ ἐπικείμενον· ἡ δὲ πρὸς τὴν θείαν αἰτίαν, [h] ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάντα· ἡ δὲ πρὸς τοὺς συμβιοῦντας.

§ 28. Ὁ πόνος ἤτοι τῷ σώματι κακόν· [k] ὑπὸν ἀποφαινέσθω· ἢ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' [l] ἔξεστιν αὐτῇ τὴν ἰδίαν [m] αἰθείαν καὶ [n] γαλήνην διαφυλάττειν, καὶ [o] μὴ ὑπολαμβάνειν ὅτι κακόν. πᾶσα γὰρ κρίσις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις, [p] ἔνδον· καὶ [q] οὐδὲν κακὸν ἔνδον ἀναβαίνει.

§ 29. [r] Ἐξάλειφε τὰς φαντασίας, συνεχῶς σεαυτῷ λέγων· [s] γνῶ ἐν ἐμοί ἔστιν, ἵνα ἐν ταύτῃ τῇ ψυχῇ μηδεμία πονηρία ᾖ, μηδὲ ἐπιθυμία, μηδὲ ὅλως ταραχή τις· ἀλλὰ [t] βλέπων πάντα ὀπτικὰ ἔστιν, [u] χρῶμαι ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν. μίμησο ταύτης [x] τῆς ἐξουσίας καὶ φύσιν.

§ 30. Λαλεῖν, καὶ ἐν συγκλήτῳ, καὶ πρὸς πάντ' ἀνθρωπον κοσμίως, καὶ μὴ φεσυχαντῶς [z] ὑγιεῖ * λόγῳ χρῆσθαι.

§ 31. [a] Αὐλὴ Αὐγούστου, γυνὴ, θυγάτηρ, ἔγγονοι, πρόγονοι, ἀδελφὴ, Ἀγρίππας, συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, Ἄρειος, Μαικήνας, ἰατροὶ, θύται, ὅλης αὐλῆς θάνατος· εἶτα ἑπὶ * τὰς ἄλλας, μὴ κατ' ἰνδὸς ἀνθρώπου θάνατον, ὡς Πομπήϊον. καὶ εἰ τὸ ἐπιγραφόμενον τοῖς μνήμασιν, ἕκαστος * τῶν ἰδίων γόνυς· ἐπιλογίζεσθαι, πόσα ἐπάδησαν οἱ πρὸ αὐτῆς, ἵνα διάδοχόν τινα καταλίπωσιν. εἶτα, [b] ἀνάγκη ἕκαστον τινα γενέσθαι.

* [a] L. 6. § 7. l. 7. § 13.
* -πω. f.
[b] L. 5. § 15, 16.
[c] L. 4. § 37 l. 7. § 22. l 11. § 2. l. 12. § 30.
[d] L. 5. § 26.
* Sup. § 7. l 5. § 36. l. 6. § 3.
[f] L. 7. § 47, 48.
[g] L. 1. § 12.
[h] L. 2. § 3. 17.
[i] L. 11. § 18. l. 12. § 26.
[k] L. 7. § 16, 33.
[l] 5. § 2. 26. l. 7. § 68.
[m] L. 2. § 4.
[n] L. 7. § 28.
[o] Inf. § 47, 48.
[p] L 7. § 59.
[q] Inf. § 41. 48.
[r] L. 7. § 29.
[s] L. 7. § 5. 54. Sup. § 8.
[t] L. 3. § 11. Sup. § 11.
[u] L. 3. § 11. l. 11. § 18. 37.
[x] L. 5. § 5.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 4. § 51.
* -εῖ [ςι] f. 'Γρ. λόϊ· χε· αὐλὴ A. Boot.
[a] Sup. § 25. Inf. § 37.
* τὰ ἄλλα f.
* -απον Lug. An.
[b] L. 4. § 50.

γινόμενα· πάλιν ὧδε ὅλα γένος διάνατον.

[a] L. 4. § 2. 25, 26. l. 12. § 35, 36.

§ 32. [a] Σωπιδόναι δεῖ τὸ βίον, καὶ μίαν πρᾶξιν καὶ [b] εἰ ἔχοις τὸ ἑαυτῆς παρέχει ὡς δίον τε, ἀρκεῖδς ἴνα ἡ [c] τὸ ἑαυτῆς ἀπόχῃ, [d] μηδὲ εἷς σε κωλῦσαι δύναται. ἀλλὰ στήσεταί τι ἔξωθεν; μηδὲν εἰς γὰ τὸ δικαίως καὶ σωφρόνως καὶ εὐλογίστως· [e] ἄλλο δ' τι ἴσως ἐνεργητικὸν κωλυθήσεται; ἀλλὰ [f] τῇ πρὸς ἐκεῖνο τὸ κώλυμα εὐαρεστήσει, καὶ τῇ ὑπὸ τὸ δηλούμενον εὐγνωμονι μεταβάσει εὐθὺς ἄλλα πρᾶξις ἀντὶ γενήσεται, ἐναρμόσουσα εἰς τὴν σύνθεσιν, ἀεὶ ἧς ὁ λόγος.

[b] L. 6. § 2, 3. 2. l. 4. § 14. l. 9. § 6.

[c] L. 4. § 49.

[d] L. 2. § 9. l. 5. § 10.

[e] L. 5. § 20. Inf. § 41. l. 10. § 12.

[f] L. 4. § 1. l. 6. § 50.

qa sermo instituitur, vitæ compositionem non minùs aptè conducat.

[g] Inf. § 35.

[h] L. 1. § 16.

[i] L. 3. § 5. 7. 16. l. 10. § 14.

§ 33. [h] Ἀπόφως μὲν λαβεῖν, [i] ἐκλῦσαι δὲ ἀφεῖναι.

§ 33. Sic accipe, nè fastuosus fias; sic possîde, ut dimittere proclivis sis.

[k] L. 4. § 29.

[l] Inf. § 43.

[m] L. 2. § 16. l. 3. § 8.

[n] L. 9. § 23.

§ 34. [k] Εἰ ποτε ἔσῃς χεῖρα ἀπηκρωμένην, ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποτετμημένην, χωρὶς φύσεως ποτε ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σώματος κειμένην, [l] τοιοῦτον ἑαυτὸν ποιεῖ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, ὁ μὴ θέλων τὸ συμβαῖνον, καὶ [m] ἀποχίζων ἑαυτὸν, ἢ [n] ὁ ἀκοινώνητον τι ποιῶν. ἀπέρριψαί ποτε ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν ἑνώσεως· ἀποφύκεις γάρ ὁ μέρος· νῦν σεαυτὸν ἀπήκοψας. ἀλλ' ὧδε νόμιζε ἐκεῖνο, ὅτι [o] ἔξεστί σοι πάλιν ἑνῶσαι σεαυτόν· τοῦτο ἄλλῳ μέρει οὐδενὶ θεὸς ἐπέτρεψεν, χωρισθέντι καὶ διακοπέντι, πάλιν συνελθεῖν. ἀλλὰ σκέψαι τὴν χρηστότητα, [p] ἣ τετίμηκε τὸν ἄνθρωπον. καὶ γὰρ ἵνα τοῦ ἀρχικοῦ μὴ ἀποβαίνῃ ἐπὶ τῆς ὕλης, ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε καὶ ἀποβαλεῖν πάλιν ἐπισυλλέξαι καὶ συμφῦναι, καὶ τὴν τοῦ μέρους τάξιν ἀπολαβεῖν ἐποίησεν.

[o] L. 2. § 3.

[p] L. 11. § 8.

[q] ἢ Lug.

§ 34. Si quando manum abscissam vidisti, vel pedem, aut caput etiam amputatum, & seorsim alicubi à reliqo corpore situm; talem planè se facit, quantum in ipso est, qi abscindit sese, dum vel id quod contingit non vult, vel adversùs societatis jus aliqid perpetrat. revulsum quodammodo abjecisti te aliqò ab ea qæ secundùm naturam est unione. pars enim naturâ fueras: nunc verò temet abscidisti. cæterùm istîc illud scitum est, quod unire te denuo licet. hoc autem nulli alii parti est à Deo concessum, ut revulsa semel & præcisa denuo coalescat. Verùm benignitatem ejus considera, qâ hominem cohonestavit: cùm & in ipso posuerit, nè primitùs ab universo revelleretur, & facultatem tribuerit, ubi fuerit revulsus, redeundi denuóqe coalescendi, & partis ordinem, qem tenuerat, recuperandi.

[r] τῆς τῶν λ' φύσεως Xyl. [s] ὅλων φ' f.

[q] L. 6. § 42.

[r] L. 4. § 1. Sup. § 32.

[s] L. 4. § 1.

§ 35. Ὥσπερ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἔχει ἡμῖν ἐκ τοῦ λογικοῦ ζώου ἡ ἐκ τοῦ λογικοῦ φύσις, οὕτως καὶ ταύτην παρ' αὐτῆς εἰλήφαμεν, ὃν τρόπον καὶ τὸ ἐμποδὼν πᾶν τὸ ἐναντιούμενον καὶ ἀντιβαῖνον δυνατὸν γίνεται, καὶ καλά πάσεται εἰς τὸ οἰκεῖόν ἐστιν, καὶ μέρος ἑαυτῆς ποιεῖ, οὕτως καὶ [s] τὸ λογικὸν ζῶον

§ 35. Sicut reliqas facultates rationalium unusquisque ferè ab universi natura accepit; ità hanc nos ab eadem facultatem accepimus: quod quemadmodum illa qicqid obstat & reniititur, in usum suum circumvertit, & in fato disponit, atqe ità partem sui facit; ità & animal rationale, ex impedimento omni

omni materiam creare sibi possit, eóque uti ad illud quod intenderat, quodcunque tandem id fuerit.

§ 36. Ne confundat te vitæ tuæ totius cogitatio: neque animo simul complectere, quot qualésque molestias superventuras esse tibi verisimile sit. sed ad præsentium unumquodque interroga te, qidnam hac in re est, quod subiri aut sustineri nequeat? confiteri namque erubescos. tum cogita tecum, nec quod futurum est, nec quod præteritum est, sed id semper duntaxat quod præsens est, molestiam tibi facessere. minuetur autem istud, si seorsim per se circumscriptum dederis, mentémque redargueris, si nè hunc quidem soli tolerando suffecerit.

§ 37. Nunqid etiamnum Veri tumulo assidet Panthea; aut Pergamus? nunqid *Hadriani* Chabrias, aut Diotimus? ridiculum foret. verùm, si assiderent, nunqid ipsi hoc sentirent? aut si sentirent, nunqid illos juvaret? aut si eos juvaret, nunqid hi immortales futuri essent? annon & istis destinatum est, ut primò senescant, tum moriantur? ecqid ergò facerent illi, mortuis istis? fœtor est hoc omne, & sanies in sacco.

§ 38. Si acutè cernere vales, acumine tuo utere, inqit ille, in rebus eis, quæ sapientiam *maximè* exigunt.

§ 39. In animantis rationalis constitutione virtutem nullam video, quæ justitiæ se opponat: at voluptati quæ opponat sese, continentiam video.

§ 40. Si opinionem tuam ab eo, quod vexare te videtur, semoveris, ipse in tutissimo mox consistes. quis ipse? ratio. at non sum ratio. esto, ratio itaque nè vexet se. siqid autem aliud tibi malè habet, idipsum de hoc ipso, si poterit, opinetur.

§ 41. Sensûs impeditio, malum est naturæ animalis. motûs impeditio itidem ejusdem est malum. est & aliud quod

§ 36. [a] Μὴ σε συγχείτω ἡ ὅλη ἄλλη βίου φαντασία· μὴ συμπλέκου ὁπόσα διὰ καὶ ὅσα πιθανὰ * ἐπηγνήσθαι· ἀλλὰ καθ' ἕκαστον ἀεὶ πρόκειται ἐπιβάσει σαυτῷ, [b] τί σοι ἔργον τὸ ἀφόρητον καὶ ἀνύπαστον· αἰσχυνθήσει δὲ ὁμολογῆσαι· ἔπειτα ἀναμίμνησκε σεαυτὸν, ὅτε ὔτε τὸ παρωχηκὸς βαρεῖ σε, ἀλλὰ ἀεὶ τὸ παρόν, [d] τοῦτο δὲ περιστελλόμενος, ἐὰν αὐτὸ μόνον φενακίσῃς, καὶ ἀπελέγχῃς τὴν διάνοιαν, ἐὰν σοὶ τοῦτο μόλυν ἀνθέχειν μὴ δύναται.

§ 37. Μήπω τῶν θεραπόντων τῇ σῇ * κυρίᾳ σκιᾷ, Πάνθεᾳ, ἢ Πέργαμος; τί δὲ Ἀδριανῷ, * Χαβρίᾳ ἢ [e] Διοτίμῳ; γελοῖον· τί δὲ εἰ παρεκάθηντο, ἄμεινον αἰδεῖσθαι; τί δὲ εἰ ὠφέλουντο, ἄμεινον ὠφελεῖσθαι; τί δὲ εἰ ἦσαν, ἄμεινον ἴσως ἀθάνατοι ἦσαν; [f] ἀλλ' ἦ πάντες σοὶ τοῦτο μὲν γραῦς καὶ γέροντας ἴσως εἴασεν, ἔστω· ἀποθανεῖν; τί ἂν ὕστερον ἄμεινον ἀποθανόντων; [g] γλαῦκας * καὶ σῦτο, καὶ λύθρον ἐν δικελίᾳ.

§ 38. [h] Εἰ φρονεῖν ἐξῆν βλέπειν, βλέπε * χρίνων, φησὶ, σαφηνίζεις *.

§ 39. Διχομοίρης κατεξαπλῶ ἀρετῶ οὐχ ὁρῶ ἐν τῇ τῶν λογικῶν ζώων κατασκευῇ. [i] ἐναντίας δὲ ἡδονῇς ὁρῶ, τὴν ἐγκράτειαν.

§ 40. [k] Ἐὰν ἀφέλῃς τὴν ὑπόληψιν σοῦ λυπεῖν σε δοκοῦσαν, αὐτὸς ἐν τῇ ἀσφαλεστάτῃ ἔσῃ. τίς αὐτός; ὁ λόγος. ἀλλ' οὐκ εἰμὶ λόγος. ἔστω· ἀλλὰ [l] ὁ λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ λυπείτω. εἰ δέ τι ἄλλο σοι κακῶς ἔχει, [m] ἴαται ἑαυτὸ ἕκαστον.

§ 41. [n] Ἐμπόδισις αἰσθήσεως, νεκρὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἐμπόδισις ὁρμῆς, ὁμοίως νεκρὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἔστι δέ τι ἄλλο ὁμοίως

[a] L. 7. § 8.
* ἐπιγνήσεσθαι
[b] L. 7. § 14. Inf. § 46.
[d] L. 2. § 15.
[d] L. 12. § 2.
* Κύρε Lug. Ann. ὑπὸ Sal.
* χαβρίᾳ Xyl. Mar.
[e] Sup. § 25.
[f] Sup. § 25.
[g] L. 2. § 2. l. 3. § 3. Sup. § 24.
* σὺς f. L. 9. § 36.
[h] L. 10. § 12.
* Κείων, vel Ζήνων f. Sal.
* - φόντα. Xyl. τὸν. Sal.
[i] L. 5. § 15.
[k] Sup. § 28. Inf. § 47.
[l] L. 7. § 16. l. 11. § 20.
[m] Sup. § 28.
[n] Sup. § 32.

ὁμοίως ἐμποδιστὸν ϗ κακὸν τῆς φυτικῆς καλοσκαθῆς. ὕπνος τοίνυν ἐμποδισμὸς νῦ, κακὸν νοερᾶς φύσεως. πάντα δὴ ταῦτα, ὁπὶ σεαυτὸν μετάφερε. πόνΘ, ἡδονὴ ἅπτεταί σε; [a] ἔψαται ἡ αἴσθησις. ὁρμήσαντι ἔνστημα ἐγίνετο; [b] εἰ μὴ ἀνυπεξαιρέτως ὥρμας, ἤδη ὡς λογικῦ κακόν· εἰ ϗ τὸ κοινὸν λαμβάνεις, ὕπνος βέβλαφε, ἀλλ' ἐμποπόδισται. [c] τὰ μέν τοι τοῦ νῦ ἴδια ἀδύνατα ἄλλΘ εἶναι ἐμποδίζειν· [d] τοῦτο γὰρ ὑ πῦρ, ὑ σίδηρΘ, ὑ τύραννΘ, ὑ βλασφημία, ὐχ ὁπῶν ἅπτεται· [e] ὅταν γένηται σφαῖρΘ, κυλοτερὴς μένει.

§ 42. Οὐκοῦν μὴ ἄξιΘ [f] ἐμαυτὸν λυπεῖν· ἀλλὰ γὰρ ἄμον πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον, ἄλλο· [h]ἐμὲ δ', ἐὰν [i] ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν, [k] μὴ ἀποστρεφόμενον, μήτε ἄνθρωπόν τινα, [*] μήτε τῶν ἀνθρώποις συμβαινόντων· ἀλλὰ [l] πᾶν εὐμενῶς ὀφθαλμοῖς [*] ὁρῶσα ϗ δεχόμενον, ϗ [m] χρώμενον ἑκάστῳ καθ' ἀξίαν.

§ 44. [n] Τοῦτον [*] ἀνὰ τὸν χρόνον σεαυτῷ χάρισαι· [o] οἱ πᾶν ὑστεροφημίαν μᾶλλον διώκοντες, ϗ λογίζονται, ὅτι ἄλλοι τοιοῦτοι μέλλουσιν ἐκεῖνοι εἶναι, οἵοι εἰσὶν ἕτοι οὓς βαρῦνται· κἀκεῖνοι ϑνητοί. τί δὲ ὅλως πρὸς σέ, ἂν ἐκεῖνοι [p] φωνάς τοιαύτας ἀπορῶσιν, ἢ ὑπόληψιν τοιαύτην περί σε ἔχωσιν.

§ 45. [q] Ἄφον με ϗ βάλλε ὅπου θέλεις. ἐκεῖ γὰρ ἔξω [r] τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων, τοῦτ' ἔστιν, [s] ἀρκούμενον εἰ ἔχοι ϗ εὐφροσύνη ἔν τε τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ· [u] ἆρα τοῦτο ἄξιον, ἵνα δὲ αὐτὸ κακῶς με ἔχῃ ψυχὴ, ϗ χεῖρον ἑαυτῆς ᾖ, ταπεινωμένη, ὀρεγομένη, [*] συνδυομένη, πτοουμένη; ϗ τί εὑρήσεις τούτου ἄξιον;

§ 46. [x] Ἀνθρώπῳ δὲ τί συμβαίνειν τι δύναται, ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπικὸν σύμπτωμα· ἢ βοΐ, ὃ οὐκ ἔστι βοϊκόν· ἢ

[a] Sup. 28. 40.
[b] L. 4. § 1. l. 5. § 20.
[c] Sup. § 32. Inf. § 47.
[d] Sup. § 28. l. 11. § 36.
[e] Inf. § 48. l. 11. § 12. l. 12. § 3.
[f] L. 7. § 16. Inf. § 47.
[g] L. 6. § 34. l. 10. § 10.
[h] Sup. § 26.
[i] L. 10. § 35.
[k] Sup. § 34.
[*] μήτε [τι] Lug. Ap.
[l] Sup. § 7, 8. l. 4. § 25. l. 7. § 3.
[*] ὁρῶν f.
[m] Sup. § 29.
[n] L. 4. § 17. 26.
[*] ἤδη f.
[o] L. 2. § 17. l. 4. § 19.
[p] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[q] L. 10. § 15. 23. 33.
[r] L. 2. § 13. l. 3. § 5. 7. 16.
[s] Sup. § 7. l. 9. § 26.
[t] L. 5. § 16.
[u] L. 9. § 37.
[*] συνδυομένη f. vel, συνχυομένη
[x] L. 5. § 18. Sup. § 36.

vegetativam conditionem pariter impediat, éſtq; malum ejuſdem. mentis qoqe perinde impeditio, naturæ intellectivæ malum eſt. hæc jam tu omnia ad te transferas. dolor, voluptas attingit te? viderit ſenſus. aliqid molienti tibi obſtitit qippiam? ſi citra exceptionem moliebaris, jam tuum, qâ rationalis, malum eſt. at, ſi id qod communiter fieri ſolet, tibi proponebas, nondum avt læſus es, avt impeditus etiam. mentis utiq; propria qæ ſunt, nemo alius impedire ſolet. hanc enim nec ignis, nec ferrum, nec tyrannus, nec vituperium, nec aliud qidlibet attingit, ubi facta fuerit ſphæræ inſtar, teres tota atqe rotunda.

§ 42. Indignum cenſeo, ut me ipſe vexem, qi neminem unqam volens vexârim.

§ 43. Alia oblectant alios. me verò, ſi mentem ſanam habuerim, qæ nec hominem qenqam, avt humanum qicqam averſetur; ſed qicqid obvenit, oculo benigno aſpiciat excipiatqe, & pro ſui exiſtimatione ſingulis utatur.

§ 44. Hoc ipſum, qod jam adeſt, tempus tibimet fac impertias. qi famam poſthumam affectant potiùs, non cogitant, alios qoſdam ejuſmodi fore poſteros illos, qales iſti ſunt, qos nunc gravatim ferunt. ſed & utriq; ſunt mortales. qid avtem tuâ intereſt, ſi vocibus iſtiuſmodi adſtrepuerint illi tibi, avt exiſtimationem hanc vel illam de te habuerint.

§ 45. Tolle me, & qocunq; libuerit projice. etenim illic qoqe genium meum habiturus ſum propitium placidúmqe; hoc nempe contentum, ſi pro conditionis ſuæ officio habere ſe agereqe poſſit. num hoc tanti eſt, ut hac de cavſa anima mea malè ſe habeat, ac deterior fiat, dum deprimitur, extenditur, confunditur, conſternatur. ecqid reperiam, qod tanti ſit?

§ 46. Nihil homini cuiqam contingere poteſt, qod non humanus ſit caſus; nec bovi, qod non bovis ſit; nec viti

viti, qod non vitis sit, nec lapidi, qod non lapidis ipsius sit. Si ergò contingit id cuique, qod & usui & naturæ ejus est consentaneum, qid est, ægrè qod feras? neqe enim qicqam tibi tulisset natura communis, qod ferri non posset.

§ 47. Siqa te angit res externa, non est ea ipsa, qæ molestiam facessit tibi, sed tuum ipsius de re ea judicium. hoc avtem statim delere in te situm est. siqid verò in interna animi dispositione te angit, qis prohibere potest, qo minùs opinionem tuam corrigas? pari modo, si anxium te habet, qia hoc avt illud qod rectum tibi videtur, non facis, cur non facere potiùs qàm angi velis? sed obstat, inqis, valentius aliqid. nihil est ergò qod anxius sis. neq; enim non agendi cavssa in te est. sed nec *vivere* tanti est, ni id fiat. excede ergò è *vita æqo animo*, qo modo excederes si id agere daretur, simul etiam obstantibus ipsis propitius.

§ 48. Memineris, inexpugnabilem fieri *mentem*, qando in se contracta, ipsa se *contenta manet*, *dummodo* nil faciat qod ipsa nolit, tametsi non ratione, sed obstinatione merâ instructa sit. qid ergò futurum est, si ratione in consilium adhibitâ consideratè de re aliqâ sententiam tulerit? propterea arx est qædam mens perturbationibus *immunis*. neqe enim aliud ullum habet homo hoc validiùs communitum præsidium, ad qod ubi confugerit, in nullius potestatem possit deinceps venire. hoc qi non videt, imperitus; qi videt, nec eò recipit se, *infelix* est.

§ 49. Nihil ulteriùs tecum reputa, qàm qod visa primariò renunciaverint. nunciatur tibi, hunc vel illum tibi conviciatum. hoc nunciatum est. non & illud læsum esse te. video, puerulum ægrotare. hoc video. at periclitari, non video. hoc igitur modo in primò visis consiste semper, nec ampliùs qicqam eis à te intus adjicias, & nihil tibi accidit, qod commoveat te. vel

ἀμπέλῳ, ὃ ἐκ ὄζιν ἀμπελικόν· ἐλὴ λίθῳ, ὃ ἐκ ὄζι λίθῳ ἴδιον. [a] εἰ δῶν ἐκάτῳ συμβαίνει, ὃ καὶ [b] εἴωθεν, κ) πέφυκεν, π' ἂν δυσχεραίνοις; [c] ἐ γὰρ ἀφόρητόν σοι ἔφερεν ἡ κοινὴ φύσις.

§ 47. [d] Εἰ μὲ διά τι σὴ ἐκτὸς λυπῇ, ἐκ ἐκεῖνό σοι ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτῆς κρίμα· [e] τοῦτο ἢ ἤδη ἐξαλεῖψαι [f] δύ σοί ὄζιν. εἰ ἢ λυπεῖ σή τι σὴ ἐν τῇ σῇ διαθέσει, [g] πὸς ὁ κωλύων διαφθῶναι τὸ δόγμα; ὅμως ἢ κ) εἰ κυπῇ, ὅτι ὐχὶ * τὸ Ν τ ἐνεργῶς ὑγιὲς σοι φαινόμενον, τί ὐχὶ μᾶλλον ἐνεργεῖς, ἢ λυπῇ; ἀλλ' ἰκμεότερόν τι ἐνίσασαι· [h] μὴ ἦν λυπῇ· ἐ γὰρ ἔξ σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖσθαι. ἀλλὰ ἐκ ἄξιον ζῆν, μὴ ἐνεργουμένῳ τάτε. [i] ἔπειδὴ δῶν ἐκ τοῦ ζῆν ἐυμφέρει, * ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν ἀποδνήσκει, ἅμα [k] ἵλεως τοῖς ἐνισαμένοις.

§ 48. Μέμνησο, ὅτι [l] ἀκατα-μάχητον γίνεται τὸ ἡγεμονικὸν, ὅταν [m] εἰς ἑαυτὸ συσταθῇ [n] ἀρκεσθῇ ἑαυτῷ, [o] μὴ ποιοῦντι ὃ μὴ θέλει, [p] κἂν ἀλόγως ἀπαράξεται. τί δῶν [q] ὅταν καὶ μετὰ λόγυ ἀπερεμνέως κρίνῃ περί τινος; διὰ τοῦτο ἀκρόπολίς ὄζιν [r] ἡ ἐλευθέρα παντὸς διάνοια· ἐυδὲν γὰρ ὀχυρώτερον ἔχει ἄνθρωπος, ἐφ' ὃ καταφυγὼν [s] ἀνάλωτος λοιπὸν ἔσται· ὁ μὴ δῶν μὴ ἐωρακὼς τοῦτο, ἀμαθής· ὁ δὲ ἑωρακὼς καὶ μὴ καταφεύγων, ἀτυχής.

§ 49. [t] Μηδὲν πλέον σαυτῷ λέγε, ὧν αἱ προηγούμεναι φαντασίαι ἀναγγέλλουσιν· ἤγγελται, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει. [u] ἤγγελται τοῦτο τὸ, ὅτι βέβλαφε, ἐκ ἤγγελται βλέπω, ὅτι πυρέττει τὸ παιδίον; βλέπω. ὅτι ἢ κινδυνεύει, ὁ βλέπω. ὅταν δῶν μήτε ἀεὶ ὅτι σὴ προφάντων φαντασιῶν, κ) μηδὲν ἀὐτὸς ἔνδοθεν ἐπίλεγε, κ) ὐδέν σοι γίνεται μᾶλλον.

[a] L. 10. § 3. l. 11. § 13.
[b] L. 12. § 26.
[c] L. 6. § 19. l. 7. § 66.
[d] L. 4. § 7, 8. l. 5. § 26.
[e] Sup. § 29.
[f] L. 6. § 52. l. 7. § 2. 14.
[g] L. 9. § 11. l. 12. § 25.
* τόδε
[h] Sup. § 32. 42. 45.
[i] L. 5. § 29.
* ἢ f.
[k] L. 2. § 3.
[l] Sup. § 43.
[m] L. 7. § 28.
[n] Sup. § 7.
[o] L. 5. § 29. l. 10. § 33.
[p] L. 11. § 3.
[q] L. 5. § 18.
[r] L. 1. § 9.
[s] L. 11. § 36.
[t] L. 7. § 64.
[u] L. 4. § 7. 11.

[a] L. 4. § 29. l. 7. § 29. 66.

μᾶλλον δὲ ἐπίλαγε, ὡς [a] γωνείζωι ἔλαφα ἢ ἐν τῷ κόσμῳ συμβαινόντων.

[b] L. 6. § 38.

§ 50. Σίκυος πικρός· ἄφες. [b] βάτος ἐν τῇ ὁδῷ· ἔκκλινον. ἀρκεῖ. μὴ περισσολόγει, τί δὴ καὶ ἐγένετο ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ; ἐπεὶ καταγελαστὴν ἂν ἀνθρώπου φυσιολόγου, ὡς ἂν καὶ τέκτονος καὶ σκυτέως γελοῖος, καταγνώσεσθαι, ὅτι ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ

[c] L. 3. § 2.

[c] ξύσματα καὶ ἀποκόμματα ἢ καταστρεβλωμένων ὁρᾷς· καί τοι οἱοῦτοί γε ἔχουσι πῦ αὐτὰ ῥίψωσιν· ἢ τῷ ὅλῳ ἄλων φύσις,

[d] L. 4. § 23. Sup. § 18.

[d] ἔξω ὑλὴν ἔχει, ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸν ἐ τέχνης ταύτης ὄζει, ὅτι περιείσασα ἑαυτῇ, πᾶν τὸ ἔνδον διαφθείρεσθαι καὶ γηράσκειν καὶ ἄχρηστον εἶναι δοκοῦν,

[e] L. 7. § 25.

[e] εἰς ἑαυτὴν μεταβάλλει, καὶ ὅτι

[f] L. 7. § 23.

[f] πάλιν ἄλλα νεαρὰ ἐκ τούτων αὐτῇ φυεῖ ἵνα μήτε ὕλης, ἔξωθεν χρήζῃ, μήτε ὅτι ἐκβάλῃ τὰ ἀκαθαίρετα περισκήπτειν· ἀρκεῖται ἴδιν καὶ χώρᾳ τῇ ἑαυτῆς, καὶ ὕλῃ τῇ ἑαυτῆς, καὶ τέχνῃ τῇ ἰδίᾳ.

[g] L. 3. § 16.

§ 51. [g] Μήτε ἐν ταῖς περιόδοις ὀλισθαίνειν· μήτε ἐν ταῖς ὁρμαῖς φύρειν· [h] μήτε ἐν ταῖς φαντασίαις ἀλᾶσθαι· μήτε τῇ ψυχῇ παντάπαξ σωλικάσθαι, ἢ ἐκθόρνυσθαι· μήτε ἐν τῷ βίῳ

[h] L. 7. § 66. Sup. § 23.

[i] L. 7. § 68. Sup. § 28.

ἀχολεῖσθαι. [i] κλείνεσι, κραυγομῶσι, καταίρεσι ἐλαύνεσι. τί ἂν ταῦτα πρὸς τὸ τὴν διάνοιαν μένειν καθαρὰν, φρονίμην, σώφρονα, δικαίαν; οἷ[k] εἴ τις πηγὴν διαυγεῖ καὶ γλυκεῖ, βλασφημοίη αὐτὴν, ἢ εἰ πηγὴ πάντοτε πότιμον ἀναβλύσει. [l] κἂν πηλὸν ἐμβάλῃ, κἂν κοπρίαν, τάχεα διαχεῖσει αὐτὰ καὶ ἐκκλύσει, καὶ [m] ἁβαμῶς βαφήσεται. πῶς ἂν [n] πηγὴν ἀέναον ἔχοις, καὶ μὴ φρέαρ; φύσε σαυτὸν πάσης ὥρας εἰς ἁπλότητα, [o] μὴ τοῦ ἐνμέτρως, καὶ ἀπλῶς, καὶ αὐθημέρως.

[k] Sup. § 1. l. 3. § 4. l. 7. § 15.

[l] L. 12. § 1.

[m] L. 6. § 30.

[n] L. 7. § 59.

[o] L. 11. § 9. 13.

[p] L. 4. § 29.

§ 52. [p] Ὁ μὲ μὴ εἰδὼς ὅπι ἔστι κόσμος, οὐκ οἶδεν ὅπου ἐστίν. ὁ δὲ μὴ εἰδὼς ὁρὸς ὅ, τι πέφυκεν, οὐκ οἶδεν ὅστις ὢν, οὐδὲ τί ἐστὶ κόσμος. ὁ δὲ ἔν τι τούτων ἐλλιπὼν, οὐδὲ ὁρὸς ὅ, τι αὐτὸς πέφυκεν εἶπει.

adjicias potiùs aliquid, ut qi rerum omnium, quæ in mundo isto contingunt, naturam perspectam habeas.

§ 50. Amarus est cucumis: mitte. vepres in via: declina. sufficit. nè pergas dicere, *Quare autem in mundo isto sint?* ludibrio enim futurus es homini scientiæ naturalis perito, perinde ac fabro aut sutori, si huic vitio verteres, quòd eorum quæ conficit ramenta ac segmenta in officina ejus cerneres. & illi tamen quò projiciant habent, cùm universi natura nihil extra se habeat; sed, quod in hac ejus arte maximè mireris, cùm se certis terminis circumscripserit, quicquid intra se corrumpi, senescere, ac inutile fieri videtur, in semet convertit, aliáque ex his ipsis nova producit; adeò ut nec materiâ extraneâ opus habeat, nec quò putrefacta projiciat, desideret. ità contenta manet & loco suo, & materiâ suâ, & arte sibi propriâ.

§ 51. Nec in actionibus langvidus; nec in congressibus turbidus sis; nec in cogitationibus vagus; nec animâ præceps abreptus & temerè exiliens; nec in vita multis implicitus negotiis. occidunt, concidunt, diris te devovent. qid hæc obstant, qominùs mentem serves puram, prudentem, sobriam, justam? qemadmodum siqis fonti astans limpido ac dulci, conviciis eum incesserit, at ille nihilominus laticem potui accommodum fundere non cessat. qin & si lutum qis fimúmque injecerit, dispergetque citò diluétque eum, nec eodem inqinabitur. qomodo ergò fieri potest, ut fontem perennem in te, non puteum, habeas? si usu assiduo libertatem cum æqanimitate, simplicitate, modestiâ qasi nativam tibi reddideris.

§ 52. Qi nescit esse mundum, ubi sit nescit. qi nescit ad qid natus sit, nec qis ipse, nec qid mundus sit, novit. qi autem in horum alterutro deficit, nec ad qid ipse natus sit, dicere potest: qalis

qàlis ergò tibi videtur is, qi vanos hominum eorum plausus vel aversatur vel avcupatur, qi nec ubi sint, nec qi sint ipsi, nôrunt?

§ 53. Num in votis habes ab eo lavdari, qi intra horulæ spatium ter semet execratur? num ei studes placere, qi nec sibi ipse placet? avt qomodo sibi placet, qem omnium ferè, qæ facit ipse, pœnitet?

§ 54. Curæ tibi deinceps sit, non tam cum aere ambiente te consPirare, qàm menti cuncta ambienti consentire. neq; enim minùs vis illa intellectualis ubiqe diffusa est & permeat cuivis exposita qi attrahere eam potest, qàm aeria cuilibet qi respirationis est compos.

§ 55. Generatim malitia mundo non obest. particulatim nec alteri cuiqam. huic tantùm est noxia, cui concessum est ab ea immunem esse, qandocunq; id ipse voluerit.

§ 56. Arbitrio meo ex æqo res indifferens est arbitrium vicini mei, atq; animula avt caruncula ejus. etiamsi enim qàm maximè alter alterius cavsâ mutuò nati simus, mentium tamen nostrarum cuilibet peculiaris sua constat potestas. alioqi vicini mei malitia malum me faceret: id qod Deo non est visum, nè alieni arbitrii esset miserum me facere.

§ 57. Sol defundi videtur, & ubiqe qidem diffunditur, nec effunditur tamen. illa enim diffusio est extensio tantùm. itaqe ab extendendo radii ejus nomen sortiti sunt. cujusmodi verò res sit radius, perspicere licet, si per angustum aliqod foramen lumen à Sole profectum in domicilium tenebricosum subingredi videris. rectâ enim procedit, & refringitur qodammodo, ubi corpus aliqod solidum occurrerit, qod aërem ultrà non admittit. ibi avtē consistit, & nec delabitur, nec decidit. talem ergò mentis solutionem & diffusionē

τίς ἔτι φαίνεταί σοι [a] ὁ τὸν ἧσσ κρείττονα ἔπαινον φεύγων [*] ἢ δίων, [ἢ] ὁ ἐπ' ὄντας εἰσὶν, ἢ τίνες εἰσὶ γινώσκων;

§ 53. [b] Ἐπαινεῖσθαι θέλεις ὑπὸ ἀνθρώπου, πεὶς σ' αὐτὸς ἑαυτὸ καταρωμένος; ἀρέσκειν θέλεις ἀνθρώπῳ, [c] ὃς οὐκ ἀρέσκει ἑαυτῷ; [d] ἀρέσκει ἑαυτῷ, ὃ μετανοῶν ἐφ' ἅπασι σχεδὸν δὶς σεσάτει;

§ 54. Μηκέτι μόνον [e] συμπνεῖν τῷ σεσηχότι αἴρει, ἀλλὰ ἤδη καὶ [f] συμφορεῖν τῷ σεσηχότι πάντα νοερῶς· ὃ γὰρ ἦπον ἡ νοερὰ δύναμις πάσῃ κλίσει χωρεῖται καὶ διαπορεύεται τῷ ἀπαθοῦς δυναμένῳ, ἢ ὅταν ἡ ἀπορούσης τῷ ἀναπνεῦσαι δυναμένῳ.

§ 55. Γενικῶς μὲν, ὃ ἡ κακία οὐδὲν βλάπτει ἢ κόσμον· ἡ δὲ καθ' μέρος, [h] οὐδὲν βλάπτει ἢ ἕτερον. [i] μόνῳ δὲ βλαβερά ὅτι τούτῳ, [k] ᾧ ἐπιτέθειται καὶ ἀπολλάχθαι αὐτῆς, ὁπόταν σεφθῇ ὅτως θελήσῃ.

§ 56. [l] Τῷ ἐμῷ σεφαιρετικῷ τὸ τοῦ πλησίον σεφαιρετικὸν ὁπόσης ἀδιαφορόν ὄζιν, ὡς καὶ τὸ πνεύματον αὐτῆ, καὶ τὸ σαρκίδιον. καὶ γὰρ εἰ ὅπ μάλιστα [m] ἀλλήλων ἔνεκεν γεγόναμεν, ὅμως τὸ ἡγεμονικὸ ἑκάστου [n] τῷ ἰδίαν κυείαν ἔχει· ἐπεί τοι [o] ἔμελλεν ἡ τοῦ πλησίον κακία ἐμοῦ κακὸν εἶναι· [p] ὅθεν οὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ, ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἢ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν.

§ 57. [q] Ὁ ἥλιος καταχεῖσθαι δοκεῖ, καὶ παντὴ μὲ κέχυται, ἀ μὲν ἐκκέχυται· ἡ γὰρ χύσις αὕτη τάσις ὄζιν· ἀκτῖνες γὰρ αἱ αὐγαὶ αὐτῆ, ἀπὸ τοῦ ἐκτείνεσθαι λέγονται. ὁποῖόν δέ τι ὄζιν ἀκτὶς, ἰδοὶς ἂν εἰ διά τινος στενοῦ εἰς ἐτοιμαπίνον δίκον τὸ ὑφ' ἡλίου φῶς εἰσδυόμενον θεάσαιο. γίνεται γὰρ τ κατ' εὐθὺ, καὶ ὥσπερ διαρρεῖται δὴ πρὸς τὸ περέμενον, ὅπῃ ἂν ἀπαντήσῃ, διέξοδον τὴν ἐπέκεινα ἀέρα· [r] ἐνταῦθα δὲ ἔστη, καὶ ἐ καταλείπει, οὐδὲ ἔπεσε. τοιαύτῃ ἔν τινι λύσιν καὶ διάχυσιν τῆς

[a] Sup § 44. [*] ἡδίων. Xyl. Lug. ἢ διώκων f. L. 11. § 11.
[b] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[c] L. 5. § 10.
[d] L. 6. § 16. Sup. § 10.
[e] L. 6. § 16 l. 9. § 8.
[f] L. 9. § 1. l. 10. § 21.
[g] L. 5. § 35.
[h] L. 2. § 1. l. 4. § 7.
[i] L. 9 § 4.
[k] L. 2. § 11. l. 7. § 71. l. 10. § 13.
[l] L. 5. § 20. l. 6. § 32.
[m] L. 2 § 1. Inf. § 59.
[n] L. 5. § 3. l. 12. § 3.
[o] L. 2. § 1. l. 5. § 35.
[p] L. 2. § 11.
[q] L. 12. § 30.
[r] Inf. § 60.
[r] L. 10. § 33.

τῆς διανοίας τῦ) χρὴ, μηδαμῶς ἐκχεῖσθαι, ἀλλὰ τύπον, καὶ [a] περὶ τὰ ἐπιπαντῶντα κωλύματα, μὴ βίαιον μηδὲ ῥάγδαίαν τὴν ἐπέρεισιν ποιεῖσθαι, μηδὲ μὲν καταπίπτειν, ἀλλὰ ἵστασθαι, καὶ ἐπιλάμπειν τὸ ἐκχυθὲν. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ τηρήσει τὸ ἀυγῆς, τὸ μὴ παραπίμπειν αὐτήν.

[a] L. 6. § 50. l. 8. § 32. l. 10. § 12.

§ 58. Ὁ δὲ θάνατον φοβούμενος, ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ ἄλλην ἑτέραν αἴσθησιν. ἀλλ' [b] εἴτε οὐκέτι αἴσθησιν, οὐδὲ κακῦ τινος αἰσθήσῃ· εἴτε ἀλλοιοτέραν αἴσθησιν κτήσῃ, ἀλλοῖον ζῷον ἔσῃ, καὶ οὐ ζήσῃ ὁ παύσῃ.

[b] L. 7. § 32. Sup. § 15.

§ 59. [c] Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. [d] δίδασκε οὖν, ἢ φέρε.

[c] Sup. § 56. l. 9. § 1.
[d] L. 5. § 28. l. 9. § 11.

§ 60. Ἄλλως βέλος, ἄλλως νῦς φέρεται· ὁ μέν τοι νῦς, καὶ ὅταν εὐλαβῆται, καὶ ὅταν περὶ τὴν σκέψιν σφάλλεται, [e] φέρεται καθ' εὐθὺ ἐπὶ [*] ὃπερ, καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον.

[e] L. 6. § 16. Sup. § 57.
[*] ὃπερ ἐστὶ πρὸς [καὶ] εἰσὶ μὴν [πέφυκεν] f.

§ 61. [f] Εἰσίναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἐνεστὶ παρέχει * ἢ καὶ ἑτέρῳ πεπὶ εἰσεῖναι εἰς τὸ ἑαυτῦ ἡγεμονικόν.

[f] L. 9. § 17.
[*] ἔχειν Boot.

esse oportet, non effusionem utique, sed extensionem, quæ q; adversùs obvia quælibet impedimenta non violentam & impetuosam collisionem adhibeat, nec etiam decidat, sed consistat, & illustret qicqid eam admiserit. privabit enim semet splendore illius, siqis eam non transmiserit.

§ 58. Qi mortem formidat, vel sensûs extinctionem, vel aliusmodi aliqem sensum formidat. atqi, si sensum nullum prorsus habueris, nec mali qicqam sensurus es; sin sensum aliusmodi, animal aliusmodi futurus es, nec vivere desines.

§ 59. Homines alter alterius cavsâ nati sumus. itaqe avt doce, avt sustine.

§ 60. Aliter sagitta, aliter mens fertur. mens enim tam cùm cavet, quàm cùm considerat, rectâ fertur, nec minùs ad scopum sibi propositum tendit.

§ 61. In mentem alterius cujusq; descende; sed & in tuam ipsius descendere qemlibet patere.

ΒΙΒΛΙΟΝ θ'. LIBER IX.

[a] L. 2. § 1. l. 8. § 59.

Ὁ ἀδικῶν, ἀσεβεῖ. [a] τῆς γὰρ κοινῆς τῶν ὅλων φύσεως κατεσκευασμένης τὰ λογικὰ ζῷα ἕνεκεν ἀλλήλων, ὥστε ὠφελεῖν μὲν ἀλλήλα κατ' ἀξίαν, βλάπτειν δὲ μηδαμῶς, ὁ [b] τὸ βλάπτον παύτης παραβαίνων, ἀσεβεῖ δηλονότι εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην τῶν θεῶν. ἡ γὰρ τῶν ὅλων φύσις, ὄντων τῶν φύσις. [c] τὰ δὲ γεγόντα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα οἰκείως ἔχει· ἔτι δὲ καὶ ἀλήθεια αὖτη ὀνομάζεται καὶ τῶν ἀληθῶν ἁπάντων πρώτη αἰτία ἐστίν. ὁ μὲν οὖν ἐκὼν ψευδόμενος ἀσεβεῖ, καθόσον ἐξαπατᾷ ἀδικεῖ· ὁ δὲ ἄκων, καθόσον διαφωνεῖ τῇ τῶν ὅλων φύσει, καὶ καθόσον

[b] L. 6. § 40.
[c] L. 7. § 9.

IL injustè agit, impiè agit. cùm enim universi natura animalia rationalia sui invicem gratiâ condiderit, ut sibi invicem pro cujusque dignitate prosint, nec ullâ ratione sibi invicem obsint, qi naturæ placitum hoc violat, impiè prorsus agit adversùs numinum omnium antiquissimum. etenim universi natura, rerum est omnium natura. omnia avtem quæ existunt necessitudine qâdam mutuâ sunt sibi invicem conjuncta. sed & eadem, quæ natura, veritas qoqe nuncupatur, éstque prima omnium quæ vera sunt, cavssa. itaq; qi sciens volens mentitur, impiè agit, in qantum fallendo injustè agit; qi nolens nesciúsque, in qantum universi naturæ dissentit, & in qantum mundi ordinem pulchrè compositum infringit, dum

dum mundi naturæ adverſatur. adverſatur enim, qi, quantum in ſe eſt, ad ea qæ veritati adverſa ſunt, fertur. à natura liquidem ſubſidia jam olim acceperat, qibus neglectis factum eſt, ut falſa à veris nunc dignoſcere neqeat. Qin etiam, qi voluptates, tanqam qæ ſint bonæ, ſectatur, dolores, tanqam qæ mala ſint, fugit, impiè hic qoqe agit. neceſſe eſt enim, ut is qi ſic affectus fuerit, de rerum natura ſæpe conqeratur, qaſi ea bonis maliſque præter meritum utriuſqe aliqid attribuat; cùm mali ſæpenumero voluptatibus diffluant, eiſq; rebus, qibus eæ comparantur, abundent; boni contrà in dolore verſentur, atq; in caſus ejuſmodi, qi dolorem ſolent parere, incidant. adhæc, qi dolorem timet, eorum aliqid timebit, qæ in mundo neceſſariò futura ſunt. hoc eſt autem impium. & qi voluptatem ſectatur, injuriam inferendo non abſtinebit. hoc autem apertè impium. oportet autem, ad qæ rerum natura ex æqo ſe habet, (nec feciſſet utiqe utraqe, niſi ad utraqe ſe ex æqo haberet) adversùs hæc eadem eum pariter eſſe ex æqo affectum, qi naturæ ductum ſeqi deſiderat, qo naturæ conſentire poſſit. qicunqe ergò adversùs dolorem & voluptatem, vel mortem & vitam, vel gloriam & ignominiam, ad qæ rerum natura ex æqo ſe habet, non ex æqo afficitur, impiè hunc agere liqidò conſtat. per hoc autem qod dicitur univerſi naturam iſtis ex æqo uti, intelligo iſta ex æqo evenire ex ſerie qadam rerum prodeuntium ſibiq; invicem ſuccedentium juxta antiqiſſimum qendam providentiæ motum, qo à principio illa ad hanc rerum omnium ordinationem & adornationem ſe contulit, cùm rationes qaſdam rerum futurarum apud ſe concepiſſet, & facultates qaſdam exiſtentiarum, tranſmutationum, & ſucceſſionum iſtiuſmodi fœcundas diſcreviſſet.

§ 2. Gratius eqidem foret, ut priùs defungeretur qiſpiam, qàm mendacitatem, ſimulationem, luxum, faſtum deli-

ἀκοσμεῖ, μαχόμενος τῇ τῆς κόσμου φύσει· μάχεται γὰρ ὁ ἐπὶ τἀναντία τοῖς ἀληθέσι φερόμενος παρ' ἑαυτόν. ἀφορμὰς γὸ παρειλήφει παρὰ τῆς φύσεως, ὧν ἀμελήσας οὐχ οἷός τέ ἐστι νῦν [a] διακρίνειν τὰ ψευδῆ ἀπὸ τῶν ἀληθῶν· καὶ μὴν [b] ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τοῦ τε πόνους ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ. [c] ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιοῦτον, μέμφεσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει, ὡς παρ' ἀξίαν τι ἀπονεμούσῃ τοῖς φαύλοις, καὶ τοῖς ἀσεβέσιν· διὰ τὸ πολλάκις τοὺς μὲν φαύλους ἐν ἡδοναῖς εἶναι, καὶ τὰ ποιητικὰ τούτων κτᾶσθαι· τοὺς δὲ ἀσεβεῖς, πόνῳ, καὶ τοῖς ποιητικοῖς τούτου ἐκπίπτειν. ἔτι δὲ ὁ φοβούμενος τοὺς πόνους, φοβηθήσεταί ποτε τῶν ἐπερχομένων τι ἐν τῷ κόσμῳ. τοῦτο δὲ ἤδη ἀσεβές. ὅ, τε διώκων τὰς ἡδονὰς, [d] ἂν ἀφέξεται τοῦ ἀδικεῖν. τοῦτο δὲ ἐναργῶς ἀσεβές. χρὴ δὲ περὶ ἃ ἡ κοινὴ φύσις ὁπόσης ἔχει (οὐ γὰρ ἀμφότερα ἐποίει, εἰ μὴ πρὸς ἀμφότερα ὁποίας εἶχεται πρὸς ταῦτα καὶ [e] τοῦ τῇ φύσει βουλομένους [f] ὁμογνώμονας ὄντας, καὶ ὁπόσης διακεῖσθαι. ὅστις ἂν πρὸς πόνους καὶ ἡδονὰς, ἢ θάνατον καὶ ζωὴν, ἢ δόξαν καὶ ἀδοξίαν, ὅις ὁποίας ἡ κοινὴ ὅλων φύσις χρῆται, αὐτὸς ἐν ὁποίᾳ ἔχει, δῆλον ὡς ἀσεβεῖ. λέγω δὲ τὸ χρῆσθαι τούτοις ὁποίᾳ τῷ κοινῷ φύσιν, ἀντὶ τοῦ καὶ τὸ [h] συμβαίνειν ὁποίᾳ καὶ τὸ ἐξῆς γινομένοις, καὶ ὁπηνομένοις ὁρμῇ τινι [i] ἀρχαίᾳ τῆς προνοίας, [k] καθ' ἣν ἀπό τινος ἀρχῆς ὥρισεν ὁ τιὸς τῷ διακόσμησιν, συλλαβοῦσά τινας λόγους τῶν ἐσομένων, καὶ δυνάμεις γονίμους ἀφορίσασα, ὑποστάσεών τε, καὶ μεταβολῶν, καὶ διαδοχῶν τοιούτων.

§ 2. Χρειώδες μὲν ἦν ἀνδρὸς [l] ἀγωνιστοῦ ψευδολογίας, καὶ πάσης ὑποκρίσεως καὶ τρυφῆς καὶ τύφου γενόμε-

[a] L. 8. § 26.
[b] L. 2. § 11.
[c] L. 6. § 16. 41.
[d] L. 11. § 18.
[e] L. 3. § 12. l. 6. § 55. l. 10. § 15.
[f] L. 8. § 54. l. 10. § 21.
[g] L. 11. § 16.
[h] L. 2 § 11. l. 6. § 34.
[i] L. 11. § 20.
[k] L. 7. § 75. Inf. § 28.
[l] L. 3 § 8.

νον ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν. τὸ δ' ὧν [a] χορεδίνητά γε τούτων [b] ἀποπτύσαι, δεύτερον πλοῦς, * ἢ περιρρῆδαι περικαθῆσθαι τῇ κακίᾳ. καὶ ὅπου σε ἐδὲ ἡ φεῖσα πείθει φεύγειν ἐκ τῆ λοιμῆ; λοιμὸς γὰρ διαφθορὰ διανοίας, πολλῷ γε μᾶλλον ἢπερ ἡ τῶ περικεχυμένε τότε πνεύματος τοιάδή τις δυσκρασία καὶ ξηρή. αὕτη μὲν γὰρ ζώων λοιμός, καθὸ ζῶά ἐστιν· ἐκείνη δ' ἀνθρώπων, καθὸ ἄνθρωποί εἰσιν.

[a] Inf. § 37.
[b] L. 5. § 4.
* περιρ' ἢ περισ. Lug.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτου, ἀλλὰ [c] εὐαρέστει αὐτῷ, ὡς καὶ τοῦτο ἐνὸν ὄντος, ὧν [d] ἡ φύσις ἐθέλει. οἷς γὰρ δεῖ τὸ νεάσαι, καὶ τὸ γηρᾶσαι, καὶ τὸ αὐξῆσαι, καὶ τὸ ἀκμάσαι, καὶ ὀδόντας, καὶ γένειον, καὶ πολιὰς ἐπεγκεῖν, καὶ σπέρμα, καὶ κυοφορῆσαι, καὶ ὠδινῆσαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ φυσικὰ ἐπεργήματα, ὅσα αἱ τοῦ σῶ βίου ὧραι φέρουσιν, [e] ταῦτα καὶ τὸ διαλυθῆναι. τοῦτο μέν ἐστιν ἀνθρώπου δεῖ λελογισμένου, [f] μὴ ὀλοχερῶς, μηδὲ ὠστικῶς, μηδὲ ὑπερφάνως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν· ἀλλὰ [h] περιμένειν ὡς μίαν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν· ὡς νῦν περιμένεις, πότε ἔμβρυον ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς γυναικός σου ἐξέλθῃ, ὅτως ἐκλέχεσθαι τὴν ὥραν ἐν ᾗ τὸ ψυχάριόν σου τοῦτο τὸ ἐλύτρον τοῦτο ἐκπτυσεῖται. εἰ δὲ καὶ [k] ἰδιωτικὸν παράπηγμα ἀψυχάριον θέλεις, μάλιστά σε εὔκολον πρὸς τὸν θάνατον ποιήσει, ἢ ὅπερ ἐστὶ [l] τὰ ὑποκείμενα, [m] ὧν μέλλεις ἀφίσασθαι, καὶ [n] μεθ' ὅσων ἡδῶν ἐκπεσῇ * ἢ ἐμπεσουμένη. [o] περιόπτεσθαι μὲν γὰρ αὐτοῖς ἥκιστα θέλει, ἀλλὰ καὶ [p] κήδεσθαι καὶ φρόνως φέρειν· μεμῆδε μέντοι ὅτι [q] ἐκ ἀπ' ἀνθρώπων ἐμοδυγματούντων σοι ἡ ἀπαλλαγὴ ἔσται. τοῦτο γὰρ μόνον, εἰ ἦν ἄρα, ἀνθεῖλκεν ἂν καὶ καλεῖκεν ἐν τῇ ζῆν, εἰ συζῆν ἐξῆν τοῖς τὰ * τοιαῦτα δόγματα περιποιημένοις. νῦν δὲ ὁρᾷς, ὅτος ὁ κόπος ἐν τῇ διαφωνίᾳ τῶν συμβιώσεως, ὥστε εἰπεῖν, Σπεῦσον ἐλθεῖν, ὦ θάνατε, μή τι καὶ αὐτὸς [r] ἐπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ.

[c] L. 2. § 3.
[d] L. 2. § 17.
[e] L. 3. § 7. l. 6. § 2.
[f] L. 3. § 7. l. 10. § 14.
[g] L. 5. § 36.
[h] L. 2. § 17. l. 5. § 10.
[k] L. 2. § 12. l. 4. § 5.
[l] L. 4. § 50.
[l] L. 8. § 22.
[m] L. 6. § 27, 28.
[n] L. 4. § 50.
* ἢ [ψυχῇ] f.
[o] L. 2. § 1. l. 6. § 26, 27.
[p] L. 3. § 4.
[q] L. 10. § 36. l. 11. § 9.
* αὐτὰ f.
[r] Inf. § 9.

§ 4. [s] Ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἀμαρτάνει, ὁ δὲ ἀδικῶν ἑαυτὸν ποιεῖ ἑαυτὸν πονηρόν. ὁ δὲ πολλὰ πράττων ἐκ ἀδικεῖ, εἰ μὴ καὶ ὁ πολλὰ ἀδικῶν ἀδικεῖ. [s] Inf. § 25. 35.

bâsset. secundus autem ab hoc gradus, horum satur saltem ut emori præoptet, quàm improbitati immorari. an nondum experientia tibi ipsa svadet, ut è peste ista profugias. pestis est enim, mentis corruptio, & pernicioſa quidem magis ea, quàm aeris hujus circumfusi intemperies & alteratio ejusmodi. hæc enim animalium, quâ sunt animalia; illa hominum lues est, quâ sunt homines.

§ 3. Mortem noli contemnere, sed animo lubenti excipe, tanqam ex eorum quæ natura vult, numero quod sit. cujusmodi enim res est, adolescere, senescere, crescere, adultum esse, barbatum esse, dentire, canescere, ferere, prægnantem esse, parere, aliáq; id genus opera naturalia, quæ vitæ tuæ secum ferunt ætates, ejusmodi planè res est & dissolvi. hominis est igitur considerati, nec temerariè, nec impetuosè, nec fastuosè adversùs mortem se gerere: sed tanqam opus naturale, eam præstolari, qo modo nunc præstolaris, donec uxoris tuæ utero fœtus prodeat: ità expectanda est hora, quâ animula tua involucro isti excidet. si autem vulgare vis pharmacum, quod cor tamen attingat, morti facilem cumprimis præstabit te, si consideraveris res subjectas à qibus morte divelleris, moréſque hominum qales sint, qibus anima tua ulteriùs non immiscebitur. etiamsi enim offendi eis te nevtiqam oportet, sed curare eos, placidéq; ferre; meminisse tamen licuerit, qod ab hominibus havd idem tecum sentientibus discessurus es. hoc enim solum, siqid aliud, nos retraheret & in vita retineret, si cum eadem sentientibus vitam degere daretur. nunc autem vides, qanta molestia ex dissensu mutuo eorum qibuscum vivitur, oriatur. ut dicere liceat, *Properè accedas ô mors; neqanda etiam ipse obliviscar mei.*

§ 4. Qi peccat, sibimet ipsi peccat qi

qi injustè agit, sibi nocet, dum malum se facit.

§ 5. Sæpenumero contingit ut injustè agat, tam qi non facit aliqid, qàm & qi facit.

§ 6. Sufficit præsens existimatio certa, & actio præsens communicativa, & affectio præsens casum omnem à prima rerum omnium cavsâ provenientem lubenter excipiens.

§ 7. Imaginationes absterge; motus compesce; appetitionem extingve; mentem in potestate sui contine.

§ 8. In animantia irrationalia, anima una distribuitur; in rationalia verò anima una intellectiva dispertitur. qemadmodum & terrestrium omnium una est terra; unâq; luce cernimus omnes, & aere uno spiramus, qotqot visûs vitæq; participes sumus.

§ 9. Qæcunqe aliqid in commune participant, ad id qod est generis ejusdem secum promptè feruntur. ad terram mole suâ fertur terrestre qodvis; in idem confluit humidum omne; & aereum itidem qodcunqe. ut necesse sit vi aliqâ intercludi ea, id nè faciant. sursum fertur ignis ob ignem elementarem. cum omni verò, qi istic est, igni adeò simul accendi proclivis est, ut materia omnis siccior pavlò incendi prompta admodum sit, eò qòd minùs sibi admixtum habeat, qod incendium prohibeat. proinde & qicqid naturæ intellectualis est in commune particeps, ad sibi cognatum pariter, vel multò magìs etiam, promptè fertur. qò est enim rebus aliis præstantius, hoc est promptius, ei qod sui generis est commisceri & cum eo qodammodo coalescere. hinc apud irrationalia existunt examina, armenta, pullorum educationes, & qasi amores qidam. etenim istis animæ insunt; itaqe in subjecto præstantiori vis illa congregativa intensior reperitur, qàm in stirpibus, lapidibus, avt lignis. hinc & in rationalibus, respublicæ, amicitiæ, familiæ, concilia; item belli tem-

πάνει. [a] ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν κακοῖ, κακὸν ἑαυτὸν ποιῶν. [a] L. 8. § 55. l. 11. § 18.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, ἢ μόνον ὁ ποιῶν τι.

§ 6. [b] Ἀρκεῖ ἡ [c] παροῦσα [d] ὑπόληψις καλλιπὴς καὶ, καὶ ἡ παροῦσα [e] πρᾶξις κοινωνικὴ, καὶ ἡ παροῦσα διάθεσις [f] εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ * παρὰ τὸν ἐπὶ τῆς αἰτίας συμβαῖνον. [b] L. 8. § 7. 22. l. 7. § 54. l. 12. § 3. [c] L. 6. § 2. [d] L. 8. § 26. [e] Inf. § 23. [f] L. 3. § 6. * παρὸν f.

§ 7. [g] Ἐξαλεῖψαι φαντασίαν· σῖσαι ὁρμὴν· σβέσαι ὄρεξιν· ἐφ' ἑαυτῷ ἔχειν τὸ ἡγεμονικόν. [g] L. 7. § 29.

§ 8. [h] Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα, μία ψυχὴ διήρηται· [i] εἰς ἃ τὰ λογικὰ μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται. ὥσπερ καὶ [k] μία γῆ ἐστὶν ἁπάντων τῶν γεωδῶν, καὶ [l] ἓν φῶς ὁρῶμεν, καὶ [m] ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν, ὅσα ὁρατὰ καὶ ἔμψυχα πάντα. [h] L. 4 § 40. l. 12. § 30. [i] L. 4. § 41. 7. § 9. [k] Inf. § 9. [l] L. 8. § 57. l. 12. § 30. [m] L. 8. § 54.

§ 9. [n] ὅσα κοινῆ τινος μετέχει, πρὸς τὸ ὁμογενὲς σπεύδει. [o] τὸ γεώδες πᾶν ῥέπει ἐπὶ γῆν, τὸ ὑγρὸν πᾶν * σύῤῥυτον, τὸ ἀεροῶδες ὁμοίως, ὥστε χρίζειν τῶν διεῤῥόντων καὶ βίας. τὸ πῦρ ἀνωφερὲς μέν, διὰ τὸ στοιχειῶδες πῦρ. παντὶ δὴ πυρὶ ἐνταῦθα πρὸς τὸ συνεξάπτεσθαι ἕτοιμον ὕπως, ὥστε καὶ πᾶν τὸ ὑλικὸν τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον, εὐέξαπτον ἔσται, διὰ τὸ ἔλαττον ἐγκεκρᾶσθαι αὐτῷ τὸ κωλυτικὸν πρὸς ἔξαψιν. καὶ τοίνυν [p] πᾶν τὸ κοινῆς νοερᾶς φύσεως μέτοχον, πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμοίως σπεύδει, ἢ καὶ μᾶλλον. ὅτῳ γάρ ἐστι κρεῖττον πρὸς τὰ ἄλλα, τούτῳ καὶ πρὸς τὸ συγκιρνᾶσθαι τῷ οἰκείῳ καὶ συγκεῖσθαι ἑτοιμότερον. εὐθὺς γὰρ ἐπὶ μὲ τῶν ἀλόγων ἐυρέθη σμήνη, καὶ ἀγέλαι, καὶ νεοσοτροφίαι, καὶ οἷς ἔρωτες. ψυχαὶ γὰρ ἤδη ἦσαν ἐνταῦθα, καὶ τὸ συναγωγὸν ἐν τῷ κρείττονι ἐπιτεινόμενον ἐυείτετο, ὅτε ἐπὶ φυτῶν ἴσχυ, οὔτε ὅτε λίθων, ἢ ξύλων. ἐπὶ δὲ [r] τῶν λογικῶν ζώων, πολιτεῖαι, καὶ φιλίαι, καὶ οἶκοι, καὶ σύλλογοι, καὶ ἐν πολέμοις [n] L. 5. § 4. l. 7. § 50. [o] Sup. § 9. * ἐπὶ τὸν ῥῦν f. Lug. An. [p] L. 5. § 16. 30. l. 12. § 26. [q] L. 6 § 16. l. 11. § 18. [r] Inf. § 23. l. 12. § 30.

μοις συμβῆκε, καὶ ἀνοχαί. ἐπὶ δὲ τῶν ἧσσον
ἔτι χρειττόνων, καὶ ἐκδιεστηκότων τρόπον
[a] L. 6. § 43. τινα ἔνιοις ὑπάρχει, διὰ [a] δεῖ καὶ ἄστρων.
l. 11. § 27. ὥστε καὶ ὅπῃ τὸ χρεῖττον ἐπικράσεως συμ-
[b] L. 7. § 13. πάθειαν, [b] καὶ ἐν διεζεύξεσιν ἐργάσασθαι
[c] L. 11. § 18. 20. ἐδύνατο. ὅρα ἂν τὸ νῦν γινόμενον. [c] μόνα γὰρ τὰ νοερὰ νῦν
[d] Sup. § 3. [d] ἐκπεπόλησεν τῆς πρὸς ἄλληλα σπουδῆς καὶ συννεύσεως,
καὶ τὸ σύρρουν ὧδε μόνον οὐ βλέπεται.
ἀλλ' ὅμως καί τοι φεύγοντες θᾶττον καταλαμβάνονται. κρατεῖ γὰρ ἡ φύσις.
[e] L. 12. § 30. ὄψει δὲ ὃ λέγω παρακολουθῶν. [e] ἥκιστον γοῦν ἔνεστί τις ἐν γῇ τῇδε τῶν μηδενὸς γῇδε πρόσπολόμενον, ἢ τῷ ἄν-
[f] L. 8. § 34. θρωπον [f] ἀνθρώπου ἀπεχόμενον.
[g] L. 8. § 19. rit, qàm hominem ab homine omni prorsus sejunctum.
l. 11. § 1.
* τέτριφεν Lug. § 10. [g] Φέρει καρπὸν, καὶ ἄνθρωπος, καὶ θεὸς, καὶ ὁ κόσμος· ἐν ταῖς
οἰκείαις ὥραις ἕκαστα φέρει. εἰ δὲ ἡ
συνήθεια κυρίως * τέτριφεν ὧδε ἀμπέλου καὶ ἧς ὁμοίων, εἰδέν τοῦτο· [h] ὁ λό-
[h] L. 4. § 24. γος δὲ, καὶ κοινὸν, καὶ ἴδιον καρπὸν ἔχει· καὶ γίνεται ἐξ αὐτῆς τοι-
αῦτ' ἕτερα, ὁποῖόν τι αὐτός ἐστιν ὁ
[i] L. 5. § 28. l. 8. § 59. λόγος.
[k] Inf. § 42. § 11. [i] Εἰ δύνασαι, μεταδίδαξον· εἰ δὲ μή, μέμνησο, ὅτι [k] πρὸς
[l] L. 7. § 70. Inf. § 27. τοῦτο ἡ ἐυμένεια σοι δέδοται· καὶ [l] οἱ
θεοὶ δὲ ἐυμαχεῖς τοῖς τοιούτοις εἰσὶν· εἰς
ἔνια δὲ καὶ σωτηρίαν, εἰς ὑγίειαν, εἰς
[m] L. 5. § 5. l. 8. § 8. πλοῦτον, εἰς δόξαν· ὥστε ἐστὶ καιρὸς
[n] L. 3. § 12. l. 8. § 47. τοῦ. [m] ἔξεστι δὲ καὶ σοί· εἰ εἶπε, [n] τίς
[o] L. 1. § 5. & l. 5. § 5. ὁ κωλύων.
[p] L. 1. § 15. 16. § 12. [o] Πόνει, μὴ [p] ὡς ἄθλιος,
[q] L. 1. § 7. μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ [q] θαυμάζεσθαι θέλων. ἀλλὰ μόνον ἐν θέλε, κινεῖσθαι καὶ
[r] L. 4. § 24. Sup. § 8. ἴσχεσθαι, [r] ὡς ὁ πολιτικὸς λόγος ἀξιοῖ.
[s] L. 1. § 15. Inf. § 41. § 13. Σήμερον ἐξῆλθον πάσης πει-
[t] L. 4. § 3. σάσεως· μᾶλλον δὲ ἐξέβαλον πᾶσαν [s] φείσασαν· [t] ἔξω γὰρ οὐκ ἦν, ἀλλὰ [u] ἔν-
[u] L. 10. § 38. * ταὐτὰ Inf. § 28. l. 7. § 1. δον ἐν ταῖς ὑπολήψεσι.
[x] L. 4. § 44. [y] L. 4. § 48. § 14. Πάντα * ταῦτα, [x] συνήθη μὲν τῇ πείρᾳ καὶ ἐφήμερα δὲ τῇ χρόνῳ.
[z] Inf. § 36. [a] L. 2. § 14. [z] ῥυπαρὰ δὲ τῇ ὕλῃ· [a] πάντα νῦν, διὰ ἐκεῖνον ὃς κατεθάφαμεν.

pore fœdera, & induciæ, qin & in præstantioribus adhuc, licèt modo qodam à se invicem dissitis, in astris nempe, unio tamen qædam existit. ità fortis præstantioris eminentia etiam in distantibus affectionem ad se invicem mutuam producere valuit. vide interim qò res redierit. sola enim rationalia mutui hujus in se invicem studii ac consensûs nunc sunt oblita: confluxúsque ille apud ista sola non cernitur. veruntamen, fugiant licèt hoc homines, undiq; occupantur. prævalet enim natura. obsérvando avtem id, qod loqor, comperies. faciliùs enim qis terreni qippiam terrenæ rei nulli adjunctum reperet-

§ 10. Fructum fert & homo, & Deus, & mundus. & in propria tempestate fert horum unumqodqe, etiamsi avtem usus formulam hanc loqendi viti ac similibus præcipuè attribuerit, nihil tamen hoc obstat, qo minùs & de illis dicatur. ratio verò fructum habet & communem & proprium. oriuntúrq; ex ea alia ejusmodi, cujusmodi ipsa est ratio.

§ 11. Peccantem, si potes, meliora doceto. si minùs, memineris, hoc fine clementiam tibi datam esse. & Dii avtem adversùs tales clementer se gerunt. in quibusdam etiam opem eis porrigunt suam, ad sanitatem nempe, divitias, gloriam consequendam adeò benigni existunt. idem & tibi licet facere. avt dicas, qis te prohibeat.

§ 12. Laborem sustine, non ut miser, nec qo miserationi vel admirationi sis aliis. sed hoc unum velis, ità moveri motúmve sistere, prout ratio civilis exigit.

§ 13. Hodie molestiâ me omnia exemi. vel potiùs molestiam à me omnem abjeci. neqe enim extra, sed intra me, in opinione mea existebat.

§ 14. Eadem sunt omnia, usu familiaria, tempore diar , materiâ sordida. præsentia omnia, qalia apud illos qos sepelivimus.

§ 15.

§ 15. Res ipſæ foris apud ſemet conſiſtunt; nec de ſe qicqam avt nôrunt ipſæ, avt narrant nobis. qid ergò de eis pronunciat? mens.

§ 16. Non in paſſione, ſed actione ſitum eſt, rationalis ac civilis animantis bonum malúmq; qo modo nec virt' vitiúmve illius in paſſione, ſed in actione conſiſtit.

§ 17. Lapidi projecto nihil eſt mali, qòd deorſum feratur; qòd ſurſum, nihil boni.

§ 18. Mentes hominum penitiùs introſpice. videbis, qos judices pertimeſcas; qales etiam de ſemet judices ſint.

§ 19. In tranſmutatione univerſa exiſtunt. tu qoqe in jugi alteratione, & corruptione qadam verſaris; & mundus tecum univerſus.

§ 20. Qod alteri delictum eſt, apud eum relinqendum eſt.

§ 21. Actionis terminatio, intentionis avt opinationis ceſſatio, mors eidem eſt qædam. veruntamen nihil in ſe mali habet. ad ætates tranſi, puerilem putà, adoleſcentiam, juvenilem, ſenilem. & harum mutatio omnis mors eſt qædam. ſed nunqid grave? tranſi rurſus ad ætatem ſub avo, tum ſub matre, mox ſub patre tranſactam: cúmqe alias havd pavcas differentias mutationéſq; deprehenderis, interroga te, ecqid in his grave ſit. pari igitur modo nec grave qicqam in vitæ totius terminatione, ceſſatione, mutatione.

§ 22. Recurrito ad mentem tuam, ad univerſi, ad delinqentis cujuſvis. ad tuam, ut ipſam juſtam exhibeas: ad univerſi, ut recorderis, cujuſnam ſis pars: ad delinqentis cujuſvis, ut conſideres, inſcius an conſultò deliqerit; cogitéſq; ſimul eſſe tibi cognatum.

§ 23. Sicut ipſe es ad cœtum civilem complendum conſtitutus: ità actio tua qævis ad vitam ejuſmodi conſummandam referatur. qæcunqe igitur actio tua ad finem hunc vel immediatè vel mediatè

§ 15. [a] Τὰ πράγματα ἔξω θυρῶν ἔστιν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, μηδὲν μήτε εἰδότα αὑτά * αὐτῶν, μήτε ἀποφαινόμενα. [b] τί ἂν ἀποφαίνεται αὐτῶν; τὸ ἡγεμονικόν.

§ 16. [c] Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ τὸ [d] κοινῇ πολιτικῇ ζῶν κακὸν ἢ ἀγαθόν· ὥσπερ ἡδὴ ἡ ἀρετὴ καὶ κακία αὐτῆς ἐν πείσει, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ.

§ 17. [e] Τῷ ἀναῤῥιφέντι λίθῳ ἡδὲν κακὸν τὸ καταπεσεῖν, ἡδὲ ἀγαθὸν τὸ ἀνενεχθῆναι.

§ 18. [f] Δίελθε ἐσω εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν, καὶ ὄψει ἃ τίνας κρινεῖ φοβῇ, [h] ὅτινες καὶ περὶ * αὐτῶν ὄντας κριταί.

§ 19. [i] Πάντα ἐν μεταβολῇ. καὶ [k] αὐτὸς σὺ ἐν διηνεκεῖ ἀλλοιώσει, καὶ κατά τι φθορᾷ· καὶ [l] ὁ κόσμος δὲ ὅλος.

§ 20. [m] Τὸ ἄλλου ἁμάρτημα, ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν.

§ 21. [n] Ἐνεργείας ἀπόληξις, ὁρμῆς, * ὑπολήψεως παῦλα, καὶ ὅσον θάνατος, [o] οὐδὲν κακόν. μίπθι νῦν ἐπὶ ἡλικίαν, οἷον ἐπὶ παιδικὴν, πλὴν τῆς μειρακίου, πλὴν νεότητα, τὸ γῆρας· καὶ γὰρ [p] τούτων πᾶσα μεταβολὴ, θάνατος· μὴτι δεινόν; μίπθι νῦν ἐπὶ βίον τὸν ὑπὸ τῷ πάππῳ, εἶτα ἐπὶ τὸν ὑπὸ τῇ μητρὶ, εἶτα ἐπὶ τὸν ὑπὸ τῷ πατρὶ· καὶ ἄλλας δὲ πολλὰς διαφορὰς καὶ μεταβολὰς καὶ ἀπολήξεις εὑρήσεις, ἐπερώτα σαυτὸν, μὴτι δεινόν· ἕως τούτου ἡδὲ [q] ἢ τῆς ὅλης σου βίου λῆξις, καὶ παῦλα, καὶ μεταβολή.

§ 22. [r] Τρέχε δὴ τὸ σαυτῆς ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ τῆς ὅλης, καὶ τὸ τούτου. τὸ μὲν σαυτῆς, ἵνα [s] γένῃ δικαϊκὸν αὐτὸ ποιήσῃ· τὸ δὲ τῆς ὅλης, ἵνα συμμιμνησθῇς [t] τίνος μέρος ἐσι. τὸ δὲ τούτου, ἵνα ὑποπτεύσῃς [u] πότερον * ἄγνοια, ἢ γνώμη, καὶ ἅμα λογίσῃ ὅτι [x] συγγενές.

§ 23. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ [y] πολιτικῆς συνεμάλος συμπληρωτικὸς εἶ, οὕτως καὶ [z] πᾶσα ὁρμή σου συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς. * ἥτις ἐὰν μὴ ὁρμὴ σου [a] μὴ ἔχῃ ἐπ' ἀναφορὰν, εἴτε ὁρμᾷ, εἴτε πόῤῥωθεν

[a] L. 4. § 3.
* αὐτῶν
[b] L. 4. § 39.
[c] L. 6. § 51.
[d] Sup. § 8, 9.
[e] L. 8. § 20.
[f] L. 7. § 62. l. 8. § 61.
[g] L. 5. § 32.
[h] L. 3. § 4. l. 8. § 53.
* αὐτῶν
[i] L. 5. § 23. l. 7. § 18.
[k] Inf. § 21.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 29. Inf. § 38.
[n] L. 12. § 23.
* [καὶ] ὑπ'
[o] L. 2. § 17. l. 11. § 34.
[p] Sup. § 19. l. 11. § 35.
[q] L. 7. § 23. l. 8. § 20.
[r] L. 5. § 3. l. 8. § 7. 22.
[s] L. 3. § 16.
[t] L. 2. § 3, 4.
[u] L. 11. § 18.
* ἀγνοίᾳ
[x] L. 2. § 1.
[y] Sup. § 9. l. 4. § 4.
[z] L. 2. § 16.
* ἥτις ἐὰν νῦν Lug. ἥπις ἐὰν νῦν delet An.
[a] L. 11. § 19.

πόῤῥωθεν

πορρωθεν ὅλη τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὐτη [a] διαπεφ τὸν βίον, καὶ ἐκ ἐξ ἑνὸς ἓν ἦ), καὶ σαθρόν ἐς ἐστιν, ὥσπερ ὁν δήμῳ ὁ τὸ καθ' αὐτὸν μέρος διϊσάμενος. ἀπὸ δ' τοιαύτης * συμφωνίας.

§ 24. [b] Παιδίων ἔριδες, καὶ παίγνια, καὶ [c] πτώματα νεκρὰ βαστάζοντα, ὥστε ἐνεργέστερον θεωρεῖσθαι τὸ τῆς νεκύιας.

§ 25. [d] Ἴθι δὴ τὴν ποιότητα τὴν αἰτίου, καὶ ἀπὸ τῆς ὑλικῆς αὐτὸ θεωρέφας διάπαυ· εἶτα καὶ [e] τὸν χρόνον θεώρησον, ὅσον πλεῖστον ὑφίσασθαι πέφυκε τοῦτο [f] τὸ ἰδίως ποιόν.

§ 26. Ἐ Ἀρέτης μυεῖα, διὰ τὸ μὴ [h] ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ * ποιεῖν τι ταῦτα ἅπερ κατεσκεύασας * ἀλλὰ [i] ἄλλος.

§ 27. Ὅταν ἄλλος ψέγῃ τι, ἢ μισῇ, ἢ τοιαῦτά τινα ἐπιφωνῇ *, [k] ἔρχου ὅπου τὰ ψυχάρια αὐτῶν, δίελθε ἔσω, καὶ ἴδε ποῖοί τινες εἰσίν· ὄψει, ὅτι [l] οὐ δεῖ σε ἀπαξ, ἵνα τούτοις πῶς τε ᾖ σε δοκῇ· [m] εὐνοεῖν μέν τοι αὐτοῖς δεῖ· [n] φύσει γὰρ φίλοι. καὶ [o] οἱ θεοὶ ὑπ' παντοίως αὐτοῖς βοηθοῦσι, [p] δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν, πρὸς ταῦτα μέν τοι, [q] περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται.

§ 28. * Ταῦτά ἐστι τὰ τῆς κόσμου [r] ἐγκύκλια, [s] ἄνω κάτω, [t] ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. καὶ [u] ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁμοῦ ἢ τῶν ὅλων διάνοια· ὅθεν εἴ ἐστιν, ἀποδέχου [x] τὰ ἐπείνης ὁρμητά. * εἰ ἅπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ καθ' ἑπακολούθησιν. καὶ * πῇ ἓν τίνι. πρόπον γάρ τινα * ἄτομοι, ἢ ἀμερῆ τὸ ὂν ὅλον, [y] εἰ τις θεὸς, ἓν ἔχει πάντα· εἶτε τὸ εἰκῇ, [z] μὴ καὶ σὺ εἰκῇ. [a] ἤδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύφει· ἔπειτα καὶ [b] αὐτὴ μεταβαλεῖ· καὶπεῖνα εἰς ἄπειρον μεταβαλεῖ· καὶ πάλιν ἐκεῖνα εἰς ἄπειρον. [c] τὰς γὰρ ἐπιμιμάσεις τῶν μεταβολῶν καὶ ἀλλοιώσεων ἐνθυμούμενός τις, καὶ [d] τὸ τάχος, πάντως ὀλιγωρήσει.

non tendit, ità vitam tuam divellit, nec unam eandémque esse patitur, & est seditiosa, perinde ac in populo ille, qi factionis suæ homines à consensione istiusmodi in partes trahit.

§ 24. Puerulorum rixæ, & ludicra; & animulæ cadavera gestantes; ut vehementiùs afficiat qod in Mortualibus exhibetur.

§ 25. Formæ qalitatem animo adi; & à materia abstractam contemplare: tum & tempus tecum definito ad qod rerum illis ità profluunt, ut serie qâdam continuâ unum qiddam constituant. vel atomi & corpora indivisibilia pro rerum principiis habenda erunt. deniq:, si qis Deus est, omnia bene se habent. sive temerè ferantur; tu nè temerè feraris, mox futurum est ut tellus nos omnes condat: dein & ipsa in alia mutabitur: & ista in infinitum mutabuntur: & ista rursus in infinitum. siqidem qi mutationes & alterationes fluctuum instar sibi invicem supervenientes, & vicissitudinum harum celeritatem consideraverit, næ ille mortale qicqid est despectui habebit.

§ 29.

[a] L. 2. § 14. § 29.
* συμφ. Sal.
[b] L. 5. § 33. l. 7. § 3.
[c] L. 4. § 41.
[d] L. 7. § 29, l. 10. § 26.
[e] L. 3. § 11. l. 10. § 9.
[f] L. 10. § 7. l. 12. § 30.
[g] L. 4. § 32. l. 10. § 33.
[h] L. 5. § 14. 15, 16.
* ποιῇ τιν Arg. ποιῆντι Lug.
* ἀλλ' ἀλλεῖα Boot. Ἀλλ' ὅταν ἄλλος Sal.
[i] Inf. § 37.
* νόστη f.
[k] Sup. § 18. Inf. § 34.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 22.
[n] L. 11. § 9.
[o] Sup. § 11.
[p] L. 1. § 17.
[q] Inf. § 40. l. 11. § 10.
* τα αὐτὰ Mer. Sup. § 14.
[r] L. 4. § 32.
[s] L. 2 § 14.
[t] L. 7. § 1.
[u] Inf. § 35.
[x] L. 6. § 36.
* ἢ
* ἔν τι γίνεται τ' Boot. τὶ ἐν τινι Sal. V. N.
* ἄτομα Sal. f.
ἢ ἐτ [κ] ἀμ. f. Inf. § 39.
[y] L. 2. § 11.
[z] L. 6. § 44. l. 12. § 20.
[a] L. 6. § 59.
[b] L. 2. § 17.
[c] L. 7. § 34.
[d] Inf. § 29. 32, 33.

§ 29. Torrentis est instar rerum natura; omnia secum abripit. qàm viles autem sunt & mucci pleni, etiam politici isti, &, ut ipsis videtur, philosophicè se gerentes homunculi? id agas, ô homo, quod nunc te poscit natura, aggredere, quatenus tibi datur. nec circumspice, nunquis adsit, qi advertat. nec Platonis rempublicam expecta. verùm sufficiat tibi, si vel parùm admodum res processerit; nec vel hoc ipsum parvum quiddam existimaveris. nam dognata hominum qis mutaverit? & tamen absq; his mutatis, quid aliud superarit, nisi ingemiscentium, dum obsequium simulant, servitus. age nunc, & Alexandrum, Philippum, Demetrium Phalereum mihi refer. viderint illi, an qid natura communis poscat, nôrint, & ad hujus dictamen sese instituerint. sin tragicè semet ostentârint, qi *ad illorum imitationem* me addixit? simplex quiddam & modestum est philosophiæ opus. noli me ad fastum insolentem abducere.

§ 30. Intuere desuper armenta innumerabilia, *& ritus innumerabiles*, & navigationis omne genus, in procellis, in tranquillo mari, & rerum præteritarum præsentium, decedentium differentias. considera & vitam qæ sub aliis olim est acta, qæ post te erit transigenda, qæ'qe apud gentes barbaras jam agitur. & qàm multi sint, qi nec nôrint nomen tuum, qàm multi, qi mox ejusdem obliviscentur; qàm multi, qi cùm te nunc laudent, mox vituperaturi sint. quod denique, neq; memoria, neq; gloria, neqe ejusmodi qicqam æstimatione ullâ dignum est.

§ 31. Mentis tranquillitas tibi sit in eis, qæ ab externa causa proficiscuntur. justitiæ ratio in eis qæ ab interna efficiuntur. hoc est; intentio tua actióq; omnis hunc solum sibi finẽ propositum habeat, ut ad societatem humanam qod conducat fecerit, utpote quod naturæ tuæ consentaneũ existat.

§ 32. Supervacanea multa, qæ molestiæ

§ 29. [a] Χειμάρρους ἡ τῆς ὕλης αἰτία· πάντα φέρει· ὡς [b] εὐτελῆ ἢ καὶ τὰ πολιτικὰ ταῦτα, καὶ, ὡς ὅδεται, φιλοσόφως * θρησκικὰ ἀνθρώπεια, * μυζῶν μεσά; ἄνθρωπε, [c] τί ποτε ποίησον, ὃ νῦν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ· [d] ὅρμησον, ἐὰν δίδῶται, καὶ [e] μὴ περιβλέπου, εἴ τις εἴσεται· μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε· ἀλλὰ [f] ἀρκοῦ, εἰ τὸ βραχύτατον πρόεισι· καὶ τούτῳ αὐτῷ τὴν ἔκβασιν, ὡς ἂ μικρόν τι ᾖ, δοκοῦ. [g] δόγμα γὰρ αἴρησί τις μεταβάλλειν; χωρὶς ἢ δόγματος μετατολμῆς, τί ἄλλο, ἢ [h] δουλείαν στρόβιον, καὶ πειθαρχίαν προσποιημένων. ὕπαγε νῦν, καὶ [i] Ἀλέξανδρον, καὶ Φίλιππον, καὶ [k] Δημήτριον τὸν Φαληρέα μοι λέγε. ὅρα δ', εἰ [l] ἴδιον, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε, καὶ ἑαυτὸν ἐπαναλάμβανε. εἰ δὲ [m] ἐτερηγώθησαν, [n] ὑπὸς με καταλήξεται μιμεῖσθαι. ἁπλοῦν δεῖ καὶ [o] αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον. μή με ἄπαγε ἐπὶ [p] σεμνοτυφίαν.

§ 30. [q] Ἀνωθεν ἐπιδιφεῖν ἀγέλας μυείας, καὶ πελάγη μυείας, καὶ * πλοῦν παντοῖον ἐν χειμῶσι καὶ γαλήναις, καὶ διαφορὰς γινομένων, συγγινομένων, ἐπιγινομένων. [r] ὑπενόει δὲ καὶ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον, τὸν μετὰ σὲ βιωθησόμενον, καὶ τὸν νῦν ἐν ταῖς βαρβάροις ἔθνεσι βιούμενον· καὶ [s] ὅσοι μὲ οὐδὲ ὄνομά σου γινώσκουσι, [t] ὅσοι δὲ τάχα ὑπολήσονται, [u] ὅσοι δὲ ἐπαινοῦντες ἴσως νῦν σε τάχα ψέξουσι· καὶ ὡς [x] ὕστερ ἡ μνήμη ἀξιόλογον, [y] ὕστερ ἡ δόξα, ὕστερ ἄλλο τι τὸ σύμπαν.

§ 31. [z] Ἀπαραξία μὲν, περὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἐκτὸς αἰτίας συμβαίνοντα. δικαιότης δὲ, ἐν ταῖς παρὰ τὴν σὴν αἰτίαν ἐνεργουμένοις· τυτέστιν, ὁρμὴ καὶ πρᾶξις, [a] καταλήγουσα ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικὸν πρᾶξαι, ὡς τοῦτό σοι κατὰ φύσιν ὄν.

§ 32. Πολλὰ περιττὰ παρέλκει τὸ ἐγκλείοντων

[a] L. 2. § 17. & l. 7. § 19.
[b] L. 2. § 12. l. 4. § 48.
* -ρως Lug. An.
* -άπια
[c] L. 8. § 26. 44.
[d] L. 8. § 32.
[e] L. 8. § 1.
[f] L. 5. § 9.
[g] L. 8. § 4.
[h] Inf. § 40.
[i] L. 8. § 3.
[k] L. 8. § 25.
[l] L. 8. § 3.
[m] L. 3. § 7. l. 5. § 28.
[n] L. 5. § 36. l. 7. § 58.
[o] L. 1. § 2.
[p] L. 1. § 9.
[q] L. 7. § 48. l. 12. § 24.
* πλεῦσιν Xyl.
[r] L. 7. § 49.
[s] L. 3. § 10. l. 8. § 21.
[t] L. 4. § 19.
[u] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3. 19.
[y] L. 6. § 16.
[z] L. 7. § 54. Sup. § 6.
[a] L. 4. § 20. l. 5. § 34. Sup. § 23.

ὀχλέντων σοι δύναται, [a] ὅλα δεῖ τῇ ὑποληψέι σε κείμενα· καὶ πολλῶ εὐρυχωρίαν ἀφεκτοήσεις ἤδη σαυτῷ, [b] ὅλον κόσμον ἀγκαλιφθεὶς τῇ γνώμῃ, καὶ τὸ ἴδιον αἰῶνα ἀγνοέω, καὶ πῶς ἕκ τοῦ παντὸς μέρος ἐσμὲν ἕκαστος, [c] ταχείαν μεταβολὴν ὑπονοέω, ὡς [d] βραχὺ μὲν τὸ ἀπὸ γενέσεως μέχρι διακύσεως, [e] ἀχανὲς δὲ τὸ πρὸ τῆς γενέσεως, ὡς καὶ τὸ μετὰ τοῦτο διάλυσιν ὁμοίως ἄπειρον.

§ 33. Πάντα, ὅσα ὁρᾷς, [f] τάχεσα φθαρήσεται· καὶ οἱ φθείροντα αὐτὰ ὑπάρχοντες, τάχεσα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται· καὶ [g] ὁ ἐφ' ὑπάρχων ἀποθανὼν εἰς ἴσον καταστήσεται πρὸ ὀλίγου.

§ 34. [h] Τίνα τὰ ἡγεμονικὰ τούτων, καὶ περὶ δι' ἐπιτηδεύσεις, καὶ δι' ὧν * φιλεῖσι καὶ τιμῶσι γινόμενα τὰ ψυχάρια αὐτῶν. ὅτι. δοκοῦσι βλάπτειν φέροντες, ἢ ὠφελεῖν ἐξυμπίπτοντες, [k] ἔστι ὅτε ποιοῦσι.

§ 35. [l] Ἡ ἀποζολὴ οὐδὲν ἄλλό, ἐστιν, ἢ [m] μεταζολὴ· τούτῳ δὲ χαίρει ἡ κατὰ φύσιν, [n] καὶ οὐδὲν φαῦλον γίνεται. [o] ἐξ αἰῶνος ὡσαύτως ἐγένετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιοῦτος ἔσται. [p] τί οὖν λέγεις, ὅτι ἐγένετο τε πάντα, * ὁ καὶ πάντα ἀεὶ καινῶς ἔσται, καὶ [q] δύναμις ἐν ποτέροις ἐστὶν ἐξ ἀρχῆς ποτὲ ἡ διοικοῦσα τοῦτα, ἀλλὰ κατακέκλεισαι ὁ κόσμος ἐν ἀφελείαις καλοῖς συνέχεσθαι;

§ 36. [r] Τὸ σαπρὸν τῆς ὑπόστασεν ὑγρὸν, ἡμύνης ὕλης, ὕδωρ, κόνις, ὀστέια, [s] χαλκὸς ἢ πάλιν, πῶγος γῆς τὰ μέλιμβρα, καὶ ὑποζάθμιον ὁ χρυσὸς, * ὁ ἄργυρος, καὶ [t] τειχία ἡ ἐσθὴς, καὶ αἷμα ἡ πορφύρα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τοιαῦτα. καὶ [u] τὸ πνεύματον ἦ, ἄλλο τοιοῦτον· καὶ [x] ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον.

§ 37. [y] Ἄλις τοῦ ἀλλὰ βίου, καὶ [z] γογγυσμοῦ, καὶ πάθους. [a] τί ταράσσῃ; [b] τί τούτων καινόν; [c] τί σε ἐξίσταται; [d] τὸ αἴτιον; ἴδε αὐτό. πάλιν ἡ ὕλη;

[a] L. 2. § 15. l. 11. § 18.
[b] L. 7. § 35.
* [τὸ] τὸν
[c] Sup. § 19. 28. Inf. § 33.
[d] L. 5. § 24.
[e] L. 4. § 3.
[f] Sup. § 28. 32.
[g] L. 8. § 25.
[h] L. 2. § 14. l. 4. § 30.
[i] Sup. 18. 27.
* χαλῶσι Lug.
[k] L. 11. § 18.
[l] L. 4. § 3. l. 8. § 18.
[m] L. 7. § 18.
[n] L. 4. § 45.
[o] Sup. § 28.
[p] L. 12. § 5.
* καὶ ὅτι
[q] L. 10. § 7.
[r] Sup. § 14. l. 5. § 33 l. 11. § 2. 17.
[s] L. 8. § 37.
* [καὶ] ὁ
[t] L. 6. § 13.
[u] L. 2. § 2.
[x] Sup. § 28. l. 10. § 1.
[y] Sup. § 2. 26.
[z] L. 2. § 3. l. 5. § 5.
[a] L. 5. § 23. Inf. § 39.
[b] L. 7. § 1.
[c] L. 12. § 19.
[d] L. 7. § 29.

ſtriam tibi pariunt, præcidere, cùm in opinione tua tota ſita ſint, animúmq; angustiis exemptum plurimùm dilatare poteris, ſi mundum totum & ſeculum in qo degis, mente complexus fueris, & rei cujuſque ſigillatim tranſmutationem cetera contemplaveris, quámq; exiguum temporis ſpatium inter ortum ejuſdem & interitum intercedat; cùm & immenſum ſit quod ortum præceſſerit, & interminatum pariter, quod interitum ſit conſecuturum.

§ 33. Corrumpentur brevi, quæcunq; vides: corrumpentur brevi, & qi corrumpi hæc vident. & qi ſenectute extremâ confectus moritur, in eundem ſtatum redigetur cum eo, qi immaturus obiit.

§ 34. Animalia hominum nudas intuere, ut videas, quales mentes gerant, quibus rebus ſtudeant, & quarum cauſâ alios diligunt ac honorent. tum quando vel vituperando obeſſe, vel laudando prodeſſe cuiquam videntur, quanto cum faſtu id faciant.

§ 35. Nihil eſt aliud amiſſio quàm mutatio. hæc autem gaudet natura, qæ nihil non rectè facit. ab æterno iſta pariter facta ſunt; & in æternum alia ejuſmodi fient. ecquis ergò dixerit omnia & facta fuiſſe, & ſemper factum iri mala? nec penes Deos, qi tot fuerint, potentiam exciſſe corrigendi iſta, qo minùs mundus ad mala iſta addiceretur, qibus perpetim teneretur implicitus?

§ 36. Quàm putida eſt ſubjecta rei cuiq; materia? aqa, pulvis, oſſiculà, ſordes. aut rurſus, calli terræ, marmora, ſedimenta, aurum, ac argentum; pili, veſtis, ſanguis, purpura; & ejuſmodi alia qævis. etiam quod formæ rationem obtinet, & ipſum aliud quiddam iſtiuſmodi eſt; & ex aliis in alia tranſit.

§ 37. Jam ſatis eſt eſt vitæ calamitoſæ, & obmurmurationis, & rugarum. quid perturbaris? ecquid in his novi? quid te tandem percellit? num forma? hanc vide. num materia?

teria? & hanc. extra hæc autem nihil est. qin erga Deos ita q; tandem aliquando simplicior meliúsque affectus sis. perinde habet annis centum an tribus ista nôris.

§ 38. Siqis deliquerit, penes ipsum est malum. fortassis autem nec deliquit.

§ 39. Vel ab una mente, qasi fonte communi, tanqam uni corpori supervenium universa: nec partem oportet de eis conqeri, qæ à toto fiunt. vel atomi obtinent, nec aliud est qicqam qàm cinnus & dispersio temeraria. qid ergo perturbaris? num menti dices, mortua es, corrumperis, egeris, armentitia es, pecudis instar pasceris, in feram belluam transiisti.

§ 40. Aut nihil possunt Dii, aut possunt. si nihil possunt, cur precaris? si possunt, cur non hoc potiùs ab eis prece poscis, neqid horum cupias, neqid de horum ullo anxius sis, qàm ut horum qicqam vel eveniat vel non eveniat? siqidem enim omnino hominibus opem suam conferre possunt, etiam ad hæc possunt. sed dices fortasse, Deos ista in potestate tua posuisse. an non ergo potiùs fuerit eis qæ in potestate tua sunt cum libertate uti, qàm ad ea qæ extra potestatem tuam sunt, cum servitute animíque abjectione anxiè ferri? qanqam qis dixerit, Deos nobis opem non conferre ad ea etiam qæ in nobis sita sunt? ista ergò Deos prece poscere incipias, videbis qid futurum sit. orat hic, qomodo fiet, ut illius mulierculæ concubitum obtineam? tu ora, qomodo fiet, ut illius concubitum nè concupiscam? alter, qomodo illius impetum abjiciam? tu, qomodo ut nè abjicere opus habeam? alius, qomodo filiolum nè amittam? tu, qomodo nè amittere metuam? huc, inqam, omnino vota verte tua, & vide qid futurum sit.

§ 41. Ego, cùm decumberem, inqit Epicurus, non de corporis affectionibus cum eis, qi invisebant me, colloqia habebam, nec istiusmodi sermonibus illos alloqebar, verùm eis, qæ circa rerũ naturam

ὕλης; ἰδὲ αὐτοί. ἔξω γοήτων ὑδὲν ὄφιν. ἀλλὰ ἢ μεῖς ποῦ θεὸς ἅπαν ποιεῖ ἀπλάστους ἢ χρηστοτέρους * γίνε. [a] ἴσον τὸ ἐκατὸν ἔτεσι, ἢ τὸ πεντε τῶν τὰ ἰσορρόπησε.

§ 38. [b] Εἰ μὲν ἥμαρτεν, ἐκεῖ τὸ κακόν. [c] τέλεια δ' οὐκ ἥμαρτεν.

§ 39. Ἦτοι [d] ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοερᾶς πάντα, [e] ὡς ἐπὶ σύμπαν, [f] ἐπισυμβαίνει· ἢ ἓ ὡ δεῖ τὸ μέρος τοῖς ὑπὸ τοῦ ὅλου γινομένοις μέμφεσθαι ἢ [h] ἄτομοι, καὶ ὑδὲν ἄλλο, ἢ [i] κυκεὼν καὶ διασμός. [k] τί οὖν ταράσσῃ; τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἔφθαρσαι, * ἐξαπαίνῃ, [m] συναγελάζει, * βόσκῃ.

§ 40. Ἦτοι ὑδὲν δύνασθαι οἱ θεοί, ἢ * [πειθόμενοι] δύνανται. οἱ μὲν οὖν ὐδὲν δύνανται, τί εὔχῃ; εἰ δὲ δύνανται, διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον εὔχῃ, δίδοναι αὐτοὺς [n] τὸ μήτε φοβεῖσθαί τι τίτων, μήτε ὀπιθυμεῖν τινὸς τίτων, μήτε λυπεῖσθαι ὅτι τινος τίτων, ἀλλον * τῷ μὴ παρεῖναί τι τίτων, ἢ * τῷ παρεῖναι; ποιοῦντας γὰρ οἱ δύνανται συνεργεῖν ἀνθρώποις, ἢ οἷς ταῦτα δύνανται συνεργῶν. ἀλλὰ ἴσως ἐρεῖς, ὅτι [o] ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐνοίησαν. εἶτα, ἢ κρεῖττον χρῆσθαι τοῖς ὑπ' σοι μετ' ἐλευθερίας, ἢ [p] διαφθορᾷ πρὸς τὰ μὴ ὄντα σοι [q] ἀλυσίτελῶς καὶ ταπεινότητι; τίς δ' οἶσε ἔσται, ὅτι ὑχὶ καὶ [r] εἰς τὰ ἐν ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσι; [s] ἄρξαι γοῦν σὺ τούτων εὔχεσθαι, ἢ ὄψει. ἔστω εὔχεται, πῶς κοιμηθῶ μετ' ἐκείνης; σὺ, πῶς μὴ ὀπιθυμήσω τοῦ κοιμηθῆναι μετ' ἐκείνης; ἄλλος, πῶς ταχυθῶ ἀπ' ἐκείνου; σὺ, πῶς μὴ χρήζω τοῦ ταχυθῆναι; ἄλλος, [t] πῶς μὴ ἀποβάλω τὸ τεκνίον; σὺ, πῶς μὴ φοβηθῶ ἀποβαλεῖν; ὅλως ἓξ τὰ δέησεις τὰς εὐχὰς, ἢ θεώρει τί γίνεται.

§ 41. Ὁ Ἐπίκουρος λέγει, ὅτι ἐν τῇ νόσῳ οὐκ ἦσαν μοι αἱ ὁμιλίαι περὶ τῶν τοῦ σώματός παθῶν, οὐδὲ πρὸς τοὺς εἰσιόντας τοιαῦτά τινα, φησὶν, ἐλάλουν· ἀλλὰ τὰ συμπεράσματα φυσιο-

λογῶν

N 2

* ἐγένε Xyl. γένοῦ Lug.

[a] L. 3. § 7. l. 6. § 23.

[b] Sup. § 4. l. 12. § 26.

[c] L. 11. § 18. L. 12. § 16.

[d] L. 2. § 3. l. 6. § 36.

[e] L. 4. § 40.

[f] L. 5. § 8.

[g] L. 2. § 3.

[h] Sup. § 28.

[i] L. 4. § 27.

[k] Sup. § 37.

[l] L. 4. § 28. l. 5. § 11.

* τί λέγεις; τῇ ἡγ. Sal.

* ὑποκείνει. Mer. -νεις vel -νη f.

[m] L. 6. § 16.

* λάζῃ Lug.

* [πειθομένοις] β. Inf. § 40.

* π δράσαι Lug. An.

[n] L. 4. § 49.

* τῷ

* τῷ

[o] L. 2. § 11.

[p] Sup. § 27.

[q] L. 8. § 3.

[r] L. 1. § 17. l. 12. § 14.

[s] L. 6. § 23.

[t] L. 10. § 35. l. 11. § 33, 34.

λογῶν διετέλουν, καὶ πρὸς αὐτὸ τοῦτο ἦν, πῶς [a] ἡ διάνοια συμμεταλαμβάνοιτο τοῦ ἐν τῷ σωματιδίῳ τοιούτων κινήσεων ἀταρακτεῖ, τὸ ἴδιον ἀγαθὸν παρὰ τὰ. οὐδὲ τοῖς ἰατροῖς ἐμπαρεῖχον, φησὶ, καὶ ἀφρυάτ[ε]ιος ἐφέστηκας, * ὡς τι ποιοῦντι, ἀλλ' ὁ βίος * ἦγετο ἦν καλῶς. * ταῦτα ἂν ἐκείνῳ, ἐν νόσῳ, ἐὰν τύχῃς, καὶ ἐν ἄλλῃ τινὶ [b] περιστάσει. τὸ γὰρ μὴ ἀφίστασθαι φιλοσοφίας ἐν οἷς ἅπασι τοῖς συμπίπτουσι, μηδὲ τῷ ἰδιώτῃ * καὶ φυσιολόγῳ [c] συμφλυαρεῖν, πάσης αἱρέσεως κοινόν, ἁπλῶς μόνῳ * τῷ πρὸ ποδὸς ὁρᾶν ὁρωμένῳ [d], καὶ τῷ ὑπάρχοντι δι' οὗ πράττεται.

§ 42. Ὅταν τινος ἀναισχυντίᾳ προσκόπτῃς, εὐθὺς πυνθάνου σαυτόν, [e] ἆρά γε ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ ἀναίσχυντοι μὴ [f]; ἃ δύνανται. [f] μὴ οὖν ἀπαίτει τὸ ἀδύνατον. εἷς γὰρ καὶ οὗτός ἐστιν ἐκείνων τῶν ἀναισχύντων, οὓς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ [f]. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν πανούργων, καὶ ὅλως πάντων τῶν ὁμοίως ἁμαρτανόντων, ἔσω σοι πρόχειρον. ἅμα γὰρ τῷ ὑπομνῆσαι, ὅτι τὸ γένος τῶν τοιούτων ἀδύνατόν ἐστι μὴ ὑπάρχειν, [g] συμμύσεται ἔτι πρὸς πάντα καθ' ἕνα. εὔχρηστον ἡ κεφαλαῖον εὐθὺς ἐννοεῖν, [h] τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις τῷ ἀνθρώπῳ ἀρετὴν πρὸς παντὸς ἁμάρτημα. ἔδωκε γὰρ, ὡς ἀντιφάρμακον, πρὸς μὲν τὸν ἀναίσθητον τὸν πραότητα, πρὸς δὲ ἄλλον, ἄλλην τινὰ δύναμιν. ὅλως δὲ [i] ἔξεστί σοι μεταδιδάσκειν τὸν πλανώμενον. πᾶς γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, ἀφ' οὗ παρέκρουσε τοῦ προκειμένου, καὶ [k] πεπλάνηται. [l] τί δὲ καὶ βέβλαφας; εὑρήσεις γὰρ μηδένα τούτων πρὸς ὃν παροξύνῃ, [m] πεποιηκότα τι τοιοῦτον, ἐφ' ᾧ σὺ διάνοιά σε χειρῶν ἔμελλε γενήσεσθαι. [n] τὸ δὲ κακόν σε καὶ τὸ βλαβερὸν, ἐν τούτῳ θὰ πᾶσαν τὴν σύστασιν ἔχει. [o] τί δὲ κακὸν, ἢ [p] ξένον γένηται, εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ [q] ἀπαιδεύτου πράττει; ὅρα μὴ [r] σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖν ὀφείλῃς, ὅτι ἐ προσεδόκησας τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεσθαι.

priùs meditatus fueram, differebam. atqe in hoc præcipuè incumbebam, qò mens, etiamsi motuum in corpusculo istiusmodi particeps unà, imperturbata consisteret nihilominus, bonúmqe suum retineret. sed nec medicis ità præbebam me, ut efferrent sese, qasi magni qid agerent. sed vita mihi etiam tunc qàm optimè agebatur. eadem tu, qæ ille, sive in morbo, si contigerit, sive in alio qovis casu adverso, feceris. etenim hoc est sectæ cujusvis commune, in casibus qibuscunqe à philosophia non absistere, nec cum plebeiis hominibus naturæ rerum imperitis unà nugari: sed rei tantùm præsenti agendæ intendere, & instrumento per qod fiat.

§ 42. Qando alterius cujusqiam impudentiâ offenderis, statim sic percontare te, Fieríne ergò potest, ut impudentes in mundo nè sint? non potest. tu itaqe qod non potest, nè poscas. est enim hic impudentium illorum unus, qos in mundo esse necesse est. idem in promptu tibi sit, de fraudulento, infido, delinqente qolibet. ubi enim recordatus fueris, fieri non posse, qin existat hoc genus hominum, mox erga singulos mitiùs te habiturus es. utile est admodum & ut apud te cogites ecqam homini virtutem natura dederit adversùs hoc vitium. dedit enim ea, tanqam antidotum, adversùs stolidum mansvetudinem; adversùs alium, aliam aliqam facultatem. omnino verò licet tibi deceptum meliùs edocere: qisqis enim delinqit, à proposito aberrat & deceptus est. tum tibi qid is obfuit? nihil enim horum, qibus succenses, qenqam feciſſe deprehendes, qod mentem tuam deteriorem reddat. tuum verò malum damnúmqe in hoc solo consistit. ecqid avtem mali avt insveri fit, si ineruditus, qæ ineruditi sunt, fecerit? tu vide, annon te potiùs incusare debeas, qòd non expectaveris fore, ut hoc ille delinqeret;

qódqe

[a] L. 5. § 26.
*-φρυάτ[ε]ιος Sal. L. 7. § 3. & l. 10. § 13.
* ἤγετο Boot.
* ταυτὰ
[b] Sup. § 13.
* [μὴ] σ' vel, ἀτυσ' f. L. 10. § 9.
[c] L. 7. § 43.
[d] Sup. § 6.
* [δι'] τοῦ
[e] L. 6. § 41. l. 8. § 15.
[f] L. 5. § 17. l. 7. § 71. l. 11. § 18. 33.
[g] L. 1. § 9. l. 4. § 37. l. 7. § 63.
[h] L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 10. § 33.
[i] L. 8. § 59. Sup. § 11.
[k] L. 6. § 22.
[l] L. 8. § 49. 55.
[m] L. 2 § 1. l. 5. § 35. l. 7. § 22.
[n] L. 4. § 39. l. 8. § 56.
[o] L. 11. § 13.
[p] L. 12. § 16.
[q] L. 10. § 4.

qódqe cùm ratio occaſiones tibi juſtas ſuppeditet cogitandi, probabile eſſe illum hoc eſſe admiſſurum, tum tamen hoc obſitus, admiſſiſſe illum admiraris. præcipuè verò qando, tanqam infidum avt ingratum aliqem incuſas, in temet cenſuram converte. peccatum enim procúldubio eſt eſt tuum, ſive qod hominem ſic affectum credidiſti fidem tibi ſervaturum, ſive beneficiũ cùm dares, qod non abſolutè dediſti nec tanqam qi totum actionis tuæ fructum jam ſtatim percepiſſes. qid enim ampliùs velle debebas, ubi homini beneſeceras? annon hoc ipſum tibi ſufficit? qod eſt naturæ tuæ congruum ubi qid feceris, tum facti iſtiuſmodi mercedem qæris? hoc eſt perinde ac ſi oculus viſus mercedem poſcat, avt pedes inceſſus. qemadmodum enim membra iſta ad munus aliqod obeundum condita ſunt, qod ubi pro conditionis ſuæ ratione obierint, qicqid ſuum eſt adepta ſunt; ad eundem & homo cùm ad benefaciendum natus ſit, ubi beneficum qippiam avt qod in commune conducat, egerit, illud fecit ad qod conditus eſt, & qod ſuum eſt obtinuit.

σὺ μὴν γὸ κ) ἀφορμὰς ἐκ τῆ λόγυ ἔσχες θεὸς τὸ ἐνθυμηθῆναι, ὅτι εἰκὸς ὅτι τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεδαι, κ) ὅμως ἐπιλαδόμενο a θαυμάζεις εἰ ἥμαρτηκε. μάλιστα γ ὅταν ὡς ἀπίστῳ, ἢ ἀχαρίστῳ μέμφῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφε. θεσδίλως γὸ σὸν τὸ ἁμάρτημα, εἴτε θεὶ τοῦ τοιούτυ τινὸ διάθεσιν ἔχοντο ὀφείσασας, ὅτι τοῦ πίστιν φυλάξει, εἴτε τινὸ χάριν δῶρε, b μὴ καταλιπεῖν ἐδωκας, μηδὲ ὅστι ἐξ αὐτῆς τῆς σῆς θεσέξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι πάντα τὸν καρπόν. c τί γὸ πλέον θέλεις, ἓν ποιήσας ἄνθρωπον; d ἐκ ἀρκεῖ * σοι; κ) φύσιν τινὸ σοῦ τι ἔπραξας; τότε μισθὸν ζητεῖς; ὡς εἰ e ὁ ὀφθαλμὸς ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ, ὅτι βλέπει· ἢ οἱ πόδες, ὅτι βαδίζυσιν. ὥσπερ γὸ ταῦτα θεὸς τόδε π γέγονεν, * ἵνα τ κ) τινὰ ἰδίαν κατασκευὴν ἐπιτελῶντα * ἀπέχει τὸ ἴδιον· ὕτως κ) ὁ ἄνθρωπο β ἐυεργετικὸς πεφυκὼς, ὁπότάν π ἐυεργετὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργητικὸν θεσέξῃ, h πεπλήρωκε πρὸς ὃ κατεσκευάσῃ, κ) i ἔχει τὸ ἑαυτῦ.

a L. 7. § 26. l. 8. § 14, 15.
b L. 5. § 6. l. 7. § 13.
c L. 7. § 73.
d L. 8. § 32.
* σοι, [ὅτι] κ. f.
e L. 2. § 1.
* ὅτῳ
f L. 6. § 40.
* ἔχωσι Lug. An.
g L. 8. § 7. 12.
h L. 5. § 16. l. 6. § 16.
i L. 4. § 49. l. 7. § 55.

LIBER X. ΒΙΒΛΙΟΝ ι.

ECqando futura es, ô anima, bona, ſimplex, una, nuda, corpore te ambiente dilucidior? ecqando diſpoſitionem dilectioni & affectui genuino deditam degustabis? ecqando futura es plena, rei nullius indiga, nihil deſiderans ulteriùs, nihil expetens vel animatum vel inanime, qo frui tibi volupe ſit, neqe tempus, in qo diutiùs fruaris, neqe locum, avt regionem, avt cœli blandam temperiem, avt hominum amicam ſocietatem; ſed ſtatu præſenti acqieſces, & præſentibus oblectabere qibúſq; & ἀλλὰ ἐ ἁρμοδίῳ τῇ παρούσῃ κατασκευῇ, κ) k ἡδέσῃ τοῖς παροῦσι· παδεῖν κ) συμπαίσεις

a Ἕως ποτὲ ἄρ, ὦ ψυχὴ, ἀγαθὴ, κ) b ἁπλῆ, κ) μόνη κ) c γυμνὴ, d φανερωτέρα τ σωματο; γοῦν ποτὲ ἄρα e φαντασίας κ) * ὀρεκτικῆς κ) * ὀρεκτικῆς διαθέσεως; ἔσῃ ποτὲ ἄρα e πλήρης, κ) f ἀνενδεὴς ὧν ὑπ' ὀδενὸς ἢ ψυχῆ ἢ σώματος, ἢ ἐπιθυμῆσα ἄψυχα; ἕως ἐμψύχων ἀπολαύσῃς; h ἢ χρόνε, ἐν ᾧ ὀλίγα μακρότερον ἀπολαύσεις; ἐν τόπε, ἢ χώρας, ἢ ἀέρων εὐκρισίας; ἐν ἀνθρώπων εὐφημοσύνῃς

a L. 4. § 37. Inf. § 7. l. 12. § 8. l. 12. § 1.
b L. 6. § 30.
c L. 11. 27.
d L. 12. § 2, 3.
* σεμνοτικῆς
e L. 3. § 8. l. 5. § 3.
f L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 11. § 1.
g L. 11. § 37.
h L. 3. § 7.
i L. 7. § 54. l. 8. § 2. l. 9. § 6.
k L. 3. § 4. l. 4. § 23.

συμφώνως φησὶν ὅτι πάντα σοι πάρεστι, ᵃ πάντα σοι εὖ ἔσται, καὶ ᵇ σῶα διαμένει πάντα, καὶ σοὶ ἔξεστι ὅτῳ φίλον αὐτοῖς, καὶ ᵈ ἅπερ μόνοις φύσει ᵉ ἐπὶ συνηθείᾳ τῇ τελείᾳ ᶠ ζώοις, τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ δικαίοις, καὶ καλοῖς, καὶ ᵍ συνόντες πάντα καὶ συνεργητικῷ, καὶ φιλίου, καὶ ʰ οἰκειωμένῳ ἐπιτηδεύειν ἑτέροις ὁμοίοις; ἔστι ποτὲ ἃ οὐ πάντα, ὅτι ⁱ θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις ἅπερ ᵏ συμπολιτεύεσθαι, οἷς ˡ μήτε μέμφεσθαί τι ἀνθρώποις, μήτε κατηγορεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν;

§ 2. Παρατήρει ᵐ τί σε ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, ἧς ⁿ ἀπὸ φύσεως μόνον διοικήσεως. εἶτα ποιεῖ αὐτὰ καὶ προσίεσθαι, ἢ μὴ πρόεσθαι μᾶλλον διατιθέσθαί σε ἡ φὼς ζώῃ φύσις. ἔξεστι δὲ ἐνίοτε καὶ ἐπιτηδεύειν, τί ἀπαιτεῖ σε ἡ οἷς ζώῃ φύσις. καὶ πᾶν τοῦτο ἐνδεχόμενον, εἰ μὴ χεῖρον μᾶλλον διατιθήσει, ἢ ὡς ζώῃ λογικῇ φύσις. ἔστι δὲ τὸ λογικὸν εὐθὺς καὶ πολιτικόν. τούτοις δὴ κανόσι χρώμενον, μηδὲν ἀπερίσκεπτον.

ᵃ L. 4. § 39.
ᵇ L. 3. § 11.
ᶜ L. 6. § 42.
l. 7. § 41 l. 9. § 28. l. 12. § 6.
ᵈ L. 3. § 4.
ᵉ L. 2. § 3. l. 5. § 8.
ᶠ L. 4 § 42.
ᵍ L. 4. § 23. Inf. § 14.
ʰ L. 7. § 23. 25.
ⁱ L. 5. § 27.
ᵏ L. 3. § 11. l. 4. § 3. l. 12. § 36.
ˡ L. 6. § 41. l. 12. § 12. 24.
ᵐ L. 3. § 6. l. 5. § 9.
ⁿ Inf. § 33.

§ 3. ᵒ Πᾶν τὸ συμβαῖνον, ἢ οὕτως συμβαίνει, ὡς πέφυκας αὐτὸ φέρειν, ἢ ὡς οὐ πέφυκας αὐτὸ φέρειν. εἰ μὲν οὖν συμβαίνει σοι ὡς πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· ἀλλ' ὡς πέφυκας φέρειν. εἰ δὲ ὡς μὴ πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· φθαρήσεται γὰρ καὶ ταπεινωθήσεται. μέμνησο μέντοι ὅτι ᵖ πέφυκας φέρειν πᾶν, ὃ ἐὰν τῇ δοκούσῃ ἐξ ὧν σὺ σοφὸν καὶ ἀνεκτὸν αὐτὸ περίῃ, καὶ συμφέρον σοι τοῦτο ποιεῖν.

ᵒ L. 8. § 46.
ᵖ L. 9. § 9. 16. 23.

§ 4. ᵍ Εἰ μὲ σφάλλῃ, διδάσκου ἐπιεικῶς, καὶ ʳ τὸ παραφάμενον δύνασθαι· εἰ δὲ ἀδυνατεῖς, ˢ σεαυτὸν αἰτιῶ, ἢ μηδὲ σεαυτόν.

ᵍ L. 5. § 28. l. 9. § 11.
ʳ L. 11. § 18.
ˢ L. 11. § 13.

§ 5. ᵗ Ὅτι ἄκοσμα συμβαίνει, τοῦτο σοι ἐξ ἑαυτῶν ἀποτελεσθήσεται καὶ ἑαυτὸν ἀπολοκὸν τῶν αἰτίων ᵘ συνήκλωθε, τοῦτο τε οὖν ἀνάγκαιον ἐξ αἰδίου, καὶ τοῦτο σύμφυτον.

ᵗ L. 2. § 14.
ᵘ L. 9. § 28. 39.
* φησὶ Xyl. cf. l. 11. § 18.

§ 6. ᵛ Εἰ μὲ ἄτομοι, ἢ τὸ * φύσις

perfvasum habitura es, cuncta tibi adesse, cuncta tibi bene se habere; sed & à Deis provenire, benéque habitura, quæcunq; ipsis concedere visum est, & quæcunq; concessuri sunt, utpote quæ ad salutem faciant animantis perfecti, probi, justi, honesti, quod cuncta ista, quæ ut alia similia indidem oriuntur, dissolvuntur, generet, contineat, ambiat, complectatur? ecquando ità affecta futura es, quò cum Deis hominibusque ità verseris, ut nec eos quicquam insimules, nec ab eis ipse condemneris?

§ 2. Observa, quid natura tua exigat, quatenus à natura mera regitur. atq; id facias & admittas, nisi natura tua, quâ es animal, inde deterior futura sit. tum observa, quid natura, quâ es animal, exposcat. & hoc quicquid est, concede tibi, nisi natura tua, quâ es animal rationale, deterius indè se habitura sit. quod est autem rationale, protinus est & civile. his regulis usus, nihil ulteriùs flagitaveris.

§ 3. Quicquid contingit, vel ità contingit, ut id ferre natus sis, vel ut non sis. si contingit ità, ut ferre natus sis, nè gravatim te habeas, sed prout natus es, feras. sin ità contingat, ut ferre non natus sis, nec sic quidem graveris; ubi enim te absumpserit, & ipsum concidet. memineris tamen, naturâ esse comparatum te, ad quidlibet ferendum, quod in opinione tua situm est, ut tolerabile faciat, vel conducere tibi, vel officii esse, ut illud facias, censendo.

§ 4. Si quis fallitur, docendo comiter hujus errorem suum indica. aut hoc si neqeas, te culpa, vel nec te etiam.

§ 5. Quicquid tibi contingit, ab æterno destinatum est tibi. eventuum; series sibi invicem implexarum tui ipsius subsistentiam cum casu illo ab æterno conglomeravit.

§ 6. Sive atomi obtinent, sive natura

ra regit universa; hoc primò statuatur, partem esse me universi à natura administrati. deinde, necessitudine me qadam partibus generis ejusdem esse conjunctum. siqidem ista recordatus; qatenus pars sum totius, nihil ægrè feram ab universo mihi attributum. neqe enim parti potest esse noxium, qod universo conducit. neqe habet qicqam universum, qod non sibi conducat. cùm hoc naturæ omnes in commune sortiantur: mundi verò natura & hoc amplius obtineat, qod à nulla causa externa cogi possit, ut sibi ipsi noxium qicqam producat. ubi ergò meminerim, partem esse me universi istiusmodi, futurum est, ut qicqid evenerit, gratum mihi acceptúmqe sit. in qantum verò necessitudine qadam ejusdem generis partibus conjunctus sum, nihil facturus sum, qod communionis jus violet: sed cognatorum potiùs rationem habebo, omnémqe conatum meum ad id dirigam, qod in commune conducat, & ab eo qod est huic contrarium, abstinebo. his ità peractis, vita prospera mihi fluat necesse erit. qemadmodum civi illi vitam prosperè fluere qivis existimet, qi in actionibus qæ civitatis ferunt ejusdem consortibus utiles sint, obeundis constanter perrexerit, & qicqid civitas ipsi attribuerit, gratanter acceperit.

φύσις, πρῶτον κείσθω, ὅτι [b] μέρος εἰμὶ τοῦ ὅλου [c] ὑπὸ φύσεως διοικουμένου. ἔπειτα, ὅτι [d] ἔχω πως οἰκείως πρὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη. τούτων γὰρ μεμνημένος, καθότι μὲν μέρος εἰμὶ, [e] οὐδενὶ δυσαρεστήσω τῶν ἐκ τοῦ ὅλου ἀπονεμομένων. [f] οὐδὲν γὰρ βλαβερὸν τῷ μέρει, ὃ τῷ ὅλῳ συμφέρει. [g] οὐ γὰρ ἔχει τι τὸ ὅλον, ὃ μὴ συμφέρει ἑαυτῷ. πασῶν μὲν φύσεων κοινὸν ἐχουσῶν τοῦτο· τῆς δὲ τοῦ κόσμου προσειληφυίας, τὸ μηδὲ [h] ὑπό τινος ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι βλαβερόν τι ἑαυτῇ γεννᾷν. κατὰ μὲν δὴ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι [i] μέρος εἰμὶ ὅλου τοῦ τοιούτου, [k] εὐαρεστήσω παντὶ τῷ ἀποβαίνοντι. καθότι δὲ [l] ἔχω πως οἰκείως πρὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη, [m] οὐδὲν πράξω ἀκοινώνητον· μᾶλλον δὲ [n] στοχάσομαι τῶν ὁμογενῶν, καὶ [o] πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον πᾶσαν ὁρμὴν ἐμαυτοῦ ἄξω, καὶ [p] ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ἀπάξω. τούτων δὲ οὕτω περαινομένων, ἀνάγκη τὸν βίον [q] εὐροεῖν· ὡς ἂν καὶ [r] πολίτου βίον εὔρουν ἐπινοήσειας, προϊόντος διὰ πράξεων τοῖς πολίταις λυσιτελῶν, καὶ ὅπερ ἂν ἡ πόλις ἀπονέμῃ, τοῦτο ἀσπαζομένου.

§ 7. Universi partes, qotqot, inqam, mundi ambitu continentur, corrumpi necesse est. corruptionis nomine alterationem intelligo. hoc autem, cùm sit necessarium, si & malum illis fuerit, cum universo sanè seqiùs ageretur, cùm partes ejus in alteratione freqenti agerent, & ad corrumpendum multifariam essent comparatæ. numqid autem dicemus, aut naturam ipsam instituisse partes suas malo afficere, & ità condidisse, ut in malum incidere non nata tantùm essent, sed in malum etiam necessariò inciderent? aut clam ipsâ istiusmodi facta esse? neutrum est verisimile. sin, misso qis naturæ nomine, ità nata esse dicere voluerit, vide

§ 7. Τοῖς μέρεσι τοῦ ὅλου, ὅσα * φημὶ, περιέχεται ὑπὸ τοῦ κόσμου, [s] ἀνάγκη φθείρεσθαι. λεγέσθω δὲ τοῦτο σημαντικῶς [t] τοῦ ἀλλοιοῦσθαι. εἰ δὲ (φημὶ) κακόν τε, καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦτο αὐτοῖς, οὐκ ἂν τὸ ὅλον καλῶς διεξάγοιτο, τῶν μερῶν εἰς * ἀλλοίωσιν ὄντων, καὶ πρὸς τὸ φθείρεσθαι διαφόρως κατεσκευασμένων. [x] πότερον γὰρ ἐπεχείρησεν ἡ φύσις αὐτὴ τὰ ἑαυτῆς μέρη κακοῦν, καὶ ὑποπτωτὰ τῷ κακῷ, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἐμπίπτοντα εἰς τὸ κακὸν ποιεῖν; ἢ ἔλαθεν αὐτὴν γινόμενά τινα τοιαῦτα; ἀμφότερα γὰρ ἀπίθανα. εἰ δέ τις καὶ ἀφέμενος τῆς φύσεως, κατὰ τὸ πεφυκέναι ταῦτα ἐξηγοῖτο,

καὶ

[b] L. 2. § 3, 4.
[c] Sup. § 2.
[d] L. 7. § 22.
[e] Inf. § 11. & 15. § 27.
[f] Inf. § 20. & 6. § 45.
[g] Inf. § 33. L. 8. § 55.
[h] Inf. § 8.
[i] L. 2. § 9. L. 4. § 14. L. 8. § 7.
[k] L. 7. § 54. 57.
[l] L. 7. § 13.
[m] L. 8. § 23. L. 9. § 8. 9. 23.
[n] L. 3. § 4.
[o] L. 9. § 31.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 2. § 5.
[r] L. 6. § 45.
* delet Xyl. An.
[s] L. 2. § 3. L. 9. § 39.
[t] L. 4. § 3. 4 5.
[x] L. 9. § 21. L. 12. § 23.
* ἀλλοίωσιν Xyl.
[x] L. 2. § 11. L. 9. § 35.

[a] L. 8. § 18. l. 9. § 19.

[b] L. 8 § 15.

[c] L. 2. § 17. l. 3. § 16.

[d] L. 2. § 17. l. 4. § 5.

[*] ταὐτὰ

[e] L. 6. § 4. 24.

[f] L. 17. § 50.

[g] L. 4. § 14.

[h] L. 5. § 13. l. 11. § 1.

[i] L. 3. § 3.

[k] L. 7. § 25.

[l] L. 5. § 4.

[m] L. 6. § 15.

[n] L. 9. § 25.

ἀλλ' ὡς γελοῖον, ἅμα μὲ φάναι πορευόμενα τὰ μέρη τοῦ ὅλου μεταβάλλειν, ἅμα ἢ ὡς ἐπί τινι παρὰ φύσιν συμβαίνοντι δυσχεραίνειν, ἢ συνεχέως γίνεσθαι; ἄλλως τε, καὶ τῆς διαλύσεως εἰς ταῦτα γινομένης, ἐξ ὧν ἕκαστον συνέστατο. ἢ τοι γὰρ σποράδες ἐξ ὧν συνεκρίθη, ἢ τροπὴ, τοῦ μὲ στερεμνίου εἰς τὸ γεῶδες, τοῦ δὲ πνευματικοῦ, εἰς τὸ ἀεροῦδες. ὥστε καὶ ταῦτα ἀναλυθῆναι εἰς τὸν τοῦ ὅλου λόγον, εἴτε καὶ πεπρωμένην, εἴτε ἀϊδίους ἀμοιβὰς ἀναπεμένην. καὶ τὸ στερέμνιον ἢ, καὶ τὸ πνευματικὸν μὴ φαντάζου ἀπὸ τῆς γενέσεως. πᾶν γὰρ τοῦτο ἐκθὲς καὶ τεῖτλον ἡμέρας, εἶτα τὰ ζῶα καὶ τοὺς ἐπὶ τούτων καὶ τοῦ ἐπιπόλαιον ἕλκοντας. τοῦτο ἔν ᾧ ἕλκει, μεταβάλλει, ἐφ' ὃ ἦ μητὴρ ἔτεκεν. ἐπὶ τοῦτο δ', ἅτε ἐκεῖνό σε λίαν περιπλέκεσθαι τῇ ἰδίᾳ πνοῇ, οὐδὲν ὅτι δεῖται πρὸς τὸ ῥᾳδίως λεχρίωμον.

§ 8. Ὀνόματα δίμβου σαυτῷ ταῦτα, ἀγαθὸς, αἰδήμων, ἀληθὴς, ἔμφρων, σύμφρων, ἁβρόφρων, πρόσεχε μήποτε μετονομάζῃ, καὶ ἀπολλύεις ταῦτα τὰ ὀνόματα, καὶ ταχέως ἐπάνεισι ἐπὶ σεαυτόν. μέμνησο ἢ, ὅτι τὸ εὖ ἔμφρον, ἐθέλειτό σοι σημαίνειν τὴν ἐφ' ἕκαστα διαληπτικὴν ἐπίσκεψιν, καὶ τὸ ἀπαρενθύμητον· τὸ ἢ σύμφρον, τὴν ἐκείνην ἀποδεκτικὴν τῶν κατὰ τῆς κοινῆς φύσεως γινομένων· τὸ ἢ ἁβρόφρον, τὴν ἁβρότητα τοῦ φρονεῖν μείζω ἢ κρείττω ἀλλὰ λείαν ἢ τοιαύτην κίνησιν τῆς σαρκὸς, καὶ τὸ δεξάμενον, καὶ τὸν θάνατον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐὰν δύο διατηρεῖς σεαυτὸν ἐν τούτοις τοῖς ὀνόμασι, μὴ γλιχόμενος τοῦ ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομάζεσθαι, ἔσῃ ἕτερος, καὶ εἰς βίον εἰσελεύσῃ ἕτερον. τὸ γὰρ ἔπι τοιοῦτον ἦ, διὸ μέχρι νῦν γίνονται, καὶ ἐν βίῳ τοιούτῳ ἀπαράσκευος καὶ μολύνεσθαι, λίαν δοκῶ ἀναιδέτου καὶ

qàm ridiculum sit, ut qi dicat universi partes mutare natas, idem hoc ipsum mutare illas, tanqam quod præter rerum ipsarum naturam contingat, miretur & ægrè ferat: præsertim, alia ut mittam, cum in eadem ipsa resolvatur unumquodqe, ex qibus constiterat. avt est enim elementorum, ex qibus concretum fuerat, dissipatio, avt conversio, qicqid est solidi in terram, qicqid aërii est in aërem; ut & ista in universi rationem redigantur, sive illud certo temporis spatio revoluto deflagret, sive vicissitudinibus perpetuis jugiter renovetur. qin & solidum illud avt aëreum nè cogites, quod ab ortu primo extitit. hoc enim, quod nunc habes, omne heri ac nudiustertius ab alimentis aëréqe attracto influxit. hoc ergo mutat, quod post acceptum est, non quod mater primò peperit. qanqam ponatur, illud ipsum te valde addicere huic peculiariter sic affecto, nihil tamen obstabit, qo minùs verum sit quod jam dictum est.

§ 8. Nomina tibi ubi sumpseris ista, boni, modesti, veracis, prudentis, unanimis, magnanimi, cave neqando transnomineris, & amittas denuò nomina ista; celeritérq; (siqid tale contigerit) ad ea revertaris. memineris avtem, prudentis nomen tibi denotare singularum rerum considerationem, animadversionémqe sedulam. unanimis nomen, exceptionem eorum omnium spontaneam, qæ à natura communi fuerint assignata. magnanimi verò, subjectionem mentis supra omnem lenem aspérumve carnis affectum, supra gloriolam, supra mortem, & ejusmodi universa. Intra nomina igitur ista si te continueris, nec ut alii his te titulis cohonestent concupiveris, alius jam futurus es, qàm pridem fueras, aliámqe initurus vitæ rationem. etenim talis persistere, qalis hactenus fueris, & in vita istiusmodi fœdè volutari ac discerpi, hominis est sensûs expertis planè

vitæ qe

vitæ'qe nimis avidi, nec beſtiariis illis abſimilis, qi ſemiadeſi, vulneribus ſaniéqe oppleti, in diem craſtinum tamen reſervari ſupplicant, iiſdem ungvibus morſibúſqe iidem ejuſmodi planè objiciendi. tu verò in nomina pavca hæc inde te. & ſiqidem in illis perſiſtere potes, perſiſtas, tanqam in fortunatorum inſulas qaſdam trajectus; ſin excidere, nec ſtatum tueri poſſe te ſenſeris, in angulum aliqem, ubi poſſis aliqid, avdacter te conferas; vel etiam è vita omnino diſcedas, nec iratus tamen, ſed ſimpliciter, liberè, modeſtè, hoc unum duntaxat in vita memoratu dignum executus, qòd è vita ſic exieris. ad nominum avtem iſtorum recordationem, multùm conducet meminiſſe Deorum, qódqe nolunt illi ratione præditos ipſis adulari, ſed ſimiles ipſis fieri. meminiſſe &, ficum eſſe qæ ea qæ ficûs ſunt facit; canem, qæ canis; apem, qæ apis; & hominem pariter, qi qæ hominis.

§ 9. Mimus, bellũ, terror, torpor, ſervit[a], decreta illa ſacra tua. caveas, ni expungent qotidie, qæcunq; è ſtudioſa rerum naturæ contemplatione concepta in mente recondis. oportet avtem unumqodqe ità & conſiderare & agere, ut & activa facultas conſummetur, & contemplativa ſimul exerceatur, & fiducia ex certa rei cujuſqe ſcientia orta ſervetur, latens qidem, nec abſcondita tamen. tunc enim ſimplicitate, tunc gravitate frueris; tunc rei cujuſq; notitiâ diſtinctâ, qid ex natura ſua exiſtat, qem locum in mundo habeat, qàm diu duratura ſit, ex qibus conflata ſit, qibus poſſit obvenire, qi dare eam & avferre poſſint.

§ 10. Aranea muſcam ubi ceperit, ſe effert tanqam magni qid egerit; alius ubi lepuſculum; alius, ubi reticulo apuam ceperit; alius, ubi apros; alius ubi urſos; alius ubi Sarmatas, nam & iſti, qi hos capiunt, qid latronibus diſtant, ſi mentes ac decreta utrobiq; ſpectaveris?

φιλοψύχυ, καὶ ὁμοίως τοῖς ἡμιθρώτοις θηρίοις μάχεις, ὅτι τινες μεσοὶ πραυμάτων καὶ λύθρω, θεραπεύσιν ὅμως [a] εἰς τὸν αὖριον φυλαχθῆναι, παρακληθησόμθοι τοιούτοις τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ θήγμασιν. ἐμβίβασον ἓν σαυτὸν εἰς [b] τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα. κἂν μὲν ἐπ' αὐτῆς μένειν δύνῃ, [c] μένε, ὥσπερ εἰς μακάρων τινὰς νήσους μεθωρισμένος. ἐὰν δ' αἴσθῃ ὅτι ἐκπίπτῃς, καὶ [d] ἀκαιρεῖς, ἁπλῶς θαρρῶν εἰς γωνίαν τινὰ, ὅπου κρατήσεις· ἢ καὶ παντάπασιν [d] ἔξιθι τοῦ βίου, μὴ ὀργιζόμενος, ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως, καὶ αἰδημόνως, [e] ἓν γὰρ τοῦτο μόνον πρᾶξαι ἐν τῷ βίῳ, τὸ οὕτως ἐξελθεῖν. πρὸς μέντοι τὸ [f] μεμνῆσθαι τῶν ὀνομάτων, μεγάλως συλλήψεταί σοι, τὸ μεμνῆσθαι θεῶν, καὶ ὅτι θέλουσι μὲν καὶ κολακεύεσθαι ὅτι θέλουσιν, ἀλλὰ ἐξομοιοῦσθαι ἑαυτοῖς τὰ λογικὰ πάντα· καὶ ἔτι, πῶς μὲ συκῆν τὰ συκῆς ποιοῦσαν, τὸν δὲ κύνα, τὰ κυνὸς, καὶ πῶς δὲ μέλισσαν, τὰ μελίσσης, [h] τὸν δὲ ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπου.

§ 9. * Μίμου, * πόλεμου, ποία, νάρκα, δυλεία, καθ' ἡμέραν ἀπαλείφεταί σε τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα δόγματα, * ὀπίσω [i] * ὁ φυσιολογητὸς φαντάζῃ καὶ θεραπίμῃς· δεῖ δὲ πᾶν [k] ὅπου βλέπειν καὶ θεάσεσθαι, ὥστε καὶ τὸ πρακτικὸν ἅμα συντελεῖσθαι, καὶ ἅμα τὸ θεωρητικὸν ἐνεργεῖσθαι, καὶ τὸ ἐκ τῆς περὶ ἑκάστων ἐπιστήμης [l] ἄνθρωπος σώζεσθαι [m] λανθάνον, [n] οὐχὶ κρυπτόμενον. ο * πότε γὰρ ἁπλότητος ἀπολαύσεις, * πότε δὲ σεμνότητος, * πότε δὲ [p] τὸ ἑφ' ἑκάστου γνωρίσεως, [q] τί τέ ἐστιν καὶ ἐσίας, καὶ τίνα χώραν ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ [r] ὅτι πόσον πίφυκεν ὑφίστασθαι, καὶ ὑπ' τίνων συγκίνεται, καὶ τίσι δύναται ὑπάρχειν, καὶ τίνες δύνανται αὐτὸ βλάπτειν τε καὶ ἀφαιρεῖσθαι.

§ 10. [f] Ἀράχνιον μῖαν θηρίον μεγαφρονεῖ, ἄλλος δὲ λαγίδιον, ἄλλος δὲ σαγήνῃ ἀφύλων, ἄλλος δὲ συΐδια, ἄλλος δὲ ἄρκτους, ἄλλος Σαρμάτας. ἔστι γὰρ καὶ λῃσαὶ, ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς;

§ 11.

[a] L. 4. § 15. 47. 50.
[b] L. 2. § 5.
[c] L. 6. § 30.
[d] Inf. § 32 L. 8. § 47.
[e] L. 6. § 2.
[f] L. 3. § 11.
[g] L. 5. § 1.
[h] L. 8. § 26.
* Λοιμὸς, Xyl.
* πόλεμος,
* πόσου Mer.
[i] L. 8. § 13.
* ἀφυσιολογήτους f. L. 9. § 41. Inf. § 31.
[k] L. 8. § 26, 27.
[l] L. 6. § 47.
[m] L. 7. § 67.
[n] L. 3. § 7, 8.
[o] Sup. § 1.
* τότε f.
[p] L. 7. § 29.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 9. § 25.
[f] L. 8. § 43.

§ 11. [a] Πῶς εἰς ἄλληλα πάντα μεταβάλλει, θεωρητικὸν μέδιμνον κτῆσαι. καὶ [b] διηνεκῶς πρόσεχε, καὶ συγγυμνάζου τοῦτο τὸ μέρος. [c] ἔστιν δὲ ὅπου μεγαλοφροσύνης ποιητικόν· ἐξεδύσατο τὸ σῶμα, καὶ ἐνενόησας, ὅτι [d] ὅσον ἐλέπω πάντα ταῦτα καταλιπεῖν ἀπόντα ἐξ ἀνθρώπων δεήσει, [e] * ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν, [f] δικαιοσύνῃ * μὲ εἰς τὰ ὑφ' ἑαυτῆς ἐνεργούμενα, ἐν ᾗ τοῖς ἄλλοις συμβαίνει, τῇ κατὰ ὅλων φύσει. [g] τί δ' ἐρεῖ τις, ἢ [h] ἀπολήψεται περὶ αὐτῆς, ἢ πράξει καθ' αὐτὴν, ἀδ[ι]. εἰς νῦν βάλλεις. δύο τούτοις [h] ἀρκούμενος αὐτὸς, [i] δικαιοπραγεῖν τὸ νῦν πραγόμενον, καὶ [k] φιλεῖν τὸ νῦν ἁπαντώμενον ἑαυτῷ [l] ἀσχολίας ᾗ πάσας καὶ ἀπεδὰς ἀφῆκεν· καὶ ἔστιν ἄλλο βέλεις, ἢ [m] εὐθεῖαν πραίνειν [n] διὰ τῶν νόμων, καὶ εὐθείαν φρόνησιν [o] ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

§ 12. [p] Τίς ὑποψίας χρεία, [q] παρὸν σκοπεῖν τι δεῖ θεωρηθῆναι; καὶ μὲ σωφρόνως, εὐρύθμως, [r] * ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν· ἐὰν ᾖ μὲν σωφρᾷς, ἐπίσχειν, καὶ [s] συμβούλοις τοῖς ἀρίστοις χρῆσθαι· [t] ἐὰν ᾖ ἕτερά τινα πρὸς ταῦτα ἀντιβαίνη, θορυβεῖναι καὶ ταῖς φαρέτραις ἀφορμὰς λελογισμένως, [u] ἐχόμενον τῶν φαινομένων δικαίων· ἄριστον γὰρ καταντυγχάνειν τούτῳ. ἐπεὶ τοι ἡ γε ἀποπλάνησις ἀπὸ τούτου *, ἔστω, ὀλιγίων τι καὶ ἄμα [x] εὐκίνητον ἔστι, καὶ [y] φαιδρὸν ἅμα καὶ σωφρονικὸς, [z] ᾧ τῷ λόγῳ καὶ πᾶν ἑπόμενον.

§ 13. Πανδάνεσ ἑαυτῇ, εὐθὺς ἐξ ὕπνου γινόμενον, [a] μήτι δοίσει σοι, ἐὰν ἀπὸ ἄλλου γένηται τὰ δίκαια καὶ καλῶς ἔχοντα; ὁ δοίσει. μήτι ἀπολέλεισαι, ὅτι ἅπαντα οὐ ἐν τοῖς περὶ ἄλλων ἐπαίνοις καὶ ψόγοις φυσαπόμενοι, [b] ταῦτοι μὲ ἐπὶ τὰ κλίνης ἐσὶ, τοιοῦτα ᾗ ὀπὶ τὰ πραπέζης, οἷα ᾗ ποιοῦσιν, [c] οἷα ᾗ φεύγουσιν, οἷα ᾗ διώκουσιν, οἷα ᾗ κλέπτουσιν, οἷα ᾗ ἁρπάζουσιν, ἃ χερσὶ καὶ ποσὶν, ἀλλὰ τῷ τιμιωτάτῳ ἑαυτῶν μέρει, [d] ᾧ γίνεται, ὅταν θέλῃ, πίστις, αἰδὼς, ἀλήθεια, νόμος, [e] ἀγαθὸς δαίμων;

§ 11. Methodo contemplativa inſtructus ſis, qâ perſpectum habeas, qomodo cuncta in ſe invicem mutent. huic jugiter attende, & in hac parte temet exerce. nihil enim ad animi celſitatem confert magis. corpus exuit, qi ſic affectus eſt, reputánſq; ſecum, mox eſſe ſibi, relictis his omnibus, ab hominibus diſcedendum, totum ſeſe permittit, juſtitiæ, in eis qæ ab ipſo fiunt; univerſi naturæ, in eis qæ obveniunt ipſi. qid avtem alius qiſpiam de ipſo ſive dicat, ſive exiſtimet, avt adversùs ipſum faciat, nè cogitat qidē. utpote qi duobus hiſce etiam contentus ſit, qicqid impræſentiarum agit, juſtum præſtare, & qicqid impræſentiarum ſibi obvenit, diligere: negotiis verò ſtudíſq; reliqis omnibus miſſis, nihil aliud velit, qàm rectâ juxta legem proficiſci, rectâq; proficiſcentem Deum ipſum ſeqi.

§ 12. Ecqis ſuſpicionis uſus eſt, cùm qid fieri oporteat conſiderare præſto ſit? & ſiqidem id perſpexeris, placidè ac conſtanter eâ progredi; ſin minùs, conſiſtere, & optimos qoſq; in conſilium adhibere, deniq; ſi aliud qippiam, qo minùs eâ procedas, obſtiterit, prout occaſiones præſentes ſe obtulerint, conſideratè progredi, ei qod juſtum tibi viſum fuerit, adhærendo? hoc enim aſſeqi, ut juſtè agas, optimum eſt: nec niſi ab hoc aberrando excideris. qietum qiddam, & agile tamen, alacre pariter & compoſitum eſt, qiſqis rationi per omnia obſeqitur.

§ 13. Somno excuſſo ſtatim percontare te, nunqid tuâ intereret, ſi juſta bonáqe ab alio aliqo fiant. nihil intererit. nunqid oblitus ſis, qales iſti, qi de aliis lavdandis vituperandíſqe tantopere ſe efferunt, in lecto ſint, qales ad menſam, qæ faciant, qæ fugiant, qæ ſectentur, qæ ſuffurentur, qæ rapiant ad ſe, non manibus pedibúſqe, qod dici ſolet, ſed parte ſui pretioſiſſimâ, qâ, ubi libuerit, conſeqi liceat fidem, modeſtiam, veritatem, legem, genium deniq; bonum.

§ 14.

[a] Sup. § 1. l 9. § 32, 33.
[b] L. 4. § 36. l. 8 § 22.
[c] L. 3. § 11.
[d] Inf. § 15. l. 7. § 70.
[e] L. 4 § 34. Sup. § 8.
* ἀνῆκα Lug. An.
[f] L. 3. § 16.
* μὴ Lug.
[g] L. 3. § 5. l. 6. § 1.
[h] L 7. § 28.
[i] L. 12. § 1, 2.
[k] L. 5. § 27. l. 9. § 6.
[l] L. 4 § 18 l. 12. § 2.
[m] L. 5. § 3.
[n] L. 2. § 16. l. 12. § 1.
[o] L. 7. § 31.
[p] L. 4 § 37. l. 7. § 53.
[q] Inf. § 33.
[r] L. 8. § 5.
* [καὶ] ἀμ. Boot.
[s] L. 7. § 5. 7.
[t] L. 6. § 50. l. 8. § 32.
[u] L. 4. § 12. l. 8. § 4.
* τούτου δεῖ Boot.
[x] L. 4. § 12. l, 6. § 21.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 3. § 12.
[a] L. 4. § 18. l. 6. § 32. l. 8. § 56.
[b] L. 3. § 4. l. 9 § 18. Inf. § 19. l. 11. § 18.
[c] L. 4. § 38.
[d] L. 8. § 55.
[e] L. 7. § 17.

§ 14. Cuncta danti pariter ac recipienti naturæ homo probè institutus ac modestus dicet, *Da quod vis; repete quod vis.* nec elatus hoc dicet, sed obsequens tantùm, & benevolo adversùs eam affectu.

§ 15. Exiguum est quod supereſt vitæ tuæ. vive tanqam in monte. nihil enim interest hîc an illîc, siqis ubicunqe in orbe, tanqam in urbe, degat. viderint, nôrintqe homines, hominem verum, qi naturæ convenienter vivat. sin non sustinent, occidant. hoc enim satius est, qàm ità vivere, uti ipsi vivunt volúntve.

§ 16. Nè ulteriùs occupere totus, dissferendo qalis vir bonus sit, sed enitendo ut ipse sis.

§ 17. Ævi totius, & naturæ totius cogitatio tibi crebrò occurrat. qódqe particularia omnia, substantiam qod attinet, *milii* sunt *instar*; tempus qod attinet, terebri circumvolutio.

§ 18. Rerum præsentium unamqamq; advertendo, considera eam jam dissolutam, & in mutatione & qasi putrefactione qadam, avt *dissipatione*, constitutam, sive ut mori qodammodo nata sit.

§ 19. Cogita, qales sint homines vescentes, dormientes, coeuntes, excernentes, alia ejusmodi agentes. rursus, qales, ubi inflantur, efferuntur, irascuntur, tanqam in sublimi siti aliqos increpant. pavlò avtem antè, qàm muktis & qâ mercede, inserviebant; & pavlò pòst, qo in statu futuri sunt.

§ 20. Confert cuiqe, qod fert cuiqe natura universi. & tum confert, qando illa fert.

§ 21. Amat imbrem tellus. amat & almus æther. amat & mundus facere qicqid futurum est ut fiat. dico itaqe mundo ipse, *ecqid tu amas? idem ipse amo.* annon illud ità & fit & dicitur vulgò, *Amat*, hoc vel illud *fieri*.

§ 22. Vel istîc vivis, & vitæ huic jam assveviſti; vel foris vadis, & hoc volebas;

§ 14. Τῇ [a] πάντα διδόσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει, ὁ πεπαιδευμένος καὶ αἰδήμων λέγει· [b] δὸς ὃ θέλεις· [c] ἐπίλαζε ὃ θέλεις. λέγει δὲ τοῦτο [d] καταθεσπευόμενος, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον καὶ εὐνοῶν αὐτῇ.

§ 15. [e] Ὀλίγον ἔτι τὸ ὑπολειπόμενον τοῦτο. [f] ζῆσον ὡς ἐν ὄρει. [g] ἔστιν γὰρ διαφέρει ἐκεῖ ἢ ὧδε, ἐὰν τις πανταχοῦ, [h] ὡς ἐν πόλει, τῷ κόσμῳ. ἰδέτωσαν, ἱστορησάτωσαν οἱ ἄνθρωποι [i] ἄνθρωπον ἀληθινὸν [k] καὶ φύσιν ζῶντα. εἰ μὴ φέρουσιν, ἀποκτεινάτωσαν. [l] κρεῖττον γάρ, ἢ οὕτω ζῆν.

§ 16. Μηκέθ' * ὅλως περὶ τοῦ οἷόν τινα εἶναι ἀγαθὸν ἄνδρα διαλέγεσθαι, ἀλλὰ [m] εἶναι τοιοῦτον.

§ 17. [n] Τὸ ὅλον αἰῶνος, καὶ τῆς ὅλης οὐσίας συνεχὴς φαντασία, καὶ ὅτι πάντα τὰ καθ' μέρος, ὡς ῥοῦς [o] περὶ οὐσίαν, κυγχεμένης· ὡς [p] περὶ χρόνον, περιπάντα περιτροφή.

§ 18. Εἰς ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων ἐφίσταλα, καὶ ὀπτικοῦ αὐτὸ ἤδη διαλυόμενον, καὶ εἰς μεταβολήν, καὶ οἷς σήπει ἢ σκεδάσει γινόμενον, ἢ καθότι ἕκαστον πέφυκεν, [r] ὥστε ἀνήκειν.

§ 19. [s] Οἷοί εἰσιν ἐσθίοντες, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες, τὰ ἄλλα. εἶτα ὅσοι ἀνδρονομέμενοι, καὶ γαυριῶντες, ἢ χαλεπαίνοντες, καὶ ἐξ ὑπεροχῆς ὀνειδίζοντες· εἰς ὀλίγου δὲ [t] ἐδέλαδον πόσοις, καὶ [u] δι' ὃν· καὶ [x] μετ' ὀλίγον, εἰς * τοιούτους ἔσονται.

§ 20. [y] Συμφέρει ἐκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. καὶ [z] τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει.

§ 21. [a] Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα· ἐρᾷ δὲ ὁ σεμνὸς αἰθήρ· [b] ἐρᾷ δὲ ὁ κόσμος ποιῆσαι ὃ ἂν μέλλῃ γίνεσθαι. λέγω οὖν τῷ κόσμῳ, ὅτι [c] σοι συνερῶ. μῶν δ' οὕτω καὶ ἐκεῖνο γίνεται καὶ λέγεται, ὅτι [d] φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι;

§ 22. Ἦτοι ἐνταῦθα ζῇς, καὶ ἤδη ἐκεῖσε ἢ ἔξω ὑπάγεις, καὶ τοῦτο ἤθελες·

[a] Sup. § 1. L. 4. § 23.
[b] L. 3. § 6. l. 4. § 31.
[c] L. 8. § 33.
[d] L. 9. § 3.
[e] L. 2. § 2. 6.
Sup. § 11.
[f] Inf. § 22, 23.
[g] L. 8. § 45.
[h] L. 4. § 3, 4.
[i] Sup. § 8.
[k] Sup. § 2.
[l] L. 9. § 2.
* ὅλως
[m] L. 4. § 17.
[n] L. 7. § 35. l. 11. § 1.
[o] L. 4. § 3.
[p] L. 5. § 24.
[q] Sup. § 7.
[r] L. 4. § 48. l. 9. § 21.
[s] Sup. § 13.
[t] L. 8. § 3.
[u] L. 6. § 59.
[x] L. 3. § 3. l. 4. § 48. l. 8. § 37.
* ὁποίους f.
[y] L. 4. § 23.
[z] L. 11. § 13.
[a] Evripid.
[b] L. 7. § 18. 25.
[c] L. 9. § 1.
[d] L. 9. § 35.
[e] L. 12. § 6.

[a] L. 12. § 36. ἢ ἀποδημήσεις, καὶ [a] ἀπολειτούργησας. παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν· ἐκεῖ εὐθύμει.

§ 23. Ἐναργὲς ἔστω ἀεὶ τὸ, ὅπ τοιοῦτο * ἐμεῖνο ὁ ἀγρός ἐςι· καὶ πῶς [b] πάντα ὧδε τ' αὐτὰ ἐνθάδε τοῖς ἐπ' ἄκρῳ τῷ ὄρει, ἢ ἐπὶ τῦ αἰγιαλῦ, ἢ ὅπυ θέλεις. ἀντίκρυς γὰρ εὑρήσεις τὰ τῦ Πλάτωνος· [c] σηκὸν ἐν ὄρει, φησὶ, * θειοτελλόμβου· [καὶ βάλλειν βλήματα.]

§ 24. [d] Τί δῆτί μοι τὸ ἡγεμονικόν μυ· καὶ ποῖόν τι ἐγὼ αὐτὸ ποιῶ νυνί· καὶ [e] πρὸς τί ποτε ἐμαυτῷ νυνὶ χρῶμαι. μήτι κενὸν νῦ ἐςὶ· μήτι ἀπόλυτον καὶ [f] ἀποσπασμένον κοινωνίας· [g] μήτι προσπεπηκὸς καὶ ἀνακεκραμένον τῷ σαρκιδίῳ, ὥστε [h] τούτῳ συνηχεῖσθαι.

§ 25. [i] Ὁ τὸν κύριον φεύγων, δραπέτης. κύριος δὲ ὁ νόμος· καὶ ὁ παρανομῶν, δραπέτης, ἅμα καὶ [k] ὁ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, ἢ φοβούμενος, * ὃ βέλεταί τι γέγονέναι, ἢ γίνεσθαι, ἢ γενέσθαι, ἧ. ὑπὸ [l] τῦ τὰ πάντα διοικοῦντος τεταγμένων, ὃς δὴ νόμος [m] νέμων, ὅσα ἑκάστῳ [n] ἐπιβάλλει. ὁ ἄρα φοβούμενος, ἢ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, δραπέτης.

§ 26. [o] Σπέρμα εἰς μήτραν ἀφεὶς, ἀπεχώρησε, καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα ἐργάζεται, καὶ ἀποτελεῖ βρέφος· [p] ἐξ οἵου, οἵ; πάλιν τροφὴν διὰ φάρυγγος ἀφῆκε, καὶ λοιπὸν [q] ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα αἴσθησιν καὶ ὁρμὴν τὸ ὅλον ζωὴν καὶ ῥώμην, καὶ ἄλλα (ὅσα καὶ οἷα;) ποιεῖ. [r] ταῦτα ἔν τε τὴν τοιαύτην ἐγκαλύφει γιόμενα θεωρεῖν, καὶ τὴν δύναμιν ἅτινος ὁρᾶν, ὡς καὶ [s] τὴν βέιθυσαν, καὶ τὴν ἀνωφερῆ, ὁρᾶμεν, [t] ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐναργῶς.

§ 27. Συνεχῶς ἐπινοεῖν, πῶς [u] πάντα τοιαῦτα, ὁποῖα νῦν γίνεται, καὶ φεύδειν ἐγίνετο καὶ [x] ἐπινοεῖν γενησόμενα, καὶ [y] ὅλα δράματα καὶ σκηνὰς ὁμοειδεῖς, ὅσα ἐκ φείσεως τῆς σῆς, ἢ τῆς

[a] L. 12. § 36. vel moreris, & munere defunctus es. præter ista nihil restat. bono itaqe sis animo.

§ 23. Illud tibi semper constet, ejusmodi qiddam agrum esse, cujusmodi est locus alius qilibet. eadémq; esse omnia istîc agentibus, quæ eis, qi in montium verticibus, vel in litorum crepidinibus, vel alibi ubicunqe volueris, versantur. palam enim invenies Platonis illa, *Urbis muro, ut cavlæ septo circundatus.*

§ 24. Qidnã est mihi nunc mens mea? vel qalem ego eam præsto? ad qidnam eâ jam utor? nunqid est intellectu vacua? nunqid à societate communi soluta & revulsa? nunqid carunculæ ità agglutinata & permixta, ut cum illa mutetur unâ?

§ 25. Qi dominum fugit, fugitivus est. dominus avtem est lex. ergò qi legem transgreditur, fugitivus est. idem est & qi ideo angitur, vel irascitur, vel metuit, qod secus, qàm ipse velit, avt factum sit, avt fiat, avt futurum sit eorum qicqam, quæ ab universi rectore sunt constituta, qi est ipse lex unicuiq; qod suum est tribuens. fugitivus est igitur, qi metuit, vel angitur, vel irascitur.

§ 26. In uterum semen qi misit, abscedit. hoc alia deinceps excipiens natura, fœtum fabricat & absolvit; ex qali qalem? alimentum rursus mater per gulam demittit; qod alia insuper cavsa ubi exceperit, sensum, motúmq;, adeóq; vitam ac vires & alia (qot ea numero & qalia?) conficit. hæc, tantâ licèt involvantur caligine, contemplari oportet, facultatémq; ità intueri quæ ista facit, prout vim eam cernimus, qâ vel deorsum, vel sursum corpora feruntur, non oculis qidem externis, sed nec minùs clarè tamen.

§ 27. Cogita tecum jugiter, qalia nunc sunt omnia, talia priùs actitata; cogita & talia futura esse. propone tibi ob oculos, fabulas totas scenásq; uniformes, qæcunqe vel ex notitia tua, vel

ex

ex historia antiqua cognita habueris; avlam Hadriani totam, totam Antonini, illam item Philippi, Alexandri, Croesi. ejusdem planè modi fuerunt omnia illa, nisi quòd per alios agebantur.

§ 28. Hominem de re ulla dolentem, atque ægrè ferentem qicqam, similem habe porcello, qi dum mactatur, calcitrat & vociferatur: cujusmodi est & qi decumbens tacitè solus secum sortem deplorat suam. considera & fato nos illigatos teneri: & rationali animali soli datum esse, ut eis qæ eveniunt, sponte obsequi possit; cùm sequi ipsum omnibus sit necessarium.

§ 29. Considerată seorsim, qam instituis, re omni, percontare te, num ideo mors gravis habenda sit, qia eâ te privet.

§ 30. Ubi peccato alicujus offenderis, translatione factâ perpende tecum, annon *ipse* ejusmodi aliqid peccet. puta, argentum in bonis habendo, vel voluptatem, vel gloriolam, vel alind istiusmodi. hoc enim si adverteris, ira statim tibi excidet. præsertim, si succurrerit unà, cogi hominem. qid enim faceret? avt, si poteris, tu illum vi illâ expedias.

§ 31. Satyrionem ubi videris Socraticum, Evtychem cogita vel Hymenem. & Evphratem ubi videris, Evtychionem cogita vel Sylvanum. & Alciphrone viso, Tropæophorum cogita; & Xenophonte, Critonem vel Severum: & remet ubi respexeris, Cæsarum aliqem. & in qolibet cogitando, geminum ei qempiam. tum mentem tibi subeat, Ubi nunc sunt illi? nusqam sanè: avt ubi tandem? ità enim perspectum jugiter habebis, humana omnia fumum ac nihil esse, præsertim, si simul fueris recordatus, qicqid semel mutârit, per spatium temporis infinitum non esse ampliùs futurum. tu verò spatii illius qantulum occupas? cur ergò tibi non sufficit spatium hoc tam breve, prout te decet, transigere? qàm pulcram bene agendi materiam occasionémqe subterfugis?

ἀνθρωπίσεως ἰσειείας ἕνεκεν, ὃς ἀμμάτων πάντων· ὧδ [a] αὐλὴν ὅλην Ἁδριανῦ, καὶ αὐλὴν ὅλην Ἀντωνίνε, καὶ αὐλὴν ὅλην Φιλίππε, Κρίσε· πάντα δὲ ἐκεῖνα τοιαῦτα ἦν, μόνον δι' ἑτέρων. [a] L. 8. § 25. 31.

§ 28. Φαντάζε πάντα τὸν ἐφ' ἑπτῶν λυπούμενον, ἢ δυσαρεστοῦντα, [b] ὅμοιον τῷ δυσθύμῳ χοιριδίῳ, ἀπολακτίζοντι καὶ κακεγκέφ. [*] ὅμοιον καὶ ὁ ὀιμώζων ὅτι τοῦ κλινιδίε μόνος σεσωφρόνικεν ἡμῖν· καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δίδοται, τὸ [c] εἰκοίνως ἕπεσθαι τοῖς γινομένοις. [d] τὸ δὲ ἕπεσθαι φιλόν, πᾶσιν ἀναγκαῖον. [b] L. 11. § 18. l. 12. § 27. [*] ὅμοιος. [c] Sup. § 8. [d] L. 2. § 3. l. 4. § 42.

§ 29. Κατὰ μέρος ἐφ' ἑαυτὸν ὧν ποιεῖς ἐπιζήτει, ἐρώτα σαυτὸν, [e] εἰ ἡ θάνατος δεινὸν διὰ τοῦτο φέρεις. [e] L. 12. § 31.

§ 30. Ὅταν παροφθῇς ὅτι τινὸς ἁμαρτία, εὐθὺς μεταβὰς, ὁμολόγει, [f] ἐπὶ παρόμοιον ἁμαρτάνεις· οἷς, ἀργύριον ἀγαθὸν εἶναι κρίνων, τοῦτο ἢ ἡδονὴν, ἢ τὸ δεξάσθαι, καὶ κατ' εἴδος. τούτῳ δὲ ὑπεκάλλων, ταχέως ἐπιλήσῃ τῆς ὀργῆς· συμπίπτοι δὲ τᾷ, ὅτι [g] βιάζεται· [h] ἐπὶ γὰρ ποιήσει; ἢ [i] δύνασαι, ἄφελε αὐτῷ τὸ βιάζεσθαι. [f] L. 7. § 26. l. 11. § 18. [g] L. 5. § 28. l. 8. § 14. [h] L. 12. § 16. [i] L. 9. § 11.

§ 31. Σατύρωνα [*] ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζε ἢ Εὐτυχῆ, ἢ Τιμένα. καὶ Εὐφράτην ἰδὼν, Εὐτυχίωνα, ἢ Σιλουανὸν φαντάζε· καὶ Ἀλκίφρονα, Τροπαιοφόρον φαντάζε· καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν, Κρίτωνα ἢ Σεβῆρον φαντάζε. καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀποβὰν, τοὺς Καισάρων τινὰ φαντάζε, καὶ ἐφ' ἑκάστε τὸ ἀνάλογον. εἶτα συμπαρεστήτω σοι. [k] ποῦ ἂν ταῦτα; ἠδαμοῦ· ἢ [*] ὁπουδή. ἕως γὰρ συνεχῶς θεάσῃ τὰ ἀνθρώπινα, [l] καπνὸν, καὶ τὸ μηδέν· μάλιστα ἐὰν συμμιμνημονεύσῃς, ὅτι [m] τὸ ἅπαξ μεταβολὴν ἐκεῖ ἕξει ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ. σὺ δὲ ἐν τίνι; τί δ' ἐκ [n] ἀρκεῖ σοι [o] τὸ βραχὺ τοῦτο κοσμικῶς διαπερᾶσαι; [p] διὰ πάλιν καὶ ταῦτα φεύγεις; τί γὰρ ὅτι πάντα ταῦτα [*] ἰωνα f. [k] L. 7. § 38. l. 8. § 25. 31. l. 12. § 27. [*] ἐπὶ δ'; [l] L. 2. § 17. l. 12. § 33. [m] L. 4. § 3. [n] L. 6 § 2. l. 9. § 6. [o] L. 4. § 26. [p] L. 7. § 58. 68.

qid enim sunt aliud hæc omnia,

ἄλλο, ἀλλὰ [a] γυμνάσηται τὸν λόγον [b] ἐφ' ὃν ἐλήλυθεν καὶ [c] φυσιολογήσῃ τὰ ἐν τῷ βίῳ· μένε ἕν, μέχρι ἐξοικειώσῃς σαυτῷ καὶ πάντα· [d] ὡς ὁ ἐρρωμένον στόμαχον πάντα ἐξοικιοῖ, [e] ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅταν ἐπιβάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτοῦ καὶ αὐγὴν ποιεῖ.

§ 32. [f] Μηδενὶ ἐξέστω εἰπεῖν ἀληθεύοντι περί σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἁπλοῦς, ἢ ὅτι οὐκ ἀγαθός· ἀλλὰ φανήσῃ, ὅστις τούτων τινὰ περί σου καταψεύσεται· [h] πᾶν γὰρ τοῦτο ὀφείλει σοι. [i] τίς γὰρ ὁ κωλύων ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἁπλοῦν; σὺ μόνον κεῖνον [k] μηκέτι ζῆν, εἰ μὴ τοιοῦτον ὄσον. οὐδὲ γὰρ αἰρεῖ λόγος μὴ τοιοῦτον ὄντα.

§ 33. [l] Τί ὄζει τὸ ὀπὶ ταύτης τῆς ὕλης συνάμβον καὶ τὸ ὑμέναιον περιχθῆναι; ἢ ῥηθῆναι; ὅπερ γὰρ ἂν τοῦτο ᾖ, [m] ἔξεστιν αὐτὸ περᾶξαι ἢ εἰπεῖν. καὶ μὴ περιφασίζου, ὡς κωλυόμενος· ἐπίστευσον παύσῃ [n] στένων, πρὶν ἢ τοῦτο πάθῃς, ὅπερ [o] δίον ὄζει τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἢ ἡγεμονὴ, τοῦτό σοι τὸ ὀπὶ τῆς ὑποκαλλομένης καὶ ὑποπιπτούσης ὕλης [p] ποιεῖν τὰ οἰκεῖα τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ· [q] ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν, πᾶν ὅ ἔξεστι καὶ τῷ ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν. [r] παντὶ μὲν οὖν ἔξεστι· τῷ μὲν ἐν κυλίνδρῳ, ἐ παντὶ δίδοται φέρεσθαι τῷ ἰδίαν κίνησιν, οὐδὲ τῷ ὕδατι, οὐδὲ πυρὶ, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ὅσα [s] ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται· τὰ γὰρ διείργοντα καὶ ἐπισκιάζοντα πολλά· [t] νοῦς δὲ καὶ λόγος διὰ παντὸς [u] ἀντιπίπτοντος ὅπως πορεύσεται δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. ταύτῃ τῷ ῥᾳδίῳ πρὸ ὀμμάτων τιθέμενον καθ' ἑαυτὸν ἐνεχθήσεται ὁ λόγος διὰ πάντων, ὡς πῦρ ἄνω, ὡς λίθος κάτω, ὡς κύλινδρος ἐπὶ κατωφεροῦς, [u] μηκέτι μηδὲν ἐπιζήτει. τὰ γὰρ λοιπὰ ἐγκόμματα ἤτοι [x] σωματικὰ δεῖ [x] νεκρὰ, ἢ [y] χωρὶς ὑπολήψεως, καὶ [x] αὐτὰ [x] λύσις ἐπιδίδωσιν, [z] ὁ θρασὺς, [a] οὐδὲ ποιεῖ κακὸν ὑδοποιῶν· ἐπεί τι καὶ [b] ὁ πάσχων

[a] L. 6. § 20.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 10. § 9.
[d] Inf. § 35.
[e] L. 4. § 1.
[f] L. 11. § 13.
[g] L. 12. § 1.
[h] L. 5. § 5.
[i] L. 8. § 32. Inf. § 33.
[k] Sup. § 8.
[l] Sup. § 12. 31.
[m] Sup. § 32. l. 11. § 9.
[n] L. 9. § 26.
[o] L. 6. § 51.
[p] L. 5. § 16. l. 6. § 16. 40.
[q] L. 6. § 7. l. 8. § 26. 43. l. 11. § 16.
[r] L. 7. § 54. l. 8. § 45. l. 11. § 7.
[s] Sup. § 2.
[t] L. 5. § 10. 20. l. 8. § 7. 32. 41.
[u] L. 7. § 73. l. 8. § 2.
[x] L. 4. § 41. l. 12. § 33.
[y] L. 4 § 7. 11.
[z] L. 8. § 56, 57.
[a] L. 8. § 28.
[b] L. 8. § 55.

qàm mentis, qæ, hac in vita qæ contingunt, naturam eorum rimata, accuratè perſpexerit, exercitationes. perſiſte ergò, dum & iſta tibi familiaria effeceris, qo modo ſtomachus robuſtus cuncta ſibi accommodat, igniſque validus, qicqid ingeſſeris, flammam indè ac fulgorem edit.

§ 32. Nulli liceat verè de te dicere, non eſſe te ſimplicem, avt non eſſe te bonum. ſed mentiatur, qiſqis horum qicqam de te opinatus fuerit. hoc avtem totum in te ſitum eſt. qis enim te bonum ſimplicémve eſſe prohibuerit? tu tantùm ſtatuas, nec ulteriùs vivere, qàm talis futurus ſis. neq; enim ratio id poſcit, nî talis ſis.

§ 33. Ecqid eſt, qod de materia iſta rectiſſimè vel fieri vel dici poſſit? qicqid enim hoc fuerit, vel facere idipſum, vel dicere licet, nec obtendas, impediri te. antè ingemiſcere non deſinas, qàm eò te adegeris, ut qod voluptuariis hominibus eſt luxu diffluere, hoc tibi fuerit de ſubjecta qaqe oblata tibi materia ea facere, qæ humanæ conſtitutioni conveniant. etenim pro oblectamento eſſe tibi debet, qicqid ſecundùm naturam tuam agere tibi datur. datur avtem hoc ubiqe. ſiqidem cylindro qidem non conceditur, ut motu proprio ubiqe feratur; ſed nec àqæ, nec igni, nec alii rei cuiqam, qæ à natura mera, vel anima regitur irrationali. qæ enim coerceant & obſiſtant, multa ſunt. verùm mens & ratio per obſtantia qælibet, prout nata eſt, & prout vult ipſa, procedit. tu ergo ob oculos iſtud habens, rationem per omnia facilitate ferri eâdem planè, qâ ignis ſurſum, lapis deorſum, per declive cylindrus, nihil qæras ulteriùs. reliqa enim obſtacula, vel ſunt corporis, qod cadaveris inſtar habet, vel opinione, & rationis inclinatione ſemotâ, non infringunt, avt mali qicqam efficiunt. alioqi ea qi patitur,

malus

malus fieret. atqi in aliis qidem operibus omnibus ità se habet, ut qicqid alicui horum mali contigerit, deterius illud faciat, qòd eo afficitur. istìc verò, si ità dicere licuerit, præstantior fit homo ac lavde dignior, dum eis qæ objiciuntur, rectè utitur. in summa memineris, civem indigenam nihil lædere, nì civitatem lædat: civitatem nihil lædere, nì legem lædat. horum avtem, qæ infortunia dicimus, nihil legem lædit. qod avtem legem non lædit, nec civitatem, nec civem læserit.

§ 34. Qi decretis veris imbutus est, hunc dictum brevissimum & è trivio arreptum qodlibet commonere suffecerit de mœrore metúve pellendo. qale illud est,

Sternit humi frondes alias vis aspera venti:
Ast alias natura parat, qæ vere virescent.
Sic hominum genus est: hic nascitur, occidit ille.

foliola sunt & filioli tui; foliola sunt & homunciones isti, qi tanto cum strepitu, tanqam fide digni, alios celebrant, vel è contrario diris devovent, vel clam vituperant & subsannant. foliola itidem, qi famam tui posthumam excepturi sunt. ista enim omnia verno tempore prodeunt; dein ventus ubi straverit, sylva horum vice novâ alia profert. commune avtem omnium est, breve existendi spatium. at tu omnia, tanqam æterna futura, fugis appetísve. mora parvula, & lumina tibi condentur: eúmqe qi te extulerit, alius aliqis lugebit.

§ 35. Sani est oculi, cernere visibilia qævis, nec dicere, *Viridia velim.* hoc etenim lippientis est. sed & avditûs ac olfactûs est sani, ad sonos odoréve qosvis percipiendos promptũ esse. & stomachi valentis, adversùs edulia qævis pariter se hábere; sicut molã ad omnia, ad qæ molenda conta τέφρινα ὁμοίως ἔχειν, ὡς μύλλω πρὸς πάντα ὅσα ἀλήτικα κατεσκευάσαι

ωτὸ, κακὸς ἂν ἐυθὺς ἐγένετο. ἐπὶ γὰρ τῆς ἄλλων κατασκευασμάτων παίων, ὅτι ἂν κακόν τινι ἐυτῆς συμβῇ, ἔθος τοῦτο χεῖρον γίνεται αὐτὸ τὸ πάσχον· ἐνταῦθα δ', εἰ δεῖ εἰπεῖν, κὴ [a] κρεῖττον γίνεται ὁ ἄνθρωπος, κὴ [b] ἐπαινετώτερος, [c] ὀρθῶς χρώμενος τοῖς συμπίπτουσιν. ὅλως δ' μέμνησο, ὅτι [d] ἡ φύσει πολίτιδι οὐδὲν βλάπτει, ὃ πόλιν οὐ βλάπτει· οὐδέ γε πόλιν βλάπτει, ὃ νόμον οὐ βλάπτει· τούτων δ' ὅτι καλουμένων ἀτυχημάτων οὐδὲν βλάπτει νόμον. ὃ τοίνυν νόμον οὐ βλάπτει, οὔτε πόλιν, οὔτε πολίτιδα.

§ 34. Τῷ * διεσταλμένῳ ἤδη περὶ ἀληθῶν δογμάτων, ἀρκεῖ κὴ τὸ βεβαιότατον, κὴ ἐν μέσῳ κείμενον εἰς ὑπόμνησιν ἀλυπίας κὴ ἀφοβίας. οἷς,

[e] φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνετ' ὥρη·
Ὡς ἀνδρῶν γενεὴ, ἣ μὲν φύει, ἣ δ' ἀπολήγει.

foliola sunt & filioli tui; foliola sunt & homunciones isti, qi tanto cum strepitu, tanqam fide digni, alios celebrant, vel è contrario diris devovent, vel clam vituperant & subsannant. foliola itidem, qi famam tui posthumam excepturi sunt. ista enim omnia verno tempore prodeunt; dein ventus ubi straverit, sylva horum vice novâ alia profert. commune avtem omnium est, breve existendi spatium. at tu omnia, tanqam æterna futura, fugis appetísve. mora parvula, & lumina tibi condentur: eúmqe qi te extulerit, alius aliqis lugebit.

§ 35. Sani est oculi, cernere visibilia qævis, nec dicere, *Viridia velim.* hoc etenim lippientis est. sed & avditûs ac olfactûs est sani, ad sonos odoréve qosvis percipiendos promptũ esse. & stomachi valentis, adversùs edulia qævis pariter se hábere; sicut molã ad omnia, ad qæ molenda con-

[a] L. 4. § 1.
[b] L. 5. § 15.
[c] L. 7. § 68. l. 8. § 29.
[d] L. 5. § 22.

* διεστ. Xyl. & Lug. διευμ. L. 3. § 4.

[e] Homer. Iliad. ξ. v. 147.

[f] L. 11. § 34.
[g] L. 5. § 36. l. 8. § 21.

[h] L. 4. § 19.

[i] L. 7. § 23. 25.

[k] L. 5. § 10.

[l] L. 7. § 70. l. 8. § 2. 5.
[m] L. 4. § 50.

[n] Sup. § 31.

τα τέφρινα ὁμοίως ἔχειν, ὡς μύλλω πρὸς πάντα ὅσα ἀλήτικα κατεσκευάσαι

ἐσαῦ· ᾗ τοίνυν [a] τῷ ὑγιαίνουσι διάγειν πρὸς πάντα δεῖ τὰ συμβαίνοντα ἐτοίμως ἔχ. ἡ δ' λέγουσα, [b] τὰ τεκνία σωζέσθω, ᾗ πάντες ὅ,τι ἂν θεράξω ἐπαινέτωσαν, ὀρθομανές ὄζει τὸ χλωρὸν ζητοῦν, ἢ ὀδόντες τὰ ἁπαλά.

§ 36. [c] Οὐδείς ὄζιν ὕτως εὐπρόμ, ᾧ ἀποθνήσκοντι ὁ παρεστήξονται τινες ἀσπαζόμενοι τὸ συμβαῖνον κακόν. ἀπεδεῦ ᾗ σοφὸς ἦ. μὴ τὸ φαύσαιτον ἔσαι τις ὁ καθ' αὐτὸν λέγων; ἀναπνεύσω * μέν ποτε [d] ἀπὸ τούτε τῆ παιδαγωγῆ. Χαλεπὸς μὲ ἦν ἡμῖν ἦν· ἀλλὰ ἠδυνόμην, ὅτι ἠσυχῇ καλαγινώσκει ἡμῖν. ταῦτα μὲ ἦν ὅτι τῆ ἀπεδείν. ἐφ' ἡμῖν ᾗ πόσα ἄλλα ὄζι, δι' ἃ φολὺς ὁ ἀπαλλακτίων ἡμῖν. [e] τοῦτο ἦν ἐννοήσεις ἀποθνήσκων, ᾗ εὐκολώτερον ἐξελεύσῃ, λογιζόμ, ὅτι τοιούτε βίε ἀπέρχομαι, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ κοινωνοὶ, ὑφ' ὧν τὰ τοσαῦτα ἠγωνισάμην, ἠυξάμην, ἐφρόντισα, αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἐδίλκησιμε ὑπάγειν, ἄλλων τινὰ τυχὸν ἐκ τούτε ῥᾳδίως ἐλπίζοντες. τί ἂν ἦν τις αὐτέχοιτο τῆς ἐνθαῦθα μακροτέρας διατριβῆς; [f] μὴ μέν τοι διὰ τοῦτο ἧττον εὐμενὴς αὐτοῖς ἄπει, ἀλλὰ ἓ τὸ ἴδιον ἦθ διατόζων, [h] φίλ, ᾗ εὔνους, ᾗ [i] ἵλεως, ᾗ μὴ πάλιν ὡς ἀποσπώμ· ἀλλ', ὥσπερ ὅτι τοῦ εὐδιανατέντος [k] εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματ ἐξειλεῖται, τιαύτῃ ᾗ τῷ ἀπὸ τούτων ἀποχώρησιν δεῖ γνώσθαι· ᾗ γὰρ [l] τούτοις ἡ φύσις συνῆψε, ᾗ συνέκεινεν. ἀλλὰ νῦ διαλύει; διαλύομαι, ὡς ἀπὸ οἰκείων μὲ, ὁ μὲν [m] ἀνθελκόμ, ἀλλ' ἀζιάσως· [n] ἓν γὰρ ᾗ τοῦτο ἦν ᾗ φύσιν.

§ 37. [o] Ἤθισον ὅτι πάντος, ὡς δίον τε, τοῦ θεραπευομένου ἀπ, ἐπιζητῆν ᾗ σωτὸν, [p] ἔτ τοῦτο ὅτι τίνα φέρει; ἄρχε δ' ἀπὸ σωτοῦ, ᾗ σωτὸν πρῶτον ἐξέταζε.

§ 38. [q] Μέμνησο, ὅτι [q] τὸ νδυπαθὲς τῆν ὄζιν ἐκεῖνο, [r] τὸ ἔνδον ἐγκεχρυμμένον· [s] ἐκεῖνο ῥητορεία, ἐκεῖνο ζωή,

[a] L. 8. § 43.
[b] L. 9. § 40.
[c] L. 5. § 10. l. 9. § 3.
* συμβ
[d] L. 5. § 9. l. 11. § 18.
[e] L. 4. § 50.
[f] L. 5. § 10.
[g] L. 7. § 15.
[h] L. 7. § 22.
[i] L. 2. § 3.
[k] L. 3. § 5.
[l] L. 6. § 39.
[m] L. 3. § 5.
[n] L. 2. § 12. 17.
[o] L. 2. § 16. l. 7. § 4.
[p] L. 3. § 5. l. 5. § 11.
[q] L. 2. § 2.
[r] L. 7. § 59. l. 8. § 28.
[s] L. 12. § 33.

dita est. pari igitur ratione & mentis est sanæ, ad obvenientia qæq; idoneam esse. qæ verò dixerit, *Liberos mihi salvos velim; &, Omnes qicqid fecero laudent, velim*; oculi est instar viridia poscentis, vel dentium tenella postulantium.

§ 36. Nemo qisqam adeò felix est, cui morienti non adstabunt aliqi, qi præsenti lætentur malo. bonus sapiénsqe fuerit, annon ad extremum futurus est qi de illo dicat, *Respirabimus jam tandem à pædagogo isto. non erat reverà asper nostrì cuiqam: sensi tamen, tacitè illum damnâsse nos.* hæc igitur de viro bono. at nos qod attinet, qàm multa sunt alia, ob qæ à nobis liberari desiderent havd pavci? hoc si inter moriendum cogitaveris, libentiùs discedes; cùm ità tecum rem putaveris, Ex ea vita discedo, in qa ipsi ejusdem mecum participes, pro qibus tam multa exantlavi, supplicavi, procuravi, illi, inqam, ipsi elatum me optant, tanqam qi levamen forsan hinc aliqod sperent. cur ergò diutiùs istîc moram trahere qis cupiat? nec propterea tamen minùs illis propitius discedas, sed moris tui tenax, amicus, benevolus, mitis. qin rursus, nec tanqam vitæ avulsus, sed, prout eis, qibus mortis felicitas qædam obtigit, animula à corpore leniter exolvitur, talis & tua ab istis etiam esto discessio. eis enim te natura annexuit & conjunxit. at nunc disjungit. disjungor itaq; tanqam à necessariis, non abstractus tamen, sed sponte discedens. nam & hoc ex eis est, qæ sunt secundùm naturam.

§ 37. Solenne tibi sit, in cujusqe (qoad ejus fieri potest) actione omni, apud te qærere, *Istud iste qo fine facit?* à temet avtem avspicare, téqe primo loco scrutare.

§ 38. Memento illud qod te velut fidiculis citat, esse intra te reconditum qiddam. illud est svadela, illud vita, illud

(si fas dicere) homo est. nè cùm illo junctim contempleris unqam circumjectum, vasis instar, conceptaculum hoc, & instrumenta hæc undiq; ex eodem efficta. sunt enim asciæ similia ista. hoc tantùm interest, qòd agnata sint. siqidem membrorum istorum, absq; forma qæ ea cieat sistátqe, non magìs usus est, qàm radii textrici, avt scriptori calami, avt avrigæ flagelli.

[a] ἐκεῖνο, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἄνθρωπος μηδέποτε συμπεφαντάζῃ [b] τὸ ἀφικόμενον [c] ἀγγειώδες, καὶ τὰ ὀργάνια ταῦτα τὰ ἐκπεπλασμένα. ὅμοια γάρ ἐστι σκεπάσματι μόνον καὶ διαφέροντα, καθότι ἀφεστῶτα ἐστίν. ἐπεί τι καὶ μᾶλλόν τι τούτων ἔοικεν ὄζῳ τὸ μείωσις, χωρὶς [d] τῆς κινήσεως καὶ ἰχῶρος αὐτοῦ αἰτίας, ἢ ὁ κερκίδος τῇ ὑφαντείᾳ, καὶ τῷ καλάμῳ τῇ γραφούσῃ, καὶ τῷ μαστιγίῳ τῇ ἡνιόχῳ.

[a] *L.* 12. § 3.
[b] *L.* 12 § 2, 3.
[c] *L.* 3. § 3.
[d] *L.* 5. § 21. *l.* 7. § 55. *Sup.* § 26.

LIBER XI.

ΒΙΒΛΙΟΝ ια'.

Hæ sunt animæ ratione prædítæ proprietates. se cernit, fingit, artátqe, ut lubet, qasémqe vult ipsa, facit: fructum, qem profert, ipsa carpit. cùm arborum fructus, qódq; istis in animalibus respondet, alii carpant. finem semper suum assequitur, ubicunqe constiterit vitæ terminus. neq; enim sic se habet, qo modo in saltando avt in fabulam agendo aliisqe ejusmodi, in qibus siqid incideris, actio tota fit mutila; sed in qacunqe parte, & ubicunqe deprehensa fuerit, qod præcessit plenum prorsus & perfectum sibi facit: ut dicere liceat, *Ego qæ mea sunt, omnia habeo.* adhæc mundum totum pervagatur, &, qod ambit hunc, vacuum, figuramqe ejusdem contemplatur, & in ævi immensitatem se porrigit, & universi per intervalla certa renovationem comprehendit & considerat; vidétqe simul, qòd nihil novi visuri sint posteri nostri, sicut nec amplius qicqam viderunt antecessores nostri, sed ità fit qodammodo, ut qadraginta annos qi egerit, mentem modò aliqam habuerit, & res gestas animadverterit, ex uniformitatis ratione, & præterita omnia & futura viderit. propria sunt animæ rationalis & ista; proximos diligere, veracem, verecundam esse, nihil sibi præ-

Τὰ ἴδια τῆς λογικῆς ψυχῆς· [a] ἑαυτὴν ὁρᾷ, [b] ἑαυτὴν διαθρεῖ, ἑαυτὴν ἐποίαν ἂν βούληται ποιεῖ, [c] τὸν καρπὸν ὃν φέρει αὐτὴ καρπᾶται (καὶ γὰρ ἡ ἐπὶ φυτῶν καρπὸς, καὶ τὸ ἀνάλογον ὅτι ἐπὶ ζώων, ἄλλοι καρπῶνται) [d] καὶ ἰδίᾳ τέλους τυγχάνει, ὅπερ ἂν τὸ τοῦ βίου πέρας ὁπουοῦν. [e] οὐχ ὥσπερ ὀρχήσεως καὶ ὑποκρίσεως καὶ τῶν τοιούτων ἀπαλὰς γίνεσθαι ἢ ὅλη σύστασις, ἐὰν τι ἐγκόψῃ· ἀλλ' ἐπὶ παντὸς μέρους, καὶ ὅπου ἂν καταληφθῇ, [f] πλήρες καὶ ἀπερισπάστως ἑαυτῇ τὸ προκείμενον· ὥστε εἰπεῖν, [g] ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ἔτι ἡ [h] διέρχεται τὸν ὅλον κόσμον, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν κενὸν, καὶ τὸ χῶμα αὐτοῦ, καὶ [i] ὁποῖ τὸν ἀπεῖρον τοῦ αἰῶνος ἐπίσκοπος), καὶ [k] τὸν περιοδικὸν πάλιγγενεσίαν ἐπὶ ὅλον ἐμπεπλαμένα, καὶ ἀθρεῖ, καὶ διαφαίνει, ὅτι [l] ἐπὶν νεώτερον ὄψονται οἱ μετ' ἡμᾶς, ἐπὶ παπάτερον εἶδον οἱ περὶ ἡμᾶς· ἀλλὰ [m] πρόσον γε ὁ τεσσαρακοντούτης, ἐὰν νῦν φρονήσῃ ἔχῃ, πάντα τὰ γεγονότα, καὶ τὰ ἐσόμενα ὁράσεται [n] κατὰ τὸ ὁμοειδές. ἴδιον δὲ λογικῆς ψυχῆς, καὶ [o] τὸ φιλεῖν τοὺς πλησίον, καὶ ἀλήθεια, καὶ αἰδὼς, καὶ τὸ [p] μηδὲν ἑαυτῆς προτι-

[a] Inf. § 18.
[b] *L.* 6 § 8.
[c] *L.* 9 § 10.
[d] *L.* 3. § 8.
[e] *L.* 12. § 36.
[f] *L.* 2. § 17. *l.* 3. § 5.
[g] *L.* 4. § 29. 49.
[h] *L.* 7. § 35. *l.* 9. § 30.
[i] *L.* 10. § 31.
[k] *L.* 9. § 28. *l.* 10. § 7.
[l] *L.* 6. § 37. *l.* 7. § 1.
[m] *L.* 2. § 14. *l.* 12. § 35.
[n] *L.* 7. § 49.
[o] *L.* 6. § 16. *l.* 8. § 26.
[p] *L.* 3. § 9. *l.* 5. § 21.

μᾶν, ὅπερ ἴδιον καὶ νόμου ὕπαρ ἐφ' ἑαυτὸν διήνεγκε λόγου ὀρθὸς, καὶ [a] λόγου δικαιοσύνης.

[a] L. 10. § 1. l. 12. § 1.

§ 2. Ὧδῆς ἐπιτερποῦς, καὶ ὀρχήσεως, καὶ παγκρατίου καταφρονήσεις, ἐὰν τὸ μὲν ἐμμελὲς φωνὴν [b] καταμερίσῃς εἰς ἕκαστον τῶν φθόγγων, καὶ καθ' ἕνα πύθῃ σεαυτοῦ, εἰ τύτε ἥττων εἶ· [c] διατεραπήσῃ γάρ. ὁμοίως δὲ καὶ ὀρχήσεως τὸ ἀνάλογον ποιήσας καθ' ἑκάστην κίνησιν ἢ σχῆσιν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὅλῃ τῇ παγκρατίῳ. ὅλως δὲ χρεὶς ἀρετῆς, καὶ τῶν ἐπ' ἀρετῆς, μέμνησο [d] ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος πρόχειν, καὶ τῇ διαιρέσει αὐτῶν εἰς καταφρόνησιν ἰέναι· τὸ δ' αὐτὸ καὶ [e] ἐπὶ τὸν βίον ὅλον μετάφερε.

[b] L. 10. § 18.
[c] L. 8. § 36.
[d] L. 3. § 11.
[e] L. 6. § 13. l. 10. § 26.

§ 3. Οἷα δεῖν ἡ ψυχὴ [f] ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη [g] ἀπολυθῆναι δέῃ τοῦ σώματος, καὶ [h] ἢ ἕτοι σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι; τὸ δὲ ἕτοιμον ἵνα τοῦτο, ἵνα ἀπὸ ἰδικῆς κρίσεως ἔρχῃ, μὴ [i] κατὰ ψιλὴν ἀθετάξιν, ὡς οἱ Χριστιανοί, ἀλλὰ [k] λελογισμένως, καὶ σεμνῶς, καὶ ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι, [l] ἀπαραγώδως.

[f] Sup. § 26.
[g] [Λύσει] ἀπ'. f.
[h] L. 5. § 33. l. 8. § 25.
[i] L. 8. § 48. l. 9. § 53.
[k] L. 3. § 1.
[l] L. 1. § 16.

§ 4. Πεποίηκά τι χαριστικῶς; [m] ἔκειθεν ἀφέλημαι. τοῦτο ἵνα ἀεὶ ποιῇς ἕτοιμον ἐκ παντός· καὶ [m] μηδαμοῦ παύου.

[l] L. 7. § 13. 74.
[m] L. 5. § 6.

§ 5. Τίς σε [n] οἰ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι· τοῦτο δὲ πῶς καλῶς γίνεται, ἢ ἐκ διαφημάτων, [o] ὧν μὲν ἐστὶ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, [p] ὧν δὲ ἐστὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς;

[n] L. 4. § 31. l. 6. § 35.
[o] Sup. § 1. l. 8. § 26 Inf. § 12.
[p] L. 5 § 16. Inf. § 20.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι παρήχθησαν ὑπομνηστικαὶ τοῦ συμβαινόντων, καὶ ὅτι [q] ταῦτα ἔτυ πέφυκε γίνεσθαι, καὶ ὅτι δεῖ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ψυχαγωγεῖσθαι, τύτοις μὴ ἀχθεσθε [r] ὅτι δὲ μείζονος σκηνῆς. ὁρᾶτε γάρ, ὅτι ὕτω δὴ καὶ τὰ πράγματα ἀναγκάζεται, καὶ ὅτι φέρουσιν αὐτὰ καὶ οἱ καταγελῶντες, [s] Ἰὼ Κιθαιρών. καὶ λέγῃ δέ τινα ἀπὸ τῆ τὰ δράματα ποιούντων χρησίμως. διόπερ ἔφη ἐκεῖνο μάλιστα·

[q] L. 4. § 29. l. 7. § 58.
[r] L. 12. § 36.
[s] Tragic. N. Q. apud Arrian. Epictet. L. 1. cap. 24.

[t] Εἰ δ' ἀμελήθην ἐγὼ θεῶν καὶ τῶνδ'

(ἐμοὶ,

[t] L. 7. § 41.

ferre, quod & legis est proprium: ità inter rectam rationem & justitiæ rationem nihil intereſt.

§ 2. Cantilenam jucundam, ſaltationem, pancratium contemnes, ſi voce concinnâ in ſonos ſingulos divisâ, de his ſigillatim te percontatus fueris. *Num iſtud me victum habet?* erubeſces enim id fateri. de ſaltationis motibus geſtibuſque ſingulis, de pancratio itidem, ſi gemina feceris, futurum eſt ut pari modo adversùs hæc afficiaris. itaq; virtute ſolâ exceptâ & virtutis actionibus, in reliqis omnibus ad particulas ſeorſim conſideratas recurrere memento, ut ab harum disjunctione res ipſas contemptum eas. hoc autem ipſum & ad vitam totam transferas.

§ 3. Qalis eſt anima ea, qæ parata eſt, jam ſtatim, ſi oportuerit, è corpore emigrare, & vel extingvi, vel diſpergi, vel permanere? ità paratam dico, ut à judicio peculiari promptitudo hæc profluat, non ab obſtinatione mera, pro Chriſtianorum more, ut mortem obeas conſideratè, compoſitè, citra tumultum, qò & aliis idem ſvadere poſſis.

§ 4. Nunqid feci, quod in commune conducat? beneficium hoc ipſo accepi. hoc tibi ſemper ſuccurrat: nec deſinas unqam.

§ 5. Qam artem profiteris? bene vivendi. hoc qo modo meliùs fit, qàm documentorum ope, qorum alia ſint de univerſi natura, alia de hominis conditione propria.

§ 6. Primò tragediæ invectæ ſunt, qæ caſuum & eventuum homines commonefacerent, qô & iſta ſic fieri nata monerentur; nec qibus in ſcena oblectarentur, ea in ſcena majori, gravatim ſuſtinerent: cùm viderint non poſſe hæc aliter tranſigi, & qod perferant ea etiam illi qi exclamant, *Eheu, Citharon.* & revera dicuntur à dramaticis poëtis utiliter nonnulla. qale illud eſt imprimis;

Si me meóſq; liberos Dii negligunt,

Hujus

Huius etiam constat ratio. Et rursus,
Nam mentiqui hominem rebus iratsci decet. Et,
Spicas velut frugiferus, sic vitam meti.
& cætera quæ sunt ejusmodi. Tragœdiæ succesſit vetus comœdia, quæ libertate magistrali instructa, nec obliquâ sed disertâ oratione usa, factum dejicere non ineptè satagebat: quo fine & Diogenes ex his quædam adhibuit. considera & quæ deinceps fuerit media comœdia, & quorsum tandem introducta sit nova, quæ in inimicum artificium pavlatim defluxit. (nam & ab istis utilia dici nonnulla, nemo est qui nesciat.) sed & quo spectet totum hoc poesios hujusmodi & fabularum agendi institutum.

ὅπως δὲ καὶ ταύτης ποιήσεως καὶ δραματουργίας πρὸς τίνα ποτὲ σκόπον ἀπίζλεψε.

§ 7. Quàm liquidò compertum habes, nullum aliud vitæ institutum ad philosophandum magis esse idoneum, quàm hoc in quo jam versaris?

§ 8. Ramus à ramo cui proximè adhæsit abscissus, non potest non à stirpe totâ abscindi. ad eundem modum ergò & homo ab homine quovis rescissus, communitate totâ excidit. porrò ramum alius abscindit; homo verò se ipse à proximo suo separat, dum eum odit & aversatur: nec advertit interim, quòd unà semet à societate civili totâ abciderit. veruntamen hoc à societatis hujusce conditore Jove indultum sibi habet, quòd ei liceat denuo coalescere, cui prius adhæserat, & ad universi complementum locum recuperare suum. quanquam hoc frequentius si fiat, dissociatio ejusmodi & difficilius resarcitur, & restitutio ægrè procedere consvevit. omnino denique non pariter se habent surculi duo, quorum alter à primâ germinatione cohæsit, & cum stirpe reliqua constanter quasi conspiravit; alter post abscissionem insertus est: quem plantarum cultores dicere solent, *consruticari* quidem, sed non *consignarî*.

§ 9. Qui adi rationis rectæ normam

Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. — καὶ πάλιν,
[a] Τοῖς θεάγμασιν οὐκ ὀχὶ δυμεῖσθαι. Καὶ,
[b] * Βίκ δειζίν, ὥστε κάρπιον φάχυν. καὶ ἄπα τοιαῦτα. μὴ ἢ τὴν τεχνοφδίαν ἢ ἀρχαία κωμφδία παρήχθη, [c] παῤῥησιαστικὴν παῤῥησίαν ἔχουσα, καὶ τῆς ἀπυφίας ἢν ἀχρήστως δι' αὐτῆς τῆς εὐσυῤῥημοσύνης ἐπιμιμήσκουσα πρὸς ὅτιόν τι καὶ Διογένης ταυτὶ παρελάμβανε. μὴ ταῦτά τις ἢ μέση κωμφδία, καὶ λοιπὸν ἡ νέα πρὸς τί ποτε παρείληφεν, * ἢ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸν ὀκ μιμήσεως φιλοτεχίαν ἐκῤῥύη, ὄπίσσον. ὅτι μὲν γὰρ λέγεται καὶ ἀπὸ τούτων τινὰ χρήσιμα, ἢκ ἀγνοεῖται. ἀλλὰ ἢ ὅλη

§ 7. Πῶς ἐνεργὸς σεαυτὸν παρέξει, τὸ μὴ ἐν ἄλλῳ βίῳ ἐπιθυμεῖν εἰς τὸ φιλοσοφεῖν ἔτως ἐπιτήδειον, ὡς τοῦτῳ ἐν ᾧ νῦν ὢν τυγχάνεις;

§ 8. [d] Κλάδος τῷ σεφεχῶς κλάδος ἀποκοπείς, ἐ δύναται μὴ καὶ τὸ ὅλον φυτὸν ἀποκεκόφθαι. ὕτω δὲ καὶ [e] ἄνθρωπος, ἑνὸς ἀνθρώπου ἀποχωδεὶς ὅλης τῆς κοινωνίας ἀποπέπτωκε. κλάδον μὲν ἕν ἄλλος ἀποκόπτει· [f] ἄνθρωπος δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν τὸ πλησίον χωρίζει, μισήσας καὶ * ἀποστραφεὶς· ἀγνοεῖ δὲ ὅτι καὶ τὸν ὅλον πολιτεύματος ἅμα ἀποτέτμηκεν ἑαυτόν. πάλιν ἐκεῖνό γε δῶρον τοῦ συνιστάμενος τῷ κοινωνίᾳ Διός. ἔξεστι δὲ πάλιν ἡμῖν συμφῦναι τῷ σεφεχεῖ, καὶ θάλλειν τοῦ ὅλου συμπληρωτικοῖς * μέλεσι γίνεσθαι. πλεοναχὶς μὲν τοι γινόμενον τὸ τοιοῦτον διαίρεσιν, δυστύκτον καὶ δυσαποκατάστατον σεφεχοῦς ποιεῖ. ὅλως τε ὐχ ὅμοιος ὁ κλάδος ὁ ἀπ' ἀρχῆς συμβλαστήσας, καὶ σύμπνους συμμείνας, τῷ μετὰ τὸν ἀποκοπὸν αὐξεσι ἐγκατειδέντι· ὅ, τί ποτε λέγουσι οἱ φυτουργοί, * ὁμοδαμεῖν μὲν, μὴ ὁμοδυγματεῖν δέ.

§ 9. Οἱ ἐνεσάμενοι σεῖόπη σοι καὶ τὸν

[a] Ibid. § 38.
[b] Eurip. Hypsip.
[c] Inf. § 18.
[d] L. 2. § 16. l. 8. § 34.
[e] L. 5. § 8.
[f] L. 4. § 29. Inf. § 9. 20.
[g] L. 8. § 34.
* Bíov
* ἢ
* ἀποστ.
* -ρώματος Jun.
* ὁμοαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν Boot. ὁμοσωματεῖν Salm. ὁμογνωματεῖν f. L.

ὁ ὀρθὸν λόγον, ὥσπερ [a] ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς προσέξεως ἀποτρέψαι σε ὁ δυνήσονται, οὔτως [b] μηδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας ἐκκρούσατω· ἀλλὰ φύλαττε ἑαυτὸν ἐπ' ἀμφοτέρων ὁμοίως, μὴ μόνον ὅτι [c] τῆς εὐσταθοῦς κείσεως καὶ προσέξεως, ἀλλὰ καὶ ὅτι [d] τῆς πρὸς τοὺ κωλύειν ἐπιχειροῦντας, ἢ ἄλλως δυσχεραίνοντας πραότητος. καὶ γὰρ [e] τοῦτο ἀδυνάτου, τὸ χαλεπαίνειν αὐτοῖς, ὥσπερ [f] τὸ ἀποῦναι τῆς προσέξεως, καὶ ἐνδοῦναι καταπλαγέντα· ἀμφότερα γὰρ ὀλίσθησίς [g] λιποτάξιόν ἐστι, ὁ μὲν ἀποστήσας, ὁ δὲ [h] ἀλλοτριωθεὶς πρὸς τὴν φύσει [i] συγγενῆ, καὶ [k] φίλον.

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων τέχνης φύσις τέχνης. καὶ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται· εἰ δὲ τοῦτο, ἡ πασῶν τῶν ἄλλων τελεωτάτη καὶ φιλανθρωποτάτη φύσις, οὐκ ἂν ὑπολείποιτο τῆς τεχνικῆς δυνάμεως. [l] πᾶσαι δὲ γε τέχναι τῶν χειρόνων ἕνεκεν τὰ κρείττονα ποιοῦσιν· ἐκεῖ καὶ [m] ἡ κοινὴ φύσις· καὶ δι' ἣν μέν γένεσις δικαιοσύνης, ἀπὸ ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται· ἃ γὰρ προδήσονται τὸ δίκαιον, ἐὰν ὦσι [n] διαφερόμενα πρὸς τὰ μέσα, ἢ [o] συνεξαπάτητοι καὶ σφαλτικοὶ καὶ [p] μεταπλαστικοὶ ὧμεν.

§ 11. Εἰ [q] μὴ ἄρχεσαι δέει σε τὰ φεύγοντα, ἢν αἱ διώξεις καὶ φυγαὶ συνοχλοῦσί σε, ἀλλὰ πρόσω τινὰ αὐτὸς ἐπ' ἐκείνα ἔρχῃ· [r] τὸ γοῦν κεῖμαι τὸ ἀεὶ αὐτὸ, ἠσυχάζετω, [s] κἀκεῖνα μένει ἀζημίωτα, καὶ [t] ὅτε διώκων ὅτε φεύγων ὠφέλησε.

§ 12. [u] Σφαῖρα ψυχῆς εὐτυχὴς, ὅταν μήτε ἐπεκτείνηται δέ πη, μήτε ἔσω συστρέχῃ, μήτε συστέλλῃ, ἀλλὰ φῶτι λάμπηται, [x] ᾧ τὴν ἀλήθειαν ὁρᾷ [y] τὴν πάντων, καὶ [z] τὴν ἐν [*] αὐτῇ.

§ 13. [a] Καταφρονήσει με τίς; ὄψεται. ἐγὼ δὲ ὄψομαι [b] ἵνα μήτε καταφρονήσω ἄξιον πρᾶγμα ἢ λόγον ἐνείσωμαι. μισήσει; ὄψεται. ἀλλὰ ἐ-

progredienti obsistunt tibi, sicut à rectè agendo avertere te nequeunt, ita nec benevolum erga illos affectum excutiant tibi. sed ad utrumq; horum teneas te, ut & in judicio actionéque constanti persistas; & in mansvetudine erga illos, qi vel impedire te conantur, vel alio modo qopiam molesti tibi sunt. etenim tam hoc imbecillis est animi, succensere istis, quàm ab actione desistere, & consternatum succumbere. uterque enim ex æqo stationis desertæ reus est, & qi metu perculsus, & qi naturâ cognatum sibi atque amicum fuerit aversatus.

§ 10. Nulla natura arte inferior est. naturam enim imitantur artes. hoc si datur, sequetur, naturam eam qæ est consummatissima, cæteràsque omnes in se complectitur, artificis solertiæ nevtiqam concedere. atqi in artibus omnibus deteriora qæque præstantiorum gratiâ fiunt? à communi ergo natura hoc idem fit. atque hinc sanè justitia oritur: ab hac verò reliqæ nascuntur virtutes. neqe enim qod est justum æqúmqe servabitur, si vel ad res medias anxiè feramur, vel deceptu. faciles & temerarii & inconstantes fuerimus.

§ 11. Si, qarum persecutio & fuga perturbat te, res eæ ad te non accedunt, sed ad illas ipse qodammodo accedis, cùm ipsæ interim immotæ maneant; judicium proinde tuum de eis quiescat, eásque nec proseqeris ampliùs, nec fugies.

§ 12. Uniformis prorsus est animæ sphæra, cùm nec ad exterius qicqam se extendit, nec cum eodē ullo intùs concurrit, nec considit & comprimitur, sed lumine illo illustratur, qo veritatē, tum rerum omnium cæterarum, tum & in ipsa sitam, cernit.

§ 13. Contemnit me qisqam? ipse viderit. ego mihi cavebo, neqid contemptu dignum vel egisse vel dixisse deprehendar. odit me qisqam? ipse viderit. at ego mitis esse ac benevolus cuiq; pergam; & huic etiam

[a] L. 3. § 16. l. 8. § 32.
[b] L. 3. § 11. l. 6. § 47. § 0.
[c] L. 5. § 18.
[d] L. 7. § 36. 56. 65. l. 9. § 11. 42.
[e] Inf. § 18.
[f] L. 10. § 12.
[g] L. 10. § 25.
[h] Sup. § 8. Inf. § 40.
[i] L. 2. § 1.
[k] L. 9. § 27.
[l] L. 7. § 55.
[m] L. 5. § 16.
[n] Inf. § 16. l. 9. § 47.
[o] L. 3. § 9.
[p] L. 5. § 10.
[q] L. 4. § 3.
[r] L. 4. § 39.
[s] L. 9. § 15.
[t] L. 9. § 2.
[u] L. 8. § 41, 48.
[x] L. 3. § 25.
[y] L. 8. § 26.
[z] Sup. § 1.
[*] αὐτῆ
[a] L. 5. § 25. 32.
[b] L. 10. § 1. 32.
[c] L. 4. § 37. l. 7. § 36. Sup. § 2.

etiam ipsi, errorem ostendere promptus; neque id contumeliosè, neque ut qi patientiam ostentare cuipiam, sed ingenuè, benignè, qo modo Phocion ille, nisi si simulatè agebat. interius enim ità affectum esse oportet, ut ipsi Dii videant, hominem esse te, qi nihil qicqam indignè ægréve ferat. qid enim tibi mali contigerit, modò qod naturæ tuæ conveniat, id ipse facias? annon amplecteris, qod universi naturæ nunc est tempestivum, cùm homo sis ad hoc compositus posiúlque, ut id fieri, qocunque tandem modo, velis, qod in commune conducat?

§ 14. Qi se invicem contemnunt, iidem & sibi invicem assentantur: qíque se invicem transcendere cupiunt, sibi invicem se submittunt.

§ 15. Qàm putidus & insincerus est, qi dicit, *Ego simpliciter tecum agere statui.* qid facis, mi homo? qid prædicere opus est? res ipsa appareat, fronti inscriptam statim oportuit vocem hanc, in oculis ipsis relucere statim, qomodo animus se habeat: sicut in amantis oculo cuncta statim dignoscit amasius. talem planè verum simplicem bonúmque oportet esse, qalis is qi hircum olet; ut qi asticerit, simulac accesserit, velit, nolit ipse, protinus persentiscat. simplicitatis verò affectatio tortuosa est. amicitiâ lupinâ nihil est fœdius. hoc omnium maximè fugias. vir bonus, simplex, benevolus ità in oculis gerit hæc, ut nevtiqam lateat.

§ 16. Optimè vivendi facultas hæc est in anima sita, si adversùs res indifferentes indifferenter se habeat. indifferenter avtem se habebit, si divisim & integrè earum unamqamqe consideraverit; simúlqe recordatus fuerit, qòd nihil horum cogere nos potest, ut hoc vel illud de ipso opinemur; nec accedit ad nos, sed qiescit; nos avtem sumus, qi judicia de his proferimus atqe nobis ipsis inscribimus, cùm nec inscribere in nobis situm sit, & si clan-

αὐτῷ ἑτοιμῶς ἔχῃ τὸ συμφοράδιμον δεῖξαι, ἐπ' [h] ἐνδοιαστῶς, ἀλλ' ὡς κατασπουδαιούμενος ὅτι ἀνέγκλητον, ἀλλὰ γοητείας καὶ χάσκοντος, διὸ ὁ Φωκίων ἐκεῖνος, εἰ μὴ σκηπτικῶς ἔπαιζε τὰ τοιαῦτα δῆθεν, καὶ οὕτω δεῖ τοῖς θεοῖς βλέπειν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μηδὲν ἀλαζονικῶς διατιθέμενον, μηδὲ ἀπαθῶντα. [o] τί γάρ σοι κακόν, εἰ αὐτὸς νῦν * ποιεῖ τὸ [ὅτι] τῇ φύσει σου οἰκεῖον; [f] ἔχεις δὲ καὶ νῦν τῇ τῶν ὅλων φύσει ἔμφυτον, ὃ ἀνθρωπος [g] παταγμένος πρὸς τὸ γίνεσθαι ὅτε ἀν τὸ κοινῇ συμφέρον;

§ 14. [h] Ἀλλήλων καταφρονοῦντες, ἀλλήλοις ἀρέσκουσιν, καὶ ἀλλήλων ὑπείκειν θέλοντες, ἀλλήλοις ὑπερανακλίνονται.

§ 15. Ὡς σαπρὸς καὶ κίβδηλος, ὁ λέγων, ἐγὼ σκέπτομαί σοι σκεψασθαι, τί ποιεῖς ἄνθρωπε; αὐτὸ ὃ δεῖ φανερόν ἐστιν. * αὐτὸ φανήσεται. [k] ἐπὶ τῷ μετώπῳ γεγράφθαι ὀφείλει τὴν φωνήν. * τοιοῦτον ἔχει, εὐθὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει· ὡς ἡ ἐρασθεῖσα τὸ βλέμμα παντὸς εὐθὺς γινώσκει ὁ ἐρώμενος. τοιοῦτον ὅλως δεῖ τὸν ἁπλοῦν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, [l] ὃς γελάσονται, ἵνα [m] ὁ ἐξαπατᾷς, ἅμα τῷ προσελθεῖν, θέλει τὸ θέλει, αὐθημερὸν ἐπιτήδευσις ἡ ἁπλότητος * σκάλμη ἐστὶν ὑπὲρ ἐστὶν αἴσχιον λυκοφιλίας· πάντων μάλιστα τοῦτο φεῦγε. ὁ ἀγαθὸς, καὶ [n] ἁπλοῦς, καὶ εὐμενὴς, ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχειν ταῦτα, καὶ ὁ λανθάνειν.

§ 16. Κάλλιστα * ἡ ζῆν, [o] δύναμις αὕτη ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν [p] πρὸς τὰ ἀδιάφορα ἀδιαφορῇ· ἀδιαφορήσει δὲ, ἐὰν [q] ἕκαστον αὐτῶν διαιρῇ διαιρούμενος καὶ ὁλικῶς καὶ μεμερισμένος, ὅτι [r] οὐδὲν αὐτῶν ἐπάναγκες ἦν αὐτῷ κρίνειν ἡμῖν ἐμποιεῖ, [s] οὐδὲ ἔρχεται ἐφ' ἡμᾶς· ἀλλὰ [t] τὰ μὲν ἀγεμονικὰ [u] ἡμεῖς ἡμῖν, ὁ τοῦ ἐκεῖ αὐτῷ κείσεις γινώσκοντες, καὶ ὅσον γράφουσιν ἑαυτοῖς [x] ἔξον μὴ γράφειν, [y] ἔξον ἡ κἂν τι λέ-

[a] L. 5. § 22. l. 10. § 4.
[b] Inf. § 18. l. 6. § 30.
[c] L. 12. § 2.
[d] Inf. § 18. l. 6. § 26.
[e] L. 6. § 27. l. 9. § 42.
* ποιεῖς Mer.
[f] L. 4. § 23.
[g] Inf. § 20. l. 5. § 8.
[h] L. 4. § 32.
[i] L. 5. § 5.
* αὐτὸ f.
[k] L. 7. § 60.
* ὁποῖον f. vel, τ' ἔχει;
[l] L. 5. § 28.
[m] L. 5. § 6.
* σκαλμὸν Xyl. σκαὶ Boot. σκαμὲν Sal.
[n] L. 7. § 31. l.
* διαζῆν f.
[o] L. 7. § 31. l. 8. § 8. Sup. § 9.
[p] L. 2. § 11. l. 6. § 32. l. 9. § 1.
[q] Sup. § 2.
[r] L. 9. § 15.
[s] Sup. § 11.
[t] L. 4. § 3.
[u] L. 5. § 19.
[x] L. 6. § 52.
[y] L. 5. § 2.

ἀν, ἀυλὸς ἐξαλλάξει. ὅτι ὁ ὀλίγα χρόνα ἔσται ἡ τοιαύτη φροντίς, ἢ κοινὸν πεπαύσῃ ὁ βίος. τί μέντοι δύσκολον καλῶς ἔχειν ταῦτα; [b] εἰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἐστί, χαῖρε αὐτοῖς, καὶ ῥᾴδια [*] ἔσται σοι· εἰ δὲ παρὰ φύσιν, [c] ζήτει τὸ ἴδιόν σοι κατὰ τὴν σὴν φύσιν. καὶ [d] ἐὰν οὕτω συνῇς, κἂν ἄδοξον ᾖ [e] πρᾶγμα· ἐπὶ σοὶ συγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦντι.

[b] L. 8. § 26. l. 10 § 33.
[*] f. ἔσται
[c] L. 10. § 2.
[d] L. 4. § 12. l. 5. § 3
[e] L. 6. § 27.

§ 17. [f] Πόθεν ἐλήλυθεν ἕκαστον, καὶ [g] εἰς τίνων ἄλλων συγκριθήσεται, καὶ [h] εἰς τί μεταβαλλει, καὶ [i] οἵᾳ ἔσται μεταβαλλόμενον, καὶ ὡς [k] ἐὰν κακὸν πείσῃ.

[f] L. 3. § 11.
[g] L. 9. § 36.
[h] L. 8. § 18. l. 12. § 24.
[i] L. 8. § 21. l. 10. § 19.
[k] L. 4. § 42.

§ 18. [Καὶ] πρῶτον, [l] τὰς ἡ πρὸς αὐτοὺς μοι σχέσις, καὶ ὅτι [m] ἀλλήλων ἕνεκα γεγόναμεν. καὶ κατ' ἄλλον λόγον, προεστηκὼς αὐτῶν γέγονα, ὡς κριὸς τοίμνης, καὶ ταῦρος ἀγέλης. ἀνωτέρω δὲ ἔσωθι, ἀπὸ τῆς, [n] εἰ μὴ ἄτομοι, [o] φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα. εἰ δὲ τοῦτο, [p] τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν [q] ταῦτα ἀλλήλων.

[l] L. 8. § 14.
[m] L. 2. § 1.
[n] L. 9. § 39.
[o] L. 10 § 6.
[p] Sup. § 10.
[q] L. 5. § 16.

Δεύτερον δέ, [r] ἐνθοῦσί τινες εἶναι ὅπου τῆς τραπέζης, ἐν τῷ κλιναρίῳ, τἄλλα. μάλιστα δέ, [s] ὅσας ἀναγκαίας δογμάτων αἱρέσεις ἔχουσιν καὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα [t] μεθ' ἕξεως πόσης ποιοῦσι.

[r] L. 3. § 4.
[s] L. 8. § 14.
[t] L. 9. § 34.

Τείτῳ, ὅτι εἰ μὲν ὀρθῶς ταῦτα ποιοῦσιν, ἐμοὶ δεῖ συχαίνειν· εἰ δ' οὐκ ὀρθῶς, [*] δῆλον ὅτι [u] ἄκοντες καὶ [x] ἀγνοοῦντες. ἐν πᾶσι γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στέρεται, ὥσπερ δὴ ἀληθείας, ἡδονῆς καὶ [z] καθ' ἀξίαν ἑκάστῳ προσφέρεσθαι. ἄχθονται γοῦν ἀκούοντες ἄδικον, καὶ ἀγωμένους, καὶ πλεονέκτας, καὶ καθάπαξ ἁμαρτανοντας περὶ τοὺς πλησίον.

[*] δῆλον ὅτι
[u] L. 7. § 62.
[x] L. 2. § 1.
[y] L. 7. § 63.
[z] L. 8. § 29.

Τέταρτον, ὅτι καὶ [a] αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις, καὶ [b] ἄλλο [*] τοιοῦτο εἶ. καὶ εἴ τινων δὲ ἁμαρτημάτων ἀπέχῃ, ἀλλὰ [c] τήν γε ἕξιν ποιητικὴν [*] ἔξεις, εἰ καὶ δειλίαν, ἢ ἀξονοπίαν, ἢ τοιοῦτό τι κακὸν ἀπέχῃ τῶν ὁμοίων ἁμαρτημάτων.

[a] L. 7. § 26.
[b] L. 7. § 70.
[*] - λως f.
[c] L. 1. § 17.
[*] ἴσχεις

Πέμπτον, ὅτι [d] οὐδὲ εἰ ἁμαρτάνοι [e] κατόπιν, πολλὰ γὰρ κατ' ἀκοντο-

[d] L. 9. § 38.
[e] L. 4. § 51.

ceptam interpleverit, statim obliterare. quòd; ad breve admodum tempus opus futurum est cautelâ hac; tum vita terminabitur. ecquid est autem in his difficile? siquidem enim naturæ congrua sunt, eis oblecta te, & facilia futura sunt. sin præter naturam, investiga, quid sit naturæ tuæ congruum, & ad hoc te accinge, etiamsi minus gloriosum sit. venia enim cuiq; habenda est, qi bonum suum sectatur.

§ 17. Cogita tecum, unde prodierit unumquodque. & ex qibus consistat, & in qid mutet, & ubi mutaverit, quale futurum sit, & quod mutando mali nil patiatur.

§ 18. De eis qi adversùs te delinquunt cogita: Primò, quam relationem ad illos habeas. quòd; alteri alteri cavsâ nati sumus: tu autem speciali quadam ratione etiam illis præfectus; ut gregi aries, armento taurus. qin & altiùs rem repete: vel atomos obtinere, vel naturam universa disponere. hoc si est, deteriora constat præstantiorum cavsâ esse condita; præstantiora sui invicem.

Secundò cogita, quales sint ad mensam, in lectulo alibi. præsertim verò, qas à decretis mius sitis necessitates perpetiantur: quantâque cum prudentiæ opinione hæc ipsa, in qibus delinquunt, agant.

Tertiò, qòd, si hæc rectè faciunt, æquè ferre non oportet: sin minus, nolentes utiqe & nescientes agunt. omnis etenim anima, prout veritate privatur invita, sic etiam erga quemque pro dignitate cujusq; gerendi se peritiâ. itaqe injustos, ingratos, avaros, vicinis injurios dici se non sustinent.

Quartò, qòd & ipse multa peccas, & aliàs ejusmodi es planè, quales illi sunt. atqe etiamsi peccatis qibusdam abstineas, habes tamen intrà te habitum talia perpetrare proclivem, licèt vel ignaviæ, vel famæ, vel alius alicujus ratione à peccatis paribus te cohibeas.

Quintò, qòd nec an peccaverit etiam, nostri satis. multa enim per dispensationem

nem gerantur. atq; omninò multa, priùs edocearis oportet, quàm de facto alieno certi quicquam statuere possis.

Sextò, quando quàm maximè indignaris, vel ægrè fers, memineris momentaneam esse vitam humanam, omnésque nos brevi componendos fore.

Septimò, non esse actiones aliorum, quæ nos conturbant; sunt enim hæ in mentibus ipsorum sixæ: sed opiniones tantùm nostras. istas igitur tolle, missóque de re ipsa, tanquam grave quiddam sit, judicio, ira protinus evanescet. sed quomodo tollam? reputando nihil tibi inhonestum contigisse. nisi enim malum id sit duntaxat quod inhonestum est, necesse futurum est, ut & tu multa pecces, & latro, vel quilibet etiam, fias.

Octavò, cogita quantò graviora patiamur ex iracundia ac mœstitia, quàm de istis concipimus, quàm ex eis ipsis, quorum causâ succensemus & angimur.

Nonò, mansuetudinem insuperabilem esse, si genuina fuerit; non personata & ficata: *quid enim fecerit tibi, qui vel impiè contumeliosus est, si mansuetè adversùs illum te gerere perrexeris, & si occasio tuleris, placidè illum admonueris, & eodem ipso, quo te lædere molitur, tempore quietus ipse hominem meliora docueris; Noli sic agere mi fili; ad aliud nati sumus. mihi quidem nocueris neqit. sed ipse lederis, mi fili.* monstraveris etiam scitè, & generatim ostenderis, nec apertè te gerere, nec eorum ullum, quæ gregatim agere nata sunt, animantium. qin neqeirrisoriè faciendum hoc, neqe contumeliosè, sed cum genuino amoris affectu; neqe animo quasi attacto & exulcerato, neqe tanquam in schola, neque ut astanti alicui sis admirationi; sed ità semper, ut cum solo agas, etiamsi alii forsan circumstiterint nonnulli.

Capita novem ista in mente reposita habeas, tanquam dona quædam à Musis accepta; atq; incipias tandem homo esse,

μίαν γένεσθαι· καὶ ὅλως πολλὰ δεῖ σοὶ πρότερον μαθεῖν, ἵνα τὸν περὶ ἀλλοτρίας πράξεως κεκαλυμμένως τι ὑποφίνηται.

Ἔκτον, ὅτι [a] ὅταν λίαν ἀγανακτῇς, ἢ καὶ ὑπερβάλῃ, [b] ἀναφανῆναί σοι ἀνθρωπίῳ βίῳ, καὶ [c] μετ' ὀλίγον πάντες [d] ἐξαπιδήσομεν.

Ἕβδομον, ὅτι [e] οὐκ αἱ πράξεις αὐτῶν ἐνοχλοῦσιν ἡμῖν [f] ἐπὶ σοὶ γάρ ἐστιν ἐν τοῖς ὑπολογισμοῖς ἡμερωτικῶς ἀλλὰ [g] αἱ ἡμέτεραι κατὰ δόξας. [h] ἄφες οὖν, καὶ λογίσου ἐκείνου μὲν ἀπεῖναι τὸν ἀπὸ ἀνοίας πεσόντα, καὶ [i] ἀπώλεσεν ἢ ὀργή. πῶς δὲ ἀφῶ; λογισάμενος, ὅτι [k] οὐκ ἀκούσιόν, ἐὰν γὰρ μὴ [l] μείζον ἢ τὸ ἀμαρτεῖν κακόν, [m] ἀνάγκη καί σε πολλὰ ἁμαρτάνειν, καὶ λῆσαι καὶ πάντων γενέσθαι.

Ὄγδοον, [n] ὅταν χολερὸν τύχῃς ἐπαφώμενον αἱ ὀργαὶ καὶ λύπαι αἱ ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ἴσθι ὅτι οὐκ ἐπὶ ὄνοις ἐπιζόμεθα καὶ λυπούμεθα.

Ἔνατον, ὅτι [o] τὸ ἀμυδρὸν ἀξήκοντον, ἐὰν γένηται ἢ καὶ μὴ [p] σαφηνεῖς μηδὲ ἀκριβοῦν τι γάρ σοι ποιοῦσι ὑγειεινότατον, ἐὰν διατείνῃς ἐπὶ τοῖς ἀκούουσι καὶ, εἰ ὕπνος ἄτοπος, ἐπὶ σοὶ πρόσεισι καὶ [q] μεταδιδάσκουσι δυσκολῶν σαφ' ἑαυτὸν ἀκούειν τὸν χρείαν, ὅτι καὶ σοφίαν σε ἐπιζητεῖ· καὶ τὸν τύπτοντα [r] ὡς ἄλλο τι φυσικόν. [s] ἐγὼ μὲν ὁ μὴ βλαπτῶν, [t] οὐ δὲ βλάπτει, πέπεισται· καὶ [u] διεμύησαι εὐναρῶς καὶ ἐπιμόνως, ὅτι τῶν ἔτι ἐχει, ὅτι δὲ ἤδη μέλλουσι αὐτὸ ποιεῖσθαι, ἀφ' ὅσα αὐτὸ κακάσκοπα πάρεσται· δεῖ δὲ [x] μήτε ἐρωτικῶς αὐτὰ ποιεῖν, [a] μήτε ὀνειδιστικῶς, ἀλλὰ εὐκόρως καὶ ἀπλῶς [*] τῇ ψυχῇ καὶ [b] μὴ ὡς ἐν σχολῇ, μηδὲ ἵνα ἄλλος θεάσηται θαυμάσῃ· ἀλλ' [*] ἴσα πρὸς μόνον, καὶ ἐὰν ἄλλοι πολλοὶ παρεστήκωσι.

Τύπων τῶν ἐννέα κεφαλαίων μίμησαι, ὡς ἔδωκέ σοι Μουσῶν δῶρα εὐκαιρῶς καὶ [c] ἐρῷαί ποτε ἄνθρωπος ᾖς, ἕως

[a] L. 7. § 58.
[b] L. 4. § 48.
[c] L. 12. § 21.
[d] L. 4. § 3.
[e] Sup. § 11.
[f] L. 5. § 25.
[g] L. 7. § 16.
[h] L. 4. § 7.
[i] L. 5. § 22.
[k] L. 2. § 1.
[l] L. 2. § 11.
[m] L. 9. § 1.
[n] L. 7. § 24.
[o] Sup. § 13.
[p] L. 1. § 15.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 9. § 28.
[s] L. 2. § 1.
[t] L. 10. § 33.
[u] L. 9. § 4.
[x] L. 10. § 4.
[y] L. 9. § 9.
[z] Sup. § 13.
[a] L. 1. § 10. 16.
[*] - πῇ f.
[b] L. 10. § 36.
[*] ἀεὶ τοῖς Mer. ἀεὶ ὡς Xyl.
[c] L. 10. § 1. l. 12. § 1.

ἕως

[a] L. 4. § 31. ἴσως ζῴῳ λογικῷ ἡ φυλακτέον ἢ ἐπίσης τὸ ὀργίζεσθαι ὡνητέον, τὸ κολακεύειν αὐτούς· ἀμφότερα γὰρ ἀκοινώνητα, καὶ πρὸς βλάβην φέρει. πρόχειρον ἢ ἐν ταῖς ὀργαῖς, ὅτι [b] οὐχὶ τὸ θηλυδρὲς ἀνδρικὸν, ἀλλὰ τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον, ὡσαυτως ἀνθρωπικώτερον, ὕπνος καὶ ἀρρενικώτερον, καὶ ἰσχὺς καὶ νεῦρον καὶ ἀνδρείας τύτῳ μᾶλλον, ἢ τὸ ἀγανακτητὸν καὶ δυσαρεστητικόν. ὅστις γὰρ ἀπαθὴς τύτου οἰκειότερον, τοσύτῳ καὶ δυνάμει. ὥσπερ τι ἂν λύπη ἀδυνῆς ἴσως καὶ ἡ ὀργή. ἀμφότερα γὰρ πάσχουσι, καὶ [c] ἐνδιδόασιν.

dum vivis. Veruntamen ex æquo cavendum, sicut nè irascaris eis, ità etiam nè aduleris. utrumque enim societatis jus violat, & ad damnum tendit. adversùs iram verò præsto sit illud; iracti havd virile esse, sed mansvetum placidumque animi affectum, ut humanius qiddam, ità & masculum magís. atq; is certè, qi ità affectus est, robur animi nervósq; & fortitudinem penes se habet, non avtem is qi indignatur & offenditur. qò enim propiùs hoc ad imminitatem ab affectibus omnem prorsus, eò etiam ad potentiam propiùs accedit. qemadmodum avtem tristitia, sic & ira, imbecillis est animi. utraqe enim vulnus accepit, & succubuit.

[a] L. 4. § 31. [c] L. 7. § 64.

Εἰ ἢ βέλει, καὶ δίκαιον παρὰ τοῦ μυσηγήτε δῶρον λάβε· ὅτι [d] τὸ * μὴ ἀξιῶν ἀμβρτάνειν τῶν φαύλων μανικόν. [e] ἀδύνατον γὰρ ἐρίτιμε· τὸ ἢ συγχωρεῖν ἄλλοις μὴ τοιύτοις, ἀξιῶν ἢ μὴ εἰς σὲ ἁμβρτάνειν, [f] ἄγαμον καὶ τυραννικόν.

Qod si volueris, etiam decimum à Musarum præside donum accipe. velle, improbi nè peccent, insaniæ est. id enim qod fieri non potest, appetit. tum concedere, ut adversùs alios tales sint, sed nè in te peccent postulare, & stolidum est & tyrannicum etiam.

[d] L. 5. § 17. * ἀξιῶν μὴ [e] L. 7. § 71. [f] L. 6. § 27.

§ 19. Τέτταρες μάλιστα ἕξεις τῆς ἡγεμονικῆς παρφυλακτέον δυνικῶς, καὶ ἐπιδὺν φανῇσις, δ ἀπελέγξον, ἐπιλέγοντα ἐφ' ἑκάστῃ ἕξει τῦτο τὸ φάντασμά [h] μὲ ἀναγκαῖον τῦτο, [i] λυπικὸν κοινωνίας τύτο [k] μὲ ἀπὸ ταὐτῦ μᾶλλον λέγειν· τὸ γὰρ μὴ ἀφ' ἑαυτῦ λέγειν ἐν τοῖς ἀποπατέοις νόμιζε. τέταρτον δὲ δεῖ; καθ' ὃ σαυτῷ * ἐπιδώσεις, ὅτι τῦτο [l] ἠτσημένε δεῖ καὶ ἀσχημόνελπινομένε τ' ἐν σοὶ [m] θειοτέρῳ μέρει τῇ ἀπιμοτέρᾳ καὶ [n] ἐπιτῇ μοίρᾳ τῇ τῦ σώματος καὶ ταῖς τύτε παχύταις ἡδοναῖς.

§ 19. Mentis affectiones qatuor potissimùm sunt jugiter cavendæ, & ubi deprehensæ fuerint, confestim inducendæ, de singulis earum sic censendo: cogitatio ista non est necessaria; ista societatis inimica; istud non à te dicturus es. aliqid enim non à teipso dicere, in rerum absurdissimarum numero habeto. qartum esto, qicqid conscientia tibi dictaverit, fore per illud, ut pars tui divinior devicta succumbat viliori, corpori nempe mortali ejusque crassis voluptatibus.

[h] L. 4. § 24. [i] L. 9. § 23. [k] L. 2. § 16. * συνειδήσεις f. [l] L. 3. § 3. [m] L. 12. § 19. [n] L. 4. § 41.

§ 20. Τὸ μὲ πνευμάτιόν σε, καὶ τὸ πυρῶδες πᾶν ὅσον ἐγκίρναται, καίτοι φύσει ἀναφερῆ ὄντα, ὅμως πιθόμενα τῇ τῶν ὅλων διατάξει, συνέχεται ἐνταῦθα ἐπὶ τῦ συγκείματος· καὶ τὸ γεῶδες ἢ τὸ ἐν σοὶ πᾶν, καὶ τὸ ὑγρὸν, καίτοι καταφερῆ ὄντα, ὅμως ἐγήγερται καὶ ἕστηκε πλὴ ὐχ ἑαυτῶν φυσικῶ χάσιν. ὕτως ἄρα καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπακύει τοῖς ὅλοις, [o] ἐπιδὺν τε κατακρατῆται ἐν μάχῃ, καὶ μένει ἐν τάξει. τί

§ 20. Qicqid aëreum & igneum immixtum est tibi, etiamsi naturâ sursum feratur, utrumq; ut tamen universi dispositioni obsequatur, in massa composita istic detinetur. qicqid itidem in te terreum & aqeum existit, etiamsi naturâ deorsum vergat, attollitur nihilominus, & stationem occupat non suam. usqeadeo etiam elementa universo obtemperant, dum ibi, ubi per vim dispositа sunt, manent,

[o] L. 3. § 5.

manent, donec diſſolutionis ſignum detur. an non iniqum eſt ergò, mentem tantùm tuam immorigeram eſſe, nec ſtatione ſuâ acquieſcere? & huic tamen nihil violentum injungitur, ſed ea ſola quæ ei ſecundùm naturam ſunt, nec ſuſtinet tamen, ſed in contrarium fertur. motus enim omnis ad injurias, luxus, dolores, formidines, nihil eſt aliud, quàm à natura defectio. qin & mens, qoties eventum aliqem ægrè fert, ſtationem tunc ſuam deſerit: ad æqanimitatem enim & pietatem eſt condita, non minùs quàm ad juſtitiam. ſiqidem & iſta ad communionem tuendam faciunt; imò actionibus juſtis antiqiora ſunt.

§ 21. Cui non unus idémque ſemper vitæ ſcopus eſt, hic unus idémque per vitam totam eſſe non poteſt. non eſt ſatis qod dixi, niſi illud etiam adjeceris, qalis ſcopus hic eſſe debeat. qemadmodum enim opinio eadem non eſt de omnibus qæ vulgò hominum qoqo modo bona videntur, ſed de certis qibuſdam, communibus nempe: ad eundem modum & ſcopum illum qi eſt civilis & communioni congruus proponi oportet. qi enim ad iſtum conatus ſuos omnes direxerit, is actiones ſuas omnes ſibi ſimiles præſtabit, & hoc modo ſemper idem futurus eſt.

§ 22. Murem agreſtem & domeſticum cogita. hujúſqe pavorem ac trepidationem.

§ 23. Socrates plurimorum decreta *lamias* appellabat, puerulorum terriculamenta.

§ 24. Lacedæmonii in ſpectaculis ſuis, peregrinis in umbra ſedilia collocabant, ipſi ubicunqe obtigerat, conſidebant.

§ 25. Perdiccæ accerſenti excuſabat ſe Socrates; *nè peſſimo*, inqit, *exitio peream, cùm gratiam collatam referre neqeam.*

§ 26.

§ 26. Ἐν τοῖς τῶν * Ἐφεσίων χαράγμασι, διάγγελμα ἔχέτω, συνεχῶς ἐπαναμιμνήσκεσθαι τῶν παλαιῶν τινος τῶν ἀρετῇ χεχοσμημένων.

§ 26. In scriptis Epicureis præcipitur, ut in mente ac memoria semper habeamus antiquorum aliquem eorum, qi virtutem coluerint.

* Ἐπιφερείων f.

[a] L. 7. § 47.

§ 27. Οἱ Πυθαγόρειοι, ἕωθεν [a] εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφορᾶν, ἵν' ὑπομιμνήσκωμεθα τῶν [b] ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως τὸ ἑαυτῶν ἔργον διανυόντων, καὶ τῆς τάξεως, καὶ [c] τῆς καθαρότητος, καὶ τῆς γυμνότητος. οὐδὲν γὰρ περικάλυμμα ἄστρῳ.

§ 27. Pythagorei manè cœlum suspicere præcipiebant, qò eorum commoneamur, qæ eundem perpetuò cursum servant, eodémq; modo peragunt opus suum; inq; ordinem eorundem observemus, & puritatem, & nuditatem. astri siquidem velamentum nullum est.

[b] Sup. § 21 l. 9. § 9.

[c] L. 10. § 1. l. 12. § 2.

§ 28. Ὁ Σωκράτης τὸ καθ' ἑαυτὸν ὑπεζωσμένος, ὅτε ἡ Ξανθίππη λαβοῦσα τὸ ἱμάτιον ἔξω ἐφοίτα· καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἐπαίνοις αἰδουμένοις καὶ ἀναχωροῦσιν, ὅτε αὐτὴν εἶδον ἔτως ἐσταλμένον.

§ 28. Cogitus Socrates qi fuerit pelle succinctus, quando Xanthippe veste ipsius sumptâ foras se proripuerat. qæ qe amicis suis dixerit, pudore suffusis pedémqe retrahentibus, cùm sic indutum illum conspicarentur.

§ 29. Ἐν τῷ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν, ἐ σοὶ πρῶτον ἄρξεις, ἀλλ' ἀρχθῆς. τοῦτο πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ.

§ 29. Nec in scribendo, nec in legendo aliis præcipias, nisi prius præceptum fuerit tibi. in vita multò magis sic se habet.

[d] Tragic. N. Q. Philo de boni libert.

§ 30. [d] Δοῦλον πέφυκας, ἐ μέντοι σοι λόγου. (λοιπὸν κλῆ-

§ 30. *Cùm liber non sis, jus loquendi tamen habes.*

[e] Homer. Odyss. 1. v. 413.

§ 31. — [e] Ἐμεῦ δ' ἐγέλασσε φί-

§ 31. — *at eur cavum mihi risit.*

[f] Hesiod. Oper. lib. 1. v. 184.

§ 32. [f] Μέμφονται δ' * ἀρετὴν χαλεπὴν βάζοντες ἔπεσσιν.

§ 32. *Dura suos fundendo incessere verba parentes.*

* ἐφ' ἣν Hes.

[g] L. 5. § 17. Sup. § 18.

§ 33. Σῦκον χρώτων ζητῶν, [g] μαινομένῳ τοιοῦτον [h] ὁ παιδίον ζητῶν, ὅτε οὐκ ἔτι δίδοται.

§ 33. Insani est, ficum hyeme qærere. aflidet huic, qi puerulum roquit, cùm non amplius concedatur.

[h] L. 9. § 40.

§ 34. Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, ἔνδον ὀπφιδήγεσθαι, [i] ἀνεκτὸν ἵνως ἀποθανῇ. δύσφημα ταῦτα; [k] ἔστιν δύσφημον ἔφη, φυσικῷ πνεύματι ἔργα σημαντικόν· ἢ καὶ τὸ σῖτος [l] θερισθῆναι, δύσφημον.

§ 34. Filiolum deosculanti præcipiebat Epictetus, intus apud se diceret, *Cras forsan moriturus est.* at malè ominata sunt ista. mali omnis nihil est, quod naturæ naturale ullum designat. alioqi spicas etiam demeti, infaustum fuerit.

[i] L. 10. § 34.

[k] L. 2. § 17.

[l] L. 7. § 40.

§ 35. [m] Ὄμφαξ, σταφυλή, σταφὶς, [n] πάντα μεταβολαί, [o] οὐκ ὂν τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ πω μὴ ὄν.

§ 35. Uva acerba, matura, passa, mutationes sunt omnia ista, non in id quod non est, sed in id quod nondum est.

[m] L. 9. § 21.

[n] L. 5. § 23.

[o] L. 4. § 4.

§ 36. [p] Λῆξις προαιρέσεως γίνεται, τὸ τοῦ Ἐπικτήτου.

§ 36. *Voluntatis lapso nullus est*, inquit Epictetus.

[p] L. 8. § 41.

§ 37. Τέχνῳ τῷ ἔφη [q] δεῖ τὸν παγκαπιθῆσαι εὑρεῖν. καὶ ἐν τῷ [r] δεῖ πως ἡμᾶς τοῦτο τὸ φρονηματικὸν φυλάττειν, ἵνα [s] μετ' ὑπεξαιρέσεως, ἵνα [t] κοινωνικῶς, ἵνα [u] κατ' ἀξίαν. καὶ [x] ἀφέξεως

§ 37. Artem assensum præbendi inveniendam idem monebat. & conatus ità cohibendos esse, ut cum exceptione fiant, ut societatis jus spectent, ut pro rei cujusq; dignitate adhibeantur. & appetitus

[q] L. 7. § 54.

[r] L. 8. § 7.

[s] L. 4. § 1.

[t] L. 7. § 72.

[u] L. 8. § 29.

[x] L. 10. § 1.

qidem

quidem dictum nondum prorsus: aversationem verò in re nulla adhibendam, quæ nostri juris non sit.

§ 38. Non est itaque, inquit, de re vulgari certamen, sed de eo, utrum insanianus, nécne.

§ 39. Socratis dictum. Qui vultis? rationalium, an irrationalium animas habere? rationalium. quorumnam rationalium? sanorum an pravorum? sanorum. quæ ergò non quæritis? quia jam habemus. cur ergò pugnatis & contenditis invicem?

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 5. § 17.
* ἢ μή.

§ 38. Οὐ περὶ τοῦ τυχόντος ἔστιν, ἔφη, ὅζιν ὁ ἀγὼν, ἀλλὰ περὶ τοῦ [b] μαίνεσθαι, * εἰ μή.

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε· τί θέλετε; λογικῶν ψυχὰς ἔχειν; ἢ ἀλόγων; λογικῶν. πόνων λογικῶν; [c] ὑγιῶν ἢ φαύλων; ὑγιῶν. τί * οὖν ζητεῖτε; ὅτι [d] ἔχομεν. τί οὖν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε;

[c] L. 10. § 35.
* οὖν [ὦ] Xyl. Lug.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 28.

LIBER XII.

ΒΙΒΛΙΟΝ ιβ.

Vota omnia, quæ per ambages assequi contendis, jam consequi potes, nisi tibi ipse invideas. hoc autem fiet, si præteritum omne missum feceris, futurum omne providentiæ divinæ permiseris, & quod præsens est, tantum ad pietatis ac justitiæ normam direxeris: ad pietatis normam, dum quicquid destinatur tibi diligis; cùm & tibi hoc natura tuleris, & huic te ad justitiæ, dum liberè & sine ambage ulla quæ vera sunt proloqueris, & quæ legi consentanea ac pro rei cujusque dignitate sunt facis: nec impedîverit te, quo minus sic te geras, aut aliena sive vitiositas, sive opinio, sive sermo, aut sensus etiam cingentis te molla istius carnea. viderit enim id quod patitur. si igitur, cùm in exitu fere jam sis, missis cæteris omnibus, id duntaxat, quod in te principatum gerit & divinum est, in promtu ac honore habueris; nec hoc mœnueris, nè vivere desinas aliquando, sed nè secundùm naturam vivere tandem occipias; mundo, qui te protulit, dignum te præstabis, desinésque in patria tua peregrinus esse, eáque quæ quotidie eveniunt tanquam inopinata admirari, & ex hac vel illa re suspendiosa teneri.

Πάντα ἐκεῖνα ἐφ' ἃ [a] διὰ περιόδων εὐχῇ ἐλθεῖν, [b] ἤδη ἔχειν δύνασαι, ἐὰν μὴ σαυτὸν φθονῇς· τοῦτο δέ ἐστιν, ἐὰν [c] πᾶν τὸ παρελθὸν καταλίσῃς, καὶ [d] τὸ μέλλον ἐπιτρέψῃς τῇ προνοίᾳ, καὶ [e] τὸ παρὸν μόνον ἁπλῶς καὶ δικαιοσύνως. εὐσεβοῦντα δέ, ἵνα καὶ φίλης τὸ ἀπονεμώμενον [f] πρὸς θεὸν αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καί σε τότε δικαιοσύνῃ ᾖ, ἵνα [g] ἐλευθέρως καὶ χαρεὶς πρὸς ἕκαστα [h] λέγῃς τε τἀληθῆ, καὶ πράσσῃς τὰ [i] κατὰ νόμον, καὶ [k] καθ' ἀξίαν. [l] μὴ ἐμποδίζῃ δέ σε, μήτε [m] κακία ἀλλοτρία, μήτε [n] ἀνάπλησις, μήτε φαντὴ, μηδὲ μέρος [o] αἴσθησις τῆς ἀνεπιστροφίας σοι σαρκιδίου. [p] ὄψεται γὰρ τὸ πάθος. ἐὰν δὲ [q] ὅτε δύνῃ πρὸς ἔξοδόν γένῃ, παίτα τὰ ἄλλα καταλιπὼν, μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου, καὶ [r] τὸ ἐν σοὶ θεῖον τιμήσῃς, καὶ * τὸ μὴ παύσεσθαι πόθε ζῶν φοβηθῇς, ἀλλὰ τόνε [s] μηδέποτε ἀξιώσῃς καθ' φύσιν ζῆν ἐν ἀνθρώπῳ [t] ἀξίῳ τοῦ [u] γεγενημένου τοῦ κόσμου, καὶ παύσῃ [a] ξένος ὢν [b] τῶν πατρίδος, καὶ [c] θαυμάζων ὡς ἀπροσδόκητα [d] τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, καὶ [e] χρειώδους ὄντα τούτου καὶ τοῦδε.

[a] L. 8. § 1.
[b] L. 3. § 14. l. 8. § 55.
[c] Inf. § 2. l. 6. § 32.
[d] L. 7. § 8. 46.
[e] L. 3. § 12.
[f] L. 11. § 20.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 5. § 8.
[i] L. 7. § 31.
[k] L. 3. § 16.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 11. § 37.
[n] L. 5. § 34.
[o] L. 5. § 35.
[p] L. 5. § 3.
[q] L. 7. § 15.
[r] L. 7. § 68.
[s] L. 7. § 16.
[t] L. 6. § 2.
[u] L. 2. § 12.
* μὴ τὸ π. L. 3. § 3.
[x] L. 10. § 1.
[y] Inf. § 5. 14.
[z] Inf. § 26.
[a] L. 4. § 29.
[b] L. 6. § 44.
[c] L. 8. § 15.
[d] L. 4. § 46.
[e] L. 9. § 26.

§ 2. [a] Ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ, γυμνὰ τῆς ὑλικῶν [b] ἀγγείων καὶ [c] φλοιῶν καὶ καθαρμάτων ὁρᾷ. μόνῳ γὰρ τῷ ἑαυτοῦ νοερῷ μόνων [d] ἅπτεται τῶν ἐξ ἑαυτοῦ εἰς αὐτὸν [e] ἐρρυηκότων καὶ ἀποχετευομένων. ἐὰν δὲ καὶ σὺ τοῦτο ἐθίσῃς ποιεῖν, [f] οὐ πολλὰ περισπασμὸν σεαυτῷ περιαιρήσῃς. ὁ γὰρ μὴ [g] τὰ περικείμενα χρέα δι' ὁρᾷ, ἵππον γε ἐθέλοντα, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ τἄλλα τοιαῦτα περιολιγωρεῖ καὶ σκιλλᾷ θεάματος, * ἀχολήσεται.

§ 3. [h] Τρία ἐστὶν ἐξ ὧν συνέστηκας, σωμάτιον, πνευμάτιον, νοῦς. τούτων τἄλλα [i] μέχρι τοῦ ἐπιμελεῖσθαι δεῖν, σά ἐστι· τὸ δὲ τρίτον μόνον [k] κυρίως σόν. * ὃ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σεαυτοῦ, τετίσῃν, ἀπὸ τῆς σῆς διανοίας, [l] ὅσα * ἄλλα σοῦσιν ἢ λέγουσιν, * ἢ [m] ὅσα αὐτὸς ἐποίησας ἢ εἶπας, καὶ [n] ὅσα ὡς μέλλοντα ταράσσει *, καὶ ὅσα [o] τοῦ περικειμένου σοι σωματίου, ἢ [p] τοῦ συμφύτου πνευματίου, ἀπροαίρετα πρόσεστιν, καὶ ὅσα ἡ ἐξωθὲν περιῤῥέουσα δίνη ἐλαύνει, ὡς [q] τοῦ συνεμπλεκομένων ἐξημμένου καθαρὸν τὸν νοερὸν δύναμιν * ἀπόλυτον, ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν, [r] ποιοῦσαν τὰ δίκαια καὶ [s] θέλουσαν τὰ συμβαίνοντα, καὶ [t] λέγουσαν τ' ἀληθῆ, ἐὰν χωρίσῃς, φημὶ, τοῦ ἡγεμονικοῦ τὰ προσπεφυκότα ἐκ [u] προσπαθείας, καὶ [x] τοῦ χρόνου τὰ ἐπιόντα, ἢ τὰ παρωχηκότα, ποιήσῃς τε σεαυτὸν, δι' ὃ ἐμπεδοκλῆς,

[y] Σφαῖρον * κυκλοτερὴς * μονῃ θεσθείσ γαίων.

μόνον τε ζῆν ἐπιμελήσῃ [z] ὃ ζῇς, τετίσῃ, [a] τὸ παρὸν, δυνήσῃ τὸν μέχρι τοῦ ἀποθανεῖν [b] ἀκωλυτόμενον, ἀταράχως καὶ εὐγενῶς, καὶ [c] ἵλεως τῷ σαυτοῦ δαίμονι διαβιῶναι.

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα, πῶς ἑαυτὸν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ, [d] τὴν δὲ ἑαυτοῦ περὶ αὐτοῦ ὑπόληψιν ἐν ἐλαττόνι λόγῳ τιθεῖ, ἢ τὴν τῶν ἄλλων. ἐὰν γοῦν τινα θεὸς ἐπισταῖ, ἢ διδάσκαλος ἔμφρων, καλεύσῃ, μη-

§ 2. Mentes omnes, vasis hisce corporeis, & corticibus, & sordibus Deus denudatus intuetur. solâ enim mente suâ, illas à sese demanantes & derivatas, attingit. hoc idem tu si feceris, multâ temet molestiâ liberabis. qi enim circumjectam sibi carnem non respexerit, nec de vestitu, domicilio, fama, avt apparatu instructúqe reliqo cogitando, negotium ullum facesset sibi.

§ 3. Tria sunt, ex qibus constas, corpusculum, animula, mens. horum priora duo hactenus sunt tua, utpote qorum cura commissa est tibi. tertium tantummodo propriè tuum est. proinde si à te, hoc est, à mente tua sejunxeris, qæcunqe alii dicunt faciúntqe; & qæcunqe ipse aliqando dixeris feceríqe; & qæcunqe te tanqam futura conturbant, & qæcunqe vel circundati tibi corpusculi, vel huic coalitæ animulæ, arbitrii tui non sunt; denique qæcunqe externa rerum vertigo jugis volvit, ità ut mens tua rebus fato obvenientibus exempta, pura ac libera apud se vivat, justa faciens, destinata volens, ac vera proloqens. si à mente, inqam, tua hæc sejunxeris, qæ ex affectu vehementiore ei adhærere solent, & temporis qicqid vel præteritum vel futurum est; feceríqe te talem, qalis mundus hic Empedocli dicitur,

Orbis habens instar jugi vertigine gaudens.

illúdq; tantummodo, qod vivis, hoc est, qod impræsentiarum adest, vivere fategeris; poteris tandem, qod supereſt vitæ tuæ, ad mortem usqe, tranqillè, generosè, genióqe tuo propitius transigere.

§ 4. Sæpenumero sum miratus, qi fiat, ut cùm sese præ cæteris omnibus diligat unusqisqe, suam tamen de se existimationem minoris faciat, qàm alienam. itaqe si vel Deus vel præceptor prudens qis astans præceperit cuiqam, nè qiq

[a] L. 11. § 13.
[b] L. 10. § 38.
[c] Inf § 8.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 2. § 1. Inf. 26.
[f] L. 2. § 2. 7.
[g] Inf. § 3. L. 10. § 1. 38.
* ἐυχολ. f. ut L. 4 § 18.
[h] L. 2. § 2.
[i] L. 5. § 33. l. 10. § 2.
[k] L. 10. § 38.
* δὲ
[l] L. 4. § 18.
* ἄλλοι
* ἢ
[m] L. 6. § 32.
[n] L. 7. § 7.
* - αει σε
[o] Sup. § 2.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 4. § 16.
* [καὶ] ante
[r] L. 10. § 12.
[s] L. 2. § 17.
[t] L. 3. § 12.
[u] L. 5. § 1.
[x] Sup. § 1.
[y] L. 8. § 41.
* Σφαῖρ ὡς Salm.
* ἵλιγγι θεσηλέι Idem.
[z] L. 2. § 14. l. 3. § 10.
[a] L. 8. § 44.
[b] L. 7. § 46. 56.
[c] L. 3. § 16.
[d] L. 2. § 6.

qid apud se cogitet mentéve agitet qod non simul ac conceperit proferat, nè ad dieculam qidem id sustineret. ità proximos magìs, qid de nobis sentiant, veremur, qàm nosipsos.

§ 5. Qî fit, ut Dii, qi pulcrè ac cum singulari erga genus humanum amore disposuerunt universa, hoc unum neglexerint, curare nempe, nè homines, boni cumprimis, qíqe freqentissima cum ipsis qasi commercia habuerint, atque per opera pia sacráqe ministeria qàm maximè familiares ipsis extiterint, ubi semel defuncti sunt, non existerent amplius, sed omnino extingverentur? hoc verò siqidem sic se habet, pro certo scias, aliter facturos eos fuisse, si aliter fieri oporteret. Si enim justum erat, & fieri poterat; & si juxta naturam, id natura protulisset vel hinc ergò, qòd aliter se habet, si aliter saltem se habet, compertum habeas, fieri non oportuisse. vides enim, qòd in hujus rei indagatione de jure cum Deo disceptas. non avtè de jure cum Deo disceptaremus, nisi optimi illi ac justissimi forent. qi sunt avtem istiusmodi, nihil in mundi dispositione injustè atque irrationabiliter neglectum insuper habuissent.

§ 6. Illis etiam assvesce, qæ fieri posse desperas. nam & sinistra manus, cùm ad alia opera per desvetudinem inepta sit, frænum qàm dextra validiùs tenet; qia huic operi assvevit.

§ 7. Cogita qalem te, tum corpore, tum animâ, à morte deprehendi oporteat: vitæ etiam hujus brevitatem; ævi retrorsùm prorsúmqe vastitatem immensam: materiæ deniqe cujusqe imbecillitatem.

§ 8. Formas corticibus nudatas contemplare: actionum item intentiones: qid dolor; qid voluptas; qid mors; qid gloria: qis cuiqe molestiarum avtor: qo modo nemo ab alio qopiam impediatur: qòd deniqe opinione constant omnia.

§ 9. In decretorum usu, pugili, non gladiatori similem esse te oportet. iste

δὲν καθ' ἑαυτὸν εὐθυμεῖσθαι καὶ διανοεῖσθαι,
[a] ὃ μὴ ἅμα γε γινώσκων ἐξοίσει, ἀλλ' εὐθὺς [a] L. 3. § 4.
ἐκ μίας ἡμέρας τοῦτο ἐκφυγεῖν ὕπνου πολὺ μᾶλλον αἰδέμεθα πῖ ποτε πρὸ ἡμῶν φρονήσουσιν, ἢ ἑαυτές.

§ 5. Πῶς ποτε πάντα καλῶς καὶ φιλανθρώπως διατάξαντες οἱ θεοὶ, τοῦτο μόνον παρεῖδον, τὸ εἰσὶς τῶν ἀνθρώπων καὶ πάνυ χρησὲς, καὶ πλεῖσα σοὶς τὸ θεῖον ὥσπερ συμβόλαια ποιμένες, καὶ ὅτι πλεῖσα δι' ἔργων ὁσίων καὶ ἱερουργιῶν [b] συνήθεις τῷ θείῳ γενομένους, ἐ- [b] L. 5. § 27.
πειδὰν ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθι γένεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ παντελὲς [c] ἀποβηκέναι; τοῦτο γὰρ ἐκεῖ καὶ ὕστερος ἔχει, ἂν ἴδῃ, ὅτι [d] εἰ [ὡς] ἑτέρως ἔχειν ἔδει, ἐποίησαν ἄν. εἰ γὰρ δίκαιον ἦν, ἦν ἂν καὶ δυνατόν. καὶ εἰ κατὰ φύσιν, ἤνεγκεν ἂν αὐτὲ ἡ φύσις. ἐπεὶ δὲ τοῦ μὴ ὕστερος ἔχειν, εἰκὸς οὐκ ὕστερος ἔχει, πείθου σοι τὸ μὴ δεῖσαι ὕστερ γένεσθαι. ὁρᾷς γὰρ καὶ αὐτὸς, ὅτι περὶ τοῦτο φιλοσοφῶν δικαιολογῇ πρὸς τὸν θεόν. ἐκ ἂν δ' ὕστερ διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς, εἰ μὴ ἄρισοι καὶ δικαιότατοί εἰσιν· [e] εἰ δὲ τοῦτο, ἐκ ἂν τι ἀφεῖσον [e] L. 7. § 41.
ἀδίκως καὶ ἀλόγως ἡμελημένον παρ' ἐμοὶ ἐν τῇ διακοσμήσει.

§ 6. [f] Ἔθισον καὶ ὅπα ἀπογινώσκῃς. [f] L. 6. § 19. & l. 10. § 22.
καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ἡ ἀριστερὰ πρὸς τὰ ἄλλα μὰ τὸ ἀνώθιστον ἀρχὰς ἔσα, τοῦ χαλινοῦ ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ· τοῦτο γὰρ [g] ἔθισεν. [g] L. 10. § 22.

§ 7. [h] Ὅσσιον δεῖ καταληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, [i] πολὺ βραχύνατα τοῦ βίου, [k] πολὺ ἀχάνειαν τοῦ ὀπίσω καὶ φύσεως αἰῶνος, [l] πολὺ ἀδύναμον πάσης ὕλης. [h] L. 2. § 11. l. 3. § 5. l. 11. § 3. [i] L. 5. § 24. [k] L. 4. § 3 48. [l] L. 9. § 33. 36.

§ 8. [m] Γυμνὰ τῇ φλοιῶν θεάσασθαι τὰ αἰτιώδη· [n] τὰς ἀναφορὰς τῆς διανοίας· [o] τί πόνος· [p] τί ἡδονὴ· [q] τί θάνατος· [r] τί δόξα· [s] πῶς ὁ ἑαυτῷ ἀρκεῖ ἀπὸ ἑαυτοῦ· πῶς [t] οὐδὲν ὑπ' ἄλλου ἐμποδίζεται· ὅτι [u] πάντα ὑπόληψις. [m] Sup. § 2. [n] L. 10. § 37. [o] L. 7. § 33. [p] L. 5. § 26. [q] L. 7. § 33. [r] L. 6. § 16. [s] L. 9. § 26. [t] L. 5. § 34. [u] L. 2. § 15.

§ 9. Ὅμοιος δ' εἶ δεῖ ἐν τῇ τοῦ δογμάτων χρήσει, [x] παλαιστικῇ, καὶ μὴ μονομαχικῇ. [x] L. 7. § 61.

[a] L. 7. § 8.

[*] Ποῖα αὐτὰ
[b] L. 2. § 12.
[c] L. 7. § 29.

[d] L. 8. § 29.
[e] L. 10. § 1.
[f] Sup. § 1. 3.

[g] L. 3. § 4.
[h] L. 2. § 11.

[i] L. 7. § 62.
[k] L. 8. § 27.

[l] L. 8. § 15.
[m] Sup. § 1.
[n] L. 1. § 15.

[o] L. 4. § 27. Inf § 24.
[*] ἀκιδώτατος Lug. — ἄτατος Ann.

[p] Sup. § 1.
[q] L. 9. § 40.
[r] L. 9. § 28.

[s] Sup. § 3. l. 3. § 16.

[t] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[u] L. 3. § 1.

[*] τὸ [τῆς]
[x] L. 9. § 38.
[y] L. 8. § 10.
[z] L. 6. § 20.
[a] L. 4. § 6.

[b] L. 8. § 14.
[c] L. 10. § 30.

μαχῆς· ὁ δὲ γὰρ τὸ ξίφος, ἢ χεὶρ, ἢ πτέρυξ ἀναιρεῖ· ὁ δὲ ἅπαξ ἀδικῶν ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἐκεῖνο, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ συμφέρειαν αὐτὸν δεῖ.

§ 10. * Τοιαῦτα [b] τὰ πράγματα ἐμφαῦν, [c] διαιρῶν ἕκαστα εἰς ὕλην, αἰτίον, ἀναφορὰν.

§ 11. Ἡλίκην ἐξουσίαν ἔχει ἕκαστος [d] μὴ ποιῶν ἄλλο, ἢ ὅσα μέλλει [e] ὁ θεὸς ἐπαινεῖν, καὶ [f] δέχεσθαι πᾶν, ὃ ἂν νέμῃ αὐτῷ ὁ θεός.

§ 12. Τὸ ἀσεβὲς τῇ φύσει, [g] μήτε θεοῖς μεμπτέον· [h] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες ἢ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· μήτε ἀνθρώποις· [i] οὐδὲν γὰρ ἐκὼν ἄκοντες. ὥστε [k] οὐδενὶ μεμπτέον.

§ 13. Πῶς [l] γέλοιος καὶ [m] ξένος, [n] ὁ θαυμάζων ὅτιν' οὖν ἐν τῷ βίῳ γινομένων;

§ 14. [o] Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη, καὶ θεσπίσατος τάξις, ἢ φρόνοια ἱλάσιμος, ἢ χυμὸς * ἀκατάστατος ἀπερισπάστως. εἰ μὲν οὖν ἀδέσποτος ἀνάγκη, τί ἀντιβοᾷς; εἰ δὲ πρόνοια ὑπεδεχομένη τὸ ἱλάσκεσθαι, [p] ἄξιον αὐτὸν ποιοῦν σὺ ἐκείνης θεοῦ βοηθείας. [r] εἰ δὲ χυμὸς ἀπημελήτως, ἀσυμβίωτος, ὅπ ἐν τούτῳ τῷ κλύδωνι αὐτὸς ἔχεις ἐν σαυτῷ πνεῦμα νοῦν ὑγιαινικόν. κἂν ἀφερήῃ σε ὁ κλύδων, παραφέρου τὸ σαρκίδιον, τὸ πνευμάτιον, τἄλλα. [s] τὸν γὰρ νοῦν οὐ παροίσει.

§ 15. Ἡ τὸ μὲν τοῦ λύχνου φῶς μέχρι σβεσθῇ, φαίνει, καὶ πῶς αὐγὴ ἐκ ἀποκάλλει· [t] ἢ δὲ ἐν σοὶ ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη, [u] καὶ σωφροσύνη πρεσβεύσεται;

§ 16. Ἐπὶ τοῦ φαντασίαν ἔχοντος, ὅτι ἥμαρτε * · τί δὲ δῆδε, [x] εἰ τοῦτο ἁμάρτημα; εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν, ὅπ γε κατέκρινεν αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ ὅτως ὅμοιον τοῦτο τῷ [z] καλαφράττειν πῶς ἑαυτῷ ὄψιν, ὅτι [a] ὁ μὲν θέλων * φαῦλον ἁμάρτανεν, ὅμοιος τῷ μὴ θέλοντι * αὐτὸν ἀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν, καὶ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζειν, καὶ * ἵππον χρεμετίζειν, καὶ καὶ ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα. [b] τί δὲ πάλιν * ἔξιν ἔχων τοιαύτην; εἰ ἔν γε χερσὶ δεῖ, [c] τοιοῦτον θεραπευτέον.

enim esse, quo uiuat, posse, statim interficitur. ille autem manum semper præsto habet, qâ vibratâ duntaxat opus est.

§ 10. Res ipsas quales sint intuere, in materiam, formam, finem dividendo.

§ 11. Quanta est hominis potentia, in cujus situm est arbitrio, ut nihil faciat, nisi quod Deus ipse comprobaturus est, & quicquid Deus illi assignaverit, libens excipiat?

§ 12. Quicquid naturæ consentaneum contingit, de eo nec Dii sunt incusandi; nihil enim vel sponte vel inviti peccant: nec homines: nihil enim & ipsi sponte. nulli ergò sunt incusandi.

§ 13. Quàm ridiculus & peregrinus est, qi quicquam eorum quæ in vita hac fiunt, miratur?

§ 14. Aut est necessitas fatalis, & ordo inviolabilis, aut providentia placabilis, aut confusio temeraria, & rectoris orba. si necessitas inviolabilis, qorsum reniteris? sin providentia, quæ placari possit, auxilio divino dignum te præsta. si denique confusio rectoris orba, sat habe, qòd in æstu istiusmodi rectricem qandam intra te mentem habes. qòd si te æstus corripuerit, caruncularn, animulam, cætera alia abripiat: mentem duntaxat nè abripiat.

§ 15. An cùm lucernæ lumen, usquedum extingvatur, luceat, nec splendorem amittat suum; tu admissurus es, ut in te veritas, justitia, temperantia ante extinctum temet extingvatur?

§ 16. Ubi obrepserit tibi cogitatio, peccâsse aliqem, hæc tu tibi, Unde novi, an peccatum hoc sit; aut si peccavit, an peccati ipse se reum peregerit? hoc enim perinde est, acsi faciem sibi dilacerâsset: tum illud memineris, eum qi improbos delinqere non vult, parem esse illi, qi ficum in ficubus succum acrem gerere, & infantes vagire, & equm hinnire, aliaq; ejusmodi quæ necessaria sunt. nolit. qid enim fecerit, qi sic affectus fuerit? hunc tu, si tantùm posse te putas, sana. § 17.

§ 17. Nî decorum sit, nè feceris; nî verum sit, nè dixeris. ad ista enim duo semper intentio tua tendat.

§ 18. Considera semper, qid illud sit, qod cogitationem tuam afficit; curæ qe sit tibi hoc ipsum in formam, materiam, finem, & tempus. intra qod desiturum sit, distingvendo explicare.

§ 19. Sentias tandem aliqando, aliqid esse in te præstantius ac divinius eis qæ affectus in te excitant, & qasi fidiculis quibusdã distrahunt te. qæ nihil nunc dicas tibi mens est? num metus? num suspicio? num libido? num aliud aliqid istiusmodi?

§ 20. Primò vide, neqid temere, aut absqe certo aliqo fine. secundò, nè ad nllum alium finem, qàm qi societati conducat, referatur.

§ 21. Cogita tecum, brevi fore, ut nec ipse nllus usqam sinarus fis, nec qicqam eorum qæ vides, nec horum qisqam qi nunc vivunt. omnia enim mutare ac verti & interire nata sunt, ut nova alia serie perpetuâ producantur.

§ 22. Omnia in opinione sita sunt: & hæc ipsa in te. qandoqunq; ergò volueris, opinionem tolle, & sicut promontorium prætervecto tranquillitas, sic stabilia tibi futura sunt omnia, & sinus artu immanis.

§ 23. Operatio unaqaqe, qæ tempore suo desiit, nihil indè malè patitur, qia desiit: nec avtori ejus, cessationis hujus ratione, malè qicqam contingit. pari ergò modo actionum omnium complexio, qæ vita dicitur, si tempore suo desierit, nihil indè qicqam mali patitur, qia desiit. nec qi tempore opportuno seriem hanc permansit, malè ideo afficitur. tempus avtem & terminum assignat natura: eaq; qandoqe peculiaris, ut in senectute fit; semper verò communis, cujus partibus assiduè mutatis novus perpetuò vegetúsqe mundus permanet universus. bonum avtem semper ac tempestivum est, qod universò conducit. proinde vitæ cessatio

§ 17. [a] Εἰ μὴ καθήκει, μὴ ποιήσῃς· [b] εἰ μὴ ἀληθὲς ἔστι, μὴ εἴπῃς· ἡ γὰρ ὁρμή σου ἔστω *.

§ 18. Εἰς τὸ παῦ ἀεὶ ὁρᾶν, [c] τί ἔστιν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ πλὴν φαντασίαι σοι ποιῶν, καὶ [d] ἀναπύσσειν διαιροῦντα, εἰς τὸ αἴτιον, εἰς τὸ ὑλικὸν, εἰς τὴν ἀναφορὰν, εἰς τὸν χρόνον, ἐντὸς ὃν πιπαύσῃ αὐτὸ ἐποιῶν.

§ 19. Ἄνδυε ποτὲ, ὅτι [e] κρεῖττόν τι καὶ διαφορώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ, ἢ τὰ πάθη σοῦ ἐστιν, καὶ κινοῦντα [f] ὡσὶ νευροσπάστου σε. Τί μοι νῦν ἔστιν ἡ διάνοια; μὴ φόβου; μὴ ὑποψίας; μὴ ἐπιθυμίας; μὴ ἄλλό τι τοιοῦτον;

§ 20. Πρῶτον, τὸ [h] μὴ εἰκῇ, μηδὲ ἀνὰ ἀναφορᾶς. δεύτερον, τὸ [i] μὴ ἐπ' ἄλλό τι, ἢ ὅπερ τὸ κοινωνικὸν τέλος πρὸς ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι.

§ 21. Ὅτι [k] μετ' ὀλίγον, οὐδεὶς ἐσόμαι ἔσῃ, οὐδὲ τῶν σὲ νῦν βλεπόντων, οὐδ' τούτων τις ἔτι νῦν βιόντων. [l] πάντα γὰρ μεταβάλλειν καὶ τρέπεσθαι καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν, [m] ἵνα ἕτερα ἐφεξῆς γένηται.

§ 22. Ὅτι [n] πάντα ἡ ὑπόληψις καὶ [o] αὐτὴ ὅτι σοι. [p] Ἄρον τὴν, ὅτε θέλῃς, τὴν ὑπόληψιν, καὶ, ὥσπερ κάμψαντι τὴν ἄκραν [q] γαλήνη, σωτηρία πάντα, καὶ κύκλῳ ἀκύμων.

§ 23. Μία καὶ ἡπειγμένη ἐπέργεια [r] ἐὰν καιρὸν παρασχῇται, ἐὰν κακὸν πάσχει, καθὸ πέπαυται· ἐὰν δὲ ὁ ποιήσας ἢ ποιῆσαι πεύσεται, κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται, κακόν τι πέπονθεν. ὁμοίως ἐν τῷ ὅλῳ παῦσιν ἔχουσα ἡ ποίησις σύστημα, ὑπὲρ ἔστιν ὁ βίος, ἐὰν ἐν καιρῷ παύσῃ, [s] οὐδὲν κακὸν πάσχει κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται· οὐδὲ ὁ καλλιπόησας [t] ἐν καιρῷ ἢ εἰρμοῦ τοῦτον, κακῶς διατίθη. [u] τὸν δὲ καιρὸν, καὶ ὅσον ἄδιον ἢ φύσις, πρὸς ἃ καὶ ἡ ἰδία, ὅταν ἐν γήρᾳ, πέπλους ἢ ἄλλην [x] ἧς ἢ μερῶν μεταβαλλόντων, [y] νεαρὸς ἀεὶ καὶ ἀκμαῖος ὁ σύμπας κόσμος ἀναπτύσσῃ. [z] καλὸν δὲ ἀεὶ πᾶν καὶ ὡραῖον τὸ συμφέρον τῷ ὅλῳ. ἡδὺν κἀπαυστὴν [a] βίῳ,

ἐμοὶ σφ

[a] L. 5. § 3.
[b] L. 3. § 16.
* Vid. Not.
[c] L. 3. § 11.
[d] Sup. § 8. 10.
[e] L. 5. § 22.
[f] L. 2. § 2.
[g] L. 5. § 11.
[h] L. 2. § 16.
[i] L. 5. § 16.
[k] L. 9. § 28.
[l] L. 7. § 23.
[m] L. 7. § 25.
[n] Sup. § 8.
[o] L. 6. § 52.
[p] L. 8. § 40.
[q] L. 5. § 2.
[r] L. 9. § 21.
[s] L. 5. § 29.
[t] Inf. § 35.
[u] Inf. § 36. L. 6. § 20.
[x] Sup. § 21.
[y] L. 7. § 25.
[z] L. 4. § 23. l. 5. § 8.

ἑκάστῳ [a] ὑ κακὸν μέ, ὅτι οὐδὲ αἰσχρὸν εἴτε χῆ ἀπρεπαίρετον, χῆ [b] ἐκ κοινοῦ πάντων ἀγαθὸν ἦ, εἴτε [c] τῷ ὅλῳ καίριον, χῆ [d] συμφέρον, χῆ συμφερόμενον. ὅτῳ γὰρ χῆ διοφορεῖ, [e] ὁ φερόμενος χῆ τ' αὐτὰ θεῷ, χῆ ἐπὶ τ' αὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος.

[a] L. 2. § 11. l. 8. § 1.
[b] L. 7. § 72.
[c] L. 10 § 20, 21.
[d] L. 2. § 3.
[e] Sup. § 5. l. 7. § 53.

§ 24. Τρία ταῦτα ἐπὶ σοὶ φορήματα ἔχειν· ὀρθὰ μὲν ὧν ποιεῖς, εἰ [f] μήτε εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ ὡς ἂν [g] ὁ δίκη αὐτὴ ἐνήργησεν· ἐπὶ ἢ σοὶ ἔξωθεν συμβαινόντων, ὅτι [h] ἤτοι κατ' ὀπτυχίαν, ἢ χῆ προόρασιν· [i] ὕτε ἢ τῇ ὀπτυχίᾳ μεμπτέον, [k] ὕτε τῇ περιοίᾳ ἐγκλητέον. δεύτερον, τὸ [l] ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ [*] τερήματος, μέχρι ψυχάσεως, χῆ ἀπὸ ψυχάσεως, μέχρι τοῦ τῷ ψυχῷ ἐπισπᾶσθαι, χῆ [m] ἐξ ὅλων ὁ σύγκρισις, χῆ [n] εἰς ὅλα ὁ λύσις. τρίτον, [o] ἐὰν ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς κατασκέψαιο τὰ ἀνθρώπεια, χῆ πῶν ποικιλόμορφα ὅση κατανόησις· συνιδὼν ἅμα, χῆ ὅσον τὸ πλεονεκτῶν, ἐναισίων χῆ ἐναθείων· [χῆ] ὅτι ὀπάκις ἂν ἐξαρθῇς, [p] τ' αὐτὰ ὄψει, [q] τὸ ὁμοφυὲς, [r] τὸ ὀλιγοχρόνιον, ὀπὶ τούτοις, [s] ὁ τύφος.

[a] L. 9. § 28.
[q] L. 6. § 37.
[r] L. 7. § 1.
[f] L. 6. § 13.
[t] Sup. § 12.

§ 25. [t] Βάλε ἔξω τῶν ὑπόληψιν, σέσωσται· τίς ὧν ὁ κωλύων ἐκβάλλειν;

§ 26. Ὅταν δυσφορῇς ὀπί τινι, ἐπιλάθου τοῦ, ὅτι [u] πάντα χῆ τῶν ἄλλων φύσιν γίνεται· χῆ τοῦ, ὅτι [x] τὸ ἀμαρτανόμενον ἀλλότριον. χῆ ὀπὶ τούτοις τοῦ, ὅτι [y] πᾶν τὸ γινόμενον ἀεὶ ἐγίνετο, [z] χῆ γενήσεται, χῆ νῦν πανταχοῦ γίνεται· τοῦ, [a] ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος. [b] ὁ γὰρ αἱματίου ἢ σπερματίου, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία. ἐπιλάθου ἢ χῆ τοῦ, ὅτι [c] ὁ ἑκάστου νοῦς θεός, χῆ [d] ἐκεῖθεν ἐῤῥύηκε· τοῦ, ὅτι [e] ὑδὲν ἴδιον ὑδενός. ἀλλὰ χῆ τὸ τεκνίον, χῆ τὸ σωμάτιον, χῆ αὐτὸ τὸ ψυχάριον [f] ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν· [F], ὅτι [g] πάντ' ὑπόληψις· [F], ὅτι [h] τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, χῆ τοῦτο ἀποβάλλει.

[u] L. 5. § 8.
[x] L. 4. § 26.
[y] L. 7. § 1.
[z] L. 8. § 4.
[a] L. 3. § 4.
[b] L. 2. § 1.
[c] L. 5. § 10.
[d] Sup. § 1, 2.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 4 § 23.
[g] Sup. § 22.
[h] L. 2. § 14.
[i] L. 7. § 58.

§ 27. Συνεχῶς ἀναπολεῖν, [i] τοὺ

non est malum cuiqam, qia nec inhonestum: siqidem nec optionis sit nostræ, nec communitatis legibus adversetur. imò bonum est; siqidem universo tempestivum, eidémq; conducens & continuum. ità numine divino fertur, qi eâdem, qâ Deus, viâ fertur, mentéq; suâ ad eadem fertur.

§ 24. Tria hæc in promptu habenda sunt. in eis qæ agis, neqid frustra, avt secùs fiat, qàm jus ipsum fecisset. in eis verò qæ extrinsecùs eveniunt, vel fortè fortunâ qodqe vel providentiâ obvenire. atqi nec de fortuna conqerendum est, nec providentiam incusandum. secundum, qalenam unumqodqe sit à satione usqe ad animationem, ab animatione usqe ad animam emissam. item ex qibus conflatur, & in qænam resolvitur. tertium, si in sublime subvectus res humanas despiceres, ubi varietatem earum qanta esset perspexisses, simúlq; uno conspectu comprehenderes, qantum undiqaq; aëriorum & ætheriorum sedes suas habeat, qòd qotiescunqe subvectus esses, eadem semper occurrerent. ejusdem enim generis sunt omnia, & ævi brevis. & de his tamen insolescimus.

§ 25. Opinionem ejice; salvus es. ejicere avtem ecqis impediat?

§ 26. Qando molestè fers qicqam; oblitus es, omnia secundùm universi naturam fieri. item peccatum alterius nihil ad te. adhæc, qicqid fit, ità semper factum, sempérqe futurum, & nunc etiam ubiqe fieri. porrò, qæ homini cuivis cum toto genere humano intercedat cognatio. neqe enim tam sangvinis avt seminis, qàm mentis existit communio. oblitus es, & mentem cujusqe Deum esse, & divinitùs defluxisse. &, nihil esse cujusqam proprium; sed & filiolum, & corpusculum, & animulam ipsam indè prodiisse. sed &, opinione constare cuncta. & qod tempus deniqe præsens tantùm cuiqe & vivitur, & amittitur.

§ 27. Eos apud te crebrò recolas, qi

de

re aliqa vehementer indignati fuerint, qi vel in ſumma gloria, vel in inſigni miſeria, inimicitia, fortunâ qalibet extitere. tum ſciſcitare, *ubi iſta nunc ſunt omnia?* fumus utiqe ſunt, & cinis, & fabula, vel nè fabula qidem. ſuccurrat tibi ſimul & qicqid eſt ejuſmodi, qale eſt Fabius Catulinus in agro, Lucius Lupus & Stertinius Bajis, Tiberius Capreis, & Velius Rufus; omniſqe omnino cum exiſtimatione in re ulla eminentia. qámqe vile ſit omne in qod ſtudium tantopere impenditur. qantóq; ſit *philoſophiæ* magìs conſentaneum in oblata ſibi materia juſtum, temperantem, Deis obſeqentem ſe ſimpliciter præſtare. faſtus dein de faſtûs contemptu inflatus omnium eſt maximè intolerabilis.

§ 28. Interrogantibus, ubi Deos conſpicatus, avt unde eſſe compertum habens, *hos* ità veneraris, reſponſum ſit. *Primò etiam viſu* percipi poſſunt. deinde, animam meam, cùm nullus unqam viderim, in honore tamen habeo. pari igitur ratione & Deos, cùm eorum potentiam jugiter experiar, propterea & eſſe compertum habeo & veneror.

§ 29. In hoc vitæ ſalus ſita eſt, ut unumqodqe qid ſit in univerſum diſcernas; qídqe materiæ, qid formæ habeat. atq; ex animo toto juſta facias, & vera dicas. qid enim ſupereſt, niſi vitâ frui, bonum bono ità adnectendo, ut nè minimum qidem intervallum bono vacuum relinqatur.

§ 30. Unum ſolis eſt lumen, licèt parietibus, montibus, aliis innumerabilibus diſpeſcatur: una materia communis, etiamſi corporibus peculiaribus affectionibus diſtinctis innumerabilibus diſpeſcatur: una anima, etiamſi naturis innumerabilibus, & circumſcriptionib⁹ peculiaribus diſpeſcatur. una anima rationalis, etiamſi dirimi videatur. aliæ ergò rerũ dictarum particulæ, formæ nempe & materiæ ſenſûs expertes, neceſſitudinis vinculo non connectuntur ſibi invicem. & iſta tamen mens univerſi continet, & facultas illa, cujus vi eodem

δεῖ τινι λίαν ἀγαναχτήσαντας, [a] τοῦ ἐν μείσεως δόξαις, ἢ συμφοραῖς, ἢ ἔχθεσι, ἢ ἐπιπαιστὸν τύχαις ἀκμάσαντας. εἶτα ἐρεσάιν, [b] ποῦ νῦν πάντα ἐκεῖνα; [c] καπνὸς, καὶ [d] σποδὸς, [e] καὶ μῦθος· συμπαρέρπυσε τοῦτο καὶ τὸ τοιοῦτο πᾶν, οἷ, Φάβιος Κατυλλῖνος ἐν ἀγρῷ, καὶ * Λύσιος Λοῦπος, καὶ Στερτίνιος ἐν Βαΐαις, καὶ Τιβέριος ἐν Καπρίαις *, καὶ Οὐήλιος Ῥέφος, καὶ ὅλως ἡ περὶ ὄπτων [f] μετ' οἰήσεως διαφερέσ. καὶ ὃ ὡς ἐυτελὲς πᾶν τὸ κατεντετμημένον. καὶ ὅσῳ φιλοσοφώτερον, [h] τὸ δεῖ τῆς θεθείσης ὕλης ἑαυτὸν δίκαιον, σώφρονα, [i] θεοῖς ἐπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. ὁ γὰρ * ὑπὸ ἀτυφίᾳ * τύφου τυφόμενος, πάντων χαλεπώτατος.

§ 28. Πρὸς τοὺς ἐπιζητοῦντας, ποῦ γὸ ἰδὼν τοὺς θεὺς, ἢ πόθεν κάλειληφὼς ὅτι [k] εἰσὶν, ὕτω σέβεις; πρῶτον μὲν καὶ ὄψει ὁρατοί εἰσιν. ἔπειτα μέντοι ἐγὸ τὴν ψυχὴν τὴν ἐμαυτοῦ ἐώρακα, καὶ ἅμως [l] τιμῶ. ὕτως ὖν καὶ τοὺς θεοὺς, ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἑκάστοτε αἰσθάνομαι, ἐκ τούτων ὅτι τέ εἰσι κάλλαβὼν, καὶ αἰδοῦμαι.

§ 29. [m] Σωτηρία βίου, [n] ἕκαστον δ' ὅλου αὐτὸ τί ὄζιν ὁρᾶν, τὶ μὲ' αὐτοῦ τὸ ὑλικὸν, τὸ δὲ τὸ αἰτιῶδες [o] ἐξ ὅλης τ' ψυχῆς τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ ἀλήθειαν λέγειν· τί λοιπὸν, ἢ [q] ἀπολαύειν [r] ζωῆς, [s] συνάπτοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθῷ, ὥστε [t] μηδὲ τὸ βραχύτατον διάσημα ἀπολείπειν;

§ 30. [t] Ἓν φῶς ἡλίου, κἂν [u] διείργηται τοίχοις, ὄρεσιν, ἄλλοις μυρίοις· * μία οὐσία κοινὴ, κἂν διείργῃ γ' ἰδίους τοιοῖς σώμασι μυρίοις. [z] μία ψυχὴ, κἂν φύσεσι διείργηται μυρίαις, καὶ ἰδίαις περιγραφαῖς. [a] μία νοερὰ ψυχὴ, κἂν διακεκεῖσθαι δοκῇ· τὰ μὲ ἓν ἄλλα μέρη τῆς εἱρμαρμένων, ὅιον πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίσθητα καὶ ἀνοικείωτα ἀλλήλοις· καί τοι κἀκεῖνα * τῶν νῶν σωέχει, καὶ [b] τὰ * ἔ-

[a] L. 3. § 3.
[b] L. 10. § 31.
[c] L. 2 § 17.
[d] L. 4. § 48.
[e] L. 8. § 25.
* Λύκιος Xyl. Mer.
* - φρέαις
[f] L. 9. § 34.
[g] L. 2. § 12.
[h] L. 7. § 58. 67.
[i] L. 10. § 11.
* ὑπὸ, vel * - φίας
[k] L. 2. § 11.
[l] L. 3. § 9.
[m] E. 7. § 2.
[n] Sup. § 18.
[o] L. 3. § 4.
[p] Sup. § 1. 3.
[q] L. 3. § 6.
[r] L. 5. § 6.
[s] L. 3. § 13.
[t] L. 9. § 8.
[u] L. 8. § 33.
[x] L. 4. § 40.
[y] L. 9. § 25.
[z] Inf. § 32.
[a] Sup. § 26.
* τὸ νεῦν f.
[b] L. 10. § 26.
* ἐπὶ τὰ f.

πεπα αὐτὰ βέλτιον. διάνοια δὲ ἰδίως [a] ἐπὶ τὸ ὁμόφυλον γίνεται, καὶ σωίζεται, καὶ [b] εἰ διείργῃ τὸ κοινωνικὸν πάθος.

[a] L. 3. § 11.
[b] L. 9. § 9.

§ 31. Τί ἐπιζητεῖς; τὸ διαγίνεσθαι; ἀλλὰ τὸ αὐξάνεσθαι; τὸ ὁρμᾶν; τὸ αὔξεσθαι; τὸ λήγειν αὖθις; τὸ φωνῆ χρῆσθαι; τὸ διανοεῖσθαι; [c] τί τούτων πόθεσοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ δ' ἕκαστα [d] συνταφήσεται, σκέψαι ὀπὶ τελευταῖον, τὸ [e] ἕπεσθαι τῷ λόγῳ [f] καὶ τῷ θεῷ. ἀλλὰ [g] μάχῃ τῷ πιεῖν ταῦτα, τὸ ἀχθεσθαι; [*] ἢ [h] διὰ τί τεθνηκέναι σεμνύεται τις αὐτόν.

[c] L. 3 § 6. 16.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 3. § 12.
[f] Sup. § 27.
[g] L. 9. § 1.
[*] εἰ
[h] L. 10. § 28.

§ 32. [i] Πόσον μέρος τοῦ ἀπείρου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος ἀπομεμέτρηται ἑκάστῳ; [k] τάχιστα γὰρ ἀναφανίζεται πᾶσι τῷ ἀϊδίῳ. [l] πόσον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόσον δὲ [m] τῆς ὅλης ψυχῆς; [n] ἐν πόσῳ δὲ [o] βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις; πάντα ταῦτα εὐθυμήθητι, μηδὲν μέγα φαντάζου, μὴ τὸ [q] ὡς μὴ ἡ σὴ φύσις ἄγει, ποιεῖν, [r] πάσχειν δὲ, ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει.

[i] L. 5. § 24.
[k] L. 5. § 23.
[l] L. 5. § 24.
[m] L. 6. § 14.
[n] L. 3. § 10.
[o] L. 6. § 36.
[p] L. 6. § 58.
[q] L. 10 § 2.
[r] L. 10. § 14. 21.

§ 33. [s] Πᾶσι ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν· [t] ἐν γὰρ τοῦτο τὸ παρ' ἡμᾶς ἐστί· τὰ δὲ λοιπὰ, εἰ προαιρετά ἐστιν, ἢ ἀπροαίρετα, [u] νεκρὸς καὶ [x] καπνός.

[s] L. 10. § 24.
[t] L. 3. § 9.
[u] L. 2. § 12.
[x] L. 10. § 31.

§ 34. Πρὸς θανάτου καταφρόνησιν ἐγκρυπτάτου, ὅπου καὶ [y] οἱ τῷ ἡδονῷ ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κείνοντες, ὅμως τοῦτο καταφρόνησιν.

[y] L. 9 § 41.

§ 35. [z] Ὦ, [a] τὸ ἔνκαιρον μόνον ἀγαθὸν, καὶ [a] ᾧ τὸ πλείους καὶ λόγου ὀρθοῦ προσέξεις ἀποδεῖναι τῷ ὁλιγοτέρας, ἐν ἴσῳ ὄντι, καὶ [b] ᾧ τὸν κόσμον θεωρῆσαι πλείονι ἢ ἐλάττονι χρόνῳ ἢ διαφέρει, τούτῳ οὐδὲ ὁ θανατοφοβερός.

[z] Sup. § 23.
[a] L. 8. § 2.
[b] L. 9. § 37. Inf. § 36.

§ 36. [c] Ἄνθρωπε, [d] πολιτεύου ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει; [e] τί σοι διαφέρει, εἰ πέντε ἔτεσι; τὸ γὰρ κατὰ νόμους, ἴσον ἑκάστῳ. τί οὖν δεινὸν, εἰ σε πόλεως ἀποπέμπει οὐ τύραννος, οὐδὲ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' [f] ἡ φύσις, εἰσαγαγοῦσα; ὅσον εἰ κωμῳδὸν

[c] L. 10. § 1.
[d] L. 3. § 11.
[e] Sup. 35.
[f] L. 8. § 20.

loci feruntur. intellectus verò adversùs contribulem ſuum peculiariter afficitur, eidémque conſociatur, nec poteſt communionis appetitus prorſus revelli.

§ 31. Qid expetis? num exiſtere? num ſentire, movere, creſcere, denaſci? an rurſus voce uti, cogitare? ecqid horum tibi deſirderatu dignum videtur? ſi ergò contemptu digna ſatìs iſta videntur omnia, ad illud perge, qod ultimum reſtat, Deo nempe ac rationi obſeqi. atqi inſtituto huic repugnat, ſiqis ægrè ferat, qòd iſtis morte privandus ſit.

§ 32. Qantula pars infiniti ac immenſi ævi unicuiqe aſſignatur? ab interminato enim qàm celerrimè abſorbetur. qantula item totius materiæ? qantulum & animæ univerſæ? in qantula etiam telluris totius glebulâ repis? hæc omnia cùm cogitaveris, nihil magnum reputa, hoc ſolo excepto, ut ea facias ad qæ natura tua te ducit, ea ſuſtineas qæ natura communis infert.

§ 33. Vide, qo modo ſe mens utatur tua. in hoc enim ſunt omnia. reliqa, ſive arbitrii tui ſint, ſive non ſint, cadavera ſunt & fumus.

§ 34. Nihil magìs ad mortem contemnendam incitaverit, qàm ſi conſideres, etiã eos qi voluptatem in bonis, dolorem in malis habent, eam tamen contempſiſſe.

§ 35. Cui illud tantummodò qod tempeſtivum eſt, bonum habetur; nec intereſſe putat, plures an pavciores rationi rectæ conſentaneas actiones ediderit, mundúmqe longiori an breviori temporis ſpatio contemplatus ſit; huic nec mors formidabilis eſſe poterit.

§ 36. In hac magna civitate verſatus es, homo. qid tuâ refert, ſi qinqe duntaxat annos? etenim qod ſecundùm leges fit, id omnibus æqale eſt. ecqid igitur grave pateris, ſi te non tyrannus, nec judex iniqus, ſed natura, qæ induxit, emittat: perinde ac ſi hiſtrionem

prætor

prætor qi conduxerat, è ſcena dimitteret. ſed actus fabulæ qinqe nondum abſolvi. rectè dicis. cæterùm in vita etiam tres actus fabulam integram faciunt. terminat enim hanc, qi ejuſdem olim componendæ cùm fuerit, nunc & diſſolvendæ avtor eſt. nevtrum avtem horum à te eſt. diſcede ergò propitius. nam & qi te dimittit, propitius eſt.

ἀπολύει ᵃ τῆς σκηνῆς ὁ ἡγεμαζὼν στρατηγός· ἀλλ' οὐκ εἶσον τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ τὰ τρία· καλῶς εἶπας· ᵇ ἐν μέν τοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ γὰρ τέλειον ὁπόσον δεῖζει, ᶜ ὁ τότε μὲν τῆς συγκρίσεως, νυνὶ δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιος· σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων· ᵈ ἄπιθι οὖν ἵλεως· καὶ γὰρ ὁ ἀπολύων ἵλεως.

ᵃ L. 11. § 6.
ᵇ L. 9. § 37.
ᶜ L. 11. § 10.
ᵈ L. 2. § 3.

Finis duodecim librorum Antonini.

Τέλος τῆς τοῦ Ἀντωνίνου ιβ' βιβλίων.

De
Marco Vero Avrelio Antonino
Imperatore
Elogia & Judicia.

Svidas *in* Μάρκος.

Μάρκος ὁ καὶ Ἀντωνῖνος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐπαινετὸς καὶ πάνυ φιλόσοφος.

Idem.

Μάρκος, βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὃν ἐκπλήττεσθαι σωφρὴ μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον. ἐκ παιδὸς γὰρ ἤδη τῆς ἡλικίας, εὐσεβῆ τε καὶ ἡσύχιον βίον ἀσκησάμενος, ὥστε καὶ δίκῃ, ὥστε καὶ ἡδονῇ τραπεὶς τὸ σεμνὸν ἄφθη πώποτε. ἐπαινεῖ δὴ φιλοσόφων τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς· καὶ λίαν ἄρα ἐκείνων μιμητὴς, ὁ μάλιστα καὶ τῷ δὴ διατεμάτων ἐπιτήδευσιν, ἀλλὰ καὶ καὶ τῷ δὴ μαθημάτων σύλληψιν. τὸν τε γὰρ ἰδιώτην βίον ἐν ἰσηγορίᾳ πολλοῖς Ῥωμαίοις ἐξίου, ὑδὲν τῇ εἰσποιήσει τῇ γένους ἀλλοιωθείς· καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ μοναρχίαν ἐξηγεμένος, καὶ τὴν ἄκρατον δυναστείαν παρεκέκλυτο· σεμνὸς ἐδημίαν ἀλαζονείαν ὑπῆλθε πώποτε· ἀλλ' ἴσῃ ἐλευθέρως καὶ δαψιλὴς ἐν τοῖς εὐεργετήμασι, ἀγαθὸς δὴ καὶ μίστος ἐν τοῖς δὴ ἐδίων διοικήσεσι.

Idem de eodem.

Μάρκος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ εὐσεβὴς ἐπικληθείς· ἔσχε μὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἁπάσας· καὶ ἄειστα δὴ ἁπάντων δὴ ἐν κράτει γενομένων τῆς ἀρχῆς· πλεῖστον δὴ ἐν ἐυεργασίᾳ δίδωμι. — οὐτὲς μὲν γὰρ πάντων μὲν ἁμαρτημάτων ἀπείχετο· τὰ δὴ δὴ ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὥστε ἐπολυπραγμόνει, ὥστε ἐκόλαζεν. ἀλλ' εἰ μὲν τις χρηστόν τι ἐπράξειεν, ἐπῄνει καὶ ἐλάμβανε παρ' αὐτοῦ δὴ δ' ἑτέρων ἐ προσεποιεῖτο. λέγων, ὅτι πολλοὶ μὲν τινες ἀνδρώπους ὁποίους βούλεται ἔχειν, ἀδύνατόν ἐστι· τῶν δὲ ὅσοι, προσήκει, ἐς ὄχλου ἂν τις αὐτῶν τὸ κοινῷ χρήσιμον ἦ, χρῆσθαι. ἔτι καὶ πιστότατα καὶ μάλιστα δίκῃ, ἡμέρας τε καὶ ζήσας, καὶ οὐ ἔτη ἡμέρας τε καὶ αὐταρκήσας, ὅμοιον διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἠλλοιώθη· ἀγαθὸς δὴ ἦν, καὶ ὑδὲν προσποιητὸν εἶχε. πάμπολλα γὰρ καὶ ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη ἐν ῥητορικοῖς λόγοις καὶ φιλοσοφίας ἀσκηθείς· πλεῖστον δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐξώρθη. λέγει καὶ ἄλλως μυείας ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων.

Dio Caſſius hiſt. Rom. l. 71. ex Joan. Xiphilini epitome.

Ὁ μὲ Μάρκος, ἄειστα δὴ πάντων δὴ ἐν κράτει τινὶ γενομένων ἄρξας, ὥστε μετήλλαξεν, εἶχε μὲ γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, πλεῖστον δὴ ἐν ἐυεργασίᾳ δίδωμι αὐτὸς μὲ γὰρ ἀπάντων δὴ ἁμαρτημάτων ἀπείχετο, καὶ ὥστε ἐπολυπραγμόνει· τὰ δὲ δὴ δὴ ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὥστε ἐπολυπραγμόνει, ὥστε ἐκόλαζε. καὶ εἰ μὲν τις χρηστόν τι ἐπράξειεν, ἐπῄνει καὶ ἐλάμβανε παρ' αὐτοῦ, δὴ δ' ἑτέρων ἐ προσεποιεῖτο. ὅτι ἐ προσποιητῶς, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἐπράττε, πρόδηλον. ἔτη γὰρ ὄντα καὶ πεντήκοντα, καὶ ὧνας δίκῃ, ἡμέρας τε εἴκοσι καὶ δύο ζήσας καὶ τέτοτε τρὶν Ἀντωνίνῳ συμβιῶναι χρόνον ὑπάρξας, καὶ αὐτὸς ἐννέα καὶ δέκα ἔτη, καὶ ἔνδεκα ἡμέρας αὐταρκήσας, ὅμοιος διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἠλλοιώθη. ὥστως ὡς ἀληθῶς ἀγα-

δὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ ὑδὲν περιεποιητὸν εἶχε. πάμπολλα μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη, ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηθείς· — πλεῖστον δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐξύρθη· καὶ γὰρ φρὴν ἐκείνως ὁμιλῆσαι, ἰκμαίως πρὸς ἀρετὴν ὥρμητο, τοῖς τε λόγοις συγγενῶς πᾶσι, πολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλουσίοις τε οὖσιν, ἔτω τι ἐπὶ παῖς ὢν ἤρεσεν, ὥστ' ὑπὸ πάντων ἀγαπᾶσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ γένος ποιηθείς, οὐχ ὑφηφέρησεν. Ἑλληνικῶν τε καὶ Λατίνων, ῥητορικῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διεπίμπλατο.

Herodianus hiſtor. l. 1.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲν πάσης ἔμελεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιότητος λίαν ἐρασὴς, ὡς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ὑπολείπεσθαι. δηλοῖ δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτοῦ ἢ γραφέντα. παρεῖχε δὲ καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ὁπλοκτὴ καὶ μέτριον βασιλέα, τοῦ μὲν φοβεῖσθαι δεξιώμασος, κωλύων τε τοῦ σφᾶς αὐτὸν δορυφόρους ἀποσοβεῖν τοῦ ἐντυγχάνοντας· μόνος τὰ βασιλέων φιλοτιμίαν ἐν λόγοις, ὑδὲ δογμάτων γνώσεσι, σεμνῷ δ' ἤθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ἐπισώσατο· πολύ τε πλῆθος ἀνδρῶν σοφῶν ἤνεγκαν, ἢ ἧδ' ἐκείνη κομῶν φορεῖ. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζῆλῳ τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βιοῦν.

Τὰς δυνατέρας ἐν ὥρᾳ γιγομένας ἐξέδοτο ἀνδράσι τῶν συγκλήτου βουλῆς τοῖς ἀρίστοις, ἐ τοῖς γένους μακρᾶς διαδοχᾶς εὐπατείδας, ὑδὲ τοῦ πλούτου θεσμοῖς λαμπρὸς, κοσμίους δὲ ἢ τρόπους καὶ σώφρονας ἢ βίον, γαμβρὸς αὐτῷ γιγνέσθαι θέλων· ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα ἡγεῖτο κλήματα.

Τελευτήσαντος ἡ Μάρκου ἐπὶ δὶς διεφοίτησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν στρατιωτικὸν, καὶ τὸ δημῶδες πλῆθος ὁμοίας πένθει κατεῖχεν· ὑδέ τις τῶν ἀνθρώπων ἢ ὑπὸ Ῥωμαίων ἀρχῶν, ὃς ἀδακρυτὶ τεθνεῶτα ἀγγελίαν ἐδέχθη· πάντες δὲ ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲν πατέρα ἔχεσθαι, οἱ δὲ ἀγαθὸν βασιλέα, γνησίων δ' ἕτεροι στρατηγὸν, οἱ δὲ σώφρονα καὶ κόσμιον ἄρχοντα ἀνευφήμουν· καὶ ὑδεὶς ἐψεύδετο.

Ariſtides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκεῖ ἢ καλῶν εἶδη, ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν ἱερομηνίᾳ, μεμνῆσθαί τι καὶ λέγειν, περὶ τοῦ θείου καὶ φιλανθρώπου βασιλέως. ὑ γὰρ δὴ δέον γε, μὴ ἐπαινεῖν αὐτὸν προελόμενοι, ἔπειτα ὑποῤῥησόμεθα λόγων, ἀλλὰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα τῷ βασιλεῖ, ὥστε μηδένα οἰκεῖον ἀξίως ἂν δυνηθῆναι τοῦ αὐτῶν. Ἐγὼ δ' ὅτε χρόνε πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγον ὑδένα ὁρῶ τοῦ βασιλέως ἄξιον, ὑδὲ * ὅστις [* ὡς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι δυνήσεται.

Ἓν μὲν ἓν τοῦτο θεῖον καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν περὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ πρέπειν ἢ καλασῦναι εἰς τὸν ἀρχὸν, ἄξιος τῆς βασιλείας ἐῶν. — εἴτε γὰρ φόβῳ τῷ πρὸς αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ τοῦ κρείττονος, εἴτε γνώμῃ τῇ βελτίστῃ καὶ δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν ὅσοις δεῖν, πῶς ἐκ ἐξ ἁπάντων τούτων φανερὸν, ὅτιπερ ἐχρῆν ἦν ἢ βασιλέα.

Τὸν γὰρ μαθήσει ἃ χρῆν, καὶ παιδευθέντα, καὶ μηδενὸς ἢ καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἁμαθῆ γεγονότα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι καλακοσμήσαντα τὸν ψυχὸν, εἰκὸς ἐῶν πάσης ἔξω γεγέσθαι ἁμαρτίας. ταύτην τοίνυν τὴν παιδείαν, καὶ ὁ βασιλεὺς παιδευθεὶς, καὶ πάντων ἢ καλλίστων μεταχὼν, ἢ μὲν καὶ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐτῷ, ἢ δὲ καὶ ὑπὸ παιδείας γεγομένων, ἐ μέσος, ὑδ' ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ποιν, ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν ἐνάγει, ἐῶν μὲν μέγα ὄφελος τῇ βασιλείᾳ καὶ φρὶν εἰς ταῦτα καλασῶναι. Ἐπεὶ δὲ ἢ πάντα διοικῆσαι πρόνοια καὶ διατάξασα, καὶ τοῦτον ἐνέδυσεν εἰς ἢ βασίλειον θρόνον, ἢ δικαιότατον, καὶ ὁσιώτατον βασιλέων. — ὡς ἂν ἐμπειρότατος βασιλέων, καὶ γνώμη περέχων, — ἔτως ἐξηγεῖται καὶ διέπει τὸ τῆς ἀρετῆς, ὅπερ χρῆ τρόπον· τὴν εὐσέβειαν μὲν καὶ δικαιοσύνην, ἔτι δὲ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὴν ἄλλην κοσμῶν γε ἀρετὴν ἤρ-

ξαλο

ξαλο μ̃ γὰρ ὥσπερ ἀφεσίκει, ἀπὸ εὐσεβείας διεξῆλθε ἢ κ̀ διὰ τ̃ ἄλλων μερῶν τ̃ς ἀρετ̃ς. τίς μ̀ γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἢ φιλανθρωπίας; τίς ἢ τ̃ς ἄλλης ἀρετ̃ς τοσαῦτα δείγματα κ̀ τοιαῦτα, ὅσα κ̀ [δια] ὁ βασιλεὺς ε̃ἶχε ἐξήνεγκε;

Ὃ δ' ἐπέδειξεν, ὅτι κ̀ ἰδιώτ̃ ὄντα κ̀ βασιλέα δίον̃ε ὄτι ἡ αὐτὴ διὰ τέλους ἐ̃ῖ. τοιοῦτον μὲν ἀφὸ τ̃ς βασιλείας παρεχὼν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθ̃ναι ταύτης· ἐν δὲ τ̃ῇ βασιλείᾳ, οὐκ ἐκεῖνὸς ἑαυτ̃ῷ, ἀλλὰ τ̃ῷ αὐτῷ νῷ κ̀ τρόπῳ χρώμενος.

Verùm videnda integra oratio; qam, ad Commodum deflexione factâ, ſic clavdit.

Σὲ ἢ, ὦ πᾶ ἡμεῖς ἡμεῖων, κατ' ἰχν̃ εἶπ βαίνειν τ̃ πατρός. τοῦτο γὰρ ὡς μ ἐν βεβ̣χεῖ πλεῖον εἰρήσω.

Idem oratione in Romam.

Ὃ μ μὲν πᾶ ἄρχων μέγας, δίον ἀγωνιστὴς καθαιρ̃ς, τοσοῦτον ὑπεραίρει τὸν θεὸν αὐτ̃ [κ̀] ἡ πατέρα, ὅσον, ὑφ' ἑκάτ̃ ῥᾴδιον, ἑτέρους αὐτὸς ὑφαίρει· κ̀ δὴ φαίη τις ἂν δικαιοσυνῶν κ̀ νόμιμον ἐ̃ῖ τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅ,π κρίνει ε̃ἶς.

Idem in Panegyrica Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἢ κ̀ τ̃ς πόλεως ἕνεκα ὑμ̃ν σωθ̃ναι ἐπηγεράμενε μ̃ λόγ ἡ ἄριστον ἦν εἰς ἐκεῖνον ἡ χρέων βασιλέων· ἦκεν ἢ ὑμ̃ν τὸ ἔργον θεὸς τέλος· ἐν τοῖς δὲ τοῖς κρείττοσι, οἱ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εἰλήχασι, κ̀ ὑφ' ὧν δικαιότατ' ἂν χαριστήριον τοιοῦτον ἑστηκὸς εἶη τοῖς θεοῖς, ἐκ̀ῥᾴδιον ἰῶ μείζον ἐξευρεῖν.

Στρατηγὸς μ̃ στρατηγὸς ἤδη ἐν κινδύνοις θεραπεύοντο· κ̀ πόλις ἀλλήλας ἐπὶ κρατῶν παρέλαβον· κ̀ βασιλεῖς θεὸς βασιλέας φιλίας κ̀ σωθ̃ναι ἐποιήσαντο, κ̀ ὅτου τ̃ς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ὑπηθέντες, κ̀ μάχῃ τότε κοινωνίας ἴσμεν ἡγουμένους. Βασιλεὺς ἢ ἐκεῖνος, βασιλέα δὲ θεραπεύετο ἑαυτ̃ῷ πᾶ ὅλον, κ̀ μόν ἡ πᾶ ἐν τ̃ῷ παντ̃ αἰῶνι, ἐκ ἀρχ̃ῆ θεραπεύειν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα θεραπεύειν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔτε. ὃ κ̀ πᾶ εἰς μνήμην ἥκόντων ἐν λόγῳ θαυμαστότατον, κ̀ πᾶσαν τ̃ῇ εὐγενείᾳ τε κ̀ παιδείᾳ ἔχει συλλαβόν, κ̀ ὅτ' ἰδιώτης ὢν εἷς δύναται σωτ̃ῆρ, πόλις τε ἅπασα κ̀ γένη ἄπαντα ἀνθρώπων ἐκπεπλήκται.

Idem Palinodiâ in Smyrnam reſtavratam.

Τοῖς τε πάντα ἀείσασι βασιλεῦσιν πάσας πόλεις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχεσι τ̃ῷ κάλλίστῳ οἰκείᾳ φιλοτιμίᾳ ἐ̃ῖχε τ̃ῇ τε πόλει τὸ διὰ τέτων ἀνεγερθ̃ναι, κ̀ τοιούτε ἀρχηγέτας ὑπογράφεσθαι, τ̃ῷ συμφορᾶν σὺν εὐσεβείᾳ μετάλαβε. θεότερον μ̃ γὰρ Θησέα κ̀ Ἀλέξανδρον ἤδημι· ἡ μὲν τ̃ ἐν Ἕλλησιν ὄνομα, φιλανθρωπότατον· ἡ ἢ συμπάντων βασιλέων μάλιστα δὴ θαυμασθέντα τ̃ς εἰς τὸν πολέμους τόλμης ἕνεκα. νῦν δ' ἔτ λαμπροτέρᾳ κ̀ μείζονα οἰκείᾳ θεραπεύσομεν· ὅτι πᾶσα μὲν γ̃ῆ κ̀ θάλαττα ὑπήκοος, ἐκ πατέρων τε κ̀ ἐξ ὧν αὐτὸς θεκτίσται, σοφίας δὲ κ̀ δικαιοσύνης, κ̀ ἀληθείας, κ̀ χρηστότ̃τος, ἐκ ἔλαττον, εἰ μὴ κ̀ πλέον ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχύος ἐ̃ῖσι.

Philoſtratus in vitis Sophiſtar. l. 2. in Philiſco.

Ἀνθωνῖν̃ος δ' ὢν αὐτοκράτ̃ος ὁ τ̃ῆ φιλοσόφῳ πᾶς.

Idem in Herode.

Ἐπέδαζε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκ̃ος Σέξτον ἡ ἐκ Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, κ̀ φοιτῶν

φοιτῶν ὑπὸ δύσεως. ἄρτι ἦκων ἐς τὴν Ῥώμην, ὁ Λύκιος ἤρετο τὸν αὐτοκράτορα τοιοῦτο, Ποῖ βαδίζει, καὶ ἐφ' ὅτῳ; καὶ ὁ Μάρκος, καλὸν, ἔφη, καὶ γηράσκοντι τὸ μανθάνειν· εἰμὶ γὰρ ὡς Σέξτου τοῦ φιλοσόφου, μαθησόμενος ἃ οὔπω οἶδα. καὶ ὁ Λύκιος ἐξάρας τὴν χεῖρα ἐς τὸν οὐρανὸν, ὦ Ζεῦ, ἔφη, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γηράσκων ἤδη πάλιν ἐξαμάρτανε ἐς διδασκάλου φαύλου, ὥσπερ οἱ παῖδες· ὁ γὰρ ἐμὸς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπέθανεν.

Ibid.

Ὁ Μάρκος φύσει δημοτικώτερος. *Quo loco, & Herodem Sophistam quâ patientiâ Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Περάσῃ γὰρ καὶ τὰ Ἀθηναίων νεότητος πρέπτος ὀπὴ τοῖς ὠὰ βασιλέως μυείαις. καὶ ὁ τοῦτο τοῦ λόγου ἄξιον ὁ γὰρ πάντες οἱ ἐπιβατεύοντες τοῦ θρόνου τούτου, λόγου ἄξιοι· ἀλλ' ὅτι τοὺ μὲν Πλατωνείους, καὶ τοὺ ἀπὸ τῆς στοᾶς, καὶ τοῦ Πυρρώνος, καὶ * αὐτὸν Ἐπίκουρον [* αὐτῷ Ἐπικούρῳ] προσέταξεν ὁ Μάρκος τῇ Ἡρῴδῃ κεῖναι· ἢ γὰρ ἄνδρα τοῦτον, ἀπὸ τῆς δόξης αὐτοῦ ἀπέκλινε τοῖς νέοις, ἀγωνιοῦντα πολιτικῶν προσώπων λόγων, καὶ ῥητορικῆς ὄφελος.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης εἰ ἔτη γεγονὼς, ἐφ' ὅτου μέγα φρόνημα τῆς τῶν σοφιστῶν δόξης, ὡς καὶ Μάρκῳ βασιλεῖ δεδοκεῖν ἔρωτα ἀκροάσεως. ἐλάδιστα γοῦν ὅτι ἀκροάσαιτο αὐτοῦ ὁ Μάρκος· καὶ ἤδη μὲν διαλεγομένου, ἐθαύμαζε καὶ χαλεπάζοντος, δωρεὰς καὶ λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Οἰκιστὴν καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν τῆς Σμύρνης, οὐκ ἀλαζὼν ἔπαινος, ἀλλὰ δημόσιός τε καὶ ἀληθινὸς λόγος. καὶ γὰρ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, ὅτου τι ὠλοφύρατο φῶς καὶ Μάρκου, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μορφῇ, ἅμα ὑπεστενάξαι καὶ βασιλέα, ὅτι τῷ ζέφυρῳ ἐρήμην αὐτὴν καταπνέοντι, καὶ δάκρυα τῷ βιβλίῳ ὑπεσταξαι —— Καὶ ὁ φημὶ ταῦτα ὡς ὑγιὲς καὶ τοῦ βασιλέως, ἀνοικίσαντος αὖ ἀπολωλῶσαν πόλιν, ἵν' ὅσαν ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασιλικοί τε καὶ σπάνιοι φύσεις, ἵνα προσεγείρῃ αὐτὰς ξυμβολία καὶ λόγος, ἀναλάμπουσι μᾶλλον, καὶ ὡδὸς τὸ ποιεῖν ἔν ξυνῷ ὁρμῇ φέρονται. *Eundem quàm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ γὰρ τοὺ χρόνους, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀδριάζε τὰ μυρσινέων ἐπάλη, ἐκράτει μὲν ἤδη τῶν σοφιστῶν θρόνου ὁ ἀνὴρ οὗτος. ἐν μέρει γὰρ ὁ Μάρκος τῆς Ἀθηνῶν ἱστορίας [ἐπῆλθε] μηδὲ τὴν ἐκείνου σοφίαν, ἀγνοῆσαι. καὶ γὰρ δὴ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νέοις, οὐκ ἀκροάσει βασανίσας, ἀλλὰ ξυνθέμενος τῇ φήμῃ αὐτοῦ φημῇ. —— ἀγασθεὶς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι μέγα ἦρε δωρεαῖς τε καὶ δώροις. καλῶ γὰρ δωρεὰς μὲν, τάς τε σιτήσεις, καὶ τὰς πρεσβρίας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἱερῶσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας δῶρα χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππους, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἑρμηνεύῃ πλῆθος ὢν αὐτῶν τε ἀνέπλησε καὶ γάρ τῶν ἐκείνῳ πάντας.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον καὶ ἡμεῖς ὠίδαμεν εὐθέως τοῦ βασιλεύοντα, καὶ ἀκριβῶς ἑαυτῷ διὰ τὴν σύνεσιν τῇ συγκράσει τοῦ σώματος παρακολουθήσαντα.

Idem

ξαλο μὲ γὰρ ὥσπερ φησήκει, ἀπὸ εὐσεβείας διεξῆλθε ἡ κὴ διὰ τῆ ἄλλων μερῶν τῆς ἀρετῆς. τίς μὲ γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἡ φιλανθρωπίας; τίς ἡ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τοσαῦτα δείγματα κὴ τοιαῦτα, ὅσα κὴ [δια] ὁ βασιλεὺς ὅδε ἐξήνεγκε;

Ὃ δ' ἐπέδειξεν, ὅτι κὴ ἰδιώτιν ὄντα κὴ βασιλέα δίον ἦν ὅτι ἡ αὐτὴν διὰ τέλους ἦν. τοιοῦτον μὲν πρὸ τῆς βασιλείας παρεχὼν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ, οὐκ ἐκεῖνος ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ κὴ τρόπῳ χρώμενος.

Verùm videnda integra oratio; qam, ad Commodum deflexione factâ, sic clavdit.

Σὺ ἡ, ὦ παῖ γενναῖε γενναίων, κατ' ἴχνος εἶπ βαίνειν τοῦ πατρός. τοῦτο γὰρ ὡς γε ἐν βραχεῖ πλεῖστον εἰρήκω.

Idem oratione in Romam.

Ὃ γε μὴν νῦν ἄρχων μέγας, δίον ἀγαπᾶς κηδεμόνα; τοσοῦτον ὑπεραίρει τοὺ πρὸ αὐτοῦ [κὴ] ἡ πατέρα, ὅσον, ὑφ' οὗπερ ῥᾴδιον, ἕτερος αὖτε ὑπεραίρει· κὴ δὴ φαίη τις ἂν δικαιοσύνῃ κὴ νόμιμον εἶναι τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅπ κείνῳ ἔδοσαν.

Idem in Panegyrica Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἡ κὴ τῆς τύχης ἕνεκα ὑμῶν σωπηθῆναι· ἐπεγεφάνθη μὲ γὰρ ἡ ἄρειον πρὸ εἰς ἐκεῖνον ἡ χρέων βασιλέων· ἥκει ἡ ὑμῖν τὸ ἔργον πρὸς τέλος· ἐν τοῖς δὲ τοῖς καιροῖς, οἱ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εἰλήχασι, κὴ ὑφ' ὧν δικαιόταῖ ἂν χαριστήριον τοιοῦτον ἐκποδὼν εἶπ τοῖς θεοῖς, ἐπιδήκῃ ῥᾴδιον ἰὼν μεῖζον ἐξευρεῖν.

Στρατηγοὶ μὲ στρατηγὲς ἤδη ἐν κινδύνοις προειλοντο· κὴ πόλις ἀλλήλας ἐπὶ καιρῶν παφίλασον· κὴ βασιλεῖς πρὸς βασιλέας φιλίας κὴ σωθήκας ἐποιήσαντο, κὴ ὅτου τῆς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ὑπηθέντες, κὴ μίχρι τότε κοινωνίας ἴσμεν ἡμουμένας. Βασιλεὺς ἡ ἐκὼν, βασιλέα δὲ προείλετο ἑαυτῷ πρὸ ὅλων, κὴ μόνον πρὸ ἐν τῷ παντὶ αἰῶνι, ἐκ ἀρχῆς προσλαβεῖν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα προσλαβεῖν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔσι. ὃ κὴ πρὸ ἐς μνήμην ἥκόντων ἐν λόγῳ θαυμασθέντων, κὴ πᾶσαν τὴν εὐγένειάν τε κὴ παιδείαν ἔχει συλλαβόν, κὴ ὅτ' ἰδιώτης ἐδεὶς δύναται σωπᾶν, πόλις τε ἅπασα κὴ γένη ἅπαντα ἀνθρώπων ἐκπέπληκται.

Idem Palinodiâ in Smyrnam restavratam.

Τοῖς τε πάντα ἀείσμοις βασιλεῦσιν πάσας πόλεις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχεσι τὴν κάλλισιν οἰκίσεως φιλοτιμίαν εἶχε· τῇ τε πόλει τὸ διὰ τέτων ἀνεγερθῆναι, κὴ τοιούτε ἀρχηγέτας ὑπηρεφάνθαι, τὴν συμφορὰν εἰς εὐσεβείαν μετέλαβε. σεβέτερον μὲ γὰρ θυσία κὴ Ἀλεξάνδρου ἤδρυτο· ἡ μὴ ἡ ἐν Ἕλλησιν ὀνομαστοτάτη, φιλανθρωποτάτη ἡ ἡ συμπάντων βασιλέων μάλιστα δὴ θαυμασθέντα τῆς εἰς τοὺ πολέμους τόλμης ἕνεκα. νῦν δ' ἐπ λαμπροτέρας κὴ μείζονας οἰκίσεις σεσελάδομεν· ὅς πᾶσα μὴ γῆ κὴ θάλαττα ὑπήκοος, ἐκ πατέρων τε κὴ ἐξ ὧν αὐτοὶ σεσκίκτωσαι, σοφίας δὲ κὴ δικαιοσύνης, κὴ ἀληθείας, κὴ χρηστότητος, ἐκ ἔλαττον, εἰ μὴ κὴ πλέον ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχύος σβέσας.

Philostratus in vitis Sophistar. l. 2. in Philisco.

Ἀγωνίζετο δ' ἐν αὐτοκράτωρ ὁ τῦ φιλοσόφε παῖς.

Idem in Herode.

Ἐπεδάζε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος σβὲ Σέξτον ἡ ἐκ Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, κὴ

φοι-τῶν

δὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ οὐδὲν φεσποιητὸν εἶχε. πάμπολλα μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη, ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηθείς. — πλέον δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη· καὶ γὰρ πρὶν ἐκείνους ὁμιλῆσαι, ἱκανῶς πρὸς ἀρετὴν ὥρμητο, τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, πολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλουσίοις τε ὢν, ἔτω τι ἐπὶ παῖς ἂν ἤρεσεν, ὡς ὑπὸ πάντων ἀγαπᾶσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶ Ἀδριανῶ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ γένος ποιηθείς, οὐχ ὑφηρέθησαν. Ἑλληνικῶν τε καὶ Λατίνων, ῥητορικῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων ἀεὶ διεπίμπλατο.

Herodianus hiſtor. l. 1.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲν πάσης ἔμελεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιότητος καὶ ἐρασὴς, ὡς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ὑπολειπόμενον. ἦν δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτῶ ἢ γραφέντα. παρῆκε δ' οὐδὲ καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ὁπηκόῳ καὶ μέτριον βασιλέα, τοὺς δὲ φεύγοντας δεξιούμενος, κωλύων τε τοὺς ἐπὶ αὐτὸν δορυφόρους ἀποσοβεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας· μόνος τε βασιλέων φιλοτεφίαν καὶ λόγοις, οὐδὲ δογμάτων γραφαῖς, σεμνῷ δ' ἤθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ὑπεσώσατο· πολύ τε πλῆθος ἀνδρῶν σοφῶν ἤνεγκαν, ἢ τῆδ' ἐκείνῃ καιρῶν φορᾷ. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλῳ τῆς τῶ ἄρχοντος γνώμης βιᾶν.

Τὰς δυνατέρας ἐν ὥρᾳ γιγομένας ἐξέδοτο ἀνδράσι τῆς συγκλήτου βελῆς τοῖς ἀρίστοις, οὐ τοῖς γένους μαχρᾷς διαδοχαῖς ὑπατείδας, οὐδὲ τοὺς πάντα σεβολαῖς λαμπρὰς, κοσμίους δὲ τὸ τρόπον, καὶ σώφρονας τὸ βίον, γαμβρὸς αὐτῷ γιγέσθαι θέλων· ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα δοκεῖ κτήματα.

Τελευτήσαντος δὲ Μάρκου ἐπὶ δὲ διεφοίτησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν στρατιωτικὸν, καὶ τὸ δημῶδες πᾶν ὁμοίως πόνδει κατείχετο· οὐδέ τις ὧν ἀνθρώπων τὸ ὑπὸ Ῥωμαίων ἀρχὴν, ὃς ἀδακρυτὶ παραυτίκα ἀγγελίαν ἐδέξατο· πάντες δὲ ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲν πατέρα χρηστὸν, οἱ δὲ ἀγαθὸν βασιλέα, γενναῖον δ' ἕτεροι στρατηγὸν, οἱ δὲ σώφρονα καὶ κόσμιον ἄρχοντα ἀνεκάλουν· καὶ οὐδεὶς ἐψεύδετο.

Ariſtides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκεῖ τὰ καλῶν εἶναι, ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν πανηγύρει, μιμνῄσκεσθαί τι καὶ λέγειν, περὶ τῶν θείων καὶ φιλανθρώπων βασιλέων. ὁ γὰρ δὴ δέος γε, μὴ ἐπαινῶν αὐτὸν περιλάμψομαι, ἔπειτα ἀπορήσομεν λόγων, ἀλλὰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα τῷ βασιλεῖ· ὥστε μηδένα οἰκεῖον ἄξιος ἂν δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν. Ἐγὼ δ' ὅτε χρόνε πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγον εὑρεῖν ὁρῶ τῶ βασιλέως ἄξιον, οὐδὲ * ὅστις [* ὡς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι δυνήσεται.

Ἓν μὲν ἓν τοῦτο περιττὸν καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν περὶ αὐτῦ, ὅτι καὶ πρέπειν ἢ καλεῖσθαι εἰς τὴν ἀρχὴν, ἄξιος τῆς βασιλείας ἦν. — εἴτε γὰρ φόβῳ τῷ πρὸς αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ τῶ κρείττονος, εἴτε γνώμῃ τῇ βελτίστῃ καὶ δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν ὁσίαν δεῖν, πῶς οὐκ ἐξ ἁπάντων τούτων φανερὸν, ὅτιπερ ἐχρῆν ἦν ἢ βασιλέα.

Τὸν γὰρ μαθήσει ἃ χρὴ, καὶ παιδευθήσει, καὶ μηδενὸς ἢ καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἁμαθῆ γενόμενον, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι καλοκαγαθήσαντα τὴν ψυχὴν, εἰκὸς ἦν πάσης ἔχειν γενέσθαι ἀμοιρίας. ταύτην τοίνυν τὴν παιδείαν, καὶ ὁ βασιλεὺς παιδευθεὶς, καὶ πάντων ἢ καλλίστων μετασχὼν, ἢ μὲν καὶ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐτῷ, ἢ δὲ καὶ ὑπὸ παιδείας γενομένων, ἐ μέσως, οὐδ' ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ποιεῖν, ἀλλὰ περὶ ὑπερβολὴν ἐνέστη, ἵν' μὲν μέγα ὄφελος τῇ βασιλείᾳ καὶ φρὴν εἰς ταύτην καλεσθῆναι. Ἐπεὶ δὲ ἡ πάντα διοικοῦσα πρόνοια καὶ διατάξασα, καὶ τοῦτον ἐνέδυσεν εἰς ἢ βασίλειον θρόνον, ἢ δικαιότατον, καὶ ὁσιώτατον βασιλέων. — ὡς ἂν ἐμφερεστάτος βασιλέων, καὶ γνώμη πρόσχων, — ἵνας ἐξηγεῖται καὶ διέπει τὸ τῆς ἀρετῆς, ὅνπερ χρὴ τρόπον· τὴν εὐσέβειαν μὲν καὶ δικαιοσύνην, ἔπι δὲ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὴν ἄλλην κοσμιότητα καὶ ἀρετὴν ἅπ-

ξαλο

ξαλο μὲ γὰρ ὥσπερ πρεσήκει, ἀπὸ εὐσεβείας διεξῆλθε ἢ κ) δια τ ἄλλων μερῶν τῆς ἀρετῆς. τίς μὲ γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἢ φιλανθρωπίας; τίς ἢ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τοσαῦτα δείγματα κ) τοιαῦτα, ὅσα κ) [δια] ὁ βασιλεὺς ϛ̅ ἐξήνεγκε;

Ὁ δ' ἐπιδείξεν, ὅτι κ) ἰδιώτιδι ὄντα κ) βασιλέα δίον τε ἔστι τ αὐτὸν διὰ τέλους ϗ̅. τοιοῦτον μὲν πρὸ τῆς βασιλείας παρασχὼν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ, οὐκ ἐκεῖνός ἐστιν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ κ) τρόπῳ χρώμενος.

Verùm videnda integra oratio; qam, ad Commodum defle-xione factâ, sic clavdit.

Σὰ ἢ, ὦ παῖ γυναῖε γυναίων, κατ' ἰχνος εἶη βαίνειν τὸ πατρός. τοῦτο γὰρ ὡς μ ἐν βεβαίως ἐλεῖσον εἰρήσθω.

Idem oratione in Romam.

Ὅ μ μὲν νῦν ἀρχὴν μίγας, ὅσον ἀγαπητὸς γεγονὼς, τοσοῦτον ὑπεραίρει τοὺ πρὸ αὐτοῦ [κ)] τ πατέρα, ὅσον, ἐξ' εὐτῶν ῥᾴδιον, ἑτέρους αὐτὸς ὑπεραίρει· κ) δὴ φαίη τις ἂν δικαιοσύνῃ κ) νόμιμον ϗ̅ τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅπ κείνῳεν ϗ̅.

Idem in Panegyrica Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἢ κ) τῆς τύχης ἕνεκα ὑμῶν σωπηθῆναι· ἐπεγεγράφατε μὲ γὰ τ ἄπειρον τῆ εἰς ἐπεῖνον τ χρέων βασιλέων· ἥκει ἢ ὑμῖν τὸ ἔργον πρὸς τέλος ἐν τοῖς δὲ τοῖς καμοῦσι, οἱ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εὑλήχασι, κ) ὑφ' ὧν δικαιότατ' ἂν χαρίσιμον τοῦτον ἐσικὸς εἶη τοῖς θεοῖς, ἐπιδεῖν ῥᾴδιον ἰῶ μεῖζον ἐξαρεῖν.

Στρατηγοὶ μὲ στρατηγὸς ἤδη ἐν κινδύνοις παρεῖλοντο· κ) πόλις ἀλλήλας ἔτι καμοῦσαν παρέλαβον· κ) βασιλεῖς πρὸς βασιλέας φιλίας κ) σωθήκας ἐποιήσαντο, κ) ὅτου τῆς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ὑπηθέντες, κ) μέχρι τότε κοινωνίας ἴσμεν γνουμένας. Βασιλεὺς ἢ ἐκὼν, βασιλέα δὲ προείλετο ἑαυτῷ ϗ̅ ὅλων, κ) μόν ϗ̅ ἐν τῷ παντ αἰῶν, ἐκ ἀρχῆ προσλαβεῖν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα προσλαβεῖν ἐπὶ πᾶσι τοῖς θεοῖ. ὃ κ) ϗ̅ εἰς μῆμιμα ἡκόντων ἐν λόγῳ θαυμασότατον, κ) πᾶσαν τὴν συγκράσιν τε κ) παίδευσιν ἔχει συλλαβόν, κ) ὅτ' ἰδιώτης ἐδεῖς δύναται σωτῆρ, πόλις τε ἅπασα κ) γένη ἄπαντα ἀνθρώπων ἐκπεπλήκται.

Idem Palinodiâ in Smyrnam restavratam.

Τοῖς τε πάντα ἀείσους βασιλεῦσιν πάσας πόλεις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχουσι τὴν καλλίστην οἰκίσαι φιλοτιμίαν εἶχε· τῇ τε πόλει τὸ διὰ τούτων ἀνεγερθῆναι, κ) τοιούτε ἀρχηγέτας ὀφθῆναι, τὴν συμφορὰν εἰς εὐσεβεξίαν μετέλαβε. σεβόμενον μὲ γὰ Θησέα κ) Ἀλέξανδρον ἡδόμην· τ μὴν τ ἐν Ἕλλησιν ὄνομα, φιλανθρωπότατον τ ἢ συμπάντων βασιλέων μάλιστα δὴ θαυμασθέντα τῆς εἰς τοὺ πολέμους τόλμης ἕνεκα. νῦν δ' ἔτι λαμπροτέρους κ) μείζονας οἰκίσεις σεβεσελάσουμεν· ὅις πᾶσα μὴ γῆ κ) θάλαττα ὑπήκοος, ἐκ πατέρων τε κ) ἐξ ὧν αὐτοὶ σεσχήκτησαι, σοφίας δὲ κ) δικαιοσύνης, κ) ἀληθείας, κ) χρηστότητος, ἐκ ἔλαττον, εἰ μὴ κ) πλέον τ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχύος θέλεσι.

Philostratus in vitis Sophistar. l. 2. in Philisco.

Ἀνίατον δ' ἰῷ αὐτοκράτως ὁ τῦ φιλοσόφε παῖς.

Idem in Herode.

Ἐπῄδαζε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκ σφὶ Σέξτον τ ἐν Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, κ)

φοιτῶν

φειτῶν ὅτι Δύσεις· ἄρτι γ' ἦκον ἐς τὴν Ῥώμην, ὁ Λύκιος ἤρετο τὸν αὐτοκράτορα περίοντα, Ποῖ βαδίζει, καὶ ἐρ' ὅτῳ; καὶ ὁ Μάρκος, καλὸν, ἔφη, καὶ γνησίως τὸ μανθάνειν· εἶμι γὰρ πρὸς Σέξτον τὸν φιλόσοφον, μαθησόμενος ἃ ἔστιν δίκη. καὶ ὁ Λύκιος ἐξάρας τὴν χεῖρα ἐς τὸν οὐρανὸν, ὦ Ζεῦ, ἔφη, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γνησίως ἤδη Δέλτον ἐξαμάρτοι ἐς διδασκάλου φοιτᾷ, ὥσπερ οἱ παῖδες· ὁ γὰρ ἐμὸς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπέθανεν.

Ibid.

Ὁ Μάρκος φύσει δημοτικώτερος. *Quo loco, & Herodem Sophistam quâ patientiâ Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Περίεστι γὰρ τῶν Ἀθηναίων νεότητος πρέπτος ὀδὴ τοῖς ὑπὲρ βασιλέως μυείαις. καὶ ἐ τοῦτο σε λόγου ἄξιον· ἐ γὰρ πάντες οἱ ἐπιβατεύοντες τοῦ θρόνου τότε, λόγου ἄξιοι· ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν Πλατωνείου, καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς σοᾶς, καὶ τοῦ Περιπάτου, καὶ * αὐτὸν Ἐπικούρου [* αὐτοῦ Ἐπικούρου] προτέταξεν ὁ Μάρκος τῇ Ἡρῴδῃ κεῖναι· ἦ γὰρ ἄνδρα τοῦτον, ὑπὸ τῆς πρὸ αὐτὸν δόξης αὐτὸς ἀπέκλινε τοῖς νόοις, ἀγωνιοῦν ἐν πολιτικῶν προτέρων λόγων, καὶ ῥητορικῆς ὄφελος.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης τε ἔτι γεγονὼς, ἐρ' ὅσον μέγα πρόβλημα τῆς τῶν σοφιστῶν δόξης, ὡς καὶ Μάρκῳ βασιλεῖ φλαγχεῖν ἐρῶντα ἀκροάσεως. ἐκάδιστα γὰρ ὅτι ἦ ἀκροάσειν αὐτοῦ ὁ Μάρκος· καὶ ἤδη μὲν διαλεγομένου, ἐθαύμαζε ἦ χαλιάζοντος, δωρεὰς ἦ λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Ὀνησίωνα ἦ καὶ † Ἀσκληπιάδην τῆς Σμύρνης, οὐκ ἀλαζόνων ἔπαινος, ἀλλὰ δημοσιότατός τε καὶ ἀληθέστατος. † καὶ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, ὅτε πᾶσα ὠλοφύροντο πρὸς † Μάρκον, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μοναρχίᾳ, δαιμόνιον ὑπερενέγκαι † βασιλέα, ὅτι τῷ, ζήφυρον ἐρέμνιον αὐτὴν καταπνεύσαι, καὶ δάκρυα τοῦ βιβλίου ὑπερᾶραι —— Καὶ ἐ φημὶ ταῦτα ὡς οὐκ καὶ τοῦ βασιλέως, ἀποικίσαντος ἂν ἀπολωλυῖαν πόλιν, ἵν' ἦσαν ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασιλικοί τε καὶ θεσπέσιοι φύσεις, ἵν' προσεγείρῃ αὐτὰς ξυμβολία καὶ λόγος, ἀναλάμπουσι μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν ἓν ξυὼ ὁρμὴ φέρονται· *Eundem quàm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ γὰρ τοὺς χρόνους, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀθηναίοις ὑπὲρ μυστηρίων ἐπάλη, ἐκράτει μὲν ἤδη τῆς † σοφιστῶν θρόνης ὁ ἀνὴρ ὅδε. ἐν μέρει γὰ ὁ Μάρκος τῆς † Ἀθηνῶν ἰσοτείας [ἐπέθει] μηδὲν τῶν ἐκείνῳ σοφίαν, ἀγαπῆσαι. καὶ γὰρ δὴ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νόοις, ἐκ ἀκροάσει βασανίσας, ἀλλὰ ξυνθέμενος τῇ σοφῇ αὐτοῦ φημῇ. —— ἀγαθοὺς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι μέγα ἦρε δωρεάς τε καὶ δώσεις. καλῶ γὰ δωρεὰς μὲν, τάς τε σπίσεις, καὶ τὰς προεδρίας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἱερῶσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας δῶρα· ἦ χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππους, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἑρμηνεύῃ πλοῦτον ὧν αὐτῶν τε ἀνέπλησε καὶ γένος τοῦ ἐκείνου πάντας.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον καὶ ἡμεῖς ὁιδαμεν ἐνθυσιῶντα τοῖς βασιλεύουσι, καὶ ἀκριβῶς ἑαυτὸν διὰ τέλους σύνεσιν τῇ συγκράσει τοῦ σώματος παρακολουθήσαντα.

Idem

Idem de libris suis.

Ἐπορεύθην μὲν ἐξ ἀνάγκης. ἐλπίζων δὲ τεύξεσθαι παραπόσων. ἤκουσα γὰρ εἶναί τι ἕτερον αὐτῶν τὸ προσβύτερον, εὐγεώμορά τε καὶ μίσειον, ἥμερόν τε καὶ πρᾶον, ὃς ἐναλλὰξ μὲν ἀρχῆς Βήρου, &c.

Idem lib. περὶ τῆς περιτομῆς.

Χρηστόν τι ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδυνήθην πεῖσαι καταλοιπεῖν με ἐν τῇ Ῥώμῃ.

Marcellus in Regillæ Epitaph.

Καὶ βασιλεὺς Διὶ πατρὶ φυλὸν καὶ μοῖραν ἔμιθεν.

Athenæus Dipnosophistarum l. 1.

Ὁ πάνυ ἄκρος βασιλεὺς Μάρκος.

Zosimus histor. l. 1.

Ἐντεῦθεν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἡγεμονίαν διεδέξαντο, Νέρβας τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ μετὰ τούτων Ἁδριανὸς, ὅτι συνῆν Ἀντωνίνῳ, καὶ ἡ τῶν ἀδελφῶν σωφροσύνη βήρου καὶ Λύκιος, πολλὰ μὲν κακῶν ἀπαλλαγὴν ἐξέφυσαν διεφθάρησαν καὶ ἐμόγουν, ἄφθονα δὲ εἶχον ἀπολαύοντες οἷς περὶ αὐτοὺς ἀνεκτήσαντο, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τοῖς ἄλλοις προσέθεσαν.

Julianus in Symposio.

Εἶδες γὰρ ἦν ὁ Μάρκος, τά τε ἄλλα θαυμάσιός τις ἦν, καὶ σοφὸς διαφερόντως, ἃ τε δίκαια διαπονήσαι λόγῳ θ' ὅσα χρὴ, καὶ σιγᾷν ὅπου καλόν.

Justiniani in Novellam. tit. 22.

Τύπῳ γὰρ ὧν μὲν ἀρξάμενος, καὶ φιλοσόφῳ ἐοίκατε Μάρκε.

Ibid. tit. 108.

Ὁ φιλόσοφος ἐν βασιλεῦσι Μάρκος.

Lucius apud Justinum apologiâ 1.

Τοῖς φρονίμοις εὐσεβεῖ αὐτοκράτορι, υἱῷ φιλοσόφῳ Καίσαρος παιδὶ, υἱῷ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κελεύεις, ὦ Οὐῆρε.

Justinus apologiâ 2. ad Adrianum, Antoninum Pium, Marcum, & Lucium.

Εὐσεβεῖς, καὶ φιλόσοφοι, καὶ φύλακες δικαιοσύνης, καὶ ἐραστὰὶ παιδείας ἀληθοῦς πυνθάνεσθε.

Melito lib. ad Imperatorem apud Eusebium hist. Eccles. l. 4. c. 26.

Διὸ καὶ μᾶλλον περὶ τούτων τῷ αὐτῷ ἐπείνοις ἔχοντα γνώμῃ, καὶ πολὺ γε φιλανθρωπότερον καὶ φιλοσοφότερον, πυνθάνεσθαι πάντα παρέσεται, ὅσα σε δύναται.

Athenagoras in legatione pro Christianis, ad M. Antoninum, & Commodum.

Αὐτοκράτορσι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ, καὶ Λουκίῳ Αὐρηλίῳ Κομμόδῳ, Ἀρμενιακοῖς, Σαρματικοῖς, τὸ μὲν μέγιστον φιλοσόφοις· τὸ πρᾶον ὑμῖν καὶ ἥμερον, καὶ τὸ περὶ ἅπαντα εἰρηνικὸν καὶ φιλάνθρωπον θαυμάζοντες,

τες, οἱ μὲν καθ' ἕνα ἰσονομεῖσθαι· αἱ δὲ πόλεις πρὸς ἀξίαν τῆς ἴσης μετέχειν τιμῆς· καὶ ἡ σύμπασα οἰκουμένη ὑμετέρᾳ συνέσει βαθείας εἰρήνης ἀπολαύσειεν. — Ἃ δ' αὖ σὲ πρὸς ὑμᾶς παίδα λόγον κεκτημένος, ἢ ποιητὰς μιμεῖσθαι, ἢ καὶ ἑτέρους λόξας ἐξετάζειν;

Ἴσε δὲ καὶ ὑμᾶς ταῦτα ἀξιολογώτερον, ὡς ἂν ἐν πᾶσι, καὶ ἐκ παίδων τοῖς παλαιοῖς συγγινώμονας.

Οὐδὲ γάρ, ὅτι ὅσον σωίσει καὶ ἰσχύι τῆς βασιλείας πάντων ἐφήκατε, τοσοῦτον καὶ τῇ πᾶσαν παιδείαν ἀκριβοῦν πάντων κρατεῖτε· ἵνα καθ' ἕκαστον παιδείας μέρος κεκορθωμένοι, ὡς ὑδὲ οἱ ἐν αὐτῆς μέσον ἀπολειπόμενοι.

Ὑμεῖς δέ, ὦ πάντα ἐν πᾶσι φύσει καὶ παιδείᾳ χρηστοὶ, καὶ μίζιοι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιοι.

Jo. Zonaras annal. tom. 2.

Ἦν μὲν ὁ Μάρκος ἀδοκήτως τὸ σαρκίον, ἀνεκλάλητος ἦν τοῖς λόγοις ἕτοιμος, ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, ἐκ ἠδέσατο ἐς διδασκάλου φοιτᾶν, ἀλλὰ Σέξτου συνεφιλοσόφει, τοῦ Βοιωτοῦ, καὶ Ἑρμογένους τῷ ῥήτορι συνωμίλησε, μᾶλλον δ' ἀνέγνωσται τὰ Στοϊκά.

Οὕτω δὲ καὶ σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς ἦρχεν, ὥστε καὶ ὅτε πολεμίους μετὰ τῶν συμμάχων πρὸς τοὺς σφαγὰς εἶπεν, μετὰ τῶν φόβου ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ μὴ πολέμοις ἦν σχολάζων, ἐδίκαζε· καὶ τοῖς ῥήτορσι πρὸς ὕδωρ λόγκας πλέον ἐγχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ἐκέλευεν, ἵν' ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀκριβοῦν. ἦν δὲ καὶ φιλόπονος, ὡς καὶ νυκτὸς διαζῆν· καὶ ὑδὲν ἐν παρέργῳ ἔτι ἐποίει, ἔτι ἔκαφεν, ἔτι ἔλεγε· μὴ δεῖν νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ἐν παρέργῳ πράττειν μηδὲ τυλάκιστον· καὶ ταῦτα σώματος πυκνὰ ἀσθενοῦς.

Λείπει ἐν ἄρξας μετάλλαξεν. — ἰῶ δὲ καὶ φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖστα δὲ καὶ ἀπὸ παιδείας βελτίων ἐγένετο. ἐ μόνον τοι ἀξίως τ' ἀρετῆς εὐδαιμόνησεν· ἐσεῦθεν δὲ μᾶλλον θαυμάσειεν ἄν τις αὐτὸν, ὅτι ἀλγεινότατος, καὶ ἐξαισίοις χρησάμενος συμφοραῖς τὸ σεμνόν τε καὶ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο.

Constantin. Manasses in annal.

Οὗτος ἐν φάσῃ πέφυκεν σοφίᾳ καὶ παιδεύσει·
Καὶ χάρισι τῆς ἀρετῆς καταπρεπὴς ὑπῆρχε·
Καὶ πάσας καταγελᾶσα τὰς ἀρετὰς ἰδίας.
Διὸ καὶ προσεφέρετο πᾶσι σοφοῖς ἐντίμως,
Καὶ σωεχέσιν ἤρδεν τὰς μεγαλουργείας.

Adrianus

Adrianus apud Jul. Capitolinum in Marco.

Ab Adriano Annius Verissimus vocatus est:

Ad qem locum Is. Casavbonus.

Antè dicebatur Annius Verus. Hadrianus jussit dici Annium Verissimum. qare? πρὸς τὸν τῶ Ῥωμαίων ῥῆματος ἔννοιαν, inqit Dio. hoc est, qòd esset veritatis amantissimus & tenacissimus; magnum rectæ indolis argumentum, & animi verè generosi.

Jul. Capitolinus in Marco.

Marco Antonino in omni vita philosophanti viro, & qi sanctitate vitæ omnibus principibus antecellit, &c. Erat enim ipse tanta tranqillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio. Philosophiæ deditus Stoicæ, qam & per optimos qosqe magistros acceperat, & undiqe ipse collegerat.

Qamvis esset constans, erat etiam verecundus: erat frugi sine contumacia, verecundus sine ignavia, sine tristitia gravis.

In imperio ità civiliter se gessit, ut lenitatem Pii nemo desideraret.

Dabat totum se philosophiæ, amorem civium affectans.

Cum populo non aliter egit, qàm est actum in civitate libera.

Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis; fecitqe ex malis bonos, ex bonis optimos. Cùm igitur in amore omnium imperâsset, atqe ab aliis modò pater, modò frater, modò filius, ut cujusqe ætas finebat, & diceretur, & amaretur, octavo-decimo anno imperii sui, sexagesimo & primo vitæ, diem ultimum clavsit. tantúsqe illius amor die regii funeris clarvit, ut nemo illum plangendum censuerit; certis omnibus qòd à diis commodatus, ad deos rediisset. Deniq; priusqam funus conderetur, ut plerique dicunt, (qod neqe antea factum fuerat, neqe postea) Senatus populúsqe non divisis locis, sed in una sede propitium Deum dixit.

Tantùm sanè valet boni principis vita, sanctitas, tranqillitas, pietas, ut ejus famam nullius proximi decoloret invidia. Denique Antonino, cùm suos mores semper teneret, neqe alicujus insusvrratione moveretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis; Deúsqe etiam nunc habetur.

Vir tantus & talis, ac diis vitâ & morte conjunctus.

Vulcatius Gallic. in Avidio Cassio.

*Antoninum hoc nomine (Dialogistæ) significans; qi tantùm enituit in philosophia, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis nè qid fatale proveniret, rogatus sit, non adulatione, sed seriò, ut philosophiæ præcepta ederet. nec ille * timuit, * [renuit Cas.] sed per ordinem paranesevn, id est, præceptionum, per triduum disputavit.*

Avidius Cassius apud eundem, & epistolâ ad generum suum.

Marcus homo sanè optimus, qi dum clemens dici cupit, eos patitur vivere, qorum ipse non probat vitam.

Marcus Antoninus philosophatur, & qerit de elementis, & de animis, & de honesto ac justo; nec sentit pro republica.

Idem in Opilio Macrino.

Marcus nomen illud ſanctum (Antoninorum) vitæ genere auxiſſe videtur, Verus autem degenerâſſe.

Avrel. Victor in Breviario.

Iſte virtutum omnium, cœleſtiſque ingenii extitit; armiſque publicis quaſi defenſor objectus eſt. Etenim niſi ad illa tempora natus eſſet, profectò, quaſi uno lapſu ruiſſent omnia ſtatûs Romani.

A principio vitæ tranquilliſſimus, ut ab infantia vultum nec ex gaudio nec ex mœrore mutaverit.

Philoſophiæ ſtudens, literarúmque Græcarum peritiſſimus.

Conſtat tantùm Marco ſapientia, lenitudinis, innocentiæ ac literarum fuiſſe, ut is Marcomannos cum filio Commodo petiturus, philoſophorum obteſtantium vi circumfunderetur, nè ſe expeditioni aut pugnæ priùs committeret, quàm ſectarum ardua & occulta explanaviſſet. ità incerta belli, ejus ſalute, doctrinæ ſtudiis metuebantur: tantúmque illo imperante floruere artes, ut illam gloriam etiam temporum putem.

Quod de Romulo ægrè creditum eſt, omnes pari ſenſu præſumſerunt; Marcum cœlo receptum eſſe.

Evtropius hiſt. Rom. l. 8.

Marcus Antoninus, quem facilius quis admirari quàm laudare poſſit.

A principio vitæ tranquilliſſimus, adeò ut in infantia quoque vultum neque ex gaudio neque mœrore mutaverit. Philoſophiæ deditus Stoicæ: ipſe etiam non ſolùm vitæ moribus, ſed etiam eruditione philoſophus. tantâ admiratione adhuc juvenis, ut eum ſucceſſorem paraverit Adrianus relinquere.

Hic cum omnibus Romæ ego jure egit; ad nullam inſolentiam elatus eſt, imperii faſtigio.

Cùm igitur fortunatam rempublicam, & virtute & manſuetudine reddidiſſet, obiit imperii anno xviii, vitæ Lxi, & omnibus certatim adnitentibus, inter deos relatus eſt.

Æl. Spartianus in Severo.

Sed ut omittamus adoptivos, nè nobis Antonini Pius & Marcus, numina reipublicæ occurrant.

Qui Marco felicius fuiſſet, ſi Commodum non reliqiſſet hæredem?

Peſcennius apud eundem.

Amavit de principibus Auguſtum, Veſpaſianum, Titum, Pium, Marcum; reliqos fœmineos vel venenatos vocans.

Flavius Vopiſcus in Caro.

Romana reſpub. Domitiani vulnerata immanitate, per Nervam atque Trajanum uſque ad Marcum ſolito melior.

Idem in Avreliano.

Sed ex his, optimi, ipſe Auguſtus, Flavius Veſpaſianus, Titus, Cocceius Nerva, Divus Trajanus, Divus Adrianus, Pius & Marcus Antonini.

Manlianus

Manlianus Statianus apud eundem in Probo.

Si rectè cogitemus, non nobis Aurelianus, non Alexander, non Antonini, non Trajanus, non Claudius, requirendi sunt, omnia in uno principe constituta sunt; rei militaris scientia, animus clemens, vita venerabilis, exemplar agendæ reipub. atque omnium prærogativa virtutum.

Gordianus senior referente Jul. Capitolino.

Scripsit præterea, quemadmodum Virgilius Æneïdos, Statius Achilleïdos, & multi alii Iliados, ità etiam ille Antonineïdos; hoc est, Antoninum Pium, & Antoninum Marcum, versibus disertissimis; libris triginta, vitam illorum, & bella, & publicè privatimque gesta perscribens.

Æl. Lampridius in Anton. Diadumeno.

Ut scirent omnes Antoninos pluris esse quàm deos, ac trium principum amorem, quo sapientia, bonitas, pietas consecrata sit; in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco sapientia.

Idem in Heliogabalo.

Compensationem sibi lector faciet, cùm legerit Augustum, Vespasianum, Titum, Trajanum, Adrianum, Pium, & Marcum, contra hos prodigiosos tyrannos.

Alex. Severus Imper. referente Æl. Lampridio.

Antoninorum nomen, vel jam numen potiùs, quale fuerit, meminit vestra clementia. si pietatem, quid Pio sanctius? si doctrinam, quid Marco prudentius?

Diocletianus referente Jul. Capitolino.

Eum vosipsi, sacratissime Imperator Diocletiane, inter numina vestra, non ut cæteros, sed specialiter veneraminì; ac sæpe dicitis, vos vitâ & clementiâ tales esse cupere, qualis fuit Marcus; etiamsi in philosophia, nec Plato esse possit, si revertatur in vitam.

Constantinus Imper. referente Æl. Lamprid.

Quod [Antoninorum nomen] tu Constantine sacratissime, ità veneraris, ut Marcum & Pium inter Constantios Claudiósque, velut majores tuos, aureos formaveris, adorans virtutes veterum, tuis moribus congruentes, & tibi amicas charásque.

Ammianus Marcellinus rerum gest. lib. 21.

Marci illius dissimilis principis verecundi.

Tertullianus apologet. cap. 5.

Marcus Aurelius gravissimus Imperator.

Quales ergò leges ista, quas adversùs nos soli exequuntur impii, injusti, turpes, truces, vani, dementes? quas nullus Pius, nullus Verus impressit?

Pavlus Oroſius hiſtor. l. 7. c. 17.

Marcus Antoninus graviſſimus ac modeſtiſſimus Imperator.

Joan. Bapt. Egnatius de Rom. princip. lib. 1.

Quam læta felixq; ſucceſſio optimis; piis, philoſophis, imperatoribus, referendis! unus hic eâ ingenii bonitate, hic virtutibus excelluit, ut exemplum deſit. & ea temporum calamitas affuit, ut ſolus arumnis publicis obſtiterit. niſi enim hic profuiſſet majeſtas Romani nominis facilè tum concidiſſet. — Feliciſſimus certè princeps, niſi hæredem Commodum reliquiſſet.

Clavdianus de Honorii conſulatu 4.

Non tantis patriæ ſtudiis ad templa vocatus,
Clemens Marce redis. — Et mox: — *omne tenantis*
Obſequium Marci mores potuêre mereri.

Avſonius in Cæſaribus.

Poſt Marco tutela datur, qi ſcita Platonis
Fecit ad imperium, patre Pio melior.

Joan. Aventinus annal. Bojor. l. 2.

Marcus Aurelius Antoninus Pius, antè Annius dictus, ſapientiſſimus graviſſimúſque principum; omni virtutum genere ſe exercuit: literarum ſtudio, nemini Græcorum Romanorúmque ſecundus. quamobrem philoſophus & cognominatus eſt, & fuit.

Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat: Tranquillitati ſummæ ſucceſſerat, qo manifeſta fiunt rerum humanarum volumina, ſaviſſima tempeſtas: cui divinitùs Marci prudentia conſtantiáqe objecta eſt. niſi hiſce virtutibus præditus rector contigiſſet, de Romano imperio actum fuiſſet.

Conradus Urſpergenſ. in Chron.

Hic omnes virtutes, & cœleſte habebat ingenium, & in calamitatibus publicis factus eſt qaſi defenſor. et ſi in illis temporibus ipſe non fuiſſet, ſine dubio gloria Romana periſſet.

Martinus Polonus, in ſupputationibus.

Iſte optimus fuit.

Philippus Bergom. ſupplement. Chron. l. 8.

Marcus Antoninus, qi & Verus, cognomento Philoſophus: qem certè ob ejus præſtantiſſimam virtutem, laudare plurimùm licet. qippe qi ad nullum rei èventum unqam ſe extulit. tantæ enim fuit ſoliditatis, ut ejuſdem vultûs, qamvis fortunâ adversâ, ſemper fuerit habitus. literarúmqe ſemper ſtudioſus; & qàm maximè philoſophiæ. nec propterea ipſa philoſophia illum à rebus imperii & bellicis retardavit. propterea ità diligebatur amabatúrqe, ut ſacrilegi nomen incurreret, qi imaginem ejus domi non haberet. — *Et omnibus acclamantibus inter deos relatus eſt.*

Warnerus

Warnerus Rolevinkus fasciculo temporum.

Hic bonus & victoriosus fuisse describitur. Dicitur qòd tantæ severitatis & constantiæ fuerit, qòd ad nullum eventum unqam vultum mutaverit, sive ex lætitia, sive ex mœrore, &c. dum adhuc esset puer. Tantæ fuit humanitatis, ut quâdam vice, cùm jam exhausto ærario nihil haberet qod militibus daret, nulli volens esse molestus, magis elegit vasa aurea & ornamenta uxoris, & alia supellectilia vendere, quàm senatum, vel provincias pregravare. sed victoriâ habitâ, & illa recuperavit, & provinciis tributa relaxavit.

Jo. Carion, Chron. lib. 13.

Princeps optimus fuit, sapiens, justúsque, modestus, beneficus, amans, & intelligens doctrinarum.

Fra. Petrarcha, de officio & virtutibus Imperatoriis.

Addè his M. Avrelium Antoninum longè sapientissimum. eum dico, qi philosophicum maluit quàm Cæsareum nomen.

Idem in libro Avgustali.

Fuit enim magnus philosophus, sanctitate vitæ omnibus præponendus; nunqam mutans vultum. qi vir tantæ virtutis, poterat dici felix, si uxorem Favstinam, & filium Commodum non habuisset.

Lilius Gyraldus, historiæ de poëtis dialog. 3.

Fuit hic unus inter Cæsares omnes æqissimus, ac optimus, expressum illud certè in eo est, qòd à philosophis qæri solet, cur ex optimis parentibus pessimi plerunq; filii nascantur. Nam qò M. Antoninus melior & justior, eò filius Commodus immanior & scelerator.

Sebast. Munsterus, Cosmograph. lib. 2.

Fuit M. Antoninus vir omnium virtutum, & sanctitate vitæ præcipuus, cœlestísque ingenii; in omni vita philosophiæ deditus.

Pandulphi Collenutius in panegyrico Maximilian.

Ipse rerum omnium sator, à qo princeps terrarum gubernaculis imponitur, — fessas res humanas pro sapientiæ suæ luce, bonos interdum principes indulgendo sublevat, erigit, solatur, fovet. Sic Octavium post civilium bellorum lacrymas dedit: sic Vespasianum post Nerones; post Domitiani crudelitatem Trajanum & Antoninos; post Commodi furores Severum; post Heliogabali vesaniam, Alexandrum: sic alios plures qasi distinguendis malorum principum ordinibus, sedandísque reipub. fluctibus moderatores dedit.

Hæ virtutes (pietas, prudentia, justitia, mansvetudo, magnitudo animi, clementia, liberalitas) Augustum consecrârunt; Trajanum, Antoninos, omnésque bonos principes, cœlestes planè viros effecerunt.

Joan.

Joan. Boterus de illustr. politia l. 1. cap. 20.

M. Avrelius in imperio constitutus, nihil magis avt timuit, avt deprecatus est, qàm avaritiæ infamiam, qam ut deterrimum malum, & imperii labem detestatus semper fuerat.

Jo. Bodinus de repub. lib. 6.

Quis Avrelio Imperatore moderatiùs unqam se gessit?

Ibid. lib. 4.

Commodum Imperatorem Avrelii patris virtus amabilem fecit: etsi patri omnino dissimilis esset.

Bapt. Fulgosus memorabilium lib. 2. c. 5.

Legitur Antoninum philosophum, propter doctrinam, virtutémqe in eam veniisse existimationem majestatémqe, ut eo imperante ferrent palàm, Platonis implctum esse verbum, qo dicebat; Tum orbem terrarum feliciter habiturum cùm contigisset, ut philosophi rerum potirentur:

Idem l. 3. c. 2.

Fiducia ingentis verbum, sed non majoris tamen, qàm illius virtus, & morum sanctitas reqireret. qod dixit, *Non ità nos cum diis hominibúsqe gerimus, ut Avsidius unqam bello vincere nos deberet.*

Ibid. lib. 5. c. 1.

Omnes clementià atqe humanitate, M. Antoninus philosophus Imperator longè superat.

Ibid. l. 8. c. 7.

M. Antoninus phil. Imp. ultra publicas curas qas nunqam deseruit (cujus rei argumentum est, qòd diu paratum tenuit Romanum imperium) plurimùm studii literis impendit, cùm de philosophia vel scriberet vel disputaret. itaqe ejus dicta scriptáqe, inter philosophos eo tempore magni facta fuerunt.

Cæs. Baronius annal. tom. 2. ad annum 164.

Qod in philosophia Stoicos sectatus esset, sic se vultu, animóqe compositum esse monstravit, ut nec tristibus & adversis doleret, nec jucundis & prosperis lataretur.

Rich. Dinothus de rebus & factis memorabilibus l. 8. c. 4.

M. Antoninus adeò philosophiæ studiis addictus fuit ut Stoicorum præcepta perfectè didicerit; in aliarum sectarum placitis, non segniter versatus. ità ut Philosophus peculiari inter Imperatores cognomine fuerit vocatus.

Seth. Calvisius in opere chronologico.

Marcus Imperator ipse philosophus & philosophis deditus, eos Romam evocat & stipendiis fovet.

Gul.

Gul. Canterus novar. lection. l. 7. c. 1.

Marcus Avrelius Antoninus Imperator optimus, atqe idem philoſophus tantus, ut hoc meruerit proprium cognomen.

Juſt. Lipſius monit. politic. l. 1. c. 8.

M. Antonino Philoſophi cognomen hæſit, qòd ſupra alios in eo ſtudio deditus eſſet. Stoicam etiam ſectam profeſſus: & qis tamen vitâ melior, imperio mitior, avt felicior dabitur?

Is. Caſavbonus ad Athen. dipnoſophiſt. l. 13. c. 8.

M. Antoninus Imperator, re, & nomine philoſophus.

Idem ad Perſii ſatyr. 1.

Sapientiſſimus ille Imperator Marcus ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφώτατος.

Idem ad Capitolini Marcum.

Vir ille divinus, neqe ſatis unqam vel cognitus, vel lavdatus. Optimus, nec ambitioſus princeps.

Sapientiſſimus princeps, jam indè à puero philoſophans.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Marcum.

Princeps optimus, in cujus vita, ac moribus nihil fictum avt ſimulatum.

Princeps Philoſophus, Stoicæ philoſophiæ plurimùm deditus: plurimus in philoſophiæ ſtudiis.

Meric. Caſavbonus præfat. in verſionem Marci Anglicanam.

Antoninus, opum ac magnitudinis ſecularis ratione, hoc Salomone longè major, qo regnorum plurium magnorum (avſim dicere) dominus, qàm opidorum per totum regnum magnorum Solomon fuerat. Bonitatis verò ac ſapientiæ nomine, ab omnibus dum viveret in ea æſtimatione honoréqe habitus, qâ nemo unqam vel ante ipſum, vel, qòd novimus, poſt ipſum fuerit.

Ad Antonini illuſtris hujuſce lavdem nunqam intermorituram dictum ſit, prout ſcripſerat vixiſſe.

Hac igitur Antonini lavs eſto, prout dixerat ſcripſerátqe vixiſſe: meditationes illi actiones erant, cum ſententiis actionibus conveniebat.

Nunqam ità conſpirârunt ſcriptores in tribuendo cuiqam qacunqe poterant bonitatis, integritatis, innocentiæ, cujuſvis deniqe tituli apud Ethnicos ſpecioſiſſimi teſtimonia. Celebrant illum non tantùm ut principem optimum, ſed ſimpliciter atqe abſolutè, ut hominem optimum, & philoſophum optimum omnium qi unqam extiterunt. Eſtqe hoc ipſius peculiare encomium; qòd cùm ità prædicetur, citra exceptionem ullam prædicatur. Si qid adverſus illum in vulgus ſparſum fuerit, tanqam rumorem merum commemorant, non tanqam apud nllos fide dignos fidem meruerit.

De hoc Scripto.

Svidas *in* Μάρκος.

Οὗτος ἔγραψε τὸν ἴδιον βίον διαφωνῶν ἐν βιβλίοις ιβ'.

Anonymus qidam εἰς βιβλίον Μάρκου, qod ex vetuſtis membranis exhibuit Cl. Salmaſius ad Vulcatii Caſſium.

Εἰ λύπης κρατέειν ἐθέλῃς,
Τὴν δὲ μάκαιραν ἀναπύσσων
Βίβλον, ἐπέρχεο ἐσόψιος.
Ἧς ὑπὸ γναμπτῇσι ὀλίζοισι
Ῥεῖά κεν ὄψεαι ἐκτομένων,
Ὄντων, ἠδὲ παροιχομένων
Τερπνῶν τε ἀνίων τε
Καπνὸν μυδὸν ἀριστερόν.

Nicephorus Calliſt. hiſtor. Eccleſ. l. 3. c. 31. incertum tamen de hoc an alio aliqo.

Πλὴν γε εἰδέναι χρεών, ὡς ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος ἔτος ἓν βιβλίον παιδείας τῇ παιδὶ Μάρκῳ συντάξει πάσης κοσμικῆς ἐμπειρείας καὶ παιδείας μεστόν.

Themiſtius in Philadelpho.

Οὐδέ σοι προσδεῖ τῆς Μάρκου παραγγελμάτων, εἰδ' εἶπ χρηστὸν ὁ δεῖνα τῆς αὐτοκρατόρων ῥῆμα προήκατο.

Jo. Carion. chronic. l. 3.

Extat M. Antonini liber de ſeipſo, qi recens editus eſt. in eo libro ſunt commonefactiones, de virtutibus principi neceſſariis, de juſtitia, de beneficentia, de patientia inferendis injuriis.

Ibid.

Marcus in libris de vita ſua.

Lilius Gyraldus de poëtis hiſtor. dialog. 3.

Dignus & [ut inter poëtas connumeretur] Marcus Antoninus, Pius cognomento, Philoſophus. cujus licèt verſus non legerim, tanta tamen eruditionis, & doctrinæ fuit, ut meritò cum his laudandus ſit.

Ejus certè librum græcè ſcriptum, legi. cujus titulus Μάρκου Ἀντωνίνου εἰς τὰ καθ' ἑαυτόν. *ex qo variam illius & multiplicem ſapientiam facilè colligere poſſumus.*

Gul. Canterus novar. lect. l. 7. c. 1.

Duodecim conſcripſit de officio ſuo libros; maximæ pietatis, humanitatis, temperantiæ, eruditionis, aliarum rerum præclararum teſtes pleniſſimos: Et cum qibus multorum philoſophorum operoſa præcepta collata meritò ſordere poſſint.

Juſt.

Juſt. Lipſius ad Tacit. annal. l. 1.

Marcus Antoninus in libris Vitæ ſuæ.

Idem in Saturnal. l. 2. c. 24.

Antoninus Imperator in Vita ſua.

Iſ. Caſavb. in Jul. Capitolini Marcum.

In primo avreolorum Marci librorum.
Res humanas, non ridere, ſed ritè ſuo pretio æſtimare ſolitus hic vir ſapientiſſimus.
Hoc ille nos docet divinis illis ſuis libris; non enim mihi tempero, qin mellitiſſimi doctoris verba adſcribam.

Idem in Baronii annales exercit. 1. § 10.

Multa in hanc ſententiam ſcribit M. Antoninus Imperator in ſuis illis divinis libris.

Idem in Perſii ſatyr. 1.

Quam ſententiam Imperator Marcus iis, quæ de ſe ſcripſit, ſæpe inſernit.

Ibid. in ſatyr. 2.

Antoninus in tertio eorum quæ de ſcripſit.

Et in ſatyr. 3.

Spectat eódem ſapientiſſimum Marci præceptum.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Pium.

Marcus Antoninus de vita ſua. Et mox: *Locus Marci Philoſophi inſignis eſt.*

Idem ad ejuſdem Marcum.

Marcus in vita enumerans omnes per quos, aut in literis, aut in vita & moribus profecit.

Annotator Lugdunenſis.

Marci Philoſophi ſcriptio abſciſſa & horrida eſt, ſed firma & potens, quæ ſapit Imperatorem, & in qua multa ſilentur quæ ſuppleri oporteat. Utitur vocibus planè ſuis, quæ rarò apud alios avtores invenias.

Jo. Rualdus in vit. Plutarch. c. 5.

M. Antoninus, in primo avreolorum librorum, quos de vita ſua compoſuit.

Admissa & omissa in prægressis nonnulla, quæ sunt momenti alicujus, sic poterunt restitui.

In Præloqio.

* * * *pag.* 1. *lin.* 9. *beneficum* l. 11. *testem* * * * 2. *p.* 1. *l.* 11. instituerint; titulo habitúque dumtaxat speciem Stoicam præferentes, cum

In Contextu Græco.

Pag. 6. *lin.* 20. ς ωφῆς ibid. f Λ- *p.* 7. literæ s h m &c. sunt minùs rectè dispositæ: sed Lector intelligens seriem justam facilè dignoscet. *p.* 21. *l.* 1. ὅτι τί *p.* 22. *l.* 15. ὄχλῳ φαύλοισιν *p.* 23 *l.* 13. πάσῃ συμμορίᾳ *p.* 24. *l.* 28. ἢ μὴ, *p.* 33. § 49. *l.* 19. μάθωμεν. *p.* 37. § 8. *l.* 20. ταυ. *p.* 45. *l.* 17. τί δ' ἄλλο *p.* 57. *l.* 4. ἢ δ' ἐπῇ *p.* 59. § 5. *l.* 8. μαι, *p.* 79. § 49. *l.* 2. φαύλοισιν *p.* 81. § 56. *l.* 3. πνεύμασιν *p.* 83. *l.* 23. εἶχε) *p.* 84. *l.* 3. σφυρῆς *p.* 85. § 9. *l.* 23. λίθων *p.* 86. § 11. *l.* 7. * εἰ sint marg. * ἢ *l.* *p.* 92. *l.* 4. ἴδιον § 42. *l.* 25. χείρων *p.* 99. § 18. *l.* 1. ἐπεκεκλίδων *p.* 101. § 30. *l.* 8. ἢ εἰ δύ- § 31. *l.* 14. μάλα βαλὸν *p.* 104. § 37. *l.* ult. ἐξέτασε. *p.* 113. § 21. *l.* 8. τυτίσι

In Versione Latina.

P. 4. 2. § 22. *l.* 3. noceri. *p.* 45. § 34. *l.* 4. præditæ, sive Dei, sive *l.* 7. animi *p.* 60. § 13. *l.* 3. prædita *p.* 62. § 27. *l.* 1. Non tam *lin.* ult. nigerit *p.* 64. § 39. *l.* 1. *leto* *p.* 70. *l.* antepen. quorum ergò *p.* 74. § 25. *l.* 3. Secunda. Epitynchanus Dioti- *p.* 89. *l.* 19. qis *p.* 97. § 9. *l.* 2. tua, ni caveas, *p.* 109. *l.* 3. cupiam *p.* 110. *l.* ult. nôsti *p.* 116. *l.* 3. denudatas *p.* 129. *l.* 5. & congruum

In Elogiis.

R 4. *p.* 1. *l.* 29. ἐκ τοιούτου *p.* 2. *l.* penult. ἐνδόξως S 2. *p.* 2. *l.* 30. Qid M.

Annotationes in Titulum.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ Αὐτοκράτορος] De *Marco Antonino* Imperatore τῆς συγγραφῆς iſtius, utì Svidas vocat, avtore, qi ab Antonino Pio Adriani juſſu adoptatus, nominis id adeptus eſt, cùm ex patris aviq; paterni, *Annius Verus*, ex proavi materni nomine, *Catilius* antè diceretur, videndi cum primis Jul. Capitolinus, & Dio Caſſius à Joanne Xiphilino in compendium redactus; Ariſtides etiam Rhetor *oratione* εἰς βασιλέα, & in *Panegyrica Cyzicena*. Philoſophiæ, Stoicæ cum primis, ſeriò deditum, etiamſi illi nulli dicerent, commentarii iſti, qos præ manibus habemus, cumulatiſsimè teſtarentur; de qibus conſuli poterunt Gvil. Canterus *novar. lection. l. 7. c. 1.* Cl. Salmaſ. *annot. ad Ful. Capitol. Marc.* Iſ. Caſavbon. in *Commentar. ad Perſ. Sat. 1.* Meric. denique Caſavbon. (τὸ παλαιὸν τὸ παιδίον) *in Prolegom. ad verſionem ſuam Anglicanam.*

Τῶν εἰς ἑαυτὸν] *de vita ſua*, Scaliger, Lipſius, Salmaſius, Xylander; Svidam forſan ſecuti, qi τὰ εἰς ἑαυτὸν βίου διαγωγὴν Marcum aſſerit ſcripſiſſe. qanqam aliud eſt *vitam* ſuam ſcribere, aliud *vitæ inſtitutum deſcribere*. Caſavbonus, *de ſe*. ità fuerit εἰς ἑαυτὸν, *de ſe*; qo modo εἰς αὐτὸν, *de eo*. Lucæ, *Act. c. 2. v. 25.* & Pavlo *ad Epheſ. c. 5. v. 32.* εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν, *de Chriſto, & de Eccleſia*. qò facit & & qod de Marco noſtro Svidas, Λέγει καὶ ἄλλως μυείας ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων. & qod *ad* Latinum ſic uſurpari qandoq; monent Critici noſtri. Plavto *Aulul. 3. 5. Nimis lepidè fecit verba ad parſimoniam.* pro, *de parcimonia*. & Symmacho, *lib. 4. ep. 56. Poſtquam vos ad virtutem verba feciſtis.* i. e. *de virtute*. nec ſpernenda forſan Caſavboni filii argutia, qi exponi poſtulat ex Apuleii dicto illo in *de Socratis Deo: Invenies in rationibus multa profuſa, [illegible] ſui, dico, dæmonis cultum*. Canterus, qod non improbem, *de officio ſuo*, h. e. de eis, qæ *ad ipſum* ſe ſpectare ac pertinere, ſive officii ſui eſſe ducebat: ego laxiùs tamen malim, *de rebus ſuis*, qo modo Pavlanias in *Attic.* Τὰ μὲν εἰς Τολμίδην, πεπραγμένα ἐπωνυμόμενα ἔνια. Et in *Corinth.* de Meduſa, τὰ δὲ ἄλλα εἰς αὐτὴν, ὅσην εἰ ἐμνήσθη. *de Tolmidæ rebus iſta acceptimus &, aliæ res ejus dictæ ſunt.* Et de Avgea *Elian. 1.* Οἱ ὑπερμωιοῦντες τὰ εἰς αὐτὸν, &c. *Qvi res illius attollunt, non Elei, ſed Hclii*, i, e. Solis *filium fuiſſe dicunt*. & Evnapius de ſe in *Proæreſ.* Τὰ εἰς αὐτὸν διά τινος θεσπεσίας τετυχηκέναι. *Agnoſcit ſcriptor ipſe res ſuas divinæ providentiæ haud expertes fuiſſe.* Addere liceat & alteram conjecturam, licèt præ priore illa minùs placeat; poſſe τὰ εἰς αὐτὸν eſſe, *qæ propter ſe, in ſui gratiam, in uſum ſuum* deſcripſerat, & in adverſaria miſerat. qo modo εἰς αὐτὸν V. C. Ludovicus de Diev poſſe accipi exiſtimat, Arabémq; accepiſſe docet, apud Lucam *Evang. c. 16. v. 16. Propter ipſam, in gratiam ipſius:* & Pavlus Apoſt. *ad Tim. ep. 1. c. 4. v. 10.* dixit, εἰς τοῦτο κοπιῶμεν. *hujus rei gratiâ laboramus*. Alii viderint: Cæterùm Lilius Gyraldus *de Poetis l. 8.* titulum his verbis conceptum legiſſe ait; M. Αὐτωνίνε ὁπ. ἅπ. καθ' αὑτόν. tanqam iſta tantùm excerpta ſint qædam ex eis *qæ apud ſe* in uſum ſuum repoſita habebat. & τὰ καθ' αὑτὸν ea nuncupantur, qomodo Syneſii *Dionem* inſcriptum volunt, περὶ τῆς καθ' αὑτὸν, vel καθ' ἑαυτὸν (qod Vulgati codices κατ' αὐτὸν præferunt) διαγωγῆς. Themiſtius in *Philadelpho*, τὰ Μάρκου παραγγέλματα, i. e. *Marci præcepta*, nuncupâſſe videtur. niſi fortè ad illa reſpexit *præcepta philoſophiæ*, qæ *per ordinem paræneſeon, qotidiano ſuorum convitio efflagitatus*, ut cum Fabio loqar, anteqam expeditionem Marcomannicam iniret, *per triduum* à Marco noſtro *diſputata* refert Vulcatius in *Avidio Caſſio:* vel etiam ad *Inſtitutionis Imperialis librum*, qem πάσης κοσμικῆς ἐμπειρίας καὶ παιδείας μεστὸν, *ſeculari peritiâ, & eruditione omni modâ refertum*, Commodo filio reliqiſſe avtor eſt Nicephorus Calliſt. *hiſt. Eccleſ. l. 3. c. 31.*

Βιβλία ιβ'] Ità Svid. ἐν βιβλίοις ιβ'. qæ tamen [illegible] tributio operis in *libros duodecim*, utrùm à Marco fuerit, an ab aliis, qi poſteà in unam congeriem coacta digeſſerunt, qæ ab illo per varias occaſiones concepta, ſparsímq; chartis commiſſa fuerant, (qod in Solomonis *paræmiis* factum novimus) ambigi poteſt non immeritò: atq; in iſtam partem mihi mens propendet magis.

Annotationes in librum I.

§ 1. Περὶ τοῦ πάππου] Verbum ἤκουσον, aut aliqid tale ſubintelligendum, & iſtîc, & in ſequentibus qibuſdam tmematiis, monet Guil. Xylander. itaq; vertit, *Ab avo didici*, Svidâ forſan avtore; qi qædam iſtinc delibans, vocabulum illud interſerit. Ego potiùs, qod latiùs pateat qidpiam ἔλαβον, aut εἶχον, *accepi, habui* cùm ſequantur non pavca, qibus ἤκουσον illud competere neqeat. vel etiam fortaſſe pro argumento, de qo agitur, vario, varia ſubſtituere commodum fuerit vocabula.

Οὐήρου] *Avus Annius Verus, cujus in domo educatus eſt.* Jul. Capitol.

Καλόηθες] *Placidos mores.* Xyl. Ego *candidos malim*; ut τὸ χαλόηθες τῷ κακοήθει opponatur, qod *malignitatis* ſignificationem obtinet. Vocabulum alibi non memini legiſſe.

§ 2. Τῆς μνήμης τοῦ πατρός] *A memoria genitoris.* Eodem cum avo is cùm nomine, tum & cognomine gavdebat, *Annius Verus* itidem dictus. Capitol. *A memoria* verò *genitoris* dixiſſe videtur, qòd in ætate minori patrem amiſerit; utì ex eodem colligere licet: itaque recordando potiùs perdiſcere adultior jam poterat, qæ apud patrem puer adhuc vidiſſet, qàm in ea ætate ità in animum defigere, ut peniriùs eis, qaſi imbueretur. Κέντρον ἡ ἡ μνήμη πρὸς τὰ ἴσα. Gregor. Naz. *in Maccab.*

Τὸ αἰδήμον καὶ ἀρρενικόν] De Marco pariter Capitol. *Sanè qamvis eſſet conſtans, erat tamen verecundus.* Et rurſus, *Erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.* De Catone pariter Saluſt. in *Catilin. Cum ſtrenuo virtute, cum modeſto pudore certabat.*

§ 3. Τῆς μητρὸς] *Mater Domitia Calvilla.* Capitol. eadem & *Lucilla* eidem pòſt dicitur: & *Domitia Lucilla*, Spartiano in *Did. Julian.*

Θεοσεβές] Ità Timotheus ab Evnice matre aviâq; Loide pietatem havſiſſe perhibetur, Lucæ, *Act. c.16. v.1.* & Pavlo, *ad Tim. epiſt. 1. c.4. v.6.* & *epiſt.2. c.1. v.5.* & *c.3. v.15.* commemorantur & à Luca *αἱ συνδρομαὶ γυναῖκες. Act. c.13. v.50.* Pronior nimirum cùm ad religionem, tum & ad ſuperſtitionem, ſexus ille ſeqior. Perſius, *Sat.2. v.31.*

Ecce avia, aut metuens Divûm matertera——

& *Sat.5. v.93.*

Dum veteres avias tibi de pulmone revello.

De Antonino Pio à qo adoptatus, exqiſitiùs pavlò l.6. § 30. ὡς ἀποστολικὸν χαρὰς πεπληρωμένας.

Καὶ ἁπλοϊκόν] qod Apoſt. *ad Tim. epiſt. 1. c. 6. v.18.* εὐμετάδοτον εἶναι, *largiri promptum:* & Marc. *infr.* § 14.

Καὶ τοῦ ἐπὶ ἐννοίας ἡμᾶς τοιαύτης] *Abſtinere non à perpetrando tantùm, ſed ab intendendo malum.* Caſmeliùs Xyl. *à cogitando.* qod ampliùs eſt. poteſt enim cogitare qis, qod non intendat tamen. Vide § 9. Idem valent, ἐπὶ ἐννοίας τινος γίνεσθαί τινα, ἔννοιάν τινος γίνεσθαί τινι, & ἔννοιαν τινὰ τινός, *cogitare aliqid aliqem.* Eſt avtem hoc ſanè religionis peculiare cum primis, cogitatorum etiam religionem habere. Tertullian. *in apolog. c.36.* dogma Chriſtianum referens; *Malè velle, malè facere, malè dicere, malè cogitare de qoqam, ex æqo vetamur.* Et Minutius in *Octav. Apud nos & cogitare, peccare eſt.*

Nam ſcelus intra ſe tacitum qi cogitat ullum,
Facti crimen habet.—— Juvenal. *Sat.* 13. *v* 209.

impurâ ſcil. *mente, licèt purâ manu:* ut Apul. in *apolog.* Qin &, qod Thales, avtore Laërtio, qærenti, Εἰ λήθει θεὸς ἄνθρωπον ἀδικῶν, reſpondit, Ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον. *Nec cogitata numen latere poſſunt.* Idémq; cum primis diſcendum proponit Epictetus, *diſſert. l. 2 c.14.* Μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι ὁ θεὸς καὶ παρόντας ἅπαντας ὁρᾷ καὶ ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον πράξεσιν, ἀλλ' οὐδὲ διανοήμασιν. Socrates (Xenophonte referente, *memorab. lib.1.*) πάντα θεοὺς εἰδέναι τά τε λεγόμενα καὶ πραττόμενα καὶ τὰ σιγῇ βουλεύματα. & Juſtinus, *apolog. 2.* Θεὸν ἀδυνάτου λαθεῖν τι, οὐ μόνον πραττόμενον, ἀλλὰ καὶ βουλευόμενον. Nimirum ut Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 10.* Λήσεται ἴσως τὸ αἰδεσθὲν φῶς τις· τὸ δὲ νοητὸν, ἀδυνάτως ἔχει λαθεῖν. ἢ, ὡς Ἡράκλειτος, τὸ μὴ δυνῶν ποτε πῶς ἂν τις λάθοι; imò, πῶς ἂν τι λάθοι; Qod Iſidorus Peluſ. *l.4.ep.47.* Τὸν ἀκούοντα ὀφθαλμὸν οὐδεὶς λήσει. οὐδὲν λήσει. Siqidem, *Nihil Deo cluſum eſt. intereſt animis noſtris; & cogitationibus mediis intervenit.* Senec. *epiſt.* 83. qò reſpexerit forſan Minutius in *Octav.* ubi dixit: *Deus avtor omnium, ac ſpeculator omnium, à qo nullum poteſt eſſe ſecretum, tenebris intereſt; intereſt cogitationibus, qaſi alteris tenebris.* Vide *l.6, § 30.* & *l.12 § 2.*

Τὸ λιτὸν καὶ τῶν διαίταν] Lavdat & in Marco pariter Ariſtides, βίου εὐκολίαν, καὶ δαίτης εὐτέλειαν. Eam Chriſticolis commendat & Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 12.* his verbis. Παρασκευὴ τούτων λιτότητα ἀσκούσῃ τοῦ χειρὸς καλροῦσίας. τὸ ὄντι γὰρ ἡ λιτότης ἀκωλυσίαν παρέχεται, ἐξισοῦσα τὰς πλεονεξίας, καὶ διὰ τοῦτο τυγχάνουσα τῶν ἀπὸ τῆς ἀστιλῶν κομιζομένη χρείαν. τὸ γὰρ λιτὸν, ἢ καὶ τέκνωμα ἐμφαίνει, οὐκ ἐξέχει, οὐδὲ κατὰ τὸ ὀγκῶδες ἢ τυπῶδες ὁμαλὸν ἢ ὅλον, καὶ λεῖον, καὶ ἴσον, καὶ ἀπέριττον, καὶ ταύτῃ ἱκανόν ἐστιν. qo loco forſan pro τυπῶδες Clemens τυφῶδ' ſcripſerat. Vide qæ de Pertinace ex Herodiano pòſt pavlò exhibentur.

Τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς] Πλουσιακὸς dictum eadem

dem analogiâ, qa Ἀκαδημαϊκὸς, pro qo vulgò Ἀκαδημαϊκὶς dicitur, *ad divites pertinens*, sive *divitibus solennis & familiaris*. Neque enim H. Stephano, qi idem qod πλούσιος, vel πλούσιος potiùs, esse vult, possum assentiri: malimque *opulentos*, qàm *opulentiam*, cum Xyl. & Cas. *comitante*, sive *consequente*, vertere. Est enim à πλοῦτος, non à πλοῦτις, efformatum. διαγωγὴν avtem πλουσιωτέραν Marcus dixit, qod δεῖγμα πλουσιωτέρου Plutarchus *de avarit.* pompam illam epularum sumptuosam ac magnificam, qæ apud ditiores exhiberi solet. At Alexis apud Athenæum *lib.* 13. πλουσιωτέρου κακοῦ etiam *mollitiem* dixit versibus illis, qos Casavbonus feliciùs qàm Stephanus restituit.

§ 4. Τῷ πατρὶ πατρὶ] *Proavus paternus, Annius Verus; maternus, Catilius Severus.* Capitol. illum opinor hîc voluit.

Τὸ μὲν εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι] τὸ μὲν εἰς δημοσίας, sive τὸ εἰς δημ. &c. negativâ prorsus expunctâ legit Meric. Casavb. ductus illis præcipuè Jul. Capitolini verbis; *Frequentavit & declamatorum scholas publicas.* Qod est idem prorsus cum eo, qod de se Marcus istic. De PertinaceHerodianus *lib.* 2. "Οὗτος δὲ μέτριος καὶ ἰσόπολις ὢν, ὡς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἤδη μειράκιον ὄντα, μήτε εἰς τὴν βασιλείων αὐλὴν ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ πατρῴᾳ μένειν οἰκίᾳ, καὶ εἰς τὰ σωφρονιστήρια διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδιώτου δ' ὁρᾶν, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς παιδεύεσθαί τε καὶ τὰ πρέποντα μανθάνειν, ἐδημοσίευσεν ἢ πομπικὸν παρεχόμενον βασιλικόν. Rhetoribus annua centena constituit: Sveton. *l.* 10 *c.* 18. Antoninus Pius, qi *Rhetoribus & Philosophis per omnes provincias & honores & salaria dedit.* Capitol in *Pio.* qod & ab Alexandro Severo, qem post Marcum nostrum summè suspiciendum Svidas censet; & *continuatum & dilatatum*, avtor est Lampridius. Marcus ipse, qi & Philosophos omne genus ἐπὶ μυείαις profitentes Athenis instituit, uti ex Luciano & Philostrato, *ad Capitolini Pium* docet Clar. Salmasius. Nec tacendi videntur, avt M. Scavrus civitatis princeps, qi *Lutatium Daphnidem Grammaticum* IIIIMDCC (vel ut Budæus, *de asse* CCCMDCC) *sestertiis emerat, pretio hominis in servitio geniti maximo ad hanc diem*, inqit Plinius *l.* 7. *c.* 39. qanqam à Q. Catulo, & *ducentis millibus nummûm emptum, ac brevi manumissum*, apud Svetonium habetur *de illustr. Gram. c.* 3. Avc Leo Macelles, qi cùm annonam Evlogio Philosopho dari præcipienti, dixisset Evnuchus qidam, in milites potiùs ista esse insumenda, respondit; Εἰ δὲ γένοιτο ἐπὶ τῆς ἐμοῦ χειρὸς, ὥστε τὰ τῆς στρατιωτικῆς εἰς τοὺς διδασκάλους παρέχεσθαι. *Utinam meis id temporibus contingeret, ut militum stipendia ad doctores transferrentur.* Svidas, Cæterùm nolim omissum, qod doctiss. Patr. Junius, pro εἰς τὰ τοιαῦτα, suspicatur εἰς τοὺς τοιούτους legi debere: utrumvis ceperis, eodem redibit: *in istiusmodi*, vel *homines instituentes*, vel *institua* ipsa.

Qin & de Alexandro Gramm. pariter Aristides: τῆς μισθοῦ τοῦ τέχνης ἐκ πολλοῦ λαμβάνων· ἐδόκει γὰρ αὐτῷ λυσιτελεῖν τοῖς νέοις μαθημάτων ἕνεκα τολμᾶν θρέψαι. Et Libanius in *apolog.* Τὸ μὲν δοῦναι, ῥᾳδυμοτέρως πιεῖ· τὸ γὰρ ἐξεῖναι θρῶικα λαβεῖν, ἐδέ θρεδύμως ἐπαναγκάζει λαμβάνειν. ὧν γάρ τις ἐ τίθησι πολλοῦ, ταῦτα ἐκ ἀλγεῖ μὴ κλάων. Nec incelebre illud à Philostrato lavdatum Damiani Sophistæ dictum, cùm mercede data nevtiqam Vulgari, Aristidem, Adrianúmque Rhetores avdivisset, Πολλοῦ ἤδιον ἐς τοιαῦτα δαπανᾷν παιδικὰ, ἢ ἐς καλὰς τε καὶ κλάς, ὥσπερ ἔνιοι. Lavdantur Principes hoc nomine, Alexander Macedo, qi præterqam qod in Philosophos Anaxarchum, Xenocratem, Callisthenem, alios, munificus admodum extitit, in una illam Stagiritæ animalium historiam octingenta talenta dicitur contulisse. ut Athenæus *dipnosoph. l.* 9. Vespasianus, qi licèt alioqi pecuniæ avidior, *ingenia & artes vel maximè fovit, primúsq; è fisco Latinis, Græcisq; Rhetoribus annua centena constituit:* Sveton. *l.* 10 *c.* 18. Antoninus Pius, qi *Rhetoribus & Philosophis per omnes provincias & honores & salaria dedit.* Capitol in *Pio.* qod & ab Alexandro Severo, qem post Marcum nostrum summè suspiciendum Svidas censet; & *continuatum & dilatatum*, avtor est Lampridius. Marcus ipse, qi & Philosophos omne genus ἐπὶ μυείαις profitentes Athenis instituit, uti ex Luciano & Philostrato, *ad Capitolini Pium* docet Clar. Salmasius. Nec tacendi videntur, avt M. Scavrus civitatis princeps, qi *Lutatium Daphnidem Grammaticum* IIIIMDCC (vel ut Budæus, *de asse* CCCMDCC) *sestertiis emerat, pretio hominis in servitio geniti maximo ad hanc diem*, inqit Plinius *l.* 7. *c.* 39. qanqam à Q. Catulo, & *ducentis millibus nummûm emptum, ac brevi manumissum*, apud Svetonium habetur *de illustr. Gram. c.* 3. Avc Leo Macelles, qi cùm annonam Evlogio Philosopho dari præcipienti, dixisset Evnuchus qidam, in milites potiùs ista esse insumenda, respondit; Εἰ δὲ γένοιτο ἐπὶ τῆς ἐμοῦ χειρὸς, ὥστε τὰ τῆς στρατιωτικῆς εἰς τοὺς διδασκάλους παρέχεσθαι. *Utinam meis id temporibus contingeret, ut militum stipendia ad doctores transferrentur.* Svidas, Cæterùm nolim omissum, qod doctiss. Patr. Junius, pro εἰς τὰ τοιαῦτα, suspicatur εἰς τοὺς τοιούτους legi debere: utrumvis ceperis, eodem redibit: *in istiusmodi*, vel *homines instituentes*, vel *institua* ipsa.

§ 5. Τοῦ τροφέως] *Educatorem suum mortuum fleviſſe* Marcum, refert Capitolinus Verùm is qis fuerit, nullus dicit. Vide *infrà ad* § 8.

Μήτε πρασινοῦ, μήτε βενετιανοῦ] Avrigarum factiones *Prasina* & *Veneta*, à vestium, qas habebant, coloribus sic nuncupatæ, de qibus videndi Tertullian. *de spectac. c.* 9. Cassiodor. *Var l.* 3. *epist.* 51. & Onuphr. *de Lud. Circens. c.* 10. De L. Vero Marci consorte, Capitol. *Amavit & avrigas, prasino favens, & Volucri ego Prasino avreum simulachrum fecerat,*

rat, qod ſecum portabat: at Venetæ contrà Vitellium, qi *qoſdam de plebe, qòd Venetæ factioni clarè maledixerant, interemit.* Sveton. *l.9.c.14.* Marcus qòd hiſce ſe nevtiqam immiſcuerit, educatori ſuo, qiſqis is fuerat, acceptum refert. Plinius min. *l.9.epiſt.6.* de Circenſibus, populóq; ad eos ſpectandos confertim jugitérq; confluente locutus; *Si tamen,* inqit, *avt velocitate eqorum, avt hominum arte traherentur, eſſet ratio nonnulla: nunc favent panno, pannum amant: & ſi in ipſo curſu, medióq; certamine, hic color illuc, ille huc transferatur, ſtudium favóra; tranſibit, & repentè agitatores illos, qos procul noſcitant, qorum clamitant nomina, relinqent. tanta gratia, tanta avtoritas in una viliſſima tunica; mitto apud Vulgus, qod vilius tunica eſt; ſed apud qoſdam graves homines.*

Παμμιλλαείῳ ἢ σκιλλαείῳ] Παμμιλλαείῳ, *Palmularius.* Mevrs. in *Gloſſar.* & Παμμιλλαείῳ, ὄνομα κύειον. Svidas. qod idem & de Βενέλιανὸς pronunciat. falſus uterq;. Eſt enim Παμμιλλαείῳ, *Parmularius,* literâ aſperiore in leniorem immutatâ, ut κοειάνδρον, *coriandrum,* κολιανδρον; *farcimen,* φλιμίλωσι; *barca,* βάλκα; *cardinalis,* κληδωναείῳ; κείζαρ, κλίζαρ, *clibanus;* λείριον, *lilium;* γαργαρεών, γαργαλεών, *gurgulio;* μορμύρων, *myrmillo;* nec eſt proprium perſonæ, ſed ſectæ ſtudiiq; vocabulum; ſicut reliqa qæ iſtic ſimul recenſentur. *Parma,* ſive *pamula,* & *ſcutum,* inter arma gladiatoria, illa Thracum, iſtud Samnitum; utì ex Feſto & Livio docet Lipſius in *Saturnal. lib. 2.c. 9.* & *c. 11.* Martialis magnitudine maximè diſcrepâſſe docet, *l.14.epigr.213*

Hæc qæ ſæpe ſolet vinci, qæ vincere rarò,
Parma, tibi ſcutum pumilionis erit.

& Nonius: *Parma ſcutum breve.* Qanqam Parmæ militares benè magnæ videantur fuiſſe. Polybius *de diſciplin. Rom.* Πελτοφερὴς δὲ ἐστι τὸ σῶμα, τελτὴν ἔχει τὴν λεγομένην. Et de Velitibus Livius *l.38: Hic miles tripedalem parmam habet.* Σκυτάειῳ, *Scutarius.* Xyland. & Σκυλάειῳ, *ſcutavius, ſcutatus.* Mevrs in *Gloſſar.* eandem ſcripturam agnoſcit & Svidas in Περσικὸς. qod ſi ſeqimur, alterius factionis ſtudium deſignabitur, cui *ſcutum* parmæ loco fuerit. Verùm Lipſius hìc, non σκυλάειῳ, ſed σκυτάειῳ legit, ubi ſuprà *c. 24.* Ità *Parmularius,* qi Thracibus, *ſecutorio,* ſive *ſecutorianus, qi ſecutoribus favebat;* de qibus videri poterit Lipſius idem *ibid. c. 7.* Martialis *l.9.epigr.70.*

Vincenti parmæ cùm ſua turba favet.

Hos autem Parmularios nuncupatos ex Svetonio diſcimus; qi *l. 12. c. 10. patremfamiliàs quendam, qòd Thracem Myrmilloni parem, muneratio imparem dixerat,* refert à Domitiano *canibus objectum cum hoc titulo, Impiè locutus Parmularius.* Ad qod facinus reſpexit in *Panegyr.* Plinius, ubi dicit; *Jam qàm liberi ſpectantium ſtudia? qàm ſecurus favor? nemini impictas, ut ſolebat, objecta, qòd odiſſet gladiatorem, nemo ſpectator ſpectaculum factus, miſeras voluptates unco & canibus expiavit.* Marcus ergò nulli gladiatorum factioni addictus: contrà planè qàm filius, imperii paterni, non & inſtituti, hæres; qi, ut Lampridius, *gladiatoribus convixit, & gladiatorem ſeſe perfectum exhibuit: Secutoribus* cum primis tam impensè favens, ut (Dione avtore) eorundem armaturâ uteretur, & inter triumphalia nomina geſtiret avdire, Περσικὸς & Σκυτόρων qa de voce videatur, poſt Lipſium & Scaligerum, V.Cl. Salmaſius *in Lamprid.*

Τὰ αὐτουργικὰ] *manibus propriis operari;* ſive *operi manus ipſummet admovere,* ſuisq; id nonnunqam manibus exeqi, qod alienis, ſi vellet, poterat. De Danao Lucianus *dialog. marin. 6.* Σκληραγωγεῖ τὰς θυγατέρας, καὶ αὐτουργεῖν διδάσκει. Catonis majoris τὴν αὐτουργίαν prædicat Plutarchus, μὴ ἧττον ἐπαίνου ἐργάζεσθαι ſoliti. De Qintio Dictatore apud Svidam avtor innominatus: τὸν αὐτουργὸν ἡγάπα βίον. Pacatus *panegyr. Theodoſ. Detrahit laudem patientiæ inopia: majoris exempli eſt labor ſine neceſſitate.* Lavs ea Trajani apud Svidam, ex avtore incerto: Καὶ ἐβούλετο ἄξιον πάντα τοῖς ἄλλοις τρόπον τινὰ ποιεῖσθαι. At verò mollitiem hominum, qi alienis ad omnia manibus utuntur, ſalsè tetigit Cynicus, qi (referente *l. 6.* Laërtio) ex his qendam à famulo calceari conſpicatus, dixit, ὅπως μακάριος εἶ, ἂν μή σε καὶ σπομύξῃς· τοῦτο γὰρ ἔστι προσδεῖται σοι τὰς χεῖρας. *Nondum ſat beatus es, niſi te alter etiam emungat* (non, utì Eraſmus reddidit, *abſtergat*) *qod ſi mancus fueris, futurum eſt.* id qod de Ariſtagora ſuſpicata eſt Gorgo puella Laconna, qem cùm idem factitare animadverteret, ad patrem (Cleomenes is erat) converſa, Πάτερ, inqit, ὁ ξένος οὐκ χεῖρας οὐκ ἔχει. *Pater, hoſpes iſte manibus caret.* Plut. in Apophth. Iraq; adulatoriè nimis Conſtantino Panegyriſta; *Deccat te, Imperator, hoſtem ferire? imò non deccat laborare.* De Imperatore nimirum cenſuit, qod de Deo ſenſit, qi Ariſtotelis nomen præfert; Avtor *de Mundo c. 6.* Μὴ αὐτουργὸν δή· μήτε κηλὸν μηδὲ εὐσημον αὐτουργεῖν τὸ ὑπὸ γῆς· τοῦτο γὰρ οὐδὲ ἀνθρώπων ἡγεμόσιν ἁρμόττει, παντὶ δὲ τῷ τυχόντι ἐρίσαδος πρόσημα. Qod Apuleius ſic παραφράζει, *Non ut orbem manibus ſuis inſtruxerit: talis qippe humilitas dejecti & minùs ſublimis officii; nec cum homine qidem convenit qi ſit paulò conſcientiæ celſioris, qalis militiæ principes, & curiæ proceres, & urbium ac domorum rectores, ut qi manibus factum velit, qod ſit curæ levioris.* Atq; eo nos aliter docent literæ ſacræ, etiam τὰ ὑπὸ γῆς αὐτουργεῖν non dedigneri prorſus; etiamſi ad plurima exequenda creaturarum miniſterio utatur. Qin & apud Homerum (qi id Heroibus ſuis dedecori non eſſe iturum opinatus) αὐτουργοῦσιν ἥρωες, ſúntq; αὐτοδίδακτοι, ut Evſtathius monet *ad Iliad. 1.* αὐτουργοῦσιν Ulyſſes, & Achilles ipſe; αὐτουργὸν deprehenditur ab Ulyſſe Laërtes. qod obſervat Ælianus *hiſt. var. l 7. c. 5.* eo utique ſemet exercent opere, qod in Cyro minore admiratus eſt Lyſander apud Xenophontem in *Oeconomico*; & qo

nihil

nihil regale magis huic visum refert in *Catone majore* Cicero, agri nempe colendi studio. De Pittaco notum est ex nænia mulierbri, sive ἐκ τῆς φδῆς ἐπιμυλίου, uti appellant Athenæus *l.* 14. Eustath. *ad Odyss. υ.* & Pollux *l.* 7. *c.* 33. § 8. (apud quem tamen *l.* 4. *c.* 7. § 1. ἐπιμύλιος φδὴ perperam est editum, quod *Carmen seculare* interpres reddidit) quam, dum molam versabant, quò laboris tædium tollerent, mulierculæ sibi accinebant. Eam Plutarchus in 7. *sapientum sympolio* nobis hanc exhibet. Ἄλει, μύλα, ἄλει· καὶ γὰρ ὁ Πιττακὸς ἀλεῖ, μεγάλας Μυτιλήνας βασιλεύων. Inde Theodorum Scholasticum objurgandi ansam arripit Isidorus Peluſiota *lib.* 1. *epiſt.* 470. Αὐτὸς μὲν ἐρύσεσθαι τὴν πᾶσαν χειρόμυλον ἐγχείαν ὁ Μιτυληναῖος δὲ Πιττακὸς, καὶ τοῦ βασιλεύειν ὢν, τὸν μύλωνα ἠλέγρου, καὶ ἐναργῶς γυναζόμενος, καὶ τῷ τροφεῖ ἐργαζόμενος. ubi vitioſe μύλωνα codices: nec ſanius interpres, *piſtrinum manibus ſuis extruebat.* imò, *in piſtrino ipſe operas obibat, ſimul ſeſe & exercens, & labore ſuo de victu proſpiciens ſibi.* Nam quod Theod. Zvingerus Theatri *vol.* 19. *l.* 2. *tit. de Mola*, Pittacum tradit molæ encomium conſcripſiſſe, quod ἐπιμύλιον nuncupârit, quo autore dicat neſcio. apud Ælianum, quem certè lavdat *var. hiſt. l.* 14. nihil ejuſmodi comparet. Veritúrq; Pictorius ad Marbodeum *de gemmis*, molæ laudes poetam nullum celebrâſſe. De Romanis priſcis Seneca, *ad Helviam, c.* 10. *Scilicet majores noſtri, quorum virtus etiam nunc vitia noſtra ſuſtentat, infelices erant, quia ſibi manu ſuâ parabant cibum.* Et mox: *Scilicet minùs beatè vivebat Dictator noſter, qui Samnitum legatos audit, cùm viliſſimum cibum in foco ipſe manu ſuâ verſaret.* Manium Curium Dentatum dubio procul intelligit: quamquam Conſul ille, non Dictator. *Cibum viliſſimum* quem dicit, πολυλίδας fuiſſe refert, ex Magacle *de Viris illuſtribus*, Athenæus *l.* 14. & Plutarchus *in Apophth.* id eſt, *rapa*, ut ex *Annalibus* Plinius *l.* 19. *c.* 5. *rapum*, inquit, *torrentem in foco inventum.* Hiſtoriam tangit & Cicer. *de repub. l.* 3: à Nonio lavdatus; & in *Catone majore.* Nec peccare puto Athenæum, (quod Petr. Victorius cenſet, *Var. lect. l.* 10. *c.* 5.) cùm Sabinos dicit, quos Samnites illi. poteſt enim fieri, nec eſt vero abſimile, Sabinos Samnitibus in ea legatione junctos fuiſſe: cùm ex L. Flori *epitome Livianâ lib.* 11. compertum ſit, Curium iſtum, tam Samnitibus cæſis, quàm & Sabinis victis & in deditionem acceptis, bis eodem anno triumphâſſe.

Δυσκοίλιον διαζολῆς] leg. δυσκοίλιον. De Antonino Pio *l.* 6. § 30. ὡς διαζολὰς οὐκ ἐδέχετο. De Trajano itidem Dio. διαζολαῖς ἤκιστα ἐπῆδε. Caii Caligulæ inter imperii exordia memoratu dignum dictum, facto etiam conſignatum, à Svetonio *l.* 4. *c* 15. refertur. *Libellum de ſalute ſua oblatum non recepit, contendens nihil ſibi admiſſum cur cuiquam inviſus eſſet; negavitq; ſe delatoribus aures habere.* Præclarum & illud Domitiani, ab eodem in literas relatum, ſi in tenore cepto is perſtitiſſet, quod *fiſcales calumnias, magnâ calumniantium pœnâ repreſſit; adjectâ voce illâ memorabili,* PRINCEPS QUI DELATORES NON CASTIGAT, IRRITAT. De Marco noſtro, qui hîc conſtans, Capitolinus, *Suffragatoribus non citò credidit, ſed ſemper diu quæſivit quod erat verum. Qui & calumniis quadruplatorum interceſſit, oppoſitâ falſis delatoribus notâ: delationésq; quibus fiſcus augeretur, contempſit.* Optimè Menander à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 42. adductus, & poſt Stobæum ab Antonio *meliſſ. l.* 1. *c.* 53. & à Maxim. *collect. c.* 10.

Οἷς ἡ διδασκαλία πολίτευμα τυχὸν,
Ἥτις πονηρὸν αὐτὸς ὄζει πρὸ τέκνου,
Ἡ παιδαγωγὸς παιδικὴν γνώμην ἔχει.
Qi mentem addicit credulam calumniæ,
Aut ipſe eſt prævis inquinatus moribus,
Aut certè ingenio nil ſupra puerum valet. Grot.

§ 6. Διογνήτου] *Operam pingendo ſub Diogneto magiſtro dedit.* Capitol. Verùm de Diogneto iſto pictore, an philoſopho, an utroq; etiam, videndi Joſ. Scaliger, *comment. ad Euſeb. Chron.* & Cl. Salmaſ. *ad Capitol.* Philoſophum certè Marcus ipſe nullus appellat; potuítq; Marcum ad philoſophiæ ſtudium impellere, monitáq; iſtiusmodi eidem ſuggerere, etiam qi philoſophiam non eſſet profeſſus. quanquam nec pingendi artificium qicquam impedit, qo minùs & philoſophiam profiteretur, eadem ſaltem imbutus fuerit, cùm inter diſciplinas liberales *pictura* olim haberetur; unde de Hilario Bithyno Evnapius in *Priſcis* περὶ τοῦ καθαροῦ τῆς ἄλλης παιδείας καὶ χαριεντίου ὅτου φιλοσοφήσαντα, ὥστε ὑπ' ἐπιδόσεως εἰς τοῦτο ἐκπεσεῖν ὁ Εὐφράνωρ. qæ verba Hadr. Junius ſic reddidit: *In arte pingendi adverſùs liberalium artium vacuos ità philoſophatus eſt, ut appareat in illius manibus non eſſe extinctum Evphranorem.* cùm debuiſſet potiùs ſic vertere; *Qi præter ingenuam, ſive liberalem, reliqam diſciplinam, in pictura qoq; ità verſatus eſt, ut per ejus manus Evphranor adhuc ſupereſſe videretur.* τὸ καθαρὸν τῆς παιδείας, eſt ἡ καθαρὰ παιδεία, *ingenua ſive liberalis diſciplina.* φιλοσοφεῖν, *ſtudere, exerceri, in ſtudio, exercitióve aliqo verſari.* Evphranor pictor nobiliſſimus, fictórq; idem ex Plinio notus ſatis, qi *lib.* 34. *c.* 8. & *lib.* 35. *c.* 11. videri poterit. Cæterùm in Hilario ſuperſtes, qa ratione dicatur, ex Fabio meliùs qàm ex Plinio diſcas. Is *Inſtit. l.* 12. *c.* 10. *Evphranorem admirandum fecit, qòd & cæteris optimis ſtudiis inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit.* qod idem planè de Hilario Evnapius.

Τὸ ἀκενόσπουδον] Citat qædam hinc Svidas ſub vocabulo iſto. Plut. *de commun. notion. c.* 17. Τίς ἂν ἐζήλωσε τὸν ἀνόητον ταῦτον φεύγοντα, καὶ κενόσπουδον ἐπιμέλειαν ἢ δὸ ἐπὶ τοῖς μικροῖς σπουδὴ μέμψιν φέρει. Ariſtid. in *Panathen.* Si autem ἐπὶ μικροῖς, certè ἐπὶ κενοῖς multò magis. poſſunt enim μικρὰ eſſe, etiam qæ κενὰ protinus non ſunt. Sunt autem κενὰ ſive *vana* & *vacua*, & hoc nomine indigna in qibus ſtudium

collocetur, vel τὰ τῆς παιδίας καὶ γέλωτος, res ludicra. quo nomine Laco quidam Athenienſes notabat, quos dicebat, μεγάλα ἀμύητον, πλὴν σπουδὴν εἰς τὴν παιδιὰν καὶ γελοιότητα. Plut. *de glor. Athen.* ſive ὑποφεύγειν τὴν πόλιν μὴ παίπαν σπουδῆς παίζουσαν. Idem *Sympoſ. l.7.c.9.* qi & rectè ſubjungit, Τῷ γὰρ ὄντι παίζουσα δεῖ παίζειν. Et Cato Major dicere ſolebat, τὰς σπουδαιοτάτας ἐν τοῖς γελοίοις, ὁπὸ τῶν σπουδαίων ἔστιν καταγελᾶσθαι. Idem in *Apophth.* Itaq; Moſchus *ad Demon.* § 23. μήτε περὶ τὰ γελοῖα σπουδάζειν μήτε περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρειν. Vel etiam τὰ πεττεῖα καὶ μάτια, qæ licèt ſeria ſint, fructus tamen & emolumenti inania exiſtunt. qales ματαιοτεχνίαι illæ, qas commemorant damnántq; ſimul, Galenus, *hortat. c.6.* & Fabius, *inſtit. l.2. c.21.* ὧν τὸ τέλος ὑ βαυκαλές, ut Iſidorus Pel. *lib 3. epiſt.* 185. qáſq; nihil eſſe aliud, quam χόρτου παραγώγια, Ælianus pronunciat, *var. hiſt. lib.1.c.17.* ſed & triſtes illæ ineptiæ, uti Cæcilius apud Senec. *epiſt.* 113. & nugæ difficiles, ut Martialis loqitur, *l.2. epigr. 86.* qas Seneca idem (licèt eiſdem ipſe indulgentior paulò, & in qibus Chryſippus nimius fuiſſe videtur) tantoperè exagitat toties, *epiſt.* 45 & 48. & 49. & 88. & 106. & 111. & *de benef. l.5. c.12.* Vide *lib. 4.* § 32. κατὰ σπουδήν. Optimè Plut. *de commun. notit. c. 4.* Ἄλλο γὰρ ἄδυνα φιλεῖσθαι τὸν καθαπτόμενον ἁμαρτάνοντα ἐν τοῖς ἔργοις ἢ λόγοις πολλάκις, ἢ τὸν μὴ δι' εὐνοιαν ἀπεχθάνεσθαι, τὸν δὲ ἕνεκα τοῦ συμφέροντος, καὶ λυπεῖν καὶ ἀδικεῖν.

Τὸ ἀπισπιλὸν] Rectè: nec cur ἀπισθίλιον legiſſe Xylandrum velit Mericus noſter, cavſſam ullam video: etiamſi τὸ πισθίλιον infrà § 15. legatur. at Svidæ codices iſtinc omnino corrigendi, qi ὀπισπιλὸν perpetuam exhibent: nam qòd vir eruditus admitti poſſe exiſtimat; & περὶ τὸ ἐρίσαινον ἅπτι ὀπίσω deducit, qaſi eis Marcus ex parte ſaltem animum adjecerit; nec Grammatica ratio id patitur, qæ περὶ τὸ ἐρίσαδος τὸ ὀπίσω τὸν, (non τὸ ὄπισθεν, qod ab ὀπίσαδος oritur,) & ξύσπαπιλὸν deducit: nec præter tantùm, ſed contra prorſus, avtoris ipſius mentem eſſe videtur. Οὐδὲ γὰρ μάγων σωμάτων καὶ χοιρείων ὁ Μέρικος χαίρων ἱερεύεται. Joan Xiphilin. in *M. Anton.* Neq; enim magorum conſvetudini aut præſtigiis deditum fuiſſe Marcum qiſqam meminit. & ipſe etiam hoc loco id apertè diffitetur. qa ratione ſubnixus Xiphilinus idem fabulam illam refutatum it à Dione allatam, de pluviis in aqarum penuria inſigni, Arnuphis magi procurante impetratis, de qibus infrà ad hujuſce libri calcem dicetur. Qin & ſcripturam receptam probat Joſ. Scaliger *in Euſeb.* qi & *ad Dionis Claudianiq; vaniloquentiam confodiendam, non poſſe telum teſtimonio hoc efficacius inveniri* avtumat, *ſiqis omnem induſtriæ ſuæ vim intendat. Cui enim,* inqit, *potiùs qàm ipſi Marco de ſe ſcribenti, Magis nunquam fidem adhibuiſſe, & ab eorum vanitate ipſum avertiſſe Diognetum?* Accedit qod Pavlus in *Digeſt. l. 48. tit. 19. de pœnis, lib.30, Marcum,* ait, *reſcripſiſſe, in inſulam relegandos, qi aliqid facerent, qo leves hominum animi ſuperſtitione numinis terrerentur.* qod Modeſtini nomine lavdat Iſ. Caſavb. *ad Capitol.* Chriſtianos avtem qòd hoc loco à Marco notatos Mericus exiſtimat, fieri poteſt reverâ ut ad illos etiam ſpectet illud περὶ δαιμόνων ὑποπτίας; de qibus Tertull. *apolog. c. 32. Dæmonas adjurare conſuevimus, ut illos de hominibus exigamus.* Latiùs tamen ſe extendere Marci verba, & ad Ethnicas ſuperſtitiones pertingere, etiam pater ipſius ὁ μαγαίπας cenſet. Verùm de iſtis utcunq; ſe res habuerit, τὸ ὀπισθίλιον, cùm ſit planè vox navci, nullâ ratione hîc admitti meretur: nec cur ſcriptura recepta avs muneat, avt ſolicitetur, qicqam comparet. Xylandri lapſum geminum habes *infrà*, § 11 ὀπισθίου.

Περὶ δαιμόνων ὑποπτίας] Hujus generis eſt ſuperſtitioſus mos ille, qo æris tinniru luminaribus cœli laborantibus, uti rebantur ipſi, ſuccurrere ſolebant. Alex. Aphrodiſ. *problem. l. 1. p. 46.* Καίτοι γ' ἐκλείπειν καὶ πάσχειν, ὡς τοῦ δαίμονος ἀπελαύνοντος δίκτι τινὰ ἐκόνων τὸν χρόνον ὃς φασὶν ἐν ὀπισθίοις τῇ γῇ ἐπιφέρεσθαι ἀγαθοποιὸν, κωλυόντων δ' φασὶν δαιμόνων. Pariq; ratione *Manes exigi* prodit Naſo *Faſt. lib 5.*

Rurſus agam tangit, Temeſadq; concrepat æra,
Et rogat ut tecto exeat umbra ſuo.
Cùm dixit novies, Manes exite paterni,
Reſpicit; & puræ ſuncta peracta putat.

Cui gemina planè Papicolarum ſuperſtitio, qi campanis tintinnabulisq; pulſis dæmonas abigi credunt, Vide Pavl. Girland. *de ſortileg.* & Hier. Magium *miſcell. l.4 c.14.*

Ὀρνιθολεχοῦν] Ad Svidas non ὀρνιθολεχοῦν, ſed ἀρνιθοκοιτοῦν hîc legit. Id ludi genus Græcis familiare deſignat: de qo conſuli poſſunt Svidas *ibid.* à Leopardo *l.1.c.* 5. emendatus: Ariſtophanis Scholiaſtes *ad aves*, ab eodem lavdatus: & Pollux *lib. 9. c. 8.* à Mevrſio *de lud. Græc.* adductus. Meminere Plato in *Alcibiad. 1.* Plut. *de legend. poet.* & Athen. *dipnoſoph. l. 11.*

Περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιληπτὸς] *rebus iſtiuſmodi deditum,* ſive *addictum,* eoqs nimiopere affectum eſſe. Vide *ad l 4.* § 19.

Τὸ ἀνήκεστος παῤῥησίας] De Marco Capitol. *Moderatè nonnullorum cavillationes ferebat: malè loqentium dictis, vel literis, vel ſermone, reſpondebat.* & de Marco Lucióq; pariter: *Adepti imperium ità civiliter ſe ambo egerunt, ut lenitatem Pii nemo deſideraret, cùm eos Marullus ſui temporis mimographus cavillando impunè perſtringeres.*

Βακχεῖα] *Bacchius* iſte qis fuerit, nuſqam comperio. neq; enim qenqam hoc nomine inter illos reperio, qibus Marcus noſter in diſciplinam ſe dediſſe perhibetur: Εὐλογεῖα forſan ipſe ſcripſerit; qod in Βακχεῖα, literis fugientibus an confuſis, per exciptorum errorem

tem transierit. *Eutychium Proculum Siccensis* certè inter Grammaticos Latinos, qibus Marcus usus est, à Capitolino ponitur. Verùm in re tam incerta qid statuas certi? Vide *l.* 10. § 31.

Τερεντίανδος] Depravatum esse etiam nomen istud Casavbonus *ad Capitol.* censet, & suspicatur *Andronem* posse reponi, qo *Magistro Musico ac Geometrâ* usus est Marcus. De *Basilide* havd minùs forsitan probabilis conjectura fuerit; qem Marco *præceptorem* qoq; extitisse, ex Evsebio avtores sunt Georgius Monachus, & Marianus Scotus.

Μαρκιανῦ] Qod si conjecturis indulgere libuerit, sîc nihilominùs oboriri possit suspicio, pro *Marciano Metianum* substituendum; de qo Capitol. *Studuit & jure, audiens L. Volusium Metianum.* Ea porrò mutatio proclivior fuerit, si cum Casavbono, non Metianum, sed Mæcianum legerimus. ex *leg.* 17. *de jure patronatus.* ut τὸ Μαρκιανῦ ἀντὶ τοῦ Μαικιανοῦ irrepserit, deflexione planè leviſſimâ.

Τὸ γεγλαῦκα διαλόγους] Ingenii scil. & calami exercitandi causâ. Alioqi tangit hominem Epictetus apud Arrian. *l.* 2. *c.* 1. qi hoc tanqam re magnâ gloriabatur, Ἰδοὺ πῶς διαλόγους σωτῆρμι. *Ecce qomodo dialogos componam.* Hinc avtem *Dialogistam* Cassio Marcum dictum, referente Vulcatio, avtumat Casavb. in *not. ad Vulcat.* Vide *ad* § 7.

Ἐν παιδὶ] *In pueritia ætate*, Xyland. sive, *puer cum essem.* phrasis insolens; nec illecta tamen. De Maximino Herodianus, *l* 6. Περίεργον μὲν ἐν παιδὶ πυγμαίων, &c. pro qo Lucianus etiam ἐν παιοὶ dixit, in *Necyomantia.* Ἐγὼ γὰρ ἄρχι μὲν ἐν παισὶν ἦν. qanqam ibi ἐν παισὶν ἦ) potest verti, *inter pueros versari, è puerorum numero esse.* Sed eodem planè modo Philostratus ἐν μειρακίῳ dixit *in Hermocrate Sophista*, ὡς μηδὲ δάκρυον ἐκ αὐτοῦ πλεῖ κλαύσαι ἀφεῖναι ἐν μειρακίῳ ἀποθανόντι. *ut nec lacrymam emitteret Callisto ad mortem illius in adolescentia defuncti.* Observavit & Casavbonus ad Athenæi *l.* 13. *c.* 8. Τὸ παῖς pro ἥλικία παιδικὴ usurpatum ab Hermesianacte Colophonio in *Elegia* illa qam *in Leontium* meretriculam composuit, ubi inter alia de Hesiodo,

Πόλλ' ἔμαθεν, πάσης δ' ἀλόγου ἀνεχέλατο βίβλου
Ὕμνων, ἐν πρώτῃ παιδὸς ἀνθρακιῇ.

& in Praxinoë apud Theocritum *Idyll.* 15.

Ἵππον χὠ τὸν ψυχρὸν ὁρῆν πυμάλιχα δοκίμως
Ἐκ παιδός.——

qod Marc. *Evang. c.* 9. *v.* 21. παιδόθεν. *à puero*, i. *à puerili ætate.* Paul. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 15. ἀπὸ βρέφους dixit. Plato Hipp. maj. ἐν παίδων ἐν παίδων ἀρξόμεθα. qomodo Lucianus etiam, plurali usus numero, cùm de Demonacte solo, & Longinus in *de Fine*, apud Porphyrium in *Plotini vita*, cùm de se solo loqeretur. sed & qod ἐν μειρακίῳ Epicurus dixit, in epist. ad Idomeneum apud Laërt. *l.* 10. verbis illis Σὺ δ' ἀξίωσον τοὺς ὁμ μειρακίου πεπεισμένους πρὸς ἐμὲ καὶ φιλοσοφίαν, &c. id *ab adolescentia*, Cicero *de finibus l.* 2. *Sed tu, ut dignum est tuâ erga me & philosophiam voluntate ab adolescentia susceptâ*, &c. Aliud tamen phrasis illa, *ex puero*, apud Sidonium sonare videtur, ubi dixit *l.* 8. *ep.* 6. *Audivi eum adolescens, adqs adhuc nuper ex puero.* hoc est, cùm nuperrimè *ex ephebis excessissem.* ut Ter. *Andr.* 1. 1. vel, ut Cicer, *ad Brut. adolescentulus & penè puer.* Sidon. ipse *l.* 9. *ep.* 14. *adolescens, vel penè adhuc puer.* ut ex illic eam vim obtineat, qam in illis *Expræfectus, Exadvocatus*, &c. nec puerilem ætatem includat, sed excludat potiùs.

Σκίμποδος καὶ δοκοῦς] .i. *Prostratis grabatulum & pellem, cæteráq; Græcanica institutæ; eorum nempe qi à Philosophis Stoicis instituebantur.* Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 53. faciunt huc qæ de Marco nostro Capitolinus: *Duodecimum annum ingressus habitum philosophicum assumpsit & deinceps tolerantiam; cùm studeret in pallio, & humi cubaret, vix avtem, matre agente, in strato pellibus lectulo cubaret.* qæ verba de *lectulis lucubratoriis, qibus pelle instratis philosophi studebant*, exponunt Casavb. & Salmas. de qibus vide sis illum *ad Sveton. l.* 2. *c.* 78. Plenâ manu, vel etiam ἅλῃ τῇ δυλάκῳ congerentem, cui ego acervo adjiciam tantùm illud Gellii ex Nott. *Attic. l.* 19. *c.* 10. de Com. Frontone; *Offendimus eum cubantem in scimpodio Græcienſi; circum undiqs sedentibus multis doctrinâ, avt genere, avt fortunâ nobilibus.*

Ἑλληνικὴν ἀγωγὴν] qam & παιδείαν Ἑλληνικὴν, Plur. in *Alex.* de Barsene.

§ 7. Ῥοῦφον] *Audivit, & præcipuè, Junium Rusticum*, qem *& reveritus est & sectatus, qi domi militiæq; pollebat, Stoicæ disciplinæ peritissimum, cum qo omnia communicavit publica privatáq; consilia.* Capitolin. Alius ergò iste à Junio Rustico, cujus meminit Plutarch. *de curiositat.* qémq; Sveronius *l.* 12. *c.* 10. à Domitiano cæsum narrat, qòd Pæti Thrasex & Helvidii Prisci laudes edidisset, appellassétq; eos *sanctissimos homines.* Stoicus tamen uterqe; unde priorem illum, qem & Plinius Arulenum, Regulus ille, ex Modesti elogio, *bipedum omnium nequissimus, Stoicorum simium*, per contumeliam appellabat. Plinin. *lib.* 1 *ep.* 5.

Τοῦ χρήζειν διορθώσεως] Qâ nimirum opus habent & præstantissimi qiqe; unde & Basilius Cæsar. *epist.* 77. poscit à suis γράμματα, εἴ τι σφάλλεται, διορθώσεως. ἐκ ἀρνήσεται γὰρ, inqit, μυρίους σφάλμασιν ὑπευθύνους, ἀνθρώπους ὄντες, καὶ ἐν σαρκὶ ζῶντες. Seneca, *epist.* 6. *Intelligo non emendari me tantùm, sed transfigurari: nec hoc promitto jam avt spero, nihil in me superesse, qod mutandum sit. qid ni multa habeam qæ debeant corrigi, qæ extenuari, qæ attollit & hoc ipsum argumentum est in melius transiti animi, qòd vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt. qibusdam ægris gratulatio fit, cùm scipsos ægros esse senserunt.* Epictet. apud Stob. *tom* 2. *tit.* 1. Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶ), πρῶτον πίστευσον, ὅτι κακὸς εἶ. Vide *ad lib.* 11. § 39.

Ζῆλον σοφιστικὸν] qem exagitat paſſim apud Platonem Socrates ille Sophiſtomaſtix: de qo & Plutarc. Τὸν ἢ τύφον, ὃν ἐφ' ἁπασι πᾶσι φιλοσοφίας εἰς τοὺς σοφιστὰς ὑποκαλύψας, &c. *lib. de Socrat. genio.* Vide *lib. 7.* § 66. Hoc avtem genus hominum Dio Pruſ. qi & ipſe tamen Sophiſta avdit; nunc *Pavonibus* conſert; *orat. 12.* Ταῖς ποικίλαις, δόξῃ ἢ μαθηταῖς ἐπαγομέναις, οἷς πλεῖστοι. nunc *Spadonibus libidinoſis: orat. 4.* Ὅτι ὑδὲν διαφέρει σοφιστὴς ἀνθρώπου εὐνούχου ἀκολάστου. τούτων γάρ φασιν οἱ ἀσελγέσταλοι, ἄνδρες εἶ) ἢ ἐρᾶν ἧς γυναικῶν, ἢ συγκαθεύδουσιν αὐτοῖς, ἢ ἐνοχλοῦσι, λέγεται ἢ ὑδὲν πλέον, ὡς ἂν τὰς τε νύκτας ἢ τὰς ἡμέρας σωφρόνων αὐτοῖς ἢ παρὰ τοῖς σοφισταῖς πολλοὶς ἀφικόμενος ὑπερόσχολος ἀμαθὴς, πολὺ κάκιον πλανωμένους ἐν τοῖς λόγοις, ἢ τὸν Ὀδυσσέα φησὶν Ὅμηρος ἐν τῇ θαλάττῃ, ἢ φεύγειν εἰς ᾅδου ἂν ἀφικόμενον ἔσεσθαι, ἢ γόητα ἀνθρώπων λέγων τι ἢ ἀκόμψον.

Μηδὲ τῶ συμπέρνειν] leg. forſan, μηδὲ τὸ συμπ. alioqi contra Marci mentem ſenſus futurus eſt, ſi articulum τῶ ad ἐπιχαίνειν, qod proximè præceſſit, retuleris. neq; enim probare poſſum, qod ad φαντασίαν λαβεῖν referre videtur Cl. Caſavb. malim cum Mer. filio, qi ſic legiſſe videtur, μηδὲ τῷ συγγράφειν neq; conſcribendo, vel neq; *ut conſcriberem.* niſi forte an τῶ fuerit ἀντὶ τοῦ οὐ.

Ἡ φορτικὴ λογάδεια διαλέγεσθαι] Colligit hinc Caſavb. *ad hiſt. Rom.* pœnituiſſe *Marcum* ſcripti illius *dialogis comprehenſi*, cujus meminerat *ſupra* § 6. qòd id genus ſcriptionis multa habeat φαντασιόπληκτα, & *ad oſtentationem comparata.* Citátq; idem ſic Marci verba, Παρὰ P. τὸ λαβεῖν φαντασίαν τῶ χρῆσθαι φορτικῇ λογάδεια μὴ διαλέγεσθαι. Viderint alii. Certè aliud eſt exercitationis cauſâ, aliud oſtentationis & æmulationis, argumentum aliqod xtractare. ut nè adjiciam, illud in ætate puerili factum, cùm adoleſcentis jam ſtudia iſtîc attingantur.

Φαλασιοπλήκτων ἀσκητῶν] Φαλασιοπλήκτων, Vocabulum, opinor, ἅπαξ λεγομένων. qod nuſquam certè alibi legiſſe commeminerim. Φαλασιοπλήκτων ἐπιδείκνυσθαι eſt *cum eo apparatu, eóq; oſtentatione ſtudio aliqid moliri atq; edere, ut in ſtuporem & admirationem ſummam ſpectantes audientéſve conjiciat.* Ἀπὸ φαλασίας hîc eandem ſignificationem obtinet, qam apud Lucam habet *Act. c. 25. v. 23.* ubi Agrippa Rex, conjuge Reginâ comitante, μετὰ πολλῆς φαλασίας, i. *cum pompa inſigni, ſpecieſóq; admodum, ſive ſplendidiſſimo, apparatu,* avditorium ingreſſus dicitur. Sed & apud Polybium, cujus vocabula ſolens uſurpat Evangeliſta, in *Excerpt. l. 16.* de P. Scipione à Carthagine debellatâ reverſo, μεγάλῳ τῷ) σωμβαίνειν τὴν φαλασίαν ἐκεῖ τὸν ἄνδρα, *magnam ſpeciem ejus pompa habuiſſe.* qem locum adducit Cl. Caſaubonus in *notis ad N. T.* Cui adjici poſſunt & illa à Camerario lavdata; ex Poſidonii narratione de Athenione apud Athenæum *l. 5.* Ὡσπερ ὅταν Ἀττάλου ἐκ ποσαύτη φαλασίᾳ καὶ λαμπρότητι τῆς Ἀσίας, *tanto cum apparatu*, vel *tanta cum oſtentatione.* ex Hippocrate, ὥσπερ ἐν ἀγορᾷ. ποιέων ἢ κόρτα μηδὲν αὐτῇ ἀφελέουσα, μηδὲ μὴ φαλασίης· *nihil curiosè, vel oſtentatoriè facere.* ex Ariſtotelis *Rhetor. l. 3. c. 1.* Ἅπαντα ταῦτα φαλασίαν ἔχειν· *hæc omnia ad pompam & ſpeciem tantùm faciunt.* inde Clementi, *Pædag. l. 3. c. 1.* κάλλος φαλασιαστικὸν, *forma, ſive decor oſtentatorius, ſive oſtentationi expoſitus.* Et φαντάζεσθαι verbum, apud Herodotum *l. 7.* ubi Artabanus Xerxi, τὰ ὑφ' ἡμέων ἐχόμενα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, μὴ ἐᾷ φαντάζεσθαι. neq; patitur *efferre & oſtentare* ſcq; quomodo plumis expanſis pavi ſolent. Sed & τὰ ἐμφαλαζόμενα Marco noſtro *l. 2.* § 12. Vim vocabuli optimè explicabit nobis Dio *de Regno*, ubi Tyrannos ait θαυματοποιεῖν σωὶ ἐκπλήξει φαινομένοις, *qaſi miracula edant, cum aſpicientium ſtupore viſendos ſe præbere*; & ampliùs adhuc, ſi pro φαινομένοις, φαλαζομένοις dixiſſet. De exercitiis avtem ad oſtentationem adhibitis Epictetus in *diſſertat. l. 3. c. 12.* Τὰς ἀσκήσεις ἃ δεῖ διὰ τῆς παρὰ φύσιν καὶ παραδόξου ποιεῖσθαι ἐπεί τοι καὶ θαυματοποιῶν ὑδὲν διοίσομεν οἱ λέγοντες φιλοσοφεῖν. δύσκολόν ἔστι γὰ καὶ τὸ ὀπὶ χοινὶς ἀφελεῖν καὶ ὁ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. τούτου ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ὀπὶ χαρίν ἀφελεῖν, ἢ φάγεται ἐσόμενον, ἢ ἀνδριάντας περιλαμβάνειν; ὥδαμῶς· οὐκ ἔστι τὸ δύσκολον παρ' ὀπιδιώκειν, ὀπιπήδειον πρὸς ἄσκησιν· ἀλλὰ τὸ φορτικὸν τοῦ περιεμένου ἐκπονηθῆναι· τί δ' ἔστι τὸ φορτικόμενον ἐκπονηθῆναι; ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει ἀκολούθως ἀναστρέφεσθαι. Qod avtem dicit, ἀνδριάντας περιλαμβάνειν, Diogenem Cynicum notare videtur, qi *gelu cutibus rigentibus, ſtatuas æneas inſpectante populo circumjectis brachiis amplecti* ſolebat. Laërt. *l. 6.* Καὶ ἅρας μέσ ὀπὶ ὑμῖν ζεστὸς ἐκυλινδεῖτο χειμῶνος ἢ ἀνδριάντας περιελάμβανε παγετόν ἐαυτὸν συνασκῶν. Iraq; vanitatem hominis perſtringens Plato, cum aliqando θερμοκρατέμενον· id eſt, *gelidâ undiq; perfuſus* in turba media conſiſteret, miſeranti populo, εἰ βάλεσθε, inqit, αὐτὸν ἐλεῆσαι, ἀπόντα. *Si miſereri vultis illius, diſcedite.* Sed & alii hac ratione tolerantiæ gloriam ambiebant; uti ille apud Plut. in *apoph. Laconic.* cui Spartanus, οὐκ ἀλγεῖν, *dolorem inde percipere ullum neganti*, τί δὲ μέγα ποιεῖς; *qid ergò*, inqit, *magni facis?* Subjungit avtem prioribus illis Epictetus: Ὅσα τῷ σώματι προσάγεται ὑπὸ τῆς γυμναζόντων αὐτὸ, ἂν μὲν ᾖ τι ῥίπτειν πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν, οὐκ ἂν καὶ αὐτὰ ἀσκητικὰ· ἂν ἢ πρὸς ὑπόδεξιν, ἕξιν ναυτικὴν ἔχει, (qod Plut. ἕξιν βλάπτειν dixit; vide *ad l. 9.* § 29. qanqam leg. forſan, ἕξιν ναυτικὴν ἔχει, *ſunt ejus qi extra prominet*, Volph. ut cum ſequentibus cohæreat aptiùs) καὶ ἄλλο τι ὑπομονῆς, καὶ ὀπιτηδείους ζητοῦντος τοῦ ἐρωμένου ἐκ μεγάλου ἀνθρώπου. Concludit deniq; diſſertationem ſuam Apollonii cujusdam monito, ὃν ὅταν δέλῃς σωτῆρ ἀσπά-

σασθαι,

σου, ἀλλὰν πολὺ παιμάλῳ, ἐφίλκυσου βούγλον ὑγροῦ, καὶ ἔκπλυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. Apollonii verò illius, qiſqis is fuerit, (vix enim crediderim eſſe, de qo proximè Marcus) dictum, videtur librariorum incuriâ perveniſſe ad nos minùs ſincerum. nec ſatis animo facit illud, ἐφίλκυσου βούγλον ὑγροῦ. cogitabam aliqando *Cerigon* illud expungendum, vel etiam uſum forſan Apollonium verbo βούχθισα, qod ἀπὸ τῆς ῥοφήσεως poſitum in *problemat.* Ariſtoteli tributis *l.7. q.3.* verbis illis, τὸ μὴ πίνειν, ἀλλὰ καὶ βούχθισαι. ut dixiſſe potuerit, ἐφίλκυσας βούχθισον ὑγροῦ. Verùm Etymologo, qem Favorinus tranſcripſit, Βούχθος eſt ὀλίγον πῶμα. & Heſychio, Βούγλος, ῥόφημα, ῥόφημα, opinor. *Sorbitio*, pro eo qod ſorbetur. hoc ſi admiſerimus, nihil mutato erit opus. *Frigidæ*, inqit, *aliqantulum ſorbillando ſumas, & nemini dixeris.* Epictetus ipſe *lib. ejuſdem c.* 14. Ὅλαν τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ πικρὸν τι ἀπομύττηται, ὁκ πάσης ἀφορμῆς λέγει αὐτὸ πρὸς παῦλαν, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. διὰ τοῦτο ὕδωρ πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; ἄνδρωπε, εἰ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μή, γελοῖος ποιεῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σπόπα. Οὕτως ἐκ ἀρκεῖ τὸ μαθὸν ἀλγεῖν, ἂν μὴ κτρίσῃς; Qin & vitium hoc corrigens, *enchir. c.* 45. Μαθὼν ἀν ὕδωρ πίνῃς, ὁκ πάσης ἀφορμῆς λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἂν ἀσκῆσαί ποτε πρὸς πόνον θέλῃς, σαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, μὴ τὸν ἀνδριάντας φίλαμε δόν· ἀλλὰ [καὶ] μαθὼν ποτε σοφοῦς, ὑπέστασαι ὑγροῦ ὕδατος, καὶ ἔκπλυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. ὑπέστασαι ὑγροῦ ὕδατος hîc dixit, qod illic ἐφίλκυσαι βούγλον ὑγροῦ. qanqam iſtîc non tam moderationis, qàm tolerantiæ exercitium inſinuari videtur, cùm de expuendo, non demittendo illud ſubjiciat. qomodo hydropicos qi curant, aqâ illos os colluere permittunt, qam demittere tamen prohibent. De ſtatuis amplexandis qid voluerit, ex ſupra dictis patet ſatis. Qod eò magis moneo, qia Simplicius iſtîc ab Epicteti mente qàm longiſſimè aberravit. Vide Ariſtid. *in Eteon. ad l. 9 § 29.* vide & *lib. 9. § 12.*

Εὐδγελικόν] ut εὐπωλικόν, *infrà § 14.* ſed ἐνδγελικόν, Xyland. optimè, opinor. ἐνδγελικὸν ἄνδρα ὑπολείπων, bifariam poteſt intelligi: vel de eo, qi *occupatiſſimum* eſſe ſe ſimulat, & qi *multiq; variiſq; negotiis diſtineatur:* vel de eo qi *virium roboriſq; corporei oſtentandi gratiâ ſeſe exercet.* Nos anglicè ſic diſtingvimus, ut alterum dicamus, **A man of action**, hoc eſt, *actuoſum*; alterum, **An active man**, qaſi *activum* dixeris Prioris generis fuit Attalus ille, de qo Martial. *l. 1. epigr.* 80

Semper agis cauſſas, & res agis, Attale, ſemper:
Eſt, non eſt qod agas, Attale, ſemper agis.

de qo eodem videndus & idem *l. 2, epigr.7.* Sed & Juridicus ille, de qo feſtivè Chavcerus noſter in *fabulis* ſuis qas *Cantuarienſes* indigitavit,

A buſier man then he no where there nas:
And yet he ſeemed buſier then he was.

Notat vitium hoc Seneca *epiſt.62. Simulant occupationes, & augent, & ipſi ſe occupant.* Notat & Marcus noſter, *infrà §. 12.* ubi morem tangit qorundam, qi, vel cùm ad ſuos ſcriberent, vel ab eis convenirentur, occupationes & negotia prætendere ſolenne habebant. Ad poſtërius pertinet, qod de ſtudio athletico verbis proximis dixerat: qò eodem & iſta referri poſſunt. De Marco ſiqidem in iſtis qoqs non infeliciter verſato, ex Caſſio Xiphilinus, Τοσαύτη εὐτυξία ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺν ἀκμῇ ἐν ὄπρᾳ καλαλεῖν καὶ ἵππου. Et Capitol. *Amavit pugilatum, luctamina, & curſum: & evcupatus, & pilâ apprimè luſit, & venatus eſt. Sed ab omnibus his intentionibus ſtudium cum Philoſophiæ abduxit, ſeriúmq; & gravem reddidit.* De Conſtantio majore Libanius *orat* 3. Οὐ δὴ φήθη δεῖν καθήμενος τυφᾶν, ἀλλ' ἐυδὺς ἀπὸ γραμμῆς ἐσῆλθε ἐλείυνο. Mox de Conſtantino: Ἀεὶ πρὸς ὅπλοις ἦν τάς τε χεῖρας καὶ τὸν λογισμὸν· καὶ ὅτε ἡμέρας φανείσης, ὅτε νυκτὸς ἐπιλθούσης, ἔχει τὸν ἀν ἐκεῖνον, ὅτι ἐλαγεν, ἢ σωφρονοῦντα, ἢ πάντως γε διατίθη.

Τὸ ἀποδιῦναι ῥητορικῆς, καὶ ποιητικῆς] Zeno certè Stoicus, avtore Laërtio *l.7.* dicere ſolebat, μηδὲν εἶναι τῆς ποιήσεως ἀλλοτριώτερον πρὸς καλλήνειαν τῆς ὀπσικῆς. qin & idem non *rhetoricam* ſolùm, ſed & *dialecticam* fugillâſſe videtur, cùm diceret, Ἐοικέναι τὰς διαλεκτικὰς λόγους τοῖς ἀραχνίοις, ἃ καὶ τοῦ δοκεῖν τι χρήσιμόν τι ἐμφαίνειν, ἀχρηστά ὄντ. Denique, ſi Caſſio Sceptico ab eodem adducto fides, πλὴν ἐγκύκλιον παιδείαν ἄχρηστον ἀπέφαινεν, *artium liberalium orbem integrum inutilem prorſus pronunciavit:* nec Seneca ipſe hac in parte à Zenone longè diſceſſiſſe videtur: qem videas licèt *epiſt.* 88. prolixiùs iſta differentem. qanqam ἐνκρατεῖν καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, dixit Chryſippus; nec id omnino diffiteri avſus eſt Seneca. Cæterùm Marcus, cùm iſtîc, tum & *infrà § 17.* gratulatur ſibi, qòd vel ab iſtis abſtinuerit, vel havd magnos in eis progreſſus fecerit, utpote qæ animum à gravioribus magisq; neceſſariis avocaturæ fuiſſent.

Ἀστρολογίας] Ἀστρολογίαν. Xyland. Seneca *epiſt.* 88. *Venio nunc ad illum, qi cœleſtium notitiâ gloriatur, &c.* Et Gregor. Naz. *in Hieron.* Ταῦτα (philoſophiæ utiqs præcepta ſalubria) ὅσα συλλογισμοὶ καὶ ὅσα γεγραμμένα, καὶ τὰ κεκμηκότα πρὸς τὸν ἀσκεῖν, ἆρ' ἂ μακρῷ πρεσβύτερα τις εὑρεσιτῶν; Ἐκεῖνο ἐνθυμηθείς, ὅτι σωματόνλον μὲ πάντων, ἢ γεωμετρούντων, ἢ ἀστρονομούντων, οὗ δὲν ἂν ὁ βίος ἡμῶν παρὰ τοῦτο ὠφεληθείη, ὅτι μὴ καὶ τὰ πάντα λυθείητε. Ego tamen nihil iſtîc movendum cenſuerim: qùm ἀστρολογία, *Sermonis elegantiam* ſive *feſtivitatem* indicet; cujus ſtudium cum Rhetorica ac Poetica apriſſimè conjungitur. Seneca *epiſt.* 75. ubi orationem, qam Philoſopho vult convenire, deſcribit: *Non delectent verba noſtra, ſed profint: ſi tamen contingere eloqentia non ſolicito poteſt, aut ſi parata eſt, a parvo conſtat, aſſit, & res pulcerrimas proſequatur. ſit talis, ut res potiùs qàm ſe oſtendat. aliæ artes ad ingenium rotæ pertinent:*

hîc

hîc animi negotium agitur. Verùm, *eloquentiam* ut aliquâ ex parte admittat, *festivitatem* certè illam sive *urbanitatem*, quæ facetiis jocísq; plurimùm constat, qámq; in oratore probant lavdántq; dicendi magistri, in philosopho Stoicorum gens severa vix ferat. Siquidem illi, ut Laërt. in *Zenon.* Ἀυσηρὸς φασιν εἶναι παίζειν τὸν σπουδαῖον, τῷ μήτε αὐτὸν παίζειν ἡδονὴν ὁμιλεῖν, μήτε παρ' ἄλλων τὰ πρὸς ἡδονὴν προσδέχεσθαι· καὶ ἄλλως ἢ εἶναι αὐστηρόν, παρακλησίως λεγομένου τοῦ αὐστηροῦ ὄπου, ὧ πρὸς μὲν φαρμακοποιΐαν χρῶντες, πρὸς δὲ πρόποσιν ὑ πάνυ· Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. αὐσηρὸν λέγεσθαι τὸν σπουδαῖον, καθ' ὅσον ἔστι πρόσφορόν τινι, ἔστι πρὸς τοῦτο τὸν πρὸς χάριν λόγον. Itaq; Epictet. *Enchir. c.* 32. ubi characterem typúmq; certum delineat, qem in congressibus ac conventibus observari postulat, § 13. Ἀπίσω δὲ καὶ τὸ γελᾶν πολλὰ καὶ ἐπὶ ὀλίγοις καὶ ὁ τρόπος εἰς ἰδιωτισμόν, καὶ ἅμα ἱκανὸς τῷ ἄδω τῷ πρός σε ἧττον πλησίον ἀντίναι. Marcus ipse *l* 3. § 5. Μήτε κομψείᾳ τῷ διλογεῖν σε χαλλωπίζετω.

Τὰ μὴ ἐν στολῇ κατ' ἴδιον περιπατεῖν] *domi neq; vestitu, neq; aliis hujusmodi rebus utendum.* Xyl. qod meritò notat Annotator Lugdunensis. *Qasi verò*, inqit, *domi nudum ambulare oporteat. tu verte, ne domi stolâ fœmineâ, vel talari, qale est Syrma Citharœdorum & Scenicorum, utaris. id enim est stola.* Fuit reverâ stola vestis muliebris. unde illud Tullii in Antonium *Philipp.* 2. *Sumpsisti virilem togam, qam statim muliebrem stolam reddidisti.* Et Petronii illud de cinœdo; *Qid ille alter, qi togæ virilis die stolam sumsit?* ità enim restituenda trajectione vitiata dictio. Fuerit & *Citharœdorum* ac *Scenicorum Syrma*; (qanqam *Syrma* propriè non tam vestis ipsa, qàm pars vestis oblonga, qæ solum verrit, *cauda* qibusdam, nostris **train** dicta, avt ejusmodi saltem, qalis illa:) at fœmineo amictu, & citharæ dico avt Scenico multò minùs, nec domi, nec foris indutum conspici Marcum nostrum ullo modo oportebat. *Stolam* itaq; (ut nihil dicam de Medorum *stola* peculiariter sic dicta, qam describit Xenophon *ped. l.* 8.) laxiùs noster hîc usurpâsse videtur, pro *toga*, sive prolixiore qavis veste, qâ induti in publicum procedere solebant. Aliam enim *domesticam* vestem habebant pleriqe, qi notæ saltem alicujus erant, aliam *forensem.* Cicero *de finibus l.* 2. *Avt ut vestitum, sic sententiam habeam, aliam domesticam, aliam forensem.* Cato in *carmine de moribus*, apud Gellium *l.* 11. *c.* 2. *Vestiri in foro honestè, mos erat; domi, qod satis erat.* Plutarchus *Syllâ*; ἐδῆτα δ' ἄλλων μὲν οἰκεῖον, ἄλλην δ' εἰς ἀγορὰν περιχόμενον. *Vestem aliam, cùm domi maneret, aliam cùm ad forum procederet.* Sveton. *l.* 9 *c.* 8. de Vitellio: *Subitò à militibus è cubiculo raptus, ità ut erat in veste domestica, Imperator est consalutatus.* De Maximo & Balbino Imper Herodianus, Ἁρπάζουσι τοὺ προεστῶτας, ἀποῤῥήξαντες δ' ἂς εἶχον περὶ τοῖς σώμασιν ἐδήτας λευκὰς, ἅτι ὄντως διαῤῥῆξαντες. *Senem utrumq; corripiunt, lacerátisque vestibus qas gerebant, vilioribus sanè, utpote domi se continentium,* &c. De Hunnis Ammian. *hist. l.* 31. *Nec est alia illis domestica vestis, alia forensis.* Itaq; tam domi forensi veste uti, curiositatis ac fastus, qàm foris domestica, ruditatis ac rusticitatis fuerit. Romanis *Forensis Toga.* Nonius *Toga à tegendo dicta, vestimentum, qo in foro amicimur,* qòd & *Tectum* dictum antiqis tradit idem ex Titinnii *Geminâ*; (ità restituente Lud. Carrione *antiq. lect. l.* 1. *c.* 11.)

--si rus
Cum scorto instituit ire, claves illicò
Abstrudi jubeo, tecti nè sit copia.

id est, *Togæ rusticæ*, inqit Nonius: nimis forsan de suo liberalis. siqidem *togam*, qam in foro, sive foris, gestare solebant, Romani (qod Baytius *de re vest.* observat) ubi domum redierant, componere & seponere consveverant: nisi si qi fastuosiores forsan fuerant. Hoc avtem qod à Rustico accepisse se Marcus scribit, potuisse & à Pio patre, observat Clariss. Casavb. qem & *visum ab amicis cum privatis vestibus,* (id est, *sine toga, tunicatum tantùm, avt, si frigus esset, pœnulatum*) *& domestica qædam gerentem*, refert Capitolinus. Verso itaqe, *ne togâ indutus intra ædes obambularem.* narrat enim de se Marcus, non præcipit. Nec illud prætereundum pro ἐν στολῇ Svidam hîc, ἐν στολῷ legere. qod *vestem philosophicam* H. Stephanus esse vult, *ad stolæ instar talarem.* Amictus certè istiusmodi usum, tanqam fastus gravitatisqe affectatæ indicium, in Pharisæis notat D. Christus, re eisdem planè cum Marco verbis; θέλόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν. *qi stolis*, sive *togis*, vestibus prolixis ad talos demissis, induti, libenter *obambulant.* Marc. *c.* 12. *v.* 38. & Luc. *c.* 20. *v.* 46, Fastus itidem, sed & mollitiei simul, Flaccus *epod.* 4. in Mœna Pompeii Magni liberto.

Vidésne sacram metiente te viam,
Cum bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio.

hujus Ciceró itidem in Catilini affectis. *Pexo capillo nitidos, manicatis ac talaribus tunicis,* (ità Nonius, *tristis*, meritò exerto, reddit) *Velis amictos, non togis.*

Τὰ ὑποδήματα ἀφελῶς χρῆσθαι] Seneca *epist.* 75. Lucilio conqerenti, qòd minùs accuratè scriberet: *Qalis sermo meus esset, si unà sederemus avt ambularemus, illaboratus & facilis; tales esse epistolas meas volo, qæ nihil habeant accersitum, nec fictum.* Philostratus item *de charactere epistolico*; Ἐκάτω δὲ τὸ εὐσχήμον ἐν τῷ μὴ ἐσκευασμένῳ, φιλοσπουδίας δηλωτικὸν· φιλοσπουδία δὲ ἐν ὑποδήμασι μὲν ἀφελῆς. Qin & idem ex Regibus Marcum asserit in hoc scriptionis genere primas tuliss: πρὸς γὰρ, inqit, τῷ κεκριμένῳ τὸ λόγῳ, καὶ τὸ ἁβραῖον τὸ ἤθους ἐστιν ὑπωπτευμένον τοῖς γράμμασι. *Siqidem præter limatum*

in

in verbis judicium, (quod de Fabiano Senec. ep. 100. *Electa verba sunt, non captata.*) *morum etiam constantiæ ac ſtabilitatis indicia in literis illius elucent.*

Ἐυαναλλίπτως καὶ ἐυδιαλλάκτως] Locum hunc citat, ſed miſerè depravatum, Suidas, in vocabulo, ἐυαναλλίπτως, quod ille exiliter & jejunè nimis συμπαθῶς interpretatur. eſt vocabulum à re militari petitum. Siquidem τὸ ἀναλλπτικὸν, *claſſicum* dicitur illud, *quo à pugna vel fuſorum proſecutione milites revocantur.* quanquam Xenophon etiam de canibus indagatoriis uſurpavit in κυνηγεσίῳ verbis iſtis; τὰ δ' ἐκείνων αὐτοῖς πόθεν βοηθῶ, ἵνα ἐυαναλλπτα ᾖ. *ut revocatu faciles ſint.* Hoc eſt; quæ ad venantis vocem ſignúmve datum à fera perſequenda facilè revocantur. ἐυαναλλίπτως itaq; ἔχειν, ut Suidas habet, ſive διαπόθως, ut Marcus iſtic, is dicitur, *qui ad claſſicum illud excudiendum promptus,* ad pugnam intermittendam ſponte ſuâ proclivis eſt: qualis Laco ille de quo ad *l.* 3. § 5. tralatitiè verò, qui ad ſimultates privatas deponendas ſolvendáſque facilem ſeſe exhibet, & ἐυδιαλλάκτως pariter quod pro ἐυδιαλλάκτως Xylander in *annot.* repoſuit. etſi in contextu *alloquii facilitatem exhibendam* verterit. Cæterùm Suidæ codices ἐυαναδιδάκτως exhibent. quòd, ſi verbum iſtiusmodi alicubi legeretur, pro ἐυαναλλάκτως irrepſiſſe crederem. interim Xylandri emendationi acquiſco. Ἐυαναλλάκτως itaque καὶ ἐυδιαλλάκτως διάκειται, qui ſunt *reconciliatu faciles.* qibus opponuntur οἱ δυσδιάλυτοι Ariſtoteli *Ethic. l.* 4. *c.* 5. dicti, qi ad offenſiones & diſſentiones ſolvendas difficiliùs adducuntur. De re ipsâ præceptum habemus dominicum, Luc. *c.* 17. *v.* 3, 4. ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, &c. Sed & Dionis Pruſ. monitum non aſpernandum *Orat.* 38. Μὴ πάσχωμεν ὅμοιόν τι τοῖς ἀφρόνως ἐπὶ πόδων, οἳ πρὸς αὐδήματος, μὴ δοκῶν μέτριον ὀργίζεσθαι τοῖς παιδείων ἢ τοῖς μητρώοις, ὑ ἐύλόγου κατηγορήσεως ῥᾳδίως. Denique, ut Seneca *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ eſt opus.

Ἔπειδὴν πάσχῃ αὐτοὶ ἐπαναλδεῖν ἐδιλήσουσι] πάσχῃ iſtud non agnoſcunt Suidæ codices, & eſt forſan ſuperfluum. neqe enim tam redeundi in illis, qi læſerant, quàm in gratiam recipiendi, in læſo, celeritas eſt, qæ in laudem eidem cedit.

Καὶ τὸ ἀκριβῶς ἐναγινώσκειν] ἀκριβῶς *accuratè, diligenter,* ſingula penſitando. Cui opponitur mox τὸ ὁλοχερῶς ἀθρεῖν, quando *ſummatim capita duntaxat delibantur & leviter percurruntur.* Ad Marci mentem planè Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1. *In lectione certius judicium. Lectio enim libera eſt, nec actionis impetu transcurritur ſed repetere ſæpiùs licet, ſive dubites, ſive memoriæ affigere velis.* repetimus *autem & tractamus, & ut cibos manſos ac propè liqefactos dimittimus qò faciliùs digerantur. ità lectio non cruda, ſed multâ iteratione mollita, & velut confecta, memoriæ imitationique tradatur.* Et mox; *Sed diligenter, ac penè ad ſcribendi ſolicitudinem, legendum eſt.*

Καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι ἀθρόᾳ ὁλοχερῶς] neqs *omnino conſiderationem ſummariam ſatis putandum.* Xyl. *perceptionem,* malim. nam editor Lugdun. cur ſincerum vas incruſtare, vel corrumpere potiùs volucrit, *conſiderationem accuratam,* pro *ſummaria* ſubſtituendo, niſi Marci mentem invertere & pervertere prorsùs curæ habuit, ariolari nullus poſſum. Qanqàm τὸ ὁλοχερῶς in alio planè, qàm qo Marcus hìc uſus eſt, imò contrario prorſus ſignificatu uſurpatum, havd rarò deprehendo. Dioſcoridi ſiquidem *lib.* 5. *c.* 82. ὁλοχερῶς συνθλάσαι, uti Marcel. Virgil. vertit, eſt *penitùs contundere:* ſive, ut idem *lib. eodem c.* 92. εἰς ὁλοχερέσταλα μέρη θλάσαι, *in minutiſſimas partes conterere,* ſive *confringere.* ut ὁλοχερέσταλα μέρη ſint, qæ λεπτομερέσταλα idem alibi; & ὁλοχερῶς κονίσαι *l.* 2 *c.* 90. qæ λεπτοκονιστὶ, *l.* 5. *c.* 85. Veruntamen eodem, qo hic, ſenſu apud Clementem Alex. reperias, *Strom. l.* 7. Ἀκήδευτα κάκεῖνα, ὅσα ἀγνοεῖ μὲν, μαρτυρισμὸν δ' οὐ παρὰ τῶν αἱρετικῶν ἐνδείκνυται, ὀνόματι μὲν παρὰ τῷ ὑπερβεβηκότας τὴν δ' ὅλ λογίαν ἀκριβῆ σαφήνειαν λεπτυρεῖν καὶ καλαλειπειν ἐξαδυνάτους· πρὸς δ καὶ τὰ ὕρια διαιωσιμῶς ὁλοχερέστερον, ὑκὶ ἀκριβέστερον, μεταχειρισάμενος· εἶγε καὶ μετέλθοιεν. qo loco, qemadmodum & apud Marcum iſtic, τὸ ἀκριβέστερον καὶ τὸ ὁλοχερέστερον ſibi invicem opponuntur. τὸ ἀκριβῶν καὶ τὸ λεπτουργεῖν, tanqam σωφρόνημα, ἐκ παραλλήλου ponuntur: cum apud Dioſcoridem aliter prorsùs ſe habeant. Itaq; ὁλοχερὴς θεωρία eſt *perceptio ſummaria & ſuperficiaria,* qæ generatim & confusè facta ſit, cui ἀκριβὴς ἀναγνωσις apud Marcum noſtrum, λεπτουργία qoq; apud Clementem, qâ ſingula qæqe etiam minutiora, inter legendum, expenduntur, adverſatur. Ità in Sexti Empir. illis *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 13. ὡς ἂν ὁλοχερέστερον εἴπῃ τις, ὁλοχερέστερον εἰπεῖν eſt *generaliùs* & minùs diſtinctè *loqi.* ità etiam τὸ ὁλοχερῶς τὸ χεῖρες ἀντιδιδοῦναι, apud Polyb. *l.* 2. ποτὲ μὲν χεὶρ μέρη, ποτὲ δ' ὁλοχερῶς συμπεπλόντων. Et Epicurus apud Laërt. *l.* 10. in *Epiſt. ad Herodot.* Τοῖς μὲ δυναμένοις ἔκαστα ἧς περὶ φύσεως ἡμῶν ἀναγεγραμμένων ἐξακριβῶν, μηδὲ τὰς μείζους ἧς συντεταγμένων εἰδέναι διαθρεῖν, ὑπομνῆ τῆς ὅλης πραγματείας, εἰς τὸ καλαφρῶν ἧς ὁλοχερέστατον δεξῶν πῶ μνήμῃ, ἱκανῶς αὐτοῖς παρεσκεύασα. Et mox: Καὶ δὴ καὶ τὸ χεῖρες ἀκρίβωμα πᾶν ἐξευρήσουσι, ἧς ὁλοχερεστάτων τύπων ἐμπεδειλημμένων καὶ μνημονευομένων. qi locus noſtrum cum primis illuſtrat. Siqidem accuratæ ſuſioríqe rerum tractationi epitomen ſummarum rerum capita rantùm complectentem opponit, ſive κεφαλαιωδέστατα ἐπιτέμνωσα, ut ipſe loqitur. Aliter pavlò, nec multò ſecùs tamen, τὸ ὁλοχερῶς

Marcus

Marcus usus videtur *lib.* 4. § 36. & *lib.* 9. § 3.

Μηδὲ τοῖς φλυαροῦσι ταχὺς συγκατατίθεσθαι] φλυᾶν [ἄλλων], vel φλυᾶν [αὐτῷ] λαλοῦσι, Xyland. ut vel de *calumniatoribus*, vel de *ardelionibus*, quos Græci φλυαπολόγους, cavtio data intelligatur. Verùm retineri potest istud φλυαλεῖν, ut *blateriones*, garruli, nugacésque designentur. Aristoph. *concionatr.*

Μὴ φριλήμασθαι.—

Idémq; de Evripide in *Nebulis*, si Laërtio *l.* 2. in *Socrate* credimus, [Εὐριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν [τὰς φριλαλίους, ὅτις ἐστὶ τὰς σοφὰς. atq; ità Svidas adductis etiam Marci ipsius verbis. φριλαλοῦσιν. ἀντὶ τοῦ φριλογοῦσι, φλυαροῦσι. Hinc πειλαλήματα, vocabulum eidem restituendum, in Καταγλωττίσμασι, pro qo perperàm ibi φριλαλέμματα legitur. Sic enim Etymologus: χαμύλματα, φριλαλήματα. & Svidas alibi, Κομψὸν, φρίγραγον, φρίλημον. Cui suffragatur & qod Scholiastes *ad Sophoclis Antigon.* Κόμψον, φριλαλοῦν· κομψὸς γὰρ ἔλεγον, ὡς νῦν ἡμεῖς φριμάρχην καὶ πλυλάλην φαμέν. qæ novissima laudans D. Heinsius, in *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 4. φριμάρχης καὶ φριλάλης legit. Inde & Aristophani in *Ranis*, Ἀφριλάλητος. qod Schol. pessimè, ὡς εἰδότα λαλεῖν, est interpretatus. Vide Gellium *l.* 1. *c.* 15. meliùs Svidas ὃν οὐκ ἄν τις πειλαλήσοι. *qem loqacitate vel superare vel compescere nullus possit.*

Τὸ ἐντυχεῖν] *qòd inciderim.* Cas. meliùs forsan, *nactus sim*; cum non casu fortuito, sed amici hominis Marci commodo prospicientis, benificio an officio, commentariorum illorum compos sit factus. qo sensu & ἐντυγχάνειν pro *adipisci* usurpatur. Verùm Xyl. vertit, *qòd commentarios legerim.* nec spernenda ea versio. siqidem γράμματι ἐντυγχάνειν est *scriptum legere.* Apud Herodianum *l.* 4. Antoninus Severi filius, καλέσας Μαχίνιον ἀποστάτην καὶ ἰδιώσαντα, ἐντυχεῖν τοῖς γράμμασι, καὶ εἴ τι ἐπιστεῖλαι εἴη, δηλῶσαι αὐτῷ. *Macrinum jubet, ubi secesserit, literas ad se datas sibiq; in manum traditas, privatim legere, & si qid contineant, qod properato opus sit, id sibi indicare.* atq; ità accipere licuerit etiam in illis Dioscorid. in *præfat. Oper.* Παρακαλῶμέν σε, καὶ τοὺς ἐπιδεξιωμένους τοῖς ὑπομνήμασι. *qi commentarios istos lecturi sint*, tam potest verti, qàm, *qi in eosdem inciderint, vel eosdem nacti fuerint.*

Τοῖς ἐπιλήπτοις ὑπομνήμασι] Ità in operis *proœmio* indigitat Arrianus ipse *dissertationes Epicteti*, qas diligentiæ illius debemus. Idémq; qod havd perindè vulgò innotescit, *Enchiridion* qoqs concinnavit ex ejusdem *dictis collectaneis*, qod ex *epistola* ad Massalenum qendam, cui commentarium illum inscripsit, constare monet Simplicius in *prolegomenis* ad eundem. Verùm periisse videtur *epistola* illa, unà cum Philosophi ipsius *vita*, qam & prolixè descripsisse Arrianum eundem ex eodem avtore discimus: qi cum Epicteto superstes fuisse videatur, & post obitum ejusdem tum *dissertationes dictáq; collectanea*, tum & *historiam* illam conscripsisse, havd sit probabile, qòd Svidas refert, Epictetum ipsum ad Marci imperium pertigisse. Vide *ad l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 31.

§ 8. Ἀπολλωνίῳ] *Usus est & Apollonio Chalcedonio (Chalcidensi*, Salmas. & Casavb. qanqam & Evseb. χαλκηδονίου.) *Stoico Philosopho.* Jul. Capitolinus. qi & in imperatoriam dignitatem jam adscitum ad domum Apollonii discendi cavsâ ventitasse testatur. De eodem idem in *Pio*: *Cùm Apollonium, qem Chalcide acciverat, ad Tiberianam domum, in qa habitabat, vocâsset, ut ei Marcum Antoninum traderet, atq; ille dixisset, Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad Magistrum; risit eum, dicens, Facilius fuit Apollonio à Chalcide Romam venire, qàm à domo sua in palatium: cujus avaritiam etiam mercedibus notavit.* Qin & Lucianus eundem à Demonacte Cynico peristrictum meminit, cùm de ipso accomitatu ejus ad Imperatorem proficiscentis, per ludibrium diceret, *En Apollonium & Argonavtas ejus*: quasi vellus avreum petiturus, hoc est, qæstûs cavsâ, se ad avlam regiam conferret. Hunc avtem Apollonium Νικομηδέα Dio cur dicat, alii disputant. Ac fieri potest ut *Arriani* nomen interciderit, qem & *Philosophum* vocat Evsebius, & *Nicomediensem* fuisse testatur, & inter Marci nostri magistros recenset. Cæterùm Apollonius idem hìc esse videtur, qem Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hær.* 56. Ἀπολλινάριν ἐπίσκοπον vocat, & à qo Bardesanem de fide deserenda frustra solicitarum refert.

Ἀναμφιβόλως ἀκύβδολον] De hoc ipso, inter alia, loco, cùm clarissimum virum dominum Cl. Salmasium, cui ob operam in hoc opere defungendo lubentissimè ac candidissimè præbitam, plurimùm debere me semper agnoscam, per epistolam consuluissem, is in hæc verba responsum dedit; Τὸ ἀναμφιβόλως ἀκύβδολον. *Hominis est qi certo semper proposito & consilio res agit; qi non fluctuat in deliberatione sua, nec qicqam incertis fortunæ casibus eorum qæ acturus est committit: qod qi faciunt*, κυβδεύειν τοῖς πράγμασι Græci eos dicunt. τὸ ἀκύβδολον igitur *in eo est, qi nihil aggreditur, nisi cujus certus est futurus eventus.* κυβδεύειν ἐν τῷ βίῳ Græci dicunt, *qi vitam suam periculis exponunt.* Κυβδεύειν & κύβον ἀναβάλλεσθαι πολέμου, *ille dux vel Imperator dicitur, qi prælium cum hoste committit, de exitu securus, qem fortunæ commendat. Incertus avctor apud Svidam*: Τὸ στρατηγοῦ ἀδιώκαλα ἔχον κύβον ἀναβάλλεται πολέμου ποιητήν. *Polybius apud eundem*: Οἱ μὲ ἀλογίστως καὶ μανίαν ὁρῶσαν ἄνευ τοῦ παραβάλλεσθαι καὶ κυβδεύειν τῷ βίῳ. *qod ipse exponit*, Παραλόγως τε πρόσεστιν καὶ ῥιψοκινδύνως. (qibus adjici potest, qod Svidas idem: Κυβδεία, κύβοι, εἰς κινδύνου προσπτῶ. μὴ παραβάλλεσθε, (καὶ) κυβδεύειν τῷ βίῳ. Et rursus, Ἐγκυβεύειν τοῖς πράγμασι, τὸ ῥιψοκινδύνως τι πράττειν, καὶ ἀπλόγιστον, ἀρρίφδην κύβ-

ⓒ. quod tamen ad τὸ κυβεῖαν, κυβείαν τὸ ὑπὸ κεφαλῆς βίπτειν, rectiùs ille retuliſſet) qi certâ itaq; ratione omnia agere inſtituit, ἐς τὸ ἀκύβδηλον habet. Κυβεία etiam ἀνθρώπων eodem ſenſu uſurpatur ab Apoſtolo eo loco qem notâſti. (ſimul enim de loco illo *Epheſ. c. 4. v. 14.* qæſieram) *puerorum enim ætas improvida, qi nondum certæ rationis uſum habent, pavlo momento huc & illuc impellitur.* κυβείαν ἀνθρώπων Apoſtolus appellat actiones hominum temerarias & fortuitas, quæ nullo certo conſilio explicantur. Veteres tamen κυβείαν πανουργίαν interpretati ſunt. quod minùs placet. nam de πανουργία ſequitur ſtatim. Eò referenda hæc Suidæ gloſſa. Κύβεια, πανουργία. Interpres qoq; Arabs exponit, قمار quod eſt fallacia & aſtutia, certè in ludo teſſerario. Τῶν κύβων ut veteres iis ludebant, non ſolùm fortuna locum habebat, ſed etiam ars, cùm id qod malè ceciderat ex teſſerarum jactu, arte corrigebant; ut ex *Platone* & aliis avctoribus explicavimus ad hiſtoriam *Avguſtam*. Hæc vir ille illuſtriſsimus. Cujus verbis noviſſimis & illud adjici poteſt, non artem ſolam in jactibus diſponendis, ſed fravdem etiam in procurandis, in eo ludi genere frequenter nimis intervenire: qò & Apoſtolus forſan reſpexerat. Eò certè loci, more ipſi non inſolente, ῥητορικῶς πάνυ, metaphoras, tanqam teſſellas qaſdam, orationi ſuæ varias intexuit. prima eſt à puerulis ducta, qos pomis, crepundiis, rebus leviculis qibuſvis pellicias facilè & traducas qò ipſe velis. altera à navibus, qæ ἀνδράσι, & *juſto fine pondere labant;*

Pérqs mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur,

ut Naſo *Metam. l. 2.* tertia, poſteriorem hunc ſi admittimus ſenſum, ab aſtutiâ ac fravdibus aleatorum, qibus ludi ignaris avt improvidis facilè imponunt; prout Lyſandri dictum celebre illud docet, qod qidam tamen Philippo Maced. ut Ælianus *l. 12. c. 7.* alii Dionyſio majori, ut Plutarchi nom. avtor *de Alex. l. 1.* tribuunt; Τὸς μὲν παῖδας κύβοις καὶ ἀστραγάλοις, τὸν δ' ἄνδρας ῥήμασι καὶ ὅρκοις ἐξαπατᾶν δεῖν. Plut. in *apoph.* & in *Lyſand.* & *Sympoſ. l. 9. c. 20.* & Dio Pruſ. *orat. 74.* itaq; κυβείαν, Eraſmus *verſutiam*; Avguſtinus *illuſionem* reddidit. *de Civit. Dei, l. 22. c. 18.* Apoſtolus ipſe forſitan per πανουργίαν expoſitum volebat. Ad eum avtem Apoſtoli locum reſpexiſſe videtur Clemens Alex. in *hortat.* ubi myſteria exotica appellat, μανικὰ ἀνθρώπων ἀπίστων σοφίσματα, καὶ πλάνης ἀκρότητα κυβευτικὴν. qæ verba noviſſima cùm excriptorum incuria exciderint, ex Evſebio *præparat. l. 1. c. 5.* Clementi ſunt reſtituenda. Verùm de loco Apoſtoli viderint eruditi: Marci mentem qin vir literatiſſimus clariſſimè explicaverit, ambigi vix poteſt.

Πρὸς μηδὲν ἄλλο βλέπειν] Vide *ſuprà ad § 7.* ex Epictet. *l. 3. c. 12.* Idem *Enchir c. 50.* Σωκράτης ἔτυχε ἀπιλελέδη, ὑπὸ γαυλῶν φερόμενος ἑαυτῶν, μᾶλλον δὲ ὑπὸ ἄλλου φερόμενος, ἢ τοῦ λόγου.

Μηδ' ἐπ' ἐλάττον] Vide *ad l. 3. § 6.* Syneſ. *de provident.* Ὥσπερ ὁ ὁδὸν ἢ φορτία ἄλλα καταβεβηκὼς διεξῶσα, φορτίου πλέον ἀεί τι πάρει, καὶ πλάστωσιν καὶ ἀστοῦσιν εἰς πλεῖον τὸ ἀβλαπέμβολον· ἕτως ἴδοι τις ἂν καὶ ὑπὸ τῆς γέων γινόμενον, καὶ τὸ σμικρὸν εἰς διαφορὰν, πλεῖον ἀφίσησι φορτίου.

Ἀεὶ ὅμοιον] Vide *infrà ad § 16.* Senec. *epiſt. 20. Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ, & indicium, ut ipſe ubiq; par ſibi idémq; ſit.* De Marco noſtro Dio. *l. 71.* Ὅμοιος δὲ πάντων ἐγένετο, καὶ ὃν ἐδόκει ἡλλοιῶθαι. quod eſt illi argumentum, ὅτι ὑ φερόμενος, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάλαι ἑστηκώς. ἕτως, inqit, ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ οὐδὲν φερόμενον ἔσχε. De eodem Svidas. Ἐκ φορᾶς δ' οὐδὲ τῆς ἡλικίας εὐφαθῆτε καὶ ἡσύχιον βίον ἀσκοῦντα, ὅτε καὶ ὅτε, καὶ ὑδενὶ τρόπῳ τραπέντα τὸ φρόνημα ἄδηλον πάντη. Capitolin. item, Erat ipſe tantæ tranquillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio. Et Avrel. Victor. *A principio tranquilliſſimus, adeò ut ab infantia* (*in infantia* qoq; Evtrop.) *vultum nec ex gavdio, nec ex mœrore mutaverit.* Cui geminum de Socrate marito ſuo Xanthippe dictum refert Ælian. *l. 9. c. 7.* Ὡς ὅμοιον αὐτῷ τὸ τῆς Ξανθίππης πρόσωπον, καὶ περιόντος καὶ τῆς δίκης, καὶ τεθνηκότος ἤδη δηδή. qod de eodem Epictet. *diſſert, l. 3. c. 5.* Τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀεὶ καὶ ἐπιφέρειν καὶ εἰσφέρειν. & *l. 1. c. 25.* ἓν ἔχων πρόσωπον ἀεὶ διετέλει. Plinius *l. 7. c. 19. Ferunt Socratem clarum ſapientiâ, eodem ſemper viſum vultu, nec aut hilaro magìs aut turbato.* Hino Seneca *epiſt* 104. ubi Socratem *ſenem perpeſſitium, per omnia aſpera* (quæ & recenſet qàm plurima) *jactatum dixerat*: Hæc, inqit, *uſq; eò animum Socratis non moverunt, ut nè vultum qidem moverint. illam mirabilem lavdem & ſingularem uſq; ad extremum ſervavit non bilariorem qiſqam, non triſtiorem Socratem vidit. æqalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ.* Idémq; *de ira l. 2. c. 6. Qid indignius, qàm ſapientis affectum ex aliena pendere neqitiâ? deſinet ille Socrates poſſe eundem vultum domo referre, qem domo extulerat.* De Socrate tamen Hieronymo fidem non faciunt. Sic enim *adv. Pelag. l. 3. Eundem ſemper vultum habere non poſſumus, qod de Socrate falsò Philoſophi gloriantur, qantò magìs animum?* Eraſm. in *Annot.* ad eund. *Is agelaſtos eſt dictus, ſemper eodem vultus habitu, nec alio fuit, cùm ebiberet cicutam, qàm qo ſolebat vinum bibere.* De Alexandro Mammææ filio, Lampridius; *Fronte ſemper pari, & lætus ad omnia.* De ſe tale qidpiam pollicetur Flaccus *ad Florum, l. 2. epiſt. 2.*

——*ego utrùm*
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus & idem.

Qinqam de Marco Dio refert, qòd Faviinæ uxoris mortem ἐμμελῶς ἐπένθησε, *vehementiùs luxerit: πλέον ἢ σωφρονῆσαι, plusqam convenerat*; Julianus, qi hoc nomine Marcum notat in *ſympoſio*. & Capitolinus, qòd *educatorem ſuum mortuum fleverit*; unde *cùm ab aulicis miniſtris notaretur ab oſtentatione pietatis*, dixerit

Pius

Pius, *Permittè illi, ut homo ſit; neque enim vel philoſophia, vel imperium, tollit affectus.* ut in hoc ſaltem vel Apollonio, vel Socrati diſpar videatur. Verùm Dio de animi moderatione ſinceritateq; minimè fucatâ, non de affectibus iſtiuſmodi, locutus videtur. Capitolino qî ſecum conſtare poſſit, ipſe viderit. Cæterùm Svidas, vel alius qis apud Svidam, Apollonio Tyanenſi tribuit, qæ de Chalcidenſi Marcus iſtîc, in Ἀεί. Ἀεὶ χρὴ τὴν σοφὸν τὸ αὐτὸ ὅμοιον, ἐν ἀλυπήτοις ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνων, ἐν μακραῖς νόσοις. ὅτος λῦ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Ad qem locum Portus mirum in modum, ſed inceſſum, ſe torquet.

Ἐπὶ παραδείγματος ζῶντος] Ennodius, *l. 1. ep. 1. Domi habes, unde adhortationis meæ viva ſumas exempla.* Qam avtem vim habeant *viva exempla* iſta, docet Seneca *Epiſt. 6. Plus tibi*, inqit, *viva vox, & convictus, qàm oratio proderit. in rem præſentem venias oportet. primùm, qia homines amplius oculis qàm auribus credimus. deinde qia longum eſt iter per præcepta, breve & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes non expreſſiſſet, ſi eum tantummodò audiſſet. Vitæ ejus interfuit, ſecreta perſpexit, obſervavit illum, utrùm ex formula ſua viveret. plus Plato ex moribus qàm ex verbis Socratis traxit. Metrodorum, & Hermachum, & Polyænum, magnos viros, non ſchola Epicuri, ſed contubernium fecit.* Itaq; Ariſtides in *Alex. Epitaph.* ex Platone, *Phædr.* concludit, Παιδιὰν εἶ δοκεῖν τὰ ἐν τοῖς γράμμασι, ᾧς τὰς ὁμιλίας αὐτὰς ἅσ σοφῶν ἀνδρῶν.

Ὅτι δύναται ὁ αὐτὸς σοφώτατός τε εἶ, καὶ ἀνεμέμφτως] posſe eundem & vehementiſſimum eſſe, & remiſſum eſſe. pro rerum ſcil. in qibus verſatur, varietate. qod de Pio infrà, § 16. De patre ſuo Gregor. Naz. in *epitaph.* Ἀλλ' ἦν ὁ αὐτὸς, ἡμεῖς μὲν, εἰ καί τις ἄλλος· ἐνδυὸς δὲ, καὶ τὸ ἥμερον. νῦν γὰρ τούτων ὡς τὰ πολλὰ μαχομένων ἀλλήλοις καὶ ἀντιπαρατασσομένων, ἀπλότητι καὶ πραότητι, καὶ τῆς μὲν τὸ ἥμερον ἐχούσης μὴ τὸ ἀνεξίκακον, τῆς δὲ τὸ ἀνεκτικὸν δίχα τοῦ φιλανθρώπου, ἐκείνην σωφλῆ θαυμασίως ἀμφότερον· ἀφαιρεῖν μὲν, ὡς αὐτὴν, μὴ τῆς ἡμερότητος ὑβριζῆς ἄν, ὡς ἀνανδρίαν, μὴ τ' ἐντελείας.

Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσκοινώνητον] *ut in percipienda doctrina me non moroſum præberem.* Xyl. tanqam in differentes avdiendo morositatem eam notaret, qam in avditoribus havd pavcis obſervat multisqe exagitat Plut. *lib. de avdiendo.* at Caſ. cui aſſentior potiùs, *in diſciplinis tradendis morositate omni immunem* vult intelligi; utpote qi avdientium ac diſcentium, vel importunitate, vel incapacitate, nevtiqam offenderetur. Siqidem ut ex Philemone Comico Theophilus *ad Autolyc. l. 3.*

Χλεπὸν ἀκροατὴς ἀσώτος καθήμενος·
Ὑπὸ γὰρ ἀνοίας ἔχ ἑαυτὸν μέμφεται.
Moleſta res eſt fatuus auditor ſedens:
Se namqe præ ſtupore non redarguit.

Vide *infr.* § 9. Τὸ ἀνεκτικὸν ἅσ ἰδιωτῆς.

Καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον γραῶς] *Sed circumſpicerem de homine.* Xyl. ut cum clavula priore cohæreat, qod non videtur. *exemplar verum hominis.* Caſ. ad verbum, *& qòd viderim hominem.* pro σαφῶς avtem σοφῶς legendum conjicit doctiſſim. Junius. utrumlibet conſtare poterit. vel qòd *manifeſtè* id is ſentire ſe oſtendebat, vel qòd *ſapienter* agebat, qòd id *ſentiret.*

Ἐλάχιστον ἅσ ἑαυτῆς λόγων ἠγεῖτο τιμὴν ἐμπειρίας] Eodem ſenſu Heraclitus apud *Laërt. l. 9.* Πολυμαθίη νόον ἐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην. Qod Philoſophi dictum ab Ambroſio Camald. Laërtii interprete peſſimè acceptum; à Gellio, cujus codicibus jam diu exciderat, in *præfatione* operis adductum, reſtituit ſimul explicátqe Salmaſius *exercit. in Solin.* Apud Athenæum *dipnoſoph. l. 13.* ſcciùs pavlò ſic effertur; Πολυμαθῆ νόον ἔχειν, ἐ διδάσκει. qo loco etiam Hipponis Athei, & Timonis Phliaſii in eandem ferè ſententiam dictum refertur, qo pronunciatur, τῆς

Πολυμαθημοσύνης ἐκ ἔφη χαριέστερον ἄλλο. Clemens itidem *Stromat. l. 1.* ubi Platonis illud, tanqam ex *Demodoco*, qod in Ἐραστῆς, legitur, (ubi Socrates πολυμάθειαν aliud à *philoſophia* eſſe multis contendit) adduxiſſet; Μὴ δὴ ἡγῶ τὸ φιλοσοφεῖν λέγειν, ἀλλ' ὡς τὰς τέχνας κυπτάζοντα ζῆν, ἐδὲ πολυμαθοῦντα, ἀλλὰ ἄλλό τι. Subjungit, Ἦδει γὰρ, δίμαι, ὡς ἄρα ἦδη πολυμαθῆ νόον ἔχει· ὁ διδάσκει καὶ Ἡράκλειτον. qi locus cùm ſit depravatiſſimus, ex M. S. Heſchælius legendo, ὡς ἄρα πολυμάθειαν νόον ἔχειν, ex parte ſatis feliciter reſtituit; ſed mendum omnium fœdiſſimum intactum reliqit. legendum ergò, Πολυμάθεια, νόον ἔχειν ἐ διδάσκει. atq; ità fortaſſe etiam Athenæus ſcripſerat. Deniqe tanqam Democriti idem ferè lavdat Stobæus *tom. 2. tit. 4.* Πολλοὶ πολυμαθέες, νόον ἐχ ἔχουσι. qod apud noſtros vulgari dicterio eſt celebre, *Peritiſſimos qorqe non & prudentiſſimos eſſe* **The greateſt clarks are not alwayes the wiſeſt men.** Cæterùm Apollonius bonorum ſuorum minimum cenſet, qod alii in ſe ſummum reputant: hi verò inane prorſus ac futile qiddam pronunciant. Vide *infr.* § 9. Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπαφάντως. Optimè verò ſive Democritus, ſive Heraclitus (alterius enim dictum eſſe nullus ambigo, etiamſi nomen nullum adſcriptum extet) apud Stob. *tit. 34.* Πολυμαθίη χάρτα μὲν ὠφελίει, χάρτα δ' βλάπτει τὸν ἔχοντα. ὠφελίει μὲν τὸν ἀξιὸν ἀνδρα· βλάπτει δ' τὸν ῥηϊδίως φωτοῦντα πᾶν ἔπος, καὶ ἐν παντὶ ἀνῳ. Nec diſpar Ariſtippi illud, ὅτι πολυμαθίᾳ συμπνοοῦσιν. Ὥσᾳ ἐχ οἱ πλεῖστα ἐδίοντες καὶ γυμναζόμενοι ὑγιαίνουσι μᾶλλον ἅσ τὰ δίοντα ᾠφελουμένων· ἔτω; ἐχ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγινώσκοντες, εἰσὶ ἀφελεῖοι. Porphyrius deniqe *de abſtinent. l. 1.* ἐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν θεωρία, λόγων ἄθροισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τις φήθειη.--- ἔτω γὰρ ἂν ἡμῖν ἐν ὀκάλυβε

χωρὶς τοῦ πᾶν μάθημα συμφέρειν, εἰ) εὐδιάφορον. γνῶ δ' ὡς ὅπως πᾶν μάθημα ἢ συμπληροῖ τὴν διανοίαν, ἀλλ' ἐδὲ τὰ περὶ θεῶν ὅντων ὄντων, ἐὰν μὴ περαίνῃ, ἢ ἢ κατ' αὐτὰ φυσίωσις ἢ ζωή. Avdiant Christiani, ab ore hominis nomini Christiano infesti, dogma sanè Christianissimum.

Πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δούλους χάριτας] *τὰς δούλους χάριτας*, ficut *infr.* § 16. *τὰς δούλους τιμάς.* & *l.* 4. § 3. *Τῶν εὐφυεστέρων δούλων.* qia hoc loco multa vulgò habentur, qæ Stoici eo nomine nevtiqam dignanda censent. Ars est qædam in beneficiis dextrè tam accipiendis, qàm & largiendis. Plutarch. *de Socrat. genio*: Ἡ χάρις οὐχ ἧττον διαφθείρει τὸ λαμβάνοντος ἢ τὸ διδόντος, ἐξ ἀμφοῖν πεπλεύσασα πρὸς τὸ κρεῖττον. ὁ μὲν δεξάμενος, ὡς ἀφ' ὑγιείας ἐν φορυτῷ, κατόψεται αὐτὴν πυθόμενον. Eandem imaginem aliò transtulit Plutarchus idem in *lib. de audiendo*: Ὥσπερ ἐν τῷ σφαιρίζειν τὸ βαλόντι δεῖ συνακόλουθον εὐρύθμως φέρεσθαι τὸν δεχόμενον, οὕτως ὅπου τὸν λόγον δεῖ τὸν εὐρυθμίαν καὶ πρὸς τὸν λέγοντα, καὶ πρὸς τὸν ἀκροώμενον, ἂν ἐκφύγῃς τὸ περιττὸν αὐτῶν φυλάξῃ. Seneca. *de benefic. l.* 2. *c.* 17. *Volo Chrysippi nostri uti similitudine de pilæ lusu: quam cadere non est dubium aut mittentis vitio, aut accipientis. tunc cursum suum servat, ubi inter manus utriusque, aptè ab utroque & facilata & excepta, versatur.* Lavdat hoc nomine Lacedæmonios apud Herodotum *l.* 4. Anacharsis, τὸ μὲν ἄλλο ἡσυχίους τε καὶ δικαίους λόγον. μάλιστα δὲ τοῦτο, ἐν τῷ μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀπιέναι τὸ ἀληθὲς ἐν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι.

Διὰ ταῦτα] D. Jun. vult ταύτας, χάριτας scil.

§ 9. Σέξτε] *Avdivit & Sextum Chæronensem Plutarchi nepotem.* Capitolin. & Evtrop. ἀδελφιδῆν. Evseb. τὸν ἐκ Βοιωτίας. Dio, Svidas & Philostrat. in Herod. Qæri forsan possit an idem sit, qi Pyrrhonias opiniones scripto propugnat. negant in *Plut. vit. c.* 5. Rualdus, & *ad Histor. Aug.* Salmasius; qi & Sexto Afro istud tribui monent. negat & *ad histor. eand.* Casavbonus, qi *ad Laërt. vit.* tamen secùs statuerat.

Ὅσον τὸ παρεῤῥομενὲς] *damus ad arbitrium patrisfamilias institutæ.* Xyl. qo ferè sensu Svidas. Παρεῤῥομένους, οἱ τοῦ πατρὸς τοῦ πατρὸς παραδεδωκότες νόμους τηροῦντες. nihil quòd hic ad majorum jam defunctorum, illic ad superstitum adhuc parentum leges vivitur. Ità certè Plato primos mortales ait, *de leg. l.* 3. Ἔθεσι καὶ τοῖς πατρικοῖς νόμοις ἐπομένους, *institutis legibúsque patriis vixisse.* móxque ubi de Cyclopibus Homeri illud ex *Odyss.* 1. lavdaverat,

—Θεμιστεύει δ' ἕκαστος Παίδων ἠδ' ἀλόχων— à *patrio* hoc regimine *regium* dicit profluxisse, in qo scil. primo ætati honos ille deferebatur, διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεγονέναι, οἷς ἐπόμενοι, καθάπερ ὄρνιθες, ἀγέλην ἐπίπασαν, πατρονομούμενοι καὶ βασιλείαν πατρῶν δικαιοτάτην βασιλεύομενοι. qem locum Svidas, opinor, explicare volebat. Verùm meliùs Casavb. *domum patrio affectu gubernatam* intelligit: in qa Dominus domus, etiam qoad servos & famulos, non titulo tenùs tantùm, sed re verâ, paterfamilias existit. non eâ qidem ratione, qâ Martiali, *l.* 1. *ep.* 85. qia

Domúmque & agros implet equitibus vernis,
Pater familiæ verus est Virinalis:

Sed qâ Seneca ex majorum mente monet, *epist.* 47. *Vide*, inqit, *quam omnem invidiam majores nostri domino, omnem contumeliam servis detraxerint. dominum patrem familiæ appellarunt; Servos, qod etiam in mimis adhuc durat, familiares.* Verus ergò paterfamiliæ, qi & erga servos paterno more se gerit. Plinius *l.* 5. *ep.* 19. *Est mihi semper in animo, & Homericum illud,* πατὴρ δ' ὡς ἦπιος ἦεν, *& hoc nostrum, paterfamilias.* Tertull. *apologet. c.* 34. *Gratius est nomen pietatis, qàm potestatis: etiam familiæ magis patres, qàm domini vocantur.* Cæterùm frustra vocantur, nisi nomini suo reipsa respondeant. Qalem avtem hic Marcus Sexti domum, tale Dionysii regnum voluit esse Dio, σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ μετ' εὐμοιρίας παραγομένῃ. Plut. *Dion.* Atqi hoc est qod in Ulysse suo celebrat Homerus *Odyss.* ε'. *v.* 47.

Τοῖς ἦσιν βασιλεὺς πατὴρ δ' ὡς ἦπιος ἦεν.

& *ibid. v.* 234. & ε'. *v.* 12.

Λαῶν ἦσιν ἄνασσε πατὴρ δ' ὡς ἦπιος ἦεν.

His, qos rexit, mitis erat populis, patris instar.

Ad illud avtem Homeri oculum habuit Libanius *orat.* 14. ubi narrat se de Florentio Cilice qosdam percontatum, εἰ μέμνηται τοῦ τὰ περὶ Ὀδυσσέως εἰρημένων Ὁμήρῳ, καὶ ὅτις ἦν πρὸς τοὺς Ἰθακησίους. ab eis responsum recullisse, his verbis, qæ qo mentem genuinam indicem, subjicio: καὶ λίαν ἥδεσθαι καὶ ὅτι δεῖν ἡδέως. ὅτι πλήθειν. ubi δεῖν ἡδέως illud cum vitiosum esse avtumaret Vir doctiss. Feder. Morellus ἡδέως expuncto, ἥδεσθαι substituit: vertítqe, *illi admodùm se meminisse dixerunt, & neqe opus esse lætari, neqe ferire.* qæ sanè verba qid sibi velint, Oedipo aliqo, qi explicet, opus est. mitto qod *ipsos meminisse* refert, lapsu gemino cum eo, qo εἰ μέμνηται antè verterat, *nunqid meminissent*, cùm de Florentio præside ab ipsis Libanius, non de ipsis, qæsiviſſet. Tum an *non lætari opus* habebant, qi præfectum περὶ τοῦ ἀρχοῦντος (Libanium avdis) ἥμερον βέλτιόν τε, Ulyssis instar, nacti essent. Verùm sanus ac sincerus est locus, qem vitii suspectum vir doctiss. habuit, qi in Libanio & creberrimè, & turpissimè lapsus deprehenditur. de Florentio utiqe respondent Libanio, *illum admodùm meminisse;* (eorum scil. qæ de Ulysse à Poëta dicta sunt) réqe ipsâ exhibere. *neqe* enim *avt vincire libenter, avt ferire* h. e. *nec in vincula conjicere, nec plectere qenqam proclivem esse.* ità τὸ δεῖν usurpavit & Plato in *Cratylo*; ubi ἄλλειν & δεῖν, *nectere & vincire*, sive *ligare*, idem scilè

ferè esse affirmat. Quod autem in Ulysse Homerus, idem in Cyro prædicat apud Xenophontem *pæd. l.* 8. his verbis Chrysantas. Πολλάκις μὲν δὴ καὶ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἀρχὴν ἀγαθὸς ἑαυτὸν παρέχει πατρὸς ἀγαθοῦ. οἵ τε γὰρ πατέρες φροντίζουσι τῶν παίδων, ὅπως μήποτε αὐτοῦ τἀγαθὰ ἐπιλείψῃ. Κύρος τέ μοι δοκεῖ πολὺ συμβουλεύειν ἡμῖν, εἰ ἐν ἀν ἀν μάλιστα εὐφημοῦντες διατελοίμεθα. & Xenophon ipse, *lib. eodem*; ὑπὸ τοῦ ἀρχομένων πατὴρ καλούμενος. addit etiam, & à servis, τοῦ εἰς τὸ δυνατὸν κατηκοϊζομένων. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius Rex, apud Dionysium Halicarn. *l.* 4. Πᾶσι τοῖς πολίταις, ὡς πατὴρ παῖδας υἱοῖς αὐτὸς χρώμενος. Quoque ille de Cyro, de Antonino nostri patre Pausanias in *Arcadic.* Τὸν Εὐσεβῆ τοῦτον βασιλέα ἐκάλεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, διότι ἐς τὸ θεῖον τιμῇ μάλιστα ἐφαίνετο χρώμενος· δίκῃ δ' ἐμοὶ καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ἔφερεν ἀν τῶν πρεσβυτέρων, πατὴρ ἀνθρώπων καλούμενος. idem & in Justiniano celebrat Procopius *de structuris orat.* 1. & Arcadio commendat Synesius *de Regno.* Libanius, *orat.* 12. Ἐοικέναι δεῖ πατρὶ τὸν βασιλέα. Et Erasmus in *institut. princip. Bonus princeps non alio animo debet esse in suos cives, quàm bonus paterfamilias in suos domesticos. quid enim aliud est regnum quàm magna familia? quid Rex nisi plurimorum pater?* His opponuntur οἱ παρεκβαίνοντες τὴν πάτριον, καὶ δικαιοτέρας ἀρχῆς ὀρεγόμενοι. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 10. Hoc nomine Cambysem notabant Persæ, cùm dicerent, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν ἔμπολος· Καμβύσης δὲ δεσπότης. Κύρος δὲ πατήρ, *Darium institorem esse*, quia nundinabatur omnia; *Cambysem* herum, quia asper & insolens; *Cyrum patrem*, quia mitis, bonus, benignus, beneficus. Herodot. *l.* 3. Optimè Th. Morus noster:

Legitimus immanissimis
Rex hoc tyrannis interest:
Servos tyrannus quos regit,
Rex liberos putat suos.

Putat? imò *habet.* pro liberis habet, & habet liberos. Idem: *Princeps pius nunquam carebit liberis:*

Totius est regni pater.
Princeps abundat ergò felicissimus
Tot liberis, quot civibus.

Καὶ τὴν ἔννοιαν] omisit Xyl. *propositum*, Cas. reddidit. *cogitationem*, oportuerat. Vide § 3.

Τοῦ κατ' αὐτὸν ζῆν] Refert Laërt. *l.* 7. in *Zenon. Citiens.* Zenonem primum in *lib. de nat. homin.* statuisse, Τέλος εἶναι τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν· quod idem esse τῷ κατ' ἀρετὴν ζῆν. ὅτι ἄγει πρὸς ταύτην ἡμᾶς ἡ φύσις. (quod & Cicero *Offic. lib.* 3. *Quod à Stoicis dicitur, convenienter naturæ vivere, id habet hanc, ut opinor, sententiam, cum virtute congruere semper.*) Eum secutum Cleanthem *lib. de volup.* Hecatonémq; & Posidonium *lib. de finib.* Verùm Jo. Stobæus *collectan. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem asserit τὸ τέλος dixisse, τὸ ὁμολογουμένως ζῆν. quod cùm posteriores deficientiùs dictum existimarent, Cleanthem primùm τὸ τῇ φύσει adjecisse. Subjicit autem ipse, ἐσφαλμένην ταῦτα, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν, καὶ τὸ καλῶς ζῆν, καὶ τὸ εὖ ζῆν. Retinuerunt istud deinceps Stoici. Noster *l.* 3. § 4. Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βίωντων· quod Cicero *de finib. lib.* 3. *Congruenter naturæ convenienterq; vivere.* Senec. *epist.* 5. *Nempe propositum nostrum est, secundùm naturam vivere.* Et *de vit. beat. c.* 31. *Solemne dicere, summum bonum esse secundùm naturam vivere.* Philo Jud. *de migrat.* Τοῦτό ἐστι τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφήσασιν ἐξομόλογον τέλος, τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· γίνεται δ', ὅταν ὁ νοῦς εἰς τὴν ἀρετὴν ἀτρεκῶν ἐλθὼν κατ' ἴχνος ὁρμὴν λόγου βαίνῃ, καὶ ἕπηται θεῷ, ὡς περὶ ἄξιον αὐτὸν διαμεμενηκώς, καὶ πάσας ὁμοῦ καὶ παντάχοῦ ἔρευνος τε καὶ λόγεις βεβαιούμενος. Idem vult esse, *secundùm naturam vivere, rectæ rationis semitam tenere, & Deum segui, mandatis ipsius per omnia obsequendo.* Vide *infrà ad* § 16. & *ad lib.* 2. § 9, & *lib.* 4. § 42. & *ad lib.* 5. § 39.

Τὸ σεμνὸν ἀπλάστως] Ità *l.* 2. § 4. μὴ σεμνότητος ἀπλάστου. Vide notas ibi. Contrà L. Vero Imperii cum Marco consorti, *callidam severitatis simulationem* impingit Jul. Capitolinus in *Marc.* Nec à nota saltem aliquâ hac in parte Marcum ipsum immunem evasisse idem indicat, dum refert *datum ei vitio, quòd & fictus fuisset, nec tam simplex quàm videretur, aut quàm vel Pius vel Verus fuisset.* Vero certè *simplicitatem* tribuit Alexander Severus, ubi Antoninorum virtutes peculiares commemorans, dixit; *Quid Pio sanctius? quid Marco prudentius? quid Vero simplicius? quid Bassiano fortius?* Lamprid. Qua & de Vero Capitolinus ipse in *Pio*: *Amavit tamen Antoninus Pius simplicitatem ingenii, puritatémque virendi: hortatúsq; est ut imitaretur & fratrem.* ubi *puritatem vivendi*, καθαριότητα, i. *munditiem*, interpretatur Casaub. qæ vitio quodq; affinis est. Verùm Capitolino de Vero secum convenire qt possit, viderint alii. mihi locus ille prior in Marco mendi suspectus est: nisi si ità accipi debeat, quòd ad Marci mores per tempus aliquod ille se specie saltem tenùs accommodaverit. ut fuerit quod in Senatoribus quibusdam Plinius perstringit, *lib.* 6. *epist.* 13. *temporaria gravitas, vel potiùs gravitatis imitatio.* eò inclinarem lubens, nisi ut vitium ingenitum avtor notâsset. Quod autem de Sexto Marcus hîc, de Liciniano qæstore pariter Sidonius Apollinar. *l.* 3. *epist.* 7. *Nihil affectatum simulatúmque; vera potiùs severitas, quàm severitatis imitatio.* Vide *infrà ad* § 14. φιλάνθρωπος.

Τὸ συζητικὸν τῶν φίλων] *In consulendo amicis sagacitatem.* Xyl. ut συζητεῖν hîc sit *conjectari*, & *conjectando sagaciter indagare*, qid qis velit, qóve opus habeat. Atq; ità Marcus usus est infrà, § 14. Μὴ δεῖσῃς συζητοῦντος τοὺς φίλους. sed meliùs Cas. *Amicorum ingenia sedulò observare.* ut συζητεῖν istîc sit *obser-*

observare, & observando rationem alicujus habere, qò ad ingenium ejusdem se accommodet. Etenim σχολάζουσι πᾶσι, est *rationem alicujus habere.* Galen. *de fractur. l.* 1. Ἐγὼ δέ, ὅταν μὴ παρὰν παρόντι σωματικοῖσιν τὸ βιβλίον, ἀκριβῶς σχολάζω διὰ μακρᾶς τὰς μήκης τῆς ἐξηγήσεως, ἀσυλλόγιστον ἐκείνῳ παρέχειν τὸν μανθάνοντα ἔξιν. ὅταν δ' γεγράφω πᾶσιν, ὅτι τὰ ἄκρα παρεκβασμοῦ, ὅτι τὰ χείρονα σχολάζομαι. τὰ μὲν γὰρ τοῖς πλείοσιν ἀσαφῆ ὄντα, τὰ δ' ἀνάπαλιν χωρίζοντας ἐν τοῖς συφοῖσιν. δεκτὸν ἂν πῦμαι τῶν μέσων ἕξιν ἔχοντων σχολάζων. *In privata lectione accuratam prorsus habeo discentis rationem; in scriptis nec optimè nec pessimè imbuti, sed mediocrium tantùm rationem habeo.* Polybius *hist. lib.* 6. Ἦγε μὲν σύλληψ πάλαι ἡ πολιτεία ἔχουσα δύναμιν, ἐν τοῖς κοινοῖς βουλήμασι ἀναλήψεται συνέχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ σχολάζων τῷ δήμῳ. *Senatus multitudinem respicere, populique rationem habere cogitur.* Et mox; Ὁμοίως γὰρ μὲ πάλιν ὁ δῆμος ἀναγκαίως ἔχει τῇ συγκλήτῳ, καὶ σχολάζων ταύτης ὀφείλων, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν. *Populus Senatui obnoxius est, ejusdemque rationem habere, sive eundem observare necesse habet.* Et rursus: Ὀφείλουσι δὲ ἀεὶ πρὸν ἢ δήμαρχοι τὸ δοκῶν τοῦ δήμου, καμάκρα σχολάζων τῆς τότε βουλήσεως. *Id exeqi quod populo videbitur, ejusque voluntati se accommodare.* Marcus ipse *l.* 3. § 11. Τοῦ κατ' ἀξίαν συνεχάζομαι. *Simul rationem habeo cujusque pro existimatione sua.* & *l.* 10. § 6. σχολάζομαι τῷ ὁμογνῶν. *Cognatorum mihi rationem habeo.* & *l.* 8. § 3. ἡ φύσις ἐσχάκασεν *natura uniuscujusque rei rationem habet, curam gerit.*

Κηδεμονικῶς] *Sedulò, studiosè, cum cura cautione; benevolè & amicè.* Polyb. ibid. Τοῦ μὲν ἔχθρῶς καὶ ἀκριβοδικαίως, τῷ δ' φιλικῶς καὶ κηδεμονικῶς ἔχοντι. Inde oxymoron Clementis illud *Pædag. l.* 1. *c.* 8. Ἀλλ' ἡδὺ ἀλλότριον τῷ σωτηρίῳ λόγῳ, κηδεμονικῶς λοιδορεῖσθαι. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς θείας φιλανθρωπίας φάρμακον· εἰ γὰρ ἕλκει χρή, καὶ λοιδορεῖσθαι δεῖ. & *c.* 9. Νουθέτησις μὲν ἐν ὅτι, λόγῳ κηδεμονικῷ, τῷ ἐμπεπυσμένῳ. Facetè Alexis *Midone* (referunt Athen. *l.* 15. & Eustath. *ad Odyss. ν'.*)

Ὁ. φράσον μοι λυχνοῦχε σεσοφισμένον
Τῆς νυκτὸς, ὅπως κηδεμὼν τῆς δεκτύλου.
Qui primus docuit cum lanternâ incedere
Nocturn. digitorum egregius curator fuit. Gron.

Καὶ τὸ ἀνειλικρὲς τῆς ἰδιωτείας] *Facilitatem ergà privatos.* Xyl. parùm commodè. ἰδιωτεία enim, homines *imperiti*, qualis plebs esse plerumque solet. Sic Lucas *Act. c.* 4. *v.* 13. ἀγράμματοι καὶ ἰδιῶται. & Athenæus *l.* 4. ὁ εὐήλικτος καὶ ἰδιώτης, σεμνὸν καὶ ἀνεπιφθόνως. Sed & Chaldæo Paraphrastæ, & Judæis Doctoribus עַם הָאָרֶץ istinc pro *vili, plebeio, rudi, literarum imperito.* Talium imperitiam & stoliditatem *sustinere* posse, artis lavdisq; est havd infimæ. Pythagoras apud Stobæum *tom.* 2 *tit.* 19. Μεγάλης μὲν παιδείας, τὸ ἀπαιδευσίαν φέρειν. Vide *supra* § 8.

Καὶ τὸ ἀδιαφόρητον τῆς ὀιομένων] Locus depravatus, & Xylandro conclamatus. Annotator Lugdun. *Interpretor,* inqit, *ut ea spectare non cuperem, quæ opinione tantùm constant.* ὀιομένα enim est *opinari.* Est revera; sed ὀιόμενα pro *opinabilibus* vix, opinor, quisquam admiserit. Addit idem; *Vel, ut spectare non cuperem eos qi magnificè de se sentiunt.* ὄιημα enim & ὄιησις apud Plutarchum, Laërtium, & Dionysium significat *præsumptionem* & ὑπαρξιν, Mer. Calavb. Τῶν ὀιομένων nomine τοὺς ἰδιώτας designari existimat. idémq; hîc de Sexto prædicare Marcum, qod Epictetus *Enchir. c.* 68. hisce verbis præcepit; Μὴ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῆς διαφημάτων. Qod genus vitii notans Cicero *de Orat. l.* 2. *Omnium autem,* inqit, *ineptiarum, quæ sunt innumerabiles, haud scio an ulla sit major, quàm illorum, qi solent qocunque in loco, qoscunque inter homines visum est, de rebus, aut difficillimis, aut non necessariis arguti issimè disputare.* Verùm id mihi animo insidere neqit, cùm in clavsula proximè antegressâ τῆς ἰδιωτείας meminerit; nec verisimile videatur Marcum de eisdem prorsus agentem, verbulo tantùm unico interjecto, vocabulum alterum usurpâsse voluisse. Sed nec ex ipsis verbis, prout exhibentur, qi elici possit iste sensus, intelligo. Clariss. Salmasius, οἱ ὀιόμενοι sunt, inqit, *qi res τῇ ὀιήσει, .i. opinione tantùm metiuntur. nstum illud, Sapientis non esse dicere, Non putabam. non tantùm sic delicta sua multi excusant ac defendant, sed etiam τὸ putabam in multis aliis locum habet. Putabam sic rem casuram, aut non putabam. Puto tamen locum hunc non vacare vitio. legendum fortasse,* καὶ τὸ ἀνειλικτὸν τῆς ἰδιωτείας, καὶ τὰ ἀδιαφόρητα τῆς ὀιομένων. *i. e. Qi facilè ferret idiotas ac rerum imperitos; sed & inconsiderationem eorum, qi leviter res perpendunt, & solam ὄιησιν pro attentione & districtiori examinatione afferunt.* Conjecturam meam adjicere licuerit, à D. Salmasii vestigiis parùm admodum deflectendo, à sensu nihil, legerim, καὶ τῆς ἀδιαφόρητος ὀιομένων, *eosq; qi citra consideratione opinantur, & de rebus qibusvis temerè statuunt.*

Καὶ τὸ πρὸς πᾶσι εὐάρμοστον] Qod de se Apostolus *ad Cor. ep* 1. *c.* 9. *v.* 20. Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος (μὴ ἄνομος θεῷ ἀλλ' ἔννομος χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσιγέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινας σώσω. & *c.* 10. *v.* 33. Πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτῷ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. *In licitis omnibus nimirum omnibus placere & satisfacere satagebat; omnia factus omnibus; non amittendo fidem, sed ostendendo pietatem.* Gregor. Rom. *pastor. l.* 2. *c.* 5. & *regist. l.* 1. *ep.* 24. *Compassione misericordiæ, non simulatione fallaciæ.* Avg. *ad Hieron. ep.* 1. *Nunc ad licita condescendens, nunc à licitis se cohe-*

bens: nunc moralia docens, nunc myſtica diſſerens. Gilbert. *in Cant. Serm.* 27. qi videndi ulteriùs in locis adnotatis: ſed & Ireneus *adverſ. Valent. l.* 3. *c.* 5. & Oecumenius ex Chryſoſt. Theodoret. Phot. aliisque *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 9. Eſtque ſanè ars qædam, nec contemnenda, nec obvia paſſim, eóque lavde dignior, qò plerumq; rarior comparet, accommodandi ſeſe gnaviter citra decori leges imminutas qibuſcunq;; ad ipſorum, qibus id datur, emolumentum procurandum, offenſionémve declinandam. qam & Marco *indulgentiæ* nomine tributam à Capitolino cenſet cl. Caſaubonus, & ἐναρμοσίαν τῆς τρόπων interpretatur ex Platone *de Repub. l.* 3. Cæterùm iſta degenerat, & in vitium devergit, ubi in mores ſe induit, qæſtúsq; vel blanditiæ cavſâ adhibetur. qod genus hominum nunc Chamæleonti aſſimilatur, qi *colorem ſubinde mutæ, reddítque gemcunq; proximè attingit.* Plin. *l.* 8. *c.* 33. & Solin. *c.* 43. Ità Plut. *de adulat.* Ὥσπερ γὰρ ἔνιοι, δυσφυκτότατον χέλυν τρόπον, σωφρονιστὰς τοῖς ὑπερηφάνοις ἡμῶν καὶ χαλεποῖς, ἀλλοίοις χρῶμα, φησὶν οἰκείαν, κοσμιώτερον· nunc Polypos; qi & colorem mutat ad ſimilitudinem loci. Plin. *l.* 9. *c.* 29. Ὥστε τὸν χρώτα, ἂν ἐν πλησίον, πίσσαν ὁμοιοῦν. Plut. *natur. qæſt.* 19. Vide & Lucian. *dialog. marin.* 5. indè Pindarus *ibid.* & *de animal. ſolert.* ab eodem adductus. Ποῖον ἔνεκα χρῶτι μᾶλλον τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπων, πᾶσιν πολίτοις ὁμιλεῖ. ubi forſan tamen legendum, ὁμίλει ut præcepti monitive rationem habeat; qale & Theognidis illud, eidem cùm ibidem, tum & ἀεὶ πολυφιλίας, laudatum:

Πολύποδος νόον ἴσχε πολύφρονος, ὃς πολὶ πίσσῃ
Τῇ αὐτῇ ὁμιλήσῃ, τοῖσ' ἰδεῖν ἐφάνη.

qæ in Theognidis tamen, qas nunc habemus, *elegiis* aliter pavlò ſic concipiuntur,

Πολύπτε ἐγχλώ ἴσχε πολυτρόπου, ὃς πολὶ πίσσῃ
Τῇ αὐτῇ ὁμιλήσῃ, τοῖσ' ἰδεῖν ἐφάνη.

Quam lectionem ſecutus eſt, qi in Philoſtratum Ægyptium, Philoſtrato Lennio referente in *vit. Sophiſt. l.* 1. per παράφρασιν iſtud tranſtulit;

Πολύπτε ἐγχλώ, ἴσχε Φιλοστράτου ὃς Κλεοπάτρῃ
Νῦν αὐτῇ ὁμιλήσας, τοῖσ' ἰδὼν ἐφάνη.

At contrà Phocylides;

Μηδ' ὡς πολυφρὼν πολύπους χθόνι ἀμείξῃ.

Hoq; Tragic. apud Athen. *l.* 7.

Στυγῶ μέλημα χείλεσι πολύπους χερός.

Qin & de viro verè bono Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὥστε δεῖόν τι πάθος, καὶ τὸ τῆς θεοῦ μιμήσεως λέγειν, Ἐγὼ γὰρ ὁ αὐτὸς εἰμι, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. ἂν μεταπίπτωσι, μὴ μεταπίπτωσι, μὴ συμμεταπίπτειν τοῖς χωρεῖς καὶ τοῖς πράγμασιν, ἀλλοτε ἄλλος γινόμενος, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἐν πυγαῖς ὄις πολύποδας, ἃς ἂν ὁμιλήσωσι. Verùm nulla imago vitioſum iſtud ἐν κολάκων καὶ ἀφύκτων τὸ ἐυάρμοστον depingat meliùs, qàm Plutarchi illa lib. *de adulat.* ab aqis deſumpta, qæ per fluxilem labilémqe, qam obtinent, naturam, vel vaſis cujuslibet concipientis, vel corporis immerſi cujusvis, figuram confeſtim induunt. Ὁ δὲ κόλαξ, inqit, ἂν μίαν ἕξιν ἔνδυσιν οὐκ ἔχων μόνιμον, οὐδὲ ἑαυτοῦ βίου ζητῶν αἱρετὸν, ἀλλ' ἑτέρῳ καὶ πρὸς ἕτερον πλάττων καὶ μεταρμόζων ἑαυτὸν, ἐκ ἀπλοῦς, οὐδ' εἰς, ἀλλὰ ποικίλος καὶ πολύπους ὢν καὶ πολύμορφος, εἰς ἄλλα τόπον, ἄλλα πάθη, ὥσπερ τὸ μεταξύμενον ὕδωρ, ἀεὶ μεταγγαλίζομένοις τοῖς ἐπιφερομένοις. Vide *ad l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 43.

Κολακείας μὲν πάσης περιλυτέον ἐστὶ] τὸν ὁμαλίαν αὐτῷ] Qod de Dexippo Sophiſta (opinor) apud Svidam neſcio qis: Ὁ αὐτὸς συμβιωτικὸς ἦν καὶ ἀποδεκτικός, ὅμως ἐπίχαρις καὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις, ὑλώδης ἦθος καὶ ἐπὶ χάλκειον διαμαζαθέντος.

Ἀδιαπαίστους δὲ αὐτοὺς ἐποίησε] De Bruto Cicero in *Oratore* § 35. *Admirabilis fama virtutum incredibilium, qæ ſpecie diſſimes, prudentiâ conjunguntur. Quid enim tam diſtans, qàm à ſeveritate comitas? qis tamen unquam te aut ſanctior eſt habitus, aut dulcior? quid tam difficile, qàm in controverſiis dijudicandis ab omnibus dáligi? conſeqeris tamen, ut eos ipſos, qos contra ſtatuis, aqos placatéque dimittas. ità efficis, ut cùm gratiæ cauſſâ nihil facias, omnia tamen ſint grata, qæ facis.* De Agricola Tacitus: *Nec illi, qod eſt variſſimum, aut facilitas auctoritatem, aut ſeveritas amorem deminuit.* Et Seneca *de beat. c.* 8. *Virum ſapientem* ait fore, *in his qæ agit, cum comitate magnificum.* De Marco pariter Capitol. *Philoſophiæ ſerium & gravem reddidit: non tamen prorſus abolitâ in eo comitate, qam præcipuè finis, nox nimis, atq; etiam minùs notis exhibebat.*

Καὶ ὁδῷ ἐξωμείωσε τε καὶ ταπεινὸν] formulæ Marco noſtro admodum familiaris; qâ certâ ratione methodoq; aliqid inſtitutum deſignatur. ità ὁδῷ νουθετήσειν. l. 5. § 34. &, ὁδῷ παραίνων. *l.* 6. § 26. &, ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ ἐλέγχων. *l.* 3. § 11. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 26. Deum ait dediſſe nobis τὸν ἀκέραιον τὸν παρεγκολπισθέντα τύπον, (externa vult) καὶ ὁδῷ χρησιμεύειν. Ariſtides *palinod. in Smyrn.* Πάντα δὲ ὥσπερ ὁδῷ κεχαραγμένα φαίνεται. Apud Plut. *de commun. notit. præſat.* Stoici qidam Academicos; appellant, λυμεῶνας ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δογμάτων ὁδῷ βαδίζοντας ἀναιρετικά. Zeno Cit. apud Laërt. *l.* 7. Τὸν οὖν εἶναι τὸν τυχόντα, ὁδῷ βαδίζοντα εἰς γένεσιν. qod Cicero de Nat. Deor. *l.* 1. *ad gignendum progredientem viâ.* & *ibid.* χωρεῖς τε αὐτῆς (de Dialectica loquitur). Οὐκ ἐν ὁδῷ ἐρωτᾷν καὶ ἀποκρίνεσθαι· ubi Caſaub. ὁδῷ *l.* viâ & *ratione*, ut ſolet loqi Cicero. Sanè viam & rationem conjunxit Cicero in *Verrin. a.* viam & artem in *Bruto.* Sed & in *de finib. l.* 2. qi eſt locus huic geminus; *Omnis in quærendo, qæ viâ quadam & ratione habetur oratio*, &c. Confirmat avtem iſthinc Rualdus in *Plut. vit.* Sextum iſtum non eſſe Empiricum illum, qi diſciplinas omnes oppugnarum & everſum ibat.

Mundi

Μηδὲν ἐμφανὲς ποιεῖ] Quod Cicer. *de fato. ut nemo in eo libidinis vestigium viderit.* de Stilpone Megarico loquitur.

Ἄμα τε ἀπαθέστατον ἦθος, ἅμα καὶ φιλοστοργότατον] Ità scil. exemplo suo ostendit Sextus, quod Seneca *de Clement. l. 2. c. 5. Stella Sveicorum, licèt apud imperitos malè audiret tanquam nimis dura, nullam benigniorem leniorémque esse, nullam amantiorem hominum.* posséque φιλοστοργίαν uberrimam etiam cum summa ἀπαθείᾳ consistere simul. Insandum interim facimus ac ridiculum simul patravit editor bonus ille Lugdunensis, qi ἀπαθέστατον pro ἀπαθέστατον nobis hoc loco suppositit. digitúmque pusillâ operculum adjecit Annotator, cùm ἀπαθὴς, quod propriè *odiosum* significat, hìc *odio vacuum* designare adnotavit. cum lectionis genuinæ hominem monere posset adjecta interpretatio. res scil. admiratione digna fuerit, esse hominem eundem & odio vacuum & ad amorem propensum. Verùm ut idem & affectuum perturbationibus cum maximè immunis, & ad amorem genuinum interim propensissimus existeret, miraculi propè loco haberi posset. Siquidem ut vulgato dicterio dici solet,

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Τὸ ἄφυκτον καὶ τοῦτο ἀλαφρὸν] *quòd benè passim audiret, idque sine strepitu* quum nec ipse scil. *sibi plauderet*, ut de Tacito Plin. *l. 9. ep. 14.* & aliorum plausus etiam nihil moraretur, sed supprimeret potiùs, quod de Servatore nostro Matthæus *c. 9. v. 30.* & Luc. *c. 5. v. 14.* Contrà quàm Cicero, qi cùm elogia & encomia ab aliis sedulò avcupabatur, & solicitè emendicabat, tum & suas ipse laudes aliis qibusque materiis intercalares subinde facere gestiebat. quàm Crescens Cynicus, qem Justinus *apolog. 1.* non φιλόσοφον, sed φιλόδοξον, καὶ φιλόκομπον vocat. quæquam usu venit ferè, ut quod de Agricola Tacitus, *ipsâ dissimulatione famæ fama fiat evictior.* quod & Christo Domino contigisse monent Matth. *ibid. v. 31.* & Lucas *c. 5. v. 15.* De Catone Sallust. in *Catilin. Esse, quàm videri, bonus, malebat ità, quò minùs gloriam petebat, eò magis adsequebatur.* Atqs hoc sensu τὸ ἄφυκτον illic interpres uterque accepit, ac si τὸ ἄφυκτον idem quod τὸ ἀνέλεγκτον esset. in qorum & ego sententiam lubens concederem, si τὸ ἄφυκτον uspiam ità usurpatum occurreret. Verùm cùm pro *favoratis*, id est, favsta expeditione, aut honorificâ existimatione, externis indiciis palam factâ, qæ solet aliis exhiberi, frequentissimè adhibeatur, nec hìc secùs à Marco sumptum existimem. eò magis, qia *infr.* § 13. ità prorsùs accepit. itaqe vertim, *favere promptum, sed sine strepitu.* ut medium qendam affectum, candidum moderatúmque simul, designet, qalem in audítore Plutarchus desiderat: μήτε ἄστεγον καὶ ἀτενῆ, ὑπήκοον ὑπόλυτα μεσὸν, μήτε ὀφρυῶν καὶ γέλωτα κινοῦντα, μήτε φοβερὸν ἐυπάλαιστον μέφυσαν φιλοσοφίας ἀφεῖμενον, ἀλλὰ σεμνῇ καὶ βαρύτητι κατακλάσεως καὶ χαμαιπετοῦς ἐπιῤῥυθμον δέξαν ὑγιαινούσης καὶ βλάβος ἔχοντος ἀνδρὸς ἅτε οὖν πάλιν ἀλαφρόν τινα καὶ ὀρχηστὴν, καὶ ῥῆμα καὶ συναιβλῶν ἐφιεμένου καὶ κακαζόντα. qi nec aliis laudem meritam deferre, ubi occasio datur, detrectat, & eandem tamen exhibet sine partium studio, ac sine contentione aut vociferatione minùs decorâ. Horum autem sensuum optionem liberam ego lectori relinqo.

Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπαάρατον] *absque ostentatione.* cui contrarium τὸ φαντασιοπλήκτως ἐπιδεικνύειν καὶ ὀπτασθέντα φαίνειν, ut noster suprà § 7. & infrà § 16. τὸ ἐπιδεικτικὸν καὶ φαντασιῶν, ut Casaubon. qi videndus ad illa Pers. *Sat. 1. v. 70.*

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

Ast pulcrum est digito monstrari, & dicier, Hic est. id est, δικαιολογεῖσθαι· ut Philo loqitur. Senec. *epist. 16. Non est philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum.* Vide *supr.* § 8. πλὴν ἀμουσείας, &c.

§ 10. Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ] *Usus præterea Grammatici, Græci, Alexandri,* &c. Capitol. De Alexandro isto vise sis in eundem Aristidæ Sophistæ *sermonem epitaphium.*

Τὸ ἀνεπιδεικτον] De Alexandro Aristides. Μόνος ἦ ἰδιώτης τε ὢν ἤλεγχε, καὶ παρὰ τοῖς δεξιοῖς οἷς τὰ πρῶτα ἐθαυμάζετο.

Μὴ ὀνοσδεικῶς] Ità *l. 11. § 13.* τὸ παρορᾶν δεῖξαι, ἢ ὀνοσδεικῶς.

Παρυποκρίσεως] Qalem Socratis disciplinam lavdat Plutarch. *de adulat. & amic.* ὃς ὕστατος ἀνῆψε μάθημα τοῦ νῦν ἤλεγχον, οὐκ μόνος αὐτὸς ἀπαλλαττόμενος ἀμαθίας, ἀλλὰ μετ' εἰρωνείαν ὀδυνηρὸν δοὺς ἀφετηρίαν ὀπτικοῖς, καὶ ζητεῖν τὸ ἀληθὲς· Et *Platonic. qæst. 1.* δοκεῖν ζητεῖν κοινῇ τὴν ἀλήθειαν.

§ 11. Φρόντωνος] *A Frontone*; qem cur *Frontinum* hìc M. Cæs. vocare malverit, nescio. aliter enim constanter historici omnes. Et Frontinus Rhetor Alexandri, qi post Marcum diu vixerat, præceptor fuit. De Marco Capitolinus: *Oratoribus usus est, —Latino, Frontone Cornelio: —Cui & statuam in Senatu petiit.* & Dio *l. 71.* ἐν τοῖς ῥητορικοῖς τὸν Φρόντωνα τὸν Κορνήλιον. qem eundem & *l. 69.* idem hoc elogio ornat; ὁ τὰ μέγιστα ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐν δήμοις φερόμενος. Et Panegyrici Maximiniano dicti avtor; *Fronto Romanæ eloquentiæ, non secundum, sed alterum decus.* ut Ciceroni, qem primum omnes agnoscunt, non secundum sed parem velit. A *gravitate* lavdat Sidonius *l. 4. ep. 3.* qi & *Marcum Frontonem* appellare videtur, *l. 8. ep. 10.* cùm tamen *Marci Frontonis* alterius, *viri Consularis*, meminerit Gellius *l. 2. c. 26.* qi eodem tempore vixerit, nec nostro interim tacito, qem *Frontonem Cornelium*, qasi ab altero illo distingvendo, appellat, *l. 19. c. 8.* Eandem cum Sidonio *gravitatis* lavdem Frontoni huic tribuit & Hieronymus *epist.*

ad Ruſticum: qo loco, falſus eſt Eraſmus, (erroris ducem ſecutus forſan Joannem Sarisber. Policrat. *l.* 8. *c.* 14.) qod *Jul. Frontonem*, cujus meminit Juvenalis *Sat.* 1. *v.* 12. & præter Juvenalem Tacitus *hiſtor. l.* 1. & 2. ab Hieronymo deſignatum cenſet. *Siccitatis* nomine notat Macrobius, vel apud Macrobium Evſebius, *Saturnal. lib.* 5. *cap.* 1. *Quatuor ſunt*, inqit, *genera dicendi: copioſum, in qo Cicero dominatur; breve, in qo Saluſtius regnat: Siccum, qod Frontoni adſcribitur: Pingve & floridum, in qo Plinius ſecundus qondam, & nunc nullo veterum minor noſter Symmachus luxuriatur.* Dignitate Conſulari à Marco fuiſſe ornatum, avtor eſt Avſonius in *grat. act. Gratian.* Ex Frontonis ad Marcum Imper. epiſtolâ (uti videtur) ſive oratione aliqâ, citat hæc Chariſius *inſtit. grammat. l.* 2. *Mihi ſatis abundéqe honorum eſt, qos mihi cotidiano tribuis.* Nec illud omiſſum velim, videri Frontonem hunc adverſus Chriſtianos vel ſcripſiſſe, vel egiſſe, ex Minutio Felice, cujus hæc in *Octavio* verba; *Sic de iſto & tuus Fronto, non ut affirmator, teſtimonium fecit; ſed convicium, ut orator, aſperſit.*

Ἐπῆσται] *ut ſcirem.* Xyl. potiùs *ut conſiderarem, animadverterem.* eſt enim ab ἐφίζωμι, non ab ἐπίσταμαι. Vide *ſupr.* § 6. ἀπῆσπικόν.

Ὅτα ἡ τυραννικὴ βασιλεία, καὶ πολιτεία, καὶ ἀνόμοιος] Polyb. *hiſt. l.* 2. αὐτὸ γὰ τοῦτο [τὸ περέχον] δείκνυσι πλεῖ ἀσεβεςέρως ὑμᾶσιν, καὶ πάσας ἀφειλήφε τὰς ἐν ἀνθρώποις ἀδικίας καὶ παρανομίας. Thyeſtes apud Senecam:

Ut nemo doceat fraudis & ſceleris vias,
Regnum docebit.--

&, *Ubicunqe tantùm honeſta dominanti licent,*
Precario regnatur.—

&, *—ſanctitas, pietas, fides,*
Privata bona ſunt: reges, qâ volunt, eant.

Scilicet, ut idem *Agamemn.*

Id eſſe regni maximum pignus putant,
Si qicqid aliis non licet, ſolis licet.

& Lepidus apud Saluſt. *Omnia retinendæ dominationi honeſta eſſe.* Cæterùm regnum illi cùm dicunt, tyrannidem intelligunt. Qam enim, ut Ariſtot. *polit. l.* 1. *c.* 2. Πρώτη καὶ θειοτάτη, ἡ βασιλεία. *Regnúmqe res ſit inter Deos hominéſqe* (Ethnicum pro ritu ſuo loqentem habes) *pulcherrima.* Livius *l.* 2. unde & Plato *polit.* 9. pronunciat, ὡς παντὶ δῆλον, ὅτι πόλεως τυραννουμένης μὴ ἂν ἔτι ἀθλιωτέρας, βασιλευομένης ἢ ἂν εὐδαιμονεςέρας. nihil mirum, ſi (qod Polybius *l.* 6.) συμβαίνοντας καὶ συνεχῶντας πάντες οἱ μάναρχοι, καθ' ὅσον τοῖοί τ' εἰσὶ, τῇ τῆς βασιλείας ὀνόματι. ſi inqam, *monarchæ qivis, tyranni* qoqe qantum poſſunt, *emendato regni nomine abutantur.* Inter *tyrannum* interim, *regémqe* juſtum qantum interſit, nemo meliùs Dione Pruſ. docebit, *oratione* qæ *de Regno* eſt 1. & 3. & qæ eſt *de tyranno*, 6. cui Syneſium adjungere licet *lib. de Regno.* & è recentioribus Eraſmum in *inſtitutione principis Chriſtiani.* Sed nec tyrannum qisqam accuratiùs depinxerit, qàm Plato id præſtitit, *politic. l.* 8. & 9.

Βασανίζει] *tyrannicam invidentiam* dicit; ſive qâ illis invidetur.

De qa Statius *l.* 5. *Sylv.* 1.

Qinam impacatâ conſanguinitate ligavit
Fortunam invidiámqe Deus?—

Et in eandem ferè mentem Tragicus in *Thеb.*

Simul iſta mundi conditor poſuit Deus,
Odium atqe regnum.—

Et Attius apud Cicer. *Offic. l.* 3.

Multi iniqi atqe infideles regno, pauci ſunt boni.

Unde Lycus apud M. Senecam *Herc. fur.* 2. 2.

Ars prima regni eſt, poſſe te invidiam pati. & de Dionyſio Siculo tyranno, Corinthi agente, Juſtinus, *l.* 21. *Laborabat invidiam præteritorum, contemptu præſentium demere; expertus, qàm inviſa tyrannorum forent etiam ſine opibus nomina.* Sive etiam ipſam *tyrannorum invidentiam*, qâ illi cùm ſeſe invicem inviſos, tum & bonos qosvis etiam exoſos, habent. Siqidem ut Clavdian. *de Honor. Coſſ.* 4.

--Sors iſta tyrannis
Convenit, invideant clarè, fortéſqe trucident.

Ὑπόκρισις] *Hypocriſin* dicit *tyrannicam*, qâ illos cum primis diligere & in pretio habere ſe ſimulant, qos qàm maximè oderunt. Tiberius, de qo ampliùs infr. ad § 14. *nullam, ut rebatur, ex virtutibus ſuis magìs qàm diſſimulationem diligebat.* Tacit. *annal. l.* 4. De Domitiano itidem Caſſius, Ἀνδρωπον ἐφίλησε μὲν ἀληθῶς οὐδένα, πλὴ γυναικῶν πάνυ· ἐπλάσσετο δ' ἀεὶ τὰ ἀγαθὰ ἀεὶ, ὃν δεῖ μάλιςα ἀνασφάξαι ἤθελεν· de qo eodem & eundem videas *ad lib.* 10. § 17. exempla, qibus id comprobatum dederit, habes apud Svetonium *l.* 12. *c.* 11. Sed & qâ cuncta *ſimulare ac diſſimulare* ſolenne habent, ubi id è re ſua eſſe putant. De Alexandro 6. Pontifice Romano, filióqe ejuſdem Valentino, (qem Nic. Machiavellus tanqam exemplar Principibus imitatu digniſſimum proponit, *de princip. c.* 11.) tradit Gvicciardinus, *hiſt. l.* 6. adeò ſimulatione ac diſſimulatione celebres, ſive infames potiùs, fuiſſe, ut qaſi proverbiali dicterio vulgò jactaretur, *Pontificem nunqam qod diceret, facere; Valentinum nunqam qod faceret, dicere.* Nec aliunde illud Sigismundi Cæſaris effatum; *Neſcit regnare, qi neſcit diſſimulare.* Æn. Sylv. *in Panorm. l.* 1. Elegantiſſimè vir illuſtriſſimus Dan. Heinſius *Herode act.* 2. *Sc.* 2.

Non tot receſſus abditos æther habet,
Non inferi, non terra, non totum mare,
Qot avla, qam deſerta vis recti fugit:
Impervia aliis ſemper eſt, ſemper ſuis.

Huic & ἀνόμοιον αὐλικὸν illam adjicere licet, qa-

κρὸν ἦν (inqit Julianus *epist.* 12. expertus ipſe forſan, nec ejusdem expers, ejeret licèt, qum Baſilium eâ ipsâ tam blandè compellet & ad ſe invitet, qem non poterat non odiſſe) ἐπαινοῦντες, μισοῦσι πλεῖστον μῖσος, ἥλικον ἐπὶ τοὺς πολεμιωτάτους. & Polybius, *hiſt. l.* 4. Καιρὸς γὰρ ἦν τις ἴσως εὑρεῖν τρόπος διαλύσεως, τὸ μὴ λέγοντας, ἀλλ' ἐπαινοῦντας λυμαίνεσθαι τοὺς πέλας. εὕρηται δ' μάλιστα καὶ πρῶτον τοιαύτη κακοηθείας καὶ βασκανίας καὶ δόλου, ἐν οἷς ἀεὶ τὰς αὐλὰς διατρίβοντων, καὶ τῆς τούτων πρὸς ἀλλήλους ζηλοτυπίας καὶ πλεονεξίας. Hoc eſt, qòd in *vita Agricolæ* Tacitus: *Peſſimum inimicorum genus, laudantes.*

Εὐναστρίδου ἀσυρήτοιο] De Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 52. *Filiorum, neqe naturalem Druſum, neqe adoptivum Germanicum patriâ charitate dilexit.* Scil. ut Naſo *Metam. l.* 2.

Non bene conveniunt, nec in una ſede morantur
Majeſtas & amor.—

Cerè qi iſtiusmodi hominum æmulationes fœdas dirásqe, qas cum natura ſibi conjunctiſſimis exercuere, qarum prægnans eſt omnis omnium ætatum, omniúmqe gentium hiſtoria, animo recoluerit, oraculi vicem obtinere meritò cenſebit, qod à Frontone noſter hìc ſe accepiſſe profitetur.

§ 12. Ἀλεξάνδρου τοῦ Πλατωνικοῦ] Plures hoc nomine tum philoſophos, tum Sophiſtas recenſet Svidas. Verùm noſter iſte an ex illis ſit, certò ſtatuere nullus habeo. Alexandri Cilicis Sophiſtæ inter cæteros meminit, de qo latiùs etiam Philoſtratus in *vit. Soph. l.* 2. qi πλοκαλάτων dictus fuerit. Platonem nimirum, ſi non dogmate, dictione ſaltem æmularus videtur. unde declamantem ubi avdiverat qidam ex Herodis Attici Sectatoribus, τὸν μὲν πλοῦν εὐρυπόρει dixit, τὸν δὲ Πλάτωνα ζητεῖν. A Marco autem accitum, *ab epiſtolis Græcis* eidem fuiſſe, avtor eſt Philoſtratus. qi & Favorini γνησιώτατον ἀκροατὴν extitiſſe eum ait. Favorinus autem iſte in eorum albo cenſetur, qi & *philoſophi* ſimul & *ſophiſtæ* etiam habebantur. Fieri itaqe poteſt ut Alexander ille is ipſe ſit, qem hìc Marcus *Platonicum* appellat. Meminit & Galenus *lib.* περὶ τῆς μεγαλοψυχίας Alexandri cujuſdam, qi eisdem temporibus Romæ vixerit, Damaſceni. Cæterùm iſtum ait γνώριμον μὲν τὰ τῆς Πλάτωνος, ἀλλὰ τοῖς Ἀριστοτέλους μᾶλλον· & φιλονεικείας nomine à plerisqe notatum. Ad priorem illum itaqe potiùs inclinaverim.

Ἡ ἐν ὑπομνήμασι χάρις] non ineptè iſtud in Alexandrum illum conveniat, cujus operâ ad epiſtolas Marcus eſt uſus.

Ὅτι ἄσχολός εἰμι] Vide *ſuprà* § 7. Ἀσχολος, ὁ μὴ συνεμπορῶν. σχολὴ γὰρ ἡ ἐν τῇ λεγομένῃ σωφρονικῇ εὐκαιρία. Svidas. qi & hæc ipſe Marci ſubjungit. Cicer. *ad Attic. l.* 1. *ep.* 11. *Vereor, ne putidum ſit, ſcribere ad te, qàm ſim occupatus.*

Τὰ πρὸς τοὺς συμβιοῦντας ἡθικῶς κεκριμένα] Epictet. *Enchirid. c.* 29. Τὰ καθήκοντα ἐκ τῶν πρὸς τοὺς ἤθεσι παραπλησίους. *Officia ut plurimùm pro relationibus & qalitatibus perſonarum* (qas invicem gerunt) *definiuntur.* Ἔθνεσι avtem, ſive *relationes* & affectiones mutuæ, vel ſunt naturales, vel adſcititiæ. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 2. διάτρεφε δὲ τύπος, ὁ περὶ τὸ καθῆκον. ἐκ δεῖ γὰρ μηδὲ ἀπαθῆ, ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς φύσεις καὶ ἐπιθέτους, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱόν, ὡς ἀδελφόν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. qod idem habet & *lib.* 2. *cap.* 14. Cæterùm de his ampliùs vide ſis Simplicium in *Commentario ad Epicteti Enchiridium*, & Caſavbonum *ad Perſii Sat.* 3. *v.* 70. Sed & Marcum ipſum *infr. l.* 8. § 27. & *l.* 11. § 18.

Τὰ ἀνειλημμένα πράγματα] id eſt, ut Demoſt. *Olynth.* 1. ἅπερ ἂν ἡμᾶς ἀνειλῇ τὰ πράγματα. qæ avtem Marcus ἀνειλημμένα πράγματα, ea Plutarch. ἀνειλημμένα πράγματα dixit *de ſuperſtit.* Τοιαῦτα μὲν ἐν τοῖς ἀβελτέροις καὶ ἀνειλημμένοις πράγμασι καὶ χαλεποῖς ἡ δεισιδαιμονία βελτίων ἢ ἄθεος ἐν τοῖς ἡδέσι τῆς ἀθεότητος. Clemens ſimpliciter τὰ ἀνειλημμένα. Ità *Strom. l.* 7. τῆς ἀνδρείας, ſive *fortitudinis* munus inter cætera ſtatuit, τὸ πρακτικὸν ὑπομένειν. & *lib.* 5. Pios ſæpenumero ad virtutis exercitium Deo permittente, τοῖς ἀνειλημμένοις ἀνακίπτειν. denique *lib.* 4. ἔν μάλα τοῖς ἀνειλημμένοις ἅπασιν ὄντα τε εἶναι καλῶς χρῆσθαι γνησίων. Galen. in *hortat. ad art. c.* 2. ἀνειλήσεις πραγμάτων dixit. Καὶ τὸ βίῳ μεζόνων ναυαλίων ἀεὶ πολλὰς ὄντως γενομένων, ἢ ἀεὶ τὰ σκάφη καὶ θάλασσαν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐς τοιαύτας ἀνειλήσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐπειμένῃ. Idem *de ſanit. tuend. l.* 2. *c.* 1. Πολλοῖς γὰρ ἤδη ἀνθρώπων μὴ πεισάσης πραγμάτων ὁ βίος καὶ βλαπτόμενος μᾶλλον ἀναλκαίου ὄντι αὐτοῖς, ἀπρᾶγμον δ' οὐ δυνατόν. inde βιὸς ἀνειλημμένος, Origeni *adv. Celſum l.* 1. *Vita negotiis moleſtiſque implicita*; cui opponitur ὁ ἀπολελυμένος. Sed & Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex ſtoicorum ſenſu; Τῶν καθηκόντων τὰ μὲν ἄνευ πεισάσεως· τὰ δὲ ἀνειλημμένα πράγματα itidem pro *negotiis* & *moleſtiis*. ità Ariſtophan. *ranis act.* 1. *ſcen.* 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis in requiem ex malis vult & moleſtiis?

Menander in *Agricola*, ab Ariſtoph. *Schol.* adductus *ad Plut. act.* 3. *Scen.* 2.

Ἐν πράγμασιν, ἐν μάχαις·
Moleſtiis in negotiis, in prœliis.

Epicurus apud Laërtium, in *Epic.* & Senecam, in *Claud.* Πράγματα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. id eſt, vertente Cicerone *de Nat. Deorum lib.* 1. *Negotium Deus nec ipſe habet, nec aliis exhibet.* Eodem ſenſu & ἀνείλησις dicuntur

euntur. Vide *infrà* § 15. *l.* 6. § 11. & *l.* 9. § 13.

§ 13. Κατύλε] Inter-*Stoicos*, qos avdiverit, *Cinnam Catullum* ponit Capitolin. qo loco Catulum legi poſtulat Cl. Salmaſius.

Τὸ περὶ τῶν διδασκάλων εὐμούσως ἔυφημον] Senec. ep. 73. *Verè philoſophus præceptores ſuos veneratur & ſuſpicit, eorum beneficio illis ſe vitiis exuit.* Sive, *illis in viis exiit.* altera lectio à Mureto eſt, à Lipſio altera. Idémque *epiſt.* 64. *Quidni ego magnorum virorum & imagines habeam, & natales celebrem? quid in illos honoris cauſſa ſemper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo, eandem illis præceptoribus generis humani, à qibus tanti boni initia fluxerunt. Si Conſulem videro aut Prætorem, omnia qibus honor haberi ſolet, faciam; ego deſiliam, caput adaperiam, ſtimitâ cedam. Quid ergo? M. Catonem utrumqe, & Lælium ſapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleanthémqe in animum meum ſine dignatione ſumma recipiam? Ego verò illos veneror, & tantis nominibus ſemper aſſurgo.* Juvenal. *Sat.* 7. *v.* 206.

Dii majorum umbris tenuem & ſine pondere terram
Spirantésqe crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco--

Talis Marcus noſter, qi, ut Capitol. *Tantum honoris magiſtris ſuis detulit, ut imagines eorum aureas in larario haberet, ac ſepulcra eorum aditu, boſtiis, floribus ſemper honoraret.* Talis & Alexander, qi, ut Plutarchus eſt avtor, Ariſtotelem præceptorem eum primis coluit, οὐχ ἧττον τοῦ πατρὸς ἀγαπῶν dictitans, ὡς ἐκεῖνον μὲν ζῶν, ἐκεῖνον δὲ τοῦτον ὃ καλῶς ζῶν. Cui ſententiæ aſtipulatur & Ariſtoteles ipſe apud Laërt. his verbis. Τῶν γονέων πρὸ παιδείας ἐπιμελητέον ἐστὶ τοῖς μόνον γεννήσασι πρὸ μὲν τὸ ζῆν, πρὸ δὲ τὸ καλῶς ζῆν παραχρῆμα. Et Plut. *adverſ. Colot.* Τὸ μὲν ζῆν οἱ γονεῖς μὲν τοῖς θεῶν ἡμῖν ἔδωκαν· παρὰ δὲ τῶν φιλοσόφων ἐκμαθόντες καὶ νόμῳ σωφρόνων ἀκούσαντες, λόγον ἐπιθυμιῶν κολασιν λαβόντες, ἔυ ζῆν. Et Ariſtides *pro Themiſtocl.* Τοῖς ἀναπεπταμένοις εἰς τὸ γένεσιν, καὶ δι' ὧν πρῶτον ἤλθομεν εἰς φῶς, τούτοις τὸ πρώτην μεγίστην χάριν ἡγεῖσθαι δεῖν ἔχειν, μετὰ τοῦτο τῶν τούτων προστάτας θεούς· εἰ πίνυν τοῖς γονεῦσι δι' αὐτὸ τὸ εἶναι μόνον τοσαύτην ἔχομεν χάριν, καὶ ὁμολογοῦμεν ὀφείλειν χάριν πάντων χρεῶν προσβύταλα, πῶς ἂν ἐκείνοις πλέον τι προσῆχθαι χρὴ δοκεῖν, ὅτι τινες οὐ τοῦ ζῆν μόνον, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας αὐτοὶ κατέσησαν, ἀλλὰ καὶ βελτίους ἀντὶ χειρόνων ἐθρέψαν;

Τὸ θεῖα τὰ τέκνα ἀληθινῶς ἀγαπητικόν] qod in eis rarius, qi ſunt in dignitatibus ſummis conſtituti. Sicut enim illi plerumqe ἀστοργότεροι, uti noſter monuit *ſuprà* § 11. Cicer. *ad Attic. l.* 7. *epiſt.* 2. *Filiolâ tuâ te delectari lætor, & probari tibi ſorgylò φιτιλῷ eſſe τῷ θεῷ τὰ τέκνα.*

§ 14. Τοῦ ἀδελφοῦ μου Σευήρου] Οὐήρου legendum aliqando ſuſpicatus eram ex Dione Caſs. & Jul. Capitolino, apud qos *Verus*, non *Severus*, Marci frater, adoptione tamen, non genere, (nam Ceionii Commodi filius hic fuit) & imperii conſors, toties occurrit. Qin & Joſ. Scaliger in *animadverſ. ad Euſeb.* & Cl. Salmaſius in *annot. ad Capitol.* ſic corrigendum uterqe cenſuit. Errorem conſimilem in Galeni, Theophili, Epiphanii, aliorúmq; ſcriptis, apud qos ἀντὶ τοῦ Βῆρος, ἤτοι Οὐῆρος, Σέβηρος, ἢ Σεβήρος, pro *Vero Severus* reperitur, obſervârunt Guliſtonus noſter, *ad Galen.* Scalig. *ad Euſeb.* Salmaſ. *ad Capitol.* Petav. *ad Epiphan.* Verùm cùm Verus ille vitæ impuriſſimæ, & flagitioſiſſimæ, moribus perditiſſimis ac profligatiſſimis fuerit; non videó qî potuerit in tam fœtido fæculentóqe ſterqilinio virtutum iſtiusmodi ſeges ulla, nedum tam ampla, qàm iſtîc depingitur, deprehendi. *Claudium* itaq; *Severum* philoſophiæ Peripateticæ θιασώτην, qem inter cæteros avdiviſſe Marcum noſtrum avtorem habemus Capitolinum, inteſlexiſſe fors fuerit. Eóqs magis hunc voluiſſe videri poſſit, qòd hujus ipſius, à qo tamen multa traxerit neceſſe eſt, nuſpiam alibi meminerit. Sed nec iſtud ſatisfacit, cùm nec qâ ratione *fratrem* illum appellaret, occurrat; & fratris qaſi germani & genuini infrà rurſus meminiſſe videatur § 17. alioqi, qid ſi pro ἀδελφῷ legamus φίλτατε? ut *amicus*, non *frater* indigitetur Severus iſte: qo modo Nabud Nathanides Solomonis *Regis amicus.* Reg. *l.* 3. *c.* 4. *v.* 5. Verùm iſtud potiùs Jun. Ruſtici fuerit; de qo vide ſis, qæ ex Capitolino *ſuprà* adduximus *ad* § 7. & qæ apud eundem de eodem ſequuntur. Proinde caligine ſeptis undiq; nihil lucis cùm affulgeat, nihil certi renunciare datur. Ego itaq; ἐπίχω, & (qod in ambiguis ſolet) mihi *non liqere*, ingenuè profiteor. Addito tamen, potuiſſe Marci conſanguineum aliqem qi *proavi materni* utriuſq; communis (*Catilius Severus* dictus is, Capitol.) nomen geſſerit, *fratris* nomine deſignari. alii viderint.

Φιλοίκειον] De Vero Capitolinus, enumeratis omnibus ejus magiſtris in diverſo genere ſcientiarum, *Hos omnes*, inqit, *amavit unicè, atq; ab bis invicem dilectus eſt.* Atqe hoc eſſe τὸ φιλοίκειον, qod á Fratre ſuo Vero didiciſſe Marcus profiteatur, cenſet Salmaſ. *ad Capit.* ambigo tamen. Marci verò τὸ φιλοίκειον habemus à Capitolino his verbis, commendatum, dixerim, an perſtrictum? *Fam in ſuos tantâ fuit benignitate, ut cùm in omnes propinqos cuncta honoris ornamenta contulerit, tum in filium Commodum, & qidem ſceleſtum atqe impurum, citò nomen Cæſaris, & mox ſacerdotium, ſtatimqe nomen Imperatoris, ac triumphi participationem, & conſulatum.*

Φιλάληθες] *Simplicitatem* certè Vero tribuiſſe Severum, eandémq; in illo adamâſſe Pium monuimus.

mus *ſuprà ad § 9.* ſed & Capitolin. de eodem, *Erat*, inqit, *morum ſimplicium, & qi adumbrare nihil poſſet.* Verùm iſtud infirmitatis potiùs ϗ ἠλιθιότητος ἢ πρὸς εὐηθείας, qàm candoris ingenui ϗ φιλαληθείας fuerit. *nihil potuiſſe*, dicit; *nihil voluiſſe adumbrare*, non dicit. Siqidem idem eidem alibi impingit, (qòd & ſuprà notavimus) *callidam ſeveritatis ſimulationem* qâ nimirum per imperii initia, graviter ſe, & ad Marci mores egerit. Cæterùm *membrana tenuis, & bracteata* tantùm (ut cum Seneca *epiſt.* 115. loqar) erat illa ſeveritas, cujus fucus facilè deprehendi poterat. nec perſonam illam diu ſuſtinuit; ſed ad ingenium indolémq; pravam citò deflexit. docuitq; verum eſſe, qod Gregorius Naz. *orat. in Jul.* 1. Ὡς ἐλὴν ἀεροπαιστὸν, μύριμον ἦ. *qæ ſimulata ſunt, diuturna eſſe non poſſe.* ut Ambroſius *de Offic. l.* 2. *c.* 22. Ego interim non video (qod & priùs monui) qomodo Capitolinus ſibi ipſe conſtet, qi in Vero modò *ſimplicitatem* prædicat, modò *callidam ſimulationem*, tanqam vitium illi ingenitum, notat. At Marcum hac ratione *pro Vero Veriſſimum* appellabat Adrianus. Caſs. & Capitol.

Φιλοδίκαιον] Verùm Pio an Marco (nam ambiguè locutus eſt) *fidem, non & amorem exhibuiſſe*, avtor eſt Capitolinus. Eſt avtem *fides juſtitiæ pars*; ut Cicero, *Offic. l.* 1. Cæterùm *fides* ab *amore* ſejuncta, φιλοδικαία elogium nevtiqam meretur. Utrumq; avtem hoc & φιλανθρ & φιλοδίκαιον interpres Anglic. (qâ ratione motus, mihi incertum) omiſit.

Θρασέαν] De Thraſeâ Pæto, Tacit. *annal. l.* 16. Dio Caſs. in *Neron.* & in *Dioclet.* Sveton. *l.* 6. *c.* 37. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. in *Epictet. diſſert. l.* 1. *c.* 1.

Ἑλβίδιον] De Helvidio Priſco, Thraſeæ genero, Tacit. *ibid.* & *hiſtor. l.* 4. Dio Caſs. in *Veſpaſ.* Sveton. *l.* 10. *c.* 15. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. *l.* 1. *c.* 2. & *l.* 3. *c.* 26. & Plin. min. *l.* 9. *epiſt.* 23.

Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον] De his, præter cæteros hiſtoricos, fuſiſſimè Plutarchus; qi ex profeſſo res geſtas horum omnium deſcripſit. Verùm qid cum heroibus iſtis L. Vero, homini *vitiorum Cajanorum, & Neronianorum, & Vitellianorum æmulo, & in pluribus Neroni?* Capitolini ſunt de Vero verba. Nero ſcil. alter Thraſeam Marco conciliaverit, & in notitiam ipſius eum inſinuaverit? Accedit, qod ex hîc poſitis videri poſſit, Marcum Lucio in diſciplinam qandoqe datum; & ab eodem, in eis, qæ referuntur iſtîc, aliqâ ſaltem ex parte, inſtitutum. Verùm repugnat planè ſententiæ huic, tum utriuſq; ætas, cùm Marcus Lucium anteceſſerit, utpote qi Pii filiam ideò duxerit uxorem, qòd Lucius, cui ab Hadriano deſtinata fuerat, impar ætate videbatur, filiámqe ſuam Lucillam nomine eidem Vero jam transnominato nuptum dederit: tum etiam qòd Lucius hic, poſt ſeptimum annum in familiam Avreliam traductus, *Marci moribus & avtoritate formatus* perhîberur. Vide Capitolinum in *Marco* (ſed à Salmaſio reſtitutum) & in *Vero*. Alius igitur eſt neceſſariò Marci frater requirendus, in qem iſta poſſint competere.

Πολιτείας ἰσονόμου] Πολιτείαν ἰσόνομον & noſter iſtîc, & Plut. in *ſap.* 7. *ſympoſ.* appellat τὴν δημοκράτειαν. in qa ſingulis qibusq e civibus jus ex æqo competit. Ἰσονομίαν eandem appellat Herodotus; apud qem Otanes *l.* 3. Πλῆθος ἦ ἄρχον, πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει ἰσονομίην. Eúmq; ſecutus Thucydides, qi *l.* 3. Οἱ ἐν ταῖς πόλεσι μεταστάντες, μετ' ὀνόματος & ἐξόπλου ἐυπορίας, πλήθος τε ἰσονομίας πολιτικῆς, ϗ ἀειοκρατίας σώφρονος παρεσκευάσατο, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ διεπράσσοντες, ἄθλα ἐποιοῦντο, &c. Qanqam avtem, ut Sen. *ep.* 30. *Prima pars æqitatis eſt æqalitas.* non immeritò tamen Plutarchus, Πασῶν ἀδικιῶν μεγίστην εἶ τὴν ὀχλικὴν ταύτην ἰσότητα, pronunciat, in *ſympoſ. probl. l.* 8. *c.* 2. &, *æqalitate iſtâ nihil inæqalius*; Plinius min. *l.* 2. *ep.* 12. Nec ſanè minùs veritati conſonum qicqam, qàm Lactantii illud *inſtit. l.* 5. *c.* 14. *Ubi non ſunt univerſi pares, æqitas non eſt.* Itaqe non infrunitè Lycurgus, monenti *democratiam* induceret, *Tu*, inqit, *eam primò domi tuæ inſtituas.* Plut. *ſap. ſympoſ.* & in *apopb.* qi & eo nomine eundem lavdat, *ſympoſ. probl. l.* 8. *c.* 2. qod *proportionem arithmeticam*, tanqam δημοκρατικὴν ϗ ὀχλικὴν, repudians, *geometricam* ejus loco in rempubl. à ſe efformatam induxit. Ἡ μὲν γὰ, inqit, ἀειδημῷ τὸ ἴσον, ἡ δ' λόγῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει. Vide Caſavbon. *ad Sveton. l.* 2. *c.* 51. Poteſt tamen & πολίτεια ἰσόνομος à Marco dicta videri, *in qa juxta legum præſcripta jus cuiq; ex æqo redditur.* Ità Plinius in *panegyr. Trajano: Dicitur actori, atq; etiam procuratori tuo, In jus veni, ſeqere ad tribunal nam tribunal qoqe excogitatum principatui*, (ità Lipſ.) *eſt par cæteris. Sors & urna fiſco judicem aſſignat. eodem foro utuntur principatus & libertas. qæ præcipua tua gloria eſt, ſæpe vincitur fiſcus; cujus mala cauſſa nunqam eſt, niſi ſub bono principe.* Sed & de Marco ipſo Evtropius, *Hic cum omnibus Romæ æqo jure egit.* Cæterùm tale potiùs eſt regium regimen, qale verbis ſeqentibus depingit.

Τὴν ἐλάθειαν τῆς ἀρχομένων] Clavdian. *in Stilicon.*

Fallitur egregio qiſqis ſub principe credit
Servitium; nuſqam libertas gratior extat.

Optimè itaqe Evripid. Æqeo à Stobæo lavdatus, *tom.* 2. *tit.* 47.

Ἀρθεὶς δ' ὑπ' ἐλθρᾶ ϗ τυραννεῖ δ' χαλόν.
Perferre regnum rege ſub bono juvat.

Certè Marcus noſter, ſi Capitolino credimus, *cum populo non aliter egit, qàm eſt actum ſub civitate libera.* Itaqe cùm pecunias ex publico ad bella gerenda à Senatu poſtularet, Ἡμεῖς γὰ, inqit, ὅπως ἐδὲν

ἴδιον ἔχομεν, ὥστε καὶ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ οἰκίᾳ οἰκεῖῳ. refert Caſſius. Qin & de eodem Ariſtides: φιλανθρωπία γε μὴν τις μείζων ταύτης καὶ φανερωτέρα, ἢ καθεστηκὸς ἅπαν τὸ ὑπήκοον, καὶ κατὰ φύσιν διάκειται, πολλῶν δὴ καὶ πικρῶν ἀπειρηκότων καὶ ἀτακτούντων καὶ πάσας τὰς πόλεις, εἴ τις φθέγξαιτο πω, ἐλευθεροῦν ἢ ὅσον οὔπω φερούσας πάντα εἰρήνην ὅλον τε ὀνομημένης τῆς σωφροσύνης καὶ δικαίας παῤῥησίας, πρέμονή ἢ ἐκάστου σκιὰν ἀπήλαξε τῆς φόβου τούτου, καὶ ἐλευθέρωσε τὰς ἁπάντων ψυχὰς, ἐξελεῖν καὶ ὁλόκληρον ἀποδοῦναι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς. Lavs eſt Nervæ apud Tacitum, in *vita Agricolæ*, quòd *res olim diſſociabiles miſcuerit, Principatum & libertatem.* laus eadem & Marco noſtro, hiſce avtoribus debetur.

Τὸ ἀμελὲς] *Curis vacuum*, Xyl. ad ſequentia refert M. Caſ. *tenorem conſtantem in philoſophiæ ſtudio æſtimationéque obſeruare, curis diſtractionibúsque aliis neutiquam interruptum.* forſan tamen *corporis neglectum* Marcus voluit. Si tamen locus integer fuerit. ſiquidem τὸ ἀμελὲς alioqui in vitio plerumque ponitur. qin & infrà § 17. talem ſe habuiſſe fratrem prædicat, qi moribus ſuis πρὸς ἐπιμέλειαν ἑαυτῷ excitaret ipſum.

Ὁμότονον ὂν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας] De Pio certè Avr. Victor. *Adeò æqualis probisque moribus, uti planè docuerit, eò demum fortunatas urbes fore, ſi regna ſapientiæ ſint.* Reſpexit ad celeberrimum Platonis illud, qod Oraculi vicem jam diu obtinuit, nunqam bene cum rebus humanis actum iri, aut civitates probè conſtitutas fore, πρὶν ἂν ἢ τὸ τῆς φιλοσοφίας γένος ὀρθῶς γε καὶ ἀληθῶς γίνηται εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς, ἢ τὸ τῆς δυνάστου ἐν τοῖς πόλεσιν ἔκ τινος μοίρας θείας ὄντως φιλοσοφήσῃ. *epiſt. 7. & polit. l. 6.* Ἐὰν μὴ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ξυμπέσῃ δυνάμει τε πολιτικὴ, καὶ φιλοσοφία. Qod Hierocles *de Providentia l. 2.* apud Photium *cod. 252.* ſic expreſſit. Τὸς φιλοσόφους ἀρχοῦσας τῶν πόλεσιν ἐφεστάναι, ἵνα λήξωσί ποτε τῶν κακῶν· καὶ ὡς ἔκ ἂν ποτε εὐδαιμονήσει πόλις, εἰ μὴ αὐτῷ διαγένοιτο οἱ τοῦ θείου παραδείγματος ἐραστοί. Ex Juliani mente Gregorius Naz. ſcribit. 2. Χρῆναι γὰρ φιλοσοφίας καὶ βασιλείας, ὡς ὁ ἐμοὶ λόγος, εἰς ταὐτὰ συνελθεῖν. Cicero *ad Quint. frat. ep. 1.* ſic extulit. *Tum deniq; fore beatas reſpublicas, ſi aut docti & ſapientes homines eas regere cepiſſent, aut qi regerent, omne ſuum ſtudium in doctrina ac ſapientia collocâſſent. hanc conjunctionem videlicet poteſtatis ac ſapientiæ, ſaluti cenſuit civitatibus eſſe poſſe.* Juſtinus *in apolog. 2.* Ἔφη γάρ τε καὶ τις τῶν παλαιῶν, Ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες φιλοσοφήσωσι, καὶ οἱ ἀρχόμενοι, ἔκ ἂν εἴη τὰς πόλεις εὐδαιμονῆσαι. de principibus ſubditiſque ſimul pronunciavit, qod de illis ſolis Plato dixerat. præſumpſiſſe Platonem forſan exiſtimavit, principe philoſophante, idem & populum facturum. Ità certè de Numâ Plutarchus: Ἔναγχος ἐξήνεγκε παράδειγμα καὶ τεκμήριον τῆς Παλαιωνικῆς φωνῆς, ἣν ὕστερος ἐκεῖνος ἔκ ὀλίγοις χρόνοις ἠνόμωσεν ἐπίλαμψιν ἀφεῖναι περὶ πολιτείας, ὡς μία κακῶν παῦλα καὶ λύσις ἀνθρώποις ὄδιν ἔκ τύχης θείας, εἰς ταὐτὸ διανοίᾳ φιλοσόφῳ βασιλικῇ συμπεσοῦσα δυνάμει, ἐγκρατῆ καὶ ἀκαθέκτου τῆς κακίας τὸν ἀριστὸν καθέξασα. μακάριος μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ σώφρων καὶ ἀληθῶς· μακάριοι δὲ καὶ οἱ συνήκοοι τοῦ λόγου τοῦ σωφρονοῦντος σώματος ἰόντων λόγων. τάχα δ' ἂν ἀνάγκης τινὸς δεῖ πρὸς τοὺς πολλοὺς, ἵνα ἁπλῆς αὐτοῖ ᾖ τιμὴ ἀρετῆ τὸ εὐδαίμον παραδείγματι καὶ λαμπρῷ τοῦ βίου τοῦ ἄρχοντος, ἐκείνου σωφρονοῦντος καὶ συμπαίζοντος πρὸς αὐτόν. De Oſiride pariter Syneſius *de provident.* Καὶ πρεσβεύειν ἐν Ὄσιριδος ἠξίουν τιμᾶν. παιδείᾳ γὰρ ἀρετῆς φίλο πολὺ ἐῆ). unde per Ægyptum totam eo regnante virtutem adeò floruiſſe, ὡς ἑστιάναι τὸν χώραν ἀρετῆς διδασκαλείῳ, ἧς παίδων πρὸς ἕνα βλεπόντων τὸν ἡγεμόνα, καὶ δρώντων τε ἂν ὃ τὸν ὁρῶντ, καὶ λεγόντων ἔν ὅ, τι μάλιστα. Idem Syneſius *ad Arcad. Imper. de regno*: Ὑπὲρ φιλοσοφίας ἂν πυγμαι· καὶ εἰη γε τυχεῖν τῆς εὐχῆς, λιὰ Πλάτωνα ἐυξάμενον ἔκ ἐτύγχανον. ἰδοιμί σε τῇ βασιλείᾳ περιειλημότα φιλοσοφίαν. Qod in Arcadio optaverat Syneſius, in Juſtiniano contigiſſe refert Apapetus in *paræn.* Ἐφ' ἡμῖν ἀνεδείχθη τῆς εὐχαίας ὁ χρόνος, ὃν θεσπέσιε τῆς φῆς παλαιᾶς ἔπους, ὅταν ἢ φιλόσοφος βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· καὶ γὰρ φιλοσοφοῦντες ἠξιώθητε βασιλείας, καὶ βασιλεύοντες ἔκ ἀπέστητε φιλοσοφίας. Cæterùm qod ille videre optaverat, iſte vidiſſe ſe profitetur, id in Marco noſtro ab omnibus agnitum eſt. Huic etenim, Capitolino referente, *ſententia Platonis ſemper in ore fuit: Florere civitates, ſi aut Philoſophi imperarent, aut Imperatores philoſopharentur.* Nec in vita, qam in ore, minùs; qum, ut idem avtor eſt. *honoribus in ſe receptis, philoſophiæ operam vehementer dederit; tantúmque in eo philoſophiæ ſtudium fuerit, ut adſcitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad Philoſophorum domos diſcendi cauſſâ ventitaret.* qod & Caſſius etiam his verbis affirmavit, Λέγεται καὶ αὐτοκράτωρ ὤν, μὴ αἰσχύνεσθαι, μηδ' ὀκνεῖν ἐς διδασκάλου φοιτᾶν. Qin & conſpicatum hoc Lucium qendam, philoſophum & ipſum, ad cœlum manibus ſublatis, exclamâſſe refert Philoſtratus in *Herode*, & ex Philoſtrato Svidas, Ὦ Ζεῦ, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γηρᾷσκων ἤδη, δίκτον ἐξαλφάνων, ἐς διδασκάλου φοιτᾷ ὥσπερ οἱ παῖδες; *Prob Jupiter, Romanorum Rex ſeneſcens jam, libro ad latus appenſo, ſicut pueri ſolent, ad præceptoris ædes it!* Verùm tantum abeſt ut hoc ſibi Marcus dedecori putârit, avt à verè ſapientibus ei notam aliqam attraxerit, ut contrà ſtudium philoſophiæ conſtans & indefeſſum nomen illi celeberrimum conciliârit. Itaq; non immeritò forſan & Dioclerianus, Capitolino referente, *vitâ & clementiâ talem ſe cupere, qalis fuerit Marcus, etiamſi philoſophiâ*

phiâ nec Plato esse possit, si revertatur in vitam. Qin & à Casavbono nostro ad Pers. Sat. 1. elogio honoratissimo planè amplissimóq; isto ornatur; *Sapientissimus ille Imperator Marcus,* ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφικώτατος. In eam deniq; propter doctrinam virtutémq; existimationem venisse dicitur, ut eo imperante ferrent palam, *Platonis implctum esse verbum, qo dicebat, Tum orbem terrarum feliciter habiturum, cùm contigisset ut Philosophi rerum potirentur.* Fulgos. *memorab. l. 2. c. 5.* De Leone cognomine Sapiente, Baronius, *annal. tom. 10. ann. 911.* ubi orationem ejusdem qandam piam admodum ac eruditam recitaverat: *Ità planè cùm vel Philosophi Christiani regnant, vel reges philosophantur.* E nostris, De Henrico I. Gvilielmus Malmesbur. *l. 5. Fuerunt illi (ut verè confirmo) literæ, qamvis tumultuariè libatæ, magna supellex ad regnandi scientiam, juxta illam Platonis sententiam, qâ dicit, Beatam esse rempublicam, si vel Philosophi regnarent, vel reges philosopharentur.* Et de Jacobo Rege Andr. Dunæus, ἐν τῇ δικαίσει. Πέφυκα σωφθεῖν ὁμῶς, μεγάλη τε ἐξουσία καὶ ἀφετῇ φέρησιν ἧς συζυγίας ὐδὲν γλυκεῖ' ἐν τῷ βίῳ μαρεωτέρον. ἃς ὅταν εἰς ταυτὸν τῷ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἡ μαίζη δώαμις ἐν ἀνθρώποις ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας ἀρίστης, καὶ νόμων θεῖ τούτων φύσεται γένεσις, ἐποί τις Πλάτων· Denique in hanc eandem mentem Doctores Hebræi: **איזהו אדם ראוי למלוך ואמר חכם או מלך שירדוש החכמה** *Ecqis homo est regno dignus? vel sapiens, vel rex sapientiæ studiosus.* Qanqam Platonis sententiam illam, tot avtoribus tantisqe comprobatam, ridet exagitárqe multis apud Athenæum *dipnosoph. l. 5.* Masurius, Themistius etiam censuræ subjicere est avsus. Sic enim ille *ad Jovianum Imp. orat. 12.* Πλάτων μὲν ἓν, εἰ καὶ τἄλλα πάνλα θεῖος καὶ εὐδαίμων, ἀλλὰ τοῦτό γε ἀτεχνῶς ἀπαναισθησίᾳ μέγα φρήσατο λόγον, ὅτι μὴ φρόνιμον τὸ κατὰ λήξεις τὰς ἀνθρώπους, ἀρὶν ἂν ἢ φιλόσοφοι βασιλεῦσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. Mox Aristotelem Platoni opponens, qi dixerit è contrario, φιλοσοφεῖν μὲν τοῦ βασιλεῖ, οὐκ ἔπως ἀναίσκαιον ἔῃ), ἀλλὰ καὶ ἐμποδών· τὸ δ' φιλοσοφεῖσθαι ἀληθινῶς ἐνπολλάκεσιν, ξυνειδῆ καὶ ξυήκοον. hunc probans, ἔργων γὰρ ἀγαθῶν, inqit, τῷ βασίλειαν ἐνέπλησεν, οὐκ ῥημάτων. qsi in verbis, non in factis philosophia consistat. Concludit ipse; Ἀγαπῶμεν δ', εἰ φανείη ποτὲ βασιλεὺς, οὐκ αὐτὸς αὐτοφυὴς φιλοσοφίαν, τοῖς δ' φιλοσοφεῖσιν ἀληθῶς ξυνειδὴς καὶ ξυήκοος. Arqi à regibus sacræ philosophiæ, an theosophiæ, studium etiam codex divinus exigit, *Deut. 6. 17. v. 16, 17.* Cæterùm, missis his, qæ hîc Marcus, qî possint Lucio competere, non video, cujus vita, tum principis, tum & privati, à philosophica disciplina fuit semper alienissima.

Τὸ πεσδοκᾶν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ τοὺς φίλους φιλεῖσθαι] Apud Livium *l. 21.* Acedux Hispanus; *vult sibi quæque credi; & habita fides ipsam plerumqe obligat fidem.* Et Seneca, *epist. 3. Fidelem si putaveris, facies.* De amore pariter habeas. Imò idem de utroqe Plut. in *præcept. conjugal.* Ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πεσδέεσθαι, δοκεῖν πεσδέεσθαι. καὶ τὸ φιλεῖν, φιλεῖσθαι.

Τὸ ἀνεπίκρυπλον] Verùm reverâ Capitolinus (qod & suprà non semel monuimus) ait fuisse *morum simplicium, & qi adumbrare nihil posset.* nec tamen eum esse existimo, de qo Marcus istic. Certè fratrem suum, qisqis is fuerit, talem Marcus hîc depingit, qalem Achillem (puto) Ennius apud Gellium *lib. 19. cap. 8.* --*eo ego*, inqit, *ingenio*

Natus sum, amicitiam atqe inimicitiam in fronte promptam gerere. De Clearcho itidem Xenophon, *expedit lib. 2.* Τὸ ξυνὸν, τό τε φανερὸν αὐτῷ ἐν τοῖς πρόσθεν ὑφαιν φαίνεσθαι. vid. *l. 11. § 15.*

Τὸ μὴ δεῖσθαι προσπαθῆ τοῦ φίλου αὐτῷ, ἀεὶ τῷ τί θέλει, ἢ τί ὑ θέλει] Contrà prorsus qàm Domitianus, qi χρυσίνυς Dioni Cassio prædicatur. & qàm Tiberius multò magis; qi sensus irà privatos obtegere est solitus, ut ancipiti eventu, qid expeteret, qid averseretur, ariolari suos necesse fuerit, & gravissimam sæpe officiis eis offensionem incurreret, qibus potissimùm demereri se posse sperabant. Eum nobis sic Cassius *lib. 57.* depingit. Φύσει ὢ ἰδιωτάτῃ ἐκέχρητο. ὅτε γὰρ ὧν ἐπεδύμει προσεπιείτό τι, καὶ ὧν ἐλεγε, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβέλετ'· ἀλλ' ἐναντιωτάτως τῇ προαιρέσει τοῦ λόγως ποιμβῶ, πᾶν τε ὃ ἐπέσθει ἠρνεῖτο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προσέλετο· ὠρρίζετό τε ἐν οἷς ἤνεσε ἐνυμέτε, καὶ ἐπιεικὴς, ἐν οἷς μάλιστα ἠναίκλει, ἐδόκει εἶ· ἤλιστε τε σῶσαι, ὡς σφόδρα ἐκέλαζε, καὶ ἐχθρὸν ἔπαυεν, ὃς σωεζήνωσκε· τήν τε ἔχθιστον ὡς οἰκειότατόν ὄζιν ὅτε ἐώρα, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριώτατόν προσεφέρετο· τό τε πύμπαν, ὡς ἔξις τὸν αὐταρχοῦντα καταδήλων ὢν φρονεῖ εἶ· καὶ εἰ μὴν μόνα ταῦτ' ἔσχεν, ἀφύλακτος ἂν τοῖς εἰς πεῖραν αὐτῷ ἐλθοῦσιν ἦν· προς γάρ τι τὸ ἐναντιώτατον πάντα ἀναλαμβάνοντες, ἐκ τοῦ ἴσε τό τε μὴ βέλεσθαι δή τι αὐτὸν τῷ πάνυ ποθεῖν, καὶ τὸ ὀργίζεσθαί τι τὸ μὴ ἐρίεσθαι νομίζον. νυνὶ δ' ὠρρίζετο, εἴ τις αὐτῷ σωεὶς φανερὸς ἐγένετο· καὶ πολλὸς ὑδεὶς ἄλλο σοφίαν, ἢ ὅτι σωενόησαν αὐτὸν, ἐγκαλέσαι ἔχων, ἀπέκλεισε. ὥστε χαλεπὸν μὲν ἦν αὐτῷ σωίσιν ποιεῖσθαι· πολλὰ γὰρ ἅπερ πρὸς τὸ λεγόμενον σωαναιροῦντες οἱ, ἐσφάλλοντο. χαλεπώτερον δ' σωίσιν· τῷ τε γὰρ ἐπιπλήσσειν αὐτῷ καταφανὲς, καὶ τότε καὶ ἄχθεσθαι αὐτῷ καταπλήσσοντο. μόνον δ' ἦν, ὡς εἰπεῖν, ὅσα πε ἀναισιότατον ὄζι, διεγένετο, ὅς ἔτ' ἠδύνατο τῷ φύσιν αὐτῷ, ὅτ' ἤλεγξεν· ὅτε γὰρ, ὅτε πεσδοκῶντες αὐτῷ ἠπατήθησαν, ὅτε ἐνδεξάμενοι νοεῖν ἃ ἔφασκεν, ἐμισήθησαν· πάνυ γὰρ πολλῷ ὄχλον παρεῖχεν, εἴ τέ τις ἐναντίοτο ἕις ἤλεγεν, εἴτε καὶ σωαίρετο. τὰ μὲν γὰρ ἀληθῶς ἡμέσθησεν, τὸ δ' δοκεῖν βέλεσθαι, πάντως τι πιας πρὸς ἐμάτιες.

ἀκάτεργον ἐναπωλύειν ἔλεγε, καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ μὲν τῆς ἀληθείας, τοῦ δὲ τῆς δοκήσεως ἕνεκα ἥκιστα. Sed & de Domitiano, Caſſius idem, *lib. 6, 7.* Καί τοι καὶ τοῦτο δεινότατον ἔργον, ὅτι καὶ κολακεύειν ἤδελε, καὶ ἀμφοτέροις ὁμοίως ἤχθετο, καὶ τοῖς θεραπεύουσι, καὶ τοῖς μή· τοῖς μὲν, ὅτι ζωπυρεῖν, τοῖς δὲ ὅτι καλαφρονεῖν ἐδέκνυ.

§ 15. Παράκλησις Μαξίμου] *Maximus me adhortatus eſt.* Xyl. Verùm addititium videtur [κλῆσις] illud. lego, Παρὰ, ut ſuprà. atque ità citare comperio If. Caſavbonum *ad vitam Marci.* Legere tamen videtur Salmaſ. *ibid.* Παρὰ Κατύλου καὶ Μαξίμου. Sed cum *Catuli* ſuprà § 13. meminerit, qare denuò, præter morem ſuum, eundem reponeret, cavſſam nullam video. minúsque jam placere ſibi, qod olim voluerat, vir candidiſſimus profitetur. Meric. Caſ. Παρὰ Κλ. Μαξίμου, à *Claudio Maximo. Cl. Maximus* inter *Stoicos* à Capitolino recenſetur, qibus Marcus noſter in diſciplinam ſe dederit. Verùm nec viro clariſſimo ea lectio probatur; qum nec in aliis citandis duplici nomine ſit uſus, παρὰ εἴπερ, παρὰ Διογνήτου, παρὰ Ῥυσίκου, παρὰ Σέξτου, παρὰ Φερωνίου, παρὰ Κατύλου. *Ergò & hîc ſcripſit,* inqit, παρὰ Μαξίμου. *Et ſic legendum cenſeo.* Cui accedit & *ad Capitolinum* Caſavboni patris calculus, qi *ſolis cognominibus Catulum Maximúmqe* monet, *à Marco in hoc ſcripto nuncupatos.* Etiamſi avtem Μάξιμον Τύριον Eviebius in *canone chronico* (utì ex Georgio monacho patet, qi eundem tranſcripſit) inter Marci noſtri præceptores collocaverit; unde & ſupplendus videtur Marianus Scotus, apud qem *Maximi* nomen intercidit, *Tyrii* remanſit; vix adducor tamen ut credam qod Viri illuſtres Joſ. Scaliger *notis in Euſeb.* & Jac. Cappellus *hiſtor. Eccles. cent. 2.* avtumant, *Maximum* hunc, *Tyrium* illum eſſe, cujus extant διαλέξεις, cùm iſte qantus qantus eſt, totus *Platonicus* eſſe videatur, illum *Stoicum* extitiſſe conſentiunt avtores. Sed & *Tyrium* iſtum ſub Commodo, non ſub Marco, Romæ διατρίψαι Svidas prodiderit.

Τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ] *ut ſuo exemplo meipſum regerem.* Xyl. ad verbum, *ſe continere,* vel, *ſui continentem,* ſive *potentem eſſe,* ut Flaccus, *carm. l. 3. od. 29.* & Seneca, *ad Marc. c. 20.* vel etiam, *Sibi imperioſum,* ut Flaccus idem *Serm. l. 2. c. 7.*

Quinam igitur liber? Sapiens, ſibi qi imperioſus.

Sic κρατεῖν τῆς χειρὸς apud Plutarchum Ariſtides. de Themiſtocle qem peculatus reum agebat, ex Tragico an Comico aliqo;

Σοφὸς μὲν ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατῶν.

Sapiens qidem vir, ſed manus non continens.

h. e. manum (à publico, ſive alieno) continere ac cohibere havd potis. Et κρατεῖν ὀργῆς. Dionyſius Halicarn. apud Stob. tom. 2. tit. 20. Ὅπ μεγάλου καὶ δοκοῦντος εἶ καὶ ὄντ[ος] τοῦ κρατεῖν ὀργῆς, ἡ σφοδροτέρα καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν μείζων. Ὀργῆς κρατεῖν dixit, qod ὀργὴν κατέχειν Menander.

Ὅσος τὸ κατέχειν δεῖ τὴν ὀργὴν πόνος;

Cohibere qantus impetus eſt iræ labor!

Rex ſapientiſſimus, *Proverb. c. 16. v. 32. Potior eſt longanimis robuſtos & qi in animum ſuum imperium obtinet, expugnante civitatem.* Græc. Κρείσσων ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς, καταλαμβανομένου πόλιν. Optimè, Siqidem, ut Plut. *de ira cohib.* Ἀνδρῶπων μὲν κρατῆσαι, καὶ χείρεσι βελτίονες, ὑπῆρξε· τὸ δ' ἐν ψυχῇ σπαρὲν καὶ δυμῷ πρόπαιον, μεγάλης δεῖ καὶ νικητικῆς ἰσχύος. Socratis dictum eſt, à Stobæo relatum tom. 1. *l. 2.* tit. 7. μείζονα μὲν ἀρχὴν εἶ τὶν βασιλείαν, ἀδύνατον δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἄρχειν. & de Alexandro Plut. τὸ νικᾶν τοὺς πολεμίους, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγεῖτο. Seneca, *de Benef. l. 5. c. 7. Gentes facilius eſt barbaras impatientésqe alieni arbitrii regere, qàm animum ſuum continere, & tradere ſibi:* &, *epiſt. 75. Hæc eſt abſoluta libertas, in ſcipſum habere maximam potcſtatem. inæſtimabile bonum eſt ſuum fieri.* Et, *epiſt. 113. Sibi imperare maximum eſt imperium.* Et, *qæſt. nat. l. 3. Nulla major eſt victoria, qàm vitia domuiſſe. innumerabiles ſunt, qi urbes, qi populos habuere in poteſtate; pauciſſimi, qi ſe.* Horat. *Carm. l. 2. od. 2.*

Latiùs regnes avidum domando
Spiritum, qàm ſi Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterqe Pœnus
Serviat uni.

Et Clavd. *de 4. Conſ. Honor.*

--tunc omnia jura tenebis,
Cum poteris rex eſſe tui.--

Rectius enim is appellabitur Rex, (qi hoc præſtiterit,) *qàm Tarqinius, qi nec ſe nec ſuos regere potuit.* Cic. *de fin. l. 3.* Dio Pruſ. *Orat. 49.* Τοῦτό γε ὄντως φιλοσόφου τὸ ἔργον, ἡ ὡυτῷ ἀρχή. Τῷ δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἰσχυρῶς καὶ εἰλικρινῶς ἔχοντι, κρείττων ἤδη καὶ συμπάντων ἀνθρώπων κρείττω γενόμενος. Et rurſus, Ὁ τοίνυν φιλόσοφος οἷός ἐστιν ἄρχειν ἑαυτοῦ καὶ τῶν παντὶ κρείττονος, ἢ συμπάντων μὲν ἑλλήνων, συμπάντων δὲ βαρβάρων βασιλεύειν. Vide *l. 2. § 2. & l. 11. § 29.*

Κατὰ μηδὲν παρίφορον] ità Baſil. Verùm παρίφορον vox eſt navci. παρέφορος D. Junius vult. qod Xyl. etiam legiſſe videtur, qum *præcipitem* vertit. Eſt enim παρέφορος propriè qi *tranſversus abripitur*; eíqe optimè opponitur, qi in ſuo ſui imperio ſe continet. ità Herodian. *l. 8.* de qibusdam qi fluvium tranare volentes in aqas unâ cum eqis ſe dederant, παρενεχθέντες ἀπώλοντο. *Vi fluminis abrepti perierant.* indè ἡ παρόρμου à torrente flumine tranſlatum, *l. 5. § 23 & l. 12 § 14.* ὁ χειμὼν παραφέρει, *æſtus abripere,* dicitur. at Lugd. παρέφορον exhibet. qod ſecutus M. Caſavb. *circumactum*

cunctum reddidit. atque ità φορτίκος etiam usurpatur ab Apostolo, de hominibus instabilibus, qi cùm judicio certo nulli nitantur, ab aliis facilè circumaguntur, *ad Ephes. c. 4. v. 14.* κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας. metaphora ducta à navibus ἀνδραπόδισις, uti priùs dictum, ad § 8. Sed prius illud magis arridet. Vide *l. 2. § 7.*

Ἐν ταῖς ἄλλαις φρισάσαις] φρισάσαις istîc, ut Galeno supra ad § 12. adducto, pro *rebus* ejusmodi nos *circumstantibus*, qæ negotium nobis molestiámque aliqam facessant. de qa vocabuli hujus significatione dicetur ulterius ad *l. 9 § 13.*

Τὸ εὔκρατον τῆς ἤθους] *mores benè temperati.* sive *morum insigne temperamentum.* De Avfidio Cicero *ad famil. l. 12. ep. 37. Est autem ità temperatis moderatisque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur.* Idem de Lentulo *ad Attic. l. 4. epist. 6. Virum bonum, & magnum bominem, & in summa magnitudine animi, multâ temperatum humanitate.* Tractum videtur ab aëris constitutione temperata, qando nec æstu torret, nec vexat frigore. Æschines (hujus enim esse docent Laërt. Athen. alii) *Axiocho:* ἔστε γὰρ χεῖμα σφοδρὸν, ἔστε θάλπος ἐγγίνεται, ἀλλ' εὔκρατος αἰὴ χεῖται, ἁπαλαῖς αἰὲν ἐοικυῖα αὐγαῖς. Potest & à vino aqâ mitigato. in qibus miscendis si justa ratio habita fuerit, (artis autem id esse docet Athenæus *l. 10.*) ἀφαιρήσει ἡ κρᾶσις τὸ ὄινῳ τὸ βλάπτον, ἃ συμαιρῦσα τὸ χρήσιμον. Plut. *de leg. poet.* Inde οἶνος εὔκρατος, Polluci *l. 6. c. 3.*

Οὐ σκληρὰς καὶ ἐργασικὰς ἀλλ' περικειμένας] *Ut qæ instituissem, expeditè, nec magnâ cum molestia perficerem.* Xyl. *Negotia, qacunqe ea fuerint, cùm exigitè, tum sine giritatione, exegi.* M. Casavb. Eóqe sensu τὸ καρτερικὸς usurpâsse Xenophon videtur, *memorab. l. 4.* Καίτοι γε τοσούτῳ ταῦτα ἐκείνων δυσκαρτερώτερα φαίνεται, ὅσῳ περ πλείονων περὶ ταῦτα πραγμαλευομένων, ἐλάττως οἱ κατεργαζόμενοι γίγνονται. Thucydides etiam *l. 4.* Οὕτω τῇ παρέσκευάσμενοι, ἧσσον σφισι μηδὲν ἐναντιώσεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπροσδόκητα μεγάλῃ τῇ ὁμοίως καὶ ἐν δευτέρᾳ παρασκευῇ καρτερικός. Vide *l. 9. § 12.* Usurpatur & de cibis digerendis concoqendisqe: unde alimenta εὐκατέργαστα, *concocta facilia*, & δυσκατέργαστα, *concocta difficilia*, in medicorum scriptis frequentissima. & indè forsan mutuatum fuerit.

Πείθας αὐτῷ παρεῖναι] De Xenocrate Laërt. *l. 4.* Ἦν δὲ καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα. ὥστε μὴ ἐξὸν, ἀνάμοιον μαρτυρεῖν, τούτῳ μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. *Tantæ apud suos fidei existimationem obtinuit, ut qod nemini cuiqam alioqi licitum, huic etiam injurato testimonium perhibere Athenienses permitterent.* Vide *ad l. 3. § 5.* Eâdem ferè apud eosdem avtoritate fidéqe pollebat Aristides: sed & apud Romanos Cato Uticensis. Unde factum, ut de rebus fide omni prorsus indignis παροιμιωδῶς diceretur, Τοῦτο μὴ ἂν Κάτωνος λέγοντος πιθανὸν ᾖν. *Hoc nec Catone prædicante fidem meretur.* Plut. *in Caton.* Malè avtem Xyl. istîc, *Dicebat sibi verba facienti*, &c qasi hoc de se prædicâsse Maximus diceretur, qod tam à Maximi moribus qàm & à Marci mente alienum est.

Ὅτι ἐ καλῶς περέπη] Geminum de Jesu nostro elogium populi apud *Marc. c. 7. v. 37.* καλῶς πάντα πεποίηκε. Sed & de Davide dictum *hist. Regum l. 2. c. 3. v. 36. Populo rectum videbatur, qicqid rex fecerat.*

Τὸ ἀθαύμαστον καὶ ἀνέκπληκτον] alterum horum interpres Ang. omisit. Vide *l. 12. § 13.* Zenonis placitum est apud Laërt. *l. 7.* τὸν σοφὸν ἐδὲν θαυμάζειν. Qin & Zenone prior Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Σοφίαν ἀθαμβον, ἀξίαν πάντων καὶ πιστοτάτην, pronunciavit. Nec Democrito in hoc prorsus qicqam adversatur Heraclitus; Βλακὸς ἄνθρωπος ὑπὸ παντὸς λόγου ἐπαΐσσεσθαι φιλεῖ. qod usurpat Plutarch. *de Poet. leg. c. 10.* & *de audiend.* Verùm illi moderantiús. At utroqe istorum antiqior longè Pythagoras, Zenoni planè σύμφορος, hunc sese ex philosophia fructum percepisse professus est, τὸ μηδὲν θαυμάζειν, *qòd nihil admirarctur*, sive *qòd nihil admiratione sua dignum duceret.* qod tamen perperam à qibusdem acceptum monet Plut. *de audiend.* Hinc Horat. *l. 1. epist. 6.*

Nil admirari prope res est una, Numici,
Solaque, qæ possit facere & servare beatum.

Ex adversùm tamen Plato in *Theæteto:* Μόλα φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· ἡ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη· καὶ ἔοικεν ὀρθῶς Ἶριν Θαύμαντος ἐκγονον φάναι, ἃ κακῶς ἠμφεσβητεῖν. Cui & Clemens Alex. calculum contribuit suum, *Stromat. l. 2.* Τῆς ἀληθείας ἀρχὴ, inqit, τὸ θαυμάζειν, ὡς Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ λέγει. καὶ Ματθαίας ἐν παραδόσει παραινῶν, Θαύμασον τὰ παρόντα· βαθμὸν τοῦτον φρᾶσιν τῆς ἐπεκεινα γνώσεως ὑπονοήσωμεν. ἢ καὶ τῷ καθ' Ἑβραίους εὐαγγελίῳ, Ὁ θαυμάσας, βασιλεύσει, φέρεται· καὶ ὁ βασιλεύσας ἀναπαύσεται. Nec in hac parte à Magistro suo dissentiens Aristot. περὶ μὲν τὰ φυσικὰ, *l. 1. c. 2.* Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νυνὶ καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς τὰ πρόχειρα περὶ ἀπόρων θαυμασαντες, ἔπειτα κατὰ μικρὸν προϊόντες, καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες. Et mox: Ἄρχονται μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν πάντες. Verùm conciliari poterunt istæ, qæ ex diametro repugnare sibi invicem videntur, sententiæ; si de tirone philosopho, Platonis istud, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priora illa acceperimus. Cyrus deniqe Persas suos ità instituisse refert Xenophon, *l. 8.* Ὡς μηδὲ μεταστρέφεσθαι φανερὸν εἶεν, ὡς ἐδὲν θαυμάζοντες.

Καὶ μηδαμοῦ ἐπεχόμενον, ἢ ὀκνοῦν] qod *l. 7. § 69.* dixit,

69. dixit, μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν.

Ἡ ἀμηχανῆν] ἀμηχανεῖν propriè *in eis esse angustiis, è quibus nullâ ratione, nullâ machinâ expedire vel extricari te possis.* itaq; verto, *perplexum esse.*

Ἡ σφοδρονεῦς] Suspecta vox. forsan σφοδρονεῦς, ut gemina litera altera excriptoris vitio excideritq; modo in σφοδρωσικλωμένας, *l.* 4. § 16. Xyl. *neque mœstitiæ, neq; gaudii nimium.* Cas. *ridere*, vertit; sed ità ut *risus excessum* designet. Mihi aliò inclinat animus. σφηρίναι est quod Latinis, *ringi*, vel etiam *dentibus renidere.* usurpatur plerumque de *risu simulato*, qualis eorum, qui Græcis antiqis γναθμοῖς ἀλλοτρίοις, recentioribus ξεναῖς παρειαῖς γελᾶν, utì Evstath. *ad Odyss. σ'. malè alienis ridere*, Latinis dicuntur, ut Flacco *Sat.* 3. *lib.* 2. vel etiam de *indignatione, dissimulata* quidem, sed qæ istiusmodi oris habitu se prodat, qi cùm *risum*, vel *irrisionem* præ se ferat, ab animo tamen exacerbato proveniat. ità *ringi* Latinis, non simpliciter *irasci*, utì exiliter nimis Nonius, sed *tacitum stomachari, cùm aliud* præ te *feras*, utì Donatus, in Terentiano illo *Phorm.* 2. 2. ubi *risui vero* opponitur;

——*ille ringitur, tu rideas.*

Sidonius *carm.* 23. *v.* 87.

Multùm ringitur otiosa virtus.

Marcus noster *l.* 11. § 18. Τὸ ἐυρόῖὰς ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σοφιστεῖς, μηδὲ ὑπόκρισις. *Si verum ac genuinum fuerit, non personatum & ementitum.* qale eorum, qi vultu orisque habitu externo offensionis speciem nullam læsi proferunt, sed injuriarum despectum qendam præ se ferunt, cùm animus tamen intùs odiis occultis æstuet. Apud Svidam, Procopius, opinor, Ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, Λίαν γὰρ ἐς αὐτὸν ἡ Θεοδώρα ἠγανάκτει καὶ ἐσφήρα. *Valdè adversus eam exacerbata erat, & ringebatur.* ut sit istic σφοδρονσφήραι, sive σφήραι πρός τι. *ad rem aliquam*, sive *ad occasionem aliquam ringi*, hoc est, vel exacerbari, vel renidere aliqem, ad risum qendam adscititium composito vultu, cùm animo tamen angeretur. id quod *affectationem caninæ æquanimitatis stupore formatam*, nuncupâsse videtur Tertull. *de Patient.* c. 2.

Καὶ τὸ συγγνωμονικόν] De Demonacte Lucianum vide ad *l.* 5. § 22. Præclara sanè Catonis majoris, referente Plutarcho, vox illa, Πάσιν ἀεὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι χωλὸς ἑαυτὸς δοῦναι συγγνώμην. Cui gemina Plinii minoris ista, *l.* 8. *epist.* 22. *Optimum & emendatissimum existimo, qi cæteris ità ignoscit, tanqam ipse qotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanqam nemini ignoscat.* Concinna & Senecæ illa, *de benef. l.* 1. *c.* 10. *Hoc tu cave, tanqam maximum crimen, nè admittas: ignosces tanqam levissimo, si admissum est.* &, *ad Marc. c.* 4. *Nec qicqam pulcrius existimo in fastigio collocatis, qàm multarum rerum veniam dare, nullius petere.* In qam ferè sententiam de Marco Dio Cass. *l.* 71. Ἄυτὸς μὲν ἀπάντων σφῶν ἁμαρτημάτων ἀπέσχετο, καὶ ὅτι ἔκων ὅτι ἄκων ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ σφῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐκίνδυνε. Cæterùm Stoicorum placitis ista adversari prorsus videntur. Censent siqidem illi ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* sapientes, ἐλεήμονας μὴ εἶναι. συγγνώμων τε ἔχειν μηδενί. Et Stob. Collectan. *tom.* 2. *tit.* 46. Φασὶ μηδέποτε συγγνώμων ἔχειν μηδενὶ, τὸν νοῦν ἔχοντα· καὶ διόλου λέγειν τὸ μηδὲ συγγνώμων ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσι. Hæc tum commemorat, tum & exagitat Cicero *Orat. pro Murœna. Fuit qidem summo ingenio vir Zeno, cujus inventorum æmuli Stoici nominantur. hujus sententiæ sunt & præcepta hujusmodi; sapientem gratiâ nunqam movcri; nunqam cujusqam delicto ignoscere. neminem misericordem esse, nisi stultum & levem. Viri non esse, neqe exorari, neq; placari.* Et mox: *Supplices aliqi veniunt, miseri & calamitosi? scleratus & nefarius fueris, si qidqam misericordiâ adductus feceris. Fatetur aliqis se peccâsse, & ejus delicti veniam petit? nefarium est facinus, ignoscere; exorari, scelus; misereri, flagitium.* Et rursus sua illorum præceptis opponens. *Nihil ignoveris. Imò aliqid, non omnia. Nihil gratiæ cavsâ feceris. Imò nè resistito* [al. *persisto*] *gratiæ, cùm officium & fides postulabit. Misericordiâ commotus nè sis. sed tamen est etiam in dissolvenda severitate laus aliqa humanitatis.* Agnoscit, sed explicare ac mollire conatur Seneca *de clement. l.* 2. *c.* 5. *Scio malè audire apud imperitos sectam Stoicorum tanqam nimis duram. Objicitur enim illi, qod sapientem negat misereri, negat ignoscere. hæc si per se ponantur, inviſa sunt. videntur enim nullam spem relingere humanis erroribus, sed omnia delicta ad pœnam deducere. Qod si est, qid hâc sectâ durius, qæ dedisscere humanitatem jubet, portúmqe adversùs fortunam certissimum, mutuum auxilium claudit? sed nulla secta benignior leniórq; est, nulla amantior hominum, & communibus bonis attentior.* Et, *c.* 7. *At, qare non ignoscat, dicam. Venia est pœnæ meritæ remissio. ei igitur ignoscitur, qi puniri debuit. Sapiens autem nihil facit, qod non debet; nihil prætermittit, qod debet. Itaqe pœnam, qam exigere debet, non donat: sed illud, qod ex venia conseqi vis, honestiore tibi viâ tribuit. Parcit enim sapiens, consulit, & corrigit. idem facit, qòd si ignosceret, nec ignoscit. qoniam qi ignoscit, fatetur aliqid se, qod fieri debuit, omisisse. Aliqem verbis tantùm admonebit, pœnâ non afficiet, ætatem ejus emendabilem intuens: aliqem invidiâ criminis manifestè laborantem, jubebit incolumem esse; qia deceptus, qia per vinum lapsus: hostes dimittit salvos; aliquando etiam laudatos, si honestis cavsis pro fide, pro fœdere, pro libertate in bellum accincti sunt. Hæc omnia non veniæ, sed clementiæ opera sunt.* Verùm hæ sunt Stoicorum argutiolæ spinosæ, & subtilitates supervacaneæ, qas Marcus noster, solidior qàm subtilior, minùs curâsse videtur: imò meræ sunt, Senecâ ipso censente, λογομαχίαι. Sic enim ipse demum

ibidem.

ibidem. De verbo, ut mea fert opinio, quæstio est; de re quidem convenit. Sed de istis ampliùs, ad *lib.* 2. § 13. De Pio certè Capitolin. *Ad indulgentias promptissimus fuit.* Et, *His quos Adrianus damnaverat, in Senatu indulgentias petiit.* Idémque de Marco. *Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis: fecitque ex malis bonos, ex bonis optimos: moderatè etiam cavillationes nonnullorum ferens.* & rursus: *Erat mos iste Antonino, ut omnia crimina minori supplicio quàm legibus plecti solent, puniret: quamvis nonnunquam contra manifestos & gravium criminum reos inexorabilis permaneret.* Κἂν ἄρα συμβῇ ποτε τιμωρίαν ὑπομεῖναι, ἢ τὸ παθεῖν ἢ δῦναι δίκην δεινὸν νομίζειν, ἀλλὰ μὴ μέγα φρονεῖν, κἀρδος πάντων· Aristid. de eodem. De Agricola Tacitus: *Omnia scire, non omnia exequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœnâ semper, sed pœnitentiâ sæpiùs contentus esse.* Vide infr. § 16. τὸ ἥμερον.

Καὶ ἀδιαφόρως μᾶλλον ἢ διορθωτικὴν φαντασίαν παρέχειν] *magisque constantiam erroris securam, quàm erroris correctionem præ se tulisse.* Xyl. obscuriùs pavlò. Hoc vult, Cùm sit prima felicitas, à recti norma nè minimùm qidem, vel discedere, vel distorqeri: secunda, siqis qoqo modo deflexerit, ὡς διορθώσεως χρήζειν, (ut ipse de se dixerat, suprà § 7.) ad rectitudinis statum pristinum denuò reduci; qùm, *qod naturâ bonum est, neqe emendari, neqe corrigi se poscat*, ut *l.* 2. Arnobius; eam in Maximo rectitudinis firmitatem & stabilitatem extitisse, ut ope alterâ istâ nihil opus habuerit, τιὼ διόρθωσιν ἢ διχάθμωσιν, qod de Deo Aristot. *de mund. c.* 6. ità saltem *in bonum transfiguratus*, ut *nihil in eo supereſſet, qod mutandum videretur*, ut Seneca, *epist.* 6. In qem eundem sensum & illa accipi possunt, qæ habentur *l.* 3. § 5. Ὀρθὸν ἦν εἶδ) χρὴ, ἢ χρὴ ὀρθύσθαι. Et *l.* 7. § 7. Ὀρθοῖ, ἢ ὀρθίσθω. Neqe enim ἀδιαφορίαν sive *pertinaciam* illam Marcus noster in Maximo aut offenderat, aut si offendisset, prædicaret; qâ nihil in natura sua magis lavdare ac probare palam profitebatur, portentum illud hominis, Cajus Caligula, ut Sveton. *l.* 4. *c.* 29. cùm nihil sit hâc magis aut devitandum, aut detestandum; ab eâqe Marcus & ipse se cum primis abhorrere docet, *l.* 6. § 21. & alios itidem seriò sedulóqe dehortetur, *l.* 4. § 12.

Οὔτε ὑπέμεινεν ἂν χρήσιμα αὐτῷ αὐτὸν ψευδολογεῖν] Miranda de hominis præstantiâ aliorum omnium consensio, cui nemo qisqam deprehensus est, qi exæqare se avsus esset. Stupenda etiam, non suspicienda duntaxat, in tanta universorum existimatione, hominis modestia, qi neminem qenqam unqam neglectui aut despectui habuerit.

Καὶ τὸ εὐχαριστικῶς] Nec occurrere alibi vocem hanc existimo; & hoc loco mihi suspecta est planè. Siqidem χαριεντισμὸς sive urbanitas, parum distare videtur, vel ab ἀστειολογίᾳ, qam repudiat Marcus suprà § 7. vel à κομψείᾳ etiam, qam non semel damnat *l.* 3. § 5. & 8. & *l.* 4. § 51. unde τὸ χαριεντίζεσθαι καὶ τὸ κομψεύεσθαι à Platone conjunguntur, *polit. l.* 4. εἰ ἔτι μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψεύοιμος. qin & Svidas τὸ καταφορτικῶς exponit per χαριεντίζεσθαι. qod Marco itidem in vitio ponitur, *l.* 5. § 5. forsan tamen existimaverit qis, τὸ ἐυ istud adjectum, urbanitatem ità condire posse, ut suo modo, suáqe tempestate adhibita, (qod non observant οἱ χαριεντιζόμενοι ἐν μὴ χαριεντι καιρῷ, uti Dionys. Halic. in *Lysia* loqitur) etiam citra Stoicæ severitatis violationem ullam locum suum obtineat. qum τὸ ἐυχαρι in Pio prædicet ipse infr. § 16. Xyl. *liberaliter qoqe facetum esse.* qod tam à Maximi instituto, qàm & à Marci, puto, ingenio, aberat procul. Verùm ego Marco ipso avtore, τὸ ἐ χαριεντιζεσθαι rescribere non dubitem; atqe ità Marcum ipsum scripsisse, pignore etiam interposito, contendere avsim. τὸ χαριεντίζεσθαι certè in seqiorem partem usurpari, docent, cum ex Aristophanis illo, χαριεντίζειν (πίζειν f.) καὶ καταπαίζειν ἡμᾶς καὶ βωμολοχεύεσθαι. apud Etymologum & Svidam; qi & χαριεντιζόμενοι exponunt ἐυτραπελευόμενοι, σκώπτοντες. tum & ex Glossario, ubi χαριεντίζεσθαι, *Carinari. Carinari* avtem in Isidori *Glossis* est *illudere.* Et *Carinantes* apud Festum, *probra objectantes*, sive *objicientes.* qibus accedit, qod *Carinare*, Servius *ad Æn. l* 8. *obtrectare.* adductis Ennii illis,

--neqe me decet hanc carinantibus edere chartis.

&, *Contra carinantes verba atqe obscœna profatus.* ubi in priore versu pro hanc, haic, sive hæc Merula; in altero, pro *atqe, aiqè*, sive, *æqè*, Castricomius. legendum censet. porrò *Carinare à navium carinis dictum* vult Festus, an hujus mutilator Pavlus; *qod ut infima navis pars carina; ità sortis infimæ homines, qibus scommata id genus jacere usus esset.* at Jos. Scaliger, & hunc secuti Merula *ad Ennium*, & *ad Strabonem* Casavbonus, *carinari* Latinis eodem modo dictum statuunt, qo Græcis γαυλεύειν. nec indicant tamen unde nominis id tractum velint. à *Carinis* ne loco in urbe sic dicto; an à *navium carinis*, ut ad navtis usitata convitia respiciar, de qibus Flaccus ferm *l. Sat.* 5.

Tum pueri navtis, pueris convicia navtæ
Ingerere. nam Festo qæ tribuitur notatio nec navci est. ego sanè à χαριεντίζεσθαι ipso *carinari* vel deductum, vel corruptum, nullus ambigo.

§ 16. Τῷ πατρὸς] *Patrémne* velit naturalem, *Annium Verum*, de qo suprà § 2. an adoptivum, *Antoninum Pium*, ambiget forsan qispiam. Verùm hunc potiùs designatum existimem, cùm qia ille, Marco nostro impube adhuc, excessisse videtur; ut ex Capitolino conjicere est, tum qia hæc eadem (qæ

&

& magna ex parte ſunt principis potiùs, quàm privati hominis, virtutes) pleraque ferè de Pio enunciata deprehenduntur *l.* 6. § 30. idem ſtatuit & Caſavb. *ad Marci vitam.* Interim falſus eſt Theodoretus, ſi Pii gnatum Marcum exiſtimavit, quod verba ipſius ſonare videntur, *therapeut. l.* 9. ubi poſtquam de Hadriano dixerat, Καὶ Ἀντωνῖνος, inqit, καὶ Βῆρος ὁ ἐξ ἐκείνου. & Acciaolus, *Antoninus qi Hadriano ſucceſſit, qique ex eo genitus eſt Verus.* Marcum enim potiùs quàm Lucium deſignatum opinor, cùm eò loci, tum & operis ejuſdem *l.* 6. ubi Imperatorum Series ità degeritur, Ἀδριανὸς, καὶ Ἀντωνῖνος ὁ πρῶτος, καὶ Βῆρος, καὶ Κόμμοδος. Cæterùm de Vero nevtro verum eſt, ex *Pio* fuiſſe *genitum.*

Τὸ ἥμερον] De Pio, Capitolin. *Erat moribus clemens, ingenio placidus & mitis. Nulli acerbus, cunctis benignus.* Eutrop. Et Avr. Victor. *Adeò manſvetus, ut inſtantibus patribus, ad eos, qi contra eum conjuraverant, perſeqendos, compreſſerit qæſtionem. uſqe eò autem mitis fuit, ut cùm ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, maluerit ratione expoſitâ placare, qàm ulciſci ſeditionem.* Marcum pariter prædicat Gallenus in *comment. de libr. ſuis,* εὐγνώμονά τε καὶ μίτιον, ἥμερόν τε καὶ πρᾶον. Clementiam Marci celebrat cum aliis & Capitol. Sed præcipuè Ariſtides & Dio. Ille *orat. in Regem*; Ὢν γὰρ, inqit, πλεῖστος ὁ βασιλεὺς, ἡμερώτατά τε καὶ ἐπιεικέστατα διανύοντα ἁπάντων βασιλέων. Iſte in *Marco,* ὅτου τι, inqit, καθαρὸς διὰ πάντων, καὶ χρηστὸς, καὶ εὐσεβὴς ἐγένετο, ὡς ἔχαλε τῇ βουλῇ μηδένα ἢ Καισίου συναιρομένων τιθάνας. Μὴ γὰρ γένοιτο, ἔφη, μηδένα ὑμῶν ἕνα ἐμοὶ, μήτε τῇ ἐμῇ, μήτε τῇ ὑμετέρᾳ ψηφῷ σφαγῆναι. καὶ τέλος ἔφη, ὅτι ἂν μὴ τότε πύθωμαι, ἀποθνῄσκω ὑπὸ τοῦ δήματος. Unde in Senatu acclamatum ei refert Vulcat. in *Caſſ. Antonine pie, Dii te ſervent. Antonine clemens, Dii te ſervent.* Vide *ſuprà* § 15. Τὸ συγγνωμονικόν.

Μανθάνων ἀσμένως ὑπὸ τῶν ἐξηλασμένων κεκτῆσθαι] Ità *l.* 6. § 30. Τὸ ἀκούειν τῶν κατὰ λόγον φιλούντων ἔντονον. Verùm cave iſtic intelligas ἀδιαφθορίαν illam, qam Cajum Imperatorem in ſe maximè probâſſe, ex Svetonio ſuprà monuimus, ad § 15. avt Neronis etiam pervicaciam, dixerim an præcipitantiam obſtinatam, cui illud Caſſio referente, ſubinde in ore, Περὶ ὧν ἂν ἅπαξ τι εἴπω, μηκέτι με αὐδήσῃς πύθῃ. Siquidem ut Seneca, *de benefic. l.* 4. *c.* 38. *Hoc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, Qod ſemel dixi, qalecunq; eſt, fixum ratúmq; ſit.* Qomodo apud Antiphanem ille in *Gorgytho,* referente Athenæo *l.* 8.

Ἥτλον γ' ἀκούσαι ἄν, ὧν προειλόμην,
Ἢ Κλεισθένους γλαῦκα περιστᾶσ' ἄν κεφαλήν.

Nec ſtultitiæ tantùm, ſed & inſcitiæ proprium. Syneſ. *in calvit.* de plebe imperita: Καὶ γὰρ ἀμαθεῖς ὄντες, ἰσχνογνώμονές εἰσι, καὶ χαλεποὶ προσιέναι τῶν ἀτόπων προλήψεων ὧν ἂν τις τῶν πατρίων παραδιδῷ, ταχὺ πείθεται τὸ χεῖρον. Verùm rationibus veris certisqe ſubnixam conſtantiam intelligit in rebus accuratè perpenſis, & veritati æqitatiq; conſentaneè conſtitutis. Rectè Seneca *epiſt.* 23. *Conſtituendum eſt qid velimus, & in eo perſeverandum. Nam illi, qi ex aliis propoſitis in alia tranſiliunt, avt nè tranſiliunt qidem, ſed caſu qodam tranſmittuntur, qomodo habere qidqam certum manſurúmve poſſunt?* Et, *de beat. c.* 8. *Fidens ſit animi: ſed fiducia ejus non ſine ſcientia ſit, non ſine conſtantia. ità maneant illi ſemel placita, nec ulla in decretis ejus litura ſit.* A conſtantia certè laudat Plum Capitolinus; uti mox videbitur. Verùm de argumento iſto habetur elegans ſanè Epicteti diſſertatio apud Arrian. *l.* 2. *c.* 15. ubi inter alia hæc habet. Τοῖς κεκωλυμένοις ἐμποδίοις μή, ἃ πάσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. — ἃ θέλεις πάντα ἀρχὴ ποιοῦσα καὶ τὸν διωκόντων, τὸ κείμενον ἀκώλυτος, πότερον ὑγιὴς ἢ οὐχ ὑγιὴς, καὶ ὅτου λοιπὸν ἐπιστοδομεῖν αὐτῷ πάντα ἐντονίαν, πάντα ἀσφάλειαν; ἐν ᾧ σκοπεῖν ἐστὶ καὶ καταπίπτον, οὐκ οἰκοδόμημά τι ὄν, ὅσῳ ἂν πλέονα καὶ ἰσχυρότερα ἐπιθῇς, τοσούτῳ δεινότερον καθίστησι. Vide *ad l.* 8. § 16.

Τὸ ἀκατάδοξον περὶ τὰς δοκούσας τιμάς] idem & *l.* 6. § 30. De Pio Victor. *Appetentiâ gloriæ carens & oſtentatione.* Qin &, Capitolino teſte, *menſes Septembrẽ atq; Octobrem* cùm *Antoninus atqe Fauſtinum* (ab ipſius uxoriſq; ſuæ nominibus) *appellandos decreviſſet Senatus, id Antoninus reſpuit.* quam cæteroqin honoris ſibi ſuísve ab eiſdem oblatum delatúmqe, qod legitur, aſpernatus. Vide *infrà,* § 17.

Τὸ φιλόπονον] Verùm iſta potiùs Ælli Adriani laus fuerit, de qo Victor: *Immenſi laboris: qippe, qi provincias omnes pedibus circumierit, agmen comitantium prævertens.* Sed & hanc laudem etiam Marco tribuit Dio: Vide *infrà ad illa,* ὁ περιπάτησις. Capitolinus item verbis illis: *Magno igitur labore, etiam ſuo, gentes aſperrimas vicit.*

Τὸ ἀκριτικὸν περὶ ἐγκρίτων τινὰ κατασκευὰς εἰσφέρειν] De eodem *l.* 6. § 30. Τὸ ἀκριβὲς ἀνεξετάστων παρρησιαστικῶς τοῖς γνώμαις αὐτοῦ, καὶ χαίρειν, εἴ τις δεινότερος βέλτιον. Optimè Agamemnon *Iliad. ξ'. v.* 107.

Νῶϊ δ' εἴη, ὃς τῆς γ' ἀμείνονα μῦθον ἐνίσσῃ,
Ἥ νέος, ἠὲ παλαιός· ἐμοὶ δέ κεν ἀσμένῳ εἴη.

Sophocl. Antigon.

Ἄναξ, σὸς ἢ τ' εἰκὼς, εἴ τι κἀλεύειν λέγει,
Μανθάνειν, σὸς τ' αὖ τῶδ' ἔν γ' εἰρῆσθαι δικαίως.

Et rurſus:

Μὴ νῦν ἓν ἦδος μεῖζον ἐν σαυτῷ φέρε,
Ὡς φῂς σὺ, κ' οὐδεὶς ἄλλο, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχειν.
Ἀλλ' ἄνδρα, κἂν τις ᾖ σοφὸς, τὸ μανθάνειν
Πολλ' αἰσχρὸν οὐδὲν, καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.

Et denuò,

Καὶ μὴν λεγόντων ἔν, καλὸν τὸ μανθάνειν.

Et

Et ibid.

Ἓν σὺ φρονήσαις, ἓν λέγω· τὸ μανθάνειν
Δ' ἄλλον ἓν λέγουσ', οἱ κἀφ' ἑαυτῶν φέρει.

Anacharsis apud Plutarchum in *Sympoſio*, cùm quæreretur, ecqid regem maximè illuſtrem faceret, reſpondiſſe dicitur, Εἰ μόνος φρόνιμος εἴη. *Si ſolus ſapuerit*, quod mihi videtur à ratione quàm longiſſimè diſſitum. Itaque malim, quod Stobæus exhibet *tom. 2. tit. 48.* Εἰ μὴ μόνος φρόνιμος εἴη. Si non ſolus ſapuerit. ſi ſapientiâ ſuâ non fuerit conſiſus nimis, dum ſe ſolùm ſapere exiſtimat. Quod de Tireſia Homer. *Odyſſ. κ'. v.* 495. de Scipione Cato apud Plut. in *apoph.* Et *Polit.* de Chryſippo alii apud Laërt. *l.* 7.

Οὐδὲν πέπυσται· πᾶσι δ' ἀμαθὴς φαίνεται.

Et Callimach. hymn.

Μοῦνος πανσόφισι.

Qalis Creon depingitur à Strattide in *Phœniſſ.* apud Athen. *l.* 14.

Οὐδὲν σοφίστῃ πᾶσα θηλαία φύλη,
Οὐδὲ πολύ.——

Et à Sophocle in *Antigon.*

Οἱ πλουσίοι δὲ καὶ δοκοῦντες εὖ
Φρονεῖν πρὸς αὐτοῖς πολλὰ δεῖσθ' ὑπ' ἄλλου φύσιν.

Siquidem, ut apud eundem Creontem filius patrem prudentior monet;

Ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
Ἢ γλῶσσαν ἢ ψυχὴν ἔχειν, ἣ μὴ ἔχειν ἄγαν,
Οὗτοι διαφθείρονται ἀθρόοι κενοί.

& Evripidis *Æolo* apud Stob. *tom. 2. c. 22.*

——φθονῶ δ' ἀνδρὶ μὴτ' ἄλλῳ φίλῳ,
Μήτ' ἐμοὶ, δοτις ἀνόητα φρονεῖν
Πόντου δ', ἅλις τὰς φίλας ἡγεμόνος.

Ità qi ſolus ſapit, bis deſipit; dum aliorum conſilia reſpuit, & deſipit, aliorumq; conſortia abs ſe abdicat. qibus duobus nihil poteſt eſſe principibus pernicioſius. ſic denique quod Plato *ad Dion. epiſt. 4.* & ex Platone Plut. *de adulat.* & in *præcept. polit.* αὐθάδειαν ἐφυγε Ξενοφων. De Marco noſtro Capitol. *Semper ſanè cum optimatibus, non ſolùm bellicas res, ſed etiam civiles, priuſquam faceret aliquid, conſuluit. denique, ſententia illius præcipua ſemper hæc fuit, ut ego ſim, ut ego res & talium amicorum conſilium ſequar, quàm ut tot & tales amici meam unius voluntatem ſequantur.* Optimè L. Æmylius apud Livium *l.* 44. *Non ſum is, qi non exiſtimem admonendos duces eſſe: imò eum, qi de ſua unius ſententia omnia geret, ſuperbum judico magis quàm ſapientem.*

Τὸ ἀνταρκὲς καὶ εἰς τὸ καθ' ἑαυτὸν ἀπαρκοῦν ἐνδεῶς] De eodem *l.* 6. § 30. Ὡς ἀμελεῖν ἐῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἑαυτοῦ καὶ πράττειν. Capitol. *Fuit ſanè ea conſtantiâ, ut ſeptenis & novenis annis in provinciis boni præſides detinerentur.*

Τὸ ἀκριβὲς, καὶ μὴν χρήσιμον ὄντως, καὶ δ' ἀνίσως] *Diligens agri cultor, miſis, largus; & omnia hæc cum menſura.* Capitol. Vide *ſuprà* qæ de Apollonio § 8. Seneca, *epiſt.* 89. *Impetus ex dignitate rei cujuſq; concipitur, proinde remiſſior acriorve, prout illa digna eſt peti.*

Τὸ πεῦσαι τὰ περὶ τοὺς ἑαυτοῦ φίλους καὶ μετρίως] qibus ſcil. cùm Hadrianus, tum & Trajanus nimiopere addicti: uti ex Dione liqet & Capitolino. vide *infrà* § 17. Θεμιστοῦ.

Ἡ κοινονομοσύνη] *qod utilitati publicæ omnes cogitationes impendebat.* Xyl. Κοινονομοσύνη vocabulum compoſitione novâ, vel à noſtro fabricatum, vel à ſuis receptum. hoc enim Stoicis familiare fuiſſe deprehendes, qi in eorum qæ ſuperſunt fragmentis verſatus fuerit, nova ſubindè prout uſus poſtulabat, compoſitionis Grammaticæ ope, comminiſci & procudere vocabula. Inſolens itaq; vox iſta; & rei propemodum inſolentis. Nam qod Paulus conqeritur *ad Philip. c. 2. v. 21.* Πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν. Qæ ſua ſunt, plerique qærunt: (qod charitatis eſſe negat idem Apoſt. *ad Cor. ep. 1. c. 13. v. 5.* οὐ ζηλοῖ τὰ ἑαυτῆς) in ore ſubindè habentes, vel Davidicum illud *Pſal. 4. v. 6. Qis nobis commodi aliqid repræſentabit?* vel Theocriticum iſtud ex *Idyll. 16.*

Αὐτῷ μοὶ τι γένηται.——

Et qod Pindarus *Nem. 1.* Gregor. Naz. *in Julian. l. 1.* & Gregor. Presb. *in vit. Naz.* Τὸ οἰκεῖον πρᾶξαι πᾶν. τὸ δ' δημοσιεῦσαι καὶ κοινῇ διαφέρειν ὀλίγου τῆς καθ' ἕνα φρονεῖν. Herodian. *l. 2.* hoc eſt, ut Tacit. *Annal. l. 17. Privata cuiq; ſtimulatio, vile decus publicum.* Ità qod idem *ibid. peſſimum vere affectus venenum, ſua cuiq; utilitas.* Et qod Livius *hiſtor. l. 20. Privatæ res ſemper offiçere, officiántque publicis conſiliis.* Dum, Ἐν βραχεῖ μὲν μοιρίῳ σωτηρίαν τῆς κοινῶν οἱ πολῖται τῷ δ' πλείονι τὰ ἰδ.ηεία προέσχον. ὥστε τὸ ἰδίῳ λυμαίνειν τὸ κοινὸν ἀφέλιμον. Thucyd. *hiſt. l. 1.* &, qod Lyſias *adv. Philon.* Παρέλιπες τὸν τῆς πόλεως κοινὸν οἶκον, ὑπὲρ τὸ ἑαυτῶν ἴδιον κήδεσθαι ἅπαντα, διὰ τὸ μὲν πλείω πόλιν, ἀλλὰ σφίσι, πατρίδα αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. Πόλει δ' ἄναξ σὺ, ὁ αὐτῷ ἄναξ σύ.

Evripid. *Heracl.* vide & Ariſtotel. *polit. l. 2. c. 3.* Ἐὸ igitur laudabilior fuerit in Antonino κοινονομοσύνη iſta, qò in plerisq; rarior: qâ *potior* habetur *privatis vel rebus vel neceſſitudinibus reſpublica*, ut Liv. *l.* 24. &, *communia propriis præjudicant*, ut Bernard. *de temp. 6tm. §8.* ἐν τὸ τὰ ἴδια τῆς κοινῶν, ἀλλὰ τὰ κοινὰ τῆς ἰδίων προτιμητέον. Apollon. Tyan. *epiſt. 66.* Eam principi ſuo Claudian. his verbis commendat, in *Honor. Coſ. 4.*

——conſule cunctis,
Non tibi: nec tua te moveant, ſed publica vota.

Eam certè in Pio cum primis prædicat Capitolinus his verbis: *Tantâ ſanè diligentiâ ſubjectos ſibi populos rexit, ut omnia & omnes, qæ ſua eſſent, curaret. itaque provinciæ ſub eo cunctæ floruerunt. Ibid.* & in Catone, Lucanus *l.* 2.

——*urbi*

--urbi pater eſt, urbique maritus;
In commune bonus.--

In Galba, Plut. in *Galb.* Ὁ δὲ Γάλβας ἀεὶ μὲν ἀνθρώπῳ τῷ ἰδίῳ τὸ κοινὸν προέθηκε. In Severo, Galenus *ad Piſon. de theriac.* Νομίζεται τὸ μέγιστον εἶναι τῆς βασιλείας μέρος, τὸ τῆς κοινῆς σωτηρίας. In Athenienſibus priſcis, Demoſth. *Olynth.* 3. Οὐ γὰρ εἰς πρωσίαν ἐπρέσβευτο, αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ἥρετο δεῖν. In Lacedæmoniis cum primis, Plut. in *Lycurg.* Τὸ δὲ ὅλον, inqit, εἴδιζεν τοὺς πολίτας μὴ βέλεσι μήτε ἐπίσασι κατ' ἰδίαν ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ τὰς μελίττας, τῇ κοινῷ συμφυεῖς ὄντας ἀεὶ, καὶ μετ' ἀλλήλων εἰλουμένους περὶ τὸν ἄρχοντα, μικρᾷ δεῖν ἐξεστῶτας ἑαυτῶν ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ φιλοτιμίας, ὅλως ἴδιον τῆς πατρίδος. vide *l.* 7. § 4.

Cæterùm in diverſum abit & reclamat hîc Xylandro de vocabuli hujus interpretatione par illud in republica literaria honoratiſſimum, Iſaacus Caſaubonus & Clavd. Salmaſius, in eruditiſſimis ſuis *ad hiſtoriam Auguſtum commentariis*. Ille, *Proprie*, inqit, *Marco vox eſt iſta, eruditiſſimo interpreti minùs intellecta. Sic autem appellat civilitatem, & virtutem illam, per quam cenſeri communi cum cæteris civibus jure æquo animo aliquis patitur. Herodianus vocat τὸ μέτριον καὶ ἰσόμετρον.* vide pòſt in *Διατριπτικὸν τῶν φίλων*. Iſte pariter pro eo vult ſumi quem *communem ſenſum* vocat Juvenalis *l.* 3. *Sat.* 8. verbis iſtis;

Hæc ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit & inflatum plerumque Nerone propinquo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortunâ.

Significat, inqit, *modeſtam illam, moderatam, uſitatam, & ordinariam, ut ità dicam, hominis mentem, quæ in commune quodammodò conſulit, nec omnia ad commodum ſuum refert, reſpectúmque etiam habet eorum cum quibus verſatur, modeſtè, modicéque de ſe ſentiens.* Eodémque refert uterque quod in ſequentibus adjicitur, tanquam vocabuli iſtius interpretamentum, de facilitate animi in concedendo amicis, nè ſe comitarentur, aut ſecum convivari cogerentur, ſi id ipſi nollent: quam & in Marco notat Galenus, qui in *comment.* περὶ τῶ θεραπεύειν, φιλανθρωπίαν καὶ χρηστότητα ἐν τοῖς περὶ ἰδίων βιβλίοις, μετριότητα καὶ εὐηνωμοσυνίλν, nuncupat. Juvenali Senecam adjungere licet, *ad Lucil.* ſuum *epiſt.* 105. *Odium ex offenſa ſic vitabis, neminem laceſſendo gratuitò: à quo te ſenſus communis tuebitur.* De Tho. Moro noſtro Eraſmus *epiſt. ad Ulr. Huttenum*, *Nemo minùs ducitur vulgi judicio: ſed rurſus nemo minùs abeſt à ſenſu communi.* Nec multùm diſtat quod Apoſtolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 16. Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. *Communem ſenſum* in Trajano hunc prædicat Plin. in paneg. *Non de tyranno, ſed de cive; non de domino, ſed de parente loquimur. unum ille ſe è nobis putat; nec minùs hominem ſe quàm hominibus præeſſe meminit.* In Marco Eutrop. *hiſt. Rom. l.* 8. *Hic cùm omnibus Romæ æquo jure egit: ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Etiam poſt imperium collarum & ſuſceptum, τῷ αὐτῷ νῷ καὶ πρόσωπῳ χρώμενος. Ariſtid. *orat. in Marc.* De Clavdio Sveton. *l.* 5. *c.* 12. *In ſemet parcus atque civilis, præ nomine Imperatoris abſtinuit*, nimios honores recuſavit. Sed *c.* 35. *non ſine nota aliqua, jactator civilitatis.* De Pio ipſo Jul. Capitolinus, *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit.* De Marco denique noſtro Capitolinus idem, *In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.* Et mox; *Cum populo non aliter egit, quàm eſt actum in civitate libera.* Déque eodem Joan. Aventinus *annal. Boior. lib.* 2. *Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat.*

Καὶ τὸ ἰφτὸς τοῖς φίλοις μήτε συνδειπνεῖν αὐτῷ πάντως] Lamprid. de Alexandro Severo: *Cum amicis tam familiariter vixit, ut communis eſſet eis ſæpe conſeſſus, iret & ad convivia eorum: aliquos autem haberet quotidianos etiam non vocatos. quotidiani igitur illi convivæ imperatorum, etiam non vocati aderant, & adeſſe quodammodo cogebantur, quòd ſine illis eſſe non poſſet princeps.* non tenuit autem hunc morem Marcus, ſed amicos liberabat hac neceſſitate veniendi, & gratiam illis faciebat ſecum convivandi, ubi ipſis collibuerat; Patrem Pium, ut hoc loco ipſe teſtatur, imitatus. quod ſeqiùs tamen interpretati ſunt qidam, & ad mores Marci arrogantes referre conati ſunt, qi faſtigium principis ſervare cuperet. *Dederunt crimini*, inqit Capitolinus, *quod avlicam arrogantiam confirmaverit, ſubmovendo amicos à ſocietate communi atque à conviviis.* Salmaſ. *ibid.*

Μήτε συναποδημεῖν] dicere nimirum ſolebat, *Gravem eſſe provincialibus comitatum principis etiam nimis parci.* Capitol. Verùm Marcus hac ratione Pium prædicat profectionem communem amicis condonâſſe, ne illis ipſis gravis potiùs ac moleſtus officio minùs neceſſário exiſteret. qo nomine Marcum item commendat Galenus locis paulò ante adductis. Χρηστὸν τ' ἦθος, inqit, καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδωκάθων πᾶσιν καλλίστην ἐν τῇ Ῥώμῃ μοι.

Ἀεὶ δ' ὅμοιον αὐτὸν καλλαμβάνοντες ὑπὸ τῆς δι' ἀχρείας τινας συνελθόντων] M. Caſaub. de negotiis accipit, qæ cum neceſſaria aliqa occaſione interveniente, priusqam confici poſſent, abrumpere cogebatur, eundem illum, hoc eſt, parites affectum, pariáque ſentientem, ubi ad illa jamdiu intermiſſa rediret, ſemper deprehenderent. At Xyl. (cui accedo potiùs, ſvadente dictionis ipſius ſerie) de perſonis, amicis pura, familiaribus, miniſtris; quod etiam cum neceſſitate aliqa cum comitatu non fuerant,

rint, aut etiam ob cauſſas neceſſarias, qo minùs id poſſent, ab ipſo, cùm aliqò proficiſceretur diutius forſan abſuturus, relicti, eundem tamen tam abſentes qàm præſentes experti ſint. Vitium illud notâſſe videtur crebrum nimis, à qo Pius immunis fuerit, qo abſentium amicorum rationem nullam aut exiguam ſaltem habere ſolent plerique, qos præſentes tamen colere cum primis præ ſe ferant. Qò trahit Athenæus *dipnoſoph. l.* 5. tritum ſermone vulgari illud, qod ille τλαὺ μισανθρωποτάτῳ ἦθ παροιμιῶν indigitat,

Τηλοῦ φίλοι ναίοντες, οὐκ εἰσὶν φίλοι.

Amici, amici non ſunt, qi degunt procul.

Et reverâ ſicut apud Romanos *lege Pompeiâ, ab bonorum petitione abſentes ſubmovebantur*; Sveton. *l.* 2. *c.* 28. ità & pleriſqe, bonis etiam candidiſqe, abſentium benè meritorum qoqe oblivio qandoqe obrepit. Cæterùm qod in Pio Marcus hîc prædicat, Epicuri dogma vult eſſe Laërt. *l.* 10. qi ſapientem dixerit, hùneqe ſolum, Χάειν ἕξειν φίλοις καὶ παρῆσιν καὶ ἀπόντων ὁμοίως, διὰ τὸ ὁσῶ. ὅτε μὲν τις συνέλθοιτο, ἅνδρα καὶ μύζειν καὶ ὁμιλέξειν. deſcripſi & qæ ad præſens negotium nihil faciunt, qò loco malè habenti modelam tenarem. Sic vertit Ambroſ. Camaldun. *Gratidmqe amich præſentibus æqè ac abſentibus habiturum ſapientem, ſolum, atqe item in itinere: qm tamen cruciatur, & ingemiſcet & ejulabit.* Verùm, qid hoc eſt, *in itinere gratiam habere?* aut qò ſpectat? tum qæ arena ſine calce? aut qàm bella commiſſura illa? *qm tamen cruciatur*, &c. qid enim iſtud ad gratiam amico habendam? eò, uti videtur, reſpexiſſe voluit, qod antè dictum fuerat; Κἂν συμβαίνῃ δ' ὁ σοφὸς, εἰ αὐτὸν ἐυδαίμονα· ὅτε μὲν τις συνέλθοιτο, ἅνδρα καὶ μύζειν καὶ ὁμιλέξειν. ità ſenſus erit, *ſapientem, etiamſi in tormentis qoqe conſtitutus beatus ſit, inter torqendum tamen ingemiſcere atqe ejulare.* μύζειν *ingemiſcere.* de Delphino Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 8. *c.* 2. ὅξω δ' ἢ πλωὸν χρόνον, μύζων καὶ σίνων. atqe indè μυσμὸς, ὁ συναισθάνομαι Svid. tum ſubjungenda, *μόνον τε χάειν ἕξειν τὸν σοφὸν* &c. qæ ad præſens inſtitutum pertinent.

Καὶ τὸ ζηλοτυπὸν ἐυμενῶς — καὶ ἐπιμόνον· ἀλλ' ὃ τὸ περαπίσῃ] Ex conjectura adſcripſi, καὶ ὅτι ὁ περαπίσῃ, ejuſmodi aliqid exigente ſenſu, & dictionis ſerie. Verùm D. Boetius mavult, ἀλλ' ὃ πολὺ περαπίσῃ. qod & Annotator Lugd. cenſuit. D. Jun. ὃ περαποστίλιον & ἀρκαδίσλα. Illud autem Merici, ἐπίμονον ἄλλῃ, qod de *patientia* vult intelligi *in aliis avidendis*, ego concoqere non poſſum: ſicut nec, qod ex paternis commentariis adducit, ἀλλ' ὃ τὸ, Περαπίσῃ &c. aſi alterius cujuspiam dictum citaretur. De Pio pariter iterum Marcus *l.* 6. § 30. Καὶ τὸ περὶ καλάμλην περιγμάτων φιλόπμον καὶ ὡς ἐπεῖν ἀκ ἄν τι ὅλως παρῆκεν, μὴ πρότερον ἢ μάλα καλιδὼν καὶ σαφῶς νοήσας. Ubi vides & ſententiam eandem; & geminam huic, qam nos damus, ſeriem etiam dictionis. De eodem Jo. Xiphilin. Λέγεται δὲ ὁ Ἀντωνῖνος ζητητικὸς γενέσθ, καὶ μηδὲ περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα τῆς ἀκριβολογίας ἀφίεσθαι· ὅθεν αὐτὸν οἱ σκώπτοντες καὶ κυμινοπρίστην ἐκάλουν. Nec hac in parte Pio diſpar Marcus; de qo Caſſius, Διαβάλλων τὰς τε πίστεις καὶ τὰς ἀναπείσεις ὅτι μακρότερον ἐποιεῖτο, ὅστε παλαχόθεν τὸ δίκαιον ἀκριβοῦν. —φιλόπονον δὲ καὶ καὶ ἀκριβῶς πᾶσι τοῖς τῇ ἀρχῇ περιπίπτουσι περιφέρειν· καὶ οὐδὲν ἐν παρέργῳ ὅτε ἔλεγεν, ὅτε ἔγραφεν, ὅτε ἐποίει· ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ πολὺ τὸ βραχυλόγητε ἡμέρας ὅλας ἀπέλιπεν, ὑπ ἀξιῶν τὸν αὐτοκράτορα ἐξ ὑπαθρεμοῦς τι περιττεύειν. Pertinet autem huc Platonis illud in *Phædon.* Ἐμοὶ δοκεῖ περὶ μὲν πίστεων, τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τοῦτῳ τῷ βίῳ, ἢ ἀδύνατον εἶ), ἢ πάνυ χαλεπόν τι. τὸ μέν τοι αὖ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν, καὶ προαφίεσθαι πρὶν ἂν παντελῶς σκοπῶν ἀπείπῃ τις, πάνυ μαλθακοῦ εἶ) ἀνδρός.

Τὸ διαπρεπὲς μὲν φίλων.] *l.* 6. § 30. τὸ βέλτιον ἢ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις. De Auguſto Sveton. *l.* 2. *c.* 66. *Amicitias neqe facilè admiſit, & conſtantiſſimè retinuit.* Et de Conſtantio Liban. *Orat.* 3. Εἰς μὲν τὸν μὲν ἐπιπλέων καλάλογον, ὑκέτα σφοδρῶς ἐσπέφαρ· ὃς ἢ ἐγγράψειεν ἄνας, ὐκ εἰδὼς ἐξαλείφειν· ὑδ' ἀναλίσκων χρόνῳ τὸ φίλτρον, ἀλλ' ὁλόκληρον τῇ σωσσίᾳ τὸν πόθον. Solonis id monitum, Φίλος μὴ ταχὺ κλῶ· ὃς δ' ἂν κλίνῃ, μὴ ἐπιθαλάμιζε. Laërt. *l.* 1. De Pio Capitol. *Amicis ſuis in imperio ſuo non aliter uſus eſt, qàm privatus.* Et rurſus; *Convivia cum amicis & privata communicavit & publica. Frequentavit & ipſe amicorum ſuorum convivia.* Verùm hæc potiùs ad civilitatem referenda fuerint.

Καὶ μανιώδη ἀλλήλων, μηδὲ ὑπερανίας] ſcil. *furor* & *faſtidium*, ſive *amor inſanus*, & *præpropera ſatietas*, apud animos verſatiles per vices obtinent, ſibiq; invicem ſuccedunt. ità Thamarem ſororem Amnon Davidis filius, qam pavlò antè inſanè deperierat, expletâ libidine, mox penitiſſimè eſt averſatus. *Hiſt. Reg. l.* 2. *c.* 13. *v.* 15. Πτίλαι γὰρ αἱ περὶ ἐρώτων παρῆλαι, inqit Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. καὶ σβέννυται μιταβολῇ τὸ φίλτρον· τρέπται ἢ πολλάκις τὸ φιλεῖν εἰς τὸ μισεῖν, ὁπόταν ἐν αἴδηται τῆς κατασάσιος ὁ κόρος. Apud Senecam Tragœdum *Medea*, 3. 1.

Si qærk odio miſeræ qem ſtatuas modum,
Imitare amorem.——

Ità qod Plato *politic. l.* 8. Τῷ ὄντι τὸ ἆρας τὸ πολεῖν, μεγάλαι φιλεῖ εἰς τάναντίον μεταβολὴ ἀπαποδίδοσθαι. Hoc eſt qod in juvenibus notat Ariſtoteles *Rhetor.*

Rhetor. l. 2. c. 12. Οἱ νέοι ἡ ἐυμετάβολοι καὶ ἀψίκοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας· καὶ σφόδρα μὲν ὀρέγονται, ταχὺ δὲ παύονται. Eſt autem ἀψίκορον metaphoricè ab eis tranſlatum, qi cibos ſtatim, ubi minimum libârunt, ſatiati repudiant. Svid. ἀψίκορος, ἐυμετάβολος, ἢ ὁ ταχέως καὶ ἅμα τῷ ἄρασθαι κορεννύμενος. qi & Marci verba mox ſubjungens σωφρονικὸν δεῖ εἶ) πρὸς τοὺ φίλους, καὶ μηδαμοῦ ἀψίκορον. Eum ſecuti interpretes ad Pii adverſùs amicos affectum referunt havd incommodè. qanqam poteſt etiam latiùs ſumi, ut reliquum etiam vitæ inſtitutum reſpiciat.

Τὸ αὐτάρκες ἐν παυλί] ὡς ὀλίγοις ἀρκούμενος. *l. 6. § 30.* neqe enim aſſentior Xylandro vertenti, *In omnibus omnia ſua in ſe repoſita habebat.* nec ea mens Marci, iſtîc ſaltem. malim, vel *modico*, vel *ſorte contentus.* Epicur. *ad Menæc.* Πλοῦ αὐτάρκειαν ἡ ἀγαθὸν μέγα νομίζομεν· οὐχ ἵνα πάντως τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα· ἀλλ' ὅπως, ἐὰν μὴ ἔχωμεν τὰ πολλὰ, τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα, πεπεισμένοι γνησίως, ὅτι ἥδιστα πολυτελείας ἀπολαύουσιν οἱ ἧκιστα ταύτης δεόμενοι.

Τὸ φαυλότατον] τὸ εὐτελὲς τῆς θεσπότητος. *ibid.*

Τῶν ἐλαχίστων θεσπεσιωτάτων] Nec in hoc Pio diſpar Marcus, qi *cunabulis poſt puerorum lapſum* cultrices *ſubjici juſſit. unde bodieq; rete prætenditur.* inqit Capitol. Ità *Philoſophia* (ut apud Senecam *epiſt.* 17. Cicero) *& in maximis opitulatur, & ad minima deſcendit.* Verùm in Capitol. Salmaſius pro *cunabulis, funambulis* legendum contendit; qem viſe ſis *ad Marci vitam.*

Καὶ πᾶσιν κολακείαν ἐπ' αὐτῇ σιαλῶσι] συσσιαλῶσι Xyland. Verùm mutatu nihil opus: cùm & σίελος & σιαλῶσι ſimplex, *comprimendi, reprimendiq;* ſignificationem obtineat. ità medicis dicuntur pharmaca qædam κοιλίαν σίελλειν, *ventrem ſupprimere*, ut Alexandro Aphrodiſæo, an Tralliano (hoc enim vult Mercurial. *gymnaſt. l. 1. c. 11.*) in *præfat. problem.* idémq; alibi, ἅμα σιαλοῦται ἡ σιαλίζεται· *cùm autem ſanguis repreſſus fuerit.* De Alexandro Mammææ Lamprid. *Salutabatur autem nomine, hoc eſt, Ave Alexander: ſiqis caput flexiſſet, aut blandiùs aliqid dixiſſet, ità adulator vel objiciebatur, vel ridebatur.*

Τὸ φυλακτικὸν τῆς ἀναγκαίων τῆς ἀρχῆς] Hujus rei documentum eſſe poteſt, qòd *ſalaria multis ſubtraxit, qos otioſos videbat accipere, dicens, Nihil eſſe ſordidius, qàm ſi rempublicam ii arroderent, qi nihil in eam ſuo labore conferrent.* Capitol. qi & de Marco: *In largitionibus pecuniæ publicæ parciſſimus fuit: qod laudi potiùs datur, qàm reprehenſioni.*

Καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας] *Sumptus procurabat.* Xyl. *Impenſarum ratiocinarium cuſtodiebat.* Caſ. qi & de *Imperii ratiocinario* accipit, qod apud ſe Pius habuerit. de qo & Capitol. *Rationes omnium provinciarum ſcivit & vectigalium.* indéq; χυμιευθεὶς dictum, qòd in iſtis exigendis diſtrictiùs ageret. Verùm de diverbii illius occaſione ſuprà diximus. Malim & iſtîc τὸ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, de *ſumptuum erogatione moderandâ & attemperandâ*, qàm de redituum rationibus exqiſitè conficiendis interpretari. Pium ſcil. in illis *condum* magis qàm *promum* ſe exhibuiſſe.

Καὶ ταμιευτικόν] Ità *l. 6. § 30.* τὸ μακρόθυμον· καὶ ὡς ἔφερεν ἐκεῖνος τοὺ ἀδίκως αὐτὸν μεμφομένους μὴ ἀνημερόμενος.

Ἐπὶ σφῶν τούτων τινῶν] τόνον iſtîc *rigorem* ſignificare vult Mericus. Verùm τίνων, non τινῶν, eſſet à τίνω· & *rigores* dicere durius pavlò videtur. Xylander πτῶν legit, cui calculum do, operarum mendum merum ſubeſſe opinatus.

Μήτε περὶ τοὺ θεοὺς δεισιδαίμων] Ità *l. 6. § 30.* de Pio: θεοσεβὴς χαρὰς δεισιδαιμονίας.

Μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικόν] qod de eis uſurpatur, qi muneribus ac viſcerationibus populum demereri ſtudio habent. Plur. *præcept. polit.* Τὸν μὲν ἐν λύκον ἔφασαν σφῶν ἕνα κρατεῖν· δῆμον ἢ καὶ πόλιν ἐκ σφῶν ἁπάντων ἄγειν δεῖ μᾶλιστα· μὴ, καθάπερ σφῶν ἀγωνιζόντων περὶ λόγων, (leg. λόγους) λαβὰς ἀμύσας καὶ ἀτυχεῖς ζητοῦντες ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς χαρᾶς ἕλκωσιν, ἐυωχοῦντας, ἢ τὰ βαλανεῖα διδόντες, ἢ πυρίτχας τινας, ἢ μονομάχων θεάματα παρασκευάζοντες ἀεὶ, δημαγωγοῦσι, μᾶλλον ἢ δημοκρατοῦσι. δημαγωγία γὰρ ἡ διὰ λόγου πειθομένων ὄχλου ἐστὶν· αἱ ἢ τοιαῦται πάσαι δόσεις σφῶν ὄχλων, ὑδὲν ἀλόγων ζώων ἄρχας καὶ βουκολήσεως διαφέρουσι. nec multò pòſt idem genus hominum perſtringens: Οὗτος ἀπείρων ἑρατῶν ἐχυρόταται ἅμα καὶ δειλόταται ὄχλου ὁ πόλεσι καὶ δήμοις πρὸς ἕνα δι' ἀρετὴν ἐγγινόμενος. αἱ ἢ ἀπὸ δεήσεων, ἢ νεμέσεων, ἢ μονομάχων ἀδυνάμοι τιμαὶ καὶ ἀδημάδεσμοι, ἐπιεικεῖς ἐφίκασι κολακείας ὄχλων, ἀεὶ τῷ δίδοντι καὶ χαριζομένῳ ἐφιεμένων ἐφήμερόν τινα καὶ ἀβέβαιον δόξαν. δημοκοπίαν & δημαγωγίαν diſtingvit, ut illa ſit populi favorem muneribus captantium, iſta orationibus.

Νῆφον ἐν πᾶσι] *præſipuè ſobrium.* Capitol. Verùm hoc reſtrictius. Apoſtolus *ad Timoth. ep. 2. c. 4. v. 5.* (σὺ ἢ νῆφε ἐν πᾶσι. Et *ad Theſſal. ep. 2. c. 3. v. 6.* παραγγέλλω καὶ νήφειν. De Scipione Polyb. *l. 10.* ἀγχίνους καὶ νήφοντας. qod ob vocabuli inſolentiam obſervo magis.

Παρόντων μὲν ἀνεπιτηδεύτως ἀπλῶς, ἀπόντων ἢ μὴ δεῶς] Ità pavlò pòſt, καὶ ἀπόχρως, καὶ ἀπολαύειν ἐδύνατο. Qod de Ariſtippo ferè Laërt. *l. 2.* Ἀπόλαυε μὲν τὸ ἡδονῆς σφῶν παρόντων, ἐκ ἐδέα ἢ πόνῳ τὸ ἀπόλαυσιν σφῶν ἃ παρῆσαν. Senſit nimirum, qod idem *ibidem*, ὅτι τὸ κρατεῖν καὶ μὴ ἡττᾶσθαι ἡδονῶν, ἄριστον, ἃ τὸ μὴ χρῆσθαι. De Ariſtippo tamen Flaccus *l. 1. epiſt. 17.*

Tentantem majora, ferè præſentibus æqum.

Qod Iſocrates Demonico § 19. Ζήτει μὲν τὰ κρείττω, ζήτει ἢ τὰ βέλτιω. Ἀπο-

Ἀπόντων ἢ μὴ δεῖδε] τότε γὰρ λέγεται, ὅταν δὲ τὸ μὴ παρεῖναι ἀλγῶμεν. Epicur. *ad Menæc.*

Καὶ τὸ μήτε ἄν τινα εἰπεῖν] rectè Xyl. *Nemo fuit, qi eum esse diceret.* id est, verè dicere posset: per opprobrium scil. neqe enim ἐγκωμιαστικὰ sunt qæ sequntur, ut eruditus interpres Anglicanus opinatur; Sed σκωπτικὰ potiùs καὶ διασυρτικά.

Μήτε ὅτι σοφιστὴς] Allusit ad ζῆλον σοφιστικὸν, qem suprà attigerat, § 7. De eodem *l.* 6. § 30. ὁ σοφιστής. Et Capitolin. *Fuit vir formâ conspicuus, ingenio clarus, —Singularis eloqentiæ, nitidæ literaturæ, —& hæc omnia cum mensura, & sine jactantia.* Nam qòd vir doctissimus *Sophistæ*, avt *Scholastici* etiam nomen in meliorem partem hîc accipi lavdisqe loco haberi opinatus est, ab avtoris mente qàm longissimè aberravit. qòd & illud ex *l.* 6. planissimè adstruit. Marci sensum optimè explicabit Plutarch. de avdiend. ubi sophistarum ingenium praxinqe depingens; Ὁ μὲν γὰρ, inqit, Μελάνθιος, οἷς ἔοικε, περὶ τῆς Διομήνους τραγῳδίας ἐρωτηθεὶς, ὑκ ἔφη κρινεῖν αὐτὴν ὑπὸ τῶν ὀνομάτων ὑποτρομεῖσθαι· αἱ δὲ τῶν πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν, ὑ μόνον τοῖς ὀνόμασι παρεκπίπτουσι χρῶνται τῶν διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ πολὺ φανερὰν ἐπιμέλειαν ποιοῦνται καὶ μαλακότητα καὶ περίσσωσιν ἐπιδεικνύοντες ἐκβακχεύσει καὶ ἐκφορήσει τοῦ ἀκροατηρίου, καλῶς ἠδονὴν διδόντες, καὶ κατατέρψιν δόξαν ἀντιλαμβανόμενοι. Clemens itaqe *strom. l.* 1. Ἡ δὲ σοφιστικὴ, inqit, τέχνη, λυμαίνεται ὅτι φαντασικὴ, διὰ λόγων δόξαν ἐμποιητικὴ ψευδῶν, οὐκ ἀληθῶν. παρίσαι γὰρ πρὸς μὲν παιδὸς τὴν ῥητορικὴν· πρὸς τὸ ἀγωνιστικὸν δὲ τὴν ἐριστικήν. ἀπηχοῦς γὰρ ἦν ὁ Πλάτων κακοτεχνίαν προσεῖπεν τὴν σοφιστικὴν· ὃ, τε Ἀριστόβουλος ὑπόμνημα, ἐλεγχτικήν τινα αὐτὴν ὑπεφαίνετο· ὅτε τὸ ὅλον τῆς σοφίας ἔργον παιδιᾶς ὑφαιρεμένης, καὶ ἐπαγγελλομένης σοφίαν, ἣν οὐκ ἐμελέτησεν. ἐν βραχεῖ δὲ εἰπεῖν, καθάπερ τῆς ῥητορικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ παθητὸν ἔργον δὲ, τὸ ὀπτικὸν εἰρημένον καὶ τέλος, ἡ πειθώ· οὕτω τῆς ἐριστικῆς ἀρχὴ μὲν, τὸ δόξαι ἔργον δὲ τὸ ἀγώνισμα· καὶ τέλος, ἡ νίκη. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῆς σοφιστικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ φανῆναι· ἔργον δὲ δηλῶν· τὸ μὲν ἐν ῥητορικῆς, δεξόδοξον φανῆναι· τὸ δὲ ἐν διαλεκτικῆς, ἐραστικὸν· τέλος δὲ αὐτῆς ἡ ἔμπλεξις. Vide Platonem in sophista, qi totam illam dissertationem satis prolixam in hoc genus animalium definiendo insumpsit, cujus instituti rationem prodit nobis Plutarchus, insignem nimirum nugatorum istorum per Græciam eo seculo feracitatem, qi acceptâ à juventute potissimùm pecuniâ sapientiam edocturos sese pollicebantur, cùm nihil minùs qàm qod profitebantur præstarent. Sic enim ille *Platon. qæst.* 1. Καὶ γὰρ ἀτοπον ἐν πόλει, τότε φορεῖν σωφρόνη σοφιστὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τότε οἱ νέοι πολὺ τελεώτερον ἀργύριον, ἀνήματος ἐπαφῶντο, καὶ δόξοσοφίας, καὶ λόγων ζήλῳ πολλῷ καὶ διαπύρῳ ἀπεχόμενοι ἐν ἔτεσι καὶ φιλοπαίγμοσι ἄρρητες, καθὰ καὶ νῦν ὁρᾶν ἔστιν. Itaqe Dio Prus. *orat.* 4. Evnuchis istos confert, qos, ut illa apud Comicum, *aiunt mulierum esse amatores maximos, sed nihil posse*; saltem, siqid qàm maximè moliti fuerint, nihil procreare, est certo certius. Vide *suprà ad* § 7. & *ad l.* 9. § 29.

Μήτε ὅτι οἰκογενὴς ἦν δοῦλος] Οἰκογενὴς ad verbum, qi Hebræis יליד בית *Jerem. c.* 2. *v.* 14. qanqam Mericus noster glossema esse merum censet, qod è margine in textum irrepserit. Verùm de hoc alii viderint. Servi interim, ut Mosis Græcus interpres, *Genes. c.* 17. *v.* 13. vel sunt ἀρχυράντοι, vel οἰκογενεῖς. eandem habes distinctionem apud Tragicum in *Oedipo Rege*; ubi opilio regius ἦν δ' ἕλως, οὐκ ὠνητὸς, ἀλλ' οἰκογενὴς. Hi Latinis *Vernæ, vernulæ, vernaculi*, qod hic nostet usurpavit. De Macrino Capitol. *In vernaculis vel avlicis, tam impius, tam asper, ut servi illum sui non Macrinum dicerent, sed Macellinum.* Seneca de *benefic. lib.* 6. *cap.* 11. *Alter apud proximum circulatorem resedit, & dum vagus atqe erro vernaculis congregatur & ludit*, &c. Horum avtem, cùm sub oculos ipsorum educarentur parvuli, petulantiâ & procacitate oblectabant sese familiariter patroni. Talis ille, qi Senecæ *epist.* 12. *Non cognoscis me?* inqit. *Ego sum Felicio, cui solebas figillaria afferre, Philositi villici filius, deliciolum tuum.* Martial. *l.* 14. *epigr.* 54.

Si qis plorator collo tibi vernula pendet,
Hæc qatiat tencrâ garrula sistra manu.

Et de Erotio *vernula* sua, sic enim appellat *l.* 5. *epigr.* 38. *Deflere non te vernulæ pudet mortem? ibid. ep.* 35.

Inter tam veteres ludat lasciva patronos,
Et nomen blæso garriat ore meum.

Seneca *de provident. cap.* 1. *Cogita filiorum nos modestiâ delectari, vernularum licentiâ; illos disciplinâ tristiori contineri, bonum ali avdaciam.* Indè *verna procaces* dicti Horatio *Serm. lib.* 2. *Sat.* 6. & *vernilitas* avtì τῆς βωμολοχίας. Martial. *lib.* 1. *epigr.* 42.

Urbanus tibi, Cæcili, videris.
Non es, crede mihi. qid ergo? Verna es.

Et *l.* 10. *epigr.* 3.

Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis.

Cicero *Brutо.* § 172. *Ego memini T. Tincam Placentinum, hominem facetissimum, cum familiari nostro Q. Granio dicacitate contendere. Sed Tincam, non minùs multa ridiculè dicentem, Granium obrucbat nescio qo sapore vernaculo.* Ammianus *hist. l.* 17. *Julianum appellantes loqacem talpam, literionem Græcum, & huic congruentia plurima atqe vernacula jactantes.* De Vitellio Svetonius *l.* 9. *c.* 14. *Nullis tamen infensior qàm vernaculis & mathematicis.*

ticis. qam ſcripturam tamen ſolicitat Joſ. Scaliger, propugnat Juſt. Lipſius. De mancipiis pariter Sehec *de Sap. conſtant. c.* 11. *Nos mancipiorum noſtrorum urbanitas, in dominos contumelioſa, delectatorum audacia ità demum ſibi in convivas jus facit, ſi cepit à domino.* Qòd autem ex Epicteto *differt. l.* 4. *c.* 2. ἤδιόν τοῖς σωφροσι, ſive *officioſum atque obſequioſum* hominem, vir doctus hic deſignari exiſtimavit, nullâ id certè ratione niti videtur; cùm iſtud τὸν ἄρεσκον magis qàm *vernulam* ſapiat; & procacem potiùs, ac pro *vernularum* more leviculè ſe gerentem Marcus voluiſſe videatur; ſive ut Plautinâ lingvâ loqar, ex *Mil.* 4. 2.

Cavillatorem factum magis qàm convivam commodum.

Meliùs certè Annot. Lug *dicaculus, quales ſunt vernulæ.*

Μάτι ἐν σχολαστικὸς] *homo de ſchola*, Xyl. atque ità Cicero *de Orat. l.* 2. homo *de ſchola, atque à magiſtro, & Græcis literis eruditus.* De Maximinis patre & filio Alexander Mammææ in *epiſt. ad matrem*, qam Capitol. in *Max. min.* exhibuit; *Sed timeo, nè ſoror mea Græcis munditiis erudita, barbarum ſocerum ferre non poſſit; qamvis ipſe adoleſcens & pulcer, & ſcholaſticus, ad Græcas munditias eruditus eſſe videatur.* Qo loco, *barbaro ſcholaſticus* opponitur, hoc eſt, cultu liberaliore ſtudiisq; imbutus literariis. prout cl. Caſavb. adnotavit. Verùm iſtîc τῷ ἀνδρὶ πατρίῳ, .i. *viro maturo* ὁ σχολαστικὸς ἀντιδοται· ut eum deſignet qi *in ſchola, ſub præceptore* adhuc *agat*, avt agere etiam opus habeat. indè Plutarcho *de audiend.* μελέτας σχολαστικὰς· qo loco notat, τοὺς τὰς ὑφ' ἡμῶν γυμναζομένους ἐν ταῖς σχολαστικαῖς μελέταις φανῆναι ὅτι τοῦ φιλοσόφου μελαγχολιζόντας. Vel ejuſmodi etiam, qi *pro ſcholaſtico ſe venditet.* quod *in mundialibus ſcriptoribus* (ità avtor loqitur) in *epiſt. ad Salon.* reprehendit Salvianus. *Omnes*, inqit, *in ſcriptis ſuis cauſſas tantùm egerunt ſuas; & propriis magis laudibus, qàm aliorum utilitatibus conſulentes, non id facere adniſi ſunt, ut ſalubres ac ſalutiferi, ſed ut ſcholaſtici ac diſerti haberentur.* Facitqe huc, qod ſequitur, τὸ ἀσχολάκτητον. Qin & *ſcholaſticus* qandoq; pro *declamatore* ſive *rhetore* adhibetur, qi in *ſchola*, tanqam in *ſcena*, confictas cauſſas controverſiásq; tractat, & ab *oratore* diſterminatur, qi in foro judiciario veras agit. Virgilius iſtorum diſciplînis vale-dicens;

Ite hinc inanes Rhetorum maniplî; ite hinc
Inflata rore non Achaico verba;
Et vos, Sile, Albuti, Arqitiq;, Varróqe,
Scholaſticorum natio madens pingvi,
Ite hinc, inanis cymbalon juventutis.

Tacitus, an Fabius, *de cauſſ. corrupt. eloqent. At nunc adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, qi rhetores vocantur.* Eas mox ex Ciceronе, *ludum impudentiæ* nuncupat. addítq; ſimul: *Deducimur in ſcholas, qibus non facilè dixerim, utrúmne locus ipſe, an condiſcipuli, an genus ſtudiorum plus mali ingeniis afferant. nam in loco nihil reverentiæ, ſed in qem nemo niſi imperitus æqè intrat. in condiſcipulis nihil profectûs, cùm pueri inter pueros, & adoleſcentuli inter adoleſcentulos pari ſecuritate dicant & audiantur. Ipſæ verò exercitationes magna ex parte contrariæ: —Suaſoriæ, & controverſiæ. —Sequitur autem ùt materiæ abhorrenti à veritate declamatio qoq; adhibeatur.* In eandem ferè mentem Petronius in Satyric. iſtorum exercitamenta inſectando; *Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloqentiam iturîs viam facerent: nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantùm proficiunt, ut cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos: & ideò ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, qia nihil ex eis qæ in uſu habemus, aut audiunt, aut vident; ſed piratas cum catonis in litore ſtantes, ſed tyrannos edicta ſcribentes,* &c. *—ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factáq; qaſi papavere & ſeſamo ſparſa: qi inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, qàm bene olere, qi in culina habitant.* & qæ ſeq. Fabius ipſe deniq; *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Nam ut de noſtris potiſſimùm ſtudiis dicam, qid attinet tam multis annis, qanqam in more eſt plurimorum (ut de iis, à qibus magna in hoc pars ætatis abſumitur, taceam) declamitare in ſchola? cùm ſatis ſit modico tempore imaginem veri diſcriminis, & dicendi leges comperiſſe. qod non dico, qia ſit unqam omittenda dicendi exercitatio; ſed qia non ejus ſpecie conſuneſcendum. cognoſcere enim, & præcepta vivendi perdiſcere, & in foro nos experiri potuimus, dum ſcholaſtici ſumus.* indè *ſcholaſticæ epiſtolæ* Plinio *l.* 9. *ep.* 2. qæ ficta habent argumenta, & exercendi ſtyli cauſſâ exarentur. *Niſi forsè volumus ſcholaſticas tibi, atqs (ut ità dicam) umbraticas literas mittere.* Plinius idem *l.* 2. *ep.* 3. de Iſæo. *Diebus & noctibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loqitur. annum ſexageſimum exceſſit, & adhuc ſcholaſticus tantùm eſt: qo genere hominum nihil avt ſimplicius, avt ſincerius, avt melius. nos enim, qi in foro verſqe litibus terimur, multum malitiæ, qamvis nolimus, addiſcimus. ſchola & auditorium, & ficta cauſſa, res inermis & innoxia eſt.* At non ſunt tamen ejuſmodi iſta, qæ virum maturum, vel arguant, vel deceant. Eſt enim is, qalem Romanum ſapientem Fabius deſcribit, *inſtit. l.* 12. *c.* 2. *qi non ſecretis diſputationibus, ſed rerum experimentis, atqe operibus, ſe verè civilem virum exhibeat.* Manci interim mentem genuinam illa niſi clariſſimè aperiam, ego nihil video. Neqe enim laudi, qod eruditus interpres Angl. exiſtimavit, ſed vitio, qod & annotator Lugd. obſervavit, vituperio ſaltem, *ſcholaſtici* nomen iſtîc tribuitur. Qanqam reticere religio eſt, qod Epictet. habet *diſſert. l.* 1. *c.* 11. Ὁρᾷς ὖν, ὅτι σχολαστὴν οὐ δεῖ ἡμᾶς (τοῦτο τὸ ζῶον, ὃ πάντες καταγελῶσιν) εἶναι· ἄφες ἀκούειν τοῦτο αὐτῶν

αὐτῆς δογμάτων πεσόντας; Hoc nimirum vocabulo vulgò perstringebantur, qi ad studia severiora animum seriò advertebant. Verùm tamen qi Scholasticis tricis totos se dederent, pro stolidis stultisq; idem habebat. Sic enim *l.* 3. *c.* 26. Λεγε ἐκεῖνα τὰ σφὶ γελασινῶν καὶ σφὶ μωρῶν.

Περιεῖναι δυνάμενον καὶ σφὶ ἑαυτῷ καὶ ἄλλων] *Qui & seipsum regere & alios posset.* Xyl. & Cas. contrà quàm Tarquinius ille, *qi nec se nec suos regere potuit*: ut Cicero *de fin. l.* 3. Vide *suprà ad* § 15. Verùm articulum σφὶ expungere videntur illi, quod ego nolim. Verto, *& suis & aliorum rebus præfici dignum*, vel, *rebus & propriis & alienis administrandis idoneum*. Hoc est, quod Xenophon in *Oeconom.* Οἰκονόμου ἀγαθοῦ ἔργον ἐστὶ τὸν οἰκεῖον τὸν ἑαυτοῦ θεῖναι. καὶ τὸν ἄλλον δὲ ὅτιον, εἰ ἐπιτρέποι τις αὐτῷ, δυνατὸν ἂν, εἰ βούλοιτο, τὸν οἰκεῖον, ὥσπερ καὶ τὸν ἑαυτοῦ.

Τὸ τιμηθὲν σφὶ ἀληθῶς φιλοσοφίᾳ] *qibus honores & salaria detulit.* Capitol. Vide *suprà ad* §. 4.

Τοῖς δ' ἄλλοις] Qales Epictetus olim dixerat philosophos, *ἀνὰ τὸ πρόχειρον μάχεσθαι τοῖς λόγοις*, i. *facilia procul verbis tenere.* Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19. de qibus scitè Isidorus Pelus. *l.* 5. *ep.* 28. Ἐς τὸν ἐν λόγοις φιλοσοφοῦντα ἐφόδευε, ἐυλόγως ἐκεῖ ὁ λόγος τὸν τοιοῦτον περιέστησεν. avt etiam qales Herodes Atticus dixerat, *nihil habere philosophi, præter barbam & pallium.* Gell. ibid. *l.* 9. *c.* 2. de qibus Fabius *instit. l.* 2. in *præfat. Nostris temporibus sub hoc nomine maxima in plerisque vitia latuerunt. non enim virtute ac studiis, ut haberentur philosophi laborabant; sed vultum & tristitiam, & dissentientem à cæteris habitum, pessimis moribus præstendebant.* Tales autem, utì videri possint, nonnulli, imò non pauci etiam, sub Marco obrepebant, Τῷ τῆς φιλοσοφίας σεμνῷ καταχρώμενοι, (ut Dionis in *Vespas.* verbis utar) cùm philosophiæ titulo vitiis obtegerent sua. Testis Dio idem in *Marco*, παμπληθεῖς, inqit, φιλοσοφεῖν ἐπιδόξαντες, ἵν' ὑπ' αὐτῆς σκιᾶς λάθωσι. Indè factum, ut *fama fuerit, quòd sub Philosophorum specie quidam remp. vexarent & privatos. quod ille tamen purgâsse dicitur.* Capitol.

Οὐκ ἐξονειδιστὶ] Ita *l.* 6. § 30. Οὐκ ὀνειδιστὶ. *Apollonii* tamen *Chalcidensis eruditam mercedibus notavit.* Capitol. Vide *supr. ad* § 8.

Τὸ εὐμενὲς καὶ ὄγκου ἄπορον] De Lycyda philosopho pariter Laërtius *l.* 4. Ἀνὴρ σεμνότατος——ὄγκου δ' ἄλλως καὶ εὐμενής. *Vir erat gravissimus, in congressibus tamen facilis & festivus.* Idem de Pio Marcus, partem alteram qod attinet, dictione temperatâ: εὐχαρι, ἀκαλαχόρως. *festivus, sed non immodicè*, sive *ad fastidium usque*: contrà qàm Cicero, de qo Plutarch. Ἡ δὲ περὶ τὸ σκῶμμα καὶ τὴν παιδιὰν αὐτοῦ εὐτραπελία, ἀνεγκλητον μὲν εἶχεν καὶ γλαφυρὸν· χαίρων δ' αὐτῇ καλαχόρως, πολλοὺς ἐλύπει, καὶ κακοηθείας ἐλάμβανε δόξαν. *immodico urbanitatis abusu multos offendit.*

Τὸ τῆς ἰδίας σώματος ἐπιμελητικὸν ἐμμέτρως] Galen. *de valetud. conserv. l.* 3. de Antonino Pio an Marco, Ὁ γὰρ, ὧν ἴσμεν, αὐτοκρατέστερον ἑτοιμότατα πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ἀφικόμενος Ἀντωνῖνος, &c. De Socrate Xenophon *comment. l.* 1. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει, τοῖς τε ἀμελοῦσιν οὐκ ἐπῄνει. Vide quæ sequuntur.

Διὰ τὴν ἰδίαν περιοχὴν, εἰς ὀλίγα ἰατρικῶν χρῄζειν] De Andronico Imperat. Nicetas Chon. *l.* 2. *c.* 13. Ἦν δὲ τὴν τοῦ σώματος φυλὴν εὐρυὴς, ἀγχίδους τὸ εἶδος, ὄρθιος ἀναβαίνων, τὴν ἡλικίαν ἠκμακὼς, κἂν τῷ βαθεῖ γήρᾳ τὴν ὅλην ῥωσθείς, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅτι μηδ' ἰατροῦ ἀφεωρᾶτο δεῖν, καὶ ἀκριτῶς ἔχων κοιλίας, ὡς ζωερκτόπως καὶ τύφλης, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὁμηρικοῦ ἥρωος, μᾶλλον τοῖς ὁπλοῖς περήνεστο τῷ πυρί. ὅθεν ὑφ' ἑαυτοῦ γινόμενός τις αὐτὸν ἐθεάσατο. ἀλλ' εἰ πολὺ πλημμελῶς ἔχοι σωμάτων, πεπαιδείμονός τε καὶ νικητοῦ καὶ τὸ βραχίονος ἰσχυροῦ ἀπικρύπτω, φαμὲν ὅρτι καὶ ὄντι κεκραμένῳ, κλινούσης τῆς ἡμέρας, ἐπιμελῶν τῆς θεραπείας τοῦ σώματος· ἴσχυε δὲ ἀνυπόβλητα ἐχρήσατο πόνοις, οἷ μὴ ἄπειρος ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἰς τοῦτο σφὶ ἰατρῶν τότε ἐπισχυόντων ἄκοντα, φαυλίων, εἰ καὶ μὴ δι' ἐνοχλήσαντων τραχύλησιν, ἀλλ' ἐν περιφυλαχῆς χάριν τὸ ἀνύσιμον χρεῶν περσεύγκαδος φάρμακον. De Avreliano pariter Vopiscus; *Convivium de assaturis maximè fuit. vino* [*russo*, Salm] *rufo maximè delectatus est. medicum ad se cùm agrotaret, nunquam vocavit; sed ipse se inedià præcipuè curabat.* Et de Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 68. *Viletudine prosperrimâ usus est, tempore quidem principatûs penè toto, propè illæsâ quamvis à trigesimo ætatis anno arbitratu eam suo rexerit, sine adjumento consiliove medicorum.* Indè Tacit. *annal. l.* 6. *Ludere solitum* refert *medicorum artes, atque eos qi post tricesimum annum ad internoscenda corpori suo utilia vel noxia alieni consilii indigerent.* qod tamen Plutarchus commemorans in *præcept. salubr.* Ὡς ἀνὴρ ἐξήκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ πρόσθεν ἰατρῷ χεῖρα, καλαχέλαιός ὄζι. qo loco frustra Lipsius πτάκοντα legi postulat, qasi vitiati sint codices; cùm pari modo dictum illud avtor idem exhibeat in *libello de sene politico*, nec scopus loci aliter legi permittat: fuerit itaque scriptoris potiùs ἀμέτρητα μνημονικὸν, qàm excriptoris σφάλμα γεγονός. Plato certè, *politic. l.* 3. Τὸ ἰατρικῆς δεῖσθαι, ὅτι μὴ τραυμάτων ἕνεκα, ἢ πόνων ἐπιτείνων νοσημάτων ἀναπιμπλῶν, ἀλλὰ δι' ἀργίαν τε καὶ διαίτας ὧδι δὴ λεγομένας, (Συρακουσίαν τρόπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψων καὶ Κορινθίαν κόρον καὶ τὸν τοιοῦτον οἶνον) ῥευμάτων τε καὶ πνευμάτων

ὥσπερ λίμνας, ἐμπεπλησθῆναι; φύσεως τε καὶ κατασκευῆς ἰσχυρὰς νοσήμασιν ὀνόματα τίθεσθαι ἀναγκάζειν τοὺς κομψοὺς Ἀσκληπιάδας, ἐκ αἰσχρᾶς δόξης; Multùm hac in parte v. proba corporis ipsius constitutio. Philo *de vit. Mos. l.* 1. Τὰ εὐκτικὰ σώματων καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσιν εὐκίνητα, φρονήσεων ἀπαλλάττει τοὺς ἀλείπτας, ἐδὲν ἢ βραχέα παρέχοντας σώματι εἰς ἐπιμέλειαν· ὥσπερ καὶ γεωργοὺς τὰ εὔζωα καὶ τὰ εὐγῆ λίνδρα, βαλαντιώτας δ' ἑαυτούς. Nec minùs tamen temperantia, seduláq, tutela. Seneca *epist.* 58. *Illud simul cogitemus, si mundum ipsum, non minùs mortalem quàm nos sumus, providentia periculis eximit, posse tandem aliquatenus nostrâ quoque providentiâ longiorem prorogari huic corpusculo moram, si voluptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere.* Plato ipse ad senectutem se diligentiâ pertulit. *Erat quidem corpus validum ac forte fortitus, & illi mmen latitudo pectoris fecerat: sed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parsimonia tamen, & eorum quæ aviditatem evocant modus, & diligens sui tutela, perduxit illum ad senectutem, multis prohibentibus casibus.* Huic & Gorgiam Leontinum adjungere licet, de qo Clearchus *vitarum l.* 10. referente Athenæo *dipnosoph. l.* 12. Ὅτι διὰ τὸ σωφρόνως ζῆν, χαῖρον ὑγιάσκοντα τῇ φρονεῖν σωτηρίαν.

Ἡ φαρμάκων καὶ ἐπιτημάτων ἐκτός] Svidas, qi per præceptionis formulam, transcripsit ista, voculis duabus avctiorem dedr. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ut illud ad *pharmaca*, istud ad *epithemata* referatur.

Τὸ παραχωρητικὸν ἀξιοπαίνως] Contrà quàm Dionysius Siculus ille, de qo Plut *de tranquil.* ὑπ ὀργᾶ μέγιστος ὢν ἦλθεν τοῦτο πυθόμενον, ἀλλ' ὅτι φιλοξένῳ τῷ ποιητῇ μὴ βέλτιον ἔδει μηδὲν, μηδὲ πειθοῖ ὑπὸ τοῦ διαλόγου Πλάτωνος, ὁρμηθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, τὸν μὲν εἰς τὰς λατομίας ἐνέβαλε, τὸν δ' ἀπέδοτο πέμψας εἰς Αἴγινων. Contrà quàm Hadrianus, de qo Cassius, & ex Cassio corrigendus Svidas; Φιλοτιμίᾳ τε ἀπλήστῳ ἐχρῆτο, καὶ ἐπὶ τούτου καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰ βραχύτατα ἐπιτηδεύσας καὶ ὑπὲρ ὃ, τι ἦν εὐφυΐας, καὶ πολεμικὴν, καὶ βασιλικὴν, καὶ ἰδιωτικὴν εἰδέναι ἐλεγεῖο. ἐπὶ τούτων δὴ καὶ ἔν τινι θεωρίᾳ τῶν, πολλὰς μὲν καθεῖλε, συχνὰς δὲ καὶ ἀπώλεσε. βελόμενος δὲ πάντων ἐν ἐφεδρείᾳ, ἐμίσει τὸν ἔν τινι ὑπερέχοντα. *professores omnium semper, ut doctior, fuit, contempsit, contrivit; cúmque eis ipsis professoribus & philosophis, libris vel carminibus invicem edits, sæpe certavit.* Capitolinus in *vita Hadriani*; qo loco & Favorini festivum dictum refert, qi arguentibus amicis qòd Hadriano de verbo qodam reprehendenti sine cavsa, cessisset; *Non rectè suadetis*, inqit, *qi non patimini me illum doctiorem omnibus credere, qi habet triginta legiones.* Idem tamen, Philostrato referente, tria ista paradoxa dictitabat sibi in vita contigisse; Γαλάτης ὤν, ἑλληνίζειν· Εὐτυχὴς ὤν, μοιχείας κρίνεσθαι· βασιλεῖ διαφθείρας, καὶ ζῆν.

Ἡ περὶ τῶν ἐξ ἰσρείας νόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν περιμάτων] transponenda illa περὶ τῶν, legendúmqe τῶν περὶ ἐξ ἰσρείας νόμων, liqet. Verùm & deesse vocula aliqa videtur, cui articulus prior innitatur. Itaqe ἐμπειρίαν post περιμάτων supplet D. Junius: qi & ἰσρείας nomine non *historiam* vult intelligi, sed *peregrinationem & locorum dissitorum lustrationem.* ego *notitiam* opinor qoqo modo acqisitam. ità Marcus ipse cepit *l.* 4. § 21. ἡ ἰσρεία τῆς ἀληθείας. & *l.* 9. § 3. ἴσον τὸ ἕκατον ἔτεσι, καὶ τὸ τρισὶ, ταῦτα ἰσορῆσαι. & *l.* 10. § 15. ἰδόντωσαν, ἰσορηκότωσαν.

Οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐπιτηδείων φάσκειν] nihil enim putidius affectationis affectatione, imitationisqe ostentatione. Contrà verò qod Plut. *Sympos. l.* 1. *c.* 1. ὁ μόνον ἐράτης ἀδολίας ὄζειν, ὥς φησι Πλάτων, μὴ ὄνλα δίκαιον, ἀλλ' ὄζειν, ἀλλὰ καὶ σωτῆρος ἄκρας, φιλοσοφῆσαι, μὴ ὄζειν φιλοσοφεῖν. Vide *l.* 7. § 60. σοὶ τῆς ἀνεπιτηδεύτου.

Τύπους καὶ παράγματα τοῖς αὐτοῖς ἐναλλαττόμενον] Seneca Lucilio *epist.* 69. *Mutare te loca, & de alio in alium transilire nolo. primùm qia tam frequens migratio, instabilis animi est. coalescere otio non potes, nisi desinas circumspicere & errare. ut animum possis continere, priùs corporis tui fugam siste. deinde plurimùm remedia continuata proficiunt. interrumpenda non est qies.* Et *epist.* 2. *Ex his quæ mihi scribis, & ex his quæ audio, bonam spem de te concipio. non discurris, nec locorum mutationibus inquietaris. ægri animi ista jactatio est. primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum morari: nusqam est, qi ubiqe est. nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, quæ sæpè transfertur. nihil tam utile est, qod in transitu prosit.*

Ἔστι θεωρεῖν ἐπιτελούσας] Et istìc Marcus Pii æmulus, *Gladiatoria spectacula omnifariam temperavit: Et gladiatorii muneris sumptui modum fecit. temperavit etiam Scenicas donationes.* Capitol.

Καὶ ἔργων κατασκευαῖς, καὶ διανομαῖς] *in operum extructionibus, congiariisqe.* Xyl. illis siqidem *magnificentiam*, istis *munificentiam* suam Imperatores Romani ostentare ac venditare solebant. Cæterùm vir doctiss. Patr. Junius *operum distributiones* mavult intelligi.

Καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις, ὡς αὐτὸ ἦν τὸ Νέον ὡς ἐχθύναι δεδρακότος.] Xyl. legisse videtur: καὶ τοὺς τοιούτους [καὶ] ἀνθρώπους ὡς αὐτὸ ἦν &c. Meric. καὶ τοῖς τοιούτοις· τοῖς ἀνθρώποις, &c. qi & δεδρακότος pro δεδρακότος legi posse suspicatur. D. Boch. καὶ τοῖς τοιουτοτρόποις, ἀνθρώπου ὡς αὐτὸ τὸ Νέον ὡς ἐχθύναι δεδρακότος· &c. ut genitivus ἀνθρώπου ab ἔμφερον, qod præcessit, regatur. Salmas. καὶ τοῖς τοιούτοις. tum aliâ orationis facie, ἄνθρωπος ἦ

ὡς

πρὸς αὐτὸ τὸ Νέον πρ. Λόβροχός. Vel etiam, καὶ τοῖς τοιούτοις. πρὸς αὐτὸ τὸ Νέον, &c. ut suprà. De sensu satis constat: Moderatum fuisse Pium in iis omnibus exhibendis, quibus animi hominum plausúsque captari solent: hominémque ejusmodi qui respiceret ad id quod agi oporteret, non ad gratiam gloriámve quæ indè conseqeretur. De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: rectéque facti, non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit.* hoc est, quod Naso *Tristium l.* 5. *eleg.* 14.

—pretium cui virtus ipsa petitum.

Plinius idem ipse, *l.* 1. *ep.* 8. *Majore animo honestatis in conscientia quàm in fama reponitur.* Liberaliter satis de se *ad Constantium* in *Claudio* Trebellius; *Testis est, tua conscientia, & vita mea, nihil unquam cogitásse, dixisse, fecisse gratiosum.* De se id perhibenti fidem habeat, qi volet. Interim quod de Pio Marcus hîc, pro viri optimi charactere Epictetus habet, *dissert. l.* 3. *c.* 24. ἵν᾽ ὅτι ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ἀλλ᾽ ποιῇ τὰ δόξαι ἕκαστος, ἀλλὰ τῷ πιστεύεσθαι καλῶς; Vide *lib.* 3. § 12. & *lib.* 9. § 42.

Οὐκ ἐν ἀωρεὶ λούεται] *Non utebatur alieno tempore balneis.* Xyl. qomodo illi, qi, ut Flaccus *l.* 1. *epist.* 6.

—crudi tumidique lavantur.

Pers. *Sat.* 3.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture sulphureas lentè exhalante mephites.

Et Juven. *Sat.* 1.

Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

Vult laviſſe ſemper horâ balneari, & ſibi commodâ & iis qi circa ipſum. Casavb. ad Capitol. ἐν illud, qod exhibet Basil. omittit Salm. & Lugdun. retinet Casavb. ego vel expunxerim, vel, si retinere visum, ἀωρείᾳ legerim; qomodo Græc. *Psal.* 119. *v.* 146. σεσῴσμαι ἐν ἀωρείᾳ. Sed illud, puto, potius.

Οὐχὶ φιλοπαθοῦμαι] ὀλίγοις ἀρκούμενος, οἷς ὀπώρᾳ, σκιᾷ, ὕδατι, τροφῇ, ὑπηρεσίᾳ. *l.* 6. § 30. De Avgvsto Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Instrumenti ejus & supellectilis parsimonia apparet etiam nunc, reſiduis lectis atque mensis, qorum pleraqe vix privatæ elegantiæ sunt. nè toro qidem cubuisse aiunt, nisi humili & modicè instrato.*

Οὐ περὶ τὰς ἐδωδὰς ὀλιγωρῶν.] *non circa victum curiosus, aut studiosus.* anxius, Xyl. ὀλιγωρία, ἐπιτήδευμα. Hesych. ὀλιγωρῶν, vox insolentior, qalia apud Marcum non pavca.

Οὐ περὶ σωμάτων ὥρας] *non de formæ corporis elegantia anxius.* Xyl. qem & Casaub. seqitur. de Pio ipso utrqe accepit. ut sit idem qod priùs de eodem dixerat, ὁ περὶς καλλωπισμὸν τὸ ἰδίου σῶμα ὀλιγωρῶν. Ego aliter prorsus velle existimo, nec idem (qod Marcus non solet) repetitum. Verto itaqe *non circa corporum*, id est, famulitii & servitiorum, *speciem.* σώματα enim pro *servis* sive *famulis* dicebant. Antholog. *l.* 1. *c.* 12.

Σώματα πολλὰ τρέφειν, καὶ δώματα πολλ᾽ ἀνεείρειν,
Ἄγραπος εἰς πενίλυ ὄξιν ἑτοιμοτάτη.
Corpora multa alere, ac simul ædes condere multas,
Multam ad pauperiem perbreve pandit iter.

Corpora. i.e. *Servos.* In eam mentem accipio Menandrianum illud qod ad *l.* 3. § 3. pleniùs exhibebitur,

Ἀνηρ τι δέξη, καὶ κέκλει᾽ ὅλ᾽ σωμάτων.

Harpocration in Πάνδημος, ex Nicandri *Colophoniac. l.* 6. ait Solonem σώματα ἀγορασθῆναι ἐκπρεπῶν, ἐπὶ τέχνης τινὰ ἢ τοῦ νέου, &c. qo nomine à Philemone Comico in *Delphis* lavdatvr, referente *l* 13. Athenæo. Aristoteles *Rhetor. l.* 1. *c.* 5. externam felicitatem constituit ἐν εὐδαιμονίᾳ κτημάτων καὶ σωμάτων, μὴ δυνάμεως φυλακτικῆς τε καὶ πρακτικῆς τούτων. mox σωμάτων illud qasi explicans qid velit, ἀνδραπόδων, inqit, πλήθει, καὶ μεγέθει, καὶ κάλλει διαφερόντων. ut frustrà sit Pollux, qi *l.* 3. *c.* 7. § 2. σώματα ἁπλῶς, inqit, ἂν ἐν εἴπῃς, ἀλλὰ δοῦλα σώματα. Romanorum autem curiositatem, an luxuriem, in servitiis speciosissimis undiqe conqirendis, excolendis, disponendis, tangit inter cæteros, Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 55.

Flos Asiæ ante ipsum princeps, pretio majore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci,
Et nè te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola.——nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer. Sed forma, sed ætas
Digna supercilio.——

Et Seneca *epist.* 95. *Transeo puerorum infelicium greges: qos post exacta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ expectant. transeo agmina exoletorum, per nationes colorésqe descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primæ mensura lanuginis, eadem species capillorum, neqis cui rectior est comia, crispulis misceatur. transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per qos signo dato ad inferendam cœnam discurritur. Dii boni! qantum hominum unius venter exercet?* Gregor. Naz. *de amor. paupер. orat.* 16. Παῖδας ἢ παρισάνει τοὺ μὴ ἐν κόσμῳ καὶ ἐφεξῆς, αὐτοὺς τὰς κομὰς, καὶ ὀπλυσρίας, καὶ τὴν ἐπ᾽ ὀφρύων κόμῃ περιεργασμένης πλέον ἢ ὅσον συμφέρει, λίχνοις ὀφθαλμοῖς κακοσμημένης. τοὺ ἢ τὰς κύλικας ἐπ᾽ ἄκρων δακτύλων ἐχούσας, ὡς δίνη τε ἐναφεπίσασθαι καὶ ἀσφαλίσασθαι τοὺ ἢ ἑτέρᾳ κεφαλῆς ἄνεμον ταῖς ῥιπίσι σοφιζομένης, καὶ ταῖς ἐκ χειρῶν αὔραις τὸ πλῆθος ὅλ᾽ σαρκῶν ἀναψύχοντας.

Ἡ ὑπὸ χοιλὶν σολή] *locus iste,* siqis alius, inqit, clariss. Salmasius, *in hoc scripto corruptissimus.* Itaqe Mericus noster, lacunâ contextui suo interjectâ, ut depositum, consultò prorsùs omisit. Στολὴν pro *comitatu* Xylander accepit. Sed & Annotator

Lugdun. ϙ σόλ& legi postulat. fruſtra. cùm de veſtitu agatur. Salmaſ. ad Capitol. ὁπιχάει&, legit. Caſavb. ὑπὸ χωείν, retinet. de ſenſu utrique convenit, placuiſſe Pio veſtem τὴν ὁπιχάειον, *indigenam*, non exoticam, ſive τὴν ὑπὸ χωείν, hoc eſt, *qualis vulgò fiat*, & quidem ὑπὸ τῆς ἐπαύλεως, *è villa propria*, & ferè *de reditibus Lanuvinis*. ità Caſavb. *ad vitam Pii*. De Avguſto iſtiusmodi quiddam Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Veſte non temerè alia quàm domeſtica uſus eſt, ab uxore & ſorore & filia nepotibuſque confecta.* De ſe Seneca, *de tranquill. cap.* 1. *Placet non ex arcula prolata veſtis, non mille ponderibus aut tormentis ſplendere cogentibus preſſa; ſed domeſtica & vilis, nec ſervata nec ſumenda ſolicitè.* De Pio Capitolin. *Viſus eſt ſanè ab amicis & cum privatis veſtibus.* &c. Cæterùm editio Lugdun. pro χωείν nobis Λωείν exhibet. Hoc ſi non ſit typothetarum mendum, quod ſuſpicari forſan quis poſſit, *Lorium* villam deſignat, in qa Pius & educatus, & verſatus plurimùm, cùm palatium ibi conſtruxiſſet, & tandem etiam defunctus eſt, avtore Capitolino. Hanc avtem ſequendo lectionem, Salmaſius mavult, ἡ ὁπὶ Λωείᾳ στολὴ ut de *toga* accipiatur, qâ *in ſeceſſu Lorinæ villæ* uti ſolitus erat. eam togam ipſi veniſſe dicit ὑπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως. de qa proximè videndum.

Ἀνάγκαια ὑπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως] τὸ κάτω iſtud Caſavb. omittit. D. Boot. legit, διαγωγὴ ὁπὶ σκῆ κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων. id eſt, *commoratio ruri in villis*. ut κατ' ἀγρὸν adjectum ſit, qò *villæ* iſtæ à *ſuburbanis* diſtingverentur. Conſtat avtem è Capitolino, Pium in agris atqe propriis fundis plurimùm vixiſſe, etiam poſtqam imperium tenuit. ἐπαύλεις certè hîc, non *caſæ*, ut Xyl. vertit, ſed *villæ*. Philo in *vit. Moſis l.* 1. λείας ϑ πολλῆς ἄγων ἐκπορίσαντες, ὧν τὰ τῆς βασιλείας, ϗ σκῆ ἰδιωτικὴν κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων. Idémqe *de vit. contempl.* τὴν μὲν ὕλην ἀπραίλεπτα αἱ ἐκ κύκλῳ παρέχουσιν ἐπαύλεις τε ϗ κῆποι. *Credidi aliqandò*, inqit clariſſ. Salmaſius, *vicum hoc nomine Romæ appellari, in qa vulgares togæ fiebant ac venum ibant. citeriorisque & ulteriorisvici mentio apud Sextum. qidni & ſimiliter inferior & ſuperior ex ratione ſitûs? dicit igitur hunc Imperatorem, cùm Lorii eſſet, uſum eſſe vili ac vulgari togâ, quales venibant in vico inferiore Romæ. an potiùs ἡ κάτω ἔπαυλις villa aliqa ruſtica infra Lorium, ubi ejusmodi togæ fiebant? ἔπαυλις certè villam, & etiam pagum ſignificat. qicqid ſit, oportet vilem eſſe & vulgarem togam, non imperatoriam, qa in Lorii ſeceſſu utebatur. hæc enim exempla affert, ut oſtendat, ὡς ὁπιοικτὸν ſuiſſe σὲ ἐσθῆτος ὑφὰς ϗ χρόας.*

Καὶ ἐπὶ τὸ Λανυβίῳ] Caſavb. nihil mutat; & ad veſtis materiem refert, ſive locum unde ea perebatur, ut ſuprà viſum. At Salmaſius, *Notat*, inqit, *qibus in locis qem habitum uſurpare ſolitus fuerit*, inqe lectionem duplicem proponit. vél ut legatur, ἀγῶνα ὸν Α. τὰ πολλὰ, τὸ φελόνη ὸν Τ. π. ἐκχεισαντ' velitqe Marcus *Sine tunica Lanuvii egiſſe Pium: more, ut videtur, antiqi Catonis, qi ſolo campeſtri acinctus, ſuper id togam accipiebat*; & *qidem etiam cùm prætor jus redderet, ut ex Val. Maximo conſtat l.* 3. *c.* 6. & *Aſconio. qod idem in Catone minore etiam Plutarchus notat*, πυνθάνεσθε εἰς τὴν ἀγορὰν ἀναπόδυτος ϗ ἀχίτων, ἐξελπιστέον μὴ ϑὶ σωφρῶν. Vel etiam ὸν χιτῶνα Λανυβίῳ τὰ πολλὰ, ſive χιτῶν ὸν Λ. τὰ π. ut *in ſola tunica ſeceſſum illum Lanuvinum tranſegiſſe dicatur; qomodo plerqnqe Romani ruri ſolebant & in provinciis: Hinc tunicata quies, nem ſæpe Martiali commendata & laudata l.* 10. *ep.* 51. Hinc ille.

Ἐν Λανυβίῳ] *Lanuvium* Italiæ opidum juxta viam Appiam ſitum, de qo Strabo *l.* 5. ubi Λανούϊον pro Λανύϊον Caſarbonus reposuit. *In villa* interim *Lanuvina natum Antoninum Pium*, avtor eſt Capitolin. &, *è municipio Lanuvino ortum*, Victor Avrelius. qanqam Caſavb. in Capit. codices Manuſcriptos *Lavinii* exhibere teſtatur, eundémqe locum exiſtimat deſignari, ubi avtor idem de Marco: *Ex Aſia & Syria reverſo, exinde Lavinium profectus eſt.* Certè *Lanuvium* & *Lavinium* idem eſſe utrumque Joſ. Scaliger contendit, Car. Sigonio *ad Livii l.* 8. refragante, & renitente.

Τῷ πλοίῳ ὸ Τύσκλων παρεκινδύνευε ὸν ἐκχεισαντο] *Inter Lanuvinos plerumqe Tuſculano publicano utebatur, etiam deprecante.* Xyl. ut ad *contextum* referatur. Annot. Lugd. *lego*, inqit, παρεκινδύνευε&. *qaſi excuſans & deprecans utebatur.* Salmaſ. τὸ φελόνη ὸ Τύσκλων, ἢ Τύσκλου, παρεκινδύνευε ἐκχεισαντο. *cùm in Tuſcos, aut Tuſculanos, agros ſecederet, non jam tunicatus ibi agebat, ut Lanuvii, ſed penulam ſuperindebat: qod cùm faceret, excuſabat tamen ſe, & qaſi veniam deprecabatur. hæc eſt, qod alii*, περιειλιδίου ἐχρῶντο. *Penula*, inqit Nonius, *eſt veſtis, qam ſupra tunicam accipimus. eâ adverſus pluviam maximè munire ſe ſolebant.* Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 78.

--frenaret ſæva cùm grandine rerum
Juppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.

Indè Varroni petitus jocus in *virga divina*, dum virtutis τὸ αὐτάρκες prædicat; *Non eſt gerenda homini, qi habet virtutem, penula in imbri.* contrà planè qàm Lucil. *l.* 15. qi *penulam per imbrem iter obeunti, ſapientiâ ipsâ utiliorem* eſſe pronunciat. certè etiam ſapienti, vel in imbre vel in frigore, Stoicis ipſis fatentibus, ſaltem ἐυλογιστὸν futura eſt: quamvt Philo *de provident.* apud Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ἐστὶ μὲν ὄντως ἀνάγκη τὸν σοφὸν, εἰ ὸ ἀναδρῶ λάβοι, καταβρέχεσθ βορέου ϑ ὑγροῦ καταπνέοντος, ῥίγει πεδῆναι ϗ ψύχει. Sed & L. Galbæ, cuidam penulam roganti, *Non poſſum commodare, domi maneo*; cùm cœnaculum ejus perplueret. alteri item

item ejusdem usum poscenti, *Non pluit? non est opus tibi: si pluit, ipse utar.* Refert Fabius *institut. l. 6. cap. 4.*

Καὶ πῶς ὁ τοιοῦτος τρόπος] Xyl. cum & secutus est Mer.) cum sequentibus conjungit, dum sic reddit; *Omnibus in ejus moribus nihil ineratinhumanum.* Verùm præcedentia potiùs claudere videntur. Itaque D. Boot. legit, καὶ πῶς ὁ τρόπος τοιοῦτος. *Talis denique vitæ facies erat, qualem suprà depinximus.*

Ἕως ἰδιώτης] *Suspecta ista & salebrosa* Xylandro. Sed immeritò. est dictum proverbiale, à medicis mutuatum, qo exercitii modum illi mensuramque justam ac legitimam in affectibus quibusdam præscribunt. Memini V. cl. Tho. Plasiarum adolescente me sacræ Theologiæ apud Cantabrigienses nostros professorem, Apostoli verba *ad Hebr. c. 12. v. 6.* enarrantem ex Avrore medico (cujus nomen jam excidit) protulisse monitum aliqod ejusmodi, *Ad ruborem, non ad sudorem;* cùm Apostolus de fidelibus eo loci dicere visus sit, *Ad sudorem, non ad sanguinem.* Qò videri possit alludisse, qod de Diogene Cynico Laërtius, Xeniadæ, domini sui liberos exercuisse, ὡς ἀθλητάς, εἰπὼν ἐφιδρῶσαι χρὴ καὶ ἐνεχθῆναι, *non athletico more, sed quantum ad rubarem bonámque corporis habitudinem conduceret.* nisi qòd ἐφιδρῶσαι ibi colorem vividum valetudinis judicem potiùs designare doceat adjuncta ἐνεχθῆναι. Hoc procul dubio Marcus hîc voluit, Pium nulla in re nimium fuisse. ita *libr. 6. § 29.* ὡς ἐπ' ὀλίγον ἔσωθεν ἦν.

Οὐδὲν ἀπλοϊκός] Indè forsan *Pius* dictus, qòd verè naturâ clementissimus; & nihil temporibus suis asperum fecit. Siquidem & *sub Adriano, cùm consilia illius adesset, misterem sententiam semper ostendebat, & paucis suis mitia cùm multis accusarentur; & ad supplicium nominatim eorum deposcerentur, nec minorem tamen interfici passus est, cùm diceret, non oportere se principatum suum talibus ejusmodi auspicari. Prinæ deinceps, seditiones ubicunq; factas, non crudelitate, sed modestiâ & gravitate compressit.* Capitol. & Xiphil.

Σύμφυτον ἀγαθὸν] De eodem *l. 6. § 30.* Τὸ ἀγαθὸν πολλαχοῦ. & de Apollonio supr. § 8. Τὸ ἀγαθὸν ἄφοβον. Qod de historia Lucian. Χρὴ ὁμοίως τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ σωζόμενα τῇ χαρᾷ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὲν χρυσὸν μὴ τὸ κεφάλαιον εἶναι διώκειν ἢ πάνυ γελοῖον ἐκ ῥακῶν πεδὸν, ἢ ἐκ λημμάτων σωφρόνων συγκομιζομένῳ, καὶ ἡδονὴν ὀλίγην, καὶ χρειῶν ἀφ' ἡμέρας. De poemate Homer. in *art.*

Denique sit quodvis simplex duntaxat & unum:
Primo nè medium, medio nè discrepet imum.

& de persona idem,

——*servetur ad imum*
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.

De Stoica philosophia Cicer. *de finib. l 5. Mirabilis est apud Stoicos contextus rerum. respondent extrema primis, media utrisq;, omnia omnibus.* De vita Senec. *epist. 20. Exigit philosophia, ut ipsa inter se vita unius, sine actionum dissensione, coloris sit.* Idemq;, *ep. 23. Verum bonum unde subeat, interrogas? ex placido vitæ & continuo tenore unam prementis viam.* Et, *ep. 31. Hoc & illud accedat, ut perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.* Et, *epist. 120. Virtutem ostendit constantia, & omnium inter se actionum concordia; quando idem semper quis est, & in omni actu par sibi.* Et mox: *Magnam rem puta, unum hominem agere: præter sapientem autem nemo unum agit. cæteri multiformes sunt. modò frugi tibi videbimur & graves, modò prodigi & vani; alternis Catones, alternis Vatinii mutamus subindè personam, & contrarium ei sumimus, quem exuimus. hoc ergò à te exige, ut qualem institueris præstare te, talem usq; ad exitum serves.* Et, *ep. 35. Ante omnia hoc cura, ut constes tibi.* Hoc est qod Zeno voluit, cùm finem statueret, Τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, i. κατ' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζωὴν. ut Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 5.* Vide suprà ad § 9. Sed & *l. 11. § 27.* Ambros. *epist. 82. Fatus dictum est, Adfuesce unus esse: ut vitæ tuæ quandam posthuam exprimas, eandem servans semper imaginem, quam acceperit.* Optimè Aristoteles, *Ethic. Nicom. l. 2. c. 4.* Ἔοικε γὰρ, καθάπερ εἴρηται, εἕξιν εἶναι ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ ἐπαινὸς αὐτῆς. ἕξις γὰρ ὁμογνωμονεῖ ἑαυτῇ, καὶ ἡ ἐπιεικὴς ἕξις ἐφ' ἑαυτὴν καὶ πᾶσαν τὴν ψυχήν. De Adriano contrà Avr. Victor: *Varius, multiplex, multiformis, ad vitia atq; virtutes quasi arbiter genitus; impetus mentis quidam artificio regens.* Et Æl. Spartian. *Idem severus, lætus; comis, gravis; lascivus, cunctator; timax, liberalis simulator; sævus, clemens, & semper in omnibus varius.* De Avidio item Cassio Vulcatius: *Fuit his moribus, ut nonnunquam trux & asper videretur, aliquando mitis & lenis; sæpe religiosus, aliàs contemptor sacrorum; avidus vini, interim abstinens; cibi appetens, & inedia patiens; venerit cupidus; & castitatis amator.* At de Bpaminonda & de Agesilao Plutarch. *lib. de adulat.* Πλείοσι ὁμιλήσωσιν ἀνθρώποις καὶ τόποις καὶ βίοις, τὸ ἀφιλόκαινον ἦθος αὐτοῖς πανταχοῦ, καὶ σοφὸν, καὶ δίαιτον, καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διαφόλαττον. Et de Platone; Ἐν Συρακούσαις, ὅτε ἐν Ἀκαδημίᾳ καὶ περὶ Διονύσιον, ὅτε περὶ Δίωνα.

Τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους] De Socrate Xenophon *memorial. l. 1.* Αὐτὸς δὲ περὶ ταῦτα (τὰ ἀφροδίσια) φανερὸς ἦν ὢν πειρασθαι σωφρονῶν, ὥστε ῥᾳδίαν ἀπέχειαν τῶν καλλίστων καὶ ἁβροτάτων, ἢ οἱ ἄλλοι τῶν αἰσχίστων καὶ δουροτάτων. πρὸς μὲν δὴ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ ἀφροδισίων ὅτῳ κατεσκευασμένῳ ἦν· καὶ ὅστις ἥδιον ἂν ἤκουσε δρέποντος ἢ λύρᾳ ἢ πολλὰ ἐπὶ τούτοις πραγματευομένου, λυπηθεὶς ἢ πολὺ ἔλαττον. Atque hunc locum forsan præ oculis habuit Marcus, cùm illa scriberet.

Καὶ

Καὶ ἀπήχθης ᾗ ἀκολαίνῃ] Quod de se Apostolus *ad Philip. c. 4. v. 12.* Οἶδα δὲ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. quod suprà, παρόντων μὲν ἀπλῶς, ἀπόντων δὲ μὰ Δία.

Τὸ δὲ ἰσχύειν καὶ ὑπομένειν] ὑπὸ quid hîc velit, nullus video. ὑποκαρτερεῖν forsan scripserat Marcus, vel quod usitatius est, ἐγκαρτερεῖν, ut mox ἐνήρειν.

Ὅσον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου] Istud an ad superiora respectum habeat, quod Xylander censuit, ambigi potest. commodè posse vix videtur. Ego itaq; tanquam distinctum quid posui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, quòd cùm cætera ἀπλῶς pianè videretur, μόνον αὐτὸν λυπεῖ φίλου νόσῳ ἢ θανάτῳ· ὡς ἂν καὶ τὸ μέγιστον δοὺς ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὸν, τὴν φιλίαν ἡγούμενον. Tale quippiam in Pio Marcus forsan adverterat. & ὅτῳ forsan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν] Piè Marcus noster hîc divinæ procurationi plurima adscribit, quæ fortunæ pleriq; solent tribuere.

Πάππου] *Avus paternus, Annius Verus* (de quo *supr.* § 1.) *maternus, Calvisius Tullus.* Jul. Capitol.

Γονέας] Vide *suprà ad* § 2, 3.

Ἀδελφὸν] *Habuit & sororem natu minorem, Anniam Cornificiam.* Capitol.

Διδασκάλους] quorum *suprà* memineraat: § 5,6,7. &c. qibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Celf. l.* 3. Καὶ Ἕλλησι δὲ φήσουσι, καὶ ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶναι σοφωτάτοις, κατὰ πολλὰ τὸν συλλογὰν εἶναι αἰτίαν· οἷς φέρει διδασκάλων τυγόντι, καὶ τὰ πειστέον τοῖς χρείττοσιν ὄντων καὶ θεῶν τὰς ἑαυτῶν αἱρέσεις διδασκόντων· καὶ ἀεὶ ἀναγεγραφῆς τῆς ἐν βελτίοσι. πολλοῖς γὰρ καὶ τὰ τῆς ἀναλεγομένης τοιαύτης γέγονεν, ὡς μηδὲ φαντασίαν ἐπιλαβεῖν θεῶν χρειττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ καὶ ἐν ἀρότοις ἡλικίας, ὅτου ἐν παιδικοῖς εἶεν ἀκολάστων ἀνδρῶν, ἢ διαφθορῆς, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ κωλύσῃ τοῦ ψυχικοῦ ἀναβλάστησιν καλοκαγαθίας. τὰς δὲ περὶ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς εἶναι ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις· πάντων δὲ αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους, οὐκ ἐυχερές. Vide sectionis istius verba novissima, deprehendes cum Origenianis istis quàm svavissimè concinere. De Platone Plut. in *Mario*: Πλάτων μὲν ἓν ἤδη πρὸς τῷ τελευτᾷν ἡμέρᾳ, ὑμεῖν τὸν αὐτὸν δαίμονα καὶ τοῦ τυχοῦ, ὅτι φρόνιμον μὲν ἀνθρωπος, εἶτα ἕλλην, ὁ βάρβαρος, οὐδὲ ἄλογον τὴν φύσιν θεῖον γίνοιλο πρὸς ἓν τοῦτο, ὅτι τοῖς ἐκποδὼν χρόνοις ἀπλώτων ἡ γένεσις αὐτῷ. At Lactantius *instit. l.* 3. *c.* 18. *Plato aiebat se gratias agere naturæ; Primùm quòd homo natus esset, potiùs quàm mutum animal: deindè quòd mas, potiùs quàm fœmina; quòd Græcus, quàm Barbarus: postremò, quòd Athenienſis, & quòd temporibus Socratis.* Qo contendit ipse, immeritò tamen, *Nunquam qicqam dictum esse in rebus humanis deliriùs.* Idémq; *ibid. c.* 19. ubi Socratem acriùs, & in qibusdam iniqiùs etiam pavlò, perstrinxerat; *In cujus temporibus natum se homo sapiens gratulatur.* Qod avtem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate accepisse videtur; qi, ut Dio Prus. *orat.* 64. Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἐμακάριζε, καὶ ὅτι ζ�ῶον λογικὸν, καὶ ὅτι Ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qi, ut Laert. *l.* 1. Ἔφασκε τριῶν τούτων ἕνεκα χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν, ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, καὶ οὐ θηρίον· εἶτα, ὅτι ἀνὴρ, καὶ οὐ γυνή· τέταρτον, ὅτι Ἕλλην, καὶ οὐ βάρβαρος. Postremum tantummodo de suo addidit Plato. Nec reticendum qod Judæi habent in preculis suis virorum peculiaribus: *Benedictus esto, Domine Deus, qòd me virum creâsti, non mulierem: qòd Israelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν] supplendum, ἀγαθὰ, qod excidisse existimem. ut sit [ἀγαθὰ] ἔχειν ἅπαντα χεῖν.

Τῶν θεῶν ἡ εὐποιΐα] Digna Christiano qovis providentiæ divinæ, qâ factum fuerit, ut nè peccatis occuparetur, cùm peccare prona dispositio non deesset, agnitio. Agnoscit ipse de se, qod Deus *Abimeleco*; *Ego te cohibui, nè peccares, Genes. c.* 20. *v.* 6. Habent his paria è nostris; Bern. *de temp. serm.* 79. *Prima miseratio qod à multis adhuc peccatis in seculo positum custodivit. qis enim non videat, qòd sicut in multis cecidi, sic & in alia poteram cecidisse peccata, nisi omnipotens pietas conservâsset?* Qi & argumentum idem tractat fusiùs, *de divers. serm.* 13. Augustin. homil. 23. *Hic multa commisit, & multorum debitor factus est: ille gubernante Deo pauca commisit. cui deputas ille, qod demisit, huic & iste deputet, qod non commisit. Adulter non fuisti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non commiteres. Svasor defuit? ut svasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit? & ut hæc deessent, ego feci. Affuit svasor; non defuit locus; non defuit tempus: ut non consentires, ego terrui. Agnosce ergò gratiam ejus, cui debes & qod non admisisti. Mihi debes iste, qod factum est & dimissum vidisti: mihi debes & tu, qod non admisisti. Nullum est enim peccatum qod facit homo, qod non possit facere alter homo, si desit rector à qo factus est homo.* Piissimè, & ad nostri mentem plenissimè.

Περόπωσον πλημμελῆσαί τι] Lugd. περόπωσι. qod probare non possum. Xyl. *qòd nihil deliqi.* pleniùs rectiùsq; Cas. *qòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* περοπάω, procido, præceps feror. indè περοπὴς, præceps: & περοπτῶς præcipitanter, temerè, inconsideratè. Vide *l.* 3. § 9. ἀπεσκλασίαν. alioqi suspicari qis posset, scripsisse Marcum πεσέσθαι. Sicut pavlò inferiùs, τὸ φθάσαι τὸν προφέρεις ἐν ἀξιώμασι καταξῆσαι.

Mà

Μὴ πλέον ἐντραφῆναι περὶ τὴν παλλακὴν τὸ πέπτειν] Siquidem *in domo avi sui Veri educatus est* in ætate teneriore, uti Capitol. docet. Pari avtem ratione gratulatur Alcmon Poeta sibi, in *epigrammate* (quod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmasius vindicat) apud Plut. *de exilio*, quòd origine Lydus cùm esset, Sardibus tamen diutius educatus non sit, ubi luscus forsan sacerdos, avt Gallus tympanotriba evasisset; sed Spartam nactus puerilis indolis formatricem, ubi Musarum disciplinis initiatus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ τὴν ὥρην διαθῶσαι] ὥρα *flos ætatis*, ut *Ver anni*. unde Periclis illud ab Aristotele *rhetor. l. 1. c. 7. & l. 3. c. 10.* laudatum, Τὴν νεότητα τὴν ἀπολομένην ἐν πολέμῳ ὅτως ἠφανίζε ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ εἴπε τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλη. Tempestas nimiùm qàm lubrica, & lapsibus exposita. Præsertim ubi natalium splendor, status honestior, educatio delicatior, res lavtior, & forma venustior accesserint. Πολλαὶ γὰρ διὰ τὸ κάλλος χαὶ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων παρανενυμένων διαφθείρονται. Socrates apud Xenophont. *memorial. l. 4.* Indè Juven. *Sat* 10.

I nunc, & juvenis specie lætare tuâ, quem
Majora expectant discrimina.——

Τὸ μὴ πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι] Lugd. πρὸς ὥρας. perperam. Verùm aliud hic ὥρα, ab eo quod suprà. ὥρα enim istic, non tam *flos ætatis*, qàm ὁ καιρὸς, *tempus opportunum* & *idoneum* rei alicui vel aggrediendæ, vel absolvendæ. Timon Phliasius de Dionysio Heracleota, qi & Metathemenos dictus, qòd ætate devergente à secta Stoica ad Epicuream transiisset, apud Athen. *l.* 13.

Ἡνίκ' ἤχλει διώκειν, νῦν ἀρχεται ἡδυώδης.
Ὥρη ἐράν, ὥρη τε γαμεῖν, ὥρη τε πιπαύειν.

Ità Thales, referente Stobæo *tom. 2. tit.* 68. Conjugium svadentem matrem elusit; natu minor cùm esset, ἔστι καιρός· *nondum tempus*: provectior factus, οὐκέτι καιρός· *non amplius tempus* esse, sive nuptiis *idoneam ætatem* jam præteriisse, respondendo. Beneficii ergò non contemnendi loco ducit Marcus, qòd non præmaturè se rebus venereis dederit. hoc est enim hoc loco τὸ ἀνδρωθῆναι, *virum fieri*, sive virilitatis specimen dare. qomodo γυναῖκα γίνεσθαι, *mulierem fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, qam pridiè παρθένον, cùm nocte proximâ vitiata esset, postridiè γυναῖον nomine saluiâsse. Laërt. *l. 9.* & Cicero objurgantibus, qòd puellam virginem homo sexagenarius duxisset, *Cras*, inqit, *mulier erit*. Fabius *institit. l. 6. c. 4.* Clarissimè Hesych. Ἀνδρώσαντες, συγγνώντες. &, Ἀνδρωθῆσα, ἀνδρὶ συνελθοῦσα, διακρηθεῖσα i. e. *virum experta*, ut Flaccus; *devirginata*, ut Petronius. In hunc sensum usurpavit Hippocrates in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus est insignis, sed ab Anutio infeliciter tentatus, & sub correctionis prætextu corruptus planè. Verba sic habent; Αἱ δὲ παρθένοι, ὁκόσησιν ὥρη γάμε παραδρώσθαι, τοῦτο μᾶλλον πάσχουσι. ea contra editorum priùs omnium consensum solicitat vir doctissimus, & cui Medicorum pater princépsq; ille alioqi plurimùm debet, & ex Regio MS°. ὥρα rescribi postulat. Vertit avtem, *Virgines, qibus propè nuptiarum tempus inflat ut viro conjungantur.* explicat in *Oeconomia*; *qæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedunt. h. e. qæ propè sunt maturæ viro, & virilitatem avt naturam viro ætatem ingrediuntur.* Verùm primò, *virilitatem*, sive *virilem ætatem*, de virgine dictam nusqam deprehendi existimo. Tum ἀνδρῶδες Græcis, ubi de muliere usurpatur, non *viro maturam esse*, sed *virum experiri* significat. Porrò cùm ὁκόσησιν ὥρη γάμε dixisset, qid opus erat, ἐκ τοῦ ἀφίστηται, qod idem prorsus valeret, τὸ παραδρώμωσι, subjicere? qod concisa nimis respuit dictio Hippocratica. Deniqs aliud est ἀνδρῶδες, aliud παραδρῶδες, uti mox indicabitur. Nihil igitur mutarum ego qidem velim, sed admissâ lectione jam olim receptâ, commatisqs notulâ duntaxat post γάμε interstrâ, sic verterim. *Virgines qibus nubendi tempus adest, ni virum experiantur, affectui isti magis fiunt obnoxiæ.* Atqe hanc esse genuinam Hippocratis mentem, è seqentibus planè perspicuum fit. Siqidem ubi incommoda ea recensuerat, qæ ex affectu isto virginibus jam *viro tempestivis*, ut Horatius loqitur, qas ἀνδρεὺς ὥραίας Græci dicunt, obtingere consveverunt, remedii loco subjungit, Κελεύω δ' ἐγὼ τὰς παρθένους ὁκόταν τὸ τοιοῦτον πάθωσιν, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδρείῳ· ὡς γὰρ κινήσουσιν, ὑγιέες γίνονται. εἰ δὲ μὴ, ἀυτέων ὄμμα τῇ ὄψῃ, ἢ μικρὸν ὕστερον ἀλώσονται, ἔνιαι μὴ ἀνδρωθῶσι. Præcipit sic affectis, ut qàm primùm nubant. siqidem indè futuram conceptûs spem; qi malo isti medeatur: qod nisi virum expertas affectaturum est probabile. ità τὸ ἀνδραθλιῶσαι est, Hippocrate ipso interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τῇ ἀνδρῶδες verò q. e. virum experiri, eodem avtore, opponitur τὸ παραδρῶδες. h. e. *à viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, sive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*, ut Flaccus, *expertem esse*. & παρθένοι παραδρώμωσι, qas ὑστερημένας γάμων Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l. 3. c. 10.* Aristotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι ἂν ὀπλαζεῖν τοῦ χρόνε] *Sed tempus expectavi.* Xyl. sed nec ὀπλαζεῖν ejusmodi aliqem habet significatum; & ἔτι illud aliud prorsus innuere videtur. Rectiùs M Cas. *Sed longiùs etiam, qàm necesse erat, distuli.* Ità ὀπλαζεῖν τοῦ χρόνε erit de tempore, qod liberum datur, aliqid sumere, qo cùm possis frui, nolis tamen. Phrasis duriuscula, fateor, & insolens. Sed ea proculdubio Marci mens istic, non qam Xyl. voluit.

Διωτὸν ἔζην ἐν αὐλῇ βιῶντα] Ità *l.* § 16.

Διωτ-

Καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν] Quod de se Apollonius *ad Philip. c. 4. v. 12.* Οἶδα δὲ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. quod suprà, πάντων μὲν ἀπείρατος, ἀπάντων δὲ μὴ ἀπείρατος.

Τὸ δὲ ἰσχύειν καὶ ἔτι καρτερεῖν] ἔτι quid hîc velit, nullus video. ἐπικαρτερεῖν forsan scripserat Marcus, vel quod usitatius est, ἐγκαρτερεῖν, ut mox ἐγκήρειν.

Οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου] Istud an ad superiora respectum habeat, quod Xylander censuit, ambigi potest. commodè posse vix videtur. Ego itaq; tanquam distinctum quid posui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, quòd cùm cætera ἀπαθὴς planè videretur, μόνον αὐτὸν λύπαι φίλαι νόσῳ ἢ θανάτῳ· ὡς ἂν καὶ τὸ μέγιστον δοῦλον ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὸν, τὴν φιλίαν ἡγεμόνιον. Tale quippiam in Pio Marcus forsan adverterat. & δίῳ forsan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν] Piè Marcus noster hîc divinæ procurationi plurima adscribit, quæ fortunæ pleriq; solent tribuere.

Πάππου] *Avus paternus*, *Annius Verus* (de qo *supr.* § 1.) *maternus*, *Calvisius Tullus*. Jul. Capitol.

Γονέας] Vide *suprà ad* § 2, 3.

Ἀδελφὸν] *Habuit & sororem natu minorem, Anniam Cornificiam.* Capitol.

Διδασκάλους] qorum *suprà* meminerat: § 5,6,7. &c. qibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Celsi. l.* 3. Καὶ Ἕλληνες ἢ φήσουσι, καὶ ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶναι σοφωτάτοις, κ. πολλὰ τὴν εὐτυχίαν εἶναι αἰτίαν, οἷς φησὶ διδασκάλων τυγχάνειν, καὶ τὸ πειθεσθαι τοῖς κρείττοσιν ὄντων καὶ θεῶν τὰς ἑαυτῶν αἱρέσεις διδασκόντων· καὶ ἀεὶ ἀναπτεροῦσθαι τῆς ἐν βελτίοσι. πολλοῖς γὰρ καὶ τὰ τῆς ἀναπτεροῦσθαι τοιαῦτα γέγονεν, ὡς μηδὲ φαντασίαν ἐπιλαβεῖν θεῶν χρεττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ καὶ ἐν ὠμότητι ἡλικίας, ἤτοι ἐν παιδικοῖς ἔτι ἀκολάστων ἀνδρῶν, ἢ διατροφῆς, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ κωλύσῃ τὴν ψυχὴν ἀναβλύπτειν καλοδαιμονίᾳ. τὰς δὲ περὶ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς ἔτι ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις ἀπιδεῖν ἢ αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους ἐκ ἐυχερές. Vide sectionis istius verba novissima, deprehendes cum Origenianis istis quàm svavissimè concinere. De Platone Plut. in *Mario*: Πλάτων μὲν ἐν ἅδῃ περὶς τὸν τελευτῶν ἡμύθιζεν, ὑμεῖς τὸν αὐτὸς δαίμονα καὶ τύχην, ὅτι πρώτον μὲν ἀνθρωπος, ἔπειτα Ἕλλην, ἐ Βάρβαρος, ὕδε ἄλλοτον τῇ φύσει θεῖον γένοιτο περὶς ἢ τύτους, ὅτι τοῖς ζωκράτης χρέωνσι ἀπλώτιον ἢ γένεσις αὐτῷ. At Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Plato aiebat se gratias agere naturæ; Primùm qòd homo natus esset, potiùs qàm mutum animal: deindè qòd mas, potiùs qàm fœmina; qòd Græcus, qàm Barbarus: postremò, qòd Atheniensis, & qòd temporibus Socratis.* Qo contendit ipse, immeritò tamen, *Nunqam qicqam dictum esse in rebus humanis deliriùs.* Idémq; *ibid. c.* 19. ubi Socratem acriùs, & in qibusdam iniqiùs etiam pavlò, perstrinxerat; *In cujus temporibus natum se homo sapiens gratulatur.* Qod avtem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate accepisse videtur; qi, ut Dio Prus. *orat.* 64. Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἐμακάριζε, καὶ ὅτι ζῷον λογικὸν, καὶ ὅτι Ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qi, ut Laert. *l.* 1. Ἔφασκε τριῶν τούτων ἕνεκα χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν, ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, καὶ ὐ θηρίον· εἶτα, ὅτι ἀνὴρ, καὶ ὐ γυνή· τέταρτον, ὅτι Ἕλλην, καὶ ὐ Βάρβαρος. Postremum tantummodo de suo addidit Plato. Nec reticendum qod Judæi habent in preculis suis virorum peculiaribus: *Benedictus esto, Domine Deus, qòd me virum creâsti, non mulierem: qòd Israelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν] supplendum, ἀγαθὰ, qod excidisse existimem. ut sit [ἀγαθὰ] ἔχειν ἅπαντα ἔχειν.

Τῶν θεῶν ἢ εὐποιΐα] Digna Christiano qovis providentiæ divinæ, qà factum fuerit, ut nè peccatis occuparetur, cùm peccare prona dispositio non deesset, agnitio. Agnoscit ipse de se, qod Deus *Abimeleco*; *Ego te cohibui, nè peccares, Genes. c.* 20. *v.* 6. Habent his paria è nostris; Bern. *de temp. serm.* 79. *Prima miseratio qod à multis adhuc peccatis in seculo positum custodivit. qis enim non videat, qòd sicut in multis cecidi, sic & in alia poteram cecidisse peccata, nisi omnipotens pietas conservâsset?* Qi & argumentum idem tractat fusiùs, *de diverf. serm.* 13. Augustin. homil. 23. *Hic multa commisit, & multorum debitor factus est: ille gubernante Deo pavca commisit. cui deputat ille, qod demisit, huic & iste deputet, qod non commisit. Adulter non fuisti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non commiteres. Svasor defuit? ut svasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit? & ut hæc deessent, ego feci. Affuit svasor; non defuit locus; non defuit tempus: ut non consentires, ego tetrui. Agnosce ergò gratiam ejus, cui debes & qod non admisisti. Mihi debet iste, qod factum est & dimissum vidisti: mihi debes & tu, qod non admisisti. Nullum est enim peccatum qod facit homo, qod non possit facere alter homo, si desit rector à qo factus est homo.* Piissimè, & ad nostri mentem plenissimè.

Περόπωσον πλημμελῆσαί τι] Lugd. περόπωσι. qod probare non possum. Xyl. *qòd nihil deliqi.* pleniùs rectiùsq; Cas. *qòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* περοπάω, procido, præceps feror. indè περοπὴς, præceps: & περοπτῶς præcipitanter, temerè, inconsideratè. Vide *l.* 3. § 9. ἀπερισκέπτως. alioqi suspicari qis posset, scripsisse Marcum περὶφθασαι. Sicut pavlò inferiùs, τὸ φθάσαι τοῦ προφέρεσθαι ἐν ἀξιώμασι καταξῆσαι.

Mὴ

Μὴ πλέον ἐντεταφλῶσα παρὰ τὴν παλλακὴν τὸ πέπτυ] Siquidem *in domo avi sui Veri educatus est* in ætate teneriore, ut̃ Capitol. docet. Pari avtem ratione gratulatur Alcmon Poeta sibi, in *epigrammate* (qod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmasius vindicat) apud Plut. *de exilio*, qòd origine Lydus cùm esset, Sardibus tamen diutius educatus non sit, ubi luscus forsan sacerdos, avt Gallus tympanotriba evasisset; sed Spartam nactus puerilis indolis formatricem, ubi Musarum disciplinis initiatus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ τὴν ὥρην διαθῶσαι] ὥρα *flos ætatis*, ut *Ver anni*. unde Periclis illud ab Aristotele *rhetor. l.* 1. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 10. lavdatum, Τὴν νότην τὴν ἀπολωλεκυῖαν ἐν πολέμῳ ἔτος ἠφανὲς ἐν τῇ πόλει, ὥστε εἶπε τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξεῖλε. Tempestas nimiùm qàm lubrica, & lapsibus exposita. Præsertim ubi natalium splendor, status honestior, educatio delicatior, res lautior, & forma venustior accesserint. Πολλαὶ γὰρ διὰ τὸ κάλλος γεγόνασιν ἤδη τοῖς ὡραίοις παρεκπεπτώκασαι διαφθείρουσαι. Socrates apud Xenophont. *memorial. l.* 4. Indè Juven. *Sat* 10.

I nunc, & juvenis specie lætare tuâ, quem
Majora expectant discrimina.——

Τὸ μὴ περὶ ὥρας ἀνδραθῆναι] Lugd. περὶ ὥρας. perperam. Verùm aliud hìc ὥρα, ab eo qod suprà. ὥρα enim istìc, non tam *flos ætatis*, qàm ὁ καιρὸς, *tempus opportunum* & *idoneum* rei alicui vel aggrediendæ, vel absolvendæ. Timon Phliasius de Dionysio Heracleota, qi & Metathemenos dictus, qòd ætate devergente à secta Stoica ad Epicuream transiisset, apud Athen. *l.* 13.

Ἠνίκ' ἔχειν διωὸν, τῶν ἔφη τὰ ἡδύματα.
Ὥρη ἦν, ὥρη τε γαμεῖν, ὥρη τε πιεῖν.

Ità Thales, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 68. Conjugium svadentem matrem elusit; natu minor cùm esset, ἔτι καιρός· *nondum tempus* provectior factus, οὐκέτι καιρός· *non amplius tempus* esse, sive nuptiis *idoneam ætatem* jam præteriisse, respondendo. Beneficii ergò non contemnendi loco ducit Marcus, qòd non præmaturè se rebus venereis dederit. hoc est enim hoc loco τὸ ἀνδραθῆναι, *virum fieri*, sive virilitatis specimen dare. qomodo γυναῖκα γίνεσθαι, *mulierem fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, qam pridiè παρθένον, cùm nocte proximâ vitiata esset, postridiè γυναῖον nomine salutâsse. Laërt. *l.* 9. & Cicero objurgantibus, qòd puellam virginem homo sexagenarius duxisset, *Cras*, inqit, *mulier erit*. Fabius *institit. l.* 6. *c.* 4. Clarissimè Hesych. Ἀνδράσασθαι, συγγνῶναι. &, Ἀνδρωθεῖσα, ἀνδρὶ συναπήσασα, διακορηθεῖσα i. e. *virum experta*, ut Flaccus; *devirginata*, ut Petronius. In hunc sensum usurpavit Hippocrates in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus est insignis, sed ab Anutio infeliciter tentatus, & sub correctionis prætextu corruptus planè. Verba sic habent; Αἱ δὲ παρθένοι, ὁκόσηνιν ὥρη γάμου παραγενήσεται, τοῦτο μᾶλλον πάσχουσι. ea contra editorum priùs omnium consensum solicitat vir doctissimus, & cui Medicorum pater princèpsq; ille alioqi plurimùm debet, & ex Regio MS°. ὥραν rescribi postulat. Vertit avtem, *Virgines, qibus propè nuptiarum tempus instat ut viro conjungantur.* explicat in *Oeconomia*; *qæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedunt. h. e. qæ propè sunt maturæ viro, & virilitatem avt maturam viro ætatem ingrediuntur.* Verùm primò, *virilitatem*, sive *virilem ætatem*, de virgine dictam nusqam deprehendi existimo. Tum ἀνδρῶδες Græcis, ubi de muliere usurpatur, non *viro maturam* esse, sed *virum experiri* significat. Postrò cùm ὁκόσηνιν ὥρη γάμου dixisset, qid opus erat, ἐν τῷ θείου, qod idem prorsus valeret, τὸ παρεγενήσεται, subjicere? qod concisa nimis respuit dictio Hippocratica. Deniq; aliud est ἀνδρῶδες, aliud παραδρῶδες, ut̃ mox indicabitur. Nihil igitur mutatum ego qidem velim, sed admissâ lectione jam olim receptâ, commatisq; notulâ duntaxat post γάμου interstitâ, sic veterim. *Virgines qibus nubendi tempus adest, ni virum experiantur, affectui isti magìs fiunt obnoxiæ.* Atqe hanc esse genuinam Hippocratis mentem, è seqentibus planè perspicuum fit. Siqidem ubi incommoda ea recensuerat, qæ ex affectu isto virginibus jam *viro tempestivis*, ut Horatius loqitur, qas ἀνδρείης ὥραίας Græci dicunt, obtingere consveverunt, remedii loco subjungit, Κελεύω δ' ἐγὼ τὰς παρθένους ὁκόταν τὸ τοιοῦτον πάθωσιν, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδράσιν· ἢν δὲ κυήσωσιν, ὑγιέες γίνονται. εἰ δὲ μὴ, αὐτίκα ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ μικρὸν ὕστερον ἀλώσεται, ἔπειτα μὴ ἀνδραθῶσι. Præcipit sic affectis, ut qàm primùm nubant. siqidem indè futuram conceptûs spem; qi malo isti medeatur: qod nisi virum expertas affectaturum est probabile. ità τὸ ἀνδραθῆναι est, Hippocrate ipso interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τῷ ἀνδρῶδες verò q. e. virum experiri, eodem avtore, opponitur τὸ παραδρῶδες. h. e. *à viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, sive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*, ut Flaccus, *expertem esse*. & παρθένοι παραδρέμεσθαι, qas ἀζημιώτους τοῦ γάμου Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l.* 3. *c.* 10. Aristotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι τι ἐπιλαβεῖν τοῦ χρόνου] *Sed tempus expectavi.* Xyl. sed nec ἐπιλαβεῖν ejusmodi aliqem habet significatum; & ἔτι illud aliud prorsus innuere videtur. Rectiùs M Cas. *Sed longiùs etiam, qàm necesse erat, distuli.* Ità ἐπιλαβεῖν τοῦ χρόνου erit de tempore, qod liberum datur, aliqid sumere, qo cùm possis frui, nolis tamen. Phrasis duriuscula, fateor, & insolens. Sed ea proculdubio Marci mens istìc, non qam Xyl. voluit.

Δυνατὸν ὄζειν ἐν αὐλῇ βιοῦντα] Ità *l.* §. 16.

Δυνα-

Διωπετὴν ἄγεσκε καὶ ἔνθ' ἔζην ἐν αὐλῇ· qem locum vide.

Ἐδίπων σημειωθῆ] sive σημειωδῶν, ut Lugd. quod usitatius est, & eodem recidit. utrumque enim *vestes notabiles & insigniores* sive *splendidiores* designat. Hoc eo, quoniam, ut Jesus noster, *Luc. c. 7. v. 25.* Οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἐδίπτας σημειώσεις, inqit, Annotator Lugd. Vocat *imaginibus textas, pictas, palmatas, χρυσοήμους, aut vel purpurâ clavatas.* De Augusto Sveton. *l. 2. c. 73. Togâ usus est neque restrictâ, neque fusâ; clavo nec lato, nec angusto.* De Antonino Pio Capitol. *Visus est sanè ab amicis cum privatis vestibus, & domestica quadam gerens.* Et de Alexandro Severo, Lamprid. *Gemmas de calceamentis & vestibus tulit, quibus usus fuerat Elagabalus. veste albâ usus est, nec auratâ, penulis togisque communibus.*

Μάτι λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δὲ πάντων] Just. Lipsius ad Tacit. *annal. l. 1. principatûs insignia* intelligi vult, inter *quæ ignis prælatio.* Herodian in *Commodo* de Lucilla sorore ejus, καὶ τὸ πῦρ προπέμπειν αὐτῆς. Et de Marcia ejusdem Concubina, πάντα ὑπῆρχον, ὅσα σβέσαι, πλὴν τοῦ πυρός. De Pertinace, Καίπλησθεὶς ὑπὸ τοῦ συνεδρίου, ὅτι τὸ πῦρ ἐφεῖς ἑαυτῷ προπομπεύσει, ὅτε πάλλο δὴ βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕβριν ἀφῆκαι. Qibus addas licet & ex eodem de Nigro, καὶ προπομπεύοντος τοῦ πυρός. Eum *ignem lampadem* fuisse adfirmat ex hoc Marci nostri loco; quarum usum, ut *in Deorum cultu*, sic & *in Imperatorum*, extitisse. Accedit huic & Annotator Lugdun. *Lampadas*, inqit, vocat, *quæ præferebantur Imperatoribus, ut ignis Regibus Persarum.* Corippus de adventante Imperatore in theatrum,

--præmuncius antè
Signa dedit cursor, posita de more lucerna.

Verùm Meric. Casaubonus in adversum contendit; *lampadésque & statuas* sive *imagines* eodem refert, ad *simulacra* scil. *lampadas manibus gestantia*, de qibus Lucret. *l. 2.*

Si non aurea sunt juvenum simulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut suppeditentur.

Et Lucretio prior, poetarum princeps, *Odyss. η. v.* 100. Alcinoi avlam describendo,

Χρύσειοι δ' ἔσαν ἔρκος, ἐύδμητοι ἐπὶ βαιδὸς
Ἔστασαν, ἀμφιδρόμους δαῖδας μὲν χερσὶν ἔχοντες,
Φαίνοντες νύκτας κατὰ δώματα δαιτυμόνεσσιν.

Ubi Evstath. χρυσεῖς κίρκος, ἀνδριάντας exponit. Ideò autem Marcum τοιῶν δὲ πάντων adjecisse, *ut à vulgaribus, quæ in ædibus plebeiis etiam plerisque reperiuntur, imagines hasce distingueret.* Ego verò inter summos istos viros arbitrum me nevtiqam interponam: aliorum, uter Marci mentem attigerit propiùs, per me judicium fuerit.

Ἐγγυτάτω ἰδιώτου συστῆναι ἑαυτόν,] De Marco Capitol. *Adoptatus in aulicam domum, omnibus parentibus suis tantam reverentiam, quantam privatus, exhibuit. exhinc bene sedis rei suæ quàm in privata domo parcus ac diligens, pro instituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Et Aristid. *orat. in regem:* Ἐπίδειξον, ὅτι καὶ ἰδιώτου ὄντα καὶ βασιλέα, ἕνα τε δεῖ τὸν αὐτὸν εἶ) δὲ τέλους. τοῦτον μὲν οὖν τῆς βασιλείας παραλαὼν ἑαυτὸν, οὐχ ἁπλοῦς ἀξιωθεὶς τούτου· οὐ γὰρ τῇ ἐκ ἐκείνου ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ τε καὶ φύσει χαλεπῷ. De Pio pariter Capitolinus; *Imperatorium fastigium ad summam civilitatem deduxit. nec omninò qicqam de vitæ privatæ qalitate mutavit. vindemias privati modo cum amicis egit. qum sibi & filiis honores peterer, omnia qasi privatus fecit. qin & Senatui tantum detulit Imperator, qantum cùm privatus esset, deferri sibi ab alio principe optabat.* De civilitate hac qam in Augusto lavdat Sveton. *lib. 2. c. 51.* Vide Casavbonum ibidem. Sed & qæ superiùs ad § 16. κοινονομεσιῶν.

Καὶ τὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον] Lugd. τὴ δία. Sed legendum, μὴ διά. Sive ut M. Cas. τὴ δία μὴ διὰ τοῦτο. Rem qod attinet; *nihilo demissiorem* imò tantò majorem, tantò sequiorem. Siqidem, ut scitissimè, sed & verissimè, Plinius in *panegyr. Cui nihil ad augendum fastigium supereſt, hoc uno modo crescere potest, si se ipse demittat, sciamus magnitudinis suæ.* neqe enim ab ullo periculo fortuna principum longiùs abest, qàm humilitatis. De Pio Capitolinus, postqam *civilitatem* ejus descripserat, utqe species imperatorias superfluas à se amandaverat; *& tamen*, inqit, *ingenti auctoritate apud omnes gentes fuit.*

Ἀδελφοῦ] Marci fratrem hunc adhuc qærimus, nec reperire hactenus potuimus.

Διωκιδία μὲν δὲ ἦθος ἐπιτιμᾶσι με] At tantùm ab eo abfuit Lucius, ut Marcum moribus suis ad rem bene gerendam excitaret; ut contrà *post illius obitum Marcus solus remp. tenuerit, multò melior & feracior ad virtutes; qippe qi nullis Veri jam impediretur aut simulatæ calliditatis erroribus, aut his, qibus præcipuè displicebat Marco jam indè à primo ætatis suæ tempore, vel insitumis mentis pravæ, vel moribus.* Capitolin.

Τιμῆ καὶ σοφίᾳ ἐυφραινοντές με] *Honorem* qidem *Marco exhibuisse Lucium, si susciperet, obsecutum, ut legatum proconsuli, vel præsidem imperatori* (ad qæ verba videndus Salmas.) avtor est Capitol. qi de *amore* tamen idem negare videtur.

Ἐν δὲ ἴσως ἂν κατεγέλων] Senec. *de brevit. vit. c. 14. Dubitare se Fabianus noster aiebat, an satiùs esset nullis studiis admoveri, qàm his implicari.* Ipse Senec. *ibid. c. 13. De illis nemo dubitabit, qin otiosè nihil agant, qi in literarum inutilium studio detinentur.* Idémqe *epist. 88. Ista liberalium artium consectatio molestos, verbosos, intempestivos*

tempestivos, sibi placentes facio; & ideò non discentes necessaria, qia supervacua didicerunt. Vide *suprà ad § 7.*

Παιδία] *Filios* habuit *Verum*, qem septennem amisit; *Commodum*, cui imperium reliquit, patri per omnia dissimillimum; & *Antoninum* huic geminum, qi qadrimus est elatus; cùm tamen parem astrorum cursu Commodo Mathematici promisissent. *filias* plures, qarum Commodus tres superstites reliqit. Cas. Capitol. Lamprid. Vulcat. *Lucillam & sorores.* Lampr. in *Com. Fadillam.* Vulcat. nominat.

Μὴ ἀφῇ, μηδὲ κατ' ὀλίγον ἀπόσχοιτο] Et fuit revera Commodus *formâ corporis justâ*, ut Lampridius, sed ingenio moribúsqe plane distortissimis.

Τὸ μὴ ἐπαισθάνεσθαι με σχεδόν τι ἐπιδεικνὺς καὶ παιδικῶς] Τὸ μὴ Lugd. perperam. Vide *suprà § 7.* De re Musica perinde Philippus Macedo, qi filio, qem scitè admodum canere acceperat, *An non te tui pudet*, inqit, *qi nôris tam bellè canere?* Vide Suetonici dictum à Ptolomæo repretensi, ad *l. 4. § 31.* Psaltæ item cujusdam ad Philippum, an Antigonum, ad *l. 6. § 35.*

Τοῦ μὲν ἑπτὰ ἐτῶν αὐτὸν ἤδη] pro μὲν, με adscripsi, sensu exigente.

Ἀπολλώνιον] de qo suprà § 8.

Ῥούστικον] *supr. § 7.*

Μάξιμον] *supr. § 15.*

Τοῦ κατ' ἐμὲ νῦν βίου] vide *supr. ad § 9.*

Ἐνεργείας] *Perspicue.* Xyl. *efficacitur.* Cas. ἐνεργῶς. crebra apud avtores Græcos vocabulorum horum ab excriptoribus permutatio occurrit. Ego tamen istic nihil mutem.

Ἐπινοίας] *Cogitationes injectas.* Xyl. ἐπιπνοίας molientes atqe ità Cas. *inspirationes.*

Μηδὲν πολίτην ἧττον] Lugd. ἢ ἄν. qod & ferri potest, qia ἢ alterum sequitur. Vide *ad l. 2. § 9.*

Ταῖς ὑπὸ θεῶν ἐπιπνεόμεναις καὶ μεγαλοπρεπεῖ διδασκαλίᾳ] Plato *Philebo*, philosophiam esse ait, θεῶν εἰς ἀνθρώπους δόσιν. Cicero, *Tusc. l. 1, Philosophia qid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, us ego, inventum Deorum?* Senec. *epist. 90. Deorum immortalium munus est, qòd vivimus; philosophia, qòd bene vivimus. itaqs tantò plus nos huic qàm diis, quantò majus bonum est bona vita qàm vita, pro certo deberemus, nisi ipsam dii philosophiam tribuissent.* Hæc eò retulerim, qòd διδασκαλίαν noster dicit: ἐπιπνοίαν verò pro occasionibus singulatim *suggesta* intellexerim. Hinc formulæ illæ apud Homer. *Iliad. τ'. v.* 485. &

——Διὸς ἔμβαλε θυμῷ.

& *Odyss. τ'. v.* 10.

——τὸ δ' ἐν φρεσὶν ἔμβαλε δαίμων.

Ità in sacra pagina de Artaxerxe Memore Esdras *c. 7. v. 27. Indidit eam animo Regis rem Deus.* & Nehemias *c. 2. v. 12. &c. 7. v. 5. Indidit Deus meus animo meo.* Vide ad *l. 2. § 11.* ὑπομνήσεις verò καὶ διδασκαλίας ità distingvere videtur, ut illæ per signa qædam obscuriora, istæ per indicia clariora, qâ discrè præcipiendo qid facto opus sit, procedant. Galen. *de optim. sect. c. 11.* ex Empiricorum sententia: Τὰ καλαμβανόμενα, ἃ μὲν αἰδήσει καλαμβάνεται, ὡς τὸ ἁπτόμενος· ἃ δὲ ὑπομνηστικῶς, ὡς τὰ διὰ σημείων τινῶν καλαμβανόμενα. ἐνδεικτικῶς δὲ ἤδη καλαμβάνεται· ὑπόμνησιν ἀπὸ τῆς ἐνδείξεως, apertè distingvit.

Τὸ ἀνυσιγήειν μοι τὸ σῶμα] Αὐτὸς μὲν γὰρ ἀδυνὸς ἦν τὸ σῶμα. Dio. *Habuit enim corpus valetudinarium.* qod studio interiori Capitolinus adscribit. *Tantum*, inqit, *operis & laboris studiis impendit, ut corpus afficeret, atqs in hoc solo pueritiæ ejus reprehenderetur.* Sed & Cassius, Ἐκ τῆς πολλῆς, inqit ἀσχολίας τε καὶ ἀσκήσεως ἀδυνάτου τὸ σῶμα ἔχει· καὶ τοι τοιαύτη οὐσίᾳ ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺς ἀγρίους ἐν ὄψει καλαμαίου ἀπὸ ἵππου. Et mox; Οὔτε ἱππάσιμος, καὶ κυνηγὸς πλείστου παρὰ πᾶσιν, ὡς εἰκὸς, οὕτω ἠγημένος ἐτέθνηκεν. qæ postrema illustrant, qod adjecit hic Marcus, ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ. Nec tacendum qod apud Svidam scriptor innominatus, ubi de Marci corpore imbecilliori dixerat, subjungit, Καὶ τοῦτο ἐξ ἀδυνεσάτου καρδιακώτυλον ἀπέδειξε. Tribuit autem hoc Cassius theriaci, qod qotidiè sumebat, beneficio. De qo videri poterit Galenus, qi hunc Marci morem diligentiùs narrat, *de antidot. l. 1. c. 1.*

Μὴ ἄλλως] ἁπλῶς eo sensu, qo Apostolo *ad Cor. ep. 1. c. 7. v. 1.* Καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. Clemens *pædag. l. 2. c. 10.* Μηδὲ μὴν ἁπλῶς ἁπτέσθαι τινὸς πλὴν γαμετῆς τὸ παράπαν τῆς ἑαυτῆς γυναικός. *Prov. c. 6. v. 29.* Οὐκ ἀθῳωθήσεται πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς. *qisqis eam attigerit, haud futurus est insons.* de uxore aliena. Eadem mente ἅπτειν & ἁπτάνειν usurparunt. Plut. *Alex.* Παρθένων τε σφόδρα καλῶν καὶ γυναικὸς ἀληθῶς γυναικός. ——ἀλλ' Ἀλέξανδρος ὅτε τούτων ἥπτετο, ὅτε ἄλλου ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου, πλὴν Βαρσίνης.

Βενεδίκτης] Ex pallacis avlicis videtur ista fuisse.

Θεοδότου] ex numero exoletorum iste. Vide *supr. § 16.*

Τὸ καλεπάνασθαι Ῥούφῳ, μηδὲν πλέον πρᾶξαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων] Faciunt huc, Abigajelis Davidem Nabali infensum mitigantis interpellatio, Regisqj ipsius tum mulierculæ, tum & Deo ipsi eo nomine benedicentis acclamatio, *Historiæ Reg. l. 1. c. 25. v. 31, 32, 33.* Atqj hoc est, qod Apostolus monet, *ad Ephes. c. 4 v. 26.* Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. de qo loco alibi diximus.

Μέλλουσαν ἤδη τελεῖσθαι τῷ τοκετῷ] Obiisse videtur,

videtur ex Capitolino, Marci mater, anteqam filius imperium Pio defuncto adiret: qâ tamen ætate fato concesserit, incertum.

Οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τὰ τελάδεια ἔτη] Capitol. *Ab Adriano adoptatus, jussúsque in Adriani privatam domum migrare, invitus de maternis hortis recessit.*

Ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήσαλα] Qòd nec defuerit unqam, unde aliqid poscenti se subveniret; nec eò fuerit redactus, ut ab aliis flagitare cogeretur, pro magno ducit beneficio. Agnoverat nimirum illud Servatoris nostri; Μακάριόν ἐστι διδόναι, μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. *Act. c. 20. v. 35.* & qod optimum qemqe censere Gregorius Naz. asserit *orat. pro pauper.* Τὸ εὐπορεῖν τῶ πάσχειν ῆμιστερον· ἢ ἀσελγεσάτερον κέρδος ἔλεῳ.

Τῆ γυναῖκα τοιαύτῃ] *Habuit uxorem Anniam Faustinam consobrinam suam.* Capitol. Et reverâ, qalis istîc depingitur uxor, numinis donum, havd è minimis, havd è multis, censeri meritò possit. Verùm an ejusmodi Marci nostri Faustina extiterit, licèt Pii filia, Marcus ipse viderit. Certè si vera narrant Cassius & Capitolinus, nihil minùs illa fuerit.

Τὸ ἐπιτηδειον προφων εἰς τὰ παιδία ἐυπορῆσαι] Ità Philippus Macedo *epist. ad Aristotelem.* Ἴδη γεγονέναι μοι υἱὸν πολλῶ ἂν τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω, ἐὰν ὅπως ἐπὶ τῆ ἡμέρᾳ τῆ παιδὸς, ὡς ἐπὶ τῆ κτίσει σῶν ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι. ἐλπίζω γὰρ αὐτὸν ὑπὸ σοῦ τραφέντα καὶ παιδευθέντα ἄξιον ἔσεσθαι καὶ ἐμοῦ καὶ τῆς ὅλης Μακεδονίας. *Filium mihi genitum scias; qo nomine Diis gratias ago, non tam proinde, qia natus, qàm qòd eum nasci contigerit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, ut à te edoctum eruditúsque, dignum evadat, qi & nobis, & rebus à nobis susceptis succedat.* Refert Gellius *l. 9. c. 3.* Commodum avtem Marcus *& suis præceptis, & etiam magnorum atqe optimorum virorum operâ erudire conatus est. habuit literatorem Græcum, Onesicratum; Latinum, Capellam Aristium: orator ei Anteius Sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistri nihil ei profuerunt.* Lamprid.

Τὸ δ' ὀνειρόπτων βοηθήματα] De remediis istiusmodi per insomnia indicatis superstitiosa multa in *sermonibus sacris* Aristides; sed & Cicero *de divinat. l. 1.* tangit & noster, *l. 9. § 27.*

Καὶ τύτε ἐν Καιήτῃ ὥσπερ χρήσῃ] locus mutilus; qod & Xylander monuit. *forsan,* inqit in *notis, ὥσπερ χρήσῃ· qomodo utatis.* At in versione, *sicut Chræsa:* ac si loci alicujus nomen proprium esset. qò inclinat & Mericus; sed ut viri, non loci, appellatio sit, & χρύσῃ legatur. qasi dicat Marcus; *Cajeta, qæ in regione Campana maritimum est opidum, se Deis vota facientem, fausta retulisse; prout & Chrysæ Phœbi sacerdoti olim contigerat supplicanti παρὰ δίνα πλυνοφοίσβοιο θαλάσσης. Il. α'.* Eruditus vir D. Bootius χρήσει legendum suspicatur: χρῆσις idem qod χρησμὸς, ut χρηματισμὸς interdum pro χρηματισμὸς dicitur. ut sensus sit, *qemadmodum sibi divinitùs remedia ad qosdam morbos monstrata fuerunt, ità etiam cùm Cajetæ aliqandò agens versaretur in periculo alicujus morbi alterivé casûs, auxilium, qo eum depelleret, ostensum fuisse, idqe tanqam oraculo, cùm aliûs in ea urbe oracula nulla edi solerent.* Idem ferè vult Annotator Lugd. qi legit, ἢ τύτο ἐν Κ. ὥσπερ χρησμόν. ac vertit, *Hócqe Cajetæ, tanqam oraculum qoddam.* Clariss. Salmas. *sine aliqo stomacho* (qales Marcus istîc loqitur) ὀνείρῳ *sanum fieri locum vix posse* censet. *conjecturam* tamen *duplicem* adjungit. legendum scil. vel, ἢ τότε ἐν Καιήτῃ ἐυτυχῆσαι, ut *loci* meminerit, in qo monitum illud à numine acceperit: vel, ἢ τύτο ἐν Καιήτῃ, ὡς ἀσκληπίῳ, ut & *remedii* præcepti mentio fiat, qod *circumlinere* sibi aliqid jussus sit. In re tam ambigua ipse statuere nihil avsim.

Ὅπως τι ἐπιδύμησα] [τὸ] ὅπως τι ἐπιθ. sic ut in præcedentibus passim. Salmas. forsan, τὸ, ὅπως ἐπιθ. ut τι ex τὸ factum sit.

Ἀπογραφέσης ὅτι τοῦ συγγραφεῖς] Lugd. ἀπογραφέσης. forsan ἀπογραθεὶς· usitatiùs avtem ὅτι τοῖς συγγραφῆ diceretur. Sed & Thucydides *l. 1.* κατὰ ἴζας ὅτι τῶ ἴσῳ, dixit. Epictet. *dissert. l. 2. c. 6.* ἐκ ἦν τοσύτε, τοσύτων μὲν ἀκηκόναι, τοσάυτα δ' γεγραφέναι, τοσύτῳ δ' χρόνῳ παρεσκευάσθαι γεγονέναι ἐ πολλῆ ἄξιε. Verùm ἀπογραθεὶς, qo Marcus hic usus videtur, diserlis est vocabulum. Significat enim *defidem & ignavum affidere.* Pollux *l. 3. c. 24.* inter *ignaviam* ac *defidiam* denotantia vocabula, ἀπογραθὴς & ἀπογραθίας collocat. Vetus Bdictum Censorium ex Svetonio *de clar. Rhetor.* à Gellio *l. 15. c. 11.* exhibitum: *Renunciatum est nobis, esse homines, qi novum genus disciplinæ instituerunt; ad qos juventus in ludum conveniat: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: ibi homines adolescentulos totos dies desidere.* hoc est, qod Marcus, ἀπογραθὴς.

Θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται] Expressisse videtur, qod Plato *de leg. l. 4.* & ex Platone Maximus Tyr. *orat. 3.* & Stobeus tom. 2. *tit. 58.* Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεῦ τύχη καιρός τ' ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι, ξυμπάντα. qanqam τύχης nomine *providentiam divinam* intelligere videtur, vel *casus* potiùs *fortuitos* rerúmqe contingentiam providentiâ divinâ dispositam & gubernatam. qomodo & Solomon Rex usurpavit, *Eccles. c. 9. v. 11.* qo loco, qod Plato τύχην καὶ καιρὸς, Solomon עת ופגע dixit. Stoici enim omnia fato fieri statuebant; & fortuita etiam qæ dicuntur, eodem referebant. Ità Aristoteles Rhetor. *l. 2. c. 19 § 8.* Ἐν δ' ἀκολουθεῖ βέλτιον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοί εἰσι, καὶ ἔχουσι ἐλπὶς τὸ θεῖον πως πεπόντες, διὰ τε χειρό-

μβια

μόνα ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς τύχης. Vide & Marcum *l.* 3. § 11. Plinius minor. *lib.* 4. *epist.* 8. *Sed nimirum quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt. illud verò, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi à Diis potest.*

Τὰ ἐν Κυάδοις] Ambigi potest, utrùm ad antecedentia lemma istud, an ad subsequentia pertineat. Ex usitata siquidem formula, si antegressa spectaret, dicendum videatur, τάδε ἐν Κυάδοις· *apud Quados ista*; concepta nimirum, vel conscripta sunt. Illud autem, Τὰ ἐν Κυάδοις. hoc est, *Quæ apud Quados*, agenti scil. concepta & conscripta; tituli præfixi potiùs, quàm subjunctæ clavsulæ significationem præ se fert. Atque in hanc partem hoc in loco M. Casaubonus accepisse videtur; in libro proximo exeunte illam alteram secutus. Ipse interim eâ disceptatione in medio relictâ, ad hunc locum libro primo terminum dare nihil qicqam dubitavi: cùm & huc usque seriem qandam continuam, quæ hîc planè incidit, avtor ipse tenuerit, miscelam deinceps meram exorsus; & sectiuncula illa ipsa, à qa liber secundus in hactenus excusis inchoatur, ad proximè præcedentia respectum habeat satis clarum.

Κυάδοις] *Qadi* Germaniæ populus, de qibus Ptolemæus *geogr. l.* 2. & Tacitus in *tractatu de morib. German.* Adversus istos Marcomannis junctos non sine prospero successu bella gessisse Marcum nostrum, avtores sunt Dio Cassius & Jul. Capitolinus. Sed & Lucian. in *pseudomanti*, cujus hæc sunt verba, ὅτι Διὸς Μέροκος ἤδη τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κυάδοις συνεπλάκητο. Eam expeditionem celebriorem reddiderunt Christianorum suppliciis impetrati cœlitùs imbres, cùm exercitus siti ferè confectus jam esset. Meminere Tertull. *ad Scapul.* & *in apolog. c.* 5, & ex eodem atqe Apollinario Evseb. *hist. Eccles. l.* 5. *c.* 5. & *Chron. l.* 1. & 2. Niceph. Callist. *l.* 4. *cap.* 12. Zonar. *Annal. tom.* 5. Xiphilinus in *Marc.* Oros. *hist. l.* 7. *c.* 15. Otho Frising. *chron. l.* 3. *c.* 25. Jo. Aventin. *annal. Boior. l.* 2. alii. qanqam istud Cassius, Arnuphis Ægyptii, vel Juliani, ut apud Svidam alius nescio qis, Magicis procurationibus, Marci ipsius precibus Capitolinus, moribus pietatíqe Clavdianus, Christiano nomini iniqiores, adscribant. Videatur Scalig. *ad Evseb. chron.* & Xiphilin. *supr. ad* § 6.

Ad Librum II.

§ 1. Ἔδει λέγειν] δεῖ, (ut *l.* 1. § 1.) χρὴ, μέμνησο, (ut *l.* 8. § 13.) vel tale qid, subintelligendum. qod cùm in scriptis istiusmodi est freqentissimum, tum nostro istîc cum primis familiare. Cæterùm Xyl. ἔοικε legit, vertítqe, *solebat is sibi prædicere.* Sed monentis potiùs qid velit, qàm qid assveverit narrantis, dictio videtur. qin nec in persona tertia, qam dicunt Grammatici, de se Marcus loqi assolet.

Σωτάξομαι πείργειν, ἀχαίνειν] Seneca, *de ira l.* 2. *c.* 10. *Placidus sapiens & æqus erroribus, non hostis, sed correptor peccantium, hoc qotidiè procedit animo; Multi mihi occurrent vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi avari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciam, qàm ægros suos medicus.*

Παρὰ τὸν ἄγνοιαν] creberrimè istud inculcat noster, utì in locis collatis videre licet. vide *infr. ad* § 13. Sed & Epictetum latiùs idem disserentem, *l.* 1. *c.* 18. & *c.* 28. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 8. *Mali sunt ignoratione recti & boni.*

Ἐγὼ δὲ πεισθήσομαι] Ità *l.* 3. § 11. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἀγνοῶ. qod & urget vehementiùs, dilemmate usus. *l.* 17. § 26. Vel inscitiâ rerum pari & ipse laboras; & pariter affecto ignoscendum: vel perspicaciâ majore imbutus es; & caliganti æqior esse debes. Vide & *infr. ad* § 13.

Τὸν φόνον τὸ ἀγαθὸν, ὅτι κακὸν, καὶ τὸ κακὸν, ὅτι αἰσχρόν] Imò solum illud bonum, hoc solum malum esse. Sic enim statuunt Stoici, apud Laert. *l.* 7. in *Zenon.* Hecato *de bonis l.* 3. & Chrysip. *de honesto*; Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι· καὶ τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶναι· καὶ ἰσοδυναμεῖν τῷ κριλῷ τὸ ἀγαθόν. & Seneca, *epist.* 76. *Unum est bonum, qod honestum.* De Helvidio Prisco Tacit. *hist. l.* 4. *Doctores sapientiæ secutus est, qi sola bona, qæ honesta; mala tantùm, qæ turpia; potentiam, nobilitatem, cæteráqe extra animum, neqe bonis, neqe malis annumerant.* Vide *infr. ad* § 11.

Συγγενῆς, καὶ αἱματικὸς καὶ σπερματικὸς τῷ αὐτῷ] Ità *l.* 12. § 26. Ὅσον ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπινον γένος. ἐκ γὰρ αἱματὸς καὶ σπερματίου, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία. Non hac duntaxat, avt præcipuè ratione: sed & istâ tamen. Pavlus Apost. apud Lucam *Act. c.* 17. *v.* 26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων. Et Lactant. *institut. l.* 6. *c* 10. *Si ab uno homine, qem Deus finxit, omnes orimur., certè consanguinei sumus.* Itaqe τὸ

μίσος

μόνον hîc ſubintelligendum, cujus freqens paſſim Ellipſis. Xenoph. expedit. *l.* 3. Οὐδένα γὰρ ἀνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖν. *Hominem Dominum nullum, ſed Deos ſolos adorare.* Ità ſupplet Chriſtus apud Matth. *Evang. c.* 4. *v.* 10. Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. qod omiſſâ particulâ illâ Moſes dixerat, *Deut. c.* 6. *v.* 13. *Dominum Deum tuum adorabis, eidémque ſervies.* Pavlus *ad Rom. c.* 4. *v.* 9. Ὁ μακαρισμὸς οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; *Beatificatio iſta ad circumciſos (ſolos) an & ad præputiatos pertinet?* Qod Caſtellio, cùm minùs adverteret, perperam reddidit; *Hæc beatitudo in circumciſionem ne cadit, an potiùs in præputium?*

Ἀλλὰ νοῦ] Syneſ. *de providen.* Ἔστι δὲ ἡ μία ψυχῶν καὶ σωμάτων συγγένεια. ἐκ γὰρ τοῦ τῶν αὐτῶν ἐπὶ γῆς ἐκφῦναι γενέσιον, τοῦτο πεφύκασι ψυχαῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκ μιᾶς ῥυῆναι πηγῆς· qi tamen fontes, unde deriventur animæ, duos ſtatuit; terreſtrem alterum, alterum cœleſtem; indè Oſiridi, Typhoni hinc animam contigiſſe. At contrà Lucret. *l.* 2. & Lucretio πάμφηρ Lactant. *inſtitut. l.* 6. *c.* 10. eodem, qò Marcus iſtìc collineans; *Si ab uno Deo,* inqit, *inſpirati omnes & animati ſumus, qid aliud qàm fratres ſumus? & qidem conjunctiores, qòd animis, qàm qi corporibus.* itaq; non errat Lucretius, cùm dicit;

Denique cœleſti ſumus omnes ſemine oriundi:
Omnibus ille idem pater eſt.---

Subjungit Lact. noſtro conſentiens: *Ergò pro beluis immanibus habendi ſunt, qi hominibus nocent. --Ob hanc enim neceſſitudinem germanitatis docet nos Deus, malum nunqam facere, ſemper bonum.* Idémq; *l.* 5. *c.* 8. ex Cicerone *de legib. l.* 1. *Sicut unâ eadémq; naturâ, mundus omnibus partibus inter ſe congruentibus cohæret ac nititur: ſic omnes homines inter ſe naturâ confuſi, pravitate diſſentiunt; nec intelligunt ſe eſſe conſanguineos, & ſubjectos omnes ſub unam candémque tutelam. qod ſi teneretur, Deorum profectò vitam homines vivicrent.*

Καὶ θείας ἀποικίσεως μέτοχον] Θεία ἀποικία i. e. *portiuncula divina,* ὁ νοῦς .i. *mens,* ſive *anima rationalis* hîc dicitur. ſicut infrà § 4. τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν ἀπόρροια. & *l.* 5. § 27. τὸ Διὸς ἀπόσπασμα. de qibus, ſuis locis dicetur. Eadem Epicteto diſſert. *l.* 1. *c.* 2. Τοῦ Διὸς μέρος. Seneca *epiſt.* 92. *Dei pars eſt.* & *de otio ſapient. Divini ſpiritûs pars ac veluti ſcintilla qædam.* Horat *Serm. l.* 2. *Sat.* 2.

——*divinæ particula auræ.*

qo modo Ammianus, tanqam ex Phyſicorum ſententia, *l.* 21. *Sol mens mundi noſtras mentes ex ſeſe, velut ſcintillulas, diffunditat.* Et Manilio Aſtron. *l.* 2.

——*pars ipſa deorum eſt.*

Plutarch. *qæſt. Platonic. l.* 1. Ἡ δὲ ψυχὴ νοῦ μεταλαχοῦσα καὶ λογισμοῦ, οὐκ ἔργον ἐστὶ τοῦ θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρος, οὐδ' ὡς αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονε. Saniùs Auguſtinus, *epiſt.* 157. *Animam, Dei non particulam eſſe, ſed creaturam. & de anim. orig. lib.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 3. *ab illo, non de illo factam.* qem & amplius viſe ſis *de civit. Dei l.* 13. *c.* 24. Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *Deus animæ ſuæ umbram, ſpiritûs ſui auram, oris ſui operam, viliſſimo alicui commiſcrit?* Animam loqitur humanam corpori inditam. Pulcerrimè Gregor. Naz. Auguſtino ſenſu conſentiens, qamvis modo loqendi diſpar, *apologet.* § 33. Περὶ ψυχῆς ἢ σαρκὸς, τίνα ἐκ θεοῦ καὶ θείαν, καὶ τῆς ἄνωθεν συγγενείας μετέχουσαν, καὶ ὡσεὶ ἐκείνῳ ἐπεγγυωμένου, εἰ καὶ τῷ χείρονι συνῳκίσθη. Modeſtiſſimè Epiphanius, *in ancorat.* § 55. Οὔτε μέρος θεοῦ λέγομεν εἶναι τὴν ψυχὴν, ὅτε ἀλλότριον τοῦ ἐμφυσήσαντος. (ità enim legendum avtumo, qod ἐμφυσήσαντος vulgò legitur) πῶς γὰρ τὸ λειτὸν τοῦτο νοεῖται θεῷ μόνῳ ἐγνωσμένῳ. Sed & Syneſius *epiſt.* 105. τὸν νοῦν indigitat τὴν ἐν τῇ ψυχῇ μοῖραν τὴν θείαν.

1 Οὔτε βλαπτῶναι γὰρ πρὸς ἀνδρὸς δυνάμεναι] Argumentum à noſtro crebriùs repetitum, utì in collatione indicatum, noſtris etiam non inſolens, qi lædi neminem, niſi à ſeſe, poſſe contendunt. Habes à Joanne Chryſoſt. fusè pertractatum, Edit. Saviſſ. *tom.* 7. *orat.* 2. cujus titulus; Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα παρελάβαι οὐδεὶς δύναται. Inter exteros verò Maximus Tyrius *diſſertationem* eadem de re ingenioſam admodum inſtituit, numero 2^dm. qâ & Socratis dictum illud celeberrimum lavdat, à Platone in *apolog.* poſitum, à Plutarcho *de tranqill.* ab Epicteto *enchiridio extremo,* & *diſſert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 3. *c.* 23. à Clemente *Strom. l.* 4. repoſitum, à Thraſea etiam apud Dionem in *Nerone* uſurpatum. Ἐμοὶ γὰρ Ἄνυτος καὶ Μέλητος ἀποκτεῖναι μὲν δύναιντο, βλάψαι δὲ οὐ δύναιντο. *Me Anytus & Melitus occidere qidem poſſunt, ſed ladere non poſſunt.* In eandem hunc ſenſum & Dominus noſter de ſuis apud Lucam *Evang. c.* 21. qibus etiamſi prædiceret, fore ut morte ipſâ mutarentur (καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν § 16.) ſubjicit tamen, nihil indè ad ipſos damni, nè vel minimum qidem, rediturum. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. *nec capillus è capite veſtri cujusqam periturus eſt.* v. 18. ὃ γὰρ δύναμις, inqit Maximus, ἀγαθῷ ἐνδεὲς οὐδὲ πονηρῷ βλαπτῶναι. qod Plato, ὃ γὰρ δεμιὸν ἀμείνονι ἀνδρὶ οὐδὲ χείρονι βλάπτεσθαι. *neque enim jus fasq; patitur, ut vir bonus qispiam ab improbo qoqam ladatur.* Vide ad *l.* 9. § 4. Itaq; cum noſtro conſentiens planè Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 87. Εἰ γὰρ ἔστιν πάσχειν δεινὸν, πόθεν ὀργίζῃ τῷ μηδὲν σε διαθέντι κακόν; *Si mali nil paterìs, cur ei ſuccenſes, qi te malo non affecit?* Julianus denique *de Cynicis. orat.* 2. Κἂν τις ἕτερος ἔχῃ πρὸς αὐτὸν κατηγορίαν, δίκαι, πολλοὶ πρὸς θεοῦ. ἐκείνῳ μὲν οὖν ἔστιν ἐχθρὸς οὐδὲ

ἀλλ' οὐδὲ βλαβερόν· αὐτὸς δὲ αὐτὸ, βαρύτιμον ὑπολαβὼν τίμημα τῆς τοῦ κρείττονος ἀγνοίας, ἐζημίωσε τῆς ἐκείνου περιουσίας.

'Αμφιῤῥῶ γάρ με ἔδυσε περιβάλλειν] ἀμφιῤῥῶ περιβάλλειν, ut & κακῷ περιβάλλειν, infrà § 11. metaphora ab amicta ſumpta, qi corpori circumjicitur, qóq; corpus ipſum involvitur. qalis illa Pſalmæ *Pſal.* 109. *v.* 18, 19. ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον. —ἐνδυσάτω αὐτὸ ὡς ἱμάτιον, ὃ περιβάλλεται. *turpi*, inqit, *aliqo nemo me involverit.* qia virtutem ſcil. nemo eripere cuiqam poteſt, in qa ſola τὸ κακὸν, & in cujus ſolius privatione τὸ αἰσχρὸν Stoici collocant. Αἴτιον δὲ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶ)· εἶ) δὲ τῶν ἀρετῶν. Laërt. Zenon. & Senec. *de vit. beat. c.* 22. *Sapientibus noſtris unum bonum eſt virtus.* &, *de conſtant. c.* 5. *Unum malum illis eſt turpitudo.* Vide Cicer. *Parad.* 1. qi & idem *ad Attic. l.* 10. *ep.* 4. *Nihil eſſe bonum, niſi qod honeſtum: nihil malum, niſi qod turpe ſit.* itaqe τὸ αἰσχρῷ περιβάλλειν, & τὸ κακῷ περιβάλλειν, Marco noſtro idem ſunt. Maximus Tyr. *orat.* 2. Ἀδικία ἔστιν ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. τὸ δὲ ἀγαθὸν τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀρετή; ἡ δὲ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. οὐ ἀδικηθήσεται τοίνυν ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων· ἢ οὐκ ἔστιν ἀδικία, ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. ἔστιν δὲ ἀγαθὸν ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλ' ἀνόσιον, ἀλλ' ἀλγεινὸν, ἀλλ' αἰσχρόν. Eodémq; Chryſoſtomus, in argumento hoc, telo pugnat. Telephus Accianus apud Macrob. *Saturn. l.* 6. *c.* 1.

—*nam ſi regnum à me fortuna atq; opes*
Eripere qivit, at virtutem non qit.

Λοιπὸν δὲ περιαίρετον ἡ γένεσις. Epicterus apud noſtrum *l.* 11. § 36. *Prædo virtutis nullus eſt.* Itaq; Maximus: Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος κατεγέλαστος γέγονεν ἀφαιρεθεὶς, ὁρῶν τὸν ἀδίκως ἐπ' αὐτὸν ὁρμηθέντα ἀπειλοῦντα, ἀναιδῶς τὸ δρᾶν, δρῶντας δ' ὑπὲρ. ἀλλὰ καὶ ἀτιμαζόντων ἐκείνων, βαίνοντας τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, *Iliad. Σ.* 604.

—φορέω ἣ τεκμήρατο Διὸς αἶσα.

καὶ ἀφαιρωῤῥῶν τὰ χρήματα, φεύγουσι ὡς πολίτια καὶ ἀσφαλίας ἀφαιρωῤῥῶν. καὶ ὑποδανείζει, ὡς ὑπὸ πυρετοῦ καὶ λίθου, ὑπὸ ἀγαπαλθῶν φεύγει τὸν ὑποδιδόντα. Senec. *de conſtant. ſap. c.* 5. *Injuria propoſitum hoc habet, aliqem malo afficere: malo autem ſapientia non reliqit locum. unum enim malum illi eſt turpitudo: qæ intrare eò, ubi jam virtus honeſtáque eſt, non potest. injuria ergò ad ſapientem non pervenit. nam ſi injuria alienus malipatientiæ eſt; ſapienti autem nullius malieſt patiens; nulla ad ſapientem injuria pertinet.* Vide ad *l.* 8 § 1.

Οὐσι ἀγλίζεσθαι τοῦ συγγενεῖ δύναμαι, ὅτι ἀπίθανός αὐτῷ] Epictet. *Enchirid. c.* 42. Πᾶν πρᾶγμα δύο ἔχει λαβάς, τὸν μὲν χρηστὸν, τὸν δὲ ἀβάστακτον. ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, οὐκ δίδου αὐτὸ μὴ λάβωμαι, ὅτι ἀδικεῖ· αὕτη γὰρ λαβὴ οὐκ αὐτοῦ ἐστιν· ἀλλὰ ἐκείθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι σύντροφος, καὶ λήψῃ αὐτὸ, καθ' ὃ φορητόν ἐστιν. Idem *diſſert. l.* 3. *c.* 10. Οὐκ ἔδει ἔτυχε μοι περιστερχθῶναι τὸν ἀδελφόν. ἀ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκείνου ὁράτω. ἐγὼ δ' ὡς ἂν περιστερχθῇ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς περὶ ἐκεῖνον. τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστι, ἐκείνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο ἔδει κωλύσαι δυνάμενον· ἐκεῖνο κωλύεται. vide *l.* 5. § 22.

Γεγόναμεν πρὸς συμπλοκήν] Quod *l.* 4. § 3. τὸ λογικὸ ζῶον ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. & *l.* 8. § 56. Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. & *l.* 5. § 16. πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν. & *l.* 7. § 13. πρὸς μίαν τινὰ συμπλοκήν. Vide *infrà ad* § 2. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 5. Homo in adjutorium mutuum generatus eſt. & epiſt. 95. *Natura nos conſanguinitate conjunctos edidit, cùm ex eiſdem & in eadem gigneret. hæc nobis amorem indidit mutuum, & ſociabiles fecit: illa æqum juſtúmq; compoſuit: ex illius conſtitutione miſerum eſt nocere qàm lædi: & illius imperio paratæ ad juvandum manus. iſte verſus & in pectore & in ore ſit:*

Homo ſum: humani nihil à me alienum puto. Ter. *Heaut.* 1. 1. *Habemus in commune, qòd nati ſumus. Societas noſtra lapidum fornicationi ſimillima eſt; qæ caſura, niſi invicem obſtarent; hoc ipſo ſuſtinentur.*

Ὡς πόδες] Ideò, πᾶν τὸ ὑπόπτερον ἐξ ἀνάγκης ἀρτίους ἔχει τοὺς πόδας. Ariſtot. *de animal. inceſſ. c.* 8. & *hiſt. anim. l.* 1. *c.* 5. & *problem. l.* 10. *q.* 18. & 23. Hierocles Ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Οἱ ἀδελφοὶ τρόπον τινὰ τὰ αὐτοῦ μέρη τυγχάνουσιν, ὅσπερ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ σκέλη, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ τὰ λοιπά. ὥσπερ οὖν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, οὕτω ἔκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λάβοι, ἕκαστον ἂν τὰ λοιπὰ πάσῃ μηχανῇ διὰ τὴν ἐμπεφυκυῖαν κοινωνίαν, τῷ μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον ἰδιά τι εἶ) παρέχειν καλῶς δίχα τῆς πρὸς ἕτερον παρουσίας· ἔστιν ἢ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γενέσθαι, καὶ τὴν ψυχὴν (forſan ψυχικὴν μεν. Vide *ad l.* 4. § 4. *annot.* 1. & § 29. *ann.* 1. *init.* & *l.* 9. § 8. & *l.* 12. § 30.) ὁμολογεῖσθαι ἔχειν, μηδὲν πλεῖόν σπουδῆς, ὑπὲρ τοῦ δίκαιον φερόντος τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰρ αὖ καὶ πλεῖόν τι πλεῖον τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν. ὅτι τε γὰρ ὀφθαλμοὶ μὲν ὁρᾶσιν ἀλλήλοις παρόντες παρόντα, καὶ χεὶρ συμπλέκεται παρούσῃ χειρὶ παροῦσα· ἡ δὲ ἀδελφῶν σύμπραξις ἀλλήλοις πολυχειρίαν πᾶσι δοκεῖ· περόντων γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα, καὶ διασπώντες σώματα, μίαν δ' ὑπάρχουσιν ἀλλήλοις ὁρμὴν, κἂν μυρίων ἦ τὸ διάστημα. Ità enim locus ille inſignis, ſed fœdiſſimè vitiatus, ex parte ſaltem reſtitui poterit. Baſil. Cæſ. epiſt. 68. Ἀκριβῶς οἶδας, ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἐνδεούσης ἡμῖν ἀδελφῶν ὁπωσοῦν διδόμεθα, ἢ ὅσον ἕτερα ἡμῖν χερῶν τῆς ἑτέρας. ὅτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν καθεστάσεως, τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὅταν πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἀποβλέψωμεν. τὸ μὲν ἡμᾶς, ὅτι ἓν ὑλικὸν

βαυλῷ πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτάρκεις. ὅτε γὰρ ἂν πρὸς ἀσφαλῶς βαδίσεις, μὴ συνυποκρίνου τοῦ ἑτέρου· ὅτ' αὖ ὀφθαλμὸς ὑγιῶς ἴδοι, μὴ κοινωνὸν ἔχων τὸν ἕτερον, καὶ μετ' αὐτοῦ συμφώνως περιβάλλων τοῖς ὁρατοῖς. καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα, ἢ δ' ἄμφοιν τοῖν ὠσὶν τὴν φωνὴν διχοῦθεν καὶ ἀντίληψις κρατιστέρα τῆς κοινωνίας τῶν δακτύλων. καὶ ἁπλαπλῶς εὑρεῖν ἔστι τῶν μὲν ἐκ φύσεως, ἔστι δὲ ἐκ περιαιρέσεως κατορθωμένων ὁρῶ, ἀνὰ τῆς τῶν ὁμοιούλων συμπονίας ὀπιτελούμενον. Cæterùm de usu finéq; Marcus, de necessitate Basilius loqitur.

Ὡς χεῖρες] De manibus Galen. *de usu part. l.* 1. Σύμμαχον ἑτέρᾳ τινὶ ἑτέραν ἡ φύσις ἐποίησε ταύτην ἄρα καὶ πρὸς ἀλλήλας νενεύκασιν· ἀλλήλων γὰρ ἕνεκα γεγόνασι. Indè nata proverbialia illa Menandrianum apud Gnomologum;

Ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα, καὶ πόλις σώζει πόλιν·
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.
Servat virum vir, civitatem civitas:
Digitum lavatque digitus, & manum manus.

Epicharmeum apud Æschinem in *Axioch.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 10.

Ἀ χὴ χειὶ τὰν χεῖρα νίπτει· δὸς τί, καί τι λάμβανε.
A manu manus lavatur: da qid, & qid accipe.

quæquam qod Stob. νίπτει, Æsch. νίζει habet. Erasm. & Grot. χρίζει malunt. ut sit, *A manu manus fricatur.* sive ut vulgò efferri solet, *Manus manum fricat.* Deniqe Evripideum illud in *Heraclid.*

——μιᾶς γ' χειρὸς ἀδρανὴς μάχη.
Invalida pugna est, una qam gerit manus.

Virgilius an Septimius in *Moreto:*

Admovet indè manus operi, partitus utrique:
Lævi ministerio, dextra est intenta labori.
Hæc rotat assiduis gyris, & concitat orbem.
Interdum fessæ succedit læva sorori,
Alternátque vices.——

Ὡς βλέφαρα) qæ ad oculi tegmen & tutelam amicè conspirant.

Ὡς οἱ σύοχοι τῆς ὀδόντων] qi veluti in mola *catillus* & *meta*, mutuas sibi invicem operas jugiter præstant.

Τὸ ἓν ἀντιπεφύκειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Illud ante omnia cogita, fœdam esse & execrabilem vim nocendi, & alicnissimam homini, cujus beneficio etiam sæva mansuescunt.* Apud Xenophontem *commentariorum l.* 2. Socrates fratres duos dissidentes his verbis alloqitur. Νῶν μὲν ὕτω διάκεισθε, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ὁπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλαιν ἐπίνοσιν, ἀφειδῶς τούτῳ, πεφύκατον πρὸς τὸ διαχωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θεῖα μοίρᾳ πεποιημένω πρὸς τὸ συνεργεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτω, ἐμποδίζοιτον ἀλλήλω. ὃκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ὁπὶ βλάβῃ χρῆσθαι καὶ μὴ ἀδελφῷ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ὁπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλων, ἢ χεῖρα καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμὼ, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις.

§ 2. Σαρκία δοὶ, καὶ πνεῦμάπον καὶ τὸ ἡγεμονικόν] Eandem distributionem habes sæpiùs repetitam. *l.* 3. § 16. & *l.* 6. §. 32. & *l.* 12. § 3. Idem ferè aliis verbis Apost. *ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 23. Τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα. qo loco τὸ σῶμα est qod Marco hic σαρκία· ἡ ψυχὴ, qod πνεῦμάπον· τὸ πνεῦμα, qod τὸ ἡγεμονικόν.

Ἄφες τὰ βιβλία] Vide *infrà ad* § 3. sed & Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 4.

Μηκέτι σκῶ] Ità *l.* 4. § 3. σκῶ πανὶ μὴ σκῶ, μηδὲ κατανεῦσαι. qod eleganter admodum sic expressit Pers. *Sat.* 5. *v.* 154.

En qid agis? duplici in diversum scinderis hamo.
Hunccine an hunc sequeris? subeas alternus oportet
Ancipiti obsequio dominos; alternus oberres.

Οὐ δίδοται] *Non datum est.* Xyl. at Lugd. *Non licet.* nam qod Νὲ lude, reddidit Annotator Lugd. &, μηκέτι παύδιζε, mavult legi; à Marci mente alienum est. M. Cas. *Non est futurum. non dabitur.* qod exponi vult ex illis *l.* 3. §. 14. Μηκέτι παιδὸς. ὃ γὰρ τὰ ὑπομνηματὰ σε μέλλεις ἀναγινώσκειν, &c. *Noli te fallere. neqe enim futurum est ut Commentariorum tuorum & excerptorum, vel alienorum de antiqitus gestis rebus scriptorum, evolvendi & perlegendi copia tibi suppetat.* & est reverà probabilis satis expositio. Videatur tamen an non forsan ἐρωτηματικῶς legi debeat, ἃ δίδοται; *annon datur? annon est in potestate tua positum,* ut hoc facias? hoc est, ut distractione & perturbatione omni immunem te reddas. Ità *l.* 4. §. 1. τὸ δυνατὸν καὶ δεδόμενον. & *l.* 9. § 29. ὅρμησον, ἐὰν δίδωται. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. δίδοταί σοι τοῦτο; & ἐφ' ὅσον ἂν δίον τε ᾖ, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν δίδοται· & Rufus Thraseæ apud eundem *l.* 1. *c.* 1. ἃ θέλεις μελετᾶν, ἀρκεῖός τοι δεδομένα; hinc δύσις φυσικὴ *l.* 4. § 19. qâ nimirum

——*natura beatis*
Omnibus esse dedit, siqis cognoverit uti.

Clavd. *in Ruffin. l.* 1. Occurrit nimirum objectioni vulgari illi, de qa Seneca, *epist.* 104. eodémqe planè, qo Seneca, modo occurrit. *Torqueris,* inqit hic, *mihi occurrunt isti, qi non putant fieri posse, qicqid facere non possunt, & aiunt nos loqi majora, qàm qæ natura humana sustineat. At qantò ego de illis meliùs existimo? ipsi qoq; hæc possunt facere; sed nolunt. Deniqe qem unqam ista destituere tentantem? cui non faciliora apparuere in actu? non qia difficilia sunt, non audemus; sed qia non audemus, difficilia sunt.* Qem vide ampliùs *ad l.* 6. § 19. Eodem planè sensu Hebræi Doctores in *Patrum dictis c.* 3. § 15. רשות נתונה *Potestas data est.* τοῦ αὐτεξουσίου scil.

Λύθρος] Ità *l.* 3. § 3. γῆ καὶ λύθρος. & *l.* 8. § 37.

§ 37. χεάσων πᾶν τοῦτο, ἢ λύθρον ἐν θυλάκῳ. Evſtath. ad Il. ζ. λύθρον, ὁ τῷ αἵματος μιασμὸς ἀναμεμιγμένῳ τῇ κόνει· cruor pulveri commiſtus. dictum à λύω, unde & λύμα, τὸ κάθαρμα· per theta ſcribi, ut à λύτηρ diſtingvatur. Eadem ferè & ad Il. λ. & ad Odyſſ. χ. Utrumqe avtem, & λύθρος & λύθρον dici monet idem ad Il. ϕ. pleniùs pavlò Heracleo in Schol. ad Il. υ. Τὸ μὲν κονιορτὸν καὶ ἱδρῶτος ἀνθρώπειον αἷμα, λύθρος καλεῖται· ſanguis pulvere & ſudori commiſtus. itaqe de athletis uſurpat Clem. Alex. Strom. l. 2. Verùm iſtîc potiùs eſt Marco idem qod ἰχὼρ αἱματόεις, Oppiano κυνηγ. l. 2. v. 279. ſanies cruenta. σὴς δὲ αἵματος, ἰχώρ. Clem. Alex. protrept. qanqam cruorem vult tantum & ſanguinem ipſum: ſed qem ad rei vilitatem exprimendam ſic nuncupat.

Κροκύφαντον] reticulum malim cum Xylandro, qàm cum H. Stephano peplum. tum qia κροκύφαντον τοῦ καιρυφάλου idem ſtatuit Evſtath. ad Iliad. χ. tum qia ſeqitur mox, ἐκ νέφων, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλέγματον. κροκύφαντον avtem dictum vult Schol. ad Ariſtoph. Veſp. ὅτι διὰ κρόκης ὑφαίνεται. Ex qo Svidas corrigendus, apud' qem perperam legitur, ὅτι διὰ κρόκε ὑποφαίνεται. Verùm illis omnibus conſtanter, contrà qàm noſtro, κροκύφαντος formâ maſculâ dicitur. *Reticuli* verò nomine, nec *omentum*, licet id Polluci νέφων πλέγμα dicatur; nec *cutem* ipſam, cum Merico noſtro, deſignari iſtîc exiſtimo; ſed *contextum* illum integrum, (cute tamen non exclusâ prorſus; ſiqidem τὸ δίκτυα ἐκ φλεβῶν καὶ νεύρων, καὶ ἀρτηρίας, *cutis* etiam ex iſtis conſiſtit, Ariſtot. nom. de ſpir. c. 5.) qi per corpus totum permeat, *venarum, nervorum, arteriarum* intercurſantium, ſibiqe invicem implexorum, qo corporis moles qaſi continetur & conſtringitur: ὃ δὴ καὶ περιεκτείνουσι τῇ τοῦ κύτους πλέγματι inqit Plato in Timæo. ad qæ verba forſan & Marcus reſpexerit, ubi πλεγμάτιον idem nuncupat. de eo loco videri poterit Galenus in explicatione eorum qæ *in Platonis Timæo medicè* ſunt dicta.

Ἄνεμος] *Anima* ergò *ventus* ſive *ſpiritus* & *flatus* Stoicis: qod confirmat Laërt l. 7. & Plut. de Philoſ. placit. l. 4. c. 3. Ità Marcus denuò, l. 6. § 14. Ἕτον ἢ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀέρος ἀνάπνοιος. Qin & Tertull. de anim. c. 5. *Et Stoicos allego, qi ſpiritum dicunt animam: penè nobiſcum. penè*, inqit: non prorſus. nec hoc tamen, qaſi noſtri non & *ſpiritum* dicant, ex Salomone Eccleſ. c. 12. v. 7. & aliis: ſed qia aliâ ratione ſive *ſpiritum* ſive *flatum animam* nos dicimus; non tanqam aëreum qiddam ſit, ut Marcus iſtîc, qalis ſpiritus ille qem ſpirando trahimus; ſed *ſpiritum*, qia propriam qandam habet *naturam corporis expertem, & mundanæ molis elementis omnibus excellentiorem ſubſtantiam*, ut Avguſtin. epiſt. 28. *flatum*, qia *Deo eſt inſufflante* creata, ut ex Moſe l. 1. c. 2. v. 7. idem *de Civit. Dei l. 13. c. 24.* qo etiam loco, nè Stoici calculum dare ſuum videretur, qi de ſubſtantia divina mentem ſaltem derivatam tradiderunt, ſubjungit: *ſicut avtem nos poſſumus non de noſtra natura, qà homines ſumus, ſed de iſto aëre circumfuſo qem ſpirando & reſpirando ducimus ac reddimus, flatum facere, cùm ſufflamus: ità omnipotens Deus non de ſua natura, neqe de ſubjacente creatura, ſed etiam de nihilo potuit facere flatum, qem corpori hominis inſerendo inſpirâſſe vel inſufflâſſe commodiſſimè dicitur, incorporeus incorporeum, ſed immutabilis mutabilem, qia non creatus creatum.* Lactantius certè contrà planè qàm Marcus hîc, *de opific. Dei c. 17. Animam qi ventum putant, hoc falluntur, qòd ex aëre ſpiritum ducentes vivere videamur. Varro itaqe definit: Anima eſt aër conceptus ore, deferveſactus in Pulmone, tepefactus in corde, diffuſus in corpus. hæc apertiſſimè falſa ſunt. Anima non eſt aer ore conceptus: qia multò priùs gignitur anima, qàm concipi aer ore poſſit.* Et hoc contrà qàm Stoici, qi à partu animam in corpus inſinuari ſtatuebant; qod & Lactant. *ibidem* monet; & Plut. de Stoic. contradict. c. 38. Vide l. 12 § 24. Attamen in *Carminibus* Orpheo attributis dicitur, πλὴν ψυχῆς ἐκ τῆς ὅλης εἰσίσεως ἀναπνόντων φερομένης ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Ariſtot. de anim. l. 1. c. 5. Latinis etiam *Animus* & *Anima* παρὰ τὸν ἄνεμον. Serv. ad Æn. l. 1. & Pſevdo-Cypr. de dupl. Martyr. Qin & *animas ventis tribui* multis docent, Joan. Zinzerling. in promulſ. critic. & Mevrſ. critic. Arnob. l. 1. c. 3. ad illa Arnobii; *Nunqid ſuas animas expiraverunt venti? Animam* enim dictam, *qod corpus animat*, ut Pſevdo-Avguſt. in defin. orthod. c 20. & de ſpir. & anim. c. 9. præpoſterum eſt planè; cùm contrà hoc ab illo ducî diciqe manifeſtum ſit. Vide ampliùs ad l. 5. § 4.

Πάσης ὥρας] *in horas.* Xyl. & § 5. *Singulis horis.* idem. *Singulis horarum momentis.* Caſ. *omni tempore, jugiter.* ut l. 8. § 53. Hinc tractum illud in tibicines, ſive ſubulones dicterium, cujus l. 8. meminit Athenæus:

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῆι θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν·
Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσῶν χὠ νέος ἐκπέτατα.
Eſt tibicinibus mens cœlitus indita nulla:
Nam ſimul ac inflant, avolat illa ſimul.

Ἐξεμέμφων] Ità Maro Æn. l. 9. v. 354.

Purpuream vomit ille animam.--

idem enim ipſum in morte ſemel fieri, qod in reſpiratione ſit jugiter, vult Marcus noſter, l. 5. § 4. ſicut avtem *animam evomere*, ità *ſpiritum expuere* dixere. Seneca de ira l. 3. c. 43. *Jam ipſum ſpiritum expuimus interim, dum trahimus.* qæ tamen verba aliter diſtingvit Lipſius. Idem (ſi idem, nam Marco potiùs tribuunt havd pavci) in Thyeſte v. 244.

Ferro peremptus ſpiritum inimicum exput.

& Troad. v. 1168.

ubi hanc inilis expiam leti moram.

Unde & in *Herc. Octæo v.* 1467. Jo. Zinzerling. *promulſ. c.* 14. vocabulum idem reſtituendum contendit, pro eo quod *expulit* vulgò legitur,

Ictus ſagittis qi tuis vitam expuit.

Varro, περὶ ἐξαγωγῆς· *Andromeda vincta, & propoſita cœto, non dubiis patri ſuo, hominē ſtupidiſſima, in os expuere vitam?* Val. item Flaccus *Argonaut. l.* 3. *v.* 97.

—purpureum ſingultibus exuit auram.

quod Statius *Thebaïd. l.* 5. *v.* 262. *animam ſingultare* dixit;

Semineces pueri trepidas in limine vitæ
Singultant animas.—

Epiphanius verò in *Ancorat.* § 76. etiam *mentem expuere* dixit verbis illis: Οἱ λέγοντες, ἡμεῖς ἢ χθὲς τὸν νοῦν ἔσχομεν, (*Corinth. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.) τὸν αὐτὸν νῦν ἔχομεν, καὶ οὐκ ἐξεπτύσαμεν.

Cæterùm *purpuream animam vomere* dixit Maro pro eo quod Homerus, αἷμ' ἐμέειν, *ſanguinem vomens* dixerat *Iliad. ε. v.* 11. itaque Servius notat *ſecundùm eos dictum, qi volunt ſanguinem eſſe animam*: cùm alibi aliorum opinionem ſequitur, *qi dicunt ſpiritum eſſe animam: ut eſt,*

—in ventos vita receſſit.

Καὶ πάλιν ῥοφήσιον] quod ψυχορῥοφεῖν uno vocabulo dici poſſit. quanquam id alio ſenſu uſurpari monet Svidas, ἀντὶ τοῦ ψυχὴν ἐκπνεῖν. pro *animam*, id eſt, *ſanguinem, exorbere.* quomodo Ariſtoph. in *nebul.* de cimicibus, qos Coriathios, cùm κόρεις vellet, per jocum nuncupat;

Δάκνουσι δ' ἐξίστανται οὐ Κοϊλίδιοι,
Καὶ πᾶν ψυχὸν ἐκπίνουσι.

Hinc autem delirium Stoicum de animæ natura refutantem Plutarchum *de commun. notit. c.* 41. vide ad *l.* 3. § 16. Quod autem dicit κὐ πάλιν ῥοφήσθαι, id in *ænigm.* 72. de utre ſic exrulit ſympoſium;

Non ego continuò morior, dum ſpiritus exit:
Nam redit aſſiduè; quamvis & ſæpe recedat.

Ὃ δὲ ἐννοήσητε] forſan ἐννοήσητε, *animadvertere, conſidera.* niſi ſi ἐννοεῖσθε hoc ſignificatu reperiatur alicubi. nam contrarium prorsùs paſſim obtinet.

Γήρων εἶ] Senec. *ep.* 76. *Perge Lucili, & propera, nè tibi accidat, quod mihi, ut ſenex diſcas: imò ideò magis propera, quoniam id nunc aggreſſus es, quod perdiſcere vix ſenex poſſis.* Et, *epiſt.* 19. *Si potes, ſubduc te iſtis occupationibus: ſin minus, eripe. Satis multum temporis ſparſimus; incipiamus in ſenectute vaſa colligere. in freto viximus; moriamur in portu.* Et, *ep.* 68. *Utinam quidem hoc propoſitum ſegi olim fuiſſet animus tibi: utinam de vita non in conſpectu mortis ageremus. Sed nunc quoque non moremur. quod facere ſolent, qi ſeriùs exeunt & volunt tempus celeritate reparare, calcar addemus. Et quando, inqis, tibi proderit illud, quod in exitu diſcis, aut in quam rem in hanc, ut exeam melior.* Præclarè Epicurus ipſe, *epiſt. ad Menæc.* Μή τις νέος πὼν μελλέτω φιλοσοφεῖν μήτε γήρων ὑπάρχων, κοπιάτω φιλοσοφῶν. ὅτι γὰρ ἄωρός ἐστιν, ὅτε πάρεστι, ἢ πρὸς τὸ ζῆν ψυχὴν ὑγιαίνον. Ὁ δ' αὖ λέγων, ἢ μήπω τὰ φιλοσοφῶν ὑπάρχειν ὥρας, ἢ παραπλησίως τὴν ὥραν, ἄωρός ἐστι τῷ λόγῳ, ἢ εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τὴν ὥραν, ἢ μηκέτι εἶναι. [τὴν ὥραν Clem.] ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέον [νεωτέρῳ Cl.] καὶ γέροντι· τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν [χαρὰν L.] τοῦ γεγονέναι· τῷ δ', ὅπως νέος ἅμα καὶ πάλαι ᾖ, διὰ τὴν ἀφοβίαν τοῦ μέλλοντος. Refert Lærtius vit. *lib.* 10. & Clemens, *ſtrom. l.* 4. vide ad § 4.

Μανίαν τοῦτο ἐάσης δουλεύειν] *mentem*, inqit, *ne patiaris ſervire:* vel *corpori nimirum*, vel *cupiditatibus.* Ἡ γὰρ σαρκὸς ἐπίθεσις σαρκὸς ἔστιν καὶ μὴ κατακρατεῖν, μήτε αἰδημοσύνης, μήτε ἁγιωσύνης κτήσεως. Noſter *l.* 7. § 55. hoc eſt autem δουλεῖσαι· φῶς γάρ τι ἅπαντα, τέχνῃ καὶ δουλείαν· Petr. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. Itaque noſter *infrà* § 16. Τοῦτο ἐαυτὸν ἢ τὸν ἀνθρώπου ψυχὴν, ὅταν ἡδονῆς ἢ τινος. τοῦτο γὰρ ἀπάνθρωπον δεῖ καὶ ἀναπεπλεγμένον τῷ ἄλογον τοιοῦτόν μέρος τῇ ἀπωτάτῳ καὶ ἀνθρωπικῇ μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος, καὶ πᾶς τοῦτο πλεονάζει ἡδονῆς. Idem *l.* 11. § 18. *Extremæ* autem *eſt ſervitus, cùm animæ vitiis deditæ rationis propriæ poſſeſſione ceciderint.* Boeth. Conſol. Et, ἀνδραποδιζόμενοι, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν δουλούμενοι. Iſidor. *Pel. l.* 2. *ep.* 147. Itaque Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 13. Εἴ τις κρατεῖ μὲν ἀνθρώπων, δουλεύει δὲ παθῶν, ἐγὼ γ' ἂν πάντων ἀνθρώπων δουλικώτερον εἶναι φημί. Et Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Τὸ ἀνυπόσῳν καὶ πεφαρμαγμένον τῶν παθῶν, ἐλεεινὴ δουλεία. Καλῶς γὰρ παρὰ κωμικοῖς ἡμιόνιος δουλεία. Socrates apud Xenoph. *memorial. l.* 4. Hoc voluit Seneca ubi dixit, *ſibi ſervire, graviſſima ſervitus eſt. Proem. l.* 3. *quæſt. nat.* Qi & idem, *epiſt.* 65. *Deum in hoc mundo locum Deum obtinet, hunc in homine animum: quod eſt illi materiæ, id nobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.* Plato *Phædon.* Ἐκεῖνόν γε τὸν αὐτοῦ θεὸν ψυχὴ ἑκάστη, τὸν δαίμονα καὶ ἄρχοντα ἑαυτῆς ἐπιτέτραφεν, τῷ διὰ ἄρχειν καὶ ἀκούειν. ἢ ἐ δοκεῖ σοι, τὸ μὲν θεῖον εἶδος ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαι καὶ δουλεύειν;— καὶ δὴ τοῦ μὲν θείου καὶ ἀθανάτου καὶ νοητοῦ καὶ μονοειδοῦς καὶ ἀδιαλύτου, καὶ εἰ ἀεικίνητος καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ἐμφερέστατον εἶναι ψυχὴν τὸν δ' ἀνθρώπου καὶ θνητοῦ καὶ ἀνοήτου καὶ πολυειδοῦς καὶ διαλυτοῦ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ἐμφερέστατον αὖ εἶναι σῶμα. Vide noſtrum ulterius *l.* 3. § 3. & *ad l.* 8. § 3.

Καθ' ὁμιλῶ ἀκουσόμενον] L. 6. § 16. κατ' ὁμιλῶ ſimpliciter. & *l.* 3. *c.* 16. ὁμιλητικῶς. ὁμιλῶ ἀκουσόμενον, *vim non communem*, vertit Iſ. Caſaub. *ad*

ad Pers. Sat. 5. eâmque intelligit, quæ, ut Persius, --extrinsecus intrat & nervos agitat. Xyland. ἀδύνατον ἐκπεσεῖν ἀπὸ τῆς ὁρμῆς. atque est illud reverâ, τὰ νευροσπαστούμενα· de quo mox dicetur. Verùm ὁρμὴ ἀκοινώνητος videtur potiùs motus, sive impetus, aut impulsus ejusmodi denotare, qi à naturæ communis generisve humani communione ac commoditate alieni sunt. quod & Mer. Casaubonus advertisse videtur, qi affectus motúsque nevriqam sociabiles vertit. Inculcat enim Marcus passim, esse hominem ζῶον κοινωνικὸν l. 3. § 4. & l. 5. § 16. 30. & l. 9. § 9. actiones ejusdem motúsque exigit, ut sint ὁρμαὶ καὶ πράξεις κοινωνικαὶ l. 9. § 23. & l. 11. § 37. damnat ubique τὸ ἀκοινώνητον. l. 3. § 5. l. 7. § 72. l. 9. § 9. 23. & l. 11. § 8. denique l. 7. § 55. Πρᾶξιν, inqit, ἐκβιαίαν τὸ ἄξιον τῇ κατασκευῇ καταστροφὴν ἢ τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἄνευ. τὸ ἐκ συμπνεύματος ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ, τὸ κοινωνικὸν ὄν. vide supra ad § 1.

Νευροσπαστεῖσθαι] neurospastorum more impelli, & in diversa motui alieno moveri. Vocabulum à nostro sæpe usurpatum, uti ex locis collatis patere poterit; tractum à *figillaribus* sive *neurospastis*, quæ cùm per se ἀκίνητα existerent, verticillis quibusdam nervisque movebantur. horum meminit & noster l. 7. § 3. dum res ludicras contemptúque dignissimas recenset, ad quem locum de eis uberiùs & opportuniùs dicetur. De usu vocabuli ad rem Ethicam tralati videatur Casaubonus *ad Persii* illud *Sat. 5. v. 128.*

Te nihil impellit, nec quicquam extrinsecus intrat,
Quod nervos agitet?—

quod ex Horatio expressum monet, qi *Serm. lib. 2. Sat. 7.*

Tu mihi qui imperitas, aliis servis miser, ergo
Ducris ut nervis alienis mobile lignum.

vel ex Platone potiùs ab utroque desumptum, cujus hæc verba, *legum l. 1.* Τὰ παίγνια ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ μηχανοί τινες ἐνόντα, αὐτοί τε ἡμᾶς, καὶ ἀλλήλοις ἀνθέλκουσιν, ἐναντίαι ὦσαι, ἐπ' ἐναντίας πράξεις. Hinc & Tertulliano *adv. Valentin. c. 18.* *ductus figillarius* ἀπάθεια, inqit, occultè nihil sentiens ipse, & velut figillario extrinsecus ductu, in omnem operationem movebatur. Et *motus figillarius* eidem, *de anima, c. 6.* velut figillario motu, superficiem intus agitante. Gellius, in Favorini *adversùs Genethliacos* dissertatione, *l. 14. c. 1.* comprehensâ; *Ut planè homines, non, quod dicitur,* λογικὰ ζῶα, *sed ludicra & ridenda quædam* νευροσπαστα esse videantur, *si nihil suâ sponte, nihil arbitratu suo faciunt; sed ducentibus fictilia & aurigantibus.* vide *ad l. 10. § 37.* Quod autem hoc loco dixit Marcus, κατ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον νευροσπαστεῖσθαι, ipse optimè explicat *l. 3. § 5.* ubi vetat, ἐκπεσεῖν μήτε ἀκοινώνητον, μήτε ἀνθελκόμενον. hoc est enim τὸ νευροσπαστεῖσθαι, quod ἀνθέλκεσθαι ὑπὸ νεύρων πάντων, ut Plato. Dio Prus. *orat. 30.* μύεται πρὸς ἄνεσιν ἐν ἑαυτῷ καὶ

δ' ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἐπὶ τούτων ἀεὶ κατατείνεσθαι καὶ χαλᾶσθαι.

Μηκέτι τὸ αἱμαρμένον, ἢ παρὸν δυσχεραίνειν] hoc est, quod Rufus suprà apud Epictetum, ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ. & *l. 3. § 4.* ἀπαιτεῖσθαι τὰ συμβαίνοντα καὶ δυσχεραίνειν, quod autem hîc ἢ δυσχεραίνειν, idem infrà § 5. μὴ δυσαρεστεῖν, dixit.

Τὸ μέλλον ἀποδιδράσκειν] vel *impendens subterfuge.* Xyl. quem & Mer. sequitur. at ἀποδιδράσκειν, est *subire*; quod est *subterfugiendi* verbo prorsùs adversum. forsan ergò ἀποδιδράσκειν legerant; quod est *clam elabi.* verùm non est istud in cujusquam potestate situm, ut effugiat τὸ αἱμαρμένον· sed nec τὸ μέλλον ἀποδιδράσκειν commodè sanè dicerentur. malim ergò, ἀποδειλιᾶσαι, *nec futura pavere*; ἀποδειλιᾶν enim ἐστὶ φοβεῖσθαι. Ovid.

§ 3. Τὰ ἐπὶ θεῶν προνοίᾳ μετὰ] Ἄκλινον γὰρ θεὸν οὐδὲ ἀπρονόητον εἰδέναι. Infrà *l. 6. § 44.* qalem tamen fingebant sibi Epicurei.

Τὰ τῆς τύχης ἀπὸ φύσεως καὶ συλλόγου] non sine natura aut consilio; etiam fortuita quæque itaque Aristot. physic. *l. 2. c. 6.* Ἔστι τὸ αὐτόματον καὶ ἀπὸ τύχης αἴτια, ὅσα ἂν ἀπὸ νοῦ γένηται αἴτια, ἢ φύσεως, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αὐτῶν τι γίνηται τούτων αἰτίων. Et *c. 5.* Ὅσα τε διὰ διανοίας, καὶ ὅσα διὰ φύσιν πρόσθεν, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς γίνηται, ἀπὸ τύχης φαμὲν εἶναι. Ità τὸ ὑποκείμενον, sive subjectum casûs fortuiti cujusvis est, vel à natura, vel à consilio profectus actus aliqis. Cavillam verò rerum omnium primam summámque si spectemus; illius providentiâ diriguntur ac gubernantur, etiam quæ maximè fortuita videntur. quod de sorte ipsa, quâ nihil incertius, rex sapientissimus pronunciat, *Prov. c. 16. v. 33.* Deum ergò ac dispositionem divinam si spectemus, quod Senec. *de provid. c. 5. veniunt cuncta, non incidunt.* quod & idem Marcus mox.

Συλλογίσεως καὶ οἰκονομίας] Vide ad *l. 3 § 11.* σύλλογον, & § 16. συλλογισμῷ.

Πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ] Ità de prima principéque mente, *l. 6. § 36.* πάντα ἐκεῖθεν ὁρᾶται. de providentia divina *l. 8. § 27.* ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσι πάντα. Vide & *l. 9. § 35.* de fato Liban. *orat. 31.* μείζω τε καὶ ἐλάττω, πάντα ἐκεῖθεν. Apostolus pariter de Deo, *ad Rom. c. 11. v. 36.* Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Et *ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 18.* Τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. Lavdat itaque cum primis Chrysippus Homericum illud, *Il. ὁ. v. 109.* de Jove enunciatum;

Τῷ ὄχεθ' ὅπλισαν ὑμὶν κακὸν πῆμα πατὴρ ἐμὸς αὐτῷ.
Ἦ ἀγαθόν.—

Pendet ab hoc, quicunque malúmve bonúmve qibúsque
Immissum fuerit.—

Plut. *de Stoic. contrad. c. 47.* quanquam ἢ ἀγαθὸν illud apud Homerum non habetur, sed videtur esse Chrysippi; cui non infrequens illud, Homericis à se laudatis de suo aliquid liberaliùs adjicere.

Πρέπει ἢ καὶ ἀναγκαῖον] Necessarium, & quod nos: qia *hanc rerum conditionem mutare non possumus*, ut Seneca *epist.* 107. & quod Naturam ipsam quoque. si Stoicis credimus, *quæ aliter non potest*, ut noster hic *l.* 4. § 9. tum qia *aziseſ ex materiam mutare non potuit, ut* Seneca *de providens. c.* 5. tum qia *nec aliter universi commodo consuli*, ut Chrysippus *de natur. l.* 2. apud Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. & *de commun. notit. c.* 23. Vide *infrà* ad § 11.

Τὸ τὰ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον] Quæ sibi invicem adversa sunt, ad totius tamen bonum & incolumitatem conspirant & conducunt. Τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων ἁρμονίαν τὸ σύμπαν. Aristot. nomine autor *de mundo c.* 5. quem latiùs hoc *ibidem* prosequentem vide sis. Sen. *epist.* 107. *Contrariis rerum æternitas constat.* Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Διέταξεν ὁ θεὸς ἵνα ἢ χειμὼν καὶ θέρος καὶ ὀπώρα καὶ ἀφθονία καὶ ἀπορία, καὶ ἀρετὴ καὶ κακία, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐναντιότητα ὑπὲρ συμφωνίας ἐφ' ὅλων. De malis, & malitiâ etiam ipsâ, Chrysipp. *de justit. l.* 1. Κακίαν ἢ παρόδου ἕνεκα, ἔστι λαμπρὸν ὅτι, ὑπ' ἄγει καλῶν ἀρετῶν. & *de div. l.* 2. Ὅτι τὰ κακὰ γίνεσθαι κατὰ τὸν Διὸς λόγον, ἤτοι ἐπὶ κολάσει, ἢ κατ' ἄλλην ἔχειν τινὰ πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν. Et *de natur. l.* 2. Γίνεται καὶ ἡ κακία πως κατὰ τὸν φύσεως λόγον· καὶ ἴσως οὐκ ἄπο, ὡς ἀχρήστως γίνεται πρὸς τὰ ὅλα. Refert Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31, 32. qi subjungit tamen Δεινὸν οὖν, τὸ καὶ γίνεσθαι τῷ κακίαν καὶ κολάζεσθαι κατὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον. Non abhorrent tamen etiam nostri. Augustinus apud Prosp. *sent.* 140. ex *Civit. Dei l.* 11. *c.* 18. unde & Prosper. corrigendus. *Nullum Deus vel angelorum vel hominum crearet, quem malum futurum esse præscîsset, nisi pariter nôsset, quibus eos bonorum usibus commendaret, atque ità ordinem seculorum tanquam pulcerrimum carmen, etiam ex quibusdam quasi antithetis honestaret.* Videri possunt, quæ de eodem argumento habet idem *ibid. c.* 22. Idem *de Genes. ad lit. l.* 11. *c.* 9. à Petro Longobard. *sent. l.* 2. *dist.* 21. § 1. laudatus. *Cur eos creavit, quos tales futuros esse præsciebat? hic ficus prævidit, quid mali essent facturi, ficotiam prævidit, de malis factis eorum, quid boni esset ipse facturus.* Et in *Enchir. c.* 96. *Quamvis ea quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sint bona: tamen ut non solùm bona, sed etiam sint & mala, bonum est. Nam nisi esset hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo esse sineretur ab omnipotente bonos, cui proculdubio quàm facile est quod vult facere, tam facile est quod non vult esse non sinere.* Videatur Magister *Sent. l.* 1. *dist.* 46. § 4. — 10. Avg. idem deniq; *adv. Jul. l.* 5. *c.* 3. *Non enim quenquam malorum Deus temerè ac fortuitò creat, aut quid de illis boni operetur ignorat, cùm & hoc ipsum bonum operetur, quòd in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem seculis præsentis exornat.* Vide *ad l.* 5. § 8.

Οὐ μέρος εἶ] Ità passim noster. Vide *infrà ad* § 9. & *ad l.* 7. § 13.

Παλλὶ ἢ φύσεως μέρει ἀγαθόν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Σώζει ἢ κόσμον αἱ μεταβολαί] Elegantissimè Auctor *de mund. c.* 5. Τῶν ἐπὶ μέρει, τὰ μὲν γίνεται, τὰ ἢ ἀναλίσκει, τὰ ἢ φθείρεται καὶ αἱ μὲν γενέσεις ἐπαναπληροῦσι τὰς φθοράς· αἱ ἢ φθοραὶ πεφιζήσαι τὰς γενέσεις. μία ἢ ὁπάντων πραγμάτων σωτηρία διαπελεῖ, διὰ ἀντιπεριστάσεων ἀλλήλοις, καὶ τότε μὲν κρατέοντων, τότε ἢ κρατουμένων, φυλάττει τὸ σύμπαν ἀδιάφθορον διαιωνίζον. Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Ἀεὶ ἢμεῖς καλούμεθα καὶ καὶ φθορὰς, καὶ ἐφ' οἷς ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τυχὸν καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου· μόνος ἢ ὁμοῦ τοῦ ὅλου. τὰ ἢ μέρη ἀνάγκη καθάπερ ὑπὸ τοῦ ὅλου. qem & vid de ulteriùs *ad l.* 4. § 46. Tertull. *de pallio c.* 2. *Diversa in unum; ex demutatione diversa sunt. Denique diversitatis discordium vices fœderant. ità mutando cristmundus omnis, qi & diversitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Idem *apologet. c.* 48. *Luce quotidie inter solis resplendet, & tenebræ parvice discedendo succedunt. Sidera defuncta revisuntur. Tempora ubi finiuntur, incipiunt. Fructus consumuntur, & redeunt. Cerè semina, non nisi corrupta & dissoluta, fœcundiùs surgunt. omnia perendo servantur: omnia de interitu reformantur.* Et *de resurr. c.* 12. *Reverâ salvere interitu, injuriâ usurâ, damno lucro, universa conditio recidiva est. Quicunq; conveneris, fuisti: quodcunque amiseris, nihil non iterum est. Omnia in statum recidunt, cùm absciderint. omnia incipiunt, cùm desierint: ideò finiuntur, ut fiant. nihil deperit, nisi in salutem.* Vide nostrum, *l.* 5. § 18. & *l.* 6. § 15. & *l.* 8. § 18. & *l.* 12. § 23.

Τὴν ἢ ἐπὶ βιβλίων σπάνιν φιλόσοφον] Ità *supra* § 2. Ἄριστε τὲ Σιλλίε. Idoneus Sophista Damascio referente, apud Photium *codic.* 242. Βιβλίων τὸν ὅμοιον παρητεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον ἔτιμον ὄντα, ἢ πολυνοίας. *Librorum copiam repudiabat, tanquam opinionis magis quàm mentis augendæ instrumentum.* Seneca *de tranq. c.* 9. *Quid mihi innumerabiles libros & bibliothecas, quarum dominus vix totâ vitâ suâ indices perlegit? onerat discentem turba, non instruit: multòque satius est paucis te autoribus tradere, quàm errare per multos.* Idem *ad Lucil. epist.* 45. *Librorum istûc inopiam esse vereri. non refert quàm multos, sed quàm bonos habeas. si quò destinavit pervenire cupit, non per multa vagatur. non ire istud, sed errare est.* & *ep.* 88. *At enim delectat artium notitia multarum. Tantum ibi ex illis retineamus, quantum est necessarium. an tu existimas reprehendendum, qi supervacua usui sibi comparat, & pretiosarum rerum pompam in domo explicat, non putas cum, qi occupatur in supervacua liberarum supellectilis? Plus scire velle quàm sat is, intemperantiæ*

rantiæ genus est. & ep. 2. Illud vide, nè istâ lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum, habeat aliquid vagum & instabile. certis ingeniis immorari & inmutriri oportet, si volis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. nusquam est qui ubique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. idem accidat necesse est eis, qi nullum se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. non prodest cibus, nec corpori accedit, qi statim sumptus emittitur. nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, quæ sæpe transferetur. nihil tam utile est, quod in transitu profit. distrahit animum librorum multitudo: itaq; cum legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. sed modò, inquis, hunc librum evolvere volo, modò illum. Fastidientis est stomachi, multa degustare: quæ ubi varia sunt & diversa, inquinant, non alunt. probatos itaq; semper lege: & si quando ad alios divertere libuerit, ad priores redi. Epictet. dissert. l. 1. c. 26. Νοῦς ἡ μὴ δυναμένη πρὸς τὴν ὑφειμένην φαντασίαν ἀγωνίζεσθαι, ἐπιλάθοιτο ἑαυτοῦ. δεῖ τότε ἐμμένειν, ἢ ἀναπαύεσθαι. Et Polyb. hist. l. 3. Ἀγαθὸν παραμένειν τῇ παραυτίκα τοῖς λυσιτελοῦσι καὶ δεομένοις. καὶ τὸ διὰνοεῖσθαι πάντων ἀναγκαιότατον καὶ παρεπόμενον, ὅτι χρὴ τὸ παρὸν μηδὲν ἀλλάττειν ἀπολείπειν δεῖ βραδύνειν, ὅτι εἰς τὸ μέλλον ἀφελιμώτερον ἐξ αὐτοῦ τοῦτο ἀναδοθήσεται καὶ προσλαμβάνεται, πᾶν ἢ τἀναντίον. ὅτε τῷ ἀνέχεσθαι τὸ παρεπόμενον πολλάκις, ὅτε τῆς παραυτίκα διαφορᾶς ἀλυσιτελοῦς, ὅτε τῆς εἰς τὸ μέλλον ὠφελείας συμβαίνει.

Ἴλεως ἀλαθὴς] Ita l. 4. §. 48. Ἵλεων κεκλῆσθαι. & l. 5. §. 33. Τί ἂν σεσημῆσθαι ἴλεως, & l. 8. §. 47. Ἵλεως ἀναβὰς οἰκαδε ἀφ' ἵππου. & l. 12. §. 36. ἵλεως ἔπιθι. De Socrate Plato in Phædon. & ex Plat. Plut. de sanit. tuend. & ex Plut. Plin. de malit. infelic. καὶ ὅτι καλὸν, (cicutæ poculum, quo interiit, vult) καὶ μέλι ἦλθεν, —μέλλα ἐνεγκεῖν καὶ ἄνιλλαν ἔξωνται. De Cephisodoro à vulture morituro, Plut. idem de Socrat. genio; Τὸν Πλουσίδα τὸν ἀφέντα ἐπὶ θάλατταν, καὶ τὸν ἄλλον ἀπαντῶντα θάνατον, ἵλεων ἔδεξατο. Apul. de Philosoph. Jam illo dem mortis suæ propitius, nec invitus expectat. Senec. epist. 30. Magnanimis est hæc & dimittenda, cùm advenerit hora illa inevitabilis, æquo animo ubire. & ep. 61. Bene moriendum est ibenter mori. Vide l. 3. §. 5. ἵνα τί.

Ἐπιδεῖσθαι τῶν θεῶν] quod elegantiæ similitudine expressit l. 4. §. 48. Ὅταν δὲ ἀκαίρως πίνοντες ἡμᾶς, ἐπιμένωσι, συμπίωσι τὸν οἰνοχόον, καὶ χέειν κέλωσι τὸν οἶνον. Præclarissimè in hanc sententiam Clemens Strom. l. 4. Ἀπολαυστὸν δὲ τὸν θάνατον καὶ τὸν βίον, καὶ δεῖσθαι καὶ τοῦ πόσου, ἀναγκαῖον τοῦτο ἡμῖν ἐστὶ τὸ ἐπιτήδευμα. ἀπαρκεῖ γὰρ ἡμῖν ἡ ἐγκράτεια ἐπιτηρεῖν τὸν καιρὸν τοῦ ἀπαλλαγῆναι, ὡς ἐπὶ δεῖπνον ἐκ βίου συμποσίου ἀπιόντας, εὐχαριστήσαντας μὲν ἐπὶ τῇ παροικίᾳ, εὐλογοῦντας δὲ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ. Sed & Epictet. dissert. l. 2. c. 18. Τί δ' ὁ νόμος ὁ θεῖος; τὰ ἴδια τηρεῖν, μὴ ἀλλοτρίων. μὴ ἀπλήστως ἀλλὰ μεμετρημένως μὲν χρῆσθαι, μὴ διδόντα δὲ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρεῖσθαι δ' ὅταν, ἀποδιδόναι εὐκόλως, καὶ αὐτῶν χάριν εἰδότα ὧν ἐπήσθη χρόνων. & l. 3. c. 26. Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν, ὡς συμπολιτεύσοντα ἑαυτῷ καὶ σώσοντα τὰ ἔνδοθεν ἐν, ἵνα ἦσθά σοι, διασώζοντα τὸν πυλωρὸν καὶ τὸν ταμίευον, εἶτα ὅταν σ' ἐξάγῃ, πρόθυμος συνακολουθοῦντα, καὶ εὐχαριστοῦντα ὧν ἔσχε μισθῶν καὶ ἐπήνει; Vide & quæ Epictet. idem l. 3. c. 5. ad l. 6. §. 30. repræsentanda.

§. 4. Μέμνησο ἐν πόσῳ ταῦτα ἀναβάλλῃ] distuleris ista. Xyl. rectè. Sincerum enim vas incrustant, Lugdunensis editor, dum ἀναβάλλῃ exhibet, annotavit, dum ἀναβάλλεσθαι subsistebat. Democritus apud Stob. serm. 2. tit. 29. Τὰ ἀεὶ μέλλοντα ἀναβάλλεσθαι ποιεῖ τὸν βίον. Cunctatio jugia abscindit imperfectum facit.

Ἀεὶ δ' ἀμβλωθρὸν ἀνδρὶ ἄτερπα πελάσσει.

Dilator nunquam non conflictabere damnis.

Hesiod. oper. l. 1. & ex Hesiodo Epictet. l. 2. c. 18. Epicurus apud Stob. ibid. tit. 16. Γελοῖόν ἐστιν, ὡς ὑπ' ἔτους γινώσκῃ δεῖ ἢ τὴν αἰῶνα μιᾶς ἡμέρας ἢ τὴν μίαν ἐν αἰῶνι, ἀναβάλλῃ τὸν καιρόν ὁ δὲ πάντων βίος μέλλησιν παρεπόδισται. Semel nati sumus: bis nasci non licet. sed finiri aevum necesse est. Tu verò cùm nec crastini sis dominus, tempus (quod datur) tempestivum differs, ità cunctorum vita cunctatione differtur. Dum ut Manil. l. 4.

Victuros agimus semper, nec vivimus unquam.

scitéq; ad festivè Flaccus epist. 2.

——qui rectè vivendi prorogat horam,
Rusticus expectans dum defluat amnis. at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Senec. epist. 45. Multos ipsa transiit vita, dum vitæ instrumenta conquirunt. nullius non vita spectat in crastinum. quid in hoc sit mali quæris? infinitum. non enim vivunt, sed victuri sunt. omnia differunt. etiamsi attenderemus, tamen nos vita præverteret: nunc verò cunctantes, quasi aliena transfurris, & ultimo die finitur, omni perit. Idem de vit. brev. c. 9. Maxima jactura vitæ, dilatio est. illa primum quemque extrahit diem: illa eripit præsentia, dum ulteriora promittit. maximum vivendi impedimentum est, exspectatio, quæ pendet ex crastino. perdis hodiernum. quid in manu fortunæ positum est, disponis: quod in tua, dimittis. quò spectas? quò te extendis? omnia quæ venturæ sunt, in incerto jacent, protinus vive. Spectant horsum Martialis illa toties repetita, quibus ille tamen ad vitam ἀπολαυστὴν suos neqiter instigat, monita; l. 1. ep. 16.

Non est, crede mihi, sapientis dicere, Vivam:
Sera nimis vita est crastina: vive hodie.

Et l. 3. ep. 60.

Cras te victurum, cras dicis, Poſtume, ſempet.
Dic mihi, cras illud, Poſtume, quando venit?
Cras vives: hodie jam vivere, Poſtume, ſerum eſt.
Ille ſapit, qiſqis, Poſtume, vixit heri.

&, *Quisquam vivere, cùm ſciat, moratur?* ibid. ep. 21.

&, *--properat vivere nemo ſatis.* l. 2. ep. 90.

& l. 8. ep. 44.

Titulle, moneo, vive ſempet: hoc ſerum eſt.
Sub pædagogo ceperis licèt, ſerum eſt.
At tu, miſer Titulle, nec ſenex vivis.

Vide ad § 2. γάρων ἐσ. Nigrinus pariter, referente Luciano, Παρήνει τοῖς σωθεῖσι, καὶ ἀναβολὰς τὸ ἀγαθὸν, ὅσῳ τοῦ πολλοῦ πιεῖν, προθυμίας ἀεί ἐν μόνῃ ἑορτῇ, ἢ πανηγύρει, οἷς ἀπ' ὀνείρων ἀρξοῦσθαι τὸ μὴ φθάσαντας, ἢ τὸ τὰ δέοντα ποιοῦντα ἥκιν τὸ ἀμέλητον εἶ) πρὸ πρὸς τὸ καλὸν ὁρμᾶν *Præcipiebat auditoribus ſuis nè bonum differrent, id quod multi faciant; præſtituentes ſibi diem certum aliquem, feſtum puta ſolenne conventúmve celebrem, ad quem nihil amplius mentiri, eâque ipſa ratione exagi incipiant. poſtulabat enim ut ſemotâ cunctatione omni, quod honeſtum eſſet, aggrederentur.* Sed & illa ſonent geminam tangens tarántasque Gregorius Nazi. *orat. de Bapt.* Τί τὸ κ τὸ σκέπτη, κ προφασίζη προθέσεις ἐν ἁμαρτίαις; μᾶλλον τὰ φῶτα· τὸ πάθος μοι τιμιώτερον πρὸ πυνθάνου ἐνδιάθετος. *Baſilius Cæſ. exhort. ad Bapt.* Τί ὀκνεῖς, κ βαλλόμενος, κ ἀπειλούμενος; πείσεσθε δεῖ βίᾳ; καταπονοῦντος μᾶλλον γάρους; πόρρω σ, τὸν ὑπόρθρου χαλεπὸν ἐξαίφνης τὸν πάλαι, ἀναιδῆ τὸν ἐπίκτητα. ὅρα μὴ ἀνεξῆς μακροτέρας τῆς ζωῆς τὰς ἀπορίας πολεμοῦσ· ἃ δίδασκε· τί πέφευγε ἡ ὀπώρα μὴ ἀναγγέλλα τὰ μὴ σά. Epictetus denique *enchir. c. 50.* Ἂν πίνῃς ἀκολάστως, κ βαθὺ πίνῃς, κ ἀεὶ λαμβάνῃς ἐξ ὑποζυγίων πηδᾷς, κ προσδιατείνῃ ἐν προσδέσεσι, κ ἡμέρας ἄλλας ἐν ἄλλαις ἀρίζῃς, μὴ δὲ προσέχῃς σαυτῷ, πλὴν σαυτὸν ὡ προνόφας, ἀλλ' ἰδιώτην διατελέσεις κ ζῶν κ ἀποθνήσκων. Vide *ad l. 3. §. 4. & l. 8. § 22.*

Ὁπουδένος προθυμίαν λαζῶν, ἢ χρᾶ αὐτῆς] *Nihil adeſt*, inqit Xylander, *ad quod illud αὐτῆς referri poſſit.* itaque mutila eſſe ſuſpicatur iſta. Sed immeritò. Adeſt enim ad quod referatur, προθυμία collectivè ſumpta. eſtque tranſitio à numero ad numerum havd infreqens. Sic enim Pythagoras in *aur. carm.*

Βαλδὺν ἢ προὶ ἔργου, ὅπως μὴ μοι προὶ πίληται.

Eurípid. *Helen.*

--ὕστις ἐν παγχὺς χρεωστῶ χρεμὰς,
Ἔτι ταυτὸν ἦλθε τοῖς τεκοῦσι τὸν πρόπαν.

Syneſ. in laud. Calvit. Εἰ ἢ κ ἡ παροιμία σοφόν πῶς σ' ἐκ σοφὸν, ὡς ὠν. Ἀριστοτέλης φησὶ, ὅτι παλαιᾶς εἰσὶ φιλοσοφίας ἐγκαταλείμματα; &c. Liban. in *Florent. orat. 14.* Διαφέρει ἢ ὑπὸ νθρώπῳ ὑπ' ἐγὼ παλλάκης εἶναι ἢ σμίλαν εἰς χεῖρας ἔρχηται, ὁμοίως ἐν αὐτῇ τὸ πᾶν ἢ σρίσις. Epiphan. *hæreſ. 67. § 4.* Αἱ ἐμοὶ αἱ καλλίστ, διῃρῆσθαί τινι πυρίλοπι, πικραὶ ἐν τῷ στόματι αὐ φαίνονται. Dio, an Xiphilinus, in *Severo:* Δυσπρᾶξαι πολὲ κεφάλαια, ἃ ἡ λίμη μεγάλως ἐπηρέρει. Marcus ipſe *l. 4. § 50.* ἢ εἴ τι τοιοῦτον, ὃ πολλὰς ἐξήνεγκαν. & *l. 5. § 6.* ubi dixerat. ὁ δέ τι πρᾶγμα τινα ὑπὸ δίκν. --&, ἄνθρωπος δ' ἐυπιήσας. Subjungit, ὁ τοῦτος ἢν εἶ) δεῖ. Virgil. *Æn. l. 8.*

Fulmen erat, toto genitor quæ plurima cælo
Dejicit in terras.--

Terent. Eunuch. 1. 2.

--eunuchum dixti velle te,
Quia ſola uiuntur bis reginæ.--

Et in prologo.

Si qiſquam eſt, qi placere ſe ſtudeat bonis
Quàm plurimis, & minimè multos lædere;
In his poeta hic nomen profitetur ſuum.

Cicer. pro Milone: *Si tempus eſt ullum hominis necandi, quo multa ſunt.* In ſacra pagina, Rex Pſaltes *Pſalm. 127. v. 5.* de liberis agens, quos ſagittis ſuperbis conferebat: *Beatus vir ille, qi pharetram ſuam iſtis impleverit: non confundentur, ubi cum adverſariis ſuis in porta diſceptabunt.* Et *Pſalm. 140. v. 9. Nè concedas impróbo deſiderium impíus; cogitationem ſceleratam ejus nè provebas: alioqi efferent illi ſeſe.* Rex Paroemiaſtes *c. 24. v. 24. Dicentem impróbo, Juſtus es, execrabitur populus.-- corripientibus verò illos, pulcrè erit.* Paulus denique *ad Timoth. epiſt. 1. c. 2. v. 15.* Σωθήσονται ἢ διὰ τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει κ ἀγάπῃ, &c. quod poſterius membrum non ad *liberos*, utì Hieronymus voluit *ad Salvin. & adv. Jovin l. 1. q. 1.* ſed ad *mulieres* ipſas referendum eſſe, clarè per ſe ſatis, & ab interpretibus plerisque tum antiquioribus tum & recentioribus agnoſcitur. Nihil itaque opus, cum Annotatore Lugd. pro. αὐτῆς iſtic. αὐτοῖς reponere: *non uteris*, inqit is, *illis, quæ in aliud tempus differs.* imò, *non uteris occaſionibus & opportunitatibus ad iſta tibi divinitùs conceſſis.* Vide *l. 4. § 29.* Neqeo tamen manum de tabula, niſi & ſi Petri illud ex *epiſt. 2. c. 3. v. 1.* cùm tam geminum ſit Macci huic, quàm eſt ovum ovo, lac lacti, adjecero: γράφω ὑμῖν ἤδη δευτέραν ἐπιστολήν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν. *Secundam hanc epiſtolam ſcribo, in qibus, vel, qibus, meam ſinceram vobis monitione repetitâ ſuſcito.*

Τίνῳ κόσμῳ μέρος ἐ] Idem ferè *ſuprà § 3. & infrà § 9. & l. 10. § 6.* Vide *ad l. 3. § 4. &* Caſaub. *ad Perſ. Sat. 3. v. 72.*

--humanâ qâ parte locatus es in re.

Τίνῳ διοικῶντι τὸν κόσμον ἀπρόσκοπα] ſecundùm partem potiorem dictum hoc, mentem videlicet, quam δεῖν ὑπόμνησιν ſuperiùs dixerat, § 1. Ità Sapientiâ Pſeudo-Solomoni, ſive is Philo, ut veteres quidam, ſive alius qis fuerit, dicitur. c. 7. v. 15. ἀπρόσκοπα

ἀπόῤῥοια τῆς τῦ πνεύματος ἕξεως. Et Clemens Alex. in hortat. Πάσιν γὰρ ἁπλῶς ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ τοῖς ἀεὶ τοῦ λόγου ἐνδιατρίβουσιν, ἐπίσκιάζει τις ἀπόῤῥοια θείη. Idémque Strom. l. 5. ex Platonis ſententia; ἃ νῦν ἐν τῇ ψυχῇ θείας μοίρας ἀπόῤῥοιαν ἔνδραγεν.

Ὅρος ἔστι σοι ἐκκεκεραυνωμένος τῦ χρόνου] Ità Job. c. 7. v. 1. *Annon eſt tempus præfinitum hominis?* id enim נָצָא deſignat, à re militari tractum vocabulum. atque ità reddidit Junius *ibid. c. 14. v. 14.* Idem *c. 14. v. 5. Præciſi ſunt dies hominis, & penes Deum numerus menſium ejus: ipſe terminos vitæ illius conſtituit, quos tranſgredi neqeat.* Fuſcus apud M. Senecam *Suaſor. 2. Statuta naſcentibus in finem vitæ dies eſt.* L. Senec. *ad Marc. conſol. c. 20. Fixus eſt cuique terminus; manebit ubi poſitus eſt; nec illum aut diligentia aut gratia promovebit.* Idémque *Herc. fur.*

Certo veniunt ordine Parcæ:
Nulli juſſo ceſſare licet,
Nulli ſcriptum proferre diem.

Vide *ad l. 8. § 20 & l. 12. § 23.*

Ὦ, ἐὰν εἰς τὸ μὴ ἀπαυθεάσαι χρόνον] Legendum tranſpoſitis voculis, ὦ ἐὰν μὴ εἰς τὸ ἀπαυθεάσαι χρόνον, vel, ὦ ἐὰν εἰς τὸ ἀπαυθεάσαι μὴ χρόνον. Vulgaris ſiquidem lectio avtoris menti ex diametro eſt adverſa. Eſt autem τὸ ἀπαυθεάζειν, αἰθρίαν ἢ εὐδίαν ἄγειν, ſerenare, ſive nubibus diſcuſſis ſerenitatem inducere: cui opponitur συννεφεῖν, quod eſt τὸ νέφη συνάγειν, nubes cogere & obducere, ſive obnubilare. docet id Svidas ex Ariſtophanis iſto;

—τί χὶ ὁ Ζεὺς πάσχει;
Ἀπαυθεάζει τὰς νεφέλας, ἢ συννεφεῖ;
—Jupiter quid nunc agit?
Cæli faciem ſerenat, annc obnubilat?

ἔστι γὰρ ἡ αἰθρία ὑπὸν ἄλλο πλὴν αὖρα ἀνέφελος καὶ ἀνύμβλος, ἀνέπαλος ἴσα τῇ ὁμίχλῃ. Avtor de *Mund. ad Alex. c. 3.* De mentis ſerenitate Marcus noſter hîc uſurpavit; eodem qo de Superis ſenſu Lucret. *l. 2.*

—*prob ſancta Deûm tranquillâ pectora pace,*
Quæ placidum degunt ævum, vitámque ſerenam!

Et de ſole, ſed nimium càm ſoli tribuens, Plinius *l. 2. c. 6. Hic cæli triſtitiam diſcutit, atque etiam humani nubila animi ſerenat.* id eſt, ἀπαυθεάζει. Sicut contrà *caligare* Pacuvius de triſtitia dixit, in Atalanta,

Quid iſtuc? voltum quæ caligat triſtitas?

ità lege, pro eo quod apud Nonium perperam editur, *alligat triſtitias.* qo loco legendum & *Triſtitas* (non *Triſtitias*) pro triſtitia. & διαθολὴν Apollonius apud Philoſtratum *l. 1. c. 5.* de vino, διαθολὴν τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αἰθρίαν. *Sudum ac ſerenum mentis obturbare*, ſive *turbidum ac nubilum reddere.* Et Boethius *conſolat. l. 1. c. 7.*

Nubila mens eſt,
Hæc ubi regnant.

Et de vultu qidam apud Gellium *l. 1. c. 2. Ac ne oris quidem aut vultûs ſerenitatem Stoici hominis unquam ullâ poſſe agritudine obnubilari.* Deniqe αἰθρίαν καὶ γαλήνην eodem ſenſu in eodem argumento uſurpavit Marcus, *l. 8. § 28.* Miror avtem qid editori Lugdunenſi in mentem venerit, ut qæ Xyl. rectè verterat, *Qod qidem tempus ſi non impenderis tranqillitati animi parandæ*; corrumpere voluerit ſic reddendo, *Qod q. t. ſi otioſus intra parietes conſumpſeris.* Verùm non uno in loco bonum ille Xylandrum noxâ iſtiuſmodi afflixit.

Ὀιχήσεται καὶ ὀιχήσει] Senec. *de vit. brev. c. 9. Clamat ecce maximus vates, & velut divino furore inſtinctus, ſalutare carmen canit;*

Optima qæqe dies miſeris mortalibus ævi
Prima fugit.——

quid cunctaris? inqit, quid ceſſas? niſi occupas, fugit: cùm occupaveris, tamen fugiet. itaqe cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum eſt. velut ex torrente rapido, nec ſemper caſuro, citò haviendum eſt. & ad Lucil. epiſt. 108. Egregium illud Virgilii;

—*fugit irreparabile tempus.*

Et, *Optima qæqe dies-- &c.*
Prima fugit--

Nunqam dies dicit ire, ſed fugere: qod currendi genus concitatiſſimum eſt. qid ergò ceſſamus nos ipſi concitare, ut velocitatem rapidiſſimæ rei poſſimus æqare? Vigilandum eſt: niſi properamus relinqimur. agit nos, agitúrqe velox dies. inſcii rapimur. omnia in futurum diſponimus; & inter præcipitia lentî ſumus.

Καὶ αὖθις οὐχ ἥξεται] Cicero *de finib. l. 2. Non poteſt eſſe ſæpiùs dies, qi ſemel fuit.* Lucret. *l. 1.*

--fugit irrevocabilis ætas.

Et Virg. *Georg. l. 3.*

—*fugit irreparabile tempus.*

Et *Æneid. l. 10.*

--breve & irreparabile tempus
Omnibus eſt vitæ.
--ut, Stygis irremeabilis unda.

Eidem *l. 6.* Ovid. *art. l. 3.*

--eúnt anni more fluentis aqæ.
Nec qæ præteriit, curſu revocabitur unda.
Nec qæ præteriit, hora redire poteſt.

Avſon. *epigr. 13.*

Nec revocare potes, qi periere, dies.

Avguſtin. *in Pſalm. 38. Momentis tranſvolantibus cuncta rapiuntur: torrens rerum fluit: nihil de præterito revocatur.* Seneca *epiſt. 123. Fluunt dies: & irreparabilis vita decurrit.* Et *de vit. brev. cap. 8. Nemo reſtituet annos; nemo iterum te tibi reddet. ibit, qà cepit, ætas, nec curſum ſuum revocabit aut ſupprimet.* Avdaciùs paulò, deniqe, Phædrus *fab. 89.*

--tempus

—*tempus elapſum ſemel*
Non ipſe poſſit Juppiter reprehendere.

Quod autem illi de *tempore* in univerſum, de *occaſione*, qæ eſt, ut Cicero *de invent. l.* 5. *pars temporis habens in ſe dicendi rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem*, haud minùs aptè dici poteſt. Polidipp. *anthologi. l.* 4. *c.* 24. εἰς Καιρὸν ἐγκώμια.

Ἡ γὰρ κόμη τί κατ' ὄψιν ὑπαλείφουσι λαικῶδες.
Νὴ Δία, τἀξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πάλιν;
Τὸν γὰρ καιρὸν πλουτοῦσι παροδηκέναι με πρόσω,
Ὅστις ἔτ' ἐμείρων λαβέσθαι ἐξόπιθεν.

Calliſtratus item *imagin.* 6. Ἡ χὴ τοῦ μετώπου κόμη· τὰ δ' ὄπιθεν πλοκάμων ἐλεύθερα. ὅτι πρόσωθεν ἰδὼν αὐτὸν, λάβεσθε ῥᾴδιον· παραλθόντα δ', ἢ ἅπαξ πραγμάτων ἀκμὴ σωτηρίαν ἔχεται, οὐκ ἔστιν ὀλίγῳ μετέπειτα λάβεσθαι τὸν καιρόν. Salubriter ergò Gregor. Naz. Δεῖ μὴ προϊδεῖν τὸν καιρὸν, ἢ πάλιν τυχεῖν ἀμήχανον.

§ 5. φείδηται σκαφῶν] *enixè curato.* Caſ. ut cùm φείδηται conjungatur. at Xyl. *ut fortiter peragas.* tanquàm ſi ad πράξειν, quod ſequitur, referatur. & huc potiùs accedo.

Ὡς Ῥωμαῖος οὐ ἄρρωνα] Caſaub. *ad Perſ. Sat.* 1. adductis iſtis noſtri verbis, in quibus tamen, Ὁ Ῥωμαῖος legit, (quod γεγωνὸν an μνημονικὸν σφάλμα fuerit, incertum eſt) *Mollia*, inquit, *facta, diſſáque nec Romano nec maſculi ſpiritûs viro conveniunt.* Noſter *infrà l.* 3. § 5. Ὅτι οὐ σοὶ δοκῶ πρόσαντες ζῆν ἀρρένως οὐ Ῥωμαίως, & *l.* 4. § 3. Ἐλεύθερος ἴσον, οὐ δεῖ τὰ πρόγμαθ', ὡς ἀνήρ. Vide & Gilbert. Cognatum *adag.* Ἀνὴρ Ῥωμαῖος & Gvil. Xylandrum *ad Plut. Paul. Æmylium.* Caſſiodor. *l.* 2. *ep.* 3. *Vixit inter nos, non conſuetudine peregrinâ; ſed gravitate Romanâ.* Nec *gravitatis* tantùm, ſed *ſtrenuitatis* nomine prædicantur *Romani.* unde Cordi Cremutii illud, qi C. Caſſium *Romanorum ultimum* dixit. Tacit. *l.* 4.

Τὸ ἐν χερσὶ] i. e. τὸ παρὸν, *id quod in manibus*, vel *præ manibus eſt.* ut *infrà l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. Livius, *l.* 4. *Cùm tantum belli in manibus eſſet.* & *l.* 26. *omittere id quod in manibus erat, bellum coegerunt.* Plin. min. *l.* [illegible] *ep.* . *Non vacat, quia vindemiæ in manibus.* Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 1. *Nihil tam neceſſarium, aut magis cum cura dicendum, quàm quod in manibus eſt.* Plaut, Bacchid. 4. 3.

Reddidi patri omne aurum, mihi quod fuerat præ manu.

Atq; eſt reverâ Τὸ παρὸν μόνον in manu noſtra. Senec. *ſupr. ad* § 4. *de brev. vit. c.* 9. *Quod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; quod in tua, dimittis.* Quod autem ἐν χερσὶ hîc Maucus, Pindarus τὸ σὸν ποδὸς, & τὸ πὰρ ποδὸς dixit. Vide *ad l.* 4. § 21. quod Terent. *Adelph.* 3. 3. *quod ante pedes eſt*, dixit: *Iſtuc eſt ſupere, non quod ante pedes modò eſt*

Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt.

Ἁπλότητα συμβότητος] commendat *gravitatem ſimplicem ac genuinam*; cui opponitur ἡ καλλιλογικὴ & βωμύλη, ut Plut. *de audiend.* quam & συμβότητα πανουργίαν, Iſocrates in *Archidamo*; ὑπόκρισιν τῆς συμβότητος ἐπονείδιστον, Clemens dixit, *pædag. l.* 3. *c.* 11. i. e. *gravitas ficta*, ſive *cultûs ſeveritas aſſimulata*, ut Ammian. *l.* 14. ſive *callida ſeveritatis ſimulatio*, ut Capitol. in *Marc.* quâ *nihil inceptius* pronunciat Petronius. ità *frontem aſſeverare*, dixit Apuleius, *metamorph. l.* 8. i. e. *fictæ ſeveritatis perſonam induere*, ut Caſſiod. *l.* 1. *ep.* 4. ità enim malim, quàm *inducere*, quòd vulgati exhibent. De Sexto *ſuprà l.* 1. § 9. τὸ συμβὸν ἀπλάστως. De P. Craſſo Cicero in Bruto § 282. *Erat ſine arrogantia gravis, & ſine ſegnitie verecundus.* De Perſeo Rege contrà Polybius apud Svidam, χρῆναι τὸν σύμφωνον ἔχειν ὑποκρισιν. *Vultûs ſpeciem præ ſe ferebat ad ſeveritatem compoſitam.* Vide *ad l.* 3. § 2. Et de Ariſtippo Tertullian. *apolog. c.* 46. *Ariſtippum in purpura ſub magna gravitatis ſuperficie neporatur.* Plut. in *Pericle.* Τὸν δὲ τοῦ Περικλέους τρόπον συμβότητα, δεξιοκινησίαν τε καὶ τόνον ὑπερηλατοῦντας, ὁ Ζήλων παρεκάλει καὶ αὐτὸς τι τοιοῦτον δεξιοκινητεῖν, ὡς τῆς ἀπροσωπίας αὐτῆς καὶ χαλᾶν ὑποπτώσης τινὰ λιπαρότητα ζηλον καὶ σωφροσύνης.

Ἂν ὡς ἐχάτιν τὸ βίν ἐκάστῳ πρᾶξιν ἐφ' ἡμῖν.] Pulcerrimum plurimiq; momenti monitum. quod & *infrà* denuò inculcatur, § 11. Ὡς ἥδιστα ἕκαστος ἐξήνεγκε τὸν βίν, ὅτως ἔκαστα πρᾶξαι καὶ διανοεῖσθαι. Et *l.* 3. § 12. Ἐὰν τὸ παρὸν ἐφ' ἡμῖν καταλάβωμεν, ἐφικτὰς ἐλπίδας &c. καὶ τὸν αὐτοῦ δαίμονα κρατεῖν ἐσόμεθα πρῶτοι, ὡς οἱ καὶ ἤδη δυνάμενοι λέγειν. Et *l.* 7. § 29. ἐπόνουν τοῦ ἐφ' ἡμῖν ἄρχειν. In eandem ſententiam Zalevcus in *legum* ſuarum *proœmio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 42. Δεῖ ἕκαστον παρ' ἐκάστου πράττειν ἀεὶ συμφερόντων τὸν τῆς τελευτῆς καιρὸν, ὡς δὴ παρόντα. ὅτου γὰρ ἂν μάλιστα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου φρονήσει. Seneca *epiſt.* 114. *Quicquid facies, reſpice ad mortem.* Idémq; de ſe *epiſt.* 61. *Hoc animo tibi hanc epiſtolam ſcribo, tanquam cùm maximè ſcribentem mors evocatura ſit. paratus exire ſum.* Vide & *ad. l.* 3. §. 12.

Ἀπὸ τῶ αἰρόντος λόγου] ἀπὸ τοῦ κρείττονος λόγου. *à meliore ratione.* reſcribi poſtulat Annot. Lugd. nam interpres uterq; τοῦ αἴροντος illud inſuper omnino habuit. Verùm nec mutandum quicquam, & vertendum, *à dictante ratione*, ſive *à rationis dictamine.* Uſitatum eſt λόγος αἰρεῖ. i. e. ἀξιοῖ, *dictat, poſcit, exigit.* Vide *ad l.* 4. § 29. Reſtituenda vox eadem apud Epictetum *enchir. c.* 50. ubi διαπροθήκας λόγον, *arti* τοῦ αἴροντος, perperam legitur. Vide *ad l.* 3. § 4.

Συμμειρομένου] quod *l.* 3. § 16. συγκαθειμένου.

Ὅρος ὡς ἔλεγε] Anciſthenes apud Laert. *l.* 6. Τὸν ἀρετὴν ἔφη ἕργον εἶναι, μήτε λόγων πολλῶν δεομένην, μήτε μαθημάτων. Hinc Alexandro Diogenes

ogenes apud Diogenem Prus. *orat.* 4. Καὶ σὺ, ἐπειδὰν ἴσῃς πόρρωθεν, ἐὰν τύχῃς ἐπιχαμβάνων ἀνδρὸς, ἰκανή σοι ἡ μία ἡμέρα, πρὸς τὸ σωφρονεῖν τὰ πράγματα καὶ τὴν τέχνην, καὶ ὑπὲρ ἅπαν ποικίλων συμπλεκόντων ἢ λόγων. Senec. *epist.* 106. *Paucis opus est ad mentem bonam literis.* Et *epist.* 94. *Infinita, inquis, praecepta sunt. Falsum est: nam de maximis & necessariis rebus non sunt infinita. tenues autem differentias habent, quae exigunt tempus, locum, personam. sed bis quoque dantur praecepta generalia.* Fabius *institut. l.* 12. *c.* 11. *Brevis est institutio vitae honestae beataeque, si credas. (credas* f. siquidem in voluntate plurimum positum contendit*) longam enim facit spes earum, quod repugnamus.* De Antonio Nicepb. Callist. *hist. eccles. l.* 8. *c.* 40. Γεγράμμαλα δὲ μὲ μαθὼν, ὑπὲρ τὸν ἑαυτὸν δὲ δαιμόνιος ἔσχε. νῦν δ' ἀγαθὸν, ὡς γεγραμμένων πρεσβύτερον καὶ σὺ τούτων ἐμπειρότερον, μᾶλλον ἐπῄνει. μᾶλλον δὲ εἰ τούτων ἀνάξιον, τῆς τοῦ ἐρασμίου ἔσχον. Vide *l.* 7. § 66.

Ἔυρυν καὶ δαιμόνιον βίον.] ὕυρυν βίον dixit, & ibi, & *l.* 10. § 6. pro *vita beata, prospera, in qua omnia ex voto succedant & quasi fluant*; metaphora ab eis quae secundo flumine feruntur. Ità Stoici reliqui. Jo. Stob. *eclog. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem ait εὐδαιμονίαν definisse ἔυροιαν βίου· eâque definitione usos etiam Cleanthem, Chrysippum, corúmque posteros. Chrysippus certè ἀεὶ ῥεῖν πάντων, referente Laertio *l.* 7. in *Zenon. Cit.* Ἔστιν δ' αὐτὸ τοῦτο τὸ καθ' εὐδαιμονεῖν ἀρετὴν καὶ εὐροιαν βίου, ὅταν πάντα πράττηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστῳ δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ὅλου διοίκησιν βούλησιν. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 4. Οὐκ ἄλλως τὸ εὔρυν καὶ ἀπαθὲς ἀνεγίνετο τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ἐν ὁρμῇ μὲν μὴ ἀπτυγχάνοντι, ἐν ἐγκλίσει δὲ μὴ πεπτωκότι. Et mox: Ἡ ἀρετὴ παντὶ ἄρα νικᾷ εὐροιαν, εὐδαιμονίαν τοιαύτα, καὶ ἀπροσπτωσίαν, καὶ εὐπορίαν. Indè verbum εὐροεῖν illis oppido quàm familiare. Vide *infrà ad l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 6.

Θεοειδὴ] i. e. *Deiformem. Vitam divinam, divinae parem.* Ità Homer. *Odyss. ζ'. v.* 122. Θεοῖς ἐπιείκελος ἔσσο, *v.* 156. *meis divina, Deo similis.*

——καὶ σοὶ ἐγὼν ὀπάσσω θεοειδέα.

& θεοῖσι θεοειδὴς. *Odyss. π'. v.* 361. *animus divinus*; ——θεοῖσιν ὁμοῖος ἔγωγε. & Apollon. *Argonaut. l.* 2. ἄνδρες θεοειδεῖς, *homines divini, Deo similes*, in illis;

Ζηνὸς αἰτητοὶ πᾶσιν ἔπαρχοι τελέσσαι.
Λαοσσόοι ἥρωες· ὅτοι τε θεοειδέες, ἠδὲ δίκαιοι.

Et Marco perinde *vita θεοειδὴς, vita divina, ei quae deorum est par prorsus.* Vide hoc in passu zythum Stoicum *ad l.* 3. § 7.

§ 6. Ὑγείᾳ, ὑγείᾳ αὐτῇ, ὦ ψυχή.] Prava sanè dictio, depravatáque procul dubio lectio. neque enim è sorte hominum quisquam, nedum Marcus noster, ut *ipsa sese contumeliâ afficias, animam* sanus hortetur suam. legendum, vel ὑγίαινε, vel, quod malim, ὑγιείου. ut corripientis, non adhortantis sit. Nam quòd lectionem receptam secutus, quasi εἰρωνικῶς dictum M. Casavb. accipit, mihi, nevtiquam vero simile videtur. Marcus siquidem nusquam ironiis usus deprehenditur. Plato *de legib. l.* 5. Τιμᾷ δὴ τοῦτο τὸ ψυχὴ αὐτῆς, ὡς ἔστιν εἰπεῖν, ἡμῶν ὑδεὶς ὀρθῶς· δεῖ δὲ. qo loco, & qibus rationibus animas suas contumelioſè habeant pleriqe, cùm honorare videantur, multis differit doctéque, qo modo & noſter *infrà* § 16.

Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκείνῳ] M. Casavb. legendum avtumat, Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκείνῳ [παρ' ἑαυτοῦ] vel etiam, repetito qod mox seqitur, [αὐτοῦ ἑαυτόν.] ut sensus sit, *felicitas cujusque pendet à sese*; vel, *felicitas cujusque in eo consistit, ut reverentiam sui habeat.* Verùm nec video, qomodo verba ipsa hunc sensum exhibere possint: & proclivior mihi ac germanior emendatio futura videtur, si legamus, prout ad marginem ex conjectura adscripsimus, φθείγεται γὰρ ὁ βίος ἐκείνῳ. Pers. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti. fugit hora: hoc quod loquor inde est.

Naso *Fast. l.* 5.

Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis
Et fugiunt freno non remorante dies.

& *Amor. l.* 1. *el.* 8.

Labitur occultè, fallitque volatilis aetas:
Et celer admissis labitur annus equis.

i. e. qàm concitatissimè ac contentissimè fugit. Itaqs *Metam. l.* 10. subjungit, idem planè locutus,

Et nihil est annis velocius——.

& *el.* 12. *Dum loquor, hora fugit.——*

Qod Horat. *Carm. l.* 1. *Ode* 11.

——dum loquimur, fugerit invida
Aetas: carpe diem, quàm minimum credula postero.

Silius *bell. Pun. l.* 15,

——curvis mobilibus aevum
——fugit hora, rapitque
Tartareus vortex.——

Pulcerimè Anacreon. *carm.* 4.

Τοιγὰρ ἄμμες ὦ γέρον δὴ,
Βοστρυχοκόμαι νεανίαι
Ratio nam velut aurigae,
Properat volucris aetas.

Sen. Herc. fur.

Properat cursu vita citato:
Volucrique die rota praecipitis
Vertitur anni.

Idémque, si idem auctorem avtory *epist.* 99. *Respice celeritatem rapidissimi temporis: cogita brevitatem hujus spatii, per quod citatissimè curritur.* Qin. & *ad Marc. Consol. c.* 10. qod ad nostri mentem proximè accedit: *Rapinarum omnium est (miseri, nescitis?) & fuga, vivere.* Vide *supra ad* § 4. ὀλιγοστὸν. Hoc si minùs placuerit, habeas D. Arn. Boctii ingeniosam sanè, nec temerè aspernandam, conjecturam, ut legatur, Ἔστι γὰρ ὁ βίος ἐκείνῳ. *Unica enim*

enim est unicuiq; vita: nec altera ulla, istîc saltem, expectanda. Epicurus suprà. Γεγόναμεν ἅπαξ· δὶς ἢ οὐκ ἔστι γενέσθαι;

Nec nasci bis posse datur. —— Silius *l.* 15.

id quod Evripides voluit, ubi dixit in *Alcest.*

Ψυχὴ μιᾷ ζῆν, οὐ δυοῖν ὀφείλομεν.

Unam agere vitam, non duas nobis datur.

Qem & in *supplic.* idem pluribus conqestum suprà monuimus. Verba ipsa, qia ad lectionem istam illustrandam cum primis faciunt, exhibere istîc nevtiqam pigebit.

Ὀιμοι· τί δὴ βεβλῶπται οὐκ ἔστιν τὸ δι,
Νέους δὶς εἶδ, καὶ γέροντας αὖ πάλιν;
Ἀλλ' ἐν δόμοις μὲν ὧν τι μὴ καλῶς ἔχῃ,
Γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθούμεθα.
Ἀιῶνα δ' οὐκ ἔξεστιν. εἰ δ' ἡμῶν νέοι
Δὶς καὶ γέροντες, εἴ τις ἐξημάρτανεν,
Διπλᾶ βίᾳ λαχόντες, ἐξορθοῖμεν ἄν.

id est, vertente Grotio:

Proh fata: cur non est datum mortalibus
Duplici juventâ, duplici senio frui?
Intra penates siqid habet incommodè,
Fas feriore corrigi sententiâ:
Hoc vita non permittit. at qi bis foret
Juvenis senéxqe, siqid erratum foret
Priore, id emendaret in cursu altero.

Idémqe *ibid.* —— τοῦτο γὰρ μόνον βεβαιοῖς
Οὐκ ἔστ' ἀνάλωμ' ἀνθρώποις λαβεῖν,
Ψυχὴ βεβαίαν χρημάτων δ' εἶναι πόρον.
--*unicum mortalibus*
Hoc est, semel qod perditum recipi negit,
Hæc vita: reliqa copia est reparabilis.

εἰπέ δέ τινες, οἱ τὸν παρόντα μὴ βίον ἢ ζῆσιν· ἀλλὰ παραπολλύον ἢ πολλῇ ἀπωθῇ, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, ἢ τὸν παρόντα καὶ ἐν τούτῳ ἀνελεπόμενον ὁ χρόνον ὀίχεται. Antiphon. apud Stob: *tom.* 2. *tit.* 16. ubi leg. forsan ἀνελεγξόμενον. Gesn. παραλειπόμενον. Qibus adjici possunt & Bionis errorem hunc corrigentia illa ex *Idyl.* 5.

Εἰ μὲν γὰρ βιότῳ διπλόον χρόνον ἀμμὶν ἔδωκεν,
Ἢ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύστροφος, ὃς' ἀνύσδ
Τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρμαλα, τὸν δ' ἐν μόχθῳ,
Ἦν τάχα μοχθήσαντι πολὺ ὕστερον ἁδὺ γέλωτα·
Εἰ δὲ θεοὶ κατέθεσαν ἕνα χρόνον ἐς βίον ἐλθεῖν
Ἀνθρώποις, καὶ τὸν μὲν βραχὺν καὶ μίονα πάντων,
Ἐς πόσον, ὦ δειλοί, καμάτοις κ' εἰς ἔργα πονεῖμες;
Nam si vivendi nobis geminata dedisset
Tempora seu Fatum, seu Juppiter, esset ut ævi
Altera lætitiæ pars, altera dicta labori,
Responsura quies tandem sudoribus esset.
Sin vitæ spatium miseris mortalibus unum
Concessere Dei, medicóqe id fine coercent,
Qid juvat in tristes animos impendere curas?

Grot. Itaque Lucian. *de merced. conduct.* τίνα ἄλλον ὁ ματαιὸς ἡμιστὸν βιώσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλῳ βεβιωκώς; Attamen, ut scitè Martial. *l.* 10. *epigr.* 23.

Amplius attrìtè spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

Cæterùm clariss. Salmasius lectionibus hisce omnibus præfert; βραχὺς ὁ βίος ἐκεῖνος. qomodo Hippocrates *aphorism.* 1. Sed & Marcus ipse *l* 4. § 26. Ego in medio ista lectori relinqo.

Ὅσοι δέ σου πρὸ σοῦ ἀπῆλθον.] qod *suprà* § 2. dixerat; γέρων εἶ. tanqam ipse se alloqatur. Et *l.* 10. § 15. ὀλίγον δεῖ τὸ ἀπολειπόμενον εἶναι.

Μὴ αἰδημόνει σαυτῷ] De Catone Plutarchus in *Apophthegm.* Μέλιστα δ' ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν. μηδὲν γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χαλεῖν ἐᾷ. Unde emendandus Stobæus, *tom.* 2. *tit.* 31. apud quem pro μηδένα, μηδὲν legitur. Theophrast. *ibid.* Αἰδοῦ σαυτὸν, καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήσῃ. Musonius ikidem: Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἀξιοῖ εἶναι, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃς σαυτὸν αἰδεῖσθαι. Omniúmqe optimè Democritus: Φαῦλον, κἂν μόνῳ ᾖς, μήτε λέξῃς, μήτε ἐργάσῃ. μᾶλλον δὲ πολὺ μᾶλλον σοὶ ἢ ἄλλῳ σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι. Idémqe *ibidem tit.* 46. Μηδὲν τῶν μᾶλλον τοῦ ἀνθρώπου αἰδεῖσθαι ἑαυτοῦ· μηδὲ τῶν μᾶλλον ἐξεργάζεσθαι κακὸν, εἰ μέλλοι μηδεὶς εἰδήσειν, ἢ εἰ πάντες ἄνθρωποι. ἀλλ' ἑαυτοῦ μάλιστα αἰδεῖσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθεστάναι, ὥστε μηδὲν πρὸ ἀπρεπέος ἐνεργάσασθαι. Qod Ilocrat. *ad Demonic.* Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσῃς, ἐλπίζων λήσειν. καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις. *Qid autem proderit non habere conscium, habenti conscientiam?* Ex Seneca Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. At verò, ut Diphilus, si Stobæo *tit.* 24. referenti, Philistio, si Maximo *c.* 40. fides;

Ὅσις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται
Ζωειδῆ αὐτῷ φαῦλον διαπεφηνότα,
Πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται;
Qi non veretur ipse semet, conscius
Sibi mali facinoris, qod commiserit,
Hic qomodo alios nescios reverebitur? Grot.

Vide *l.* 12. § 4. & Galenum *ad l.* 10. § 9.

§ 7. Πρόσεχε τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπεπλόκασι] Scriptura mendi manifesta. Meric. Cas. transpositâ unâ voculâ legere videtur, Τί ἀκριβῶς σε; *cur te distrahant?* &c. Ego malim, restitutâ qæ excidit negante particulâ, (qia sequitur καὶ) [Μὴ] ἀκριβῶσε σε. &c. *nè distrahant te.* qod & Xylandrum secutum video. Sic. *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν ἀκριβοῦτο. Et *l.* 4. § 3. Ἀλλὰ τὸ δεξιὸν σε ἀκριβοῖ. Et *l.* 7. § 29. Ἐμὲ δὲ μόνον ἀκριβᾷ. Basil. Cæsar. *in Psal.* 45. Τίς δὲ μεριμνῶν τὰ τῆς γῆς, καὶ ἐμβαθύνων τοῖς ἀκριβασμοῖς τῆς σοφίας, δύναται τοῖς τοῦ θεοῦ λόγοις παρέχειν, καὶ τῇ ἀκροάσει δι' ὑπερβολῆς ἀκριβεῖν; Interpretes Græci *Eccles. c.* 1. *v.* 13. τὸ περισπασμὸν reddunt ἀκριβασμόν. Latinus, *distentionem.* eò qòd *in varias solicitudines mens hominis distenta lanietur.* Hieron. Vide *suprà* § 2. μηκέτι σαυτῷ.

Καὶ σχολὴν παρέχε σαυτῷ] καὶ, ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ copulativa

copulativa loco adversativæ. Sic in *Evang.* Matth. *c.* 12. *v.* 43. ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. requiem quærit, sed non invenit. & *c.* 16. *v.* 4. γενεὰ πονηρὰ σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ. generatio prava signum requirit: verùm signum illis non dabitur. Luc. *c.* 4. *v.* 2. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασε. Nihilque per dies illos comedebat: sed eis consummatis postea esuriit. & *c.* 20. *v.* 19. Καὶ ἐζήτησαν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν. Quærebant manus ei injicere; verùm à populo metuebant sibi. *Act. c.* 7. *v.* 42, 43. Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι; — καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ. Num victimas hostiásque obtulistis mihi? — Sed Molochi tabernaculum bajulástis. Plato *Theæt.* adducendus *infrà ad* § 13. πάντη πάντῃ φύσιν ἐρευνωμένην ἅμα καὶ ἐκ πάντων ὅλην, εἰς τὸ ἅμα ἐγγὺς ἰέναι αὐτῇ συγκαθέσθαι. Omnem ubique universæ totius naturam perscrutans; verùm ad eorum quæ sunt propè, nihil sese demittens. Senec. epist. 57. exhibendus *ad lib.* 4. § 22. Permeare non posse, & statim stargi. pro, sed statim stargi.

Παίσωσι ῥεμβόμενοι] Sic *l.* 4. § 22. Μὴ ἀνεμβέβλεσθε. & *l.* 3. § 4. πεῖσι ἀναβέμβλεσθε. βέμβεσθε & ἀναβέμβλεσθε à re instituta, vel etiam absque certa re ulla instituta, temerè huc illuc divagari. Jo. Chrysost. *in epist.* 1. *ad Timoth. homil.* Τοῦ νοῦ πολλάκις ἀλλαχοῦ ῥεμβομένου, ἡ χεὶρ αὐτόματος ἔλκεται. Mente sæpenumero alibi divagante; sponte interim movetur manus. Plutarch. *de curiosit.* Δεῖ δὲ μὴ καθάπερ θεώμενον ἀνάγκην, ἔξω ῥεμβεσθαι τὴν αἴθουσαν, ἀλλ' ἐπιμεμπτοῦ ὄντος τοῦ ψυχῆς ὄμμα τὰ θεάματα, συμπυγχάνειν αὐτοῖς ταχὺ καὶ διαγλύπτειν· εἶτα πάλιν εἰς ἑαυτὸν ἐπὶ τὸ λογισμὸν, καὶ θεωρεῖν αὐτό. Idémque eodem, qo noster hic sensu, qi à corpore ad animum transtulit, *de commun. notit. c.* 13. Νήφων γὰρ ἀεὶ ἐκ δὴ τοῦ ἀστεῖου, ἀλλὰ ῥεμβόμενα πάντες ἀσημοσύνης καὶ ναυσθυμοσύνης. Expressit autem pulcrè, qod noster hîc, Senec. *de tranqill. c.* 12. *Circumcidenda est concursatio*, [*circumcursatio* potiùs] *qualis est magnæ partis hominum, domos, & theatra, & fora percurrantium, alienis se negotiis offerunt, semper aliqid agentibus similes, horum si aliqem exeuntem domo interrogaveris; Quid tu? qid cogitas? respondebit tibi; Non mehercule scio: sed aliqos videbo, aliqid agam. sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec quæ destinaverunt, agunt; sed in quæ incurrerunt. Inconsultus illis vanúsque cursus est: qualis formicis per arbusta repentibus; qæ in summum cacumen, deinde in imum, inanes aguntur.* Idémq; *epist.* 95. *Vita sine proposito vaga est.* i. e. ἐμβάδ, ut Marcus *infrà* § 17. Vitam autem ejusmodi graphicè itidem depingit nobis Ennius in *Iphigenia* à Gellio *l.* 19. *c.* 10. lavdatus, qem à Scriverio, Salmasióq; emaculatum restituimq; exhibemus.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Otii minùs, qàm cùm est negotium in negotio.
Nam cui qod agat institutum est, is nullo negotio
Id agit; studet ibi, mentémq; atq; animum delectat suum.
Otioso in otio animus nescit, qid qidem velit.
Hoc ità est, neq; nunc domi nos, neq; nunc militiæ sumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illuc ventum est, ire illinc lubet.
Incertè errat animus; præter propter vita vivitur.

h. e. ut vir clariss. ἀνὴρ βίβλου.

Τὴν ἑτέραν φροντίδα φυλαξίου] D. Jun. παραφορὰν mavult: qomodo de Maximo *l.* 1. § 15. dixerat, κατ' μανίαν παραφορὰν. παραφορὰ reverà *mentis errorem, halucinationem, delirium, desipientiam* ereberrimè denotat: unde & à Garrhæo pro *leviori mentis emotione* & à Festo, pro *graviore* etiam in medicorum libris sæpè observatum est. Cæterùm & φροντὶς nihilo minùs pro *errore, mentisque obturbatione* usurpari Budæus testimoniis haud paucis comprobat. inter qæ illud est ex Græcis Solomonis interpret. *Eccles. c.* 2. *v.* 12. Ἰδεῖν σοφίαν καὶ παραφορὰν καὶ ἄφροσύνην. Et rursùs ibid. *c.* 2. *v.* 2. τῷ γέλωτι εἶπα παραφορά· *risum reputavi errorem.* Vulg. qibus & adjici potest illud, *c.* 7. *v.* 26. γνῶναι ἀσεβῆ ἄφροσύνην καὶ παραφορὰν. itaq; nihil forsan mutandum fuerit.

Μὴ ὀχλεῖς σεαυτόν] *Infrà* § 16. inter ea, qibus animæ contumeliam sibi facit, hoc ponit, Ὅταν σαυτῷ τινα ἑαυτῆς καὶ ὁμιλῇ ἐπ' ἀλλήλοις σκοτεινὰ ἀρᾷς. Perf *Sat.* 3. *v.* 60.

Est aliqid qò sendis, & in qod dirigis aream?
An passim sqeris corvos testáque, lutóq;,
Securus qò pes ferat, atqe ex tempore vivis?

Metaphora ἀπὸ τῶν ἄσκοπα τοξευόντων, ut Lucian. in *Toxari.* qod nos dicimus, **to shoot at roberts**, seu **at randome**. Vide Casavbon. *ad Pers.* & *infrà ad* § 16. & *ad l.* 10. § 39.

§ 8. Περὶ τὸ μὴ ἐφιστάνειν, τί ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ] Cohibere vult τὸ ἀλλοτριεπίσκοπον, uti Petrus loqitur, *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 15. ut istîc, sic *infrà* § 13. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 18. & *l.* 7. § 55.

Τὰς ἢ τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦσας] Qi suiipsius animi motibus non obsequitur. Xyl. imò, qi motus non assequitur. qod & M. Casavbonum observâsse video. παρακολουθεῖν, sicut & simplex ἀκολουθεῖν, est eorum, qæ dicuntur aut aguntur etiam, *ex animadversione observationéq; diligenti, intelligentiam consequi.* Id unico tantùm, cùm frequentissimum sit, ex Galeni scriptis loco firmatum fuerit, qem *ad l.* 1. § 5 *infrà* exhibebimus. Qin & Xyl. ipse τὸ παρακολουθεῖν *intelligere* vertit. *l.* 7. § 24. Et Sextus Empir *adv. disciplin. l.* 1. *c.* 13. duo ἴσα ἐν τῷ παραλλήλῳ ponit: Ποῦ γὰρ

γάρ τις δύναται περὶ ἀφροσυνῶν γραμματικῶν Ἡρακλειτου συνιέναι, καὶ Πλάτωνι παρακολουθῆσαι; Indè Marco *l.* 5. § 9. ἡ παρακολουθητικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ δύναμις. Vide & *l.* 7. § 4.

§ 9. Τίς ἡ περὶ ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμή] Vide *supra ad l.* 1. § 9. Laërt. *Zenon. Citt.* Φύσιν δὲ Χρύσιππος μὲν ἑξακόσει, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτό τε κοινῶς, καὶ ἰδίως ἑκάστου ἀνθρώπου. Ὁ δὲ Κλεάνθης τὸ κοινῶς μόνως ἐνδέχεται φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ἐκεῖνο δὲ τοῦτο ἐπὶ μέρους. Conciliat utrumque Marcus noster, qi idem planè utrumque ſtatuit eſſe, *juxta naturam propriam & juxta communem vivere.* Vide *l.* 5. § 3.

Καὶ ὁποῖόν τι μέρος ὁπλίου τὸ ὅλον] Vide *ſupra ad* § 3. & Caſaubon. *ad* illud *Perſii Sat.* 3. *v.* 12.

—*qem te Deus eſſe*
Juſſit, & humanâ quâ parte locatus es in re.

Οὐδεὶς ὁ κωλύων] hoc paſſim inculcat, *bonam mentem nihil impedire poſſe.* Ità *l.* 1. § 17. μηδὲν κωλύειν κατὰ φύσιν ζῆν. & *l.* 3. § 12. οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσει δυνάμενος. & *l.* 4. § 49. μήτι κωλύσει λίχνον εἶ, μεγαλόψυχον, σώφρονα, ἄμφρονα; &c. & *l.* 5. § 29. οὐδείς με κωλύσει πρᾶον ἃ θέλω. & *l.* 6. § 58. κατὰ λόγον τῆς σῆς φύσεως βιῶν σε οὐδεὶς κωλύσει. & *l.* 9. § 10. εἰπέ τίς ὁ κωλύων. & *l.* 8. § 47. τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; & *l.* 12. § 25. τίνα ὑπολείπων τίς κωλύσει ἐπιζῆλαι; & aliis verbis *l.* 8. § 41. τὰ τοῦ νοῦ ἴδια οὐδεὶς ἄλλος εἰώθασιν ἐμποδίζειν. Et *l.* 11. § 9. Οἱ ἐπιτιμῶντες σοι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς αἱρέσεως ἀπερείσθωσαν ὅτι ἀδυνήσονται. Et *l.* 12. § 8. οὐδεὶς σε ἄλλο ἐμποδίζειν· quod & ipſum *l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 32. Νοῦς καὶ λόγος δεῖ παντὸς τοῦ ἀντιπίπτοντος ἵνα παρδιεῖς δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. Hoc eſt autem verè liberum eſſe. Epict. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Ἐλεύθερός ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Et faſtuoſiùs, vixque piè ſatis idem *ibid. c.* 1. τοῦτο προαίρεσιν ἢ οὐδὲν ὁ Ζεὺς ἐποίησε δύνασθαι.

Ἧς μέρος εἶ] Idem *ſupra* § 3. & 4. & *infra* § 16. Apud Laërtium *Zenon. Citt.* Chryſippus *de finibus:* Μέρη γὰρ εἶναι αἱ ἡμέτεραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου.

§ 10. Φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος] *Philoſophicè Theophr.* Xyl. rectè. φιλοσόφως· id eſt, φιλοσοφίας ἀξίως. uti ipſe ſe Marcus mox explicat. itaque ut cum Annot. Lugd. φιλοσοφῶν ὁ Θεόφραστος legamus, quod ſvadear nihil eſt. nec eſt commoda ſatis loqendi formula.

Ὡς ἂν τις κοινότερον ταῦτα συνεῖπεν] *gateus ex communiore hominum ſenſu & ſententiâ vulgari iſta qis inter ſe contulerit.* Ità Senec. *epiſt.* 59. *Permitte mihi uti verbis publicis, nec illa ad ſignificationem Stoicam revoca.* & *epiſt.* 82. *Malè nunc ſic accipe, qemadmodum à populo dici ſolet.* Hoc autem ideò Marcus iſtic, qia Stoici *peccata omnia paria* prorsùs eſſe ſtatuebant. Eodem modo *l.* 6. § 45. κοινότερον ἢ νοῦ τὸ συμφέρον ἐπὶ μέσων λαμβανόμενον. Contrà *l.* 4. § 10. καὶ δὲ γινόμενα ἴσιος.

Βαρύτερα τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα.] Idem multis contendit Ariſtoteles *Ethic. Nicomach. l.* 7. *c.* 6. nimirum, ὅτι ἧττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἡ τῷ θυμῷ, ἢ ἡ περὶ ἐπιθυμιῶν· καὶ ὅτι αἰρόμεν ἡ περὶ ἐπιθυμίας ἀκρασία, τῆς περὶ τὸν θυμόν.

Ὁ γὰρ θυμῷ μετὰ πόνου λύπης] Ità Ariſt. ubi priùs; ὀξεῖς ἰσχειάζει λυπήμενος· ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν πᾶς, ποιεῖ λυπήμενος· ὁ δὲ ἰσχειάζων, μετ' ἡδονῆς. Et *Rhetor. l.* 2. *c.* 2. Ἔστω δὴ ἡ ὀργὴ, ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρείας φαινομένης, &c. & *ibid. c.* 5. Ἡ ὀργὴ μετὰ λύπης.

Ὀρθῶς ἔν] Ità qod Flaccus *Serm. l.* 1. *Sat.* 1.

Qeis paria eſſe ferè incaicuit peccata, laborant,
Cùm ventũ ad verum eſt: ſenſus morésq; repugnant,
Atque ipſa utilitas, juſti qoqe mater & æqi.

Τὸ μετ' ἡδονῆς [Hoc argumento contendit Septimius noſter, gravioris eſſe reatûs, adulterium perpetrâſſe, qàm pœnarum metu abnegâſſe Chriſtum. *de pudicit. lib. extremo. Urget nos dicere rei indignitas. contaminata potiùs corpora revocabis qàm cruentata? qæ pœnitentia miſcrabilior, titillatam proſternens carnem, an verò laniatam? qæ juſtior venia in omnibus cauſſis qam voluntarius, an qam invitus peccator imploras? nemo volens negare compellitur; nemo nolens fornicatur. nulla ad libidinem vis eſt, niſi ipſa: negat, qod libet, cogi. negationem porrò qanta compellunt ingenia carnificis, & genera pœnarum? qis magìs negavit, qi Chriſtum vexatum, an qi delectatus, amiſit? qi cùm amitteret, doluit; an qi cùm amitteret, riſit?*

Ὁ μὲ προσδικημένῳ] Ἐπὶ φανερῷ γὰρ ἀδικίᾳ ἡ ὀργὴ δοκεῖ. Ariſtot. *Ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 8. & *Eudem. l.* 4. *c.* 6. Itaque qod ex Ariſtarcho Athenæus *dipnoſoph. l.* 13. ex Chæremonis *Theſeite* Svidas; ex Menandri *Olynthia* Zenobius *paræm.* à Demoſthene etiam, vel qisqis is eſt, in *orationis adversùs Neæram* ingreſſu ipſo, uſurpatum;

Οὐχ ὡς ὑπάρχων, ἀλλὰ τιμωρούμενος.
Ut non qi prior incipiat, ſed ſe vindicans.

iratus qiſqe facere videtur, qod facit. hoc autem excuſationis defenſionisqe ſatis juſtæ ſpeciem præ ſe ferre videtur. Demoſth. idem ipſe, ἀνεπίφθονον αὐτῷ τιμωρεῖσθαι τὸν ὑπάρχοντα. Plato *Gorg.* δικαίως χεῖσθαι τύπτοντα (armis ſcil. viribúsqe) ἐπὶ τοῦ πολεμίου ἀδικοῦντος, ἀμυνομένου, μὴ ὑπάρχοντος. Beliſarius apud Procop. *Vandalic. l.* 2. neceſſarios adoriri coactus, ἔχομαι ἢ τῷ κακῷ παρεγχωρῶ τινὶ ἢ, ὥσπερ ἂν ἐπ' μάχης ἄρχοντες αὐτοῦ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς τὸν κίνδυνον καθίσταμαι. Thucyd. *l.* 2. δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι, διαπερ καὶ ἐποίησαν. Ideo & Ariſtoteles ubi ſuprà, *intemperantiam iracundiâ*, non ἀμάρτημα tantùm, ſed & ἀδικώτερον, pronunciat.

φερόμενος

Φρόμιον ὅτι τὸ πρόξαι τινα κατ' ἐπιθυμίαν] pessimo consilio ista à superioribus avulsa cum periocha seqente commisit editor Lugd. qâcum nihil commune habent.

§ 11. Ὡς ἤδη δυνατὸν ἐξιέναι τοῦ βίου] Vide *suprà ad* § 5. & *infr. ad l.* 3. § 8. Ex Pythagoræ præceptis illud erat, Ζωοδεῖν ὁσημέραι τὸ σῶμα τοῦ δεσμοῦ. (leg. τὸν σωμάτων δεσμόν. qod alii, τὰ σωμάτια ἀεὶ σωδεδιδόα ἔχειν) eo significans, ὡς ἐπιθυμίαν δεῖ τελευτῆς καὶ δεῖν ἀεὶ σωτεκδιδομένους τὸν καιρὸν ἀπεκδέχεσθαι τῆς ἐκεῖ πορείας. Porphyr. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Senec. *epist.* 93. *Non ad eum diem me aptavi, qem ultimum mihi spes avida promiserat, sed nullum non tanqam ultimum aspexi.* & *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanqam ad extrema ventum sit. nihil differamus: qotidiè cum vita paria faciamus. Vita nostra non prominet, sed in se colligatur.*

Ἐξιέναι τοῦ βίου] qod ἐξιέναι τοῦ ζῆν, & ἐξελθεῖν simpliciter. *l.* 5. § 29. Plin. *l.* 3. *ep.* 9. *Videtur voluisse exire de vita, cùm defendi non posset.*

Ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι] Plato *apolog.* οὗ ἀπαλλαγήσεται ὁ θάνατος. Et Plut. *ad Apollon.* Ἀπαλλαγὴ σωφρόνων ὁ θάνατος, καὶ τῆς εἰς κοινὸν παιδείας πορεία. qi & Socratem dixisse perhibet, παραπλήσιον εἶναι τὸν θάνατον, ἢ τοῖς βαδυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, &c. Joan. ὁ χρυσορρήμων de statuis orat. 5. Τί ποτέ ὅτι θάνατος; ἀποδημία σφόδρα μακρὰ καὶ πολυχρονία· ὕπνος μακρότερος τοῦ συνήθους. Simocrat. *epist.* 25. Ἐπὶ μακρὰν ἀποδημίαν οἱ τεθνηκότες ἐξάλπασιν. De Proteo philosopho Marcellinus *histor. l.* 29. *cùm mundo digredi statuisset.* Et de Constantio *l.* 22. *mundo citius digressurum.* De Demonacte Lucian. πάντων ἀποχάρων, ἀπῆλθε τοῦ βίου. Tertull. *de patient. c.* 9. *Profectio est, qam mortem putamus.* Hieron. *ad Salvin. Sic extulit, ut eum profectum crederes, non amissum. Non emori, sed emigrare.* Idem *in Nepotian,* ut de Metello Velleius *hist. l.* 1. *de vita migrare potiùs qàm mori.* Et, *abiit, non obiit.* Ambros. de Theodos. *Mors siqidem migratio est.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *aut finis, aut transitus.* Senec. *epist.* 65. imò, *non finis, sed transitus.* Cyprian. *de mortal. Non est exitus, sed transitus.* qomodò Christus apud Joan. *cap.* 13. *v.* 1. μετέβαινεν αὐτὸς τὸν θάνατον καλεῖ, uti observant Jo. Chrysost. & Theodoret. Et *exitus* tamen, sed sensu suo; qomodo ἔξοδος dicitur, Lucæ *c.* 9. *v.* 31. & Petro *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 15. *Excessus* scil. *de corpore.* ut Tertull. *de resurr. c.* 43. Itaqe qod dubitanter Senec. *ep.* 63. *Fortasse qem putamus periisse, præmissus est.* Sed avdentiùs *epist.* 99. *Qem putas periisse, præmissus est.* Et *ad Marc. c.* 19. *Dimisimus illos; imò consecuturi præmisimus.* Fidentissimè nostri; nec immeritò, firmiore fulcro subnixi; *Præcesserunt, non decesserunt.* Avg. *de divers. serm.* 43. *præmissi, non amissi.* Idem *epist.* 6. & 120. Clavdam locum hunc Cypriani monito in *orat. de mortal. Non sunt lugendi fratres nostri accersione dominicâ de seculo liberati; cùm sciamus eos non amitti, sed præmitti, recedentes præcedere; ut proficiscentes & navigantes desiderari eos debere, non plangi.* Vide & *infrà ad* § 17. & *l.* 11. § 3.

Κακῶν γάρ σε οὐκ ἂν ἀπειδάλοιεν] Consimili phrasi *suprà* dixerat, § 1. αἰσχρῶν γάρ μὲ οὐδεὶς ἀπειδάλλει. Deum avtem neminem posse malo afficere statuunt Stoici, qia ipse bonus. Noster *l.* 6. § 1. Ὁ τῶν ὅλων οὐσίαν διοικῶν λόγος, οὐδαμοῦ ἐν αὐτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κρείαν γὰρ οὐκ ἔχει, οὐδέ τι κακὸς ποιεῖ· οὐδὲ βλάπτεταί τι ὑπ' ἐκείνου. Est reverâ Deus non ἀγαθὸς duntaxat, sed μόνος ἀγαθός. Matth. *c.* 19. *v.* 17. qod Hermes Trismeg. *Pœm. c.* 6. Τὸ ἀγαθὸν ἐν οὐδενὶ, εἰ μὴ ἐν μόνῳ τῷ θεῷ· μᾶλλον δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτός ἐστιν ὁ Θεός. Et Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 6. *Bonus naturâ Deus solus. qi enim qod est sine initio habet, non institutione habet illud, sed naturâ* Meliùs multò qàm Senec. *epist.* 95. *Dii immortales nullam didicere virtutem, cum omni editi; & pars naturæ eorum est, esse bonos.* Porrò *cùm Deus optimus, diabolus pessimus, non magìs à bono aliqid mali, qàm à malo boni aliqid potest editum videri.* Tertull. *de patient. c.* 5. Porphyrius item, *de abstin. ab esu animant. l.* 2. Δεῖ ἐμπεδῶς πιστεῦσαι, ὅτι ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν βλαπτικὸν πάντως, ἐστὶ τὸ κακὸν ὠφελητικὸν· ὃ γὰρ θρέπτης, ὡς φησὶ Πλάτων, τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον· οὐδὲ τὸ διακαὲς τὸ βλάπτειν· τὰ γὰρ ἐναντία ἀεὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο. Δικαιότατον γὰρ ἡ τῶν φύσει πάντων τὸ θεῖον, ἐπεὶ οὐδὲ ἂν ἦν θεῖον. Senec. *epist.* 95. *Qæ caussa est Diis benefaciendi? natura. errat, si qis putat illos nocere velle: non possunt. nec accipere injuriam qeunt, nec facere. Lædere etenim lædique conjunctum est. Summa illa ac pulcerrima omnium natura, qos periculo exemit, nec periculosos qidem fecit.* Et *de ira l.* 2. *c.* 27. *Qædam sunt, qæ nocere non possunt, nullámqe vim nisi beneficam & salutarem habent: ut Dii immortales, qi nec volunt obesse, nec possunt. natura enim illis mitis & placida est, tam longè remota ab aliena injuria, qàm à sua. Itaqe Deos nemo sanus timet. furor est enim metuere salutaria.* Idem *de benef. l.* 4. *c.* 19. Cavtè tamen, & *cum grano salis,* qod dicitur, ista admittenda. Nam ut Senec. idem *epist.* 95. *Hi nec dant malum, nec habent: Cæterùm castigant, & coercent, & pœnas irrogant, & aliqando specie mali puniunt.* Itaqe Deus & ob majestatem suspiciendus, & ob bonitatem verendus, & ob justitiam etiam formidandus est. Qi & (qia justus) qod Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 2. *tunc maximè est optimus, cùm tibi non bonus. sicut sol tibi, etiam qando non putàs, optimus & utilis; & cùm acrior & infestior, rationi tamen suæ par est.* Verùm Marcus istìc *malum* Stoico more pro *vitio* accepit, qod illis *solum malum*, non *summum* tantùm.

uantúm. in qem ſenſum & Jacobus Apoſt. *ep.* 1. *v.* 13. dixit: Ὁ θεὸς ἀπείρατός ἐστι κακῶν· πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.

Ἢ ἢ οὔ τι] Ex conjectura adſcripſi, εἰ ἢ ἤτοι. ex Annot. Lugd. vult *ei ſi ſit*, *ſi jam non ſunt*. vel, ἤτοι, inquit, *certè non ſunt*. Verùm ſenſus proclivis eſt, *ſi verè, vel non ſunt, vel nulla vis de nobis eſt cura*. ἤτοι, & ἢ apud Marcum paſſim ſibi invicem reſpondent.

Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς] In eandem ſententiam *l.* 6. § 10. Τί γὰρ ἐπιθυμῶ εἰναίῳ συγκρίματι καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν;

Ἀλλὰ καὶ θεοί] *Eſſe Deum*, ſive *Deos*, ut ille pro ſuo ritu loqui amat, unde conſtet, vide *l.* 12. § 28.

Καὶ μέλει αὐτοῖς ὅλῃ ἀνθρωπείῃ] Obſervat Briſſon formulam illam receptam (utpote quæ è naturæ ipſius penetralibus prodierat) quâ *Deos eſſe* proclamabant. *Eſt cæleſte numen. Eſt magnè Jupiter.* Manlius apud Liv. *l.* 8. & *l.* 3. *Pro ſe quique, Deos eſſe, & non negligere humana, fremunt.* Ità conſtanter Stoici. Quò magis miror Theophilum Antioch. *ad Autolyc. l.* 2. dicere; Ἔνιοι μὲν τῶν ζωῶν ἀιρέσεων καὶ τὸ εἶναι θεὸν εἶπον· ἢ εἰ καὶ ἔστι, μυθικός φασι φροντίζειν τὸν θεὸν, ἀλλ' ἑαυτῶν. in qa ſententia etiam Chryſippum affirmat cum Epicuro planè conſenſiſſe. Cæterùm in adverſum prorſus Stoici unanimiter concedunt, & contendunt etiam acerrimè adverſus Epicureos, qos hoc nomine perſtringunt & oppugnant paſſim. Senec. *præfat. ad qæſt. nat. l.* 1. *Nec hæc intra vulgum dementia eſt*; (ἀνοσιουργία & Theophilus nancupat) *ſapientiam quoque profeſſos contigit. Sunt qi putent ſibi ipſis animum eſſe, & quidem providum ac diſpenſantem ſingula, & ſua, & alienа: hoc autem univerſum, in qo nos quoque ſumus, expers eſſe conſilii, & aut ferri temeritate quadam, aut nunquàm neſcienter quid faciat.* At non ſic ὁι ὀν τῆς στοᾶς. Ἄλλην δὲ Θεὸν οὐδὲ ἐπινοῆσαι δύναιτο· inquit noſter *l.* 6. § 44. Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 12. ubi varia aliorum de diis judicia recenſerat, primum aſſerentium, μόνον εἶναι τὸ θεῖον· ſecundum, οὐκ εἶναι μὲν, μὴ προνοεῖν δὲ μηδενός· tertium, εἶναι, καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ μόνα τὰ μεγάλα καὶ οὐρανίων· quartum, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀνθρώπινα, (ἀνθρωπίνων, leg. ex Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 6.) εἰς κοινὴν δὲ μόνον, καὶ ὑγὶ δὲ κατ' ἰδίαν ἑκάστου. ultimo loco illud, quod Stoicorum eſt, Ulyſſis apud Homerum verbis, à Socrate alicubi uſurpatis proponit, ὅτι οὐκ ἐᾷ σε λήθη κινῆσαι. Verùm legendum κινῆσαι, tam ex Stobæo, qàm & ex Homero. Sic enim Minervæ Ulyſſes *Iliad. κ'. v.* 278.

——ἦ τέ μοι αἰεὶ
Ἐν πάντεσσι πόνοισι παρίσταται· οὐδέ σε λήθω
Κινήσας. ——

ubi Euſtath. ex priſcorum ſententia; κινήσας, ὁ ἐστι, κατ' ἐμὲ κινήσαι· καὶ διαλογίζομαι. Recertè de Socrate Xenophon *memorial. l.* 1. Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς εἶναι, τὰ τε λεγόμενα, καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα· πανταχοῦ δὲ παρεῖναι, καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ ἁπάντων ἀνθρωπεία πάντων. Qin & Socrates idem in Platonis *Phædone*; Τὸ δὲ γέ μοι ἀκοῦ ἓν λέγειν, τὸ θεοὺς εἶ ἡμῶν νοῦ ὀπιμελεῖσθαι, καὶ ἡμᾶς νοῦ ἀνθρώπους ἓν ἁπάντων τοῖς θεοῖς εἶ. Et *de legib. l.* 10. qem locum ob oculos videtur habuiſſe Epictetus, cùm ſuperiora illa differeret, quandoquidem ibi etiam variæ illæ & recenſentur & refutantur ſententiæ, Ἀλλ' ὑδὲν πάχ' ἀν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐπιδεῖξαι τοῦτό γε, ὡς ὀπιμελὲς σμικρῶν εἰσὶ θεοί, ὑχ ἧττον ἢ ἁπλῶς μεγάλων διαφερόντων. ἴσμεν γάρ που, καὶ παρ' ἡμῖν τοῖς νυῦ δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πάσαν ἀρετὴν, πλὴ ἁπλῶς πάντων ὀπιμέλειαν ἐπιτετήδευκεν αὐτοῖς ἴσον κἀπὶ ἴσον. Et pòſt: Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πεφύτευται τῆς τε ἡμερίχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θειοτέραλον αὐτὸ ὄζει πάντων ζώων ἄνθρωπος. Θεῶν γε μὴν κτήματα φαμὲν εἶ πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὅσαρ καὶ τὰ φυτὰ ὅλον. πῶς γάρ; ἢδὴ τίνων σμικρὰ ἢ μεγάλα τε φάτο ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. ὑδετέρως γὰ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη πεφύκοτ, ὀπιμελεστάτοις γε ὄσι καὶ ἀρίστοις. Deniq; in Epinom. hoc pro fundamento ſtatuitur; Ὡς εἰσὶ θεοὶ, ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μεζόνων. Verùm de iſtis, qia eos advocâtas Epictetus, ad Stoicos redeamus. Epictetus loco ſuperiùs adducto : Εἰ μὲν εἰσὶ θεοὶ, πῶς δεῖ τἀλῆ, ἑπεῖθ θεοῖς ; εἰ ἢ εἰσὶ μὲν, μεριμνᾶσι δ' ὀπιμελούμενοι, καὶ ὕτω πῶς ὑγιὲς ἔσῃ ; ἀλλὰ καὶ ὄντων, καὶ ὀπιμελουμένων, εἰ μεριμνία διάδοτος εἰς ἀνθρώπους ὄζει ἐξ αὐτῆς, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμὲ, πῶς ὕπ καὶ ὕτως ὑγιὲς ὄζι ; Senec. de benef. *l.* 6. *c.* 23. *Cogitavit nos ortùs natura quàm fecit: nec tam bene opus ſuum, ut illi potuerimus excidere.* Naturæ nomine *Deum* vult. Ipſe ſe explicet, *epiſt.* 95. *Deus ipſe humano generi miniſtrat; ubique & omnibus præſto eſt.* Et mox : *Nunquam ſatis perfectum erit, niſi qualem debet Deum mente conceperit, omnia habentem, omnia tribuentem, beneficia gratis dantem.* Et rurſum: *Primus eſt Deorum cultus, Deos credere. Deinde reddere illis majeſtatem ſuam, reddere bonitatem, ſine qa nulla majeſtas eſt: ſcire, illos eſſe qi præſident mundo, qi univerſa vi ſuâ temperant, qi humani generis tutelam gerunt, interdum curioſi ſingulorum.* Qo loco cave, intendam illud aliter qàm pro *interim* accipias. In eandem, ſed pleniùs, ſententiam Auguſt. *Confeſſ. l.* 3. *c.* 11. *Bonus omnipotens ſic curat univerſos tanquam ſingulos, ſic ſingulos tanquam ſolos.* Et Gregor. Rom. *in Job. l.* 25. *c.* 19. *Sic intendit ſingulis, aſſi vacet à ſuntlis; & ſic ſimul intendit omnibus, ac ſi vacet à ſingulis.* Quod preſſiùs Ariſtides in *Panathen.* πάντων, ὡς μόνων ἐπίσων, ἐφορᾷ. Nec elegantèr minùs è noſtris qidam, [Bonn. Potter in *conc. funebr.* & Georg. Hacvil.

Hacvil. *in Pſal.* 102. *v.* 2.] qi providentiam divinam ſimilem dixerunt εἰκόνι τεχνικῆς πάνυ γεχαμμένῃ, τῇ τοῦ παιδίσκης πάλαι ὁράσει, ut Gregor. Naz. *orat in Athan. epitaph.* hoc eſt, *imagini eo artificio concinnatæ, ut in aſtantium unumqemque oculos defigere videatur*; imò ſic aſtantium unumqemque intueri videatur, acſi ipſum ſolummodo intueretur. Balbus deniqe ex Stoicorum ſententia, (nam de Chryſippo, qem hac ipsa de cavſa taxat Plutarchus, tanqam qi numen κενόσοφον faciat, dicetur *ad. l.* 7. § 32.) apud Ciceron. *de nat. Deor. l.* 2. *Nec verò univerſo generi hominum ſolùm, ſed etiam ſingulis à diis immortalibus conſuli & provideri ſolet.* Vide *ad l.* 1. § 4. 17. & *l.* 6. § 30.

Ἐπ' αὐτῷ τὰ πάντα ἔοικεν] Humanis viribus nimium qantum hac in parte Stoici videntur tribuiſſe: ſed nec iſti ſoli. Cicero *Paradox.* 2. ex Stoicorum mente: *Nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qi eſt totus aptus ex ſeſe, qi in ſe uno ſua ponit omnia.* Et *ad Luc. famil. l.* 5. *ep.* 13. *Hanc laudem ſapientiæ ſtatuo eſſe maximam, non aliunde pendere; nec extrinſecus aut bene aut malè vivendi ſuſpenſas habere rationes.* Senec. *epiſt.* 31. *Unum bonum eſt, qod beatæ vitæ cauſſa & firmamentum eſt, ſibi fidere.* Excuſatius hoc forſan, ſi eo ſenſu ſumeretur, qo Plato dixit in *Epiteph.* Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ παρὰ θεοῖς εὐδαιμονίας ἀγαθά, ἧττον τούτου, ἢ μὲν ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ ἦν, ἢ ἥκιστα προσδέδιεν πλανᾶσθαι ἠνάγκασεν, ἢ τὰ ἐκείνου, τούτῳ δεῖσα παρασπένδεσθαι ζῆν, —διὰ τὸ αὐτὸ πιστεύειν. id eſt, vertente Cicerone *Tuſcul. l.* 5. § 36. *Nam cui viro ex ſeipſo apta ſunt omnia, qæ ad beatè vivendum ferunt, nec ſuſpenſa aliorum aut bono caſu aut contrario, pendere ex alterius eventis & errare coguntur; huic optimè vivendi ratio comparata eſt;* —qòd ſemper in ſeipſo omnem ſpem reponat ſui. Qanqam religioſiùs Julian. *in Conſtant. orat.* 2. Ὅτῳ ἀνδρὶ εἰς τὸν θεὸν ἀνήρτηται πάντα, &c. *Cui viro ex Deo apta ſunt omnia,* &c. Verùm ulteriùs progredirur Seneca, non ut *hominum* tantùm *opes operámqe*, ſed ut *numinis* etiam *opem* excludat. *Turpe eſt*, inqit, *etiamnum Deos fatigare. qid votis opus eſt? fac te ipſe felicem.* Et rurſus, *Hoc eſt ſummum bonum; qod ſi occupas, incipis Deorum eſſe ſocius, non ſupplex. Quomodo, inqis, iſto pervenitur? Tutum iter eſt, jucundum eſt, ad qod natura te inſtruxit. dedit tibi illa, qæ ſi non deſerueris, par deo ſurges.* & *epiſt.* 41. *Facis rem optimam, & tibi ſalutarem, ſi, ut ſcribis, perſeveras ire ad bonam mentem. qàm ſtultum eſt optare, cùm poſſis à te impetrare? non ſunt ad cælum elevandæ manus.* &c. Idem tamen *epiſt.* 10. *Votorum tuorum veterum licèt Diis gratiàm facias; alia de integro ſuſcipe: roga bonam mentem, bonam valetudinem animi; deinde corporis.* Hoc eſt qod Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 356.

Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.

qi ſubjicit tamen *v.* 363.

Monſtro qod ipſe tibi poſſis dare. Semita certè
Tranqillæ per virtutem patet unica vitæ.

Et Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 18.

Hæc ſatìs eſt orare Jovem, qi donat & aufert,
Det vitam, det opes: æqum mi animum ipſe parabo.

Sed & Cotta Academicus apud Ciceronem *de Nat. Deor. l.* 3. *extremo*; qo loco latiùs iſta diſſeruntur: *Judicium hoc omnium mortalium eſt, fortunam à Deo petendam, à ſeipſo ſumendam eſſe ſapientiam.* Et rurſus; *Atqe hoc qidem omnes mortales ſic habent; omnem commoditatem proſperitatémqe vitæ à diis ſe habere: virtutem autem nemo unqam acceptam Deo retulit.* Impiè planè, falſóqe. Qanqam in eandem ferè mentem Syneſ. *de providen.* Μηκέτ' ἂν ἐνίσχλει τοῖς θεοῖς, ὅτι ἐθέλεις, δυσμενῶς σώζεσθαι. αὐτὸς γάρ τις ἕκας & ἑαυτῷ τὸ πιστὸν (τὸ εὐδαίμονος εἶναι) ταμίας, ἀγαθὸς εἶναι βελόμενος. Pium magìs qod Marcus *l.* 9. § 40. etiam ad iſta manum nobis ſuam numen porrigere. In qam ſententiam & Seneca ipſe *epiſt.* 41. *Bonus vir ſine Deo nemo eſt. an poteſt aliqis niſi ab illo adjutus exurgere? ille dat conſilia magnifica & erecta. in unoqoqe bonorum virorum,*

Qis Deus incertum eſt, habitat tamen Deus.

(qod non ex *Naſon. metam.* uti Lipſius opinatur; ſed ex *Maronis Æn. l.* 8. ſumptum eſt) niſi qòd in ambiguo reliqiſſe videtur, de numine ipſo divino, an de animo humano cœlitus indito, qem & cum noſtro *Deum* familiariter appellat, intelligi hæc voluerit. Vide *l.* 5. § 10. Certè, qod Plut. *de Stoic. contradict. c.* 27. ex fundamentis à Stoico etiam dogmate deſumptis: Ἔστιν ὁ θεὸς ἀρετῶν μὲν οὐ δίδωσιν ἀνθρώποις· ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετον ἔχειν πλοῦτον ἢ τὴν ὑγίειαν χωρὶς ἀρετῆς δίδωσιν· οὐκ ὠφελεῖ. *Deus ſi non virtutem hominibus largiatur, ſed eam ſibi ipſi tribuant mortales; opes verò corporiſque valetudinem citrà virtutem largiatur; næ ille hominibus nihil qicqam prodeſt.* Veriſſimum nihilominus, qod noſter *infrà l.* 8. § 56. & *l.* 9. § 40. *Non eſſe in alius cujusqam poteſtate, ut malum miſerúmve qenqam faciat.* Οὐδεὶς γὰρ ὁ παραίνειν ἀναγκάζων, *nemo ſiquidem eſt, qi cogere qenqam poſſit, ut recti bonìq; rationem tranſgrediatur. l.* 5. § 10. nec verum certúmve minùs, *Nullius cujusqam felicitatem ab aliorum dictis, factis, perpeſſionibus penderei* qòd & Marcus *infr.* § 17. eis verbis voluit; ἀνενδεὴ πρὸ ἄλλου ποιῆσαί τι, ἢ μὴ &c.

Μὴ δυναμένη ἧ] Obſervat Mer. Caſaub. tectè tangere iſtìc, & ex parte corrigere Marcum, Stoicum dogma qoddam minùs pium, & potentiæ divinæ imminutivum, qo cenſebant illi ideo bona malâq; externa hæc qibusvis ex æqo obvenire, qòd Deus aliter iſta diſponere neqibat. Ità Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. Ὡς οὖν ἦν ἄξιον, τὸ κρεῖττον ἁπάντων

ἀπάλλαν καὶ χυειεῦσον οἱ θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν τὴν χῆσιν τῶν ὀρθῶν τοῖς φαντασίαις, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἄραγε ὅτι οὐκ ἤθελον; ἐγὼ μὲν δοκῶ, ὅτι εἰ ἐδυώμην, καὶκεῖνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ πάντας οὐκ ἐδυώμην. Senec. *epist.* 58. *Mittamus animum ad ea quæ æterna sunt; miremur in sublime volitantes rerum omnium formas, Deúmque inter illa versantem & providentiam, quemadmodum quæ immortalia facere non potuit, quia materia prohibebat, defendat à morte, ac ratione vitium corporis vincat.* Et *de benef. l. 2. c. 29. Nicquid nobis negatum est, dari non potuit. ——magna accepimus, majora non cepimus.* Vide *suprà ad* § 3. πεφύκασι δὲ καὶ ἀναγκαῖον.

Δόξα καὶ ἀδοξία] Famam & infamiam in mediis ponit. Vide *ad l.* 4. § 19. Stoici ἀπρόφορ φασιν εἶναι τὸν σοφόν. ἴσως γὰρ ἔχει πρός τι τὸ ἔνδοξον καὶ ἄδοξον. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* & ex Laërtio corrigendus Svidas; qi pro τὸ, τὸν exhibet.

Πόνος καὶ ἡδονή] Gregor. Nyss. *orat. catachet.* 8. Ἐκεῖνο τῇ φύσει μόνον δεῖν ἀγαθὸν, ὃ ἡ αἴσθησις οὐκ ἐχάλασται· καὶ μόνον ἐκεῖνο κακὸν, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνοχείωσις. πόνους δὲ καὶ ἡδοναῖς τὸ κακὸν καὶ τὸ κακὸν κεῖνειν, τῆς ἀλόγου φύσεως ἴδιόν δεῖν, ἐφ' ὧν τὸ ἀληθὲς κακὸν ἡ κακία ἐστὶν, ἀλλὰ τὸ μὴ μετέχειν αὐτὰ τοῦ καὶ δικαίου, χώραν οὐκ ἔχει.

Πάντα ταῦτα ὁμοίως συμβαίνει τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς] Idem hominum sapientissimus, *Eccles. c. 9. v. 2. Omnia justis & sapientibus, quæ aliis omnibus, contingunt; & unus idémque est bonis atque malis eventus. Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.* P. Syrus apud Senec. *de tranquill. c.* 11. & *ad Mart. consol. c.* 9. Senec. ipse *ibid. c.* 17. *Moveret hoc me, si esset cuique pro moribus fortuna, nunquam mala bonos seqerentur. Nunc video exempto discrimine, & eodem modo, malos bonósque jactari.* Nimirum, ut Hieron. *adversus Jovin. l. 2. q. 4. In eodem mari navigantibus eadem tranquillitas est, eadem tempestas.* Piè prudentérque Augustin. *de Civit. Dei lib. 1. cap. 8. Placuit divinæ providentiæ præparare in posterum bona justis, quibus non fruentur injusti; & mala impiis, quibus non excruciabuntur boni. illa verò temporalia bona & mala utrisque voluit esse communia, ut nec bona cupidiùs appetantur, quæ mali quoque habere cernuntur; nec mala turpiter evitentur, quibus & boni plerumque afficiuntur.* qibus gemina ferè habet Gregorius Rom *pastor. l. 3. c. 1.* Hom. *Odyss. ζ. v.* 188. apud Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 3.* reponendus:

Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλεθρον ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν
Ἐσθλοῖς, ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν ἑκάστῳ.

Divitias pariter justisque malisque supremus
Juppiter ipse sui pro numinis arbitrio dat. Grot.

Οὔτ' ἄρ' ἀγαθὰ, ἅτε κακὰ] Concludit hinc, externa ista nec in *bonorum*, nec in *malorum* esse numero habenda, qia promiscuè possunt vel *bonis* vel *malis* contingere. Isocrat. *ad Demon.* § 32. Τοσούτῳ χείττων δικαιοσυνὴ χρημάτων, ὅσῳ ἐκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Vultille bonum istud præstantius esse, Stoici *solum* & *singulare*. Senec. *epist.* 71. *Summum bonum est, qod honestum est. & qod magis admireris, unum bonum est, qod honestum est. Cætera falsa & adulterina bona sunt.* qod & latiùs prosequitur *epist.* 76. & 85. Idem *epist.* 120. *Hæc duo (bonum & honestum) apud alios diversa, apud nos tantùm divisa. ista duo qidem facimus, sed ex uno. nihil est bonum, nisi qod honestum est. qod honestum, est utique bonum. Bonum putant aliqi esse, qod utile est. itaqe hoc & divitiis, & eqo, & vino, & calceo nomen imponunt: tanta est apud illos vilitas boni, & adeò usqe ad sordida descendit. Nihil nobis bonum videtur, qo qis & malè uti potest. Vides autem divitiis, nobilitate, viribus qàm multi malè utantur.* & *epist.* 117. *Id medium atqe indifferens (hoc est, nec bonum nec malum) vocamus, qod tam malo contingere qàm bono potest; tanqam pecunia, forma, nobilitas.* Et *epist.* 87. *Qod bonum est, bonos facit: fortuita bonum non faciunt. ergò non sunt bona.* qod idem & Cicero *Paradox.* 1. *Potestne bonum cuiqam malo esse? aut potest qisqam in abundantia bonorum ipse esse non bonus? atqi ista omnia talia videmus, ut etiam improbi habeant, & obsint probis.* Et rursus *ibidem*; *Verum est ergò, qod contemptissimo cuique contingit, bonum non esse.* E nostris Basil. Cæsar. *in Psal.* 1. Τάττων οὐδὲν δεῖν ἀγαθὸν τῇ ἑαυτῆς φύσει, ὃ μόνον κακὸν ῥᾳδίαν ἔχει τὴν πρὸς τὰ ἐναντία μεταχώρησιν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἀγαθὸς δύναται τὸν κακὸν μιμήσασθαι κατορθοῦν. Augustin. *concion. solenn.* 236. *Bona sunt ista, unde facias bene; non qæ te faciant bonum. non qæ bonum faciant, sed unde bonum fiat.* Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 1.

§ 12. Πάντα ταχέως ἐναφανίζεται] Ità *l.* 4. § 14. Ἐναφανιδίσαι τὸ χρυσίον. & *l.* 6. § 9. Πᾶν τὸ ἔνυλον ἐναφανίζεται τάχιστα τῇ τοῦ ὅλου οὐσίᾳ. & *l.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς τάχιστα φθαρήσεται, καὶ οἱ φθείροντα αὐτὰ ἐπιθυμοῦντες τάχιστα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται.

Ἡ τοῦ νόμου διαλεγομένη] Ità *l.* 6. § 13. Δεινὸς γὰρ ὁ νόμος παραλογίσασθαι. Vide & *l.* 12. § 24.

Ὧν αἱ ἐπολήψεις καὶ αἱ φαναὶ, τὴν ἐνδοξίαν] supplendum, παρέχουσι, χαρίζονται, aut aliud ejusmodi. Ista enim malim, qàm cum Annot. Lugd. ἀφαιροῦσι, *auferunt.* nisi si utrumque, qod & potest, supplere libuerit. Vide *infrà* § 17. & *l.* 3. § 4.

Τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ] qibus, tanqam larvis horrendis, instructa mors imaginationi nostræ semet objicere assolet. Sensuum prægnans vocabulum. Vide *l.* 1. § 7. φαντασιοκλήπλους. Ità Epictet. *dissert.*

ſert. l. 2. c. 6. Ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ἡμιθνῆσον φοβηθῆναι; τὸ δὲ φοβερὸν ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ πρᾶξις, ἢ θάλασσα, ἢ πυρκαϊά, ἢ πυρετός. τί σοι μέλει, πίσσα ὁδὸν καταβῇς εἰς ᾅδου; ἴσως καῦσαί εἰσιν. εἰ δὲ θέλεις ἀκίνδυνα τ' ἀληθῆ, σωτηριώτερα, ἢν πίωμεν ὁ πύρετός. ὕδατος ὕδωρ πύρετός ἐξ μισοῦ πυρὸς ἴσφαξε· πυρετὸς δὲ καὶ ἐναυτὸν πολλάκις. φόβοι ταῦτα πάντα, καὶ κόμπος κενῶν ὀνομάτων. qibus gemina habet & l. 4. c. 7. Quod autem de morte iſtic Marcus, de rebus qibuſvis externis idem *infrà l. 6.* § 13. ὅτως δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, καὶ ὅτε λίαν ἀξιοπρόσκλα πρόβατα φαντάζεται, ἀπογυμνῶν αὐτὰ, καὶ πῶν ἰσχνὰ, ἐφ' ᾧ συμβαίνει, θεωρεῖν. Plutarch. de exil. τούτων (ὧν ἡ φύσις ὕδωρ ἔχει καὶ πῦρ, ἀλλὰ ὅλον καὶ πᾶν τὸ λυπεῖν ἐκ κακῆς δόξης ἀναπίπλασιν) δεῖ, καθάπερ τοῖς παιδίοις τὰ φοβερὰ παιδίοις, ἐγὼ καὶ τἀπὸ χείρα πιόντες καὶ ἀναφέροντες ἐδίξαμεν καταφρονεῖν, ὅτως ἐγὼ ἁπλοῦς καὶ συνήθειαν τὸν λογισμὸν, τὸ σαθρὸν καὶ τὸ κενὸν καὶ τερατωδιμόδον ἀποκαλύπτειν. Senec. ep. 24. Illud ante omnia memento, demere rebus tumultum, ac videre qid in qaqe re ſit: ſcies nihil eſſe in iſtis terribile, niſi ipſum timorem. qod vides accidere pueris, hoc nobis qoqe majusculis pueris evenit. illi qos amant, qibus aſſueverunt, cum qibus ludunt, ſi perſonatos vident, expaveſcunt. Non hominibus tantùm, ſed & rebus perſona demenda eſt, & reddenda facies ſua. Qid mihi gladios & ignes oſtendis, & turbam carnificum circa te frementium? tolle iſtam pompam, ſub qa lates, & ſtultos territas. mors es, qam nuper ſervus meus, qam ancilla contempſit. qid tu rurſus mihi flagella & eculeos magno apparatu explicas? qid ſingulis articulis ſingula machinamenta, qibus extorqeantur, aptata, & mille alia inſtrumenta excarnificandi particulatim hominis? pone iſta, qæ nos obſtupefaciunt. jube conticeſcere gemitus, & exclamationes, & vocum inter laceratione eliſarum acerbitatem. nempe dolor eſt, qem podagricus ille contemnit, qem ſtomachicus ille in ipſis deliciis perſert, qem in puerperio puella perpetitur. Et epiſt. 14. Timetur inopia; timentur morbi; timentur qæ per vim potentioris eveniunt. ex his omnibus nihil magìs nos concutit, qàm qod ex aliena potentia impendet. magno enim ſtrepitu & tumultu venit. naturalia mala, qæ retuli, inopiæ atqe morbi, ſilentio ſubeunt, nec oculis, nec auribus qidqam terroris incutiunt. ingens alterius mali pompa eſt: ferrum circa ſe & ignes habet, & catenas, & turbam ferarum, qam in viſcera immitas humana. cogita hoc loco carcerem & cruces, & equleos, & uncum; & adactum per medium hominem, qi per os emergat, ſtipitem; & diſtracta in diverſum actis cruribus membra; illam tunicam alimentis ignium & illitam & intextam; qicqid aliud præter hæc, commenta ſævitiæ eſt. non eſt itaqe mirum, ſi maximus hujus rei timor eſt, cujus & varietas magna, & apparatus terribilis eſt. nam qemadmodum plus agit tortor, qò plura inſtrumenta doloris expoſuit; ſpecie enim vincuntur, qi patientiâ reſtitiſſent: ità ex his, qæ animos noſtros ſubigunt & domant, plus proficiunt, qæ habent qod oſtendant. illæ peſtes non minùs graves ſunt; famem dico & ſitim, & præcordiorum ſuppurationes, & febrem viſcera ipſa torrentem. Sed latent, nihil habent, qod intendent, qod præferant. hæc, ut magna bella, aſpectu paratúqe vicerunt. Idem qæſt. nat. c. 59. Contemne mortem, & omnia, qæ ad mortem ducunt contempta ſunt; ſive illa bella ſunt, ſive naufragia, ſeu morſus ferarum, ſeu ruinarum ſubito lapſu procidentium pondera. numqid ampliùs facere poſſunt, qàm ut corpus ab anima reſolvant? hac nulla diligentia vitat, nulla felicitas domat, nulla potentia evincit. Et ibid. l. 6. c. 32. Qid ad me qàm ſint magna, qibus pereo? ipſum perire non eſt magnum. Vide *ad l. 7.* § 68.

Φύσεως ἔργον] Ità *l.* 11. § 34. φυσικὸν ἔργον. *l.* 4. § 5. φύσεως μυσήριον. Et *l.* 9. § 3. φυσικὸν ἐνέργημα. Senec. in qæſt. natur. l. 6. c. 32. Mors naturæ lex eſt: mors tributum, officiúmqe mortalium.

Παιδίον δεῖ] Senec. ep. 110. Talis eſt animorum noſtrorum confuſio, qalis Lucretio viſa eſt. (l. 2.)

Nam veluti pueri trepidant, atqe omnia cæcis
In tenebris metuunt: ità nos in luce timemus
[Interdum, nihilo qæ ſunt metuenda magìs, qàm
Qæ pueri in tenebris pavitant, finguntqe futura.]

Qid ergò? non omni puero ſtultiores ſumus, qi in luce timemus? & epiſt. 36. Denique finem faciam ſi hoc unum adjecero, nec infantes, [fatuos. f.] nec pueros, nec mente lapſos timere mortem: & eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad qam ſtultitia perducit. Vide eundem ſupra ex epiſt. 24. & de Conſtant. c. 4. *ad l.* 8. § 48. Vide & ad *l.* 4. § 3. ὡς ἀνὴρ. Epictet. diſſert. l. 3. c. 24. Περὶ ταῦτα ὢν ἔθων εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἰσηγμένος, καὶ ἤδη σὺ ἀνδρὸς ἔργον ὀφείλων ἀπλᾶς, πτᾶσαι ὀπτοδεῖς καὶ μάμμην, καὶ κόμπλει σε καὶ ἀποθνήσκει κλαίουσα μικρὰ μωρά; ὕτως ὑδάπτε παύσῃ παιδίον ὢν νήπιον; ἐκ δίδ' ὅτι ὁ τὰ παιδία ποιῶν, ὅσῳ φοβούμενος, τοσούτῳ γελοίτερος; Vide *l.* 11. § 23. Idem *ib. c.* 19. ὕτω καὶ αὐξηθέντες φανόμεθα παιδία. παῖς γὰρ ἐν μυσηροῖς, ὁ ἄμυσος· ἐν γραμματικοῖς, ὁ ἀγράμματος· ἐν οἴνῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

Καὶ συμφέρον αὐτῇ] qia ſcil. rerum natura rerum mutationibus iſtis conſtat; ut *ſup.* § 3. Et ſicut Muſa rhetor, referente M. Senec. præfat. controv. l. 5. de nobis, *Mortibus vivimus*; ità mortibus mundus renovatur vigétqe, utì noſter *lib.* 6. § 15.

Πῶς ἄπληστος θεὸς ἀνθρώπου, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ μέρη] Pendent à ſuperioribus iſta; ut novam iſtinc ſectiunculam ordiri nevtiqam ſit conſentaneum.

Hæc enim qæ ſequntur, ex eorum ſunt numero, qæ Marcus nobis diligentiùs conſideranda in periocha iſta proponit: qâ nimirum parte homo Deum attingat, &c. neqe enim opus eſt, ut receptam cum Annot. Lugd. lectionem ſolicitemus, & ἀπηχθρόντες legamus, θεὸς ἀνθρώπῳ. qanqam & Marcus *l.* 12. § 2. de Deo, μόνῳ τῷ ἑαυτῷ νοερῷ μόνων ἅπτῃ πρὸς ἐξ ἑαυτῆ, &c. Plut. *Numâ*, ὃν ἐφάπλεως θεὸς διώκτον ἄλλως ἢ νοήσει. Dionyſius Areopag. *de div. nomin. c.* 1. Τοῖς ἀφθόγκλοις καὶ ἀγνώστοις ἀφθέκτως καὶ ἀγνώστως συναπτόμεθα, κατὰ τὸ κρείττονα τὸν καθ' ἡμᾶς λογικῆς καὶ νοερᾶς δυνάμεως καὶ ἐπιστήμης ἕνωσιν. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 3. Δύο ταῦτα ἐν τῇ φύσει ἡμῶν ἐγκαλλωπίζῃ, τὸ σῶμα μὲν, κοινὸν πρὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος δὲ καὶ ἡ γνώμη, κοινὸν πρὸς τοὺς θεούς. De anima rationali Galen. *in hortator. c.* 2. Ὦ, μόνῳ πρὸς ἐν ἡμῖν κοινωνήμενον θεοῖς. Et *ibid. c.* 7. Τὸ δὲ πρὸς ἀνθρώπων γένος, ὃ παῖδες, ὀλιγωνεῖ θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις; τοῖς μὲν καθόσον λογικὸν ὄζει, τοῖς δὲ καθόσον θνητόν. βέλτιον ἂν ὄζει τῆς πρὸς τὰ κρείττονα κοινωνίας αἰδεμόνιμον, ὑπιμελήσεσθε παιδείας. ἧς τυγχάνετε, τὸ μέγιστον πρὸς ἀγαθῶν ἕξιν. Porphyr. apud Euſeb. *præparat. Evangel. l.* 3. *c.* 9. Ψυχὴ μὲν ἂν λογικὴ καὶ ἀθάνατος, καὶ τῆς ἀπαθοῦς ἐν ἀνθρώπῳ φύσεως, ἣν μοι δοκεῖ λέγειν εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ὑποπίζειν θεῷ, καθόσον ἄυλος καὶ ἀσώματος, νοερός τε καὶ λογικὴ τῷ ὄντως συνέστηκεν, ἀρετῆς ὅσα καὶ σοφίας δεκτική. Feſtivè Clem. *Strom. l.* 3. de homine; Ἔοικεν δ' ὄμμα, Κενταύρου θεττονικῶ πλάσματι, ἐκ λογικοῦ καὶ ἀλόγου συνειμένος, ψυχῆς καὶ σώματος· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα, γλιὸ τε ἐργάζεται, καὶ ἀποδίδει εἰς γλιῶ. τέτακται δὲ ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν Θεὸν, ἥ γε διὰ τῆς φιλοσοφίας τὰ ἀληθῆ παιδευομένη.

Καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ διακίνται] Xyl. *præterea quomodo efficitur eo tactu pars illa.* Verùm verſionis rationem nullam dat, unde qid legerit ariolemur. M. Caſavb. legit διαχέηται vertitque, *quomodo pars ea afficitur, qando diffundi videtur.* addit & conjecturam alteram, legi poſſe, ὅταν πῶς ἔχει ἢ διάκειται, ut poſterius vocabulum ſit prioris ἐξηγητικὸν, vel à Marco ipſo, vel à gloſſematario aliqo. D. Boot. ὅταν πῶς ἔχον διάκειται. *quomodo ſe habeat & afficiatur pars iſta.* Ego malim, tranſpoſitis vocibus locisqe ſuis redditis, qò ſenſus conſtet, καὶ πῶς ἔχῃ ὅταν διάκηται, *quomodo ſe habeat anima, ubi permeaverit, ſive pertigerit;* ad Deum ipſum nimirum, vel ad locum eum, qicunqe ille tandem fuerit, ſibi divinitùs deſtinatum, poſtqam à corpore ſejuncta fuerit; εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθεῖσα τόπον, utì Æſchines in *Axiocho.* vel etiam cum Merico, ὅταν διαχέηται, ſed ſenſu diverſo; *ubi diffuſa & diſſipata fuerit,* corporis nimirum compage ſolutâ. Marcus lucem præfert, qi *l.* 4. § 21. ἐπὶ πόσον συμμένουσι μεταβάλλειν καὶ χέονται. Senec. *ep.* 88. *Innumerabiles ſunt qæſtiones de animo. unde ſit; qalis ſit; qando eſſe incipiat; qàm diu ſit; an aliunde aliò tranſeat, & domicilium mutet, ad alias animalium formas aliásqe conjectus: annon ampliùs qàm ſenex ſerviat, & emiſſus vagetur in toto: utrùm corpus ſit, annon ſit; qid ſit facturus, cùm per nos aliqid facere deſierit: qomodo libertate ſuâ uſurus, cùm ex hac effugerit cavea: an obliviſcatur priorum, & illic nôſſe ſe incipiat, cùm de corpore abductus in ſublime receſſit.* Varias avtem hac in parte Stoicorum ſententias (neqe enim ſatìs ipſis inter ſe conveniſſe videtur) apud Lipſium legas licet, *Phyſiolog. Stoic. l.* 3. *cap.* 14. Ambiguè noſter ubiqe ferè. Sed & Seneca, & Socrates ipſe; utì oſtendemus ad *lib.* 4. § 16. Salmaſ. interim titulum fuiſſe iſta ſuſpicatur tractatûs alicujus, qi jam perierit, inſequentis.

§ 13. Καὶ τὰ ὑπὸ γῆς, φησὶν, ἐρευνῶν] Pindari verba ſunt, à Socrate in Platonis *Theæteto* de genuino philoſopho uſurpata, cujus verba *infrà ad l.* 11. § 1. ſunt exhibenda. Uſurpârunt & poſt Socratem ex Platone Porphyr. *de abſtin. animal. l.* 1. Galen. *hortator: ad artes c.* 1. Clemens Alex. *Strom. l.* 5. Et ex Clem. Euſeb. *præpar. Evang. l.* 13. *c.* 13. Theodoret. *therap. l.* 12. Verùm aliter illi omnes qàm noſter iſtic; qi non virtuti, ſed vitio dat, qòd iſtorum curioſi homines, vitæ mentisqe ſuæ inſpiciendi ac diſcuriendi negligentiores exiſtant. Pari ferè modo artes illas, qæ *liberales* vulgò dicuntur, exagitat Seneca *epiſt.* 88. *Metiri me gcometres docet latifundia. potiùs doceat, qomodo metiar, qantum homini ſit ſatis. Numerare docet me Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. potiùs doceat, nihil ad rem pertinere iſtas computationes: non eſſe feliciorem, cujus patrimonium tabularios laſſat: imò qàm ſupervacua poſſidet, qi infeliciſſimus futurus eſt, ſi qantum habeat, per ſe computare cogatur. Qid mihi prodeſt ſcire agellum in partes dividere, ſi neſcio cum fratre dividere? qid prodeſt colligere ſubtiliter pedes jugeri, & comprehendere etiam ſiqid decempedam effugit, ſi triſtem me facit vicinus potens, & aliqid ex meo abradens? Doces me, qomodo nihil perdam ex finibus meis? at ego diſcere volo, qomodo totus hilaris amittam.* Et reverâ, ut Auguſt. *Confeſſ. l.* 5. *c.* 4. leviuſculè inflexus. *Dubitare ſtultum eſt, qin fidelis homo, qamvis nec ſaltem ſeptentrionis gyros noverit, melior ſit, qàm menſor cæli, & numerator ſyderum, & penſor elementorum, & negligens ſui.* cùm ille, *tui,* dixerit, Deum allocutus.

Τὰ ἐν ταῖς πρὸς πλησίον ψυχαῖς διὰ τεκμηρίων ζητούντος] Vel phyſiognomonas notat, qi ex indiciis externis de aliorum ingeniis conjecturam facere profitentur: vel innatum illud generi humano vitium perſtringit, qo in alienos affectus cordisqe receſſus intimos induere ſeſe pleriqe geſtiunt; *curioſum genus ad cognoſcendam vitam alienam, deſidioſum*

sum ad corrigendam suam, ut scitè Avg. *confess. l. 10. c. 2.*

Πρὸς μόνῳ τῷ ἑνδον] Opportunum itaqe hic monitum illud Homericum *Odyss. Σ. v. 392.*

Ὑλή τοι ἐν μεγάροισι κακὸν ἀγαθόν τε τέτυκται.

quem versum Socrates præ omnibus semper rebus sibi cordi esse dicebat, ut Gellius scripsit *noct. Attic. l. 4. c. 6.* eidémqe in ore crebrum fuisse, tradidit Demetrius Byzantius, utì Laërt. *l. 2.* qò à naturæ rerum aliarum physicâ speculatione abduceret homines ad ethicæ sive moralis philosophiæ studium, qâ animum cujusqe propriùm discutiendi, dignoscendi, corrigendi, perpoliendi, modus methodúsqe commonstratur. qin & eo fine usurparum, à Diogene, prodit Diocles apud Laërt. *l. 6.* in *Menedem. Cynic.* ab Aristippo, Evseb. *præpar. Evang. l. 1. c. 5.* Lavdant & Plutarch. in *præcept. Salub.* & *de Commun. notit. c. 10.* Sext. Empir. *de philosoph. l. 1. c. 1.* & *l. 10. c. 1.* Dio Prus. *orat. 40.* Optimè Plut. *de Curios.*

Τί τ' ἀλλότριον, ἄνθρωπε βασκαίνεις τάδε,
Κακὸν ὀξυδορκεῖς, τὸ δ' ἴδιον παραβλέπεις;
μετάθες ἔσωθεν, καὶ μετάσχες εἴσω τῆς πλουσιομοιρίας.

Τῷ ἑνδον ἑαυτῷ δαίμονι] *Mentem* cujusque nunc *dæmonem*, nunc & *Deum* dicit. Sic *l. 3. § 3.* Ὁ μὲν γὰρ νοῦς καὶ δαίμων. & § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷδε ἱδρυμένον δαίμονα. & *l. 5. § 27.* ὁ δαίμων, ὃν ἑκάστῳ προστάτην καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν. & *ibid. § 10.* τὸν ἐμὸν θεὸν καὶ δαίμονα. & *l. 3. § 5.* ὁ ἐν σοὶ θεός. Plato in *Timæo*: Τὸ δὴ σὲ τὸ κυριώτατον παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἶδος διανοεῖσθαι δεῖ τῇδε, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἑκάστῳ δέδωκε τοῦτο. ὃ δὴ φαμὲν οἰκεῖν μὲν ἡμᾶς ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, πρὸς δὴ τὸν ἐν οὐρανῷ συγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν, οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον.

Καὶ τοῦτον γυμνοῖς στέρεσθαι] Plato *Timæo* post superiora illa: Τὸν δὴ ἀεὶ στέρεσθαι τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κακοσμιδίως τὸν δαίμονα ξυνοικοῦντα ἐν αὐτῷ, διαφερόντως εὐδαίμονα εἶναι. στέρεσθαι δὴ πάντα παντὸς μία, τὰς οἰκείας ἑκάστῳ τροφὰς καὶ κινήσεις ἀποδίδοναι· τῷ δ' ἐν ἡμῖν θείῳ ξυγγενεῖς εἶναι κινήσεις, αἱ δὴ πάντες διανοήσεις καὶ φρονήσεις. Apul. *de Socrat. gen. Si cotidiana eorum æra dispungas, invenies in rationibus multa prodigè profusa, & in semet nihil, in sui, dico, dæmonis cultum.* Et Senec. *epist. 41. Sacer intra nos spiritus sedet, malorum bonorúmqe nostrorum observator & custos. hic prout à nobis tractatus est, ità nos ipse tractat.*

Καθαρὸν πάνυ] τοῦτον κ. τ. Svidas in Εἰκαῖον. qi & mox θεῦ pro θεῶν. Affectus autem Stoicos prorsùs sustulisse, nulli non notum.

Καὶ εἰκαιότητα] Εἰκαῖον, μάταιον, ἀνωφελές. Svid. adductis Marci verbis hisce.

Φίλα δὲ συγγένειαν] Eam nimirum, de qa *superiùs § 1.* Sed & *l. 9. § 27.* φύσει γὰρ φίλοι. Et *l. 11. § 8.* φύσει συγγενῆ καὶ φίλον.

Τέτοιόν τινα ἐλεεινά] Ità *l. 7. § 26. ubi qis in te peccaverit, cogita statim apud te, qid illud fuerit, qod bonum malúmve ratus, id culpæ admiserit: τοῦτο γὰρ ἰδὼν ἐλεήσεις αὐτόν. hoc enim perspecto, misereberis hominis*, qòd tali nimirum opinione imbutus sit. Et sunt reverâ improbi homines ὄντως μᾶλλον ἢ φθόνου ἄξιοι, (contrà qàm de rebus suis Andocides *orat. de reditu.*) *miseratione potiùs qàm indignatione digni. Nam sicuti corporum langvor, ità vitiositas qidam est qasi morbus animorum. cùm itaqe ægros corpore minimè dignos odio, sed potiùs miseratione judicemus, multò magìs non insequendi, sed miserandi sunt, qorum mentes omni langvore atrocior urget improbitas.* Boeth. *Consol. phil. l. 4. c. 4.* Et Hilar. *in Psal. 118 § 7. Sanctus qisqe cùm cæditur, non humilitatis suæ qi cæsus est, sed insolentiæ ejus qi cædit, misereturque: ut à vesano filio pater, ut ab amente ægroto medicus contumeliam passus, dolorem, non ex eo qod perpessus fuerit, sentit; sed ob id, qod ille qem sanum esse cuperet, injuriam sibi vesanus intulerit.* Libanius itidem *orat. 12.* Τὸν παραφερόμενον ἄνθρωπον, ὃ κολάζειν νόμος, ἀλλ' ἐλεεῖν, καὶ πειρᾶσθαι τέχνῃ τῇ περὶ ἰατρῶν ἀναρθοῦν. ὁδεὶς ἡ τύπτει τὸν μαινόμενον, ἀλλ' ἕλκημα νόσου ποιούμενος, τιμᾷ νόσον κατηγορεῖ. Stoicis avtem improbi omnes amentes habentur. Ità Epictetus *dissert. l. 1. c. 18.* Πεπλάνηται δεῖ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. χαλεπαίνειν οὖν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; qasi diceret, istud potiùs. Et Marcus *l. 7. § 25.* δεῖ συγγινώσκειν *ignoscere oportet.* Sed & *l 1 § 15.* τὸ συγγνωμονικὸν, à Maximo, qi & Stoicus ipse, didicisse se profitetur. Verùm cavtè istìc & cum restrictione aliqa, τέτοιόν τινα ἐλεεινὰ, id est, *modo qodam miseranda* dixit, nè in dogma Stoicum peccare videatur, qod statuit ἔλεον εἶναι πάθος, καὶ συνηλιθον ἄλογον, *misericordiam esse ægritudinem sive perturbationem, contractionémqe animi, à ratione alienam.* itaqe τὸν σοφὸν ἐλεήμονα μὴ εἶναι· *Sapientes non esse misericordes.* Laërt. *lib. 7. in Zenone.* de qo & Lactant. *instit. lib. 3. c. 22. Illud satis est ad coarguendum hominis errorem, qòd inter vitia & morbos misericordiam ponit.* Cicero *orat. pro Muren.* ex Zenonis sententia, *cujus inventorum æmuli sint Stoici, Neminem misericordem esse, nisi stultum & levem.* cùm Plato & Aristoteles contrà docuerint, *Viri boni esse misereri.* Qin & Evripid. contrà prorsus qàm Stoici, in *Antiopa* apud Stob. *tom. 2. tit. 3.*

Ἔνεστι δ' ὄκτος, ἁμαρτία τις ἀνδρῶν,
Σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ γὰρ οὐκ ἀζήμιον
Γνώμαν ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφήν.
Non imperiti motus est misereſcere,

Sed eſt viri ſapientis, noxæq; imminet,
Cùm ſapere ſeſe qi putant, ſapiunt nimis.

Et Senarius Græcus,

Ἀνδρὸς πονηροῦ σπλάγχνον ὁ μαλάσσεται.
Miſereſcere hæud ſcit impii cordis rigor.

Nec incelebre, aut inſcitum, Phocionis illud apud eundem, *tit.* 1. Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμὸν, ὅτε ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης εὔπορος ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον· Nec è templo aram, (ad quam miſeris & vexatis receptus ſit;) *nec ex vita humana tollendam miſericordiam.* Iſtâ ſiquidem ſublatâ, quod Plinius *l. 7. c. 19. Exit hic animi tenor aliquando in rigorem quendam torvitatémq; naturæ duram & inflexibilem, affectúsque humanos adimit.* Verùm Stoicorum dogma illud Seneca clariſſimè explicat, *de clement. l. 2. c. 4, 5. Miſericordiam plerique ut virtutem laudant, & bonum hominem vocant miſericordem: hæc autem vitium animi eſt. Eſt enim vitium puſilli animi, ad ſpeciem alienorum malorum ſuccidentis. itaque peſſimo cuique familiariſſima eſt.* Et mox: *Miſericordia eſt ægritudo, ob alienarum miſeriarum ſpeciem. ægritudo autem in ſapientem virum non cadit.* Deniq; *c. 6. Miſericordia vitium eſt animorum, nimis miſeriæ faventium: quam ſiqis à ſapiente exigit, propè eſt, ut lamentationem exigat, & in alienis funeribus gemitus.* Porrò iſta, qia durius aſperiúsque dicta videri poterant, mitigare conatur idem *ibidem*, ubi ſubjicit, *c. 5. & 6. Sapiens ergò non miſeretur; qia & ſine miſeria animi non fit. Cæterùm omnia, quæ qi miſerentur, dolentes facerent, hic libens & alacri vultu faciet. Succurret alienis lacrymis, non accedet: dabit manum naufrago, exuli hoſpitium, egenti ſtipem: donabit lacrymis maternis filium, & catenas ſolvi jubebit, & ludo eximet; & cadaver etiam noxium ſepeliet. at faciet iſta tranquillâ mente, vultu ſuo. Ergò non miſerebitur ſapiens, ſed ſuccurret, ſed proderit, in commune auxilium natus ac publicum bonum, &c.* Itaq; Plut. *de tranqill.* Ἔνιοι δὴ φιλοτίμων καὶ τὸν ἔλεον ψέγουσι πρὸς ἀνυχθείας ἀνθρώπους γινόμενον, ὡς καλὸν τὸ βοηθεῖν, καὶ συναλγεῖν καὶ συνεπιθέσθαι τοῖς πλησίον ὄντι· ὃ δὴ μεῖζόν ἐστιν, ἧττον αὐτοῦ ἀμπλακόντων καὶ διαπεπτωκότων φαύλως τὸ πάθος αἰσθανομένους ἀνιᾶσθαι καὶ διαφορεῖσθαι ἐᾶσιν, ἀλλὰ περιστᾶσιν ἀνδρὶ λύπης τῷ κακίαν. Scilicet talem volunt eſſe ſapientis affectum, qalem noſtri *miſericordiam divinam* prædicant. Qi, ut avctor libri *de patient.* ſub Auguſtini nomine, ſive Hugo is de S^o. Victore, ſive alius qis eſt, *c 1. Zelat ſine aliqa malefitia, iraſcitur ſine aliqa perturbatione, miſeretur ſine aliqo dolore, patiens eſt ſine ulla paſſione. Si, tanqam noſtra, illa cogitamus, in illo nulla ſunt.* Videatur Anſelm. *profolog. c. 8.* & Thom. Aqin. *ſumm. l. 1. q. 21. a. 3.* Qin & Avg. ipſe *de morib. Eccles. Cathol. l. 1. c. 27. Quare illa omnia, qibus hujuſcemodi malis incommodisve reſiſtitur, qi officioſè atqe humaniter præbent, miſericordes vocantur, etiamſi ſapientes uſqe adeò ſint, ut jam nullo animi dolore turbentur. nam qis ignoret ex eo appellatam eſſe miſericordiam, qòd miſerum cor faciat condolentis alieno malo?* Qanqam reverâ *miſericordia* potiùs dicta, *qòd cordi ſit aliena miſeria.* Zanch. *de natur. Dei, l. 4. c. 4. q. 1.* Verùm pergit Avg. *Et qis non concedat ab omni miſeria liberum eſſe debere ſapientem, cùm ſubvenit inopi, cùm veſtit nudum, cùm peregrinum tecto excipit, cùm oppreſſum liberat, cùm denique humanitatem ſuam uſqe ad ſepulturam porrigit mortuorum? etiamſi id faciat mente tranquillâ, nullis aculeis doloris inſtinctus, ſed adductus officio bonitatis, miſericors tamen vocandus eſt. hvic enim nihil obeſt nomen, cùm abſit miſeria.* Verùm & ea Græco vocabulo abeſt. qod & Zanchius obſervavit. itaqe de nomine tantùm controverſia eſt. Veruntamen mox Stoicos obliqè perſtringens, qibuscum tamen de re ipſa conſentire planè videtur; *Stulti verò*, inqit, *cùm miſericordiam qaſi vitium devitant, qia officio ſatis moveri nequeunt, ſi nec perturbatione commoventur, congelaſcunt potiùs rigore inhumanitatis, qàm rationis tranqillitate ſerenantur. Itaqe multò prudentiùs Deus etiam ipſe miſericors dicitur: qi qemadmodum dicatur, reſtat intelligere iis, qi ſeſe idoneos religione ſtudióq; præſtiterint.* Vides, uti Senecæ gemina ferè, qoad ſenſum, loqatur; de vocabuli uſu dumtaxat Senecæ nevtiqam concedens. Natn qod *retract. l. 1. c. 7.* de ſapientibus qod hîc dictum eſt, *non ſic accipiendum* monet, *qaſi definierit, in hac vitæ eſſe tales ſapientes, qandoqidem non, cùm ſint; ſed etiamſi ſint, dixerit.* Nec hoc à Stoico dogmate abhorrere prorſus videtur, qi, *qis ſapiens ſit, avt fuerit*, inqit Cicero *Academ. l. 4. nec ipſi ſolent dicere.* qiqe *ſapientem*, vel ſapientis ideam potiùs, *talem nobis delineant, qalem nemo mortalis eſt unqam conſecutus*, ut idem *de amicit.* Ἔστι γὰρ ἓν ἁπλοῦν γῆς, ὃ δὴ γίγνεται, ut Plut. *de Stoic. contradict. c. 13.* Qanqam avdentiùs Senec. *de ſapient. conſtant. c. 7. Non eſt, qod dicas, ità ut ſolet, hunc ſapientem nostrum reſqam invenire. non fingimus iſtud humani ingenii vanum decus, nec ingentem imaginem falſæ virtutis concipimus, ſed qalem confirmamus, exhibuimus & exhibemus.* Non te certè, Seneca; qod & ipſe alibi fateris. Ad veritatem propiùs acceſſere illi, qi (Stobæo referente *collectan. tom. 1. l. 2. tit. 4. § 8.*) πρὸ πολλοῦ πρώτους χρόνους σοφόν τινα γεγονέναι νομίζειν· hoc eſt, *primis temporibus*, ante lapſum nimirum primævum, *ſapientem exiſtimant qendam extitiſſe.* Verùm hæc utcunqe ſe habeant, patet hinc interim, cur noſter iſthîc oratione ſuſpenſâ uſus, τρόπον τινα, non ἁπλῶς, ἑλκτικὰ dixerit.

Δι' ἄγνοιαν] Vide *ſupr.* § 1. & *l.* 11. § 18. Polyb. *hiſt.* 12. Δεῖ τοῖς μὲν κατ' ἄγνοιαν παραπίπτουσι, μᾶλλον συγγνώμην· τοῖς δὲ κατ' αἵρεσιν, ἀπαραίτητον ἔχειν. Sic Perſ. *Sat.* 3.

——*caret culpâ, neſcit quid perdat.*——

Verùm

Verùm in iſtis diſtinctiones qaſdam adhibet Ariſtotel. *Ethic. l.* 3. *c.* 1. primò ſiqidem diſtingvit *περὶ τὴς ἀγνοίας.* Ἀγνοεῖ μὲν ὃν πᾶς ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πρᾶττειν, καὶ ὧν δὴ ἀφεκτέον· καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἀμαρτίαν ἄδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. τὸ δ' ἀκούσιον βέλτιον λέγεσθαι, ὅταν εἴ τις ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· ὁ γὰρ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια, αἰτία τῦ ἀκουσίου, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας· οὐδ' ἡ καθόλυ· ψέγονται γὰρ διά γε τοιαύτην· ἀλλ' ἡ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις· ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἧλιθ καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν, ἀκουσίως πράττει. Secundò diſtingvit inter τὸ δι' ἄγνοιαν, καὶ τὸ ἀγνοοῦντα πράττειν. Ἕτερον γὴ, inqit, ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν, τῦ ἀγνοοῦντα πράττειν. ὁ γὰρ μεθύων ἢ ὀργιζόμενθ, ὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν, ἀλλὰ διά τι τῶν εἰρημένων· ὐκ εἰδὼς γὴ, ἀλλ' ἀγνοῶν. Clemens Marco σύμφωθ planè *Strom. l.* 4. Κἂν μισῶσι τὸν ἁμαρτόντα τινες, δίδαν ὅτι τὴν ἄγνοιαν αὐτῦ, οἰκτεῖρον τῆς ἁμαρτίας τὴν γνώμην αὐτῦ. Epictet. *l.* 1. *c.* 28. Τί χαλεπαίνεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται παλαίπωρος περὶ τῶν μεγίστων; ὐχὶ δ' ἐπὶ ἄρα μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τὸν τυφλὸν ἐλεᾶμεν, ὡς τὸν χωλὸν, ὅτι τὸ τὰ κυαμιαῖα πυφλωμένους καὶ ἀποκεχωλωμένους; Obiter monendum, apud Svidam hinc reſtitui poſſe vocem ἐλεεινὰ, quæ periochen iſtam recitanti in Δαίμων, excidit; ſicut & in ſeqentibus negativa.

Οὐκ ἐλάττων ἡ πήρωσις αὕτη] qâ laborant ii, quos πεπηρωμένους πρὸς ἀρετὴν Philoſophus dixit, *Ethic. l.* 1. *c.* 9. Hæc eſt illa ſive πήρωσις ſive τυφλότης, non corporis, ſed *mentis cæcitas*, de qâ & noſter *infrà l.* 4. § 23. τυφλὸς, ὁ καλαμῶν τὸ νοερῷ ὄμματι· qam & ſacra pagina paſſim tangit. Eſai. *c.* 6. *v.* 9, 10. & *c.* 42. *v.* 18, 19. Matth. *c.* 13. *v.* 13, 15. & *c.* 15. *v.* 14. Joan. *c.* 9. *v.* 39, 40. & *c.* 12. *v.* 40. Luc. *Act. c.* 28. *v.* 26, 27. Pavl. *ad Epheſ. c.* 4. *v.* 18. Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. Joan. *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Eam Marcus non immeritò corporeâ illâ nihilo minorem, imò majorem deterioremq; multò, pronunciat. Καὶ γὰ ἔπι, τὸ κυαμιαῖον τυφλὸν ἦ· ἐν αὐτοῖς, διάνοιαν πεπόρωται, ἧς βαθὺ σκότος· ἀφεσιαῖν καλέχειν. Philo *de providem.* apud Eviseb. *præpar. Evang. l.* 8. *c.* 14. Ἄγνοια καὶ χαλεπωτέραν τῆς ἐν τῷ σώματι πήρωσιν ἐπιφέρουσι τῇ ψυχῇ, πάντων ἁμαρτημάτων αἰτία γιγνομένη. Idem *de ebriet.* Epictetus etiam *diſſert. l.* 1. *c.* 18. ubi eandem, qam Marcus hîc, cavſam agit: Ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν πεπλανημένον καὶ ἐξηπατημένον περὶ ἦ μεγίστων, καὶ ἀπολελυπωμένον, ὐ τῶν ὄνων τῶν διακριτικῶν ἦ λύκων καὶ ἀσπίδων, ἀλλὰ τῶν γνώμων τῶν διακριτικῶν ἦ ἀγαθῶν καὶ ἦ κακῶν μὴ ἀπολλύειν. τῶν ἀνθρώπων τοῦτο; καὶ ἐκείνῳ ὅμοιον· τοῦτον ὃν τὸν τυφλὸν μὴ ἀπολλύναι, καὶ τὸν καφὸν; αἰσχίστη γὰ βλάβη ἡ ἦ μεγίστων. Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 10.

Non qi Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aqinatem potantia vellera fucum,
Certiùs accipiet damnum, propiúsve medullis;
Qàm qi non poterit verum diſtingvere falſo.

Contrà Antonius Didymum ob cæcitatem corpoream triſtiùs pavlò ſe habentem, cùm tamen mentis acumine cumprimis polleret, *Miror*, ait, *prudentem virum ejus rei dolere damno, qam formicæ & muſcæ & culices habent; & non lætari illius poſſeſſione, qam Sanctis ſoli & Apoſtoli meruerunt. Ex qo pervides,* (Hieronymi ſunt *ad Caſtrutium*) *qod multò melius ſit ſpiritu videre, qàm carne; & illos oculos poſſidere, in qos peccati feſtuca non poſſit incidere.* Vide *l.* 3. § 14.

§ 14. Τὸ γὰ παρὸν πᾶσιν ἴσον· εἰ καὶ τὸ πολλὰ μέρθ ὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπεβαλλόμενον ὕτως ἀχρεῖον ἀναφαίνεται] Corrupta iſta eſſe monitu nihil opus. corrigere forſan havd ità proclive fuerit. Svidas in Ἀχρεῖον (pro qo tamen, Ἀχρειῶν ſubſtituendum eſſe liqet) ſic habet: Τὸ γὰ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ πολλὰ μέρθ ὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ὕτως ἀχρειῶν φαίνεται. Qid ſi legerimus? Τὸ γὰ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἐν ἴσον. καὶ τὸ ἀπεβαλλόμενον ὕτως ἀχρειῶν ἀναφαίνεται. ab avtoris mente certè iſta nevtiqam diſcedunt: hoc enim vult; *Nihil refert, vitam qis diutiſsimè protrahat, an breviſsimè defungatur. idem ſiqidem prorſus eſt, qod uterqe iſtorum tum ſuperando vixit, tum moriendo amittit; atqe idipſum punctum temporis inſecabile duntaxat: qum enim tempus præſens ideæ utrique ſit, nec amitti poſſit niſi qòd in præſentiarum habetur; idem neceſſe eſt id ſit, qod uterqe moriendo amittit. Illud autem eſt inſecabile qiddam. & hoc igitur.* Ità *l.* 12. § 26. Τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τῦτο ἀποβάλλει. Communicavi conjecturam hanc meam viro clariſs. D. Salmaſio, qi de aliis locis reqiſitus, pro liberalitate ſua, & de iſto ſententiam ſuam reſponſo inſeruit. cui probari cùm videam, non jam ampliùs pro mera conjectura habeo.

Ἐς ταὐτὸ ἂν καθίσαιτο] Ità *l.* 9. § 33. Καὶ ὁ ἐκλογάρχων ἀποθανὼν εἰς ἴσον κατασήσεται τῷ ἐφεξῆς. Sen. *qæſt. nat. l.* 6. *c.* 32. *Hæc omnia ſeres conſtanter, ſi cogitaveris nihil intereſſe inter exiguum tempus & longiſſ. poræ ſunt qas perdimus. puta dies eſſe, puta menſes, puta annos: perdimus illos, nempe perituros. qid oro te, refert, num perveniam ad illos? fluit tempus, & avidiſſimos ſui deſerit. nec qod futurum eſt, ncum eſt, nec qod fuit: in puncto fugientis temporis, tendeos & magni eſt modicum fuiſſe.* eleganter Lælius ille ſapiens dicenti cuidam, *Sexaginta annos habeo: Hos, inqit, dicis ſexaginta, qos non habes? hæc ex hoc qidem intelligimus incomprehenſibilis vitæ conditionem & ſortem temporis ſemper alieni, qòd annos annumeramus amiſſos.* Qæ poſtrema favere poſſent ſuperioris clavſulæ lectioni vulgatæ, qam Mer. Caſavb. etiam admiſit, εἰ καὶ τὸ ἀπολλύμενον ὐκ ἴσον· ut *tempus præteritum, qod jam amiſ-*

ſum eſt, inæqale eſſe concedatur, cùm longius hîc, illîc brevius extiterit: ſi id Marci illatio ullo modo pateretur. Verùm is illud tantùm amitti, qod habetur, contendit: & utrumq; *inſecabile* eſſe concludit, & qod amittitur & qod habetur.

'Ανεκλεῖπτον] *Infrà* § 17. Τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ὁ χρόνος στίμμα. & *l.* 3. § 10. Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀνεκλειπτον· τὰ δ' ἄλλα ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. Senec. *de brev. vit. c.* 10 *Singuli tantùm dies, & hi per momenta præſentes ſunt.* & *ibid. In tria tempora vita dividitur; qod eſt, qod fuit, qod futurum eſt. Ex his qod agimus breve eſt, qod egimus certum, qod acturi ſumus dubium.* Et in hoc igitur ſenſu verum eſt, qod Poeta neſcio qis, apud eundem. *ibid. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, qam nos viximus.

qod eſſe ex Menandri *plocio* traductum, unde iſtud Stobæo *tom.* 2 *tit.* 108. laudatur,

Μικρόν τι τοῦ βίου χρόνου ζῶμεν χρόνον,

docet Janus Rutgerſius *Var. lect. l.* 4. *c.* 17.

Ὃ γὰρ ἂν ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο] Hinc proverbialia illa, Plavt. *Aſinar. act.* 1 *ſcen.* 1. *v.* 79. —— *maximas nugas agis.*

Nudo detrahere veſtimenta me jubes.

Téne ego defraudem, cui ipſi nihil eſt in manu? Apul. *fabul. Mileſ. l.* 1 *Qid viatori de ſumma paupertate latrones aufferre poſſunt? an ignoras, inepte, nudum nec à decem paleſtritis deſpoliari poſſe?* Joannes ille oris aurei *in Matth. homil.* 83. *nec à centum.*

Ἢ οὐκ ἀκούεις, inqit, τῆς παροιμίας λεγούσης, ὅτι τὸν πίνητα καὶ γυμνὸν οὐδὲ ἕκατον ὁμοῦ συνελθόντες δύνανται ἀποδῦσαί ποτε.

Πάντα ἐξ ἀϊδίου ὁμοειδῆ] Ità *l.* 6. § 37. Πάντα ὁμογνῶ καὶ ὁμοειδῆ. & § 46. *ἀεὶ τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ὁμοειδές.* & *l.* 9. § 35. ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγένετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιαῦτ' ἕτερα ἔσται. & *l.* 7. § 1. *πάντα συνάδει, καὶ οὐδὲν καινόν.* & *l.* 12. § 26. *πᾶν τὸ γινόμενον ἦτοι ἀεὶ ἐγένετο, καὶ ἡμύησται, καὶ νῦν παντα χοῦ γένεται.* Idem tractat argumentum & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 27. Lucret. *l.* 3.

——*eadem ſunt omnia ſemper.*

'Ανακυκλήσεις] Sic *l.* 9. § 28. Ταὐτὰ δὴ τὰ τῆς κόσμου ἐγκύκλια, ἄνω κάτω, ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. Ariſtot. *Phyſic. l.* 4. *c.* 14. & *Problem. l.* 17. *q.* 3. Καθάπερ φασὶ, κύκλου ἤδη τὰ ἀνθρώπινα. qo loco & Alcmæonis illud feſtivum commemoratur, τοὺ ἀνθρώπους διὰ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὅτι οὐ δύνανται τῇ ἀρχῇ τῇ τέλει προσάψαι hoc eſt, ὑπεραίρεσθαι τέλειν ὅτι τέλει ἀρχῇ, καὶ συνεχῆς ποιεῖν. itaque *circulationem* iſtam intelligendam de rebus, non numero, ſed ſpecie iiſdem recurrentibus. & Plato *Timæo*: τοῦτο ἄμα πᾶν, οὗ τροχῷ θεὶς ἀριθμῷ, γίγνεται. Senec. *epiſt.* 24. *Nullius rei finis eſt: ſed in orbem nexa ſunt omnia: fugiunt ac ſequuntur. diem nox premit, dies noctem: æſtas in autumnum definit, autumno hyems inſtat, qæ vere compeſcitur. omnia tranſeunt, ut revertantur. Velut in orbe aut pilâ, mota ordo mutatur, & qæ ſequebantur præcedunt, & qæ occidebant oriuntur; omnia, qomodocunqe ierint, in idem revertuntur.* Idem *de benef. l.* 5. *c.* 8. Tertull. *de reſurr c.* 12. pòſt ſuperiùs exhibita *ad* § 3. *Totus hic orbis revolubilis rerum, &c.* Tacit. *annal. l.* 3. *Rebus cunctis ineſt qidam velut orbis.* Et Avrel. Victor. in *Aurelian. Cuncta in orbis modum vertis nihilqe accidere, qod rurſum naturæ vis ferre neqeat ævi ſpatio.* ità reſtituit ſententiam optimam, peſſimè habitam Cl. Salmaſius *ad Spart. Sever.* Sophocl. *Trachin.* Ἐπὶ πᾶμα γὰρ πᾶσι κυκλοῦσιν, ὥσπερ ἀρκτὶς στροφάδες κελεύθους. Et Ariſtot. *Ethic. l.* 1. *c.* 10. Τὰς τύχας πολλάκις ἀνακυκλοῦς φέρει περὶ αὐτούς.

Οὐδὲν διαφέρει] *Nihil*, inqit, *refert per breve aliqod temporis ſpatium, an in perpetuum iſta videris.* qare? qia nimirum, ut *l.* 6. § 36. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ ἀϊδίου ἐγένετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται· πάντα γὰρ ὁμοειδῆ καὶ ὁμοειδῆ. Ità *l.* 9. § 37. Ἴσον τὸ ἔκλειον ἔτεσι, καὶ τὸ τεσσαράκοντα ἔτεσι. & *l.* 12. § 35. Τὸν χρόνον διορῶντα πλέονι ἢ ἐλάττονι χρόνῳ, οὐδὲν διαφέρει. Ità qod Senec. *ep.* 101. *Nihil intereſt inter diem & ſeculum.* Vide & *l.* 3. § 7. & *l.* 7. § 49. Menander *ſuppoſititio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

——τοῦτον εὐτυχέστατον λέγω,

Ὅστις θεωρήσας ἀλύπως, Παρμένων,
Τὰ σεμνὰ ταῦτ' ἀπῆλθεν, ὅθεν ἦλθεν ταχύ·
Τὸν ἥλιον, τὸν κύκλον ἀέρ', ὕδωρ, πῦρ,
Πάλιν. ταῦτα κἂν ἑκατὸν ἔτη βιώσεται,
Ὀλίγα παρέλαβε· κἂν ἐπιμείνῃ σφόδρ' ὀλίγως,
Ἐλεεινότερα τούτων ἕτερα οὐκ ὄψει ποτέ.

i. e. vertente Grotio,

——*hunc credo feliciſſimum,*
Qi cùm ſpectârit, Parmeno, placidè Deûm
Auguſta dona, redit citò unde venerat:
Fubar, inqam, ſolis publicum, nubes, aqas,
Ignem. namqe annos qancùs centum vixerit,
Eadem videbit: ſtq; licèt ævi brevis,
Tamen iſtis nihil eſt confpicari pulcrius.

Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 16. conqerenti exuli qòd Athenas non videret: Πότε ἐπὶ Ἀθήνας πάλιν ἔλθωμεν καὶ τοὺς ἀνθρώπους; τέλας οὐκ ἀρκεῖ σοι, ἃ βλέπεις καθ' ἡμέραν; χρεττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, ἀπ' ἄστρων, τὴν γῆν ὅλην, τὴν θάλασσαν;

Ὁ τέλεσα τεθνήξομαι] Deprehenditur vox eadem hæc *l.* 3. § 10. de qa liceat mihi bona cum venia diſſentire ab Henr. Stephano, licèt rerum Græcarum peritiſſimo; qi τεθνήξομαι vult eſſe *futurum ſecundum*, ſive *paulò pòſt futurum*, ut Grammatici vulgò nuncupant, à θνήσκω: eóque notat, qi thema fingunt inaudirum, τεθνήσκομαι nimirum, cujus futurum ſit τεθνήξομαι. Qum tamen nevtrum horum neceſſarium ſit ad vocabuli iſtius analogiam ſtatuendam.

dam. Siquidem, ut monet Evſtathius *ad Iliad. μ.* more *Syracuſanis familiari, ex præteritis præſentia ſæpenumero formantur.* Sic κέκλημαι κεκλήμην, πέπλυμαι πεπλύμην, ἔσηκα ἑσήκω, τέθνηκα τεθνήκω. Sicut ergò ἑσήκω ἑσήξω, & in media voce, ἑσήξομαι. Unde Sopater *epiſt. ad Hemeter.* apud Stob. *tom. 2. tit. 46.* Τίς ἂν ὕτου χρὴ ζημιοῦσθαι λέγοι τετρέφωτα, ὃς χρὴ πᾶσαν πύχλιν ἐμ πεφυκότων μετάφασιν ἀσφαλῶς ἑσήξεται; & Marcus *l. 10. §* 36. ὑδεὶς ὅστις ἕστως ἐυπλοῦς, ᾧ ἐπιθήσονται ἀ παρεσήξονται τινες ἀσπαζόμενοι τὸ συμβαῖνον καλόν. Ità τεθνήκω τεθνήξω. Unde Marcus *l. 7. §* 22. ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότερα τεθνήξετε. (ut τεθνήξω illud in Ariſtoph. *Acharn.* cur ſit Stephano ſuſpectum, nihil ampliùs exiſtat. quod & apud Svidam avtor innominatus.

Τοῖς ἐπόνει φόβον, ὡς αὐτὸς τεθνήξοντος.] Et in voce media τεθνήξομαι. *l. 4. §* 37. Ἤδη τεθνήξη. Et *ibid. §* 47. Εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, ὅτι αὔριον τεθνήξῃ. unde participium τεθνηξόμενος, qo noſter etiam non ſemel uſus eſt. Clemens *Strom. l. 4.* Ὑπακούων γοῦς ἐπιταῖς βιώσεταί τι, ἢ ἐὰν δίκῃ, τεθνήξεται· ὅτῳ ἂν ἐπ διὰ θανάτε ζωοποιηθῆναι. Qod & Tatian *adv. Græc.* τοῦτον μόνον (Deum vult) ἀρετῆς καλλιόμενος, ᾧ πειθόμενοι, τεθνήξομαι ἧ μᾶλλον. Lucian. *Anthelog. l. 1. c. 12.*

Ὡς τεθνηξόμενος, ἧς σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσε·
Ὡς ἧ βιωσόμενος, φείδετο σῶν κλεδνων.

§ 15. Πᾶν ὑπόληψις] Et πάντα ὑπόληψις. Nihil iſtis apud noſtrum crebriùs occurrit. ità *l. 12. § 8. 22. 26. & l. 4. § 3.* Ὁ βίος ὑπόληψις. & *l. 3. § 9.* Ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν. Senec. *epiſt. 78. Omnia ex opinione ſuſpenſa ſunt.--tam miſer eſt quisque, quàm credit.* Vide *ad l. 8. § 47.*

Δῆλα] δηλοῖ, forſan; *oſtendunt, probant hoc.* Ità de Marco noſtro Herodianus: δηλοῖ ἧ ὅσα κὴ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτὸν, ἢ γραφέντα. Mendum par apud Theophr. tollas licet, *de cauſſ. plant. l. 6. c. 27.* Τὸ φυτὸν τοῦτο ζῆν μᾶλλον ἧς ἄλλων. δῆλον (leg. δηλοῖ) ἧ ἡ γενοφυλλία, κὴ ἡ μικροκαρπία, κὴ ἡ χρόα τῶ καρπῶ. πάντα γὰρ ταῦτα ξηρότητος.

Τὰ πρὸς τὸν κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα] De *Monimo* Cynico Diogenis ac Cratetis Sectatore, Laërt. *l. 6.* qænam avtem vel ad iſtum vel adversùs iſtum ſcripta (ità enim verba, prout habentur, ſonant) Marcus hîc reſpexerit, mihi tam incertum eſt, qàm quod eſt incertiſſimum. M. Caſavboni interim ſententiam hactenùs probo, ut Monimi ipſius ſcripta deſignari exiſtimem. non tamen ut in eis per *dialogiſmum* ſub aliena perſona iſtud Monimo dictum dicatur, cùm Monimi ipſius dogma fuerit. Itaqe legendum literulâ unicâ immutatâ, τὰ πρὸς τὸν Κυνικὸν Μονίμου λεγόμενα, *qæ à Monimo Cynico dicta ſunt.* neqe enim eſt, quod de Syntaxi ambigat qisqam, cùm familiaris admodum ea ſit. Sic enim, præter Herodianum ſuperiùs adductum, Homerus *Iliad. α. v. 159.*

Τίμιον ἀρνύμενοι——
Πρὸς Τρώων.——

id eſt, παρὰ τῶν Τρώων. *Schol. Pœnas ſumentes, vel exigentes, à Troianis.* Et *Odyſſ. ζ'. v. 207.*

——πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες.
Omnes enim à Jove ſunt.

Et Clemens *Strom. l. 1.* κολάζονται πρὸς τῶ νόμε ὁ τέτων αἴτιος. *Horum avtores à lege puniuntur.* Et Sophocles,

——ἐπαίνε τάδ' ἕξεται πρὸς γῆν ἐμῆν.
--*à me certè laudem feret.*

Et apud Tragicum Caſſandra, referente Plutarcho *in præcept. polit.*

Καὶ πρὸς παθόντων, κἂν κακοῖσι κυμθῶν
Σοφὴ κέκλημαι· φρὶν παθεῖν ἧ μαίνομαι.
Ab his, qi in ipſa inciderunt jam mala,
Sapiens perhibeor: mala nondum experti, furens.

Cæterùm ad Pyrrhonios ſive Scepticos inclinâſſe Monimus videtur. qanqam enim admittere illum in familiam iſtam Sextus Empiricus renuit; idem tamen inter τοῦ τὸ κριτήριον ἀνελόντας· id eſt, *eos qi veritatis dijudicandæ medium certum ſuſtulerint,* Monimum Canem recenſet, *lib. 1. adv. Logic. c. 2.* eúmqe aſſerit, τῇ σκιαγραφίᾳ ἀπεικάσαι τὰ ὄντα, τοῖς τε κατ' ὕπνους ἢ μανίαν φερομένοις ταῦτα ὁμοιῶσαι· id eſt, *ea qæ ſunt, picturæ adumbratæ contuliſſe, noſtras eorumdem perceptiones, eis qæ dormientibus aut mente captis ſe ingerunt, geminas prorsùs cenſuiſſe.* Qin & dogma ejus quod fuerit, clariùs indicat avtor idem *adv. eoſd. l. 2. c. 1.* Μόνιμος ὁ Κύων τύφον ἔπε τὰ πάντα· ὅτῳ ὁμοίως ὄζει ἧς ἂν ὄντων, ὡς ὄντων. *Monimus Canis typhum eſſe dixit omnia.* (nam Hervetus cur *typhonem* pro *typho* ſubſtitueret, nihil erat) *id eſt avtem opinio eorum qæ non ſunt, ac ſi eſſent revera.* qod aliis verbis Xenophanes dixit ab eodem *loco ſuperiore*, & *Pyrrhon. hypotyp. l. 2. c. 4.* adductus.

Αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδ· δόκος δ' ὀπὶ πᾶσι πέπυκται.
Certi aliqid nemo novit; ſed opinio cuncta eſt.

nec immeritò vana opinio *typhi* nomine nuncupata eſt. ἡ γὰρ ὑπόληψις ἡ γνώσεως φυσικῆς κὴ τύφε ἐμπέπλησται· ut Clem. *Strom. l. 1.* ex Apoſt. *ad Cor. ep. 1. c. 8. v. 1, 2.* Lucem hinc obiter claram medelámqe dabimus certiſſimam Menandri verbis à Laërtio ex *Eqiſone* (non ex *Cithariſta*, qod fruſtra Cl. Caſavb. ariolatus eſt) adductis, qæ viros inſignes inaniter hactenùs torſerunt. Ea in Laërtii codicibus ità exhibentur:

Τὸ γὰρ ὑπολειφθὲν τῦφον εἶ πᾶν ἕτι.

Qod Ambroſ. Camald. vertit,

Nam cuncta faſtum dixit eſſe cætera.

præter peram, ſcil. *aut tres etiam*, qas habere dixerat, *peras*. Verùm id ſeriem orationis non pati cùm adverteret

verteret Grotius in *excerpt.* is hoc modo definxit:

Τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν τυφλὸν εἶναι πᾶν ἔφη.

ac ſi mens eſſet;

Cæcum eſſe dixit omne quod præſumitur.

& tanquam *Lavernioncm* perſtrictum vult à Comico philoſophum. Ac felici quidem in priore vocabulo conjecturâ uſus eſt: τῦφον in τυφλὸν quòd mutavit, fefellit divinatio. Legendum ergò Sexto præeunte,

Τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν τῦφον εἶναι πᾶν ἔφη.

Typhum eſſe dixit omne quod præſumimus.

id eſt, *opinionem meram certitudinis inanem.* nec aliud ferè, verba ſi ſpectemus, Marcus hîc. πᾶν ὑπόληψις. nam mentem ſi attendimus, aliud planè. Quæri igitur poteſt quomodo Marco cum Monimo, Stoico cum Sceptico convenire queat: cùm certitudinem nulla ſecta aut exertiùs profeſſa ſit, aut enixiùs propugnaverit, quàm Zenonia & Chryſippea. Verùm hoc vult Marcus, ea, quæ à Monimo ſunt adhibita ad dogma ſuum de *opinione mera* ſtatuminandum, oſtendere ſimul, multum imò totum ferè in hoc conſiſtere, qibusnam qisque opinionibus imbutus fuerit. Vide *infr.* § 17. ὀνειρος καὶ πύρ.

Ἐὰν τις αὐτῷ τὸ νόσιμον μένῃ τῇ ἀληθεῖ λήψει] *Si qis qod ab illo ſuaviter ac jucundè dictum eſt, eatenùs amplectatur, qatenus eſt veritati conſentancum.* Qod ideò dictum, qia Monimus, Laërtio teſte, γέγραφε παίγνια τινὰ ἐπὶ λεληθυίᾳ μεμιμῆσθαι, id eſt, *ludicra qædam ſcripſit, qibus ſeria ſubeſſent.* Id qod & de Socrate Galen. *de uſu part. l. 1. c.*

Αὐτη γὰρ ἡ Σωκράτους μᾶσα, μυγνύειν ἀεὶ τὸ αστεῖον ἐν μέρει παιδιᾶς. Qin & de Diogene in *Cynismo* Julian. Imper. Μὴ τοιοῦτόν τι πάθωμεν, ὅσα ἔπαυξε, ταῦτα αὐτὸν ἐπαιδεύθαι νομίσαντες· ἔστι μὲν γάρ τι καὶ ἐν ἐκείνοις ὠφέλησιν. Senec. *epiſt.* 58. ubi de ideis Platonicis diſſerueràt; *Qid, inqis, iſta ſubtilitas mihi proderit? Si me interroges; nihil. Sed qemadmodum ille cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittis, &, ut dici ſolet, paſcit: ſic nos animum aliqando debemus relaxare, & qibusdam oblectamentis reficere. Sed ipſa oblectamenta opera ſint: ex his qoqe, ſi obſervaveris, ſumes qod fieri poſſit ſalutare. hoc ego facere ſoleo: ex omni natione, etiamſi à philoſophia longiſſimè averſa eſt, eruere aliqid conor, & utile efficere.* cur autem τὸ ἡδὺ loco τῦ νόσιμον legi voluerit Annot. Lugd. nullus aſſeqor; præſertim cùm τὸ νόσιμον ductâ à reditûs ad ſuos jucunditate metaphorâ idem ſignificare agnoſcat.

§ 16. Ὑβρίζει ἑαυτὸν ἡ ψυχή.] ità *ſupr.* § 6. Ὑβρίζεις, ὑβρίζεις αὐτὸν, ὦ ψυχή.

Ἀπόσημα καὶ οὐ φῦμα τὸ κόσμι] Ità *l.* 4. § 23. ἀπόσημα κόσμι, ὁ ἀφιστάμενος, καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τῆ τῶν κοινῆς φύσεως λόγω. Eum, qi vel ſorti ſuæ ab univerſi Domino aſſignatæ non acqieſcit, vel hominem aliqem ſibi congenerem averſatur, *apoſtemati* five *abſceſſui* confert. Galen *therapeutic. ad Glaucon. l. 2.* Ἀποσήματα vocant Medici τὰς διαδόσεις ἐκείνας, ἐν αἷς ἀλλήλων ἀφίσανται τὰ περίττεσον ἀλλήλων ἰαίνοντα σώματα. Φύματα verò idem *ad Epidem. l. 6.* definit, τὸ παρὰ φύσιν ὄγκως τόπιαν ἀνὰ τὸ ἔξωθεν αἰτίας γινομένης· μάλιστα δὲ τὸ πρὸς τὸν ἐκτὸς τόπον ἐπιρρεόμενος· καὶ ἀπὸ ἐν τῇ γῇ φυομένων sic dictos. licentiùs tamen iſta qandoqe ſumuntur: & τὸ φῦμα ἀντὶ τῦ ἀποσήματος uſurpatur. hinc in hiſtoria illa celebri ſive Promethei Theſſali, ut Plut. *de adul.* & Simplic. *in Ariſtot. Phyſic. l. 2.* ſive Jaſonis Pheræi, ut Cicer. *de nat. Deor. l. 3.* Et Valer. Max. *l. 1. c. 8.* (nam Phaleræum perperam exhibent codices Pliniani *l. 7. c. 50.*) qod Græci illi φῦμα, Latini *vomicam, tuber* dixit Sen. *de benef. l. 2. c. 19.* prout & Celſus φύματα *tubercula* vertit, *l. 5. c. 18.* § 13, 16, 17.

Ἧς ἐν μέρει] Vide *ſup.* ad § 9.

Ἐπ' ὀλίγα σκοπῶν] Vide *ſupr. ad* § 7. & *ad l.* 10. § 36. Baſil. Cæſar. *orat.* 24. Καὶ τοι τίνα ἔχει λόγον, κυβερνήτῃ μὲν οὐκ εἰκῇ τοῖς πνεύμασιν ἐρίζειν, ἀλλὰ πρὸς ὅρμους εὐθύνειν τὸ σκάφος· καὶ τοξότῃ καὶ σκοπῦ βάλλειν· καὶ μὴ δὴ καὶ χαλκευτικόν τινα ἢ τεκτονικὸν ὄντα τῶν καθ' ἑκάστην τέχνην ἐφιέντας τέλους· ἡμᾶς δὲ καὶ τοιούτων δημιουργῶν ὑπολείπεσθαι, πρὸς γε τὸ σιωπᾶν δυνάμενος τὰ ἡκίστερα; ἐγὼ δὲ δὴ καὶ χειρωνακτῆσαί δεῖ πέρας ἐφ' ἑαυτοῦ, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ βίῳ σκοπὸς οὐκ ἔστι, πρὸς ὃν ἀφορῶντα πάντα ποιεῖν καὶ λέγειν χρὴ, τὸν γε μὴ τοῖς ἀλόγοις προσεοικέναι μέλλοντα. ἢ ὥσπερ ἂν εἰκῇ πλέοντες καὶ ἄνευ πλοίων τὰ ἀνερμάτιστα, ὑδρενὸς ἡμῶν νῦ ὀπὶ ἄνω ἡ ψυχὴ διάκων καθεζομένη, εἰκῇ καὶ τὸν βίον ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενοι. Senec. *epiſt.* 95. *Hæc nemo facit qemadmodum debet, niſi habuerit qò referat. proponamus oportet finem ſummi boni, ad qem nitamur, ad qem omne factum noſtrum dictúmqe reſpiciat. veluti navigantibus, ad aliqod ſidus dirigendus eſt curſus. Vita ſine propoſito, vaga eſt.* & *ep.* 71. *Ignoranti qem portum petat, nullus ſuus ventus eſt.* Hæc à navigantibus tranſlata ſunt. Metaphora, qâ noſter hîc uſus eſt, à *ſagittariis* eſt deſumpta, de qibus Seneca idem *epiſt.* 71. *Scire debet qid petat ille, qi ſagittam vult mittere; & tunc dirigere & moderari manu telum: errant conſilia noſtra, qia non habent qò dirigantur.* Et *ep.* 94. *Qi jaculari diſcit, deſtinatum locum captat, tum manum formar ad dirigenda qæ mittit.* Et Ariſtot. *Ethic. Nicom. l. 1. c. 11.* Ἆρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶσις τοῦ τέλους μεγάλην ἔχει ῥοπὴν καὶ καθάπερ τοξόται, σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος. Et Eᴅem. *l. 1. c. 2.* Δεῖ ἅπαντα τὸν δικαίως ζῆν καὶ πρὸς αὐτῷ πεφαίρεσθαι, οἷός τινα σκοπὸν τοῦ καλῶς ζῆν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων, πιθήσεται πάσας τὰς πράξεις· ὡς τό γε μὴ σωφρονεστέραν τὸν βίον φεῖς τι τέλος, ἀρεσούσης πολλῆς σημεῖον δή. Itaqe Cicero, *de finib. l. 1. Qid eſt in vita tantopere qærendum, qàm qis ſit finis, qod extremum, qod ultimum, qò ſint omnia bene vivendi, rectéqe faciendi conſilia referenda?*

referenda? Et Marcus eremit. *de leg. spir.* § 54. Ὁ ἀσκόπως ὁδοιπορῶν, ματαιοπονήσει.

Εἰκῇ.] *temerè*, hoc est ἀνὰ ἀναφοράν. ut *l.* 11. § 20. *citra respectum habitum ad finem aliqem certum.* Epictet. *l.* 3. *c.* 23. Ἐκεῖνον γὰρ οἶμαι μνημονεύειν ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὲν ἐπὶ μισθὸν ἀναφέρωμεν, εἰκῇ πεπόνηται· ἐὰν δ' ἐφ' ᾧ μὴ δεῖ, διεψεύσμεθα.

Καὶ ἀπαρακολουθήτως] *nullâque consequentiâ.* Xyl. Sed hoc esset ἀνακολούθως potiùs. *Sine justa ratiocinatione & consideratione, ad finem communem consequatur, necne.* Cas. παρακολουθεῖν intelligere, *intelligendo assequi vel consequi.* ἀπαρακολουθήτως igitur ἐνεργεῖν, est facere aliqid, *nescius qid agas, aut qid velis.* Sicut ἀπαρακολουθήτως ἐν πιεῖν, ita bene facere cuiquàm, *quasi nescias, aut non advertas qid agas. l.* 5. § 6.

Δεῖν καὶ τὰ μικρότατα κτλ. τῷ ἐπὶ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι] Siquidem ut noster ipse *l.* 9. § 22. Ἡ τις προθεσις μὴ ἔχη πρὸς ἀναφοράν, οὕτω διαπίπτει τὸν βίον. *Omnis actio, qæ ad finem debitum respectum,* vel propinquum vel remotum saltem, *non habuerit, vitam nostram quasi in partes distrahit,* sibique minimè per omnia consentientem reddit. Plutarch. *de profect. indic.* Καὶ γὰρ αἱμασιάν τινα καὶ ὀρυγὸν οἰκοδομοῦσιν ἢ διαφράττουσιν ξύλον τὸ τυχόν, ἢ λίθον ἐπιβαίνειν χωλύειν ἐπιτηδεῖναι παρασκευάσαι ὑπὸ μηδενὸς, διὰ παύσειν οἱ φίλοι, πᾶσαν ἐργασίαν καὶ πρόθεσιν, ὡς ἔτυχε, συμφορήσαντες εἰς ταὐτὸ καὶ σωρεύσαντες· ἀλλ' ὀλίγα προσκρούοντες, ὅτε ἤδη, καθάπερ ἱερᾶς τινος οἰκοδομήματος καὶ βασιλικῆς τὸ βίου κεκρότηται χρυσέας χρηπῖδος, οὐδὲν εἰκῇ προσλέγει τῇ μεγαυχίᾳ, ἀλλ' ὅλῃ ὑπὸ σάθμης τὸ λόγῳ προσάγει καὶ προσαρμόττουσιν ἔχασον.

Καὶ τὰ μικρότατα] Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 11. Καινὰ ἐυρόντες, ἀπαραβάτως χρώμεθα, δίχα αὐτῷ μηδὲ τὸν δάκτυλον ἐκλείποντες. Julian Imper. *orat.* 1. Νόμος ὅτι παλαιὸς παρὰ τὸ πρώτου φιλοσοφίαν ἀνθρώποις φήναντος ὕστοι κείμενος, ἅπαντας πρὸς τὸ ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ καλὸν βλέπουσιν, ἐπιτηδεύειν ἐν λόγοις, ἐν ἔργοις, ἐν ξυνουσίαις, ἐπὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς κατὰ βίον ἄκροις καὶ μείζοσι τῶν κλῆθ πάντως ἰφίεται. ubi Petav. pro ἄκροις, μικροῖς substituit. at Svart. *analect. l.* 3. *c.* 17. ἄκροις retinendum contendit, & tenuissima qæqe & exilia maximè eo vocabulo vulr designari.

Τὸ ἔπαθος τῆς τῆ πόλεως καὶ πολιτείας τῆ φρενβυτάτης λόγῳ καὶ δεσμῷ] Orbem, *urbis* ac *civitatis* instar habere vult: in qa homines universi, cives cùm sint, civitatis istius legibus ac institutis consormiter per omnia agere ipsos oportear. Hanc avtem iconem, qæ pulcerrima est sanè, freqenter admodum usurpat. Ità *l.* 3. § 11. ἀνθρώπους πολίτας εἶ πόλεως τῆ ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις, ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν. & *l.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ὡσαεὶ πόλις. & *ibid.* § 23. Διὸς πόλις. & *l.* 6. § 44. πόλις καὶ πατρίς μοι, ὡς ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. & *l.* 12. § 36. ἄνθρωπε, ἐπολίδωσαι ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πολει. Ad nostri planè mentem Epictet. *dissert. lib.* 1. *c.* 12. Πάντα ἓν ταῦτα ὁ κλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐπισκεμμένος, τῷ αὐτῷ γνώμῳ ὑποτέτακται τῇ διοικήσει τὰ ὅλα· καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τῷ νόμῳ τῆ πόλεως. Idémque *l.* 3. *c.* 24. Τίς τοῦτο ὑπομένει μισθοῦ; ὁ ἡγεμών, ἢ ὁ στρατηγὸς, ἢ πόλις, ὁ τῆ πόλεως νόμος. δεῖ γὰρ μὲ ἀεὶ τῷ νόμῳ πειθεσθαι ἐν παντί. Chrysippus *de finib. l.* 1. à Laërtio *lib.* 7. in *Zenon* lavdatus: Ἴσον ἔζι τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, τῷ καθ' ἑμπειρίαν τῆ φύσει συμβαινόντων ζῆν· μέρη γάρ εἰσιν αἱ ἡμετέραι φύσεις τῆ τοῦ ὅλου. διὸ τέλος γίνεται τὸ εὐλογίως τῆ φύσει ζῆν· ὅπερ ἔζι κατ' ἀρετὴν αὐτὸ, καὶ τὸ τῆ ὅλων, οὐδὲν ἐνεργεῖν ἃ ἀπαγορεύειν εἴωθεν ὁ νόμος ὁ κοινὸς, ὅπερ ἔζιν ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμενος, ὁ αὐτὸς ὢν τῷ Διὶ καθηγεμόνι τούτῳ τῆ τῶν ὄντων διοικήσεως ὄντι. Vide *ad l.* 10. §. 1. Avtor *de Mundo c.* 6. ubi de politiæ humanæ ratione ac instituto pluribus differuerat; ὅπως εὐπολιτίκτον καὶ ἐρὶ τὸ μέζονος πόλεως, λέγω δὴ τὸ κόσμου. νόμος μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσοκλινὴς ὁ Θεὸς, οὐδεμίαν εὐπαλίνδρομον δόρθωσιν ἢ μετάθεσιν χρείτταν ἢ δίκαι καὶ βεβαιότερες ἢ ἐν κύκλοσιν ἀναγεγραμμένων· ἡγεμὼν δὲ ἀκινήτως αὐτὸ καὶ ἐμμελὴς, ὁ σύμπας διοικεσμὸς διάκοσμος ἁρανὲ καὶ γῆς, &c. Et Philo *de Joseph.* Ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις, ὅδε ὁ κόσμος ἔζι, καὶ μιᾷ χρῆται πολιτείᾳ καὶ νόμῳ ἑνί. λόγος δέ ἔζι φύσεως, ἀφορμητικὸς ἀρετῶν ἀπαγορευτικὸς ἢ ἂν ἃ ποιητέον. αἱ ἢ κατὰ τόπους αὗται πόλεις, ἀποίκεαπόλεί τε εἰσὶν ἀειθμῷ, καὶ πολιτείαις χρῶνται διαφερούσαις, καὶ νόμοις ἰδίοις τοῖς αὐτοῖς. Vide *l.* 7. § 9. & *l.* 11. § 20.

§ 17. Ὁ μὲν χρόνος σημεῖόν] Σημεῖον χρόνου, Græci; & *punctum temporis*, Latini, pro spatio angustissimo dixere: uti observat Donatus *ad Terent. Phorm.* 1. 4. translatione à Mathematicis factâ, qibus σημεῖον sive σημεῖον id dicitur ἧ μέρος ἔζιν ut Evclid. *element. l.* 1. § 1. ideóqe est insecabile, nec pro qanto habetur. Eóqe sensu noster hìc; Τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὁ μὲν χρόνος σημεῖον. & *l.* 6. § 36. πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, σημεῖον τοῦ αἰῶνος. Ità Plut. *de puer. educ.* Σημεῖον χρόνου, πᾶς ὁ βίος. & Senec. *epist.* 49. *Punctum est qod vivimus; & adhuc puncto minus:* qod à Simonide forsan acceptum est. illius enim Plutarchus dictum hoc in *Consol. ad Apollon.* refert: ὅτι τὰ χίλια καὶ τὰ μύρια ἔτη, σημεῖόν τις ὄζιν ἀόριζος, μᾶλλον ἢ μόριόν τι βραχύτατον σημεῖου. Qod avtem illi σημεῖον, id est, *punctum*, Jo. Chrysost. *in epist. ad Philip. orat.* 2. ῥοπὴν, id est, *momentum*, dixit. Ῥοπή ὄζιν ἅπας ὁ βίος. ὡς μία δὴ ῥοπὴ, φησὶν, ὁ πᾶς ἡμῖν αἰὼν πρὸς τὸν αἰῶνα τὸν ἄπειρον. Vide *supra*, *ad* § 14. & *infr. ad l.* 5. § 24. & *l.* 6. § 36.

Ἡδὲ ὑσία, ῥέουσα] *L.* 5. § 35. Τὰ αὐξηταὶ συμπαθῆ καὶ ἄχ ἑστῶτα. De Stoicis Plut. *de commun. notit. c.* 39. Συγχωροῦσιν ἔτι, τὰς μὲν ἐν μέ-

pei

ρει πάσας ὑσίας ῥεῖν ϗ φέρεσθ, τὰς μὲν ἐξ αὐτῆς μεδιεισας, τὰς δ, ποδὲν ὑπολοιπα φερεσθιχομένας· ὃις δ περ εισι ϗ ἄπειτιν ἀεὶ δημοῖς ἢ πλήθεσι, τυῦτα μὴ διαῤῥῆν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθ ταῖς εἰρημέναις φερσίδοις, ἐξαγαλλῶ τῆς ὑσίας λαμβανομένης· αὔξησεις δ ϗ φθισεις, ὃ χρ' δίκλιν ὑπὸ σωκρατείας γενικῆσθ, τὰς μελαβολὰς ταύτας λέγεσθ· ἡμῖσεις δ ϗ φθορὰς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομαζέσθ φερσῆκον· ὅτι τῶ καθιεσῶτας εἰς ἕτερον ἐκβιάζεσι· τὸ δ αὔξεσθ ϗ τὸ μεγέθ, πάθη σωματός ὄζιν ὑπομενθόν ϗ διαῤῥοῦντ. Qid Platonici? Maxim. Tyr. *dissert.* 28. Πᾶν σῶμα ῥεῖ ϗ φέρεται ὀξέως, Ἐυείπε δίκλιν, ἄνω ϗ κάτω. νυῦ μὲ ἐκ νηπόπ ἐις ἥβλιν ὀιδᾶνον, νυῦ δ ἐξ ἥβης εἰς γῆρας ὑπονοσῦν ϗ ὑποζεόμενον. Senec. *epist.* 58. *Quicunq; videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat. fluunt enim, & assiduâ diminutione atque adjectione sunt. nemo nostrûm idem est in senectute, qi fuit juvenis: nemo est manè, qi fuit pridie. ego ipse dum loqor mutari iſtis, mutatus sum.* Et mox: *De homine dixi, fluidâ materiâ & caducâ, & omnibus obnoxiâ casibus. Mundus quoque æterna res & invicta, mutatur, nec idem manet.* Nec dissentiunt etiam Epicurei. Lucret. *l.* 4.

Dico igitur rerum effigies, tenuésque figuras
Mittier ab rebus summo de corpore earum:
Quæ quasi membranæ summo de cortice rerum
Dereptæ volitant ultro citróq; per auras.

Et *lib.* 2.

Nam certè fluere atque recedere corpora rebus
Multa, manus dandum est.——

Et *lib.* 5.

Principio omnibus à rebus, quascunque videmus,
Perpetuò fluere ac mitti fateare necesse est
Corpora.——

Et mox:

Usque adeò omnibus ab rebus res quæque fluenter
Fertur, & in cunctas dimittitur undiq; partes.
Nec mora nec requies interdatur ulla fluendi.

Indè Clavdian. *in Mallii Coss.*

——*sempérque fluentis Materiæ.*——

Ἡ δ αἴδησις ἀμυδρὸς] Ità *l.* 5. § 35. Τὰ δ αἰδητὰ ἀμυδρὰ, ϗ ευπαραπόπλα.

Ἡ δ ὅλη τῦ σώμαθ σύγχρισις, ἔυσηπθ] *Corporis totius fabrica, putrescere apta,* sive *putredini obnoxia.* Σύγχρασις Junio magis placet, pro eo qod σύγχρισις exhibetur. utrumlibet, Marco etiam avtore, legas, qi *l.* 7. § 66. Ἡ φύσις ὐχ ὅτω σωτικὰ ἐραται τὸ συγχριτὸν συ. Æschines Axiocho: Τῆς συγχρίσεως ἅπας διαλυθείσης, ϗ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον. Vide & Epicharmum *ad l.* 7. § 40. sed & *l.* 3. § 11. ἐκ τίνων συγκέκρεται. & *l.* 4. § 5. ubi vox eadem, σύγχρισις ἐκ φῦ αὐτῆ ςοιχείων. In eandem cum Marco istîc mentem, Senec. *ad Marc. c.* 11. *Putre ipsa fluidúmq; corpus: ex infirmis fluidísque contextum: ipso situ & otio iturum in tabem.* Vide *ad l.* 4. § 5. Itaque non *sillo* tantùm *generi*, qod dixere veteres, ut Varro *de re rustic. l.* 2. *c.* 4. Cicero *de finib. l.* 5. Plin. *hist. natur. l.* 8. *c.* 51. Stoici qidam, Plutarch. *Sympos. l.* 5. *c* 10. Cleanthes; Clemens *Strom. l.* 7. Chrysippus; Cicer. *de nat. Deor. l.*2. & Porphyr. *de animal. non comed. l.* 3. avt piscibus duntaxat; qod Philo Jud. *lib. de mund. opific.* sed & animantibus qibusvis (humano etiam genere) *animam, nè putresceret corpus, pro sale datum,* havd absurdè dici poterit. Plavt. *Trinumm. Act.* 5. *Sc.* 4.

——*nos homunculi,*
Salillum animæ, quam cùm extemplo amisimus, &c.

Ad qem locum interpretes: *Vasculum salis sumus, i. e corpuscula animata: qia corpora sunt animarum vascula; anima verò corpori salis vice. qemadmodum enim carnes pecudum, si diu serventur sine sale, putrescunt: ità & corpora, efflatâ animâ, putore corrumpuntur.* Scitè itaque Plut. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Τὸ ἅλας ἧς σωμάτων τὰ νεκρὰ διατηρῶν ἄσηπτα ϗ μόνιμα πολιῶ χρόνον, ἀντιτάπεται τῷ διαῤῥέοντι, ϗ ὐκ ἐᾷ παντελῶς ἀξωλέσθ ϗ ἀφανισθῆναι τὸ ὑγρόν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ψυχὴ, δεινταπν ὖσα ἧς ἡμετέρων, τὰ ζῶα συνέχει ϗ ῥεῖν ὐκ ἐᾷ τὸν ὄγκον· ὕτως ἡ ἧς ἁλῶν φύσις τὰ νεκρὰ παραλαμβάνοσα, ϗ μιμυμένη τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον, ἀντιλαμβάνεται φερομένων ὀπὶ τὶῶ φθορᾶ, ϗ κρατεῖ ϗ ἴσταν. &c.

Ἡ δὲ ψυχὴ ῥέμβος] Ità restituit Xyland. cùm antè ῥόμβ legeretur. ῥέμβ, *vagus*, sive *divagatio.* nam & abstractè sumitur. Plut. *de exil.* πολιῶ ἄλλω ϗ ῥέμβον. indè ῥεμβεῖσ. *supr.* § 7. ϗ ἀπορρέμβεσ, *infr. l.* 4. § 22. Casavbonus tamen *ad Adriani vitam*, ῥόμβ legit; sed *vagam* exponit, ex Athenasii illo, περὶ πολλὰ ῥεμβομένη.

Ἡ δ τύχη δυσέκμαρτος] *Fors, conjectu difficilis*: ob casûs fortuiti incertitudinem nimiam. Itaq; τύχῃ dixere Anaxagoras & Stoici, ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. Epicurus, ἀσύστατον αἰτίαν φερσαίπος, χερὸς, τερπος. Plut *de placit. philos. l.* 1. *c.* 29. & Philo *de constit. Princ.* ἡ τύχη ἀβέβαιον ϗ ἀϊδρυτόν τι πρᾶγμα. Theophrastus denique, referente Plutarcho *ad Apollon.* Ἀσκοπ ἡ τύχη, ϗ δεινὴ παρελθῆς τὰ φερπεπονημένα, ϗ μεταῤῥῖψαι τῶ δοκῦσαν εὐημερίαν, ὑθένα χρεὸν ἔχοσα τακτόν. & Plut. ipse *de poet. leg. c.* 7. in hoc *Fortunam Fatúmque*, τύχῃ ϗ εἱμαρμένῃ, convenire, qòd in utroqe τὸ ἀσυλλόγιςον ἴδιόν τῆς αἰτίας existat.

Ἡ δ φήμη ἄκριτον.] Ità *l.* 4. § 3. Τὸ ἐυμετάβολον ϗ ἄκριτον φῦ ἐυσημείν δοκύντων. *Fama*, inqit, *est judicii expers qiddam.* Siqidem, ut Senarius antiqus habet,

Ἰσχυρὸν ὄχλος ἐστὶν, ὐκ ἔχει δ νῦν.
Res nempe valida turba est, sed mentis carens.

Ab iſtiuſmodi ergò profecta, pérq; eorum ora volitans fama, nil mirum, ſi fuerit, ut Virgilius cecinit Æn. *l.* 1.

Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri,

avt recti etiam dilavdatrix. Vide *ſupr.* § 12.

Τὰ μὲν τῶ σώματος, πλαμὸς.] Ità *l.* 4. § 43. πλαμὸς τις καὶ ῥεῦμα ἄπειρον, ὁ αἰὼν· & *l.* 5. § 23. Ἡ γὰρ ὐσία, ὥσ πλαμὸς, ἐν ῥύσει· & *l.* 6. § 15. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ πλαμῷ. Sicut autem his in locis res humanas & corporeas *fluvium* quendam, qia in perpetuo ſunt fluxu; ità eaſdem alibi, ob fluxûs illius curſum rapidiſſimum, χειμάῤῥουν etiam, i. e. *torrentem* appellat. *l* 7. § 19. Διὰ τῆς ὅλων ὐσίας ὡς διὰ χειμάῤῥου διαπορεύεται πάντα τὰ σώματα. & *l.* 9. § 25. Χειμάῤῥους ἡ ὅλων αἰτία. Senec. *ep.* 58. *Corpora noſtra rapiuntur fluminum more.* Et ex Origen. *in Pſal.* 1. Methodius *orat. de reſurr.* apud Epiphan. *hæreſ.* 64. § 14. Οὐ κακῶς πλαμὸν ὠνόμασεν τὸ σῶμα, διότι ὡς ποῤῥὼ τὸ ἀκρεκὲς, τάχα ὐδὲ δύο ἡμερῶν τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον ταυτὸν ἔστιν. Cæterùm etiam τὰ τῆς ψυχῆς *fluminis* inſtar habere Heraclitus cenſuit, ſi Numenio fides. Sic enim is *de bono l.* 1. apud Evſeb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 17. de Heraclito locutus, Βυλόμενός γε ἐμφανίσαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναθυμιάσεσι νοεραὶ ἀεὶ γίνονται; ἔικασεν αὐτὰς τοῖς πλαμοῖς, λέγων ὧδε· Πλαμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνουσιν ἕτερα καὶ ἕτερα ὕδατα ἐπιῤῥεῖ. καὶ ψυχαὶ δ' ὑπὸ τῆς ὑγρῆς ἀναθυμιῶνται. Vide *ad l.* 4. § 37. Arnold. Bonavallens. *de op.* 6. *dier. c* 7. *Aquarum nomine hominum generationes intellige; quæ ſicut de fonte in rivum, de rivo in fluvium labuntur: ità homines de conceptu in partum, & de infantuli ætate in ſenium inquieto volumine properant & decurrunt.* Verùm Marcum noſtrum avtumo Platonis illa in Timæo reſpexit, qibus animas ait in ortu primo εἰς σῶμα ἐπιῤῥυτον καὶ ἀπόῤῥυτον inditas & innexas. & mox de eiſdem, αἱ δὲ εἰς πταμοὺς ἐσδυθεῖσαι πολὺ, &c. ubi *corpus* diſertè *flumen* appellat. Vide ad *l.* 10. § 28.

Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ὄνειρος] Homer. *Odyſſ.* λ. *v.* 222.

Ψυχὴ δ' ἠΰτ' ὄνειρος ἀποπταμένῳ πεπότητο.

Avolat illa, velut ſomnium qæ fallit, imago.

Ità *l.* 6. § 31. ὅτι ὄνειροί σοι ἡνύχθησαν. *Vana*, ſcil. *qaſi per ſomnum viſa*, animos afficere ſolent humanos, & dormientibus velut illudere. Refert Laërt. *l.* 6. ex Hecatonis *Chriarum l.* 1. Metroclem, poſtqam Crateti in diſciplinam ſe dederat, commentariis ſuis in ignem miſſis, dixiſſe,

Τά δ' ἐς' ὀνείρων ὑστέρων φαντάσματα.

Hæc ſomniorum ſunt imaginacula.

Qin & Evripideum illud ex *Iphigen. Tavric.*

Ψυδεῖς ὀνείροι χαίρετ'· ὐδὲν ἦτ' ἄρα.

Valete vana, nil eratis, ſomnia.

de vanis animi affectibus ac perturbationibus, uſurpârunt, tum Clem. Alex. *in protrept.* tum & Plut. *de profect. indic.* qem exhibebimus *infrà ad l.* 6. § 31. Optimè Baſilius Cæſar. *epiſt.* 42. Τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα σκιᾶς ὄντα ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπαλλότρια· & qæ ſequuntur. Plutarc. ipſe eam, qam iſtîc de rebus divinis notitiam habemus, *inſomnii* rationem obtinere aſſerit. In *tract. de El. Delph.* ὡς ἡ νῦν ἐν τῷ κοσμίῳ ἡμῖν ἐνυπνίων τὸν Θεὸν ὀνειροπολοῦντες· & in *Erotic.* Δοκεῖ δ' οἶς διὰ τῶν ἐνυπνίων ἡ ψυχὴ διανίζεται καὶ τίθησι τὸ κάλλιον καὶ θειότατον.

Ἀμφὶ δ' οἱ δαλόενθα φιλόφρονα χῶρον ὄνειρα. Maxim. Tyr. animi totam in hoc corporis domicilio degentis vitam. *diſſert.* 28. Ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος σκιᾶς ἡμῖν ἀνθρώπων ψυχαῖς ὀνείρατι ἔοικε μαχρῷ καὶ πολυτίμῳ. eóqe illam de Epimenide fabulam refert.

Καὶ πύῤῥ.] πύῤῥος hîc qod alibi καπνὸς, *l.* 10. § 31. & *l.* 11. § 27. Eſt enim πύῤῥ καπνὸς idem qod καπνὸς, *fumus*; etiamſi pro *faſtu* freqentiùs καπνὸς uſurpetur. indè notæ Evſtath. *ad Odyſſ. β'.* τυφογλῶσσας καὶ πυῤῥοκόρους ſenes σκωπτικῶς nuncupari, ſive qòd ob perkiam variam experientiâ longâ multipliciqs conſiſtam faſtuoſiùs plerumqs gerere ſe ſoleant; ſive, διὰ τὸ δοκεῖν ἤδη πύῤῥῳ ἤτοι νεκρικῆς καπνῷ τοὺς τοιούτους, qaſi *jam in fumum dari eos, concrematis* nimirum *cadaveribus, oportere.* De Socrate Plut. lib. *de Socrat. Dæmon.* Τὸν δὲ πύῤῥον, ὥσπερ τινα καπνὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺ σοφιστὰς ἀνασκάλλειν. Et Apollon. *Argonaut. l* 2. de apibus agens, qod & Xylander obſervavit,

——ὑπίσσει δὲ λιγυσόνῃ

Καπνῷ τυφόμεναι πίτυος ἐνδὸς ἀϊάσσειν.

Ubi Schol. καπνῷ τυφόμεναι, ἀντὶ τῷ καπνιζόμεναι. ſed & terra Troica Evripidi in *Hecub.* dicitur, καπνῷ τυφομένη κατερείπτοις. Poteſt tamen Marcus hîc, ad Monimi placita, cujus pavlò antè meminerat, reſpexiſſe, qi πύῤῥον καὶ ὄνειρον παῖζα εἶδ pronunciaverat. Vide *ſuprà ad* § 15. *Sapientiæ Solomonis* avtor *c.* 2 *v.* 2. Καπνὸς, ἢ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν. καὶ ὁ λόγος, σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. Et Lucret. *l.* 3.

——*naturam animai*

Diſſolvi, ceu fumus in altas æris auras.

Ὁ δὲ βίος, πόλεμος] Ità vulgò vertunt illud Jobi *c.* 7. *v.* 1. *Militia eſt vita hominis ſuper terram.* Certè Chriſtiani hominis vita, in ſacris literis, tanqam *jugis militia* paſſim prædicatur. Vide Pavlum *ad Epheſ. c.* 6. *v.* 12. Petrum *epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Jacob. *c.* 4. *v.* 1. Minut. *Octav. Quòd corporis humana vitia ſentimus & patimur, non eſt pœna, militia eſt.* Cyprian. *l.* 1. *ep.* 5. *Adhuc in ſeculo ſumus, adhuc in acie conſtituti.* Chryſoſt. *in Act. orat.* 15. Ἀγών ἐστιν ὁ παρὼν χρόνος. πόλεμός ἐστι καὶ μάχη. Et in 1. *ad Theſſ. hom.* 3. Πολίτικα κομψὸς, πᾶς ὁ τῆ Θεῦ χείρ. Et *in Geneſ. orat.* 3. Διηνεκὴς ἡμῖν ἐστιν ὁ πόλεμος, καὶ ἀταχτικὸν ἀδιάκοπτε ἔχων. Aug. *adv. Julian. l.* 4. *c.* 16. *Nullum ſine bello intcſtino*

teſtino diem ducis. Epictetus ipſe *diſſert. l. 3. c. 24.* Στρατεία, τὸ χῆμα. Στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος οὗτος, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. Et Hierocles περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom. 2. tit. 81.* Ὅλως ἡ ἐνδημητέον, ὡς βίῳ ἡμῖν κινδυνώδει μακρός τις ἀγὼν καὶ πολυετὴς πόλεμος. Senec. *epiſt. 96. Vivere, militare eſt.* & *epiſt. 51. Nobis qoqe militandum eſt: & qidem genere militiæ, qo nunqam qies, nunqam otium datur.* Et *de provident. c. 5. Optimum qemqe militare & operas edere.*

Καὶ ξένοι ἐπιδημοῦμεν] In Senecæ *excerpt. Morieris. peregrinatio eſt vita. multùm cùm deambulaveris, domum redeundum eſt.* Hoc & ſacra pagina ſubinde inculcat. Apud Moſem *l. 1. c. 47. v. 9.* Jacobus Patriarcha Pharaoni: *Dies annorum peregrinationis meæ ſunt centum triginta anni: pauci maliqe fuerunt dies annorum vitæ meæ; neqe attigerunt dies annorum vitæ patrum meorum, qibus illi ſunt peregrinati.* ad qem locum Avguſt. *q. 156. incolatus dicitur ſanctorum vita.* David Rex, *Pſalm. 39. v. 12. Peregrinus ſum iſtîc & inqilinus, prout & majores omnes mei.* hoc eſt, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. ut Petrus Apoſtolus *epiſt. 1. c. 2. v. 11.* alluſione habitâ ad ſortem ipſorum, qibus epiſtolam ſuam inſcripſerat, tunc temporis παρεπιδήμων. Argutiùs tamen forſan, qàm ſolidiùs Hieronym. *de terr. promiſſ. Sancti terræ Judaicæ non habitatores, ſed accolæ & peregrini; ubiqe terræ habitatores peccatores intelliguntur.* Optimè & accommodatiſſimè ad rem præſentem Pavlus Apoſt. *ad Corinth. epiſt. 2. c. 5. v. 6, 8.* Εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου.— εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Qem locum reſpiciens Bernard. *de conſider. ad Eugen. l. 5. Repatriaſſe erit hoc; exîſſe de patria corporum in regionem ſpirituum. ipſa eſt Deus noſter, maximus ſpiritus, maxima manſio ſpirituum beatorum: à qo interim abſumus dum iſtîc ſumus.* Vide *ſupr. ad* § 11.

Ἡ ἐπιφημία ἢ λήθη.] rationem, cur *oblivionem* dixerit *famam ſuperſtitem*, petas licet, ex *l. 3.* § 10. & *l. 4.* § 35. & *l. 7.* § 5. 10. Solomon itidem *Eccles. cap. 1. v. 11. Nulla eſt præteritorum memoria: nec etiam poſteriorum qæ futura ſunt, ulla futura eſt apud eos qi in poſterum ſunt, memoria.*

Παραπέμψαι δωδιδῶν] Metaphora, vel à *deductione honorifica*, vel à *funebri pompa & exequiarum ſolennitate* traducta. De Platone Laërt. *lib. 3.* Ἐτάφη ἢ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, καὶ παρεπέμφθη πανδημεὶ πρὸς ἅπαν αὐτόθι. *Una*, inqit, *eſt virtus, qæ magnificè transmittere poteſt, non ad rogos, ſed ultra rogos, ad poſteros.* qomodo de ſe Ennius, apud Cicer. *Tuſc. l. 1.*

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletum
Faxit. qur? volito vivu' per ora virûm.

Et Naſo *Ponti l. 3. eleg. 2.*

Corpora debentur mæſtis exanqia buſtis:
Effugiunt ſtructos nomen honórqe rogos.
Occidit & Theſeus, & qi comitavit Oreſten;
Sed tamen in laudes vivit uterqe ſuas.

Et Maro *Æn. l. 10.*

——ſed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.——

Senec. *epiſt. 93, Laudemus itaqe & in numero felicium reponamus eum, cui qantulumcunqe temporis contigit, benè collocatum eſt. Vidit enim veram lucem; non fuit unus è multis. & vixit, & viguit.— qid qæris, qamdiu vixerit? vixit ad poſteros usqe; tranſiliit, & ſe in memoriam dedit.* Nec *ad poſteros* tantùm, ſed *ad Superos* etiam: Maro *Æn. l. 6.*

—ardens evexit ad æthera virtus.

Flaccus *carm. l. 3. Od. 2.*

Virtus recludens immeritis mori
Cælum, negatâ tentat iter viâ; &
Spernit humum fugiente pennâ.

Silius *bel. Pun. l. 3.* *—ire per ora*
Nomen in æternum pavcis mens ignea donat,
Qos pater æthereis cœleſtîm deſtinat oris.

Et *l. 15.* Sub perſona virtutis:

Me cinctus lævo perducit ad aſtra triumphus.

Manil. *Aſtron. l. 1.*

An ſortes animæ, dignatâqe nomina cœlo,
Corporibus reſoluta ſuis, terrâqe remiſſa
Huc migrant ex orbe, ſuúmqe habitantia cœlum,
Æthereos vivunt annos, mundîqe fruuntur.

Lucan. *l. 9.* de Pompeio:

At non in Pharia manes jacuere favillâ;
Non cinis exiguus tantam compeſcuit umbram:
Proſiluit buſto, ſemiuſtâqe membra relinqens
Degenerémqe rogum, ſequitur convexa Tonantis,
Qà niger aſtriferis connectitur axibus aër.
Qódqe patet terras inter Lunæqe meatus
Semidei manes habitant, qos ignea virtus
Fecit, & æternos animam collegit in orbes.

Senec. *Herc. Oet. Act. 4. Scen. 4.*

Sed locum virtus habet inter aſtra.

Et *Act. 5. Scen. 4* Hercules. *—virtus mihi*
In aſtra, & ipſos fecit ad Superos iter.

Ibid. Scen. 2.

Non eſt gemendus, nec gravi urgendus nece,
Virtute qiſqis abſtulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fieri vetat.

Et *Scen. 5.*

Nunqam Stygias fertur ad undas
Inclyta virtus. vivite fortes;
Nec Lethæos ſæva per amnes
Vos fata trahent; ſed cùm ſummas
Exigex horas conſumpta dies
Iter ad Superos gloria pandet.

Evripid. *Andromach.*

Οὐ τοι λείψανα σῶν ἀγαθῶν
Ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χρόνος

Ἀ δ' ἀρετὰ καὶ δαῦσι λάμπει.
Quod reliquum bonis
Post mortem supereſt, nulla abolet dies.
Virtus incolumis poſt cineres micat. Grot.

Idem *Temen.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. & Sext. *adv. Gram. c.* 13.

Ἀρετὴ δή, κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλυται·
Ζῇ δ' ὢν ἔτ' ὄντος σώματος. κοινὸν δὴ
Ἅπαντα φῦλα σωθανόντ' ὑπὸ χθονὸς.
Virtus, & ubi quis interit, non interit;
Sed vivit & poſt corpus. ut ſi quis malus
Intereat, ejus cuncta ſub terram cadunt. Grot.

Præclarè Socrates apud Platonem *Phædone*: Εἰ μὲν ἦν ὁ θάνατος τῶν πάντων ἀπαλλαγὴ, ἔρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι, τῇ δὴ σώματος ἅμα ἀπαλλάχθαι, καὶ τῆς αὐτῆς κακίας, μετὰ τῆς ψυχῆς. νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, ἄλλη ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, ἢ δὴ σωτηρία, πολὺ τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πολὺ δὲ παιδείας τε καὶ τροφῆς ἅ δὴ καὶ λέγεται μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. Senec. epiſt. 98. *Egregiè Metrodorus in epiſtola ad ſororem, Mortale eſt omne mortalium bonum. de his loquitur bonis ad quæ concurritur. nam illud verum bonum non moritur. certum eſt ſempiternúmque, ſapientia & virtus. hoc unum contingit immortale mortalibus.* & epiſt. 93. *Vis ſcire quid inter hunc interſit vegetum contemptorémque fortunæ, functum omnibus vitæ ſtipendiis, atque in ſummum bonum evectum, & illum cui multi anni tranſmiſſi ſunt? alter poſt mortem quoque eſt, alter ante mortem periit.* Itaque Antiſthenes dicere ſolebat, τοῦ βιωσόμενον ἀθανάτως εἶναι, δεῖν ζῆν εὐσεβῶς καὶ δικαίως. & Pindarus *Olymp.* 8:

Αἶσα τοι λάθεται Ἀρμόσσα πράξας ἀνήρ.
Orci obliviſcitur, Quis tongrua geſſerit.

Atque hæc quidem de virtute vera veriſſimè dicta fuerint. Cæterùm quod de *jure juſtitiáque* Cicero *Offic. lib.* 3. § 69. *Veræ* germanæque *virtutis ſolidam miſeri* illi & *expreſſam effigiem nullam tenebant, umbrâ & imagine ſolâ effrebantur.*

Τηρεῖν τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον] *animum* five *mentem* vult, quam & *dæmonem* five *genium* ſuprà dixerat, § 13. & quomodo contumeliâ afficiatur, monuerat § 16. Sic *l.* 3. § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον μὴ φύειν, &c. vide ad *lib.* 6. § 30. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ὁ ἴδιος ἑκάστου νοῦς, ὅτις δὴ δαίμων τῷ ὄντι ἀνδρός. Sed & Plat. in *Philebo*, ἀθύρματα μυστικώτερα, τοῦ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαθεάσεσθαι καὶ μαίνοντας, τὸ ὅσον ἐφ' αὐτοῖς, ἐν τῇ δὴ παιδῶν οἰκειώσει. Clemens *pædag. l.* 3. *c.* 10.

Ἀσιτῆ, πόνων καὶ πόνων χρείοντα] quod *l.* 3. § 4. ἄχαριστον· ἡδονῶν, ἄστατον ὑπὸ παντὸς πόνου. Seneca *epiſt.* 75. *Non cupiditas nos, non timor pellet; impetu agitati terroribus, incorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec Deos.*

Ἀνενδεῆ τοῦ ἄλλου ποιῆσαι π, ἢ μή] Ità *l.* 10. § 1. πλήρης καὶ ἀνενδεής. contrà quàm, ὁ μὴ ἔχων παρ' ἑαυτῷ πάντα τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 20. Vide Platon. in *Epitaph. ſupr. ad illa* § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν.

Τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα] Signatè dictum. utì & *l.* 3. § 4. τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα. & *l.* 7. § 66. τὰ ἐπὶ μέρους ὅλων ἀπονεμόμενα. & *lib.* 6. § 16. ὅσα ἐκείνοις διανέμεται. qua nimirum πάντα νομίζει. ut *infrà l.* 7. § 31. καὶ κατὰ τὴν ἀπονέμουσαν τὸ κατ' ἀξίαν. *l.* 4. § 10.

Ὡς ἐκεῖθεν πόθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν] Vide *ſupr. ad* § 3.

Ἵλεως τῇ γνώμῃ παρεμένοντα] Ità *l.* 5. § 33. τί ἂν παρεμένοις ἵλεως; vide *ſupr. ad* § 3. At quomodo hoc præſtitit Cato tuus, Seneca? quem tantopere ſuſpicis, & de quo tamen, *epiſt.* 24. *Impreſſis deinde mortiferum corpori vulnus. quo obligato à medicis, cùm minus ſanguinis haberet, minus virium, animi idem, jam non tantùm Cæſari, ſed ſibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generoſum illum contemptorémque omnis potentiæ ſpiritum, non emiſit, ſed ejecit.*

Λύσιν τῆς στοιχείων] Mors στοιχείων λύσις· ut contrà γένεσις ſive *ortus*, ἐκ τῆς στοιχείων σύγκρισις. *l.* 4. § 5. Sic *l.* 7. § 50. ἡ διάλυσις τῆς ἐκ τῶν ἀτόμων ἀντιπλοκῶν, ἢ καὶ σκορπισμὸς γίνεται τῆς ἀπαθῶν στοιχείων. quod *l.* 8. § 25. σκεδασθήναι τὸ συγκριθὲν dixit; mortémque στοιχείων ἐξ ὧν συνεκρίθη σκεδασμόν. *l.* 10. § 7. Ità Epicharm. apud Plut. *ad Apollon.* Συνεκρίθη καὶ διεκρίθη. *Concretum eſt*, in ortu ſcilicet, & *diſcretum eſt*, in interitu nempe.

Ἕκαστον εἰς ἕτερον διηνεκῶς μεταβάλλειν] *alterum in alterum mutando transire.* Vide *l.* 5. § 13. Ità *l.* 8. § 18. καὶ αὐτὸ δὴ μεταβάλλει, καὶ ἅπαν γηράσκει. Vide & *l.* 10. § 7.

Τὰ δύσκολα] *ſiniſtrè ſuſpicetur.* Xyl. *metuat.* Caſ. havd incommodè uterque. nam ὑφορώμενον, ὑποπτευόμενον, φοβούμενον. Heſych. ὑποδύσκολος ergò tam φοβερὸς, quàm ὑπόνοιαν. ſiquidem ſuſpicionis pediſequa ſolet eſſe formido. Vide *l.* 4. § 37. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

Κατὰ φύσιν] Ità *ſuprà* § 12. φύσεως ἔργον. & *l.* 10. § 36. ἡ φύσις διαλύει· & *l.* 9. § 3. ἐν τούτῳ, ὧν ἡ φύσις ἐδίλει. Ità & Ariſtot. *phyſ. l.* 5. *c.* 6. Ἐπὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· ὅτε γὰρ ἡ μὲν γένεσις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν· τὸ δὲ γηρᾶν κατὰ φύσιν· pari ratione & τὸ τελευτᾶν. Itaque Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis* 5. Εἰ διὰ τοῦ τελευτῶντας ἀλγεῖς, ἀλγεῖ διὰ τοῦ ἐδίουσας καὶ διὰ τοῦ πίνουσας. ὥσπερ γὰρ τοῦτο φυσικὸν, οὕτω κἀκεῖνο. μὴ λυπείτω σε τὰ τῆς φύσεως· λυπείτω σε δὲ τὰ τῆς πονηρᾶς προαιρέσεως.

Οὐδὲν

Οὐδὲν ἧκον κατὰ φύσιν] Ità *lib.* 11. § 34. Οὐδὲν διάφορον φυσικοῦ πρὸς ἔργα σημαίνον. & *l.* 6. § 33. Εἰ παρὰ φύσιν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακόν.

Τὸ ἐν Καρνύντῳ] De inſcriptionibus iſtiuſmodi vide quæ *ad finem libri primi* adnotavimus. Lugd. Καρνάτῳ· ſicut & Avrelii Victoris codices, in *breviario, Carnuto.* Verùm illud, opinor, potius. Eſt autem Καρνῦς, Καρνῦντος, ut Ptolemæus *geograph. l.* 2. ſive Καρνοῦντον, ut Marcus hìc, qod ad Latinorum *Carnuntum* propiùs accedit; *Pannoniæ* opidum, cujus meminit & Plinius *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 37. *c.* 3. & Ammian. *hiſt. l.* 30. qi *Illyriorum* tamen opidum dicit: ad qod Marcum noſtrum triennio iugiter militum delectum habuiſſe, cùm bellum Marcomannicum præ manibus haberet, avtor eſt Oroſius *hiſtor. l.* 7. *c.* 15. & Evtropius; *Cùm apud Carnuntum,* inqit, *jugi triennio perſecutâſſet, bellum Marcomannicum confecit.* Qin & Dio Caſſius (an Jo. Xiphilinus?) in M. Antonino narrat, eundem, cùm per totam ferè vitam bello illo impliciſtus teneretur, τὸν Παιονίαν ὁρμητήριον, *Pæoniam pro ſtativis,* ſive *pro eo loco, in qo copias ſuas contineret, & ex qo in adverſarios excurſiones ſubinde faceret,* habuiſſe. Verùm apud Dionem avt Παιονίαν legendum fuerit, avt *Pæoniam* avtor prò *Pannonia* acceperit; qomodo Seb. Munſterus *coſmogr. l.* 4. de Hungaris agens, *Pannones* aſſerit olim *Pæonas* dictos; & Gvil. Xylander apud Strabonem *Pæoniam* cum *Pannonia* confundit; cùm tamen Strabo ipſe *geogr. l.* 7. diverſas has eſſe longéq; à ſe invicem diſtitas tum regiones, tum gentes, diſertè ſtatuat. Ego prius illud lubentiùs admiſerim, librarii ſubeſſe culpam, qi lapſu calami procliví, pro *Pannonia Pæoniam* exhibuerit: (niſi ſi à Xiphilino erratum eſt) non ſolùm, qia *Pæonia* (cùm Axio flumini adjacens, & Macedoniæ contermina, ejuſdémq; etiam portio habita fuerit, ut Homer. in *Bœot.* Juſtin. *l.* 7. Liv. *l.* 45. Strabonis è *l.* 7. *excerpt.* Caſſius ipſe *l.* 49.) ſitus non patitur, ut eo fine uſui eſſe Marco potuerit adverſùs gentes illas Iſtri accolas militanti: verùm etiam qòd *Pannoniam* poſteà avtor idem tanqam ſedem exercitûs Marciani commemorat. cui accedit, qod Capitolinus narrat in *Marco, Marcum Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, ſimul etiam Quadis extinctis, ſervitio liberâſſe;* & in *Vero compoſito, in Pannonia bello, in urbem deſtinatum eſſe.* Illud deniqe palmarium argumentum in hac cavſa fuerit, qod Caſſius idem, non ille operâ alienâ contractus, ſed integer *hiſtor. l.* 49. (qo loco ſe poſt patrem etiam *Pannoniæ* præfuiſſe commemorat) Græcorum qorundam, qi commiſcebant iſta, errorem ipſe refert, rejicit, refellit. Ex eorum avtem numero fortean Herodianus fuerit, qi Marcum ſcripſit ἐν Παιονίᾳ, in morbum noviſſimum, unde & obiit, incidiſſe. Sed & Philoſtratus is, qi ſophiſtarum vitas deſcripſit. Iſte ſiqidem in *Herode* de Marco agens; Ἐκάθητο, inqit, ἐς τὸ Παιόνιον ἔθνος, ὁρμητηρίῳ τῷ Σιρμίῳ χρώμενος. & rurſus; μὴ τὸ ἐν τῇ Παιονίᾳ. qo utroqe loco *Pannoniam* eſſe intelligendam docent, & Marci hiſtoria, & *Sirmium* ipſum *Pannoniæ inferioris* opidum, utì reſtantur Ptolemæus *l.* 2. & Plinius *l.* 3. *c.* 25. cùm *Probi* Imperatoris *natalibus*, ut Æl. Vopiſcus; tùm & *Marci obitu*, qi ſpiritum ibi haviſit noviſſimum, utì Tertullian. *apolog. c.* 25. factum illuſtrius. Nec tacendum, qod Strabo *l.* 7. *Segeſticam Pannoniorum urbem* dicet eſſe, εὐφυὲς ὁρμητήριον τοῖς πρὸς Δακοὺς πολέμῳ, *locum idoneum & opportunum admodum, unde Daci bello impetantur.* qi & ipſi ex Strabone vicini fuiſſe videntur gentibus illis, qas ſubegiſſe Marcus perhibetur. *Carnunti* ergò apud *Pannonios* agens Marcus horùm nonnulla commentatus eſt: non *inter ſtrepitus Baianos fremitúsqe balnearios, aut clamores vociferationésq; Circenſes,* qod tanqam magnum qiddam de ſe prædicat Seneca *epiſt.* 56, & 83. ſed inter motus bellicos, ac tumultus militares, philoſophiæ ſtúdiis ſeriò ſedulóqe deditus.

Ad Librum III.

§ 1. ΚΑΣ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναλισκόμενος ὁ βίος] Flaccus *epiſt.* 2. *l.* 2. *Singula de nobis anni prædantur anni.* *Anni,* inqit ille: imò & *dies, horæ, momenta* ipſa. *Singuli dies aliqid ſubtrahunt viribus.* Senec. *ep.* 26. & Memor, ſi Scaligero credimus, non Seneca certè, *Octaviâ* 2. 2.

Florem decoris ſinguli carpunt dies.

Qod de *viribus* ille, de *decore* iſte, de *vita* Marcus. Sed & Seneca *ad Lucilium ep.* 24. *Memini te illum locum aliqando tractâſſe, non repentè nos in mortem incidere, ſed minutatim procedere. Qotidie morimur. qotidie enim demitur aliqa pars vitæ: & tunc qoqe cùm creſcimus, vita decreſcit. uſqe ad beſtiarum, qicqid tranſiit temporis, periit. hunc ipſum, qem agimus, diem cum morte dividimus. Qemadmodum clepſydram non extremum ſtillicidium exhaurit, ſed qicqid ante defluxit:*

fluxit: ſic ultima hora, qâ eſſe definimus, non ſola mortem facit, ſed ſola conſummat. tunc ad illam perveniemus, ſed diu venimus. & epiſt. 120. *Vide in quanta cæcitate mens noſtra ſit. Hoc quod futurum dico, cùm maximè ſit, & pars ejus magna jam facta eſt. nam quod viximus tempus, eo loco eſt, quo eras anteqam vivamus. erramus autem, qi ultimum timemus diem: cùm tantundem in mortem ſinguli conferant. non ille gradus laſſitudinem facit, in qo deficimus; ſed ille profitetur. ad mortem dies extremus pervenit, accedit omnis. carpit nos illa, non corripit.* & epiſt. 4. *Ex qo natus es, duceris.* Vide eundem *ad Marc. c.* 20. *ad l.* 9. § 21. Manil. *Aſtron. l.* 4.

Naſcentes morimur, finisqe ab origine pendet.

Morus noſter:

Nugamur, mortémqe procul, procul eſſe putamus:
At mediâ latet hæc abdita viſceribus.
Scilicet ex illa, qâ primùm naſcimur, horâ,
Prorepunt junctò vitæqe morsqe pede.
Partem aliqam furtim qâ ſe metitur, & ipſam
Surripit è vita qælibet hora tuâ.
Paulatim morimur: momento extinguimur uno:
Sic oleo lampas deficiente perit.
Ut nihil interimat, tamen ipſo in tempore mors eſt:
Qin nunc, interea dum loqimur, morimur.

hoc eſt noviſſimum, qod Flaccus *l.* 1. *Od.* 11.

——dum loqimur, fugerit invida Ætas——

& Perſ. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti: fugit hora, hoc qod loqor inde eſt.

& qod in Camilli Aqilei *epitaphio* legitur,

Illa eadem vitam qæ incboat, hora rapit,

Expreſſum è Senecæ illis in *Herc. fur.* 3. 3.

Et carpſit hora vitam, prima qæ dedit.

Qòd ſi ex illo qisqe incipit mori, ex qo in ipſo agi cepit ipſa mors, id eſt, vitæ detractio, profectò ex qo eſſe incipit in hoc corpore, in morte eſt. qid enim aliud ſingulis momentis agitur, donec ea conſummata mors, qæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus eſſe poſt mortem, qod cùm vita detraheretur, erat in morte? Avg. *de civit. Dei. l.* 13. *c.* 10.

Μέρος ἕλαττον αὐτῆς καλαλείπεται] Avg. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10. *Qicqid temporis vivitur, de ſpatio vivendi demitur; & qotidie minus minúsqe reſtat.* Idem *de verb. Dom. ſerm.* 17. & *de temp.* 113. *Cùm creſcunt pueri, qaſi accedunt illis dies, & neſciunt qia minuuntur: & ipſa eſt falſa computatio. creſcentibus enim deceduni potiùs dies qàm accedunt. conſtitue enim homini nato, verbi gratiâ, 80 annos: qicqid vivis, de ſumma minuit.* Idem latiùs proſequitur & *de Verb. Dom. Serm.* 1. Gregor. *moral. l.* 13. *c.* 27. *Ipſa ſuis augmentis vita ad detrimenta impellitur: & indè deficit, unde proficere videtur.*

Ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ἡ διάνοια] Nempe, ſi morbo mens ſepelitur, ut Apul. in *apolog.* avt, ut Tertull. *de anima, prodigitur. Phrenitis,* inqit, *mentem prodigit.* Ideò vult maturiùs ſtudiis bonis incumbendum, qia nec vitæ prolixoris cartitudo; & hæc etiamſi prorogetur, incidere poſſint, qæ intelligentiæ vim vigorémq; imminuant, imò uſum liberum ſuperſtiti etiam penitus tollant.

Τὸ μὲν διαπνεῖσθαι] *Spirare.* Xyl. *reſpiratio.* M. Caſ. verùm aliud longè eſt τὸ διαπνεῖσθαι, qod à Marco ipſo etiam *plantis* tribuitur, & ἀπὸ τῦ ἀναπνεῖν diſertè diſtingvitur *infrà l.* 6. § 15. Ariſtot. *problem. l.* 1. *q.* 21. Ὅταν δὲ ἐν ὑδρῳ ἀναπνοὴν τῦτο ἐν τῷ σώματι διαπνοὴ διὰ τῆς ἀρτηρίας. Idémq; (ejusdem ſaltem nominis ſunt enim qi Alexandro potiùs accenſeant) *de ſpiritu c.* 5. Τὸ δὲ πνεῦμα ἐκ φλεβὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀρτηρίας. ——ἐξ ἀρτηρίας δὲ, ὅτι διαπνοὴν ἔχει. qam ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς avtor idem diſterminat. *ibid. c.* 4. Galenus itidem *commentar. in Hippocrat. de diæt. ſalubr.* ubi illud Hippocr. *aphor.* 18. *ſect.* 1. adduxerat. Θέρεος καὶ φθινοπώρου στόμα διεξερώτατα φέρει, χειμῶνος ῥίνας, ἦρος διάτρεσιν. Ex *aphor.* 15. rationem diſti ſubjungens, Αἱ κοιλίαι, inqit, χειμῶνος καὶ ἦρος διαβατικαὶ φύσει. (qæ verba ſunt Hippocratis) διότι τὸ ἐπέχον ψυχρὸν ὂν ἐκαπτέχει σιγαῖον, καὶ καλαλοίει τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἐν τῷ βάθει τῦ σώματος· ἐν δὲ τῷ θέρει διαφορέεται μὲν τῦτο διὰ τῆς διαπνοῆς· διὰ τῆς ἀναπνοῆς δὲ ἕλκεται τὸ ἐπεκχεόμενον θερμὸν· ὀνομάζω δὲ ἀναπνοὴν μὲν, τὸν διὰ τῦ σώματος ἔξω τε καὶ ἔσω φορὸν τῦ πνεύματος· διαπνοὴν δὲ, τὸν δι' ὅλου τῦ σώματος ὁμοίως γιγνομένην. Idémqe explicatiùs ὑγιεινῶν *l.* 1. *c.* 12. Τὸ μὲν δὴ λεπτότατον ἀπέπεμμα ῥᾳδίως ἐκκρίνεται, διὰ τε τῆς ἐμφύτε θερμότητος εἰς ἰδέαν ἀτμοῦ λυόμενον, ὑπό τε βιαίας κινήσιος ἀθρόως ἐκπνευσθέν. ὀνομάζεται δὲ τὸ μὲν ἕτερον ἐκπνοὴ· τὸ δὲ ἕτερον, ὑδὲν ἔχον ὄνομα, ὅτι μὴ γινώσκεται τοῖς πολλοῖς, ἅτε τῦ ὁλίγου ἐκφεῦγον· ὑπὸ λεπτότητος, ἄδηλον αἰσθάνει διαπνοὴ κέκληται πρὸς αὐτῶν τῶν φωρασάντων αὐτὸ τῷ λογισμῷ· καὶ τῦ μὲν δῆλα αἰσθάνει διαπνοὴ ἐκκρίνεταί τι καὶ τοῦ παχυτέρου ἀπεπέμματος. Ἀναπνοὴ ergò *reſpiratio*, qæ pulmonum operâ perficitur, qâqe aer ſive ſpiritus externus iſte per os, tanqam per oſtium aliqod, introducitur, emittitúrqe denuo. διαπνοὴ ſive *perſpiratio*, qâ non ſpiritus tantùm illi per arterias diſtribuuntur, ſed vapor qaſi qidam illis diffunditur (qomodo Moſchio, referente Tertulliano, *de anima c.* 15. *animam* dixit *per totum corpus ventilari*) idémq; per poros ſive meatus qoſdam obſcuros occultâ qadam ratione latentes exhalatur. qod & Avguſt. obſervavit *de ver. relig. c.* 40. Vide & Galenum eundem *in Hippocr. aphor. l.* 2. § 28. Hinc εὔπνους τόπος, & εὔπνοον σῶμα. Ariſtoteli *problem. l.* 2. *q.* 10. Εὔπνους ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος. *facilè perſpirabilis eſt capitis locus.* qod indè confirmat, τὸ μανὸν εἶ), *qòd cutem raram habeat.* Et mox. *q.* 10. Ὁ τόπος ἁραιὸς καὶ ἰσχνὸς· ἧκιστα ἄρα κατ' φύσιν. Idem *l.* 1. *q.* 53. & *l.* 5. *q.* 34.

(qo loco eadem, sed vitiata, reponuntur, ex priore loco corrigenda:) ἄκρως γὰρ ἡ πόλις ὑγιεινὴ καὶ τόπος εὔπνους· ὅτου καὶ σῶμα τὸ εὔπνουν. hoc est, τὸ εὖ διαπνεόμενον. & *l.* 8. *q.* 4. ἕξις ἄνους καὶ εὐδιάθετος. Sicut apud Theophrastum *de caussa plant. l.* 1. *c.* 17. εὐδιοδία καὶ εὔπνοια itidem conjunguntur. ità enim legendum, non εὐδηλα, quod Gazam fefellit, Jul. Scalig. jamdudum monuit. *Ibid. l.* 38. *q.* 3, & 4. ἡ εὔπνοια εὐχρειαν ποιεῖ. sed & εὐδιάπνευν eidem *de part. anim. l.* 3. *c.* 9. Διὰ μαλακότητα γὰρ τοῦ χελωνίου, εὐδιάπνευν γίνεται τὸ ὑγρόν. Idem ergò fere est de spiritibus ac vaporibus usurparum διαπνοὴ, quod de cibis alimentisque crassioribus ἀνάδοσις, vel διαφόρησις. quanquam hæc etiam eodem sensu, qo & διαπνοὴ, sumitur. Unde Budæo explicante, ὀι εὐδιαφόρητοι sunt ὀι βαδίως διαπνεόμενοι. qibus opponuntur ὀι δυσδιάπνευστοι. Theophr. *de caussa plant. l.* 1. *c.* 2. διὰ τὸ μὴ εὐξήρειστον εἶ τὴ πυκνότητι τῆς πόρως διὰ καὶ δυσδιάπνευστον. Ex priùs dictis avtem διαπνοὴ duplex elicitur; altera, qâ spiritus sive vapores illi per totum corpus diffunduntur; altera, qâ pars eorundem superflua & excrementitia per poros sive meatus exteriores extruditur. utramqȝ unico vocabulo τοῦ διεκπνεῖν complexus est Theophrast. *de caussa plant. l.* 2. *c.* 17. Cùm avtem unà cum materia illa supervacanea etiam quod est utile & conducibile ex parte sensim exhalet, idque copiosiùs, ubi pori sive meatus illi laxiores extiterint; id quod noxam sæpenumero infignem parit, unde interitus etiam qandoqe consequitur; hinc factum est ut τὸ διαπνεῖσθαι pro perire & interire qoq; usurpetur; cujus exempla alibi daturi sumus. Monet istud Galen. *in Hippocr. aphor. l.* 1. § 15. Οὐδείς ἐστιν, ὃς ἀ φησὶ διαπνεῖσθαι τὰ τῆς ζώων σώματα, τῇ διὰ τῆς ἀδήλων αἰσθήσει διαπνοῇ πόρων. Et mox: Τὸ μὲν πλεῖστον θάλπος, ἀ τὰ περιττὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάνθ' ὁμοίμως ἐκκενοῖ, διαφορὴν ἄμα τοῖς περιττοῖς τῆς ἐν τῷ ζώῳ, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, κατὰ τὴν τῶν ἰατρῶν ὀνομαζομένην ἄδηλον ἀναπνοήν. Spectatqe eodem ejusdem monitum illud ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* ubi de frictionum speciebus agens; Βλάπτοιεν δ' ἄν, inqit, ἢ πλὴν τὸ λέπρα, ὅσοις τὸ σκληρόν τε καὶ πυκνὸν ἐκπεπαύκασι· ὅτου γὰρ ἂν εἴη διαπεφυκὸς ἧττον. ὡς εἴγε καὶ διαπνεῖσθαι τὸ τοιοῦτον καλῶς ἐδύνατο, σκληρότατον αὐτὸ καὶ πυκνότατον ἀπεργαζόμεθα. νυνὶ δ' ἐπειδὴ ὅσῳ μᾶλλον ἔχει παρασκευάζομεν καλῶς αὐτὸ, καὶ ὅσῳ τῆς ἔνδοθεν περιεστώσης διαπνοῆς, καὶ τῆς ἔξωθεν ὁμιλούντων βίαν, ἄμεινον ἂν εἴη τὸ μέσον ἑκατέρων σῴζον ὑγρόν. εἰ δ' ἄρα ποτὲ μὴ φυλάττοιτο τοῦτο, βέλτιον τὸ σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, τοῦ μαλακωτέρου καὶ ἀραιοτέρου. τὸ μὲν γὰρ τῆς διαπνοῆς ἐλλιπὲς, ἐπανορθώσασθαι γυμνασίοις οἷόν τε· τὸ δὲ τῆς ἑτέρας διαθέσεως ἐναντιώτερον ἐστὶ τῆς ἔξωθεν αὐτῷ, ὥστ' ἐπανορθοῦσθαι τινα ἑτέραν ἐπιμέλειαν ἔχει. καὶ σφίγξειν αὐτοῦ βλάπτει τις ἢ μικρὰ, διαφορεθεῖσαν πολλάκις, ἃ σφῶν περιττωμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς. Qanqam recentiores qidam medici ità distingvunt ista, ut inutilis materiæ *perspirationem*, utilis verò *dissipationem* indigetent. Nec illud silendum διαπνοῆς occasione hujusce ansam arripuisse Sanctorium qendam Justinopolitanum novum *Staticæ* dictæ *Medicinæ* rationem commiscendi; qàm libro peculiari, qem *Statigomastiga* inscripsit, demolitum ivit Hippolytus Obicius Ferrariensis. Sed nec, qod Plato in *Timæo* aliam qandam διαπνολὴν statuisse videtur, qâ aër exterior per meatus occultos in corpus se insinuet, qò sufficiatur id qod expiratione abierit. Διὸ δὴ, (inqit, nimirum, ὅτι κενὸν ἦν) τὸ σφῶν σωμάτων καὶ τὸ τοῦ πνεύματος ἔξω μιμεῖσθαι τὸ πνεῦμα, πάλιν ὑπὸ τοῦ περὶ τὸ σῶμα αἰῶρος, εἰσω διὰ μανῶν σφῶν σαρκῶν δυνάμις καὶ ἀκαλαιοτάτης, γίνεται πλῆρες. αὖθις δὲ ὑποχωρήσαντος ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν, ἔστω τὴν διαπνολὴν ἀφιεὶς, κατὰ τὸν τῆς σώματος, καὶ σφῶν μυκτήρων δίοδον.

Τὸ δ' ἑαυτῷ χρῆσθαι] Senec. *epist.* 58. *Multis iners vita sine usu gravis fui.* Et *ep.* 60. *Vivit is, qi se utitur. qi verò latitant & torpent; sic in domo sunt, tanqam in conditivo. horum licèt in limine ipso nomen marmori inscribas; mortem suam antecesserunt.*

Τὸν τοῦ κατήκοντος ἀριθμὸν ἀκριβῶν] Ita *lib.* 6. § 26. Πᾶν κατήκον ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληροῦται. Laërt. *l.* 7. in Zenone: Καλὸν δ' λέγειν τὸ τέλειον ἀγαθὸν, παρὰ τὸ πάσας ἀπέχειν τὰς ὀπτελιμιδίας ἀριθμὰς ὑπὸ τῆς φύσεως, ἢ τὸ τέλειον σύμμετρον. Stob. *excerpt. tom.* 2. *l.* 2. *tit.* 3. § 8. Κατόρθωμα δ' εἶ λέγουσι κατήκον πάσας ἐπέχον τοῦ ἀριθμοῦ, ἢ τέλειον κατήκον. Qod Cicer. *Offic. l.* 3. *Illud autem officium, qod rectum iidem appellant, perfectum atqe absolutum est, ego, ut iidem dicunt, omnes numeros habet.* & *de fin. l.* 3. *Qæ nos recta, avt rectè facta, illi autem appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent.* & *de divinat. l.* 1. § 23. *Qidqam esse potest casu factum, qod omnes in se habet numeros veritatis?* Senec. *ep.* 71. *Idem esse dicebat Socrates veritatem & virtutem, qomodo illa non crescit; sic nec virtus qidem habet numeros suos, plena est.* & *epist.* 115. *Non potest qisqam nisi ab initio formatus, & totâ ratione compositus, omnes exegi numeros, ut sciat, qando oporteat, & in qantum, & cum qo, & qemadmodum.* Plinius deniqȝ min. in *panegyr. Omnes comitatis numeros obibat.* Qòd avtem virtuti ac veritati *numeros* attribuunt, tractum à *numeris saltatoriis* censet cl. Casaubonus; siqidem Latini solent pro ὑρχεῖσθαι dicere, *in numerum exultare*: ut Lucret. *l.* 2.

Ludunt, in numerúmqe exultant sanguine læti.

vel *ad numerum moveri*. Persius *Sat.* 5. *v.* 122.

Hæc miscere nefas; nec cùm sis cætera fossor,
Tres tantùm ad numeros saltyrum moveare Bathylli.

ubi

ubi *fossor*, imperitus, insipiens. *Satyrum moveri*, sive *saltare ad tres numeros Bathylli*; διὰ τῆς πρὸς κιθάρας ὀρχήσεως τὸν Βάθυλλον· *duos aut tres staticulos ex arte facere & perfectè*. Idem & apud Ciceronem simile *parad.* 3. *Histrio si paulò se movit extra numerum, aut si versus pronunciatus est syllabâ unâ brevior aut longior, exibilatur & explodituri in vita, quæ omni gestu modulatior, omni versu aptior esse debet, ut in syllaba te peccare dices?* Hæc pleraque *ad Pers.* Casaub. At Lipsius *palæstræ* peculiare vocabulum esse contendit in *motibus illis & formatione flexúque membrorum*: atque indè formulam hanc desumptam. Ità Demetrius Cynicus, apud Senecam *de benefic. lib. 7. c. 1. Magnus luctator est, non qi omnes numeros nexúsque perdidicit, quorum usus sub adversario rarus est; sed qi in uno se aut altero bene & diligenter exercuit.* In eandem sententiam Fabius *instit. lib. 12. c. 2. Palæstrici doctores illos, quos numeros* (ità Lips. *nervos*, malè) *vocant, non idcirco discentibus tradunt, ut iis omnibus quæ didicerunt in ipso luctandi certamine utantur; sed ut subsit copia illa, ex qa unum aut alterum, cujus se occasio dederit, efficiant.* Juvenal. de muliere ad palum se exercente, *Sat. 6. v. 250.*

Atque omnes implet numeros.—

De Amesia sentia cavssam suam apud populum agente Val. Max. *l. 8. c. 3. Partésque omnes ac numeros defensionis, non solùm diligenter, sed & fortiter executa.* ità restituit ex Manuscriptis St. Pighius, qod priùs, *Motúsque omnes ad nervos*, legebatur. Qod autem istic πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἀκριβῶς, ἢ ἐπίτηδες, id Lucianus πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβωμένας dixit, in *imaginib.* Καλλίστη μὲν, ἦ πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβωμένη. translatione à pictura petita, cui manus novissima ità est admota, ut nihil ampliùs desiderari possit.

Τὰ προφαινόμενα διορθοῦν] *qæ animo conceptí, in ordinem collocare.* Xyl. *imaginationes subitaneas corrigere.* Cas. qod est διορθοῦν. malim, *animo præconcepta distinctè explicare.* Aristot. *Ethic. l. 1. c. 7.* δεῖ γὰρ ὥσπερ ὑπογραφὴν πρῶτον, ἔπειτα ὕστερον ἀναγράφειν. δόξειε δ' ἂν πᾶσιν εὖ προαγαγεῖν καὶ διορθῶσαι τὰ καθ' ἕκαστα ἔργον. Idem *Rhet. l. 2. c. 6.* εἰ μὴ καθ' ἕκαστα διορθοῦσιν οἱ λέγοντες. & *l. 1. c. 5.* σαφῶς μὲν ἢ διηρθρωται. Metaphorâ ductâ *à re physica, fœtûs* scil. in utero *dearticulatione*, vel etiam *ab arte obstetricia*, in qa mulieres ejus gnaræ *artus* infantis recens editi *explicant, confingunt*, & *ad situm figuránque debitum componunt.* in scriptis autem Hippocraticis τὸ διορθοῦν & τὸ διαρθροῦν librariorum incuriâ crebrò invicem permutantur.

Εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτόν] *utrùm educere atque exigere se oporteat.* è vita scil. Ità & Clemens usurpavit, *Strom. l. 4.* de hæreticis qibusdam, qi martyrio se ultrò objiciebant, ἐπιπηδῶντες τῷ θανάτῳ· Τούτους ἐξάγειν ἑαυτοὺς ἁμαρτύρους, λέγομεν, κἂν ἀπομοσῶσι κολάζωνται. qo loco τὸ ἁμαρτύρους (qod obiter adnotamus) non est cum λέγομεν, (utì Sylburgius putavit) sed cum ἐξάγειν ἑαυτοὺς conjungendum. *dicimus eos ità sibi mortem accersere, ut martyres tamen non sint, nec martyrium obire dici debeant.* ὁ γὰρ, inqit, τὸν χαρακτῆρα σώζων τοῦ μαρτυρίου τοῦ πιστοῦ. Vide *ad l. 11. § 3.* & mox ex Cl. Heinsii restitutione: Αὐτίκα εὔλογον ἐξαγομολῶ τῷ σπουδαίῳ συγχωρῆσαι καὶ οἱ φιλόσοφοι, εἴπερ τοῦ πράττειν ἕνεκα πεφύκασιν αὐτὴν, ὡς μηκέτι δύνασθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τοῦ πράξειν. Vide *l. 8. § 47.* Philosophi isti cum primis sunt Stoici. istorum enim hoc est dogma, licere, imò oportere, qandoqe è vita sese educere. & εὔλογον ἐξαγομολῶ eam nuncupabant, *cùm justa cavssa*, qam illi censebant, *demigrandi daretur.* ut Cic. *Tuscul. l. 1.* Jo. Stob. *Collectan. tom. 1. l. 1. tit. 4. § 8.* Φασὶ δέ ποτε καὶ τὸν ἐξαγομολῶ ἐν τῷ βίῳ τοῖς σπουδαίοις καθήκοντος καὶ πολλὰς τέξεσθαι. Plenius planiúsque Laërt. in *Zenone.* Εὔλογος τέ φασιν ἐξελθεῖν ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφὸν, ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ὑπὲρ φίλων, κἂν ἐν σκληροτέρᾳ γίγνηται ἀλγηδόνι, ἢ πηρώσιν, ἢ νόσοις ἀνιάτοις. Senec. *epist. 70. Sapiens vivit, qantum debet, non qantum potest. videbit ubi victurus sit, cum qibus, qomodo, qid acturus.*— *Si multa occurrunt molesta & tranqillitatem turbantia, emittit se. nec hoc tantùm in necessitate ultima facit, sed cùm primùm illi ceperit suspecta esse fortuna. nihil existimat suâ referre faciat finem an accipiat.* Et *epist. 17. Si necessitates ultimæ inciderint, exiliet è vita, & molestus sibi esse desinet.* Idem *epist. 58. Itaque de isto feremus sententiam, an oporteat fastidire senectutis extrema, & finem non opperiri, sed manu facere. propè est à timente, qi fatum segnis expectat: ficus ille ultra modum deditus vino est, qi amphoram exiccat, & fœcem qoqe exorbet. de hoc tamen qæremus, pars summa vitæ, utrùm fæx vitæ hæc sit, an liqidissimum ac purissimum qiddam; si modò mens sine injuria est, & integri sensus animum juvant, nec defectum & præmortuum corpus est. plurimum enim refert, vitam aliqis extendat an mortem. at si inutile ministerii est corpus, qid ni oporteat educere animum laborantem? & fortassè paulò antè qàm debet faciendum est, nè cùm fieri debeat, facere non possis. & cùm majus periculum sit malè vivendi, qàm citò moriendi, stultus est qi non exigui temporis mercede, magnæ rei aleam redimit.* Et mox: *non relinqam senectutem, si me totum mihi reservabit; totum autem ab illa parte meliore. at si ceperit concutere meutem, si partes ejus convellere, si mihi non vitam reliqerit sed animam, profiliam ex ædificio putrido ac ruenti. Morbum morte non fugiam, duntaxat sanabilem, nec officientem animo: non afferam mihi manus propter dolorem. Sic mori, vinci est. hunc tamen si sicro perpetuò mihi esse patiendum; exibo;*

non propter ipſum, ſed qia impedimento mihi futurus eſt ad omne propter quod vivitur. imbecillus eſt & ignavus, qi propter dolorem moritur: ſtultus, qi doloris cauſſâ vivit. Cato apud Cicer. *de finib. lib.* 3. *Sed cùm ab his (quæ ſecundùm naturam ſunt) omnia proficiſcantur officia: non ſine cauſſa dicitur, ad ea referri omnes noſtras cogitationes, in his & exceſſum è vita, & in vita manſionem. in qo enim plura ſunt, quæ ſecundùm naturam ſunt, hujus officium eſt in vita manere: in qo autem ſunt plura contraria, aut fore videntur, hujus officium eſt, è vita excedere. ex qo apparet, & ſapientis aliqando eſſe officium, excedere è vita, cùm beatus ſit; & ſtulti manere in vita, cùm ſit miſer.* Hanc autem ſententiam, quæ & Chryſippea eſt, exagitat Plut. *de commun. notit. c.* 10. & *c.* 29. Qod pro fundamento ſubſternitur, ità Stobæus expreſſit, τῆς καθήκουσι καὶ τοῖς παρὰ τὸ καθῆκον, μετεικὸς πρὸς τὸ ζῆν καὶ τὸν θάνατον. Vide *inſt. lib.* 5. § 29 Sed & Lipſ. *manuduct. l.* 3. *cap.* 22. Dogma ipſum exagitavit & Ter. Varro in *Satyra Menippea*, cui titulus Περὶ ἐξαγωγῆς unde pavcula adhuc ſuperſunt fragmina, quæ argumenti totius guſtum dent aliqem. Refûtavit feliciter ſatis Alexander. Aphrodiſſ. in *libello*, qo differit εἰ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oſtenditqe ex ipſorum principiis ἄλογόν τε καὶ ἄτοπον ὅλως, πρὸς εὔλογον ἀνομαζομένῳ πρὸς ἐξαγωγήν. Πῶς εὔλογος, inqit, ἐξαγωγὴ τῷ πρὸς ἀρετὴν ἔχοντι, ὃ μακρῷ βίῳ ὄντι; ὡς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία ἐθέλειν ἀποθανεῖν ἵνα μὴ ἄτοπον καὶ τῷ σπίνει τούτῳ μακαρίως ζῶντι (*avdis faſtûs Stoici verba*; de qo *ad* § 7.) ἔστιν ἐξάγειν εὔλογος τούτῳ τῷ βίῳ. τὸ γὰρ μήτε παρόντος πινὸς κακοῦ, μήτε προσδοκωμένου, τῆς τε ἄκρας εὐδαιμονίας ἕνεκα αὐτὸν ὄντα, τὸν βίον ἀπολιπεῖν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρετοῦ, βέλτιον, θαυμάσιον, καὶ τοῦ καλοῦ μαχόμενον. πῶς γὰρ εὔλογον τοῦ ἀρετοῦ ἕνεκα βλάπτειν τὸ σοφόν; ὅτε γὰρ ἄσπερ ὑπὸ ἄλλων τινὸς, ὅταν ᾖ καὶ εὐδαιμονίας εὔλογον ἄλλις ἔχειν. ὅτε γὰρ χρεὼν εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς. εἰς ἄπειρον γὰρ ἥξει τοιαῦτ' ὄρεξις καὶ οὐκ ἐπ' ἄλλό τι αὐτῆς ἡ ἀναφορά. Ità abſurdum eſſe dogma contendit; utpote qod nec rationi ipſi, nec ipſorum etiam principiis conſentaneum exiſtat. éſtqe reverâ pietati veræ religioníqe ſanæ prorſus adverſum. Agnoſcunt hoc & exteri. Socrates apud Platonem *Phædone*: ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ αὐτὸν ἐκ ταύτης ἐξάγειν, οὐδὲ ἀποδιδράσκειν. Et tanqam ex Africani perſona. Cicero *de repub. l.* 6. apud Macrob. *in Scip. ſomn. l.* 1. *c.* 13. *Piis omnibus retinendus animus eſt in cuſtodia corporis; nec injuſſu ejus à qo ille eſt vobis datus, ex hominum vita migrandum eſt; nè munus aſſignatum à Deo defugiſſe videantur.* Idem ipſe *Tuſc. l.* 1. *Vetat dominans ille in nobis Deus, injuſſu hinc nos ſuo diſcedere.* Et in *Caton. Vetat Pythagoras injuſſu imperatoris, id eſt, Dei, de præſidio & ſtatione vitæ decedere.* Apul. *de philoſoph. Sapiens corpus non relinqet invito Deo. nam etſi in ejus manu eſt mortis facultas, & qamvìs ſciat ſe terrenis relictis conſecuturum eſſe meliora, niſi perpetiendum iſtud lex divina decreverit, accerſere tamen eum mortem non debere.* Plura habes apud Lipſ. *manuduct. l.* 3. *c.* 23. & *in Tacit. hiſt. l.* 2. E noſtris eleganter Lactant. *inſtitut. l.* 3. *c.* 18. *Si homicida nefarius eſt, qia hominis extinctor eſt: eidem ſceleri obſtrictus eſt, qi ſe necat; qia hominem necat: imò verò majus eſſe id facinus exiſtimandum eſt, cujus ultio Deo ſoli ſubjacet. Nam, ſicut in hanc vitam non noſtra ſponte venimus; ità rurſus ex hoc domicilio corporis, qod tuendum nobis aſſignatum eſt, ejusdem juſſu recedendum eſt, qi nos in hoc corpus induxit, tam diu habitaturos, donec jubeat emitti. Et ſi vis aliqa inferatur, aqâ mente id ferendum eſt, cùm extincta innocentis anima inulta eſſe non poſſit; habeamúsqe judicem magnum, cui ſoli vindicta integra ſemper eſt.* Piè item admodum diſertéqe Avguſt. *de Civit. Dei l.* 1. *c.* 27. *Hoc dicimus, hoc aſſerimus, hoc modis omnibus comprobamus, neminem ſpontaneam mortem ſibi inferre debere, velut fugiendo moleſtias temporales, nè incidat in perpetuas: neminem propter aliena peccata; nè hoc ipſo incipiat habere graviſſimum proprium, qem non polluebat alienum: neminem propter ſua peccata præterita, propter qæ magìs hâc vitâ opus eſt, ut poſſint pœnitendo ſanari: neminem velut deſiderio vitæ melioris, qæ poſt mortem ſperatur; qia reos ſuæ mortis poſt mortem vita non ſuſcipit.* reſtat una cauſſa, *propter qam ſe qis occidat; nè in peccatum irruat, vel blandiente voluptate, vel ſæviente dolore. hanc ſi admittimus, cur non baptizatis ſuademus, ſe illicò interimant? tunc enim tempus eſt cavendi omnia futura peccata, cùm omnia ſint deleta præterita. porrò hoc ſi qis putat, non dico, deſipit, ſed inſanit. hoc ergò qis nefas eſt dicere, nefas eſt profectò ſe occidere. nam ſi hoc ſponte faciendi ulla juſta cauſſa eſſe poſſet, proculdubiò juſtior qàm illa non eſſet. qia verò nec illa eſt, ergò nulla eſt.* Videndus idem in *epiſt.* 61. & ſub ejuſdem nomine, niſi Eraſmum fefellerit, Hugo Victor. *de patient. c.* 13. qi his verbis concludit: *ſi paricida eò ſceleratior, qàm qilibet homicida, qia non tantùm hominem, verùm etiam propinqum necat; & in ipſis paricidis, qantò propinqiorem qisqe peremerit, tantò judicatur immanior; ſine dubio pejor eſt, qi ſe occidit, qia nemo eſt homini ſeipſo propinqior. Et qomodo innocens judicabitur, cui dictum eſt, Diliges proximum tuum, tanqam te, ſi homicidium committit in ſeipſo, qod prohibetur in proximo?* Vide Epictetum, & noſtrum ipſum, *l.* 5. § 10. & *l.* 9. § 3.

Ἐφιςάνειν] Epicurus apud Senec. *epiſt.* 26. *Meditare, utrùm commodius ſit, vel mortem transire ad nos, vel nos ad eam.* Et de viro ſapiente ipſe *epiſt.* 70. *Cùm primùm illi ceperit ſuſpecta eſſe fortuna, diligenter circumſpicit, nunqid illo die deſinendum ſit.*

ſis. Plin. min. *l.* 1. *epiſt.* 22. *Impetu quodam & inſtinctu currere ad mortem, commune cum multis: deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, atque ſuaſerit ratio, vitæ mortiſq; conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi. Deliberationem* ea de re ſeriam inſtituit Tullius Marcellinus apud Senecam *epiſt.* 77. *cogitationem & conſultationem* Titus Ariſtio apud Plin. *epiſt. ſupradictâ*. Verùm hoc delirus & mente motus, vel per morbum, vel per ætatem, inqit Marcus, jam non poteſt.

Πεφαντάσθηται] Ità *l.* 12. § 15. φεφαντάσθηται de qo Lucretii illud uſurpari poterit, *l.* 3. *Mortua cui vita eſt propè jam vivo atque videnti.* atque hoc eſt, qod Seneca *de tranq. c.* 3. *Ultimum malorum cenſet, ex vivorum numero excedere, antequam moriare.*

Χρὴ ἓν ἐπείγεσθαι] Vide Senec. *ep.* 76. *ad lib.* 2. § 2.

Τῷ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἐκάστοτε γίνεσθαι] D. Jun. f. διὰ τό. Verùm τῷ cum verbo infinito idem valet ac διὰ τό. Alex. Aphrodiſſ. *problem. l.* 1. *q.* 36. τῷ τὸν θεὸν αὐτὸν ἀέρα ποιεῖν. i. e. διὰ τό. *eò qòd aër eis circumfuſus afficitur.* Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 16. Μεγάλας ἐνδὺς διαφορὰς ἔχουσιν οἱ καρποὶ, τῷ ξυλώδεις, ἢ γλίσχρους, ἢ ξηροὺς, ἢ λιπαροὺς τῇ φύσιν εἶναι. *eò qòd vel lignoſi, vel terpi, vel ſicci, vel pingues ſint naturâ.* Idem *ibid. l.* 6. *c.* 5. Εἰ μὴ ἄρα τῷ πόρον ἐνεῖναι δι' ἧς αἰσθάνεται, τοῦ μὴ ἁρμόττειν. *niſi ſi qis porum in cauſſa eſſe exiſtimaverit, eò qòd minùs ſint congrui.* qem locum fruſtrà ſolicitat cl. Jul. Scaliger. & *c.* 14. Ἐπεὶ καὶ τὰ γ' ἐν τοῖς ἁλμυρίοις φυόμενα, τοῦ ἔχειν ἁλμυρίδα τινὰ, ὃν ἄλογον, —ὕδατα καὶ εὐχυλώτερα καὶ βελτίω γίνεσθαι. *eò qòd ſalſedinem quandam habeant.* Atq; hæc de Syntaxi. Sententiam qod attinet; Avg. *de Civitate Dei l.* 13. *c.* 10. *Ex qo qisqe in iſto corpore moriturus eſſe ceperit, nunqam non in eo agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas toto tempore vitæ hujus, ut veniatur in mortem. nemo qippe eſt, qi non ei poſt annum ſit, qàm ante annum fuit, & cras qàm hodie, & hodie qàm heri, & nunc qàm paulò antè propinqior. ut omnino nihil ſit aliud tempus vitæ hujus, qàm curſus ad mortem.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Habebit qiſqe, qantum illi dies primus adſcripſit: ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis ingreſſus eſt, acceſitq; fato proprior: & illi ipſi qi adjicibantur adoleſcentiæ anni, vitæ detrahebantur. —qò facilius obrepat mors, ſub ipſo vitæ nomine latet. incrementa ipſa ſi bene compites, damna ſunt.* Idemqe *epiſt.* 120. *Qotidie propiùs ab ultimo ſtamus; & illò unde nobis cadendum eſt, hora nos omnis impellit.*

Nam vita morti propior eſt qotidie. Phædrus *fab. l.* 4. Qod Poeta recentior pluribus ſic extulit:

Velut ſecundo vecta navis flumine
Senſim propinqat littoris: ſic indies
Vivendo morti appellimur propinqiùs.

Hinc Gregor. Rom. *l.* 6. *epiſt.* 26. *Vita noſtra navigationi eſt ſimilis. is namq; qi navigat, ſtat, ſedet, jacet, vadit, qia impulſu navis ducitur. ità ergò & nos ſumus, qi ſive vigilantes, ſive dormientes, ſive tacentes, ſive loqentes, ſive ambulantes, ſive qieſcentes, ſive volentes, ſive nolentes, per momenta temporum qotidie ad finem tendimus.*

§ 2. Τὰ ἐπιγινόμενα] qæ & ἐπιγιγνόμενα dicuntur, *l.* 6. § 36. *Qæ rebus eis, qas vel natura vel ars ex intentione primaria producit, aut caſu aut neceſſariò etiam, ſed præter intentionem utriuſque ſuperveniunt aut interveniunt.* Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Καθάπερ ἐν ταῖς τῶν τεχνῶν χειρουργίαις, τὰ μὲν ἡ τέχνη φεφηγμένως δρᾷ, σοχλοῦσι τοῦ τέλους, τὰ δ' ἔπεται τῇ χειρουργίᾳ, ἃ τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὕλης πάθη, σιναιθρίσεις τε ἐξ ἀκμῆς, καὶ ἐκ βαίνειν ἀλαλώσεις, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλης πάθος, ἀναγκαῖον μὲν τῇ ἐργασίᾳ, ἃ φεφηγμένον ἦ τῷ τεχνίτῃ· ὅσα ἀμέλει καὶ ὅσα θεῖ γλίσχρα πάθη γίνεσθαι, ἐκ ἡλεμμένων ἀνθρώπων ἐμβολάς, ἐλαῦσαι ἡγητέον ἀναίτιον καὶ τῶν τέχνων· ἐπὶ δὲ ταῦτα τῆς ὅλης δημιουργίας ὥσπερ τινὰς ἐπιθυμίας καὶ ἀναγκαίας φύσεις. qod idem ferè Philo *de providens.* (habes apud Eviſebium *præpar. l.* 8. *c. ult.*) Αἱ μὲν στοιχείων μεταβολαὶ ταῦτα γεννῶσιν, ἃ φεφηγμένα ἔργα φύσεως, ἀλλ' ἐπιθυμίαι τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς φεφηγμένοις ἐπακολουθοῦσαι. Idémqs *ibid.* ad Marci mentem aptiſſimè: Ὅσα ἦ ὁμοιοτρόπως ἐπακολουθήματα, ἐκ ἔργα φύσεως φεφηγμένα, φυσικοῖς δ' ὁπωσυμβαίνοντα ἔργοις, ἃ μὲν ἀλλὰ παρέχει τινὰ καὶ ταῦτα χρείαν ἀναγκαίαν τοῖς φεφυμωτέροις.

Ἄρτε ὀπλωμένου] *Cùm panis pinſitur.* Xyl. at *panis* non pinſitur, ſed *far* vel frumentum ad panem. Varro *de ling. Lat. l.* 4. *Pilum, qod eo far pinſunt. id ubi fit, piſtrinum. &* de re ruſtic. *l.* 1. *c.* 63. *Far, qod in ſpicis condideris per meſſem, promendum hyeme, ut in piſtrino pinſatur & torreatur.* Idem Nonio laudante, in ταχὺ Μεσσιανὸς *Nec piſtorem ullum nôſſent, niſi eum qi in piſtrino pinſeret farinam.* Sed nec *farina* pinſitur, ſed *far*, unde *farina* fiat. *far* ergò reſcribendum. Sic enim & idem *ibidem* ex *de vita P. R. l.* 1. *Nec piſtoris nomen erat, niſi ejus qi ruri far pinſebat.* Verto itaqe, *panis cùm cogitur.* nec ſum inicius Græcis aliud ἔψειν, aliud ὀπλᾶν ſonare. Ex Philochoro Athen. *l.* 14. de Athenienſibus, Ταῖς ὥραις θύουσιν ἐκ ὀπλῶσιν, ἀλλ' ἕψουσι τὰ κρέα. contrà planè qàm Hebræis indictum, cùm agnum Paſchalem immolarent, *Exod. c.* 12. *v.* 9. Diogenes etiam eodem *l.* 8. referente, qærenti uter piſcis præſtaret, *congrus* an *lupus*, ὁ μὲν ἑφθὸς, ὁ ἦ ὀπλός. qod nos Angli dicemus, **the one boiled, and the other broyled.** Itaq; ſi vocabuli Græci ſignificatum peculiarem ſequamur, *panes torrere* potiùs, qàm *coqere* diceremus.

& *fruges* qidem *tostas* etiam Latini dicunt, uti & *far* iuprà *torrere* Varro. Maro Æn. l. 1.

——*frugésque receptas*
Et torrere parant flammis & frangere saxo.

Verùm *panes*, ut nec *finere*, sic rariusculè *torrere*, ut plurimùm *coquere* dicunt. Plin. l. 18. c. 11. *Panis varia genera* —— *à coquendi ratione, ut furnacei, vel arto, titii, aut in clibanis cocti.* Varro de vit. P. R. l. 1. *Coculæ, quæ coquebant panem, primùm sub cinere, postea in furno.* Cato de re rustic. c. 74. *Panem depsticium, ubi bene subegeris, defingito, coquitoque sub testu.* & c. 75. *Libum in foco calido sub testu coquito leviter.* & c. 76. *Placentam vitello bene & otiosè percoquas.* Vocabulo etiam eodem, Nonio referente, usus est Cicero, qo Xenophontis illud ex Oeconom. exprimeret, ἡ δὲ γῆ ὀπίζετο τὰς τοῦ ἡλίου, *terram ab sole percoqi.*

Πεφυμίαν ἀπὸ τοῦ πρόσω ἐλθεῖν ἀναπνεῖ] Ità Naso *remed. l. 2.*

Non facilè esuriens visâ retinebere mensâ:
Et multùm salicis incitat unda sitim.

alii, *multam*. qid si *nullam* legerimus? ut sit sensus: *sitim suscitat, etiam ubi nulla priùs fuerit.*

Τὰ σύκα, ὅπως ὡραιότατα ὄζει, κάχνῃ] Naturæ vi scil. sed & artis ope nonnunqam, qæ τεχναστὰ dicta, Theophrast. *l. 2. c. 9. Ficetis caprificus permiscetur. is culices parit, qi ad ficum adsitam volantes, morsúqe crebro ficuum ora* (an *coria*, ut Dalechamp.) *aperientes, atqe ità penetrantes, imus sedem primò secum adducunt, cercalésqe suas immittunt foribus apertis.* Plin. *hist. nat. l. 15. c. 19.* τὸ χαίνειν autem & de *malis punicis* usurpavit Cassianus Bassus, sub Constantini Cæsaris nomine, ex Africano, *geopon. lib. 10. c. 30.* Ὥστε ῥοιὰς μὴ χαίνειν.

Δρυπεπῆ ἐλαίας] δρυπετῆ, Xyland. alii, δρυπετέσιν. illud potius, si aut notationem respicimus, aut Grammaticis fidem adhibemus, dictas enim δρυπετεῖς sive ἐλαίας, sive ἰσχάδας, παρὰ τὸ πίπτειν τὰς ἐν τῷ δένδρῳ πυκνουμένας, monet Eustath. *ad Il. β.* & *Odyss. μ.* & Svidas. at verò δρυπεπεῖς, παρὰ τὸ πέπτειν, τὰς ὑπὸ δένδρου πεπλωκίας, ὠμὰς, Hesych. nec dissentit Plinius *hist. nat. l. 12. c. 27. Drupa vocatur, priusqam cibo maturescit, jam tamen colorem mutans. & l. 15. c. 1. Quantò maturior bacca, tantò pingvior succus, minúsqe gratus. optima ætas ad decerpendum inter copiam bonitatémqe, incipiente baccâ nigrescere. nostri vocant Drupas, Græci verò Drypetas:* vel, ut alii codices, *drypetidas.* Obiter restituenda in Theophrast. de *caviss. plant. l. 6. c. 11.* vox δρυπετεῖς, vel δρυπεπεῖς saltem, ubi perperam in excusis Venet. ὑδροπεπεῖς, Lugd. δρυοπετεῖς, legitur.

Τὸ ἐγχυθὲν τῇ σάλπιγγι] ἡ γὰρ ἡ δρυπεπὴς ἐν σάλπιγγι. Theophr. *de caviss. plant.*

Ἰδοὺ τι πάλλων] Senec. *epist. 12. Gravissima sunt pœna, cùm fugiunt. pucritiæ maximus in exitu decor est: dedisse vino potius extrema dolcbat, illa quæ mergit, quæ ebriosus summam manum imponit. quod in se jucundissimum omnis voluptas habet, in finem suis differt. jucundissima est ætas decrexa jam, non tamen præceps. & illam quoqe in extrema tegula stantem, judico habere suas voluptates: aut hoc ipsum succedit in locum voluptatum, nullis egere.*

Ὅτι σάγχας ἢ πάτου νδίουσιν] qod est grandiores gravitatis indicium. Plut. *de profect. indic.* Ὅτι μὴν ἔν γε μεγάλοι σφὶ σαγόνων εἴδιον ὁρᾶσι τοὺς κυκλωπίους καὶ νδίους ὀπὶ γλῶ, τοὺ δ' ὑπὸ κιφότητος αἰσχύνης ἄκρας, χαυὸ ἡγοῦνται καὶ ἀλαζόνας. ἔστω δὴ καὶ σφὶ φιλοσοφεῖν βουλομένων νέων, ὃν μέλαν χαυὸ καὶ βάσος ἐν ἔχοντες, θερμὸν ἔχυσι, καὶ ῥῆμα, καὶ βάδισμα, καὶ περίωπιν ὑπερόψιος καὶ ὀλιγωρίας μεστὸν, ἀφειδοῦσι ἁπάντων· ἀρχόμενοι δὲ πληρώσεως καὶ συλλέγειν καρπὸν ἀπὸ σφὶ λόγων, τὸ σπουδαῖον καὶ φλοιώδες ἀποπτύουσι. De vite pariter 20 Senec. *epist. 41. Eam laudamus, si fructu palmites onerat, si ipsa ad terram, pondere eorum quæ tulit, adminicula deducit.* quò respexit forsan interpres Anglicanus, qi cùm σάγχας verteret, non σάγχας, sed σαγόνας legisse videtur. Ità Homer. de loco vicibus consito, *Il. σ. v. 561.*

——σαγόνες μέγα βεβάασιν ἀλωήν.

& de arboribus itidem pomiferis, *Odyss. ζ. v. 112.*

——βεβάσι δ' ἀνέρες ἄκροι.

qod Lucret. *l. 2.*

——*crescunt ipsæ, fructúsqe graventur.*

sed & de papavere, *Iliad. λ. v. 306.*

Μήκων ὡς ἑτέρωσε κάρη βάλεν, ἥτ' ἐνὶ κήπῳ
Καρπῷ βεβριθυῖα——

Segetem autem istiusmodi inter pulcerrima simul ac jucundissima ponit Tragicus heſiod qis apud Platon. *epist. 1.* verbis his:

Οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς ἀποκτήσαιτό κε
Ἐν θνατῷ δυσκτήτῳ βίῳ,
Οὐδ' ἐλάαις, οὐδ' ἀργύρου κλίναις,
Ἀνδρώπων δαιμαζόντων· ἀρούραις ἐφεζόμην,
Οὐδὲ γαίας εὐρυπλέθρου γένεσθαι
Βεβριθυῖες αὐταρκεῖς γᾶται,
Ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοφρόνων γένοιτ'.

Vide *Psal. 64. v. 13.*

Τὰ τῶ λέοντος ὀπωπικώτερον] ὀπωπικώτερον nunc intorvitatis indicio. Ità de Leone usurpavit Homerus *Iliad. ρ. v. 136.*

Πᾶν δ' ὀπωπικώτερον κάρη ἔλπε] ὄσσε καλύπτων.
Lumina demissúmqe supercilium obnubebat.

de Harpalyco Theocritus *Idyll. 24. v. 116.*

——τὸν ἐπ' ἀν πλόδι λέοντα
Θαρσαλίας τις ἄμεινεν ἀναλδίοντ' ἐν ἀγῶνι·
Τοῖον ὀπωπικώτερον βλοσυρῷ ἐπίκειτο προσώπῳ.
——*procul jam contra nemo tueri*
Constans sustinuit, grave cùm certamen obiret:
Tale supercilium torvæ incubuit faciei.

aliquan-

aliquando & in *gravitatis* ac *severitatis*. ità do Zenone Zenodotus apud Laërt. *l.* 7.

Ζήνων σοὶ πολιῷ σεμνὸς ὀπωπιάζω.
Spectandus cano Zeno supercilio.

Cicero *pro P. Sext. Nam quid ego de supercilio dicam? quod tum hominibus non supercilium, sed pignus reipublicæ videbatur. tanta erat gravitas in oculo, tanta frontis contractio, ut illo supercilio respub. tanquam Atlante cælum niti videretur.* Ità τὸν τῆς ὀφρῦος ἄλογον accipio in Diphili illis apud Athen. *l.* 2. ubi vini vim depingens, inter alia,

Τὸν τῆς ὀφρῦς ἄλογα συμπείθεις γελᾶν,

De homine loqitur gravi & severo; non de trifti mœrorisque pleno, ut Victorius vult, *Var. lect. l.* 8. *c.* 1. qandoqe in *fastûs* etiam & *superbiæ*. Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 37. de *superciliis*: *Hæc maximè indicant fastum. Superbia aliubi conceptaculum, sed hîc sedem habet. in corde nascitur, huc subit, hîc pendet. Nihil altius simul abruptiúsque invenit in corpore, ubi solitaria esset.* Itaque Demetrius Phaler. referente *l.* 5. Laërtio; μὴ μικρὸν εἶ μέρος τῆς ὀφρῦς. ὅλῳ γὰρ ὑποτέτασαι δύναδι τῷ βίῳ. Est autem τὸ ὑπόκυνον, (qod vocabulum H. Stephano excidisse mirum, cùm τῷ σκύνιον tamen meminerit) τὸ ἐπάνω τῆς ὀφρύος μέρος, ut Evstathius; τὸ ἐπάνω τῆς ὀφθαλμῆς ὀφρύδιον, ἢ τὸ μετόφρυον, ut Hesych. vel etiam τὸ σωφρύσμα τῶν μετώπων, ut Heracleo Scholiastes; *oculis incumbens supercilium*, vel etiam *superciliorum in fronte commissura*. distinctiùs pavlò Pollux *l.* 2. *c.* 4. § 25. τὰ ὑπὲρ τῆς βλεφάρων, σκύνια· ὅθεν καὶ τὰς ὀφρῦς γένεια, ὑπόκυνια. *qæ palpebris imminent, sive palpebrarum partes superiores, σκύνια: unde* ὑπόκυνια, *suggrundarum instar prominentes circa frontem superciliorum projectus.* quâ ratione Aristot. etiam *de part. animal. l.* 2. *c.* 15. τὰς ὀφρύας καὶ βλεφαρίδας οὐ γένεσιμα esse dixit. Et Apul. *de dogmat. Plat. Superciliorum sepes præmuniunt oculos, nè desuper prorumpat, qod teneras visiones mollesque perturbet.* Ὀφρὺς *frons*: & indè Latina vox. non à *foraminibus oculorum*, ut Isidor. *orig. l.* 11. *c.* 1. aut qòd *in ea siti sint oculi, qi sunt qasi fores & fenestræ animi*; ut Jungus noster *in Psal.* 131. nec à φρυκτὸς, qòd *ea fronte contracta indicetur*, ut alii. Κύνιον, *cilium*. & hoc à Græcis deductum: non à *celando oculos*, ut Isidor. ubi suprá. aut à *cilendo*, id est, movendo, ut Balbus in Cathol. Gloss. *Cinum*, ὑπόκυνιον· imò σκύνιον potiùs. qod & *Scenam* dixisse Apuleium *Miles. l.* 11. avtumat Scipio Gentil. *parerg. l.* 1. *c.* 37. Vocabuli id, apud Prudent. in Romani martyrio, restituit Scalig. *Auson. lect. l.* 2. *c.* 1.

Cinos supinat, obvias offert genas.

qo loco *Cinos* perperam legebatur. *Cinum* autem, *cilum*, & *cilium*, inqit Herald. *adverss. l.* 1. *cap.* 4. σκύνιον *cilium*, ut νίτρον λίτρον, νυμφὴ *lympha*, τριχὴ *trichila*, si Scaligerum seqimur; nam reclamat Salmasius. atqe hoc mâlo, qàm qod Gvichard. in *harmon. lingu.* à χοιλὶς, qod est tamen τὸ ἄνωθεν βλέφαρον Polluci. ὑπόκυνον, *supercilium*. Plin. loco superiùs lavdato: *Extremum ambitum genæ superioris antiqi cilium vocavere: unde & supercilia. Episcynion* etiam è Latinis Tertull. usurpavit. *de pallio c.* 4. *Jamdudum censoriæ intentionis episcynio dispersa.* Aspectûs avtem in *Leone torvitas* non est decora minùs, qàm in homine vultûs *gravitas*. Itaqe eos, qi hoc nomine Basilium notabant, perinde facere ait Gregor. Naz. in *epitaph.* ex qo mutuatus est Isidor. Pelus. *l.* 3. *epist.* 99. ὥσπερ ἂν τὸν λέοντα αἰτιῶτό τις, ὅτι βλοσυρὸν, ἀλλὰ μὴ πθήκειον, βλέπει.

Ὁ τῆς συῶν ὀπὸ τῶ σώματος ῥέων ἀφρός] de *eo* pariter, ac *cane*. indè tanta pictoribus solicitudo de spuma citè exprimenda. qo in conatu fortem arti tulisse suppetias, Protogene canem, Nealce equm depingente, avtor est Plinius *lib.* 35. *c.* 10. qanqam istud Apelli adscribant Dio Prus. *orat.* 63. Et Sext. Empiric. *Pyrrhon. hypotheses. l.* 1. *c.* 12.

Συωπικοσμεῖ] Vide qæ ex Avgustino adduximus ad *lib.* 2. § 3. sed & eundem *de vera religione c.* 40.

Ἡδέως πως διασωίζειν] *eleganter factum esse*. Xyl. ut vel ἀσείως legerit, vel ἠδέως eodem sensu ceperit. Glossar. Διασωίζειν, *constituo, instituo*. potest tamen istîc & in *commendandi* sive *conciliandi* significatu sumi, qi τῷ σωίζειν solennis est. idqe secutus videtur Cas. qum vertit, *in qo oblectamentum ac volupe aliqid offendat.*

Ὅσα γεραιὸς καὶ πλάσας μιμήμθοι δεικνύουσιν] Aristotel. *politic. l.* 1. *c.* 4. Τὸ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πάντας, σημεῖον, τὸ συμβαίνον ἐπὶ τῆς ὄψεως. ἃ γὰρ αὐτὰ λυπηρῶς ὁρῶμθ, τούτων τὰς εἰκόνας τὰς μάλιστα ἠκριβωμθίας χαίρομθ θεωροῦντες· οἷον θηρίων τε μορφὰς τῶν ἀγριωτάτων, καὶ νεκρῶν. Plutarch. *de poet. leg. c.* 12. Γεγραμμθένων σαύρων ἢ πίθηκον ἢ Θρόνιτε φέρεσθαι ἰδόντες ἡδόμεθα καὶ θαυμάζομθ, οὐχ ὡς κλὸν, ἀλλ' ὡς ὅμοιον. Et mox: Τὸς βοῦς καὶ λέοντα τραχηλίας καὶ πιδήματον ῥοῖζον καὶ θαλάττης κτύπον ἀκούοντες, ἐκλυόμεθα καὶ δυσφραίνομθ· ἂν δέ τις πθανῶς ταῦτα μιμῆται, καθάπερ Παρρθάσιον τὸν ὠὸ, καὶ Θεόδωρος τὰς τραχηλίας, ἡδόμεθα. καὶ νοσοῦσι μὲν ἄνθρωπον καὶ ὕπτιον, ὡς ἀτρεπὲς θέαμα φεύγομθ· τὸν δ' Ἀλεξιβώτορς φιλοκτήτην, καὶ τὸν Σιληνὸν & Ἰοκάσην ὁμοίως φύσει καὶ ὑποθήκαις πεπεισμθίως ὁρῶντες, χαίρομθ. Idem de his gemina habet *Sympos. l.* 5. *c.* 1.

Γραῖς καὶ γέρουσι παιδιά τινα καὶ ἄδειν] fiqidem, præterqam qod de Agathone Evripides olim, ut Plut. in *Alcibiad.* & in *amator.* τῆς καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλόν· est & in ipsa canitie speciosum qiddam; qam idcirco non minùs esse senibus decori, qàm adolescentibus vires ornamento, testatur Rex sapientissimus, *Param. c.* 20. *v.* 29. qo loco pro viribus sapientiam, qæ in ætate illa minùs viget, per-

peram ſubſtituerunt interpretes Græci, dum vertunt; Κόσμ☉ νεανίας, σοφὸς· δόξα ἢ πρεσβυτέρων, παλαιά. Nec omittendum Chryſippi illud, qi inter virtutis opera ponit, *lib. de Jove*, τὸ ἐσχατῶς ἀποφώλιος δυνατώτατος χαλός· qaſi τὸ ἐπαφρόδιτον aliqid etiam iſtiuſmodi ſilicernius ineſſet. καὶ τὸ σωφρόνως δυνατώτατα ὑπογράφειν πρεσβύτην. qod certè majus qiddam meritò duci poſſet, qàm σώφρονα ἀγαθαλμοῖς τοιαύτῃ ὁρᾶν δυνάσθ. Utrumqe refert Plut. *de Stoic. Contradict. c. 9. & de commun. notit. cap. 3.*

Τὸ ἐν παισὶν ἐπαφρόδιτον] M. Caſ. qare πᾶσιν legere voluerit, cavſſam nullam video. rectè Xyl. *puerorum, amori aptum, florem.* ſive, *qicqid in pueris conſpici potcſt*, qod in animis impudicis fœdum accendere poſſit amorem. opponitur enim τὸ ἧβῃ παίδων ἐπαφρόδιτον, τῇ ἧβῃ γερόντων ὤφα.

Σώφρονι ὀφθαλμοῖς] Sophocles in prætura Periclis collega cùm prætereuntis pueri formam impenſiùs lavdâſſet, Pericles, Ὦ Σοφόκλεις, inqit, ἃ τὰς χεῖρας μόνον δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις. Plut. *Pericl.* qod in *vitis Rhetorum* tamen Iſocrati ab eodem (ſi idem ſaltem eſt, qod ego nullus credo) tribuitur. id eſt, vertente Cicerone *offic. l. 1. At enim prætorem, Sophocles, decet, non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.* Et Valerio Max. latiùs diducentes; *l. 4. c. 3. Prætoris non ſolùm manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere.* qod καθαρὰς ὄψεις Plutarch. id σώφρονας ὀφθαλμὰς noſter iſtîc. qod oculos tales habere illi, id Stobæus, ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ. qi tamen τὸ τῆς σώφρον☉ vocabulum non omiſit prorſus. ità enim extulit *tom. 2. ſub tit. 17.* Ὦ Σοφόκλεις, τὸν σώφρονα στρατηγὸν ἃ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ. Nam qod Eraſm. *l. 5. in Peric. apoph. 21. linguam continentem* reddit, non video, qâ ratione motus id fecerit. Opponuntur autem iſtis à Petro *epiſt. 2. c. 2. v. 14.* ὀφθαλμοὶ μεστοὶ μοιχαλίδος. qales notat, verátqe Dominus apud Matth. *c. 5. v. 28.* Scilicet ut Clemens Alex. *pædag. l. 3. c. 11.* Περὶ γὰρ παντὸς τοῦ σώματος διαρθρεῖσθαι οἱ ὀφθαλμοί. *Et impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius.* Avg. *epiſt. 109.* videndus cum primis. Indè ſcitum illud Rhetoris cujuſdam, qi impudicum an impudentem qendam dixit, ὃ κόραις, ἀλλὰ πόρναις ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχειν. Plut. *de verecund.* Luſit nimirum à vocabull vario ſignificatu, qod & *puellam*, & *pupillam oculi* deſignat: qomodo & Cynicus, qi Didymoni medico adulterii nomine infami virginis cujusdam oculum curanti, Ὄρα, inqit, μὴ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς παρθένου ἰατρεύσῃς, τὸν κόρον φθείρῃς. Laërt. *lib. 6.* in *Diogene.*

Οὐ παντὶ πιθανά] *non cuivis credibilia.* interpres uterqe. malim, *non cuivis grata.* gratiam, decorem, venuſtatem, voluptatem ſuprà inculcaverat. πιθανὸν, *gratum, blandum, lepidum, elegans.* hujusmodi enim cum primis ſunt perſvaſoria. unde dictum Ariſtoteli, τὸ καλλ☉ παντὸς ὑπηνέμιον συγκαπνώτερον. Laërt. *l. 5.* Grammaticus qidam à Budæo lavdatus; Πιθανὸν καλλ☉, τὸ ἡδὺ, καὶ τὸ τοῦ ὁρῶντος πρόθυμον θαυμάζειν. Lucian. alicubi, πολὺ τὸ πιθανὸν καὶ ἐπαγωγόν· *blanditiæ multum & illecebræ.* Ariſtid. καλοὶ γάρ ἐσι κόσμοι καὶ μᾶλλα πιθανοὶ τῷ πλήθει. *plebi grata.* Gregor. Naz. γνήσιον. 1. Καὶ ἦν λίαν ἀνθρώπου αὐτῷ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ πιθανὸν βίαιον. De Phœace Plut. in *Alcib.* Εὐτράπελος γὰρ ἦν καὶ πιθανὸς ἑαυτὸν μᾶλλον, ἢ φέρειν ἀγῶνας ἐν δήμῳ δυνατός. *blandus magis ac conventibus privatis idoneus, quàm forenſia certamina potis ſuſtinere.* de Alcibiade item. τῇ δὲ φωνῇ τὸν τραυλότητα ἐμπρέψαι, καὶ τῷ λάλῳ πιθανότητα παρασχεῖν, χάριν ἐπιτελέσαν. *linguæ blæſitatem decuiſſe ſatis, & gratiam haud injucundam fermoni præbuiſſe.* Ità capiendum opinor illud Apoſtoli *ad Coloſ. c. 2. v. 4.* μὴ τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. *nè qis vos verbis blandis*, ſive *ſermonis blanditiis ſeducat.* ut ſit idem ferè ἐν πιθανολογίᾳ παραλογιζεσθαι qod διὰ χρησολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατᾶσθαι eidem *ad Rom. c. 16. v. 18.* qanqam & ad dictionis elegantiam, & artificium rhetoricum referri poſſit: de qo Baſil. *in hexaem. orat. 3.* Ὅσῳ τὸ ἐν ταῖς σώφροσι καλλ☉ τῆς ἐτεροίας περιττότερον· τοσοῦτον καὶ ἧβῃ ἥμετέρων λόγων πρὸς τοῦ ἔξωθεν τὸ διάφορον. ὃ δὴ μέντοι καὶ καταλαμπόμενον τὸ πιθανὸν τοῖς λόγοις ἐπάγουσιν ἐνταῦθα ἡ γυμνὴ τεχνασμάτων ἢ ἀληθείᾳ πρόκειται. *Sublimitate ſermonum*, Vulg. interpres reddidit. *ſermone blando*, Bud. *ſuco ſpecioſo rationis humanæ*, Vatabl. *ſermonis probabilitate*, Leo Jud. & Bezæ. qibus non repugnaverim prorſùs, qia πληροφορίᾳ σωιότεως *verſ. 2.* præceſſerat. malim tamen *ſermone plauſibili*, aut *perſvaſibili.*

Καὶ τὰ ταύτης ἔργα] *Et omnia ejus opera.* M. Caſ. ac ſi eſſet, καὶ τὰ παντὰ αὐτῆς ἔργα. qod non eſt neceſſe.

Περιπίπτειν] leg. περιπετεῖται· *multa ejuſmodi occurrent.* qod interpretes cùm non adverterent, clavſulam iſtam parùm commodè cum præcedentibus commiſerunt.

§ 3. Ἱπποκράτης] idem de medicis in genere. *l. 4. § 48.*

Πολλὰς νόσους ἰασάμενο☉] *qum multos ſanâſſet morbos.* Xyl. malim, *ſuſtuliſſet.* Celſ. *præfat. l. 1. qia non interſit, qid morbum faciat, ſed qid tollat.* Naſo *Ponti l. 1. eleg. 4.*

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

Οἱ καλοὶ] de prognoſtis gemina, *lib. 8. § 25.*

Ἀλέξανδρ☉ καὶ Πομπήι☉] de *regibus, imperatoribus, tyrannis* in genere itidem *l. 4. § 48. & lib. 6.*

l. 6. § 47. Basil. Cæs. in illud, *Attende tibi.* Περιελάμβανε τὸ περὶ σῦ ἐν ταῖς ὁμοίαις ἀφορμαῖς ἐξεταζόμενα, πῶς ὁι τὰς πολιτικὰς διωκόντες φιλοσοφίας πεπεδισμένοι; πῶς ὁι συμμαχόμενοι ῥήτορες πᾶ ὁι τὰς παιδικὰς διατρίβας ὁι λαμπροὶ ἱππεῖς φοροῦ; ὁι στρατηγοί; ὁι σκεπτόμενοι; ὁι πλούσιοι; ἁπλῶς πάντα κόνις; ἁ πάντα μῦθος; ἢ ἐν ὀλίγοις ὀστίοις τὸ μνημόσυνα τῆς ζωῆς αὐτῆς; Vide *l.* 6. § 22. Menander in *certamine cum Philistione an Philemone* à Jan. Rutgersio *var. lect. l.* 4. evulgato.

Ὅταν εἰδέναι θέλῃς σαυτὸν ὅστις εἶ,
Ἐμβλεψον εἰς τὰ μνήματ', οἷς ὁδοιπορεῖς.
Ἐνταῦθ' ἔνεστιν ὀστέα καὶ κόπρος κόνις
Ἀνδρῶν βασιλέων, καὶ πενήτων, καὶ σοφῶν,
Καὶ μέγα φρονούντων ἐπὶ γένει καὶ χρήμασιν,
Ἀνοήτῳ τε δόξῃ, καὶ κάλλει τῷ σωμάτων·
Καὶ ὑδὼν αὐτῷ τῷ δ' ἐπόρκιστι χρόνον.
Κοινὸν τὸν Ἅιδην ἔχον ὁι πάντες βροτοί.
Πρὸς ταῦθ' ὁρῶν γίνωσκε σαυτὸν, ὅστις εἶ.
Noviſſe ſi vis, qualis aut qui nam ſies;
Hominum ſepulcra, quæ ſecus viam, inſpice.
His oſſa, pulvis atq; inanis clauditur,
Regum, tyrannorum, & virûm ſapientium,
Superbientûmque opibus & propagine,
Suâque gloriâ, atque formâ corporum.
Communis eſt dis omnibus mortalibus.
Hæc intuendo diſcito qualis ſies.

Cur autem τῷ σωμάτων *corporum* αὐτλεξεῖ malim quàm *corporis* cum Rutgerſio & Grotio reddere, diſcas licet ex *annotatis ad l.* 1. § 16. περὶ σωμάτων ὧν ἐγώ. certè antitheſis illa inter αὐτῷ δόξαν, & τῷ σωμάτων κάλλει, ſenſum eum qem ibi poſui, exigere videtur. alioqui per metri rationem nihil obſtabat, qo minùs tam τὸ σώματος quàm τῷ σωμάτων dicere potuiſſet. Ὅλας πόλεις ἀρδην ποσαυτάκις ἀνατρέψας, καὶ πολλὰς μυριάδας καθελὼν στρατιᾶς.]

Ἡρακλείτῳ] de *philoſophis* in genere pariter *l.* 4 § 48. & *l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 25.

Περὶ τῆς τῶ κόσμω ἐκπυρώσεως] Ità Laërt. *l.* 9. ex Heraclitisententia, Ἕνα δέ φησι τὸν κόσμον, γινέσθαί τε αὐτὸν ἐκ πυρὸς, καὶ πάλιν ἐκπυροῦσθαι κατὰ περιόδους ἐναλλὰξ τὸν σύμπαντα αἰῶνα. Ab Heraclito forſan Stoici. Vide Lipſ. *Phyſiolog. Stoic. l.* 2. *c.* 22, 23. nec noſtri diſſentiunt, niſi qòd *conflagrationem unicam* duntaxat agnoſcunt. Vide Petr. *ep.* 2. *c.* 3. *v.* 7, 10, 12. & qæ congeſſimus in *Orat. de Noæ obedientia in Hebr. c.* 11. *v.* 7.

Τὸ δὲ τὸ ὕστος πληρωθὲν] ſeſtivé; hominem qi *de mundo igne abſumendo* primus dogma protulerit, ipſum *aqâ* interiùs *inundante oppletum*, diem extremum obiiſſe. *Aqâ oppletum* certè obiiſſe conſentiunt plerique, ab aqa, qâ oppletus ſit, non deſunt qi negent. Siqidem, ut Laërt. *l.* 9. refert, pleriq; aqâ intercute cùm laboraret, à medicis aiunt qæſiviſſe, εἰ δυνατὸν ἐξ ἐπιμελείας αὐχμὸν ποιῆσαι, *num ex diluvio ſiccitatem inducere poſſent.* Atq; ità Plut. in *præcept. ſalubr.* qod cùm illi qid vellet non intelligerent, in boum ſtabulum condidiſſe ſe ſimo circumqaqe obrutum, qo humorem, ſi id fieri poſſet, evaporaret. id cùm nevtiqam ſuccederet, à morbo interiiſſe. Hermippus verò medicos percontatum eſſe, *numqis eorum compreſſis inteſtinis humorem educere valeret.* qod fieri poſſe negantibus, ad ſolem ſtercore bubulo oblitum, vel obrutum potiùs, ipſum ſe expoſuiſſe. ità decumbentem, ab exiccato induratóqe ſimo convulſis artubus diem obiiſſe, Tatianus; à canibus dilaceratum eſſe tradit Neanthes. Cæterùm Hippobotus & Ariſto etiam, referente Sotione, hydrope curatâ, ſuperſtitem, alio neſcio qo morbo interiiſſe, in ſcriptis ſuis ſunt teſtati.

Δημόκριτον δ' οἱ φθεῖρες] Atqi Laërt. *l.* 9. ex Hermippo, ſenio confectum duntaxat obiiſſe, cùm animâ penè defectâ panis è furno calidi vapore per triduum in vita ſe continuiſſet, qo Cerealibus ſuperſtes eſſet. de pediculis nè χῦ qidem. cùm tamen *l* 1. Pherecidem juxta qoſdam morbo fœdo hoc periiſſè: qod cùm epiſtola ipſius ad Thaletem data, tum & Ariſtoteles confirmat *hiſt. animal. l.* 5. *c.* 31. & *l.* 3. ex Philone & Myroniano de Platone idem retulerit, unde *Platonis pediculi*, in proverbium abierint. de aliis qi pari fato defuncti ſint Plin. *hiſt. nat. l* 11. *c.* 33. & alii. de Democrito nuſqam legiſſe memini. Lucretius etiam contrà *l.* 3 & ex Lucretio Lactant. *inſtitut. l.* 3. *c.* 18.

Denique Democritum poſtquam matura vetuſtas
Admonuit memorem motus langueſcere mentis,
Sponte ſuâ leto caput obvius obtulit ipſe.

déqe eodem Anton. *meliſſ. l.* 1. *c.* 58. (qo avtore tamen, neſcio) ὅτι νοσήσας καὶ λιποθυμήσας ὑπὸ πλείστων, ὡς εἰνέγκαντες, εἶδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωία, καὶ ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίου. Qæ cum Laërtii narratione havd planè conveniunt. Cæterùm etiamſi diverſa à ſe invicem de Democriti obitu tradant avtores iſti, at à Marco iſtic omnes diſſentiunt.

Σωκράτην δ' ἄλλοι φθεῖρες] *Falſum eſt*, inqit Xyl. itaqe ſubſtituit, *hiſtoriam* (uti ait) *ſecutus, Socratem cicuta abſumpſit.* Verùm illud, ἄλλοι, Xylandrum monere poterat, de *aliuſmodi pediculis* Marcum locutum, qi philoſophum illum ſuſtulerint. Anytum mirum ni & Melitum voluerit; qos *pediculos* non abſurdè nominat, qaſi animalcula viliſſima, nulli prorſus uſui, niſi hominibus infeſtandis & conficiendis. Nec abludit qod Epictetus *l.* 2. *c.* 9. Οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλοι θηρία εἰσὶν· οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρά, ἀφ' ὧν ὄζει εἰπεῖν, λέων μὲ καὶ φαγέτω. Tyrannos & militares viros *leonibus, lupis*, animantibus feris, ſed generoſioribus avt robuſtioribus conſert; ſycophantas, delatores, & id genus hominum, *animalculis viliſſimis*, ſed noxiis, cujusmodi ſunt *viperæ, vermiculi*, &c. De lenonibus paria Plautus *Curcul. act.* 4. *ſc.* 2.

Iten.

Item genus eſt leuonium inter homines, meo qi-
dem animo,
Vtì muſcæ, culicésque, pedésque, pulicésque.
Qdio & malo & moleſtiæ; bono uſui eſtis nulli.
Ubi *pedes* pro *pediculis*, quod & Non. Marcellus ità alibi uſurpatum monuit. Sed & de paraſitis atq; adulatoribus feſtivè admodum Anaxilaus apud Athenæum *l.* 6.

Ἐστὶν ἡ κόλακας ἢν ἐχόντων ὑσίας
Σκώληκας· εἰς ὃν ἄκακον ἀνθρώπων τρόπον
Ἐισδὺς ἕκας & ἐδίει καθήμενος &,
Ἕως φρ, ὥστε πυρὸν, ἐκκλείξῃ κενόν.
Ἐστιν δ' ὁ μὲν λέμμ' ὄζιν· ὁ δ' ἑτέρως δάκνει.
Adulatores, qos adulant, divitum
Sunt veluti vermes. namqe in hominem ſimplicem
Seſe inſinuando, huic aſſidentes exedunt,
Triticeum ut granum, donec vacuefecerint.
Ità hic jam gluma eſt: ille alios admordicat.

Ἐνέκης, ἐπλεύσας, κατήχθης· ἔκβηθι] *Navigationi vitam* confert: (qâ imagine uſus eſt & Epictetus *Enchir. c.* 7. exhibendus *infrà ad* § 5. ſed aliâ ratione) *mortem portui.* qomodo & Plut *de tranqill.* Ἐγὼ ὁ λιμὴν, ᾧ πάρεστιν ἀπονήξασθαι τῆ σώματος, ὥσπερ ἐφολκίε μὴ σέρνη & Juncus itidem *lib. de ſenect.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. Δοκεῖ Νῖλος ἑκάστε αὐτῆ (ὅ, τε γέρων ἀποθανὼν, ᾧ ὁ νέος) ἐοικέναι τοῖς ἀγωνιζομένοις δρόμον, ἢ τοῖς πλέουσι· ᾧ ὁ μὲν διελθὼν τὸ μέγα πέλαγος, ὅπερ ἐστὶ λέγω τὸν βίον, καταίρεις ἐπί τινα λιμένα, τὸ κυβερνήτε κελεύσαντος, ἀπίδη τῆς νεὼς· ἢ τις διαλανθάνει πεπόμενος ἐν τῷ σκάφει, ᾧ τῷ σφάτε τυχὼν, ἀποτάττεται τοῖς ἀγῶσιν. ὃδ' ἕτερος ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης διαφθάρη, μὴ διελθὼν τὸν προκείμενον αὐτῷ πλοῦν, ὑπὲρ ὃ πολλάκις εὐξατο. ἢτις πρέχων ἐν τῷ σκάφει, καλπασθὼν, ἀσφαλῶς ἐξεκομίσθη. Et Junco ſaniùs Seneca *epiſt.* 70. *Nevisſimè incipit oſtendi publicum finis generis humani. Scopulum eſſe illum putamus, demensiſſimi? portus eſt, aliqando petendus, nunqam recuſandus. in qem ſiqis intra primos annos delatus eſt, non magis queri debet, qàm qi citò navigavit. alium enim, ut ſcis, venti ſegnes ludunt ac detinent, & tranqillitatis lentiſſimo tædio laſſant. alium pertinax flatus celeberrimè perfert. alios vita velociſſimè adduxit, qò veniendum erat etiam cunctantibus: alios macerávit & coxit.* Vide eund. *ad Polyb. c.* 28.

Ἐνέκης] ἐμβαίνειν, *navem conſcendere.* Apud Svidam autor innominatus; Ἐνέκη ἡ ταῖν ἀπεχθῶσιν τοῖς ἐτέροις. Liban. *orat.* 11. Ὥστε τὰ μὲν ἀναπαύσαντες, (f. ἀναπαύσαντες) τὰ δ' ἀντικαλασήσαντες, ἐνέβαινον εἰς τὰς ναῦς ἐν ὀφθαλμοῖς Κυπρίων· τὰ παλαιὰ μὲν ὡς νεωρὰ φερόμενοι· τὰ δ' ἅρμι δεξάμενα τὴν τέχνην ἐν τῇ δέξῃ τῶν ἀρχαίων ἀφέντες. *ut partim accelerando, partim reſtituendo, evexerint ad naves,* &c. Morell. imò, *ut hiſce revulſis, illis ſubſtitutis, naves conſcenderint.* de ſimulacris loqitur per fravdem ſubrepsis.

Ἐι μὲν ἐφ' ἕτερον βίον] Ità de ſtatu animarum poſt mortem ambigendo paſſim Marcus ſermonem inſtituit. Vide *ad l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 32. Sed & Plut. *ad Apollon. pag.* 190. qem, qia prolixior eſt in hoc argumento, tranſcribere piget. Sen. *epiſt.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, lucidùs tranqilliúsqe inter divina manſurus: aut certè ſine ullo futurus incommodo, naturæ ſuæ remiſcebitur, & revertetur in totum.*

Παύσει πόνων] Gemina his habes *l.* 6. § 28. Θάνατος πόνων λύσις· ἀλλὰ καὶ κακῶν. unde τελευτὴ λυσίπονος Pindaro dicta. Plut. *ad Apollon.* & *ibid.*

Ἄλγος γὰρ ὄντως οὐδὲν ἅπτεται νεκρῶν.
Nam morte functos nullus attingit dolor.

qod Æſchylo tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 121. & Sophocl. *Trachin.*

Τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίνεται.
Nam morte functos nullus aſſequitur labor.

Lucret. *l.* 3.

Tu quidem, ut es lecto ſopitus, ſic eris ævi
Quod ſupereſt, cunctis privatu' doloribus ægris.

Senec. *epiſt.* 24. *Moriar? hoc dicis, Definam ægrotare poſſe; definam alligari poſſe; definam mori poſſe.* Cæſar apud Saluſt. in *Catilin. Mortem arumnarum requiem, non cruciatum eſſe: eam cuncta mortalium mala diſſolvere: ultrà neqe curæ, neqe gaudio locum eſſe.*

Καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος] πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνέχεσθαι, *dolores voluptatésque ſuſtinere.* qaſi non ſit minor moleſtia iſtis, qàm illis diſtineri. Certè qo modo Terentiana illa parturiens, *Adelph.* 3. 4.

——*Miſeram me; differor doloribus:*

eodem planè Plavtinus adoleſcens, gavdii prægnans, *Trucul.* 4. 1.

—— *ut ego lætus ſum, & lætitiâ differor!*

diſertè Seneca *epiſt.* 39. *Quis hoſtis in qemqam tam contumelioſus fuit, qàm in qoſdam voluptates ſuæ ſunt? qorum impotentiæ atqe inſanæ libidini ob hoc unum poſcis ignoſcere, qod qæ fecere, patiuntur.* Celebre eſt Antiſthenis illud, Μανείλιν μᾶλλον, ἢ ἡδεῖλιν. *Inſanire dictur potiùs, qàm voluptate affici.* Refert Laert. *l.* 5. & Sext. *commcnt. l.* 10. *c.* 2. & *Pyrrhon. hypotheſ. lib.* 3. *c.* 22. Hinc Clemens *Strom. l.* 5. & ex Clem. Euſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Ἀνιαθέντος ἢ μανῆναι μᾶλλον, ἢ ἡδεῖναι αἱρεῖται. Et ab eadem mente Senec. *epiſt.* 82. *Malè tibi eſſe malo, qàm mollitèr.* Sophocles itaq; jam ſenex cùm ab eo qæreretur, num rebus Venereis adhuc uteretur, Εὐφήμει, inqit, ὦ ἄνθρωπε· ἀσμενέστατά μοί τοι αὐτὸ ἐπέφυγον, ὥσπερ λυσσῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποφυγών· *Bona verba, mi homo: libentiſſimè iſtinc, tanqam à domino agreſti ac furioſo profugi.* Plato *Polit. l.* 1. Cicer. *de ſenect.* Val. Max. *l.* 4. *c.* 3.

c. 3. Plut. *de avarit.* & *de fcue polit.* Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. ubi videnda etiam Junci de eodem argumento diſſertatio. Quod autem ille ſenectuti beneficium tribuit, morti Marcus hîc, & quidem meritò magis, adſcribit. Spectat horſum Cratetis feſtivum illud, quod Laërt. *l.* 5. & Suid. in *Crat.* exhibent.

Ἔρωτα παῦσει λιμὸς· εἰ δ' μὴ, χρίνω·
Ἐὰν δ' τέτοις μὴ δῷν χρῆται, βόσκε·
Fames amorem ſedat, aut ſaltem dies:
Si non medentur iſta, idem hagnus facit.

Λατρεῦων τοιέτῳ χείρονι] Plut. *ad Apollon.* Ὁ μετηλλαχὼς βιότερον βίον μετείληφεν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τῦ σώματος λατρείας, καὶ ἧς ἀσχύνων ἕνεκα τέτο φεγγόντων καὶ συμφορῶν. Et *ibid.* Τὸ γὰρ μὴ δεδυλᾶσθαι σαρκὶ καὶ τοῖς πάθεσι ταύτης διάγειν, ὑφ' ὧν κατακαιόμενος ὁ νῦς τῆς ψυχῆς ἀναπίμπλαται φλυαρίας, εὐδαιμόν τι καὶ μακάριον. qo loco & ex Platonis *Phædone*, ἀσχολίας καὶ φλυαρίας recenſet varias, qibus ſervitii hujus ratione obnoxia ſit anima. Cujus illud inter alia: Μυρίας ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα. Vide Senec. *epiſt.* 65. *ſupr. ad l.* 2. § 2. vide & *infr. l.* 6. § 28. Sed & Gregor. Naz. *ad l.* 2. § 1. τῷ χείρονι σωζόμενον. & Tertull. *ad l.* 7. § 66. Hinc qerulæ voces illæ qorundam apud Epictetum *diſſert. l.* 1. *c.* 9. ἐκπίπτομεν μὲν τοῦ σωματίου τέτου δεδυλῶσθαι, καὶ τέτῳ τρέφοντες, καὶ ποτίζοντες, καὶ ἀναπαύοντες, καὶ καθαίροντες, ἔπειτα διὰ αὐτὸ συμπαθεφθόμεθα τοῖσδε καὶ τοῖσδε. Ipſe apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119. Θαυμαστὴ ἡ φύσις, καὶ, ὡς φησι Ξενοφῶν, φιλόζωον. τὸ γοῦν σῶμα, τὸ πάντων ἀνδράποδον καὶ ῥυπαρώτατον, σέβρομαι καὶ περαπέδομαι. Εἰ γὰρ ἦδει πάντα μόνον ἡμέρας θεραπεύσαι τὸ τοῦ γένους σῶμα, οὐκ ἂν ὑπεμείναμεν. ὅρα γὰρ δίον ὅτι, ἐὰν ἀναζάντα, σέβεσθαι ποῦ ὀδόντας ποῦ ἀλλοτρίους, καὶ τὴν ἧδ' αἰσχύνην ποιήσαντα, ὑπονίζειν ἐκεῖνα τὰ μέρη. πρὸ ὀλίγου ἐθαυμάζομεν ὅτι φιλεῖν περάγματα, ᾧ τοσαῦτα λειτουργοῦμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. νάπῃ τινὶ τὸν δύλακον εἶτα κενῷ. τί τέτο βαύζεσαι; ἀλλὰ θεῷ δεῖ με ὑπηρετεῖν. διὰ τέτο μόνον, καὶ ἀνέχομαι λύσαν τὸ δύσνουν τοῦτο σωμάτιον, χορτάζων, σκέπων· ἕως αὐτὸς εἴπῃ, Ἄφες αὐτὸ ἤδη, καὶ μηκέτι περάγματα ἔχε. ubi νάπῃ Geſnerus vertit, *ſarcio.* cùm *farcio* potiùs debuiſſet. hoc eſt enim, non illud, licèt uſitatum minùs, τὸ νάπτω, qod & τὸ σάττω, infercio. Sed & iſtud forſan avtor ipſe uſurpaverit.

Τῷ ἀγγείῳ] corpus ἀγγεῖον ſive *vaſculum* appellat, qomodo σκεῦος Apoſtolus *ad Theſſal. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 4. Neqe enim Eſtio noſtro *in decalog. leg.* 7. accedo, qi τὸ σκεῦος ſive *vas* vult eo ſenſu ibi accipi, qo apud Comicum ſumitur, in *Pœnul. act.* 4. *ſcen.* 2. ubi Milphio:

Facio qod manifeſtò mœchi havd fermè ſolent.
--refero vaſa ſalva.--

Ità *anima vas, corpus*, Lucretio *l.* 3.

--corpus, qod vas qaſi conſtitit ejus.

Cicer. *Tuſc. l.* 1. *Corpus eſt qaſi vas animi, aut aliqod receptaculum.* Idémqe *Lactant. l.* 7. *c.* 12. Vide & *l.* 10. § 38. & *l.* 12. § 2. M. Caſ. *domicilium* ſive *caſam* vertit; qod à Marci ſchemate longiuſculè abſcedit.

Ἢ ἀρέσει τὸ ὑπηρετῆν] Xyl. *qinetiam qod ſervit, id ſupercrit.* Verùm hoc Marcus hîc non aſſerit. in priore membro tanqam incertum poſuit. in poſteriore, qaſi non ſupereſſe dato, qid futurum tunc ſit, differit. Locus eſt proculdubiò perperam habitus. Legendum opinor vel, ἢ ἀρέσει, *qo illud qod inſervit præſtantius eſt:* vel, ἢ [ἐ] ἀρέσει τὸ ὑπηρετῆν; *annon præſtantius eſt id qod inſervit?* firmare videntur, qæ ſequntur. Senec. *epiſt.* 65. *Major ſum, & ad majora genitus, qàm ut mancipium ſim meî corporis: qod eqidem non aliter afficio, qàm vinculum aliqod libertati meæ circundatum.* Vide & *infr. l.* 5. § 21. & *l.* 11. § 19. Verùm D. Bootius mavult, ὅσῳ δεῖ τὸ ὑπηρετῆν & exponit, *qod inſervire debet.* ut τὸ λατρεῦειν animo, τὸ ὑπηρετεῖν corpori adſcribatur. M. Caſavb. *ἅσῳ ἀρέσει τὸ ὑπ. deſines vaſculo inſervire tantò deteriori, qantò id qod inſervit præſtantius exiſtit.* At clariſſ. Salmaſ. hæc mutilata ſuſpicatur; cùm in avtore iſto disjunctivum ἢ non reperiatur, qin præcedat ἤτοι. ex inſequentibus itaqe ſententiâ ſuppletâ; locum totum ſic reconcinnat, ἤτοι γὰρ ἄλλως ἐρῆς τέρη, ὁπόταν μὴ τῷ ἀναφορὰν ἐπὶ τι κοινωφελὲς ποιῇ ἢ ἀρέσει τὸ ὑπηρετῆν· *aut aliud qod agas, non habes, cùm relationem non facis ad aliqid in commune profuturum; avt qod ſervire debet in te dominatur.* ἀρέσει τὸ ὑπηρετῆν, *ſuperiores fert, ſuperat.* Grammatici ἀρεῖναι πρεσβύτας interpretantur. unde ἀρεῖναι τῆς πόλεως. & ἀρείπαδες, ἀρεσβύτας. Incertus avtor apud Suidam; ὅτε ἑτέρως ἀρείπαδες γραπτῷ θερμῷ καὶ ἀμάχῳ παντάπασι. Accederem libens, niſi obſtaret, qod de animæ ſtatu poſt mortem ſermo inſtituatur. itaqe ἐπέχω, animúsqe inclinat potiùs ad ſententiam D. Bootii, ſi liberiùs refingendi detur licentia, ut legatur, ὅσῳ ἐικὸς ὑπηρετεῖν· *qod inſervire æqum eſſet.* viderint alii.

Νῆς καὶ ἀύρᾳ] Vide *ſupra ad l.* 2. § 13.

Γῆ καὶ λύθρῳ] Vide *ad lib.* 2. § 2.

§ 4. Ἐν τοῖς ἀεὶ ἑτέρων φαυλείαις] Curioſitatem coercet. ut *ſupr. l.* 2. § 8, 13.

Ἤτοι γὰρ ἄλλως ἐργῶ τέρη-- πτοιεῖ ὑπορρέμβεσθαι τῇ ἰδίᾳ ἡγεμονικῇ παρατηρήσεως] lego: ἢ τοι γὰρ ἄλλως ἐργῶ πίπτοις, vel ἢ γὰρ τῷ ἄλλως ἐργῶ πίπτοις. qanqam vir eruditus, qod ſuprà monuimus, antegreſſis iſta interſerit. At D. Bootius pro ἤτοι vult ἤδη legi. *dehortatur*, inqit, *ab inqiſitione in alienos mores. poterat aliqis qærere, qid in eo mali? occurrit, damnum eſſe præſentaneum; qia jam, eodem videlicet temporis ſpatio qo id facis, privaris ſive impedi-*

ris

vis ab alio opere. qod autem opus id sit, mox declarat, ἡ τῆς ἰδίᾳ ἡγεμονικῆς παρατήρησις. Verùm de istis aliorum judicium esto.

Ταῖς, φανταζόμεθα] σολοικοφανὲς sive ἀκαλλιλλον, καὶ ἀνακόλουθον esse videtur; qod locutionis genus apud avtores etiam celebriores occurrit qandoqe, atqe in hoc qasi tumultuario & αὐτοσχεδιαστικῷ scribendi genere jure veniam mereatur: in pagina Stoica præsertim; cùm his Chrysippus *de rhetor. l.* 1. permiserit, avtore Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 25. καὶ σολοικισμὸς, ἐφ' οἷς ἄλλοι ἂν αἰσχυνθείησαν ἢ ὀλίγοι, *etiam Solœcismos eos admittere in scriptis suis, qorum alios haud paucos disputaret.* Verùm sic Homer. *Il. β'. v.* 350.

Φημὶ γὰρ ἂν καλανεῦσαι ὑφορμίσεα Κεφαλῆνα, &c.
Ἀσφάλιον ὀπάσσει, ἐναίσιμα σήματα φαίνων.

Et ibi Evstath. ex Evripide

Πάλαι δὲ ἐξεφωτῆσαι θέλων
Σχολή μ' ἀπεῖργε.— & --πολλὰ δ'
Πάλαι προκόψασ', ἃ πόνει πολλοῦ μὲ δεῖ.

Terent. *Eunuch. act.* 5.

P. *Cur ergò in his ego te conspicor regionibus?*
T. *Vobis fretus.*— Idémqe
Nos omnes, qibus est alicunde objectus labor,
Omne qod est interea tempus, priusqam id rescitum est, lucro est.

Hujusmodi videntur esse in sacra pagina, illud Lucæ *Evang. c.* 22. *v.* 20. Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. Illud item Joannis *Apoc. c.* 1. *v.* 5. Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, &c. & mox. τῷ ἀγαπήσαντι, καὶ λύσαντι ἡμᾶς, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς. Sed & illud ejusdem *Evang. c.* 1. *v.* 14. Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. de qo tamen loco Beza videatur, qi prius membrum παρὰ πατρὸς facit; & Heinsius ad Nonnum, qi cum Theophylacto πλήρη legit. Illud etiam Pavli *ad Colossens. c.* 3. *v.* 16. Ὁ λόγος τοῦ χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς, &c. Syntaxin deniqe huic geminam habes & *l.* 4. § 48. ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, ὁ μὲν τοῦτον κηδιάσας, &c. & *l.* 8. § 31. Αὐλὴ Ἀυγέᾳ, γυνὴ, δυσάτῃ— ὕλης αὐλῆς θάνατος. Verùm potest istîc, non parenthesis ab avtore, sed metathesis sive transpositio ab excriptore, subesse. atqe in hanc demum ipse partem propendeo; totámqe periochen ità existimo & esse concipiendam, & à Marco ipso fuisse conceptam: Μὴ καταξίωσης τὸ ὑπολιπόμενον τῆς βίου μέρος ἐν ταῖς τῶν ἑτέρων φαυλοσίαις· τούτοις, φανταζόμεθα τί ὁ δεῖνα πράττει, καὶ τίνων ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τυγχάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἡ γὰρ τῶν ἄλλα ἐργα τήρησις, ποιεῖ ἀποπλέμπεσθαι τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ παρατηρήσεως. Ità concepto, tam in proclivi sunt omnia, qàm est imber cùm pluit.

Ποιεῖ ἀπορρέμπεσθαι] Ità *l.* 4. § 22. μὴ ἀπορρέμπεσθαι. Vide *ad l.* 2. § 7.

Τὸ εἰκῇ καὶ μάτην] Vide *l.* 2. § 16.

Ἐν τῇ εἱρμῷ τῆς φαυλασιῶν] *in cogitationum serie.* ubi scil. cogitatio cogitationem serit: prout usu venire solet.

Πρεῖσθαι] *fugere, & declinare.* Xyland. qo sensu Pavlum vult usurpâsse *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 16. verbis illis; τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περίστασο. qo loco & Latinus interpres Vulgatus ità vertit, *Devita:* sicut & in illis *ad Tit. c.* 3. *v.* 9. Μάχας νομικὰς περίστασο. An antiqi tamen avtores sic usi fuerint, nescire se profitetur. Cæterùm ex exteris, havd valdè antiqis tamen, loca suppeditant non pavca viri clarissimi Isaac. Casavbonus *ad Athen. l.* 15. *c.* 5. & Andr. Dunæus *ad Joan. Chrysost. in epist. ad Tit. orat.* 6. & *ad Hebr. orat.* 38. qibus τὸ φεύγεσθαι significet, παραιτεῖσθαι, ἐκτρέπεσθαι, *Vitare, fugere, fugiendo declinare.* Ego tamen in locis illis ex Apostolo productis malim τὸ φεύγεσθαι in *cohibendi*, sive *coercendi* significatione sumere. qomodo Beza & Stephanus reddidêre, qum utrumqe utrobiqe monet Apostolus & Timotheum & Titum, ut *vanilogia profana* ille, *litigia legalia* iste, *in aliis potiùs compescat*, qàm ut ipse alteruter *devitet.* qod patet ex verbis ad Timotheum proximis *vers.* 17. alioqi τῷ παραιτεῖσθαι vocabulo utitur, ubi virum sanctum illum admonet, qid ipsi cavendum spernendúmqe velit. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 7. & *epist.* 2. *c.* 2. *v.* 23. Oecumenius utramqe significationem admittit, *in epist. ad Tim.* φεύγεσθαι, ἢ παραιτῆσθαι, ἢ πρεσθῶς ἴσασθαι, εἰς τὸ παῦσαι καὶ κωλῦσαι. Et *in ad Tit.* ὑποτέλλεσθαι καὶ παραιτεῖσθαι. De Apostoli loco qid sentiam dixi: de Marci loco isto Xylandro non invitus concesserim. Verùm de istis alibi fusiùs pleniúsqe ea disserui, qibus istîc recitandis commentarium istum necessariò minùs nolim oneratum.

Μόνα φανταζόμεθα, φεῦ ὧν εἴ τις ἄρνα ἐπαισχύνοιτο] Vult nihil cogitari, qod proloqi pudeat pigeátve. cujus contrarium tangit notárqe in plerisqe *l.* 12. § 4. Hoc avtem argumento sani nihil honestíve Alcæum animo volutare Sappho concludit; qæ dicenti illi,

Θέλω τί τ' εἰπῆν· ἀλλά μ' κωλύει αἰδώς.
Dicere velim aliqid, præpedirct ni pudor.

respondit, (Aristotele referente *Rhetor. lib.* 1. *c.* 9. Scaligero *ad Cirin.* restituente,)

Αἰ δ' ἦχέ σ' ἐτλῶν ἴμερος ἢ χαλῶν,
Καὶ μηδὲν εἰκῇ γλῶσσ' ἐνύκα κακὸν,
Αἰδὼς κεν οὐκ σ' εἶχεν, ὄμματ',
Ἀλλ' ἔλεγες περὶ τῷ δικαίῳ.
At si boni qid cor tibi tangeret,
Nec turpe linguæ suggereret malum,
Audaciter absqe omni pudore
Proloqereris honesta qævis.

Qod avtem de cogitatis istîc Marcus noster, de eisdem

dem Marcus alter *Offic. l.* 3. *Vir bonus, non modò facere, sed nè cogitare quidem quidquam audebit, quod non audeat prædicare.* Qin & de consultis idem *lib. eod. Ea deliberanda omnino non sunt, in quibus est turpis ipsa deliberatio. atq; etiam in omni deliberatione celandi atque occultandi spes opinióq; removenda est.* De votis Persius, *Sat.* 2. *v.* 3, &c.

——*non tu prece poscis emaci,*
Quæ nisi seductis nequeas committere Divis.
Haud cuivis promptum est, murmúrque humiléque susurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.

Contrà scil. quàm *bona pars procerum tacitâ quæ libat acerrâ*; &, *Labra movet metuens audiri*— ut Horat. *l.* 1. *epist.* 16. Itaq; Pythagoras suos monebat, μὴ φωνῆς εὐχεσθαι, i. e. *clarâ voce precari.* Οὐχ ὅτι τὸ θεῖον ᾤετο μὴ δυνασθαι ἅμα τῇ φθεγξαμένῳ ἐπαΐειν, ἀλλ' ὅτι δικαίας ἐβούλετο εἶναι τὰς εὐχάς. Clemens *Strom. l.* 4. prope finem. Ità Seneca *epist.* 10. *Tunc scito esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perveneris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. nunc enim quanta dementia est hominum? turpissima vota diis insusurrant: si qis admoverit aures, conticescent, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant.* Et mox: *Sic vive cum hominibus, tanqam Deus videat: sic loqere cum Deo, tanqam homines audiant.* Respexit horsum Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 7. ubi dixit: *Præceptum est philosophiæ sic loqendum esse cum hominibus, tanqam dii audiant; sic cum diis, tanqam homines audiant.* Hinc Martial. *l.* 1. *epigr.* 40.

Si qis erit recti custos, imitator honesti,
Et nihil arcano qi roget ore deos.

De factis, vitâq; totâ, Seneca idem *epist.* 43. *Tunc felicem te esse judica, cùm poteris in publico vivere, cùm te parietes tui tegent, non absconent; qos plerumq; circundatos nobis judicamus, non ut tutiùs vivamus, sed ut peccemus occultiùs. Rem dicam ex qa mores æstimes nostros. Vix qenqam invenies, qi possit aperto ostio vivere. janitores conscientia nostra, non superbia, opposuit. Sic vivimus, ut deprehendi sit, subitò aspici. Qid autem prodest recondere se, & oculos hominum avèrsqe vitare? bona conscientia turbam advocat; mala etiam in solitudine anxia atque solicita est. Si honesta sunt qæ facis, omnes sciant: si turpia, qid refert neminem scire, cùm tu scias? Oh te miserum, si contemnis hunc testem.* Idémqe de vit. beat. *c.* 20. *Populo testè fieri credam, qicqid me conscio (excusi pessimè, nescio) faciam.* Galen. *de affect. cur. c.* 5. Ἀντιχθόνιος σὺ ἡ δύσερις διαπαλὸς τῆς οἰκήσεως· ἐξέστω τοῖς σωφρόσιν εἰσίναι πάντα χωρὶν, ἵν' ἴσμεν ἧς παρασκευασώμεθα. δεῖ γὰρ ἁβρύνειν, ὡς ὑπὸ σοῦ εἰσιόντων ἀνεύρετός μηδὲν καταλειλημμένον ἁμάρτημα. ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν οἱ σφετερίζοντες εἰς τὸ δημόσιον ἅπαντα πειρῶνται περάτειν κόσμια· ὕτω καὶ σὺ χρὴ τὴν ἰδίαν οἰκίαν περάτειν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδήμονες πρὸ ἄλλους [τοῖς ἄλλοις *f.*] ἀμβρύνειας τι φυσᾶσθαι, μόνος ἑαυτὸς οὐκ αἰσχύνῃ· σὺ δ' σαυτὸν αἰσθῇ μᾶλλον, πεισθήσῃ τῷ φάσκοντι, Πάντων δὲ μάλις' αἰσχύνου σαυτόν. De se denique fidenter satis, verè nécne ipse viderit, profitetur Apuleius in *apolog. Nihil unqam cogitâsse, qod eloqi non audaret; nullúmqe suum factum vel dictum extare, de qo dissimulare publicè non possit.* Vide *ad lib.* 1. § 3. & *infrà* § 7. & 15. & *l.* 6. § 16.

Ἐί τις ἄρτι διαπέφυτο] Facit huc Zenonis monitum illud: Πάντα περάτην, ὡς ἀπολογησόμενον ὀλίγον ὕστερον παιδαγωγοῖς. Galen. *de affect. cur. c.* 4. De viro bono ac justo Cicero apud Lactantium *l.* 17. *c.* 24. *Itaqe talis vir, non modò facere, sed nè cogitare qidem qicqam audebit, qod non audeat prædicare.* Vide & qæ sequntur ibidem.

Ἀπολαυσικῶν φαντασμάτων] Vide *infrà ad* § 6. ἀπολαύειν.

Οὐκ ἔτι ὑπολείπεται τὸ ὡς ἐν ἀείποις ἤδη ἔχειν] Notat procrastinationem studii & conatûs ad optima enitendi, ut istîc, ità *l.* 8. § 22. verbis illis: Μᾶλλον δὲ θέλεις ἀγαθὸς ἄνευρον γενέσθαι ἢ σπουδαῖον ἔχειν. Epictet. *Enchir. c.* 50. Ἐς ποῖον ἔτι χεῖρον ἀναβάλλῃ, τὸ μὴ βελτίων ἀξιῶν σαυτὸν, καὶ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν τὸν διαιροῦντα λόγον; qo loco pro διαιροῦντα, αἱροῦντα legendum ex Marco monuimus, *ad l.* 2. § 5. Vide & Epicurum *epist. ad Menœcum, ad l.* 2. § 4.

Ἱερός τις] Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 4. de Stoicis; Λέγουσι δὲ καὶ ἱερέα μόνον εἶναι τὸν σοφὸν, φαῦλον δὲ μηδένα. Porphyr. *de abstinent. l.* 2. Ὁ ὄντως φιλόσοφος, τῷ ὄντι πᾶσιν θεοῦ ἱερεύς. Ità viri sancti qiqe in pagina sacra nuncupantur, Βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῷ Θεῷ· *Apoc.* 1. *v.* 6. & *c.* 5. *v.* 10. &, ἱερεῖς τῷ Θεῷ, *ibid. c.* 20. *v.* 6. &, ἱερατεύμα ἅγιον καὶ βασιλικὸν, Petr. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 5, 9. qod eodem recidit; ut eruditè docet Casavb. *ad Athen. l.* 1. *c.* 9.

Καὶ ὑπηρέται θεῶν] Ità Epictet. *l.* 3 *c.* 24. Diogenes, τοῦ Διὸς διάκονος. Et viri boni, τῷ Διῒ διάκονοι καὶ μάρτυρες. *ibid. c.* 26. Et Galeno in *hortator. c.* 2. ὑπαρχοί τινες καὶ ὑπηρέται τοῦ Θεοῦ.

Τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ] Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 15.

Πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀναίδειαν πνεύσης] *Intactum à libidine, insciam omnis malitiæ.* Xyl. ut ad ipsius affectum utrumqe referatur, & libidine omni & malitiâ alieni. Cas. *immunem omni injuriâ*, sive *contumeliâ qam ipse sibi inferat*, ex *l.* 2. § 16. *incapacem mali ullius, ab aliis* scil. *illati.* nevtrum satis arridet. Ego de *molitionibus alienis* utrumqe ceperim. ἀνέπαφον, *injuriâ* sive *contumeliâ intactus.* Siqidem injuria ad sapientem non pervenit. Senec. *de constant. sap. c.* 5. *Nulla ad sapien-*

ſapientem injuria pertinet. majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, quàm ut ulla vis noxia uſque ad illum vires ſuas perferat. Ibid. c. 4. ἀναίσθητον πονηρίας, *improbitatis*, alienæ ſcil. *nè ſenſu quidem ullo affectus.* hoc eſt, adverſùs eam perinde affectus ac qui nè ſentiat qidem, πονηρίαν ſumit, qomodo ἀμαθίαν Apoſt. *ad Hebr. c. 12. v. 4.* ὕπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι.

Ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου] Viros bonos, virtutisque ſtudioſos *athletas* nuncupari ſolenne eſt. Demoſt. *contr. Ariſtogit.* ἀλλ' καλῶν ἔργων ἀθλητάς. Philo *de Joſeph.* Ἀθλητὴς εἰμὶ καλῶν ἀθλητῶν· ἐκεῖ γεγύμνασμαι πολλαῖς κακοπαθείαις, ἀλάμβανε, ξενιτεύων, δικτύων, ἀναλισκόμενος, ἄχει καὶ ψυχῆς ὀπιπαλύμβανε ὧν ἤκιστ' ἐχρῆν. Idémqs πρὸ ἄθλων. Οἱ μὴ παρελθόντες εἰς εἰρκτὸν ἀγῶνα, ἀθληταὶ ἀρετῆς ἀνδρείσκονται. Et monachos aſcetas, Ἀρετῆς ἀθλητὰς appellat Theodoret. *hiſt. l. 5. c. 20.* Epictet. *l. 1. c. 18.* ἔστι μοι ὅζιν ὁ ἀνίκητος ἀθλητής· qem & *l. 2. c. 18.* contendens cum aliis athletis; χαῖρε, παρόδυξε· ὑχὶ τοῦ σάφρος τύτυς παίκλας (πύκλας leg. niſi forſan per ludibrium ità nuncupare placuit) καὶ παγκρεπασὰς, ὧδε τοῦ ὁμοίως αὐτοῖς τοῦ μονομάχυς. Salſè Diogenes apud Laërt. *l. 6.* Περὶ μὲν τὸ παρρύτλειν καὶ λακτίζειν ἀγωνίζεσθαι τοὺς ἀνθρώπυς· πρὸ ὀλίγυ καλοκἀγαθίας ὄφελος. Leo etiam Spartanus, referente Plutarcho, conſpicatus curſores circa carceres ſatagentes, alter alterum qi præverteret, Ὅσῳ μᾶλλον, inqit, οἱ δρομεῖς σπεύδουσι πρὸς τῆς ταχύτητος, ἧττον τῆς δικαιοσύνης; Vide Platon. *ep. 4. ad l. 7. § 51.* Atqi, ut Philo de *provident.* apud Evſeb. *præpar. l. 8. c. 14.* Μαθόντωσαν ὃ καὶ ὅσοι ἐπ' εὐτονίᾳ περύσιωτοι, μὴ ὑψαυχεῖν, ἀπιδόντες εἰς τοὺς πρὸ ἀνημέρων καὶ ἀπθαίνων ζώων ἀμυθήτους ἀγέλας, οἷς ἰσχὺς καὶ ῥώμη συγγεγόνασι. πρὸ γὰρ ἀπτοπαστάτων ὄζιν, ὑπὸ θηλείας ἀρετῆς, καὶ ταῦτα παρευπιμερέμβων ὑπ' αὐτῆς, ἀνθρωπον ὄντα σεμνύεσθαι. Itaqe Ariſtot. *polit. l. 8. c. 4.* Τὸ καλὸν, ἀλλ' ὃ τὸ θηλυδρὶς, δεῖ περιλαγγανισέαν· ὃ γὰρ λύκος, ὧδε πρὸ ἄλλων θηρίων τι ἀγνίσαιτο ἂν ὠδίνα καλὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνὴρ ἀγαθός. Et Senec. *ep. 124.* *Quid vires corporis alis exerces? pecudibus iſtas majores ferisque natura conceſſit.* — *Vis tu, relictis in quibus vinci te neceſſe eſt, dum in aliena niteris, ad bonum reverti tuum? Quid hoc eſt? animus ſcil. emendatus ac purus, æmulator dei, ſuper humana ſe extollens, nihil extra ſe ſui ponens.* En tibi Marci noſtri ἄθλον μέγιστον· en ἄθλα μεγίστου ἀθλητοῦ. Vin' tamen maximo iſto majus? Avdi Apoſtolum *ad Timoth. epiſt. 1. c. 6. v. 12.* Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς. & *ad eundem, ep. 2. c. 4. v. 7.* Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. & *ad Philipp. c. 3. v. 14.* κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Habes certamen præclariſſimum, & in exitu feliciſſimum. Indè Patribus antiqis Chriſtiani omnes, martyres cum primis, *Dei, Chriſti, fidei, pietatis athletæ* dicti.

Τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάνυ παλαισθῆναι] A luctatoribus tranſlatum vocabulum: de qo dicetur ampliùs, *ad l. 7. § 52.* Vide & *ad l. 7. § 61.* Acutiſſimè pariter atqe elegantiſſimè Joannes Chryſoſt. *in ad Epheſ. orat. 22.* Παλαίσωμεν καὶ διαπαντὸς κατέχωμεν· ἂν παλαίοντες ἐξέλθωμεν, νενικήκαμεν. ὁ γὰρ ὡς ἐπὶ πρὸ ἀθλητοῦ, ὕτω καὶ ἐνταῦθα. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἂν μὲ καταβάλῃς, ὁ νενίκηκας. ἐνταῦθα, ἂν μὴ καταβληθῇς, νενίκηκας, ἂν μὴ καταβληθῇς, κατέβαλες. εἰκότως. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀμφότεροι ὑπὲρ νίκης σπεύδουσι, κἂν ὁ ἕτερος καταβληθῇ, ὁ ἕτερος στεφανῦται. ἐνταῦθα δὲ ὑχ ἕτερος· ἀλλ' ὁ διάβολος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἥττης σπεύδει. ὅταν ὖν αὐτὸν ἀφέλωμαι τοῦτο ὑπὲρ ὃ σπεύδει, ἐνίκησα. ὁ γὰρ ὥστε καταβαλεῖν, ἀλλ' ὅστε συγκαταβαλεῖν ἐπείγεται· αὐτὸς γὰρ ἥδη βέβληται, καὶ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ὄζιν· ὥστε ἂν μὴ καταβάλω, μὴ καταβληθῶ ἢ, νενίκηκα. Diogenes Olympionicam qendam conſpicatus in ſcortum qoddam oculos defixum, Ἰδὲ κεῖνο ἀρεμάνιον, ὡς ὑπὸ τυχόντος κορασίου τραχηλίζεται· En arietem *Martium*, qomodo à vili puella proſternitur. Laërt. *l. 6.* ſive, ut Plut. *de curioſ.* Ὁρᾶτε τὸν ἀθλητὴν ὑπὸ παιδισκαρίου τραχηλιζόμενον· *Videte athletam ab ancillula eliſum.* Idémqs in Iſthmiis coronam victoribus tribui ſolitam, tanqam ſibi meritò magis debitam poſcebat. Πολλὰς γὰρ, ἔφη, ἀντεφωνίσας νενίκηκα καὶ μεγάλας, ὑκ ὄντα ταῦτά ὄζι τὰ ἀνδριάντα, τὰ νῦν ἐνταῦθα παλαίοντα καὶ δισκεύοντα καὶ πρέχοντα τὸ πυγὶ ἢ χαλεπωτέρας, πνίγας, καὶ φυγὰς, καὶ ἀδοξίας ἕπ ἢ ὀργάς τε, καὶ λύπας, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ φόβους, καὶ τὸ πάντων ἀμαχώτατον ἢ καὶ δυσμαχώτατον θηρίον, ὕπνον καὶ μέθην κἀκὸν, ἡδονάς· ἢ ὑδεὶς ὕτε πρὸ Ἑλλήνων, ὕτε πρὸ Βαρβάρων ἄξιος μάχεσθαι καὶ φρίττειν, τῇ ψυχῇ κρατήσας· ἀλλὰ πάντες ἥττηνται καὶ ἀπειρήκασι πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σύροι, καὶ Μακεδόνες, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. Dio Prul. *orat. 9.* Magnificè admodum & glorioſè te prædicas, ô Cynice, verùm cogita tecum, qàm turpe ſit poſtqam hæc omnia ſuperavetis, à faſtu, qem Plato tibi non ſine caviſa objecerat, ſuperari; ut nè adiiciam, qàm miſerandum ſit, poſt iſta omnia concultata, diabolo mancipatum teneri.

Δικαιοσύνη βεβαμμένον εἰς βάθος] hoc eſt, qod Perſius *Sat. 2. verſ. penult.* dixit;

Compoſitum jus fáſqs animi, ſanctóſqs receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.

ubi incoctum pectus, animus non leviter tinctus colore

fore virtutis, ſed perfectè, &, ut Græci dicunt, εἰς βάθος ac ἀδυσσωπῶς βαφῆ. Thomas Mag. in collect. Ἀδυσσωπὸς, ἡ. εἰς βάθος βεβαμμένη βαφή. ità Marcus iſtic: Et Plut. de Stoic. contradict. cap. 5. διὰ ταῦτα ἐλαφρύνουσι τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Senec. epiſt. 36. Perſeveret modò colere virtutem, perbibere liberalia ſtudia; non illa, quibus perfundi ſatis eſt, ſed hæc quibus tingendus eſt animus. Et nat. quæſt. l. 1. c. 3. Purpura, intereſt, quamdiu macerata ſit, ſæpius merſa ſit & excocta, an ſemel tincta. Idémque epiſt. 71. Quemadmodum lana quosdam colores ſemel ducit, quosdam niſi ſæpius macerata & recocta non perbibit: ſic alias diſciplinas ingenia, cùm acceperè, protinus præſtant; hæc niſi altè deſcendit, & diu ſedit, animum non coloravit, ſed infecit; nihil ex his quæ promiſerat, præſtat. Huic βαφῇ, quæ nunquam remittit, (unde ἀδυσσωπιά τε καὶ ἀναπόνιπτα Syneſio, ep. 44.) contraria eſt ἀπορυφή, ex eadem tinctorum officina vox petita. (quò & Clemens alluſit Strom. l. 1. ubi philoſophiam dicit εἰς παρασκευὴν τῆς ἀληθείας, ad veritatis veraque virtutis tincturam ſuſcipiendam hominum animos præparare, ὑφαπτόμενα καὶ ὑφαίροντα τὸ ἦθος, mores præfigurando & præſubigendo, quomodo lana ad colores imbibendos præparatur.) ἀφεῖσῆς autem ἀπορυφὴν Fabius inſtit. l. 10. c. 2. Sic expreſſit: Non ſufficit imaginem virtutis effingere, & ſolam, ut ſic dixerim, cutem, vel potiùs illas Epicuri figuras, quas è ſummis corporibus dicit effluere. Hæc ferè Caſavb. ad Perſ. adjicias licet, opponi etiam huic ἀφῇ ἀδυσσωπῷ colorationem illam, quam à ſole contrahere obſervat in eodem ambulantes Cicero de orat. l. 2. in cute tantùm & ſuperficie corporis exteriore exceptam, non ulteriùs altiúsve in interiora penetrantem. ὁ γὰρ ἀναλλαῖος οὐ πάνυ βάθος μέλανα. neque enim neceſſe eſt, qui cutem nigram habeat, reliqua omnia (etiam interna) pariter habere colorata. Ariſtot. de gener. animal. l. 2. c. 2. qo lóco Herodotum refutat, qi l. 3. Æthiopum genituram nigram eſſe dixerat. Ità Plato epiſt. 7. Οἱ γὰρ ὄντως μὴ φιλόσοφοι, δόξαις δ' ὁπηλιχωσοῦν ἐναβαφέντες, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τῆς ἡλίου ἐπιπλανωμένου. Nec ſileri digna ejuſdem illa politic. l. 4. qibus de fortitudine, ſed ſuſiùs, gemina his qæ de juſtitia ſtrictim Marcus hîc, diſſerit; ἐκεῖν' ὀιόμεθα ὅτι οἱ βαφεῖς, ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔριον, ὅτῳ τὸ πρῶτον μέλλωσι, πρῶτον μὲν ἐκλέγουσι ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τοῦ ἔριου λευκοῦ· ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν ὑπ' ἀλίγῳ παρασκευῇ ὑποδεξόμενον ὅπως δεῖ; ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος· καὶ ἔπειτα βάπτουσι· καὶ ὃ μὲν ἐν τούτῳ τῷ πρόσθεν βαφῇ, διάπορον γίγνεται τὸ βαφέν. καὶ ἡ πλύσις ἔστ' ἄνδρ' ῥημάτων, ἔστε μὴ ῥημάτων δύναται αὐτῆς τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι. ἃ δ' ἂν μὴ ὧδε ὅσα γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα μὴ προδιαπαρασκευάσας, ὅπῃ ἐκπλύσῃ καὶ γενέσεως; τοιοῦτον τοίνυν καὶ ἡμᾶς χρὴ διανοεῖσθαι περὶ ἡμῶν, ὅτι ἐξελεγόμεθα τοὺς τραπησόμενους καὶ ἐπαιδεύομεν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ καὶ μηδὲν ὅτου ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πειθόμενοι διέξοιτο, ἅσπερ βαφὴν, ἵνα ἀδυσσωπὸς οὐκ ἢ δόξα μιγνοίτο καὶ ἀεὶ δεινῶν καὶ περὶ ἄλλων, ἀλλὰ τὸ πρός τε φύσιν καὶ πρὸς προφὴν ἐπιτηδείαν ἐρωτῶσαι καὶ μὴ αὐτὴν ἁπλῶσαι πρὸς βαφὴν τὰ ῥήματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἀκκίζειν, ἥ τε ἡδονὴ, πάντος κολαστὴν δυνατώτερα ἔστα τοῦτο δρᾶν καὶ κονίας, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία, πάντες ἄλλα ῥήματα. πρὸς δὴ τοιαύτην δύναμιν καὶ σωτηρίαν διαπαντὸς δόξης ὀρθῆς ἀνδρείαν ἕξομεν καλῶς καὶ τίθεμαι. virtus itaque ubi penitiùs hoc modo ſe in animum inducrit, quod de Muſica Aphrodiſ. problem. l. 1. q. 121. qaſi σωτηρίαν τῇ ψυχῇ καὶ φύσει ᾠδῆς, ut Gregor. Naz. orat. 13. animúsque in ea qæ didicit, transfiguratur. ut Senec. epiſt. 6. & 94. Et ſicut lanarum colores, qibus ſimplex ille candor mutatus eſt, elui non poſſunt: Fabius inſtitut. l. 1. c. 1. nec illarum conchylia qisqam in priſtinum candorem revocet. ità, Difficulter eraditur, quod in hunc modum rudes animi perbiberunt. Hieron. ad Lætam. Itaque adv. Rufin idem: Si literas didiciſſes, oleret teſta ingenioli tui, qo ſemel fuiſſet imbuta. lanarum conchylia nullæ aquæ diluunt. Et de talibus Greg. Naz. pronunciat, ἐρωδιάσειεν ἄν τὸ μεταπεσεῖν, ἢ ἡγοῖτ' ἂν ἀρχῆς ἀγαθόν. Alluſit eodem & Plutarch. cùm in Dione de Dionyſio diceret, πρὸς βαφὴν ἐκ ἀνιέντα τῆς πονηρίας, ἐν πολλῷ χρόνῳ ἀδυσσωπὸν ἔσαν καὶ δυσέκπλυτον. Attulit & Clemens ſtrom. l. 6. Καθάπερ γὰρ τοῖς ἐρίοις ἡ σὺψις τῆς βαφῆς ἐμμένασα, πρὸς ἰδιότητα καὶ παραλλαγὴν σφῶν τὰ λοιπὰ παρέχει ἕκαστα· ὅτως περὶ τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν πόνος παρέλθῃ, μένει δὲ τὸ κακόν· καὶ τὸ μὲν ἡδὺ καταλείπεται, ἀναμάττεται δὲ αἰσχρόν. αὗται γὰρ ἐκατέρας ψυχῆς χαρακτηρισικαὶ ποιότητες, ἀφ' ὧν γνωρίζεται. Quod non advertens eruditus interpres Hervetus, aliter longè accepit, quàm autor ipſe voluerat, & ac ſi lana colore aliqo intincta & imbuta, ad alius eundem transferre diceretur, cùm ille tincturæ moram diuturnam poſt operam in macerando tingendóque inſumptam deſignatam vellet. Alluſiſſe videtur Muſonianum illud à Gellio l. 16. c. 1. lavdatum. Ἂν τι πρόξῃς καλὸν μὴ πόνῳ, ὁ μὲν πόνος ὄιχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει· ἂν τι πράξῃς καλὸν μὴ ἡδονῇ, τὸ δὲ μὴ ὄιχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. Quod Cato in oratione Numantiæ habita ſic extulit. Si qid vos per laborem recte feceritis, labor ille à vobis citò recedet, beneſactum à vobis, dum vivitis, non abſcedet. ſed ſiqa per voluptatem neqiter feceritis, voluptas citò abibit, neqiter factum illud apud vos ſemper manebit. Vide ad l. 5. §. 16. & l. 6. § 30. μὴ βαφῆς. & l. 10. § 34. τῷ ἀδιαλύτῳ.

Ἀσαφέστερον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα]

τα] Ità *l.* 2. § 17. & *infr.* § 16. & *l.* 4. § 23, 25, 26. & *l.* 12. § 11. Vide & *l.* 4. § 31. ἐξ ὅλης τ' ψυχῆς.

Συσκωδόμβια] Vide *infr.* § 11, 16. & *l.* 4. § 26, & 34.

Κἀκεῖνα μὲν καλὰ παρέχεται] Ità Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 10. Ἀρκεῖ μοι, ὃν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτα μὲ δεῖ κάλλιστα παρασκευάσαι.

Ταῦτα ἡ ἀγαθὰ ἔῃ) πίστευε] ὡς ἀπὸ τῆς ἀείσης γνώμης ἐπιτελόμενα. Epictet. *Enchir. c.* 38. Ità Charidemus Dionis Prus. *orat.* 30. Τὰ μὲν θεῶν ἔργα, δῶρα καλῶς ἠγούμεζει (Hom. *Il.* γ'. *v.* 65.) ὡς ἄπαντα ἀγαθὰ ὄντα, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γιγνόμενα. Expressit quod Apostolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Vel Ezechiæ potiùs regis illud, Esaiæ *c.* 39. *v.* 8. *Bonum est, quod locutus es, verbum Domini.* bonum est, qicqid Deus vult, qi summè bonus nisi bonum velle non potest. Vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 10. & *l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 35. & *l.* 10. § 1.

Ἡ δὲ εἱμαρμένη μοῖρα] ἡ εἱμαρμένη sive *fatum* cum Stoicis noster passim inculcat. Vid. *l.* 5. § 8.

Συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρῃ) locus mihi subobscurus, eóque magìs qòd vocabula à Marco hîc usurpata, nisi sint, qod suspicari forsan qis possit, vitiata, nusqam alibi deprehendisse meminerim. Xyl. *Et constat aliunde, & secum aliud adfert.* Versio textu ipso etiam obscurior. Tentemus an è Marco ipso elicere possimus mentem ejus. *L.* 12. § 23. ἀγαθὸν ἦ, inqit, εἴπερ τῷ ὅλῳ καίριον, καὶ συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. *Bonum est, siqidem universo opportunum, & conducens, & collatum,* vel *congruum.* Et *l.* 10. § 20. Συμφέρει ἐκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις. *Confert cuique, qod fert cuique natura universi.* Et *lib.* 4. § 9. ἀνάγκαζεν ἡ τὰ συμφέροντα φύσει τοῦτο ποιεῖν. *Cogebatur hoc facere natura conducibilis,* vel *natura ea qæ in commodum inferebat.* deniqe *l.* 5. § 8. formulas illas urget, à vulgari sermone petitas, τοῦτο ἤνεγκεν αὐτῷ, *hoc illi tulit:* & τοῦτο τέτῳ ἠνέγκατο, id est, συνετάξατο. *hoc illi latum,* id est, *præscriptum est,* à medico nimirum, tanqam utile & salutare. &, de universi natura, imò Jove ipso, οὐκ ἂν τοιοῦτό τι ἤνεγκεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν· *non tulisset ejusmodi aliqid, nisi universo id contuliset.* Illud itaqe forsan & hîc voluit, *Et præscriptum est,* à mundi nimirum administratore Deo; *& conducit etiam:* (ut idem sit τὸ συνεμφέρει, qod τὸ συμφέρει) vel, *Et in nos infertur, & nos etiam secum fert;* eò nimirum qò destinamur. Sensum priorem secutus est M. Cas. qi vertit, *& inevitabile est, & utile.* codémqe faciunt, tum Marci ipsius verba proximè antegressa, ταῦτα ἡ ἀγαθὰ ἔῃ) πίστευε. tum & Sophoclis illud, *Oedip. Colon.*

Τὸ φέρον ἐκ θεῦ, καλῶς
Χ' ἡ φέρειν.
Qod fata ferunt, id ferre decet. Groc.

ubi Schol. ἐμμένειν παραινεῖ τοῖς ἀγνωμένοις παρὰ θεῶν. φέρειν γὰρ, φησὶ, χρὴ τὸ ἐκ θεῶν ἐμαρμένον πάγκαλον. Ad posteriorem illud Palladæ, in antholog. *l.* 1. *c.* 13. Et Stob. *tom.* 2. *tit.* 98.

Εἰ τὸ φέρον σε φέρῃ, φέρε κ' φέρε· εἰδ' ἀγαπᾷεις,
Καὶ σαυτὸν λυπεῖς, κ' τὸ φέρον σε φέρει.
Si te fata ferunt, ferto fertórqe. gravatim
Si fers, te crucias; nec minùs illa ferunt.

Vel ut Maximus exhibet *collectan. c.* 18.

Ὡς κε θέλῃ τὸ φέρον σε φέρειν, φέρε· εἰ δ' ἀπιθήσεις,
Καὶ σαυτὸν βλάψεις, κ' τὸ φέρον σε φέρει.
Qò tua ferre volunt te fata, ferare. recusas?
Te ledis; læsum sic qoqe fata ferent.

Qod utrumqe in versione sua expressit elegantissimè Jo. Grotius;

Si qem fors agat atqe ferat, ferat atqe feratur:
Ni ferat, & feret hunc fors, magìs & feriet.

Nec unqam satìs prædicarum Cleanthis vorum illud, qod ὑπὸ παντὸς φέγγεσθαι vult esse Epictetus *Enchir. c.* 52.

Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ γ' ἡ πεπρωμένη
Ὅπου ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος·
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.

Seneca sic reddidit *epist.* 107. & ex Seneca Avg. de *Civit. Dei, l.* 5. *c.* 8.

Duc me, parens celsiqe dominator poli,
Qocunqe placuit. nulla parendi mora est:
Adsum impiger. fac nolle. comitabor gemens:
Malúsqe patiar, qod bono licuit pati.

Vide *l.* 10. § 28. Addo tertiam D. Boot. interpretationem, qi τὸ συνεμφέρειν in *accommodandi* sensu hîc sumit; ut hoc sit qod Marcus velit, *fatum & nobis accommodari, & facere etiam ut nosmet ipsos eidem accommodemus.* in qam ferè sententiam Marcus *l.* 4. § 23. Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ ἐναρμοσὸν ὄζιν, ὦ κόσμε. Et *l.* 5. § 8. Τὰ συμβαίνοντά σοι ἐφεστάπατό σοι, καὶ θεός σε πως ἔτυχεν. Et *l.* 3. § 16. ἀβιάστως τῇ ἑαυτῆ μοίρᾳ συνεμοσμένον. Et *l.* 7. § 57. μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συνκωδόμβιον. τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; in hanc denique sententiam qam proximè, *l.* 12. *c.* 1. σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σε τέτῳ. Tu qisqis es, qamcunqe ex istis ipse volueris, amplectare per me licet; avt potiorem aliqam, si comminisci potueris.

Συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν] λογικῶν appellatione Deum atqe Dæmonas simul cum hominibus intelligit. Istìc avtem conjunctionis illius tantummodo meminit, qæ ratione prædita invicem astringit omnia. alibi sæpius nexum & conjunctionem cum universo mundo inculcat; ut *l.* 2. § 4. Casavb. *ad Pers. Sat.* 3.

Κήδεσθαι μὲν πάντων] *aliorum,* inqit, *curam gerere, est naturæ consentaneum.* Ità *infrà* § 6. ἴδιον ἀνθρώπου φιλανθρώπως. & *l.* 9. § 3. κήδεσθαι δεῖ. & contrà, *l.* 2. § 1. τὸ ἀντιτρόπαιον παρὰ φύσιν. Impia itaqe, & humanitatem quasi abjurantis & amolientis

molientis à ſe, Cajni vox illa, *Numqid ego cuſtos ſum fratris mei? Gen. c. 4. v. 9.* Ad qæ verba Joannes ille ὁ χρυσορρήμων *in Gen. orat. 19.* cum Marco noſtro planè conſentiens; Καὶ τοι εἰσὶ πολλαὶ ἀνομολεδίαι ἀπανθρακίδες, καὶ πολλοὶ τῆς φύσεως νόμοι, ἐγκλῖναι τὴν καὶ φύλακα εἶναι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας. τοῦτο γὰρ ἡ φύσις ἐπίταττε. Et Ambroſ. *de Cajni & Abel. l. 2. c. 9. Recuſat fraternæ munus cuſtodiæ, qaſi exors naturæ.* Contrà Julian. Imper. de ſe epiſt. 12. Ἐπεὶ καὶ ἐγκρατὴς οὐκ ἂν εἴην τοῦ μάνου, εἰ καὶ πολὺ ἄμεινον, ἢ καὶ πολὺ ἄλλων ἁπάντων, ὡς εἰκός, ἐγκρατέα. De Demonacte Lucianus: φίλος μὲν ἦν ἅπασι καὶ οὐκ ἔστιν ὅν τινα οὐκ οἰκεῖον ἐνόμιζεν, ἀνδρωπός γε ὤν. Ità Apoſtol. *ad Galat. c. 6. v. 10.* ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας. Facit huc & parabola illa Lucæ *c. 10.* qâ oſtendit D. Jeſus τὸν πλησίον ἡμῶν qemvis eſſe, cui, cùm ope noſtrâ indigeat, ſubvenire poſſimus.

Δόξης δ' ἐχὶ τῆς παρὰ πάντων] Plato *Lachet.* ἔστι μέν τοι ὁ ἔπαινος ὅτι καλὸς, ὦ ἀνδρῶν ἄξιον πεδέσθαι. Hector apud Nævium,

Lætus ſum laudari me abs te, pater, laudato viro.

Cicer. *Tuſc. l. 4. § 67.* & *epiſt. famil. l. 5. ep. 12.* & *l. 15. ep. 6.* ubi ſubjungit: *Ea eſt enim profectò jucunda læus, qæ ab iis proficiſcitur, qi ipſi in læude vixerunt.* Idémqe Seneca explicans, *epiſt. 102. Cùm Tragicus ille apud nos ait; Magnificum eſſe lavdari à lavdatoviro; lavde digno, ait.* Et ibid. *Claritas, bonorum virorum ſecunda opinio eſt. vel læus eſt à bono bonis reddita.* & mox, *claritatem* à *gloria* diſtingvens; *Gloria multorum judiciis conſtat, claritas bonorum.* Itaqe Lucilius *Sat. 14.* apud Nonium profitetur,

Pavcis ſe malle & ſapientibus eſſe probatum,
Ἢ πᾶσιν νεκύοισι κεκλαφδιμῆσιν ἀνδάνειν.

Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιόντων] qod *naturæ convenienter vivere*, Flaccus, *l. 1. epiſt. 10.* & Cicero *Offic. l. 3.* Idémqe *de Finib. l. 3. Congruenter naturæ convenientérqe vivere.* & *Tuſcul. l. 5. Congruere naturæ, cúmqe ea convenienter vivere.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Οἱ δὲ μὴ ὄντως βιοῦντες, ὀπτοῖοι] Idem ferè *l. 9 § 18, 27.* & *l. 10. § 13.* & *l. 11. § 18.* Cicero *pro domo ſua: Lavdatio hominis turpiſſimi, mihi ipſi erat penè turpis.* Senec. *epiſt. 52. Quid lætaris, qòd ab hominibus iis lavdaris, qos non potes ipſe lavdare?* Idem in *excerpt. Non poteſt ullam avtoritatem habere ſententia, ubi qi damnandus eſt, damnat. Malis diſplicere, lavdari eſt.* Bern. *epiſt. 248. Non poteſt bonus non eſſe, qi bonis placet: nec minùs validum argumentum mihi videtur, qòd bonus ſit, ſi malis è regione diſpliceat.* At editor Lugdun. hîc negativam omiſit, in dictionis Marcianæ fravdem non ferendam.

Καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν] *noctúqe & interdiu.* ità Marinus in Proculo *c. 3. ad l. 4. § 50.* repræſentandus; νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. qo loco non erat, qod Heraldus *animad. in Iambl. c. 4.* Scripturam editam ſubmoveret, & μεθ' ἡμέρας ſubſtitueret. etenim μεθ' ἡμέραν eſt *interdiu*, ut Marco iſtîc, ità aliis paſſim. Ariſtophan. *Pluto 4.3.*

Ὀιμοι τάλας ἀπολοῦμαι μεθ' ἡμέραν.
Væ miſero mihi, ſpolior iſtîc interdiu.

Dèmoſt. *in Midiam.* Καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὕβριζεν. *& interdiu*, ſive *ipsâ luce, ſciens prudénsqe contumeliâ afficiebat.* Polyb. *l. 1.* γενομένων ἢ πλειόνων ἀδικημάτων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. &, ποτὲ μὲν μεθ' ἡμέραν, ποτὲ δὲ νύκτωρ ἐπιφανόμενοι. Plut. in *Publicol.* Ὥστε μεθ' ἡμέραν τοὺ Ῥωμαίους ὁρᾶν] &c. nihil tritius avt pervulgatius. Adjiciam tamen unum amplius locum ex Luciani *cataplo*, qia ad Marci mentem facit. ibi Lychnus ſive *Lucerna*, Rhadamantho coram adverſùs Megapentheum teſtimonium perhibens; Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν οὐκ οἶδα· ὁ γὰρ παρὰ σοὶ ἀεὶ νυκτὸς ἐποίει καὶ ἔπασχεν, ὀκνῶ λέγειν. Vide *l. 10. § 13.*

Οἷοι μεθ' ὅτων φύγωνται] *ac qibus ſe hominibus admiſceant.* Xyl. Et poteſt reverâ ex neceſſitudinibus & familiaritatibus de hominum affectu conjectura ſæpenumero havd vana fieri. juxta illud Phœnicis Evripidei, qod lavdant Æſchines *adverſ. Timarch.* Diodor. Sic *l. 12.* & Plin. min. *l. 4. ep. 27.*

Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γινώσκων ὅτι
Τοιοῦτός ἐσθ' ὁποῖος ὧνπερ ἥδεται συνών.
Si qis malorum paſcitur conſortio,
Inqirere ultrà parco; compertum hoc habens,
Talem eſſe qemque, qali amicitiâ utitur. Gror.

Cæterùm havd plenè ſatìs Marci verba expreſſit is. pleniùs exactiúsqe Caſ. *qales cum qalibus volutantur*, ſive commiſcendo ſeſe invicem fœdant & inquinant. Eſt enim metaphora à limo lutóve, qod è terra fit, humido aliqo commaceratâ. unde & ῥύπος non eſt tantùm μίγνυσις, vel μαλάττεσις, ſed & μολυσμὸς &, ῥυπαίνω, ῥύπος, μίασμα, μολυσμός. Heſych. unde forſan & noſtrum, qo Caſ. uſus eſt hîc. **motle.** Vide *l. 7. § 67.*

Παρὰ πᾶσι τούτων ἔπαινον] Cicer. *de fin. lib. 2. Nihil eſt turpius qàm ſapientis vitam ab inſipientium ſermone pendere.* Idémqe *de Oratore perfect. § 41. Ego cùm à noſtro Catone lavdabar, vel reprehendi me à cæteris facilè patiebar. Sic Socrates videtur teſtimonio Platonis aliorum judicia debere contemnere.* Senec. *epiſt. 52. Quanta dementia ejus eſt, qem clamores imperitorum hilarem ex auditorio dimittunt?* Apud eundem Epicurus *epiſt. 29. Nunquam volui populo placere. nam qæ ego ſcio, non probat populus; qæ probat populus, ego neſcio.* Subjungit Seneca; *Idem hoc omnes tibi ex omni domo conclamabunt, Peripatetici, Academici, Stoici, Cynici.*

nici. qis enim placere poteſt populo, cui placet virtus? malis artibus populariſ favor quæritur. ſimilem te illis facias oportet. non probabunt, niſi agnoverint. conciliari niſi turpi ratione amor turpium non poteſt. Idem *epiſt.* 92. *Eleganter Demetrius noſter ſolet dicere, eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, qo ventre redditos crepitus. Quid enim, inqit, meâ refert, ſurſum iſti an deorſum ſonent? Quanta dementia eſt vereri, nè infameris ab infamibus?* Epicuri illud ob oculos habuiſſe videtur Clemens, cùm iſta ſcriberet, Ὅτρωμ. *lib.* 1. Οὐ ποτε ἄρα ὀρθὸν τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν· ἃ μὲν γὰρ ἐκεῖνοι εἰδεῖλοι, ὀκ ἀσπάζομαι ἡμεῖς. ἃ δ' ἡμεῖς ἴσμεν, μανθάνειν δεῖ τοὺς ἐκείνων διαβόητους. qi locus cùm corruptelæ manifeſtus ſit, ità interpretari Herveto viſum, ac ſi pro ἐκείνοι εἰδεῖλοι, ἐκείνοις ἥδεται, vel ἐκεῖνοις ἀνδάνει legiſſet; Sylburg. ἐκείνοις εἰδεῖμεν, ἀσκεῖν ſcil. reponendum poſſe exiſtimat, ut ſit, *qæ nos novimus illos exercere.* mihi nevtrum ſatisfacit. forſan potiùs, ἐκεῖνοι εἰδεῖεν, *qæ illi nôrint*, ut in membro altero, ἡμεῖς ἴσμεν, *qæ nos ſcimus.* Vide *l.* 4. § 3.

Οὐδ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκοντες] Vide *l.* 8. § 52, 53. Senec. *epiſt.* 9. *Niſi ſapienti ſua non placent. omnis ſtultitia laborat faſtidio ſui.* Et *de tranquill. c.* 2. *Unus effectus eſt vitii, diſplicere ſibi.* & *epiſt.* 47. *Hoc habent inter cætera boni mores; placent ſibi & permanent. Levis eſt malitia, ſæpe mutatur, non in melius, ſed in aliud.* Ariſtot. item *Ethic. l.* 9. *c.* 4. Διαφέρονται ἑαυτοῖς ὁι φαῦλοι καὶ ἑτέρων μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλα δὲ βέλονται. Vide ſis cætera.

§ 5. Μήτε ἀκύσιον] Apud Ariſtotel. *Rhetor. l.* 2. *c.* 24. neſcio qis,

Ἐτὸν γὰρ ἐν τοῖς κακῶς δεδρακόσιν
Ἀκούσιον εἰς ὀργὴν πεσεῖν·
Οὐτ' ἐν' ἀναγκαδείς τις ἐν δέσμῃ τινὶ,
Περισπὸν ὅτι τοῦ δ' ὀφείλοντ' χάριν.

Si noſtra in illum ſe ira non rectè ferat,
Qi non ſuâ aliqid ſponte commiſit mali;
Nec qi coactus alteri benefecerit,
Ullum meretur aut honorem aut gratiam. Grot. Vide *l.* 4. § 34. Auguſtinus *confeſſ. l.* 1. *c.* 12. & ex eodem Petr. Lomb. *ſentent. l.* 2. *diſtin.* 40. §. 2. & Proſper. *ſent.* 172. *Nemo invitus benefacit, etiamſi bonum eſt qod facit.* Idémqe *in Joan. Evang. tract.* 43. *Qod qis invitus vel neceſſitate facit, non bene facit. Sapientem* verò *invitum nihil facere*, Stoicum dogma eſt. Cicero *paradox.* 5. *Soli hoc contingit ſapienti, ut nihil faciat invitus, nihil coactus.*

Μήτε ἀκοινώνητον] qod ubiqe damnat. Vide ad *l.* 2. § 2. Gregor. Naz. *in Baſil. epitaph.* Μήτε τὸ φιλόσοφον ἀκοινώνητον, μήτε τὸ φρακτικὸν ἀφιλόσοφον. Senec. *de beat. c.* 20. *Sic vivam, qaſi ſciam aliis me natum: & naturæ rerum hoc nomine gratias agam.* & *cp.* 48. *Non poteſt qiſqam beatè degere, qi ſe tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates ſuas convertit. alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqod eſſe commune jus generis humani.*

Μήτε ἀνεξέταστος] Ità Baſil. Cæſar. *epiſt.* 44. ἀλλὰ ἀνεξετάστως φερομένῳ. Et *epiſt.* 54. Πάντα μὲν λόγον, πᾶσαν δὲ πρᾶξιν καθήκουσαν ἀκριβεστέραν ἐπιτελεῖσθαι. Vide & *infr.* § 6. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 37. Idémqe *in Eſajam.* & apud Simeon. Logothet. *orat.* 21. χρὴ δὲ, ὥσπερ διαγελᾶν τὸν λόγον τῶν ἀναπτόντων χάριν παρ' ἡμῖν λαλούντα, ἕκαστα κρίνειν καὶ ἐξετάζειν τά τε δεκτέα καὶ μὴ, καὶ συναπαδόντα τοῖς πραγμάτων, καὶ ταῖς ὀφειλαῖς τῆς ψυχῆς μὴ ἀκριβῶς ἐπικρίνοντα σπουδάζειν· ἐνεξαπάτητος γὰρ ἕκαστος, ἐν οἷς ὄζτιν ἀνεφάπτωτος. Galen. *hortat. c.* 6. Itaqe ἐν τῷ μὴ ἀνεξετάστῳ, τὸ ἀνεφάπτωτον καὶ ἀνεξαπάτητον γίγνεται, de qo Marcus *l.* 7. § 55. At contrà Apelles hæreticus referente apud Evſebium *hiſt. Eccles. l.* 5. *c.* 13. Rhodone, Μὴ δεῖν ὅλως ἐξετάζειν τὸν λόγον, ἀλλ' ἕκαστον, ὡς πιστὸν ὄντα διαθέντα. qod eſt prorſus interdicere homini, animal nè ſit rationale, ſaltem nè ratione, qâ eum conditor Deus inſtruxit, utarur. nec multùm abſcedunt avt ſuperſtitioſi Judæuli, qi, ut refert Hieronymus à ſancta fide in *Hebræomaſtig. l.* 2. *c.* 2. ex Moſis verbis *l.* 5. *c.* 17. *v.* 11. perperam acceptis, tradunt, qòd, ſi ſapientes dixerint tibi, dextram eſſe ſiniſtram, vel contrà, credi ſervarique debeat: avt ſupercilioſi Jeſuitæ, qi, referente Pavlo Soarpio in *Hiſtor. de Interdict. Pauli* 5. *adv. Venet. l.* 2. in *Regulis* Potavii relictis ann. 1606. *reg.* 3. afferunt, *Si Pontifex Romanus nigrum eſſe definierit, qod oculus album eſſe renunciaverit, avt vice verſâ, illius definitioni eſſe acqieſcendum.* atqi hoc eſt etiam oculos hominibus eruere, non rationis tantùm uſum eripere.

Μήτε ἀνθελκόμενος] *neqe patere te retrahi.* Xyl. *nec cum reluctatione.* Caſ. Malim, *neqe affectibus abreptus.* qod Jacob. Apoſt. *c.* 1. *v.* 14. ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος. Et Marcus *infr.* § 15. ὁρμητικῶς νευρασπασόμενος. Eodem vocabulo uſus eſt Plato *leg. l.* 1. τὰ παῖδι αὐτοῦ τε ἡμᾶς καὶ ἀνθέλκειν. Vide *l.* 2. § 2.

Μήτε χαυλείας] Ità § 8. ἀλλ' κομψόν. & *l.* 4. § 51. καὶ τῆς κομψείας. & ἄκομψον. *l.* 6. § 38. qæ ἀπὸ τῆς φιλοπαιδίας καὶ χαυλείας usurpari monet Pollux *l.* 5. *c.* 45. Ariſtoph. *nubib.* 2. 1.

Πρῶτον μὲν εἶ κομψὸν ἐν συνουσίᾳ.
Primò qidem ut ſis lepidus in congreſſibus:

Idem *avib.* 1. 3.

Μη'γὰ νόημα κομψότερον ἤκουσά πω.
Noema nunqam audiveram elegantius.

Ubi Schol. κομψεία, ἱλαφεία, ἀστειότης, *feſtivitas, urbanitas.* Evripid. apud Ariſtot. *Polit. l.* 3. *c.* 4.

Μή μοι τὰ κομψ', ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ.
Speciosa mitte; prome qeis urbi eſt opus. Grot. Ariſtot. *de Cœlo l.* 2. *c.* 13. κομψῶς μὲν, οὐκ ἀλη-

θῶς

Ἀλλ᾽ ἴσως μὲν. *arguta quidem, haud verè tamen.* In sermonis autem elegantia aut festivitate studium ponit Marcus alibi vetat. Vide *l.* 1. § 7. ἀστειολογίας. & *l.* 8. § 30. φιλεργοῦσι. Plato in *politic.* Κἂν διαφυλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις, πταισάτω δ᾽ εἰς τὸ γῆρας ἀναφαίνου φρονήσεως. Latiùs tamen extendit idem *epist.* 10. Τὰ γὰρ βάθεσιν καὶ πίσσῃ καὶ ὑγρᾷ, οἷόν ἐγὼ φημι δεῖν, τῷ ἀληθινῷ φιλοσοφίας τὰς ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τετάσθαι σοφίας τε καὶ δεινότητας, καμψόπλοιας ὅμως ἀναγκαίας, ὀρθῶς; ὀνομάζειν. Aliud est τὸ καμψόν *l.* 8. § 34. Senec. *ep.* 115. *Oratio valdè animi est: si circumtonsa est & fucata, & manufacta, ostendit illum quoque non esse sincerum, & habere aliquid fracti. non est ornamentum virile, concinnitas.* Sed de sententiarum potiùs ratione Marcus istîc. Cæterùm, μήτε κομψείαν ἢ δεινότητα σε καλωπίζετω, Xyl. cùm reddidit, *nè in cogitationibus tuis astutiam sectetur;* à Marci mente nimium quantum recessit. διανοίας σχήματα, sive *figuræ sententiarum* rhetoricæ magistris qid sint, docet Fabius *instit. l.* 9. *c.* 1.

Παλυβρήμων] Epictet. *Enchir. c.* 32. § 1. Καὶ σιωπὴ τὸ πλοῦ ἔσω, ἢ λαμβάνω τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δι᾽ ὀλίγων. Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 14.

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.

Πολυπράγμων] Vide *l.* 4. § 24. De sapientibus ex Stoicorum sensu Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἀπροσκόπτους τε εἶναι· ἐκκλίνειν γὰρ τὸ καθῆκον. Plut. *de Stoic. contrad. c.* 16. ait, Chrysippum *vitarum l.* 4. τὸν σοφὸν λέγειν ἀπερίσπαστόν τε καὶ ἰδιοπερίσπαστον εἶναι· Verba Chrysippi; Ὅμοιον γὰρ ἔφασκε τὸν φρόνιμον καὶ ἀπράγμονα εἶναι, καὶ ὀλιγοπράγμονα, καὶ τὰ αὑτῷ πρέποντα. ὁμοίως τῆς τε αὐτοπερίσπαστον, καὶ ὀλιγοπερίσπαστον ἀρετῆς ὄντων. Idem *lib. de eligend. propt.* se. τοῦ γὰρ ὄντα φαίνεται ὁ κατὰ τὸν βίον ἀκίνδυνόν τι καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν· ὁ πάνυ δὲ πολλῶν δυναμένων τοῦτο συνιδεῖν. itaque Tertull. *de pall. c.* 5. non *Epicuros* tantùm, sed & *Zenonas, quietis magisterium* dicit. Quanquam Tigellinus impurus ille Neronis Palpo, apud Tacitum *annal. l.* 14. Stoicæ sectæ objicit, quòd *turbidos & negotiorum appetentes faciat.* Siracides *c.* 38. *v.* 26. Ὁ ἐλαττούμενος πρόσεχε αὐτῷ, συνιδήσεται.

Ὁ ὢν σοι θεός] Mentem nunc *dæmonem*, ut *l.* 2. § 13. & *infr.* § 6. nunc & *Deum* dicit, ut hoc loco, sic *l.* 12. § 26. ὁ ἐνὼν νῦν θεός. ibi plura vide.

Προστάτης] Ità *l.* 5. § 27. προστάττω καὶ ἡγεμόνα.

Ἄρρεν] Vide *lib.* 2. § 5. De Zenone apud Laërt. *l.* 2. Zenodotus:

Ἄρρενα γὰρ λόγον ηὗρες—

Masculà enim verba invenisti— vel

Masculam enim vitæ rationem tu reperisti.

Et Sen. *epist.* 33. *Totus contextus illorum virilis est.* Apud Persium *Sat.* 5. *v.* 144. *Masculam bilem.* id est, *Masculum animum criminis loco luxuria objecit juveni in suis castris militanti.* Casaub. ibi.

Ἀναπεπταγότες] *qi se ità comparaverit.* Xyl. vel *composuerit.* ἀναπεπταγότες, εὐτρεπισμένους. Hes. & Suid.

Πεπειθὼν τὸ ἀνακλητικὸν] Translatum videtur à re militari: quod & Suidas censet, ubi locum hunc laudat, nisi quòd τὸ ἀνακλητικὸν illud esse *classicum* existimet, *quo ejs pugnam ii qui ad prælium in eundem incitantur;* cùm sit potiùs, ut Budæus, *quo receptui signum datur, & à pugna, fusorúmve prosecutione milites revocantur.* quomodo Plut. in *apoph. Lacon.* Ἄλλο δέ τι παραπλήσιον τῇ παρατάξεως τῷ πολεμίῳ τὸ ξίφος καταφέρειν μέλλον, ἐπεὶ τὸ ἀνακλητικὸν ἐσήμηνεν, ὑπέστειλε. quod idem & de Chrysanta Persa narrat, in *collatione Pelopidæ & Marcelli*, & in *capit. Rom. quæst.* 39. à Cyro eo nomine lavdato; ex Xenophont. *paed. l.* 4. Ità & Pollux *onomast. l.* 1. *c.* 9. § 19. ubi τὸ εἰς ὄφθον ponit τῷ ἀνακλητικῷ. Et clariùs adhuc *l.* 11. *c.* 11. παρακελευστικὸν ἦ, τὸ ἐπὶ τῷ τῆς μάχης συμβολῇ· ἀνακλητικὸν ἦ, τὸ ἐπὶ τῆς μάχης ἀναχωρῶν. Ità Diodor. Sic. *l.* 17. *c.* 7. Ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας. & Polyb. *l.* 1. ἀνακληθεὶς παρὰ τῶν παρηγγελκότων τοῖς σαλπιγξὶ· & Plut. in *Fabio:* Τῇ σάλπιγγι σημήνας ἀνάκλησιν. quod Synes. *in Calvit.* καλεῖ ἀνακλητικὸν ἠχῆσαι τὰς σάλπιγγας. Sed & Longus *Pastoral. lib.* 4. de Caprario, cujus cantibus capræ assveverant: Πρῶτα μὲν ὀλίγον ἐπήνδυσε, καὶ αἱ αἶγες ἔστησαν, τὰς κεφαλὰς δεσμῶσαι· εἶτα ἐπήνδυσε τὸ νόμισον, καὶ αἱ αἶγες ἐνέμοντο κάτω· αὖθις λιγυρὸν ἔδωκε, καὶ ἀθρόαι καπελκύσασαι· ἐσύρισέ τε καὶ ὀξὺ μέλος, αἱ δ᾽, ὥσπερ λύκου πεχιόντος, εἰς τὴν ὕλιν κατέφυγον· μεῖζον ὀλίγον ἀνακλητικὸν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξαθρήσασαι τὴν ὕλης, πλησίον αὐτοῦ, τὴν ποδῶν συνέδραμον. Sed & apud eundem *l.* 1. Dorcona pelle lupinâ invadentes canes ἀνακλίνει συνήθει ἡμερῶσαι Daphnis ferrut. Idémque *l.* 2. Λαβὼν τὸ σύριγγα, συρίζει γοργὸν, ὡς ἐρῶν· ἐρωτικὸν, ὡς πείθων· ἀνακλητικὸν, ὡς ὀπτῆρα. Eodem respexit Epictetus *dissert. l.* 1. *c.* 29. Ἐὰν δ᾽ ὁ θεὸς σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν, ὡς τὸ Σωκράτει, πείθεσθαι δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ. Idem *l.* 3. *c.* 13. Ὅταν ἦ μὴ παρέχῃ τὴν καιρίαν, τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνει, τὸν θυρεὸν ὑποσείει, καὶ λέγει σοι, ἔρχου. Et *c.* 26. Τί οὖν, ἐὰν μὴ παρέχῃ στοιχάς; τί γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατηγὸς, τὸ ἀνακλητικὸν μοι σεσημάκει; πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπιφημίζω τὸν ἡγεμόνα, ὑμνῶν αὐτὸ τὰ ἔργα. Et *c.* 24. Ἂν μὲ ἐπὶ πόλεμος, ὅπου κτείνειν δικαίως ἐκ ἔξεστιν ἀνθρώπων, ἐ σοι ἀπελθὼν ἐξέπεμψε· ἀλλ᾽ ὡς σῶ μοι σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικὸν, αἰδέσομαι ὅπου μὲ χρείαν ἐκ ἔχεις. Potest & à re navtica sumptum videri, qâ imagine eâdem ferè in argumento eodem usus est Epictetus *Enchir. c.* 7. Καθάπερ ἐν πλοῖ, τὸ πλοῖ καθορμισθέντος, ἂν ἐξέλθῃς ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν παρέρχεται, καὶ κοχλίδιον

ἀναλέξῃ ἢ Σολοικόφρονος τετραδος [al. τέτραδος] ἢ δεῖ τὴν διάνοιαν ὁπὶ τὸ πλοῖον, καὶ σωτηρίας ἐπιστρέφειν, μή τι σὺ γε ὁ κυβερνήτης κελεύσῃ, καὶ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ διεμφθαρῇς εἰσβληθείς, [ἐκβληθῇς vulg. perperam.] ὡς τὰ σφέτερα. ἅτε καὶ ἐν βίῳ, ἐὰν διδῶται ἀπὸ βολβίτου καὶ κοχλιδίου γυναικάριον καὶ παιδίον, ἀδὲν κωλύει. ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης κελεύσῃ, τρέχε ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ἐπιστρεφόμενος· ἐὰν δὲ γέρων ἦς, μηδὲ ἀπαλλαγῆς ποτε τοῦ πλοίου μαχρὰν, μήποτε καλῶντος ἀλίσηται. Vide ad *l.* 9. § 3. & *l.* 11. § 20. qo loco, qod ἀνακλητικὸν istîc, εὐδόκιμον idem dici videtur.

*Εὐλυτος] Citat Svidas è Marco istа, sed non explicat. Sic *infr.* § 7. εὐλύτως ἀπεισι. & § 16. ἔυλυτον. Potest avtem τὸ ἔυλυτον istud à *vestitu* sive *calceatu* translatum videri, qi qò minùs arctè astringitur, eò faciliùs exolvitur & exuitur. De Iphicrate Diodor. Sicul. *l* 15. Τὰς δὲ ὑποδέσεις τῶν σφαιρώτας εὐλύτους καὶ κάρας ὑπέσησε, τὰς μέχρι τοῦ νῦν ἰσχαρίδας ἀπ' ἐκείνου καλουμένας. Indè Luc. *c.* 3. *v.* 16. λύειν τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων. qem locum tractans, & more suo in allegoriam trahens, Clemens *Strom. l.* 5. χρῆναι γὰρ τοὺς καθαιρουμένους, ἁπολύειν τὰ σώματος, καὶ ἅτε ἁμαρτημάτων ἅτε ψυχῆς, ὥσπερ τῶν δεσμῶν τὰ πόδα. Ità Lucret. *l.* 1.

--vita quoque omnis
Omnibus è nervis atque ossibus exoliatur.
--veluti cùm lubrica serpens
Exuit in spinis vestem --

Sicut idem *l.* 4. & *l.* 3.

--vestémque relinquere ut anguis,

Gaverdet.-- de anima corpus exuente. De Diogene Cynico Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ἐλεύθερος ἦν, ὅτι ἀπεβεβλήκει πάσας τὰς τῆς δουλείας λάβας· πάντα εὐλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσηκτικά. *omnia appensa tantùm, non adstricta habebat.* Interpres enim doctissimus perperam reddidit; *Omnia à seipso pendentia.* Potest & à *fructibus maturis*, qæ sponte suâ decidunt, qum immatura valdiùs adhæreant. Theophr. *de caus. plant. l.* 5. *c.* 4. Πεπαυθείς, ὁ καρπὸς, αὐτίματος ἀπορρεῖ· πρὶν δὲ πεπαυθῆναι, μᾶλλον ἰσχύει καὶ προσηρτηται. Vide *l.* 12. § 3. Cicer. *de Senect. sicut poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur, si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas.* qod Senec. *epist.* 30. *Senectus leniter emittit, non repente avulsum vitæ, sed minutatim subductum.* Vide *l.* 9. § 3. Aptissimè ad Marci mentem, Idem in *Oedip.* 4. 2.

Animam senilem mollis exolvit sopor.

Contendi avtem possunt cum Marci istis Epicteti illa *differt. l.* 2. *c.* 6. Ἀλλὰ χρυσάλλια; μὴ παίειν μέλλων τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν ἀνήλατος, ἀϊδίχλη. ὅτω προχειρίσατο ἑαυτὸν, τὸ τοῦ στρατηγοῦ πρόσταγμα, ἢ τὸ ἴδιον πιθεῖν. ἡμᾶς ἢ ἰδίας δόξας, ἢ τῆς ἀνάγκης κελεύσης, ἐκλύτους ἁπαλλάσσειν αὐτῆς· ἀλλὰ κλαίοντας καὶ στένοντας πάσχοντα ἃ πάσχομεν· & fortasse istîc etiam ἐκλύτους fuerat. vide *ad l.* 8. § 33. *l.* 9. § 3.

Μήτε ὅρκω διόμενος] Juramentum omne viro ejusmodi, qalem Marcus istîc delineat, variis rationibus nevtiqam necessârium videri possit. Ac primò qidem διὰ τὸ ἀξιόπιστον. qia, cùm veracem se jugiter ac constantissimè exhibuerit, etiam injurato à qibusvis fides adhibebitur. καὶ γίγνεται τοιοῦτος ἀνθ' ὅρκων ὁ τρόπος· ut Libanius *orat.* 28. In qam sententiam argutè Clemens *Strom. l.* 7. Τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸν ὅρκον, μὴ συμφωνίας τῆς καὶ τὸ ἀληθὲς ζητεῖ· τὸ ἐυορκεῖν [ità Heinsi. qod vulg. ἐυρεῖν.] ἐν συμβαίνει καὶ τοῖς κατόρθωσιν τοῖς ἐν τοῖς καθήκουσι. πῶς τοίνυν ἔτι τὸ ὅρκου χρεία, τῷ καὶ ἄκρον ἀληθείας βιοῦντι; Clarius Isidor. Pelus. *l.* 2. *epist.* 148. Ὁ ἀεὶ ἐν βίοντων λόγος ὅρκω πιστότερος παῖς πάντων ἀεὶ ἀκυκάντων στεφανοῦται ψήφοις. ἀκοὴν, εἰ πιστεύεις βελόμεθα, ἐν βιοῦμεν. Sed & Pythagoras, sectatoribus suis præcipiebat, Μὴ ὀμνύειν θεὸν ἀπιστεῖν γὰρ αὐτὸν δεῖν ἀξιόπιστον παρέχειν. Laert. *l.* 8. Qod Gregor. Naz. in *Iamb.*

Ὅρκον ἢ φεῦγε πάντα. πῶς ἂν πείσομαι;
Λόγῳ, τρόπῳ τε τὸν λόγον πεισμένῳ.

De Essenis Josephus *captiv. Jud. l.* 2. *c.* 12. πᾶν μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον ὅρκου τὸ δὲ ὀμνύειν αὐτοῖς περίεστιν, χεῖρόν τι τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνοντες. ἤδη γὰρ δὴ κατεγνωσται φασὶ τὸν ἀπιστεύοντος δίκα θεοῦ. Cicero *pro Balbo*: *Asbenis aiunt, cùm qidam apud eos, qi sanctè gravitérque vixissent, & testimonium publicè dixissent, & ut mos Græcorum est, jurandi caussâ ad aras accederet. unâ voce omnes judices, nè is juraret, reclamâsse.* Xenocrates is fuit, utì docet Laërt. *l.* 4. in Ξενοκρ. Ἦν δέ, inqit, καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα· ὥστε μὴ ἐξὸν ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τοῦτο μόνῳ συνεχώρησαν Ἀθηναῖοι. Sed & Val. Max. *memorab. l.* 2. *c.* 10. qi hoc ipsum ubi retulerat, subjunxit; *Judices, qod sibimet ipsis post modum dicendæ sententiæ loco remissuri non erant, sinceritati ejus concedendum existimarunt.* Vide qæ de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. Plavt. *Amphitr. Act. . Scen.*

Nam injurato scio plùs credet mihi, qàm jurato tibi.

Ità qod apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 27. Æschylus;

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ.

Dat fidem vir juramento, non juramentum viro.

sive ut Grotius reddit,

--vir sacramento fidem
Debet mereri, non sacramentum viro.

Deinde, διὰ τὸ ἀσφαλὲς καὶ τὸ ἀσφαλές. qia, cùm sit sponte suâ æqi boniqe tenacissimus, juramento nihil opus habiturus sit, cujus religione ad officium suum præstandum adigatur. Etenim qemadmodum de legibus Demonax Cynicus apud Lucian. ὁι ἀγαθοὶ νόμων οὐ δέονται, nimirum, πειθηνίοις ἐκεῖσιν

διὰ

διὰ τὸν λόγον, ἃ ἄλλοι ἅπαντες διὰ τὸν νόμον. οἱ γὰρ ἀληθῶς φιλοσοφοῦντες μόνοι ποιοῦσιν ἑκουσίως, ἃ πάντων ἄκοντες οἱ λοιποὶ διὰ τὸν νόμον, ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς κυνὸς ἢ χαλεπῆ λόφῳ τῷ ἡδονῇ ὑπαγόμενοι, καὶ οὐδὲν τὸ δεινὸν ὑπερβλέποντες. Xenocrates apud Plut. *adv. Colot. & de virt. moral.* Et Constantius Imper. *orat. pro Themistio:* Ἐπὶ δυνατὸν ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις φιλοσοφεῖν, τῆς δὲ τῶν νόμων ἀνάλυσις οὐκ ἂν ἦν χρεία. ὃν γὰρ νῦν διὰ τὸ δέος ἀπέχονται, ταῦτα ἂν ἐμόσων ὑπὲρ ἀναιρέσεως. Itaque Ariſtippus, Τί πλέον ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι, requiſitus, reſpondit, referente Laërtio; Ἐὰν πάντες οἱ νόμοι ἀναιρεθῶσιν, ἡμεῖς βιώσομεν. *Eodem quo nunc vivunt modo victuros philoſophos, etiamſi leges omnes tollerentur.* Siquidem id ſuâ ſponte facient, quod legibus facere coguntur. De juramento pariter dici poterit; nihil iſtoc viro bono opus, qò ad id quod eſt officii ſui obeundum, vel impellatur, vel obſtringatur: quin ſponte ſuâ facturus ſit illud, quod alii vix etiam juramenti vinculis conſtricti exequantur. Ità M. Fabius fugientibus cohortibus poſt Q. Fabium in prælio occiſum; *Hoc jurâſtis*, inqit, *milites? fugientes vos in caſtra redituros? adeò ignaviſſimos hoſtes magìs timetis, quàm Jovem Martémque per quos juráſtis? at ego injuratus aut victor revertar, aut prope te hic, Q. Fabi, demicans cadam.* Liv. *l.* 2. De Numa Livius idem *l.* 1. *Eâ pietate omnium pectora imbuerat, ut fides ac jusjurandum, propulſo legum ac pœnarum metu, civitatem regerent.* Cæterùm Fabium fides pietásque in patriam etiam citra juramentum in officio continebant. Atque hoc eſt quod Solon, ut Laërt. *l.* 1. Κόλαζαν ὅρκου πίστιν ἔχε. Quanquam nec *injuratus* prorſus vir bonus: *ſacramento*, non vulgari tamen illo, adactus, ſed ſanctiore etiam, ſi qid in iſtis aliud alio ſanctius æſtimatur, qódque facit, ut illius ideirco nullus indigeat. Senec. *epiſt.* 37. *Quod maximum vinculum eſt ad bonam mentem, promiſiſti virum bonum. Sacramento rogatus es.* & *epiſt.* 65. *Sapiens, aſſectatórque ſapientiæ, velut ſacramento rogatus*, &c. Et *de vit. beat. c.* 15. *ad hoc ſacramentum adacti ſumus.* Cæterùm ego ſenſui, quem priore loco propoſueram, ἐμμένω. Tertiò denique (id quod Marcum iſtîc cum primis velle, nullus ambigo) διὰ τὸ αὐτάρκως καὶ ἀσφαλῶς· qia eo ſit animo eâque ſui fiduciâ, ut juramentum interponere nihil habeat neceſſe, ſi dicenti fides derogata fuerit; cùm ab aliorum de ſeſe opinionibus ac judiciis bonum ſuum ac beatitatem nevtiquam pendere perſvaſum habeat. qò ſpectat & quod ſequitur, ut nec juramentum proprium, ità nec teſtimonium alienum, ſic affecto, uſui (neceſſario ſaltem) futurum.

Μήτε ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος] Ità *l.* 7. § 62. ὅτε ἐπιμαρτυρήσειεν ἕτερος. Et *infr.* § 16. εἰ δὲ ἀπιστοῖεν αὐτῷ, &c. *parùm penſi habiturum, etiamſi non ipſi fidem adhibuerint, talem eſſe reverâ, qualem præ ſe fert.* Τί δ' ἐρεῖ τις ἢ ὑπολήψεται περὶ αὐτῶν, ἐὰν οἷς νῦν βούλεται. *lib.* 10. § 11. aliud eſt autem quod *lib.* 9. § 29. μὴ ἀφιβλέπειν, εἶπες εἴσεται.

Ἓν δὲ τὸ φαυλότερον] Vitioſa procul dubio ſcriptura. ambigua ſatìs emendatio. Eruditus Vir D. Boot. vult ἓν δέ, qaſi dicat: *hoc unum cum primis attendatur*, vel *agatur.* qomodo Apoſt. *ad Philip. c.* 3. *v.* 13. ἓν δέ. *Unum hoc* eſt qod ago, qod attendo. Ego exiſtimaverim legi poſſe, ἓν δή, vel, qia id forſan poetarum eſt peculiare, ἔστι δή, ἀντὶ τοῦ ἔνεστι δή, *ineſt autem* hujuſmodi, qam ſuprà delineaveram, animi conſtitutioni *alacritas* jugis καὶ αὐτάρκεια. Vel ſi cui minùs hoc arriſerit, qia moniti ſeu præcepti rationem præcedentia habent, ἐνῆν δή, aut ἐνείη δή, *inſit autem*, aut *ineſto verò*, &c. Cæterùm aliorum arbitrium eſto. ego nihil ſtatuerim.

Τὸ φαυλότερον] Apul. in *apolog. Cæterùm Platonica familia nihil novimus niſi feſtum & lætum, & ſolenne & ſuperum & cæleſte.* Senec. *epiſt.* 60. *Talis eſt ſapientis animus, qualis mundi ſtatus ſuper Lunam ſemper illîc ſerenum eſt.*

Ὀρθὸν ἂν εἴη χρὴ, καὶ ὀρθούμενον] *Rectum igitur eſſe oportet, non autem erectum.* hoc eſt: qi *recte* ipſe per ſe jugiter conſiſtat *incedátque talo*, ut Horatius loqitur, *l.* 2. *epiſt.* 1. non qi lapſus, vel lapſabundus alienâ manu erigi opus habeat; qomodo de Hectore Homer. *Il. n. v.* 272.

--ὁ δ' ὕπτιος ἐξετανύσθη
Ἀσπίδι ἐγχριμφθείς· ἀνὰ δ' ἀμφὶ ἄρθησαν Ἀπόλλων.

Et de Evryalo *Il. λ. v.* 694.

Ὡς πτώσσεις ἀνέπαλτ' αὖταρ μεγάθυμος Ἐπειὸς
Χθὸν λαβὼν ἄρθωσε—

Sophocles *Oedip. Colon.*

Γέροντα δ' ὀρθοῦν, φλαῦρον, ὃς νέῳ πίτνῃ.

Fruſtra, in juventa lapſus, erigitur ſenex.

Plutarch. *ad præfect. indoct.* ὅτε γὰρ πίπτοντός ἐστιν ὀρθοῦν, ὅτε διδάσκειν ἀγνοοῦντος. *Neque enim aut erigere alios idoneus eſt, qi ipſe cadit; aut docere, qi ipſe neſcit.* Vide *ad l.* 1. § 15. Svid. Ὀρθὸς λέγεται καὶ ὀρθῷ. Μάχος. Ὀρθὸν ὃ (f. δεῖ) εἶναι καὶ μὴ ὀρθούμενον. Verùm ſæpiùs iſtîc jam nominatus & deinceps nominandus, non ſine grati animi ſignificatione, D. Boot. aliorum hæc accipit. *Eſſet*, inqit, *plus qàm ſtoica rigiditas, ἀναμαρτησίαν exigere à ſectatoribus ſapientiæ, cùm illa non niſi ipſis ſapientibus competat. deinde ſibi ipſi contradiceret, ut qi paſſim moneat à peccatis quidem cavendum eſſe omni curâ & diligentiâ; ſin in aliqa prolabaris, reſurgendum eſſe, & meliora monſtranti obtemperandum.* Vide *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 9, 10. & *l.* 6. § 11, 21. & *l.* 8. § 16. *Qin & l.* 7. § 12. *iiſdem verbis, qæ hìc difficultatem pariunt, ſed ſenſu diverſo,* Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος. *Senſus itaque, ni fallor, hic eſt.* Ὀρθὸς inter alia valet, qod Latinis *erectus* vel *ſurrectus*; τὸ ἰσόμετρον καὶ ἄνω βλέπον, καὶ μὴ συγκυπτόν, ut

Græci Grammatici exponunt. Ità Xenoph. in *Sympoſ.* Μετὰ ταῦτα κύκλῳ εἰσηνέχθη πέμματος ξηροῦ ὀρδῶν. Theophr. *l. 5. de cauſ. c. 4.* μὴ πλὴν τομιλὼ, ὅταν ὀρδὰ γαδῇ, πολὺ ὕδωρ ἀρίνει. Lucian. περὶ τοῦ ὅτι μισθῷ συνόντων, μηδ' ὅτι κεδίζης ἔχων ὀρδός. Vult igitur Marcus, *è diſciplinæ ſuæ placitis, ut rectus inſiſtas, ſtatque per te, ità ut externis veluti fulcris non indigeas: alioqui fore, ut ſemper verſeris in metu ruinæ, videlicet fulcris illis (bonore, divitiis, liberis, &c.) in quæ te inclinabas, ac qibus te probè ſuffultum putabas, ſubductis, qod facillimè ac multis occaſionibus fieri poteſt.* igitur hæc verba nihil aliud volunt, qàm illud tritiſſimum Stoicorum dogma, *Viro ſapienti debere omnem felicitatem intra ſeſe repoſitam eſſe, ità ut non pendeat à rebus externis, extra ipſius poteſtatem ſitis.* Itaque ſic interpretor, *Oportet ut ſtes erectus, non ut erectus tenearis ab aliis.* Vide Platon. in *Menex.* ſupr. *ad l. 2. § 11.* Marcus ipſe *l. 7. § 2.* Τοῦτο πάθοι, ἢ ἐρθὸς εἶ. favent huic interpretationi, & antegreſſa illa, τὸ ἀσφαλὲς τῆς ἐξωθεν ὑπηρεσίας, &c. qibus adjungi poſſunt & Epicteti illa, *l. 3. c. 24.* Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χδοὶ, ἢ γρίζων αὐτὸς παρὰ σαυτῷ, ἢ σοβούμενος πιῶν, ἐδήποτε δώσῃ τῷ παραμυθήσῃ τὸ ὑπερφυὲς τοῦτο. Ità fuerit, ſed à corpore ad animum traductum, qod de ſe Umbricius apud Satyricum *ſat. 3.* --*pedibus me*

Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.

§. 6. Εἰ μὴ χρεῖττον ἐνείσκεις] Ità Epictet. *lib. 4. c. 9.* Εἰ τινα ἄλλα τούτων μείζονα ζητεῖς, πίει ἃ πιεῖς.

Ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ] *ſuprà* § 5. teſte nullo, ope ope: âve nullâ indigens. Vide *l. 9. § 26.*

Καὶ ἐν τῇ εἱμαρμένῃ] Vide an non [ἐν] illud inducendum ſit: ut ſententia ſic procedat, ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ, in eis qæ rationis ope adminiſtrantur, καὶ τῇ εἱμαρμένῃ, in eis qæ ἀσφαλῶς contingunt vel decernuntur potiùs.

Τῷ δείσει ἐνεσκομμένῳ ὠφέλειαν] Ità *l. 12. § 29.* dixit ὠφελεῖσθαι τῷ ζῆν. Senſuum prægnans dictio. Eſt enim ὠφελεῖσθαι, ſive *frui*, cum oblectatione qadam in re adepta prorſus acqieſcere. Ideo *mediis uti, fine frui* dicimur. indè tritum illud in ſchola Theologica, *peccatum in hoc omne conſiſtere, qòd aut fruimur utendis, aut utimur fruendis.* Videatur Avguſt. *de doctrin. Chriſt. l. 1. c. 22, 32, 33.* Et *de Trin. l. 9. c. 8.* & *l. 10. c. 10, 11.* & *83. qæſt. 30.* Petr. Longob. *ſent. l. 1. diſt. 1.* & Thom. Aqin. *Sum. part. 1. 2. qæſt. 11. art. 3, 4.* Verùm Marco ipſo nemo meliùs τὸ ὠφελεῖσθαι iſtud nobis explicaverit. Is *l. 10. § 32.* ὠφέλειαν, inqit, δεῖ ὑπολαμβάνειν, πᾶν ὃ ἐξεστι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν· ὠφέλειαν ſive *fruitionem oportet duoere, qicqid ſecundùm naturam ſuam exeqi datur.* hoc autem qomodo fiat, ibidem docet. nempe, cùm eo loco iſta nobis ſunt, ἐν ᾗ τοῖς ἠθικοῖσθαι ἡ προαίρεσις, qo *deliciæ & luxus ſunt hominibus voluptati deditis*, qi in ea nimirum ſummum bonum ſtatuunt, & qorum vita βίος ὑπολαυστικὸς dicitur Ariſtoteli *Ethic. Nicom. l. 1. c. 5.* & *Eudem. l. 1. c. 4.* & ipſi ὑπολαυστικοὶ. *ibid. lib. 2. c. 4.* qo ſenſu & ὑπολαυστικὰ φαντάσματα, *ſuprà* § 4. qæ ἡδονικὰ *ibidem.* Senec. *de benef. l. 4. c. 13. Viri officium eſt, inter alia, & beneficium dare. qare ergò dat? nè non det,* (q. d. nè officio ſuo deſit) *nè occaſionem benefaciendi perdat. vobis voluptas eſt, inerti otio aſſvefacere corpuſculum, & ſecuritatem ſoporis ſimillimam appetere, & ſub denſa umbra latitare, tenerrimisqe cogitationibus, qas tranquillitatem vocatis, animi marcentis oblectare torporem, & cibis potionibúsqe intra hortarum latebram corpora ignaviâ pallentia ſaginare: nobis voluptas eſt dare beneficia, vel laboriosa, dum aliorum labores levent; vel periculoſa, dum alios è periculis extrahant; vel rationes noſtras aggravantura, dum aliorum neceſſitates & anguſtias laxent.*

Εἰ ἢ μηδὲν χρεῖττον φαίνεται] qod Flacc. *l. 1. ep. 12.* —*ſi cuncta putas unâ virtute minora.*

Τῷ ἐνιδρυμένῳ ἐν σοὶ δαίμονι] Vide *lib. 2. § 13.*

Τὰς φαντασίας ἐξετάζοντος] Explicat, qod ſuprà dixerat § 5. μήτε ἀνεξέταστος. Epictet. *l. 3. c. 12.* Ὡς γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· ὕτως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθαι· ἀλλὰ λέγειν, ἔκλεξαι, ἄρτι, ἰδώ τις εἶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακες, δεῖξόν μοι τὰ σωδήματα· ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμβολον, ὃ δεῖ τὴν παραδεχομένην ἔχειν φαντασίαν; Cæterùm etiam ſupra miraculum omne cavtionem ἀκριβεστάτην idem proponit, *l. 3. c. 2.* Ἵνα μηδ' ἐν ὕπνῳ λάθῃ τις ἀνεξέταστος παραδὺς φαντασίᾳ, μηδ' ἐν οἰνώσει, μηδὲ μελαγχολῶντος. qæ & eadem ferè habet *l. 2. c. 17.* qo loco, nec immeritò, iſtud poſcenti ſuccłamat, Ζεῦ θεοὶ εἰ, ὦ ἄνθρωπε· σὺ μεγάλας ἔχεις ὑπολάβας. neque enim reverâ natura humana fert iſta; ſed nec divina patitur.

Τῶν αἰδημόνων πειστέον, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφελκυστὸν] πειστὸν Svidas τὸν πειθοῦ, id eſt, *ſuadelam, ſuaſionem* interpretatur. atque ità Xyl. iſtic accepit, & *perſuaſionem* reddidit. Verùm πεῖσις, pro *morbo, affectu*, ſive *perpeſſione* qavis corporeâ, havd infreqens deprehenditur in medicorum aliorúmque etiam ſcriptis. Hippocrat. *de loc. in hom.* εἴ τις βούλεται τὸ σώματος ὑπολαβὼν μέρος κοινῶς ποιέειν τὸ σπληνότατον, πᾶν τὸ σῶμα αἰδήσεται τὴν πεῖσιν, ὁκοίη ἄν τις ᾖ. Galen. *de Sect. optim. c. 10.* § 18. ἐπὶ ἥπατος πείσει, καὶ ἐπὶ σπληνὸς πείσει. *in hepatis & ſplenis affectibus*: ſive, *in hepate atque in liene affecto.* Alex. Aphrodiſſ. *problem. l. 1. q. 138.* τυπικὴ γὰρ γίνεται ἡ τῶν ὑδρώπων τῆς γλώττης πεῖσις. *eſt enim topica nervorum linguæ affectio.* Caſius *problem. q. 59.* ἡ χολερὰ πεῖσίς ἐστι τῆ στομάχῳ *Cholera ventriculi affectio*

fectio eſt. Marco etiam noſtro familiaris admodum ea vox. nam *l.* 7. § 55. πείσεις σωματικὰς, quas iſthic αἰσθητικὰς, appellat. & *lib.* 5. § 26. τὰς πείσεις ἐν τοῖς μοείοις. & *lib.* 6. § 51. voluptuarium hominem dixit, ἰδίαν πεῖσιν, id eſt, *corporis ſui affectionem* ſive *paſſionem*, pro ſuo ſummo bono habere. Sed & apud Sextum Emperic. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. ubi ex Stoicorum ſententia dicitur, τὸ ἡγεμονικὸν ἐτρεπῶδες χ᾽ πεῖσιν. Et ἰδίωμα πείσεως ἢ τὸ φαντασίαν· quam & τύπωσιν ἐν ψυχῇ ex eorundem mente *ibidem* definit: de qa vide *infr.* § 16. reſtituenda eſt huic vocabulo ea ſignificatio: cùm Gentianus interpres *perſuaſionem* paſſim verterit. mutanda inſuper & corrigenda vox eadem apud Plut. *de irac. cobibend.* ubi πεῖσις ὀμοιωὶ vulgò exhibetur, qod viros eximios Joan. Hartungum, Deſ. Eraſmum, Gilb. Cognatum in fraudem illexit, dum nunc *Obedientiam*, nunc *Perſuaſionem Homericam* vertunt, novúmqe indè proverbium exculpunt: qum πείση, non πεῖσις, legendum ſit, cùm ex Plut. eodem *de Loqac.* & Homero ipſo *Odyſſ. υ'. v.* 23. tum & ex Synefio *de Calvit.* ubi dicit, πήρωσιν ἐντείσῃ, φασὶ, τῇ καρδίαν. ità enim legendum, non ἐν πίσῃ, qod Beat. Rhenanum, & hunc ſecutum Hadr. Junium fefellit, qi ad *Piſea certamina* alluſum avtumabant. qum πείσῃ ibi, qomodo & in Homeri loco illo, unde iſtud avtores illi mutuati ſunt, χοινὸν ἀγκυρᾶον, id eſt, *funis anchoralis* ſit. qod & Pavl. Leopardus monuit *emend. l.* 15. *c.* 19. malè enim Euſtathius πεῖσαι ibi τῷ πειθοῖ interpretatur. meliùs Heracleonis *ſcholia*, qæ cùm ſint hoc loco fœdiſſimè depravata, ità reſtavranda ſunt. Ἐν πείσῃ, ἀντὶ τῆ χ᾽ χώραν. ὐκ ἔπ ἦν ἐν κινήσει, ἀλλ᾽ ἐν ἠσυχίοις ἔμενεν. Aſtipulatur Heſychius, qui Poetæ verba adducens, Πείσῃ, inqit, πείσμασιν χώρᾳ. Et mox: Πείσμαλα, χοινίδα ὑπόγεια, ἀγκυροβόλια. Talem nempe vult animi ſtatum, qalem deſcribit apud Plut. *de virt. moral.* neſcio qis verbis hiſce; qæ etiam, qo emaculem, libentiùs lavdo;

——ἠῦτε (ῥη᾽) vulgó.]
Ναῦς, ὅτις ἐκ μὲ γῆς * ἀνήρλη᾽) βοῆχις, [* ἀνὴρ
Πνεῖ δ᾽ ἄεσις, ἡμῖν δ᾽ ἐυκρατεῖ τὰ πείσματα.

Verùm latiùs evagati ſumus: ad Marcum revertamur. Apud Platonem à Socrate ubi omnino uſurpetur vocabulum iſtud, nondum reperio. παιδημάτων duntaxat αἰδησῆ, qod τῆς πείσεως αἰδησικῆς fortean æqipolleat, meminit Plato in *Timæo.* Itaqe verba illa, ὡς Σωκράτης ἔλεγεν, ad ſequentia potiùs referenda exiſtimo, deſignaríqe locum illum Platonis ex *leg. l.* 1. (unde & *ad l.* 2. § 2. qædam ſuprà delibavimus) ubi is ſub Hoſpitis Athenienſis perſona; poſtqam τὰ πάθη, ſive *affectus*, dixerat, *inſtar nervorum* vel *funiculorum* qorundam, *nos in diverſas partes alternis diſtrahere, nunc ad virtutem*, qæ ex altera; *nunc ad vitium*, qod ex altera parte ſit ſitum; ſubjungit, μιᾷ φησὶν ὁ λόγος δεῖν ἡῆ ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ, κ᾽ μηδαμῇ ὑπολειπόμενον ἐκείνης, ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύμασι ἴσχυον. ut ſit ἀφέλκειν hîc noſtro, qod ἀνθέλκειν ibi Platoni; qod & noſter forſan ſcripſerit. Illud tantùm inter Platonem Martúmqe intereſſe poteſt; qòd ille *affectibus* nos virtutem versùs *attrahi*, & attrahentibus nos tradere totos voluerit; hic ab *affectibus* ipſis nos prorſus *abſtractos* velit, qos vitiorum loco habebant Stoici, Peripatetici non item. Perpendat inſuper & lector ſagax, an non iſta, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, loco ſint mota, cùm prioribus illis, τὰς φαντασίας ἐξετάζοντες, proximè ſubjuncta eſſent.

Τοῖς θεοῖς ὑποτεταγμένος ἑαυτόν] Vide Cleanthis vorum, *ad* § 4, Et Marcum *ſupr.* § 5. Epictet. *l.* 4. *c.* 3. Ἐλεύθερός γὲ εἰμί, κ᾽ φίλος τῷ θεῷ, ἵν᾽ ἑκὼν πείθομαι αὐτῷ. ἡῆ δ᾽ ἄλλων ὑδενὸς ἀντιποιεῖσθαί με δεῖ, ὐ σώματος, ὐ κλήσεως, ὐκ ἀρχῆς, ὐ φήμης, ἁπλῶς ὐδενός.—ὐδὲν δυνάμει παραβῆναι ἡῆ ἐντολῶν αὐτοῦ.—τίνι τοῖς διατάγματι ὑποτεταγμένον δεῖ δεῖ, ὐ τοῖς Μασσαλιώταις κ᾽ Καίσαρι. eccqid pium magis?

Τῶν ἀνθρώπων φυσικῶν] hoc enim exigit à nobis humana natura, ſive humanitas ipſa. Vide *ſupr.* § 4.

Τίνι πείθῃ τὰ ἄλλα μακρότερα κ᾽ εὐτελέστερα] Vide *l.* 7. § 72. Jo. Chryſoſtom. in *Matth. orat.* 49. alludens ad Chriſti illud *ibid. c.* 6. *v.* 33. κ᾽ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Καὶ γὲ προσθήκη ταῦτα ἐκείνων. ὅταν εὐτελῆ ταῦτα κ᾽ μικρὰ, πρὸς ἐκεῖνα ἐξισάζωμεν, πᾶν μεγάλα ἦ Ex Platone Plut. *de util. ex inimic.* & *adv. Colot.* Ἅπας γὰρ ὁ νοῦς γῆς κ᾽ νοῦ γλῶ χρυσὸς, ὐκ ἀνταξίᾳ ἀρετῆς. Itaqe Solonis illud ſemper ad manum, imò in mente habendum moner, cujus etiam in *lib. de profect. indic.* & *de tranqill.* meminit; & Stob. integrum *tom.* 2. *tit.* 1. exhibuit; qo modo & in Theognidis monitis reperitur, *v.* 315.

Πολλοὶ μὲν πλοῦτον κακοὶ, ἀγαθοὶ δ᾽ πένονται·
Ἀλλ᾽ ἡμεῖς αὐτοῖς ὐ διαμειψόμεθα
Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν ἐστι,
Χρήματα δ᾽ ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.
Dites ſæpe mulíqe, bonóſque adfligit egeſtas:
At mihi virtutis muncra divitiis
Permutare nefas. manet uſqè immobilis illa:
At fluxas nunc hic, nunc habet alter opes.

qod Marcus etiam verbis mox ſeqentibus adfirmat. Baſilius item Cæſar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magiſt. *orat.* 1. Τὰ μὲν ἄλλα ἡῆ κλημάτων, ὐ μᾶλλον ἡῆ ἐχόντων, ἢ κ᾽ ὑπονοεῖν ἡῆ ὑπηυχόντων ἐστὶν, ὥσπερ ἐν παιδιᾷ κύβοι, τῇδε κἀκείσε μεταβαλλόμενα. μόνη δ᾽ κλημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, κ᾽ ζῶντι κ᾽ τελευτήσαντι παραμένουσα. Ὅθεν δ᾽ κ᾽ Σόλων μοι δοκεῖ πρὸς τοὺς ἐυτέρπεις εἰπεῖν, τὸ, Ἀλλ᾽ ἡμεῖς αὐτοῖς ὐ διαμειψόμεθα, &c. Rectè omnino. Siqidem, ut Plato *Phædone*

Νομίσματα μὴ μείζω ἢ ἐλάττω καλλαίνεται· ἐκεῖνο ἢ μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ ὃ δεῖ πάντα ταῦτα ἀνύμφα τε καὶ παρακόμφα καλαλάπτειν, φέρησι.

Μηδενὶ χώραν δίδου ἑτέρῳ] χώραν διδόναι, ἐγχωρεῖν, παραχωρεῖν, cedere, concedere, admittere, inque semet ipso locum præbere. Ità usurpat apud Athenæum *dipnosoph. l.* 9. Posidippus in *Saltatricib.*

--τῷ κόμῳ χώραν δίδω. *Vanitati do locum.* id est, vanus esto & pompaticus. Calavb. *ib. c.* 5. Aristides *ad Rhod. de concord.* ὁ δοὺς χώραν τοῖς παροξυσμοῖς. *non dabit locum exacerbationibus*; hoc est, non admittet in se, eisve superatum & abreptum sese dabit. Liban. *orat.* 19. *pro saltatoribus adv. Aristidem:* καὶ μαθεῖν δοὺς χώραν αὐτῷ. *Et locum criminationi nevtiqam dedisse.* Gregor. Naz. *orat.*

Οὐ χώραν δίδως ὀδυρμοῖς. *non das locum luctibus.* non luctui & lamentationi dedisti. Non absimilis phrasis, sed sensu pavlò diverso Pavlus, *epist. ad Ephes. c.* 4 *v.* 27. μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. *nec locum dederitis*, id est, ansam occasionémque præbueritis, vel *diabolo*, id est, *Satanæ*, ut Chrysostomus & plærique interpretes, vel etiam *calumniatori*, ut Erasmus. Et *ad Roman. c.* 12. *v.* 19. δότε τόπον τῇ ὀργῇ. *locum date*, id est, permittite, *iræ*, hoc est, vindictæ divinæ. Ità Chrysost. & ex eodem Theophyl. & Oecumen. συγχώρησον τῷ Θεῷ ἐπιξενεῖν· τοῦτο γὰρ τὸ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. aliter itaque illîc multò, quàm in Posidippi verbis, sumitur; quod vir doctissimus nevtiqam advertisse videtur.

Οὐκ ἐπ' ἀκριτάσεως] Ità Apostol. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 35. πρὸς εὐπάρεδρον τοῦ κυρίῳ ἀπερισπάστως. De Cynico item Epictet. *lib.* 3. *c.* 22. Ἀπερίσπαστον ἔδει ὅλον πρὸς τὴν διακονίαν τοῦ Θεοῦ. qo etiam loco forsan ἀπερισπάστως scriptum fuerit. Quod autem hîc ἀπερισπάστως, idem *l.* 4. § 26. ἀκαιρίως dixit. Sed & Athenag. *de resurr. mort.* τέλος ἢ ζωὴ ἀμφοτέρων καὶ λογικῆς κρίσεως οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰπών, τὸ τέτοις ἀπερισπάστως συνδιαιωνίζειν, ὅτις μάλιστα καὶ φρόνησις ὁ φυσικὸς σωμήρμοσται, τῇ τε θεωρίᾳ τοῦ ὄντος, καὶ τῆς ἐκείνου δοξολογίας ἀπαύστως ἐπαγάλλεται. Hæc de usu vocabuli sensum quod attinet. Optimè Epictet. *l.* 4. *c.* 2. Εἰ τοῦτο κρεῖττον, ἀπόδοσον αὐτόθεν ἐπὶ τοῦτο, μηδὲ σὺ περισπάτου ἐν ἑτέροις διαλογισμοῖς. ὁδοὺς γὰρ ἐπαμφοτερίζουσα διώκεται περισπᾶν. hoc est, quod Jacob. *epist. c.* 1. *v.* 8. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς. Vehementiùs idem *ibid. c.* . Ἁπλῶς ἔν ἐκείνῳ μόνῳ πόνει, ὅτι πᾶν ὃ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ πῆμόσει, ἀπώλεσας τὸ προαίρειν. forsan, ὅτι εἰ πᾶν ὑπῆν, &c.

Ἀκριβῶς γὰρ τῷ λογικῷ καὶ πολιτικῷ ἀγαθῷ, ὃ ἐστιν ὑπὲρ ὁπὲρ ἑτεροζυγίς] ità lego; cùm codices excusi pro πολιτικῷ perperam πομπικῷ habeant. Sic enim *l.* 7. § 72. ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις. & *l.* 10. § 2. ἴσει ἢ τε λογικὴν εὐδυς καὶ πολιτικήν. Vide & *infrà* § 8. & *l.* 11. § 21. Est autem τὸ ἀντικαθῆσθαι vocabulum ibi emphaticum. hoc enim insinuat, nihil qicqam omnino dignum esse, quod *ex-adversum* virtuti etiam *consideat*, id est, qoqam modo cum ea in comparationem veniat, vel in collatione comparetur. Liban. *orat.* 28. Τὸ μὴ εἶναί μοι τὸν ἀντικαθήμενον. *cùm nemo esset qi ex-adversum mihi consideret.* qo vocabulo & in vita sua non semel est usus, pro eo quod Apostolus τὸν ἀντικείμενον dixit, *ad Thess. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 4. tralatum à re bellicâ, copiisque militaribus in conspectu hostium consistentibus; uti ex Xenophonte Budæus docet. cui adjici potest ex Zosimi *lib.* 2. illud, συχνὰς μὲν ἡμέρας ἀντεκαθίζετο τὰ φρούρια. qanqam Libanius εἰς τὰς καθέδρας, ἤτοι θρόνους, ἢ ἐν τοῖς λόγοις διαφερόντων καὶ ἐπιδεικνυμένων, *ad cathedras sive thronos orationes conficientium & specimen facultatis suæ exhibentium* respexisse videatur. Optimè Epictet. *l.* 1. *c.* 2. Ὁ γὰρ ἅπαξ εἰς τὴν σὴν τῶν τοίχων σκιὰν καὶ τὰς ἐντὸς ἀξίας συγκαθεὶς καὶ ἀνηρίζων, ἔγνως ἂν ἐπελευσμένον τὸ ἴδιον πρόσωπον.

Πάντα ταῦτα] *hæc omnia.* Xyl. *horum qicqam* potiùs. suprà enim ὧν ὅτι ἓν dixit. ità כֹּל Hebræis. Exec. *c.* 18. *v.* 11, 13. וְהוּא אֶת־כָּל־אֵלֶּה לֹא עָשָׂה *Etiamsi omnia ista non admiserit; sed in montibus comederit, vel uxorem proximi sui pollverit, &c. non est victurus,* אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת חֹאֵלֶּה עָשָׂה *qia ex abominandis istis ullum pertraverit.* אֶת־מֵאֶחָד מֵאֵלֶּה id est, *unum qodpiam ex eis.* v. 10. ità solvitur τὸ ἐναντιοφανές. *Exod. cap.* 20. *v.* 10. in *lege Sabbataria* לֹא תַעֲשֶׂה־כָל מְלָאכָה & Græc. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. *nè facito opus ullum*, sive *operis qicqam, in ea. Exod. c.* 34. *v.* 10. בְּכָל־הַגּוֹיִם ἐν παντὶ ἔθνει. Lat. *nec in ullis gentibus.* sive, *in ulla gente. Psal.* 147 *v.* 20. *non sic fecit* לְכָל־גּוֹי Græc. παντὶ ἔθνει. Lat. *omni nationi.* id est, *ulli.* Demosth. *in Mid.* πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. *qidvis potiùs qàm ista dicendum.* Lat. interpres *Deut. c.* 5. *v.* 8. *Non facies tibi sculptile, neqe similitudinem omnium qæ in cælo sunt.* id est, *ullius*, sive *cujusqam eorum qæ in cælo sunt.*

Κἂν πρὸς ὀλίγον] Inter cætera profectûs in virtutis studio stadióqe indicia, ponit istud Plutarchus; Τὸ μηδὲν ὅπι μικρὸν ἡγεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων, ἀλλ' ἐξαλαζεῖσθαι καὶ προσέχειν ἅπασιν. ὥσπερ γάρ, inqit, οἱ τὸ πλησίον ἀπυρωκότες, ἐν ὑδρίᾳ πίθεται τὰ μικρὰ δακτυλώματα, μηδὲν διόμβοι ποιεῖν μέγα τὸ μικρῷ πνεῦμα προσπεσόμενον, ἢ δι' ἐλπὶς ἐγυτέρω τὸ τέλος βαλίζεται τῷ πλήτῳ σωαύξει τὸν φιλοπλησίαν· ὕτως ἐν τοῖς πρὸς ἀρετὴν προκόπασιν, ὁ μὲν πολλὰ συγχωρῶν τῷ, τί γὰρ τὸ παρὰ τοῦτο; καὶ τοῦτο μὲν ἔτος, αὔριον ἄμεινον, ἀλλὰ προσέχων ἑαυτῷ, κἂν εἰς τὸ μικρότατον ἢ καιρία ποτὲ τῆς ἁμαρτημάτων ἐνδῦσα συγγνώμην πρόξηται, δυσ-

ανα-

ανακοπῆ· ἢ διαπολεμῆσον, φίλος ὢν ἢ τὸ κακὸν ἐν τῇ ψυχῇ ἐμπεφυκὸς ἐξαιρεῖν ἀξιῶν φυτεύσαντι, τὸ δὲ μικρὸν ὀκνῇς, κατ' Ἀμυκλαν, μέγα, μικρὸν ἄχειν, συγχρεῖς πρὸς τὰ μικρὰ πταῖειν ἢ ὀλιγώρως. Vide *supr. ad l.* 2. § 16. sed & *l.* 1. § 8.

Κατεκράτησεν ἄρτι] Tatian. Assyr. *adv. Græc. c.* 47. Τῷ γὰρ πονηρίας ὑπάρχειν ἐπιθυμίαν τῇ τῶν βεβιωτῶν ἀπειρίαν ἰσάζει· ἃ τε διὰ μικρᾶς ἀφορμῆς τὸ πονηρὸν κραταιωθέντος. Epict. *diss. l.* 4. *c.* 3. Ὀλίγων γὰρ δεῖται πρὸς ἃ ἀπώλεια, ἃ πάντων ἀναγκαίων, μικρᾶς ὑποφαύσεως τὸ λύχνου. ἴσθι ὁ κυβερνήτης ἀναπλήσας τὸ πλοῖον, ἢ χρείαν ἔχει ἃ αὐτὸς παρασκευῆς, ὅσης οὐ τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἔνπλουν ἂν ἐπισπάσῃ· [ἐπισπάσῃ. f. permiserit, non obverterit, ut Volph.] κἂν μὴ αὐτὸς ἐκῶν, ὑποπαρευδιμήσῃ δ', ἀπώλετο. πιὼν ὅτι ἡ κακὴ μικρὸν ἐν ἀπαντᾷζῃς, ἀπώλετο πάντα. Idémque *Enchir. c.* 50. Ὅτι παρὰ μίαν ἢ ἕνδοσιν, ἢ ὑ, ἢ ὑπόλυτος φυγοῖτο, ἢ φύζεται. Ità restituit Is. Casaubonus; quem non avidio tamen vertentem, *semel vitium esse & ceſſiſſe*, aut non, deſtruit quod perfectum eſt, vel ſervat. φεύγοιτο ſiquidem *profectum*, non *perfectum* ſonat. at quod perfectum eſt non proficit. Sed eâ fortan mente Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Δοκεῖ δ' αὐτῶν μόνα τὰ διαφορὰν ἀφίεσθαι φιλοσοφίας ἐπεὶ τῷ λόγῳ τούτῳ φησὶν ὄλον τὸν βίον, ὡς ἢ Ποσειδωνίῳ ἐν τοῖς φυσικοῖς. quem locum tamen minùs ſincerum exiſtimo. Non diſſimile his quod de pictura Ariſtid. φησὶν αὐτὸ ἐξορχωμένου· ἢ γραμμὴ σωθεῖσα τὸ πᾶν ἔσωσεν. *lineæ una ſervata totum ſervat:* minùs enim clarè Canter. *lineæ obſervata totum abſolvit opus.* Senec. *epiſt.* 85. *Si in noſtra poteſtate non eſt, an ſint affectus; nè illud quidem eſt, quanti ſint. ſi ipſis permiſiſti incipere, cum cauſſis ſuis creſcent, tantique erunt, quanti fient. Adjice nunc, quòd iſta, quantumvis exigua ſint, in majus exceſſunt. numquam perniciosa ſervant modum. quamvis levis initia morborum, ſerpunt; & ægra corpora minima interdum mergit acceſſio. Illud verò cujus dementiæ eſt credere, quarum rerum extra noſtrum arbitrium poſita principia ſunt, earum noſtri eſſe arbitrii terminos? quomodo ad id finiendum ſatis valeo, ad quod prohibendum parùm valui? cùm facilius ſit excludere, quàm admiſſa comprimere.* Ex epiſt. 116. *Nullum vitium eſt ſine patrocinio; nulli non initium eſt verecundum & exorabile: ſed ab hoc latiùs funditur. non obtinebis ut deſinas, ſi incipere permiſeris. imbecillis eſt primò omnis affectus: deinde ipſe ſe concitat, & vires, dum procedit, parat: excluditur facilius quàm expellitur.* Ariſtot. *politic. l.* 6. *c.* 4. Ὀλίγον μὲν πονηρὸν παρεφθαρται· πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν ὀφθαλμοῖς μᾶλλον δῆλον. Marcus eremit. *de leg. ſpirit.* § 91. Τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα ἐξαντελίζει ὁ διάβολος· ἄλλως γὰρ ὅτι μεῖζον κακὸν ἀγαγεῖν οὐ δύναται. Et § 128. Μὴ ἀφῇς ἀνεξάλειπτον ἁμάρτημα, κἂν βεβιωτὴν συγχάνῃ, ἵνα μὴ ὕστερον ὅτι μεῖζον κακὸν κατασύρῃ σε. Gregor. Naz. *orat.* 31. Τὸ κατὰ μέσος ὑφαλκόμενον, ἀπαιδευτον μὲν τῷ πρὸς τὸ παρὸν ἔχει βλάβην, εἰς τὸ κεφάλαιον ἢ τῆς κακίας ἀπαλλαξ. Qi & in monitis ergò ad Virgines, *carm.* 4.

Μὴ μικρὸν ἐν κακῇ θείης ποτέ. μηδὲ τὸ μικρὸν
Τύλθοῖς ἀγλιεῶσα, χερείοσιν ὕστατα κύρσοις.

Joannes ὁ χρυσορρήμων in epiſt. ad Rom. *orat.* 12. Τῷ ἀρχῷ φυλαττώμεθα, καὶ τὰ μικρὰ φεύγωμεν κακά. τὰ γὰρ μεγάλα ἀπὸ τούτων πίπτει. ὁ γὰρ καθ' ἕκαστον ἁμαρτήσας μεθ' ὧν λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, καὶ μικρὸν πάλαι ἀπώλεσε. τοῦτο γὰρ πῶς κακίαν εἰσήγαγε· τοῦτο τὰς θύρας ἀνέῳξε τῷ λησῇ· τοῦτο τῆς πόλεως τὸ τεῖχος κατέβαλε, τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο. ὅταν καὶ ἀπὸ σφῶν σωμάτων τὰ μέγιστα αἴσθωμαι νοσήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονῇ. Idem *in Matth. orat.* 49. Μὴ τοῦτο λέγε, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, οὐδὲν παρ' ἐκεῖνο. τοῦτο γὰρ, τοῦτο πάλαι ἀπώλεσεν. Et rursus: Τὸ πάντων αἴτιον τῆς κακῆς τοῦτο, τὸ καὶ μικρὰ ταῦτα οὐκεῖν δεῖ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελεῖσθαι. Idem *ibid. orat.* 86. Διὰ τοῦτο πάλαι ποιεῖν, ὅτι τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἀνεῖρεν. μὴ γὰρ δὴ πρὸς τὴν φύσιν ἴδῃς τὸ ἁμάρτημα, ὅτι μικρὰ, ἀλλ' ὅτι μεγάλα γίνεται ῥίζα ἀμελουμένη. εἰ γὰρ χρή τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, ἃ τοσαύτης δεῖ σπουδῆς τὰ μεγάλα πλημμελήματα, ὡς τὰ μικρὰ καὶ εὐστελῆ. ἐκεῖνα μὲν γὰρ αὐτὰ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ὑποκρούεται παρασκευάζει· τὰ δὲ μικρὰ αὐτὰ τούτῳ εἰς ῥᾳδιουργίαν ἐμβάλλει, καὶ ὑπ' ἀφύλακτος ἡμῶν διαναίνεται πρὸς τὸν αὐτῶν ἀνάκλησιν· διὰ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα καθ' ὑπόνοιαν ἡμῶν. Ἔστω καὶ ἐν τοῖς αἱμάτων συμβαίνον ἴδοι τις ἄν· καὶ πάλαι ἢ τὰ μικρὰ ἐκ τούτου ἴδοι τις ἂν μυθόμενα. ὑδρὶς γὰρ ταχέως ἀθρόον ἐπὶ τὴν καρδίαν ἐπιπηδᾷ. ἔχει γὰρ, ἔχει πως αἰσθόμενον ἐγκειμένου ὑμῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς τὸ κακὸν αἰδῶ, καὶ ἀθρόον ὡς ἂν τοσοῦτον ἀναφυντάσειεν, ὡς ὑφ' ἓν ἀπαλλαγῆναι, ἀλλ' ὑρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἀπόλυται, ὅταν ἀμελῇ· — ἀπὸ μὲν ἓν σφῶν μικρῶν ὕπνου τὰ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς δαίμων ἐκεῖνος· ἀπὸ δὲ σφῶν μεγάλων τὸ ἀπαγωνίσασθαι, ἀλλ' ὡς ταύτῃ μέθοδον ἐκ ἐλαττόνων τῶν πρώτων εὑρών. Idem in *orat. de ſtatuis* 19. Τὸ ὀλίγον οὖν τοῦτο ἀμελητὸν καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν καθαιρεῖ. πολλάκις γὰρ δικίας οἰκοδομήσαντες ἄνθρωποι, καὶ τὸν ὄροφον ἐπιθέντες, μιᾶς κεραμίδος ὑποτυπωθείσης μὴ τοποθέτησαν αὐτὴν, ὁλόκληρον τὸν δόκον ἀπώλεσαν. καὶ ἐπὶ ἱματίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν. καὶ γὰρ ἐκεῖ μικρὸν ῥῆγμα γινόμενον, καὶ μὴ ῥαφὲν, πολὺ τὸ σῶμα ἐκλύσει. τοῦτο καὶ ἐπὶ σφῶν χειμάρρων συμβαίνει πολλάκις· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μικρᾶς ἂν ὀπισθώσεται μόνον εἰσόδου, ὁλόκληρον τὸ ῥεῦμα εἰσάγουσιν. Et *in ep.* 1. *ad Corinth. orat.* 8. ὑδρὶν μέσον κακὸν ἀφίησιν ἢ], ἃ δὲ τὸ μικρότατοι· ὁ γὰρ μικρὸν ὑποστὰς, καὶ πολὺ φερεῖσθαι ὑποστήσεται· καὶ γὰρ τὸ σῶμα, ἂν μικρᾶν ὑπὸ ξίφους θλάσσαν ἕξι-

τω,

Νομίσματα μὴ μείζω σοὶ ἐλάττω καλλαντέτω· ἐκεῖνο γὰρ μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ ὧν δεῖ πάντα ταῦτα ὠνέμενά τε καὶ πωλούμενα καλλαλάπιζε, φέρησις,

Μηδενὶ χώραν δίδου ἑτέρῳ] χώραν διδόναι, ἐγχωρεῖν, παραχωρεῖν, cedere, concedere, admittere, inque semet ipso locum præbere. Ità usurpat apud Athenæum dipnosoph. l. 9. Posidippus in Saltatricib.

--τῷ κένῳ χώραν δίδου. Vanitati da locum. id est, vanus esto & pompaticus. Casavb. ib. c. 5. Aristides ad Rhod. de concord. ὁ δώσει χώραν τοῖς παροξυσμοῖς. non dabit locum exacerbationibus; hoc est, non admittet in se, eisve superatum & abreptum sese dabit. Liban. orat. 19. pro saltatoribus adv. Aristidem: καὶ μηδαμοῦ δῶσιν χώραν αὐτῷ. Et locum criminationi nevtiquam dedisse. Gregor. Naz. orat.

Οὐ χώραν δίδως ὀδυρμοῖς. non das locum luctibus. non luctui & lamentationi dedisti. Non absimilis phrasis, sed sensu pavlò diverso Pavlus, epist. ad Ephes. c. 4 v. 27. μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. nec locum dederitis, id est, ansam occasionémque præbueritis, vel diabolo, id est, Satanæ, ut Chrysostomus & plærique interpretes, vel etiam calumniatori, ut Erasmus. Et ad Roman. c. 12. v. 19. δότε τόπον τῇ ὀργῇ. locum date, id est, permittite, iræ, hoc est, vindictæ divinæ. Ità Chrysost. & ex eodem Theophyl. & Oecumen. συγχώρησον τῷ θεῷ ἐκδικεῖν· τοῦτο γὰρ τὸ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. aliter itaque illic multò, quàm in Posidippi verbis, sumitur; quod vir doctissimus nevtiquam advertisse videtur.

Οὐκ ἔτι ἀδιαπτώτως] Ità Apostol. ad Corinth. ep. 1. c. 7. v. 35. πρὸς εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. De Cynico item Epictet. lib. 3. c. 22. Ἀπερίσπαστον δὲ δεῖ ὅλον πρὸς τῇ διακονίᾳ τὸν θεόν. qo etiam loco forsan ἀπερισπάστως scriptum fuerit. Quod autem hìc ἀδιαπτώτως, idem l. 4. § 26. ἀπταίστως dixit. Sed & Athenag. de resurr. mort. τέλος δὲ ζωῆς ἀμφοῖν καὶ λογικῆς κρίσεως ἐν ἀνθρώποις τις εἴποι, τὸ τέτοις ἀδιαπτώτως σωδιαιωνίζειν, ὅτις μάλιστα καὶ φρόνησις ὁ φυσικὸς συμπήκτης, τῇ τε θεωρίᾳ τοῦ ὄντος, καὶ τῇ ἐκείνου δεδουλωμένῃ ἀπταίστως ἐπαγάλλεται. Hæc de usu vocabuli sensum quod attinet. Optimè Epictet. l. 4. c. 2. Εἰ τοῦτο χρεῖον, ἐπόνουν αὐτόθεν ὑπὲρ τοῦτο, μηδὲ σὲ θεραπάπτωσι οἱ ἕτεροι διαλογισμοί· οὐδεὶς γὰρ ἐπαμφοτερίζων δύναται προκόπτειν. hoc est, quod Jacob. epist. c. 1. v. 8. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Vehementiùs idem ibid. c. . Ἁπλῶς ἔν ἐκείνῳ μένωμεν, ὃν ἂν ὁ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ πτώσεις, ἀπόλεσας τὸν προαίρεσιν. forsan, ὅτι εἰ ἂν ὑπὲρ, &c.

Ἀντικοπτὴς γὰρ τοῦ λογικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἀγαθοῦ, ὃ θέλεις ὑπ' ὀνῶν ἑτεροχρώς] ità lego; cùm codices excusi pro πολιτικοῦ perperam πανικῷ habeant. Sic enim l. 7. § 72. ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις. & l. 10. § 2. ὅτι γὰρ τὸ λογικὸν εὐδὺς καὶ πολιτικόν. Vide & infrà § 8. & l. 11. § 21. Est autem τὸ ἀντικοπτὴς vocabulum istic ἐμφατικώτατον. hoc enim insinuat, nihil qicqam omnino dignum esse, quod ex-adversum virtuti etiam considerat, id est, qoqam modo cum ea in comparationem veniat, vel in collatione comparetur. Liban. orat. 28. Τὸ μὴ εἶναί μοι τὸν ἀντικοπτόμενον. cùm nemo esset qi ex-adversum mihi confideret. qo vocabulo & in vita sua non semel est usus, pro eo quod Apostolus τὸν ἀντικείμενον dixit, ad Thess. ep. 2. c. 2. v. 4. tralatum à re bellica, copiisque militaribus in conspectu hostium confidentibus; uti ex Xenophonte Budæus docet. cui adjici potest ex Zosimi lib. 2. illud, συχνὰς μὲν ἡμέρας ἀντεκαθέζετο τὰ φαινόμενα. qanqam Libanius εἰς τὰς καθέδρας, ἤτοι θρόνους, ἢ ἐν τοῖς λόγοις διαρρήδην καὶ ἐπιδεικνυμένων, ad cathedras sive thronos orationes conficientium & specimen facultatis sua exhibentium respexisse videatur. Optimè Epictet. l. 1. c. 2. Ὁ γὰρ ἅπαξ εἰς τὸ δεῖ τῆς τοιούτων σκέψεως καὶ τὰς ἐντὸς ἀξίας συλλαβοὺς καὶ ἀνορίζων, ἔγγυς ἔσται τῆς ἐπιλελησμένου τὸ ἰδίου θεσσαλοῦ.

Πάντα ταῦτα] hæc omnia. Xyl. horum qicqam potiùs. suprà enim ἀλλ' ὅπου ἔν dixit. ità כל Hebræis. Ezec. c. 18. v. 11, 13. וחוא את־כל־אלה לא עשה Etiamsi omnia ista non admiserit; sed in montibus comederit, vel uxorem proximi sui pollucrit, &c. non est victurus, את־כל־התועבות האלה עשה qia ex abominandis istis ullum patraverit. את־מאחר־מאלה id est, unum qodpiam ex eis. v. 10. ità solvitur τὸ ἐναπποφυές. Exod. cap. 20. v. 10. in lege Sabbataria לא תעשה־כל מלאכה & Græc. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. ne facito opus ullum, sive operis qicqam, in ea. Exod. c. 34. v. 10. בכל־הגוים ἐν παντὶ ἔθνει. Lat. nec in ullis gentibus. sive, in ulla gente. Psal. 147 v. 20. non fic fecit לכל־גוי Græc. πασὶ ἔθνει. Lat. omni nationi. id est, ulli. Demosth. in Mid. πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. qidvis potiùs qàm ista dicendum. Lat. interpres Deut. c. 5. v. 8. Non facies tibi sculptile, neqe similitudinem omnium qæ in cælo sunt. id est, ullius, sive cujusqam eorum qæ in cælo sunt.

Κἂν πρὸς ὀλίγον] Inter cætera profectûs in virtutis studio stadióqe indicia, ponit istud Plutarchus; Τὸ μηδὲν ἔτι μικρὸν ἡγεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων, ἀλλ' ἐξελαύνειν καὶ προσέχειν ἅπασιν. ὥσπερ γὰρ, inqit, οἱ τὸ πλυτῆσιν ἀπολωκότες, ἐν ὑστέρῃ τίθενται τὰ μικρὰ δαπανήματα, μηδὲν διόμενοι ποιεῖν μέγα τὸ μικρῷ τινι προσπεσόμενον, ἢ δ' ἐλπὶς ἐγγυτέρω τὸ τέλος βαλλόμενα τῷ πλούτῳ σωπάζει τὸν φιλοπλουτίαν· ὅταν ἐν τοῖς πρὸς ἀρετὴν προκόπτωσιν, ὁ μὲν πολλὰ συγχωρῶν τῷ, τί γὰρ τὸ παρὸν τοῦτο; καὶ νῦν μὲν ἔτως, αὖθις ἄμεινον, ἀλλὰ προσέχων ἑαυτῷ, κἂν εἰς τὸ μικρότατον ἢ κακία ποτὲ τοῦ ἁμαρτημάτων ἐνδῦσα συγγνώμην πείζηται, δυσανασχετῶν.

ἀναγκῆς· καὶ διαπολάμπον, ἀλλὰ ὅσον ἀρκεῖ τὸ κακὸν κτώμενον ἑαυτῷ, καὶ ὑπ' ὀπωσοῦν αἰδοῦς ῥυτιόωσας, τὸ δὲ μηδὲν ὅλως, κατ' Ἀριστον, μέγα, μηδ' ὄγκου, εὐχερεῖς τοὺς μικρὰ ποιεῖ καὶ ὀλιγώρους. Vide *supr. ad l.* 2. § 16. sed & *l.* 1. § 8.

Κατεκράτησεν ἄρνου] Tatian. Assyr. *adv. Graec. c.* 47. Τῷ γὰρ πονηρίας πύσσειν ἐκπίπτειν τῇ τῆ βεσχυτέρων ἀπορμάτων ἰσχύϊ· ἃ τε δὲ μικρᾶς ἀφορμῆς τῷ πονηρῷ κραταιοῦνται. Epict. *diss. l.* 4. *c.* 3. Ὀλίγων γὰρ χρεία ὅτι πρὸς ἡδονὴν, καὶ πάντων ἀναγκαίων, μικρᾶς ὑποφαῦσις τῆς λύχνου. ἵν' ὁ κιβερνήτης ἀναγκαῖον τὸ πλοῖον, ἃ χρείαν ἔχει ἡ αὐτῆς παρασκευῆς, ὅσης εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἐπιτρέψῃς [ἐπιτρέψῃ. f. permiseris, non obverteris, ut Volph.] κἂν μὴ αὐτὸς ἐκῶν, ὑποπαραδυμιῇ δ', ἀπόλωτο. πιθανὸν ὅτι τι καὶ ἐνδιδῷ μικρὸν ἂν ὑποτιτίζῃς, ἀπῆλθε πάντα. Idémque *Enchir. c.* 50. Ὅτι παρὰ μίαν πίτταν καὶ ὕνδυσιν, ἃ ὁ, ἢ ἀπόλλυται πρόσωπον, ἢ αἰζίεται. Ità restituit Is. Casaubonus; quem non avdio tamen vertentem, *semel vitium* esse & cessisse, aut non, destruit quod perfectum est, vel servat. πρόσωπον siquidem *profectum*, non *perfectum* sonat. at quod perfectum est non proficit. Sed eâ fortan mente Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Δοκεῖ δ' αὐτῆς μήτε τὴν διαφωνίαν αἱρέσεις φιλοσοφίας ἐπεὶ τῷ λόγῳ τούτῳ πρόσκλειν ὅλον τὸν βίον, ὡς καὶ Ποσειδωνίῳ ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς. quem locum tamen minùs sincerum existimo. Non dissimile his quod de pictura Aristid. πρὸς τοὺς ἐξορχωμένους· ἃ γραμμὴ σωθεῖσα τὸ πᾶν ὅσιον. *lines una servata totum servat:* minùs enim clarè Canter. *lines observata totum absolvit opus.* Senec. *epist.* 85. *Si in nostra potestate non est, an sine affectus; nè illud quidem est, quanti sint. si ipsis permissis incipere, cum causis suis crescent, tantique erunt, quanti fient. Adjice nunc, quòd isti, quantumvis exigua sint, in majus excedunt. nunquam perniciosa servant modum. quamvis levia initia morborum, serpunt; & aegra corpora minima interdum mergit accessio. Illud verò cujus dementiae est credere, quarum rerum extra nostrum arbitrium posita principia sunt, earum nostri esse arbitrii terminos? quomodo ad id finiendum satis valeo, ad quod prohibendum parùm valui? cùm facilius sit excludere, quàm admisse comprimere.* Et *epist.* 116. *Nullum vitium est sine patrocinio; nulli non initium est verecundum & exorabile: sed ab hoc latius funditur. non obtinebis ut desinat, si incipere permiseris. imbecillis est primò omnis affectus: deinde ipse se concitat, & vires, dum procedit, parat: excluditur facilius quàm expellitur.* Aristot. *politic. l.* 6. *c.* 4. Ὀλίγον μὲν πονηρὸν παρεῤῥᾶται· πολὺ δ' χλιόμενον ἐκ ὀφθαλμοῖς μᾶλλόν δῆλον. Marcus eremit. *de leg. spirit.* § 91. Τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα ἐξολεθρεύει ὁ διάβολος· ἄλλως γὰρ ὅτι μεῖζον κακὸν ἀγαγεῖν οὐ δύναται. Et § 128. Μὴ ἀφῇς ἀνεξάλειπτον ἁμάρτημα, κἂν βεσχυτέρᾳ συγχέηται, ἵνα μὴ ὕστερον ὅτι μεῖζον κακὸν κατασύρῃ σε. Gregor. Naz. *orat.* 31. Τὸ χαλεπὸν μᾶλλον ὑφελκόμενον, ἀνεπαίσθητον μὲν τῷ πρῶτον ἔχει βλάβην, εἰς τὸ κρεῖττον ἢ τῆς κακίας ἀπωθῆσαι. Qi & in *monitis* ergò ad *Virgines, carm.* 4.

Μὴ μικρὸν ἐν κακῷ δείσῃς ποτέ. μηδὲ τὸ μικρὸν
Τυδείδεω ἀθλιοῦσα, χαρίσεται ὕστατα κύδος.

Joannes ὁ χρυσορρήμων *in epist. ad Rom. orat.* 12. Τῷ ἀρχῷ φυλαττώμεθα, καὶ τὰ μικρὰ φεύγωμεν καὶ. τὰ γὰρ μεγάλα ἐκ τούτων τίκτεται. ὁ γὰρ καθ' ἕκαστον ἁμαρτήσας μαθὼν λέγειν, ὕδὲν παρὰ τοῦτο, κἂν μικρὸν πάντα ἀπολεῖ. τοῦτο γὰρ τῷ κακίαν εἰσήγαγε τοῦτο τὰς θύρας ἀνέῳξε τῷ λησῇ· τοῦτο τῆς πόλεως τὸ τεῖχος κατέβαλε, τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν, ὕδὲν παρὰ τοῦτο. ὅτου καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων τὰ μέγιστα αἴτια νοσήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονῇ. Idem *in Matth. orat.* 49. Μὴ τοίνυν λέγε, ὕδὲν παρὰ τοῦτο, ὕδὲν παρ' ἐκεῖνο. τοῦτο γὰρ, τοῦτο πάντα ἀπόλεσεν. Et rursus: Τὸ πάντων αἴτιον τῆς κακῶν τοῦτο, τὸ καὶ μικρὰ ταῦτα ὀλιγωρεῖν· τὰ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελείας. Idem *ibid. orat.* 86. Διὰ γὰρ πάντα ποιεῖν, ὅτε τὰς ἀρχὰς τῆς ἁμαρτημάτων ἀναιρεῖν. μὴ γὰρ δὴ πρὸς τὴν φύσιν ἴδῃς τὸ ἁμάρτημα· ὅτι μικρὰ, ἀλλ' ὅτι μεγάλα γίνεται ῥίζα ἀμελείας. εἰ γὰρ χρή τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, ἃ τοσαύτης δεῖ σπουδῆς τὰ μεγάλα πλημμελήματα, ὡς τὰ μικρὰ καὶ εὐτελῆ· ἐκεῖνα μὲν γὰρ αὐτὰ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ὑποτρέχειν παρασκευάζει· τὰ δὲ μικρὰ αὐτὰ τέτε εἰς ῥᾳδιουργίαν ἐμβάλλει, καὶ ὑκ ἀφίησι γραίαν διανεῦσαι πρὸς τὴν αὐτῆς ἀνάγκην· διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα καθιδόντα ἡμᾶς. Φέτο καὶ ἐν τοῖς σώμασι συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν· καὶ πάντα ἢ τὰ μικρὰ ὑκ ἐκ τέτε ἴδοι τις ἂν γινόμενα. ὑδεὶς γὰρ ταχέως ἀθρόον ἐπὶ τὴν κακίαν ἐκπεσεῖ. ἔχει γὰρ, ἔχει πως αἰσχύνην ἐγκαμπύλην ἡμῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς τὸ κακὸν αἰδῶ, καὶ ἀθρόον ὑκ ἂν τοσέτον ἀναιρυπτόσειεν, ὡς ὑφ' ἓν ἄπαντα ῥίψαι, ἀλλ' ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἀπόλυται, ὅταν ἀμελῇ· — ἀπὸ μὴν ἓν σφὶ μικρὸν ὕστερα τὰ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς δαίμων ἐκεῖνος· ἀπὸ δὲ σφὶ μεγάλων τὸ ἀναιδέσχειν, ἀλλὰ τέτῳ μάθοδον ἐκ ἐλάττονα τῆς πορνείας εὑρών. Idem in *orat. de statuis* 19. Τὸ ὀλίγον τέτο ἀμεληθὲν καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν καθαιρεῖ. πολλάκις γὰρ οἰκίας οἰκοδομήσαντες ἄνθρωποι, καὶ τὸν ὄροφον ὁπηδήσαντες, μικρᾶς καρφίδος ὑποτενασθείσης μὴ ποιησάμενοι σπουδὴν, ὁλόκληρον τὸν δίκον ἀπώλεσαν. καὶ ἐπὶ ἱματίων δὲ τὸ αὐτὸ τέτο συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν. καὶ γὰρ ἐκεῖ μικρὸν ῥῆγμα γινόμενον, καὶ μὴ ῥαφὲν, πολὺ τὸ σῶμα ἐπάπτωσε. τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς χειμαζόμενα συμβαίνει πολλάκις· καὶ γὰρ ἐκεῖνα μικρᾶς ἐκ ἀπλάστως μόνον εἰσόδε, ὁλόκληρον τὸ ῥεῦμα εἰσάγυσιν. Et *in ep.* 1. *ad Corinth. orat.* 8. ὑδὲν μέσον κακὸν ἀφίσιν εἶναι, ἀ δὲ τὸ μικρότατοι· ὁ γὰρ μικρὸν ἀποστὰς, καὶ πολὺ θερμὸν ἀποστήσεται· καὶ γὰρ τὸ σῶμα, ἂν μικρᾶν ὑπὸ ξίφος διάσασιν σχίζηται,

ται, διαφθείρεται. καὶ ἡ οἰκοδομὴ, κἂν μικρὸν διαχάνῃ, καταλύεται καὶ τῆς ῥίζης τὸ κλῆμα, κἂν μικρὸν ὑποκοπῇ, ξηρὸν ἄχρηστον. ὥστε τὸ μικρὸν τοῦτο οὐκ ἔστι μικρὸν, ἀλλὰ μεγάλου μικρόν τι πλημμελήσωμεν, ἢ καὶ ῥαδιουργήσωμεν, μὴ παρίδωμεν τὸ μικρόν· ἐπεὶ ταχέως παρῳδὸν τοῦτο μέγα γίνεται. ὅτου καὶ ἐμπόδιον ἀρχὴν λαβὸν ῥᾳγῶσι καὶ ἀμεληθὲν, δι' ὅλου τοῦ σήματος διεκήνασε. καὶ ὄρεφος ὀλίγων καρφίων καλαπεσόντων παρῳδεῖς, ὁλόκληρον τὸν οἶκον κατιδύγκα. ταῦτ' οὖν ἡμεῖς λογιζόμενοι, μηδέποτε τῆς μικρῶν καταφρονῶμεν, ἵνα μὴ εἰς τὰ μεγάλα ἐμπέσωμεν. Jason Siracides *Soph. c.* 19. *v.* 1. ὁ ἐξουδενῶν τὰ ὀλίγα, κατὰ μικρὸν πεσεῖται. Qem locum lavdans Avgustin. *de Trinit. l.* 12. *c.* 11. *Non ad turpissima simul & semel profilitur.* (qod Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 83.

Nemo repentè fuit turpissimus.)

Sed qomodo coluber non apertis passibus, sed squamarum minutissimis nisibus repit: sic lubricus deficiendi motus negligentes minutatim occupat, & qi spernit modica, paulatim decidet. Idémque *homil.* 42. *Vel levia, vel minuta nè contemnantur. de minutis gutis flumina implentur, per angustas rimulas insudat aqa, navis impletur; & si negligatur sentina, mergitur navis. Qid autem interest ad naufragium, utrùm uno grandi fluctu navis operiatur, an paulatim subrepens aqa in sentinam, & per negligentiam derelicta atqe contempta impleat navem atqe submergat?* Idem epist. 108. Et *in Joan. tract.* 12. *Etiam minuta si negligantur, occidunt. minutæ sunt guttæ, qæ flumina implent. minutæ sunt arenæ grana; multa tamen imposita premit & opprimit. hoc facit sentina neglecta, qod facit fluctus irruens. paulatim aqa per sentinam intrat, sed diu intrando & non exhauriendo mergit navem.* Videri non indignus idem *in orat. dominic.* & *in Psal.* 118. *conc.* 3. & *de diverf. serm.* 12. & 34. & *in Psal.* 39. & Ruffin. *ibid.* Accedit qod de *peccatorum paritate* differunt Stoici. Cicer. *Paradox.* 3. *Est peccare qasi transilire lineas. qod cùm feceris, culpa commissa est: qàm longè progrediare, cùm semel transieris, ad augendam transeundi culpam nihil pertinet.* Nec abnuit Demosthen. *Philipp.* 3. Τὸ γὰρ εὐσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον, ἂν τ' ὀπὶ μικρῷ τις, ἂν τ' ὀπὶ μείζονι παραβαίνῃ, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν. Certè qod Jo. Chryfost. *in Act. orat.* 24. Ἐν λύρᾳ παναρμονίῳ καὶ πυκίλως ἐκδιασκήν, ἂν ἀμεληθῇ τὸ τυχὸν, τὸ πᾶν ἠμέληται καὶ διέφθαρται. Clavdantur ista monito illo Hippocratico, qod tam in re *Ethica* qàm in *Medica* est observatu dignissimum, Μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ἀπόρως. *epidem. l.* 6. *c.* 7 § 17.

Ἑλοῦ τὸ κρεῖττον] Pythagoræ monitum; ἑλοῦ βίον ἄριστον· ἡδονὴ δ' αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. Plut. *de sanit.* & *de tranqill.* & *de Exil.* Galen. *de affect. dignosc.* & *cur. c.* 6. Stob. *tom* 2. *tit.* 29. Qod Senec. *de vit. beat. c.* 8. *Præceperunt veteres, optimam seqi vitam, non jucundissimam: ut rectæ ac bonæ voluntatis, non dux, sed comes voluptas sit.* Basil. Cæs. *orat.* 24. Μηδὲ ὅτι χαλεπὰ ταῦτα καὶ πόνου μεστὰ, διὰ τοῦτ' ἀποκήσωμεν· ἀλλ' ἀναμνησθέντες τὸ παρηγόρημα, ὅτι κρεῖττον βίον ἄριστον ἑλόμενοι, ἡδονὴ ἡ συνήθεια τῆς ἀρετῆς ποιήσει, εἰ χειρὸς τοῖς βελτίοσι. Allvsit eodem Niceph. Calliſt. *hiſt. Eccles. l.* 8. *c* 40. de Antonio Eremita agens, Εἰδὼς γε μὴν τὸν ἄριστον βίον τῇ σωτηρίᾳ ἡδυὶ ἑαυτῷ, εἰ καὶ χαλεπός τις εἴη τανῦν. Diogenes apud Laërt. *l.* 6. Δίαν ὧν, ἀντὶ τῆς ἀρχῆς πόνων πρὸς καὶ φύσιν ἐλομένης, ζῆν εὐδαιμόνως, παρὰ τὰ ἄλογα καὶ δυσμενοῦσαν. καὶ γὰρ αὐτῆς ἡ ἡδονὴς ἡ καταφρόνησις ἡδυπάθη θεμελιωθεῖσα· καὶ ὥσπερ οἱ συνεθισθέντες ἥδιον ζῶσι, οὕτως ὁπὸ τυραννίων μιθέντες· ὅτως οἱ τυραννίων ἐσκυθέντες, ἥδιον αὐτῆς τῆς ἡδονῆς καταφρονῶσιν. vid. *l.* 12. § 6.

Καὶ τότε ἀντίχω] Ità *l.* 4. § 32. ἀφεῖξ ἔχω. Qod Paulus *ad Thess. epist.* 1. *c.* 5. *v.* 21. Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε. Clemens *Strom. l.* 1. ex nescio qo scripto. Γίνεσθε ἢ δόκιμοι τραπεζῖται· τὰ μὲν ἀποδοκιμάζοντες, τὸ δὲ καλὸν κατέχοντες. Epictet. *Enchir. cap.* 50. Πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον ἕτω σοι νόμος ἀπαρέβαλε. Vide Sect. proximam. Seneca *epist.* 16. *Plus operis est in eo, ut proposita custodias, qàm ut honesta proponas. perseverandum est,* &c. vide *l.* 10. § 8.

Κρεῖττον ἢ τὸ συμφέρον] Plato *polit. l.* 5. Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idem in *Alcibiad.* 1. multis differit, τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ συμφέροντα εἶναι. Cicero ex Posidonii sententia *offic. l.* 3. *Nunqam potest utilitas cum honestate pugnare.* Et mox: *Accepimus, Socratem solitum execrari eos, qi primùm hæc naturæ coharentia, opinione distraxissent. cui qidem ità sunt Stoici assensi, ut qidqid honestum esset, id utile esse censerent; nec utile qidqam, qod non honestum.* vide *l.* 6. § 43.

Τὸ ὡς λογικῷ] Vide Marcum plenius de his sese explicantem *l.* 10. § 2.

Ἀτύφως φύλαττε τὸν κείμενον μόνον] *Judicium integrum retine.* Xyl. qi & clavsulam seqentem vertere neglexit. M. Cæs. *à conclusione ipsa species omnes externas & apparentias plausibiles diligenter arceto.* Vúlqi respexisse Marcum ad *typhum*, qem ψευδῆ παραλογισμὸν appellat. *l.* 6. *c.* 12. Assentior. Veruntamen vertere malim, *judicium tantummodò à typho*, sive *pompâ externâ*, qâ fascinari solet & corrumpi, *immunè servare curæ sit*, qo rerum istarum examen exquisitiùs instituas. addo etiam posse τύφου nomine τὸν ὄγκον, sive *opinationem vanam* intelligi: qo modo Monimum usurpâsse Sextus monuit ad *l.* 2. § 15. exhibitus. Cæterùm utrovis sensu ceperis, videtur ἀτύφου potiùs qàm ἀτύφως legendum. Basilius Cæsar. *orat.* 12. Ἐπειδή τι ἔχομεν παρ' ἑαυτοῖς κριτήριον φυσικὸν, δι' οὗ τὰ καλὰ τῆς πονηρᾶς διακρίνομεν,

διαλειπῶμεν, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν πραγμάτων ὁρᾶσθαι ποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων τὰς διαλείψεις, καὶ ὅσον πνα διηγεῖσθαι, ἴσον καὶ διηγεῖσθαι γνώμῃ τοῖς ἐναντίοις βεβαιοῦντα, πείθειν μὲν τῇ ἀρετῇ, καθαιρεῖν δὲ τὴν κακίαν. οὗ πορνεία καὶ σωφροσύνη παρὰ σοὶ κείνται· καὶ ὑπλὸς σεσωφίζεται σε ὁ νῦς πιπτόμενος τὸ δικαιεῖον· καὶ ἃ μὲν ἡδονὴ συμπορεῖ τῇ πορνείᾳ· ὁ δὲ φόβος τῆς θεοῦ τῇ σωφροσύνῃ συνίσταται. ἐὰν μὲν οὖν καθαιρέσῃς τὴν ἁμαρτίαν, δῶς ἂν νικήσαι τὴν σωφροσύνην, εὐθείαν ἐποίησω τὴν κέλευν τῆς πράγματος· ἐὰν δὲ τῇ ἡδονῇ δῶς τὴν ῥοπὴν, σκολιὸν ἐποίησω τὸ κέλευμα. § 7. Ὁ ἀναλήσει σέ ποτε τὴν πίστιν παραδῶναι] Justin. *apolog.* 2. Ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ πρὸ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, τὸν φιλαλήθη, καὶ δικαίᾳ ἀπελθῆναι, τὰ δίκαια λέγειν τε καὶ πράττειν αἱρεῖσθαι δεῖ. Polyb. *l.* 4. Ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ γνήσιοι τῶν ἀνδρῶν, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν ἀδύνατον ἀεὶ πλείονος ἀδίκου ποιεῖσθαι τὸ καθήκοντος. Cicer. *Offic. l.* 1. *Nemo justus esse potest, qui mortem, qui dolorem, qui exilium, qui egestatem timet, aut qui ea quæ sunt contraria, æquitati anteponit.* Juvenal. *Sat.* 8. *v.* 80.

— *ambiguæ si quando citabere testis*
Incertæque rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causſas.

Senec. *ep.* 88. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, nullâ necessitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio. Ure, inquit, cæde, occide; non prodam: sed quò magis secreta quæret dolor, hoc illa altiùs condam.* Idémque *epist.* 76. *Vir bonus, quod honestè se facturum putaverit, faciet, etiamsi laboriosum erit; faciet, etiamsi periculosum erit. rursus quod turpe erit, non faciet, etiamsi pecuniam affert, etiamsi voluptatem, etiamsi potentiam. ab honesto nullâ re deterrebitur; ad turpia nullâ spe invitabitur.* Huc animosa illa nescio cujus in Evripidis *Telepho* verba; quæ Stob. *tom.* 2. *tit.* 13. exhibet.

Ἀγάμεμνον, ὦδ' εἰ πλεκτὸν ἐς χειρῶν ἔχων,
Μέλλοι τις εἰ τεχνῆλον ἐμβαλεῖν ἐμοὶ,
Στήσομαι, δίκαιά γ' ἀνδρεκτὸν ἔχων.
Non, si minante jam securigerâ manu
Cervix sub ictu staret, Agamemnon, mea,
Munitus ego liberam vocem premam. Grot.

Illa etiam mulieris, sed virilia prorsus, apud Tragicum incertum verba:

Ἃ δ' ἐκπυθοῦς τῆς ἐμῆς χρήζεις φρενὸς,
Οὔτ' ἂν καλαίσων, οὔτε κρατὸς ἐξ ἄκρου
Δεινὸς καδεὶς πείσαι εἰς ἄκρας πόδας·
Πύθοις ἄν, ὡδὶ εἰδόσιμὰ πολλὰ σεσιγάλοις.
Quæ scisciteri de meo vix pectore,
Non si cremes me, aut dentes ferri aspero
Seces ad imos vertice à summo pedes,
Non cruda vincla si aggeras, inscilices. Grot.

Refert Clemens *Strom. l.* 4. qo loco & qamplurima constantiæ in hoc genere suspiciendæ exempla congessit: è qibus complura & Tertullianus habet in *epist. ad Martyr.* Vide & *ad l.* 6. § 48.

Τοίχων καὶ παραπλασμάτων δύσμορον] Plut. *Sympos. l.* 7. *c.* 5. Οὐδὲμία φύσις τοίχων ἠδονῶν ἀπόχρυφός ἐστιν, ὑδὲ σκότος δεσμὸν, καὶ φῶς πίχων ἀφειδύντων, ὡς αἱ γυναῖκες λέγουσιν. Vide qæ ex Seneca suprà adduximus *ad* § 4. verba illa; Μόνα φαντάζεσθε, φεῦ οὐ εἶπε ἄφνω ἐπαναχεῖλο, τί νυῖ δοκοῦ; μὴ παῤῥησίας παραχρῆμα ἂν ἀποκρίναιο, ὅτι τὸ, καὶ τί. Facit huc quod Dominus noster apud Joan. *c.* 3. *v.* 20. Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς &c. *Qui malè agit quisque, lucem odit.* Scilicet ut Seneca *ep.* 122. *Gravis malæ conscientiæ lux est.* Et Bernard. de *consideral. l.* 5. *Et turpium pœna Deus est. lux est enim. & qid tam invisum obscœnis flagitiosisque mentibus?* Siqidem ut Apostolus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. *Turpe est ac pudendum etiam profari illa, qæ in occulto isti perpetrant.* Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανερεῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι. *Omnia autem manifesta fiunt, cùm in lucem protracta ab eadem arguuntur. Et enim lux est, qæ res omnes conspicuas facit.* ità siqidem malim locum illum interpretari. ut τὸ φανερούμενον significatum transeuntem habeat, & πᾶν eidem in regimine substituatur; qàm cum Syro & Latino veteri interprete, qos Zanchius & Beza sequntur, *Omne qod manifestatur*, sive *conspicuum facit, lumen est*; ut τοῦ πᾶν adjectum sit τὸ φανερούμενον. vel etiam, qod omnium minimè probandum videtur, cum Græco Scholiaste, cui Piscator adhæret, *Qicqid manifestum*, sive *conspicuum sit, lux est.* ut τὸ φανερούμενον non emanantis, sed immanentis significationem obtineat. Verùm ista eruditioribus dijudicanda & censenda dimitto. Hinc verò τὰ τῆς σκότους ἔργα, *tenebrarum opera*, peccata qælibet nuncupantur eidem Apostolo, *ad Rom. c.* 13. *v.* 12. & *ad Ephes. c.* 5. *v.* 11, 13. sed & τὰ νυκτὸς, *noctis, nocturna. ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 6, 7. improbósqe, Job *c.* 24. *v.* 13. —17. ait *tenebras optare & aucupari, diem odisse, lucem matutinam pro umbra letali habere.* Itaqe ex illorum voto Horat. *lib.* 1. *ep.* 16.

—*pulcra Laverna,*
Da mihi fallere, da justum sanctúmq; videri,
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι τοῦ τείχους περιβέβληνται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ὅταν τι τοιοῦτον ποιῶσι, καὶ τὸ κρύπτεσθαι πολλὰ ἔχουσι. τὸν δὲ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἀνάγκη ἐστὶν ἀποκρύπτειν τὰ τοιαῦτα ἑαυτῷ. Sophocl. *Electr.*

—πῶς τόδ', εἰ καλὸν,
Τὔργον σκότος δεῖ;
Siqidem est honestum opus hoc, qid est tenebris opus?

Qò & illud Martial. *l.* 11. *epigr.* 2.

——*regula morum,*
Liceid & in tenebris non fumus.——

Elegantiſſimè Tertullianus *apolog. c.* 1. *Quod verè malum eſt, nè ipſi quidem, quos rapit, defendere pro bono audent. Omne malum aut timore, aut pudore naturæ profudit. Denique malefici geſtiunt latere, devitant appareres trepidant deprehenſi, negant accuſati; nè torti quidem facilè, aut ſemper, confitentur.* Quæ eadem ferè habet & ad *Nationes l.* 1. *c.* 1. Cæcilius apud Minut. *Honeſta ſemper publico gaudent, ſcelera ſecreta ſunt.* Plutarchus denique apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 6. ex *libro adverſus voluptatem: Τί δ' ὁ πάντων ὁρώντων ἀκρολάθιες, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδήμων φεύγεις, νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἁμαρτήμασι πεδὸν τλῶ ὄντες; ὧδέις γὸ ἦν καλῶν ἔργων σκότος προβάλλει, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν ἀδυνήμων· ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον γιγνόμενος ἃ κατορθοῖ, βύλοιτ' ἂν ἅπασι ἢ κρύπτειν ἐθέλοι μᾶλλον φυλάττεται, σκέπτω προβαλόμενον τὸ πάθη.* Vide *infrà* § 8. & 16. & *l.* 10. § 9.

Τὸν ἑαυτοῦ νοῦν καὶ δαίμονα] Vide *ſuprà l.* 2. § 13.

Καὶ τὸ ὄργια τῆς τύτε ἀρετῆς] *Sacra virtutis ejus.* Xyl. rectè. à myſteriis Ethnicis tranſlatio. ἔργια Lugd. edit. malè. nec meliùs *Annot.* ἔρια.

Τραγῳδίαν ὑ ποιεῖ] *Neque tragicè ſe gerit,* qod πταίσειν dicit *l.* 9. § 29. eodémque videtur ſpectare, qod *l.* 5. § 28. dicit, ὅτε πραγῳδὸς ὅτε πόρνη. vel, *neque tragicis de ſe materiam ſuppeditat.* Τί γὸ ἄλλο ὅτι τραγῳδία, ἢ ἀνθρώπων πάθη τὰ θαυμαζόντων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρε τοιῶδε ἐπιδεικνύμενα; Epictetus *l.* 1. *c.* 4. *Quid enim aliud eſt Tragœdia, qàm metro qodam expreſſi, externa iſta admirantium hominum affectus?* Hoc autem cùm non admittat iſte, qem hîc Marcus depingit, tragœdiæ argumentum fieri non poteſt.

Οὐκ ἐρημίας, ὑ πολυπλοκίας δεόμενος] malim cum Lugd. δεήσεται. *Nec ſolitudine opus habebit;* qia *ubicunque eſt, & qocunque loco conſiſtit, ſibi ipſi vacat, & ſuus eſt:* ut Senec. *epiſt.* 62. *Nec ullus hominum aviúmque concentus interrumpit cogitationes bonas, ſolidásque, & jam certas.* Idem *ep.* 56. Vel etiam, qia, qod ſuprà monuerat, *nihil faciat, qod aliorum conſcientiam affectúmque refugiat.* Sed nec *multitudine* ; cùm *nemine teſte aut ſpectatore indigeat,* ut *ſupr.* § 5. ſed *conſcientiâ ſit contentus ſuâ, ſupr.* § 6. & Senec. *ep.* 8. inſuper etiam ejusmodi ſit, *qi ſibi tutò credi poſſit;* contrà qàm *imprudentes, qorum nemo eſt, qi relinqi ſibi debeat.* idem *ep.* 10. Huc Antiſthenis illud, qi interrogatus, qid ex philoſophia lucri cepiſſet, reſpondit, Τὸ δυνάσθαι ἑαυτῷ ὁμιλεῖν. *qòd poſſet ſecum, ubicunque foret, converſari & colloqi.* Laërt. *l.* 6. Senec *qæſt. nat. l.* 4. *præfat. Turbam rerum hominúmque deſiderent, qi ſepati neſciunt. tibi tecum optimè convenit.* quriqam nec δεῖται illud eſt incommodum prorſus. Siqidem timent conſcientiâ ac freqentiam hominum vitántque, qi parietibus eam excludere ſaraguntj qod ſuperiùs terigerat. Solitudinem autem pavorem infligere, nemini non eſt notiſſimum.

Ζῆναι, μήτε διώκειν, μήτε φεύγειν] deeſſe aliqid nemo non viderit. & ſuſpicetur qis legendum μήτε διώκειν [τι] μήτε φεύγειν. qo modo *infrà* § 12. dixit, μηδὲν προιδέσθαι, μηδὲ φεύγειν. Verùm aliud eſt προιδέσθαι, aliud διώκειν. nec idem utrobiqe ſenſus eſt. vel etiam qo modo *l.* 11. § 11. ὅτε διώκειν, ὅτε φεύγειν, cùm de eis priùs egiſſet, qorum αἱ διώξεις καὶ φυγαὶ perturbant nos. Verùm, qia aliò qæ ſequntur ſpectant, malim, [τὸν θάνατον] μήτε διώκειν, μήτε φεύγειν. Commentarii vicem præſtabit, præter proximè hîc adjecta, *lib.* 9. *periocha* 3. Eſt qod Martial. *l.* 10. *epigr.* 47.

Summum nec metuit diem, nec optat.

Siqidem ità formatus eſt, ut *illi nec amor vitæ, nec odium ſit; nec vita tædio ſit, nec mors timori.* Senec. *epiſt.* 65. & 78. Itaqi *nec ſine mortis patienter doleat: nec tædio doloris libenter moritur. hunc fert, illam expectat.* Idem *ep.* 98.

Πότερον ὑ ἐπὶ πλέον διάστημα] Nihil, inqit, ſapienti intererit, diuturniorem an *breviorem* in corpore moram faciat. qia nimirum vitam ſemper perfectam & conſummatam habet: ut *infrà* § 8. & 12. & *l.* 10. § 1. Vide & *l.* 2. § 14. Chryſippus apud Plutarch. *de Stoic. contradict. c.* 23. Ὅτι παρὰ τὸν πλείονα χρόνον ἥδιον μᾶλλον εὐδαιμονῆσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ σπίσης τοῖς τὸν ἀμερῆ χρόνον εὐδαιμονίας μεταχοῦσιν. Et de *commun. notit. c.* 7. Ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος ὑκ αὔξει προσγινόμενος, ἀλλὰ κἂν ἀκαρὲς τι ὦσιν γένηται φρόνιμος, ἤδη πρὸς εὐδαιμονίαν ἀπλεροῦται τὸ τὸν αἰῶνα χρωμένῳ τῇ ἀρετῇ, καὶ μακαρίως ἐν αὐτῇ καταβιῶσι. cùm tamen idem alibi afferat; ἥδιον εἶ ἀρετῆς ὄφελος ὁλιγοχρονίου. Cicer. de *finib. l.* 2. *Si bonum omne in virtute ponit, is poteſt dicere, perfici beatam vitam perfectione virtutis. negat enim ſummo bono adferre incrementum diem.* Et *l.* 3. *Recta affectio, item convenientia, denique ipſum bonum, qod in eo poſitum eſt ut naturæ conſentiat, creſcendi acceſſionem nullam habet. Ut enim opportunitas non ſit major productione temporis: ſic hæc, de qibus dixi, non ſunt temporis productione majora. Ob eámque cauſſam Stoici non videtur optabilior, nec magis expetenda beata vita, ſi ſit longa, qàm ſi brevis. Ut ſi cothurni lævis ſit, ad pedem aptè convenire, neqe multi cothurni pauciſ anteponerentur, neqe majores minoribus: ſic qorum omne bonum convenientiâ atqe opportunitate finitur, nec plura paucioribus, nec longinqiora brevioribus anteponentur.* Senec. *epiſt.* 101. *Mens ſtabilita ſcit, nihil intereſſe inter diem & ſeculum.* Et *epiſt.* 85. *Beata vita una eſt. in optimo illam ſtatu ponit qalitas ſua, non magnitudo. itaqe in veqo eſt longa & brevis,*

brevis, diffusa & angustior; in multa loca, multisque partes distributa, & in unum coacta. qi illam numero æstimat, & mensurâ & partibus, jam illi, qod habet eximium, eripit. Qid est autem in beata vita eximium? qòd plena est. finis, ut puta, edendi bibendique satietas est. hic plus edit, ille minus: qid refert? uterqe jam satur est. hic plus bibit, ille minus: qid refert? uterqe non sitit. Hic pluribus annis vixit, hic paucioribus: nihil interest, si tam illum multi anni beatum fecerunt, qàm hunc pauci. Idémque *epist. 74. Summum bonum nec infringitur, nec augetur. in suo modo permanet, utcunque fortuna se gessit. Sive illi senectus longa contigit, sive citra senectutem finitus est, eadem mensura summi boni est, quæ vis ætatis diversa sit. Utrùm majorem an minorem circulum scribas, ad spatium ejus pertinet, non ad formam. licèt alter diu manserit, alterum statim obduxeris, & eum in qo scriptus est pulverem solveris; in eadem uterqe forma fuit. Qod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore: non magìs produci, qàm contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in quantum voles corripe, & in unum diem cogc; æqè honesta est.* & *epist. 78. Mors licèt immatura sit, licèt mediam præcidat ætatem; perceptus longissimè fructus est.— Scit tempore honesta non crescere.* Et *de benef. l. 5. c. 17. Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: qoniam morâ non fit beatior vita, sed longior.* Hinc illud è porticu non παράδοξον tantùm, sed παράλογον etiam, (ut Cleanthis in contrarium dictione utantur, ex Epicteti *dissert. l. 4. c. 1.*) sive ἄλογον planè καὶ ἄτοπον prorsus, ἐκ ὑφίστασθαι ἀρετὴν τὸν Δία τοῦ Δίωνος. Chrysippi verba sunt apud Plut. *de commun. notion. c. 29.* sive, τὸν τῶν ἀγαθῶν εὐδαιμονίαν τῆς θείας εὐδαιμονίας μηδὲν διαφέρειν καὶ κατὰ μηδὲν αἱρετώτερον ἢ, μήτε καλλίω, μήτε σεμνοτέραν τὸν τοῦ Διὸς εὐδαιμονίαν τῆς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν. Idem apud Stob. *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3. § 8.* Sextius item apud Senecam *ep. 73. Fovem plus non posse qàm bonum virum.* Inculcat passim & Seneca ipse *epist. 59. Sapiens cum Diis ex pari vivit.* & *epist. 31. Dedit tibi natura illa, qæ si non deseruerìs, par Deo surges. hoc est summum bonum, qod si occupas, incipis Deorum esse socius, non supplex.* Verùm unde paritas ista? Indè nimirum, qia *Bonus temporc tantùm à Deo differt.* Idem *de provident. c. 1.* & *epist. 73. Jupiter qo antecedit virum bonum? diutius bonus est.* & *epist. 53. Qid inter te & Deos interfuturum sit, qæris? diutius erunt.* Et *de constant. Sap. c. 8. Sapiens, exceptâ mortalitate, similis est Deo.* At ista temporis aut diuturnitatis distantia ad virtutem aut beatitudinem nihil habet momenti, sed in æqilibrio prorsus rem ipsam relinqit. Siqidem, *Tantùm sapienti sua, qantùm Deo omnis ætas patet. magnique est artificis clausisse totum in exiguo.* Senec. *ep. 53.* Et *epist. 73. Qemadmodum ex duobus sapientibus qi senior decessit, non est beatior eo, cujus intra paucos annos terminata virtus est; sic Deus non vincit sapientem felicitate, etiamsi vincat ætate.* Et Cicer. *de nat. Deor. l. 2. E virtutibus vita beata exsistit, par & similis Deorum, nulla re, nisi immortalitate, qæ nihil ad bene vivendum pertinet, cedens cœlestibus.* Epictetus deniqe *dissert. l. 1. c. 12.* Κατά γε τὸν λόγον οὐδὲν χείρων ἦν Θησεὺς, οὐδὲ μυχρότερος εἰ. λόγῳ γὰρ μέγεθος ἢ μήκει, οὐδ' ὕψει κείνεται, ἀλλὰ δόξασιν. Vah τῆς φλυαρίας, καὶ τῆς ἀσυβείας. Itaque cavtè legendi isti; nec tantum illis tribuendum, ut pro divinis, qod à multis fieri solet, habeantur. Verùm ab istis vel deliriis ridendis, vel proterviis execrandis Marcus noster immunis videtur. Illud interim observatu non indignum in hoc dogmate de beatitudinis diuturnitate Stoicis gemina Epicurum etiam ipsum censuisse. Apud Laërt. *l. 9.* in *Select. Sentent.* Ὁ ἄπειρος χρόνος ἴσον ἔχει τὸν ἡδονὸν καὶ ὁ πεπερασμένος. Qod plenìùs Cicero *de finib. l. 2. Negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beatè vivendum aliqid afferre: nec minorem voluptatem percipi in brevitate temporis, qàm si illa sit sempiterna.* Sive ut idem *lib. 1. nec majorem voluptatem ex infinito tempore ætatis percipi posse, qàm ex hoc percipiatur, qod videmus esse finitum.* Nec relatu indignum planè Themistii illud, qo Chrysippeum hoc vellicat, *orat. 12.* Χρύσιππος ἄρχει τῆς ῥημάτων ὕψικε ἀνδρίζεσθαι, ταυτὸν δωσάσης φάσκων ἀνδρὶ σπουδαίῳ μίαν ἡμέραν, μᾶλλον ἢ καὶ μίαν ὥραν, πολλοῖς ἐνιαυτοῖς. οὐδὲ γὰρ ἰδιώτῃ φιλοσοφοῦντι τὸ ἔργον, ἂν τις ἀρκέσῃ ὑποληφθῆναι, καθάπερ ἀγαπᾷ ἐλλιμφασθαι τὸν ἀρετὴν εὐθὺς ὑποσχόντα· ἀνδρὶ δ'.

Ὦ, λαοὶ ὑπατηγόφατοι, καὶ τόσα μέμηλε, καὶ ᾧ πᾶσαν μὴ γλῶ, πᾶσαν δ' θάλασσαν κοπωνεῖν ἀνάγκη σὺν ἀγαθῶν, πῶς, ὦ βέλτιστε χρύσιππε, ἃ σωιδίχη τὸν χρόνον καὶ ἓξω τῆς φύσεως; ὅσῳ γὰ ἐκεῖνο μακρότερον πιεῖν, τοσούτῳ μακροτέραν πιεῖς τὸν τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν. Peripatetici planè in adversum ibant. Aristotel. *Ethic. l. 1. c. 7.* Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ μία ἡμέρα· ὥσπω δὲ οὐδὲ μακάριον καὶ εὐδαίμονα, μία ἡμέρα, οὐδὲ ὀλίγας χρόνος. Verùm hoc illi, qia ad beatitudinem constituendam externa advocabant; qibus exui denqe & excidere daretur. qod Stoici omninò repudiabant.

Εὐλύτως ἄπεισιν] Ità *supr.* § 5. Εὐλυτις, Sen. *ep. 24. Vir fortis ac sapiens, non fugere debet ex vita, sed exire.* Et *ep. 54. Sapientis est exire, non ejici.* Qemadmodum autem Marcus hic εὐλύτως ἀπέναι, ità Epictet. *l. 2. c. 6.* Εὐλύτως ἐκκαθῆσθαι.

Ὡς ἄλλό τι τῶν αἰδιμόνως καὶ κοσμίως ἐκδεξομένους δωαυτῶν] Ut aliarum rerum, sic & mortis etiam dextrè obeundæ qasi ars & virtus qædam est peculiaris. Senec. *epist. 26. Egregia res est mortem condiscere.* & *epist. 30. Magna res est, & diu discenda*

ſcenda, eàm adventat hora illa inevitabilis, æqo animo abire. & *epiſt.* 62. *Antè ad mercem, qàm ad vitam præparandi ſumus.* & *de brevit. Vit. c.* 7. *Totâ vitâ diſcendum eſt mori.* & *epiſt.* 30. *Mortem venientem nemo hilaris excipit, niſi qi ſe ad illam diu compoſuerat. Itaqe compone te,* inqit, *ad diem illum, qo remotis ſtrophis ac fucis, de te judicaturus es, utrùm loqare fortia an ſentias: numqid ſimulatio fuerit & mimus, qicqid contra fortunam jactaviſti verborum contumacium.— Mors de te pronunciatura eſt.* Idem *epiſt.* 26. Et mox: *Supervacuum forſitan putas id diſcere, qo ſemel utendum eſt? hoc eſt ipſum qare meditari debeamus. Semper diſcendum eſt, qod an ſciamus, experiri non poſſumus.* & *epiſt.* 30. *Hoc philoſophia præſtat; in qocunqe corporis habitu fortem, in conſpectu mortis hilarem lætúmqe, nec deficientem, qamvis deficiat.— Hoc facit Baſſus noſter. Eo animo vultúqe finem ſpectat, qo alienum ſpectare nimis ſecuri eſſe putares.— Videtur mihi proſeqi ſe, & componere, & vivere tanqam ſuperſtes ſibi, & ſapienter ferre diſcidium ſui.* Vide *l.* 9. § 3.

Τῦτο μόνον] Xylandrum non avdio cum ſeqentibus iſta committentem. ſeqor potiùs Caſavbonum, qi prioribus agglutinat.

Νεφρῦ πολιτικῦ ζώου] qod *ſuprà* λογικὸν καὶ πολιτικόν. § 6.

Τροπῇ] Annot. Lugd. τρόπῳ. atqe ità prorſus accepit interpres uterqe. Sed falſus uterqe. τροπὴ ſiqidem hîc *fuga*. Cavet ἐν τροπῇ γινέσθω, *in fuga eſſe*, id eſt, *fugere, ſubterfugere.* metaphora ab eis qi τραπώμοι, in prælio ſuperati *in fugam vertuntur.*

§ 8. Κεκολασμένη] *Caſtigati.* explicat vim vocabuli philoſophus *ethic. Nicom. l.* 3. *c.* 12. τὸ ὑ πιῦτον (τὸ μεταξὺ δὴ καὶ ὀλίγας τὰς ὑπερβολὰς, καὶ τῷ λόγῳ μηδὲν ἐναντιῦσθαι) εὐπειθὲς λέγωμεν καὶ κεκολασθόν. Marcum σύμφηρον habiturus, ſi pro moderatis affectibus, nullos ſubſtituere concedatur. Cæterùm hinc δίαιτα κεκολασμένη, pro *accurata & exqiſita victûs ratione* uſurpatur. Plut. in *Lycurg.* & Lucian. in *Hermot.* & ῥήτωρ κεκολασμένος, ὁ διεσμιλευμένος, καὶ ἠκριβωμένος. Pollux *l.* 4. *c.* 3. & ἵππος κεκολασμένος τὴν γνάθον, δίκην τῦ σαγήνης. & γαστὴρ κεκολασμένη *venter reſtrictus.* Liban. *orat.* 19. eſt avtem metaphora à ſtirpibus vitibúsve ducta, qibus cùm flagella luxuriantia, avt ſarmenta ſuperflua demuntur, κολάζεσθαι, id eſt, *caſtigari* perhibentur. ità Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 21. δένδρα κολάζεσθαι dicuntur, διὰ τὰ περιττὰ ἀφαιρῦντα, uti *ibid. c.* 17. id eſt, *qibus ſupervacua detrahuntur*, ut Columell. *l.* 4. *c.* 6. aliud eſt *corrigere*, & aliud rurſus *caſtrare*; qod utrumqe uſurpavit Cato *c.* 33. & ex Catone Plin. *l.* 17. *c.* 22. apud qem *porrigere* perperam legitur. Qin & Latinis *caſtigatum* dicitur, qicqid immodicâ omni luxurie atqe exuberante redundantiâ immune, intra decôri limites juſtos coercetur & conſiſtit. Ità *pectus caſtigatum*, Naſo in *amor. l.* 1. *eleg.* 5.

Qàm caſtigato planus ſub pectore venter?

contrà qàm qod in eqo lavdat Maro *Georg. l.* 3.

Luxuriátqe toris pectus.—

frons caſtigata, Statio *Sylvar. l.* 2. *poem.* 1.

Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis.

juba caſtigata, eidem *Thebaid. l.* 9. de eqo;

Colla ſedent, nodis & caſtigata jubarum
Libertas.—

Carmen caſtigatum Flacco in *arte:*

—carmen reprehendite, qod non
Multa dies, & multa litura coercuit, atqe
Perfectum decies non caſtigavit ad unguem.

ambitioſa nimirum *recidendo ornamenta*; utì idem *ibidem.*

Πυῶδες] id eſt, σαπρὸν καὶ διεφθαρμένον. tale ſiqidem qiddam eſt τὸ πῦον, ut Ariſtot. *de gener. animal. l.* 4. *c.* 8. qi ideo Empedoclem ἀκυρολογίας arceſſit, qòd τὸ γάλα πῦον λευκὸν, *lac, pus candidum* dixerit, ſicut & *topic. l.* 4. *c.* 5. qod ὄινον ὕδωρ σεσηπὸς, *vinum, aqam putrefactam.* Ad animum tranſtulit, utì Marcus iſtîc, ità Senec. *epiſt.* 68. *In pectore collectio & vomica eſt.* Eſt enim vomica materiæ purulentæ collectio. Idémqe *epiſt.* 80. *Horum, qi felices vocantur, bilaritas ficta eſt, avt gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palam eſſe miſeros; ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem.* Horat. itidem. *Serm. l.* 1. *Sat.* 7.

—Regis Rupili pus atqe venenum:

pro livore & virulentia.

Ὕπυλον] In Theſpeſii apud Plutarch. *de Inferis fabula*, dicuntur in animis ſceleratorum à Juſtitia mulctatis, ὕλας καὶ μώλωπας ἐμφαίνειν. de hypocritis avtem boniqe ſimulatoribus feſtiva ſubjicit, qomodo Juſtitiæ ſatellites cum illis agant. Ὅσοι δὲ σοφίσματα καὶ δόξαν ἀρετῆς περιβαλλόμενοι διαίσουσι κακίᾳ λανθανούσῃ, τύποις ὑπτίοις καὶ ὀλισθηροῖς περάγκαλον ἕτεροι περιεζῶντες ἐκτρέπουσι τὰ ἔντος ἔξω τῆς ψυχῆς, ἰλυσπωμένους παρὰ φύσιν καὶ ἅμα χαμαιλομένους, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι καταπόδια τὸ ἄγκιστρον ἐκτρέπουσιν αὐτάς. ἐνίοις δ' ἀναδέουσι αὐτοῖς καὶ ἀναπλύνουσι περιδείκνυσι τὰς ὠὰς καὶ ποικίλους, ἐν τῷ λογισμῷ καὶ κυείῳ τὴν μοχθηρίαν ἔχοντας.

Ἀσωλεῖν τὸν βίον αὐτῦ] Senec. *epiſt.* 32. *Conſidera, qàm pulcra res ſit, conſummare vitam ante mortem; deinde expectare ſecurum reliqam temporis ſui partem, in poſſeſſione beatæ vitæ poſitum: qæ beatior non fit, ſi longior.* Idem *epiſt.* 98. *Ipſe vitæ plenus eſt, cui adjici nihil deſiderat ſuâ cauſſâ, ſed eorum qibus utilis eſt. liberaliter facit qòd vivit.* Et *epiſt.* 93. *Non ut diu vivamus, curandum eſt; ſed ut ſatis. Nam ut diu vivas, fato opus eſt; ut ſatis, animo.*

no. Longa est vita, si plena est. impletur autem, cùm animus sibi bonum summ reddidit, & ad se potestatem sui transtulit. Quid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? non vixit iste, sed in vita moratus est. ——interest mortem ejus ex qo die muneres. Ait ille obiit viridis. sed officia boni civis, boni amici, boni filii executus est; in nulla parte cessavit. licèt ejus ætas imperfecta sit, vita perfecta est. Et mox: *Non ideo plures annos mihi accedere recusaverim, nihil tamen ad beatam vitam defuisse dicam, si spatium ejus inciditur. non enim ad eum diem me aptavi, qem ultimum mihi spes avida promiserat; sed nullum non tanqam ultimum aspexi. Quid me interrogatis, qando natus sim? an inter juniores adhuc censear? habeo meum. Quemadmodum in minore corpore habitu potest homo esse perfectus: sic & in minore temporis modo, potest esse vita perfecta. ——Quæris qod sit amplissimum vitæ spatium? usqe ad sapientiam vivere. qi ad illam pervenit, attigit non longissimum finem, sed maximum.* Idem *ep.* 77. *Iter imperfectum erit, si in media parte, aut extra petitum locum fleteris: vita non est imperfecta, si honesta est. Ubicunqe desines, si bene desinis, tota est.* Et *epist.* 101. *Qi qotidie vitæ suæ summam manum imposuit, non indiget tempore: ——scit nihil interesse inter diem & seculum; ——singulos dies, singulas vitas putat. qi hoc modo se aptavit, huic vita sua qotidie fuit tota.* Contrà, ut idem *ibidem*; *Maximum vitæ vitium est, qòd imperfecta semper est, qòd etiam aliqid ex illa differtur.* Ex Epicuro idem *ep.* 13. *Inter cætera mala, hoc qoqe habet stultitia proprium, Semper incipit vivere. ——Qàm autem fœda est hominum levitas, qotidie nova vitæ fundamenta ponentium, novas spes etiam in exitu inchoantium? ——qid turpius, qàm senex vivere incipiens?* Vide *l.* 2. § 4. 11. & *supra* § 7. & § 12. & *l.* 7. § 56, 69.

Ὡς ἂν τις εἴποι τὸν τετγωδὸν] Vide *l.* 11. § 1. & *l.* 12. § 36. Senec. *epist.* 77. *Qomodo fabula, sic vita; non qàm diu, sed qàm bene acta sit, refert. nihil ad rem pertinet, qo loco desinas. qocunqe voles dsine: tantùm bonam clausulam impone.* Martial. *l.* 8. *ep.* 77.

Qi sic vel medio finitus vixit in ævo,
Longior huic facta est, qàm data vita fuit.

Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς ὑπαείδων παιδίῳ ὅτι δεῖ, σώζεται μᾶλλον, ἢ ὑποχριτόμυθος παρὰ καιρόν. Epictet. *l.* 4. *c.* 1. Rectè Varro in *Modio*. *Non eos optimè vixisse, qi diutissimè, sed qi modestissimè. Non enim vivere bonum est, sed bene vivere.* Sen. *ep.* 70. At, *Nemo* (inqit idem *ep.* 22.) *qàm bene vivat, sed qàm diu, curat: cùm omnibus possit contingere, ut benè vivant; ut diu, nulli.*

Ἀπορισμόδον] Vide *l.* 8. § 34.

Ἐμφυλίδου] Philo *Allegor. l.* 2. Ὁ φαῦλος δικεῖ τὸν θεὸν ἐν τόπῳ, μὴ πανταχοῦ, ἀλλὰ περιγράφων· ὃ χρὴ καὶ ὑπὲρ τοῦ μέρους ὡς ὄντος τοῦ αἰτίου, καθ' ὃ φωλεόν φησιν. Translatio est à *serpentium* usu petita, qi in *specus* ac *cavernas* abdere se solent. Expressit hoc graphicè Tertullian. *adv. Valentinian. c.* 3. *Abscondat se serpens, qantùm potest; totámqe prudentiam in latebrarum ambagibus torqeat; altè habitet, in cæca detrudatur; per anfractus seriem suam evolvat, tortuosè procedat, nec semel totus, lucifuga bestia. Nostræ columbæ domus simplex; etiam in editis semper & apertis, & ad lucem. Nihil veritas erubescit, nisi solummodo abscondi.* Seneca *epist.* 97. *Bona conscientia prodire vult & conspici, ipsas neqitia tenebras timet.* Vide *supra* § 7. & *infra* § 15. & *ad lib.* 10. § 9. λανθάνον, ὑ κρυπτόμενον.

§ 9. Τῷ ἀπολιπόντι διαίαμιν σέβε] Vide *l.* 5. § 21.

Ἓν ταύτῃ τὸ πᾶν] Vide *l.* 2. § 11, 15. Epictet. *lib.* 1, *c.* 11. Ἓν γὰ ταὐτόν ἐστιν ὅπι πάντων, τὸ αἴτιον τοῦ ποιεῖν τι ἡμᾶς ἢ μὴ ποιεῖν. Senec. *ep.* 78. *Omnia ex opinione suspensa sunt.*

Ἵνα ἀπόληψις τις ἀγλωσσίᾳ σε μηκέτι ἐγγένηται ἀναπόλεθον τῇ φύσει] M. Cas. *neqid opinio tua in mente tua generet naturæ contrarium.* qasi μήτι & ἐγγενῆ) legerit. Xyl. *ut pars tui principalis nihil unqam animo concipiat, qod est naturæ alienum.* Sensus in aperto est. Verborum, prout exhibentur, versio havd item. Lugd. qod rarò solet, literulâ immutatâ omnia reddidit proclivia, dum ἀναπόλεθος legit, ἀπόληψις scil. *nè qa opinio ultrà menti innascatur*, vel *in mente excitetur, qæ naturæ neutiqam consentanea sit.* Vide *l.* 1. § 9.

Αὐτη δ' ἐπαγγέλλεται] *Illius autem est munus.* Xyl. Malim, *postulat autem*, sive *exigit ista.* ἐπαγγέλλεται, παρεκαλεῖ, ἀξιοῖ. Svid.

Ἀπροπλωσίαν] Ἀπροπλωσίαν definit Zeno apud Laërt. *l.* 7. ἐπιστήμην τοῦ πότε δεῖ συγκαταθετέον ἢ μή. *Scientiam, qâ qis nôrit, qando assensum adhibere vel inhibere oporteat.* Est igitur ἡ ἀπροπλωσία, sive ut *l.* 4. § 49. & *l.* 7. § 55. τὸ ἀπροπλωτον, à *temeritate vacuitas*, ut Xylander, (qi προπλωσίαν, qæ vox tamen vix, opinor, reperitur, idem esse monet cum eo, qod προπέτεια frequentiùs dicitur) hoc est, à *temerè assentiendi proclivitate ac præcipitantia immunitas.* Hinc Clitomachus apud Ciceronem in *Lucullo*: *Herculis qendam laborem exantlatum à Carneade, qod, ut feram & immanem belluam, sic ex animis nostris assensionem, id est, opinationem & temeritatem, extraxisset.* hoc est autem τῆς ἀπολήψεως καλαπτικῆς, ut Marcus loqitur, *l.* 9. § 6. ταῖς φαντασίαις ἐμφιλοτεχνήσης, ἵνα μήτι ἀκαταλήπτον παρεισρυῇ· *l.* 7. § 54. *Sedulò caventis, nè qid minùs liqidò comprehensum clàm surrepat:* sive μήτε ψευδεῖ, μήτε ἀσύλλογῳ συγκαταθετικόν, *l.* 8. § 7. *nec falso, nec incerto assentientis*: qâ ratione & ἀπρόπτωτος dicitur. Qanqam strictiùs pavlò qandoqe

doqe τὸ περιπίπτειν uſurpâſſe videntur Stoici, qi referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 49. τοὺς περιλαμβάνειν τῇ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπιχωρεῖν, ἁμαρτάνειν λέγων· ἂν μὲν ἀδήλοις ἐνιῶσι, περιπίπτουσιν ἂν δὲ φθάνῃσι, φθάνουσιν· ἂν δὲ καινοῖς ἀναλαλήπτοις, ἀδαίζουσι. ubi rectè Petr. Valentianus *in Academic.* περιπίπτουσι reponit, pro eo quod περιπίπτουσι vitioſè legitur. emendationem adfirmo ex ipſius Chryſippi ἐν τῷ περὶ τοῦ Διὸς verbis, à Plut. *ibid. c.* 9. repræſentatis; qibus inter τὰ καθ' ἑαυτὰς ἔργα recenſet iſta, ἀνδρείως τὸν δάκτυλον ἐκτεῖναι, καὶ ἐγκρατῶς ἀναγώδη δυσθανατοῦσαν γεροῦς, καὶ ἀπερισπάστως ἀκοῦσαι τῶν τὰ τείχη τειχομαχούντων. qo loco tamen liberiùs laxiúsqe uſurpari video τὸ ἀπερίπτωτον. Et diſertiùs etiam in Stoicorum placitis à Stobæo coacervatis, *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. ubi τὸ περιπίπτειν exponitur, περὶ καλαλήψεως συγκαταθετῶς. Et in eundem ſenſum Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 1. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος καὶ περιπίπτων; qi locus Volphio negotium ſine cauſſa faceſſit. Fallitur ergò Budæus, (& Budæum ſecutus Stephanus) cùm ἀπερισπάστως legit apud Laërtium, (tanqam ſit à περισπάπτω, qod *impingere* ſignificet) & ad *lapſum* in vitæ actionibus refert. Neqe enim τῷ περιπίπτειν eo ſenſu uſurpati exemplum ullum exhibetur. Stoicósqe palam eſt, tria iſta, τὸ ἀπερίπτωτον, τὸ ἀδιάπτωτον, τὸ ἀπροσκόπτωτον, ità ſolitos diſtingvere, ut τὸ ἀπερίπτωτον, ad κατάληψιν, ſive *opinionem*, τὸ ἀδιάπτωτον, ad πρᾶξιν, ſive *actionem*, τὸ ἀπροσκόπτωτον, ad πεῖσιν, ſive *perpeſſionem* referrent; dum *ſapientem, nec falli, nec labi, nec lædi* poſſe contendebant. Videatur Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 3, & 8. Marcus autem τὸ ἐξεπάτητον καὶ περιπτωτικὸν καὶ ὑστεροπτωτικὸν conjunxit. *l.* 11. § 9. Epictetus verò *l.* 2. *c.* 8. iſta φιλοσόφῳ νόμῳ facit, ὄρεξιν ἀναπότυκτον, ἔκκλισιν ἀπροσκόπτωτον, ὁρμὴν πεπηγυῖαν, πρόθεσιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπερίπτωτον. Idémqe *l.* 1. *c.* 4. hominis opus conſtituit in tribus hiſce; ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότυκτος ᾖ· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προθέσει καὶ ἐποχῇ, ἵν' ἀνεξαπάτητος.

Τῷ πρὸς ἀνθρώπους οἰκείωσιν] Vide *ſupr.* § 4.

Τῷ τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν] Vide *l.* 7. § 31, 67.

§ 10. Πάντα τὸν ῥίψαντα] Vide *l.* 2. §. 7. Senec. *epiſt.* 17. *Projice omnia iſta, ſi ſapis, imò ut ſapias; & ad bonam mentem magno curſu ac totis viribus, tende. Si qid eſt, qo teneris, aut expedi, aut incide.* Et *epiſt.* 5. *Qòd pertinaciter ſtudes, & omnibus omiſſis hoc unum agis, ut te qotidie melìorem facias, probo & gaudeo; nec tantùm hortor ut perſeveres, ſed etiam rogo.* Et *epiſt.* 72. *Non cùm vacaveris, philoſophandum eſt: omnia alia negligenda, ut huic aſſideamus. ——reſiſtendum eſt occupationibus: nec explicandæ, ſed ſubmovendæ ſunt. tempus qidem nullum eſt parùm idoneum ſtudio ſalutari.* Et *epiſt.* 88. *Magna & ſpatioſa res eſt ſapientia: vacuo illi loco opus eſt. ——Non dabit ſe in has anguſtias virtus. laxum ſpatium res magna deſiderat. expellantur omnia: totum pectus illi vacet. ——ut habere poſſit liberum hoſpitium, ſupervacua ex animo tollenda ſunt.*

Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀκρατέστατον] Vide *l.* 2. § 14, 17. & *l.* 12. § 3. Apud Ælianum *l.* 14. *c.* 6. Ariſtippus: Μόνον ἡμέτερόν ἐστι τὸ παρὸν, μήτε τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. τὸ μὲν γὰρ ἀπολωλέναι· τὸ δὲ ἄδηλον ἐστι, ἐπεὶ ἴσως. Plut. *de commun. notion. c.* 37. Οὐκ ἔστι νῦν τὸ παροιχηκὸς καὶ ἄδηλόν νῦν τὸ μέλλον. *Qod præteriit, non eſt qod futurum eſt, nondum eſt.* Avguſtin. *Confeſſ. l.* 11. *c.* 14. & *in Pſal.* 38. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *In tria tempora vita dividitur; qod eſt, qod fuit, & qod futurum eſt. ex bis, qod agimus breve eſt; qod acturi ſumus, dubium; qod egimus, certum. ——*Siqidem *ſinguli tantùm dies, & bi per momenta præſentes ſunt.* Et mox: *Præſens tempus breviſſimum eſt; adeò qidem, ut qibuſdam nullum videatur. in curſu enim ſemper eſt; fluit, & præcipitatur. antè definit eſſe qàm venit. nec magìs moram patitur, qàm mundus, aut ſidera, qorum irreqieta ſemper agitatio; nunqam in eodem veſtigio manet. ſolum igitur ad occupatos præſens pertinet tempus; qod tam breve eſt, ut arripi non poſſit, & idipſum illis, diſtrictis in multa, ſubducitur.* Cenſorin. *de die natal. c.* 15. *Ævum eſt immenſum, ſine origine, ſine fine, nec ad qemqam magìs hominem qàm ad alterum pertinet. boc in tria dividitur tempora, præteritum, præſens, futurum: ex qibus præteritum initio caret, exitu futurum: præſens autem, qod medium eſt, adeò exiguum & incomprehenſibile eſt, ut nullam recipiat longitudinem, neqe aliud eſſe videatur, qàm tranſacti futuríqe conjunctio; adeò porrò inſtabile, ut ibidem ſit nunqam; & qicqid tranſcurrit, à futuro decerpit, apponitqe præterito.*

Ἐν ἀδήλῳ] Solomon *Eccles. c.* 10. *v.* 14. & *c.* 11. *v.* 2. *Ecqis novit qid futurum ſit?* Anacreon. *Carm.* 24.

Χρόνον ἔγνων, ὃν παρῆλθον·
Ὃν δ' ἔχω δ' ἐγὼ μέμνην, οὐκ οἶδα.

Pittacus apud Laërt. Τί ἀφανές; τὸ μέλλον. Isocr. *ad Demonic.* τὸ μέλλον ἀόρατον. Plut. *adverſ. Colot.* Ἄδηλον τὸ μέλλον. Seneca *ad Mart. c.* 23. *Omne futurum incertum eſt.* Pindar. *Olymp. Od.* 12.

Σύμβολον δ' ἔστι ἐπιχθονίων
Πιστὸν, ἀμφὶ περάτεσσι καὶ ἐσ-
-χατιαῖς ἔνερθε πεδότας.

Horat. *Carm. l.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus.

Μικρὸν μόνον ἔστιν ὃ ζῇ ἕκαστος] *Parvum* & conciſum eſt admodum, hac ratione, *qod vivimus*; qia ad momenti τὸ ἀκρατὲς atqe *inſecabile* reſtringitur. Verùm cæteroqi etiam havd longa avt diuturna eſſe vita

vita poteſt, etiamſi ortu obitúque, tanqam cancellis ſeptisque qibuſdam, eam definiamus, & ab illo ad iſtum pertingentem conſideremus. Vide *l.* 4. § 26. & *l.* 11. § 16. *conſiderat.* 6.

Μικρὸν ἡ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον, ὅτι ζῇ] Ità *l.* 6. § 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη γωνίαι τοῦ κόσμου. Et *l.* 8. § 21. ἢ ἐν γωνίᾳ τούτῳ τῷ κλίματος. & *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις.

Μικρὸν ἡ ἡ μικρὶση ὑστεροφημία] διὰ τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης. *l.* 4. § 3. βραχύβιον γὰρ καὶ ὁ ἐπαινῶν καὶ ὁ ἐπαινούμενος, καὶ ὁ μημονεύων, καὶ ὁ μημονευόμενος. *l.* 8. § 21. Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 3. 19. & *l.* 7. § 6. Cicer. *de repub. l.* 6. in *Somn. Scip. Ipſi autem, qi de vobis loquntur, qàm diu loqentur? qinetiam ſi cupiat proles illa futurorum hominum deinceps laudes uniuſcujusque noſtrûm à patribus acceptas poſteris proderc, tamen propter eluviones exuſtionésque terrarum, qas accidere tempore certo neceſſe eſt, non modò non æternam, ſed nè diuturnam quidem gloriam aſſeqi poſſumus.* Et mox: *Sed loqentur de te. Sermo autem omnis iſte, & anguſtiis cingitur iis regionum, qas vides, nec unqam de ullo perennis fuit; & obruitur hominum interitu, & oblivione poſteritatis extinguitur.*

§ 11. Τοῖς ἢ εἰρημένοις παρασήμασι.] Xyl. *præceptis.* ac ſi παρακλήμασι, παρακελεύσμασι, vel παραινέμασι legiſſet. M. Caſ. *auxiliis.* eſtque revera πλείαζ aſtare, adeſſe, auxiliari. itaque qanqam παράσημα hoc ſenſu nuſqam occurrat, fieri poteſt tamen, ut Marcus eo iſtîc uſurpaverit. ut παρασήματα hîc dixerit, qæ *infrà* βουλήματα *l.* 4. § 50. qia τὸ πλείαζ eſt βούλεσθαι. poteſt forſitan & *documentis* reddi. nam παράσημον, qod ejuſdem eſt originis, etiam pro *documento* ſumi qandoqe docet Budæus.

Γυμνὸν] Vide *ſupr. l.* 2. § 12. & *l.* 9. § 34.

Διηρημένων] Vide *l.* 4. § 21.

Οὐδὲν γὰρ ὅτου μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν] Idem *l.* 10. § 11. Vide Calavb. *ad Perſ. Sat.* 3. *v.* 72.

Ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ] Vide *ad l.* 1. § 9.

Πολίτιμα ὄντα πλούτου τῆς ἀνωτάτης] Vide *ad l.* 2. § 16. & *ad l.* 4. § 3. & 23. & *l.* 6. § 44. In eundem ſenſum Epictetus *diſſert. l.* 2. *c.* 10. Πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτός. *Mundi civis, ejuſdémqe pars es.* Idémqe *l.* 1. *c.* 9. Τί ἄλλο ὑποληπτέον πρὸς ἀνθρώπους, ἢ τὸ τοὺς ζωοκόπους, μηδέποτε πρὸς τὸν πυνδόμενον, πηδᾶσθαι ὅτι, εἰσεῖν, ὅτι Ἀθηναῖός ἢ Κορίνθιός, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Qod Cicer. *Tuſcul. l.* 5. *Socrates cùm rogaretur, cujatem ſe eſſe diceret, Mundanum,* inqit. *totius enim mundi ſe incolam & civem arbitrabatur.* Et *de finib. l.* 4. ex Stoicorum ſententia: *Mundum hunc omnem, oppidum eſſe noſtrum. ut Cicciis qi habitet, hunc omnem mundum ſuum municipium eſſe exiſtimet.* Diogenes parter apud Laërt. *l.* 6. interrogatus unde eſſet, reſpondit Κοσμοπολίτης. de qo Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Πᾶσα γῆ παρεὶς ἦν ἐκείνῳ· ἐξαίρετος ἡ ὑδρία. Et Baſilius Cæſar *epiſt.* 42. ad Maximum Philoſophum, Σὺ ἢ πολίτην σεαυτὸν τῆς οἰκουμένης ἐποίησας. *Tu te mundi totius civem effeciſti.* Senec. *epiſt.* 68. *Sapienti rempub. ipſo dignam dedimus,* id eſt, *mundum.* Verùm ſint illi *mundani,* ſive *mundi cives.* hoc nos illis Chriſtiani libenter concedimus. At nos potiùs, qi è *mundo* nos eſſe diffitemur, Joan. *c.* 15. *v.* 19. & *c.* 17. *v.* 16. Sumus reverâ, qod Marcus iſtîc, τῆς πόλεως ἢ ἀνωτάτης πολῖται· ἡμῖν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. ut Pavlus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. *Municipium noſtrum in cœlis eſt.* Siqidem, ut Tatianus Aſſyrius *adv. Græc. c.* 33. κόσμε μὲν ἡ κατασκευὴ, κλῆρ. τὸ ἢ ἐν αὐτῷ πολίτευμα, φαῦλον. Nobísqe, qod Seneca *epiſt.* 102. *Patria eſt, qodcunque ſuprema & univerſa circuitu ſuo cingit.* ut verè liceat nobis Luciani illud in *Hermot.* uſurpare; Ὅρᾷς ὡς ὁ μάτλω, ὑδὲ περὶ μικρῶν κάμομεν, πολῖται ἐπιθυμοῦντες γλιχὸς ὅτου κλῆς καὶ εὐδαίμονος πόλεως. liceat cum Anaxagora (Laërtio *l.* 2. referente) digito in cœlum intendentes dicere, Αὕτη παρεὶς. *iſta nobis eſt patria, civitas iſta.* Siqidem Chriſtiani qiqe genuini ſunt οὐρανοπολῖται, ut Iſidorus Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 251. *cives* nimirum, τῆς ἄνω καὶ ἐπουρανίου Ἱερουσαλήμ, *ſupernæ cœleſtisqe illius Hieruſalemi, qæ eſt fidelium ſanctorúmqe univerſorum metropolis:* ut Apoſtolus *ad Galat. c.* 4. *v.* 26. & *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. οὐρανοπόλεως nomine dignior longè, qàm Marci, qâ Antoninus, ut ipſe loqitur, *patria;* qam eo nomine inſignire Athenæo viſum eſt, *diſpnoſoph. l.* 1. Rectè Philo *de agricult.* Παροικεῖν, ἢ κατοικεῖν ἠλιθίου. τῷ γὰρ ὄντι πᾶσα ψυχὴ Ζοφώδης, πατρίδα μὲν οὐρανὸν, γλῶ ἢ ξένην ἔλαχε. Itaque eò reverturntur, ubi hinc recedunt, πατρίδα μὲν τὸν οὐράνιον χῶρον, ἐν ᾧ πολιτεύονται, ξένον δὲ τὸν αἰσθητὸν, ἐν ᾧ παρῴκησαν, νομίζουσι. Idem *de lingu. confus.* Clemens denique *Strom. l.* 4. *extremo:* Λέγουσι γὰρ καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν οὐρανὸν κυρίως πόλιν· τὰς ἢ ὑπὸ γῆς ἐνταῦθα οἰκεῖ πόλεις· λέγουσι μὲν γὰρ, οὐκ εἶ δὲ. ἀπαιδεύτων γὰρ ἡ πόλις, καὶ ὁ δῆμος ἀσεβές τι σύστημα καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἀπὸ νόμου διοικουμένων.

Τί ἐστι,--τὸ τοῦ φαντασίαν μοι γενῆ ποιεῖν] *Qid eſt, qod modò cogitationem animo meo attulit.* Xyl. *qid eſt, in qo. defixa eſt nunc phantaſia mea.* Cæſ. malim, *qid ſit, qod phantaſiam meam afficit impræſentiarum.* ut & ſententia continuetur, ad συνεπιβάλλειν reſpiciens: & τὸ ποιεῖν à ποιόω, non à ποιέω ducatur. Vide Aphrodiſſ. *ſupr. ad* § 1. & Marc. *l.* 12. § 18. qanqam & φαντασίαν ποιεῖν etiam dicitur. Nemeſian. *de nat. hom. c.* 6. Ex Stoicorum ſententia; φαντασίαν μὲν λέγοντες τὸ πάθος τῆς ψυχῆς, τὸ ἐνδεικνύμενον αὐτό τε, καὶ τὸ ποιητικὸν

φοιτικὸς φαυλαῖον. ὃς γὰρ ἐν τοῖς αἰδημόνως ἐγγίνεται πάθος, ὅταν αἰδεῖται· ὅταν καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ὅταν ἐννοήσῃ· ἀνάγκη γὰρ ἐν ἑαυτῷ λέγεται τὸ τοιοῦτο. φαυλαῖον δέ, τὸ πανοικὸς πλὴν φαντασίαν αἰδημόνος. Utrovis modo ſumpſeris, eódem recidet.

Αὐταρκείας] *ex qa totus ex me aptus ſum.* Xyl. Sed hoc laxum nimis; qum de virtute aliqa peculiari agatur. *Contentatione.* Caſ. ego, *frugalitate.* ità Polybius uſurpavit, Budæo referente; Ἄξιος ὁ ἀνὴρ ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, μάλιστα δὲ τῆς αὐταρκείας τοῦ βίου. *frugalitatis nomine cum primis.*

Τοῦτο μὲν παρὰ θεοῦ ἥκει] Ità *l.* 2. § 3. πάντα ἀναίδην ῥεῖ. Vide & *l.* 8. § 20. & *l.* 9. § 1. & *l.* 10. § 1. Ἀπὸ θείας αἰτίας συμβαίνει πᾶσι πάντα. Idem *l.* 8. § 23. Exagitat Stoicos paſſim Plutarchus in libris *de Stoicis contradictionibus*, & *de communibus notitiis*; qòd etiam mala humana, bella, cædes, peſtes, & conſimilia (qæ illi tamen malorum loco non habebant) Deo adſcriberent, & divinitus contingere aſſererent. Verùm Stoicis hac in parte ſuffragium contribuit ſuum codex ſacer haud ſemel. Apud Eſaiam *c.* 45. *v.* 7. Deus ipſe: *Ego ſum, qi & lucem produco, & tenebras obduco; qi ſtatuo pacem, malúmqe creo. Ego Jova iſta omnia facio.* Jeremias, Thren. *c.* 3. *v.* 37, 38. *Ecqo dicente exiſtit qicqam, niſi Dominus id præceperit? Ex ore altiſſimi annon prodit, tam malum qodqe qàm & bonum?* Amos. *c.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, qod Jova non effecerit?* Itaqe ſicut de *bono* Pſaltes, *A Domino factum eſt iſtud, Pſal.* 118. *v.* 23. Ità de *malo* pariter Vates: *A Domino exitit iſtud.* Hiſtoriæ Regum *l.* 3. *c.* 12. *v.* 24. Job ſanctus, tam prædonum manu abacto pecore, qàm & gregibus igne cœlitùs miſſo abſumptis, liberisqe ædium ruinâ turbine impulſarum oppreſſis; *Dominus*, inqit, *dedit*; *Dominus abſtulit.* Jobi *c.* 1. *v.* 21. Uxoríqe per animi impotentiam, cùm ulcere fœdo jam oppletus in cinere volutaretur, minùs ſana conſilia ſuggerenti; *Scilicet bonum à Domino acceperimus; & non malum etiam laturi ſimus? Ibid. c.* 2. *v.* 10. Deniqe Rex pius à maledico rabula convitiis impetitus: *Iſte*, inqit, *maledixit, qia Dominus edixit.* Reg. *l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. Itaqe *Obmutueram*, ait, *ſilentiúmqe mihi indixeram, qia tu, Domine, illud feceras. Pſal.* 39. *v.* 9. Nec refragantur exteri. Homer. *Od. ν'. v.* 237.

Ζεὺς ἀγαθόν τε κακὸν τε δόοι.—
Ipſe bonúmqe malúmqe Jovis dat.—

Idémqe *Odyſſ. δ'. v.* 63.

—δίδου δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
—*dabat ipſe bonúmqe malúmqe.*

& *Iliad. ο'. v.* 109.

Τῷ ἔχεθ', ὅτι νὺ ὑμῖν κακὸν πλείονα ἐφῆκε
Ἢ ἀγαθόν.—

Ità ſquidem legit Chryſippus, ſecus qàm nunc habetur, à Plutarcho *de Stoic. contradict. cap.* 47. adductus.

Ipſe malum qodcunqe bonúmve immiſerit illi,
Acceptum huic fertur.—

Sophocl. *Ajace Lorar.*

Σοὶ τὸ θεῷ πᾶς τις γελᾷ κἀδύρεται.
Qivis dolet, vel ridet, ut viſum Deo.

Idémqe *ibid.*

Ἐγὼ μὲν ἔν τε ταῦτα κἀπὶ πᾶσιν αἰεὶ
Φάσκοιμι' ἂν ἀνθρώποισι μηχανᾶν θεούς.
Ego hæc & alia qæ accidunt mortalibus
Venire cuncta nutu dixerim Deûm.

Vide Epict. *l.* 3. *c.* 24 *ad l.* 2. § 16.

Κατὰ σύλληξιν καὶ τὴν συμπαροῦσαν αἰτίαν] Ità *l.* 2. ἐκ ἀνάγκης φύσεως καὶ συγκλώσεως. *Infr.* § 4. & *infr.* § 16. συγκλωθάζεσθαι. Alluſit ad Parcarum (qæ & indè Κλωθὲς Homero dictæ *Odyſſ. ν'. v.* 197.) ſtamina ducentium & ſata intexentium figmentum poeticum. Ità & *l.* 4. § 21. συγκλωθόμενός σοι καὶ συνυφαινόμενος. Et *l.* 5. § 8. συγκλώθεται. & *l.* 8. § 20. συμπεπλεγμένα. Seneca pariter *epiſt.* 107. *Qare impigri atqe alacres excipiamus imperia; nec deſeramus hunc operis pulcerrimi curſum, cui qicqid patimur, intextum eſt.* Figmentum avtem de Parcis illud avtor libri *de mundo*, qi ſub Ariſtotelis nomine proſtat, *c.* 7. Sic explicat: Τρεῖς μὲν αἱ μοῖραι, καθ' ἃς τοὺς χρόνους μετρεῖσθαι νῆμα ἢ ἀτράκτου, τὸ μὲν, ἠνεγκαμένου· τὸ δὲ, μέλλον· τὸ δὲ, ἀπεκρεμάμενον. τεταγμένη δέ, καθ' μὲν τὸ γεγονὸς, μία τῶν μοιρῶν, ἄγουσα· ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἀπηγμένα ἐστί. καθ' ἣ δὲ τὸ μέλλον, λάχεσις· εἰς ἅπερ γὰρ ἂν καθ' φύσιν μέλλει λῆξις. καθ' ἣ δὲ τὸ ἐνεστὼς, κλωθώ, συμπλέκουσα τε καὶ κλώθουσα ἐκάστῳ τὸ ἴδιον. ταῦτα δὲ πάντα ἔστιν, ὡς ἄλλο τι, πλὴν ὁ Θεός. qod & Platonem dicere. Sed & Chryſippus apud Theodoret. *therap. l.* 6. Τὸ μὲν πεπρωμένον, πεπρασμένον ἐστὶ καὶ συντελεσμένον λόγῳ τινὶ, ὅστ' ἐξ ἀϊδίου βουλήσεως, εἴτε καὶ ἐξ ἰδίας λήψεως αἰτίας· τὰς δὲ Μοίρας ἀνομάζει, ἀπὸ τῆς μεμετρῆσθαι καὶ καλαγεισμῶδαί πνα πρὸς ἑκάστῳ τὸν δεδεμένον σὺν Μοίρᾳ, τοὺς πρὸς χρόνους παρεμπλοῦν, ἐν οἷς κυκλεῖται τὰ πάντα, καὶ δι' ὧν ἐπιτελεῖται· καὶ Λάχεσιν μὲν καλοῦσι, παρὰ τὸ λαγχάνειν ἑκάστῳ τὸ πεπρωμένον. Ἄτροπον δέ, καὶ τὸ ἀπρεπτον καὶ ἀμετάθετον τῆς μοίρας. Κλωθὼ δέ, παρὰ τὸ συγκλώθειν καὶ συνείρειν τὰ πάντα.

Σωτάζειν τε καὶ πυκλοῦν] Vide *ad l.* 1. § 17. extremum. & *l.* 7. § 31.

Συμφύλαι καὶ συγγενεῖς] Vide *ſupr.* § 4.

Ἀγνοῦντος] *ſupra l.* 2. § 1.

Ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ] *Ibid.*

Χρῶμαι αὐτοῖς] Marci dictum in hanc eandem ſententiam laudat Svidas in Marco. Ποιήσει μέν τινι ἀνθρώπους ὁπόσις βούλεται ἔχειν, ἀδύνατον δὲ· τοῖς δὲ δὴ ἔσι περιόντα, ἐς ὅ, τι ἂν τις αὐτῷ τῷ καιρῷ χρήσιμον ᾖ, χρῆσθαι. Εὐ-

Ἔωως] D. Junius mavult ἐυμόως. Sicut *supr.* § 4. πάντα ἀπλᾶ καὶ ἐυμόη. & *infr.* § 12. ἐυμενῶς. qibus addas licet, *l.* 6. § 45. ἐυμόη. Verùm nihil obſtat, qo minùs ἔωως iſtic retineatur. ſicut *l.* 9, § 26. Ἐωωσεῖν μόγις αὐτοῖς δεῖ. etiamſi enim Phrynichus in *Atticiſmis*, ἔωως ἔχειν dici vetet, ἐυτυχῶς loco illius uſurpari jubeat; non eſt tamen Marcus noſter elegantiarum iſtiusmodi curioſus.

Κατ' ἀξίαν] Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Ἀνὰ τὸν ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδίδωσιν. Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 8. § 29, 43. Τῷ καλῷ, hoc eſt, *honeſto*, ſive *virtuti*, qod in ſolio majeſtatis collocabant, utpote qod *ſummum*, imò *ſolum*, *bonum* cenſebant, μεγίστην ἀξίαν, i. e. *maximam dignitatem*, ſive, ut Stoicè loqamur, *æſtimationem* tribuebant Stoici. Cætera omnia, etiamſi pro *adiaphoris* rebúsq; *mediis* ducerent, utpote qæ verè boni partem nullam obtinerent, qædam tamen ex eis in pretio atqe æſtimatione aliqâ habebant, qæ ideò προηγμένα, vocabulo à Zenone excogitato, i. e. *producta*, ut Seneca *ep.* 74. *promota* ſive *præpoſita*, ut Cicero *de finib. l.* 3. nuncupabant. Ideo avtem iſtis ἀξίαν τινὰ, i.e. *æſtimationem pretiúmqe* aliqod tribuebant, ut Laërt. *l.* 2. Διὰ τὸ μίαν τινὰ διάθεσιν καὶ ἕξιν ἔχειν, συμβαλλομένην πρὸς τὴν κατὰ φύσιν βίον. i.e. *qia mediam qandâ vim uſúmve haberent, ad vitam ſecundùm naturam agendam conducentem.* Ex iſtis rurſus, Τὰ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀξίαν, τὰ δὲ βραχεῖαν, *alia majoris æſtimanda, alia minoris* cenſebant; ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 6. Et Seneca *epiſt.* 82. *Eſt & horum, qæ media appellamus, grande diſcrimen.* Atqe hoc eſt, qod Marcus, tum iſtic, tum alibi, τὸ κατ' ἀξίαν in rerum uſu obſervandum inculcat. Illud interim obſervatu non indignum, Stoicos, cùm in vocabulorum uſu, uſqe ad ineptias etiam, non minutias tantùm, ſuperſtitioſi exiſterent, ſicut *promota* ſive *propoſita* illa, ἁπλᾶ μόν, ἀλλ' οὐκ αἱρετὰ, οὐκεῖα, ἀλλ' οὐκ ἀγαθά, χρήσιμα μέν ἐυχερῆ, ἀλλ' οὐκ ἀφέλιμα, dici ſanxerunt, qod ridet Plut. *de commun. notit. c.* 17. ità τὴν ἀξίαν, ubi de *adiaphoris* uſurpatur, noluiſſe reddi, *dignitatem*, ſed *æſtimationem*; qâ voce uſus eſt Cicero *de finib. l.* 3. vel *pretium*; qâ uſus eſt Seneca *de vita beat. c.* 22. *Pretium qidem*, inqit, *aliqod erit; certè dignitas non erit.*

Συντελέσομαι] *Conjecturam facio.* Xyl. *malim, rationem habeo.* Vide Τὸ συλλογικὸν, *l.* 1. § 9.

§ 12. Τὸ παρὸν] Vide *ad lib.* 6. § 2. Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*qod adeſt memento*
Componere æqus,——

Ἑπόμενον τῷ ὀρθῷ λόγῳ] Ità *l.* 10. § 12. Τῷ λόγῳ καὶ πᾶν ἑπόμενον. Et *l.* 12. § 31. ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ.

Καὶ μηδὲν παρεμπόρευμα] *Neqe præter iſtud qod propoſueris tibi, acceſſorium aliqid vel caſtaveris vel admiſeris.* deeſſe videtur verbum aliqod, πλὴν puta, vel ἐπιζητῆς. Eſt avtem τὸ παρεμπόρευμα vox à re mercatoria tralata: ſignificátqe propriè *negotiationem aliqam ei, qæ primariò inſtituitur, accedentem, vel incidentem etiam*; & ex conſeqenti, *lucrum è negotiatione iſtiusmodi acquiſitum*; ut Budæus interpretatur. cui debemus qæ ſequntur, ex Baſil. *epiſt.* 73. de adverſariis ſuis. Ἐμποικεῖν βίον μελαγχολίζομενοι, παρεμπόρευμα ποιοῦνται τὴν ἠμετέραν διαβολήν. *Vitam mercatoriam ſive nundinariam exercentes, negotiationi ſuæ iſti acceſſoriam faciunt veſtri obtrectationem.* Et ex Lucian. *de hiſtor. conſcrib.* Οἶμαί σε ἂν ἐπιδεῖξαι μοι βουλόμενον, τὸ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι τὸν Ὅμηρον, τῷ δώρῳ παρεμπόρευμα ποιησάντα τὸν Δημοσθένην. *Videris mihi, cùm hoc unum propoſuiſſes, ut oſtenderes mihi Homerum bonum eſſe poetam, dono muneríve promiſſo acceſſorii, ſive mantiſſæ, loco adjeciſſe Demoſthenem.* qibus adjicias licet illud Clementis Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 10. qi de exercitiis agens; ubi dixerat, ἄλλος ὁ πείραλφ ἐλίδρομος, ἀγγεῖόν δὲ βαδίζουσιν, ἢ εἰς ἄλυ κομοῦσιν. adjecit, εἰ δὲ καὶ σκαπάνης ἅψαιτο, οὐκ ἀγχοῦς τοῦτο παρεμπόρευμα οἰκονομικὸν γυμνασίου γεωργικοῦ. *prater exercitii, qod intenditur, beneficium, etiam rei familiari emolumenti aliqid accedit obiter.* Cæterùm D. Junius, nihil deeſſe apud Marcum opinatur, pro nomine dunraxat participium ſubſtitui debere, ut ſit μηδὲν παρεμπορεύμενον· qid ſi verbum reponamus, παρεμπορεῖται qia ſequitur ἀλλὰ πηγῆς. Eſt avtem τὸ παρεμπορεύεσθαι, qod Gregor. Naz. *orat. in Baſil.* de Savle agens, qi dum aſinos inveſtigat in diadema incidit, τὸ παρεργον, ſive τὸ παρὰ τὸ ἔργον ἐμπορεύεσθαι dixit. Βασιλείαν ἔυρατο μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον ἐμπορευόμενον. De ſenſu conſtat, qi idem futurus eſt, qocunqe ex dictis modo legerimus. Qod Marcus voluit, optimè expreſſit Clemens *Strom. l.* 4. ubi de gnoſtico agens, Οὐ πειρασόμεθα, inqit, εἴ τι λυσιτελὲς ἕξωθεν ἕπεται κέρδος ἢ ἀπόλαυσις αὐτῷ ἀναπῆ ἢ τῶν ὄντων ὅτις ἐρασῆ ἐλκόμενον, καὶ πρὸς τὸ δέον ἀγόμενος, διοισεῖ, ὅθεν καὶ εἰ καὶ ὑπόθοιτο ἐξουσίαν λάβοι παρὰ τοῦ θεοῦ περίβλεψαι τὰ ἀπαγορευόμενα, ἀπιμώρητός τε ὢν· καὶ εἰ καὶ μηδὲν τὰ μαλάχων ἀγαθὰ λάψας, ἐπὶ τοῖς δὲ ἐπαγγελίαις περιλάβοι· ἀλλ' εἰ καὶ λάσπας τὸν θεὸν ἐφ' ὅτῳ περίπλει, πειθεῖν ὅσῳ ἀδωσίαλον πρᾶξαί τι παρὰ τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν ἐτελέσαι πώποτ' ἂν τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταύτῃ ἀγαπητὸν ἐφ' ἅπαξ ἑλόμενος. Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 9. § 39.

Τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα] Idem *infrà* § 16. Vide ad *l.* 2. § 14.

Καθαρὸν ἐσῶτα] Clemens *Strom. l.* 4. Ἐν γὰρ κρίνειν εἰρηται, Ἴδε μὴ λυπῇ, ἀλλὰ νόμ καθαρὸς, ἀγνεία γὰρ, δίκαια, τελεία, ἡ φῦλ τῦ καὶ φῦλ ἔργων καὶ φῦλ διανοημάτων, πρὸς ἣ, καὶ φῦλ λόγων εὐλογίαν, καὶ τελειότης, ἡ κατὰ τὰ ἀνύπαια

ἀναμαρτησία. ἔστω hæc revera καθαρότης ἐξωθεν, ut cum Marco loquamur, qam depingit Clemens. Cæterùm cùm ista in carne constitutis sit ἀνέγκλητος plasmè, ideo rectè subjungit, ἱκανὴ ἡ, δίμαι, ἀνθρώπου κάθαρσις, μᾶλλον δὲ ἀκρίβεια καὶ βεβαία.

Ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀποθανεῖσθαι δέοι] Vide *ad l.* 2. § 5. 11. Epictet. *Enchir. c.* 22. Ὁ θάνατος καὶ ἡ ὀφθαλμῶν ἐστι σοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδὲν οὐδέπω τοιοῦτον ἐνθυμηθῆτε, ἔστε ἄμα ἐμπνεῖν τινες. Senec. *ep.* 101. *Qui hoc modo se aptabit, cui vita sua quotidie fuit tota, securus est.* Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*ille potens sui*
Lætúsque deget, cui licet in diem
Dixisse, Vixi.——

Ἐὰν θέτο σωλῆνας] *Ità si perseveres.* Xyl. at Cas. *si huic*, genio nempe tuo, *adhæseris.* acsi τούτῳ σωλῆνι legeris. σωλῆνειν pro *hærere* vel *adhærere* Theophrasto usurpatum *de plant. l.* 4. *c.* 9. Φύεται ἡ καὶ ἕπεται ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ τοῖς λίμναις, οὐ μὴν σωλῆνες τῇ γῇ. *In lacubus ac paludibus nascitur, sed terræ non adhæret:* Ὡσπερ φύλλ ῥιζῶν, αὐ καθ' ὕδατος ὀχοῦντα, πῆχιν οὐκ ἔχοντα. ut de plantis istiusmodi Gregor. Naz. σηλιτ. 1.

Μηδὲν θελωθέν] Senec. idem *ep.* 12. *Ille beatissimus & securissimus est sui possessor, qi crastinum sine solicitudine expectat.* Et *epist.* 1. *Sis fiat, ut minùs ex crastino pendeas, si hodierno manum injeceris.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὕτως δὴ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ πλέον ποθήσει, ὅτι τὸν χρόνον, ὡς πρόσθεσίν τινα αὐτῷ μεῖζον ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ τοῦ παρόντος καὶ γεγονότος ἤδη μένει. ὃ γὰρ ἀγαπήσει, μὴ τὸν πλείονα χρόνον θελήσει.

Εὐζωήσεις] Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 8. Σωφρόνει ἡ τῷ λόγῳ, καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· φαμὲν γὰρ εὐζωΐα τις εἶναι, καὶ εὐπραξία. Et Alex. Aphrodis. *de virtut. sufficient.* Τὸ εὖ ζῆν, καὶ τὸ εὖ βιῶν, καὶ τὴν εὐζωΐαν, εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι. Et mox; Λέγεται εὖ ζῆν ὁ χρώμενος ἀρίστῃ, καὶ ζῶν κατ' ἀρετὴν καὶ πράττων τι· ἐν γὰρ πράξει πώς ἡ εὐζωΐα ἀνθρώπου. ——ἐν ταῖς χρησικαῖς τοῦ ἐνεργειῶν καὶ πράξεων ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ εὐζωΐα. Itaqs εὐζωεῖν, qod est nostri peculiare vocabulum, est *felicem esse*, sive *felicem degere*, qod in virtute prorsus situm Marcus hic statuit, contrà qam Aphrod. qi concludit ibidem; ὅτι ἐκ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐζωΐαν τε καὶ εὐδαιμονίαν.

Οὐδεὶς κωλύσει] Vide *supr. ad l.* 2. § 9.

§ 13. Ὡσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι] Solébant Stoici suos monere, ut eorum qæ in scholis didicissent summa capita sic memoriæ infigerent, ut illa semper ad manum haberent, & ad omnem occasionem eis uterentur. hæc sunt, qæ πρόχειρα βοηθήματα Epictetus appellat. neqe alio fine *Enchiridium* ab illo, an ab alio qodam ipsius sectatore Arriano dixerit: forsàn, ut ex Simplicio videtur, est scriptum, qod & nomen testatur, *Manuale*: nam Pugionem qi reddidere, ab avtoris mente aberrârunt prorsus. Itaqe Marcus hìc medicos & chirurgos imitandos dicit: & ut illi parata semper artis suæ instrumenta habent; ità in promptu habenda dogmata. prout Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. observavit. Eodem allusit Epictetus locis à Casavbono *ibidem* indicatis; *dissert. l.* 1. *c.* 27. Τὰς προλήψεις ἑτοίμας καὶ συμμέτρους καὶ προχείρους ἔχειν δεῖ. Et *l.* 3. *c.* 10. Ἐκάστου δόγματός, ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐν ἀείσῳ, τὰ περὶ ἀείσεως· ἐν βαλανείῳ, τὰ περὶ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τῆς κοίτης. Verùm, qod Bernardus olim conqestus est, *de consider. l.* 2. *Sic se habent plerumqe mortalium corda. qod scimus, cùm necesse non est, in necessitate nescimus.* Per moniti istius utiqe inadvertentiam atqe incuriam.

Οὕτω τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε] indè ὑπομνήματα vocat (*l* 4. § 3.) hujusmodi præcepta ad usum semper parata. Apud Senecam *de benef. l.* 7. *c.* 1. Demetrius Cynicus; *Plus prodesse, si pauca præcepta sapientiæ teneas, sed illa in promptu tibi & in usu sint, qàm si multa qidem didiceris, sed illa non habeas ad manum.* Idémqe, *Hæc utrâqe manu tenere proficientem jubet, nec usqam dimittere, imò affigere & partem sui facere, eáqe qotidianâ meditatione produci, ut sua sponte occurrant salutaria, & ubiqe ac statim desiderata præstò sint.* Et Seneca ipse epist. 94. *Subinde reducendus es in memoriam: non enim repositа præcepta esse debent, sed in promptu.* Et hæc Cauſ. *ibid.*

Παῦν καὶ τὸ μικρόπαυον] Monitum avro, non avrichalco tantùm, contrà, minimè charum, ut in minimis etiam ac levissimis qibusqe, qatenus nimirum rei subjectæ fert ratio, tam divini, qàm & humani officii respectus habeatur. Idem prorsus, licèt aliis verbis, Apostolus ad *Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 31, 32. Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τί ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Sed & Epictetus, à qo Marcus forsitan sumpserit, *dissert: lib.* 2. *c.* 19. Εἰς τὸν θεὸν ἀφορῶντας, ἐν πάντι μικρῷ καὶ μεγάλῳ. R. Joses. in *Pirke Aboth. c.* 2. § 12.

בְּל־מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם

Fiant opera tua omnia ob nomen cœli, i. e. propter Deum cœli Dominum fiant.

Τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως] Res divinæ ac humanæ, cùm qoad theoriam, tum & qoad πρᾶξιν sunt invicem conjunctæ. Minuc. in *Octav.* *Ità cohærentia, connexa, concatenata sunt ista; ut nec Homo qid sit, unde sit, qare sit; hoc ipsum explorare & eruere, sine universitatis inqisitione possimus; & nisi divinitatis rationem diligenter excusserit, nescias humanitatis.* qod Calvin. *instit. l.* 1. *c.* 1.

Multis

Multis vinculis inter se ità connexa sint cognitio Dei & cognitio nostri, ut utra alterum præcedat, & ex se pariat, non facilè sit discernere. De praxi Joann. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 21. *Hoc mandatum à Deo habemus, ut qi Deum dilexerit, etiam fratrem suum diligat.* qi & crebrò ab alterius horum dilectione vel posita vel negata, ad alterius vel statuendam vel tollendam concludit.

Οὐτε ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς] Hoc est, quod & nostri jugiter inculcant, In Deo, & propter Deum, hominem esse diligendum.

§ 14. Μηκέτι πλανῶ] *Non erra amplius.* Xyl. & M. Cas. forsan meliùs, *Ne evageris diutius:* ut sit idem hîc πλανᾶσθ, quod ἀποβλέπεσθ, *supr.* § 4. utrumvis sensum verba ferent.

Τὰ ὑπομνήματά σου.] Deo ipse se gratias agnoscit debere, qòd non istis diuturniùs assederit. *l.* 1. § 17.

Ἂς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀνατίθετο] Commentarios, inqis, componis, multáque ex antiquis avtoribus excerpta congeris, qæ in senectute scil. evolvere cogitas, & ad vitæ tuæ usum accommodare, cùm vita ipsa interim defluat, ad cujus usum ista comparas. Hoc est qod Cato major disciplinam Isocraticam suggillans dicebat, γηρᾷ πας' αὐτῷ τοῦ μαθήσεως, οὐκ ἐν ἀδῇ χρησιμεύσας τοῖς τέκνοις, ἢ λίαν ἐφύτας. Plut. in *Cat.* Pari ratione Hermotimum suum ludos facit Lucianus. Cùm enim philosophorum scriptis evolvendis sectisqe ac sententiis discutiendis tot annos assignâsset, ut octogenarius necessariò ptius fuerit futurus, qàm veritatis cognitionem certam, si qando tamen, assequi posset. Καὶ τίς, inqit, ἐγγυητὴς δέ σοι, ὅτι βιώσῃ τοσαῦτα; ἀπειλεῖ σε πόνον ἕτερον ἢ λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσαι αὐτοῦ, γέρων ἤδη, καὶ παῖδες ἡδέως ἔξεσαι ἂν, καὶ τὸν ἄπιστον πόδα, φασίν, ἐν τῇ σορῷ ἔχων; εἰ μή τις ἄλλον βίον μεγαλοπρεπέστερον σαυτῷ, ὡς ἐς ὀνείρου ἐλπίδων, ἄμεινον διαγαγεῖν, εἰδὼς ὅτι πρόσω χρὴ βαδίζειν.

Σπεῦδε ἔτι εἰς τὸ τέλος] Senec. *ep.* 27. *Non quidem cessatur adhuc, sed non festinatur. multum restat operis, in quo ipse necessè est vigiliam, ipse laborem tuum impendas, si effici cupis:* vel ut Lipsius legit; *Non quidem cessatur, sed festinatur: multum restat operis.*

§ 15. Οὐκ ἴσασι] Ab his verbis interpretes novum paragraphum exorsi, sic vertunt: *Nesciunt qàm multa significet vocabulum furari, &c.* Eam lectionem seqi si libuerit, habeas D. Boerii explicationem: Dicit idiotas nihil rectè intelligere; neq; *furtum*, qod de pecuniis soldum aliisq; talibus audiunt, cùm majus ac pejus sit *furtum*, aliqem in errorem conjicere, atqe ità veritatem *furari*: nesciunt qid sit *ferre, emere*, cùm ista in vitæ ac corporis subsidium data, istî in longè alios usus, ad satisfaciendum voluptatibus suis, atqe ad procudendas divitias: nesciunt qid sit *qiescere*, cùm illi non aliam nôrint *qietem*, qàm si à nulla re extrinsecus incidente turbentur, cùm vera *qies* non alibi qàm in animo qærenda sit, ubi in mediis qoqe negotiorum atqe periculorum fluctibus manet imperturbata: non intelligunt qid sit, *facere qæ agenda sunt*, utpote qi omnia ex propriis commodis atqe affectibus metiantur. has avtem res dicit illos non perspicere, qia utut oculis bene valeant, è mente tamen laborant, ad qam harum rerum dignotio pertinet. Confer. cum *sect.* 33. *l.* 10. Hæc ille. Fieri potest tamen ut interpunctione locus laboret, & periodi nota, post ἂν ἔξεσιν, qod præcesserat, tollenda sit. Qod si admiserimus, sensu continuato sententia sic concepta fuerit, ὡς ἔξεσιν ἂν ἴσασι, ut τὸ ἴσασι illud, participium, non verbum sit, & Marci mens exstat ista: *Id qod faciendi potestas est etiam nescientibus. qàm varia sint vocabulorum istorum significata.* qasi diceret: Possunt sibi ipsis ad bene vivendum suppetias ferre, etiam qi Grammaticas de vocum significatis præceptiunculas, vel Dialecticas etiam de eisdem argutiolas minùs callent. Vide *ad l.* 1. § 6, 7. 17. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67. & *l.* 8. § 8. & Senec. *epist.* 45, 48, 49. qi & Idem *epist.* 88. *Grammaticus circa curam sermonis versatur; & si latiùs evagari vult, circa historias; jam ut longissimè fines suos proferat, circa carmina. qid horum ad virtutem viam sternit? syllabarum enarratio, & verborum diligentia, & fabularum memoria, & versuum lex ac modificatio? qid ex his metum demit, cupiditatem eximit, libidinem frenat?* Et inter alia multa, *epist.* 45. *Qid mihi vocum similitudines distinguis, qibus nemo unqam, nisi dum disputat, captus est? res fallunt. istas discerne.* & *epist.* 48. *Hoc mihi ab istis subtilibus præcipi malo, qid amico præstare debeam, qid homini, qàm qot modis Amicus dicatur, & Homo qàm multa significet.* Hoc est disertè, qod istic Marcus, si hoc modo concinnare libuerit. Ego tamen re in medio relictâ, Syntaxin receptam secutus sum.

Ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει] *mentis* scil. *oculo.* qem *suprà* tetigit *l.* 2. § 13. & *infr. l.* 4. § 29. Vide & *l.* 10. § 26. & *l.* 11. § 12. De isto Psaltes, *Psal.* 119. *v.* 18. *Aperias oculos meos.* Et Christus Pavlo, *Act. c.* 26. *v.* 18. ἀνοῖξαι ὀφθαλμὺς αὐτῶν. Et Pavlus *ad Ephes. c.* 1. *v.* 18. πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν. De Livio Druso. Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Senem illum natura, cæcum fortuna potuit facere: at neutra interpellare valuit, nè non animo & videret & vigeret.* Plato in *Symposio.* Ἢ τοι τῆς διανοίας ὄψις ἀρχέλαος ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ σὺν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειῇ. Et Theodoret. *therapeut. l.* 1. χρεία τοίνυν ἡμῖν καὶ νοερῶν ὀμμάτων, εἰς τὸν σὺν νοητῷ καλλονήν. καὶ καθάρσιον δόμεθα σὺν τῷ σώματος ὀφθαλμῷ εἰς τὸν θεοειδῆ σὺν ὄρασιν, ἵνα δίκην χρήζωμεν πίστεως, εἰς τὸν ὑποπτείαν σὺν θεῖον μᾶλλον ἢ ὥσπερ

ὀφθαλμὸς δεῖται φωτὸς ἐπιδεικνύντος τὰ ὁρατά, ὕπω δὴ οὖ καὶ ὁ νοῦς δεῖται πίστεως ἐπιδεικνυούσης τὰ θεῖα, καὶ τῶν ἀεὶ τούτων δέξαν φυλαπτούσης βεβαίαν.

§ 16. Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς] Eandem habes distributionem *supra l.* 2. § 2. & *infrà l.* 12. § 3. Parilis distributio & in sacris literis reperitur, *ad Thess. epist. 1. c.* 5. *v.* 23. σῶμα, ψυχὴ, πνεῦμα, qi & *νῆς Rom. c.* 7. *v.* 25.

Τυπωθὲν φανταστικῶς] Ità *l* 5. § 35. τὰ αἰσθητεία ἀμυδρὰ καὶ ὑποτεταγμένα. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex Chrysipp. *de anim. l.* 12. Φαντασία ἔστι τύπωσις ἐν ψυχῇ. ποιεῖται δὲ ἡ φαντασία, ἢ ὑπὸ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ὑπάρχον ἐναπομαξαμένη καὶ ἐναποτυπωθέν καὶ ἐναποσφραγισθέν. qi tamen monet, ὁ δεκτέον τὴν τύπωσιν, οἷονεὶ τύπον σφραγῖδος. ἐπεὶ ἀνέκδικτόν ἔστι πολλὰς τύπας καὶ τὸ αὐτὸ φέρειν τὸ αὐτὸ ψεύδος. Apud Evseb. *praepar. l* 11. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. ex Zenonis sententia; Αἰσθητικὸν δὲ αὐτὸν (τὸν ψυχὸν) εἶναι, ὅτι τυπῶσθαί γε δύναται ὑπὸ τῶν ὄντων καὶ ὑπαρχόντων διὰ τῶν αἰσθητείων, καὶ παραδέχεσθαι τὰς τυπώσεις. Apud Svidam avtor incertus; ἡ φαντασία παρὰ τῆς αἰσθήσεως λαμβάνουσα τὴν αἴσθησιν τοῦ τύπου, ἐν ἑαυτῇ τύπον ἀναπλάττει. eandem νῦν παθητικὸν Aristoteli dictam; τῶν μὲν ὡς ἔνδον ἔχουσα τὸ γνωστὸν, καὶ ἀπλῆ μεταβολῇ ὅμοιον ἐκείνῳ ὑπαλλάττουσα· παθητικὸν δὴ, διότι μὴ τύπων καὶ ὡς ἀληθείας. Sextus Empir. *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. de Stoicis agens: Φαντασία ἔστι κατ' αὐτοὺς, τύπωσις ἐν ψυχῇ. qo tamen loco de modo rei sententias eorundem discrepantes subjungit. Et Plut. adversus eosdem differens *de commun. notit. c.* 41. Φαντασία τίς ἡ ἔννοιά ἔστι· φαντασία δὴ τύπωσις ἐν ψυχῇ. ψυχὴ δὴ φύσις ἀναδυμίασις, ἣν τυπωθῆναι μὲν οὐκ ἐργάζεται διὰ μανότητα, δεξαμένῃ δὲ τηρῆσαι τύπωσιν ἀδιώστον. ῥεῦμα γὰρ δὲν τις μᾶλλον ὕδατι φερομένῳ διανοηθείη σήματα καὶ τύπους καὶ εἴδη διαφυλάττειν, ἢ πνεῦμα φερόμενον ἐν τοῖς ἀτμοῖς καὶ ὑγρότησιν, ἑτέρῳ δὲ ἔξωθεν ἐναλλαττῶς ὀφθῇ ἀργῷ καὶ ἀλλοτρίῳ πάθεσι κεκραμένον. Philo in *allegor. l.* 1. Τὸ ζῶον τὸ μὲν ζῶον ὄνομα φύσει, φαντασίᾳ καὶ ὁρμῇ. ἡ μὲν γὰρ φαντασία συνίσταται, καὶ τῶν ἐκτὸς ποιόν τινα τύπον τῇ διανοίᾳ· ἡ δὲ ὁρμὴ τὸ ἀδελφὸν τῆς φαντασίας καὶ τῶν τοιοῦτον δύναμιν, ἣν τείνας δι' αἰσθήσεως ἄπεται τοῦ ὑποκειμένου καὶ ποιὸν χωρεῖ, γλιχόμενον ἐφικνεῖσθαι καὶ συλλαβεῖν αὐτό. Idem *ibid.* Τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν παντελῶς ἔστι, καὶ ἔοικε κηρῷ πάσας τοὺς τύπους καλούς τε καὶ αἰσχροὺς δεχομένῳ. Et paulò pòst. Ὥσπερ ἐν τῷ κηρῷ δυνάμει μὲν εἰσι πᾶσαι αἱ σφραγῖδες· ἐνέλλειψις δὴ μόνη ἡ τετυπωμένη· ὕπου καὶ ἐν τῇ ψυχῇ κατασταθεὶ ὑπαρχόντων, πάντες οἱ τύποι θεωρούνται δυνάμει· ὑποτετύπωται δὴ κρατεῖ ὁ εἰς χαραχθεὶς ἐν αὐτῷ, ἕως μὴ ἀπαλειφθῇ ὑφ' ἑτέρου ἐναργεστέρου καὶ ἐνδηλοτέρου μᾶλλον ὑπαχθέντος. Idémque *de numin. immutab.* Φαντασία δὲ ἔστι τύπωσις ἐν ψυχῇ. ἃ γὰρ εἰσήγαγε ἔκστασις ἢ αἴσθησις, ὥσπερ δακτύλιός τις ἡ σφραγὶς ἐναπεμάξατο τὸν οἰκεῖον χαρακτῆρα· κηρῷ δὴ ἔοικεν ὁ νοῦς, τὸ ἐναπαγὲν δεξάμενον ἄχρις παρ' ἑαυτὸ φυλάττει, μέχρις ἂν τὸν τύπον λεάνασα λήθη ἢ ἀντιπάθημήνης, ἀμυδρὸν ἐργάσηται, ἢ παντελῶς ἀφανῆ. Τὸ δὲ φανὲν καὶ τυπῶσαν, τοῦτο μὲν οἰκεῖας, τοῦτο δὲ καὶ ὡς ἑτέρως διάθηκε τὴν ψυχήν. qæ Philonis verba, tanqam è *lib. de mundo* sumpta, H. Stephanus thesavro suo, memoriâ lapsus, inseruit, ubi frustrà qæras. Origen. *ad Celf. l.* 1. Τί ἄτοπον, τὰ τυπώματα τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ὀνείρῳ, δυνάμει αὐτὸ τυπῶν καὶ ὕπαρ πρὸς τὸ χρήσιμον τῷ ἐν ᾧ τυποῦται; Qin & Aristoteles ipse, *de memor. c.* 1. ubi qærit qomodo res, qum obsint ipsæ, memoriâ comprehendi possint. Τὸ φανταζόμενόν ἔστιν ὅμοιον, ὥσπερ τύπος, ἡ χαραγή τις. Et rursus: Δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ νοῆσαι τοιοῦτον τὸ μνημονικὸν διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος ᾧ ἔχοντι αὐτῷ, οὗ ζωγράφημά τι, τὸ πάθος, ἕ φαμὲν τὴν ἕξιν εἶναι. ἡ γὰρ μνημόνευσις κίνησις ἐνεργείᾳ τοῦ τύπου τινὰ τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ τὸ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν ἔσω, ἢ γίνεται μνήμη, καθάπερ ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπίπτωσιν αἱ κινήσεις καὶ τῆς σφραγῖδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψυχρὸν, καθάπερ τὰ πελιὰ δὴ διακοσμήματα, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος, οὐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος.

Καὶ δὴ βοσκημάτων] Aristot. *de anim. l.* 3. *c.* 3. δῆλον δ' ὅτι ἄλογα ὑπάρχει πᾶσι φαντασία ἢ πολλοῖς. Et mox: δῆλον δ' ὅτι ἄλογα ἐνίοις φαντασία μὲν ὑπάρχει· λόγος δὲ οὔ. Indè apud Laërt. *l.* 7. ex Stoicorum mente distributio illa: φαντασιῶν αἱ μὲν λογικαὶ, αἱ δὲ ἄλογοι. λογικαὶ μὲν, αἱ δὴ λογικὴν ζωὴν· ἄλογοι δὲ, αἱ δὴ ἄλογον. illas νοήσεις dici, has nomine peculiari carere.

Νάρκασσεῖδος] Vide *ad l.* 2. § 2. *l.* 7. § 3. & *l.* 12. § 19.

Καὶ δὴ ἀνδρογύνων] *Androgyni* etiam Ciceroni dicti, *de divinat. l.* 1. qi (ut Livius *l.* 27. loqitur) *ambigao inter marem & fœminam sexu fuit natus.* Xyland. vel petiùs, qi *utriusqe naturæ*, ut Plin. *l.* 7. *c.* 2, & 3. sive *utriusqe sexûs*, qi & *Hermaphroditi* dicti. Gell. *l.* 9. *c.* 4. Verùm *ambigui sexûs* havd abs re Livius; qia *in his sic uterqe sexus apparet, ut ex qo potiùs debeant accipere nomen, incertum sit.* Avgust. *de civit. Dei l.* 16. *c.* 8. Διφυεῖς καὶ ἀνδρογύνους appellat Philostratus in *Favorino.* De hyæna Clemens Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Οὐκοῦν οὐδὲ τὴν ὕαιναν μεταβάλλειν τὴν φύσιν πρὸς αὐτόν ποτε· οὐδὲ γὰρ αἰδοῖα ἔχει τὸ αὐτὸ ζῶον ἄμφω, ἄρρεν καὶ θῆλυ, καθάπερ ἀπεληφασί τινες, ἑρμαφροδίτους τερατολογοῦντες, καὶ περίττὴν ταύτην μεταξὺ θηλείας καὶ ἄρρενος, ἀνδρόγυνον καταγορεύοντες.

νοτομῶντες φύσιν. Tales tamen extitiſſe havd pavcos gentium omnium hiſtoriæ teſtantur. Cæterùm aliâ ratione ἀνδρόγυνον ab initio conditum Adamum fingunt Talmudiſtæ Judaici. bicorporem enim planè, & à parte qidem anteriore marem, à poſteriore fœminam, utriſque qaſi glutino qodam per dorſi ſpinam ſibi invicem commiſſis, fabulantur extitiſſe. id qod partim ex *Geneſ. c.* 1. *v.* 27. partim ex *Hymn.* 139. *v.* 5. non juxta rei veritatem ac Spiritûs ſancti mentem piè ſimplicitérqe enarratis, ſed miſerè detortis, ridiculéqe atqe irreligiosè habitis elicitum eunt. de qo commento videri poterunt Moſes Majmonides in *perplexorum edoctore*, & Manaſſes Iſraelitides in *Conciliatore ad Geneſ. qæſt.* 8. eandem fabulam & ſub Ariſtophanis perſona in *Sympoſio* ſuo Plato, à qo & Mercurius Larvatus ille in *Pæmandro* mutuatus eſt, verbis iſtis propoſuit: Ἀνδρόγυνον γὰρ ἦν τότε μὴν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα, ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τὸ τε ἄρρεν καὶ θῆλυ· νυνὶ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ὄνειδει τέτυμμα κείμενον. ὂν ὀνείδει, inqit, κείμενον, id eſt, probrosè nunc ſumitur nomen hoc. ſiqidem non ſolùm pro corpore portentoſo natis ſumitur, verùm etiam pro mollibus, effœminatis, imbellibus. Ἀνδρόγυνος, ἀδυνὴς, ἀνίσχυρος. Heſych. Et Pollux de *cinædis* uſurpari docet, *l.* 6. *c.* 30. Ità Theodoret. *therapeut. l.* 8. de Bacchos Γυνῖς ὢν, καὶ θηλυδείας, καὶ ἀνδρόγυνος. Et Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 2. Ἀνέτρεψε τὴν Ἑλλάδα ἡ βάρβαρος φιλοκοσμία, καὶ ἡ ἀνδρόγυνος τρυφή. de Paride loqitur. Philo etiam *de vit. contempl.* (qo loco Platonis qoqe fabulam illam obiter tangit) Ἀνδρείαν μὲν πρὸ πολέμου καὶ κατ' εἰρήνην ἀφαιρεῖσθαι, δηλειαν ἡ νόσον ταῖς ψυχαῖς ἀπεργαζόμενος· καὶ ἀνδρογυνίας παρασκευάζων, ὃς ἐχθρὸν πᾶσι τοῖς περὶ ἀλκὴν ὀπτηδεύμασι συγκροτεῖται. Qin & γυνάνδρους eosdem dictos reperio. Svidas. Γυναῖδες, κιναιδοι. Ὁ γυναικὸς τε καὶ μάλθων τρανός. ἀντὶ τοῦ ἔκλυτος. Sed & Nῶν Valentinianum, qem Irenæus *ad Valent. c.* 1. *Maſculofœminam*, Tertullianus *adverſ. eoſdem c.* 10. *Fœminammarem* dixit. Inqe hanc partem cepiſſe Marcum iſtîc ex conjunctis & conſociatis manifeſtum ſit. Qanqam nolim cum interprete Anglicano redditum, *& monſtris, qales Phalaris Neróqe fuerant:* de iſtis ſiqidem diviſim loqitur, etiamſi in hoc ipſo conſentientibus, qod *neroſpaſtorum* more moveantur. Cæterùm aliâ, & adverſâ prorſus, ratione Androgynem dictam Amæſiam Sentiam refert Val. Max. *l.* 8. *c.* 3. qia *ſub ſpecie fœminæ virilem animum gerebat.* Cùm iſti planè contrà: qod elegantiſſimè notavit epigrammate qodam qo portenta hominum iſtiuſmodi perſtrinxit anonymus qidam, *Floriegii l.* 2. *c.* 5.

Ἄνερες ἠρνήσαντο, καὶ ἐκ ἐγένοντο γυναῖκες·
Οὗτ' ἄνδρες λεγέασιν, ἐπεὶ πάθον ἔργα γυναικῶν·
Οὐδ' γυναῖκες ἔασιν, ἐπεὶ φύσιν ἔλλαχεν ἀνδρῶν.

(qod de Evnuchis ſpontaneis Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hær.* 58. § 3. ὅτε γὰρ ἄνδρες εἰσὶ, διὰ τὸ ἀρρηνίαν· ὅτε γυναῖκας δοκοῦσι εἶναι, διὰ τὸ παρὰ φύσιν.) deniqe.

Ἄνερες εἰσὶ γυναιξὶ, καὶ ἀνδράσιν εἰσὶ γυναῖκες. Ità Curio pater in *oratione* qadam, J. Cæſarem *omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem* appellavit. Sveton. *l.* 1. *c.* 52. Et de Verre Cicero *Verr.* 2. *Vir inter mulieres, inter viros muliercula.* Idémqe de Clodio *pro domo ſua: Impurus atqe impius, qi contra fas inter viros ſæpe mulier, & inter mulieres vir fuiſſet.* Vide & de Alcibiade qod Pherecrates *ad l.* 4. § 3. ὡς ἀνὴρ. *Ad Roman. c.* 1. *v.* 27. Jo. Chryſoſtomus. Ἔστι ἐπιτηδεῖα ποιεῖν πόλεις ἀνδρὸς καὶ λοχάδας, ὃν ἂν ἐπιθυμήσῃ θυμὸς; ἀλλὰ χαλεπώτερα ἑαυτοῦ κατεργάσατο, οἱ τὰ τοιαῦτα λυπῶντες. ὁ γὰρ ὄζων ἴσον, εἰς γυναικείαν μεταβάλλειν φύσιν, καὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἢ μήτε ὄζειν, μήτε ὀσφραίνεσθαι.

Τὸ δὲ τὸν νῶν ἡγεμόνα] Iſta loco mota ac luxata, καὶ τυφλῷ δῆλον. Qid enim? *mentis rationisqe ductum* (juxta Solonis monitum apud Laërt. *l.* 1. Νῶν ἡγεμόνα σοιῶ) *ſeqi atheos, in numen, in patriam impios, maleficos qosqe,* Marcus noſter unqam dixerit? Itaqe poſt illa, καὶ τῶ ἀνδρογύνων, καὶ Φιλαίδους καὶ Νέρωνος, ſubjungendum immediatè, καὶ τῶ θεὸς μὴ νομιζόντων, καὶ τῶ τὰ πατρίδα ἐξκαταλειπόντων, καὶ τῶ [ὀπῶν] ποιούντων, ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας. tum periodus nova inchoanda; & particulâ unicâ expunctâ, alterâ interjectâ legendum: Εἰ ὧν τὰ λοιπὰ κοινὰ ὄζει πρὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν ἰδὼν ὄζει τὸ ἀγαθὸν, τὸ τῶν ἡγεμόνα ἔχειν ὅπῃ τὰ φαινόμενα κεκόνηλα, καὶ φιλεῖν μὴ, &c. Marci mentem qisqis fuerit aſſecutus, calculû dare ſuum nullus detrectabit.

Καὶ τῶ ποιούντων ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας] Deeſſe aliqid liqidò conſtat. Annot. Lugd. πάντα reponit. Xylander in verſione ſua, *Nihil non turpe*, interſeruit. ut ſit, καὶ τῶ [αἰσχρὸν ὁπῶν] ποιούντων. ego ſufficere opinor τὸ ὁπῶν· ut ſit, τῶ [ὁπῶν] ποιούντων. *etiam eorum qi qidlibet, ſive, nihil non, perpetrant,* qodcunqe illud fuerit, *ubi foribus occluſis hominum conſpectum ſummoverint & excluſerint.* De iſtiuſmodi Apoſtolus *ad Epheſ. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ὄζει καὶ λέγειν. Præclarum autem & opportunum hîc illud Epicteti monitum *differt. l.* 1. *c.* 14. Ὅταν κλείσητε τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔνδον ποιήσητε, μεμνῆσθε μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνος εἶ· οὐ γὰρ εἶ· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον ὄζει, καὶ ὁ δαίμων ὄζει καὶ τίς τούτοις χρεία φωτὸς, εἰς τὸ βλέπειν τὶ ποιεῖτε; *Ubi fores clauſeritis, tenebrásqe vobis intrà feceritis, nolite dicere, ſolos jam eſſe vos: neqe enim eſtis: ſed & Deus intus eſt, & genius veſter* (hoc eſt, *mens* ipſa, ut Marcus mox) *intus eſt. qid autem lumine opus eſt iſtis, qo conſpiciant ea qæ perpetratis?*

Hùc faciunt Senarii illi celebres; Menandri apud Clem. *Strom. l.* 5. Et Eusseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. (qem Philemoni tamen tribuunt Justin. *de Monarch.* & H. Steph. in *Comic. fragm.*)

Ὁ γὰρ Θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

& apud Plutarch. *adverſ. Colot. c.* 9.

Πάλαι γὰρ ἐκεῖ ὁ Θεὸς ἐγγὺθεν βλέπει.

& apud vererem Gnomologum *tit.* 28.

Πάντα γάρ ἐστι, πάντα τε βλέπει Θεός.

Adeſt ubique, nilque non ſpectat Deus.

Vide & *ſupr. ad* § 4. & 7. ſed & *ad l.* 1. § 3.

Φιλεῖν μὲν γὰρ ἀσφαλῶς τὰ συμβαίνοντα] Vide *ſuprà* § 4. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 21. Seneca *epiſt.* 96. *Nihil unquam incidet, quod triſtis excipiam, quod mala vultu.*

Συγκλωθάμβια] Idem *ſuprà* § 4. Vide *ad* § 11. & *ad l.* 4. § 26.

Τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα] Vide *ad l.* 2. § 13. & 17. Pie Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. ab Euſebio etiam *Præpar. l.* 4. *c.* 8. adductus, de pio quovis: Ὁ δ' αὐτὸς δὴ ἑαυτὸν θεοσεβῆ τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐν τοῖς ἀληθινοῖς αὐτοῦ σοφάγχροις ἵδρυται, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς βίου λήψεται ἐπιστήμας ὅλως ἐπεὶ συρρέουσας. &c. *ἱδρύσθω, ὥσπερ ἐν ἕδει, In pii anima,* ſed & *in corpore, tanquam in delubro quodam, collocari atque habitare* vult *numen divinum.* quod & Apoſtolus inſinuat, ubi *Dei, Spiritúsque ſancti templa, ſanctos,* atque adeò eorundem *corpora,* nuncupat; *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 16. & *c.* 6. *v.* 19.

Εἰ δὲ ἀπεῖσιν] Vide *ſuprà ad* § 5.

Τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν σωπρμοσμένον] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 57.

Ad Librum IIII.

§ 1. Τὸ ἔνδον κυβερνῶν] hoc eſt, τὸ ἡγεμονικὸν. quod & σεσοφισμένον appellat, *l.* 3. § 5. & *l.* 7. § 64. τὸν κυβερνῶντα. & *l.* 4. § 12. τὸν βασιλικὸν καὶ νομοθετικόν. Stoici apud Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Ἡγεμονικὸν δέ ἐστι τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς. Cicer. *de nat. deor. l.* 2. *Principatum id dico, quod Græci* ἡγεμονικὸν, *quo nihil in quoque genere nec potest, nec debet eſſe præſtantius.*

Πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μεταπίπτοντας] Ità *l.* 5. § 20. ἀσκεπτότερος γὰρ καὶ μᾶλλον πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κάλυμμα ἡ διάνοια εἰς τὸ σεσηγέναι. Ὕλαν γὰρ ἀνυπεταγμένην ἑαυτῇ φησὶ] *neque enim materiam aliquam ſibi propriam ſubjectam habet.* Xyl. *Nunquam enim certo alicui ſubjecto abſolutè ſeſe addicit & applicat.* Caſ. ad Marci mentem propiùs. quanquam ἀνυπεταγμένην ὕλην poſſis reddere, *attributam & aſſignatam ſibi materiam.* at D. Junius vult ἑαυτῇ ὑπεταγμένην *ſubjectam ſibi materiam;* quod & Xyl. forſan legerit. Hoc eſt quod vult, de materia circa quam ſe exerceat non eſt ſolicitus; neque enim hoc in poteſtate ipſius ſitum eſt, eligere quam ipſe velit; ſed quomodo circa eandem ſe gerat. *materiam ergò aſſignatam ſibi nullam diligit,* qia *meditam* quidam eſſe novit; in hoc totus eſt, quomodo naturæ convenienter eâ uti poſſit, animéque ſuam in ea ritè elaboranda exercere, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Δεῖ γὰρ πάντως ἐκεί τινα ἕλξιν ὑλῶν φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' ὡς ἀνελεῖν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὅτι ἂν ᾖ ἐκείνη, τῷ περὶ αὐτὴν φιλοτεχνίῳ ἐπιτείνοντα. ὕτοι γὰρ ὑφάντης, ὡς ἔοικε ποιεῖ, ἀλλ' ὅπως ἂν παραλάβῃ, περὶ αὐτὰ φιλοτεχνεῖ. Hoc intereſt inter eam de qua Marcus ific, cæteràsque artes; quòd illæ certam aliquam materiam habent, circa quam verſantur; iſta nullam reſpuat. Syneſ. *de provident.* Βίος δὲ ἀδεὴς, ὀκνεῖν ἡμῶν ἀλλοτρίως ἢ ἔξωθεν περιείμεθα· ἡμεῖς ἢ τὸ χεῖρον ἔνδοθεν, ἀμείνους καὶ χείρας αὐτοὶ ποιοῦντές τι καὶ δεινύοντες, ἀγαπήσαι ζώντων θραμάτων. ταῦτ' ἄρα ὥσπερ ἐδητὰς ὄντας αὐτὸς ἀμοιρήσας καὶ μεταμφιάσας. Vide amplius *ad l.* 12. § 36.

Ὁρμᾷ μὲν ἀπροκαταλήπτως] Hoc eſt, *cum exceptione,* quales illæ apud Senecam *de ſap. tranquill. c.* 30. Epicuri; *Non accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiquid intervenerit.* Zenonis; *Accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiquid impedierit.* Verùm ad Marci mentem explicatiſſimè Senoca idem *de benefic. l.* 4. *c.* 34. *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet, ſi nihil inciderit, quod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere diximus, & nihil contra opinionem accidere: quia præſumit animo, poſſe aliquid intervenire, quod deſtinata prohibeat. Imprudentium iſta fiducia eſt, fortunam ſibi ſpondere.* Cæterùm *ſapientis* eſt (ut idem *de tranquill. c.* 13.) *ſemper de fortuna cogitare, & ſibi nihil de fide ejus promittere. Navigabo, niſi ſiquid incideritꝰ & Prætor fiam, niſi ſiquid obſtiterit: &, Negotiatio mihi reſpondebit, niſi ſiquid intervenerit. Hoc eſt, quare ſapienti nihil contra opinionem dicamus accidere. non illum caſibus hominum excepimus, ſed erroribus: nec illi omnia, ut voluit, cedunt, ſed ut cogitavit. In primis autem cogitavit, aliqid poſſe poſitis*

positis suis resistere. Marcus infrà l. 5. § 20. Ὁρμὴ δὲ καὶ διάθεσις ἐ γίνεται ἀμπόδια, διὰ τοῦ ἀνεξαίρετον καὶ ἀνεπιτρόπτου. & l. 6. § 50. Μέμνησο, ὅτι μὲν ἀνεξαίρετος ὁρμὰς. Vide & l. 11. § 37. Epictet. Enchir. c. 2. § 2. Μόνῃ γὰρ ταύτῃ ὁρμῇ ἀφορμὴν χρὴ, κἄφας μὴ τοῦ, καὶ μὲν ἀνεξαίρετος. qo loco vir doctiss. Hier. Volfius male vertit, cum diminutione.

Πρὸς τὰ ἡγεμόνα] *ad ea qæ proposita sunt.* Xyl. *ad ea qæ intendit & prosequitur.* Cas. Nec trum satisfacit. neq; enim ἡγεμὼν avt in *proponendi*, avt in *prosequendi* sensu usquam reperitur. forsan ex l. 5. § 20. τὰ προηγούμενα legendum fuerit, vel etiam τὰ προηγούμενα. *ad ea, qæ potiora videntur*; sive *ad proposita* etiam, ut ipsi loquuntur, *cum exceptione qadam fertur.* & ad ea multò magis, qæ nec ad istum qidem æstimationis gradum promoverint. Vide *ad* l. 3. § 11. κατ' ἀξίαν. Xyl. προκείμενα legisse videtur. ut l. 5. § 14.

Τὸ ἢ ἀνθισαιρόμενον ὕλαν ἑαυτῇ ποιεῖ] ità *id qod offertur ei.* Xyl. *qicqid, contrà qàm intenderat, contingit.* Cas. qod ejus vice contrà immittitur, sive introducitur. ἀνθεισάγειν· *in alterius vicem introducere.* Clemens Strom. l. 3. Μὴ ἀνδρὸς γάμον καὶ παιδοποιΐαν, μηδὲ ἀνθεισάγειν τῇ κοίτῃ συζυγίσνδε ἑτέρᾳ, μηδὲ ἐπιτροπεύειν τοῦ θανάτου πραφθέν. Verùm strictiùs paulò hoc loco, opinor, pro eo qod alterius vice ità introducitur, ut eidem adversetur: qomodo νόμον ἀνθεισφέρειν, est *legem legi obrogare*, sive *qæ prioris loco obtineat, contrarium ferre.* Ità l. 7. § 58, & 68. & l. 8. § 31. Senec. *de provident. c. 4. Calamitas virtutis occasio est.* qod & *ibidem. c. 2. 3, 4.* fusissimè disserit. Idem *epist. 85. Sapiens ipse semper in actu est, non in effectu: tunc maximus, cùm illi fortuna se opposuit.* —*per totam vitam opus ejus extenditur. Ità nulla fortuna, nulla res, actum sapientis excludit. Id enim ipsum agit, qo alia agere prohibetur. ad utroslibet casus aptus est; bonorum rector, & malorum victor. Sic, inqam, se exercuit, ut virtutem tam in secundis, qàm in adversis exhibeat: nec materiam ejus, sed ipsam intuetur.* —*Tu illum putas premi malis? utitur. non ex ebore tantùm Phidias sciebat facere simulacra; faciebat ex ære. si marmor illi, si adhuc viliorem materiam obtulisses, fecisset qale ex illa fieri optimum posset. sic sapiens virtutem, si licebit, in divitiis explicabit; sin minùs, in paupertate: si poterit, in patria; si minùs, in exilio: si poterit, imperator; si minùs, miles: si poterit, integer; si minùs, debilis. qancunqe fortunam acceperit, aliqid ex illa memorabile efficiet.* Qod Aristot. *Ethic. lib. 1. c. 10.* Τὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ ἔμφρονα πάσας εὐφυμεῖν τὰς τύχας εὐσχημόνως φέρειν, καὶ ἐκ τῶν παραλόγων αἰεὶ τὰ βέλτιστα ποιεῖν· καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν, τῷ παρόντι στρατοπέδῳ χρῆσθαι πολεμικώτατα. καὶ σκυτοτόμον, ἐκ τῶν δοθέντων σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Gregor. Naz. *orat. 28.* Ὁ φιλόσοφος εὐδοκιμεῖ τοῖς παθήμασιν, καὶ ἄλλο ἀρετῆς ποιεῖται τὸ λυπεῖσθαι καὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἐγκαλινδεῖσθαι. Clemens *Strom. l. 4.* Θαυμάζειν ἢ ἄξιον καὶ τοὺς Στωικοὺς, οἳ τινες φασὶ, μηδὲν τῷ ψυχῇ ὑπὸ τοῦ σώματος διατίθεσθαι, μήτε πρὸς κακίαν ὑπὸ τῆς νόσου, μήτε πρὸς ἀρετὴν ὑπὸ τῆς ὑγιείας· ἀλλὰ ἀμφότερα ταῦτα λέγουσιν ἀδιάφορα εἶναι. καί τοι καὶ ἡ Ἰὼβ, ἐγκρατείας ἀσφαλοῦς καὶ πίστεως ὑπάρχουσα, πένης μὲν ἐκ πλουσίου, ἄτεκνος ἢ ἐξ εὐτέκνου, αἰχμὴς ἢ ἐκ κάλλους, καὶ νοσηρὸς ἐξ ὑγιεινοῦ γεγονὼς, ἡμῖν τί δεῖ παράδειγμα ἀγαθὸν ἀναγεγραμμένος· δυσωπῶν τὸν πειράσαντα, εὐλογῶν τὸν πλάσαντα· φέρων ὕστερα δεύτερα, ὡς τὰ πρότερα· διδάσκων ἐν μάλα τοῖς φιλοσοφικοῖς ἅπασι οἷόν τε εἶναι καλῶς χρῆσθαι τὸν γνωσικόν. Vide *infrà* § 49. & l. 10. § 31.

Τὸ ἢ λαμπρὸν πῦρ τάχιστα ἐξομοίωσεν ἑαυτῷ τὰ ἐπιφερόμενα] Hanc ob causam *Ignem*, cùm omnia absumat, (unde παμφάγα πυρὸς δίκλωσ, Philo. Vide ad § 21. & πᾶσα παμφάγα πυρὸς, Evripid. *Medeâ*) *feram* esse *animatam* censebant Ægyptii. Herodot. *l. 3.* Αἰγυπτίοισι νενόμισται πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον· πάντα ἢ αὐτὸ κατεσθίεν, τἀ ἂν λάβῃ· πλησθὲν ἢ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναποθνήσκειν τῷ καταδαμασθέντι. Hinc Agur Hebræus, inter ea qæ nunqam exaturantur, avt, *obe, jam satis est*, discere nata sint, *Ignem* commemorat, *Prov. c. 30. v. 16.* Et Plin. *hist. nat. l. 2. c. 107. Qæ est illa natura, qæ voracitatem in toto mundo avidissimam fine damno sui pascit?* Eâdem avtem, qâ istic, imagine usus est Marcus & l. 10. § 30. Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ, τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτῆς καὶ αὐγὴν ποιεῖ. Nec dissimili Plutarchus, licèt in argumento diverso, *de sene polit.* Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ παρεικάζουσι· πολὺς γὰρ ἐν τοῖς ἀρχομένοις διὰ τὸ φλέγεσθαι σφοδρότερον, ὅταν ἐκλάμπωσιν, ἀφανίζεται. Et in *politic. præcept.* Οὔτε πῦρ φησιν ὁ Λέσβιος κατὸν ποιεῖν, ὅτε δέξαι φθόνον, ἵν' εὐθὺς ἐκλάμψῃ καὶ ταχέως. Itaqe idem *de invid. & odio.* Αἱ ἢ ἐπὶ εὐτυχημάτων ὑποδοχαὶ καὶ λαμπρότητες τὸν φθόνον ἀποσβεννύουσι. Verùm diversâ planè in eadem materiâ Seneca *de provident. c. 2. Quemadmodum tot amnes, tantum supernè dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium, non mutant saporem maris, nec remittunt qidem; ità advcrsarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. manet in statu; & qicqid evenit, in suum colorem trahit.* Epictet. *l. 3. c. 20.* Τυτίσι τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ῥαδίδιον. ὦ θέλεις, φησὶν, ἄλφα, καὶ χρυσοῦν ἔσαι. ὦ, ἀλλ' ὃ θέλεις, φέρε, καὶ γὰ αὐτὸ ἀγαθὸν ποιήσω. —Κακὸς πατήρ; αὐτὸ ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθὸς· κακὸς γείτων; αὐτὸ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθὸς· γυμνάζει με τὸ εὐγνώμων, τὸ ἐπιεικές. φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε πατρίαν, φέρε λοιδορίαν,

δοξαν, δίκλω δεῖ τῆ ἐμάτων, πάντα ταῦτα τῷ ῥαδιλίῳ τῶ Ἑρμῆ ὠφέλημα ἔσαι. τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰ ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ; ἢ ἵνα δείξῃ τῷ ἴργῳ δ' αὐτῶ, τί ὄζιν ἄνθρωπος τῷ βαλλάμαπ τῆς φύσεως παρακολεθῶν; τίνι νόσον τί ποιήσεις; δείξω αὐτῆς τίνι φύσιν. διαπρέψω ἐν αὐτῆ, ἐυσεβήσω, ἐυεχήσω.— τί ἔτ ἄλλο ζητεῖς παῦ ὅ ἂν δίκῃς, ἐχὼ αὐτὸ ποιήσω μακάριον, ἐυδαιμονικὸν, σεμνὸν, ζηλωτόν. Evge, Epictete! erubescamus Chriſtiani.

Καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκείνην ὅτι μείζων ἴρθη] Scil. ut Naſo *triſtium l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis ceſſat, non cognita, rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.

Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Ἡ τί ὄιει ὅτι Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰμὴ λέων τοιῦτος ἐγίνετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ σῦς, καὶ ἀδικοί τινες ἄνθρωποι; Sen. *epiſt.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit. Catoni gladium aſſertorem libertatis extorque, magnam partem detraxeris gloriæ.* Idem *de provid. c.* 3. *Magnum exemplum, niſi mala fortuna, non invenit.* De P. Popilio, Cicer. *pro domo ſua: Fortis & conſtans in optima ratione civis P. Popilius ſemper fuit: tamen ejus in omni vita nihil eſt ad laudem illuſtrius, quàm calamitas ipſa.* Et de Q. Metello: *Q. Metelli præclarum imperium in re militari fuit, egregia cenſura, omnis vita plena gravitatis: tamen hujus viri laudem ad ſempiternam memoriam temporis calamitas propagavit.*

§ 2. Μηδὲν εἰκῆ] Vide *lib.* 2. § 5. Plut. in pædag. Κρὸν γάρ τοι, μηδὲν εἰκῆ μήτε λέγειν, μήτε πράτπειν. Cicer. *Offic. l.* 1. § 10. *Omnis autem actio vacare debet temeritate & negligentiâ.*

Κατὰ διώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης] *Secundùm contemplationem, quâ artis defectus compleatur.* Xyl. imò, *ut artis regulis undequaque pleniſſimè reſpondeat.* Vide *l.* 8. § 32. Ab *artificibus* tractum, qi etiam in minutiſſimis qibusque artis ſuæ & præcepta obſervant, & ſpecimen edunt. Ità Apelles ex lineæ unicæ ductu ſolo Protogeni innotuit. Plin. *l.* 37. *c.* 10.

§ 3. Ἀναχωρήσεις αὐτῆς ζητῶσιν] *Seceſſus ſibi quærunt, & ſolitudines.* Fruſtra. Avdi Baſilium Cæſar. *epiſt.* 1. Κατέλιπον μὲν τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς, ὡς μυρίων κακῶν ἀφορμὰς, ἐμαυτὸν δ' ὅπως ἀπολιπεῖν ἠδυνήθην. ἀλλ' ὅμοιός εἰμι τοῖς ἐν θαλάσσῃ ὑπὸ τῆς κατ' πλῶν ἀπειρίας ἀπολλυμένοις καὶ ταυτοῖσιν· οἳ τῷ μεγίστῳ τῶ πλοίῳ συχραίνουσιν, ὡς πλωτὸν τὸν σάλον παρεχομένῳ, κἀκεῖθεν ὅτι τὸν λιμένα ἢ τὸ ἀκρότον μεταβαίνοντες, πανταχῆ ταυτοῖσι ὑπορρέονται· συμμετέσχεται γὰ αὐτοῖς ἡ ἀπλοία καὶ ἡ χολή. πιῶτον ὧν τι καὶ τὸ ἡμέτερον. τὰ γὰ ἔνοικα πάθη συμφορήσεσθαι, παλαχῆ μὴ σφ ὁμοίων δεύσων ἐσμέν· ὥστε ἀδὲν μέγα τῆς ἐρημίας ἀπωνάμεθα ταύτης. Et Iſidor. Pel. *l.* 1. *epiſt.* 191. Ἡμεῖς τὰς πόλεις ὡς δουλωσάμενοι περιζωμεθ· καὶ δορίκτητοι ὀπὸ τῆς ἐρημίας ἁρπαζώμεθ. Baſilius quod dixit, Plutarchum imitatus videtur, cujus hæc ſunt, *de tranqil.* Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυπῶντες ἐν πῷ πλεῖν, εἶτα ῥᾴον διόμνυοι διάξειν, ἐὰν εἰς γαυλὸν ἐξ ἀκάτε, καὶ πάλιν ἐὰν εἰς πρίκρη μεταβῶσιν, ὧδὲν πραίνουσι, τῷ χαλῷ καὶ τῷ δειλίᾳ συμμεταφέροντες ἑαυπῖς· ὕτως αἱ πῆ βίου ἀπιμελαλήσεις ὐκ ἐξαίρουσι τῆς ψυχῆς τὰ λυπῦντα καὶ ταραπόντα. Senec. *epiſt.* 82. *Quid prodeſt ſeceſſiſſe, tanquam non trans maria nos ſolicitudinem cauſſæ perſequantur? quæ latebra eſt, in qam non intret metus mortis? qæ tam munita, & in altum ſubducta vitæ qies, qam non dolor territet? Quicunque te abdideris, mala humana circumſtrepent. multa extrà ſunt, qæ circumeunt nos, qò aut fallant, aut urgeant: multa intus, qæ etiam in media ſolitudine exæſtuent.*

Ἰδιωπικώτατον] ut *infr.* § 50. ἰδιωπκὸν, *vulgare.* atque ità hîc verterim, *vulgarium cum primis hominum eſt.*

Εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν] Senec. *de Sap. ſeceſſ. c.* 27. *Proderit primò in ſeipſos ſecedere. Nec* μὴ σκεδαννύμθ· ὀπὶ τὰ ἔξω, μηδὲ ὑπὸ τῆ αἰδηπείου ὀπὶ τὸν κόσμον διαχόμθ, ἐπάνειμι μᾶλ πρὸς ἑαυτὸν, δ' ἑαυτῆ ᾖ πρὸς τὸν τῶ θεῶ ἔννοιαν ἀναβαίνει. Baſil. Cæſar. *epiſt.* 1. *Non multùm autem ad hoc locus confert, niſi ſe ſibi præſtet animus, qi ſecretum & in occupationibus mediis, ſi volet, habebit. at ille qi regiones eligit, & otium captat, ubiqe, qo diſtringuatur, invenict.* Senec. *epiſt.* 104. *Quid prodeſt mare trajicere, & urbes mutare? ſi vis iſta, qibus urgeris, effugere, non alibi ſis oportet, ſed alius.* Idem ſcil. ut Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 11.

Cælum, non animum, mutant, qi trans mare currunt.

Vide *ad l.* 8. § 9.

Ἕνδον ἔχων τοιαῦτα] δόγματα nimirum πρόχειρα καὶ ἕτοιμα, h. *in promptu & qaſi ad manum* ſemper in mente recondita, de qibus *l.* 3. § 13.

Εἰς ἃ ἐσκύψας] *ad qæ introſpiciens.* Sic *infr.* ἐν ᾧ τοῖς πρόχειροτάτοις, εἰς ἃ ἐγκύψεις, &c. τὸ παρακύπλειν etiam eâdem notione uſurpavit Jacobus Apoſtolus *c.* 1. *v.* 25. Ὁ δ παρακύψας εἰς νόμον. utrumqe autem, τό τε ἐγκύπλειν καὶ τὸ παρακύπλειν, *metaphoram* in ſe habet traductam ab eis qi caput *inclinant*, qò accuratiùs ac penitiùs intuentur rem aliqam, vel in locum aliqem introſpiciant.

Ἐν πάσῃ εὐμαρείᾳ εὐδὺς γίνεται] Seceſſus, inqit, iſte, qo in ſe ipſe qis ſecedit, ſéqe ipſe ac ſua luſtrat, ſeceſſuum omnium qietiſſimus ac placidiſſimus futurus eſt illi, qi pectus decretis atqe inſtitutis ejuſmodi inſtructum habuerit, qæ animum ſtatim tranqillum ac bene compoſitum conſtituant. Aliter affecti, nihil mirum, ſi, qod Plut. *de Curioſ.* τὸν ἴδιον βίον, ὡς ἀτερπέσατον θέαμα, περισκέπτ ὐκ ἀναδύσει, ἀλ' ἀνακλάσει τὸν λογισμὸν, ὡς φῶς,

φῶς, ἐφ' ἑαυτοῦ, ἢ πλειαγαγῶν. quum poſſit de illis dici, quod ex Evripidis *Philoctete* (ut Dio Pruſ. *orat.* 59. docet) avtor idem uſurpavit,

Δύσμορφα πάντα τἄνδον ὄζιν εἰσιδεῖν.

Sunt univerſa, quæ intus hîs, deformia.

Itaque, ἡ ψυχὴ αὐτὴν γέμουσα κακῶν παντοδαπῶν, καὶ φείδουσα καὶ φοβουμένη τὰ ἔνδον, ὀπτικῶς διέρχεται, καὶ πανταχοῦ φέρεται τἀλλότρια. Idem *ibid.*

Εὐμάρειαν λέγω ὑδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν] observat Svidas εὐμάρειαν apud Marcum εὐκοσμίαν ſignificare. hunc locum in animo habuit. βίου εὐμαρεία τις, utì Marcus ipſe, *l.* 1. § 16. ideo avtem per εὐμάρειαν qid iſtîc deſignatum velit, monet: qia eſt &, qæ qibusvis obtingere poteſt.

Σωτηρίαν ἐν σαυτῷ σαυτοῦ τούτῳ τῷ ἀναχώρησιν] *L.* 6. § 11. Ταχέως ἐπάνιθι εἰς ἑαυτόν. Senec. *epiſt.* 15. *Qicqid facies, citò redi à corpore ad animum.* Et *epiſt.* 25. *Tunc præcipuè in te ipſe ſecede, cùm eſſe cogêris in turba, ſi bonus vir, ſi quietus, ſi temperans es: alioqin in turbam à te recedendum eſt. iſtîc enim malo viro propiùs es.*

Ἀνανέωσαι σαυτόν] *renova te*; vel *renova memoriam tui*, eorúmque qæ apud te habes repoſita. ut mox, ἀνανεωσάμενος. vel, *recrea te.* Sic enim *renovare* etiam Latinis in uſu pro *reficere* ſive *recreare.* Fabius *inſtitut. l.* 6. *c.* 4. de Riſu. *Triſtes ſolvit affectus, & animum ab intentione rerum freqenter avertit, & aliqando etiam reficit, & à ſatietate vel à fatigatione renovat.* Id Mutius uno verbo *recentare* diceret. Nonius: *Recentari honeſtè poſitum pro novari* (ſive, *renovari*) *qod eſt Græcis* ἀνανεοῦσθαι. Matius:

Jam jam albicaſcit Phœbus, & recentatur.

ex qo forſan emendari poterit Alex. Trallianus *l.* 11. § περὶ τραυμάτων. Λαμβανέτωσαν ἢ ῥοδάτα, ἢ ἀμυγδάτα, ψυχρίζοντες ἑαυτούς, καθάπερ εἰώθασι ποιεῖν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ καλούμενον ἑαυτὸν ἀνανεώτατον. leg. ῥεκεντάτιν. ut ſit *Recentatum* idem qod τὸ ψυχρόν, *qod refrigeratione renovatum* & qaſi *recens denuo factum* ſit. Qanqam & ῥαικεντάτον illud ferri poteſt, eodem commate, qo apud Svidam Ῥαίκτωρ, pro *Rectore*, ex Græcorum recentiorum ſcriptis legitur.

Βεβαίαν ὄ ἔστω] Vult illa, ſive *decreta* ſive *præcepta*, de qibus ſuprà (eò enim iſta referenda ſunt) *brevia* eſſe; qalia illa, inqit Caſavbon. *ad Perſ. Sat.* 3. qæ κομματικὸς λόγος appellant philoſophi.

Καὶ στοιχειώδη] *elementaria*, id eſt, *elementorum vicem obtinentia*; ut Xyland. ſive, *qæ elementa contineant doctrinæ univerſæ*; ut Caſavb. qid ſi *ſummaria* dixerimus? qæ rerum *ſummulas* comprehendant. Talia ſunt *decem* illa *verba* Domnica, utì Moſes appellat, *Deut. c.* 10. *v.* 4. qæ legis æternæ *Summulam* in ſe continent. Ariſtotel. ἐπὶ μὲν τὰ φυσικὰ *l.* 4. *c.* 3. Τὸ μικρὸν καὶ ἁπλοῦν, στοιχεῖον λέγεται. ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μάλιστα καθόλου στοιχεῖα ἔχειν, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἐν ὂν καὶ ἁπλοῦν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει.

Εἰς τὸ πᾶσαν αὐτὴν ἀποκλύσαι] *qæ totum perfundant animum.* Caſavb. Verùm τῆς ψυχῆς, id eſt, *animi* nulla in præcedentibus fit mentio; nec occurrit qicqam, qod τὸ αὐτὴν iſtud reſpiciat. Qin & ambigi poſſit, an ἡ ψυχὴ ἀποκλύζεσθαι dici poſſit citrà ἀκυρολογίαν τινα. Ego itaque ad Xylandrum potiùs accedo, qi vertit, *Qæ omni te moleſtiâ liberent.* ut ἀνίαν, avt legerit, avt legendum ſaltem cenſuerit: qod & ipſe nullus ambigo. itaque reddiderim, *Qæ anxietatem omnem elucre & extergere valeant.* ὀπτικλύζεται ἡ ψυχὴ, ἀποκλύζεται ἡ ἀνία. Liban. *vit. ſuâ*: ἔκ τε τῆς ῥᾳθυμίας τὸν λυπηρὸν ἀποκλύζειν. D. Jun. ἀπολύσαι mavult; qod & *diſſolvere*, ſive *diluere*, vertas.

Τὸ κρίμα] κρίμα hîc, utì *l.* 5. § 19. & 47. & *l.* 8. § 4. idem eſt qod δόγμα. *ibid. l.* 9. § 29. *decretum*, prout Seneca reddit, *epiſt.* 95. ità κέκρικα, *decrevi*: Corellii Rufi ad mortem ſponaneam obſirmati vox, apud Plin. *l.* 1. *epiſt.* 12. qod de Didone Virgil. Æn. *l.* 4.

Decrevitqe mori.——

& κέκριται, *decretum eſt.* Vide Epictet. *l.* 2 *c.* 15.

Τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκα] Vide *ſupr. ad l.* 2. § 1. Plato *ad Archyt. epiſt.* 9. Ὅτι μὲν οὖν ἥδιόν ὄζιν ἐν τῷ ζῆν, τὸ τὰ αὐτὰ φράζειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἕλοιτο τιμιώτατα κεφάλαια διακοῦσαι, φαδὸν παντὶ δῆλον. ἀλλὰ καὶκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν, οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γλυκίστης ἡμῶν τὸ μὲν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γλυκύτατοι, τὸ δ' οἱ λοιποὶ φίλοι. Qod Cicer. *offic. l.* 1. *Non nobis ſolùm nati ſumus: ortûſque noſtri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici.* Idémqe *de finib. l.* 2. *Atqe, ut ad Archytam ſcripſit Plato, non ſibi ſoli ſe natum meminerit, ſed patriæ. ut perexigua pars ipſi relinqatur.* Latiùs multò Gregor. Naz. *orat. in Heronem.* Παντοίως δὲ τῷ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸ κοινὸν συλλαμβάνειν, ψυχῆς ἐν τελεωτάτης τε καὶ φιλοσοφωτάτης ἐνδείκνυσθαι· ὑδὲ γὰρ ἑαυτῷ γεγῶσθαι μόνον ἕκαστον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν, ὅσοι τῆς αὐτῆς μετέχουσι φύσεως, καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γεγόνασιν. Hoc eſt qod de Catone Lucan. *l.* 2.

Nec ſibi, ſed toti genitum ſe credere mundo.

Pulcrè Seneca *epiſt.* 48. *Conſortium rerum omnium inter nos eſt: nec ſecundi qicqam ſingulis, nec adverſi. in commune vivitur. Non poteſt qìquam beatè degere, qi ſe tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates ſuas convertit: alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqid eſſe commune jus generis humani.* Vide *ad l.* 1. § 16. κοινοπολιτεία.

Τὸ ἀνυχεῖς μέρος τῆς δικαιοσύνης] Ità *l.* 5. § 33. ἀνέχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι.

Ἔχοντες

δοξίαν, δίκλιν ἀεὶ ἡμῶν ἐφ' ἑαυτῶν, πάντα ταῦτα τῷ ῥαδίῳ τῷ Ἑρμῇ ἀφέλημα ἔσχε. τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰρ ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ; ἢ ἵνα δείξῃ τῷ ἄρχοντι δι' αὐτοῦ, τί ὄζιν ἄνθρωπος τῷ βαλλόμενος τῆς φύσεως παρακολουθῶν; πῶς νόσον τί ποιήσεις; δείξω αὐτῆς πῶς φύσιν. διαπρέψω ἐν αὐτῇ, ευχαριστῶν, ευρωστῶν.— τί ἔτ ἄλλο ζητεῖς παῦν ὃ ἂν δῷς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μακάριον, εὐδαιμονικόν, σεμνόν, ζηλωτόν. Evge, Epictete! erubescamus Christiani.

Καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκείνων ὅτι μεῖζον ἄρθη] Scil. ut Naso *tristium l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis cessat, non cognita, rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.

Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Ἢ τί οἴει ὅτι Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰμὴ λέων τοιοῦτος ἐγένετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ σῦς, καὶ ἀδικοί τινες ἄνθρωποι; Sen. *epist.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit. Catoni gladium assertorem libertatis extorque, magnam partem detraxeris gloriæ.* Idem *de provid. c.* 3. *Magnum exemplum, nisi mala fortuna, non invenit.* De P. Popilio, Cicer. *pro domo sua: Fortis & constans in optima ratione civis P. Popilius semper fuit: tamen ejus in omni vita nihil est ad laudem illustrius, quàm calamitas ipsa.* Et de Q. Metello: *Q. Metelli præclarum imperium in re militari fuit, egregia censura, omnis vita plena gravitatis: tamen hujus viri laudem ad sempiternam memoriam temporis calamitas propagavit.*

§ 2. Μηδὲν εἰκῇ] Vide *lib.* 2. § 5. Plut. in *pædag.* Κρῆν γάρ τοι, μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν, μήτε πράττειν. Cicer. *Offic. l.* 1. § 10. *Omnis autem actio vacare debet temeritate & negligentiâ.*

Κατὰ θεώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης] *Secundùm contemplationem, quâ artis defectus compleatur.* Xyl. imò, *ut artis regulis undequaque plenissimè respondeat.* Vide *l.* 8. § 32. Ab *artificibus* tractum, qi etiam in minutissimis qibusque artis suæ & præcepta observant, & specimen edunt. Ità Apelles ex lineæ unicæ ductu solo Protogeni innotuit. Plin. *l.* 37. *c.* 10.

§ 3. Ἀναχωρήσεις αὐτῆς ζητοῦσι] *Secessus sibi quærunt, & solitudines.* Frustra. Avdi Basilium Cæsar. *epist.* 1. Κατέλιπον μὲν τὰς ἐν ὄψει διατριβὰς, ὡς μυρίων κακῶν ἀφορμὰς, ἐμαυτὸν δ' ὅπως ἀπολιπεῖν ἠδυνήθην. ἀλλ' ὅμοιός εἰμι τοῖς ἐν θαλάσσῃ ὑπὸ τῆς κατ' ὀλίγον ἀπειρίας ἀπολλυμένοις καὶ ναυτιῶσιν· οἱ τῷ μεγίστῳ τῶν πλοίων δυσχεραίνουσι, ὡς πολὺ τὸν σάλον παρεχομένῳ, κἀκεῖθεν ὅτι τὸν λέμβον ἢ τὸ ἀκάτιον μεταβαίνοντες, πανταχοῦ ναυτιῶσι καὶ ἀπορροῦνται· συμμετέρχεται γὰρ αὐτοῖς ἡ ἀπιστία καὶ ἡ χολή. πιστὸν οὖν τι καὶ τὸ ἡμέτερον. τὰ γὰρ ἔνοικα πάθη συμφιφεύγει, παραχρῆ μὴ φύσ ὁμοίων θεραπεύων ἑαυτόν· ὥστε οὐδὲν μέγα τῆς ἐρημίας ἀπονήμεθα ταύτης. Et Isidor. Pel. *l.* 1. *epist.* 191. Ἡμεῖς τὰς πόλεις ὡς θορυβώδεις προφεύγομεν καὶ θορύβους· ὅτι τῆς ἐχθρᾶς εὑρήκαμεν. Basilius qod dixit, Plutarchum imitatus videtur, cujus hæc sunt, *de tranqil.* Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυτιῶντες ἐν τῷ πλοίῳ, εἶτα ῥᾴον διόμενοι διάξειν, ἐὰν εἰς γαῖαν ἐξ ἀκάτου, καὶ πάλιν ἐὰν εἰς πτίσην μεταβῶσιν, οὐδὲν πραίνουσι, τῷ χολῷ καὶ τῷ δειλίᾳ συμμεταφέροντες ἑαυτούς· ὕτως οἱ τὸν βίον ἀντιμεταλλάξεις ἐκ ἐξαίρουσι τῆς ψυχῆς τὰ λυποῦντα καὶ ταράττοντα. Senec. *epist.* 82. *Quid prodest secessisse, tanquam non trans maria nos solicitudinem cavisse persequatur? quæ latebra est, in quam non intret metus mortis? quæ tam munita, & in altum subducta vitæ quies, quam non dolor territet? Quocunque te abdideris, mala humana circumstrepent. multa extrà sunt, quæ circumeunt nos, quò aut fallant, aut urgeant: multa intus, quæ etiam in media solitudine exæstuent.*

Ἰδιωτικώτατον] ut *infr.* § 50. ἰδιωτικὸν, *vulgare.* atque ità hîc verterim, *vulgarium cum primis hominum est.*

Εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν] Senec. *de Sap. secess. c.* 27. *Proderit primò in seipsos secedere. Νῦν μὲν γὰρ μὴ σκεδαννύμεθα & ἐπὶ τὰ ἔξω, μηδ' ὅσον ἐφ' ἡμῖν αἰδημόνειον ὑπὸ τὸν κόσμον διαχεόμεθα, ἐπίνευσον μὲν πρὸς ἑαυτὸν, δ' ἑαυτῷ ἦ πρὸς τὸν θεὸν τῆς θείας ἐννοίας ἀναβαίνει.* Basil. Cæsar. *epist.* 1. *Non multùm autem ad hoc locus confert, nisi se sibi præstet animus, qi secretum & in occupationibus mediis, si volet, habebit. at ille qi regiones eligit, & otium captat, ubique, qo distringuatur, inveniet.* Senec. *epist.* 104. *Quid prodest mare trajicere, & urbes mutare si vis ista, qibus urgeris, effugere, non alibi sis oportet, sed alius.* Idem scil. ut Flaccus *l.* 1. *epist.* 11. *Cœlum, non animum, mutant, qi trans mare currunt.* Vide *ad l.* 8. § 9.

Ἕτοιμον ἔχων τοιαῦτα] δόγματα nimirum πρόχειρα καὶ ἕτοιμα, h. *in promptu & quasi ad manum semper in mente recondita,* de qibus *l.* 3. § 13.

Εἰς ἃ ἐσκύψας] *ad quæ introspiciens.* Sic *infr.* ἐν ᾧ τοῖς πρόχειροτάτοις, εἰς ἃ ἐγκύψεις, &c. τὸ παρακύπτειν etiam eâdem notione usurpavit Jacobus Apostolus *c.* 1. *v.* 25. Ὁ δὲ παρακύψας εἰς τέλειον. utrumque autem, τό τε ἐγκύπτειν καὶ τὸ παρακύπτειν, *metaphoram* in se habet traductam ab eis qi *caput inclinant,* qò accuratiùs ac penitiùs intuentur rem aliqam, vel in locum aliqem introspiciant.

Ἐν πάσῃ εὐμαρείᾳ εὐδὺς γίνεται] Secessus, inqit, iste, qo in se ipse qis secedit, séqe ipse ac sua lustrat, secessuum omnium quietissimus ac placidissimus futurus est illi, qi pectus decretis atque institutis ejusmodi instructum habuerit, qæ animum statim tranqillum ac bene compositum constituant. Aliter affecti, nihil mirum, si, qod Plut. *de Curios.* τὸν ἴδιον βίον, ὡς ἀτερπέστατον θέαμα, θεσπεσίων ὄχ ὑποφύσει, οὐδ' ἀναπλάσαι τὸν λογισμὸν, ὡς φῶς,

φῶς, ἐφ' ἑαυτὸν, καὶ περιαγαγεῖν. qum poſſit de illis dici, qod ex Evripidis *Philoctete* (ut Dio Pruſ. *orat.* 59. docet) avtor idem uſurpavit,

Δύσμορφα πάντα τἄνδον ὄζιν εἰσιδεῖν.
Sunt univerſa, qæ intus his, deformia.

Itaqe, *ἡ ψυχὴ αὐτῆ γέμουσα κακῶν παντοδαπῶν, καὶ φεύγουσα φοβερὰν τὴ ἔνδον, ὑπεδὴ δύρεται, καὶ πλανᾶται περὶ τ' ἀλλότρια.* Idem *ibid.*

Εὐμάρειαν λέγω δ' ἣν ἄλλοι, ἢ εὐκοσμίαν] obſervat Svidas *εὐμάρειαν* apud Marcum *εὐκοσμίαν* ſignificare. hunc locum in animo habuit. *βίᾳ εὐμαρειά τις*, utì Marcus ipſe, *l.* 1. § 16. ideo avtem per *εὐμάρειαν* qid iſtic deſignatum velit, monet: qia eſt &, qæ qibusvis obtingere poteſt.

Σωσεχᾶς ἓν δίδυ σεαυτῷ ταύτῃ τῇ ἀναχώρησιν] *L.* 6. § 11. *Ταχέως ἐπάνιθι εἰς ἑαυτόν.* Senec. *epiſt.* 15. *Qicqid facies, citò redi à corpore ad animum.* Et *epiſt.* 25. *Tunc præcipuè in te ipſe ſecede, cùm eſſe cogêris in turba, ſi bonus vir, ſi qietus, ſi temperans es: alioqin in turbam à te recedendum eſt. iſtìc enim malo viro propiùs es.*

Ἀναίει σεαυτόν] *renova te*; vel *renova memoriam tui*, eorúmqe qæ apud te habes repoſita. ut mox, *ἀνανεωσάμενος*. vel, *recrea te.* Sic enim *renovare* etiam Latinis in uſu pro *reficere* ſive *recreare.* Fabius *inſtitut. l.* 6. *c.* 4. de Riſu. *Triſtes ſolvit affectus, & animum ab intentione rerum freqenter avertit, & aliqando etiam reficit, & à ſatietate vel à fatigatione renovat.* Id Mutius uno verbo *recentare* diceret. Nonius: *Recentari bonæſtè poſitum pro novari* (ſive, *renovari*) *qod eſt Græcis ἀνανεοῦσθαι.* Matius:

Jam jam albicaſcit Phœbus, & recentatur.

ex qo forſan emendari poterit Alex. Trallianus *l.* 11. § *περὶ σεσημάτων. Λαμβανέτωσαν ἢ ῥοδάτα, ἢ ἀψινθάτα, ψυχρίζοντες ὡσαύτως, καθάπερ εἰώθασι ποιεῖν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ καλούμενον ῥαικεντάτον.* leg. *ῥεκεντάτον.* ut ſit *Recentatum* idem qod *τὸ ψυχρωθὲν, qod refrigeratione renovatum* & qaſi *recens denuo factum* ſit. Qanqam & *ῥαικεντάτον* illud ferri poteſt, eodem commate, qo apud Svidam *Ῥαίκτωρ*, pro *Rectore*, ex Græcorum recentionum ſcriptis legitur.

Βεβαίως ἢ ἕτως] Vult illa, ſive *decreta* ſive *præcepta*, de qibus ſuprà (eò enim iſta referenda ſunt) *brevia* eſſe; qalia illa, inqit Caſavbon. *ad Perſ. Sat.* 3. qæ *κομματικὰς λόγους* appellant philoſophi.

Καὶ στοιχειώδη] *elementaria*, id eſt, *elementorum vicem obtinentia*; ut Xyland. ſive, *qæ elementa contineant doctrinæ univerſæ*; ut Caſavb. qid ſi *ſummaria* dixerimus? qæ rerum *ſummulas* comprehendant. Talia ſunt *decem* illa *verba* Domnica, utì Moſes appellat, *Deut. c.* 10. *v.* 4. qæ legis æternæ *Summulam* in ſe continent. Ariſtotel. *τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ l.* 4. *c.* 3. *Τὸ μικρὸν καὶ ἁπλοῦν, στοιχεῖον λέγεται. ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μάλιστα καθόλου στοιχεῖα εἶναι, ὅτι ἔνεστιν αὐτοῖς ἢ ὂν καὶ ἁπλοῦν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει.*

Εἰς τὸ πᾶσαν αὐτὴν ὑποκλύσαι] *qæ totum perfundant animum.* Caſavb. Verùm *τῆς ψυχῆς*, id eſt, *animi* nulla in præcedentibus fit mentio; nec occurrit qicqam, qod *τὸ αὐτὴν* iſtud reſpiciat. Qin & ambigi poſſit, an *ἡ ψυχὴ ὑποκλύζεσθαι* dici poſſit citra *ἀκυρολογίαν τινα*. Ego itaqe ad Xylandrum potiùs accedo, qi vertit, *Qæ omni te moleſtiâ liberent.* ut *ἀνίαν*, avt legerit, avt legendum ſaltem cenſuerit: qod & ipſe nullus ambigo. itaqe reddiderim, *Qæ anxietatem omnem elucre & extergere valeant.* *ὑποκλίζεται ἡ ψυχὴ, ὑποκλύζεται ἡ ἀνία.* Liban. *vit. ſuâ*: *ἐκ τε τῆς ῥᾳθίως τὸν λυπηρὸν ὑποκλύζειν.* D. Jun. *ὑπολύσαι* mavult; qod & *diſſolvere*, ſive *diluere*, vertas.

Τὸ κρίμα] *κρίμα* hìc, utì *l.* 5. § 19. *&* 47. *& l.* 8. § 4. idem eſt qod *δόγμα. ibid. l.* 9. § 29. *decretum*, prout Seneca reddit, *epiſt.* 95. ità *κεκρικα, decrevi*: Corellii Rufi ad mortem ſponaneam obſirmati vox, apud Plin. *l.* 1. *epiſt.* 12. qod de Didone Virgil. *Æn. l.* 4.

Decrevitqe mori.——

& *κέκριται, decretum eſt.* Vide Epictet. *l.* 2 *c.* 15.

Τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκα] Vide *ſupr. ad l.* 2. § 1. Plato *ad Archyt. epiſt.* 9. *Ὅτι μὲν οὖν ἥδιστόν ὄζιν ἐν τῷ βίῳ, τὸ τὰ αὐτῆ φρονεῖν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἔλοιτο τυιαῦτα περιφρονεῖν διὰ καὶ σὺ, οἶδεν παντὶ δῆλον. ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν, οὐκ αὐτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γλυκύτητος ἡμῶν τὸ μὲν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γονῆς, τὸ δ' οἱ λοιποὶ φίλοι.* Qod Cicer. *offic. l.* 1. *Non nobis ſolùm nati ſumus: ortûsqe noſtri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici.* Idémqe *de finib. l.* 2. *Atqe, ut ad Archytam ſcripſit Plato, non ſibi ſoli ſe natum meminerit, ſed patriæ. ut pereigua pars ipſi relinqatur.* Latiùs multò Gregor. Naz. *orat. in Hieronem*: *Παντοχῆ γὰρ τῷ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸ κοινὸν συλλαμβάνειν, ψυχῆς δὴ τελεωτάτης τε καὶ φιλοσοφωτάτης ἐνόμιζεν· οὐδὲ γὰρ ἑαυτῷ γεγενῆσθαι μόνον ἕκαστον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν, ὅσοις τῆς αὐτῆς μετέχει φύσεως, καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς γεγόνασιν.* Hoc eſt qod de Catone Lucan. *l.* 2.

Nec ſibi, ſed toti genitum ſe credere mundo.

Pulcrè Seneca *epiſt.* 48. *Conſortium rerum omnium inter nos eſt: nec ſecundi qicqam ſingulis, nec adverſi. in commune vivitur. Non poteſt qiqam beatè degere, qi ſe tantùm intuetur, qi omnia ad utilitatem ſuas convertit: alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqid eſſe commune jus generis humani.* Vide *ad l.* 1. § 16. *κοινωνικὸν μόριον*.

Τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς δικαιοσύνης] Ità *l.* 5. § 33. *ἀνέχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι.*

Ἀλλοτρίας

Ἄκοντες ὁμαρτήσαι] Idem habet *l.* 7. § 22. & *l.* 11. § 18. cujus sententiæ rationem reddit, *l.* 7. § 63. & *l.* 8. § 14. ibi vide.

Διαδορατιζόντες] *Confossi.* Xyland. Malim, *velitantes, sese mutuò imperentes.* Δορατίζομαι·, δόρατα μαχόμενοι. Hesych. Et Salmas. *in Solin.* διαδορατίζειν, *hastis velitari:* ut διαξιφίζειν, *gladiis certare;* διακορατίζειν, *cornibus pugnare.* indè διαδορατισμοὶ, *velitationes: infrà l.* 7. § 3. Senec. *de brev. vit. c.* 20. *Interim dum rapiuntur & rapiunt, dum alter alterius quietem rumpit, dum mutuò sunt miseri; vita est sine fructu, sine voluptate, sine ullo profectu animi: nemo in conspicuo mortem habet.* Vide *ad l.* 7. § 22.

Ἐκτέταται] *Extensi.* i. e. *mortui, defuncti, sunt.* & *infrà* § 48. εἶτα ἐξετάθη. *deinde ipse extensus,* i. e. *defunctus est.* & *l.* 11. § 16. καὶ μετ' ὀλίγον πάντες ἐξετάθημεν. *& paulò pòst omnes extendimur.* i. e. *defuncti jacemus.* Tractum à gestu sive conlocatione mortuorum, qibus non pedes tantùm, sed & corpus totum dirigitur atqe extenditur. Homer. *Il.* φ. *v.* 119. de Lycaone ab Achille cæso;

Κεῖτο τανυσθείς.—
Extensus jacuit. —

qod idem & de Harpalione dictum *Il.* ι. *v.* 655. & de Sarpedone *Il.* π. *v.* 485.

—κεῖτο τανυσθείς.

Eodem retuliſſe priſcos Grammaticos & τὸ ὀρέχθην, i. e. *porrigi,* docet Eustath. in illis *Il.* φ. *v.* 30.

Πολλοὶ μὲν βόες ἄρχοι ὀρέχθεον ἀμφὶ σιδήρῳ
Σφαζόμενοι.—

ὀρέχθεον, inquiunt, ἀντὶ τοῦ ἀναιρούμενοι ὠρέγοντο, ἤτοι ἐξετείνοντο, ἢ καθ' ὃν ποιητὴν εἰπεῖν, τανύοντο. Apollonius Argonaut. *l.* 1. *v.* 1040.

—πολεῖς δ' ἐπαρηρότες ἄλλοι
Ἐκταδὸν.—

ἐκταδὸν τῷ ἐκτάθησαν. qod vel à κλείνομαι, vel ab ἐκτείνομαι, analogiâ pariter favente, deduci poteſt. Phlegon. *de mirabil.* Τοσαῦτα εἰπόντα, παραχρῆμα ἐγίνετο νεκρὰ, ἐξετέτατό τε ὑπὸ τῆς κλίνης ἐμφανὴς τὸ σῶμα. Evripid. *Hippolyt. coronat.* de Phædra, poſtqam ſuſpendio perierat:

Ὀρθώσατ' ἐκλείνοντες ἄθλιον νεκυΐ.
Miſerum cadaver dirigendo extendite.

Et mox:

Ἤδη γὰρ, ὡς νεκρὸν, νιν ἐκλίνει δόμος.
Cadaveris nunc inſtar, illa extenditur.

Indè & Latinis *calces extendere,* de mortuis. Perſ. *Sat.* 3. *v.* 105.

In portum rigidos calces extendit.—

Et *extendere* ſimpliciter, pro *occidere.* Statius *Theb. l.* 1. *v.* 700. de Phœbo;

—*tu matris honori*
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.

extendis. i. e. ἐκλείνεις, κλείνεις· ſi Tornorupeum ſequimur. nam & alia inſuper Tityi *extenſio* celebris habetur. Cæterùm ſic de Arcentis filio à Mezentio occiſo, Maro *Æn. l.* 9.

—*multâ porrectum extendit arenâ.*

Cui & geminum eſt illud Diodori *l.* 16. *extremo,* de Philippi Macedonis percuſſore Pauſania, τὸν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτεινεν. Moribundi item, ſive animam agentis mortiſque proximi poſitus formulâ eâdem exprimitur. de Alexandro ex ſanguine copioſiùs emanante deliquium paſſo, Curtius *l.* 9. *c.* 5. *Linqîque animo Rex, & caligine oculis effuſâ, velut moribundus extendi.*

Τετέφρωται] *in cineres redacti ſunt,* ſive *cineſacti ſunt,* ut Lucretius loqitur *l.* 3. & ex Lucretio Nonius habet. reſpexit ad buſta, de qibus ibi Lucretius. Sic *infrà* § 39. τάφος, ἢ τέφρα. Alluſit eò Bio Boriſthenit. qi, Laërtio *l.* 4. avtore, κατηγόρουν τοῦ ἀνδρὸς κολακόντων ὑμᾶς, ὡς ἀναιδῶς· παρακαίοντων ἡμᾶς, ὡς ἀναισθητοῦντας. clavſulam alteram interpres Ambroſius omiſit prorſus, cùm qid vellet, aſſèqi neqiret: Eraſmus ſic reddidit, *damnabat homines qi ſic exurerent, qaſi ſenſu vacarent; ſic adurerent, qaſi ſentirent.* & ad bellatores ferro flammâqi omnia vaſtantes retulit. Verùm ſenſu nevtiqam idoneo. Forſan κολακείας, vel ὀλιγωρίας, fuerat. *damnabat eos, qi defunctos ſuos cremabant, ac ſi ſenſu vacarent;* deſerent interim, *ac ſi flammarum vim perſentiſcerent.* Porrò illud miraculo ferè deputari poteſt, qod ferrur corpori reliqo in cineres redacto, dentes integros ſupereſſe. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ἀλλὰ καὶν ἐμφορήσῃ τις τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἡρακλέα φασὶν αὐτὸν ἐμπρῆσαι, μένειν αὐτῷ τὰ ὀστᾶ ἐν τῇ πυρᾷ· καθάπερ, ὅτιμαι, καὶ κολακευομένων νεκρῶν τοὺς ὀδόντας φασὶ διαμένειν, τὰ ἄλλα σώματα δὲ παντελῶς ὑπὸ τοῦ πυρός. Plin. *l.* 7. *c.* 16. *Dentes tantùm invicti ſunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Hinc Tertull. *de reſurr. c.* 42. *Conſtat & dentes incorruptos perennare; qæ ut ſemina retinentur fructificaturi corporis in reſurrectione.* Ità iſtà, ut cum Platone loqar in *Phædone,* οἷς ἔστι εἰπεῖν, ἀδάματά ἐστιν. & tamen, qod ſubjicit Plinius *ibidem, Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ.*

Ἀνανεωσάμενος] qod ſuprà ἀναλογισάμενος. *tecum reputans, animóqe revolvens,* ſive *in memoriam reducens tibi.* ità Svid. Ἀναπεωσάμενος, ἀναμνησθείς, εἰς ἔννοιαν ἐλθών. Subintelligendum in clavſula tum membri hujus, tum & inſeqentium, πάντα ποτέ. qod ſuperiora clavſerat, vel ejusmodi aliqid. alioqi ſuſpenſa futura eſt ſententia, nec ſuppetet qippiam, in qod vel τὸ ἀνανεωσάμενος iſtîc, vel τὸ ἐννοήσας, καὶ τὸ ἀπιδὼν illîc ſe reclinet. nam qod Annot. Lugd. pro ἐννοήσας, ἐνόησον legi poſtulat; non ſatis fuerit, niſi & τὸ ἀπιδὼν pari modo immutaveris. nam qod iſtîc legere ſe profitetur, μέμνησο, ὅτι ὁ θεὸς ἀνανεωσάμενος, Delium poſcit natatorem.

Τὸ

Τὸ διεζευγμένον] de qo & *infrà* § 27. qo modo avtem huc faciat, docet apertiùs *l.* 11. § 18.

Ὅτι ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις] *qòd mundus civitatis instar obtinet.* Et qid tum postea? Nimirum nos avtem omnes ejusdem cives. nec civi incommodum qicqam debet videri, qod in civitatis commodum cedat. qo argumento non semel utitur Marcus. *infr.* § 4. & 23. & *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 6. Ejusmodi aliqid excidisse istic verisimile est. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὅτι ὁ κόσμος ἓν καὶ μία πόλις ἐστί. qod & freqenter inculcat. Minuc. in *Octav. Non possis pulcrè gerere rem civilem, nisi cognoveris hanc communem omnium mundi civitatem.*

Λεῖος ἢ τραχύς] *Lævia* corpori grata sunt, *aspera* offendunt. Mens avtem, inqit, nevri istorum se immiscet, si ad ea duntaxat, qæ sui sunt muneris, attenderit, & intra proprios sese cancellos circumscripserit. Senec. *ep* 78. *Illud autem est, qod imperitos in vexatione corporis malè habet: non assveverunt animo esse contenti: multum illis cum corpore fuit. Ideò vir magnus ac prudens animum diducit à corpore, & multùm cum meliore & divina parte versatur: cum hac querula & fragili, qantum necesse est.*

Ἐπειδὴ ἅπαξ ἑαυτὸν ἀπολάβῃ] *cùm semel sesipsam collegerit.* Xyl. *recollegerit.* Cas. Malim, *secesserit*, vel *abduxerit se*; ut ad recessus sive secessus illos, de qibus egerat, alludsum sit. Marc. *Evang. c.* 7. *v.* 33. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν. *Cùm à turba illum abduxisset.* Ubi tamen Vulg. *apprehendens*, ἐπιλαβόμενος. prout & Complur. exhibet.

Τῶν ἰδίαν ἐξουσίαν] de qa *l.* 5. § 14. & *l.* 7. § 28.

Τὸ τέλος τῆς πάντων λήξεως] Vide *supr. l.* 2. § 17. & *infr.* § 19. 33.

Τὸ χάος τῶν ἐφ' ἑκάτερα ἀπείρων] Vide *infrà* § 41. Stoici apud Laërt. *l.* 7. Zenon. Τοῦ χρόνου, τὸν μὲν παρῳχηκότα καὶ τὸν μέλλοντα, ἀπείρους. τὸν δὲ ἐνεστῶτα, πεπερασμένον.

Τὸ κενὸν τῆς ἀποχήσεως] Vide *infrà* § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 6. § 16. Festivè Juvenal. *Sat.* 14. *v.* 156.

——*tunicam mihi malo lupini,*
Quàm si me toto laudet vicinia pago.

Τὸ εὐμελέβολον] Vide *infrà l.* 8. § 52. Cicer. *pro domo sua. Hoc in imperitâ multitudine est vitiosissimum, varietas & inconstantia, & crebra, tanqam tempestatum, sic sententiarum commutatio.* Senec. *epist.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? non est unius una.* Flaccus *Epist. l.* 1. *epist.* 1.

Iidem eadem possunt horam durare probantes?

Καὶ ἄχρειον] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 9. § 18. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὔτε τὸ συμφέρον λογίζεται, ὅτε τὸ ἴδιον, ὅτε τὸ κοινοῦ σωτῆρες, ὁ πολὺς· ὅτε ἐδῶν φαύλων καὶ ἀχρείων χρίσιν ποιεῖται. διωκάμενος. Tacit. *annal. l.* 17. *Plebi non judicium, non veritas.* Cicer. *pro Planc. Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. non judicat semper populus; sed movetur plerunq; gratiâ, odit precibus. denique si judicet, non delectu aliqo, aut sapientiâ ducitur ad judicandum, sed impetu, & qadam etiam temeritate. ex opinione plurima, ex veritate pauca judicat.* Plin. min. *l.* 2. *ep.* 14. *Scito eum pessimè dicere, qi maximè ab his laudatur.* Itaqe Asopodorus Musicus, cùm in proscenio consistens, tibicinem in scena canentem coronæ plavsu ingenti exceptum avdiret, Δῆλον, ὅτι μέγα κακὸν γέγονε. *Apparet*, inqit, *hinc, hunc hominem malum ingens admisisse. ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐν τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμήσαντος· acsi aliàs turbæ neutiqam probaretur*, inqit Athenæus, qi & refert *l.* 14. sed & Hippomachus gymnasta, cùm discipulo suo artis athleticæ specimen exhibenti populus freqens acclamâsset, virgulâ attactum his verbis corripuit; Ἀλλὰ σύ γε κακῶς, ᾗ ὄχ' ὡς ἐχρῆν ἐπόησας, ὅπερ ἐχρῆν ἄμεινον γενέσθαι. ἃ γὰρ ἐπήνεσας ἅπαντα τέχνης ἐστὶ διεφθαρμένα. Ælian. *l.* 2. *c.* 6. qi & *l.* 14. *c.* 18. Hippomachi tibicinis factum geminum refert, dictúmqe; Κακῶς ηὐλησας· ἃ γὰρ ἂν ἅπαντες ἐπῄνουν. Phocion etiam Athenienſis, cùm dicentem populus universus collavdâsset, & qasi uno ore applavsisset, ad amicos conversus, reqisivit ab eis, ἆρά τι κακὸν εἶπον, ἐμαυτὸν λελαθώς; *numqid perperam dictum inscio excidisset.* Antisthenes item Cynicus dicenti cuidam, Πολλοί σε αἰνοῦσι· *Collavdant te multi:* Τί γὰρ κακὸν πεποίηκα; *Ecqid*, inqit, *mali feci?* Laërt. *l.* 6. (qod tamen Demetrio Phalereo tribuit Brusonus. *memorabil. l.* 3. *c.* 3.) Idémqe ab improbis qibusdam collavdatus; Ἀγωνιῶ, μή τι κακὸν εἰργασμαι. *Qàm vereor*, inqit, *nè mali qippiam admiserim!* ὑφεὶς γὰρ ταῦτα τοῖς ἀκολάστοις ἐπαινεῖν ἀναιδῶς. Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 220. *Neqe enim malus qipiam (& sunt plures mali) bonos laudare sustinebit.* Itaqe Antagoras, an Antigenes, apud Anton. Meliss. *l.* 1. *c.* 51. & Maxim. *Collect. c.* 41. Ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, πάντα νομίζω μᾶλλον ἀξιόν μου εἶναι· ὅταν δ' ὀλίγοι, σπουδαῖόν ἄνδρα. Qin & Anaxagoras, referente Aristotele, *ethic. Nicom. l.* 10. *c.* 9. Ὅτι οὐκ ἂν θαυμάσειεν, εἴ τις ἄτοπον φανεῖται τοῖς πολλοῖς· ἕτοιμος γὰρ εἶναι τοῖς ἑαυτοῦ, τέκνων αἰδεσιμώτατος μόνον. Idémqe eodem *Eudem. l.* 1. *c.* 4. referente; interroganti improbo cuidam, Τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, *qinam esset felicissimus*; respondit, Οὐδείς, ἐν τῷ νομίζεσθαι· ἀλλ' ἄτοπον ἂν τινὶ φανεῖη (ubi forlan ἀλλ' ὃς legendum) *Nemo qisqam eorum, qem tu existimas; sed qi absurdus tibi videretur.*

Τῶν ἐφ' ἡμῖν δοκούντων] leg. δὴ εὑρηκεῖν δοκούντων. Sensu exigente. & bene δοκούντων adjecit; qasi vocibus illi favere videantur, non reverâ faveant. Sicut enim Senaca *epist.* 60. *nihil interesse*, dixit,

inter-

inter amicorum vota & inimicorum odia; &, parentum vota pro execrationibus haberi, utpote quæ ſint eò inimicitiora, qò ceſſere feliciùs: Siquidem, ut idem *epiſt.* 31. *Bono animo malè precantur.* ità Clemens Alex. *Strom. l.* 7. Ἡ δυσ᾽ πολλῶν ὀνομία, δυσφημίας ἄξιν διαφέρει. *Vulgi*, inqit, *encomia ſæpenumero à vituperiis nihil diſtant*; quum & pravo ſæpiſſime nitantur fundamento, eíſque in quos conferuntur dèdecori potiùs qàm decori exiſtant. Ariſtides itaque cùm præter morem ſuum populo qædam indulſiſſet, & eo nomine magnopere ab eis efferretur; ὅτε μὲν, inqit, πεῖθω τι τοὺς πολίτας ἃ μὴ δοκεῖ μοι, διαπλαττόμενοι ἐπεὶ ἡ πολλὰ δεῖ κοινῶν πραγμάτων χειμαζόμενον τοῖς κλύδωσι, θαυμαστὸς ἔπειτ᾽ ἀνὴρ πολίτης· αὐτὸς μὲν ἂν ἀσχάλλομαι τῇ νυῦ τιμῇ μᾶλλον, ἢ τῇ πόλει καλὰ ἴκη· σωιζόμενοι δ᾽ ὑμῖν, παρ᾽ ὃ τι ἐνδοξότερόν ὅτι τὸ σώζειν τὰ δημόσια τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πονηροῖς. Vide *ad l.* 3. § 4.

Τὸ στενὸν τοῦτο τόπου, ἐν ᾧ ἀποικεῖσθαι] Pari planè ratione adversùs famæ nominisque cupiditatem pugnat M. Cicero *de repub. l.* 6. in *Somnio Scipionis*; ubi Africànum Corn. Scipionem ſic alloqentem inducit: *Tu qàm celebritatem ſermonis hominum, aut qàm expetendam gloriam conſeqi potes? vides habitari in terra raris & angustis in locis: & in ipſis qaſi maculis, ubi habitatur, vaſtas ſolitudines interjectas: hósque qi incolunt terram, non modò interruptos ità eſſe, ut nihil inter ipſos ab aliis ad alios manare poſſit; ſed partim obliquos, partim aversos, partim etiam adverſos ſtare vobis, à qibus expectare gloriam qidem nullam poteſtis.* tum ubi docuerat, *qanta pars terræ, vel pruinâ ità obrigeat, vel ſolis ardore torreatur, ut cultum ac incolatum reſpuat omnem*, concludit tandem; *Ex his ipſis cultis notisque terris, num aut tuum aut cujusqam noſtrûm nomen, vel Caucaſum hunc, qem cernis, transcendere potuit, vel illum Gangem tranſnare? qis in reliqis Orientis aut abeuntis ſolis ulsimis, aut Aquilonis Auſtrive partibus tuum nomen audiet? qibus amputatis, cernis profectò, qantis in angustiis veſtra gloria ſe dilatari velit.* Boethius item *Conſol. l.* 2. *c.* 7. *Fama qàm ſit exilis & totius ponderis vacua, ſic conſidera. Omnem terræ ambitum ad cœli ſpatium, puncti conſtat obtinere rationem:* id eſt, *ut ſi ad cœlestis globi magnitudinem conferatur, nihil ſpatii prorſus habere judicetur. Hujus igitur tam exiguæ in mundo regionis qarta ferè portio eſt, qæ à nobis cognitis animantibus incolatur. Huic qartæ, ſi qantum maria paludéſqe premunt, qantúmqe ſiti vaſta regio diſtenditur, cogitatione ſubtraxeris, vix angustiſſima inhabitandi hominibus area relinqetur. In hoc igitur minimo puncti qdam puncto circumſepti, atqe concluſi, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis? At qid habet amplum, magnificúmqe gloria, tam angustis exiguísqe limitibus arctata? Adde qod hoc ipſum brevis habitaculi ſeptum plures incoluns nationes, linguâ, moribus, totius vitæ ratione diſtantes: ad qas tum difficultate itinerum, tum loqendi diverſitate, tum commercii inſolentiâ, non modò fama hominum ſingulorum, ſed nè urbium qidem pervenire qeat. Vidésne igitur qàm ſit angusta, qàm compreſſa gloria, qam propagare ac dilatare laboratis?* Vide *& l.* 9. § 30.

Ἡ γῆ στιγμή] Cicer. *Tuſcul. l.* 1. *Perſuadent Mathematici terram in medio mundi ſitam, ad universi cœli complexum, qaſi puncti inſtar obtinere, qod κέντρον illi vocant.* Senec. *ad Marc c.* 20. *Terram hanc cum populis urbibúsqe, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus, ad universa referentes.* Idémqe *qæſt. nat. præfat. l.* 1. *Punctum eſt iſtud, in qo navigatis, in qo bellatis, in qo regna diſponitis.* Et rurſus; *Hoc eſt illud punctum, qod inter tot gentes ferro & igni dividitur.* Macrob. *in Somn. Scip. l.* 2. *c.* 9. *Licèt apud nos Atlanticum mare, magnum vocetur, de cœlo tamen deſpicientibus non poteſt magnum videri: cùm ad cœlum terra ſignum ſit, & punctum qod dividi non poſſit in partes.* Ammian. *hiſt. l.* 15. *Ambitus terræ totius, qæ nobis videtur immenſa, ad magnitudinem universitatis inſtar brevis obtinet puncti.* Plut. *de exil.* ex Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. reſtitutus ac ſuppletus: Τί ἂν τῆς οἰκουμένης μέρος, ἢ τῆς γῆς ἀκάνης, ἕτερον ἑτέρου μακρὰν ὄντ, διὸ καταφρονοῦσιν οἱ μαθηματικοὶ σημεῖα λόγου ἔχοντα διαστάσεως πρὸς τὸν ὑφανόν; ἀλλ᾽ ἡμεῖς ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιτται, μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κηφήνος ἐπισώντες ἀδημονοῦμεν καὶ ξενοπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες, ὅτι μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα πανταχῆ καὶ νομίζειν, ὥσπερ ὅτι. Σημεῖον dixit, qod στιγμὴν Marcus, κέντρον Cicero, punctum Seneca, *ſignum* Macrobius, eleganter autem utì iſtic γῆ στιγμή, ità πάλαι ταχέως, Marco dicitur, *l.* 6. § 36.

Γαυίδιον] Vide *l.* 3. § 10.

Ἐς τοῦτο τὸ ἀφρίδιον] in *cor nimirum*: de qo Plin. *hiſt. nat. lib.* 11. *c.* 37. *Ibi mens habitat.* (qanqam de *cerebro* idem *ibid. Hic mentis eſt regimen.*) góqde ejuſdem domicilium ſtatuebant Stoici. qos Plutarch. *de commun. notit. c.* 40. hoc nomine exagitat, qòd cùm ἀρετὰς, τέχνας, μνήμας, φαντασίας, ὁρμὰς, πάθη, σώματα ἔξεις ſtatuerent, τόπον πᾶσι τούτοις ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ τόπον στιγμαῖον ἀπέλιπον, ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν συστέλλοι τῆς ψυχῆς. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι ἐν τῇ καρδίᾳ. Plutarch. *de philoſoph. placit. l.* 4. *c.* 5. ubi de Principalis loco agit. Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τοῦ αἵματος συστάσει· ἐν

ἢ, ἐν τῷ περιπλεῖ τῆς καρδίας· οἱ δ', ἐν τῇ μέσῃ καρδίᾳ ὑμῖν. ἢ τριττέων Ν τινες, δύνειν ἀπὸ καρδίης μέχρι τῆ διαφράγματος. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν, περὶ τὰν καρδίαν, τὸ δ' νοερὸν περὶ τὸν καρδιῶν. Hujus itaque potiùs fuerat, quàm Stoicorum, quod idem *ibid. c.* 21. Αὐτὸ δ' τὸ ἡγεμονικὸν, ὅπερ ἐν κόσμῳ, καθαρὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιρικῇ καρδίᾳ. Tertull. *de anim. c.* 15. *Chriſtiani apud Deum de utroque deducimur, & eſſe principale in anima, & certo in corporis receſſu conſecratum.* Et mox: *Simul utrumque dilacet, & eſſe principale in anima, & in eo theſauro corporis haberi, ad quem Deus reſpiciat* (corde nimirum) *ut neque extrinſecus agitari putes principale iſtud, ſecundùm Heraclitum; neque per totum corpus ventilari, ſecundùm Moſchionem; neque in capite concludi, ſecundùm Platonem; neque in vertice potiùs præſidere, ſecundùm Xenocratem; neque in cerebro cubare, ſecundùm Hippocratem; ſed nec circa cerebri fundamentum, ut Herophilus; nec in membranulis, ut Strato & Eraſiſtratus; nec in ſuperciliorum meditullio, ut Strato Phyſicus; nec in tota lorica pectoris, ut Epicurus: ſed quod & Ægyptii renunciaverunt ei, & ille verſus Orphei vel Empedoclis; Namque homini ſanguis circumcordialis, eſt ſenſus.* (verſus is apud Etymologum, ſed depravatior, in Αἰμα, apud Stob. *tom.* 1. *tit.* 40. ex Porphyrio *de Styge*, emendatior, reperitur;

Αἰμα γὰρ ἀνθρώποις φρονέειν ὀνόμηα.)

etiam Protagoras, etiam Apollodorus & Chryſippus hæc ſapiunt. Idem *de reſurr. c.* 25. *Adeò non ſola anima transigit vitam, ut nec cogitatus auferamus à collegio carnis. Siquidem in carne, & cum carne, & per carnem agitur & anima, quod agitur in corde. hanc denique carnis ſpeciem, arcem animæ Dominus in ſuggillationem cogitatuum tuxat,* Matth. *c.* 9. *v.* 4. *Sed eſto in cerebri, vel in medio ſuperciliorum diſcrimine, vel ubi ubi philoſophis placet, principalitas ſenſuum conſecrata eſt, quod begemonicon appellatur, caro erit omne animæ cogitatorium.* Cicer. *Tuſcul. l.* 1. § 18. *Aliis cor ipſum animus videtur. ex eo excordes, vecordes, concordeſque dicuntur: & Naſica ille prudens bis Conſul, Corculum; &*

Egregiè cordatum hominem, Catum Æliùm Sextus. Empedocles animum eſſe cenſet cordi ſuffuſum ſanguinem. aliis pars quædam cerebri viſa eſt animi principatum tenere. aliis nec cor ipſum placet, nec cerebri quandam partem eſſe animum; ſed alii in corde, alii in cerebro dixerunt animi eſſe ſedem & locum. Plato triplicem finxit animum; cujus principatum, id eſt, rationem in capite, ſicut in arce, poſuit: & duas partes ſeparare voluit, iram & cupiditatem; quas locis diſtinxit; iram in pectore, cupiditatem ſubter præcordia locavit. A Timæo Locro ſumpſit id Plato; cujus in *lib. de anim. mundi* hæc ſunt. Τᾶς ἀνθρωπίνας ψυχᾶς τὸ μὲν λογικὸν καὶ νοερὸν— περὶ τὰν καρδίαν ἱδρυται μέρος, ὡς τᾶλλα μέρεα τᾶς ψυχᾶς καὶ τῷ σώματος ὑπηρετεῖν τύτῳ, καθάπερ ὐν αὐτῳ τῷ σκάνει ἅπαντος· τὸ δ' ἀλόγω μέρος, τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὰν καρδίαν· τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν, περὶ τὸ ἧπαρ. qod & in Timæo ſuo ipſe fuſiùs pertractavit. Vide ad *l.* 2. § 13. Sed & Galen. *de dogmat. Hip. & Plat. l.* 6. *c.* 2. & Apul. *de Plat. dogmat.* ſuffragari Stoicis, Lipſio in Stoic. Phyſiol. *l.* 3. *c.* 18. exiſtimatur Hippocrates; cujus iſta ex libello *de corde* profert. Γνώμη δὲ ἡ τῶ ἀνθρώπε πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίᾳ, ἢ ἄρχει τῆς ἄλλης ψυχῆς. Is locus forſan & Sylburgium in eundem errorem induxit; qi in *notis ad Clem. Alex.* de Hippocrate idem affirmat. Verùm contrariam planè partem ex profeſſo tenet & tuetur Hippocrates; (prout & Tertullianus verè dixit.) hæc enim ipſius ex tractatu *de ſacro morbo* ipſiſſima ſunt verba; Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πολλὴν ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ὅπως δὲ ἡμῖν ἔσται ἀφ' ἑνὸς τῶν ἡμέρης γιγνώσκειν ἐρέωμεν, ἢν ὑγιαίνων τυγχάνῃ. τὰν δὲ φρόνησιν αὐτῷ ὁ ἀὴρ παρέχεται· οἱ δ' ὀφθαλμοὶ ἢ τὰ ὦτα, ἢ ἡ γλῶσσα, ἢ αἱ χεῖρες, ἢ οἱ πόδες, ἕκαστα ἃ ὁ ἐγκέφαλος γινώσκει, τοιαῦτα ὑπηρετέει. γίνεται δὲ πᾶσι τοῖς σώμασι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετίχῃ τῶ ἠέρος. ἐς δὲ τὰν σωτίην, ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ διαγγέλλων. Et paulò pòſt: Διότι φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνέα τᾶς ξυνέσιος· αἱ δὲ φρένες ἄλλως ὄνομα ἔχουσι τῇ ψυχῇ κεκτημένον, ἢ τῇ νόμῳ, τᾷ δ' ὅτι ἐκ, οὐδὲ τῇ φύσει, οὐδὲ ὅτι ἔχουσι, τίνα δύναμιν ἔχουσαι αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε καὶ νοεῖν. ὅτοι ἀϊδάνονται γὰρ ὑδρὸς ἐοῦσαι καὶ τᾶς τῷ σώματι ἐπόντων· ἀλλὰ μάτην τῦτο τὸ ὄνομα ἔχουσαν ἢ τᾷ αἰτίᾳ· ὅκωρ τε ἀφὸς τᾷ καρδίᾳ, ἄκρον ἅπτεται, ἐόντι εἰς ἀνολὸν ξυμβαλλόμενα. Λέγουσι δέ τινες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίᾳ, καὶ τὸ ἀναπίμπλαται τῦτο ὅτι, καὶ τὸ φρονπίζειν. τὸ δ' ὦχ ὕτως ἔχει. ἀλλ' ἡ καρδίη αἰδάνεται τε μάλιστα καὶ αἱ φρένες. τᾶς μέντοι φρονήσιος ἥδιστόν μετέχει· ἀλλὰ πάντων τούτων ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ ἀγγέλλων. Hæc prolixiùs paulò tranſcribenda cenſui, quò, Hippocratis in controverſia iſta quæ fuerit ſententia, liquidiùs poſſet innoteſcere. Nam *de corde libelli*, nec Galeno, nec Exotiano mentio ulla in recenſione operum medici principis illius: itaque nec ad illum auctorem referendum ſtatuit Anutius Faſius, qo nemo qisquam de Hippocrate ampliora meritus videtur. Stoicorum verò non tam ſententiam ridet Galenus, quàm frivola ac rugatoria prorſus à Chryſippo ad eam ſtatuminandam adducta argumenta; quæ ille reverà, cùm non immeritò exagitat, tum fuſiſſimè etiam ſolidiſſimèque refutat, *de Hippocr. ac Platon. dogmat. l.* 2. Adducit & Stoicis conſentientes Lipſius, Avſonium in *Monoſyllab.*

Mens, qæ cæleſti ſenſu vigat emeritum cor. (*vis. Cor vegetum, mundi inſtar habens, animæ vigor &* Et Lucretium *l.* 3.

Conſilium,

Consilium, quod nos animum mentémq; vocamus,
Idq; situm media regione in pectoris hæret:

Adducit & Gregorium Nyssenum Sylburgius; cujus in *orat. 1. in fest. Pasch.* hæc sunt: Ἔστι τις ὅτι τῶν νοῦ ἡ καρδία· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι πιστεύεται. Verùm Gregor. Nyss. *in lib. de opific. hom. c.* 12. & 14. oppugnat eos exagitátque, qi vel in corde vel in capite sedem mentis constituunt, & per corpus totum diffusam contendit. Δεῖξαι ἡμῖν ὁ λόγος παρέδωτο τὸ, μὴ μέρει τινὶ τῶν σώματος ἐνιδρῦσθαι τὸν νοῦν· ἀλλὰ παντὸς τοῦ ἴσου ἐφάπτεσθαι, καὶ ἀλλήλοις τῇ φύσει τῶν ὑποκειμένων μέρους ἐφάπτεσθαι πρὸς κίνησιν. Et, Ζητάτω τοίνυν πᾶσα τεχνικὴ μαλακολογία τῆς μελέτης παρὰ σωματικοῖς πρὸς νοητὸν ἀποκλείοντων ἐνέργειαν. Οὐ γὰρ ὡς μὲν ἐν καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι τίθεται, διὰ τὸ δοκεῖν πως τῷ μέσῳ τοῦ παντὸς σώματος ἐπέχειν χώραν αὐτὸ· ὡς τῆς θεωρητικῆς κινήσεως εὐκόλως ἐν τῷ μέσῳ πρὸς ἅπαν μεκρομένης τὸ σῶμα, καὶ ὅπως εἰς ἐνέργειαν προβαίνοι. οἱ δὲ τῷ ἐγκεφάλῳ τὸν νοῦν εἰδιαζόντας φασὶν αὐτῷ ἀκρόπολίν τινα τοῦ παντὸς σώματος τὸν κεφαλὴν δεδομηκέναι παρὰ τῆς φύσεως λέγοντες ἐνοικεῖν ἢ ταύτῃ, καθάπερ τινὰ βασιλέα τὸν νοῦν, δίον τισιν ἀγγελιαφόροις, ἢ ὑπασπισταῖς, τοῖς αἰσθητηρίοις ἐν κύκλῳ δορυφορεῖσθαι. In posteriore hoc censu è nostris collocandi, Clemens Alex. *Pædag. l.* 1. *c.* 2. Εὐφρονίζεται ἢ ὁ λογισμὸς ἐν τῇ ἐγκεφάλῳ. & *Strom. l.* 5. adductis Mosis verbis ex *Genes. c.* 2. *v.* 7. Ψυχὴν ἢ τὸν λογικὸν ἐνοῦσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πρόσωπον ἀπλαῦδα γὰρ ἱδρῦσθαι τὸ ἡγεμονικόν. Ambros. *hexaem. l.* 6. *c.* 9. *Caput tanquam arcem, in qa regalis habitet sapientia, juxta dictum prophetic. Ipsa siquidem mens, qasi in aula imperiali illic locata est, secundùm plurimorum sententiam, & maximè Stoicorum.* Idem *de Noe & Arc. c.* 7. & loco superiorè: *Non immeritò igitur huic qasi consultori suo cætera membra famulantur, & circumferunt illud servili gestamine sicut numen, atqe in sublime locatum vehunt. unde censoriâ potestate qò vult dirigit qorundam obsequia famulorum, & præcepta singulis obeunda decernit. Videas imperatori suo singula gratuito stipendio militare. alia portant, alia pascunt, alia defendunt, & ministerium suum exhibent; parent ut principi, ancillantur ut domino. indè velut qædam processit tessera, qam debeant pedes obire regionem; qæ militiæ munia manus consummandis operibus exequatur; qam venter abstinendi vel edendi formam teneat disciplinæ.* Synesius item *de provid. orat.* 1. *infrà ad* § 22. exhibendus. Philonem enim qod attinet, qem Clementi σύμφωνον opinati sunt Hæschel. & Sylburg. nec qicqam hìc statuit, & aliò potiùs, eódem nempe, qò Nyssenus, inclinat. Siqidem in *lib. de sacrif. Cain, & Abel*, ad qem locum illi digitum intendunt. Ubi ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν nuspiam altari imposita legi dixerat: rationem subjungit, ἕτερα γὰρ ἐστὶν ἕτερα τὰ ἡγεμονικὸν ἀνωμολόγηται. *in altero*, inqit, *in utro*, non dicit. nec ambiguè minùs eadem de re loqitur, in *lib de Cajni insidiis.* Vide *ad l.* 5. § 27. nam in *lib. de insomn.* perstringit eos, qi vel istam vel illam ei sedem assignant. Ποῦ ἢ ἐμπεφύλαγκε νῦς αὐτῷ; ἆρα δίκην κυκλήρατος; Οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀκρόπολιν ἐν ἡμῖν ἀνίερωσαν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, ἔνθα ἢν ἡ αἰσθήσεις λοχῶσιν· εἰκὸς δὲ νομίσαντες ἔγχυς, ὅια μεγάλοι βασιλέως, ἐφεδρεύειν τοὺς δορυφόρους. οἱ δ' ἀπὸ καρδίας αὐτὸν ἀγαλματοφορεῖσθαι δικαιοῦντες, γνωσιομαχοῦσιν. Ipse qid? *lib. de agricult.* Τὸ μὲν ἄτμητον ὅλον δι' ὅλου εἶναι δεῖν, ἐπιφημίζει νῦς. *Mentem totam per totum corpus diffundi* affirmat: prout & Nyssenus, ubi ex professo argumentum hoc pertractat. unde forsan suspicio oboriri possit, non esse Nysseni γνήσιον factum, *orationem* illam *penegyricam.* Jo. Chrysost. itidem *cordis* sedem assignare animæ videatur, si fragmentum illud qod ex *oratione in Susannam* Hæschelius edidit, spectemus. Ἔστι γὰρ, inqit, ἡ ψυχὴ καθάπερ ταρσὸς ἐν θαλάμῳ τινὶ, ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ ἡσυχάζουσα, καὶ ὑπὸ φόβου τινὸς αἰσθήσεων, ὥσπερ ὑπό τινων θεραπαινίδων δορυφορουμένη. Verùm ipse ἐν τῷ ἀκροπολίτῃ *orat.* 5. nihil *in hoc* negotio certò statui posse contendit. Ὅτου ἡμῶν ὄντι ἐν τῷ σώματι, οὐδὲ τοῦτο ἴσμεν εἰπεῖν. τί γὰρ ἔχοι τις ἐν εἰπεῖν ὅπου παρείρηται τῷ τοῦ σώματος ὄγκῳ; σωμάτων γὰρ ἴδιον τοῦτο. —ἀλλ' οὐκ ὄντι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἀλλ' ἐν μέρει τινὶ σωματικῷ λεκτέα. ἀνάγκη γενικὰ τὰ λοιπὰ γένεσις μέρη· τὸ γὰρ ἄψυχον πᾶσιν γενικόν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ὄντι εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι μὲν ὄντι ἐν τῷ σώματι ἴσμεν, τὸ δὲ πῶς, οὐκ ἴσμεν. Vide in eandem mentem & Lactant. *de opific. Dei c.* 16.

Μὴ ἀπὸ] Vide *l.* 2. § 2. sic *infrà* § 32. καὶ ἀπομάθης.

Μηδὲ καθείρειν] Nè vehementiùs contendas temadmodum Naso *Pont. l.* 1. *eleg.* 6.

Non libet in tales animum contendere curas.

vel etiam, *nè in adversum contendas. nè obnitaris*, fato inimicum, ac dispositioni divinæ. Sed illud potiùs. ut *infrà* § 32. πόσον ἀγωνιζόμενος. & *l.* 6. § 24. μὴ κατανοούμενος. & *l.* 12. § 27. ὡς εὐπειθὴς πᾶν τὸ κατεναντίον ἀποδιδούς.

Ὅσα τὰ πράγματα] Sen. *epist.* 104. (ex Mar. Æn. *l.* 6.)

Terribiles visu formæ, letúmque labórque?
Minimè qidem, si rectis oculis intueri illa possit, & tenebras perrumpere. Multa pernoctem habita terrori, dies vertit ad risum. cui timeat laborem vir, mortem homo? & epist. 110. *Tanti putemus oculos intendere: jam apparebit, qàm brevia, qàm incerta, qàm tuta timeantur.* Vide *ad l.* 2. § 12. & *l.* 7. § 67.

Ὡς ἀνὴρ] qod *supr. l.* 2. § 5. ὡς ἄρρην. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 2. Pugil qidam cùm de vita periclitaretur, nisi membrum virile chirurgi manu abscin-

abſcinderetur; ſvadente fratre philoſopho ut id fieri permitteret, recuſavit, obfirmatóque animo eſt mortuus. Percontante autem quodam, quomodò id feciſſet, *ut philoſophus*, an *ut athleta*, reſponſum eſt, Ὡς ἀνήρ. *Ut vir.* Evripid. *Cyclope.*

——ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ.
——*ut vir ſis, vide.*

(qod uno verbo Hebræi הִתְאוֹשָׁשִׁי Eſajæ *c.* 46. *v.* 8. & Græci, ἀνδρείζεσθε. Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 16. *v.* 13.) Idémque *Philoctete*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 29. & Dione Pruſ. *orat.* 59. lavdatus, unde ſuppleri poteſt, qod Ariſtoteles omiſerat *ethic. Nicom. l.* 6. *c.* 8. & *Evdem. l.* 5. *c.* 8. contrà planè qàm Lambinus cenſuit,

Τὸν γὰρ ἄνευ τοῦ καὶ τὴν ἀρετὴν πλέον
Τιμῶντ', ἀνδρεῖόν τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

qod μιλαρεσίζων Dio, πού γὰρ φανερὸς, inqit, ἢ πλείονων ἀπλήστως τολμῶντας, χαῖρον τούτοις ἅπαντες θαυμάζομεν, ἢ τῷ ὅτι ἀνδρας ἡγούμεθα. qaſi reliqui, nomine tenùs tantùm ſint *viri*. Cicero in *Bruto*, § 250. *Vidi Mitylenis nuper virum, atqe, ut dixi vidi planè virum.* Senec. *ep.* 98. *Reſtituamur, ut poſſimus dolores, qocunqe modo corpus invaſerint, perferre, & fortunæ dicere; Cum viro tibi negotium eſt; qære qem vincas.* Æmylius apud Livium *l.* 45. *Is demum vir erit, cujus animum nec proſpera flatu ſuo efferet, nec adverſa infringet.* Senec. item *de ſap. conſtant. c.* 1. *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, qantum inter fœminas & mares, non immeritò dixerim.* Et mox: *Stoici virilem ingreſſi viam.* Et Lucian. de ſectis: Ἦκουον ἀπάντων λεγόντων, ὡς οἱ μὲν Ἐπικούρειοι φιλήδονοί εἰσιν· οἱ Περιπατητικοὶ δὲ, φιλόπλουτοι· οἱ Πλατωνικοὶ δὲ, φιλόδοξοι· πρὸς δὲ τοὺς Στωικοὺς πολλοὶ ἔφασκον, ὅτι ἀνδρώδεις. indè Laërt. *l.* 6. *initio.* Τὸν Στωικὸν ἀνδρωδέστατον dixit. Qin & Arceſilaus interrogatus, qi fieret, ut ab aliis ſectis ad Epicureos multi deficerent, ab Epicureis nulli ad cæteros deſciſcerent, reſpondit, Ἐκ μὲν γὰρ ἀνδρῶν γάλλοι γίνονται· ἐκ δὲ γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. *Qia ex virîs Spadones* (qi & evirati) *ex ſpadonibus verò viri neutiqam fiant.* De Xenocrate Laërt. *l.* 4.

Ὁ πάνυ παλαιὸς Ξενοκράτης ἀνὴρ γεγώς.

Contrà de Antonio Plutarch. ἔνθα δὲ φανερὸν αὐτὸν ἐποίησεν, ὅτε ἄρχοι τε, ὅτε ἀνδρὸς, ὅτε ὅλως ἰδίοις λογισμοῖς διοικούμενον. Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1. § 61.

Vos etiam juvenes animos geritis muliebres,
Illáq; virgo viri.——

De Alcibiade Phetecrates, referente Athenæo, *lib.* 12.

Οὐκ ὢν ἀνὴρ τὸ Ἀλκιβιάδης, ὡς δοκεῖ,
Ἀνὴρ ἁπάντων τῶν γυναικῶν ὄζει νυνί.
Nec vir putatus Alcibiades antehac,
Vir ſubitò factus fœminarum eſt omnium. Grot.

vel ad mentem forſan poetæ propiùs,

Nunc Alcibiades, cùm nè vir qidem ſiet,
Factus videtur mulierum vir omnium.

ut ſit oxymoron, omnium eſſe mulierum virum eum, qi nè vir qidem ſit. Vide ad *l.* 3. § 16. ἀνδρεγύνων. Verùm iſtud in ſenſum obſcœniorem dictum. Alexander Moloſſus, cùm in Italiam tranſiret, dixiſſe fertur, ſe qidem *ad Romanos ire, qaſi ἀνδρωνίτην, Macedonem iſſe ad Perſas, qaſi γυναικωνίτην.* Gell. *l.* 17. *c.* 21. Diogenes itidem Lacedæmone Athenas proficiſcens, in itinere qónam concederet percontanti, reſpondit, Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνίτην. *Ex andronitide in gynæceum.* Qanqam & Spartanis ipſis *virilitatis* nomen ægrè ſatis & gravatim impertitus videtur. Siqidem interrogatus, ποῦ τῆς Ἑλλάδος ἴδοι ἀγαθοὺς ἄνδρας; *qinam in regione Græciæ viros bonos vidiſſet*, reſpondit, Ἄνδρας μὲν οὐδαμοῦ· παῖδας δὲ ἐν Λακεδαίμονι. *Viros qidem nuſqam: pueros autem Lacedæmone.* Idémque cùm in Olympia præco proclamaret, Νικᾷ Διάξιππος ἀνδρας. *Vincit viros Dioxippus.* ὁ μὲν δὴ ἀνδραποδώδεις ἀνδρας ἐγώ. *Ille verò*, inqit, *mancipia: at ipſe viros.* Laërt. *l.* 6.

Τὰ παράγματα οὐκ ἄπληστα τῆς ψυχῆς] Idem *l.* 5. § 19.

Ἀλλ' ἔξω ἔστηκαν ἀρεμοῦντα] Ità *l.* 9. § 15. ἔξω θυρῶν ἕστηκεν. & *l.* 11. § 11. οὐκ ἐπὶ στέγης ἕστηκε.

Αἱ δὲ ἐγκλίσεις ἐκ μόνης τῆς ἕνδον ὑποδιαλύσεως] Idem *l.* 8. § 47. nisi qod hîc ὑποδιάλυσις, i. e. *opinio*, ut Senec. *epiſt.* 76. ibi κεῖμα & δόγμα, i. e. *decretum*, ut idem *epiſt.* 95. dicitur. Cicero Stoicum agens *Tuſcul. l.* 3. *c.* 25. *Opinione turbamur. nam & metus opinio magni mali impendentis; & ægritudo eſt opinio magni mali præſentis; & qidem recens opinio talis mali, & in eo rectum videatur angi: id autem eſt, ut is qi dolcat, oportere opinetur ſe dolere.*

Πάντα ταῦτα ὅσα ὁρᾷς, ἦσον ἤδη μιλαδάλλει] Idem *l.* 7. § 23. Vide & *l.* 2. § 12. Seneca *epiſt.* 71. *Qid enim mutationis periculo exemptum eſt? non terra, non cœlum, non totus hic rerum omnium contextus, qamvis Deo agente ducatur. non ſemper tenebit hunc ordinem; ſed illum ex hoc turſu aliqis dies dejiciet. certis eum cuncta temporibus: naſci debent, creſcere, extingui. Qacunqe vides ſuprà nos currere, & hæc qibus innixi atqe impoſiti ſumus, velluti ſolidiſſimis, carpentur ac deſinent. nihil non ſenectus ſua eſt. inæqalibus iſta ſpatiis eódem natura demittit.*

Καὶ οὐκ ἔτι ἔσται] *non erunt amplius.* id ſcil. qòd priùs fuerant. Vide *l.* 11. § 35.

Ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις] hoc eſt, ἐν διωκεῖ ἀλλοιώσει. ut *l.* 9. § 19. ità Plato in *Theæt.* τὸ πᾶν κίνησις, ἢ ἄλλο παρὰ τοῦτο οὐδέν. qod mox explicans, dicit, πάντα δὴ κινεῖται· &, πάντα δὲ γίγνε-

γενέσ. quod Hippocrates *de diæt. l. 1.* Συμμισγόμενα καὶ διαλυόμενα ἀλλοιοῦται. Vide *ad l. 10. § 7.* Tertull. *de pallio c. 2.* Certè habitum vertere naturæ ſolitum ſolenne munus eſt. *fungitur & ipſe mundus iſte, quem incumbimus. metatio certè noſtra, totum verſiformis eſt. dies & nox invicem vertunt. Sol ſtationibus annuis, Luna modulationibus menſtruis variat. Syderum diſtincta confuſio interdum deficit aliquid, interdum reſuſcitat. cæli ambitus, nunc ſubditivo ſplendidus, nunc nubilo ſordidus: aut imbres ruunt, aut ſiqua miſſilia cum imbribus, dehinc ſubſtillum, & denuo ſudum. Sic & mari fides infamis, dum & ſtabilis æquè mutantibus, de tranquillo probum, de fluctuoſo temperatum, & extemplo de decumanis inquietum. Sic & terram ſi recenſeas temporatim veſtiri amantem, propè ſis eandem negare, memor viridem cùm conſpicis fluvam, mox viſurus & canam. Cæteri quoque ejus ornatus ſiquid, non aliud ex alio mutant, & montium ſcapulæ decurrendo, & fontium venæ cavillando, & fluminum viæ abbrevando. mutavit & totius mundus aliquando, aqua omnibus obſitus. Sed & cruſtando rurſus in formam: mutavit rurſus orbis, alius idem.* Viſe ſis eundem argumentum idem pereleganter proſequentem, *de reſurrect. carn. c. 12.* Vide & *l. 2. §. 3. & l. 8. § 6.*

Ὁ βίος ἀστάθμητος] *Vita tota in opinione conſiſtit.* quod *l. 2. § 15.* πᾶν ἀστάθμητος.

§ 4. Τὸ νοερὸν ἡμῖν κοινόν] qod *ſuprà l. 3. § 4.* συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. Et adhuc plenius, *l. 9. § 8.* Εἰς τὰ λογικὰ ζῶα μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται.

Ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις] Idem *ſupr. § 3.* Vide ad *l. 3. § 11. Epictet. l. 3. c. 24.* ὅτι ὁ κόσμος ἔοικε μιᾷ πόλει δεῖ· καὶ ἡ οὐσία, ἐξ ἧς διημέρευται, μία. Tertull. *apolog. c. 38.* Unam omnium rempublicam agnoſcimus mundum. Cicer. *paradox. 2.* Exilium non eſt eis terribile, qi omnem urbem terrarum unam urbem eſſe ducunt.

Τίνος γὰρ ἄλλου —κοινὰ πολλάκις;] nullius certè alius homines indiſcriminatim univerſi. ar Chriſticolas alius, τοῦ ἐν τοῖς ἀγγέλοις· uti Pavlus *ad Philip. c. 3. v. 20.*

Ἐκεῖθεν] de communi iſto animarum rationalium fonte, idem ferè *l. 9. § 8.* hoc eſt, qod *l. 2. § 4.* dixerat, eſſe *mentem* cujusque τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν καὶ προνοοῦν. *defluxum quendam mentis mundi gubernatricis.* Vide *infrà § 40.*

Ἀπὸ πηγῆς τινος] Arnob. *l. 2.* ex Stoicorum an Platonicorum ſententiâ; *Uno ex fonte omnium noſtrûm defluunt animæ.*

Οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται· οὐδὲ μὴν εἰς ἐκ τοῦ ἐόντος ἔρχεται.] Ità *l. 5. § 13.* Contrà quàm Evrip. apud Stob. *tom. 2. tit. 122.*

—τὸ μηδὲν εἰς ὄλεθρον ῥέπει.
—*nil quod erat, in nil abit.*

& quàm Tertull. *adverſ. Hermog. Omnia ex nihilo edita, in nihilum perventura.* Perſ. *Sat. 3.*

—*gigni*
De nihilo nihil; in nihilum nil poſſe reverti.

Philo *de mundo.* Ὡς ἀφ' οὗ μὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑπὲρ γίνεται, οὐκ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεται· ἐκ τοῦ γὰρ ὑπάρχοντος ἀνάγκην ἦν ἀεί τι τοῦτο ὂν ἐξαπολέσθαι, ἀνόλυτον καὶ ἄπαυστον. Qi locus Ludov. Nagoralæ vitiî ſuſpectus habetur. itaqe legi poſtulat pro ἀνόλυτον, ἀπήνυστον, & ἄπυστον pro ἄπαυστον. Ocellus Lucan. *de univerſ. c. 1. § 11.* Ἀμήχανον γὰρ τὸ ὂν ἐκ τοῦ μὴ ὄντων ἁπλῶς, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυθῆναι. Epicurus pariter *epiſt. ad Herodotum* apud Laërt. *l. 10.* Πρῶτον μέν, ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· πᾶν γὰρ ἐκ παντὸς ἐγίνετο ἂν, σπερμάτων γε οὐδὲν προσδεόμενον. καὶ εἰ ἠφανίζετο ἢ τὸ ἀφανιζόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν ἀπώλετο τὰ πράγματα, ἐκ ὄντων εἰς ἃ διελύετο. Qod Lucretius Epicuri μυσταγωγὸς καὶ ἑρμηνεὺς *lib. 1.*

Principium hinc qojus nobis exordia ſumet;
Nullam rem è nihilo gigni; nil poſſe creari
De nihilo.—

Et mox: *Nam ſi de nihilo fierent; ex omnibus rebus*
Omne genus naſci poſſet, nil ſemine egeret.

Sed & Democritus apud eund. *l. 9.* Μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι, μηδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. Ariſtoteles etiam *phyſic. l. 1. c. 4.* Τὸ γιγνόμενον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι ἀδύνατον. ἅπαντες γὰρ ταύτῃ ὁμολογοῦσι τῇ δόξῃ· πάντες οἱ περὶ φύσεως. Et rursus *c. 8.* Κοινὴ δόξα ἐστὶ φυσικῶν, οὐδὲν γίγνεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. & *de gener. & corrupt. l. 1. c. 3.* Ὁ μάλιστα φοβούμενοι διατελέσαντες οἱ ἄνθρωποι φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι παρεῖναι. Atqe huc pertinet, qod de priſcis philoſophis idem *Phyſic. l. 1. c. 8.* Οἱ μὲν φιλοσοφίαν πρῶτοι ζητοῦντες τὴν ἀλήθειαν, ---ᾤοντο ὅτι γίνεσθαι οὐδὲν ἐστὶν ὄντων οὐδὲ, ὅτε φθείρεται. neqe enim ſimpliciter, aut produci aut corrumpi qicqam, ei negabant; ſed nihil aut è nihilo produci, aut in nihilum evaneſcere; verùm ſubſtantiam ipſam ſemper manere, novis affectibus ſibi invicem ſuccedentibus, aſſerebant. qod & Ariſtot. ipſe agnoſcit, τὴν μὲν τὰ φυσικὰ, *l. 1. c. 3.* Τῶν δὴ πρώτων φιλοσοφησάντων οἱ πλείστοι τὰς ἐν ὕλης εἴδει μόνον ᾠήθησαν ἀρχὰς εἶναι πάντων. ἐξ ὧν γάρ ἐστιν ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ οὗ γίγνεται πρῶτα, καὶ εἰς ὃ φθείρεται τελευτῶν, τῆς μὲν οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ ταύτῃ τὴν ἀρχὴν φασὶν εἶναι τῶν ὄντων· καὶ διὰ τοῦτο, ὅτε γίνεσθαι οὐδὲν οἴονται, ὅτε ἀπόλλυσθαι, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως ἀεὶ σωζομένης. Itaque Cicero *de divinat. l. 2. § 37.* Non ergò omnium interitus atqe obitus natura conficiet, & erit aliqid, qod aut ex nihilo oriatur, aut in nihilum ſubitò occidat. qis hoc phyſicus dixit unqam? De poſteriore membro Vide *l. 11. § 35.* Vide & *l. 8. § 18. & l. 10. § 7.*

§ 5. Ὁ

§ 5. Ὁ θάνατος πέρας, οὐ γένεσις] Siquidem, ut Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 3.* Ἔστιν ἡ θάτερου γένεσις ἀεὶ, ὅτι μὴ οὐσίαν, ἀλλὰ φθορὰ καὶ ἡ ἄλλου φθορὰ, ἄλλου γένεσις. *Generatio unius, corruptio alterius; & corruptio unius, generatio alterius.* At Apollonius Tyan. *epist. 66.* Θάνατος ἀδεὲς ἀδυνὸς, ἢ μόνον ἐμφαίνει. καθάπερ γὰρ ἡ γένεσις ἀδινός, ἢ μόνον ἐμφαίνει. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ὑπαρχῆς εἰς φύσιν, ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ ἐκ φύσεως εἰς ὑπαρ καὶ ταῦτα, θάνατος. ὅτι μὲν οὖν καὶ ἀληθείαν τινος, ὅτι φθειρόμενόν ποτε· μόνον δὲ ἐμφαίνει ὄντως, ἀοράτου τε ὕστερον, τὸ μὲν διὰ ταχύτητα τῆς ὕλης, τὸ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς οὐσίας, ὅσης μὴ ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει δὲ διαφερούσης καὶ σώσει. Porphyrius apud Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 40.* ex Pythagoreorum sententia, Τὸν ἀνθρώπου ἀναιρεῖσθαι, φησὶ τὸ ἀποθνῆσκον τοῦτον τὸν λόγον ἔχειν, ὃν ὁ γινόμενος ἔχει πρὸς τὸ γινόμενον. ἑκατέρων γὰρ ἓν τῆς ψυχῆς μεταβολὴ· τὸ μὲν εἰς σῶμα, γένεσιν· τὸ δὲ ἀπὸ σώματος, θάνατον.

Φύσεως μυσηρίου] Ità *l. 2. § 12.* φύσεως ἔργον. Senecæ *excerpt. Morieris. ista hominis natura est, non pœna.*

Σύγκρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων εἰς ταὐτά] deesse videntur voces aliquot, necessariò supplendæ, ut sensus sit integer. [καὶ διάκρισις] εἰς ταὐτά. vel ut *l. 10. § 7.* [καὶ διάλυσις] εἰς ταὐτά. Ità Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 1.* Ζωίοντων καὶ διαμυόμενων (τῶν στοιχείων) ἡ γένεσις συμβαίνει καὶ ἡ φθορά. Et *c. 2.* γένεσις καὶ φθείρεσις συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα. Ibidémque Democritus & Levcippus, διακρίσει, καὶ συγκρίσει, γένεσιν καὶ φθορὰν, definiunt. Empedocli quoque, ὅτι φύσις οὐδενὸς ἔστιν, Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων. qod idem & τῶν μὴ τὰ φυσικὰ, *l. 4. c. 1.* reperitur. de qo tamen videatur Plutarchus *adv. Colot.* Epictet. *lib. 4. c. 7.* Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ περαγώδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει. ἤδη καιρὸς τῷ ὕλῃ, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκείνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπολλυσθαι ἐν τῷ κόσμῳ; τί γηΐδιον κενὸν, ἄτοπον; Vide *l. 5. § 4. & 13. & infr. § 36. & l. 7. § 50. & l. 8. § 18.*

Ἐφ' ὃν ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι] ἐπὶ γὰρ τὸ πυρέσσειν αἰσχρὸν, οὐδὲ τὸ ἀποθνήσκειν. Dio Prus. *orat. 33.* & Mart. *l. 12. c. 23.* ἢ καταπαυσάτω τὸν βίον ὁ κάμνων, ὅπου οὐδὲ αἰσχρόν.

Οὔτε παρὰ τὸν ἔξωθεν τοῦ νοερὸν ζῴου] qia scil. est ὄντων ζῷον. *infr. § 3.* Itaque Anaxagoras, nunciatâ filii morte; ᾔδειν, ὅτι ὄντιν ἐγέννησα υἱόν. Plut. *ad Apollon.* & *de manſuet.* vel, ut idem *de trangil.* & Galen. *de dogm. Hippocr. & Plat. l. 4. c. 13.* ᾔδειν ὄντιν ἔθρεψας. vel etiam ut Laërt. *l. 1.* qi liberos plures simul amissos refert, ᾔδειν αὐτοὺς ὄντιν ἔθρεψας. Et Ælian. *lib. 3. cap. 2.* ᾔδειν ὄντιν ἐθρεψαμην. ubi tamen legendum γεγεννηκώς, ex Dion. Prus. *orat. 37.* & Epictet. *dissert. l. 3. c. 24.* Cicer. *Tuscul. l. 3. Sciebam me genuisse mortalem.* Val. Max. *l. 5. c. 10. Ego illum ex me natum sciebam esse mortalem.* At turpissimè ac sceleſtissimè hominis monstrum merum Gallienus ille Imperatoris nomine indignus, qi (ut refert Trebellius) ubi de Valeriano patre comperit, qòd à Persis captus esset, id qod philosophorum optimus de filio amisso dixisse fertur, *sciebam me genuisse mortalem*, de patre dixit Imperatorum pessimus, *sciebam patrem meum esse mortalem.* ità cùm patris miseriis ludibrio haberet, non defuit tamen Annius Cornicula, qi eum qasi *constantem principem* lavdaret. Cæterùm, qod Sen. *epist. 99. Cui nasci contigit, mori restat,* & *epist. 30. Vivere noluit, qi mori non vult. vita enim cum exceptione mortis data est.*

Οὐδὲ παρὰ τὸν λόγον τῆς παρασκευῆς] qia, ἡ τοῦ σώματος σύγκρισις ἐυσκευοτέρα. *l. 2. § 17.* Et, ut Epictetus *infr. § 41.* ψυχάριον εἰ βασάζον νεκρόν. Senec. *ad Marc. c. 11. Mortalis nata es; mortales peperisti. putre ipsa fluidúmque corpus, & casibus morbisque repetita, sperâsti tam imbecillâ materiâ solida & æterna gestâsse?* Et mox: *Quid est homo? quòdlibet qassum vas, & quòdlibet fragile. jactatu, non tempestate magnâ, ut dissiperis, est opus. ubicunque arietaveris, solveris. Quid est homo? imbecillum corpus & fragile, nudum, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum: cùm benè lacertos exercuit, cujualibet ferræ pabulum, cujualibet victima: ex infirmis fluidisque contextum; frigoris, æstûs, laboris impatiens: ipso rursus situ & otio iturum in tabem: alimenta metuens suæ; qorum modò inopiâ, modò copiâ rumpitur: anxiæ sollicitæque tutelæ; precarii spiritûs & malè hærentis.* Plut. *ad Apollon.* Τί δὲ θαυμαστὸν, εἰ τὸ τμητὸν τέτμηται, εἰ τὸ πικτὸν πέπληγε, εἰ τὸ καυστὸν κέκαυται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; Augustinus jam morti propinqus, acceptis cladibus, qæ per barbarorum incursiones passim contigerant, sapientis cujusdam sententiâ se consolabatur, dicens; *Non erit magnum, qod cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales.* Posidon. in *vit. Aug.*

§ 6. Ταῦτα ἕτως] Abrupta ista; nec cum prioribus cohærentia, & ἀκόλουθα insuper. Monitum continent & munimentum adversùs injurias & contumelias ab improbis illatas: *Talia*, inqit, *ab istiusmodi perpetrari solennè est.* Senec. *Excerpt. Malè de te loquuntur homines. sed mali. moverer, si judicio hoc facerent. nunc morbo faciunt. faciunt, qod solent. qibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Ista autem cum præcedentibus malè conferruminavit editor ille Lugdunensis.

Ἐξ ἀνάγκης] *aliter neqeunt.* Gregor. Naz. *de pace orat. 3.* Κακῶς λέγουσιν, ἐπειδὴ κακῶς ἂν ἔμαθον. Qod idem apud Laërtium *l. 2.* Socrates. Sed & Leotychides Aristonis Laco, apud Plut. in *apophth.* Οὐ θαυμάζω καλῶς γὰ λέγειν οὐδεὶς ἂν

ἀνθρ' ἀνωφελῆ. Senecæ excerpt. *Malè de te loquuntur. Benè nesciunt loqui.* Ità sup. § 3. Ἄκοντες ἁμαρτάνουσι. Et *l.* 8. § 12. ἀναγκάζονται ὕπνον πιεῖν. Et *l.* 10. § 29. βιάζεται. Pari modo ille apud Epicharmum in *Hercul. fur.* se excusat, referente Eustrat. *in Aristot. ethic. l.* 3. *c.* 5.

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼ ἀναγκαίως τὰ δὲ πάντα ποιῶ.

Hæc ego ex necessitate facio, quæ facio, omnia. Grot. Neque tamen Zenonis servulo præscriptio ea proderat, qi cùm ob furtum à Domino castigatus, εἱμαρτό μοι κλαῦσαι, *in fatis sibi* diceret *fuisse, ut furaretur*; respondit ille, Καὶ δαρῆναι *in fatis iisdem fuisse & ut cæderetur.* Sed nec Spartani servo, qi cùm inter flagella, subinde clamaret, Ἄκων ἥμαρτον, *Invitus pecca i*; regessit herus, Ἄκων τοίνυν κὴ κολάζε. *invitus ergò plectere.* Vide *ad lib.* 7. § 63.

Θέλει τὸν συκῆν ἐπὶ μὴ ἔχειν] Idem planè *l.* 12. § 16. affine qippiam & *l.* 8. § 15. Lactis autem sive liquoris ficulnei meminisse videtur; ὅτι συκῆς ὀπὸς πάντων δριμύτατος. ut Aristot. *problem. l.* 20. *c.* 18. sive, ut Plin. *l.* 23. *c.* 7. quoniam *fiet succus lacteus aceti naturam habet: itaque coaguli modo lac contrahit.* quod aliter pavlò Dioscorid. *l.* 1. *c.* 149. πικρικός ὄζει γάλακτι, ὥσπερ ἡ πτύελος ἢ τὸ πεπῶν, ὥσπερ τὸ ὄξος. Sed & aliis dotibus havd pavcis succus is nobilis, qas apud eosdem videre licet. Ad Marci mentem Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Non irascetur sapiens peccantibus. quæ? qia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. Scit pavcissimos omni ævo sapientes evadere. qia conditionem humanæ naturæ perspectam habet. nemo autem naturæ sanus irascitur. qid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? qid si miretur spineta sentésque non utili aliqâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.*

Ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου καὶ σὺ κἀγὼ τεθνήξεσθε] Ità *l.* 7. § 22. ωστ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεσθε. Senec. *de ira lib.* 3. *c.* 42. *Nulla res adversùs iram magìs proderit, quàm cogitatio mortalitatis. sibi qisque, ut alteri, dicat; Qid juvat tanquam in æternum genitos iras indicere, & brevissimam ætatem dissipare? Qid ruimus in turbam? qid certamina nobis accersimus? qid imbecillitatis obliti, ingentia odia suscipimus, & ad frangendum fragiles consurgimus? jam istas inimicitias, qas implacabili gerimus odio, febris aut aliud malum corporis vetabit geri. jam par acerrimum media mors dirimet. qid tumultuamur, & vitam sedítiosi conturbamus? stas super caput fatum, & pereuntis dies imputat, propiúsque ac propiùs accedit, istud tempus qod alienæ destinas morti, fortasse* [havd] *citra tuum est.* [*circa* Lipsius.] Et rursus: *Qin potiùs vitam brevem colligis, placidámque & tibi & cæteris præstas. qin potiùs amabilem te, dum vivis, omnibus; desiderabilem, cùm excesseris, reddis. Qid servo, qid domino? qid regi, qid clienti tuo iraseris? sustine paullum. venit ecce mors, qæ nos spares faciat. Ridere solemus inter matutina arenæ spectacula, tauri & ursi pugnam inter se colligatorum; qos cùm alter alterum vexârit, suus confector expectat. Idem facimus. aliqem nobiscum alligatum lacessimus: cùm victo victoríque finis æqè maturus immineat. numqid ampliùs isti cui iraseris, qàm mortem optas? etiam te qiescente morietur. perdis operam: facere vis, qod futurum est. Quietiùs potiùs pacatíque, qantulumcunque supereſt, tranfigamus. sive de ultimis suppliciis cogitas, sive de levioribus, qantulum est temporis, qò aut ille pœná suâ torqeatur, aut tu malum gaudium ex alienâ percipies? jam ipsum spiritum exputimus interim, dum trahimus. dum inter homines sumus, colimus humanitatem. non timori cui jam, non periculo simus. detrimenta, injurias, convitia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. dum respicimus, qod aiunt, versamúsque nos, jam mortalitas aderit.* Pervulgatum est illud, ad qod ille respexit, qódqe Aristoteles exhibet, *rhetor. lib.* 2. *c.* 21.

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.

Iram cave immortalem mortalis geras.

Sive, ut Gnomolog. vetus;

Ἀθάνατον ἔχθρον μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.

Mortalis odia nè gere immortalia.

Qod latiùs extulit Evripid. in *Philoctet.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Ὥσπερ ἢ θνητὸν κὴ τὸ σῶμ' ἡμῖν ἔφυ·
Οὕτω πρέπει, μηδὲ τὸν ὀργὴν ἔχειν
Ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.

Mortale qando corpus est homini datum;
Nec odia debet gerere immortalia,
Qisqis magistrâ sapere naturâ volet. Grot.

Romanis, ab Hetruscis missi de Tarqinio legati, apud Dionysium Halicarn. *l.* 5. Δεῖν ἀνθρώπους ὄντας, μηδὲν ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων φύσιν φρονεῖν, μηδὲ ἀθανάτους ἔχειν τὰς ὀργὰς ἐν θνητοῖς σώμασιν. Et Marcio mater apud eundem *lib.* 8. ubi Deos etiam, per gravia atqe atrocia peccantibus iratos, muneribus precibúsque lenirii dixerat, εἰ μὴ σύ, inqit, ἀξιοῖς, τὰς μὲν τῶν θεῶν ὀργὰς θνητὰς εἶ), τὰς δ' ἡμῶν ἀνθρώπων, ἀθανάτους. Creon tamen apud Sophoclem in *Oedip. Colon.*

Θυμὸς γὰρ ὠλέσ' γηρέως ἔξω μόνος.

Iræ senectus unica est, vitæ exitus.

Et ulteriùs etiam Phalaris epist. 51. Τῆς μὲν ἄλλων ἐχθρὸς ὄντι τὸ χαλεπὸν μὴ διαφάσσειν, ὡς παροξυνθείς, κἂν σπλαγχνοίμην· ὑπὲρ δὲ φίλου, ἀθάνατον ὀργὴν ἔχειν, ὡς φασί τινες, οὐ πρέπει. τῆς μὲν τοι, Πύθων, ἐκ ἐμαυτὸν δυσμενείας, ὃ μόνον ζῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀποθανών, ὃ πᾶσι συμβαίνει τοῖς τετελευτηκόσιν, ἔπλαχνοίμην.

Οὐδὲ ὄνομα ὑμῖν ἀπολειφθήσεται] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 25. Hesiod. *oper. l.* 1. *v.* 153.

Βῆσαι ἐς εὐρύσπλα δόμον χρυερῶ ἀΐδαο,
Νώνυμοι. —

qo loco (ut obiter adnotem) εὐρύσπλα malim vertere, *situ obſitum*, qàm cum interpretibus, *latum*.

§ 7. Ἄρον τὸν ὑπολυπῆν, ἤρτυε τὸ, βάσλαμμαι] Idem ferè *l.* 7. § 14. & *l.* 8. § 35. 41. 47. & *l.* 12. § 22. 25. Huc illud Menandri, apud Plutarch. *de tranqill.* & *de exil.* & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.

Οὐδὲν πόνος δεινὸν, ἂν μὴ φορτικῆ.

Nil paſſus es mali, ipſe ni præ te feras.

Epictet *Enchirid. c.* 29. Εἰ γὰρ ὁ βλάπτει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς, τότε ἢ ὕβρις βεβλαμμένου, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι.

§ 8. Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτῷ ἄνθρωπον ὁ ποιεῖ] quod *l.* 7. § 64. ὃ δὲ τὴν δίκαιαν τὴν κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ. qia ſcil. *Animus cujusque, is eſt quique.* Cicer. *Somn. Scip.* Vide *l.* 2 §. 1.

§ 9. Ἠναγκάσαι] Ità *l.* 2. § 3. Παύσει δὲ τὸ ἀναγκαῖον. ibi vide. commation avtem hoc ſuperioribus adfigit Caſ. ſeqentibus præfigit Xyl. cùm nevtra ſatìs cohæret. dictionis ſeries hiulca eſt, & deeſſe aliqid videtur. ad ſeqentia potiùs dicti mens vergit: ut rationes varias ſimul congerat, ob qas æqanimiter contingentia qæqe ferre oporteat; qia nempe neceſſaria, utilia, juſta.

§ 10. Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει] Ità ſolent excerpta ſua, vel χρησμαθείας, vel adnotata ordiri, Ὅτι τόδε, ἢ τόδε, ut videre eſt paſſim apud Photium, Evſtathium, alios. Aliqando tamen pleniùs, Ἰσέον ὅτι, avt ejusmodi aliud qid, qale & iſtic ſubintelligendum. Qod avtem *omnia qæ contingunt nobis, juſtè contingere* dicit, intelligendum eſt, qoad primam cavſſam. Nec abhorret ab hoc philoſophia Chriſtiana, ſed cumprimis inculcat. Pſaltes *Pſal.* 119. *v.* 139. *Juſtus es, Domine, juſtique ſunt judicia tua.* & *v.* 75. *Novi, Domine; recta eſſe judicia tua; juſtéque te afflixiſſe me.* Et *Pſal.* 145. *v.* 17. *Juſtus eſt Dominus in omnibus viis ſuis, ſanctúsque in operationibus ſuis.* Vates etiam Jerem. *c.* 12. *v.* 1. etiamſi ægrè ferre videatur, qod bonis malè, malis bene ſit; hoc tamen pro fundamento immoto prorſus ſubſternit, *Tu, Domine, certè juſtus es.* Senec. *epiſt.* 107. *Qæcunqe fiunt, debuiſſe fieri putet; nec velit objurgare naturam.* & *epiſt.* 96. *Solet fieri. parum eſt debuit fieri. decernuntur iſta, non acciduntˑ* Galen. *in Hippocr. de fract. l.* 1. § 2. Ὅταν ἐκφεύγῃ φρόνημα τὸ οἰκεῖον φυλάξῃ τις, δικαίως ἔχει τε καὶ δικαίως τοῦτο. οἰκεῖον δὲ ὑδὲν ἄλλο παρὰ τὸ κατὰ φύσιν. ad Marci mentem aptiſſimè.

Κατὰ τὸ ἕξῆς] *ſecundùm rerum ac cavſſarum ἀκολουθίαν*, ſive *connexionem ac concatenationem* qandam, qam imaginabantur Stoici. Vide *infrà* § 45. & *l.* 6. § 38.

Τῷ πᾶσι ὑπομονητικῷ & τὸ κατ' ἀξίαν] nihil poterat piè magìs ac religioſè dici, qàm omnia provenire à cavſſa qadam ſuprema, aſſignante qaſi certâ lege cuiqe, qod ipſi maximè ſit congruum. Vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 25.

Σωὸν τὸ ἀγαθὸς εἶ] Syntaxis τοῦ poſcit. Sicut *l.* 7. § 66. ἀρκεῖσθαι τῷ δίκαιον εἶναι. atqe ità Lugd. *Bonum* avtem fore dicit, ſi juſtè evenientibus ſe ſponte ſummiſerit. qod Cleanthes ſupra, *ad l.* 3. § 4.

Malúsqe patiar, qod bono licuit pati.

Καὶ τὸ νενόμενον ἱλαίως ὁ ἀγαθὸς] *Virum bonum* dicit; non *qomodo omnes candidatos bonos viros dicimus, qomodo obvios, ſi nomen non ſuccurrit, dominos ſalutamus:* ut Senec. *epiſt.* 3. ſed *perfectum, abſolutum; qem malum facere nulla vis, nulla neceſſitas poſſit.* Idem *epiſt.* 34. Itaqe τὸ ἱλαίως νενόμενον iſtìc opponitur τῷ χαυνότερον λεγομένῳ, *l.* 2. § 10 aliúdqe hìc τὸ ἴδιον, aliud τὸ ἰδιωτικὸν, *infrà* § 50. Fabius *inſtit. l.* 12. *c.* 1. cùm Oratorem *virum bonum* definiviſſet. *Ego ſecundùm communem loqendi conſuetudinem ſæpe dixi dicámqe perfectum Oratorem eſſe Ciceronem, ut amicos & bonos viros, & prudentiſſimos dicimus vulgò, qorum nihil niſi perfectè ſapienti datur. Sed cùm propriè & ad legem ipſam veritatis loqendum erit, eum qæram oratorem, qem & ipſe qærebat.*

§ 11. Μὴ τοιαῦτα ὑπολάμβανε] Senec. *de ſap. conſtant. c.* 17. *Genus ultionis eſt, eripere ei qi fecit contumeliæ voluptatem. Solent di ere; Miſerum me. puto, non int llexit! adeò fructus contumeliæ in ſenſu & indignatione patientis eſt.* Tertull. *de patient. c.* 8. *Nempe idcirco qi te ladit ut doleas: qia fructus omnis lædentis in dolore læſi eſt. ergò cum fructum ejus everteris non dolendo, ipſe dolear neceſſe eſt amiſſione fructûs ſui.*

§ 12. Ἐπιμόρτας] i. e. δόγματα ἕτοιμα. ut *l.* 3. § 13.

Ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος] i. e. τῆ ἡγεμονικῆ, ſive *mentis*, qam & τὸ κυβερνῶν, *ſuprà* § 1. & τὴν κυβερνῶσαν, *l.* 7. § 64. vocat. Vide Ambroſ. *Hexaemer. l.* 6. *c.* 9. *ſuprà ad* § 3. Verùm nobis, *Unus eſt Rex idem & Legiſlator*, Jovis. Eſajæ *c.* 33. *v.* 22. cujus & legem νόμον βασιλικὸν Jacobus indigetat. *c.* 2 *v.* 8.

Μεταθέσεις] Vide *ad l.* 1. § 15. 16. & *l.* 6. § 21. Notum illud Heſiodium *oper. l.* 1. *v.* 291.

Ὅυτος μὲν παγάεισος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ὄπιστα καὶ ἐς τέλος ἐσσεται ἀμείνων.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ὃς δ' μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

Ille quidem ante omnes, per ſe ipſe qid utile, qid non,
Qi videt, & longè fines proſpectat agendi:
Qi bene conſultis didicit parere, ſecundus.
At qi conſiliis pollet nihil ipſe, nec audit
Suadentes alios, nullos homo vivit ad uſus.

Ita vertit apud Stob. *tom. 2. tit. 3. & 4.* Grotius; qem mirum αὐτῷ repoſuiſſe denuo, cùm in Stobæo priùs αὐτὸς legeretur. præſertim cùm & in verſione illud potiùs expreſſerit, & Hejnſium avdire potuerit, de ſcriptura gemina monentem *in notis ad Heſiodum:* ubi & hæc habet; ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, eſt, ὁ καθ' ἑαυτὸν πάντα, τετίσι, κατ' αὐτὸν; σοφὸς ὤν. Ὁ αὐτὸς νοήσας, itaque dixit Heſiodus, hoc eſt, qi ipſe; non autem, ὁ αὐτῷ, qi ſibi, ſapit, juxta illud Euripideum:

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

à Stobæo *tom. 2 tit. 3.* relatum, à Ciceron. *famil. l. 13. epiſt. 15.* Lucian. in *apolog.* Plut. *de laſcend.* ab Alexandr. apud eundem in *Alex.* uſurpatum. opponitur autem ὁ αὐτὸς νοήσας, τῷ δὲ ἄλλου πιθομένῳ νουθετήσαντα σοφῷ γενέσθαι. Eandem hanc lectionem confirmat Ariſtides rhetor. in *orat. Platon. 1.* non qidem ut vulgò legitur, ſed ut à Photio exhibetur, *biblioth. cod. 247.* qi ubi Heſiodia illa recitaverat, ſubjungit: Πρῶτον μὲν ἔφατο τὸν αὐτὸν εὑρήσειν τὰ βέλτιστα, ἄμεινον δ' ἀμαθίας, τὸν ὅτι συνιέναι, ὅτε πειθόμενον. μέσην δ' ἀμφοτέρων, ἅτε ἐν ἀσθενοῦς ὄντος, τὸν τῇ συνιέναι πειθόμενον, τοσούτῳ χείρω τοῦ νοήσαντος, ὅσῳ βελτίω τοῦ μὴτ' αὐτὸν εὑρόντα, μήτε πειθόμενον. Et mox: Τὸν μὲν τοίνυν ἄνδρα, ὡς θεὸν καὶ θεῶν ἐγγύς, πρῶτον καὶ κράτιστον μὲν ἔφη, ὃς καὶ αὐτὸς πάντα νοήσει τὸν δ' ἀγαθὸν καὶ μαθόντα δεύτερον. Sed & Ariſtoteles *ethic. Nicom. l. 1. c. 4.* & Diogenes Laërt. *l. 7.* apud eam Zeno Heſiodi verſiculos illos non ſine nota aliqa refingit, ut dicatur,

Κεῖνος μὲν παναρίστος, ὃς ἓν εἰπόντι πίθηται.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Κρείττονα γὰρ εἶναι τὸν ἀκοῦσαι καλῶς λεγόμενον τοῦ λεγόμενον καὶ χρῆσθαι, τῷ δι' αὐτοῦ τὸ πᾶν συνοησόντος. τῷ μὲν γὰρ εἶναι μόνον τὸ συνιέναι τοῦ δ' ἓν πειθέσθαι καὶ τὸ χρῆσθαι. Quod etiamſi Themiſtio *in orat. ginqennal.* placuiſſe videa; mihi tamen eodem loco habetur, qo Zenonis ejusdem cavillum illud, qo Phocylidis monitum nemini non probatum eludere conabatur. (ους.

Μηδὲ δίκελλ' ὀλίσῃς, πρὶν γ' ἀμφοῖν μῦθον ἀκοῦσαι.

de qo videri poterit Plutarch. *de Stoic. contrad. c. 4.* Verùm propiùs acceſſit Arrabæus apud Herodot. *l. 7.* Ἴσον, inqit, ἐμεῦνο παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέοντί τε ἓν, καὶ τῷ λέγοντι χρησθαι ἐδέλειν πείθεσθαι. Cæterùm Heſiodo ſuffragatur prorſus Ariſtoteles *ethic. Nicom. l. 1. c. 4.* qo loco non primus tantùm verſiculus ad avtoris mentem ritè effermatus reperitur; ſed & qartus, qi hoc admiſſo, prout ſuperiùs retulimus, emendandus fuerat, integer exhibetur. ſiquidem μὴτ' αὐτὸς ibi legitur, qod μηδ' αὐτῷ apud alios, etiam qi mendum prius ſuſtulerant, mendoſè habetur. Gregorius etiam Naz. *epiſt. 43.* Ἀναίσομαι δ', (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν μέτριον) εἰ μήτε αὐτὸς σωφρὼν τὸ βέλτιστον ὁ τῆς φρονήσεως δὲ ἅψασθαι ἑταίρου μαιεύσασθαι μηδ' ἄλλῳ ἓν εἰπόντι καλαχλευάσειν ὁ τῆς δευτέρας. Basil. Cæſ. *orat. 24.* Εἰ μὲν ἓν τοῖς ἔπεσιν ἦν τὸ λεγόμενον, τῆς δευτέρας ἦν ἐπαινεῖσθαι τάξεως παρ' Ἡσιόδῳ τάξιν. εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν ἔποιμι συγχρώς· αὐτοὶ δὲ μάνθανε ἦν ἐπῶν διακούσῃ, ὃν οἷς ἐκεῖνος φησὶ· ἄμεινον μὲν τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ δέοντα ξυμπορῶντα· ἐσθλὸν δὲ κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων εὐβουλευθεῖσιν ἐπόμενον· τὸν δὲ πρὸς οὐδέτερον ἐπιτήδειον, ἀχρεῖον εἶναι πρὸς ἅπαντα. Jo. Chryſoſt. *in epiſt. 2. ad Cor. orat. 18.* Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφὸς· ὅτως ἡμεῖς οἱ καταλεξάμενοι, καὶ αὐτοὶ σωθῆναι καὶ εὐγνωμοσύνης κεκτῆσθαι ἐπαινοῦμεν. ubi, qod monet Dunæus noſter, illum primæ notæ σοφὸν, hunc ſecundæ σωτὸν nuncupat. Cicero *pro Cluent. Sapientiſſimum eſſe dicunt eum, cui qid opus ſit ipſi veniat in mentem: proximè accedere illum, qi alterius benè inventis obtemperet. in ſtultitia contrà eſt. minùs enim ſtultus eſt is, cui nihil in mentem venit, qàm ille, qi qod ſtultè alteri venit in mentem, comprobat.* Minutius apud Livium *l. 22 Sæpe ego audivi, cum primum eſſe virum, qi ipſe conſulat, qid in rem ſit; ſecundum eum, qi bene monenti obediat: qi nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, cum extremi ingenii eſſe. nobis qoniam prima animi ingenique negata ſors eſt, ſecundam ac mediam teneamus, & cùm imperare diſcimus, parere prudenti in animum inducamus.* Seneca item *de benefic. l. 5. c. 21. Moneri velle ac poſſe ſecunda virtus eſt.* ſive ut ſcholia Manuſcripta in codice meo, (nam & Lipſius locum manoum eſſe advertit) *Non moneri,* (hoc eſt, *monitis non indigere*) *prima virtus eſt: velle ac poſſe ſecunda.* Et mox: *Animus, qod parvis, ſui rector, optimus: proximi ſunt, qi admoniti in viam redeunt.* Tales eſſe nè pudeat pigeárve, Marcus vult iſtàc non quales Nicetas Conſtantinopolitanos ſuos deſcribit in *Iſaac & Alex. c. 1.* μετ' αὐτόδυον τοῖς ἐπαινετοῖς ἀφηχορήσας, μηδ' ἑτέρῳ παιδευθῆναι οἰκημάτῳ τὰ λῴονα. Facile huc Philippidæ Comici in *Ananeuſ*, apud Stob. *tom. 2. tit 1.* illud;

Ὅστ' ἂν ἁμαρτάνῃς τι, χαίρ' ἐπιδεικνύει.
Mάλιστα γὰρ οὕτω σώζεται τὸ συμφέρον.
Nè turpe vinci, ſapid erravit, puta:
Hæc namq; vera eſt ad bonum frugem via. Grot.

Sophocl. *Antigon.* ——Ἐγὼ φημὶ κρατεῖν πολὺ,
Φῶτα τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπιστήμης πλέω·
Εἰ δ' ἓν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταὐτὴ φρενὶ)
Καὶ δεῖ λεγόντων ἓν καλὸν τὸ μανθάνειν.
Hoc mi videtur, expedire plurimum,
Scientiâ plenus ſi quis exiſteret: (re)
Sin minus hoc, (namqe hoc res haud nata eſt vergere)
Bonum eſt à bene monente qovis diſcere. Grot.

Et *ibidem:*

Ταῦτ' ἔν, τόκον, φέρηνον· ἀνθρώποισι γὰρ

Τοῖς

Τοῖς πᾶσι κοινὸν ὅτι τὐξαμαρτάνειν.
Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κἄτ' ἐχεῖτ' ἐς' ἀνὴρ
Ἄξυλ' ἀλλ' ἄνολ', ὅσις ἐς κακὸν
Πεσὼν ἀκεῖται, μηδ' ἀκίνητος πέλει'
Αὐδαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
Hæc ut modesto pectore evolvas, rogo:
Errare cunctis insitum mortalibus:
At ille nec sine mente, nec vacuus spei,
Remedia qi receptat implicitus malis,
Nec pertinaciam addit errori suo. Gror.

Senec. *Agamemn.* 2. 2.

Remeemus illuc, unde non decuit prius
Abire; sed nunc casta repetatur fides.
Nam sera nunqam est ad bonos mores via.
Qem pœnites peccâsse, penè est innocens.

Andocides *orat. de reditu:* Καὶ ἐυτυχέστατος μὲν, ὃι ἐλάχιστα ἐξαμαρτόντες σωφρονέστεροι ἦ, ὃι ἂν τάχιστα μεταγνώσωσι. Gregor. Naz. *in patr. sum.* Τὸ μὲν μηδὲν ἁμαρτεῖν, ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνου θεοῦ· τὸ δ' ἐξαμαρτάνοντας ἐπιστρέφειν, ἀνθρώπων μὲν, ἀλλ' ὑπεικῶν, καὶ τῆς σωζομένης μερίδος· τὸ γὰρ ἀθεράπευτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπηνεστάτης δὴ φύσεως, καὶ ὅλ' ὑπ' ἐκείνης ἐνεργούμενον. Idem in *Apolog.* κἂν εἰ τὸ πρῶτον τὸ λόγῳ μὴ σώζοιεν, ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἐκεῖνο, τὸ ἁμαρτάνοντας μετανοεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀβρᾶσῆσαι, τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ τῆς ἀδενείας τῆς ἀνθρωπίνης, ἣ πάντων ἅπλετα, καὶ ὅλ' λίαν ἰσχυρῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν· τὸ δ' διεκπεδῦναι, καὶ εἰς ἀλλήλας ἐπανελθεῖν, τοῦτο λογισμῷ, καὶ τῆς χάριτος. Idem *irenic.* 1. & *adv. Julian.* 2. Μέγα μὲν τὸ μηδὲν τῶν δεχῶν τυχεῖν ἁμαρτάνοντας, ἢ μὴ τὰ μέγιστα· ἐπεσθὴ τὸ παντελῶς ἀναμάρτητον, ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὕταξεν ὁ θεός· δεύτερον δ', ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ πλανώμενος π καὶ πολλὰ δὶς πλανίσθαι, ἐπανιέναι. Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 381. Κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ πρὸς θεὸν ἔχον ἐγγύτατα· καλὸν δ' καὶ τὸν ἁμαρτόντα γνωσιμαχῆσαι, καὶ ταχέως ἐξανασῶσαι τὸ πλημμεστον. Idémque *ibid. ep.* 435. Τὸ ἀναμάρτητον θεοῦ μόνου, καὶ ὃν ἀνθρώπων ἦν ὑπὲρ ἄνθρωπον. τὸ δ' μετάνοιας ἀφαιρεῖσθαι δεῖ καὶ γνώμῃ ἀδιαφόρων, ἀνθρώπου δεῖν ὑπεύθυνος καὶ τὸ μὴ πολλοῖς ἀκατόρθωτον δεῖ ἀκυρίου, ὁμοίου δεῖ ἐγγίνου διὰ βιωφελείαν· καὶ τὸ ἧττον μὲν ἐκεῖνον, βᾶττον δ' πολλοῖς, τὸ μὴ ὅπ μήκιστον ἐμμένειν τοῖς ἁμαρτήμασιν. Cyprian. *epist.* 3. *Primus gradus felicitatis est, non delinquere: secundus, delicta cognoscere. illa innocentia qa servat; hæc medela, qæ sanet.* Gregor. Rom. *in Job. l.* 6. *c.* 17. *Prima virtus peccata non perpetrare, sed vitare: secunda, perpetrata corrigere.*

Κοινωφελῆς] Vide *l.* 1. § 16. κοινονομοσύνη. & *l.* 7. § 4.

Οὐχ ὅτι ἡδύ] Aug. *contr. Julian. l.* 5. *c.* 7. ubi illud Lucani *l.* 2. de Catone elogium retulerat,

In commune bonus: nullósqe Catonis in actus
Surrepsit, partémqe tulit sibi nata voluptas.

goniam, inqit, *& qod non faciebat sine voluptate, non faciebat propter voluptatem.* Cicer. *Academ l.* 4. § 140. *Virtus esse nulla potest, nisi sit gratuita. nam qæ voluptate, qasi mercede aliqâ, ad officium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióqe virtutis.* Senec. *de vit. beat. c.* 10. *Sapiens nihil voluptatis caussâ faciet.* Alluſum eſt forſan ad Gorgiæ Leontini dictum, qi interroganti, τίνι διαίτῃ χρώμενος ὕτως ἐμμελῶς καὶ μετ' ἀνδρὸς τοιοῦτον χεῖρον ζήσειεν, respondit, ὑδὲν πώποτε ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξας. ex Clearcho *vitarum l.* 2. Athen. *dipnoſoph. l.* 12. Apud Plut. in *Stoic. Contradict. c.* 18. Chryſippus ἐν τῷ περὶ πολιτείας, ὑδὲν ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξειν, ὑδὲ παρακολάσεσθαι τοὺς πολίτας. Antiſthenes verò ſuis præcepit, μηδὲ δάκτυλον ἐκτεῖναι ποτὲ, ἕνεκα ἡδονῆς, ut nè digitum qidem voluptatis caussâ unqam extenderent. Theodoret. *therapeut. l.* 12. cujus illud item celebratur; Μαιεῖλω μᾶλλον, ἢ ἡδείλω. *Furere malim, qàm voluptate perfundi.* Laërt. *l.* 7. Sext. Empir. *adv. Ethic. cap.* 2. & *Pyrrhon. hypoth. l.* 3. *c.* 23. Clem. *Strom. l.* 2. Theodoret. *therap. l.* 3. Gell. *l.* 9. *c.* 5. Veruntamen etiam Stoici ipſi in hanc partem ſeceſſionem qandoqe feciſſe viſi ſunt. qod de Ariſtone Magiſtro ſuo feſtivè Eratoſthenes apud Athen. *lib.* 7. τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότοιχον διορύσσοντες, καὶ ἀναφανδὸν ἡδοὶ τῇ ἡδονῇ. Neqe tamen ullo modo admittendum, qod Epiphanii codices habent, *adv. hæreſ. l.* 3. *tom.* 2. *epilog.* § 9. Chryſippum ſtatuiſſe τὸ τέλος πάντων τὸ ἡδυπαθεῖν· nec id ſanè Epiphanius unqam dixerit. Verùm aut vitiata iſta, & ἀπαθὲς pro ἡδυπαθὲς legendum; aut loco mota, & Diogeni Rhodio, cujus dogma proximè refert, qocum iſtud probè convenit, τὰ σύμπαντα συνίστασθαι ἐξ ἡδονῆς. *voluptate conſtare omnia*, tribuendum. Cæterùm in dogmatum priſcorum illorum recenſione Epiphaniana havd pavca iſtiuſmodi, vel depravata, vel perperam relata occurrunt.

Ἡ ἔνδοξον] Contrà qàm illi, *qi nihil honeſtum eſſe putant, niſi qod in vulgus glorioſum.* Cicer. *Academ. l.* 4. Senec. *de beat. c.* 20. *Nihil opinionis caussâ, omnia conſcientiæ facta.* Et *epiſt.* 113. *Nihil ſit illi cum ambitione & fama: ſibi placeat.* De T. Ariſtone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Nihil ad oſtentationem, omnia ad conſcientiam refert.* Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

§. 13. Τί ἂν ὑ χρᾷ;] Bern. *de bon. deſer.* & *in Cant. ſerm.* 34. *Ipſis etiam beſtiis beſtialior eſt homo,* (hoc eſt, ut Simocat. *epiſt.* 13. ὅλ' ἀλόγων ἀλογώτερος) *ratione vigens & ratione non vivens.*

Τί ἄλλο θέλεις;] puta lavdem, aut mercedem. ut *l.* 7. § 73. & *l.* 9. § 42. Vide & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 11.

Ita vertit apud Stob. *tom. 2. tit. 3. & 4.* Grotius; qem mirum αὐτῷ repoſuiſſe denuo, cùm in Stobæo priùs αὐτὸς legerétur. præſertim cùm & in verſione illud potiùs expreſſerit, & Hejnſium avdire potuerit, de ſcriptura gemina monentem *in notis ad Heſiodum:* ubi & hæc habet; ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, eſt, ὁ κῇ πάντα αὐτὸς, τετίσι, κατ' αὐτὸν; σοφὸς ὤν. Ὁ αὐτὸς νοήσας, itaque dixit Heſiodus, hoc eſt, qi ipſe; *non autem*, ὁ αὐτῷ, *qi ſibi, ſapit*, juxta illud Evripideum:

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

à Stobæo *tom. 2 tit. 3.* relatum, à Ciceron. *famil. l. 13. epiſt. 15.* Lucian. in *apolog.* Plut. *de iſtend.* ab Alexandr. apud eundem in *Alex.* uſurpatum. opponitur avtem ὁ αὐτὸς νοήσας, τῷ δὲ ἑτέρου πνὸς νοῦ πίστεως σοφῷ γεγονότι. Eandem hanc lectionem confirmat Ariſtides rhetor. in *orat. Platon. 1.* non qidem ut vulgò legitur, ſed ut à Photio exhibetur, *biblioth. cod. 247.* qi ubi Heſiodia illa recitaverat, ſubjungit: Πρῶτον μὲν ἔδοτο τὸν αὐτὸν ἐνεργῆσαι τὸ βέλτιστον. ἔμοιγε δ' ἀμαθία, τὸν ἔτι σωτηρίας, ὅτε πειθομένων. μᾶλλον δ' ἀμφοτέρων, ὥσπερ ἐν ἀσθμοῦν ὄντος, τὸν τῆς σωτηρίας πειθοῦσα, τούτῳ χεῖρα τοῦ νοήσαντος, ὅστις βελτίων τοῦ μὴ τοιούτου, μήτε πειθόμενος. Et mox: Τὸν μὲν τοιοῦτον ἄνδρες, ὡς θεὸν καὶ θεῶν ἐγγὺς πρῶτον καὶ κράτιστον μόνον ἔθελε, ὃς καὶ αὐτὸς πάντα νοήσει τὸν δ' ἀκούσαντα καὶ μαθόντα δεύτερον. Sed & Ariſtoteles *ethic. Nicom.* l. 1. c. 4. & Diogenes Laërt. *l. 7.* apud qem Zeno Heſiodi verſiculos illos non ſine nota aliqa refingit, ut dicatur,

Κεῖνος μὲν παναρίστος, ὃς ἓν εἰπόντι πίθηται.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀμεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Κρεῖττονα γὰρ εἶναι τὸν ἀκούσαντα καλῶς μανθάνειν τὸ λεγόμενον καὶ χρῆσθαι, τῷ δι' αὐτοῦ τὸ πᾶν συνοήσοντι. τὸν μὲν γὰρ εἶναι μόνον τὸ συνιέναι τῷ δ' ἓν πειθέσθαι προσεῖναι καὶ τὸ περῆν. Qod etiamſi Themiſtio *in orat. qingennal.* placuiſſe videor; mihi tamen eodem loco habetur, qo Zenonis ejusdem cavillum illud, qo Phocylidis monitum neminì non probatum eludere conabatur. (σις.

Μηδὲ δίκλω δικάσῃς, πλὴν γ' ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃ. de qo videri poterit Plutarch. *de Stoic. contrad. c. 4.* Verùm propiùs acceſſit Arrabanus apud Herodot. *l. 7.* Ἴσον, inqit, ἐμεῖναι μοι δοκέει, ἐμοὶ κλαύσαντι, σεωυτὸν τε ἓν, καὶ τὸν λέγοντα χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι. Cæterùm Heſiodo ſuffragatur proſſus Ariſtoteles *ethic. Nicom. l. 1. c. 4.* qo loco non primus tantùm verſiculus ad avtoris mentem ritè effórmatus reperitur; ſed & qartus, qi hoc admiſſo, prout ſuperiùs retulimus, emendandus fuerat, integer exhibetur. ſiqidem μήτ' αὐτὸς ibi legitur, qod μηδ' αὐτῷ apud alios, etiam qi mendum prius ſuſtulerant, mendoſè habetur. Gregorius etiam Naz. *epiſt. 43.* Ἀνάσμεια δ', (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν μέτριον) ἢ μήτε αὐτὸς τὸ σωφρᾶς τὸ κράτος ἢ τῷ πρόσθεν ἐπαινεθέντι μηδ' ἄλλῳ ἓν εἰπόντι πειθόμενος· μηδ' ἄλλῳ ἓν εἰπόντι πειθόμενος· ὁ τῆς δευτέρας. Baſil. Cæſ. *orat. 24.* Εἰ μὲν οὖν σφόδρα ἀκριβῶς τὰ λεγόμενα, τῆς δευτέρας ἢ ἐπαινουμένων ἐστὶν παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως. εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν ἄποιμι δυσχερές· αὐτοὶ δ' μάνθανε ἢ μὴ ἐπῶν ἀκούοντι, ἐν οἷς ἐκεῖνος φησὶ· ἄριστον μὲν ἢ τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ βέλτια ξυμφορῶν· ἐσθλὸν δ' κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων εὖ συμβουλευομένοις ἐπόμενον· τὸν δὲ πρὸς ἀμφότερα ἀχρεῖον· ἐπιτήδειον, ἀχρεῖον εἶναι πρὸς ἅπαντα. Jo. Chryſoſt. *in epiſt. 2. ad Cor. orat. 18.* Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφὸς ἦν· οὕτως ἡμεῖς οἱ κατανοήσαντες, καὶ αὐτοὶ σωτηρίας καὶ εὐγνωμοσύνης πρωτοστάται ἐσμεν. ubi, qod monet Dunæus noſter, illum primæ notæ σοφὸν, hunc ſecundæ σωτῆρα mancupat. Cicero *pro Cluent. Sapientiſſimum eſſe dicunt eum, cui qid opus ſit ipſi veniat in mentem: proximè accedere illum, qi alterius benè inventis obtemperet. in ſtultitia contrà eſt. minùs enim ſtultus eſt is, cui nihil in mentem venit, qàm ille, qi qod ſtultè alteri venit in mentem, comprobat.* Minutius apud Lavium *l. 22 Sæpe ego audivi, eum primum eſſe virum, qi ipſe conſulat, qid in rem ſit ſecundum eum, qi bene monenti obedit: qi nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eum extremi ingenii eſſe. nobis qoniam prima animi ingenii qe negata ſors eſt, ſecundam ac mediam teneamus, & cùm imperare diſcimus, parere prudenti in animum induamus.* Seneca item *de benefic. l. 4. c. 21. Moneri velle ac poſſe ſecunda virtus eſt.* ſive ut ſcholia Manuſcripta in codice meo, (nam & Lipſius locum mancum eſſe advertit) *Non moneri*, (hoc eſt, *monitis non indigere*) *prima virtus eſt: velle ac poſſe ſecunda.* Et mox: *Animus, qod paucis, ſui rector, optimus: proximi ſunt, qi admoniti in viam redeunt.* Tales eſſe nè pudeat pigeárve, Marcus vult iſtâc; non qales Nicetas Conſtantinopolitanos ſuos deſcribit in *Iſaac & Alex. c. 1.* μετ' αὐτόδυν τοῖς ἐπαινετοῖς ἀκροατηρίοις, μηδ' ἑτέρου παιδαγῶνος εἰσηγουμένου τὰ δέοντα. Facit huc Philippidæ Comici in *Anancaſ*, apud Stob. *tom. 2. tit 1.* illud;

Ὅτ' ἂν ἁμαρτάνῃς τι, χαῖρ' ἠτιμένου.
Μᾶλλον γὰρ οὕτω σώζεται τὸ συμφέρον.
Nè turpe vinci, ſæpiùs erravit, puto:
Hæc namq; vera eſt ad bonum frugem via. Grot.

Sophocl. *Antigon.* ——ἐγὼ φημὶ πρωτοδίκην πολὺ,
Φῶτα τὸν αὐτὸν πάντ' ἐπίστασθαι πλέον·
Εἰ δ' ἓν (φιλοῖ γὰρ τοῦτο μὰ τοιοῦτ' μένειν)
Καὶ μὴ λεγόντων ἓν καλὸν τὸ μανθάνειν.
Hoc mi videtur, expedire plurimum,
Scientiâ plenus ſi qinqe exiſteret: (re)
Sin minus hoc, (namqe hoc rer haud nata eſt verge-
Bonum eſt à bene monente qovis diſcere. Grot.

Et *ibidem:*

Ταῦτ' ἓν, τύραννον, φεύγετον· ἀνδρὸς πιστοὺς

Τοὺς

Τοῖς πᾶσι κοινὸν ἔστι τὸ ἁμαρτάνειν.
Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κἂν θ' ἑκὼν ἐκὼν δ' ἁνὴρ
Ἄζηλός ἐστ' ἄνολβος, ὅστις ἐς κακὸν
Πέσων ἀκέσιος, μηδ' ἀκίνητος πέλοι·
Αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
Hæc ut modesto pectore evolvas, rogo:
Errare cunctis insitum mortalibus:
At ille nec sine mente, nec vacuus spei,
Remedia qi receptæ implicitus malis,
Nec pertinaciam addit errori suo. Gr. ot.

Senec. *Agamemn.* 2. 2.

Remeamus illuc, unde non decuit prius
Abire; sed nunc casta repetatur fides.
Nam sera nunquam est ad bonos mores via.
Quem pœnitet peccâsse, pene est innocens.

Andocides *orat. de reditu:* Καὶ εὐτυχήσατε μέν, ὅσοι ἐλάχιστα ἐξαμαρτόντες σωφρονίσετε ἤ, ὅσοι ἂν τάχιστα μεταγνόσκωσι. Gregor. Naz. *in patr. suum.* Τὸ μὲν μηδὲν ἁμαρτεῖν, ὅπερ ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνῳ θεῷ. τὸ δ' ἐξαμαρτάνοντας ἐπιτρέψαι, ἀνθρώπου μέν, ἀλλ' ἐπιεικοῦς, καὶ τῆς σωζομένης μερίδος· τὸ γὰρ ἀνεφάπτυτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπιστουμένης δεῖ φύσεως, καὶ ἧς ὑπὲρ ἐκείνης ἐνεργουμένων. Idem in *Apolog.* κἂν εἰ τὸ πρῶτον τὸ λόγῳ μὴ σῴζουσιν, ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἐκείνης, τὸ ἁμαρτάνοντας μεταγνῶναι. τὸ μὲν γὰρ ἀρρώστησαι, τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ τῆς ἀδυνείας τῆς ἀνθρωπίνης, ἣ πάντων ἅπτεται, καὶ ἧς μέρη ἰσχυρῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἀσθένειαν· τὸ δ' ἀναστῆναι, καὶ εἰς ἀλλήλους ἐπανελθεῖν, τοῦτο λογισμοῦ, καὶ τῆς γνώσεως. Idem *irenic.* 1. & *adv. Julian.* 2. Μέγα μὲν τὸ μηδὲν τῷ ἀρχῷ τυχεῖν ἁμαρτάνοντας, ἢ μὴ τὰ μέγιστα· ἐπειδὴ τὸ παντελῶς ἀναμάρτητον, ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἔταξεν ὁ θεός· δεύτερον δέ, ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ πλείστας τε καὶ παμμεγέθεις ἐπανελθεῖν. Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 381. Κάλλιον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτεῖν, καὶ τῷ θεῷ ἔχον ἐγγύτατα· κἀμοὶ δὲ τὸν ἁμαρτόντα γνωσθῆναι, καὶ ταχέως ἐξανασῶσαι τὸ ἀδίκημα. Idemque *ibid. ep.* 435. Τὸ ἀναμάρτητον θεοῦ μόνου, καὶ ἐν ἀνθρώποις ὑπὲρ ἄνθρωπον. τὸ δὲ μετανοεῖν ἀνθρώπου δεῖ καὶ γνώμην ἀδιαφόρου, ἀνθρώπου δεῖν ἐναγεῖς καὶ τὸ μὴ πολλοῖς ἐπιτρέπειν δεῖ ἀκούειν, ὁπόσοι δεῖ ἐγγίσαι θεῷ βουλομένῳ· καὶ τὸ ἥττον μὲν ἐκείνων, ῥᾷστον δὲ πολλοῖς, τὸ μὴ ὅπη μόνον ἁμαρτεῖν τοῖς ἁμαρτήμασιν. Cyprian. *epist.* 3. *Primus gradus felicitatis est, non delinquere: secundus, delicta cognoscere. illa innocentia qa fuerat; hæc medela, qæ sanet.* Gregor. Rom. *in Job. l. 6. c. 17. Prima virtus peccata non perpetrare, sed vivere: secunda, perpetrata corrigere.*

Κοινοφελεῖς] Vide *l.* 1. § 16. κοινονημοσύνη. & *l.* 7. § 4.

Οὐχ ὅτι ἡδύ] Aug. *contr. Julian. l.* 5. *c.* 7. ubi illud Lucani *l.* 2. de Catone elogium retulerat.

In commune bonus: nullósque Catonis in actus
Surrepsit, partémque tulit sibi nata voluptas.

goniam, inqit, *& qod non faciebat sine voluptate, non faciebat propter voluptatem.* Cicer. *Academ l.* 4. § 140. *Virtus esse nulla potest, nisi sit gratuita. nam qæ voluptate, qasi mercede aliqâ, ad officium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióqe virtutis.* Senec. *de vit. beat. c.* 10. *Sapienes nihil voluptatis caussâ faciet.* Allusum est forsan ad Gorgiæ Leontini dictum, qi interroganti, πότε δεῖ τὴν ἡδονὴν ἔτος ἀμελεῖν καὶ μὴ αἰσθάνεσθαι τούτου χεῖρον ζῆσαι, respondit, ὅταν πόνου ἡδονῆς ἕνεκα προέλῃ. ex Clearcho *vitarum l.* 2. Athen. *dipnosoph. l.* 12. Apud Plut. in *Stoic. Contradict. c.* 18. Chrysippus ἐν τῷ περὶ πολιτείας, ὅλην ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξιν, ὅλῃ παρακόλουθον τὴν πολίτειαν. Antisthenes verò suis præcepit, μηδὲ δάκτυλον ἐλεῖσθαι ποτὲ, ἕνεκα ἡδονῆς, ut nè digitum quidem *voluptatis caussâ unqam extenderent.* Theodoret. *therapeut. l.* 12. cujus illud item celebratur; *Mavellm μᾶλλον, ἢ ἡδεῖλω. Furere malim, qàm voluptate perfundi.* Laërt. *l.* 7. Sext. Empir. *adv. Ethic. cap.* 2. & *Pyrrhon. hypoth. l.* 3. *c.* 23. Clem. *Strom. l.* 2. Theodoret. *therap. l.* 3. Gell. *l.* 9. *c.* 5. Veruntamen etiam Stoici ipsi in hanc partem secessionem qandoqe feciſse visi sunt. qod de Aristone Magistro suo festivè Eratosthenes apud Athen. *lib.* 7. τὴν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότητα διορίζοντες, καὶ ἀναφαινόμενοι παρὰ τῇ ἡδονῇ. Neqe tamen ullo modo admittendum, qod Epiphanii codices habent, *adv. hæres. l.* 3. *tom.* 2. *epilog.* § 9. Chrysippum statuisse τὸ τέλος πάντων τὸ ἡδυπαθεῖν ἔτι. nec id sanè Epiphanius unqam dixerit. Verùm avt vitiata ista, & ἡδυπαθεῖν pro ἡδυπαθεῖς legendum; avt loco mota, & Diogeni Rhodio, cujus dogma proximè refert, qocum istud probè convenit, τὰ σύμπαντα συνίστασθαι ἐξ ἡδονῆς. *voluptate constare omnia*, tribuendum. Cæteràm in dogmatum priscorum illorum recensione Epiphaniana havd pavca istiusmodi, vel depravata, vel perperam relata occurrunt.

Ἡ ἔνδοξον] Contrà qàm illi, *qi nihil honestum esse putant, nisi qod in vulgus glorioſum.* Cicer. *Academ. l.* 4. Senec. *de beat. c.* 20. *Nihil opinionis caussâ, omnia conscientiæ facta.* Et *epist.* 113. *Nihil sit illi cum ambitione & famæ sibi placeat.* De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert.* Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

§. 13. Τί ἂν ὑ χρᾷ;] Bern. *de bon. deser. & in Cant. serm.* 34. *Ipsis etiam bestiis bestialior est homo,* (hoc est, ut Simocat. *epist.* 13. ὑπὲρ ἀλόγων ἀλογώτερος) *ratione vigens & ratione non vivens.*

Τί ἄλλο θέλεις;] puta lavdem, avt mercedem. ut *l.* 7. § 73. & *l.* 9. § 42. Vide & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 11.

§ 14. Ὡς μέρος] Vide *l.* 2. § 3.

Ἐναφανισθήσῃ] Vide *l.* 2. § 12.

Ἀναληφθήσῃ] Verbum idem de Domino Jesu, sed sensu pavlùm diverso usurpatur, Marc. *c.* 16. *v.* 19. Luc. & *Act. c.* 1. *v.* 2. 11. 22. Et indè ἀνάληψις, de ejusdem ascensione usurpata Luc. *Evang. c.* 9. *v.* 51. Verùm in istis τὸ ἀναὶ *subvectionis* significatum obtinet, ut rectè Beza; non *restitutionis*, uti Budæus & Erasmus de voce altera, sed ratione tamen havd eâdem uterqe, censuerunt. qum Marco nostro *reditum* & *resumptionem* designet. qomodo & mors Salomoni *reditus* dicitur sive *receptio*, ubi *corpus* asserit *ad terram unde sumptum est, reverti, spiritum ad Deum, à qo prodierit, recipi. Eccles. c.* 12. *v.* 7. Vide *l.* 7. § 49.

Εἰς τὸν λόγον ἀυτῆ τὸν σπερματικὸν] id est, *Deum* ipsum unde decisus, & cujus pars es. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* de Deo. ὥσπερ ὁι τῇ γοιῇ τὸ σπέρμα περιέχονται, ὕτω καὶ τοῦτον σπερματικὸν λόγον ὄντα τῆ κόσμῳ, &c. Vide & *infr.* § 21, 23.

§ 15. Τὸ μὲν θερμότερον, τὸ δ' ὕστερον] Vide *infr.* § 47, & 48, & 50. Senec. *epist.* 99. *Respice celeritatem rapidissimi temporis, cogita brevitatem hujus spatii, per qod citatissimi currimus. observa hunc comitatum generis humani eódem tendentis, minimis intervallis distinctum, etiam ubi maximus videtur.* Et *epist.* 49. *non possunt longa intervalla esse, in ea re, qæ tota brevis est.*

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θεὸς αὐτοῖς δόξεις] Novi esse videntur argumenti ista: nihil statuo tamen. Possunt avtem intelligi, vel de mutatione ac metamorphosi illâ stupendâ, qam in sapiente suo prædicabant Stoici, & exagitat Plut. in *Stoic. paradox.* utpote qâ ὁ χθὲς ἔχθιστος ἅμα καὶ κάκιστος, τὴμερον ἄρνα μεταβάλλεται εἰς ἀρετὴν, καὶ γέγονεν ἐκ ῥυσὸς καὶ ὠχρὸς καὶ λυχνὸς γεγεστος, εὐφραίτης, θεοειδὴς, καλλίμορφος. ὁ κάκιστος πρὶν, δείλης δειλότερος ὁ καλλιαρδεὶς ἀμπλακτος, καὶ ἀμαθὴς, καὶ ἀκόλαστος, καὶ δῆλος, καὶ πόνης, καὶ ἄπορος, αὐθήμερον ἀνίκατος καὶ βασιλεὺς, καὶ ὄλβιος γεγενὼς, σώφρων τε καὶ δίκαιος, καὶ βέβαιος, καὶ ἄδολος. ὁ γένεια φύσας, ὃς ἤδη ἐν σώμασι νέῳ καὶ ἁπαλῷ, ἀλλ' ἐν ἀδενεῖ καὶ ἀπόῃ ψυχῇ καὶ ἀνάνδρῳ καὶ ἀβεβαίῳ, τὴν τέλειον, ἄκραν φρόνησιν, ἰσόθεον δηλόθεσιν, καὶ ἀμεταπλωτον ἕξιν ἐσηκώς, καὶ ἐξαίφνης ἥρως τις, ἢ δαίμων, ἢ θεὸς ἐκ θείᾳ τὸ κακίστε ῥυόμενος. vel etiam de vulgi mutabilitate, καὶ ἐκ τὸ συμεταβάλλειν ἅμα ἐυφημεῖν δοκόντων, *supr.* § 3. qibus hodiè qis bellua avt simia, eisdémqe rursus intra pavcos dies idem genius avt Deus. Ità Athenienses populo, ut Aristoph. *equit.*

Ὁ νυὶ μὲν ἄδεις, αὔριον δ' οὐθαμόθεν.

Qi nullus hodie, cras futurus summus est.

De Menedemo Laërt. *l.* 2. Τὰ μὲν πρῶτα κατεφρονήθη, κύων καὶ λῆρος ὑπὸ τῶν Ἐρετριέων ἀκόυων· ὕστερον δ' ἐθαυμάσθη, ὥστε καὶ τὴν πόλιν ἐγχειρισθῆναι. Insigne avtem inconstantiæ popularis istius exemplum in Christi famulis sacra pagina suppeditat. Pavlus & Barnabas Lystris à populo *pro diis habiti humanâ formâ indutis*; Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. iidem pavlò pòst λιθασθέντες, *lapidibus impetiti*, & pro mortuis jam habiti, extra urbem projiciuntur. Lucas *Act. c.* 14. *v.* 10, 18. Contrà Pavlus idem à Melitenis pro *homicida* vel *facinoroso* habitus, qem *Nemesis* ultrix à tergo insequeretur, dum viperam è manu pendentem conspicantur; mox tamen idem ab iisdem pro *numine* suspicitur, ubi bestiam absqe læsione ulla excussam vident. μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. *Ibid. c.* 28. *v.* 4, 6. Meliùs avtem hîc Gvil. Xyland. *Intra decimum diem Deus videberis eis, qi te nunc bestiam & simiam putant, siqidem ad præcepta & venerationem mentis reflectas,* &c. qàm Mer. Casavb. qi è contrario sic extulit; *Intra decem dies Deus habeberis, qi, si ad dogmata rationisqe venerationem redieris, nihilo te bruto mero avt simiâ præstantiorem censebunt.* Pro Xylandro calculum dabit Epictetus, cujus hæc sunt verba, *Enchir. c.* 23. qæ & Marcus forsan ob oculos habuit cum hæc scriberet, certè Marci menti explicandæ commentarium exhibent luculentissimum. Φιλοσοφίας ἐπιθυμεῖς; παρασκεύαζε αὐτόθεν, ὡς καταγελασθησομένῳ, ὡς καταμωκησομένῳ σε πολλῶν, ὡς ἐρήνων, ὅτι ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐφανερώθης, καὶ πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὲ μὴ χρῆς· ἀλλ' ἀρκοῦ μὴ μικρῷ βελτίονι σοι φαινομένων ὕτως ἔχειν, ὡς ὑπὸ τῆ θεῆ τεταγμένῳ εἰς ταύτην τὴν χώραν καὶ τάξιν. μέμνησο δέ, ὅτι ἐὰν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε πρότερον, ὕστερον θαυμάσονται· ἐὰν δὲ ἡττηθῆς αὐτῶν, διπλᾶν προσλάβῃ καταγέλωτα. Vide *ad l.* 9. § 34. & *l.* 10. § 8. & *l.* 11. § 16.

§ 17. Μὴ ὡς μέλλα μέλλων ἔτι ζῆν] Nec ista cum prioribus videntur cohærere. *Nè*, inqit, *tanqam annos innumerabiles victurus adhuc*, te geras: istud enim, avt ejusmodi aliqid necessariò supplendum est. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Qantos tumultus hoc tam contemptum animal movet? in qantas cogitationes oblitum conditionis suæ venit? immortalia, aterna volutat animo, & in nepotes ac pronepotes disponit; cùm interim longa conantem mors eum opprimit.* Bernard. *ad Eugen. de consider. l.* 2. *Si longiora sibi vitæ metitur tempora, nonne verè ingreditur iter exterminii, transiens vitæ terminos productiori solicitudine? indè est qòd homines in præsentia à se exules per oblivionem, in alia per inanem solicitudinem migrant secula, non profutura, imò nec futura. at prudens homo longioris vitæ non abducetur incerto.* Vide *infr.* § 32.

Τὸ χρεὼν ἐπήρτηται] Festinandum est: *instat à tergo mors.* Senec. *ad Marc. c.* 10. τὸ χρεὼν, mors, naturæ debitum. Synes. *epist.* 12. εἰ μὴ τὸ χρεὼν ἔφθασε.

ἔφθασεν. *nisi mors prævenisset.* Vide *l.* 2. § 4. & *l.* 6. § 30. & *infrà* § 26.

Ἕως ζῶ, ἕως ἔξεσι] Qod Apostolus *ad Galat.* 6. v. 10. ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν. & qod Petronianus ille, sed sensu seqiore;

Ergò vivamus, dum licet esse bene.

§ 18. Ὅλων ἀχολίαν] imò εὐχολίαν. ità *infr.* § 24. εὐχολώτερος. & *l.* 12. § 2. εὐχολήσετε. Magnam sibi tranqillitatem conciliat, qi aliena dicta, facta, cogitata non attendit. Contrà, ut Rex sapientissimus *Prov. c.* 26. v. 17. *Prehendit auribus canem, qi liti alienæ immiscet* sc. In ejusmodi ergò homines qadrat diverbium à Zenobio ac Svida relatum, Ἀνδρὶ Λύδῳ πράγματα ἔχε μὴ, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπείλε. *Lydo negotia cùm nulla essent, foras profectus conqisivit.* Vide *ad lib.* 2. § 7. & *l.* 3. § 4.

Ἀλλὰ μόνον τί αὐτὸς πιεῖ] Vide *ad lib.* 2. § 8. 13.

Ἢ χεῖ τὸν ἀγαθὸν] Xylandro libens accedo, qi pro ἀγαθὸν, Ἀγάθωνα subitituit, cujus illud, τὸ μέλαν ἦθος, qod seqitur, fuerit. Annot. Lugd. amplius mutat, vúltqe, δεῖ χεῖ τὸν Ἀγάθωνα. Verùm D. Junius ἀγαθὸν illud retinendum censet: totúmqs locum, utì mox dicetur, rèconcinnat.

Μὴ μέλαν ἦθος πειλέπτος] *non circumspicit nigros mores.* Xyl. *aliorum,* nimirum. Meric. ut activo sensu verbum accipiatur. atqe ità *l.* 7. § 55. Μὴ πειλέναι ἀλλότρια ἡγεμονικῷ. & *l.* 5. § 3. ἃ σὺ μὴ πειλέπει, ἀλλ' εὐθείαν πράνε. Cæterùm D. Boot. mavult πειχέπτος legi, ut respondeat τῷ πέχειν ὀρθὸν, qod mox seqitur. *Nè eorum instar, qi nigris ingeniis sunt præditi, circumagaris, & obliqus ac tortuosus incedas.* D. Junius denique neqe de *Agathone,* neqe de *moribus nigris* istìc qicqam vult dici. Sic itaqe conjecturâ sanè probabili admodum, mutatione haud enormi, locum avtumat posse restitui, ut cum præcedentibus cohæreat; καὶ ὅσιον, καὶ ἀγαθὸν· μὴ μὲν νοσεῖας πειλέπτος, &c. *ut qod facit, sit justum, & pium, & bonum: neqe cum pigritia & segnitie, sive qod segnium ac pigrorum est, circumspiciat; sed rectâ procedat.* Qid si Xylandri lectione ex parte admissâ, sic concinnaverimus? ἢ χεῖ τὸν Ἀγάθωνα μὴ μέλαν ἦθος ἢ. δεῖ δὲ μὴ πειλέπτος &c. Viderint alii.

Ἐπὶ τῆς γεφυρᾶς] *qasi ad lineam ductam.* Sic Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 17. *Lineæ insistere,* pro in instituto persistere ac permanere, & *adv. Hermog. c.* 39. *Lineis excidere.* pro, ab instituto & proposito deerrare & divagari. qod à re Geometrica tractum censet Hadr. Jun. *cent.* 6. *adag.* 75. à re Gymnica, Petr. Faber *agonist. l.* 2. *c.* 7. cui potiùs accedo.

Τρέχειν ὀρθὸν] Ità *l.* 5. § 14. κατευθύσεις ὀνειρεύονται, τῷ ὀρθότητα τῆς ὁδῷ σημαίνουσι. qod *l.* 8. § 57. κατ' εὐθὺ φέρεσθαι. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν πραίνειν. Apostolus *ad Galat. c.* 2. *v.* 14. ὀρθοποδεῖν. sicut Lucas, sed citra metaphoram istiusmodi, *Act. c.* 16. *v.* 11. & *c.* 21. *v.* 1. εὐθυδρομεῖν.

Μὴ πλεῖπλαγκτον] *Non vagum.* Xyl. nunc in hanc partem, nunc in illam procurrentem, & incerto qodam animi æstu jactatum & abreptum, & qasi disjectum. qod in sacris Scripturis occurrit toties, *neqe ad dextram neqe ad sinistram,* i. e. nevtrobiqe *declinando. Deut. c.* 2. *v.* 27. & *c.* 5. *v.* 32. & *c.* 17. *v.* 11. 20. & *c.* 28. *v.* 14. *Prov. c.* 4. *v.* 25, 26, 27. *Josh. c.* 1. *v.* 7. & *c.* 23. *v.* 6. *Reg. hist. l.* 1. *c.* 6. *v.* 12. & *l.* 2. *c.* 2. *v.* 19. 21. & *l.* 4. *c.* 22. *v.* 2. & *Annal. l.* 2. *c.* 34. *v.* 2. Esaj. *c.* 30. *v.* 21. qia πέχειν ὀρθὸν præcesserat. Potest tamen ab oculorum affectione sumptum esse; eâ nimirum, qam Galen. *comment. in Hippocr. progn. l.* 1. ἵππον dici testatur, qando oculi sunt ἀσθενικὰ, καὶ κινήμασι διὰ παντὸς. id vitium aliqando insitum, aliqando est adventitium. de isto Hippocr. *præsot. Coac.* § 218. πάντων καὶ τὰ ὀφθαλμὼς διαρρίπτειν. hoc est, ὀφθαλμὼς διαρρίμματος ἔχειν. Et huc alluisum fuerit, si πειβλέπτος retineatur.

§ 19. Ὁ περὶ τῶν ἐπιφημίαν ἁπλοῦς] Retundi meritò digna vanitas illorum, qi de nomine suo propagando & ad posteros transmittendo solicitè satagunt. nec tamen, qam sui sit memoriam relicturus, cùm & in honorem numinis & in bonum publicum conducat, incuriosum prorsus esse qenqam fas est. Optimè Plato *epist.* 2. Ἀνάγκη δ', ὡς ἔοικε, μέλειν ἡμῖν καὶ τὰ ἔπειτα χρόνου ἐπειδὴ καὶ τυγχάνουσι κατά τινα φύσιν, οἱ μὲν ἀνθρωποδωκέσαι ἐδὲν φροντίζοντες αὐτὰ, οἱ δ' ὑπεικάσαι, πᾶν πανοῦργοι, ὅπως ἂν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐν ἀκεώσιν. Verùm ἁπλοῦς περί τι, est rei alicui nimiopere addictum esse, ut ad eam qasi attonitus & perculsus consistas, avt saltem pro re eximia & admiratione dignâ habeas: qomodo erga famam posthumam afficiis est à ratione omni alienum. Socrates apud Platonem in *Phædone,* σωφροσύνην definit, τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἁπλοῦς, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως. *Cupiditatibus non esse vehementius addictum, sed parvi pendere & modestè habere.* Aristot. *hist. animal. l.* 6. *c.* 18. κατὰ πάντων ὧν ὁρῶ ζώων κοινὸν, τὸ περὶ τὰν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἡδονὴν ἁπλοῦς, τῶν ἀπὸ τῆς ὀχείας μάλιστα. Ibid. *l.* 9. *c.* 8. Οὕτω δὲ σφόδρα καὶ οἱ πόρδικες, καὶ οἱ ἑρπύγες ἁπλοῦνται περὶ τὴν ὀχείαν, ὡς εἰς τοῦ θηρεύειν ἐμπίπτειν, καὶ πολλάκις καταζάνειν ἐπὶ τὰς κεφαλάς. qod Plin. *l.* 10. *c.* 33. vertit; *Rabie quidem tanta feruntur.* qomodo Flacc. *serm. l.* 2. *Sat.* 3.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo.

hoc est, ἁπλοῦται περὶ τοὺς ἀνδριάντας. Marcus ipse *l.* 1. § 6. μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἁπλοῦς. *neqe rebus istiusmodi addictum esse.*

Ἕκαστος

Ἐκφυσᾷ περὶ μεγαλωμάτων] Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 35.

Διὰ ἐπιπνοίων] *Per astonitos inani famâ.* Xyl. ut de gloriam ambientibus dictum sit. non accedo. hunc enim jam rebus humanis exemptum præsumis. Meliùs Cas. *per admirantes.* alius est ὁ περὶ τὸν ὑστεροφημίαν ἐπιλοιμώσσος, qi *de fama posthuma laborat, & circa eam insanit quodammodo.* alii ὁι ἐπιλοιμώσσοι istîc, *qi cum* vitâ jam functum *admirantur, celebrántque quasi cum stupore quodam.* Heraclitus apud Plut. *de leg. Poet.* Βλαξ ἀνδρὶ καὶ ὑπὸ παιδὶ λόγῳ ἐπιλοιμῶδες, φιλεῖ. quod idem *lib. de audiend.* περὶ θαυμασιῶν esse ait, *eorum qi nihil non admirari laudibúsque efferre solenne habent.*

Τί ὄν τοῦτο πρὸς σέ] Senec. *epist. 77. Ad nos nihil pertinebit posterorum sermo.* Boeth. *Consol. l. 2. c. 7. Quid est quod ad præcipuos etiam viros, qi virtute gloriam petunt, de fama post resolutum morte supremâ corpus attineat? nam si, quod nostræ rationes credi vetant, toti moriuntur, nulla est omnino gloria: cùm is, cujus ea esse dicitur, non extet omnino. Sin verò sibi mens bene conscia terreno carcere resoluta, cælum liberapetit, nonne omne terrenum negotium spernet, qæ se, cælo fruens, terrenis gaudet exemptam?* Festivè lusit in hanc mentem, qisqis fuit, *Antholog. l. 3. c. 6.*

Ὠιομά μοι. τί ἢ τύμβος πατρὶς δέ μοι. ἐς τί ἢ τύμβος
Κλεινὸς δ' εἰμὶ γένος. ἐς γὰρ ἀφανεστάτους
Ζήσας ἐνδόξως, ἔλπομ' βίον. Εἰ γὰρ ἀδόξως;
Κείμαι δ' ἐνδεδεκὼς πῶς πινι ταῦτα λέγεις;

Πρὸς τὸν ζῆλα τί ὁ ἔπαινος] *sqidem, δόξα καὶ ἀδοξία, περὶ διαφόρων εἰσίν.* ut *supr. l. 2. § 11.* Deinde; ut Aristot. *ethic. l. 1. c. 5.* Δοκεῖ ἡ τιμὴ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ τῷ τιμωμένῳ. itaque non est ἰδιόν τι. Vide *infr.* § 20.

Δι' οἰκονομίαν τινά] hoc est. οὐ μὴν μόνον πρὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀξιόπιστον φαυλίσαι. Clem. *pædag. l. 3. c. 11.* Itaque Julian. *de viduit. c. 22. Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Et Avg. nom. *ad fratr. in erem. orat. 52. Conscientia nobis necessaria est, fama proximo: qi conscientiâ fidens famam negligit, crudelis est.* Verùm ut nostri mentem meliùs assequamur, dogma Stoicum περὶ δόξης καὶ ἐπαίνου, sive de *fama & laude*, penitiùs paulò est introspiciendum. Illi, ut Laert. *l. 7. in Zenone*, ἐν τοῖς ἀδιαφόροις, i. e. *in rebus mediis*, qæ nec bonæ nec malæ sunt, ista ponebant: qod & noster facit, *l. 2. § 11.* Verùm ἀδιάφορα illa cùm distingverent, in τὰ προηγμένα καὶ τὰ ἀποπροηγμένα, in *præposita & rejecta*, ut Cicero vertit: de qibus vide *ad l. 3. § 11.* in *præpositis*, i. e. *qæ æstimationem & pretium aliqod haberent*, ut Senec. *de beat. c. 22.* τιμὴ εὐδοξίαν habebant. Cùm autem rursus *præposita* sive *præferenda* illa in tres ordines disperscerent, ut qædam *per se præponenda* dicerentur, qædam *propter usum*, qædam *propter utrumque*; τὴν μὲν τῆς εὐδοξίας, *de bona fama*, in qo trium istorum ordine ei sedem tribuerent, inter se Stoici dissentiebant. Siqidem, ut Cicero *de finib. l. 3. § 57.* Chrysippus & Diogenes, *Utilitate detractâ, nè digitum quidem ejus caussâ porrigendum esse dicebant*, (atqe hoc est, qod Marcus hîc dixit, εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινά) qi autem post eos fuerunt, cùm Carneadem sustinere non possent, *Propter se præpositam & sumendam* esse dixerunt, essêque *hominis ingenui & liberaliter educati, velle bene audire, à parentibus, à propinqis, à bonis etiam viris*, idqe *propter rem ipsam*, non *propter usum*: dicúntque, *ut liberis consultum volumus, etiamsi posthumi futuri sint, propter ipsos; sic futuræ post mortem famæ, tamen esse propter rem, etiam detracto usu, consulendum.* Verùm si cui otium & animus est, adeat Senecæ *epist. 102.* in qâ is de *claritate*, qam à *fama* secernit, utrùm *bonum* sit necne, argutiolis Stoicis adscitis, fusissimè disceptat. Dio qidem Prus. *orat. 24.* Ἐωσὶ τόγε ἐπαινεῖσθαι καθ' ἑαυτὸ μὲν ἀνθρώπων, ὅτοι πάρ εἰσιν οἱ πολλοί, ἢ τὸ δικαίως ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἡδίους ζῆν, οὐδὲν ἂν διαφέρει ὀρθῶς εὐδαιμονίαν, τῷ ψέγεσθαι, καὶ μισεῖν ἰσχύειν, καὶ ὀπίπονος ζῆν. Attamen, ut Galen. *therapeut. lib. 7. c. 1.* Ὁ γάρ τοι περὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαινος, εἰς μέ χρείας τινὰς ὀπιτήδειον ὄργανον ἐνίοτε γίνεται τοῖς ζώσιν· ἀποθανούσης δ' οὐδὲν ὄφελος, ὥσπερ οὐδὲ περὶ ζώντων ἐνίων. Marcus ipse etiamsi havd multùm istud alioqi facere videatur, *l. 3. § 16.* & *infrà* § 51. hac tamen ratione, prout testatur Capitolinus, *Erat famæ suæ curiosissimus: & malè loqentium dictis, vel literis vel sermone respondebat.* idémque, *Nihil magis timuit & deprecatus est, qàm avaritiæ famam: de qâ se multis epistolis purgat.* Nec silendum hîc Chrysippi illud in *lib. de rhetoric.* Οὕτω φιλοπρόσωπος καὶ πολυπρόσωπος τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τῷ πλούτῳ ὄντι ἀγαθῷ, καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τῇ ὑγιείᾳ. Plut. *de Stoic. contradict. c. 1.* dum nimirum ad aliorum rationem captúmque se accommodat. estq; ista etiam οἰκονομία τις, ut Marcus hîc loquitur. Vide *ad l. 11. § 18.* Πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται.

Πάρεις γὰρ νῦν] Xyl. *Omitte enim naturæ munus huic tempori non conveniens, de qo suo loco erit disserendum.* Verùm ista ex contextûs verbis qâ ratione erui possint non video. Lego itaq; *nam. omittis enim nunc & amittis*, τὴν φυσικὴν δόσιν, *qod natura tibi concessit.* nimirum, ut qod tui est officii agas, tuâ solius conscientiâ contentus degas, omniáque tua in te reposita habeas. ut *supra* § 3. 8. & *l. 2.* § 11. 13. & *infr.* § 29. sic *infr.* § 32. ἀρκεῖται ποιεῖν τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν καθεκόντως, καὶ τὸ τοῦ ἀρκεῖσθαι. & *lib. 6.* § 16. τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν κατασκευὴν κινεῖσθαι, καὶ ἴσχειν. Vide *l. 5.* § 36.

Ἄλλα τινὸς ἐχόμενον λόγου λοιπόν.] lego, ἐχόμενος. *dum ab alterius sermone pendes.* nisi si placuerit cum D. Bootio legere; παρόντες, & ἀχόμενος λόγου, *omittimus qod nostrum est, dum alterius rei,*

qæ

qæ ſcil. parum ad nos facit, *rationem habemus*. Senſus, utrumvis admiſeris, idem futurus eſt. Cæterùm λοιπὸν illud vult idem eſſe novæ periochæ initium; ut legi debeat, Λοιπὸν, πᾶν τὸ μὴ ὁπωσοῦν καλὸν, &c. *Denique quicquid pulcrum eſt, ità ex ſe pulcrum eſt, ut alienæ laus ei nihil adjiciat.* cui libens aſſentior. Siquidem pari modo Marcum bis uſurpâſſe *ſuperiùs* § 3. deprehendo. qanqam & τὸ λοιπὸν ſatis crebrò etiam ſententiam clavdit. Sic Epictet. *l.* 1. *c.* 29. *Σιώπα λοιπόν. Taceto deinceps.* Et Chryſoſt. *in Rom. orat.* 8. Δείξας τοίνυν ὑπὸ τῆς Ἀβραὰμ τοῦτο, καὶ τὸν Δαυὶδ ἐπάγει λοιπόν, &c. Itaque diſtinctionem receptiorem in verſione ſecutus ſum.

§ 20. Πᾶν τὸ— καλὸν ἐξ ἑαυτῆς καλόν] Itaque Galen. *hortator. c.* 8. Τὸ ἀληθινὸν κάλλος ἀκριβῶς ἐξετάζεται αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον ἁπάντων χωρισθέν. Vide *l.* 6. § 40. & *l.* 9. § 31.

Οὐκ ἔχον μέρος τι ἑαυτῆς τὸν ἔπαινον] Eſt enim ὁ ἔπαινος φυσὶ ἔξω. ut *ſupr.* § 19.

Οὔτε γῆν χεῖσον ἢ κρεῖττον τὸ ἐπαινούμενον] Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Ἐμὲ δ' ὑπὲρ ἀμείψασιν οἱ εὐφημοῦντες, ἢ δυσφημοῦντες, ἄστρα οἱ βορβόρῳ μᾶλλον ἀναμιγνύντες, ἢ μύρῳ βόρβορον, καὶ τὰς πεύκας τῇ σπιμύξῃ συλλήγοντες, ἵνα δυσχεράνω ὡς μαθησαμένους; ἢ πολλὰ ἂν κατέβλαπτον χρήματα τοῖς ἐπαινέταις, εἰ μὴ βλάπτω τοῖς ἐπαίνοις εἰρηκὼς τι. νυνὶ δ' οὐκ ὄπτω τοῦτο ἔχει. πόθεν; ἀλλ' ὅτῳ εἰμὶ, τοῦτο μόνῳ καὶ δυσφημοῦντι καὶ θαυμαζόμενος. Apud Plut. *de adulat.* Bio. Εἰ τὸν ἄχρον ἁμιλλᾶν ἐλαμπρύνων ἀνδρῶν καὶ ἀνάρετον, ὃν ἂν ἅμαρτάνειν ἔδοκει, τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ σκάπτων καὶ πεζεύματα ἔχων. ὁ τοίνυν ὑπ' ἀνδρὸς ἄτυπος ἂν εἴη ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις ἀφίλμενος δεῖ καὶ πάμφορος. Verùm hoc rejicit, ſubjicitque Plutarchus: Ὁ μὲν γὰρ ἀγαθὸς ὑ γένεται χείρων ἐπαινούμενος· ἀνδρεῖον δ' τυφῶσι καὶ ἀπολλύουσι ὀι φιλοῦντες καὶ παρ' ἀξίαν ἐπαινοῦντες. Cæterùm è contrario, *Virtutem laudatam creſcere, & immenſum calcar glortam habere, nec parvas animo vires addere;* Naſo monuit *Ponti l.* 4. *el.* 2. & *triſt. l.* 5. *el.* 12. Sed hoc eſt, qod Marcus vult, nihil rei cujuſqam bonitati, eo ipſo quod laudatur, vel accedere vel decedere.

Τὸ δὲ ὄντως καλὸν πῶς χρείαν ἔχει.] Leg. τὸ δὲ μὴ ὄντως καλὸν [ὃ] πῶς χρείαν ἔχει, ſenſu exigente & contextûs ſerie. niſi ſi ἐρωτηματικῶς legere placuerit, πῶς χρείαν ἔχει; *ecqâ re indiget?* Sed illud potiùs adjecta poſcere videntur. τὸ ὄντως καλὸν Stoicis eſt *virtus* ſola. Vide *ad l.* 2. § 1.

Σμαραγδον δὲ ἑαυτῇ χρῆσον] Annot. Lugd. negativam hîc fine cauſſa interſerit, qum oratio etiam in *edit. Lugd.* ſit erotematica. σμαραγδον autem diminutè dixit, ut & mox, μαχαίριον, ἀνδρύφιον, ἀνδύλλιον. & *l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. ὀράριον. & *infr.* § 41. ψυχάριον. qalia ab Ariſtophane in *Babyloniis* uſurpata Ariſtoteles monet *rhetor. l.* 3. *c.* 2. χοιρίδιον, ἰματιδάριον, λοιδορημάτιον, νοσημάτιον. eáqe πρὸς τὸ ἔλαττον ποιεῖν, *ad rem* qâ de agitur, *deprimendam* & *elevandam* conducere plurimùm. nec alio fine uſurpat Marcus noſter. Vide *infr.* § 48.

Ἔυεξια] Vide *ad l.* 2. § 5.

§ 21. Χωρεῖ ὁ ἀὴρ] indè enim *animam* eſſe tenebant Stoici, *l.* 2. § 2. eodémqe reverti. *l.* 7. § 50.

Πῶς ἡ ψυχὴ γῆ] *Et qomodo terra.* Xyl. ac ſi qæſtio propoſita continuetur. cùm ſit ſubjectio, & reſponſio, licèt interrogandi formulâ enunciata; qod & Caſ. advertit. q. d. idem de animis in aërem emiſſis ſentias, qod de corporibus terrâ conditis.

Πρὸς ἥν τινα ὑπόδαμοῦλιν] *in alium, qalicunqe is fuerit, ſubſiſtendi modum.* Caſ. qod neſcio an vocabulum iſtud ferre poſſit. ego Xylandro aſſentior vertenti, *qum aliqandiu in terrâ delituêre*, vel *permanêre.* idem enim his verbis de animis, vult dicere, qod de corporibus mox illis, πρὸς ἥντινα ὑπόδαμοῦλιν.

Ἐπὶ ποσὸν συμμένουσαι] Animam corporè exutam *longævam* qidem, non *æternam* tamen aut *immortalem* prorſùs Stoici ſtatuebant. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὴν ψυχὴν μὴ θάνατον ὑπομένειν φθαρτὴν δ' εἶναι. Cic. Tuſcul. *l.* 1 §. 77. *Stoici vitæ uſuram nobis largiuntur, tanqam cornicibus: diu manſuros (aiunt) animos, ſemper, negant.* Verùm nec hac in parte ſecum invicem conveniebant. Nam, ut Laërt. *ibid.* Κλεάνθης μὲν πάσας ὑπομένειν φησὶ μέχρις ἐκπυρώσεως. Χρύσιππος δὲ τὰς τῶν σοφῶν μόνον. *Cleanthes univerſas ad mundi conflagrationem uſqe permanere: Chryſippus verò ſapientum duntaxat.* Seneca tum ſaltem etiam beatorum animas interituras; *ad Marc. c.* 26. *Nos qoqe felices animæ, & æterna ſortitæ, cùm Deo viſum erit iterum iſta moliri, labentibus cunctis, & ipſi parva ruinæ ingentis acceſſio, in antiqa clementa vertemur.* Apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. (qem cur, *de noſtris*, appellet Lipſius *phyſiolog. Stoic. l.* 3. *c.* 11. Ubi horum plæraqe retulit, ego nullus aſſeqor) ex Stoicorum ſententia; διαμένειν τὰς τῶν ὑποθανόντων ψυχὰς. Et mox: Τὴν μὲν ψυχὴν ῥηγνῦσί τε καὶ φθαρτὴν λέγουσιν· οὐ ξυδὺς δὲ τοῦ σώματος ἀπαλλαττόμενα φθείρεσθαι, ἀλλ' ὑπομένειν πινὰς χρόνους καθ' ἑαυτά. τὴν μὲν οὖν ἀσοφὸν, μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως τῶν πάντων τὴν δὲ τῶν ἀρετῶν, πρὸς πόσους τινὰς χρόνους. Reſpexit horſum Dionyſius Halicarn. (etiamſi leviculè nimis Lipſius, qi vel hoc argumento Stoæ vindicat, niſi ſi Stoicus ſtatim cenſendus, qiſqis Stoicum dogma aliqod recenſet.) ubi dixit, *antiq. l.* 8. Εἰ δὲ ἄφθαρτοι μέχρι τοῦ παντὸς πυρώσεως αἱ ψυχαὶ γίνοιντο ἅπασι, καθάπερ ὅσοντινές φασι, μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν, τινὰ τῶν σωμάτων, ἐνδιαμένειν, μήκιστον μὲν αἱ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐλάχιστον

ὃ

ἢ αἱ ἧς κακῶν, &c. Respexit & Tacitus in *Agricola*, ab eodem adductus; (quem tamen nemo, opinor, Stoicum fuisse suspicabitur) ubi ait; *si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur animæ Magnæ.* Nam quòd, ut Seneca *epist.* 57. *existimabant animam hominis magno pondere extritam, permeare non posse, & statim spargi, quia non fuerit illi exitus liber.* quod & Statius *Theb. l.* 6. de ayri scrutatore montis ruinâ oppresso;

——*latet intus, monte soluto*
Obrutus, ac penitus fractum obductúmque cadaver
Indignantem animam propriis non reddidit astris.

Ridet ac refutat Senec. *ibid. Quemadmodum enim,* inqit, *flamma non potest opprimi: nam circa id diffugit, qð urgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur; nec scinditur quidem: sic animus, qi ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi: sed beneficio subtilitatis suæ, per ipsa, quibus affligitur, erumpit.* Servius verò, unde habeat, nescio, quod de Stoicis asseruit *ad Æneid. l.* 3. dicere eos *tam diu durare animam, quamdiu durat & corpus.* ideóque Ægyptios *sapientiæ peritos, condita diutiùs reservare cadavera,* (quasi scil. à Stoa dogma istud arripuerint) *ut anima multo tempore perduret, & corpori sit obnoxia, nec citò ad alia redeat.*

Μὴ ἀλλωσι, ἢ χέωνται, ἢ ἐξάπτονται] Non ergò usque ad ἐκπύρωσιν, sive *conflagrationem*, ut illi superiùs adducti, permanere vult Marcus noster: sed *solvi, immutari, refundi, redaccendi*, ut aliis succedentibus & subeuntibus quotidie locum faciant: prout de corporibus dixerat in terram resolutis. Atque hoc est fortasse quod Epiphanius voluit, ubi de Stoicis dixit. *l.* 1. *hær.* 5. μεταγγισμὸς τε ψυχῶν ἢ μετενσωματώσεις ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα καθαρμοῦ σωμάτων, ἢ δ' ἂν πάλιν εἰσδύσας ἢ ἀνάπαλιν γίνεσθαι. Et ex Epiphanio Joan. Damasc. in *lib. de hæres. Stoici animum de corpore in corpus migrare volunt.* Qo nomine Pythagoreis adjungit Stoicos Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Superesse animam post mortem Pythagorici & Stoici dixerunt: easque non nasci, sed insinuari in corpora, & de aliis in alia migrare.* Ambigit certè Seneca *epist.* 65. *Semel*, inqit, *hæc mihi videnda sint, an sæpè.* Verùm aliud longè hac in parte Stoicus noster hîc, quàm Pythagoras olim censebat. nec consentiunt sibi invicem in Stoicorum dogmate recensendo, aut Epiphanio Lactantius, cùm ille *animas* dicit ἀνάπαλιν γίνεσθαι; iste, non *nasci*, sed *insinuari* duntaxat; aut etiam sibiipsi Epiphanius, in eo quod subjungit; μέχρις ἢ θεὸν ἢ ἀθάνατον τὸν ψυχὴν ἡγοῦνται· quomodo enim *immortalem* statuunt, quam *nasci sapiùs* contendunt? Utrumque verò Stoicis falsò tributum ab Epiphanio asserit Dionys. Petavius. Habent tamen aliqid Stoici dogmati Pythagorico affine, quòd ex animarum materia qasi conflata & recocta novas procudi & produci statuunt. Verùm hac ratione, non magis *animæ* quàm *corpori immortalitatem* asserunt, non minùs *animæ* quàm *corpori corruptionem & mortalitatem* adscribunt. Atque hac ratione forsan accipi voluit, qod, referente Luciano, Demonax Cynicus, interroganti, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχὴ, respondit, Ἀθάνατος, ἀλλ' ὡς πάντα. Vide *l.* 8. § 18. Tale qid & Oraculum apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1 *tit.* 4. de Animis;

Ἄλλου δ' ἐξ ἄλλου γινομένου, ἠδ' ἀναλλαξάν,
Ψυχὴ τοι γονίμου φύσιος ἀεσπέσιμοι χαροῖς.
Ex alio tamen est alius, semperque novatur,
Naturæ infinuans se genitalibus arvis. Grot.

Servius interim, loco superiùs recensito, *Stoicos* ait *mediam viam secutos, cùm Plato animum perpetuum dixerit, & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vitæ prioris: Pythagoras verò, non* μετεμψύχωσιν, *sed* παλιγγενεσίαν *esse dicat, hoc est, redire, sed post tempus.*

Ἐξάπτονται] *connectuntur.* Xyl. perperam. Verto, *accenduntur*, vel *succenduntur.* Senec. pariter *epist.* 54. *Nos quoque, & accendimur, & extinguimur.* Alludsum est ad eorum dogma, qi *animam igneam* statuebant. in qo censu cum aliis havd paucis & Stoici. Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. *de Animæ natura:* Οἱ ἀπὸ Ἀναξαγόρου αἰθερώδη ἔλεγον. οἱ Στωικοὶ πνεῦμα θερμόν. Δημόκριτος πυρώδες σύγκριμα. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 46. Ἀναξαγόρας, Ἀναξιμένης, Ἀρχέλαος, Διογένης, αἰθερώδη· Οἱ Στωικοὶ, πνεῦμα νοερὸν, θερμόν. Παμφίλης ἢ ἡ Πάγασος, πυρώδη. Δημόκριτος, πυρῶδες σύγκριμα. Δάλιππος, ἐκ πυρὸς εἶναι. Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, ἐξ ἀέρος. Ἵππων ἐξ ὕδατος. qo loco pro Πάγασος leg. Ἵππασος. Sic enim Theodoret. *iterpret. l.* 5. Ἀναξιμένης ἢ Ἀναξίμανδρος ἢ Ἀναξαγόρας ἢ Ἀρχέλαος, ἀερώδη τῆς ψυχῆς τὴν φύσιν εἰρήκασιν· οἱ δὲ γε Στωικοὶ, πνεῦμα τι, πλείστης μετέχουσαν τῆς θερμῆς. Παμφίλης ἢ ἡ Ἵππασος ἢ Ἡράκλειτος πυρώδη· ὁ δὲ Ἡσακλείδης, φωτοειδῆ· Ἐπίκουρος δὲ τετράδων τινῶν πυκνοτήτων κρᾶμα, πυρώδες ἢ ἀερώδες ἢ πνευματικὸν ἢ τετάρτης τινὸς ἀκατονόμαστου· ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς, μίγμα ἐξ αἰθερώδους ἢ ἀερώδους ὑσίας· Κριτίας δὲ, ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ὑγροῦ. De Democrito etiam Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2. πῦρ τι ἢ θερμὸν φησιν αὐτὴν εἶναι. Tertull. *de anima c.* 5. *Animam effingunt Hipparchus & Heraclitus, ex igni; Hippon & Thales, ex aqa; Empedocles & Critias, ex sanguine; Epicurus, ex atomis; Critolaus & Peripatetici ejus, ex quinta nescio qa substantia: Stoici, penè nobiscum, spiritum prædicant*; verùm hunc igneum. Apud Laërt. *l.* 7. Zeno & Posidonius, Πνεῦμα ὑπάρχειν θερμὸν εἶναι τὴν ψυχήν. Galen. *de anim. seq. corp. temperat. c.* 4. Stoicis animam esse *κρᾶσιν ἐκ συμμετρίας γινομένης τῆς ἀερώδους ἢ πυρώδους ὑσίας.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *Zenoni Stoico animus ignis videtur.* Et *de natur. Deor.*

Deor. l. 3. Omnia Stoici ſolent ad ignem naturam referre; Heraclitum, opinor, ſecuti. Et mox: *Dicunt omnem vim eſſe ignem. itaque & animantes cùm calor defecerit, interire: & in omni natura rerum id vivere, id vigere, quod caleat.* Ità Chryſippus *de provid. l. 1.* Διόλου μὴ γὰρ ὂν ὁ κόσμος πυρώδης, ἐνδὺς καὶ ψυχή ἐστιν ἑαυτῆς καὶ ἡγεμονικόν. Idémque de Sole pariter, quem ἔμψυχον καὶ πύρινον, aſtrisque, quæ etiam *animata* cenſebat, *de natur. l. 3.* Οἱ δ' ἀστέρες· ἐκ θαλάσσης μὲν τὸν ἥλιον ἀνάπλεον τιθᾶσι. Quem idcirco hoc nomine exagitat Plut. *de Stoic. contrad. c. 38. & de commun. notit. c. 41.* quod cùm *animam* ſtatuat τῇ περιψύξει καὶ πυκνώσει, οἷον σωμάτιόν τινι, hoc eſt, *infrigidatione, & condenſatione, ferri inſtar, quod obfirmandi cauſſâ, candens etiamnum, aquâ tingitur, produci*; unde & ψυχὴν παρὰ τὴν ψύξιν dictam. (vide *ad l. 12. § 24.*) idem tamen, ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, διόλου ζῆν καὶ ζῷον εἶναι, *tunc vivere cuncta atque animari dicat, cùm ignitio quaſi quædam obvenerit*; itaque ποτὲ μὲν τὸν ἀναπλεῖν, ποτὲ δὲ τὸν περιψύχειν, ἀεὶ δὲ τὸν ἐμψυχίας πιέζειν, *nunc inſrigidationem, nunc accenſionem principium animationis conſtituere.* cúmque animam, quam πῦρ τεχνικὸν, i. e. *ignem intelligibilem* definit, περιψύχει τινὶ produci velit; torqueri poſſe in Chryſippum, quod Cleanthes olim reſpondit, narranti cuidam, vidiſſe ſe ἰγχέλεις ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, *anguillas quæ in aqua calida degerent*; ὑπὲρ ἐν ψυχρῷ αὐτὰς ἐλπισμοῦ. *In frigida igitur coegemus eas.* Sed & Porphyr. *ad Boethium de anima*, apud Euſeb. *præpar. l. 15. c. 8.* Πῶς δὲ οὐκ εἰκότως γέμων, ὁ πνεῦμά πως ἔχειν αὐτὸν ὑποδιδοὺς, ἢ πῦρ τεχνικὸν, τῇ περιψύξει καὶ οἷς βαφῇ τὰς αἱρέσεις ἀναφθὲν, ἢ σωμοῦν; Verùm de ignea animæ natura Stoicis conſentiunt, Phurnutus, an Cornutus, *de Deis c. 3.* Καὶ γὰρ αἱ ἥμιτέφραι ψυχαὶ πῦρ εἰσι. Varro *de ling. Lat. l. 4. Ignis à naſcendo, quòd hinc naſcitur omne: & quod naſcitur, igneſcit; ideò calet: ut qi dcnaſcitur, ignem amittit, ac frigeſcit.* Et ibid.

Ova parire ſolet genu' pennis condecoratum; non animas, ut ait Ennius.

Indè venit, pullis divinitus inſinuans ſe,
Ipſa anima: —

ſive, ut Zeno Citticus, animalium ſemen ignis, qi anima & mens; qi calor è cælo, qia hîc innumerabiles & immortales ignes. Itaque Epicharmus Ennii de mente humana dicit;

Iſtic eſt de Sole ſumptus ignis, isque mentis eſt.

Sic enim Scaliger reſtituit. Idémque Ennius in *Epicharmo* à Priſciano *l. 6.* prolatus:

Terra corpus eſt; at mentis ignis eſt.

Virgilius *Æn. l. 6.*

Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo.

E noſtris etiam Lactant. *de opific. Dei c. 8. eo* (capite ſcil.) *mens, & ignis ille divinus, tanquam cælo, tegitur.* Cùm autem anima ignis haberetur, qo accenſo homines vivere, extincto emori neceſſe exiſteret; enatum eſt hinc delirium illud, de qo Servius *ad Æn. l. 1. Grave* nimirum *eſſe, perire naufragio, qia anima eſt ignea, & perire videtur in mari.* id quod tangit etiam Syneſius in *epiſt. 3.* digitum ſimul intendens ad dictum quoddam Homericum, quod huc trahi ſolebat; *Odyſſ. δ. v. 511.*

Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἀλμυρὸν ὕδωρ.
Ajax diſperiit, poſtquam bibit æquoris undam.

Εἰς τὸν ἐκ τῶν ὅλων σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβάνομεν] Laërt. *l. 7* in *Zenone*; de Stoicis agens: Δοκεῖ δὲ αὐτοῖς ἡ ψυχὴ αἰθερώδης εἶναι· τὸ συμφυὲς ἡμῖν πνεῦμα· φθαρτὴν μὲν οὖσαν· πᾶσα γὰρ ἔκπυρος· ἀθάνατον δὲ οὐκ ἔστιν, ἧς μέρη εἶναι τὰ ἐν τοῖς ζώοις. Qid clarius? Hinc tamen *immortalem eſſe animam* concludebat Pythagoras, referente Laërtio *l. 8.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἀπόσπασμα τοῦ αἰθέρος· —ἀθάνατόν τε εἶναι αὐτήν· ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀπέσπασται, ἀθάνατόν ἐστι. Numenius *de bono l. 1.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ φησὶν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα· —τὰς δὲ λοιπὰς περιπνεῖσθαι ταύτῃ. Et mox: Ἔνιοι δὲ τὴν μὲν τοῦ ὅλου αἴσθησιν· τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι ἐπὶ τελευτῇ εἰς ἐκείνην. Videmus hîc, qis ſit ille λόγος σπερματικὸς, de qo iſtîc, & *ſupr. § 14.* & denuò *l. 6. § 24.* Unam ſcil. animam communem & univerſalem ſomniabant Stoici, unde reliqæ omnes eſſent quaſi deciſæ ſive qæ reliqarum omnium fons quidam exiſteret; in qem etiam denuò quaſi refunderentur. Vide *ſuprà § 4. infrà § 23. & 34.* & *l. 9. § 7.* Verùm Mercurius Ægyptius, referente Tertulliano *de anim. c. 33.* dicit, *animam digreſſam à corpore non refundi in animam univerſi, ſed manere determinatam.*

Ταῖς περισωιοικιζομέναις] *adventantibus.* Xyl. *inſuper excipiendis*, atqe intra ſedem eandem recipiendis. Sed qoqo modo verteris, legendum videtur, περισωιοικιζομέναις. nam Caſ. dum vulgatam ſequitur ſcripturam, Marci mentem minùs cepit. Parmendum apud Tatianum *adv. Græc. c. 29.* animadvertere licet. Πᾶς ὕλη καλὸν περισωιάπλειν τῷ εἰς τοῦ μεμνῆσθαι βοήθειαν, καὶ μὴ τῇ διῳ̈ leg. περισωιάπλειν. iterata litera ſcriptorem minùs cavtum fugerat. Qod avtem de animabus Marcus, idem de hominibus pariter Epictet. *l. 3. c. 26.* Ἐξελθὲ· δεῖ ἄλλοις τύπον. δεῖ γὰρ οὕτως καὶ πανταχοῦ καὶ σὺ εἶναι, καὶ γνωμῶν ἔχειν χώραν, καὶ οἰκήσεως, καὶ τοῦ ὑπηρετεῖν. ἂν δ' οἱ φαῦλοι μὲν ἐξάγωσι, τί ὑπολείπεται;

Ἐφ' ὑποθέσει τοῦ τὰς ψυχὰς διαμένειν] Nihil itaque certi hîc ſtatuit Marcus. Sed & ambiguè paſſim loqitur. *l. 3. § 3.* εἰ μὲν εἰς ἕτερον βίον. & *l. 6. § 24.* ἤτοι ἐληφθησαν εἰς τοῦ τοῦ κόσμου σπερματικὸς λόγους, ἢ διεσκεδάσθησαν εἰς τοῦ ἀτόμους. & *l. 7. § 32* ἤτοι σύγχυσις ἢ μετάστασις. qibus gemina habet, & *l. 7. § 50.* & *l. 8. § 25. 58.* & *l 10. § 7.* Nec aliter Seneca, qi veſtigium qâ figat

gat, incertum planè se prodit; nunc in hanc partem, nunc in alteram inclinans, prout argumenti, in quo versabatur, ratio tulerat aut propellere videbatur. Polybium de fratre defuncto compellans, c. 28. *Nè invideris fratri tuo: quæsit tandem suus, tandem æternus est. fruitur nunc aperto & libero cœlo: ex humili & depresso in eum emicuit locum, quem ille est, qui solutas vinculis animas beato recipit sinu. Errat: frater tuus non perdidit lucem, sed fecuriorem sortitus est. non reliquit ille nos, sed anteceſſit.* Helviam matrem de filii exilio mœrore plenam refocillans; c. 17. *Qualem me cogites, accipe. latum ac altricem, velut optimis rebus. Sunt autem optimæ, quæ animus —ad summa prorumpit, & pulcherrimo divinorum spectaculo fruitur, æternitatisque suæ memor, in omne quod fuit, futurumque est omnibus seculis, vadit.* Marciæ de filii excessu dejectæ animum erigens c. 25. *Non est quod ad sepulcrum filii tui curras. pessima ejus, & ipsi molestissima istic jacent, ossa cineresque: non magis illius partes, quàm vestes, aliique tegumenta corporum. Integer ille, nihilque in terris relinquens, fugit, & totus excessit: paulumque supra nos commoratus, dum expurgatur, & inhærentia vitia situmque omnem mortalis ævi excutit; deinde ad excelsa sublatus, inter felices currit animas; excipitque illum cœtus sacer, Scipiones, Catonesque, utique contemptores vitæ, & mortis beneficio liberi.* & quæ sequuntur. Lucilio itidem ubi animum vult addere, & adversùs mortis formidinem confirmare, epist. 102. *Cùm venerit dies ille, qui mixtum hoc divini humanique secernat, corpus hoc ubi inveni, relinquam: ipse me diù reddam. nec nunc sino illum sum, sed gravi terrenoque detineor. per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longioriqe proluditur. quemadmodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non sibi, sed illi loco in quem videmur emitti, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatium, quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partem. alia origo nos expectat, alius rerum status. nondum cœlum nisi ex intervallo pati possumus. Proinde intrepidus horam illam decretoriam prospice: non est animo suprema, sed corpori. Dies iste, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus. quid cunctaris, quasi non priùs quoque relictu, in quo latebas, corpore exieris? Hæres, & reluctaris. tum quoque magno nisu matris expulsus es. gemis, ploras. & hoc ipsum flere, nascentis est. sed tunc debebat ignoscirudis & imperitus omnium veneras: ex materno viscerum calido mollique fomento, afflavit aura liberior. Nunc tibi non est novum separari ab eo, cujus antè pars fueris. æquo animo membra jam supervacua dimittes; & istud corpus inhabitatum diu pone. scindetur, obruetur, abolebitur. quid contristaris? ità solet fieri. pereunt semper velamenta nascentium. quid ista sic diligis, quasi tua? istis opertus es, Veniet, quæ se revelet, dies, & ex contubernio fœdi atque olidi ventris educat. Hinc nunc quoque tu, quantùm potes, subvolas jam hinc altiùs aliquid sublimiùsque meditare. Aliquando naturæ tibi arcana retegentur: discutietur ista caligo; & lux undique clara percutiet. tunc in tenebris vixisse dices, cùm totam lucem totus aspexeris: quæ nunc per angustissimas oculorum vias obscurè intueris, & tamen admiraris tam procul. quid tibi videbitur divina lux, cùm illam suo loco videris? hæc cogitatio nihil sordidum animo subsidere finit, nihil humile, æternitatem prospicere.* Vides, quàm magnanimè, quàm magnificè se effert, dum mulierculis solamina adhibet: dum Lucilium suum altiùs erigere conatur: dum Tyranni liberto fœdissimè adulatur: ὡς χαλεὸς καθαρίσεως ἀναμιμνήσκοντος de istis pronunciat. Verùm, ut idem ille epist. 82. *Magna hæc verba excidunt, cùm mors propiùs accessit.* Vis igitur, quibus animam jam agens, rationibus ac cogitationibus ipse se sufflciebat: & (si Lucretio saltem fidem adhibemus, qui de morti propinqis cecinit l. 3.

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur persona, manet res.)

Quid reverà Seneca ipse hac in parte senserit? Audi Lucilium suum alibi sic alloquentem, epist. 54. *Uni morbo quasi assignatus sum. satis aptè dici suspirium potest. nullum mihi videtur molestius. aliud enim quidquid est, ægrotare est. hoc est animam agere. itaque medici hanc, meditationem mortis vocant. faciet aliquando spiritus ille, quod sæpe conatus est. Ego verò & in ipsa suffocatione non desii cogitationibus lætis ac fortibus acquiescere. Quid hoc est? inquam. tam sæpe mors experitur me? fiat. at ego illam diu expertus sum. Quando? inquis. antequam nascerer. Mors est, non esse. id, quod antè fuit: sed quale sit, jam scio.* (ita sunt distinguenda, quæ in excusis, serie continuatâ, sensu nullo bono, leguntur) *hoc erit post me, quod ante me fuit. Si quid in hac re tormenti est, necesse est & fuisse antequam prodiremus in lucem: atqui nullam sensimus tunc vexationem. Rogo, non stultissimum dicas, si quis existimet lucernæ pejus esse cùm extincta est, quàm antequam accenderetur? nos quoque accendimur, & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur: utrinque verò alta securitas est.* Libet illud Tragici ex Phœnissis hìc usurpare,

Ὁ δ' Οἰδίπους τῦ κ τὰ κλεῖν' ἀϊδίγματα 3

& Homericum illud Odyss. π. v. 181.

Ἀλλοίος μοι, ξεῖν', ἐφάνης νόον, ἠὲ πάροιθεν.

quantùm enim Seneca iste ab illo mutatus, qui de animæ immortalitate tam erectè, tam claré disserebat; tam diserté, tam clarè, tam fidenter pronunciabat? Etenim quid ista sunt aliud quàm quod Evripides Troad.

Τὸ μὴ φύναι τὸν δαρεῖν' ἴσον λέγω.

Non esse natum, & mortuum esse, idem puto.

Quod Lucretius l. 3.

Respice item, quàm nil ad nos anteacta vetustas
Temporis æterni fuerit, quàm nascimur, antè.

Hoc

Hoc igitur ſpeculum nobis natura futuri
Temporis exponit poſt mortem denique noſtram.

qod Plinius *hiſt. nat. l. 7. c. 55. Omnibus à ſupremo die eadem, qæ ante primum: nec magìs à morte ſenſus ullus, aut corpori, aut animæ, quàm ante natalem.* qod ipſi deniqe in eadem *ad Marcium conſolatione* excidit, *c. 19. Mors nos in eadem tranqillitate, in qa antequam naſceremur jacuimus, reponit.* Itaqe paſſim fluctuabundus, anceps, ambiguus. *epiſt. 63. Fortaſſe; ſi modò ſuſpicatum vera fama eſt, receptiqe nos locus alius; qem putamus periiſſe, præmiſſus eſt.* Et *ep. 76. Si modo ſolutæ corporibus animæ manent, felicior illis ſtatus reſtat, quàm eſt dum verſantur in corpore.* Idem *epiſt. 117. Cùm de animarum æternitate diſſerimus, non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium.* Verùm iſta ipſe rejicit, ridet, pro fabulis habet, *epiſt. 82.* & *ad Marc. c. 19.* Imò ſomnii ferme loco ponit dogma hoc ipſum, ſive ὑπόληψιν potiùs. Ità enim *epiſt. 102. Quomodo moleſtus eſt jucundum ſomnium videnti, qi excitat: aufert enim voluptatem, etiamſi falſam, effectum tamen veræ habentem: ſic epiſtola tua mihi facit injuriam. revocavit enim me cogitationi aptæ traditum, & iturum, ſi licuiſſet, ulteriùs. Juvabat de æternitate animarum qærere; imò meherculè credere. credebam enim facilè opinionibus magnorum virorum, rem gratiſſimam promittentium magìs quàm probantium. debam me ſpei tantæ. ——ſubitò experrectus ſum.* Ità & à Stoicis ſuis ſecedit Seneca, dum *non probatis*, uti ipſe cenſet, *aſſentitur temerè*, tum & ad Scepticos inclinat, dum in qo inſiſtat, *nihil certi* habere profitetur. Qid divinus ille Plato, aut Socrates potiùs, qo nemo in hoc negotio aut fortiùs aut fidentiùs aut efficaciùs etiam verſatus videtur? Diſſertationem ſcil. ubertimam ſpecioſiſſimámqe in *Phædone* aggreſſurus his verbis præfatur: Ὡς κινδυνεύω ἐγωγε ἐν τῷ παρόντι αὐτὸ τοῦτο ὃ φιλόσοφος ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, φιλονεικῶς· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν δέῃ τι ἀμφισβητῆσαι, ὅπῃ μὲν ἔχει δεῖ οὐκ ἀν ὁ λόγος ἦ, ὃ φροντίζουσιν, ὅπως ἡ ἂν αὐτοῖ δόξαντο, ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τάχα δὲ ἐγὼ μοι δοκῶ ἐκ τοῦ παρόντος πεῖσαι μόνον ἐμαυτὸν δίοισον. ὃ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀλυδῶ ἐν) φροντίζομαι, εἰ μὴ εἰπ. πάρεργον, ἀλλ' ὅπως αὐτὸ ἐμοὶ ὅτι μάλιστα δόξει, ὅτι ἀληθῆ ἔχειν· λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, (καὶ θάσσαι ὡς πλεοναπλῶς) εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω, καλῶς δὴ ἔχει τὸ πειθῆναι· εἰ δ' μηδὲν ὅτι τελευτήσαντι, ἀλλ' ἐν τάχει γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν πρὸ θανάτου ἧττον, τοῖς παροῦσι ἀηδὴς ἔσομαι ὀδυρόμενος· ἡ δ' ἄγνοιά μοι αὕτη ἡ ξυνδιατελῇ (κακὸν γὰρ ἂν ἦν) ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. Qid illa ejuſdem in apologia extrema? Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότερον δὲ ἡμῶν ἔρχεται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ. *Sed tempus eſt jam hinc abire, me, ut moriar, vos, ut vitam agatis: utrum autem ſit melius, Dii immortales ſciunt; hominem quidem ſcire arbitror neminem.* Cicer. *Tuſc. l. 1.* qi & ipſe in hoc argumento *probabilia tantùm conjecturâ ſeqi* ſe profitetur, *eùm ultrà qò progrediatur, quàm ut veriſimilia dicat non habeat; certa dicturos, qi & percipi ea poſſe dicunt, & ſe ſapientes eſſe profitentur.* Qò faciunt & qæ loco ſuprà dicto Socrates ille idem pavlò antè poſuerat: Τὸ χάρ τι θάνατον διδέναι, οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οὐδὲ μὴν γὰρ οἶδεν τὸν θάνατον, &c. Diſſertationem deniqe de argumento hoc ſuam, his tandem verbis (qod & Lactantio, *Inſtitut. l. 7. c. 8.* obſervatum) concludit, *Harum ſententiarum qæ vera ſit, Deus aliqis viderit.* qid ſunt avtem, inqam, hæc omnia, niſi ignorantiæ hac in re propriæ ingenua confeſſio, claram ſatis & illorum perſtrictionem in ſe continens, qi certi aliqid de ea ſtatuerent? Nec ſunt aliuſmodi, qæ in Phædone Magnus idem ille de ſe, ad ſuos; Νῦν ᾗ ἔν ἴσῃ, ὅτι παρ' ἀνδρὸς τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθοῦ· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀν πάνυ διισχυρισαίμην. ubi & de ſtatu animæ poſt mortem diſſertationem illam prolixam ſic clavdit: Καλὸν τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν δὴ ταῦτα διϊσχυρίζεσθαι ὅτως ἔχειν ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νῦν ἐχοντι ἀνδρί. ὅτι μέντοι τι ἢ τοιαῦτ' ἄττα, περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπεὶ ἂν ἀθανατίζῃ ἡ ψυχὴ φαίνεται ὅσα, τοῦτο καὶ πρέπειν ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι διαμυθολογῆσαι ὅτως ἔχειν. κινδυνεύω γὰρ ὁ κινδυνῶν. Sunt enim utique & hæc, prout priora illa, optantis ſperantisqe potiùs, qàm ſpondentis ſtatuentisve, vera eſſe qæ opinatur: & in minore damno ponentis, etiamſi falſa avtumet. Scitè proinde Tertull. de anim. *c. 1. Adeò omnis illa tunc ſapientia Socratis, de induſtria venerat conſultæ æqanimitatis, non de fiducia compertæ veritatis.* Ità ſummi illi philoſophi, ſapientiæ nomine turgidi, animæ æternitatem vitámqe futuram, *fide dimidiatâ*, ut Minutius loqitur, credebant, & qaſi per nebulam iſta intuebantur; conjecturis meris atqe humanis ſuſpicionibus nitentes. At nos Chriſtiani λόγον βεβαιότερον; cui inſiſtamus, habemus, ut Petrus *epiſt. 2. c. 1. v. 19.* qibus *non caro & ſanguis*, ſed *Deus Pater, qi in cælis eſt*; Matth. *c. 16. v. 17.* & *filius*; qi *in ſinu patris exiſtit*; Joan. *c. 1. v. 18.* & ſpiritus, qi τὰ βάθη τοῦ θεοῦ ſcrutatur, *ad Cor. ep. 1. c. 2. v. 10.* ea liqidò patefecerunt. Qo nomine nobis virtutis, veritatis, fidei, pietatis, ſanctitatis ſanctè colendi neceſſitas major incumbit; qi iſtarum præmia, fide certâ ſubnixi, ſpiramus. *Rom. c. 8. v. 24, 25.* & *Hebr. c. 11. v. 1.* nec *ſpes* nobis *incerti*, ut illis, qod *Senec. ep. 10.* Sed certiſſimi *nomen eſt boni. Rom. c. 5. v. 5.* Præſertim eùm illi, præmiorum iſtorum

iſtorum incerti, iſtis tamen etiam ad mortem uſque illaborandum atqe inhærendum cenſuerint.

Θάπλεται ἐν τοῖς τεφρομένων σώμασι] Alluſiſſe videtur huc in dogmate Pythagorico explicando Ovidius *Metamorph. l.* 15. *v.* 84.

Hcu, quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi;
Congeſtóque avidum pingueſcere corpore corpus?

Clariùs de Metio Suffetio Ennius *annal. l.* 2. apud Priſcianum, *l.* 6.

Vulturis in ſylvis miſerum mandebat hemonem.
Hcu, quàm crudeli condebat membra ſepulcro?

Lucretius *l.* 5. de homine à feris dilcerpto ac depaſto;

Pabula viva feris præbebat dentibus hauſtus,
Viva videns vivo ſepeliri viſcera buſto.

Attius Atreo, apud Ciceron. *Offic. l.* 1.

Natis ſepulcrum eſt ipſe parens.

Naſo de Tereo *Metamorph. l.* 6.

Flet modo, ſæge vocat buſtum miſerabile nati.

Lycophron. de Pelope:

Οὐ πάπτιν ἐν γαμφαῖσιν ἐγναία πυτὶ
Ἕρκυνν' ἐειν ὺς θεία ξιφηφόρος,
Ἄσαρκα μυῖλαο' ἐτύμως δ' ἐν ταφῳ,
Τὸν ὠλενίτω χόνδρον ἐνδιαίλωμένη.

Cujúsque avum qondam in molaribus ſuis
Hercynna Educa, qæ gerit ſeceſpitam,
Partim minutal frendiſans, tumulo indidit,
Humeri vorax epulata cartilaginem. Scal.

Idem de cadaveribus à feris dilaniatis & devoratis:

Πολλῶν γὰ ἐν παλαιχθοῖσι τυμβεύθησεται,
Βωθεὶς πολυσήχοισι καμπίων γνάθοις.
Νήεθμος ἐσμός.——

Nam plurimarum ventre funerabitur
Serratidentum fauce camparum abditum
Examen ingens.——

Et de Saturno:

Τύμβῳ γεγὼς κάπτουσες ὠμόφρων ἀνοσῶς.

Prolis ſepulcrum triſte ſemiferus ſuæ. Joſ. Scal.

Do ſe Ignat. *ad Roman.* κολακεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένωνται, καὶ μηδὲν καταλείπωσι τῆς τοῦ σώματός μου, ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρύς τινι ἐνοχλήσω μαι. Val. Max. de Artemiſia *l.* 4. *c.* 6. *Quid de illo inclyto tumulo loqare, cùm ipſa Mauſoli vivum ac ſpirans ſepulcrum fieri concupierit, eorum teſtimonio, qi eam extincti oſſa potione aſperſa bibiſſe tradunt?* Apul. *ſab. Miles. l.* 5. *At hic jam tua eſt exiſtimatio, utrùm ſororibus pro tua cara ſalute ſolicitis adſentiri velis, & declinatâ morte nobiſcum ſecura periculi vivere, an ſaviſſimæ beſtiæ ſepeliri viſceribus.* Qintilian. *declamat.* 12. *Æſtuant adhuc intra pectus ſepulta ventribus noſtris cognata viſcera.* Nicol. Clemang. *epiſt.* 33. *Patre in Scropharum alvis impiiſſimâ crudelitate ſepulto.* Neotericus innominatus;

Alit cadaver alites, alit feras:
Vivum ſepulcrum mortuo ſic obtigit.

Prout & Andreas Cæſar *in Apocal. c.* 16. *A canibus devoratos, canum ventres viva ſepulcra ſortitos.* Qod Τρκανίαν ταφὼ, Diogenes dixit. Stob. *tom.* 2. *tit.* 123. eò qòd Hyrcanis id ſolenne in propinqis ſuis; qi & eo fine canes alebant, qos κυνας ἐνταφίους nuncupabant. Ex Oneſicrito Strabo *geogr. l.* 11. Hâc ratione γύπες, ἔμψυχοι τάφοι Gorgiæ dicti: qem eo nomine perſtringit Hermogen. *de ideis l.* 1. *c.* 5. & Dionyſ. Longin. *de ſublim.* Venter item τάφος ἐξ ἀγάλματος, non *buſtum* aut *ſepulcrum* tantùm, ut ſuprà, ſed *Orcus & Tartarus.* Plut. *Conviv.* Τῷ γὰ ὄντι τοῦτό ἐζι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμῖν, καὶ ὁ τάρταρος, ὡς ἐν Ἅιδῃ, δεινῶν τινων ῥεμμάτων, καὶ πνεύματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένου, καὶ νεκρῶν ἀθείπνου. *Ciborum conditura,* ἐνταφιασμός. Idem *de eſu carn. orat.* 1. Ἡμεῖς γ' ἔτως ἐν τῷ μιαιφόνῳ ζυφῷμεν, ὥστε ὅλον τὸ κρέας ἀποταφεύομεν, εἶτα ἔλων ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὅλον λαβόμενα, ἀναμιγνύντες ἔλαιον, ὄινον, μέλι, γάρον, ὄξος ἡδύσμασι ζυεικοῖς, Ἀρβικοῖς, ὥσπερ ὄρτων νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Et Porphyr. *de abſtinent. l.* 2. Ἦπε γε ὁ τῆς παχὺς ἱερὰς, αὐτὸς τάφος γίγνεται νεκρῶν σωμάτων ἀνοσιώτερος; Ità denique de Jona à balena abſorpto Baſil. Seleuc. *orat.* 12. ἦν Ἰωνᾶς ἐν ζώντι τάφῳ φερόμενος, νηχόμενον οἰκῶν δεσμωτήριον, ἐγκυμόνων φάρυγξι δανείτου χωλὸν οἰκῶν, νεκρῶν παιδοχεῖον, καὶ ζώντων, οἰκῶν γαστέρος θανάτῳ μητέρα.

Καὶ ὅμως δέχεται ἡ χάρις αὕτη] forſan αὐτὸ, ut de *ventre* intelligatur: alioqi de terra ſumendum fuerit. De *ventre* autem feſtivè Diphilus in *Paraſito* apud Athen. *l.* 6.

——παλαιπωρότερον ἢ νῦν ὅτι γὰ
Τῆς γαστρὸς, εἰς ἣν πάντ' ἀνῆκεν ἐμβάλοις,
Ἀλλ' οὐκ ἔτερον ἀγγεῖον. ἐν πήρᾳ φέρεις
Ἄρτος ἄν, ἀλλ' ὁ ζωμὸν, ἢ διαφθορεῖς·
Εἰς ταυείδα μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' ὁ φακλὶ·
Οἰνάριον εἰς λαγῆνον, ἀλλ' ὁ χόρδαβον.
Εἰς πλὴν θεοῖς ἐλθεῖν ἢ ταύτῃ εἰσφορεῖς
Τὰ πάνθ' ἑαυτοῖς νῦν ὁμολογούμενα.

——*nam certè ventre nihil eſt miſerius:*
In illum cuncta conjicis: at in vas aliud
Idem non licet: panem fers in mantica,
Jus non fers; aliter manticam corruperis:
In utrem villum immittis, non & carabum.
At in illum Dis invisum compingi ſolent
Etiam qæ inter ſe nil habent commercii. Grot.

Alius qidam:

Hcu, qàm ſtupenda nos agit voracitas!
Qicqid ferarúmve, pecorísve paſcitur,
Qicqid volucrium aerem pennis qatit,
Qicqid profunda piſcium maria incolit,
Qicqid reponit terra frugum, fructuum,
Noſtris id omne ut ſepeliatur ventribus?

Seneca *epiſt.* 89. *Profunda & inſatiabilis gula, hinc maria ſcrutatur, hinc terras, alia hamis, alia laqeis,*

qeis, alia retium variis generibus cum magno labore persequitur. nullis animalibus, nisi ex fastidio, pax est.

Δύγατει] indè αἱ τῆς γαστρὸς ἀξιώσαι Philo de agric. Ἡ δὲ σοφὸς πᾶν στέγον τε καὶ ποτὸν ἀφελοῦσὸς ὁρμήσασα, τάτ' ἤδη ἐυτρεπιδέντα ἐπαλλάξετα, καὶ πεῖναν ἄληστον καὶ ἄπληστον ἔχει φῦ ἐπέντων, ὡς κἂν αἱ τῆς γαστρὸς ἀποπληρώσωσι ἀξιώσαναι, μαργῶσαν ἐπὶ καὶ μαμῶσαν τῷ ἀεὶ κενῷ ἐπιθυμίαν ἀφειλόμενος καὶ ἀφιστάμενος, μή τί πω παρορᾶδεν λείψανον ἄφελον, ἵνα καὶ τοῦτο παμφάγε πυρὸς δίκην ἐπιλιχμήσηται.

Διὰ τὰς ἐξαιματώσεις] ad verbum, ob sanguificationes: qia pars nimirum in sangvinem convertitur. Alex. Aphrodiff. problem. l. 1. q. 118, Vegetativæ animæ operationes recensens; τὰς πλήσεις φῦ τροφῶν, καὶ φῦ χυμῶν τὰς μεταβολὰς, καὶ τὰς ἐξαιματώσεις, καὶ ἀναδόσεις, τὰς θρέψεις, τὰς ὁμοιώσεις. Galen. ad Glauc. l. 2. Γενναῖος δ' ἡμῖν τὸ μελαγχολικὸν ἀφέστηκεν ἐν ἅπασι καὶ τῷ ἐξαιμάτωσιν, ἀνάλογον τῇ καὶ τὸν ὄινον πνευμ. Et indè ἡ ἐξαιματοποιὸν, sangvinem generandi facultas. Aphrodiff. ibid. l. 2. q. 63. Ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ συμμίξεως χάριν τῷ ἅπαν βλαστάνει τῷ ἐξαιματοποιῷ δυνάμει, ἢ φυλάττει κατά τινας ἢ δ' ἐξαιματοῦσα, γλυφῇ τῷ ἐξαιμάτωσιν· ἢ δ' ἐξαιμάτωσις, δείκνυσι τὸ ἔργον, αὐτὸ τὸ αἷμα. Idem & αἱμάτωσις. Galen. de dogmat. Hipp. & Plat. l. 8. c. 7. Ἡ πέψις ἡ στίσιν, ἥτ' ἀνάδοσις, ἢδ' αἱμάτωσις, ἥτε θρέψις. Idémque, Αἱματοῦται ἡ τροφὴ καὶ τὸ ἅπαρ. Is jecore alimentum in sangvinem vertitur. Scitè Clemens Alex. pædag. l. 1. c. 6. ut ostendat ex sangvine lac consistere. Ἐς τίνων ἡ μὴ κατεργασία τῆς τροφῆς ἐξαιματοῦται, τὸ δ' αἷμα ἐκγαλακτοῦται; παρασκευὴ γίνεται τὸ αἷμα τοῦ γάλακτος. Et mox, ut totam corporis humani fabricam ex sangvine; καὶ δὴ τὸ καὶ γαστρὸς, τὸ μὴν πρῶτον ὑγρὸν ὅτι σύστασις γαλακτοειδής· ἔπειτα ἐξαιματωθὲν σαρκοῦται ἡ σύστασις αὖτη· παχυνθὲν δ' ἐν τῇ ὑστέρᾳ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ θερμοῦ πεπέμαλες, ὑφ' ἧ διαπλάττεται τὸ ἔμβρυον, ζωογονεῖται. Vide l. 10. §. 25.

Εἰς τὸ ἀερώδες ἢ πυρῶδες] scil. διὰ φῦ ἀτμίδων καὶ φῦ ἀναθυμιάσεων, per vapores & exhalationes, qorum illi ad aëream, an aqeam potiùs, istæ ad igneam naturam propiùs accedunt. Vide Aristot. meteor. l. 1. c. 3.

Διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες] hoc est, in materiam & formam, ut vulgò dicitur. De eadem hac divisione monet & l. 7. § 29. & l. 8. § 11. & l. 12. § 29. addit tamen membrum tertium, τῷ ἀναφορὰν, l. 12. § 10. & qartum etiam, τὸν γεῖνον, ibid. § 18. Verùm ista duo sunt φῦ ἔξω τῆς κατασκευῆς. duo illa tantùm τὰ συσταλτὰ. Laërt. l. 7. in Zenon. Δοκεῖ δ' αὐτοῖς ἀρχαὶ εἶναι φῦ ὅλων δύο, τὸ ποιῶν, καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν ἦν πάσχον εἶναι τῷ ἄποιον ὑσίαν, τῷ ὕλαν· τὸ δὲ ποιῶν, τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν. τοῦτον γὰρ ὄντα αἰδιον διὰ πάσης αὐτῆς δημιουργεῖν ἕκαστον. Vide l. 12. § 30. Seneca epist. 64. Dicunt Stoici nostri, duo esse in rerum natura, ex qibus omnia fiant, causſam & materiam. materia jacet incrs, res ad omnia parata, cessatura, si nemo moveat. causſa autem, id est, ratio, materiam formet, & qocunqe vult, versat: ex illa varia opera producit. Et pòst aliis verbis: Nempe universa ex materia & ex Deo constant. Deus ista temperat, qæ circumfusa rectorem sequntur & ducem. Potentius autem est qod facit, qod est Deus, qàm materia patiens Dei. Lactant. Instit. l. 7. c. 3. Stoici naturam in duas dividunt partes. unam, qæ efficiat; alteram, qæ se ad faciendum tractabilem præstat. in illa prima esse vim faciendi; in hac materiam: nec alterum sine altero esse posse. Reliqa pavlò pòst exhibebimus.

§ 22. Μὴ ἁπορρέμβεσθαι] Vide ad l. 2. § 7. nè aberres, vel tantillum, avt ab æqitate in conatibus, avt à veritate in assensionibus.

Ἐπὶ πάσης ὁρμῆς τὸ δίκαιον ἀποδίδοναι] Vide Senec. ep. 89 infr. ad § 32.

§ 23. Πᾶν μοι σωφρονεῖ, ὅ σοι εὐάρμοστόν ἐστι, ὦ κόσμε] qia nimirum ipse mundi pars sum. Mundus avtem Stoicis Deus ipse. Vide ad l. 10. § 21. Plut. de Philosoph. placit. l. 1. c. 7. Θεὸν καὶ κόσμον, καὶ ἀσέσεως, καὶ τῷ γλῶ λέγειν. τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων, νῦν ἐν αἰθέρι. Epiphan. hæres. præfat. Στωϊκοὶ τὸν αἰδιον τοῦτον κόσμον θεὸν νομίζουσιν. & l. 1. hær. 5. de eisdem: Φάσκοντες εἶναι νῦν τὸν θεὸν, ἢ παντὸς τοῦ ὁρωμένου κύτους, ἐστοῦ τε φησι καὶ γῆς, καὶ ἄλλων, ὡς ἐν σώματι ψυχή. Arius Didymus in epitom. apud Evseb. præpar. l. 15. c. 11. Οἱ Στωϊκοὶ δ' ὅλον τὸν κόσμον, σωὶ τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, θεοσαρεβοῦσι θεόν. Seneca qæst. nat. l. 2. c. 45. Vis Deum mundum vocare? non falleris. Ipse enim est totum qod vides, totus operibus suis inditus, & se sustentans vi suâ. Idem epist. 94. Totum hoc, qo continemur, & unum est. & Deus est: & socii ejus & membra sumus. Manil. astronom. l. 1.

Qâ pateat mundum divino numine verti,
Atqe ipsum esse Deum.——

Plin. nat. hist. l. 2. c. 1. Mundum & hoc, qod nomine alio cœlum appellare libuit, cujus circumflexu teguntur cuncta, numen esse credi par est. Pertinet huc Æschyli illud, apud Clement. Strom. l. 5. & Evseb. præpar. l. 13. c. 13.

Ζεὺς ἐστιν αἰθὴρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός,
Ζεὺς τοι τὰ πάντα, χ' ὅ,τι φῦ δ' ὑπὲρτερον.
Æthera, tellúsque, & poli arx est Jupiter:
Est cuncta; & istis qicqid est sublimius.

Cui affine Ennii illud ex Epicharmo à Varrone lavdatum. l. 4.

Istic est is Jupiter, qem dico, qem Graci vocant

Aerem, qi ventus eſt, & nubes, himber poſtea,
Atque ex himbre frigus; ventus pòſt fit, aer denuo.
Hæcce propter Jupiter ſunt iſta, qæ dico tibi.

Pertinent & Evripidis illa toties repetita, á Ciceronе *de natura Deor. l.* 2. § 65. Plut. *de exil. ad princ. indoct. & phyſic. qæſt.* 29. Lucian. *Jove Tragœd.* Athenag. *in legat.* Clem. Alex. *hortat. & ſtrom. l.* 5. Evſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Stobæum. 1. *l.* 1. *tit.* 3. aliis.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ, τὸν δ' ἀπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν περιξ ἔχουσ' ὑγρᾶις ἐν ἀγκάλαις;
Τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τὸν δ' ὑγρᾶ Διόν.

Quod Cicero licentiùs vertit;

Vides ſublime fuſum immoderatum æthera,
Qi tenero terram circumvectu amplectitur,
Hunc ſummum habeto divûm, hunc perhibeto Jovem.

caſtigatiùs Grotius:

Sublime fuſum cernis immenſum æthera,
Cujus tenetur uvidis amplexibus
Terra: hoc putato numen, hoc perbibe Jovem.

Et ex Evripide Ennius in *Thyeſte* (unde & ex Evripidis tragœdia cognomine fuiſſe deſumpta, proclivis eſt conjectura.) apud Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & 3. Apul. *de mund.* Feſtum in *ſublime*:

——*aſpice hoc*
Sublime candens, qem vocant omnes Jovem.

Uterqe Chryſippum expreſſit; qi, ut Cicero ibidem, *diſputavit, Æthera eſſe eum, qem homines appellant Jovem.* Qod & Plato Comicus;

Ἀὴρ, ὃν δ' τις ὀνομάζει κὴ Δία.
Aer, qem nuncupare qis Jovem qeat.

Reſpexit eadem & Lucretius verbis verſibúsq; illis *lib.* 5.

Denique jam tuere hoc, circum ſuperáqe, qod omnem
Continet amplexu terram: qod procreat ex ſe
Omnia; qod quidam memorant; recipitq; perempta.

Cato apud Lucan. *l.* 9.

Jupiter eſt qodcunqe vides, qocunqe moveris.

Idem de *Deo* dogma Judæis Ethnici affingebant. cùm enim ſimulacra nulla admitterent, manus tantùm inter precandum cœlos verſùs expanderent, *Cœlum eis* pro *numine* habere avtumabant. Diodorus Sic. *l.* 40. apud Photium *cod.* 244. de Moſe Judæorum legiſlatore verba habens; Ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σωιλον ὐ καθιεσθαι, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν Θεόν· ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὴν γῆν ὐρανὸν μόνον εἶναι θεὸν, κὴ πᾶν ἴλλον κύριον. Indè illud Juvenalis *Sat.* 14.

Nil præter nubes, & cœli numen adorant.

Cœli numen, i. e. cœlum ipſum, qod numen illis eſt. ut numina Deorum, pro Diis ipſis. qo modo de Juda is iiſdem Petronius,

Et cœli ſummas advocet auriculas.

quqm nec deſunt, qi lumen legant. Sed ad exteros, Stoicos maximè, redeamus. Varro apud Avg. *de Civit. Dei l.* 7. *c.* 6. *Deum ſe arbitrari quimundi: & hunc ipſum mundum eſſe Deum.* qæ verba explicans Avgvſtinus: *Sicut hominem ſapientem, cùm ſit ex animo & corpore; tamen ab animo dicimus ſapientem: ità mundum Deum dici ab animo, cùm ſit ex animo & corpore.* Ea explicatio Avguſtiniana lucem dat verbis, cùm Chryſippi apud Ciceronem, ubi ſuprà; *Vim divinam in ratione eſſe poſitam, & univerſæ naturæ animo atqe mente: ipſumqe Mundum Deum dici, & ejus animi fuſionem uni verſam.* tum & Senecæ *qæſt. nat. præfat. Qid eſt Deus? Mens univerſi. Qid eſt Deus? Totum, qod vides; & qod non vides, totum.* Atqe hæc eſt διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν κὴ τὸ αἰτιῶδες, de qa *ſupr.* § 21. Diſtinctiùs paulò Laërt. *l.* 7. in Zenon. Λέγουσι δ κόσμον τριχῶς· αὐτόν τε τὸν Θεὸν, ὃν ἀίδιόν τινα οὐσίαν τινὰ (ſicut τινὰ ὕλην ἄτοιον contrà dicunt) ὃς δὲ ἀφθαρτός ἐστι κὴ ἀγέννητος, δημιουργὸς ὢν τῆς διακοσμήσεως κὴ αὐτὸν ὃν τὸν διακόσμησιν ἤδη ἀέρων· κὴ τείτην, τὸ συνεχὲς ἐξ ἀμφοῖν. Verùm ſexſariam dici Κόσμον, ſive Mundum, ex Diodoro monet Joſ. Scalig. qem vidè ſis *ad Manil. l.* 5. ubi inter cæteras, Κόσμος λέγεται ὁ διακοσμούμενος· πάλιν ἔοικε δ τὸν ἢ περίοικα λέγειν.

Οὐδέν μοι φέρεσθον, ἢδὲ ὄλβιον, τὸ σὺ ἔυκαιρον] Propert. *l.* 3. *eleg.* 3.

Optima mors, parcâ qa venit ipſa die.

i. e. τὴ πεπρωμένην. Scalig. de cæteris ſingulis pariter. Ità *l.* 11. § 13. ὁ δ' ἔχει τὸ πᾶν τῇ ἡμῖν ὅλων φύσει ἔυκαιρον;

Πᾶν μοι καρπὸς] Ità *l.* 2. § 3. Παντὶ δ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τῶν ὅλων φύσις. & *lib.* 10. § 20. Συμφέρει ἐμοὶ, ὃ φέρει ἐμοὶ ἡ ἡμῶν ὅλων φύσις. κὴ τότε συμφέρει, ὅτι ἐκείνη φέρει. καρπὸς autem iſtic pro *emolumento*, qod ex re qapiam provenit, ut fructus ex ſtirpe vel arbore. Ità Apoſtol. *ad Philip. c.* 1. *v.* 22. κὴ θέτί μοι καρπὸς ἔργου. καρπὸς ἔργου, qod *operæ pretium* Latinis. Vide *l.* 6. § 30.

Ὦ φύσις] qomodo *Mundum*, ità & *Naturam Deum* dicebant. Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Qid enim aliud eſt Natura qàm Deus, & divina ratio, toti mundo & partibus ejus inſerta? & qæſt. nat. l.* 3. *c.* 45. *Vis illum Naturam vocare? non peccabis. eſt enim ex qo nata ſunt omnia, cujus ſpiritu vivimus.* Ità iſti (Lactantii ſum verba ſuperiùs paulò poſtis ſtatim ſubjuncta) *uno Naturæ nomine res diverſiſſimas comprehenderunt, Deum & Mundum, artificem & opus. dicúntqe alterum ſine altero nihil poſſe; tanqam Natura ſit Deus Mundo permiſtus. nam interdum ſic confundunt, ut ſit Deus ipſa mens Mundi, & Mundus ſit corpus Dei.*

Ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα] Mcliùs iſta Apoſtolus noſter de *Deo*, *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ὅτι ἐξ αὐτοῦ, κὴ δι' αὐτοῦ, κὴ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Vide *l.* 12. § 26. Pacuvius *Chryſe* apud Varron. *ling. Lat. l.* 4. & Cicer. *de divinat. l.* 1. & 2.

Hos

Hoc vide circum, supráque, quod complexu continet
Terram: nostri cælum memorant, Graii perhibent
Æthera.
Quicquid est hoc, omnia id animat, format, auget,
alit, creat,
Sepelit, recipítque in sese omnia; omniúmque idem est
pater.
Indidémque eadémque oriuntur, de integro eadémque
occidunt.

Ista enim cum primis illis connexa vult Jos. Scalig. qæ Vossius mavult adnecti versiculo ejusdem illi ex Nonio, & Varrone *ibid.* (*jugat.*

Mater est terras, ea parit corpus, animam æther ad-

Ἐν σοὶ πάντα] Ἐκτὸς γὰρ τοῦ παντὸς οὐδέν. εἰ γάρ τι ἔξω, ἐν τῷ παντί ἐστι. Ocellus Lucan. *de univers. c.* 1. § 8.

Ὦ πόλι φίλη Κέκροπος] Ex Tragœdo aliquo, de Civitate Athenienſi dictum.

Ὦ πόλι φίλη Διὸς] Mundum appellat Διὸς πόλιν. quomodo & Dio Pruſ. *orat.* 36. Τοῦ Διὸς πόλιν μᾶλλον ἢ ὄντως, qippe cujus ipſe Rex ſit potiùs, quàm paterfamilias: etiamſi Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ ὅσι τις καὶ οἰκοδεσπότης. Eſtque reverâ illa Διόσπολις multò potiùs nuncupanda, quàm illa Ægyptiaca, de qa Stephanus Byzant. Verùm potiore adhuc jure, ἡ τοῦ Θεοῦ πόλις illa, de qa Pſaltes *pſalm.* 87. *v.* 3. Apoſtolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. Joannes, *Apoc. c.* 3. *v.* 12.

§ 24. Ὀλίγα φρῆναι, φησὶν,] *dicere ſolent.* Caſ. *ajunt.* imò, *inqit ille*, φησὶ. Qis autem hoc dixerit, docet nos Senec. *de ira l.* 3. *c.* 6. *Proderit nobis illud Democriti ſalutare præceptum, qo monſtratur tranquillitas, ſi neqe privatim, neqe publicè multa, aut majora viribus noſtris egerimus.* Et *de tranquill. c.* 12. *Hoc ſecutum puto Democritum, ità cæpiſſe* (hoc eſt, volumen egregium, quod περὶ εὐθυμίας inſcripſit, ut Sen. *ibid. c.* 2. ab hoc monito exorſum) *Si tranquillè volet vivere, nec privatim agat multa, nec publicè.* Græca integra exhibet Stobæus *tom.* 1. *tit.* 100. Τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα, καὶ μὴ πολλὰ πρήσσειν, μητὲ ἰδίᾳ, μητὲ ξυνῇ, μηδ' ὅσα ἂν φερόῃ, ὑπὲρ τε δυνάμιν αἱρεῖσθαι τῷ ἑωυτοῦ καὶ φόον. Marcus noſter, *lib.* 3. § 5. Μητὲ πολυπράγμων, μητὲ πολυπερίεργος εἶναι. Evripides pariter:

Ὃ πολλὰ πράσσων, ἐκ τοσῶνδε βίου
Res agere multas, tuta vitæ hæud eſt via. Lipſ.

Idémque *Antiopâ:* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 58.

Ὅστις δ' πράσσει πολλὰ μὴ πράσσειν πάρον,
Μάταιος, πολὺν ζῆν ἄδικος ἀπεργμένος.
Qi multa ſagacit, nulla ubi neceſſitas,
Quum ſuaviter, agens nil, vivat, deſipit.

Et in *Oenomao:*

Ὃ πλεῖστα πράσσων, πλεῖστ' ἁμαρτάνει βροτῶν.
Peccare qisqe plus ſolet, qò plus agit. Grot.

Verùm Democriti illud rejicit Plutarch. *de tranqill.* in ipſo ferè libri limine. Ὃ μὲν εἰπὼν, ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖν μέλλοντα, μήτε πολλὰ πράσσειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, πρῶτον μὲν ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν κατέθηκεν, ἡγούμενον ἄντικρυς ἀπραξίαν. ἔπειτα καὶ ψεῦδός ἐστι, τὸ εὐθυμεῖν τοὺς μὴ πολλὰ πράσσοντας. ἔδει γὰρ εὐθυμοτέρας εἶναι γυναῖκας ἀνδρῶν, ἐκείας τὰ πολλὰ σωιούσας. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ πράσσειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστησιν. Nec abs re Ennius in *Iphigenia*, apud Gellium *lib.* 19. *c.* 10.

Otio qi neſcit uti, plus habet negotii,
Otii minus, quàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui qod agat inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi, mentem atqe animum delectat ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit qid qidem velit.
Hoc ità eſt: neqe domi nunc nos neqe nunc militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc, cùm illuc ventum eſt, ire illinc lubet.

Incertè errat animus, præter propter vita vivitur. Ità verſus eleganres ſanè ſed miſerè deartuatos refingunt collatis ſymbolis viri clariſ. Hugo Grotius, Cl. Salmaſius. & Joan. Voſſius; qi Chori verba eſſe monet, qi militibus conſtabat Græcis, de otio ſuo, dum ob maris malaciam Avlide moram trahebant conqerentium. Sed & Marcus hîc Democriti præceptum refingit, & ad recti normam τοιχηδὸν πάνυ defingit. Vide & *l.* 3. § 5.

Μήποτε ἄμεινον τ' ἀναλκαία πράσσειν] Fruſtra Xylander, qem & Caſ. eſt ſecutus, iſta, dum Marci mentem non eſt aſſecutus, immutavit, & conjecturam ſuam in textum intulit, μηδὲν ἄμεινον τῇ ἀναλκαίᾳ πράσσειν. At Marcus; Democritus, inqit, *conſulit ei, qi tranqillum animi ſtatum obtinere vult, ut nè multa agat: at tu vide, nè ad hunc finem conducat potiùs, ut neceſſaria qis agat, & qæ conſtitutioni ſuæ ſunt accommoda.* Deeſt ὄρα, vel βλέπε, vel ejuſmodi qippiam: qod non animadverſum Xylandrum in fravdem induxit. Prout & ſimilis ellipſis ab Apoſtolo uſurpata, *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. in verbis illis; Ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν, &c. *cum lenitate erudientem eos*, expectando ſive experiendo, *num aliqando Deus illis ſit reſipiſcentiam daturus*; non obſervata, vulgato interpreti impoſuit, anſámqe dedit vertendi, *Eis qi reſiſtunt, negando Deus det illis pœnitentiam*, qaſi eo modo dictum ſit, qo illud Matth. *c.* 13. *v.* 15. μήποτε ἴδωσι καὶ σωιῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι· qum, ut rectè Iſidor. Pel. *l.* 2. *epiſt.* 270. μεταβολὰς ἐλπίδα, ἐκ αἱρέσεων ἐμφαίνει. Contrà planè, qàm in Eſajæ loco *c.* 6. *v.* 9. ab Evangeliſta prolato; in qo interpretando lapſus eſt è contrario bonus Iſidorus. qin & idem D. Jo. Leiſildum τὸν μακρείπλω fugiens, in cavſsa fuit, qod Apoſtoli verba illa interpretatus eſt de

oppositæ prorsùs voluntati divinæ in natura humana dispositione, quâ homines ità affecti sunt, ut resipiscentiam dare parato numini renitantur. quod eò moneo, in eundem lapidem nè impingat quisquam denuò. Occurrunt ellipses huic geminæ in scriptis sacris apud Mosem *l.* 1. *c.* 3. *v.* 22. & *c.* 11. *v.* 4. & *c.* 42. *v.* 4. Matthæum Evang. *c.* 25. *v.* 9. Lucam *Act. c.* 5. *v.* 39.

Τ' ἀναλκαῖα περᾶναι] Supervacuas & minimè necessarias occupationes rescindere monet, eisque duntaxat intendere, quæ aliquà saltem ratione necessaria existant. quod monitum & rursus repetitum dat, *l.* 12. § 18. At nobis *in supervacuis*, non *subtilitas*, ut Senec. *epist.* 106. Sed *tempus*, imò *vita ferè tota*, ut idem *epist.* 49. & 88. *terimur*: dum, quod olim Agatho scitè dixit, apud Athen. *dipnosoph. l.* 5. & Clem. *Strom. l.* 5.

Τὸ μὴ πάρεργον, ἔργον ὡς, ποιώμεθα·
Τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον ἐκπονώμεθα.
Operosè id agimus, agere quod non est opus
Ac in eo quod opus est, opera perfunctoria est. Grot.

Bodémque alludens Isidor. Pel. *l.* 5. *epist.* 108. Τὰ μὴ ἔργα, παίρεργα εἶ ἡγόμεθα· τὰ δὲ πάρεργα, ὡς ἀναλκαῖα, ἀνύομεν. Vide *infr. ad* § 21.

Λόγος αἱρεῖ] *ratio deligit.* Xyl. *mandat & injungit.* Casaub. meliùs. λόγος αἱρεῖ, *ratio dictat, evincit, postulat, exigit.* Sic & *l.* 10. § 32. Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος, *neque enim ratio poscit.* & *l.* 2. § 5. ἀπὸ τῆς αἱρούσης λόγου. *à ratione dictante*, sive *rationis dictamine.* Herodot. *l.* 2. Καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ὅτως αἱρέει. *ratio ipsa dictat, evincit.* Gregor. Naz. apud Suidam: Καὶ ὁ λόγος αἱρεῖ, μὴ πόδινας περάσομεν. *ratio ipsa postulat.* Apud Plutarch. *Consol. ad Apollon.* Plato: Ὥσπερ ἐν πλοίοις κύβων, φησὶ τὸ πανηλικότατα τίθεσθαι τὰ ἑαυτῷ πρόφορα, ὅπως λέγος αἱρῇ βέλτιστ' ἔχειν. *prout ratio evincit optimè habiturum.* Et Plut. ipse *de commun. notion. c.* 19. Ἄξιον δ' ἔχει τῷ μεγίστῳ, ὁ πολλάκις αἱρεῖ λόγος ἀντὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ προέσθαι. *ratio postulat.*

Ἀπὸ τοῦ κλῶς περᾶναι εὐθυμίαν] Ità Plut. *de tranquill.* Δεῖ δὲ μὴ πάνδειν, μηδὲ ὀλιγότητι πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ κλῶ καὶ τῷ αἰρεῖν τὸ εὔθυμον θηρεύειν καὶ τὸ ἄλυπον. ὥσπ γὰρ κλῶν ἡ παρόλησις ἔχ ἧττον ἢ σῶ φαύλων ἡ πρᾶξις ἀναιρεῖ ὅτι καὶ ταραχώδης. Idémque *de sene polit.* Ubi Cani tibicinis dictum posuisset, ἀγνοεῖν τοὺ ἀνθρώπους ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν ἢ ἑτέρους εὐφραίνει· λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ὃ δίδναι, τοῦ αὐλεῖν ἐθέλοντας. Subjungit: Ἀρὰ ὐκ ὀπνοῦμεν ἡδέως αἱ ἀοιδαὶ τοῖς χειμῶσιν ὑπὸ σῶ κλῶν ἡδυπαθείας καὶ τῶν κοινωνικῶν ὄργων καὶ φιλανθρώπων παρασκευάζουσιν; ὑ κιθῶσι, δὲ θρύπτουσι, ὥσπερ αἱ εἰς ἀρχὰ λεῖαι καὶ θερσιτεῖς γνώμαι κινήσεις· ἀλλ' αὗται μὲν ὀισρώδεις καὶ ἀβέβαιον καὶ μεμιγμένον πευγμῷ ἔχουσιν· αἱ δ' ἐπὶ τοῖς κλοῖς ὀργαῖς ὑ ταῖς Ἐνεπνέου χευσαῖς πτέρυξιν, ἀλλὰ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐκείνοις καὶ ὑραγίοις πλεξίς ὅμοια, πλὴ ψυχλὸ μέγεθος καὶ φόρημα μὴ γήθης λαμβάνουσα ἀναζώσιν.

Εὐσχολώτερος] *majore otio utetur.* Xyl. *otii multum lucrabitur.* Casaub. Verto, *quietior*, vel *à negotiis quietior, futurus est.* Εὐσχολος, ὅσυχος, *quietus.* Et εὐσχολῶν, ἡσυχίαν ἄγων, ᾧ ἡ διάνοια ὑ διαπέπτωκε. Vide Epict. *ad l.* 11. § 19. & *l.* 12. § 2. εὐσχολώτερος καὶ ἀταραχότερος ἔσῃ, pro eo quod initio dixerat, εὐθυμήσῃ.

Ἀλλὰ καὶ φαυλοτέρας] resecari vult non actiones tantùm non necessarias, verùm & *cogitationes.* quomodo & *supr. l.* 3. § 4. Ità Dominus noster, non solùm πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, *verbum quodque otiosum*, Matth. *c.* 12. *v.* 36. Sed & *cogitationes vanas* ac *inanes*, amandandas monet. Jer. *c.* 4. *v.* 14.

Οὕτως γὰρ ἂν πράξεις παράλυσαι ἐπιχειρήσουσι] radice nimirum ipsâ evulsâ. Siquidem, ut Augustin. *de persever. c.* 13. *Cogitantes agimus, quid agimus; & cogitantes loquimur, quicquid loquimur.* atque *ex cordis abundantia*, non os tantùm *loquitur*, Matth. *c.* 12. *v.* 34. Sed & *manus operatur.* Ibid. *cap.* 15. *v.* 19. Chrysippi dictum apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. τῆς διανοίας εἶ λόγων πηγή. *orationis fontem esse cogitationem.* Verùm non *orationis* tantùm is, sed & *operationis fons* existit: itaque qui hunc custodierit, pro Solomonis monitu, *Prov. c.* 4. *v.* 23. etiam sermones actionésque suas in potestate habebit.

§ 25. Πιέρασον, πῶς σοι χωρεῖ] Epictet. *l.* 4. *c.* 1. Πιέρασον γ' ὑκ ἔστιν αἰρεσὰ ἡ πεῖρα. Et *l.* 2. *c.* 19. Τὸ πρότιμα ἡσύχασον καὶ τὰς ἡμέρας ἀείθμει, ἃς ὑκ ὠρλίθης. καθ' ἡμέραν ἑαυτὸν ὁρμίζεσθ· νῦν πρὸ ἡμέραν· ἔπειτα παρὰ δύο· ἔπειτα παρὰ τρεῖς. ἄν δὲ τριακοστὰ παρελήλυθ, σπίθυσον τῷ θεῷ. ἡ γὰρ ἕξις ἐκλύει δ' πρότιμα· ἔπειτα καὶ πανταπᾶσι ἀναιρεῖται. σήμερον ὑκ ἐλυπήθην, ἀλλ' ἀθέριον, ἀλλ' ἐφεξᾶς δυσὶν καὶ τρισὶν ἡμέραις καὶ τρισὶν ἐνιαυτοῖς. ἀλλὰ προσέχω γενομένων πάντων ἐραθισικῶν. γίνωσκε, ὅτι κομψῶς σοὶ ἔζι.

Πῶς σοι χωρεῖ] *quomodo quadret.* Xyl. & Casaub. *malim, quomodo procedas, quos progressus tecum faciat.* Apud Suidam historicus: ὑ χωρούντων αὐτῶν σῶ ἐν ξικελίᾳ πραγμάτων κτ' νῦν. *Cùm res illi ex animi sententia non procederent.*

Ἀρεσκομένῳ] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 1.

Ἐκ σῶ ὅλων ἀπορεμομένους] Vide *ad lib.* 7. § 31.

Ἀρκυμένῳ δὲ τῇ ἰλιὰ πρόξει] Vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *infr.* § 51.

§ 26. Ἐπέρασας ἐκεῖνα] Antegressis ità annectit istud Casaub. ut ad vitæ prioris fecius administratæ experientiam referatur. Ego potiùs monita superiùs data respicere opinor: ut *lib.* 3. § 11.

Ἁμαρτάνει τις; ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità *l.* 9. § 4. ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. & § 38. Εἰ μὲν ἥμαρτεν,

ἥμαρτεν, ἐαῦι τὸ χρεών· Itaque, τὸ ἄλλο ἁμάρτημα, ὀκεῖ δεῖ χαλαπαίνειν. *ibid.* § 20. Clem. *Strom. l.* 4. ἡ ἀχολασία ὐκ ἄλλο τινὸς ἂν δοξάζοιτο εἶναι χρεών, ἢ τῦ ἀκολασαίνοντος.

Ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκαθύμαστο καὶ συνεκλάθετο] Vide *ſupr.* § 10. *l.* 3. § 11. & *infrà* § 34. Apud Lucianum Protefilaus in νεκρικοῖς. Οὐ γὰρ ἐγὼ τότων αἴτιος, ἀλλ' ἡ Μοῖρα, καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ὕτως ἐπικλῶδες. Ità paſſim Homer. de Ulyſſe. Odyſſ. α. v. 16.

Ἀλλ' ἔτι δὲ ἔτος ἦλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
Τῷ οἱ ἐπικλώσαλο θεοὶ δύσιν δε νέεσθαι.

Apud eundem Telemachus *Odyſſ.* γ. v. 208.

Ἀλλ' ἔ μοι πεῖσον ἐπικλώσας θεοὶ ὄλεθρον.

Ulyſſes *ibid.* λ. v. 138. à Tireſia ſciſcitatur,

——τὸ μὲν δή τι ἐπίκλωσον θεοὶ αὐτῷ.

Eumæus *ibid.* π. v. 64.

Πλαζόμενον· ὡς γάρ οἱ ἐπίκλωσον τάδε δαίμων.

Alcinous *ibid.* θ. v. 579.

Τὸν μὲν θεοὶ μὺ τεύξαν, ἐπικλώσαντο δ' ὄλεθρον
Ἀνθρώποις, ἵνα ἦσι καὶ ἀοσσομένοισιν ἀοιδή.

Achilles denique *Il.* ω. v. 525. qem locum laudat Plut. *de legend. poet. c.* 4. & *c.* 6. & in *conſol. ad Apollon.*

Ὡς γὰρ ἐπικλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένοις.——

Leo Imper. in *oraculis* apud Jan. Rutgerſ. *Var. lect. l.* 5. *c.* 8.

Στύλος γὰρ ὀφθεὶς ὢν πύλοις κεκλωσμένος.

Senec. *de benefic. l.* 6. *c.* 23. *Dii in prima illa conſtitutione, cùm univerſa diſponerent, etiam noſtra viderunt, rationémque hominis habuerunt. in noſtras utilitates in principio rerum præmiſſa mens eſt, & iſ ordo mundo datus, ut appareat curam noſtri non inter ultima habitam.* Idem *de providen. c.* 5. *Fata nos ducunt, & quantum cuique reſtet, prima naſcentium hora diſpoſuit. cauſſa pendet ex cauſſa. privata ac publica longus ordo rerum trahit. non incidunt cuncta, ſed veniunt. Olim conſtitutum eſt, quid gaudeas, quid fleas. & quamvis magna videatur varietate ſingulorum vita diſtingui, ſumma in unum venit.*

Βραχὺς ὁ βίος] Flaccus *ſerm. l.* 2. *Sat.* 6.

Dum licet, —— vive beatus:
Vive memor quàm ſis ævi brevis.——

R. Simeon in Pirke Aboth.

הַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה׃

Dies brevis, & opus multum. Et Ben-Syræ magiſtro ob ætatem repellenti, *An neſcis diem brevem, & opus multum eſſe?* Druſ. in *apoph.* Hippocr. *aphor.* 1. Ὁ μὲν βίος βραχύς· ἡ δὲ τέχνη μακρή. Senec. *de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum ævi gignimur, quod hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis ſpatia decurrant; adeò ut exceptis admodum paucis, cæteros in ipſo vitæ apparatu vita deſtituat. Inde illa maximè malorum exclamatio eſt; Vitam brevem eſſe, artem longam.* Et *c.* 16. *Tamen hæc breve eſt & præceps malóque ſit brevium vitio noſtro.* Vide *l.* 5. § 24. Βραχὺ καὶ ἀκρεκὲς ἀδίκημα. Zeno apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Οὐδενὸς ἥμας ἕτω πένητας, ὡς χρόνου. Quod Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Μηδενὸς ἡμᾶς ἕτως ἔχειν ἐνδεεῖς, ὡς χρόνου. Βραχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, ἡ δὲ τέχνη μακρά, καὶ μᾶλλον ἡ τῆς ψυχῆς νόσος ἰάσιμος ἀνεμαύρου. Lucian *de ſectis*: χρὴ δὲ μηδένα καιρὸν παρέναι, εἰδότας ἀληθὲς τὸ τῦ Κώϊ ἰατροῦ, ὡς ἄρα βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὰ δὲ ἡ τέχνη. καί τοι ἐμοῦ γε ἰατρικῆς πέρι ταῦτ' ἔλεγεν, ξυμφορώτερα πρόσωπα φιλοσοφία δὲ καὶ μακρῷ τῷ χρόνῳ ἀνέφικτος, ὥ μὴ πάνυ τις ἐγρηγορὼς, ἀτινὰς ἀεὶ καὶ χρηγὸν ἀποβλέπει εἰς αὐτάν. Itaque Philo *de vita contemplat.* Χρόνος δὲ φείδεσθαι καλῶν· ἐπειδὴ καὶ τὸν ἰατρὸν Ἱπποκράτη, Ὁ μὲ βίος βραχύς· ἡδὲ τέχνη μακρὰ. Seneca *de brev. vit. c.* 32. *Non multum accepit homo temporis, etiamſi totum illud ſibi vindicat. Cui licèt nihil facilitate eripi, nihil negligentiâ patiatur excidere, tamen ad immortalium cognitionem nimis mortalis eſt.* & *epiſt.* 48. *Etiamſi multum ſupereſſet ætatis, parcè jam diſpenſandum erat, ut ſufficeret neceſſariis. nunc quæ demcntia eſt, ſupervacua diſcere in tanta temporis egeſtate?* Alluſit ad Zenonis illud ſuperiùs relatum. Et *epiſt.* 117. *Non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit, ut aliqid ex illo vacet perdere. Ex hoc tempore tam anguſto, & rapido, & nos avferente, qid juvat majorem partem mittere in vanum?* Contrà tamen Methodici (ſecta ea eſt medicorum) Galeno referente, *de ſectis c.* 6. Τῷ γε βραχεῖ ἔφη εἰπόντι τὸν βίον, τὴν δὲ τέχνην μακρὸν ἐπιτιμᾶσι· τἀναντίον γὰρ ἅπαν, αὐτὴν μὲν βραχεῖαν εἶναι, τὸν δὲ βίον μακρόν. Sed & Seneca ipſe *de brev. vit. c.* 1. *Non accepimus brevem vitam, ſed fecimus: nec inopes ejus, ſed prodigi ſumus. non exiguum temporis habemus, ſed multum perdimus. ſatis longa vita, & in maximarum rerum conſummationem largè data eſt, ſi tota bene collocaretur.*

Κρεῖττον τὸ παρὸν] Vide *ad l.* 2. § 6. & *ſupr.* § 17. & *l.* 6. § 2. Plinius *epiſt.* 7. *l.* 3. *Sed tantò magis hoc quicquid eſt temporis futilis & caduci, ſi non datur factis; nam horum materia in aliena manu; nos certè ſtudiis proferamus: & quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliqid qo nos vixiſſe teſtemur.* Sen. *epiſt.* 49. *Infinita eſt velocitas temporis, qæ magis appareat reſpicientibus. Nam ad præſentia intentos fallit: adeò præcipitis fugæ tranſitus levis eſt. Punctum eſt qod vivimus, & adhuc punctò minus. cujus brevitatem aliquando futuram cogitemus. Non ſolebat mihi tam velox tempus videri; nunc incredibilis curſus apparet: ſive qia admoveri lineas ſentio, ſive qia attendere cepi, & computare damnum meum. Eò magis utique indignor; aliqos ex hoc tempore,*

quod ſufficere nec ad neceſſaria quidem poteſt, etiamſi cuſtoditum diligentiſſimè fuerit; in ſupervacua majorem partem erogare. Non vaco ad iſtas inertias, ingens negotium in manibus eſt. mors me ſequitur, fugit vita. adverſùs hæc me doce aliquid. effice nè ego mortem fugiam, vita me non effugiat. Hoc eſt quod ἐξαγοράζειν τὸν καιρὸν, i. e. *occaſionem*, ſive *opportunitatem redimere*, dixit Apoſtolus *ad Epheſ. c. 5. v. 16.* Plut. in *pædag.* Στίλπων χρῆναι πᾶσι ὁ βίος ὀξύ. ζῆν δὲ ὁ παίζειν παίζειν dixit, quod Ennius Iphigen. apud Gell. *l. 19. c. 10.* à V. C. Salmaſio *in exercit. Plinian.* reſtitutus;

——præter propter vitam vivitur.

Quod Senec. *de brev. vit. c. 9. Perdis hodiernum, quod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; quod in tua, dimittis.* Ità quod Plavt. Pſevdol. 2. 3.

Certa amittimus, dum incerta appetimus: atque hoc evenit,

In labore atque in dolore ut mors obrepat interim.

Νῆφε ἀνειμένῳ] Julian. Imper. *epiſt. 12.* Ἔστιν ἕξιν ἡμῖν, ἀνειμένοις τε παιδίζειν, καὶ παιδίζοντι μὴ ταλαιπωρεῖσθαι. Et Gregor. Naz. *in Baſilium.* Τῷ ἄνεσιν ἐκλῦσαι μὴ πεπαῦσθαι. hoc eſt, *frontem remittere, non reſolvere. Multum autem intereſt, remittas aliquid, an ſolvas.* Seneca *de tranqil. c. 15.* Itaque Ambroſ. *offic. l. 1. c. 20. Cavendum, nè dum animum relaxare volumus, omnem harmoniam & quaſi concentum ſolvamus.* Et Martin. Dumienſ. *de morib. Sapiens animum habebit, aliquando remiſſum, nunquam ſolutum.* Valer. Max. *l. 8. c. 8. Otium induſtriæ ſubnecti debet, non quo evaneſcat virtus, ſed quo recrectur.* Et Cicer. *Offic. l. 2. Ludendi modus quidam retinendus eſt, ut nè nimis omnia profundamus, elatique voluptate in turpitudinem dilabamur.* Quod de Muſica præcipiebat Pratinas,

Μὴ σώιτονον ἵεσθαι, μήτ' ἀνειμένην.
Intenſior nec eſto, nec ſolutior.

Ἀνειμένῳ] Vide *ad l. 5. § 1.* Senec. *de tranq. c. 15. Danda eſt remiſſio animis: nec in eadem intenſione æqualiter retinenda mens, ſed ad jocos revocanda. meliores acriorésque requieti ſurgent. ut fertilibus agris non eſt imperandum; citò enim exhauriet illos nunquam intermiſſa fœcunditas: ità animorum impetus aſſiduus labor frangit; vires recipient paulùm reſoluti & remiſſi. naſcitur enim ex aſſiduitate laborum, animorum hebetatio quædam & langvor.* Ariſtot. *ethic. l. 10. c. 4.* Παντὰ τὰ ἀνθρώπεια ἀδύνατον σωτηρίως ἐνεργεῖν. Ovid. *epiſt. 4.*

Quod caret alterna requie, durabile non eſt:
Hæc reparat vires, membráque feſſa levat.

Itaque *ſapientis eſſe, remittere interdum aciem rebus gerendis intentam.* Avg. *de Muſic. l. 2. c. 14.* Siquidem ut Naſo *Ponti l. 1. el. 5.*

Otia corpus alunt, animus quoque paſcitur illis:
Immodicus contrà carpit utrumque labor.

Et Stat. *Sylv. l. 4.*

——vires inſtigat, alitque
Tempeſtiva quies: major poſt otia virtus.

Hinc de *arcu lyræque* imago illa tantopere celebrata. Dio in *œconom.* apud Stob. *tom. 2. tit. 62.* Αἱ ἀνέσεις παραπαύσεις τόνων εἰσὶ καὶ τέξεως, καὶ λύρας, καὶ ἀνθρώπου, ἀναπαύει δὲ ἀναπαύσεως. *Ibid. tit. 3.* Socrates: Ὁ βίος, ὥσπερ ὄργανον, ἀνέσεως καὶ ἐπιτάσεως ἁρμοστόμενος, ἡδέων γίνεται. Democritus apud Anton. *meliſſ. l. 2. c. 45.* Ὥσπερ τὸ ὄργανον ἄνευ ἁρμονίης καὶ ἐπιτάσιος λαμβάνον, ἡδὺ γίνεται, ὕτω καὶ ὁ βίος. quod idem Plutarcho tribuit Maxim. *collectan. c. 32.* Verùm in *collectaneis* illis avtorum nomina ſæpius permutata, confuſa, depravata deprehendas. Plutarch. *in Pædag.* Ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ παιδιὰν διήρθρωται, καὶ ἡ ἀνάπαυσις τοῦ πόνου ἄρτιμος ἐστι. (id quod idem in *Lycurg.* Παιδιὰ πόνου ἥδυσμα. qo eodem ſchemate uſus eſt & Ariſtot. *ethic. l. 9. c. 10.*) καὶ τὸ τόξα, καὶ τὰς λύρας ἀνίεμεν, ἵνα δυνώμεθα σπουδάζειν· παιδιὰ γὰρ ἡ σώζεται, σῶμα ὠφ., ἐπεὶ καὶ πληρώσει, ψυχὴ δὲ ἀνέσει καὶ πόνῳ. Amaſis apud Herodot. *l. 7.* Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπὰν μὲν δέωνται χρῆσθαι, ἐντανύουσι· ἐπὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐκτεταμένα εἴη, ἐκραγήσεσθαι ἂν ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχειν αὐτῆσι χρῆσθαι· ὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις, εἰ ἐθέλοι σπουδάζειν ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίην τὸ μέσον ἑωυτῷ ἀνίεναι, λάθοι ἂν ἥτοι μανεὶς ἢ ὑποπλήξ. Ἡμίμωρος. Gregor. Naz. *poſt redit. ex agro:* Ἔσωσα πως τοὺς πόνους ἀεὶ τοῖς τοιούτοις διαλύειν ἀνέσεσιν. ἐπεὶ μηδὲ νόμος φέρει τὸ σώματον ἀεὶ τεινόμενον· καὶ δεινόν τι μένειν ὑφ' ὑγιαίνοντι ἐπιλείποντας, εἰ μέλλει ταδυνατεῖν πάλιν, καὶ μὴ ἄχρηστος ἔσεσθαι τῷ πεζότητι, μηδὲ ἀνόητος ἐν καιρῷ χρήσεως. Naſo *epiſt. 4.*

Arcum ni ceſſes tendere, mollis erit.

Æſopus Phædri *l. 3. fab. 13.*

Citò rumpis arcum, ſemper ſi tenſum habueris:
At ſi laxâris, cùm voles, erit utilis.
Sic luſus animo debet aliquando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

De Joanne Evangeliſta gemina his referunt Abraham Abbas apud Joan. Caſſian. *collat. 24. c. 21.* Thom. Aqin. *ſum. p. 2ª. 2æ. q. 168. a. 2.* & Hen. Herp. *ſpecul. aur. in præcept. 3. ſerm. 2.* ſed & de Antonio Eremitâ baliſtæ exemplum eodem trahente, Antonin. *ſum. 2. par. 2. tit. 1. c. 23. § 1.* & Gvil. Pepin. *de conſeſſ. tract. 2. par. 3. c. 6.* ex *Vitis patrum.* Quod autem ex adverſo, Plut. *de ſene polit.* Τόξον μὲν ἐπιτεινόμενον ῥήγνυται. ψυχὴ δὲ ἀνειμένη. Unde de Theophraſto Laërt. *lib. 5.*

Ῥήγνυσι σοφὸς τόξον ἀνειμένον.

hoc eſt, ut Publius Syrus:

Arcum intenſio frangit: animum remiſſio.

id de ſolutiore illa remiſſione capiendum eſt, quam vitandam cavendámque hîc Marcus monet

§ 27. Ἡσυ

§ 27. Ἤτοι κόσμῳ διατεταμένῳ] Vide *infr.* § 45. & *l.* 2. § 3. Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 4. *Quem κόσμον Græci nomine ornamenti appellaverunt, cum nos à perfecta absolutâque elegantia, mundum. nihil enim omnium rerum melius est mundo, nihil præstabilius, nihil pulcrius. utpote in quo universa ità constituta sunt, ut neque ad usum meliora esse potuerint, neque ad speciem pulcriora.* Cicero *de Nat. Deor. l.* 2. & Senec. *ad Helv. c.* 8. *Mundo nihil neque majus, neque ornatius, rerum natura genuit.* Avtor *de Mund. c.* 2. Κόσμῳ μὲν ἔν ὄτι σύστημα ἐξ ἐναντίων καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις θεοσεβῶν φύσεων λέγεται ἡ καὶ ἑτέρως κόσμος, ἡ τῶν ὅλων τάξις τε καὶ διακόσμησις ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη. & Eustath. *ad Il. α'.* Κόσμος ἡ τάξις ἐν τῷ κομῷ. ἀφ' ἧς καὶ ὁ πάντων ἀφελκτικὸς, κόσμος, ὅτι αὐτὸν ὑπτάκτως ἡ σφόνδυλος ἔτεκεν. Apul. *de mund.* *Mundus est ordinata ordinatio, Dei munere.* & rursus: *Quid mundo præstantius? Lauda, quam potes speciem: portio à te laudabitur mundi. admirare quam voles temperantiam, ordinationem, figuram. hic & per hunc illud quodcunque est, invenietur esse laudandum. nam qid, oro te, ornatum atque ordinatum videri potest, qod non ab ipsius exemplo imitatura sit ratio? unde κόσμος Græcè nomen accepit.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Qod colimus, Deus unus est, qi totam molem istam cum omni instrumento elementorum, corporum, spirituum, verbo, qo jussit, ratione, qâ disposuit, virtute, qâ potuit, de nihilo expressit, in ornamentum majestatis suæ: Unde & Græci nomen mundo κόσμον accommodaverunt.* Greg. Naz. *de pace* 1. Κόσμος τε ὅτι ὅπερ λέγεται καὶ κάλλος ἀπερίστατον.

Ἢ κυκεών] *Cinnus.* Ità *l.* 6. § 10. Ἤτοι κυκεὼν καὶ ἀντιμολοκὴ, καὶ σκεδασμός. qibus verbis κυκεὼν qid velit, explicat. & *l.* 9. § 39. κυκεὼν καὶ σκεδασμός.

Συμπεφορημένῳ μὲν, ἀλλὰ κόσμος] Vide Heraclitum *infrà.*

Ἐν σοὶ μέν τις κόσμος] *in te* scil. qi es μικρὸς κόσμος τις. (qomodo τὸν σμικρὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον dixit Clem. Alex. in *hortator.* & *Mundi instar habere fabricam humani corporis.*, Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 9.) & *majoris illius imaginem geris.* Macrob. *in Somn. Scip. lib.* 1. *c.* 12. *Ideò physici Mundum magnum hominem, & hominem brevem mundum esse dixerunt.* Si est ergò, inqit, in te fabricâque tui ordinata rerum dispositio, in mundo ipso multò magis. Siqidem, ut Tertull. *de resurr. carn. c.* 30. *Etsi figmentum veritatis in imagine est, imago ipsa in veritate est sui; necesse est esse prius sibi, qàm alii configuretur. de vacuo similitudo non competit; de nullo parabola non convenit.* Idem *adv. Hermogen. c.* 40. *Confusa res erat, nunc verò composita est. & vis ex compositis incomposita præberi? nulla res speculum est alterius non æqualis. nemo se apud tonsorem pro homine mulum inspexit: nisi si, qi putat in hac extructione mundi dispositâ jam & comptâ, informem & incultam materiam respondere. qid hodie deforme in mundo? qid retrò speciosum in materia; ut speculum sit mundus materiæ? cùm ornamenti nomine sit penes Græcos Mundus, qomodò ornatæ materiæ imaginem referi? Nec materiæ certè mundus imago esse poterit, si compositus ille & exornatus, confusa verò & inornata ista; nec homo mundi, si in homine ordinata partium membrorúmque dispositio, in mundi compage nullo ordine legéve certâ disposita, sed commissa commistáque temerè universa.* Qanqam mundum non minorem, sed majorem imaginis divinæ ratione havd absurdè prorsùs dixit Gregor. Naz. *in Pasch.* τὸν ἄνθρωπον ὁ δημιουργὸς, οἷόν τινα κόσμον ἔτερον ἐν μικρῷ μέγαν ὀπὶ γῆς ἔστησε. At verò Synes. *de provident.* 1. non *hominem* tantùm integrum, sed *caput hominis* ipsum *mundum minorem* indigetat, in qo *mens* tanqam *numen* qoddam resideat. Ἄνω μὲν ἐν ἀκρῳ, κάτω ἡ κεφαλὴ καὶ σφαιροειδεῖς διηλάδησαν, ἵν' εἴεν ἴκοι ψυχῶν ἐν κόσμῳ κόσμοι μικροί. Respexit, opinor, id qod in philosophor. placitis Plutarchi nomine evulgatis, *l.* 4. *c.* 21. Stoicis perperam tribuitur; τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, νοητικεῖν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ. Qod avtem ille de *capite*, de *corde* Avson. *monostyll.*

Cor vegetum mundi instar habens.—

Vide *supr. ad* § 3. Qomodò avtem Marcus istic illos perstringit, qi qem in semetipsis agnoscunt ordinem, ornatum, eundem mundo, cujus & ipsi sunt partes, negant: pari modo & Epicuri sectatores Senec. *præfat. qæst. nat. l.* 1. hoc ipso notat nomine, qòd cùm *animum* putent esse sibi ipsis, eúmque *providum & fingula dispensantem, universum* interim, in qo & ipsi sunt, *expers* esse *consilii ac temerè ferri* contendunt. Vide *ad l.* 2. § 11.

Ἐν ᾧ πάντα ἀκοσμία;] Nihil minús. Avtor *de mundo.* Κόσμον δ' ἐτύμως τὸ σύμπαν, ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσεις ἄν. Reverâ, ut Plut. *de anim. gener.* Ἀκοσμία δ' ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Erant siqidem primò omnia, ut Moses *l.* 1. *c.* 1. *v.* 2. תֹהוּ וָבֹהוּ id est, ut Naso *Metam. l.* 1.

—*rudis indigestáque moles.*

Nec qicqam nisi pondus iners, congestáque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.

Verùm *hanc Deus* (is est *melior potiórque natura* illa) *litem diremit, molem discrevit:* κοντεῦθεν κόσμον ἡ πρὶν ἀκοσμία ἐλόμβανεν. ut Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Atque hoc est qod Anaxagoras apud Laërt. *lib.* 2. Πάντα χρήματα ἦν ὁμοῦ. εἶτα νοῦς ἐλθὼν, αὐτὰ διεκόσμησε. Sive ut Timon in *Sillis*;

Πάντα συνεσφήκωσιν ὁμοῦ τέλα ταραξαδίκα σφόδρα.

Et apud Hermiam in *Diasyrl.* Ἀρχὰ πάντων ὁ νοῦς καὶ ἕτος ἀΐτιος καὶ κύριος τῶν ὅλων καὶ παρέχει τάξιν τοῖς ἀτάκτοις, καὶ κίνησιν τοῖς ἀκινήτοις, καὶ διά-

χρησιν τῆς μαριλήθρου, ἢ κάσμον τοῦς ἀνόσμοις. Demonax Cynicus (referente Luciano in vita ejusdem. & Ammonio, *meliß. l. 2. c. 76.*) differentibus quibusdam de mundi anima ac figura, Τμεῖς, inquit, ἀεὶ τὸ κόσμου πολυπραγμονεῖτε, ἀεὶ ἢ τῆς ἑαυτῶν ἀκοσμίας ἢ ραθυμίζετε. Indè argumentum arripuit Dio, qo Dionysium ad virtutis studium impelleret, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετὴν λόγων, ἢ πρὸς τὸ δευτερεῦον ἀρμοσθεὶς παράδειγμα τῶν ὄντων ἢ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἠρμοσμένον πεπάδηκεν, ἐξ ἀκοσμίας κόσμῳ δόξῃ, πολλῷ μᾶλ εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλῷ ἢ τοῖς πολίταις, ῥυθμοῦ βασιλεὺς ἐν πράξεσι. Plut. *Dion.*

Διακεκριμένων ἢ διακεχυμένων] Vocem harum priorem Lugd. omisit. qo id consilio incertum mihi. Sen. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Tota hujus mundi concordia ex discordibus constat.* Et *epist. 107. Contrariis rerum æternitas constat.* Heraclitus apud Aristotelem *Ethic. l. 8. c. 1.* Τὸ ἀντίξουν συμφέρον ἢ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν. Idémque apud Avtorem *libri de mundo c. 5.* (Κωμάζειν ὕλα ἢ ὑγρὰ ὕλα. συμφερόμενον ἢ διαφερόμενον· σωζόμενον ἢ διάδον· ἢ ἐκ πάντων ἕν, ἢ ἐξ ἑνὸς πάντα. Et ex eodem Apuleius: *Sic totius mundi suorum instantia initiorum inter se imparcs consentius, pari nec discordante consensu Natura velut Musicam temperavit. namque uvidis arida, & glacialibus flammida, velocibus pigra, directis obliqua, consulit; summque ex omnibus, & ex uno omnia, juxta Heraclitum constituit,* &c. Qod & Avtor idem *ibidem* variis à re politica, pictura, musica, grammatica imaginibus illustrat. Τὸ τοῦ πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον, ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν, ἢ ὁμοίαν ἐξ ἀνομοίων ἀποτελεῖ διάθεσιν, ὑπὸ διαφθορὰν ἢ πᾶσαν φύσιν ἢ τύχην. ἴσως ἢ ἢ τῆς ὑφαντικῆς ἡ φύσις γλίχεται, ἢ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον, ὡς ἐκ τῆς ὁμοίου. ἄστρε ἁμίλει τὸ ἄῤῥεν συνήγαγε πρὸς τὸ θῆλυ, ἢ ὑφ' ἑκατέρου πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἢ τῆς φερτῆς ὁμόνοιαν διὰ τῆς ἐναντίων συνῆψεν, ἡ διὰ τῆς ὁμοίων. ἔοικε ἢ ἡ τέχνη τῷ· φύσει μιμεῖσθαι τοῦτο ποιοῦν. ζωγραφία μὲν γὰ, κἀκείθεν τε ἢ μελέταν, ὠχρῶντες ἢ ἐρυθρῶν χρωμάτων ἐξηρασμένη φύσεις, τὰς εἰκόνας τοῖς σφετεροῖς ἀπεστίλωσε συμφώνοις. μουσικὴ ἢ, ὀξεῖς ἅμα ἢ βαρεῖς, μακρούς τε ἢ βραχεῖς φθόγγους μίξασα, ἓν διαφόρων φωνῶν μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν· γραμματικὴ δὲ, ἐκ φωνηέντων ἢ ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν ποησαμένη, πᾶν ὅλιν τέχνην ἀπ' αὐτῆς συνεκρήπατο. ὕτως ὖν ἢ πᾶν τῆς ὅλων σύστασιν διὰ τῆς τῆς ἐναντιοτήτων ἀρχῶν κρᾶσιν μία διεκόσμησεν ἁρμονία· ξηρὸν γὰ ὑγρῷ, θερμὸν ἢ ψυχρῷ, βαρύ τε κοὐδὲ μετὸν, ἢ ὀρθὸν φερομένῳ, τὸ ὅλον διεκόσμησε μία διὰ πάντων διήκουσα ἁρμονία, ἐκ τῆς ἀμάκτου ἢ ἐτεροίαν τὴν σύμπασαν κόσμον ἀπεργάσασα, τάς τε ἐναντιότητας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναλήψασα ἁμολογῆσαι, ἢ ἐκ τούτων μηχανησαμένη τὸ παντὶ σωτηρίαν. Qæ Latinè ab Apuleio versa vide *ad l. 7. § 48.* Synes. *de insomn.* Ἐσι τε ὡς ἐν συγγενεία τοῖς μέρεσι ἢ ὁλότητος. ἡ γὰ ὅλη ἐσὶν ὁ κόσμος τὸ ἁπλῶς ὄν, ἀλλὰ τὸ ἐκ πολλῶν ἕν· ἢ ἔσι ἐν ἑαυτῷ μέρη μέρεσι ἐναντία ἔχοντα ἢ μαχόμενα, ἢ τῆς τοιάσεως αὐτῷ εἰς τὸ πᾶν τὰ πάντα ὁμόνοιαν συμφερούσης, ὥσπερ ἡ λύρα σύστημα φθόγγων ὄντων ἐναντίων τε ἢ συμφώνων· τὸ δ' ἐξ ἀνομοιοτήτων ὂν, ἁρμονία ἢ λύσις ἢ κόσμος. Plut. *de amic. multit.* Ἡ αὐτὴ γὰμὸς ἢ φόρμιγγας ἁρμονία· δ' ἀνομοίους ἔχει τὸ σύμφωνον. Tertull. *apologet. c. 48.* [*Divina*] *ratio universitatem ex diversitate composuit, ut omnia æmulis substratis sub unitate constarent, ex vacuo & solido, ex animali & inanimali, ex comprehensibile & incomprehensibili, ex luce & tenebris, ex ipsa vita & morte.* Et *de pallio c. 2. Mundus iste ex diversis substantiis officiisque constat. diversa in unum; ex demutatione diversa sunt. denique diversitatis discordium vices fœderavit. sic mutando mundus est, qi ex diversitatibus comparatus, & vicibus temperatus.* Ità est *rerum omnium*, uti idem *ait ibidem, distinctis confusio.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Πάντα διείλε, ἢ συνέδησε, ἢ τὸ πᾶν τοῦτο κόσμον ἕνα ἐκ πλειόνων ποιήσας.

Καὶ συμπαθῶν] Ità *l. 6. § 37.* φίλα ἀλλήλοις, ἢ συμπαθῆ ἔχοντα. Manil. *Astron. l. 2.*

Τοιόνδε alterno consensu vivere mundum.

De corpore humano pariter Hippocrates de *alimento.* Βούβρωα μὲν. ξύμφωνα μὲν. ξυμφωνίη ἢ ἁρμονίη πάντα. de qo videntur Galen. *de facult. nat. l. 1. c. 5. & l. 3. c. . de differ. febr. l. 2. de usu pul. l. 1. de caus. pulß. l. 2. & de usu part. l. 1.* Vide *infr. § 42.* Apud Sextum Empir. *adv. Phyſic. l. 2. c. 2.* Philosophi qidam: Ἐπεὶ ὖν ὁ κόσμος σῶμά ἐσιν, ὅτου ἐνυπάρχον ἐσὶ σῶμα, ἢ ἐκ τῆς συναπολυθῆναι, ἢ ἐκ διεζώτων ὅτε ἢ ἐκ συναπολειφθέντων, ὅτε ἐκ διεζώτων, ὡς δείκνυσθαι ὀφείλει αὐτὸν συμπαθείᾳ, ἐξ ὧν συμπαθεῖ, ὅτι ἐνυπάρχον τὰ σῶμα κατέσκευε ὁ κόσμος. ὁτὲ μὲν γὰ τῆς ἐκ συναπολυθέντων ἢ διεζώτων, ἢ συμπάσχειν τὰ μέρη ἀλλήλοις· ὁτὲ ἢ ἐνυπαρχόντων συμπάθειαν τὸν ἐσὶν. ἐνυπάρχον πάντα ἐσὶ σῶμα ὁ κόσμος.

§ 28. Μέλαν ἦδος] Ad *sectionem* 28. pertinere ista olim arbitrabar, unde librariorum culpâ subducta fuissent: à Marco verò interpretamenti loco subjuncta qibus scil. explicatum iret, qid μέλαν & ἦδος nomine designatum vellet, utpote qod latiùs ibi sumeretur, qàm ulius vulgaris pauroris, aut qàm Agathonis, à qo ipse mutuatus esset, usurpaverat. qomodo *tyranni* nomen Seneca *de animo imperanti, cupido, delicato, epist. 114.* Vide *ad § 25.* Sed & *nigri* vocabulum hoc ipsum, *epist. 48. Per ipsum* (nugas tricásque dixerat) *philosophiæ sunt nigræ & turpes, infamésque, etiam ad album sedentibus, exceptiones.* Ità Xylander existimavit, qm veretur, *Mores nigri vocantur mores effeminati,* &c. Verùm

rùm fieri poteſt, quod & aliis placuiſſe video, ut *μεσοχλὼ* integram iſta conficiant, quâ Marcus ſcil. *mores* varios ſive diſpoſitiones atque ingenia recenſuerit, quos ſtylo ſuo perſtringeret, vitandosque moneret; *nigros* ſcil. *effœminatos, præfractos, belluinos*, &c. Sicut autem *candor* pro *ingenuitate* & *ſynceritate*; & *mores candidi* pro *ingenuis, ſynceris, integris, benignis, benevolis*. Ovid. *triſt. l. 3 eleg. 6.*

Lege eſt in charis animi tibi candor amicis.

Idémque *Pont. l. 4. el. 14.*

Tam felix utinam, quàm pectore candidus, eſſem.

& alibi. —*ſed ſunt tua pectora lacte,*
Et non calcatâ candidiora nive.

Horat. *epod. 11.*

Contrâque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium.

& *epiſt. 4.*

Albi noſtrorum ſermonum candide judex.

& *Satyr. 5.*

—*animæ, quales neque candidiores*
Terra tulit.—

Ità *mores nigri*, pro *malignis, improbis, malevolis* dicti. Salſè Solon, apud Laërt. *l. 1.*

Πεφυλαγμένῳ ἄνδρα ἴκνεον,
Ὅστις μὴ κακοῖσιν ἔγχος ἔχων
Κερδέϊ, φαιδρῷ προσώπῳ προσιὼν προσώπῳ,
Γλῶσσαν δ' ἐν ἀχάμυνθον
Ἐκ μιλαίνας φρενὸς γεγωνῇ.

Tu virum cavito gemge,
Abditum nè geſtet cuſem
Corde, vultu dum te amico
Intuetur, & biſulcâ
Blandâ promit dicta linguâ
Mente abiratus nigricante.

Horat. *ſerm. l. 1. ſat. 4.*

—*abſcmem qi rodit amicum,*
Qi non defendit alio culpante, ſolutos
Qi captat riſus hominum, famámque dicacis,
Fingere qi non viſa poteſt, commiſſa tacere
Qui neqit, hic niger eſt.—

Et mox:

Hic tibi comis, & urbanus, libérque videtur,
Infeſto nigris.—

Et rurſus ubi hominem induxit, ità amicum prædicantem, ut tamen interim tectè ſubdoléque notam illi aliquam affigat;

—*hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt*
Æruginoſa mera.—

De Sexto Clodio Cic. *pro Cæcin. Nec minùs niger, nec minùs confidens, quàm ille Terentianus Phormio.* Pindarum tamen in *Pythiis od. 4.* φρένας λευκὰς, ſive *alba præcordia*, pro *ſatuis ſtolidisque* poſuiſſe monet Hadr. Jun. *cent. 3. adag. 32.* qi fallitur tamen, quod φρένας μελαίνας, ſive *nigra præcordia*, pro *prudentiæ* argumento haberi opinatur, ubi Homerus eas Hectori tribuit *Il. ρ. v. 83.* cùm *fortitudinis* ſint potiùs. neque enim ille, ſed iſta eſt Hectoris laus. Indè proverb. οὐδὲν λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος. *Candidorum virorum nullus eſt uſus.* quaſi imbelles illi plerumque ac inutiles ſint. qualis Nireus,

—ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,
Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἦεν— *Il. β. v. 673.*

& Paris, cui ſcil. —*κακὸν*

Ἔσθλὸς ἔπην, ἀλλ' ἦτορ ἔην γε βίην ἀφαρεῖν· οὐδέ τι ἀλκὴ
Il. γ. v. 45.

Πεπαικελὸς] πῆος, *mores præduri, præfracti, rigidi, refracterii.* Ità Sophocl. *Ajac. Lorar.*

—πεπαικελεῖς φρένες.

i.e. αἱ ἄγαν σκληραί. *Schol.* à *ferro* tranſlatum tragicus ipſe innuit, ubi mox ſubjungit,

—ὃς ἐμαστίγουν,
Βαφῇ σίδηρος ὡς.

Et in *Antigon.* ubi ingeniorum iſtiuſmodi exitum edocet:

Ἀλλ' ἴδοι τις, τὰ σκληρ' ἄγαν φρονήματα
Πίπτοντα μάλιστα· καὶ τὸν ἐγκρατέστατον
Σίδηρον ἐκλὸν ἂν πυρὸς θερμοῖς ἰδοις,
Θραυσθέντα καὶ ῥαγέντα πλεῖστ' ἂν εἰσίδοις.
Præfracti at animi plurimùm, ſcias velim,
Cadere aſſolent: & ipſa vis ferri igneis
Exacta flammis rigidi & intractabilis,
Diſcedit ilia ſæpe, & in partes abit. Grot.

qanqam & de qibusvis rebus uſurpatur, quæ ſic exaruerunt, ut præduræ fiant. παρὰ τὸ σκέλλειν. Poſſunt & θεσπελὲς ἦθος, *mores difficiles, moleſti* & *moroſi* dici. Siqidem πεσπελὲς Heſychio, non σκληρὸν tantùm, ſed & δυσχερὲς exponitur. Ità Theophr. *de cenſſ. l. 2. c. 4.* ὁ πεσπελὴς ἀνὴρ· cui opponitur, Ὁ εὐχαλὴς καὶ μαλακὸς, *ibid.* & *c. 2.* & Hippocr. *de Ulcer.* Φάρμακα πεσπελῆ· *medicamenta moleſta, & aſpera.* ſive δύσολα καὶ ἐρεθίζοντα σφόδρα. uti Galen. explicat, *ad Glauc. l. 2.* & Philochorus apud Athen. *l. 14.* καύματα πεσπελῆ, *æſtus ardoresque graves & moleſti.* Cæterùm apud Menandrum à Stobæo *tom. 2. tit. 96.* repræſentatum, πεσπελῶς φέρειν, non eſt *ægrè ferre*, quod cl. Caſavb. cenſuit, nec *aegrè*, quod Geſnerus reddidit, ſed *obſtinatè* potiùs, ex priore vocabuli uſu, & *infracto* adverſùs fortunam animo, quod & Grotius adverſit, & ipſa Comici dictio docet, ſi ponatur integra. ea enim ſic habet:

Πρὸς ἄπαντα δειλὸν ὁ πόνος δεῖ φράσματα,
Καὶ πάντας αὐτῷ καταφρονεῖν ὑπολαμβάνει.
Ὁ γὰρ μεγίστοις προσπίπτων, πεσπελέστερον
Ἀνασπᾶται τὰνταῦθα. Λαμπρὰ, φέρει.
Mens timida ſemper pauperi eſt; atque omnibus
Se ſuſpicatur eſſe deſpicatui.
At quorum res ſunt, Lampria, meliuſculæ,
Animo obſtinatiore perdurant mala. Grot.

Θηειῶδες, βοσκημάτωδες] Vide *ad l. 5. § 11.*

Παιδαριώδες] *Viris quoque puerilia ac mulebria ingenia ſunt.* Senec. *de ira l. 1. c. 16.*

§ 29. Ξύλον

§ 29. Ξένῳ κόσμῳ] qia τὰ κόσμια ξένα ipſi videntur. *infr.* § 46. Vide & *l.* 8. § 15. & *l.* 12. § 1. & 13. *Peregrini* enim videtur eſſe, qæ civitatis, in qa agit, ſint ſolennia, ignorare. Huc illud Luc. *c.* 24. *v.* 18. Σὺ μόνῳ παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; Itaqe & Petrus Apoſt. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. pios perſecutionem à mundanis perpeſſos, (cùm ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξειν, i. e. *in mundo* atqe à mundo, qi ipſos odio habiturus ſit, *afflictos fore* Dominus ipſe præmonuerit, in *Evangelio* Joan. *c.* 15. *v.* 18. & *c.* 16. *v.* 33.) vetat ξενίζεσθαι τῇ ἐν αὐτοῖς πυρώσει πρὸς πειρασμὸν γινομένῃ, ὡς ξένου αὐτοῖς συμβαίνοντος. Itaqs hac in parte, prout Marcus iſtic, non vult Chriſtianos eſſe ξένους κόσμῳ. Alioqi ξένοι κόσμῳ καὶ παρεπίδημοι, *peregrini & inqilini mundi* iſtius, qoad vitæ rationem & inſtitutum, prædicantur pii omnes, idqe illis lavdi ducitur. Avtor *ad Hebr. c.* 11. *v.* 13. & Petr. idem *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Joan. Chryſoſt. in *epiſt. ad Hebr. orat.* 24. Ἡ πρώτη ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, τὸ ξένον εἶναι τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ἐνταῦθα πεφυμένα, ἀλλ' ἀπρτῶς αὐτοῦ, ὡσεὶ ξένον. vel ut alii, ὡσεὶ ξένον.

Φυγὰς] Δεσπότης idem *l.* 10. § 25. Philo *allegor. l.* 2. φυγὰς ὁ φαῦλος. *fugitivus vitioſus* qivis.

Τυφλὸς, ὁ καλαμύων τῷ νοερῷ ὄμματι] i. e. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ut Pavlus *ad Eph. c.* 1. *v.* 18. ſive τῷ πνεύματι. ut idem *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 4. Ità Petrus, *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. τυφλὸς δὲ καὶ μυωπάζων. Unde diverbium Domino Chriſto uſurpatum; Matth. *c.* 15. *v.* 14. Ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται· Et Pavlo *ad Rom. c.* 2. *v.* 19. τυφλῶν ὁδηγός. Et Angelo Eccleſiæ Laodicenæ Dominus Joannis *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Οὐκ οἶδας ὅτι τυφλὸς εἶ. Vide *ſuprà ad l.* 2. § 14. Sophocles *Oedip. rege.*

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νῦν, τά τ' ὄμματα.
Mentémque & aures cæcus eſt, & lumina.

Τῷ νοερῷ ὄμματι] Avtor *de mund. c.* 1. Ἡ ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νοῦν, καὶ θείῳ φωτὶ ψυχῆς ὄμματι τὰ θεῖα καλλαβοῦσα, &c. Vide *ad l.* 3. § 15.

Πτωχὸς] Ità de Eccleſiæ Laodicenæ Angelo, *Apoc. c.* 3. *v.* 18. πτωχὸς, καὶ τυφλὸς. *mendicus & cæcus.*

Ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου] Vide *l.* 3. § 5. & *l.* 9. § 6. & *l.* 11. § 1. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 8. Εἰ μή τις βλάπτει δύναται, ἐγὼ οὐδὲν ποιῶ· εἰ ἄλλον περιμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδέν εἰμι. *Si me quis lædere poteſt; nihil ago; ſi alterius opem expecto, qi me juvet; nihil ſum ego.*

Ἀπόσπασμα κόσμου] Ità *l.* 2. § 16. ἀπόσπασμα καὶ οὐ φῦμα τοῦ κόσμου.

Ἐκείνη γὰρ φύσει τοῦτο, ἢ καὶ σὺ ἤκουσας] Ità *l.* 12. § 1. Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἕτερα, καὶ σὺ τοῦτο, cum τοῖς συμβαίνουσι priùs dixiſſet. tranſitio á numero ad numerum, plurali ad ſingularem: ſicut vice versâ ab hoc ad illum *l.* 2. § 4. Ità Plato *Hipp.* Καὶ πῶς ἂν οἱ ἐχόντες ἀδικοῖντες, καὶ ἐχόντες ἐπιβουλεύοιντες, καὶ κακὰ ἐργαζόμενοι, βελτίους ἂν εἶεν ἢ οἱ ἀέκοντες, ὅτε πολλὴ δεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικῇ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιῇ. Pavlus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. Sic & *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. Ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Saluſt. in Catilin. *Interea ſervitia repudiabat, cujus rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant.* Terent. *Eunuch.* 2. 1.

Adeóne homines immutarier ex amore, ut non cognoſcas eundem eſſe?

Idem. *Cujus maximè mos eſt conſimilis veſtrûm, bi ſe ad vos applicant.*

Plavt. *Pſeud.* 3. 2.

Si qò hic gradietur, pariter progrediminor.
Manum ſi protollet, pariter proferto manum.

Uſum hujus enallages, qi & Hebræis familiaris (de qo videantur Fr. Jun. *ad Proverb. c.* 13. *v.* 1. & Jo. Druſ. *qæſt. l.* 3. *c.* 33.) in diſtributionibus ſolennem, monet M Seneca *Suaſor.* 2. qi ubi Corn. Severi illud de militibus Romanis lavdaverat,

—ſtratique per herbam,
Hic meus eſt, dixere, dies. —

Illud, inqit, *Porcellus Grammaticus arguebat in hoc verſu, tanqam ſolœciſmum, qòd cùm plures induxiſſet, diceret, Hic meus eſt dies, non, Dies hic eſt noſter. & in ſententia optima accuſabat id qod erat optimum. —nam qaſi proverbii loco eſt; Hic dies meus eſt. & cùm ad ſenſum retuleris, nè Grammaticorum qidem calumnia habebit locum. dixerunt enim, non omnes ſimul, ſed ſinguli ex his, Hic meus eſt dies.* Nec ſecùs in *Hiſtoria* ſacra *Reg. l.* 4. *c.* 5. *v.* 13. de Naomane, *Allocuti ſunt eum ſervi ejus, dicentes, Pater mi*, &c. i. e. horum qaſi ſeorſum ſinguli. Sic hoc loco τοῦτο. i. e. τούτων καθ' ἕνα συμβαινόντων ἕκαστον. Sed de iſtis alibi fuſiùs diſſeruimus.

Ἀπόλυσμα πόλεως] hinc illud *l.* 3. § 8. Οὐδὲν ἀπολισθάνον. Caſ. *qi in civitate ſeditionem ſuſcitat.* Xyl. *fruſtum à civitate amputatum.* ego malim, qo uno verbo exprimam, inſolenti forſan uti vocabulo, qale & Marci ipſum eſt, ſed analogiâ eâdem, qâ *abſceſſus*, formato, *abſciſſum civitatis*, vertere. Ejusmodi avtem hominem nunc *membro abſciſſo*, *l.* 8. § 34. nunc *ramo avulſo*, *l.* 11. § 8. nunc *civi ſeditioſo*, *l.* 9. § 23. Similem pronunciat. Qin & τῶν ἀποτμάλων vocabulum etiam de cive iſtiusmodi uſurpavit Plutarch. *in præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἐχ-

Θρὸν

θρὸν μηδένα νομίζειν πολίτην, ἂν μή τις, ὃν Θ' Ἀρείσιον, ἢ Νάβιν, ἢ Καπίνιαν, ῥόσημα καὶ ἀπόσημα πόλεως ἐγγένηται.

Μιᾶς ἐσης] *Animam* totius *unam* statuebant Stoici, cujus singulæ omnes quasi membra essent. Vide *supr.* § 21. & *infr.* § 40. & *l.* 9. § 8.

§ 30. Χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφεῖ] *alius sine toga philosophatur.* Xyl. imò, *sine tunica.* Ità Cynici. Salmas. ad Tertull. *de pallio. Græci generis omnes cùm tunicam, tum interulam simul indutui habebant, haud minùs quàm Romani sub toga. Soli Cynici præter omnium Græcorum morem, tunicam non gerebant,* sed interulam tantùm. Lucian. in *Cynico dialogo:* Τί πατερ, ὦ ἄτος, πόγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμιν, χιτῶνα δ' οὐκ ἔχεις; Dio Chrysost. περὶ ἡμάτος *orat.* 72. Τὰς γε μὴν καπήλους ἐκείνους ὁρῶντες ἅπερ ἅπαν καπηλείων ἀναζωσαμένους, ὑλίπο-τε τὰ διάζωσιν· καταγελῶεν δ' ἂν τούτου, εἰ μὴ ὅπως ἐνεσκευασμένοι ἔεν, ὡς οἰκεῖα τῷ ἡματι ὑπάρχοντος τῇ ἐργασίᾳ, ὧν μελαχρινίζονται. ἐπεὶ-δάν τινα ἴδωσιν ἀχίτωνα ἐν ἱματίῳ, κομῶντα τὸν χαρακῆ καὶ τὰ γένεια, οὐκ οἶοί τε εἰσὶ πρὸς τοῦτος μυρίαν ἄγειν, οὐδὲ σιγὴ παρέχειν· ἀλλ' ἐρίσαντες, καὶ ἐρεθίζοσι, καὶ ἤτοι κατεγέλασαν, ἢ ἐλοιδόρησαν, ἢ εἰσοῦ ἔλαττον ἐπλαδόμενοι· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι τοῖς κυνικοῖς φιλοσόφοις ζωνηδὲς ὄζιν ἡ σολὴ αὕτη, καὶ τέρπον τινα ἀποδεικνῦσιν. *Philosophis,* inqit, *consuetus hic habitus*; Cynicis nimirum, non & cæteris. Et hæc illis cavsa pallii duplicandi, qòd sine tunicis essent. Unde Diogenem tunicam petentem jussit Antisthenes, πλύξαι δοιμάτιον. (Indè Teles apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. de Metrocle jam Cynico: ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλώσας τὸ τρίζωνα φορεῖ, τέρμον τινα μόνο ἔχων.) De Antisthene Laërtius; τῷ ἱματίῳ ἐχρῆτο μόνῳ· quod scil. *tunicam non haberet.* idémque de Cynicis, τρίβωσι μόνοις χρῆσθαι· ἀχίτωνες itaque erant Cynici, & qi Cynismum profiteri volebant, tunicam deponebant. Vetus epigramma,

Ἑρμοδότου τόδε δόγμα τὸ πάνσοφον· εἴπερ ἀχαλκεῖ,
Μηκέτι πεινάτω, θεὶς τὸ χιτωνάριον.
Hermodoti sapientis dogma hoc: si defuerit cui æs, posità tunicâ, nè ampliùs esuriat.

hoc est, si qis esurit, & viam reperire vult, qâ non ampliùs esuriat, depositâ tunicâ habitum Cynici capessat. perperam viri docti θέλῃ χιτωνάριον accipiunt ibi pro *induere.* Hinc Juven. *Sat.* 13. *v.* 121.

——*& Stoica dogmata tantùm*
A Cynicis tunicâ distantia.—

qia Stoici tunicas, ut reliqi philosophi, & Græci omnes gestabant, qibus carebant Cynici. Hæc ibi ferè Salmas. & *ad Marci* nostri *vitam* à Capitolino delineatam. qæ non advertit vir doctissimus Jo. Cameron in *prælect. ad Matth. c.* 18. *v.* 15. ubi dixit, *Stoicos à Cynicis pallio distisse.* à Satyrici *Scholiaste* forsan *Vetere* deceptus, qi *Cynicos pallio usos* negat. *pallium* enim utrique Sectæ amictus ex æqo communis erat. Qin & Romanos priscos ἀχίτωνας egisse, avtor est Gellius *l.* 7. *c.* 12. *Viri,* inqit, *Romani primò sine tunicis togâ solâ amicti fuerunt.*

Χωρὶς βιβλίου] Vide *ad lib.* 2. § 2. Clemens *Strom. l.* 4. Ἔξεσι γὰρ τῷ καθ' ἡμᾶς πεπαιδευμένῳ καὶ ἄνευ γραμμάτων φιλοσοφεῖν. Qin & è nostris qidam de *librorum supellectile* interrogatus; *Fabricam mundi,* Creaturásque eodem comprehensas *librorum* vicem abundè sibi supplere respondit. Τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις τῶν γεγονότων· καὶ πάρεσιν, ὅτε βύλομαι, τοῦ λόγου ἀναγινώσκειν τὰ θεῖα. *Natura,* inqit, *rerum mihi liber est; in qo Dei oracula, ubi libuerit, legere licet.* Ex Evagrii scripto Nicephorus Callisti *l.* 11. *c.* 43. Eum avtem qi hoc dixerat, Antonium is *Justum* appellat, qem alii cum Sozomene *Magnum:* qi & *hist. Eccl. l.* 1. *c.* 13. de eodem, γράμματα ὐ ἤκουσε, οὐδὲ ἐθαύμαζεν· ἀλλὰ νῦν ἀγαθὸν, ὡς φρεσὶν ὑτὸν θεῖον γραμμάτων, καὶ αὐτὸν τούτων εὑρετὴν ἐπήνεσεν. *literas nec nôrat, nec suspiciebat: Sed mentem bonam, tanqam eis antiqiorem, ipsámqe earundem inventricem collaudabat.*

Ἄλλος ἄτος] malim, ἄλλος ἄτος. *alius qispiam.* Ità Demosth. *adv. Midiam:* ἄλλος ὁτοσί τις ἀναιδὴς, &c. Liban. *orat.* 22. καί τις ἄτος ἕτερος.

Ἡμίγυμνος] De Cynicis Cyprian. *orat. de patient. Exerti ac seminudi pectoris inverecundia jactantia.* De Alcidamante Cynico Lucian. in *Sympos.* Ἐς τέδαφος καταβλὰν ἑαυτὸν, ἐκκεντούμενος ἡμίγυμνος. Senec. *epist.* 62. *Demetrium virum optimum, mecum circumfero, & relictis conchyliatis, cum illo seminudo loqor, illum admiror.* At de eodem *ep.* 20. *Ego certè aliter audio, qæ dicit Demetrius noster, cùm illum vidi nudum, quantò minùs quàm stramentis incubantem? tunc enim non præceptor veri, sed testis est.* De Christianis Cæcilius apud Minucium: *Purpuras despiciunt ipsi seminudi.* Cæterùm peculiari qâdam ratione *Cynici seminudi*; nimirum, *qia* (Cl. Salmasii verba habes, *ad Tertull. pall.*) *partem pallii de sub dextro humero super sinistrum rejiciebant; & sic excluso dextro, obvelato sinistro erant: ità pallium Cynicum humerum lævum duplici textu tegebat, & dextrum nudabat, cùm commune in utroqe humero simplex sederet.* Ammianus *in Cynicum anthologi. l.* 2. *c.* 52. ποιῶνιον, ὤμιον ἔχω. indè ἐξωμὶς vestis, qâ ei utebantur. Sextus Empir. *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 14. § 10. Καὶ ὁ μὲν Διογένης ἀεὶ ἐξωμίδι φαίνεται· ἡμεῖς δὲ ὡς εἰκὸς μάθομεν. Et ab hac Cynici Ἐξωμίαι. Lucian. βίων πρᾶσις, de Cynico, ὅτις, ὁ τὸν πρὸ αὐτῆς ἐξηρτημένος, ὁ ἐξωμίας. frustra est vir Cl. H. Stephanus, qum ad humerorum altitudinem refert. Indè

&

& de Cynicis Tatian. *c.* 41. Θεατὴν ἅπαντων ἐξαμελῶσι. qem *nudum* ſcil. *& exertum*, ut Cyprianus, habebant.

Ἄρτος ἂν ἔχῃ] hoc vult. nihil impedire, qo minùs qiſpiam, etiam in ſumma rerum omnium indigemia, operam det philoſophiæ, in eâqe perfiſtat. Sen. *epiſt.* 17. *Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Legas ſis totam epiſtolam. Epictet. *Enchir. cap.* 11. § 1. Ἐὰν φροντίσῃς διίλεως, ἄφες τοὺ πίστους διαλογισμούς· ἐὰν ἀμελήσῃς ἀεὶ ἐμοί, ἔχ ἕξω διαταραχάς. χρήσιον γὸ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταραχώδως. 10

Τροφὰς τὰς ἐν μαθημάτων] *educationis bonæ inſtructionisqe alimenta.* Caſ. *Ex diſciplinis ſuis alimenta.* Xyl. huic potiùs accedo.

§ 31. Τὸ τεχνίον ὁ ἔμαθες, φίλει] Senarius proverbialis ab Ariſtophane in *Veſpis*, à Stratonico (ſed cum levi inflexione) apud Athen. *l.* 8. uſurpatus.

Ἑρδοι τίς, ὅν ἕκαστ εἰδέν τέχνην.
Straton. Ἄλλοι. Qod Cicero *Tuſcul. l.* 1.

Quam qiſqe nôrit artem, in ea ſe exerceat.
Horat. *l.* 1. *epiſt.* 14.

Quam ſcit uterqe, libens cenſebo, exerceat artem.
Apoſtolus ipſe *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 20, 24. Ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἐν ᾗ ἐκλήθη, μενέτω παρὰ τῷ θεῷ.

Τούτῳ περιγραπτέον] Intra limites iſtius te contine: nec ad alias artes, aliáve ſtudia animum adjicias; eísve te intermiſceas. qod Apoſtolus appellat, τὰ ἴδια πράσσειν, *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 11. apelles ſutorem, qem *de crepidarum anſis* reprehendentem lubenti gratóqe animo pridiè avdierat, *de cruris efformatione* poſtridiè cavillantem monuit, *Nè ſutor ſupra crepidam judicaret.* qod & ipſum in proverbium venit. Plin. *biſt. nat. l.* 35. *c.* 10. Martial. pariter *l.* 3. *epig.* 16.

—ſed te, mihi crede, memento
Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

Alluſit ad proverbium; *Intra pelliculam ſuam ſe continere.* Stratonicus itidem Mynaco ſutori, de re Muſica ſecum diſceptanti, ὡ περιέχειν αὐτῷ ἔφη, ὅτι ἀνάτδον τῆ σφυρῆ λέγει. *parum ſe facere, qid ille dicat, cùm ſupra talum loqatur.* Athen. *l.* 8. nam qod Mynacum *fabrum* opinatus eſt Eraſmus, & *ultra maſſeum* locutum à Stratonico dictum, in eo falſum eſſe ſummum illum virum, docet Leopard. *emero. l.* 10. *c.* 2. Qin & idem Ptolomæo de re citharíſtica litem intendenti, Ἕτερόν ἐστιν, ὦ βασιλεῦ, σκῆπτρον, ἕτερον ἡ πλῆκτρον. *Aliud eſt, inqit, ô Rex, ſceptrum, aliud autem plectrum.* Apelles etiam Megabyzo avlico, ut Plutarch. *de adulat.* Alexandro ipſi, ut Plin. loco ſup. memorato; de pictura differenti; Ὁρᾷς τὰ παιδάρια ταῦτα τὴν μολίβδαν τρίβοντα; πάνυ σοι προσέξομεν τὸν νοῦν σμικρῶπη, καὶ τὴν πορφύραν ἐλαύνομεν καὶ τὰ χρυσία· νῦν δὲ σε καταγνώσ, ὅτι ὧν ὁ μαιδάριος ἀρξάμενος λαλεῖν. admonuit nempe *deriſus eſſe illum pueris, qi colores terebant.* Sed & Baſilius Cæſar: Demoſthenem Valentis imperatoris culinæ præfecto de re Theologica, ſed imperitè barbaréqe, cum Epiſcopo diſceptanti; ſubridens, Ἐθαυμάσθη καὶ Δημοσθένη ἀχρέμματον. *Etiam Demoſthenem, inqit, illiteratum vidimus.* ampliúsqe ſuccenſenti; Ὃν δὲ τῆς περὶ ψυχὴν χαρυκίας φροντίζειν. δηγμάτων γὸ θείων ἐπαΐειν ὁ δύνασαι, βεβυσμένας ἔχων τὰς ἀκοάς. *Tuum eſt pulmentorum condituram curare: neqe enim dogmata potes audire divina, qi aures ſordibus oppletas geris.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud Butleri noſtri medicinæ nomine celeberrimi, qem cum Juridicus qidam inſignis in convivio freqenti de re medica jactantiùs pavlò ſe efferens, ſubinde compellaret, qærerétqe inter alia, qonam in Galeni opere dictum qoddam inveniretur, reſpondit, *In decimotertio Henrici octavi*; alludens ad leguleis noſtris ſolennem legum capita citandi formulam. tanqam jure ſuo contentum, intráqe limites ejuſdem ſe continentem, in meſſem medicam falcem mittere, nevtiqam oportuerit. Verùm, contrà qàm Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & *de tranqill.*

Ἐν ἅρμασι μὲν ἵππος, ἐν δ' ἀρότῳ βοῦς.
Currum equs, aratrum bos trahat.
Optat ephippia bos piger, optat arare Caballus.
Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

—nec qiſqam ferè, qam ſibi ſortem
Aut ratio dederit, aut fors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſeqentes.
Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Qi placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Idem *ep.* 14. In hoc, qod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Nevem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, niſi qi didicit, dare: qod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctiqe.—

Atqi ut Plut. de tranq. ὁ πάντα πάντων ἄριστ. ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν. εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἕν ὁ πέφυκε, καὶ μὴ ἄλλον ἄλλοτε βίον ζηλοῦν ἕλκειν, καὶ παρεκβαίνειν τὴν φύσιν. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περιγραπτέον] Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ἐπιτρεπτέον τὰ σαυτῆς πάντα] Socrates apud Platon. in *Criton.* & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Ἐι ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γενέσθω. Davida noſter; *Faciat me Dominus, qod illi viſum fuerit.* *Reg. biſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiusmodi, גול על־יהוה דרכך *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *v.* 5. &

Pſal.

Pſal. 55. v. 22. הַשְׁלֵךְ עַל־יְיָ יְהָבֶךָ *Rejice ad Deum munus omne tuum.* Et Solomon filius; *Prov. c. 16. v. 3.* גֹּל אֶל־יְיָ מַעֲשֶׂיךָ *Devolve ad Deum opera tua.* Et Petrus Apoſt. *ep. 1. c. 5. v. 7.* Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν. Vide *infr. ad § 34.* Sed & Juvenal. *Sat. 10. v. 346. ad l. 5. § 7.*

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Phraſis Marco familiaris, ità *ſupr. l. 3. § 4.* ἀπασπάσωμεν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα. & *l. 12. § 29.* ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ τἀληθῆ λέγειν. & *l. 2. § 3.* ἀπὸ καρδίας ἐυχάεις. Quod idem in ſacra pagina toties occurrit. *Deut. cap. 6. v. 5. Diliges Dominum Deum tuum* וּבְכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ. Ubi Græcus interpres; ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σε, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Sed & Lucas *Evang. c. 10. v. 27.* & Marc. *c. 12. v. 30.* At Matth. *Evang. c. 22. v. 37.* Ebraiſans magis; ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ.

Ἀνθρώπων ὄ μηδενὸς] Annot. Lugd. *μηδενὶ.* qorſum, qæſo ?

Μήτε τύραννον, μήτε δοῦλον] Neqe præter jus fásqe qendam opprimendo, neqe præter decorem alicui inſerviendo. Illud Apoſtolus *ad Theſſ. ep. 1. c. 4. v. 6.* Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Iſtud idem *ad Corinth. ep. 1. c. 7. v. 23.* Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. Atqe hoc forſan fuerit, qod Marcus voluit verbis illis, *l. 5. § 28.* ὅτε τραγῳδὸς, ὅτε πύρρη. Laxiùs *tyranni* nomine abuſus Seneca *ep. 114* »*Animus noſter modò rex eſt, modò tyrannus. rex, cùm honeſta intuetur, ſalutem ſibi commiſſi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil ſordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus eſt; tranſit in nomen deteſtabile ac durum, & fit tyrannus.* Illud interim obſervetur, qæ hîc ſejuncta Marcus poſuit, *tyrannicè* nimirum *agere*, & *ſerviliter aſſentiri*, in eiſdem perſonis. conjunctim freqentiſſimè deprehendi. De Pſevdoprophetis Judas Apoſt. *epiſt. v. 16.* Τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπερογκα. θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. De ſui temporis Epiſcopis, Iſidor. Pel. *l. 2. ep. 125.* Ὡς τὰ πολλὰ, τὴν μὲν ἀρχὴν, τοῖς ὄ δηλώσει καὶ τοῖς μὲν ἐπιτάσει, τοῖς ὄ ὑπηρεσίᾳ καὶ τοῖς μὲν κακῶς ποιῆσι, τοῖς ὄ χαρίζονται· τοῖς μὲν σπείρεται, τοῖς ὄ ὑποπατᾶται καὶ φοβοῦνται μὲν τότε, μισοῦνται ὄ ὑπὸ τότων. De Carthaginienſibus Plut. *præcept. polit.* Καρχηδονίων δῆμος ἥδιστα ὑπήκουε τοῖς ἄρχουσι, βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις, ἀνηνύσιτον ἐν φόβοις, ἀχειώτατον ἐν ὀργαῖς. De Perſei Regis avlicis, Livius *hiſt. l. 45. Servire regibus humiliter, aliis ſuperbè imperare aſſveti.* Et de turba in genere, *l. 24. Hæc natura multitudinis eſt; aut ſervit humiliter, aut ſuperbè dominatur.* Hinc illa Senecæ expoſtulatio, *de benef. l. 3. c. 28. Servum tu genqam vocas, libidinis & gulæ ſervus, & adulteræ, imò adulterarum commune mancipium? negas tibi beneficium à ſervo tuo poſſe dari, cui oſculum alieni ſervi beneficium eſt? qæ eſt tanta animi diſcordia? eodem tempore ſervos deſpicis, & colis: imperioſus intra limen, atqe impotens; humilis, fortis; & tam contemptus, qàm contemnens. neqe enim ulli magis abjiciunt animos, qàm qi improbè tollunt: nullique ad calcandos alios paratiores, qàm qi contumelias facere accipiendo didicerunt.* Ità qod Peripateticus qidam apud Procop. in *ineditis.* Τὰ ἐναντιώτατα ἐν ἀνθρώπου φύσει ξυμβαίνει εἶναι, ὅσῳπερ ἐν τῷ χρωμάτων τῇ μίξει. qod & Marcus ipſe monuiſſe videtur. *l. 11. § 14.*

§ 32. Ταῦτα πάντα] forſan ταυτὰ, ut mox, τὰ αὐτὰ. *eadem qæ nunc vides.* Vide *ad l. 2. § 14.*

Αὐθαδιζομένους] *jactabundos.* Caſ. hoc eſt, ἀλαζονευομένους. *præfractos ſe geſſiſſe.* Xyl. Malim, *arroganter pervicaces*, vel *contumaces.*

Ἀποθανεῖν τινας ἐυχομένους] *mori optantes.* Caſ. qod Joannes *Apoc. c. 9. v. 6.* ἀποθανεῖν ἐπιθυμοῦσι dixit. & Xyl. *votis mortem vocâſſe.* Verùm aliud, opinor Marcus voluit. *aliqrum mortem voto*, ſive *prece expctentes.* qod, optione datâ, non petiviſſe Salomonem, Deo gratum fuit. *Annal. l. 2. c. 1. v. 11.*

Οὐκ ἐπ' ἀδικίᾳ] idem argumentum tractat, *l. 8. § 25. & 31.* Vide & *ſupr. § 3. & l. 7. § 58. & infr. § 33.*

Ἐπιγεγραφὰς χείρων] *periodos.* Caſ. περιγεγραφὰς. Malim, *ſignaturas*, ſive *ſignationes*, eo ſenſu, qo Tacitus an Fabius *de cavſſ. corrupt. eloq. Primùm hoc rogabo, qos vocetis antiqos, qam oratorum ætatem ſignatione iſtâ determinetis?* ut ἐπιγεγραφαὶ χείνων, ſint *tempora* regis alicujus imperio, avt ejusmodi notâ aliqâ inſigniore *deſignata.*

Κατεντεθέντες] *cùm ad ſummum contendiſſent.* Xyl. *Cùm hoc avt illud enixè contendiſſent.* Caſ. optimè. Vide *ſupr. § 3. μηδὲ κατενθεῖν.*

Ἔπεσον, καὶ ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα] qod Pſaltes *Pſal. 146. v. 4.* *Abſcedit ſpiritus; ad pulverem ſuum redit; eo ipſo die intercidunt omnia cogitata ejus.*

Κεναὶ πραμυθίαι] Vide *l. 2. § 2. ſupra § 3. μὴ πῶ.*

Ἀφύλας] ità *ſupra § 19.* πειθὼ καὶ ἀκαίρως τῷ φυσικῷ δόσιν.

Ἡ ἐπιστροφὴ καθ' ἑκάστην πρᾶξιν] ἐπιστροφὴ hîc Marco, qod περιοχὴ Epicteto *diſſert. l. 4. c. 12.* Τί οὖν διωκεῖ τῷ περιοχῷ φυλάσσεις; σήμερον παῦσαι δίλω. τί ἔν; ἃ δεῖ περιέχονται ἄσω. τί ἔν κωλύει περιέχονται; μὴ γὰρ ἐξαιρεῖτε τι μέρος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ ἃ διατείνει τὸ περιέχειν. Saltem περιοχὴ illa jugis, via eſt ad ἐπιστροφὴν talem qalem Marcus hîc præſcribit, præſtandam; qâ nimirum poſt ſeriam rei cujusqe conſiderationem ad ſedulam debitámqe

támqe pro rei natura & dignitate circa eam ſe gerendi curam animus accingitur. Vide ad ſequentia Senecam. Vide & *l.* 10. § 11. Qod autem περιοχὴν δλωτικὴν Epictetus, id σωτέχειαν ἐπιβαλικὴν περιοχῆς ἐν τῇ ὑγρονικῇ appellat Heſychius noſter *in aſcetic. c.* 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν] i. e. pro rerum, circa qas verſatur, & in qibus exercetur, naturâ locóq; ſe gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ἅμα μὴ τοι τὰ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συνεχάλομεν. Hoc eſt, qod Lutilius, referente Lactantio *inſtitut. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, eſt pretium perſolvere verum
Qeis ni verſamur, qeis vivimus, rebus poteſſe.
Virtus eſt homini, ſcire id, qod qæque habeat res:
Virtus, qærendæ rei finem ſcire modúmqe:
Virtus, divitiis, pretium perſolvere poſſe:
Virtus, id dare, qod reipſa debetur honori.

Senec. *epiſt.* 89. *Philoſophiæ moralis pars prima eſt, inſpectio ſuum cuique diſtribuens, & æſtimans qanto qidqe dignum ſit, maximè utilis. qid enim eſt tam neceſſarium, qàm pretia rebus imponere? ſecunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim eſt, ut qanti qidqe ſit, judices: ſecundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmqe: tertium, ut inter impetum tuum actionémqe conveniat, ut in omnibus iſtis tibi ipſi conſentias. tunc enim vita ſibi concors eſt. ubi actio non deſtituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remiſſus acriórve, prout illa digna eſt peti.*

Οὐκ ἀποδυσωπήσεις] *Non ægrè feres, animo concides.* Sic. *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσωπεῖν.

Ἐὰν μὴ ἐπὶ πλέον ἢ προσῇκε σὺ τὰ ἐλάσσω κολάσῃς] *Si non pluris qàm par eſt, rem ullam feceris; vel plus qam dignum eſt, in ea ſtudii poſueris.*

§ 33. Αἱ παλαιαὶ συνήθειαι λέξεις, γλωσσήματα νῦν] Malè accepit iſta Xylander, cùm vertit. *Uſitata qondam vocabula, nunc interpretationis loco ſunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Διήνεγκε δ' ἴδιόν, ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμηνεῖας γίνεσθαι, ἢ τῆς κατὰ γλῶσσαν προσεχθείσης, ὁμοίως ἔσται ἀσυνήθεις ἡμῖν. Et, *Qi gloſſemata interpretati ſunt:* inqit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *gloſſario Hippocratico*, ità enim potiùs qàm *lexico* dixerim, cùm in ipſo limine ipſe Τὴν λέξιν à *gloſſa* diſtingvat: Ὅσα πάντων τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς τις παλαιὰ χρῆται ἐν συνήθει, τοῦτ' ἔστι δεῖ, γλῶτταις καλεῖται. Fabius etiam *inſtitut. l.* 1. *c.* 14. *Gloſſemata, voces minùs uſitatas; gloſſas, lingvam ſecretiorem, interpretatur.* Dionyſius Halicarn. *de compoſ. nomin.* Ἔστι τις ὀνοματοποιητικὴ, γλωσσηματικῶν τι καὶ ξένων καὶ τροπικῶν καὶ μεταποιημένων, οἷς ἥδιστα μίμοις. Idémqe in Thucydidis hiſtoria obſervat qædam γλωσσηματικὰ, καὶ ἀπηρχαιωμένα, καὶ δυσέκβατα τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Iſid. & Oſirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τὴν ὀνομάτων τοῦ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεταλαμβάνουσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντα, μέχρι νῦν παραμένει καὶ ξενίζεται παρ' ἑτέροις, ὧν ἐνία τοῦ ποιητικοῦ ἀναλαμβάνοντα διασῴζομεν ὡς βαρβαρίζοντα, οἱ γλώττας τὰς τοιαύτας προσαγορεύοντες. Hoc ideò Plut. qia γλῶσσαν τοῦ ἀπεξενωμένου διάλεκτον dixere, ut Euſtath. *ad Il. a.* & γλῶσσας, ἀπειλήπτους ἔσας τὰς βαρβάρων φωνάς, Clem. *Strom. l.* 1. qas à *dialectis* idem ibidem diſterminat. Atqe hinc ὁ γλώσσῃ λαλῶν, Apoſtolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *lingvâ barbarâ & peregrinâ*, ideóqe minùs intellectâ. cui ea de cavſſa ſilentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής. i. e. *ni interpres adfuerit. Gloſſematis* autem vox, qam ex nullo Græco ſcriptore afferri Hen. Stephanus aſſerit, apud noſtrum hoc loco, nec ſemel uſurpata, reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad noſtri mentem, & à rebus & perſonis ad ſermones ac verba argumentatus. qemadmodum Marcus hîc ἀντιστρόφως à verbis ac ſermonibus ad perſonas réſqe ipſas:

Ut ſylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit ætas;
Et juvenum ritu, florent modò nata vigéntqe.
Debemur morti nos noſtráqe. ſive receptus
Terrâ Neptunus, claſſes aqilonibus arcet,
Regis opus; ſterilisqe diu palus aptáqe remis,
Vicinas urbes alit, & grave ſentit aratrum:
Seu curſum mutavit iniqum frugibus amnis
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Nec dum ſermonum ſtet honos & gratia ſemper.
Multa renaſcentur, qæ nunc cecidere, cadéntqe
Qæ nunc ſunt in honore vocabula ſi volet uſus,
Qem penes arbitrium eſt, & jus, & norma loqendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κάμιλλον] de qo videndus Livius *l* 5. & 6. & Plutarch. qi *vitam* illius conſcripſit

Καίσωνα] Cæſonis nomine inſignes plures exiterunt. è qibus Cæſo Fabius, de qo Liv. *l.* 2. *Unus ille vir ipſe Conſul rempub. ſuſtinuit;* &c. Cæſo Qintius. legis Agrariæ, prout alter ille, oppugnator; de qo Liv. idem *l.* 3. *Unus impetus tribunitios populariſqe procellas ſuſtinebat.* Dictos autem *Cæſones*, *à cæſo matris utero, qi necatis matribus nati ſunt, tradunt.* Plin. *hiſt. nat. l.* 7. *c.* 9. Et Val. Prob. *de nomin.* Unde & *Cæſaris* nomen ortum ſumpſiſſe, ſunt qi opinentur, ut Æl. Spartian. in *Æl. Vero*, & Serv. *in Æn.* 10. aliis tamen in alia euntibus.

Οὐάλεσος] Sævitiâ atqe immanitate inſignis præ cæteris hoc nomine Voleſius Meſſala; (ità Lipſ. ex Tacit. *l.* 3.) de qo Senec. *de ira, l.* 2. *c.* 5. *Voleſus nuper ſub Divo Auguſto proconſul Aſiæ, cùm CCC uni die ſecuri percuſſiſſet, incedens inter cadavera vultu ſuperbo, qaſi magnificum qiddam conſpiciendúmqe feciſſet, Græcè proclamavit; O rem regiam!*

am? Quid hic rex fecisset? non fuit hoc ira, sed majus malum & insanabile.

Λεοννάτος] Λεοννάτος Svidæ; qi Philippo Macedoni sangvine materno conjunctum refert fuisse, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coætaneus erat, educatum, τότε φρόνημα ὑπέροχον, cùm *ingenio tumido admodùm* extitisse, tum & regiæ pompæ post mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qi unà cum Perdicca tutorem destinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Justino etiam, qi ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiisse, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qi & exitum ejusdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτος, five *Leonnatus*, ut Marco hîc, dicitur. Sed & Arrianus *de gest. Alex. l.* 6.

Ἐξίτηλα] Vide *supr.* § 19.

Μυθώδη] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. alluſisse videtur ad temporum distinctionem Varronianam illam, qâ ea in ἄδηλον, μυθικὸν & ἱστορικὸν dividuntur. Vide Censorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Eusseb. Chron.*

Παντελὴς λήθη κατέχωσεν] *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑστεροφημία λήθη. Alluſit interim ad τὸν ἥλιον σωμάτων κατάχωσιν, tanqam memoria ipsorum, ſicut corpora, qaſi terrâ congestâ & superinjectâ obruta, unà cum eisdem intercidisset. Vide *Psalm.* 9. *v.* 7.

Αἴ, αἴ, ἄπυστοι] Adspexit Telemachi verba apud Homerum *Odyss. α'. v.* 242. de Ulysse patre, cujus de exitu nihil qicqam à qoqam resciscere poterat;

Οἴχετ' ἄϊστος, ἄπυστος.--

Ubi Eustath. τὸν τελείως ἀφανῆ σημαίνει· οὐδὲ ἔμιδεν ἴσμεν τὸ, ἔστι αὐτὸν ἰδόν, ὐδὲ γνῶς ἀπὸ πύστεως ἤτοι μαθήσεως.

Τί ὄ χ' ὄζιν ὅλως τὸ ἀείμηνον; ὅλον κενόν.] Idem vult hic à Marco dici Casavb. *ad Pers. Sat.* 1. qod est à Solomone antiqitus dictum

הֲבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל

Vanitas vanitatum; & omnia vanitas. qo ille & exordio & epiphonemate *Ecclesiasten* suum & inchoavit & concluſit. Commendit avtem Casavbonus & cum exordio Persiano illo,

--ô quantum est rebus inane!

Solomone verò prior Davida pater ejusdem de nomine ad Adæ protoplasti Abelisqe secundo-geniti nomina alludens; אָדָם לְהֶבֶל דָּמָה *Adam Abeli comparatus est*, id est, *homo vanitati. Psal.* 144. *v.* 4. & *Psal.* 39. *v.* 6. כָּל־הֶבֶל כָּל־אָדָם *Totus Abel est omnis Adam.* id est, *qivis homo totum vanitas.* Græc. interpr. τὰ σύμπαντα μοταιότης πᾶς ἄνθρωπος. Poterat cum Marco nostro vertere, ὅλον κενὸν πᾶς ἄνθρωπος. Xylander verò, qem & Mericus securus est, ista ità est interpretatus; *Quanqam qid est omnino cujus sit memoria sempiterna? omnia sunt inania.* tanqam Marci dictum istud ei geminum esset, qod Solomon idem habet, *Eccles. c.* 1. *v.* 11. *Neqe præteritorum est memoria, neqe futurorum etiam apud eorum posteros erit.* Verùm Marci mentem neviter affecutus videtur. Neqe enim avt rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hîc habuit, sed eam tantùm qæ in futura claritate deprehenditur: Siqidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ἐξίτηλον, *famæ postumæ memoriam fugitivam & evanidam*, qam suprà tetigerat; etiam hoc dato, posse hominum rerúmqe ab eis gestarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen qiddam futurum τὸ ἀείμηνον illud. Ità *supr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπαχθείας. & *l.* 5. § 33. τὸ ἐνδεχόμενον παρὰ τοιούτοις κενόν. Vide & *supr.* § 19. & *l.* 6. § 16.

Τί ἔν ὄζι, φέρε ὃ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρεσθαι; ἔν τοῦτο] qare ἐν τοῦτο; qia τοῦτο μόνον ὄζι τὸ παραπίπτειν δυνάμενον. *l.* 2. § 17. qia ἔν τοῦτο πολλοῦ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναίσχυντον] Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνώριμον] Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranqill. c.* 11. de viro forti ac prudente: *Eodem animi robore præstabit, neqid ex his qæ eveniunt, subitum sit. qicqid enim fieri potest, qasi futurum prospiciendo, malorum omnium impetus molliet. qi ad paratos expectantésqe nihil afferunt novi; securis & beata tantùm spectantibus* [*spectantibus f.*] *graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum est. Sciebam in qàm tumultuosum me contubernium natura clusisset. totiens in vicinia mea conclamatum est; totiens frater limen immaturas exeqias fax cereúsqe præcessit: sæpe alicùi ruentis ædificii fragor sonuit: multos ex his qos forum, curia, sermo mecum contraxerat, nox abstulit, & vinctas ad sodalitium manus copulatas intercidit. mirer aliqando ad me pericula accessisse, qæ circa me semper erravcrunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἀπ' ὀργῆς τοιαύτης χ' πηγῆς ῥέον] Ità *lib.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Pie admodum Charidemus apud Dion. Prus. *orat.* 30. Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ὅπως γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ. χῇ ὄ μισθὸν ὦ' ἐκείνων μνησθῶμεν χαλεπὸν ἡγεῖσθαι, μισθὸ δυχερῶς φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἔχων σταυτὸν τῇ κλωθοῖ συμπλέκεσθαι] Vide Cleanthis votum *ad l.* 3. § 4. & Epicteti *ad l.* 7. § 41. Senec. *epist.* 37. *Qui maximum vinculum ad bonam mentem promisisti virum bonum. Sacramento rogatus es, eadem honestissimi hujus, & illius turpissimi autoramenti, verba sunt, uri, vinciri, ferróqe necari. Ab illis qi manus arenæ locant, & edunt ac bibunt, qæ per sangvinem reddant, cavetur ut ista vel inviti patiantur: à te ut volens libénsqe patiaris. & epist.* 107. *Ad hanc legem animus noster aptandus est: hanc sequatur, huic pareat. optimum est pati qod emendare non possis; & Deum, qo avtore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari.*

mitari. malus miles eſt qi imperatorem gemens ſeqitur. Paratos nos inveniat atqe impigros fatum. hic eſt magnus animus, qi ſe Deo tradidit: at contrà ille puſillus ac degener, qi obluctatur, & de ordine mundi malè exiſtimat, & emendare mavult deos, qàm ſe. Idem *ep.* 71. *Magnus animus Deo pareat, & qicqid lex univerſi jubeat, ſine cunctatione patiatur.* Et *de provident. l.* 5(*Boni viri laborant, impenduntur, impenduntur, & volentes qidem. non trahuntur à fortuna: ſequntur illam, & æqant gradus. Si ſciſſent, anteceſſiſſent.* Mox. ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis qeri poſſem, qòd non antè mihi voluntatem veſtram notam feciſtis. prior enim ad illa veniſſem, ad qæ nunc vocatus adſum.* Subjungit; *Vultis liberos ſumere? illos vobis ſuſtuli. Vultis aliqam partem corporis? ſumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis ſpiritum? qid ni? nullam moram faciam, qò minùs recipiatis, qod dediſtis. à volente feretis, qicqid peticritis. qid ergò eſt? maluiſſem offerre, qàm tradere. qid opus fuit auferre? accipere potuiſtis. Sed nè nunc qidem auferetis: qia nihil cripitur, niſi* * *retinenti:* [* *renitenti.* f.] *nihil cogor, nihil patior invitus: nec ſervio deo, ſed aſſentio.* Idem *epiſt.* 61. *Da opcram, nè qid unqam invitus facias. qicqid neceſſe eſt, futuram eſt. repugnanti, non volenti neceſſitas eſt, in volente neceſſitas non eſt. Ità dico, qi imperia libens excipit, partem acerbiſſimam ſervitutis effugit, facere qod nolit. Non qi juſſus aliqid facit, miſer eſt, ſed qi invitus facit. Animum componamus, ut qicqid res exigit, id velimus.* Et *epiſt.* 54. *Nihil invitus facit ſapiens. neceſſitatem effugit, qia vult qod ipſa coactura eſt.* Itaqs qod Periander apud Avſon.

Faxis, ut libcat, qod eſt neceſſe.
& —*velis, qodcunqe neceſſe eſt.*

ſed & pleniùs Martial. *l.* 10. *ep.* 47.

Qod ſis, eſſe velis, nihilqe malis.

Παρίχων σωυτὸν σπουδαῖον] Vide *l.* 3. § 4. & § 11. & *ſupr.* § 29. & *l.* 10. § 14. 21. Senec. *de provident c.* 5. *Qid eſt boni viri? præbere ſe fato.* Qin & piè admodum, & ſupra qod ab Ethnico ſperari poterat, Epictet. *Enchir. c.* 38. Δεῖ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατεταχέναι, τὸ θεόθεν τῷ θεῷ, ἢ εἶναι πᾶσι τοῖς γνωμίμοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ἂν τῆς ἀρίσης γνώμης ὀπτεγκεμμένοις. & differt. *l.* 2. § 17. Μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει, καὶ τίς σε κωλύσει; τίς ἀναγκάσει; τὴν ὄρεξίν σου καὶ τὴν ἔκκλισιν τὴν θεῷ χαρίσασθαι· ἐκείνῳ παρόδος. ἐκείνος κυβερνάτω· μετ' ἐκείνου τετάχθω, καὶ πᾶ ἐπ' ἐκείνῳ; *Deum* dicit, qod Marcus κλωθὸ· i. e. *fatum:* qia *fatum* Stoicis, avt *Deus* ipſe, avt ſaltem *Lex Dei.* Senec. *qæſt. nat. l.* 2. *c.* 45. *Vis illum Fatum vocare? non errabis. hic eſt ex qo ſuſpenſa ſunt omnia, cauſſa cauſſarum.* & *de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Hunc tundem & fatum ſi dixeris, non mentieris: nam cùm fatum nihil aliud ſit, qàm ſeries implexa cauſſarum, ille eſt prima omnium cauſſa, ex qa cæteræ pendent.* Idem rurſus *de provid. c.* 5. *Ille ipſe omnium conditor ac rector ſcripſit qidem fata, ſed & ſeqitur. Semper paret, ſemel juſſit.* Qæ dicta notat Lipſius ex opinione, qà cenſebant *Jovem* dictare; (unde illud, *Fatur, & eſt fatum*) *Parcas* avtem (ut Capella *l.* 2.) *ſcribas ejus, ipſius decreta in areas tabulas referre.* & *nat. qæſt. l.* 2. *c.* 35. *Ordinem rerum fati æterna ſeries rotat, cujus hæc prima lex eſt, ſtare decreto.* Epictetus idem apud Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Μὴ ζήτει τὸ τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλῃς· ἀλλὰ θέλε, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται, καὶ εὐροήσεις· ità enim legendum, pro eo qod codices exhibent perperam nullóqe ſenſu, unde & interpres omiſit prorſus, εὐρήσεις. atqe indè etiam corrigendi Epicteti codices impreſſi, qi *Enchir. c.* 13. unde Stobæus hæc decerpſit, exhibent etiam depravatiùs, qoad ſcripturam ſaltem, εὐπιπήσεις. εὐροήσεις opponitur τῷ δυσροήσεις, qod *ſuprà* poſitum eſt. Emendationem confirmant Laërtii illa *l.* 7. in *Zen.* Ἔστι γὰρ αὐτὸ τοῦτο τέλος τῷ εὐδαίμονι ἀρετὴ καὶ εὐροια βίου, ὅταν πάντα πράττηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστου δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ὅλου διοικητοῦ βούλησιν. Idem Epictetus & *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Ἐγὼ γὰρ πῶς ὁ θέλων ἀκωλύτως, οὕτ' ἀναγκάζομαι μὰ θέλων. στρατηγὸς τέτακταί μοι τὴν ὁρμὴν τῷ θεῷ. θέλει τι; κἀγὼ θέλω. ὁ βούλεται; ὁ θέλω. καὶ τίς ἔτι με κωλύσει δύνασται παρὰ τὸ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσαι ὁ μᾶλλον ἢ τὸν Δία. Ibid. Οὗτος ὁρίσηται καὶ ἐννόει, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ στρατατάξῃ τις ἑαυτὸν, ἀκολούθησει ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις στρατοπεδάρξαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ, καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. πῶς ἂν τοῦτο γένηται; πῶς δὲ ἄλλως, ἢ ὁπισθοφυλακῶ τὰς ὁρμὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὴν διοίκησιν. & *l.* 1. *c.* 12. Πῶς ἂν ἐπιμείνω ἐγὼ ἐν παντὶ τῷ θεῷ; πῶς ἂν εὐαρεστήσω τῇ θείᾳ διοικήσει; πόσα ἐν ἡμοίρῳ ἐλευθερος; ἐλευθερος δὲ ὅτου, ᾧ γένεσις πάντα κατ' αἵρεσιν, καὶ ὃν κωλύσει δύναται κωλύσαι. τί οὖν; ἀπορεῖ ὅτου ἐλευθερίας μὴ χρείαν ἔχω. μανία δὲ καὶ ἐλευθερίας εἰς ταυτὸν ἥκει. Ἀλλ' ἐγὼ θέλω πᾶν τὸ δοκοῦν μοι ἀποβαίνειν, κἂν ὁπωσοῦν δοκῇ. Μαινόμενος εἶ, παρέφρονες. οὐκ οἶδας, ὅτι καλὸν ἡ ἐλευθερία ὅτι καὶ ἀξιολόγου; τὸ δ' ὡς ἔτυχε μὴ βούλεσθαι, τί δ' ὡς ἔτυχε δόξαντα γίνεσθαι, τοῦτο κινδυνεύει, ὁ μόνον οὐκ εἶ κακὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων ἄφρονα εἶ. πῶς δὲ ὀπὶ γραμματικῶν ποιοῦμαι; βούλομαι γενέσθαι ὡς θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; ὁ. ἀλλὰ διδάσκομαι θέλειν ὡς δεῖ γενέσθαι. τί ὀπὶ μισικῶν; ὡσαύτως. τί δὲ τὸ καθόλου, ὅπου τέχνη τις καὶ ἐπιστήμη ἔστιν; εἰ ἦ μὴ, οὐδενὸς ἦν ἄξιον τὸ ἐπιστάσθαί τι, εἰ ταῖς ἐκάστων βουλήσεσι στρογγυλεύζετο. ἐν ταῦτα ἓν μόνον ὀπὶ τῶν μεγίστων καὶ κυριωτάτων τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυχεν ἀφεῖταί μοι θέλειν, ἀδαμῶς. ἀλλὰ τὸ παιδεύεσθαι, τοῦτέστι, μανθάνειν ἔκρινα ὅτου θέλειν ὡς γίγνε-

γίνεται, πῶς ἢ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ διατάσσων. Hinc Thymæridas apud Jamblychum in *vit. Pythag.* amico, qi discedenti tanqam favsta omnia precarus, dixerat, Ὅσα βέλῃ, παρὰ τῶν θεῶν γένοιτό σοι. *Dii tibi dent, qæcunqe velis.* regessit, εὐφήμει· ἀλλὰ βελοίμιν μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γίνηται. *Bona verba, qæso. Velim ipse potiùs, qæcunqe dii dederint.* Hoc est qod Rufus Thrasæa in Epicteti *dissert. l.* 1. *c.* 1. Οὐ θέλεις μελέτᾶν ἀρκούντως τὸ δεδομένον; *Non vis discere in eo, qod est tibi datum, acqiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, *Reg. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 17. Κύριος αὐτὸς· τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l.* 2. *c.* 10. *v.* 12. Joab imperator; Κύριος ποιήσῃ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. *Faciat Dominus qod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Maccab. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 60. Ὡς δ' ἂν ἢ θέλημα τοῦ ἐν οὐρανῷ, οὕτω ποιήσει. *Faciat Deus prout ipse voluerit.* Siqidem cælum ibi pro Deo; sicut Matth. *c.* 21. *v.* 25. & Luc. *c.* 15. *v.* 21. Pii illi, *Act. c.* 21. *v.* 14. Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γενέσθω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominus, prout suos Deum orantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά σου. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c.* 6. *v.* 10. & Luc. *c.* 11. *v.* 2. sic & ipse Patrem suum comprecatus, Matth. *c.* 26. *v.* 39. & Marc. *c.* 14. *v.* 36. Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. *Veruntamen non qod ego volo, sed qod tu vis, fiat. Vide,* (inqit, Jo. Gerson. *consol. l.* 2. *c.* 1.) *utrum æqius sit, aut te voluntati divinæ conformando subdere, aut ut ipsa tuæ subserviat voluntati.* Sed & Seneca, sed idiomate suo, id est, naturali, locutus; *epist.* 93. *Utrum æqius judicas, te naturæ, an tibi parere naturam?* Respondeat Epictetus *dissert. l.* 4. *c.* 7. Ἀεὶ μᾶλλον θέλω τὸ γινόμενον κατὰ τὸν γνώμην, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ θέλω. Et *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο ἔν τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; Augustinus item *epist.* 149. *Rectum est enim qicqid Domino placet. Et nos potiùs si nolumus qod ille vult culpandi sumus, qàm ille non rectè aliqid facere vel finere existimandus est.* Itaqe qod Senec. *ep.* 74. *Placeat homini, qicqid Deo placuit. Sic enim homo ab humanis in divina dirigitur, cùm voluntati humanæ voluntas divina præfertur.* Avg. *in Joan. tract.* 52. Vide & *l.* 10. § 14.

Σωιῆσαι] sicut & συγκλῶσαι καὶ συμμυρῦσαι, *innere,* sive *intexere* & *intexere*; tractum à fabulosis Parcarum fusis. Sic *infr.* § 40. Ὅια τε ἡ σύννησις καὶ συμμύρουσις. Epictet *dissert. l.* 1. *c.* 12. Σκύλος ἔν μοι χρυσᾶς πεπερονισμένον; ἀνδρόποδον, δίτα δ' ἓν σκεύδριον τῷ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ἐπιδώσεις αὐτὸ τοῖς ἔλοις; οὐκ ὑποσῇ; ὦ χαίρων παραχωρήσεις τοῦ δεδωκότος; ἀγανακτήσεις δ' καὶ δυσαρεστήσεις τοῖς ὑπὸ τοῦ Διὸς διατεθειμένοις, ἃ ὁποτέρῳ μᾶλλον τῶν Μοιρῶν παρῶν καὶ συγκλωθούσῶν σε τῷ γένεσιν ὤεισε καὶ διέταξεν; Vide *l.* 3. § 11. & *supr.* § 26.

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον] Ità *l.* 9. § 14. Πάντα ἐφήμερα. Verùm istîc de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hîc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l.* 2. ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως. Vide & *l.* 8. § 25. Allusum est autem ad animalculi illius historiam, de qo Aristot. *l.* 5. *c.* 19. Περὶ τὴν Ὑπανιν πολαμὸν ζῷον πλεῖστον, τετράπηχυ ζῇ καὶ πέντε μέχρι δειλῆς· καλαρεῖται δὲ τῇ ἥλιῳ ἀπομαραίνεται, καὶ ἅμα δυσμῇ ἀποθνήσκει, βιῶν ἡμέραν μίαν· διὸ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. Et Ælian. *l* 2. *c.* 4. qi & vini sœcibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ὕπο καλεῖται, λαβόντα τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ μέτρου τοῦ κατὰ τὸν βίον. Plin. *l.* 11. *c.* 36. *Ad Hypanim Ponti fluvium volucre qadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobion vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l.* 1. *Ex bestiolis qæ unum diem vivunt, qæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; qæ occidente sole decrepita. confer nostram longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, qâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων ἐνίοις, ἄκρᾳ ἰσχύϊ, περὶ τὸν μέσον γεγονόσι, πρὸ ζωῆς ἔχειν ἡμέρησίαν, ὥσθεν μὲν γηγενόμενα, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δείλης ὄρθρια, καὶ τελευτᾶντα τὸ ζῆν, ὑπὲ κάκείνων ὧν ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, εἴκαν ψυχή τις ἀνθρωπίνη καὶ λογισμὸς ἐκάστοις ἐνῆν, καὶ ταῦτα δή τι γ' ἂν σωφρονέστερ; ὥστε τὰ μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλείποντα θρήνου παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ δ' ἀμφιδυόμενα πάντως ἂν εὐθυμοτέρους. Indè ad hominem translatum; Evstath. ad illud *Odyss.* φ. *v.* 85.

Νήπιοι, ἀγορεῦσθε, ἐφημέρια φρονέοντες·
Καλύπτεται ἐφήμερα ζούσια μίαν μόνον ἡμέραν ζῶσα. λέγεται δὲ τὸ ἐφήμερος καὶ ἐπ' ἀνθρώπου. Ità Silenus apud Aristotelem in *Eudemo,* referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονα δύστηνον καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον ἀκριβῶς. Certè Gregor. Naz. *Carm. de natur human.* ἐφημερίους simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

——ἀλλὰ σὺ πάμπαν
Γλῶσσαν ἐφημερίων ἐκφυγὲς ἀφραδίων.

Sicut Homerus βροτοὺς sive mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, θνητοῖσι βροτοῖσι. & qod amplius est, ἀνιηροῖσι βροτοῖσι. Sed & Pindarus, teste Scholiaste *ad* illud Aristophan. *in Nubib.*

——τί με καλεῖς ὦ ἐφήμερε;
——qid tu me vocas, homo?

in illis, Ὦ τέλας ἐφήμερε. Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Τὸ ζῆν ἔοικε φορτῷ ἐφημέρῳ· τὸ τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρα μιᾷ. ἐφήμερον igitur πᾶν. i. e. totum genus humanum, qia βραχύβιον καὶ ὀλ-

χρόνιον, ob vitæ brevitatem; qasi animalculi illius instar, unius tantùm diei sint. Aliâ ratione ἐφήμεροι καὶ ἡμερόβιοι dicuntur, qi *in diem vivunt*, de crastino nevriqam soliciti. qo sensu Clemens *Pædag. l. 1. c. 11.* D. Christi præceptum illud Matth. *c. 6. v. 34.* Μὴ μεριμνᾶτε οὖν εἰς τὴν αὔριον, explicans; ait Christiani hominis vitam esse βίον αὐτάρκη καὶ ἐφήμερον. Diogenémqe ἡμερόβιον indè dictum avtor est ex Satyro *de viris illustr.* Hieron. *adv. Jovinian. l. 2.* & in partem seqiorem ità vocantur etiam, qi præsentia tantùm spectant, futuros interim rerum exitus minimè prospicientes. Svidas: Ἐφημέριοι βροτοὶ, καθημερινὰ εἰδότες, ἃ προορῶσιν τὸ μέλλον. atqe ità accipiendum Homeri illud, ἐφημέρια φρονέοντες. de scenicis & palæstricis Neronianis Plut. in Galb. ἀνελόμενον δὲ ὀλίγους τῶν λαβόντων ἐφήμερον καὶ σατυρικοὶ τοὺς βίους ἄνθρωποι. qod Persius *Sat. 3. v. 68. ex tempore vivere: in diem vivere* Cicero *de orat. l. 2.* qi barbarorum esse hoc air. *Si barbarorum*, inqit, *est in diem vivere, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent.* At brutorum, Gregor. Naz. in *Julian. 1.* Οἷς τὸ ζῆν τοῦτο νομίζεται μόνον, καὶ οὐκ ἐξικνεῖται τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ ἐπέκεινα, οὐδὲ εἶναί τινα νομίζουσι τῇ ἢ βεβιωμένων λογισμὸν καὶ ἀντίδοσιν· ἀλλὰ ζῶσι βίον ἀλόγων, τὸ πρὸς ἡμέραν καὶ τὸ παρὸν ἀεὶ βιαζόμενοι.

Καὶ τὸ μνημονευτὸν] Vide *supra* § 19. & *l. 7.* § 5. Cas. ista qomodo cum seqentibus committit, videas licet, si otium est. Mihi Xylandri dispositio magìs arridet.

§ 36. Πάντα κατὰ μεταβολὴν γινόμενα γίνεται] leg. ὅτι πάντα—γίνεται. ut in membro proximè seqenti, ὅτι οὐδὲν ἄτοπος φιλεῖ.

Κατὰ μεταβολὴν] Ità *l. 7.* § 18. Τί γὰρ διαφέρει χωρὶς μεταβολῆς ῥυῆναι; Vide *ibid.* § 25. & *l. 6.* § 15.

Οὐδὲν ἄτοπος φιλεῖ ἡ κατὰ ὅλων φύσις] Ità *l. 7.* § 16. Τί καὶ φίλτερον τῇ κατὰ ὅλων φύσει; & *l. 9.* § 32. Χαίρει τούτῳ ἡ κατὰ ὅλων φύσις. Tertull. *de pall. c. 2. Certè habitum vertere naturæ totius solennè munus est.*

Ποιεῖν νέα ὅμοια] ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος. *l. 7.* § 25.

Σπέρμα γὰρ τέτοιον τινά] qia istud ex illo nascitur. Ità σπέρμα τῆς γλώσσης, τὸν ὕλλον dixit Hermes *ad Tatium* citante Stobæo *tom. 1. lib. 1. sit. 14.* Et παναπερμίαν κατὰ στοιχείων, τὸν φύσιν, Democritus & Levcippus, apud Aristot. *de cœlo l. 3. c. 4.* &

——*discordia semina rerum,*

Naso *Metam. l. 1.* sed & sensu adhuc latiore Plinius in *panegyr. Habet has vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur. Occultat utrorumqe semina Deus; & plerumqe bonorum malorúmqe causse sub diversa specie latent.* Et Demosth. *pro Coron.* Ὁ γὰρ αὐτόματα παρασχὼν, καὶ κατὰ φύσιν φαύλων καλῶν αἴτιος. *Si semen*, i. e. causam, occasionémve, *præbuit, ut malorum indè enatorum avtor meritò habetur.* Hoc est qod Pavlus *ad leg. Aqil. l. 22. Pandect. l. 9. tit. 2. c. 30. Qi occasionem præstat, ipse damnum fecisse videtur.* Cicer. *Philip. 2. Ut igitur in seminibus caussa est arborum & stirpium: sic hujus luctuosissimi belli semen tu fuisti.* De Corinthiorum beneficentia Apostolus ad eosdem *ep. 2. c. 9. v. 10.* Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν τὸν σπόρον τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσαι, καὶ πληθύναι τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσαι τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. Synesius etiam *ad Arcad. Imper. orat. de regno*: Ἐγὼ δ' ἂν δίκαιον εἶναι ὑπολαμβάνοιμι παρῶτις καὶ ἐμαυτῆς σπερμάτων τῆς βλάστης, τίνων σε πλάττω βασιλέα, τοιοῦτο περιχώμενον. Senec. *ep. 120. Natura nobis semina scientiæ dedit; scientiam non dedit.* & Cicer. *de finib. l. 5. In pueris virtutis semina, scintillulas igniculos videmus.* Naso *Trist. l. 2*

——*ludi qoqe semina præbent*
Negitiæ.——

Τὰ εἰς γλῶ ἢ μὴ τεσσαρα καλαβαλλόμενα] indè σπερμαλόγον καλαβολὴ, de Sara usurpatum Apostolo *ad Hebræos c. 11. v. 11.* de qo multa gratis argutantur interpretes, Piscator cumprimis. τὰ εἰς γλῶ καλαβαλλόμενα dixit, qomodo Chrysippus apud Laërtium in *Zenone*, εἰ τὸ σπέρμα πνεῦμα κατὰ τινὰ ἕξιν, ὡς δοκεῖ ἐν τῷ εἰς τὸν γλῶ καλαβαλλόμενον σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα οὐκ ἔτι φύεται. qod de obscœnis Onanis æmulis, cur intelligi velit Lipsius *physiol. Stoic. l. 3. c. 6.* caussam nullam video. de humano reverà locutus fuerat; sed à Satorum seminio argumentum duxit, qo firmaret de illo qod dixerat. Vide *ad l. 6.* § 15.

§ 37. Ἦν πεπνιγμένη] Vide *supra*, § 12. & *l. 2.* § 6. & *l. 10.* § 1. Plut. Stoicas tricas ridens, *de commun. notit. c. 37.* ἔχας καὶ ἡμᾶς, οἷα ἔοικα, γέγονε μὴ ἀρξάμενος τοῦ ζῆν καὶ πεπνίγεται, μὴ παυσάμενος.

Ἀνύποπτος τῆς βλακείας] Vide *l. 2.* § 27. & *l. 7.* § 53. & *l. 10.* § 12.

§ 38 Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῆς διάκλεπτε] Videri possit Marcus repugnantia planè præcipere; cùm *supr. l. 2.* § 8. & *infrà l. 7.* § 55. prohibeat, περιεκλέπτειν ἀλλότρια ἡγεμονικά, i. e. *aliorum animos intueri:* istîc avtem illos eosdem considerare jubeat. Verùm ipse ista optimè conciliat, *l. 3.* § 4. ubi hoc vetat fieri, χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης, *sine justa utilique caussa.* Non vult itaqe ut aliorum animos sensúsqe intimos indagemus, avt per meram curiositatem divagando, avt de nobis factisq; nostris qid senserint, sensurive sint, solicitè cogitando: vult tamen, ut eosdem nobis ob oculos ponamus, qò minùs ipsorum opinionibus moveamur, & vel encomia captemus, vel vituperia curemus: cùm in

eis

eis bonum noſtrum nevtiqam conſiſtat: quod ſubjungitur protinùs § 33.

Καὶ τοὺ φρονίμως] *& prudentes.* Xyland. ego ſuſpicor Marcum τὰς φρενῖτιδας ſcripſiſſe, *& curas eorum.* eò magis, qia ſequitur, διὰ φόβους, δι' ἀκάνθας. Ità Perſius Satyram ſuam exorſus eſt:

O curas hominum!—

curæ avtem hominum in rebus fugiendis & expetendis maximè ſe produnt.

§ 39. Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐ χ ὑπίσατα] neqe ergò meliorem te, neqe deteriorem efficere poteſt opinio de te aliena.

Οὐδὲ γὰρ ἔν τινι τροπῇ καὶ ἑτεράσει τοῦ περιέχοντος] οὐδὲ μὴν, leg. τὸ περιέχον avtem hîc *cælum* intelligit Xylander. atqe ità τὸ περιέχον pro cœlo ſive aere ambiente crebrò ſumitur. Polyb. *l.* 1. Πρὸς δὲ τὴν θάλατταν καὶ τὸ περιέχον, ὅταν παραβάλωνται καὶ βιαιομαχῶσι, μεγάλοις ἐλαττώμασι περιπίπτουσι. Theophraſt. *de cauſ. plant. l.* 1. *c.* 9. δεῖ γὰρ μὴ κραλεὸν μηδὲ κωλυόενον τὴν κράσιν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος. & *c.* 17. Ἐις πλέω γὰρ καὶ χεῖ μικρὰ μεμιεσμένων ἥδη ἀρχῶν, ξυνίστηλα γίνεται τῷ περιέχοντι πρὸς βλάσησιν. & Marcus, τὸν περιέχοντα ἀέρα, dixit *l.* 8. § 54. Hæc igitur, ſi Xyl. ſequimur, Marci mens eſt futura, ab aëris ambientis ſtatu vario, etſi rerum aliarum bona malâve habitudo pendeat, qod in ſtirpibus Theophraſtus obſervat; at hominis, qâ hominis, non item. Multum ſanè valet aeris cœliqe ambientis affectio, & locorum indè profecta diſpoſitio, ad ingenii etiam indoliſqe humanæ, affectuum etiam ſtudiorúmqe varietatem producendam. Ità Virgil. *Georg. lib.* 1.

Verùm ubi tempeſtas & cœli mobilis humor
Mutavere vias;—
Verturtur ſpecies animorum & pectora motus
Nunc alios, nunc concipiunt alios.—

unde & Plin. *l.* 2. *c.* 6. *Solem, dum cœli triſtitiam diſcutit, etiam humani nubila animi ſerenare,* dixit. Qin & Polybius *lib.* 4. de Arcadibus ſuis: ἡ γὰρ ἠθῶν αὐσκεία τις αὐτοῖς παρέπεται διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα καὶ συνήθειαν τὴν κτ' τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις ὑπαρχουσαν, ᾧ συνεξομοιοῦται πᾶσι πανταχοῦ ἄνθρωποι κατ' ἀνάγκην. ὃ γὰρ δι' ἄλλων, διὰ τ ταύτην τὴν αἰτίαν κτ τὰς ἐθνικὰς καὶ τὰς ὁλοκερεῖς διαστάσεις πλεῖστον ἀλλήλων διαφερομὴν, ἤθεσί τε καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασιν, ἔτι τ δὴ ἐπιτηδευμάτων τοῖς πλείστοις. Cicero *Agrar.* 2. *Non ingenerantur hominibus mores tam è ſtirpe generis ac ſeminis, quàm ex iis rebus, quæ ab ipſa natura loci, & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur, quibus alimur & vivimus.* & qæ ſequntur. nam argumentum hoc latiùs perſeqitur. Idem *de fato: Inter locorum naturas quantum interſit, videmus. alios eſſe ſalubres, alios peſtilentes: in aliis eſſe pituitoſos & qaſi redundantes, in aliis exiccatos atqe aridos: multáqe ſunt alia, qæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cœlum; ex qo acutiores qoqe putantur Attici: Craſſum Thebis; itaqe pingues Thebani & Valentes.* Philo. *de provident.* apud Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* de Græcia: Μόνη γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἀφθόνως ἀνθρωπογονεῖ, φυτὸν ἡμερώτιον, καὶ βλάσημα θεῖον ἠκριβωμένον, λογισμὸν ἀνθρώπινον ὀικειότατον ἐπισήμη. τὸ δ' αἴτιον, λεπτότητι ἀέρος ἡ διάνοια πέφυκεν ἀκονᾶσθαι. διὸ καὶ Ἡράκλειτος ἐκ τοῦ σκοποῦ φησιν, ὅ γῆ ξηρὴ, ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη. Ego corpus potiùs ipſum intelligi exiſtimo, qod animam qaſi ambit. atqe ità etiam Cæſ. accepit. de hoc enim mox verba facit; de cœlo nihil. τῷ ψυχρῷ τὸ σῶμα περιέχειν dicit; qomodo τὸ ζῶον, τῷ ψυχρῷ ἐπέχειν, § 34. Sed & τῷ σώματι τῷ ψυχρῷ περιέχεσθαι, *lib.* 3. § 7. Cæterùm & iſtîc qæri poterat, qomodo verum ſit, hominis malum à corporis ſtatu non pendere, qum pro corporis affectionibus variis animus etiam pariter affici videatur. Ariſtot. *Phyſiognom. cap.* 1. Ὅτι καὶ διάνοιαι ἕπονται τοῖς σώμασι, καὶ ὑπ' ἐκείνων αὐταὶ μετ' ἐκείνων ἀπαθεῖς ὅσαι περὶ τὰ σώματος κινήσεων, τοῦτο δὲ ὅλον πάνυ γίνεται, ἔν τε ταῖς μέθαις καὶ ταῖς ἀῤῥωστείαις. πολὺ γὰρ ἐξαλλάττουσι φαίνονται αἱ διάνοιαι ὑπὸ τῶν σώματος παθημάτων. καὶ τἀναντίον δ τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμπάσχον φανερὸν γίνεται, οἷόν τε ἔρωτας, καὶ φόβους τε, καὶ τὰς λύπας, καὶ τὰς ἡδονάς. Et rurſus *c.* 4. Δοκεῖ δέ μοι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλλήλοις· καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιοῦται συναλλοιοῖ τῷ τὸ σώματος μορφώ. πάλιν δὲ ἡ τὸ σώματος μορφὴ ἀλλοιοῦται συναλλοιοῖ τῷ τῆς ψυχῆς ἕξιν. qod Lucil. *Sat. l.* 26.

Animo qi agrotat, videmus corpore hunc ſignũ dare:
Tum doloribus confectum corpus animo obſiſtere.

Verùm reſpondebit Marcus nec iſta τῷ προαιρέσιν immutare, etiamſi operationem impediant. Vide *l.* 5. § 20. Vide & *l.* 10. § 1. & *l.* 12. § 2.

Ὅτι τὸ καταλαμβάνον] id eſt, ὅτε δύναμις καταληπτική, de qa *l.* 3. § 9. ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

Τοῦτο μὴ καταλαμβανέτω] qod ſupr. § 7. ἔφην τῷ καταλήψιν, ἤρτηται τὸ, βέβλαμμαι.

Τοιοῦτόν ὄζι] leg. τετέζι. atqe ità Xyl. cujus verſionem admiſit Lugdunenſis, ſed mendum retinuit.

Ὁ γὰρ καὶ τοῦ κτ' φύσιν εἰθυπορικὸν ὁπόσης συμβαίνει] deeſt alterum diſtributionis membrum, ità ſupplendum; ὁ γὰρ [τοῦ παρὰ φύσιν] καὶ τοῦ κ.τ.β. reſpondent enim duo hæc membra ſuperioribus illis, κακῷ ἀνδρὶ καὶ ἀγαθῷ. Vide *ad l.* 2. § 11.

Οὔτε τοῦτο κτ' φύσιν ὄζιν, ὅτι παρὰ φύσιν] Seneca, *epiſt.* 66. *Media qæ nihilo magìs ſecundùm naturam, qàm contra naturam ſunt.* Vide tamen ibidem eundem de iſtis ſubtiliùs pavlò argutiúsqe diſſerentem ac diſtingventem.

§ 40. Ἓν ζῶον τὸν κόσμον] Syneſ. pariter *de*

insomn. ἐν ἑνὶ ζῴῳ τῷ κόσμῳ. Thales ἔμψυχον τὸν κόσμον primus dixisse videtur. Laërt. *l.* 1. Pythagoras item, κόσμον ἔμψυχον, νοερόν. Idem *l.* 8. & *l.* 7. in *Zenon.* Ὅτι ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἔμψυχον, καὶ νοερόν. Ex Chrysippi Apollodori, & Posidonii sententia. id indè probant, qia τὸ ζῷον τοῦ μὴ ζῴου κρεῖττον· ὑδὲν ὂν τοῦ κόσμου κρεῖττον· ζῷον ἄρα ὁ κόσμος. *præstantius est animans non animante: at mundo nihil præstantius: mundus itaque est animal.* Et rursus; Τὸν ὅλον κόσμον ζῷον εἶναι ἔμψυχον καὶ λογικόν. Sed & Hermes *pœmand. c.* 10. Ὁ μὲν κόσμος θεῖον, ὁ δ' ἄνθρωπος διάτερον ζῷον μετὰ τὸν κόσμον. Et Plato (qod Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 25.) τὸν κόσμον ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε dixit, eodem qo Stoici argumento usus. Verba hæc sunt in *Timæo.* Θέμις δ' ἦν ἦν ὕτ' ἐστὶ τῷ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον· λογισάμενος δ' ἔστιν ἐνόησεν ἐκ τῶν γενητῶν φύσιν ὁρατὴν, ἄνουν δὲ ἔργον ἔννου κρεῖττον ὅλως ἀπὸ παντὸς καλλίονα γενέσθαι πάντ' ἔργων δ' αὖ καλῶν ψυχῆς ἀδώρητον παραγωγὴν τῷ. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νοῦν μὲν ψυχῇ, ψυχὰς δὲ σώμασι συνιστὰς, τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως ὅτι κάλλιστον ἦν καὶ φύσιν ἄριστον τε ἔργον ἀπειργασμένος. ὥστε ὃν δὴ καὶ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸν κόσμον, ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γενέσθαι πρόνοιαν. Hoc est, ut Cicero *de universo*: *Fas autem nec est, nec unqam fuit, qicqam nisi pulcerrimum facere eum, qi esset optimus. qum rationem igitur habuisset, repcriebat nihil esse eorum qæ naturâ cernerentur non ntelligens intelligente in toto gencre præstantius: intelligentiam autem nisi in animo, nullâ aliâ in natura posse reperiri. qo circa intelligentiam in animo, animum conclusit in corpore. Sic ratus est opus illud effectum esse pulcerrimum. qam ob causſam non est cunctandum profiteri, si modò invcstigari conjecturâ potest, hunc mundum animal esse, ídqe intelligens, & divinâ providentiâ constitutum.* Idem *Timæum* suum sic clavdit. Θνητὰ καὶ ἀθάνατα ζῷα λαβὼν, καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, ὧτω ζῷον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς (vel ut alii volunt εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς,) μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστος τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν. Julian. *Orat.* 4. Ὁ σύμπας κόσμος ἔν ἐστι ζῷον, ὅλον δ' ὅλα ψυχῆς καὶ νοῦ πλῆρες, τέλειον ἐκ μερῶν τελείων. Indè Nicephorus Gregoras *hist. l.* 4. *c.* 14. Ἓν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μερῶν καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, φάναι, συνειλημμένον. Quinetiam animalis istius partes membráque & vis, præcipua saltem, habebis apud Plutarchum *de facie Lunari*; *Solem cor, Lunam jecur, stellas oculos, Terram ventrem, Mare vesicam.* Seciùs pavìò qàm Sarapidis oraculum apud Macrob. *Saturn. l.* 1 *c.* 20.

Οὐρανὸς κόσμου κεφαλή, χαὶρ ἡ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' ὦτα ἐν αἰθέρι κεῖται,
Ὄμμα τὸ τηλαυγὲς, λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Mi cælum caput est; mare venter, terra pedes sunt;
Sunt aures æther; oculus Sol omnituens est.

Qin & sexum, eúmqe geminum assignat Jarchas ex Indis sapientibus. Siqidem de mundo qærenti Apollonio respondebat. Ζῷον τὸν κόσμον· ζωογονεῖν γὰρ τὰ πάντα· ἀμφοῖν, ἄρσενός τε καὶ θηλείας φύσεως· αὐτὸν γὰρ αὐτῷ ξυγγινόμενον, τὰ μητρός τε καὶ πατρὸς εἰς τὴν ζωογονίαν παρέχειν. Philostr. *l.* 3. *c.* 11.

Μίαν οὐσίαν] Ità *l.* 12. § 30. μία οὐσία κοινὴ. materia nimirum prima. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 14. οὐσίαν δέ φασι τὴν ὄντων ἁπάντων τὴν πρώτην ὕλην.

Ψυχὴ μία] qam & καθολικὴ vocat *l.* 6. § 14. & τὴ ὅλη ψυχῆ. *l.* 5. § 30. & τὸ τῆ κόσμου ἡγεμονικόν. *l.* 7. § 75 Vide *supr. ad* § 21. & 29. Laërt. *l.* 7. in *Zen.* Ἔμψυχον ἓν τὸν κόσμον, ὅλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκεῖθεν ὅσης ἀπασμάτος. Et *ibid.* Τὸν δὲ κόσμον οἰκεῖσθαι τὴν ψυχὴν καὶ θεῷ καὶ ἡμῖν τῆς αὐτοῦ μέρος ὑπάρχοντος τῆ νῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμῖν τῆς ψυχῆς. Theophilus itidem *ad Autolyc. l.* 2. de Stoicis: Ἄλλοι δ' αὐτὸ δι' ὅλα χωροῦντα πνεῦμα, διὸν διήκειν. Et Cleanthes apud Hermiam in *irrif. philos.* Τῷ ψυχῷ δ' ὅλα τὸ κόσμον διήκειν· ἧς μέρος μετέχομεν ἡμεῖς ψυχαί. Qin & Plato in *Cratylo* ex Anaxagoræ sententia, τὸν Δία, τὸν διὰ πάντων ἰόντα. Manil. *Astron. lib.* 2.

—*cum spiritus unus*
Per cunctas habitet partes, atqe irriget orbem,
Omnia pervolitans.— Et Maro *Æn. l.* 6.
Principio cœlum, ac terram, campósqe liqentes,
Lucentémqe globum Lunæ, Titaniáqe astra,
Spiritus intùs alit: totámqe infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Spiritum avtem hunc diserte *Deum* nuncupat (qod & Minutius in *Octavio*, & Salvianus *de providcnt. l.* 1. *c.* 1. advertêre) *Georg. l.* 4. verbis illis,

--*Deum namqe ire per omnes*
Terrásqe, tractúsqe maris, cœlámqe profundum.

Pythagoreo etiam (Lactantio referente, *de ira Dei c.* 11.) *Deus mens est incorporalis, qæ per omnem rerum naturam diffusa & intenta, vitalem sensum cunctis animantibus tribuit. Spiritus per omnia, maxima, minima, æqali intentione diffusus.* Senec. *ad Helv. c.* 8. *Spiritus permeator universitatis.* Cleanthes apud Tertull. *apolog. c.* 21. Hinc illud Arati.

--αἰεὶ δ' Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαὶ
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραὶ· μεστὴ δ' ἁλὸς ἅπασα,
Καὶ λιμένες· πάντῃ δ' Διὸς πεπλήσμεθα πάντες.

Et Maro, *Eclog.* 3. —*Jovis omnia plena.*

Atqi Zenonem hoc nomine notat Tatianus *adv. Græc.* qòd secundùm illius rationes, ὁ θεὸς ἐν ἀμέρει τῷ καὶ σκιᾷ καὶ ἀῤῥητῳ οἷς κατοικίζεται. De Deo ipse: Πνεῦμα ὁ θεὸς, οὐ διήκον διὰ τῆς ὕλης, πνευμάτων δὲ ὑλικῶν, καὶ ἐν αὐτῇ σχημάτων κατασκευάσης. Sed & de Stoicis Clemens in *hortat.* διὰ πάσης ὕλης, καὶ διὰ τῆς ἀπιστοτάτης τὸ θεῖον διή-

κειν

ἥκειν λέγοντας. & Strom. l. 1. adjectâ etiam censurâ suâ: σῶμα ὄντα τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐπιστάτης ὕλης παροτρύνειν λέγουσιν· ὃ γελοῖον. & rursus Strom. l. 5. Φασὶ σῶμα εἶναι τὸν Θεὸν οἱ Στωϊκοὶ, καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχήν. quod utrumque ex sacris scriptis haurisse illos avtumat, Ἀλλ' οἱ μὲν, inquit, διήκειν δια πάσης τῆς οὐσίας τὸν Θεὸν φασιν· ἡμεῖς δὲ ποιητὴν αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, καὶ λόγῳ ποιητήν. (quod & suprà Tatianus.) hoc avtem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in Sapientiæ Solomonis libro, c. 7. v. 24. de sapientia dicitur, διήκει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxisse, cùm non de æterna Dei, eadémque Deo, sapientiâ enunciatum id sit. Verùm, & de istâ Prisci pleriqe sumunt; nec ab avtore isto sumpsisse sectæ illius conditores verosimile est, cùm sint eo dubio procul antiquiores. Cæterùm qòd corpus illi, havd sané. qanqam & Tertullianum Deum corpus dixisse monet, simul & refellens, Avg. de Genes. ad lit. l. 10. c. 25. atqe ità reverâ ille adv. Prax. c. 7. *Qui negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis.* Verùm *Corpus* ille (qod & Avgust. ad Qodvultdeum c. 86. agnoscit) *Substantiam* intellexit. Sic enim adv. Hermog. c. 35. *Ipsa substantia corpus est rei cujusqe. & de carn. Christ. cap.* 11. *Omne qod est, corpus est sui generis. nihil est incorporale, nisi qod non est.* At qod *omnia permeare Deum* havd malé. Siqidem de se Deus ipse per Jeremiam vatem c. 23. v. 24. *Annon cælum & terram impleo ipse.* Hieron. ad Marcell. q. 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in Symbol. *Intra omnia, nec inclusus: extra omnia, nec exclusus.* Hinc celebre illud, qod Jo. Gerson haber in Cantic. Mariæ Conc. 3. & Trismegisto Alex. Halens. part. 1. q. 7. m. 1. Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. ad Cæsar. q. 1. *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubiqe; circumferentia nusqam sit.* Contrarium ferme Jul. Scaliger Trismegisto asserit, sed explodit ipse, de subtil. exerc. 363. *Pigmentum fallax,* inqit, *Trismegisti illud; Deus est cujus medium in centro, circumferentia ubiqe, passim. namqe medium assignat infinito, & circumferentiam qi dat, finitum facit. tum si ubiqe erit circumferentia, erit etiam in medio. & idem fiet centrum cum circumferentia.* Et illud reverà potiùs aptiùsqe pigmentum an figmentum, infinitati divinæ depingendæ. Clemens ipse ex Pythagoræ sententia, qam & probare videtur, in hortatorio; Ὁ μὲν θεὸς ἁπλοῦς καὶ ἁπλῆς ἦν, ὡς πάντες ὁμολογοῦσιν, ἔστις τῆς διαλεκτικῆς πάσης ἡμῖν ἐπιστήμης μέτοχος, ἀρχὴν ὅλων τὸν μόνον ὑπάρχειν ὑπείληφεν πάσης ἡμῖν ὅλων πάντων πατέρα, νοῦν καὶ ψυχὴν τοῦ ὅλου κόσμου, πάντων κίνησιν. qod ille διῶ ἐπιπνοίᾳ, de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità universum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum ὑποκείμενον constituerent. Vide supr. § 23. qod est à pietate Christianâqe disciplinâ alienum.

Εἰς εὐδοκίαν μίαν τῷ τότε, πάντα ἀναδίδοται] Vide supr. § 27.

Ὁρμὴ μία πάντα πρόσεστι] Apostolus ad Rom. c. 8 v. 28. Πάντα συνεργάζεται· cooperantur omnia. & Marcus l. 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ὑποτέλεσμα συνδυάζω.

Πάντα πάντων ἐν γινομένων συναίτια] Ità l. 5. § 8. συναίτια καὶ συνέργεια, ὡς ἐν τῇ μοείων, ἕτω ἢ καὶ ἐν αἰτίων. Eleganti similitudine illustrat hoc Clemens, Strom. l. 1. Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ καθέλκοντες τῷ ναῦν, ἃ πολλ' ἄπτα λέγουσιν ἂν, ἀλλ' ἓν πολλῶν αἴτιον εἴη· ἓν ἔστι γὰρ αἴτιος ἕλκων ὁ καθέλκων τῷ ναῦν, ἀλλὰ συν τοῖς ἄλλοις αἰτία καὶ συνεργός. τάχα ἢ καὶ τὸ συναίτιον ἄτοπον.

Ὅια τις ἡ σώτησις καὶ συμμύρησις] qod alibi ἱερὰν σώτησιν vocat. l. 7. § 9. καὶ σωτῆρα καὶ σώτειραν ἐυλογεῖν, infrà § 45. Vide & suprà § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν] Arnobius l. 2. *Quid sunt homines, nisi animæ corporibus illigatæ?* at Epictero *homo est animula bajula,* sive *gestatrix cadaveris,* h. e. corporis. qod χωεὺς σωμάτιον ἐστὶν νεκρόν ὄζιν. Jacob. c. 2. v. 26. Epictet. dissert. l. 1. c. 19. Τὸ νεκρῷ δὲ μὲ κύειν εἰ λάζε αὐτόν. Idémqe l. 3. c. 10. de corpore; Τὸ ἐκ ἐμοῦ, τὸ φύσει νεκρόν. Et ibid. c. 22. Πῶς ἢ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Numen. de bono l. 1. apud Evseb. præpar. Evang. l. 15. c. 14. Ἐπεὶ ἢ τὰ σώματα ὄζι φύσει πεφυκότα καὶ νεκρὰ, καὶ πεφορημένα, καὶ ὑπ' ἐν ταὐτὸ μέουσα, ἀρ' οὐχὶ τοῦ καθέξοντος αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. ad Alcidam. ep. 1. Ἡ ψυχὴ ἐρεννόθεν καλεῖται θάνατος, ἐπεὶ ἀλλαττόμενον ἐόν σῶμα πεφυκὸς τοῦτο. Hermes ad Tat. apud Stob tom. 1. l. 1. tit. 40. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ἐχέτω τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ· ὁ λόγος ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα δὲ διάκον (leg. διῆκον) διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἵματος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὡς ἂν τρόπον τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum ubi suprà. *Audetis videre nos, qòd animarum nostrarum provideamus saluti, id est, nobis ipsis? quid enim sumus homines, nisi animæ corporibus clavsæ?*

§ 42. Οὐδὲν καινὸν τοῖς ἐν μαλακολῇ] Vide suprà § 5. & l. 7. § 22.

§ 43. Πόλεμός τις καὶ ῥεῦμα βίαιον ὁ αἰών] Ità l. 2. § 17. τὰ τοῦ σώματος πόλεμος. & l. 6. § 15. ἐν δὲ τούτῳ τῷ πολέμῳ. & l. 7. § 19. Διὰ τῆς σαρκὸς ἄλων ὑσίας, ὡς διὰ χειμάῤῥου, διεκπορευόμενα πάντα. Naso artis l. 3.

——eunt anni more fluentis aqæ.

& Metamorph. l. 15.

——assiduo labuntur tempora motu,

insomn. ἐκ ἑνὶ ζῴῳ τὸ κόσμῳ. Thales ἔμψυχον τὸν κόσμον primus dixisse videtur. Laërt. *l.* 1. Pythagoras item, κόσμον ἔμψυχον, νοερόν. Idem *l.* 8. & *l.* 7. in *Zenon.* Ὅτι ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἔμψυχον, καὶ νοερόν. Ex Chrysippi Apollodori, & Posidonii sententia. id indè probant, qia τὸ ζῷον τῆς μὴ ζῴου κρεῖττόν ἐστιν ὁ δὲ κόσμος κρεῖττον· ζῷον ἄρα ὁ κόσμος. *præstantius est animans non animante: at mundo nihil præstantius: mundus itaque est animal.* Et rursus; Τὸν ὅλον κόσμον ζῷον εἶναι ἔμψυχον καὶ λογικόν. Sed & Hermes *pemand. c.* 10. Ὁ μὲν κόσμος θεὸς ἐστὶν, ὁ δὲ ἄνθρωπος δαίμων ζῷον μὴ τὸν κόσμον. Et Plato (qod Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 25.) τὸν κόσμον ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε dixit, eodem qo Stoici argumento usus. Verba hæc sunt in *Timæo.* Θέμις δ' ἦν ἔστι τοῦ ἀρίστου δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον. λογισάμενον οὖν ἐνεῦρεν ἐκ τῶν κατὰ φύσιν ὁρατῶν, οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλον ὅλῳ κάλλιον ὅσεσθαί ποτ' ἔργον· νοῦν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγενέσθαι τῳ. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νοῦν μὲν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ σώματι συνιστὰς, τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως ὅτι κάλλιστον εἴη κατὰ φύσιν ἔργον τε ἔργον ἀπειργασμένος. ὅτιπερ οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸν κόσμον, ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γένεσιν φατέον. Hoc est, ut Cicero *de universo: Fas autem nec est, nec unqam fuit, qicqam nisi pulcerrimum facere eum, qi esset optimus. qum rationem agitur habuisset, repcriebat nihil esse eorum qæ naturâ cernerentur non ntelligens intelligente in toto gencre præstantius: intelligentiam autem nisi in animo, nullâ aliâ in natura posse reperiri. qo circa intelligentiam in animo, animum conclusit in corpore. Sic ratus est opus illud effectum esse pulcerrimum. qam ob causſam non est cunctandum profiteri, si modò invcstigari conjecturâ potest, hunc mundum animal esse, idqe intelligens, & divinâ providentiâ constitutum.* Idem *Timæum* suum sic clavdit. Θνητὰ καὶ ἀθάνατα ζῷα λαβὼν, καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, ὅτιπερ ζῷον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς (vel ut alii volunt εἴκων τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς,) μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστός τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν. Julian. *Orat.* 4. Ὁ σύμπας κόσμος ἔν ἐστι ζῷον, ὅλον δ' ὅλα ψυχῆς καὶ νοῦ πλήρες, τέλειον ἐκ μερῶν τελείων. Indè Nicephorus Gregoras *hist. l.* 4. *c.* 14. Ἓν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μερῶν καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, φάναι, συνεκιμλωμον. Quinetiam animalis istius partes membráqe & vis, præcipua saltem, habebis apud Plutarchum *de facie Lunari; Solem cor, Lunam jecur, stellas oculos, Terram ventrem, Mare vesicam.* Seciùs pavlò qàm Sarapidis oraculum apud Macrob. *Saturn. l.* 1 *c.* 20.

Οὐρανὸς κόσμου κεφαλή, χαλκὸς δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὶ δ' ἠὲλ ἐν αἰθέρι κεῖται,
Ὄμματα τε σελαγεῖς, λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Mi cælum caput est; mare venter, terra pedes sunt;
Sunt aures æther; oculus Sol omnituens est.

Qin & sexum, cúmqe geminum assignat Jarchas ex Indis sapientibus. Siqidem de mundo qærenti Apollonio respondebat. ζῷον τὸν κόσμον· ζωογονεῖν γὰρ τὰ πάντα· ἀμφοῖν, ἄρσενός τε καὶ θηλείας φύσεως· αὐτὸν γὰρ αὐτῷ ξυγγινόμενον, τὰ μητρός τε καὶ πατρὸς εἰς τὴν ζωογονίαν παρέχειν. Philostr. *l.* 3. *c.* 11.

Μίαν οὐσίαν] Ità *l.* 12. § 30. μία οὐσία κοινὴ. materia nimirum prima. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 14. οὐσίαν δέ φασι τὴν ὄντων ἁπάντων τὴν πρώτην ὕλην.

Ψυχὴν μίαν] qam & καθολικὴν vocat *l.* 6. § 14. & τὴν ὅλην νοῦν. *l.* 5. § 30. & τὸ τῆς κόσμου ἡγεμονικόν. *l.* 7. § 75 Vide *supr. ad* § 21. & 29. Laërt. *l.* 7. in *Zen.* Ἔμψυχον δὲ τὸν κόσμον, ὅλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκεῖθεν ὅσης ἀπαστάσματις. Et *ibid.* Τὸν δὲ κόσμον οἰκεῖσθαι ὑπὸ νοῦ καὶ προνοίας, εἰς ἅπαν αὐτοῦ μέρος διήκοντος τοῦ νοῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμῖν τῆς ψυχῆς. Theophilus itidem *ad Autolyc. l.* 2. de Stoicis: Ἄλλοι δ' αὐτὸ δι' ὅλου χωρητικὸ πνεῦμα, θεὸν δογματίζουσι. Et Cleanthes apud Hermiam in *irris. philos.* Τὴν ψυχὴν δ' ὅλου τοῦ κόσμου διήκειν· ἧς μέρος μετέχοντας ἡμᾶς ψυχᾶν. Qin & Plato in *Cratylo* ex Anaxagoræ sententia, τὸν Δία, τὸν διὰ πάντων ἰόντα. Manil. *Astron. lib.* 2.

—*cum spiritus unus*
Per cunctas habitet partes, atqe irriget orbem,
Omnia pervolitans.— Et Maro *Æn. l.* 6.
Principio cælum, ac terram, campósqe liqentes,
Lucentémqe globum Lunæ, Titaniáqe astra,
Spiritus intus alit: totámqe infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Spiritum avtem hunc diserte *Deum* nuncupat (qod & Minutius in *Octavio*, & Salvianus *de provident. l.* 1. *c.* 1. advertêre) *Georg. l.* 4. verbis illis,

--*Deum namqe ire per omnes*
Terráſqe, tractúsqe maris, cælúmqe profundum.

Pythagoreo etiam (Lactantio referente, *de ira Dei c.* 11.) *Deus mens est incorporalis, qæ per omnem rerum naturam diffusa & intenta, vitalem sensum cunctis animantibus tribuit. Spiritus per omnia, maxima, minima, æqali intentione diffusus.* Senec. *ad Helv. c.* 8. *Spiritus permeator universitatis.* Cleanthes apud Tertull. *apolog. c.* 21. Hinc illud Arati.

--*αἰεὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαὶ*
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραὶ· μεστὴ δὲ θάλασσα,
Καὶ λιμένες· πάντῃ δὲ Διὸς περιπλόμεθα πάντες.

Et Maro, *Eclog.* 3. —*Jovis omnia plena.*

Atqi Zenonem hoc nomine notat Tatianus *adv. Græc.* qòd secundùm illius rationes, ὁ θεὸς ἐν ἁμάρσις τε καὶ σκώληξι καὶ ἀῤῥητοῖς οἷς κατοικίζεται. De Deo ipse: Πνεῦμα ὁ θεὸς, ἀσώματον διὰ τῆς ὕλης, πνευμάτων δὲ ὑλικῶν, καὶ οἷς ἐν αὐτῷ χυμάτων κατασκευάσης. Sed & de Stoicis Clemens in *hortat.* διὰ πάσης ὕλης, καὶ διὰ τῆς ἀπιμοτάτης τὸ θεῖον διήκειν

ὑλικὸν λέγοντας. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam cenſurâ ſuâ: σῶμα ὄντα τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐπιστάτης ὕλης παρεισηκέναι λέγουσιν ὑ κηλῶς. & rurſus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ τὸν Θεὸν οἱ Στωϊκοὶ, καὶ πνεῦμα κατ' ὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὼν Ψυχὼν. quod utrumque ex ſacris ſcriptis hauſiſſe illos avitumat, Ἀλλ' οἱ μὲν, inquit, ὑλικὸν δὲ πάσης τῆς ὐσίας τὸν Θεὸν φασιν· ἡμεῖς ὃ ποιητὼν αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, καὶ λόγῳ ποιητήν. (quod & ſuprà Tatianus.) hoc autem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in *Sapientiæ Solomonis libro, c.* 7. *v.* 24. de ſapientia dicitur, διήκει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxiſſe, cùm non de æterna Dei, eadémque Deo, ſapientiâ enunciatum id ſit. Verùm, & de iſta Priſci plerique ſumunt; nec ab avtore iſto ſumpſiſſe ſectæ illius conditores veroſimile eſt, cùm ſint eo dubio procul antiqiores. Cæterùm qòd *corpus* illi, havd ſané. qanqam & Tertullianum Deum corpus dixiſſe monet, ſimul & refellens, Avg. *de Geneſ. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atque ità reverâ ille *adv. Prax. c.* 7. *Quis negabit Deum corpus eſſe, etſi Deus ſpiritus eſt? Spiritus enim corpus ſui generis.* Verùm *Corpus* ille (qod & Avguſt. *ad Qodvultdeum c.* 86. agnoſcit) *Subſtantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipſa ſubſtantia corpus eſt rei cujusque. & de carn. Chriſt. cap.* 11. *Omne qod eſt, corpus eſt ſui generis. nihil eſt incorporale, niſi qod non eſt.* At qod *omnia permeare Deum* havd malé. Siqidem de ſe Deus ipſe per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Annon cælum & terram impleo ipſe.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infuſus, & circumfuſus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec incluſus: extra omnia, nec excluſus.* Hinc celebre illud, qod Jo. Gerſon. habet *in Cantic. Mariæ Conc.* 3. & Triſmegiſto Alex. Halenſ. *part.* 1. *q.* 7. *m.* 1. Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæſar. q.* 1. *Deum eſſe ſphæram intelligibilem, cujus centrum ubiqe, circumferentia nuſqam ſit.* Contrarium ferme Jul. Scaliger Triſmegiſto aſſerit, ſed explodit ipſe, *de ſubtil. exerc.* 363. *Figmentum fallax*, inqit, *Triſmegiſti illud; Deus eſt cujus medium in centro, circumferentia ubiqe, paſſim. namqe medium aſſignat infinito, & circumferentiam qi dat, finitum facit. tum ſi ubique erit circumferentia, erit etiam in medio. & idem ſibi centrum cum circumferentia.* Et illud reverâ potiùs aptiùsqe figmentum an figmentum, infinitati divinæ depingendæ. Clemens ipſe ex Pythagoræ ſententia, qam & probare videtur, in *hortatorio*; Ὁ μὲν Θεὸς ἁπλῆς ὢν καὶ εἷς ὤν, ὡς τινες ὑπονοοῦσιν, ἐστὶν οὐ τῆς διακοσμήσεως μόνης ἡγεμὼν, ἀλλ' ὁ αὐτὸς ὅλων, ὁ ὅλων τῶν κύκλων ἐπέκεινα πάντων πατὴρ, ὢν καὶ ὑπάρχων τοῦ ὅλου κύκλου, πάντων κίνησις. quod ille ἐπιπνοίᾳ, de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità univerſum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum ὑποκείμενον conſtituerent. Vide *ſupr.* § 23. qod eſt à pietate Chriſtianâqe diſciplinâ alienum.

Εἰς εὐδηλον μίαν τὼν τότε, πάντα ἀναδίδοται] Vide *ſupr.* § 27.

Ὁρμὴ μία πάντα πέφανται] Apoſtolus *ad Rom. c.* 8 *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· *cooperantur omnia.* & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ὑποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πάντα πάντων τῶν γινομένων συναίτια] Ità *l.* 5. § 8. συναίτια καὶ συνέργεια, ὡς τῶν τῆς μοίρων, ἄτω ὃ καὶ τῶν αἰτιῶν. Eleganti ſimilitudine illuſtrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι οὐ καθέλκοντες τὼν ναῦν, ὃ πολλ' ἄπτα λέγουσιν ἂν, ἀλλ' ὲκ πολλῶν αἴτιον ἓν· ὲκ ἔστι δὲ ἄπτου ἑνὸς καθέλκειν τὼν ναῦν, ἀλλὰ συ τοῖς ἄλλοις αἰτία καὶ συνεργός. τάχα ὃ καὶ τὸ συναίτιον ἄπτον.

Οἷα τις ἡ συμπνοια καὶ συμπάθεια] qod alibi ἱερὰν συμπνοιαν vocat. *l.* 7. § 9. καὶ συμπάθειαν καὶ σύνταξιν ἔυλογον, *infrà* § 45. Vide & *ſuprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν] Arnobius *l.* 2. *Quid ſunt homines, niſi animæ corporibus illigatæ?* at Epictero *homo eſt animula bajula*, ſive geſtatrix cadaveris, h. e. corporis. qod χωλὸς πνεύμαλος νεκρόν ὄξιν. Jacob. *c.* 2. *v.* 26. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 19. Τὸ νεκρῷ δὲ μι κύνι ἐ λάζε αὐτόν. Idémqe *l.* 3. *c.* 10. *de corpore*; Τὸ ὲκ ἐμὼν, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς ὃ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Numen. *de bono l.* 1. apud Euſeb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ ὃ τὰ σώματα ὄξι φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ, καὶ πηφορηκθα, καὶ ὑφ' ἑ ταῦτα μθόνλα, ἂρ' ὲχὶ τοῦ καθέξοντος αὐτῆς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ὑφανόθεν καλεῖθαι, πειρεδάλετο δέον σῶμα τεθνεὼς τοῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ὀχεῖται τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ· ὁ λόγος ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα δὲ δεῖκον (leg. δῆκον) διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἵματος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὥσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi ſuprà*. *Audetis ridere nos, qòd animarum noſtrarum provideamus ſaluti, id eſt, nobis ipſis? quid enim ſumus homines, niſi animæ corporibus clauſæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μελαγολῇ] Vide *ſuprà* §. 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πόλεμός τις καὶ ῥεῦμα βίαιον ὁ αἰὼν] Ità *l.* 2. § 17. τὰ τοῦ σύμπαντος πολεμίου. & *l.* 6. § 15. ἐν δὲ τούτῳ τῷ πολέμῳ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς τῶν ὅλων ὑσίας, ὡς διὰ χειμάῤῥου, διεκπορεύεται πάντα. Naſo *artis l.* 3.

——eunt anni more fluentis aquæ.

& *Metamorph. l.* 15.

——aſſiduo labuntur tempora motu,

inſomn. ἐν ἑνὶ ζῴῳ τῷ κόσμῳ. Thales ἔμψυχον τὸν κόσμον primus dixiſſe videtur. Laërt. *l.* 1. Pythagoras item, κόσμον ἔμψυχον, νοερόν. Idem *l.* 8. & *l.* 7. in *Zenon.* Ὅτι ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἔμψυχον, καὶ νοερόν. Ex Chryſippi Apollodori, & Poſidonii ſententia. id indè probant, qia τὸ ζῶον τοῦ μὴ ζῴου κρεῖττον· ὑδὲν ὃ τοῦ κόσμου κρεῖττον· ζῶον ἄρα ὁ κόσμος. *præſtantius eſt animans non animante: at mundo nihil præſtantius: mundus itaque eſt animal.* Et rurſus; Τὸν ὅλον κόσμον ζῶον εἶ) ἔμψυχον καὶ λογικόν. Sed & Hermes *remand. c.* 10. Ὁ μὲν κόσμος θεὸν, ὁ δ' ἄνθρωπος διάτερον ζῶον μετὰ τὸν κόσμον. Et Plato (qod Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 25.) τὸν κόσμον ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε dixit, eodem qo Stoici argumento uſus. Verba hæc ſunt in *Timæo.* Θέμις δ' ἦν οὕτ' ἐσὶ τῷ ἀρίσῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλισον· λογισάμενος οὖν ἐυρισκεν ἐκ τῶν ἐγγενῶν ὅσα καλλίων ἔσεσθαί ποτ' ἔργον νῷ δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ὅλον ὅλα κάλλιον ἔσεσθαι πατ' ἔργον· νῷ δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραχθήσεσθαι τῷ. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νῷν μὲν ψυχῇ, ψυχὴν δ' ἐν σώμασι συνίσας, τὸ πᾶν συνετεκτήνατο, ὅπως ὅτι καλλίσην εἴη κατ' φύσιν ἄριστόν τε ἔργον ἀπειργασμένος. ὅπως οὖν δὴ κατ' λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸν κόσμον, ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γνώσεως προνοίαν. Hoc eſt, ut Cicero *de univerſo: Fas autem nec eſt, nec unqam fuit, qicqam niſi pulcerrimum facere eum, qi eſſet optimus. qum rationem igitur habuiſſet, reperiebat nihil eſſe eorum qæ naturâ cernerentur non ntelligens intelligente in toto genere præſtantius: intelligentiam autem niſi in animo, nullâ aliâ in natura poſſe reperiri. qo circa intelligentiam in animo, animum conclusit in corpore. Sic ratus eſt opus illud effectum eſſe pulcerrimum. qam ob cauſſam non eſt cunctandum profiteri, ſi modò invetigari conjecturâ poteſt, hunc mundum animal eſſe, idqe intelligens, & divinâ providentiâ conſtitutum.* Idem *Timæum* ſuum ſic clavdit. Θνητὰ καὶ ἀθάνατα ζῶα λαβὼν, καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, ὅτω ζῶον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς (vel ut alii volunt εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς,) μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστός τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν. Julian. *Orat.* 4. Ὁ σύμπας κόσμος ἓν ἔτι ζῶον, ὅλον δ' ὅλα ψυχῆς καὶ νοῦ πλῆρες, τέλειον ἐκ μερῶν τελείων. Indè Nicephorus Gregoras *hiſt. l.* 4. *c.* 14. Ἓν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μερῶν καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, φάναι, συνειλημμένον. Quinetiam animalis iſtius partes membráqe & vis, præcipua ſaltem, habebis apud Plutarchum *de facie Lunari; Solem cor, Lunam jecur, ſtellas oculos, Terram ventrem, Mare veſicam.* Seciùs pavlò qàm Sarapidis oraculum apud Macrob. *Saturn. l.* 1 *c.* 20.

Οὐρανὸς κόσμου κεφαλή, γαστὴρ δ' ἁλμυρὸν ὕδωρ,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὸ δ' ἠὲν ἐν αἰθέρι κεῖται,
Ὄμμα τε τηλαυγὲς, λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Mi cælum caput eſt; mare venter, terra pedes ſunt;
Sunt aures æther; oculus Sol omnituens eſt.

Qin & ſexum, cúmqe geminum aſſignat Jarchas ex Indis ſapientibus. Siqidem de mundo qærenti Apollonio reſpondebat. ζῶον τὸν κόσμον· ζωογονεῖν γὰ τὰ πάντα· ἀμφοῖν, ἄρρενός τε καὶ θηλείας φύσεως· αὐτὸν γὰ αὐτῷ ξυγγινόμενον, τὰ μητρός τε καὶ πατρὸς εἰς τὴν ζωογονίαν παρέχειν. Philoſtr. *l.* 3. *c.* 11.

Μίαν οὐσίαν] Ità *l.* 12. § 30. μία οὐσία κοινὴ. materia nimirum prima. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 14. οὐσίαν δὲ φασι τὴν ὅλην ἁπάντων τὴν πρώτην ὕλην.

Ψυχὴ μίαν] qam & καθολικὴν vocat *l.* 6. § 14. & τὴν ὅλην νῦν. *l.* 5. § 30. & τὸ τῆς κόσμου ἡγεμονικόν. *l.* 7. § 75 Vide *ſupr. ad* § 21. & 29. Laërt. *l.* 7. in *Zen.* Ἔμψυχον δὲ τὸν κόσμον, ὅλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκεῖθεν ὕσης ἀπαπάσματος. Et *ibid.* Τὸν δὲ κόσμον οἰκεῖως καὶ νῶν καὶ προνοίαν, εἰς ἅπαν αὐτοῦ μέρος διήκοντος τῆς νοῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν τῆς ψυχῆς. Theophilus itidem *ad Autolyc. l.* 2. de Stoicis: Ἄλλοι δ' αὐτὸ δὴ ὅλα χωρητὸς πνεῦμα, θεὸν δογματίζουσι. Et Cleanthes apud Hermiam *in irriſ. philoſ.* Τῷ ψυχῷ δὲ ὅλα τῷ κόσμῳ διήκειν· ἧς μέσης μετέχοντας ἡμᾶς ψυχᾶς. Qin & Plato in *Cratylo* ex Anaxagoræ ſententia, τὸν Δία, νῶν διὰ πάντων ἰόντα. Manil. *Aſtron. lib.* 2.

——*cum ſpiritus unus*
Per cunctas habitet partes, atqe irriget orbem,
Omnia pervolitans.—— Et Maro *Æn. l.* 6.
Principio cælum, ac terram, campósqe liqentes,
Lucentémqe globum Lunæ, Titaniáqe aſtra,
Spiritus intus alit: totámqe infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

Spiritum avtem hunc diſertè *Deum* nuncupat (qod & Minutius in *Octavio*, & Salvianus *de provident. l.* 1. *c.* 1. advertêre) *Georg. l.* 4. verbis illis,

--*Deum namqe ire per omnes*
Terráſqe, tractúsqe maris, cælúmqe profundum.

Pythagoreo etiam (Lactantio referente, *de ira Dei c.* 11.) *Deus mens eſt incorporalis, qæ per omnem rerum naturam diffuſa & intenta, vitalem ſenſum cunctis animantibus tribuit. Spiritus per omnia, maxima, minima, æqali intentione diffuſus.* Senec. *ad Helv. c.* 8. *Spiritus permeator univerſitatis.* Cleanthes apud Tertull. *apolog. c.* 21. Hinc illud Arati.

--*αἰεὶ δ' Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαὶ*
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραὶ· μεστὴ δ' θάλασσα,
Καὶ λιμένες· πάντῃ δ' Διὸς πεπλήσμεθα πάντες.

Et Maro, *Eclog.* 3. ——*Jovis omnia plena.*

Atqi Zenonem hoc nomine notat Tatianus *adv. Græc.* qòd ſecundùm illius rationes, ὁ θεὸς ἐν ἀμόρφοις τε καὶ σκώληξι καὶ ἀρρήτοις κατακίνεται. De Deo ipſe: Πνεῦμα ὁ θεὸς, κ διῆκον διὰ τῆς ὕλης, πολυειδῶν δ' ὑλικῶν, καὶ ἑνὶ ἐν αὐτῇ σχημάτων κατασκευάσης. Sed & de Stoicis Clemens in *hortat.* διὰ πάσης ὕλης, καὶ διὰ τῆς ἀπιμοτάτης τὸ θεῖον διήκειν

ἥκειν λέγοντας. & Strom. l. 1. adjectâ etiam conſutâ ſuâ: σῶμα ὂν ἅπα τὸν θεὸν διὰ τῆς ἐπιμοτάτης ὕλης προϊστημένου λέγουσιν· ὃ γελοῖον. & rurſus Strom. l. 5. Φασὶ σῶμα εἶ) τὸν Θεὸν οἱ Στωϊκοὶ, καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχήν. quod utrumque ex ſacris ſcriptis haviſſe illos avtumat, Ἀλλ' οἱ μὲν, inquit, διήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν Θεὸν φασιν· ἡμεῖς δὲ ποιητὴν αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, καὶ λόγῳ ποιητήν. (quod & ſuprà Tatianus.) hoc autem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in *Sapientiæ Solomonis libro*, c. 7. v. 24. de ſapientia dicitur, διήκει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxiſſe, cùm non de æterna Dei, eadémque Deo, ſapientiâ enunciatum id ſit. Verùm, & de iſta Priſci pleriqe ſumunt; nec ab avtore iſto ſumpſiſſe ſectæ illius conditores veroſimile eſt, cùm ſint eo dubio procul antiqiores. Cæterùm qòd *corpus* illi, havd ſané. qanqam & Tertullianum Deum corpus dixiſſe monet, ſimul & refellens, Avg. *de Geneſ. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atqe ità reverâ ille *adv. Prax. c.* 7. *Qis negabit Deum corpus eſſe, etſi Deus ſpiritus eſt? Spiritus enim corpus ſui generis.* Verùm *Corpus* ille (qod & Avguſt. *ad Qodvultdeum c.* 86. agnoſcit) *Subſtantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipſa ſubſtantia corpus eſt rei cujusqe. & de carn. Chriſt. cap.* 11. *Omne qod eſt, corpus eſt ſui generis. nihil eſt incorporale, niſi qod non eſt.* At qod *omnia permeare Deum* havd malé. Siqidem de le Deus ipſe per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Annon cælum & terram impleo ipſe.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infuſus, & circumfuſus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec incluſus: extra omnia, nec excluſus.* Hinc celebre illud, qod Jo. Gerſon habet *in Cantic. Mariæ Conc.* 3. & Triſmegiſto Alex. Halenſ. *part.* 1. *q.* 7. *m.* 1. Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæſar. q.* 1.: *Deum eſſe ſphæram intelligibilem, cujus centrum ubiqe, circumferentia nuſqam ſit.* Contrarium ferme Jul. Scaliger Triſmegiſto aſſerit, ſed explodit ipſe, *de ſubtil. exerc.* 363. *Pigmentum fallax*, inqit, *Triſmegiſti illud: Deus eſt cujus medium in centro, circumferentia ubiqe, paſſim. namqe medium aſſignat infinito & circumferentiam qi dat, finitum facit. tum ſi ubiqe erit circumferentia, erit etiam in medio. & idem ſitet centrum cum circumferentia.* Et illud reverâ potius aptiúsqe pigmentum an figmentum, infinitati divinæ depingendæ. Clemens ipſe ex Pythagoræ ſententia, qim. & probare videtur, in *hortatorio*; Ὁ μὲν Μοσχίων καὶ Ἕρμης ἢ, ἐκ, ὥς τινες ὑπονοοῦσιν, ἀπὸ τῆς διακοσμήσεως, ἀλλ' ἐν αὐτῇ ὅλῃ, ἐν ὅλῃ τῇ κύκλῳ ἐπόπτου πάσης γνώσεως, ἀρχῆς θεῖ ὅλου· πάντων πατρὸς, νοῦ, καὶ ψυχωσεως τοῦ ὅλου κίνητοῦ, πάντων κίνησις. qod ille θεῖα ἐπιπνοίᾳ, de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità univerſum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum ὑποκείμενον conſtituerent. Vide *ſupr.* § 23. qod eſt à pietate Chriſtianâqe diſciplinâ alienum.

Εἰς οἴδησιν μίαν τοῦ τότε, πάντα ἀναδίδοται] Vide *ſupr.* § 27.

Ὁρμὴ μία πάντα φέρεται] Apoſtolus *ad Rom. c.* 8 *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· cooperantur omnia. & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πάντα πάντων ἐν γινομένων σωταίπα] Ità *l.* 5. § 8. σωτήρια καὶ σωτήρια, ὥσπερ ἐν μορίοις, ἕτω ἢ καὶ ἐν ὅλοις. Eleganti ſimilitudine illuſtrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ καθέλκοντες τὸν ναῦν, ὃ πολλ' ἄπορα λέγουσιν ἂν, ἀλλ' ἐκ πολλῶν ἕνα ἔστι γὰρ ἄπορον ἕκαστον πῶς καθέλκειν τὸν ναῦν, ἀλλὰ σὺν τοῖς ἄλλοις αἰτία καὶ συμπρός. τάχα ἢ καὶ τὸ σωταίπον ἄπορον.

Οἷα τις ἡ σώτηνος καὶ συμπήρυσις] qod alibi ἱερὸν σώμενον vocat. *l.* 7. § 9. καὶ σωτήριαν καὶ σώτηξιν ὕλογον, *infrà* § 45. Vide & *ſuprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν] Arnobius *l.* 2. *Quid ſunt homines, niſi animæ corporibus illigatæ?* at Epictero *homo eſt animula bajula*, ſive *geſtatrix cadaveris*, h. e. corporis. qod χωεὶς πτῶμα καὶ νεκρόν ὄζειν. Jacob. *c.* 2. *v.* 26. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 19. Τὸ νεκρὸν δὲ μὲ κύειν εἰ λάβε αὐτόν. Idémqe *l.* 3. *c.* 10. *de corpore*; Τὸ ἐκ ἐμὸν, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς ἢ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πλοῦς; Numen. *de bono l.* 1. apud Eviſeb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ ἢ τὰ σώματά ὄζει φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ, καὶ πορφυρίδα, καὶ ὑσ' ἐν ταὐτὸ μόνοντα, ἂρ' οὐχὶ τοῦ καθέξοντος αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ὑφενόδεν καλεῖται, μεταβάλλοντος ἕνος σῶμα τεθνεὸς τοῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ὀχεῖται τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ· ὁ λόγος ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα δὲ διοῖκον (leg. διῆκον) διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἵματος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὥσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi ſuprà. Audetis ridere nos, qòd animarum noſtrarum provideamus ſaluti, id eſt, nobis ipſis? quid enim ſumus homines, niſi animæ corporibus clauſæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μαθολῇ] Vide *ſuprà* §. 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πόλαβός τις καὶ ῥεῦμα βίαιον ὁ αἰών] Ità *l.* 2. § 17. τὰ τοῦ σώματος πλαμός. & *l.* 6. § 15. ἐν δὲ τούτῳ τῷ πλαμῷ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς ὕλης ὁδοὶ, ὡς διὰ χειμάῤῥου, διεκπορεύεται πάντα. Naſo *artis l.* 3.

——*eunt anni more fluentis aquæ.*

& *Metamorph. l.* 15.

——*aſſiduo labuntur tempora motu.*

Non ſecus ac flumen: nec enim conſiſtere flumen,
Nec levis hora poteſt.—

Baſil. *homil.* 24. Ποταμὸς ὁ βίος· πηγὴ, ῥέων ἐν ἀλλεχῶς καὶ κύμασιν ἀλλήλοις πεπιεσμένοις. Τὸ μὲν γὰρ παρέρρυσεν ἤδη, τὸ δὲ ἔτι πορεύεται. Auguſtin. *de Trin. l.* 4. *c.* 16. *Quaſi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Qin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμοῦ δίκην. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* Sic extulit: Πολλαχοῦ τοῦ αὐτοῦ, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰμέν τε καὶ οὐκ εἰμέν. Ariſtot. ex parte explicat *polit. l.* 3. *c.* 2. Πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ γένος τὸ αὐτὸ τῆς χαρικτικῆς τῶν, τὴν αὐτὴν δεῖ φαίνεσθαι πόλιν, καίπερ ἀεὶ τῶν μὲν φθειρομένων, τῶν δὲ γιγνομένων· ὥσπερ καὶ ποταμὸς εἰώθασιν λέγειν τοὺς αὐτοὺς, καὶ πηγὰς ἀεὶ τὰς αὐτὰς, καὶ τοῦτο μὲν ὑπομένοντας νάματος, τοῦτο δὲ ἐπιῤῥέοντος. Plato in *Cratyle*: & indè Stobeus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει που Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμοῦ ῥοὴν ἀπεικάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut. *natur. queſt.* 2. Τὰ πηγαῖα καὶ ποτάμια νάματα θερμότερά ἐστι καὶ νεωτέρα. Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de ſera vindict. ἢ λέγωμεν εἰς τὸν Ἡράκλειτον ἅπαντα πεφυκότα ποταμὸν ἐμβαλόντες, εἰς ὃν ὥ φησι δὶς ἐμβῆναι, τὰ πάντα κινεῖν καὶ ἑτεροῦν τὸν ζῶντα μεταβάλλοντα. Et ad noſtri mentem aptiſſimè, *lib. de E I Delph.* Πολλαχοῦ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, καθ' Ἡράκλειτον· ὕδὲ δυνατὸς οὐσίας δὶς ἁψασθαι κατ' ἕξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, παρίησι καὶ ἄπεισι. ὅθεν οὐδ' εἰς τὸ ἔπειτα παραίνειν τὸ γινόμενον αὐτῷ, &c. Senec. *epiſt.* 58. *Corpora noſtra rapiuntur fluminum more. qicqid vides, curris cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc eſt quod ait Heraclitus*; In idem flumen bis non deſcendimus. *manet idem fluminis nomen, aqa tranſmiſſa eſt. Hoc in amne manifeſtius eſt qàm in homine. Sed nos qoqe non minùs velox curſus præterevehit.* Verùm, ut Ariſtoteles *metaphyſ. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κράτυλος Ἡρακλείτῳ ἐπόμενα εἰπόντι, Δὶς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ ᾤετο, οὐδ' ἅπαξ.

Ῥεῦμα βίαιον] *torrens* etiam. atqe ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους. Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens ſolet altiùs ire.

ſed & rapidiùs. unde diverbium familiare, χειμάῤῥους δίκην. *torrentis in morem.* de eis uſurpatum, qi ingenti impetu qaſi provoluti, omnia ſecum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapido* tempus aſſimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Avg. *in Pſal.* 38. *Torrens rerum fluit. cuncta rapiuntur.* Vide *ad lib.* 2. § 4.

Ἅμα τε γὰρ ἄφθη ἕκαστον, καὶ παρεμήνεκται] Qod de ſeminibus qibuſdam Theophr. *de cauſ. plant. l.* 3. *c.* 7. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πίπτον ἀλλοιοῦται. Et de externis iſtis Joan. Chryſoſt. *tom.* 5. *orat.* 19. Ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν· ὁμοῦ τε φαίνεται καὶ παραχάσκει· ὁμοῦ κατέχεται, καὶ ὑπεκδύ. Eleganti ſimilitudine illuſtrat iſtud Marcus noſter, *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello tantùm, aut de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre; de omnibus in univerſum tum perſonis, tum rebus ipſis, verùm eſt Virgilianum illud, Æn. *l.* 6.

Oſtendent terris hunc tantùm fata, nec ultra
Eſſe ſinent.—

Jo. Chryſoſt. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴσταταί τι τῆς ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον· ὁμοίως τε ἐκεῖνα, καὶ σκιᾶς εὐκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempore Baſil. Cæſar. *de creat. orat.* 1. Συμφυὴς ἔφη τοῦ κόσμου, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ὁ τοῦ χρόνου δίεξοδος ὑπάρχει, ἐπειγομένη ἀεὶ καὶ παρεξιοῦσα, καὶ μιᾶς ταυτομένη τοῦ δρόμου. Ἢ οὐχὶ πάντες ὁ χρόνος, ἃ τὸ μὲν παρελθὸν φανεῖται, τὸ δὲ μέλλον ὅπως πάρεσται, τὸ δὲ παρὸν, πεῖν γνωσθῆναι, διαδιδράσκει τοιαῦτα δέ τις καὶ τῆς τῶν ὁμοίων ἡ φύσις· ἡ αὐξανομένη πάντως, ἢ φθίνουσα, τὸ δὲ ἱσταμένον καὶ στάσιμον οὐκ ἐπίδηλον ἔχουσα.

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐπεχθήσεται] *& aliud ſubſequitur, mox item aliud ſuccedet.* Xyl. *aliud ſuccedit, & hoc etiam protinùs diſparebit.* Cæl. qorum alter qare παραφέρεσθαι iſtic verterit *ſuccedere*, alter *ſubſeqi*, cùm in membro præcedente uterqe *præterire* reddiderit, me latet. ego malim, *aliud abripitur*, ſive *tollitur, aliud ſtatim infertur.* Παραφέρεσθαι *abripi.* Lucian. Ἂν πνα τῷ χειμῶνι ἐπιποταμὸς παραφέρῃ, οἶδεν καὶ τοῦτον ὅτι καφαλιῶ βαπτίζοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipſo argumento. Τῷ χρόνῳ, καθάπερ ῥεύματος, ἅμα παραφερομένου. indè τὸ παραφορεῖν *l.* 1. § 15. & τὸ πάθος τῆς παραφορᾶς. *lib.* 5. § 23. Verùm qia non ἐπίσχεται, ſed ἐπεχθήσεται in futuro dixerit, ideo ad Marci mentem propiùs exiſtimo, ut reddatur, prout ipſa ſonant vocabula, *& aliud* qidem qiddam *abripitur, illud verò* (qod utique priùs abreptum fuerat) *inferetur* denuo. ut in orbem velit res agi; &, qod in motu circulari fit, qæ abierint per vices denuo revertantur & redeant. Vide *ad l.* 2. § 14. ἀνακυκλήσωμεν & *ad l.* 9. § 28. ἐγκύκλια.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὥσπερ σωθῆναι καὶ γνώσεσθαι] Vide *ſupr.* § 29, 32. & *infr.* § 46. Senec. *epiſt.* 107. *Nihil horum inſolitum, nihil inexpectatum eſt. offendi rebus iſtis tam ridiculum eſt, quàm qeri qòd ſpargaris in publico, aut inquineris in luto.* Uſitata & uſu familiaria jam facta, nec officiunt, nec afficiunt etiam. hinc Ariſtotel. *problem. lib.* 1. *q.* 45. Τὰ γὰρ σωθῆναι, ἔχει φάρμακα, ἀλλὰ προφυλάττεται.

§ 45. Σωθῆναι

§ 45. Σωιάρεια ἔυλεγες] *Lib. 6. § 38.* ὀπισωίδησις. & *l. 7. § 9.* σύνδησις. *ieq.* Vide *supra § 40.*

Σωιτέτακται] Vide *l. 5. § 8.*

§ 46. Γῆς θάνατος, ὕδωρ γενέσις] Inter Heracliti dogmata, apud Laërt. *l. 9.* Τιὼ μεταβολιὼ ὅδον ἄνω κάτω· τόν τε κόσμον γίνεσθαι κατ' ταύτιω. πυκνούμενον γὰρ τὸ πῦρ ἐξυγραίνεσθαι, συνισάμενόν τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γιὼ χρέπεσθαι· πάλιν τε αὐτιὼ τιὼ γιὼ χεῖσθαι, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ γίνεσθαι. &c. Qod Ocellus Lucan. *de univers. c. 1 § 14.* Πῦρ μὲν εἰς ἓν συνερχόμενον, ἀέρα ἀπογινόμενον, ἀὴρ δὲ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γῆ. ἀπὸ γῆς δὲ ἡ αὐτὴ περίοδος τῆς μεταβολῆς, μέχρι πυρὸς, ὅθεν ἤρξατο μεταβάλλειν. Plut. *de E I Delph.* ὃ γὰρ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἐπὶ σαφέστερον ἐπ' αὐτῆς ἴσθι ἂν. Vide *ad l. 9. § 21.* Eodem pertinent, qæ apud eundem, *de Orac. defect.* leguntur, ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γινόμενον ὁρᾶται, τῆς ἐσίας ἄνω φερομένης· οὕτως ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, αἱ βελτίους ψυχαὶ μεταβολιὼ λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἐστὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ὁδὸς ἥν φέρεται φερόμενον εἰς τελευταῖον ἀφανὲς, σκοπῶμεν, εἰ καλῶς εἴρηται τὸ, Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις. ἀνήσχετο γὰρ τὸ πῦρ, ὥσπερ ζῶον, ἢ βίᾳ σβεννύμενον, ἢ δ' αὐτὸ μαραινόμενον. ἢ μᾶλλον ἐμφανέστερον ποιεῖ πιὼ εἰς ἀέρα μεταβολιὼ αὐτὸ, &c. Maxim. Tyr. *dissert. 25.* Ὁρᾷς τὰ πάντα, ἃ σὺ μὲν κλαίεις φθειρόμενα, τεκμαιρόμενος τῇ σῇ ἐπόπτου ὁδῷ, ἐγὼ δὲ σωτήρια, τεκμαιρόμενος τῇ σῇ διδαχῇ μελλόντων· μεταβολιὼ ὁρᾷς σωμάτων καὶ ἡλίου, ἀλλαγιὼ ὁδοῦ ἄνω καὶ κάτω, κατ' τὸν Ἡράκλειτον· καὶ αὖθις αὖ ζωῆς μὲν τὸν ἐκείνου βίον, (θάνατον leg. ex seqentibus liqet) ὑπανήσκοντας δὲ πιὼ ἐκείνου ζωιόν. ζῇ πῦρ τῆς γῆς θάνατον, καὶ ἀὴρ ζῇ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον· γῆ τὸν ὕδατος. διαδοχιὼ ὁρᾷς βίου, καὶ μεταβολιὼ σωμάτων, χαιρουσίαν τῆ ὅλῃ. Verùm apud Clementem Alex. *strom. l. 6.* seciùs pavlò, sive Heracliti ista, sive ejusdem iisdem propinqa, leguntur; ψυχῆσιν θάνατος, ὕδωρ γενέσθαι· ὕδατι δὲ θάνατος, γιὼ γενέσθαι. ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Qorum priora & Philo refert, multisqe explicat *lib. de mundi immortal.* ubi & ψυχὴν pro *aere* accepisse monet Heraclitum; mirtisqe nomine μεταβολιὼ, non ἀναίρεσιν designâsse. Inter alia, qibus ista enarrat, Τὰ στοιχεῖα, inqit, τῷ κόσμῳ ταῖς εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδεξότατον, ἀνήσκειν δοκοῦντα ἀπαθανατίζεται, δολιχεύοντα ἀεὶ, (διαυλοδρομοῦντα meliùs dixisset, prout & alibi locutus est) καὶ πιὼ αὐτιὼ ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω συνεχῶς ἀμείβοντα. ἢ μὲν παρεάντης ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἄρχεται· πλοῦτος γὰρ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει πιὼ μεταβολιὼ· τὸ δ' ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα. ὁ δ' ἀὴρ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. ἢ δὲ καταντης ἀπὸ καταβῆς, σωίζοντος μὲν πυρὸς κατ' πιὼ σβέσιν εἰς ἀέρα· σωίζονθ' δ', ὁπότε σωθλίβοιτο, εἰς ὕδωρ ἀέρες. ὕδατος δὲ πιὼ πολλιὼ ἀνάχυσιν κατ' πιὰ εἰς γιὼ πυκνωθὲν μεταβολιώ. De eodem videri poterit & R. Moses Majmonides *de fundamentis legis cap. 4. § 10, 11.* Heraclitum avtem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qi Heraclito prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδωρ ψυχῇ, θάνατος δ' ὑδάτεσσιν ἀμοιβή.
Ἐκ δ' ὕδατος γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τοῦ δὲ ψυχὴ ἆλον αὐθέρα ἀλλάσσει.

Qibus subnecti non indigna, qæ ex Heraclitide ejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησιν Ἡράκλειτος, Ταυτὸ ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l. 2. § 3. & l. 5. § 8. & l. 8. § 18. & l. 10. § 19.*

Καὶ τῷ ἐπιλαθανομένῳ ἢ ἡ ὁδὸς ἄγει] Videtur vel ad historicum aliqid, vel ad dictum aliqod proverbiale respexisse, de homine ignaro, qò via, qam insistit, ducat. Accommodàri potest, vel ad eos, qi nullo certo vitæ actionúmqe fine proposito sibi, temerè huc illuc divagantur. qemadmodum Senec. *epist. 71. Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Vide *l. 2. § 16.* Vel ad eos etiam qi ad bonum aliqod tendere sese opinantur, cùm ad exitium suum properiter cant. qalis fatuus ille, qem depingit rex sapientissimus, *Parœm. c. 7. v 22. qi mactam seqitur, tanqam bos, qi ad mactationem abit, aut tanqam stultus, qi ad cippum ducitur, vel tanqam avis, qæ ad laqeum festinat; nescius vitam suam peti.* Vide & *lib. 6. § 20.* τὸν ἀγνοοῦντα ὁδόν. Suboritur tamen ista pensiculatiùs recogitanti suspitio, locum havd esse satìs integrum, & Heracliteum etiam istîc, qomodo & in seqentibus, dictum aliqod qasi Ἡρακλειδείως, ejusmodi fortean, qale de via sursum deorsúmqe ferente superiùs allatum est.

Ὧ μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τοῦ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται] Nec hæc abscedunt longè ab Heracliti illis, qæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib. 1. c. 2.* Δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ. τὰ λόγῳ ἢ ἑόντα ξυνῆ, ζώσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἡ δ' ὀξὺν ἐκ ἄλλο τι, ἀλλ' ἐξήγησις τοῦ τρόπου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως. διὸ καθ' ὅ, τι ἂν ἁπτῆ τῆς μνήμης κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν· ἃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima ac suprema, cujus numine reguntur, discrepant & dissentiunt, sive cùm eadem litigant, dum privatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam assectantur.

Οἷς καθ' ἡμέραν ἐντυγχάνουσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται] qod *l. 12. § 1.* dixit, θαυμάζων, ὡς

ἀπροσδόκητα, τὰ καθ' ἡμέρην γινόμενα. *tanqam peregrina & inuſitata habent ea, qæ qotidiè ſolent occurrere.* ideò eis offenduntur, primæque caviſſæ de illis litem intendunt. Hoc eſt fortaſſe Heracliti illud apud Clem. *Strom. l. 2.* ὃ γὰρ φρονέουσι τοιαῦτα πολλοὶ, ὁκόσοι ἐξικνέονται. præſertim, ſi ὁκόσοις legas; qod & rectum exiſtimem. Vide *ſupr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epiſt.* 107. *Id agendum eſt, neqe nobis inopinatum ſit & qia omnia novitate graviora ſunt, hæc cogitatio aſſidua præſtabit, ut nulli ſis malo tyro.* Et mox: *Nihil miremur eorum, ad qæ nati ſumus: qæ ideò nulli qerenda, qia paria ſunt omnibus.* Idem *epiſt.* 91. *Inexpectata. i.e. plus aggravant. navitas adjicit calamitatibus pondus. nec qiſqam mortalium non magis, qod etiam miratus eſt, doluit. ideò nobis nihil improviſum eſſe debet, in omnia præmittendus eſt animus: cogitandúmqe, non qicqid ſolet, ſed qicqid poteſt fieri. tota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur: nec qantum frequenter evenit, ſed qantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis, obſtupefieri. in plenam cogitanda fortuna eſt.* Idem *ad Marc. c.* 9. *Unde tanta nobis pertinacia in deploratione noſtri? qod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, ſed ut immunes ipſi, & aliis pacatius ingreſſo iter, alienis non admonemur caſibus, illos eſſe communes. tot præter domum noſtram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam noſtrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis ſucceſſionem animo agitamus. tot divitum ſubita paupertas in oculos incidit: & nobis nunqam in mentem venit, noſtras qoqe opes æqè in lubrico poſitas. qis unqam res ſuas, tanqam periturus, adſpexit? qis unqam noſtrum de exilio, de egeſtate, de luctu cogitare ausus eſt? qis non, ſi admoneatur ut de iſtis, ut ſuis, cogitet,* (ità lego ex Schol. M S.) *tanqam dirum omen reſpuat, & in capita inimicorum, aut ipſius intempeſtivi monitoris, abire illa jubeat? neceſſe eſt itaqe magis coruamus, qi qaſi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Qicqam tu putas non futurum, qod multis ſcis poſſe fieri, qod multis vides evenisſe?*

Cuivis poteſt accidere, qod cuiqam poteſt.

Ille amiſit Libros: & tu amittere potes. ille damnatus eſt: & tua innocentia ſub ictu eſt. hic nos error decipit, hic effeminat, dum patimur, qæ nunqam pati nos poſſe prævidimus.

Ὥσπερ καθεύδοντας] hoc eſt, qod Ariſtoteles *de philoſoph. l.* 8. apud Evſeb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. καθεύδειν ἐν ὕπνῳ, ζῆν εἶναι καὶ ἐμπλήκτως. Imò qod Heraclitus etiam, qem & iſtic forſan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco ſuperiùs memorato: Τὸν ὑπὸ ἀνθρώπων λανθανόντων ὁκόσα ἐγρηγόρασι ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὅσοι καθεύδουσιν, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in ſomnum iturа, vel in vigilanti ſomno ſimillimum.* Lucret. *l.* 3.

Si ſomno partem majorem conteris ævi,
Et vigilans ſtertis, nec ſomnia cernere ceſſas,
Atqe animi incerto fluitans errore vagaris.

Itaqe non incommodè prorſus Xylander hîc: *vult perficiendum ſtrenuè, qod recto conſilio agendum ſuſceperimus; neqe in medio actu deſiſtendum aut titubandum. nam in ſomnis ſæpe imaginamur nobis aliqid agere, nihil tamen efficimus.* Homer. Iliad. χ. v. 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὁ τὸν φεύγων ὑποφεύγειν, οὐδ' ὃ διώκειν·
Ὡς ὁ τὸν οὐ δύνατο μάρψαι ποσὶν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piſcat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὀρηϊάοισιν ἐν εἰδωλοῖσιν ὀνείρων
Ἀνδρὸς ἀπειρήτοιο, καὶ ἱεμένοιο φέεσθαι
Θρῴσκει μὲν κραδίη, τὰ δ' γόνατα παλλομένοιο
Ἀστεμφὴς ἅτε δεσμὸς ὑπερθύμοιο βαρύνει·
Τοίλιν γειοπέδῃσι τεχὰζεν ἰχθὺν νάρκη.

Maro *Æneid. l.*

Ac velut in ſomnis, oculos ubi languida preſſit
Nocte qies, neqicqam avidos extendere curſus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba ſequuntur.

Vide Plutarch *ad Præfect. indoct.*

Ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τοῦτ' ἔστι, χάριν φιλεῖν, καθὸν παρειλήφαμεν] Locus inſigniter depravatus, cujusqe medicinam penè deſperat peritiſſimus omnium, qos ego nôrim, iſtorum ſanandi artifex: clariſſimum Salmaſium, etiamſi nullus nominarem, qem velle deberem, agnoſcent mecum, qi in ſtudiis iſtis exercitati fuerint, ni ærugo mera candorem illis omnem exederit. Tentavit tamen is medelam dare, partim loco ſuo emota, qædam reſtituendo, partim ſupplendo, qod excidiſſe viſum, & in proximè præcedentibus havd ſemel occurrit, τὸ μεμνῆσθαι. ut ſic legatur, καὶ ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων μεμνῆσθαι, ὃ χάριν φιλεῖν, τουτέστι, καθὸν παρειλήφαμεν. Senſúsqe ſit, *Oportere pueros parentum meminiſſe, non ſimpliciter qidem, hoc eſt, qatenus vulgò nobis præcipitur.* nimirum parentum memoria hæc nobis debet ineſſe eo fine, ut ſciamus, qomodo illi ex hac vita ablerunt, ità etiam nobis abeundum; aut aliqid ſimile. Cæterùm tentandi & nobis poſt Machaonem qoqe venia, ſpero, condonabitur. Qid ſi ergò ſic reſtituere velimus? ὅτι δεῖ [ὥσπερ] παῖδας, τουτέστι, χάριν φιλεῖν, καθὸν δεῖ τοκέων παρειλήφαμεν. *non oportere nos agere puerorum inſtar, hoc eſt, merè nudèqe,* abſqe juſto diligentiqe examine; *juxta illud,* qicqid tandem fuerit, *qod à parentibus noſtris accepimus.* ut χάριν φιλεῖν idem hîc Marco valeat, qod χάριν πίστιν καὶ ἄλογον Origeni *adv. Celſ. lib.* 1. Velitqe rejici τὴν πατρικὴν ἀναστοφὴν τῶν πατροπαραδότων, ut Petrus loqitur, *epiſt.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaqe exceptioni illi, qam benè monentibus rectioráqe monſtrantibus opponere ſolet vulgus hominum; Faciemus prout

fecere

fecere majores noſtri, & prout ab eiſdem nos accepimus. Sic enim Judæi idololatræ, Jerem. *c.* 44. *v.* 17. Sic Pontificii, non minùs etiam quàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Chriſtiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortat.* Ἀλλ' ὁπ. πατέρων, φασὶ, παραδεδομένον ἡμῖν ἔθος ἀναιρήσειν ὐκ ἔυλογον. Symmach. *l.* 10. *epiſt.* 43. *Sed majorum ſervandus eſt ritus.* Et Tibull. *l.* 2. *eleg.* 1.

——*fruges luſtramus & agros,*
Ritus ut à priſco traditus extat avo.

qibus regeri qid poſſit, conſulantur Clemens *ibid.* & Ambroſ. *epiſt.* 31. quâ Symmacho reſpondet: nam tranſcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Juſtinus *apolog.* 2. Τὸς κτ' ἀλήθειαν ἐυσεβεῖς κ) φιλοσόφως μόνον τὰληθὲς ημᾶν κ) σέργειν ὁ λόγος ὑπαγορδύει, παραλιπόντας δόξαις παλαιῶν ἐξακολυθεῖν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectéque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀνδρῶν δέ γε σωφρονούντων ἴδιον, μὴ σφαλῆναι δολέσιν, μηδὲ ἕδεσι σφοδρὸς πάγοις, ἀλλὰ ζητεῖν τὰληθὲς κ) τὸ χρήσιμον πάντα χρόνον ξυλλέγειν. qi & Socratis illud Critoni dictum ſubjungit; Ὡς ἐγὼ, ὁ μόνον νυῖ, ἀλλὰ κ) ἀεὶ τυγχάνος, ὃς ἐμοὶ ὑδενὶ ἄλλῳ πείθεται, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. Illud interim adjicere ſubet, horſum etiam ſpectare videri, quod apud Plutarchum toties repetitum ex Heracliti dictis occurrit *de poët. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλὰξ ἄνθρωπος ὁπ' παντὶ λόγῳ ἐυπειθὴς φιλεῖ. monet enim, inqit Plut. μὴ παντὶ λόγῳ πλάγιον, ὥσπερ πρόβατα, παραδιδόναι ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀπιστεῖν κ) ἀντιβλέπειν, κ) πολλὰ διαπράττεσθαι τῆ ὐκ ἀληθῶς, ὑπ' ὠφελίμως λεγομένων. ut ſit idem cum Solomonis illo, *Parœm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, ſive falſum; ſive utile; ſive noxium. Piſcat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Qum *nihil magis præſtandum* ſit, (ut Senec. *de beat. cap.* 1.) *quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non qâ eundum eſt, ſed qâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, quam quòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt; quorúmque exempla nobis multa; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus. Ità, quod in ſtrage hominum magna evenit, cùm ipſe ſe populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in ſe attrahat: primi exitio ſequentibus ſunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo ſibi tantùm errat; ſed alii erroris cauſſa & autor eſt. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusquiſque mavult credere, quàm judicare; nunquam de vita judicatur, ſemper creditur; verſátque nos & præcipitat traditus per manus error; alienísque perimus exemplis.* hoc eſt, κτ' ἀλλον, καθὸν καλειλήφαμεν, πρᾶτειν τε κ) πράσσειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum eſto judicium. De ſenſu idem cenſet eruditiſſimus D. Bootius. Verùm is pro πυθαγορείων, legit πυθαγορείων, vel potiùs πυθαγορείως, ut ſit πυθαγορείως μιμεῖσθ, qibus ſolenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipſe dixit.* qod probarem pronus, niſi à ſcriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici poſſe videatur. Cæterùm de Platone pariter Ariſtides *apolog. pro quatuorviris*: Εἰ τις τῆ Πλάτωνος δόξη σὺν πάντων ἰσομοιζοιτο,— πῶς ὐχὶ λυπήσει, μὴ σφοδρὸς ἐξετάζων, εἴ τι κ) κτ' ἐξουσίαν λέγοι, ἀλλ' ὅσπερ παῖς, ἀρχὴν τῶθ' ὑπολαμβάνων, ὅτι φαὴν Πλάτων; Marci mentem planè expreſſit.

§ 47. Ἄνεσον τὸ δηλῆσαι, ἢ πάντως εἰς τρίτον] *cras, aut ſummum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epiſt.* 43. *Scies fortaſſe cras, ſummum perendiè.* Socrati par ferè monitum divinitùs datum refert Laërtius *l.* 2. qum enim in ſomnis qidam viſus eſt illi dixiſſe ex *Iliad. λ'. v.* 363. illud.

Ἡμαὶ κεν τριτάτῳ φθίμενος ἐελδωρ ἵκοιο.

conjecit indè *perendiè moriturum ſe.* εἰς τρίτον, inqit, ὑπονοήσας. conjecturæ rationem, eâ quam Eraſmus dedit, probabiliorem è Nannio *miſcel. l.* 8. *c.* 36. & Caſavb. *ad* Laërt. petas licet.

Οὐκ ἐτ' ἂν παρὰ μέγα ἐπίη] Senec. *epiſt.* 93. *Nunqid feliciorem judicas eum, qi ſummo die muncris, quam eum qi medio occiditur? nunqid aliqem eſſe tam cupidum vitæ tutæ, ut jugulari in ſpoliario, quàm in arena malit? non majore ſpatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qi occidit, conſequitur occiſum. minimum eſt de qo ſollicitiſſimè agitur. qid autem ad rem pertinet, quamdiu vites, qod vitare non poſſis?* Et *qæſt. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reſervamur ad mortem. totum hunc qem vides populum, qouſque cogitas eſſe? citò natura revocabit & condet. nec de re, ſed de die qæritur. eodem citiùs tardiúsve veniendum eſt. qid ergo? non tibi timidiſſimus omnium videtur, & inſipientiſſimus, qi magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres eum, qi inter perituros conſtitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cervicem præberet? idem facimus. in omnes conſtitutum eſt capitale ſupplicium. magno æſtimamus tardiùs mori. Qid porrò prodeſt pavcos dies aut annos lucrifacere? Qid tanqam de magno detrimento times? nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere.* Idem *epiſt.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qi venenum haviturî, moram aliqam ac dilationem experebantj Εἰκότως τοῦτο ποιοῦσι· κδοκοῦσιν γὰρ ὄιονται· κ) ἐγω εἰκότως ὐ ποιήσω· ὐδὲν γὰρ ὄιμαι κερδαίνειν, ὀλίγον ὕστερον πιὼν, ἄλλο γε ἢ γλαφυρὰ ἐφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ ζῆν, κ) φειδόμενος ὐδενὸς ἔτι ὄντος. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ὁ πάνυ μοι ἢ τὸς Κύκλωπας ἐκεῖνα ξυμφαίνει δωρεὰ, τὸ ὑπομενετὸς, ὅτι πύματον ἐγὼ ἔτην κατέδομαι. ἂν τε γὰρ θέσπιν, ἄντε πύματον, ὁ αὐτὸ ὀδόντες ὁρμιδόσιν. Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί ἂν ἀγανακτοῖες, εἰ νυῖ; εἰ γὰρ μὴ νυῖ, ὕστερον.

Τὸ εἰς πλοῦτον ὅτου μᾶλλον ἢ αὐξειν, μηδὲν μέγα] Vide *l.* 10. § 8. & *supr.* § 15. Plut. *de ſera vindict.* Ἐπεὶ τοῖς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρωπινον βίου διάζημα, τὸ μηδὲν ὄζει καὶ τὸ νυῖ, ἀλλὰ μὴ περὶ ἑκατὸν ἔτη, τί δὲ τὸν ὄζειν, οὗ τὸ δείλης, ἀλλὰ μὴ πρωΐ, σπεύδειν ἢ χρεμαννύειν τὸν πυνθάνον· Et Zosim. *hiſt. lib.* 2. Πᾶς γὰρ ὁ τῷ θείῳ βεβαιοῦς ἀεί τε ὄντι καὶ ἐσομένῳ.

§ 48. Πόσοι μὲν ἰατροὶ] Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19 & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere poſſis:
Lumina ſis oculis etiam bonus Ancu' reliqit,
Qi melior multis, qàm tu, fuit, improbe, rebus.
Indè alii multi reges, rerúmque potentes
Occiderunt, magnis qi gentibus imperitárunt.
Ille quoque ipſe, viam qi quondam per mare magnum
Stravit, itérque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus ſalſas docuit ſuper ire lacunas;
Et contempſit aquis inſultans murmura ponti,
Lumine adempto animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Oſſa dedit terræ, proinde ac famul' infimus eſſet.
Adde repertores doctrinárum atque leporum:
Adde Heliconiádum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eádem aliis ſopitu' quiete eſt.
Denique Democritum, poſtquam matura vetuſtas
Admonuit memorem motus langueſcere mentis,
Sponte ſuâ leto caput obvius obtulit ipſe.
Ipſe Epicurus obit, decurſo lumine vitæ,
Qi genus humanum ingenio ſuperávit, & omnes
Præſtrinxit ſtellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqi memineris. Illud interim ὡς ἐν παρόδῳ notetur, alluſiſſe videri primoribus hiſce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. *v.* 107. quæ & Calliſthenem ſibi occinere ſolitum, ubi Alexandri animum abs ſe alienatum ſenſerat, qò adversùs mortis metum mentem ſibi obfirmaret, avtor eſt in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σὺ πολλὸν ἀμείνων.
Τὰς ὀρρῦς ὑπὲρ τῶν ἀρρωστούντων συναίροντες] contractis ſcil. in triſtitiæ gravitatisque indicium ſupercilijs, morti propinqos ſignificare volebant ægrotos. & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσία ψυχῶν] qia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc faſtuoſum illud Pilati Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad ſe accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ γὰρ κἀνθάδε εἷς φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. Nihil, inqit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, muſca & aranea, idem poſſint.* Laërt. *l.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lyſimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, qia cantharidis vim aſſecutus es.* Refert Cicero *Tuſcul. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranquill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: bemina ſanguinis in tua poteſtate eſt.*

Ὡς ἀδίκατοι] At Anaxagoras, renunciato morti addictum ſe à ſuis, Ἀρα κἀκείνων κἀμοῦ πάλαι ἡ φύσις κατέψηφίσατο. *Eundem in utrumque noſtrum jam olim natura calculum tulit.* Laërt. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σου κατέγνωσαν. *Morti te addixerunt.* κἀκείνων ἡ φύσις. *& ipſos natura.* Laërt. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 7. *c.* 7. *Tu, qi te Deum credis, aliqo ſucceſſu tumens, tanti* (lucernæ odore extinctæ) *perire potuiſti, atque etiam hodie minoris potes.*

Πόσοι ἢ πόλεις ὅλαι] De urbibus opidisque montium concurſu colliſis, terræ motu proſtratis, hiatu abſorptis, marisve incurſu havſtis ſubmersisque, videri poterit Plinius *hiſt. natur. l.* 2. *c.* 83, 84. 88, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Ariſtotelis nom. *de mund. c.* 6. Τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑποχείλια ὄντα, πολλὰς ἐτερώσεις καὶ πάθη ἀναδέδεκται· σεισμοί τε γὰρ ἤδη βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέῤῥηξαν ὅμβροι τε κατέκλυσαν, ἐξαίσιοι καὶ ἀῤῥαγῆτες· ὀμβροιαί τε κυμάτων καὶ ἀναχωρήσεις, πολλάκις καὶ ἠπείρους ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν· βιαί τε πνευμάτων καὶ τυφώνων, ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέστρεψαν· πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες, αἱ μὲ ἐξ ἀέρος ὑμοῦ ἢ ὁμβρίων ῥεύτερον, ὥσπερ φασὶν, ὑπὸ φαέθοντος τὰ θεῖα ἕως μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ θεῖαι ἐκπνοαὶ ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐμφυσήσασαι, καθάπερ ἐν Ἄετνῃ κρατήρων ἀναῤῥαγέντων, καὶ ἀνὰ τὴν γῆν φερομένων, χειμάῤῥους ἐποίησαν. Ariſtides Περὶ τῶν πρὸς Σμυρναίους· Λείπεται δὲ ὕδωρ, φασὶ, καὶ ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆ θαλάττας ἔσχατα, καὶ θαλάττα ἠπείρους· καὶ πόλεις, αἱ μὲν καὶ γῆς ἔλυσαν, αἱ δὲ ὑπὸ ἐδωμάτων ὀρυγῶν τε καὶ πυτιῶν ἠφανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in παρηνέσει ἐπὶ Σμύρνῃ, de Rhodi in *Rhodiaca.* Tertull. *apolog. c.* 20. *Quod terra vorant urbes, quod inſulæ maria fraudant, quod regna regnis compulſant,* &c. & *c.* 40. *Quantæ clades orbem & urbes ceciderunt? Legimus Hierannapen.* (leg. Hieran, & Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. & *l.* 4. *c.* 12. & Ammian. *l* 17) & *Delon, & Rhodon, & Con inſulas multis cum millibus hominum peſſum abiiſſe. Sed & mare Corinthium terræ motus cbibit: & vis undarum Lucaniam Italiæ abſciſſam in Siciliæ nomen relegavit.* Qibus gemina habet & *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. ubi tamen perperam pro *Delos, Delphos* legitur. Sed & *de pallio cap.* 2. ubi inter alia, *Inter inſulas nulla jam Delos, arenæ Samos; & Sibylla non mendax.* Alluſit ad Sibyllinum illud;

——καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ ψάμαθος Σάμος ἔσται.——

Seneca *nat. qæſt. 6. l.* 1. *Non homines tantùm, qi brevis & caduca res naſcimur, urbes oræ qe terrarum &*

& littora, & ipſum mare in ſervitutem ſati venit. & *l.* 3 *c.* 16. *Sunt abrupti in infinitum hiatus, qi ſæpe illapſas urbes receperunt & ingentem in alto ruinam condiderunt.* Itaqe mirum dixiſſe eundem, ubi incendium Lugdunenſe Lucilio ſuo narrat, *epiſt.* 91. *Terrarum vix unqam tam gravis & perniciosus fuit motus, ut tota opida everteret. nunqam denige tam infeſtum ulli exarſit incendium, ut nihil alteri ſ(tere)eſſet incendio. Tot pulcerrima opera, qæ ſingula illuſtrare urbes ſingulas poſſent, una nox ſtravit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denige diutius illam tibi periiſſe, qàm periit, narro.* Mirum, inqam, hoc Senecæ excidiſſe, vix unqam tam gravem & pernicioſum terræ motum extitiſſe, cùm ipſe idem dicat loco ſuperiùs nominato; *Aſia duodecim urbes ſimul perdidit.* & in eadem ipſa epiſtola havd ità multò pòſt ſubjiciat: *Qoties Aſiæ? qoties Achaiæ* (ubi fortean, pro *qoties*, *qot*, legendum) *urbes uno tremore ceciderunt? qot opida in Syriâ? qot in Macedonia devorata ſunt? Cyprum qoties vaſtavit hæc clades? qoties in ſe Paphus corruit? freqenter nobis enunciati ſunt totarum urbium interitus. Et nos, inter qos freqenter iſta nunciantur, qotæ pars omnium ſumus?* Idem mox, *ibid. Omnium iſtarum civitatum, qas nunc magnificas ac nobiles avdis, veſtigia qoqe tempus eradet. Non vides qemadmodum in Achaia clariſſimarum urbium jam fundamenta conſumpta ſint, nec qicqam extet, ex qo apparcat illas ſaltem fuiſſe? Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atqe induſtriâ poſita vertit dies: juga montium diffluunt, totæ deſcdere regiones. Operta ſunt fluctibus, qæ procul à conſpectu maris ſtabant. Vaſtavit ignis colles, per qos elucebat; eroſit, & qondam altiſſimos vertices, ſolatia navigantium ac ſpeculas, ad humilem arenam deduxit. Ipſum naturæ opera vexantur. & ideò æqo animo ferre debemus urbium excidia. Caſura omnia extant: omnibus exitus manet; ſive interna vis flatúsqe præcluſi violentè pondus, ſub qo tenebantur, excuſſerint; ſive torrentium in abdito vis obſtantia effregerit; ſive flammarum violentia compaginem ſoli ruperit; ſive vetuſtas, à qâ nihil tutum eſt, expugnaverit minutatim; ſive gravitas cæli ejecerit populos, & ſitus deſerta corrupcrit. enumerare omnes fatorum vias, longum eſt: hoc unum ſcio; omnia mortalium opera mortalitate damnata ſunt: inter peritura vivimus.* Adjici poterant his, ni fabuloſa meritò haberentur, qæ de Atlantide inſula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ, σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν ἀμηχάνων, δύσα κατ' ἀλκάθοης, ἐξαίφνης ἠφανίσθη. Sed & Tertullianus *apolog. c.* 40. *Memorat & Plato majorem Aſiæ vel Africæ terram Atlantico mari ereptam.* & *ad nation. l.* 2. *c.* 9. *Vel qam Plato memorat majorem Aſiâ aut Africâ in Atlantico mari merſam.* Et rurſus, *de Pall. c.* 2. *In Atlantico Lybiam aut Aſiam adæqans qæritur.* Qanqam & fabuloſis iſtis aliqid etiam veri ſuberat. Siqidem qæ temporibus illis qaſi demerſa latebat, noviſſimis his emerſit qodammodo, & in notitiam noſtram ſe dedit, ultra mare Atlanticum, Lybiam aut Aſiam, ut ille loqitur, adæqans terra, forſan etiam ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præſertim ſi utriusqe hujus qantum Platonis diebus innotuerat ſumpſerimus, certè *Europæo orbe potior inſula*, ut cum Ammiano loqi fidenter licet.

Ἵν' ὅτου ἔπτω, πεθήκασιν] Ità *l.* 10. § 19. Ἕκαστον πίφυκαν ὡσαύτως θνήσκειν. Gregor. Naz. *ep.* 39. *ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς θανεῖν καὶ πολλῶν ἅμα δεινότερον, πόλιν ἀποθανεῖν. Serv. Sulpitius (qod & Xyl. obſervavit) *in conſolatoria ad Ciceronem epiſtola, qæ ad famil. l.* 4. *ep.* 5. habetur. *Ex Aſia rediens, cùm ab Ægina Megaram verſus navigarem, cœpi regiones circumcirca proſpicere; poſt me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræus, ſiniſtra Corinthus: qæ opida qodam tempore florentiſſima fuerunt, nunc proſtrata & diruta ante oculos jacent. Cœpi egomet ſic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, ſiqis noſtrûm interiit aut occiſus eſt, qorum vita brevior eſſe debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaceant?* Et Sulpitium imitatus Ambroſius *ad Faviſtin. ep.* 8. *Doles qòd dudum florentiſſima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune eſt, non ſolùm cum hominibus, ſed etiam cum civitatibus terríſqe ipſis. nempe de Bononienſi veniens urbe, à tergo Claternam, ipſam Bononiam, Mutinam, Rhegium derelinqebas; in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipſo adhuc nimine ſonans; ad lævam Apennini inculta miſeratus, & florentiſſimorum qondam populorum caſtella conſiderabas, atq; affectu relegebas dolenti. tot igitur ſemirutarum urbium cadavera, terrarúmq; ſub eodem conſpectu expoſita funera non te admonent unius, ſanctæ licèt & admirabilis fœminæ deceſſionem conſolabiliorem habendam? præſertim cum illa in perpetuum proſtrata & diruta ſint; hæc autem ad tempus qidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c.* 2. *Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinqitas maris juxtà cum ſolo mortuum ivit.* ità ex M. S. reſtituit Cl. Salmaſ. *mortuum ivit.* i. e. mortua eſt. Alluſit autem ad *maris mortui* appellationem. Inſulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater in *epigr. anthol. l.* 1. *c.* 18.

Νῦν δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἡ δ' οὐκ ἔτ'. τίς κεν ἰώλπει Ὄλβιος Τιτὺς ἄλλον ἐπιστρόφῳ;

qod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmaſ. *ad Tertull. Pall.* *Vivere* autem qod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut qid eſt aliud *non amplius vivere*, qàm *mori*? Sicut autem urbes *mori* ità & *ſepeliri* dicuntur. Mitto Maronianum illud *Æneid. l.* 2. *Inu-*

Invadunt urbem somno vinóq; sepultam.
urbem enim pro incolis posuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

——*cum qo sua Troia sepulta est:*
Conduntur pariter, qi pericre simul.

De Cremona Tacitus *hist. l. 3. Cæterùm assidere sepulcræ urbis ruinis, noxia tabo humus, hæud diu permisit.* sed & *domum sepultam* Catullus, at aliâ ratione. ad *Manlium ep. 64.*

Tecum unà tota est nostra sepulta domus.

& qemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiqis nescio qis earundem *sepulcra* dixit, *busta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliisqe urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ sunt, qas meritò qondam est mirata vetustas
Magnarum rerum magna sepulcra vides.

Iste *l. 2. c. 93. Motus enim terræ sileantur, & qicqid est, ubi saltem busta urbium, (sepultarum* M. S.*) extat.* Qin & qomodo Marcus *civitates mori* dixit, ubi devastantur: ità è contrario Aristides reviviscere eadem, ubi instauratur denuo. Ἀτὰρ καὶ Σμύρναι (inqit Marco nostro, Commodóqe supplex pro Smyrna restituenda) ταύτῃ γοῦν τῇ πόλει χάειν, ὡς ἀναβιῶναι δι' ὑμῶν. eandémqe ab eis restauratam, φοίνικος δίκην, ἀναβιώσασαν, *palinodiâ in eandem compositâ.* & *orat. in Romam:* Ἀλλ' ἀπεχρῶς κεῖται τὸν Παμφύλιον μῦθον, εἰ ὃ μὴ Πλάτων, οὗ ἐπὶ τῇ πυρᾷ ἤδη κειμένῃ αἱ πόλεις, ὑπὸ τῆς περὶ ἀλλήλας ἔριδος καὶ ταραχῆς, ἀθρόαι ἐδέξαντο τὴν ἡγεμονίαν, καὶ ἐκείνης ἀνεβίωσαν. Historiam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii respexit, qam narrat Plato *polit. l. 10.* & à Platone mutuati Val. Maxim. *l. 1. c. 8.* Macrob. *in somn. Scip. l. 1. c. 2.* Clem. *Strom. lib. 5.* Æneas Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi novissimi duo, cum apud alterum περὶς pro πρὸς, apud alterum Ἀρμένιον pro Ἀρμενίης sit scriptum. Vide Leopard. *emend. l. 9. c. 2.* Cæterùm sicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca suprà lavdatus; ità partibus qibusdàm corporis humani *immortalitatem* qandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*; Ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος καὶ ἐὰν σαπῇ, ὅσα τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστι. de cadaveribus lóqitur Ægyptio more conditis. Qin & Tertull. *de resurr. c. 41. Nec gigantum autem antiqissima cadavera devorata constabit, qorum crates adhuc vivunt.* & mox: *Constat, non tantùm ossa durare, verùm & dentes incorruptos perennare; qæ ut semina retinentur fructificaturi corporis in resurrectione.* de dentibus certè Plinius *l. 7. c. 15. Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Subjicit tamen, *Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ. Vivere* itaqe in istis est perdurare, sive perennare, *mori* autem corrumpi, deficere, destrui. *Moriendi* vocabulo usus est Marcus, qia de morte hominum differebat: *vitæ* & *immortalitatis* Plato & Tertullianus, qia animæ immortalis futuræ ille, ille carnis ad vitam resurrecturæ cavssam agebat.

Ἑλίκη] *Helice*, Achaiæ urbs, de qa Strabo *geogr. l. 1.* Βύρρα δὴ καὶ Ἑλίκη, ἡ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἡ δ' ὑπὸ χύματος ἠφανίσθη. & *l. 8.* καλαλύθη δὴ Ἑλίκη δυοῖν ἔτεσι πρὸ τῆς Λεύκτρων· ὑπὸ σεισμῶν δὲ τὸ πλάγιος κατέκλυσεν αὐτήν. qo loco ex Heraclide calamitatis illius, cùm historiam tum & cavssam ab ira Neptuni fabulosam commemorat. Adjungit idem *l. 1.* & Buræ Bizonam Illyricam urbem, Ἣν κατεπόθη (inqit *l. 7.*) πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμῶν. ut in priore loco lectionem receptam mutare nihil sit necesse, ut σεισμῶ substituatur, cum eadem exiftat utrobiqe. Plin. *hist. nat. l. 2. c. 92. Helicen & Buram in sinu Corinthio pontus abstulit.* Senec. *natur. qæst. l. 6. c. 26. Illa vasta concussio, qæ duas suppressit urbes, Helicen & Burin, citra Ægæum constitit.* de qarum interitu, cùm Ephorum scripsisse, idem refert, *qæst. nat. l. 7. c. 16.* tum & Callisthenem cladem eam libro peculiari descripsisse. *Ibid. l. 6. c. 23.* & *l. 7. c. 5.* Ipse eodem trahit, qò Marcus istic, *l. 6. c. 32. Ego*, inqit, *perire timeam, cùm terra ante me tecerit? Helicen Burimq; totas mare accepit. Ego de uno corpusculo timeam? Supra opida duo navigatur. duo autem, qæ novimus, qæ in nostram notitiam memoria literis servata perduxit. qàm multa alia aliis locis mersa sunt? qot populos aut terra in se, aut mare includit?* Ovid. *Metamorph. l. 15.*

Si qaras Helicen, & Burin, Achaidas urbes,
Invenies sub aqis.——

Meminere etiam cladis istius Aristotelis nomine Avtor *de Mundo c. 4.* Aristoteles ipse *Meteorolog. l. 2. c. 7.* Diodor. Sicul. *l. 15.* Pavsan. in *Achaic.* Polyb. *hist. l. 2.* Evseb. *anno* 1137. Oros. *l. 3. c. 3.* Favorinus apud Stobæum *tom. 2. tit. 105.* qi ubi Simonidis illud retulisset, qod & è threnis ejusdem avtor idem seorsim commemorat, (éstqe locus alter ex altero supplendus) & attingit, qoqe Dio Frus. *orat. 74.*

Ἄνθρωποι γὰρ ἐὼν μόνον θνητοὶ φύσιν, οὐ τύχην ἔχομεν·
Μηδὲ ἄνδρα ἰδὼν ὄλβιον, δοῦναι χρόνον εὐτυχίαν·
Ὠκεῖα γὰρ, ὧδε πανυπερφέρουσα μύσις
Θνητῶν, ἃ μετάφρενα.

Clavsulæ illi, Μηδὲ ἄνδρα. Subjungit, ἀλλὰ μηδὲ ὄψιον. ὥσπερ αἰτιᾶται ὁ ποιητὴς Ἀχιλλέα, τὸν υἱὸν Σκοπάδου ἀνδρῶν ἀπολέσαι. ἤδη γὰρ πόλεις, παρ' ὃ ὠφειλόμενον ἀνάμενον μίγνυσιν αἰτίαν δίκαιον· αἱ μὲν ὑπὸ πυρός· αἱ δ' ὑπὸ σεισμῶν· αἱ δ' ὑπὸ τῆς θαλάττης ἐπελθούσης. τῶν μοι Ἑλίκης κατεπόθη. πού Βύρρα; καὶ αὐτὴ κατεπόθη. δύο πόλεις Ἑλλάδι διὰ πάλου, ὡς τὸν πλοῦτον. qo loco ὁ ποιητὴς non est Homerus, ut Gesnerus est opinatus, sed Simonides, qi Scopadarum interitum ex ædium ruinâ; cui miraculo qodam ereptum Simonidem ipsum subductum referunt

ferunt. Cicero *de Orator. l.* 2. Val. Maxim. *l.* 1. *c.* 8. Fabius *l.* 11. *c.* 2. Svidas. alii) nec interitum tantùm deflevit, ſed res geſtas etiam (uti ex Theocrito *Idyl.* 16. videre eſt) carmine celebravit. neq; tamen ideò neceſſe arbitror, cum Leopardo *emendat. l.* 10. *c.* 10. pro ἀμέλε, ὲν μέλει reſcribere, qia melicus Simonides. qum ἀμέλει, *utique, verbi gratiâ*, poſſit commodè ſatis conſiſtere. Philo itidem *lib. de Mund. immortal.* qi & Helicæ Buræ'qe tertiam addit Ægyram his verbis:

Κατὰ Πελοπόννησόν φασι τρεῖς πόλεις,
Αἴγειραν, Βοῦραν τε, καὶ ὑλήεσσαν Ἑλίκην,
ἀνδρώμενας τὸ πάλαι ῥωμαλέας, πολλῇ τῇ παλάμῃ
θηκοδομησάσας φορεῖα. Verùm Ægiram Plinius illarum cladi ſuperfuiſſe ſignificat. Sic enim loqitur *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 5. *Achaiæ opida, Helice, Bura; in qæ refugere, haviſtis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos.* Nec ſubticendum, qod de Helice Ælian. *hiſt. animal. l.* 11. *c.* 19. Μελέσους ϕ, inqit, οἰκίας καλαφρεῖς αἰσθητικῶς ἔχουσιν ὅτε ὲν αὐλῇ μῦες, καὶ μυῶν τοι καὶ γαλαὶ, καὶ ϕθάνουσι τὼ καλαφορεῖν, καὶ ἐξοικίζονται. τοῦτό τοι καὶ ϕασιν ὲν Ἑλίκῃ ϒμνὸς πάντα γὰρ ἡμερῶν τὸ ἀϕανισθῆναι τὼ Ἑλίκιον, ὅσοι μῦς ὲν αὐτῇ ἦσαν καὶ γαλαὶ, καὶ ὄφεις, καὶ σκολόπενδραι, καὶ σϕονδύλαι, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἦν τοιαῦτα, ἀθρόα ὑπεξῆκεν τῇ ὁδῷ τῇ εἰς Κορίαν ἐκφερούσῃ. ἐπεὶ ϕ ἀνεχώρησαν τὰ ϕερόμενα ζῶα, νύκλωρ γίνεται σεισμὸς καὶ σωιζάνει ἡ πόλις, καὶ ὑπολύσαι πολλοῦ κύματος, ἡ Ἑλίκη ϕανίσθη. Ammianus denique rerum geſtarum *l.* 17. ubi Nicomediæ urbium Bithyniæ matris cladem, qam Conſtantio rerum potito pertulit, miſerabilem pluribus deſcripſerat; *Fiunt*, inqit, *terrarum motus modis qatuor: aut enim braſmatiæ ſant, qi humum intùs ſuſcitantes, ſurſum propellunt immaniſſimas moles, ut in Aſia Delos emerſit, & Hiera, & Anaphe, & Rhodus, & Eleuſin in Bæotia. & apud Tyrrhenos, Vulcaniæ inſulæqe plures: vel climatiæ, qi limis ruentes & obliqi, urbes & ædificia, montésqe complanant: aut chaſmatiæ, qi grandiori motu patefactis ſubitò voratrinis, terrarum partes abſorbent; ut in Atlantico mari, Europæo orbe potior inſula, & in Criſæo, Helice, & Bura, & in Ciminia Italiæ parte opidum Succunienſe, ad Erebi profundos hiatus abaſta æternis tenebris occultantur. Inter hæc tria genera terræ motuum mycematiæ ſonitu audiuntur minatorio, cum diſſolutis elementa compagibus ultrò adſiliunt, vel relabuntur conſidentibus terris. tunc enim neceſſe eſt velut taurinis reboare mugitibus fragores fremitúsqe terrenos.* Buræ atqe Helicæ exitii ratione pares facit Sardes Bianor *in epigram. anthelog. l.* 1. *c.* 70.

Σάρδεις, αἱ τὸ πάλαι Γύγεω πόλις, αἱ τ' Ἀλιάττεω,
Σάρδεις, ἃς βασιλεῖ Πέρσαις ὲν Ἀσίδι &c.
Αἱ Κρίσῳ τὸ πολαιὸν ὑπολιθώσαντι μέλαθρον,
Ὅλεον Παυσανίᾳ ῥίμματι δεξάμεναι.

Νῦν ϕ ὅλαι δύσμοροι ἐς ὑπνον ἀκηδῆ ἀρπαδεῖσαι,
Ἐς βυθὸν ἐξ ἀκαμοῦς χάσμαθος ἠελίοιο,
Βοῦρα καὶ εἰς Ἑλίκιον κυλινδομένῳ αἱ δ' ὲν ὑγρῷ
Σάρδεις, ὲν βυθίαις εἰς ὑπνον ἐκειδόμεναι.

Sardibus obtigit hæc clades ſub Tiberii imperio: refert Strabo *l.* 12. ſed non ſolis. Plinius *l.* 2. *c.* 84. *Maximus terræ, memoriâ mortalium, extitit motus Tiberii Cæſaris principatu, duodecim urbibus Aſiæ unâ nocte proſtratis.* de numero, Tacito *l.* 2. cum Plinio convenit. Euſebius verò tredecim numerat & nominat, qarum una forſan reliqis celebris minús.

Καὶ Πομπηῖοι] *Pompeii* Campaniæ opidum, Plin. *l.* 3. *c.* 5. De hoc Senec. *nat. qæſt. l.* 6. *c.* 1. *Pompeios, celebrem Campaniæ urbem, in qam ab altera parte Surrentinum Sabianúmqe litus, ab altera Herculanenſe conveniunt, maréqe ex aperto conductum amano ſiu cingit, deſedisſe terræ motu, vexatis qacunqe adjacebant regionibus, audivimus; & qidem diebus hibernis, qos vacare à tali periculo majores noſtri ſolebant promittere. Nonis Febr. fuit hic motus, Regulo & Virginio Conſulibus. &* c. 27. *Aiunt ſexcentarum ovium gregem exanimatum in Pompeiana regione.* Strictim Tacitus *annal. l.* 15. *Motu terræ, celebre Campaniæ opidum Pompeji, magnâ ex parte proruit.* Cæterùm & altera urbis iſtius clades nihilo minùs inſignis memoratur, de qâ infrà dicendi locus dabitur.

Καὶ Ἡρακλάνιον] *Herculaneum* etiam Campaniæ opidum, Plinio *ibid.* Seneca de Pompejorum motu locutus, loco ſuperiùs adducto: *Campaniam nunqam ſecuram bujus mali, indemnem tamen, & totiens defunctam metu, magnâ ſtrage vaſtavit. nam & Herculaneenſis opidi pars ruit, dubiéqe ſtant etiam qæ relicta ſunt.* & *ibid. c.* 26. ubi dixerat ex Calliſthenis ſententia, *inſulas eſſe certioris ſoli, urbésqe eò tutiores, qò propiùs ad mare acceſſerunt. falſa*, inqit, *hæc eſſe, Pompeii & Herculaneum ſenſere.* De utroqe Dio Caſſius *l.* 66. in *Tito.* ubi Veſuvii montis incendium immane deſcripſerat; Καὶ πόλεις δύο ὅλας, τήν τε Ἡρακλάνιον καὶ τὸν Πομπηῖον, ὲν θεάτρῳ τῷ ὁμίλῳ αὐτῆς καθημένῳ, κατέχωσε. Duplex ergò tum Pompeios, tum & Herculaneum clades affixerat: à terræ motu altera, altera ab igne, qi è monte vicino eruperat. illa ſub Nerone contigit, iſta ſub Tito. prior Senecæ, Dioni poſterior memoratur. Marcus utram voluerit, ambigi poteſt. hanc magis, opinor, qia poſt priorem illam revixiſſe qodammodo videtur, graviori malo reſervata. de hac certè Tertullianus *de pallio c.* 2. poſtqam Sodomæ ac Gomorrhæ cladem retulerat; *Ex hujuſcemodi nubilo & Tuſcia Vulfinios priſtinos deuſta, qò magis de montibus ſuis Campaniæ ſperet, erepta Pompeios.* Sed & *in apologet. c.* 40. *Vulfinios de cælo, Pompejos de ſuo monte perfudit ignis.* qod cum idem eiſdem planè verbis in ſcripto

adverſus

adversùs nationes l. 1. c. 9. reponatur; eo loci tamen vir doctissimus Jac. Gothofredus, cujus diligentiæ Tertulliani fœtum hunc postliminio receptum debemus, in codice M S. *Tarpeios*, non *Pompeios* legi testatur; idémque vocabulum in *Apologetico* restituendum contendit. ut Tarpe civitas Italiæ: cujus Stephanus Byzant. meminit, utrobique intelligatur, unde Ταρπαῖον ὄρος, & gentilitium nomen Ταρπαῖος. id eò magis urget; primò, qia Pompejorum clades sub Nerone demum contigerit, cùm avtor de eis cladibus agere propositurus esset, qæ disciplinâ Christianâ erant antiqiores. deinde qia terræ motu illa facta sit, cùm hæc, de qa Tertullianus, igne contigerit. Verùm & Tarpæ istius nomen obscurum satis videtur, nisi si qis montem Tarpeium huc transferre velit, qod *nisi per somnum* fieri posse Gothofredus ipse negat; nec clades hujus ulla istiusmodi scripto consignata deprehenditur. tum Pompejos non terræ motu tantùm prorutos, etiam igne perfusos, cineribúsque obrutos constat. potuítque Tertullianus memoriâ lapsus, posterioris etiam, inter multas alias, cladis alicujus mentionem fecisse.

Ὁ μὲν τῆτιν κηδόσας] Sententia ἀναπόλιδος, qalem suprà observavimus, *lib.* 3. § 4. de argumento avtem hoc ipso paria habes, *infr.* § 50. & *l.* 8. § 23.

Ἔστα ἐξεταύθη] à gestu defunctorum tractum. Vide *supr. ad* § 3. Ἐκτέταται.

Πάντα ὑ ἐν βραχεῖ] ità *infr.* § 50. ὅλον μικρόν ὄζει τὸ δάκρυμα. Vide & *supr.* § 15.

Τὸ γὰ ὅλα καπιδεῖν ἀεὶ] M. Casavb. τὸ γὰ ὅλον καπιδεῖν ἀεὶ, &c. q. d. *hæc est summa rei, ut humanas res semper intuearis, tanqam transitoria & vilia.*

Τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα] Ità *lib.* 9. § 14. πάντα ταῦτα ἐφήμερα. & *supr.* § 29. πᾶν ἐφήμερον. Evripid. *Phœniss.* à Plut. *ad Apollon.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 105. lavdatus;

Ὁ δ' ὄλος ὰ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος.

Fortuna fluxa est; vivque durat in diem.

Et apud eundem Hecuba;

Τὸν πάντα δ' ὄλον ἦμαρ ἐμ' ἀφείλετο.

Qibus, altero alludi poterat ad Ephemeron, plantam sic dictam, si Nicandri Scholiastæ fides, διὰ τὸ ἐωθινὸν ἀναδιδὰς, τῇ ὑ μεσημβρίᾳ πιλεῖσθαι, ὡς ἑσπέραν ὑ αὐαίνεσθαι· vel, ut ego potiùs existimem, qod florem ferat, citò deciduum, ut vix in diem alterum duret. nec abludit Moses, qi *uno die totam vitam hominis conclusit*, ut Philippus presb. *in Job. l.* 1. dum genus humanum *herbæ campestri* comparat, *qæ mane succrescit, vespere succiditur. Psal.* 90. *v.* 5, 6. altero ad aliam eidem cognominem, indè dictam, ut *ad Dioscorid. c.* 700. ex Theophrasti sententia Herm. Barbarus, *qod intra diem jugulet:* sive, διὰ τὸ ἡμέρου ὄλλω μὴ διώασθαι ἐξαρκεῖν πρὸ πόντας αὐτὸ, vel φαγδίας etiam. qemadmodum de Pharico Nicander ipse *l.* 2. *v.* 400.

——ενδὲ μονῆρες

Ῥηΐδιος ἀκτῖνι βαρυὸ καταπαίρεται ἄνδρα.

Indè Svidas, Ἐφήμερον δηλητήριον, τὸ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀναιρῶν. Vide qæ ex Sophocle, Sosiphane, Evripide, aliísque pavlò superiùs retulimus.

Ἔχθες μὲν] heri id est, nuper, sive nuperrimè. qo sensu & Job. *c.* 8. *v.* 9. χθιζοὶ γὰ ἐσμὲν. *besterni enim sumus.* & *Histor. Reg. l.* 2. *c.* 15. *v.* 20. Ἐχθὲς παρεγένοντο. *heri*, id est, nuper, *accessisti.* Vide *ad l.* 10. § 7.

Μυξάριον] Piscem aliqem innui existimavit Xylander, qia τάριχος seqitur. itaqe vertit, *qod heri fuit piscis, cras erit Salsamentum aut cinis.* Nec mirum adeò crassè halucinatum Xylandrum, qem & Henr. Stephanus eundem errorem erraverit; qi in *Thesauro* suo apud M. Avrelium μυξάριον nomen piscis esse pronunciavit, *saperdam* forsan vel *ichthyocollam.* Verùm utrumqe aliud docere poterat Marcus ipse, qi *l.* 6. § 13. τὴν σωματίαν definivit, ἐστὶν παράτριμμα ἢ ματὶ τινὸς ἀσαρκοῦ μυξαρὸν ἔκκρισιν. *intestini afflictionem & cum convulsione qadam muci excretionem.* respexit dubio procul utrobíqe ad genituram humanam, qæ mucum referre videtur, qámqe R. Aqiba in Pirke Aboth, טפה סרוחה hoc est, ut Palladas in *ambolog. epigr. l.* 1. *c.* 81. μαρὰν ῥανίδα, sive guttulam fœdam, appellat. *limum* dixit Tertull. *de pudicit. c.* 6. *non ex seminis limo, non ex concupiscentiæ fimo:* &, *lascivas sordes*, Rigaltio refingente, idem *ibidem.* qo modo & Jobus honestiori pavlò usus imagine *cap.* 10. *v.* 10. sic Numen alloqitur, *An non* כחלב *sicut lac fudisti me; & tanqam caseum coagulâsti me?* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 7. *Miseret atqe etiam pudet æstimantem, qàm sit frivola animalium superbissimi origo.* Stoicis avtem diminuentis formulæ vocabula freqentia & familiaria, nemo non novit, qi in scriptis ipsorum est vel leviusculè versatus. ità apud cùm Marcum nostrum, tum & Epictetum creberrimè deprehendas, μυξάριον, ὀνάριον, ὀστάριον, ἀριθμάριον, σκιμμάριον, φυτάριον, ψυχάριον, ἀνθρωπάριον, σωμάτιον, πλεισμάτιον, πτωμάτιον, αἱματίον, σαρκίον, σαρκίδιον, ἀνθύλλιον, ἀνδρύδριον, & innumera ejusmodi. qæ eo fine illi usurpâsse videntur, qo τὴν μίσων ἢ ἀδιαφόρων istorum contemptum qendam innuerent, qámqe ea súsqe déqe ipsi haberent, eis loqendi formulis subindicarent. Vide *supr.* § 20.

Τάριχος ἢ τίφρα] Ità de Protesilao Artayctes apud Herodotum *l.* 9. ὅτι πεδνεὸς ἢ τάριχος ἐὼν, δυνάμιν ποιὴς ἀνδρῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα πίνειν. τάριχος propriè *salsamentum.* dubitavi aliqandò an *succidiam* verterem, qia de carnibus agitur, cùm *salsamentum* de piscibus præcipuè usurpetur. *Salsuram* malui, qia *succidiam* ad suillas carnes restringi

gi, *salsuram* à Columella, *l.* 8. *c.* 17. & *l.* 12. *c.* 53. latiùs extendi, animadverteram. Verto itaque, *salsura vel favilla.* Tertull. *de resurr. carn. c.* 27. *Sepulcra cellas promas dixit (* Esaias *c.* 26. *v.* 20.*) qia in cellis promis caro salita & usui reposita servatur, depromenda illinc suo tempore. proinde enim & corpora medicata condimentis sepulturæ, mausolæis & monumentis seqestrantur, processura indè cùm jusserit dominus.* Respexit Marcus ad mores ritúsque, qos circa defunctorum cadavera observabant Ægyptii, at cum Græcis pariter Romani; qorum alteri condiebant suorum corpora, alteri cremabant. Eustath. *ad Il. α'.* Ἕλλωες μὲν τοὺ νεκροὺς ἔκαιον, τὰ ὀστᾶ μόνα κατέχοντες καὶ θάπτοντες εἰς μνῆμα ἐξ ἁλῶν καὶ μύρων· Αἰγύπτιοι δὲ τοὺ νεκροὺς ἐταρίχευον, ἵνα ὅλον τὸ σῶμα (an σῶμα) τὸ πρὶν ζῶντος ἔχωσιν εἰς μνήμης ἀπόψεων. ità apud illos cadaver fit ταρίχος, id est, *salsura*, sive *mummia*, uti appellant recentiores Medicorum filii, ab Arabico *Mum*, id est, *Cerâ*; qia ceromate etiam in eo negotio utebantur; apud ipsos τάριχος, id est, *favilla* vel *cinis.* De Ægyptiis Herodot. *l.* 3. à Stobæo etiam relatus *tom.* 2. *tit.* 121. Τὸν νέκυν ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ ἐυλίων καταβρωθῇ. Et Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l.* 3. *c.* 24. Αἰγύπτιοι δὲ τὰ ἔντερα ἐξελόντες, ταριχεύουσιν αὐτούς. qi & Persas ait, νίτρῳ ταριχεύειν. Ex Chrysippo Cicero *Tusc. l.* 1. § 108. *Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi servant: Persæ etiam cerâ circumlitos condiunt.* qod κηρῶσαι Herodotus *l.* 1. dixit. Verùm *conduntur*, non *condiunt* legi postulat Victorius *var. lect. l.* 10. *c.* 6. Sic enim Herodotus; καὶ κηρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσιν. Hinc Plato in Phædon. Συμπονὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχεύειν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχεύοντες, ὀλίγου ὅλον ὠφίει ἀναίσθητον ὅσον χρόνον. Et Lucian. in *Necyomant.* apud inferos vidisse se in defunctorum congerie, τοὺ μὲν παλαιούς τινας καὶ εὐπατρίδας, καὶ ἀμφίλυκος, τοὺ δὲ νεωστὶ καὶ σωτηρικότας, καὶ μάλιστα τοὺ Αἰγυπτίων αὐτοῦ, διὰ τὸ πολυαρκὲς τῆς ταριχείας. Indè ταριχευταὶ Diodoro Sic. *l.* 1. dicti, qi id muneris obibant. Qin & de Api bove, qem colunt Ægyptii, Nymphodorus Amphipolita *lib. de ritibus moribúsve Asianis*, à Clemente *Strom. lib.* 1. lavdatus; Τὸν Ἆπιν τὸν ταῦρον πελαγίσαντα καὶ ταριχεύσαντα, εἰς σορὸν ἀποθέσθαι. Unde *Sarapis*, qasi *Soroapis* dicatur. Et de Osiride Athenagoras in *legat.* sive *apolog. pro Christianis: ὃ μόνον ὁ τάφος τοῦ Ὀσείριδος δείκνυται ἀλλὰ καὶ ταριχεία. Osiridis apud Ægyptios, non sepulcrum tantùm, sed & conditura ostenditur.* Itaque apud Tacit. *histor. l.* 5. de Judæis, qod vulgò legitur, *Corpora condere, qàm cremare, è more Ægyptio. Condire* malim. Vide Mosen *l.* 1. *c.* 50. *v.* 2. Et Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 39. Ad ritum cremandi alludens Marcus *supr.* § 3. ὀκτέταν), τετίφρων). De utroqe Lucian. adjectis etiam gentium aliarum ritibus aliis, in *dissert. de luctu.* Ὁ μὲν ἔλλυ ἔκαυσεν· ὁ δὲ Πέρσης ἔθαψεν· ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχέει· τειχίζει δὲ ὁ Αἰγύπτιος. Qo loco (ut id obiter adnotem) ὑάλῳ nomine, nec, cum Erasmo, *adipem suillam*; & *stercus suillum* multò minùs; designari existimem; (qamvis alterum è duobus necessariò intelligendum censeat M. Casavb.) qum nevtrum horum usqam ità nuncupari comperiam. Sed nec assentiri possum Lilio Gyraldo, *de Var. sepult. rit.* pro ὕαλον, μύελον, qod *medullam* is interpretatur, legenti. ὕδωρ potiùs ex Gorrhæo, *electri sive succini genus, vitri instar, pellucidum*, intellexerim: qod & Plinius *l.* 37. *c.* 3. à Germanis *gleſſum* (**glas** nostrum agnoscas) indèqe *l.* 4. *c.* 16. *insulas*, qæ & *Electrides*, *Glessarias*, monuit appellari. *electrum* avtem sive *succinum* apud Indos copiosè haberi Ctesias prodit in *Indicis*; unde excerpta habes in Photio *cod.* 72. Qanqam & vitro etiam inclusa cadavera suorum, γυψώσαντας, (id est, γύψῳ χρίσαντας, qod de Britannici corpore veneno sublati à Nerone factum refert Dio *l.* 61.) *cum calce*, sive *creta* priùs *illevissent*, vel τειχίσαι (ut Diodor. Sic. *l.* 2. *c.* 15.) *ubi salsamenti instar condivissent*, asservare Solitos Æthiopes, avtor est *ibidem* Herodotus. idémqe narrans Strabo *l.* 17. Οἱ δ' ὅλοι κατέχουσι περιχέαντες ὕαλον. & Diodor. *l.* 2. περιχύσαντες αὐτοὺς πολλῷ ὕαλον. ità enim legendum, qod libri ὕλλῳ perperam exhibent. qi & ex Ctesia subjicit, priùs avreâ, vel argenteâ, vel fictili, pro defuncti opibus statúqe, thecâ qadam, ad corporis dimensiones ac lineamenta accuratè effictâ, includi solita refert cadavera, qàm *vitro* sive *succino* perfunderentur. *Indorum* avtem nomine *Æthiopes* apud veteres veniſſe, ut alios nè dicam, docebit Maronis illud de Nilo, qem ab Indis fluere ait, *Georg. lib.* 4.

Usqe coloratis amnis devexus ab Indis.

Videatur Jos. Scalig. *de emend. temp. l.* 7. in *Comput. Æthiop.* Sed &, ὡς ἄποικοι Ἰνδῶν Αἰθίοπες πατρώζουσι, *Æthiopes ab Indis ortos ac profectos, ritúsque patrios retinuisse*, vulgò creditum ex Philostrato discimus in *vit. Apollon. l.* 6. *c.* 8. Verùm aliud est περικλείειν, *includere*, aliud περιχείειν, *inungere*, qod, ut *calci* sive *cretæ* conveniri possit, *vitro* commodè sive *succino*, vix potest. qid ergò, vel pro ὑάλῳ γύψῳ, vel pro περιχέει περικλείει legatur, ut sit, vel *gypso oblinunt*, vel, *vitro includunt?* addam & aliam conjecturam, ὑάλῳ περιχέειν, qàm ὕαλον περιχέειν, qod Strabo habet, ritè dicitur. Qanqam si qi codices illud μυέλῳ exhiberent, leviculâ mutatione posset in μίλτῳ defingi. melle avtem inuncta, qo dìutiùs servarentur, cadavera, nemini ferè non est notissimum. De Assyriis Herodotus *l.* 1. Ταφαὶ δέ σφι ἐν μίλτῳ. Lucret. *l.* 3.

Nam

Nam ſi in morte malum eſt, malis morſúque ferarum
Tractari; non invenio, qî non ſit acerbum
Ignibus impoſitum calidis torreſcere flammîs;
Aut in melle ſitum ſuffocari; atque rigere
Frigore, cùm in ſummo gelidi cubat aquore ſaxi;
Urgerîve ſuperne obtritum pondere terræ.

Varro περὶ ταφῆς apud Nonium in *Vulgus*: *Rere Heraclides Ponticus plus ſapit, qi præcepit ut comburerent; qàm Democritus, qi ut in melle ſervarentur. quem ſi vulgus ſecutus eſſet, peream, ſi centum denariis talentum mulſi emere poſſimus.* Plin. *hiſt. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis eſt, ut putreſcere corpora non ſinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Claudii Cæſaris principatu allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Græc. l.* 5. Ageſipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, qò Spartam reduceretur ad regalem ſepulturam. Ageſilai verò, per mellis penuriam, *cerâ obductum*, avtor eſt Plut. in *Ageſil.* Silius avtem Italicus, qi varia itidem ſepulturæ apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recenſet, à Ponti incolis ora ſuorum *murrhata*, id eſt, *myrrhâ condita, in longum ævum reponi* adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: qibus & conjecturas haſce noſtras liberè cenſendas libenter relinquimus. Qod avtem Marcus iſtîc, πάσχος ἢ τίφος, idem eidem, ſed inverſo ordine, *l.* 5. § 33. ἀνοδίς ἢ σκέλεπις dicitur.

Τὸ ἀνθελαῖον] Vide *ad lib.* 2. § 10. & *ſupr.* § 26.

Κατὰ φύσιν διαλθεῖν] Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἵλεως χαλαῦσαι] Vide *l.* 2. § 3. χαλαῦσαι dixit, qod ἀναλῦσαι Pavlus *ad Philippenſ. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς χαλάσῃ ὑμᾶς τῆς χαιρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύσει πρὸς αὐτόν.

Εὐφημίσω] ità *l.* 2. § 3. εὐχάριστος. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπιφημίζω τὸν ἡγεμόνα. Senec. *epiſt.* 39. *Jam verò ſi cui contigit, ut illum ſenectus leniter emitteret, non repentè avulſum vitæ, ſed minutatim ſubductum, næ ille gratias agere Diis omnibus debet, qòd ſatiatus ad requiem homini neceſſariam, laſſo gratam, perductus eſt.*

§ 49. Ὅμοιον τῇ ἀκρᾳ] Similitudine eâdem uſus eſt Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipſe ad *Pætum famil. l.* 9. *ep.* 16. *Illam Attii ſimilitudinem non modo jam ad invidiam, ſed ad fortunam transferam: quam exiſtimo levem & imbecillem, ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum à ſaxo frangi oportere.* Seneca alias item adjecit, *de conſtant. ſap. c.* 3. *Quomodo eorundem lapidum inexpugnabilis ferro duritia eſt, nec ſecari adamas, aut cædi vel deteri poteſt, ſed incurrentia ultrò retundit: quemadmodum quædam non poſſunt igne conſumi, ſed flammâ circumfuſâ, rigorem ſuum habitúmque conſervant. quemadmodum projecti in altum ſcopuli mare frangunt, nec ipſi ulla ſævitiæ veſtigia, tot verberati ſeculis oſtentant: ità ſapientis animus ſolidus eſt, & id roboris collegit, ut tam tutus ſit ab injuria, qàm illa quæ retuli.* Idem *de vit. beat. c.* 27. Socratem ſic loqentem inducit: *Duritia filicis nulli magìs, qàm ſerientibus nota eſt; nec ulli magìs intelligunt, quanta ſit virtus mea, qàm qi vires ejus laceſſendo ſenſerunt. præbeo me, non aliter qàm rupes aliqa in vadoſo (undoſo, Lipſius) mari deſtituta, quam fluctus non deſinunt undecunque moti ſunt verberare; nec ideò aut loco eam movent, aut per tot ætates crebro incurſu ſuo conſumunt.* Euſtath. *ad Il. β'. v.* 396. Ἰσέον ὅτι ἔστι ποτὲ τὸν στερεὸν ἄνδρα καὶ κινδυνώδεσι ἀπειλούμενον, τοῦτο φυσικῆς σκοπὸν εἰπεῖν, ὃν ἔστι ποτὲ κύματα λέγειν.

Παντοίων ἀνέμων, ὅταν ἔνθα καὶ ἔνθα γένωνται.

Atque ità de Achivis Homer. *Il. o'. v.* 618.

Ἶσον δὲ πυρὶ γνοὺς ἀρηρότες, ἠΰτε πέτρη
Ἠλίβατες, μεγάλη, πολιῆς ἁλὸς ἐγγὺς ἐοῦσα,
Ἥτε μάλ' ἀργέων ἀνέμων λαιλαπὶ κέλσθαι,
Κύματά τε προφύγῃσι, τά τε πρηστῆρες ἀυτῇ·
Ὣς Δαναοὶ Τρῶας μένον ἄμπεδον, οὐδὲ φέβοντο.

De Latini conſtantia Maro *Æn. l.* 7.

Ille velut pelagi rupes immota reſiſtit:

(qem de Homero verſiculum uſurpavit Macrob. *Sat. l.* 6. *c.* 3.)

Ut pelagi rupes magno veniente fragore,
Qæ ſeſe multis circumlatrantibus undis
Mole tenet: ſcopuli neqicqam, & ſpumea circum
Saxa fremunt, laterique illiſa refunditur alga.

Et de Mezentii fortitudine *l.* 10.

Ille velut rupes, vaſtum qa prodit in æqor,
Obvia ventorum furiis, expoſtáque ponto,
Vim cunctam atque minas perfert cælique marisque,
Ipſa immota manet.——

Achelous apud Naſonem *Metamorph. l.* 9. *v.* 39.

Me mea defendit gravitas: fruſtráque petebar;
Haud ſecùs ac moles, qam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, ſuóque eſt pondere tuta.

De Andronico majore Nicephorus Gregoras *hiſt. Rom. l.* 8. *c.* 10. Πολλὰ γὰρ τὰ πρόγμαλα πλησὸς διαρέχοντες κυκλῶσι, δι' ὧν διαδραμοῦσι πρῶτα ὀπωρίζα εἰς τροφὴν ἁπαρκῆ, καὶ μικρὰ πάντων ἀθρόα ἐφ' ἡμᾶς κινυμένων, ὥστε σφοδρῶς, ὥσπερ ὅς φασι καταρράκλας Νείλου, μόνῳ αὐτοὺς τοὺς ἐμβολὰς εἰς σαυτὸν ἀναδεχόμενος, ἐσῶσι φερόμενοι, παντοίως περιελθὼν, πολλῶν περιφερομένων κυμάτων, ἀκυμάντῳ μένοντι, &c. Nicetas Chon. in *Manuel. l.* 2. *c.* 1. Ἀλλ' ἀνδρὶ ἐστυχὼν τῷ δικαιοκυμόνοις, ἀπορρίπτῃ, ὡς οἱ καὶ πρὸς περιφερεῖς ἀπενδυτῳ. Idem in *Alex. Man. c.* 13. de Theodoſio Patriarcha; ὅτε γὰρ ἡ Ἀνδρονίκου μεγαλειότης καὶ σοφασμοὶ, ἐξ' ἧ ἀφ' αὐτῆς λόγων ἐσιφίλιξε δυνάμεις

ῥυόμεις, ὦδ' αἱ ἀπειλαὶ διετάρεξαν· ἀλλ' ἦν ἀτίνακτος, ὡς ἐνεῖνος ὁ πρόβολος, περὶ ὃν ἀεὶ κῦμα ὀρθὸν ἵσταται, καὶ ἅλμη ἀπεμορμύρουσα· ὁ δὲ εἰς ἀφρὸν διαλύων, καὶ μακρὰ χλάειν ἐων τὴν ἠχὼ ἀναλαμπαν, ὅτι τῆς αὐτῆς ἐσπείκλαι βάσεως. Et de Alemanno qodam milite, in *Isaac l. 2. c. 7.* Γεγηθὼς ἐπορεύετο, ἀπίνακτος καὶ πρόβολον τινα τοῖς τοῦ βαρβαρικοῦ ἐπέστη ξυλλόγου βλήμασιν. De Roberto Comite Gloceſtrenſi Henrici primi filio Gvilielm. Malmesbur. *hiſtor. novell. l. 2.* Quamvis & Rex ipſe & cuncti principes, magno annisu ſatagerent, Comitem in ſua vota traducere,

Ille, velut pelagi rupes immota, reſiſtens,
omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compeſcuit. Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὁ αὐτὸ δ' ἑαυτῷ παθεῖν τε καὶ φρίξαι τὸ κλύδων, ἐπειδὴ τὸ ἑστῶτες ἐρᾷ, ἑστῶσαν ἔχει καὶ πλὴν σφᾶς αὐτὸ θεοδυμίαν, ὥστε θεῖόν τι πάσχων, καὶ τὸ τῆς θεᾶς δυσωπεῖν λέγειν, ἐγὼ μὲν ὁ αὐτὸς εἰμὶ, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. ἀκὴν μεταποιήσεται, ὧδε συμμεταθήσεται τοῖς κραδίαις καὶ τοῖς πρόσωσιν, ἄλλοτε ἄλλο γιγνόμενον, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ἅσπερ τὰς τῶν πετρῶν οἱ πολύποδες, οἷς ἂν ὁμιλήσωσι· μόνος δὲ αὐτὸς ἀεὶ, πάντα ἐν ᾧ πατήσει, καὶ ἐν στεφομένοις ἄστρον. πέτρα τις, δίμαι, θεὸς ἐμβολὰς ἀνέμων τε καὶ κυμάτων, ὅτε πανουθμὸν, καὶ διαπαύσει περὶ ἑαυτὸν τὰ θορυβούμενα. Idémque *orat.* 28. procellam describens: Ἡ μὲν θάλασσα ἀνέμοις μεγάλοις πνέουσι διηγείρετο τε καὶ ἐπορθεῖτο· ἦν δὲ κυμάτων τὰ μὲν πρόσθεν ἀπισθίμενα καὶ κατὰ μικρὸν κορυφούμενα, ἔπειτ' ἐλαπλήμενα πρὸς τὰς ἀκτῆς ἐλύετο, τὰ δὲ ταῖς γείτοσι πέτραις θορυβούμενα καὶ ἀποκρούμενα, εἰς ἄχνας ἀφρώδη καὶ ψιλὴν ἐσκορπίζετο. ἔνθα χάλικες καὶ φυκία καὶ κήρυκες καὶ ἅλλ' ὀστρέων τὰ ἐλαφρότατα ἐξεδεδύκει καὶ ἀπεκλύστο· ἐφ' ᾗ καὶ ἡσυχάζετο πάλιν ἀναχωρούντος τοῦ κύματος. αἱ δὲ ἦσαν ἄσπετοι καὶ ἀπύναλοι, ὧδέ γε ἦπον ἢ διαχεῦντος ἀστῆνος, πλὴν ὅσον τοῖς κύμασι. mox ubi ſimiles in vita humana procellas emergentes narraverat; ἅλλ' πειραζομένων, inqit, οἱ μὲν ἐδόκουν μοι ὡς τὰ κυφότατα καὶ ἄπορα παρασύρεσθαι, καὶ ὧδέ μικρὸν ἀντίσχειν πρὸς τὰς ἐπιρροίας· ὧδέ γὰρ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς στερρότητα καὶ ῥᾳδιον λογισμὸν σώφρονα καὶ τοῖς πραοπαθοῦσιν ἀντιβαίνοντος. Οἱ δὲ δὴ πέτρα, τῆς πέτρας σκληρᾶς ἄξιοι, ἐφ' ἧς βεβηκαμεν, καὶ ἣ λαμπρύνομεν, ὅσοι φιλοσόφῳ χρώμενοι λόγῳ, καὶ ὑπὲρ ἀναβεβηκότες πλὴν ἅλλ πολλὴν ταπεινότητα, πάντα φέρουσιν ἀσείστως καὶ ἀπαθέως, καὶ διαγελῶσι μᾶλλον ἢ ἐλεῶσι τοὺ σειομένους, τὸ μὲν ὑπὸ φιλοσοφίας, τὸ δὲ ὑπὸ φιλανθρωπίας. Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 84. Οὕτω καὶ ἡ νίκη λαμπροτέρα γίνεται, ὅταν πάντων ἅλλ δρεόντων φρικιώμεθα· ὃ καὶ μάλιστα ἰσχύει τεκμήριον. ὅπου καὶ αἱ θαλάττιαι πέτραι, τὰ παίοντα τὰ κύματα διαλύουσιν· ὅπου καὶ οἱ ἅλοι πάντες ἀσεκπρύχθησαν, καὶ ἐσεφανώθησαν, καὶ λαμπρὰ τρόπαια ἔστησαν, πλὴν ἀπεγύμνα ταῦτα νικῶντες νίκλω. Indè proverbiale hemiſtichium;

——ὀχλεῖς μάτλω με, κῦμ' ὅπως.

Cyprian. *epiſt.* 3. *Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & ſtabilis atque inconcuſſa virtus, contra omnes incurſus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obſiſtere.* Huic aliam addere licet imaginem, havd minùs elegantem, ex Evripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom. 2 tit. 116.*

Τίς γὰρ πετραῖον σκοπιὸν ἀτάζων ἀεὶ,
Ὀδυσσαισι δώσει;
Molem qis autem ſaxeam haſtâ verberans,
Citat dolorem?

Cui non abſimile Plavtinum illud *Curcul. 3. 1.*

Noli, amabo, verberare lapidem, nè perdas manum.

ſcil. ſaxum qi cædit, nec illud lædit, & noxam parit ſibi.

Συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτον παντὶ ἐδυσχέτο] Geminum planè huic Antiphanis illud apud Stob. *tom. 2. tit. 108.*

Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι, παντὸς εἶναί μοι δοκεῖ·
Ἀνδρὸς δ', ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῶ τρόπῳ.
Namque eſſe infortunatum cujusvis puto:
Adverſa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα ἀνὴρ γὰρ ἀνδρὸς ὅτι διάφερες,
Ἐν τῷ τὸ, τε κακὸν εὖ φέρειν, καὶ τἀγαθόν.
Hoc enim alio alius præſtat, quòd conſtantiùs
Bonam malámque didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γνῶς τὶ ἐς' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσῃ.
Τέθνηκέ τις· μὴ δεινὸν ἔσῳ τοῦτό σοι.
Κεκύηκέ τις, ἢ κεκύηκέ τις· ἠτύχηκέ τις·
Βέβληκε τις· οἰμώζει τις· ἡ φύσις φέρει
Ἅπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόνον.
Si noveris homo qid ſit; ſat felix cris.
Interiit aliqis: nè ſit cordolium tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: eſt alius miſer:
Hic tuſſit: ille plorat: hæc fert omnia
Natura ſecum. tu tantùm luctu abſtine. Grot.

Τοῦτο εὐτύχημα] --λέγω γὰρ καὶ τὰ δύσφορ', εἰ τύχοι

Κατ' ὀρθὸν ἐξίοντα, παντ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Svidam, & Stobæum.

——*qippe cuncta, quæ vis triſtia,*
Recte expedita, ritè fauſta dixerim.

Itaque Philemon:

Ἄνθρωπος ὃ δύπω δὲν οὐκ ἔς' ὧδέ εἶς,
Ὦ, μὴ κακόν τι γένοντο ἢ χθόνιόν τι.
Ὁ πείσων δ' ἐλάχιστον τὸ γεγενημένον,
Ἀμφότερον ἔτος, εὐτυχεῖ τε καὶ φρονεῖ.
Nullum invenire eſt uſpiam mortalium,
Mala qi non ſit ſenſurus, aut jam ſenſerit.
At qi qod fert fortuna, qàm minimi facit,
Utrumqe, & ſapiens hicce & fortunatus eſt.

Ὃ οὐκ ἔστιν ἀποτύχημα] ἀποτύχημα, *fruſtratio*

aberratio, ubi qis à fine scopóqe sibi propositó excidit, eúmqe nevtiqam assequitur. hoc itaqe loco naturæ humanæ ἀποτέλεσμα dicitur, qod ità eidem adversatur, ut impediat qo minùs finem sibi propositum assequatur. at hoc in natura humana, inqit, nihil externum suâ vi potest efficere. neqe est itaqe istiusmodi aliqid pro infortunio hominis habendum. Hoc eodem argumento (utì refert Plut. *de tranqil.*) Metrocli Cynico occlusit os Stilpo Megarensis: potuitqe eo Marcus etiam hîc respexisse. Qum enim Metrocles illi filiæ suæ impudicitiam exprobraret, Ἐμὸν ἔν, inqit ille, ἁμάρτημα τοῦτό ἐστιν, ἢ ἐμεύνης; & respondente Metrocle, οὐκοῦν μὴ ἁμάρτημα, σὸν δὲ ἀτύχημα· regessit ille: Πῶς λέγεις; ἀγαθὰ ἁμαρτήματα καὶ διαπτώματά ἐστι; τὰ δὲ διαπτώματα, οὐχ ὧν διαπτώματα, καὶ ἀποτεύγματα; τὰ δὲ ἀποτεύγματα, οὐχ ὧν ἀποτεύγματα ἀτυχήματα; Ità, inqit Plut. πρᾴως λέγω καὶ φιλοσόφως χαὸν ἀπέδειξεν ὕλακτμα τοῦ τῶ Κυνικῶ ἐλεγχομένου. Refert & Laërt. *lib.* 2. idem objicienti cuidam, dicentíqe, ὡς καταισχύνει αὐτὸν· respondisse, ὡ μᾶλλον, ἃ ἐγὼ ταύτῃ κοσμῶ. *Non magis est illa mihi probro, qàm ego illi sum ornamento.* Atqe sensus verborum Marci iste cum sequentibus conspirat optimè, qibus interrogat an casus istiusmodi prohibere qenqam possint, qo minùs justus, magnanimus, reliqarúmqe virtutum cultor existat. Possunt tamen & aliâ ratione intelligi, ut *aberrationes* sive *frustrationes*, διαπτώματα naturæ humanæ, negentur esse hujusmodi contingentia, qia præter naturam humanam ejusdémqe rationem nevtiqam contingant. Vide *supr.* § 33.

Τί ἐν τὸ βέλτιστον μεμάθηκας] Oratio defecta videtur. Itaqe Xyl. vertere neglexit. forsan sic distingvendum. Τί ἔν τὸ βέλτιστον; μεμάθηκας. *qidnam est igitur qod vult natura? didicisti* jam pridem; ipse sauis nôsti. qid id avtem sit, in seqentibus indicat; sed & *l.* 5. § 1. Epictet. Enchir. *c.* 32. Τὸ βέλτιστον τῆς φύσεως κατανοεῖν ὅτι ἐστίν, ἐξ ὧν ἀ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. Et *dissert. l.* 1. *c.* 17. τί ἔν δαιμονιόν ἐστι; νοῆσαι τὸ βέλτιστον τῆς φύσεως. Alex. Aphrodiss. *de beatit.* τὸ κατ' φύσιν, τὸ κατὰ τὸ βέλτιστον τῆς φύσεως ἀνύστου.

Ἀνεφάλωτον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἀδιάλυσον Sic *l.* 2. § 17. μηδὲν πεπονθὼς διεφθαρμένως, καὶ μετ' ὑποκρίσεως, ut nihil ficti simulatique subsit: & *supr.* § 33. λόγος ὅτι μήποτε διαφθαρεὶς. *Sermo mendacio omni immunis.* Istîc avtem, τὸ ἀδιάφθορον, vel agendi, vel patiendi significatum habere possit: prout & *l.* 1. § 15. τὸ ἀφθαρτές. Utrovis sumpseris, ad Stoicam disciplinam spectat. Siqidem illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* aiebant, μὴ δοξάσειν τὸν σοφὸν, τουτέστι φθαρῆναι συγκαταθήσεσθαι μηδενί. Explicatiùs Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι δὲ μὴ φθαρήσεσθαι τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσιν ἀληθεύειν. ὃ δὲ ἐν τῷ λέγειν τι ψεῦδος τὸ φθαρῆναι ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῷ διαφθορᾶς τὸ ψεῦδος λέγειν, καὶ ὅτι ἀπάτη ἦν πλησίον. τῷ μὲν τοι φθαρῆναι ποτὲ συγχωρήσας νομίζουσιν αὐτὸν καὶ πολλὰς τέρατας ἄνδρ συγκαταθήσεσθαι· καὶ δὴ καὶ φαντασίαν ἦν ἀπατηλὸν, καὶ καὶ πῶς τῶ συμφέροντος ἀφορήσειν, καὶ καὶ ἄλλας οἰκονομίας τῶ βίω πολλάς. ψεῦδος δ' ὑπολαμβάνειν φθαρῆναί ποτέ φασι τὸν σοφόν. ἐφθάρθαι δὲ παράπαν ἐκατολήπτῳ τινὶ συγκαταθέσεως, διὰ τὸ μηδὲ δόξαζειν αὐτὸν, μηδ' ἀγνοεῖν μηδέν. Et *ibid.* ὅτε ἐξαπατᾶται, ὅτε ἐξαπατᾷ ἄλλον, ὅτε διαφθείρεται, ὅτε ἀγνοεῖ, ὅτε λανθάνει [αὐτὸν τί, sive τι αὐτὸν,] ἑαυτὸν, ὅτε καθόλου ψεῦδος ὑπολαμβάνει. Verùm hoc est Dei solius, qi verè ἀφθαρτὸς solus, ut Paulus *ad Tit. c.* 1. *v.* 1. cæterùm ut idem *ad Rom. c.* 3. *v.* 4. πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. etiam Stoicorum sapientissimus.

Ἃ συμπαρόντων] leg. forsan, ὧν συμπαρόντων, *quæ si assuerint.*

Ἡ φύσις ἡ τῶ ἀνθρώπῳ ἀπήγγειλε τὸ ἴδιον] Ità *l.* 9. § 42. ἀπήγγειλε τὸ ἴδιον. Et *lib.* 11. § 1. Ἐγὼ ἀπήγγειλα τὸ ἐμόν· phrasis emphatica, qâ non cenum suum qod est assecutus qispiam indicatur, sed ità id omne qod suum ducit, plenum & integrum assecutus, ut in eo planè acqiescat, nec qicqam *amplius* requirat, utpote qum illud sibi sufficere existimet. Ità Matth. *c.* 6. *v.* 25. ἀπέχειν τὸν μισθὸν αὐτῶν. & Luc. *c.* 6. *v.* 24. ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. interpretatur Theophylact. πᾶν ἀπέλαβον. *totam mercedem suam acceperunt; totam habent. totam consolationem vestram accepistis*; totam habetis. ut qòd ampliùs sperent expecténeve, sive præmii *sive* solatii, avt illi avt isti, nihil prorsus sit reliqum. & apud Marc. *c.* 14. *v.* 41. Ἀπέχει. Sufficit, qam versionem firmant Hesy. Stephan. & Theod. Beza, adducto Anacreontico illo; Ἀπέχει· βλέπω γὰρ αὐτῶ. *Sat est, sufficit: ipsam enim video.* cui adjungit & Dunæus noster ex Sept. versione, Num. *c.* 16. *v.* 3. ἔχετε ὑμῶν. qod mox *v.* 7. ἱκανοῦσθε ὑμῖν. *Sufficiat vobis.* Syned. *salvis.* Τέτυπται (τοῖς ζωγράφοις) ἂν τις ἐπὶ μισγὸν ἢ κίναιδον ἐν πίνακι γράψαι, κομιδῆ ἀπολαστὸν, ἀπέχει τέτυπται. *habet totum id qod injustum est; nihil amplius requirit.* Cui libens subjunxerim illud ejusdem de militia rapaci, ex *orat. de regn.* Ὅσοις ἂν ἐμοῦ τὸν μὲν ἀλλόφυλον ἐχθρὸν ἀπφύκει, αὐτὸς δὲ ἢ τὰ μάστρα μοι χρῆται, ἕτος ἱκάνει μοι δοκεῖ διαφέρειν κυνός, ἵνα αὐτὸς ἐπὶ θοίνης καρπίζῃ τὰ πολέμια, *Non* ἀπέχειν τῆς φυλακῆς τὸν μισθὸν τῶ χαλκῶ ἀμφορεύμενον. ubi ἀπέχειν τὸν μισθὸν idem est, qod Lucæ Evangelistæ *c.* 3. *v.* 14. in Jo. Baptistæ responso ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις. His adjicere licebit, & illud Plutarchi in *Solone* (qod Sculter. qoqe advertit *exercit. Evang. l.* 2. *c.* 30.) ὁ γὰρ ἐν γάμῳ παρὼν τὸ κλαῦσαι, ἢ πένητι ὄντι, φίλος ἔστιν, ἀλλ' ἀνθρώπος.

ἡδονῆς, ἀχάριστος γυναῖκα· τὸν δὲ μισθὸν ἀπέχει, καὶ παρρησίαν αὐτῷ περὶ τοῦ γήμασθαι οὐκ ἀπολέλοιπεν, ὅτις αὐτὸ τοῦτο πεποίηκεν ὄνειδος. Et Athanasii (si is avtor est) illud *in serm. de semente.* ubi illos exagitat, qi qò nobili alicui viro se concilient, templum adeunt, ibique conspicandos se præbent. προέχουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀνδρώσῃ δείξωσι τὸ σπέρματον. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι, καὶ ἀπέσχε τὸν μισθόν· δι' ἀνθρώπων ἦλθεν, ἀνθρώπῳ ἤρεσε. παρὰ θεοῦ οὐδὲν ἔλαβεν· καὶ γὰρ ἐκείνῳ ἐδούλευε τῷ διαβόλῳ. Nec præteriri digna hîc Dunæi nostri subtilitas, qi ad Apostoli illud *ad Philip. c. 4. v. 18.* ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι· Hæc tria, inqit, prorsus idem declarant: nam ἀπέχω πάντα, non est, *accepi omnia qæ misistis:* esset enim ταυτολογία qod subjungitur, δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν· sed significat his verbis sibi abundè satisfactum esse. *Habeo,* inqit, *jam omnia* quæ velim, nihil amplius desidero, satis supérque est. ità Pindarus *Isthm. 5.* In his, inqit, duobus est summa felicitas, ἔστι ἓν πάσῃσιν, λόγον ἐσθλὸν ἀκοῦσαι. Hæc si habes, μὴ μάτην Ζεὺς ὑμᾶς, πάντ' ἔχεις. hoc est qod Pavlus ἀπέχει.

Οὐχ ὅτι τοῦτο ἀπόχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐλύχημα] Transponendum opinor, legendúmque. ὅτι τοῦτο, sive ὅτι οὐχὶ τ. &c. Vide *supra ad § 1. & ad l. 7. § 58.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 10.* οὐ γὰρ θανεῖν, ἢ πονεῖν φοβερὸν (ἢ καὶ πονηρόν) ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνου ἢ θάνατον. lavdatur itaqe, qi dixit,

Οὐ καταθανεῖν γὰρ δεινὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Neqe enim est mori miserum, sed turpiter mori.

sive ut Gnomologus exsulit,

Τὸ γὰρ θανεῖν οὐκ αἰσχρὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Mors ipsa non est fœda, sed fœdè mori.

Tacitus Stoicorum placita tangens, *annal. l. 6.* *Neqe mala vel bona, qæ vulgus putet. multos qi constitari adversis videantur, beatos; ac plerósqe, qanqam magnas per opes, miserrimas; si illi gravem fortunam constanter tolerent, vi prosperâ inconsultè utantur.* Bias apud Laërt. *l. 1.* Ἀτυχῆ εἶδε, τὸν ἀτυχίαν μὴ φέρονθα. Senec. *Herc. fur. 2. 2.*

L. *Qemcunqe miserum videris, hominem scias.*
A. *Qemcunqe fortem videris, miserum neges.*

Vide Senecam Philosophum istud fusissimè disputantem, *epist. 66.* & *ep. 67.*

§ 50. Ἰδιωτικὸν] non ἴδιον, ut *supr.* § 8. sed κοινότερον, ut *l. 2, § 10.* argumentum *vulgare,* non Stoicorum *peculiare,* qi altiora spirant, & validioribus firmamentis adversùs vitæ hujusce cupidinem incedunt muniti. itaqe ἄτυχον καὶ ἰδιωτικὸν conjunxit Hermog. *de invent. l. 2. c. 2.*

Τῶν γλίχρως ἐσθιεργιζόντων τοῦ ζῆν] γλίχρως ἐσθιεργίζειν τοῦ ζῆν, non est simpliciter, qod Xylander avtumat, *diu vivere,* sive *vitam in longissimum tempus extrahere;* sed *vitæ qasi pertinaciter inhærere,* & ægrè gravatimqe ab ea divelli. hoc enim τὸ γλίχρως illud designat. Apud Svidam avtor innominatus: Ἀλλ' ἐγώ τις ἄρα δυσαπάλακτος ἦν ὑπὸ φιλοτίμων, καὶ γλίχρως ἔτι ἐχόμην τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἅτε ὡς ἀληθῶς ὄναρ πιστεύσας. Est enim τὸ γλίχρων, qod & Xylander ipse nos monet, ipsúmqe significatûs hujus τὸ γλίχρως monere poterat, *lentum,* tenáxqe; idqe τῆς γλίας τεύτλου, *glutinis instar;* unde forsan & vocabulum istud ortum habuerit. itaqe τὸ γλίχρων καὶ κολλῶδες, tanqam συνώνυμα copulantur, ab Aristot. *problem. l. 2. q. 22.* & γλισχραίνειν, *cunctari,* vel potiùs *lentum & tenacem esse.* Sunt itaqe οἱ γλίχρως ἐνδιατρίβοντες τῷ ζῆν, οἱ γλιχόμενοι τοῦ ζῆν, ut Aristot. loqitur *politic. l. 3. c. 4.* Δῆλον δ', ὡς χαρτερῶσι πολλὰ κακοπάθειαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, γλιχόμενοι τοῦ ζῆν· ὡς ἐνίοις τισὶ δοκοῦσιν ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύπικρον. qod ille γλίχρως, Plato γλισχρῶς ἐπιθυμεῖν dixerat in *Critone:* Ὅπου γέρων ἀνὴρ μικρᾶς χρόνου τῆς βίου λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐτόλμησας ὕπερ γλισχρῶς ἐπιθυμεῖν τοῦ ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβὰς ἀδεὴς ὢν ἔρει; Affectum avtem, qem noster hîc notat, graphicè depinxisse videtur Plut. in lib. *de tranqill.* his verbis: Τὸν μὲν γὰρ ἀνόητον ὁ τοῦ θανάτου φόβος, οὐχ ὁ τοῦ ζῆν πόθος, ἐκκρέμασε τοῦ σώματος πολὺ περιπλεγμένον, ὥσπερ τὸν Ὀδυσσέα τῷ ἐριφῷ, δεδιχότα τὴν χάρυβδιν ὑποκυμβίλιον.

Ἐνθ' ὅτε μίμνειν ἄνεμος, ἔτ' ἐπιπλεῖν ἐᾷ,
καὶ πρὸς ταῦτα δυσαρίστως, καὶ περὶ ἐκεῖνα περιδεῶς ἔχοντα. De Ulysse qod refert, habetur *Odyss. μ. v.* 432. Senarius est ex Æschyli *Philoctete,* proverbii vicem adeptus, qod ex Diogeniano discimus; & ab Aristæneto *l. 1. epist. 27.* usurparus: in qo τὸ ἐπιπλεῖν est à Grotii manu in *excerptis,* cùm vulgò πλεῖν tantùm legatur. Sin Plutarchi illa minùs placent, qia mortis formidini magis qàm vitæ cupidini affectum illum tribuit, Antiphanes advocetur, cujus è *Geminis* ista apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* leguntur:

——ὑδεὶς πόποτε,
Ὦ Νίκων', ἀπέθανε, ὑπερδανεῖν περίδυμος ὤν.
Τοὺς γλιχομένους γ' ζῆν καλαπατᾷ τὸ σπέλος
Ἀκονίας ὁ χάρων.——
——*nemo unqam here,*
Moriendo alacrem vitæ imposuit terminum:
Sed avidos vitæ pedibus Orcus detrahit
Restantes frustra.——

Vel Lucianus, qi in *Cataplo,* de tyranno qodam: Ἀπαυθάδης γὰρ ἦν καὶ ἀγριώτερος ἐς τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις ἐξῶ τινι. περιέχεται τοῖς τοιούτοις ἡ ψυχὴ, καὶ ὑπ' ἀδίκου ἐπιθυμίας ἀπαλλάττεσθαι ῥᾳδίως, ἅτε αὐτοῖς πάλαι περιπεπηγυῖα. μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἄρρηκτός τις ἐστὶ ὁ δεσμὸς οὗτος, ᾧ δεδεμένοι ξυμβέβηκεν αὐτούς. qem & ampliùs ibidem vise sis. Spectat horsum & qod in Evangelio Luc. *c. 12. v. 20.* de locuplete illo dicitur, qi

opinione ſuâ ſpéqe inani vitæ ſpatium ſibi ad annos plures protelaverat, Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὸν ψυχήν σε ἀπαιτῶσιν ἀπὸ σοῦ. *Amens homo, nocte hâc ipſâ repetent à te animam tuam.* Siqidem, ut Caſavb. *ad Theophr. charact. c.* 11. αἰτεῖν eſt *poſcere à volente*; ἀπαιτεῖν, *à nolente.* Andocides περὶ καθόδου (an περὶ ἀφέσεως, ut ex Harpocrat. vult G. Canter. *nov. lect. l.* 8. *c.* 4.) Ταῦτ' ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε αἰτῶ· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτῶ. De utriſque Seneca *epiſt.* 4, *Vitam multi ſic complectuntur & tenent, quomodo qi à torrente rapiuntur ſpinas & aſpera. plerique inter mortis metum & vitæ tormenta miſeri fluctuant; & vivere nolunt, & mori neſciunt.* De his Epictetus, Θαυμαστοὶ ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες, μήτε ἀποθνήσκειν. Cui non diſpar illud apud Cyprianum *de mortalit.* à ſatellite cœleſti non ſine indignatione inſigni infremendo emiſſum, *Pati timetis, exire non vultis: qid faciam vobis?* Hos itaqe hiſqe ſimiles notat Marcus, vitæ mimio plùs avidos καὶ φιλοψύχους, ideoqe omnibus modis mediſqe ſatagentes, qò eam qàm diutiſſimè protelare poſſint. qò ſpectant & Evripidis verſiculi, qos *l.* 7. § 51. ſed mutilos Marcus exhibet. Vide *ad l.* 10. § 8.

Τί ἂν αὐτῆς πλέον ἢ τοῖς δώδεκα;] In eadem planè conditione ſunt, inqit, iſti vitæ tantopere cupidi, etiamſi id qod tam enixè expetunt, fuerint aſſecuti, ut ad annos numeroſos ſpiritum prorogârint. qâ illi ipſi, qi immaturo fato defunguntur. qare? primùm, qia nihil intereſt citiùs an ſeriùs è vita migraveris, cùm aliqando migrandum ſit: cùm intervalli illius qod ab ortu ad obitum pertingit diſtantia, qæcunqe ea tandem fuerit, ad æternitatis utrobiqe adjacentia ſpatia rationem nullam obtineat. deinde, qia etiamſi qàm diutiſſimè vixerint, tamen *uvæ acerbæ inſtar*, ut Eliphaz *Iobi c.* 15. *v.* 33. avt *pomi immaturi. vitæ* qaſi *avelluntur*: ut Senec. *epiſt.* 30. non *tanqam cxant de vita*, ſed *tanqam extrahantur.* Idem *de brev. vit. c.* 11. Cicer. *de ſenect. Qaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avelluntur; ſi matura & cocta, decidunt: ſic vitam adoleſcentibus vis aufert, ſenibus maturitas.* Verùm vitæ cupido immoderata iſtos pariter ſe habere facit, ſenes an juvenes defungantur: qos itaqe ridens Luciani Diogenes; Τί ἐν ἄνθρωπός ἐστι λάροι περὶ σοῦ, ὁπόταν οἱ τελευτῶντες φιλόζωοι εἰσὶν, ὡς ἐχέλω διώκειν τὸν θάνατον, ὡς σοῦ ἐν τῷ γήρᾳ κακῶν φάρμακος; denique qia mors eodem in ſtatu utrumqi conſtituet. καὶ γὰρ ὁ ἑξηκοντούτης ἀποθανὼν ἐς ἴσον καταστήσεται τῷ ἑκατοντούτῃ, *l.* 9. § 33.

Καδιλιανὸς] Corruptum credo nomen iſtud: forſan Καικιλιανὸς, *Cæcilianus*, vel Κατιδιανὸς *Catidianus* fuerit. Κατίδιος καὶ Κατιδιανὸς, ὀνόματα κύρια. Svid. Qanqam longævus utrovis nomine nullus occurrit: Occurrit à priore illo parum deflexo, Καικίλιος Καλλαϊκιανὸς, utì Svidas habet, Καμαλίνος, ut Caſavbonus *ad Athen. l.* 6. *c.* 21. in hoc cenſu meritò collocandus, ſi (qod Svidas refert) ὑπὸ τῶν Σεβαστῶν Καίσαρος, καὶ ἕως Ἀδριανοῦ, *ſub Auguſto Cæſare & ad Adrianum uſqe* Cæcilius iſte Siculus rhetor Romæ ſophiſticen an rhetoricen profeſſus eſt: tùm inter utriusqe horum imperium ſeculum ſolidum intercedat.

Φάβιος] Inter μαχροβίους, *Q. Fabium Maximum* commemorat Plinius *nat. hiſt. l.* 7. *c.* 48. qem 63. annis *Augurem fuiſſe* refert. Val Max. *l.* 8. *c.* 13. *Q. Fabius Maximus duobus & ſexaginta annis auguratûs ſacerdotium ſuſtinuit, robuſtâ jam ætate id adeptus: qæ utraqe tempora, ſi in unum conferantur, facilè ſeculi modum explevcrint,* Et Livius *hiſt. l.* 30. *Eodem anno Q. Fabius Maximus moritur, exactæ ætatis; ſiqidem verum eſt augurem duos & ſexaginta annos fuiſſe, qod qidam avtores ſunt.* Ità Livius ac Maximus, Plinio minus uno anno adſcribunt.

Οἱ πολλοὶ ἐξωύεγκαν, εἶτα ἐξωύχθησαν] Ità ſupr. § 48. ὁ τὸν κηδεύσας, εἶτα ἐξετάθη.

Ὅλον μικρὸν ὅτι τὸ διάστημα] μικκὸν, Lugd. ab exemplari, an à typothetæ lapſu, incertum iſtud opinor. Vide *ſuprà* § 15. & 47. & 48. *Senec. epiſt.* 49. *Non poſſunt longa intervalla eſſe in ea re, qæ tota brevis eſt.*

Καὶ τοῦτο δι' ὅσων] Cicero ad Luceium, *famil. l.* 5. *epiſt.* 15. *In longa vita nihil eſt niſi propagatio miſerrimi temporis.* Cæcilius Plocio (indè enim eſſe docet Nonius in *advenire*) à Cicerone in *Catone* relatus,

Diu vivendo multa, qæ non vis, vides.

Itaqe Avguſtin. *de tempore* (utì vocant) *Serm.* 113. *Qid eſt diu vivere, niſi diu torqeri?* Illúdqe poetæ neſcio cujus pro oraculo habet Seneca *de brev. vit. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, qam nos vivimus.

Cæterùm omne ſpatium non vita, ſed tempus eſt. Idémqe *epiſt.* 49. *Poteſt fieri, imò ſæpe fit, ut qi diu vixerit, parùm vixerit.* & *epiſt.* 99. *Ex hoc tam exiguo temporis ſpatio, qod ætatem vocamus humanam, qantum lacrymæ, qantum ſolicitudines occupant? qantum mors, anteqam veniat, optata? qantum valetudo? qantum timor? qantum teneri, avt rudes, avt inutiles anni? dimidium ex hoc edormitur. adjice labores, luctus, pericula, & intelliges etiam in longiſſima vita minimum eſſe qod vivitur.* Martial. *lib.* 6. *epigr.* 70.

At noſtri bene computentur anni,
Et qantum tetricæ tulere febres,
Avt langvor gravis, avt mali dolores,
A vita meliore ſeparetur;
Infantes ſumus, & ſenes videmur.

Senec. *epiſt.* proximè citatâ: *Hoc qod inter primum diem & ultimum jacet, ſi moleſtias æſtimes, etiam puero longum; ſi velocitatem, etiam ſeni anguſtum.*

Luci-

Lucianus, Pueri qinquennis epitaphio, *Anthol.* *l.* 3. *c.* 9.

Ἀλλά με μὴ κλαίοις· καὶ γὰ βιότοιο μετίσχον
Παῦρα, καὶ πολλῶν ἦλθ' βιότοιο κακῶν.
Nemo tamen me flere velit; qia tempora vitæ ut
Pauca tuli, vitæ ſic mala pauca tuli.

Evripid. *Alceſtid.*

Ὁ βίος ἀλλοῖος, ὦ βίος, ἀλλ' ξυμφορά.
Havd vita verè eſt vita, calamitas mera eſt.

Idémq; apud Plut. *ad Apollon.* reſtituente Grotio;

Ὁ βίος γὰ ὄνομ' ἔχει, πόνος δ' ἔργῳ πέλει.
Vita hæc vocatur vita, reverà eſt labor.

& Menand. *Citharift.* apud Plut. *de tranq.* Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* & Stob. *ſerm.* 2. *tit.* 98.

Ἆρ' ἔστ συγγενὴς τε λύπη καὶ βίος·
Τρυφερῷ βίῳ συβαστν· ἐνδόξῳ βίῳ
Πάρεστιν· ὀπάρῳ συγκλαγησόμει βίῳ.
Res ſunt cognatæ, vita & anxietudines.
Vitam ſequuntur nullem; vitæ fulgidæ
Non ab ſunt; vitæ conſenęſcunt pauperi.

Plinius denique *l.* 7. *c.* 50. *Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, quicquid datur nobis: malignum verò & breve etiam in his, qibus largiſſimè contingit, univerſum utique ævi tempus intuentibus. qid quod æſtimatione nocturnæ quietis, dimidio quoque ſpatio vitæ ſuperviuit? pars æqua morti ſimilis exigitur, ſupinæ, niſi contingit qies. nec reputantur infantiæ anni, qi ſenſu carent, non ſenectæ in panum vivacis. tot perículorum genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties invocata mors; ut nullum frequentius ſit votum. Natura verò nihil hominibus brevitate vitæ præſtitit melius.*

Καὶ μὰ δ' ἴων] Vide *l.* 5. § 10. & *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 36. & adde piorum qærimonias illas *Pſalm.* 120. *v.* 5, 6. & *Pſal.* 55. *v.* 6, 7. & *Pſal.* 57. *v.* 4. & *Jerem.* *c.* 9. *v.* 2, 3.

Ἐξυντλημένον] A ſentina navis, qæ moleſtiæ multum exhibere ſolet exhaviendâ tractum, & elegantèr hîc poſitum; ad vitam moleſtiis laboribúsqe refertiſſimi infectum deſignandam. Pari modo τὸ ἐντλεῖν καὶ ἐξαντλεῖν uſurpatum alibi deprehendas. Æſchyll. *Prometh.*

Ἐγὼ δ' τλὰ παρῆσαι ἐντλήσου τύχας.

Idémque *ſeriis*.

Τὰ μὲν γὰ ἄλλα πλημόνως ἤντλων κακά.

Evripid. *Creſphont.*

——ἄλλαι μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξέλιτλησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.

Et in *Cyclope*:

Πάπαι· τὸν αὐτὸν δαίμον' ἐξαλλεῖς ἐμοί.

Marinus in *Proculo* *c.* 3. Δεύτερα δ' ἀρχὴ σωμαλιτικὴ, ἀπαθὴς μὲν ἐκὰ χαμάτων καὶ πραγμάτων, ἄπρακτος δὲ καὶ ὑπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ ἡμελημένης διαίτης, καὶ πόνων ἀμέτρων, ὡς νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐξαντλεῖν. qem locum fruſtra ſolicitat Heraldus in *Iambl.* *c.* 4. Vide *ad l.* 3. § 4. νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. Plavt. *Amphitr.* (ſi Plavti ſaltem ea ſint) *Act.* 4. *Sc.* 4. *v.* 20. & Nonius Attio tribuit.

Fata iſtæc me premunt, pertolerarem vim tantam cladésqe
Exantlarem impatibiles.——

Lucil. *Sat.* *l.* 30. apud Nonium;

Qantas qotq; modo arumnas, qantósqe labores
Exanclárit.——

Ennius *Andromach.*

Qantis cum arumnis illum exanclavi diem?

Cicero *de divinat.* *l.* 2. § 64.

Tot nos ad Troiam belli exantlabimus annos.

Et apud eundem *Tuſcul.* *l.* 2. § 20. Attius *Trachin.*

O multa dictu gravia, perpeſſu aſpera,
Qæ corpore exanclavi, atqe animo pertuli!

Exanclare, ſive *exantlare*; utrovis enim modo ſcribas, ciccum havd interduis; idem eſt qod Græcis τὸ ἐξαυλεῖν. ut rectè Stephanus monuit: nec opus fuit, ut hâc rejectâ, aliam ei originem darent Turneb. *adverſ.* *lib.* 3. *c.* 10. & Camerar. *problem.* *cent.* 5. *q.* 5.

Μὴ οὖν ὡς πρᾶγμα] Oratio elliptica; forſan mutilata. Nè igitur mortem pro re difficili accipe. Xyl. & ſic *l.* 5. § 29. τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς; malim tamen, Nè igitur vitam diuturniorem, tanqam rem alicujus pretii aut momenti habeas, aut enixiùs expetas. ut ſuprà § 46. & *l.* 12. § 32. μηδὲν μέγα. ——qid qaſi magnum, inqit ille apud Perſium *Sat.* 5.

Nempe diem donas?

qid itidem tu qaſi magnum qid poſcis, aut optas? Vide Senecam *infrà.* & *l.* 6. § 9. Ità Stoicus qidam Tullio Marcellino, (referente Senecâ *epiſt.* 77.) *Noli torqeri, tanqam de re magna deliberes. non eſt res magna vivere. Omnes ſervi tui vivunt, omnia animalia. Magnum eſt honeſtè mori, prudenter, fortiter. Mori velle, non tantùm prudens, & fortis, aut miſer, ſed etiam faſtidioſus poteſt.*

Βάπτ γὰ ὀπίσω τὸ ἀχαιὲς] Iſtud non ſemel inculcat Marcus; ſuprà § 3. & *l.* 5. § 14. & *l.* 12. § 7. Senec. ad *Marc.* *c.* 20. *Omnia humana brevia & caduca ſunt, infiniti temporis nullam partem occupantia. Terram hanc cum populis, urbibúsqe, & fluminibus, & ambitu maris, punctì loco ponimus. minorem portionem vita noſtra, qàm partem punctì habet, ſi tempori comparetur omni; cujus major eſt menſura qàm mundi, utpote cùm ille ſe intra hujus ſpatium toties remetiatur. qid ergò intereſt id extendere, cujus qantumcunqe fuerit incrementum, non multum abcrit à nihilo.*

Καὶ τὸ μέσον ἄλλο ἀπεκεν] Baſil. Cæſar. *epiſt.* 60. Κἂν ὅλον τις εἴπει τὸν ἀνθρώπινον βίον, σκιαγράφημα διάστημα παμπλάσως συγκρίσει ἐκείνῳ ἀπαρτίζει αἰῶνος τὸ ἐν ταῖς ἐλπίσιν ἀπεραντολογίᾳ. Philo *de Joſeph.* Ἡλικίαις δ' εἰσὶ πέντε ἄνθρωποι· καὶ γὰ ἀμαικεδαίμαλος, ὀλιγοχρονιώτατος αἰὼν ἐξετάζόμενος αἰῶνι.

Τί διαφέρει ὁ τριήμερος τῆ τριγερηνία] Senec. *epiſt.* 77. *Nulla vita eſt non brevis. nam ſi ad naturam rerum reſpexeris, etiam Neſtoris & Statiliæ brevis eſt; qæ inſcribi monumento ſuo juſſit, annis ſe nonaginta novem vixiſſe.* & *epiſt.* 99. *Omnes, quantum ad brevitatem ævi, ſi univerſo compares, & juvenes & ſenes in æqo ſumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, qàm qod minimum eſſe qis dixerit. qoniam qidem minimum aliqa pars eſt: hoc qod vivimus. proximum nihilo eſt.* Ibid. *Qi canſenuit, qantulo vincit infantem? propone profundi temporis vaſtitatem, & univerſum complectere. deinde hoc, qod ætatem vocamus humanam, compara immenſo. Videbis qàm exiguum ſit qod optamus, qod extendimus.* Πᾶς γὰρ ἐτός γε ὁ ἐκ παιδὸς μέχρι γέροντος πρὸς πάνυ ὀλίγος τις ἂν εἴη. Plato *de repub. l.* 10. Τότε πολὺ διαφέρειν ἢ μικρὸν, οὐδὲν διαφέρειν δοκεῖ πρὸς τὸν ἄπειρον ἀποροῦσιν αἰῶνα. καὶ γὰρ ὁ μακρότατος βίος ὀλίγοις δεῖ καὶ στιγμαῖος πρὸς τὸν ἄπειρον αἰῶνα. Plut. *ad Apollon.*

Τῆ τριγερηνία] Alluſit ad ætatem Neſtoris, qi tria hominum ſecula degiſſe perhibetur: unde τριγερῶν & τριγηνίος dictus. Athen. *dipneſoph. l.* 10. Πλεῖσον δ' ἐπὶ τῷ μὲν ἡρώων Νέστωρ ὁ τριγήραος, & epigramma *antholog. l.* 3. *c.* 10.

——ἐθαύμαζεν γὰρ τριγήραον Πυλίου.

§ 51. Ἐπὶ τῷ σώφρονι. ἀεὶ τρέχε] Vide *l.* 12. § 1. Jactare ſolebant Cynici σωφροσύνην ὡς εὐδαιμονίαν ὀδὸν reperiſſe ſe. Vide Cratetis *epiſt.* 6. Sed & epigrammatarius apud Laërt. *l.* 6. Diogenem prædicat ſolùm oſtendiſſe mortalibus ζωῆς ὄμμα ἐλαφρότατον. Qanqam, Galenus, *de errat. cur. nd. c.* 3. ῥᾴδιον καὶ σώφρονα ἐπ' ἀρετῆ ὁδὸν pro eo qod diſciplinam Cynicam eſſe magiſtri hujus profitebantur; veriùs cenſuiſſe affirmat alios qoſdam, qi σύντομον ἐπ' ἀλαζόνειαν ὁδὸν eſſe dixerunt. Qod avtem Marcus *viam compendioſiſſimam* ſemper inſiſtere conſulit, aliud conſilium ſuggerere videtur Julianus *de cynicis. orat.* 2. qi prædicantibus hoc idem Pſevdocynicis qibuſdam, τὴν σύντομον ὁδὸν καὶ σύντονον ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ſeſe inſiſtere. (qod & Plutarchus de profeſſione Cynica in *Amatorio*, σωφρονοῦν ὁμοῦ καὶ σώφρονα ἐυρυχέναι περίαιαν ἐπ' ἀρετὴν) ὄφελον, inqit, καὶ ὑμεῖς τὴν μακρὰν ἐπροῤῥεῦτε. ῥᾷον ἂν δι' ἐκείνης ἤλθετε. οὐκ ἴσθ' ὅτι μεγάλας ἔχουσι αἱ σώτομαι τὰς χθαμεπόπτας; ὥσπερ ἐν ταῖς λεωφόροις, ὁ μὴ τὴν σώτομον ἐλθεῖν δυνηθεὶς, ῥᾷον ἐκπελεύσει τὴν κύκλω ἰκάνει μὴτε τὸ ἀνάπαλιν ὁ κύκλω πορευθεὶς, ἔλθοι ἂν πάντως, καὶ τὴν ὀπίτομον. Cæterùm ille eos alloqebatur, qi nihil præſtabant minùs, qàm qod profitebantur, cùm à virtutis ſede, ſemitisque etiam ad eam ducentibus, qàm longiſſimè eſſent diſſiti, viáſque eas ſectarentur qæ à virtute ipſa inſiſtentes abducerent. deinde aliter ſe habet iſtîc, qàm in itineribus corporeis, in qibus via compendioſiſſima eſt ſæpenumerò prorſus intercluſa; cùm iſtîc nulli ſit niſi ſuo vitio ſuâqe pravitate ſtoliditatéqe obvallata. Qin & Julianus ipſe ὁδὸν σώτομον eandem ibi agnoſcit, qam & Marcus hîc, τὴν κατὰ φύσιν.

Σώτομος ἢ κατὰ φύσιν] nimirum qia εὐθεῖαν περαίνει. *l.* 5. § 3. *rectâ incedit.* Via avtem recta, eadem & breviſſima. Optimè Veemeſius noſter *de leg. mor. l.* 1. *exerc.* 1. *Lex divina, lex recta.* Pſ. 19. v. 8. *in Mathematicis linea rectiſſima, linea breviſſima. Via itáqe ad beatitudinem breviſſima eſt legis divinæ, qæ eſt rectiſſima, obſervatio.*

Κατὰ τὸ ὑγιέστατον] Ità *l.* 8. § 30. ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι. Vide & Platonem *ep.* 10. *ad l.* 3. § 5. adductum.

Πόσοις οἰκονομίας] Vide *ſupr.* § 19. Ἐι μὴ δι' οἰκονομίαν τινά. & *l.* 11. § 18. πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται. itaque Caſavbono potiùs aſſentior, qi *diſſimulationem*, qàm Xylandro, qi *rei familiaris curam*, reddidit.

Κομψείας] *Solicitudine*, Xyl. *oſtentatione*, Caſ. meliùs. ſiqidem κομψεία illâ, ſive dictionis elegantiam, ſive ſermonis feſtivitatem deſignet, jactare ſe atqe oſtentare ſoliti ſunt, qi avram captabant popularem. unde κομψεύειν & pro *oſtentare ſe*, & pro *adulari* etiam uſurpatur. Heſych. κομψεύεται, κολακεύει. poſſis & *verſutiam* vertere. Siqidem, ut Erotian. in *lexic. Hippocr.* Οἱ Ἀττικοὶ τὴν πανουργίαν κομψείαν καλοῦσι, καὶ τὸ σφόδρα κομψόν. Vide *l.* 3. § 5.

Ad Librum V.

§ 1. Ῥᾳθυμῶ] Idem tractat argumentum *l.* 8. § 12.

Ὧν ἕνεκεν γέγονα] *l.* 2. § 1. γεγόναμεν πρὸς σωτηρίαν.

Ἵνα κατακείμενος πῶς στρωμνίοις] Plut. *de tranqill.* adversùs Democriti ſententiam differens, qâ negotiis abſtinere ſe monet eum, qi vult tranqillè degere. Πρῶτον μὲν, inqit, ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι, γινομένοις ἄνιον ἀπραξίας οἷς ἀῤῥάστως, παραυτᾶ ἐκθέσῳ,

Μέν' ὦ παλαίπωρ' ἀτρέμας σοῖς ἐν δίφροις, i.e.

Maneas, miſer, quietus in ſtragulis tuis,

ἀριστέλ-

πεισέλλων τὸ σαρκίδιον. Verſiculus ſumptus eſt ex Euripidis *Oreſte*: qo & eodem ſine uſus eſt in *lib. de Sene polit. & adv. Colot. c.* 8.

Πρὸς τὸ ἥδιόν ὦν γήρως;] Ità *l.* 8. § 19 Σὺ ὦν πρὸς τί; τὸ ἥδιόν ἐστι, εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια. Cicer. Offic. *l.* 1. § 103. *Neque enim ità generati à natura ſumus, ut ad ludum jocúmque facti eſſe videamur; ſed ad ſeveritatem potiùs, & ad quædam ſtudia graviora atque majora.* Ariſtot. *Ethic. l.* 10. *c.* 6. ἄτοπόν γε τὸ τέλος εἶ παιδιὰν καὶ πρᾶγμα δόξει τὸ παίζειν χάριν· σπουδάζειν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν, ἡδίονα φαίνεται καὶ λίαν παιδικόν· παίζειν δ' ὅπως σπουδάζῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ. ἀναπαύσει γὰρ ἔοικεν ἡ παιδιά· ἀδυνατοῦντες δὲ συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται. ὁ δὴ τέλος ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται γὰρ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας. Et mox: Βελτίων τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα τῶν γελοίων, καὶ μᾶλλον παιδιᾶς, καὶ τὸν βελτίονα ἀεὶ καὶ μᾶλλον καὶ ἀνδρώπου σπουδαιοτέραν τινὸς ἐνέργειαν.

Οὐ βλέπεις τὰ φυτάρια] Gemina his, *l.* 8. § 19. & *infr.* § 6.

Τὰς μύρμηκας] Ad *formicas* ablegat pigrum inertémque hominem & Solomon Rex *Proverb. c.* 6. *v.* 6, 7. & Flaccus, *Sat.* 1.

Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit haud ignara ac non incauta futuri.

Maro item *Æneid. l.* 4. de eiſdem;

Ipſi nigrum campis agmen, prædámque per herbas
Convectant calle anguſto; pars grandia trudunt
Obnixè frumenta humeris; pars agmina cogunt,
Caſtigántque moras: opere omnis ſemita fervet.

Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 9. *c.* 38. Τῶν δ' ἐντόμων ζώων ἐργατικώτατα, τὸ τῶν μυρμήκων γένος, καὶ τὸ τῶν μελιττῶν· ἡ μὲν οὖν τῶν μυρμήκων ἐργασία πᾶσιν ὄφειν ἐπιπολῆς ἐοῦσιν. καὶ ἀεὶ μίαν ἀτραπὸν πάντες βαδίζουσι, καὶ τὴν ἀπόθεσιν τῆς τροφῆς καὶ ταμιείαν. [ποιοῦνται.] ἐργάζονται γὰρ καὶ ταῖς νυξὶ ταῖς παννυχίοις. Naſo *Metamorph. l.* 7. *v.* 658.

——parcum genus eſt patiénsque laborum,
Quæſitique tenax, & quod quæſita reſervet.

Vide Simocat. *epiſt.* 61.

Τὰς ἀράχνας] Et de iſta Agur ὁ σοφὸς, in *Sotem. Proverb. c.* 30. *v.* 27. *Aranea manibus prehendit.* id eſt, *pedibus*, inqit Junius, *qi utrinqe ità conſtituti ſunt, ut patula hominum manus, ad tractanda fila, & eſcam retibus ſuis deprehendendam.* Plin. *hiſt. nat. l.* 11. *c.* 14. *Aranearum natura digna vel præcipuâ admiratione. genus eruditâ operatione conſpicuum. orditur telas. tantíque operis materia uterus ipſius ſufficit. tam moderato ungve, tam tereti filo, & tam æquali deducit ſtamina, ipſo ſe pondere uſus.* Vide qæ ſequntur. Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 9. *c.* 39. Ὑφαίνει μὲν (τὸ γὰρ ἀραχνίον γένος) πρῶτον μὲν διατεῖναι ἀφῆς τὰ πήγατα πανταχόθεν· εἶτα σημανίζεται ὑπὸ τῆς μέσης· λαμβάνει δὲ τὸ μέσον ἰκανῶς· ὅπου δὲ τύχῃς ὥσπερ χρόνος ἐμβάλλει εἶτα συνυφαίνει, &c.

Τὰς μελίσσας] Plin. *hiſt. lib.* 11. *c.* 5. *Apibus principatus, & præcipua admiratio. mella contrahunt: favos confingunt, & ceras: ad uſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia privatim, ac duces gregatim: & quod maximè mirum ſit, mores habent: nihil novere niſi commune.* Ἔστι δ' ἀεὶ τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν καὶ τὸν βίον πολλὴ ποικιλία. Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 9. *c.* 40. Quem igitur vide ſis ibi. Sed & Maronem *Georg. l.* 4. canentem, *qá illæ ——arte recentes*

Excudunt ceras, & mella tenacia fingunt.

qi & *Æn. l.* 1. de Tyriis colonis urbem ſibi condentibus.

Qualis apes æſtate novâ per florea rura
Exercet ſub ſole labor, cùm gentis adultos
Educunt fœtus, aut cùm liquentia mella
Stipant, & dulci diſtendunt nectare cellas;
Aut onera excipiunt venientûm; aut agmine facto,
Ignavum fucos pecus à præſepibus arcent:
Fervet opus; redoléntque thymo fragrantia mella.

Τὸν καθ' αὐτὰς συσκοσμήσας κόσμον] κοσμῶ hîc Marco *conſtituo*. prout Heſych. κόσμῳ, κατάσασις ſive *politia*, qomodo apud Thucydidem Scholiaſtes κόσμον exponit πολιτείαν. Alio ſenſu Ariſtoteles, citante Galeno *de uſu part. l.* 1. dixit, ἄπαντα τὰ ζῶα κακοσμοῦντος τὸν ἐνδεχόμενον κόσμον. Verùm Marcus κόσμος vocabulum videtur eo libentiùs uſurpâſſe, qaſi non homo tantùm μικρός τις κόσμος exiſtat, ſed & animalcula illa μικρὸν κόσμον τινὰ, avt mundi ſaltem icunculam qandam, non politiam duntaxat, apud ſe habeant, qam & illa pro ſuo ingenio modulóqe excolant. ut τὸν καθ' αὑτὰς κόσμον συσκοσμεῖν, ſit accingere ſe ad *mundi* partem eam, qæ ipſis aſſignatur, qaſi mundandam, id eſt, excolendam, qicqid in ipſis eſt, & ab ipſis exigitur, ad cum exornandum ac perficiendum, qaſi mutuâ qadam conſpiratione præſtare contendentes. ità *l.* 7. § 48. Τὸ παμμιγὲς καὶ τὸ ἐξ ἐναντίων συγκεκριμένον. poteſt & reddi, *ordinem ſuum*, ſive qi eſt illis attributus, cunctis operis excolentes. nam & in ea ſignificatione ὁ κόσμος uſurpatur. Sed priùs illud arridet magis, qia relationem reſpectúmqe, qem ad univerſi naturam res qæqe habent, Marcus paſſim inculcat. iſtò Xyl. inclinat. illò Cas. ſic *infr.* § 5. τὸ ἐκ αὐτῆς διοικοῦν καταλληλον, κόσμῳ ſcil.

Τὰ ἀνθρωπικὰ ποιεῖν] alioqi nec homo qidem, hominis ſaltem nomine dignus, futurus. Marcus *infr. l.* 10. § 8. Ἕνεκα τοῦ μὲν συκῆν, τὰ συκᾶ πεφυκέναι· τὴν δὲ κύνα, τὰ κυνός· τοῦ δὲ μέλιτος, τὰ μέλιτος· τὴν δὲ ἀνθρώπου, τὰ ἀνθρώπου. Vide & *l.* 6. § 33. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 6. Ἑκάστῳ δὲ καθ' ἑαυτὸν ἕξις αἱρετωτάτη ἐνέργεια.

Ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι] Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἀδυναμεῖ συνεχῶς ἐνεργεῖν. Aristot. *ethic. lib.* 10. *cap.* 4. & *ibid. c.* 6. Ἀδυνατοῦντες ὧν συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται. Et *politic. l.* 8. *c.* 3. Ὁ γὰρ πονῶν δεῖται ἀναπαύσεως. διὰ τοῦτο δεῖ εἰσάγειν καιροφυλακτοῦντας πρὸς χρῆσιν, ὡς φησὶν ἰατρικὰς φαρμακείας λέγειν. Hinc festivum illud Democriti, à Stobæo relatum, *tom.* 2. *tit.* 16. Βίος ἀνέορτος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος. *Vita ſine feriis, via longa abſque diverſoriis.* Senec. *epiſt.* 3. *Inter ſe iſta miſcenda ſunt; & quieſcenti agendum; & agenti quieſcendum eſt. Cum rerum natura delibera. illa dicet tibi, ſe & diem feciſſe & noctem.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Ἔδωκα καὶ τέτῳ μέτρα ἡ φύσις] Rectè Hieron. *Potes hoc facere: ſed non eſt hoc opus tuum.* Cicer. *Offic. l.* 1. § 103. *Ludo autem & joco, uti illis quidem licet: ſed ſicut ſomno, & quietibus cæteris, tum cum gravibus ſeriisque rebus ſatisfecerimus.* Dio in *chriis*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 34. Τῷ γελοίῳ, καθάπερ ἁλὶ, περιορίμως δεῖ χρῆσθαι. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 10. Οἱ μὲν ἡδονὴν ἀρχὴν ὀλίγοι, ὥσπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ ἥδυσμα. Vide *ad l.* 4. § 21. E noſtris Gabr. Barelet. in *quadrages. hebd.* 4. *ſerm.* 2. *Delectatio ad vitam, ut ſal ad cibum. peccant mulieres, cùm juſcula nimis condiunt ſale.* Et Thom. Aqin. *Sum. part.* 2ª. 2æ. *q.* 168. *a.* 4. *Parum de delectatione ſufficit ad vitam pro condimento; ſicut parum de ſale ſufficit in cibo.* Huc Dionyſii Sophiſtæ illud: χρὴ τὸ μίλητος ἀκρῶς δακτύλῳ, ἀλλὰ μὴ κοιλῇ χειρὶ γεύεσθαι. Philoſtr. *vit. Sophiſt. l.* 1. Flacc. *Sat.* 1.

Eſt modus in rebus; ſunt certi denique fines,
Quos ultra citràque nequit conſiſtere rectum.

Nec luſiſſe pudet; ſed non incidere luſum.

Idem *epiſt.* 14. Ἡ φύσις ὥσπερ ὄρυξ ἑαυτῇ καὶ τοῖς πράγμασι τέθεικε· καὶ δεῖ τὸν ἄδειπα ζῶν ἐθέλοντα πρὸς δὲ γνῶσιν θηρᾶν τε καὶ φιλεῖν, καὶ ζῆν ἐθέλειν ἐντὸς πρὸ ὅρων. Man. Palæolog. *ad fil. præcept.* § 40. Et Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Ἀσκεῖν γὰρ ἑκάστῳ δεῖ, ἀλλ' ἔχεσθαι ὅρου καὶ μέτρου ἐν τοῖς πάσιν. Optimè Senec. *epiſt.* 114. *Alter ſe plus juſto colit, alter ſe plus juſto negligit. tam hunc dicam peccare, quàm illum.*

Τὸ μὲν τὰ μέτρα] Caſaub. *ad Athen. l.* 3. *c.* 29. *Vetus dictum eſt, non oportere ἡδύσμασι uti, ceu ἐδέσμασι. hoc eſt, ſcitamentis tanquam edulibus uti.* Nec illud minùs vulgatum, *Non eſſe medicamenta alimentorum inſtar adhibenda.* Siquidem τὰ φάρμακα, τὰ καφίζοντα τοῦ νοσεῖν, ἐπιτείνει καὶ λυμαίνεται τοῦ ὑγιαίνειν. Plut. *adv. Epicur.* Itaque Alcidamantem notat Ariſtoteles *rhetor. l.* 3. *c.* 3. οὐχ ὡς ἡδύσμασι χρησάμενον, ἀλλ' ὡς ἐδέσμασι, τοῖς ἐπιθέτοις. Damnatque Clemens *Strom. l.* 1. τοῦ σκιαγραφίαν τροφῆς, ὡς μὴ καλοῦ, τοῦ πλέον ἢ τρεφόντων ἔχεσθαι τὰ ἡδύσματα. hoc eſt, in qa πλέον ἡδύσματος ἢ ἐδέσματος exiſtit. de luſu ac quiete, qæ ſunt vitæ operiſque condimenta, & laſſitudinis indè contractæ aut oborientis ſaltem medicamenta qædam, idem dictum fuerit.

Οὐ γὰρ φιλεῖς σαυτόν.] Revera improbus nemo ſe verè amat. Ità (τὸ δὲ κατόρθωμον, παράδειξον μοὶ, ὁ παρέλογεν Ἡ. unà Cleanthes apud Arrian. *diſſert. l.* 4. *c.* 1.) malus qivis cum primis φίλαυτος eſt, qod Plato docet *de leg. l.* 5. nec eſt verè φίλαυτος tamen. Siqidem, qod Græci interpretes habent, *Pſal.* 11. *v.* 5. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Et qod Rex ſapientiſſimus *Parem. c.* 8. *v.* 36. οἱ μισοῦντες τὴν σοφίαν, ἀγαπῶσι θάνατον. *Qi diligit iniqitatem, odit animam ſuam; qiæ odit ſapientiam, diligit mortem.* Arqi, ut Clemens *pædag. l.* 3. *c.* 11. Πῶς σαυτὸν ἀγαπᾷς, εἰ μὴ φιλοζωεῖς; *qomodo ſe amat, qi vitam non diligit?* Optimè Avguſtin. *in Joan. tract.* 78. *Impius & diligere ſe dicitur, qoniam iniqitatem, qâ iniqus eſt, diligit. & idem rurſus odiſſe ſe dicitur, qoniam qod ei nocet, hoc diligit. odit ergò in ſe naturam, diligit vitium.* Ità, qod *affectu* (ſed pravo) *amor eſt, effectu* (& hoc vero) *odium eſt.* Bernard. *de converſ. c.* 4. Denique, qòd Marcus iſtic, *Non ſe amat, qi non amat bonum ſuum. bonum* autem *hominis eſt in bonis actibus verſari. lib.* 5. extremo.

Τὰς τέχνας ἑαυτῷ φιλοῦντες] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Περὶ ἅπτεσθαι, φιλεῖ ταῦτα. Et Theodoret. *therap. lib.* 6. Ὁ χειροτέχνης ἀγαπᾷ τὴν τέχνην, καὶ τοῦ πόνου δι' ἐυτελείαν. Canus tibicen (referente Plut. *lib. de ſene polit.*) dicere ſolebat, ἀγνοεῖν ἀνθρώπους, ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν, ἢ ἕτερος εὐφραίνει. λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ὡ δίδοναι, τῷ ἀκούειν ἡδέως. Qin & Evdoxus Mathematicus, eodem avtore in *Comment. adv. vitam Epicur.* Εὐχετο, παρασὰς τῷ ἡλίῳ, καὶ καταμαθὼν τὸ χρῆμα τοῦ ἄστρου, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ σχῆμα, ὡς ὁ Φαέθων, καταφλεγῆναι.

Συνηγωνίσαντο] τοῖς κατ' αὐτὸν ἄθλοις] Hoc eſt qod Evripides, in periocha illa toties laudata, toties decantata, apud Plat. in *Gorg.* & in *Alcib.* 2. Ariſt. *rhet. l.* 1. *c.* 11. & *problem. l.* 18. *q.* 6. Plut. *de garrul.* & *Sympoſ. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 2. *c.* 1. Gellius *noct. Attic. l.* 20. *c.* 22.

——λαμπρὸς ὢν
Τύτῳ δ' ἔπεσθ', ἡμῖν γὰρ ἐνηγώνισται,
Νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τύτῳ μέρος,
Ἵν' αὐτὸς αὑτῷ τυγχάνῃ * βέλτιστος ὤν. * *al.* μάλ-
Hunc re triumphat qisque, in hunc invidiam, (ιστα.
In hac diei maximam partem cavit,
In qa ipſe ſenſim maximè ſe excellere.

Ità malim qàm cum Grotio in *excerptis*, qi τυγχάνῃ, legit,

Ut ipſe ſeſe ſemper excellentior.

Siqidem eam mentem avtoris fuiſſe, ex antiqis illis, qi lavdârunt, ſcriptoribus, penitiùs intuenti liqebit.

qam-

quanquam nec inficior παραφθορὰν licere, eò etiam leviter immutando, quod & quidam ex eis quos citavimus fecerunt, non inconcinnè detorqere. Quod autem φυγολατίνως Marcus hîc dixit, idem φεύγειν λατινικὰς frequentiùs dici solet, pro studio alicui ità esse addictum, non tantùm ut ab eo avelli qis neqeat, sed ut in eo etiam enixiùs & obstinatiùs *persequendo*, confumat & quasi *tabefaciat* sese. Synes. *de Calvit. Δακτύλοι* ὃ ἔτι παφίσι καὶ φεγόλοις ἀντὶ καλάμων τετείφατο· εἰ μὴ κάλαμον λέγοις ἀντὶ τῆς γεαφίδος τὸ ἐν βύβλῳ τέτῳ μὴ δὲ ὕδὲν θαυμαστὸν, εἰ καὶ φεγτέτμηκασιν. Vide *l.* 10. § 23. μήτε φεγτέμνειν. sed & σωτετμῆσθαι eodem sensu dictum Evripidi ab Aristotele laydato *ethic. eudem. l.* 7. *c.* 2. & 5. & *magn. l.* 2. *c.* 11.

Καλὸς καλῷ ὃ σωτέτμηται ὕδατι.
Malus malo lubentia colligitur.

hoc est, quod Lycorin suam affatus Gallus apud Maronem *eclog. ult.*

——*hîc ipsa tecum consumeret æstu.*

Aliud est quod Clemens *Strom. l.* 4. de muliere conjugata, Πᾶσα δὲ ἀκαθὴ γυνὴ, ἥτις ἀνδρὶ σωτέτμηκε, σωφρονεῖν ὑπέσχετο. Expressiùs eleganter, quod Moses *l.* 1. *c.* 2. *v.* 24. בבר Matth. *c.* 19. *v.* 5. & Paulus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 31. προσκολλᾶσθαι dixit.

Ἄλυποι καὶ ἄστυτοι] De Nicia pictore Plut. in *Comment. adv. vitam Epicur.* Οὐ φιλοχρημάτους ὄντας ἀγαπᾶν τὴν παρεύτομον δόξαν, οἷόν Νικίαν γέφουσι τὸν Νέκυιαν, ἑφιέλην πολλοὺς τῶν ἐπὶ τέχνης, εἰ ἐκέκτητο. Idémque *lib. de fenes politi.* Νικίας ὁ ζωγράφος ὅτων ἤχθετο τοῖς τῆς τέχνης ἔργοις, ὥστε τὸν οἰκέτας ἑφιέλῳ πολλάκις, εἰ λέλυτο καὶ πέπνυτο. Meminit & Stob. *tem.* 2. *tit.* 29. De Archimede Plut. idem in *eod. contr. Epicur. Comment.* Ἀρχιμήδην ὃ βίᾳ δὲ διαγεμμάσαν ἀπαντᾶς σωμάτεφον ἀπὸ διαπόνης· Ὁ δ' ὅπ τῆς κοιλίας ἔγγεφος τὸ φύμα ἐλεγεῖον. Idémque *de fene polit.* Ἀρχιμήδην ὃ τῇ συνήθει φεγκεῖσθαι ἀπαντῶντες βίᾳ, καὶ ἀγανόντες, ἄλλοτοι οἱ διαφθοῦντες. ὁ δ' ὅπ τῷ σώματος ἀλλοτεμμένῳ διάγεαμμα τὸ φύμα. Et in vit. *Marcel.* Ὅμως δὲ ἀπίστου τοῖς πᾶσι αὐτοῦ λογισμοῖς ὄντος, ὡς ἂν ἀνάγκη δὴ τινος καὶ σωμάτων διαλόμβου δεῖ σοφίσαι, ἐλέλυτο καὶ ὅπ καὶ θεφαπείας σώματος· βίᾳ δ' πολλάκις ἐπικέντου ὄντ' ἀλύπου καὶ λυτεῖν, ἐν τοῖς ἄφθοις ἔχοντα γράμμα τῇ γνωμονικῶν, καὶ τῷ σώματος ἀλλοτεμμένῳ ἀπῆγε τῷ διακίνῳ γεαμμῶν ἐπὶ τὰς μεγάλης κατοχῆς οὖν καὶ μουσικῆς ἀνδρός. De Carneade Philosopho gemina refert Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Carneades laborioso & diuturno septimæ miles; siquidem nonagesima explotis annis, idem illi vivendi & philosophandi finis fuit; ità se mirificum doctrinæ operibus addixerat, ut cùm cibi capiendi caussâ recubuisset, cogitationibus inhærens, manum ad mensam porrigere oblivisceretur: sed eam Melissa, quam vernis loco habebat, temperato inter studia non interpellandi, sed incidæ succurrendi officio, dexteram suam necessariis usibus præbabat.* Nec tacendum, qia istuc càm maximè facit, artis operi immortui Archimedis illius fatum, de qo Marcellus in obsidione Syracusana, ejus operâ machinisque ad miraculum stupendis impeditus diu frustratúsque exclamavit; Οὐ παυσόμεθα φεὸς τὸν Γεωμετεικὸν τέτον Βεάφεω πολεμοῦντες; ὃς τὰς μὲν ναῦς ἡμῖν καθίζων φεὸς τὴν θάλασσαν, παίζων μετ' ἀοχίνης ἐκβέβληκεν· τοὺ δ' μυθικὰς ἐκατόγχειφας ὑφαίφει, τοσαῦτα βάλλων ἅμα βέλη καθ' ἡμῶν. Sed & Plut. in *Marcell.* Τῷ δὲ ὄντι πάντες οἱ λοιποὶ Συφακόσιοι σῶμα τῆς Ἀρχιμήδους παφεσκεύασαν. ἡ δὲ κινοῦσα πάντα καὶ φέφουσα, ψυχὴ μία, &c. Perruptis siquidem tandem per vim Syracusis, dum artis studiis suæ nimiopere intentus persistit, nec hostem urbis compotem factum advertit, & à milite gregario occisus perhibetur. Plut *Marcel.* Ἔτυχε μὲν γὰρ αὐτός τι καθ' ἑαυτὸν ἀναστοχαζόμενος ἐπὶ διαγεάμματος· καὶ τῇ διανοίᾳ δεδωκὼς ἅμα τῷ τε ὄμματι καὶ τῷ φεονήματι, ἐ πεφύκει τῷ καθοφωμένῳ τὴν Ῥωμαίων, ὑδὲ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως· ἄφνω δ' ἐπιστὰς αὐτῷ φαπόντι καὶ κελεύοντι ἀκολουθεῖν φὸς Μάρκελλον, ὡς ἐβέλετο πεῖν ἢ πεῖσαι τὸ φόβλημα καὶ καθίσασθαι φὸς τὴν ἀπόδειξιν· ὁ δ' ὀφιδεὶς καὶ ἀπαυθμῶν τὸ ξίφος, ἀνεῖλεν αὐτόν. ἕτεφοι μὲν ὖν λέγουσιν ὀπισθίᾳ μὲ ἐπιθέντα, ὡς ἀπαντῆσαι. Ξιφίῳ τὸν Ῥωμαίον· ἐκεῖνον δ' ἰδόντα δεινὸν καὶ ἀπιβολεῖν ἀναμεῖναι βεαχὺ χεόνον, ὡς μὴ καθαλείπῃ τὸ ζητούμενον ἀτελὲς καὶ ἀδιόφθωτον· τὸν δὲ φονέα διαφήσασθαι. Livius *hist. l.* 25. *Archimedem memoriæ prodituin est, in tanto tumultu, quantum capta urbs in discursu diripientium militum clere poterat, intentum formis, quas in pulvere descripserat, ab ignaro milite qui esset interfectum.* Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Dum animo & oculis in terram defixis formas describit, militi, qi prædandi gratiâ domum irruperat, strictóq. super caput gladio, qisnam esset interrogabat, nomen suum indicare non potuit. sed protracto manibus pulvere, Noli, inqit, obsecro istum disturbare: ac proinde quasi negligens imperii Victorii, obtruncatus, sanguine suo artis suæ lineamenta confudit.* Cicer. *de finib. l.* 5. § 50. *Quem quærem studii censetis fuisse in Archimede, qi dum in pulvere quædam describit, nè patriam quidem captam esse senserit.* De manuariis artificibus Liban. *orat.* 31, Αἱ μὲν δὴ χειφουργοὶ τέχναι, αἵτι ἄλλαι, καὶ οἱ τὸν χαλκὸν ἐλαύνοντες, ἄχυμοί τε αὐτοῖ, καὶ ἀχυμίαι, ὅις φεφήκασιν αἴτιοι· διὰ ταῦτ' ἐπὶ μὲν ὕπνῳ, φύγοντες ὃ ἕ λίαν ὀπιθυμῶσι. De viro itidem contemplationibus divinis dedito Basil. Cæs. *epist.* 5. Ἐκεῖνο τοῦ καλλει φεσλαμπόμενος, καὶ ἐλλαμπόμενος, καὶ αὐτῆς φύσεως λήθλω λαμβάνει, μήτε φεὸς τροφῆς φεφτίδα, μήτε φεὸς φεσβολαίων μέεμναν τῶν ψυχῶν καθελκόμενος.

Ὁ φιλοχρήματος τὸ ἀφγύφιον] οἱ χειδαίνοντες ἃ κοπιῶ-

κοπιῶσιν, ut Plut. *de ſen. polit.* qui pecuniis numerandis lucrandisque nunquam defatigatos ſe ſentiunt.

Ὁ Χαιρόδοξος τὸ δοξάριον] Themiſtocles poſt Miltiadis pugnam, victoriámque Marathoniam, οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν, οὐδὲ ῥᾳθυμεῖν, τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. Plut. in *apophth.* & in *Themiſt.*

Ὅταν παροξυθῶσι] *cùm vehementiùs iſtis addicti furint.* Vide *ad l.* 12. § 3.

Οὔτε φαγεῖν, ὅτε κοιμηθῆναι] Ità Diotima Socrati in *Platonis Sympoſ.* Τὰς νύκτας ἐρῶν ἐκπίπλῆξαι, καὶ ἕτερος εἷς σὺ καὶ ἄλλοι πολλοί, ὁρῶντες τὰ παιδικὰ, καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἴ πως δύνοτ' ἦν, μήτ' ἐσθίειν, μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ ξυεῖναι. De aleatoribus gemina Liban. *orat.* 31. Τίς πώποτε οἰκτίλω ὕπνος ἠνάγκασεν ἀχυπνεῖν, ὡς ἐκεῖνο τὸ ἀπρόσκοπον τοῦ κακοφόρτου τε καὶ μαχομένου ἀπισέρησον ὕπνου, πεῖσον μὴ ἀργεῖς ἀμελεῖν, πεῖσον ἧττον λυπεῖν ὑπερορᾶν ἤδη δέ τι καὶ σκοφῆς αὐτῆς· σωείρουσι γὰρ οἱ φιλόκυβοι νύκτας ἡμέρας ἄσπλοι καὶ ἄποτοι· καὶ ἡδονῆς ἥδονὴ φέρεται.

§ 2. Ὡς ῥᾴκολον ἀποσοβῆς καὶ ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν] Vide *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 29. 47. & *l.* 11. § 16. 19. & *l.* 12. § 25.

Ἐν πάσῃ γαλιᾷ ἔῃ] ὡς τῷ κάμψαντι τὸν ἄκρον, ut eſt, *l.* 12. § 22.

§ 3. Μή σε παρεκπέσῃ] *Neque te avertat.* Xyl. vel *ſeducat.* ut ſit idem τὸ παρεκπεῖν, quod τὸ παρεκπείθειν, καὶ ἀποστρέφειν. atque ità Homerus uſurpavit *Il. α.* v. 555. ubi Jovi Juno,

Νῦν δ' ἀγνῶς δείδοικα κατ' φρένα, μή σε παρείπῃ
Ἀρχεκάκη Θέτις.

hoc eſt, *ne te ſeduxerit, pellexerit.*

Ἐπακολουθοῦσα] *Conſequentes.* Xyl. & Caſ. at D. Jun. ἐπικωλύουσα legi mavult. *prohibentes.* utrumvis conſtare poteſt.

Μέμψις] Senec. *epiſt.* 81. *Si gratum eſſe non licebit, niſi ut videar ingratus, ſi reddere beneficium non aliter quàm per ſpeciem injuriæ, potero; æquiſſimo animo ad honeſtum conſilium, per mediam infamiam tendam. Nemo mihi videtur pluris æſtimare virtutem, nemo illi eſſe magis devotus, quàm qui boni viri famam perdidit, nè conſcientiam perderet.* & *ep.* 113. *Non vis eſſe juſtus ſine gloria? at Hercule ſæpe juſtus eſſe debebis cum infamia. & tunc, ſi ſapis, mutabis opinio bene parta delectat.* Vide *l.* 6. §. 2.

Μέμψις ἢ λόγος] D. Jun. ἢ ψόγος. quod valdè placet.

Ἃ αὐ μὴ πρέπει [Vide ad *l.* 2. §. 8.

Εὐθεῖαν πόρευε] *rectâ progrediaris*, viâ rectâ *inſiſtas.* Ità *l.* 7. § 55. εὐθεῖα πορεύεσθε. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν πορεύειν διὰ τὸν νόμον, καὶ εὐθεῖαν ἀφαίνοντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

Ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ] Vide ad *l.* 1. § 9. Stoicis τὸ τέλος, i. e. *propoſitum*, ſive *ſummum bonum* eſt, τὸ τῇ φύσει ἀκολουθεῖν, ſive τὸ κατὰ φύσιν ζῆν. *naturæ ductum ſequi.* & ſecundùm *naturam vivere.* Verùm quæ ea natura eſſet, cujus ductum ſequerentur, in hoc haud ſatis ipſis inter ſe conveniebat, Siquidem ut Laërt. *l.* 7. in *Zenone.* Φύσιν χρύσιππος μὲν ἐξακύει, ἢ ἀκολουθως δεῖ ζῆν, τοῦτ' ἔστι κοινῶς, καὶ ἰδίως τοῦτ' ἀνθρωπίνως· ὁ δὲ Κλεάνθης τοῦτο κοινῶς μόνως ἐπιδέχεσθαι φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ἐκεῖσε ἢ τοῦτο ὁπὸ μέρος. Marcus Chryſippum ſequitur, eodémque utramque *naturam*, & *univerſalem & humanam*, collimare & quaſi collinea-re, contendit. Vide *l.* 6. § 13.

§ 4. Ἀναπαύσεμαι] Ità *l.* 6. § 28. Θάνατος ἀνάπαυλα. Charon apud Ariſtoph. in *Ran.*

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πεφυσμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult & moleſtiis?

Joan. *Apocal.* c. 14. v. 13. ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων. Herodian. *l.* 1. de Marco noſtro; νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἐπισχόσας μιᾶς ἀναπαύσασθαι. Tractum ab eo, quod *mortem ſomno* ſimilem perhibeamus. Naſo. *amor. l.* 2. *el.* 9.

Stulte, quid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.

Ἐναποπνεύσους] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 15. & *l.* 7. § 50. & *l.* 9. § 2. Ità Homer. Θυμὸν ἀποπνείουσα dixit, *Il. δ.* v. 524. & *γ'.* v. 654. Eodémque ſenſu in ſacra pagina ἐκπνεύσαι, Marc. *c.* 15. *v.* 35. 39. & Luc. *c.* 23. *v.* 36. quod Matth. *c.* 26. *v.* 50. ἀφῆναι τὸ πνεῦμα. Joan. *c.* 19. *v.* 30. παρεδίδου τὸ πνεῦμα. Latini pariter, *efflare animam*, dicunt. & apud Cicer. *Tuſcul. l.* 2. Attius in *Trachin.*

Frendens efflavit graviter extremum balitum.

Πεσὼν ἢ ὁπὸ τότῳ] *In Senariis gnomicis:*

Γῆ πάντα τίκτει, καὶ πάλιν κομίζεται.
Tellus ut edit, ità reſumit omnia.

Plin. *hiſt. Natur. l.* 2. *c.* 63. *Terræ uni rerum naturæ partium, eximia propter merita cognomen indidimus maternæ venerationis. illa nos naſcentes excipit, natos alit, ſemélq; editos ſuſtinet ſemper; noviſſimè complexa gremio jam à reliqua natura abdicatos, tum maximè, ut mater, operiens.* Ennius item in *Epicharmo*, à Varrone relatus *de ling. Lat. l.* 4. & *l.* 8.

Quæ dedit, illa capit, neque diſpendi facit bilum.

de qo verſu videatur Joſ. Scaliger *ad Varron.* ſed & *infr. ad l.* 8. § 18.

Πατεῖσθαι] indè *terram*, olim *teram*, volunt dici, *quod incedentium pedibus teratur.* Ælius, Varro *de ling. Lat. l.* 1. Iſidor. *orig. l.* 4. *c.* 1. Junil. *in Geneſ.* Honor. *in imag. mund. c.* 3. Hinc Ambroſ. *Epitaph. Theodoſ.* *Adhuc in terris es, quæ terit. & in cælo poſſides.* Et Etymolog. Βάτιλλα, τὴν γῆν, Μεσσήνιοι. ità *Adarcatis* Ops à calcando, quod Hebræis דָּרַךְ dicitur. Fr. Jun. *in Tertull.* & אֶרֶץ terra eiſdem à רָצַץ Paræus *in Geneſ.* Verùm alii aliunde. Joſ. Scal. à Græco δείρω τερῶ, *terra*, ut δάς, δαδὸς, *tæda*, δάσκω, τέσκα. H. Stephan. ab ἔρις,

ἔρα, *t* præfixâ. Avenar. *Lexic.* & Gvichard. *Harmon. ling.* ab Hebraico אֶרֶץ *erets*. Schindler. *pentaglot.* ab Arabico תֵּרָא *terra*, *lutum*. Canin. *Hellenism.* à Punico *ert*, *terra*, ut ἔρση *ros*, factâ metathesi.

§ 5. Δεμύτητά σου] *austeritatem tuam*. Xyl. *acumen* potiùs *ingenii*, & *sagacitatem*, M. Cas. Mercurium describens Galenus in *hortator. c.* 2. φαιδρὸς τὰς ὄψεις· λιδόρκα ἢ δημύ· ubi aliud est δημὺ λιδορκέναι, quàm δεμὺ βλέπειν Aristophani. Siquidem τὸ δεμὺ βλέπειν, Comico idem est, quod τὸ ὑπόδρα ἰδεῖν passim Homero: id est, *torvum tueri*: unde & δεμὺ βλέμμα Herodiano, *vultus torvus ac truculentus*. at δεμὺ λιδορκέναι Galeno, *acre* sive *acriter*, verùm μὴ φαιδρότητος, *cum hilaritate* sive *festivitate* quadam, *intueri*. ut τὸ δεμὺ, tum τὸ σωστὸν illud designet, quod vocabulo isto Euripidem significâsse ex Aristophane Grammatico observat Evstath. *ad Odyss. γ'.* qo sensu & Herodianus dixit, δεμυτέρως ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας εἴη ἂν τοῦ ἀναπολῶ ἀνθρώπου. tum etiam simul comprehendat τὸ ἁδὺ illud, quod Homeri seculum secutos Rhetores eo nomine nuncupâsse docet idem Evstath. *ad Iliad. λ.* qum τὰς ἐννοίας καὶ λέξεις illas δεμείας dicerent, ἃς γλυκύτης ἐπλήσαντο. Atqe ità Marcum hîc cepisse nullus ambigo. qod uno vocabulo expressisse havd facul fuerit. Julian. *orat.* 5. Christianos perstringens, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τοῖς πόλεσι προσδεῖν μᾶλλον τὰ τοιαῦτα, ἢ τέρπειν τοῖς κομψοῖς, ὧν τὸ ψυχάριον δεμὺ μὲν, ὑγιὲς δ' οὐδὲν ἔχει. Geminum avtem huic argumentum habes, *infr. l.* 7. § 52. & *l.* 8. § 8.

Οὐκ αἰδεῖται πόσα ἤδη παρέχειν δωσόμενος] Hoc est qod Joannes ille ὁ χρυσορρήμων passim inculcat, non tam ἀδωμαίαν καὶ ἀδύνειαν, quàm ῥᾳθυμίαν καὶ ὀλιγωρίαν obstare, qo minùs vitam rectè piéqe instituant plerique. *de Compunct. ad Demetr.* Apostolorum exempla ad imitationem proposita hoc prætextu repellentibus, qòd paria illis nevtiqam possint, Εἰ μὴν, inqit, νεκροὺς ἀναστῆσαι ἐκελεύομεν, ἢ ὀφθαλμοὺς ἀφεῖξαι πυρλῶν, ἢ καθαίσιον λεπρὸς, ἢ χωλοὺς ἀνορθῶσαι, ἢ δαίμονας ἐκβαλεῖν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας ἰάσεις νόσους, χαμεὶν ἂν εἶχε τὰ τῆς ἀπολογίας ταύτης ἡμῖν· εἰ δὲ πολιτείας ἐξέτασις προκειται νυνὶ, καὶ ἀκριβὴς ἐπίδειξις, ποῖον ταῦτα πρὸς ἐμαυτὸν ἂν ἔχοι λόγον; καὶ δὸ καὶ σὺ θείας ἀπόλαυσας χάριτος βαπτιζόμενος, καὶ πνεύματος μετέσχες, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὸ τὰ σημεῖα ποιεῖν, ἀλλ' ὅσον ἀρκεῖ πρὸς τὸ πολιτείαν ὀρθὴν καὶ ἠκριβωμένην λαβεῖν, ὥστε ῥᾳθυμίας μόνον τῆς ἡμετέρας δεῖν ἢ διαφορᾶ. Et *in Genes. orat.* 14. Πολὺ τῆς ἐντολῆς τὸ ἀνεπαχθὲς· ἀλλὰ δεινὸν ἡ ῥᾳθυμία. ἄκαιρ αὖτη καὶ τὰ εὐκολα, δύσκολα ἡμῖν φαίνεται ποιεῖ· ὕπνος ἡ ἀπονὴ καὶ ἡ ἀκηδία καὶ τὰ δύσκολα, εὐκολα ἡμῖν ἀπεργάζεται. Idem *in Psal.* 111. Τίνι δυσκολίαν ἔχ ἡ περὶ ἐπιταγμάτων φύσις, ἀλλ' ἡ περὶ πολλῶν ῥᾳθυμία ποιεῖν εἴωθεν. ὡς εἴ τις μετὰ περιθυμίας δέχοιτο, κυφὰ καὶ ῥᾴδια αὐτὰ ὄψεται ὄντα. Et mox: ἡ ῥᾳθυμία περὶ πολλῶν καὶ τὰ εὐκολα, δύσκολα ἀποφαίνει· ἡ δὲ σπουδὴ καὶ δυσκολώτατα, ῥᾴδια. Videantur plura *in Cor. ep.* 1. *orat.* 2. & 9. Et *ad Philip. orat.* 2. ubi illud crebrò ingerit, prout noster istîc. hoc vel illud non potes, at istud potes, &c.

Γλιχώνδς] *cunctari*. Xyl. malim *tenacem esse*. Vide *ad lib.* 4. § 44. γλίχροι, *tenaces*. Aristot. *Ethic. l.* 4. *c.* 1. Οἱ μὲν ἐν ταῖς τοιαύταις θεραπηγείαις, οἷς φειδωλοὶ, γλίχροι, κίμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλείπουσι· Obiter vocabulum istud apud Lacrtium restituemus. If. *lib.* 4. de Lacyde. Τὸν φασὶ καὶ πρὸς τὴν οἰκονομίαν γλυκύτατα ἐχειν qod Ambrosius Camaldun. reddidit, *Aiunt illum & circa rem familiarem se sœdissimè habuisse*. Vigerus, *ad Evsebium, lepidissimè* mavult. Cæterùm tu me sponsore rescribito, γλιχρότατα ἐχειν. Sic enim de eodem ex Numenio Evsebius *præparat. lib.* 14. *c.* 7. Ἦν μὲν δὴ Λακύδης ὑπογλιχρότερος, καὶ πῃ πρόπον ὁ λεγόμενος οἰκονομικός. *Erat is paulò sordidior. Vigerus. malim, tenacior.* nos diceremus, *somewhat near*, and a great husband. miror avtem virum eruditissimum vitiosam eam lectionem non animadvertisse, cùm Evsebium simul sub oculos haberet. nec possum probare, qòd Οἰκονομικὸς literâ majusculâ præfixâ scribit, vúltque certum aliqem eo tempore notissimum designari, qi ὑπὸ τῆς ἀκριβεστέρας οἰκονομίας οἰκονομικὸς vulgò nominabatur. Cùm revera Οἰκονομικὸς istîc appellativum, sive epitheton commune sit, eúmqe designet, qi est *rei familiaris, dispensandæ, curandæ, tuendæ peritus*, vel *qi negotio huic addictus est*, eidem sedulò intentus. De Polypo pisce Aristoteles *hist. animal. l.* 9. *c.* 37. Ὁ δὲ πολύπους, ἀόκνητος μέν ἐστι· οἰκονομικὸς δ' ἐστὶ· πάντα γὰρ συλλέγει καὶ εἰς τὸν θαλάμιον, ἃ πυθάνεται κρατιστεύειν. Qod Plinius *l.* 9. *c.* 29. *Cùm alioqi brutum habeatur animal, in re qodammodo familiari callet. omnia in domum comportat.* nec de Lacyde aliter enunciatur.

Ἀρέσκειδς] *Sortem tuam improbare*. Xyl. at hoc esset potiùs δυσαρεστεῖν, καὶ οὐκ ἀρέσκειδς malim ergò ἀρεσκιδεῖδς, ut *lib.* 11. § 14. *assentari, blandiri*. qod est finitimum τῷ κολακεύειν, verùm honestiùs pavlò vocabulum. Sed nec mutari forsan qicqam necesse fuerit. Siqidem & τὸ ἀρέσκειδς hoc eodem sensu usus videtur Plutarch. in *pædagog.* οἱ μὲν ταῖς περὶ ἀρεσκωνδίαν ὑπερώμενοι κολακείαις, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ δεομένοις χαριζόμενοι φίλοις. indè οἱ ἄρεσκοι, οἱ πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες, καὶ οὐδὲν ἀντιτείνοντες, ἀλλὰ δὴ οἰόμενοι δεῖν ἅπασι τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. Aristot. *Ethic. l.* 4. *cap.* 6. qi & τὸν ἄρεσκον τῷ κόλακι accuratiùs distin-

distingvens, *ibid. l. 2. c. 7.* ἐπὶ δὲ τὸ λοιπὸν ἡδὺ ἐν τῷ βίῳ, ὁ ἀφροδίλλων, εἰ μὴ ὄφελός ἐνεκα, ἄρεσκος· εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτῷ κόλαξ. ut commodum suum adulator sive Colax, oblectamentum alienum assentator sive blandus iste respiciat. Indè & ἀρέσκεια, ὥσπερ ἕξις ἐπὶ τῷ βελτίστῳ ἡδονῆς παρασκευαστική. Theophrast. *ethic. charact.* 5. ad quem Casavb. videndus. Cæterùm isto *blanditiæ* sive *comitatis blandæ* nomine adulationem suam obvelâsse quosdam, ex Anaxandride Comico monet Athen. *dipnos. lib. 6.* his verbis: Τούτῳ δὲ τῷ κολακείαν τινὲς, ἐπιχειρήματα, ἀρέσκειαν προσαγορεύουσι· ὡς καὶ Ἀναξανδρείδης ἐν Ταμίᾳ,

Τὸ δὲ κολακεύειν, νῦν ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει.

Adulatio habet nunc nomen blanditiam.

De Pythagora Laërt. *l. 8.* Ἀπείχετο καταγέλαστος, καὶ πάσης ἀρέσκειας, οἷς σκωμμάτων καὶ ὀνυμιδίων φορτικῶν. Quod autem Cas. ad obsequia corpusculo præstanda refert, quò ipsius cupiditatibus satisfiat, minùs probabile videtur.

Περιφρόνητος] *levem esse.* Xyl. adducens cùm Svidam exponentem τὸ περιφρόνητος, προπετῆ & ἀπονοίαν, βλακείαν καὶ προπετείαν, tum & illud Apostoli *ad Corinth. epist. 1. cap. 13. v. 4.* ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται. quod ille interpretatur, *Charitas non est levis, aut nugax.* At verò bonus ille editor Lugdunensis, pro περιφρόνητος, quod rectum fuerat, sed ipsi fortean minùs intellectum, ἀπεπρόδετος substituit. perperam omnino, & ex proprio, opinor, cerebro. Verùm mirum quantum diffideant à se invicem enarratores in vocabulo isto apud Paulum Apostolum, vel interpretando vel explicando. Chrysost. ὁ περπερεύεται. *non est temeraria.* Vetus interpres, cui & Beza accedit, *Non agit perperam.* tanquam si à Latinis ea vox ad Græcos transierit. Syrus, *Non tumultuatur.* Tertull. *de patient. c. 12. Non protervum facit.* Erasm. *Non est procax.* Alii, *Non est inconstans.* Alii, *Non agit improbè.* Alii, *Non est fucata.* Alii, *Non adulatur.* Ego crediderim commodissimè posse verti, *Non effert se*; non est jactationi aut vanæ ostentationi dedita. Ità Græcus Schol. primo loco: Οὐκ ἀλαζονεύεται. Hesych. Περίφρων, μὴ βλακείας ἐπιμελούμενος. περιφρονεῖται, καταπίπτει. Svidas etiam, Περίφρων, ὁ μὴ βλακείας ἐπιμελούμενος. Idem tamen inter alia: Περιφρεία, ὁ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν περιλαμβάνεται. Et Concil. Nicen. 2. *Can.* 15. Πάλιν γὰρ ὁ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλώπισμὸν περιλαμβάνων, περιφρείας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἐν Βασιλείῳ. Reperiuntur autem illa Basilii verba (si modo Basilii Cæsariensis sint, & non potiùs Evstathii Sebastiensis, ut opinantur complurimi, *ascetica* illa) *respons. part. 2. ad quæst. 49.* Ità illi à Basilio an Evstathio, iste, ut probabile est, à Clemente Alex. habuit. Is enim *pædag. lib. 3. c. 1.* Apostoli locum exponens: περιφρεία, inquit, ὁ καλλωπισμὸς περιττότητι καὶ ἀχρειότητι ἔχων ἐμφασιν. Verùm latiùs multò patet vocabuli hujus usus sensúsque, quàm ut ad vestitum duntaxat, quo tamen etiam ἐναβρυνόμενοι solent οἱ ἀλαζόνες καὶ μὴ βλακείας ἐπιμελούμενοι, restringi debeat. Docet id Cicero *ad Attic. lib. 1. ep. 10. Ego autem ipse, inquit, Dii boni, quomodo ἐνεπερφρονεύμην novo avditori Pompeio.* id est, quomodo me ostentavi, & quasi juveniliter jactavi, omnibus adhibitis fucis & ornamentis orationi meæ, quasi exultavi, & placere illi studui: inquit Petr. Victorius. Accedit quod Stephanus *de dialect. c. 16. § 1.* monet, Sophoclis Scholiasten, περπαίρειν, κομᾶν, interpretari, & περπερεύεσθαι, κομᾶσθαι apud quem περφρονεῖν & περφρόνησις legendum, nulli potest esse ambiguum. Græcam fi damus originem, malim cum Dunæo nostro à περὶ duplicato, quàm à περίφρεσις cum Stephano derivare. Verùm plura de vocabulo isto qui voluerit, adeat pòst H. Steph. *thesaur.* Jo. Drus. *observ. l. 7. c. 7.* Muret. *var. lect. l. 14. c. 7.* Andr. Dunæum nostrum *notis ad Sevilii Chrysost. in 1. Cor. 13.* Hejnsium denique, qi post ista à me adnotata prodiit, *exercit. sacr. ad 1. Cor. cap. 10.*

Εἰ ἄρα ὡς βραδύτερος καὶ δυσπαρακολούθητος καταγνώσεσθε] aut leg. καταγνώσῃ, aut supplendum verbulum aliquod, fortean, ἡδέσει, ex clavsula proximè præcunte, aut μέλλεις, aut συμβεβηκεν, aut ejusmodi aliud quippiam. Est autem ὁ δυσπαρακολούθητος, *qi difficiliter rem propositam comprehendit & assequitur.* Sicut contrà εὐπαρακολούθητος, ὁ ὀξὺς εἰς τὰ πράγματα καὶ ταχὺς. Hesych. *qi res facilè assequitur.* Svidas in Χαμαὶ, ἴσως ἐπὶ τῶν ἀμαθῶς καὶ δυσπαρακολουθήτως. In *sectione* proxima, ἀπαρακολούθητον ἐν πολλοῖς, dicuntur, qi quasi *nevligam assequntur, aut intelligunt,* hoc est, non attendunt prorsùs, id quod agunt. Et mox; Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δεῖ παρακολουθεῖν. *Sed necesse est illud ipsum quod fis nosse, & intelligentiâ assequi,* sive αἰσθάνῃ, ut statim ipse se interpretatur. Epictet. *lib. 1. cap. 5.* ὅτε μηδὲ παρακολουθεῖν, μηδὲ σωφρονεῖν μηδὲν. & *lib. 3. cap. 26.* ὑγιὴς τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρακολουθεῖς; Galen. *de errat. dignos. & curat. cap. 1.* Ἔνιοι δ' ὅτων ἀγύμναστοι τοὺς λόγους ὄντες, οὐδὲ μὴν παρακολουθεῖν τοῖς ἀκούουσιν ὑπὸ ἠλιθιότητος (π. α. τ. ὑ. ἡ. λεγομένοις, leg. ut Marc. *l. 7. § 4.* παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις) Idémque *ibid.* mox; φαίνονται γὰρ ὄντως, καθάπερ οἱ ὕπνοι τῆς λύσεως, ὅτων καὶ αὐτοὶ μηδ' ὅλως ὦσιν, ἠκολουθηκότες. Eodem sensu τῷ παρακολουθεῖν verbo usus est Lucas Evangel. *c. 1. v. 3.* Ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς. hoc est, *omnia ab initio usque accuratè intelligentiâ assecuto.* quæ Evangelistæ verba contendit Budæus cùm illis Demosthen. ἀεὶ παρεκάθεζθο ὁ τότε πονηρὰ πράγματα εἰδὼς καὶ πράγματα ὅπως, καταγνοὺς. Et rursus; Ἐκεῖνος ὁ ὑμεῖς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὁ μέγας

μόνον ἔυνεν καὶ πλέονον ἀνδρὸς ἐνδεῖ, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα ἐξ ἀρχῆς τοῖς πεπραγμένοις. ut sit & ἄνωθεν illic, quod istic ἐξ ἀρχῆς. Eodem sensu usurpat Paulus Apost. *ad Timoth. epist. 1. c. 4. v. 6.* ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ᾗ παρηκολούθηκας. & *epist. 2. c. 3. v. 10.* Σὺ δὲ παρηκολούθηκάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, &c. qo loco cur Erasmi, *assectatus es*, malit doctiss. Scultetus, qàm Vulgatæ ac Bezæ, *assecutus es*, cavssam nullam video ratio siqidem, qam assignat, havd est firma satis *Ad seqendum atqe imitandum hortatur. at qomodo seqi poterit, qi jam assecutus dicitur?* responsio proclivis est. aliud est notitia & intelligentia, aliud usu & actu assequi: vel, si brevius vis, aliud nosse, aliud posse. illud Timotheus jam assecutus erat, istud havd itidem adeptus. monet itaqe Apostolus, ut qæ de se nôsset, ὅτοι αὐτάρκης γνώμῃ, ἢ ἐξ ἀκοῆς ἱστόρησας, ea imitari adniteretur. Vide & *l. 2. § 9.* & *l. 7. § 3, 4.*

Μὴ παρεννθυμοῦ.] *Ne eam subinde cogitares.* Xyl. *ne eâ nimium afficiaris.* Cas. imò, *non negligens, non neglectim habens*, sed qantum in te est, tarditatem hebetudinémqe tuam corrigere & sanare contendens. παρεννθυμεῖσθαι, *animum non advertere, negligere, neglectim habere.* de gubernatore Epictet. *l. 4. c. 3.* Κἂν μὲν αὐτὸς ἐκὼν, ὑποπαρεννθυμηθῇ, ἀπώλετο. *Si vel parum neglexerit, animum non adverterit.* Marcus ipse *l. 6. § 10.* πολλὰ παρεννθυμούμεθα, *negligamus multa, non animadvertamus.* & *l. 10. § 8.* τὸ ἀπαρεννθύμητον, *animadversionem sedulam, à negligentia & inadvertentia* immunem. & *l. 6. § 50,* πρὸς τὸ ὑφ' ἑτέρου λεγόμενον, γίνεσθαι ἀπαρεννθυμήτους, *Sedulò attendere atqe animum adhibere eis qæ ab alio dicuntur.* Epict. *l. 1. c. 2.* Τί οὖν, ἐπειδὴ ἀφυὴς εἰμὶ, ὑποστῶ τῆς ὀπτικείας τέχνας ἕνεκα; μὴ γένοιτο. Ἐπίκτητον χρείαν Σωκράτης ἂν ἔσχεν· εἰ δὲ μὴ, ὁ χείρων, τοῦτό μοι ἱκανὸν ὄζει. ἀδὲ ὁ Μίλων ἔσομαι· καὶ ἴσμεν ὡς ἀμελῶ τοῦ σώματος· ἀδὲ Κρίσπος· καὶ ὅσμεν ὡς ἀμελῶ τῆς κλήσεως· ἀδ' ἁπλῶς ἄλλου τινὸς τῆς ὀπτικείας, ἀλλὰ τῷ ὑπαγωγίμῳ ἀεὶ ἄκρων, ἀφικόμεθα. Flacc. *epist. 1.*

Non possis oculo qantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec qia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Est qàdam prodire tenus, si non datur ultrà.

Ità cum Graio nostro lubens lego, non, qodam. qadamtenus saltem procedere & proficere licet.

Μηδὲ ἐμπιλανδυνῦται τῇ νωθείᾳ.] leg. νωθείᾳ, vel ut Annot. Lugd. νωθρείᾳ. *neqe tarditatè & insciti, sibi complacentem.* qod havd pavcorum vitium est. Vide Solom. *Prov. c. 1. v. 22.* Avg. in illud *Psal. 36. v. 3. Noluit intelligere. Videtur, qia voluntati illud tribuit: sunt qi volunt intelligere, & non valent: sunt & qi nolunt intelligere; ideò non intelligunt.*

§ 6. Πεύχεσες λογίσασθαι αὐτῷ τὸ χάειν.] χάειν λογίσασθαι, *beneficium imputare.* qod ab exprobatione qadam havd multum distat. Juvenal. *Sat. 6. v. 179.* de uxore insigniori,

Qæ tanti gravitas? qæ fama, ut se tibi semper
Imputet?

Martial. *l. 5. ep. 82.*

Non totam mihi, si vacabis horam
Dones, & licet imputes, Severe;
Dum nostras legis exigisqe nugas.

& *l. 2. epigr. 48.*

Imputet ipse Deus nectar mihi; fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.

Senec. *de benef. l. 2. c. 17. Multi sunt tam pravæ naturæ, ut malint perdere qæ præstiterunt, qàm recepisse, superbi & imputatores.* & *l. 6. c. 12. Qædam qæ homines sibi præstant, aliis imputant.* Tria scil. Marcus beneficia collocantium genera ponit. primum est eorum, qi palàm imputant: secundum eorum, qi etiamsi id palam non faciant, apud se tamen. tanqam de debito cogitant: tertium eorum, qi tantùm abest ut imputent, ut nè cogitent qidem.

Ἄλλως ὡῦτοι.] f. ἀλλὰ vel ἀλλ' ὃς· nisi si illud ὡς ex linea proxima huc irrepserit.

Ὡς περὶ χρεώστου διανοεῖται.] At Senec. *de benefic. l. 1. c. 2. Demus beneficia, non fœneremus. dignus est decipi, qi de recipiendo cogitavit, cùm daret.* hoc est, qod Marcus hìc, ὡς περὶ χρεώστου διανοεῖται. Et mox: *Beneficiorum simplex ratio est: erogantur tantùm, non computantur. si reddet aliqid, lucrum est; si non reddet, damnum non est. Ego illud dedi ut darem. nemo beneficia in calendario scribit: nec avarus exactor ad horam & diem appellat. nunqam illa vir bonus cogitat, nisi admonitus à reddente. turpis fœneratio est, beneficium expensum ferre.* Idem *l 3. c 14. Interitura est rei tantæ dignitas, si beneficium mercem facimus.* & *l. 4. c. 3. Beneficium virtutis est, & turpissimum id caussâ ullius rei dare, qàm ut datum sit. se intueri & commodum suum, istud non est beneficium, sed fœnus.* & *c. 14. Non est beneficium qod in qæstum mittitur. hoc dabo, hoc recipiam; auctio est ut ait Ovidius,*

Qæ qia non licuit, non dedit, illa dedit:

Eodem modo, qi beneficium ut reciperet, dedit, non dedit. Et Cleanthes *ibid. l. 6. c. 13. Multum à beneficio distat negotiatio.* Dominus Christus, Luc. *c. 6. v. 35.* Ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες. & *v. 34.* Ἐὰν γὰρ δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ὄζι;

Οὐδὲ ὅσον ὁ πιπράσκων.] Senec. *de benef. l. 2. c. 6. Qàm dulce, qàm pretiosum est, si gratias sibi agi non est passus, qi dedit; si dedisse, dum dat, oblitus est?* Chilo apud Avson.

Tu bene si qid facias, non meminisse fas est.

Verùm quadrat ad hoc Domini Servatoris præceptum hyperbole elegantissimâ conceptum, Matth. c. 6.

c 6. v. 6. Πωῦν] ἐλεημοσωίλω, μὴ γνάτω ἡ ἀειστερᾷ, τί ποιεῖ ἡ δξιά. Facientis eleemosynam nesciat siniſtra qid dextra faciat. Ambroſius offic. l. 1. c. 30. qò & Evthymius inclinat, ità interpretatur, qaſi dictum eſſet, ut frater tuus, qi eſt tanqam dextra tua, qod facis neſciat. Sic facias, ut proxima neſciat uxor, uti Perſius loqitur. Meliùs Jo. Chryſoſt. orat. 19. Οὐ χεῖρες αἰνίτλεται, ἀλλ' ὑπδολικῶς αὐτὸ τέθεικεν. Εἰ γὰ δίον τε ἐςὶ, φησὶ, κὴ σαυτὸν ἀγνοῆσαι, ἀκεκασάδαςον ἔςω σοι τᾶτο, κὴν αὐτὰς ἀωατὸν ἢ τὰς δακονμένας χεῖρας λαδεῖν· ἴχ, ὡς πνὲς φασιν, ὅτι πᾶ σαυὸς δεῖ κνύπλειν ἀνδρώπες· πάνλας γὰ ἐνταῦδα λανδάνειν ἀκάλδσεν. Nam qod de dextra, qæ ſit amor divinus, ſiniſtra, qæ favor humanus exiſtat, argutantur Hieronym. in Matth. Hilar. ibid. Avg. in Pſal. 121. & in 1. Joan. tr. 6. & de temp. 60. Gregor. in Job. l. 3. c. 21. Theophylact in Matth. aliiq; eſt merum ipſorum commentum. Rectiùs Clem. Stro. l. 4. Ἀλλ' ὑδὲ αὐτὸς ὁ ἐλεῶν, ὅτι ἐλεεῖ, γνώσεται ὀφείλει. Aliud eſt qod Senec. de benef. l. 6. c. 8. Beneficium aliqis neſciens accepit, nemo à neſciente. Beneficium niſi ſciens volénsqe dare neqit: verum beneficium qi dat, qoad beneficii præſtiti imputationem, perinde affectus eſſe poteſt, acſi qid faciat feceritve neſcius ſit. atque hoc eſt, qod, poſt Chriſtum noſtrum, Marcus voluit. Geminâ planè mente Plato in Theæteto, de Philoſopho genuino. Ταῦτα μᾶλλον αὐτὸν λέληδεν, ἢ οἱ τῆς δαλάττης λεγόμνοι χόες. κὴ ταῦτα πάντα, ὑδ' ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν. ὑδὲ γὰ αὐτῷ ἀπέχαται τᾷ ἐυδαιμονεῖν χάειν, &c. Optimè formulæ iſtius ſenſum expreſſit.

Ὁμοίως ὄζιν ἀμπλῳ] ità mox: ὡς ἀμπλῳ.

Μηδὲν ἄλλο προσεπζητήσῃ] Vide ad lib. 7. § 73.

Οὐκ ἐπδοᾶται] qod Dominus Chriſtus Matth. c. 6. v. 2. ὅταν ποιῇς ἐλεημοσωίλω, μὴ σαλπίσῃς.

Μεταδαίνει ἐφ' ἕτερον] Vide l. 6. § 7. & l. 11. § 4. & l. 12. § 29. Senec. de benef. l. 1. c. 2. Qaliscunqe priorum eventus eſt, perſevera in aliis conferre. Meliùs apud ingratos jacebunt. nè ceſſaveris; opus tuum perage, & partes boni viri exeqere. alium re, alium fide, alium conſilio, alium præceptis ſalubribus adjuva. & l. 4. c. 14. Ad beneficium non adducit cogitatio avara, nec ſordida, ſed humana & liberalis, cupiens dare etiam cùm dederit, & augere novis ac recentibus vetera. Hoc eſt qod ſuo more, id eſt, Comico, Plavt. Trinumm. Act. 2. Sc. 2. v. 39.

Is probus eſt, qem non pœnitet qàm ſit probus:
Benefacta benefactis aliis pertegito, nè perpluant.

Seriò magìs alius qispiam apud Plut. de ſene polit. & adv. vit. Epicur.

Καὶ μήτι παυσώμεδα ὁρῶντες τὸ βεστές. Vide l. 7. § 73. Plin. l. 3. ep. 5. Antiqiora beneficia ſubvertas, niſi illa poſterioribus cumules.

Ἐν τέτοις ἂν δεῖ εἶ)] Interrogantis tanqam ex aliena perſona, eſſe volunt hæc verba, Xyl. & editor Lugd. affirmantis ac præcipientis ex ſua Caſ. illud malim, qia ſubſeqentia, ναί. ἀλλ' αὐτὸ τᾶτο, &c. ſubjectionis ſive reſponſionis formam habent.

Ἀπαρακολδήτως] Sic ut non poſſint intelligi Xyl. imò potiùs, ſic qaſi non intelligant ipſi. ut in præcedentibus, ὑδὲ δίδτν. Sic l. 2. § 15. ſed ratione diverſâ ἀπαρακολδήτως ἐνεργεῖν. Vide ſuprà ad § 5. δυσπαρακολδητότερος.

Βέλεδς κὴ τὸν χαιρνὸν αἰδοῖδς] Ità reverà beneficia conferenda, ὡς αἰδοῖδς, ut ſentiat ſibi gratiam factam is cui benefit, ut infrà l. 11. § 15. Verùm ut beneficii avtorem, qis is fuerit, dignoſcat, nihil qicqam eſt neceſſe. Senec. de benefic. l. 2. c. 9. Interdum & ipſe qi juvatur falleadus eſt: ut habeat, nec à qo acceperit, ſciat. Exemplum ſubjicit Arceſilaï, qi amici pavperis, ſed pavpertatem per verecundiam diſſimulantis, ac per ægritudinem decumbentis, pulvillo ſacculum clam ſubjecit, ut qod deſiderabat, inveniret potiùs qàm acciperet. Ctefibium hunc nominat Laërt. l. 4. Apellem Chium Plut. de adul. & amic. qem & fravde amicâ utiliqe deprehenſâ, dixiſſe, Ἀρκεσιλάν τὸ παίγνιον, ille ὁ Ἀρκεσιλάν τοῖ τὸ κλίμμα, iſte refert. Ibid. Plut. Τῇ τᾶ φίλν χάειτι ἐπιδεικτικὸν μὲν ἐνιοτε· ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ ἰατρὸς λαδὼν ἐπιφήδσε, κὴ φίλ ὠφέλησον ἐπιχεῖ ἢ διαλυσόμ, ἀγνοῦ ἐπιμεληδείς. Sed ad Senecam redeamus paria Marco interrogantem. *Qid ergò? ille neſciet à qo acceperit? Primùm neſciat, ſi hoc ipſum beneficii pars eſt. Denique ille neſciet accepiſſe ſe: ego ſciam me dediſſe. Parum eſt, inqis. Parum, ſi fœnerare cogitas. ſed ſi dare, qo genere accipienti maximè profuturum erit, dabis. contentus eris te teſte: alioqin non benefacere delectat, ſed videre benefeciſſe. Volo, inqis, ſciat. debitorem qæris. Volo utiqe ſciat. Qid ſi illi utilius eſt neſcire? ſi honeſtius? ſi gratius? non in aliam partem abibis? Volo ſciat. Ità tu hominem non ſervabis in tenebris? Beneficia in acta non mitto. qid? ego illi ſum indicaturus me dediſſe; cùm inter prima præcepta & maximè neceſſaria ſit, nè unqam exprobrem, imò nè admoneam qidem? hæc enim beneficii inter duos lex eſt, alter ſtatim obliviſci debet dati, alter accepti nunqam.*

Τὸ ἢ νῦν λεγόμνον παρεκδέχη] non intelligis. Caſ. ſic ex Polybio Svidas, ὡς ὀρδῶς πνὲ ἡμετέρως ἐκδέχη λόγες. i. e. νοεῖς, ὑπολαμδάνεις. Svidas. excipe. Xyl. ut ſit παρεκδέχεδαι, idem qod ἐκδέχεδαι, excipere. nevtrum ſatis arridet. ego conditionalem particulam deeſſe puto, [ἂν] παρεκδέχη, ſi ſeciùs ceperis. Ità enim ſignificat τὸ παρεκδέχεδαι. Evſebius hiſt. eccleſ. l. 3. c. 39. Papiam narrat, τὰς ἀποστολικὰς παρεκδεξάμνον διηγήσεις, ex relationibus Apoſtolicis ſecùs acceptis, commentitia multa tradidiſſe.

tradidiſſe. qod verbum & in H. Stephani theſavrum poterit immitti.

Ἐι ἧ Διὸς σωιεῖναι] forſan σωίσαι. intelligere. qanqam & σωιεῖναι eo ſenſu uſurpatum invenias. Ità enim Herodot. *l.* 5. Ἐγὼ μὲν δοκέω σωιεῖναι τὴ ἐξέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηςήριον. Demoſth. *pro Coron.* ἔτι ὑμᾶς ὄιμαι μανθάνειν, ὅτ' αὐτὸς ἐδυνάμην σωιεῖναι. ubi tamen qidam codices σωισαι. Herodian. *lib.* 2. de Germanis. Ὡςτε τὰ σώματα ἡλικιώτατοι ἧ μεγάλοι εἰσὶν, ὥστε ἧ τὰς δρεπάνας παχεῖς, ἧ μὴ ῥᾳδίως σωιεῖναι δυνάμενοι, εἶτα μετὰ παιηγίας ἢ ὅλως λέγοντο ἢ περῆτωντο. Clemens *Strom. l.* 1. Ἀλλὰ καθάπερ ἧ ἄνθρ γραμμάτων πεῖρον ἔχ δυνατὸν φαεθῆ. ὥσπερ σωιεῖναι τὰ ἐν τῇ πόλει λεγόμενα ἀχ ὅλον τε μὰ μαθόντα, ὁμολογοῦμεν. & *l.* 4. ὥτε τὰς πηρὰς τὰς μὴ δυνάμενας ἅψ' ὁσίας βαςάσαι βόσκεσθαι, ὥτε τὰς κολάσεις ἅψ' ἁλίκας ἧ ἀσιλίας ποιεῖσθαι δικαίων σωιεῖναι βέλονται. Et apud Svidam in *Sexto* autor incertus, μηδὲ σωιεῖναι τὸ λεγόμενον δύνασθαι.

Μὴ φοβῦ, μὴ περὶ τέτο] forſan, μηδὲ περὶ τέτο] *Nè metuas, neve hac de cauſſa opus aliqod ſocitle omittas.* Verumtamen nihil temerè mutarim velim.

§ 7. Τὸν, ὦ φίλε Ζεῦ] Indè Ζεὺς ὕπατος, ὁμόζυξ, ἰδέmque Τὴς & Διὸς, & Τὸν dictus. Heſych. Τὴς, Ζεὺς ὁμόζυξ. Ariſtot. nom. de mund. c. 7. Τέτῳ διὸ καὶ ὕψιστος καλεῖται. & Phurnut. *de Deis c.* 3. Παρὰ τοῦτο ἧ καὶ Διὸς καλεῖσθαι, τάχα διὰ τὸ δι' ὅλων ἥκειν γένη. Lucian. *dialog. Jov. & Gan.* Διὸς ἧ ἐκ ἤκεις ὄνομα, ἀφ' ὅτε βωμὸν εἵδρυσαι ἐν τῷ Γαργάρῳ τῷ ὄρει; Pavſan. in *Attic.* meminit βωμῦ ὁμοζύγε Διός. Athenis verò refert eſſe γῆς ἄγαλμα, ἰχθύσιν ὅμοιον εἶναι τὸν Δία· ἔστι ὁμβρι λῆσαι Ἀθηναίοις, ἔστι καὶ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι συμβαῖ εὐχεῖν. At de Ægypto Nilum allocutus Tibull. *l.* 1. *eleg.* 7.

Te propter nullos tellus tua poſtulat imbres;
Arida nec pluvio ſupplicat herba Jovi.

Et Schol. *ad Pindar. Pyth. od.* 4. Κορίνθιοι τὸν Νεῖλόν φασιν οἱ Περσῆται, Αἰγύπτιε Ζεῦ Νεῖλε, ἀναλογεῖν γὰρ τὸν τοῦ Διὸς ὄμβρεσιν τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, καθάπερ ἀπίστροφόν τινα τῶν τοῦ Διὸς ἧ. Verùm Deus verus vivisque ſolus eſt Ζεὺς ὕπατος, non Nilus, non nubes ipſæ, non ulla apud extraneos in pretio habita Deunculorum mendacia atqe mendicabula. Vide Jerem. *c.* 14. *v.* 22. Job. *c.* 38. *v.* 25, 28, 34, 37. Pſal. 65. *v.* 10, 11, 12. Zech. *c.* 10. *v.* 1.

Κατὰ τὴς ἀρᾶσες ἅψ' Ἀθηναίων] Exiſtimat Xylander improbare Marcum iſtàc commune illud & damnoſiſſimum vitium, qo plerique ea tantùm expetant, qæ ſibiipſis privatim proſint; nihil ſoliciti de communi bono: & Athenienſes notare, utpote qi injuſtè & illiberaliter ſuis tantùm agris pluviam & fertilitatem poſcerent, reliqorum hominum nullam rationem habentes. At contrà planè preces iſtiuſmodi probat Marcus, qibus homines non ſibi ſolis privatisqe ſuis rebus, ſed civitati reiqe publicæ univerſæ, in qa degunt, à numine favſta proſperáqe comprecantur; qales fuiſſe monet Athenienſium illas. qos etiam in ſupplicationibus ſuis, non ſuæ tantùm regionis, ſed totius inſuper Græciæ; memores fuiſſe ex Pavſania ſuprà didicimus. Verùm qod Gregor. *in Job. l.* 18. *c.* 3. & Hieron. nom. *in Thren. c.* 3. *v.* 41. qæ indè conſtat Hieronymi non eſſe, qia ex Gregorio mutuantur. *Et oratione operatio, ut operatione fulcienda eſt oratio.* itaqe precibus opera ſuæ adjicienda. & tam pro bono publico conatus adhibendi, qàm ſupplicationes concipiendæ. Habémqe reverà locum hîc Menæcei pro patria ſe devoventis illa à Xylandro etiam lavdata, ex Evripidis *Phœniſſis*;

Ἐι χρὴ λαβεῖν ἔκας Θ', ὅ, τι δυνατὸν τὸ
Χρηςὸν, δίδαθοι τέτο, κ' εἰς κοινὸν φέρει
Πατρίδι, κρατῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
Πεφαίμθαι, τὸ λοιπὸν εὐτύχοιεν ἄν.
Si qiq; quantum qiverit boni, lubens
Patriæ offerat, donétqe publicæ rei;
Minus malorum civitates prenderet,
Et ampliores redderentur indies.

Siqidem, ut rectiſſimè Andocides *orat. adv. Alcibiad.* διὰ μὲν τὸν ἅψ' ἰδίων ἐπιμελεμθίως ἐδὲν αἱ πόλεις μείζες κεκίνδυνται· διὰ ἧ τὸν ἅψ' κοινῶν, μεγάλαι κ ἐλευθέραι γέγονται. Vide *ad l.* 1. § 16. & *l.* 7. § 4.

Ἥτοι ὁ δεῖ εὐχεσθαι, ἢ ὅτως ἁπλῶς κ ἐλευθέρως] ἐλευθείως legit Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 2. qi & τὸ ἁπλῶς κ ἐλευθείως εὔχεσθαι, orationem ſimplicem & liberalem opponi cenſet τῇ εὐχῇ ἐμπειείᾳ i. e. *precicmaci*, ut Perſius loqitur: qam interpretatur, vel eam qæ habet conjunctum ſacrificium majoris alicujus victimæ, avt votum rei conſecrandæ; qod ſit velut pretium diis repenſum, ut ſit in emptione contrahenda; vel qæ toties fuit repetenda, & tam aſſiduè ac λιπαρῶς κ ἐκτενῶς facienda, ut hoc ipſum pretii loco cenſeri poſſit; qia, ut ait Seneca, *Nulla res cariùs conſtat, qàm qæ precibus empta eſt.* Mihi videtur Marco, τὸ ἁπλῶς εὔχεσθαι, *orationis ſimplicitatem* qandam denotare, qalis illa Athenienſium formula, qæ generali qadam ac familiari ratione Jovem compellat, nec terminos illi rerum tribuendarum anxiè ſolicitéqe præſcribit. qalis itidem ea formula, qam amicis ſuis poeta qidam præſcripſit, à Platone in *Alcibiad.* 2. lavdata;

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲ ἐδικὰ κ εὐχομένοις, κ ἂν ἀπὸ
Ἄμμι δίδ', τὰ ἧ δεινὰ κ εὐχομένοις ἀποκάλυπτε.

vel, ut *Anthelog. l.* 1. *c.* 31. habetur

——τὰ ἧ δεινὰ κ εὐχομένων ἀπερύκοις.

Tu Rex ſumme, dato nobis bona, ſive rogemus,
Seu non: at malis vel poſcentibus uſque negato.

Sed & Laconum, qi ut Plato *ibidem*, κ ἰδίᾳ κ δημοσίᾳ

μοσία ἑκάστοτε παρεμπλησίαν ϗυχὴν ἔϗυχοίαι, τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ θεοῦ διδόναι κελεύοντες αὐτοῖς. Unde & Jupiter Ammon dixerit, βέλεδς αὐτῷ τὸν Λακεδαιμονίων ϗυφορίαν ἐμ μάλιστα, ἢ τὰ σύμπαντα τῆς ἑλλάδος ἱερά. Qin & Xenophon *de Socrate memorial. l.* 1. Ἠύχετο δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι· ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθὰ ὄντα. Respexit eodem Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346.

Nil ergò optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, qid
Conveniat nobis, rebúsque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima qaque dabunt Dii.
Charior est illis homo, qàm sibi.——

Atqe hoc est qod R. Simeon in *Pirke Abot. c.* 2.

§ 13. אַל תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קֶבַע

Orationem tuam fixam nè feceris. hoc est, nolis inter orandum terminos numini figere, legémqe qid facturus sit, Deo præstituere; sed vota tua simpliciter, prout illi visum fuerit, præstanda ipsi permittito. At τὸ ἐλευθερίως ϗυχεῖϛ, sive *liberaliter* precari, (ità enim cum Xylandro malim, qàm cum Merico, *liberè*) est ejusmodi orationem adhibere, qæ alios etiam contribules, conterraneos, avt extraneos etiam nobiscum unà comprehendat, qalis ea est, qam hîc Marcus retulit, Attica supplicandi ratio: qalis itidem, qam Xylander hîc adducit, Persarum veterum, de qibus Herodot. *lib.* 1. apud qos lege sic cavebatur; ἑαυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίᾳ μόνῳ, ἃ δὴ ἐγγίνεται ἀεροδς ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατάϗειται ἐν γένεϊ, καὶ τῷ βασιλέϊ· ἐν γὰρ δὴ τοῖς ἄπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Sed liberalior his Christianorum litania. Pavlus *Timotheo epist.* 1. *c.* 2. *v.* 1. præcipit ποιεῖϛ δεήσεις, προσϗυχὰς, ἐντεύξεις, ϗυχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Liberalissima verò omnium λειτουργία Judaica, si Philoni credimus, *de monarch. l.* 2. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ ἱερεῖς ὑπὲρ οἰκείων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αὐτὸ (αὐτῶν forsan) μόνον εἰώθασι τὰς τ' ϗυχὰς καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεὺς, ἃ μόνον ὑπὲρ ἅπαντος ἀνθρώπων γένους, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς φύσεως μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρὸς, τάς τ' ϗυχὰς καὶ τὰς ϗυχαριστίας ποιεῖται, τὸν κόσμον, ὅσπερ ὄϗτι τῶν ἀληθείας, πατρίδα ἑαυτῶν νομίζων, ὑπὲρ ἧς ἱκεσίας καὶ λιτὰς εἰώθει ἐξομολογεῖσθαι τὸν ἡγεμόνα, ποτνιώμενος τῆς ἐπιεικοῦς καὶ ἵλεω φύσεως αὐτῷ μεταδιδόναι τῷ γενομένῳ.

§ 8. Συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ] Συντάττειν, *injungere, præcipere, præscribere*, qomodo ægrotis medici hoc vel illud sumendum. Plut. in *Pomp.* Ἐπειδὴ νοσοῦντι συνέταξε κίχλας ὁ ἰατρός. qod in *apophth.* νοσοῦντι κίχλαι ὁ ἰατρὸς λαβεῖν προσέταξε. éstqe vocabulum hoc frequentiús. Sed altero illo potiùs usus Marcus videtur, qo συντάξιν ἢ σύνταγμα πιόν τι disignaret. itaqe verbo, qo Marci mentem exprimam, insolenti licèt vocabulo. *coordinavit.* alioqi συντάττειν etiam simpliciter pro *præcipere* sumitur. Svid. (συντάξας, ἐκέλευσε) adductis ex Polybio istis; (συντάξας, ἐκαύνειν κατὰ τὸ δυνατὸν ἔχει δυνάμεως.

Ὁ Ἀσκληπιὸς] Æsculapium medicinæ præsidem Deum per insomnia remedia sibi suggerere opinabantur. in qo argumento freqens admodum est Aristides in orationibus sacris. *Orat.* 1. ἀλσόϛαν προστάξαι ὁ θεός. & *ibid.* ἀσπίδων ἐπιτάξει. & *Orat.* 2. ἀνυπόδητον προσελθεῖν, &c.

Συνέταξεν τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον] Ità *l.* 4. § 45. συντέτακταί μοι ἡμῖν ὑπὲρ ἁπάντων τὰ ὄντα. & *l.* 6. § 16. ὅσα οἱ θεοὶ ἀπονέμουσι καὶ διατετάχασι. Verùm istic ad rem medicam respectum habet, qasi medicinæ rationem universa ista obtineant. Plato Sophist. Ἰατρικὴ τις ἡ κολαστικὴ. Aristotel. *Ethic. lib.* 2. *c.* 3. Ἰατρεία τις ἡ παιδεία. Idémqe *rhetor. lib.* 1. *c.* 14. Et Æneas Gaz. *de anim. immort.* Ἴασις ἡ κόλασις. *Medicina qædam est correptio divina.* Ambros. *in Psal.* 37. & Hieron. in Ezech. *Qæ putatur pœna, medicina est. sicut enim qædam datur cathartica, ut noxius humor, qi inest corporibus, egeratur: sic & dominus dat calicem tormentorum meracissimum, ut qicqid fellis amaritudinisqe est, auferat à peccatoribus, & pristinæ eos restituat sanitati.* Optimè Simplicius distingvit *in Epicteti Enchirid.* ad duo artis medicæ munera respiciens, vel ægritudinem profligandi, vel valetudinem sanitatémqe conservandi; mala externa, calamitatésqe omne genus esse, ἢ νοσήματα θεραπείας, ἢ ὑγιαινόντων γυμνασίας, *vel ægrorum medicamina, vel sanorum exercitia.*

Κατάλληλον εἰς τὴν εἱμαρμένην] *ad fatum, sive fato, congruens & consentaneum.* Ità κατάλληλα φάρμακα, *medicamenta congruentia*, Dioscoridi, & τροφαὶ τοῖς νοσοῦσι κατάλληλοι, *alimenta ægrotantibus congruentia*, referente Budæo. & Marco nostro φαντασίαι κατάλληλαι. *cogitationes* vel, *apprehensiones congruæ. l.* 7. § 2.

Ὡς καὶ τοῦ λίθου συμβαίνειν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 57. Ludit autem hîc in ὁμωνυμίᾳ verbi συμβαίνειν, qod & *evenire* & *convenire* significat. Verùm de hoc usu vocabuli in re architectonica, nihil dum comperi. nisi qod Fabius *institut. l.* 9. *c.* 4. *Fit sæpe*, inqit, *aspera & dura & dissoluta & hians oratio, si ad necessitatem ordinis sui verba redigantur. differenda igitur qædam & præsumenda; atqe ut in structuris lapidum impolitorum, loco qo convenit, qidqe ponendum.* qod hîc *convenire*, alibi *congruere* dixit, eadem utrobiqe imagine usus: *Non enim ad pedes verba dimensa sunt. ideóqe ex loco transferuntur in locum, ut jungantur qo congruunt maximè, sicut in structura saxorum rudium etiam ipsa enormitas invenit, cui applicari, & in qo*

posit

poſſit inſiſtere. Svidas hæc ipſa Marci verba nobis exhibet ſub hoc titulo: (quod idem & apud Heſychium legitur) Συμβαίνοντα, συμφωνοῦντα. quo ſenſu apud eundem autor innominatus: Τοῦτο δεῖ σκοπεῖν, εἰ συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα. Et Syneſ. *epiſt.* 58. ἐνταῦθα ἡ γλαῦξ τῇ γναμπτῇ σωιάζουσα. Et Ariſtid. *orat.* ἀεὶ τῷ παραδείγματι συμβαίνοντα. Σὺ δ' ἀπιστεῖς, ἵππε μὲν δρόμου, χύτρα δὲ τῆς κεφαλῆς ὅτι πράγματα οὐ συμβαίνοντα. Et Liban. *orat.* 28. μίσγοις ἀδικῶν ὁ συμβαίνων τῷ νόμῳ. Jo. Chryſoſt. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 30. ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, καὶ μὴ ἐριπδεῖν, ὅταν ἐν τοῖς δόγμασι συμβαίνωσί τινες, ἐν δὲ τοῖς περὶ ἀλλήλους διαφιλόσωσιν. Theodoret. item, *therap. l.* 1. fidem ad τὰ νοητὰ ſpeculanda neceſſariam contendit; ἀπειδήπερ οὐδὲ εἰκόνα ἐξευρεῖν αὐτοῖς συμβαίνοντα δίον τε. Idémque *l.* 11. de prædictionibus propheticis. Ἐξετάσατε τοίνυν τὰς τοῦδε περὶ γεγενημένα προῤῥήσεις. καὶ εὑρήσετε ἀληθεῖς, καὶ τοῖς πράγμασιν ἐναργῶς ξυμβαινούσας, δίκαιον οὐδενὸς ἧττον τὰ περὶ μελλόντων τεθεσπισμένα. & ante omnes hos Plato in *Protag.* Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, συμβῆναι ὑμᾶς, ὥσπερ νῦν διαπερὶ ὀλίγου συμβαλόντων εἰς τὸ μέσον. Æſchylus denique à Plutarcho in *Theſeo* laudatus,

——τοιῶδε τις συμβήσεται;

Τίν' ἀπτάξω τῶνδε; τίς ἐρέγγυος;

Ἁρμονία ὄξει μία] Sext. Empir. *adverſ. Muſic. lib.* 6. *c.* 1. Καθ' ἁρμονίαν διοικεῖσθαι τὸν κόσμον. Vide *ad l.* 7. § 48.

Ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται] Vide *l.* 4. § 40.

Ἐκ πάντων δὲ αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη] Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *Nihil aliud eſt fatum quàm ſeries implexa cauſarum.* Vide *lib.* 6. § 37. & *l.* 7 § 8. & *l.* 10. § 4. Tacitus *annal. l.* 6. *Sed mihi hæc & talia audienti, in incerto judicium eſt, ſatóne res mortalium & neceſſitate immutabili, an forte volvantur: quippe ſapientiſſimos veterum, quique ſectam eorum æmulantur, diverſos reperies. ac multis inſitam opinionem, non initia noſtri, non finem, non denique hominem Diis curæ. ideo creberrima & triſtia in bonos, læta apud deteriores eſſe. Contrà alii, fatum quidem congruere rebus putant; ſed non & vagis ſtellis, verum apud principia, & nexus naturalium cauſarum. ac tamen electionem vitæ nobis relinquunt, quam ubi elegeris, certum imminentium ordinem. ——nec plurimis mortalium eximi, quin primo cujuſque ortu ventura deſtinentur.* Epicureos & Stoicos deſignari aperriſſimum eſt.

Τοῦτο φέρειν αὐτῷ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὡς ἐκεῖνα ὁ Ἀσκλήπιος] leg. ὡς ἐκεῖνα, ἃ Ἀσκλήπιος, vel [ἃ] ὁ Ἀσκλ. συνετάξατο.

Πολλὰ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις δεῖ τραγικὰ] Plato *Gorgiâ.* Ἆρ' ἂν τὸ ἰατρεύεσθαι μὴ δεῖ, καὶ χαίρειν ὁ ἰατρευόμενος οὐκ ἐμοὶ γε δοκεῖ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε. Firmic. *de errore Gent. Morbo pro ſalute hominis ſolicita medicina ſe opponit: aſperi cibi, amari potus ingeruntur: & ſi convaluerit malum, ferrum & ignis adhibetur.* Ità Senec. *Agamemn.* 2. 1.

Et ferrum & ignis ſæpe medicinæ loco eſt.

Naſo *remed. l.* 1. *v.* 225.

Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Eſſe: ſed ut valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus, amaros
Æger: & optanti menſa negata mihi eſt.
Ut corpus redimas ferrum patieris & ignem:
Arida nec ſitiens ora lavabis aquâ.
Ut valeas animo quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

Prudent. *de Coron. hymn.* 10.

Horretis omnes baſce carnificis manus?
Num mitiores ſunt manus medentium,
Laniena quando ſævit Hippocratica?
Viuum ſecatur viſcus, & recens cruor
Scalpella tingit, dum putredo abraditur.
Putate ferrum triſte chirurgos mihi
Inferre veſtis, quod ſecat ſalubriter.
Non eſt amarum, quo reformatur ſalus.
Videntur iſti carpere artus tabidos;
Sed dant medelam rebus intus vividis.

Quod Senec. *ad Marc. c.* 22. *Adjice lacerationes medicorum oſſa vivis legentium, & totas in viſcera manus demittentium, non ſimplici dolore pudenda curantium.* Tertull. in *Scorpiac. c.* 5. *Eſt hæc perversitas hominum, ſalutaria excutere, exitioſa ſuſcipere, periculoſa quæque medicamina vitare, mori denique citiùs quàm curari deſiderare* (tranſpono, *peric. quæque deſiderare, med. vit. mori d. c. q. c.* Vel ſic etiam; *med. vit. peric. quæque deſ. mor. den. cit q. cur.* at Rigalt. *periculoſa quærere, medica malè vitare,* &c.) *& eſt planè quaſi ſævitia, medicina de ſcalpello, de cauterio, de ſinapis incendio. non tamen ſecari, & inuri, & extendi, morderique idcirco malum, quia dolores utiles affert. nec quia tantummodo contriſtat, recuſabitur; ſed quia neceſſariò contriſtat, adhibebitur. horrorem operis fructus excuſat. ululans denique ille & gemens, & mugiens inter manus medici, poſtmodum eaſdem mercede cumulabit, & artifices optimas prædicabit, & ſavas jam negabit. Et ſi martyria deſæviunt, ſed in ſalutem; licebit & Deo in vitam æternam per ignes & gladios & acerba quæque curare.* Senec. *de provident. c.* 3. *Illud dico, iſta quæ tu vocas aſpera, quæ adverſa & abominanda, primùm pro ipſis eſſe quibus accidunt; deinde pro univerſis, quorum major Diis cura eſt, quàm ſingulorum. difficillimum videtur, quod primùm dixi, pro ipſis eſſe quibus eveniunt iſta, quæ horremus ac tremimus. pro ipſis eſt, inquis, in exilium projici, in egeſtatem deduci, liberos, conjugem efferre, ignominiâ affici, debilitari?*

ß miraris, hoc pro aliqo esse, minaberis qoidem & igne curari, nec minus ferreae fisi. Sed ß cogitaveris vecum, remedii causâ qibusdam & vidi ussa & logi, & extrahi venas, & quadam amputari membra, qæ sine totius pernicie corporis haberè non poterant; hoc qoqe patieris probari tibi, qædam incommoda pro his esse, qibus uciduus. nam mehercules, qàm qædam qæ laudantur atqe appetuntur contra eos esse, qos dilectaverunt; similima eruditatibus, ebrietatibusqe, & ceteris qæ vocant per voluptatem. Idem de ira lib. 1. c. 4. Quid ergo? non aliquando castigatio necessaria est? qidni? non enim nocet, sed medetur specie nocendi. qemadmodum qadam bastilia detorta, ut corrigamus, adurimus, & subtilis cuneis, non ut frangamus, sed ut explicemus, elidimus: sic ingenia vitio prava, dolore corporis animisqe corrigimus. Nempe medicus primò in levibus vitiis ventat non multum ex consuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus vultum ponere, ac valetudinem tantum mutatâ vitæ dispositione firmare: proximum est, ut modus proficiat. Si modus & ordo non proficit, subdatis aliqa & circumcidit. Si nè adhuc qidem respondet, concidit sibi, & abstinentiâ corpus exonerat. Si frustra molliora cesserunt, ferit venam, membrumqe, si ubertentia nocent, morbumqe diffundunt, manus affert. nec ulla dura videtur curatio, cujus salutaris effectus est. Idémque de benefic. l. 5. c. 20. Beneficia multa tristem frontem & asperam habent, qe vultum decet servare & urere ut flamma. Simplicius in Epictet. Convulsus vehementissimos in morbis, etiam plebeii homines ultro admittunt, tum se, mercede etiam medicis numeratâ, secandos urendósqe præbent. Sed corporum medicinam exercentem, edmqe curantem & secantem, atqe ipsos carnifices imitantem, non malum sed bonum dicimus, atqe adeò gratias agimus, & mercedem numeramus; cur in medicina Dei non æqiescimus? Clemens Strom. l. 1. Οὐ γὰρ ὁ ἰατρικὸς τὸ σώματος πόνον ἐπαίρων, ἐλαφρὸς λαβεῖν ψυχῆς ἡ ἀδικίας ὁ περαίνων ἀπαλλάττειν ἐπιχειρεῖ μᾶλλον ἢ κάλλιον ἐν ἕτη κινδυνεύων, ὅσῳπερ ψυχῆ σώματος ἐπιτιμητέον ἀνδ' ὅσα τῆς μὲν σώματος ὑγείας ἕνεκα, καὶ τομαὶς καὶ καύσεσι, καὶ φαρμακοποσίαις ὑφιέμεθα. καὶ ὰ ταῦτα ὀφείλων ποιεῖν καὶ ἰατρὸς τις ὀνομάζεται φθόου τινὶ ἢ δυσπραξίᾳ τῇ περὶ τὸν πλοῦτον, ὡς δ' ἂν ὁ τῆς τέχνης ἀκατορθώτης λόγος καὶ μόνον τινὰ ἐπαίρων, ὡς μὴ τὰ ὑμαίνοντα συμβαρεῖ ἀπόθηται τὴν ἢ ψυχὴν ἕνεκα ἔχ ὁμοίως ἐπιτιμᾶται &c. Et Theodoret. therapeut. d. l. 1. Οὐκοῦν τὸ σῶμα ἐκ τῆ σωτηρίας, καὶ τὸν νόσον ἀγαπήσαντι, καὶ τῆς ὑγείας ἀμελήσαντι, καὶ τοῖς ἰατροῖς εἴποιμι, ὡ μόνον ἥπτε προσφέρειν φάρμακα, ἀποκλεῖν τέμνειν, καὶ καίειν, καὶ λαμβάνειν καλάμους, καὶ πικρῶν τινῶν καὶ ἀηδῶν ποτῶν προσφέρειν κέλευσις καὶ διὰ τοιαύτης ἐπιμελείας τὸν ὑγείαν παρεσκευάζοι, μᾶλλον τοῖς ἔτων ἀκριβῶς ὑφίεμεν. Dionys. Halicarn. epist. ad Pomp. Οἱ ἰατροὶ τὰμασι καὶ καύσεσι τὰ διαφθαρέντα τῶ σώματος, εἰς ὑγίειαν τὰ ταυτὸν καὶ τοῖς τεμοῖς φέροντες. Idémque Deus, ut Nicephor. Gregor. histor. Rom. l. 8. c. 28. Ὅταν γὰρ ἐθέλῃ κολάζειν ὁ θεὸς ἀνθρώπους, πολλῶν τε καὶ ἄλλων ἀμαρτημάτων πατάσσει ἕκαστον, διὰ τοῦτο ἀλγεῖ, παθῶν καὶ πανοῖος τοῖς λυσιτελοῦσι ὑπάγων πάντας. Porphyr. de abstinent. l. 1. Εἰ δ' ἔδει καὶ ἀλλοδαπὸν ἐπιφέρειν ὄνομα τῆς ἀλυσιτελοῦς συνηθείας, ἆρ' ἂν ἐν ὑπομνήσαιμι; ὁ γὰρ Νὶ, διὰ πολλῶν ἀμαρτημάτων ὑφιέντες θεοὶ, πολλάζοντες τοῦτο λανθάνομεν, περιόντες, φοιτῶντες, κακολογίαις, ὑπερβάσεσι λόγων, πλεονεξίαις, ἀπάταις, ἐμπορίαις, ἐπιορκίαις, ἀδικίαις, ἀνοσιουργίαις, ἐπιθυμίαις, ὀργαῖς, ἡδοναῖς, καὶ ἄλλοις μυρίοις, ὑφ' ὧν ἐκάστοτε ἡττώμενοι καὶ ἀποκλινόμενοι τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς, ἐν τοῖς ἀνοσιουργήμασι καὶ ἀδικήμασι τοῖς ἀνθρωπίνοις ἐγκυλινδούμεθα, ἐν τοῖς ἀκαθάρτοις καὶ ἀνοσίοις ἐνεργοῦντες; ὅθεν τοῦτον τὸν τρόπον ἡμᾶς κινοῦσι, καὶ μισθὸς μεγάλων πονηρίαν, καὶ ἐπαρσεσιμανίαν τε καὶ ὀλιγωρίαν μόνον, [ἐφελόμην. Sejler.] Joan. Chrysost. in Psal. 148. Τὸν θεὸν ὁμοίως αἰσχύνειν χρὴ, καὶ κολάζεσθαι, καὶ ἀνίατα κολάσεως. ἀμφότερα γὰρ τὴν ἡμερότητος, ἀμφότερα ἀγαθότητος ἔστιν ἐν ἑκατέρῳ τὸ τρόφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄγχοντα καμὲ, κἂν οὕτως ἀγαθὸν μόνον ἐξάγοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν οἴκοις τὰ κολαστήρια, ἵνα ἀνεπιφθονώτερα μόνον, ἀλλὰ καὶ κολάζοντα καὶ τιμωρόμενα θαυμάζωμεν· εἰ γὰρ καὶ ἐπαπειλὰ τὰ μεγάλα, ἀλλὰ σοφὸν ἐν ἀρχὴ τέλος. ὅτου καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀνυπευθύνων χρή. καὶ πολλῷ πλέον, ὅσῳ ὁ μὲν θεὸς, ὁ δὲ ἄνθρωπος· καὶ ὅτι τὰ μὲν τέτων πολλάκις καὶ οἰκείων ἕνεκα, τὰ δὲ τῆ θεῆ μὴ προσπιπτόντος γένους καὶ ἀπωλείας. Basil. Caesar. ibid. Ὁ δὲ δεσπότης ὁ ἰατρὸς, κἂν πόνος κἂν ἀλγηδὼν ἀκολουθῇ τῆ τέμνοντι τῇ νόσῳ μάχεται, ἀλλὰ τῆ κάμνοντι ἕνεκα ἀγαθὸς ὁ θεὸς, ὁ καὶ σωτηρίαν τῆ ἀνθρώπῳ κολάσεων διαπέμπων· καὶ δι' ὧν ἐκεῖνοι, ζωοποιεῖ καὶ δι' ὧν κτείνουσι, ἵλεως. καὶ κτείνουσι μὲν σαρκὸς, ἵνα ἀεθῇ ψυχή. φαρμάσσουσι δὲ ἁμαρτίας, ἵνα ζήσῃ δικαιοσύνη. τὸ δὲ τῆ ἰατρῆ μὲν ἀλλὰ σηκαλεῖς, τὰ μὲν τέμνειν, τὰ δὲ καίειν, τὰ δὲ κατελεῖν ἐξαιρεῖσθαι τῆ σώματος. ἀλλὰ καὶ χρήματά τε ἐπιτελεῖς; καὶ σωτῆρες ἀποκαλοῦσι, ὅτι ἐν ὀλίγῳ μέρει τῆ πόνου ἔπεσι, πολὺ εἰς ὅλον τὸ σῶμα τὸ πάθος διαχυθῆναι. ὅταν δὲ ἰδῃς πάλιν ἐπιτελουμένοις τοῖς ἐφεπομένοις, καὶ πολλῶ μᾶλλον χρὴ θαλάσσης θαλάσσαν, χρὴ τῆ ἀληθινῆ ἰατρῆ καὶ σωτῆρος γλῶσσαν αἰνεῖν βοήσομαι τὰ ὀφειλόμενα.

Τῆς ὑγείας] Aug. epist. 48. Dilectissime, non odio flagellat nos Deus; non studio nocendi, sed desiderio sanandi. ὁπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μετανοεῖν

Cῆν τῆς ἀκτήτου αὐτῶν. Apoſt. ad Heb. c. 12. v. 10. ἵνα ζήσωμεν, v. 9. & v. 11. Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

Ἐπὶ πᾶσι τὰ κρίνα ὑγιάνει.] Ideo ſubeunda vult æquo animo iſta omnia, quia ad univerſi bonum faciant. Ità Senec. epiſt. 74. *Nihil indigneturſibi accidere; ſciatque illa ipſa quibus læditur, ad conſervationem univerſi pertinere, & ex his eſſe quæ curſum mundi officiunque conſummant.* Heraclit. epiſt. 2. ad Amphidam. Οὐκ ἴσασιν, ὅτι θεὸς ἐν κόσμῳ μεγάλα σώματα ἐφύτευσεν, ἐφανίσαι αὐτῷ τὸ ἄμεινον· τὰ δυνατὰ ἐγένετο τὰ ἀλλήλοις ἀπόδοξα πάντα σώζεται τὰ συμφέροντα· φαίνονται τὰ φθαρτὰ μένοντα, τὰ ληθόντα· δίκαιον τὰ φθαρτὰ φῶς ἀναλαμπεῖ τὸ ζοφερόν, περιττοῦ τὸ ἄφθαρτον· καὶ μεμφόμεθα τοῖς ἀμάρτοις ἀφίσεις· ἀναπληρωθῆναι τὰ ἀναλήπτα. διὰ πάσης γὰρ ἕρχεται τῆς ὑφῆς, πλήθους, ἀριθμοῦ, χρόνου, διαδύσεως, πηγῆς, χάους. τὸ μὲν ζῆσαι εἰς ὑγιὲς τέλος, καὶ ὡς λύσιν αὐτὸ καθίστησι καὶ λιβάδας μὲν ἐνδυμιᾶς, παχύνει δὲ χαλαδίτας τοῦ αἵματος· καὶ σωματικὰ τὰ μὲν ἀνώδυνα διάκειται, τὰ δὲ κατώθεν ἰσάνει. ταῦτα κόσμου καὶ κόσμου πρόνοια. Et Maxim. Tyr. diſſert. 25. Ἃ δὲ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ καὶ φθορὰς, καὶ ἐφ' οἷς ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου· μέλει γὰρ αὐτῷ τοῦ ὅλου τὸ μέρος ἀναγκαῖον κακοῦσθαι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. Vide ad l. 4. § 40. In eandem ſententiam Epictet. diſſert. l. 1. c. 12. Σκόπει δὲ μοι γοῦν πανταχοῦ· Ἀνθρώπου ἐστὶ δὲ ἐν σκηνώδειον τοῦτο κόσμῳ ἀγκαλεῖς; ὑπομένειν αὐτὸ τοῖς ὅλοις; καὶ χαίρειν παραχωρήσεσι τοῦ διοικοῦντος; ἐκ οἶδα, πλίκαν μέρος περὶ τὰ ὅλα; τὰ δὲ μέρη τοῖς ὅλοις ἐπικεῖται καλῶς. Idem l. 4. c. 7. Qi & l. 2. c. 5. Πῶς λέγεται τὸ ἐκτός τινα χ' φύσιν, καὶ παρὰ φύσιν; δύσκολον ἐν εἰ ἀπόλυτος ἦμεν. τὸ γὰρ ποῦ χ' φύσιν ἦν ἐρῶ τὸ καθαρὸν εἶναι. ἀλλ' ἀν αὐτὸν ὡς πόδα λάβῃς, καὶ ὡς μὴ ἄπολυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ εἰς πολὺν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάθαρτα πατῆσαι, καὶ ἔστιν ὅτε ἀποκοπῆναι ὑπὲρ τῆς ὅλης. τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῖν ὑπολαβεῖν δεῖ. τί οὖν; ἀνθρακῶ. εἰ μὴ ὡς ἄπολυτον φυτόν, χ' φύσιν δὲ ζῶσαν μέχει γήρως, πλατεῖαν, ὑμένιον· εἰ δ' ὡς ἀνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινός, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μὲν σοι νοσοῦσαν καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεύσαι, νῦν δ' ἀστρολογῆσαι, σοὶ ὥρας δ' ἔστιν ὅτε ἀποδημεῖν. Vide ſuperiùs pavlò Baſil. Cæſar. & Senec. de provident. c. 3. ſed & eundem, ſi lubet & otium eſt, operis ejuſdem c. 5. argumentum iſtud pertractantem. De corporis membris itidem Theodoret. therapeut. l. 1. Πᾶσαν μηχανὴν, inquit, ὁσιουργίαν οἱ ἱερεῖς εἶναι τὸ πάθος ἐξελάσαι, καὶ τὴν περιττὴν τῶν μορίων ἁρμονίαν ἀποδύσαι τῷ ὅλῳ.

Τὴν τῆς Διὸς συνοδίαν καὶ ἐνπερεχγίαν.] Hoc inter Stoicorum non παράδοξα tantùm, ſed παράλογα etiam meritò repute, quòd malis hiſce etiam numinis divini felicitatem provehi ſomniabant. quanquam & ad gloriam divinam illuſtrandam conducere iſta, nec nos inficiamur. eòque argumento ad mala fortiter, æquanimiter, alacriter toleranda, Dei ſervos invitant, inſtigant Apoſtoli, Joannes Evang. c. 21. v. 19. Paulus ad Philip. c. 1. v. 20. Petrus epiſt. 1. c. 4. v. 14. Verùm mundum illi pro Deo habebant; quem & iſthîc deſignari ſequentia docent. Vide ad l. 4. § 23.

Στέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνον] ſuprà, ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν ὁμοίως. ſic l. 6. § 44. ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν ὁμοίως. plus eſt τὸ στέργειν quàm τὸ ἀσπάζεσθαι: uti eò loci oſtendimus. Vide & l. 6. § 49. Ariſtot. Ethic. Eudem. l. 7. c. 10. Ὥστε δεῖ στέργειν αὐτὸν τοῖς τύχοις.

Σωκλωδύμῳον] Vide ſuprà ad l. 2. § 3. & l. 4. § 26.

Τῆς συμμονῆς] Ità l. 2. § 3. σώζουσι δὲ κόσμου αἱ μιλαζόλαι.

Ἐὰν καὶ ὑπὲρ διακόλης] Lucan. l. 6,

——à prima deſcendit origine mundi
Cauſarum ſeries: atque omnia fata laborant,
Si qidqam mutâſſe velit——

Τῆς σωματείας καὶ σωτηρίας] Vide l. 4. § 40. Manil. Aſtron. l. 2. de mundo:

Machina cognatis membris contexta——

Διακόλεως] Vide ad l. 4. § 29.

§ 9. Μὴ σικχαίνειν] faſtidire. Xyl. ægrè ferre. Caſ. propriè, naviſeare. quanquam Phrynich. in vocab. Attic. τὸ σικχαίνομαι notat, ὡς τὸ ὄγκῳ ναυτίας ἄξιον τέκμαρ. σικχός, ἀηδής, Heſych. ἀνθρεκῶ, Suid. Plutarch. ab eodem laudatus, lib. de utilit. ex inimic. cap. οἱ σικχοὶ καὶ νοσώδεις, ἅρτον καὶ ὕδωρ φερόμενοι ναυτιῶσιν. Vide ad l. 10. § 34.

Εἰ μὴ καλαπινικῶ] quod l. 9. § 29. ἀρκῇ, εἰ καὶ τὸ βραχύτατον φέροιτο. Ne animum abjicias, ſi non confertim ſive jugiter tibi omnia ex voto & propoſito ſuccedant, ſed mediocribus etiam progreſſibus & interruptis etiam aliquoties contentus eſto. Siquidem, ut Cicero de orat. perfect. *Prima ſequentem, honeſtum eſt in ſecundis tertiisq; conſiſtere.*

Nun poſſis oculo, quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, qia deſſeres invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt quòddam prodire tenus, ſi non datur ultra.

Flaccus Epiſt. l. 1. ep. 1. Qin & de ſe Sen. de vit. beat. c. 17. *Exigo à me, non ut optimis par ſim, ſed ut malis melior. hoc mihi ſatis eſt, quotidie aliquid ex vitiis meis demere, & errores meos objurgare. non pervenit ad ſanitatem, nè perveniam quidem. delinimenta magis quàm remedia podagræ meæ compono; contentus, ſi ratius accedit, & ſi minus verminatur.* Qin &, ut Plutarch. de profect. Heſiodi illud,

Εἰ γάρ κεν ἢ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θάμα τεθ' ἑρδιος τάχα κεν μέγα ἢ τὸ γένοιτο.
Si quantùs modicum modico superaddere pergas,
Idq; itcrum atq; iterum, magnus consurget acervus.

ὃ περὶ ἀρχεῖα μόνον ἀυξησιν εἰρηται καλῶς, ἀλλ' εἰς ἅπαντα ποιεῖ, μάλιστα δ' εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν, πολὺ ἢ τελεσιεργὸν ἔθ τοῦ λόγου θεσπλαμβάνουσθ.

Ἀλλ' ἐκκωφάντα] qomodo Chryſippus ἐν τοῖς περὶ ἀνομολογίας, à Plutarcho *de virt. mor.* laudatus: Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη ἐκκρούει τοῦ λογισμοῦ εἰς τὰς ἐναντίας πράξεις βιαίως φερόμενα.

Πάλιν ἐπανιέναι] Vide *l.* 4. § 25. Habes autem Epicteti pulcerrimam de argumento iſto diſſertationem apud Arrian. *l.* 1. *c.* 25. qi & ſummatim *l.* 4. *c.* 9. Πρῶτον μὴ καταγνῶναι τῶν ἡμαρτημένων. εἶτα καλαγνὺς μὴ ἀναγκῶς σαυτὸν, μηδὲ πάθης τὸ τῶν ἀφύρτων ἀνθρώπων, οἳ ἅπαξ ἐκβύντες, εἰς ἅπαν ἐπέδωκαν ἑαυτούς· ἀλλὰ μάθε τὸ τῶν παιδοτριβῶν· πέπλωκα τὸ παιδίον. ἀναστάς, φησι, πάλιν φάλαινε, μίχρις ἂν ἰσχεσπουδῆς. τοιοῦτόν τι ἢ σὺ πάθε. Hebræi doctores in codice *Sanhedrin.* *Qi diſcit legem, nec redit ad eam, ſimilis eſt homini, qi ſerit, ſed non metit.* Vide *l.* 6. § 10.

Ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω] *æqo animo plerasq; humana ferre.* Xyl. at Caſ. de actibus ſive affectibus propriis interpretatur, qibus, pro humana infirmitate, crebrò fit expoſitus. neutrum placet. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, *eſt pluribus humaniter actis acqieſcere, contentum eſſe.* qod de aliis cenſendis Flaccus *l.* 1. *Sat.* 3.

Æ qui compenſet vitiis bona; pluribus hiſce,
Si modò plura illis bona ſunt, inclinet.—

qod Liban. *orat.* 4. δὲς τῷ πλείονι τῶν ῥητῶν, ἀσμενίζειν, *contentum eſſe, libenter acqieſcere.* Æſchin. *op.* 5. Ἀλλὰ ἢ σφόδρα ἀσμενίζω τῇ συμφορᾷ· ἢ ἀρχή μοι δοκεῖ τοῦ βίου ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς αὐτόθι πολιτείας. qod & mox interpretatus ipſe, ὑπολαμβάνω, inqit, τὰ παρόντα. Marcus itidem *l.* 7. § 27. μὴ δὲ τὸ ὕπνος ἀσμενίζειν αὐτοῖς· *ne dum iſtis libenter acqieſcis.* indè ἀσμενιστὸν ἢ φιλητὸν, Clemen. Alex. *pædag. l.* 1. *c.* 3. & ἀσμενιστέον, *acqieſcendum.* Hippocrati. Marcus ipſe *l.* 12. § 14. ἀσμενίζε, gratum habe, contentus eſto. & *l.* 7. § 27. Δὲ τὸ ὕπνος ἀσμενίζειν αὐτοῖς.

Ὡς πρὸς παιδαγωγὸν] i. e. ægrè & gravatim: qomodo ad pædagogum ſcholámve pueri commeant, qi ludum talarium literario præoptant. Vide *l.* 10. § 35. De Clearcho Xenophon *expedit. l.* 2. Τὸ ἐπιχεῖν οὐκ ἐἴχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς ἢ ἀμὸς ἦν. ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὡσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον· ἢ γὰρ ἐν φιλίᾳ μᾶλ ἢ συνουσίᾳ ἐποιοῦντ' οὐδέποτ' εἴχεν, &c. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. Ità ſunt hæc ut pædagogi parvulis, amari videntur, acerbi & moleſti, formidabiles verbere, libertatem laſciviendi negant, neceſſitatem diſciplinæ exigunt, pueriles animos, nè luxu diffluant, terrore conſtringunt. Perſius de ſe *Satyr.* 3. *v.* 43.

Sæpe oculos, memini, tangebam parum olivo,
Grandia ſi nollem morituri verba Catonis
Reddere, non ſanè multùm laudanda magiſtro,
Quæ pater adductis ſudans audiret amicis.
Jure: etenim id ſummum, qid dexter ſenio ferret
Scire, erat in votoz damnoſa canicula quantùm
Raderet; anguſtæ collo non fallier orcæ;
Nè qi callidior buxum torquere flagello.

Vide Perſii gloſſas & Turneb. *adverſar. l.* 23. *c.* 22. Alioqi tanqam ad pædagogum, ad philoſophiæ præceptorem accedere oportet, ut diſcamus, non ut oblectemur: μεμνημένοι, ὡς οὐκ εἰς θέατρον, οὐδὲ ᾠδεῖον, ἀλλ' εἰς σχολὴν ἢ διδασκαλεῖον ἀφικόμενοι. Plut. *de profect.* contrà qàm illi, qos, ut Seneca *epiſt.* 108. *Inzilinos philoſophorum, non diſcipulos dixeris. qi veniunt ut audiant, non ut diſcant; ſicut in theatrum voluptatis cauſſã ad delectandas aures, oratione, vel voce, vel fabulis ducimur.* --*qi cum pugilaribus veniunt, non ut res excipiant, ſed verba: qæ tam ſine profectu alienó diſcant, qàm ſine ſuo audiant.* --*qibus philoſophi ſchola diverſorium eſt otii. nec id agunt, ut aliqa illic vitia deponant, ut aliqam vitæ legem accipiant, ad qam ſuos mores exigant; ſed ut oblectamento aurium perfruantur.* Ità aſſveſcit animus delectare ſe potiùs qàm ſanare: & philoſophiam oblectamentum facere, *cùm remedium ſit.* Idem *ep.* 117.

Ἀλλ' ὡς ὀφθαλμιῶντες] Vult nos ad philoſophiam recurrere, tanqam laborantes ad medicinam, qæ dolorem mitiget, morbum amoveat. Nam qod Xylander annotat de præceptis ſalutaribus in promptu habendis, qod ſuprà *l.* 3. § 13. monuerat, eſt hîc planè ἀπερισκόπητον. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 23. Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ φιλοσόφου σχολεῖον. ἢ δεῖ ἡδονὰς ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. ἔρχεσθε γὰρ, ὡς ὑμεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ὦμον ἐκπεπελεκκώς, ὁ δ' ὀσφῦν ἔχων, ὁ δ' ὑδρωπιῶν· εἶτ' ἐγὼ κελεύω ὑμῖν λέγειν τοιαῦτα ἢ ἐπφωνῆσαί μοι, ἵν' ὑμεῖς ἐφανέντες μεταξὺ ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἐνφέρων θέσιν εἰσιόντων, ὁ δ' τὸν κεφαλὴν ἀφαίτου ἔχων, ὁ δ' τὸν ἔγγονα, ὁ δ' τὸ ὀσφῦν. & *ibid.* aliis inſuper adjectis imaginibus. Φιλόσοφος δ' ἐπ' ἀκροάσιν παρακαλεῖ; * ἢχὶ· ὡς ὁ ἥλιος ἄγει αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἢ τροφὴ, ὅταν δ ἢ ὅτ ἄγει τοὺ ὀρεκτικοὺς· πῶς ἰατρὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ὑπ' αὐτοῦ θεραπευθῇ; καί τις νῦν ἀκούω, ὅτι ἢ οἱ ἰατροὶ παρακαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ· πλὴν ἐπ' ἐμοῦ παρεκαλοῦντο. De philoſophia Marcus, de philoſopho Epictetus.

* *ità interpungo, qæ perperã continuant codices Vulgati.*

Τὸ σπογγάριον] *penicillum.* De ſpongiis Plin. *nat. hiſtor. l.* 31. *c.* 11. *Molliſſimum genus earum penicilli, oculorum tumores levant ex mulſo impoſiti. iidem abſtergendæ lippitudini utiliſſimi: eósqe tenuiſſimos & molliſſimos eſſe oportet. imponuntur ſpongiæ*

giæ ipſæ epiphoris ex poſca. Neè mutandus iſte Plinii locus, quod quidam volunt, ut legatur, *genus earum è qibus penicilli.* nam præterquam quod Plinianæ Syntaxis id non patitur, lectionem receptam ex Celſo firmamus, qi *penicillum* docet *ſpongiolam* ejuſmodi dici, & huic uſui adhiberi. *de re medic. l. 6. c. 6. § 1. Neque ab ratione abhorret etiam penicillo potiſſimùm uti expreſſo; ſi levior impetus eſt, ex aquâ; ſi major, ex poſca.*

Καὶ τὸ ὠὸν] Plin. *l. 29 c. 3. Ova per ſe infuſo candido oculis epiphoras cohibent, urentésque refrigerant. qidam pro aqua miſcent collyriis. infantibus contra lippitudines vix aliud remedium eſt.* Sed de multiplici ad oculos ovi uſu conſulatur Celſus, *l. 6. c. 6.*

Κατάπλασμα] Φάρμακα τὰ μὲν πτσὰ, τὰ δὲ χρισὰ, τὰ δὲ ὀπτὰ. Evſtath. *ad Il. δ.* Verùm quotum genus, quod is omiſit, adjecit Scholiaſtes *ad Ariſtoph. Plut.* τὰ μὲν πτσὰ, τὰ δὲ χρισὰ, τὰ δὲ πασὰ, τὰ δὲ πλασά. πτσὰ ſunt, *quæ potantur;* χρισὰ *quæ inunguntur;* πασὰ ſive ὀπτὰ, *quæ inſpergunturs* πλασὰ ſive καταπλάσματα, *quæ illinuntur,* ungventis craſſiora: unde & καταπλάσματα nuncupata ſunt.

Καταύρησιν] *perfuſionem.* cujus in re medica uſus freqens & multiplex. Evſtath. *ad Odyſ. δ.* ex Athenæi *dipnoſ. l. 1.* Λύει δὲ κάματον καὶ ἡ καταύρησις ἀπὸ κεφαλῆς. Theodoret *therapeut. l. 1.* de medicis inſanos curantibus. καὶ δεσμὰ περιφέρουσι, καὶ κατευνῶσι βίᾳ τὰς κεφαλάς. Et mox: Καὶ μὴν ἴδοι τις, ὡς ἀῤῥωστοῦντας κατευνήσουσι, καὶ τὰ σκεπάσματα περιτιθέασιν. Et *l. 4.* Οὐκ ἀπαυδῶμεν, ἀλλὰ τῇ ἀπορίᾳ τὸν λόγον κατευνῶμεν τῆς ἀπιστίας τὸ πάθος. Et *l. 6.* Καί τοι καὶ τοὺς ἰατροὺς ἐκείνους θαυμάζετε, οἱ οὐκ ἄλλοις περιφέρειν τὴν περιττείαν κελεύουσιν, ἀλλ' αὐτοὶ τῆς ἀμπεχόνης γυμνούμενοι, καὶ τὸν χιτωνίσκον διαῤῥηγνύμενοι, τὸν σίδηρον μετιχνεύουσι, καὶ τὴν τομὴν ὀλιφέρουσι, καὶ δυσοσμίας ἀνέχονται, καὶ τῶν ἰχώρων ἀνέχονται τὰς ῥαγάδας, καὶ καταυνῶσι τὴν ἀπορίαν, καὶ τὰ φάρμακα ὀπταπίπτουσιν, &c. Dio Pruſ. *orat. 17.* Τὰ γὰρ φλεγμαίνοντα περὶ σωμάτων, οὐκ οὐδὲν ἐνέδωκε πρὸς τὴν πρώτην καταύρησιν, ἀλλ' ἂν συνεχῶς πιέσῃς, ἐμαλάχθη καὶ ῥᾷον ἔσχεν· ὑγιὲς ὁμοίως καὶ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ περὶ πολλῶν φλεγμονὴν, ἀγαπητὸν, εἴ τις δύναιτο περιεῖναι, διηνεκῶς τῷ λόγῳ χρώμενος. qi locus, qum noſtrum cum primis illuſtret, à Nazeorgo tamen ità eſt verſus, ut id minùs compareat, qum ἀγαπητὸν reddit, *rem gratam fecerit,* pro eo qod debuit, *ſuffecerit, ſufficiens fuerit, ſat habuerit, ſi crebris allocutionibus aliqid profecerit,* qomodò Marcus iſtic, *nè ægrè ferat, ſi non confertim omnia ex voto proceſſerint;* & *l. 9. § 25.* ἀρκῶ, *contentus eſto, ſi vel paululùm res proceſſerit.* Ità τὸ ἀγαπητὸν ſumitur in illo Epicuri dicto, apud Laërt. *l. 10.* Χωρὶς δὲ (φασὶν) οὔτοι μὲν οὐδέποτε ἀγαπητὸν δὲ, εἰ μὴ καὶ ὤφελεν. *Coitus, ajunt, nunqam prodeſt: ſat fuerit, ſi non obſit.* at bonus interpres Camaldunenſis, qod eſt illi ſolenne nimis, cum antegreſſis committens iſta ſic vertit, *neqe item oratoriæ daturum operam, dicens illam nihil qidem unqam profuiſſe, plurimùm verò etiam obfuiſſe.* Sed nec tempero mihi, extra oleas jam evagatus, qin & his proxima illa in verſione Ambroſiana attingam; *Probos qoqe amaturum ſapientem negat; neqe ſepulturæ curam habiturum: neqe à Deo amorem immitti Diogenes refert.* an Epicurum putamus tam exiſtimationis ſuæ prodigum fuiſſe, ut negaret *ſapientis eſſe probum qemqam diligere?* tum qorſum hîc *Diogenis* ſcita? Verùm interpunctio vitioſa forſan interpreti impoſuit. Laërtii dictio, voculas primores reſtituente Cl. Caſaubono, ſic ſe habet. τύς τε οἰκέτας κολάσειν· (qod vulgò ὅτι κολ. οἰκ. legitur) ἐλεῆσαι (σειν, malim) μόνον, καὶ συγγνώμην τινὶ ἕξειν ἐφ' ἁμαρτήμασιν· ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὑπὲρ δοκεῖ αὐτοῖς· ὑπὲρ ταφῆς φροντιεῖν· ὑπὲρ διὸπιμπλον εἶναι τὸν ἔρωτα, ὡς Διογένης ἐν τῷ ιβ φησίν. *Servos ſupplicio qidem affecturum: miſerturum tamen, veniam ipſorum qibuſdam habiturum, qi probi fuerint. amaturum ſapientem non exiſtimant: nec ſepulturæ rationem habiturum: nec amorem à Deo immitti: utì Diogenes* (qi Epicuri dogmata collegit) *l. 12. refert.* Cæterùm & iſta aut loco mota & tranſpoſita liqet, aut certè nullo planè ordine habito, per Satyram tumultuariè Laërtius Epicuri ſui placita congeſſit. qis enim non videt illa, ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὑπὲρ δοκεῖ αὐτοῖς & ὑπὲρ διὸπιμπλον εἶναι τὸν ἔρωτα· qibus de ſepultura illud nullâ planè ratione interjectũ eſt, eodem prorſus pertinere?

Οὐδὲν ὑπολείπει τὸ περιπαρχεῖν τῷ λόγῳ] locus, ut mihi videtur, mendi manifeſtus: emendatio havd perinde proclivis. leg. forſan, ὑπὲρ ὃν διὰ τοῦτο [εἰς] τὸ π. *nihil amplius opus erit, qod inducat te ad obſeqendum rationi.* vel etiam, ὑπὲρ ὃν ὑπολείπῃς [ἢ] τὸ περὶ δ. *nihil amplius,* vel, *nihil aliud, deſiderabis, niſi ut rationi obſeqaris.* ἢ pro εἰ μὴ, *niſi,* ut Joan. *c. 13. v. 10.* qod & Evſtath. obſervat in Νάκιγαν. Sic *l. 10. § 33.* μηκέτι μηδὲν ὑπολίπητε. Nec abſcedit multùm D. Salmaſ. qi legendum cenſet, vel ὑπὲρ ὑπολείποι σε περιπαρχεῖν τῷ λόγῳ. vel ὑπὲρ ὑπολείπῃ τὸ π. τ. λ. *non opus habebis, non indigebis rationi parere.* At D. Boot. ὑπολείξεις mavult. Sen. *epiſt. 103. Ipſam philoſophiam non debebis jactare:* & mox; *Licet ſapere ſine pompa.* atque eò etiam Caſ. abit.

Ἀλλὰ περιαναπαύσῃ αὐτῷ] Ità *lib. 6. § 12.* καὶ περιαναπαύσῃ ταύτῃ. de philoſophia itidem. Sed & de arte *lib. 4. § 34.*

Μόνα θέλει, ἃ ἡ φύσις σε θέλει] Hoc eſt qod Juvenal. *Sat. 14. v. 322.*

Nunqam aliud natura, aliud ſapientia dicit.

Veriſſimè, ſi conditam, non corruptam intelligas.

Vide *infr.* § 29. & *lib.* 1. § 9. & *lib.* 11. § 20.

Σὺ ϑ' ἄλλο ἤϑελες ἢ κ.τ.λ. φύσιν] *Tu autem aliud qippiam volebas.* Xyl. *quàm illud* scil. *quod est secundùm naturam.* M. Cas. erotematicè effert. *Tu aliud vis quàm quod est secundùm naturam?* forsan leg. ἄλλο ἤϑελες ἢ κ. φ. quanquam & receptam lectionem retineri posse censet Salmas. *at tu aliud volebas, quod secundùm naturam non est.* Vide *l.* 8. § 10.

Τί γὰρ τούτων ἀφροντιστότερον] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 13. *Non, ut quibusdam dictum est, arduum in virtutes & asperum iter est. plano adeuntur. Non vanæ vobis autor rei venio. facilis est ad beatam vitam via. multò difficilius est facere ista, quæ facitis. quid enim quiete otiosius? quid irâ laboriosius? quid clementiâ remissius? quid crudelitate negotiosius? vacat pudicitia: libido occupatissima est. omnium denique virtutum tutela facilior est; vitia magno coluntur.* Idem hoc argumentum, ὅτι δυσκολώτερον μὲν τῆς ἀρετῆς ἡ κακία· κυφότερον δ' καὶ ἧδιον τῆς κακίας ἡ ἀρετή· inculcat pluribus in locis, plurimisque docet argumentis, Joan. Chrysost. *in Matth. cap.* 11. *v.* 28, 30. *orat.* 38. *ibid. orat.* 56. *in Coloss. orat.* 8. *in Philipp. orat.* 14. *in Psal.* 124. alibi.

Ἡ γὰρ ἡδονὴ ἄχρι διὰ τοῦ σφάλλειν] leg. cum Xyl. διὰ τοῦτο σφ. qia ἀφροντιστότερόν τι blandius qiddam esse videtur, cùm nihil minùs existat. Senec. *epist.* 8. *Et fera, & pisces spe aliquâ oblectante decipitur.* Indè Platonis dictum, *Escam malorum esse voluptatem, quâ capiantur homines, ut hamo pisces.* Cicer. *de Senect.* Sed & Plavt. *Mercat.* 5. 3. tanqam sapientum dictum, hoc idem sic extulit.

Voluptas est malorum esca; quòd eâ non minùs homi-
Quàm hamo capiantur pisces.— (nes,

qi tamen versus, cum aliis eisdem adjunctis, in editionibus qibusdam nevtiqam comparent.

Τὸ ἀπλανὲς] qod alibi τὸ ἀδιάπλωτον· aliud est enim τὸ ἀδιάπλωτον. *l.* 7. § 4. Vide *ad l.* 3. § 9.

Καὶ ὕφαν] Vide *l.* 2. § 5. & *lib.* 4. § 3. & *infr.* § 34. & *l.* 10. § 6.

§ 10. Παντάπασιν ἀκατάληπτα] *imperceptibilia*, sive, *imprensibilia.* Gellius *l.* 11. *c.* 5. & *l.* 14. *c.* 1. Laërtius *lib.* 9. Pyrrhonem ait primùm induxisse τὸ τῆς ἀκαταληψίας καὶ ἐποχῆς εἶδος. Eum paribus ferè passibus secutus est Arcesilaus. Siqidem & ipse asseruit, μηδὲν πάντων ἐπίσχειν δεῖν· εἶ) γὰρ πάντα ἀκατάληπτα. Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 3. de qo videndus *ibid. c.* 4. & 5. Numenius Pythag. *l.* 1. *de Academic. à Plat. dissens.* Verùm is τὰ περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἀκαταληψίας δόγματα, Socrati, Platoni, Parmenidæ & Heraclito accepta ferebat: ut Plut. *adv. Colot. c.* 8. Et sanè celebre est Socratis illud, τοῦτο μόνον οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *nihil scire se nisi hoc unum, qòd nihil sciret.* Laërt. *l.* 2. Plut. *adv. Colot. c.* 5. & Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 27. qi & *ibidem* adjicit; *Hinc Academiæ disciplina manavit; si tamen disciplina dici potest, in qa ignoratio & discitur & docetur.* Et *c.* 4. *Socrates eâmqe secuti Academici scientiam sustulerunt, novámqe non philosophandi constituerunt philosophiam.* Itaqe Aristocles *de philos. l.* 8. apud Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ φιλοσοφίαν ὁμολογῶ δεῖν ὀνομάζειν αὐτὴν, ἀναιρούσης γε δὴ τὰς τῶν φιλοσοφεῖν ἀφορμάς. qanqam restrictiùs pavlò de se Socrates ipse apud Platon. in *Apolog.* & Lucian. *de sect.* ἃ μὲν οἶδα, οὐδὲ ὁμολογῶ εἰδέναι· *qæ non novi, nec nôsse opinor me.* At de Heraclito disertè Stob. *tom.* 2. *tit.* 21. ὅτι οὐδὲν ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα. *idco juvenis cùm esset sapientiorem reliqis habitum esse, qòd se nihil scire, scire se profiteretur.* Cæterùm idem, ut Laërt. *l.* 9. τῶν ὧν ἔφασκε μηδὲν εἰδέναι· τέλειον μέντοι γνώμῃ πάντα ἐπιστάναι. *juvenis cùm esset, nihil scire se; vir factus, nihil non nôsse dicebat.* De se Isidorus Pelus. *lib.* 3. *epist.* 241. Ἐγὼ δ' οἶδα σαφῶς, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *Ego pro certo hoc novi, nihil me nôsse.* Nec abscedit multùm Apostolus, ubi dicit, *ad Corinth. epist.* 1. *c.* 8. *v.* 2. Εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὔπω ἔγνωκε καθὼς δεῖ γνῶναι. *Si qis opinatur nôsse se qicqam, nondùm is qicqam, prout nôsse debet, novit.* Anaxarchus verò istis longiùs progressus, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *nec hoc qidem scire aiebat se, qòd nihil sciret.* De Homero Senec. *epist.* 88. *Modò Stoicum illum faciunt, virtutem solam probantem, & voluptates refugientem; —modò Epicureum, laudantem statum qietæ civitatis, & inter convivia cantúsqe vitam exigentis; modò Peripateticum, bonorum tria genera inducentem; modò Academicum, incerta omnia dicentem.* At certè Pyrrhonii, sive Sceptici, Academiæ novæ fundatores avt favtores, Homerum ipsum, nec Homerum solùm, sed Hesiodum, Archilochum, Evripidem, & antiqissimos fere qosqe vel poeseos, vel sapientiæ nomine celebratos, in partes suas attrahere satagebant: ut docet Laërt. in *Pyrrh.* De Homero videatur, qi Plutarchi nomine de eodem extat libellus. Exagitans istos Seneca idem *epist.* 88. *Avdi qantum mali faciat nimia subtilitas, & qàm infesta veritati sit. Protagoras ait, de omni re in utramqe partem disputari posse exæqo, & de hac ipsa, an omnis res in utramqe partem disputabilis sit. Naviphanes ait, ex his qæ videntur esse, nihil magis esse, qàm non esse. Parmenides ait, ex his qæ videntur, nihil esse in universum.* [*unum esse universum.* Lips.] *Zeno Eleates omnia negotia de negotio dejecit; ait nihil esse. Circa eadem ferè Pyrrhonii versantur, & Megarici, & Eretrici, & Academici, qi novam induxerunt scientiam, nihil scire. Hæc omnia in illum supervacuum studiorum liberalium gregem conjice. Illi mihi non profuturam scientiam tradunt: bi spem omnem scientiæ eripiunt. Satiùs est supervacua scire, qàm nihil. Illi non præferunt lumen per qod acies dirigatur ad verum: bi oculos mihi effodiunt. Si Protagoræ credo, nihil in*

rerum

rerum natura eſt, niſi dubium. Si Naſiphani, hoc unum certum eſt, nihil eſſe certi. Si Parmenidæ, nihil eſt præter unum: ſi Zenoni, nè unum quidem. Quid ergò nos ſumus? quid iſta quæ nos circumſtant, aiunt, ſuſtinent? Tota rerum natura umbra eſt aut inanis aut fallax. Non facilè dixerim, utrùm magis iraſcar illis, qi nos nihil ſcire voluerunt; an illis, qi nè hoc quidem nobis reliquerunt, nihil ſcire. Eoſdem traducens & Epictetus *diſſert. l. 1. c. 5.* inter alia: Καταλαμβάνεις ὅτι ἐγήγερσαι; ἔ, φησιν. ὑδὲ γὰ, ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐγήγερμαι. ὑδὲν ἓν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία ἐμείνης; ὑδὲν ἔτι τούτων διαλήγομαι· καὶ ποῖον αὐτῶ πῦς, ἢ ποῖον αὐτῶ σίδηρον θερμάνω, ἵν' εἰδῆται, ὅτι νενίκηται; εἰδεμιᾶ ὁμοίᾳ Θ ὑ, θερμοτέρᾳ ἔτι χείρων δὴ τῶ νεκρῶ. Vult ferro & igne cum iſtiuſmodi, non rationibus aut diſceptationibus agi. Et *l. 2. c. 20:* iſtorum profeſſionem deriſui habens, ità ſua proponentes & venditantes inducit; Ὦ ἄνθρωποι, συλλαβέσθε, ὅτι ὑδεὶς συλλαμβάνεται· πεπόηκε ἡμῖν, ὅτι ὑδεὶς πεπόηκε ὑδενί.—γίνωσκε, ὅτι ὑδὲν ὄζει γνωτόν·—μάθε παρ' ἐμοῦ, ὅτι ὑδὲν ἐνδέχεται μαθεῖν. ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ διδάξω, ἐὰν θέλῃς. Et *ibid.* poſtea indignabundus: Οἱ παλαίποτε Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰδοίους τὰς αὐτῶν ἐπλάσσειν ἢ ἀποτυφλῶσαι ὑ διώκοντες, καὶ τοῦτο μάλιστα ἐπαιδαλύτες. πόθεν ἡ ἀτυχίας λαβόντες παρὰ τῆς φύσεως μίτρα καὶ κανόνας εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ὑ φειδόμενοι ἐγχεῖ τύποις φειδεῖναι καὶ φείσασθαι τὰ λείποντα· ἀλλὰ πᾶν τἐναντίον, εἴπ καὶ ἐπί γνωστικὸν τῆς ἀληθείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται καὶ ἀπολλύειν; Et denuo, non ſine ſtomacho: Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ ἀπονοίας. ἄνθρωποι, τί ποιεῖς; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχεις καθ' ἡμέραν, καὶ ὑ θέλεις ἀφεῖναι τὰ ψυχρὰ ταῦτα ἐπιχειρήματα; ἰδίων, ποῦ φέρεις πρὸς χόλος; εἰς τὸ σῶμα, ἢ εἰς τὸν ὀρθῶς μυκτῆρα λαβόντα, ποῦ ἐμβαίνεις; πότε πρὸ χύτραν εἶπες λοπάδα, ἢ πρὸ πορφύραν ὀθόνιον; Et feſtiviùs rurſum: Εἰ τυ Θ αὐτῆ δῆλο Θ ἡμῖν, εἰ καὶ ἔδει μὲ καθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτῆ ἐναλίσκεσθαι, ἐγὼ ἂν ἐμβάλων αὐτόν. βάλε ἠλάδιον, παιδάριον, εἰς τὸ βαλανεῖον. ἔβαλον ἂν χάλκοῦν, καὶ ἀπιλθὼν κρίνης ἐκείνης αὐτῆ κατέχειν. τί τοῦτο; φαντασία μοι ἤγνωτο ἐλαία ἐλαιαρίτικος ὁμοιοτάτη, καὶ πρὸ σοῦ τύχῃ. δὸς ὦδι πρὸ πλιστάριον. ἤνεγκα ἂν αὐτῶ γυμνὸς παρὰ φίλα ὀξυγάρω. ἐκ ἤκουσα πρὸ πλιστάριον; ναί, κύριε. τοῦτο πλιστάριόν ὄζι. τοῦτο ἐκ ἐστὶν ὀξύγαρον; τί μᾶλλον ἢ πλιστάριον; λάβε καὶ ὀσφράνθητι· λάβε καὶ γεῦσαι. πόθεν ἔχ ὅτου; εἰ αἱ αἰδόνες ἡμᾶς φθείρουσι; τρεῖς, τέσσαρες δὴ σωφρόνων εἰ ἔχον ὁμονοοῦντας, ἀπάξας ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον, ἢ μεθυσθῆς. νῦν δ' ἐντυφῶσιν ἡμῖν, τοῖς μὲ παρὰ τῆς φύσεως διδαθέντοις πᾶσι χρώμενοι, λέγω δ' αὐτὰ ἀναιρῦντες. Deinde, ubi demonſtrârit, qomodo iſti deliramentis hiſce ſuis omnem boni, mali, honeſti, turpis, decori, indecori diſtinctionem tollant, & ad flagitia ac facinora qævis non ſemitam, ſed viam ampliſſimam muniant; concludit tamen cinædis ipſis, qibuſcum & *l. 1. c. 5.* commiſerat, eſſe minùs ſanabiles: Πολὺ, νὴ Δία, μᾶλλον τοῦ παιδίου ἐλπίσειέ τις ἂν μεταπείσειν, ἢ τοῦτον ὃς τοσοῦτον ὑποκεκωφωμένος καὶ ὑποτετυφλωμένος δὴ πρὸς αὐτοῦ κακῶν. Qòd autem denunciat Epictetus ſe, ſi Scepticorum iſtorum alicui in ſervitutem daretur, olei loco garum, ptiſſanæ oxygarum exhibiturum; ità Colotes, ubi Socratem qaſi ἀγαλλατίας patronum reum egerit, ἀντὶ σιτίων καὶ ἄρτου χόρτον παρέβαλλε, *parum eſculentorúmque loco fœnum apponit;* qærítque ab eodem, πῶς εἰς τὸ στόμα τὸ σῖλλον, ὑκ εἰς τὸ ὖς, ἐντίθησιν, *qare in os potiùs qàm in aurem cibum ingerat.* Plut. *adv. Colot.* Qòd rurſus, ſe tribus qatuórve conſervis conſpirantibus adjutum, ità miſerum hominem ludificaturum, ut vel ad ſuſpendium vel dogma novum ſe conferat; id in Lacyde contrà planè contigerat; is enim à ſervulis ſæpe deluſus, (longior eſt fabula, qàm ut integram deſcribere animus ferat: ex Numenio apud Euſebium qi volet petat, *præpar. l. 14. c. 6.*) dum, anulum ſive clavem, qo omnia obſignabat, qâ immittere ſolebat, obſervato, qæ volebant è cellula ſurripiebant; cùm fravdem nullâ ratione deprehendere valeret, ad ἀγαλλατίαν tandem miſellus adſcitus eſt. Servulorum aſtum, non effectum narrat Laërtius *l. 4.* ex Euſebio, qod obiter monitum velim, emendandus: qod enim apud illum in editis habetur, Lacydem περὶ οἰκονομίαν γλυκύτατα ἐχρήσαι· legendum eſt, non γλυκύτατα, ſed γλιχόμενα ἐχρήσαι. docent, qæ ibidem ſtatim annectuntur. Pirmant & Numenii illa apud Euſeb. Ἦν δ' ὑπογλιχόμενος, καί τινα τρόπον ὁ λεγόμενος οἰκονομικός, ὃν ὁ εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς. Cæterùm de Scepticis iſtis eorúmqe placitis qi plura volet, adeat Laërt. *l. 9.* in *Pyrrhon.* Sext. Empir. *adv. diſciplin.* & *hypotheſ. Pyrrhon.* Plut. *adv. Colot.* Ciceron. *Academ.* Tertull. *de anim. c. 17.* Lactant. *inſtitut. l. 3.* Auguſtin. *contra Academic.* Petr. Valent. *Academic.* Lipſ. *Stoic. philoſoph. l. 2. c. 4.* De Deo interim Greg. Naz. *in Chriſti natal.* & rurſus *in Paſch.* Ἄπειρον τὸ θεῖον καὶ ἀδιάφθορον· καὶ τοῦτο μόνῃ καλλιπτὸν αὐτῶ μόνον ἡ ἀπάθεια. qaſi dixiſſet, καλλιπτὸν μόνον, τὸ ἀγαλλάπτον ſit.

Ἀυλοῖς γε τοῖς Στωικοῖς] qi cum primis ſe Academicis hac in parte opponebant: ideo τῆς ἐναργείας πρόδικοι, *evidentiæ,* qæ eſt τῆ ἀγαλλατίᾳ adverſa, *patroni ac propugnatores,* à Plutarcho dicti, *de commun. notit. c. 39.* (ubi malè codices excuſi ἐπιθείας habent) & Chryſippus ab Ariſtocreonte in *epigrammate* (uti idem *de Stoic. contradict. c. 1.*) τῆ Ἀκαδημαϊκῶν φαγγαλίδων κοπίς. *Lagenorum* ſive *nexuum Academicorum ſeceſſrix.* alluſit ad Demoſthenis dictum illud, qo Phocionem orationum ſuarum κοπίδα appellare ſolebat. Plut. in *Phoc.* & in *polit. præcept.*

Δυσκαλάληπτα] Et Stoici ergò magna in incertitudine ac difficultate, an obscuritate, pleraqe censent versari: unde & de Chrysippo jactare solebant, τὸν πάντων ὁμῦ περὶ Ἀκαδημαικῶν λόγως εἰς ταὐτὸ συμφορηθῆναι, ὑπ ἀξίως ἔν) περιαλεῖν, ὃις Χρύσιππον ἔχαλκεν εἰς διαβολὴ περὶ αἰδίστων. qod Plut. tamen ἢ ἀπειρίας, ἢ φιλαυτίας ἕν) pronunciat, *de contradict. Stoic. c.* 6. fatetur tamen fuisse Chrysippum, περὶ αὐτῦ δοξμάτων κατήγορον δεινότερον ἢ συμήγορον. Verùm non hoc Stoicis solis visum, sed & aliis. Avdiamus Lactantium *institit. l.* 3. *c.* 27. *Anaxagoras pronunciat circumfusa esse tenebris omnia. Empedocles angustas esse sensuum semitas; quibus ut cogitandum rhedâ & quadrigis opus esset. Democritus qasi in puteo qodam sic alto, ut fundus sit nullus, veritatem jussse demersam. nimirum stultè, ut cætera. non enim tanqam in puteo demersa est veritas; qò vel descendere vel etiam cadere illi licebat: sed tanqam in summo montis excelsi vertice, vel potiùs in cælo, qod est verissimum. qid enim est, cur eam potiùs in imum depressam diceret, qàm in summum levatam? nisi forte mentem qoqe in pedibus, aut in imis calcibus constituere malebat potiùs qàm in pectore aut in capite.* Democriti dictum de veritate in fundo, sive in profundo demersâ, refert Cicer. in *Lucul.* Sen. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 32. sed & Laërt. *in Pyrrhon. l.* 9. his verbis: Ἐτεῇ ἢ ἀλλ' ἴσμεν· ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια. irà enim legendum ex sexto Empir. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. qi κατ' ἀλήθειαν interpretatur id qod est à Democrito dictum: cùm utrobiqe tamen αἰτίᾳ corruptè habeatur. Differtissimè verò ex eodem *de Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 30. ubi etiam in excusis ἐτῇ legitur, & ἀντὶ τοῦ ἀληθεία à Democrito positum à Sexto dicitur. Optimè Aristoteles περὶ μὲν τὰ φυσικὰ *l.* 1. *min. c.* 1. Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δ' ῥᾴδια. σημεῖον δ', τὸ μήτε ἀξίως δυνάσθαι τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντας ἁπλῶς ἀποτυγχάνειν. Et mox debilitatem humani cavillatus ingenii: Ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ περὶ τυφλοὺς ἄμμαλα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν ὕπνον καὶ τῆς ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων. Cicero apud Lactant. *l.* 3. *c.* 14. *Mihi autem, non modò ad sapientiam cæci videmur, sed ad ea ipsa, qæ aliqa ex parte cerni videantur, hebetes & obtusi.* Et *Academic. l.* 4. *Omnis cognitio multis est obstructa difficultatibus, eâqe ineest, & in ipsis rebus obscuritas, & in judiciis nostris infirmitas, ut non sine causa & doctissimi & antiqissimi invenire se posse qod cuperent diffisi sint.* Certè in plerisqe qod magnus ille Scaliger *de subtil. exerc.* 307. § 21. *Sicut à cicenia vulpes delusa, vitreum vas lambimus, paltem haud attingimus;* rerum corticem potiùs qàm res ipsas apprehendimus. Vide Basilium Cæsar. *epist.* 168.

Πλὴν ἢ ἡμετέρα συγκαθάπτεται μιλαπτωσίᾳ] A Scepticorum dogmate ista havd longè abeunt. Sed nec qod Sen. *epist.* 65. *Fer ergò judex sententiam, & pronuncia, qis tibi verisimillimum videatur dicere, non qis verum dicat. id enim tam supra nos est, qàm ipsa veritas.*

Ποῦ γὰρ ὁ ἀμεταπτωσίας] Qod Cicer *ad famil. l.* 9. *ep.* 2. *Qis est tam Lyncem, qi in tantis tenebris nihil offendat, nusqam incurrat?* Verùm nusqam ergò terrarum sapiens vester, nusqam qisqam verâ avt scientiâ avt virtute imbutus. Siqidem Stoici, ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 4. ἐπιστήμην, sive *scientiam*, definiunt, καταλάμψιν ἀσφαλῆ καὶ ἀμεταπτώτον ὑπὸ λόγου. *Comprehensionem firmam & immutabilem ratione innixam.* Vel, ἕξιν φαντασιῶν δυνατὴν ἀμεταπτώτους ὑπὸ λόγου. *Habitum sive dispositionem phantasiarum receptivam, à ratione firmitatem eam habentem, ut non possit convelli, sive qam convellere ratio nulla possit.* Eámqe sapienti tribuunt suo, qem habere asserunt (Plutarchi sunt verba *de Stoic. paradox.*) νῦν τέλειον, ἄνευ φόβου, ἀδόξαστον ἐπιστήμην, καὶ ἀμεταπτώτους ἕξιν. *Mentem perfectam, prudentiam summam, scientiam opinatione immunem, habitum mutationis expertem.* Qos tamen exagitat avtor idem *de commun. notit. c.* 41. qod τὰς ἐννοίας ὑπονομεύειν τινὰς ἐπιζητοῦσι νοήσεις, μνήμας καὶ μνήμας καὶ χιλιάδας τοιούτους, τὰς δ' ἐπιστήμας καὶ παρασπᾶν πλωτίλας, ὡς τὸ ἀμεταπτώτους καὶ βέβαιον ἔχούσας, εἶτα τούτοις ἐναντιοῦσθαι βάσιν καὶ ἕλεγχον οὐσίας ὀλισθηρᾶς καὶ σκιδαρᾶς καὶ φερομένης ἀεὶ καὶ ῥεούσης qalem esse animam humanam asserunt. Vide *l.* 2. § 2. Interim potest hoc consistere, ut nemo sit prorsus ἀμεταπτώτους, nec tamen πᾶσα ἡμετέρα συγκαταθέσεως μιλαπτωσία cùm possint ab eo certò comprehendi non pavca, qi de multò pluribus tamen incertus existat.

Ὡς ὀλιγόχρεα] *l.* 7. § 1. ὀλιγοχρέοια. sed & ὀλιγόχρεα. ut πολύχρεα, Theophr. *de caus. plant. l.* 5. *c.* 25.

Εὐτελῆ] Ὡς πολὺ παιδὸς εὐτελέστερα. Jo. Chrysost. *ad Olymp. epist.* 13, & 17.

Ἐν κλήσει κιναίδου] Vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 39. Sen. *epist.* 81. *Qod contemptissimo cuiqe contingere ac turpissimo potest, bonum non est. opes autem, & lenoni & lanistæ continguns. ergò non sunt bona.* Evripides Αἰόλο, lavdatus à Plut. *de leg. poet. c.* 16. Athen. *dipnos. l.* 4. Sext. Empiric. *adv. Gramm. l.* 1. *c.* 13. Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. & *tit.* 93.

Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· ἔχει δαιμόνων δίκη,
Ὃν χ' ὡ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκπίσαλο.

Lavdare Plutum parce: non veneror Deum,
Qi pessimorum sæpe fit possessio. Gro.

Hinc Plato *de legib. l.* 5. Πλοῦτος δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀλαζών, ἀδικώτατον. Et Cicer. in *orat. Corneliana* 2. à seipso adductus in *Orat. perfect.* & à Fabio *institut. l.* 9. *c.* 4. *Nam neqe me divitiæ movent: qibus omnes Africanos & Lælios multi venalitierii mercatoresqe*

eatorésque superârunt: neque vestis aut cælatum aurum, & argentum; qo nostros veteres Marcellos Maximósque multi Evnuchi è Syria Ægyptóque vicerunt: neque verò movent me ornamenta ista villarum, qibus L. Paulum & Mummium, qi rebus his urbem Italiámque omnem referserunt, ab aliqo video perfacilè Deliaco aut Syro potuisse superari.

Τὰ ἀφ' συμβεύντων ἤδη] hinc illud, *lib.* 4. § 50. μεθ' ὅων. Vide & *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 36.

Ὧν μόλις δεῖ ἡ τὸ χαριεσάτε ἀναφάδς] χαριεσάτε illud, vel ad eum referri potest cujus mores ferantur. *vix est etiam gratissimi & urbanissimi istorum mores ferre.* vel ad eum etiam, qi viventium unà mores ferat. qod *vix fecerit etiam qi gratissimè ac maxima cum comitate se gesserit.* Sed illud potiús: Vide *l.* 10. § 35.

Ἑαυτόν τις μόλις ὑπομένει] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Senec. *epist.* 53. *Incredibilia sunt quæ tulerim, cùm me ferre non possem.*

Ῥᾴσει τὰς τε ὑσίας ἡ τὸ χρόνε] leg. ῥᾴσει, vel ῥύσει, ut *infrà* § 24. ἢ τε ὑσίας ὃς ποταμὸς, ἐν διηνεκεῖ ῥύσει.

Ἐπειδήπερ πλὴ ευσικλεῖ λύσιν] Vide *supr. l.* 3. § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ἄνθρωπε, ἐπιδέξασθε τὸν θεὸν· ὅταν ἐπεῖτα σημεῖον ἡ ἀπόλυσιν ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότε ἀπολύεσθε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τῦ παρόντος ἀνάμεθε ἐνοικοῦντες ταύτλω πλὴ χώραν, εἰς ἣν ἐκεῖνο ὑμᾶς ἔταξεν· ὀλίγος ἄρα ὁ χρόνο ἔτος τῆς ἐνοικήσεως, ἡ ῥᾳδίο τοῖς ὅτω διακειμένοις. Apud Ciceron. *de repub. l.* 6. P. Scipioni dicenti, *Quid moror in terris? qin huc ad vos venire propero?* respondet Pavlus pater; *Non est ità. nisi enim, cùm Deus hic, cujus templum est omne quod conspicis, istis te corporis custodiis liberavit, huc tibi aditus patere non potest.*

Μὴ ἀχάλλειν τῇ διατριβῇ] Qod Eliæ forsan obrepsit. *Histor. Reg. lib.* 3. *c.* 19. *v.* 4, 14. Jonæ certò, *c.* 4. *v.* 3, 9. Contrà Pavlus, qi etiamsi ad Christum transmigrare qàm primùm cum primis cuperet, *ad Philip. c.* 1. *v.* 23. tamen, ut Avg. *in Joan. epist.* 1. *Serm.* 9. *patienter vivit; libenter moritur.* atqe ut Clem. *Strom. l.* 3. ἐπεδείξατο σαφῶς, τὰς μὲν ἐξόδς τῦ σώματος, πλὴ πρὸς θεὸν ἀγάπης πλείωσιν εἶναι· τῆς δὲ ἐν σαρκὶ παρυσίας, πλὴ ευχάειςον διὰ τὸν σωθῆναι διομένοις ὑπομονλίν. ità enim locus ille restituendus videtur.

Οὐχὶ κἂν ἅπαξ ἅλων φύσιν]vid. *l.* 2. § 3. & *sup.* § 8.

Ἐξεσί μοι μηδὲν περίπλειν] Plut. *de tranqill.* ubi Menandri illud attulerat,

Οὐκ ἔσιν εἰσῆν ζῶντα, τῆτ' ἃ πείσομαι,

Subjungit statim; Ἀλλ' ἔσιν εἰσῆν ζῶντα, τῆτο ἃ ποιήσω, ἃ βλέσομαι, ἃ ῥᾳδιεργήσω, ἃκ ἀκοσερήσω, ἃκ ὀπιβυλέσω. τῆτο γὰρ ἐφ' ἡμῖν κείμενον, ἃ μικρὸν, ἀλλὰ μέγα πρὸς εὐθυμίαν πάρεσιν.

Θεὸν ἡ δαίμονα] τὸ ἡγεμονικὸν, sive mentem vult, qæ nunc *Deum* sive *numen*, nunc *Dæmonem* sive *Genium* appellare consvevit. Vide *ad l.* 2. § 13. & *lib.* 3. § 5. & *infr.* § 27. & *l.* 12. § 26. Clemens *Strom. lib.* 2. Ταύτη τοι ἡ Πλάτων ἐν Φιλήβῳ, ἀθύρς χέλληκα μυσικῶς, πρὸ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείρονλας ἡ μαίνονλας, τὸ ὂν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐν τῇ σφ παθῶν εἰκεσίᾳ.

Οὐδεὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τῆτον παραβαίνειν] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 10. § 32, 33. Pelagius *ad Demetriad.* qod sub Hieronymi nomine prostat: (illius enim esse constat ex Orosii *apologet.* & Avgust. *de grat. Christi l.* 1. *c.* 37.) *Neqe verò apertâ contra nos pugnat acie spiritus neqam; nec publicâ nobiscum fronte congreditur; sed dolo vincit ac fraude, nostrâqe contra nos utitur voluntate. de consensu adversariorum vires accipit, nostróqe nos, ut dici solet, jugulat gladio. infirmus hostis est, qi non potest vincere nisi volentem. dat ille qidem consilium; sed nostrum est vel eligere vel respuere, qod suggerit. non enim cogendo, sed svadendo nocet: non extorqet à nobis consensum, sed expetit.* Hieron. ipse *in Matth. c.* 4. *v.* 6. *Diabolus, qi semper omnes cadere deorsum desiderat, persvadere potest, præcipitare non potest.* & *ibid. ad c.* 15. *v.* 19. *Diabolus adjutor & incensor malarum cogitationum esse potest; autor esse non potest.* Et *in Ephes. c.* 4. *v.* 27. *Potestas diaboli non in illius temeritate, sed in tua est voluntate. paratus irrumpere, ostium pulsat: sed tu nisi aperueris, ingredi non potest.* Avg. *hom.* 12. *Svadere diabolus & solicitare potest, cogere omnino non potest. dat ille consilium; sed nostrum est vel eligere vel repudiare qod suggerit.* Et *de diversis. Serm.* 20. *Etsi diabolus aliqando aliqid suggerit, consentientem tenet, invitum non cogit.* & *in Psal.* 91. *Habet ille astutiam svadendi, non potestatem cogendi.* & *in Joan. tract.* 12. *Non habet cogendi potentiam, sed persvadendi versutiam.* Si autem nec Spiritus neqam cogere potest, qis poterit? Hinc Herculis magnanimæ voces illæ in Evripidis *Syleo*, qas *ad l.* 8. § 38. exhibebimus.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῆμαι] Gemina his *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 24, 37. & *l.* 12. § 19. ista autem, qæ periochàm hanc ordiuntur, hinc avulsa, superiori attexuerat Lugd. ille operis, non tam editor, qàm mutilator.

Τίνο ἄρα νῦν ἔχω ψυχλῶ;] Vide *l.* 4. § 28. & *l.* 9. § 39.

Παιδίῳ] cui scil. ἤθος παιδιεῶδες. *l.* 4. § 28.

Γωναικείῳ] cui ἦλυ ἦθος. *ibid.*

Κτήνει, θηρίῳ] utpote cui ἦθος βοσκηματῶδες, ἢ θηριῶδες. *l.* 4. § 28. Sive cujus τὸ ἡγεμονικὸν βόσκεται, ἢ τιθηνεῖται. *l.* 9. § 39. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 3. Ἀλλ' ἔχεις τι κρεῖτον σῦ σαρκιδίων. τί ἂν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τύτοις μεμέθηκας; διὰ ταύτλω πλὴ συγγένειαν (qam cum animantibus corporis respectu habemus, ab ea qam mentis ratione

cam

cum Deo obtinemus) οἱ μὲν ἀποκλίναντες, λύκοις ὅμοιοι γινόμεθα, ἄπτοοι καὶ ἐπίβουλοι καὶ βλαβεροί· οἱ δὲ λέοσιν, ἄγριοι καὶ θηριώδεις καὶ ἀνήμεροι. οἱ πλείους δ' ἡμῶν, ἀλώπεκες, καὶ ὡς ἐν ζώοις, ἀτυχήματα. τί γάρ ὄζιν ἄλλο λοίδορος καὶ κακοήθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ, ἢ τι ἄλλο ἀπυχέστερον καὶ ταπεινότερον; ὁρᾶτε ὖν, καὶ φεύγετε, μήτι τύπων ἀποζῆτε τῶν ἀπυχημάτων. Idem *lib.* 4. *c.* 5. Ἐπίσκεψαί σε τὸ ταμεῖον· ἴδε τίνας δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας, μήτι τῷ θηριώδη, μήτι τῷ μυσιακηπικῷ. Et mox: Δυσχρής ὄζιν, ὁ ἀπολωλεκὼς τὸ εὔσχημον, τὸ πρὸν· ταῦτα γὰρ τὰ ἀνθρωπικά· τοὺ χαρακτῆρας ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅσους καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων, ἂν μὲν ἔνρωμεν, δοκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ ἔνρωμεν, ῥιπτοῦμεν. τί οὖν λέγεις, ὅτι ἀνθρωπός ὄζιν ὁ ὀργίλος, ὁ μεμψίμοιρος; μὴ γὰρ ἐκ ὕλης μορφῆς χρίνεται τῶν ὄντων ἕκαστον. ἐπεὶ ὕτω λέγε καὶ τὸ κήπινον, μᾶλλον ἐρῶ· ἐκ ἀρκεῖ ἢ ἡ ἐκτὸς σκευασία· ἐκεῖν ὑδὲ φεύγει τὸν ἄνθρωπον ἢ ῥὶς ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί. ἀλλ' ἂν τὰ δόγματα ἔχῃ ἀνθρωπικά. ὅτος ἐκ ἀκύει λόγῳ, ἀ παρακολουθεῖ ἐλεγχόμενος, ὄνος ὄζί. τοῦτο τὸ αἰδοῦμον ὑποτενάχρωτον, ἄχρηστός ὄζι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. ὅτος ζηλεῖ, τίνα ἀπαντήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ, ὥστε ὑδὲ φεύσεται, ἢ ὄνος, ἀλλὰ τί ποτε ἄλογον θηρίον. Iamblych. *de temperant.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. Ὅλως γὰρ ἡ τῶν παθῶν ἀμετρία ἐπιφάτεια, ὑδὲ ἀνθρώπου ἐρίσιν ἔχει τοὺ ἀνθρώπου· φεύγει γὰρ τὸ ἀλόγιστον αὐτοὺ ἕλκει φύσιν, καὶ θηριώδη καὶ ἄτακτον. Origen. *in Ezech. orat.* 3. argutatus ſuper illud Hebræorum אָדָם אַתֶּם quod tamen nihil aliud eſt illis, quàm eſt Riſqis Latinis. *Omnes homines nati ſumus homines: ſed non omnes homines, homines ſumus. eſt homo homo; & eſt homo non homo. eſt homo jumentum. Pſal.* 49. *v.* 10. *eſt homo ſerpens. Matt. c.* 3. *v.* 7. *eſt homo equs. Jer. c.* 5. *v.* 8. *homo exterius; jumentum, ſerpens, equs interiùs. is tantummodo eſt homo homo, & duplicat nomen hominis, qi tam ſecundùm interiorem hominem, quàm ſecundùm exteriorem homo eſt.* Clemens item *Strom. lib.* 4. Τὲς φιλοδόνως καὶ φιλοσωμάτως, καὶ θηρία μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους, τοὺ παρόμοιωθέντας τοῖς κλίνεσι, θηλυμανεῖς ἴστως. ὅτος ὑζεσὴς ὁ ἀκόλαστος· λύκος ἄγριος, ὁ πλεονέκτης· καὶ ὄφις ὁ ἀπατεών. Et Jo. Chryſoſt. *in Gen. orat.* 12. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ θεία γραφὴ φεύγει τὰ παθη τὰ ἐνοχλοῦντα, ὕτω καὶ τὰς τῶν ἀλόγων φερωνυμίας, πολλαχοῦ ἥ καὶ τῶν θηρίων, τοῖς λόγῳ τετιμημένοις ἐπιθησι. ποτὲ μὲν κυίας καλοῦσα διὰ τὸ ἀναίσχυντον καὶ ἰταμόν· (Esaiæ *c.* 56. *v.* 10.) ποτὲ ἵππους διὰ τὸ λάγνον· (Jerem. *c.* 5. *v.* 8.) ποτὲ ὄνους, διὰ τὴν ἀλογομοσυνίαν καὶ τὴν ἀνοιαν· (Pſal. 49. *v.* 12.) ποτὲ λέοντας καὶ παρδάλεις, διὰ τὸ ἁρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικόν· ποτὲ ἀσπίδας, διὰ τὸ δολερόν· (Pſal. 140. *v.* 3.) ποτὲ ὄφεις καὶ ἔχεις, διὰ τὸν ἰὸν καὶ τὴν πονηρίαν· (Math. *c.* 3. *v.* 7.) &c. Senec. *epiſt.* 60. *Hos, ut ait Saluſtius, ventri obedientes, animalium loco numeremus, non hominum.* Et *epiſt.* 103. *Erras, ſi iſtorum tibi qi occurrunt, vultibus credis: hominum effigies habent, animas ferarum.* Θηρία τῆς φύσεως, βυθῷ ἀνδρώπων· ut, ex Empedocle Theophylact. Bulgar. *epiſt.* 44. Faciunt huc Diogenis illa, nulli non memorata; qod in medio foro, mero meridie, inter turbas confertiſſimas, accensâ face, qid quæreret requiſitus, reſpondit, Ἀνθρώπων ζητῶ. *hominem quæro.* qòd cùm homines ad ſe invitâſſet, confluentes multos baculo abegit, ſimul dictitans, Ἀνθρώπους καλέσα, ἃ χαδεῖ ματα. *Homines vocabam, non qiſqilias.* qòd è balneo prodiens, ut Hecato in *chriis*, vel ab Olympia verſus, ut alii perhibent, quærenti an plurimi homines ibi eſſent, reſpondit, Πολὺς μὲν ὄχλος, ὀλίγοι δ' ἄνθρωποι. *turba quidem multa; verùm homines pauci.* Laërt. *l.* 6. Qibus finitima habet & Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 11. de Jeremia ex *c.* 6. *v.* 10. Ἐν μέσῳ πλήθει, ὥσπερ ὕδατος παρόντος, ὕπνος ἐδόα. Πρὸς τίνα λαλήσω; τί λέγεις; τοσοῦτον πλῆθος ὁρῶν, ἐρωτᾷς, πρὸς τίνα λαλήσεις; ναί, φησι· τὸ πλῆθος γὰρ σωμάτων ὄζιν, ἀλλ' ἃ πλῆθος ἀνθρώπων. ἀνθρώπους γὰρ τοὺ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἃ δεῖ κλαῦσαι· ἃ γὰρ εἴ τις σῶμα ἀνθρώπου καὶ φωνὴν ἔχει, ἆπις ἄνθρωπος· ἀλλ' εἴ τις ψυχὴν ἀνθρώπου καὶ διάθεσιν ἔχει ψυχῆς. Et de Eſaia, ex *c.* 50. *v.* 2. Ἐκ τῆς πόλεως φησὶ Ἰουδαίων τῆς μεγαλοπόλεως εἰσελθὼν τῆς πολυάνθρωπον, ἐν μέσαις ταῖς ἀγοραῖς ἑστὼς, τῇ δεξιᾷ πάντας αὐτὸν ἀπειλοῦντας, ἤλθον, φησι, βόα, καὶ ἐκ ἦν ἄνθρωπος. Siquidem erant illi, ut idem *tom.* 5. *orat.* 19. Ἄνθρωποι μὲν τὸ ὄνομα, ἐκ ἄνθρωποι δὲ τὸ φρόνημα. Philemon. *Agyrtâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 2;

Ὦ πῶς πονηρόν ὄζιν ἀνθρώπου φύσις
Τὸ σωίλον; ἃ γὰρ ἂν ποτ' ἐδιδύη νόμος.
Οἴει τι φρὶ ἄλλων διαφέρειν θηρίων;
Διαφέρει ὑδὲ μικρὸν, ἀλλὰ χάσματι.
Πλὴν ὄζὶ ταῦλα, τοῦτο δ' ὀρθὸν θηρίον.
Quàm prava tota eſt indoles mortalium,
Qæ cæteroqi non egeret legibus?
Tun' credis hominem reliqis animantibus
Differre? nihilum diſtat; hoc dempto tamen,
Qod alia cùm ſint prona, rectum animans homo eſt.

Grot. Eleganter Chryſoſt. in illud Pſalmæ *Pſal.* 49. *v.* 20. *Homo jumento compar factus eſt.* Serm. *de aſcenſ. Dom. Deterius eſt comparari jumento, quàm naſci jumentum.* Nempe qia, ut Avg. *in Pſal.* 103. *conc.* 4. *Qod illi natura eſt, homini crimen.* Vel, ut Bern. *de bon. deſer. qod illis natura eſt, homini culpa.* Ideò Bern. idem *ibid.* & *in Cant. ſerm.* 34. *Ipſis etiam beſtiis beſtialior eſt homo, ratione vigens, & ratione non vivens.* Vide *l.* 10. § 8.

§ 12. Οὐκ ἂν ταῦτα σκεπτόμενος, ἵν' ἀκίνδυνός σωνδοίη τι. ὑσὸ τῷ ἀγαθῷ γὰρ ἐφαμύδει] Periocha tota ferè iſta miſerè diſturbata, depravata, mutilata eſt. Itaqe Xylandrum nihil iſtîc aſſecutum,

cum, havd mirum eſt. legendum forſan, οὐκ ἂν ταῦτα προσπονήσας, ὅτι ἀκούσαι δυνηθείη τι, ὅσῳ τῷ ἀγαθῷ οὐκ ἐφαμίσει. *Siqis*, inqit, *eorum aliqod qa verè bona ſunt*, puta juſtitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem, *animo ac cogitatione præceperit, his ſemel mente præceptis nihil vel ipſe ſubjungere, vel adjectum ab alio qopiam avdire ſuſtinebit, qod non aptiſſimè cum boni natura conſtat.* Membrum proximum, huic ἀντιπίφορον, lectionem hanc firmare videtur.

Τὸ ὑπὸ τῆς κωμικῆς] *à Comico dictum:* illud utiqe qod in periochæ hujus clavſulâ extremâ ponitur.

Οὐ γὰρ ἂν τοῦτο μόνον ἐπεξέκοπλεν καὶ ἀπῆξιῶτο· τὸ δ' ὅτι τῆς πλάτης] Lego, ἐπεὶ γὰρ ἂν τοῦτο μόνον [ἐπ' ἐκείνων] ἐπεξέκοπλεν καὶ ἀπῆξιῶτο· ὅτι δὲ τῆς πλάτης, &c. Sive ad Scripturam vulgatam propiùs accedendo, qod D. Salmaſio viſum magis, ἐπεὶ γὰρ ἂν ὅτι τότων μόνον ἐπεξέκοπλεν, &c. forſan & ſequentia tunc ità concepta fuerint. ἐπεξέκοπλεν καὶ ἀπῆξιῶτο τόδε· ὅτι δὲ τῆς πλ. &c. *Alioqui*, inqit, *Comici iſtud non offenderet & ut indignum repudiaretur, ſi de bonis illis verè bonis enunciatum fuiſſet, contrà admitteretur & plavſu exciperetur, tanqam commodè admodum ac urbanè dictum, ubi de divitiis etiq; bonis uſurpatur, qæ bonorum loco vulgus hominum habet.*

Τὸν κεκλημμένον αὐτὰ, ὑπὸ τῆς εὐπορίας οὐκ ἔχειν ὅπως χέσῃ] Cujusnam Comici iſtud ſit, mihi havd liqet. Ariſtophanis forſan fuerit, cujus multa interciderunt. Hoc innuit, omnia apud illum neſcio qem per ſummam opulentiam jam ità eſſe exornata & depicta, ut locus, in qo ventris onus deponatur, nullus ſupereſit. Qomodo Ariſtippus, ſi Laërtio *l.* 2. credimus, vel Diogenes potiùs, ſi Galeno *in hortat. c.* 5. (Cynicam enim proterviam redolet magis, qàm urbanitatem Ariſtippeam) in locupletis cujuſdam faciem inſpuiſſe legitur, qod in ædibus omni ex parte ſplendidiſſimè exornatis locum, in qem ſputum demitteret, nullum deprehenderet. Cæterùm D. Salmaſ. ἀνοήτως mavult, ut à divite aliqo infelice & luxurioſo in ſcena pronunciatum ſit, qi dixerit, Se ὑπὸ τῆς ἀνοήτως οὐκ ἔχειν ὅπως χέσῃ. qod à tali viro dictum populus pronis avribus & cum plavſu accepit. at de prudente, avt juſto, avt forti ac temperante non ità facilè diceretur, nec dictum cum favore & attentione avdiretur. Utrovis modo legeris, Ariſtophaneum illud in Concionatricibus reſipit, ubi Praxagoræ maritus, Ἀλλ' ἐν καθαρῷ πῦ πού τις ἂν χέσῃς τύχοι, *At in vacivo alicui ubi cacare dabitur?* D. Bootius verò legendum exiſtimat, ὅπου δύσῃ αὐτά. ut ſit locupletis alicujus, cum illo Lucæ, *c* 12. *v.* 17. conqerentis, non ſuppetere ampliùs, ubi opes ſuas reponat. qod de externis iſtis commodè ſatis dictum cenſeretur, eum qi iſta poſſideat, præ nimia copia non habere, qid illis agat. at de verè bonis, juſtitia, temperantia, &c. enunciatum, ineprum planè etiam vulgo hominum haberetur. Hæc illi.

§ 13. Ἐξ εἰδοποιοῦ καὶ ὑλικοῦ] hoc eſt, *ex forma & materia*, ex anima & corpore. Vide *l.* 2. § 2. *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 32.

Οὐδέτερον τούτων εἰς τὸ μὴ ὄν] Vide *l.* 4. § 4. Jul. Scalig. *ad lib.* 1. *de plant. Si è nihilo nihil fieri poteſt; igitur id qod eſt aliqid, in nihilum reverti neqit. Par enim ratio creationis & corruptionis.*

Πᾶν μέρος ἐμόν] Vide *l.* 7. § 50.

Εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου] Vide *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7. Gregor. Nyſſen. *orat. catechet. c.* 8. Λύεται τὸ αἰσθητὸν, οὐκ ἀφανίζεται. ἀφανισμὸς μὲν γὰρ, ἡ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταχώρησις· λύσις δὲ ἡ εἰς τὰ τοῦ κόσμου στοιχεῖα πάλιν, ἀφ' ὧν τὴν σύστασιν ἔσχε, διάλυσις. τὸ δὲ ἐν τούτοις γυμνωθὲν οὐκ ἀπόλωλε, κἂν ἐπιφύγῃ τὴν καταληψιν τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως.

Εἰς ἕτερον κόσμου μέρος μεταβαλεῖ] *mutabit*, i. e. mutatione interveniente, ſive mutatum, tranſibit. μεταβάλλειν *mutare*, pro μεταβάλλεσθαι *mutari*. Sic Plato *polit. l.* 8. Ὅτι πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτῆς ἐχούσης τὰς ἀρχὰς, ὅταν ἐν αὐτῷ τούτῳ ἡ στάσις ἐγγένηται. Ariſtot. *polit. l.* 5. *c.* 1. ἐκ τίνων δὴ αἱ πολιτεῖαι μεταβάλλουσιν, —— καὶ ἐκ ποίων εἰς ποίας μάλιστα μεθίστανται. Et *ibid. c.* 3. κἀν εἰς ἄλλο ζῶου μεταβάλλοι μορφήν. &, μεταβάλλουσι δ' αἱ πολιτεῖαι καὶ ἀνὰ στάσιως. & *c.* 4. Μετέβαλε γὰρ ἡ πολιτεία ἐκ δύο γενῶν τοὺς σπασταύλων, &c. Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 6. *c.* 10. Μεταβάλλειν δὲ ἐπικαθίσαι πάλιν συμβαίνει μὲν ὀστάτως ἀπαίως καὶ δὴ μᾶλιστ' ὅταν ἡ θαλαττώδη, ἢ ἐπὶ τῆς τοῦ ἄρκου ἐπιπολῆς παραιωρῆσῃ. qo loco & τὸ παραιωρεῖν paſſivè pariter uſurpatur. de vino loqitur. ità paſſim uſurpat Marcus ipſe; *l.* 2. § 17. *l.* 4. § 3. prope finem. & § 16. & *l.* 8. § 15. *Mutare* itidem Latinis paſſivè ſumitur. Livius *l.* 5. *Annona nihil mutavit.* & *l.* . . *Animi mutaverant.* Tertull. *de pallio c.* 2. *Mutavit & totus orbis aliqando.* &, *Mutavit rurſus orbis, alius idem.* &, *Læta mutant.* &, *Lavdans orbem mutantem, qid denotas hominem?* & *c.* 3. *Chamæleon mutare totus, nec alius, valet.* μεταβάλλειν etiam ſimpliciter pro *ſedem mutare, de loco in locum migrare.* Vide *ad. l.* 6. § 45. ἐκεῖ δὴ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ. *eodem concedere, migrare nos oportet.*

Ἥδιον εἰς ἕτερον] Vide *l.* 2. §. 3. & *l* 6. § 15.

Καὶ τοιαύτῃ μετεβολῇ καὶ ὑπάγω ὑπάγω] Vide *l.* 4. § 5. & *l* 7. § 18.

Κἂν χιλιάδας περιπατήσας] etiamſi, inqit, mundus per finita qædam intervalla diſſolveretur, nec in æternum integer perſiſteret, generationis tamen & corruptionis ſeries vel ſic etiam in infinitum prorogaretur. Vide *l.* 10. § 7. Apud Laërt.

l. 7.

l. 7. Zenon. Stoici volunt, Deum mundi conditorem, χρ͂ι χρόνων τινὰς περιόδους, ἀναλίσκειν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν, καὶ πάλιν ἐξ ἑαυτοῦ γίγνεσθαι. Indè περιοδικὰς illæ παλιγγενεσίας quarum meminit Marcus *l.* 11. § 1. qásque Philo *de mundo* his verbis oppugnat: Ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τοῦ κόσμου λαζεῖν, μισθενὸς ἐντεταφισμένης ἀσθματικῷ λόγῳ, πάντων ἢ ἀπαναλώτων, ἢ μὴ ἄλλων ὑπὸ πυρὸς, αὐτῷ ὧν ἐνδείας. Tatian. *adv. Græc. c.* 41. Ἐκπύρωσιν ἀποδείκνυσι καὶ κοσμοῦ λέγει· ἐγὼ δὲ εἰκάζω. Et latiùs, οὐχ ὡς οἱ Στωϊκοὶ δόγματίζουσι, κατά τινας κύκλους περιόδους γινομένων αἰεὶ καὶ ἀποκαθισμένων ἢ αὐτή, οὐκ ἐπί τι χρήσιμον· ἅπαξ γὰρ ἢ νῦν ἡμᾶς αἰώνων πεπερασμένων, καὶ εἰς τὸ παντελὲς διὰ μόνων ἢ ἀνθρώπων τιθεὶς σύστασιν ἔσεσθαι, χάους κείσεως. Cæterùm non Stoicis solis hoc placuit, sed & longè ante Stoicam disciplinam enatam, Heraclito, qi ἐκπυρώσεις τοῦ κόσμου καὶ πάλιν περιόδους ἑναλλὰξ, asserebat, auctore *l.* 9. Laërtio.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη] Non est assecutus Xylander, qid Marcus hîc veller, cùm opinatus est id voluisse, qod Aristoteles *ethic. l.* 1. *c.* 1. & Plato *in Lachete*, non esse in rebus ad vitam humanam pertinentibus eam certitudinem atqe constantiam, qæ est in scientiis & artibus. Etenim aliud est prorsus, qod hîc Marcus monet, nec semel avt iterum tantùm alibi inculcat; rationem nimirum artémq; rationalem, (de qa *l.* 11. § 5. τίς σὺ ἢ τέχνης ἀγαθὸν εἶ).) esse ejusmodi facultates, qæ sibi ipsis sufficiant, nec ullius rei extra se adminiculo opus habeant, vel ad opus suum exercendum, vel ad finem suum consequendum. Vide *l.* 4. § 40.

Κατορθώσεις] *rectas effectiones.* Cic. *fin. l.* 3. κατορθώματα Stoicis *rectè facta*; qibus opponuntur σκολιὰ καὶ στρεβλὰ, sive ut Pers. *Sat.* 3. *v.* 51. *curvi mores*, qi ad rectè rationis obrusam non sunt exacti. Casavb. ad Pers.

Τῶν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ] de qa *l.* 4. § 51.

§ 15 ὁπόσα ἄλλα] *homini, qà homo est, convenit.* Xyl. & Cas. malim, *ad hominem, qà homo est, pertinet*, sive *qod ad officium hominis spectat, qà homo est.* atqe ità mox Cas. vertit, ὧν ὁπόσα τῷ ἀνθρώπῳ. *ex eis esset, qæ ad hominem pertinerent.* Vide *ad l.* 7. § 7. Galenus *de optim. sect. c.* 11. Ἡ δὲ τοιαύτη κρίσις φιλοσόφοις, καὶ οὐκ ἰατροῖς ὁπόσα ἄλλα. *Judicium istiusmodi ad Philosophos, non ad Medicos pertinet.*

Οὐκ ἔστ' ἀπατήματα ἀνθρώπου] Epict. *l.* 4. *c.* 5. ὁπόσκεψαί σε τὸ ταμιεῖον, ἵνα τινὰς δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας. Ἵππος ἦν ποτ' ἀθλιὸς ὅστις; ὅταν ἢ φυσικῶν δυνάμεων στέρηται· οὐχ ὅταν μὴ δύνηται κοκκύζειν, ἀλλ' ὅταν μὴ βρέχει. ὁ δὲ κύων, οὐχ ὅταν πέτεσθαι μὴ δύνηται, ἀλλ' ὅταν μὴ ἰχνεύειν· μή ποτ' οὖν ἔτω καὶ ἄνθρωπος δυσχερὴς ἐστὶν, οὐχ ὁ μὴ δυνάμενος λέοντας πνίγειν, ἢ ἀνδριάντας ἐλαμβάνειν· ἀ γὰρ ταῦτα δυνάμεις παρὰ τὴν φύσιν· ἀλλ' ἀπλοῦν τὸ εὐγνώμον, τὸ πιστόν. τοῦτον στεφανοῦσιν ἀρετῆς, εἰς ὅσα κακὸν ἐλήλυθεν· οὐχὶ, μὰ Δία, τὸν φαύλα, ἢ τὸν τεθνηκότα· ἀλλ' ᾧ ζῶντι συμβεβήκει ἀπολέσαι τὰ ἴδια, ἃ τὰ παρ' ἡμῖν, τὸ ἀγχιστρεπτὸν, τὸ οἰκέτην, καὶ τὸ παιδάριον, καὶ τὴν δηλαδή· τοῦτον γὰρ οὐδὲν ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ ὄζιν. & qæ sequuntur.

Ὑποφορητέον] Vide *l.* 8. § 8. Longin. *de sublim.* οὐδὲν ἀνάγκη μέγα, ἃ τὸ καθαρεύειν ὄζι μέγα, οἷς πλεῖστοι, τιμαὶ, δόξαι, τυραννίδες· καὶ ὅσα δὴ ἄλλα ἔχει πολὺ τὸ ἐξωθεν παρεσκευασμένον, οὐκ ἄν τῳ γε φρονίμῳ δόξειεν ἀγαθὰ ὑπερβάλλοντα, ὧν αὐτὸ τὸ περιφρονεῖν ἀγαθὸν ἡ μέγιστον. θαυμάζοιτ' γὰρ ἂν ἰσχύοντα αὐτὰ μᾶλλον πρὸς δυναμένους ἔχειν, καὶ διὰ μεγαλοψυχίαν ὑποφορῶντας.

Κατεξαίσας] Vide *l.* 8. § 39. omisit Xyl.

Οὐδὲ ἐπαινετὸς ἦν] At cum ptimis lavde dignus censetur, qi externa ista vel contemserit, & pro supervacaneis habuerit, vel honesti cavsså libens etiam à se abdicaverit. Epictet. *enchir. c.* 15. Ἂν δὲ καὶ παρὰ θύραν σοι μὴ λάζῃς, ἀλλ' ὑπεροψῇς, τότε ἡ μόνον συμπότης ἢ θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ σωφρονῶν. οὕτω γὰρ ποιῶν Διογένης, καὶ Ἡράκλειτος, καὶ ὅμοιοι, ἀξίως θεοὶ τε ἦσαν καὶ ἐλέγοντο. Sen. epist. 18. (ex Maron. *Æneid.* 8.)

Aude hospes contemnere opes, & te qoqe dignum
Finge Deo——

Nemo alius est Deo dignus, qàm qi opes contempsit. Socrates apud Laërt. *l.* 2. & Xenoph. *memorab. l.* 3. τὸν ἐλαχίστων δεόμενον, ἐγγύτατα εἶναι θεῶν.

Ἐλαπαθικὸς] Bona ista nevtiqam esse, indè probat, qia tum bonus neqaqam esset, qi se istis ulla ex parte privaret, séqe ab illis cohiberet: cùm boni ea sit ratio, ut qò majus ampliúsqe, eò etiam meliùs ac lavdabilius sit. Eodem argumento adversus voluptatem depugnat Seneca *de vit. beat. c.* 14. *Voluptas nocet nimias in virtute non est verendum, ne qid nimium sit. Non est bonum, qod magnitudine laboret suâ.* Et adversus iram, *de ira l.* 1. *c.* 13. *Quæ habenda sunt in bonis, qò majora, eò meliora & optabiliora sunt. Si justitia bonum est, nemo dicet meliorem futuram, si detractum ex ea fuerit: si fortitudo bonum est, nemo illam desiderabit ex aliqa parte deminui. Ergò & ira, qò major, hoc melior. qi enim ullius boni accessionem recusaverit? atqi augeri illam inutile est: ergò & esse. non est bonum, qod incremento malum fit.*

Ἡ ἀφαιρέμβρά τι τούτων ἀνέχηται] Omisit clavsulam hanc Latinus interpres. mendum scripturæ subesse liqet. leg. ἢ ἀφαιρέμβρός τι. Tam sustinere æqanimiter damna rerum istarum, qàm ab eis se continere, virtutis est. Hoc est, vel plus hoc etiam qod Apostolus de Hebræis fidelibus, *c.* 10. *v.* 34.

34. Καὶ τὸν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσδέξασθε. Itaque Joannes ὁ χρυσορρήμων in epist. 1. ad Thess. orat. 3. Ἐκεῖνος τοίνυν μᾶλλον θαυμάζομαι τὸν ἐπιεικείας ἐυχαριστίας ἔργα, ἢ τὸν ἐκεῖνα διδόντα. Et de statuis 1. Τῷ γὰρ ἐλεημοσύνην δοῦναι, τὸ τοιοῦτον ἀφιστάντα πρόγμασιν (de Jobi damnis verba facit) εὐχαριστῆται τῷ θεῷ, πολλῷ μεῖζόν ἐστι. ὃ γὰρ ἄφρων ἂν τῇ ἐλεημοσύνῃ δῴη, ἀλλὰ καὶ ἄφρων ἂν πάρ' ἑτέρων ἁρπασθέντες ἐπιδοίη γενναίως, καὶ ταῦτα πολλῶν ἡμῖν φέρει τὸν καρπὸν, καὶ δικαιοτέρης ἢ ποιεῖ, καὶ πλείονα προξενεῖ τὸν μισθόν. Et mox: Τῷ γὰρ ἐν πλούτῳ ζῶντα ποιεῖν ἐλεημοσύνην, τὰ πάντα ἁφαρπαγέντα ἡγεμόνα ἐπιδεῖν καὶ μετ' εὐχαριστίας πολλῆς μεῖζόν ἐστι.

§ 16. Ὅσα ἂν πολλάκις φασὶ] Clemens Strom. l. 4. Ὁ ἄνθρωπος, καὶ τύπωσιν ἐγγινομένην τῇ ψυχῇ, ὧν αἱρήσεται, χαρακτηρίζεται. Itaque Jeremias de Judæis cap. 2. v. 5. Vanitatem sectando vani evaserunt. Et Xylander in præfat. ad Marc. Apud sani judicii homines tanti unumquemque fieri, quanti sunt eæ res pretii, in quibus is operam suam industriámque ponit.

Βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή] Ità l. 6. § 30. μὴ βαρῦ. γίγνεται γάρ. Epictet. l. 3. c. 3. Οἷόν ἐστιν ἡ λευκὴ τῇ ὕδατι, τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ψυχὴ οἵᾳ ἡ αὐγὴ ἡ περιπίπτουσα τῷ ὕδατι, τοιοῦτον αἱ φαντασίαι.

Ἔστιν ἄρα καὶ ἓν ζῆν ἐν αὐλῇ] Pii 1. Papæ dictum à Platina refertur: *Ut in mare flumina omnia; sic vitia in magnas aulas influere.* De avla itaque Papali Bern. *ad Eugen. l. 4. Plures in eâ probavimus defeciſſe bonos, quàm profeciſſe malos.* Hinc Epigrammaticum cujuſdam (nomen enim non ſuccurrit) illud,

Paucos beavit avla: plures perdidit
Sed hos quoque ipſos, quos beavit, perdidit.

Licet tamen etiam in avla, inqit Marcus, bene vivere. licet in avla Neronis etiam piè & Chriſtianè. *Philip. c. 4 v. 22.* neque neceſſarium ideo prorſus, ut quod *l. 1.* Lucanus,

——*exeat aulâ,*
Qui velit eſſe pius.——

De ſe Julianus in avla agens *epiſt. 12.* Ζωίσομεν ἀλλήλοις ὁ μὴ τῆς αὐλικῆς ἀποχρίσεως μόνης, ἀλλὰ μὴ τῆς ἄλλοις προσηκούσης ἐλαθείας. Vide *l. 1. § 17. & l. 8. § 9, 45.* Senec. *epiſt. 28. Bene vivere omni loco poſitum eſt. nam quid tam turbidum fieri poteſt quàm forum: ibi quoque licet quietè vivere, ſi neceſſe ſit.* & *epiſt. 55. Non multùm ad tranquillitatem facit locus. animus eſt qui commendat omnia. Vidi ego in villa hilari & amœna mœſtos: vidi in media ſolitudine occupatis ſimiles.* & *epiſt. 104. Puta veniſſe te Athenas, puta Rhodum: elige arbitrio ſuo civitatem: quid ad rem pertinet, quos illa mores habeat? tuos efferes.* & *epiſt. 51. Neminem Canopus eſſe frugi vetat.* Sic ergò componendus eſt animus, uti Flaccus *l. 1. epiſt. 11.*

Ut quocunque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas.——

ut quocunque fueris, bene agere poſſis. Clemens *Strom. l. 1.* Ὡς ἐν πανίᾳ βίᾳ ὀρθῶς ἔστι βιῶν· ὅπου ἢ ἐν οὐσίᾳ ἕξεις.

Οὐ γὰρ ἕνεκεν ἔκρινεν κατασκάψαι· ἀεὶς ὃ ἦν κρίνασκάψαι, ἀεὶς τοῦτο φέρεται] deeſt prioris membri clauſula poſterior, ità ſupplenda: ὧν γὰρ ἕνεκεν ἔκρινεν κατασκάψαι, [ἀεὶς τοῦτο κατασκάψαι] Vide *l. 6. § 16, 40. & l. 7. § 55.*

Ὅτι ἀεὶς κοινωνίαν γεγόναμεν πάλαι δέδεκται] *L. 2. § 1. & l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Sic & *l. 11. § 18.* ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. Hierocles *de nupt.* apud Stob. *tom. 2. tit. 67.* Ἅπαν τὸ γένος ἡμῖν ὡρμῆσθαι εἰς κοινωνίαν. Sic enim mihi perſpicere videor, ità natos eſſe nos, ut inter omnes eſſet ſocietas quædam, major autem, ut qiſque proximè accederet: itaque cives potiores ſunt quàm peregrini, & propinqui quàm alieni. Cicer. *de amic.* Vide *l. 9. § 7.* Baſil. Cæſ. an Euſtath. Sebaſt. *regul. prolixior. ad quæſt. 3.* Τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ἥμερον καὶ κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος; καὶ ὑγιὲς μυαγικὸν, οὐδὲ ἄχρειον οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἴδιον τῆς φύσεως ἡμῶν, ὡς τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις, καὶ χρῄζειν ἀλλήλων, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὁμόφυλον.

Τὰ χείρω τῶν κρειττόνων] Vide *infr. § 30. & l. 6. § 23. & l. 7. § 55. & l. 11. § 18.*

Κρείττω τῶν μὲν ἐμψύχων τὰ ἄψυχα] Ex Chryſippo Laërt. *l. 7.* Τὸ ζῶον τοῦ μὴ ζῴου κρεῖττον. Plutarch. item *de Iſid. & Oſir.* Μηδὲν ἐμψυχον ἐμψύχου, μηδὲ ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον. ità enim legendum, contrà planè quàm ibi in vulgatis habetur, ὅμοιον ἀνόμοιον. Hinc Avg. *de duab. anim. contr. Manich. c. 3. & 4. Muſcæ animam Solis Lunæque Luci; Muſcam* ipſam hac ratione *Soli* ipſi *Lunæque* præferre videtur.

Τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά] Plato *Timæo.* Οὐδὲν αἰσθητὸν τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλου ὅλου κάλλιον. Dionyſ. *de divin. nomin. c. 5.* τῶν μὲν ὄντων τὰ ζῶντα, τῶν δὲ ὅσα ζῇ, τὰ αἰσθητικά. καὶ τούτων τὰ λογικὰ ὑπερέχοντα.

§ 17. Τὸ τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν] *L. 6. § 50.* ἀδυνάτων οὐκ ἀφέξῃ. Pindar. *Nem. od. 11.*

Ἀφροσύνα τῶν ἐφετῶν ὀξύτερα μανία.

Et *od. 8.*

——κενεῶν ἐλπίδων χαυνὸν τέλος.

Gorgias *apolog. pro Palamed.* Μανία γάρ ἐστιν ἔργεις ἐπιχειρεῖν ἀδυνάτοις. Epictet. *l. 3. c. 24.* Τὸ μὴ δυνατὸν ἐφιέσθαι, ἀνδραποδώδες καὶ πλήσιον, ξένε, δεσμαχοῦντος. Bias etiam apud Laërt. *l. 1.* Νόσον ψυχῆς, τὸ περὶ ἀδυνάτων ἐρᾶν. Plut. *de trang.* οὐχ ἥκιστα πάντων εὐθυμίαν κωλύει τὸ μὴ συμμέτροις χρῆσθαι πρὸς τὴν ἀπονοιαν ὁρμαῖς, ὥσπερ ἵπποις, ἀλλὰ μειζόνων ἐφιεμένους ταῖς

ἐλπίσιν,

ἐλπίσαν, ἔτι δ' ἀπειλήσαντας, αἰτιᾶσθαι, δείσαντας καὶ πίνειν, ἀλλὰ μὴ ἐφ' αὑτῷ ἀδελτηρίαν. ὑδὲ γὰρ ὁ τοξεύειν τῷ ἀφέντι βουλόμενος, καὶ τῷ βαὶ λαγὼ κυνηγετεῖν, δυσχερὲς ὄτιν· ὑδὲ τῷ χείρας καὶ σαγήνας ἐλάφου μὴ λαμβάνοντι μηδὲ εἰς δίκτυα ἐμπεσεῖται μοχθηρός, ἀλλ' ἀδελτηρίαν καὶ μοχθηρίαν τοῖς ἀδυνάτοις ὑπάρχειν. Vide *l.* 7. § 4.

Ἀδυνατον δὲ τὸ τὸν φαυλὸν μὴ τυπτεῖσθαί τινα πεπεῖν] Ità *l.* 11. § 18. Τὸ ἀξιεῖν μὴ ἀμαρτάνειν τὸν φαῦλον, μανικὸν· ἀδυνάτου γὰρ ἐρίετου. Vide & *infr.* § 28. & *l.* 9. § 42. & *l.* 12. § 16.

§ 18. Οὐδὲν ὑδενὶ συμβαίνει, ὃ ὐχὶ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ] transponendas opinor voculas duas; ὃ ὐχὶ ἐκεῖνο φέρειν πέφυκεν αὐτῷ. Vel immutandas potiùs, ut sic legatur; ὃ ὐχὶ ἐκεῖνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτί· *nihil homini cuiquam contingit, quod ipsum is non natus sit ferre.* id est, quod non à natura habeat, ut ferre possit. neque enim interpretibus assentior, alteri, qi ad naturæ destinationem; alteri, qi ad ordinarios in rerum natura eventus refert: cùm ad ferendi potestatem à natura tributam respexisse Marcum subsequentia doceant, qibus alios eadem pertulisse monet, vel per ignorantiam, vel per ostentationem. Vide *l.* 8. § 46. & *l.* 10. § 3.

Ἤτοι ἀγνοῶν] Sive rei ipsius ignarus. neque enim nondum rescita quenqam movere possunt infortunia etiam gravissima. Hinc Evripidis illud *Antiopâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 99.

Φεύγω δ' ὃ πάσχω· καὶ τόδ' ἐ μανθάνω κακόν,
Τὸ μὴ εὐδίνειν χὐ ἡδονὴν ἔχειν τινα
Νοσοῦντα· κἄρδος δ' ἐν κακοῖς ἀγνωσία.
Intelligo quæ patior: haud leve hoc malum.
Quædam est voluptas abstrahi à sensu mali;
Intérque damna quæstus ignorantia est. Grot.

Sive etiam rei naturam non intelligens, aut qid indè possit ipsi mali vel molesti saltem obtingere. Ità Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 8. Ἀνδρεῖοι δὴ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες. Et Epictet. *l.* 4. *c.* 7. Τί ποιεῖ φεβερὸν τὸν πύραννον; οἱ δορυφόροι, φησί, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτῷ, καὶ οἱ ὑπὸ κοιτῶνα, καὶ οἱ ἀπελεύοντες τοὺ εἰσόντας. διὰ τί οὖν, ἐὰν παιδίον αὐτῷ φεραγάγῃς μὴ τὴν δορυφόρων ὄχλον, ἐ φοβεῖται; ἢ ὅτι ἐκ αἰδάνεται τούτων τὸ παιδίον; ἐὰν δὲ καὶ τὴν δορυφόρων τις αἰδάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν, ἐπ' αὐτὸ ὃ τοῦτο φεσέρχηται αὐτῷ, θέλων ἀποθανεῖν διά τινα φρίσασιν, καὶ ζητῶν ὡς ἄλλῳ παθεῖν αὐτὸ ἐυκόλως, μήτι φοβεῖται τοὺ δορυφόρους; θέλω γὰρ τοῦτο, δ' ὃ φοβερὸς εἶσιν. ἀλλὰ δὲ τι μήτ' ἀποθανεῖν, μήτε ζῆν θέλων ἐξ ἅπαντος, ἀλλ' ὡς ἂν δίδωται, φεσέρχεται αὐτῷ, τί κωλύει μὴ δεδικέναι φεσέρχεσθαι αὐτόν; ὑδέν. Indè Sen. *epist.* 36. ubi submonuerat, *nec infantes, nec pueros, nec mente lapsos, timere mortem,* subjungit, *Esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad quam stultitia perducit.*

Ἡ ἐπιθυμία καὶ μεγαλοφροσύνη] Senec. *epist.* 78. *Athletæ genuum plagarumque ictus, quantum toto corpore excipiunt? ferunt tamen omne tormentum gloriæ cupiditate. nec tantùm qia pugnare, ista patiuntur, sed ut pugnent. exercitatio ipsa tormentum est.* Tertull. *ad Martyr. epist. c.* 4. *Timebit forsan caro gladium gravem, & crucem excelsam, & rabiem bestiarum, & sæviam ignium pœnam, & omne carnificis ingenium in tormentis. Sed Spiritus contrà ponat sibi & carni, acerba licèt ista, à multis tamen æqo animo accepta, imò & ultro appetita, famæ & gloriæ caussâ, nec à viris tantùm sed etiam à fœminis. Lucretia vim stupri passa, cultrum sibi adegit in conspectu propinqorum, ut gloriam castitati suæ pareret. Mutius manum suam dextram in ara cremavit, ut hoc factum ejus fama haberet. Minus fecerunt Philosophi: Heraclitus, qi se bubulo stercore oblitum exinsit: item Empedocles, qi in ignes Ætnæi montis desiliit; & Peregrinus, qi non olim se roga immisit: cùm fœmina quoqe contemserint ignes. Dido cùm post virum dilectissimum nubere cogeretur item Asdrubalis uxor, qæ jam ardente Carthagine, nè maritum suum supplicem Scipionis videret, cum filiis in incendium patriæ devolavit. Regulus dux Romanus captus à Carthaginiensibus, cùm se unum pro multis captivis Carthaginiensibus compensari nollet, maluit hostibus reddi, & in arca genus stipatus, undiqe extrinsecus clavis transfixus, tot cruces sensit. bestias fœmina libens appetiit, & utiqe borridiores, aspidas serpentes, tauro vel urso, qas Cleopatra immisit sibi, nè in manus inimici perveniret. Sed mortis metus non tantus est, qantus tormentorum. Itaqe cessit carnifici meretrix Atheniensis, qa conscia conjurationis, cùm propterea torqueretur à tyranno, & non prodidit conjuratos, & novissimè linguam suam comestam in faciem tyranni exmit, ut nihil agere se scirent tormenta, & si ultra perseverarent. Apud Lacedæmonios ante aram nobiles qique adolescentes flagellis affligunturs astantibus parentibus, & propinqis, & ut perseverent adhortantibus. ornamentum enim & gloria deputabitur, majore qidem titulo, si anima potiùs cesserit plagis, qàm corpus. Omitto nunc gloriæ caussam. eadem omnia sævitiæ & cruciatûs certamina jam apud homines affectatio qoqe & morbus qidam animi conculcavit. quot otiosos affectatio armorum ad gladium locat? quos ad feras ipsas affectatione descendant; & de morbus & de cicatricibus formosiores sibi videntur jam & ad ignes qidam se exercuerunt, ut certum statim in tunica ardente conficerent. alii inter venatorum saevas scapulis patientissimis inambulaverunt.* In eandem sententiam multa habet, & ex ibis qædam repetita, in *apologet. c.* 50.

Εὐσταθεῖ] *fortiter, constanter perfert.* Plut. *l. de curgo:* Οὔτε γὰρ φόβον ὑπὲρ θυμὸν ἐγκάρδιον ἔλαττον παίζοντα τοῖς ὑπὸ δαιμονίου κινεῖσθαι, ἀλλ' ὑπὸ θείου φρόνημα μετ' ἐλπίδος καὶ θάρσους, Idem in

Publicol. de Horatio in Capitolii dedicatione, etiam *filii morte nunciatâ, perstitisse: Θαυμαστὸς ὁ ἀνὴρ τῆς ἐυσεβείας.* Vide *ad l. 6. § 10.*

Δεινὸν ἓν ἀγνοεῖν τὸ ἀφέλιμον ἐφιεμένους εὑρίσκειν] Senec. *epist. 76. Concepta vulgò & formidata, inconsulto impetu plerique calcârunt. Inventus est qui flammis imponeret manum, cujus risum non interrumperet tortor;* (servus in domini ultionem Asdrubalis interfector, de qo Val. Max. *memor. l. 3. c. 8.* Justin. *hist. l. 44.* Liv. *hist. l. 21.* & rursus Senec. *epist. 78.*) *qi in funere liberorum lacrymam non miseret; qi mortis intrepidus occurreret. amor, ira, cupiditas, pericula depopoſcerunt. Quòdsi hoc potest brevis obstinatio animi aliqo stimulo excitata; quantò magis virtus, qa nunquam impetu, nec subitò, sed aqaliter valet, cui perpetuum robur est?* qem & ex *epist. 36.* suprà adductum vide sis: & ex *epist. 4. ad lib. 12. § 34.* Tertull. *ad martyr. c. 4. Igitur si tantum terrenæ gloriæ licet de corporis & animi vigore, ut gladium, ignem, crucem, bestias, tormenta contemnant sub præmio laudis humanæ; passim discere, medicæ sunt istæ passiones ad consecutionem gloriæ cœlestis, & divinæ mercedis. Tanti vitreum? tanti verum margaritum? qi non libentissimè tantum pro vero habeat erogare, quantum alii pro falso? Hæc non sine causa Dominus in seculum admisit, sed ad nos; & nunc exhortandos, & in illo die confundendos, si reformidaverimus pati pro veritate in salutem, qa alii affolleruntur pro vanitate in perditionem.*

§ 19. *Τὰ ἀφάγματα*] Idem *supr. l. 4. § 3.* & *infr. l. 11. § 16.*

Οὐδὲ τρέφει, οὐδὲ κτᾶται] Idem *l. 6. § 49.* & *l. 7. § 15.* & *l. 11. § 11, 16.*

Οἷον ἐν κρημάτων] Hoc est qod suprà sapitis, in opinione judicióqe nostro rerum situm esse. *l. 2. § 15.* & *l. 3. § 9.* & *l. 4. § 3, 7.* & *l. 8. § 47.* & *l. 11. § 16.*

§ 20. *Ἓν πανταχοῦ καὶ ἀσκιάδιον*] *Infr. § 33. ἀνθρώπους ἢ ἓν ποιῶν, καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀντέχεσθαι. Charitas una est, amare qos oportet, tolerare qos amas.* Gregor. Rom. *in Evang. hom. 35.* Epict. *lib. 3. c. 13. Ἕνων ποιῶ, παραχωρῶν, ἀνεχόμενος· ἄνευ αὐτοῦ πρέπει, καὶ μὴ κοπτέσθαι αὐτῷ τὸ ποιεῖν φλέγμα.* Hocsar. *Faustbo. Τὰς ἀρετὰς καὶ ἕξεις ἀμείβεσθαι πᾶς ἀεὶ ἐπιζητεῖ, καὶ τὰς μὲν ἕξεις ἄλλων ἐπαίνους καὶ φιλοτιμίας ἀναπλέων καὶ ἡδονὰς φέρουσας· αὐτὰς δ' αὐτοῖς ἀνωφελῆ ἐλαφρότητας καὶ μεταστατὰς τοῖς ἔσω πορίζουσας.*

Καθ' ἕνον ἢ ἐνέργειαν] Ità *l. 8. § 41.* *ἀφιέμενον ἕκαστα ἐφ' ἑαυτοῦ*; & *lib. 11. § 9. ἐπὶ ἐνεργείαν.*

Ἐν τῷ ἀδιαφόρων] Vide *l. 6. § 32.* & *l. 8. § 46.*

Ἐπίφασιν μὲν τοῦ ἀφελεῖσθαι] Vide *lib. 8. § 32.*

Ὀρμᾶς καὶ διαθέσεως ἐ χίνεται ἐμπόδια] Vide *l. 8. § 41.* & *l. 10. § 33.*

Διὰ τὰ ὑποξαίρεσιν] de qa *lib. 4. § 1.* & *l. 6. § 50.*

Καὶ τὰ ἀπερισπάστου] de qa *ibidem.*

Παραχώρησιν δὲ καὶ μαθήσεσθαι] Ità Plut. *de tranqil. Ἐξεστι δὲ μαθεῖν τὰ τοῦ ἐν τῷ ἀβελτέρου.*

Ἐπὶ τὸ προκειμένου] *ad ea qæ præcesserunt.* Xyl. *haud satis commodè. ad illud qod intendit.* Cas. *ex mente forsan Marci, sed non ad sensum vocabuli. malim, ad id qod est potiùs.* Vide *ad l. 3. § 1.*

Περὶ ἔργου γίνεται τὸ τοῦ ἔργου ἐμποδιστικόν] Ità Paulus *ad Philipp. c. 1. v. 12, 13. Τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν*, &c. eleganter autem Marcus, illud air ad opus nostrum cum primis esse conducibile, qod opus ipsum impedit, illud ad viam perficiendam conferre cum primis, qod in via nobis obsistit. hoc enim *τὸ περὶ ἔργου* & *περὶ ὁδὸν* significat: uti multis exemplis docent Budæus in *Comment.* & Dunæus noster *ad Demosth. de pace*, qæ ab illis petas licet. Indè Hesiod. *l. 2.*

Ἠὼς ἢ πρηΰνει μὲ ὁδὸν, πρηΰνει ἢ καὶ ἔργον.

Aurora & confert ad iter, confert ad opus qe.
Gregor. Naz. *in Cyprian. Οἶδε γὰρ καὶ διὰ τοῦτο ἐναντίων τὰ ἐναντία ἀναστρωννύντ, ἵνα καὶ μᾶλλον θαυμάζηται.*

§ 21. *Τὸ κρεῖττον τίμια*] Diogenes [perperam Diotogenes in excusis] Pythagoricus *de regno*, apud Stob. *tom. 2. tit. 48. Δεῖ γὰρ τὸ ἥττονα ὑπὸ τοῦ κρείττονος τιμᾶσθαι, καὶ τὰ ἀγέμονα ὑπὸ τῶν ἡγεμονευόντων.*

Τὸ πᾶσι κοινὸν, καὶ πάντα διὰ τοῦ] numen scil. *τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν. l. 2. § 4.* & *l. 6. § 5. ὁ διοικῶν λόγος.* & *§ 42. ὁ τὰ ὅλα διοικῶν.* & *infr. § 32. ὁ διακοσμῶν τὸ πᾶν.* qod Senec. *epist. 71. cuncta temperans Deus.* Manil. *l. 2.*

Infusumqe Deum cælo terrisqe fretoqe.
Ingentem aquali moderantem fœdere molem.

Τῶν ἓν αὐτῷ τὸ κρεῖττον τίμια] qod *suprà l. 3. § 9. Τῷ ὑπερτέρῳ καὶ θειοτέρῳ σώματι.* & *lib. 6. § 16. ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμὴ.* & *l. 12. § 2. μόνον τὸ ἡγεμονικόν σε, καὶ τὸ ἐν σοὶ θεῖον τιμήσῃ.* & *l. 7. § 55. ἡ θεοσεβὴς ἐθέλει παντοδύναν, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἀκρατοποίητος.* Cicer. *de repub. l. 6. in somn. Deum te scito esse. Siquidem Deus est, qi viget, qi sentit, qi meminit, qi prævidet, qi tam regit & moderatur, & movet id corpus, cui præpositus est, qàm hunc mundum princeps ille Deus: & ut ipsum mundum ex qadam parte mortalem Deus æternus, sic fragile corpus animus sempiternus, movet.* Senec. *epist. 65. Sem in hoc mundo locum Deus obtinet; hunc in homine animus: qod est illis materia, id, nobis corpus est. Serviant ergò deteriora melioribus.*

meloribus. Isocrat. ad Demonic. § 33. Μέγιστον γὰρ ἐν ἁπλαχίσῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρωπείῳ σώματι.

Τὸ ἐκείνῳ ὁμογλυὲς] qod l. 12. § 1. τὸ ἐν σοὶ θεῖον. & l. 6. § 13. vice versâ, τὸ τῇ ψυχῇ ὁμογλυὲς, Deum. Τῷ γὰρ ᾗ γένῳ ἑαυτῷ. Aratus in phaenom. ab Apostolo laudatus, Act. c. 17. v. 28. secundùm partem nimirum meliorem nostri.

Τὰ τοῖς ἄλλοις χρήμενον] Ità l. 7. § 55. πόρρω γὰρ χρησικὴ πᾶσιν ἐκείνοις. aliis omnibus utitur; letiam l. 3. § 1. τῷ ἑαυτῷ χρῆσθαι. Epictet. dissert. l. 1. c. 1. Τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἀκμίαν εὐρήσεις αὐτῷ αὐτῆς διαφθορικὴν, ἢ πίτυρα ἢ δοκιμαστικὴν, ἢ ὑποδοκιμαστικὴν, ἢ γραμματικὴν μέχρι τινὸς χαλκῆναι τὸ διαφθορικὸς μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὰ γράμματα. --αὐτὴ ἓν αὐτὴν διαφέρει τῆς αὐτῆς ἀκμῆς. ἀλλ' ὅταν μὲν ἀνθρώπου διαφέρειν τοῦ ἑταίρου λέγῃ, τότῳ τὸ γραπτέον, ἢ γραμματικὴ ἐρεῖ. πότερον δὲ γραπτέον τοῦ ἑταίρου, ἢ οὐ γραπτέον, ἢ γραμματικὴ οὐκ ἐρεῖ. καὶ δεῖ δὴ μελῶν ἀσαύτως ἢ μουσική. πότερον δ' ἄρτον νῦν ἢ κιθαριστέον, οὐκ ἐρεῖ. τίς οὖν ἐρεῖ; ἢ καὶ αὐτὴν διαφέρει, καὶ τἆλλα πάντα. αὕτη δ' ἐστὶ τίς; ἡ δύναμις ἡ λογική. μόνη γὰρ αὕτη καὶ αὐτὴν καλλονήσασα παρέλκηται, τίς τέ ἐστι, καὶ τί δύναται, καὶ ποσὰ ἄξια ἔσται ἐλήλυθε, καὶ τἆλλα ἀπάσας. τί γάρ ἐστιν ἄλλο τὸ λέγον, ὅτι χρυσίν καλὸν ἐστι; αὐτὸ γὰρ οὐ λέγει. δῆλον, ὅτι ἡ χρησικὴ δύναμις τοῖς φαντασίαις. τί ἄλλο, τὸ μουσικὸν, γραμματικὸν, τοὺς ἄλλους διαφέρειν, τοὺς χρῆσθαι τοῖς φαντασίαις παρεσκευάκασι; ὧδὲν ἄλλο. ὥσπερ ἓν ἦν ἄξιον, τὸ κράτιστον ἁπάντων καὶ κυριεῦον οἱ θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν τὸν χρῆσιν τῷ ὀρθῷ τοῖς φαντασίαις. τὰ δὲ ἄλλα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Idem l. 2. c. 23. Ἄνθρωπε, μήτε ἐγκλεισὸς ἴσθι, μήτε πάλιν ἀμυήμων ἧς χρειοσόνων· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τὸ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ, νὴ Δία, ὑπὲρ αὐτὸ ζῆν, καὶ ἧς σωφρόνων πρὸς αὐτὸ, ὑπὲρ καρπῶν ὥρας, ὑπὲρ οἴνου, ὑπὲρ ἐλαίου συγκαίσει τῷ θεῷ. μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι δέδωκε χρῆτιν ἁπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ ἀξίαν ἑκάστου λογιζόμενον. τί γάρ ἐστι τὸ ὑποφαινόμενον ὑπὲρ ἑκάστης τούτων ἧς φαντασιῶν, ποσὰ τις ἀξία ἐστὶν αὐτῆς; μήτι αὐτὴ ἑκάστη ἡ φαντασία; μήτι τῆς ὀρεκτικῆς πρὸς ἥκουσας λεγούσης τι περὶ ἑαυτῆς; μήτι τῆς ἀκουσικῆς; --ἀλλ' ὡς διάκονοι καὶ ὄφελα τελαγωνίοι εἰσὶν ὑπηρέτιν τῇ χρησικῇ ἧς φαντασιῶν. --πῶς ἓν φαντασία τις ἄλλη δύναμις κρείσσων ἔσῃ) ταύτης, ἡ καὶ τοῖς λοιποῖς διακόνοις χρῆται καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἕκαστα; --τίς δὲ ἐκείνων ὅρισε τίς ἐστιν αὕτη καὶ ποσὴ ἀξία; τίς ἐκείνων ὅρισεν, ὁπότε δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ἐστιν ἡ ἀνοίγουσα καὶ κλείουσα τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀφ' ὧν καὶ ἃ δεῖ ὑποχρίνουσα, τίς ἡ φαντάζουσα; ἡ ὀρεκτική; ἡ. ἀλλ' ἡ φαντασικὴ. τίς ἡ τὰ ὄντα ὑπικλείουσα καὶ ἀνοίγουσα; --οὐκ ἄλλη ἡ ἡ φαντασικὴ δύναμις, --πότερον εἰπεῖν ἄμεινον, ἢ σιωπῆσαι, καὶ ὅτων ἄμεινον ἢ ἐκείνους, καὶ τοῦτο κρεῖττον ἢ ὁ κρείττων, καὶ τὸν κριτὴν ἐκβάλλειν, καὶ τὸν χρεῖαν, τίς ἄλλο λέγει ἢ ἡ φαντασικὴ; --καὶ δύναται τὸ διακρούειν χρεῖσσον εἶναι ἐκείνου ᾧ διακρούει; ὁ ἵππος τοῦ ἱππικοῦ; ἢ ὁ κύων τοῦ κυνηγοῦ; ἢ τὸ ὄργανον τοῦ κιθαριστοῦ; ἢ ὁ ὑπηρέτης τοῦ βασιλέως; τί δέ τὸ χρώμενον; περαίρεσις. τί ἐστιμελεῖται πάντως; περαίρεσις. τί ἄλλο ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμὸς, ποτὲ ἡ ἀγχόνη, ποτὲ ἡ κρημνὸς, περαίρεσις. εἶτα τούτου τί ἰσχυρότερον ἀνθρώπου δεῖ καὶ πῶς δεῖν τοῦ ἀκωλύτου τὰ κωλυόμενα;

Ὁ οὐ βίῳ ὑπὸ τούτου λοιπεῖ)] Vide de his plura apud Epictetum loco superiùs allato.

§ 22. Ὁ τῇ πόλει οὐκ ἐστι βλαβερός] Habes his gemina, infrà § 35. l. 6. § 44, 54. l. 8. § 55. & l. 10. § 6.

Εἰ ἡ ἡ πόλις βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τοῦ βλάπτοντι τῇ πόλει· τί δὲ παροράσθυον] Mutila esse hæc, res ipsa clamat. olim opinabar deesse negativam, εἰ ἡ ἡ πόλις οὐ βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τοῦ μὴ βλάπτοντι τῇ πόλει· eo motus, quòd infrà dicitur § 35. τίς ἡ βλάβη τοῦ κοινοῦ; tanquam communitas ipsa lædi non possit. Jam sententiam muto, & postrema sic suppleo, οὐκ ὀργιστέον τοῦ β. τ. π. [δεικτέον δὲ] sive, [ἀλλὰ δεικτέον·] τί τὸ παροράσθυον. quomodo l. 7. § 26. ἐμμένειν ἐστὶ τῇ παρορᾶσθαι. & l. 11. § 13. καὶ τότῳ αὐτῷ ἐστιν τὸ παροράσθυον δεῖζαι. ut dicat, etiamsi detur lædi civitatem, tamen non esse lædenti succensendum, sed citra iracundiam commonstrandum errorem. De Demonacte Lucian. Τῶν μὲν ἁμαρτημάτων καθάπαξ. τίς ἡ ἁμαρτάνει συνεγίνωσκε. καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ σφᾶς ἰατρῶν ἔξεις λαμβάνειν, τὰ μὲν νοσήματα ἰσιδίων, ὀργὴ δὲ πρὸς τοὺς συνόντας ἀγρίους. Evripid. Bellerophr. Svidâ laudante;

——τὸ μὲν νοσοῦντι συμφορᾷ κακόν.

Senec. de constant. sap. c. 13. Quis phrenetico medicus irascitur? quis febricitantis, & frigida probibiti maledicta, in malam partem accipit? hunc affectum adversùs omnes habet sapiens, quem adversùs ægros suos medicus: quorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec reliquias & effusa intueri dedignatur, nec per furorem sævientium excipere convicia. Scit sapiens omnes hos qui togati purpuratique incedunt, valentes coloratosque, malè sanos esse: quos non aliter videt, quàm ægros intemperantes. itaque nè succenseat quidem, quid in morbo petulantiùs ausi sunt adversùs medentem. Idémque de irâ l. 1. c. 15. Corrigendus est itaque qui peccat, & admonitione, & vi, & molliter, & asperè: meliòrque tam sibi quàm alii faciendus, non sine castigatione, sed sine irâ. quis enim, cui medetur, irascitur? & ibid. l. 2. c. 9. Non est irascendum erroribus. quid enim, si quis irascatur in tenebris parùm vestigia certa ponentibus? quid si quis surdis, imperia non exaudientibus? quid si pueris? quid si illis irasci velis qui ægrotant, senescunt, fatigantur? hac conditione nati sumus

ſumus, animalia obnoxia non pecteribus animi quàm corporis morbis. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 23. Τὸ τάχ☉ τῆς παρεφορᾶς] τῦ χείρω, καθάπερ ῥίμματος, ἔκφυσι παρεφορᾶς τ☉. Plut. de *Orac. defect.* Gemina his habes *l.* 4. § 43. & *l.* 6. § 4, 15. & *l.* 7. § 18.

Οἷον πεταμὸς ἐν ἅλυσιν ῥύσει] Vide *ad l.* 4. § 43. Flaccus, *Carm. l.* 3. *od.* 29.

——*quod adeſt memento*
Componere æquus, cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare; nunc lapides adeſos,
Stirpésque raptas, & pecus, & domos
Volventis unà, non ſine montium
Clamore, vicinæque ſylvæ,
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes.——

Ἐν σωμάσι μεταβολαῖς] Vide *l.* 7. § 18, 25. & *l.* 10. § 28. & *l.* 11. § 35. πάντα μέλαβολά.

Ἐν μυείαις τροπαῖς] *l.* 8. § 6. πάντα τροπά.

Οὐδὲν ἑστὼς] ità *infrà* § 33. ἐμμετάβλητα καὶ ὐχ ἑστῶτα. Nalo *Metamorph. l.* 15.

——*nihil eſt toto quod perſiſtat in orbe:*
Cuncta fluunt.——

Augustinus *in Joan. tract.* 38. *In omnibus actionibus & motibus noſtris, & in omni prorſus agitatione creaturæ, duo tempora, præteritum & futurum. præſens quæro, nihil ſtat. quod dixi jam, non eſt, quod dicturus ſum, nondum eſt.* Hinc Plato Theæteto: ὅτι γὰρ ἵσταται οὐδὲν, ἀεὶ δ' γίγνεται. & Plut. de *EI. Delph.* Ἡμῖν μὲν γὰρ ὄντως τῷ ἦν μέτεστιν οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶσα ἀνθρωπίνη φύσις ἐν μέσῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς γνώμην φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δ' τις διάνοιαν ἐπάψῃς, λαβεῖν βουλόμενος, ὥσπερ ἡ σφοδρὰ ἀπόδειξις ὕδατος τὸν πίνειν εἰς ταὐτὸ καὶ σωφρονεῖν διαρρέον ἀπόλλυσι τὸ ἀπολαμβανόμενον, ὕτω τῆς παθημάτων μεταβάλλων ἐκάστου τὴν ἄγαν ἐνάργειαν ὁ λόγ☉ ἀσφαλέσται, τῷ μὲν εἰς τὸ γιγνόμενον αὐτοῦ, τῷ δ' εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδενὸς λαβέσθ☉ μόν☉, οὐδ' ὄντ☉ ὄντως ἀναφάπτ☉. Et mox: Μένει δ' οὐδείς, ἐδ' ὅταν εἷς, ἀλλὰ γιγνόμεθα πολλοὶ περὶ ἓν φάντασμα καὶ κοινὸν ἐκμαγεῖον, ὕλης ἀπολαυομένης καὶ ὀλισθαινούσης. Aliâ ratione Basil. Cæl. *orat.* 12. & Simeon Cancellar. *orat.* 21. ἔστι τὰ ἀξιὰ καὶ ἀπολαυόμενα τῆς παλαιᾶς, τὸ ἑστὼς καὶ μένιμον ἔχει, ὅτι τὰ ἀπολαλιπὼ ἤδη πραγμάτων καὶ κατηφῆ πυγίου ἤδραιαν· ἀλλὰ πάντα σάλῳ τινὶ καὶ κλόνῳ, καὶ μεταβολαῖς ἀδιάκριτις ὑπόκειται. & qæ sequuntur.

Οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ παρεγγύς. τὸ δ' ἄπειρον] Vitiosa interpunctio, qæ & Xylandrum in fravdem induxit. leg. οὐδὲν ἑστὼς. καὶ τὸ παρεγγὺς τοῦ ἀπείρου, &c. Consule verſionem. Vide *l.* 4. § 3, 50, & *l.* 12. § 7.

Ὦ, πάντα ἐναφανίζεται] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 12. § 32.

Πῶς ὁ μωρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσιώμεν☉, ἢ ἀσύμφορος] Vide *l.* 4. § 44. & *l.* 7. § 73. Horum autem ſtultitiam icone pulcerrimâ depingit nobis Dion. Chryſoſt. *orat.* 67. Εἶπε εἴη τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὃς☉ ζῆν πρὸς τὴν αὐτὸν σκιὰν, ὥστε αὐξομένης μὲν αὐτῆς ἐπαίρεσθ☉ καὶ μεγαλαυχεῖσθ☉ βραχυτέρας δὲ γιγνομένης, λυπεῖσθαί τε καὶ ὀρᾶν ταπεινότερον, καὶ τοιούτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ἐλάττων γένηται· ἢ πολύ γε ἂν εἴη τῶν Μαργίτε σοφώτερος. τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν λυποῖτ' ἄν, ὅτε δὲ χαίροι· περὶ μὲν ἐπιτηδὰν ἰδεῖ τὴν σκιὰν τὴν ἑωθινὴν πάνυ μακράν, ἥν τε κυπαρίττων, καὶ ἣν ἐν τοῖς τείχεσι πύργων ἀφῆν μείζω, δῆλον ὅτι χαίροι ἂν, ὡς αὐτὸς ἐξαίνης γεγονὼς τοῖς Ἀλωιάδαις ἴσος· καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν βαδίζοι ἄν, καὶ εἰς τὰ θέατρα, καὶ παντάχοσε τῆς πόλεως, ὅπου ἂν ἀπὸ πάντων βλέπεσθαι δοκοῖεν ἀγορὰν ἄγοντες· ἂν σκυθρωπότεροι αὐτῆ γίγνοιντ', καὶ ἀναχωροῖεν. τὰς δ' μεσημερείας, αἰσχυνοῖτ' ἂν ὀφθῆναι ἀνθρώπῳ τινὶ, καὶ ἔνδον μόνοι ἂν ἐλλελεισμέν☉, ἐπειδὴ ἐν ποσὶ βλέπειν τὴν σκιὰν παρῇ· περὶ δειλίαν δ' ἀναλαμβάνοι αὐτὸν, καὶ γαυρότερος φαίνοιτο ἂν ἀεὶ πρὸς ἑαυτόν. πάνυ μοι δοκοῦσιν ἄτοπον διάθεσιν, καὶ ἄνδρα διαπλάττων ἠλίθιον. ὑπὲρ ὁ τῇ δίκῃ προσέχων, ὑδέν τι βελτίων, ἀλλὰ πολὺ ἀθλιώτερος. πολλάκις γὰρ ἂν, πλείως μεταβολὰς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μεταβάλοιτο· καί τοι, ὐχ ὥσπερ ἐκεῖν☉ ἐν τεταγμέναις ὥραις ποιν, ἀλλὰ καὶ δείλαις, καὶ ἕωθεν, ὑδὲν αὐτὸν κωλύσει μὴ δυσχέραντον ἄνθρωπον εἶναι, νῶ μὲν φερόμενον καὶ πτόμενον ὑπηλότερον σῦ νεφῶν, ἂν τύχωσι μαρτυρήσαντες αὐτὸν τινες καὶ ἐπαινέσαντες, νῶ δ' συστελλόμενον καὶ ταπεινόμενον· πολὺ πλείως αἰσθήσεις τε καὶ φθίσεις τῆς ψυχῆς ἀνὸ λαμβανούσης, ἐμοὶ δοκεῖ, σῦ τῆς σκιᾶς.

§ 24. Τῆς συμπάσης ὐσίας, ἧς ὀλίγιστον μέτεχεις] Vide *l.* 10. § 17. & *l.* 12. § 32. Senec. *epiſt.* 91. *Quota pars omnium ſumus?*

Βραχὺ καὶ ἀκαριαῖον διάστημα] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 16, 48. & *l.* 11. § 18. ἀκαριαί☉ ὁ ἀνθρώπει☉ βί☉. Diodor. Sicul. *hiſtor. l.* 1. Πάντες δ' ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν, βίου μὲν ἀκαριαίου μοίρας τὸ παιδὸς αἰῶν☉, τιτλαδτικὸν δ' πάντα τὸν ὕστερον χρόνον. Aristid. *in Encom.* Βί☉ δ' πᾶς ἀνθράπω βραχὺς, καὶ ὁ πολὺς πν☉ ἄξι☉ εἰς ἀειδῆ λόγον. ἀλλ' ἐάν τε Ἀργαδάνιον ἑάντε Τίθωνον λέγῃ τις, ἐάν τε τὸν τὰς χρεῖς χλιὰς διαρίσαντα Νέστορα τὸν Πύλιον, πάντας τούτους χρόνους σωθεὶς, εὑρήσει ἐλαττον μέρος ὄντας τῦ παντὸς αἰῶν☉, ἢ ὅσον εἰπεῖν.

§ 25. Ἄλλ☉ ἁμαρτάνει τι εἰς ἐμέ] Xyl. legiſſe videtur, Ἄλλ☉ ἁμαρτάνει τις εἰς ἐμέ. *Peccat alius qis adversùm me.* Verùm lectionem receptam ſolicitare nihil eſt neceſſe; *Peccat qidpiam alius adverſùs me.* Ego, ſiqid eſſet mutandum, legerem po-

tiùs; Ἀλλ' ἁμαρτάνει. τί εἰς ἐμέ; *Peccat alius. quid hoc ad me? ipse viderit.* Verùm nihil moverim. *l.* 4. § 26. & *l.* 9. § 4. ἑαυτῷ ἁμαρτάνει *sibi peccat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Τί ἂν σοι μέλοι περὶ ἀλλοτρίων; ἀκ ἐκείνου ἁμάρτημα; πῶς γὰρ; δ' ὑσάται δι' ἄλλα μὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλα δὲ κακόν; ἄ. τί ἔν ἀγωνίᾳ περὶ τῶν ἀλλοτρίων; Ὄψεται] *Viderit ipse.* σὺ τῷ μελέτω. quasi dicat, Quid ad me? sive, nihil id ad me pertinet. Sic Cic. *Acad. l.* 4. *Viderit hoc Epicurus.* Naso *Art. l.* 1.

Viderit Atrides,— q. d. nihil ad me.

cavissam ipse suam tueatur. & *l.* 3.

Viderit utilitas.— q. d. utilitatem ipse nihil moror. Sic *l.* 8. § 41. & *l.* 9. § 27. & *l.* 11. § 13. & *l.* 12. § 1.

Ἰδίαν ἔχει διάθεσιν] *supr.* § 3. ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχειν.

Ἐγὼ νῶ ἔχω ὅμα θέλει νῶ ἔχειν] Hoc argumento compescit suos rex pius à viro neqam ac nefario maledictis impetitus. *Regum hist. l.* 2. *c.* 16. v. 12. *Sinite istum: Ipse enim maledixit, qia id Dominus edixit.* Vide *ad l.* 4. § 34.

Καὶ περάσω, ὅ μα νῦν περάσειν] Ità *l.* 6. § 22. Ἐγὼ ᾗ ἐμαυτὸ καθῆκον πιῶ. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐκεῖνοι μὲν πιόσει τὰ φανόμενα αὐτοῖς· ἡμεῖς ᾗ ἤδη ἧττον κ' φύσιν ἔξουθ. Sen. *ep.* 103. *Tu ità cogita, qod ex homine periculum sit; ut cogites, qod sit hominis officium. alterum intucaris, nè lædaris; alterum, nè lædas. commodis omnium lateris, movearis incommodis: & memineris qæ præstare debeas, qæ cavere.* Verùm ista non ad Stoicam amussim exacta prorsus.

§ 26. Ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως] i. e. *à voluptate vel dolore.* eadem periphrasis *suprà l.* 4. § 3. λείως ἢ τραχέως κινυμένῳ. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 1. Πόν' τί δέ; μορμολύκειον. φέρον αὐτὸ κ' κατάμαθε. τραχέως κινεῖ τὸ σαρκίδιον, εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, ἢ θύρα ἀνοικλαι· ἂν λυσιτελῇ, φέρε. Senec. *de beat. c.* 15. *Quomodo hic potest Deo parere, & qicqid evenit bono animo excipere, nec de fato qeri, casuum suorum bonus interpres, si ad doloris voluptatúmqe punctiunculas concutitur?* Vide *l.* 10. § 8.

Μὴ συγκρινέσθω] *Nè admittat persvasiones.* Xyl. tanqam si de principalis partis judicio agatur, qod in casibus istiusmodi inhibendum toties inculcat Marcus *l.* 4. § 39. & *l* 8. § 28, 44. & *l.* 11. § 9, 16. & istîc etiam in mox subjunctis, τῷ ὑπόληψιν μὴ προσλάβῃτε. Verùm meliùs Cas. *nè immisceatur,* sive *nè immisceat se.* Vide *l.* 7. § 67. & *l.* 10. § 24.

Περιγραφέτω αὐτὸ] *Circumscribat eas.* Xyl. Verùm αὐτὸ potiùs legendum. atqe ità Cas. *circumscribat se.*

Τὰς πείσεις] *Persvasiones,* Xyl. *perpessiones,* vel *affectiones* potiùs; de qibus & *l.* 3. § 6. & *l.* 7. § 55.

Πρὸς τὸν ἀδύνατον φυσικῶς ἄνευ ἁμαρτίου ἀντιβαίνειν] frustra enim id foret. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 2. *Omnes enim motus, qi non voluntate nostrâ fiunt, invicti & inevitabiles sunt: ut horror frigidâ aspersis, ad qosdam ictus aspernatio, ad pejores nuncios subriguntur pili, & rubor ad improba verba suffunditur, seqiturq; vertigo prærupta cernentes. qorum, qia nihil in nostra potestate est, nulla qò minùs fiant ratio persvadet. sensum enim hominis nulla excut virtus.* Idem *epist.* 85. & *epist.* 11. *Nullâ sapientiâ naturalia corporis aut animi vitia ponuntur. qicqid infixum & ingenitum est, lenitur arte, non vincitur. qibusdam etiam constantissimis in conspectu populi sudor erumpit, non aliter qàm fatigatis & æstuantibus solet: qibusdam tremunt genua dicturis: qorundam dentes colliduntur, lingua titubat, labra concurrunt. hæc nec disciplina, nec usus unqam excutit: sed natura vim suam exercet; & illos vitii sui etiam robustissimos admonet. inter hæc ruborem esse scio, qi gravissimis qoqe viris subitus offunditur. magis qidem hoc in juvenibus apparet, qibus & plus caloris est, & tenera frons: nihilominus veteranos & senes tangit. --non accidit hoc ab infirmitate mentis, sed à novitate rei; qæ inexercitatos etsi non concutit, movet, naturali in hoc facilitate corporis pronos. nam ut qidam boni sanguinis sunt, ità qidam incitati & mobilis, & citò in os prodeuntis. Hæc nulla sapientia abigis. aliqin haberet rerum naturam sub imperio, si omnia eraderet vitia. qæcunqe attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm nullùm se diúqe animus composuerit, hærebunt. nihil horum vitari potest, non magis qàm arcessi. --nihil adversùs hæc sapientia promittit, nihil proficit: sui juris sunt; injussa veniunt, injussa discedunt.* Idem *epist.* 57. *Illius qoqe in qem jus fortuna perdidit, ferietur animus, mutabitur color. qædam enim nulla virtus effugere potest: admonet illam natura mortalitatis suæ. itaqe & vultum adducet ad tristitiam, & inhorrescet ad subita, & caligabit, si vastam altitudinem in crepidine ejus constitutus despexerit. non est hic timor, sed naturalis affectio inexpugnabilis rationi.*

Τῷ ᾗ ὑπόληψιν μὴ προσλάβῃτε τὸ ἡγεμονικὸν] In eandem sententiam Stoicus qidam apud Gellium *l.* 19. *c.* 1. eâdem ferè affectione, qâ Seneca *epist.* 57. in crypta Neopolitana, in procella vehementiori dum navigat, ipse correptus, ex Epicteti dissertationum ab Arriano digestarum, qi nunc non prostat, *l.* 5. *Visa animi, qæ φαντασίας Philosophi appellant, qibus mens hominis primâ statim specie accidentis animum rei pellitur, non voluntatis sunt, neqe arbitraria, sed vi qadam suâ inferunt sese hominibus. noscitandi probationes autem, qas συγκαταθέσεις vocant, qibus eadem visa noscuntur ac dijudicantur, voluntariæ sunt, fiúntqe hominum arbitratu. propterea cùm sonum aliqis formidabilis, aut è cælo, aut ex ruina, aut repentinum nescius [ullius]*

periculi

periculi nuntius, vel qid aliud ejusmodi factum; sapientis qoqe animum pavlisper moveri, & contrahi, & pallescere necessum est. non opinione alicujus mali perceptâ, sed qibusdam motibus rapidis & inconsultis, officium mentis atqe rationis prævertentibus. mox tamen ille sapiens ibidem τὰς τοιαύτας φαντασίας, visa istæc animi sui terrifica non approbat, hoc est, ὐ συγκατατίθεται ὐδὲ προσεπιδοξάζει, sed abjicit respuitqe: nec ei metuendum esse in his qicqam videtur. Atqe hoc inter insipientis sapientisqe animum differre dicunt, qòd insipiens qalia sibi esse primo animi sui pulsu visa sunt sæva & aspera, talia esse verè putat, & eadem incepta, qæ qasi jure metuenda sint; suâ qoqe assensione approbat, ϗ προσεπιδοξάζει. Sapiens autem, cùm breviter & strictim colore atqe vultu motus est, ὐ συγκατατίθεται, sed statum vigorémqe sententiæ suæ retinet, qam de hujusce modi visis semper habuit, ut de minimè metuendis, sed fronte falsâ, & formidine inani territantibus. Seneca etiam *epist. 71. Non educo sapientem ex hominum numero, nec dolorem ab illo, sicut ab aliqa rupe nullum sensum admittente, submoveo. memini ex duabus partibus illum esse compositum. altera est irrationalis: hæc mordetur, uritur, dolet. altera rationalis: hæc inconcussas opiniones habet, intrepida est & indomita.*

§ 27. *Ζυζῆν θεοῖς*] *L. 10. § 1. θεοῖς συμπολιτέυεσθαι.* In sacra pagina itidem, הִתְהַלֵּךְ אֶת־הָאֱלֹהִים *Ambulare cum Deo.* de Enocho dictum, *Genes. c. 5. v. 24.* Aliud est, qod apud Minucium Octavius, de Deo: *Non tantùm sub illo agimus; sed cum illo, ut propè dixerim, vivimus.* Qanqam dictionem emollire avt deminuere nihil fuit necesse. ampliùs ac fidentiùs Pavius Athenis, referente Lucâ *Act. c. 17. v. 28. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, ϗ κινούμεθα, καὶ ἐσμεν.* Sed & Minuc. ipse alibi; *Non solùm in oculis ejus, sed & in sinu vivimus.* Verùm istud, inqam, aliud est ab eo qod hìc Marcus. istud enim necessitatis, illud voluntatis est.

Ἀρεσκομένῳ μὴ τοῖς ἀπαρεσκομένοις] Vide *l. 2. § 17. & l. 3. § 16. & l. 4. § 33. & supr. § 8. & l. 10. § 11. & l. 12. § 11.*

Ὁ δαίμων] Vide *l. 2. § 13. & l. 3. § 12, 16. & supr. § 10. & l. 12. § 26.*

Ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ] In eundem sensum *lib. 2. § 1. ἀπόμοιρα, & § 4. ἀπόῤῥοια*, qo istìc *ἀπόσπασμα τοῦ Διός*, humana mens dicitur. Laërt. *lib. 7.* in *Zenon.* ex Stoicorum sensu; *Ἔμψυχον δ' εἶναι τὸν κόσμον, ϗ λόγον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκεῖθεν ἔτυπος ἀποσπάσματος.* Epictet. *dissert. l. 1. c. 14. Αἱ ψυχαὶ μὲν ὅτως εἰσὶν ἐνδεδεμέναι ϗ συναφεῖς τῷ θεῷ, ὅτι αὐτοῦ μόρια ἐσμεν ϗ ἀποσπάσματα.* Et *l. 2. c. 8. Θεῶν ἔργα καὶ ταῦτα ἐστιν, ἀλλ' ὐ θεοπνεύμονα εἰσί, ὐδὲ μέρη θεῶν. Ἀλλ' δὲ θεοπνεύμονα εἰσί, σὺ ἀπόσπασμα εἶ τοῦ θεοῦ· ἔχεις τι ἐν σαυτῷ μέρος ἐκεῖνο.* Pythagoras apud Laërt. *l. 8. Εἶναι δὲ τὸν ψυχὸν, ἀπόσπασμα αἰθέρος.* Cujus sententiam impugnans Cicero *de nat. Deor. l. 1. Pythagoras, qi censuit Deum animum esse, per naturam rerum omnium intentum & commeantem, ex qo nostri animi carperentur, non vidit distractione humanorum animorum discerpi & dilacerari Deum; & cùm miscri animi essent, qod plerisqe contingeret, tum Dei partem esse miseram, qod fieri non potest.* Philo *de insomn. Ἐν ἀνθρώποις ὁ νοῦς ἀπόσπασμα θείου.* Idémqe de *Cajni insid. Πῶς γὰρ εἰκὸς βραχὺ ὅτως ὄντα τὸν ἀνθρώπινον νοῦν μιώγγι, ἢ καρδία βραχέσιν ὄγκοις ἐγκλειομένου, μέγιστος ὠφελεῖ ϗ κόσμα χαρῆσαι τοσοῦτον, εἰ μὴ τῆς θείας ϗ εὐδαίμονος ψυχῆς ἀπόσπασμα ἦν ὐ διαιρετόν;* Qod Manilius *astronom. l. 2.*

Qis cælum possit, nisi cæli munera nôsset,
Et reperire Deum, nisi qi pars ipsa Deorum est?

Versum primum, utì vulgò concipitur, qid velit, non assèqor. ego sic potiùs concipiendum censuerim,

Qis cælum possit, nisi cæli munere, nôssè?

Cicer. *de divinat. lib. 1. A natura divina hausios animos & delibatos habemus.* Et *Tusc. l. 5. Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et Manichæi disertè, referente Epiphanio *hæres. 66. § 9. τὸν ψυχὸν μέρος θεοῦ εἶναι, ϗ ἐκ αὐτοῦ ἀπεσπασθῆναι.* cavtiùs pavlò Hermes in *Pœmandr. c. 12. Ὁ νοῦς ὐκ ἔστιν ἀποτετμημένος τῆς ὐσίωτος τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὥσπερ ἠπλωμένος, καθάπερ τὸ τῆς ἡλίου φῶς.* Qod Philo *de Cajn. insid.* proximè post superiùs adducta; *Τέμνεται γὰρ ὐδὲν τοῦ θείου κατ' ἀπάρτησιν, ἀλλὰ μόνον ἐκλείνεται.* Verùm nevter tamen cavtè satis. Vide *ad l. 2. § 1. & 4.*

§ 28. *Τῷ γεφσωνι*] ità restituit Xylander, cùm in membranis *θεφσωνι* reperisset. *χάσων, ὁ χάσκων ὄζων*, ut Aristot. *problem. l. 4. q. 21. & l. 13. q. 9.* Sive *ὁ κινάδεφας ὄζων, ὥσπερ ὁ τράγος*, ut de Cyclope Lucian. *in Galat.* unde & *τραγομάχαι* Aristophani in *pace*, qi, cum Gorgonio Horatiano, *hircum olet. γέσσος*, qo vocabulo Marcus qoqe usus est *l. 9. § 36.* fœtor ille, qi *hirsutis*, ut est apud Horatium, *cubat gravis hircus in alis. αὐτὸν ἡμᾶς τὸν γέφσον ὐκ ἀπεμύσαι.* De Persis Alexandri milites pugnam inituri. Plut. in *apopth.* qo loco tamen H. Stephanus non *γέφσον*, sed *χέσσον* legit, & *ἀλαλασμὸν*, sive clamorem ac vociferationem à militibus in congressione acierum edi solitum interpretatur, qi Vegetio *l. 3. c. 18.* & Ammiano *l. 16. c. 12. & l 26. c. 10. & l. 31. c. 8. barritus* dicitur. Pollux *l. 2. c. 4. § 14. ἡ ἐν τοῖς τράγοις δυσωδία, ϗ ἡ ἐν ταῖς μαχάλαις κινούσαις κληῖται, ϗ χάσκει.* Et Etymologus. *Γέφσις, ὁ ἐν τοῖς ἐρίοις ὀφὺ θεσσάτων σωπώμενος ὄψις, ϗ ἡ ὀφὺ μαχαλῶν δυσωδία.* Et Svidas è Marco

noſtro emaculandus; Γρῦσος, ἡ δυσοσμία ἀπὸ τράγων. καὶ τράγων ἀνθρωπος, ὁ δύσοσμος. πρὸ γρύσων μὴ ὀργίζῃ. leg. πρὸ γράσωνι μὴ ὀργίζῃ; locum enim iſtum dubio procul adduxerat. qem Xyl. etiam (qem Caſ. qoqe ſequitur) ſic verterat; *Nè iraſcaris ei qi hircum olet, avt cui anima fœtet.* Ego verò ἐρωτηματικῶς legendum, vertendúmqe omnino cenſuerim. *Nunqid ei iraſceris, qi hircum olet? nunqid ei, cui anima fœtet?* Sicut in lana ſuccidiore ſordes contractæ gravem mittunt odorem, ſicè ex pilorum hirſutie ac ſudore crebrò ſordes in alis collectæ: qualis hircis cùm ſit familiaris, à lanis ad hircos, ab hircis ad homines tranſlata vox eſt. Ad Marci mentem pulcrè Gregor. Naz. Πρὸς ἐυτραπελίαν. Ἐπεὶκέ τι τῆς τῦ ἀδελφῦ δυσωδίας, ἢ ὕσης, ἢ δακύσης, ὁ τῷ πάθματι μύρῳ συμχεισμένος, ἵνα μεταδῷς τύτῳ τῆς σῆς εὐωδίας. ὑκ ἐσιν ἐγάθης ἐὸς ἢ καλία, ἵν' ὁμῦ τῷ πλησίον ἀπελθῇς ἀδιάφθαρτος, ἢ ἐκ διαφθαρῆς, ἀλλὰ διὰ τῦτο ἢ σοι συγγνώμη φιλοῦντι τὸ θεῖον ἢ σκηνικεύοντι· ἀλλ' εἰ μὲν ἐξ ὑγιατὸς, κἀκεῖνον παρέθεσον· εἰ δὲ μή, τό γε ἀσφαλὲς ἔχειν, ἐν τῷ μηδὲν αὐτὸς τῆς μοχθηρίας μεταλαβεῖν. ὁσημί τίς ὄζει ἀνθρὸς τὸ ἐπὶμὶν πάθος, ἢν ἀπολάσει τυχὸν τὸ σὸν εὐῶδες ἐφαρμόσας ταχύ, ἂν ἐλέξω τι τοιῦτον ὑπὲρ τῦ ὁμοδέλυ καὶ συγγενῦς συμπαθές. &c. Hinc meretricularum ſcommata illa, apud Athenæum *l.* 13. Θαῖς περὶ γέροντα πορδομένη ἐρεσχὴν, ἐπεί τις αὐτῇ ἐρώτα τῇ πορδέται, εἶπεν,

Αἰγεῖ σωιαίνουσα τὸν Παρθενοπ.

Φρῦν σωιδεπνῦσα ποτὲ γέροντι, δέρκα φοείνιλλα, Λάλε, εἶπε, καὶ κατάπεραγε. alluſit altera ad vocabulum αἰγὸς, qum *capram* ſignificet, qod Ægæi nomen includere videtur; altera ad τράγον, qod *hircum* deſignat, qaſi τράγε, hoc eſt, *hirce* dixiſſet.

Τῷ ὀζόμῳ] Irà Lucian. *Anthoiog. l.* 2. *c.* 14.

ὀζόστομος ἐξορκιςής.

——*cui ſcilicet agris*

Faucibus exuperat gravis halitus,——

Gutture ſulphureas lentè exhalante Mephites.

intì Perſ. *Sat.* 3. unde *guttur meditatorium efficitur latrinarum*, ut Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. dum nimirum,

Τὸ στόμα γὰρ πρωκτὸς ταυτὸν ὄζει,

ut ille in *Anthoiog.* loqitur. ut poſſint illi *ex veteri Stoicorum decreto* æqè *liberi* crepitus atqe ructus eſſe. utì Cicero ad Pætum ſuum jocatur, *lib.* 9. *epiſt.* 21.

Ἀνάγκη τοιαύτῃ ὀσφρεῖν] corpus irà affectum non poteſt non ejuſmodi odorem emittere: nec improbi animus talibus dogmatibus imburus, non ejusmodi actiones, & operationes edere. Vide *ſupr.* § 17. & *l.* 11. § 18. & *l.* 12. § 16.

Ἐυ σοι γένεσο] formula ironica: qâ & Epict. *l.* 2. *c.* 5. & alibi utitur. Sed & nos Angli, *well* fare thee. aliud eſt qod Xyl. *bene res habet.* Εὖ ἔχει. *l.* 10. § 1.

Δεῖξον] Vide *ſupr.* § 22.

Ἐι γὰρ ἐπαίει, διεφθάρησο] Irà Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 18. *v.* 15. Ἐὰν σε ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σε.

Οὔτε τραγῳδὸς, ὕτε πόρνη] Iſta iſtîc qid velint, ego neſcire me fateor. cum ſeqenti periocha committunt plerique, irà vertit Xyl. ac ſi legiſſet, ὕτε ὡς τραγῳδὸς, ὕτε ὡς πόρνη, ὃς ἐξελθὼν ζῆν δυνῃ, ὕτω ἐνταῦθα ζῆν. Vertit enim, *Non itâ hîc vivendum eſt tibi, ut tragœdo aut ſcorto, qi egrediens vivere cogitat.* qod ego planè qid ſit, non capio. M. Caſ. *ubi nec vociferator nec ſcortator futurus eſt.* [qi iſtud] *qomodo vivere ſtatuis, ubi ad locum ejuſmodi ſeceſſeris, ubi horum neutri exiſtat, irà iſtîc licuerit.* D. Salmaſ. ſic legit. ὕτε τραγῳδὸς, ὕτε πόρνη, ὡς ἐξελθόντι ζῆν δυνατὸν, ὕτως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεσι. *neqe biſtrio, neqe ſcortum ſcenicum irà in theatro vivere cogitant, ut inde exeant. Sic & hîc etiam vivere licet.* Si tragœdus, inqit, & ſcortum, qi operam ſuam ſcenæ addixerunt, perpetuò in eo exercitio, qamvis turpi & infami vivere deſtinant, nec ab eo vitæ genere recedere cogitant; qid ni & liceat *nobis* manere in hac turbulenta vitæ rutuba? Avdeamus in loco penè conclamato & noſtram, licèt minùs dexteram forſan, conjecturam interjicere. Qid ſi voluit Marcus, qod *l.* 4. § 31. μὴ τύραννον, μήτε δῆλον· qódqe Plato *epiſt.* 7. μήτε ἐπιχειρεῖν μάτην πράττειν, μήτε δὴ κολακεύοντά γε, ὑφορᾶσθαι αὐτῆς. Vide *l.* 11. § 18. Irà certè uſurpavit τὸ τραγῳδεῖν *l.* 9. *c.* 29. οἱ ἢ ἐπαγγέλλοντο, ἐδεῖς μὲν κατακίνησε μιμεῖσθαι.

§ 29. Ὡς ἐξελθὼν ζῆν δυνῃ] Turpe & periculoſum eſt in eo ſtatu vivere, in qo nolis mori. Verùm nihil impedit, inqit Marcus noſter, qo minùs qiſqe in eo ſtatu vivat, in qo mori ac defungi deſiderat atqe in animo ſuo habet. Vide *ſupr. l.* 2. § 11. & *infr. l.* 11. § 3.

Ἐξελθὼν] *exiens*, è vita ſcil. ut *l.* 2. § 11. ἐξέναι τῦ βίυ. pro *mori.* ἐξελθεῖν & ἀπελθεῖν ſimpliciter pro *mori.* Irà Epictet. *l.* 2. *c.* 15. σωφρονήσω ἵνα ἐξέλθῃς. Liban. *Monod. in Daphn. Apoll. templ.* οὐ νυμφὼν πνὲς, πλακουσίων ἤδη στεφάνων, ἀπελθόντος. nam qod M. Caſ. de *Seceſſione*, ſive ἀναχωρήσει intelligit, qalem *l.* 4. § 3. loqitur; mihi nevtiqam probandum videtur.

Τότε καὶ τῦ ζῆν ἔξιθι] Irà *l.* 8. § 47. ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ζῆν. Stoicum hoc dogma, pietati parùm conſentaneum: de qo vide *ad l.* 3. § 1. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 1. Muſonius, opinor, ἐὰν μὲν ἐπιπνῇ πνεύματα, μένειν ἐν τῷ βίῳ· εἰ δὲ μή, ῥᾳδίως ἀπαλλάττεσθαι, ἄσπερ ὑπὸ πυκνότητος, ὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ. καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξερχόμεθα, ὅταν τὸ ἐνέλιττον ὁ μισθώσας ἢ κα-

μινεύσας

μιζόμενος, τὸν θάνατον ἀφίλη, τὸν κίνδυνον ἀφίλη. τὸ φέβας ἐγκλείσῃ. ὅταν γὰρ ὁπ τῷ σώματι ἐξομίζομαι, ὅταν ἡ μιθοδοσία φύσις, τὸν ἀφελμὸν ἀφαιρῆται, τὸ ἄτιμ, τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας, οὐχ ἁμαρτάνω· ἀλλ' ὥσπερ ὅταν συμποσίου ἀπαλλάττωμαι, ὑδὲν δυσχεράνω, ὅταν γὰρ ὁπ τῷ Ζεὺς, ὅταν ἡ ὥρα ἦ. ὅμοια πορθμεῖδος ἔρυμα. quæ novissima cùm mendo nevtiqam vacent, aliis emendanda relinqo. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ὦ, γὰρ ἔξεστι, ὅταν θέλῃ, ἐξελθεῖν τῆ συμποσίου, ἢ μικὸν πρόσθεν, ἵν' ὅτου ἀνιᾶται μόνον, οὐχὶ ἧ, ὡς πυιδιᾶ παιδίον, μόχθις ἂν ψυχαγωγῆται; nec ista vitii experta, quod interpretem fugit, sed emendatu satis proclivia. leg. ὡς πυιδία, ut pueri, qi ludum, qamdiu volupe est, procelant, ubi tædio ceperit esse, incidunt. Vide eund. ipsum *l.* 1. *c.* 24. ad *l.* 8. § 44. Epicurus ipse apud Ciceron. *de fin. l.* 1. *Dolores, si tolerabiles sint, ferendi sunt: sin minùs aqo animo è vita, tanqam theatro, exeamus.* Senec. *epist.* 98. de sene nescio qo: *Hic nam turpe putat mortem fugere, qàm ad mortem confugere. qid ergo? non, si suadebit res, exibit? qid ni exeat? si nemo jam eo uti poterit? si nihil aliud qàm dolori operam dabit?* & *epist.* 70. *Nil melius æterna lex fecit, qàm qòd unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos.* Idémqe *epist.* 12. *Epicurus dicit:* Malum est in necessitate vivere: sed in necessitate vivere, necessitas nulla est. *Quid ni nulla sit? patent undiqe ad libertatem viæ multæ, breves, faciles. agamus Deo gratias, qòd nemo in vita teneri potest. calcare ipsas necessitates licet.* Idem (si idem saltem) *Thebaid.* 1. 1.

Eripere vitam nemo non homini potest:
At nemo mortem.——

Plin. *hist. nat. l.* 28. *c.* 1. *Ex omnibus bonis, qæ homini natura tribuit, nihil melius tempestivâ morte: in câqe id optimum, qòd illam sibi qisqe præstare potest.* Bacchi illud in Evripidis *Bacchis v.* 498.

Λύσει μ' ὁ δείμων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ θέλω.

huc accommodat Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Ipse Deus, simulatqe volam, me solvet. Opinor,
Hoc sentit, Moriar, mors ultima linea rerum est.

Ὡς μηδὲν κακὸν πάσχων] Ità & Epictet. *l.* 1. *c.* 25. Μόνον μὴ δεδιὼς θάνατον, μηδ' ὑπολαμβάνων ἐν κακοῖς εἶναι). qia scil. nihil inest mali, aut in vitæ molestiis, aut in morte ipsa; cùm ista omnia sint adiaphora. *l.* 2. § 11, 12. & *l.* 4. § 5, 42. Epictet. *lib.* 3. *c.* 8. Ἀφίλει αὐτὸ (τὸ Ζῆν) τὸ εἶ) κακῶ. ἔξεσι σοι πάσχοντα ταῦτα εὐδαιμονεῖν. τῷ θύρᾳ σοι ἄνοιξεν ὅταν σοι μὴ πείθῃ, ἔξελθε, καὶ μὴ ἐγκάλει. Senec. *de Provident. c.* 2. *Cato, qi exeat, habet.*

Καὶ καπνός ὅτι, ἀπέρχομαι] *ac fumi instar abeat.* Xyl. nullo planè sensu. legendum, εἰ καπνός ὅτι, ἀπέρχομαι. *Si me fumus* in loco aliqo, ubi versari tunc contingit, *vexat*, maléqe habet, *discedo, exeo.* Alluditur ad diverbium, qo tria notantur, qæ domo exigant, *fumus, stillicidium, & mulier rixosa.* Vide Diog. *Proverb. classe.* 2. *l.* 1. *adag.* 213. & Bern. *de diverse. serm.* 14. Vide & *l.* 8. § 47. Emendationem ex Epicteto adfirmo, cujus ista sunt, *dissert. l.* 1. *c.* 25. καπνὸν πυροίμην ἐν τῷ δώματι. ὦν μέτριον, μέχρι ὦν λίαν πολλὰ, ἐξέρχομαι. τοῦτο γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι καὶ προλέγειν, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. qod novissimum in suis subinde inculcat, *l.* 1. *c.* 9. & *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 1. Et paulò post superiora illa: Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν γυάρεσις δύνειν. ἀπέρχομαι, ὅτι μὲ ἐδεὶς κωλύσει δύνειν· δοκῶν γὰρ ἡ δύσκνοια πυρὶ ἤνοικται. Lucem autem, qasi è fumo, fœnerabuntur ista alii cuidam Epicteti loco, *l.* 4. *c.* 10. Ἀλλ' οὐχ ἕξω φαγεῖν. εἰ ὅτου τέλας εἰμὶ, λιμῷ τὸ ἀποθανεῖν. ὅτος δ' ἔστι λιμῷ πάντων, ὁ θάνατος αὐτῷ ἡ καταφυγή. διὰ τοῦτο ὑδὲν ἧσσ ἐν τῷ βίῳ χαλεπὸν ἔζη. ὅταν θέλῃς, ἐξέλθε, καὶ μὴ καπνίζῃ. Et istic enim ab ædibus fumo infestis eadem est translatio.

Τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς;] *qid hoc rei esse putas?* Xyl. imò, *cur hoc grave ducis,* (vitâ scil. discedere) aut tanqam molestum qiddam horrescis? ità siqidem τὸ πρᾶγμα usurpari docuimus ad illud *suprà lib.* 4. § 50. μὴ ἔν οἷς πρᾶγμα. ità Plato in *Sympos.* Ἐὰν ᾖ φλαῦρον, ὑδὲν δὶ πρᾶγμα. Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ παραφέρει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει· ἤδη καιρὸς τῷ ὕλλῳ, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλυσις ἐκ τοῦ κόσμου, τί γλυκὺ καιρὸν, παράλογον; & *l.* 2. *c.* 1. Ἂν μὴ λυσιτελῇ, ἡ θύρα ἤνοικται.—— πρὸς πάντα γὰρ ἠνοῖχθαι δεῖ τὴν θύραν, καὶ πρᾶγμα ὑκ ἔχειν. Senec. *epist.* 70. *Vita non semper retinenda est, non enim vivere bonum est, sed bene vivere. Itaque sapiens vivit, non qantùm potest, sed qantùm debet.—— Si multa occurrunt molesta, & tranqillitatem turbantia, emittit se.—— nihil existimat suâ referre, faciat finem an accipiat tardiùs fiat an citiùs. non tanqam de magno detrimento timet. nemo multum ex stillicidio potest perdere. citiùs mori, vel tardiùs, ad rem non pertinet: bene mori, vel malè, ad rem pertinet. bene autem mori, est effugere malè vivendi periculum.* & *epist.* 17. *Si qid te vetat bene vivere, bene mori non vetat.* Sed de hoc vide sis *ad l.* 3. § 1.

Οὐδεὶς μὲ κωλύσει ποιεῖν ὃ θέλω] Vide *l.* 4. § 49. & *supr.* § 10. & *l.* 8 § 48.

§ 30. Ὁ τῶ ὅλε νῶς] Vide *supr.* § 21. & *l.* 6. § 1.

Τὰ χείρω ἧσσ χρεττόνων ἕνεκεν.] *supr.* § 16.

Ὑπέταξε, συνέταξε] *supr.* § 8. & *l.* 3. § 4.

Τὰ χρηστικὰ εἰς ὁμόνοιαν] Vide *l.* 9 § 9.

§ 31. Πᾶς προσοπτεύεται μέχρι νῦν Δημόκριτος, γενέσθαι] Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Δι

μεγάλαι τίμησις, ἀπὸ τῶ θεάζ τὰ κλαῖ ἐπ' ἔργων γίνονται. Martial. *l.* 10. *epist.* 23. de M. Antonio.

Præteritóque dies, & toties respicit annos.
Nulla recordanti lux est ingrata gravisque:
Multa fuit, cujus non meminisse velit.
Amplius ætatis spatium sibi vir bonus hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

De aliis autem Marcus aliorúmque bene gestis *l.* 6. § 48. quod de se suisque ibi.

Μήτε τινὰ ῥῆξαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν] nemi*nem unquam vel facto vel dicto læsisse.* Syntaxis gemina Homericæ illi *Odyss. σ. v.* 15.

Δαιμόνι' ἤτέ τι σε ῥέζω κακὸν, ὅτ' ἀγαθόν.

Ὅτι ἤρκεσας ὑπομεῖναι] Hoc nomine Deo gratias agnoscit deberi, *l.* 1. § 17. διὰ τὸ ἀνυπόκριτον τὸ σῶμα. ὁπὶ τοσοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ. *quòd laboriosus tot tantisque exantlandis par fuerit, in corpusculo tam infirmo.*

Πλήρης ἤδη σοι ἡ ἐσχατιὰ τοῦ βίου] Vide *l.* 3. § 8. & *l.* 9. § 33. & *l.* 10. § 1. Lucret. *l.* 3.

Cur non, ut plenus vitæ conviva recedis?

De Pollio Stat. *Sylv. l.* 2. *Sylv.* 2. *v.* 127.

--dubio quem non in turbine rerum
Deprendet supremа dies; sed abire paratum,
Ac plenum vitæ--

Καὶ τελεία ἡ λειτουργία] Vide *l.* 12. § 36.

Ἀλγώμενος ἐυσγόμων] ità restituit Xyl. quod in membranis ἀσγώμων sensu planè adverso legebatur.

Θέλω ἢ κατὰ φύσιν] Vide *supr.* § 9.

§ 32. Διὰ τί συνχώρει] Anacharsis illud in Græcis, quos cæteroqui suspiciebat, quasi rationi minùs consentaneum notabat, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἀγωνίζονται μὲν οἱ τεχνῖται· κρίνουσι δὲ οἱ μὴ τεχνῖται. *quòd in certaminibus de peritis imperiti judicarent.* Quod respexit Tertullianus, *apolog. c.* 1. *Quanto magis, hos Anacharsis denotâsset imprudentes de prudentibus judicantes, quàm immusicos de musicis?* Horum ergò judicia peritum prudentémque gemlibet contemptim habere vult Marcus noster. Cui accedit Demetrius Cynicus, qui, ut Seneca *epist.* 91. dicere solebat, *eodem loco sibi esse voces imperitorum, quo ventre redditos crepitus.* Varro Margoli:

—stultos contemnite docti.

Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 34.

Ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαί] rerum naturæ ac conditionis ignari. Avson. *lud. 7. sap.*

Bias Prienæus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Quod est Latinum; Plures homines sunt mali.
Sed imperitos scito, quos dixit malos.

Et mox:

Bias Prieneus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Latinè dictum suspicor, Plures mali.
Dixisse nollem. Veritas odium parit.

malos sed imperitos dixi & barbaros.

Qui jus, & æquum, & sacros mores negligunt.

Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Ἐστε μισητὸς μὲν οὐκ ἐπιχειρήσεται αὐτῷ ἐπιφανεῖσθαι ἀπὸ τῆς νίκης, ἐὰν ἀπαίδευτος, ἐὰν γραμματικὸς, ἐὰν ἐπιχείρῃ τὰς διὰ κίνησιν πρὸς τὸν κύκλον φαντασίας μὴ δεῖσθαι· ἴσως δ' ἂν τοῦτο ἀληθείας πεπαιδευμένῳ, ἀνθρώπῳ ἀπαιδεύτῳ ἐπιχειρήσειεν, ἐπιχωρεῖν τι ἀπὸ δόξης καὶ ἀνοσίου, καὶ ἀδίκου καὶ δειλοῦ; ὃ πολλῆς ἀδικίας ἐστὶ πεπαιδευμένων. Vide reliqua. Idem *l.* 4. *c.* 5. Τί οὖν; θέλεις με κολακεύσω; μὴ πρὸς τί; μὴ ἐπὶ τοῖς ἀνοήτοις; καὶ πῶς κολακεύσουσιν οἱ εἰδότες τὸ πρέπον καὶ αἰδήμονα; ἀλλὰ μὴ ἐπὶ ἀγνοοῦσι; τί σοι μέλει; ἢ τινι δὲ ἄλλῳ τέχνῃ ἐπὶ ἀτέχνοις. Vide & eundem *ad l.* 9. § 26. ἀμαθεῖς autem ψυχαὶ, *animæ imperitæ*, pro hominibus imperitis. quod est Hebræis ac Hebraïsantibus valde familiare. Vide *ad l.* 1. § 16. ubi σώματα, id est, *corpora*, pro *servitiis*. Moses *lib.* 2. *cap.* 12. *v.* 4. *Fuerúntque omnes animæ, quæ è Jacobi femore prodierunt, septuaginta animæ.* quod Stephanus apud Lucam *Act. c.* 7. *v.* 14. Græcam secutus versionem, ἐν ἑβδομηκονταπέντε ψυχαῖς. Idémque *c.* 27. *v.* 37. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσαι ἑβδομηκοντάξ. Paul. *ad Rom. c.* 13. *v.* 1. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Nec abhorrent Latini. Tertull. *de anima c.* 13. *Enimuero qis non animæ debit summam omnem, cujus nomine totius hominis mentio titulata est?* Quanto animas pascor? *ait dives. &, animas salvas optat gubernator.* Cicer. *familiar. l.* 14. *epist.* 14. *Vos meæ charissimæ animæ, quàm sapissime ad me scribite.*

Ἡ εἰδικὴ ἀρχὴ καὶ τέλος] Vide *l.* 8. § 3.

Τὸν δὲ τῆς ἁπλῆς δικονόμα λόγον] Animam scil. œcumenicam, vel catholicam potiùs, de qa *supra* § 30. & *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14.

Κατὰ πεῖσμα τεταλαιπωρίας] sive κυρὸς τεταλαιπωρίας, ut Apostolus *Act. c.* 17. *v.* 26. Vide tamen *supra* § 13.

Οἰκονομίαν τὸ πᾶν.] Vide *supra* § 21.

§ 33. Σποδὸς, ἢ σκελετός] *cinis, aut sceletus:* quod *supr. l.* 4. § 48. Τάφος, ἢ τέφρα. ibi vide. Apud Plutarchum Antonius postridie de rerum summa cum Cæsare decertaturus ad cœnam suos jubet, φαιδροτέραν ἐυνχεῖν· ἄδηλον γὰρ εἰ τῆτο ποιήσουσιν αὖθις, ἢ δικαίοις ἑτέροις ὑπηρετήσουσι, αὐτὸς δ' κείσεται σκελετὸς καὶ τὸ μηδὲν ῥιφήσεται. Teles Pythagoricus, *de exilio*, apud Stob. *serm.* 2. *tit.* 40. Ἡμεῖς μὲν καὶ ἰδίαν καὶ ἀλλοδαπὴν οἰκοῦμεν· οἱ δὲ σκελετίδιοι ἔνδον ἔχουσιν, ὡς κακόν τι, καὶ σπεύδουσι τὸν νεκρὸν ἐκβαλεῖν.

Ἦτοι ὄνομα, ἢ ὑδὲ ὄνομα] Vide *l.* 4. § 33. & *l.* 12. § 27. μῦθος, ἢ ὑδὲ μῦθος.

Ψόφος καὶ ἀπήχημα] *Lib.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. & *l.* 6. § 16. κρότος γλωσσῶν.

Κενὰ, καὶ σαπρὰ, καὶ μικρά] Vide *lib.* 2. § 12.

§ 12. & *l.* 6. § 13, 36. & *l.* 7. § 3. & *l.* 9. § 36. ——πρὸς Ὄλυμπον] Ex Heſiodi *oper. l.* 1. *v.* 195. de quarto agens ſeculo:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθόνος εὐρυοδείης
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτην, πεφιδόντε ἀνθρώ-
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις.—— (πους,

Et Arat. *Phænom.*

Καὶ τότε μισήσασα Δίκη κείνων γένος ἀνδρῶν,
Ἐπλάζθ' ὑπερηνίη.

qod Feſt. Avienus:

Sic juſta in populos mox Virginis inculpata
Exarſere odia, & cœlum pernicibus intrat
Diva aliis. ——

& Cicero,

Deſeruit properè terras juſtiſſima virgo,
Et Jovis in regno, cœlique in parte reſedit.

Refert Lactantius, ſed ità in vulgatis, qaſi Ciceronem iſtud negare dicatur. *Sed non, ait Cicero, & Jovis in regno, &c.* cùm deberet eſſe, *ſed non, ut ait Cicero.* hoc, inqit, non eſt verum, qod Cicero dixit, Jovis in regno Juſtitiam reſidiſſe, cùm Jupiter ipſe injuſtiſſimè ſe geſſerit. De eodem hoc Naſo *Metamorph. l.* 1. *v.* 129.

——*fugere pudor, verúmque fidésque.*

& mox, *v.* 149.

——*& virgo cæde madentes*
Ultima cœleſtúm terras Aſtræa reliqit.

Juvenalis itidem, *Sat.* 6.

——*ad ſuperos Aſtræa receſſit,*
Hæc (pudicitiâ ſcil.) *comite; atque duæ pariter fugere ſorores.*

Scilicet, ut Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 5. *Hi planè intellexerunt, abeſſe juſtitiam à rebus humanis; eámque finxerunt offenſam vitiis hominum, ceſſiſſe terrâ, in cœlúmque migrâſſe.* Alluſit huc Val. Flaccus *Argonaut. l.* 2. de procellis cladibúsque agens cœlitus immiſſis;

——*tunc flagitat iras*
In populos, Aſtræa Jovem, terriſque relictis
Invocat aſſiduo Saturnia ſidera qoſtu.

Alluſit & Maro ipſe *Georg. l.* 2. ubi de agricolis dixit;

——*extrema per illos*
Juſtitia excedens terris veſtigia liqit.

Indè ludens Lucian. *in his accuſato* πρὸς Δίκλω inducit Jovem patrem nè in terram denuo mittatur deprecantem verbis illis: Ἀνδὶς ἐς τὸν γῆν, ἵν' ἐξελαυνομὴν πρὸς αὐτῆ, δεσποτεύσω πάλιν ἐν τῷ βίῳ, τὸν ἀδικίαν ἐπιγελῶσαν ἢ φέρων; Cæterùm, Marco noſtro imperante, Δίκη καὶ αἰδὼς ἀποδοθῆναι κόσμον εἰς ἀνθρώπους. *juſtitiam ac verecundiam ad homines regreſſas,* aſſerit Ariſtides *orat. in Romam.* Idémque de Severi cum filio Antonino imperio cecinit Oppianus ἁλιευτ. β. prope finem,

——πρὶν γάρ σε, Δίκη, θρέψαντες πλάνον
Γενόσκω μείζονα σωφρονέειν ἠδὲ σωφρονεῖν,
Ἐξ ὧν μοι κραίνει μέγας θρόνον ἀμφιβαίνοντες
Ἄμφω θεσπεσίοὺς τε πατὴρ καὶ φαίδιμος υἱός.

Scripta enim hæc Severo ſuperſtite, etiamſi non antè defuncto jam publicata. Qin & idem planè futurum pronunciat Porphyr. *de abſtinent. l.* 3. ſi ad victum ſimplicem ac innoxium reduci poſſet genus humanum. Ἦλον, inqit, ὡς εὐδαιμονήσομεν· ἐδικίας μὲν ἐξοικισθείσης ἀπ' ἀνθρώπων, δικαιοσύνης δὲ πολιτευομένης καὶ παρ' ἡμῖν, καθάπερ καὶ ἐν ὑρανῷ. Cæterùm Didymus Cynicus apud Plut. *de orat. deſit.* Θαυμαστὸν ὄζιν, εἰ τοσαύτης εἰς [ἡμᾶς] κακίας ἐπιχεομένης, ἓ μόνον, ὡς ἔοικεν Ἡσίοδος, αἰδὼς καὶ νέμεσις τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀπολελοίπασιν, ἀλλὰ καὶ θεῖόν τι συνδιεσωσμένην τὰ χρηστήρια παντελῶς ἔτι ἔχοντα. Ità enim reſtituendum locum illum avtumò: niſi qis & ἔδη interjiciendum exiſtimet, ut ſit θαυμαστὸν ἔδη· ea enim dubio procul Cynici mens eſt. Viſe Ammian. *l.* 22. *c.* 10. *p.* 239. & *l.* 25. *c.* 6. de Juliano. Viſe & ſis Hieronym. *adv. Pelagium l.* 3. *c.* 5. qem viduæ cuidam in epiſtola ad eam data adeò fœdè adulatum refert, ut *juſtitiam, qæ eſſe jam non niſi in cœlo credatur, apud illam ſolam dicat inveniri in terris.*

Τὰ μὲν αἰδητὰ, εὐμεταδεκτία, καὶ οὐκ ὀφθῆτα] ſuprà § 23.

Τὰ δὲ αἰδεσθείσα ἀμυδρὰ, καὶ ἐυπαρατύπωτα] Vide *ad l.* 2. § 17, & *l.* 6. § 16.

Ἀναδυμίασις ἀφ' αἵματος] Ità *l.* 6. § 15. ἓ ζωὴ ἐκέτω, ὅτῳ ἢ ἀφ' αἵματος ἀναδυμίασις, καὶ ἢ ἐκ τῶν ἄκρων ἀνάπνευσις.

Τὸ δὲ ἐυδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κυνὸν] *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3, 33.

Τί ἔν ἀεμυθίοις ἴλεος τίω] *Quid ergò aliud operiris, niſi vel* &c. Xyl. fruſtra legendum enim, *τί ἢ ἀεμυθίοις* &c. *Cur non propitio lubentíque animo mortem expectas, ſive ea deſtructio eſt ſive demigratio?*

Εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάστασιν] Ambiguè loqitur iſtîc Marcus, uti ſæpe alibi. Vide *ſupr. ad l.* 4. § 21. ſed & *l.* 8. § 25. & *l.* 11. § 3.

Σβέσιν] ſic *l.* 4. § 21. ἐξάπλοντων. qia igneum qiddam animam exiſtimabant. Ignis avtem & accendi & extingvi dicitur.

Θεοὺς μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν, ἀνθρώπους δὲ ἓυ ποιεῖν] Eadem monita ſalutaria, *l.* 6. § 30. Vide ibi adnotata.

Ἀνέχεσθαι αὐτῆς καὶ ἀπέχεσθαι] Ità *l.* 4. § 3. τὸ ἀνέχεσθαι μέρος δικαιοσύνης. & *ſuprà* § 20. εὐποιητέον καὶ ἀνεκτέον. Epictetus ſolitus eſt dicere, (utì ex Favorini relatione Gellius, *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19.) *duo eſſe vitia in ſtò omnium græviſſima ac teterrima, intolerantiam & incontinentiam.* itaqe *futurum plerqe impeccabilem, vitámqe victurum tranquilliſſimam, qi hæc duo verba cordi habeat, eáqe ſibi impcranda atqe obſervanda curet,* Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. *Suſtine & abſtine.* Atqi Tertullianus etiam *incon-*

vinentiam ſub *intolerantia* comprehendit, *continentiam* ſub *tolerantia* contineri contendit. *de patient. c. 5. Ut compendio dictum ſit, omne peccatum impatientiæ aſcribendum. malum impatientia eſt boni. nemo impudicus, non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis. ut malus unusquisque fiat, bonus perſeverare non poterit.* Et *ibid. c. 15. Omnia Dei placita tuetur patientia, &c.*

Μήτε σὰ, μήτε ὑπὲ σοί] Evcher. in *orat. hortat.* *Eſto tu*, inqit, *tibi charior, quàm tua.* Verùm Marcus hîc iſta, & qicqid extra corpuſculi animulæq; fines conſiſtit, *tua* eſſe tibi negat. ſed & Lucilius apud Senecam *epiſt.* 8.

Non eſt tuum, fortuna quod fecit tuum.

& Publius Syrus,

Alienum eſt omne, qicqid optando venit.

Ideo nimirum, qia, ut Lucilius idem,

Dari bonum quod potuit, auferri poteſt.

In eandem ſententiam Bernard. *de bon. deſer.* *Dignitiæ iſtæ nec veræ, nec veſtræ ſunt. ſi veſtræ ſunt, vobiſcum auferte. Quod enim hîc relinquitur, non noſtrum ſed alienum eſt.* Ambroſ. *epiſt. 9.* Baſil. Cæſar. explicans illud Moſaicum, Προσέχε σαυτῷ πανύργῳ, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς ἀλλοτρίοις, inqit; ἀλλὰ σαυτῷ μόνῳ. ἄλλο γὰρ ἐσμὲν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο πρὸς ἡμᾶς. ἡμεῖς μὲν ἐσμὲν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς· ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα. καὶ τί δ' αὐτῷ κέδησεις· πρὸς ἡμᾶς ἢ τὰ χρήματα, αἱ τέχναι καὶ ἡ λοιπὴ τῶν βίων κατασκευή. Cæterùm Epictetus nec reculam nec corpuſculum etiam, tuum eſſe tibi conceſſerit. Siqidem, illud etiam explicans, qod Marcus hîc, μήτε ὑπὲ σοί, ſic infit, *diſſert. l. 1. c. 1.* Τί λέγει ὁ Ζεὺς ; Ἐπίκτητε, [καὶ diſtingvendum, ſecùs qàm in vulgatis] εἰ δυνατὸν ἦν, καὶ τὸ σωμάτιον ἄν σε, καὶ τὸ κτησείδιον, ἐπίπονα ἂν ἐλεύθερον καὶ ἀπαραπόδιστον. νῦν δὲ μή σε λανθανέτω. τοῦτο σὸν οὐκ ἔστι σόν. Cui concinit & Pythagoras referente Stobæo *tom. 1. tit. 2.* Πίστευσον, μὴ εἶναι σὸν κτῆμα, ὅτῳ μὴ ἐστὶ δικαίως ἔχειν. Epictetus idem *enchir. c. 1. §. 2.* Τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστι φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαραπόδιστα· τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. ἐὰν οὖν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, —μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὅπερ ἐστὶν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, οὐκ ἔχων πρᾶξεις οὐδὲν, οὐδείς σε βλάψει, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις· οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. Vide & Marcum ipſum *l. 12. § 3, 26.*

§. 34. Ἐυρεῖν] Vide *l. 2. § 5. l. 10. § 6.* Epict. *diſſert. l. 1. c. 1.* εὐθυμοῦντα καὶ εὐροῦντα. & *c. 4.* εὐρόως καὶ ἀταραξίως βιώσεσθε. Ei opponitur τὸ δυσρεῖν. Epictet. *l. 1. c. 28.* Ὅταν τὸ πρῶτον καὶ μόνον αἴσθῃ τῇ κατηχήσει ἢ ἀμαρτάνεις, τοῦ εὑρεῖν ἢ δυσρεῖν, τὸ ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν. cùm res ſcil. ex voto & animi ſententia non ſuccedunt, non fluunt. ab eis tractum, qi æſtu adverſo conflictantur. Idem *l. 2. c. 17.* Θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ δυνατά; τί ἔν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσρεῖς; ἃ φεύγεις τὰ ἀναγκαῖα; διὰ τί ἔν ἀκαπίπλεις τινί; διὰ τί δυσρυχεῖς; διὰ τί θέλοντός σε τὶ, ἃ γίνεται, καὶ μὴ θέλοντος, γίνεται; ἀπόδειξις τὸ μεγίστη δυσρείας καὶ κακοδαιμονίας.

Ὀδὸν] *ſuprà § 14.*

Ὁδῷ ἐπιλαμβάνειν] *certam in opinando rationem methodúmque obſervare.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Καὶ πρόσεχεν δύο ταῦτα] Diſtinctio plena poſt πρόσεχεν eſt collocanda. qod & advertit Caſ. dum non attendit Xyl. ſententiam corrupit.

Καὶ παῖδες ζῴου λογικοῦ] hoc ideo, qia philoſophi λογικὸν ζῷον, ſive *animal ratione inſtructum* non homini ſoli, ſed Deo etiam, dæmonibus & heroibus genus commune conſtituebant; uti ex Plut. *de orac. ceſſat.* Xylander hîc monet.

Τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου] *ſupr. § 10. & 20. & l. 3. § 12. & l. 12. § 8.* Epictet. apud Stobæum *tom. 1. l. 2. tit. 7. ex enchirid. c. 13.* Νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον προαιρέσεως ἧ ἐ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χώλωσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ· καὶ ἐπὶ παντὸς ἐμποδίου τοῦτο ἄλλου πρὸς ἐμπόδιον, σεαυτῷ δὲ οὔ.

Τὴν ὄρεξιν ἀπολύειν] Vide *l. 4. § 37, 49. & l. 6. § 50. & l. 7. § 28. & ſic. ſuprà § 14.*

§ 35. Εἰ μήτε κακὸν ἔχῃ] Vide *ſuprà § 25.*

Μήτε τὸ καινὸν βλάπτεται] Vide *ſupr. § 22.*

Τίς ἡ βλάβη τοῦ καινοῦ ;] vide *l. 8. § 55.* Epictet. *diſſert. l. 4. c. 7.* Τί μέλλει ἀπόλλυσθαι σὺν τῷ κόσμῳ ; ſi tibi vita etiam erepta fuerit ?

§ 36. Μὴ ὀλογερῶς τῇ φαντασίᾳ συναπάζεσθαι] Hoc velle videtur, nè in opem egenis afflictisve aliis qibusvis qi ejuſdem indigent, ferendo, id ſtatim admittamus, qod imaginario forſan nobis noſtra ad aſpectum primùm ſuggeſſerit: miſerum nimirum hominem illum eſſe, ſive mali ali-qid illi obtigiſſe; unde & nos ipſi pariter afficiamur. id qod *l. 7. § 43.* dixit, μὴ συναπολυπεῖν, μηδὲ συμπένθειν. Epictet. *enchir. c. 16.* Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινὰ ἐν πένθει, ἢ ἀποθνήσκοντα ἢ ἀπολωλεκότα τὰ ἑαυτοῦ, πρόσεχε μὴ σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντι αὐτῇ τοῖς ὀκτῷ. ἀλλ' εὐθὺς ἔτοιμος ἴσχε σεαυτὸν, καὶ λέγειν ἔχε πρόσχημα, ὅτι τοῦτο βλέπει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ σὸν οὐ βλέπει τοῦτον. locum integrum apposui, qia minùs integer videtur, qò integritati reſtituam ſuæ. Excidiſſe aliqid Hier. Volſio ſuboluit: ſed in ſupplendo parùm feliciter verſatus eſt. in annotatis interſerit, ἄλλον γὰρ ἡ βλάπτει, cujus rationem ſubjungit, ὅτι ἄλλο ἐκ ἄπτεται. *Alium*, inqit, *res angit, qia non tangit.* ut ſit qod Comicus,

Facilè

Facilè omnes, cùm valemus, recta conſilia ægrotis damus.

Tu ſi hic ſis, aliter ſenties.

ſed & illis interjectis, adhuc clavdicabit ſententia. etſi interjiciantur, ſenſum alium multò magis idoneum, & Epicteti menti conſentaneum, redderent: qualem verſio ipſa repreſentare videtur. *Illud afficit, non caſus ipſe; alium enim non affligit,* [vel potiùs *non affligeret*] *ſed concepta de eo opinio.* Verùm ſupplendum ampliùs ex Stobæo *tom. 2. tit. 115.* Ὅτι τοῦ πυθέσθαι, ὑ τὰ συμβεβηκότα· ἄλλον γὰρ ὑ θλίβει· ἀλλὰ τὰ δόγματα. qi & pro πῆς ἐκτὸς legit ἀνθρώπου. & illa διαφέρει παρὰ σαυτῷ omiſit protinus. qæ & mihi ſuſpecta. Generaliùs paulò Epictet. idem *diſſert. l. 4. c. 10.* Μὴ περὶ τῶ ἐπάγειν τὸν φυσικὸν καιρόν, περὶ ἃ ἐν τῷ συγκαταθέσθαι. Et *l. 2. c. 18.* Τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ συναρπασθῆς, ἀλλ' εἰπέ, ἐπιδείξαί με μικρὸν, φαντασία· ἄφες ἴδω, πῆς εἶ, ἢ ποῖ τίνος· ἄφες σε δοκιμάσω. Redonanda eidem eadem vox hæc *enchir. c. 20.* Ὅρα μήποτε ἰδών τινα περιπώμορον, ἢ ἄλλως ἐυδοκιμοῦντα, μακαρίσῃς, ἀπὸ τῆς φαντασίας συναρπασθείς. pro eo quod codices perperam, συναρπασθείς. Sic enim ipſe mox *c. 21.* Τετηρῆν ἐν πρώτοις περιῶ, ἀπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι. Idem *enchir. c. 33.* à Stobæo *tom. 2. tit. 17.* Ex qo codices Epicteti emendandi; laudatus: Ὅταν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὅσπερ ἢ ἐπὶ πᾶσι ἄλλων φαντασιῶν φύλασσε, μὴ συναρπάζε ταχέως· ἀλλ' ἀνάβαλλε σε τὸ πρᾶγμα. ἢ μικρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σαυτῷ λαβὲ, ἐπισκόπησον τὴν φαντασίαν, πῶς ἔχεις κανόνας ἢ πειρῶ κρατεῖν τῆς ἰσχύος.

Ὁλοχερῶς] *omnino.* Xyl. ut ſit, Ὁλοχερῶς, ὁλοτελῶς· quomodo Suidas exponit. Sed cum συναρπάζειν conjungit, *nè in totum abripi nos ſuſtineamus*; cùm Bootius τῷ μὴ adhærere malit, *nè ulla ex parte abripi nos patiamur.* Ego ὁλοχερῶς iſtîc, ut & *l. 9. § 3.* ἀντὶ τῦ προπετῶς, *temerè, temerariè* poſitum exiſtimem. ut ὁλοχερῶς συναρπάζειν idem ſit Marco, quod ταχέως συναρπάζειν Epicteto. re ſcil. ipſâ non ſatis ſedulò & accuratè perpenſâ. Vide *ad l. 1. § 7. & l. 9. § 3.*

Ἀλλὰ βούλειν χρὴ δύνασθαι] Ità Cicer. *Tuſcul. l. 4. Cur miſereare potiùs quàm feras opem, ſi id facere poſſis? an ſine miſericordia liberales eſſe non poſſumus? non enim ipſi ſuſcipere ægritudinem propter alios debemus, ſed alios, ſi poſſumus, levare ægritudine.* Et Plut. *de tranquill.* Ἔνιοι τῶν φιλοσόφων (Stoicos notat) καὶ τὸν ἔλεον φέγγει πρὸς ἀτυχήματα ἀνθρώπων γιγνόμενον, ὡς καλῶ τῷ βουλεύειν, ἢ τὸ συναλγεῖν καὶ συναλγεῖσθαι τοῖς πλησίον ὄντος. Qod autem in caſibus iſtiusmodi quoad alios obſervandum præcipit Marcus, idem & quoad noſipſos Epictet. *l. 2. c. 27.* Τετραχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται ἡμῖν. ἢ γὰρ δεῖ τινα ἔνιον, ὡς φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, οὐδὲ φαίνεται ὅπως δεῖ· ἢ δεῖ, καὶ ἢ φαίνεται· ἢ οὐκ ἔστι, καὶ φαίνεται· λοιπὸν ἐν πᾶσι τούτοις εὐτυχεῖν ἔχειν δεῖ τῷ πεπαιδευμένῳ. ὅ, τι δ' ἂν ᾖ τὸ θλίβον, ἐκείνῳ δεῖ προσάγειν τὴν βοήθειαν.

Κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μᾶλλον κλάειν] *Si in mediis iſtis* (qæ nec bona nec mala ſunt) *detrimenti aliquid ſuſtinuerint, nè eos lædi exiſtimes.* ἐλαττοῦσθαι eſt τὸ ἔλαττον ἢ τοι ἐλάττω φέρεσθαι, ſive ἔλαττον ἔχειν, ut Epictet. *l. 3. c. 15.* (qi locus & *ad l. 8. § 1.* allatus, cùm & illum illuſtrat, & cum eo qi hîc ſequitur Platonis ſororiat.) i. e. *minus conſeqi, detrimentum damnúmque aliqod ſuſtincre.* Siquidem is hoc eodem ſenſu τὸ ἐλαττοῦσθαι uſurpavit, *polit. l. 8.* Φεύγουσι τάς τε ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ δίκας, καὶ δίκαι ἐλαττοῦσθαι· ὅτι περὶ μάλα μὴ ἔχειν. Et Dio Pruſ. Τίς γὰρ ἐλαττοῦσθαι ἐλαμβάνων, καὶ τίνι δικαίως ἢ τίνα ῥᾳδίως ἐσωφρόνει, ἢ πολλαπλάσια τῶν ἄλλων ἐκτήσατο; & *erat.* 64. Τῆς γὰρ ὑμετέρας μετέξειν ἀρετῆς, καὶ τίνι αὐτῶν ἐλαττώμεθα. Alluſiſſe videtur Marcus ad illa Epicteti *l. 2. c. 10.* Ἀλλ' ὅπου τι σωματικὸν ἐλάττωμα ἢ εἰς κῆπον, ἐκεῖ ἢ βλέπει· ὅπου εἰς τὴν προαίρεσιν ἁμάρτημα βλάπτει; Marcus ipſe *ſuprà § 15.* ὁ ἐλαττούμενος ἑαυτῷ ἐν τούτοις, ἀγαθός· *bonus habetur, qi minùs ſibi in iſtis concedit.*

Κακὸν γὰρ ἔδος] forſan fuerit, κακὸν γὰρ οὐδέν· *nihil enim mali ſubeſt*, cùm iſta nec bona nec mala, ſed media ſint, qibus privantur illi. Poteſt tamen ferri iſtud, κακὸν ἔδος. Sic enim Plutarch. *de exil.* Μὴ σκόπει τὰ νῦν δάκρυα καὶ τὰς ἐπῳδυνίσεις τῶν εἰσιόντων, ἴδει τινὶ φαύλῳ πραι: οὐδὲ πρὸς ἄκαιρον. Faciúntqe eodem qæ Epictetus habet loco ſuperiùs laudato: Εἰ ἔδος ἔζει τὸ θλίβον, πρὸς ἐκεῖνο τὴν βοήθειαν ἀπευείσκειν πειρατέον. Τί ἂν πρὸς ἔδος ἔζειν ἐυείσκειν βοήθημα; τὸ ἐναντίον ἔδος· τῶν ἀλιωτῶν λεγόντων, Τάλας ἐκεῖνος· ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτῦ, ἢ μήτηρ ἐξεκόπη· ἄκυσον τῶν ἐναντίων λόγων· ἐπίστασον σαυτὴν τούτων τῶν φωνῶν· ἀντίδος τῷ ἔδει τὸ ἐναντίον ἔδος. Sed prius tamen illud magis placet.

Ἀλλ' ὡς ὁ γέρων] Fabellam aliqam ſeu hiſtoriolam reſpexiſſe videtur, de ſene, qi pueruli alumni ſui rhombum, ſive ludicrum aliqod, animi cavſâ poſcebat, non qòd ipſe expeteret, aut momenti alicujus eſſe duceret, cùm παιγνιώδες τι eſſe cognoſceret; ſed qò puſio ipſum beneficio aliqo affeciſſe ſe opinaretur. ità ſolemus nos ab infantulis noſtris ejuſmodi petere ludibundi, qò illi nobis gratificari videantur. eſt enim iſtîc ῥόμβος, qod & Salmaſ. monuit, non *rhombus*, utì Xyl. vertit, ſed puerilis *turbo*, qem & στρόμβον dixere. Hinc inter Bacchi infantuli crepundia, utì ex Orpheo Clemens in *protrept.*

Κὼν, καὶ ῥόμβος, καὶ παίγνια καμπτογύια,
Μῆλά τε χρύσια καλὰ. &c.

Ἐπεί τοι γίνη καλῶν ὅτι τῶν ἐμβύλων] Xyl. *ſimile boni aliqid fiat in noſtris.* tanqam ſi eſſet, ἐπεί τι γίνηται καλόν. Cal. *qid facit*, aut *qorſum ſit clamor omnis ad noſtra iſte?* ut aliter etiam legiſſe videa-

videatur. Ego, etsi in loco suspecto, nihil muto; sed καλῶν illud pro participio habeo, non pro nomine. Verto itaque; *Quando ad rostra clamitans fueris*, sive honorem ac dignitatem aliquam aut tibi ipsi, aut cui faves cupiam ambiendo, sive litem aliquam vel propriam vel alienam prosequendo. Verùm D. Salmas. καλὸς mavult. i. e. *splendidè vestitus & pulcer.* ut alludsum sit ad magistratus, qi pro rostris splendidè amicti concionem habebant. ἐμβολα sive ἐμβολοι, *rostra:* locus in foro Romano, navium Antiatium, qas in pugna ceperant, rostris instructus; utì Livius *l.* 8. Περὶ τοῦ καλυμένου ἐμβόλου εἰς τὸν ἀγορέαν. Polyb. *l.* 6. &, ἀναβὰς εἰς τὸν ἐμβόλον. *ibid.* & apud Svidam avtor incertus, Τὸν δὲ παρακαλῶν πρὸς τὸν πόλεμον ῥητῆρα καλεσάμενος ἀπὸ τοῦ ἐμβόλου, ἐποιεῖτο τοὺς λόγους. *Prætorem, qi populum ad bellum hortabatur, cùm detraxisset, verba ipse faciebat*, vel, *concionem ipse habebat.* qem locum Svidam de aciei genere, qod apud Tacticos ἔμβολον dicitur, perperam cepisse monuit & toties hîc nominandus mihi clariss. Salmas.

Ἄνθρωπε, ἐπιλάθῃ] hoc tibi, inqit, occurrat, ubi in foro consistis, locum forsan honestiorem dignitatémve aliqam vel tibiipsi vel alii cuiqam enixiùs ambiens: *O homo, an istarum rerum conditionis oblitus es*, qòd ea, tanqam si boni qidpiam eis inesset, tam studiosè perseqaris? sive, *Nescis, ô homo, qalia hæc sint?* pulcrum putas ac beatum magistratum capessere, ac pro rostris concionari, & affari populum?

Ναὶ· ἀλλὰ τούτοις σεμνύεται] Respondet, qasi ex ambientis persona· Agnosco revera esse ejusmodi, qalia tu suggeris; adiaphora scil. Verùm ea sunt, qæ isti in æstimatione cum primis habeant; qæq; ambiunt & affectant omnes.

Διὰ τοῦτ' ἤν ἐγὼ σὺ μωρὸς γένῃ;] Regerit huic: *An ideo & te stultum fieri*, & inter stultos nomen tuum profiteri necesse est, qia stolidè sese illi habuerint? Qod in *Scolio* apud Athen. *l.* 15.

Σὺ μοι μαινομένῳ μαίνεο, συνσωφρονήσω σώφρονι.
Tu velis mecum insanire, sano ego consipiam tibi.

Et Callias apud Clem. *Strom. l.* 6.

Φασὶ μὲν μαινομένων
Χαίρειν μαίνεσθαι ἄπαντας.
Apud insanos omnibus aiunt
Esse insanire decorum. Grot.

Vide & Apollodorum *Adelph. ad l.* 9 § 3. Atqi ut Menelao Agamemn. apud Evripidem in *Iphigen. Aulid. v.* 406.

Συνσωφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' ὐ σωφρονεῖν.
Consipere, non consurere sum promptus tibi. Grot.
Consipere, non desipere tecum debeo. Lipsius.

Eodémqe alludens Plut. de amico genuino;

Συνσωφρονεῖν γὰρ, ἐχὶ σωφρονεῖν ἔφυ.

Et ex Sophocle;

Οὐ γὰρ σωφρονεῖν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυ.

Καὶ νὴ Δία, συγχαίρειν καὶ συμπαίζειν, ἢ συναμαρτάνειν, ἀλλ' οὐ διαφθείρειν. Marcus ipse *supra* § 29. Εἰ δὲ ἕτεροι ὠφέλουν, ὑμεῖς με καλέσαντες μωρὸν ἐποιεῖτε, i. e. *stultos supr. l.* 4. § 38. pronunciaverat eos omnes, qos res istiusmodi solent, συφραίνειν ἢ λυπεῖν, si concedantur & adsint, lætos, si negentur, tristes faceret.

Ἐγὼ μὲν οὖν ποτὲ, ὁπουδήποτε καλὸς ἐφάνην, εὐμοιρος ἀνθρωπος] Locus morbi manifestus; sed cui citra codicum opem havd facilè medicina fiat. Mer. Casavb. illud ὁπουδήποτε ad priora refert, eôq; periocham vult clavdi. vertit itaque, *Fueram qandoqe* [id sufficiat.] In præfatione sic παραφέρει; *Num & tu idcirco stultus futurus es? sufficit qòd tam diu etiamnum fueris.* Xyl. seqentibus conglutinat, redditqe; *Aliqando, utcunqe relictus, factus sum felix.* ut ὅπως ὁπόντε, non ὅπου ὁπόντε legendum fuerit. qod, si cui admittendum videbitur, malim; *Qi nunc nescio qo pacto neglectim habeor, fuit qando felicior eram, sortémqe ferebam meliorem.* Ut verba sint indignè ferentis, aliis jam posthaberi se, cùm prælatus aliqando fuerit. qalis illa Menandriana apud Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 19.

Τί γὰρ ἐγὼ κατελειπόμην;

Verùm Casavb. καλὸς ἐφάνην, non καλὸς ὤφθην legit, vertitq; παρεφερέτω, *Mors me, ubicunqe voluerit, deprehendat: ipse felix futurus sum.* Atqe ità Marcus *l.* 12. § 7. Οποῖον δεῖ καλὸν ὀφθῆναι τὸν θάνατον. Et simpliciter Epictetus *l.* 3. *c.* 5. Τί θέλεις ποιῶν καλὸς ὀφθῆναι; videndus *ad l.* 6. § 30. Lectionem eam probat D. Boot. sed pro ἐγὼμην mavult γένοιο ἂν ποτέ. ut sit sensus; *Qocunqe loco deprehensus, felix fueris*, sive *esse poteris:* in tua est potestate situm, ut sis felix, qemadmodum *l.* 11 § 1. dicit, in mentis potestate situm esse, ut vitam sibi plenam ac consummatam efficiat, ὅπου ἂν καλὸς ὀφθῇ, *ubicunqe* vel *qandocunqe morte superveniente deprehensa fuerit.* Vel, γένοιο ποτέ. *Eias aliqando vir felix:* fac te felicem. istud tibi aqire, ut, qocunqe loco deprehensus fueris, felix sis. Hoc verò sensu admisso, à superioribus ista sejungenda sunt, ut periocham integram cum eis qæ sequuntur confisiant. D. Salmas. deniqe sic concinnat, ut dialogismus prior continuari videatur. Ἐγὼμην ποτὲ εὐμοιρος. Ἄνθρωπε, σὺ δὲ εὐμοιρος, ὁπουδήποτε καλὸς ὀφθεὶς, ἀγαθὴ μοῖρα σαυτῷ ἀπενείκαι. *Felix aliqando fui. Mi homo, tu verò felix, ubicunqe deprehensus, si bonam ipse tibi sortem feceris.* qod qomodo fiat, mox subjicit. Hoc est qod Plavt. *Trinum.* 2 2.

Nam sapiens qidem pol ipse fingit fortunam sibi.

Cicer. in *paradox.* 5. *Nec est ulla res, qæ plus apud sapientem polleat qàm ipsius voluntas atqe judicium, cui qidem etiam, qæ vim habere maximam dicitur, Fortuna ipsa cedit, sicut sapiens poeta dixit,*

Suis ea cuiqe fingitur moribus.

At

At qis is poeta sapiens? Forsan docebit id nos Salustius. Is etenim *orat. ad Cæsar. 1. Res*, inqit, *docuit id verum esse, qod in carminibus Appius ait*,

Fabrum esse suæ qemqe fortunæ.

Sed & Corn. Nepos in *vita Attici*;

Sui cuiqe mores fortunam fingunt.

Et de Catone Livius *l. 39. In hoc viro tanta vis animi ingeniqe fuit, ut qocunqe loco natus esset, fortunam sibi ipse facturus fuisse videretur.*

Τὸ ϑ εὐμοιρεῖς, ἀγαθὴν μοῖραν σαυτῷ ὑποτίθεμαι] Istis avt corrigit Marcus sententiam hominis, qi ideo felicitatem tribuebat sibi, qòd in dignitate aliqa petenda res ex voto nonnunqam succesſerant. avt exponit etiam clariúsqe explicat, nè qis perperam accipiat, qid τῷ εὐμοιρεῖς vocabulo intelligi velit. Εὐμοιρεῖς, inqit, sive *felix* (unde & *l. 2. § 6.* εὐμοιρία *felicitas*) is verè dicitur, qi μοῖραν ἀγαθὴν, id est, *sortem bonam sibi nactus est*. Sors avtem bona, non in mediis istis, sed in bona mentis dispositione, bonisqe conatibus atqe actibus indè profluentibus, consistit. Vide *lib. 7. § 17.* In his etiam ἀγαθοὶ τρόποι pro ἀγαθαὶ τροφαὶ rescribendum monet D. Salmas.

Ad Librum VI.

§ 1. Τῶν ὅλων ὑσία ἐυπειθὴς καὶ ἐυπλαστός] *Universæ materiæ est obsequi ac fingenti parere prompta.* Verùm hoc in dubium vocat Seneca *qæst. natur. l. 1. præfat.* ubi inter alia qærendum proponit; *Deus materiam ipse sibi formet, an datâ utatur: Deus qicqid vult efficiat, an in multis rebus illum tractanda deficiant; & à magno artifice prave formentur multa, non qia cessat ars, sed qia id, in qo exercetur, sæpe inobsequens arti est.* Idemqe fidentiùs in adversam partem, *de provident. c. 5. Qare Deus tam iniqus in distributione fati fuit, ut bonis viris paupertatem, vulnera, & acerba funera adscriberet? non potest artifex mutare materiam. hæc passa est. qædam separari à qibusdam non possunt, cohærent, individua sunt.* Scilicet Deum nesciebant illi materiæ avtorem, qam illi Deo suo coævam somniabant. nec mirum si inobsequentem experiretur, in qam lege creandi jus nullum obtineret. Videatur *adversùs Hermogenem*, qi paria illis sentiebat, Tertullianus.

Ὁ ϑ ταὐτὸν δοικῶν λόγος] Vide *supr. l. 4. § 40. & l. 5. § 21, 30. & infr. § 4.*

Οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τῆ κακοποιεῖν] Ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν. Jacob. *c. 1. v. 13.* Vide *ad lib. 2. § 11.* Quomodo ergò, inqies, ipse de se? Isaiæ *c. 45. v. 7. Ego Dominus creans malum.* & Amos *c. 3. v. 6. An erit malum in civitate qod Dominus non effecerit?* Respondet Basil. Cæsar. *orat. 8.* κτίζει κακὰ τυπῶν, μεταχοσμεῖ αὐτὰ καὶ εἰς βελτίωσιν ἄγει· ὥσε ἀποδείκνυσθαι τὸ εἶδος κακὰ, τῷ τῆ καλῆ φύσιν μεταβάλλειν. ὥσπερ τὸ κλίνειν, *Psal. 51. v. 10.* & *ad Eph. c. 2. v. 10.* ἐκ ἐν τῆ μὴ ὄντας παράγειν, ἀλλὰ τοὺς ὄντας μετακοσμεῖν. Verùm respondet secundò, distinguendo de malis. Κακὸν, τὸ μὲν ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀΐδιον· τὸ ϑ ὡς πρὸς τὴν ἑαυτῆ φύσιν. τὸ μὲν ἓν ὡς φύσει κακὸν, ἐξ ἡμῶν ἥκοντα. κακὸν ϑ τὸ ἡμῖν ἐπίπονον καὶ ὀδυνηρὸν πρὸς τὴν αἴδιον καὶ τὰ φρονίμα καὶ ἀγαθὰ διαστοῦν, πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν ἐπάγεται. Et rursus: Τὸ μὲν κυρίως κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅτῳ μᾶλλον δῆτι τῆς τῆ κακῆ προσηγορίας ἄξιον, ἐν τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως ἤρτηϑ· τὰ ϑ λοιπὰ, τὰ μὲν ὡς ἀγωνίσματα, εἰς ἐπίδειξιν ἀνδρείας προβέβλητ· τὰ ϑ, ὡς διορθώματα τῶν ἡμαρτημένων ἐπάγεται· τὰ ϑ, ὡς παραδείγματα, ἐπὶ τὸ σωφρονεστέρως ποιῆσαι τοὺς πρὸς ἁμαρτίαν ἐυολισθήτως. Gregor. Rom. *in Job. l. 3. c. 6. Neqe enim mala, qæ nullâ suâ naturâ subsistunt, à Domino creantur: sed creare se mala Dominus indicat, cùm res bene conditas nobis malè agentibus in flagellum format; ut ea ipsa & per dolorem, qo feriuntur, delinqentibus mala sint; & per naturam, qâ existunt, bona. Unde & venenum, mors qidem est homini, sed tamen vita serpenti.* Tertull. *adv. Marcion. l. 2. Qia mala dicuntur, & delicta, & supplicia, conditorem malorum intelligi volunt, ut malitiæ avtor renuncietur. Nos adhibitâ distinctione utriusqe formæ; separatis malis delicti & malis supplicii, malis culpæ & malis pœnæ suum cuiqe partè definimus avtorem, malorum peccati & culpæ diabolum, malorum pœnæ & supplicii Deum creatorem, ut illa pars malitiæ deputetur, ista justitiæ mala condenti judicia adversùs mala delicta. de his ergò creator confitetur malis, qæ congruunt judicii qæ qidem illis mala sunt qibus rependuntur: cæterùm suo nomine bona, qâ justa, & bonorum defensoria, & delictorum inimica.* Ità Irenæus *adv. Valent. l. 4. c. 77. Mala eis in qos incidunt; bona qia ex Dei judicio procedunt.* Et Avgust. *ep. 120 c. 19. Mala non peccata, sed supplicia. Malum autem malo non malè redditur: nam & ei cui redditur malum est, qia supplicium est; & ei à qo redditur bonum est, qia rectè factum ejus est.* Idem *ad Pelag. ep. l. 2. c. 7.*

Πάντα-

Πάντα κατ' ἐπίνοιαν γίνεται] Vide *lib.* 2. § 2, 17. Vide & de passerculo, de pilo, Domini nostri pronunciata, Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

4. § 2. Καιρὸς ἀκίων, ἢ ἐυτυμίμβρῳ] Vide *l.* 4. § 25. & *l.* 5. § 3. & *infr.* § 7. & *l.* 7. § 36. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 11. Epictet. *enchir. c.* 49. Ὅσα προτίθεται, τέτοις, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἀσυζύγοις πρόσκεισο, ἐκείνῳ. ὃ, τι δ' ἂν ἀφῇ τις ἐκεῖ σοῦ, μὴ ἐπιζήτει· τέτο γὰρ οὐκ ἔτ' ἔχει σόν.

Μία ἐστὶ βιωτικῶν πρόξεων] Vide *l.* 3. § 7. Sen. *ep.* 77. *Quid? tu nescis unum esse ex vitæ officiis, & mori?*

Τὸ παρὸν ἔν πάντ] Hoc est quod noster passim inculcat; *l.* 3. § 10, 12. & *l.* 4. § 26. & *infr.* § 32. & *l.* 7. § 6. 29. & *l.* 8. § 2. Pittacus, τί ἄριστον; interroganti, respondit, τὸ παρὸν εὐπατεῖν. Laert. *l.* 1. qod postea in proverbium abiit. Svidas. τὸ παρὸν εὐπατεῖν. παροιμία. qi & subjungit Platonis locum è *Gorgia*. Καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν ἔν ποιεῖν, καὶ τέτο ἡμᾶς τὸ διδύμοιον παρέσται. Et Cratini ex *Pylæa*.

Ἀνδρὶ σοφῷ χρὴ, τό γε παρὸν πρᾶξιν, ὡς κάλλιστ',
Εἰς δύναμιν ἔν ποιεῖν.—
Sapienti hoc opus est probè disponere,
Quod impræsentiarum adest.—

Apud Procopium *Gottic. l.* 1. Vitiges;

Ἐμὲ γάρ τις παλαιὸς εἰσέρχεται λόγος,
Τὸ παρὸν ἔν πιθέσθαι, κελεύων.

Basil. Cæsar. *in Esaj.* & ex eodem Simeon cancellar. *orat.* 21. Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον, ἀλλὰ τὰ παρόντα σοὶ τὸ χρήσιμον διατίθεσο. Ἀρκὸν γὰρ τὸν παρόντα καιρὸν σοφιζόμενος, ὕστερόν πτ' ἀπαγκαλεῖσθαι τὸ παρελθὸν, ὅτε ὑδὲν ἔσαι πλέον ἀνιωμένοις. Bas. idem, *orat.* 24. Et Sim. *or.* 1. Apud Athenæum *l.* 10. incertus avtor;

Ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διάπλεκε.
Vitam explica ex præsentibus rebus tuam.

Hesych. Τὸ παρὸν ἔν πιθέσθαι. παροιμία, ἧς μέμνηται Πλάτων ἐν Γοργίᾳ μνημονεύει. In adagii avtem illius expositione lapsum Erasmum restituit Stephanus. Spectant eodem Pindari illa; *Isth. od.* 8.

Τὸ δ' ἐπὶ ποσσὶ ἄρειον αἰεὶ,
Χρῆμα πάν. δόλιος γὰρ αἰὼν,
Ἐπ' ἀνδρῶσι κρίματα
Ἑλίσσων βιότε πόρον.

Et *Pyth.* 10.

Τῶν δ' ἕκαστος ὁρμάν,
Τυχῶν κεν ἁρπαλέαν φίδει φρενὶ τὰν παρ ποδός.
Τὸ δ' εἰς ἐναντὸν ἀτέκμαρτον ἐσορόωσι.

Aristippi etiam monitum apud Ælian. *l.* 14. *c.* 6. ἀφ' ἡμέρων τῷ γναφέως ἔχειν, καὶ αὖ πάλιν τῆς ἡμέρας ἐπ' ἐκείνῳ τῷ μέρει, καθ' ὃ ἕκαστος ἢ πράττει τι, ἢ ἐργάζεται· μόνον γὰρ ἡμέτερον τὸ παρὸν, καὶ τε ἡδὺ τὸ φαῦλον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. Senec. epist. 101. *Ille ex futuro suspenditur, cui irritum est præsens.* Denique qod Lucianus in Νεκυομαντείᾳ, ex Tiresia Menippo datum fingit consilium, Τέτο μόνον ἐξ ἅπαντος διηγήσῃ, ὅπως τὸ παρὸν ἔν ἡδέως, παραδραμὼν τὰ πολλὰ, καὶ ἀεὶ μᾶλλον ἀπολαύειν.

§ 3. Ἔσω βλέπε] Aliud hîc, ἔσω βλέπε· aliud ἔνδον βλέπε *l.* 7. § 59. ibi vult hominem in mentem suam introspicere; istîc in rerum externarum naturam ipsam internam, missâ specie externâ. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 29, 30.

Ἡ ἀξία] Vide *l.* 3. § 11.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα] *Omnia qæ subjecta sunt.* Xyl. *Substantiæ omnes.* Cas. Malim, *præsentia hæc omnia.* τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* qod *lib.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς. Vide *ad lib.* 8. § 24.

Τάχος μεταβάλλει] Vide *l.* 5. § 13, 23, 33.

Ἥτις ἐνδυμιαδίσεται] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Lugd. ἐνδυμιαδίσεται. tanqam ab ἐνδυμίζομαι. qod nescio an legatur. ἐνδυμιάδες, *in fumos, exhalationes, vapores abire.* qomodo ea solent, qæ adolentur. est ergò ἐνδυμιαδίσεται Marco hîc, qod בָּלָה עָשָׁן Psaltes dixit, *Ps.* 37. *v.* 20. ubi Scripturam receptam cur solicitarunt Piscator, nihil erat.

Ἅτινα ἥνωται ἡ οὐσία] *Sigidem compacta sit eorum substantia.* Xyl. ut de subjectis singulis intelligatur. at Cas. *si in unam eandémqe substantiam redigenda sint omnia:* Vel, *si rerum omnium substantia sit inter se unita. & in unum compacta.* firmat simul & explicat Marcus ipse, § 9. ἡ ἕνωσις καὶ τάξις.

§ 5. Ὁ διοικῶν λόγος] *Supr.* § 1. incertum est avtem, istâne ad priora illa pertineant, an aliò spectent, & seorsim ponenda fuerint. Illud Casavbono, hoc Xylandro placuit. qod & ipse securus sum. De sensu convenit. Menti universi rectrici, qid de singulis faciat, & qo fine qidqe faciat, & qale id sit, in qo se vimqe suam exerceat, satis perspectum ac prospectum esse; etiamsi ista nos qàm creberrimè lateant.

§ 6. Ἄειστος τρόπος τῆς ἀμύνεσθαι] Avrea gnome. Diogenes interroganti, Πῶς ἀμυνῶμαι τὸν ἐχθρόν; respondit, Αὐτὸς καλὸς καγαθὸς γενόμενος. Refert Plutarch. *de util. ex inimic.* qi & *de leg.* poët. *c.* 5. Πρὸς δὲ τὸν γέλωτα, Ποῖ τὸν πονηρὸν ἐκ ἄκρητον ὄλον ἀπωτέω, τρόπον τινὰ συνεξομοιῶσθαι κελεύοντα τοῖς πονηροῖς, τὸ τῷ Διογένει παρεδόθη δῆτ. ἐρωτηθεὶς δὲ ὅπως ἂν τις ἀμύναιτο τὸν ἐχθρὸν· Αὐτὸς, ἔφη, καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος. Atqe hoc est qod ille apud Comicum nescio qem (avtore eodem *de exil.* referente) qi cùm de infelicitate sua queremem amicum τῷ τύχῳ ἀμυνόμενος justissèt, interogatus qâ ratione id effectum

effectum daret, φιλοσόφως, respondit. Qin & Epictetus apud Maximum *collectan. c.* 28. interrogatus, πῶς ἄν τις τὸν ἐχθρὸν λυπήσειε respondit, ἑαυτὸν παραπολλάζων βέλτιστον γενόμενον. Idémque Plut. *de util. ex inimic.* Ζεύ τοι διάφορος ἐσθλὸς ἐχθρὸς, ἄξιος ὃς ἀνὴρ ἀγαθὸς τὸν μισοῦντα. Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 296. ἐδὲν ἧττον κολάζει τοὺς ὑβριστὰς, οἷς ἧττον ὑβριζομένων ἀνεξικακίᾳ· τὸ γὰρ ἀγανακτεῖν καὶ δυσχεραίνειν, τῶν ἀλιτόντων ἐστὶ τοῖς ὕβρεσι. τὸ δὲ καταγελᾶν αὐτῶν, τοῦ μηδὲν σωφρονῆσαι πονηρίᾳ; ἀπόδειξίς ἐστιν εὐφυΐας ἀτόπου. Et *l.* 3. *ep.* 181. Δύο ταῦτα ὑβριζόμενον νέοι· τό, τε μηδὲν ἧττον λυπεῖν τοὺς ὑβριστὰς, οἷς πλὴν ἧττον ὑβριζομένων ἀνεξικακίαν· τό, τε ἧττον ἀμύνασθαι αὐτοὺς μὴ δυνάμενον, οὐκ ἀρετῆς ἀσθένειαν. Et mox, allato Diogenis dicto, superiùs memorato: ὁ τοίνυν ἀρετὴν καὶ ἀνεξικακίαν ἀσκῶν, κακείας τοῖς ἐχθροῖς δίδωσι πλημμέλειαν. ὁ δὲ καὶ συγγνώμην τοῖς ὑπὸ φθόνου βεβουλευκόσι νέμων, καὶ εὐχόμενον αὐτοὺς ἀνενδεεῖν ἐπὶ τῆς τοιαύτης μανίας, καὶ μὴ μόνον ἀμύνασθαι μὴ ἐθέλων, ἀλλὰ καὶ συμπάσχων τοῖς ὑπὸ τῆς κακίας χειμαζομένοις, ἅτις τοῦ ὄντι ἐστὶν ὁ εἰλικρινῶς φιλοσοφῶσι θηρεύομεν. Vide Regem sapientissimum, *Parem. c.* 25. *v.* 22. & Apostolum *ad Rom. c.* 12. *v.* 20.

Τὸ μὴ ἐξομοιοῦσθαι] Jasoni Medæa apud Eurípidem;

Ἀλλ' ἐσμὲν, οὐ ἐσμὲν, οὐκ ἐρῶ κακὸν,
Γυναῖκες. ἴσχυν χεῖρ' ἐμοιοῦσθαι κακῷ,
Οὐδ' ἀντιτείνειν γῆπ' ἀντὶ γνώμην.
Sumus quidem mulieres, quod sumus; malum
Haud dixerim. Similem te tamen fieri malis
Non decuit, aut fatuis fatua rependere.

Verùm versiculum primum Grotius in excerptis aliter distinxisse videtur, dum vertit;

Sumus mulieres, quale non dicam malum:
Sumus. Sed haud te decuit aequatum malis,
Dementiâ certare cum dementibus.

Marcus noster *lib.* 7. § 15. Ὅ, τι ἂν τις τοῦ πλησίον ἢ λέγῃ, ἢ ποιῇ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι).

——*ridiculum est enim*
Odio nocentis perdere innocentiam.

Dio apud Plut. Εἰ δ' ἀγαπᾷς ἄπιστος καὶ κακὸς διὰ φθόνον, ὅτι καὶ Δίωνα δεῖ συμφορᾶς διαφθεῖραι τὴν ἀρετήν. τὸ γὰρ ἀντιπαρῆλθες, τῷ θεασάμενον, νόμῳ δικαιότερον ἀεθλῆς, φύσει μνούμενον ἀπὸ μιᾶς ἀδικίας. Epictet. *l.* 2. *c.* 10. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔβλαψε, θεὸς ἐμέ τι ἔδικον ποιήσας, ἐγὼ ἐμαυτὸν μὴ βλάψω, θεὸς ἐκεῖνον ἔδικόν τι ποιήσας; Augustin. *in Psal.* 54. *Quid tibi prodest, qia exigis quæ pertulisti injurias? ultio te reficit? ergò de malo alieno gaudebis? passus es malum. ignosce, nè duo sitis mali.* Et *in Joan. ep.* 1. *tract.* 8. *Odit te inimicus. si odisti illum & tu, contrà reddis malum pro malo. quid facis reddens malum pro malo? unum ægrotum flebam, qi te oderat. jam duo plange, si & tu odisti.* Idem *epist.* 5. *Tantus igitur esse debet homo justus & pius, patienter eorum malitiam sustinere, qos fieri bonos qærit, ut numerus potiùs crescat bonorum, non ut pari malitiâ se quoque numero addat malorum.* Apostolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. Gvigo *meditat. c.* 15. *Quàm pulcra ars vincere in bono malum! contraria enim contrariis superantur. positus es quasi signum ad retundenda jacula inimici*; id est, *ad destruendum malum oppositione boni.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. *Vincit malos pertinax bonitas.* Et *l.* 1. *c.* 3. *Assiduitas meriti pertinaciæ evincet.* Et *de ira l.* 2. *c.* 34. *Iracetur aliqis? tu contrà beneficiis provocacadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. Si utrinqe certabitur, ille est melior, qi prior pedem retudit: victus est, qi vicit.* Sallust. *Jugurth. Bono vinci satius est, qàm malo more injuriam vincere.* Val. Max. *l.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliqantò injuriæ beneficiis vincuntur, qàm mutui odii pertinaciâ pensantur.* Vide *infr.* § 26. & *lib.* 7. § 68.

§ 7. Ἐπὶ τέρπει καὶ σκιαναπαύῃ] Vide *l.* 5. § 34.

Μεταδαίνειν] Vide *l.* 5. § 6.

Σοὶ μνήμη θεῷ] Vide *l.* 3. § 13. & *infr.* § 23. Dignum qod referatur hîc, Epicteti illud *dissert. lib.* 1. *c.* 16. Ἐπὶ γὰρ τοῦτ' ἐληλύθαμεν, ἄλλο τι δεῖ ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον καὶ εὐφημεῖν, καὶ διεξέρχεσθαι τὰς χάριτας; οὐκ δεῖ καὶ σκάπτοντας καὶ ἀρῶντας καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα δι' ὧν πάλιν γλῶ ἐργασόμεθα. μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι καταπόσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι πάλιν διώδυμα ἔδωκε τῷ παρακολουθητικῷ, καὶ ὁδῷ χρηστικῷ. Qid ille non fecisset, si adjicere potuisset, μέγας ὁ θεὸς, ὅτι τὸν χρισὸν ἡμῶν δέδωκεν; sed ulteriùs porrò avdire nè pigeat. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀπιστοῦσιν, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταῦτα ἐκπληροῦντα πᾶσι χώραν, καὶ ὕδατα πάντων διαδύντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; τί γὰρ ἄλλο δυνάμεθα γέροντες χωλοὶ, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν θεόν; εἰ γὰρ ἀηδόνες ἦμεν, ἐποιοῦμεν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου· νῦν δὲ λογικὸς εἰμι· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν. ποιῶ αὐτό. οὐδέποτε ἐγκαταλείψω τὴν τάξιν ταύτην, ἐφόσον ἂν δίδωται, καὶ ὑμᾶς ὑπὲ τὴν αὐτὴν ταύτην φωνὴν παρακαλῶ. Contende cum istis qæ Psalter regius habet, *Psal.* 34, & 103, & 104, & 145. Epictetus idem, referente Maximo *collectan. c.* 52. Ζωηχέστερον νέει τὸν Θεὸν, ἢ ἀναπεῖ. qod sub Gregorii Naz. nomine Antonius *Melissa. l.* 1. *c.* 54. sic extulit, Μνημονευτέον θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον. Rursúsque idem apud Maxim. Ἀναπνεῖν ὁ φησὶ θεοῦ λόγος κεῖ' ἡμέραν, μᾶλλον

ἢ

ἢ τὰ σπέρμα. Idem denique apud Anton. Ἐὰν δὲ μνημονεύῃς, ὅτι ὦ ἐργάζῃ καὶ ψυχὴν ἢ σῶμα θεὸς παρέσχεν ἑφορεῖν, ἐν πάσαις σου ταῖς ἀναστροφαῖς καὶ τοῖς πράξεσιν, εὑρήσεις τὸν θεὸν συνοικοῦντα.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικόν ἐστι τὸ ἑαυτὸ ἐγείρειν καὶ πρέπον] *Supr. l.* 5. § 14. & *l.* 11. § 1.

Ποιεῖν ἃ ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν τὸ συμβαῖνον] Vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ πάντα τὸν ὅλον φύσιν ἕκαστα περαίνεται] *supr.* § 1, 4.

§ 10. Ἢτοι κυκεών] Idem *l.* 4. § 27.

Ἕνωσις καὶ τάξις, εὐθύνοια] leg. [καὶ] εὐθύνοια.

Τί καὶ ὀπώπυμῶ εἰκαίῳ συλλήψεται] Ità *l.* 2. § 11. Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ εὐνοίας κενῆς

Ἄσια γένεσις] ἄσια, γαῖα, terra. Portò *in terram verti*, sive *terram fieri*, pro *mori*; ex consequenti. ità in sacra pagina. *Gen. c.* 3. *v.* 19. *in terram reverteris*, pro morieris. & *Eccles c.* 12. *v.* 7. *Et pulvis in terram, quod priùs fuerat, redierit.* & *Psal.* 22. *v.* 15. *In pulverem mortis reduces me.* & *Psalm.* 146. *v.* 4. *Quo die spiritus eorum recesserit; ad terram suam revertuntur.* Alludit monet Xyland. ad illud Menelai. *Iliad. n. v.* 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Vos in aquam & terram cunctos convertier opto.

Plut. *adv. Epic. vit.* Τὸ δὲ ἀναιδεῖν τὸ λυθὲν, (ità ex ipso superiùs Plutarcho restituto) καὶ μηδὲν εἶναι ἐφεῖς ἡμᾶς τὸ ἀναιδητὸν, οὐκ ἀναιρεῖ τὸ τοῦ θανάτου λόγῳ, ἀλλ' ὥσπερ ὑπόδειγμα αὐτῆς ἐφεστήκασιν· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστιν ὁ δέδοικεν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε, πλὴν εἰς τὸ μὴ φρονεῖν μηδὲ αἰσθανόμενον διάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejusdem saltem nomine, *de Homeri vita* ac *poesi* differens, ait verbis hisce poetam σημαίνειν πλὴν ἀνάλυσιν εἰς τὰ ὑγρὰ στοιχεῖα τοῦ παντός. indè Xenophanem traxisse dogma suum illud, τὰς ἀρχὰς εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ τὴν γῆν. Et Alexand. Aphrodiss. *problem. l.* 1. *q.* 79. Τὰ νεκρὰ, inquit, σώματα, ξηρὸν καὶ ψυχρὰ πέφυκεν. itaque Homerum, cùm nôsset τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φθείρονται, ὡς λεπτομερῆ καὶ ἀσθενῆ, (ignem scil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram scil. & aquam) παραμένειν εἶναι τοῖς νεκροῖς σώμασι dixisse,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. id est, ξηρότατοι καὶ ψυχρότατοι. ità siquidem legendum qod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifesto; ξηρόταται καὶ ὑγρότατοι. Simpliciùs Hesych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. διαλυθείητε, ἀποθάνοιτε. & Eustath. νεκρωθείητε, καὶ πῶς μὲν ζωογόνῳ πνεύματοθεν ἐρμὶ στρηθείητε· γένοισθε δὲ γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ δὴ ἐναπομένει τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere, ἀντὶ τῆς ἀντιστοιχισθείητε (ἀντιστοιχείωσιν autem loco suprà citato habet Aphrodiss.) τυτέσιν εἰς τὰ ὁμοῦ ἐκ τῶν στοιχείων καὶ ἀκίνητα καὶ ὑμᾶν ὅμοια ἀναλυθείητε,

Ἤμβροι αὖθις ἔκγονοι ἀκήκοεν.—

alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqua comprehensa & subintelligenda; sicut in illo Hesiodi *oper.* 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Γαῖαν ὕδατι φύρειν.— Vulcano injungitur.

nec alio sensu dixisse Xenophanem;

Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐσμὲν ἅπαντες.

In proverbium autem usu frequenti ac familiari deveniisse Homericum illud monent Grammatici. qo alluserit παροιμιώδης Val. Cato in *diris*, observante Scaligero, ubi dixit,

Quamvis ignis eris, quamvis aqua, semper amabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expressit, terram: qomodo & Evripides, in illis ex Chrysippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda est terræ terra; tum vita omnibus
Metenda ut fruges; sic jubet necessitas.

Est Evripidis in *Hypsipyle*, utì ex Stobæo discimus, *tom.* 2. *tit.* 108.

--κἄστα δ' ἀχθονται βροτοὶ
Ἐκ γῆς φέροντες γῆν· ἀναλκαίως δ' ἔχει
Βίου θεὶζειν, ἅτε κέρδιμον τάχυ.

Vide *lib.* 7. § 40. & *l.* 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem solitum Chrysippum reprehendere, qòd Evripideum carmen illud laudaret: negabat enim (qod & Plut. suprà) genus hoc orationis qicqam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipsum dolendum esse dicebat, qòd in tam crudelem necessitatem incidissemus. Illud adjecerim fieri posse, ut alius alicujus poetæ hemistichium fuerit, qod hîc Marcus usurpavit,

--ὅπως ποτε αἶα γένωμαι.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν ποιῶ] Pindarus apud Plut. in *Marcell.*

Τὸ γὰρ πεπρωμένον
Οὐ πῦρ, ἢ σιδηρᾶν ὁμοῖ τεῖχος.
Arcere namque fata, nec
Ignis, nec aneus valet murus.

Archinus apud Clement. *Strom. l.* 6. Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθνῄσκειν, ἢ φεύγειν ἢ εἰς ὕστερον. Demosthen. *de Coron. ibid.* & apud Lucian. in *Demosth.* Πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις τέλος τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ· δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἰσχυρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, φέρειν δὲ, ὅ, τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενναίως. qod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. *de Homero*, volunt, qi dixerit, *Il.* ζ. *v.* 488.

Μοῖραν δ' οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

At nemo (fidens dico) fatum effugit unqam,
Esto malus, bonus esto; humano sanguine cretus.

Idem tanqam ex Achillis mente: *Il.* 1. *v.* 318.

Ἶσον μοῖρ' ἐφέπει, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζει.

Bellan-

Bellantémque manet sors æqua domique manentem.

& v. 320.

Κάτθανε· ὅμως, ὅτ' ἄεργος ἀνὴρ, ὅτι πολλὰ ἐοργώς.

Tam, cui nil gestum est, obit, ac qui multa patravit.

quem versum in ore frequentem habuisse Demonactem auctor est Lucianus.

Et *Iliad.* μ. v. 322. sub Idomenei persona;

Ὦ πόπον, εἰ μὲν γὰρ πόλεμον περὶ τόνδε φυγόντες,
Αἰεὶ δὴ μέλλομεν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε
Ἔσεσθ', ὅτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην,
Οὔτε κέ σε κέλομαι μάχλῳ εἰς χωρὶ ἀνέρα στῆναι
Νῦν δ' (ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο
Μύριαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι)
Ἰομεν, ἠέ τῳ κῦδος ὀρέξομεν ἠέ τις ἡμῖν.

O pepo, si letique exors, duræque senectæ
Vita foret, bellum subterfugientibus istis,
Non egidem aut acies primas ipse inter obirem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cùm circumstent nos mille pericula mortis
Extra etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, aucturi famam nobisve, alisve.

Unde Plutarchus etiam sumpsisse vult Æschylum ista;

Ἀλλ' ὅτε πολλὰ πταίματ' ἐς στέρνοις λαβὼν,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα σωτῆρος βίου·
Οὔτ' ἐν σκέψῃ τις ἡμῶν παγ' ἐσίᾳ
Φεύγει τὸ μὴ οὐ τὸν πεπρωμένον μόρον.

Non tela figis pectus intra acceperit,
Moritur, ævi fata nisi dent terminum:
Nec ad focum qui confidens in adibus,
Fatum hoc magis sibi destinatum effugerit.

In quam eandem sententiam & Evripid. Ægeo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.

——χρὴ θανεῖν δ' ὀφείλεται
Καὶ τῷ κατ' οἶκον ἐλθὸν ἡμῶν πόνων.
——*morti est debitus,*
Etiam laborum immunis qui sedet domi.

Et Simonides *ibid.*

Ὁ δ' αὖ θάνατος ἔφικε καὶ τὸν φυγόμαχον.

quod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.

Mors & fugacem persequitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidóque tergo.

Tyrtæus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Camerar. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.

Οὐ γάρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἔστιν
Ἀνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
Πολλάκις δ' ἀνδρὸς φυγὼν καὶ δῖπον ἀκόντων
Ἔρχεται· ἐν δ' ἔπεσε μοῖρα κιχεῖν θανάτου.

A fato nulli mortis fit gratia; non si
Autores generis sit numerare Deos.
Sæpe fugâ elapsum circumstridentia tela,
In lare privato, mors inopina rapit.

Solon apud Demosth. *de legat.* malè obit.

Οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἰκαδ' ἑκάστῳ·
Αὐλείοις δ' οὐκ ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι.
Τοῖχον δ' οὐκ ὑπερὸς ἔρκος ἐναρδόδεν, εὗρε δὲ πάντως,
Εἰ μάλα τις φεύγων ἐν μυχῷ ἦ θαλάμῳ.

Cujúsque irrumpit pestis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent.
Septum etiam sublime superfilit, atque latentem
Prendit, sive habeat angulus aut thalamus.

Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.

Nullo fata loco possis excludere, cùm mors
Venerit, in medio est Tibure Sardinia.

& Propert. *l.* 3. *eleg.* 16.

Ille licèt ferro cautus se condat & ære;
Mors tamen inclusum protrahit inde caput.

Vide *ad l.* 7. § 46. Avgust. *de diverſ. ſerm.* 28. *Mors differri potest; auferri non potest.* Et *de Verb. Apost.* 18. *Mortem differunt ista, non auferunt. Sed etsi tardiùs qui moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Quid autem ad rem pertinet, quamdiu vites, quod evitare non possis?* Senec. *epist.* 93. *Quid interest quàm citò exeas, unde exeundum est? ibid.*

Vide *l.* 4. § 50.

Εὐσταθῶ] Verbum Stoicis familiare, quâ *constantem* illi & *immotum prorsus animi tenorem* designabant. eundem & εὐσάθειαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9, & *c.* 24. Ὁ γὰρ θεὸς πάντας ἀνθρώπους ὅπως τὸ εὐδαιμονεῖν, ὅπως τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. qo loco tamen, prout & apud nostrum, potest *status animi placidus & tranquillus* designari, qualis est æquoris in malacia. Καὶ γὰρ λιμὴν ὅσα, καὶ εὐσταθὲς τὸ πέλαγος. Lucian. ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθῶς καὶ ἀταράχως conjunxit: &, qod huic cognatum nostrum, *l.* 12. § 22. σταθερὸς πάντα, καὶ κόλπος ἀνώμων.

Θαῤῥῶ τῷ δοικοῦντι] *Psal.* 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile est cor ejus, confisum in Domino.* hoc est, ἑτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ, ut Græc. interpres, ἐλπίζοντος ἐπὶ τὸν κύριον· vel Marci nostri verbis, εὐσταθεῖ καὶ θαῤῥεῖ τῷ κυρίῳ.

§ 11. Ὑπὸ τῶν ἀδιεξικήτων] qæ *l.* 1. § 12, πεπεισμένοι πεφύκαμεν. & § 15. ἀδιεξίτους dixit.

Ταχέως ἐπάνιθι] Ità *l.* 5 § 9. ἐκκρουσθέντα πάλιν ἐπανιέναι. Vide & sectionem huic proximam.

Ἐπάνιθι εἰς ἑαυτὸν] Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, *ad semetipsum reversus.* qasi extra se positus antè fuisset, cùm cupiditatibus ac libidinibus abripiendum se præberet. Publ. Syrus:

Homo extra corpus est suum, cùm irascitur.

imò extra mentem potiùs: juxta illud Plut. *adv. iracund.*

Ὁ δὴ θυμὸς, ὡς ἔχει φησὶν ὁ Μελάνθιος,
Τὰ δίκαια πρόσθετος τὰς φρένας μετοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἐκπλείσας. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὰ δίκαια πράττει καὶ μέτριος, τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐκποδὼν ὠθούμενος. Idem *de provid.*

ἢ τὰ στέρια. Idem denique apud Anton. Ἐὰν δὲ μνημονεύῃς, ὅτι ᾧ ἐργάζῃ καὶ ψυχὴν ἢ σῶμα θεὸς πυρίσηκεν ἔφορος, ἐν πάσαις σε ταῖς πράξεσι καὶ τύχαις καὶ πράξεσιν, ἐὰν μὴ ἀμάρτῃς, ἕξεις τὸν θεὸν σύμοικον.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι τὸ ἑαυτὸ ἐγεῖρον καὶ πρέπον] *Supr. l.* 5. § 14. & *l.* 11. § 1.

Ποιεῖν ἢ ἑαυτῷ φαίνεσθαι πᾶν τὸ συμβαῖνον] Vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ τὴν τῶν ὅλων φύσιν ἕκαστα περαίνεται] *supr.* § 1, 4.

§ 10. Ἦτοι κυκεών] Idem *l.* 4. § 27.

Ἕνωσις καὶ τάξις, μετάνοια] leg. [καὶ] μετάνοια.

Τί καὶ ὀπιδυμῶ εἰκαίῳ συγκρίματι] Ità *l.* 2. § 11. Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ μετανοίας κενῆς

Ἄιδα γίνεσθαι] ἄϊδα, γαῖα, terra. Porrò *in terram verti*, sive *terram fieri*, pro *mori*; ex consequenti. ità in sacra pagina: *Gen. c.* 3. *v.* 19. *in terram reverteris*, pro morieris. & *Eccles c.* 12. *v.* 7. *Et pulvis in terram, quod priùs fuerat, redierit.* & *Psal.* 22. *v.* 15. *In pulverem mortis reduces me.* & *Psalm.* 146. *v.* 4. *Quo die spiritus eorum recesserit, ad terram suam revertuntur.* Alluſum monet Xyland. ad illud Menelai. *Iliad. n. v.* 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Vos in aquam & terram cunctos convertier opto.

Plut. *adv. Epic. vit.* Τὸ γὰρ ἀναιδεῖν τὸ λυδὸν, (ità ex ipſo ſuperiùs Plutarcho reſtituto) καὶ μηδὲν αἰσχρὸς ἡμᾶς τὸ ἀναιδητεῖν, ὡς ἀναιρεῖ τὸ τοῦ θανάτου δεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ὑπόδεξιν αὐτοῦ μετρίδησιν· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ὅζειν ὃ δέδικεν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε, πλὴν εἰς τὸ μὴ φρονεῖν μηδὲ αἰδαιμόνων θάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejuſdem ſaltem nomine, *de Homeri vita* ac *poeſi* diſſerens, ait verbis hiſce poetam σημαίνειν πλὴν ἀνάλυσιν εἰς τὰ ἡμπικὰ στοιχεῖα τοῦ παντός. indè Xenophanem traxiſſe dogma illud, τὰς πρώτας ἀρχὰς εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ γῆν. Et Alexand. Aphrodiſſ. *problem. l.* 1. *q.* 79. Τὰ νεκρὰ, inqit, σώματα, ξηρὸν καὶ ψυχρὰ πέφυκεν. itaque Homerum, cùm nôſſet τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φθείροντα, ὡς λεπτομερῆ καὶ κωφόταλα, (ignem ſcil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram ſcil. & aquam) παραμύθια εἶναι τοῖς νεκροῖς σώμασι· dixiſſe,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

id eſt, ξηρότατοι καὶ ψυχρότατοι. ità ſiquidem legendum quod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifeſto; ξηρόταλοι καὶ ὑγρότατοι. Simpliciùs Heſych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. διαλυθείητε, ἀποθάνοιτε. & Euſtath. νεκρωθείητε, καὶ τῷ μὲν ζωογόνῳ πνεύματι ὥρμει περιθείητε· γένοισθε δὲ γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ δὴ ἐναπομένει τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere, ἀντὶ τοῦ ἀντιστοιχειωθείητε (ἀντιστοιχείωσιν autem loco ſuprà citato habet Aphrodiſſ.) τυτέστιν εἰς τὰ ταυτόσχημα στοιχεῖων καὶ ἀκίνητα καὶ ὑγρὰ ὅμοια ἀναλυθείητε,

Ἥμισυ αὖτε ἕκαστα ἀκήρατον.—

alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqua comprehenſa & ſubintelligenda; ſicut in illo Heſiodi *oper.* 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Γαῖαν ὗδέ τε φύρειν.— Vulcano injungitur.

nec alio ſenſu dixiſſe Xenophanem,

Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐγγυόμεθα.

In proverbium autem uſu freqenti ac familiari deveniſſe Homericum illud monent Grammatici. qo alluſerit παροιμιακῶς Val. Cato in *diris*, obſervante Scaligero, ubi dixit,

Quamvis ignis eris, quamvis aqua, ſemper amabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expreſſit, terram: qomodo & Evripides, in illis ex Chryſippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda eſt terræ terra; tum vita omnibus
Metenda ut fruges; ſic jubet neceſſitas.

Eſt Evripidis in *Hypſipyle*, utì ex Stobæo diſcimus, *tom.* 2. *tit.* 108.

--κἄστα δ' ἄχθονται βεβηκὸς
Ἐκ γλῶ φέροντες γλῶ· ἀναλκαίως δ' ἔχει
Βίον διείζειν, ὥστε κάρπιμον σάκχυ.

Vide *lib.* 7. § 40. & *l.* 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem ſolitum Chryſippum reprehendere, quòd Evripideum carmen illud lavdaret: negabat enim (qod & Plut. ſuprà) genus hoc orationis qicqam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipſum dolendum eſſe dicebat, quòd in tam crudelem neceſſitatem incidiſſemus. Illud adjecerim fieri poſſe, ut alius alicujus poetæ hemiſtichium fuerit, qod *hic* Marcus uſurpavit,

--ὅπως ποτε αἶα γένωμαι.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν πάθῃ] Pindarus apud Plut. in *Marcell.*

Τὸ γὰρ πεφωμένον
Οὐ πῦρ, ὑ σιδηρᾶν ὄμφαξ τεῖχος.
Arcere namque fata, nec
Ignis, nec ancus valet murus.

Archinus apud Clement. *Strom. l.* 6. Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθανεῖν, ἢ μέτριον ἢ εἰς ὕστερον. Demoſthen. *de Coron. ibid.* & apud Lucian. in *Demoſth.* Πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις τέλος τοῦ βίου δέδοται, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ· δεῖ γὰρ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ἑτοίμως ἔχειν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς κοινοῖς, φέρειν δὲ, ὅ, τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ ἡμῖν αἰεί. qod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. *de Homero*, volunt, qi dixerit, *Il.* ζ. *v.* 488.

Μοῖραν δ' οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

At nemo (fidens dico) fatum effugit unqam,
Eſto malus, bonus eſto; humano ſanguine cretus.

Idem tanqam ex Achillis mente: *Il.* 1. *v.* 318.

Ἶσα μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζει.

Bellan-

Bellantémque manet ſors: æqua domíque manentem.

& *v.* 320.

Κάτθανε δ' ὅμως, ὅτ' ἄφαρος ἀνὴρ, ὅτε πολλὰ ἐφορᾶκε.

Tam, cui nil geſtum eſt, obit, ac qui multa patravit.

quem verſum in ore frequentem habuiſſe Demonactem avtor eſt Lucianus.

Et *Iliad.* μ. *v.* 322. ſub Idomenei perſona;

Ὦ πόπον, εἰ μὴ γὰρ πόλεμον τόδε τύνδε φυγόντες,
Ἀιεὶ δὴ μέλλομέν γ' ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε
Ἔσσεσθ', ὅτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην,
Οὔτε κε σε νέεσθαι μάχλην εἰς κυδιάνειραν
Νῦν δ' (ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο
Μύριαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι)
Ἰομεν, ἠέ τῳ κῦδος ὀρέξομεν ἠέ τις ἡμῖν.

O pepo, ſi Iciſque exors, duraque ſenectæ
Vita foret, bellum ſubterfugientibus iſtis,
Non egidem aut acies primas ipſe inter obirem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cùm circumſtent nos mille pericula mortis
Extra etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, auctturi famam nobisve, aliſve.

Unde Plutarchus etiam ſumpſiſſe vult Æſchylum iſta;

Ἀλλ' ὅτι πολλὰ πεπόνθατ' ἐν στέρνοις λαθὼν,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα σωτῆρον ἔχοι·
Οὔτ' ἐν σχυρῇ τις ἡμῶν παῤ ἑστίᾳ
Φάρμακον τὸν πανωφελοῦν μόρου.

Non telaſigis pectus intra acceperit,
Moriétur, ævi fata niſi dent terminum:
Nec ad focum qis confidens in adibus,
Fatum hoc magìs ſibi deſtinatum effugerit.

In qam eandem ſententiam & Evripid. Ægeo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.

——κατθανεῖν δ' ὀφείλεται
Καὶ τῷ κατ' οἶκον ἐλπὶς ἡμῶν πόνων.

——*morti eſt debitus,*
Etiam laborum immunis qi ſedet domi.

Et Simonides *ibid.*

Ὁ δ' αὖ θανάτῳ ὄφικε καὶ τὸν φυγόμαχον.

qod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.

Mors & fugacem perſeqitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidóque tergo.

Tyrtæus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Camerar. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.

Οὐ γάρ πως θάνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἔστιν
Ἀνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
Πολλάκι δηϊότητα φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
Ἔρχεται ἐς δ' οἶκον μοῖρα κίχεν θανάτου.

A fato nulli mortis fit gratia; non ſi
Autores generis ſit numerare Deos.
Sæpe fugâ elapſum circumſtridentia tela,
In lare privato, mors inopina rapit.

Solon apud Demoſth. *de legat.* malè *obit.*

Οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἰκαδ' ἑκάστῳ·
Αὐλείοις δ' οὐκ ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι.

Τηλόθι δ' ὑψηλῆς ἕρκος ἀναρδαπάτεν, ἔνθ' ἢ πάντως,
Εἴ τις ἢ φεύγων ἐν μυχῷ ἢ θαλάμῳ.

Cujúsque irrumpit peſtis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent.
Septum etiam ſublime ſuperſilit, atque latentem
Prendit, ſive habeat angulus avt thalamus.

Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.

Nullo fata loco poſſis excludere, cùm mors
Venerit, in medio eſt Tibure Sardinia.

& Propert. *l.* 3. *eleg.* 16.

Ille licèt ferro cautus ſe condat & ære;
Mors tamen incluſum protrahit indè caput.

Vide *ad l.* 7. § 46. Avguſt. *de diverſ. ſerm.* 28. *Mors differri poteſt; auferri non poteſt.* Et *de Verb. Apoſt.* 18. *Mortem differunt iſta, non auferunt. Sed etſi tardiùs qis moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Quid autem ad rem pertinet, qamdiu vites, qod evitare non poſſis?* Senec. *epiſt.* 93. *Qid intereſt qàm citò exeas, unde exeundum eſt? ibid.*

Vide *l.* 4. § 50.

Εὐσταθῶ] Verbum Stoicis familiare, qâ *conſtantem* illi & *immotum prorſus animi tenorem* deſignabant. eundem & εὐστάθειαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9, & *c.* 24. Ὁ γὰρ θεὸς πόλας ἀνθρώπους ὅπως τὸ εὐδαιμονεῖν, ὅπως τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. qo loco tamen, prout & apud noſtrum, poteſt *ſtatus animi placidus & tranqillus* deſignari, qalis eſt æqoris in malacia. Καὶ γὰλιὼν ὅσα, καὶ εὐσταθὲς τὸ πέλαγος. Lucian. ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθῶς καὶ ἀπαρέγκλως conjunxit: &, qod huic cognatum noſter, *l.* 12. § 22. ραθυθεῖ πάντα, καὶ κόλπῳ ἀνέμων.

Θαῤῥῶ τῷ διοικοῦντι] *Pſal.* 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile eſt cor ejus, confiſum in Domino.* hoc eſt, ἑτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ, ut Græc. interpres, ἐλπίζουσα ἐπὶ τὸν κύριον· vel Marci noſtri verbis, εὐσταθεῖ καὶ θαῤῥεῖ τῷ κυρίῳ.

§ 11. Ὑπὸ τῶν ἀδιεξικήτων] qæ *l.* 1. § 12, πεπερασμένα πράγματα. & § 15. ἀδιεξίτους dixit.

Ταχέως ἐπανιέναι] Ità *l.* 5 § 9. ἐκκρούεται πάλιν ἐπανιέναι. Vide & ſectionem huic proximam.

Ἐπανιέναι εἰς ἑαυτὸν] Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, *ad ſemetipſum reverſus.* qaſi extra ſe poſitus antè fuiſſet, cùm cupiditatibus ac libidinibus abripiendum ſe præberet. Publ. Syrus:

Homo extra corpus eſt ſuum, cùm iraſcitur.

imò extra mentem potiùs: juxta illud Plut. *adv. iracund.*

Ὁ δὲ θυμὸς, ὡς ἔφη τις ὁ Μελάνθιος,
Τὰ δεινὰ πρᾶττει τὰς ἐξόδους μετοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἐκπολίσας. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὰ δίκαια πράττει καὶ μίσγεται, τῷ ὀργίλῳ καὶ τῷ θυμῷ ἐκποδὼν ἀνθρώπῳ. Idem *de prov.*

ἢ τὰ στοῖα. Idem denique apud Anton. Ἐὰν δὲ μνημονεύῃς, ὅτι ᾧ ἐργάζῃ καὶ ψυχῷ ἢ σώματι Θεὸς παρέσχηκεν ἐφορείαν, ἐν πάσαις σε ταῖς πράξεσι καὶ ταῖς πρόξεσιν, ἃ μὴ ἁμάρτῃς, ἕξεις ὑπὸ τὸν Διὸν σωίσκον.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ σχῆπον] *Supr. l.* 5. § 14. & *l.* 11. § 1.

Ποιεῖν ὃ ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν τὸ συμβαῖνον] Vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ τὴν τῆς ὅλης φύσιν ἕκαστα περαίνεται] *supr.* § 1, 4.

§ 10. Ἦτοι κυκεών] Idem *l.* 4. § 27.

Ἕνωσις καὶ τάξις, θερμότης] leg. [καὶ] θερμότης.

Τί καὶ ὀπιδυμῶ εἰκαίῳ συγκρίματι] Ità *l.* 2. § 11. Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ θερμότης κενῆς;

Ἄτια γίνεται] ἄτια, χαῦα, terra. Porrò *in terram verti*, sive *terram fieri*, pro *mori*; ex consequenti. ità in sacra pagina. *Gen. c.* 3. *v.* 19. *in terram reverteris*, pro morieris. & *Eccles c.* 12. *v.* 7. *Et pulvis in terram, quod priùs fuerat, redierit.* & *Psal.* 22. *v.* 15. *In pulverem mortis reduces me.* & *Psalm.* 146. *v.* 4. *Quo die spiritus eorum recesserit; ad terram suam revertuntur.* Allusum monet Xyland. ad illud Menelai. *Iliad. n. v.* 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Vos in aquam & terram cunctos convertier opto.

Plut. *adv. Epic. vit.* Τὸ δὲ ἀναιδεῖν τὸ λυδὸν, (ità ex ipso superiùs Plutarcho restituto) καὶ μηδὲν αἰσχρὸς ἡμᾶς τὸ ἀναιδητεῖν, ὃν ἀναιρεῖ τὸ τὸ θανάτου μόνον, ἀλλ' ὥσπερ ὑπόδεξιν αὐτῷ περιτίθησιν· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ὅζειν ὁ Δεδυκὼς ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε, τουτέστιν εἰς τὸ μὴ φεύγειν μηδὲ αἰδαινόμενον διάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejusdem saltem nomine, *de Homeri vita* ac *poesi* differens, ait verbis hisce poetam σημαίνειν τὴν ἀνάλυσιν εἰς τὰ ὑγρὰ στοιχεῖα τὸ πάντες. indè Xenophanem traxisse dogma suum illud, τὰς πρώτας ἀρχὰς εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ τὴν γῆν. Et Alexand. Aphrodiſſ. *problem. l.* 1. *q.* 79. Τὰ νεκρὰ, inqit, σώματα, ξηρὸν καὶ ψυχρὰ πέφυκεν. itaque Homerum, cùm nôsset τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φθείροντα, ὡς λεπτομερῆ καὶ κουφότατα, (ignem scil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram scil. & aquam) παρεμφύσαι εἶναι τοῖς νεκροῖς σώμασι· dixisse,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

id est, ξηρότατοι καὶ ψυχρότατοι. ità siquidem legendum qod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifesto; ξηρόταλοι καὶ ὑγρότατοι. Simpliciùs Hesych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. διαλυθείητε, ἀποδανοίτε. & Eustath. νεκρωθείητε, καὶ τῷ μὴ ζωογόνῳ πνεύματῳδως θρυῖε περιθείητε· γένοισθε δὲ γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ δὴ ἐναπολήγει τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere, ἀντὶ τῆς ἀντιστοιχειωθείητε (ἀντιστοιχείωσιν autem loco suprà citato habet Aphrodiſſ.) τουτέστιν εἰς τὰ ἑαυτῶν ἐκ τῶν στοιχείων καὶ ἀπίπλα καὶ ὑγρὰ ὅμοια ἀναλυθείητε,

Ἤμβροτες αὖθις ἕκαστοι ἀκήδειοι.—

alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqua comprehensa & subintelligenda; sicut in illo Hesiodi *oper.* 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Γαῖαν ὕδει φύρειν.— Vulcano injungitur.

nec alio sensu dixisse Xenophanem;

Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐγγυόμεθα.

In proverbium autem usu frequenti ac familiari devenisse Homericum illud monent Grammatici. qo alluserit παροιμίας Val. Cato in *diris*, observante Scaligero, ubi dixit,

Quamvis ignis eris, quamvis aqua, semper amabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expressit, terram: qomodo & Evripides, in illis ex Chrysippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda est terræ terra; tum vita omnibus
Metenda ut fruges; sic jubet necessitas.

Est Evripidis in *Hypsipyle*, utì ex Stobæo discimus, *tom.* 2. *tit.* 108.

--κἄτα δ' ἄχθοντας βεστὸ
Εἰς γλῶ φέρουτες γλῶ· ἀναλκαίως δ' ἔχει
Βίον θνητῶν, ὥστε κέρτομον γάχω.

Vide *lib.* 7. § 40. & *l.* 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem solitum Chrysippum reprehendere, qòd Evripideum carmen illud lavdaret: negabat enim (qod & Plut. suprà) genus hoc orationis qicqam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipsum dolendum esse dicebat, qòd in tam crudelem necessitatem incidissemus. Illud adjecerim fieri posse, ut alius alicujus poetæ hemistichium fuerit, qod *hîc* Marcus usurpavit,

--ὅπως ποτε αἶα γένηται.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν πάθω] Pindarus apud Plut. in *Marcell.*

Τὸ γὰρ πεφαυμένον
Οὐ πῦρ, ὃ σιδηρᾶν κόσμει τεῖχος.
Arcere namque fata, nec
Ignis, nec aureus valet murus.

Archinus apud Clement. *Strom. l.* 6. Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθανεῖν, ἢ πρότερον ἢ εἰς ὕστερον. Demosthen. *de Coron. ibid.* & apud Lucian. in *Demosth.* Πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις τέλος τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ· δεῖ δ' ποτ' ἀγαθὸν ἄνδρας ἐξιέναι μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς κοινοῖς, φέρειν δ', ὅ, τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ ἕκαστοις. qod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. *de Homero*, volunt, qi dixerit, *Il.* ζ. *v.* 488.

Μοῖραν δ' οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

At nemo (fidens dico) fatum effugit unqam,
Esto malus, bonus esto; humano sanguine cretus.

Idem tanqam ex Achillis mente: *Il.* 1. *v.* 318.

Ἶσον μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζει.

Bellan-

Bellantémque manet fors æqua domíque manentem.
& v. 320.
Κάτθανε δ' ὅμως, ὅτ' ἄεργος ἀνὴρ, ὅτε πολλὰ ἐοργώς.
Tam, cui nil geſtum eſt, obit, ac qui multa patravit.
quem verſum in ore frequentem habuiſſe Demonactem auctor eſt Lucianus.
Et *Iliad.* μ. v. 322. ſub Idomenei perſona;
Ὦ πόπον, εἰ μὲν γὰρ πόλεμον περὶ τόνδε φυγόντες,
Ἀιεὶ δὴ μέλλομεν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε
Ἔσεσθ', ὅτε καν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην,
Οὔτε κέ σε κέλλοιμι μάχλω εἰς κυδιάνειραν
Νῦν δ' (ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεσταότες θανάτοιο
Μύριαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ἀλαλύξαι)
Ἰομεν, ἢ τῷ κῦδος ὀρέξομεν ἠὲ τις ἡμῖν.
O pepo, ſi lctique exors, duræque ſenectæ
Vita foret, bellum ſubterfugientibus iſtis,
Non egidem aut acies primos ipſe inter obirem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cùm circumſtent nos mille pericula mortis,
Extra etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, auctturi famam nobisve, aliſve.
Unde Plutarchus etiam ſumpſiſſe vult Æſchylum iſta;
Ἀλλ' ὅτι πολλὰ πταίσματ' ἐσθίουσι λαοὶ,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα σωτῆρος βίου·
Οὐτ' ἐν σέχῃ τις ἡμῶν παρ' ἑστίᾳ
Φόβῳ τι μᾶλλον τὸν πεφωμένον μόρον.
Non tela ſiqis pectus intra acceperit,
Moritur, ævi fata niſi dent terminum:
Nec ad focum qis conſidens in adibus,
Fatum hoc magìs ſibi deſtinatum effugerit.
In qam eandem ſententiam & Evripid. Ægeo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.
——χρὴ θανεῖν δ' ὀφείλεται
Καὶ τῷ κατ' οἶκους ἐλθὸν ἢ μὴ μόνων.
——*morti eſt debitus,*
Etiam laborum immunis qi ſedet domi.
Et Simonides *ibid.*
Ὃν δ' αὖ θανάτῳ ἔφικε καὶ τὸν φυγόμαχον.
qod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.
Mors & fugacem perſequitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidóque tergo.
Tyrtæus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Camerar. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.
Οὐ γάρ κως θνητὸν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἔστιν
Ἀνδρ', οὐδ' εἰ θεογόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
Πολλάκι φυζήσαντα φυγὼν καὶ δίκτυπον ἀκόντων
Ἕρχεται· ἐν δ' ὀίκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.
A fato nulli mortis ſit gratia; non ſi
Auctores generis ſit numerare Deos.
Sæpe fugâ elapſum circumſtridentia tela,
In lare privato, mors inopina rapit.
Solon apud Demoſth. *de legat.* malè obit.
Οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἰκαδ' ἑκάστῳ·
Αὐλειοὶ δ' οὐκέτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι.
Τοῖχον δ' ὑπερβὰς ἕρκος τ' ἐρύσας ἔτυχε θ' ἁπάντων,
Εἰς ἁπτὸς ἢ φεύγων ἐν μυχῷ ἢ θαλάμῳ.
Cujúsque irrumpit peſtis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent.
Septum etiam ſublime ſuperſilit, atque latentem
Prendit, ſive habeat angulus ave thalamus.
Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.
Nullo fata loco poſſis excludere, cùm mors
Venerit, in medio eſt Tibure Sardinia.
& Propert. *l.* 3. *eleg.* 16.
Ille licèt ferro cautus ſe condat & ære;
Mors tamen incluſum protrahit indè caput.
Vide *ad l.* 7. § 46. Auguſt. *de diverſ. ſerm.* 28. *Mors differri poteſt; auferri non poteſt.* Et *de Verb. Apoſt.* 18. *Mortem differunt iſta, non auferunt. Sed etſi tardiùs qis moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Qid autem ad rem pertinet, qamdiu vites, qod evitare non poſſis?* Senec. *epiſt.* 93. *Qid intereſt qàm citò exeas, unde exeundum eſt?* *ibid.*
Vide *l.* 4. § 50.
Εὐσταθῶ] Verbum Stoicis familiare, qâ *conſtantem* illi & *immotum prorſus animi tenorem* deſignabant. eundem & εὐσταθείαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9, & *c.* 24. Ὁ γὰρ θεὸς πάντας ἀνθρώπους ὅπως τὸ εὐδαιμονεῖν, ὅπως τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. qo loco tamen, prout & apud noſtrum, poteſt *ſtatus animi placidus & tranquillus* deſignari, qalis eſt æqoris in malacia. Καὶ γὰρ γαλήνη ὅσα, καὶ εὐσταθὲς τὸ πέλαγος. Lucian. ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθῶς καὶ ἀπερίσπαστος conjunxit: &, qod huic cognatum noſter, *l.* 12. § 22. ἑαθεῖς πάντα, καὶ κόλπῳ ἀνέμων.
Θαρρῶ τῷ διοικοῦντι] *Pſal.* 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile eſt cor ejus, confiſum in Domino.* hoc eſt, ἑδραία ἡ καρδία αὐτοῦ, ut Græc. interpres, ἐλπίζοντος ἐπὶ τὸν κύριον· vel Marci noſtri verbis, εὐσταθεῖ καὶ θαρρεῖ τῷ κυρίῳ.
§ 11. Ὑπὸ τῶν ἀδιεξικήτων] qæ *l.* 1. § 12, πεπεφυκότα πράγματα. & § 15. ἀδιεξίτους dixit.
Ταχέως ἐπανίδῃ] Ità *l.* 5 § 9. ἐκχρήσῃ πάλιν ἐπανιέναι. Vide & ſectionem huic proximam.
Ἐπανίδῃ εἰς ἑαυτὸν] Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, *ad ſemetipſum reverſus.* qaſi extra ſe poſitus antè fuiſſet, cùm cupiditatibus ac libidinibus abripiendum ſe præberet. Publ. Syrus:
Homo extra corpus eſt ſuum, cùm iraſcitur.
imò extra mentem potiùs: juxta illud Plut. *adv. iracund.*
Ὃ δὴ θυμὸς, οὐχ ἧ φησιν ὁ Μελάνθιος,
Τὰ δεινὰ πράσσει τὰς φρένας μετοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἐπικλείσας. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὰ δίκαια πράττει καὶ μέτρια, τὸν ὀργὸν καὶ τὸν θυμὸν ἐπισπῶν δικαίως. Idem *de prov.*

vid. divin. Quod & de reliquis etiam affectibus Chryſippus in *lib. περὶ ἀνωμαλογίας*, referente eodem in *tract. de virt. moral.* Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη, inqit, ἐκκρύει τὸν λογισμόν. idque Menandri teſtimonio comprobat, cujus illa ſunt;

Οἴ μοι, πάλαι ἔγωγε, τῆς πρὸ αἰ φρένες
Ἦμβλυ ἐκείνου ἦσαν ἐν τῷ σώματι
Τὸν καιρὸν, ἃ ταῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' αἰσθάνομαι.
Eheu me miſerum, quamnam in partem corporis
Mens noſtra ſe proripuit illo tempore,
Cùm nimium vecors hæc ego illis prætuli? Grot.

Indè phraſis obtinuit, inqit Plut. *in collat. terreſtr. & aquatil.* περὶ τῶν παραφερόντων, μὴ εἰ παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπίπτοντα τῶν λογισμῶν. Vult itaque Marcus, ſicubi tale qid contigerit, càm celerrimè ut ad te redeas. Cicero *ad Attic. l. 7. ep. 3. Id quod animum induxerat, paululſper non tenuit; ſed citò ad ſe rediit.*

Ἔσῃ γὰρ ἰσχυρότερος] Reſarciendo jugiter poſt remiſſiones atque interturbationes animadverſas, validior evadet animi tenor. Ità offa confracta, ſi fuerint probè reſtituta, robuſtiora fiunt. Sed & *athleta, qicunqe magni ſpiritûs, nec projecit animum projectus; & qoties cecidit, contumacior ſurrexit.* Sen. *de benef. l. 2. c. 13.* Et *qæſt. nat. l. 3. præfat. Fideliſſimus eſt ad honeſta ex pœnitentia tranſitus.* Et qod Plutarch. in *amator.* Ὡς ἡ ἥλιος ἐν νεφῶν καὶ μετ' ὀμίχλαν ἀθρόστερος· ὕτως ἔρως μετ' ὀργὰς καὶ ζηλοτυπίας ἐρωμένῃ διαλλαγήν, ἡδίαν καὶ ἀμείνω. Plavt. item *Amphitr. act. 5. ſc. 2.*

Iræ interveniunt; redeunt rurſus in gratiam.
Verùm iræ ſi qæ fortè eveniunt hujuſmodi
Inter eos, rurſum ubi reventum in gratiam eſt,
Bis tantò amici ſunt inter ſe càm priùs.

§ 12. Ὧδε πολλάκις ἐπανίσι] Senec. *epiſt. 103. Quantùm potes, in philoſophiam ſecede. Illa te ſinu ſuo proteget: in hujus ſacrario eris aut tutus, aut tutior.* Vide & *ſup.* § 10.

Περισκοπῶν ταύτη] Vide *l. 5. § 9.* & § 34. & *ſupr.* § 7.

§ 13. Νεκρὸς ἐστὶν ἰχθύδιον] *Cadaver piſcis.* Plut. *de eſu carn. l. 1.* Ἐγὼ δὲ θαυμάζω τινὶ πάθει καὶ πίᾳ ψυχῇ ἢ λόγῳ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἥψατο φύσει στόμαι, καὶ τὸ δυνηκότες ζώου χείλεσι προσήψατο σαρκός. καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων περιθεμένους τραπέζας, εἶτα καὶ τροφὴν παρεῖπεν αὐτοῖς [ἐτόλμησε] τὰ μικρὸν ἔμπροσθεν βρυχόμενα μέρη καὶ φθογγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα. Ità enim reſtituendum exiſtimo locum illum, qem aliter Stephanus. Νεκύες γὰρ κοπείων ἐκλαπύσσουσι, καὶ Ἡσύχιος· κρέας ἡ πᾶν νεκρόν ἐστι, καὶ νεκρῶν μέρος. Idem *Sympoſ. l. 4. c. 4.* Indè νεκροκόμοι μάγειροι eidem in libello ſuperiore dicti: & *in ſap. conviv.* Ὁ γάστωρ, τάρταρός τις νεκρῶν πεπλασμένος. *Orcus qidam cadaveribus conſtipatus, venter* dicitur. Vide *ad l. 4. § 21.*

Χυλὸν αἵματος] *ſive ſanguis uvæ;* ut Jacobus Patriarch. apud Moſem *l. 1. c. 49. v. 11.* & Moſes ipſe *l. 5. c. 32. v. 14.* i. e. αἷμα σταφυλῆς. ut Jaſon Siracid. *c. 39. v. 26.* & *c. 50. v. 15.* & *Maccab. biſt. l. 1. c. 6. v. 34.* At Caſſiodor. *Var. l. 12. ep. 4.* de vino acinatico, ſuo more laſciviens: *Hyemale muſtum, uvarum frigidus ſanguis, in rigore vindemiæ, cruentus liquor, purpura potabilis, violaceum nectar.* Ad noſtri mentem propiùs Heſiod in *Bucolic.* referente Fulgent. *mytholog. l. 3. c. 1.*

——βοτρύων δ' ἐρύσον αἱματόεντα.

Et propiùs adhuc Empedocles, ab Ariſtotele notatus, *Topic. l. 4. c. 5.* ab avtore etiam *problemat. natur.* ſub Plutarchi nomine *q. 2.* lavdatus, qi cum Empedocle vult πῶμα esse σπόγγον πυκνὸν,

——ἐν ξύλῳ σαπὸν ὕδωρ.

Eſt enim, ut ex Platone avtor idem *q. 5.* Ὁ γυμὸς ὕδωρ ἡδυμελὲς διὰ ξύλου. Itaque Athen. *diſpoſoph. l. 1.* Ἀφ' ὑδατὸς ὁ ἄνθρωπος φύεται. ὑδὼρ γὰρ ἕτερόν ἐστιν ὄινος, ἢ ὕδωρ ὃν ἀμπέλου πεπεπαμένον. Et Nemeſ. *de natur. homin.* Ἀπὸ τῆς αὐτῆς γοτιᾶς, ἐν τῇ μὲν ἀμπέλῳ οἶνος σωίσεται, ἐν δὲ τῇ ἐλαίᾳ τὸ ἔλαιον. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l. 1. c. 14. § 1.* Ὕδωρ ἐν τῇ μυκτηρίδι, ἀναδιδόμενον εἰς τὰ δένδρα, ὅτε μὲν γίνεται φλοιὸς, ὅτε δὲ κλάδος, ὅτε δὲ καρπὸς, καὶ ἦδυ σῦκον, καὶ ῥοιὰ, καὶ τἄλλα ἕκαστον. Epiphan. *in ancorat. § 66.* Ὁ ὑετὸς δένδρεσι καὶ φυτοῖς συμφυσιόμενος κατεργάζεται, τὰ μὲν καρπῶν καὶ ὁμοιότητα ἕκαστον· καὶ ἐν μὲν τῇ ἐλαίᾳ ἔλαιον ποιῶν γίνεται· ἐν δὲ ἀμπέλῳ οἶνος χεοῖζεται· ἐν δὲ συκῇ σῦκον γλυκαίνεται. Gregor. Nyſſen. *de homin. opific.* Τὸ γὰρ αὐτὸ ὑγρὸν, πικραίνεται ἐν τῇ ἀψινθίῳ, ἐν συκῇ δὲ καταγλυκαίνεται· διὰ τῆς ἀμπέλου δὲ βότρυς καὶ οἶνος γίνεται. Ἀπὸ τῆς γῆς γὰρ τῆς ἀμπέλου τὸν ἰσίδα ἐλκύσασα, ὁ οἶνος σωίσεται, Jo. Chryſoſt. *in tit. Oras. 3.*

Τειχία περιβάλλει] Plin. *biſt. nat. l. 9. c. 47. Ut boves victum hominum excolunt; ità corporum tutela pecori debetur.* Hinc Demonax Cynicus, cùm adoleſcentem qendam τῷ ἐυπαρύφων ſplendidè veſtitum, animadverteret de purpuræ laticlavio ſeſe efferentem, apprehenſâ veſte, Τοῦτο, inqit, μή τοι περὶ σῦ περίβολον ἐφόρει, ἀλλ' ἵν' περίβολον. Diogenem Canem forſan imitatus, qi adoleſcentulo cuidam pariter affecto priùs dixerat, ὦ παῖον, μειρακιον, οὐ περιβάτε δορᾷ σεμνυνόμενον. Refert Anton. *Meliſſ. l. 2. c. 74.* ubi dicti gratiam tollunt prorſus, qi pro δορᾷ, ἀρετῇ ſubſtitutum eunt. In eandem mentem Sotades, (qod apud Stob. *tom. 2. tit. 22.* & Maxim. *c. 56.* reperitur;)

Ἂν ἐυματῆς, ταῦτα περὶ σε περιβάτου εἶχεν.
Si veſte nites, at hanc priùs oves tulere.

Philo *de providen.* lavdante Eviebio *præpar. l. 8. c. ult.* Ἐσθῆτές γε μὴν, περιβάτου εἰσὶν, ὡς οἱ ποιηταί φασιν, ἀνδρός. Neotericus qidam;

Purpureis, te effers, qòd amictus veſtibus? ante
Te geſtavit ovis, cùm tamen eſſet ovis.
Sericcis, effers, qòd amictus veſtibus? ante
Te bombyx haluit; tum quoque vermi erat.

Αἱματίνῃ κόγχῃ διαδιδύᾳ] inde *conchyliata* nuncupantur. De conchis iſtis, qarum ſangvine an ſanie, purpura tingitur, videantur Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 5. *c.* 15. Plin. *hiſt. nat l.* 9. *c.* 36. & *ibid. c.* 38. & Ælian. *hiſt. animal l.* 16. *c.* 1. Naymach. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94.

Αἱμαῖα δ' εἰναλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλος.
At, qo lana rubet, ſanguis de murice fluxit.

Et Lucian. in Ζαμολ. μαχαιρίζων ὁπὸ τῷ αἵματι φησὶ ἐν τῇ Λακωνικῇ φλάτῃ κοχλίδων. de tyranni purpura loqitur. Optat. *adv. Donatiſt. l.* 5. *Sic alba lana regalem tranſit in purpuram, qomodo catechumenus in fidelem utique dum incipit eſſe qod non erat, deſinit eſſeqol fuerat.* (ità enim interſtingvenda ſunt iſta) *lana & colorem mutat, & nomen. & homo & vocabulum mutat, & mentem. Conſiderata ſunt effecta: retractanda ſunt efficientia. Dicis à te datum eſſe, qòd homo fidelis effectus eſt: ſi hoc totum eſt, dicat & ſperarius artifex purpuræ, qòd non*

——*admixto ſanguine piſcis, purpuram*
ſolo tactu conficiat.

Ἐντεῦθεν παράφορος] Huc Diogenis αὐτυρχοῦντος illud, Ἔφη καὶ τὴν χολέραν ἂν παραφορᾶναι μὴ πεινῶν. Laërt. *l.* 6. ſive ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 18. ex Chryſippi *politia*, Ἔφη καὶ τὸν λιμὸν ὅτου ἀποτρέψαιτο τῆς γαστρὸς ἀδιαφόρως. Et qod Socrates apud Xenophont. *memorab. l.* 1. de Critia, ὅτι ἥκιστα ἐδύνατο ἄρχειν, ἐπιθυμῶν εὐδοξίας πρὸς ἀνθρώπους, ὥσπερ τὰ θηρία τοῖς λίθοις.

Μετὰ τινος ἀσωμίας] Itaqe Hippocrates, referente Gellio *l.* 19. *c.* 2. Τὴν μέξιν ſive σωμοσίαν dixit eſſe μικρὰν ἐπιληψίαν. Eſt avtem *epilepſia, motus totius ſomatos aſomias, corporis totius convulſio* qædam. Galen. *de loc. affect. c.* 2. & Fæſius *ad Hippocr. de morb. vulg. l.* 2. *tom.* 5. qanqam dictum illud Democrito tribuit Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Eryximacho, Stob. *tom.* 2. *tit.* 6. qi & Democriti non abſimilem, aliam tamen, de eadem *ibidem* ſententiam refert, Ξυνοσίην, ἀποπληξίην μικρήν. *Apoplexiam* avtem definit Celſus *l.* 3. *c.* 27. *reſolutionem nervorum totius corporis.* Et *Epilepſiâ graviorem* etiam pronunciat Gorrhæus. Cæterùm nec illud ſilentio prætereundum, qod contrà monent Oribaſius *collect. l.* 6. *c.* 38. & Aëtius *l.* 3. *c.* 8. Ὅτι καὶ πᾶσας ἐπιλήπτους ἔπαυσε τὸ μισγέσθαι· qod illi, nec ſoli, elicuiſſe videntur ex Hippocratis verbis hiſce, *de morb. vulgar. l.* 6. *tom.* 5. § 25. Τὰς ἐπαυξέας νόσους, μέξις. qæ aliter tamen longè interpretatur Galenus.

Μυξαίης ἔκκρισις] Vide *l.* 4. § 48. ἐχθὲς λῶ μυξάδεον. indè per ſupporem illud, *l.* 10. § 26. ἐξ ἄλλου ὅτου;

Οἷαν δὴ αὖται] leg. vel, ὅιαι δὴ, vel ὅτῃ δὴ, qale qiddam; ſive, *qemadmodum*; qia ὅτως ſequitur.

Ἀπογυμνῶν] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. Qod de dictione Longini *de ſublim.* μή τινα μεγάλην φαντασίαν ἔχοντα, ἢ πολὺ περίεργόν τε εἰκῇ περιαπλατύνομένην, ἀναπλυνόμενα ἂν, ἄλλως εὐειδοῦς χαῖνα, ὧν τοῦ θαυμάζειν τὸ ἀπρεπὲς εὐχερέστερον. Et *ibid.* κἂν ἔκαστον αὐτῶν πρὸς αὑτὰς ἀνασκοπῇς, ἐν τῷ φορερῷ κατ' ὀλίγον ὑποτροπεῖ πρὸς τὸ εὐκαταφρόνητον.

Ὑφ' ἧ σημαίνεται] ἐφ' ἧ potiùs. Vide *l.* 12. § 27.

Δεινὸς γὰρ ὁ τῦφος παραλογισθῆναι] Τῦφος, *typhus*, (qo vocabulo utuntur etiam inferioris ætatis ſcriptores Latini, Arnobius, Avguſtinus, alii) *pompa, faſtus:* qo nomine comprehenditur, qicqid rei alicui obtenditur, qò vel deſiderabilius, vel admirabilius, vel formidabilius videatur. *fucum*, Xyl. reddidit. & *offucium* reverà *faciunt*, ut cum Plinio loqar, repræſentationes iſtiuſmodi. Cæterùm aliud eſt τῦφος, aliud φῦκος, qod is forſan legerit. Philo *in decalog.* Οὐδὲν γὰρ ὄφελος ὃ μὴ κεκοσμήκασι τὰ γνήσια ἢ νόθων παραδημεύοντων, ἢ τἀληθῆ τῆς εἰκότων, ἃ φύσει μὲν κατεβάλετο, πλάναις δ' ὑποβάλλει φαντασίας πρὸς ἀπάτην ἐν πόλεσιν· ὃ καὶ ὁ πάντων ἐπιβουλότατος φύεται τύφος, ὃν τινες τεθήπασι καὶ προσκυνοῦσι, τὰς κενὰς δόξας σεμνυποιοῦντες, διὰ χρυσῶν στεφάνων καὶ ἀλουργίδων, καὶ πλήθους θεραπόντων καὶ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεχθέντες μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετέωροι φέρονται· &c. Ἐπιβουλότατον dixit, qod Marcus δεινὸν παραλογισμόν. Vide *l.* 2. § 12.

Ὁ Κρῆτης] Crates iſte Athenienſis, an Thebanus, qi & Cynicus? hic opinor. Cæterùm Crates hic de Xenocrate qid dixerit, non reperio. Siqidem Xylander à Græcis receſſit, dum vertit, *qid de hoc Crates, qid Xenocrates dicat.* Videri poteſt ex antegreſſis Cynicum, ſuo, hoc eſt, canino more, Xenocrati faſtum objeciſſe, prout Diogenes objecerat aliqando Platoni, cùm illum tamen ἀτυφότατον extitiſſe aſſerat Laërt. *l.* 4.

§ 14. Τὰ πλεῖστα] eódem ſpectat hæc perioche, qò & prior illa.

Τὰ ὑπὸ ἕξεώς ἢ φύσεως συνεχόμενα] *Si ſub habitu vel natura continentur.* Xyl. qi conditionalem cur interſereret, nihil erat: *comprehendi poſſunt ſub rebus merè naturalibus vel naturaliter affectis.* Caſ. potiùs, *qæ ab habitu vel natura continentur.* neqe enim ſunt hæc generum capita, qibus comprehenduntur; ſed formarum, qibus continentur, differentiæ. Cæterùm reqiri poteſt non immeritò, qomodo ligna avt lapides, ὑφ' ἕξεως, i. e. *ab habitu* (hoc enim χρεῖος vox ea ſonat) *contineri* dicatur. Ἕξιν itaqe Galenus obſervat, præter uſitatiora illa ſignificata, dupliciter ſumi; aliqando pro *ſolida ipſa corporis compage*, qâ partes fluidæ magis, continentur. ità *de febr. differ. l.* 1. indè ἑκτικὸς πυρετὸς, *febres he-*

vid. divin. Qod & de reliqis etiam affectibus Chrysippus in *lib. περὶ ἀνομαλογίας*, referente eodem in *tract. de virt. moral.* Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη, inqit, ἐκκρίνει τοῦ λογισμοῦ. idqe Menandri testimonio comprobat, cujus ista sunt;

Οἴ μοι, τάλας ἔγωγε, πῶς πρὸ αἰ φρένες
Ἦμὴν ἐκεῖνον ἦσαν ἐν τῷ σώματι
Τὸν καιρὸν, ἃ ταῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' αἰσθάνεται.
Eheu me miserum, quamnam in partem corporis
Mens nostra se proripuit illo tempore,
Cùm nimium vecors hæc ego illis prætuli? Grot.

Indè phrasis obtinuit, inqit Plut. *in collat. terrestr. & aquatil.* περὶ τῶν παραφερόντων, μὴ εἴ) παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπεπλωκέναι τῆς λογισμῶν. Vult itaque Marcus, ficubi tale qid contigerit, qàm celerrimè ut ad te redeas. Cicero *ad Attic. l. 7. ep. 3. Id qod animum induxerat, pavlisper non tenuit; sed citò ad se rediit.*

Ἔση γὰρ ἐγκρατέστερος] Refarciendo jugiter post remissiones atqe interturbationes animadversas, validior evadet animi tenor. Ità ossa confracta, si fuerint probè restituta, robustiora fiunt. Sed & *athleta, qicunqe magni spiritûs, nec projecit animum projectus; & qoties cecidit, contumacior surrexit.* Sen. *de benef. l. 2. c. 13.* Et *qæst. nat. l. 3. præfat. Fidelissimus est ad honesta ex pœnitentia transitus.* Et qod Plutarch. in *amator.* Ὡς ἡ ἥλιος ἐκ νεφῶν καὶ μετ' ὀμίχλης ἀθμύτερος ὅταν ἔρως μετ' ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας ἐραστὴς διαλαγὴς, ἥδίων καὶ θερμότερος. Plavt. item *Amphitr. act. sc. 2.*

Iræ interveniunt; redeunt rursus in gratiam.
Verùm iræ si qæ fortè eveniunt hujusmodi
Inter eos, rursum ubi reventum in gratiam est,
Bis tantò amici sunt inter se qàm priùs.

§ 12. Ὧδε πολλάκις ἐπανιοῦσι] Senec. *epist. 103. Quantùm potes, in philosophiam secede. Illa te sinu suo proteget: in hujus sacrario eris avt tutus, avt tutior.* Vide & *sup.* § 10.

Περισαπαὶς ταύτῃ] Vide *l. 5. § 9.* & § 34. & *supr.* § 7.

§ 13. Νεκρὸς ἔτος ἰχθύος] *Cadaver piscis.* Plut. *de esu carn. l. 1.* Ἐγὼ δὲ θαυμάζω τίνι πάθει καὶ πίσᾳ ψυχῇ ἢ λόγῳ ὁ πρῶτος ἀνθρωπος ἥψατο φόνου στόματι, καὶ τεθνηκότος ζῴου χείλεσι προσήψατο σαρκός. καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων περιθεμὸς τραπέζας, ὅλα καὶ προθλὴ παρείπ εἰσιὼν [ἐτόλμησε] τὰ μικρὸν ὕμπροσθεν βρυχθμία μέρη καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα. Ità enim restituendum existimo locum illum, qem aliter Stephanus. Νεκύες γὰρ κοπείων ἐκλαπόντεσσι, καὶ Ἡσύχιος· κρέας ἢ πᾶν νεκρὸν ὅτι, καὶ νεκρῶ μέσος. Idem *Sympos. l. 4. c. 4.* Indè νεκροκομοι μάγειροι eidem in libello superiore dicti: & *in sap. conviv.* Ὁ μάγειρος, τέρατός τις νεκρῶν παλαιὸς. Orcus qidam *cadaveribus constipatus, venter* dicitur. Vide *ad l. 4. § 21.*

Χυλὸς αἵματος σαφυλῆς] *sive sanguis uvæ;* ut Jacobus Patriarch. apud Mosem *l. 1. c. 49. v. 11.* & Moses ipse *l. 5. c. 32. v. 14.* i.e. αἷμα σταφυλῆς. ut Jason Siracid. *c. 39. v. 26.* & *c. 50. v. 15.* & *Maccab. bis. l. 1. c. 6. v. 34.* At Cassiodor. *Var. l. 12. ep. 4.* de vino acinatico, suo more lasciviens: *Hyemale mustum, uvarum frigidus sanguis, in rigore vindemiæ, cruentus liqor, purpura potabilis, violaceum nectar.* Ad nostri mentem propiùs Hesiod in *Bucolic.* referente Fulgent. *mytholog. l. 3. c. 1.*

——βοηγόων δ' ἐρύσον αἱματόεντα.

Et propiùs adhuc Empedocles, ab Aristotele notatus, *Topic. l. 4. c. 5.* ab avtore etiam *problemat. natur.* sub Plutarchi nomine *q. 2.* laudatus, qi cum Empedocle vult πῶν esse σῶμα πνεῦ,

——ἐν ξύλῳ σαπὴν ὕδωρ.

Est enim, ut ex Platone avtor idem *q. 5.* Ὁ χυμὸς ὕδωρ ἠθμηδὸν διὰ φυτοῦ. Itaque Athen. *dipnosoph. l. 1.* Ἀφ' ὑδατος ὁ ὄινος φύεται. ὑδὼρ γὰρ ἕτερόν ἐστιν ὄινος, ἢ ὕδωρ ἀπ' ἀμπέλου πεπιεσμένον. Et Nemes. *de natur. homin.* Ἀπὸ τῆς αὐτῆς τροφῆς, ἐν τῇ μὲν ἀμπέλῳ οἶνος σωίσεται, ἐν δὲ τῇ ἐλαίᾳ τὸ ἔλαιον. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l. 1. c. 14. § 1.* Ὕδωρ ἐν ᾧ μυροπωλεῖς, ἀναδιδόμενον εἰς τὰ ἀνδρεῖα, ὅτε μὲν γίνεται φλοιὸς, ὅτε δὲ κλάδος, ὅτε δὲ καρπὸς, καὶ ἦδη σῦκον, καὶ ῥοιὰ, καὶ ἄλλα ἕκαστον. Epiphan. in *ancorat. § 66.* Ὁ ὑετὸς ἀνδρεῖα καὶ φυτοῖς συμφυσιόμενος κατεργάζεται, ἄλλα καρπῶν καὶ ὁμοιοτρόπως ἕκαστον· καὶ ἐν μὲν τῇ ἐλαίᾳ ἔλαιον πῖον γίνεται· ἐν δὲ ἀμπέλῳ οἶνος χρηστίζεται· ἐν δὲ συκῇ σῦκον γλυκαίνεται. Gregor. Nyssen. *de homin. opific.* Τὸ γὰρ αὐτὸ ὑγρὸν, παραστὰν ἐν τῷ ἀψινθίῳ, ἐν συκῇ δὲ καλαμπαίστου διὰ τῆς ἀμπέλου δὲ βότρυς καὶ οἶνος γίνεται. Ἀπὸ τῆς γῆς γὰρ τῆς ἀμπέλου τὸν ὑγρὸν ἐλκύσας, ὁ οἶνος σωίσεται, Jo. Chrysost. *in tit. Orat. 3.*

Τειχία περιβάλλει] Plin. *hist. nat. l. 9. c. 47. Ut boves victum hominum excolunt; ità corporum tutela pecori debetur.* Hinc Demonax Cynicus, cùm adolescentem qendam ἐπὶ εὐπαρύφου splendidè vestitum, animadverteret de purpuræ laticlavio sese efferentem, apprehensâ veste, Τί τοι, inqit, μόνῳ τοι περὶ σῶ περίβαλον ἐφόρει, καὶ ἦν περίβαλον. Diogenem Canem forsan imitatus, qi adolescentulo cuidam pariter affecto priùs dixerat, ὦ παῖσον, μειρακίσκον, σὺ περιβάτε δορᾷ σιμωνιδικῷ. Refert Amon. *Melissa. l. 2. c. 74.* ubi dicti gratiam tollunt prorsus, qi pro δορᾷ, ἀρεῖῃ subtitutum eunt. In eandem mentem Sotades, (qod apud Stob. *tom. 2. tit. 22.* & Maxim. *c. 56.* reperitur;)

Ἂν ἐνιματῆς, ταῦτα περὶ σὺ περίβατον ἕξεις.
Si veste nites, at hanc priùs ves tulere.

Philo *de provident.* lavdante Evsebio *præpar. l. 8. c. ult.* Ἐμοὶ γε μὴν, περίβατόν εἰσιν, ὡς οἱ ποιηταί φασιν, ἀνδρός. Neotericus qidam;

Purpureis, te effers, qòd amictus vestibus? ante
Te gestavit ovis, cùm tamen esset ovis.
Sericeis, effers, qòd amictus vestibus? ante
Te bombyx habuit; tum quoque vermi erat.

Αἱματίνῳ κόγχῳ δεδαμμένα] indè *conchyliata* nuncupantur. De conchis istis, quum sanguine an sanie, purpura tingitur, videantur Aristot. *hist. animal. l. 5. c. 15.* Plin. *hist. nat l. 9. c. 36. & ibid. c. 38.* & Ælian. *hist. animal l. 16. c. 1.* Naumach. apud Stob. *tom. 2. tit 94.*

Βεμαλε δ' εἰναλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλυ.
At, qo lana rubet, sanguis de murice fluxit.

Et Lucian. in *Cataplo.* μαλακίζων ὑπὸ τῷ αἵματι ᾧ ἐν τῇ Λακωνικῇ βαλάττῃ κοχλίδων. de tyranni purpura loqitur. Optat. *adv. Donatist. l. 5. Sic alba lana regalem transit in purpuram, qomodo catechumenus in fidelem: utique dum incipit esse qod non erat, definit esse qol fuerat.* (ità enim interstingvenda sunt ista) *lana & colorem mutat, & nomen. & homo & vocabulum mutat, & mentem. Considerata sunt effectus retractanda sunt efficientia. Dicis à te datum esse, qòd homo fidelis effectus est si hoc totum est, dicat & operarius artifex purpuræ, qòd non*

——*admixto sanguine piscis, purpuram*
solo tactu conficiat.

Ἐυτρεπὴς παιδοτριβὴς] Huc Diogenis αὐτυρχοῦντος illud, Εἰδὼς ὅτι τῶν χιλίων μνῶν παιδοτρίβης μὴ πεινᾷ. Laert. *l. 6.* sive ut Plut. *de Stoic. contradict. c. 18.* ex Chrysippi *politia*, Εἰδὼς ὅτι τὸν λιμὸν ὅπως ἀπωτρίψεται τῆς γαστρὸς ἀδιαφόρως. Et qod Socrates apud Xenophont. *memorab. l. 1.* de Critia, ὅτι ὕπνον ὀλιγοίνῳ πάσχων, ἐπιθυμῶν εὐθυδίκῳ πρὸς χάριν, ὥσπερ τὰ ὑδρία τοῖς λίθοις.

Μετά τινος ἀσωμίᾳ] Itaqe Hippocrates, referente Gellio *l. 19. c. 2.* Τὴν μέξιν sive σωμοσίαν dixit esse μικρὰν ἐπιληψίαν. Est avtem *epilepsia, motus* τῆς σώματος ἀσωμία, *corporis totius convulsio* qædam. Galen. *de loc. affect. c. 2.* & Fœsius *ad Hippocr. de morb. vulg. l. 2. tom. 5.* qanqam dictum illud Democrito tribuit Clem. Alex. *pædag. l. 2. c. 10.* Eryximacho, Stob. *tom. 2. tit. 6.* qi & Democriti non absimilem, aliam tamen, de eadem *ibidem* sententiam refert, Ξυνωσίη, ἀποπληξίη μικρή. *Apoplexiam* avtem definit Celsus *l. 3. c. 27. resolutionem nervorum totius corporis.* Et *Epilepsiâ graviorem* etiam pronunciat Gorrhæus. Cæterùm nec illud silentio prætereundum, qod contrà monent Oribasius *collect. l. 6. c. 38.* & Aëtius *l. 3. c. 8.* Ὅτι καὶ πνὰς ἐπιλήπτους ἔπαυσε τὸ μίσγεσθαι· qod illi, nec soli, elicuisse videntur ex Hippocratis verbis hisce, *de morb. vulgar. l. 6. tom. 5. § 25.* Τὰς ἐπαύξεας νόσους, μίξις. qæ aliter tamen longè interpretatur Galenus.

Μυξαίης ἔκκρισις] Vide *l. 4. § 48.* ἐχθὲς μὲν μυξάριον. indè per ſtupidum illud, *l. 10. § 26.* ἐξ ὅτου οὖ;

Ὅιαν δὴ αὖται] lege vel, ὅιαι δή, vel ὅῃ δή, *qæle qiddam*; sive, *qemadmodum*; qia ὅπως sequitur.

Ἀπεγυμνῶν] Vide *l. 2. § 12.* & *l. 3. § 11.* Qod de dictione Longini *de sublim.* μή τινα μεγέθους φαντασίαν ἔχοντα, ἢ πολὺ περίεστιν τὸ εἰκῇ περιαπλατῦνόμενον, ἀναπίμπλαται ὀγκῳ, ἄλλως εὐεικονίστου χαίνει, ὧν τοῦ φαντάζειν τὸ περιφερὲς ἐνδιδύσκεσθον. Et *ibid.* κἂν ἔκφυσιν αὐτοῦ πρὸς αὐγὰς ἀναστομῇς, ἐν τῷ φοβερῷ κατ' ὀλίγον ὑποτρέπει πρὸς τὸ εὐκαταφρόνητον.

Ὑφ' ἧ σημαίνεται] ἐφ' ἧ potiùs. Vide *l. 12. § 27.*

Δεινὸς γὰρ ὁ τύφος παραλογισής] Τῦφος, *typhus*, (qo vocabulo utuntur etiam inferioris ætatis scriptores Latini, Arnobius, Augustinus, alii) *pompa, fastus:* qo nomine comprehenditur, qicqid rei alicui obtenditur, qò vel desiderabilius, vel admirabilius, vel formidabilius videatur. *fucum*, Xyl. reddidit. & *effucium* reverà *fasiunt*, ut cum Plinio loqar, repræsentationes istiusmodi. Cæterùm aliud est τύφος, aliud φῦκος, qod is forsan legerit. Philo *in decalog.* Οὐδὲν γὰρ ὄφελος ὁ μὴ κεκοσμῆσθαι τὰ γνήσια τῷ νόθων παρεμπεφύρθαι, καὶ ταλανῆ δεῖ εἰκόνα, ἃ φύσει μὲν κατεσκάσατο, πιθανὰς δ' ὑποβάλλει φαντασίας πρὸς ἀπάτην ὧν πόλεσιν· ὃ καὶ ὁ πάντων ἐπιβουλότατος φύεται τύφος, ὃν τινες τεθήπασι καὶ προσκυνοῦσι, τὰς κενὰς δόξας σεμνοποιοῦντες, διὰ χρυσῶν στεφάνων καὶ ἀλυσίδων, καὶ πλήθους θεραπόντων καὶ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετέωροι φέρονται· &c. Ἐπιβουλότατον dixit, qod Marcus δεινὸν παραλογισμόν. Vide *l. 2. § 12.*

Ὁ Κρῆτης] Crates iste Athenienſis, an Thebanus, qi & Cynicus? hic opinor. Cæterùm Crates hic de Xenocrate qid dixerit, non reperio. Siqidem Xylander à Græcis recessit, dum vertit, *qid de hoc Crates, qid Xenocrates dicat.* Videri potest ex antegressis Cynicum, suo, hoc est, canino more, Xenocrati factum objeciſſe, prout Diogenes objecerat aliqando Platoni, cùm illum tamen ἀπυφώτατον extitisse asserat Laërt. *l. 4.*

§ 14. Τὰ πλεῖστα] eódem spectat hæc perioche, qò & prior illa.

Τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα] *Si sub habitu vel natura continentur.* Xyl. qi conditionalem cur interseret, nihil erat: *comprehendi possunt sub rebus merè naturalibus vel naturaliter affectis.* Cal. potiùs, *qæ ab habitu vel natura continentur.* neqe enim sunt hæc generum capita, qibus comprehenduntur; sed formarum, qibus continentur, differentiæ. Cæterùm reqiri potest non immeritò, qomodo ligna avt lapides, ὑφ' ἕξεως, i. e. *ab habitu* (hoc enim κυρίως vox ea sonat) *contineri* dicatur. Ἕξιν itaqe Galenus observat, præter usitatiora illa significata, dupliciter sumi; aliqando pro *solida ipsa corporis compage*, qâ partes fluidæ magis, continentur. ità *de febr. differ. l. 1.* indè ἑκτικὸς πυρετὸς, *febres he-*

ficas, nominis id adeptas ult, ὅτι τὴν ἕξιν τῶν σωμάτων αὐτὴν καλήκασιν· tum ἕξις qid significet, explicando, subjungit, ἔστω δὲ εἰώθασιν ὀνομάζειν τὰ στερεά, τοῖς ὑγροῖς ἀντιδιαιρούμενα. ità vocant *solidas corporis partes*, qò *abhumidis distinguunt*. *sive in pertium dijtributione humidis oppositas*. aliqando verò pro *spiritu* sive *forma*, qæ *partes rei cujusque continet*. ità H. Stephanus avtor est eundem alibi ἕξιν definire, πνεῦμα σωέχον καὶ συγκρατοῦν τὰ μέρη, *spiritum illum, qi partes compingit & continet*. *spiritûs* avtem appellatione *formam* designari, alibi docemus. Vide *ad l.* 12. § 30. Sed & ἕξις πνευματικὴ eadem Philoni dicta *de mundi immortalit.* verbis illis; Ἀνδραξ μὲν ἔν ὄζι, πῦρ ἐν ὑσία γεώδει, ὃ τόπον ἕξεως πνευματικῆς περιάλυκε καὶ ἑλοχᾶ δι' ὅλης ἔχει περάτων τεταμένον. Unde & ἑλικὴ ζωὴ ex Platonicorum sententia Nemesio, *de natura hom. l.* 2. Ζῆν μὲν λέγουσι καὶ πάντα ἄψυχα ἐκτικὴν ζωὴν. καθ' ὃ συνέχει ὑπὸ τῆς τῶν παντὸς ψυχῆς, τοῦ ἓν (sive ut alii legunt εἰς τὸ ἓν) καὶ μὴ διαλύεσθαι. Et χειροτεχνῶν magìs Philo, ἑλικὴ δύναμις νῦς, inqit, πολλὰς ἔχει δυνάμεις, ἑλικὴν, φυσικὴν, ψυχικὴν, λογικὴν, διανοητικήν. Et mox, Ἡ μὲν ἕξις κοινὴ καὶ τῆς ἀψύχου ὄζι, λίθου καὶ ξύλου, ἧς μετέχει καὶ τὰ ἐκ γῆς ἐοικότα, ὀστέα. Ἕξις igitur hoc in loco. vel *compagem corpoream vitæ inanem*, vel *formam* potiùs *meram*, sive *spiritum* ζωϊκῆς δυνάμεως, i. e. *facultatis vitalis* (strictiùs loqendo) exortem designaverit: qam ψιλὴν ἕξιν, qasi *meram exparxin* sive *existentiam*, Sextus nuncupat, & ὑπὸ τῆς φύσεως Marcus istic distingvit. Siqidem in eandem planè mentem Sextus Empiric. *adv. Mathemat. l.* 8. *c.* 2. qo loco his gemina planè leguntur ista. Τῶν ἡνωμένων σωμάτων, τὰ μὲν ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως σωέχεται, ὡς λίθοι καὶ ξύλα· τὰ δὲ ὑπὸ φύσεως, καθάπερ τὰ φυτά· τὰ δὲ ὑπὸ ψυχῆς, τὰ ζῶα. Philo itidem *de numin. immutab.* gradus qosdam rerum naturalium constituens; Τῶν σωμάτων, inqit, ὁ μὲν ὅλων ποιητὴς, τὰ μὲν ἐνεδύσατο ἕξει, τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ λογικῇ ψυχῇ. idémqe *de mund. immortal.* differtiùs adhuc; Τὰ ἑνωσιν σῴζει διεσκότων, τὰ ξύλων μὲ καὶ λίθων ἕξιν, σαρκῶν τε καὶ δένδρων φύσιν, ψυχὴ δὲ ζῴων ἁπάντων, ἀνθρώπων δὲ νῦν καὶ λόγον. Vides omnino cum Marco istic, ἕξιν *lignis & lapidibus*, φύσιν *satis stirpibúsqe* tribui: habésqe res qatuor, sed eas sibi invicem subordinatas, qibus compages omnis corporea continetur, partésqe ejusdem sibi invicem uniuntur; ἕξιν, φύσιν, ψυχὴν, νοῦν· ἕξιν λίθων, φύσιν φυτῶν, ψυχὴν ζῴων, νοῦν ἀνθρώπων. eodem planè ordine, qo hìc Marcus. qin, nè qid desit corum, qorum Marcus hìc meminit, subjungit, ὀρεπτὸν δὲ σωμάτων τελεωτάτων· qod est idem prorsus cum illo Marci, ὁ ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν καὶ πολιτικὴν τινά. Adjici potest, qòd non Philo tantùm & Galenus dixere σπέρμα sive *semen* in φύσιν primò, tam in ζῷον transire; id qod Aristoteles dixit, ζῆν τὸ πρῶτον φυτῶν βίον, *de gener. animal. l.* 3. *c.* 2. sed & Stoici ipsi, τὸ σπέρμα *semen*, πνεῦμα *spiritum* esse: hunc in utero forum, φύσιν primò; tum ab aëre refrigeratum, ψυχὴν fieri. ità σπέρμα ἀπὸ τῆς φύσεως, τὴν φύσιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς distingvunt: & *semen* sive πνεῦμα volunt dici, donec in utero vitam vegetativam adeptum sit. Vide *ad l.* 10. § 26. & *l.* 12. § 24. Accedit & qd Zeno ἕξιν sensu isto accepisse videtur, apud Laërt. *l.* 7. ubi dicit, Τὴν ψυχὴν, δι' ὧν μέν, ὡς ἕξιν κεχωρηκέναι, ὡς διὰ σῴζων καὶ σῴζον πάντων· δι' ὧν δ, ὡς νῦν, ὡς διὰ τῆς ἡγεμονικῆς. Vide *ad l.* 12. § 30. indè ἑλικὴς διαμονὴ, Porphyrio dictum *de abstinent. l.* 4. Οὐδὲν γὰρ ἡ λίθος προφὴν, τὸ αἴτιον τῆς ὁμμένον ἕπεσθαι ἀν ἡ τὸ (τῆς f.) ἑλικὴς διαμένειν· ἡ φυτὸν, τὴν διατροφὴν ἐν τῷ αὔξειν ἢ καρποφορεῖν· ἡ ζῶον σώμασι, πνεῦμα αὐτῷ τὴν αἴσθησιν. Ea igitur, inqit, *qæ vel formâ merâ continentur, ut ligna & lapides; vel naturâ* (i. e. animâ vegetativâ ἀπὸ τῆς φύσεως sic dictâ, unde φυτὰ *plantæ*) *ut ficus, vites, olea*, &c. Vide & Marcum ipsum *l.* 10. § 2. ubi φύσιν μέντοι ἀπὸ τῆς ζῴας φύσεως distingvit. Non erat itaqe qòd vir summus in *ad Epictet. & Simplic. mss*, avt voces illas ἕξιν & ἑκτικὴν apud Philonem ac Clementem mendi suspectas haberet; & ἕστ atqe ἑκτικὴν rescribendum præscriberet; avt Philonis solius arbitraretur esse ἕξεως vocabulum hac ratione usurpatum, qum & Sexti, & Zenonis etiam, aliorúmqe itidem existere sit clarissimè demonstratum.

Τὰ δ' ὑπὸ σῴζ ἐλίγω μετριωτέρων] *qa subactioribus aliqantò*. Xyl. & mox: *Siqa paulò plus haberent gratiæ* perperam, & præter Marci mentem, ad res retulit, qod de hominibus dictum est. *οἱ μετριώτεροι, qi modestiores & moderatiores sunt*.

Ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21. & *l.* 12. § 30, 32.

Ἔχουσι καὶ κινεῖσθαι] forsan ἴσχουσι. ut infrà § 16. κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι. nam & ἴσχειν καθολικῶς qandoq; usurpatur. Arrianus de Indiæ fluminibus, Χειμάρρους ἴσχουσι, ὀλίγοι τε γίνονται.

Τῷ ὁμογενεῖ συνέχει] *Congeneri suo cooperatur*, vel homini, ut *l.* 2. § 1. vel Deo etiam, ut *l.* 5. § 21. de illis Xyl. intellexit, de isto Cas. ego utrumqe opinor respexisse.

§ 15. Τὰ μὲν ἀσύδετα γίνεσθαι] διὰ τὴν ὕλην ἢ αἰτίαδος ἀνύπαρκτα τῷ κόσμῳ. χρεία γὰρ ἔχει, σῴζ μὲν ἐπισταμένων, σῴζ δὲ μελλόντων, σῴζ δὲ ἐπισταμένων. Epictet. *l.* 2. *c.* 1. Idémqe *l.* 3. *c.* 24. ἀναγκαῖον πρὸς τὴν τινα ἕξιν καὶ παρεγχώρησιν ἄλλου [ἄλλων potiùs] ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δὲ ὑπεγίνεσθαι, τὰ μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. Ocellus *de univers.* Τὸ μὲν διαλλαγὴ γεγονότων, τὸ δὲ γένεσις ἀπογεγονότων. Empedocles apud Aristotel. *Physic. l.* 8. *c.* 1.

— ἢ μὲν ἓν ἐκ πλεόνων μεμάθηκε φύεσθαι·
Ἢ δ' πάλιν διαφυῖτος ἕης, πλέον ἐκ τὲ λέλυται·

Τῶ μὲν γίγνεσθαί τε, καὶ ἀέξεσθαι ὑπάρχει·
Τῶ δ' ἀλλάσσεσθαι δυνατόν, καὶ ἅμα πάντα·
Ταύτη δ' αἰεὶ ἕασιν ἀκίνητος καὶ κύκλος.

Vide *l.* 5. § 23. & *Jupr.* § 4.

Ἀναπέμπει τὸν ἄτιτον αἰῶνα τὸν κόσμον] Locomota sunt illa τὸν ἄτιτον αἰῶνα, ad sequentis clausulæ extremum rejicienda, & post παράγεται collocanda. *mutationes rerum orbem perpetuant, ut temporum successiones ævum æternum præsiant.* Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 7. § 25. Naso *Metamorph. l.* 15.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen. neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut undâ pellitur unda,
Impetúrque eadem veniens, urgetque priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur,
Et nova sunt semper: nam quod fuit antè, relictum est,
Fitque quod haud fuerat: momentáque cuncta novantur.

Τῷ πολλῷ] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23.

Τί ἂν τις ἐπιμύσειεν] vide *l.* 5. § 10.

Ἐφ' ᾧ σῴζεται οὐκ ἐξεστιν] Ità *l.* 5. § 23. οὐκ ἐφ' ὅσον. Παράγει γὰρ τὸ ζῶμα τῦ κόσμου τούτου. Paulus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Et Joan. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 17. Ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτῦ. Ἀλλ' ποιῶν τὸ θέλημα τῦ θεῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Τῶν παραπετομένων ῥᾳδίων φιλεῖν] Solomon *Proverb. c.* 23. *v.* 5. *An oculos tuos conjicies in ea quæ nè sunt quidem? (in ea quæ mox non futura sunt. Jun.) nam omnino comparant alas divitiæ, instar aquilæ pernicissimæ, quæ cœlum versùs avolat.* ubi *oculos conjicere* idem esse Solomoni, quod Davidi *cor apponere, Psal.* 62. *v.* 12. monet Drus. *Prov. classi.* 2. *l.* 2. *Prov.* 105. Evripid. *Inone*, apud Stob. *serm.* 2. *tit.* 105.

Τὸ πόθεν δ' ὁ πλοῦτος.——

Et in *Meleagr. ibid. tit.* 75.

——πάντα μὲν ἀκεῖα πλοῦς.

Et Simonides in *navis* ab eodem laudatus *tit.* 105.

Ὠκεῖα γὰρ, ὡς ταυτερίγα
Μίας ὕπνος, ἃ μετάστασις.

Plato in *Euthydem.* Ἀλλ' ἴσως πάνυ γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τοῦ κορυδοῦ διώκοντα· ἀεὶ ὅσον τρέχειν αὐτῷ αὐτίκα λήψεσθε, οἱ δ' ἀεὶ ἐκφεύγουσιν. Pulcrè Gvigo *meditat. c.* 5. § 14. *Vide quomodo capiatur anima rebus corporeis, & capta crucietur, utpote in puero. capitur enim viso passere: quem cùm acceperit, subjacet tot casibus, quot passer ipse. quomodo autem est tuta, priusquam talibus capiatur? ea enim quæ placent, tenent illam, ut possit adversis multari.* De homine humanisque rebus universis Gregor. Naz. *epitaph. in Cæsar.* Ὅσα ἐσμὲν οὐκ ἰσάμβιον, φάσμά τι μὴ καλλίμορφον, πλῆσις ὀρνέων παρερχομένων, ναῦς ἐπὶ θαλάσσης ἴχνη οὐκ ἔχουσα, κόνις, ἀτμὶς, ἐωθινὴ δρόσος, ἄνθος καιρῷ φυόμενον, καὶ καιρῷ λυόμενον.

Τὸ δ' ὕδωρ ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπολίνυσιν] Ità *l.* 4. § 43. ἅμα τε τὸ ὕδωρ ἕασιν, καὶ παρυλώσας. Senec. *epist.* 104. *Avium modo transvolant, citiùsque quàm venerant, abeunt.* Gregor. Naz. *pro pauper.* Πλοῦτον μηδὲν σὺ ἐνταῦθα τοῖς ἀνθρώποις μηδὲ πολυχρόνιον, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλος μεταβαλόμενα καὶ μεταλλάττοντα, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερόμενά τε καὶ ἀστερεώτατα, καὶ πρὶν ληφθῆναι ἀπόλλυται καὶ φεύγοντα. Et *in pascha*: πρὶν πραπῆναι φεύγοντα, καὶ πρὶν γνῶναι διαδιδρασκόμενα. Hieronymus *in Esajæ c.* 38. *omnis seculi felicitas, dum tenetur, amittitur. Ideò, antequàm tenetur, clabitur.* Minut. *apolog.* Et Avgust. *in Psal.* 38. *Antè abeunt priusquàm venánt: & cùm venerint, stare non possunt. agunt ut, sequuntur se, & non se tenent. nihil de præsenti revocatur; nihil quod transiturum est, expectatur. nondum habetur, dum non venit; nondum tenetur, dum venerit. & est, & non est: nec esse nos dicere, quod non stas; nec non esse, quod venit & transit.*

Ἡ αἰὼν αἵματος ἀναθυμίασις] Idem *l.* 5. § 33. *In sacra pagina, vita animalis sanguis* esse dicitur, *& in sanguine vita consistere.* Vide Mosen *l.* 1. *c.* 9. *v.* 4. & *l.* 3. *c.* 17. *v.* 11, 14. Τῷ ψυχικῷ αἱματώδη εἶδος, Heraclitus dixit. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ τῦ ὕπνου ἀνάπαυσις] Ità *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. Esajæ *c.* 2. *v.* 22. *Nolite amplius hominis fidere, cujus vita, ut flatus in naribus est. quantùli enim is est æstimandus?* Senec. *ad Marc. c.* 11. *Homo, anxiæ solicitæque tutelæ, precarii spiritûs, & malè inhærentis; quem pavor repentinus, aut item ex improviso sonus auribus gravis excutit.* Et Calvin. *institut. l.* 1. *c.* 11. § 4. *Terrenus homuncio singulis ferè momentis vitam exhalat.* Et mox: *Animam evanidam in singula momenta precariò trahimus.*

Ὅσον παρ' ἕκαστον πνεῦμα] Vide Empedoclis versus apud Aristot. *de respirat. c.* 3. & Platon. *in Timæo.* Senec. *epist.* 54. *Invasit me repentè mala valetudo. suspirium aptè dici potest. brevis valde & procellæ similis impetus est. quis enim diu expirat? omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt: nullum mihi videtur molestius. quid ni? aliud enim, quicquid est, ægrotare est: hoc, est animam agere. itaque medici hanc meditationem mortis vocant. faciet aliquando spiritus ille, quod sæpe conatus est.* At quod Senecæ molestum, Marco nostro familiare, quasi assiduum quiddam videtur. Avg. *de orig. anim. lib.* 3. *c.* 4. *Præter alimenta solida & fluxa, unde est cibus & potus, hoc tertium nobis Deus alimentum circumfudit aurarum, quas ità carpimus, ut sine cibo & potu diu esse possimus; sine hoc tertio, quod nobis aura, quæ undique circumfusa est, spirantibus & respirantibus exhibet, nec exiguo temporis spatio possumus vivere. Sicut autem cibus & potus non solùm ingredi debet, verùm etiam per meatus ad hoc institutos egerendi sunt, nè utroque læ-*

dant, vel non intrando, vel non exeundo: ità hoc tertium flabile alimentum, qia in nobis manere non ſinitur, nec immorando corrumpitur, ſed egeritur mox ut ingeritur, non alios, ſed eoſdem meatus, id eſt, os, aut nares, aut utrumque, & qâ intraret, & qâ exiret, accepit. In ſeipſo proba tibi ipſe qod dico. emitte ſpiritum flando, & vide utrùm dures ſi non receperis: recipe reſpirando; & vide qas patiaris anguſtias ſi non rurſus emiſeris. hoc igitur facimus, qando utrem inflamus, qod facimus ut vivamus. niſi qòd tunc paulò plus ducimus, ut paulò plus emittamus, ut ſpiritum flabilem, id eſt, ventum in utrem implendum & extendenam non qietè ſpirandi & reſpirandi, ſed anbelandi impetu coarctemus. niſi ergò, qòd impendis ad utrem implendum, ad te itidem alendum aditu patefacto vlerit, qid tibi, non ſolùm unde illum inflare, ſed unde tu poſſis vivere, remanebit? Hinc illud Epicharm. apud Clem. *Strom. l.* 5. Αἱ φύσεις ἀνθρώπων, ἀσκοπνευματίαι. Vide & *l.* 8. § 54.

Πᾶσιν ὑποπνεῖν δυνάμεν ὑποδῦναι] Hinc ex formulæ & in ſacris ſcriptoribus. ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum emiſit.* Matth. *c.* 27. *v.* 50. &, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum tradidit.* Joan. *c.* 19. *v.* 30. &, ἐξέπνευσε. *expiravit.* Marc. *c.* 15. *v.* 37. & Luc. *c.* 23. *v.* 46. Lucian. ctiam in *votis*: ὑποφυσήσας τὸ ψυχίδιον ἄπεισι. *animâ efflatâ abiit.*

§ 16. Ὡς τὰ φυτὰ, τίμιον ὅτε τὸ διαπνεῖσθαι] Malè luxata & confuſa iſta: ſed reſtitutio proclivis. leg. Τίμιον, ὅτι τὸ διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτά. *Æſtimatione dignum eſt, non perflari, qod & plantarum ſive ſtirpium eſt.* Τὸ διαπνεῖσθαι autem de ſtirpibus uſurpatum apud Xenophontem habemus in *ſympoſ.* Verbis hiſce à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 19. adductis; ab Athenæo etiam *l.* 11. lavdatis; apud qem emendatiora, qàm in vulgatis Xenophontis codicibus, exhibentur: Δοκεῖ μήν τοι μοι τὰ ἅμα ἀνδρῶν σώματα [συμπόσια ταῦτα, codices. malè.] τὰ αὐτὰ πάσχειν, ἄκρα καὶ τὰ ἅμα ἐν τῇ γῇ φυομένων· καὶ γὰρ ἐκεῖνα ὅταν μὲν αὐτὰ ὁ θεὸς ἄχρι ἀνθρώπου ποιῇ, ἁδρὰ διώκτα ἐρᾳθέδς, ἁδὲ ταῖς αὔραις διαπνεῖσθαι. Id Latinis *perflari* dicitur. Columella *l.* 4. *c.* 19. *Fructúsque ſummotus à terra, minùs putreſcit: & hoc uno modo perflatur ventis, qi nebulam & rorem peſtiferum celeriter adficcant, multúmque ad defloreſcendum, & ad bonitatem vini conferunt.* & *c.* 18. *Qæ diſtinctio plus Solis & venti vitibus præbet.* & *c.* 7. *Nam & ſic facilius inſolatur humus, & fructus percoqitur, perflatúmque ſalubriorem habet.* Id qod Plin. *l.* 7. *c.* 21. de certo Vitis genere: *Melior ea vino, qando ſibi ipſa non obumbrat, aſſiduóque ſole coqitur, & afflatum magis ſentit.* διαπνοὴ in animantibus qid ſit, qídqe ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς diſtet, ex Ariſtotele ac Galeno docuimus, *ad lib.* 3. § 1. Nec omittendum videtur, qod Xenophon loco ſuperiùs adducto in collationis membro altero τὸ ἀναπνεῖν memînit, qaſi iſtud in animantibus τῷ διαπνοῇς illi in arboribus reſpondeat. Οὗτω γὰρ ἂν ἡμεῖς, inqit, ἴσμεν μὲν ἧττον τὸ ποτὸν ἐλκόμενον, ταχὺ ἡμῖν ἂν τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφζοῖντο, καὶ ἧττ' ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι, δυνησόμεθα. Etiamſi verò τὸ διαπνεῖσθαι iſtud, qod hîc *ſtirpibus* tribuitur, diſtat multùm reverà ἀπὸ τῆς διαπνοῆς illius, qæ animantium peculiaris eſt; in hoc tamen conſentiunt, qòd ſpiritus ſive flatu qodam utrumqe perficitur, & qòd ad conſervationem τὸ διαπνεομένου, cujuscunqe generis illud fuerit, utrumqe conducat. Verùm præter διαπνοὴν illam externam, qæ ab avra liberiore ſtirpibus eis obvenit, qæ locis patentioribus ſuccreſcunt, aliam etiam internam nobis Theophraſtus inſinuat, qâ per ſingulas ſtirpis cujusqe partes, animæ, qam vegetativam dicimus, virtute, ſpiritus qaſi vitalis qidam diffunditur, ejuſdémqe itidem pars excrementitia diſſipatur & diſpellitur. Is enim *de cauſſ. plant. l.* 5. *c.* 15. ubi de morbo qodam piceæ arbori familiari, qam δάδωνα vocat, verba faciens, hæc habet; Ἔοικε παραπλήσιον τὸ συμβαῖνον τοῖς ἔμψυχοις ζώοις, ὅταν ὑφαρπαγῶσιν· ὁ δωμάθεος γὰρ ἔλκειν τὴν τροφὴν, ὑπὸ ὅλου τοῦ σώματος ἕλκει, οὐ τὴν σύμφυσιν καὶ τὴν πύκνωσιν, ἐκείνῃ τε ἀποκρίνονται, καὶ αἱ πεῦκαι. διὸ καὶ ὅ καλοῦσι οἱ ἰατροὶ τέτανον τελευτᾶν. φασὶ γὰρ ἀποπνιγῆναι τὴν τροφὴν διὰ τὴν πύκνωσιν. πάντα γὰρ, ὡς ἔοικε, δεῖται πνεύματος τινος, ἢ μανώσεως, ἢ πέψεως. Et *l.* 6. *c.* 15. ἐπὶ πάντων γε δενδρότων, ἀπόλλυται τὰ ἔνυδρα συμπιπτόμενα καὶ ἥλιμα ἔχοντα δίοδον τοῦ πνεύματος. Qin & Jul. Scalig. *ad l.* 5. *c.* 20. ad illud Theophr. *v. c.* de arboribus dictum ætate diuturnâ exarescentibus, ὥσπερ ἀποπνιγόντων καὶ μαραινομένων· *Metaphora*, inqit, *eſt ab animalibus, qibus ſpirandi, atqe vitæ idem finis eſt, ac qanqam & plantæ; tamen utuntur beneficio διαπνοῆς. Omne enim vivens διαπνεῖται. calor enim vitalis eget in multis refrigeratione, in omnibus inſtauratione. inſtauratur autem cœleſti calore circumfuſo, qi ſeſe induit in omnia. Pereunt ergò plantæ qaſi ſuffocatæ, ubi πνεῦμα δίοδον οὐκ ἔχει· pereunt itidem, qaſi expirantes, ubi copioſùs illud ἐξαλμύεται.* qod & ἀποπνοὴ πνεύματος Theophr. dixit *l.* 2. *c.* 20. De ſeminibus qibuſdam Galenus ἐκ τροφῶν δυνάμεως *l.* 1. *c.* 10. Παχυτομωτικὴν ὑγρότητα ταῦτα ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ῥᾳδίως συλλαμβάνῃ ὑπ' αὐτοῖς χεῖρας κατατιθέμενα· ἢ ἐν τόποις ξηροῖς ἅπασι καὶ χρόνῳ πλείονι, τὸ μὲν τι διαπνεῦσαι τῆς περιττῆς ὑγρότητος, τὸ δέ τι πεφθῆναι, μέχρις ἂν ξηραινόμενα σπερμάτων μοχθηρῶν. (qo loco qod Galen. διαπνεῦσαι, Theophr. ἀποπνεῦσαι dixit *de cauſ. plant. lib.* 3. *c.* 7. οὐκ ἀυδὺς ἀλοαθέντα τὰ σπέρματα ἐλαίῳ ῥᾳδίως χρονιζόντων, ὅδε τὰ νέα ῥᾳδίως ἄπαν· ἀλλὰ δεῖ πνα λαβεῖν ἐν ἑαυτοῖς ὃ πέψιν καὶ δύναμιν, ὑποπνεύσας

σωτος τῦ ἀλλοτρίυ.) ſequitur apud Medicum; Ἀποῤῥεῖ γὰρ ἀπὸ λῶν φυτῶν τε καὶ σπερμάτων καὶ καρπῶν, ὅπειδὰν συλκρεμασθέντα κείται, πρῶτον μὲν ὅσον ἐν αὐτοῖς ὑδατῶδές τε καὶ λεπτὸν ἀφίσταται, μὴ ταῦτα ἢ καὶ αὐτῆς τι τῆς κατὰ φύσιν ὑγρότητος. Qin & qod διαπνεῖσθαι hoc ſenſu avtoribus ſuprà lavdatis, idem ἐξαερεῖσθαι qibuſdam dici Theophraſtus idem avtor eſt in *hiſtor. plant. l.* 8. *c.* 10. ἐὰν πνεῦσις, inqit, μεγάλη καὶ πλείω χρόνον ὑπομένῃ, ξηραίνει καὶ ἀφαυλίνει ὃ καλοῦσί τινες ἐξαερεῖσθαι. qod Plin. *l.* 18. *c.* 17. *tunc enim exinaniunt grana.* qem locum Heſychius ob oculos habebat, qum ἐξαερεῖσθαι, ξηραίνεσθαι exponeret. ipſe ἐξατμίζεσθαι dixit, *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 1. qo loco ἐξηγπτικῶς utrumqe conjunxit, διαπνεῖται καὶ ἐξατμίζεται. atqe hoc eſt qod de aëre ventis agitato Vitruv. *l.* 1. *c.* 6. *Vitioſis corporibus detrahit ſuccum, & efficit ea exiliora.* Eodem ſenſu acceperim ego & τὸ ἐξαερεῖσθαι, qo loco de conceptu agens Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 10. *c.* 3. hæc habet: Ἐιοὶ δέ τινες αὖ πάχνοί τι τοιοῦτον, ὃ καλοῦσι ἐξαερεῖσθαι· ὅζι ἢ τὸ τοιοῦτον πάθος, ὅταν συγγένωνται τῷ ἀνδρὶ, ὅτε περίεμψιαι δῆλαι τὸ σπέρμα, ὅτε κυΐσκουσι· διὸ καὶ γελοῖται ἐξαερεῖσθαι. etiamſi enim vir Maximus interpretetur *fruſtrari*; ſicut ἀνεμώματα ὠὰ dicuntur *ova irrita*: eodémque reſpexiſſe velit Maronem, cum *eqas* dixit *vento gravidas* fieri: ipſum etiam philoſophum verbis illis *l.* 7. *c.* 4. πνεύματικῶν χυμῶν τῶν ὑστέρων, vim τῦ ἐξαερεῖσθαι declarâſſe. aliqid tamen amplius cô loci hocce vocabulo ſubindicari ſaltem avtumo. cùm nec idem πάθος utrobiqe deſcribatur, ſed loco altero, qod congreſſum præcedat, altero verò, qod ſubſequatur: & philoſophus ipſe verbis priùs adductis ſubjungat ſtatim; αὖτον ἢ τὸ πάθος ἢ ὑστέρα, ὅταν ἢ λίαν ξηρά. ἐλκύσασα γὰρ πρὸς αὑτὴν τὸ ὑγρὸν, ἀφίσησιν ἔξω· τὸ ἢ καταπνιγόμενον. hoc eſt, qod Theophr. ξηραίνεσθαι καὶ ἀφαυαίνεται. Verùm de hoc alii viderint. Havd diſſimiliter certè Hippocrates τὸ ἐξαερεῖσθαι uſurpavit, *lib. de natur. puer.* ἐξαερεῖται γὰρ ὑπὸ τῦ ἀέρος, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτῦ διϊὸν. de aqa loqitur: cui & ipſe, nec huic ſoli, ſed terræ qoqe *tranſpirationem* qandam ibidem tribuit. Siqidem rationem aſſignans, cur terræ inferiora hyeme caleſcant, πυκνοτέρη δέ ἐζιν ὑπὸ τότε (ὅτι πήζει ἐφ' ἑαυτῆ) καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν ὑδρώλη. Et mox de rebus congeſtis compreſsiſqe qibuſvis, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐνθερμαίνεται, καὶ ἐν τάχει χάρτα σήπεται. ὑ γὰρ λίεσι τὸ πνεῦμα δι' αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ἐόντων. Ità *perſpirationis* cùm defectus, tum & exceſſus, nocumentum tam animatis qàm & inanimatis inferre ſolet. Proinde, qia in *perſpiratione* iſta, ubi nimia fuerit, partes etiam utiles decedunt, & vis naturalis deperit, indè natum videtur, ut τὸ διαπνεῖσθαι, qod & antè monuimus, in *interitûs* ſignificatione non rarò uſurpetur. Ità de animantibus, Ariſtotel. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ γὰρ τὐναντίον μᾶλλον ἢ ψυχὴ τὸ σῶμα σωίζειν· ἐξελθόσης γὰρ διαπνεῖται καὶ σήπεται. Et Plato *Phædon.* itidem de corpore: ὦ θεοφιλέες διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι. de plantis; Theophraſt. *de cauſ. l.* 6. *c.* 23. Τὰ μὲν ἓν τοιαῦτα πάντα, πεφαυμένα εὐυσμότερα· τὰ ἢ ἀσθενῆ, ταχὺ διαπνεῖται, καθάπερ τὰ ἴα. citò evaneſcunt, *evaporantur.* de fructibus Ariſtot. *problem. l.* 22. *q.* 17. ἐκ δὲ πολυχρόων (caricas loqitur) διαπίπτουσι καὶ ἐξίκμαδα μᾶλλον τὰ ὑγρὰ τὸ πλεῖον τῦ γλυκέος. de ſeminibus Chryſippus *phyſic. l.* 2. referente Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* πνεῦμα ἔχει τὴν οὐσίαν τὸ σπέρμα, ὡς δῆλον ἐκ τῦ εἰς τὴν γλῆν καταβαλλομένων σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα ὑκ ἔτι φύεται, διαπνευμένων αὐτοῖς τῶν χυμέων. alterum enim poſt φύεται, ὡς δῆλον, inducendum prorſus videtur, niſi ſiqis in διαλυόμενον mutandum cenſuerit. Cæterùm aliis ego deſpiciendum libens propoſuerim τὸ διαπνεῖσθαι Clementi Alex. qid velit, qod dæmonibus ille tribuit, *Strom. l.* 7. qo loco τὸ διαπνεῖσθαι, καὶ ἐμπνεῖσθαι, καὶ ἀφιπνεῖσθαι, καὶ ἀναπνεῖν à ſe invicem diſterminat, primúmque dæmonibus, ſecundum aqatilibus, tertium inſectis, qartum animantibus pulmonum ope aerem attrahentibus aſſignare videtur. Mihi interim ſuſpicio oboritur, locum mendo nevtiqam immunem eſſe, legíqe debere πάντεσιν διαπνεῖται, ὡς τὸ δῆλ δρυσίν, vel τὸ δῆλ δένδρων (non avtem τὸ δῆλ διαμύνων) γὰρ. eò magis, qia & ſtirpibus iſtîc Marcus τὸ διαπνεῖσθαι attribuat; nec veriſimile ſit à *dæmonibus* exorſum Clementem, cùm in reliqis gradatim ab inferioribus ad ſuperiora aſcendat, ab aqatilibus ad inſecta, ab inſectis ad animantia perfectiora. Viderint eruditi.

Τυπῶδες] τυπώδης, ſive *impreſſionem qandam admittere* in ſe ab externis objectis, ſenſus tam exteriores, qàm & interiores dicuntur. indè ἀντιτυπία αἰσθητική. *infrà* § 26. & αἰσθητικὰ εὐπαραπόητα. *l.* 5. § 33. Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. ὑπολαμβάνοντες τῆς αἰσθητοῖς, τυπώμεθα γὰρ αὐτοῖς. Ex Chryſippo *de anim. l.* 12. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φαντασίαν δέ ὅζι τύπωσις ἐν ψυχῇ, τυτίσιν, ἀλλοίωσις· ὑ γὰρ δυκτὸν τὴν τύπωσιν οἴονεί τύπον σφραγῖδος· ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ὅζι πολλὰς τύπους κατὰ τὸ αὐτὸ γίνεσθαι· νοεῖται ἢ ἡ φαντασία ἡ ὑπὸ τῦ ὑπάρχοντος κατὰ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη, καὶ ἐναποτετυπωμένη, καὶ ἐναποσφραγισθῆναι.

Νδρεσπασιεῖς] & *infr.* § 28. νδρεσπασία ὀρμητική. Vide & *l.* 2. § 2. Τὰ νδρεύσασα ὄργανα κινεῖται μὲν καὶ πεπαυμένα τῆς τῦ ἀρχικῦ τῆς κινήσεως ἐνεργείας τῇ μηχανῇ· κινεῖται ἢ ὑκ ἐπ' ἄπειρον· ὃ γὰρ οἰκοθεν ἔχει τῦ πηλῦ τῆς κινήσεως· ἀλλ' ἕως ἡ δοθεῖσα δύναμις ἰσχύει, καὶ ὑκ ἐκλύεται τῇ περόδῳ. Syneſ. *de providenc. l.* 1.

Κρότος γλωσσῶν] Ità *l.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. Vide & *l.* 8. § 52. κρότον γλωσσῶν

qod Marcus i. e. *strepitum*, Evripides κόμπον, qasi *stridorem* dixit; cujus hæc sunt in *Hecuba*:

Ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἥκομεν, φρονήματος
Τοῦ πρὶν στερέντες; εἰ δὲ τ' ἐσμεθα,
Ὁ μὴ πις ἡμῖν πλοῦτος ἐν δόμοισιν,
Ὁ δ' ἐν πολίταις τιμῶ κεκλημένος;
Τὰ δ' ὄλβι' ἄλλως φευγτὰ βουλόμεθα,
Γλῶσσης τε κόμπου. ——

Ut ad nihil devenimus jam, priſtino
Orbati faſtu? & interim inſolſcimus?
Hic æde dives, civium ille plauſibus?
At hæc nihil ſunt aliud quàm curæ meræ,
Stridórque linguæ inanis.——

Τί κατηφείτε τιμίου] Basil. Cæſ. *epiſt.* 42. Τῷ ὄντι μόνον ἀσφαλὲς καὶ βέβαιον τὸ διαρκὲς ἀγαθόν. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ παρὰ θεοῦ τιμή. τὰ δὲ ἀνθρώπινα ταῦτα, σκιᾶς ἐστιν ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα. ὅτε γὰρ νέοις ἅμα καὶ ἀπείροις ἀνδρῶν ἐξέτασιν καλλωπίζει, καὶ ἅρμα σώματος ἢ νόσῳ ἢ γήρᾳ μαραίνεται· καὶ πλοῦτος μὲν ἄπορος, δόξα δὲ συκοφάντου· αἱ τε ἀφ' ἑστίας τειχομαχίαι διαπτύονται τῷ χρόνῳ τούτῳ σωπαρπίζοντι· ἀλλὰ καὶ τὸ πεπαιδαγωγῆσθαι ἅπασιν οἱ λόγοι ἄχρι τῆς ἀκοῆς τιθέασι χάριν ἔχειν. ἀρετὴ δὲ ἄσκησις, τίμιον μὲν κτῆμα τοῦ ἔχοντος, ἡδὺ δὲ θέαμα τοῖς ὁπωσοῦν χαίρουσι· ἧς ὁπωσοῦν ἄξιον σαυτὸν κατασκεύασον ἐπὶ τὰ ἐπαγγελίας ὑπερκειμένων ὑπὸ θεοῦ ἀγαθῶν. Verùm de mercede iſta Marcus noſter an qicqam ſomniârit etiam, incertum eſt. Vide *l.* 4. § 33. & *infr.* § 47.

Περὶς ὃ κατεσκεύασαι] Vide *l.* 5. § 16.

Ἀνάγκη καὶ φθονεῖν] Idem *infrà* § 41. Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἴ τις νομίζει ἧσσ' ἀγαθῶν μέγιστον, ἑτέρῳ μὴ πιθέσθαι; Cato min. *Plut.*

Καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι] *Ibid.* & *lib.* 9. § 1. μεμφέσθω τῇ κοινῇ φύσει. Epictetus *enchir. c.* 3. Ἐὰν τὰ φύσει ἄλλα ἀλλοτρία οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἀμπελώδεις, πτερώδεις, ταραχώδεις, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστὶν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀνακόψει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, ἄκων ποιήσεις οὐδὲν, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις, οὐδείς σε βλάψει.

Ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδοῦς καὶ τιμῆ] Vide *l.* 2. § 6. μὴ αἰδημόνῃ σαυτῷ. & *l.* 3. § 9. τῷ ἀπολιπεῖν διώκειν σέαυ. & *l.* 5. § 21. θεῷ ἔπου τὸ κεφάλαιον τίμα. Vide & *l.* 3. § 4. & 7.

Σαυτῷ τε ἀρεστὸν] Contrà qàm plerique homines, ὅτι οὐδὲ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκουσι. *l.* 3. § 4.

Ἐπιτυγχάνει ὅσα ἐπείνει διανέμων] utpote qæ ἀγαθὰ εἶναι πίστευσε. *l.* 3. § 4.

Καὶ διατετέλεκασιν] Vide *l.* 5. § 8.

§ 17. Ἄνω, κάτω,] De aqa Demoſth. *adv. Calliclem.* ἡ μὲν ἐν εὐοδίᾳ, φέρεται κάτω· ἢ δ' ἐν ἐναντίᾳ τινὶ, τὸ παῦτα ἀναγκάζει ἀνάγκη. Scilicet, Ὅταν τὸ ὁπωσοῦν μὴ ᾖ, φέρεται εὐθύ. Ariſtot. *de Cœlo l.* 4. *c.* 3. ubi avtem occurrit τὸ ἐμποδίζον πρὸς τὴν curſúque proprio declinat & deviat. Verùm non ſic ἡ τῶν ἀστρων κίνησις. ea ſiquidem rectâ ſemper procedit. *l.* 5. § 14. ſive κατ' εὐθύ. ut *l.* 8. § 61. ea ubique εὐοδεῖ. Vide *l.* 8. § 6. Etenim, ὡς σοφὸν ἐυοδοῖ ἐσον ἢ πρόξεις. qod tanqam Solomonis citat Baſil. Cæſar. *in princip. Proverb.* καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇς, καλῶς οδοποιήσεται. *Pſalm.* 1. *v.* 3. Καὶ γὰρ ὅσαι ἀφελείας ἀγωγαὶ ποιητικαὶ, ταύτας ὁ κύριος παραπέμψει καὶ σώματος τόνον, καὶ ψυχῆς εὐθυμίαν, καὶ συνεπιλήψεται τῶν εὐμάρειαν, καὶ πᾶσι εἰς πάντα τὸν βίον εὐοδίαν, τοῖς τὰ πνεύματικὰ ἀσπαζομένοις ποιμνίοις ἀδόλως. Baſil. idem in *hexamer. orat.* 3. Ἰτὰ, τῇ ἀρετῇ πᾶν ἄπορον πνέων.

Invia virtuti nulla eſt via.

εὐοδεῖν ergò, eſt εὐόδως πράττειν, ut Marcus ipſe *lib.* 1. § 17. *progreſſus bonos facere*, ſive *felicitèr, proſperè, cum ſucceſſu bono progredi.* cui opponitur τὸ δυσοδεῖν, *malè, moleſtè, parùm ſecundè progredi.* Epict. *l.* 3. *c.* 19. διὸ ὅταν δυσοδῶμεν, αὐτοὺς αἰτιώμεθα. qod vocabulum havd temerè alibi reperias, & ἡ δυσοδία. δυσοδίαν τοῦ λόγου παρέχουσι καὶ δυσκολίαν, αἱ βύλαι καὶ κρίσεις καὶ δίαιται ἐμπαθεῖς. Plut. *de virt. moral.*

§. 18. Εὐφημεῖν ὑ δίλυσον [Triplex notat in eiſdem plerìſque vitiums primò invidiam atqe livorem, qòd coætancis ſuis lavdem commeritam tribuere detrectant; dum qiſqe, ut Flacc. *l.* 2. *ep.* 1.

——*niſi qæ terris ſemota ſuiſque*
Temporibus defunctа videt, faſtidit & odit.

tum iniquitatem; qòd εὐφημίαν eam, qam avcupantur ipſi, aliis denegant: in regulam æqitatis illam peccantes, qæ præcipit, ut *alii ſaciamus, qæ nobis fieri velimus.* Matth. *c.* 7. *v.* 12. tertiò vanitatem; qòd à poſteris, qibus inviſi ignotiqe fuerint, celebrari tantopere concupiſcunt: cùm pari loco ſit, jam defunctum qod attinet, poſt obitum ab eis qi ſuperfuerint ipſis, qàm ante ortum ab eis qi multis ſeculis ipſos anteceſſerint, ſileri. Cicer. in *ſomn. Scip.* *Qid intereſt ab eis, qi poſtea naſcentur, ſermonem fore de te, cùm ab iis nullus fuerit, qi antè nati ſint, qi nec pauciores, & certè meliores fuerunt viri?* Vide *l.* 3. §. 10.

§ 19. Μὴ εἴη αὐτῷ σοι δυσαλαπόνητον] Senec. *epiſt.* 71. *Non putant fieri, qicqid facere non poſſunt: ex infirmitate ſua de virtute ferunt ſententiam. qid miraris, ſi uri, vulnerari, occidi, alligari jubent? aliquando etiam libet. luxurioſo frugalitas pœna eſt; pigro ſupplicii loco labor eſt; delicatus miſeretur induſtrii, deſidioſo ſtudere, torqeri eſt. eodem modo hæc de qæ omnes imbecilli ſumus, dura atqe intoleranda credimus, oblìti qàm multis tormentum ſit vino carere, aut primâ luce excitari. non iſta difficilia ſunt naturâ; ſed nos fluidi & enerves. magno animo de rebus magnis judicandum eſt: alioqi videbitur illarum vitium eſſe qod noſtrum eſt.* Idem *epiſt.* 116. *Occurres hoc loco mihi illâ publicâ contra Stoicos voce: Nimis magna promittitis; nimis dura præcipitis.* (qomodo

illi

illi Joan. c. 6. v. 60. σκληρὸς ἔστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;] *nec hominciones sumus, omnia nobis negare non possumus. Scis quæ non possumus ista? quia nos posse non credimus. Imò aliud est in re. vitia nostra, quia amamus, defendimus, & malumus excusare illa, quàm excutere. Satis natura homini dedit roboris, si illo utamur, si vires nostras colligamus, ac totas pro nobis, certè non contra nos, concitemus. nolle in causse est non posse præsenditur.* Et *epist.* 98. *Quæ deficimus? quæ desperamus? quicquid fieri potuit, potest.* Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Ὅταν ὑπέρτονον ᾖδεν ὁ νόμος λέγηται, ὅτων ἀνέω, ἵνα μή τινες ἔκτονον καὶ ἀπόχερσιν ᾄσωσιν, οὐχ οἷς ὑπέρτονον, ἀλλὰ τοῖς μὴ βαλομένοις ἀναλαβεῖν τὸν θεῖον ζυγὸν, τούτοις ὑπέρτονον· τοῖς γὰρ αὐτόνοις καὶ ἀδυνατοῖς, τὸ μέτριον ὑπέρτονον δοκεῖ· καὶ τοῖς ἀδίκοις ἀκροδίκαιον, τὸ ἐπιεικὲς. ὅσους γὰρ διὰ τὸ φιλικῶς περὶ ἁμαρτίας ἔχειν ἢ συγγνώμη παρεσπάρηται, ὅτοι τὴν ἀλήθειαν, ἀπώλειαν ὑπολαμβάνοντ· καὶ τὴν αἰσχύνην, ὑπόληψιν καὶ ἀπιστίαν, τὸν μὴ συναμαρτάνοντα, μηδὲ συγκαταπίπτοντα. Et mox: Καίτοι εἰ μηδέπω ποιεῖν τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τῆς νόμου θεοῦ τε ἐστὶ· ἀλλά τοι σωφρονοῦντες, οἷς ὑποτέτυπται ἡμῖν ἐκκλίναι κρίνει ἐν αὐτῷ, πρέφειν καὶ αὔξειν τὸν ἔρωτα τῆς ἀληθείας δυνάμενα· καὶ τῇ δ' ἀφελούμενοι ἂν κτ' δύναμιν προθυμίαν, τὰ μὲν προκαλούμενοι, τὰ δὲ μιμούμενοι, τὰ δὲ δυνατούμενοι. Vide & *ad l.* 2. § 2. & *ad l.* 7. § 2.

Ἀδύνατον ὑπολαμβάνει] Epictet. *l.* 3. *c.* 14. Δύο ταῦτα ἐξελεῖν δεῖ ἀνθρώπων, ὅτιον καὶ ἀπιστίαν. ὅτιος μὲν ἂν ᾖ, τὸ δοκεῖν μηδενὸς προσδεῖσθ· ἀπιστία δὲ, τὸ ὑπολαμβάνειν, μὴ δύνατόν εἶναι εὑρεῖν τι, πιστὸν ἀνεπιτήδειον. qo loco, quod lapsu frequenti ac familiari apud scriptores istos contigit, pro εὑρεῖν ἰδεῖν perperam scribitur; docet id, quod sequitur, πιστὸν ἀνεπιτήδειον, quæ ἰδεῖσαν iftam impedire possint; de qo vocabulo vide *ad l.* 1. § 12. Hoc est, quod in Q. Sextio laudat Seneca *epist.* 64. *Hoc egregium Sextius habet, quod & ostendet tibi beatæ vitæ magnitudinem, & descriptionem ejus non faciet. Scies illam esse in excelso, sed volenti penetrabilem: ut illam admireris, & tamen speres.* Certè Sextium ipsum ἀπιστίας καὶ ἀπελπισίας morbo isto per initia laborâsse avtor est Plutarchus in *lib. de profectûs indiciis*; Ὡς Διογένης καὶ χειμῶνι τὸν λόγῳ παλαιστὴς τὸ πρῶτον, ὀλίγα δεῖσαι καλαβαλεῖν ἐκ τινος δύρας· adeò ut molestiâ ac difficultate rei propè devictus, parùm abfuerit qin animum desponderet à tecto quodam præcipitem se dederit. ità enim malim avtoris verba reddere, quàm avt cum Xylandro, *de biremi quadam sese in mare abjecerit*; vel cum Lipsio, *de nave in mare se præcipitaverit.* magis fiquidem consentaneum est in ædibus agentem, quàm navigantem cum molestia illa conflictatum. δῦρες Atticis idem. quod reliqis Græcis ὑπαθρον, *summa pars ædium.* Thomas Mag. *in Collect.* Διῆρες, οὐχ ὑπαθρον· fixmat id ex Evripidis *Phœnissis*; ubi Antigone dicitur,

——μελάθρων ἐς δῆρες ἔχατον,

in summam ædium partem conscendisse, unde Argivum contueri exercitum posset. Accedit & Vetus Grammaticus apud Budæum: Διῆρες, Ἀττικῶς τὸ ὑπαθρον· τὸ δὲ κατώγαιον, ξυωτικὰ λέγεται. Eô avtem magis idoneus Sextius, qi aliis animos adderet, cùm difficultates illas & expertus esset, & constanter pergendo pervicisset. Dio Prus. *orat.* 16. Καίτοι τῶν λυπηρῶν ἔκτος, αὐτῷ τὸ συμβεβηκὸς, φησὶν εἶ) δεινότατον καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης· καὶ γὰρ τῶν φευκτῶν ἔκτος, ὃ φύρει, τοῦτ' εἶ) δοκεῖ βαρύτατον. ἔστι δὲ ἀδυνατῶς τοῦτο καὶ φαύλη σύμβολ· τὸ γὰρ αὐτὸ ἕτερος λαβὼν ἂν ἰσχυρότ· ῥᾳδίως ἔσται.

Ἔτι ἀνθρώπῳ δυνατόν] Vide *l.* 8. § 44. Joannes ille avrei oris, multis in locis hoc inculcat, deesse hominibus non tam facultatem quàm voluntatem viros sanctos imitandi, cùm illi nobis, ut de se Pavlus & Barnabas apud Lucam *Act. c.* 14. *v.* 15. & Jacobus *ep. c.* 5. *v.* 17. ὁμοιοπαθεῖς planè, ejusdémque naturæ consortes fuerint. Ideo etiam infirmitates eorundem, τύπτ πάθη καὶ τὰ παθήματα, esse scripto consignata, ἵν' ὅταν παρακαλῶμεν ὑμᾶς (inqit, *de statuis orat.* 1. *vat.* 7.) πρὸς τὴν ἐκείνων ἀρετὴν, μὴ νομίζοντες διὰ τὴν σὴν κατορθωμάτων ὑπερβολὴν ἑτέρας αὐτοῦ μιᾶς ἐκπεφυκέναι φύσεως, ἀπεκνήσητε πρὸς τὴν μίμησιν. Et mox: Πρὸς τὸ μὴ λέγειν ἡμᾶς εἰς τὴν αὐτὴν πολιτείαν παρακαλεῖσθαι, ὅτι ἐκεῖνοι φύσεως ἑτέρας μείζονος, ἢ ἐξ ἧσπερ ἄνθρωποι, διὰ τοῦτο ὁμοιοπαθεῖς λέγει, ἀπὸ τῆς σὴν παθῶν κοινωνίας δεικνύων αὐτοῦ ἀνθρώπους ὄντας καθ' ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ οἱ παλαιοὶ δίκαιοι κτ' νόμον βιῶσαι δύνασθαι, ἀπὸ δρυὸς ἧσαν παλαιότητι, οὐδ' ἀπὸ πέτρης. Clem. *Strom. l.* 2. sed & Chrysost. *de compunct. ad Demetr.* ὑ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἔτοι μετεῖχον· ὑ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον ἡμῖν· ὑ ταῖς αὐταῖς ἐτράφησαν τροφαῖς· ὑ τὸν αὐτὸν ἀνέπνευσαν ἀέρα· ὑ παράγματα ἐκέκτηνται τοῖς αὐτοῖς; &c. Plin. min. in *panegyr.* *Melius homines exemplis docentur, quæ inprimis hoc in se boni habent, quòd approbant quæ præcipiunt, fieri posse.* Salvian. *ad Eccles. cathol. l.* 3. *Adjuvari se exemplis exoptat humana infirmitas, quò facilius ipsa etiam nunc faciat, quæ alios fecisse antè cognoscat. Dum admonetur avditu eas omnis, fieri posse quod factum est.* Cypr. *ad Donat. l.* 2. *ep.* 2. Et, *Ex aliorum factis fieri posse credunt, quod fortè dum putant fieri non posse, pigrescunt.* Avg. *epist.* 134. Itaqe Bern. *de resurrect. Serm.* 3. *Sermo quidam vivus & efficax, exemplum operis est; facilè persvadens quod intendimus, dum factibile probat esse quod svademus.* Vide Avg. *de Civit. Dei l.* 5. *c.* 18. & Bern. *in Vigil. Petr. & Paul. de S. Clem. Rom. Pont. & in fest. Andr. Serm.* 2. Vide & Marc. *l.* 12. § 11.

§ 20. Ὅτυξι κατάδυψις] Epictet. *dissert.*

l. 3. c. 15. Ἔστα ἐν ἀγῶνι παρορύσσεσθαι δεῖν, &c. unde & athletis ὀφθαλμοὶ πλειοτραυμάτιοι, Galen. hortator. c. 11. & Pavsan. in Lacon. de pube Spartana: Μάχονται ἢ κὴ χεροὶ, κὴ ἐμπεσόντες λάξ. δάκνοσί τε, κὴ τοὺ ὀφθαλμοὺς ἀνορύτουσι. Philostrat. tamen imagin. l. 2. in Arrichion. Καὶ σφυρῷ παρεπαλαίοσι, κὴ πλὴ χεῖρα φιλοῦσι, παρεσόν & τὸ πάιειν κὴ ἐνάλασθαι ταυτὶ γὰ τὸ παλαπάζειν ἔργα, πλὴ τὸ δάκνειν κὴ ὀρύτειν. aliis igitur saltem nec ista interdicta, unde καλαβύτιστὴς antagonistam non poterat non creberrimè contingere. qod Varro, descobinari supercilia dixit, apud Nonium, ex Satyr. Væ victis. Pugiles spectatores, qi miserum putatis vinci, qæro à vobis, si adversarius supercilia mihi cestis descobinârit, num qis vestrûm sua mihi est daturus? Ità Apollon. Argon. l. 2. v. 109.

Δρύπτε δ' τὸ βλέφαρον, γυμνὴ δ' ὑπελίσσετ' ὀπωπή. Vide ad l. 12. § 16.

Καὶ τῆ κεφαλῆ ἐῤῥαγεὶς] Mendum subesse suspicatur Annot. Lugd. θερραγεὶς legit; & exponit, caput capiti affringens. qod minùs placet; qia à Scriptura vulgata longiùs abscedit. Ego, si qid mutandum videretur, ῥαγεὶς, vel ἐναραγεὶς legerim. & capite collisus, verterim. Verùm ἐῤῥαγεὶς forsan pro ἐναραγεὶς fuerit, qod apud Libanium in vitæ suæ historia reperitur. Τοῖς ἐν μέσῳ τῶν κίνων λίθοις ἐναραγεῖσαν πλὴ κεφαλὴν, δεινωσαι τὸν ἐξιόφαλον. Pavsan. in Messen. Οἱ κριοὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν αὐτόματοι κὴ βία τὰ κέρατα ἐναράξαντες, ἀπεθνήσκοσι. Qò allusum putat à Diogene Cynico Petr. Faber, agonist. l. 1. c. 11. qando Olympionicam, κριὸν ἀρειμάνιον, i. e. arietem Martium dixit; referente Laërtio l. 6. qia luctatores nimirum arietino qodam more capita conferebant, frontêsqe collidebant συντενδικότες, ὥσπερ οἱ κριοί. De Athletis Anacharsis apud Lucian. de exercit. κὴ τὰ μέτωπα σωαγεῖσθαι, ὡσπερ οἱ κριοὶ. indè arietare dictum, pro adversis frontibus concurrere, sive collidere. qod de præliantium congressu usurpavit Sen. de ira l. 2. c. 3. Magno imperatori, anteqam inter se acies arietarent, cor exiluit. de nubium conflictu; qæst. nat. l. 5. c. 13. Nubes resolvit modò ipsa arietatio, ut magnorum inter se corporum attritus. (id qod Lucretio l. 6. ——nubes

Frontibus adversis concurrere——)

de dentium collisu; de ira l. 3. c. 4. dentes inter se arietati. de oppositionibus hominum mutuis; qò & Marcus istîc respexit; epist. 103. Non arietant inter se, nisi in eodem ambulantes. de fortuitis casibus, qibus corpora humana sunt obnoxia; ad Marc. c. 11. Factatu, non tempestate magnâ, ut dissiperis, est opus. ubicunqe arietaveris, solveris. Apud Tertull. in Scorpiac c. 6. ubi de athletis agit; pugni gassant, calces arietant. qo loco, calvæ arietant, legi vult Faber agonist. l. 2. c. 9. ego nihil mutandum existimem. de ædificiis terræ tremore commissis, Plin. nat. hist. l. 2. c. 82. Innoxium, & cùm concurrentis tecta contrario ictu arietant; qoniam alter motus alteri renititur. Qanqam nec arietum tantùm duntaxat est conflictatio illiusmodi, sed & tavrorum. Virg. Æn. l. 12.

Cùm duo conversis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt.——

Martial. l. 4. epigr. 35.

Frontibus adversis molles concurrere damas
Vidimus, & fati sorte jacère pari.
Unde leves animi tanto caluère furore?
Sic pugnant tauri, sic cecidère viri.

Itaqe & istis pugiles conferri solent: De Amyco & Polluce decertantibus Apollon. Argonaut. lib. 2. v. 86.

Στάντε δ' βαιὸν ἄπωθεν ἀπωμόρξαντο μετώπω
Ἰδρῶ, ἄλις καμάτοιο δυσπλήτοιο φυσιόωντι·
Ἀμφὶ δ' αὖτις συνόρουσαν ἐναντίοι, ἤϋτε ταύρω
Φορβάδος ἀμὶ βοὸς κακοτήτα διεδάσθην.

De Hercule & Acheloo pariter colluctantibus Naso Metam. l. 9.

Digredimur paullùm, rursúsqe ad bella coimus,
Inqe gradu stetimus, certi non cedere; erátqe
Cum pede pes junctus, totóqe ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidissima saltu
Expetitur conjux.——

De Hercule deniqe Antæóqe Lucan. bell. Pharsal. lib. 4.

Conseruere manus, & multo brachia nexu,
Colla diu gravibus multùm tentata lacertis,
Immotúmqe caput fixâ cum fronte tenetur.

Qanqam nec illud omissum velim qod Synesius commemorat orat. de calvit. circulatorem qendam vidisse τῆς κεφαλῆς πλὴ ῥάμφει ὑποδεξάμενον, διαπειρήσεις δεδιδαγμένον κριῷ, πόρρωθεν ἐν μέλαι τὸν πίνακα κλάσειόντα. de qo planè dixeris, qod alibi Synesius, τὸ κρανίον ἀνεφρᾴδες ἀντ' ὀστέου σίδηρον.

Οὔτε ὑποσημαινόμεθα] observat hîc Xylander τὸ ὑποσημαίνειν in malam partem usurparum, prout & apud Appianum ἐμφυλίων l. 5. de milite, qi ludis publicis in subsellia equitum ascenderat, verbis illis: ὁ δῆμος ὑποσημήνατο. populus murmure indignitatem rei detestatus est; vel indignationem suam significavit & expressit. cui adjici potest illud ex Polyb. l. 6. ὑποσημαίνειν τὸ γινόμενον κὴ δυσαρεστεῖν τοῖς παροῦσι. Vide ad l. 7. § 49. Epictet. itidem enchir. c. 24. Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ, ——τίσιν ἐμοὶ ἀδὲν ὑποσημαίνει, ἀλλ' ἢ σωματίῳμι, ἢ τῷ κλησιδίῳ μι, ἢ τῇ δοξαρίῳ, ἢ τοῖς τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί. ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνει, ἐὰν ἐγὼ θέλω. Cùm tamen plerumqi in partem meliorem accipiatur. Sicut Polyb. l. 1. Τὰς παρορμὰς τῶν πεζέων ὑποσημαίνειν. actiones illegitii-

legitimæ acclamatione approbare, sive *acclamando approbationem illarum significare*. & *l.* 2. τὰ κλαὶ καὶ λίκμα ἅπερ ὄρχον ὑπομαίνεσθε. Et rursus; Τίς ἂν ἐπομόσαιτο καὶ θαυμάσειε τὸν ἀφειρημένον ἐπὶ τέτοις ἡγεμόνα; Indè ὁπομασία pro *applausu & acclamatione*. Polyb. *l.* 6. Ἐικὸς μὲν τὸν τοιοῦτον ὑπὸ τῆς πλήθους ὁπομασίας τυγχάνειν εὐνοϊκῆς καὶ φιλοτιμίας· τὸν δὲ παντία τούτῳ φέρεσθαι, καταγνώσεως καὶ ἀφορισμοῦ. Cicer. *ad Attic. lib.* 1. *ep.* 13. *Mirandas ὁπομασίας fine ulla pastoritia fistula avferebamus*. h. e. sine sibilo ullo, quod displicentiæ nota est.

Οὔτε ἀφορίζομαι] *neque offendimur*. Xyl. atque ità τὸ ἀφορίζειν aliquoties usurpatum deprehendere est apud Novi instrumenti scriptores Ecclesiasticos. Pavlus *ad Rom. c.* 14. *v.* 21. ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου ἀφορίζει ἢ σκανδαλίζεται. Et Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 8. οἱ ἀφορίζουσι τῷ λόγῳ sed & Polyb. *l.* 6. Δυσαρεστεῖν καὶ ἀφορίζειν, & Δυσαρεστεῖας καὶ ἀφορίζειν conjungit non semel. potest tamen verti, *non irruimus, non impetum in eum facimus*. ità enim sumitur Matth. *c.* 7. *v.* 27. quo loco dicuntur procellæ turbinésque ἀφορίζαι τῇ οἰκίᾳ. Sed illud potiùs opinor. In gemina ferè cavssa Senec. *de benef l.* 6. *c.* 9. *Qid est iniqvs homine qi eum odit, à qo in turba calcatus, avt respersus, avt qò nollet impulsus est?* Idem, sed aliâ ratione, ab athletis exercentibus iram summotum it. *de ira l.* 2. *c.* 14. *Nec, cùm ira svadet, feriunt; sed, cùm occasio. Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitum ajunt his qos exercebat præcipere, nè irascerentur. ira enim perturbat artem, & qà noceat tantùm, non qà caveat, aspicit.* At Septimius noster eâdem, qâ Marcus, ratione, nisi qòd agonothetam non antagonistam logitur, *Scorpiac. c.* 6. *Qà nulla sunt prælia, nonnulla vulnera.* (ità enim distinctim legendum claritatis gratiâ) *pugni qassant, calces arietant, cestos dilaniant; nemo tamen agonis præsidem fugillaverit. sed, qantum livores illi & cruores & vibices negotiantur, intendet. pyctes ipse non qeritur dolere se; nam vult. corona premit vulnera, palma sanguinem obscurat; plus victoriâ tumet, qàm injuriâ. hunc tu læsum existimabis, qem vides lætum? sed nec victus ipse de agonothetâ casum suum exprobrabit.* Proinde frustrà fuit Anacharsis, qi Græcos mirari se dicebat, πῶς χρὴ ὑζειζόντων νομοθετοῦντες, πρὸ ἀθλητὰς τιμῶσιν ἐπὶ τῷ πύπτειν ἀλλήλους. neque enim est ὑζεστικόν τι pulsatio illa mutua, sed virium ac virtutis peritiæque specimen.

Πολλὰ παρεθυμούμεθα] *idem de aliis sentiamus*. Xyl. nec aliter Cas. verùm παρεθυμεῖσθαι est *negligere, neglectim habere, non animum advertere*. Vide *ad l.* 5. § 5. verto itaqe, *neglectim habeamus, non advertamus*. Qò facit Solomonis monitum Eccles. *c.* 7. *v.* 21. *Ad omnia qæ de te dicuntur*, (vel etiam adversùs te perpetrantur) μὴ θῇς καρδίαν σου, *animum nè adhibeto, nè advertito. nec si famulum tuum tibi maledicentem avdieris*. Sed Davidis regis ad instar, *Psal.* 38. *v.* 13, 14. *Reg. l.* 2. *c.* 16. *v.* 11, 12. *Surdâ aure* præterito. *decus* enim *est homini injuriam illatam*, non ulcisci, avt advertere etiam, sed *præterire* prorsus. *Paræm. c.* 19. *v.* 11. Ità Cato in balneo à qodam per imprudentiam percussus, veniam petenti, offensámqe deprecanti, *At ego percussum me non memini*. Notúmqe ex Plutarcho Bionis illud, qod indicium suis dedit, qò in virtutis studio profectus feciſse se dignosceret, si adversùs conviciantes ità affecti forent, tanqam ab eis avdivissent,

Ὦ ξέν', ἐπεὶ ἔτι κακῶ ἔτ' ἀφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὐλέ τε, καὶ μάλα χαῖρε· θεοὶ νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

h. e. tanqam benignè ac benevolè compellati.

Τῶν δὴ συμπαιζομένων] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 8. *Non alia qàm in ludo gladiatorio vita est, cum iisdem viventium pugnantiúmqe*. Et *de provident. c.* 4. *Verberat nos, & lacerat nos fortuna? feramus. non est sævitia, certamen est.* Elegantissimè Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Ἔστι ὑπὸ πάντων ὠφελημένος καὶ ὑπὸ τῆς λοιδορίας τοῦτο. τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ συγγυμναζόμενος; τὰ μέγιστα. καὶ ὅτως [ὅτος leg.] ἐμοὶ συμπαίζεις γίνεται· τὸ ἀνεκτικόν μου γυμνάζει, τὸ ἀόργητον, τὸ πρᾶον. ἐὰν ἀλλ' ὁ μὲν τὰ σιαγόνα καταδάπτων, καὶ τῷ ὄσφυϊ μου καὶ τοῖς ὤμοις καταρρίζων, ὠφελεῖ με, καὶ ὁ ἀλείπτης καλῶς ποιῶν λέγει, ἔξω ὑπὲρ ἀμφοτέρας; καὶ ὅσῳ βαρύτερός ἐστιν ἐκεῖνος, τοσούτῳ μᾶλλον ὠφέλιμα ἐγώ· εἰ δέ τις περὶ ὀργησίαν με γυμνάζει, ἐκ ὠφελοῦμαι; Eundem ex *l.* 2. *c.* 6. Vide *ad l.* 9. § 12. Sed & Tertull. *Scorpiac. c.* 6.

§ 21. Εἰ τι ἐλέγξαι] Cicero *de fin. lib.* 1. *Certè pertinax non ero: tibique si mihi probabis ea qæ dicis, assentiar.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Reprehensores non avdio; seqor magistros.*

Χαίρων μεταθήσομαι] Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 8. § 16. De Pio *infrà* § 29. Τὰ ἀνέχεσθαι ἀνηβαιότητον παῤῥησιαστικῶς τοῖς γνωμαῖς ἰσῶν, καὶ χαίρειν εἴ τις βελτίω κρεῖττον. Cicer. *Tusc. l.* 2. § 5. *Nos refelli redarguique patiamur. qod hi ferunt animo iniqo, qi certis qibusdam destinatis sententiis qasi addicti & consecrati sunt, eâqe necessitate constricti, ut etiam qæ non probare soleant, ea cogantur constantiæ cavssâ defendere.* Et *Academ. l* 4. § 9. *Plerique errare malunt, eámqe sententiam qam adamaverunt, pugnacissimè defendere, qàm sine pertinacia, qid constantissimè dicatur, exqirere.* Pulcrè Senec. *de benefic. l* 4. *c.* 38. *Non est levitas ab errore jam cognito discedere. hæc verò superba stultitiæ perseverantia est, Qod semel dixi, qalecunqe est, fixum ratúmqe sit.* Et Vincent. Victor. apud Avg. *de orig. anim. l.* 2. *c.* 16. *Optimi est propositi, laudandique consilii, facilè ad veriora traduci.*

reduci. Avg. ipſe *ep.* 110. *Turpe eſt mutare ſententiam, ſed veram & rectam. nam ſtultam noxiámve & laudabile & ſalubre eſt.* Eadem certè ingenui cujuſvis vox, patrilis profeſſio. Ambroſ. *epiſt.* 31. *Nullus mihi pudor eſt, ad meliora transire.* Hieron. *in Eſaiæ. c.* 19. *Melius reor etiam proprium errorem reprehendere, quàm dum erubeſco imperitiam confiteri, in errore perſiſtere.* Avg. cum primis; *epiſt.* 7. *Si qid vel incautiùs vel indoctiùs à me poſcum eſt, qod non ſolùm ab aliis, qi videre id poſſunt, reprehendatur, verùm etiam à meipſo; (qia & ego ſalrem poſtea videre debeo, ſi proficio) nec mirandum, nec dolendum eſt, ſed potiùs ignoſcendum atqe gratulandum, non qia erratum eſt, ſed qia improbatum.* Et in *retract. præfat. Neqe enim qiſqam niſi imprudens, ideo qia mea errata reprehendo, me reprehendet.* Idémqe *de anim. orig. l.* 4. *c.* 1. *Neqe enim negare debeo, ſicut in ipſis moribus, ità multa eſſe in opuſculis meis, qæ poſſint juſto judicio, & nullâ temeritate culpari.* Ludov. Vives *præfat. ad Avg. Civit. Ego me nevtiqam ægrè fero vel admoneri, vel etiam reprehendi; (meliorem mentem det Deus:) imò debere me multùm profitebor potiora ſuggerenti, & docilè atqe amicè ſuggerenti. nam & meipſum non pigebit mutare ſententiam, ſi vel ſtudium vel ætas alia docuerit meliora.* Eraſm. *in Cor. ep.* 1. *c.* 7. *Non gravatim à meipſo diſſentium, ſi qis adferat qod ſit rectius, etiamſi ſit idiota qi doceat. Non enim etiam à minore qolibet refugienda vel dedignanda correctio.* Avg. *epiſt.* 19. Et de ſe *ep. qad.* apud Grot. *c.* 24. *q.* 3. *c.* 1. *Ego ſenex à juvene, & epiſcopus tot annorum à collega nedum annículo, paratus ſum doceri.* Joan. Zinzerling. *promulſ. critic. Moneri candidè, caſtigari, ex errore in viam reduci, malè dicta obelo configi, ægrè nullus fero. imò in ære me ejus futurum profiteor, qiſqis candidè* hoc *fecerit.* Terentian. *de ſyll. c.* 2.

Corrigenda ſiqa ſanè viſa vobis hîc erunt,
Non ero ſtultè repugnans, aut amans pravè meo,
Qin ſtatim culpanda delens, præbeam rectis locum.

Præclarè deniqe Gregor. Nazian. Si Maximo credimus *collect. c.* 31. nam Epiphan. *hæreſ.* 64. § 43. ex Methodio *de reſurrect.* eadem planè adducit. Μεῖζον γὰρ ἀγαθὸν τὸ ἐλεγχθῆναι τὴν ἐλέγξαι νομίζων. ὅσῳ μεῖζόν ἐστι, τὸ αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι τῆς κακῆς τῆ ἄλλον ἀπαλλάξαι. Vide *ad l.* 10. § 37. Qod autem hoc loco Marcus de ſe ſcripto pollicetur, idem & facto præſtitiſſe Capitolinus atteſtatur. *Erat,* inqit, *famæ ſuæ curioſiſſimus, requirens ad verum qid qiſqe de ſe diceret, emendans qæ benè reprehenſa viderentur.* Verba ſenſuum prægnantia. *Requirens,* inqit, *ad verum;* non qalis Gallicus ille, de qo Martial. *l.* 8. *ep.* 76.

Dic verum mihi, Marce; dic, amabo:
Nil eſt qod magis audiam libenter;
Oras, Gallice, me, rogásqe ſemper.
Durum eſt me tibi, qod patis, negare.
Vero verius ergò qid ſit audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

&, *emendans qæ benè reprehenſa.* Apellem ſcil. imitatus, qi, ut Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. vitium in pictura à ſutore juſtè notatum emendavit, qem tamen poſtea ſine cavilla juſta cavillantem non tulit.

Ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν] Piè, modeſtè, ingenuè Avg. *de Trin. lib.* 2. *proem. Nullus reprehenſor formidandus eſt amatori veritatis. etenim aut inimicus reprehenſurus eſt, aut amicus. Si ergò inimicus inſultat, ferendus eſt. amicus autem, ſi errat, docendus; ſi docet, audiendus.*

Τῷ γὰρ ἧς ἐθέλεις πάντοτε ἐξελάσῃ] Menand. *Oppoſit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 11.

Ἀεὶ χρήσιμόν ἐστι τ' ἀληθῆ λέγειν
Ἐν παντὶ καιρῷ· ἔστι δ' ἐγὼ παρεγγυῶ
Εἰς ἀσφάλειαν τοῦ βίου πλεῖστον μέρος.
In re omni conducibile eſt qovis tempore,
Verum proloqieri: idqe in vita ſpondeo
Securitatis eſſe partem maximam. Grot.

§ 22. Ἐγὼ δ' ἐμαυτῷ καθῆκον ποιῶ] *Ego id qod eſt mei officii facturus ſum,* qicqid alii fecerint. Ità & *l.* 5. § 25.

Τὰ ἄλλα μέ οὐ περιπῷ] *non cruciant, non diſtinent, non morantur.* Vocabulum Marco familiare. Vide *l.* 2. § 2. & 7.

Παῤῥησία] Vide *l.* 9. § 2. Ἐπὶ ταῖς ἀληθείαις ἐπίπεσον, ὅτι ἀεὶ τὰ ἀγαθὰ σὺ ὁ ὑπατυγχάνων εἶ, ἐκεῖνος δ' ὑποπλάπτει, ὃς ἐνδυμῦ τί λέγων ἀεί σε. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Et Senec. *de ira l.* 1. *c.* 14. *Quanto humanius, mitem & placatum animum præſtare peccantibus; & illos non perſeqi ſed revocare errantem per agros ignorantiâ viæ, melius eſt ad rectum iter admovere, qàm expellere.* Et *ibid. Peccantes ergò qid habet cur oderit, cùm errorillos in hujuſmodi delicta compellat? non eſt autem prudentis errantes odiſſe: alioqin ipſe ſibi odio erit.* Vide *l.* 11. § 18.

Τῶν ἀδόν ἀγνοῦντας] qam ſcil. *συγγνώσεσθαι* ſuprà dixerat § 17.

§ 23. Χρῶ] Vult κατ' ἀξίαν πᾶσι χρῆσθαι. *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36.

Ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλοῦ] Pium monitum, ſi Ethniciſmi πολυθεΐα reſecerur. Gregor. Nan. *apologet.* Τέλος ἀείση, πάντες ἀρχομένῳ καὶ λήγειν καὶ πράγματος, ἐπὶ θεὸν τὸ ἄρχεσθαι, καὶ εἰς θεὸν ἐπανάγειν. παρ' ἃ κακὸν ἅπαν, καὶ ἄρχεται, καὶ εἰς τέλος ἔρχεται. Idem *de pace orat.* 1. & in *Acroſtic.*

Ἀρχὴν ἁπάντων καὶ τέλος ποιοῦ θεόν.

Marcus erem. leg. *ſpirit.* § 45. Δεῖ πάσης τῆς πράξεως ἀρχηγεῖσθαι τὸν ἀγαθάρχην. Et *ibid.* § 3. Κατανόησον ὅτι πάσης ἀρχῆς, ὁ κατάρχων πάντες ἀγαθοῦ, ὅπως καθ' ὅσον γένοιτο τὸ ἀρχόμενον. Philo *de mund. immortal.* Ἐπὶ πάντες ἀρχὰς καὶ αἰτίαν πράγματος θεὸν λέγειν δεῖον. Joan. Chryſoſt.

Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 15. Μηδὲν μητὲ ποιῶμεν, μητὲ λέγωμεν, πρὶν ἢ τὸν Θεὸν καλέσαι καὶ παρακαλέσαι σωφρόνως ἅπαντων ἡμῖν ἀπάντων. & mox: Τὸν Θεὸν ἀεὶ παρακαλῶμεν μισοπόνως ἅπαντα πραττόμενον ἀπόνως. Apud Platonem Timæus: Ἀλλὰ τοῦτο δή γε πάντες ὅσοι καὶ σμικρᾶς καὶ μεγάλης πράγματος ἀρχόμενοι ἀεὶ λέγειν τε καὶ ποιεῖν. Socratis præceptum apud Xenophont. in œconom. Πειρᾶσθαι σὺν τοῖς Θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. Theodectes apud Stob. *tom.* 2. *l.* 1. *tit.* 3.

Ἀπὸ Διὸς ἀρχὰς καὶ ποιεῖσθαι πρέπον.

Epictet. *diſſert. l.* 2. *c.* 18. Μέγας ὁ ἀγὼν ὅδε, θεῖον τὸ ἔργον· τῆς Θεοῦ μέμνησο. ἐκεῖνον ὁπηνίκα βούλῃ καὶ παρασκεύου, ὡς τοῦ Διοσκόρους ἐν χειμῶνι οἱ πλέοντες. Vide & eundem *l.* 3. *c.* 22. Demoſth. *epiſt.* 1. Παντὸς ἀρχομένου σπουδαίου λόγου καὶ ἔργου, ἀπὸ τοῦ Θεῶν ἱκετηρίαν ποιεῖσθαι δεήσεως ἀρχάς. Cicer. *de legib. l.* 2. §. 18. *A diis immortalibus nobis agendi capienda primordia.* Idémque in *Vatin. Omnium rerum à diis immortalibus principia ducuntur.* In mente habuit Arati exordium;

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν ὐδέποτ' ἄνδρες ἀείρω
Ἄρρητον.——

Quod & Theocrit. eidem coœvus *Idyl.* 17.

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, καὶ εἰς Δία λήγετε, Μοῖσαι.

Ex quo & Virgil. *eclog.* 3.

Ab Jove principium, Muſæ.——

Plin. min. in *Panegyr. Bene ac ſapienter majores inſtituerunt, ut rerum agendarum, ità dicendi initium à precationibus caperetur. quòd nihil ritè, nihilque providenter homines ſine Deorum immortalium ope, conſilio, honore auſpicarentur.* L. Cuſpidius ſic ordiritur Teſtamentum: (extat apud Fabricium *antiqit. l.* 2.) *Numine invocato, abſque cujus nutu neque quicquam ritè inchoari, neque rectè perfici poteſt.* Siquidem, ut Menander;

Θεὸς συνεργῶν πάντα ποιεῖ ῥᾳδίαν.
Οὐδὲν γὰρ ἀνθρώπου δίνει βέβαιος
Rem facilè quamvis peragit adjutor Deus:
Mortalis abſque numinis ope nil valet.

Sive ut eleganter Gregor. Naz. in *jamb.*

Θεοῦ διδόντος ὀλίγον ἰσχύει φθόνος·
Καὶ μὴ διδόντος ὀλίγον ἰσχύει πόνος.
Volente, livor nil obſtabit invidus:
Nolente, nil labor præſtabit improbus.

Vide *ſupr. ad* § 7.

Πρὸς τὸ πίσω χέρνιψ] Vide *ad l.* 3. § 7. & *l.* 9. § 33.

§ 24. Εἰς ταὐτὸ κατέρχονται] Ateas rex Scytha, ut Plut. in *ſene polit.* ſive Theras, ut idem (modò idem utriuſque ſcripti pater extiterit) in *apophth. nihil ſe ab equiſone ſuo* diſtare alebat, *ubi otium ageret.* Marcus nihil Alexandrum à mulione ſuo, ubi diem uterque ſuum obierit. *Pari*, inquit, *loco, ſtatúque mors utrumque conſtituit.* In *anthology. l.* 3. *c.* 13.

Μάνης ἔπὶ ἀνὴρ ἦν, ζῶν ποτε· νῦν ὃ τεθνηκώς
Ἴσον Δαρείῳ τῷ μεγάλῳ διώκατεν.

ſcilicet, πάντων μία κόνις. Lucian. in *dialog. defunct.* apud qem & Charon furore poetico correptus fundit iſta:

Κάτθαν' ὁμῶς ὅ τ' ἄτιμος ὃ τ' ἄνδρ, ὅς τ' ἔλαχε τιμὰς·
Ἐν δ' ἰῇ τιμῇ Ἴσος χρείων· Ἀγαμέμνων·
Θερσίτης δ' ἴσος Θέτιδι πάις ἠὐκόμοιο.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκύων ἀμυδιὰ κάρηνα,
Γυμνοί τε ξυνοί τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

Senec. *ad Marc. c.* 11. *Et qæ veneraris, & qæ deſpicis, unus exæquabit cinis.* &,

Πάντες ἴσον νέκυες· ψυχῶν δ' ὁ Θεὸς βασιλεύει.
Κοινὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσι.

Phocylid. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19.

Omnia mors æquat: ſolus Deus imperat umbris,
Et tam pauperibus ſedes quàm ditibus una eſt. Grot.

Mors exæquat omnes. Sen. *ad Marc. c.* 10. & *de ira l.* 3. *c.* 43. *Quid ſervo? quid Domino? quid regi? quid clienti tuo iraſceris? venit ecce mors, qæ nos pares faciat.* Et *epiſt.* 91. *Impares naſcimur, pares morimur: æquat omnes cinis.* Baſil. Cæſ. *orat.* 3. Ἔσχυσεν ἐν τοῖς τάφοις, εἰ δυνήσῃ διακρῖναι, τίς ὁ ὀκτήτης, καὶ τίς ὁ διαύστης, τίς ὁ πλούσιος, καὶ τίς ὁ πένης· διάκρινον, εἴ τίς σου δύναμις, τὸν δεσμὸν, ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν ἰσχυρὸν, ὑπὸ τοῦ ἀδικοῦντος τὸν ἀνάπηρον, ὑπὸ τῆς δυσειδοῦς. *Quis enim diſcernat ſpecies mortuorum? redoperi terram, & dic ibi qis dives, qis pauper ſit. diſcerne inopes & potentes, ſi potes.* Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 8. & *de Naboth c.* 1. *Conditor ille juris humani, (*inqit Senec. *ibid.*) *non natalibus nos, nec nominum claritate diſtinxit, niſi dum ſumus. ubi verò ad finem mortalium ventum eſt, Diſcede, inqit, ambitio: omnium qæ terram premunt, fremps lex eſto.* Id quod Pſaltes *Pſal.* 82. *v.* 6, 7. *Ego dixi, Dii eſtis, & filii celſiſſimi vos omnes: attamen tanqam è plebe qilibet, pariter eſtis occubituri.* Plavt. *Trinum.* 2. 4.

——*verùm nos homunculi*
Salillum animæ qi cùm extemplo amiſimus,
Æqo mendicus atqe ille opulentiſſimus
Cenſetur cenſu ad Acherontem mortuus.

Theodoret. *therapeut. l.* 8. de Cyro, Dario, Xerxe, Alaxandro, Veſpaſiano, Trajano, Hadriano, Antonino: Οὗτοι πάντες, ζῶντες μὲν ἦσαν ἐπίκλητοι, καὶ τοῦ βαρβάρου ἐνίκων, καὶ μὲ τὰς νίκας, πομπὰς ἐπετέλουν καὶ ἑορτάς· ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησαν, ὐδὲν ἦν πολλῶν διαφέρουσιν. De Croeſo Silius *lib.* 13.

Dives apud Superos: ſed mors æqabat egenis.

Lucian. in *Necyomant.* de defunctis. Τὸ διαγινώσκειν ἕκαστον, ὃ πάνυ τι ῥᾴδιον· ἅπαντες γὰρ ἀτιχῶς ἀλλήλοις γίγονται ὅμοιοι, καὶ ὀστέων γυμνιαῖων. ἐκεῖνο

ἔκφρτο δ' ἐπ' ἀλλήλοις ἀμαυρεσὶ καὶ ἀσημοι, καὶ οὐδὲν ἔτι τῆς παρ' ἡμῖν φυλακῆς ὄντος· ἀμέλει πολλῶν ἐν ταὐτῷ σκελετῆς κεμένων, καὶ πάντων ὁμοίων ἠπόρουν ὁποῖς ἑαυτὸν, ᾧ τινι δακτίλῳ τὸν Θρασύλλου ἀπὸ τῆς καλῆς Νικαίας, ἢ τὸν μετὰ τοῦτον Ἰεῖν ἀπὸ τῆς Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τῆς Ἀγαμέμνονος. οὐδὲν γὰρ ἔτι τῆς παλαιῶν γνωρισμάτων αὐτοῖς παρέμενεν, ἀλλ' ὁμοία τὰ ὀστᾶ ἦν, ἄδηλα καὶ ἀνεπίγραφα, καὶ ὥσ' οὐδενὸς ἔτι διακεῖνεσθαι δυνάμενα. Et mox: Οἶμαί σε καὶ τῆς ἐπὶ τῆς σκιᾶς πολλάκις ἐφεστάναι τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς τότε, ὁπόταν τὰς χρείας τῆς δράματος, ἅρπι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε δὲ Πειάμους γινομένους ἢ Ἀγαμέμνονας. καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ὕστερον ἦν, μᾶλλα σεμνὸς τὸ τῆς Κύκροπος ἢ Ἐρεχθέως σῶμα μιμούμενος, μετ' ὀλίγον οἰκέτης ἐφῆλθεν ὑπὸ τῆς πενιχρᾶς κεκαλυμμένος. ἤδη δὲ πύρας ἔχοντος τοῦ δράματος, ὑποδυόμενος ἕκαστος αὐτῆς τὸν χρυσόπαστον ἐκείνου ἐδύνατο, καὶ τὸ ἐφεστὼς ὑποθέμενος, καὶ μεταβὰς ἀπὸ τῆς ἐμβατῆς, πάνυ καὶ ταπεινὸς ἀπεῖρχετο, ὡς ἐν Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, ὃν Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος ὁ Χαικλέους Συρὶς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος. τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς ἀνθρώπων τραγήματα. Vide *l.* 11. § 6. Non incommodè igitur aut incongruè *calculis computatoriis* similes feruntur mortales, qi inter computandum obolum alter, alter talentum præfert, idémque nunc istius, nunc illius pro computantis arbitrio vicem sustinet; putatione demum finitâ, in eundem sacculum pyxidémve immissi, eodem planè loco numeróque habentur universi. qæ collatio pulcerrima, cùm à Polybio de vita avlica præcipuè fuerit usurpata, *hist. l.* 5. his verbis. Οὗτοι γὰρ, inqit, εἰσὶν ὥσπερ παρεπλήσιοι ταῖς ἐπὶ τῆς ἀβακίων ψήφοις. ἐκεῖνοί τε γὰρ κατὰ τὸν τῆς ψηφίζοντος βούλησιν, ἄρτι μὲν κάτω, καὶ παραυτίκα πάλαιον ἰσχύουσιν· ὅταν δὲ τοῦτο τὰς αὐλὰς κατὰ τὸ τοῦ βασιλέως νεῦμα μαθόντες καὶ παραπόδας ἐλαφροὶ γένωνται. ab interprete Latino eúmque secuto Biscioláest miserè depravata, pro *calculis putatoriis, suffragia* nobis supponentibus, dum sic reddunt, *Hi enim similes sunt suffragiis, qæ in publicis consiliis dari solent. nam, ut illic pro eorum qi consulunt voluntate, qæ modò ænea fuerunt, nunc aurea dantur, &c.* qæ à Polybii mente & verbis etiam longissimè abeunt.

Σπερματικοὺς λόγους] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἔστι δὲ φύσις ἕξις ἐξ αὐτῆς κινουμένη κατὰ σπερματικοὺς λόγους, &c. Plut. item *de Philosoph. placit. l.* 1. *c.* 7. & Athenagor. *legat pro Christ.* Θεὸν πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ γενέσει κόσμου * ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται. qo loco σπερματικοὶ λόγοι, sive *seminales rationes* pro ideis qibusdam sumi videntur, qales Plato imaginatus est in Deo. A qo nec abhorret Joan. Damascenus illud, *de fide orthod.* c. 13. Πάντων αἴτιος, καὶ πάντων τῶν λόγων τῆς ὄντων, καὶ τὰς αἰτίας ἐν ἑαυτῷ περέχει. Vide *l.* 4. §. 14. & *l.* 7. § 32. & *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Sen. *epist.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, aut natura suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* Servius *in Æn. l.* 3. *Romani cadavera comburebant, ut statim anima in generalitatem, id est, in suam rediret naturam.* qo loco cur *materiam* pro *natura* posuerit clariss. Casavb. *ad Baron. appar.* nescio.

* *Ità leg. ex Athen. monuit Lipsius.* Phys. Stoic. l. 1. c. 6.

§ 25. Πόσα χρὴ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶν χρόνον] Si consideraveris, inqit, quàm multiplicia variáq; uno eodémque temporis momento in mundo minore tuo anima exeqatur, minùs miraberis Deum sive animam universi in mundo majore illo tam innumeris peragendis sufficere. à minore isto ad majorem illum ratiocinatur, sicut istic; ità & *l.* 4. § 27. Vide & *supr.* § 4. Epict. *l.* 1. *c.* 14. Ἀλλὰ σὺ μὲν περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἑκάστου τῶν θείων ὁμοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐνδυμεῖσθαι δύνασαι, καὶ ἅμα μὲν αἰδημόνως ἀπὸ μεγάλων πραγμάτων κινεῖσθαι, ἅμα δὲ διαπονητικῶς, ἅμα δὲ τοῖς μὲ συγκαταθετικῶς, τοῖς δὲ ἀναιδυσικῶς ἢ ἐφεκτικῶς; πόσα τε τοσαῦτα ἀρ' ἔστω πολλῶν πραγμάτων ἐν τῇ αὐτῇ ψυχῇ φυλάττειν, καὶ ἀπ' αὐτῆς κινούμενος εἰς ἐπινοίας ὁμοειδεῖς ἐμπίπτειν τοῖς φρόνοις πεπονθὼς τέχνας τε ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, καὶ μήμας ἀπὸ μεγάλων πραγμάτων διασώζειν· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οἷός τέ ἐστι πάντα ἐφορᾶν, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ἀπὸ πάντων τινὰ ἰσχὺν διδόναι. Habet & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 5. sed valde depravata.

§ 26. Μὴ καλενδιζόμενος] omisit planè Xyl. *annon mente est in re defixâ.* Cas. imò, *num cum vocis intensione, sive contentione, literas singulas proferres?* affirmatè interrogat, & interrogando negat. non ità proferres. qorsum enimμήπ, num. ut *l.* 5. § 28. & *infr.* § 42. καταγλεύειν *intendere contendere vehementer.* ut *l.* 4. § 3. μηδὲ καταγλεύνε.

Τί ἂν ἐὰν ὀργίζωνται] *de vocabuli Scriptura litem moveant,* &c. Cas. *fiqi irascuntur.* Xyl. qasi hypothesin de nominis Scriptura non continuet his verbis, sed proposito suo accommodet. Verùm aliò trahit illud γραμμάτων, pro qo ille πραγμάτων minùs necessariò substituit.

Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀναμφίλ τινων] Vide *ad l.* 3. § 1. τοῦ τῆ καθήκοντος ἀναθμὸς ἀκριβῶν.

Μηδὲ τοῖς δυσκεραίνουσιν ἀντιδυσκεραίνοντα] qod *l.* 5. § 33. ἀνέχεσθαι αὐτῆς καὶ ἀπέχεσθαι. Ità de Domino Christo Petrus *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 23. ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει. Hoc est qod Paulus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. Gvido Carthus. *meditat. c.* 1. *Cur rapis in te id qod in alio tibi displicet? iram scilicet. irascaris ergò, qia ille irascitur. imò jam tibi irascere, qia irasceris. Si ira ipsa tibi verè displiceret, non admitteres illam, sed fugeres*

fugeres & fugares. Et *cap.* 15. *Turbatus, qui ego turbatus sum. turbatus turbatum reprehendis. ego quidem corrigor, nec amplius hoc malum faciam. tu autem quid facies de hoc tuo vitio, qo non solùm mihi mederi non vales, sed nec ferre salutem potes?* Et *c.* 16. *Charitate, sapientiâ repletur frater, nec communicas. irâ, odio, furore repletur, nec evadere potes in communices. insanus sanis indiget, qi eum vel gruent vel curent. Cogita, si omnes homines irâ super & insaniâ urgerentur, qid tibi agendum esset. numqid ideo turbari deberes? cur ergò, cùm unus aliqando turbatur, turbaris? medicinam ei debes, non turbationem. qomodo enim insaniendo curetur?* Vide *supr.* § 6. & *infr.* § 30. & *l.* 7. § 65. & *l.* 11. § 18.

Περαίνειν ὀλίγῳ] Vide *ad l.* 1. § 9. & *l.* 4. § 18. & *l.* 5. § 3, & 14

§ 27. Πῶς ὠμόν ὄζι] imò, Πῶς οὐκ ὠμόν ὄζι; Sive Ὠμόν πως ὄζι. alterutrum Marcum scripsisse certissimum est. illud Cas. hoc Xyl. secutus est. Adi *lib. hujus* § 57.

Ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτῆς οἰκεῖα] Aristot. *topic. l.* 3. *c.* 1. Πάντα γὰ τὰ ἀγαθὰ ἐφίεται. & latiùs *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 1. Πάσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξίς τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινος ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθὸν, οὗ πάντα ἐφίεται. Sed distinctiùs clariúsque, prout Marcus istic; *ibid. l.* 3. *c.* 5. Πάντες ἐφίονται τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ, καὶ τοῦτο χαίειν παίσα πρέπει πάντες. Hoc est quod Schola, *Nihil appetitur, nisi sub specie & ratione boni.* Epictet. *l.* 3. *c.* 7. Ὡς ἀδυνατόν ὄζι τῷ ψεύδει φαινομένῳ συγκατατίθεσθαι, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς ὑπονεύσαι· ὅτως ἀδυνατόν ὄζι τῷ φαινομένῳ ἀγαθῷ ἀποσῶναι. Et *l.* 4. *c.* 5. Φύσις αὕτη παντὸς, τὸ ὠφελεῖν τὸ ἐγαθὸν, φάγειν τὸ κακόν. τὸν ἀφαιρέμενον διατείνει, καὶ ἀφελεάλλοντα τῷ ἐναντίῳ, τοῦτον ἠγεῖται πολέμιον, ἐπίβελον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τὸ γὰ ἀγαθὸν συγγενέστερον ὄντι. Idémque *l.* 1. *c.* 28. Ὅσις ἓν τούτῳ μένηται κατορθῶν, ὅτι ἀνθρώπῳ μέιζον πᾶσι πρόξεως φαινόμενον· λοιπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς, ἀνέγκλητός ὄζιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἐζημίωται· ὃ ἐώλατο γὰ ἄλλῳ μὴ ἔι) ὁ πλανηθεὶς, ἀλλ' ὁ βλαπτόμενος· ὥστε ὀργισθήσεται. Idem denique *enchir. c.* 41. & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. ex qo qædam dantur emendatiora: Ὅταν τις καλῶς τι ποιῇ, ἢ καλῶς σε λέγῃ, μίμησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ ὁιόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. οὐκ ὅιόν τε οὖν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοὶ φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτοῦ. ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· τίς οὖν ἐξαπατᾶται; ἐκεῖνος. τίς οὖν βλάπτεται; ὁ ἐξηπατημένος. ὑπὸ τούτων οὖν ὀργιῶ, πρέπει ἔζεις πρὸς τὰ λοιδορήσιμα· ὁπόθεν γὰ ἔκβῃς, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. Vide *l.* 11. § 18.

Καὶ συμφέρεσθαι] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Πᾶν ζῶον ὠθεῖται ὅπως ὁικειῶται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὃ τι ἂν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἂν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἄν τε πατὴρ, ἄν τε τέκνον, ἂν τ' ἐρώμενος, ἄν τ' ἐραστὴς, μισεῖ, πρόσεστι, κατάρᾳ. ὐδὲν γὰ ἄπω φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὸ αὑτοῦ συμφέρον. τοῦτο πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ συγγενὴς, ἢ πατρὶς, ἢ θεός. ὅταν οὖν εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν δι θεοὶ δοκῶσι, καὶκείνους λοιδορῶμεν. Vide sis iæ sequuntur, pulcerrima sané: sed & qæ in eandem sententiam disserit, ejusdem *libri cap.* 26.

Δίδασκε καὶ δείκνυε] Vide *l.* 5. § 22, 28. & *l.* 10. § 4. & *l.* 11. § 12. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 18. δεῖξον τοῖς πλάνοις, καὶ ὄψει πῶς ἀφίσανται τῶν ἁμαρτημάτων.

Μὴ ἀγανακτῶ] Pulcrè Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens neqitia est, ut motu meo digna sit.* Vide *ad l.* 5. § 22.

§ 28. Θάνατος ἀνάπαυλα] Huc Charonis κήρυγμα apud Aristoph. *ranar.* 1. 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult ac molestiis?

Ἀιδητικῆς ἀντιτυπίας] Vide *supr.* § 16. & *l.* 5. § 17.

Νόσους ἀστασείας] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 15.

Διανοητικῆς πλάξεσι] *Mentis erroribus.* Cas. *cogitationibus.* Xyl. discursui, malim.

Τῆς πρὸς τὴν σάρκα λειτουργίας] Vide *l.* 3. § 3. σάρξ, sive caro pro corpore; prout Apostolo *ad Philip. c.* 1. 7. 22, 24.

§ 29. Τῷ ψυχῷ προσαναπαύειν] Vide *ad l.* 3. § 1. προσαποβέννυται. Sed & *l.* 12. § 15. Hoc est quod de gymnasta Galen. ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* . Ἕναι δηλονότι χρὴ τὸν γυμναζόμενον, ἕτε θυμικὸι, ὡς ἐπὶ προθυμίᾳ γυμνάζεσθαι, καμνόντος ἤδη τῆς δυνάμεως, κτ' ἄθυμον, ὡς ἀπαγορεύειν, ἐπιπονεῖν δυνάμενον. Idémque Plut. *de sen. politic.* ὧν προαπαθήσκει τὸ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, καὶ προαπαυδᾷ τῆς περὶ ἀναλκαίων ἐπιθυμίας ὁ περὶ καλῶν ζῆλος, ὡς τὰ προκλικὰ μέρη καὶ θεῖα τῆς ψυχῆς ἐξιτηλότερα περὶ παθητικῶν καὶ σωματικῶν ἐχόντων ὅσον οὐδὲ λέγειν καλὸν, οὐδὲ ἀποδέχεσθαι τὸ λεγόμενον, ὡς κρᾶσίν τινος μόνον ὁ κοπῶν. Philo in *vit. Mos. l.* 1. Ὡς ἐν βεβχεῖ τὰ σώματα αὐτὸς ἀπαγορεύειν, ἅτε καὶ τῆς ψυχῆς προαναπαλύσης. Arqi hoc turpe nimis censet Marcus noster, animum concidere, dum corpori vires ullæ suppeunt. Vult itaqe qod vulgò dici solet, *In actu moriendum.* Hoc enim præcipiunt Stoici. Senec. *epist.* 8. *Ubi præcepta illa vestra, qæ imperant in actu mori?* Et *de otio Sapient. c.* 1. *Certè Stoici vestri dicunt; Usqe ad ultimum vitæ finem in actu erimus: non definemus communi bono operam dare, adjuvare singulos, opem ferre etiam inimicis, mente, manu.* (ità Lipsi.) *nos sumus, qi nullis annis vacationem damus; & qod ait ille vir disertissimus,* (Virg. Æn. *l.* 9.) *de Latinis,*

Canitiem galeâ premimus.——

nos sumus apud qos usqe eò nihil ante mortem otiosum est,

eſt, ut ſi res patiatur, non ſit ipſa mors otioſa. Vide *l.* 7. § 73. Cicer. *de ſenect. Senectus non modò languida & iners non ſit, verùm etiam ſit operoſa, & ſemper pro eis, quæ habet, viribus, agens aliquid & moliens.*

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποκαισαροῦθῇς] hoc eſt, *cave* nè poſtquam ad imperium adſcitus fueris, inſtituti priſtini vitæque philoſophicæ oblitus, quaſi Cæſarianus quidam efficiaris, & *in Cæſarum mores totus tranſeas.* quales autem Cæſares atque Imperatores Romani pleriqe extiterint, & quomodo ſeie in imperio geſſerint, notius eſt, quàm ut dicto opus ſit: & obliquè notat Marcus ipſe, *lib.* 1. § 11. Certè de Marco Petrarch. *lib. de Imper. offic. Philoſophicum maluit quàm Cæſareum cognomen.* Et Eutropius: *Ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Et Capitolin. *Suos mores ſemper tenuit.* Sed omnium ἀκριβέστατα Ariſtid. *orat. in Marc.* ubi Pauſaniæ mores ἀκριβῶς planè deſcripſerat, Ὁ δ', inquit, ἐπίδειξιν, ὅτι καὶ ἰδιώτου ὄντα καὶ βασιλέα δεῖν τε ὄντι τὸν αὐτὸν εἶ) διὰ τέλους τοιοῦτον μὲν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρασχὼν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ οὐκ ὀκνήσας ἑαυτὸν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ καὶ λόγῳ χρώμενον. Ἀποκαισαροῦθαι vocabulum Marco confictum, prout *Charmidari* & *Rechармidari* Plauto, *Trinum. act.* 4. *Sc.* 2.

Proin tu te itidem ut Charmidatus es, rursum recharmida.

ſicut enim *Recharmidari* Comico, eſt *in Charmidem reverti*; ità ἀποκαισαροῦθαι, pro eo quod eſt, in *Cæſarem converti, Cæſarem*, ſive *Cæſarianum fieri, in mores Cæſarianos transire* Marco iſtic noxiè dictum; ſed eâdem analogiâ; quâ ἀποσαρκοῦθαι, *in carnem concreſcere*, Ariſtot. *probl. l.* 1. *q.* 53, & *l.* 5. *q.* 34. quâ ἀποθηριοῦθαι, *feram beſtiam fieri*, Polybio *l.* 1. Et Epicteto *l.* 1. *c.* 5. quâ ἀποδενδροῦθαι, *in ſirpis, ſive, arboris naturam transire*; quod de eis Plotinus extulit qi facultari altrici excolendæ toti ſe dedunt: Svidas in Κόσμῳ. de Daphne in arborem converſa, Lucianus *hiſt. ver. l.* 1. de hedera uſurpavit, Theophraſtus *hiſt. plant. l.* 3. *c.* 18. *arborem fieri*, vertit Plinius *l.* 16. *c.* 34. & ἀποκιττοῦθαι, *hederaſcere*, ſive *hederam fieri*; his eiſdem *ibidem.* & ἀποπαπποῦθαι, *in pappos converti*; eidem Theophr. *l.* 7. *c* 11. quâ ἀποκολποῦθαι, Avtori *de mundo c.* 3. quod *Sinuari*, Apuleius, ſive, *in ſinus abſumi*; quâ ἀπογεῖοῦθαι, *in terram redigi*, Philoni *de mund. immort.* ἀπολιθοῦθαι, *in lapidem transire*, Ariſtot. *problem. l.* 24. *q.* 11. qod de Academicis Epictetus *l.* 1 *c.* 5. ἀποπυροῦθαι, *igniri*, Avtori *de mund. c.* 4. & ἀποσβεσθοῦθαι, *in carbones redigi*, Lucian. *dial. marin.* 10. quâ denique ἀποθεοῦθαι, *Deum fieri*; qo modo Amelius apud Theodoretum *therap. l.* 12. σώζει καὶ ἀναλυθέντα πάλιν ἀποθεοῦσθαι καὶ θεὸν εἶναι, διὸ δὴ καὶ πρὸ τοῦ εἰς τὸ σῶμα καὶ πάλιν σάρκα καὶ τὸν ἄνθρωπον καλαχθῆναι. ſive, *inter Deos referri*: qi Romanorum Imperatoribus honos haberi ſolitus. unde de noſtro Lucianus in *Pſeudomant.* Θεὸς Μάρκος ἤδη. & Tertullianus *apolog. c.* 34. *Mali dictum eſt ante apotheoſin Deum Cæſarem nuncupare.* alluſit eò Seneca cùm Clavdio illudens ἀποκολοκύντωσιν Σωσιν tanquam ἀποθέωσιν dixit, idque tituli Satyræ ſuæ in ejuſdem obitum conſcriptæ dedit, ut Dio Caſſius teſtatur *l.* 60. de qo videndus V. Cl. Hejnſius. Fruſtra ſiquidem eſt hìc Xyl. cùm τὸ ἀποκαισαροῦθαι ſuſpicatur ſignificari, *imperio aut rerum ſummâ deponi.* quem tamen ſecutus eſt Jo. Mevrſius in *Lexic. Græcobarb.* ubi τὸ ἀποκαισαροῦθαι adducto etiam Marci loco hoc ipo, *à Cæſaris dignitate dejici*, exponit. Sed & Annotator Lugd. *de Cæſaris ſtatu dejici.* ut ἀποκαισαροῦθαι ſit *imperium amittere*, ac *Cæſareum qaſi deveſtiri*; qomodo ἀποπαρθενοῦθαι ſive ἀποπαρθενεύεσθαι Hippocrati *de aer. loc. & aq.* & *virginitatem deponere*, ſive *devirginari*, ut Petronius loqitur. & qomodo ἀπολειτουργῆσαι Maximo *l.* 10. § 21. *munere defunctum eſſe, & ab omni jam ceſſare.* cùm eadem in iſtis τὸ ἀπὸ vim obtineat, quàm τὸ ἐξ huic finitimum in illis, ἐξυδατοῦσθαι, *in aquam liqeſcere*, Dioſcorid. *l.* 1. *c.* 88. ἐξελαιοῦσθαι, *in oleum verti*, Theophraſt. *de cauſ. plant. l.* 6. *c.* 9. & 11. ἐξαερεῦσθαι *in aerem vire*, cùm eidem *l.* 1. *c.* 27. tum & Luciano *de mort. Peregr.* & Hippocrati *de nat. infant.* ἐμπυρεῦσθαι, *igniri*, & *in ignem transire*: unde ἐκπύρωσις Stoica, qâ avtumabant illi fore, ut ignis tandem omnia abſumeret, & in ſubſtantiam ſuam redigeret; qod εἰς ἑαυτὸ μεταβαλεῖν καὶ ἐκλαμβάνειν Plutarchus dixit, *de eſu carn.* 1. & *de commun. notion. c.* 27. ἐξανδρεῦσθαι, *virum fieri, in virum evadere*; Svid. qod idem ἀποανδρεῦσθαι, *in virum evadere ex puero*, Clemens *Strom. l.* 1. *in virum ex fœmina converti*, dixit Theodorus in *Theolog. Orient.* ἐξανδραποδίζεσθαι, *ex libero in ſervitutem redigi*, Plutarch. *Anton.* ἀνδροῦσθαι denique, *Deum evadere*, Clem. *pædag. l.* 1. *c.* 12. nec aliâ ratione *uniones exaluminati*, pro *alumine tincti*, Plinio dicti *l.* 10. *c.* 35.

Μὴ βαφῇς] *nè mergaris & obruaris.* Xyl. imò *nè tingaris, nè inficiaris:* nè mores avlici *gemmeum animi candorem obfuſcent:* qod *inquinamentum combibere*, Septimius dixit, *de ſpectac. c.* 14.

Ὡς ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίγνυ.

ut Hom. loqitur *Il. δ. v.* 141. i. ut Maro *Æn. l.* 12.

Indum ſanguineo veluti violaverit oſtro
Siqis ebur.——

qod nos diceremus, **that you be not ſtained.** nam qod Græci μιαίνειν & βάπτειν, nos dicimus **to ſtain.** Eum avtem Homeri locum reſpexit Plut. *de E I Delph.* ubi dixit, eâdem uſus, qâ hìc metaphoricè Marcus, voce; Τὸ δὲ εἰλικρινὲς καὶ καθαρὸν ἑτέρᾳ δεῖ μίξεως ἑτέρου ὁ μιασμὸς οὐ τοῦ καθ' Ὅμηρος ἐλέφαντά τινα φοινικοῦν βαφῇ μιαίνεσθαί φησι· καὶ τὸ μιγνύμενον ἧδη χρώματον ὀλίγου βαφεῖς φθείρειν καὶ φθορὰν τῷ μίξει ἐνομάζεσθαι.

Unde

Unde emaculandus autor idem in *Sympos. l. 8. c. 5.* Πάντα τὰ μεμιξθαι δεῖ ἀμίκτων ἐπισφαλέστερα πρὸς σῶσιν ὅτι ταῦτ' ἀεὶ ἡ μῖξις μάχλον, ἡ δὲ μάχη μίασμα λύει· μεταβολὴ δέ τις ἡ σῶσις. Sed τὰς τε μίξεις δεῖ χρωμάτων εἰς ζωγράφου φθορὰς ὀνομάζουσι, καὶ τὸ βάλλειν ἁλῦσαι κάλλιστον ὁ ποιητής· μιλῦσαι legendum. Sicut & Latinis itidem *tingere, inficere*, & colore aliqo *tincta* dicuntur *infecta*. Idem in *Roman. problem. c. 26.* Μόνον ἓν τὸ λαμπρὸν, εἰλικρινὲς καὶ ἀπλοῦν καὶ ἁμίαντον ἔδει βαφῆ καὶ ἀμίκτου. Sed & Porphyr. *de abstinent. l. 4.* Καὶ ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίανσις δηλοῖ τὸ μίξιν τοῦ ἑτεροζύγους πρὸς ἕτερον καὶ μᾶλλον· ὅταν δυσκινητότερον γίνηται. ὅθεν καὶ ὑπὸ τῆς βαμμάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων συνίστανται, εἴδους ἄλλο ἄλλῳ συμπλεκομένου, μιαίνειν φασίν.

Ὡς δ' ὅτι τις τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίηνῃ
καὶ ἔμπαλιν τὰς μίξεις φθορὰς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν. ἢ δὲ σωτήρια τὸ ἄμικτον καὶ καθαρὸν, ἄφθαρτον καὶ ἀκραιφνὲς καὶ ἀκήρατον. Eâdem hac metaphorâ usus est Marcus *l. 5. §. 16.* ubi dixit; βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή. & *l. 3. §. 4.* Sed in partem meliorem acceptâ, ubi de viro bono, Δικαιοσύνῃ βεβαμμένον εἰς βάθος. Vult ergò καθαρὸν μένειν διάνοιαν, ut *l. 8. §. 48.* avt, ut mox sese ipse explicat, ἁπλοῦν καὶ ἀκέραιον. Senec. *epist. 59. Elui difficile est. non enim inquinati sumus, sed infecti*, i. e. οὐ μεμιασμένοι, ἀλλὰ βεβαμμένοι.

Γίνεται γὰρ] scil. Vulgari dicterio dicitur, *Honores mutant mores*. Polybius (Svidâ citante) Πάντας μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς καὶ φίλους ἀφαιροῦσι καὶ συμμάχους τοὺς κοινωνήσαντας τῆς αὐτῶν ἐλπίδος· καθικνοῦνται δὲ τῆς πρόξεων παραπόδας ὁ συμμαχικῶς ἀλλὰ δεσποτικῶς χρώμενος τοῖς πεπιθόσιν (ità enim ista legendum avtumo). Ἀλλὰ οὐ δεῖ, φησὶ μὴν τῆς βασιλείας χρῆσιν τι καὶ μίσγειον ἦθος ἐμφαίνειν ἑαυτὸ· βασιλέα γὰρ ἀποδείκνυσθαι, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶ] ἀεὶ τοὺ ἀρχομένους. inqit Aristides *orat in Marc.* Qi & vitium hoc notat in Pavsania Cleombroti F. Ὃς ὅτε μὲν ἰδιώτης ἐσωφρόνει· at imperator designatus, & cum imperio foris agens, ἐπηρμένος μὲν τῆς ὄντως, ὑπηλάνησε δὲ αὐτὸ· πάντα δὲ μᾶλλον ἐῴκει, ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ χαλεπὸς μὲν ὢν καὶ ὑβριστὴς ἀεὶ τοὺ συμμάχους· ἀκόλαστος δὲ καὶ ὑβριστὴς ἀεὶ τοὺ διαίτας· τυραννικὸς δὲ ἀεὶ τὸν τρόπον. Graphicè verò admodum idem χαρακτηρίζει Eurip. in *Iphigen. Aulidens.* sub personâ Menelai Agamemnonem alloqentis: (λιον

Οἶδ', ὅτ' ἐπῳδάζες ἀρχὴν Δαναΐδαις πρὸς Ἰ-
τῷ δοκεῖν μὲν ὠχὶ χρήζων, τῷ δὲ βέλεσθ' ἅλων,
Ὡς ταπεινὸς ἦς, ἀπίστως δεξιᾶς προσδιηγάνων,
Καὶ δόξας ἴσχων ἀκλείστος τοῦ δίκαιος δημοσθ',
Καὶ διδοὺς πρόφρονιν ἐξῆς πᾶσι, κ' εἰ μήτις δέλοι,
Τοῖς τρόποις ζητῶν πείθειν τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου.
Κᾆτ' ἐπεὶ κατέσχες ἀρχὰς, μεταβαλὼν ἄλλως τρόπους, (φίλος,
Τοῖς φίλοισιν ὠχυ' ἦθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν

Δυσπρόσοιστος, ἴσως τι κλύδωνα πάντων· ἀνδρὸς δ' ὃ χρεών
Τὸν ἀγαθὸν, πρόσωπα μεγάλα, τοὺ τέλους μεθιστάναι,
Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶ) τίτε μάλιστα τοῖς φίλοις,
Ἥνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἐστιν εὐτυχῶν.

Scis, puto, Trojam petentis principatum Græciæ
Velle cùm nolles videri, maximè velles tamen,
Ut modestus, & benignus, dexteras prensaveris.
Tunc tuæ semper patebant civibus cunctis fores.
His dabas responsa blandam, bas salutabas prior;
Moribus tibi quò pararet gloriam in medio sitam.
Nunc sed imperii potito vertitur vitæ modus:
Non amicos nunc priores, ut solebas, diligis:
Durus inprimis adiri, nec frequens inter lares.
Non decet mutare mores magna curantem virum,
Cujus hoc magis probanda tunc amicis est fides,
Quò magis fierens amicis adjuvandis sufficit. Grot.

Scilicet, qod Menander in *Gubernat.* à Priscian *l. 18.* relatus.

Ἐπελάθετ' αὐτὸν ὅστις ἦν·
Oblitus est se ipse, qi esset.

(vide *l. 9. §. 3.*) qod de Largio Macedone Plin. min. *l. 3. ep. 14. Superbus dominus & sævus, & qi servisse patrem suum parùm, imò minimùm, meminisset.* Ità, qod Martial. *l. 11. ep. 6.*

Ardua res hæc est, opibus non tradere mores.

Et Avgustin. *homil. 13. & conc. solenn. 205.* Apostoli illa *ad Tim. ep. 1. c. 6. v. 17.* Τοῖς πλουσίοις παρήγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, respiciens: *Primus ac peculiaris divitiarum vermis est superbia.* Idémqe *conc. solenn. 212. Morbus divitiarum est superbia. grandis animus, qi inter divitias isto morbo non tenetur. magnus dives est, & major divitiis suis, qi non ideo magnum se putat, qia dives est.* Οἱ γὰρ πολλοὶ, κἂν αὐτὸ μόνον αὐτοῖς βεβαίως πλοῦτος εὐτυχὴς παρῇ, φυσῶσι καὶ πίνουσι μεγάλα, καλαζονεύονται φρονήματα, καταμαλακίζονται καὶ παροχλήματα καὶ χῆτος ἄχθη, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὑποκαλύπτει, ὥσπερ τὸ κλινὲς τῆς εὐπραγίας ἐν βεβαίῳ παρ' αὐτοῖς ἓν μᾶλλον σφρονισάμενοι, μηδὲν μίχει τῆς ὑστεραίας ἴσως διαμενοῦσι ἐν ὁμοίῳ. Philo *de vit. Mosis l. 1.* de talibus & Sosiphanes apud Stobæum *tom. 2. tit. 22.*

Ἂν δ' εὐτυχῇτε, μηδὲν ὄντες, εὐδίως
Ἴσ' ὑβρίζειν φρονεῖτε—
Si faverit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita.—

Pium itaqe illud Placillæ Imperatricis Theodosio conjugi datum monitum, Ἀεί σε, ὦ ἄνερ, προσήκει λογίζεσθαι, τί μὲν ἦσθα πάλαι, τί δὲ γέγονας νῦν. Theodoret. *hist. Eccles. l. 5. c. 18.* Vide *ad l. 10. §. 19.*

Τήρησον σαυτὸν ἁπλοῦν, ἁγαθὸν] Vide *l. 2. §. 17.* Pavlus Timotheo, *epist. 1. c. 5. v. 22.* Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. & Jacob. *c. 1. v. 27* ἀσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν. & Joan. *epist. 1. c. 5. v. 18.* τηρεῖ ἑαυτόν.

ἑαυτόν. Epictet. *l.* 2. *c.* 8. Τί δ' ὅτι ὁ μόνον σε καθεσθάσειν, ἀλλὰ καὶ σοι μόνῳ ὑπίσθιος καὶ παρεκάθητο, νὴ τοῦτο ὁ μαντικός; ἀλλὰ καὶ καθαιρωίσεις τὸν ἐπίσκοπον; εἰ δέ σοι ὄφελόν τινα ὁ Θεὸς παρέθετο, ἵνα σὺ αὐτὸν ἀμελεῖς; παρεγένετο καὶ σοι σαυτὸν, καὶ λέγει, Τηρεῖν μοι φύλασσε τοιοῦτον, ὃν ἐθέλω ἔχειν, αἰδήμονα, πιστὸν, ὑγιῆ, ἀκατάπληκτον, ἀταραξῆ, ἀταράχητον· ἔστα σὺ ὁ φυλάσσων;

Ἀκουστέον] Vide *l.* 3. § 5.

Ἀγώνισαι, ἵνα τοιοῦτος συμμένῃς] Est hîc revera, si dextrè accipias, ὁ καλὸς ἀγὼν ille, qem decertare Timotheum hortatur Apostolus; decertâsse jam se testatur ipse. ἀγωνίζε, inqit, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως. *epist.* 1. *c.* 6. *v.* 12. &, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. *ep.* 2. *c.* 4. *v.* 7. neqe enim sine certamine jugi sedulóqe ad salutem pertingitur. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν· inqit Dominus; Luc. *c.* 13. *v.* 24.

——*labor ad nitendum intrare volenti.*

Silius *bell. Punic. l.* 15.

Ἵνα τοιοῦτος συμμένῃς] Ità *l.* 10. § 8. *μήποτε μελονομάζῃ καὶ ἀπολύοις.* Plin. min. *l.* 1. *ep.* 23. *Tuam personam tibi imponas: qæ sapienti viro ità aptanda est, ut perseratur.*

Αἰδοῦς Θεοῦ.] Numinis reverentia jure merito primas hîc obtinet, utpote qæ sit *sapientiæ*, non רֵאשִׁית *principium* duntaxat, *Prov. c.* 9. *v.* 10. sed & רֹאשׁ *caput, principale*, ac *præcipuum*; *Prov. c.* 1. *v.* 7. imò *sapientia ipsa*; Job. *c.* 28. *v.* 28. & *summa totius. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Itaqe exigenda vita cuiqe μὴ αἰδοῦς Θεοῦ καὶ εὐλαβείας. Apostolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 32. atqe ut Silius *bell. Punic. l.* 15.

Idem justitiæ cultor, qæcunqe capesses,
Testes factorum stare arbitrabere divos.

Nam mihi pro certo constat, omnium mortalium vitam divino numine inviſi. neqe bonum neqe malum facinus cujusqe pro nihilo haberi, sed ex natura diversa præmia bonos malósqe seqi. Salust. *ad Cæsar.* & Juvenc. *hist. Evang.*

Nil absente Deo loqimur: nil abdita clausum
Pectoris antra tegunt. cernit Deus omnia præsens.

Prudent. *cathemer. hymn.* 2.

Speculator adstat desuper:
Qi nos diebus omnibus,
Actúsqe nostros prospicit,
A luce prima in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur, qicqid est,
Humana qod mens concipit:
Hunc nemo fallit judicem.

Avg. *de verb. Dom. orat.* 10. *Oculum in te non intendit suum, qi fecit tuum?* Plavt. *captiv.* 2. 2.

Est profectò Deus, qi qæ nos gerimus, audiqe & videt.

Is nisi tu me hîc habueris, proinde tuum illic curaverit.

Bene merenti bene profuerit, malè merenti par erit. Boeth. *consol. l.* 5. *extremo: Manet etiam spectator desuper cunctorum præscius Deus, visionisqe ejus præsens semper æternitas cum nostrorum actuum fusura qalitate concurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans. aversamini igitur vitia, colite virtutes. magna vobis est, si dissimulare non vultis, necessitas indicta probitatis, cùm ante oculos agitis judicis cuncta cernentis.* Avtor *Oculi moralis*, sive is Robertus Capito Lincoln. sive qis alius; *c.* 15. § 2. ubi Bernardi illud adduxerat; *Qovis loco, qovis angulo reverentiam habe angelo, qi te custodit, nè illo præsente facere audeas, qod me præsente non auderes. Hic est, inqit, magni consilii Angelus, cui patens est omnis angulus. Unde qidam;*

Cùm qid turpe paras, qod me spectante ruberes,
Cur, spectante Deo, non magis inde rubes?

Vide *l.* 1. § 4. & *l.* 2. § 11. & *l.* 11. § 26. & *l.* 12. § 2.

Σῶζε ἀνθρώπους] Ovid. *Ponti l.* 2. *el.* 9.

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis:
Convenit & tanto, qantus es ipse, viro.
Conveniens homini est, hominem servare, voluptas:
Et melius nullâ qæritur arte favor.

Hac enim ratione fit, ut juxta paræmiam à Svida in literas relatam, ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ δαιμόνιον efficiatur. Marcus noster, prout à Juliano in *Cæsaribus* inducitur, à Sileno interrogatus, Τί μᾶλλον ἐδόκει τῷ βίῳ τέλος εἶναι; respondit, Τὸ μιμεῖσθαι τοὺς θεούς. Et secundò qærenti, Τί ποτε ἐνόμιζεν εἶναι τὴν τῶν θεῶν μίμησιν; Ille rursus, Δεῖσθαι μὲν ἐλαχίστων, ἔν τε πιεῖν ὃ ὡς ὅτι μάλιστα πλείστοις. Pythagoras verò, Æliano referente, *l.* 12. *c.* 59. δύο ταῦτα ἐκ πάντων θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδόσθαι κάλλιστα, τό τε ἀληθεύειν, καὶ τὸ εὐεργετεῖν· ἐοικέναι γὰρ τοῖς θεῶν ἔργοις ἑκάτερον. At Strabo *l.* 10. Ἐν μὲν εἰρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους τότε μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεούς, ὅταν εὐεργετῶσιν. ἄμεινον δ' ἂν λέγει τις, ὅταν εὐδαιμονῶσιν. qo loco Xylander εὐδαιμονεῖν *numina rectè colere*, cur sit interpretatus, ego nullus assequor. Cicer. *de natur. deor. l.* 1. *Qoniam plurima homini ab homine vel commoda vel incommoda solent oriri; & Dei proprium est vel servare vel benefacere; idcirco qi in gravi periculo succurrit, qive ingenti qopiam afficit beneficio, qoniam Dei qasi vice fungitur, ei cui prodest, Deus dicitur extitisse.* Et Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 1. *Deus est mortali juvare mortalem: & hæc ad æternam gloriam via. hic est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos, ut tales numinibus ascribant.* Verùm novissima illa minùs pia. Piè Gregor. Naz. *orat. pro pauperib.* Γένου τοῦ πένητος τιμώτερος, ἐκ τοῦ πλουτεῖν χρηστέρου, γένου τῷ ἀπόρῳ θεὸς, τὸν ἔλεον θεοῦ μιμησάμενος. ἡδὺ γὰρ ὄντως, ὡς τὸ εὖ πιεῖν, ἀνθρώπους ἔχειν θεούς. Et *ad cives suos in angustiis constitutos*: dum præfectum ad clementiam & condonationem

tionem cohortatur. Μίμησαι διὰ ταῦτα θεῦ φιλανθρωπίαν. τοῦτο ἔχει μάλιστα θεῖον ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν. ἔξεσί σοι θεὸν ἡμῖν μιμεῖσθαι ποιήσαντι. μὴ σκόπει τὸν χαρακτῆρα τῆς θεότητος. Quod ἐπιεικέστερον pavlò, liberiúsqe Claudian. *de Honor. Coss.* 4.

Sis pius imprimis. nam cùm vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

Vide *l.* 5. § 33.

Βραχὺς ὁ βίος] Vide *l.* 2. § 17. & *lib.* 4. § 17, 26.

Εἰς καρπὸν τῆς ὀθνείας ζωῆς] *fructum vitæ appellat*, inqit Caſavb. qem Philoſophi dicunt *finem*. itaqe qod de Heliogabalo Lamprid. *Eum fructum vitæ præcipuum exiſtimans, ſi dignus atqe aptus plurimorum libidini videretur.* Diodorus in ſimili ſententia, *l.* 1. ἀπολαμβάνειν βασιλείας εὐδαίμονος τὸ τέλος, τὸ πάσας χεῖρας τῆς ἡδυπαθείας ἀνεπιβλήτους. *cauſſas vitæ* Juvenalis dixit, *Sat.* 6.

Et propter vitam vivendi perdere cauſſas.

Et Plin. *l.* 5. *epiſt.* 5. *Qi voluptatibus dediti qaſi in diem vivunt, vivendi cauſſas qotidiè finiunt.* Et *l.* 1. *ep.* 12. de Corellio Rufo. *qanqam plurimas vivendi cauſſas habentem, optimam conſcientiam, optimam famam, maximam autoritatem; prætereà filiam, uxorem, nepotes, ſorores; intérqe tot pignora veros amicos.* Hæc *ad Lamprid.* Calavbon. qanqam, *cauſſas vivendi* in noviſſimo hoc de Corellio aliud planè qàm *finem* qi Philoſophis dicitur, deſignare videtur. Notat Lucret. *l.* 3. hominibus ἀπολαυστικοῖς ſolenne eſſe,

——ubi diſcubuere, tenéntqe
Pocula plena manu,——
——& inumbrant ora coronis,
Ex animo ut dicant, brevis hic eſt fructus homúlis.

Ità illi *vitæ fructum*, τὸν ἐν ἡμέρᾳ τρυφὴν, ut Petrus loqitur, *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 13. exiſtimant: at Marcus iſtic, διάθεσιν ὁσίαν καὶ πρᾶξεις κοινωνικὰς· hoc eſt, lingvâ noſtrâ (Chriſtianam volo) εὐσέβειαν καὶ ἀγάπην, *pietatem & charitatem*: ſive ut Apoſtolus *ad Gal. c.* 5. *v.* 6. Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ità Pavlo illi noſtro τέκνον κατὰ πίστιν, τέκνον κατὰ χάριν, Chriſto Domino ſuo, Chriſtianiſqe fratribus ſuis, inſervire; *ad Philipp. c.* 1. *v.* 21, 22. de qo loco videndus venerandus Airayus, qi ſolus interpretum videtur Apoſtoli mentem aſſecutus. Vide *l.* 4. § 24. & *l.* 12. § 29.

Πάντα ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής] De Marco noſtro itidem Capitol. *Pro inſtituto patrûs volens agere, dicere, cogitare.* Pium vult uterqe, cui in adoptionem ab Adriano datus eſt Marcus. Vide *l.* 1. § 16. ubi pleraqe eadem, qæ iſtîc, deprehendas. De Tiberio pariter Strabo: Καὶ νῦν ὁ διαδεξάμενος οὐδὲ ἐκεῖνον, (Avguſtum ſcil.) κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνον ποιεῖται. Et ipſe de ſe Tiberius apud Tacitum *annal. lib.* 4. *Qi omnia facta dictáqe ejus vice legis obſervem.* Verùm hoc eum ad ſpeciem tantùm veteratoriè, qò hominum animos ſibi conciliaret, & ad tempus breve animis, non conſtanter obſervâſſe, ex Dione diſcas licet.

Τὸ ἴσον καὶ ὁμόλογον πανταχοῦ ἔντονον] Ità *lib.* 1. § 16. τὸ μάταιον ἀσταθὲς ὅτι πᾶν ἐξετασμένως κριθέντων. ibi vide.

Τὸ ὁμαλὲς παντα χοῦ] Ità *l.* 1. § 16. πάντα συμφώνως ἑαυτοῖς. Senec. *ep.* 74. *Virtus convenientiâ conſtat. omnia opera ejus cum ipſa concordant & congruunt.* Et *ep.* 20. *Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ & indicium, ut verbis opera concordent, ut & ipſe utiqe par ſibi idémqe ſit. obſerva itaqe, numqid veſtis tua domúſqe diſſentiant: numqid in te liberalis ſis, in tuos ſordidus: numqid cænes frugaliter, ædifices luxuriosé. unam ſemel ad qam vivas regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuam exæqa. Vitium eſt hæc diverſitas, & ſignum vacillantis animi, & nondum habentis tenorem ſuum. qid eſt ſapientia? ſemper idem velle, atqe idem nolle: non poteſt cuiqam ſemper idem placere niſi rectum.* Et *de vit. beat. c.* 8. *Hoc modo una efficietur vis ac poteſtas concors ſibi: & ratio illa certa naſcetur, nec diſſidens, nec hæſitans. qæ cùm ſe diſpoſuit, & partibus ſuis conſenſit, &, ut ità dicam, concinuit, ſummum bonum tetigit. nihil enim pravi, nihil lubrici ſupereſt; nihil in qo arietet aut labet. qare audacter licet profitearis, ſummum bonum eſſe animi concordiam. virtutes enim ibi eſſe debebunt, ubi conſenſus atqe unitas erit: diſſident vitia.*

Τὸ ὅσιον] Hoc Antonino (ſi Pavſaniæ *in Arcad.* credimus) καὶ ἡ εἰς τὸ θεῖον τιμὴ, τῇ εὐσεβείᾳ, id eſt, Pii appellationem acqiſivit. qanqam Capitolinus ex aliis alias appellationis hujuſce cauſſas adducit. Eandem & Marco Svidas cum aliis tribuit. Vide ad *l.* 1. § 16. ἥμερον.

Τὸ εὐόδιον τῆς φερσώπης] εὐδιον Xyl. rectè. *Vultu ſereno.* Flacc. *carm. l.* 1. *Od.* 37. & *Fronte ſerenâ.* Martial. *l.* 7. *epigr.* 11. huic opponi videtur τὸ ἐπίκοτον τῆς φερσώπης. *l.* 7. § 23.

Μὴ ἀντιμεμφόμενος] Vide ſupr. § 26. μὴ ἀντιδυσφοραίνουλα.

Ὡς ἐπ' ἐξὸν ἔσπευδεν] *nihil enixè aut feſtinè moliebatur.* utrumqe enim deſignat τὸ σπεύδειν, ſicut & τὸ ἐπείγειν (unde de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. καὶ μηδαμοῦ ἐπειγόμενον.) & *feſtinè ad rem aliqam ferri.* Homer. *Il.* Σ. *v.* 293.

——τί με σπεύδουλα καὶ αὐτὸν Ὀτρύνεις;

Et Theognis; *v.* 401.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· χαμερὴς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

& enixè in rem aliqam incumbere. Heſiod. *clyp. v.* 364.

Παρὰ μῆκος σπεύδων.——

Et Theogn. idem *v.* 335.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· πάντων μέσ' ἄριστα.——

ut sit ἴδιος, ὡς ἐπ' ἀνδρὸς ἕκαστον, quod *l.* 1. § 16. ἀνὴρ ὡς ἂν τινα εἰπεῖν ποτε, ἕως ἰδρώτος. Aristotel. *ethic. lib.* 4. *c.* 3. in charactere τῷ μεγαλοψύχῳ utrumque his verbis expressit: ἀγὼ ἀσθενὴς, ὁ δεῖ ὀλίγα σπουδάζων· ἄτε σωίτων, ὁ μηδὲν μέγα ὀιόμενος. De Constantio Liban. *orat.* 3. τοῖς μὲν κομῶσι ἑταικέων ὀζέως· ἐ μὴν τῷ ἐξύπτια σὺν ταραχῇ πτέμνων.

Μὴ φείσηται ἐν μάλα κατηφῶν] Vide *l.* 1. § 16. Agapet. *parænes. ad Justinian.* § 42. Νεκρῶν ἀεροῦσι δεῖ τοὺ θεὸ φεδόμενον κρετάς. Δυθύμητις γάρ ὄζιν ἡ τῶ δικαὶ ἐυρέσις, ῥᾳδίως ἐκφεύγουσι τοὺ μὴ λίαν φειδόμενον.

Διαβολὰς ἐκ ἐδέχετο] Vide *l.* 1. § 5.

Οὐ φοβοῦνται] φοβοῦνται, δηλὸν, τοὺ φόβου φοβέμενος. Svid. *pavidus, qi strepitus metuit.* sive ut Maro Æn. *l.* 2.

Omnes quem terrent auræ, sonus excitat omnis.

Et hunc imitatus Silius *l.* 6.

—quem sonus omnis & aura
Exterret.—

imò cui strepitus, ubi nullus est, videtur esse. ut Ἄπαυστα γὰ τοῦ φοβουμένου φοβεῖ.

Facilè anima metuens audita ave fingit sonos.

qod de malè sibi consciо Eliphaz Jobi *c.* 15. *v.* 21. *Sonus pavoris auribus ejus jugiter insonat.* ut Sophocles *Acrisio*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 8. lavdatus. indè pro *superstitioso*, & *suspicioso*, sive *meticuloso nimisque curioso* usurpatur. De Judæis *ad Diognetum* Justinus: Τὸ γὰ περὶ τὰς βρώσεις αὐτῶν φοφοδίες, ἢ τῶν περὶ τὰ σαββάτα δεισιδαιμονίαν.

Ὅτ' ἐν τῇ μάχῃ ἐπόνει] leg. ὅτ' ἐμόγει ἐν τῷ [αὐτῷ] *m. e.* tamâ victûs tenuitate usum. ut à mane ad vesperam loco eodem posset durare, sine ulla alvum levandi, avt vesicam, nisi statis horis necessitate. Casavbon. *ad Capitol. Pium.* Apud Etymologum *in* Συρδικὸν & mendum geminum, (qod & Sylburgium video observâsse) ubi terribilia visa dicit περιέχειν τοὺ ψυχικοὺ τοὺς ἐσώντων τῷ φόβῳ, ἢ μὴ ἔᾳν αὐτοὺς ἐν τῷ μόνῳ. reponendum ἐν τῷ αὐτῷ μόνῳ. Qod avtem hîc Marcus de Pio, Dionem de Marco narrare refert, sed memoriâ, puto, lapsus V. C. Salmasius *ad Capitolini Pium.*

Χαλεπὸν, εἴ τις δεινὰς κρεῖττον] Vide Marcum in hoc Pii æmulum; *supr.* § 21. Lavdat hoc & in Constantio Themistius *orat. quinquenn.* qi ubi Nestoris consilium Agamemnoni datum retulerat ex *Iliad. i. v.* 74.

Πολλῶν δ' ἀρχοὺκῶν, τῷ πείσεται, ὅς κεν ἀρίστη
Βουλὴ βουλεύσῃ.——

Sed & reprehensionem ejusdem, *ibid. v.* 108.

--μάλα γάρ τοι ὄγογε
Πολλ' ἀπημυδέομεν.--

Subjungit ad Imperatorem verso orationis filo; Σοὶ δ' οὐκ ἔστι μάχῃ γε νῦν, ὅσις ἂν ἔχοι περιενεῖκεῖν, ὅτι χρησὸν αὐτῷ [αὐτῷ *f.*] συμβουλὴν περιφέροντες παρεκπίπτεις· ἀλλ' εἰ [ἢ] χρὴ σαυτὸν περιλαβεῖν τὸ δέον ἐξεῦρες, ἢ τὸ ἔργον ἐπέγεις τῷ παρ' ἄλλῳ καλῶς εὑρημένῳ. Et de eodem Liban. *orat.* 3. ὧν μὲν αὐτὸς ἐμείσατο, τούτων τοὺ βελτίω εἰς μέσον ἄγων· τὰς δ' ἀπ' ἄλλων πύλας συμβουλίας, οὐ καθαιρέσεις φαυλίζων, ἀλλ' ἔργῳ τὸν παλαιὸν λόγον βεβαιῶν, ὡς ἄρα καὶ αὐτὸ γε φρενήσεως, τὸ τοῖς βελτίοσι εἰδέναι τοὺ ἥττονα πείθεσθαι. Rectè. siqidem, qod Isocrat. *de pace.* Πῶς ἂν ἀνθρώπῳ καλῶς δυνηθείη, ἢ χρίναι περὶ τῶν γεγονότων, ἢ βουλεύσασθαι περὶ τῶν μελλόντων, εἰ μὴ τοὺ μὲν λόγους τῶν ἐναντιωμένων παρελθὼν ἐξετάζοιεν, αὐτοὶ δ' αὐτοὺ κοινοὺς ἀμφοτέρους ἀκροατὰς παρέχοιεν. Et apud Herodotum *l.* 7. Artabanus: Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὸ γνωμέων ἀντίων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τοὺ ἀμείνονα αἱρεόμενον ἑλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λεχθεισέων δ', ἔστι. ὥσπερ, τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτὸ ἐ διαγινώσκομεν· ἐπὰν δ' παρεστέωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνονα.

Θεοσεβὴς χρεὼς δεισιδαιμονίας [*religiosus citrà superstitionem.* nisi si religiosum eo sensu accipi velimus, qo Nigidius apud Gellium *l.* 4. *c.* 9. in antiqo carmine,

Religentem esse oportet; religiosum nefas.

ut *religiosus* sit is, qi nimiâ & superstitiosâ religione sese alligaverat; qæ res vitio assignabatur. Qanqam vitio isto laborâsse cumprimis Romanos avtor est Polybius *l.* 6. ubi statum Romanum cum Carthaginiensi componens, Μείζονι δὲ μοι δοκεῖ, inqit, διαφορᾷ ἔχειν τὸ Ῥωμαίων πρὸς τὸ Κάπτον, ἐν τῇ περὶ θεῶν διαλήψει· καί μοι δοκεῖ τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐπιτιμώμενον, τοῦτο συνέχειν τὰ Ῥωμαίων πράγματα· λέγω δὴ τὴν δεισιδαιμονίαν. ἐπὶ τοσούτων δὲ ἐπεισαγωγῆσθαι καὶ παρεσπάρθαι τοῦτο τὸ μέρος παρ' αὐτοῖς ἐς τε τὸν κατ' ἰδίαν βίον καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ καταλιπεῖν ἐπιφολήν. Qin nec Marcum nostrum hoc morbo immunem prorsus fuisse, cùm ex Capitolino in *Marco*, tum & ex Luciano in *Alexandro*, colligi posse videtur: nisi siqis gentis potiùs qàm regis vitium illud fuisse dixerit.

Ἵν' ὅτως ἐυτυχεσθήτω σοι] par huic Aristippi votum, qi cùm ab eo qæreretur, qomodo Socrates diem obiisset, respondit, Ὡς ἂν ἐγὼ ἐυξαίμην, prout ipse optaverim. Laërt. *l.* 2. nec dispar Balaami arioli illud, apud Mosem *l.* 4. *c.* 23. *v.* 10. *Moriatur anima mea morte justorum; sitque finis meus, qalis illius est.* Interest, qòd Marcus Pio vitâ compar esse desiderat, nè morte sit dispar, sed cùm vitæ retrò salubriter actæ conscientiâ placidus defungi qeat: Balaam contrà morte compar esse piis ambit, cùm vitam eorundem æmulari ac sectari recusat: hoc est, ut poetaster ille apud Capitol. de Macrino;

Impius & Felix sic simul esse cupit;
Ut nolit pius esse, velit tamen esse beatus:

Qod

Quod natura negat, nec ratio patitur.

Siquidem, ut Isidor. Pelus. *l.* 1. *epist.* 468. Οὐδὲν οὕτω ἕτερόν ἐστιν, ἢ θέλειν μὴ σωτηρίας τυχεῖν, μὴ θέλειν ἢ πιεῖν τὰ πρὸς αὐτὴν συμβαλλόμενα. Qualem autem quemque à morte deprehendi oporteat, optimè docet Epictet. *l.* 3. *c.* 5. Τί ποιεῖλας καταλαβεῖν ὀφείλει θανάτῳ τὸν γεωργὸν γεωργοῦντα καλαλαμεῶνα, τὸν ναυλικὸν πλέοντα. σὺ τί θέλεις ποιῶν καλαληφθῆναι; τί ποτε γὰ ποιοῦντά σε δεῖ καλαληφθῆναι; εἴ τι ἔχεις τούτου χρεῖσσον ποιῶν καλαληφθῆναι, πίει ἐκεῖνο. ἐμοὶ γὰρ καλαληφθῆναι γένοιτο μεμνημένῳ ἄλλου ἐπιμελουμένῳ, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς ἐμῆς, ἵν' ἀπαθὴς, ἵν' ἀκώλυτος, ἵν' ἀναναγκαστος, ἵν' ἐλεύθερος. ταῦτα ἐπιποθοῦντι δεῖν θέλω εὑρεθῆναι, ἵν' εἰπεῖν δυνώμαι τῷ θεῷ, Μήτι παρέβην σε τὰς ἐντολάς; μήτι περὶ ἄλλα ἐχρησάμην τοῖς ἀφορμαῖς, ἃς ἔδωκας; μήτι τοῖς αἰσθήσεσιν ἄλλως; μήτι τοῖς προλήψεσι; μήτι σοί ποτ' ἐνεκάλεσα; μήτι ἐμεμφάμην σῇ τῇ διοικήσει; ἔτιμες, εἴ τι ἐπῄνεσας, εἴ τι σημαίνεις· νῦν με θέλεις ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἄπειμι. χάριν σοι ἔχω πᾶσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπανηγυρίσαι σοι, καὶ ἰδεῖν ἔργα τὰ σά, καὶ τῇ διοικήσει σου συμπαρακληθῆναί σοι. Ταῦτά με ἐνθυμούμενον, ταῦτα γράφοντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα καλαλάβοι ὁ θάνατος. His gemina habet & *l.* 4. *c.* 10.

§ 31. Ἀνάνηψε] *Respisce*, ad mentis sanitatem revertere: ab eis translatum, qi ubi crapulam edormierint, veternúmque qem vini havstu copiosiore contraxerant, excusserint, ad pristinum mentis statum jam redeunt. Ità τὸ ἀναπήγειν usus est Apostolus *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 26.

Ἀναχαλᾷ σαυτόν] Meraphora, ab eis, qi animæ deliqium passi, vel inclamatione, vel aliâ aliqâ ratione revocantur.

Ἐξυπνιδεὶς] *l.* 4. § 46. ὑ δεῖ ἄνθρωπον καθεύδοντας ποιεῖν καὶ λέγειν. *Excitandus è somno & vellicandus est animus.* Sen. *ep.* 20.

Ὄνειρόν σοι ἠνόχλεν] Pari imagine usus est Plut. de *profect. indic.* dum Stoicos ridet, qi hominem subitò καὶ ἐκ ἀκμῆς κρότου è pravitatis ac stultitiæ altissimo gurgite, ad bonitatis ispientiæque apicem celsissimum emergere aiebant: Ἂν δέ τινα τοιοῦτον, inqit, σωτύχῃ τὰ τῆς μελαβολῆς, καλαλαφθέντα φαῦλον, ἀνήχεσθαι σοφὸν, καὶ φρονεῖν, ἐκ τῆς ψυχῆς μαθοντα τὰς κακίας ἀθελτιείας καὶ ἀπάτας,

Ψοφοδεῆς ὄνειρος χάρετ' ὀδὲν ἶτ' ἄρσ.

τίς ἀγνοήσειν αὐτὸ διαφορὰν ἐν αὐτῷ πεφυτεύσαν γνωμῶν, καὶ φρονήσεων ἀρρύτων ἐναλάμψασαν; Vide *l.* 2. § 17. Τὸ γὰ τῆς ψυχῆς, ὄνειρος.

§ 32. Τὴν δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα] corrupit hîc Xylandri versionem editor Lugd. & mentem Marci pervertit planè, dum reddit, *rationi autem inter ea discrimen habetur.* cùm Xyl. Marci verba rectè explicans, *discrimen nullum* dixisset.

Πάντα ἴσα αὐτῇ] Vide *suprà* § 8. & *l.* 5. § 13. & *l.* 11. § 1.

Περὶ μόνον τὸ παρὸν] Vide *suprà* § 2. & *l.* 3. § 12.

Τὰ γὰ μέλλοντα] Senec. *epist.* 117. *Qis nescit hoc ipso non esse bonum id qod futurum est, qia futurum est? nam qod bonum est, utiqe prodest: nisi præsentia prodesse non possunt. Si non prodest, bonum utiqe non est: si prodest, jam est.* Vide *l.* 7. § 8. & *l.* 8. § 26.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος] Senec. *epist.* 121. *Nemo ægrè molitur artus suos; nemo in usu sui hæsit: ad hoc edita protinus faciunt.* Vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 26.

Τὸ τῶ παιδὸς] τὰ Lugd.

Οὐ ἔστιν, ὃ δὲ κακὸν οὐκ ἔστιν] Lugd. οὐκ ὄντιν, ὃ δὲ κακὸν οὐκ ἐστιν. forsan, οὐκ ἔστιν, ὃ δὲ κακὸν ὄντιν. ut οὐκ posterius in locum ὃ, qod est vitiosum, suecedat.

§ 34. Ἡλίκας ἡδονὰς ἥδησαν λησταί] Senec. *de vit. beat. c.* 7. *Voluptas etiam ad vitam turpissimam venit. & infelices qidam, non sine voluptate, imò ob ipsam voluptatem sunt. & c.* 8. *Qid, qòd tam malis qàm bonis voluptas ineft? nec minùs turpes dedecus suum, qàm honestos egregia delectant?* & rursus *c.* 10. *Qis ignorat plenissimos esse voluptatibus vestris stultissimos qoqe, & neqitiam abundare jucundis?* & *c.* 11. *Multos ostendam voluptatibus obsessos, qos fatearis necesse est malos. hos esse in voluptatibus dices: nec tamen illis bene erit, qia non bono gavdent.* Ergò voluptas in adiaphoris Marco habetur. *l.* 2. § 11. & *l.* 9. § 1. Vide & *l.* 10. § 10. & *l.* 8. § 40. Cæterùm Plato in *Timæo* ità Ἡδονὴ καὶ εὐφροσύνη distingvit, ut ἡδονὴ μὲν πῆς ἄφρονος, εὐφροσύνη δὲ πῆς ἔμφρονος attribuat. Idem in *Philebo.* Ἐν ὕβρει μείζους ἡδονὰς, ἃ πλείους εἶναι. & mox: Δῆλον, ὡς ἔν τινι πνευμονίᾳ ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' ὐκ ἐν ἀρετῇ, μεγίστας μὲν ἡδονὰς, μεγίστας δὲ καὶ λύπας γίγνεσθαι.

§ 35 Ἁρμόζονται μὲν ἄχρι τινὸς πρὸς τὰ ἰδιώτας;] *Respectu aliqo imperitis parùm distant.* Cas. meliùs Xyl. *Usqe ad certum finem privatis hominibus se accommodant.* i. e. qadantenus illis concedunt, eisqe se attemperant.

Ἀντέχονται τοῦ λόγου τῆς τέχνης] Vide *ad l.* 4. § 31. qæ de Stratonico & Apelle. Psaltes qidam ignobilis cùm apud Antigonum regem specimen artis ederet, rexqe nunc hanc, nunc illam chordam adstringere moneret, indignatus ille, Μὴ γένοιτό σοι οὕτω κακῶς, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐμοὶ ταῦτα ἀκριβῶς μᾶλλον. Sive, ut Plut. (qi Philippo dictum constanter asserit, in *apoph. de adulat. de Alex. orat.* 2. *Sympos. probl. l.* 2. *c.* 1.) ἵνα ἐμοὶ ταῦτα βέλτιον ἐθῇς. *Absit,* inqit *ô rex, tam malè tecum agatur, ut in istis me peritior existas.* Ælian.

l. 9. c. 36. Ità regibus etiam in artis ſuæ ratione cedere nefas habent artifices etiam infimi qiqe. Apollodorus itidem architectus, cùm de operibus ſuis apud Trajanum verba habenti, Hadrianus obſtreperet, Ἄπιθι, inqit, καὶ τὰς κολοκυνθας γράφε· τῶν γὰρ οὐδὲν ἐπίστασαι. *Abi & cucurbitas pinge tibi: iſtarum enim rerum nihil nôſti.* Dio Caſ. *l. 69.* Οὐδὲν γὰρ ἐκόντος ὕλης, τὸν ἄνεμον τῆς ἀπείρου κρατεῖν πᾶσα ἀνάγκη. Epictet. *l. 3. c. 26.* Idémque *l. 4. c. 12.* Ἐπεί τοι πᾶσα ἐπιστήμη καταφρονητικὴ ὅτι τῆς ἀγνοίας καὶ τῶν ἀγνοούντων, καὶ μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. φέρε ὃν θέλεις, σκυτέα, ὃν θέλεις τεκτονα· καὶ πρὸς πολλῶν καταγελᾷ περὶ τὸ αὐτῆς ἔργον. Vide *l. 5. § 32.*

Τὸν ἑαυτοῦ] Quænam arſeſt iſta propria hominis, qâ hominis? ſed qam cum Diis communem habet, Marcus ipſe docet *l. 11. §. 5.* ἀγαθὸν ἴδιον: *bonum eſſe.*

§ 36 Γωνίαι] Ità *l. 3. § 10.* Μικρὸν τὸ τῆς γῆς γωνίδιον. & *l. 4 § 3.* Πόσον γωνίδιον ἡ κατοίκησις. & *l. 8. § 21.* ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς κλίματος.

Σταγὼν τοῦ κόσμου] Apollonio quærenti *utra major eſſet, terra an mare,* reſpondit Iarchas Indus, *terram mari majorem: τὸ γὰρ θάλασσαν αὐτὴν ἐχειν quia terra mare continet.* ſcil. τὸν θάλασσαν λίμνην, *mare lacum eſſe* cenſuit; nonavtem τὸν ὀκεανὸν νῆσον, *terram* potiùs *inſulam*, ut Strabo *l. 1.* qocum contentens & Plin. *l. 2. c. 66. tellurem præcinctam circumfluo mari.* & Ariſtot. *de mundo c. 3.* ἡ σύμπασα μία νῆσός ὅτι, ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιρρεομένη. qod Mela. *c. 1. ambitur omnis Oceano.* at verò ὑγρὰν οὐσίαν, ſive *aqæ elementum*, terrâ longè majorem: καὶ γὰρ ἐκείνου τὸ ὕδωρ φέρει· *terram ſiquidem ab aqa ſuſtineri.* Ità ille aqei elementi mare partem minimam opinatus vîdetur, utpote qi ſubtus terram aquarum neſcio qas ſomniabat abyſſos, qibus ea qaſi ſupernataret, cùm *aqas* contrà *terra ſuſtineat*, ut rectè Plin. *l. 2. c. 65.* Verùm Marcus *guttulæ* inſtar obtinere vult ad mundi hujus univerſi ambitum; cui eleganter, ut γὴ στιγμὴ, *l. 4. §. 3.* ità πέλαγος σταγὼν, hoc loco dicitur. Apud Eſajam itidem *c. 40. v. 15.* Numini divino collati populi univerſi, dicuntur eſſe, ὡς σταγὼν ὑπὸ κάδου, *ut gutta ſitulæ*, hoc eſt, inſtar guttulæ, qæ ſive inter effundendum deciderit, ſive poſt effuſum liqorem in fundo ſubſtiterit, de menſura juſta nihil minuitur: & *ut pulvis lancium*, (nam Græci ῥοπὴν ζυγῆ perperam reddunt) hoc eſt, inſtar pulviſculi, qi poſt aromata effuſa lanci adhæret, nec de juſto pondere tamen qicqam deperîſſe deprehenditur.

Ἄθως βωλάδιον] *l. 12. § 32.* ἐν πίσῳ βωλαδίῳ τῆς γῆς ἕρπεις· τὸν πατρῴαν βῶλον. i. e. *glebam patriam*, pro agro ſive fundo dixit Syneſ. *epiſt. 38.* & Apul. *Mileſ. l. 1. Hymettos Attica, & Iſthmos Ephyræa, & Tænaros Spartiaca, glebæ fertiles, æternùm librîs felicioribus conditæ, mea vetus proſapia eſt.* Ità enim habet editio Colviana: *Tænaros*, inqam, non *Tenedos*: ut nihil opus ſit, qod Cl. Salmaſius voluit, *prolegom. in Solin.* pro *Spartiaca Sporadicam* ſubſtituere, cùm Tænaron in tractu Laconico agnoſcant Pavſanias & Stephan. *de urbibus.* *Athon* autem ideò forſan nominat Marcus iſtic, qia tanqam magnum & ſtupendum qoddam commemorant Athon montem à Xerxe perfoſſum, cùm in Græciam trajiceret. qid enim magni perfoſſus Athos, ſi βωλάδιον fuerit, ſi glebulæ dunraxat rationem obtineat.

Σπυμὴ τῶν αἰώνων] Vide *l. 2. § 14, 17.*

Ἐναφανιζόμενα] Vide *l. 2. § 12. & l. 4. § 14. & l. 7. § 10. & l. 12. § 32.*

Πάντα ἐκεῖθεν ἤρχθαι] Vide *l. 2. § 3. & l. 4. § 23.* Avtor *de Mund. ad Alex. c. 6.* Ἀρχαῖός τις λόγος καὶ πατρῷος ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ θεοῦ τὰ πάντα, καὶ διὰ θεοῦ ἡμῖν συνέστηκεν· ὑφημμένα ἡ φύσις, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐτάρκης, ἐρημωθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας. Qod Apoſtolus *ad Coloſſ. c. 1. v. 16. 17.* ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα. & mox: τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. Et *ad Rom. c. 11. v. 36.* Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

Τῦ κοινῦ ἡγεμονικῦ] qod *l. 7. §. 75.* τὸ τῦ κόσμου ἡγεμονικὸν. *anima univerſi.* Vide *l. 4. § 40.*

Ὁρμισθῆναι, ἢ κατ' ἐπακολούθησιν] forſan ὁρμῆσαι. Vide *l. 7. §. 75. & l. 9. § 28.* Vide & Briſonem *infrà ad § 38.*

Ἐπιχυμάλια] Vide ad *l. 3. § 2.* Ocellus Lucan. *de univerſ. c. 1. § 8.* Πάντα ἔχει τὸ πᾶν, τὰ μὲν ὡς μέρη, τὰ δ' ὡς ἐπιχυμάλια. eadem & ἐπακολουθήματα Philo dixit libro *de provident.* cujus fragmentum, imò ἀπάνθισμα bene magnum exhibuit Euſeb. *præpar. l. 8. c. ult.* ubi inter alias: Καὶ μὴν οὐδὲ τὸ πρὸς φύσιν ἀναγκαιότατον ἔργον· ἐπακολούθημα δ' τούτου καπνός· ἀλλ' ὅμως παρέχεταί τινα ὠφέλειαν ἔστι ὅτε καὶ αὐτός.

Καὶ τὸ ἀλληλοῦιον] Virgil. *Georgic. l. 1.*

Ille malum virus ſerpentibus addidit atris.

qaſi veneni expertes antè fuiſſent: qod & è noſtris nonnullis, ſed fruſtrà, placuiſſe videtur.

Πᾶσα κακοτεχνία] Vide *ad l. 3. § 11.* τοῦτο παρὰ θεοῦ.

Ἄκανθα] vide *l. 8. §. 30.* Joan. Chryſoſt. *in Geneſ. c. 3. v. 18.* ἀκάνθας vocat καλάμους ἐπιμήκεις· non tamen qaſi ab initio iſta non fuerint, ut Auguſtinus cenſuit, *de Gen. contra Manich. l. 1. c. 13.* Saniùs idem ipſe *de Gen. ad liter. l. 3. c. 18.* *Ab initio creata, in ſuo genere vitiis, & ad univerſi ornatum perfectionémque conducentia, pœnæ loco haberi, qòd in locis ab homine cultis frequentiora exiſterent.* neqe aliud Joan. voluit.

§ 37. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν] Idem argumentum tractat, *l. 2. § 14. & l. 4. § 32. & l. 9. § 32. & l. 11. § 1. & l. 12. § 24, 35.*

§ 38. Τῶν

§ 38. Τῶν ἐπισωΐδιον] Ità *l.* 4. § 34. σωΐνησις καὶ συμωΐφυσις. & *ibid.* § 45. σωωάφεια ἔυλογος. & *l.* 7. § 9. σωΐδιος ἱερά. Vide & Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *ad l.* 5. § 8.

Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλεκόμενα] Ità *l.* 7. § 9. πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται. Hoc eſt quod Briſo in Oeconomico à Stobæo adductus *tom.* 2. *tit.* 82. ὅτως ἔχει ποτ' ἄλλαλα τἀνθρώπινα πράγματα, καθάπερ καὶ τὰς ἀλύσεις τὰ κρίκοι. τίνος γὰρ ἕξ ἀλλάλων ἄρτιόν τι, ἀλλάλοις τ' ἀκολουθέοντα, καὶ ἑνὸς ἐξ αὖ πᾶν ἐκκυδέντος ὑπόιά κε πάντα, τό τε ὅλον, καὶ τὸ ἐξ ἀρχᾶς ἀκολουθεῖ. καὶ πᾶν τῶν βίᾳ ἢ πραγμάτων ὑποῖαν ἂν βάλῃ ἐλάδα, ἀμήσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας, κἠ τὸ ἑξῆς ἀλλάλοις ἐπόμενα.

Πάντα φίλα ἀλλήλοις] Ità *l.* 7. § 9. ὕδὲν ἀλλόσχιον ἄλλο ἄλλῳ.

Διὰ τὴν τοπικὴν κόρησιν] *per motum localem.* κίνησιν. Xyl. & Caſ. forſan, σωίνησιν, *connexionem. l.* 4. § 34.

Καὶ σύμπνοιαν] Vide *ad l.* 4. § 27. συμπαθῆ. Stoici apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἕνα τὸν κόσμον εἶ), καὶ θεὸν πνεῦμα διῆκον· καὶ ἢ πρὸ κόσμῳ μηδὲν εἶ κενὸν, ἀλλ' ἀνῶδες αὐτόν· τοῦτο γὰρ ἀναγκάζειν πὴν ἢν ὑρανίων φύσιν τὰ ὑπόγεια σύμπνοιαν καὶ συμπνοίαν.

§ 39. Οἷς συγκεκλήρωσαι] Ità *l.* 4. § 26. συγκεκλῶθετο πᾶν τὸ συμβαῖνον.

Σωφρονίζε ἑαυτόν] τὴ γὰρ ἁρμοδιώτερον; *l.* 7. § 57. Vide & *l.* 3. § 16. & *l.* 4. § 34.

Φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς] quod Petrus *epiſt.* 1. *c.* 1. *v.* 22. φιλαδελφίᾳ ἀνυποκρίτῳ.

§ 40. Πρὸς ὃ κατασκάζειν] Vide *l.* 5. § 16. Senec. *ep.* 76. *Quæ conditio rerum, eadem & hominum eſt. navis bona dicitur, non quæ pretioſis coloribus picta eſt, nec cujus tutela ebore cælata eſt, nec quæ fiſcis & opibus regiis preſſa eſt; ſed ſtabilis & firma, & junctura aquam excludentibus ſpiſſa, ad incurſum ferendum maris ſolida, gubernaculo parens, velox, & conſentiens vento. gladium bonum dices, non cui deauratus eſt balteus, nec cui vagina gemmis diſtinguitur; ſed cui & ad ſecandum ſubtilis acies, & mucro munimentum omne rupturus. regula, non quàm formoſa, ſed quàm recta ſit, quæritur.* Apul. *de Deo Socratis. Æquè divites ſpectari debere, ut equos mercamur. neque enim in emendis eqis phaleras conſideramus, & baltei polimina inſpicimus, & ornatiſſimæ cervicis divitias contemplamur, ſi ex argento & auro & gemmis monilia variæ gazæ dependent, ſi plena artis ornamenta capiti & collo circumjacent; ſi fræna cælata, ſi ephippia fucata, ſingula aurata ſint. Sed iſtis omnibus exuviis amotis, equm ipſum nudum, & ſolùm corpus ejus & animum contemplamur, ut ſit ad ſpeciem honeſtius, & ad curſum vegetus, & ad vecturam validus. jam primùm in corpore ſi ſit*

Argutum caput, & brevis alvus, obeſáque terga,

Luxuriétque toris animoſum pectus honeſtis.

præterea, ſi duplex agitur per lumbos ſpina. volo enim non modò perniciter, verumetiam permolliter pervehat. Vide & Joan. Chryſoſt. *edit. Savil. tom.* 7. *orat.* 2. Vide & Galen. *ad lib.* 4. § 19. ſed & *l.* 9. § 31.

Ἔχει ὃ ἕτως καὶ πρὸ παντί] de *homine quovis*, perperam cepit Xyl. de *univerſo*, ſive *univerſi rectore*, Caſ. rectè.

§ 41. Μέμφεσθαί σε θεοῖς] Idem *ſupr.* § 16. & *l.* 9. § 1. Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Πέφυκεν ὁ ἄνθρωπος, μὴ ψόγων ἀφαιρεῖσθαι τὸ ἀγαθὸν, μὴ ψόγων ἀφιέναι τὸ κακῶ. εἶτα τὸ πλούσιον, ὅταν μήτε πράγματα μεταθεῖται δυνηθῇ, μήτε τὸν ἐμποδίζοντα ἐπιφλῶσαι, (qo modo Ulyſſes Cyclopem) κάθηται, καὶ γένει, καὶ ὁ δυάλαι, λοιδορεῖ τὸν Δία, καὶ τοὺ θεοὺς τοὺ ἄλλους. prout impii illi, Eſajæ *c.* 8. *v.* 21. Idem *l.* 4. *c.* 7. Ἐὰν τις ἐν τούτοις μόνοις ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτῷ καὶ συμφέρον τοῖς ἀκωλύτοις καὶ ἐφ' ἑαυτῷ, εὐδιάθετος ἔσει, εὔρους, εὐδαίμων, ἀβλαβὴς, μεγαλόφρων, εὐσεβὴς, χάριν ἔχων ὑπὲρ πάντων τῷ θεῷ, μηδαμῶς μεμφόμενος μηδενὶ τῶν ἐφ' αὐτῷ γινομένων, μηδὲν ἐγκαλῶν. ἂν δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ ἀπροαιρέτοις, ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸν, ἐμποδίζεσθαι, ἀναλύειν τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν, ἃ τεθαύμακε καὶ φιλεῖται· ἀνάγκη δ' ἀσεβῆ εἶναι, ἅτε βλασφήμον ὄντα τοῦ θεοῦ καὶ ἄνισον, ὃς αἰεὶ αὐτῷ τὸ πλεῖον ἀποστατικόν. Eadem prorſus dicit, qæ Marcus, ſed inverſo ordine, hoc loco.

Τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ κινοῦμεν] *bona & mala tractaremus.* Xyl. *ad ea inclinaverimus.* Meric. verùm leg. *κριτικῶμεν. judicaverimus.* qo ſenſu ὑπονοήσης priùs dixerat. atqe ità Athen. *diſpoſoph. l.* 15. Οἱ δ' ἀρχαῖοι καὶ τοὺ θεοὺς ἀνθρωποειδεῖς ὑπονοοῦμενοι. *At priſci homines humanâ formâ præditos Deos exiſtimantes*, ſive, ut vulgò loqimur, *ſupponentes.* Tollemus obiter par mendum ex Ariſtotelis codicibus, *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 6. Ubi vulgò legitur; Καὶ τύτῳ χρώμενοι κανόνι, κινοῦσι πὴν πρὸς τοὺ ἄλλους φιλίαν. leg. *κρίνουσι.* qod & Aretinus advertit, qi, *judicant*, vertit.

Διὰ τὴν πρὸς ταῦτα διαφορὰν] *propter hanc rerum differentiam.* Xyl. *ſi cum opinione differentiæ ad res iſtas inclinaverimus.* Caſ. Quaſi διαφορὰ πὴ ἀδιαφορίᾳ opponatur. Verùm Marco τὸ διαφέρεσθαι πρός τι, eſt *ad rem aliquam adipiſcendam*, vel ſimpliciter *ferri*, ut idem uſurpat *l.* 5. § 1. vel *cum ſolicitudine & animi anxietate ferri.* Vide *lib.* 9. § 27, & 38. Verò itaqe, *dum ad iſta contendunt.* non in eo ſenſu *contendendi* vocabulo ſumpto, qo διαφέρεσθαί τινος, *de re aliqa contendere*, ſed qo πρός τι, *ad rem aliqam*, qam ſtudiosè proſeqitur, *contendere* qis dicitur.

§ 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν] imò, non πάντες tantùm, ſed & πάντα. ζωὴ ἕν-

τις ἦν· Apostolus *ad Cor. ep. 2. c. 6. v. 1.* Et, συνεργοῦντες. *ad Rom. c. 8. v. 28.*

Οἱ μὲν εἰδότως καὶ παρακολουθητικῶς, οἱ δὲ ἀνεπισκέπτως] Xyland. *pars scientes & certo ordine, pars insciì.* Videtur εἰδότες legisse. qanqam eódem recidit, utrumlibet admiseris. Verùm παρακολουθητικῶς, *intelligenter* potiùs, vel *intelligentes* etiam reddidisset. ἀνεπισκέπτως, *citra considerationem.* ἀνεπισκέπτως, *citra cognitionem.* hoc an illud legeris, ciccum havd interest: nisi qòd istud τῷ εἰδότως, illud τῷ παρακολουθητικῶς, potiùs respondere videatur. Bernard. *de grat. & lib. arb. Operatur Deus salutem suorum, aliquando per creaturam sine ipsa, aliquando per creaturam contra ipsam, aliquando per creaturam cum ipsa. multa enim fiunt hominibus salubria per insensibilem, & item per irrationabilem creaturam: qæ idcirco dixi fieri sine ipsa, qòd non qeat, intellectu carens esse vel conscia. Multa qoqe multorum saluti utilia facit Deus per malos, sive homines, sive angelos, sed qoniam invitos, ideo contra ipsos. nam dum nocere cupientes, juvant, qantum* [*qantumvis*] *aliis valeat utilis actio, tantum* [*tamen*] *ipsis perversa nocet intentio. Porrò per qos & cum qibus operatur Deus, boni sunt, vel angeli, vel homines: qia qod vult Deus & agunt pariter & volunt. nec sunt operis tantùm ministri per effectum, sed & operantis qodammodo socii per consensum.* Et mox: *Utitur ergò Deus in salutem suorum irrationabili item & insensibili creaturâ, tanqam jumento vel instrumento, qæ jam expleto opere, nusqam erunt. utitur creaturâ rationali, sed malevolâ, qasi disciplinæ virgâ, qam correcto filio in ignem projiciet, tanqam sarmentum inutile. utitur & angelis & hominibus bonæ voluntatis, tanqam commilitonibus & coadjutoribus suis, qos peractâ victoriâ amplissimè munerabit.* Synod. *epist. 57.* Αἱ κακοπραγίαι δυνάμεις ἐν κόσμῳ σωτηλοῦσι μὲν τῇ χρείᾳ τῆς προνοίας. κολάζουσι δὲ τοὺς ἀξίως κολαζομένους. οἱονεὶ ῥάβδοις διαμαστίξει τε καὶ κατορθοῖ τινα. ἃ δὲ διάκειται πρὸς γνωμιῶ ὁ πλουτῶν ἢ διώκων ἢ ἄνθρωπος, ὡς λειτουργίαν ταύτην εἰσφέρων θεῷ· ἀλλὰ τῇ μοχθηρίᾳ τῆς φύσεως χαριζόμενος, ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς ἐπιζέρχεται. Exemplum habes in Assyrio rege apud Esaiam *c. 10. v. 5, 7.*

Καὶ τοὺ καθεύδοντας] Etiam dormientes cooperari ad ea qæ in mundo geruntur, Heraclitum dixisse asserit. cùm tamen Heraclitus idem dixerit, referente Plut. *lib. de superstit.* Τοῖς ἐγρηγόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τὸν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποστρέφεσθαι. *Vigilantes in mundo uno eodémqe omnium communi, versari; dormientes in suum cujusque proprium nescio qem concedere.*

Ἐκ περισσοῦ δὲ] *Supervacaneâ operâ.* Xyl. *qantum in se est.* Cas. *abundè,* sive *ex abundanti,* malim. Galen. *de opt. sect. c. 18.* ἐκ περισσοῦ γάρ ὅτι καὶ τοῦτο καλεῖσθαί φασι, ὅταν ἄγχιστα ἡ κατάληψις τοῦ παθόντος. *ex abundanti est, istud ostendere.* ἐκ περισσοῦ, sive *ex abundanti* agere dicitur, qi liberaliter, ultra id qod exigi poterat aut necesse fuerat, aliqid vel concedit, vel largitur, vel qocunqe modo facit. indè apud Rhetores, τὰ ἐκ περισσοῦ καλούμενα ἐγκώμια, de qibus Hermogen. *de invent. l. 1. c. 3.* & ἐκ περισσοῦ ἐγκωμιάζειν, & ἐκ περισσοῦ λέγειν, *ibidem;* ubi alia ac graviora, qàm ea qæ objiciant, objicere posse se crimina alicui prætendunt. eodem sensu, ἐκ τοῦ περιόντος Marcus dixit *l. 7. § 56. Ex abundanti,* inqit, & istiusmodi homines ad mundi opus operam conferunt suam, qia fati effectum, dum eidem renituntur, illustrant.

Ὁ μεμφόμενος] *qi objurgat naturam; & Deos mavult emendare, qàm se.* Senec. *epist. 107.*

Καὶ ὁ ἀντιβαίνειν πειράμενος] *Dum in bonum usum malè facta vertuntur, ejus consiliis militant, etiam qi ejus consiliis repugnant.* Greg. Rom. *in Job. l. 6. c. 14.* ità Assyrius Esaj. *c. 10. v. 6, 11. Deúsqe de eis qi faciunt qæ non vult, facit ipse qæ vult.* Aug. *de corrept. & grat. c. 14.* Et *enchir. c. 100. Per eam creaturæ voluntatem qâ factum est qod creator voluit, implevit ipse qod voluit. hoc enim ipso, qòd contra voluntatem Dei fecerunt, de ipsis facta est voluntas ejus.* Vide *l. 8. § 35.*

Τῷ τοίνυν ἔχειν ὁ κόσμος] Vide *l. 9. § 42.* Chrysipp. *de natur. lib. 2.* à Plutarcho relatus *de contradict. Stoic. c. 31.* & *de Commun notit. c. 13.* Ἡ καλὰ πρὸς τὰ λοιπὰ συμπλώματα ἔχει ὅσον γίγνεται γὰρ αὐτῇ πως κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον· κἂν ἴδιον ἔπος εἰπεῖν, ὑπ' ἀρχῆς γίνεται πρὸς τὰ ὅλα· ὑφὲ γὰρ ἂν τάχα δὸν ἦν. Vide *infr. ad illa,* συνεπλήκε καὶ γελοίῳ σχῆμα. Sed & Plato in Theæt. à Theodoreto etiam adductus *therap. tibi 12.* Ἀλλ' ἔστι ἀπόλλυσθαι τὰ καλὰ δυνατόν· ἐναντίων γάρ τι τοῦ ἀγαθοῦ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη. Non necessarium prorsus, at conducibile tamen, nec nostri negant. Lactant. *l. 5. c. 7. Virtutem aut certè non posse, nisi habeat vitia contraria; aut non esse perfectam, nisi exerceatur adversis. hanc enim Deus bonorum ac malorum voluit esse distantiam; ut qalitatem boni ex malo sciamus, item mali ex bono. nec alteruter ratio intelligi sublato altero potest. Deus ergò non excluſit malum, ut ratio virtutis constare posset.* Aug. *enchir. c. 10. Ab hac summè & immutabiliter bonâ Trinitate creata sunt omnia, & nec summè, nec æqualiter, nec immutabiliter bona, sed tamen bona etiam singula. Simul verò universa valde bona; qia ex omnibus confiflit admirabilis pulcritudo. in qa etiam illud qod malum dicitur, benè ordinatum & suo loco positum, eminentiùs commendat bona, ut magis placeant & laudabiliora sint. neqe enim Deus omnipotens, rerum cui summa potestas, cùm summè*

mè bonus sit, ullo modo fineret mali esse aliqid in operibus suis, nisi usqe adeò esset omnipotens & bonus, ut bene faceret etiam de malo. Et *c.* 96. *Quamvis enim ea qæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sint bona, tamen ut non solùm bona, sed etiam sint & mala, bonum est. nam nisi esset & hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo sineretur ab omnipotente bono; cui proculdubio qàm facilè est qod vult, facere; tam facilè est qod non vult, esse non sinere. Melius ergò judicavit de malis bene facere, qàm mala nulla esse permittere.* Ibid. *c.* 27. Vide Petr. Lomb. *l.* 1. *dist.* 46.

Ἐκεῖνο πάντως σοι καλῶς χρήσεται] Disertè ac eleganter hoc differit Clemens *Strom. l.* 1. Αἱ γὰρ ἀποστασίαι ὠφελοῦσί τε καὶ ἐνεργοῦσι, μᾶλλον δὲ ἰσχύουσι, γίνονται μὲν ἐκ φαύλης διαθέσεως, καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ σωματικαί· κινδυνεύονται δὲ ὑπὸ τῆς καθόλου προνοίας ὑπὲρ τὸ τέλος ὑγιεινόν, κἂν νοσοποιὸς ᾖ ἡ αἰτία. μείζων γὰρ τῆς θείας προνοίας, τὸ μὴ ἐάσαι πλὴν ἐξ ἀποστάσεως ἑκασίου φυῆσαι κακίαν, ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ μόνον, μηδὲ μιᾶι κτίσει πάντα βλαβερὰν αὐτῶι γένεσθαι. τῆς γὰρ θείας σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ δυνάμεως ἔργον ἐστίν, ἃ μόνον τὸ ἀγαθοποιεῖν. φύσις γὰρ ὡς εἰπεῖν, αὕτη τοῦ θεοῦ, ὡς τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φαντάζειν· ἀλλὰ κἀκεῖνο μᾶλλον, τὸ διὰ κακῶν ὑπογεγνῆσθαί τινα, ἀγαθόν τι καὶ χρηστὸν τέλος ἀποτελεῖν, καὶ ὠφελίμως τοῖς δοκοῦσι φαύλοις χρῆσθαι. Inculcat idem passim & Augustinus. *adv. Faust. l.* 16. *c.* 21. *Deus bene utitur etiam malis. epist.* 141. *Sicut mali, Dei bonis malè utuntur, dum non corriguntur; sic contrà Deus, etiam malis eorum bene utitur, ad justitiam suam & exercitationem suorum.* Et *epist.* 59. *Sicut illorum nequitiæ est, malè uti bonis operibus ejus; sic illius sapientiæ est, bene uti malis operibus eorum.* Idem *in Psal.* 54. *Nè putetis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur; aut ideo vivit, ut bonus per illum exerceatur.* Et *in Psal.* 36. *Habet aliqem hîc usum peccator: habet. utitur illo Deus ad probandum justum. est qod de peccatore agatur. locus hîc ejus est ut palcæ in fornace artificis. ardet palea, ut aurum purgetur: Sævit impius, ut justius probetur.* Et *in Psal.* 77. *Utitur eis, qi bonus est, bene. i. e. convenienter & justè: sicut è contrà iniqi creaturis ejus bonis utuntur malè.* Et *in Psal.* 104. *Deus bene utitur malis operibus hominum: sicut illi contrà malè utuntur bonis operibus Dei. Et est ipsa illa mirabilis Dei bonitas; qia bene utitur etiam malis, vel angelis vel hominibus. cùm enim ipsi vitio suo mali sint, ille de malo eorum bene facit.* Idem *enchir. c.* 101. *Summè bonus non sineret fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene.* Et *de continent. c.* 6. *Tanta est omnipotens ejus bonitas, ut etiam de malis possit facere bona, sive ignoscendo, sive sanando, sive ad utilitates piorum coaptando atq; vertendo, sive etiã justissimè vindicando. omnia namqe ista bona sunt, & Deo bono atqe omnipotenti dignissima, nec tamen fiunt nisi de malis. qid igitur melius, qid omnipotentius eo, qi cùm mali nihil faciat, bene etiam de malis facit?* Possent & alia plura coacervari. Verùm ista forsan qibusdam nimia videbuntur. Chrysippus certè ipse gemina ferè his habet, *de Diis l.* 1. referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 33. Ὅτι ταῦτα (τὰ κακὰ) ὑπονοήσας τὴν Διὸς λόγον, ἤτοι ὅτι καλάσει, ἢ κατ' ἄλλο ἔχουσαν πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν.

Ὁ τὰ ὅλα διοικῶν] Vide *l.* 5. § 21, & *suprà* § 5.

Τῶν σωζομένων] ità *l.* 7. § 19. τῷ ὅλῳ σωζομένῳ. & *infrà* § 43. σωζομένοις εἰς ταυτόν.

Οἷον ὁ ἐυτελὴς καὶ γελοῖος στίχος] Locum hunc illustrat nobis Plut. *de commun. notit. adv. Stoicos c.* 13. adductis ipsis Chrysippi verbis, qæ in animo proculdubio Marcus habuit, cùm hæc scriberet. Ea ex *l.* 2. *de natura* sic habent: Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι ἐπιγράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὅτι φαῦλα, τοῦ ὅλου ποιήματος χάριν τινὰ προσπεδησιν· ὕτως ἁβέσιας ἂν αὐτῶι ἐφ' ἑαυτῆς πλὴν κακίαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐκ ἀχρηστός ἐστιν. Interest tantùm, qod Marcus στίχον εὐτελῆ, Chrysippus ἐπίγραμμα φαῦλον, sed uterqe γελοῖον, dixerit: ille ad hominem pravum, hic ad pravitatem hominis ipsam retulerit. Avdi tamen ex parte Plutarchi, qam subjunxit, censuram: Πρῶτον μὲν ἐν, inqit, πλὴν κακίαν γενέσθαι κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν, ὥσπερ τὸ φαῦλον ἐπίγραμμα γίγνεται κατὰ τὴν τοῦ ποιητοῦ βούλησιν, πᾶσαν ἐπίνοιαν τῆς ἀτοπίας ὑπερβάλλει. ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα πλὴν κωμῳδίαν κοσμεῖ, καὶ συμβάλλεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, ἐφιεμένης τοῦ γελοίου ἢ κεχαρισμένου τοῖς θεαταῖς. ὁ δὲ παντοκράτωρ καὶ ὕπατος καὶ δημιουργὸς Ζεὺς, καὶ ἀεισυτέχνας, κατὰ Πίνδαρον, ὁ δρόμος δι' ὃν μέγα καὶ ποικίλον καὶ πολυμαθὲς δημιουργῶν τὸν κόσμον, ἀλλὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἄξυ κοινὸν συνομωμοσμένων μὴ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως, τί πρὸς τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ σεμνότατον τέλος ἐλλείπουσι λοιδορίαν καὶ ἀνδροφόνων καὶ πατροκτόνων καὶ τυράννων, (qod Marcus supr. τῷ τοιούτῳ ἔχρηζεν ὁ κόσμος) ἐν ᾧ δὴ τῷ θείῳ καὶ κομψὸν ἡ κακία γέγονε ἐπισκόπιον. ἔστι τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα τοῦ ποιήματος πολυσκιμβλειόν ἐστι, καὶ μικρὸν ἐπέχει παράδοσιν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ χαλεπὸν· καὶ ὅτε πλεονάζει τὰ τοιαῦτα, ὅτε σφᾶς ἐν τῇ ποιήσει δοκοῦσιν ὑπόλυσι καὶ λυμαίνεται πλὴν χάριν· τῆς δὲ κακίας ἀναπλήσεις πάντα περίεστιν, καὶ πᾶς ὁ βίος ἐυθὺς ἐκ παρόδου καὶ ἀρχῆς ἄχει κορυφῆς ἀσημόνων καὶ ἐκπτώσεων, καὶ ταραχῆς, καὶ μηδὲν ἔχων μέσον καθαρὸν μηδὲ ἀνεπίληπτον (ὡς ἔστι λέγεσιν) ἀλλήλων ὅτι δεσμάτων ἁπάντων καὶ ἀπορίας. Quanqam pro Chrysippo Marcóqe multa forsan dici possent, si candidam saltem ac benignam interpretationem verborum utriusqe admiserimus: verùm

ulteriùs de his impræsentiarum non lubet disserere. Illud tantùm adjiciam; in Plutarchi animadversione verba illa, πατρῷον καὶ ὕψιστον Δία, vitiata videri. qid enim habet commune πατρῷον καὶ ὕψιστον; Et primâ qidem facie videri possit, leviculâ inflexione πρῶτος καὶ ὕψιστος legendum. certè ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος Deus pater nostris dicitur. Esaiæ c. 44. v. 6. & Joan. Apocal. c. 1. v. 17. & c. 2. v. 8. & c. 22. v. 13. Verùm locum istic τὸ πρῶτον καὶ ὕψιστον qem habeat, non video. Itaque malim Plutarcho ipso facem præferente legere, πατρῷος καὶ σωστικὸς καὶ Δημήτηρ. Sic enim Plut. de Stoic. contradict. c. 29. Ὥστε περὶ τὸν Διὸς τὸν σωτῆρος, καὶ ἡγεμόνος καὶ πατρὸς δίκης καὶ εὐνομίας.

§ 43. Μὴ ὁ ἥλιος] Lucian. itidem de astrolog. Τὰ ἔργα ἐκάστῳ αὐτέων διωρίσατο, τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπών, *Iliad.* ϛ. v. 429.

Ἀλλά συ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.

τὰ δὲ τοῖς πολέμου,

Ταῦτα δὲ Ἀρηϊδοῖ καὶ Ἀθηναίῃ πάντα μελήσει. Gemino utitur argumento Plutarchus *in lib. de tranq.* dum qorundam omnia ambientium vanitatem retundit. Ἀλλ' ἔνιοι, inqit, τοῦ μὲν Στωικοὺς οἴεσθαι πάλιν, ὅταν ἀκούσωσι τὸν σοφὸν παρ' αὐτοῖς μὴ μόνον φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ στρατηγὸν καὶ ποιητὴν καὶ πλούσιον καὶ βασιλέα περιαγορεύοντας· αὐτοὺς δὲ πάντων ἀξιοῦσι τούτων. Καίτοι καὶ τῶν θεῶν ἄλλος ἄλλων ἔχων διυάμεων, ὁ μὲν Ἐνυάλιος, ὁ δὲ μαντικὸς, ὁ δὲ κερδῷος ἐπονομάζεται· καὶ τὴν Ἀφροδίτην ὁ Ζεὺς, ὡς ὁ μετὸν αὐτὴν πολεμικῶν ἔργων, ἐπὶ γάμους ἀποστέλλει καὶ θαλάμους. Et mox: Οὐ πάντα πάντων δεῖν· ἀλλὰ δεῖ τὸν Πυθικὸν γράμμασι παιδεύοντα, αὐτὸν καταμαθεῖν· εἶτα χρῆσθαι τοῖς ἐν ὀπώρᾳ, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίον ζῆλον ἕλκειν καὶ παραζεύγνυσθαι τῇ φύσει. Vide *ad l.* 4. § 27. sed & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 22.

Διάφορα μὲν] Vide *ad l.* 9. § 9. Senec. *quæst. nat. præfat. l.* 1. *Occasus siderum atque ortus, & tam diversas concordantium vias.*

§ 44. Εἰ ἔν] ἔν illud παρέλκειν videtur. est enim novi argumenti exordium. Vide *l.* 8. § 5.

Καλῶς ἐδιδάσκου] Ità *l.* 2. § 4. Ταῦτα δὲ ἀκριβῶς εἴ πέπεισαι. & *l.* 9. § 28. Εὖ ἔχει πάντα. Vide & *l.* 7. § 41. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. Τῷ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς σοῦ ἑνὸς μόνου, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀσύστατα, οὐδὲν ὅσια ἐνδυμηθῆναι. Et *c.* 26. Καὶ σκυτάρτη δὲ ἀκριβῶ μὲν λείπει ὁ μισθοδότης, οὐδὲ ἀργάτη, οὐδὲ σκυλεῖ; τῷ δ' ἀκριβῶ λείψει; ὅταν ὁ Διὸς ἀμελεῖ σοῦ αὐτὸς ἐπίτευγμάτων, σοῦ διακόνων, σοῦ μαρτύρων; ὃς μόνοις χρῆται παρεδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, ὅτι καὶ ἔδει, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἀκριβῶ οὐδὲν δεῖ κακόν, ὅτε ζῶν τις, ὅτε ὑποδυόμενος. qæ novissima Socratis sunt ex Platon. *apolog.* mutuata. Vide *ad l.* 10. § 38.

Ἄκυλον δὲ θεόν] Vide *l.* 2. § 11.

Ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν] *amplecti & acquiescere.* hoc est enim τὸ στέργειν, φιλεῖν καὶ προσκαταπαύειν, ut Marc. *l.* 4. § 31. Demosthen. *de coron.* Εἰ δ' φησιν εἶναι, δεικτέον· κἀγὼ στέρξω, καὶ σιωπήσομαι. *acquiescam, & conticescam.* Isocrat. *ad Demonic.* Στέργε τὰ παρόντα. *præsentibus acquiesce, contentus esto.* Plut. *Antonio*; Νυνὶ δὲ τὰ παρόντα στέργομεν. *nunc rebus præsentibus contenti sumus.* Polybius à Svida lavdatus: Νῦν δὲ, ὅ προῆμεν δὲ ὑποκρεῖν, τὰ παρόντα στέργομεν. Incertus avtor apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Πάντων ἄριστον μὴ βιάζεσθαι θεούς·
Στέργειν δὲ μοῖραν.—
In cælites vim non parare est optimum;
Sed amare fatum. Grot.

Et apud eundem *tit.* 109. Sophocles:

Στέργειν δ' ταμπετάσματα, καὶ διὰς φρένει,
Σοφὸν κυβευτῆ, ἀλλὰ μὴ ζέειν πάχυ.
Amare oportet casus, ac disponere,
Non gemere sortem, ut aleatorem bonum.

Ità enim accipio illa, Σοφὸν κυβευτῆ, quomodo Flaccus dixit in art. —*fidus Interpres*— pro, *sicut fidus interpres.* & *l.* 1. *ep.* 2.

Rusticus expectans, dum defluat amnis— pro, *Rustici instar est expectantis.* Vide *l.* 3. § 16. & *l.* 5. § 8. & *l.* 7. § 38. & *l.* 10. § 6, 11. Theodoret. denique *therap. l.* 1. Ἕκαστος δὴ ἀνθρώπων, τέχνην μαθεῖν ἐθέλων τινὰ, φοιτᾷ μὲν τῷ διδάσκειν ὑπισχνουμένῳ, στέργει δὲ τὰ προσφερόμενα παρ' ἐκείνου μαθήματα. Et mox: καὶ ὁ μὲν ἔχει δὴ γνωμῶν τὴν γνῶσιν· ὁ δὲ στέργει τὴν πίστιν. ubi malè vertit Acciaolus, *disciplinas colit, & fidei initiatur:* cùm vertendum potiùs fuerit, *documentis acquiescit, & fide contentus est.* hoc est enim quod priùs dixerat, πρὸς δὲ τοῖς λεγομένοις, καὶ ἵνα ἀντιλέγει τῷ διδασκόντι. Et in synonymis diversa, apud Isocrat, *in Panathen.* Ἀναλκῆ στέργειν τοῖς ἤδη συγκεχωρημένοις. *ea qæ jam obtigerunt acquiescere necesse est.* Idémq; *de pace.* ὁρῶσι γὰρ ἡμᾶς ὑ στέργοντας ὅσ' ἂν ἔχωμεν, ἀλλ' ἀεὶ τῶν πλείονος ὀρεγομένους. *non contentos,* sive *acquiescentes eis, qæ possidemus.* de Scopa Polybius Svidâ referente: οὐκ ἠρέσκετο τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἀκόρεστος ἦν. qod mox qasi interpretatus ipse, οὐκ ἀρκούμενος τούτοις, inqit. Lucianus item à Budæo adductus: εἰ δέ τις αὐθαίρετος ἕλκοι, στέργειν δεῖ δίκαιον τοῖς ἐγγωσιμένοις. *acquiescere eis qæ decreta & statuta sunt.* Et apud Svidam avtor innominatus: Ἐκεῖνος δίκαιος ἦν ἀναγκάζετο τούτοις· *illis contentus esse cogebatur.* Liban. *orat.* 3. *de Alexandro;* οὐδὲν κακὸν ὁμοίως, ᾧ στέργειν ἄξιον, ἐπιχειρεῖ τῷ πλούτῳ. Greg. Naz. *in Julian. exacr.* Ἀλλ' ἔκαστος ἐν ᾗ ἐκλήθη τάξει, ἐν ταύτῃ μενέτω, κἂν ᾖ τοῦ κρείττονος ἄξιος· ἐν ᾧ στέργει τὴν παροῦσαν, πλέον εὐδοκιμῶν, ἢ ἐν τῷ ζητεῖν, ἵν' ἀν ἔλαθε. Eodem sensu & τὸ ἀγαστὸν

ἀγαπᾷν usurpatur. Liban. *vit. suâ.* ὁμωμεκότι ἤδη τοῖς παροῦσιν ἀγαπῶσιν. *præsentibus contentum fore.*

Ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα] Apul. *de Deo Socrat. Nullus,* inquis, *Deus rebus humanis intervenit. cui igitur preces allegabo? cui votum nuncupabo? cui victimam cædam? quem misericordiæ auxiliatorem, quem bonis favtorem, quem adversatorem malis in omni vita ciebo? quem denique, quod frequentissimum est, jurejurando arbitrum adhibebo?*

Ἔξεστι δὲ ἐμοὶ βαλόντι] καὶ περιῆσαι τῶν ἀφρονούντων, ut Tatianus *contr. Græc.* Ità *l. 9. § 28. μὴ καὶ σὺ εἰπῇς.*

Κατὰ τὸν ἑαυτοῦ καταδιδοὺς] Vide *supr. § 16, 40. & l. 5. § 16. & l. 9. § 28.*

Πόλις καὶ πατρὶς, ὡς μοὶ Ἀντωνίνῳ καὶ Ῥώμη] Ità Cicer. *contr. Rullum 2. Roma communis patria omnium nostrûm.* & Modestin. in *Pandect. l. 50. tit. 1. leg. 33. Roma communis patria nostra est.* Seneca verò *ad Helv. c. 6.* de eadem, sensu havd pavlò latiore, ratione hominum ex omnibus locis terrisque eò confluentium, ibíque sedes figentium suas; *Quæ velut communis patria potest dici.* quomodo de Italia Plinius *hist. nat. lib. 3. c. 5. Una cunctarum gentium in toto orbe patria.* Et Aristides *orat. in Romam,* ratione civitatis gentibus aliis communicatæ: Τὸ Ῥωμαῖον, ὦ πόλεως, ἀλλὰ γένους ὄνομα κοινὸν πᾶσι· καὶ τέτυχεν οὐκ ἐνὸς ἢ πάντων, ἀλλ' ἀντιῤῥόπου πᾶσι τοῖς λοιποῖς. πολλοὶ γὰρ, inquit, ἐν ἑκάστῃ πόλει πολῖται γεγόνασι, καὶ οὐκ ἦσαν ἢ ἦσαν ὁμοφύλων, εἶτ' ἰδόντες ποτὲ τινὸς αὐτῶν τὴν πόλιν, τοσοῦτον ἐξηνέγκατο τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. Cicero *de legib. lib. 2. Ego mehercule municipibus omnibus duas esse censeo patrias, unam naturæ, alteram civitatis. ut ille Cato, cùm esset Tusculi natus, in populi Romani civitatem susceptus est. itaque cùm ortu Tusculanus esset, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alteram juris.* Tum, ubi in Atticis idem ostendisset, unde & Evripides *Ione,*

——πατρὶς γῆ δ' Ἀθηναίων πόλις.

subjungit, *Sic nos & eam patriam dicimus, ubi nati; & illam, quâ excepti sumus. Sed necesse est caritate eam præstare, in qa reipub. nomen & universa civitatis est. dulcis autem non multò secùs est ea qæ genuit, quàm ea qæ excepit. itaque ego esse hanc meam patriam prorsus nunqam negabo, dum illa sit major, & hæc in ea contineatur.* Duplici ergo nomine *patria* Marco *Roma,* & ortûs ratione, & civitatis. nam & *Romæ natus est.* Capitol.

Ὡς ὁ ἀνθρώπου, ὁ κόσμος] Ità Theodorus Atheus, τὴν πατρίδα τὸν κόσμον. Laërt. *l. 2.* in *Aristip.* qod idem & alii. Vide *ad l. 2. § 16. & l. 3. § 11.* Herculis est apud Tragicum vox, à Plut. *de exil.* & Stob. *tom. 2. tit. 40.* laudata:

Ἀργεῖον, ἢ Θηβαῖον· ὃ γὰρ εὐχόμην
Μιᾶς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.

Argivus an Thebanus: haud unam mihi
Adscribo; patria urbs est Graia qælibet.

Verùm latiùs patriam suam porrigit Crates Theban. apud Laërt. *l. 6.* in *Hipparchia:*

Οὐκ ἐς πάτρα μοι πύργος, ἀ μία τέγη·
Πᾶσης ἡ χέρσου, καὶ πόλισμα καὶ δόμος
Ἐτοιμος ἡμῖν εὐθαλεῖς πάρα.

Mihi patria non urbs una, non una est domus:
Verùm quot urbes, quot domos tellus habet,
Totidem mihi sunt aqa ad hanc vitam loca. Grot.

Sed & Socrates, de qo Plut. *ibid.* Ὁ δὲ Σωκράτης βέλτιον, οὐκ Ἀθηναῖος, οὐδὲ Ἕλλην, ἀλλὰ Κόσμιος τίς φησας, ὡς ἄν τις Ῥόδιος εἴπῃ, ἢ Κοίνθιος· ὅτι μηδὲ Σαπέων, μηδὲ Ταινάρου, μηδὲ Κεραυνίοις ἐνέκλεισεν ἑαυτόν. Subjungit Plut. ex Evripid.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἀπείρονα αἰθέρα,
Καὶ γῆν πέριξ ἔχουσ' ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις·
Ἔστι τῆς πατρίδος, ἡμῖν ὅροι εἰσίν. Senec. *epist 102. Primùm humilem non accipit patriam; Ephesum, aut Alexandriam, aut siqod est etiamnum frequentius incolis, latius tectis solum. illi patria est, qodcunqe suprema & universa circuitu suo cingit. hoc omne convexum, intra qod jacent maria cum terris, intra qod aer humana divinis secernens etiam conjungit, intra qod disposita tot numina in actus suos excubant.* Democritus item apud Stob. *tom. 2. tit. 40.* Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατὴ· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ σύμπας κόσμος. Qod Evripides *ibidem* lavdatus ex Musonii *de exil.*

Ἅπας μὲν αἰὴρ αἰθέρ' ὠφάσιμος·
Ἅπασα δ' χθὼν ἀνδρὶ γηγαίῳ πατρίς.

Patet omne cælum præpeti Jovis alitis
Ità terra qævis patria est forti viro. Grot.

Et in eundem sensum Naso *Fast. l. 1.*

Omne solum forti patria est; ut piscibus æqor,
Et volucri vacuo qicqid in orbe patet.

In Homeri epitaphio è veteri marmore à Falkenburgio *ad Nonni Dionysiaca* repræsentato;

Πατρὶς ἐμοὶ χθὼν πᾶσα.——
Patria mi terra est omnis.——

De Christicolis Justin. *ep. ad Diognet.* Πᾶσα ξένη, πατρίς ἐστιν αὐτῶν· καὶ πᾶσα πατρὶς, ξένη. Distinctiùs, & ad Marci mentem proximè, Epictet. *l. 2. c. 5.* Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; μέρος πόλεως, πρώτης μὲν τῆς ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μετὰ ταύτα δ' τῆς ὡς ἔγγιστα λεγομένης, ἢ τί ἐστι μικρὸν τῆς ὅλης μίμημα. Et *c. 15.* τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτης, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μικρᾶς. Sed & Senec. *de otio sap. c. 31. Duas respublicas animo complectamur; alteram magnam & verè publicam, qâ Dii atqe homines continentur; in qa non ad hunc angulum respicimus, aut ad illum, sed terminos civitatis nostræ cum sole metimur; alteram cui nos adscripsit conditio nascendi. hæc aut Atheniensium erit, aut Carthaginiensium, aut alterius alicujus urbis, qæ non ad omnes pertinet homines. qidam eodem tempore*

utrique

utrique reipublicæ dant operam, majori minoríque, qidam tantùm minori; qidam tantùm majori. E primo genere est Marcus noster.

Τὰ τῆς πόλεσιν] Vide *l.* 5. § 22. & *infr.* § 45, 54.

§ 45. Τῷ ὅλῳ συμφέρει] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8.

Ὅσα ἀνθρώπῳ ἢ ἕτερος ἀνθρώποις] leg. forsan, ᾧ ἕτεροις. hoc est, *ea qæ hominum alicui eveniunt, non universo tantùm, sed hominibus etiam aliis aliqo modo conducere.*

Κοινότερον] *Sed nunc vocabulum utilis accipiamus latiùs; ut etiam rebus mediis pateat.* Xyl. imò, τὸ συμφέρον, sive *conducibile, nunc vulgari modo accipiatur, qatenus de rebus mediis enunciatur.* ità *l.* 2. § 9. ὡς ἂν τις κοινότερον συλλήβδην. τὸ συμφέρον enim sive *conducibile* de rebus mediis dici Stoici vix concesserint. qæ illi χρήσιμα ἢ εὐχρηστα esse aiebant, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα. id est, *utilia*, sed non *conducibilia*. Vide *ad l.* 3. § 6, 11. & *l.* 8. § 7. Ità Porphyr. *de abstinent.* ubi Carneadis illa retulerat; Ἕκαστον γὰρ φύσει γεγονότων, ὅταν τὸ πρὸς ὃ πέφυκε καὶ γέγονε, τυγχάνῃ τέλους, ὠφελεῖται· subjungit, κοινότερον δὲ τῆς ὠφελείας, ἣν εὐχρηστίαν ἔνιοι λέγουσιν, ἀκουέον.

§ 46. Ὅσπερ σφίζεται] ὅσῳπερ Xyl. legisse videtur. Lugd. ὥσπερ exhibet. σφίζεται, *aliqando offendere, molestum esse, tædio afficere.* Ità Dionys. Halic. *de dictione Isocratica.* πᾶς ὁ δεῖ χαμάτων κόσμος πολύς ὄζει παρ' αὐτῷ, καὶ λυπεῖ πολλάκις τὰ ἄλλως κατασκευὴ, σφιγόμενος τὰς ἀκοάς. id est, *obsidens aures & offendens.* qod alibi dixit idem, κόπτων τὴν ἀκρόασιν. confirmat autem hoc diserte id qod à Marco hîc dicitur, tenorem unum eundémque visorum dictorúmve continuum, fastidium afferre. eanqam contrà Jo. Chrysost. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 8. αὐτὴ ἡ χαυνοτμία πᾶσι σφίζεται. *innovatio ipsa qosqe offendebat.* Idem itidem *in ad Hebr. orat.* 8. de rudimentis pietatis Christianæ primis, qæ *lactis* nomine apud Apostolum designantur; Ὅρα γὰρ πῶς ἡμῖν ταῦτα σφίζεται· (τοῖς τελείοις, utique) ἀλλ' ἐκείνοις ἕτερον, ὑδαμοῦ σφιζόμενα αὐτοῖς. *Vide qomodo nos adultiores ista nunc offendant; cùm illos tamen rudiores tunc alerent, ipsos neutiqam offendentes.* atqe isto qidem sensu τὸ σφίζεσθαι hîc sumi oportebat, si ὥσῳπερ legeremus. Verùm ὅσῳπερ malim; qia τῶν sequitur; ut significet, hîc potiùs σφίζεσθαι, *contingere, usu venire*, qomodo Plato in *Theætet.* ταῦτα ὑδὲ ὄναρ πρόσφειν σφίζεται αὐτοῖς. *Hæc eis nè in somnis qidem faccre usu venit.* Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Platonicum illud explicans, εἰς ἃ δεῖται κολάζεσθαι ὑδὲ ὄναρ, φησὶ, σφίζεται.

Ἀεὶ τὰ αὐτὰ] Qærit Aristot. *problem. l.* 21. *q.* 14. Διὰ τί τὰ αὐτὰ συνεθιζόμενοι τε ἥδια φαίνεται, καὶ λίαν συνεχῶς σφιζόμενοι οὐχ ἥδια. Summa solutionis est. ὅτι τὸ μὲν ἔθος ἕξιν ἐκπλικὴν τινὰ ἐν ἡμῖν ποιεῖ, ἣ πληροῖ· τὸ δὲ συνεχῶς σφίζεσθαι, πληροῖ δ' ἐπιθυμίαν, καὶ κατάδηλον ἄπιον. leg. καὶ expuncto, κατάδηλον ἀγγεῖον. & in proximis, pro ἔστι γὰρ τι καὶ ἡ ἐπιθυμία. ἔστι δὲ [κατάδηλον ἀγγεῖον] τι καὶ ἐπιθυμία. adfirmant sequentia: αἱ μὲν ἕξεις γυμναζόμεναι αὔξονται καὶ ἐπιδίδασι· τὰ δ' ἀγγεῖα σαπέρματα ὑδὲν μείζω γίνεται. διόπερ τὸ μὲν ἔθος, ὃν γυμάσιον, αὔξει τὴν ἐκπλικὴν ἕξιν· τὸ δὲ συνεχῶς σφιζόμενον, σάπτει μὲν καὶ πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν· ἧς πληρωθείσης, ἐκπίπτομεν. Plutarch. in *pædagog.* Μογωδία, καθάπερ κἀν ἄλλοις ἅπασιν, ἐν ἀκόσμοις καὶ ἀτάκτοις, πάσμιόν τι καὶ σφίκτης ὄζον· ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν. Isocrat. *ad Demon.* § 12. Τὰς ἐστάδιξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς σφὶ τὸ αὐτὸ πάσμονὴ καὶ ἀπάντων. Contrà

—μεταβολὴ πάντων γλυκύ.

Evripid. *Oresl.* Idémqe *Antiop.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 63.

Κόρος δὲ πάντων. καὶ καὶ ὃν κεκμήκασιν
Λάκτησις ἐν αἰγιαλοῖς ἴδοι ἐκπεπλησμένος.
Δαιτὸς δὲ πληρωθείς τις, ἄσμενός πάλιν
Φαύλῃ διαίτῃ σφίζεται σῶν σῶμα.
Rerum satietas omnium est. turpes toros
Vidi sequentem, pulcra cui conjunx domi:
Et plenus epulis aliqis è vili cibo,
Novitate commendante, cepit gaudia. Grot.

Gregor. Naz. *de pace, orat.* 3. Τερπνὸς καὶ ὕπνος καὶ φῶς κόρος ὄζει, καὶ τὸ αἰώνιον, ὡς λέγουσι καὶ πλησμονὴ πάντων, ἃ δὲ ἀλγηδόνων μόνον, ἀλλ' ἥδη καὶ δὲ ἡδίσματα καὶ πάλαι εἰς ἄλληλα σφιχωρεῖ τε καὶ σφιτρέπει). In animo forsan habebat Pindari illud *Nem. od.* 7.

Κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὸ τερπν' ἄνθρωποι·

Vel Homeri illud *Il. v.* v. 636.

Πάντων μὲν κόρος ὄζει, καὶ ὕπνου, καὶ φιλότητος,
Μολπῆς τε γλυκερῆς, καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο.

vel etiam Moschi illud *idyll.* 4. *v.* 71.

—καὶ εὐφροσύνης κόρος ὄζει.

Idémqe *de Theolog. orat.* 1. Οὐ τὸ μεμιῆσθαι διηνεκῶς κωλύω, τὸ θεολογεῖν δ' ὑδὲ πάντα θεολογίαν, ὥσπερ (ὅσῳπερ f.) εὐσεβὲς, ἀλλὰ πάντα ἀκριβείαν ὑδὲ πάντα διδασκαλίαν, ἀλλὰ πάντα ἀμυητίαν· ἡ δὲ μέλιττος πλησμονὴ καὶ κόρος ὑμοῦ ἐξαίρετ), καίτοι ὄντος μέλιττος. Alluit ad Regis sapientissimi dictum, *Proverb. c.* 25. *v.* 16. *Mel si offenderis, qod satis est comedas, nè saturatus illo, evomas rursus: Ità pedem tuum studiosè contineas ab ædibus vicini tui, nè satur tui cùm fuerit, odio te habeat.* scil. *Saturatus stomachus, non oblata solùm rennit, sed ingesta etiam rejicit.* Evcher. *in Gen. q.* 1. Itaqe Salvian. *ep.* 1. *Gratiâ meorum rogatus utor interdum, sed tamen parcè, & apud paucos, nè gratiâ ipsâ ingratè utar.* In Petron. *fragm.*

Non ano contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

Tantum

Taurum amat gramen mutatâ carpere valle:
Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſa dies ideo grato nos proluit hauſtu,
Quòd permutatis hora recurrit equis.

Caſſiodor. *l.* 7. *ep.* 36. *Nemo dubitat, homines ſuâ varietate recreari: quia in continuatione rerum magnum mentibus eſſe conſtat faſtidium. dulcedo mellis, ſi aſſiduè ſumatur, horreſcit. Screna ipſa, quamvis magnoperè deſiderentur, jugiter adepta ſordeſcunt.* & *l.* 2. *ep.* 3. *Ipſe quoque annus temporum pater, quadrifariâ ſe diverſitate componit: nec deſiderium caperet, ſi novitatis gratiam non haberet.*

Τὰ ἀμφὶ τοῦ θεάτρου] De Circenſibus Plin. min. *l.* 9. *ep.* 6. *Nil novum, nihil varium, nihil quod non ſemel ſpectâſſe ſufficiat. quò magis miror tot millia virorum tam pueriliter identidem cupere, currentes equos, inſiſtentes curribus homines, videre.* Qi & ideo miratur, *non vulgus tantùm, ſed quoſdam quoque graves homines, in re inani, frigidâ, aſſiduâ, tam inſatiabiliter deſidere.* Vide *ad l.* 7. § 3.

Καὶ τὸ ὁμοειδὲς] Cicer. *de invent. l.* 1. *Omnibus in rebus ſimilitudo eſt ſatietatis mater.* Et Fabius *l.* 9. *c.* 4. *Virtutes etiam ipſæ tædium pariunt, niſi gratiâ varietatis adjutæ.* & mox: *Ex ſimilitudine tædium & ſatietas creatur.*

Πάντα ἄνω κάτω] Allusit ad Heraclitii dogma illud apud Laërt. *l.* 9. Τὸν μέλαν κόλπον, ὃν ἄνω κάτω. Vide *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *ſuprà* § 37.

Μέχρι τίνος] Apud Senecam *epiſt.* 77. Stoicus quidam: *Cogita, quamdiu jam idem facias. cibus, ſomnus, libido: per hunc circulum curritur.* ipſe *epiſt.* 24. *Quoſdam ſubit eadem faciendi videndique ſatietas, & vitæ non odium, ſed faſtidium: in quod prolabimur, ipſâ impellente philoſophiâ, dum dicimus; Quouſque eadem? nempe expergiſcar, dormiam, ſatiabor, eſuriam, algebo, æſtuabo: nullius rei finis eſt: ſed in orbem nostra ſunt omnia: fugiunt ac ſequuntur. diem nox premit, dies noctem: æſtas in autumnum deſinit; autumno hyems inſtat, quæ vere compeſcitur. omnia transeunt, ut revertantur. nihil novi video; nihil novi facio. fit aliquando & hujus rei nauſea. multi ſum, qi non acerbum judicent vivere, ſed ſuperfluum.* Idem *de tranquill. c.* 2. *Hoc quoſdam egit ad mortem, quòd propoſita ſæpe mutando, in eadem revolvebantur, & non reliquerant novitati locum. faſtidio illis eſſe cepit vita, & ipſe mundus & ſubit illud* * *rabidarum* [* *tabidarum*, Lipſ.] *deliciarum, Quouſque eadem?* Lucret. *l.* 3. hoc argumento ſub Naturæ perſona mortis ſubeundæ æquanimitatem ſvadet, ſubituri qiritationi objurgat:

Quid tibi tantopere eſt, mortalis, quòd nimis ægris
Luctibus indulgeſ? quid mortem congemis, ac fles?
Nam ſi grata fuit tibi vita antacta priorque,
Et non omnia perſuſum congeſta quaſi in vas
Commoda perfluxere, atque ingrata inverere;
Cur non, ut plenus vitæ conviva, recedis?
Sin ea, quæ fructus cunque es, periere profuſa,
Vitâque in offenſa eſt, cur amplius addere quæris;
Rurſum quod pereat malè, & ingratũ occidat omne;
Nec potiùs finem vitæ facis atque laboris?
Nam tibi præterea quid machiner inveniámque
Quod placeat, nihil eſt. eadem ſunt omnia ſemper.
Si tibi non annis corpus jam marcet, & artus
Confecti languent, eadem tamen omnia reſtant;
Omnia ſi peragas vivendo vincere ſæcla.

Et pavlò póſt:

Præterea verſamur ibidem, atque inſumus usque:
Nec nova vivendo procuditur ulla voluptas.

Qod idem Sen. *epiſt.* ſuperiùs memoratâ. *Ecqid habes propter quod expectes? voluptates quæ te morantur ac retinent, conſumpſiſti: nulla tibi nova eſt: nulla non jam odioſa ipſâ ſatietate. nihil tibi luxuria tua in futuros annos intactum reſervabit.* Iſte autem jugis rerum tenor Chironem etiam immortalitatis tædio affecit, ſi Luciano *in* πεφιτροῖς credimus. Τὸ γὰρ ἀεὶ τὰ αὐτὰ, inquit, ἐποίησε ποικίλον τι, καὶ οὐκ ἀπλῶς ἡγοῦμαι τοῦτο· ἐγὼ γοῦν ἤδη ζῶν ἀεὶ, καὶ ἀπολαύων τῶν ὁμοίων, ἥλιε, φωτὸς, τροφῆς· αἱ ὧραι γὰρ αἱ αὐταὶ, καὶ τὰ γιγνόμενα ἀπαράλλακτα, ἕξης ἕκαστον, ὥσπερ ἀκολουθοῦντα, διατέρῳ διατέρου· ἐκπεπλῆσθαι γὰρ αὐτοῦ· ὃ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ, ἀναγκαῖον ἐν τῷ μεταβάλλειν ὅλως, τὸ περιττὸν ἦν. vide *l.* 12. § 35.

§ 47. Τεθνεώτας] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50.

Φιλιστίωνος] *Philiſtionis* Nicæi Comici Socrati coætanei meminit Svidas. *Philiſtionis* Locri, qem & antiqum appellat, Plut. *ſympoſ. l.* 7. *c.* 1. & ex Plut. Gell. *l.* 17. *c.* 11. Et is forſan eſt, cui libros *de diæta*, qi Hippocratis nomen præferunt, à nonnullis adſcribi avtor eſt Galenus *in Comment. ad lib. de diæt. in morb. acut.* qíqe à Plinio inter eos, è qibus ſua delibavit, recenſetur.

Ἐκεῖ δὴ μελαγχολᾶν ἡμᾶς δεῖ] Eò nos commigrare & concedere oportet, qò tot ante nos heroes, principes, tyranni, oratores diſerti, artifices periti, philoſophi tum graves, tum & rerum humanarum irriſores, conceſſerunt. *ad domum* ſcil. *viventi cuique deſtinatam.* ut Job. *c.* 30. *v.* 23. vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50. Senec. *epiſt.* 77. *Eò ibis, qò omnia eunt. qid tibi novum eſt? ad hanc legem natus es. hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus ante te, hoc omnibus poſt te. Series invicta, & nullâ mutabilitate, illigat & trahit cuncta. quantus te populus moriturorum ſequitur, quantus comitabitur? fortior, opinor, eſſes, ſi multa millia tibi commorerentur. atqi multa millia hominum & animalium hoc ipſo momento, qo tu mori dubitas, animam variis generibus emittunt. tu autem non putabas te aliquando perventurum ad id, ad qod ſemper ibas? nullum ſine exitu iter eſt.* Τὸν θάνατον autem μελαγχολίαν Marcus dixit, qomodo μανίαν Platu *Phædone*: Εὐχὴ γὰρ τοῖς

τοῖς θεοῖς ἔξεσί τε καὶ χεὴ τὴν μέλοικησιν τὴν ἐνθάνδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι. μεταβαλεῖν, mutare, sed & sedem mutare, de loco in locum migrare. Ità Aristoteles *hist. anim. l.* 8. *c.* 12. de gruibus, μεταβάλλουσιν ἐκ τῆς Σκυθικῆς εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου. & de piscibus, οἱ μὲν ἐκ τοῦ Πόντου, ἢ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσι. indè μεταβολὴ pro *migratione*. Aristot. *ibid.* τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγὺς τόπον ποιεῖται τὰς μεταβολὰς, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἑκάτων. Thucyd. *l.* 1. Μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀεὶς ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῆς οἰκητόρων εἶχεν. Vide *ad l.* 5. § 13.

Φιλόσοφοι] Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 7. § 19.

Στρατηγοὶ, τύραννοι] Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 32, 48. Tragicus à Plutarc. *ad Apoll.* lavdatus:

Πῆ γὰ τὰ σεμνὰ κεῖνα; πῆ δ' Λυδῶν
Μίγας δυνάστης Κροῖσος, ἢ Ξέρξης βαρὺς
Ζεύξας θαλάσσης αὐχένα; Ἑλλησποντίας;
Ἅπαντες ἄϊδαν ἦλθον εἰς λήθης δόμους.
Ubi ille quondam faſtus? ubi nunc Lydiæ
Dominator ingens Cræſus & Xerxes grave
Qui ratibus æquor junxit Helleſpontium?
Abripuit omnes orcus ad Lethes domum? Grot.

Εὐδοξος] Εὔδοξος Ἀριστέου Κνίδιος, ἀστρολόγος, γεωμέτρης, ἰατρὸς, νομοθέτης. τῶτον ἀντὶ τοῦ Εὐδόξου ἔνδοξον ἐκάλουν, διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς οἰκίας. Laërt. *l.* 8. qi & vitam ejus breviter deſcripſit. de eodem & Svidas. Strabo operis initio. Diodor. Sic. *l.* 1. Ariſtot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 12. & *l.* 10. *c.* 2. (qos libros ideo Nicomacho filio, non Ariſtoteli patri tribuere videtur Laërtius) Plut. *de Iſid. & Oſir.* in *Marcell.* & *adv. Colot.* & *adv. Epicur.* qo loco memorabile iſtius votum commemorat: ἤυχετο, παρασὰς τῷ ἡλίῳ, καὶ καλαμαθῶν τὸ σῶμα τῷ ἄστρῳ, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαέθων, καταφλεγῆναι. Senec. *quæſt. nat. l.* 7. *c.* 3. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Philoſtrat. *in Sophiſt.* Vitruv. *l.* 9. *c.* 7, 9. Petron. in *Satyr.*

Ἵππαρχος] *Hipparchus* Nicæus, inſignis item Mathematicus; qem *conſiliorum naturæ participem*, Plinius vocat, *hiſt. nat. l.* 2. *c.* 12. & *ibid. c.* 26. *nunqam ſatis lavdatum; & qo nemo magis approbaverit cognationem cum homine ſidervm, animásqe noſtras partem eſſe cœli.* Et mox: *eundem avſum, rem etiam Deo improbam,* (hominem loqi memineris potentiæ divinæ minùs gnarum, qàm vates ſacer prædicat, *Pſal.* 147. *v.* 4.) *annumerare poteris ſtellas, ac ſidera ad nomen expungere,* (ità malim, qàm, *ad normam expangere*;) ——*cœlo in hæreditate cunctis relicto, ſi qisqam, qi cretionem eam caperet, inventus eſt.* De eodem Strabo *l.* 1. & 2. & Ptolom. in *aſtronomic.*

Ἀρχιμήδης] *Archimedes celeberrimus geometricâ & machinali ſcientiâ.* Plin. *l.* 7. *c.* 37. de qo vide cùm alios, tum Plut. ex *Marcell. vit. ad l.* 5. § 1. ſed & qæ ille *ibidem* de eodem plura: qo loco inter alia refertur iſtius ad Hieronem arrogantiſſima vox illa. ὡς εἰ γῆν ἕτερον εἶχεν ἐτέραν, ἐπίνοιαν ἂν ταύτην, μεταβὰς εἰς ἐκείνην. vel ut Pappus in *mechan.* Δός μοι ποῦ στῶ, καὶ κινῶ τὴν γῆν. *Des ubi conſiſtam, & dimoturus ſum terram.* ſive ut Lud. Vives *de art. corrupt. l.* 5. *Si alter foret terræ globus, ſe illum ad hunc tracturum, vel hunc ad illum impulſurum.* Cicer. *Tuſcul. l.* 1. *Aſtrorum converſiones motúsqe omnes qi animo vidit, is docuit ſimilem animum ſuum ejus eſſe, qi ea fabricatus in cœlo eſſet. nam cùm Archimedes Lunæ, Solis, qinqe errantium motus in ſphæram illigavit, effecit idem, qod ille, qi in Timæo mundum ædificavit, Platonis Deus, ut tarditate, celeritate diſſimillimos motus una regeret converſio, qod ſi in hoc mundo fieri ſine Deo non poteſt, nè in ſphæra qidem eoſdem motus Archimedes ſine divino ingenio potuiſſet imitari.* de qo artificio vide Claudiani *epigram.* 21. De eodem avtem Archimede videri poſſunt etiam Polyb. *hiſt. l.* 8. Diodor. *l.* 5. *c.* 9. Vitruv. *l.* 9. *c.* 3. Cicer. *Verrin.* 4. *pro Cluent.* & *Tuſc. l.* 5. Athen. *l.* 5. *c.* 7. Syneſ. *de inſomn.* Procl. *in Euclid. l.* 2. *c.* 3. Evſtath. *ad Il.* α'. ubi ἑκατόγχειρον. & *ad Il.* ε. ubi χαραυνοβόλον dictum refert. Rhemn. Fann. *de ponder.* & Piſid. apud Svid. in Δωάμις.

Αὐθάδεις] *Contumaces.* Xyl. *peremptorii, fidentes.* Caſ. *arrogantes,* malim. qanqam nec hoc ſatis arridet, neqe enim in partem ſeqiorem uſurpâſſe videtur Marcus iſtic. vixqe eſt ut uno verbo exprimam, qod voluiſſe ſentiam, *qi de inventis ſuis ſummopere placebat ſibi.* Vide *ad l.* 10. § 9.

Χλιαζὰς, ὅς Μένιππος] De Menippo Cynico Laërt. *l.* 6. Φέρει μὲν οὖν σπουδῆν ὀλίγην. τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ πολλῆ καταγέλωτος γέμει, καὶ πάνυ τοῖς Μελεάγρου τοῦ κατ' αὐτὸν χλευάζει. Mitiùs tamen de Menippo Strabo *l.* 16. Ἦν δὲ Γαδαρεὺς μὲν Μελέαγρος καὶ Μένιππος ὁ σπουδογελοῖος. Hinc avtem de Menippo Diogenes Polluci ab inferis reverſuro in Luciani *mortualibus* mandata dans: Ἢν που ἴδῃς Μένιππον τὸν κυνικὸν, (ἔνεστι δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ καὶ τὸ Κράνειον, ἢ ἐν τῷ Λυκείῳ, ἢ ἐν μείζοσι περὶ ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα) εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἰ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς καταγεγέλασαι, ἥκειν ἐνθάδε πολλῷ πλείω σπουδασόμενον. & in ſilis κατηγορικῷ, eundem appellat Dialogus, Φοβερόν τινα κυνικὸν καὶ τὸ δῆγμα λαθραῖον, ὅσῳ καὶ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Porrò à Menippo iſto, ſcripta χλιαζικὰ καὶ σαρκαστικὰ *Menippea* dici ſolenne habent; ut Varronis *Satyræ*, & Luciani *dialogi.* Qin & libellos illos ipſos, qi illius nomine vulgò circumferebantur, ab aliis, Dionyſio nempe Zopyróqe Colophoniis, ſub Menippi perſona fuiſſe compoſitos, non deeſſe qi tradant, Laërtius teſtatur.

Ἐν ὧδέ πολλῶ ἄξιον] Vide *l.* 4. § 32. & *ſupr.* § 16. Dio Pruſ. *orat.* 16. Ἂν δὲ ἐκεῖνο ἐνθυμη-

θῇς

θῆς, ὅτι μηδεὶς ὄζειν ὅλως τῦ βίυ χείρος, ἀλλὰ πάντες οἱ μακάριοι καὶ λίαν εὐδαίμονες δόξαιεν ἄν), πεδήκασι καί σοι πάρεσιν ἤδη τῦτο τὸ πέρας, κἂν ὑπὲ πλεῖον ἐλθῃς τῦ βίυ· πολυ λῆρον πηγήσῃ καὶ μεγάλως εὐήθειαν, τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν ἄν) θῆλ' γιγνομένων, ἢ μέγα, ἢ δαιμονῶν, δίχα γε ἐνὸς, τῦ χρεὼς λύπης καὶ φόβυ καὶ θῆλ τοιούτων παθῶν διαγαγεῖν. Aristid. in *Encon.* Οὐ δεῖ δὴ φιλοψυχεῖν, οὐδὲ τῳ εὐδαιμονίαν τύτῳ μαχεῖν, εἴ τις ὡς πλεῖσα ἔχει περίμαλα, οὐδ' εἴ τις τῦ μακρῦ γήρως ἀπόλαυσιν, ὅτε δὴ ἀπολαύειν εἰώθασιν ἄνθρωποι· ἀλλ' ἡγεῖδζ τύτων κρείττω ἔχειν, ὅσις τῳ δοθεῖσαν αὐτοῖ τῦ βίυ μῆκος ἐν τοῖς καλλίστοις ἐξέπλησε, καὶ ὅστις, ὡς ἔφη ποιητὴς, παθόντων ἀκούειν ἐπὶ καὶ ὁρᾶν, κατέλυσι τὸ δέσμα.

Ἐυμβῆ] Ità *l.* 3. § 11. ἐυτᾶς. & *l.* 9. § 11. μὴ ἐυμβείᾳ. & *l.* 11 § 9, 18. μὴ ἐυμβείας καὶ παραίτησις. & *l.* 7 § 22. φιλεῖν καὶ τῦ πλάσαντας. Vide & *l* 9. § 27.

§ 48. Τὰ ὁμοιώματα θῆλ ἀρετῆς] Nihil tam candoris ingenui proprium qàm virtutes, qas ipse habeas, in aliis e iam adamare: qum *in alio sua qemqe natura delectet*: ut Plinius minor in *Panegyr.* & multò adhuc magis, in aliis etiam suspiceere, qibus ipse careas. Plin. idem *l.* 1. *ep.* . *Neqe enim ego, ut multi, invideo aliis bonum, qo ipse careo: sed contrà, sensum qendam voluptatémqe percipio, si ea qæ mihi denegantur, amicis video superesse.* & *epist.* 17. *Scilis eum plurimis virtutibus abundare, qi alienas sic amat.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Virginitatem in cælum fero; non qia habeam, sed qia magìs miror qòd non habeo. ingenua & verecunda confessio est, qo ipse careas in aliis prædicare.*

Τὸ ἐυμπάθετον.] Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 19. ἐυμπαθητὸς ἄν).

Περίχειρα] Vide *l.* 3. § 13.

§ 49. Ὅτι τοσῶνδε πυῶν λιτρῶν εἶ] Qod de corporis pondere Marcus, de robore Tullius in *Caton. Nè nunc qidem vires defidero adolescentis; non plùs qàm adolescens etiam vires tauri aut elephantis desiderabam.* Objurgárqe eos Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 29. qi eis corporis dotibus non contenti, qas natura ipsis assignavit, *qeruntur qòd magnitudine corporum non æqemus elephantes, velocitate cervos, levitate aves, impetu tauros; qòd sagacitate nos naríum canes vincant; qòd acie luminum aquilæ, spatio ætatis corvi, multa animalia nandi facilitate.* Et de ætatis spatio rursus *lib. de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqeritur, qòd in exiguum ævi gignimur; qòd hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant: adeò ut, exceptis admodum pauci, cæteros in ipso vitæ apparatu vita distituat.* Et mox vitium hoc non vulgi solius esse peculiare ostendens: *Indè Aristoteli cum rerum natura exigenti, minimè conveniens sapienti viro iis est: illam animantibus tantum indulsisse, ut qina aut dena secula eduront, homini in tam multa ac magna genito, tantò citeriorem terminum stare.* Verùm Theophrasto, non Aristoteli qerelam hanc attribuit Cicero *Tusc. l.* 3. *Theophrastus moriens accusásse naturam dicitur, qòd cervis & cornicibus vitam diuturnam, hominibus tam exiguam dedisset.* Cùm Aristoteles contrarium potiùs statuat, *de gener. animal. l.* 4. *c.* 10. Πάντων γὰρ ὁ ἄνθρωπος πλείω ζῇ χρόνον, πλὴν ἐλάφυ καὶ, ὅσων ἀξιόπιστον ἔχομεν τὸν περὶ αὐτῶν λόγον. fuerit itaqe fortàn Senecæ σφάλμα μνημονικόν. Pedonis gemina in *Mæcen. obit.* qerimonia:

Vivacésne magìs cervos decet esse paventes,
Si qorum in torva cornua fronte rigent?
Vivere cornices multos dicuntur in annos;
Cur nos angustâ conditione sumus?

De utriusqe & molis & ætatis mensura decreto numinis acqiescere qemqe Marcus hìc monet. certè de utraqe solicitum anxiúmve esse nec expedit, nec proficit. Τίς γὰρ ἡμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτῦ πῆχυν ἕνα; Dominì Christi verba sunt, Matth. *c.* 6. *v.* 27. qæ verba etiamsi de *statura* accipiant plerique; at de *ætate* intelligenda Andr. Dunæus nostèr contendit; eúmqe sensum verba facilè admittunt.

Τοσῶν ὄ ἐπὶ θῆλ] Ità Bas. τοσῶνδε ἐπὶ θῆλ. Lugd. θῆλ expuncto. Ego, transposito malìm τοσῶνδε θῆλ, avt etiam τινῶν, ut in membro priore.

Ὅσον ἀρώσεως] Vide *ad l.* 8. § 17. & *l.* 11. § 23.

Στέργεις] *Acqiescis eô contentus.* hoc est enim στέργειν τι, vel τινί. Vide *supr. ad* § 44. qo sensu & τὸ ἀγαπᾶν havd infreqens deprehenditur. Plato *Timæo.* Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μηδενὸς, ἧττον παρεχώμεθα εἰκότα, ἀγαπᾶν χρή. i. e. *contenti esse debetis, si probabilia dicentur.* Cicer. *de univers.* Lucian. in *Nejcomant.* Ἐπειδὰν ὁ Ἀιακὸς ἀπομετρήσῃ ἑκάστῳ τὸν τόπον (δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον τὸ παλαιὸν ποδός) ἀνάγκη ἀγαπῶντα κατακεῖσθαι πρὸς τὸ μέτρον σωμάτιόν· necesse est, ut eâ, qæ assignata est, mensurâ contentus jaceat. Idem in *Toxari.* Ἀλλ' ἐκεῖνοί γε ἠγάπησαν, ἅτως ἀφεώντο. *non contenti fuerunt*, vel, *non sat habuerunt sic dimitti.* Phocion apud Plut. *in vit.* & in *apophth.* Εἶτα οὐ ἀγαπᾷς, ὅτι μὴ Φωκίωνος ἀποθνήσκεις; *An non sat habes, qòd cum Phocione moriturus sis?* Isocrat. in *panegyr.* Ὥστε καὶ τοῦ ἀρετᾶτας μηκέτι τῷ ἐλευθερίᾳ ἀγαπᾶν. *non contentos esse libertate; non sat habere qòd liberi existerent.* Demosth. *Philip.* 2. τὰ παρόντα ἀγαπᾶν. *rebus præsentibus contentum fore.* qod aliâ syntaxi Lysias ἠγάπησε τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς· nec dispari significatu Hebræorum אָהַב adhibetur. *Psal.* 116. *v.* 1. אֶהְבְתִּי *sat habeo.* Jun. indè ἀγαπητὸν ἄν) *satis habendum.*

§ 50. Πεῖσαι πείθειν αὐτά;] Xyl. *superi-*

ori

cri periochæ ista attexuit, vertitque, *ità & de tempore annitendum est nobis, ut persuadeamur*; ac si αὐτὸν scriberetur. meliùs Lugd. *annitendum est nobis, ut persuadeamus iis cum quibus agimus.* Hoc, inqit, conemur: ulteriùs enim nil datur. Epict. *l.* 4. *c.* 6. Μὴ γὰρ δέδοταί σοι τοῦτο (ἄλλως πείσαι, ποιὰ ὄψιν ἀμαθοῦς καὶ κακοῦ.) ἐκεῖνο μόνον σοι δέδοται, σαυτὸν πεῖσαι· καὶ οὕτω πέπεικας;

Πρὸς ἃ καὶ ἄκοντων] *etiam invitis hominibus id agendum est, quod justitiæ ratio jubet.* Xyl. qasi Marcus velit, quod ex Platone Cicero *ad Lentul. lib.* 1. *ep.* 9. *Tantùm contendere in republ. quantùm probare tuis civibus possis: vim neque parenti neque patriæ afferri oportere.* Cùm Marcus contrà planè moneat, ubi ad consensum in recto svasionibus alios adigere minùs valemus, etiam invitis ipsis & renitentibus id faciendum, quod justitiæ ratio exigere videbitur. Vide Josh. *c.* 24. *v.* 14, 15. Optimè ad Marci mentem Clemens *strom. l.* 4. Καὶ ἀκόντων τινῶν καὶ τὰ πλεῖστα ἐπισωθήσεται, κἂν κολάσεις ἐπαφθῇ τισι πρὸς τὸν ἀνδρὸς, ἢ πρὸς τὸ δεσπότου, φιλοσοφήσει ὅ τε οἰκέτης, ἥ τε γυνὴ· καὶ μὴν καὶ ἐλεύθερος, κἂν τυράννου διάταγμα ἀπειλῆται τούτῳ, κἂν ὑπὲρ δικαιοσύνης ἄγηται, καὶ εἰς κινδύνους ἐράστης περίεισιν, οἷός τε τῆς κλήσεως ἀπάσης κινδυνεύσῃ, ἵνα ἀφίξεται τῆς θεοσεβείας ὑφ' ὅπως τι ἔν· ἐξὸν ἀπαυδῆσαι ποτὲ, ἢ μὴ γυνὴ φαύλου συνοικοῦσα ἀνδρὶ, ὁ δὲ υἱὸς, ἐὰν φαῦλον ἔχῃ πατέρα, ἢ πονηρὸν δεσπότην ὁ οἰκέτης· τῆς ἀρετῆς ἐχόμενοι γνναῖοι. Vide *l.* 3. § 7. & pavlò post *ibidem:* Ἴσμεν γὰρ καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ οἰκέτας, πολλάκις, ἀκόντων πατέρων καὶ δεσποτῶν καὶ ἀνδρῶν, βελτίους γενομένας.

Περὶ ἃ] cùm antè περαιόω dixisset. transitio non à numero ad numerum tantùm, sed & à persona ad personam, qalis & *l.* 2. § 9. & *l.* 8. § 12, & § 31. & *l.* 10. § 35. ejusmodi in sacra pagina occurrunt crebró. *Deut. c.* 12. *v* 8. *Psal.* 16. *v.* 12. & *Psal.* 18. *v.* 32, 35. & *Ps.* 77. *v.* 1, 2. Luc. *Act. c.* 1. *v.* 3, 4. & *c.* 17. *v.* 2, 3. Pavl. *ad Rom. c.* 8. *v.* 1, 2, 4. & *v.* 15. & *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 6, 7. & 9, 10. Ità etiam sumendum videtur illud Joannis *epist.* 2. *v.* 8. Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν. itaque vetus interpres vertit, *nè perdatis, sed ut accipiatis.*

Συγχωρῶ εἰς ἄπιλλον ἀρετὴν τῇ κωλύσει] Vide *lib.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 8. § 32, 35. & *l.* 9. § 11.

Μεθ' ὑπεξαιρέσεως] Vide *l.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 11. § 37.

Ὅπη καὶ ἀδιάφορον ἐκ ὀρέγῃ] leg. καὶ ὅπη, & ὀρέγῃ. etiamsi ὀρέγῃ Xyl. maluisse videatur. Vide *l.* 5. § 17.

Τύτῳ γὰρ συγχάνει, ἐφ' ὅτε θεοῦ ἥκομεν, ταῦτα γίνεται] deesse videtur aliqid. supplenda forsan conditionalis particula, ut sensus sit integer, [εἰ] ἐφ' ὅτε θεοῦ ἥκομεν. Ità sensisse videntur interpretes. *Si id cujus causâ citatus es, consequeris.* Xyl. *Si id, cujus causâ fatus, inque mundum sum editus, factum fuerit.* Meric. *hoc est*, inqit ille, *ut desideria mea omnia rationis imperio subjiciam.* Nevtrum satisfacit. Malim; adjectâ etiam negativâ [εἰ καὶ] ἐφ' ὅτε θεοῦ ἥκομεν, ταῦτ' [ἂ] γίνεται· *nos quod nostrum est*, hoc est, conatos esse *consequimur, etiamsi ea ad quæ impulsi sumus, nevtiquam fiant*, neqe exitum sortiantur conatus nostri. ὁρμὴν siquidem, id est, *actum* nostrum, non & *effectum*, qod in aliena potestate situm, nobismet ipsi proponebamus. Vel etiam personâ eâdem continuatâ, κἂν ἐφ' ὅτε θεοῦ ἥκομεν, ταῦτα μὴ γίνεται· *etiamsi ea qæ conatus sis, non fiant.* Vide *l.* 5. § 14. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 6. ἀλλ' ὡς ἐπὶ πύχες. μὴ γὰρ σὸν τοῦτο ἔργον ἦν.

§ 51. Ὁ μὲν φιλόδοξος, ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν] Ambitiosus bonum suum extra se in alieno actu, favore, lavde, existimatione, positum habet. Vide *ad l.* 2. § 6.

Ὁ δὲ φιλήδονος, ἰδίαν πεῖσιν] Voluptuarius in sensu sive corporis affectione. ità πεῖσιν noster semper usurpat. ut *l.* 3. *c.* 6. & *l.* 9. § 16. ὡς καιρὸν τῷ πάθει πᾶν ἀγαθὸν χρίνων, uti Epicur. *ad Menæc.*

Ὁ δὲ νοῦν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν] Studiosus verò sive sapiens in actione sua, non & in actionis eventu, ut monitum *supr.* § 48. vel in hominum etiam qorumvis approbatione. Vide *l.* 5. § 34. & *l.* 9. § 16. De populo Athenienſi in *Panathen.* Aristides: Εὖ γὰρ ποιεῖν, οὐκ ἐν πάσχειν πφοκίνει ἥδιστον. Præclarissimè, & ad Marci mentem accommodatissimè, Clemens *strom. l.* 4. de verè pio: Ὁ δὲ φιλὴ καλῶν, καθὸ κέκληται, ἀγαπᾷ, ὅτε διὰ φόβον, ὅτε διὰ ἡδονὰς ὅπη τῷ γνῶσιν ἴσται. ὁ γὰρ θεοσεβέστατος, εἰ τι λυσιτελὲς ἐξωθεν ἕπεται κέρδος ἢ ἀπόλαυσις αὐτῷ· ἀγάπη δὲ τοῦ ὄντος ἐστὶν ἐλευθερία, καὶ πρὸς τὸ ἓν ἀγόμενον, θεοσεβεῖ. ὅθεν οὐδ' εἰ καθ' ὑπόθεσιν ἐξουσίαν λάβοι παρὰ τοῦ θεοῦ πρᾶξαι τὰ ἀπηγορευμένα, ἀπιμέλητός τε ὢν οὐδὲ εἰ μισθὸν τὰ μαχόμενα ἀγαθὰ λήψεσθαι ὑπὸ τοῖς ἐπαγγελίαν πρεσβεύοι· ἀλλ' εἰ καὶ λήσειν τὸν θεὸν ἐφ' οἷς πράττει πεισθείη· ὅμως αἱρετὸν πᾶσι καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν ἐθελῆσαι πως ἂν, τὸ ὄντως κλῆρον καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταύτην ἀγαπητὸν ἕξιν ἁπάντων ἡγεῖται. Nihil sanctius dici poterat, nihil sublimius.

§ 52. Ἕξεσι πρὸς τοῦτο μηδὲν ὑπολαμβάνειν] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 7. § 2. unde videtur aliqid, qod hîc deest, supplendum, nimirum, μηδὲν [ὃ μὴ δεῖ] vel μηδὲν [κακὸν] *nihil secùs qàm oportet*, vel *nihil mali opinari.* hoc enim satis est ad animum in tranqillo statu continendum.

Αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα] Vide *l* 5. § 19.

§ 53. Πρὸς τὸ ὑφ' ἑτέρου λεγομένῳ γίνεσθαι] vel

vel τῷ leg. vel λεχθὲν. Sed illud potiùs. πρὸς τὸ λεχθὲν γίνεσθαι. sicut πρὸς τὸ εἰρημένον λόγον ἦν. Plato in *Phædone*.

Ἀπαρεσκόντως] *non negligendo, sive, animum minùs advertendo & intendendo ea qa dicuntur.* Sic *l.* 10. § 8. ἀπαρεσκόντων. Vide *ad l.* 5. § 5. Socrates apud Plat. in *Hipp.* Ἀεὶ εἴωθα, ἐπειδάν τις λέγῃ τι, προσέχειν τὸν νοῦν, ἄλλως τε, καὶ ἐπειδάν μοι δοκῇ σοφὸς εἶναι ὁ λέγων.

Ὡς δίον τε ἐν τῇ ψυχῇ τοῦτο λέγοντες] Hoc est, qod Plut. *de audiend.* τῇ προσοχῇ καταδύμενον εἰς τὸν νοῦν τοῦ λόγου. Et Origen. *ad. Celſ. l.* 1. εἰσελθεῖν εἰς τὸν τοῦ λέξεων τρόπον. Vide *lib.* 7. § 4, 30.

§ 54. Τὸ τοῦ σμήνους] Vide *l.* 5. § 22.

§ 55. Εἰ κυβερνῶνται οἱ ναῦται, ἢ ἰατρεύοντας οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον] Rectè monet Gvil. Canter. *var. lect. l.* 7. *c.* 1. leg. κυβερνῶντα, & ἰατρεύοντα. qod interpretes tum Lat. tum Angl. non advertentes, Marci mentem nevtiqam sunt aſsecuti. *Si gubernatori*, inqit, *nautæ, medico ægroti, contradicere, maledicere, adversari volucrint, unde aut à qo alio salutem illi, sanitatem isti præstiterint?* Hos itaqe lubentes promptiqe avsciltant, eisqe obsequuntur, qibus cor ineſt, & qibus salus suamet cordi est. Plato in *Criton.* Γυμναζόμενον ἀνὴρ, καὶ τοῦτο πεφιλῶν, πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνου καὶ ψόγου καὶ δόξης τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνει ἰατροῦ ἢ παιδοτρίβου ὢν ὁ εἷς μόνος. ἐκεῖνον φοβεῖσθαι χρὴ τοῦ ψόγου, καὶ ἀσπάζεσθαι τοῦ ἐπαίνους τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοῦ τῶν πολλῶν. Δηλαδή. ταύτῃ ἄρα ἡμῖν προακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ἢ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον, ἢ ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. Καλῶς λέγεις. ἐκεῖ καὶ τ' ἄλλα ἔστω, ἵνα μὴ πάντα διέρχωμεν. καὶ δὴ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου, καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, ἢ τῷ τὲ ἑνὸς, εἰ τίς ἐστιν ἐπαΐων, οὗ δεῖ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους. Τὸ ἑνὸς ἐκείνου δηλαδή. ἴτω ἄρα, ὦ βέλτιστε, φαίνῃ ἡμῖν ὅτου φροντιστέον, ὃ, τι ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ, τι ὁ ἐπαΐων ὁ εἷς, καὶ αὐτὸ ἡ ἀλήθεια. Galen. *hortator. c.* 7. ὅτε γοῦν, εὖ οἶδ' ὅτι, τοῖς πολλοῖς ἂν ὀπτρέψαις σαυτὸν, ἀλλ' ὀλίγοις δή τισιν ἐξ ἁπάντων, καὶ τούτων τοῖς ἰατρικωτάτοις· ὅτ' ἂν πλέαν ἅπασι τοῖς συμπλέουσιν, ἀλλ' ἑνὶ τῷ κυβερνήτῃ· εἰ δὴ καὶ τῶν σμικροτάτων, τελοῦντι μὴ τελεωτάτοις, ἀποδημάτων δὴ χείζων, τῷ σκυτοτόμῳ, πῶς ἂν ἔχ, ἐνθα περ τὸν ἀγὼν ὅτι, σωτηρίᾳ δίδως τῆς κρίσεως τῷ ἐξουσίαν, ἀπελόμενος αὐτὴν σοφωτέραν ἢ κατ' σαυτόν; In animo videtur habuisse Socratis illa apud Xenophont. *memorial. l.* 3. Ἐκεῖνο μὲν δὴ πάντες ἴσασιν, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίους εἶναι· καὶ ἐν νόσῳ, ἐν ᾗ ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται· καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνικώτατον· καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. vel etiam, qod ex Astygis persona Xenophon ipſe, *Cyri instit. lib.* 1. Ὃν ἂν ἡγῶνται εἶναι τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται· γνοίης δ' ἂν ὅτι οὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοῦ ὑπαττόντος ὅ, τι χρὴ ποιεῖν καὶ ἐν θαλάττῃ ὄντες, ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται. Aristonymus in *tomariis*, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 3. Ἐν μὲν τῷ πλεῖν πειθεσθαι δεῖ τῷ κυβερνήτῃ· ἐν δὲ τῷ ζῆν τῷ λογιζομένῳ δυναμένῳ βέλτιον. Epictetus itidem *lib.* 3. *c.* 24. Ὅταν οὖν κεφάλαιον τοῦ περὶ βίον ὑπομνήματα κέκτησαι, τί ἄλλο ἢ τοῦτον εἶναι δεῖ τὸν διατάττοντα; πῖς γὰρ ὅταν ἐν νηὶ κύβερνήτης· διὰ τί; ὅπως ὁ ἀπειθῶν αὐτῷ ζημιῶται. Piè Ambros. *in Pſal.* 37. De Deo medico cœlesti summo, *Ipſi nos committamus, parati qo velit curari medicamento. nemo dicit medico corporis sui qomodò curandus sit. novit medicus qæ singulis vulneribus medicamenta conveniant. Si dixerit medicus medicinæ genus, qo curari ager debeat, & ille fastidit, discedit medicus, ægrúmqe relinqit. vides eum qi curari velit, omni modo medico acqiescentem.*

§ 56. Πόσοι μετ' ὢν εἰσῆλθον] *Qos ante me è vita exierunt, qibuscum ego unà intravi?* Ità *lib.* 4. § 3. ἔσων ἤδη μεταβολαῖς αὐτὸς παραπέμψας; Cur ergò exire me moleſtè ferram, cùm tot mecum nati unà, jam exierint? Xyl. εἰσῆλθον, dum venerunt, vertit, ſenſum pervertit.

§ 57. Ἱκτρίδωσι τὸ μέλι πικρόν] Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 29. Οὐδεὶς παμίαν ἂν εἰπεῖν, ὅτι τὸ μέλι ἡδὺ γλυκάζει τοῦ ὑγιαίνοντας· ἢ ὅτι τοῦ ἱκτερικοῦ ἐ πικράζει. Cavſſam reddit apud Svidam neſcio qis non de melle tolúm: Τοῖς ἱκτερίωσι πᾶς χυμὸς πικρὸς δοκεῖ, διὰ τὸ πᾶν ὑγρότητα νῦν περὶ τὴν γλῶτταν τοῦτον ἔχειν τὸν χυμόν. & diſertiùs de melle Alex. Aphrodiſſ. *problem l.* 1. *q.* 101. Τὸ μέλι τὸ πάνυ γλυκύτατον, τοῖς ἱκτερικοῖς πικρὸν φαίνεται· διότι χολὴ πικρὰν ἔχουσι πλεονάζουσαν ἐν παντὶ τῷ σώματι, καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ. τὸ δὲ μέλι ἐναντίωμα τὴν ὑπερχολοῦσαν πικρὸν χυμὸν ἀναλύει· καὶ ἡ γεῦσις λοιπὸν ἀντιπαραβαλλομένη τῆς πικρότητος τῆς χολῆς, φαντάζεται ποιεῖν τὸ γλυκάζειν τὸ μέλι πικρὸν ὑπάρχειν. Gregor. Naz. *de cathedr. Constantinopolit.* Οὐχ ἕτερα δοκεῖς, φησὶ, τοῖς πολλοῖς, ἀνθρωπ. ἡ γῆ ἢ δοκεῖ τοῖς ἰλιγγιῶσιν ἰσθμὸς, τοῖς δὲ μεθύουσι πλέειν οἱ νήφοντες; ἀλλ' οὐκ ὀπὶ καρδίᾳ βασίζειν ἢ φρενιτικῶς; τὸ μέλι ἡδὺ πικρὸν ὄζειν ὅτε καὶ ὅς νομίζεται, ποσάκι τε καὶ κακῶς διακειμένοις; ἀλλ' ἡ ταραχὴ τότε τὰ πράγματα ἕτερα ἔχει, ὡς δεῖ τοῖς πάσχουσιν. Idémqe *de pace* 3. Ἡ αὐτὴ γῆ, ἔφην μὲν τοῖς ἐρρωμένοις, καὶ ἡ πεπονθόσι· κινεῖται δὲ τοῖς ἰλιγγιῶσι

ἀστα-

ὧν ἢ περιγενόμενοις, τῆ τῶν ὁρώντων πάθει ἐπὶ τὸ ὁρώμενον βαίνοντος.

Λυσσώντος τὸ ὕδωρ φοβεῖν] *A cane rabioso morsis, ubi parùm occurſum eſt, ſolet aqæ timor naſci. ὑδροφοβίαν Græci appellant.* Cellus *l.* 5. *c.* 27. & Plin. *l.* 25. *c.* 2. *Inſanabilis ad hoſce annos rabidi canis morſus, pavorem aqæ, potûſque omnis afferens odium.* qo tamen loco remedium è cynorrhodo mulieri in ſomnis indicatum narrat, qo deinceps complures ſervati ſint. Idémqe è cane ipſo petitum remedium commemorat, *l.* 29. *c.* 5. *Eſt limus*, inqit, *ſalivæ ſub lingua rabioſi canis, qi datus in potu fieri hydrophobos non patitur. multò tamen utiliſſimè jecur ejus, qi in rabie momorderit, datur mandendum.* Mali rationem hanc, (ut omittam qæ longiuſculè petita Caſius habet in *problemat. q.* 23.) probabiliorem forſan veróqe propiorem aſſignet Aëtius *tetrab. l.* 2. *ſerm.* 2. *c.* 24. ideo aqam refugere ità affectos, qia in ea tanqam in ſpeculo, contuentur, vel vultum proprium deformiorem jam factum, vel canis ipſius, cujus imago menti obverſatur, ſpeciem. qi & eodem loci refert, philoſophum qendam hoc malo correptum generoſo animo obſtitiſſe, atqe aqam admiſiſſe, proverbiale illud ſibi accinentem, Τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ; *qid cani cum balneo?*

Καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον καλόν] Sext. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 14. § 4. Παισὶ μὲν γὰρ σφαῖρα καὶ πρόκοποι διὰ παιδιᾶς εἰσιν. de *ſimia* pariter Pindar. *Pyth. od.* 2.

—καλός τις
Πίθων παρὰ πασιν ἀεί.

Itaqe Attici κατ' εὐφημισμόν τινα *ſimias* καλλίας vocant: ut docet Svidas ex Dinarcho *orat. contra Pytheam.* Ὥσπερ οἱ τοὺς καλλίας ἐν τοῖς οἴκοις τρέφοντες. & Helladius apud Photium *cod.* 279. Ariſtot. *ethic. l.* 4. *c.* 2. Σφαῖρα μὲν γὰρ ἢ λήκυθος ἢ καλλίστη, ἔχει μεγαλοφρόσυναν παιδικὴν ὕβριν. ἢ δ' ὀστοῦ πυρὶ, μικρὸν καὶ ἀνελεύθερον.

Ἡ δοκεῖ σοι ἐλαττον ἰσχύειν τὸ διεφθαρμένον] Vide *ſuprà* § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 9. § 40.

§ 58. Οὐδεὶς κωλύει] Eadem hæc ferè, *l.* 5. § 10. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεστί σοι παυλὶ τῷ ἀπτάρτῃ χρῆσθαι καὶ φύσιν. μὴ πᾶς σε κωλύσει ἀνάτως ὑδεῖν. Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12.

Παρὰ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως] Vide *l.* 2. § 21. ſed & Dominum Chriſtum Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

§ 59. Ὅτοι εἰσὶν, οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν] Idem monitum *l.* 4 § 3. & *l.* 7. § 62.

Δι' ὅτα περιγίνονται] *Quam ſint, qæ obſequio ſuo aucupantur, & ut ſibi contingant atqe obveniant, hac ratione enituntur.* περιγίνεσθαι enim iſtîc *obvenire contingere*; non avtem ſupereſſe, qod Xylandrum fugerat. Dio Pruſ. *orat.* 4. poſt ea qæ *ad l.* 5 § 36. dedimus: αὐτιμάτως αὐτῷ καὶ πόνα περιγινόμενα. *ultro citra laborem ei obvenientia.* Arrianus verò an Epictetus *l.* 4. *c.* 5. in eadem ſententia verbo ſimplici uſus eſt. Ὅρα δι' ὅτων ἂν γίνηται· *conſidera qibus rationibus fiant*, i. e. *obtineantur, obveniant iſta.* Vide *l.* 10. § 19.

Καὶ δι' ὅτων ὑδρηιῶν] qàm ſervilibus, fœdis, turpibus miniſteriis iſta ambiant, illos demereantur. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 17. Ἀγανακτεῖντί τινι, ὅτι φιλόσοφος ὢν ἐσπυχεῖ, ἤθελες ἂν σὺ χρῆσθαι καιμᾶδς ; μὴ γένοιτο, φησὶν, ἐκείνη ἡ ἡμέρα. τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀνθ' ὧν πωλεῖ ; τί μαχαίριον τὸν διὰ τύπων, ἃ σὺ ἀποδύχῃ, κλάμενον ἐκεῖνα ; Idémqe *ibid. c.* 26. Τίς δ' ἀνάγκη τῷ χαῶν ἐραῖν, καὶ τῷ μέγιστον, καὶ ἐκείνας ἀνομάζειν, καὶ ἀποκύνειν, καὶ δωρεοδοκεῖν, καὶ ἅμα μὴ νοσεῖσαι περιπάθειν εἰς ὕλην, ἅμα δ' ἀποθανεῖν εὐχομένῳ, καὶ ἰατρεῖς διακεῖσθαι, εἰ ἥδη θυμαίμως ἔχοιμι· ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ τῶν μεγάλων τύπων καὶ σημείων ἀρχῶν καὶ τιμῆ, τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων ὕλων καθαρὰς, ἵνα μηδ' ἐλαθύρων ὕλης ἦ. Ammian. *biſt. l.* 14. *Dici non poteſt quâ obſequiorum diverſitate colantur homines ſine liberis Romæ.* Cicer. *Paradox.* 5. *An eorum ſervitus dubia eſt, qi cupiditate peculii nullam conditionem recuſant duræ ſervitutis? hæreditatis ſpes qid iniqitatis in ſerviendo non ſuſcepit? gem nutum locupletis ſenis non obſervat? loqitur ad voluntatem; qicqid denunciatum eſt facit: aſſentatur, aſſidet, munerat, miratur. qid horum eſt liberi? qid denique ſervi inertis?* ego malim repetitâ negativâ, *qid non denique ſervi, non inertis?* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 5.

—turdus
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino ſenes dulcia poma,
Et qoscunqe feret cultum tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet, venerabilior Lare, dives.
Si qamvis perjurum erit, fine gente, cruentum
Sanguine fraterno, fugitivus, nè tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Magna minúrve foro ſi res certabitur olim,
Vivatuter locuples ſine gnatis, illius eſto
Defenſor: famâ civem cauſſâqe priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fœcundáve conjux.
Sinte puta avt Publi, (gaudent prænomine molles
Avriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi, cauſſas defendere poſſum.
Eripiet grvis oculos citiùs mihi, qàm te
Contemptum caſſâ nuce pavperet. hæc mea cura eſt,
Nè qid tu perdas, nev ſis jocus. ire domum atqe
Pelliculam curare jube: ſis cognitor ipſe.
Perſta atqe obdura; ſev rubra canicula findet
Infantis ſtatuas, ſev pingvi tentus omaſo
Furius hibernas canâ nive conſpuet Alpes.

Senex orbus ille Plavtinus in *Milite* 3. 1.

Qando habeo multos cognatos, qid opus ſit mihi liberis?
Nunc bene vivo & fortunatè, atqe ut volo, atqe animo ut lubet:

Mea

Mea bona meâ morte cognatis dicam, inter eos partiam.
Illi apud me edunt, me curant, visunt qid agam, ecqid velim:
Priusquam lucet, assunt: rogitant, noctu ut somnum ceperim.
Eos pro liberis habeo. qin mihi mittunt munera.
Sacrificanti dant indè partem mihi majorem, quàm sibi:
Abducunt ad exta: me ad se ad prandium, ad cœnam vocant.
Ille miserrimum se retur, minimum qi misit mihi.
Illi inter se certant donis. ego hæc mecum mussito:
Bona mea inbiant: certatim dona mittunt & munera.

Fædiora sunt, qæ Hieron. *ad Nepot.* etiam de Clericis qibusdam. *Avidio præterea in senes & anus absque liberis qorundam turpe servitium. ipsi apponunt matulam, obsident lectum, purulentiam stomachi & phlegmata pulmonis manu propriâ suscipiunt. pavent ad introitum medici: trementibúsqe labiis, an commodiùs habeat, sciscitantur. & si pavulum senex vegetior fuerit, periclitantur; simulatâqe lætitiâ, meo intrinsecùs avara torquetur. timent enim nè perdant* 10 *ministerium. ô qanta apud Deum merces, si in præsenti pretium non sperarent? qantis sudoribus hæreditas cassa expetitur? minori labore margaritum Christi emi poterat.*

Ὁ αἰὼν πάντα καλύπτει.] ità *l.* 9. § 27. πάντας ἡμᾶς γῆ καλύπτει.

Ad Librum VII.

§ 1. Πλὴν ὅτιν ἡ καινὰ ἃ τοῦτ' ὅτιν ὁ πολλάκις εἶδες.] Et mox: οὐ μικρὰ ἰσχύος, ἀλλὰ παλαιὰ, καὶ μέγα, καὶ ἀσύγχυτα. Senec. epist. 97. *Errat, mi Lucili, si existimas nostri sæculi esse vitium, luxuriam & negligentiam boni moris, & alia qæ objicit suis qisqe temporibus. hominum sunt ista, non temporum. nulla* 30 *ætas vacavit à culpa. & fient, & facta sunt ista.* Et *de benefic. l.* 1. c. 10. *ubi sæculi sui mores contaminatissimos acerbiùs pavlò proscidisset: Itaque sic finiamus, inqit, nè in nostro sæculo culpa subsidat. hoc majores nostri qesti sunt, hoc nos qerimur, hoc posteri nostri qerentur, eversos esse mores, regnare nequitiam, in deteriùs res humanas & in omne nefas labi.* Ea est Flacci qerimonia, *carm. l.* 3. *ode.* 6.

Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

At ista, inqit ille, stant loco eôdem, stabúntqe, pavlum duntaxat ultro aut citro mota; ut fluctus, qos æstus accedens longiùs extulit, recedens interiore litorum vestigio tenuit. non expectant uno loco vitia; sed mobilia, & inter dissentientia tumultuantur, pellunt invicem fugantúrqe. Cæterùm idem semper de nobis pronunciare debebimus; malos esse nos, malos fuisse; inimica adjicimus, & futuros esse. Etenim homicidæ, tyranni, fures, adulteri, raptores, sacrilegi, prodítores. Et, *epist.* 97. *Omne tempus Clodios, non tamen Catones feret.* Vide *ad l.* 8. § 15. οὐ φοβεῖ ἀνοήτως.

Αὐτὸ τοῦτο τὸ αὐτὸ.] Vide *l.* 4. § 31. & *l.* 6. § 48.

Οὐδὲν καινόν.] Solomon, *Eccles. c.* 1. *v.* 9. *Id qod fuit, idem est cum eo qod futurum est: & id qod factum est, idem cum eo qod fiet: nege est novi qidqam sub sole. Estne aliqid de qo dici possit, Ecce hoc novum est? imò jam fuit per sæcula, qæ ante nos fuerant.* Tertull. *de resurr. c.* 12. *Qodcunque convenèris, fuit: qodcunqe amiseris, nihil non iterum est.* Arnob. *l.* 1. *Novi fit nihil: vetera sunt omnia, & nullis antiqitatibus inaudita.* Vide ad *l.* 2. § 3. vide & Senec. *epist.* 24. *ad l.* 6. § 44. Terent. *Eun. prolog.*

Nullum est jam dictum, qod non sit dictum priùs,
Hoc argumento fabulas poeticas eversum it Palæphat. *de incredibil.* Ὅσα γὰρ εἶδεν καὶ μυρφαὶ εἶσι λεγόμφαι, αὐ νυῦ ὐκ εἰσί, τὰ τοιαῦτα ὐκ ἐγένετο· εἰ καὶ ἦσαν, καὶ ἄλλοτε ἐγένετο, καὶ νυῦν ἔστιν ἃ γίνεται, καὶ αὖθις ἔσται. Lavdátqe illud Melissi & Lamisci Samii, Ἔστιν ἃ ἐγένετο, καὶ νυῦ ἔστι, qanqam illi forsan scripserint: ἔστιν, ἃ ἐγένετο, νυῦ καὶ ἔσται. De vitiis morbisqe pariter Diogenianus apud Plut. *sympos. l.* 8. *c.* 9. Ἐκ τούτων νοσοῦμεν, ὅις καὶ ζῶμεν· ἴδια δὲ ἀπέρματα νόσων ὐκ ἔστιν, ἀλλ' αἱ τούτων μοχθηρίαι παρὲχ ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς περὶ ταῦτα πλημμέλειαν τῷ φύσιν ὑπολαμβάνομεν· καὶ τὰ τῆς ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη κοινωνίαν ἔχει καὶ πάρεργον ὁδὸν βαδίζει· καὶ καινὸν ὐδὲν ἐδὲ τοῖς παλαιοῖς ἀνεύρητον ἐξεύρηται καινὸς εἶδος. Eódem accommodat & Sophoclis illa ex *Antigone*:

Οὐ γάρ τι νυῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, καὶ ὑδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

unde emendandus idem *de commun. notit. adv. Stoic. c.* 7.

Non ista nunc dierum vel nupèr vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent

Πάντα καὶ σωπᾶν ἀλογχρόνια.] leg. transpositis vocabulis

vocabulis, π. σ. χ. ἐ. Vide *l.* 6. § 37. & *l.* 9. § 14. Item *l.* 5. § 10. & *infr.* § 23.

§ 2. Τὰ δόγματα] *Dogmata*, inqit, *aboleri non poſſunt, niſi phantaſiæ, unde ortum habent, fuerint extinctæ.* φαντασίας autem νοήσεις, id eſt, cogitationes intelligit; (ſic enim Chryſipp. apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* φαντασίαι λογικαί, ἢ δὴ λογικῶν ζώων, νοήσεις εἰσίν) ſive ὑπολήψεις, uti ipſe ſe in ſequentibus explicat.

Νεκρωθῆναι] ità νεκρῶσαι τὰς ἐπιθυμίας dixit Apoſt. *ad Coloſſ. c.* 3. *v.* 5. & νέκρωσιν πραγμάτων, ut δόγματων Marcus, in ἀνεσχεπτοῖς Aſtrampſycus,

Νεκρὰς ὁρᾷς, νέκρωσιν ἕξεις πραγμάτων.

Ὡς δυνατὸν ἀναζωπυρεῖν] leg. ἃς, φαντασίας nimirum. in poteſtate, inqit, tua ſitum eſt phantaſias ſive opiniones veras rectásque, quas priùs animo conceperas, verùm, tanquam ſub cineribus igniculi, ſopitæ quodammodò & ſepultæ jacent, reſuſcitare ubi volueris. Ità Pavlus Timotheum monet, *epiſt.* 2. *c.* 1. *v.* 6. ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ.

Δυώαμαι περὶ τούτου ὁ δεῖ ὑπολαμβάνειν] Ità *l.* 6. § 52. Ἔξεστι σοὶ τούτου μηδὲν ὑπολαμβάνειν. eſt autem ὁ δεῖ ὑπολαμβάνειν, idem ferè hìc, quod ὁδῷ ὑπολαμβάνειν. *l.* 5. § 34.

Τὰ ἔξω] Ità *l.* 4. § 3. τὰ πράγματα οὐχ ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκε. idem & *l.* 5. § 19.

Τῦτο πάθε, καὶ ὀρθὸς εἶ] Vide *ad l.* 3. § 5. & *infr.* § 12. Senec. *epiſt.* 71. *Da mihi adoleſcentem incorruptum & ingenio vegetum: dicet fortunatiorem ſibi videri, qui omnia rerum adverſarum opera rigidâ cervice ſuſtollit, qui ſupra fortunam exiſtat, non mirum eſt in tranquillitate non conſtare: illud mirare, ibi extolli aliquem, ubi omnes deprimuntur, ibi ſtare, ubi omnes jacent. quid eſt in tormentis, quid eſt in aliis quæ adverſa appellamus, maliſ hoc, ut opinor; ſuccidere mentem, & incurvari, & ſuccumbere: quorum nihil ſapienti viro poteſt evenire. ſtat rectus ſub gobibus pondere, nulla illum res minorem facit; nihil illi eorum quæ ferenda ſunt, diſpliceat, nam quicquid cadere in hominem poteſt, in ſe cecidiſſe non queritur: vires ſuas novit: ſcit ſe eſſe, quæ ferendo.* Vide *ad lib.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 67. & *l.* 8. § 46.

Ὡς ἐφέρας] *quas antè vidiſti. ais* Xyl. non accedo. res, inqit, cùm eædem ipſæ maneant, tu eôdem modo intuere nunc, ubi vacillare te ſenſeris, quomodo antè ſpeculabaris, cùm de eis ritè judicabas. Sic *l.* 6. § 3. πάλιν ἐγγυμνασὸς βλέπε.

Ἀναζιῶναι] *reviviſcere* quodammodò tibi licet, τῷ ἀναζωπυρεῖν τὰς φαντασίας, cogitationes illas, prout dixeram, reſuſcitando. Ità Apoſt. *ad Eph. c.* 5. *v.* 14. Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν. atque hoc eſt, μέρος ἔχειν ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ. Joan. *Apocal. c.* 20. *v.* 6. *partem habere ſuam in reſurrectione priore:* illâ nimirum, quâ *οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τῦ υἱῦ τῦ θεῦ ἀκούσαντες, ζήσουσιν.* Joan. *c.* 5. *v.* 25. Vide *l.* 6. § 31.

§ 3. Πομπὴς χυνοσυρία] Vana viliáque varia coacervat; qibus paria geminâque fermè vult ea eſſe pleraque, qibus hominum vita conteri ſolet. conſimilia iſtis habuimus ſupr. *l.* 5. § 33. nec abſimilia prorſus *infrà* § 48. Plinius min. *lib.* 9. *ep.* 7. ubi vanitatem eorum exagitaverat, qi Circenſibus tantopere capiebantur, *Capio*, inqit, *aliquam voluptatem, quòd hac voluptate non capiar.* Vide *ad lib.* 6. § 44. Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἂν ἡ κάτω παιγνιδιὰ αὕτη, καὶ τὰ γένη παῖζα τῆς θεωρουμένης ζωῆς ἡμῖν τῆς σκηνῆς γίνοιτο παίγνια. Et *in Cæſar. fr.* Πάντα ὁμῶς παιδιὰ πως ἐκείνῳ καὶ λήρος ἦν, ὅσοις ἓν τῦτο χρηώμενα, τὸ χαίρειν καὶ εἶ) καὶ ἀναμένειν. τὰ μὲν ἄλλα ὡς ὅτι σκηνῆς καὶ ἄλλως παίζειν τάχιστα πλυνθήσης τε καὶ καταλυθήσης, τάχα δ' φθαρησομένης ἥδιον ἢ σωιζομένης ἂν εἶ) ἰδεῖν ἐν ὀλίγοις τοῦ βίυ μεταβολὴν, καὶ τῆς ἄνω καὶ κάτω μιλαπτώσεως ἐνεπλεῖσα· μόνον δ' ἰδεῖν ἀγαθὸν καὶ παραμύθιον ἀσφαλὲς, τὴν ἐυσέβειαν. & mox: τοιῦτος ὁ βίος ἡμῖν τοῖς ζῶντιν ἐφέστηκε, τοιῦτο τὸ ἐπὶ γῆς παίγνιον, ἐν ὅσοις ἡμέραις, καὶ ἡνιοχήσει ἀναλυθῆναι. Vide *ad l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 36.

Διαδρεσιμοὶ] *velitationes, haſtiludia.* Xyl. rectè. nec cur vocabuli ſignificationem minùs intelligere ſe profiteretur, qicqam erat. διαδρεζόμενοι, διάδρεσιν μαχόμενοι. Heſych. & indè διαδρεσιμοὶ pro *velitationibus.* qia velites haſtis leviòribus, ſive jaculis utebantur, uti videre eſt apud Liv. *hiſt. l.* 8. & *l.* 26. & *l.* 36. & Veg. *de re milit. l.* 3. *c.* 16. Erant autem *velitationes*, vel *ſcriæ*, ut hoſtiles, præliorum quæ præludia quædam, vel *ludicræ* ac exercitatoriæ, quibus tirones ad munia bellica idonei magis redderentur. indè ad *concertationes* qa via tranſlatum eſt vocabulum *l.* 4. *c.* 3. διαδρεσιάζοντες. *ſeſe mutuò impetentes.*

Κυνιδίοις ὀσίοις ὑφιεμένων] Ità Apoſtolus *ad Philip. c.* 3. *v.* 8. præ fide juſtitiáque Chriſtiana, veráque ac ſolida Chriſti notitia, σκύβαλα ἡγεῖται τὰ πάντα. qo loco σκύβαλα, qaſi κυνόδακα dicta, ſi Grammaticos audimus, vel ſunt *ſtercora*, peculiariter *canina.* Ἐσκύβαλον, κόπρος. Heſych. τὸ ὀν ὀστέον ἐκδεδαρμένον. Etymolog. atqe ità accipiunt interpretes plerique. eodémque ſocio quod Apul. *florid.* 2. qi Cratetem ait *rem familiarem abjeciſſe, velut onus ſtercoris, magis laboris quàm uſus.* vel etiam ea quæ *canibus projici* ſolent. Σκύβαλον, τὸ τοῖς κυσὶ βαλλόμενον, κυνόδακτα τι ὄν. Suid. atqe ità uſurpavit Ariſto in *epigram. anthologg. l.* 11. *c.* 33. ubi poëta aut literator aliqis, mures Opicos, nè codices ſuos corroderent, abigens, ad felicioris ac lautioris alicujus ædes commigrare illos jubet, apud qem inventuri ſint, δεῖπνον συχνὸν ἀπὸ σκυβάλων, *cænam frequentem ſatis ab eis quæ canibus projiciuntur, reliqiis.* Verùm de vocabulo iſto, quòd latè patet, & nos latiùs alibi. Oſſium autem canibus

bus professorum meminit eò magis Marcus, qia ea rixam inter illos creare solent. unde versus proverbialis,

Dum canis os rodit, socium, quem diligit, odit.

qod & Gregor. Naz. *epist.* 22. *ad Basil.* κυσὶ βρῶμα ἑτοῖμον ἐν μέσῳ καὶ ἀλλήλων ἁπλίζει. Indè Platonis illud, κυνὶν ὀστέον μανύειν, osse objecto canes inter se commitere, in epigrammate qod in Alexin amasium suum composuisse à Laërtio Apulejóqe perhibetur. de qo alibi diximus.

Ψωμίον εἰς τὰς τοῦ ἰχθύων λεκάνας] leg. λεκάνιδας. *in piscinas.* Xyl. rectè. est enim λεκάνη *aquarum receptaculum* sive *conceptaculum*, avt etiam, si cum Frontino loqi libuerit, *conceptela.* ità enim legendum apud hunc avtumo, *de Aquæductibus commentario. Irriguos agros, tabernas, cœnacula, & conceptelas*, pro qo in editis, *corruptelas*, corruptè legitur. indè λεκάναι, ὑδάτων δοχεῖα. Hesych. *aquarum conceptacula*; sive illa cisternæ, sive piscinæ fuerint. ità de Roma Strabo. *geogr. lib.* 5. ἔχει πᾶσαν οἰκίαν κάδον λεκάνας ἔχειν. id est, *cisternas.* Alexand. *problem. lib.* 1. *q.* 54. Ἐὰν εἰς θερμὴν λεκάνην καταβῇ τις. *si qis in calidum lavacrum avt solium descenderit.* Et Galen. *method. medend. l.* 10. *c.* . τοὺς ἔτους ἰσχνοὺς ἐδεῖς τολμᾷ βαλεῖν εἰς τὴν ψυχρὰν λεκάνην. id est, κολυμβῆσαι, *in piscinam.* Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἀνίεσαν δὲ τῷ μυκτῆρι τῷ τε φανέντος καὶ τῷ ἀφανοῦς, ἄφεως, πληπομένης σφαιρειδῶς, ἔπτα κυμαινομένης, ὡς κυματοῦσθαι τὸ ἐν τῇ λεκάνῃ ὕδωρ καὶ κύκλῳ ὑπὸ τῶν ἐμβλητέντος λίθου. Dabitur hinc genuina interpretatio loco cuidam Procopii ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, cùm à lavdatore, tum ab editore secius accepto. narrans avtor ille Photii cujusdam à Justiniano in custodiam missi historiam: Τὰ μὲν πρῶτα, inqit, καταφυγὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, παρὰ τῷ ἱερῷ τρόπεζαν ὑπέμεινε (leg. ὑπέμεινε) καθῆσθαι. —τὸ δὲ δεύτερον εἰς τῆς σοφίας τὸ ἱερὸν ἦλθεν, ἐς αὐτῷ που τῷ θείᾳ λεκάνῃ ἐξαπναίως ἐνάδυσιν, ἥνπερ μάλιστα πάντων νενομίκασιν οἱ χειροτοὶ σέβειν. qo loco Svidas λεκάνῃ intelligit mensam sacram, τὴν τράπεζαν τὴν τὰ θεῖα λειτουργοῦσαν errore supino nimis. qum fugæ Photianæ geminæ mentio fiat à Procopio, priovis, qâ ad mensam sacram in Virginis Deiparæ templo confugerit; alterius, qâ ἐς τὴν λεκάνην in Sophiæ fano se contulerit. Svidæ παράδειγμα istud advertit Nic. Alemannus, sed in aliud havd minùs crassum fœdúmqe incidit ipse, cùm λεκάνην *emissarium* est interpretatus, & ἀντὶ τῆς ὑπονόμου, pro *cloaca*, qam appellat Gregor. *in Evang. hom.* 17. accepit; hoc est, pro conceptaculo illo, in qod aqæ, postqam sacris perficiendis inservierant, defluebant. at qis *cloacam* illam, *sacram*, multò minùs *divinam*, diceret? qis *apud Christianos eam in maxima* esse *veneratione?* imò loci istius vilitatem à veneratione remotissimam insinuat Gregorius, cùm sacerdotes malos assimilat aqæ baptismatis, qæ peccata baptisatorum diluens, illos ad regnum cœleste mittit, & ipsa postea in *cloacam descendit.* est igitur Procopio ἡ θεία λεκάνη nihil aliud, qàm ipse *fons sacer*, qem βαπτιστήριον & κολυμβήθραν patres prisci, Alemanno etiam agnoscente, passim nuncupant. Offulam in piscinas missam commemorat, qia hoc spectaculo sese oblectare solebant piscinarum domini, cùm ad escam immissam pisces accurrentes contuerentur. Ambitionem avtem luxúmqe veterum qorundam, in piscinis extruendis piscibúsqe alendis, ex Varrone solo satìs discere licet, *qi de re rustic. lib.* 3. *c.* 17. narrat, *Hirrium cùm circum piscinas suas ex ædificiis duodena millia sestertia caperet, eam omnem mercedem esci, qas dabat piscibus, consumpsisse.* Qin & de Hortensio idem *ibid. Non satìs erat illum non pasci piscinis, nisi eos ipse pasceret ultrò: ac majorem curam sibi haberet, nè ejus esurirent mulli, qàm ego habeo nè mei in Rosea esuriant asini: & qidem utrâqe re, & cibo & potione, cùm non paulò sumptuosiùs, qàm ego bis, ministraret victum. ego enim uno servulo, hordeo non multo, aqâ domesticâ, meos multinumos alo asinos. ille primùm qi ministrarent, piscatores habebat complures: & ii pisciculos minutos aggerebant frequenter, ut à majoribus absumerentur. præterea salsamenta in eas piscinas emptitia conjiciebat, cùm mare turbaret.* Addit qe: *Cleriùs voluntate Hortensii ex eqili educeres rhedarias, ut tibi haberes mulas, qàm è piscina barbatum mullum. nec minor cura ejus erat de ægrotis piscibus, qàm de minùs valentibus servis. itaqe minùs laborabat, nè servus æger, qàm aqam frigidam biberent sui pisces.* Ælian. *hist. animal. l.* 12. *c.* 1. refert in Myrensi Lyciæ sinu situm esse Apollinis templum, cui piscina sit adsita: τὸν δὲ τοῦδε τοῦ θεοῦ ἱερεῖα κρέα μόσχεια λαχανείοις τοῖς περὶ τὸν θεὸν δυομένοις καὶ ὀρφοὺς δὴ καὶ τοὺς ἰχθῦς ἀθρόους φοιτᾶν, οἷα δὴ καὶ ἡμεροῦσθαι καὶ χαίρειν τοῖς δυσταῖς, καὶ τῶν τύπτων δῆτα πεδίον ἐν σφισὶν ὅπλα ἐκτιθέναι. Idémqe *l. eód. c.* 30. χαιρόντων δὲ ἰχθῦς, καὶ ὑπακούοντες τῇ κλήσει, καὶ τροφὰς ἁρπάζοντες ἀκρίβειαν πολλαχοῦ καὶ εἰσὶ, καὶ πλέονται. Qoniam avtem piscium istiusmodi ad signum datum offulámqe missam certatim facto concursu ludos sibi facere domini eorum solebant, ideò *piscinas* illas Varro dixit, *magis ad oculos, qàm ad vesicam pertinere.* Sed & τὰς τῆς γαστρὸς λεκανίδας. id est, *ventris receptacula* Philo dixit. vide *ad l.* 4. § 16.

Μυρμήκων παλαίπωλείαι καὶ ἀχθοφοραί] Seneca de occupatis qibusdam, sed nullo fine certo sibi proposito satagentibus, *de tranq. c.* 12. *Inconsultus illis vanusqe cursus est: qalis formicæ per arbusta repentibus, qæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur.*

Μυῆσίων ἐπιτομιδίων διαδρομαὶ] Ità de eiſdem Horat. *ſerm. l. 2. ſat. 6.*

Currere per totum pavidi conclave, magiſque
Exanimes trepidare. ——

qibus ille opes confert, earúmque uſufructuarios. Vide *l.* 11. § 22.

Σιγιλλάρια νδεφαστέμφυα] Gloſſ. *ſigillari.* Νδεφαστι. forſan, *ſigillaria*, Νδεφαστα. vel etiam, *ſigillarii.* Νδεφαστάριον. *Sigillaria*, five *ſigilla*, parva ſunt ſigna, icunculæ ſive imagunculæ. Macrob. *Saturn. l.* 1. ubi *Sigillariorum celebritatem Saturnalibus adjectam* dixerat, *c.* 10. ſubjicit, *c.* 11. *Quaſi verò ſapiens quisquam ſigillaria, quæ luſum reptanti adhuc infantiæ oſcillis fictilibus præbent, tentat officio religionis adſcribere.* & in fine capitis, *ſigilla* vocat, *quæ arte fictili fingerentur.* Sveton. *l.* 5. *c.* 5 de Claudio: *Tiberius patruus petenti honores, conſularia ornamenta detulit: ſed inſtantiùs legitimos flagitanti, id ſolùm codicillis reſcripſit, Quadraginta ſureos in Saturnalia & Sigillaria miſiſſe ei.* Senec. *epiſt.* 12. *Ego ſum Felicio, Philoſiti villici filius, deliciolum tuum, cui ſolebas ſigillaria mittere.* Tertull. *adv. Valent. c.* 12. *Ut autem tantum ſigillarium extrinſecùs quoque inornarent.* Et *de orat. c.* 12. *Cùm perinde faciant nationes, adoratis ſigillaribus ſuis reſidendo.* Arnob. *contr. gent. lib.* 6. *Deos eſſe ſigillaria ipſa cenſetis. Sigilliola* eidem *lib. eod. In ſigilliolis parvulis contrahere ſe Deos, & alieni ad corporis ſimilitudinem coarctari: at verò in vaſtis porrigere ſe longiùs atque in maximitate producere.* Porrò ſigillaria νδεφαστέμφυα, ut Marcus hîc, ſive ἀγάλματα νδεφαστα, ut Herodot. *l.* 2. & Lucian. *de Dea Syria* ſunt ſigilla ità concinnata, ut nervorum ſive verticillorum quorundam ope, pro tractantis arbitrio attracta citáque, modò in hanc, modò in illam partem moverentur, figurásque ſubinde varias exprimerent. Ariſtot. *de mund. c.* 6. καὶ οἱ νδεφαστοὶ μίαν μίαν ἔνδον ἐπιτανύουσι, πιθῶσι καὶ αὐχένα κινοῦσι καὶ χεῖρα τῷ ζάνι, καὶ ὄμμα καὶ ὀφθαλμόν, ἔστι δ' ὅτε πάντα τὰ μέρη, μετά τινος εὐρυθμίας. Quod Apul. *de mund.* Etiam *illi, qi in ligneolis hominum figuris geſtus movent, quando filum membri quod agitare ſolent, traxerint, torquebitur ceruix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad miniſterium præſtò erunt, nec invenuſtè totus videbitur vivere.* Erant ea plerumque lignea, ut Apul. hîc. Horat. item *ſerm. l.* 2. *ſat.* 7.

——*nervis alienis mobile lignum.*

Verùm & argentea quandoque. Petron. in *ſatyr. Larvem argenteam attulit ſervus, ſic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. hanc cùm ſuper menſam ſemel iterúmque abjeciſſet, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret,* &c. Marcus ad animi motus exprimendos imagine hinc ductâ frequenter eſt uſus. Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 6. § 16. Uſus eſt & Clemens Alex. non ſemel. ſic enim *ſtrom. l.* 2. Νδεφαστικῶν ἢ ἡμῖν, ἀνύχων δίκλω, φυσικαῖς ἐνεργείαις, τότε ἀκίνητον παρέλκει, ὁρμὴ τε ἡ φερομένη τύπων· καὶ ἐκεῖ ἔγωγε ἐνοῶ ζῶον τοῦτο, ὃ τὸ ὁρμητικὸν ἀνάγκη λέλοιχεν ὑπὸ τῆς ἐξωθεν αἰτίας κινούμενον. Vide & eund. *ad l.* 12. § 19. Iſta autem ſigillaria νδεφαστέμφυα inter res ludicras nec ullo in pretio atqe æſtimatione habendas jure merito recenſet Marcus iſtîc. Itaque Siracuſanus ille in Xenophontis *ſympoſio*, qi eis exhibendis vitam tolerabat, atqe hoc præcipuè gloriabatur, quòd hâc ratione ſtultis hominibus illuderet; ἔτι γὰρ, inqit, τὰ ἐμὰ νδεφαστα διαθρύπτει τρέφοντά με. Solenne habebat, qocunqe terrarum veniret, καρπῶν μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δ' ἀφορίαν, *fructuum copiam, mentis inopiam*, loci incolis comprecari.

Εὐμενῶς] *placidè.* ità *l.* 8. § 47. ἄπιθι εἰς τὴν εὐμένη. Sed ἀσμένως *lubenter.* De verè Chriſtiano Clemens *ſtrom. lib.* 4. Ἀσμένιζε τῷ δι' ὃν βίον ἀπολυθήσεται· χάριν ἴσως ἔχει τῷ τῶν αἰτίων παρεχομένῳ τῆς ἐνδεσμοῦ ἐξόδου, καὶ τῷ τῶν ὀπτικῶν τεχνασαμένῳ ἐγνωκώς, ἀφεῖσαν εὔλογον λαβεῖν, ἢν ἐκ αὐτὸς παρέχῃ, ἑαυτὸν ἐπιδεῖξαι, ὃς ἔστι, τῷ ὑφ' ἑαυτοῦ, δι' ἀγάπης ἡ κυέσῃ. indè ἀσμίζειν Marco, *l.* 5. § 9. & *infr.* § 27. Vide ad § 58. ubi ἀσμένως Plutarchus, qod ἀσπασίως Herodotus dixerat.

Τοσοῦτος ἄξιος ἕκαστος] Vide *l.* 5. § 16.

§ 4. Κατὰ λέξιν] Vide *l.* 6. § 53. non eſt autem κατὰ λέξιν hîc *verbatim*, utì interpretes opinati ſunt: ſed *in ſermone*, ſive *in oratione, inter legendum.* ut κατ' ἐκάστην ὁρμὴν, *in omni conatu, ſive molitione.* Sed nec ὁρμὴ ἑκάστη, ſed τοῖς γινομένοις παρακολουθεῖν, non *omni conatui*, ſive *propoſito*, ſed *in omni conatu* ſive *propoſito, eis quæ fiunt*, ſicut in *ſermone omni, eis quæ dicuntur, animum advertendum* monet.

Παρακολουθεῖν] qod *infr.* § 30. συμπαρεκλείειν τῇ νόησιν. Vide *ad l.* 2. § 8.

Καὶ κατ' ἐκάστην ὁρμὴν] hæc eſt ἐπιστροφὴ illa κατ' ἐκάστην πρᾶξιν, *conſideratio* ſive *actionis* ſive molitionis cujuſvis, de qa *ſupr. l.* 4. § 32. & *infr.* § 30.

Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἑτέρων] avt iſta loco mota ſunt, avt ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς, ut ille loqitur, quæ ad membra priora pertinent, Marcus ipſe ſubjunxit. itaque in vertendo priùs dictorum ordinem ſeqi præoptabam.

Ἐπί τινα σκοπὸν ἡ ἀναφορά] Vide *l.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37.

Τί τὸ συμμιγνύμενον] Varro *de ling. Lat. l.* 4. *Cùm uniuſcujuſque verbi natura ſint duæ, à qa re, & in qa re, vocabulum ſit impoſitum.* ——*Priorem illam partem, ubi, cur & unde ſint verba, ſcrutantur, Græci vocant ἐτυμολογίαν· illam alteram περὶ συμμιγνυμένων,*

μαινομένων. Ità enim distingvenda dictio Varroniana.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ] Prudentissimum monitum, nè viribus nostris majora moliamur. Siqidem, ut Propert. *l.* 3. *eleg.* 7.

Turpe est, qod nequeas, capiti committere pondus:
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Jason Siracid. *Sapient. c.* 3. *v.* 21. Ὑψηλότερά σου μὴ ζήτει· καὶ ἰσχυότερά σου μὴ ἐξέτασε. qod Jun. vertit, *Difficiliora captu tuo nè quæras temerè: & valentiora viribus tuis nè exquiras insipienter.* Phaëtonti Phœbus apud Evripidem à Clement. Alex. adductus *pædag. lib.* 3. *c.* 2. ex restitutione Grotianâ;

Τῶν ἡνιῶν, παῖ, μὴ δίχης ἅπτειός ἂν,
Μηδ' ἀναβὰς τὸν δίφρον, ἀλαύνειν μὴ μαθών.
Ab parce habenas tangere ignarâ manu,
Curruque, fili, scandere equitandi rudis.

Evpolis *Amicis*;

Οὐκ ἰσωφρόνησας, ὦ φρισβύτα, τὸν κατάσκιον
Τυδὴ λαμβάνων ἄφνω, πεῖν καὶ μαθεῖν τὸν ἱππικόν.
Pol, senex, parùm sapuisti, qi tam citò stipendium
Hoc equestre sumpsisti, priusqam rectè equitare dicieras.

Flaccus in *art.*

Sumite materiam vestris, qi scribitis, æqam
Viribus, & versate diu, qid ferre recusent,
Qid valeant humeri.—

Spectat horsum Christi Domini monitum, Luc. *c.* 14. *v.* 28. de ædificare cogitante, ὅτι πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὸν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, qòd primò considens sumptus secum reputat, num suppetat unde perficere possit; nè si posito fundamento fabricam absolvere neqiverit, ludibrio exponatur dicentium, Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐντελέσαι. Homo iste ædificare cœperat, verùm perficere non valebat. Νῦν δὲ μὴ δωδέμυοί τινες τὸν ψωμὸν καταπίνειν, σωτάξεις ἀγορεύοντες ἐπιβάλλοντα ἐδίεν. Διὰ τοῦτο ἄμυδις, ἢ ἀπαπᾶσιν· εἶτα χρόφοι, καὶ κατάῤῥοαι, καὶ πυρετοί. Epictet. *l.* 1. *c.* 26. Qi & idem *enchir. c.* 59. Ἂν τοῦτο δώσαμεν ἀναλάβῃς τὸ προσωπεῖον καὶ ἐν τούτῳ ὑπεμείναμεν, καὶ ὃ ἐδώσαμεν ἐκπληρώσωμεν, παρέλιπες. vide *ad lib.* 4. § 31. & *lib.* 5. § 17.

Παραχωρῶ τῷ ἔργῳ τῷ δωδεκάδι] Ità Liodes *Odyss. φ. v.* 152. ubi arcum Ulyssem imendere frustrà tentaverat,

Ὦ φίλοι, ἢ μὲν ἐγὼ τανύω.—

vel ut Dionysius Metathemenus apud Athen. *l.* 10. sed sensu parùm honesto usurpans, extulit,

—ἢ δώσαμαι τανύσας' λαβέτω δ' ὁ βάλλων.

Ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ καθήκῃ] Ità Jason Siracidi loco priùs adducto, monito suo prudentissimo sanè illi, subjungit; Ἃ σοὶ παράγγελλω σοι, ταῦτα διανοοῦ. Uterqe vult & Jason & Marcus, non deserendum esse id, qod est officii nostri, etiamsi ad effectum pro desiderio nostro perducere neqeamus. Siqidem in his obtinet, qod Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Denique opus nostræ culpetur ut undiqe curæ,
Officium nemo qi reprehendat, erit.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hac ego contentos augvror esse Deos.

Περιπαραλαβὼν τὸν δωδέμυον] Plut. in *politic. præcept.* Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔμπειρον ὄντα, δεῖ σκοπεῖν ὁ χείρων ἑτέρου πέφυκας, αἰρεῖσθαι τοῦ μᾶλλον δωδεκάδος.

Εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον] Vide *l.* 1. *c.* 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 7.

§ 6. Ὅσοι μὴ πολυύμνητοι] Idem argumentum habes *l.* 3. § 3, 10. & *l.* 4. § 33, 48. & *infr.* § 10. & *l.* 8. § 21, 25.

Ὅσοι δ' τότως ὑμήσαντες] Scil. qi aliis immortalitatem æternitatémqe qandam encomiis suis scripto traditis & posteritati consecratis conciliare ac largiri profitebantur, etiam ex ipsis illis havd pavci oblivioni sunt traditi, memoriáqe illorum unà cum scriptis ipsis intercidit. Hoc est enim, qod poëtæ cumprimis, nec soli tamen, solent patronis, favtoribus, familiaribus suis polliceri. Theocrit. *Idyll.* 16.

Μυσέων δ' μάλιστα τίων ἱερὸς ἁνὴρ ὅδε·
Ὄφρα καὶ ἐν ἀίδαο κεκρυμμένος, ἐσθλὸς ἀκούσῃ,
Μηδ' ἀχλαὺς μύρηαι ὑπὸ ψυχρῇ Ἀχέροντος, &c.

Tibull. *l.* 1. *el.* 4.

Quem referunt Musæ, vivet; dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum vehit amnis aqas.

Flaccus *carm. l.* 4. *Od.* 8.

Dignum laude virum Musa vetat mori:
Cælo Musa beat.—

qi & argumentum idem *ode* proximâ fusè prosequitur. Naso *amor. l.* 1. *el.* 10.

Scinduntur vestes, gemmæ franguntur & avrum:
Carmina qam tribuent, fama perennis erit.

qem & vide sis qàm magnificè idem hoc prædicet, *ibid. el.* 15. Plinius major *præfat. nat. hist. Apion qidem Grammaticus, hic qem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, cùm publicæ famæ tympanum potiùs videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad qos aliqa componebat.* De majore ipso minor *l.* 6. *ad Tacitum suum ep.* 16. *Video morti ejus, si celebretur à te, immortalem gloriam esse propositam. qamvis enim pulcerrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes, memorabili casu, qasi semper victurus occiderit; qamvis ipse plurima opera & mansura condiderit, multùm tamen perpetuitati ejus scriptorum tuorum æternitas addet. eqidem beatos puto, qibus Deorum munere datum est, aut facere scribendi, aut scribere legenda; beatissimos verò, qibus utrumqe.* Idomeni Epicurus: *Si gloriâ tangeris, notiorem te epistolæ meæ facient, qàm omnia ista qæ colis &*

propter quæ coleris. Refert Seneca *ep.* 21. Subjungitque. *numquid ergò mentitus est? quis Idomenea nôsset, nisi Epicurus illum suis literis incidisset? omnes illos magistanas & satrapas, & regem ipsum, ex quo Idomenei titulus petebatur, oblivio alta suppressit. Nomen Attici perire Ciceronis epistolæ non sinunt. nihil illi profuisset genus Agrippa, & Tiberius progener, & Drusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset. Profunda supra nos altitudo temporis venit, pauca ingenia capus exerent, & in idem quandoque silentium abitura oblivioni resistens, ac se diu vindicabunt. Quod Epicurus amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habebo apud posteros gratiam; possum mecum duratura nomina educere. Virgilius noster duobus memoriam æternam promisit & præstat.*

Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt;
Nulla dies unquam memori vos eximet ævo:
Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiumque pater Romanus habebit.

De Nisо & Eurγalo Æn *l.* 9.

§ 7. Μὴ αἰσχύνῃ βοηθῆσαι] Periochen superiùs proximam, à librario aliunde interjectam censet Xylander: quia quæ hîc dicuntur, eódem pertineant, qò priora illa § 4. & sunt reverà argumenti ejusdem & hæc & illa periocha. Verùm nihil obstat, qò minùs ità fuerint à Marco ipso digesta, qi prout in mentem nunc hæc nunc illa venerant, chartis illinere solenne habuit. quod & *infr.* § 14, & 16. animadvertere licebit. Rectè autem idem monet locum hîc habere Diomedeum illud, quod & in proverbium jam abiit, *Iliad.* κ.

Ζωή τι δ' ἐρχομένου.

Usurpavit Plato *in Protag.* & Cicer. *famil. l.* 9. *ep.* 7. & *ad Attic. l.* 9. *ep.* 4. Sed & Aristot. *polit. l.* 3. *c.* 12. Τῷ γ' ἐνὸς οἱ δύο ἀμεινὸν βελτίονι (agnoscis Salomonis illud, *Eccles. c.* 4. *v.* 9.) τοῦτο γάρ ἐστι τὸ,

Ζωή τι δ' ἐρχομένου.

Idémque *ethic. l.* 8. *c.* 1. Ζωή τι δ' ἐρχομένου, νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτερον. Et Cicer. *offic. l.* 2. *Omnis ratio & institutio vitæ, adjumenta desiderat.* Ità generaliùs acceptum jure probabitur, quod de animi virtute víque corporis Sallustius in *Catilin. Utrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget.* de natura & arte Flaccus in *art.*

—*alterius sic*
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.

Vide *ad l.* 2. § 1.

Ἐνεργεῖν τὸ ἐπιβάλλον] *id quod tibi incumbit, ad te pertinet,* tui est officii & muneris exeqi. ità *l.* 5. § 25. ἃ ἀνθρώπῳ, καθ' ὃ ἄνθρωπός ἐστιν, ἐν ἐπιβάλλει. & *l.* 10. § 24. ὅσα ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *quæ unicuique conveniunt, adéque pertinent.* Herodot. *l.* 4. Ἀπολαύοντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον. *Sortitam facultatum, quæ ad ipsos pertinebat, portionem.* dixerat enim superiùs, λαχόντες τῶν κτημάτων τὸ μέρος. Et cum μέρος, Lucas Evang. *c.* 15. *v.* 12. Δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. *da mihi bonorum partem, quæ ad me pertinet.* Demosth. *de corona:* Τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τῇ πόλει. *fortunæ cum aliis nobis communis ratam atque ad nos pertinentem portionem tulisse.* Sed & μοῖραν ἐπιβάλλουσαι, Procop. *Gothic. l.* 1. ἢ τῇ Γότθοις ἐπιβάλλουσαν ἐν Γαλλοις μοῖραν λαβόντας. *acceptâ, quæ apud Gallos ad ipsos spectabat, portione.* Basil. Cæs. *in Psal.* 1. Ὁ μὴ ὢν ἐν τῇ βίᾳ τυγχάνων, ἵνα μακάρισος, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως· ὁ δὲ συμπληρώσας τὰ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἀναπεφύτῳ τέλει τῷ ζωῷ καταχλείσας, ἤδη ἀσφαλῶς μακαρίζεται. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸ αὐτοῦ ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἄρχοντα πλείονα ἔχειν δεῖ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· ἕως δ' ἄλλον ἕκαστον, ὅσον ἐπιβάλλει αὐτοῖς· *quantum ipsis convenit, vel, ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκιστα γὰρ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ πλεῖστον κοινόν· ἕως γὰρ ἰδίων μάλιστα φροντίζων· ἕως δὲ κοινῶν ἧττον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *quantum ad unumquemque attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει ποσοῦτον, ὅσον περ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τὰ πρέποντα καὶ ταῦτας. *tantum ad unumquemque felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Et *l.* 3. *c.* 4. καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον σωίζει, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἑκάστῳ τοῦ ζῆν καλῶς. *etiam publica utilitas homines in unum cogit, propterea quòd bene vivendi pars ad singulos pertinet.*

§ 8. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω] Basil. Cæs. *in Esaj.* Μὴ πολυπραγμόνει τὰ μέλλοντα. τί γὰρ ὄφελος ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ γνῶναι; εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὸν ἔσται τὸ ἐσόμενον, ἥξει, κἂν μὴ σκοπῇς· εἰ δὲ λυπηρὸν, τί σοι τὸ κέρδος σκοπεῖν τὰ λυπηρά; Ex Solonis mente Ausonius.

Certa si decreta sors est, quid cavere proderit?
Sive sint incerta cuncta, quid timere convenit?

Senec. *epist.* 74. *Si verò aliquod timetur malum, eò perinde, dum expectatur, quasi venisset, urgetur: & quicquid nè patiatur timet, jam metu patitur. quemadmodum in corporibus futuri languoris signa præcurrunt: quædam enim segnitia nervis inest & sine labore ullo lassitudo & oscitatio & horror membra percurrens: sic infirmus animus, multò antequam opprimatur malis, patitur: præsumit illa, & ante tempus cadit. quid dementius autem, quàm angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersere sibi miserias, & admovere, quas optimum est differre, si discutere non possis? vis scire, futuro neminem debere torqueri? quicunque audierit post quinquagesimum annum sibi patienda supplicia, non perturbatur, nisi*

ſi

ſi medium ſpatium tranſilierit, & ſe in illam ſeculo poſt futuram ſolicitudinem immiſerit. & epiſt. 24. Quid neceſſe eſt mala accerſere, & ſatis citò patienda cùm venerint, præſumere, ac præſens tempus futuri metu perdere? eſt ſine dubio ſtultum; quia quandoque ſis futurus miſer, eſſe jam miſerum. Item *ep. 98. Calamitoſus eſt animus futuri anxius, & ante miſerias miſer. nil eſt nec miſerius, nec ſtultius, quàm prætimere. quæ iſta dementia eſt, malum ſuum antecedere?* Vide eundem *epiſt. 13. & ad l. 8. § 33. & l. 6. § 31.*

Ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτὰ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον] itaque eisdem, qibus nunc es, armis adverſus ea inſtructus. Vide *l. 12. § 9.*

§ 9. Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται] Vide *ad l. 6. § 38. & l. 10, § 4.*

Συμπάσης ἰσοῤῥοπίας] Trahit huc σειρὰν χρυσῆν illam Homericam *Il. Θ. v. 19.* Ariſtides *orat. in Jovem;* Ἀπορρόλιν τῆς Διὸς τῶν πάντων πατρὸς δυνάμεως ἔλαχε ἔχει, καὶ ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Ὅμηρον σειρὰν ἀπαντα εἰς αὐτὸν διήρτηται, καὶ πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐξῆπται. πολὺ κάλλιον ἄλυσις αὕτη ἢ κατὰ χρυσῆν τινὰ, καὶ εἴ τινα ἄλλην τις ἐπινοήσειεν. Vide *l. 10. § 5.* Greg. Naz. *de pace,* id eſt, Τοῖς τῆς εὐνοίας δεσμοῖς, ὁ τεχνίτης λόγος, τὸ πᾶν συνέδησε. Redonanda Clementi vox iſta, *ſtrom. l. 5.* Ζεῦξ, οὐχ ἡ ὄψις ὅλων σύνεσις. leg. σύνδεσις. Vide *ad l. 12. § 30.*

Συγκατατέτακται] Vide *l. 4. § 45. & l. 5. § 8.*

Συνέχουσι] Vide *infr. § 48.*

Κόσμος εἷς] Vide *l. 4. § 40.*

Νόμος εἷς] Vide *l. 2. § 16.* Clemens *ſtrom. l. 1.* Νομοθέτης εἷς, καὶ νόμος εἷς· ἐκ θεοῦ γὰρ, τῷ καὶ ἐνδε, ὅ, τι τῆς φύσεως, ὅ, τι τῆς μαθήσεως νόμος εἷς.

Λόγος κενὸς] Vide *l. 4. § 4. & infr. § 10.*

Ἀλήθεια μία] Vide *l. 9. § 1.* Julian. *de cynicis. orat. 1.* Μία τέ ἐστιν ἀλήθεια, καὶ φιλοσοφία. & rurſus: ὥσπερ ἀλήθεια μία, ὅτω καὶ φιλοσοφία. Plut. *ſympoſ. l. 8. c. 9.* Ἀληθείαν μὲν γὰρ ἁπλῶς· ἀδύνατον ἡ ἀπειρεσίας, παρέχει τὰ πράγματα. Hinc illud; Πᾶν τὸ ἀληθεύον σωφρονεῖν. Siquidem, ut Ariſtot. ἀεὶ ἠρμέν. *c. 19.* Ἀληθῆ ἀληθεῖ οὐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶναι, ὅτε δόξαν, ὅτε ἀντίφασιν. ἐναντία μὲν γὰρ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα. περὶ τ' αὐτὰ ἡ ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν αὐτόν. ἅμα τε οὐκ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. Et *analyt. prior. l. 2. c. 2.* ἐξ ἀληθῶν οὐκ ἔστι ψεῦδος συλλογίσασθαι. Qin & qod de virtute idem *ethic. l. 1. c. 6.* Τὸ μὲν ἁμαρτάνειν, πολλαχῶς ἔστι· τὸ δ' κατορθοῦν μοναχῶς.

Ἕνα μὲν γὰρ ἁπλῶς, τοῦτο καὶ τὸ καλόν.

Et Plut. de virt. mor. Ἕκαστον ὧν περίποιθε ἀεὶ, μοναχῶς μὲν κατορθοῦται, πλεοναχῶς δ' ἁμαρτάνει. τὸ μὲν δεῖν τὸν σκοπὸν, ἓν ὄντα καὶ ἁπλοῦν· ἐσοχῶσι δ' ἄλλοτε ἄλλα, ὑπερβάλλοντες τὸ μέτριον ἢ ὑπολείποντες. idem de veritate, qæ & virtutis genitrix, qam cum virtute eandem (teſte Seneca ep. 71.) Socrates dixit, veriſſimum eſt. Ità Clem. Alex. *ſtrom. l. 1.* Μία δέ ἐστιν ἡ ἀλήθεια· ὡς καὶ μία καθ' ἑαυτὴν ὅτι ἡ ἀρετὴ, καὶ ἓν τὸ εὐδαιμονεῖν. *Una eſt veritas: prout & virtus una; undqe felicitas, qam virtus facit.* Et *ibid.* Μία ἡ τῆς ἀληθείας ὁδός. *Veritatis via una eſt. At erroris multiplex.* Πολυχεδεῖς γάρ πως τῆς ψεύδους αἱ ἀγωγαί. Theodoret. *therapeut. l. 1.*

--velut ſylvis ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit.--

Flacc. *l. 2. Sat. 3.* Sed Clementem avdiamus, qem tranſcriptum dare non pigebit. Μιᾶς τοίνυν ὔσης τῆς ἀληθείας· τὸ δὲ ψεῦδος μυείας ἐκτροπὰς ἔχει· καθάπερ αἱ Βάκχαι τὰ τῆ Πενθέως διαφορήσασαι μέλη, αἱ τ' φιλοσοφίας τῆς τε βαρβάρου τῆς τε Ἑλληνικῆς αἱρέσεις, ἑκάστη ὅσον ἔλαχεν, ὡς πᾶσαν αὐχεῖ τὴν ἀλήθειαν· φασὶ δ' ὄμως, ἀνατελῆ πάντα φωτίζεται. Et mox: Ὁ γὰρ αἰὼν τοῦ χρόνου τὸ μέλλον καὶ τὸ ἐνεστὼς αὐτὰρ δὴ καὶ τὸ παρῳχηκὸς, ἀκριβείας [ἀκαρῶς, vel -ιαίως.] συνίσησι· πολὺ ἢ πλέον δυναπτέρα τοῦ αἰῶνος ἡ ἀλήθεια συναγαγεῖν τὰ οἰκεῖα σπέρματα, κἂν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐκπίπτῃ γῆν. Denique; Ὁ δὲ τὰ διηνεκῆ σώσας καὶ ἀνοπαίητος, τέλειον τὸν λόγον ἀκινδύνως ἔχει· ὅτι κατάληψις τῆς ἀληθείας. Et *in eod. lib.* ὡς ἡ ἑνὸς ὄντος τοῦ εὐδαιμονεῖν αἰτίας πυθόμενοι αἱ ἀρεταὶ πλείονες ὑπάρχουσαι καὶ ὡς τοῦ Θερμαίνεσθαι ὅτι ἥλιος, τότε πῦρ, βαλανεῖον τε καὶ ἑστίας ὅτω μιᾶς ὔσης τῆς ἀληθείας, πολλαὶ τὰ συλλαμβανόμενα εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Rurſusque ad Stoicum dogma de virtutibus propiùs accedens; qæ qoniam luculentiora ſunt, fuſiùs exhibebimus. Ἐπὶ γὰρ σκοποῦμεν, μία καθ' ἑαυτὴν ὅτι ἡ ἀρετή· ταύτῃ ἡ συμβέβηκεν τέτοις μὲν τοῖς περίμασιν ἐγγεγραμμένη λόγεσι φρόνησιν· ἐν τέτοις ἡ σωφροσύνη, ἐν τέτοις ἡ ἀνδρεία, ἡ δικαιοσύνη. ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἓν λόγον καὶ μιᾶς ὔσης ἀληθείας, ἐν γεωμετρίᾳ μὲν γεωμετρεία ἀληθεία, ἐν μουσικῇ δὲ μουσικῆς, κἂν φιλοσοφίᾳ τῇ ὀρθῇ Ἑλληνικῇ εἴη ἡ ἀλήθεια. μόνη δὲ ἡ κυρία αὕτη ἀληθεία ἀπαρεγχείρητος, ἣν παρὸ τῷ ὑιῷ τοῦ θεοῦ παιδεύομεθα. Fruſtrà igitur ſunt qi veritatem aliam Theologicam, aliam Philoſophicam eſſe volunt, qaſi alicubi aliqid verum eſſe poſſit, qod alibi falſum ſit. qam ſententiam, abſurdam ſanè & rationi adverſam, refutantem, & contrariam ei demonſtrantem, vide ſis Caſmannum in *problem. marin.* ad finem *qæſt. 12.* Sed qomodo ergò alia, & alia? Avdi Clementem. Ὃν τρόπον φαμὲν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχμῆς, τῷ μὲν πανηλήρει ἀδείσης, λέγεσι ψεῦδος· τῷ δὲ τελούντι, τέλος· καὶ ἑκούσιον μὲν, τῷ παιδεύεσθαι· μισθὸν δὲ, τῷ διδασκάλῳ καὶ τῷ παιδεύσαντι,

περίσχοπτ, ἀδρᾳζῶνα. Optimè Cicero *Academ. l. 4. Noſtra, inquis, ſola vera ſunt. certè ſcla, ſi vera. plura enim vera diſcrepantia eſſe non poſſunt.* Et *de oratore l. 2. Plus uno verum eſſe non poteſt.* De *unica* interim *veritate* qæ argutantur Scholaſtici, vide apud Alexandr. Halenſ. *part. 1. q. 15. m. 5.* & Thom. Aqin. *ſum. part. 1. q. 16. a. 6.*

§ 10. Ἐναρμονίζεται] Vide *l. 2. § 12.*

Εἰς τὸν ἅπαντα λόγον] Vide *l. 4. § 14, 18. & l. 6. § 23. & ſupr. § 6.*

§ 11. Κατὰ φύσιν ὀρθὴ ἡ κατ' ἄνθρωπον λόγος] *Eadem,* inqit, *actio creaturæ rationalis eſt ſecundum naturam & ſecundum rationem.* qia nimirum de natura rationalis eſt, eſſe præditum ratione. Sen. *de vita beat. c. 8. Naturâ duce utendum eſt. hanc ratio obſervas, hanc conſulit. idem eſt ergò beatè vivere, & ſecundum naturam.* Sed & ex conſeqenti, idem ſecundum naturam vivere, & ſecundum rationem.

§ 12. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθήμων] Xyl. ἐρωτηματικῶς legit: *Rectus, an qi erigatur?* qaſi dixeritꝭ cogita tecum, uter horum ſis, qi rectus ipſe conſiſtat, an qi ab alio erigi opus habeat. M. Caſavb. *ἢ* legiſſe videtur. vertit enim; *Rectus ipſe, non directus.* qomodo ſeꝛè legitur *l. 3. § 5.* Vide qæ ſunt ibi adnotata. Mihi hoc velle videtur, vel ut rectus conſiſtas ipſe, vel ſi labi contigerit, erigentis opem nè ſpernas. Vide *ad l. 1. § 7. & 14. & l. 4. § 12.* Utriuſqe horum imaginem havd ineptam ſubminiſtrat Syneſius *in calvit.* Ὥσπερ γεωργῶν παῖδες ὑπὸ τῆς ὁρμῆς ἅμα γελαίνοντων φυτὰ σωτίνητες, ὡς εἰς ἀρδὸν αἱρεῖς βάλεται τε καὶ πέρυκαν, ὅσα μὴ φρὸς τοῦτο παρ' ἑαυτῆς ἐξικνεῖται, κονδοῖς αὐτὰ καὶ χάραξιν ὑπερείδουσιν. *Plantæ,* inqit, *qædam ſuapte vi ὀρθαί* i. e. rectæ creſcunt, *aliæ qæ ſponte neqeunt, arte & ope, ſive adminiculis ὀρθοῦσθαι.* i. e. *erigi* neceſſe *habent.*

§ 13. Ἐν ἡνωμένοις] Ἡνωμένα καὶ διεζευγμένα, de qibus tum hîc, tum & *l. 9. § 9.* Marcus noſter, ſic diſtingvit Sextus Empiric. *adverſ. Phyſic. l. 1. c. 2.* Τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἐστὶν ἡνωμένα, τὰ δὲ ἐκ σωμαπλωμένων, τὰ δὲ ἐκ διεζευγμένων. ἡνωμένα μὲν ἐστὶν, τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κρατούμενα, καθάπερ φυτὰ καὶ ζῶα. ἐκ σωμαπλωμένων δὲ, τὰ ἐκ ὧν παραπεπλεγμένων καὶ πρὸς ἓν τι κεφάλαιον νενόητον συνεστῶτα, ὡς ἁλύσεις, καὶ πυργίσκοι, καὶ νῆες· ἐκ διεζευγμένων δὲ, τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ ἐγκεχωρισμένων, καθ' αὑτὰ ὑποκειμένων συγκείμενα, ὡς σταφὶς καὶ ποίμνια καὶ χοροί. Plutarchus itidem in *præcept. conjugal.* Τῶν σωμάτων φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διεζευγμένων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ σῶρον καὶ στρατόπεδον· τὰ δὲ ἐκ συμπλεκομένων, ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν· τὰ δὲ ἡνωμένα καὶ συμφυῆ, καθάπερ ἐστὶ τὰ ζῶον ἕκαστον. Qod Pompon. *digeſt. l. 41. tit. 3. leg. 30. Tria genera ſunt corporum: unum, qod continetur uno ſpiritu, & Græcè ἡνωμένον vocatur; ut homo, lignum, lapis, & ſimilia. alterum, qod ex contingentibus ſe, hoc eſt, ex pluribus inter ſe cohærentibus conſtat, qod συνημμένον vocatur; ut ædificium, navis, armarium: tertium, qod ex diſtantibus conſtat; ut corpora plura, non ſoluta, ſed uni nomini ſubjecta; veluti populus, legio, grex.* Senec. *ep. 102. Qædam continua eſſe corpora, ut hominem: qædam compoſita, ut nevem, domum, omnia denique qorum diverſæ partes junctura in unum ſunt coactæ: qædam ex diſtantibus, qorum adhuc membra ſeparata ſunt, tanqam exercitus, populus, Senatus. illi enim per qos iſta corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & ſinguli ſunt.*

Τὰ μέλη τὸ σώματος] inculcat hoc Apoſtolus paſſim de Chriſticolis, qod Marcus hîc de omnibus in univerſum hominibus. *Ad Epheſ. c. 4. v. 4.* Ἓν σῶμα, καὶ ἓν πνεῦμα. & *ad Rom. c. 12. v. 5.* Οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, οἱ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. item *ad Cor. ep. 1. c. 10. v. 17.* Ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. & *c. 12. v. 12.* Καθάπερ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα, ἓν ἐστι σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. (qo loco ὁ Χριστὸς, pro corpore Chriſti politico, non phyſico ſumitur, prout & *ad Gal. c. 3. v. 16.*) Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. & rurſus, *v. 27.* Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Θεσσαλονικέων ἐκ ἧσσον τὰ σῶματος μέλη, ἢ ἐκείνῳ τὰ ἑαυτοῦ· πάντες γὰρ ἓν ἐσμὲν ἐν κυρίῳ· καὶ μία κεφαλὴ πάντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, Χριστὸς καὶ ὅπερ ἐστὶν ἀλλήλοις τὰ μέλη, τοῦτο ἔκεινος ἐκείνῳ καὶ πᾶσιν ἅπαντες. Senec. *de ira l. 2. c. 31. Quid ſi nocere velint manus pedibus? manibus oculi? ut omnia inter ſe membra conſentiant, qia ſinguli ſervari, totius intereſt: ità homines ſinguli parcent, qia ad cætum geniti ſumus. Salva autem eſſe ſocietas nisi amore & cuſtodiâ partium non poteſt.*

Περὶ μίαν τινὰ σωτηρίαν] Vide *ad l. 2. § 1.*

Μέλος εἰμὶ] Ita Sen. 95. *Omne hoc qod vides, qo divina atqe humana concluſa ſunt, unum eſt; membra ſumus corporis magni.* Et Marcus pariter, *l. 4. § 40.* Ὡς ἓν ζῶον ὁ κόσμος. Vide & *ad l. 2. § 1, 3, 4, 9.* Verùm reſtringit hîc ad σύστημα λογικὸν. Vide *ad l. 3. § 3.* συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ἐὰν ἡ διὰ τῆς ῥοῆς στοιχείου μέρος] Verba illa διὰ τῆς ῥοῆς στοιχείου glotſema forſan fuerint. Μέλος autem & μέρος ità Marcus diſtingvit; ut μέλος animantibus duntaxat competat, μέρος etiam inanimatis. Aliter pavlò Strabo *l. 2.* qi non *animationis*, ſed *configurationis* ratione, iſtud ab iſto diſterminat; Ἡ χεὶρ μέλος τοῦ, inqit, ἡ δὲλλος χεὶρ μέρος διαφέρει, διότι ἡ χεὶρ μέλη λαμβάνει προσφυᾶ ἔχοντα φυσικῶ, ὀρθώσει τινὶ καὶ τύπῳ σημειώδει· καθὸ καὶ τοῦτο εἴρηται, (*Odyſſ. 2. v. 291.*)

Τὸν δὲ διαμελεῖσι ταμίαι —ἡ δὲ ὕδὸν ἔχει τοῦτον. & accuratiùs Ariſtot. *hiſt. animal. l. 1. c. 1.* Τῶν ἐν τοῖς ζώοις μορίων, ἃ μὲν ὅμοιον μέρος, ἀλλὰ καὶ μέλος

μέλη καλεῖται. ταῦτα δ' ὅτιν, ὅσα ἡδὺ μερῶν ὅλα ὄντα, ἕτερα μέρη ἔχει ἐν αὐτοῖς ἴδια· οἷ κεφαλή, καὶ σκέλος, καὶ χεὶρ, καὶ ὅλως ὁ βραχίων, καὶ ὁ δάκτυλος. ταῦτα γὰρ αὐτά τέ ὅτι μέρη ὅλα, καὶ ἔστιν αὐτῶν ἕτερα μέρεα. Membrum ergò unumquodque etiam pars eſt corporis; verùm non itidem è converſo.

Καλαληπτικῶς συμβαίνει] Imò καλαληκτικῶς. vocabulum ſignatum. ità delectat, ut ulteriùs nihil requiras. Vide *ad l.* 9. § 42. ubi vox eadem repetitur.

Εὐφραίνει τὸ εὐαγγελεῖν] Plut. *de vit. Epicur.* adverſus Epicureos agens; Αὐτοὶ δή τε λέγουσιν, ὡς τὸ ἓν ποιεῖν ἥδιον ὅτι τοῦ ἓν πάσχειν. Et *de philoſopborum convictu cum principibus*; Ἐπίκουρος, τὸ ἓν πάσχειν τὸ ἓν ποιεῖν, οὐ μόνον κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναί φησι. χαρᾶς γὰρ ἥδιόν ἐστιν γόνιμόν ὅτιν ὡς χάριν. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς Χάρισι τὰ ὀνόματα θεὶς Εὐφροσύνῃ, Ἀγλαΐᾳ καὶ Θαλείᾳ· τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόναι χάριν πλεῖόν ὅτι καὶ καθαρώτερον. διὸ τῷ πάσχειν ἓν ἀλυόντας πολλάκις, ἀεὶ ἥδ' ἀγάλλονται τῷ ἓν ποιεῖν. Idem *de Socrat. gen.* Ποίᾳ γὰρ ἔτω σκοπῷ βάλλοντα καὶ τυχεῖν ἡδύ, καὶ διαμαρτάνειν ἀνιαρόν, ὡς ἀνδρὸς ἓν παθεῖν ἀξίᾳ διὰ χάριν ἐφιέμενος; Et in *Erotic. de amantibus.* Ὥστε χαίρειν τοῖς ἐρωμένοις διδόντας, ὡς παρ' ἑτέρων τι χαίρειν αὐτοὶ λαμβάνοντες. De Chriſto Domino Gregor. Naz. *in bapt.* Δίδωσιν ἥδιον ἢ λαμβάνειν ἑτέρῳ.

Ὡς αὐτὸν ὑμεῖων] Phalaris *epiſt.* 17. Οὐ διδόναι χάριτας ὅμοιαι δυρύμβοις ἀγαθοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον παρ' αὐτῶν λαμβάνειν. Et *epiſt.* 119. qem locum libentiùs, qò emaculem, tranſcribo. Οὔτε γὰρ παραδίδωκεν ὁ καιρὸς, μέμφασθαί σοι ὑμᾶς ὡς φιλτάτους, τοῦ πράττειν (σοὶ τῷ forſan) χρόνος μηδὲν αἰτιασαμένους· (αἰτιασαμένου. culpat enim quodammodo, qòd nihil priùs petierant.) συγχωρήσαι δὲ τῷ παρόντος, ἵνα μὴ αἰτήσῃ, ἅπερ ὑμεῖς ἐθέλετε δοῦναι τοῖς ἀληθείας· δίδωμι γὰρ ὑμῖν χάριν τὴν αἴτησιν. ἐγὼ δὲ ὦ μὴ τοσαύτης ἡδονῆς λήψομαι μᾶλλον, ἢ δόσεως τί γὰρ ἀνδρὶ φιλοπαίγνιον κάλλιον καὶ μεγαλοφρονέστερον, ἢ δοκεῖν τοῦ ἑαυτοῦ πολίτας ἓν ποιεῖν; Ariſtid. in *Panathen.* de populo Athenienſi: Ἓν γὰρ ποιεῖν, ἐκ τοῦ πάσχειν, πυρικότες ἥδεσαν καὶ μᾶλλον ὠφέλουν αὐτοὺς τοῖς ἓν ποιοῦσι τὸ ἀλλήλοιν, φιλ' ἵνα αὐτοὺς δεῖν παρ' ἑτέρων μηδὲν τῆς ἀρετῆς λαμβάνειν· ἀδ' ὅτι κέρδος φιλεῖν τοὺς δούλους αὐτούς· ἀλὰ γε μᾶλλον, ἢ τοὺς παῖδας καὶ γονέας ὅτι κέρδει φιλεῖν· ἀλλὰ καὶ μὴ δεῖ ἀναλωμάτων σώζειν τοὺς ὡς ὑπὲρ οἰκείων τὰς γνώμας διακειμένους. P. Syr. [*Beneficium dando accepit, qi digno dedit.*] Imò ſibi ipſi benefacit, inqit Marcus, qi benefacit alteri; qia & is qi benefacit & is cui benefit, ejuſdem corporis membra ſunt. Siqidem manus cùm pedi benefacit, ſibi ipſi etiam benefacit in pede. atqe hoc eſt, qod *infrà* §. 74. ὠφελήμενος, ἐκ τῷ ὠφελεῖν. Et *l.* 11. § 4.

§ 14. Τοῖς παθεῖν ἐκ τῆς φερσιλώσεως δυναμένοις] hoc eſt, corpuſculi mei membris. τοῖς μεμελυδρίοις τῦ φυσήματος τύτου, ut *infr.* § 68. Sive τοῖς κακωμένοις μέρεσιν, ut *l.* 8. § 28. cur autem Annot. Lugdun. τὸ φερσιλώσεως hîc ſubmoveret, φερσεπιπλώσεως ſupponeret, nihil erat, cùm τὸ φερσιπλέτω præceſſiſſet. Sed & τὸ φερσίπλον. *infr.* § 68. reperiatur. fruſtrà & Xyl. de aliorum caſibus hæc accepit, qæ de corporis proprii affectionibus dicta ſunt.

Ἐκεῖνα μέμφεται τὰ παθόντα] malim μέμψηται, *conqerantur ea, ſi voluerint, qæ perpetiuntur.* Vide *infr.* § 15. & *l.* 8. § 28. Verùm mutato nihil opus. μέμψεται dictum fuerit, ut ὄψεται, *viderit. l.* 12. § 1.

Ἐγὼ δ'] id eſt, τὸ ἡγεμονικόν. ut § 16. qod Xyl. cùm non animadverteret, Marci mentem hîc non cepit. Ità Cicer. in ſomn. Scip. *Mens cujusqe ſua eſt qisqe.* Apoſtolus, ſed ſenſu parùm diverſo, qia mentem pro parte regenita ſumit, *ad Rom. c.* 7. *v.* 17. οὐκ ἐγὼ (id eſt, ὁ νῦς μου. *v.* 25.) ἀλλ' ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

Ἐὰν μὴ ἀπολάβω] Vide *l.* 4. § 7. Plut. *de tranqil.* Καθόλε δ', ἐπεὶ δεῖ ἀζημίωτον, τὰ μὲν φύσει τὸ λυπεῖν καὶ βαρύ ὑπφέρει, τὰ δ' πλείσα δόξῃ δυσχεραίνειν ἐνίζομεν καὶ μανθάνομεν. οὐκ ἄρχησόν ὅτι θεὸς ταῦτα μὲν ἔχειν ἀεὶ τὸ τῦ Μαρσύᾳ θεὸ χεῖρον,

Οὐδὲν πάσχουσι δεινὸν, ἂν μὴ ποιῶσι. τί γὰρ θεὸς σὶ ὅτι, φησὶν, ἂν μήτε σαρκὸς ἅπτηται, μήτε ψυχῆς; θεὸς δ' τὰ φύσει δυκίνητα λυπεῖν, ἐκεῖνο τὸ Ἐυριπίδειον,

Οἶμοι. τί δ' ὄιμοι; δηπτά τοι πεπόνθαμεν.

ὑδεὶς γὰρ ἔτω τῆ παθητικῆ καταφερομένε καὶ ὀλιδαίνοντος ἀνταλαμβάνεται λόγος, ὡς ὁ τῆς κοινῆς καὶ φυσικῆς ἀνάγκης ἀναμένων ποιῶν, ἢ διὰ τὸ σῶμα μεμισηκὼς ὁ ἄνθρωπος, μόνῃ ταύτῃ τῇ ψυχῇ λαβεῖ δίδωσιν; ἐκ δ' τοῖς κυκεωτάτοις καὶ μεζίσοις ἀσοφήμε ἔσηκεν. Hæc à Stoiciſmo havd procul abſunt. Idem *de exil.* τὸ λυπεῖσθαι καὶ ταπεινῦν ἑαυτὸν, ὅτι πάντα μὲν ἄχρηστόν ὅτι καὶ μυρίμυρον κενῶς καὶ ἀνοήτως. ὅπε δ' αὐτὰ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τῦ λόγε ἐλεγχθέντα καὶ ἀνακαλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν, ὑδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ προσπεσῇ, κομιδῇ γελοῖόν ὅτι, μὴ τῆς σαρκὸς πωδαγούσης, τί πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ διὰ τὸ σύμπλοκα τῦτο χεῖρον γίγνεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν συναχθομένοις καὶ συναλγοῦσιν διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης. Verùm Marcus ad ea etiam qæ corporì læſionem inferunt, argumentum iſtud extendit.

§ 15. Ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι] Vide *l.* 4. § 18. & *l.* 6. § 22. & *l.* 8. § 5. Hoc illud Joſuæ decretum, *c.* 24. *v.* 15. alii qicqid fecerint, ſe cum familia ſua in recto Dei veri cultu perſeveraturos.

Ἡ ἡ πορφύρα] Vide de *purpura*, qæ ex Epicteto adducuntur *ad l.* 11. § 18. Ὅτι

Ὅ, τις ἂν ποιῇ] leg. ὅ, τι ἂν τις ποιῇ, ex membro præcedente.

§ 16. Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ οὗ λέγω, ὃ φοβεῖ ἑαυτὸ εἰς ὀπθυμίαν.] manca hæc esse, ex seqentibus satis claret; nec qid possit suppleri, est adeò difficile conjectu. Verùm qi enunciativè capiunt, à Marci mente qàm longissimè recedunt. is enim passim inculcat, molestiam omnem, non à rebus externis, sed ab animo ipso & opinione de eis concepta, nobis obtingere: hoc est; mentem ipsam sese conturbare, solam sibi molestiam omnem facessere. Videantur qæ *suprà* § 14. & *l.* 4. § 7, 39. & *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 8, 52. & *infr.* § 68. & *l.* 8. § 40, 42, 47. & *l.* 9. § 13, 15. Itaqe D. Boot. per interrogationem concipi postulat: cui ego libens assentior; & qæ desunt, ità supplenda existimarem. οὐκ ἐνοχλεῖ; οὗ λέγω, ὃ φοβεῖ ἑαυτό; [ὃ λυπεῖ;] εἰς ὀπθυμίαν [ὃ κινεῖ; vel ὃν ἄγει;] sicut Galen. *de optim. sect. c.* 6. ἐὰν μὴ λυπῇ, μηδὲ εἰς αἴδιον ἡμᾶς ἄγῃ. *Mens an non ipsa sese perturbat? exempli gratiâ: nonne seipsam terret? nonne tristitiâ afficit? nonne in cupiditates conjicit?* &c. vel etiam, αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ; ὃ λυπεῖ (ut sit hoc illius, οὗ λέγω loco) ἑαυτό; ὃ φοβεῖ; &c. Sensum ipsum, qicqid de verbis fuerit, confirmant seqentia. ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράξῃ. Verba autem feliciùs pavlò videtur restituisse sic D. Salmasius. οὗ ὃ φοβεῖ, οὐκ ἄγει εἰς ἀθυμίαν. ἄγει εἰς ἀθυμίαν idem est ac si dixisset ἑαυτὸ λυπεῖ. nam ἀθυμία est λύπη, ut εὐθυμία *hilaritas*. unde εὐθύμει, *hilari fis animo*, ità *l.* 4. § 38. κἂ ὅσα τοῦ μωρὸς ἀνῤῥαίνει ἢ λυπεῖ. istiusmodi aliqid supplendum ex seqentibus liqet, ubi hæc duo simul repetit, εἰ δέ τις ἄλλῳ αὐτὸ φοβεῖσαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. & post, τὸ ψυχάριον τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον. confirmant eadem & sensum verborum Marci, qem asserimus genuinum. Si enim nihil aliud potest menti hisce modis molestiam facessere, ipsa sibi facessat necesse est, qandocunqe molestiâ aliqâ afficitur. Ità Epictet. *l.* 3. *c.* 19. Περαίρουν γὰρ ὑμᾶς δύναται κωλύσαι ἢ ἕλκειν ἀφεφαίρετον, εἰ μὴ αὐτὴ ἐκυτήν. ὑμῖν ἄλλο ταραχῆς ἢ ἀκαταστασίας αἴτιόν ἐστιν ἢ δόγμα.

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ἀπολογίσεται ὁ τρόπος] *Ipsa enim sese* (si volet) *opinando non movebit istis motibus.*

Τὸ σωμάτιον μὴ πάθῃ τι] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 28.

Οὐ γὰρ ἕξεις αὐτὸ εἰς χρίσιν τοιαύτην] Locus iste mihi planè depositus, absqe clariss. D. Salmasio fuisset, cui non ego magis debeo, qàm Marcus ipse. is manum medicam favsto sydere admovit. Malè, inqit, Xylander αὐτῷ pessimè locum hunc sic vertit, *Animo nullus metus, dolor, aut opinio horum accidere potest: neqe enim ei sunt habitus ad hæc.* Sic vertendum illi fuit; *Animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil eorum patiatur, si non illam in hoc judicium demittas.* legendum igitur in Græcis, ὑδὲν μὴ πάθῃ, εἰ μὴ ἄξεις αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην. vel, εἰ δὲ παρέξεις αὐτὸ εἰς κρ. τ. Nihil verius. Epictet. differt *l.* 2. *c.* 6. Τίς γάρ σε ἀναλήψεται δύναται ὑπολαβεῖν τι, ὧν σὺ θέλεις;

Ἀπροσδόκητος] ἀφὶ τῆς τῦ ἡγεμονικῦ αὐταρκείας, Vide *supr. l.* 5. § 14. & *infr. l.* 11. § 1.

Ἀνυπόδητον] Vide *l.* 5. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ὅτε πλοῦτός ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, τότ' ὑγίεια, ὅτε δόξα, ὅτε ἄλλο τι ἀπλῶς, πλοῦ ὀρθὴ χρῆσις φαντασιῶν. τοῦτο ἀκόλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνυπόδητον.

§ 17. Εὐδαιμονία ἐστὶ δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὸν] deesse vocabulum aliqod videtur, qod membrum posterius explear. forsan [ἡγεμονικὸν] ἀγαθὸν, fuerat, in hoc enim Marco censente, τὸ πᾶν. Vide *ad l.* 2. § 15. idémqe eidem ὁ δαίμων iste. Vide *ibid.* § 17. & *l.* 10. § 13. qo loco ait τὸν νοῦν, ubi voluerit, ἀγαθὸν δαίμονα fieri. Nam M. Casavbono, τὸ ἢ ἀγαθὸν expungenti non accedo. Conjecturam meam firmat, qod ex Platone Clemens *strom. l.* 2. Αὐτὸς ὁ Πλάτων τὴν εὐδαιμονίαν, τὸ ἓν τὸν δαίμονα ἔχειν· δαίμονα δὲ λέγειν, τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἡγεμονικόν. Cui gemina, ex innominato aliqo, ista Svidas exhibet: Ὅτι ὁ σπουδαῖος εὐδαίμων ἐστί. ὁ γὰρ ἓν τὸν δαίμονα ἔχων, σημαίνειν δοκεῖ τὸν τὸ εὐδαίμονος ὄνομα: εἰ δὲ δαίμων ἐκάστῳ ἡ ψυχὴ, κἀκεῖ Ξενοκράτης φησὶν, εἴη ἂν εὐδαίμων, ὁ ἓν τὴν ψυχὴν ἔχων. ἓν δὲ τὴν ψυχὴν ἔχει ὁ σπουδαῖος· σπουδαῖος δ' ἄρα ὁ εὐδαίμων. Accedit & Pythagoræ scitum illud, εὐδαιμονεῖν ἄνθρωπον, ὅταν ἀγαθὸν ψυχὴ περιλάβῃ. Laërt. *lib.* 8. Apul. *de Deo Socrat. Nam quodam significatu & animus humanus, etiam nunc in corpore situs, Dæmon nuncupatur,* [Maro Æn. *l.* 9.]

—*Dine hunc ardorem mentibus addunt,*
Euryalen an sua cuique Deus fit dira cupido?

igitur & bona cupido animi, bonus Deus est. unde nonnulli arbitrantur, εὐδαίμονας dici beatos, quorum Dæmon bonus, id est, *animus virtute perfectus est. quem nostrâ linguâ, ut ego interpretor, poteris Genium vocare, quòd is Deus, qi est animus sui cuique, quamqam sit immortalis, tamen quodammodo cum homine gignitur.* Vide dissertationem hac de re Dionis Prus. *orat.* 23.

Τί ἓν ὧδε ποιεῖς, ὦ φαντασία;] Qid est opus imaginatione, sive opinatione, cùm mens ipsa qod sunm est & fecerit & habuerit? Vide *ad periochen* proximè *superiorem* extremam: & *infr.* § 29.

Ἀπέχε τοῦ θεὸς σοι] forsan [νὴ] τοῦ θεὸς. atqe ità M. Casavb. nam Xyl. omisit; malèqe reddidit, οὐ ἥλθε, *unde venisti.* cùm vertendum fu-

erit

erit, *ut veniſti. faceſſe hinc, per Deos, ut veniſti.* Sed nec fortaſſe νὴ particulâ illâ interjectâ opus fuerit. Siquidem D. Salmaſ. formulam uſitatam eſſe monet, πρὸ θεός σοι, ſubavdi ὄφελμι. eámque locutionem occurrere in *bemiambis* Anacreonteis, & in *diſſertationibus* Arriani. Ità certè Anacreon *carm.* 31.

Ἄφες με, πρὸ θεός σοι,
Πιεῖν, πιεῖν ἀμυσί.

Arrian. in Epicteti *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Παῦσαι, πρὸ θεός σοι, ἐμπαίζων μι τῇ ψυχῇ. Et *c.* 23. Παῦσαθε, πρὸ θεὸς ὑμῖν, καλὰ ὀνόματα καὶ πράγματα καταφρονοῦντες. & ad formulam Chriſtianam propiùs, *ibid. c.* 7. τὸν θεόν σοι. qem locum corruptum fruſtrà ſuſpicatur Volſius. reſtituenda eadem, *c.* 22. ubi, τὸν θεόν σου, vitiosè legitur; qod interpretem eundem, cùm non adverteret, in alia abduxit. & diversâ rurſus formulâ, ſed ellipſi câdem, *l.* 3. *c.* 23. θαυμαστὸς, κύριε, πλὴ ἐμοῦ σοι σωτηρίαν. contractiùs etiam *l.* 2. *c.* 19. λέγε μοι, πρὸ θεὸς, διὰ τί με ἔλεγες. Si locus ſaltem integer ſuerit. facit enim ſuſpectum, qod Gellius *l.* 1. *c.* 2. exhibet, λέγε μοι σὺ πρὸ θεός. qod fortean fuerit, πρὸ θεός σοι. qin integram qoqe idem extulit, *l.* 3. *c.* 10. ὁμοίως ἡμῖν πάντας θεὸς, ὅτι προσῆκε. Locus ergò ſincerus & integer eſt. nec ullâ ratione admittenda Annot. Lugd. interpolatio, ἀπέρχου πρὸς πρὸ θεός σύ.

Οὐκ ὀργίζομαί σοι] Hoc enim dogmati Stoico adverſatur; non tamen & Chriſtiano, qod ὀργίζεσθαι καὶ μὴ ἁμαρτάνειν monet, *ad Epheſ. c.* 4. *v.* 26. Diogeni avtem Stoico, non Cynico (qod Eraſmum fugerat) de dogmate iſto differenti, cùm adoleſcens qidam protervus, velut periculum facturus, an re præſtaret qæ docebat, in faciem inſpuiſſet, *Non qidem iraſcor*, inqit ille; *ſed dubito tamen an iraſci oporteat?* Narrat Seneca *de ira, l.* 3. *c.* 38. Fidentiùs Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia eſt, ut motu meo digna ſit.*

§ 18. Τί δὲ δύναται χωρὶς μαλαβολῆς γίνεσθαι;] Vide *l.* 4. § 46. & *l.* 5. § 13. & *lib.* 6. § 15.

Τί δὲ φίλτερον] *infr.* § 21. & *l.* 4. § 36. & *l.* 9. § 32.

§ 19. Ὡς διὰ χειμάῤῥου] Vide *ad l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. Avg. *in Pſal.* 38. *Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. torrens rerum fluit.*

Σωφρονῶ] Vide *l.* 6. § 41.

Ὡς τὸ εἰκὸς] vide *l.* 2. § 1. & *ſupr.* § 13.

Πόσους ἤδη ὁ αὐτὸν Χρυσίππους] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48. & *l.* 6. 47.

Πόσους Ἐπικτήτους] è ſuperis ergò exceſſerat jam Epictetus. Accedit qòd Gellius Herodi Attico, qi ſub Marco floruerat, æqalis ferè, de Epicteto, tanqam qi jamdudum deceſſerat, ità verba facit, *l.* 2. *c.* 18. De *Epicteto philoſopho nobili, recentior eſt memoria, qàm ut ſcribi, qaſi obliteratum, debuerit.* vide *ad l.* 1. § 7. & *ad l.* 8. § 31.

§ 20. Ἐμὲ ἓν μόνον φοβεῖται] *Hoc unum me ſolicitum habet.* ità τὸ φοβεῖσθαι ſæpiùs uſurpat *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22.. Eſtqe hoc qod profitetur cumprimis utile piúmqe, ſi ſolicitudo univerſa eo fine adhibeatur, ne qid unqam obrepat, qod officii ſui non ſit. vide *infr.* § 66. & *ad l.* 8. § 3. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν φοβεῖσθαι.

§ 21. Ἔγγυς] Vide *l.* 4. § 16. Petrus *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε.

Ἢ σὺ φοβεῖ πάντων λήθη] vide Solom. *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11.

§ 22. Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας] Hoc eſt qod Avg. *in Joan tract.* 66. & *in concion. ſolenn.* 235. *Eſto medico ſimilis; qi odit morbum, amat ægrotum.* Ità Marcus etiam lapſos & errantes diligi vult. Amplius aliqid Chriſtus Dominus; non lapſos tantùm & errantes, verùm in nos ipſos delinqentes. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Matth. *c.* 5. *v.* 44. Hinc Iſidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 259. Παρὰ μὲν ἀνθρώποις ἴσον ἐστὶ δοκεῖ, τὸ εὐφραίνειν μὲ ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροῖς μὲ ἀμοιβεσθαι· παρὸ δὲ τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐφραίνοντας κρατεῖ. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς ἰχνὶ· ἀλλὰ πᾶσι πρὸ πάντων ἀνεξικακεῖν, εἶναι δίον τι, καὶ εὐεργετεῖν. Contrà planè qàm Pindarus *Pyth. od.* 2. Φίλον εἶναι φιλεῖν· ποτὶ δ' ἐχθρὸν ἀτ' ἐχθρὸς ἐὼν, λύκοιο δίκαν θανεῖσθαι, ἄλλ' ἄλλοτε πείραν ὀφλοῖς σκολιᾶς. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Cynicum inſtituens; Δαίρτεος δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄνον, καὶ δαιρέμονον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς δαίροντας. De Chriſtianis Juſtin. *ad Diognet.* Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται. Atqe hæc eſt reverà charitas ſincera, *amare qos tolerat, tolerare qos amas*, ut Gregor. Rom. *in Evang. ſerm.* 35. Qin & Marcum ad eos etiam reſpexiſſe, qi adverſus nos ipſos fuerint injurii, qæ ſubjecit, oſtendunt. Vide *ad l.* 11. § 18.

Ὅτι καὶ συγγενεῖς] Vide *ad l.* 2. § 1. Hippias apud Platon. in *Protag.* Ὦ ἄνδρες οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς, συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας ἔμ), φύσει, ἀ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου, φύσει συγγενές ἐστιν.

Δι' ἄγνοιαν, καὶ ἄκοντες] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 14. & *l.* 11. § 18.

Ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεται] Vide *ad l.* 4. § 6. & *infrà* § 58.

Οὐκ ἔβλαψέ σε] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 9. § 38.

§ 23. Ἡ τοῦ ὅλων φύσις, ἐν τῇ ὕλῃ ὑσίας, ὡς κηρῷ] Elegantî ſimilitudine hoc illuſtrat, non Lucianus ille, Epicuri de grege, ὁ κλιδασὰς, ſed de ſchola Platonica Leo, (Byzantius fortean) utì ex Athen. *dipnoſoph. l.* 11. & Laërt. *l.* 3. in *Platon.* patet; in *dialogo*, qem *Alcedinem* inſcripſit, & inter

iater Luciani opuſcula, à qibus dictionis mollitie venâqe candidiore plurimùm diſcrepat, extat vulgó. Τὸ μὲν γὰρ τοιῦτο, inqit, καὶ τὰ παιδάρια τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάττειν ἐπιτιθέμενα, πολὺν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, ῥᾳδίως ἂν τὸ αὐτὸ πολλάκις ἔργον, μέλαγμα τίζει πολλὰς ἰδέας φύσεις. Eisdémqꝫ planè inſiſtens veſtigiis Plut. *ad Apoll.* Ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ δύναταί τις πλάττων ζῶα συγχεῖν, καὶ πάλιν πλάττειν καὶ συγχεῖν, καὶ τοῦτο ἐν παρ' ἓν ποιεῖν διαλείπων· ὅτου καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, πάλαι μὲν τοὺ θεσπρόνους ἤμπλ ἀνέσχεν· εἶτα σωσεχεῖς αὐτοῖς ἐγέννησι τοὺς πατέρας, εἶτα ἡμᾶς, εἶτ' ἄλλους ἐν' ἄλλοις ἀνακυκλήσασ· καὶ ὁ τῆς ῥώσεως πολαμὸς ἔστ' ἐπιλελοιπὼς ῥέων ὅποτε σήσεται, καὶ πάλιν ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς φθορᾶς. Cui non abſimile qod Aphrodiſſ. *probl. l.* 1. *q.* 49. Ὡς ὅταν ὁ ἀνδριαντοποιὸς τὸν χαλκοῦν ἵππον ἢ βοῦν, ἢ τι τοιοῦτον ζῶον χωνεύσας ἢ ἐλάσας, πλάσῃ ἄνθρωπον, ἢ ἕτερόν τι σχῆμα, ἀπὸ εἴδους εἰς εἶδος μεταβάλλων τὸν ὕλην. Luſûs autem puerilis illius, qo animalium icunculas è cera ſolent effingere, meminit & Lucianus in *inſomnio* verbis hiſce; Ὁπόταν γὰρ ἀφαιρεθῇ τοῦ ἡμᾶς διδάσκαλον, ἀποζέσαν ἐν τῷ κηρῷ, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ ἐμὲ ἀνθρώπους ἀνέπλασεν. Demetr. Phaler. qi dicitur: Περὶ ἑρμηνείας. καθόλου δ', ὥσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μὲν τις κυνᾶ ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δὲ ἵππον· ὅτου καὶ περιγραμματοῦν ὁ μὲν ἀποφαινόμενος καὶ κατηγορῶν φησιν. Et Fabius *inſtitut. l.* 10. *c.* 5. *Nec aliena tantùm transferre, ſed etiam noſtra pluribus modis tractare poſſumus, & ſententias eaſdem quàm numeroſiſſimè variare: velut eâdem cerâ aliæ atque aliæ formæ duci ſolent.* De cera ipſa Plinius min. *l.* 7. *ep.* 9.

Hæc lævis eſt cera, mollis cedénsque ſequatur
Si doctos digitos, juſſáque fiat opus;
Et nunc informet Martem, caſtámque Minervam;
Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum.

vide *infrà ad* § 25.

Δεινὸν δὲ ὑδὲν τὸ ἀλυθῆναι τῷ κιθαρίῳ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 47. & *infrà* § 25. & 50. & *l.* 11. § 17. Ædeſius apud Eunap. in *Maximo*: Ἀλλὰ σὺ μὲν καὶ πλὴν ψυχῆ πλὴν ἐμοὶ ὐκ ἀγνοεῖς πλικαῦτας ἀκοὰς ἀκροώμενος· τὸ δ' ὄργανον αὐτῆς σωορᾶς ὅπως διάκειται, τῆς ἁρμονίσεως καὶ πίξεως διαλυομένης εἰς τὸ σωτηδὲν.

§ 24. Τὸ ὀπίκοτον τῆ φερσόπι λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν πολλάκις ἐναποθήσειν ἡ φερσμα, ἢ τελῶτῶν ἀποβέδη] Periochen hanc miſerè mutilatam ac vitiatam eſſe, ſatis indicant tam diſcrepantes à ſe invicem interpretum verſiones; qæ ejuſmodi ſunt etiam, ut è verbis ſenſus illi, qos ipſi præferunt, nullâ artis grammaticæ ope elici poſſint. In textu Xyl. nihil mutat. Meric. duntaxat disjunctivæ loco conditionalem ſubſtituit: ſed nec ſic qidem citra vim inſignem, exprimitur ea, qam ipſe Marco affingit, ſententia. D. Bootius (cui ego aſſentiri maluerim) ſic eſſet: Τὸ ὀπίκοτον τῆ φερσόπι λίαν παρὰ φύσιν. ὅταν πολλάκις [γίγνηται,] vel etiam tranſpoſitione tantùm factâ, ἢ,) ἐναποθήσεις καὶ τὸ φερσμα τὸ τελῶταῖον ἀποβέδη, ὥστε ὅλως ἐξαφθιῶσαι μὴ δύνασθαι. *Torvitas vultûs eſt valdè præter naturam. ubi ſæpius contigerit, immori ſolet; vultûsqꝫ decor ità indè extinguitur, ut denuo omnino reaccendi neqeat.*

Τὸ ὀπίκοτον τῆ φερσόπι] *Torvitas vultûs*: qò κότος ſive latens intus animus infeſtus atqe infenſus ſe prodit. huic opponi videtur, τὸ ἤυδιον τῆ φερσόπι. *l.* 6. *c.* 30. Heſych. Ἐπίκοτα, ὀπίμομφα, ἃ πᾶς ἄν τις μέμψαιτο. Σοφοκλῆς, Ναυπλίῳ καὶ πλίονα leg. Ναυπλίῳ καλαπλίονι. ad diſtinctionem alterius ejusdem fabulæ eidem cognominis, qæ Ναύπλιος πυρκαὺς dicebatur. Ἐπίκοτον eſſe vult, *qod iratum & infenſum jure faciat*; at Marcus pro *offenſione* ſive *infenſione animi*, *qæ in vultu indicium facere ſolet*. Æſchyl. *Prometh. vinct.*

Ὁ δ' ἐπίκοτος ἀεὶ θυμὸς ἀγναμπτον νόον.
At ille mentem infenſam pervicax gerens.

Πρόσχημα] ἡ ἐναφίπεια τῆ φερσόπι, ut Jacob. Apoſt. *ep. c.* 1. *v.* 11. *decor vultûs*, qi triſtitiâ, iracundiâ, acerbitate animi, offenſione, indignatione non immutari tantùm & deturpari, ſed & tolli prorſus ſæpenumero ſolet. Seneca *de ira l.* 2. *c.* 35. *Non eſt ullius affectûs facies turbatior. pulcerrima ora fœdavit; torvos vultus ex tranquilliſſimis reddidit. liqit decor omnis iratos. qalem intrà putas eſſe animum, cujus extrà imago tam fœda eſt?* & *l.* 3. *c.* 4. *Nulli certè affectui pejor eſt vultus. ferarum minùs tetra facies eſt, etiam cùm venatorem ſuum ſemianimes morſu ultimo petunt, qàm hominis irâ flagrantis.* Hinc illud Naſonis de Niobe *Metam. l.* 6.

Et qantum ira ſinit, formoſa. ———

& de Procride *l.* 7.

Triſtis erat, ſed nulla tamen formoſior illâ
Eſſe poteſt triſti. tu collige qalis in illa,
Phoce, decor fuerit, qam ſic dolor ipſe decebat.

Imò, qod Marcus iſtic, dum affectus iſtiusmodi exprimere atqe induere vultus freqentiùs cogitur, uſu in naturam vertente, ità tandem decor ille extingvitur, ut nullâ reſtituì ratione poſſit. De Pharilæis ad ſuos Chriſtus, Matth. *c.* 6. *v.* 16. Μὴ γίνεσθε, ὥσπερ ὑποκριταί, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. qi locus iſtum mirificè illuſtrat. plùs enim eſſe videtur τὸ ἀφανίζειν τὸ πρόσωπον, qàm τὸ αἰσχύνειν καὶ ἀκαλλὲς ποιεῖν, uti ex Homero atqe Eviſtathio Beza. Baſil. Cæſ. *ep.* 1. Ἔστω τῷ ταπεινῷ καὶ καλαβεβλημένῳ φρονήματι, ὅμμα συγκὸν καὶ εἰς γλῶ σωνενδικές. —ὥστε ἃ ποιοῦσιν οἱ πανδοῦκλεις κατ' ἐπιτήδευσιν, ταῦτα ὐκ ἐν τῇ αὐτομάτῳ ἡμῶν ἐπιφαινέδω. Nicoſtr. *de nupt.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 70. Ἃς γὰρ δὴ ὄψεις αἱ χρησταὶ ἔχειν ἄν τι πλεῖον τῆ κάλλους ἢ ψυχῆς· καὶ ὔκ ἔνι, ὅτε θυμούμενον, ὅτε ὀργιζόμενον, ὅτε χολῶντα, τὸ πρόσωπον φαιδρὸν

φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρεύειν. εἰ Ν τις παῦρος καὶ κρυπτίνης, ὐυδὺς μὴ καὶ τὸ ὀφθαλμῷ παρεμπέπτει, καὶ δεινὸν δέδοκεν. ὅστις ἢ μαιεία ἐυυδὴς, ταῖς κόραις καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναπέπλασται. ὄνων ὀφθαλμοὶ καὶ φερεβάτων πίνυσι. ὁ ἢ συνάγων τὰς ὀφρῦς, σκαιὸς ὄζει· καὶ ὅτῳ ἐπαιδεῖ ὐκ ἐρύθημα, ἀλλὰ σκότις τε καὶ γνόφος, τέτε τι ἡ ψυχὴ ὕδαμῆ ὑδαμῶς ἐυφραίνεται. qibus verbis extremis graphicè depinxiſſe videtur τὸ ἐπίκοτον iſtud τῶ φερεσώπε. nos dicimus, a lourīng look. Vide *infr. ad* § 59. Sed nec minùs *Sveton. l.* 4. *c.* 50. in *Caio.* cui *frontem torvam* ubi tribuerat, *Vultum*, inqit, *naturâ horridum ac tetrum, etiam ex induſtria efferabat, componeus ad ſpeculum in omnem terrorem ac formidinem.* Cæterùm D. Salmaſ. iſta & luxata & perturbata ſuſpicatur: jungi ſic debere, Τὸ ἐπίκοτον τῶ φερεσώπε λίαν παρὰ φύσιν, αὐτῷ γε τύτῳ παρακολυθεῖν πειρῶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. atque hæc ſubſeqi poſt illa qæ *ſuprà* § 10. habebamus. Τῷ λογικῷ ζάῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις κατὰ φύσιν ὄζει καὶ κατὰ λόγον. *Si in animali rationali eadem actio ſecundum naturam & ſecundum rationem; ira in vultu efferveſcens, qæ præter naturam eſt, etiam præter rationem.* Illud, ἢ τὸ πλάδος τῶν ἀπορρεόντων, ὡς ὅλως ἐξαφθλῶαι μὴ δύναδαι. ad præcedentia § 22. cenſet idem pertinere, & de *lucerna* dici, qæ aliqando ſic extingvitur, ut poſſit iterum accendi, aliqando verò, ubi in totum oleo defecta eſt, ità extingvitur, ut denuo accendi neqeat. Suſpicatur ergò poſt exemplum *arculæ*, cui grave non eſſe dixit ſolvi, ut nec compingi, addidiſſe & ſimile de *lucerna*, (prout & *l.* 8. § 17. poſt exemplum *bullæ* idem fecit) cui non eſt grave extingvi, ut nec accendi, etiamſi eò modò extingvatur, ut non poſſit lumen ſuum recuperare. reliqa aliunde irrepſiſſe avtumat; qibus de medio ſublatis, periochen hanc antegreſſam cum proximè ſeqenti commodè cohæſuram. & ſunt revera ſectio 22^a. & 24^a. prout nos eas diſtinximus, ejuſdem planè argumenti.

Εἰ γὰρ καὶ ἡ συναίδησις τὸ ἁμαρτάνειν ὀιχήσεται] Mer. interſerit negativam, ut ſit τὸ [μὴ] ἁμαρτάνειν, & de innocentiæ confidentia intelligatur. Meliùs opinor, Xyl. *Nam ſi etiam ſenſus peccati nullus erit.* hoc eſt, nam ſi eò uſque in vultûs obſtirmatione proceſſeris, ut jam peccati ſenſum omnem amittas, qid ampliùs tibi vivere proderit? Galen. *de differ. puls. lib.* 4. σφυγμὸν, inqit, appellant veteres, τὴν ἐν ταῖς φλεβμοναῖς γινομένην αὐτῷ τῷ κάμνοντι συναίδησιν. Idémque *therapeut. l.* 13. *c.* 1. Ἤ τις ἀμφὶ τῇ φλογώσει καὶ τάσιν ἔχει περὶ τὸ μόριον, ἡμῖν δ' ἀπλωθέλη, αὐτῷ τε κάμνοντι διὰ τῆς ἰδίας ὀνομαζομένης συναιδήσεως. Ità medicis familiaris an peculiaris vox iſta videtur, affectionem illam denotans, qâ æger eorum qæ in corpore ſuo ſecius ſe habent, ipſe ſenſum obtinet. A corpore ad animum tranſtulit, ut Marcus hîc, ità & Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας συναίδησις τῶν αὑτῶ ἀδενείας καὶ ἀδυναμίας. Clemens generaliùs de utroqe pariter uſurpavit, *ſtrom. lib.* 1. Ἐυρεπτὸν γὰρ καὶ ὀπτικὸν ἡ συναίδησις, ὀπτικὸν μὲν ἀνεπιδήσα· συναίδει δ' τῷ ὀπτικῷ, ἡ εἰς ὀπτικὸν συνέκκησις. Idem vult, ſed ſignificantiùs pavlò dictum, qod Gregor. Naz. *epitaph. in Patr.* Ἐυρεπτὸν γὰρ τὸ πάσχειν. & *ad cives ſuos in anguſt.* Τολμηρὸν ποιεῖ τὸ ἀλγεῖν. Tunc ergò ἡ τῶ ἁμαρτάνειν συναίδησις ἔσχετο, cùm crebro peccandi uſu, τυλῶδες λοιπὸν ἡ ψυχὴ callum qaſi qendam contraxit animus, ὥστε μηδ' ἐσθάνεσθαι ὅτι ἁμαρτάνει, ut deinceps nè peccare qidem ſe animadvertat. Epictet. *l.* 2. *c.* 18.

Τίς ἔτι τὸ ζῆν αἰτία;] Vide *l.* 9. § 2.

§ 25. Πάντα ὅσα ὁρᾷς] De Catone Senec. *epiſt.* 71. *Qid ni ille mutationem reipub. forti & æqo paterctur animo? qid enim mutationis periculo exemptum? non terra, non cælum, non totus hic rerum omnium contextus: qamvis Deo agente ducatur, non ſemper tenebit hunc ordinem; ſed illum ex hoc curſu aliqis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus; naſci debent, creſcere, extingvi. qæcunqe vides ſupra nos currere, & hæc qibus innixi atqe impoſiti ſumus velut ſolidiſſimis, carpentur ac definent. nulli non ſenectus ſua eſt. inæqalibus iſta ſpatiis eódem natura demittit. qicqid eſt, non erit: nec peribit, ſed reſolvetur. nobis ſolvi perire eſt. proxima enim intuemur: ad ulteriora non proſpicit mens hebes, & qæ ſe corpori addixerit. alioqi fortiùs finem ſui ſuorúmqe pateretur, ſi ſperaret omnia illa ſic in vitam mortémqe per vices ire, & compoſita diſſolvi, diſſoluta componi: in hoc opere æternam artem cuncta temperantis Dei verti.* Vide *ſupr.* § 23. & *lib.* 9. § 33.

Καὶ πάλιν ἄλλα] Naſo *Metamorph. l.* 15.

Nil eqidem durare diu ſub imagine eadem
Crediderim.——
Nec ſpecies ſua cuiqe manet: rerúmqe novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.

Senec. *epiſt.* 30. *Qis qeri poteſt, in ea conditione ſe eſſe, in qa nemo non eſt? prima enim pars æqitatis eſt æqalitas. Sed nunc ſupervacuum eſt naturæ cauſſam agere, qæ non aliam voluit legem noſtram eſſe, qàm ſuam. qicqid compoſuit, reſolvit & qicqid reſolvit, componit iterum.*

Ἵνα ἀεὶ νεαρὸς] hoc eſt qod Maxim. Tyr. *orat.* 25. *ad l.* 4. § 40. διὰ τὴν τῶ ὅλε καινυρίαν. Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6 § 14. Ariſtot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ἐπεὶ δὲ ἀεί τι τῶν ὄντων ἀπόλλυται, διὰ τί ποτ' ὐκ ἀπόλωλεν πάλαι καὶ φθορὸν τὸ πᾶν; διὰ τὸ τὴν τῶδε φθορὰν ἄλλε τινὸς γίνεσθαι, καὶ τὴν τῶδε γένεσιν ἄλλε τινὸς φθοράν, ἀναγκαῖον εἶναι τινὰ μεταβολήν. Γένεσις γὰρ γένεσιν διαδεχομένη, καὶ φθορὰν ἀπαδαταῖζειν βάλλεται. Clem. *ſtrom. l.* 4. & Philo *de mund. immort.*

Mēres

Μένει γὰρ ἴσως ἀδιορθώτου τὴν ἐν ἕξει, τοιοῦτον ὡς ἀληθῶς καὶ δεῖον ἔργον.

§ 26. Τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἀπολαβών] Vide *l.* 6. § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. Epictet. *enchir. c.* 41. Ὅταν τις κακῶς σε λέγῃ, μίμησαι ὅτι κακὸν ἀκοῦσαι αὐτῷ διδόμενον περεῖ ἢ λέγει. εἰ γὰρ δόν τι ἦν ἀπολαβεῖν αὐτὸν τὸ σοι φαινόμενον, ἀλλὰ τὸ ἑαυτοῦ· ὅστε εἰ κακῶς αὐτὸ φέρεται, ἐκεῖνον βλάπτει, ὅτι καὶ ἐξηπάτηται. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπαραλαμβάνον τις ἀπολάβῃ λαβεῖν δός, ἃ τὸ συμπαραλαμβάνον βέλτιον, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων ἂν ὁρμώμενον πρᾶος ἕξεις πρὸς τὸν λοιδοροῦντα· ὑπομνήσεις γὰρ ἑκάστῳ, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ.

Ἐλαττόνες] At hoc dogma Stoicum non admittit. Vide *ad l.* 2. § 13. Epictetus tamen etiam *l.* 1. *c.* 18. χαλεπαίνειν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; & mox: ἐλέει αὐτὸν μᾶλλον.

Δεῖ ἂν συγγινώσκειν] Tu, inqit, avt eôdem, avt pari morbo laboras: igitur ignoscere debes gemina peccanti. Flaccus *l.* 2. *sat.* 3.

O major, tandem parcas, insane, minori.

Et Senec. *Agam*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Siqidem ut Flaccus *l.* 1. *sat.* 3.

——*æqum est*

Peccatis veniam poscentem reddere rursus:

Itaque, qod Gvigo *meditat. c.* 15. *Non sit exactor vindictæ, qi petitor est veniæ.* Verùm ignoscere illud Stoæ adversatur. Vide *ad l.* 1. § 15. vide & *lib.* 11. § 18. & *ad lib.* 5. § 22. Demonactem.

Εἰ δὲ μανίαν] Dilemmate probat non iracundum peccanti. avt in eodem, inqit, errore versaris, & erranti ignoscas æqum est, nisi te ipse prædamnare voluer's: avt saniori uteris judicio, & propitius esse debes illi, qi falsi specie, recti ignarus abripitur. vide *ad l.* 2. § 1.

§ 27. Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα] τὰ ἀπόντα, M. Casavb. *futura*; ut eôdem referatur, qò illud *suprà* § 7. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. Meliùs Xyl. *ea qæ absunt*, sive *qæ desunt tibi*. Hoc est enim qod vult Marcus, ut non tam qæ nobis desunt, animis nostris obversentur, qò illorum cogitatione ad sortis præsentis displicentiam aliqam impellamur, qàm de eis qæ adsunt, seriò cogitemus, qò in statu præsenti nostro acqiescamus libentiùs. Hinc reprehensio illa Evripidea in *Hippolyt.*

Οὐ σ' ἀρέσκει τὸ παρόν·
Τὸ δ' ἀπὸν φίλτερον ἡγῇ.

Et Avson. *idyll.* 15.

Spernimus in commune omnes præsentia.——

Manil. *l.* 4.

Nec qod habet, numerat; tantùm qod non habet, optat.

Liban. *orat.* 31. de avaris. Ἀρκεῖ δὲ αὐτοῖς τὰ παρόντων ἡγεῖσθαι· τὸ δ' ἀπὸν, ὅτι μὴ πάρεστιν, ἀγαπᾷ. Democritus itidem apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Ἀνόητοι τὰ ἀπόντων ὀρέγονται· τὰ δὲ παρόντα κερδαλεώτερα ἐόντα ἀμελέουσιν. qi & contrà *ibid. c.* 17. Εὐδαίμων, ὁ μὴ λυπούμενος ἐφ' οἷσιν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' οἷσιν ἔχει. qod Epicteto tribuit Maxim. *collectan. c.* 28. Senec. *epist.* 74. *Qeris qare virtus nulle egeat præsentibus gaudet; non concupiscit absentia.* Optimè Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 16. & Maxim. *c.* 22.

Ἐὰν δὶς ἔχωμεν, τοῖσδε μηδὲ χρώμεθα,
Ἃ δ' οὐκ ἔχομεν, ζητοῦμεν, ἂν μὴ δὶς τύχῃ.
Ὧν δὲ δὶς ἑαυτοὺς ἐσμὲν ἐστερημένοι.

Si qæ bonorum habemus, bis non utimur,
Qæ non habemus, qærimus; bis carebimus,
Nobismet ipsi dum nos, eis, dum fors negat.

Plut. *de tranqill.* Μανικὸν γάρ ἐστι τοῖς ἀπολλυμένοις ἀνιᾶσθαι, μὴ χαίρειν δὲ τοῖς σωζομένοις· ἀλλ' ὥσπερ τὰ μικρὰ παιδία, ἂν ἀπὸ πολλῶν παίσηταί τις ἀφέλητα, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα περιβαλόντα κλαίει καὶ βοᾷ· τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμεῖς ἐνίοτε ὀχληθέντες ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ πάλαι πάλαι πεπονηκότα ἀπόνοια ἐλπίδος, ἀδυσωπήτως καὶ δυσφορήτως καὶ τί φήσομέν τις ἂν [οὐκ] ἔχωμεν; ἢ δὲ οὐκ ἔχομεν; delendo enim negativa prior. Subjungit idem Arcesilai dictum. Οἱ πολλοί, inqit, ποιήματα μὲν ἀλλότρια καὶ γραφὰς καὶ ἀνδριάντας ὅσους δεῖν ἀκριβῶς καὶ κατὰ μέρος ἔχουσιν ἐπιφθονοῦσιν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ὄψει διωρύττουσιν· τὸν δ' αὐτῶν βίον ἔχοντα πολλὰς οὐκ ἀτρεπεῖς ἀναπεπλήσεις ἐῶσιν, ἔξω βλέποντες ἀεὶ, καὶ θαυμάζοντες ἀλλοτρίας δόξας καὶ τύχας, ὥσπερ μοιχοὶ τὰς ἑτέρων γυναῖκας, αὐτῶν δὲ καὶ τῶν ἰδίων καταφρονοῦντες.

Πῶς ἂν ἐπιζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν] Plut. ibid. Καί τοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν δεῖ, τὸ μᾶλλον μὲν αὐτὸν ὑποπτεύειν, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν εὐθυμουμένῳ ἢ τέρπεσθαι μᾶλλον παροῦσιν, ἂν μὴ παρόντων αὐτῶν φαντασίαν λαμβάνωμεν· ἀναμιμνῄσκοντες αὐτοὺς πολλάκις, ὡς ποθεινὸν ἦν ὑγιαίνειν κατὰ σῶμα, καὶ πολεμουμένους εἰρήνην &c. καὶ τὸ σπάνει γενομένων, ὡς ἀνιαρόν. ὃ γὰρ τότε γίνεται μέγα καὶ τίμιον ἡμῖν, ὅταν ἀπόλωνται, σωζομένων ἦν, τὸ μηδὲν δεῖν· ὑδρωπικῷ γὰρ ἀξίαν τὸ μὴ δεῖν περιπίπτειν· ἢ δεῖ κλάδους μὴ ὡς μεγάλα, καὶ τρηχεῖς ἀεὶ διώκοντας, ὡς ἂν μεγάλων, μὴ στρηνιῶντας ἔχοντας ἢ ταραττῶν καὶ καταφρονεῖν, ὡς μηδενὸς ἀξίων· ἀλλὰ χρῆσθαι μᾶλλον ὅτι τοῦ χαίρειν καὶ ἀπολαύειν αὐτοῖς, ἵνα καὶ τὰς ἀποβολὰς, ἂν συμπίπτωσιν, ἀβαρεστέρως φέρωμεν. Idem *ad uxor. consol.* Καὶ δεινὸν δεῖν ἑτέρου μὲν ἡδίως ἂν ἐλέσθαι τὸν σὸν πόνον, καὶ τότε παρόντος, ἐφ' ᾧ νῦν ἀνιώμεθα· σὲ δὲ ἐλαθεῖν καὶ δυσφορεῖν παρούσης, καὶ μηδὲ ἀπ' αὐτῆς τοῦ δάκνοντος αἰδοῖ πλίκης ἔχει τὰ σωζόμενα χάριτας ἡμῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τοὺς ἀκαιρέλεως καὶ μεμψιμοίρους Ὁμήρου στίχους ἐπιλέγοντες, τὰ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα τῆς περιουσίας ὑπὲρ αὐτοὺς παρορῶντες, ὕπνου ἐξαχθῶν

χριζῶν καὶ συκοφαντεῖν τὸ βίον τὰ φαῦλα, τοῖς δὲ χρηστοῖς ἀνάφορας καὶ συγκυκησθῶσι ἐπιδάλλουσιν, ὁμοίον τι τοῖς ἀνελθοῦσι καὶ φιλαργύροις πάροχον, οἱ πολλὰ συνάγοντες ἃ χρῶνται παρῶσιν, ἀλλὰ θρίωσι καὶ δυσφορῶσιν ἀπολωλῶσιν. Et mox: Οὐ γὰρ ὅτι ταῦτα μεγάλα μὴ τοῖς στερροῖς ἀγαθὰ, μικρὰ δὲ τοῖς ἔχουσιν.

Μὴ διὰ τῶν ἔτων ἐσμανίζειν] διὰ τὸ, Annot. Lugd. sed utrumvis consistet probé. ut διὰ, vel *per*, vel *propter* hîc significet; *dum istîs libenter acquiescis*, sive, *istis delectando, & acquiescendo*; vel *eò quòd istis delectaris & acquiescis*. ego illud malim, ob ἐθισμ. Hesych. Ἀσμενίζει, χαίρει, ἀγάλλεται. Ἀσμένως, μετὰ χαρᾶς, ἡδέως, εὐκλεῶς, προθύμως, ἑκουσίως. Vide *ad l.* 5. § 9.

Ἐκπιμᾶν αὐτὰ] Flaccus *lib.* 1. *epist.* 10.

Quem res plùs nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus. —— Marci mentem expressit optimè.

Ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ, ταραχθήσεσθε] Ità considerandæ nobis commoda ea, quæ ex præsentibus rebus decerpsimus, nè tamen erga has eo animo afficiamur, ut ex amissione earum perturbemur. Plut. *de tranquill.* Ὦ, ἧ δίδωσι τοῖς πλὴν τύχῃ ἀδίκως καὶ ἀγχόμων εἰπεῖν ὁ λοιμός,

Ἠδὺ μὲν ἄν τι φάρμ', ἁλίσκον δ' ἄγχε, ἵν' ἀπολείπῃς, τοῦτ' ἦδεσε ποιεῖ χρῆσθ τοῖς παροῦσι τὸ θαρραλέον, καὶ μὴ φοβῆς αὐτῆς πλὴν ἀποβολῆς, ὡς ἀφῃρημένον. Sen. *de vit. beat. c.* 20. *Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam: nec si alicubi jacent, tristior; nec si circa me fulgebunt, animosior, fortunam nec venientem sentiam, nec recedentem.* Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 29. de Fortunâ;

Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit: & meâ
Virtute me involvo; probámque
Pauperiem sine dote quæro.

§ 28. Εἰς αὐτὸν συνελεῖ] Ità *l.* 8. § 41. & 48. & *l.* 11. § 12. & *l.* 12. § 3. Τὸ ἡγεμονικὸν εἰς ἑαυτὸ συγκομίσῃ, σφαῖρος κοιλοτερὴς καὶ αὐτοειδὴς γένηται. Quod Plato in Phædon. Πλὴν ψυχὴν αὐτὴν ἐκ αὐτῆς ξυλλέξῃς καὶ ἀθροίζῃς. & Tursus, συμπεφορημένη αὐτὴ εἰς αὐτήν. & de Sarapide Damascius (opinor) apud Suidam: Σωμάτων ἑαυτὸν ἀεὶ καὶ σωματῶν, ὡς δίον τε ἐκ τὸ εἶναι καὶ τὸ ἀμερίστως. Verùm Marcus cùm συνελεῖν dixit, *Erinacei* sive *Echini* imaginem in animo habuisse videtur,

Ὅς ἔντ' ἂν ἄλλων θείων ἁρμὸν μάθῃ,
Σαρκόδιλον ἄμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται δακεῖν τε καὶ θηγεῖν ἐπιχαρῶν.

Qui simul ab aliis impeti se sentit feris,
Denso sub orbe sentium corpus tegens;
Morsúque ab omni tutus ac tactu jacet.

hoc est quod Marcus, *l.* 8. § 45. ἀκατομάχητον λέγων. neque enim Grotio accedere possum, qui postrema illa vertit,

Mordere & ultro tangere ignarus, jacet.

melius Campens. si metri rationem habuisset;

Sic jacet ut nec attingi nec morderi queat. Et Erasm.

Tutus jacet morsúque tactúque omnium.

Versus Ionis sunt Tragici in *Phœnice*; quos exhibent Plut. *in collat. terrestr. & aquat.* Athen. *dipnos. l.* 3. Schol. *ad Aristoph. equit.* & Zenobius in *proverb.* Ælian. *hist. animal. l.* 6. *c.* 54. Μάλιστα ἁλίσκεσθαι ἑαυτὸν συνειλήσας, ἄλυτόν τε ἀγάζεται. Oppian. item ἁλιεύτ. *l.* 1. *v.* 363.

Φρίξαμένῳ πυκινῆσιν ὑπὸ σκολόπεσσιν ἐοικὼς
Εἰλεῖται σφαιρηδὸν, ὑφ' ἕρκεϊ γύῃ φυλάσσων,
Ἔνδοθεν ἀκρίζων.——

Ità Plin. *l.* 8. *c.* 37. *Ubi sensere venantem, contracto ore, pedibus, ac parte omni inferiore, quâ rarum & innocuam habent lanuginem, convolvuntur in formam pilæ, nè quid comprehendi possit præter aculeos.* Et Ambros. *hexamer. l.* 6. *c.* 4. *Echinus iste terrenus, quem vulgò hericium vocant, si quid insidiarum præsenserit, spinis suis claudit, atque in sua se arma colligit, ut quicunque eum contingendum putaverit, vulneretur.* Indè natum proverbium,

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Ars varia vulpi est, una echino maxima. Erasm. Facere huc videtur & Horatii illud *suprà* lavdatum,

Meâ virtute me involvo.

Ἑαυτῷ ἀρκεῖσθ διηνεκῶς ἐθίζῃ] Vide *l.* 5. § 14. & *l.* 8 § 7. Sen. *ep.* 74. *Una hæc via est ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse.* Idem. *ep.* 76. *Illud est quod imperitos in vexatione corporis malè habet; non assueverunt animo esse contenti.*

§ 29. Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν] *Expunge, dele phantasiam*, sive *imaginationem*: non omnem tamen, sed falsam & fallacem. Vide *l.* 6. § 13. & *suprà* § 2. & 17. & *l.* 8 § 29. & *l.* 9. § 7.

Σπάσον τὴν ὀρεξατικὴν] Vide *l.* 2. § 2.

Πεπίεσται τὸ ἐνεστὸς] Vide *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 31.

Δίελε] Vide *l.* 4. § 21.

Ἐννόησον τὴν ἐφάπτειν ὄψεως] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. Basil. Cæsar. *orat.* 13. *de bapt.* Πεσσήκει καὶ τὸν ἀρχέμορον τὸ βίου, ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν τὴν τελευτήν. Senec. *ep.* 12. *Mors tàm juveni ante oculos debet esse, quàm seni.* Epictetus *enchirid. c.* 22. Θάνατος καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα καθ' ἡμέραν ἔστω σοι κατ' ὀφθαλμοὺς· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος· καὶ οὐκ ἂν ἀνὴρ ποτε ταπεινὸν ἐνθυμηθῇ, οὐδὲ ἄρα ἐπιθυμήσει πρός. Musonius apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τὴν ἀνεπηβόλως ἡμέραν ζῆσαι, μὴ προβαλόμενον αὐτὴν ὡς ἐφάπτειν βιῶναι. Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. ex Ciceronis *Verrin* 4. *Semper ità vivamus, ut rationem reddendam nobis arbitremur; putemúsque nos omnium omnibus, non in aliqua orbis terræ theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab eo, qui*

qi & judex & testis idem futurum est. Idem autem, ut Joan. Chrysost. *tom. 6. orat. 67.* Διὰ τοῦτο ἄδηλον ἡμῶν ἐποίησε τὴν τελευτὴν, ἵνα εὔδηλον ποιησώμεθα τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν ῥᾳθυμίαν. hoc est; ut Avg. *homil. 13. Ultimum diem latere voluit, ut omnes observarentur.* Et qod Gregor. Rom. *in Job. l. 12. c. . Dies ultimus salubriter ignoratur, ut semper proximus esse credatur. Quomodo enim de die in diem differendo peccas, cùm extremum diem, an iste sit, nescias?* Avg. *epist. 145.* Senec. *ep. 61. Id agio, ut mihi instar totius vitæ sit dies. non tanqam ultimum rapio, sed sic illum aspicio, tanqam esse vel ultimus possit.* Idémqe *epist. 114. Quicqid facies, respice ad mortem. Nulla res magis proderit, qàm cogitatio mortalitatis.* Idem *de ira l. 3. c 42. & ep. 12. Sic ordinandus est dies omnis, tanqam cogat agmen, & consummet atqe expleat vitam. Qui omnes dies, tanqam ultimum ordinat; nec optat crastinum, nec timet.* Idem *de brev. vit. c. 7.* Horat. *l. 1. epist. 4.*

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Martin. Dunien. in ethic. *Dies omnis pro ultimo habeatur.* Et Hieron. *in Matth. c. 24. Sic qotidie vivamus, qasi die illâ judicandi simus.*

Τὸ ἐκείνῳ ἁμαρτηθὲν] qod ab altero peccatum est, illi dimitte, cujus est, & ad qem pertinet. Idem *l. 9. § 20, 38. Sua vitia qisqe fugiat: nam aliena non nocebunt.* Gvigo *meditat. c. 2. § 7.*

§ 30. Συμπαρεῖναι] Vide *suprà § 4. & l. 6. § 3, 53.*

§ 31. Φαίδρωνον] Vide *l. 3 § 5. & l. 4. § 26.*

Φίλωνον] Vide *suprà § 22. & l 3. § 9.*

Ἀκολουθῆσον θεῷ] Senec. *de vit. beat. c. 15. Sapiens semper habebit in animo illud vetus præceptum, Deum sequere.* Vetustissimum sanè. Etenim Mosi tribuit Philo *de migrat. Abr.* Τέλος ἔν ὄτι καὶ τὸν ἱεράτατον Μωσῆν, τὸ ἕπεσθαι θεῷ. Cæterum alii aliis tribuunt. Pythagoræ Boëthius *consol. l. 1. c. 4. Insillabas avribus cogitationibúsqe meis Pythagoricum illud,* Ἕπου θεῷ. Homero etiam Stobæus *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3.* Ὅσσ᾽ αἰνίξατο μοῦσ᾽ Ὁμήρου εἰπόντα,

——κατ᾽ ἴχνια βαῖνε θεοῖς.

ab eo Pythagoram sumpsisse. Alicui è septem sapientibus Cicero *de fin. l. 4. Qæ sunt vetera præcepta sapientum, Deum sequi, se nôsse,* &c. & Soïades apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Zenoni Epictetus apud Arrian. *dissert. l. 1. c. 20.* Τέλος δεῖ τὸ ἕπεσθαι θεοῖς. Vide *l. 10. § 11. & l. 12. § 27, 31.*

Πάντα νομίσῃ] hoc est, qod Manil. *l. 4.*

——*certa stant omnia lege.*

Naso *metam. l. 3.*——*fatali lege geruntur.*

Hemistichium videtur poetæ cujuspiam: ideo præmisit, εἴρηκε μού φησι. avtor nimirum ille, qisqis fuerit. ut *l. 4. § 18.* qanqam Xyl. de Deo accipit, qasi is hoc dicat. illud malim cum M. Cas. Manil, idem *l. 1.*

Sed nihil in tota magis est mirabile mole,
Qàm ratio, & certis qòd legibus omnia parent.

Pindar. *Nem. od. 5.*

——πίτνιος ἥ κείνει
Συγγενὴς ἔργων πάντων.——

Senec. *de provid. c. 5. Scito omnia certâ & in æternum dictâ lege decurrere. non, ut putamus, incidunt cuncta, sed veniunt.* (qod in *Herc. fur. 2.*

Certo veniunt ordine Parcæ)

olim constitutum est, qid gaudeas, qid fleas. & epist. 96. Decernuntur ista, non accidunt. Idem *epist. 76. Virum bonum concedas necesse est, summæ pietatis erga deos esse. itaqe qicqid illi acciderit; æqo animo sustinebit. sciet enim id accidisse lege divinâ, qâ universa procedunt.* Et in *qæst. nat. l. 3. præfat. Qid est præcipuum? posse læto animo adversa tolerare, qicqid acciderit, sic ferre, qasi tibi volueris accidere. debuisses enim velle, si scisses omnia ex decreto Dei fieri.* Et *epist. 71. Magnum animum Deo pareat, & qicqid lex universi jubet, sine cunctatione patiatur.* vide *ad l. 10. § 5.*

Ἔτι εἰ δαίμονα τὰ στοιχεῖα] locus corruptus; nec qi certò absqe codicum ope restitui possit. Xyl. ἔτι εἰ δαιμόνια τὰ στοιχεῖα. qòd si divina sunt etiam elementa. Cas. Τί δὲ εἰ μόνα τὰ στοιχεῖα; qid verò si elementa sola ferantur lege? Boot. ἔτι [μᾶλλον] εἰ δαίμονα τὰ σ. multò etiam magis, si permanent elementa. Lectoris esto arbitrium, vel eligendi si qod ex istis libuerit, vel proferendi, si qid potuerit istis probabilius certiúsve eruere.

Ἡ δηλίαν ὀλίγα] Xyl. ἢ δηλίαν, sed supplet simul qod deesse videbatur, aut admodum pavca [secus.] D. Boot. εἰ μὴ λίαν ὀλίγα. atqe ea proculdubio Marci mens; *pavca admodum fortunæ relinqi.* De viro certè sapiente Epicurus ipse in select. *sentent.* apud Laërt. *l. 10.* & Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 7.* Βραχεῖα σοφῷ τύχη παραμυθεῖται. τὰ δ᾽ μέγιστα καὶ κυριώτατα ὁ λογισμὸς διοικεῖ, καὶ κατ᾽ τὸν σωμαχῆ χρόνον διοικεῖ καὶ διοικήσει. hoc est, ut Senec. *de constant. c. 15. Raro sapienti intervenit fortuna. Vis tu,* inqit, *fortiùs loqi, & illam ex toto submovere?* ut Cicer. *de fin. l. 2. Exiguam fortunam intervenire sapienti: maximásqe ab eo & gravissimas res consilio ipsius & ratione administrari.* ut Vitruv. *præfat. l. 6. Pavca sapientibus fortunam tribuere. qæ autem maxima & necessaria sunt, animi mentísqe cogitationibus gubernari.* Itaqi Aristot. in *ethic. magn. l. 2. c. 8.* Οὐ πλείστου κἀκ λόγου, ἐνταῦθα ἐλαχίστη τύχη· ἢ δ᾽ ἐλαχίστη τύχη, ἐνταῦθα πλείστος νοῦς. De Deo ac providentia divina multò magis hoc sentire pium est, nihil esse qod sit lege divinâ exemptum. Eximunt tamen, ut pavcula, sed dubitanter, hîc Marcus, ità parvula & exigua non pavci. Balbus ex Stoicorum sententiâ apud Cicer. *de nat. Deor. l. 2. Magna dii curant, parva negligunt.* Evripid. apud Plut. *de leg. poet. c. 7.*

Ζεὺς γὰ τὰ μὲν τοιαῦτα φερτὰ βέλεσθ'.
Τὰ μικρὰ δ' ἄλλοις δαίμοσιν παρεὶς ἔᾳ.
Námque id genus res Jupiter mortalium
Curat, minora cæteris linqit Deis. Grot.

Idémque; ——θεὸς ἄρα μὲν ἀπέλαυε
Θεός· τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχω ἀνεὶς ἔᾳ.
——*res enim summas Deus*
Tractat: minores ire, qà fors fert, finit. Grot.

Lavdat idem Plut. in *præcept. polit.* & in *lib. de iracund. coerc.* subjungens tamen. Ἐγὼ δ' τῇ τύχῃ μὲν οὐδὲν δίκαιον δὸν ἐπιτρέπειν, οὐδὲ παροράν τὸν νοῦν ἔχοντα· πεσόντων δ' ἢ χρῆσθ', τὰ μὲν γωνιαῖ, τὰ δ' οἰκίαις, τὰ δ' φίλοις, &c. ut Jupiter scil. Evripideus minora qædam diis minorum gentium. Stoicos interim notat in *sene polit.* qòd Jovem pingant, Εἰς πάντα παρεγγεγραμμένα καὶ μηγανωμένα ἑαυτὸν. & *de commun. notit. c.* 17. qòd eidem tribuant, ἀνόητόν τινα φρόνησιν καὶ κενόσοφον ὑπειλήφασι. qod non intelligere se profitetur, qî possit cum Dei vel majestate vel beatitate consistere: ignarus interim ipse immensæ vel potentiæ vel prudentiæ divinæ. Chrysippus certè providentiæ numinis nihil prorsus qicqam subtrahit. Apud Plut. *ibid. c.* 30. ex *de natur. l.* 1. Οὐδὲ τελάρχου δεῖ φῆσ' μειζόνων ἔχειν ἄλλως, ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦτο δεῖ βάλησιν ἀλλὰ πᾶν μὲν ἔμψυχον ὕπνος ἴσχει καὶ ὕπνος κινήσεις πέφυκεν, ὁ δὲ ἐνεῖνος ἐπιστρέφει, καὶ ἰᾶται, καὶ διαπίθησιν. Et apud eund. *de contradict. Stoic. c.* 30. Οὐδὲν γὰρ δεῖν ἄλλως φῆσ' κατὰ μέρος ἡμᾶς, οὐδὲ τέλαρχιστιν, ἢ κατὰ τοῦτο κοινωνοῦ φύσιν, καὶ κατὰ τὸν ἐκείνης λόγον. Ὅτι δὲ, inqit Plut. ἡ κοινὴ φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος, εἰμαρμένη καὶ πρόνοια καὶ Ζεύς ἐστιν, οὐδὲ τὲς Ἀντίπατρος ἀλλὰ δι' παλαιῶν τὸ ταῦτα θρυλλεῖται ὑπ' αὐτῶν· καὶ τὸ,

——Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.

ex *Iliad. a'. v.* 5. Faciunt huc qæ Dominus ipse Christus, de *passerculo*, de *pilo. Matth. c.* 10. *v* 29, 30. qæ Petrus etiam Apostolus de Christi Domini ipsius cæde: apud Luc. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 4. *v.* 28. Verùm non est animus ista ulteriùs prosequi. Marcus pavca forsan excipi posse avrumat, Chrysippus omnino nihil. Huic accedit & Epictet. *l.* 3. *c.* 24. δς γε οὐδὲ φῆσ' μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ. Addubitare tamen videtur Chrysippus *de essentia l.* 3. ubi de malorum origine qæstione institutâ, Πότερον, inqit, ἀμελημάτων τινῶν, καθάπερ ἐν οἰκίαις μείζοσι παραπίπτει τινὰ πίτυρα, καὶ ποσοὶ πυροὶ τινες, φῆσ' ὅλων ἓν οἰκονομικῶν; & sic Marcus istîc. Vide *ad l.* 2. § 11. & *ad l.* 8. § 20.

§ 32. Εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κένωσις] Xyl. & Cas. pro εἰ legunt ἢ. ut qinqe membra constituantur; Elementorum dissipatio, in atomos resolutio, annihilatio, extinctio, transmigratio. potest tamen retineri conditionalis, ut dicatur, *sive dissipatio, sive resolutio, sive annihilatio detur, omnino unum è duobus istîs consequatur necesse est, ut vel extinguatur anima, vel transferatur.* sicut *l.* 5. § 33. εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάστασιν. Conjunguntur avtem σκεδασμὸς & ἄτομοι *l.* 6. § 24. distingvntur *infrà* § 49. διάλυσις ἀντεμπλοκῶν ἀτόμων, & σκορπισμὸς στοιχείων. & *l.* 8. § 25. σκεδασμὸς, σβέσις, μετάστασις. & *l.* 11. § 3. σκεδασθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι. qod distributioni tamen priori favet. Qàm ambiguus avtem in istis Marcus; sed & exteri plerique. vide *ad l.* 4. § 21.

Ἢτοι σβέσις, ἢ μετάστασις] Sen. *ep.* 65. *Mors qid est? aut finis est, aut transitus. nec desinere timeo; idem est enim qod non cepisse: nec transire; qia nusqam tam angustè ero.* & *epist.* 24. *Mors nos aut consumit aut emittit. emissis meliora restant, onere detracto. consumptis nihil restat: bona pariter, malaq; submota sunt.* & *epist.* 72. *aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs trangillióque in divina mansura: aut certè fine ullo futurus incommodo, naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* & *de provid. c.* 6. *Contemnite mortem, qæ vos aut finit, aut transfert.* Apud Plut. *consol. ad Apollon.* ex Platonis *apolog.* Socrates, παραπλήσιον ἔστ τὸν θάνατον ἤτοι τὸ βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀνδημία μακρᾷ καὶ πλυκερνίῳ, ἢ τρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανισμῷ τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς· κατ' οὐδὲν δὲ τέτων κακὸν ἔστ.

§ 33. Τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον φορητόν] Æschylus:

Θάρσει· πόνος γὰ ἄκρον οὐκ ἔχει χρόνον.
Confide: tempus haud habet summus dolor.

Et Sophocl. *Philoct.*

Ὀξεῖα φοιτᾷ, καὶ ταχεῖ' ἀπίσσεται.
Acerrima accedit, fugit celerrima.

Æschyli avtem illud ubi lavdaverat Plut. *de leg. poet. c.* 17. subjungit, Τοῦτό δεῖ τὸ παρ' Ἐπικούρῳ θρυλλόμενον ἀεὶ καὶ θαυμαζόμενον, ὡς οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήμως ἐξάγουσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν. ὧν τὸ μὲν εἰρηκεν Ἀριστόβουλος, τὸ δὲ τῷ εἰρημένῳ παραπλήσιόν δεῖν. εἰ γὰ ὁ μέσας καὶ σώτονος ὁ παραλύει πόνος, οὐκ ἔστ μέγας ὁ παραμένων, οὐδὲ δυσκαρτέρητος. Epicurus in κυρίαις δόξαις, apud Laërt. *l.* 10. ὁ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν σωεχῶς ἐν τῇ σαρκὶ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἄκρον τὴν ἐλάχιστον χρόνον παίρειν· αἱ δὲ πολυχρόνιοι δὴ ἀῤῥωστίαι πλεονάζον ἔχουσι τὸ ἡδόμενον ἐν τῇ σαρκὶ, ἢτοι τὸ ἀλγοῦν. Et rursus: Οἱ μεγάλοι πόνοι σωτόμως ἐξάγουσιν· οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν: qod idem & ex Epicuro Plut. *de leg. poet. c.* 17. Cicer. *de fin. l.* 1. § 40. *Dolor in longinquitate levis, in gravitate brevis solet esse; ut ejus magnitudinem celeritas, diuturnitatem alleviatio consoletur.* Et *l.* 2. § 22. *Jam doloris medicamenta illa Epicurea, tanqam è narthecio promant; si gravis, brevis; si longus, levis.* & rursus, § 93. *Maximus dolor brevis est. summus dolor plures dies manere non potest.* Verùm

is cùm Epicuri ratiocinationem illam ridet exagitárque *ibidem*, tum & Epicurum nos eâ derisui habere contendit, *Tuscul. l. 2. § 44, 45.* Tertullian. *apolog. c. 45. Sic & Epicurus omnem cruciatum dolorémque deprætiat, modicum quidem contemptibilem pronunciando, magnum verò non diuturnum.* Sext. Empir. *adv. ethic. c. 5.* Πόν☉ ὁ μὲν ἀκρότατ☉, καὶ εἰ τὰ μάλιστα ταρακτικώτατ☉, ἀλλά τοί γε πρὸς ἀκρεῖς, ἀσφαῖς τρόπον, διαιρῶσας, ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρεῖται. ὁ δ' μέσ☉ καὶ παραλείπων, ὅτε παρ' ὅλον δεῖ τὸν βίον, ὅτε συνεχὴς τῷ φύσιν, ἀλλὰ πολλὰς διαπαύσεις ἔχων καὶ ῥᾳστώνας. διὰ τοῦτο γὰρ ἂν, ἐκ ἂν παρέτεινε. μέτρι☉ ἔν δει. Senec. *ep. 24. Dolor levis est, si ferre possum; brevis est, si ferre non possum.* & *ep. 78. Summi doloris intensio invenit finem. nemo potest valde dolere, & diu. Sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem aut brevem faceret.* Et mox: *Utrum vis? longum esse morbum, an concitatum & brevem? Si longus est, habet intercapedinem, dat refectioni locum: multum temporis donat: necesse est ut exurgat & desinat. brevis morbus ac præceps alterutrum faciet; aut extinguetur, aut extinguet. quid autem interest, non sit, an non sim? in utroque finis dolendi est. hoc itaque solatium vasti doloris est, quòd necesse est desinas illum sentire, si nimis senseris.* & *ep. 30. nullum dolorem longum esse, qi magnus est.* & *ep. 94. Optimam esse doloris naturam, quòd non potest, nec qi extenditur, magnus esse; nec qi est magnus, extendi.* Idem *de provident. c. 6. Contemnite dolorem: aut solvetur, aut solvet.* At festivè Morus noster dilemma tam Marci quàm Epicuri eludit; qi cùm ex Epicuri mente cecinisset;

Dejicias miseram tibi nulla molestia mentem;
Si longa est, levis est: si gravis est, brevis est:

subjungit statim tanquam ex suâ;

Dejicit heu miseram, prosternit & utrage mentem:
Longa nec ulla, levis: nec gravis ulla, brevis.

Vide *ad l. 8. § 58.*

Καὶ ἀπόλυσιν διατηρεῖ] leg. ἀπόλυπιν. mens, inqit, nihil mali subesse opinetur, & tranquillitas inter cruciatus etiam acerbissimos constabit; cùm mens interim, nihilo deteriùs se habeat. Vide *l. 5. § 2. & l. 6. § 52. & suprà § 2. & 14. & l. 4. § 7. & infrà § 64.*

§ 34. Ὡς αἱ ψῆφοι] Elegans similitudo, ab arenis, vel Libycis, vel maritimis, mutuata, qarum acervi cumulíqe, sive ventorum sive fluctuum vehementiâ ac violentiâ adacti, alii aliis superveniendo, illos isti adoperiunt, obruúntqe. non absimilis translatio, *l. 9. § 28.* in voce ἐπικυματώσεις. nam & hanc de arenis illis usurpavit Plutarch. in Alex. εἰ λαβεῖς ἐν ἀμμῳ βαθείᾳ καὶ ἀχανεῖ πεδιάδι ἐπιπόσοι νότ☉ ὡς τις καὶ πάλαι λέγεται σεὶ τὸν Καμβύσου στρατὸν, ἀνασπᾶς ἅπαν μεγάλῳ, καὶ κυματώσας τὸ πεδίον, μυειάδας ἀνθρώπων πάντα καταχῶσαι καὶ διαφθεῖραι. historiam habes Herodot. *l. 3.*

§ 35. Πλατωνικόν] ex *Politic. l. 6.* codicum discrepantiam habes ad marginem adnotatam.

§ 36 Ἀντισθενικόν] Ex Epicteti *dissert.* apud Arrianum *l. 4. c. 6.* qi ut Cyro dictum ab Antisthene perhibet. Verùm utri Cyro dictum? majori? at hunc omnino non attigit. minori? nec hunc forsan unqam vidit. nevtri, credo. sumptum exiſtimo ex altero *librorum* an *orationum* Antisthenis, qibus *Cyri* nomen præfixit, in qo Cyro dicentem hoc aliqem induxerat. utriusqe & Laërt. *l. 6. c. 1.* Et Athen. *l. 5.* meminêre. Refert & Laërt. ut Antisthenis dictum, Βασιλικὸν, καλῶς παῖσαι, καλῶς ἀκοῦσαι. Verùm Alexandro Maced. tribuit Plut. in *apophth.* Βασιλικόν ἐστιν, ἓν παῖσαι, καλῶς ἀκοῦσαι. Usurpavit & Dio Prus. *orat. 47.*

§ 37. Αἰσχὸν] turpe menti, cùm vultum componat, sese ipsam non componere.

§ 38. Τοῖς πράγμασιν] Evtlipidis sunt ex *Bellerophonte*; ut docet Stob. *tom. 2. tit. 108.* integros exhibent cùm Stob. ipse, tum & Plut. *de tranq.* & *de Homer.*

Τοῖς πράγμασιν γὰρ ἐκ ψυχῆς χρεών·
Μέλει γὰ αὐτοῖς ἡμῖν. ἀλλ' ὁ πυγχάνων,
Τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἐν τύχῃ, πράσσει καλῶς.

Subjungit idem *de tranq.* ex Plat. *politic. l. 10.* Κυβεία γὰ ὁ Πλάτων τὸν βίον ἀπεικάσας, ἐν ᾧ καὶ βαλεῖν δεῖ τὰ πρόσφορα, καὶ βαλόντα, χρῆσθαι καλῶς τοῖς πεσοῦσι. τούτων δ' τὸ μὲν βαλεῖν, ἐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δ' σοφοκλέους λέγοντος τὰ μόρια παρὰ τῆς τύχης, καὶ νόμεν ἐκάστῳ τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὸ οἰκεῖον ὠφελήσει μάλιστα, καὶ τὸ ἀβλαβέστατον ἤκιστα λυπήσει τοῦ ὑποπεσόντος, μάστιγες ἔργον ἐστὶν, ἄν ἓν φρενῶμεν. Idémqe ad *Apollon.* Πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν, ἐν ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ ὅπως ἐν πλώσει κύβων πρὸς τὰ παλαιόντα πάντως τὰ ἐαυτῶ πράγματα, ὅπη ὁ λόγος ἐρεῖ βάλλειν ἔχειν. Socrates apud Stob. *tom. 2. tit. 103.* Πεπλεῖσθαι τινὶ ἔοικεν ὁ βί☉ καὶ δεῖ ὥσπερ ὑφόν τινα τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον. ἐ γὰρ ἐστιν ἄνεμον βαλεῖν, ἀλλ' ἀναθέσθαι τῷ ὑφον. Epictet. *dissert. l. 2. c. 5.* Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς ἐκ ἀδιάφορος. πῶς οὖν τηρήσει τις ἅμα μὲν τὸ ἐυσταθὲς καὶ ἀτάρακτον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς καὶ μὴ εἰκαῖον, μηδ' ἐπιστευμβόλον; αἱ ὕφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. πόθεν οἶδα τί μέλλει πίπτειν; τὴν πεσόντι δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι, τοῦτο ἤδη ἐμὸν ἔργον ἐστίν· ὅταν καὶ ἐπὶ τῆ βίω. Terent. *Adelph. act. 4. sc. 7.*

Ità vita est hominum, quasi cùm ludas tesseris:
Si illud quod est maximè opus, jactu non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.

Atqe hoc est, σοφὸν κυβευτικῶ agere, imitari talem, ut Sophocles apud Stobæum, *ad l. 6. § 44.* laudatus.

Πράγμα-

Περίγμασιν γὰρ ἐγὼ δυμῶδες] Dio Prus. *orat.* 74. Οἱ φερπαλίοντες ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἢ νὴ Δία ἐμπεσόντες εἰς πηλὸν ἢ κόπρον οὐκ ὀργίζονται τοῖς λίθοις ἢ τῷ πηλῷ. τελέως γὰρ ἂν ἦσαν ἀπόπληκτοι. Δίον αὐτοὺ αἰτιᾶσθαι διὰ τὸ μὴ φεύγειν. Verùm iram nonnullorum nihil qicqam subterfugit. Itaqe Plut. *de irac.* Θυμῷ δ' ἄδικτον οὐδέν, οὐδ' ἀνεπιχείρητον· ἀλλ' ὀργιζόμενα καὶ πολεμίοις καὶ φίλοις, καὶ τέκνοις καὶ γονεῦσι, καὶ θεοῖς, νὴ Δία, καὶ θείοις, καὶ ἀψύχοις σκεύεσιν. Unde Galen. *de affect. cur. c.* 5. ὅτι ὁ θυμὸς οὐδέν ἐστιν ἀπόδειξις μανίας, ἐξ αὐτοῦ ἤδη ὧν πάσχουσιν οἱ θυμούμενοι, μανθάνειν ἔξεστιν. παίοντες γὰρ, καὶ λακτίζοντες, καὶ κατασχίζοντες ἱμάτια, καὶ θορυβοῦντες ἀμελέτητοι, ἅπαντα περίπτωσιν, ἄγριοι καὶ τοῦ θύραις καὶ λίθοις καὶ κλείθροις ὀργίζεσθαι, καὶ τὰ μὲν κατασχίζειν, τὰ δὲ δάκνειν, τὰ δὲ λακτίζειν. Hoc avtem nobis ab ipsa pueritia & infantia qodammodo ineloeviſſe à nutricibus ipsis malè inſtitutis, conqeritur Epictet. *lib.* 3. *c.* 19. Νῦν δ' ἄλλως ὀδὺν ἐξ ἀρχῆς ἐλαλύθαμεν· ἐνδὺς ἅπ παίδων ἡμῖν ὄντων ἢ πτῶσι, ἅπστε φερεπαίσαμεν χάσκοντες, οὐκ ἡμῖν ἐπάλαστεν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. τί γὰρ ἐποίησεν ὁ λίθος; διὰ τοῦτο τῆς παιδίας οὐ μείαν ὤδει μάλαττειν αὐτόν;

§ 39. Ἀδυάτοις τε] Cujus epicl iſta ſint, nondum comperi. Videntur parentis alicujus verba, filium ad rem probè ſtrenuéqe gerendam adhortantis. qibus gemina Solomonis illa *Proverb. c.* 23. *v.* 15, 16. & *c.* 27. *v.* 11.

Θεοῖς καὶ ἡμῖν] malim, θεοῖσι καὶ ἡμῶν, metri cavſsâ.

Χάρματα δίνης] Siqidem, *Filius ſapiens parentem exhilarat.* Solom. *Proverb. c.* 10. *v.* 1. & *c.* 15. *v.* 20. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Οὐκ ἔστι μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ,
Ἢ σωφρονοῦντα καὶ φρονοῦντ' ἰδεῖν τινα
Τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.——
Major voluptas nulla genitori datur,
Virtute qàm ſi videat ac prudentiâ
Florere qemqam de ſuo exortum ſatu. Grot.

utì contrà rex idem ſapientiſſimus; *Prov. c.* 17. *v.* 21. *Qi ſtolidum gignit, gignit merum mærorem ſibi:* (ità malim, qàm cum Jun. *ad mærorem.* qod exilius & jejunè magis dictum videri poſſit) *patérqe ſtulti non gavdebit.* qo loco non gaviſurum eô modo vult accipi Druſ. *obſerv. l.* 1. *c.* 22. *qê illaudatum Buſirin* apud Virgilium Gellius *noct. Attic. l.* 2. *c.* 6. qem ibi viſe ſis. cæterùm interpres Anglicanus iſta prioribus ità connectit, ut eum qi rebus ipſis, ubi ex animi ſententia non ſuccesſerint, ſuccenſuerit, Diis hominibúsqe ludibrio fore dicatur. viderint alii.

§ 40. Βίον θρείζειν] Evripidis eſſe ex *Hypſipyle* avtor eſt Stob. *tom.* 2. *tit.* 108. integros habemus apud Stob. *ibid.* Plut. *ad Apollon.* (ex qo, qia emendatiſſimos exhibere videtur, plurimùm tranſcripſimus) Clem. *ſtrom. lib.* 4. & à Ciceron. verſos *Tuſc. l.* 3.

Ἔφυ μὲν οὐδείς, ὅστις [1] οὐ πονεῖ βεβῶς,	[1] οὐκ ἀεὶ π.
[2] Θάπτει τε τέκνα, χ' ἕτερ' αὖ [3] κλάδας	St.
τοὺς νέα,	[2] Θάπτειν.
Αὐτὸς τε [4] θήσκει. [5] κἄστα δ' ἄχθος-	St.
τοις βεβοὺ	[3] κλᾶδας πά-
Εἰς γλῶ φέρουσι [6] γλῶ. ἀναλκαίοις δ'	λιν. St.
ἔχει	[4] θήσκειν.
Βίον θρείζειν, ὥστε κήρημον σάκυν,	St.
Καὶ τὸν μὲν εἶδ', τὸν δ' οὐ. τί ταῦτα δεῖ	[5] κἀ τάδ'.
Στένειν, ἄφρο δεῖ κακὰ φύσιν διαφθῦν;	Pl.
[7] Δεινὸν γὰρ οὐδὲν τ' ἀναλκαίων βροτοῖς.	[6] γλῶδ' ἄν.
Mortalis nemo eſt qem non attingit la-	ἐχ'. Pl.
bor,	[7] ὃ δεινὸν
Morbúsqe multi ſunt humandi liberi,	οὐδ. Cl.
Rursus creandi: mórsqe eſt finis omni-	ὃ δεινὸν οὐδ.
bus,	Heinſ.
Qæ generi humano angorem neqicqam	
afferunt.	
Reddenda eſt terræ terra. tum vita	
omnibus	
Metenda, ut fruges: ſic jubet neceſſitas.	

ità Cicero. Vide *ad l.* 6. § 9. Epictet. diſſert. *l.* 2. *c.* 6. Τίνος ἕνεκα γίνονται σάκκοι; ὑχ ἵνα καὶ ξηραυθῶσιν; ἀλλὰ ξηραίνονται μέν· οὐχ ἵνα δὲ καὶ θρεισθῶσιν; ὃ γὰρ ἀπόλυτοι γίνονται. εἰ δὲ μὴ ἀθησιν εἶχεν, ἄνωθεν αὐτοὺ ἔδει, ἵνα μὴ θρεισθῶσι μηδέποτε; τοῦτο δὲ κατάρα ἐστὶν ἐπὶ σακκων, τὸ μηδέποτε θρεισθῆναι. ὅπως ἰσχύον, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθράπων κατάρα ἐστὶ τὸ μὴ ἀποθανεῖν· ὅμοιον καὶ τὸ μὴ ξηραυθῆναι, μηδὲ θρεισθῆναι. ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ ὀι αὐτοὶ ἐσμὲν, ἅμα μὲν ὡς δεῖ θρεισθῆναι, ἅμα δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ παραχολυθοῦντες, ὅτι θρειζόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγανακτοῦμεν· ὅταν γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, ὅτε μεμελετήκαμεν τὰ ἀνθρώπινα, ὡς ἱππικὸς τὰ ἱππικά.

Θρείζειν] eâdem uſus eſt tranſlatione Tragicus idem in *Oeneo*, ſive ut Grot. mavult, *Ino*; referente Stob. *tit.* 105. & Plut. itidem *ad Apollon.* ex parte:

Ἅπαντα, πολλοῖς ὄζιν ἀνθρώπων κακά·	
Τοῖς δ' ἅρπ λήγῃ, τοῖς δ' κίνδυνος	[1] μόλει.
[1] μόλει.	[2] Κύκλῳ γὰρ
[2] Κύκλῳ γὰρ αὐτὸς καρπίμοις τε γῆς	ἕρπει κ. τ.
φυτοῖς,	γῆ φ.
[3] Θνητῷ τε γλυκὺ· τοῖς μὲν αὔξεται	[3] Θ. τ. γε-
βίος,	νεά. St.
Τοῖς δ' φθίνει τε κἀνθρείζεται πάλιν.	
Regina, multos opprimunt homines mala:	
Ab his recedunt, rursùm illis imminent.	
Eunt in orbem, terra qas fruges parit,	
Hominúmqe ſoboles. qippe pars ſurgens viret,	
Pars jam metenda expectat exitii diem. Grot.	

De Maxentio Nicephorus *l.* 7. *c.* 91. Ἐπὶ σμικρᾷ γὰρ πρόφασει, τοῦ ὑπ' αὐτὸν δορυφόρους τοῖς δήμοις ἀνεὶς, μυρίον πλῆθος ἐθέκειρεν. Levi de causſa, immiſſo ſatellitio, innumerabilem populi multitudinem demetebat. Vide & noſtrum *l.* 11. § 34.

Καὶ τὸ μὲν εἶ, τὸ δ' μή.] leg. τὸν μὲν, τὸν δὲ. cum Plut. Stob. Clem. Sic ſupr. τῖς μὲν, τῖς δὲ, ἀνθρώπους ſcil.

§ 41. Εἰ δ' ἠμελήθην] Ex incerto Tragico, ſed pietatis prægnans profeſſio. Gemina planè Epicteti illa, *diſſert. l.* 2. *c.* 16. his verbis Deum compellantis: Χρῶ μοι λοιπὸν, εἰς ὃ ἐὰν θέλῃς. ὁμοῦ νομονῶ σοι. ἴσος εἰμί. ἀδίκων παραιτοῦμαι οὐδ' σοὶ δοκέντων. ὅσα θέλεις, ἄγε. ἵν θέλῃς, ἐδῶτα φείδες. ἄρχειν με θέλεις, ἰδιωτεύειν, μένειν, φεύγειν, πένεσθαι, πλεῖν; ἐγώ σοι πρὸς ἅπαντων τούτων πρὸς τὸν ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι. Vide *l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 5.

Καὶ παῖδ' ἐμοὶ] Lugd. edit. καὶ παῖδ' ἐμῶ. qod eódem recidit. qanqam illud maſim. nam qòd Annotator, qi corrumpit ſæpius qàm corrigit, vult παῖδες ἐμοὶ reſcribi, metri ratio reclamat.

§ 42. Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ] Eſt Ariſtophanis ex *Acharn.* act. 2. qod in proverbialem loqendi formulam ceſſit. Ità uſurpârunt Cicer. *ad Attic. lib.* 6. *ep.* 1. & *l.* 8. *ep.* 8. & Clem. Alex. *ſtrom. l.* 6. Vide Pavl. Leopard. *emend. l.* 5. *c.* 25.

§ 43. Μὴ σωεπθρηνεῖν] Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Τὸ ἄλλα παρὰ φύσιν σοὶ κακὸν μὴ ἡγεῖσθαι· ὃ γὰρ σωπατωσιῶδες πέφυκας, οὐ συμπυχεῖν, ἀλλὰ σωδυπυχεῖν. De amico Plutarch. *lib. de diſcrim. amic. & adulat.*

Συναναθρεῖν γὰρ, οὐχὶ συνυοσεῖν ἄχυ. Idémqe *de exil.* Δεῖ τὸν παρὰ τῶν φίλων καὶ τῶν βοηθόντων λόγον, παρηγορίαν εἶ), καὶ μὴ συμπάθειαν τῆς λυπούντος. ὃ γὰρ συναλγούντων καὶ συνεπθρηνούντων, ὥσπερ χορῶν τραγικῶν, ἐν τοῖς ἀβελτίοις, χρεία ἔχομεν, ἀλλὰ παῤῥησιαζόντων καὶ διδασκόντων, ὅτι τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὅτι παυτὶ μὲν ἀλγηνὸν ὅτι καὶ μνόμιον κενὸς καὶ ἀνοήτου. ὅπου δ' αὐτὰ τὰ πρόγμαλα διδόωσιν ὑπὸ τῶ λόγε ψηλαφηθέντα καὶ ἀναγλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰσεῖν,

Οὐδὲν πότνιδας δεινὸν, ἂν μὴ πρεσσποιῶ, κομιδῆ γελοῖόν ὅτι, μὴ τῆς σαρκὸς πωθάνεσθαι τὶ πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ δὲ τὸ σύμπλωμα τοῦτο χείρων γίγονεν, ἀλλὰ τῖς ἔξωθεν σωαχθομένοις καὶ σωαγανακτῶσι διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης, καὶ τὰ μὴ νοσοῦντα σωνοσεῖν ἀναπείσαι. uti ex Achæo idem *ad Apollon.* qo loco ſubjungit optimé. Οὐ δεῖν σεσωλάκαντας, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τῆ πλήκτρε βοᾶν, ἀλλ' ἐδίζειν τὸν ψυχὸν, ὅπ τάχιστα γίνεσθαι πρὶ τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ὑπνωρθῶν τὸ πιπον τε καὶ νοσῶσαν, ἐκτρεπὴ θρηνωδίαν ἀφανίζονλας. Gregor. Naz. *epiſt.* 28 *ad Ecebol.* ὐκ ἀρκεῖ τὰ ὑπολύεσθαι μόνον ἃ πάσχομεν· ἀλλὰ δεῖ πνεῦ καὶ φαρμάκε τρεῖς τῶν πληγῶν. Ariſtot. *ethic. l* 9. *c.* 11. Οἱ μὲν ἀνδράσιν τῶν φύσιν, ἐυλαζῦντες συλλυπεῖσθαι τοῦ φίλε αὐτῖς· κἂν μὴ ἐκβλείνη τῆ ἀλυπία τῶν ἐκείνοις γενομένων λύπην, οὐκ ἀπομέει. ὅλως τε σωδρήνης ὁ σοφὸς ἔσται, διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς εἶ) θρηνητικός. γυναῖα γὰρ καὶ οἱ τοιῦτοι ἀνδρες, τοῖς συγενάζεσι χαίρσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλυς καὶ σωθηγῦνται. μιμεῖσθαι δ' ἐν ἅπασι δεῖ δηλονότι τὸν βελτίω. Ariſtippus itidem ſuis qibuſdam triſtitiâ mœſtitiâque ſeſe macerantibus; Ἀλλ' ἔγωγε ὦκω παρ' ὑμᾶς, οὐχ ὡς συλλυπήσθ, ἀλλ' ἵνα παύσω ὑμᾶς λυπουμένους. Ælian. *var. hiſt. l.* 7. *c.* 3. Qanqam permittit Epictet. *enchir. c.* 16. μέχρι μέν τοι λόγε συμπειρᾶσθαι καὶ σωεπενάζειν, εἰ uſus fuerit. Vide *ad l.* 11. § 18. κατ' οἰκονομίαν. Vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ σφύζειν] σφύζειν, *trepidare, concuti, palpitare*, inſigniter commoveri, ut indicio externo animi affectus ſe prodat. σφύζειν καὶ σφυγμὸς de ſpiritum in arteriis motu pulſúque naturali jam communiter uſurpantur. nec aliud qicqam intellexit Ariſtoteles *hiſt. animal. l.* 3. *c.* 19. ubi dixit; Σφύζει δὲ τὸ αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν, ἐν ἅπασι πάντα ἄμα τοῖς ζώοις. venas enim promiſcuè pro *arteriis* etiam dixere. Verùm monet Galen. *de dogmat. Hipp. ac Plat. l.* 6. *c.* . & in *prognoſt. Comment. l.* 1. & 3. à veteribus plerumqe aliud qiddam eis vocabulis deſignatum; nempe τὸν σφοδρὸν εἰς πᾶσιν τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν, ὡς καὶ σεὶν ὑπλαζεῖν τὸν ἀφλὸν, αἰσθητὸν εἶ) τἀνθρώπω τὸν κίνησιν. id eſt, *motum arteriarum adeò vehementem*, qalis in inflammationibus contingere ſoleat, *ut ipſo aſpectu etiam, antequam manu attingas, facilè poſſit deprehendi.* idqe ſe alibi demonſtrâſſe dicit, & oſtendit revera *de puls. differ. l.* 4. *c.* . & *de loc. affect. lib.* 2. & alibi. Vide Anut. Fœſ. *œconom. Hippocr.* Indè tranſlatum eſt τὸ σφύζειν ad motum qemlibet ab affectûs vehementia animíqe impotentia in corpore ſeſe exerentem. Heſych. Σφύζει, πηδᾷ, φλεμαίνει. Apud Svidam Piſides;

Σφύζεις, Ἀχιλλεῦ, καὶ μιθύσκη τὰς φρένας.
Turges, Achilles, mentis haud compos tuæ.

Marcus, *infr.* § 69. μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν. Hoc itaqe vult, qod *l.* 5. § 36. dixerat, μὴ ὁλοσχερῶς τῆ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι. Motum autem iſtiusmodi χαρακτῆλα expreſſit in Agamemnonis perſona Homerus *Iliad.* χ'. *v.* 91. ab Epicter. *diſſert. l.* 3. *c.* 24. Ciceron. *ad Attic. l.* 9. *c.* 4. & Chryſip. apud Galen. *de dogm. Hip. & Plat. l.* 4. *c.* 10. laudatus verbis hiſce:

Αἰνῶς γὰρ Δαναῶν φρὶ δείδια· θυμὸς ἐνὶ μοι ἤπε
Ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκημαι· χραΐσμ δέ μοι ἔξω
Στηθέων ἐκθρώσκῃ, τρομέᾳ δ' ὑπὸ φάϊδιμα γυῖα.

§ 44. Ἐγὼ δ'] Ex Platonis *apolog.* Vide autem his gemina *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 6. § 2.

§ 45. Οὐ ἂν πς αὐτὸν τάξῃ] Sumptum hinc

hinc divinum illud planè, ingentem invictúmque prorsus spirans animum, Epicteti votum, qô sic numen affatur, *dissert. l. 3. c. 24.* Ἢν ἐν χάρᾳ ἡ τάξιν ἐγχείσῃς, μυειάκις ἀποθανοῦμαι σοὶ πρεσβεύων ἢ ταύτῃ ἐγκαλείψω. *Quemcunque mihi locum statueriménve assignaveris, decies millies mortem oppetam ego, quàm ut eam deseram.* Idémque ex persona Socratis *l. 1. c. 9.* Γελοῖοί ἐσε, ὅτι τινες ἀξιοῦτε, εἰ μή με ὁ θεὸς ἔταξεν ὡς τινα τάξιν, ὃν ἔδει με πρῶτον αὐτὸν, καὶ φυλάξειν, καὶ μυειάκις ἀποθνήσκειν αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτόν. οἱ δ' ὁ θεὸς ἔνα τινὰ χάρα καὶ ἀναστροφῇ κελεύσας, ταύτῃ ἐγκαλεσπεῖν δεῖ ἡμᾶς. qo loco avt δεῖ illud inducendum videtur, ut τὸ ἐγκαλεσπεῖν ad ἀξιοῦτε referatur: vel posterius membrum ἐρωτηματικῶς enunciandum: qanqam etiam sic suspensa manebit sententia.

§ 46. Ἀλλ' ὦ μακάριε] Ex Platon. *Gorg.*

Καὶ ὁ φιλοψυχότατον] Ita Pavlus Apost. *Act. c. 20. v. 24.* Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τιμίαν ἐμαυτὴν, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. Et pii illi martyres, de qibus Joannes *Apoc. c. 12. v. 11.* οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. hoc est, οὐκ ἐφιλοψύχησαν.

Ἐπιτήδευτα περὶ τούτων τῷ θεῷ] Vide *ad l. 4. § 31.*

Πεισθῆναι ταῖς γυναιξὶν] lectionem hanc solicitat Xyl. qia scil. minimè muliebris hæc sententia videatur. Annot. Lugd. etiam ταῖς γυναιξὶν avdacter deleri jubet. Verùm nihil movendum ex Platone liqet. súnrqe etiam mulierculis decantata ista, *Fatum esse inevitabile; neminémqe sibi destinatum unqam effugere valuisse.*

Οὐδεὶς ἂν ἐκφύγοι] ἀμφαπαίστερον pavlo Platonis codices, οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι. Homer. *Il. ζ. v. 488.* à Clem. Alex. adductus, *strom. l. 6.* & à Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 9.* & *l. 2. tit. 7.*

Μοῖραν δ' οὔ τινα φημὶ πεπρωμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

Nemo nocens, nemo bonus has in luminis oras
Editus, evadet fati qod lege paratur. Grot.

Apud Clem. eundem Phanocles in *Amore*, sive *Pulcris*;

Ἀλλά τοι μοιρίδιον νῆμ' ἄλυτον οὐδέποτε θεὸν
Ἐκφυγέειν, ὁπόσοι γλῶ ὑποζεύξαμεθα.

Effugere ac flamen fati irresolubile nulli,
Qotqot terræ alimur munere, posse datur.

Simonides apud Plut. *ad Apollon.* Ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρῳ ἄπρακτοι ἢ μελανδύνες· αἰῶνι δὲ παύρῳ, πὰν ἀμφὶ πόνῳ· ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπικρήματα θάνατος· κεῖνο γὸ ἴσον λάχον μέγες, ὅτ' ἀγαθοὶ, ὅστις τε κακός. Vide qæ congesserunt de argumento hoc Clem. & Stob. locis superiùs memoratis, & Henr. Stephanus *l. 5. sched. 13.* sed & *ad l. 6. § 10.* Epictet. *l. 2. c. 6.* Ἀποθνήσκειν μέλλω. ἄνθρωπος δ' ἄλλος ἀθάνατος ἔσομαι;

§ 47. Πεισκοσεῖν ἄρων δεόμεθ] Hæc etiam fortassis Platonis fuerint. Pythagoræ par monitum, *l. 12. § 26.* de qo & Synesius, *de provid. l. 2.* Ὁ τοι (ἐμὸς) Πυθαγόρας τὸν σοφὸν, ἀλλ' ὑδὲν ἢ θεόμενά φησιν εἶ θεὸς τε ὄντων καὶ μονοδύων. ità enim rectè restituit Petavius, qod in diversam, vel adversam potiùs, mentem, ἀλλ' ὑδὲ θ-- antè legebatur. Anaxagoras scisciranti, ἧς ἕνεκα αἰτίας τὰ πολλὰ πεποίηται διανυκτερεύειν ὑπαθρος, cur nollem toties sub dio ageret, respondit, τὸν τὸν κόσμον θεάσασθαι. *ut mundum specularetur.* τὰς χορείας καὶ ἀστροφὰς θεοῦ ἀστέρων αἰνιττόμενος. inqit Philo *de mund. immortal.* Idem interroganti, Τίνος ἕνεκ' ἂν τις ἕλοιτο γηνάδης μᾶλλον ἢ μὴ γηνάδης, *cujusnam rei gratiâ qisqam natum se potiùs qàm non natum fuisse elegerit*, respondit, τῷ θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν περὶ τὸν κόσμον τάξιν. *ut cælum contemplaretur, ordinémqz elegantem universi.* Aristot. *ethic. Eudem l. 1. c. 5.* sive ut Laërtius avtem *l. 2.* qærenti qem in finem natus esset, respondit, Εἰς θεωρίαν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ οὐρανοῦ. *Ad Solem, Lunámqe, ac cælum contemplandum.* Sive ut Lactant. *instit. l. 3. c. 9.* qi & *Cæli ac Solis videndi caussâ tam magnum*, inqit, *esse credidit, videre cælum & solem: ibid. & c. 12. Tanti visa est contemplatio cæli ac lucis ipsius, ut qascunque miserias libeat sustinere.* Sed & Clem. Alex. *strom. l. 4.* Τὴν κελευσθεῖσαν τῷ ἀνθρώπῳ ὀρθὴν πρὸς τὴν οὐρανὸν θέαν γηνοιδίαν. Qod Naso *Metam. l. 1.*

Pronáqe cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cælúmqe videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Qod tamen aliorsum trahit Galen. *de usu part. l. 3. c. .* qo loco & Platonis illud laudat; Ὡς ὁ θεὸς ἐσι τὸ ἄνω βλέπειν, ὅταν τις ὑπτίον αὐτὸν ἀνακλίνων χαμαὶ μάθῃ, ἀλλ' ὅταν τῷ νῷ τὴν θεὸν ὄψιν φύσιν ἐπισκοπῆται. Itaqe Apostol. *ad Rom. c. 1. v. 20.* Τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. Sub Augustini nomine avtor *sermon. ad frater. in crem.* post Nasonis illud, nescio cujus meminit, à qo dum tyrannus qæreret & diceret, *Qare te Deus fecit?* respondit, *Ut contempler cælum & cælorum numina.* (*lumina* forsan) subjungítqe, *Qis fidelium plus dixisset, avt probabiliore argumento, nescio. factus enim homo est in terra, non ad terram, sed ad cælum: & factus est de terra, non propter terram, sed propter cælum.* Respexit forsan avtor ignobilis ille, ad Anaxagoræ illud superiùs memoratum; qod Lactantio tamen minùs satisfacit: Primùm, qòd *omne hominis officium in solis oculis posuit; nihil ad mentem referens, sed ad corpus omnia.* tum, qòd *rem maximam redegit ad minimam, duo sola deligendo, qæ sibi diceret in-*

tuenda. denique qòd *non avitoris virtutem, providentiam, potentiam animo metitur, cujus opera miratur.* qòd *ſi,* inqit, *natum ſe eſſe dixiſſet, ut mundum intueretur; quanam omnia comprehenderet, ac majori uteretur ſono; tamen non impléſſet hominis officium; qia quantò pluris eſt anima quàm corpus, tantò pluris eſt Deus quàm mundus; qia mundum Deus fecit & regit. Non ergò mundus oculis, qia utrumque eſt corpus; ſed Deus animâ contemplandus eſt.* Vide *ad l.* 8. § 26.

Ὥσπερ συμπεπλεγμένα] quod συμπεπλεγμένα, Philo *de monarch. ad l.* 11. § 1. exhibuit: tanquam mente ſuâ & cogitatione ſidera in motu curſúq; ſuo rapidiſſimo illo comitatus & conſecutus. neque eſt enim hoc arduum menti humanæ. Senec. *de benef. l.* 3. *c.* 20. *Corpora obnoxia ſunt & aſſcripta dominis: mens quidem ſui juris eſt. quæ adeò libera & vaga eſt, ut nec ab hoc quidem carcere, cui incluſa eſt, teneri qeat, qò minùs impetu ſuo utatur, & in infinitum comes cœleſtibus exeat.* Et *ibid. l.* 6. *c.* 23. *Vide animi quantum audeant, qemadmodum ſoli aut noverint deos, aut qærant, & mente in altum datâ divina comitentur.* Et *l.* 2. *c.* 29. *Animo nihil non eôdem, qô intendit, momento pervium eſt. ſideribus velocior, qorum poſt multa ſecula futuros curſus antecedit.* Avguſtin. *in Joan. tract.* 20. *Celeritatem animi ipſius vide. Vide ſi non vehementior eſt ſcintilla animi cogitantis, quàm ſplendor ſolis lucentis. Solem orientem tu vides animo. ab oriente ad occidentem venturus eſt; jam ex alia parte cras oritur. ubi hoc fecit cogitatio tua, adhuc ille tardus eſt, & tu omnia peragraſti.* Vel vitæ ſuæ momenta tanquam unà cum cœleſtibus illis corporibus tranſvolantia conſiderans, qorum curſu dimenſa ſortimur mortales ejusdem intervalla. Senec. *epiſt.* 12. *Tota ætas partibus conſtat, & orbes habet circumductos majores minoribus. eſt aliqis qi omnes complectatur & cingat. hic pertinet à natali ad diem extremum. eſt alter qi annos adoleſcentiæ excludit. eſt qi totam pueritiam ambitu ſuo adſtringit. eſt denique ipſe annus, in ſe omnia continens tempora, qorum multiplicatione vita conſumitur. menſis arctiore præcingitur circulo: anguſtiſſimum habet dies gyrum: ſed & hic ab initio ad exitum venit, ab ortu in occaſum.* Hinc Columellæ monitum, *de re ruſtic. l.* 10.

Invigilate viri: tacito nam tempora greſſu
Diffugiunt, nullóque ſono convertitur annus.

Nec ſubticendum, qòd Plato etiam in *Timæo,* τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον καὶ τὸ παῖδες κινήσεις καὶ περιφορὰς eaſdem ſtatuit. Vide *ad l.* 2. § 13.

Τὰς τῶν στοιχείων] Vide *ad l.* 4. § 46.

Ἀπεκδαίρκει τὸν ῥύπον τῶ χαμαὶ βίω.] Sen. *epiſt.* 95. de philoſophia. *Erras, ſi illam putas tantum terreſtres operas promittere: altiùs ſpirat. Totum, inqit, mundum ſcrutor, nec me intra contubernium mortale continco, ſuadere vobis ac diſſuadere contenta. magna me vocant, ſuprâque vos poſita.*

Nam tibi de ſumma cœli ratione Deúmque
Diſſerere incipiam, rerum primordia pandam.

ut ait Lucretius l. 1. —*Iſta jam à formatione morum receſſerunt: ſed levant animum, & ad ipſarum qæ tractant rerum magnitudinem attollunt.* Idem *epiſt.* 117. & *ep.* 79. *Tunc animus noſter habebit qod gratuletur ſibi, cùm emiſſus his tenebris, in qibus volutatur, non tenui viſu clara proſpexerit, ſed totum diem admiſerit; & redditus cœlo ſuo fuerit. cùm receperit locum, qem occupavit ſorte naſcendi. Surſum vocant illum initia ſua. erit autem illîc etiam antequam hâc cuſtodiâ exolvatur, cùm vitia disjecerit, purúsque ac levis in cogitationes divinas emicuerit.* Vide eundem, & *epiſt.* 65. vel Apoſtolum potiùs *ad Philip. c.* 3. *v.* 19, 20. & *ad Coloſ. c.* 3. *v.* 1, 2.

§ 48. Τὸ τῶ Πλάτωνος] ubi Plato hæc habeat, mihi nondum ſuccurrit.

Ἐποπτεῖν δεῖ καὶ τὰ ὑπόγεια] Non cœleſtia tantùm ſuſpici vult, ſed inferiora etiam iſta omnia, tanqam de ſpecula, deſpici. qod eſt argumentum τῆς ὑποσκοπέντων Luciani. Vide Senec. *ad Marc. c.* 18. & Cyprian. *epiſt. ad Donat.*

Τὸ παμμιγὲς] Vide *ad l.* 4. § 27. ſed & *l.* 12. § 24. τὸ παμμιγὲς autem, ſive cinnum hunc non in Mundo tantùm, Menippus apud Lucianum in *Icaro-Menippo*, rerum in terris geſtarum, qalem in Luna divertens conſpicabatur, faciem depingens: Οὐ μὴν ἴσως εἰλατίνας καὶ γάμους ἑτέρωθι ἢ δικασίας καὶ ἐκκλησίας· καθ' ἕτερον δὲ μέρος ἐδύό τινε ἐν γεωργίνων ἢ ναυδῶν ἄλλο ἐφαίνετο. καὶ πολεμοῦντας μὲν ἑώρων τοὺς Γέτας· πλανωμένης ἢ ἐπὶ τῆς ἁμαξῶν τοὺς Σκύθας· γεωργοῦσας δὲ τοὺς Ἀργυππαίους. καὶ ὁ Φοίνιξ δὲ ἐπορθεῖτο· καὶ ὁ Κίλιξ ἐλῄζετο· καὶ ὁ Λάκων ἐμαχέσατο· καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδηλέζετο. ἁπάντων τούτων ὑπὸ τὸν αὐτὸν μυκηθμὸν χεόντων, ὕσα σοι ἦν ὑπονοεῖν, ὁποῖός τις ὁ κυκεὼν ἦτο ἐφαίνετο. Et Heraclitus apud eundem in *βίων πράσει*, ſive *vitarum licitatione*: Ἐμπεδοκλῆς ὑλίην ἀλλὰ κυκεῶνα πάντα συνειλέοντας. Sed & in Homine, mundo hoc minore, deprehendi idem monet Syneſius *de regn.* Εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὡς ἐκ ἁπλοῦν τι χρῆμα, οὐδὲ μονοειδὲς ἀνθρωπος· ἀλλὰ συμφύσιν ὁ Θεὸς εἰς ἀνδρὸς ζῶα σύστασιν, ὅλον ἀνάμιγμα παμμιγῆ καὶ πάμφορον. In mundo itaqe qantò magis?

Τὸ ἐκ τῶν ἐναντίων συνηρμόσθαι] Ità ſuprà § 9. συνηκατέτακται γὰρ καὶ συνηρμοσθαι τὸν αὐτὸν κόσμον. Clemens *ſtrom. l.* 1. Ἥδη δέ καὶ ἐκ ἐναντίας τῆ νεάτη ὅσα· ἀλλ' ἅμφω γε ἁρμονίας μίαν. ἔν τε ἀριθμοῖς ὁ ἄρτιος τῶ περιττῶ διαφέρεται· ὁμολογοῦσι δ' ἄμφω τῆ ἀριθμητικῆ. οἷς τὸ γράμμα ὁ κύκλος, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ ὅλως τῶν γραμμάτων ἀλλήλων διαλυόμενα· ἀτὰρ καὶ ἐν τῶ κόσμω πάντα τὰ μέρη σύμπαντα,

χὰν διαφέρηται πρὸς ἄλληλα, τὸν πρὸς τὸ ὅλον οἰκειότητα διαφυλάττει. Senec. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Non vides quàm contraria inter se elementa sint? gravia & levia sunt, frigida & calida, humida & sicca. tota hujus mundi concordia discordibus constat. non ad unam naturæ formam opus suum præstat, sed ipsâ varietate se jactat. alia majora, alia velociora aliis fecit: alia validiora, alia temperatiora: quædam autem eduxit è turba, ut singula & conspicua procederent; quædam in gregem misit.* Apul. *de mund.* 10 *Mirum quibuddam videri solet, quòd, cum ex diversis atque in se pugnantibus elementis mundi natura conflata sit, aridis atque fluxis, glacialibus & ignitis, tanto rerum divortio nondum sit ejus mortalitas dissoluta. qibus illud simile facis faciet, cùm in urbe ex diversis & contrariis corporata rerum inæqualium multitudo concordat. sunt enim pariter dites & egentes, adolescentum ætas permixta senioribus, ignavi cum fortioribus, pessimi cum optimis congregati. ast profectò, quod res est, fatebuntur, hanc esse civilis* 20 *rationis admirandam temperantiam, cùm quidem de pluribus una sit facta, & similis sui tota, cùm dissimilia membra sint, receptrixque sit naturarum ad diversa tendentium, & fortunarum per varios fines exitúsque tendentium. sic mare & fœmineum secum jungunter, ac diversus utriusque sexus ex dissimilibus simile animal facit: artésque ipsæ naturam imitantes ex imparibus paria faciunt. Pictura, ex discordibus pigmentorum coloribus, atris, albis, luteis & puniceis confusione modicâ temperatis, imagines his quæ* 30 *imitatur similes facit. ipsa etiam Musica, quæ de longis & brevibus, acutis & gravioribus sonis constat, tam diversis & dissonis vocibus harmoniam consonam reddit.* &c. Et mox: *Æqualis quippe omnium diversitas, gravissimorum, levissimorum, ferventium, frigidorum, docente rationc naturæ, diversis licèt rebus, æqualitatem deferre concordiam, omnia parentis mundi amœnitatem æternitatémque reperit.* Quæ omnia sunt translata ex Aristotelis nomine *de mundo* inscripti libelli *cap.* 5. Vide *ad l.* 4. § 27. 40

§ 49. Τὰ προγιγνόντα] Vide *l.* 6. § 46,47.

Ἔξεσι καὶ τὰ ἐσόμενα προφορᾶν] Vide *ad l.* 6. § 37. & *supr.* § 1. & *l.* 2. § 14. Plutarch. *de* E I *Delphic.* Μαντικὴ τέχνη ἔστι περὶ τὸ μέλλον ἐν τοῖς παρεῖναι δοκοῦσι καὶ παρακολουθοῦσιν. ὕδατος γὰρ ὄψει ἀναίνου ἢ γάνωσις, ὅτι ἅλμυρὸς ἢ πρόγνωσις· ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τοῖς γεγονόσι τὰ γιγνόμενα, τά τε γηγενόμενα τοῖς γεγενημένοις ἔοικε καὶ σωμάτιον, ὁ τὰς αἰτίας ἐκ τούτου συνιδεῖν τε πρὸς ἄλλα καὶ συμπλέκειν φυσικῆς ἐπιστάμενον, ὅτι καὶ παλίντονα τὰ τε ὄντα, τά τ' ἐσόμενα, πρόσ' ὄντα. uti Homer. *Il.* α'. *v.* 70. Vide *l.* 10. § 5. Verèur de solertia ac sagacitate non fatidica, sed politica, Plin. min *l.* 1. *ep.* 5. Mavricum prædicans: *Vir est Græcus, prudens, multis experimentis eruditus, & qi futura possit ex præteritis providere.* Inter alias historiæ laudes, hanc non ultimam ponit Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 1. ὅτι προφήτας τέκτον τινὰ τοῦ μητρόπολιν ποιεῖ, ἐκ τῶν φθασάντων συλλογιζόμενος τὰ μέλλοντα· Polyb. *hist. l.* 6. Τὸ δὲ γένος τῶν ἀνθρώπων ταύτῃ διαφέροντες τῶν ἄλλων ζώων, ἢ μόνοις αὐτοῖς μέτεστι νοῦ καὶ λογισμοῦ, φανερὸν, ὡς ἂν εἰκὸς παρεσχέσθαι αὐτοῦ τὴν προεπιμέλειαν διαφερόντως, καθότι καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ἀλλ' ὑπομένειν τὸ γινόμενον, καὶ διατηρεῖν τοῖς παροῦσι, προορωμένους τὸ μέλλον, καὶ συλλογιζομένους, ὅτι τὸ παραπλήσιον ἐπέσοις αὐτοῖς συμπέσοι. Cicer. *offic. l.* 1. § 11. *Inter hominem & belluam hoc maximè interest, quòd hæc tantùm, quantùm sensu movetur, ad id solùm quod adest, quodque præsens est, se accommodat, paululum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo autem, qui rationis particeps, consequentia cernit, principia & causas rerum videt, earúmque progressus, & quasi accessiones non ignorat, similitudines comparat, & rebus præsentibus adjungit atque annectit futura; facilè totius vitæ cursum videt, ad eámque degendam præparat res necessarias.*

§ 50. Καὶ τὰ ἐκ γῆς] Evripidis ista sunt ex *Chrysippo.* quod ex Clemente Alex. *strom. l.* 6. didicimus. refert & Philo *de mund. immortal.* ex quo sic restituenda & disponenda sunt; accessione non contemnendâ insuper adavcta.

Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲν ἐκ γαίας
Φωτ' εἰς γαῖαν τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου
[1] Βλαστόντα γονῆς εἰς ὑγρὸν [1] *ità Grot.* Βλαστάνοντα γῆς *Phil.*
Πόλον ἦλθε πάλιν· δύσει δ' ὕδὲν
Τῶν γιγνομένων. διαχρίνεται
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὴν ἑτέραν ἐπίδεξε.
Retróque meant, qæ terra dedit
Iterum in terram: quod ab æthereo
Venerat ortu, cœleste poli
Repetit templum. quæ sunt, horum
Nihil emoritur, sed secretum
Illud abisto
Alia sub imagine paret.

Ità Grotius legit vertitque: nisi quòd pro ἑτέραν, quod Philo Clemènsque habent, ἰδίαν substituit, & propriâ reddit. mihi, illud retinere potius antiquiúsque visum est: etiamsi Philonis codices uno loco istud exhibeant, qm uno ampliùs cum Clementis conveniant. Evripides idem in *supplic.* quod Moschionis nomen frustrà præfert, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 124.

Ὅθεν δ' ἔκυρσον εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο
Ἐνταῦθ' ἀπολδεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα,
Τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν.
Et unde nostræ quodque naturæ est datum
Eò reverti. magnus æther spiritum,
Corpus recipiat terra.— Grot.

Epicharmus apud Plut. *ad Apollon.* Ζωγράφῳ χὴ διαχρίσι· χὴ αὖπνοιον ὄψιν ἤνοι πάλιν. γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί δῆτα χαλεπόν; ὐδέν ἐστιν. ità enim concipi debent, qæ vitiata in vulgaris habentur. *Concretum eſt, & diſcretum eſt, eódemque revenit, unde venit: ad terram terra, ſurſum ſpiritus. ecquid horum grave eſt? nihil ejcquam.* Lucret. *l.* 2.

Cedit enim retro, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod miſſum eſt ex ætheris oris,
Id rurſum cæli relatum templa receptant.

Solomon ipſe *Eccles. c.* 12. *v.* 7. *Redítque pulvis ad terram, quod priùs fuerat: ſpiritus autem ad Deum, qi primò dederat.* Heraclit. *epiſt. ad Amphidamant.* Ἐὰν γὰρ φθάσαν ὑπερβολὴν χρόνου τὸ σῶμα, δύναται εἰς τὸ ἀμαρυσσόν. ἀλλὰ ὕλη λύσιν· ἀλλὰ ἀδύνατον ἔσα χρῆμα εἰς ἐξαρνὸν ἀναπλάσσειν μετάρσιον. λέγονται δέ με αἰθέριοι δῆμοι. Hinc de Sibylla prima fabuloſum illud ex Sarapionis *Epicis* apud Clem. *ſtrom. l.* 1. μηδὲ ἀκουσθείσαν λῆξαι μαντικῆς χὴ τὸ μὲ εἰς ἄδρα χαρῆσαι αὐτῆς μὴ τελεσθὲν, τοῦτ' ἤδη τὸ ἐπόμενος χὴ ἀληθὲς μαντεύεσθαι· τὰ δ' εἰς ὕλη μεταβαλόντος σώματος, πάλαι, οἷς εἰκὸς, ἀναφανέντα, ἔσα ἂν αὐτῇ ὑπομνήματα, ἀκριβῆ δὲ ἦδη αἰσχρὸν σφαλεῖν τὸ μέλλοντος ἅλωσιν τῇ ψυχῇ αὐτῆς ἴδῃ), τὸ ἐν τῇ σελήνῃ φαινόμενον σημαίνειν. quod eò potiùs refero, qia lucem dat loco Plutarchi *de ſera num. vindict.* ubi de Sibylla dicitur, ἅδειν αὐτῇ ὡς ἤδη μελλόντων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς σελήνης φερομένων. Vide *l.* 5. § 4. & *l.* 4. § 5, 14, 21, 23.

Ἡ τῶν διάλυσις χὴ τοιούτις τις σκορπισμὸς] leg. ἢ τοιοῦτος. vel, [ἢ] χὴ τ. Vide *ſupr.* § 32.

§ 51. Καὶ σπίσι] Καὶ iſtìc ſuperfluum videtur. verſus ſunt ex Evripid. *Supplic.* à Plutarcho etiam in *Conſul. ad Apollon.* laudatis qò loco verſiculus proximè hos prægreſſus iſte præfigitur;

Μισῶ δ' ὅσοι χρῄζουσιν εὐλόγων βίον &c.

ſunt autem variè admodum in Evrip. cod. apud Marc. apúdqe Plut. concepti, qod eſt vitiatorum indicium ſatis clarum.

Σίπισι χὴ πόνοις χὴ μαγγανεύμασι] At Plut. Βρωτοῖσι χὴ πόλοῖσι χὴ μαγεύμασι. Evrip. cod.

Νεκτοῖσι χὴ φρυκταῖσι χὴ μαῖδίμασι. ubi Brod. τοῦδροῖσι, *qiètè, laboris fugâ.* qod meritò rejicit Canter. & Plutarcho adhæret. qem ità probat Grot. ut opinetur tamen eſſe potuiſſe, *νόσοισι χὴ φθισικοῖσι.* qod mihi omnium minimè videtur verſimile; *morbis* enim vitam protelari, ſaltem horum ope uti homines ad mortem remorandam, qis dixerit? at Camer. ὄχοισι, vehiculis, legendum ſuſpicatur. Ego vel Marcum ſequar lubens, vel Plutarchum, qi ut verbulo differant, ſenſu conveniunt.

Καὶ μαγγανεύμασι] Evripid. cod. *maiſdímasi, oraculis*, qibus moniti caſus futuros declinent. Brod. Plut. *μαγεύμασι, carmine.* Grot. ut ad eurationes magicas referatur. ego nec Marci noſtri *μαγγανεύμασι* ſpreverim. cùm & φίλτρα χὴ φάρμακα magica eò qoqe vocabulo uſitatiſſimè deſignentur. Qanqam alio forſan ſenſu iſtìc accipi qeat, pro *ſcitamentis* nempe, ſive *cupediis.* qomodo uſus eſt Greg. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. ubi λιπαροῖς τραπέζαις χὴ τοῖς μαγείροις χὴ ὀψοποιοῖς μαγγανεύμασι χὴ κομψεύμασι, conjunxit. Et Plin. *l.* 19. *c.* 50. *Dedère & Parthi coqis ſuos mores. nec tamen in hoc mangonio qicqam eorum placet.* Vel latiori etiam ſenſu, pro artificio omni, qò corpus humanum accurari ſolet. Unde *Mangonum ars: & venalitiorum mangonia*, Plin. *l.* 21. *c.* 26. & *puerorum mangoniſatio, ibid. l.* 32. *c.* 10. qò pubem eorum retardari procurabant mangones, ſicut artificiis & accurationibus his, ὁ φιλόψυχος ſenectutem & mortem etiam, qantùm poterant, ipſam. cæterùm & de magicis ac feralibus illis Plinius *l.* 28. *c.* 1. *Qis iſta invenit oſtenta? qis veneficia innocentiora effecit, qàm remedia? procul à nobis noſtrisque literis abſint iſta. nos auxilia dicemus, non piacula.* Tum ſubjungit, qod Tragici menrem accedit prope; *Vitam qidem non adeò expetendam cenſemus, ut qoqo modo trahenda ſit.*

Παρεκτρέποντες ὀχετὸν] *avertentes currum.* Xyl. qaſi ὄχον legerit. niſi typothetarum mendum fuerit. *canalem, aut fluvii curſum.* Annot. Lugd. *curſum divertentes, metaphora ab his qi fluvios derivant & deflectunt.* Brod. ὁδὸν mavult Grot. ego nihil mutem.

Θεόθεν γ' πίονσ' ἔσω] Hæc aliunde ſunt.

Καμάτοις ἀνόδυρτοις] *Laboribus lacrymiſque calentibus.* Xyl. *etiamſi miſeriam noſtram lugeamus* Caſ. at qid ſi ἀνόδυρτοις, *minimè flendis aut lugendis*, verterimus? poſſit enim etiam oboriri ſuſpicio, ſcripſiſſe Xyl. *carentibus* non *calentibus.* ut ſit κάματοι ἀνόδυρτοι, *labores*, ſi cum Flacco loqamur, *illacrymabiles*: vel eò ſenſu qò *Plutonem* ille *illacrymabilem* dixit, *carm. l.* 2. *Od.* 14. *qos lugere fleréque fruſtrà fuerit* (τί γὰρ ἀλαφρὸν ἢ ἐς ἄφαντ' ὀδυρμένον δοῦναι χαρδίαν;

Nam qid levat tandem mala,
Laſſare corda luctibus?

Bacchylides apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.) vel qò fortes illos priſcos Agamemnone priores *illacrymabiles* ignotóque *l.* 4. *od.* 9. *qi minimè lugeantur*; ſive *qi lugendi non ſint*, ſed ſtrenuè alacritérque perferendi. Senec. *ep.* 107. *Malus miles eſt qi imperatorem gemens ſequitur.* Et *qæſt. nat. l.* 3. *præfat. Flere, qeri, ingemere, doſciſcere eſt.* qanqam & ἀνόδυρτος eſt ἀδάκρυτος, κλαυτός, Svidæ. atqe indè poterit τὸ ἀνόδυρτον deduci.

§ 52. Καθεσμώδεσιν] *profuſior.* D. Boor. ut ſit

sit ἀπὸ τῆ καταβάλλειν *dependere, impendere, insumere.* qomodo Svidas ex Amipsiæ *mœchis*;

Καὶ σὺ μὴν ἦλθες, καββάλων τριάκοντα.

id est, καταβαλών. indè καταβολή. Svidas idem, καθάπερ οἱ ἐραστικοὶ τὰς καταβολὰς ποιοῦνται τῶν χρημάτων. Et Gregor. Naz. *de pace* 3. *ad l.* 4. § 20. πολλὰ ἂν καταβάλλον χρήματα. & sit sensus, *fieri potest, ut profusior sit; ut tamen nihilo liberalior eâ ratione existat. Falluntur enim,* quibus *luxuria specie liberalitatis imponit.* ut Tacit. *hist. l.* 1. & ut Plin. in *paneg. Ambitio, & jactantia, & effusio, & quidvis potiùs quàm liberalitas existimanda est, cui ratio non constat.* Itaque Senec. *epist.* 121. *Non voco ego liberalem, pecuniæ suæ iratum. multum interest, utrùm quis dare sciat, an servare nesciat. multi sunt, qi non donent, sed projiciunt.* id est, καταβάλλουσι, sive καββάλλουσι, prout Hesiod. in *Theogon.*

Κάββαλ' ἐν πόντῳ

In mare projecit.

de talibus Tacit. libro superiùs indicato. *Perdere iste sciet, donare nescit.* Et Epicharmus apud Plut. in *Pelopid.* & *de garrul.*

Οὐ φιλάδραπτος σύγ' ἐσσ' ἔχεις νόσον, χαίρεις δ' ἑλών.

ità enim est concipiendum, ut versus consistat.

Liberalis haud es ipse morbum habes, lubet dare.

Ego-malim καββαλικώτερος. qomodo mox κοινωνικώτερος. (ità enim scribendum, non κοινωνικώτερος) & cum Xyl. *luctæ peritiorem* intelligi. nam καββάλλον pro *luctatore*, qod Xyl. avrumat dici, exemplo carere existimo. καταβάλλειν *dejicere, prosternere,* de colluctantibus est frequentissimum: qos sæpe Galen. *in Hippocr. aphor.* 3. αὐτὸ τοῦτο ἔργον ποιοῦσι καὶ τὸν βίον ἀπαίρουσι, πλὴν διαφερόντως ἐν γυμνασίοις τῷ καταβάλλειν ἑτέρους ἕνεκα. Eustath. *ad Hom. Il. i. v.* 206. Τὸ καββάλλειν, ἢ ἀπλῶς ἀντὶ τοῦ ὄκλασαι, ὅ ἐστι, ἔθηκε· ἢ βασάξαι ἄνω, εἶτα καταθεῖναι· ὅτου καὶ ὁ πάλαισις καταβάλλει τὸν ἀντιπάλου. itaque artem istorum Galenus idem *lib. ad. Thrasybul.* non tam γυμναστικὴν dici postulat, quàm καταβλητικήν· sive, ut Lacones efferebant, καββαλικήν. qi &, inqit is, καββαλικώτερον ἑαυτὸν φασὶν εἶναι τὸν ἐν ταύτῃ τεθραμμένον, ἢ ἰσχυρότερον. *in hoc studio enutritos, non validiores sese dicunt esse, sed prosternendi peritiores.* Atqe ità revera Spartanus qidam avtore Plutarcho in *apoph.* de antagonista suo, à qo in certamine superatus & prostratus fuerat, dixisse fertur, ὁ μὲν ἦν κρείσσων, ἀλλὰ καββαλικώτερος. *non est melior me aut fortior, sed dejiciendi sive prosternendi peritior.* Qò & respexisse Marcum istîc, mihi probabile admodum videtur: qasi dixerit, Καββαλικώτερός σε δεῖ τις; vel, ἀλλ' τίς δεῖ; est *aliqis te luctæ peritior,* sive corporis robore viribúsqe validior? at te benignior, aut modestior, &c. nè existat. hoc enim in te positum est: illud non item. vel, hoc si minùs extiterit, nihil est qòd ea in re, avt ille superiorem te esse sese glorietur, avt ipse ab ullo superari te dedecus ullum existimes. Qod Agesilaus aliqandò Persarum regem magnum prædicanti, Τί δ' ἐμοῦ γε μείζων ἐκεῖνος, εἰ μὴ καὶ δικαιότερος; Plut. de se laudand. qòd contractiùs & λακωνικώτερον dici poterat, Τί μείζων, εἰ μὴ ἀμείνων; Plato *ep.* 4. Ἀνδρείᾳ μὲν γὰρ, καὶ τάχει καὶ ῥώμῃ ἴσως ἄλλοι δόξειεν ἂν καὶ ἑτέρων εἶ πυκνὸν ἀλκιμότερος ἢ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ μεγαλοφροσύνῃ, καὶ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐμοιρίᾳ, ξυμφαίη τις ἂν τοῦ ἀντιπαιδεύειν τὰ τοιαῦτα τιμᾶν, εἰκότως ἄλλων διαφέρειν. περὶ τούτων δ' ὁ μέγιστός ἐστιν ἀγών. Nihil, opinor, ad Marci mentem aperiendam accommodatius dici potuit. Vide ad *lib.* 3. § 4. Epictet. *enchir. c.* 42. Οὗτοι οἱ λόγοι αὐτάρκεις, ἐγὼ σε πλουσιώτερός εἰμι. ἐγώ σε ἄφρα κρείσσων· ἐγώ σε λογιώτερος· ἐγώ σε ἄφρα κρείσσων. ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον σωφρονικοί· ἐγώ σε πλουσιώτερος· ἢ ἐμὲ ἄφρα κλῆσις τῆς σῆς κρείσσων. ἐγώ σε λογιώτερος· ἢ ἐμὲ ἄφρα λέξις τῆς σῆς κρείσσων. σὺ δέ γε ὅτι κλῆσις ἐστι, ὅτι λέξις. Gemina habes *l.* 5. § 5. & *infr.* § 66. Adnotaverat nescio qis ad periochæ hujus caput verba hæc: ὦν ἔστιν ἀρχὴ τοῦτο, ἀλλὰ δεῖ ἀναστῆσαι δεῖ περὶ δεῖ Πλατωνικῶν σωφρόνων. qod in contextum postea cùm irrepsisset, nos denuo furcillavimus: eò magìs, qia etiam frivolum, falsum est, non alienum duntaxat.

Εὐτακτότερος ὑπὸ τοῖς συμβαίνουσιν] Translatum à re militari, in qa de eis usurpatur, qi, qicqid obvenerit, ordinem non turbant, qicqid fuerit injunctum, citra tergiversationem avt qerimoniam exequntur. Xenophon. *Cyri institut. lib.* 1. Εὐταξιοτέρους καὶ εὐπειθεστέρους ποιεῖ. Epictet. *l.* 3. c. 24. Ὁ κλῆρος καὶ ἀγαθὸς, μεμνημένῳ, πῶς τ' ὄζει, καὶ πόσην ἐλπίδος καὶ ὑπὸ πνοῇ γίγνου, ἕως μέτρῳ τούτῳ ὄζῃ, πῶς πλὴ αὐτὸς χαίρειν ἐπαναπαύσῃ εὐτάκτως καὶ εὐπειθῶς τῷ θεῷ.

§ 53. Ὅπου ἔρχον] Vide *l.* 5. § 3, 14.

Κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον] Vide *ad l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ὠφελείας τυχεῖν] ità *infr.* § 74. ὠφέλεια, πρᾶξις καὶ φύσις. Et *l.* 11. § 4. πιπόνῳ τι κοινωνικῷ, ἧκιν ὠφέλιμον.

§ 54. Παιδαγωγῷ καὶ διδασκάλῳ] Vide *l.* 8. § 45. Senec. *Medea*, 2. 1.

Nusqam potest non esse virtuti locus.

Ἐπὶ σοὶ δέει] Vide *ad l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τῷ πᾶν. & *l.* 10. § 32.

Τῇ παρούσῃ συμβάσει] ità deinceps leg. καὶ τῇ παρούσῃ φαντασίᾳ.

Θεοσυνδέτως ἐναρμόσειν] Vide *ad l.* 6. § 2, 3. & *l.* 10. § 21. Epictet. *dissert. lib* 3. *c.* 26. ἵνα ἐφίσῃ καὶ ἐννοεῖ, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ συγκαλατάξῃ ἑαυτὸν, διελθόντα ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις συγκατατάξαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ καὶ αὐτὸς θέλῃ·

καὶ ὁ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλειν. Vide *infrà* § 56. Sen. *ep.* 74. *Placeat homini, quicquid Deo placuit.*

Ἐμφιλοτεχνεῖν] compositio duriuscula, sed gemina illi Epicteti *dissert. l.* 2. *c.* 20. ὁ φιλοτεχνεῖ &c. Sunt autem compositiones istiusmodi apud Stoicos nimiò quàm familiares. Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 5. *ad l.* 4. § 1.

§ 55. Τὸ ἐξῆς τῇ κοσμικῇ] Vide *lib.* 5. § 16. & *suprà* § 53. ità *l.* 12. § 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. Clem. Alex. *strom. l.* 1. Φύσει δ' αὖ κοινωνικὸς καὶ δίκαιος ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν.

Τὰς σωματικὰς ποίησεις] Vide *ad l.* 3. § 6.

Ἡ νοερὰ ἐθέλει φορτικώτερον] Vide *ad l.* 2. § 2. Ψυχῆς τάξεις ἡγεμονικωτάτας. Plut. *adv. Epicur.* & in ista principatum obtinet τὸ ἡγεμονικὸν κατ' ἐξοχὴν sic dictum. Ἄτοπον δὲ τὸ κεφάλαιον καὶ βεβαιότατον φῆσαι ἐφ' ἡμῖν ἡδονὰς εἶναι τινάς. Aristot. *ethic. magn. l.* 2. *c.* 6. Et *Eudem. l.* 5. *c.* 12. Ἄτοπον ἂν εἴη, εἰ τὸ κύριον ταύτης ὂν, κυριώτερον αὐτῆς ἔσται. Idémque *polit. l.* 1. *c.* 4. Τὸ ζῷον πρῶτον συνέστηκεν ψυχῆς καὶ σώματος· ὧν τὸ μὲν ἄρχον δοκεῖ φύσει, τὸ δ' ἀρχόμενον. δεῖ δ' σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μάλιστα τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις.— ἔστι δ' ἓν πρῶτον ἐν ζῴῳ δεσπόσαι καὶ δεσποτικὴ ἀρχὴ καὶ πολιτικὴ. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ σώματος ἄρχει, δεσποτικὴ ἀρχή· ὁ δὲ νοῦς τῆς ὀρέξεως, πολιτικὴ καὶ βασιλική. Salust. *bell. Catilin.* *Nostra omnis vis in animo & corpore sita est. animi imperio, corporis servitio magis utimur.* Tertull. *de bapt. c.* 4. *Spiritus dominatur; caro famulatur.* Et Aug. *homil.* 37. *Anima dominatur; caro servit: anima superior est; caro subjecta est.* Rectè itaque Hesych. in *ascetic. c.* 1. § 33. Μὴ ἀγγείοις τοῦ κυρίου καὶ ἀθανάτου ἢ φθαρτὰ πηλὸς καὶ θέλη. Vide *infr. l.* 10. § 38.

Τὰ μὲν λοιπὰ τῆς λογικῆς ἔνεκεν] Vide *l.* 5. § 16. & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 8.

Χρηστικὴ πᾶσιν ἐκείνοις] Probat hinc mentis principatum Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 10. § 39. Clemens *strom. l.* 1. Ἐν μὲν γε ὅπλοις, καὶ τοῖς μαχίμοις ζάοις, δι' ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ψυχὴ τὸ τάπαν δοκεῖ καὶ νοῦς· ἐν δὲ τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεσιν, ὧν ἐπικρατοῦμεν τῇ ἀρετῇ, λογισμὸς δοκεῖ τὸ ταχλικόν.

Τὸ ἀνεμπόδιστον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Εὐθέα φαινέτω] Vide *ad l.* 10. § 11, 12.

Ἔχει τὰ ἑαυτῆς] ἀπέχει, forsan. quod est significantius, & Marco familiare. Vide *ad lib.* 4. § 49.

§ 56. Ὡς ἀποτεθηκότα καὶ μέχρι νῦν βεβιωκότα] Periochæ istius Senecâ meliorem interpretem frustrà quæsiveris. Sic ille *epist.* 12. *Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. Pacuvius qi Syriam usu suam fecit, cùm vino & illis funereis epulis sibi parentaverat, sic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur, βεβίωκα, βεβίωκα. nullo non se die extulit. hoc quod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in somnum ituri, læti hilaréque dicamus, Vixi, & quem dederat cursum fortuna peregi. crastinum si adjecerit Deus, læti recipiamus. ille beatissimus est & securus sui possessor, qi crastinum sine solicitudine expectat. qisqis dixit, Vixi, quotidie ad lucrum surgit.* Qod Flacc. *l.* 1. *epist.* 4.

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.

Idem Sen. *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanquam ad extremum ventum sit. nihil differamus: quotidie cum vita pariter faciamus.* Martial. *l.* 4. *ep.* 59.

Si sapis, utaris totis, Coline, diebus:
Extremámque tibi semper adesse putes.

Evmolpus apud Petronium: *Ego sic semper & ubique vixi, ut ultimam quoque lucem, tanquam non redituram consumerem.* Vide *ad l.* 3. § 8.

Ἐκ τοῦ περισσοῦ] idem quod *lib.* 6. § 41. ἐκ περιουσίας. *ex abundanti.*

§ 57. Μόνον φιλεῖν] hoc est, quod Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖδε τῷ δεδιδάχθαι. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 12. Vide & Democritum *suprà ad* § 27.

Τί γὰρ ἀρμοδιώτερον] Vide *ad l.* 4. § 18. & *l.* 10. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἀμείνων; ἄλλο δέ τι τὸ ἀμείνων, ἢ τὸ τοῦ θεοῦ θελητόν; & *l.* 4. *c.* 7. κρεῖττον ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ, malè ista cum seqentibus commisit Xyl.

§ 58. Οἷς τὰ αὐτὰ συνέβαινεν] Ità solatur se Merope in Evripidis *Cresphonte:* (Plut. exhibet in *Consol. ad Apollon.*)

Τεθνᾶσι παῖδες· ἐν ἐμοὶ μένει βροτῶν,
Οὐκ ἀνδρὸς ἐστερῆσθ'. ἅλλαι μύρεται
Τὸν αὐτὸν ἐξιλύτλησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.
Orbata natis mortuis, spolior viro,
Non sola ego hominum: mille sunt aliæ, quibus
Toleranda fuit hæc vita, quæ nunc est mihi. Grot.

Juvenal. *Sat.* 13.

——nec rara videmus
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Itaque ut Menander:

Παρηγόρει τὰ σαυτοῦ δ' ἑτέρων κακῶν.
Solari alienis ex damnis vetis tua.

Siquidem ut Senec. *Troad.* 4.

Ferre quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Quem & vide ulteriùs id argumenti *ibidem* protelantem. Vide & *ad l.* 11. § 12. de Tragœdiarum usu. Facit huc Democriti techna illa, quâ Dario uxoris obitum imporentiùs simul ac obstinatiùs lugenti illusit. Spem faciebat regi posse se illam vitæ restituere, si res adhùc perficiendum necessariæ suppeditarentur. re-

ge

ge nihil non libentiſſimè ſuppeditaturum ſe polli-
cente, reliqua quidem omnia ſibi ſupperere aiebat, uni-
cum tantùm deeſſe. id qidnam eſſet percontanti, re-
ſpondit, Ἐι τριῶν ἀπνθήτων ὀνόματα τῇ τάφῳ
τῆς γυναικὸς ἐπιγράψειεν, εὐθὺς αὐτὴν ἀναζιώσα-
σθαι. h. e. *Si uxoris tumulo tria tantùm nomina in-
ſcriberet hominum, qi ſine luctu vitam exegiſſent, fore
ſtatim ut reviviſceret illa.* Narrat Julian. Imperat.
epiſt. 38. ἀπνθήτων autem nomine intelligo potiùs,
qi neminem luxiſſent, qàm cum Gallo interprete, *qos
nemo luxiſſet.* Subjungit enim Julianus Democri-
tum, cùm rex μηδένα ἄνδρα, *virum nè unum* qidem
iſtiusmodi reperîſſe poſſe ſe profiteretur, more ſuo ri-
dentem ſubjeciſſe, Ἐπὶ, ὦ πάντων ἀποπώτατε, θρη-
νεῖς ἀναίδηλον, ὡς μόνῳ ἀλγεινῷ τοιούτῳ συμ-
πλακεὶς, ὃ μηδὲ ἕνα φῦναι πώποτε γεγονότων ἄμει-
νον οἰκείᾳ παίδων ἔχων ὑφεῖν; *Et te, omnium
inceptiſſime, non pudet lugere, qaſi ſolum malis iſtiusmo-
di conflictaverit, cùm nè unum quidem ex omnibus qi
unqam fuerint, reperire poſſis, cui ejuſmodi nihil qic-
qam obtigerit?* Interpretationem vocabuli confir-
mat & Lucianus in *vita Demonactis Cynici*, qem
ille Herodi Attico filii mortem immoderatiùs lu-
genti, pari technâ illuſiſſe refert, τῷ παιδὶ τὸ εἴδω-
λον ἀναγαγεῖν pollicitum, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς
τινας ἀνθρώπους ὁνομάσαι μηδένα πώποτε πεπν-
θηκότας. qod ille cùm præſtare neqiret, ſubjeciſſe
Cynicum, Ἐιτ', ὦ γελοῖε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν
νομίζεις, μηδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον; Irà Juli-
ano qi ἀπενθήτῳ dicitur, idem Luciano πένθους ἄ-
μοιροι nuncupatur. Nec inficetum Socratis illud,
qod Plut. *ad Apollon.* ſic refert. Ἐι συνεγκαμεῖν
εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀτυχίας, ὅστε διελεῖν τὸ ἴσον
ἕκαστον, ἀσμένως ἂν τοῦ πλείονος τὰς αὐτῆς λαβόν-
τας ἀπελθεῖν. Herodot. *l.* 7. his verbis expreſſit:
Ἐι πάντες ἀνθρωποι τὰ ἑωυτῶν κακὰ εἰς μέσον συν-
ενείκαντες, ἀλλήλοισι ἐπιδόμενοι τοῖσι πλησίοισιν·
ἐπιλέξασθαι ἂν ἐκ τοῦ ἴσου πάλαι κακὰ, ἀπαστέων
ἕκαστον αὐτέων ἀποφερέσθαι ὀπίσω, τὰ ἐστὶ νέ-
κεται.

Περὶ τοῦ πῶς χρῆσθαι τοῖσιν ὅλοις γίνεται.] Utile admodum documentum, ut non tam animo ob-
turbemur de eis qæ nobis ſecius obtigerint, qàm co-
gitationem in hoc totam defixam habeamus, qomo-
do eventus illos adverſos probè utendo, in rem no-
ſtram convertamus. Facit huc cumprimis totus ille
Plutarchi tractatus *de utilitate ex inimicis capienda.*
Sed & Maximi Tyrii *diſſert.* 35. Ὅτι δεῖ καὶ ἐκ
τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι. Et Epicteti *l.* 3. *c.* 20.
Ὅτι ἀπὸ πάντων ἔστι ὠφελεῖσθαι.

Ὕλη σοι ἔσται] *ſoi*, malim. Vide *ad l.* 4. § 1,
49. & *l.* 10. § 33. & *infrà* § 68. Epictet. *l.* 4.
c. 10. Ἔξεστί σοι παντὶ τῷ ἐπιόντι χρῆσθαι κατὰ
φύσιν· καὶ ὕλης σοι κωλύσει οὐδεὶς ἔσται. μηκέτι οὖν
μοι λέγε, Πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; ὅπως δὲ ἂν
γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ ἀ-
ποβὰν εὐτύχημα.

Μόνον σκέψεχε, καὶ θήλε σαυτῷ καλὸς εἶ)] Ni
vitioſa ſit Scriptura; σαυτῷ καλὸς, i. e. *tibi bonus*,
dicit, non eò ſenſu, qò Jaſon Siracid. *c.* 14. *v.* 5.
Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσται; *Qi ſibi ne-
qam, cui bonus?* qò Pſaltes *Pſal.* 49. *v.* 18. *Cùm
tibi bene feceris, collaudabunt te homines.* avt qò Eu-
ripides verſu illo celebratiſſimo, apud Platon. *Hipp.
maj.* Cicer. *ad famil. l.* 13. *ep.* 15. Plut. *de la-
tend.* in *Alex.* & *Caton. maj.* Lucian. *apolog.* Stob.
tom. 2. *tit.* 3. alios.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

Sed qò Apoſtolus dixit, *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πί-
στιν ἔχεις; κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *Fidem
habes? habe apud te in conſpectu Dei.* i. e. ſis te-
metipſo Deóqe teſte contentus. μὴ πέμπε, μηδ' ἀλα-
ζονεύου. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. qò Socrates in
Platonis Sympoſ. tibicinam jubet, αὐλεῖν ἑαυτῇ, *ſi-
bi canere.* Unde Iſmenias, eundémqe imitatus Ju-
lian. in *miſopog.* Ταῖς μούσαις ἄσω, καὶ ἐμαυτῷ. ex
Antigenidis præceptoris monito, *qi populo minùs
placentem juſſit, ſibi canere & Muſis.* Cicer. Bruto.
qò Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Σαυτῷ φιλοσόφησον. qi &
ibid. de Evphrate, Καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι
ἐπιπολὺ ἐπειράμην λανθάνειν φιλοσοφῶν, καὶ ἦν
μοι, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ἤδειν,
ὅσα καλῶς ἐπείνων, ὅτι ὑπὸ τοῦ διαπτὸς ἐτίνω,
ἀλλὰ δι' ἐμαυτοῦ ἤδιον· ἐμαυτῷ καλῶς, κατεδη-
μιόουν οὖχον τὸ βλέμμα, τὸν περίπαλον· πάντα
ἐμοὶ καὶ τῷ διῷ. Greg. Naz. *ep.* 60. Τὰς μὲν πολ-
λὰς ἐα χαίρειν, καὶ εἰ κολακεύει πᾶσιν αὐτὴ δουλ-
μάζουσα· αὐτὸς δὲ σαυτῷ χρῶ συμβούλῳ καὶ τῷ
διῷ. Vide *infrà* § 67. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. §
9. Xyl. *Studе, ut tibi ipſi in omnibus actionibus bo-
neſtatem conſectum videaris.* qem & Caſavb. ſequitur.
Cæterùm, ut qod revera ſubeſſe ſentiam, liberè elo-
qar; hæc omnia præter Marci mentem prorſus exi-
ſtere avtumo; locúmqe, qi trajectione laborat, ità
operâ leviculâ reſtituendum. μόνον σκέψεχε σεαυ-
τῷ. καὶ θήλε καλὸς εἶ) ἐπὶ σαυτὸς ἔ σκέψαιτο.
formula familiaris in eis, qibus cavtio præcipitur,
monitis. σκέψεχε σεαυτῷ. & σκοπεῖτε ἑαυτοῖς.
Siracid. *c.* 29. *v.* 23. Luc. *Evang. c.* 17. *v.* 3. &
c. 21. *v.* 34. & *Act. c.* 5. *v.* 35. & *c.* 20. *v.* 28.
pro qo & Pavlus, ἔπεχε σεαυτῷ, dixit, *ad Tim.
ep.* 1. *c.* 4. *v.* 16.

Καὶ μίμνησο ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ διάφορον ἐφ' ᾧ
ἡ πρᾶξις] leg. forſan, καὶ μίμνησο ἐπ' ἀμφοτέραν.
ὅτι ἀδιάφορον, ἐφ' ᾧ ἡ πρᾶξις. *in utriſque av-
rem illis, hoc eſt, tum in illis ſibi dimittendis, qi
ſecius ſe gerunt, tum & in rerum illarum, qæ con-
tingunt, uſu, medium qiddam eſſe, nec bonum ſcil.
nec malum, illud circa qod actio tua verſatur.* Hæc
ex conjectura non improbabili. nam interpretes qæ
repræſentant, qomodo ex lectione, qam admittunt,
elici poſſint, nullus video. Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Αἱ
ὕλαι

ὕλαι ἀδιάφοροι. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν οὐκ ἀδιάφορος.

§ 59. Ἔνδον βλέπει] Vide *ad lib.* 6. § 3.

Ἔνδον ἡ πυὼ τῦ ἀγαθῦ] In mente scil. Plut. *de adulat.* Σπέρμα γὰρ παρέχεται ἡ διάθεσις· ἀρχὴ δὲ πυὼ τὸ βίε τὸ ἦθος. Idémque *de tranquil.* Διὸ τὴν πυγὴν τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς ἔσαν ἡμῖν ἐπιδεικτέον, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς οἰκεῖα καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς φερώμεθα συμφέροντα. Solomon *Prov. c.* 4. *v.* 23. *Præ omni custodia custodi cor tuum: inde enim prodit vita.* Vide *infrà* § 61. & *l.* 8. § 45. Epict. *enchir. c.* 46. Ἰδιότης γάρις καὶ χαρακτήρ. ἀεί ποτε ἐξ ἑαυτῦ περιδρομὴ ὠφέλειαν ἢ βλάβην ἀφ' ἑαυτῦ περιδρομᾶ. Senec. *ep.* 74. *Omnium bonorum vis & origo in ipsa est virtute. quid refert, an aqua decurrens intercipiatur aliquo abeat, si fons ex quo fluxerat, salvus est?*

Ἀεὶ ἀναβλύειν δυνατὸν, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς] Alludit ad naturam fontium, qui quò altiùs fodias, crebriùs havrias, eò magis ebulliunt & scaturiunt uberiús. Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 7. Τῶν φρεάτων ὅσα πίφυκε βρύειν, ἀπαύλιμα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναπηδᾷ μέτρον. quod ille ad liberalitatem transfert.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι] Huc Chilonis illud monitum, Laërtii *l.* 1. Ἐν ὀλίγῳ μὴ ἐκδίδειν. &, λέγονλε μὴ κινεῖν τὴν χεῖρα· μανικὸν γάρ. Plutarchi nom. avtor *de fort. Rom.* Τῆς μὲν ἀρετῆς ἀρχὴν τε τὸ βάδισμα, καὶ τὸ βλέμμα καθεκτικός· quod βλέμμα πεπηγὸς, cum noſtro, Epictetus dixit *l.* 2. *c.* 8. ὀφθαλμὸν πεπηγότα, in Marco Sophiſtâ Philoſtratus. Baſil. Cæſar. *epiſt.* 1. Τὸ βάδισμα μηδὲ ταχὺ, ὡς ἔλκυσιν τῆς ψυχῆς προτρεπτικὸν· μηδ' αὖ σφοδρὸν καὶ σκοδιμῶν, ὡς ἐμπλήκλεις αὐτῆς τὰς ὁρμὰς ὑποφαίνειν. Galenus in *hortator. c.* 2. Fortunæ affectas depingit, διώκειν τῇ διαίμενι σωδίονλας. at de Mercurii ſectatoribus, πάντες μὲν, κόσμιοι· inquit· ὁ δίωκε δ', ὁδὶ βοᾶπν, ὁδὶ' ἀλλήλοις μάχονται. Anacharſidem deſcribens Maxim. Tyr. *diſſert.* 15. Ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν ὁ πολυρρήμονα, ὁδὶ λαλόν. ἀλλ' ἣν αὐτῆς τὸ καφάλιον, βίᾳ ἀκρίδης, καὶ γνώμη ὑγιὴς, καὶ λόγᾳ βραχὺς, εὐσυχᾳ, οἰκεῖος ὁ πλατανῦ μιδοφόρῳ ἀνδρογόνῳ διάκλι, ἀλλ' ὁπλίτῃ βάδλῳ ἴοικε, καὶ κινεμένῳ ἀσφαλῶς. Alexis apud Athen. *l.* 1.

Ἐν δὲ νομίζω τοῦτο τὴν ἀνελδίφιον
Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀῤῥύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
Ἐδὸν καλῶς.—

Qod Plavt. *Pœnul.* 3. 1.

Liberos homines per urbem modico magis par eſt gradu
Ire: ſervile eſſe duco feſtinatim currere.

Alex. Severus apud Lamprid. *Ingenuum currere niſi in ſacro certamine non debere.* Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Ἀνδρὸς γνναὶκα σημεῖον ὁδὲν ἐν δεῖ περιφερὴς ἐν τῷ περιπατῳ μαλακίας· ἀλλ' ὁδ' ἐν ἑτέρῳ μέρει τῦ σώματος· μὴ τάνυσθαι μηδ' ἐν κινήσει, μηδ' ἐν χίσει ἐυρυθμίαν ποτὲ ἡ ἀγωγιμοσύνη τῆς ἀνδρείας. Vide Siracid. *cap.* 19. *v.* 26, 27.

Ἐπὶ τῷ περιπατῳ] ὅτι συμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτῦ. ut Galen. *hortat. c.* 2. Achil. Tat. *l.* 6. Ὁ νῦς ἔ μοι δικῶ λελέχθαι καλῶς ἀορίστῳ β'· παρόπαν. φαίνεται γὰρ ἀκριβῶς, ὡς ἐν κατόπτρῳ, τῷ περιπάτῳ. Phrames apud Philoſtrat. in *vit. Apollon. l.* 2. *c.* 12. Πολλὰ μὲν ὀφθαλμοὶ δηλοῦσι ἀνθρωπίνων ἠθῶν ἐρμηνεύειν· πολλὰ δ' ἐν ὀφρύσι καὶ παρειαῖς κεῖται, γνωρίζειν τε καὶ διαφέρειν· ἀφ' ὧν σοφοί τε καὶ φυσιογνῶμονες ἄνδρες, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ εἴδωλα, τοὺ νοῦς δηλοῦσι τῶν ἀνθρώπων διαθέσεις. Cicer. *in Piſon.* Vultus ſermo quidam tacitus mentis eſt. & *de Orator. l.* 2. *ſenſus animi plerumque indicant vultus.* Tertull. *de reſurr. c.* 15. *Volutes aliqid animus, vultus operatur indicium: facies intentionum omnium ſpeculum eſt.* Vide *ſuprà* § 23. Apud Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Zeno adoleſcentis modeſti imaginem ſic delineat: Ἔστω καθαρὸν τὸ περίστομον· ὀφρῦς μὴ καθειμένη· μηδὲ ὄμμα ἀναπεπταμένον, μηδὲ ἀνακλασμένον· μὴ ὕπλιος ὁ τράχηλος· μηδὲ ἀναμφίλεκτα τὰ τῦ σώματος μέλη· ἀλλὰ τὰ μετέωρα ἐντόνοις ὅμοια * ὀρθότητι. [* ὀρθοτέρα. Arcer.] περὶ τὸν λόγον ἐξέτω, καὶ κατοχὴ τῆς ὀρθῆς αἰρετικῆς· καὶ σχηματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἐναλλάττουσαι τῆς ἀκολάστου ἐλπίδος. αἰδὼς μὲν ὑπανθείτω, καὶ ἀφελευθερία. Ità Iſidor. Pel. *l.* 3. *ep.* 287. Ὥσπερ σώφρων γυνὴ ὅτι τῦ περιπάτου τῆς ἀγνείας τὸ σύμβολα φέρουσα, τὰς τῆς ἀκολάστου ὁρμὰς κωλύει περιδρομὰς· οὕτω καὶ σώφρων ψυχὴ ὅτι τῆς αἰδέστων φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὸ σωφρονεῖν, τὰς τῆς διαφθείρειν αὐτῆς τὴν ἄρρεν βελουλίαν δυσκόλως ἐλπίδας. Et *ep.* 288. Ὅμμα γὰρ ἀναιδὲς, καὶ αὐχὴν μετέωρος, καὶ ὀφρῦων συνεχὴς κίνησις, καὶ βάδισμα σεσεισμένον, &c. τεκμήριον ψυχῆς ἕξιν αἰσχίστης, τοὺ ἀφαιρεῖς τῆς οἰκείων παθῶν χαρακτῆρας ἐντυπώσεις τῷ σώματι. Vide *l.* 11. § 15. De Bruto Fabius *inſtitut. l.* 10. *c.* 1. *Scias eum ſentire qa dicit.*

Σωὶ τῷ ἀνεπιπλήκτῳ] Huic opponitur τὸ καταχαμαλίζειν αὐτὸν πρὸς τὸ συνθρωνόν. ut Baſil. Cæſ. *orat.* 1. *de jejun.* qod in Phariſæis notat D. Chriſtus Matth. *c.* 6. *v.* 16. verbis illis: Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡς οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Eſt autem elegans παρήχησις in vocibus illis, ἀφανίζουσιν, ὅπως φανῶσιν. unà cum latente itidem oxymoro; qale illud qod apud Lucam obſervavit Caſavb. *Act. c.* 5. *v.* 41. Ὅτι κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι. ſunt enim, ut καλαξῶσι & ἀτιμάζεσι, ità φαίνεσι & ἀφανίζεσι, ſenſu planè contraria. non accedo tamen Baſilio, qòd τὸ ἀφανίζεσι ſic explicat,

ἀφανίζε-

ἀφανίζ.) τὸ φεῦσσον, ὅταν ἡ ἐνδον διάθεσις ἐπιπλάσῃ χάριν τῷ ἐξωθεν ὁμοιοπαθῆ), ὥσπερ ὑπὸ παραπετάσματι τῷ ψεύδει καλυπτομένην. vid. *sup. ad* § 23.

§ 61. Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα] *Artem vivendi luctatoriæ* magìs qàm *saltatoriæ* similem esse dicit, primò, qia hoc est in utraqe illa principale, cavere nè dejiciaris, sed consistas jugiter: cùm in saltando, non tam de consistendo, qàm de gesticulando laboretur. Ità Apost. ad *Ephes. c.* 6. *v.* 11. φεῖς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι· ὅτι ὀχὶν ἡμῖν ἡ πάλη, &c. Et mox: *v.* 12. ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. Vide *supr. ad* § 51. & Petr. Fabr. *agonist. l.* 1. *c.* 11. deinde etiam, qia in saltando staticulos & gesticulationes omnes præmeditatas apud se saltator habet, suóqe in illis exprimendis exhibendisqe artificio simul & arbitrio utitur. cùm in lucta ad adversarii technas conatúsqe attendere atqe accommodare se is qi luctatur, necesse habeat. qâ ratione & τῇ κυβιστικῇ ἡ βιωτικὴ confertur. Vide *supr. ad* §. 38. aliâ avtem ratione *saltatoriæ* dissimilem fecit artem vivendi, *lib.* 11. § 1. & *l.* 12. § 9. ibi vide sis.

Οὐ φεσγνωσμένα] qæ ideo graviora videri solent, qia minùs prævisa sunt. siqidem *præmoniti præmuniti*; qòd vulgò dicitur. Bern. in *concion. solenn.* 33. & *de diversi. argum.* 37. &, *prævisa jacula minùs feriunt.* Gregor. Rom. *in Evang. hom.* 35. Et contrà, Ταφέπει τὸ παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλὴν παρέχει ἀδυμίαν. Demosth. *Olynth.* 1. & Thucydid. apud Theophylact. *ep.* 30. Δυλοῖ τὸ φεύσημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον, καὶ πλείσῳ παρὰ λόγον ξυμβαῖνον. Itaqe Senec. *ad Marc. c* 9. *Necesse est magìs corruamus, qi qasi ex inopinato ferimur. qæ multò antè prævisa sunt, languidiùs incurrunt. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, qæ nunqam pati nos posse prævidimus. avfert vim præsentibus malis, qi futura prospexit.* & *ep.* 76. *Præcogitati mali mollis ictus venit.* Et *de tranq. cap.* 11. *Si non qicqid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, qas infregit, qisqis prior vidit.* Et *ad Helv. c.* 5. *Illis gravis est fortuna, qibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qi semper expectat. nam & hostium adventus eos prosternit, qos inopinatò occupavit: at qi futuro se bello ante bellum paraverunt, compositi & adaptati, primum, qi tumultuosissimus est, ictum facilè excipiunt.* Gregor. item *in Job. l.* 13. *c.* 8. *Improvidi dum mala qæ ventura sunt, prævidere nescunt, tantò eis graviora fiunt, qantò ab eis inopinata tolerantur. firmis avtem mentibus repentè adversa non veniunt, qia priusqam veniant, prævidentur.* Vide *ad* § 68. & *l.* 4. § 46.

§ 62. Ἀκουσίως πλαίσει] *Etiam leges veniam concedunt, ex involuntate & necessitate delinquenti,* uti Tertullian, *apolog. c.* 45. Ξύγγνωμον γὰρ ὅτι τὸ ἀκούσιον. Cleon. apud Thucydid. *l.* 3. Et Athenienses in purgatione sui apud eundem *l.* 4. Πᾶν δ' εἰκὸς τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινι καθειρχθέντα σύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ φεῖς τῷ θεῷ. καὶ γὰρ ἥδ' ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴ εἴ τῳ βωμὸς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκη κακοῖς ὀνομαδῆναι, καὶ ἐκ ἐπὶ τοῖς ἥδ' ξυμφοραῖν τι τολμήσαι. Demosth. *pro coron.* Ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀχὶ καὶ πρωεία κατ' αὐτό. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμην ἀντὶ τῆς πρωείας τούτῳ. Maxim. Tyr. *dissert.* 41. Ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια· μισεῖται τὰ ἑκούσια. Aristoteles ipse *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 1. ἐν μὲν τοῖς ἑκουσίοις ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται· ἐν δὲ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμη, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔλεος. & *lib.* 5. *c.* 8. Ἀδικεῖ μὲν καὶ δικαιοπραγεῖ, ὅταν ἑκὼν τις φαθῇ· ὅταν δ' ἄκων, οὔτε ἀδικεῖ, οὔτε δικαιοπραγεῖ· ἀδίκημα γὰρ καὶ δικαιοπράγημα ὥρισται τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ. ὅταν γὰρ ἑκούσιον ᾖ, ψέγεται· ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ὄντι· ὥστε ἀδικόν τι ἔσται μὲν, ἀδίκημα δὲ οὔπω, ἐὰν μὴ τὸ ἑκούσιον προσῇ. eadem habet & *ethic. Eudem. l.* 4. *c.* 6. Verùm cùm in istis ἀκουσίοις vel ignorantia semper vel vis aliqa intercedat: ignorantiam qam facti vocant, intelligit Aristoteles; juris sive officii, vel veritatis saltem dogmatúmqe in qibus illud fundatur, Marcus noster. pariqe modo ille vim eam intelligit, qæ à principio externo infertur, ὥσπερ εἰ ἕτερός τις λαβὼν τὴν χεῖρα τὴν δεῖνα τύπτοι ἕτερον. iste eam, qæ ab interno proficiscitur ac profluit. Vide *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. & *l.* 11. § 18. Clemens avtem *strom. l.* 1. ὅτε δ' οἱ ἔπαινοι, ὅτε οἱ ψόγοι, ὅθ' αἱ τιμαὶ, ὅθ' αἱ κολάσεις, διήκασι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τινὰ ἐξουσίαν τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίου τῆς κακίας οὔσης. ἐπεὶ δ' ἥδ' ἁμαρτημάτων προαίρεσις καὶ ὁρμὴ κατέρχει· διημαρτημένη δ' ὑπόληψις ἐσ' ὅτε κρατεῖ, τῆς ἀγνοίας καὶ ἁμαθίας οὔσης ὁλιγωρουμένῳ ὑποπῖναι, εἰκότως αἱ κολάσεις. καὶ γὰρ τὸ πυρέσσειν ἀκούσιον· ἀλλ' ὅταν δ' ἑαυτὸν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυρέσσῃ, αἰτιώμεθα τοῦτον. ὡς δὴ καὶ τῆς κακίας ἀκουσίου οὔσης. ὃ γὰρ αἱρεῖται τις κακὸν, τῇ δ' ἀεὶ ἑαυτῷ ἡδυῒ συναπαγόμενον, ἀγαθὸν ὑπολαβὼν λιπεῖν ἠγείται. ὧν ὄντως ἐγόντων, τὸ ἀπαλλάττειν τῆς τε ἀγνοίας, τῆς τε αἱρέσεως τῆς φαύλης καὶ σπουδαίας, καὶ φεῦ τούτων τὸ μὲν συλλαμβάνειν τοῖς ἀπαλλαξαῖς ἐκείναις φαντασίαις, ὑπόκειται ἐφ' ἡμῖν. Ità & peccatum aliqo modo nevtiqam voluntarium facit, nec peccantem tamen ideo pœnæ merito liberat: qia nimirum non est ἁπλῶς ἀκούσιον, sed κατά τι tantùm, qatenus corrumpitur judicium ὑπὸ ἥδ' ἡδονῶν καὶ ἥδ' ἐπιθυμιῶν, ut Marcus loqitur *l.* 12 § 3.

Οὔτε ὑπομαρτυρήσεως δεήσῃ] *neqe testimonio egebis, opus habebis,* interpres uterqe. malim, *neqe testimonium,* id est, approbationem *ab illis petes.* ratio annexa, ab eorum dispositione interiore, huc trahit.

Εἰ βλέπων] suspensa relinquitur, prout exhibetur, oratio, cùm desit verbum ad quod conditionalis se recipiat. leg. ergò (opinor) εἰσβλέπων. nam ἀεὶ βλέπων, minùs placet. quod tamen lectione receptâ tolerabilius esset. vel εἰσβλέπειν, participium in verbum transmutando. sed prius illud arridet magis.

§ 63. Πᾶσα ψυχὴ] Platonis esse Epictetus monet, à quo etiam laudatur, *dissert. l. 1. c. 28. & l. 2. c. 22.* Ex ejusdem *Protagora* sumptum annotat Xyl. ubi tamen non comparet. Quæ ibi Plato, *ad l. 11. § 18.* dabimus. Cæterùm in *Sophist.* statuit πᾶσαν ἀκούσιον ἁμαρτίαν εἶναι. Astipulari videtur pervulgatum illud, *Nemo vult falli.* Epictet. *dissert. lib. 4. c. 1.* τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, ἀσυνέτως; Avg. *de verb. Ap. serm. 30. Quis est, qi velit decipi? da mihi hominem religiosum; non vult fallere: da impium, sacrilegum; fallere vult, falli non vult. nolunt fallere boni; falli autem nec boni volunt, nec mali.* Idémque *Enchir. c. 17. Usque adeò rationalis natura refugit falsitatem, & quantùm potest devitat errorem, ut falli nolint etiam qicunque amant fallere.* Verùm qæri potest, qomodo verum hoc sit, nullam animam veri notitiâ sponte destitui: cùm Petrus Apostol. de impiis ac flagitiosis qibusdam dicat, Λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας. *Ista illos veritas volentes fugit.* scilicet, qod Bernard. *de gradib. humil. 2. ut liberiùs peccent, libenter ignorant.* Et, qod Tertull. *apolog. c. 1. Non libet rectiùs suspicari; non libet propiùs experiri. malunt nescire, qia jam oderunt. nolunt scire pro certo, qod se nescire pro certo sciunt. ideo & credunt qæ non probantur; & nolunt inqiri, nè probentur non esse, qæ maluns credidisse.* Verùm qod in schola dicitur, *neminem bonum qà bonum odisse*, ità *verum qà verum nemo aversatur*; etiamsi aliâ ratione, qatenus nimirum sibi minùs illud expedire arbitratur, avt affectibus ipsius adversari videtur, havd lubenter eidem assentiatur. Vide Thom. *sum. part. 1ª. 2æ. q. 29. art. 5.* Cæterùm in Platonis sententiam descendere videtur Clemens Alex. loco superiùs ad § 62. indicato. Τὸ μὲν ἑκούσιος τῆς ἀληθείας, κακὸν ὄντι· τὸ δὲ ἀληθεύειν καὶ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀγαθὸν· τῷ δὲ ἀγαθῶν ἀκούσιον μηδένα εἶναι· ἀνθρώπου εἶναι δόμως, ἢ κλαπέντας, ἢ γοητευθέντας, ἢ βιασθέντας, καὶ μὴ πεισθέντας. ὁ μὲν δὴ πεισθεὶς ἀκὼν ἤδη παραλέλυται· κλέπτεται δὲ ὁ μεταπεισθείς· ἐκλαθόμενος ὅτι ἦν μὲν ὁ χείρων, ἦν δὲ ὁ λόγος ἐξαιρούμενος· λανθάνει βιαζόμενος τε πολλάκις ὀδυνῶν τε καὶ ἀλγηδόνων, φιλονικίᾳ τε αὖ καὶ θυμῷ, μὴ τὸ δοξάσαι· καὶ ἐπὶ πᾶσι γοητεύονται, οἱ ἤτοι ὑφ' ἡδονῆς κηληθέντες, ἢ ὑπὸ φόβου πτήξαντες. Sed rem ipsam qod attinet nihil à nostris alienum habet.

Οὔτως ἂν καὶ δικαιοσύνης] nemo, inqit, sponte privatur, avt veritate, avt virtute. qod idem habet & *l. 11. § 17.* In hunc sensum conceptus est senarius ille, qem adducit, & simul etiam in hac parte refellit Aristoteles *ethic. l. 3. c. 5.*

Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός, οὐδ' ἄκων μάκαρ.
Nolens beatus nemo, nec sponte est malus.

nec aliter intellexisse philosophum docent, qæ subjungit statim: Ἔοικε τὸ μὲν ἀκόλαστον, τὸ δ' οὐ πᾶν μοχθηρίᾳ καὶ μὲν ἑκούσιον εἶναι· ἢ γὰρ μοχθηρία ἑκούσιον. Proinde accentum retrahere, qò τὸ πονηρὸν illud τῷ ὀπίσω καὶ ἀόριστα significationem obtineat, utì vir doctissimus in *excerptis* postulat, præter mentem prorsus avtoris forsan, præter sensum proculdubio citantis existat. ut nè adjiciam, non deesse, qi pro mero Grammaticorum nugamento habeant illud de significatione ab accentu retracto immutata, cùm translationem accentûs eandem in aliis itidem vocabulis ab Atticis usurpari animadvertant, citra ullam significatûs immutationem. Vide Evstath. *ad Iliad. β.* & H. Steph. *de dialect. c. 25.* Nec alio sensu Hercules apud Epicharmum ab Evstratio citatum per furorem à se gesta excusans inducitur, his verbis,

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼν ἀναγκαίως τάδ' ἔφυτα πάντα ποιῶ·
Οἶμαι δ' οὐκ ἑκὼν πονηρός, οὐδ' ἄκρας ἔχων.
Hæc ego ex necessitate facio qæ facio omnia:
Qippe, ut credo, sponte pravus nemo, avt calamitosus est.

Vide *supr. ad § 61.* & *ad l. 4. § 6.* Sed & in eandem sententiam citra ambiguitatem omnem disertissimè Plato ipse in Timæo; ubi cùm statuisset, primò τὰ ἀεὶ ψυχῇ νοσήματα δὴ σώματος ἕξιν γίνεσθαι· deinde νόσον ψυχῆς, ἀνοίαν εἶναι· tum ἀνοίας δύο γένη, μανίαν καὶ ἀμαθίαν subjungit; ὁ νοσῶν καὶ ἄφρονα ἔχων τὸν τοῦ σώματος τῷ ψυχῇ, οὐκ ὡς νοσῶν, ἀλλ' ὡς ἑκὼν κακὸς, κακῶς δοξάζεται. Et mox: Καὶ σχεδὸν δὴ τάντα ὀπόσα ἡδονῶν ἀπεργάζεται καὶ ὀνειδῶν, ὡς ἑκόντων λέγεται τῶν κακῶν, οὐκ ὀρθῶς ὀνειδίζεται. κακὸς μὲν γὰρ ἑκὼν οὐδείς. ἀλλ' ἡ πονηρὰν ἕξιν τινὰ τοῦ σώματος καὶ ἀπαίδευτον τροφῶν ἔχοντες κακοὶ γίγνεται κακῶν τε ταῦτα ἐχθρὰ, καὶ ἄκοντι προσγίγνεται. ita restituit H. Stephan. qod perperam κακὸν τε antè legebatur. cui βεβαιωτὴ do ego Galenum in *dissertatione*, qâ probare contendit, *a nimam seqi temperaturam corporis c. 6.* lectionem eandem exhibentem. huic avtem lectionis genuinæ asserta gratiam mutuam rependent Platonis codices; ex qibus pro ἑκόντων, ἑκόντα apud Galenum reponendum. Verùm Aristoteli contra Stoicos & Platonem ipsum suffragatur, Platonicus licèt ipse, Maximus Tyr. *dissert. 41.* νόσος ψυχῆς μοχθηρία· νόσος σώματος δυσυχία. ἑκάτερον ἢ μοχθηρία· ἀκόντον ἢ δυσυχία.

§ 64. Οὐκ εἰκὸς] Vide *ad l. 2. § 1, & 11.* & *l. 4. § 8.* Hesiodi *oper. l. 2. v. 309.* à Socrate lavdatus apud Xenoph. *memorab. l. 1.*

Ἔργον

Ἔργον δ' ἐστὶν ὀργή —

Marcus autem istîc de labore an de dolore agat, (πόνος siquidem vocabulum utrumque designat) ambiguum faciunt ea quæ sequuntur: & forsan utrumq; voluit.

Οὔτε ἀφόρητον, ὅτε αἰώνιον] Vide *suprà* § 33. Καὶ μὴ προσδοκάζῃς.] *opinionem nè adjeceris.* nihil amplius ex opinione tua adjeceris, quàm quod sensus ipse renunciaverit. προσδοκάζειν enim Marcus dixit, quod προσεπιδοκάζειν Epictetus, referente Gellio *l.* 19. *c.* 1. Vide *ad l.* 8. § 49. ubi Marcus ipse explicat, qid istic velit.

Πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει δυσχεραίνομενα] *occulto modo, sive clam & citra sensum nostrum, molesta sunt.* ità interpres uterque. at quomodo nec sentientibus molesta esse possunt? itaque interpunctione mutatâ, & post λανθάνῃ adhibitâ, verto, *multa quæ tædio nos afficiunt, non animadvertimus ejusdem esse cum dolore naturæ.* Sensum hunc confirmant verba illa novissima. Ὅταν οὖν πόνον τινὶ δυσαρεστῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι πόνῳ ἐνδίδως· quòd antè forsan non adverteris.

Ὅτι πόνῳ ἐνδίδως] hoc vult. molestiam nobis facessere multa, quæ laboris in se vim atque naturam habeant, etiamsi in eis minimè laborare videamur. hujus generis esse gravedinem, æstum, malaciam, navseam, & similia. itaque in istis etiam cùm animi tenorem remittimus, à labore nos superari. Ejusmodi quiddam est, quod habet Tertull. *de patient. c.* 5. *Impatientia sola matrix est ad omne delictum. atque ut compendio dictum sit; omne peccatum impatientiæ ascribendum. malum est impatientia boni. nemo impudicus non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis.* Ità etiam quietem ipsam, non minùs quàm laborem, sæpenumero molestam esse, & quietis quoque impatientiâ laborare contingit. Plutarch. *de tranquil. ad l.* 4. § 24. laudatus: Ἐνίοις δὲ καὶ τὸ μὴ πράττειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστησιν. Ennius *Iphigen.* apud Gellium *l.* 19. *c.* 11.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii.

Quàm negotioso cùm qis fuerit in negotio.

Nec dissimile quod Aug. *in Psal.* 84. *Pugnat contra nos quotidie fames & sitis; pugnat contra nos lassitudo carnis, pugnat somni delectatio, pugnat oppressio. vigilare volumus? dormitamus. jejunare volumus? esurimus & sitimus. stare volumus? defatigamur. quærimus sedere? si & hoc diu fecimus, deficimus. quicquid nobis providerimus ad refectionem, illic rursus inveniemus defectionem. Esurienti cibo te reficere volebas: hoc age semper; hoc agendo, in eo quod adhibueras ad refectionem, ibi invenies lassitudinem. multùm sedendo fatigatus eras; surgis, deambulando reficeris: persevera in eo quo reficeris; multùm deambulando lassaris: sedere iterum quæris. inveni mihi aliquid unde te reficias, ubi non, si perseveraveris, iterum deficias.* Et mox: *Si perseveraveris in eo quo te reficis, etiam morieris. Persevera in multùm manducando: ipsa res te interficiet. persevera in multùm jejunando; indè morieris. sede semper, ut nolis surgere, morieris indè. ambula semper, ut nolis quiescere, morieris indè. vigila semper, ut nolis dormire, morieris indè. dormi semper, ut nolis vigilare, morieris indè.*

§ 65 Οἷον οἱ ἀναίσχυντοι] imò ὅτου οἱ ἀναίσχυντοι. q. d. *Nè fis tu immiti animo etiam adversus immites ipsos:* nè id ipsum in te admittas, quod in illis damnare videri vis. Vide *ad l.* 6. § 6, 26. & *suprà* § 15. Affine monitum Senecæ illud *epist.* 103. *Tu itâ cogita, quod ex homine periculum sit, ut cogites qid sit hominis officium. alterum intuere, nè lædaris; alterum, nè lædas.* Sed videndus omnino Epictetus, *dissertat. l.* 4. *c.* 5.

§ 66. Εἰ Σωκράτης εὐδοξότερον ἀπέθανεν] Senec. *ep.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit.*

Ἐντεχέστερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο] Quod ex Platonis *dialogis* passim apparet. De eodem Aristides *orat.* Περὶ τῶν παραφθεγμάτων. Ὡς γὰρ τοῦ σοφιστοῦ ἤλεγχε πρᾴως ὡς μάλιστα θρασυνομένους. Et Theodoret. *therap. l.* 2. κωμῳδῶν αὐτοῦ διατέλει. Itaque quod de Ulysse Homerus *Iliad.* β'.

Ὃν τινα μὲν βασιλῆα καὶ ἄρχοντ' ἄνδρα ἐφεύροι,
Τὸν ῥ' ἠπιοπεῖ ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παραφάς·
Ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφεύροι,
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν. — [*ego,*

id ad Socratis morem se cum istis gerendi Maximus Tyr. transtulit; *dissert.* 16. Ἄφες σοι ὁ δοκεῖ, inquit, αὐτὸ τοῦτο, εἰ καὶ ὁ Σωκράτης πολὺ μᾶλλον βασιλικὸς καὶ ἐξόχως ἄνδρας ἀγαθοὺς λόγοις ψυχαίρων καὶ ἐκθελχόμενος, Τιμαῖόν τινα, ἢ Παρμενίδην, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ξένον· ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοῶντά τ' ἐφέλοιτο, τοῦτον ἐλαύνων τῷ λόγῳ, Θερσίτου τινά, ἢ Κλεωνύμου, ἢ ἄλλον λοιδορητὴν καὶ ἐπισκώπτην; Ità enim supplevit Cosm. Paccius, qod codices Græci mutilum exhibent.

Καθίστατο ἐν τῷ πάγῳ διατρίβειν] ad verbum, *in glacie pernoctabat.* hoc est, cùm gelu constricta esset terra, in frigore extremo. Πάγος, πῆγος. Hesych. πάγος, gelu, glacies; ut πάχνη pruina. ejusdem originis vox utraque. Plut. *de prim. frigid.* πάντα ταῦτα πεπαῦται ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγλῶσα· διὰ γὰρ πάγου καλοῦσιν. Cæterùm aliud constantiæ tolerantiæque in hoc ferè genere Socraticæ specimen à Scriptoribus celebratur: qod in bello ad Potidæam gesto factum commemorat Laërt. *l.* 2. Μείνας, inquit, νυκτὸς ὅλης ἐφ' ἑνὸς χώματος αὐτὸν φασι. Autor est inter cæteros Plato *in Symposi.* qi non tantùm νυκτὸς ὅλης, sed ἐξ ἑσπέρας μέχρις ἑωθινοῦ, καὶ πρὸς πύκλα, μέχρις ἂν ἡλίου γένοιτο καὶ ἥλιος ἀνίοι. Id ipsum autem Socratem non semel, sed sæpiùs egisse refert Favorinus: Πολλάκις ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον ἑστὼς διεπράξατο ὃ ἐβούλετο. Gell. *l.* 2. 8. 3. *Stare solitus dicitur, pertinaci-*

sinaci ſtatu perdius atque pernox, à ſummo lucis ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, & ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tanquam quodam ſeceſſu mentis atque animi facto à corpore. Verùm de bello ad Potidæam quod narratur, Athenæus *l.* 5. in dubium revocat. Cæterùm quod Marcus hîc attingit, de *excubiis in Pago* (*Martio* forſan) freqentiùs habitis Caſ. intelligit.

Τὸν Σαλαμίνιον κελεύσειν ἄγειν] *Salaminius* iſte Leo dicebatur (neque enim, quod interpretes ſenſiſſe videntur, *Salaminius* illi nomen fuerat) homo locupletiſſimus, ad quem comprehendendum, quò morte afficeretur, nulla juſta de cauſſa, Socrati unà cum quatuor aliis in mandatis dederant triginta tyranni, penes quos ſumma rerum tunc Athenis reſidebat. Verùm is illorum juſſis obtemperare recuſabat. Meminêre Plato in *apolog.* & *epiſt.* 7. Æſchines *Axioch.* Laërt. *l.* 2. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐβρενθύετο] Alluſit ad Ariſtophaneum illud de Socrate in *Nubib.*

Ὅπη βρενθύει ἐν ταῖσιν ὁδοῖς, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν παραβάλλει.

Faſtuoſus per vias vadit, oculos circumferens.

qò & Plato in *ſympoſ.* reſpexit, ubi Socratis inceſſum, fugientibus ſociis poſt pugnam Potidææ commiſſam, deſcribens, Ἐμοὶ γε, inquit, ἐδόκει, ὦ Ἀειϛοφανες, τὸν σὸν δὴ τοῦτο καὶ ἐκεῖ διαπορεύεϛαι, ὥϛωρ καὶ ἐνθάδε, βρενθυόμενος καὶ τὸν ὀφθαλμὸν παραβάλλων, ἠρέμα παρασκοπῶν καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς πολεμίους. &c. quod ridet etiam exigitátque Maſſurius apud Athen. *l.* 5. Βρενθύεται, ϛαφηνοβρενθύεται, μέγα φρονεῖ, ἐπαίρεται. Heſych. & Βρενθυόμενοι, ἐναβρυνόμενοι. Zonaras *annal. tom.* 3. in *Michaele*; Ὁ μὲν ἐν τούτοις, ὡς μέγα τι κατορθῶν ἐβρενθύϵϛο. τοῖς δ' ἄλλοις ἀνοπτάνειν ἐκέλευϵν.

Πεεὶ ὧ καὶ μάλιϛ' ἄν τις ἀπιϛήϲειε] leg. ἀπιϛήϲειε. qod & interpretes viderunt. neqe enim hoc ab adverſariis objectum Socrati, etiamſi animi magni excelsíque ſpecimen dare qibuſdam videatur, Marcus tanqam verum admittere, ac non conficlum potiùs, credi voluit. inceſſum ſcil. gravem & τὸ πεπαῖζὸς illud, de qo noſter *ſupr.* § 60. faſtum neſcio qem interpretabantur illi.

Ἀρκεῖός τοῦ λίχνου εἶ] Hoc enim profitebatur Socrates in Platon. *apolog.* Ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει οὐδ' ὁτιοῦν· τοῦδε μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐρράϛεδϛ, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. Vide *ſuprà* § 20.

Μήτε σῦκ ἐπιτρέπων καὶ τοῦ θεοῦ κρῖναι σὲ ἐμοῦ,] & hoc idem de ſe *ibid.* Ἡμῶν ἐπιτρέψαι καὶ τοῦ θεῷ κρῖναι σὲ ἐμοῦ, ὅπη μέλλει ἐμοί τι ἄμεινον ἔϵ] καὶ ὑμῖν. Et mox: Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθόν γεγονέναι. Et rurſus: Οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν· ἀλλά μοι δῆλόν ϵϛι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πράγμάτων, βέλτιον ἦν μοι. deniqe Criton. Ἐι ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γιγνέϲθω. qod lavdat Epictet. *enchir. c.* ult. & *diſſert. l.* 1. *c.* 4.

§ 67. Ἡ φύσις ὐχ ὅτως σωκεκέρασι τὰ συγκείμαι] deeſſe aliqid in qod tranſeat illud τὸ σωκεκέρασι, clarius eſt qàm ut monitu opus ſit. Xyl. videtur legiſſe, ὐχ ὅτως σωκεκέρασε τὸ σύγκριμα, vel τὸ σύγκραμα. qum vertit *non ità confudit omnia.* Ego ſuſpicor pronomen σι intercidiſſe, cùm ſyllaba σι continenter iteratum occurreret, ut ſcriptum fuerit, ὐχ ὅτως σωκεκέρασι σι τὸ συγκρίμαπ. *non ità te*, id eſt, mentem tuam, *natura corporis tui compagini commiſcuit.* Ariſtophanes *Pluto.* 4. 3.

Οὕτω πολυφόρῳ συγκικέρασμαι δαίμονι.

Mali tam fæto ſum commiſtus dæmoni.

Hoc ſi cui minùs arriſerit, alteram habeat conjecturam; cohæſiſſe cum priore periocham iſtam, & ſic fuiſſe conceptam; [ὃν] ἡ φύσις ὐχ ὅτως σωκεκέρασι. qam (mentem ſcil. νῦν, qò ſuperiora clauſerat) *natura*, &c. Cæterùm D. Salmaſii (qi nec prius illud improbat) ſi conjecturam alteram adjecerim, ut τὸ συγκριμάπον, vel τό σε συγκριμάπον, legatur, ea reliqis illis, opinor, præferenda videbitur. pro ſaliva ſua qisqe cenſeat. Tertull. *de reſurrect. carn. c.* 7. *Animam Deus inſeruit & immiſcuit carni; tantâ quidem concretione, ut incertum haberi poſſit, utrúmne caro animam, an carnem anima circumferat; utrúmne animæ caro, an anima appareat carni. Sed & magìs animam invehi atque dominari credendum eſt, ut magìs Deo proximam.* Vide *l.* 10. § 24, & 36. σωπᾷϛε καὶ σωκέρνειν.

Καὶ ὑπὸ μηδενὸς γνωϵιδιῶαι] De Democrito Laërt. *l.* 9. ex Demetrii *æquivocis*: Δικεῖ ὃ καὶ Ἀθλιώαζε ἐλθεῖν, καὶ μὴ ϖαϵιδάϵαι γνωδιῶαι, δόξης καλαφρονῶν καὶ εἰδέναι μὲ Σωκράτη, ἀγνοεῖϵδ δὲ ὑπ' αὐτοῦ. ἦλθον γὰ (φησὶν) εἰς Ἀθλιώας, καὶ ὔτις μι ἐγνωκεν. de Socrate Epictet. *l.* 4. *c.* 8. & *l.* 3. *c.* 23. Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείϵοις Σωκράτης· καὶ ἤρχοντο περὶ αὐτὸν ἀξιοῦντες φιλοσόφοις συναθλιῶαι. Ft Senec. *ep.* 79. *Quamdiu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. quamdiu Catonem civitas ignoravit? repulit: nec intellexit, niſi cùm perdidit.* De Epicuro idem; *Vides Epicurum quantopere non tantùm eruditiores, ſed hæc quoque imperitorum turba miretur? hic ignotus ipſis Athenis fuit, circa quas delituerat. multis itaque jam annis Metrodoro ſuo ſuperſtes, in quadam epiſtola ait, nihil ſibi & Metrodoro inter bona tanta nocuiſſe, quòd ipſos illa nobilis Græcia non ignotos ſolùm habuiſſet. ſed pænè inauditos.* De Sarapione incertus avtor, (Damaſcius, opinor, qi Iſidori vitam conſcripſit) apud Svidam: Τοῦτον ἐποιήσατο φίλον ὁ Ἰσίδωρος· τὸν λαθόντα πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ ἐυσεβείᾳ τε καὶ ὅλῃ βίᾳ φιλοσοφίᾳ, πλὴν αὐτῷ τῷ Ἰσιδώρῳ. τοσοῦτον δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀφειλῶ τῷ ἀληθοῦς τύπῳ τι καὶ λόγῳ, ὅϵτε ἐν παροιμίᾳ λέγϵδ εἰναδότῳ,

Δύτος, ἔργῳ ἢ βεβαιωθέντος ὑπ' ἐκείνου, τῶ λαβεῖν βιάσας, ὅσε ἐδύνατο τῆ τότε ζώντων ἀνθρώπων, ὅτε τῆ νεωτέρων, ὅτε τῆ πρεσβυτέρων, ἐλπίσαιμι ἂν εἰδέναι οὓς λέγω. ἐδύ ἔγνω τε ἄλλον δίον ἢν ὁ Σαραπίων ἐκεῖνον· ἐδὲ ἂν ἔγωγε νῦν ὀπισάμην, εἰ μή σοι ὁ αὐτὸς φιλόσοφος παίσλεξε τὸν Σαραπίωνα τὸ λόγω. ὃ γὰ ἔργῳ ποτὲ ἔφη πείσειν αὐτὸν ἐπιχεῖν ἑτέρῳ ἀνδρί. Ità iſte (avtori ſi fidem habemus) ζῶν ὅ πνα ἀνθρωπίνων ζωλὼν, ἀλλ' ἀτιχνῶς θείαν ἐπνεῖν, ὅπως ἡμέλει πιμῆς τῆς παρ' ἀνθρώπων, ὅσε ἐδὲ ὄνομα αὐτὸ ἦν τῆ πόλει, & qòd Flacc. *l.* 1. *epiſt.* 17.

——*natus moriénsque fefellit.*

Ἐν ὑλιγίσως κεῖται] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Ὅτι ἀπόλπσας διδασκάλος] Vide *ad l.* 5. § 5. & *ſupr.* § 52. & *l.* 8. § 7.

Ἐλεύθερος] *liber.* Xyl. *liberalis.* Caſ. ἐλευθέριος. ſic *l.* 8. § 1.

§ 68. Ἀδιάφως διαζῆσαι] Et hæc forſan erant ſuperioribus connexa copulativâ intercedente. [καὶ] ἀδιάφως διαζῆσαι. qaſi dicat, *nè deſperes gin poſſis, etiamſi nec dialecticus nec phyſicus fueris, & liber exiſtere, & modeſtus, & liberalis, & pius evadere, & à coactione omni immunis vitam transigere.*

Κἂν πάντες καταζοῶσιν] Eſt qi καταζιῶσιν legi malit, qòd τῆ ἀδιάφως reſpondeat. alii viderint. ego nihil mutem.

Τὰ μελύδρια τῦ σαρκιδεμμάτος] *corporea hujus molis membra.* Xyl. Vide *ad l.* 12. § 1. Idem *l.* 4. § 39. τὸ σεσίχον. & *l.* 12. § 2, 3. τὸ σεσιπίμψον dicitur. & μελύδρια iſta, ὄργανα σεσπλασμένα. *l.* 10. § 38.

Φυράματος] φύραμα maſſa lutea, ſive γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα, ut Svidas; ex qa figulus vaſa fictilia conficit. Apoſtol. *ad Rom. c.* 9. *v.* 21. ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τῦ πηλῦ, ἐκ τῦ αὐτῦ φυράματος ποιῆσαι σκεῦος &c. Et Plut. in *collat. terreſt. & agat.* de Alcedone, ὃ φυρῶσα πηλόν. Idémqe in *ſympoſ.* Ἔτι δὲ μᾶλλον ἀρχιτέκτονα μέμψαιτ' ἂν ἡμᾶς, ὄργον αὐτῦ μὴ ναῦν, μηδὲ οἰκίαν ὑποφαίνοντας, ἀλλὰ πυτίσαι ξύλα, καὶ φυρᾶσαι πηλόν. Alluſit avtem hìc Marcus ad corporis humani qaſi ex maſſa ejuſmodi coagmentationem. Eâdem uſus metaphorâ Moſes *Geneſ. c.* 2. *v.* 7. de creatione Adæ: *Finxit Deus hominem è limo terræ.* Et Job. *c.* 10. *v.* 9. *Tanqam argillam effinxiſti me.* ſed & apud Heſiodum Vulcanus Jovis juſſu ad Pandoram concinnandam, dicitur

Γαῖαν ὕδει φύρειν.——

Elegantiſſimè verò Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. corpus humanum dixit eſſe πηλὸν κομψῶς πεφυραμμένον. *lutum affabrè maceratum.* Et Tiberium, pòſt Imperatorem, puerum adhuc, Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor, præſagio ſanè plùs nimiò felici ac veraci, πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, *lutum ſanguine maceratum.* Sveton. *l.* 3. *c.* 57. qod tamen Svidas, ab Alexandro Ægæo philoſopho Peripatetico, de Nerone, cui præceptor fuerat, dictum refert. Nota eſt & de Prometheo fabula, qem è luto corpus homini effinxiſſe fabulantur. unde ὁ Προμηθέως πηλὸς humanum genus Archilocho dictum verſibus his;

Ἦν κεῖν' ἰδιαυτὸς, ᾧ ποτε πλῶν,
Καὶ τῶν θαλάσσης, καὶ τὸ τετράπεν, ὅτων
Ἐφθέγξατ', ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθῆος.

qos Clemens nobis exhibet, *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. componitqe cum Homeri illis;

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

de qibus vide *ad l.* 6. § 10. ut avtem ille genus humanum *lutum Prometheum*, ità Columella *l.* 10, primos homines, *cretam Prometheam* dixit. Liban. *orat.* 31. Τὰ σώματα ἡμῶν, ὅσπ μὲν ἔπλασεν, ὑκ οἶδα· ἴσω δ', εἰ δοκεῖ, Προμηθεὺς· οἶδα μέντοι, ὡς τῆ αὐτῆ πηλῆ πάντα. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Εἰκὼν τε εἰμὶ τῦ θεῦ, καὶ τῷ πηλῷ συμφύρμαι. Epiphan. *tom.* 1. *l.* 3. *hær.* 37. de Deo hominis lapſi miſertoſ ἔδει τὸν ὄντως ὄντα τεχνίτην, κεραμέως δίκην, ὀπιμελόμενον τῆ ἰδίᾳ πλάσματος τε καὶ ἄγγυς, ὅτι πηλὸς ὄντ', καὶ ὡς ἂπὸ ῥαγάδα ὑπόρρυπα γενόντος, μὴ ἐάσαι ὅπως, ἀλλ' ἀναβαλεῖν εἰς τὸ ἀρχαῖον φύραμα. Eſaias *c.* 64. *v.* 8. ex verſione *Græca*, qæ LXX. dicitur, Κύριος πατὴρ ἡμῶν σὺ· ἡμεῖς ἢ πηλὸς· ἔργα χειρῶν σου πάντες. omiſerunt, qod præcipuè havd omiſſum oportebat, σὺ κεραμεὺς· *tu pater noſter: nos lutum: tu figulus: nos manuum tuarum opus univerſi.* Nec inficetum Heſychii Hieroſol. ænigmaticum illud (apud Photium extat in *excerptis Cod.* 275.) in Davidem Θεοπάτορα (Matth. *c.* 22. *v.* 45.) Τῶ κεραμεῖ πατὴρ ὁ πηλός. *lutum figuli pater.* Eódem ſpectat, & qòd Apoſtolus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 7. corpora noſtra nuncupat σκεύη ὀστράκινα, *Vaſa teſtacea.* de qo videndus Gregor. Nyſſ. *orat. catechet. c.* 8. Qin & noſtris φύραμα dicitur corpus humanum. Joan. Damaſcen. *de fide orthod. lib.* 3. *c.* 49. Chriſtum Deum aſſumpſiſſe ait, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴν τῆ ἡμετέρᾳ φυράματος. Et Joannes Chryſoſt. *in Matth. Orat.* 1. eos reſellens, qi Chriſtum aiebant, ὥσπερ διά τινος αὐλῶνος, per virginem duntaxat, *tanqam per fiſtulam aqam*, transiiſſe, εἰ τῦτο ἦν, inqit, ἀλλὰ τίς ὅτιν ἐκείνη ἡ σὰρξ ἡ τῆ φυράματος τῦ ἡμετέρου.

Ἐν γαλιλαίᾳ] Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28. Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Ἄρον τὸν φόβον τῆ θανάτου, καὶ φέρε ὅσας θέλεις βρυντὰς καὶ ἀστραπὰς, καὶ γνώσῃ ὅτι γαλιλαία ὀδὲν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ εὐδία.

Τῦτο ὑπάρχεις κατ' ἐσίαν] Sen. *ep.* 91. *Quicquid incidcrit, ſciamus non eſſe tàm magnum, qàm rumore jactetur.* Et *ep.* 110. *Vana ſunt iſta qæ nos*

movent, qæ attonitos habent. nemo noſtrûm qid veri eſſet, excuſſit, ſed metum alter alteri tradidit. nemo avſus eſt ad id qo perturbatur accedere, & naturam ac bonum timoris ſui nôſſe. itaqe res falſa & inanis habet adhuc fidem, qia non corrguitur. Et ep. 104.

Terribiles viſu formæ, letúmqe labósqe:
egregiè Virgilius noſter, non re dixit terribiles eſſe, ſed viſu. id eſt, *videri, non eſſe. qid in iſtis eſt tam formidabile, qàm fama vulgavit? qid eſt, cur timeat laborem vir, mortem homo?* Vide *ad l. 2. § 12 & lib. 4. § 3.*

Σὲ ἐζήτων] Senec *epiſt. 64.* de Sextio: *In qacunqe poſitione mentis ſum, cùm lego hunc, libet omnes caſus provocare, libet exclamare: Qid ceſſas fortuna? congredere. paratum vides. illius animum indue, qi qærit ubi ſe experiatur, ubi virtutem ſuam oſtendat:*

Spumantémqe dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fulvum deſcendere monte leonem.

libet aliqid habere qod vincam, cujus patientiâ exercear. Idem *de provid. c 3. Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi: & ſcit eum ſine gloria vinci, qi ſine periculo vincitur. pudet congredi cum homine vinci parato. alium circumſpicit, cum qo conferre poſſit manum.* Et *c. 4. Opus eſt ad notitiam ſui experimento: qid qiſqe poſſet, niſi tentando non didicit. itaqe qidam ultrò ſe ceſſantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obfcurum occaſionem, per qam eniteſceret, qaſiêrunt. gaudent aliqando magni viri rebus adverſis, non aliter qàm fortes milites bellis. ego Mirmillonem ſub C. Cæſare de raritate munerum audivi qerentem; Qàm bella, inqit, ætas perit! avida eſt periculi virtus; & qò tendat, non qid paſſura ſit, cogitat.* Epictet. *l. 1. c. 29.* Καλὸν ἔρτα εἰς τινα τοιαῦτα θέαν εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τὸ ὑπιδεῖξαι, εἰ πεπαίδευμεθα. νέος, ὢ ὑπὸ φολῆς ἀπιὼν εἰς θέατρον, ὅμοιός ὄζι τῷ μελετηκότι συλλογισμὸς ἀναλύειν· κἂν τις ἔυλογον ὠπῷ θεωτείνῃ, λέγει, μᾶλλόν μοι πλεῦμόν κομῶσ θεωτείνατε, ἵνα γυμναδῶ. κὴ οἱ ἀθλητὰ τοῦ κέρως νεανίσκος δυσαρεστῶν· ὁ βασάζει με, φησίν· ἔτός ὄζιν ἐυρυὺς νέῳ, ὁ ὠδίνων αὐτὸς ἐρ' ἑαυτῦ, κὴ λέγων, Ἐμοὶ νῶ θέατρον μὴ ἔρχεδ τοιαῦτα, ὁπόα τότῳ ἐλήλυθεν; ἐμὶ νῶ καταπεζῆναι καθήμενον ἐν γαλᾳ, ἢ ἀμάθιον σφανωθῆναι Ὀλύμπια; πότε τις ἐμοὶ καταμελεῖ τοιῶτον ἀγῶνα; ὅπως ἔχειν ἔδει πάντας ὑμᾶς· ἀλλ' ἐν μὴ τοῖς Καίσαρ& μονομάχοις, εἰσί πινες, οἱ ἀγανακτῶντες, ὅτι ὐδὲὶς αὐτοῦ θεφάγε, ὐδὲ ζάδυνει, κὴ ἔυχονται τῷ θεῷ, κὴ θεσπεζονται τοῖς ὀπτρόποις, δόμῳοι μονομαχῆσαι· ἐξ ὑμῶ δ' ὐδεὶς φανήσεται τοιῶτ&; Atqi Diogenes, cùm in caſus ſeoſdam adverſos incidiſſet, Εὖγε, inqit, ἡ τύχη, ὅτι με ἀθρόνως θεοίσηκας. Stob. *tom. 2. tit. 106.*

Τλη ἀρετῆς] Vide *l. 4. § 1. & ſupr. § 58.* Ità Gregor. Naz. *epiſt. 57.* Ὕλλω ἀρετῆς πολέμῳσις τὼ ἀδίναιαν. Idémqe *orat. 28.* Τλω ἀρετῆς πολεῖται τὰ λυπρά.

Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

Naſo *triſt. l. 5. el. 5. laudis*; qia virtutis, cui laus debita.

Θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξοικειῶται] Qin & ad utroſqe hoſce ſpectat, aut ſpectare debet, qicqid molimur, Marco ipſo aſſertore, *l. 3. § 13.*

Οὔτε χαυδὸν] Senec. *epiſt. 77.* de viro ſapiente. *Vanas humanarum mentium formidines ſecurus audit, & dicit,*

——*non ulla laborum,*
O virgo, nova mi facies inopinâve ſurgit.
Omnia præcepi, atqe animo mecum antè peregi.
(Æneas apud Virgil. *Æn. l. 6.*)

tu bodie iſta denunciasti ego ſemper denunciavi mihi, & hominem paravi ad humana. at ſtultis & fortunæ credentibus omnis videtur nova rerum & inopinata facies. magna autem pars eſt apud imperitos mali, novitas. Idem *ep. 91. Tota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur. nec qantum frequenter evenit, ſed qantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis obſtupeſcamus.* Vide *ſupr. § 61.*

Οὔτε δυσμαχείειον] Senec. *ep. 104. Nihil illi videtur grave, nihil aſperum, qod virum incurvet.* Vide *ſupr. ad § 2.*

§ 69. Ἡ τελειότης] Vide *lib. 3. § 7. & l. 5. § 31.*

Πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελειάδα] Muſon. apud Stob. *tom. 2. tit. 1.* Οὐκ ἔζι τῶν ἐυτυχῶν ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ προθήμῳον αὐτῶ, ὡς ἐχάτῳ βιῶναι. Vide *ad lib. 2. § 11. & ſupra § 29, 56.*

Μήτε σφύζειν, μήτε ταρᾶν] antitheſis obſervanda. Vide *ſupr. § 43.* ambigi tamen poteſt, an eôdem iſtîc, qô illîc, ſenſu uſurpetur τὸ σφύζειν. Svid. σφύζειν, ἐπείγειν. poteſt autem *torpori*, ſive *ſtupori* opponi cùm *trepidatio*, (nam & iſtam ille tollit) tum & *motus concitatior*, ſive *incitatior* qivis, conſtabit ſatis alterutra ſignificatio; nec utram ſumpſeris, multùm refert. Vide *l. 1. § 15.* Gregor. Naz. πρὸ ἐυταξίας. Μήτε νωθείᾳ ὦμῳ θεῷ τὸ κρῖον, μήπετε ἐπισπωμῳ· νωθεία γὰ ὕπνῳ σύζυγος· μήτε διὰ πυρσῶ ἀλογίᾳ, ἵνα μὴ ἐκφερώμεθα· ἔν γέ τι πλέοντες πάντως, ἢ κάντῳν δεξμῳοι διὰ τὴν νωθειαν, ἢ χρημιζόμῳοι διὰ τὴν θρυλότητα. ἀμφοτέρων ὄ, ὅσον χρήσιμόν ὅτι λαβόντες, τῆς μὲν τὸ θρᾶσον, τῆς ὃ τὸν ζῆλον ἀμφοτέρων, ὅσον ὅτι βλαβερὸν διαφύγωμῳ, τῆς μὲν τὸν ὄκνον, τῆς ὃ τὸ θράσος· ἵνα μήτε τῷ ἐλλείποντι ὦμῳ ἄκαρποι, μήτε τῷ περιῤῥέοντι κινδυνώδεμθ. ὁμοίως γὰ ἄκρως κὴ νωθείᾳ ἄκαρποι, κὴ δι' μότης ἀτά-

ξιτος.

δαίμων· ἢ μὲν ἐκ ἐγκλίσεως τοῦ καλῶ, ἡ δ' ὑποπτίπτουσα. quod autem istic καθράσεται, idem cum Marco κάρκιλω pavlò superiùs dixerat. Αἱ γὰρ ἀνεῖς, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς κακίαν ὁμοίως καθεῖς καὶ δυσκίνητοι, ὑπὸ ἐτέρωσε μέγα κάπνα, διὰ τῶν καρκίνων κυνάμαλα, αἱ γλυκάδαι ἢ καὶ θερμαὶ φύσεις, λόγω μὲν αὐτὰς παιδαγωγοῦντος καὶ διδάσκοντος μέγα τι χρῆμα πρὸς ἀρετὴν ἐπιλεπτύσης ἢ ὀπτήμιος καὶ λόγος, τὸ ἴσον εἰς κακίαν συείσκοντα.

§ 70. Οἱ θεοὶ ἐ δυσχεραίνουσιν] Efficaciſſimum ſanè & Chriſtiano quovis dignum ad pravorum hominum tolerantiam ſvadendam, à numinis divini exemplo deſumptum argumentum. Vide ad *l.* 9. § 27. & *l.* 8. § 8. & *l.* 9. § 11. Sed & Joan. Chryſoſt. *in Matth. c* 6. *v.* 45. *orat.* 18. Tertull. *de patient. c.* 2. *Diſciplina cæleſtis Deum ipſum oſtendit patientiæ exemplum; jamprimum, qi* * florem [**rorem*, al.] *lucis hujus ſuper juſtos & injuſtos æqualiter ſpargit; qi temporum officia, elementorum ſervitia, cotidie genitæ tributa dignis ſimul & indignis patiuntur ſimul occurrere; ſuſtinens ingratiſſimas nationes, ludibria artium, & opera manuum ſuarum adorantes, nomen, familiam ipſius perſequentes, luxuriam, avaritiam, iniquitatem, malignitatem quotidie inſolſcentem, ut ſuâ ſibi patientiâ detrahat: plures enim dominum idcirco non credunt, qia ſeculo iratum tam diu neſciunt.* Cyprian. *de bon. patiens. Patientiam magiſteriis cæleſtibus diſcimus. eſt enim nobis cum Deo virtus iſta communis. indè patientia incipit: indè claritas ejus & dignitas caput ſumit. origo & magnitudo patientiæ Deo autore procedit. diligendæ res homini, quæ Deo charæ eſt: bonum, qod amat divina majeſtas, commendat. Qalis verò in Deo & qanta patientia, qòd in contumeliam ſuæ majeſtatis & honoris inſtituta ab hominibus profana templa, & terrena figmenta, & ſacra ſacrilega patientiſſimè ſuſtinens, ſuper bonos & malos æqualiter facit diem naſci, & lumen ſolis oboriri; & cùm imbribus terram rigat, nemo à beneficiis ejus excluditur, qò minùs juſtis ſimiliter & injuſtis indiſcretas pluvias largiatur. Videmus inſeparabili æqualitate patientiæ nocentibus & innoxiis, religioſis & impiis, gratias agentibus & ingratis, Dei nutu tempora obſeqi, elementa famulari, ſpirare ventos, fontes fluere, grandeſcere copias meſſium, fructus miteſcere vinearum, exuberare pomis arbuſta, nemora frondeſcere, prata florere. & cùm crebrìs imò continuis exacerbetur offenſis Deus, indignationem ſuam temperat, & præſtitutum ſemel retributionis diem patienter expectat. cùmque habeat in poteſtate vindictam, mavult diu tenere patientiam, ſuſtinens ſcil. clementer & differens, ut, ſi fieri poteſt, multùm malitiæ protracta aliquando mutetur, & homo in errorum & ſcelerum contagione voluntatus, vel ſerò ad dominum convertatur.*

Τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθε] Juſtiniano Imper. Praſini ſupplices, referente Theophane apud Alemannum in *notis ad Procop. l.* 9. Ἔτι εἰπωμὲν θλιβόμενοι, μὴ ἀγαναχτήσει τὸ κράτος σου τὸ θεῖον πάντων ἀνέχεται. Theodoſio Liban. *orat.* 12. Τίνα γὰρ δὴ τὰ τῶν θεῶν; συγγνώμη τοῖς τὰ καθ' ἡμέραν ῥήματα εἰς αὐτοὺς ἀφιεῖσιν, ὅταν τι παρὰ τῶν πραγμάτων λυπῶν· καὶ τι πολλάκις αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀπολύουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν συνοφαντοῦσιν· οἱ δ' ἀνέχονται· καὶ διὰ τοῦτο πολὺ τὸ τῶν ἐνθρώπων γένος..εἰ δ' εἴτοντο πᾶσιν ἁμαρτήμασι δίκαι, σφόδρα ἂν ὀλίγου ἦν τὸ σωζόμενον. ὅστις ἂν ἐοικὼς αἰτᾶται θεοῖς, ἀφιεὶς πημονὰς χαρίσεται μᾶλλον, ἢ λαμβάνων. Et clariùs adhuc *orat.* 13. Τί γὰρ δὴ τὸ τῶν θεῶν; ἄνωθεν μὲν ἄπαυστα καθορῶσι καὶ ἀκούσι. ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ γῆς καὶ λεγομένοις καὶ πραττομένοις, ἀδικήματα πολλάγε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ ὅταν δι' αὐτοὺς ἄνθρωποι πρόφασιν κακῶς, ἀδικεῖσθαί τι λέγωσι παρ' ἐκείνων, ἐμβλέπουσιν εἰς τὸν ἐργάνον, ἀδικοῦς ἀπέχοντας ῥήματος· εἶδον ἐγώ τινας καὶ λίθους ἐπ' αὐτὸν ἀφιέντας. οἱ δ' ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τοῦ λαβεῖν δίκην, εἰ βουλοίεθεν, ὄντες, ἐ βέλονται. εἰ δ' ἅπασιν εἵποντο τοῖς τοιούτοις αἱ δίκαι, πάντα ἂν ἦν καθ' ἡμέραν θεῶν ἀπολυμένων πλέα· καὶ οὐδ' ἂν ἐξήρκουν οἱ ζῶντες πρὸς τὰς τροφάς. νυνὶ δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ τὸ κρεῖττον εἶναι δοκοῦσι, τῷ μηδὲ δικαίῳ χρῆσθαι θυμῷ πολλάκις. vide ad *l.* 8. § 51.

Καὶ κόσονται αὐτῷ] Quod Chriſtus Dominus, Matth. *c.* 5. *v* 45. Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. & Luc. *c.* 6. *v.* 35. Χρηστός ἐστι ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Et Pavlus *Act. Apoſt. c.* 14. *v.* 15, 16. Ἔασι πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοιγε ἀγαθουποιῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης καρδίας ὑμῶν. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non eſt qòd tardiores faciat ad bene merendum, turba ingratorum: nè Deos quidem immortales ab hac tam effuſa liberalitate ſacrilegi negligentèque eorum deterrent. utuntur naturâ ſuâ, incunctanterque illos ipſos munerum ſuorum malos interpretes juvant. hos ſequamur duces, qantùm humana imbecillitas patitur.* Et *l.* 3. *c.* 25. *Propoſitum eſt nobis ſecundum rerum naturam vivere & deorum exemplum ſeqi. ſi deos imitaris, da & ingratis beneficia. nam & ſceleratis ſol oritur; & piratis patent maria.* vide tamen & eundem *ibid. c.* 28. Idem *l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia: qid faciam? qod Dii omnium rerum optimi autores qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant.* Vide *l.* 9. § 11, 27.

Ὅσον οὐδέπω λήγειν μέλλων ἀναιδὲς] Eodem utitur argumento, *l.* 8. §. 5. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 43. *Magno animo brevia feramus incommoda.*

Ἐς ὃν τοῦ φαύλου] qod latro ad crucem ſocio ſuo, Luc. *c.* 22 *v.* 40. ἐν τῷ αὐτῷ κείμενοι

ἄν. Vide *l.* 11. § 18. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non est quòd tardiores faciat ad bene merendum turba ingratorum. nam primùm, nos illam augemus, deinde, nè deos quidem immortales ab hac tam effusa benignitate sacrilegi negligentésque eorum deterrent.*

§ 71. Τὴν μὲν ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν] vide Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7, --10. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἀλλ' οὐκ εἶ Ἡρακλῆς, οὐδ' ἐδυνάσω καθελεῖν τὰ ἀλλότρια κακά; ἀλλ' οὐδὲ Θησεύς, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς καθάρῃς τὰ σαυτῦ κάθαρον· ἐτεθύεν ἐκ τῆς διανοίας ἐκβαλὲ ἀντὶ Πειριθόου καὶ Σκίρωνος, λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχαιρεκακίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν.

Ὁ καὶ δυνατόν] vide *l.* 8. § 55.

§ 72. Ὃ ἂν ἡ λογικὴ] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 4. § 2.

Κατασείσασαν ἑαυτῆς] utpote quæ ad ampliora & præstantiora sit nata. Vide *l.* 3. § 6.

§ 73. Τί ἔτι ζητεῖς] Vide *ad l.* 5. § 6. Senec. *ep.* 76. *Oppone, quæ deterrentur; dic, Factum tuum matura sequetur oblivio, & parùm grata existimatio civium. respondebit tibi; Ista omnia extra opus meum sunt. ego ipsum contemplor; facere rectè pièque contentus.*

Ὡσαύτως οἱ μωροὶ] *qibus famæ major sitis est quàm virtutis.* Juvenal. *sat.* 10. Vide *l.* 4. § 44. & *ad l.* 5. § 23. Sed quare stultos censet, qi laudem expetunt? qia id volunt, quod in ipsis non est. Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Ὅταν ἀγωνιῶντα ἴδω ἄνθρωπον, λέγω, οὗτί ποτε θέλει; εἰ μὴ ἧττον ἂν ἐν αὐτῷ πάθοι, πῶς ἂν ἔτι ἀγωνία; διὰ τοῦτο καὶ ὁ κιθαρῳδὸς, μόνον ὠδὴν ἄδων, οὐκ ἀγωνιᾷ· εἰς θέατρον δ' εἰσβαλὼν, κἂν λίαν εὐφωνῶν ᾖ, καὶ καλῶς κιθαρίζῃ. ἐὰν δὲ ἄσῃ μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ εὐδοκιμῆσαι· τοῦτο δ' οὐκέτι ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu.
Qi dedit hoc hodie, cras si volet, auferet idem.
Pone, meum est, inqit: pono, tristisque recedo.

§ 74. Οὐδὲν κάμνει ὠφελούμενος] At Themistocles Athenienſibus ipſum proſcindentibus; Τί καινοτομεῖτε, ὦ μακάριοι, πολλάκις τὸν πάροντες; Plut. *de laude sui c.* 3. & *in præcept. polit.* & *in apophth.*

Ὠφέλεια δὲ] Vide *supra* § 13, & 53.

Μὴ ἕν κάμνε] Apost. *ad Galat. c.* 6. *v.* 9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν. & *ad Thess. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 11. μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 29.

Ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς] Senec. *de clem. l.* 1. *c.* 4. *Animus reipub. tu es; illa corpus tuum. vides, ut puto, quàm necessaria clementia sit. tibi enim parcis, cùm videris alteri parcere.* Avſon. *grat. act. Quantum hunc gradum novi beneficii tu, Auguste, constituis, deferre tibi ipsi, quò alter ornetur.* Cassiodor. *var. l.* 4. *c.* 24. *In lucrum cedunt, quæ bene meritis conferuntur. & de ipso munere magis acquiritur, cùm optimis digna præstantur.* Ità P. Syrus;

Beneficium dando accepit, qi digno dedit.

Sidonius *l.* 6. *ep.* 12. *Aliqis aliqem, ego illum præcipuè puto suo bono vivere, qi vivit alieno.* & Pacat. *paneg. Nullam majorem crediderim esse principum felicitatem, quàm feciſſe felicem, & interceſſiſſe impie, & fortunam vicisse, & dediſſe homini rerum fatum. itaque imperatori propriam majeſtatem eſtimanti, non tam id ſuum videri debet, quod abſtulit, quàm quod dedit.* Greg. Naz. *de bapt.* Εὐεργέτει τινὶ συνεργοῦσαν αὐτομάτως. Et Jo. Chryſoſt. apud Anton. *vicliff. l.* 1. *c.* 29. Οὐκ ἔν τινι ἐστὶ τὸ τινὰ σῶσαι, ἀλλ' ἔν τινι πάσχει αὐτὸς, καὶ συνεργεῖται μᾶλλον, ἢ συνέστεκε. Noſtro planè conſentiens Clemens Alex. *strom. l.* 2. Τῷ γὰρ ὄντι σώσαι τὸ θεῖον ἀνθρώπῳ συνεργεῖ, οὐ ᾧ καὶ αὐτὸς συνεργεῖται· διὸ καὶ ὁ κυβερνήτης, ἅμα σώζει καὶ σώζεται. διὰ τοῦτο ὅταν τις αὐτῷ τύχῃ, ὑ φησὶ τὸ διδόν, καλῶς ἔδωκας, ἀλλὰ, καλῶς ἔλαβες. ὅτω λαμβάνει μὲν ὁ διδοὺς, δίδωσι δ' ὁ λαμβάνων.

§ 75. Ἡ λόγισις καὶ τὰ κυριώτατά ἐστιν] M. Caſ. legendum contendit, ἢ τὰ λογικὰ καὶ κυριώτατά ἐστιν, vel etiam, ἢ ἃ λογισμῷ, τὰ κυριώτατά ἐστιν. ut ſit ſenſus, *rationalem creaturam esse objectæ principalis, circa quæ peculiaris cura illa & providentia versatur.* atque ità revera intelligendum Apoſtoli illud, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; Ego tamen nihil mutandum cenſeo. hoc enim velle videtur Marcus, Ad mundi hujus fabricam producendam ac conſtituendam, peculiari quodam motu, *universi natura acceſſit.* deinceps autem, vel quæcunque in eo contingunt, vi nexûs cujusdam & conſequentiæ neceſſariæ lege certâ nunc conſtitutæ evenire, vel principalia illa, ad quæ univerſi mens præcipuè & quaſi peculiariter ſeſe intenderit, nullâ ratione, ſed temerè diſpoſita fuerint. at hoc eſſet abſurdiſſimum, mentem univerſi, cùm ad iſta producenda ac conſtituenda peculiari motu proceſſiſſet, de futura diſpoſitione atque ordinatione legem nullam tuliſſe, ſed temerè ferenda caſui fortuito permiſiſſe. diſpoſuit ergò. hæc genuina Marci mens. nec aliud quoquam evincunt loca ad lectionis mutatæ firmamentum adducta ex *l.* 6. § 39. & *l.* 9. § 26. *edit. Caſ. l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 28. diſtinctionis noſtræ. ſiquidem priore loco τὰ κοινὰ, non τὰ λογικὰ, ea eſſe dicuntur, ὧν οἱ θεοὶ μάλιστα προνοοῦνται, atque iſtis κατ' ἐπακολούθησιν συμβαίνειν cætera. poſteriore verò nuda ponitur diſtributio illa, Ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἢ τῶν ὅλων διάθεσις· ἢ ἀπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν. Sicut & *l.* 6. § 35. de ratione præditis nè quidem. Ità Marcus pro conceſſo ſumit mentem univerſi, ſi ad primam rerum conſtitutionem ratione ac conſilio quodam deſtina-

destinato accesserat, ità cuncta disposuisse ut à primis illis cavssis succedentia qæque necessariâ quadam consecutione profluerent. qod & istic monitum voluit. Vide & *lib.* 10. § 6. Senec. *de beneficiis lib.* 6. *cap.* 23. *In prima illa constitutione, cùm universa disponerent, etiam nostra viderunt, rationémque hominis habuerunt. ——etiamsi potiora illis sunt, in qæ oriuntur, nos tamen in majora ituri juvant.* de syderibus loqitur.

Ad Librum VIII.

§ 1. 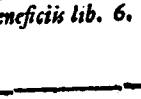 Ὀ ῥῶ φιλοσοφίας ὤν] Epictet. *lib.* 2. *c.* 9. ὅτων ἐδὲ τὶω τὸ ἀνθρώπε ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δωάμθοι, θεωλαμβάνομθ τὶω τῦ φιλοσόφε, πολιτῦτο φορτίον, ὀφθεὶ τις δικα λίθας ἄρα μὴ δωάμθω, τὸν τῦ Αἴαντος λίθον βαςάζειν ἤθελεν. Eem eundem vide & *l.* 3. *c.* 21.

Ἀνταγωνίζεται ἢ ᾗ ὑπόθεσις] Repugnat res ipsa: ipsum vitæ tuæ institutum opinioni isti, qam de te habes tanqam qi philosophus sis, adversatur, falsíqe te redarguit. vel qia aliis negotiis districtus totus teneris, nec huic studio totum te sedulò jugitérqe dedisti, vel etiam qia affectibus etiamnum indulgere deprehenderis, eóqe à vero mentis animíqe cultu abesse te qàm longissimè prodis. Senec. *epist.* 59. *Exiguum temporis impendisse philosophiæ, satis abundeqe occupatis fuit. leviter tam magnæ rei insistimus. qemadmodum autem potest aliqis, qantum satis sit, adversus vitia discere, qi qantum à vitiis vacat, discit? Atqi, non cùm vacaverit, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus; cui nullum tempus satis magnum est, etiamsi à pueritia usqe ad longissimos humani ævi terminos prætenditur.* Idem *epist.* 72. Galenus *de affect. dignosc. & cur. c.* 3. cuidam ἀναμάρτητον sese opinanti. Ἀλλὰ σύ γε θεῷ παραπλήσιον ἐξαίφνης ὠήθην ποτε γένοιο. ὅπερ γὸ ὁι δ' ὅλε τὸ βίε ἀπάθειαν ἀσκήσαντες, ὑ πεδόντας τελέως αὐτὸν ἐφικέσθαι, πολὺ δή τι μᾶλλον ὁ μηδ' ὅπωςτ' ἀσκήσας σύ. Et *c.* 4. Δεῖται γὸ ἀσκήσεως ἅπαντος ἡμῶν ὁπόθεν ὅλε τὸ βίε, θεὸς τὸ γενέσθ τέλεον ἀνήρ. Vide Epictetum *enchir. c.* 35, & 36. (ubi perperam divulsis qæ arctissimè cohærebant, ex Epiro Rhegium fecerunt editores) & *dissert. l.* 3. *c.* 15. unde mendosa qædam in *enchir.* possunt emendari feliciùs, qàm est à Volfio aliísqe. id non advertentibus tentatum. Inter alia qæ cùm utrobiqe vitiata videantur, intacta prorsus, tanqam integra, præterierunt illi, hæc habet. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δωάσαι φιλοσοφεῖν· δοκεῖς ὅτι δωάσαι ἑαυτὸν ἐδέειν, ἑαυτὸν πιεῖν, ὁμοίως ὀργίζεθς, ὁμοίως δυσαρεςεῖν. ità in *dissertationibus* exhibentur: nam in *enchiridio* & mutilata & inquinatiora lego, Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δωάσαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δωάσαι, (φιλοσοφεῖν scil. qod ἐν τῷ κοινῷ subaudiendum) ὡσαύτως ἐδίων, ὡσαύτως πίνων, ὁμοίως ὀργιζόμθος, ὁμοίως δυσαρεςῶν; neqe enim avt irasci avt tædio habere permittebant Stoici. ità *c.* 22. θεῶτον, ἐν τοῖς χτ' σαυτὸν, ἐκέτι δεῖ σε ὅμοιον ἐν ὑδενὶ φαίνεθς, ὅις νῦν πτοεῖς. sequitur: ἀγωνήσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαι πνες ὀπθυμίας, ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν οἰκείων, ὑπὸ παιδείε καταφρονηθῆναι, ὑπὸ τῶν ἀπαιτόντων καταγελασθῆναι, ἐν παντὶ ἔλαττον ἔχειν, ἐν ἀρχῇ, ἐν τιμῇ, ἐν δίκῃ, &c. Huc applicat dictum vulgare, qod inter adagia locum meritò sibi vindicet, idem *l.* 4. *c.* 6. Νῦν ᾗ θεὸς ἄλλοις γίνεθς λέγεις, ἄλλων ἐπιμελεῖθς. ᾗ πολλοὶ ᾗ τῦτο κακῶς λέγουσιν, ὅτι ἔργον ἔργῳ ὑ κοινωνεῖ. Et rursus *c.* 10. Ἀλλὰ θεῖκα. θέλεις τὰ τηλικαῦτα λαβεῖν; ᾗ πῶς δωάσαι; ἔργον ἔργῳ ὑ κοινωνεῖ. εἰ δ' ἐκεῖνα θέλεις, τῦτο ἄφες· εἰ ᾗ μὴ, ὅτε τῦτο ἕξεις, ὅτ' ἐκεῖνα, θεωπώμθ ἐπ' ἀμφότερα. Quod fusiùs pavlò *enchir. c.* 1. § 4. Τηλικύτων ἐφικέσθω, μίμνησο ὅτι ὑ δεῖ ὑδὲ μετρίως κεκινημένον ἁπλῶς αὐτῷ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφίεναι παντελῶς, τὰ δ' ὑποπίπτοντα θεὸς τὸ παρόν. ἐὰν ᾗ ᾗ ταῦτ' ἐθέλῃς, ᾗ ἄρχειν, ᾗ πλυτεῖν, τυχὸν μὲν, ὅτ' αὐτῶν τύτων τεύξῃ, διὰ τὸ ᾗ θεοὺς θεοτέρων ἐφίεθς· πάντως γε μὲν ἐκείνων ὑποτεύξῃ, ὅ' ὧν μόνων εὐδαιμονία ᾗ ἐλευθερία θεκέκτηται. Et *ibid. c.* 12. Ἴδι γὸ ὅτι ὁ ῥᾴδιον, ᾗ τὶω θεαίρεσιν τὶω σαυτῦ χτ' φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι, ᾗ τὰ ἐκτὸς· ἀλλὰ τὸν ἕτερον ἐπιμελύμθον, τὸ ἑτέρε ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη. Quod Siracid. *c.* 38. *v.* 25. Ὁ ἐλαττύμθος θεξέξει, αὐτὸς σοφισθήσεται. Et Epictet. *c.* 36. edit. vulg. Ταῦτα ὁ μὴ συμφωνεῖ, ἵνα σε δεῖ ἄνθρωπον ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶναι. ἢ τὸ ἡγεμονικὸν σε δεῖ ἐξεργάζεθς τὸ σαυτῦ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ περὶ τὰ ὅσα φιλοτιμεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τετάχθαι ἢ φιλοσόφε τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτε. In eam mentem Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. χαλεπὸν πολλὰς ὁδὸς ἅμα τὸν βίον βαδίζειν. Et observat Cl. Casavbon. apud Athen. *l.* 12. τῷ θρίσασιν opponi τῇ φιλοσοφίᾳ. id est, *vitam occupatam & solicitam philosophicæ.*

Τί δόξεις, ἄφες] hoc qippe stultorum esse dixerat. *l.* 7. § 73. & *l.* 4. § 44. sed & videri esse, qod non es, qid tibi proderit? *l.* 10. § 8. Socrates, teste

teſte Xenophonte *memorab. l.* 1. dicere ſolitus eſt, ὡς ἐπ' ἔσι καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθός τε γένοιτο καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. At Marcus hîc qid aliis videaris, miſſum prorſus vult facias, Æſchyli illud pervulgatum in Theb. imitatus;

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

Eſſe, haud videri, enim elaborat optimus.

Qod è tragico de Amphiarao prolatum, ad Ariſtidem corona tranſtulit. Plut. in *Ariſtid. vit. & Apoph.* qi & lavdat *de poet. leg. c.* 13. De Iſidoro & de Marino etiam extulit Damaſcius in *vit. Iſid.* apud Phot. *bibl. cod.* 242. Catoni par elogium tribuit Saluſt. in *Catilin. Eſſe, qàm videri, bonus malebat.* qi ſubjungit tamen: *Itâ, qò minùs gloriam petebat, eò magis aſſequebatur.* qod ſuprà Socrates. De ſe Gregor. Naz. *adv. eos, qi ſedem Conſtantinopolitanam ambire ipſum inſimulabant.* Ἀλλ' ὅπως, φησὶ, δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. τί δέ μοι διαφέρει, ᾧ τὸ εἶναι πλέον ὁ λόγος, μᾶλλον ἢ πᾶσι τοῦτο γὰρ ἂν ἢ κατέκρινεν, ἢ ἐδικαίωσεν, ἢ ἄδικον ποιήσειεν, ἢ μακάριον· τὸ δὲ δοκεῖν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ οὐδὲ ὄναρ ἀλλότριον. Et mox: Τὸ δοκεῖν ἴσν, ἂν μὲν ὑπάρχῃ, δεξόμεθα· ἴν' εἴπω τι καὶ ἀνθρώπινον· ἂν δὲ ἀντιπίπτῃ, χαίρειν ἐάσομεν, καὶ οὐδὲν τοῦ εἶναι δι' τὸ δοκεῖν ἀφαιρήσομεν. De Socrate Epictetus *diſſertat. lib.* 4. *c.* 8. Ἀσκῶμεν, ἵνα ἀρχόμενος τοῦ εἶναι φιλόσοφος· χαίρων ᾖ, καὶ ὅτι μὴ δοκῶν, ἐπ' ἐδύνετο. Qin & idem apud Platonem in *Gorgia*; Παντὶ μᾶλλον ἀνδρὶ μελετέον, ἵ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Epictet. *exchir. c.* 24. Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω προφῆναι, πρὸς τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὸν σόν. (ità malim pro ἔσεσιν, qàm cum Volfio ἔνεσιν) ἀρκοῦ οὖν ἐν παντὶ τῷ εἶναι φιλόσοφος· εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, τοῦ εἶναι σαυτῷ φαίνου, καὶ ἱκανὸς ἔσῃ. ubi tamen τῷ εἶναι ſuperflua eſſe ſuſpicatur meritò Volfius. Eratoſthenem verò vicii illius, qod à Marco hîc tangitur, inſimulat Strabo *geograph. l.* 1. Μέσος ἦν, inqit, τοῦ τε βλέμματος φιλοσοφεῖν, καὶ τοῦ μὴ παρόντος ἐγκεκλεῖσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸν ὑποθέσιν ταύτην, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν σεμνύεσθαι.

Εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει βιώσειν] D. Boor. ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliquum vitæ, quantumcunque natura tibi conceſſerit, transegeris.* emendationi aſſentior. Verùm mihi aliqid inſuper, qod deſit, ſupplendum eſſe videtur. Seqitur enim, κατανόησον οὖν τί θέλῃ. *conſidera ergò qid ea velit.* non qamdiu, ſed qomodo vivere te velit. unde liqet, de ea te monitum aliqod anteceſſiſſe. forſan ergò legendum fuerit, εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε, [ὡς] ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliquum vitæ, quantumcunque id futurum ſit, prout natura tua vult, & à te exigit, transegeris.*

Οὐδαμοῦ ἔστι τὸ εὖ ζῆν] Contendit non immeritò Mer. Caſavb. Antonini iſta, cum Solomonis illis, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 13. & *c.* 2 *v.* 1. —11. qibus per multa, imò univerſa ferè, qæ ſub ſole geruntur, pervagatus Rex, nuſpiam vitam beatam veréqe tranqillam deprehendiſſe ſe profitetur. qi tamen illud, οὐδαμοῦ, apud Marcum, qod & denuò repetitur, malim, *nuſpiam*, ſimpliciter, qam, *in iſtorum nullo*, vertiſſet. Adjici poteſt Severi Imper. illud; *Omnia fui, & nihil expedit.* Spartian. potiùs tamen, prout ab Avrelio refertur: *Ortus Lepti, humili patre, primò literis, deinde imbutus foro: qo parùm commodante, utì rebus arctis ſolet, dum tentat aut exqirit varia meliorâqe, conſcendit imperium. ibi graviora expertus, laborem, curas, metum, & incerta prorſus omnia; qaſi teſtis vitæ mortalium, Cuncta, inqit, fui, conducit nihil.* Qod de Marco filius, de Severo pater ὁ μακαρίτης, *ad Spart. Qatuor verbis complexus eſt integri libelli ejus (ſitem ſolùm excipimus) qi à ſapientiſſimo rege Solomone, ſuper humanarum rerum vanitate, divinitus planè & Stoicâqe eſt compoſitus.* Finem meritò excepit; qem fruſtrà ſtatuit hîc Marcus, ἐν τῷ ποιεῖν ἃ οἰκείᾳ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. qanqam havd ineptè prorſus, ſi *naturam* diceret, qalis eſt ab initio condita ac creata. jam enim corrupta & defecta, non valet ſuis viribus eò etiam adſpirare, in qo uno bonum ipſius verum ac ſyncerum conſiſtit. Meliùs itaqe Solomon, utpote Stoicâqe, ἐν τῷ θεὸν φοβεῖσθαι, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάσσειν. *Vis*, inqit, *poſt hæc omnia ſummam rei? Deum reverere; & præcepta ejus obſerva: hoc eſt enim totum hominis. Eccleſ. c.* 12. *v.* 13. Epict. *l.* 3. *c.* 24. Τὰ ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε· ἐν ἑαυτοῖς εὑρήσετε· εἰ δὲ μὴ, οὐχ εὑρήσετε. at qomodo apud ſe bonum iſtud offendet qis? ſubjungit; ὅλῳ γὰρ τῷ θεῷ τεταμένῳ, καὶ τοῖς ἐκείνου ἐντολαῖς καὶ τοῖς παραγγέλμασι. ecqid aliud Rex ſapientiſſimus?

Ἐπὶ δόγμασι ἔχῃ] Vide Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 11.

Ὃ οὐκ ἔστι ποιεῖ δίκαιον] *Bonum nihil eſt, inqit, niſi qod habentem bonum facit.* At de bonis, qæ dicimus, externis, verè Avg. *concion. ſalcna.* 236. *Omnia iſta bona ſunt; ſed unde facias bene, non qæ te faciant bonum. habeto bona, qæ te faciant bonum. bona ſunt qæ habes. eſto & tu bonus inter bona tua. eſto bonus manſurus inter bona peritura. erubeſce bonis tuis. noli eſſe malus in eis, nè pereas cum eis.* Vide *l.* 2. § 11. & Senec. *ep.* 76.

Ἐλεύθερον] *liberum.* at interpretes, *liberalem.* ἐλευθέριον. ſic *l.* 7. § 67.

Ὃ οὐκ ἔστι πονηρία] Contrà, nihil malum eſt, niſi qod habentem malum atqe improbum facit: qod externa iſta non poſſunt. Vide *l.* 2. § 1.

§ 2. Μὴ μέλανόν σοι ἐπ' αὐτῇ] Epicharm. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1.

Οὐ μέλανεῖν, ἀλλὰ σεμνοῦν χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν.

Cuncta

Cuncta ſapiens prævidebit; pœnitebit ſic nihil.
Plavt. *ſtich.* 1. 2. ——*quotidie*
Pridie cæveat, nè faciat, quod pigeat poſtridie.
& *Bacchid.* 4. 9.
Priùs te caviſſe ergò, quàm pudere æquum fuit.
Pindar. *Pyth. od.* 5. Πείθεσθαι εſſe ait, ὅτι σφῶν Διὸς ὀλβίου θυγατέρα. Vult itaque nos Marcus eſſe Promethei non Epimethei liberos, nè Prophaſin, i. e. *excuſationem*, ſive *prætextum*, ſororem nobis adſciſcere neceſſe habeamus. Vide *infrà* § 10.

Μικρὸν, ᾧ τέθνηκα, ᾧ πάντ' ἐν μέσῳ] Quod nos vulgari diverbio dicere ſolemus, *Ego cùm interii, totus mundus mihi intercidit.* Proſper, *ad uxorem:*

Etſi concluſo ſupereſſent tempora ſæc'lo,
Ut poſſet longos mundus habere dies:
Nos tamen occaſum noſtrum obſervare deceret,
Et finem vitæ quemq; videre ſuæ.
Nam mihi quid prodeſt, quòd longo flumina curſu
Semper inexhauſtis prona ferantur aquis?
Multa quòd annoſæ vicerunt ſecula ſylvæ?
Quòdque ſuis durant florea rura locis?
Iſta manent: noſtri ſed non manſere parentes:
Exigui vitam temporis hoſpes ago.

Avg. *de verb. Dom. ſerm.* 26. & *de* 10. *chord. c.* 2. & *homil.* 28. *Longè eſt quidem dies judicii: ſed unius-cujusque hominis dies ultimus longè eſſe non poteſt; quia brevis eſt vita, & vitæ brevitas incerta.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Τί πλέον ἐπιζητῶ] Ità Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150. ἐγὼ γὰρ ἄλλο τι ἐπιζητῶμεν. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 13. & *l.* 9. § 40. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. οὐ γὰρ ζητεῖς ἁπλοῦν ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου πράττειν; Plavt. *Amph.* 2. 2. *Virtus præmium eſt optimum.*

Ἰσονόμως θεῷ] qia nimirum φυσικὸς νόμος ille cujus meminit *l.* 3. § 11. ſive θεσμὸς, uti nuncupat *l.* 2. § 16. hominibus communis cum diis ipſis à Stoicis ſtatuitur. unde & hominem ſapientem, qi ad legis iſtius normam vitam exigit ſuam, nihilo faciunt minorem Deo ipſo. Epictet. *l.* 1. *c.* 16. Ὡς κατά γε τὸν λόγον, οὐδὲ χείρων θεῶν, οὐδὲ μικρότερος· λόγῳ γὰρ μείζονος οὐ μήκει, οὐδ' ὧν ἔχει κρίνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. Vide *ad l.* 3. § 7.

§ 3. Ἀλέξανδρος ἢ] Alexander verò. qaſi à prioribus penderet. ſed τὸ ἢ παρέλκειν videtur. ſicut τὸ ἄν. *l.* 6. § 44.

Τί περὶ Διογένη] Juvenal. *ſat.* 8.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?

Καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ἴδῃ αὐτῆς ταὐτά] lectionem hanc ſi admittimus, ſenſus erit, *Eadem erant mentes illorum:* ſive *per omnia ſibi invicem conſentiebant.* id quod ſapientum eſt, & rationis rectæ, quæ una eadémq; apud omnes eſt, avſpicium ductúmque aſſectantium. cum inſipientes & animi affectu & vitæ inſtituto, tum ſecum invicem, tum & à ſeipſis etiam diſſentiant. Cæterùm M. Caſ. ταῦτα legiſſe videtur: & G. Xyl. τοιαῦτα, cùm vertit, *ità erant eorum mentes inſtructæ.* ejusmodi nimirum mentes habebant, qæ in rerum naturas acutiùs introſpicere, & ſagaciùs intromittere ſe poterant. hunc ſeqor. indè ergò factum, ut cùm rerum naturam perſpectam haberent, & cui uſui inſervirent, nec multis opus eſſe ſibi ad bene ac feliciter agendum intelligerent, nec avidiùs qicqam, qam par erat, appeterent.

Ἐκεῖ ᾖ ὅσων περίοιτα; ᾗ ἀλλεία πόσων;] Xyl. *ibi verò, qibus in rebus eſſet prudentia & ſervitus.* ut ad philoſophos illos, illorúmqe perſpicaciam referatur. M. Caſ. ad reges ac imperatores potiùs, qos priùs dixerat, retulit. in qo calculum ei lubens contribuo meum. Verùm qòd vertit, *qouſque ſe extendebat error eorum, eouſque eorundem & ſervitus*, non video qi poſſit cum avtoris verbis conſiſtere, niſi τόσων avt τοσούτων pro πόσων ſubſtituere libuerit. Mihi nihil movendum videtur. erotematicè tantùm concipiendum exiſtimo. Apud illos, cùm rerum naturam, ac per conſeqens uſum, non ritè aſſeqerentur, de qot rebus alioqi minùs neceſſariis, ſed qæ ipſis neceſſariæ viſæ ſunt, ſatagere illos neceſſe fuit, qótqe rerum ſeſe ſervituti addicere? Ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπεπλήκασιν. Teles *collat. divit. & pavpert.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. Notum eſt illud Philippi Macedonis, qi cùm qo loco deſtinaverat, caſtra ſtatuere, commodè non poſſet, qòd pabulum jumentis deſore diceretur: Ὀλίγον ἀμῷ ὁ βίος ἐστὶν, inqit, εἰ γε θεοῖς τὸν ἵππον καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν; *qalis vita noſtra eſt, qibus ad aſinorum opportunitatem ea eſt exigenda?* Refert Plut. in *apophth.* & in *præcept. polit.* ità aſinis etiam ac jumentis inſervire rex magnus neceſſe habebat; non paſtores tantùm avt bubulci: qos ità conqerentes induxit Sophocles, referente eodem in *Ajace;*

Τέτοις γὰρ, ὄντες δεσπότου δεδουλόμεθ',
Καὶ τῷδ' ὑπ' ἀνάγκης καὶ σιωπῶντων κλύειν.
Famulamur iſtis, qi tamen domini ſumus,
Qamvisqe taceant, nos ea audire eſt opus.

Contrà non eſt vulgatum minùs Socratis illud, qì ut Laërt. *l.* 2. cùm rerum venalium forum ac tabernas pertranſiret, dixiſſe fertur, Πόσων ἐγὼ χρείαν οὐκ ἔχω; *Qàm multis ego nihil opus habeo?* vel, ut Cicer. *Tuſc. l.* 5. *cùm in pompa magna vis auri argentiqe ferretur, Qàm multa non deſidero? inqit.* Itaque illa neſcio cujus in ore crebrò habebat, qæ & à Clemente Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. lavdantur, ſed ità ut metri rationem non habuerit;

Τὰ δ' ἀργυρώμαθ' ὅζιν, ἢ τι πορφύρα,
Ἐς τοῦ πραγωδοῦς χρήσιμ', οὐκ ἐς τὸν βίον.
Argentea iſta vaſa & ipſa purpura,
Tragicum ad pompam faciunt, ad vitam nihil.

In qam ſententiam Plutarch. *de avar.* ubi Scopæ

Theſſali dictum commemoraverat, qi à vicino è domo ſua rogatus qidpiam, qod is qi petebat, ſuperfluum ipſi ac ſupervacuum eſſe dictitabat; reſpondit, Ἀλλὰ μὲν τούτοις ἐσμὲν ἡμεῖς ὑδαίμονες καὶ μακάριοι τοῖς ἄνθρωποις, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις τοῖς ἀναγκαίοις. *At verò iſta ſuperflua & ſupervacanea ſunt qæ nos divites ac beatos faciunt, non autem neceſſaria illa.* ſubjungit, illud videri πομπὴν καὶ πανήγυριν μᾶλλον ἢ βίου ἐπαινετὴν, *pompam aut panegyrin potiùs, qàm vitam laudantis.* additqe felicitatem iſtiusmodi θεατὴν καὶ μαρτύρων, ἢ μηδὲν εἶναι, *aut nullam eſſe omnino, aut ſpectatorum, non dominorum eſſe*; certè absqe illis nullam revera exiſtere. Itaqe ἀφύσια iſta, qam hîc Marcus tangit, eadem ferè eſt cum ea qam Apoſtolus notat, *ad Rom. c. 13. v. 14.* ubi vetat, τῆς σαρκὸς πρόνοιαν ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας. nec abludit ab hac multùm ſolicitudo illa, cujus Martham illam ſedulam nimìs Chriſtus inſimulat, cùm ait, ὅτι μεριμνᾷ καὶ θορυβάζεται περὶ πολλά. ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Vide *l. 7. § 20.* & *l. 9. § 40.*

Δυλεία πόσων] De regibus Solomon, & ipſe rex, *Eccleſ. c. 5. v. 9.* מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד *etiam rex agro ſervus eſt.* dum eum ſcil. colendum neceſſariò curat. ut Chald. paraphr. & Rohobamo Solomonis filio atqe in regno ſucceſſori conſiliarii ſeniores, *hiſtor. Reg. lib. 3. cap. 12. ver. 9.* תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה *ſervus ſis oportet populo iſti.* Siqidem, ut Avguſtin. *de Civ. Dei l. 19. c. 15. Etiam qi imperant, ſerviunt eis, qibus videntur imperare.* Itaqe non immeritò pronunciavit Antigonus, πῶς βασιλείαν, εὐδοξοῦσαν δουλείαν. *regnum eſſe nobilem ſervitutem,* Ælian. *l. 2. c. 20.* &, *magnam ſervitutem magnam eſſe fortunam;* Seneca *ad Polyb. c. 26.* cùm, *in maxima fortuna minima ſit licentia,* ut Cæſar apud Salluſtium in *Catilin.* Eódem facit & Senarius Græcus ille;

Εἷς ὅτι δοῦλος οἰκίας, ὁ δεσπότης.
Unus familæ ſervus, ipſe adeò eſt herus.

Et Hebræorum doctorum illud; הַמַּלְכוּת הִיא עַבְדוּת *Servitus eſt & regnum.* Ἀλλ' ἐκείνως μὲν μικροδούλως λέγω, τούτως δ', ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδούλως. Epictet. *l. 3. c. 26.* Ità', qod idem *l. 4. c. 1.* καὶ ὁ δεσπότης αὐτῷ τοῖς πεπραμένοις οὐδὲν διαφέρει. Vide *l. 10. § 19.* Sed &, qod multò gravius eſt, iiſdem ſæpenumero

——*intus & in jecore ægro*
Naſcuntur domini.

qos alterni ſubeant oportet. *Obſeqio ancipiti.* Perſ. *ſat. 3. & 5.* & Ambroſ. *ep. 7. Intra ſe dominos habent: intra ſe ſervitium intolerabile patiuntur; tot dominorum, qot vitiorum ſervi.* Avg. *de civit. Dei l. 4. c. 3.* Unde Diogenis dictum; Τοὺς μὲν οἰκέτας δεσπότας δοκεῖν· τοὺς δὲ φίλους ἐπιθυμεῖν. Lacrt. *l. 9.* & ſicut de Roma Avguſt. *de civit. Dei l. 15. c. 4. Urbs victrix gentium, captiva vitiorum.* Ità de Romanis Cicer. *Verrin. 3. Judiciorum domini, cupiditatum ſervi.* ut nè illud adjiciam, qod Plin *in panegyr. Principes multi, civium domini, libertorum ſervi.* & qod Ambroſ. *ep. 7. Emunt ſibi dominos, captivarum ſuarum captivi. Dabo* (inqit Sen. *ep. 47.*] *conſularem aniculæ ſervientem: dabo ancillulæ divitem.* Itaqe Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 6.* & *7.* Ἔνιοι πόλεως μὲ δεσπόζουσι γυναιξὶ δὲ δουλεύουσι. Honeſtius tamen pavlò, qod de Perſa Plut. *ad præfect. indoct.* Ὁ Πέρσων βασιλεὺς πάντας ἡγεῖτο δούλους, πλὴν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, ἧς μάλιστα δεσπότης ἄφειλεν εἶναι. Et qod Cato major, de ingenuis legitimisqe conjugiis ſi accipias; Πάντες ἄνθρωποι πρὸς γυναικῶν ἄρχειν· ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων· ἡμᾶς δὲ αἱ γυναῖκες. Plut. *apoph.* vide *l. 2. § 2.* & *l. 9. § 38.*

§ 4. Ὅτι] principium ἀκέφαλον, ſive abruptè exorſum. Hoc, inqit, animo tuo obverſetur, *vel* præſto tibi ad manum & ad mentem ſit, ubi hominum aut injuriis, aut flagitiis commoveri te ſenſeris, eadem facturos, etiamſi tu te indignatione confeceris.

Κἂν σὺ διαῤῥαγῇς] *etiamſi tu rumperis.* Ità Demoſthenes περὶ στεφάνου, Οὐδὲ ἂν σὺ διαῤῥαγῇς. Lucian. *Timon.* ὅπως οἱ κόλακες ἐκεῖνοι διαῤῥαγῶσι τῇ φθόνῳ. Et Evnap. Ædeſio. Οἱ δὲ παραδιωκόμενοι ῥηγνύμενοι τῇ ἐδόνῃ. Maro *bucol. 7.* ——*invidiâ rumpantur ut ilia Codro.* & Martial. *l. 9. epigr. 99.*

Rumpatur, qisqis rumpitur invidiâ.

& *l. 8. epigr. 61.*

Livet Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et qærit altos unde pendeat ramos.

Non abs re ipſa itaqe aberravit prorſus M. Caſ. cùm pro more noſtri idiomatis reddidit, *etiamſi tu te ſuſpenderis.* qomodo & Epictet. *l. 2. c. 22.* ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον. Malim tamen Marci phraſin retentam. Siqidem, ut *invidiâ, ira, rumpi* dicuntur, qi excandeſcentiæ ſuæ indulgent nimis. Epictet. *diſſert. l. 1. c. 13.* Ὅταν ὁ θερμὸν αἰτήσῃ λοῦσαι καὶ μὴ ἀκούσῃ ὁ παῖς, ἢ ἀκούσας χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥηγνύσθαι. de ebrio Baſil. Cæſ. *homil. 1.* Λοιδορεῖται, τύπτει, ἀπειλεῖ, βλόμυται, βοᾷ, διαῤῥήγνυται. Liban. *vit. ſua:* Οἱ τῇ δόξῃ φθονοῦντες ἐν τοῖς ἀρχαῖς ῥηγνύμενοι. Morell. *qi ex ſententiis magiſtratuum angebantur.* imò, *qi eorum qi in magiſtratu conſtituti gloriâ, dum invident, rumpuntur.* Plaut. *Bacchid. 4. 2.*

Pa. *Sufflatus ille huc veniet.* Pl. *diruptum velim.* Flacc. *l. 1. ſat. 3.* *Rumperis & latras.*

De dolore pariter Cicer. *ad Attic. l. 7. ep. 12. Non deterreor periculo, ſed dirumpor dolore.* & *l. 4. ep. 16. Unum omnia poſſe, dirumpuntur ii, qi me aliqid poſſe*

posse doluerunt. Eodem sensu τὸ διαφλεῖσθαι usurpatum Lucæ *Act. c. 7. v. 54.* de qo alibi diximus. sed & *findi* Persio *sat. 3.*

---turgescit vitrea bilis:
Findor.--- i. e. ῥήγνυμαι τῇ χόλῳ, καὶ λαχῶ. Is. Casaub.

§ 5. Ὀλίγου χρόνου εὐδοκεῖς εὐδαιμονῆσαι] quod usitatiùs ac pleniùs ἐπὶ ὀλίγου χρόνου dicitur. qasi dicat, annon ad breviculum temporis spatium perpeti potes? sicut Psaltes *Psal. 37. v. 10. adhuc pavlulum, & improbus non erit.* ità Marcus hîc; *Adhuc pavlulum, & ipse non eris.* qid avtem interest, tu, an ille, tollaris? vide *l. 7. § 79.* At M. Cas. legisse videtur, εὐδοκεῖς εὐδαιμονῆσαι. cùm vertit, *intra tempus brevissimum cuncta finem habitura sunt; nec cujusqam ultrà memoria crit.* qi & *Africanum* pro *Adriano* cur substituerit nescio, cùm & Basil. & Lugd. Ἀδριανὸς, exhibeant.

Πεφύλαξον τοῦτο ἀμεταστρεπτὶ] *ità ut te neutiqam à faciendo dimoveri avt revocari patiaris.* ità *lib. 10. § 12.* ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν. Clemens *strom. l. 5.* Μαθόντες ὃ ἄρα τῆς ἀληθείας τὴν ὁδὸν, εὐθείαν βαδίζωμεν ἀμεταστρεπτί. Plato *de legib. l. 9.* Τὸν δὲ ἀεὶ κακὸν ξυνεπόμενον φεύγειν ἀμεταστρεπτί.

§ 6. Μεταπλάσαι] Naso *met. l. 15.*

---cùm sint huc forsitan illa,
Hæc transfusa illuc; summâ tamen omnia constant.

Μεταβάλλῃ] Vide *l. 7. § 18, 23. & l. 9. § 33.*

Πάντα τρέπει] omisit clavsulam hanc interpres Angl. Naso *Met. l. 15.*

---omnia verti Cernimus.---

Sic. *l. 9. § 19.* πάντα ἐν μεταβολῇ. Sed & ἐμφανκώτερον etiam in abstracto, ut istic, sic *lib. 11. § 35.* πάντα μεταβολαί. & *lib. 4. § 3.* ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

Οὐκ ὤσπερ φοβηθῆναι, μή τι καινὸν· πάντα συνίδῃ] transposita videntur ista, qibus rerum transpositionem alternatim fieri solitam describit Marcus: mihi sic collocanda videntur; πάντα τρέπει· πάντα συνίδῃ. ὥστε οὐχὶ φοβηθῆναι, μή τι καινόν. receptam lectionem Xyl. dum sequitur, Marci textum convellit & distrahit. vide *lib. 7. § 1, 58. & l. 9. § 35.*

Ἴσαι αἱ ὑποτεμήσεις] i. e. τὰ ὑποτεμόμενα, ut *l. 2. § 17. & infr. § 6.* qæ ex lege qasi qadam divina assignantur cuiqe, paria eadémqe sunt. Siqidem, ut Rex sapientissimus, *Eccles. c. 9. v. 2. Eadem omnibus eveniunt; justis, injustis; mundis, immundis; piis, impiis; summis, infimis.* &c. Et Senec. *ep. 107. ideo nulli qerenda, qia paria sunt omnibus. nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum avtem jus est, non qô omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est.* vide *infr. § 43.* vel etiam ità sunt æqaliter proportione, non Arithmeticâ, sed Geometricâ distributa, ut unicuiqe id qod est ipsi congruum maximè & consentaneum attribuatur. ut *l. 5. § 30, & infr. § 7.*

§ 7. Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσα] Sufficit hoc naturæ sive creaturæ cuiqe, si munus sibi proprium ac peculiare exeqatur, bonum sibi congruum & consentaneum assequatur. Siqidem, ut philosophus, *ethic. Eudem. l. 1. c. 8.* Τὸ φάναι πάντα τὰ ὄντα ἐφιέσθαι ἑνός τινος ἀγαθοῦ, οὐκ ἀληθές. ἕκαστον γὰρ ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται. & in hoc igitur acquiescit.

Φύσις δὲ λογικὴ εὐοδεῖ] Ità natura rationalis tunc prosperè agit, cùm munia sibi propria & peculiaria obit, qalia sunt qæ istîc Marcus recenset. Nam εὐοδία, εὐπραξία. Hesych. vide *l. 5. § 14, 34.* pro eo avtem qod εὐοδεῖν Marcus istîc, εὐοδοῦσαν dixit Joannes Apost. *epist. ad Gaium v. 2.* περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

Τὰς ὀρέξεις καὶ ἐγκλίσεις ἅπ' ἐφ' ἡμῖν μόνον] Hoc est qod passim inculcat Epictet. *enchir. c. 1, & 2. dissert. l. 1. c. 1. & 27. & l. 2. c. 13. & l. 3. c. 24. & l. 4. c. 1, 4, 10.* alibi. huc avtem plurimùm facit, qòd inter alia *l. 4. c. 1.* ἐλεύθερον sive liberum hominem eum definit, ᾧ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι· αἱ ὀρέξεις ἐπιτυγχάνουσαι· αἱ ἐκκλίσεις ἀπρόπτωτοι.

Ἔσῃ] ἦγε M. Cas. rectè. ut de natura universali, sive anima universi, cujus portio qædam anima hominis cujusvis est, intelligatur.

Ἴσως καὶ κατ' ἀξίαν τοῦ μείζονος] ità *supr. § 5.* ἴσαι αἱ ὑποτεμήσεις. Verùm est æqalitas ista, ut Aristoteles loqitur, *Ethic. l. 5. c. 3.* ἡ κατὰ τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν. in qa τὸ καθ' ἀξίαν cumprimis ratio habetur. τὸ γὰρ δίκαιον ἐν τοῖς διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες καθ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι. Plato *leg. lib. 6.* Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ὀρθή. τῷ μὲν μείζονι πλείω, τῷ δὲ ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέτρια δίδοῦσα πρὸς τὴν αὑτοῦ φύσιν ἑκατέρῳ.

Μὴ εἰ τὸ πρὸς τὸ ἓν ἴσον εὑρήσεις ἐπὶ πάντῃς, ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα. τὸ δὲ πρὸς ἀθρεῖα] divulsa vitiatáqe ista M. Cas. feliciter, mutatione levissimâ, restituit, legendo, τὰ πάντα τάδε πρὸς ἀθρεῖα τὰ ἕτερα. Proportionis istius, inqit, æqalitatem deprehendas licet, non si unum aliqod in unoqoqe consideres; sed si istius qæqe, cum alterius cujusqam affectibus ac dotibus à natura eidem collatis universis simul sumptis contuleris. qod esse proportionis geometricæ monet philosophus *ethic. Nicom. l. 5. c. 3.* & Evdem. *l. 4. c. 2.* Ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον, ὅπερ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Itaqe Avg. *de ver. relig. c. 40. Tota simul consideranda sunt, si velimus rectè judicare.* Plinius *l. 4. ep. 14. Sapiens & subtilis* (rerum æstimator) *debet non diversis conferre diversa, sed singula expendere, nec deterius aliqid putare, qod est in suo genere perfectum.* Ità siqidem unumqodqe in suo genere perfectum existere patefiet, nec muscæ avt culici magis qicqam deesse, qod ad muscæ culicísve naturam ac constitutionem pertineat, qàm elephanti

elephanti avt leoni: Verúmque deprehendetur Plinianum illud, *l.* 11. *c.* 2. *Rerum natvram nvsqvam magis, qàm in minimis, totam esse.* Siqidem de cunctis naturæ operibus dici potest qod de partibus humani corporis Hippocrat. *de loc. in hom.* Τῦ σώματος τὸ σμικρότατον πάνυ ἔχει, ὅσαπερ καὶ τὸ μέγιστον. & rursus: ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάνυ ἔνι τὰ μέγεα. In hanc mentem Galenus, *de usu part. l.* 17. extremo, ubi insignissimum illud summéque mirandum prædicaverat artificium, qod in humani corporis fabrica deprehenditur, Ἐναργῆ, inquit, τὰ τῆς φύσεως ὄντα καὶ πάνυ τὰ ζῶα. μικρὸν γὰρ δὴ καὶ ἀνθρώπου ἀπολαύειν μόνον ἔξεστι τοιούτῳ τέχνῳ, ὅσῳ ὁ σοφώτερος ἐξηγήσατο λόγος; ἀλλ' ὅτι ἂν ἐθέλοις ἕτερον ζῶον, ἴσην ἐπιδείξεται σοφίαν τε ἅμα καὶ τέχνην τοῦ δημιουργοῦ· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ᾖ μικρότερον, τοσούτῳ μεῖζον τὸ θαῦμα, καθάπερ ὅσα θαυμαίνοντες ἐν μικροῖς ὠσίαις οἱ δημιουργοί. Cui concinit & Plinius loco suprà memorato: *Restant*, inqit, *immensæ subtilitatis animalcula, nusqam alibi spectatiore naturæ rerum artificio.* In culice hic instat, in pulice illes videri dignissimum uterqe: qibus & ex Plutarcho *de solert. animal.* formicam licet adjungas. ὅλην ὅτω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μεζόνων καὶ χαλεπώτερον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν σαρκὶ καθαρᾷ πάσης ἔνεστιν ἀρετῆς ἔμφασις. Qin & Tertull. *de anima c.* 10. *Hoc magis credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, qantum & in maximis.* Eundem vide sis *adv. Marcion. lib.* 1. *c.* 13, & 14. Ambr. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Mirabilis igitur natura in maximis: mirabilis etiam in minimis. Sicut enim non minùs plana camporum, qàm montium alta miramur; nes plùs altitudinem cedri stupemus, qàm vitis aut olcæ brevis fœcunditatem: ità non ampliùs miror elephantum, qia procerus est, qàm murem, qia terribilis elephanto est. est enim donata prærogativa qædam singulis creaturis, ut qibusdam privilegiis propriis fulciantur.* Avtor deniqe *qæstionum Vet. ac Nov. Test.* qæ Avgustini nomine prostant, *qæst.* 123. *An qia præstantior est homo cæteris animalibus, idcirco illa imperfecta dicenda sunt? aut qia sancti angeli non sunt qod est Deus, imperfecti sunt? abst. omnia enim pro locis & gradibus suis firma & perfecta sunt, ut impleant id ad qod facta sunt.*

§ 8. Ἀναγινώσκειν οὐκ ἔξεστιν] Rectè ista Mer. Casavb. à superioribus, qibus vitiosè cohæserant, separavit; novæqe hinc periochæ initium dedit. vide *lib.* 3. § 14. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἔξεστι] *non est otium.* Cas. per negotia non licet. vel etiam, *non potes*, non datur. adeò forsan es rudis & illiteratus, ut nec legere qidem qeas. qanqam de vita avlica qod sequitur, si ad hanc periochen pertinet, à qa tamen Xyl. Lugd. Cas. ipse sejungunt, illi potiùs interpretationi favere videtur. forsan enim vitam avlicam cavillantem inducit, qasi per eam Scriptorum evolvendi facultas avt opportunitas negetur. Verùm aliò illud qod sequitur, pertinere videtur.

§ 9. Τὸν ἐν αὐλῇ βίον] vide *l.* 5. § 16. Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Stultus uterqe locum immeritum cavsatur iniqè.
In culpa est animus, qi se non effugit unqam.

Senec. *ep.* 50. *Dicimus, Non ego ambitiosus sum, sed nemo aliter Romæ potest vivere. non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. qid nos decipimus? non est extrinsecùs malum nostrum: intra nos est, in visceribus ipsis sedet.* Et *ep.* 55. *Non multùm ad tranqillitatem locus confert. animus est qi commendat omnia. vidi ego in villa hilari & amœna mœstos; vidi in media solitudine occupatis similes.* vide *l.* 4. § 3.

Μηδὲ τὸν σαυτῦ] qasi dicat, sorte tuâ contentus agas. qod Apost. *ad Philipp. c* 4. *v.* 11. ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. nam qòd Lugd. exhiber, οὐδὲ σὺ ἑαυτῦ, nec navci est.

§ 10. Ἐπίληψίς τις ἑαυτῆς] *pœnitentia*, inqit, *ex sui ipsius reprehensio.* vide *l.* 12. § 16. ubi non reprehensio sui tantùm, sed condemnatio etiam dicitur. Ex Gallo Asinio, & Largio Licinio, Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 1. *Pœnitere tum dicere solemus, cùm qæ ipsi fecimus, aut qæ de nostra voluntate nostróqe consilio facta, ea nobis pòst incipiunt displicere, sententiámque in eis nostram demutamus.* Plut. *de tranq.* ex Evripid. Oreſt. & Stob. *tom.* 2. *tit.* 24.

Ἡ σύνεσις ὅτι τύποιδε δεῖν ἐργασιδῶ,
οὗ ἦλθ' ἐν καιρῷ, τῇ ψυχῇ τῶν μετεμέλειαν,
μάθοσσαν ἀεὶ καὶ γύοσσαν ἐναπλείονι· τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· τὸν δ' ἐπάνω αὐτὸς ἐργάζεται διανομάδιλον συνὰ αἰῶνι τᾶς ψυχᾶς, καὶ κολαζομάδιλον ὑφ' αὐτᾶς· ὡς γὰρ οἱ ῥηγνῦντες, ἃ πάλοις ἢ πυρετοῖς *διακωμάζουσι * [διακαιόμενοι Gesner. sed ità Galen *de affect. dign. & cur c.* 6. πυρετῷ διακαιόμενοι.] ἦρ ταῦτα παρόντων ἔξω θεν τοῦ καιμαλῶ ἢ χρύος μᾶλλον ἐνοχλῦντας, καὶ κάκιον ἔχυσιν· ὕτως ἐλαφρότερος ἔχει τὰ πρεσβὺτας λύπας, ἅπαξ ἐξωθεν ἐπιφερομάνας· τὸ δ',

Οὔτις ἁμοὶ τῇ * ἄλλῳ ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός,

[* ἄλλων vulg. perperam] ἐπιδρυκάδομαι τοῖς ἁμαρτανομάνοις ἔνδοθεν ἐξ αὐτᾶς, βαρύτερον πολὺ τᾶς αἰσχύνας τὸ ἀλγεινόν.

Ὡς χρήσιμόν τι παρεκβύτος] Est tamen pœnitentia reprehensio sui, tam de malo admisso, qàm de bono omisso. Verùm ad Marci propositum, membrum alterum sufficerat.

Ἀγαθὸν χρήσιμόν τι] Stoicum hoc dogma, nihil utile nisi qod bonum & honestum. Laërt. *l.* 7. *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Πᾶν ἀγαθὸν συμφέρον ἐστί, καὶ λυσιτελὲς καὶ χρήσιμον. χρήσιμον, ὅτι χρείαν ὠφελείας παρέχεται. sive, ὅτι ἐν τῇ χρείᾳ ὠφέλιμον. Socrates apud Platon. *polit.*

Ut. l. 5. Κάλλιστα γὰρ ἀεὶ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ ἀφέλιμον καλὸν τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idémque in *Alcib. 1.* Τὰ μὲν δίκαια, καλά· τὰ δὲ καλὰ, ἀγαθά· τὰ δὲ ἀγαθὰ σύμφορα· τὰ δίκαια ἄρα συμφέροντά ἐστιν. Cicer. *Offic. l. 2.* § 9, 10. *Summâ quidem auctoritate philosophi, quicquid justum sit, id etiam utile esse censent: itémque quod honestum, idem esse justum. ex qo efficitur, ut, quicquid honestum sit, idem sit utile. in qo verbo lapsa consuetudo deflexit de via; sensimque eò deducta est, ut honestatem ab utilitate secerneret, & constitueret honestum aliquod, quod utile non esset: qâ nulla pernicies major hominum vitæ potuit afferri.* vide tamen hac de re porticûs argutiolas, *ad l. 3.* § 11. & *l. 6.* § 45.

Μεταγράφουσιν ὅτι τοῦ ἡδονῆς τινα παρεντίθεσαι] indè probare vult voluptatem nec bonum esse, nec utile; qòd probus nemo de voluptate ulla neglecta omissáve, pœnitentiâ tangatur: sicut *l. 5.* § 15. idem indè concludit, qòd eandem despexisse ac spreviſſe lavdi sæpe atqe decori habeatur.

§ 11. Τοῦτο τί ἐστιν] vide *ad l. 3.* § 11.

§ 12. Ὅταν ἐξ ὕπνου] vide *ad l. 5.* § 1.

Κατὰ τὸν ἀνδρωπίνην φύσιν] Cicer. *de fin. lib. 5. Apparet nos ad agendum esse natos. Itaqe appetit animus semper aliqid agere. Ibid.*

Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ. Aristot. *ethic. l. 1. c. 7.* vide *l. 9.* § 16.

Τὸ δ' καθ' ἕδεσθαι κοινὸν καὶ πρὸς ἀλόγων ζώων] Aristot. *ethic. lib. 1. c. 13.* tanqam dictum vulgò jactatum refert, ὀλίγον διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοῦ εὐδαίμονας πρὸς ἀθλίους. *nihil per vitam dimidiam distare felices infelicibus. qia nimirum vitæ pars dimidia edormitur.* Ὑπνῳ γὰρ, ὥσπερ παλαιόν, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τοῦ βίου. Aristo apud Plut. *de ign. & aq.* καὶ τὸν ἥμισυν ἡμῶν τοῦ βίου σωθλαιρεῖται χρόνον. Clem. Alex. *pædag. lib. 2. c. 9. Vitam nobiscum dividit somnus.* Senec. *epist. 117.* & ità, *dimidium ex hos* (qod videmur vivere) *edormitur.* Idem *ep. 99.* (vide *ad lib. 4.* § 50.) Per somnum ergò nihil felices ab infelicibus distare dicit ex vulgi sententia Aristoteles: at Marcus istic, nihil homines à jumentis. Siqidem, ἄφρια ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἢ λέγεται κακοδαίμων καὶ φαύλη. Aristot. *ibid.* & *c. 8.* Οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖ ὁ κακοδαίμων. Itaqe Plato *leg. l. 7.* Κοσμούμενος ἥδιον ἥδιστος ἄξιος, ἥδιον μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. καὶ γὰρ ἀναβιοῖ ὁ ἀνεγρόμενος, ὥσπερ καὶ ὁ θανών. Eustath. *ad Il. Ψ.* & Plin. *præfat. hist. nat. Vita profectò vigilia est. Et revera plus vigilare, plus vivere est. Quid enim tam mortis simile qàm dormientis affectus? qid tam vitæ plenum, qàm forma vigilantis?* Petr. Chrysolog. *serm. 24.*

Ὁ κατὰ φύσιν ἐνάρετος] vide *lib. 5.* § 9. Aristot. *hist. animal. l. 8. c. 1.* Τὸ κατὰ φύσιν, ἡδύ. & *c. 2.* Πλεονάκις ἐνάρετος τὸ κατὰ φύσιν.

§ 13. Φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικὸς ἐστὶν] Senec. *epist. 89. Philosophiæ tres partes esse dixerunt & maximi & plurimi autores: moralem, naturalem, & rationalem. prima componit animum; secunda rerum naturam scrutatur: tertia proprietates verborum exigit, & structuram, & argumentationes, nè pro vero falsa surrepant.* His ergò tribus monet uti Marcus, qatenus id commodè potest, ad unumqodqe, qod imaginatio suggesserit. At Xyl. ista cum seqentibus conjungit, qasi dixerit Marcus; *ubi de natura, affectibus, aut aliis rebus disserere cum qopiam contigerit,* &c. qam contextûs seriem verba ipsa nevtiqam admittunt. Lugd. avtem hoc loco periochas ità disposuit, ut Medeæ Absyrtum nobis representare voluisse videatur.

§ 14. Ἡ γὰρ περὶ ἡδονῆς] Lugd. ἢ γάρ. forsan ἢ καὶ. nam τὸ γὰρ ex proximo membro irrepsisse huc videtur.

Τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχειν] leg. τοιάδε [γάρ] τινα δόγματα ἔχων. Sedi suæ cavssali restitutâ, & pro verbo substituto participio, orationis serie id poscente. potest & priore loco ὁ γὰρ legi, ut sententia continuetur sic, ὁ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης &c. —τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχων. *qi enim de voluptate ac dolore, &c. dogmata habet istiusmodi,* esse nimirum ista bona vel mala, non avrem adiaphora. Hæc Xyl. cùm non animadverteret à Marci mente istîc plurimùm aberravit. De hoc avtem subjecto, vide *lib. 6.* § 27. & *l. 7.* § 26, 61. & *supr.* § 1.

Ἀναλογίζεται ὅτων ποιεῖν.] Ità *l. 10.* § 30. βιάζεται. *cogitur facere qod facit.* non à vi aliqa externa, sed à principio interno, falsò nimirum dogmare, pravo perversóqe judicio. nec dissimili modo Lucil. apud Varron. *orig. Lat. l. 4.*

Vis est vita, vides, qæ nos facere omnia cogit.

qò tamen nevtiqam spectare cum Dousa censeo versiculum apud Gnomologum illum,

Βίῳ καλεῖται δ', ὃς βίᾳ ποιεῖται.

Sive ut Grot. legit,

Βίῳ κέκληται δ', ὅτι βίᾳ ποιεῖται.

Vi qia paratur vita, vita dicitur.

vel potiùs,

Vi qia paratur victus, vita dicitur.

Cæterùm dilutè nimìs, & præter Marci mentem Xyl. *cogitabo, ità opus esse fieri.* Vide *l. 4.* § 6. & *l. 6.* § 27, 57. & *l. 7.* § 62, 63. Certè Tertull. *de anim. c. 16. Id qod accidit ex serpentis instinctu, exinde inolevisse & coadoleviſſe in anima, ad instar jam naturalitatis, qia statim in naturæ primordio acciderit.* Et Bernard. *de grat. & lib. arb. Corruit homo de posse non peccare in non posse non peccare, amissâ ex toto consilii libertate. itémqe de posse non turbari, in non posse non turbari, amissâ ex toto complaciti libertate.* De populo suo Jeremias *c. 13. v. 23. An mutare potest Æthiops cutem suam?*

ſuam? an pardus poteſt maculas ſuas? ei ſi hoc potuerint, etiam vos poſſetis benè facere, qi malè facere edocti eſtis. Et de Maſſilienſibus ſuis Salvian. *de provid. lib. 6. c. 14 Inveteratâ in nobis malorum omnium labe, aliter jam non vitioſi eſſe non poſſumus, niſi ut omnino non ſimus.*

§ 15. Μέμψησο] Μεμνήσομαι. Lugd. edit. *cogitabo*, Xyl. qi antegreſſis annectit. Sed illud malo. ſicut *lib.* 2. § 4. & *mox* § 16. in priore autem *μεμνήσομαι*, nî vitioſum fuerit, tranſitus eſt à perſona ad perſonam. de qo *ad lib.* 6. § 50. diximus.

Ἀιχρὸν ξενίζεσθαι] Petr. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος. Iſocaſius ſub Leone Magno Quæſtor, in judicio cùm ſiſteretur, monenti præfecto, videret qo in ſtatu conſtitutus eſſet, Ὁρῶ, inqit, καὶ ἐ ξενίζομαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν, ἀνθρωπίνοις ἐκπίπτω συμφοραῖς. Zonaras *Annal. tom.* 3. vide *l.* 4. § 29. & *l.* 12. § 1.

Εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει] Jacob. *epiſt. c.* 3. *v.* 12. Μὴ δύναται συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; Et Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 7. *v.* 26. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; ὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. Luc. *c.* 6. *v.* 44. qia nimirum, ἕκαστον καρπὸν ἴδιον φέρει. Moſes *Geneſ. c.* 1. *v.* 11. vide *l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Ὧν ὄζει φορεῖς] Qid enim malis moribus in mundo provenit uberius? avt cujusnam rei, qàm impietatis, improbitatis, impuritatis, pravitatis, feracior eſt orbis univerſus? Plavt. *Trinum.* 1. 1.

——*mores mali*
Quaſi herba irrigua, ſuccrevere uberrimé.
Neqe qicqam vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum liceat meſſem metere maximam.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 2.

Seditione, dolis, ſcelere, atqe libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Juven. *ſat.* 13.

Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atqe omni ex crimine lucrum.
Quæſitum, & partos gladio vel pyxide nummos?

Vide in ſacra pagina ſanctorum qerelas, *Pſal.* 12. & 14. Jer. *c.* 9. Mich. *c.* 7. &c. Itaqe Syneſ. *de provident.* 1. Ἔν γε τῷ τόπῳ τῶν κακῶν, ὁ θαυμαστὸν οὐ κακὸν, ἀλλὰ θαυμαστὸν, εἴ τι καὶ μὴ τοιοῦτον ἐνταῦθα· τοῦτο δὲ μέτοικον καὶ ἀλλότριον. qomodo Diodor. Sicul. *l.* 18. παράδοξόν ὄζιν, οὐκ εἰ γόγονέ τι παράλογον, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ὄζι τὸ γινόμενον ἀνέλπιστον. Et Juvenal. *ſat.* prænotatâ:

Egregium ſanctúmqe virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, & miranti jam ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœtæ comparo mulæ.
Rari qippe boni vix ſunt numero totidem, qot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Ubi pro *miranti*, qidam *mirandis* legi volunt; ego (ſi qid mutandum fuerit) mutatione leviori *liranti* malim. Varro *de re ruſtic. lib.* 1. *c.* 29. *Tertiò cùm arant jacto ſemine, boves lirare dicuntur*; id eſt, *cùm tabellis additis ad vomerem, ſimul & ſatum frumentum operiunt in porcis, & ſulcant foſſas, qò pluvia aqa delabatur.* vide & Plin. *hiſt. nat. l.* 18. *c.* 20.

§ 16. Τὸ μετατίθεσθαι] *animi ſententiam mutare.* Ità Epictetus *diſſert. l.* 2. *c* 15. homini ad ſe inediâ tollendum mente obfirmato, Εἰ μὴ ἐρρωσο ἔκρινας, ἰδὲ σωζώμεθα· εἰ δ' ἀλόγως ἔκρινας, μετάθου. Et Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Οὐχ ἡ μετάθεσις τὸ αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τῆς κακῆς πήρησις, τὴν ἀπώλειαν. indè Dionyſius Heracleota ὁ μεταθέμενος dictus, ut Laërt. *l.* 5. in Heraclid. & in Zenon. ὁ μεταθέμενος εἰς ἡδονήν. qia nimirum ἀπτικρυς ὑποδὺς ἢ τὸ ἀσκητὸς χλαῖναν καὶ ἀπομεταμφιάσας, exutâ virtutis ſtolâ, adverſámqe planè indutus, à Stoica ſecta jam ſenex ad Epicuream transilivit. de qo itaqe feſtivè Timon in *Sillis*;

Ἡνίκ' ἔχεν γήρως ἄκμην, νῦν δοκεῖ μεθύειν.

Athen. *dipnoſoph. l.* 7. apud qem malè *tranſpoſitorem* vertit Dalechamp. cùm, *immutatum* potiùs reddere debuerit. qod & Caſavb. monuit, *ad Athen. l.* 10. *c.* 10. vide *ad l.* 4. § 12. & *l.* 6. § 11, 29. Cæterùm de vocabulo iſto à ſcrupis calculiſve luſoriis traducto fuſiùs alibi egimus.

Ἔπεσθαι τῷ διορθοῦντι ἀμείνων ἐλευθερίου ἔζι] æqè liberum eſt, inqit, qódqe animum ingenuum nihilò magìs dedeceat, verum docenti, ubi erraverit qis, obſeqi, atqe rectæ viæ, ubi eam certo judicio elegerit, conſtanter liberéqe inſiſtere. Corrigere nimirum vult abſurdum qorundam errorem, qi *qod ſemel imbiberint, nolunt deponere,* (ut Cypr. *l.* 2. *ep.* 1.) *& pervicaciam conſtantiæ loco habentes, rectiora monenti parere ſervile ducunt ac illiberale.* Adverſus cujuſmodi homines ſeſe accingit & Epictetus loco ſuperiùs memorato. Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων τῶν λόγων, ὅτι βέλτιον ἦν δεῖ, καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐλεύθερον φύσει καὶ ἀνανκαστόν· τὰ δ' ἄλλα πωλυτὰ, ἀναγκαστὰ, ὕλα, ἀλλότρια, φαντάζονται, ὅτι δεῖ παντὶ τῷ κειθέντι ὑπ' αὐτοῦ ἀπαρέγκλητον ἐμμένειν. ἀλλὰ τοῦτον ὑγιὲς ἦν δεῖ τὸ κινεμένον. δῆλον γὰρ ἦν τόνος ἐν σώματι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι. ἂν δέ μοι φρενητικῷ τόνος ἔχων ἐνδεικνύῃ, καὶ ἀλαζονεύηται ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, ἄνθρωπε, χρῆσι τὸν θερμαστοῦ τοῦτο δὲ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' ἀτονία. *Non enim, qia rigidum aliqid, ideo rectum; nec qia ſtupidum eſt, ideo ſanum;* Avg. *de civit. Dei l.* 14. *c.* 10. Verùm pergit Epictetus, & ubi pervicacium qorundam exemplа propoſuerat, ὡς ἐκ ὀρθῶν μεταθεῖναι, qi à

re

re semel proposita nullâ ratione adduci sese patiantur, ex eis ait tandem se intellexisse, qidnam velit pervulgatum illud, Μωρὸν ὅτι πᾶσαι, ὅτε ἔπιξαί σοι quod Volph. cur mirandum censeat, nihil video. Mox: Κἀκεῖνος, inquit, ἡ γὰρ οἱ μανθάνοντες. ἀλλ' ὅσῳ διεσώστερον κεῖνοι τὰ μὴ ὄντα, τοσούτῳ πλείονος ἀλλεσόρυς δίκαιοι. -- ἐν ἀρχῇ τὸ κεκινῆσθαι, ἡ τὸ μὴ μαίεσθαι. ὅτι οἱ μανικοὶ τόποι, οὐχ ὑγιαίνει. Ἀπιθανεῖν δίκαιον, ἂν μεσῶσι ἀναγκάσῃς. διὰ τί ἀνθρώπους; τί ἐγένετο; κέκευκα. ἐστάθην ὅτι ἡ κέκευκας ἐκεῖ ἀνακλίνου. Clavdit tandem dissertationem his verbis. Ὥσπερ ἐν νοσοῦντι ἡ ῥάμματι ζωμίῳ σώματι, ποτὲ μὲν ἐπὶ ταῦτα, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκεῖνα ῥέουσι τὸ ῥεῦμα· ὕστερ ἡ ἀθυμὸς ψυχὴ, ὅταν μὲ πάλιν, ἄλλοτε ἄλλοι ἔχει. ὅταν δ' ἡ γένῃ κατασῇ τὸ πλήμμα πάντη ἡ τῇ φορᾷ, τότε χαίρει τὸ κενὸν ἀναπίπτων ἡ ἀθυμεῖ πάλιν. Itaque Synesius *de regno*: Ὁ δ' ἐπὶ τῆς ἐμψύχου ἀναμίξεως ἐκγεγονώς, αἰσχυνόμενος ὁμολογίαν ἀγνοίας, ἡ περιλαίνει γνῶσιν ἐν μελαγχολίᾳ, ἀδὲ δεῖται λόγων ἰατρῶν, ἀλλ' ἀνὴρ ἂν φαίη σοφὸς, ὅτι κολάσεως. vide *ad l.* 1. § 16.

Σὺ γὰρ ἐνέργεια κατὰ τὴν σὴν ὁρμὴν] Lugd. meliùs σὴν, & σὸν. detesse tamen forsan videatur, χαίρει σοι, aut tale aliqid. *Sufficit tibi operatio tua juxta animi tui impetum judicium que & mentem ipsam peracta.* verùm distinctio interjecta integram faciet sententiam. lego igitur, σὴ γὰρ ἐνέργεια, κατὰ τὴν σὴν ὁρμὴν &c. *tua enim est operatio & ista, utpote intentioni tuæ consentanea.* &c.

§ 17. Ἐπὶ τῷ ὅτι σοι, τί αὐτὸ ποιεῖς;] Novam hinc periocham ordiuntur & Anglus interpres & editor Lugdunensis. posiúntque revera aliò, quàm quò priora illa, referri. *Siquidem tui*, inquit, *est arbitrii aliqid facere vel omittere, cur facis quod non probas, sive in qa non acquiescis? sin alieni*, non tui, *est, de aliis, sive Deis, sive atomis*, hoc est, rerum principiis, juxta Democritum & Epicurum, *frustrà geres:* frustrà autem facere aliqid, insipientis, cum illis litigare, etiam insanientis. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 12. § 12, 24.

§ 18. Ἔξω δὴ κόσμου τὸ ὑπεδανὸν ἡ πάντα] Lucret. *l.* 3.

Cedit enim rerum novitate extrusa vetustas
Semper: & ex aliis aliud reparare necesse est:
Nec quidquam in barathrum, nec tartara decidit atra.

Pythagoras apud Nasonem *Metam. l.* 15.

Non perit in tanto quidquam, mihi credite, mundo,
Sed variat mutatque vices: nascique vocatur,
Incipere esse aliud, quàm quod fuit ante, morique
Desinere illud idem. ——

Ennius Epicharmo de Terra apud Varron. *de ling. Lat. l.* 4, & 8.

Quæ dedit, illa capit, neque dispendi facit hilum.

Pacuvius *Chrysc.* de Æthere;

—— omnia is animat, format, auget, alit, creat,
Sepelit, recipitque in se omnia.

Maro itidem *Georg. l.* 4.

Scilicet huc reddi deinde, ac resoluta referri
Omnia: nec morti esse locum: sed viva volare
Sideris in numerum, atque alto succedere cœlo.

Ubi Servius: *Dissolvi cuncta & redire rursus in originem suam. nec morti. i. e. perditioni locum esse. nihil est enim, quod perire funditus possit, cùm sit* τὸ πᾶν. *i. e. omne, in quod redeunt universa resoluta. res autem hæc quæ mors vocatur, non est mors; quippe quæ nihil perire faciat; sed resolutio.* Et Macrob. *in somn. l.* 2. *c.* 12. *Constat secundum veræ rationis assertionem, quam nec Virgilius ignoravit, nihil intra vivum mundum perire, sed eorum quæ interire videntur, solam mutari speciem: & illud in originem suam, atque in ipsa elementa remeare, quod tale, qale fuit, esse desierit.* Senec. ep. 36. *Cogita nihil eorum, quæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qa prodierunt ac mox processura sunt, reconduntur, consumi. desinunt ista, non pereunt.* & mox: *Observa orbem rerum in se remeantium: videbis in hoc mundo nihil extingvi, sed vicibus descendere ac resurgere. æstas abit; sed alter annus illam adducit: hyems cecidit; referent illam sui menses: solem nox obruit, sed ipsam statim dies abigit. stellarum iste decursus, qicqid pratericrit, repetit. pars cœli levatur assidue, pars mergitur.* Et *qæst. nat. l.* 3. *c.* 9. *Nihil deficit, qod in se redit.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 8. *Rerum natura nihil dicitur perdere, qia qicqid illi avellitur, ad illam redit: nec perire qicqam potest, qòd qò excidat non habet, sed eodem revolvitur, unde discedit.* Tatian. denique *adv. Græc.* Ὥσπερ γὰρ ἐκ ὢν, οὕτω ἢ γένεσις, τὶς ἡμῶν ἐκ εἰνώσκον, μέγον ἢ ἐκ ὑποστάσεως ὕλης ὑπῆρχον· γεγονὼς ἢμι, ὁ μὲν πάλαι, διὰ τῆς γενέσεως, τὸ δὲ πιπίσθαι· τὸν αὐτὸν τρόπον, ὃ γνώμεθ', ἡ διὰ θανάτου μικρὸν ὤν, αὖθις τε μικρὸν ὁράμενος, ἔσομαι πάλιν, ὥσπερ μὴ πάλαι γεγονώς, εἶτα γενησόμενος· κἂν πῦρ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ σαρκίον, ἐξαλειφθεῖσαν τῇ ὕλῃ, ὁ κόσμος κεχώρηκεν· κἂν ἐν πελάγεσι, κἂν ἐν θαλάσσαις ἐκβαπισθῶ, κἂν γαῖα θηρίων δαπανᾷ, ταμείοις ἐναπικέμαι πλοῦτος δαπάνης. qæ verba perperam distincta interpres pessimè accepit. vide *l.* 4. § 4, 5, 23, 46. & *l.* 5. § 4. & *infr.* § 50.

Διαλύεται εἰς τὰ ἴδια] Lucret. *l.* 1.

Huc accedit, utì qæque in sua corpora rursum
Dissolvat natura, neque ad nihilum interimat res.

Senec. ep. 71. *Qicqid est, non erit: nec peribit, sed dissolvetur. nobis solvi, periro est. proxima enim instuemur; ad ulteriora non prospicit mens hebes.* vide *l.* 9. § 33.

Καὶ αὐτὰ δὴ μεταβάλλει] Naso *Met. l.* 15.

—— omnia fiunt
Ex ipsis, & in ipsa cadunt. resolutáque tellus
In liquidas rarescit aquas: tenuatur in auras,
Aeráque humor habet: dempto quoque pondere rursus

In vi

In ſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes.
Indè retrò redeunt: illémque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aëra tranſit:
Hinc in aquas: tellus glomeratâ cogitur undâ.
Vide *l.* 4. § 40.

§ 19. Καὶ ὁ ἥλιος ἐρεῖ, πρὸς τί ἔργον γέγονα] ità Baſ. at Lugd. ἐρεῖ πρός τί ἔργον γέγονε. poteſt dicere cujus rei cauſsâ factus eſt. Xyl. *de ſe dicet, alicujus gratiâ factus ſum* Caſ. qid ſi legas, καὶ ὁ ἥλιος ἄρα πρός τι γέγονε. *etiam ſol utique alicujus rei gratiâ extitit*

Καὶ οἱ λοιποὶ θεοί] Sidera nimirum, qæ animata eſſe putabant, & Deorum loco habebant. vide *l.* 9. § 35. & *l.* 12. § 28. Ità & ſapientes Ægyptii, θεὸς εἶ ἥλιον καὶ σελήνην. Laert. *proœm.* & Pythagoras, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, εἶ θεούς. Idem *l.* 8. De ſole Heraclit. *ad Hermodor. ep.* 1. Λίθοι, θεῶν μάρτυρες ἢ ἃ δεῖ μαρτυρεῖν, εἶα ἥλιε. νὺξ αὐτὴ καὶ ἡμέρα μαρτυροῦσιν· ὧραι αὐτὴ μάρτυρες· γῆ ὅλη καρποφοροῦσα μάρτυς· σελήνης ὁ κύκλος ἐκείνε ἔργα, ὑφ' ἡμῶν μαρτυρεῖα. Imò teſtimonium perhibent iſta omnia ſolis conditori, non ſoli. vide *Pſal.* 8. *v.* 1, 3. & *Pſal.* 19. *v.* 1, 2, 6. & *Pſal.* 74. *v.* 16, 17. & *Pſal.* 104 *v.* 19. & *Act. c.* 14. *v.* 14. Vide tamen, ſi operæpretium id videbitur, *de ſole* Apoſtatæ impii Juliani Imperat. *orationem* avtore dignam. Plato in *Cratylo*, à Theodoreto adductus *therapevt. l.* 3. Φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι ἀνθρώπων οἱ περὶ τὴν Ἑλλάδα, τούτους μόνους ἡγεῖσθαι θεοὺς, ὅπερ νῦν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅτε δὲ αὐτὰ ἑωρῶντες ἰόντα δρόμῳ καὶ θέοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως, τῆς τοῦ θεῖν, θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι. Clemens item in *protrept.* Οἱ μὲν γὰρ εὐθέως ἀμφὶ τὴν ὕλην θεὸν ἀπατώμενοι, καὶ ἕλκει μόνη πεπεδημένοι, ἀφ' ἑαυτῶν τὰς κινήσεις ἐπιθεώμενοι, ἐθαύμασάν τε, καὶ ἐξεθείασαν, θεοὺς ἐκ τοῦ θεῖν ὀνομάσαντες πρῶτοι ἑαυτῶν· καὶ προσεκύνησαν ἥλιον, ὡς Ἰνδοὶ καὶ σελήνην, ὡς Φρύγες. &c.
Σὺ δὲν πρὸς τίς τὸ ἥλιος;] vide *ad l.* 5 § 1. & *l.* 9. § 9.

§ 20. Ἡ φύσις ἐσχάσασι ἐκάστου] *natura finem ſuum habet in rei uniuscujuſque fine.* Caſ. ut στοχάζεσθαι hîc ſit collimare. at Xyl. *conſilium iniit.* ad Marci mentem propiùs, *rationem habet.* hoc eſt enim στοχάζεσθαι Marco iſtîc: ut *l.* 1 § 9. τὸ στοχαστικὸν τῆς φίλαυτον. vide ibi adnotata Tertull. *adv. Marc.* 2. *c.* 5. *Univerſi Deus diſponendo præſcivit, & præſciendo diſpoſuit.* Cyprian. *epiſt.* 3. ubi Domini ſervatoris illud ex Matth. *c.* 10. *v.* 29 lavdâſſet. nec paſſerculum qidem, qi aſſario dimidio veneat, citra Dei nutum ad terram decidere. *Cùm Chriſtus nec minima fieri ſine voluntate Dei dicat; exiſtimat aliqis & ſumma & magna, aut non ſciente, aut non permittente, in Eccleſia Dei fieri?* Trithem. *ad Cæſar. qæſt.* 8. *Magna divinæ providentiæ commendatio, qæ non ſolùm hominum curam habet, ſed avium qoqe minutarum.* Hieron. qidem *in Abacuc. c.* 1. *v.* 14. *Sicut in hominibus etiam per ſingulos Dei currit providentia; ſic in cæteris animalibus generalem qidem diſpoſitionem & ordinem curſúmqe rerum intelligere poſſumus. v. g. qomodo naſcatur piſcium multitudo & vivat in aqis, qomodo reptilia & qadrupedia oriantur in terra, & qibus alantur cibis? Cæterùm abſurdum eſt ad hoc Dei deducere majeſtatem, ut ſciat per momenta ſingula qot naſcantur culices, qótve moriantur; qæ cimicum & pulicum, & muſcarum ſit in terra multitudo; qanti piſces in aqa natent; & qi de minoribus majorum prædæ cedere debeant. Non ſimus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipſos injuriosi ſimus, eandem rationabilium qàm irrationabilium providentiam eſſe dicentes.* At Bernard. *de grat. & lib. arb. Attingit illa* (ſapientia divina) *à fine ad finem: hoc eſt, à maximo angelo uſqe ad minimum vermiculum: ab ortu creaturæ uſqe ad finem deſtinatum à creatore, ſive in qem urget natura, ſive qem acceleras cauſsa, ſive qem concedit gratia; dum nihil horum evenit, qod non prout vult, potenti præordinet providentiâ. Attingit autem, non qidem mobili diſcurſione, vel ſubjectæ creaturæ qaſi officiali adminiſtratione, ſed ſubſtantiali qadam & ubiqe præſenti fortitudine, qâ utique univerſa potentiſſimè movet, ordinat, adminiſtrat.* Adjici poterat qod de *capillis numeratis*, Chriſtus, Matth. *c.* 10. *v.* 30. de *folio ab arbore cadente.* Bern. *conc. ſolen.* 8, & 99. Trithem. *ubi ſuprà.* vide *ad l.* 7. § 31. Senec. *qæſt. natur. l.* 3. *c.* 29. *Sive anima eſt mundus, ſive corpus; naturâ gubernante, ut arbores, ut ſuſa, ab initio ejus uſqe ad exitum, qicqid facere, qicqid pati debeat, incluſum eſt; ut in ſemine omnis futuri ratio hominis comprehenſa eſt; totius enim corporis & ſequentis ætatis in parvo occultóqe lincamenta ſunt. Sic origo mundi, non minùs ſolem & lunam & vices ſiderum, & animalium ortus, qàm qibus mutarentur terrenæ, continuit.*

Τῆς ἀπολήξεως] Fuſcus apud M. Senecam, *Sutſor.* 2. *ſtatuta naſcentibus in finem vitæ dies eſt. Habebit qiſqe qantum illi dies primus aſcripſit.* L. Senec. *ad Marc. c.* 20. ſic *lib.* 6. § 49. ἀπόκειται. & *l.* 12. § 23. ὅσον δίδωσιν. vide *l.* 2. § 4.

Ὡς ὁ ἀναβάλλων τὴν σφαῖραν] Sejunguot iſta à ſuperioribus G. Xyl. & M. Caſ. mihi continuanda prorſus videntur. qemadmodum inqit, qi pilam mittit rationem apud ſe habet, non tantùm qomodo motus ille ineatur, ſed qà feratur, & qo loco terminetur; ſive qà permeet pila, qò pertingat, ubi cadat; ad eundem modum natura conſilium iniit, non de ortu tantùm, ſed de obitu etiam, ac progreſſu cujuſqe rei. Plavtus alio, nec ab hoc tamen

men prorsùs abhorrenti, sensu, *Captiv. prolog.*
Enimvero Dii nos qasi pilas homines habent.

Τί ἂν ἀλαδὸν τῷ σφαιρίῳ] vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

Τῇ πομφόλυγι] Notum est proverbium, *Homo bulla.* qod Varro retulit, *præfat. in libr. de re rust.* Apud Lucianum Charon Mercurio; ἐθέλω γάν, σοι εἰπεῖν ὥπνι ἐοικέναι μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν· ἤδη ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω, ἀπὸ χρυσῦ τινι καταρρέοντι ἀνίσαμένας; τὰς φυσαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν σωαγείρεται ὁ ἀφρός; ἐκείνων τίνων αἱ μὲν τινες μικραὶ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκραγεῖσαι ἀπέσβησαν, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκέσι, καὶ περιφρασῶν αὐτὰς ἤδη ἄλλων αὖτις ὑπεφυσώμεναι, εἰς μέγεθος ὄγκον αἴρονται, εἶτα μόνοι κἀκεῖναι πάντως ἐξερράγησάν ποτε· ἐγὼ δέ σου τε ἄλλως γλιχόμενος, τοῦτό ὅτιν ὁ ἄνθρωπος βίος· ἅπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι, οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ἀνύμορον τὸ φύσημα, οἱ δ' ἂμα τῷ ξυνῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' ἔν ὑπορᾳδίως ἀναλκαῖον.

Ἐπὶ λύχνου] Senec. *epist.* 41. *Rogo, non stultissimum dicas, si qis existimet lucernæ pejus esse cùm extincta est, qàm antequam accenderetur? Nos qoqe accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliqid patimur. utrinqe verò alta securitas est. qid refert utrùm non incipias, an desinas? utriusqe rei hic est effectus, non esse.*

§ 21. Ἐκστρέψον] ἔστρεψον Lugd. edit. unde *annot.* Στρέψον. *convertite te.* Omnino præter Marci mentem. Qi vult non ut ipse se convertat qis; sed ut illud potiùs, in qo cogitationes defixas habet, non tam *convertat*, aut *circum vertat*, ut Cas. qàm *inverțat*, qò naturam ejus penitiùs introspiciat & perspectam habeat. Aristophan.

Ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τοὺς σαυτῆ τρόπους
Inverte qàm celerrimè mores tuos.

Ubi *Schol.* ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥυπωμένων ἱματίων καὶ ἐκστρεφομένων. ἐκστρέψαι δ' ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ ἔσω μέρος, ἔξω. Eadem & Svidas. vide *l.* 3. § 11. Verùm ibi de re qavis, istic de corpore humano, ipsóqe cumprimis cujusqe proprio agere videtur. Boëth. *consol. lib.* 3. *c.* 8. *Qòd si, ut Aristotcles ait, Lynceis oculis homines utercntur. ut eorum visus obstantia penetraret, nonne introspectis visceribus, illud Alcibiadis superficie tenus pulcerrimum corpus, turpissimum videretur? igitur te pulcrum videri non tua natura, sed oculorum spectantium reddit infirmitas. qi nimirum, si interiora intuerei valerent, aliter planè censerent.* Allusit ad vulpis maximè morem de qa Plut. in *Collat. aqat. & terrestr.* Ἡ δ' ἀλώπηξ ἀλοῦσα, ἐνδὺς ἐκτέτμητο· πίθυκα γὰρ δι' ἐντοίας καὶ ὑγρότητα μεταλλεῖν τὸ σῶμα καὶ σήθειν, ὥστε, ἢν ἔσπις, ἐκπίς ἡμωμένον, ἀποπλεῖν τὸ ἄγκιστρον. qanqam de scolopendra idem refert autor idem *de sera vindicta.* Τύπτει ἀναγκάσαι ἐκτρέπωσι τὰ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἰλυσπωμένους παρὰ φύσιν, καὶ ἅμα καμπτομένους, ὥσπερ αἱ σκολόπενδραι, καταπίπτουσα τὸ ἄγκιστρον, ἐκτρέπουσιν ἑαυτάς. idem vult nos mente ac cogitatione facere, cùm ad corpus animum adjecerimus.

Πορευσῶμαι] vitiosum videtur. forsan ὑποπεσῶμαι fuerat. ut *l.* 9. *c.* 2. ὑπονεύσαι. corpus, inqit, considera, qale fiat, vel morbo languidum, vel senectute emarcidum, vel ab anima jam derelictum.

Βραχύβιον ὄν καὶ ὀπαυτῶν] Annotator Lugd. qo codice usus, nescio. Βραχὺς ὁ βίος καὶ ὀπαυτῶν &c. sed fortè, inqit, βραχύβιον· qæ Marci vox est. Certè siqa exemplaria eam lectionem adfirmarent, legerem libens, βραχὺς ὁ βίος· βραχύβιον ὄν καὶ ὀπαυτῶν, &c. vide *lib.* 4. § 16, & 33. & *l.* 7. § 5.

Ἐν γωνίᾳ] vide *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3.

Ἡ γῆ στιγμή] vide *l.* 4. § 3.

§ 22. Περίοχη] Potest hæc perioche non unò modo intelligi. Potest enim sumi qasi moneat Marcus, qodnam debeat esse τῆς προσοχῆς sive ἐπιστροφῆς, ut *lib.* 4. § 26. loqitur, i. e. considerationis subjectum: idqe qotuplex esse velit: Nimirum vel subjectæ rei cujusqe materiam, nè pluris eam qis qàm par est faciat; (vide *l.* 5. § 10.) vel dogma ac decretum suum, ut sit rationi rectæ consentaneum. (vide *lib.* 7. § 2. & *supr.* § 1.) vel actionem suam, ut utriqe illi respondeat. (vide *l.* 6. § 22.) vel vocabuli significationem: ubi diligentem attendere oportebit. (vide *l.* 7. § 4. & *l.* 10. § 8.) atqe huc inclinare videtur Xyl. nec abscedit Cas. Verùm potest & in aliam, qam mox dabimus, mentem sumi. Lugd. Editor ad tria membra restringit, dum τῷ ὑποκειμένῳ δόγματι conjungit, vertitqe *subjectæ opinioni.* de distinctione accedo, qia disjunctivam Marcus τῷ ὑποκειμένῳ non præfixit. Verùm ecqid sibi vult *opinio subjecta?* Verto itaqe, *adverte*, vel *attende*, *præsenti*, *aut decreto*, *aut actioni*, *aut significato.* Τὸ ὑποκείμενον, *præsens*, *qod adest.* Polyb. *l.* 3. Πῶς δ' ἂν εὐδοκιμοῖμεν τοῖς ὑποκειμένοις, τοῦ βεβαιάσασθαι τὴν αὐτῶν προαίρεσιν, καὶ διαφυλάξοντας τὴν κατάστασιν, παρίξωσι δικαίως, εἰ μηδὲν εἰδείη τῆς τοῦ παραγενόντος περὶ ἡμᾶς ὑποψίας. qi præsentibus acquiescit. τὸ ὑποκείμενον τοῖς παραγενομένοις· opponuntur. Plutarch. *Publicol. collat. cum Solon.* Δεῖ δὲ τοὺς τοῦ ὑποκειμένου καιροὺς τὰς πράξεις διανέμειν. *Sunt res ex temporibus præsentibus perpendendæ.* sic *l.* 6. § 4. πάντα τὰ ὑποκείμενα. *præsentia cuncta.* & *l.* 10. § 18. ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων. Monet ut ad id qod præ manibus est, sive decretum illud, sive factum, sive dictum sit, animum sedulò advertamus. ut & *l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 32. & *l.* 9. § 6.

Δικαίως ταῦτα πάσχεις] separat ista à præcedentibus

dentibus M. Casavb. possunt tamen ad idem argumentum pertinere. Meritò multa pateris, qia ad id quod præ manibus est non attendis, sed de rebus futuris anxius, animique suspensus es, & quod præcipuè te spectat differs. vide *lib.* 9. § 25. & *lib.* 12. § 1.

Μᾶλλον ἢ θέλεις] Haud integra satis videntur ista, forsan scribendum fuerit [ὅτι] μᾶλλον δὲ &c. ut ratio reddatur, qare tot molestiis conflictetur; qia nimirum sui emendationem de die in diem infrunitus differt. Legi possunt tamen & ἐρωτηματικῶς, [τί] μᾶλλον ἢ &c. qasi dicat. *Cur crastino die malis bonus fieri, qàm hodie esse?* vide *l.* 2. § 4. Pers. *sat.* 5.

Cras hoc fiet. idem cras fiet. Quid? qasi magnum
Nempe diem donas. Sed cùm lux altera venit;
Jam cras hesternum consumpsimus, ecce, aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulùm erit ultrà.

Naso *remed. l.* 1.

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.

Nam quod sequitur,

Dicimus assiduè, cras quoque fiet idem;

non de institutis mutatione in meliùs; quod Casavb. *in Persium*, sensisse videtur, dum memoriâ fisus codicem non consulit; sed de perseverantia in cœpta vitæ mollioris ac dulcioris usura dictum est. Petron. Arb. *satyr. Quod hodie non est, cras erit: sic vita truditur.* Quod tamen eruditissimus ille vir, etiam cum duplici negatione exhibet; *Quod hodie non est, cras non erit.* Certè quod Naso suprà verbo monuerat, idem fusiùs Epictet. *disert. l.* 4. *c.* 12. Ὅτι παρὰ τὸ σήμερον ἁμαρτάνει, εἰς τἄλλα χεῖρον ἀνάγκη σοι τὰ πράγματα ἔχειν. πρῶτον μὲν, τὸ χαλεπώτατον, ἕξεις τῷ μὴ προσέχειν ἐγκίνητον. ἔπειτα ἕξεις τῷ ἀναβάλλεσθαι τὸν βίον ἕως τοῦ ἀναβάλλεσθαι τὸν προσέχειν, ἀεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον ἀπωθεῖν, (ità Casavb. restituit quod εἰώθει legebatur) ὑφορμίσασθαι τε εὐροεῖν, τὸ εὐμνημονεῖν. εἰ μὲν οὖν λυσιτελὴς ἡ ὑπόθεσις ἐστὶν, ἡ παντελὴς κάθαρσις αὐτῆς ἐστι λυσιτελεστέρα· εἰ δ' ἀλυσιτελεῖ, τί ἔτι διλυσκῆ τὸν προσοχὸν φυλάσσεις; Verùm Marci verbis gemina prorsus sunt, & ad ea fortean respexit etiam, quæ in fine dissertationis illius Epictetus disceptat. νῦν δ' ὅταν εἴπῃς, ἀπ' αὔριον προσέξω, ἴσθι ὅτι τοῦτο λέγεις, σήμερον ὅσοιμι ἀναίσχυντος, ἀκαιρος, ταπεινὸς, ἐπ' ἄλλοις ἔσῃ τὸ λυπεῖν με· ὀρμᾷ γὰρ σήμερον, φθονήσω· βλέπε ὅσα κατὰ σαυτὸν ἐπιτρέπεις. ἀλλ' εἰς αὔριον καλῶς ἔχει· πόσῳ χρεῖττον, σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον, ἵνα καὶ αὔριον δυνηθῇς, καὶ μὴ πάλιν ἀναβάλῃ εἰς τὸν τρίτον. Joan. Chrysostom. *de statuis orat.* 19. Μή μοι λέγε, ὅτι χρὴ μικρὸν, μηδὲ εἰς τὸν αὔριον ἀναβάλλου. ἡ γὰρ αὔριον οὐδέποτε λαμβάνει τέλος. vide ad *l.* 3. § 4, 6.

§ 23. Ἐπ' ἀνθρώπων εὐποΐαν] Hoc est, τὸ κοινωνικὸν καὶ εὐεργετικὸν· quod passim inculcat. καὶ γὰρ οὐδὲν κατόρθωμα σφόδρα μέγα ἔστι δυνατὸν ἄνευ, ὅταν μὴ τὸ κέρδος εἰς ἕτερος διαβιβάσωμεν. Joan. Chrysost. *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 10. *v.* 33. *orat.* 25.

Δέομαι, ὅπῃ τοῦ θεοῦ ἀναφέρων] Ità pii passim, Deo adscribunt, quæcunque ipsis obtigerint, universa. Job. *c.* 1. 21. *Psal.* 18. *v.* 39, 40. & *Psal.* 44. *v.* 1, 8. vide *l.* 12. § 36.

Ἀφ' ἧς πάντα] Ità *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. *Omnia à Deo sunt.* vide & *Thren. c.* 3. *v.* 37, 38. & Marc. *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23, 33. & *infr.* § 27.

§ 24. Ὁποῖόν σοι φαίνεται] vilitatem rerum humanarum externarúmque omnium, de materiæ, ex qa consistit, ignobilitate perspiciendam proponit. (quod idem agit & *l* 5. § 10. & *l.* 6. § 13. & *l.* 9. § 14.) Illa siquidem, τυφὸν τῶν μέσων τοῦ βίου, καὶ πᾶν ὑποκείμενον, malim ad priora de *lotione*, cum G. Xyland. & M. Casavb. referre, qàm periochæ sequenti cum Cl. Salmas. connectere. Seneca *epist.* 107. *Eadem vitæ conditio est, qæ balnei.* Sed aliò ille respexit, qàm Marcus istic. vide *ad* § 43.

§ 25. Λούκιλλα Οὐήρου ἔπειτα Λούκιλλα] Rectè distinxit ista, priùs confusa, explicavítque, à Xylandro parùm intellecta, Cl. Salmasius *ad Capitol. Marc. Lucilla*, inqit, *Verum extulit. post & ipsa fatis concessit.* Itaque in singulis subavdienda verba illa ἐξήνεγκε & ἐξωλίσθη. *Lucilla* Marci filia L. Vero imperii consorti nuptui data, eidémque superstes. Capitol. *Ver.*

Σέκουνδε Μάξιμον] de qo *l.* 1. § 15.

Ἐπιτύγχανον Διότιμον] *Epitynchani* nomen ex inscriptionibus sepulcralibus Salmasius *ibidem* exhibet. Verùm qis iste *Epitynchanus*, vel Diotimus, cui is supervixerit, & successerit, nescire me fateor. Diotimi tamen ut Adriano superstitis mentio fit rursus, *infr.* § 37.

Φαυστῖναν Ἀντωνῖνον] Ἀντωνῖνον *faustinæ.* Salm. *Annia Faustina Antonini Pii uxor.* Capitol. *Pio.*

Κέλερ Ἀδριανὸν] *Caninius Celer* orator sive Rhetor qem & Marcus & Lucius avdiêrant. Capitol. *Marc.* & *Ver.* ab Adriano forsan eidem in disciplinam traditi. Nam qòd Mavsiac. in *dissert. critic.* qam Harpocrationi à se edito attexuit, *Caninium* & *Celerem*, qasi duos, recensset, qorum Marcus Caninius alter sit dictus, nemi nem (puto) σύμψηφον habet. post illa verò, ἔπειτα Κέλερ, subjungi postulat item Salmas. τοιαῦτα πάντα qod suo loco motum fuerat.

Δειμεῖς] *avsteri.* Xyl. sed & Casavb. qi tamen de ingenii acumine exposuerat, aptiùs *lib.* 5. § 5. vide *ibi adnotata.* & *ad l.* 6. § 44.

Χείραξ] depravatum opinor. forsan Ἱέραξ fuit. *Hieracis* certè apud Stobæum reperiuntur fragmenta ex *lib. de justitia.* vel χάραξ etiam, siquidem

Charax

Charax Philosophus Pergamenus Svidæ memoratur. & Lugd. edit. Χάραξ habet.

Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς] *Phalereum*, puto, vult è familia Platonica, Theophrasti avditorem; de qo Laërt. *l.* 5. Svidas, Marc. ipse *l.* 9. § 29. qanqam potest etiam *Demetrius* Byzantinus Peripateticus, cujus & Laërtius *ibidem* meminit, Marco dictus intelligi. Verùm illum potiùs existimem designatum, qia inter homines acuminis & subtilitatis lavde insignes hìc à Marco proferatur. De eodem avtem Cicero *offic. l.* 1. *Demetrium Phalareum in hoc numero haberi potest, disputator subtilis, orator parùm vehemens, sed dulcis; ut Theophrasti discipulum possis agnoscere.* Itaqe de eodem idem in *Bruto* § 37. *delectabat magìs Athenienses qàm inflammabat, & suavis maluit videri qàm gravis; sed suavitate eâ qâ perfunderet animos, non qâ perfringeret.* Eandémqe illi svavitatis lavdem tribuit in *oratore*. § 92.

Εὐδαίμων] *Evdæmon* inter Astrologos celebriores recensetur à Vitruvio. *l.* 9. *c.* 7. qo tamen loco Æmar. Ranconetus *Evchemon* legendum credebat. Turneb. *adverss. l.* 11. *c.* 3.

Πάντα ἐφήμερα] vide *ad lib.* 4. § 35, 48. & *l.* 9. § 14.

Οὐσὶ ἓν ὀλίγον μνημονεύθηναι] vide *lib.* 4. § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 12. § 27.

Ἢ τοι σκεδασθῆναι] vide *ad l.* 4. § 21. & *l.* 5. § 33.

§ 26. Ἐυφροσύνη ἀνθρώπου] ἀνθρώπω, malim. vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 6. § 7, 33. *Lætitia est homini facere qæ sunt hominis*: verùm lætitia est homini Christiano, facere qæ sunt Dei. Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. Psal. 112. *v.* 1. Esai. *c.* 58. *v.* 13. Joan. *Evang. c.* 4. *v.* 34. Job *c.* 23. *v.* 12, 13. Cæterùm, qæ sunt hominis, qà hominis, ad creatoris imaginem conditi, ejusdémqe legi conformis, eadem sunt itidem & Dei. vide Marc. *l.* 3. § 13.

Ἴδιον ἡ ἀνθρώπου ἔυνοια] Lætitia, inqit, homini & voluptas esse debet facere qæ officii sunt sui. Nihil avtem magis humani est officii, qàm erga genus humanum humanitatem exercere. Hoc itaqe læto animo lubentiqe faciendum est. Naso *Pons. l.* 2. & 9.

Conveniens homini est hominem servare voluptas. & vera benefaciendi cupido utilitates relinqit, ipsa benefaciendi opere lætissima. Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 14. vide *ad l.* 3. § 6.

Ἐπιστήμης τῆς ὅλων φύσεως] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon*. Γεγονέναι γὰρ τῆς φύσεως ἐπίπεδον τὸ λογικὸν ζῶον περὶ διανοίαν καὶ πρᾶξιν· τὸν γὰρ ἐναρέτον, θεωρητικὸν εἶναι, καὶ πρακτικὸν τῆς πολιτείας. ità enim ex Svida leg. *ibid.* Unde & illud apud Plutarchum *de placit. Philosoph. l.* 1. *præfat.* Peripatetcorum qorundam esse, Ἄνθρωπον τέλειον, τῆς μὲν ὄντων θεωρητικὸν, τῆς δὲ πρὸς τὰ πρακτικόν. vide *ad l.* 7. § 48. Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Τὸν ἄνθρωπον θεατὴν εἰσήγαγεν (ὁ Θεὸς) αὐτῆς τε καὶ τῆς ἔργων τῆς αὐτῆς· καὶ ὐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτῆς· ὁρᾶτε ὃν μὴ ἀθέατοι τύπτων ἐπιόντες. vise sis & qæ sequntur lectu dignissima.

§ 27. Τρεῖς φίλοι] vide *ad l.* 1. § 12.

Ἄπτον ἀμφιείμενον] corpus *ambiens* te, sive amictus instar circumjectum tibi, cingénsqe te. vide *l.* 10. § 1. sed & *ibid.* § 38. qo loco, τὸ ἀμφιείμενον ἀγγεῖόν φησι, dicit, qatenus *organi* sive *vasis* instar animæ est usui; qod hìc τὸ ἄπτον ἀμφιείμενον, qatenus ea ab isto afficitur. de eodem, ἀμφιείμενα κρεάδια. *l.* 12. § 2. & ἀμφιείμενον σωμάτιον. *ibid.* § 3. qi locus hunc illustrat plané.

Ἀφ' ἧς συμβαίνει πάσῃ πράξει] vide *supr.* § 23. & *l.* 2. § 3.

§ 28. Ἀπειλὴν καὶ γαλήνην] Translatio duplex; altera à cœli facie, unde ἀπειθειάζειν dixit, *l.* 2. *c.* 4. altera à maris statu, unde ἐγγαληνίζειν τῷ βίῳ; Epicuro dictum, *epist. ad Herodot.* apud Laërt. *l.* 10. qod γαληνισμὸν ποιεῖν postea exponit. Ità γαληνὸν καὶ εὐδίαν Epictet. *l.* 2. *c.* 18. vide ad *l.* 7. § 68. Sed & de argumento isto *infrà*. § 40. 47. & *supr. l.* 7. § 14, 16, 33. & *l.* 12. § 23.

Πᾶσα γὰρ ἡδονὴ, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις ἥδου.] Epictet. *enchir. c.* 1. ἐν ἡμῖν ἐστὶν ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις.

Οὐδὲν κακὸν ἔφη ἀναβαίνειν] vid. *infr.* § 48.

§ 29. Ἐξάλειφε] vide *l.* 7. § 29.

Χρῶμαι ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *ad l.* 3. § 11. & *infr.* § 43.

§ 30. Μὴ ἀπερέθανε ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι.] *Sanâ oratione non est apertè semper utendum.* Xyl. qem & Casavb. seqitur. atqi sanam orationem nusqam non adhibendam, Marcus censuerit. qi τὸ ἀληθεύειν simpliciter apud omnes passim exigit. vide *l.* 3. § 12, & 16. & *l.* 6. § 43. Alia ergò lectio istic qærenda; Marci mens alia eruenda. ego malim κοσμίως, μὴ ἀπερέθανε· ὑγιεῖ [ἢ] λόγῳ χρῆσθαι. *Et publicè in Senatu & apud unumqemqe privatim, eam sermonis rationem habeas, ut non nam diserè & eleganter, qàm modestè & decenter loqaris. Oratione verò sanâ & salubri semper utaris.* vide *ad l.* 1. § 7. ἀστιλογία. & *l.* 3. § 5. κομψεία. Siqidem κομψὸν ἀπέφηνον, ἀφίλαλον. Svid. Antigonus *narrat. mirab.* 52. de Callimacho Ægyptio, ἀπέφηνε δὲ βιβλιώδη. *cùm disertum videri vellet.* & Etymolog. Στωμύλλεσθαι, τὸ ἀπερέθανε λέγειν. Alioqi φανὲς, σαφὲς, i. e. *clarum & perspicuum* denotare, docet Svidas adductis hisce inter alia testimoniis, ex avctoribus, qorum nomina subticet.

Ἴσμεν γὰρ οὐδὲν φανές, ἀλλ' ἀλώμεθα.

Incerti erramus, nec certi qid novimus.

(Est ex Sophoclis *Ajace*) & φανερὸς ἃ

ὄψις τῆς ἀκοῆς. visus auditu clarior sive certior est. quod Joan. Chrysost. *in Evang. Joan. orat.* 75. ὄψις αἰσθήσεων τραχυτέρα ὄζειν ἢ ὄψις. at Philo *de confus. ling.* ὡς τὸ σαφὲς τῆς ἀληθείας καταλαμβάνειν μᾶλλον ὂν ὄψεως ὑστερίζει ἀκοή. Et, post Herodotum, Julian. *epist.* 22. ὅτα ἐφθαλμῶν ἀπόπτερα. & τραχὺς, φαῦλος, Etymolog. Tum ex consequenti, qia veritate nihil clarius certiúsque; hinc fit ut τραχὺ καὶ τεραὸν etiam ἀληθὲς verum significet, Hesychio monente; & Sophoclis etiam Scholiaste. ἀστεραῶδες etiam eodem sensu Synesius *de regno.* τῶν τὰ κολοβὰ δ' ἀνοήματα καὶ ῥήματα τοῖς ἀκοαῖς ὑμῶν ἐναρμόζεται μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκ φιλοσοφίας ἐν ἀληθεῖ ἀστεράνοις τε καὶ τροχοῦλαι. verùm pro *diserto* plerumque sumitur, eâque significatione apud Helleniſtas, qi dici solent saltem, etiam simplex τραχὺς reperitur. Auctor *Sap. Solom. c.* 10. *v.* 21. ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε τραχεῖς. *linguas infantium disertas reddit.* Jun. Interpretes Græci, Esai. *c.* 35. *v.* 6. καὶ τραχεῖα ἔσαι γλῶσσα μογιλάλων. *disertus erit.* Philo item *de vit. Mos. l.* 1. τὰ μέλλοντα ἡδέως διηγήσασθαι τραχυτέρα φωνῆς ἡσυχία. *silentio qivis voce disertior.* Turneb. Qanqam nec illud inficias iverim, videri Epictetum consilium dare, nè sanâ apud insanos, qales illi plerosqe reputabant, oratione semper utamur: & dissimulationem qandam hac in parte, cum vulgo hominum agentibus, non concedere tantùm, sed præcipere & probare. Etenim sic *l.* 1. *c.* 29. τί ἐν ᾧ λέγειν δεῖ ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς πολλούς; ἵνα τί ᾧ ἐγὼ ἀρχεῖ, τὸ αὐτὸν πείθωμεν τοῖς ἐγὼ παιδίοις, ὅταν παρεισελθόντα κρατῇ, καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἄγομεν, λέγεμεν, οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὑπερτρέφομεν. καὶ σὺ τίνων, ὅταν μέλλωσί σοι πρὸς ὀλίγα, γίνεσθε, ὅτι παίζειν δεῖ, καὶ ὑπερβάτει αὐτούς. ἐὰν ᾧ μὴ τῦτο δόλος, σιώπα λοιπόν. quibus addas licet qæ ad finem capitis ejusdem habet idem. Verùm Marci mens hoc in loco videtur, sani potiùs, moribúsque congrui sermonis, qàm nitidæ elegantísque dictionis, rationem jugiter habendam. Cæterùm D. Boot. qamvis sensum usúmque istum τῦ ἀστεράνος vocabuli istic probet, proxima tamen illa, ὑμοῖ λόγῳ χρῆσθε ad periocham seqentem pertinere censet; qam ab illis orditi opinatur. qasi dicat, *ut qod verum sanámque est dicatur; avlam Augusti totam*, &c. *mors occupavit.*

Τῷ λόγῳ] *Sermone sano*, i. e. *vero. ὑγιὴς λόγος*, *verus*, *sincerus*, *simplex sermo.* cui opponitur proverbiale illud ex Evripidis *Andromach.*

— ἀλλὰ ψεύδη, κ' οὐδὲν ὑγιές. i. e. ut Lucil. *Pergula pictoris, veri nihil, omnia ficta.*

& νοσῶν λόγος apud eundem in *Phœniss.* vide *ad l.* 12. § 1. Sed & apud Sophoclem in *Trachin.* (sic restituente H. Stephano) τὸ γὰρ νοσῶν πληρεῖν ἀνδρὸς ὑγιὲς σώφρονος. νοσῶν π. i. e. νοσῶντά τινα λόγον, ut Evripides.

§ 31. Ἀυλὴ Αὐγούστου] observes nominativa ista absolutè posita.

Περίγονοι] *posteri* Xyl. ἀπόγονοι forsan, *privigni.* ità enim in jure qandoqe dicuntur.

Ἄρειος] *Arei* Philosophi, cujus contubernio usus est Augustus; meminit Sveton. *l.* 2. *c.* 89. ad qem locum Casavb. Augusti & Arei amicitiam & συμβίωσιν celebrant plurimi scriptores. Strabo, *lib.* 14. Senec. *ad Marc. c.* 4. Plutarch in *Anton.* & *apoph.* Dion. Cass. *l.* 51. Themist. *orat. ad Jovian.* 12. & *qinqen.* 17. Julian. in *Cæsarib.* & in *epist. ad Alexandrin.* avtores ille nominat, ipse loca indicavi. Cæterùm qòd Themistius in *qinqenn.* sit, Antoninos duos, Pium scil. nostrúmqe, Epictetum, pari modo evexisse, qò Arium Augustus, Thrasyllum Tiberius, Dionem Trajanus; unde constare, avt qi esse possit, nullus assequor: etiamsi Svidas etiam ad Marci principatum pertigisse scribat: qum à Neronis imperio (sub qo Epictetum *non vixisse* tantùm, sed in existimatione magna exitisse, ex ipsius disceptationibus ab Arriano editis clarissimè liqet) ad Marci regnum anni ferè centum intercedant. Accedit qòd nec apud Marcum ipsum, nec apud eorum qenqam, qi Marci res gestas scripto consignârunt, Epicteti ulla mentio *comparet* inter eos, qos is in honore *habuerit, Philosophos:* cùm sedulò tamen hos recenseant. Deniqe cur Junio Rustico tantam gratiam agnoscat, qòd Epicteti commentariorum copiam sibi fecerit, qi ab Epicteto ipso, qem familiariter habebat, nullo negotio comparare sibi poterat? vide *l.* 1. § 7. & *l.* 7. § 19.

Μαικήνας] Mæcenatis cum Augusto *familiaritas*, præterqam qòd Scriptores iidem commemorant; ex Maronis & Flacci scriptis etiam pueris nota est.

Θύται] *sacerdotes.* Xyl. *aruspices.* Cæl. *victimarii; popæ.* Θύτης Æolicè φύτης *popa*; ut θύλλει, φύλλις *follis.* Salmas. ad Solin.

Πομπηίων] gentem sive familiam dicit; cujus dignitatem si spectemus, princeps & primarius Pompejus ille magnus; de qo *l.* 3. § 3. non urbem, de qa *l.* 4. § 48.

Πόσα ἐσπούδακεν] vide Abramum; qàm solicitus ageret, qòd prolem successúram non haberet. *Genes. c.* 15. *v.* 2. Jephthem, qàm anxius, cùm habiturus non esset. *Judic. c.* 11. *v.* 35. 37. Menander apud Stob. *tom* 2. *tit.* 75.

Ὀλυτὸν ὄζειν ἐυτυχίαν τοῦ βίου,
Ἔχειν ἔρημον διαδόχου τὸν οἶκον.
Instructa inopiâ misérâqe est felicitas,
Divitiæ hæredem cùm non inveniunt suum. Grot.

Et Pindar. *olymp.* 10. Παῖς ἐξ ἀλόχου πατρὶ πολὺν ἔτευξε πόθον· ἐπεὶ πλοῦτος ὁ λαχὼν δαίμονος ἐπάκτου ἀλλότριον δόμον ἐσήγαγε. Clemens denique Alex. *strom. l.* 2. Ὁ ἀτεκνος, φασὶ, τῆς κατὰ φύσιν τελειότητος ἐνδεέστερος, ἅτε μὴ αὐτὸς

καλασίρας τῇ χρήσει τὸν ἰσπεῖον διάδοχον· πλεῖος, ὁ πιπρασκὰς ἐξ αὐτῆς τὸν ὅμοιον· ἢ μᾶλλον ἐπεισάκτον καὶ εἶναι τὸ αὐτὸ πιπρασκόται ὁμοίως. vide Evripidis *Ionem*.

"Ινα διάδοχόν τινα] scil. hac ratione homines immortalitatem quandam moliuntur, spondéntque sibi. Justinian. *novell. constit.* 22. Ὁ χάμων ὅτως δεῖ σεμνὸν, ὡς τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει δοκεῖν ἀθανασίαν ἐπιτεχνητικὸν ἐπιγεῖος. καὶ ἐκ τῆς παιδοποιίας ἀναπέμφει τὰ γένη μέχρι δυνατὸν, τῇ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίᾳ, καθ' ὅσον δεῖ δυνατὸν, τῇ καθ' ἡμᾶς τὸ ἀθάνατον χαριζομένῳ φύσει. Augustus apud Dionem *l.* 56. τὸ γοῦν ἄλλον τρόπον πρὸ τοῦ θνητὸν ἀνθρώπου καὶ τὸ θνητὸν τῆς φύσεως ἡμῶν ἄλλῃ διαδοχῇ ἡμῶν, ὥσπερ τινῶν λαμπάδων παραμυθεῖται. *Clem. strom. l.* 2. Πλάτων ἐν τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς τάττει τὸν γάμον, ὑποκαίσας τινὶ ἀθανασίαν τῷ γένει ἡμῶν, καὶ ὁτιοῦν διαμονὴν τινα παισὶ παίδων μεταλαμπαδευομένην. Locus quem cùm Augustus, tum & Clemens, in animo habuisse videtur, est Platonis *de leg. l.* 6. καὶ τῆς ἀθανάτου φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παίδων καταλείποντα [— οὗτα Steph.] ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτῶν παραδίδοναι. Idem *ibid. l.* 3. Ὡς ἔστι μὲ ἀνθρώπῳ φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας ἡ καὶ πόθος ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσιν. τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κενὸς περιλειπόμενα, τῆς παίδευσις ἐστὶν ἐπιθυμία. γένος ἂν ἀνθρώπων δεῖ τὴν ξυμφορὰν τῆς παντὸς χρόνου. ἃ διὰ τέλους αὐτῷ συνέπεται καὶ συνέλαται, τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καλεῖσθαι, καυτὸν καὶ ἐν ὃν ἀεὶ γενόμενον τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τάττε δὴ ἀσκεπτέον ἑαυτόν, ὡς Νέστι ὅσιον. & in *Sympos.* Τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, καὶ ἀθανασίας τινὸς τυγχάνει. ἡ δὲ παρεπίπαση τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἦ ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπὸν καὶ παλαιούμενον ἕτερον νέον ἐγκαλείπειν, ὅιον αὐτὸ λῦ. Aristot. *oconom. l.* 1. *c.* 3. ταύτῃ τῇ φορᾷ ἡ φύσις ἀναπληροῖ τὸ ἀεὶ ἦ), ἐπεὶ κατ' ἀριθμὸν ἡ δύνατα, ἀλλά γε κατὰ τὸ εἶδος. Aristides *hymn. in Jov.* Θνητὸν ὂν γένος ἡμᾶς, καὶ μέρος ἀθάνατον τῇ διαδοχῇ γίνεται. & in *Æsculap.* ἀθάνατον ποιήσας τὸ γένος ἡμῶν διαδοχῇ.

"Εφατος τῇ ἰδίᾳ γένει] Annot. Lugd. vult ἔφατον legi, ut ad ὁπλογίζεσθαι referatur. quod membrum superius non clavdit, sed orditur proximum.

Ἀνάγκη ἔφατίν τινα γνώμῃ] Moliuntur quidem immortalitatem quandam hac ratione mortales: verùm frustrà sæpenumero, inqit Marcus noster, & Marco σύμψηφος Psaltes Διόνυσος. *Psal.* 49. *v.* 11, 14.

Πάλιν ὅλη ὅλη γένει θάνατον] θάνατον hîc deleri postulat Annot. Lugd. ut illa, πάλιν ὅλη ὅλη γένος cum prioribus illis continuentur. Necesse est aliqem ultimum existere rursus iste totius gentis. Editor. Lugd. cum seqentibus nullo sensu commisit. Xyl. tanqam mutilum avt alienum prorsus omisit. M. Casavb. clavsulam perioches hujus totius facit. *Hîc rursus considera, gentis totius mortem.* ut ὁπλογίζεσθαι superius hîc denuo supplevatur. Atqe hæc genuina, puto, Marci mens.

§ 32. Κατὰ μίαν περίξιν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 4. § 26. & *supr.* § 2.

Ἀρκεῖος] vide *l.* 6. § 2. & *l.* 9. § 6.

Ἐνδυμπικὸν κολυθήσεται] vide *l.* 5. § 20. & *l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. & *infr.* § 47.

§ 33. Ἀτίφως μὲν λαβεῖν] Ità accipere externa ista, sive opes, sive honores, & consimilia à rerum omnium avtore tributa, nè acceptis, qod pleriqe solent, insolescas. μωρὸς γὰρ, ὁ ἐν τούτοις φυσιούμενος. *l.* 5. § 23. Apostol. *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 17. τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν. *Primus vermis, & peculiaris morbus divitiarum est superbia. Difficile est, ut superbus non sit, qi dives est.* Avg. *serm. solenn.* 205, & 212. & *de verb. Dom.* 5. & *homil.* 13. Itaqe Isidor. Pelus. *l.* 3. *ep.* 322. τὸν πλοῦτον indigitat, τὴν τῆς ὑπερηφανίας πατέρα, τὸν τῆς ὑβρεολίας ἡνίοχον. Atqi, ut Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 3. Πλοῦτος ἀέστος, ἡ τῆς ὀνειδισμῶν πηγὴ. καὶ ἡ μεγαλοφρονεῖν ἡ ἀληθὴς, ἡ τὸ ἐπὶ πλοῦτῳ μεγαλοφρονεῖν, τοῦτο δὲ καταφρονεῖν. Argumentum sumit ad fastum hunc supprimendum ab illo ipso τὸ λαβεῖν vocabulo Apostol. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. τί δ' ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δ' ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Non est qòd nos suspiciamus, tanqam inter nostra posita: mutuò accepimus. usus fructus noster est; cujus tempora ille arbiter muneris sui temperat.* Optimè Avgust. *epist.* 205. *Animum virilem & Christianum nec debent hæc, si accedunt extollere, nec debent frangere, si recedunt.*

Εὐλύτως ἢ ἀφεῖναι] vide Senec. *ad lib.* 7. § 26. vide & *ad l.* 3. § 5. Gregor. Rom. *in gob. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè ostendimus, qia accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum sublata toleramus.* Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. Μὴ τι θορυβήσεταί σοι τὰ ὄντα, μὴ τι φοβηθήσῃ, μὴ τι ὀδυνήσῃ ἀκουσόμενος. Ità Basil. Cæsar. *orat.* 7. Περισώσῃς σοι τὰ χρήματα πλέον ἢ τὰ μέλη τοῦ σώματος· καὶ λυπεῖ αὐτὴν ὁ χωρισμὸς, ὡς ἀκρωτηριασμὸς ἢ καιρίων. Hesiod. *oper.*

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Sunt miseris animæ ipsius mortalibus instar
Divitiæ——

Et Antiphanes:

Ἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Anima est & sanguis argentum mortalibus.

Itaqe qod Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ἐργαζόμενοι μὲν καὶ φειδόμενοι καὶ ταλαιπωροῦντες καὶ

σφεσι δόντες ἥδονται, διὰ δὴ τι ἂν εἰκάσειεν ἥδιον ἀφαιρεῦντες ἢ ἢ χειμάρροι ἀλγεῖν, ὥσπερ ὑπὸ σφῶν σαρκῶν ἀφαιρούμενοι. sed & ἀφαιρυμένων multò magis. Senec. *de beat. c.* 22. *Mihi divitiæ si effluxerint, nihil auferent nisi semetipsas: tu stupebis, & videberis tibi sine te relictus, si illæ à te recesserint. utpote cui pecunia sua obhæsit, nec sine sensu avelli potest.* Idem *de tranq. c.* 8. Bonum igitur ejusdem monitum *epist.* 74. *Omnia ista nobis accedant, non hæreant; ut si abducantur, sine ulla nostri laceratione discedant.*

§ 34. Ὁ ὑποπτεύων ἑαυτόν] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 23. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 25. Ἵνα μὴ ἢ ὄγκωμα ἐν τῇ σώματι.

Ἔξεσί σε πάλιν ἐνῶσαι σαυτόν] Ità Apost. *ad Rom. c.* 11. *v.* 20, 23. Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν ἐκεῖνοι· σὺ ἢ τῇ πίστει ἑστηκας· μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ θεὸς κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσηται. Senec. *epist.* 98. *licet reverti in viam: licet in integrum restitui.*

Ἄλλο μέρος ἐστὶ] Plutarch. *de amor. frat.* Λυποῦμαι μὲν τοὺς φίλους ἢ συμπάσχω, κἂν τοῦτο ἢ κηδεμονίᾳ ἢ φιλανθρώπῳ, ὥσπερ ὄπλῳ ἢ ὀργάνῳ, διαφθαρέντων. ἀλλὰ τῷ ἀνάκτησιν εἶναι τοῦ ἔσται, ὥσπερ ἐκεῖ χειρὸς ἀγαμφθείσης, οὐδὲ ὄψεως ἀκοπτείσης. Itaque Hegesistratus πρόσθεν ξύλινον coactus est sibi comparare, τὸ οἰκεῖον στρεβλείς. Herodot. *l.* 9.

Ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε] Et erat hoc revera in hominis potestate à primordio positum, nè à sui ac universi totius hujus conditore, cui inhærebat tunc, sese, nì vellet ipse, divelleret. vide *l.* 2. § 11.

Συμφῶναι] qod Apost. *ad Rom. cap.* 6. *v.* 5. σύμφυτον γενῶμεν.

§ 35. Ἡ τῆς λογικῆς φύσις] Xyl. τῆς τῶν λογικῶν φύσεως legisse videtur, cùm vertit, *quemadmodum singulæ ferè rationis compotes naturæ ab ea, cæteras facultates acceperunt.* Ego malim τῆς τῶν ἄλλων φύσεως. & verterim, *sicut cæteras facultates ratione præditorum unusquisque ab universi natura accepit.* etenim τὸ λογικὸν illud ex priore parte sententiæ huc translatum videtur.

Πᾶν τὸ ἐναντίωμα καὶ ἀντιβαῖνον ὑπαγειρόμενος] Natura, inquit, universi, i. e. numen ipsum, sive potentia ac providentia divina, obstantia & renitentia, ac opponentia sese quæque *circumducit* quodammodo & *in suum usum convertit.* Hoc est enim τὸ ὑπαγειρόμενον, sensuum prægnans vocabulum, cujusque vim circumlocutione etiam prolixiore vix satis exprimas. vide *ad l.* 6. § 42. sed & Esajam Prophet. *c.* 10. *v.* 5, 19. & Michæam *c.* 4. *v.* 11, 12, 13. Petrum Apost. apud Lucam. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 3 *v.* 14, 15, 17, 18. & Paulum *ad Rom. c.* 9. *v.* 17, 22. & *ad Phil. c.* 1. *v.* 12, 13, 14.

Πᾶν κώλυμα ὕλιμον] vide *supr.* § 32. & *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 68.

§ 36. Μή σε συγχέῃ τὸ τῶν ὅλων εἶναι φαντασία] vide *ad lib.* 7. § 8, 27. & *l.* 9. § 6. Flacc. *carm. lib.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus,
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat.——

Μὴ συμβαίνει ἐπίπονα διὰ ἢ ὅτι πολὺν ὑπαγωγῆσδε] *Neque animum adverte eis, qæ multæ dolorem videntur posse afferre.* Xyl. dilutè & restrictè nimis. sed nec minùs laxè nimis Cas. *neque animus huc illuc divagetur & in cogitationibus suis coacervet unà molestias multas eas grevesque calamitates; quibus tu æqè ac alius qivis obnoxius es.* Neqe enim tam communis ex æqo cum reliqis omnibus conditionis consideratio mentes mortalium conturbare solet, qàm eorum malorum, qæ nobis ipsis obventura esse suspicamur, cogitatio, & per præmeditationem qædam qasi præsensio. Itaqe verto. *Noli animo complecti, qales qantásqe molestias superventuras tibi fore,* πολὺν ὄζει, scil. *probabile aut verisimile est.* Monitum idem est cum eo qod *l.* 7. § 8. dederat σοὶ δὴ μελλόντων. itaqe in futuro ὑπαγώγησδε malim qàm in præterito ὑπαγωγῆσδε. Neqe enim præterita jam ampliùs perturbare solent mala etiam molestissima: imò ejusmodi jam elapsorũ dulcis est memoria & recogitatio; eóqe dulcior recordatio, qò sensus & perpessio molestior graviórqe fuerit.

——*Olim hæc meminisse juvabit,*

inqit, ad tolerantiam suos hortando, Heros ille Maronianus. *Æn. l.* 1. Libanius idem *tom.* 2. *orat.* 21. *in Ellebich.* hoc negare videtur. Ἀνδὶς μὲν ἔν, inqit, παραλόντων μεμνῆσδ κακῶν ἃ ἢ μετὰ συμβολῆς τὸ ἀρχαῖον ἔδει, σεσᾶδ φασι πε ἄν. Attestatur tamen ipsa populi vox, & senarius ille proverbialis, qem inter incerti Tragici an Comici in excerptis suis posuit Cl. Grotius; sed Evripidis esse docet Cicero *de fin. l.* 2. *Qid si etiam,* inqit, *jucunda memoria est præteritorum malorum? ut proverbia nonnulla veriora sint, qàm vestra dogmata.* vulgò enim dicitur,

Jucundi acti labores. ——*Nec malè Evripides,*
Suavis est laborum præteritorum memoria.

Et ex ejusdem *Andromeda* Stobæus. *tom.* 2. *tit.* 29.

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσδ πόνων.

Aristoteles item *rhetor. l.* 1. *c.* 11. Τὰ μὲν μεμνῆσδαι ἡδέα ὄζιν, ὁ μόνον ὅσα ἐν τῇ παρῃ, ὅτε παρῆν, ἡδέα ἦν, ἀλλὰ ἔνια καὶ ἐκ ἡδέα· ὅθεν καὶ τόδε εἴρηται, Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσδ πόνων. καὶ —— μὴ γάρ τε καὶ ἄλγεσι τέρπῃ ἄνηρ,

Μνήμη Ⓞ, ὅστις πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλὰ ἐόργῃ.

Est ex *Odyss. o'. v.* 400. qod tamen in Homeri codicibus pavlò seciùs legitur,

Ὅστις δὴ μάλα πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλ' ἐπαλήθῃ.

Plutarch. *sympos. l.* 2. *c.* 1. Καὶ μὴν ἀεὶς γε τὸν χόρον ὁ Οἰδίπους (in Sophoclis *Oedip. Colon.*)

Δεινὸν

Δεινὸν μὲν τὸ πάλαι κείμηλον ἤδη κακὸν,
Ὦ ξεῖν', ἐπεγείρειν. ὁ δ' Εὐριπίδης τὸ ναυτίον,
Ὡς ἡδύ τι τὸν σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Ex qo Macrob. *Saturn. l. 7. c. 2.* Ὡς ἡδύτι. Nam qòd Gnomologus vetus exhibet Ὡς ἡδὺ τοῖς σοφοῖσι, librariorum culpâ contigisse avtumo, qi σοφοῖσι pro σωθεῖσι scripserat. Antonius avtem *Melissæi l. 1. c. 54,* Epicteto dictum geminum tribuit, qi ex poeta forsan mutuatus fuerit. Ὡς ἡδὺ τὸ θάλασσαν ἀπὸ γῆς ὁρᾶν; ὅταν ἡδὺ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι τῶν πόνων. qæ poetæ esse alicujus liqet satis. posśuntqe levi operâ numeris suis restitui, si τοῦ γῆς articulum addideris, τῶν πόνων sustuleris, & pro ὅταν, ὡς, qod idem valet, substitueris. Claret ex his justam cavsam subesse, cur futurum istîc in præteritum defingamus.

Ὅτι βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρὸν] Senec. *ep. 66. Non potest ferre sententiam sensus nisi in rem præsentem adductus est: Nec futuri providus est, nec præteriti memor; qid sit consequens nescit.* Et *ep. 74. Et qæ præterierunt, & qæ futura sunt, absunt: neutra sentimus. non est autem nisi ex eo qod sentias dolor.* Cic. *de finib. l. 1. § 35. Corpore nihil nisi qod præsens est, & adest, sentire possumus.* Et § 107. *Corpore præsentia sola sentiuntur.* Aristot. *de memor. & remin. c. 1.* Ἔστι γὰρ τὸ μὲν παρὸν καὶ αἴσθησις τοῦ μέλλοντος ἐλπὶς τοῦ γενομένου μνήμη. & *rhetor. l. 1. c. 11.* Ἀναδύονται μὲν τὰ παρόντα· μέμνηνται δὲ τὰ γεγενημένα· ἐλπίζουσι δὲ τὰ μέλλοντα. Porphyr. *de abstinent. l. 1.* φύσει γὰρ ἀνεπίγνωμον τὸ ἀπὸν τοῦ ἀλογον. Qòd avtem βαρεῖ istîc Marcus dixit, Grammaticorum ferulam vix evasit. Sic enim Thomas Magister: βαρύνειν χρήσιμον· βαρεῖν δ' ἄχρηστον παρὰ τῆς δοκιμωτάτης ἡμῖν παλαιᾶς, πλὴν ὅτι τὸ παρακειμένου εἰς παθητικὴν σημασίαν. negat τὸ βαρεῖν apud antiqvorum probatissimos usurpari, nisi in præterito tantùm, patiendi sensu; prout Aristidæ *orat. sacr. 4.* Οἱ δ' ἦχον ὄινῳ βεβαρυκότες οἱ ναῦται. *Accessere vino gravati nautæ.* vide tamen *infr. ad* § 44.

§ 37. Τῇ τοῦ κυρίου σορῷ Πάνθεια ἡ Περγαμος] *Domini tumulo.* Xyl. *Domini sui.* Cas. ego mendum cùm subolfacere viderer, pro κυρίου Κύου rescribendum opinabar. qod & annotatorem Lugd. monuisse postea deprehendi. Memineram nimirum *Pantheam* Abradatæ uxorem à Xenophonte prædicari. *pæd. l. 5.* qæ cùm Cyro majori in prædam cessisset, marito postea in prælio, dum Cyro militat, cæso, sese insuper extracto acinace interfecerat. Memineram & Parisçam Evnuchum narrare Plut. in *Artaxerx.* Cyri minoris in pugna occisi corpori assidentem ab Artasyra deprehensum. Marcum itaqe suspicabar memoriâ lapsum historias hasce confudisse, & Pantheam pro Parisca posuisse: Sed & Pergamum de qo Marcus istic, ex Evnuchis forsitan eis fuisse, qi occumbenti Cyro aderant. Plures enim perhibentur extitisse. Verùm suspicionem, simul ac errorem hunc, exemit mihi V. D. Cl. Salmasius, qi Οὐήρῳ legi postulat, cujus Panthea liberta, Pergamus libertus fuerit; cui ego calculum eò proniùs contribuo, qia Veri scortillum à Luciano in *imaginibus* depingi, D. Bootio facem præferente, deprehendo; cui cum Abradatæ illius conjuge celebri, nomen commune fuerit. ὁμώνυμος γὰρ ὅτι (Lucianum avdis) τῇ τοῦ Ἀβραδάτου ἐκείνῃ τῇ καλῇ.

Παρηκάθηται] ritum alludit sepulcris eorum, qos defunctos conditósqe lugebant, assidendi. Indè illud Hermogenis *de invent. l. 3. c. 8.* εἰ ἐδάκρυες, οὐκ ἂν ἐφάνητε· εἰ παρεκαθέζου τῷ τάφῳ, οὐκ ἂν ἐμνήσθην. Ex Ctesiæ *Persicis,* Photius *cod. 70.* Ὁ Βαγαπάτης τὸ σῶμα Δαρείου παρακαθίσας ἐτῶν ζ', ἐτελεύτησε. De Niobe Æschylus ab Hesychio lavdatus,

Τάφῳ, τέκνοις ἐπῶκ τῆς τεθνηκότων.
——*tumulo insidens,*
Natis, ut ovis, incubabat mortuis.

idqe donec lapidis instar, cui insidebat, obrigescens cum illis pariter defungeretur. Respexit eódem Tacitus *ad l. 4.* § 48. adhibitus, ubi *urbis sepultæ ruinis assidere,* dixit. De canibus etiam, qi dominorum suorum, vel sepulcris, vel cadaveribus insepultis pertinaciter, sive astando, sive assidendo, perstiterint, videantur, Ælian. *hist. animal. l. 6. c. 35. & l. 7. c. 10.* Plut. in. *collat. aqat. & terrestr.* & Plin. *hist. nat. l. 8. c. 40.*

Χαυείας] nomen dubio procul depravatum χαβρείας Xyl. & Cas. reponunt.

Διότιμον] *suprà* § 23.

Γεόσων] vide *ad l. 5.* § 28. qanqam γεόσυς hîc malim. ut *l 9.* § 3.

Λύθρον] vide *ad l. 2.* § 2.

Ἐν Συλάκῳ] Epictetus à Stobæo lavdatus; Νάτλω τυτορὶ τὸν Συλακον. vide *ad l. 3.* § 3. Isocrates *ad Dionys.* ἐκ ἤμειψας μὴ τῆς τύχης τὸν φύσιν· ἔτι τὸν Συλακον ἔχεις διεμάτινον. Anaxarchus cùm Nicocreontis Tyranni Cyprii jussu pistillis ferreis in mortario ad necem usqe cæderetur, Πίσατε τὸν Ἀναξάρχου Συλακον· Ἀνάξαρχον ὄ ὐ πολήσεις. *Tunde,* inqit, *Anaxarchi sacculum. Anaxarchum etenim non tundis.* Tangunt strictim, Cicer. *Tuscul. l. 2.* Ovid. *in Ibin. v. 57.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Plutarch. *de virt. moral.* Narrant pleniùs, Clem. *strom. l. 4.* Gregor. Naz. *orat. 17. ad Eudox.* Origen. *adv. Cels. l. 7.* qi tamen pro Nicocreonte Aristocreontem exhibet. Tertullian. *apolog. c. 50.* qi *Anaxarchi follem* reddidit. (vide *ad l. 9.* § 3.) Philo *de viri boni libert.* qi ἀσκὸν, i. e. *utrem* pro Συλακον posuit. Laërt *l. 9.* adjecto epigrammate suo.

Πίσατε μᾶλλον ἔτι, καὶ μᾶλλον· Συλακός ὄδε·
Πίσατε· Ἀνάξαρχος δ' ἐκ Διός ὄδε πάλαι.

Dio Prus. *orat. 37.* qi & subjungit; αὐτὸς οὐκ ἔφη

πλείστως, ἀλλὰ τὴν αὐτῆς ὥραν ἔτυχε παρικείμενος· ὥσπερ φασὶ Πρόξων τοὺς ὁμοπάτριος λαμβάνειν παιδὰς ἀντὶ τῶν σωμάτων τὸν κάνδυν. Πέρσαι μὲν ἦν, ὅτι τοιοῦτο δυσφορεῖν· Ἕλλην δ' ἀνὴρ παρεῖχε τύπλειν τὸ σῶμα, ὡς κάνδυν, ὡς ἱμάτιον. qo loco reſcribendum videtur pro τὴν αὐτῆς, τὸ αὐτὲ. pro ὅτι τοῦτο, ὅτι τέτῳ. qo modo Simocat. *ep.* 25. ὅτι τοῦ πάθει δυσφορεῖν· pro κάνδυν, κανδυωκάνδυς enim non κάνδυς dicitur. Sed & inverſione mutari poſtulat, qòd Θύλακον *arculam* vertit Naogeorgus; cùm *ſaccum* aut *ſaculum* debuerit. Niſi cum Eraſmo *Apoph. l.* 7. *manticam* qis maluerit. Syneſ. *epiſt.* 133. Δεῖσαν δ' ἀποθάνοιεν, ἐνταῦθα τὸ φιλοσοφίας ὄφελος, τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν, ἀναχωρῆσαι τὸ θυλακίου τῆς κρεωλίων. Auguſtini Nom. *manual. c.* 24. & Bern. *medit. c.* 3. *Nihil aliud eſt homo, quàm ſperma fœtidum, ſaccus ſtercorum, cibus vermium.* Aliâ ratione de homine bibace, & qi in hoc tantùm vivit ut bibat, Senec. *epiſt.* 77. *Nihil intereſt centum per veſicam tuam, an mille amphoræ tranſeant; Saccus es.* Indè natum proverbium, cujus meminit in *Heſione* Alexis referente Athenæo l. 11. ubi Herculis bibacitatem ſimul ac edacitatem notat.

— κατά τε τὴν παροιμίαν,
Ἀεί ποτ' εἶ σὺ μᾶλλον ἀσκὸς, ἢ θύλακος,
Ἄνθρωπος ὤν. — *vulgò qòd dici ſolet,*
Homo ſemper aliàs ſaccus eſt, aliàs uter. Gror. *Saccum* opinor, edacitatis nomine dixit, bibacitatis *utrem.* Nam qod *ſaccum* Seneca dixit, *ſaccos vinarios* (ità Plin. vocat. *l.* 24. *c.* 1.) reſpexit, qibus *vina* (cum eodem *l.* 19. *c.* 4. *coqor*) *caſtrabantur*, i. e. colabantur, qò leniora mitioráque, ſed & deſœcatiora ac puriora, fierent. indè Lucil. apud Cic. *de fin. l.* 2. *vinum cui ſaccatus abſtulerit nil.* & Mart. *l.* 12. *epig.* 61. — *Ut liquidum potet Alauda merum,*
Turbida ſollicito tranſmittere cœcuba ſacco.
Verùm eâdem planè, qâ Marcus hîc Θύλακον, Lucilius, qod eódem redit, *folliculum.* Nonius: *Folliculum Lucilius poſuit pro corpore, l.* 26. *Ego qù ſim, & qo folliculo nunc ſum indutus, non qæro.* Arnobius item *adv. Gentes, l.* 2. *Nihil enim eſt nobis permiſſum ad hanc vitam; nec in caruncularum hujus folliculo conſtitutis, opùs aliqid ſponſum eſt auxiliíque decretum.* Idémqe *ibidem, corpora* nuncupat, *ſtercoris utres, & ſaccati obſcœniſſimas ſeriæ.*

§ 38. Βλέπε κεῖνον, φησὶ, σοφώτατον] Locus valde depravatus mihiqe abſqe codicum ope, conclamatus planè. Xyl. σοφώτατα legiſſe videtur, cùm vertit; *qàm ſapientiſſimè judica, inqit ille.* Caſ. [ἐν] σοφωτάτοις, *in rebus judicii, diſcretionisqe maximæ.* D. Boot. φησὶν ὁ σοφώτατος. *ait vir ſapientiſſimus.* Mihi aliqid ejuſmodi dixiſſe videtur, qale *l.* 10. § 12. reperitur. Si acutè intueri potes, rerúmqe naturam penitiùs introſpicere; id facias ſedulò, oculis ad id uſus tuis: ſin minùs hoc vales, ſapientiſſimos qoſqe ad eam rem in conſilium adhibeas tibi. D. Salmaſius locum vitiatum potiùs qàm mutilum cenſet. Lego, inqit, εἰ δυνάσαι ἐξὺ βλέπειν, βλέπε· Κείνων φησὶ σοφώτατον. Athenienſis ille philoſophus, Socratis diſcipulus, qi & *apologiam* pro Socrate ſcripſit, cujus verba hic uſurpat Marcus. ſed fortaſſe aliter diſtingvendum. εἰ δυνάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε, Κείνων φησὶ σοφώτατος, δικαιοσύνης κατεζαναστικὸν ἀρετικὸν ἔχ ὁρᾶν. &c. ut iſta potiùs ſint Critonis. Poſſit & legi, Ζήνων φησὶ σοφώτατον, Si nobis conſtaret eſſe Zenonis. Hæc ille. vir avtem tantus ubi διαζεῖ, mihi certius aliqid decernere temerarium nimis foret.

§ 39. Ἡδονῆς δ' ὁρᾷ] Vide *lib.* 5. § 15. & *lib.* 6. § 34. & *ſupr.* § 8. voluptatem non eſſe bonum probat, qia bonum bono non adverſatur; qum adverſus voluptatem tamen continentia, qæ virtus eſt, ac per conſeqens bonum, ſe accingat. Senec. pariter *de vit. beat. c.* 10. *Hæc omnia virtus diſcutit, & avtem pervellit, & voluptates æſtimat, antequam admittat; nec qas probavit, magni pendit; nec uſu earum, ſed temperantiâ læta eſt. temperantia avtem cùm voluptates minuat, ſummi boni injuria eſt. Tu voluptatem complecteris, ego compeſco.* Cic. *Academ. l.* 4. *Tu, cùm honeſtas in voluptate contemnenda conſiſtat, honeſtatem cum voluptate tanqam hominem cum bellua copulabis?*

Τῇ ἐγκρατείαν] ſed & τῇ σωφροσύνῃ. ſiqidem ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Ariſtot. *ethic. l.* 7. *c.* 11. ὅτι γὰ ἥδεται, ὃις μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυχεραίνει. *ibid. l.* 3. *c.* 11.

§ 40. Ἐὰν ἀτάλης τῇ ψυχῇ ᾖ] vide *l.* 7. § 14, 16. & *ſup.* § 28. & *infrà* 41, 47.

§ 41. Ἐμποδισμὸς αἰσθήσεως] *cùm impeditur ſomnus, aut appetitus.* Lugd. *Somnum*, illud unde ſit neſcio. nam Xyl. Baſil. *Senſus*, rectè.

Ἐμποδισμὸς ὁρμῆς ὁμοίως κακὸν ζωτικῆς φύσεως] Repugnare ſibi primâ facie poteſt Marcus videri. Siqidem *l.* 5. § 20. concedit qidem τῇ ἐνεργείαν ἐμποδιζέσθαι, *actum* ſive *effectum impediri poſſe*; negat verò dari ab externis ulla τῆς ὁρμῆς, ἢ διαθέσεως ἐμπόδια, *appetitûs ſive impetûs ac diſpoſitionis impedimenta:* cùm hoc loco etiam ὁρμῆς ἐμποδισμὸν admittat, cúmqe parti non λογικῇ, ſed ζωτικῇ adſcribat. verùm facilè conciliari poterunt iſta, ſi ὁρμὴν diſtingvamus in internam externámqe, qarum illa ab externis impediri neqeat, hæc poſſit. vel etiam in ὁρμὴν ἄλογον, ſive *appetitionem à ratione alienam*, qæ cùm ſit, ut Marcus hîc loqitur, ἀνυπεξαίρετος, *citra exceptionem ullam concepta*, eſt idcirco impedimento obnoxia; & eandem *rationi conſentaneam*, qæ eſt μεθ' ὑπεξαιρέσεως, *cum exceptione. l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. atqe ideo nevtiqam avt fruſtratur, avt à re ulla externa impeditur, qò minùs, qod ſibi propoſuerit, aſſeqatur. *l.* 5. § 20.

Ὄφελος

Ὄψεται ἡ ἀΐδηστις] *Viderit ſenſus.* Ità Cicer. *ad Attic. l. 6. ep. 4. Sed hoc fortuna viderit: qoniam conſilio non multùm uti licet.* Florens *apologet. c. 16. Viderit habitus, dum materiæ qalitas eadem ſit; viderit forma, dum idipſum Dei corpus ſit.* & *c. 42. Viderint, qi per capillum odorantur.* q. d. illis iſtud curæ eſto : nos ex illis non ſumus. *Act. Apoſt. c. 18. v. 15.* Judæis Gallio, Εἰ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί. κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. Vide *l. 5. § 25.* & *l. 11. § 13.*

Ἀνυποξαρέτως] vide, *l. 4. § 1.* & *l. 5. § 20.* & *l. 6. § 50.*

Εἰ ἢ τὸ κοινὸν λαμβάνῃς] *Si id qod communiter fieri ſolet, tibi propoſueris.* nempe poſſe aliqid intervenire, qod rei propoſitæ tibi proſecutionem impediat. Senec. *ad Marc. c. 9. Quicqam tu putas non futurum, qod multis ſcio poſſe fieri, qod multis eveniſſe? Cuivis poteſt accidere, qod cuiqam poteſt.* Vide eund. *de tranqil. c. 11. ad l. 7. § 58.* & *epiſt. 91. ibid. ad § 68.* vide & *infrà § 46.*

Τὰ μὴ τῆ τοῦ ἄλλα ὑφ' ἑαυτὸν ἐλθόντα ἐμποδίζειν] Epictet. *diſſert. l. 2. c. 23.* Τῇ ὁρατικῇ δυνάμει τίνα πέρυκεν ἐμποδίζειν; καὶ φαντασία, καὶ φαντασία. τῇ ἀκουστικῇ ταὐτά· τῇ φαντασικῇ ὡσαύτως. φαντασίαν δὲ τίνα ἐμποδίζειν πέφυκεν; ἀφαντασίαν ἑαυτῇ· αὐτὴ δὲ ἑαυτὴν διαφθεῖσα. ὃ γὰρ ἐνδέχεται τὸ φύσει ἐλεύθερον ἀπ' ἄλλης τινὸς ταραχθῆναι ἢ κωλυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτοῦ. Idem. *l. 1. c. 19.* vide *l. 2. § 9.* & *l. 5. § 20.* & *l. 7. § 55.* & *l. 12. § 8.*

Οὐ πῦρ ἀΐδηστον] vide *l. 4. § 39.* & *l. 7. § 68.* & *ſupr. § 28.* Epict. *l. 1. c. 29.* Τὸν φαντασίαν οὐδὲν ἄλλο νικῆσαι δύναται, πλὴν αὐτὴ αὑτήν. Hercules in Evripidis *Syleo.* apud Philon. *de allegor. de Joſeph.* & *de boni viri libert.* & apud Euſeb. *præpar. Evang. l. 6. c. 6.* & apud Grotium in *excerptis*, ubi verſus primus deeſt, ex illis reſtituendus, qi etiam in *Phœniſſ.* ejuſdem reperitur *v. 524.*

Περὶ ταῦτ', ἴτω μὲ πῦρ, ἴτω δὲ φάσγανον.

* τέμνον, Euſeb. * Πίμπρα, κάπαδε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου

Πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσδε γὰρ κάτω

Τῆς εἶσιν ἄρρα, ἢν δ' ἀνεῖσ' εἰς αἰθέρα

Πεὶν ἐξ ἐμοῦ σοι δῶπ' ἀναπλῆσαι λόγον.

Ad hæc, adeſto ferrum & ignis inſuper;
Ure, (ſive, ſeca) hæc cremâque membra, & impletor mei
Potans rubentem ſanguinem: in terram priùs
Deſcendet æther, terra ſe in cœlum feret,
Quàm blanda de me veniet ad te oratio. Grot.

Indi Philoſophi Alexandro ; Σώματα μὲ μετάξεις ἐν τούτῳ εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ἡμετέρας, ἃς ἀναλκήσεις ποιεῖν ἃ μὴ βούλομαι· πῦρ ἀνθρώποις μήγιστον κολαστήριον· τοῦτο ἡμεῖς καταφρονοῦμεν. Clem. *ſtrom. l. 4.* & Philo pleniùs ex Calani *ad Alexandrum epiſt. lib. de libert.* ex Clemente tamen ſupplendus. φίλοι πείθεσι χεῖρας καὶ ἀνάγκαις φορφέρειν Ἰνδῶν φιλοσόφοις, ὅσ' ἐν ὕπνῳ ἐφρακότες ἡμέτερα ἔργα· σώματα μὲ μιστόσεις ἐν τούτῳ εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ὃ δώσασι [ἀναγκάζειν] ποιεῖν ἃ μὴ βούλονται, ἢ μᾶλλον πλίνθος καὶ ξύλα φωνὴ ἀφεῖναι. πῦρ μέγιστος τοῖς ζῶσι σώμασι πίνει καὶ φθορὰν ἐργάζεται· τοῦτο καταφρονῶ ἡμεῖς γινόμεθα, ζῶντες καόμεθα· ἐν ἔστι βασιλεὺς, οὐδὲ ἄρχων, ὃς ἀναγκάσει ἡμᾶς ποιεῖν ἃ μὴ θελόμεθα. vide *ad l. 5. § 10.*

Οὐ τύραννος] ὑλησής. *l. 11. § 36.*

Ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μιμεῖται] Alludit ad dictum qoddam Empedoclis, an Parmenidis, qod apud Stob. in *eclog. phyſic. l. 1. tit. 11.* ſed corruptè, ſic legitur,

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μιμῆς, &c. unde ſubit animum, locum iſtum mendo non vacare prorſus, & μιμεῖται illud avt irreptitium eſſe, avt vitio nevtiqam immune. Verùm de dicto ipſo amplius videbitur *ad l. 12. § 3.* qòd avtem à ſuperioribus iſta divellunt Lugd. editor. & interpres Anglic. mihi minùs commodè factum videtur. idem enim planè argumentum ſpectare, etiamſi eo modo ſumatur, qo ipſi & legunt & vertunt, qivis facilè perſpexerit. Qanqam ego malim dictionis ſerie continuatâ legere : τοῦτο γὰρ —— ὀδ' ὅπερ ἅπλετον, ὅταν γένηται σφαῖρος κυκλοτερὴς, &c. vide *infr. § 48.*

§ 42. Ἐμαυτὸν λυπεῖν] vide *l. 7. § 16.* & *infrà § 47.*

Οὐδὲ γὰρ ἄλλον πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα] Vide de Marco *l. 1. § 15.* ad illud, *συγγνωμονικόν.* Cæterùm de Platone Diogenes, cùm is à qodam lavdaretur; Τί ἢ ἐκεῖνος ἔχει σεμνὸν, ὃς πεῦτον χρόνον φιλοσοφῶν οὐδένα ἐλύπησεν; ſed & Chariſaum eo nomine notatum deprehendes *ad l. 9. § 5.* Ὅπ οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρὸς, οὐδὲ τοῖς χαλεποῖς χαλεπὸς ὦν. Epictetus ipſe *diſſert. l. 3. c. 23.* Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ τοῦ φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ ἡδέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. qomodo à Petri concione illi, *Act. c. 2. v. 37.* κατανυγέντες τῇ καρδίᾳ. à Chriſto etiam adoleſcens ille, Matth. *c. 19. v. 22.* ἀπῆλθε λυπούμενος. Verbis nimirum Domini contriſtatus. Addas licèt his, nec Elium ſacerdotem, nec Davidem regem, notâ aliqâ immunes habitos, qòd ſuos perperam etiam agentes, contriſtare detrectarint. *Hiſtor. Reg. Iſrael. l. 1. c. 2. v. 29.* & *c. 3. v. 13.* & *l. 3. c. 1. v. 6.* Qomodo ergò Marcum, vel qà σκηπτοῦχος βασιλεὺς, vel qà ἐν βασιλεῦσι φιλόσοφος, culpâ liberabimus, ſi is neminem unqam qenqam contriſtavit? Forſan τὸ ἑκὼν, ſive ſponte, illud adjectum ſatisfecerit ad Marcum à cenſura omni hac in parte vindicandum. Neqe enim ultrò ſive ſponte triſtitiâ pœniſve alios

afficit, qi lege mandante, moribus ipſorum exigentibus, id facit, ſed coactus qodammodo ἀέκων δέ γε θυμῷ, ad ſupplicia etiam juſtiſſima ac meritiſſima deſcendere. Talem nobis Deum depingit Jeremias vates, *Thren. c. 3. v. 33.* *Qi non affligit ex animo ſuo, mœſtitiâqe afficit mortales.* *De ſuo optimum; de noſtro juſtum: optimum ex naturæ proprietate, juſtum ex cauſſæ neceſſitate.* Tertull. *de reſurr. carn. c. 14.* Unde Salvian. *de provid. l. 5. c. 8.* *Nos vim Deo facimus iniquitatibus noſtris.* *Nos nolentem ulciſci cogimus.* *Nos parcere volentem non permittimus.* & *l. 8. c. 2.* *Nos calamitatum noſtrarum autores ſumus.* *Deus enim pius & miſericors eſt, & qi neminem velit perire vel lædere.* *Nos verò nos Deo nolente cruciamus.* *A Deo quidem punimur, ſed ipſi facimus ut puniamur.* *Cùm autem punire nos ipſi facimus; cui dubium eſt, qin ipſi nos noſtris criminibus puniamus? qia qicunqe dat cauſſam qà puniatur, ipſe ſe punit.* Talem principem ſuum Naſo *Pont. l. 1. eleg. 3.*

Eſt piger ad pœnas princeps, ad præmia velox;
Qique dolet, qoties cogitur eſſe ferox:
Multa metu pœnæ, pœnâ qi pauca coërcet,
Et jacit invitâ fulmina rara manu.

Et *l. 2. eleg. 2.*

Qi cùm triſte aliqid ſtatuit, fit triſtis & ipſe:
Cuique ferè pœnam ſumere, pœna ſua eſt.
Victa tamen vitio eſt hujus clementia noſtro:
Venit & ad vires ira coacta ſuas.

Et *Triſt. l. 4 el. 8.*

Ergò illum demens in me ſævire coëgi,
Mitius immenſus qo nihil orbis habet.

Talem & Marcus ipſe ſe profiteri videtur.

§ 43. Εὐτρᾱνέι ἄλλον ἄλλο] Hoc eſt qod Flaccus *epiſt. 1.* —*alios aliis rebus ſtudiisqe teneri.* & *l. 2. epiſt. 2.*

Denique non omnes eadem mirantur amántqe.

Pyndar. *Pyth. 10.*

Καὶ γὰρ ἑτέροισιν ἑτέρων ἔρως ἔκνιξε φρένας

Namqe aliis aliarum rerum cupido pungit pectora.

&. Petron.—*non omnibus unum eſt,* *Qod placet.*— Hom. *odyſſ. ξ. v. 228.*

Ἄλλος γὰρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.

Namqe homines aliis alii rebus capiuntur.

Et Archilochus apud Sextum Empir. *adverſ. ethic. c. 3.*

Ἄλλῳ ἄλλῳ ἐπὶ ἔργῳ καρδίη ἰαίνεται.

qod σωτρωάτερον Clemens Alex. qi & ex Homero mutuatum vult, ſic extulit, *ſtrom. l. 6.*

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλῳ καρδίη ἰαίνεται.

Aſt alia res alius cor juvat magis.

Evripid. *Hippolyt.*

Ἄλλοισιν ἄλλα θεῶνλε κ' ἀνθρώπων μέλει.

Cordi alia hominibus aliis ſunt ſtudia, & Deis.

Idémqe Oeneo apud Clement.

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλος μᾶλλον ἥδεται τρόπος.

At alius aliis moribus capitur magis.

Indè illa Tragici incerti apud Sext. Empir. *Pyrrhon. l. 1. c. 14 § 2.*

Δεινόν γε ταὐτὸν τοῖς μ' ἀνδάνειν βεβᾶσι,
Τοῖς δ' ἐχθρὸν εἶναι.—

Miſerum, qòd eadem ſæpe res, hominum bis placet,
Illis in odio eſt.—

Prout de ſe Lucilius; *Qod tibi magnopere cordi eſt, mihi vehementer diſplicet.* Cicer. *Tuſcul. l. 5. § 63.* *Sic ſe res habet, te tua, me delectant mea.*

Siqidem, qòd ex Evripidis *Phœniſſ.* Sextus *ibid.*

Εἰ πᾶσι ταὐτὸν καλὸν ἦν σοφὸν θ' ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτα ἀνθρώποις ἔρις.

Si idem probarent omnes, ſi ſaperent idem,
Diſſidia generi nulla mortali forent.
Νῦν δ' ὧδ' ὅμοιον οὐδέν, ὅτ' ἴσον βεστῖς.
Diſſimillima nunc ſunt ingenia mortalibus.

Perſ. *ſat. 5. v. 52.*

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus.
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.

Scil. qòd Terent. *Phorm. 2.* —*ità eſt:*

Qot homines, tot ſententiæ; ſuus cuique mos.

Vide Flaccum *carm. l. 1. od. 2.* & Marc. *l. 10. § 10.* ſed &, Athanaſii qi nomen præfert, autorem in *definition.* inter hominum ἴδιωμα φυσικὸν, qod in omnibus idem ſit, & γνωμικὸν, qod in aliis aliud, diſtingventem, apud Caſavb. *in Perſ. ſat. 5.*

Ἐμὲ δ', ἐὰν ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν] Conſimilis huic locus apud Epictetum diſſert. *l. 3. c. 5.* ubi ex perſona Socratis; Ὥσπερ ἄλλος τις χαίρει ἐπὶ ἀγρῷ τῷ αὑτοῦ πρὸ τῶν πολλῶν κρείσσονι, ἄλλος δὲ τῷ ἵππῳ· οὕτως ἐγὼ καθ' ἡμέραν χαίρω παρακολουθῶν ἐμαυτῷ βελτίονι γιγνομένῳ. vide *ſupr. § 26. & l. 10. § 35.*

Μήτε τοῖς ἀνθρώποις συμβαίνοντων] Annot. Lugd. μήτε τι τοῖς ἀνθρώπ. σ. vide *infr. § 46.*

Ἀλλὰ πᾶν ἐυμφέρον ὀρθαλμοῖς ὁρᾶντα] Syntaxis poſcit ὁρᾶν. qia præceſſerat τὸ ἡγεμονικόν.

Χρώμενον ἐκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *l. 3. § 11.* & *ſupr. § 29.*

§ 44. Τοῦτον ἰσὰ τὸν χρόνον] ità Baſ. & Lugd. ego ἤδη malim. qòd, *l. 4. § 26.* κερδαντέον τὸ παρόν.

Τλῶ ὑστεροφημίαν] vide *l. 2. § 17. & l. 4. § 19.*

Οὓς βαρῦνται] *qos ægrè ferunt.* Schol. ad illud Thucydidis *l. 2.* ἐβαρύνοντο ἢ κῆδος ἔφερεν. ὃ δεῖ, inqit, λέγειν, ὅτι ἐβαρῦντο, ἢ βαρῦμαι, ἀλλὰ βαρύνομαι, &c. hoc nimirum ſenſu, opinor, negat τὸ βαρεῖσθαι uſurpari. Alioqi Plato etiam in *Sympoſ.* dixit, Ὁ δὲ Πόρος μεθυσθεὶς τὸ νέκταρος, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθών, βεβαρυμένῳ ἐνέδυ. vino, an ſomno, *gravatus dormicbat.* Marcus *ſuprà § 36.* βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρόν. Cæterùm τὸ βαρεῖσθαι μεταφορικῶς, prout Marco iſtìc, uſurpatum, havd temerè alibi deprehendes. Herodianus tamen *lib.* . ἐβαρύντό τε αὐτῷ τὴν ἐυγένειαν. *Eorúmqe nobilitatem ægrè, ſive gravatim, ferebant.*

Τί ἢ ὅλως πρὸς σὲ] ità *l. 4. § 19.* τί ἂν τοῦτ' πρὸς σέ;

Ἀπηχῶσιν] ità *l. 4. § 3.* τὴν κακὴν τ' ἀπηχώσεως.

§ 45.

§ 45. Ἄρόν με, ἂν βάλλε ὅπου θέλεις] vide Calani *ad Alex. epist. supr. ad* § 41. In Senec. *excerpt. Exulabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. in quamcunque terram venio, in meam venio. Nulla terra exilium est. Altera patria est. Patria est, ubicunque bene est. illud autem per quod bene est, in homine, non in loco est. In ipsius potestate est, quæ sit illi fortuna. Si sapiens est, peregrinatur; si stultus, exulat.* vide *l.* 5. § 16.

Ἐκεῖ γὰρ ἔξω τὴν ἐμὴν δαίμονα ἵλεων] Locus non faciet, qin mentem in statu recto & erecto custodiam. Philemon exul, interrogantibus, ὡς ἐυημέρηκε, *quàm prosperè ageret*, respondit, ὑμεῖς μὲν οὐκ οἴεσθε ὅπως πεπαιδεύσομαι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ἂν διατελῶ. *Vos minùs opinamini, qi in hoc statu me videtis. Ego enim semper bonus esse persisto.* pro ὅτι, ὃ vel οὐκ lego, ut sensus constet. Refert ex Telete *de exilio* Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἐξορίζω σε. ὅπου ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσται· καὶ γὰρ ἐνθάδε, ὅ διὰ τὸν τόπον οὔ μοι καλῶς, ἀλλὰ διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτοῦ ἀποφέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά. ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμά ἐστι καὶ ἀναφαίρετα, καὶ ἀρκεῖ μοι παρόντα, ὅπου ἂν ὦ, καὶ ὅ, τι ἂν ποιῶ. Senec. *ad Helv. c.* 5. *Adversus ipsam mutationem locorum, satis hoc remedii putat Varro, quòd quocunque venimus, eâdem rerum naturâ utendum est. M. Brutus, quòd licet in exilium euntibus virtutes suas ferre secum. utraque in unum collata plurimùm possunt. quantulum enim est, quod perdidimus? duo, quæ pulcerrima sunt, quocunque nos moverimus, sequentur; Natura communis, & propria virtus.* vide *l.* 7. § 53.

Συνεσταλμένη] *anxia.* Xyl. *confusa* Cas. ut συγχεομένη, vel συσχυομένη legisse videatur. qid si συνεστραμμένη legatur? *unà cum corpore constricta*, & vinculis quodammodo obnoxia. Apostol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 9. ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. Epictet. *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ πύραννος δήσει τί; τὸ σκέλος· ἀλλ' ἀφελεῖ τί; τὸν προαιρετικόν. τί δ' ἂν ὁ δήσει, οὐδ' ἀφελεῖ; τοῦτο προαίρεσιν. Vel *curis anxietatéque constricta, ac vincta.* ut Boëth. *consol. l. c. . Nubila mens est, vinctáque frænis, hæc ubi regnant.* Verùm illud, opinor, potiùs fuerit, qod Cas. secutus videtur. ità Epictet. *enchir. c.* 28. Εἰ μὲν τὸ σῶμά σου τις ἐκέστρεπτο τῷ ἀπαντήσαντι, ἠγανάκεις ἄν· ἔπι δὲ σὺ τοῦ γνώμου τοῦ σαυτοῦ ἐπιστρέπεις τῷ τυχόντι, ἵνα ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνη καὶ συγχυθῇ, οὐκ οἰσθήσῃ; Marc. ipso *lib.* 5. § 32. Διὰ τί συγχέσιν ἄτιχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ἐπιήμονα;

Ἆρα τοῦτο ἄξιον] Simmach. *l* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia est, ut motu meo digna sit. qid enim indignius, quàm sapientis affectum ex alicna pendere negitia?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 6. Epictet. *enchir. c.* 11. Ὅταν χαλᾷς τὸν παῖδα, ἐνδυμῶ ὅπ δύναται μὴ μεταλαβεῖν, καὶ μεταλαβὼν, μηδὲν ποιεῖσθαι ὡς θέλεις. ἀλλ' ἔχ ὅπως ὄζῃν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ μὴ ταραχθῆναι. Vitium subesse Volphio suboluit. itaqe pro τὸ μὴ, τό σε substituit. & pro ὄζῃν, ἔσῃ vel εἶν mavult. at rectiùs Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ταραχθῆναι. qanqam perperam apud Stob. ὅπως pro ὅπως legitur. Meliùs pro ἐνδυμῶ προσεπινοεῖ. Nam qare pro ἀλλ', κ., Volf. pro αὐτῷ, αὐτὸς Gesner. nihil erat. *Hoc*, inqit, *tecum cogita, non tam feliciter agitur cum servulo meo, ut me perturbari in illo sit situm.* Vide *supr.* § 42.

§ 46. Ἀνθρώπῳ οὐδενὶ συμβαίνειν τι δύναται ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπικόν] Senec. *ep.* 71. *Nihil eorum quæ ferenda sunt displicet. Nam qicqid cadere in hominem potest, in se incidisse non qeritur. vires suas novit; scit se esse onori ferendo.* vide & *lib.* 5. § 11. & *l.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 2. Evripid. *Orest.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινόν, ὥσθ' εἰπεῖν ὅτου
Οὐδὲ πάθους, οὐδὲ ξυμφορᾶς θνήλατος,
Ἥς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.
Nulla adeò fando terribilis oratio est,
Vel fors, vel irâ cœlitum invectum malum,
Natura qin humana patiundo id ferat. Grot.

Epictet. *l.* 1. *c.* 2. τῷ λογικῷ ζώῳ μόνῳ ἀφόρητόν ἐστι τὸ ἄλογον. vide ad § 15. Isocasii dictum.

Καὶ εἴωθεν, καὶ πέφυκεν] vide *suprà* § 41. τὸ κοινόν. & *l.* 4. § 33, 46. & *l.* 7. § 58. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm qeri, qòd spargaris in publico, aut inqineris in luto. eadem vitæ conditio est, qæ balnei, turbæ, itineris: qædam immittentur, qædam incident. Non est delicata res vivere. Longam viam ingressus es, & labaris oportet, & aristes, & cadas, & lassëris, & exclames, O mors, id est, mentiaris. Alio loco comitem relinqes, alio efferes, alio timebis: per ejusmodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter.* Et mox: --*Qicqid dixeris, multis accidit.*——*Nihil miremur eorum, ad qæ nati sumus: qæ ideo nulli gerenda, qia paria sunt omnibus. ità dico, paria sunt. Nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum autem jus est, non qo omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est. imperetur æqitas animo, & sine qerela mortalitatis tributa pendamus.*

§ 47. Οὐκ ἐκεῖνό σε ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτῶν κρίμα] vide *sup.* § 40. Epictet. *enchir. c.* 5. ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. & *disert. l.* 3. *c.* 19. Οὐδὲν ἄλλο ταράσσει, ἢ ἀκαθαρσίας αὐτόν ἐστιν ἡ δόγμα. Οὐδὲν γὰρ ἔστιν αὐτῷ δεινόν, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀδυνεία τῆς ἡμετέρας γίνεται πιθανόν. Dio. Prus. *orat.* 16. Senec. *de sap. constant. c.* 4. *Ad tantas inceptias feruentum est, ut non dolore tantùm, sed doloris opinione vexemur, more puerorum qibus metus

tus incutit umbra, & perſonarum deformitas, & depravata facies; lacrymas verò evocant nomina parùm grata auribus, & digitorum motus, & alia quæ impetu quodam erroris improvidi refugiunt.

Ἐξαλεῖφει σοι ὄφλ ἔστιν] Ità Clem. in *hortator.* ἐὰν ὑπομείνῃς τὰ ἐμποδὼν τῇ σωτηρίᾳ. vide *l.* 5. § 2. & *ſupr.* § 29.

Οὐ γὰρ παρά σε ἡ αἰτία τὸ μὴ ἐνεργεῖσθαι] Nè contriſteris, inquit, ſi honeſta molienti objectum fuerit, quod effectum & ſucceſſum impediat; cùm tu quod in te eſt, quodque tui eſt officii feceris; nec à te ſit quod effectu ſucceſſúque caruerit. Hoc ipſo argumento pii homines, Dei miniſtri cumprimis, ſolari ſeſe ſolent, ubi conatus ſuos advertunt, fructu, optato etiam magis càm ſperato forſan, deſtitui. Eſajas. *c.* 49. *v.* 4. *Etiamſi fruſtrà laboraverim, & inaniter, atque incaſſum vires meas conſumpſerim; officium tamen meum penes Jovam eſt, opus meum penes Deum meum.* Joan. Chryſoſt. *in Joan. Evang. orat.* 13. Οὐ γὰρ ὅτι ἦλθ γηπόνων, τοσαῦτα καὶ τὰ ἦλθ διδασκόντων ἔστιν. ὁ μὲν γὰρ γεωργὸς μὴ τὴν ἐναυσίαν παλλάκης μόχθος, καὶ τὴν ἀπορίαν ἐκείνῳ, καὶ τοὺς ἱδρῶτας, ἂν μηδὲν ἐξενέγκῃ ἦλθ πόνων ἄξιον ἡ γῆ, παρ' ἑλυὸς ἑτέρου διώκεται ἦλθ πόνων τινὰ παραμυθίαν εὑρεῖν, ἀλλ' ὑποστρέφει μετ' αἰσχύνης καὶ κατηφείας ἀπὸ τῆς ἄλω πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, ὑδένα ἔχων ἀπαιτῆσαι τῆς φιλοπονίας τῆς μακρᾶς τὴν ἀντῆδοσιν. ὁπὶ ὃ ἡμῖν ὧδὶν τοιοῦτόν ἔστι. καὶν γὰρ ἡ γεωργικὴ γῆ μηδένα ἐξενέγκῃ καρπὸν, ἡμῖν πάντα ὁπηδεξαμένων πόνον, ὁ καὶ ταύτης καὶ ἡμῖν κύριος ἀποφέρεται κινδύνοις ἡμᾶς ἀπροχειμάστοις ἐλπίσιν, ἀλλὰ δώσει τοὺς ἀμοιβάς. Ἕκαστος γὰρ, φησὶ, τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. (Apoſtoli ſunt *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 8.) κατὰ τὸν κόπον, ὁ κατὰ τὸ ἦλθ πεπραγμάτων τέλος. Et Bern. *ad Eugen. de conſider. l.* 4. *Unusquiſque propriam mercedem accipiet ſecundum laborem ſuum, non ſecundum proventum. Fac quod tuum eſt: Deus quod ſuum eſt, abſque tua ſolicitudine atque anxietate curabit. Planta, riga, ſer curam, & tuas explicuiſti partes: incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, non tu. ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus.* Qod & *ibidem* aliâ imagine non minùs idoneâ illuſtrat. *En plagam. tibi incumbit curatio. rides me forſan, fore incurabilem perſuaſus. Noli diffidere: curam exigeris non curationem. Audiſti, Curam illius habe.* (Luc. *c.* 10. *v.* 35.) *Et non cura, vel ſana illum.*

Non eſt in medico ſemper relevetur ut æger.

Cui adjici poterit, & illud Hieronymi in *epiſt. ad Pammach. & Occan. Qi Æthiopem invitat ad balneas; etſi nigredinem non aufert illi, certè vel pecuniam accipit ſibi: & licèt in illius candore non gaudeat, certè vel ſuo in lucro lætatur. Ità ſine dubio inobedientem qi divinis ſermonibus monet, qamvis refragantis peccata non tollat, mercedem tamen de miniſterio veræ caritatis ſibi acquirit.* Itaque iſtìc non Æthiops fruſtrà lavatur, nec operam ludit perditve, qi in eo etiam laborem impenderit. Siqidem ut Apoſtol. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 15. Εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σῳζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. Καὶ ὁ κόπος ἡμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ. Idem *ad eosdem ep.* 1. *c.* 15. *v.* 58. Neqe tamen conſideratio hæc, è piorum animis omnem prorſus anxietatem, ac triſtitiam eximit. Sicut enim χαρὰν καὶ στέφανον καυχήσεως ſuum ducunt ſuorum profectus. *ad Theſ. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 19. ità contrà, etiamſi non inutile planè, triſte tamen & cordolium graviſſimum eſt ipſis, ubi conatus hac in parte ſuos fruſtratos adſpiciunt. *ad Hebr. c.* 13. *v.* 17. & Jerem. *c.* 13. *v.* 17. Ideo Bern. *in Cant.* 42. *Animam meam liberavi. non capio conſolationem, dum mortem filii intucor. Qæ enim mater, etiamſi omnem qam potuit curam & diligentiam agrotanti adhibuiſſe ſe ſciat, ſi demum fruſtratam ſe viderit, & omnes labores ſuos eſſe penitus inefficaces, illo nihilominus morienti, propterea unqam à fletibus temperavit?* Verùm hæc rigidior juſtò Stoica diſciplina non admittit.

Οὐκ ἄξιον ζῆν μὴ ἐνεργωμένῃ τότε] Hoc eſt qod Clem. *ſtrom. l.* 4. de Philoſophis qibuſdam: Ἀντίκα συλλογὴν ἐξαγαγὼν τῷ ἀπιθάνῳ συγχωρῆσαν, εἴ τις τὸ πρόσωπον ὅτου τυράννου αὐτὸν, ὡς μηκέτι ὀπολελεῖφθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς πράξεως.

Ἀπὸ τοῦ ἐκ τοῦ ζῆν] Ità *l.* 5. § 29. τοῦ ζῆν ἐξιέναι. de Conſtantio Ammian. *l.* 22. *Abiit è vita.* & de Theodoſio Ambroſ. *epitaph. Abiit non obiit.* Cicer. *Tuſcul. l.* 5. *Mihi quidem in vita ſervanda videtur illa lex, qæ in Græcorum conviviis obtinetur, Aut bibat, inqit, aut abeat* (ἢ πινέτω, ἢ ἀπιέτω) *aut enim fruatur aliqis cum aliis voluptate potandi, aut nè ſobrius in vinolentiam vinolentorum incidat, antè diſcedat. Sic injurias fortunæ, qas ferre negcas, diſtugiendo relinqas.* Et ſubjungit: *hæc eadem, qæ Epicurus, totidem verbis dicit Hieronymus.* Non ſoli ergò Stoici iſtiuſmodi dictabant. Senec. *epiſt.* 91. *In eum mundum intravimus, in qo his legibus vivitur. Placet? pare. Non placet? qacunqe vis, exi.* & *epiſt.* 70. *Hoc eſt unicum, cur de vita non poſſimus qeri. bono loco res humanæ ſunt, qòd nemo niſi vitio ſuo miſer eſt. Placet? vive. Non placet? licet eò reverti, unde veniſti.* Epictet. *l.* 1. *c.* 24. τὸ ὃ κεφάλαιον, μέμνησο, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται· μὴ γένῃ ἦλθ παιδίων δειλότερος· ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἀρέσκῃ τὸ πρᾶγμα, λέγει, ὅτι οὐκ ἐπι παίζω. καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηταί ποτε ἐν τοιούτῳ, εἰπὸν, οὐκ ὅτι παίζω, ἀπαλλάσσου μίαν ὄ, μὴ θρήνει. sed vide *ad l.* 3. § 1.

Ἡ καὶ ὁ ἐνεργῶν] Xyl. aut Caſ. qid hîc legerint,

rint, havd eſt facile conjectu. Neqe enim verba, prout habentur, exhibere poſſunt, qod avt iſte avt ille reddidit. Ego opinor legendum, ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν. *diſcedas è vita cumulus.* i. e. *placido animo, qomodo & is ſolet diſcedere, qi id qod volebat aſſecutus eſt; ſimúlqe propitio etiam adverſus illud qodcunqe id fuerit, qod obſtiterat tibi, qò minùs id qod volebas efficeres.*

§ 48. Ἀκαλαμάκτην γίνεται τὸ ἡγεμονικὸν] vide ſupr. § 41. Flaccus. *carm. l. 2. od. 1.*

Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.

de qo viro verè viro Senec. ampliùs *de conſtant. ſap. c. 1. & 2.* qi & *ibidem c. 6. Bona viri ſapientis ſolidis & inexpugnabilibus munimentis præcincta ſunt. Non Babylonis illi muros contuleris, qos Alexander intravit. Non Carthaginis avt Numantiæ mœnia, non unâ manu captas; non Capitolium arcémve. Habent illa hoſtile veſtigium: illa qæ ſapientem tuentur, à flamma & ab incurſu, tuta ſunt: nullum introitum præbent, excelſa, inexpugnabilia, Dîis æqa.* Philo *de viri boni libert.* ex Xenonis ſententia, ὅτι θᾶττον ἀσχὴν βαπίσαι τις πλήρη πνεύματος, ἢ βιάσαιτο τὸν σπουδαῖον ὀνηνῆν ἄκοντα δέξασθαί τι ἧς ἀβουλήτων. ἀνένδοτον γὰρ καὶ ἀήττητος ψυχὴ, ὧν ὀρθὸς λόγος δόγμασι παγίοις ἐνέυρωσε. Senec. *de ſap. conſtant. cap. 4. Quid igitur? non erit aliqis qi ſapienti facere tentet injuriam? tentabit, ſed non perventuram ad eum. Majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, qàm ut ulla vis noxia uſqe ad illum vires ſuas perferat. Etiam cùm potentes, & imperio editi, & conſenſu ſervientium validi, nocere ei tentent; tam citra ſapientem omnes eorum impetus deficient, qàm qæ nervo, tormentiſve in altum exprimuntur, cùm extra viſum exiluerunt, citra cœlum tamen flectuntur. Qid tu putas, cùm ſtolidus ille rex multitudine telorum diem obſcurâſſet, ullam ſagittam in ſolem incidiſſe? avt demiſſis in profundum catenis Neptunum potuiſſe contingi? Ut cæleſtia humanas manus effugiunt, & ab his qi templa diruunt, avt ſimulacra conflant, nihil divinitati nocetur: ità qicqid fit in ſapientem protervè, petulanter, ſuperbè, fruſtrà tentatur.* qia ſcil. mens inconcuſſa manet, nec animum iſtorum qicqam attingit; ut Philo ſuprà, & Marcus iſtîc. Ità Epictet. diſſert. *l. 4. c. 5.* Δύναταί τις τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν βλάψαι; ὑδαμῶς. τί ἂν ἐπ ταράσσει; καὶ ὃ παρελθὼν εἰς μέσον, καὶ ἐκείνων καλαγελῶν, ὅσοι σε ἐλαπτεῖν δοκοῦσι, κηρύσσεις; Ἀνδράποδα ταῦτα οὐκ οἶδεν, ὑδὲ ὅτι εἰμι, ὑδὲ ὅτι με τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν· ὅτι ὑποσόδος αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά. ὅταν καὶ ὀχυρὸν πόλιν οἰκοῦντες καλαγελῶσι ἧς πλιορκήσαντες. Νῦν ἔστι τί πρᾶγμα ἔχουσιν ὁπ τῷ μηδενί; ἀσφαλὴς ὄζιν ἡμῖν τὸ τεῖχος· πολὰς ἔχομεν ὁπ πάμπλων χρόνον, τῷ ἄλλῳ ἅπασι παρεσκευμένοι. ταῦτά ὄζι τὰ πόλιν ὀχυρὸν καὶ ἀνάλωτον ποιοῦντα. ἀνθρώπῳ ὃ ψυχὴ ὑδὲν ἄλλο ἢ δόγματα· πίον γὰρ τεῖχος ὕπως ἰσχυρόν; ἢ ποῖον σῶμα ὕπως ἀδαμάντινον; ἢ ποία κῆσις ἀναφαίρετος; ἢ ποῖον εἰσιὸν ὕπως ἀνεπιβούλευτον; πάντα παντάχῃ ξυπτὰ, εὐάλωτα, ὁίσπερ τὸν ὁπωσῦν προσέχοντα, πᾶσα ἀνάγκη ταραττεσθαι, κακοπαθεῖν, σοβεῖσθαι, πιπτειν, ἢ ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὀρέξεις, φευκτικὰς ἔχειν τὰς ἐκκλίσεις. εἶτα ὁ θέλεμὸ τῷ μόνῳ ἀσφάλειαν διδοὺς ἡμῖν ὀχυρὸν ποιεῖν; ὑδ' ὑποπτεύοντες ὅτι ξυπτὸν καὶ ὕαλον, τὰ ἀθάνατα καὶ φύσει ἐλεύθερα ἐκπυνεῖν; divina planè hæc.

Εἰς ἑαυτὸ συστρέφειν] vide *l. 7. § 28.*

Ἀρκεῖσθαι ἑαυτῷ] Senec. *ep. 87. Nunqam major eſt animus, qàm ubi aliena ſepoſuit; & fecit ſibi pacem nihil timendo; fecit ſibi divitias nihil concupiſcendo.* vide ſuprà § 6. & *l. 5. § 14.*

Κἂν ἀλόγως παρατύχωσι] vide *l. 5. § 18. & l. 11. § 3.* Epictet. *l. 4. c. 7.* εἶτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις ὅταν διατεθῆναι πρὸς ταῦτα, καὶ ὑπὸ ἕξεως οἱ Γαλιλαῖοι ὑπὸ λόγου δ' καὶ ἀποδείξεως οὐ δύναται; qod avtem παρατυχεῖς Marcus hic, idem Epictet. *l. 2. c. 1.* ἀντιπαθεῖς dixit. ἐν ᾗ καταχθεὶς, ἐπιδείξεις, τίνα δύναται λογικὸν ἡγεμονικὸν, πρὸς τὰς ἀπερασίτους δυνάμεις ἀντιταξόμενον.

Ἀκρόπολίς ὄζιν] Mens, inqit, cujuſqe ratione munita eſt *arx tutiſſima*, ad qam ubi ſe qis recepe-rit, in ſecuro jam conſiſtit, verùm tutior nobis & inexpugnabilis revera, ad qam in omni diſcrimine confugere liceat, *arx* eſt, de qa Solomon *Proverb. c. 18. v. 10. Turris robuſtiſſima eſt nomen Jovæ; eò recipit ſe juſtus, & in tuto collocatur.* Et Marcus ercmit. *de leg. ſpirit. § 2.* Ἡ βεβαία πίστις, πυρὸς ὄζιν ἰσχυρός. Epictet. *l. 3. c. 26.* Πῶς ἂν ἀκρόπολις καλαλύεται; ὑ σιδήρῳ, ὑδὲ πυρὶ, ἀλλὰ δόγμασιν.

§ 49. Μηδὲν αὐτὸς ἐνδοθεν ὑπολεγε] Vide *l. 4. § 7. & l. 5. § 36. & ſuprà § 40. & l. 11 § 37.* Epictet. *diſſert. l. 3. c. 8.* Ὁ τὸς ἀνθρωπος· ἀλλο ὑδέν; ὑδέν. τὸ πῶϊον ἀπώλεσε. εἰς φυλακὴν ἀπῆλθε. Τί γέγονε; [τὸ πῶϊον ἀπώλετο.] εἰς φυλακὴν ἀπῆλθε. τὸ δ', ὅτι κακῶς πέπραχεν, ἐξ αὐτῦ ἔχας & προσίδησιν. & *c. 17.* Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται· καλῶς. ἂν τις πυθόμενος τί ὄζι τοῦτο; λέγε, ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. ἄλλο ἢ ὑδέν; ὑδέν. ὁ πατήρ μοι ὑδὲν δίδωσιν. [τί ὄζι τοῦτο, ὁ πατήρ μοι ὑδὲν δίδωσιν. ἄλλο ὑδὲ; ὑδέν.] ὅτι δὲ κακόν ὄζι τοῦτο, [τί] ἔξωθεν αὐτὸ δεῖ προσδοκᾶν καὶ προσκαλεῖσθαι; Ità enim reſtaurandus locus ille videtur. Atqe hoc eſt qod προσδοξάζειν Marcus dixit, *l. 7. § 64.* προσεπιδοξάζειν Epictetus. Hoc enim ex Epicteti ejuſdem διαλέξεων ab Arriano digeſtarum *l. 5.* qi jam interciſſe videtur, tanqam Stoicis familiare, & peculia-

re-

re vocabulum, adducit Gellius *l.* 19. *c.* 1. ubi sapientem dicit objectis visis terrificis ὑ συγκαταθεῖς, ἀδὲ προσεπιδοξάζειν, nec assentiri, nec ulteriùs aliquid adjicere, & opinari, qàm quod vilum ipsum renunciat. Neqe enim duo illa, quod Gellius fecisse videtur, confundenda prorsus & pro eodem habenda existimem. In hanc eandem sententiam Philemon Com. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Μείζω τὰ κακὰ πιέζει πολλοὺς, δ'ἄσολα,
Αὐτὴ δ' ἑαυτοῦ, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
Ὅσον, τέθνηκεν υἱὸς, ἢ μήτηρ τινὶ,
Ἢ τὴ Δί', ἄλλων ἢ ἀναγκαίων γέ τις.
Εἰ μὴ λάβοι τοῦτ', Ἀπίθαν', ἄνθρωπος ἦν ἴσως,
Τοσοῦτον χρόνον τὸ κακὸν, ἡλίκον ἔφην.
Ἐὰν δ' ἀθέως ὁ θεὸς, ὃν ἔτ' ἐλπίομαι,
Ἀπόλωλεν, ἐν ἑαυτῷ ἐὰν τοῦτο σκοπῇ,
Πρὸς τοῖς κακοῖς ἕξει ἕτερα συλλέγει κακά.
Ὁ δὲ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν,
Τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται, ἀγαθὸν ἢ λαμβάνει.
Here, persæpe homines graviora efficiunt mala
Ipsi sibi ipsis, qàm ea sunt naturâ suâ.
Excessit vitâ natus, aut mater puta,
Aut proxima aliqis ex necessitudine.
Id si qis sic accipiat; Nempe obiit diem
Homo natus; qantum fucrat, tantundem est malum.
Qòd si sic; Periit; non tuebor ampliùs;
Heu vita invita: qi ista secum deputat,
Is ad malum alia sibi consarcinat mala.
At qi rationis cuncta ad arbitrium vocat,
Is qod dolet deducit, retinet qod juvat. Grot.

Senec. *ep.* 78. *Levis dolor est, si nihil illi opinio adjecerit.*

Γνωρίζων] vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6 § 3. & *l.* 7. § 29.

§ 50. Τί δὴ καὶ ἐγίνετο ταῦτα;] Vide *l.* 6. § 36. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 6. Ἀλλὰ μύξαι μοι ῥᾶκος. τίνος ἓν ἔνεκα χεῖρας ἔχεις, ἀνδράποδον; ἢ γὰρ ἵνα καὶ ἀποκύπτῃς σαυτόν; τοῦτο ἓν ἄλογον μύξα γίνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ; καὶ πίσω κρεῖττον ἀποκύψασ' σε, ἢ ἐγκαλεῖ; vide quæ sequuntur. Chrysostom. *orat. de stat.* 1. Μὴ λέγωμεν, τίνος ἕνεκεν σωρεχώρησεν ὁ Θεὸς τὰ κωλύματα; διὰ τοῦτο γὰρ σωρεχώρησεν, ἵνα οὐ τῷ προθυμίαν τοῖς πολλοῖς δείξῃ μᾶλλον.

Ἔξω ἀδὲν ἔχει] Hoc est qod Seneca *ep.* 93. *Omnia qæ usqam erant, clusit; & seipsam sui finem fecit.* de natura principali. Et Empedocles pariter à Plutarcho lavdatus, *de placit.* Philosoph. *l.* 1. *c.* 18. à Theodoreto *therapeut. l.* 4 & à Stobæo *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 2. de mundo sive universo,

Οὐδέ τι τοῦ παντὸς κενεὸν πέλει, οὐδὲ περιττόν.
Nil est in toto vacuúmve supervacuúmve. Grot.

Εἰς ἑαυτὸν μελαδάνει] vide *l.* 7. § 23, 25.

§ 51. Μήτε ἐν ταῖς πράξεσιν ὀπτύειν] *Fluctuari*, Xyl. *tardum & remissum esse*, Cas. haud malè. ὀπτύειν, langvidè agere: tractum ab eqis, qi apud Medicos veterinarios ὀπτύειν dicuntur, cùm ilia *trahentes langvidè incedunt*, τὰ ὀπίσθια ἑλκόντες ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια, καὶ ἀποφέροντες, ὥστε ἀλλήλοις συγκρούειν. uti Aristot. *histor. animal. l.* 8. *cap.* 24.

Κρέασι, κρεανομῶσι.] Τὸ κρεανομεῖν propriè de *visceratione* usurpatur, in qa κρέα νέμονται, *carnes distribuuntur*. Homer. *Il.* 1. *v.* 216.

Πάτροκλ' ἐπεὶ μᾶλλόν τι ἐλὼν ἐπίνειμα τραπέζῃ
Καλεῖς ἐν κανέοισιν· ἀτὰρ κρέα νεῖμεν Ἀχιλλεύς.

i. e. ἐκρεανόμει, indè enim κρεανόμος. Evstath. *ibid.* Verùm Marcus noster istic aliter accipit, de immanium atqe efferatorum hominum truculentia, qi congeneres sibi mactant, ossáqe eorum *disfringunt tanqam ad ollam, carnes in frusta secant, velut ad lebetem:* ut Micheas loqitur, *c.* 3. *v.* 3. qod Cleoni minatur ille in Aristoph. *eqit.*

Πεπεικόμμαθ' ὑπ σου σκυτάλου. i. e. ὑπ' ἐμοῦ κολακόφωνος τὸ σῶμα. *Schol.* Ità vocabulum usurpavit Constant. Manasses in *breviario historico de Domitiano*,

Διφῶν αἵματος καὶ σταγόνων, καὶ μάγειρος ἀνδρῶν
Κρεανομῶν ἀσυμπαθῶς.— Sed & Clemens Alex. in *hortat.* ubi Penthei discerptionem Διάγγον κρεανομίαν appellat: Idémqe de Bacchicis orgiis *ibid.* & ex eodem Evsebius *præpar. l.* 2. *c.* 5. ex Clementis codicibus emendandus. Διόνυσον μανόλλῃ ὀργάζουσι Βάκχοι, ὠμοφαγίᾳ τῷ ἱερομανίᾳ ἄγοντες, καὶ τελίσκουσι τὰς κρεανομίας ἐπὶ φόνῳ. Eodem sensu τὸ καλαχρεύειν ab Herodoto usurpatur, *l.* 7. ubi de Pytheo Ischenoi filio, ὃς ἐς τοῦτο ἀντέιχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. *donec velut in laniena, frustratim concisus est:* καλεκερματίθη.

Ὅσον εἴ τις περάσας πηχῦν διαυγῆ, καὶ γλυκέᾳ, βλασφημοίη αὐτῶν] Senec. *de benefic. l.* 7. *c.* 31. *Non est mihi relata gratia. qid faciam? qod dii omnium rerum optimi autores: qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perseverant. Alius illis objicit negligentiam nostri, alius iniqitatem, alius illos extra mundum suum projicit & ignavos, bebetésqe, fine luce, fine ullo opere, destituit: Alius solem, cui debemus, qòd inter laborem qietémqe tempus divisimus, qòd non tenebris immersi, confusionem æternæ noctis effugimus, qòd annum cursu suo temperat, & corpora alit, sata evocat, percoqit fructus, saxum aliqod, aut fortuitorum ignium globum. & qidvis potiùs qàm deum, appellat. Nihilominus tamen more optimorum parentum, qi maledictis suorum infantium arrident, non cessant dii beneficia congerere de beneficiorum autore dubitantibus: sed æqali tenore bona sua per gentes populósqe distribuunt unam potentiam sortiti, prodesse Spargunt opportunis imbribus terras, maria flatu movent, siderum cursu notant tempora hyemes æstatésqe interventu lenioris spiritûs molliunt; errorem labentium animorum placidi, atqe*

propitii

propitii ferunt. imitemur illos. Meliúsq; multò Dominus Christus. Mat. *c.* 5. *v.* 44, 45. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Sive ut Luc. *c.* 6. *v.* 35. καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστι ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. vide *l.* 7. § 14, 69. Minus est quod de lapide Epictet. *l.* 1. *c.* 25. qàm quod Marcus hîc de fonte; Πηγαὶ λίθον λοιδορεῖ, καὶ τί ποιήσεις; ἂν ἕν τις ὡς λίθον ἀκύρη, τί ὄφελος τοῦ λοιδορουμένου; ἂν δ' ἔχει τὴν ἀθανασίαν τὸ λοιδορούμενον ὑπομένον, τότε ἄνεσις ἦν. Ità lego conjunctim, quod codices sed perperam divisim ἐπὶ βάθεσιν exhibent. unde vet. lex. βάθεσιν procudit, quod *scalam* significet.

Πηγὴν ἀένναον] fontem perennem; qi non fallax, ut torrentes Temæ, Job. *c.* 6. *v.* 14, 20. Nasoremed. *l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.

Cotys, apud Anton. *Meliss. l.* 2. *c.* 1. ἐώρακα γειμάρρους πολλὰς μείζους μὲν ἀεννάου, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον. Senec. *ep.* 95. *Non promittet talem in perpetuum, qi casu bonus est.* facit huc quod de gratia divina, qa fitos is imbuit, Christus. Joan. *c.* 4. *v.* 14. γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Φῦσι σαυτὸν] *compone te*, Xyl. *gigne te*, Cas. phrasis duriuscula, & syntaxis insolens. itaqe suspecta mihi lectio. qam tamen si retinere libuerit, qia alia commoda non occurrit, malim vertere, *congenitam & qasi nativam fac tibi usu atqe industriâ jugi libertatem.* In hoc te assiduò exerce, ut virtus qasi in naturam transeat tibi. qod Clemens *strom. l.* 7. τῷ ἀεὶ ἀναπόλλυτον τὴν ἀρετὴν ἀσκήσει γνωστικῇ περιειλήφθω, φυσιοῦται ἡ ἕξις· καὶ καθάπερ τῷ λίθῳ τὸ βάρος, ὅτως τῷ δι' ἡμῶν ἐπιγνώμονι ἀναπόβλητος.

§ 51. Τίς ἔν φαίνεται ὧν ὁ τὸν ἧττον κρειττόνων ἔπαινον φεύγων ἡδιόν· ἢ οἱ ἧττ'] Ità Basil. qod Xyl. & Lugd. in ἥδιον verterunt, Xyl. sic reddidit, *uter verò tibi elegantior videtur, is qi plaudentium fugit laudem, an illi, qi neqe ubi, neqe qi sint, cognoscunt?* ergò juxta Xylandrum etiam transponenda fuerint verba; legendúmqe τίς ἐν ἥδιον φ. σοι. vel τίς ἐν φ. σ. ἥδιον &c. Casavb. qid legerit, havd est conjectu proclive. cæterùm, ἢ illud in clavsula novissima excludit. Sic enim vertit; *Qalem ergò censes illum esse, qi tanqam rem momenti alicujus proponit sibi strepitum plausúmqe hominum, qi neq ubi sint, neq qi sint, ipsi norint.* Forsan, φεύγων ἢ διώκων fuerit. ut *l.* 11. § 10. ὅτε φεύγων ὅτε διώκων ἐφάνη. ità legendo vel sic potest concipi; *Qalis ergò tibi is videtur, qi vanos hominum plausus vel aversatur, vel avcupatur;* (siqidem is ad qid natus sit non videtur attendere.) *vel ii etiam, qi neq ubi sint, neq qi ipsi sint, norunt?* vel etiam Casavbonum seqendo, qi v. h. p. v. av. v. avc. qi neq ubi sint, &c. Liceat bona cum lectoris venia, aliam insuper de loco isto susqicionem meam proponere. Fieri potest, ut Marcus scripserit, ὁ τὸν ἧττ' κρειττόνων ἔπαινον ἢ εὐφημίαν διώκων, ut ex ἢ εὐφημίαν, illud φεύγων ἢ enatum sit: vel etiam ὁ τὸν ἧττ' κρειττόνων ἢ [φόβον] φεύγων, ἢ ἔπαινον διώκων, ut φόβον interciderit, ἢ alterum in proximam clavsulam transierit, per excriptoris oscitantiam. Siqidem ἔπαινον φεύγειν, sive lavdem variorum hominum fugere, res est lavdis potiùs qàm vituperii. vide *l.* 10. § 13. Cæterùm alii viderint. τίς autem, ἀντὶ τοῦ πιός τις freqentius est, qàm ut multis moneri opus sit.

§ 53. Ὅς ἐκ ἀρέσκει ἑαυτῷ] vide *ad l.* 3. § 4. Senec. *de tranqill. c.* 2. *Innumerabiles proprietates sunt, sed unus effectus vitii, displicere sibi.* Διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς (οἱ φαῦλοι) καὶ ἑτέροις μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἀλλ' ἧττον. Aristot. *etb. l.* 9. *c* 4. Senec. idem *ep.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? Non est unius una.* Flaccus *epist.* 1.

Iidem eadem possunt horam durare probantes?

qasi dicat, non possunt.

§ 54. Συμπνεῖν] Arnob. *l.* 2. *Auras accipiunt naribus & per arbelitum reciprocatas reddunt; & nos spiritum consimiliter, & respiramus commeatibus crebris.* vid. *l.* 9. § 8.

Συμφέρεσθαι τῷ θεῷ χωρὶς πάντα νεφῷ] i. e. Deo sive numini divino, consentire; qod ὁμογνώμονα εἶναι dixit, *l.* 9. § 1. συνεφᾶν. *l.* 10. § 21.

Πάντη κέχυται καὶ διατρόπτικε] animam mundi, sive mentem, vult in omnia diffusam, & permeantem universa; de qa *ad l.* 4. § 40. eam Deum esse agnoscunt Stoici ipsi; qem & Jeremias *c.* 23. *v.* 24. ait, *cælum & terram implere; intra* nimirum *omnia, nec inclusum; extra omnia, nec exclusum;* ut Hildebertus *in symbol.* Unde dictum Empedocli, *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nusqam.* Trithem *ad Cæsar. q.* 1. qanqam Jo. Gerson *super Magnificat. conc.* 3. supplendum monet; *nisi in scipso.* Cæterùm Jul. Scalig. *de subtil. exerc.* 363. *Trismegistum, sed pessimè, dixisse, Deum esse, cujus medium in centro, circumferentia ubiqe.* Optimè Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.*

§ 55. Οὐδὲν βλάπτει τὴν κόσμιον] ità *l.* 5. § 35. τί γὰρ βλάβη τῇ κοινῇ;

Οὐδὲν βλάπτει τὴν ἕπεσιν] vide *ad l.* 2. § 1.

Μόνῳ γὰρ βλαβερὸν ὄντι] Malitia sive vitium, habenti

habenti ſolummodo malum eſt, & domino ſuo duntaxat nocet. Hierax Pythagoricus in *lib. de juſtitia* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ὁ κατάρχων αὐτὸς περὶ ἑαυτὸν ἀδικεῖται μᾶλλόν τινων ἑαυτὸν ἀγνοῶν ἀδικεῖ. ἐν μὲν γὰρ μόνον ὁτὶ τὸ ἀδικούμενον ἐν παντὸς ἦν ψυχὴ· τὸ δὲ ἀδικοῦν, καὶ ὑπερβελλόν ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικοῦντι, καὶ χεῖρ τῶ ἀδικουμένῳ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἔλαττον, (βλάπτει,) τὸ δὲ πλεῖον ἔλαττον μὲν τὸ ἀδικεῖσθαι μέλλοντα, πλεῖον δὲ τὸ ἀδικεῖν διανοούμενον. ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτῶν τὰ κίνησιν λαμβάνει καὶ τὰ ὕπαρξιν. ἐγχειρίδιόν τινων, τὸ τεκόντα πρῶτον ἀνάπτει, καὶ πεῖν τεκεῖν ἐν ταῖς ὠδῖσι φλέγει, καὶ δίψα λυμαίνεται, καὶ τῷ ὑπ' αὐτῆς ἰῷ χρώζει δύσοπτον τὸ βαρύ. ὅτε γὰρ τῷ πυεῖ τῶν τεκόντων ὕλην διελθεῖν δυνατὸν [πρὸς] τῶν ἄλλων λύμην, πεῖν παντελῶς αὐτὸν ἀναλῶσαι. ὅτου καὶ πᾶς ἀδικος, αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γίνεται, πεῖν εἰς ἄλλους ἀφίναι. Itaque efferos hoſce animi affectus, ſive πάθη, Themiſtius *orat. quinqen.* confert καληγεῖς νοσήματα, ὡς αὐτὸν πρῶτον πιαίνοντα καὶ διαπαύοντα τῶν ψυχὴν, ἢ ἐντέτηκα. ità ſiquidem Pantinus locum corruptum dubio procul cenſet reſtituendum. cætera forſan feliciter ſatis: ultimum illud ἢ ἐντέτηκα, quod ille vertit, *cui intabuit*, minùs placet, malim ἢ ἐντέτηκε, *cui innaſcitur*; quemadmodum Ariſtoph. *veſp.* νόσον ἀρχαῖαν ἐν τῷ πυῒ ἐντετοκέναι. Senec. *epiſt.* 81. *Minimum ex neqitia leviſſimúmque ad alios redundat: quod peſſimum ex illa eſt, & (ut ità dicam) ſpiſſiſſimum, domi remanet, & premit habentem. quemadmodum Attalus noſter dicere ſolebat, Malitia ipſa maximam partem veneni ſui bibit. Illud venenum, quod ſerpentes in alienam perniciem proferunt, ſine ſua continent, non eſt huic ſimile: hoc habentibus peſſimum eſt.* Verùm ulteriùs, iſtis Marcus noſter progreditur. Maleficus qisque ſe primùm, ſe præcipuè lædit, inquiunt illi: ſe ſolùm, iſte. Veneni ſui maximam partem exorbet ipſe, aiunt illi, totum prorſus, iſte. vide *infrà* § 59.

Ὁπόταν πρῶτος ὦτων διελέσθαι] In ipſius, inquit, eſt arbitrio, quamprimum ipſe voluerit, malitiam ſuam deponere. vide *lib.* 2. § 11. & *l.* 7. § 71. Senec. *Hippolyt.* 1. 2.

Pars ſanitatis, velle ſanari ſuit.

Ità Jacſonus noſter *in ſymbol. part.* 2. *lib.* 2. *c.* 6. § 3. *pars eſt morbi nolle ſanari: pars ſanitatis, velle ſanari.* Secùs nimirum, quàm in corporis affectibus. ὁ γὰρ, εἰ βάλοντο ὑγιάνειν, ὑγιάνειν. Ariſtot. *eth. Eudem. l.* 7. *c.* 2. Joan. Chryſoſt. *in Gen. orat.* 19. ὁ γὰρ καθάπερ ἐπὶ τῶν σωματικῶν θεωμάτων ὀξὺν ἰδεῖν, ὅτω καὶ ἐπὶ τῆς θεωρίσεως. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν σωματικῶν, ἀκίνητά ὄζι πολλάκις τὰ τῆς φύσεως πάθη· ἐπὶ δὲ τῆς θεωρίσεως ὐδὲν τοιοῦτον. ἀλλ' ἔστι πολλάκις διελήσαντα καὶ τὴν φαῦλον μεταβαλέσθαι αὐτομολῆσαι καὶ γλαῦκα ἁλόντα, καὶ τὸν κλέπτην ῥαδυμήσαντα πρὸς τὸν κακίαν ἐξολισθῆσαι. ἐπεὶ ὧν αὐτίξυσον ἡμῖν τὸν φύσιν εἰργάσατο ὁ τῶν ὅλων θεός, —— ἐκ ἀνάγκαν ὀπτίδησιν, ἀλλὰ τὰ φάρμακα καταλλήλα ὑπιδεῖς, ἀφίησιν ἐν γνώμῃ τὸ κάμνοντος κεῖσθαι τὸ πᾶν. vide *ad l.* 10. § 13.

§ 56. Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν] vide *l.* 2. § 1. & *infr.* § 59.

Ἡ τὸ πλησίον κακία ἐμὸν κακόν] vide *ſupra* § 50. & *l.* 4. § 43. Epictet. *l.* 3. *c.* 18. Τί σοι καὶ τοῦ ἀλλοτρίου κακοῦ; & *c.* 24. τὸν δ' ἐσθλὸν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, ὥσπερ ἄξιον, τὸν προαίρεσιν ἡμῖν καὶ παντικῶς περιεσάμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις. ubi reſtituenda vocula una quæ intercidit, θεὸς, ut τῷ θεῷ, quod præceſſerat, reſpondeat, & ἐν τῷ κακῷ ſupplendum ὁ θεός.

Οὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ] vide *l.* 2. § 11.

Ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν] Epictet. *enchir. c* 25. ὃ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δ' ἄλλον, ὃ μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. Senec. *epiſt.* 70. *Bono loco res humanæ ſunt, quòd nemo niſi vitio ſuo miſer eſt.* Jo. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 18. Ἐυδεὶς γὰρ ὑμᾶς ἀθλίους ποιῆσαι δύνηται, ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς πείσωμεν ὥσπερ ἔν ὑδὶ μαχαίρᾳ, ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς ἐργασώμεθα μὴ τῷ τῶ θεῶ χάριν. vide *l.* 10. § 13.

§ 57. Ὁ ἥλιος καταυγάζει δικαίως] Simile quiddam de Deo & mente humana, Senec. *de beat. vit. c.* 8. *Mundus cuncta complectens, rectórque univerſi Deus, in exteriora quidem tendit, ſed tamen in totum undique in ſe redit. idem noſtra mens facit: cùm ſecuta ſenſus ſuos, per illos ſe ad externa porrexerit, & illorum & ſui potens ſit, & in ſeſe revertatur.* Et *epiſt.* 41. *Quemadmodum radii ſolis contingunt quidem terram, ſed ibi ſunt unde mittuntur: ſic animus magnus, & ſacer, & in hoc demiſſus ut propiùs divina noſcèmus, converſatur quidem nobiſcum, ſed hæret origini ſuæ: illinc pendet, illuc ſpectat, ac nititur: noſtris tanquam melior intereſt.* Minut. in *Octav. Deo cuncta plena ſunt: ubique non tantùm nobis proximus, ſed infuſus eſt. in ſolem adeò rurſus intende. Cœlo affixus eſt; ſed terris omnibus ſparſus eſt, pariter præſens ubique intereſt, & miſcetur omnibus.*

Οὐ μὴν ἐκπέπτωκε] De ſole itidem Julian. *orat.* 2. Τὸ φῶς ἡ ὑδὶς αὐτὸν ἀφαιρεῖται. ἀλλ' ὑδὲ αὐτὸς αὐτὸν ἀφαιρεῖται φωτὸς, τῶν στιλπνὸν ἐξ ἑαυτοῦ ἰσαιθῶν ἀφιλάμπων, καὶ μεταδιδοὺς αὐτῶ τῆς αὐτῆς φύσεως. ὑδὲ τὸν μέγαν καὶ θαυμαστὸν ἔτιν κόσμον ἐμπλήσας * αὐτῆς [αὐτὸν vulg. αὐτῶ emendant perperam.] καὶ ἡμέρας. ἀεὶν ὑδὲ ἀπὸ ἀγαθοῦ ἀρετῆς μεταδιδοὺς ἄλλῳ, τῷ μεταδιδόντι μέσον ἔχων ἐφάνη ποτέ. De face pariter Tatian. ad Græc. Ἀπὸ μιᾶς δᾳδὸς ἀνάπτεται μυρία πολλὰ, τῆς δὲ πρώτης δᾳδὸς διὰ τὸ ἐξαφθῆναι πολλῶν δᾳδῶν οὐκ ἐλαττοῦται τὸ φῶς. Quod Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1.

Homo,

Homo, qi erranti comiter monſtrat viam,
Qaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit:
Nihilo minùs ipſi lucet, cùm illi accenderit.

'Ακτῖνες ἀπὸ τοῦ ἐκτείνειν λέγονται] In notationibus ludere, & conatu parùm felici, Chryſippo Stoicisque ſolenne fuit. Marcus iſtîc ἀκτῖνας dici vult ſolis radios παρὰ τὸ ἐκτείνειν ab *extendendo*; minùs probabiliter. Neqe enim ſolent præpoſitiones in deductis hac ratione immutari. Meliùs Grammatici παρὰ τὸ ἄγειν deducunt: ἄγω, ἄξω, ἦχα, ἆγμαι, ἤχθη, ἀκτίς. Neqe enim Etymologo accedo derivanti παρὰ τὸ ἄγω, τὸ φέρω, ὅτι πάντα ἐκτείνεται (qod & Marcus iſtîc) πάντη φέρεται. Malim παρὰ τὸ ἄγειν ἢ τὸ ἀγνύειν, τὸ κλάειν. i. e. frangere: unde & ἀκτὴ litus, ad qod undæ alliſæ franguntur, & ἀκτῖνες ſolis radii, qòd πρὸς τὸ στερέμνιον ut Marcus loqitur, i. e. *ad corpora ſolida refringantur.*

Πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα] Senec. *epiſt.* 92. *Sed qædam ſoli qoqe obſtant. At ſolis vis & lux integra eſt etiam inter oppoſita: & qamvis aliqid interjaceat, qod nos prohibeat ejus aſpectu, in opere eſt, curſu ſuo fertur. qoties inter nubila luxit, non eſt ſereno minor, nec tardior qidem; qoniam multùm intereſt, utrùm aliqid obſtet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti oppoſita nihil detrahunt. non eſt minor, ſed minùs fulget: nobis forſitan non æqè apparet ac nitet; ſibi eadem eſt, & more ſolis obſcuri, in occulto vim ſuam exercet. hoc itaqe adverſus virtutem poſſunt calamitates, & damna, & injuriæ, qod adverſus ſolem poteſt nebula.*

'Επιλαμπὲν τὸ σκότος] Tren. *adv. hæreſ. l.* 4. *c.* 28. *qi in lumine ſunt, non ipſi lumen illuminant, ſed illuminantur & illuſtrantur ab eo.*

'Αυτὸ δὲ ἑαυτὸ στερῆσαι] Corpus opacum ſolis radios non admittendo, lucis beneficio ſeſe privat, ſoli nihil detrahit. ità qi officium ſuum præſtanti ſe opponunt, bono, qo frui poterant, ſe privant, aztori ſive actori nihil obſunt.

§ 58. Ἤτοι ἀναίσθησίαν φοβεῖται, ἢ ἀίδιον ἀτρεπίαν] Frigidum ſanè, frivolúmqe nimis adverſus mortis metum ſolamen; *aut nullum es poſt mortem ſenſum habiturus, aut aliusmodi qàm nunc habes.* Hoc eſt, qòd Senec. *epiſt.* 82. *adverſus mortem minuta jaculari; ſubulâ le[illegible] excipere.* poteſt enim & ſenſus, qi nunc eſt, manere, manebitqe in improbis, ut tamen aliusmodi cruciatus perſentiſcant, qàm dum hîc viverent, unqam experti fuerint.

'Αλλοῖον ζῷον ἔσῃ] nihil hoc eſt neceſſe.

Τοῦ ζῆν ὁ πάνυ] Atqi hoc eſt ipſum miſerarum omnium cumulus & culmen; qòd improbis ἅπαξ ἀποθανεῖν ἀπόκειται. *ad Hebr. c.* 9. *v.* 27. ſemel tantùm mortem obire liceat. qod Sophocl. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 120.

Θανεῖν γὰρ οὐκ ἔξεστι τοῖς αὐτοῖσι δίς.
Namqe homini eidem bis datum non eſt mori.

Poſt mortem ſemel obitam, in morte ſecunda, qæ ſic dicitur *Apoc. c.* 20. *v.* 14. qâ ζῶντες ἐβλήθησαν εἰς λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐκ θεοῦ, *ibid. c.* 19. *v.* 20. iteratò mori non detur. Bern. *ad Evgen. de conſider. l.* 5. alludens ad illud Eſajæ *c.* 66. *v.* 24. & Marci *c.* 9. *v.* 44. *Ubi vermis nunqam moritur; nec ignis unqam extinguitur. Horreo vermem mordacem, & ignem vivacem. Horreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ morientis. Hæc eſt ſecunda mors, qæ ſemper occidit, nunqam peroccidit. qis det illis ſemel mori, ut non moriantur in æternum? qi dicunt montibus, Cadite ſuper nos, & collibus, Operite nos.* (Luc, *c.* 23. *v.* 30. & *Apoc. c.* 6. *v.* 16.) *qid niſi mortem mortis beneficio, aut finire, aut evadere volunt?* denique, *invocabunt mortem,* ait, *& non veniet.* Apoc. *c.* 9. *v.* 6. *Qàm miſerum eſt avtem,* ut Adrianus Imper. olim, *mortem optare, & mori non poſſe?* ſive, ut chorus apud Senec. *Agamem.* 3. 2.

O qàm miſerum eſt neſcire mori!

Imò, *qid miſerius, qàm,* qod Bern. *ibid. ſemper velle qod nunqam erit, & ſemper nolle qod nunqam non erit? Non eſt dubium multò fore deterius his qi ſic erunt, qàm his qi omnino non erunt.* Idem *in Cant. ſerm.* 35. ſiqidem *anima in eo ſtatu poſita, & beata eſſe perdit, & eſſe non perdit. qa ex re cogitur ſemper, ut & mortem ſine morte, & defectum ſine defectu, & finem ſine fine patiatur: qatenus ei & mors immortalis eſt, & defectus indeficiens, & finis infinitus.* Gregor. Rom. *dialog. l.* 4. *c.* 45. ſive, ut idem, ſi utriuſqe avtor idem, *in Job. l.* 9. *c.* 48. *Fit ergò miſeris mors ſine morte, finis ſine fine, defectus ſine defectu; qia & mors ſemper vivit, & finis ſemper incipit, & defectus deficere neſcit.* Ità, *erunt illîc homines ſemper in morte, ac per hoc nunqam viventes; nunqam mortui, ſed ſine fine morientes; vitæ morituri, & morti ſine fine victuri. Nunqam avtem erit homini pejus in morte, qàm ubi erit mors ipſa ſine morte.* Avguſt. *de civit. dei l.* 13. *c.* 11. & *homil.* 16. Atqe hoc Joan. Chryſoſtomus opinatus eſt voluiſſe Apoſtolum, *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 3. *v.* 15. cùm diceret, Σωθήσεται, ὅτως δὲ διὰ πυρός. ac ſi σωζεσθαι διὰ πυρὸς, idem ſit qod ἐν πυρὶ σώζεσθαι. Verùm aliud prorſus illud eſt, de qo videatur Joſ. Scaliger. *notis ad N. T.* Cæterùm hinc qerelæ illæ apud Jobum *c.* 3. *v.* 18. *Cur ærumnoſo lux amplius datur, & vita amaris animo protrahitur? qibus mortem poſtulantibus non adeſt illa, qamvis eam præ theſauris abditiſſimis reqirant: qi lætarentur ac præ gavdio exultarent, ſi ſepulcrum adire avt repetere liceret.* Et Avſon. *idyl.* 15.

—*Futurna reclamat,*
Qòd vitam dedit æternam? cur mortis ademptа eſt
Conditio? ſic Cavcaſea ſub rupe Prometheus
Teſtatur Saturnigenam, nec nomine ceſſat...
Incuſare Jovem, data ſit qòd vita perennis.

Ità

Ità, qòd Plin. *l.* 25. *c.* 3. *Ea vita conditio est, ut mori etiam optimi portus sit*; siquidem ut Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Θανεῖν ἀρειόν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως.
Satius mori, qàm vivere infeliciter.

Et Sophocl.

Τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον, ἢ τὸ ζῆν κακῶς.
Non esse præstat quippe qàm malè vivere.

Et Æschylus *Ixione:*

Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος εὐπρόσδεκτος·
Τὸ μὴ γενέσθαι δ' ἐστὶν, ἢ φυτεύσαι
Κρεῖσσον, κατ' ἄνδρα πεφυκὸς ἀλγεινῶς.—
Laboriosa ætate mors felicior:
Natúmque non fuisse, qàm esse existimo
Melius viro illi, sæva cui tolerantia sunt.

qantò magìs ea si æterna fuerint, & in æternum subeunda: qomodo idem in *Prometh.*

—κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν,
Ἢ τὰς ἀπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.
—satius est semel mori,
Qàm trahere miseros vita qot numerat, dies.

Hoc est, qod Christus Dominus, Matth. *c.* 26. *v.* 24. *Καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.* Cui ego credere malim, qàm viro eruditissimo, qi in contrarium contendit, deterioris conditionis esse, omnino non esse, qàm esse in miseria pœnæ interminatæ. Rectiùs solidiùsqe Lysias *adv. Phæniam* ab Athenæo *l.* 12. lavdatus: ubi Cinesiam acerbissimè perstrinxerat, *Ὡς ἀσεβέστατον ἁπάντων καὶ παρανομώτατον ἀνθρώπων γεγονότα, καὶ τιτρώσκειν θεοὺς ἐξαμαρτόντα, ἃ τοῖς ἄλλοις αἰσχρὸν ἔστι καὶ λέγειν.* Nec non congerrones illius *Ἀντὶ Νυμφιαστῶν Κακοδαιμονιστὰς σφισιν αὐτοῖς τύμμα θαμφὸς, ὃς ἀφ' ἑσπέρας θεῶν καταγελᾷ·* subjicit statim, *Ἐκείνων μὲν ἕν ἕκαστος ἀπώλετο, ὧνπερ εἰκὸς τοὺς τοιούτους· τοῦτο δ' ὑπὸ πλείστων γινωσκόμενον ὅτι θεοί εἰσιν, ὥστε τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν βέλτιον ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις.—Τὸ μὲν γὰρ ἀποθανεῖν, ἢ κομιδῇ νεμιλμως, κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστι· τὸ δ' ὅτων ἔχουσα τοσοῦτον χρόνον διατελεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκουσα μὴ διώασθαι τελευτῆσαι τὸν βίον, τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς τὰ τοιαῦτα, ἅπερ ἔτος, ἐξημαρτηκόσιν.* Spectant horsum illa Senecæ *Medeâ* 5.

Jas. *Infesta memet perime.* Med. *Misereri jube.*

Et *Agamemn.* 5. 3.

E. *Concede mortem.* C. *Si recusares, darem:*
Rudis est tyrannus morte qi pœnam exigit.

E. *Mortem aliqid ultra est?* C. *Vita, si cupias mori.*

Sed & Svetonii illa de Tiberio *l.* 3. *c.* 61. *Mori volentibus vis adhibita vivendi. Nam mortem adeò leve supplicium putabat, ut cùm audîsset unum ex reis, Carnubium nomine, anticipâsse eam; exclamaverit, Carnubius me evasit. Et in recognoscendis custodiis, precanti cuidam pœnæ maturitatem, respondit; Nondum tecum in gratiam redii.* Deus certè cum mortis æternæ addictis nunqam in gratiam est deinceps rediturus, utpote qibus interminetur (nec vanæ sunt minæ Dominicæ) *& memoriam certissimam damnandorum, & oblivionem plenissimam damnatorum*; utì disertè Ruffinus; videndus *comment. in Oseam l.* 1. *ad c.* 1. *v.* 6. Frigidum ergò solamen, vitam non desituram, ubi morte ipsâ potest esse vita millies multò acerbior.

§ 59. *Ἀλλήλων ἔνεκεν*] vide *ad l.* 2. § 1. & *supra* § 56.

Δίδασκε ἢ φέρε] vide *l.* 5. § 28. & *l.* 6. § 25. Varro *satyr. Menipp.* de mariti officio; referente Gellio *l.* 1. *c.* 17. *Vitium uxoris aut tollendum, aut ferendum est. qi tollit vitium, uxorem commodiorem præstat: qi fert, sese meliorem facit.* Malè autem Xyl. *Δίδασκε disce*: imò, *doce, corrige, evince, redargue.*

§ 60. *Καὶ ὅταν εὐλαβῆται, καὶ ὅταν δεῖ πλὴν σκέψιν φέρῃ*] Xyl. & Cas. *τὸ εὐλαβεῖσθαι καὶ δεῖ πλὴν σκέψιν φέρειν*, eódem referunt, cùm diversas & disparatas mentis operationes designari, *καὶ ὅταν* illud bis positum clarè satis ostendat. Non est itaqe istîc *τὸ εὐλαβεῖσθαι cavtum esse*, qod neqe simpliciter unqam, opinor, significat; *sed cautè agere*, sive *cautè in re aliqa versari*: hoc autem in loco potiùs, *declinare*, sive *cautè defugere.* Sicut Latinis *metuere*, pro, *cavendo fugere & effugere.* Flaccus *carm. l.* 2. *od.* 2.

Illum aget pennâ metuente solvi
Fama superstes.

i. e. solvi cavente, & cavendo effugiente, nè *solvatur.* & *l.* 3. *od.* 11.

Qæ velut latis eqa trima campis,
Ludit exultim, metuitqe tangi.

i. e. tactum declinat. ità Græcis: *τὸ εὐλαβεῖσθαι, cautè declinare, avertari, fugere.* Isocrat. *ad Demon.* § 9. *εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, καὶ φεύγειν ὧσιν.* i. e *averte, declina.* Plato *polit. l.* 2. *εὐλαβοῦμαι πενίαν ἢ πόλεμον. Fugientes paupertatem aut bellum. Mens*, inqit, *secus qàm sagitta aut jaculum fertur.* Sagitta namqe non rectà fertur ubi à solidiore materia, in qam inciderit, resilit; sed nec cùm scopum petit remotiorem, qàm ut rectà permeàndo assequi possit. Mens autem *& cùm declinat aliqid, & cùm in rei alicujus consideratione volutatur*, ad qam ea necessariò requiritur, etiam tunc qoqe *ad scopum sibi propositum rectà fertur* nihilo minùs, qàm cùm aut prosequitur aliqid, aut cum consideratione vel omissa, vel peracta, jam rem ipsam aggreditur.

φέρεται κατ' εὐθύ] vide *l.* 6. § 16. & *l.* 10. § 11. *rectà* scil. *mens* utrobiqe *fertur*, tum qia *rationis rectæ ductum* utrobiqe *sequitur. l.* 7. § 55. & *l.* 5. § 14. tum qia *viâ brevissimâ & expeditissimâ* etiam tunc qoqe *procedit. l.* 4. § 51.

Οὐδὲν ἧττον, καὶ ὁπόταν τὸ προκείμενον εἰσίωσι εἰς

Τὸ ἡγεμονικὸν] Ita Bas. & Lugd. quod Xyl. reddidit, *recta tamen fertur ingredi in principem cujusvis partem.* Verùm nec grammaticam syntaxin ista satis sustinent, nec contextûs verbis, prout exhibentur, respondent. Ego Marci verba & luxata & mutilata suspicor; legendúmque existimo: φέρεται καὶ ἐυθὺ ἕδραν ἵππου ὅπῃ τὸ προκείμενον· καὶ εἰσιέναι [πέρυκεν] εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑτέρᾳ &c. Cæterùm D. Boot. & M. Cas. postrema ista à superioribus sejungunt, & ab εἰσιέναι novam ordiuntur periocham, quæ monitum contineat, inspiciendi, ac considerandi mentes aliorum, quasi & illud est. *l.* 7. § 62. & *l.* 9. § 17. hoc si admittere libuerit, leg. παρέχειν, non παρέχει, in clavis ultima, quod & Bootio visum est.

Παρέχει ἢ καὶ ἑτέρῳ παιδὶ εἰσιέναι] Hoc est quod *l.* 3. § 8. dixerat; ἐδὲν ἐμφωλεῦον· & *l.* 10. § 9. οὐχὶ κρυπτόμενον. Istorum autem, quorum proximè mentionem feceram, de loci istius constitutione, in sententiam jam descendo prorsus: ductus nimirum Epicteti istis, quæ Marci mentem apprime explicant. *ex dissert. l.* 3. *c.* 9. εἶτ' ἐρεῖς, Σωκράλον Ἐπικλήτῳ, ὡς λίθῳ, ὡς ἀνδριάντι· εἰδὼς γάρ με, καὶ πλέον ἐδέν. ἀνθρώπῳ ἢ ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὁ τὰ δόγματα αὐτῦ καταμανθάνων, καὶ ἐν τῇ μέρει τὰ ἴδια δεικνύων. καλάμαθέ με τὰ δόγματα, δεῖξόν μοι τὸ σὸν καὶ ὅπως λέγε συμβεβηκέναι μοι. ἀλέξωμαι ἀλλήλως· εἴ τι ἔχω κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτό. εἴ τι ἔχεις, δὸς εἰς τὸ μέσον. Hoc est quod Marcus εἰσιέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἐκέλευε· παρέχειν ἢ καὶ ἑτέρῳ παιδὶ εἰσιέναι εἰς τὸ ἑαυτῦ ἡγεμονικόν. Aliud est quod Hesychius in *asceticis cap.* 1. § 23. Ὥσπερ ὁ κεφαλὴ ἔσοπτρον ἐν χειρὶ, μέσον ἢ, εἰ τύχοι, πολλῶν ἰσαρίθμῳ, ἀτενίζων τῷ ἐσόπτρῳ, βλέπει μὲν τὸ ἴδιον πρόσωπον ὁποῖον, βλέπει ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυπτόντων ἐν τῷ ἑνὶ ἐσόπτρῳ· ὕτως ὁ διὰ ἕλης ἐγκύπτων εἰς πᾶν καρδίαν αὐτῦ, βλέπει μὲν πᾶν ἑαυτῦ κατάστασιν ἐν αὐτῇ, βλέπει ἢ καὶ τὰ μέλανα πρόσωπα τῶν νοητῶν Αἰθιόπων. Aliud & quod Ambros. *offic. l.* 3. *c.* 16. de amicis: *ostendamus illi nos pectus nostrum, & ille nobis aperiat suum.*

Ad Librum IX.

§ 1. Ὁ Ἀδικῶν ἀσεβεῖ] Nihil hoc eximiè ornate est paginæ sacræ, pietatique Christianæ magis consentaneum. Siquidem ut Joannes Apost. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 21. Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτῦ, (τῦ Θεῦ) ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ. Et Christus Dominus apud eundem Evang. *c.* 13. *v.* 34. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Unde Paulus *ad Thess. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 9. Θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. Proinde caritatis justitiæque qisqis legem violat, pietatis etiam læsæ eodem nomine tenetur, qia voluntatem divinam transgressus deprehenditur. Optimè Dio Prus. *orat.* 3. absque hoc, quòd Deos pro Deo dixerit. Εἶναι γὰρ ἀναγκῆς καὶ ἀληθεῖς, ὃ μόνον τοὺς ἱερὰ συλῶντας, ἢ λέγοντάς τι βλάσφημον περὶ τῶν θεῶν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοὺς τε δειλὸς, καὶ ἀδίκους, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἀνοήτους, καὶ κακόλας τοῦ σαυτῦ τι φρόνησιν τῇ τε δυνάμει καὶ βελτίσει τῶν θεῶν. Potest his adjici, quod cumprimis huc facit, & Philonis illud *de decalog.* 1. *ad leg.* 7. Ὁ κτείνων τινὰ, ἴσως καὶ ἱερόσυλός ἐστιν, ὢν, τὸ ἱερώτατον τῶν τῦ Θεῦ ἀναθημάτων σεσυληκώς. τί γὰρ σεμνότερον ἢ ἀνώτερον ἀνάθημα ἀνθρώπε; Et *de legib. special. orat.* 2. ὄνομα μὲν ἀνδροφονίας, καὶ τὸ κλέπτειν καὶ ἄνθρωπον ἐπιφημίζεται· τὸ δ' ἀληθὲς ἔργον ἐστὶν ἱεροσυλία, καὶ ἱεροσυλιῶν ἡ μεγίστη· διότι τῶν ἐν κόσμῳ κτημάτων καὶ κειμηλίων ἐδὲν ὕτω ἱερωτέρων, ὕτε θειοτέρων ἐστὶν ἀνθρώπε, παγκάλης εἰκόνος πάγκαλον ἐμμαγεῖον, ἀρχετύπε λογικῆς ἰδέας παράδειγμα τυπωθὲν. τὸν ὃν ἀνδροφόνον εὐθὺς ἀσεβῆ, καὶ ἀνοσιωργὸν ὑπολητέον. Qod & latiùs cum Marco protelat Solomon, *Proverb. c.* 14. *v.* 31. *Qi opprimit egenum, probro afficit opificem ejus.* & *c.* 17. *v.* 5. *Qi subsannat pauperem, probro afficit opificem ejus.* & ulteriùs adhuc *c.* 14. *v.* 21. *Qi contemnit proximum suum, peccator futurus est.* hoc est, Qi hominem qemvis facto, dicto, cogitato, manu, lingvâ, mente læserit: is coram Deo, & adversus Deum ipsum admissi peccati reatu obstrictus tenebitur. Evmæus Ulyssi odyss. ξ.

Ξεῖν' ἔ μοι θέμις ἐσ' ἀλλ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι,
Ξεῖνον ἀπιμῆσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες
Ξεῖνοί τε πτωχοί τε.——

Sed & Clem. Roman. *recogn. l.* 5. ubi simulacrorum cultores introduxerat impietati suæ velamentum istud prætexentes; *Nos ad honorem invisibilis Dei imagines visibiles adoramus.* Respondet: *Falsissimum. si enim verè velitis Dei imaginem colere, homini benefacientes, veram in eo Dei imaginem coleretis, in omni enim homine est imago Dei.* Mox ubi varia caritatis ac misericordiæ opera recensuerat; *Hæc in tantum ad honorem Dei imaginis cedunt, ut qi ista non fecerit, contumeliam imagini divinæ intulisse credatur.* Clemens Alex. ad *Hortatorii* exitum, ipsissimis ferè Marci verbis, ὃ γὰ

ὑπὸ πρόνοιας φιλοσόφων παῖδες, φιλία ὅσα πράττουσιν οἱ ἀνόητοι, ἀνοσπαργεῖν καὶ ἀπιέναι νομίζουσιν.

Ἕνεκα ἀλλήλων] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 5. § 30.

Τῷ πρεσβυτάτῳ τῆς θεῶν] τῷ τῆς ὅλων φύσει. vide *ad l.* 4. § 23. quam & τῷ ἀληθεστάτῳ postea indigitat. καὶ τῆς ἄλλων ἁπάντων πρώτῳ αἰτίαν. prout avtem *natura naturans*, (ut scholæ lingvâ loqvamur) ità & *prima veritas* Deus est. אֱלֹהִים אֱמֶת i. e. *Deus veritas*, dictus Jeremiæ. c. 10. v. 10. non אֵל אֱמֶת duntaxat i. e. *Deus veritatis*. *Psalm.* 31. v. 5. cujus itidem lex & sermo, אֱמֶת *Psal.* 119. v. 142. non λόγος ἀληθείας tantùm, Jacob. c. 1. v. 18. sed ἀλήθεια qoqe, *veritas* ipsa. Joan. *Evang.* c. 17. v. 17.

Τὰ δὲ γε ὅλα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα] *Hæc avtem omnia inter se.* Xyl. ut idem prorsus valeat utrumqe, τὰ ὅλα καὶ τὰ ὑπάρχοντα. at Cas. *qicqid nunc est ad id qod prius fuerat, insitámqe illi dedit.* ut τὸ ὑπάρχον hìc idem sit qod τὸ ὑπάρξαν. Sicut & τὸ ὑπάρχειν in illis usurpatur, qæ *ad l.* 2. § 10. lavdavimus. Utrumvis constare potest. illud simplicius videtur.

Ὁ ψεύδεσθαι ἀπιέναι] *Falsa*, inqit, *qisqis loqitur, impietatis est reus*; sive volens id, sive nolens fecerit. Si volens sciénsqe; qia fallere vult. Fallere avtem est injustitiæ pars. si nolens, qia rerum naturæ veritatiqe adversatur. Videantur Avgustini *de mendacio*, & *contra mendacium*, *ad Consentium*, scripti libelli.

Ἀφορμὰς] *occasiones*. Xyl. *instinctus & opportunitates*. Cas. *Mali'm, subsidia. Subsidia & adminicula à natura accepit*; ità usurpavit Xenoph. œcon. ὁρῶμεν ἐπιτήμας τινὰς ἔχοντας καὶ ἀφορμὰς, ἀφ' ὧν δύνανται αὔξειν τὸν οἶκον. *& adminicula qædam unde rem familiarem avgere possint.* Demosth. χρήματα οὐκ ἔχοντι παρ' ὑμῶν, οὐδ' ἀφορμὴν οὐδεμίαν τῷ πολέμῳ. *Nec subsidium ullum ad bellum.*

Ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τοῦ δὲ πόνου ὡς κακοῦ φεύγων, ἀσεβεῖ.] Senec. *epist.* 74. *Ab hoc discede judicio*, (ut ullum præter virtutem bonum putes.) *non pietas constabit, non fides. Multa utramqe præstare cupienti patienda sunt, ex his qæ mala appellantur; Multa impendenda ex his qibus indulgemus, tanqam boni.* & *epist.* 76. *Si hanc opinionem receperis, aliqid bonum esse præter honestum, nulla non virtus laborabit. nulla enim obtineri poterit, si qidqam extra se respexerit.*

Μέμφεσθαι πολλὰ τῇ κοινῇ φύσει] vide *l.* 6. § 6. 40. vide & piorum etiam hac in parte qerelas. *Psalm* 73 & Jerem. c. 12. Sed & qerelis istiusmodi occurrentes; Senec. *de provid.* c. 2. & Salvian. *de gubernat. Dei*, *l.* 1. c. 2. Πῶς ἡ καλὸν ὂν τὸ ζῆν ἀνθρώπῳ τὸ ζῆν θεοῦ γενόμενον; Apollon. Tyan. *epist.* 66. Itaqe qod Epictet. *l.* 1. c. 27. τὸ αὐλητὸν, ἐπείνῃ μαίνῃ, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ εὐσχῆς καὶ συμφέρον, οὐ δύναται σωθῆναι τὸ εὐσχῆς. Idémqe *enchir.* c. 30. ὅτε γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσχῆς. οὕτε ὅστις ἐπιμελεῖται τῆς ὀρέξεως ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίνειν, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. & ibid. τῆς δὲ τοῦ θεοῦ εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐπείνό ὅζιν, ἐμβὰς ἐκκόλυφεις ἀεὶ αὐτῇ ἔχειν, ὡς ὄντων καὶ ἀνεκλύτων τὰ ὅλα κόσμου καὶ δίκαιος· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατασκευάζειν, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ ἕπεσθαι πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ὑπὸ τῆς ἀείσης γνώμης ἐπιτελουμένοις. ὅστις γὰρ ὅτε μέμφεται ποτὲ τοῖς θεοῖς, ὅτι ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελοῦσιν. ἄλλως δὲ οὐκ ἔζιν τε τοῦτο γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἀπίσῃς τῆς ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις ᾖς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς ἂν γε τὶ ἐπείνων ὑποπτεύσῃς ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη ὅταν ὑποπτεύσῃς ὦν ἔζιν, ἀσεβήσεις· οὐκ μὲν ἔζιν, μέμφεσθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους.

Ὁμογνώμονας ὄντας] Qod *l.* 8. § 54. συμφωνεῖν & *l.* 10. § 21. συνῳδὰν dixit.

Οἷς ἐπίσης] vide *l.* 2. § 11.

Ὁρμὴ πνι ἀρχαία τῆς φορητίας] Vide *ad lib.* 7. § 75.

§ 2. Ἀγάσσον ψεύδεσθαι] ità Origen. *adv. Cels. l.* 1. τῆς κακίας ἀγέρως. Sed de Christo. At malitiæ & pravitatis expertem prorsus excedere qì detur, cùm eâ intincti etiam, & qidem δυσωπῷ βαθεῖ, καὶ ἀνεκλύτῳ, non δυσεκλύτῳ tammodo, ex utero in lucem prodeamus. *Psal.* 51. v. 5. & 58. v. 3. Job. c. 14. v. 4. Esai. c. 48. v. 8.

Τὸ δ' ὑπ' ἐμοῦ κορεσθέντα γε τούτων] vide infrà § 37. & *ad l.* 5. § 29. ità Lucret. *l.* 3.

Cur non ut plenus vitæ conviva recedis
Flaccus *sat.* 1.
Rarus, qi exacto contentus tempore vitæ
Cedit, utì conviva satur.——

Talem tamen profitetur se Seneca. ᵒ*ep.* 61. *Vixi qantùm satis erat: mortem plenus expecto.* Et Cicer. *de senect. Omnino rerum omnium satietas vitæ facit satietatem. Vitæ avtem satietas tempus naturam mortis affert. Habet enim natura, ut aliarum omnium rerum, sic vivendi modum.* Verùm *vitæ satietatem* loquuntur illi, *vitii & malitiæ saturitatem* Marcus hìc. Nec minùs istâ qàm illâ expleri potest, anima pravitate penitiùs infecta. de qa Bernardi illud usurpari potest, *de consider. l.* 5. *Peccatum in anima, atramentum in charta bibula. facilius charta deteritur qàm litura eraditur.* qæ ut Moses *lib.* 5. *cap.* 29. *v.* 19. *ebrietati sitim adjicere* solet: temulentorum in morem; de qibus Simocat. *epist.* 52. Διψῶσιν οἱ μέθυσοι ὅταν κερ-

δαν

δῶσι τῷ ὄντι, ἢ συμβιῶσι τῇ μέθῃ μᾶλλον ὀφίτασιν. Sed ita ut in malo ebrietatem potius optare, quàm moram in malo. itaque Lugd. rectè restituit, si distinctionem tantùm adjecisset, σεμνῶς ἢ σεσκαδνῶς. Spectat horsum querimonda illa Apostoli exclamatio *ad Rom. c. 7. v. 24.* Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Possunt & huc trahi si de malis istiusmodi morum mentisque accipiantur, quæ referente Stobæo, *tom. 1. tit. 122.* suprà adducta sunt *ad l. 8. § 5.* ex Philemone Com. & Æschylo Tragic. cujus & illud *ibidem* est.

Βίου πονηροῦ θάνατος εὐκλεέστερος
Vitâ notatâ labe mors illustrior.

Et Evripid. *Erechth.*

——ἐγὼ μὲν τοὺς καλῶς τεθνηκότας
Ζῆν φημι μᾶλλον τοῦ βλέποντος μὴ καλῶς
——*Mihi illi morte qi pulcrâ jacent,*
Quàm vita qorum turpis est, vivunt magis. Gr.

Et Democrates (teste Porphyrio *de abstin. à carnib. lib. 4.*) dicere solebat, τὸ καλῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως, ἢ κακῶς ζῆν εἶναι, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀποθνήσκειν. Socrates itaque apud Xenophontem in *Apolog.* Αἱροῦμαι τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελευθέρως τὸ ζῆν ἐπὶ πολὺ διαπονῆσαι, καρδίαν τὸν πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. Xenophon ipse in *Lacedæm. polit.* Αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Sed & Plato *de leg. l. 9.* ad Marci mentem planissimè, ubi homini sceleste remedia quædam præscripserat: ἐὰν μή σοι δρῶντι ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα. *Sigidem his adhibitis auxiliis morbus remiserit,* bene habebit. (id enim supplendum, ἔστω ellipsis Atticis familiaris, qualis Lucæ *c. 13. v. 9.* & alibi passim vide Evstath. ad *Il. α'.*) εἰ δὲ μὴ, καλὸν θάνατον σκεφάμενος, ἀπαλλάττου τοῦ βίου. Et *ibid.* Τοῖς ἀνιάτως εἰς τὸ κακὸν ἔχουσιν, ὡς αὐτοῖς ἐν ζῆν ὄμεινον. Et in *Timæo*, Ξυνέδοξε τῷ πλείονι βίου, φαυλοτέρᾳ δή, τὴν ἐλαίονα ὕλα * πάντη [* παντὶ, al.] πάντως σεσαρκέτον. Itaque Justin. *dialog. cum Tryph.* Ἑρμαῖον ἴσως ὡς ἀληθῶς τοῖς κακῶς τὸ ἀποθνήσκειν. In hanc eandem sententiam & Themist. in *orat. quinquen.* Πλουτεῖν ἐπαινῶ τὸν πολίτην, ὡς ἅμα ὑ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐν ἀγαθῇ μοίρᾳ, τὸ σωζεσθαι εἰς χρόνον πλείω τὸν βίον, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ζῆν μὴ δικαιοσύνης σεσαρκωμένοις· καὶ τούτοις ἐλπὶς γλυκεῖα σωζεσθαι τοῦ καὶ ἀγαθὸν γενεσθαι σῶμα μετ' εὐχερείας εἰς τὸ τῆς φύσεως καταγώγιον. ἢ δὲ τῆς κακίας ἀπαλλαγὴ, ὅσῳ ἂν θᾶττον ἀνάδειξη, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς καταληφθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς σωτηρίαν. ὁ γὰρ πλέοσι σεσπουδεῖν πλημμελήμασιν. At Chrysippum in hac parte notat Plutarchus *de Stoic. contradict. c. 10.* & *de commun. notit. c. 12.* ut varium, minúsque sibi constantem; dum in *libr. περὶ τῆς σεσκαδνότητος*, modò Antisthenem lavdat, qi dixerit, δεῖν κλάδου τῶν ἢ βρόχου, parandum aut *mentem*,

Δῶσι τῷ ὄντι, ἢ συμβιῶσι τῇ μέθῃ μᾶλλον ὀφίτασιν. Sed ita ut in malo ebrietatem potius optare, quàm moram in malo. itaque Lugd. rectè restituit, si distinctionem tantùm adjecisset, σεμνῶς ἢ σεσκαδνῶς. Spectat horsum querimonda illa Apostoli exclamatio *ad Rom. c. 7. v. 24.* Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Possunt & huc trahi si de malis istiusmodi morum mentisque accipiantur, quæ referente Stobæo, *tom. 1. tit. 122.* suprà adducta sunt *ad l. 8. § 5.* ex Philemone Com. & Æschylo Tragic. cujus & illud *ibidem* est.

Βίου πονηροῦ θάνατος εὐκλεέστερος
Vitâ notatâ labe mors illustrior.

Et Evripid. *Erechth.*

——ἐγὼ μὲν τοὺς καλῶς τεθνηκότας
Ζῆν φημι μᾶλλον τοῦ βλέποντος μὴ καλῶς
——*Mihi illi morte qi pulcrâ jacent,*
Quàm vita qorum turpis est, vivunt magis. Gr.

Et Democrates (teste Porphyrio *de abstin. à carnib. lib. 4.*) dicere solebat, τὸ καλῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως, ἢ κακῶς ζῆν εἶναι, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀποθνήσκειν. Socrates itaque apud Xenophontem in *Apolog.* Αἱροῦμαι τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελευθέρως τὸ ζῆν ἐπὶ πολὺ διαπονῆσαι, καρδίαν τὸν πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. Xenophon ipse in *Lacedæm. polit.* Αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Sed & Plato *de leg. l. 9.* ad Marci mentem planissimè, ubi homini sceleste remedia quædam præscripserat: ἐὰν μή σοι δρῶντι ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα. *Sigidem his adhibitis auxiliis morbus remiserit,* bene habebit. (id enim supplendum, ἔστω ellipsis Atticis familiaris, qualis Lucæ *c. 13. v. 9.* & alibi passim vide Evstath. ad *Il. α'.*) εἰ δὲ μὴ, καλὸν θάνατον σκεφάμενος, ἀπαλλάττου τοῦ βίου. Et *ibid.* Τοῖς ἀνιάτως εἰς τὸ κακὸν ἔχουσιν, ὡς αὐτοῖς ἐν ζῆν ὄμεινον. Et in *Timæo*, Ξυνέδοξε τῷ πλείονι βίου, φαυλοτέρᾳ δή, τὴν ἐλαίονα ὕλα * πάντη [* παντὶ, al.] πάντως σεσαρκέτον. Itaque Justin. *dialog. cum Tryph.* Ἑρμαῖον ἴσως ὡς ἀληθῶς τοῖς κακῶς τὸ ἀποθνήσκειν. In hanc eandem sententiam & Themist. in *orat. quinquen.* Πλουτεῖν ἐπαινῶ τὸν πολίτην, ὡς ἅμα ὑ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐν ἀγαθῇ μοίρᾳ, τὸ σωζεσθαι εἰς χρόνον πλείω τὸν βίον, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ζῆν μὴ δικαιοσύνης σεσαρκωμένοις· καὶ τούτοις ἐλπὶς γλυκεῖα σωζεσθαι τοῦ καὶ ἀγαθὸν γενεσθαι σῶμα μετ' εὐχερείας εἰς τὸ τῆς φύσεως καταγώγιον. ἢ δὲ τῆς κακίας ἀπαλλαγὴ, ὅσῳ ἂν θᾶττον ἀνάδειξη, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς καταληφθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς σωτηρίαν. ὁ γὰρ πλέοσι σεσπουδεῖν πλημμελήμασιν. At Chrysippum in hac parte notat Plutarchus *de Stoic. contradict. c. 10.* & *de commun. notit. c. 12.* ut varium, minúsque sibi constantem; dum in *libr. περὶ τῆς σεσκαδνότητος*, modò Antisthenem lavdat, qi dixerit, δεῖν κλάδου τῶν ἢ βρόχου, parandum aut *mentem*,

Ἀποπνῦσαι] Vide *ad lib. 5. § 4.* Cypriani nomine *de dupl. martyr. part. 1.* Qamdiu pulmonis officio attrahitur vicissim ac redditur halitus, certum vitæ indicium est: unde loqendi consvetudine *spirare* dicuntur, qi vivunt; & *expirâsse* qi vitam finierunt. id quod ἀποπνεῖν, *lib. 4. § 33.* ἐκπνεῦσαι dicitur. eodem sensu Lucian. in *votis.* Ἀφυσήσας τὸ ψυχίδιον ἀπέπνευσεν. Et Homer. *Il. δ'. v. 524.*

——Θυμὸν ἀποπνεύων.

Δύτεροι πλοῦς] formula proverbialis; à navtis desumpta: φαῦλος πλοῦς dicitur, ὁ ἄνευ θεοῦ, ἢ τοι ἐξ ἀνέμου· cùm *vento favente & adspirante*, navigatio instituitur. Δύτεροι πλοῦς, ὅταν ἀνέμου ἀποτυχόντες, κώπαις πλέωσι· *quando vento destituti, ad remigium se conferunt*, ut docet ex Pavsania Evstath. *ad extremum Odyss. β'.* utriusque simul meminit Synes. *ep. 148.* εἵλκετο ναῦς, ἄνεμος οὔτε αὖτα, κώπαις ἐκοίνη. Usurpavit Plato in *Phileb.* Καὶν μὲν, τὸ ξύμπαντα μηνύσειν τὸ σαφεστὶ δύτεροι δ' εἶ πλοῦς δοκεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὴν αὐτόν. Aristot. *ethic. lib. 6. c. 9.* Ἐπεὶ ὧν τὸ μέσον τυχεῖν ἄκρων χαλεπὸν, ἴσ τὸν δύτερον φασι πλοῦν, τὰ ἐλαττοῦσθαι λυπηρὸν ἧ κακῶν. Synes. in *Dione*: Οἱ ἧ πλείους ὑδ' ὁτιοῦν ἐκινήθησαν, ἀλλ' ὑδὲ, τὴν δύτεροι λεγόμενον πλοῦν, ὑπὸ τῆς ἡλίκης εἰς τοῦ διεγείροντας. Usum parœmiæ docet Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib. 8. c. 11.* Ἐντεῦθεν εἰς παροιμίαν ἧ ὁ δύτερος πλοῦς ἐξενήνεκται· ἧ ἧ φασὶ ἀποτυχόντες ἧ δύτερον ἀπλώμεθα, ἧ τείχων ἴσως· ἰδὲ γὰ ἧ λαμπάσι ἧ πυρσοῖς κεχρήμεθα, ἕως ἐς ἑσπέρου τῆς τὰ πάντα βοσκούσης λαμπάδος ὑπάρχωμεν, οἵ εἴ που δύτερον ἐν μεγάλῃ ἦλιον περέποντες τῇ νυκτὶ Et quæ sequuntur. Eodem sensu Ignatio Martyri epist. 1. δύτερος λιμὸν dicitur. Κρείττων μὲν λεμμάτος ὄψις· πολὺ δύτερος φασι λιμὸν ἧ ὁ ἧ γραμμάτων τρόπος. Ubi notanda parœmia à parœmiographis, qòd memini, nusquam observata.

Ἡ σεσηπὼς σεσκαδνὸς τῇ καρίᾳ] *anie mi-*

aut laqueum. Et Theognidem taxat, qi dixerat,

Χρὴ πνίλω, cùm dicere debuisset,

Χρὴ κακίλω φεύγοντα, κ) ἐς βαθυκήτεα πόντου

Ῥίπτειν, κ) πυρῶν, Κύρνε, δ' ἀλιδάτων.

Modò è diverso Platonem fugillat, qi dixerit, ὅτι τῷ μηδὲ μαθόντι, μηδ' ὁπωσιοῦν ζῆν, λυσιτελεῖ μὴ ζῆν. statuitque ipse, ὅτι κ) τοῖς φαύλοις ἀφεκτέον μένειν ἐν τῷ ζῆν. & de natura lib. 3. ὅτι λυσιτελεῖ ζῆν ἄφρονα, ἢ μὴ βίᾳ, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρονήσειν. At contrà Marcus & istîc, & alibi. vide *l.* 10. § 8.

Οὕπω τι ὑπὲ ἢ πεῖρα πείθει φεύγειν ἐκ τοῦ λοιμοῦ.] Diodor. Sicul. *hist. lib.* 12. ἡ κακία κ) ἡ φαυλότης, καθάπερ λοιμικὴ νόσος, ἐπινέμεται τὸν βίον ὅλ ἀνθρώπων, κ) νοσοποιεῖ τὰς ψυχὰς ὅλ ἀεί τινος. Joan. Chrysost *in Joan. orat.* 57. Δεινὸν γὸ, δεινόν, ἡ ὅλ πονηρῶν συνήθεια. ὐχ ὕτω ταχέως λοιμὸς ἅπλεται, κ) ὑφερα διαφθείρει, ὡς ἡ τ̃ πονηρῶν κακία ἀνδρῶν· φθείρει γὸ ἤδη χρηστὸ ὁμιλίαν κακή· quod & Apostol *ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 33. adducit ex Menandri *Thaide*, uti Schol. Græc. adnotavit. Itaque quod Gregor. Naz. in opulentis, quod pauperes, vitio vertit, de omnibus in universum, quod peste correptos, respectu corporis, de pietatis, virtutisque studiosis, quod improbitatem, impuritatem, impietatem, palàm præferentes, animi respectu, non incommodè usurpatur; & quod illos quidem nullâ mutatione factâ. ὅλ ἡμετέρων σωμάτων ἀσφάλειαν, τίνι τέτων φυγὴν νομίζομεν· ὅτι κ) τὸν αὐτὸν αὖθις ἀέρα, μικρῷ συναρπίσονσι· quod istos, voculâ unâ immutatâ, & φυγὴν vocabulo pro σωμάτων substituto. Atque in eam mentem Senec. *de tranq. c.* 7. *Serpunt vitia & in proximum quemque transiliunt. Itaque ut in pestilentia cavendum est, nè corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus assideamus, qia pericula trahemus, assiduèque ipso laborabimus: ità in amicorum legendis ingeniis, dabimus operam, ut quàm minimè inquinatos assumamus.* Adjicere lubet Marci ipsius verba ferè novissima ad amicos, moribundum deflentes; *Quid me fletis, & non magìs de pestilentia & communi morte cogitatis?* quod *vel humanas ridendo* proculisse eum dicit Capitolinus, cùm *deplorande* potiùs dicere debuerit: quod & Jos. Scaliger observavit.

Λοιμὸς γὸ] Philo *de provident:* apud Eusеb. *præpar. lib.* 8. *c. ult.* κατασίασις ἧ λοιμικῆς μᾶλλον, ἢ ὐχ ἥπτον, φθοροποιός ἐστιν ἡ κακία.

Διαφθορᾷ διανοίας] Ità Paulus *ad Tim. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 5. διεφθαρμένων τὸν νῦν. & Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 4. ὀνομαζόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. Sed & ψυχῆς διαφθορὰν, ἀδικίαν dixit Plato apud Plut. de *Stoic. contradict. c.* 12. Τῷ γὸ δικαίῳ ὠφὴ αὔξεται, κ) σώζεται, τῷ δ' ἀδίκῳ μαθὸν κ) ἀπόλλυται. Epictet. *l.* 4. *c.* 1.

§ 3. Μὴ χαιροφόρει θανάτῳ] Mortem contemni vetat. Unde & Scaliger Capitolinum notat, quòd Marcum illa quæ superiùs retulimus *mortem contemnentem* dixisse afferit. Verùm qid dicemus ergò crebertimis illis philosophorum, cùm exterorum, tum & nostrorum, dissertationibus, qibus ad *mortis contemptum* mortales cohortantur, animánque? Responsio proclivis satis videtur; *contemnendam* esse *mortem*, qasi bonis saltem qicqam obesse possit; *Non contemnendam*, qatenus est naturæ munus, qod Marcus istîc, vel qà divinæ dispositionis, & dispensationis effectus.

Εὐαρίστει αὐτῷ] Vide *l.* 2. § 3. & *infr.* § 6.

Ἐνὸς ὄντος, οὗ ἡ φύσις ἐθέλει] Vide *lib.* 2. § § 17. & *l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 2.

Λελογισμένον] Hominem *consideratum.* qomodo Cicero *pro Cæcin. Illud considerati hominis esse putavit, qa de re jure decertare oportebat, armis non contendere.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ταύτῃ δ' εὐλογόχλαι φαίνεται ὁ αὐτοκράτωρ τὸ φαῦλον· ὅτι ὁ μὴ παντα χ̃ τὸν λογισμὸν ἔχει παρεστῶτα κ) κρατοῦντα κ) ἡνιογοῦντα τὸ ἄλογον· ὁ ἧ πολλὰ πρόσπλεν παιδεὶς τ̃ λογισμῷ, κ) σωὶ τέτῳ πρόττειν ἃ πρόσπλεν· διὸ κ) ὁ μὲν ἀλόγως λέγεται, ὁ ἧ λελογισμένος. qi locus parùm integer videtur; ità forsan restituendus ὁ δὲ π. προσπλεῖ π. τὸν λογισμὸν κ) σ. τ. προσπλεῖ ἃ π. *multa facit ratione neglectâ, & cum ista* (parte scil. irrationali) *facit quæ facis.*

Μὴ ὁλοχερῶς, μηδὲ ὀσπῶς, μηδὲ ὑπερφόως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν] Vide *lib.* 3. § 7. Senec. *epist.* 30. *Vides quosdam optantes mortem, & quidem magìs quàm rogari solet vita. Nescio utros existimem majorem nobis animum dare, qi deposcunt mortem, an qi bilares eam, qietique opperiuntur: quoniam illud ex rabie interdum ac repentina indignatione fit; hæc ex judicio certo tranquillitas est. Venit aliqis ad mortem iratus morti: venientem nemo hilaris excipit, nisi qi se ad illam diu composuerat. Multos spectavi abrumpentes vitam; sed plus momenti apud me habent, qi ad mortem veniunt sine odio vitæ, & admittunt illam, non arripiunt.* Idem *epist.* 24. *Objurgat Epicurus non minùs eos qi mortem concupiscunt, quàm eos qi timent; & ait; Ridiculum est, currere ad mortem tædio vitæ, cùm, genere vitæ, ut currendum esset ad mortem, efficeris. Item alio loco dixit: Qid tam ridiculum, quàm petere mortem, cùm vitam tibi injictam feceris, non mortis? His adjicias & illud ejusdem notæ insi Tantam hominum imprudentiam esse imò demens, ut quidam timore mortis ad mortem cogantur.* Ità Arcesilaus apud Plutarch. *ad Apollon.* Πολλοὶ διὰ τὸ δεδιέναι, κ) τίνι πρὸς τὸν θάνατον διαλογίᾳ, ἐμπεσόντες, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. Atque ut Diogenes Οἱ γὰ ἐν τῇ χειμαζόμενοι, ὑπὸ ἀπειρίας τῶν πλοίων, ἐκβάλλουσι ἑαυτοὺς ἐπιπροσθεν. Lucret. *l.* 3.

Et ſæpe uſque adeò mortis formidine, vitæ
Percipit humanos odium, luciſque videndæ,
Vt ſibi conſciſcant mœrenti pectore letum.

Atqe, ut Martial. *l.* 2. *epig.* 80.

Hoc, rogo, non furor eſt, nè moriare, mori?

vel etiam metu mortis mortem precari? ut Plin. *l.* 6. *epiſt.* 20. Senec. *epiſt.* 70. *Stultitia eſt, timore mortis, mori. venit qi occidat. expecta. qid occupas? qare ſuſcipis alienæ crudelitatis procurationem? Vtrùm invides carnifici tuo, an parci? Scribonia Druſi Liboni amita, conſilium habenti, utrùm conſciſceret ſibi mortem, an expectaret, Quid te, inqit, delectat alienum negotium agere?* Sed pergit idem *ep.* 24. *Confirmes animum vel ad mortis vel ad vitæ patientiam. In utrumqe monendi ac firmandi ſumus, & nè nimìs amemus vitam, & nè nimìs oderimus. Etiam cùm ratio ſuadet finire, non temerè nec cum procurſu capiendus eſt impetus. Vir fortis ac ſapiens non fugere debet è vita, ſed exire.* (qanqam de Catone qid *ibidem* dicat, vide *ad l.* 2. § 17.) *& ante omnia ille qoqe vitetur affectus, libido moriendi. Eſt enim ut ad alia, ſic etiam ad moriendum inconſulta animi inclinatio: qæ ſæpe generoſos atqe acerrimæ indolis viros corripit, ſæpe ignavos jacentésqe: illi contemnunt vitam, hi gravantur.* Vide ampliùs *ad l.* 6. § 46. Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 22. de T. Ariſtone agens. *Nam impetu qodam & inſtinctu precurrere ad mortem, cumnunc cum multis deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, ùtqe ſuaſerit ratio, vitæ mortisqe conſilium ſuſcipere vel poncre, ingentis eſt animi.* Elegantiſſimè avtor libri *de duplici martyrio*, qod Cypriani nomen præfert, ſive Eraſmus is, ſive alius qis fuerit: *Plurimùm intereſt inter barbaricam immanitatem & Martyrum modeſtiſſimam conſtantiam, in ſe imbecillem, in Chriſto fortem. Sunt qi certis artibus corpus ſtupefaciunt, nè ſentiant cruciatus: Sunt & affectus impotentes, qi ſenſum adimunt animo, ità ut vel mortem impavidi perferant. Sed placidum illud ac manſvetum; illud humiliter ſublime, & ſublimiter humile, non videmus niſi in Chriſti martyribus.*

Μὴ ὁλοσχερῶς] Xyl. iſtìc à Marci tum mente, tum & verbis, longiſſimè receſſit: Acceſſit propiùs Mer. ſed ὁλοσχερῶς iſtud prorſus omiſit; de vocabuli ſenſu incertus forſitan. Mihi hoc loco ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè*, poſitum videtur. de qo vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ ὠσικῶς] Svid. ὠσικῶς, τὸ μὴ βίᾳ καὶ ἀθύμως. μηδὲ ὠσικῶς καὶ μὴ βίᾳ πρὸς θάνατον ἔχειν. Hunc Marci locum dubio procul adduxit, verùm id καὶ μὴ βίᾳ, à Lexicographo opinor eſſe, non ab avtore. Svidam ex parte ſecutus Mer. *violentè* vertit. Bgo, impetuoſè, malim: qando cum impetu qis ad aliqid impellitur. Ità nec temerè vult hominem in mortem proſilire, priuſqam apud ſe ſeriò ac ſedulò perpenderit, juſta necne ſuppetat vitam exponendi avt excludendi occaſio, de qo vide *ad l.* 3. § 1. nec etiam ubi juſta cavſſa id faciendi ſuberit, cum impetu qodam ad mortem obeundam ferri. Tractum ab eis, qi dum ad rem aliqam qam avidè expetunt, potiundam confertim ruunt, alii alios protrudere, & propellere ſolent: hoc eſt qod Svidas, μὴ ἀθυμῶς ferri, cùm, utì illi Adonia ſpectatum in avlam regiam confluentes.

Ὦ θεοὶ ὡς τερπνὸν ἔπος.

Theocrit. *idyl.* 15. ſive ut Philoſophiæ nomen ementiti, avri accipiendi ſpe impulſi, εἰς ἀκεφαλίαν ἀθύζοντας. in Luciani *piſcatore*. vel etiam ut cives Athenienſes in Pnycem καταῤῥέοντες ἀθρόοι,

Ἀλλήλοις ὠσὶν τυπτόμενοι κεφαλὰς ξύλοις,

atqe Εἰς τὴν ἐκκλησίαν πᾶς ἀνὴρ ὠσίζεται. Ariſtoph. *Acharnan.* ὠσικῶς itaqe πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν, qi ſpiritum, non placidè emittunt, ſed *cum impetu ejiciunt*, ut de Catone ipſo Seneca, *ep.* 25. vide *ad l.* 2. § 17. Poteſt & à belluis ferisqe tractum videri, qæ in ferrum, qo impetuntur, ſponte ipſæ ac cum impetu obviam feruntur. Ὡσεὶ οἱ κάπροι, οἱ πρὸς τὴν πληγὴν ὁμόσε ἀθέμενοι. Marci mentem expreſſit optimè Gregor. Nazian. *in Julian. orat.* 2. Ἐπὶ Πέρσας στρατεύει, θηρίους ἀλογίᾳ μᾶλλον ἢ ῥώμης ἀσφαλείᾳ, πεζοὺς καὶ ἄδ' ἐκεῖνο σωιδεῖν δυναμένους ὁ σοφώτατος, ὅτι θάρσος καὶ θράσος, κἂν εἰ τοῖς ἐνόμασι ταυτίζοι, πλεῖστον ἀλλήλων τῇ δυνάμει κεχώρισται, ἀνδρεία τε ἦν φαμὲν καὶ ἀναισχυντία. Τὸ μὲν γὰρ ἐν τοῖς πολεμίοις θαῤῥεῖν, ἀνδρείας ἕξις, ὥσπερ τὸ ὑγιάζειν, ἰατρικῆς· ὃ δὲ πλείων ὁ κίνδυνος, ὁμόσε χωρεῖν καὶ ὠθίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ κατέχεσθαι, θράσους· ὥσπερ τὸ ὑποχωρεῖν, ἀσφαλείας. qod & ferinum potiùs qàm humanum idem cenſet, καθάπερ συῶν τὸν θρασυτάτους πρὸς τὸ ξίφος ὠθίζεσθαι. Vide *l.* 11. § 3. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 3. *Hic barbaris fortè rucntibus in bella exitus eſt. aguntur, qà dolor traxit, incompoſiti, interriti, incauti, pericula appetentes ſua: gaudent feriri, & inſtare ferro, & tela corpore urgere, & per ſuum vulnus exire.*

Μηδὲ ὑποδηφάνως] hoc eſt, qod Senec. *ep.* 70. *Qid eſt ſtultius qàm faſtidioſè mori?* Aliud eſt enim qod Tertullianus *ad nation. l.* 1. *c.* 19. *faſtidium mortis, eſt ſpes reſurrectionis.* Siqidem huic *faſtidium mortis*, non navſeatio ad mortem, ſed mortis cum faſtu qodam, ſed pio illo, deſpectus. Vide *l.* 3. § 7

Περιμένειν] Vide *ad l.* 5. § 10.

Πότε ἔμβρυον ἐν τῇ γαστρὸς] Senec. *ep.* 102. *Qemadmodum novem menſibus nos tenet maternus uterus, & præparat non ſibi, ſed illi loco, in qem videmur emitti, jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: Sic per hoc ſpatium, qod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſumimur partum: alia origo nos expectat, alius rerum ſtatus.* vide ulteriùs *ad l.* 4. § 21.

Τῷ ἑλύτρῳ τότε ἐκπεσεῖται] ἕλυτρα dicuntur *folliculi* illi, qibus semina continentur & involvuntur nonnulla, nec omnia tamen: sunt enim & γυμνόσπερμα. Theophrast. *hist.* l. 1. c. 18. & Plin. l. 19 c. 7. qod Basil. hexaem. *orat.* 5. Τινὰ μὲν γυμνὰ, τινὰ δ' ἐν ἑλύτροις κεκαλυμμένα. Plinio *tuniculæ*, Varroni l. 1. c. 3. *vaginæ*, dicuntur. Hesych. ἕλυτρον, δέρμα, θήκη, λέπυρον, ἐνείλημα, κάλυμμα, σκέπασμα. de seminibus usurpat etiam Dioscorides, l. 2. c. 111. & l. 4. c. 167. his autem dehiscentibus semina jam matura prorsus, ipsa sponte suâ decidunt. Unde illud Plinii l. 18. c. 30. *Oraculum verò, biduo celeriùs messem potiùs facere, quàm biduo seriùs.* Et de leguminibus Theophrast. l. 8. c. 10. Θερίζουσι δ' ὀψυλότερον τὰ χεδροπὰ, πρὸς τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον συλλέξαι ταχὺ γὰρ καταῤῥεῖ. Ελύτρῳ, sive *integumento*, & *involucro* istiusmodi corpus humanum confert Marcus noster, quò eò anima qasi involvatur. temptsque nos præstolari monet, qo tanqam semen maturum jam, ex folliculo isti excidat. Eodémque in eundem sensum vocabulo usus est Admetus poëta qidam ignobilis, in versiculo isto, qem cippo suo inscribendum destinaverat; (τὸς

Γαῖα λάβ' Ἀδμήτα ἕλυτρον· ζῶν δ' εἰς θεὸν αὖ·

Refert Lucianus in *vita Demonactis*. Arnobius pariter corpus, nunc *folliculum*, nunc *pellicullum* nuncupat. *lib.* 2. extremo. *nec in caruncuiæ hujus folliculo constitutis, opus aliqid sponsum est.* & mox: *Non vitam eripitis nobis, sed pelliculis revelatis & cutibus nos.* Itaqe qod vir spiritûs ingentis Basilius Valenti mortem minitanti referente Sozom. *histor. eccles.* l. 6. c. 16. Μείζω δώσειν χάειν, ὡς (ὁ leg.) ἐν πήχει σὺν θυμῷ τὸ σῶμα τὸ ἀπαλλάξειεν. id Gildas noster in *epist. suorum increpatoria* sic reddidit; *qi maturiùs Basilium de nudo follis hujus solveret.* Qin & Tertullian. in *apolog.* c. 50. *Anaxarchi follem* dixit, qod Græci, θύλακον alii, alii ἀσκόν. vide *ad l.* 3. § 5, 7. & l. 8. § 37. & l. 10. § 36. Qanqam & corpus animæ ἕλυτρον dici potest, qatenus *thecæ* sive *vaginæ* generaliùs sumptæ significationem habet. vide Plutarchum *sympos.* l. 4. c. 2. *infr. ad* § 9. ἐνέθη. siqidem in lingva Aramæa corpus etiam גְּוִיָּה dicitur Daniel c. 7. v. 15. qæ vox *vaginam* significat; *annal. sacr.* l. 1. c. 21. v. 27. atqe ità Tertull. *de resurr.* c 9. corpus humanum, *afflatûs divini vaginam* nuncupat. Plinius l. 7. c. 52. de Hermotimo Clazomenio: *cremato corpore inimici remeanti animæ qasi vaginam ademerunt.* Verúmqe hîc qod Theodoret. *therapeut.* l. 9. ὡς τὰ πολλὰ σὺν ἄγαν τιμιωτάτων ἑλύτροις ἐντελέσι κεκλῆσθαι. Nec aliter ferè Senec. *epist.* 92. *Qis unqam vestimenta æstimavit arculâ? Nec bonum, nec malum vagina gladium facit, de corpore idem existima, me dicere.* Prout avtem corpus ἕλυτρον Marcus ità κέλυφος Epictetus dixit: l. 1. c. 20. τὸ κοχλίς ἀγαθὸν, ὐκ εἰκὸς, εἰ ἐν τῷ κελύφει τὸ ὂν τὸ ἀνθρώπου, εἰκός; & c. 23. de Epicuro, ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἡμῖν. Ità ridet Anacharsis Æsopum in Plutarchi *sympos.* ὡς κοχλίαν ἡγησάμενον τὸ κέλυφος, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῶον. qanqam potuit & Marcus respexisse ἕλυτρα, sive χοεία, *involucra* illa, & *impedimenta*, uti Tertullianus appellat, *de carn. Christ.* c. 4. qibus infans, & dum in utero consistit, involvitur, & qibus exutus atqe evolutus excidit qodammodo, cùm in lucem hanc prodit. *Sapientiæ Salomonis* Avtor, de se matris utero edito. c. 7. v. 1. καὶ εἰς πλὺ γλυ κατέπεσον.

Εἰ ὃ καὶ ἰδιοπαθὲς παράπτωμα ἀφυφάρδολον δέδεικε] Citat ista bis Suidas, in παράπτωμα, & in ἀφυφάρδολον, & avctiora qàm codices nostri exhibent, utrobiqes illis adjectis his, παρὸ τὸν δεκάτον εἶπον. istic hæc, ἐκπέπτωκεν ἐν ταχίστῃ τῆς καρδίας ἀποίμωγον. qæ tamen postrema forsan Suidæ ipsius fuerint, τὸ ἀφυφάρδολον exponentis. Idem παράπτωμα interpretatus καινοῦσα cancrum, regulam, additqe esse & εἶδός τι ἀγριάνθρακος ἀσταφυλικοῦ. qo modo usurpavit Vitruvius. l. 9. c. 7. de qo videri poterit Turneb. *adver.* l. 11. c. 3. hoc loco, *documentum* Xyl. reddidit. *remedium* Casarb. atqe ità Marcus ipse l. 4. § 44. βοήθημα. qanqam vim vocabuli si respicias, *machinamentum* potiùs, sive *adminiculum*, dixeris. nam qod priore Suidæ loco παράπτωμα legitur; & Portus *demensia facinus* vertit, παράφρημα est χαραχθὲν ex posteriore corrigendum. ἰδιοπαθὲς qod dicis vide *ad* l. 4. § 44. Ὀυκέτι ἔσαι ἡ ἐμπνευσθήσῃ] deest *substantivum*. ἡ ψυχὴ forsan. Nam qòd Annot. Lugd. articulum ἡ delet, ut ad ἐπίσκοπος participium referatur, minùs placet.

Οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων δυναστευμάτων] Menander *Philadelph.* Stobæo referente *tom.* 2 *tit.* 122.

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν εἰ μαθ' ἅπερ κρίνει τις ἐν
Τύχῃ· ἔστι τὸ ζῆν· ἡδὺ δ' ἀποθνήσκειν, ὅτῳ
Ζῆν μὴ πάρεδ', ὡς βούλεται ——

Quàm dulce vita est, si qibusqum discupis
Transigere ætatem detur: at dulce est mori,
Cui vivere non est ex animi sententia.

Et Apollodor. *Adelph.*

Ἀπεγαμίονας ζῆν ἡδὺ μαχέσῃ φίλῳ
Καὶ σεμνὸς, ἂν ᾖ μεθ' ἑτέρων ἀπεγαμίονων.
Ἐν θηρίοις γὰρ καὶ πιθήκοις ὄντα δεῖ
Ἔσυκι πίθηκον· ὦ παλαιστὴς βίε.

Vita otiosa plena beatitudinis,
Si cùm otiosis aliis vitam transigas.
Cum simiis ferisqe agendum similem
Fieri necesse est. O vitam ærumnabilem. Groc. vide l. 4. § 50. & l. 5 § 36. & l. 10. § 36.

Τὰ τ' αὐτῶν δόγματα] forsan τὰ αὐτὰ δ. *eadem dogmata colentes, eadem sentientes.* qod suprà ὁμοδογμα-

ἀγνωμοσύνας dixit. atque ità interpres uterque accepit.

Μή πω ἡ αὐτὸς ἐπιλάθωμαι ἑμαυτοῦ] Nè dum inter tot ingeniorum atque institutorum dissidia versor, ipse proprii, meique etiam ipsius quodammodo oblitus, ab eodem deficiam & defèiscam eandem. Vide *ad l.* 6. § 29. Est autem proverbialis formula ista, de iis qi à nativa indole degenerant. qâ & Seneca usus est *de clem. l.* 1. *c.* 1. *Nec enim periculum est, nè te subita tui capiat oblivio.* Cicer. *ad famil. l.* 9. *ep.* 12. *Gratulor Baiis nostris: siquidem, ut scribis, salubres repentè factæ sunt: Nisi fortè te amant, & tibi assentantur; & tam diu, dum tu ades, sunt oblitæ sui.* Menander *gubernatoribus*, à Prisciano *l.* 28. laudatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν, ὅστις ἦν.
Oblitus est se ipse qi fuit.

De viro probo pióque, sive Enocho, ut pluribus placet, Autor *sapientiæ Solomonis c.* 4. *v.* 10. Ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη· ἥρπαγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Alluserit fortean hîc Marcus ad historiam Messalæ Corvini oratoris, qem *nominis etiam sui oblitum* ferunt. Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 24.

§ 4. Ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità Augustinus *post collat. cum Donat. c.* 6. de verbis Apostoli *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 29. agens. *Judicium manducat & bibit sibi ipsi, non alteri.* vide *l.* 5. § 25, 35.

Ἑαυτὸν κακοῖ] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. §. 55. Epictet. *l.* 4. *c.* 5. Μεγάλη βλάβη τῇ ἀδικούσῃ αὐτὴ ἡ ἀδικία. Dio Prus. *orat.* 74. Οὐδὲν κακίας ἔργον αὐτὸς αὑτῷ βλαβερώτερον. & *orat.* 75. Τὸν νόμον ἀδικεῖς οὐδὲ εἷς δίδοὺς τ' ὄζειν ἀδικοῦσα. Οὐ γὰρ παραβαίνοντα τὸν νόμον ἔργον, ἀκ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἑαυτὸν βλάπτει. Clem. Alex. *paed. l.* 2. *c.* 10. Πᾶς ὁ ἁμαρτάνων, καὶ ἀδικεῖ, οὐχ ἕτερον τὸν πλὰς βλάπτει, ὡς ἑαυτὸν· ὅτι πάντων ἑαυτῷ χρέος ἀποφαίνει· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὅσον ἁμαρτάνει, χείρων καὶ αὐτὸς αὑτῷ· vide de novissimo hoc Epicteti *dissertationem* insignem apud Arrianum, *l.* 2. *c.* 18. Festivè Simocat. *epist.* 40. Ἀδικεῖται μὲν ὑφ' ἑτέρων ἀδικεῖ δὲ πάντως, αὐτομάτως ἕκαστος ἑαυτὸν ἀδικῶν· ἀρετῆς γὰρ καὶ κακίας ἐργάτης αὐτοκράτωρ· οὐκ ἂν ἀδικεῖτο, εἰ μὴ ἀδικεῖν ἐδύνατο. καὶ τὸν Ὁμηρικὸν παθαίνων Κύκλωπα· οὐδένα γὰρ βλάπτειν, ἀδικεῖ δὲ ἑαυτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπάγει. Chrysippus in *demonstrat. de justit.* ἀδικεῖσθαί φησιν ὑφ' ἑαυτῦ τὸν ἀδικοῦντα, καὶ αὐτὸν ἀδικεῖν, ὅτι ἄλλον ἀδικεῖ, ἡνίκα μὲν ἑαυτῷ τὸ πρόσωπον ὅπον, ἑλκόμενον πρὸ ἄδικον ἑαυτόν· qi tamen idem in hoc repugnans sibi, in libris *adversus Platonem* scriptis, ἀπόπως φησὶ λέγεσθαι τὸ ἀδικεῖν ἑαυτόν· οὐ γὰρ θεὸς ἕτερος ἐστι, ἐφ' ὃν ἑαυτὸν ἡ ἀδικία. Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 12. vide Aristot. *ethic. lib.* 5. *c.* 11.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι] Robert. Capito Lincoln. Episc. *Pontificum Romanorum malleus* nuncupatus, *epist.* 48. *Æquè iniquitas est non punire nocentes, ac punire innocentes.* Et Bern. *ad Eugen. de consider. lib.* 2. *Non eris innocens, si aut punias eum, cui parcendum esset, aut parcas ei, qi fuerat puniendus.* Georg. Godvin. in *epitaph. D. Jacob. Mauritii,*

Nec faciendo nocens, nec patiendo fui.

In mente forsan habuit illud Publ. Syri;

Bonis nocet, qisqis pepercerit malis.

Qem & Avson. imitatus est *sap. lud.* sub Cleobuli persona dixit; *Parcit qisque bonis, perdere vult malos.* Cato apud Salust. in *Catilin. Dum paucis sceleratis parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Et hisce omnibus prior longè Pythagoras, referente *tom.* 2. *tit.* 46. Stobæo: Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς, βλάπτουσι ἀδικοῦντας τοὺς ἀγαθούς. Agapet. παραίν. § 28. Ἴσον τῷ πλημμελεῖν, τὸ μὴ κωλύειν τοὺς πλημμελοῦντας λογίζου. καὶ γὰρ τὸς παλιτδύπτας μὴ ἐνδίσμους, ἀνέχεται ἡ γῆ· βιώτους ἀδίσμους, σωφρονὸς δὲ κακοῦς πυρὸ δεῖ κρίνεται. Hoc est qod Cato Censor. referente Plut. in *apophth.* τοὺ δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακελεύειν. id est, ut Senec. *Troad.* 2. 2.

Qi non vetat peccare, cùm possit, jubet.

Vèl ut τὸ κωλύειν illud disertiùs exprimatur,

Peccare qi non prohibet, cùm possit, jubet.

Narrat Plut. in Lycurgo, Archelaum Spartanum cuidam regni sibi consortem Charilaum tanqam virum apprimè bonum probúmqe collavdanti, regessisse; Πῶς δ' [οὐκ] ἂν εἴη Χαρίλαος ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὃς οὐδὲ πονηροῖς χαλεπὸς ὤφη. Qi verò potest esse vir bonus Charilaus, qi nè malis qidem durus & asper est? Expungendam enim esse negativam priorem, qòd Erasmus in *apophth.* monet, avt ὁ loco saltem οὗ (qod non disconvenit) substituendum, clarè docet non uno loco Plutarchus ipse. qi in *apophth.* ubi Archidamidæ dictum hoc tribuitur, & Charilas alter dicitur, eò nomine prædicatus, ὡς πρὸς ἅπαντας ὁμοίως πρᾶος, sic extulit; Καὶ πῶς τις δικαίως ἂν ἐπαινεῖτο, εἰ μὴ πρὸς τοὺ πονηροὺς πρᾶος εἴη; Idémque in *lib. de amic. & adulat.* de Charillo Laconem dixisse; Πῶς χρηστὸς, ὃς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρὸς; Eodémque prorsus modo in *frag. de invid. & odio*, nisi qòd pro Lacone τὸν σωφρονίλα, pro πικρὸς, ut suprà, χαλεπὸς posuit. Qod autem οὐδὲ τὸ ἀδικεῖν Marcus, idem οὐδὲ τὸ ἀσεβεῖν, Andocides *de myster.* Νομίσατε πίνυν ἀσέβημα οὐδὲν ἐλαττον εἶ), τοὺ μηδὲν ἠδικηκότας ἀσεβεῖν καταγνῶναι, ἢ τοὺ ἠσεβηκότας μὴ τιμωρεῖσθ. Doctores Hebræi הָחֶמְלַת עַל־הָרְשָׁעִים הִיא אַכְזְרִיוּת *Improbis parcere crudelitas est.*

§ 6. Ἀρκεῖ ἡ παροῦσα] vide *l.* 6. § 2, 32. & *l.* 8. § 7, 26, 32, 36. Huc conclusio illa apud Lucianum *dissertationis Menippi cum Chirone* de vitæ tædio. τί ἂν οὖν πάθοι τις; Ὅταν δίμαι, καί φασι, σωτὸν ὄντα, ἀρίσκεσθαι καὶ ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι, καὶ μηδὲν αὐτῶν ἀζόμενον οἴεσθαι. Sed & Epicteti illud *l.* 4. *c.* 5. τούτων μεμνημένῳ, χαίρε τοῖς παροῦσι, καὶ ἀγάπα ταῦτα, ὧν κυρίᾳ ἔξι. de se Æschines. *epist.* 5. ὑφαρπάσω τὰ παρόντα.

Εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ παρὰ τὸ ἐκ τῆς αἰτίας συμβαῖνον] leg. vel πρὸς πᾶν τὸ παρὸν, vel τὸ παρὰ τῆς, expunctis particulis illis τὸ ἐκ. illud prætulerim. Xyl. & Cas. qid legi voluerint, incertum est. Verba ipsa certè nevter expressit. expressit Lugd. vertendo; *ut boni consulat omnia quæ accidunt, præter id quod est à caussa profectum.* qæ verba qid sibi velint, ipse viderit: Ego nullus assequor. ὥδην γὰρ ἀναιτίως πέφυκε γλυκάζ· ut Plut. *de Isid. & Osir.* καὶ τὸ ἀναίτιον ὅλως ἀνύπαρκτον. Idem *de Stoic. contradict. c.* 20.

§ 7. Ἐξαμεῖψαι φαντασίαν] vide *l.* 7. § 29. Ista superioribus attexit Xyl. pro privo monito habet M. Casayb. & hoc, opinor, potius fuerit.

§ 8. Μία ψυχὴ] Vide *ad lib.* 4. § 4, 29, 46.

Ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν] Vide *lib.* 12. § 30. Τὸν ἥλιον ὁρᾷ πάντων τὸν αὐτόν. Tatian. *adv. Græc.* Ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν] Vide *lib.* 8. § 54. Gregor. Naz. *orat.* 16. de opulentis pavperes aversantibus; ὅτι καὶ τὸν αὐτὸν κοινωνοῦμεν ἀέρα, μικρῷ δὲ μείζονα τοῦ πένητος. Apud Philemonem, Comic. fastuosum aliqem nescio qis sic compellat,

Σὺ γὰρ τίς ἐστίν; εἰπέ μοι παῤῥησίᾳ.
Σὺ λαμῇς ἐκ ἀνθρώπου, ὃν ἄνθρωπος ἔτι;
Τὸ δ' ὅλον πεπατεῖς; ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα.
Ἕτερος συμπέλεκυς, εἰπέ μοι, τοιοῦτος ὤν;

i.e. vertente, qi & affectis medelam adhibuit, Grotio.

Effare nobis liberè, qem te putas?
Logerísne hominibus ipse non homo, sed tenens
Orbem sub pedibus? an communi vescerís
Aurâ nobiscum, qi te tam magni facis?

qæ cur Stob. *c.* 6. sub Ἀκολασίας titulo collocarit, non video. De se Solomon rex in *Sapient. c.* 7. *v.* 3. Καὶ ἐγὼ ὁμοίως ἔπασα τὸν κοινὸν ἀέρα. Menander apud Plutarch. *ad Apollon.*

——ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις
Ἐφ' οἷσπερ ἡμεῖς, ἔκπασας τὸν ἀέρα
Τὸν κοινόν.—— —— lege tu
Communem eâdem nobiscum aërem trahis.

§ 9. Πρὸς τὸ ὁμογενὲς ἀπεύδει] Macrob. *Saturnal. lib.* 7. *c.* 5. *Singula autem similitudinem sui rapere telis est Empedocles, qi ait;*

Ὡς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε· πικρὸν δ' ἐπὶ πικρὸν ὄρουσεν·
Ὀξὺ δ' ἐπ' ὀξὺ ἔδη· θερμὸν δ' ἐπεχεύατο θερμῷ.

Quæ sunt ex Plutar. *sympos. lib.* 4. *c.* 1. mutuata, ubi corruptiora habentur. qòd autem ibi pro θερμὸν δὲ λιπαρὸν legitur, Leopard. μιγὲν rescribi posse opinatur, *emend. lib.* 8. *cap.* 10. qod est ignis epitheton apud Homerum. *Il.* φ'. *v.* 316. & *v.* 375. Et Hesiod. *aspid. v.* 18. Cicer. *de amic. Nihil est appetentius similium sui, nihil rapacius, qàm natura.* Insignem in hanc mentem Democriti τρόπολιν exhibet nobis Sextus *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. Πάντα γάρ, inqit, παρὰ τοῖς φυσικοῖς κυλίεται δόξα ἐκ τοῦ τὰ ὅμοια τοῦ ὁμοίων εἶδος γνωρίζειν· ὁ γοῦν Δημόκριτος ἐπί τε τοῦ ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ἴσιον τὸν λόγον. Καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμογνώμοσι ζώοις συναγελάζεται, οἷς ὁρισταὶ ὁρισταῖς, καὶ χήνεσι γεγάμοις, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων· ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· καθάπερ ὁρᾶν πάρεστιν· ἐπί τε τῶν κοσκινευομένων σπερμάτων, καὶ ἐπὶ τοῦ παρὰ τῆς κυματωγῆς ψηφίδων· ὅπου μὲν γὰρ κεῖται τὸν τῆς κοσκίνου διακριτικὸς φακὸς μὲν φακῶν τάσσεται, καὶ κριθαὶ μὲν κριθῶν, καὶ πυροὶ μὲν πυρῶν· ὅπου δὲ κεῖται τοῦ κύματος κίνησιν αἱ μὲν ὀπτικαὶ ψηφῖδες εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ὀπτικοῖσιν ἀθροίζονται, αἱ δὲ θριφερεῖς τοῖς θριφερέσιν, οἷς ἂν συναγωγόν τι ἐχέσης τοῦ σχεδιάσματος τῆς ἐν τούτοις ὁμοιότητος. Qibus adjicias licet Hippocratis illud ex *lib. de natura pueri*: Ἐπὶ ἥλιος αὐλίσκεται σχεδιάσαι τῇ κύσει, καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβαίνει ἐς τὸν κύσιν γλοιόν τε καὶ ψάμμον καὶ μολίβδου κόνισματα λεπτά, καὶ ὕδωρ ὀπίσω· φυσᾷ διὰ τοῦ αὐλίσκου, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμιμίσεται τῷ ὕδατι· ἔπειτα ὑπερέχοντα φυσήματα ἐλαύνεται, τε μόλιβδος ὡς τὸν μόλιβδον, καὶ ἡ ψάμμος ὡς τὸν ψάμμον, καὶ ἡ γῆ ὡς τὸν γλοιόν· καὶ ὧν τις αὐτὸ ἀναθῇται ἐσάει καὶ διερρήξας τὸν κύσιν σκέψηται, εὑρήσει αὐτοῦ τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἑλκυσθός. ὕστατα δὲ καὶ ἡ γονὴ καὶ ἡ σὰρξ διαῤῥήγνυται, καὶ ἔχεται ἕκαστον ἐν αὐτῷ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον.

Τὸ γεώδες πᾶν] Huic ex parte contradicere videtur Philosophus *de cælo l.* 4. *c.* 3. τὸ δ' εἰς τὸν αὐτῦ τόπον φέρεσθαι ἕκαστον, τὸ εἰς τὸ αὐτῦ εἶδος ἔστι φέρεσθαι· καὶ ταύτῃ μᾶλλον ἄν τις ὑπολάβοι, ὃ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον· τοῦτο γὰρ ἡ συμβαίνει πάντως· ἡ γὰρ ἂν τις μεταθῇ τὴν γῆν, ἢ νοῦν ἢ σκιλλῖν, διαίσεται πρὸς μοείων ἕκαστον πρὸς αὐτὴν, ἀλλ' ὅσα πρὸς καὶ νοῦν. Verùm conciliat ipse verbis proximis. ἔτι πέφυκεν ἕν τι φέρεσθαι μόριον, καὶ τὸ πᾶν. *Eodem & terræ moles integra, & particula ejusdem qælibet, fertur.*

Τὸ ὑγρὸν πᾶν σύῤῥουν] lego, ἐπὶ τὸν ῥοῦν. inqit Annot. Lugd. sed nihil mutandum. nam & σύῤῥουν mox denno habetur: qod & ipse agnoscit.

Τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον εὐέξαπτον] Virgil. Æn. *lib.* 1.

Suscipitqe ignem foliis, atqe arida circùm
Nutrimenta dedit, rapuitqe in fomite flammam.

Gregor.

Gregor. Naz. in *apolog.* Δύσληπτον μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· ὥσπερ καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγροτέρᾳ· ἕτοιμοι δ' εἰσὶ πρὸς τὰ κακὰ μετουσίαν οἱ πολεῖσι καὶ σπιθῆσι· καλάμη τις πρὸς αὐτοὺς ἅπτεσθαι, δῖμαι, καὶ ἄτεμον ἐξαπολοῦνται, καὶ ἀπατεωνίδη δὲ ξυρίσονται. Et Synes. *de providen.* 1. Ὅσοι δὲ πάσχουσιν ἀνθρώπων ὑπὸ δαιμόνων· ἥκιστον μὲν ἐξάπτονται διὰ τὴν ἄνω πρὸς τὸ πῦρ ὁμοιότητα. Contrà tamen de igne cœlesti Plut. *sympos. l.* 4. *c.* 2. ξύλων αὖον ἀλωὴ διακθεῖ, τὰ δ' χλωρὰ καίει rationem ab ipso petas, licet.

Σμήνη καὶ ἀγέλαι] Aristot. *hist. animal. lib.* 1. *c.* 1. Τῶν ζώων τὰ μὲν ἔστιν ἀγελαῖα· τὰ δ' μοναδικά· τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει· καὶ τὰ μὲν πολιτικὰ, τὰ δ' ἀπροσδεᾶ ἐστιν. ἀγελαῖα μὲν, ὅσον ἐν τοῖς πλωτοῖς τὸ γένος ἐστὶ, καὶ γερανὸς, καὶ κύκνος· καὶ τῶν πλωτῶν, πολλὰ γένη τῶν ἰχθύων· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει· πολιτικὰ δ' ἐστὶν, ὧν ἕν τι καὶ κοινὸν γίνεται πάντων τὸ ἔργον. ὅσα δὲ πάντα ποιεῖ τὰ ἀγελαῖα· ἔστι δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπος, μέλισσα, σφὴξ, μύρμηξ, γέρανος. De apibus Plin. *lib.* 17. *c.* 5. *Illæ ad usus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, consilia privatim, ac duces gregatim.* Vide Plutarch. in *Lycurg.* de republ. Spartana *ad lib.* 1. § 16. κοινονομοσύνη.

Εὑρέθη] *Inventa, reperta sunt*, id est, existunt. & ποτὲ εὑρεθήσεται. *reperitur.* i. e. existit. uti paulò pòst, ἐστὶν. formula Hebræis admodum familiaris, qibus in sacra pagina נִמְצָא *inveniri*, pro *esse*; & in scriptis Doctorum נִמְצָא τὸ ὄν, *ens. Histor. Esther. c.* 1. *v.* 5. *qi inventi sunt.* id est, qi fuerunt, *Susan. Annal. lib.* 2. *cap.* 19. *v.* 3. *bona in te inveniuntur.* id est, sunt. Hellenistæ pariter qi dicuntur, Lucas *Evang. c.* 17 *v.* 18. οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες. *Non inventi sunt*, i. e. non extitêre, *qi reverterentur* & *Act. c.* 5. *v.* 39. μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. *nè Deo adversemini.* Pavlus *ad Cor. epist.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. *ut fidelis sit. ad Phil. c.* 2. *v.* 7. Ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. Ubi γενόμενος & εὑρεθεὶς idem valent. *Ad Hebr. c.* 11. *v.* 5. ex Græcis interpretibus, de Henocho dicitur, Οὐχ εὑρίσκετο· qod Moses *l.* 1. *c.* 5. *v.* 24. dixerat אֵינֶנּוּ *non erat.* Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 22. Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. qod vates dixerat, Esajæ *c.* 53. *v.* 9. *& in ore ejus dolus non extitit.* Eâdem formulâ usus est & Joannes *Apoc. c.* 14. *v.* 5. qi & *c.* 16. *v.* 20. καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. *Montesqe non extiterunt.* & *c.* 18. *v.* 21. de Babylone mystica, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. *Nec extabit amplius.* Ignat. *ad Roman.* exhibitus *ad l.* 4. § 16. Ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρὺς εὑρεθήσωμαι. *Nè cui post mortem molestus sim.* & *ibid. ad l.* 10. § 3. exhibendus; Ἵνα καθαρὸς ἄρτος θεοῦ εὑρεθῶ. *ut purus Dei panis fiam.* Plut. *sympos. lib.* 4. *c.* 2. καὶ λυχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένοις (leg. ἐγκειμένων) ἐλύτροις, τὸν μὲν ἄργυρον σωιζόμενον ταχέως, τὸ δὲ ξύλον ἄθικτον, καὶ ἀπαθὲς εὑρεθὲν· *intactum illæsumque extitisse.* Clemens *strom. lib.* 1. Ἀρκεῖ δὲ τῷ γνωστικῷ, κἂν εἷς μόνος ἀκροατὴς εὑρεθῇ. *Si unum duntaxat auditorem habuerit.* Denique elogium illud, qod Ezechiæ regi tribuitur, *Regum histor. l.* 2. *c.* 18. *v.* 5. & Josiæ *ibid. c.* 23. *v.* 25. *Non fuit similis illi in regibus qi præcesserant.* Observat Nic. Liran. in *Hymnis Ecclesiasticis*, ubi de sanctis qibusdam enunciatur, hâc formulâ exprimi, *Non est inventus similis illi.* Qin & τὸ ἐξεύρεθήναι eodem sensu usurpavit Marcus *infr.* § 35. pro *extitisse.*

Καὶ οἷς ἔρωτες] Ex Stoicorum sententia, qi brutis animantibus affectus veros negabant, *qisi affectus* nescio qos concedebant. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 3. *Mutæ animalia humanis affectibus carent; habent autem similes illis qosdam impulsus. Alioqi si amor in illis esset, & odium esset; si amicitia, & simultas; si dissensio & concordia; qorum aliqa in illis qoqe extant vestigia. Cæterùm humanorum pectorum propria bona malaqe sunt. Ibid. Dicendum est, feras irâ carere, & omnia præter hominem. nusqam ea nascitur, nisi ubi rationi locus est. impetus habent feræ, rabiem, feritatem, incursum; iram qidem non magis qàm luxuriam. irasci non magis sciunt, qàm ignoscere.* Eandem Stoicorum ferè omnium sententiam fuisse monet & Galenus *de dogm. Hip. & Plat. l* 3. *c.* 3. qam & operis ejusdem *libro primo*, qi maxima ex parte jam intercidit, refutâsse se dicit. Cæterùm, hoc non tam refellens, qàm ridens, Plutarchus in *collat. animal.* & ex Plut. Porphyrius *de abstinent. l.* 3. Ex qo Plutarchi codices reficiendi & supplendi. Οἱ δὲ περὶ τύπων ἀδελτέρως λέγοντες, μήτε ἡδονὰς, μήτε θυμοὺς, μήτε φοβοὺς, μήτε παρασκιδάσεις, μήτε μανιεμάτων, ἀλλ' ὡσανεὶ μνημονεύειν δὲ μέλιτταν, καὶ ὡσανεὶ παρασκιδάζειν δὲ χελιδόνα, καὶ ὡσανεὶ θυμοὺς δὲ λέοντα, καὶ ὡσανεὶ φοβεῖσθαι δὲ ἔλαφον· οὐκ οἶδα τί χρήσιμον), τοῖς λέγουσι, μηδὲ βλέπειν, μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ' ὡσανεὶ βλέπειν, καὶ ὡσανεὶ ἀκούειν. μηδὲ φωνεῖν ἀλλ' ὡσανεὶ φωνεῖν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὡσανεὶ ζῆν. τοῦτο γὰρ ἐκείνων ἐστὶ μᾶλλον ὄζει λεγόμενα καὶ παρὰ τῶν ἐναργειαν.

Ἐν τῷ κρείττονι] *Apud præstantiorem partem.* Xyl. qasi diceretur, propensionem ad societatem apud animalia ista in parte præstantiore, h. e. anima, deprehendi. cùm hoc potiùs Marcus velit, in istis, utpote præstantioribus, qia sunt animata, propensionem illam intensiorem existere. hoc est enim ἐπιτεινόμενον· qod ille omisit.

Ἐπὶ

Ἐπὶ δὲ τῶν λογικῶν ζώων πολιτεῖαι] Aristot. *polit. l. 1. c. 2.* φανερὸν, ὅτι φύσει ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον. καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν, καὶ ἢ διὰ τύχην, ἢ τις φαῦλος ἔστω, ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος· ὥσπερ ὁ πολιτικὸν ἀνθρώπου ζῶον, πάσης μαλίττης καὶ παυλὸς ἀγελαίου ζῶον μᾶλλον, ἥλιον. Οὐδὲν γὰρ, ὡς φαμὲν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ. λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων. quod suprà Marcus. Πᾶν τὸ νοερὰς ψυχὰς μέτεχον, ἢ καὶ μᾶλλον. Juvenal. inter alia huc spectantia, *sat.* 15.

Sensum à cœlesti demissum traximus arce;
Cujus egent prona, & terram spectantia: mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantùm animas, nobis animum quoq; tutum ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare juberet,
Diversos trahere in populum. —— &c.

Cicer. *de amicit.* Quòd si hoc apparet in bestiis, volucribus, natantibus, agrestibus, cicuribus, feris, ut requirant atque appetant, ad quas se applicuerint, ejusdem generis animantes, itaque faciunt cum desiderio, & cum quadam similitudine amoris humani; quanto id magis in homine fit naturâ? quocirca à natura, quæ solitarium nihil amat, mihi videtur potiùs, quàm ab imbecillitate ortus amicitia. quæ enim potest esse sine hac vita vitalis, ut ait Ennius? Quod Evripid. *Oreſt.* ——Τί χρὴ ζῆν ἡσυχίας ἄτερ; ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ὄλισθος τὸ ζῆν ἀρθείσης τῆς κοινωνίας. Porphyr. *de abſtin. animal. l.* 3. ſiquidem, ut Senec. *ep.* 6. *Nullius boni ſine ſocio jucunda poſſeſſio eſt.* & Cicer. *ibid. Societate ſublatâ, omnis eſt è vita ſublata jucunditas. avfert enim fructus voluptatum omnium ſolitudo. Nec ſine ſocietate ulli poteſt eſſe jucunditas.* Idem *pro Planc.* Proinde Ariſtot. *Eudem. l. 7. c. 1.* Δεινότατον ἡ ἐρημία. Ἀνὰ γὰρ φίλων ἥδεως ἂν ἕλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἅπαντα. Idem *ethic. Nicom. l. 8. c. 1. Nec in cœlo etiam jucundè ſatis ſine ſocio aliquo actarum ſe* dicere ſolebat, Archytas Tarentinus, referente Cicerone. Porrò, *quemadmodum ſolitudo in odio eſt, ſic in dulcedine appetitio ſocietatis,* Senec. *epiſt.* 9. Avguſt. *de bon. conjug. c. 1. Sociale quiddam eſt humana natura. Nihilque eſt homini amicum ſine homine amico.* Idem *epiſt.* 121. *c.* 2. Vide *l.* 5. § 16.

Ἐπὶ δὲ ἄστρων] vide *l. 6.* § 43. & *l. 11.* § 27.

Καὶ ἐκδεσικότων τρόπον τινὰ] *etiam ex diverſis modis.* Xyl. quaſi disjunctim legerit, ἐκ διεσικότων, quod Lugd. ἐκδεσικότων conjunctim legit. Et hoc malim. ut τὸ ἐκ vel redundet, ut in ἐκχεῦν, ἐκχεῖν. atque ità Marcus mox, ἐκ διεσῶσα. quomodo & *l. 7.* § 13. vel intendat, ut in ἐκμαίνεσθαι, ἐκπαίνεσθαι, quod Clemens uſurpavit *ſtrom. l.* 2. atque ità Caſavb. cepit, qi, *naturâ longè à ſe invicem diſtantia,* vertit. Ego ſimpliciter, *loco diſſita,* ſive *diſtantia,* dixerim. Heſych. Διῆσαι, διεχωρίσαι. Διεσῶσαν, διεχωρίσασαν, ἐμαλακυῖαν σῶρον. Certè quæ noſter iſtîc ἐκδεσικότα, eadem Sextus Empir. *adv. Phyſic. l. 1. c. 2.* nunc διεσῶτα vocat, nunc ἐκπεχωρισμένα. Unde τὸ ἐκχωρίζειν verbi exemplum ſumere poterat Lexicographorum princeps ille. Ex qo *ad l. 7.* § 13. aliisque ibidem laudatis, lux loco iſti luculentiſſima dabitur. Aſtra autem quæ hîc διεσῶτα, eadem *l. 6.* § 43. διάφορα dicuntur. Verùm ibi forſitan affectionum effectúmque differentiam, hîc ſitûs locíq; diſtantiam deſignatam volebat. Hoc certè utrobiq; voluit. *exercitum* illum, (prout nuncupat ſacra pagina) ſive *inſtructuram* cœleſtem, licèt aſtris conſtet innumeris, eisdémque loco diſſitis, affectione diſparatis, ad munus tamen ſuum obeundum pulcrè ac concorditer conſpirare. ut in eis verè cenſeri poſſit, de qibus Senec. *epiſt.* 102. *Eadem ex diſtantibus conſtant, quorum adhuc membra ſeparata ſunt, tanqam exercitus, populus, ſenatus. Illi enim, per quos iſta corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & ſinguli ſunt.*

Μόνα τὰ νοερὰ τῶν ἐπιβλήτων τῇ φύσει ἀλλὰ καὶ δάκρυα] Lacrymarum non imbre ſed fonte uberrimo & perennante, deplorati digniſſima querimonia de naturæ humanæ pravitate inſigniſſima, ab inſtitutione primævâ ſolitariè degenerantis. Homo, inqit, ſolus, ex omnibus creaturis originis officiíque oblitus eſt ſui. Joan. Chryſoſt. *in Geneſ. orat.* 12. ubi docuiſſet creaturas cæteras creatori ſuo debitum obſequium jugiter præſtare. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, inqit, τὸ ἥμερον ζῶον, τὸ λογικὸν, τὸ ὑπήκοον, τὰ ἐναντία τῇ οἰκείᾳ φύσει διαπεφύκεται, καὶ διὰ πολλῆς εἰς πολὺ θηρίων * ὠμότητα [* ὠμότητα, f.] ἑαυτὸν ἐξάγει. Idem deplorat Baſil. Cæſar. *in Pſal. 49. v. 12.* & *in Eſai c. 2. v. 9.* Verùm hoc ipſo in genere, de qo Marcus iſtîc, hominem plus feris ipſis naturæ legem transgredi, monet Juvenal. *ſat.* 15.

Sed jam ſerpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis ſimilis fera. Quando leonum
Fortior eripuit vitam leo? qo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: ſævis inter ſe convenit urſis.
Aſt homini ferrum lethale incude nefandâ
Produxiſſe parum eſt. &c.---

Objurgat Seneca *epiſt.* 95. *Non pudet homines mitiſſimum genus, gaudere ſanguine alterno, bella gerere, gerendáque liberis tradere, cùm inter ſe etiam mutis ac feris pax ſit?* & *epiſt.* 103. *Nunquam illas ad nocendum niſi neceſſitas inigit: aut fames, aut timore coguntur ad pugnam: Homini perdere hominem libet.*

Ἀλλ' ὅμως καὶ τοῖς ἐθέλουσιν ἀναλαμβάνειν] Hoc eſt quod Cicer. *de amicit. Quietiora ſigis eâ aſperitate eſt, & immanitate naturæ, ut congreſſus*

greſſus & ſocietatem hominum fugiat atque odcrit, qalem fuiſſe Athenis Timonem neſcio qem accepimus, tamen is pati non poſſit, ut non aeqiras aliqem, apud qem evomat virus acerbitatis ſuæ. Sed in gniſſimè Epicteto *l. 2. c. 20.* adverſus Epicureos agens, qi dogmatibus ſuis ſocietatem tollebant, cùm ad proprium commodum cuncta referrent. Ὡς ἐμοῦν τι ᾖ ἀνίκητόν ὄζιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη, πῶς γὰρ δύναται ἄμπελος μὴ ἀμπελικῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαικῶς ἢ ἡ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαικῶς, ἀλλ' ἀμπελικῶς; ἀλλ' οὐκ ἔχουσιν, ἀδιανόητον. ἡ τοίνυν ὑφ' ἄνθρωπον ὄντα τελέως ἁπλόσαι τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικὰς, καὶ ὁ μὲν ἀπολιτεύσεται, καὶ πολίτης, καὶ φίλος τὰς δὲ ἐκ θεμιᾶς τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκδύσατο. ἡ γὰρ ἐδύναται, ἢ μᾶλλον ἢ οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αὐτόπτους τὰς αὐτοῖς προσπαλεῖν ἢ ἀπατᾶσθαι δυνάμενα, καὶ τι τοῦτο μᾶλλον ἐστὶν ἀπάντων ἐπιπολάζοντες. Cæterùm & Stoicis idem dici poterit, qi affectus humanos à natura indítos, exuere & extirpare incaſſum conati & connixi ſunt. Huc facit Varronis illud, *longè fugit, qi ſuos fugit.* de qo videndi Avſ. Popma. & Turneb. *adverſ. l. 15. c. 4.*

§ 10. Φέρει καρπὸν] vide *l. 8. § 19.* Nihil eſt in rerum natura otioſum, infructuoſum nihil. Vide *Eccleſ. c. 11. v. 1, 2, 3. ad Philip. c. 2. v. 11. Galat. c. 4. v. 22. Matth. c. 7. v. 15, 20. & c. 12. v. 33, 35.*

Ἐν ταῖς οἰκείαις ὥραις ἔκφασε] qod Pſaltes *Pſal. 1. v. 3.* בְּעִתּוֹ ἐν τῇ ἐπαγωγῇ ὥρᾳ. Epictet. *l. 3. c. 24.* Indè illud Marci *c. 11. v. 13.* εἶδεν ἔφυλλα· οὐ γὰρ ἦν καιρὸς σύκων. de qo loco, qò difficultate ſe qàdam expedire, D. Leiſſdus noſtras, ὁ μαιευτὴς ità arguitur, ut ὀλιγίστων καιρὸν fuiſſe ajat, σύκων peculiariter ſic dictorum neger. Verùm nè ſic qidem exolvi nodus videtur, qem more ſolenni diſſimulant prorſus interpretes. V. Cl. Hejnſius, ſpiritu duntaxat accentúque (cæteroqi nè licentiâ qidem immutatâ) adjectis, notuliſque corundem indicibus appictis, ſenſum commodum ſatis ac contextui reliqo congruentem elicuit, ut legeretur, ἢ γὰρ ἦν, καιρὸς σύκων. *Ubi enim erat, tempus erat ficuum.* vel *tempeſtivæ & maturæ erant ficus.* qod ipſe eruditis expendendum cenſendúmque dimiſit.

Εἰ γὰρ ἦ σωτήρια κυρίως τέτρωται] Ità Baſil. ſed Lugd. melius τέτρηται, trivit. Sic Cicer. *de fin. l. 3. Rerum nomina novarum, qæ nunc conſuetudo diuturna trivit.* Xyl. autem iſta non cepiſſe nil mirum; cùm ſcripturam veram non animadverterit.

Ὁ λόγος καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον καρπὸν φέρει] qia nimirum τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπῶται. *l. 33. § 1.*

§ 11. Εἰ μὴ δύναται, φιλαδέλφησε] Vide *l. 5. § 28. & l. 8. § 59.*

Ἱερὸς τόπος ἡ εὐμένεια] Ità *infrà § 42.* ἀνδρὸς φάρμακον ἡ πραότης.

Καὶ οἱ θεοὶ δὲ εὐμενεῖς τοῖς πιστοῖς] Vide *l. 7. § 70.* Eodem utitur argumento apud principem Poetarum Phœnix Achillem alloquendo, *Iliad. i. v. 492.* (χὴ)

Ἀλλ', Ἀχιλεῦ, δάμασον θυμὸν μέγαν· οὐδέ τοι ἐστὶ
Νηλεὲς ἦτορ ἔχειν, σφετέροι δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί,
Τῶν περ καὶ μείζων ἀρετὴ, τιμή τε, βίη τε.

Οὗτοι εἰσὶ χριστοὶ] τοῦ τῶ θεῶ χριστέντα iſtam prædicat Apoſtolus *ad Rom. c. 2. v. 4. & c. 11. v. 22. & ad Tit. c. 3. v. 4.* ſed cumprimis *ad Rom. c. 5. v. 6, 10.*

Ἔξεστι δὲ καὶ σοι] qia nimirum πρὸς τοῦτο ἡ εὐμένειά σοι δέδοται. qod *ſuprà* dixerit. ſic Matth. *c. 5. v. vlt.*

Εἰ εἶπε, τίς ὁ κωλύων] lege ἢ εἶπε qod & Caſ. vidit.

§ 12. Πόνει] Lepida illa Cratetis *epiſtola* ordine 4. Ἐὰν ἐρωτᾷ σε πόρρω, ποῖ; εἶπε φάλκλον, πόνει, ἵνα μὴ πονῇς. διὰ γὰρ τοῦ μὴ πονεῖν ἡ φάλαγξ πόνον, τῷ δὲ ἐναντίῳ καὶ διάκειται forſan, τὸ δὲ ἐναντίον.

Μὴ ὡς ἀθλίῳ] ſiquidem πόνος οὐδὲν διαφέρον ἐστὶ. *l. 3. § 4.* neque itaque miſerum facere poteſt. De Hercule Dio Priuſ. *orat. 8.* Παύεται μὲν καὶ ἀγωνιζόμενον πάλαι, καὶ ἐφασαν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀθλιώτατον· καὶ διὰ τοῦτο ἄθλιος ἐκάλεν τοὺς πόνους αὐτὸς καὶ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ὑπόπτιον βίον ἄθλιον ὄντα. Verùm iſtos objicienti Lyco apud Senecam in *Herc. furen. 2. 1.* reſpondet Megara;

Qemcunque fortem vidcris, miſerum neges.

vide *l. 1. § 15.* ὁ χαλίφας κατεργαστικὸν οὐδὲν περιεποίησεν.

Μηδὲ ὡς ἐλεεινὸν ἢ θαυμαζόμενον θέλων] qod vitium in Diogene notavit Plato, qi cùm is frigidâ perfuſus aliqando, aliquandiu conſiſteret, qò aditantium oculos ad ſe intuendum converteret, illi autem hominis qaſi frigore rigentis miſereri præ ſe ferrent, εἰ βέλοιτο αὐτὸν ἐλεῆσαι, ὑπόσιτοι, ſi miſereri hominis vultis, diſcedite, inqiebat· ἐνδεικνύμενος φιλοδοξίαν αὐτῷ, inqit Laërt, *l. 6. vanitatem gloriolæ cupidinem arguens in homine.* utpote qi nemine inſpectante ipſe ſponte ſuâ ſe vexare deſineret. Vide *l. 1. § 7.*

§ 13. Ἔξιλθον πάσης αἱρετιστέως] Vide *ad lib. 1. § 12, & 15.* αἱρετιστέως autem vocabulum, etiamſi laxiùs acceptum circumſtantias qascunqe caſúsve emergentes citra diſcrimen comprehendat, utì obſervant Sext. Empiric. *Pyrrh. hypotheſ l 1. c. 14.* Hermogen. *art. rhet. l 3. c. 3.* & Fabius *inſtitut. l. 3. c. 5. & l. 5. c. 10.* atqe ità Democritus apud Athenæum *l. 10.* uſurpavit, ubi de Alcæo dixit; καὶ πᾶσαν ὥραν, καὶ πᾶσαν αἱρετιστέην, πίνων

πίνων ὁ πονηρὸς ἕτος ἐνείσκεται· hoc est; vertente, qò Dalechampium corrigat, Casaubonos; *Quicunque anni tempestate, & quocunque rerum suarum statu*, sive tristi, sive læto, *poëta hic potans reperitur.* & *ad Apollon. consol.* Plut. Ὥσπερ γὰρ ἐν φυτοῖς, ποτὲ μὲν πολυκαρπίαι γίνονται, ποτὲ δ' ἀκαρπίαι, καὶ ἐν ζώοις ποτὲ μὲν πολυγονίαι, ποτὲ δ' καὶ ἀγονίαι, καὶ ἐν θαλάττῃ, ἐυσίαι τε καὶ χειμῶνες· ἕτω καὶ ἐν βίῳ πολλαὶ καὶ ποικίλαι φορίσασεις γινόμεναι, ὁρᾷς τὰς ἐναντίας φορίσεις τοῦ ἀνθρώπου τύχας. Eâ tamen, qâ hic Marcus adhibuit, loquendi formulâ, in seqiorem partem sumitur; pro ejusmodi casibus qi molestiam nobis aliqam facessunt. qod & freqenter fieri Budæus monet. Ità Svidas. Ξυμφορὰν Θουκυδίδης τὴν ἀπὸ φορισάσεων δυσχέρειαν, καὶ οὐκ ἐξ οἰκείας ἀβελίας κακοπραγίαν. Et Phrynich. Πρᾶξασις ἡ συμφορά· Stoicis familiare esse eo sensu adnotans. Maxim. Tyr. in *titulo dissert.* 35. Ὅτι ἔξεσι καὶ ἐκ τῆς φορισάσεων ὠφελεῖσθαι. Huc generosa illa gnostici vox apud Clem. *strom. lib.* 4. Ὦ καὶρε, δὸς πεῖσαν, καὶ λάβε ἀπόδειξιν. qod latiùs pavlò extulit Epictet. apud Arrian. *dissert. lib.* 1. *c.* 6. Φέρε γὰρ, ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ Ἥλιε, πεῖσαν· ἔχω γὰρ παρασκευὴν ἐν σοὶ μοι διδυμῆν καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῆς ἀπαινόντων ἐμαυτόν· & *ibid. c.* 24. cujus & *titulus*, Πῶς πρὸς πειρασίσεις ἀγωνιστέον. Αἱ πειρασίσεις εἰσὶν, αἱ τοὺ ἄνδρας δεικνύσαι· qod Naso *trist.* 1. 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus arguiturque malis.

Et Senec. *Herc. fur.* 2. 2.

Imperia dura tolle, qid virtus erit?

sed pergit Epictet. Λοιπὸν, ὅταν ἐμπίπτῃ πειρασεις, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεός σε, ὡς ἀλείπτης, πρὸς χεῖρα γεγύμνικεν· ἵνα τί; φησίν; ἵνα ὀλυμπονίκης γένῃ· δίχα δ' ἱδρῶτος οὐ γίνεται. *Ibidémque l.* 2 *c.* 6. Ἡμῖν δ' ὑδεὶς θέλει, ὑδὲ τὶ ἀνάγκης καλύσης ἐυλύτως καταχέσαι αὐτὴν· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες πάσχομεν, ἃ πάσχομεν, καὶ φορισάσεις αὐτὰ καλοῦντες. ποίας φορισάσεις, ἄνθρωπε; εἰ φορισάσεις λέγεις τὰ φοιεσικότα, πάντα φορισάσεις εἰσίν· εἰ δ' ὡς δύσκολα καλεῖς, ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ γλυκύπικρον φθαρῆναι; Clemens item *strom. l.* 7. Ταύτῃ ὑδέποτε, πειρασέως γλυκυπίης, τῆς ἰδίας ἕξεως ὁ γνωσικὸς ἐξίσαται. ἔμπεδος γὰρ καὶ ἀμεταβλητος ἡ τῆ ἀγαθῆ ἐπισημονικῆ κλῆσις. Plura adjici poterant: verùm ista sufficerint, & vocabuli rationem explicando, & usum apud Stoicos hoc sensu freqentem comprobando.

Ἐξέδεγον] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 8. § 40. & *l.* 12. § 24, 25.

Ἔξω γὰρ οὐκ ἦν] Vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 47. & *l.* 10. § 38.

§ 14. Πάντα ταῦτα] forsan potiùs πάντα τ' αὐτά· *omnia eadem sunt*, qæ priùs fuerant. vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 1.

Σωήθω μὲν τῇ πείρᾳ] Vide *l.* 4. § 44.

Ἐφήμερα ἢ τῷ χρόνῳ] ità *l.* 4. § 35. Πᾶν ἐφήμερον. & § 44. τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα, id est, *diurna, non diuturna*; sive *brevis ævi.* ὀλιγοχρόνια. ut *l.* 7. § 1. ità enim τὸ ἐφήμερον usurpatur. Clem. *padag. l.* 2. *c.* 8. Ἀυτίκα δὲ μάλα καὶ διελέγχεται τὸ ἐφήμερον αὐτῆς· ἄμφω γὰρ μαραίνεσθον, καὶ τὸ ἄνθος καὶ τὸ κάλλος. & Timæus *de anim.* Θνατά τε καὶ ἐφαμέρια ζῶα.

Ῥυπαρὰ] Vide *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 24.

§ 15. Τὰ πεζύγματα ἔξω δυσῶν ἕστηκεν] Ità *lib.* 4. § 3. Ἔξω ἕστηκεν ἀστρεμῶντα. & *lib.* 5. § 19.

Τὸ ἡγεμονικὸν] Vide *l.* 4. § 39.

§ 16. Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ] Vide *l.* 6. § 51. & *l.* 8. § 12.

§ 17. Τῷ ἀναρριφθέντι λίθῳ] Idem de pila *l.* 8. § 20.

§ 18. Δίελθε ἕως εἰς τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ] Vide *l.* 4. § 38. & *l.* 7. § 34.

Τίνας κριτὰς φοβῇ] Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ποίει ἃ κρίνεις εἶ καλὰ, καὶ πρὸς μέλλησ ἀδοξεῖν· φαῦλος γὰρ κριτὴς πρὸς πεζύγματος, ὄχλος· διόπερ ὧν ἂν σοὶ ἐπαίνων καταφρονῇς, καὶ σοὶ ψόγων καταφρόνει. Cleanthes apud Clementem *stromat. l.* 5.

Μὴ πρὸς δόξαν βλέπε, ἐδίλων πρὸς αὖλα γλυκύς·
Μηδὲ φοβοῦ πολλῶν ἄκριτον καὶ ἀνάιδεα δόξαν.
Οὐ γὰρ πᾶσιν ἔχει συνετὰ κείσιν, ὅτε δικαίων,
Οὔτε καλὰ· ὀλίγοις γὰρ παρ' ἀνδράσι τοῦτο κυρεῖς.

qod is à Comico γνωμικώτερον ἐν βραχεῖ conceptum asserit his verbis,

Ἀισχρὸν γὰρ κείνειν τὰ καλὰ τοῦ πολλοῦ φόβου.

ità enim qidam legi postulant, & cum Clementis scopo probè congruit. Cæterùm lectio recepta,

Ἀισχρὸν γὰρ κείνειν τὰ καλὰ τοῦ πολλοῦ φόβου,

aliud sonare videtur, eôque respicere, qod à Demosthene dictum est, ὡς τοὺ μὲν ὑποκριτὰς ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺ δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης δεῖ κείνειν. Seciùs planè qàm Philisco Marci nostri filius, referente Philostrato, τὸν μὲν ἄνδρα δείλυσιν ἢ κόμη, τὴν δὲ ῥήτορα ἡ φωνή. Sed & qod Caphesias tibicen, cùm μεγαλοῤῥάς τις prædicaretur, & post Capheiam Zeno ac Demosthenes, οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ ἓν τὸ μέγα. Referunt hoc Laërt. *lib.* 7. Athen. *l.* 14. Evstath. in *odyss.* 1. prius illud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Svidas. Plut. in *vita* 10. *rhet.* Qanqam & πολὺς ψόφος ille ad acclamantium, καὶ εὐφημεῖν δεικνύντων ψόφος, cui opponitur illud τὸ εὐφημον ἀκροατὴ *lib.* 1. § 9. non incommodè referri potest. de ea vide sis Plinium min. *l.* 2. *ep.* 14. ubi inter cætera; *si quando transibis per basilicam, & voles scire quomodo quisque dicat, nihil est quòd tribunal ascendas, nihil quòd prælectas audrem, facilis divinatio; scito cum pessimè dicere, qi laudabitur maximè.* In Senecæ *excerptis*

Malè

Malè de te loquuntur homines. Sed mali. Moverer si de me M. Cato, si Lælius, si alter Cato, si duo Scipiones isti loquerentur. Nunc malis displicere laudari est. Non potest illam autoritatem habere sententia, ubi qui damnandus est, damnat. Malè de te loquuntur moverer, si judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt. benè nescient loqui. faciunt, non quòd mereor, sed quòd solent. gibbosam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent. vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3. Τὸ ἀκριτον φῦλ' εὐχημεῖν δοκοῦντων.

Ὅτις χ' περὶ αὐτῆ] *Lib.* 3. § 4 & *lib.* 8. § 53.

§ 19. Πάντα ἐν μεταβολῆ] Ità *lib.* 4. § 3. & *l.* § 23. vide & Aristot. *de gen. & cor. l.* 2. *c.* 3. *ad l.* 7. § 25.

Ἄυτις σὺ] Vide *infr.* § 21.

Ὁ κόσμος ὅλος] *Lib.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

§ 20. Ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν] Idem *lib.* 7. § 29. vide & *infr.* § 38. cum seqentibus avtem ista Xyl. absurdè connectit.

§ 21. Ὁρμὴ, ὑποληψεως παῦλα καὶ οὐ θάνατος ἐστὶν κακόν] forsan ὁμοίως καὶ ὑπολήψεως παῦλα, οὐ θάνατος. *Actionis finis & motus, sive externi, sive interni, cessatio actionis* sive *motus*, illius *quasi mors est. Nihil* tamen *mali subest.* ut mox, τάτων πᾶσα μετάβολὴ θάνατος· μὴ δεινόν; potest tamen sententiâ continuatâ legi, ὁρμὴ, ὑποληψεως παῦλα, καὶ οὐ θάνατος, ἐστὶν κακόν. *actionis, motus, orationis cessatio & quasi mors, nihil mali in se habet.* illud Cas. hoc Xyl. secutus est. vide *l.* 12. § 23. Diversa pavlò ratione de aqa & aëre mortis vocabulum usurpavit Philo *de mundo.* Εἰ μὴ ταῖς ἀνέμων ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ, ἐκλυτὸν ἂν ἦν, ὑφ' ἡσυχίας νεκρῶδες· μεταβάλλει γῆ, καὶ τὸ δυσῶδέστατον γίνεται, διὰ ψυχρὸν ἀφανισμὸν ζῴων. αἰ γε μὴ ἀέρος φθοραὶ, παντὶ τῷ ὅλῳ νοσεῖν ἂν καὶ φθεῖρειν καὶ τρέπειν πινὰ ὑποδιέσχεν πάντας· ἐπεὶ τί ἂν τις, μὴ σχαλόμενος ὀνειράτων ὑπερβατέας, ἀλλὰ τῷ ἀληθεῖ ἐπεὶ μοὶ λοιμὸν εἶδος, πλὴν ἀέρος θάνατον, τὸ οἰκεῖον πάθος ἀπαχθὲν τοῖς ὑπ' φθορᾶς ἀπολλυμένοις, διὰ ψυχῆς μεμοίρακε. Cæterùm ad Marci mentem planè Augustinus *in Joan. tract.* 38. *Res quælibet, si mutabilis est, non verè est: non enim est ibi verum esse, ubi est & non esse. qicqid autem mutari potest, mutatum, non est quod erat. Si non est quod erat, mors quædam ibi facta est: peremptum ibi aliqid, quod erat & non est. nigredo mortua est in capite albescentis senis; pulcritudo in corpore fessi & incurvi: mortuæ sunt vires in corpore languentis: mortua est statio in corpore ambulantis; mortua ambulatio in corpore stantis; mortua & ambulatio & statio in corpore jacentis, mortua locutio in lingua tacentis, qicqid mutatur, & est quod non erat, vi leo ibi vitam quandam in eo quod est; & mortem in eo quod fuit.* vide *l.* 10. § 18.

Τάτων πᾶσα μεταβολὴ, θάνατος] Plut. *de Ei Delph.* Οὐ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος ἀέρι γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἐπισφέρειν ἐπ' αὐτῇ ἰδοὺ ἂν φθείρεται μὲν ἀκμάζων χλοώδης χόρτος· ἐφθάρη δ' ὁ τέως εἰς ἥβην ἀκμαῖος, καὶ ὁ παῖς εἰς τὸν νέον, εἰς δὲ τὸν παῖδα τὸ νήπιον· ὁ τὲ χθὲς εἰς τὴμερον τέθνηκεν, ὁ δὲ σήμερον εἰς τὸν αὔριον ὑποθήσεις· μόνῳ δ' οὐκ ἔστιν εἶναι. qæ tamen ipse tanqam arguta magis, qàm solida notat, in *lib. de tranqill. & de tarda Num. vindict.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis aggressus est: & illi ipsi qi adjiciebantur adolescentiæ anni, vitæ detrahebantur. in hoc omnes errore versamur, ut non putemus ad mortem nisi senes inclinatósque jam vergere: cùm illò infantia statim, & juventa, omnísque ætas ferat agunt opus suum fata: nobis sensum nostræ necis auferunt: qóque faciliùs obrepat mors, sub ipso vitæ nomine latet. Infantiam in se pueritia convertit, pueritiam pubertas: juventutem senectus abstulit. incrementa ipsa, si bene computes, damna sunt.* vide *ad l.* 3. § 1. Hæc avtem luculentissimè explicantem Nasonem, ab anni tempestatibus ad ætates hominis traductâ imagine, habes *metamorph. l.* 15, *à v.* 199, *ad* 234. de se, & de Christianis sui temporis, Clemens *strom. l.* 4 Καθάπερ ἡλικίας μεταβολὴ, ὅτῳ ὃ καὶ βίος ἐναλλαγὴ γεγένηται.

Οὐδὲ ἡ τῆ ὅλῃ σὺ βίᾳ λῆζις] Plut. ubi *supr.* Ἀλλ' ἡμεῖς ἵνα φοβώμεθα γελοίως θάνατον, ἢ ἵν πτώσιοι τεθνηκότες καὶ ὑπόκοντες. Πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐκ ἔστιν ὁ θάνατος; Idem *ad Apollon.* Itaque, *si timenda mors est, semper timenda est. quod enim tempus mortis exemptum est?* Senec. *epist.* 30.

§ 22. Τείχη ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν] Videntur ista eódem spectare, qó illud *periochæ* 19. de fortassè primò cohæserant. Vult enim ut in offensis injuriisqe ab alio nobis illatis, respiciamus ad *mentem triplicem*; ad *mentem propriam*, qò eam in justitiæ tenore contineamus, nec *nocentis odio innocentiam perdere* velimus, prout *l.* 7. § 15. & *l.* 8. § 51. ad *mentem universi*, cujus cùm pars simus, æqo animo ferre debemus, qicqid illâ dispensante nobis obtigerit, & in illius etiam usum bonúmqe cesserit. *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 6 § 8, 44. & *l.* 8 § 5. & *l.* 10. § 6. Ad *mentem injuriam inferentis*, ut consideremus, πότερον ἀγκαία ἢ γνώμη (ità enim legendum avtumo) *utrùm per ignorantiam meram, an de industria*, pravo aliqo affectu, qi ex dogmate perverso provenire solet, seductus, peccaverit: in utroqe siqidem casu est leniter habendus *l.* 2. § 1. & *l.* 3 § 11. & *l.* 6. § 27. & *l.* 7 § 26. & *l.* 11. § 18. subjicit item de *cognatione communi* monitum, qam & locis ejsdem sedulò inculcat.

§ 23. Ἧς ἐὰν ἦν πρᾶξις σὺ] Edit. Lugd. ἧς.

ἤπις ἐὰν νῦν π. σ. corruptè. itaque *Annot. lego, ἐὰν ἡ π. σ. dcleo* ἤπις & ἴσν. avdacter pariter ac infeliciter; ex formula loqcndi non animadversa, *ἤπις ἐὰν* pro *ἤπις ἂν, qæcunqe.* sicut *Levit. c. 20. v. 2. ἀνὴρ ὃς ἐὰν λάβῃ γυναῖκα.* & Matth. *c. 11. v. 36. πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν,* &c.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος] vide *l. 1. § 16. κοινονοημοσύνη. & l. 2. § 2. ὁρμὴ ἀκοινώνητον.* vide & *l. 8. § 7. & infrà § 31. ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικὸς ᾠκειῶσθαι.*

Στυσιάδης] vide *l. 2. § 16. & l 4. § 29.*

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας] Asteriscò ista, tanqam mutila, notavit in versione Xylander. D. Salmasius pro *συμφωνίας ἀσυμφωνίας* legi vult. & cum seqentibus, qæ ad argumentum superius pertinere censet, ità committit, ut post ὁ *διϊσάμενος* & sententiam clavdat antegressam. Sic enim ille. *Nihil magìs sibi discordans, qàm animus puerilis. Ludunt, irascuntur; & paulo momento huc illuc impellunturi tales, inqit, sunt & homines, qi actiones suas non referunt πρὸς τὸ κοινωνικὸν τέλος, & revera sunt.* Mihi tamen superioribus potiùs annectenda videntur; ut sit, ὁ *διϊσάμενος* ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας: qæ sequntur, aliò spectare existimo: eódem nempe, qò illa, qæ recensuerat itidem *l. 5. § 33.* ad vanitatem vilitatémqe insignem rerum omnium ferè humanarum designandam.

§ 24. Παιδίων ἐργαὶ] ὄργα mavult D. Bootius, qia παίγνια seqitur. Ego nihil tarim. præsertim cùm *παιδία φιλόνεικα* legam loco superiùs indicato; ubi argumentum idem prorsus tangi videtur.

Ηιδμόπα νεκρὸς βασάζονλα] *Spiritus qi cadavera gestant.* Xyl. *animulæ miserè cadaverà sustinentes.* M. Casavb. qomodo ex Epicteto Marcus, *l. 4. § 35. Ψυχάριον εἰ βασάζον νεκρόν.* qò & D. Salmas. inclinat. Sed ut huc irrepsisse ista ex superioribus suspicetur. D. Boot. vult ὀχήματα *v. β.* qod si admittere placuerit, ὀχήματα malim.

Ὡς τι ἐνδηλότερον φερυπισεῖν τὸ τῆς νεκύας] *Ut nè tam citò cadant: sicut in naviis vulgari dicitur.* sive. *ut mortuorum numerus tardiùs compleatur.* Cas. *ut eò efficacius accidat id qod in Necya.* Xyl. atqe hoc malim. ut sensus sit: *qò ea qæ in Necya, sive eorum qæ apud inferos haberi existimantur,* (unde *Odysseæ lib. 11.* Νεκύας nomen adhæsit) *repræsentatione aguntur, efficaciùs peragantur,* spectantiúmq; mentes vehementiùs afficiant. (ità Platoni *de legib. l.* φερόμενοι περὶ τὰς ψυχάς) vel *qò Necyæ,* sive *magicæ animarum evocationis opus efficacius procedat.* ut Νεκύας nomine *mortuorum evocatio* ope magicâ procurata intelligatur. (qomodo Herodianus *l. 4.* usurpavit, ubi de Antonino Severi filio, Materniano eum mandâsse, *νεκύας χρησόμενον, μαθεῖν περὶ τοῦ τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ*) & *πιδμόπα* qod præcesserat, ad *spiritus* impuros sive *dæmones* referatur. Verùm illud malim, eò magìs, qia festi sive solennitatis cujusdam à Græcis celebrari solitæ meminit Svidas, qæ Νεκυα dicta fuerit, in qa spectacula forsan istiusmodi exhibebantur. Νεκυα, inqit, *ἡ ἑλλ' νεκρῶν ἑορτή.* cur enim Νεκύσια legat Castellan. de Græc. festis ego nescio. Sed nec qa ratione Hesych. Γενέσια & Νεκύσια pro eisdem habeat: fieri tamen potest, ut utroqe illo nomine, & Νεκύα & Νεκύσια celebritas eadem dicta fuerit. Res itaqe humanas & occupationes mortalium, partim puerulorum lusibus dissidiisqe, partim spectaculis vanis, qæ simpliciorum animos afficere consveverunt, consimiles, imò pares planè, pronunciat.

§ 25. Ἴδι ἐπὶ πλὴν ποιότητα τῆς αἰτίας] Vult in re qaqe considerari, formam & materiam: vel formam seorsim à materia abstractam, & durabilitatem ejus. Vide *l. 4. § 21. & l. 7. § 29. & l. 8. § 31. & l. 12. § 18.*

Τῦτο τὸ ἰδίωμα ποιόν] Vide *l. 10. § 7.*

§ 26. Διὰ τὸ μὴ ἀρεσθῆς τῷ σῷ ἡγεμονικῷ] vide *l 6. § 41. & l. 8. § 48.* Senec. *epist. 20. Huc ergò cogitationes tuæ tendant hoc opus, omnia alia vota Deo remittantur. ut contentus sis tecmetipso, & ex te nascentibus bonis. Nullum enim bonum mansurum est, nisi qod ex se sibi invenit.* Idem *epist. 27.* Epictet. *l. 4. c. 6.* Πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχα. καὶ ἀρκώδη εἶναι ὃς εἰμὶ, ἀλλ' ἀνατεμιῶ τὸν ὡς ἦρ τὸ ἰδιεῖν;

Ποιῶ τι ταῦτα διὰ κατασκάσας] Argentinens. editio, qâ usus D. Salmas. *ποιῶ τινὸς ταῦτα διὰ κατασκάσας;* qod ipse reddit, *qalia hæc ex qalificunt!* ut sit exclamatio; πῖον habes ἡγεμονικὸν, ex qo διὰ ortuntur? qalis illa vulgaris, διὰ τί ὅτι; sed & Marci ista *l. 10. § 25.* ἐξ ὅτε οὖ. verùm malim qod & Lugdunensem exhibere video, *ποιῶν ταῦτα*, vel etiam *ποιᾶτα, διὰ κατασκάσας, ποιεῖν* utiqe ex membro priori supplendum; vel *ταῦτα εἰς ἃ κ.* eódem utrumqe recidit; *non es contentus ἡγεμονικῷ tuo ea faciente ad qæ natum est.* Lectionem hanc firmat, qod *l. 8. § 45.* habetur, *ἀρκούμενον εἰ ἔχοι, ᾧ ἐνδηλον κατὰ τὸ ἐξῆς τῇ ἰδίᾳ κατασκάσῃ.*

Ἀλλὰ ἄλις] Locus defectus; forsan & depravatus. Hoc D. Boot. suspicatur, legítqe *ἀλλ' ἀνοῖα.* indè multas tibi facessis molestias, qia non acquiescis mentis tuæ operatione ea ad qæ nata est, *sed alina molientis.* meam addo conjecturam, fuisse *ἀλλὰ ἄλις ἔχω. Verùm sufficiat,* qòd hactenus hac in parte tibi ipsi injurius fueris. qemadmodum *infrà § 37. ἄλις τῆ ἀθλίᾳ βίᾳ.* vel etiam, *ἀλλὰ ἄλις, sed hæc satis.* Putat tamen Salmas. cum seqentibus jungenda ista, & scribendum, *ἀλλ' ὅπως ἀλλ' φέγῃ σε* &c. & expungendum illud *ἄλις.*

§ 27. Ἡ ποιότης τινὰ ἐκφανῆσαι] leg. forsan *ἐκφανήσῃ.*

ἀκροατήριον, ut prius λέγειν ἢ μισεῖν dixerat. alioqui erit transitio dura satis à numero ad numerum, vel qid si τοιαῦτά πρὸς ἀκροατήριον, legerimus?

Δίελθε] ut *supra* § 18.

Οὐ δεῖ σε ἀσαφῆ, ἵνα τούτοις τί ποτε ἀεὶ οὗ δοκῇ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Euphrates apud Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Τί κακὸν, εἰ ἵνα μὴ ἐπίνον ἐπιγινώσκεσθε τὸν φιλόσοφον, εἰ δὲ τοῖς συμβόλοις μὴ χρῆται πῶς ἐδίω, πῶς πίνω, πῶς καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς συνεργῶ, πῶς ὀρέξει χρῶμαι, πῶς ἐκκλίνω, πῶς πρὸ τὰς φύσεις τὰς φυσικάς, ὡς ἀσυγχύτους, ὡς ἀπερισπάστους· ἐκεῖθεν μὲ κεῖνε, εἰ δύνασαι· εἰ δ' ὕπου κωφὸς εἶ καὶ τυφλὸς, ἵνα μὴ τὸν Ἡφαιστον ὑπολαμβάνῃς καλὸν χαλκέα, ἂν μὴ τὸ πλοῖον ἴδῃς σεῖ τῷ κεφαλῷ σεσεισμένον, τί κακὸν ὑφ' ὅπως γίγνεται κεῖται ἀγνοεῖς; vide & *ad l.* 5. § 32. Cicero *de finib. l.* 2. *Nihil est turpius quàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* vide *l.* 6. § 20.

Εὐνοεῖν μὲν τοι αὐτοῖς δεῖ] vide *ad l.* 6. § 42. & *l.* 7. § 22.

Φύσει γὰρ φίλα] vide *l.* 12. § 9. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Πάντα φίλων μεστὰ, πρῶτον μὲν θεῶν, εἶτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους οἰκειωμένων.

Καὶ οἱ θεοὶ δή] vide *supra* § 11.

Δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν] vide *ad l.* 1. § 17. prope finem. Hermogenes apud Xenoph. in *Symp.* Οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ, ὅταν μοι φίλοι εἰσὶν, ἅττα διὰ τῶν ἐπιτηδείων μὲ, ὅποτε λέγω αὐτοῖς ὅτι νυκτὸς ἢ ἡμέρας, ἢ ὅπου ἂν ὁρμῶμαι, ἢ ὅτι ἂν μέλλω πράττειν. διὰ δὴ τοῦτο ἀσμένως, ὅτι ἐξ ἐκείνου ἀκηκόασιν, σημαίνουσί μοι, πτώσσοντες ἀγγέλοις, φήμαις καὶ οἰωνοῖς, ἃ δὴ δὴ, καὶ ἃ χρὴ ποιεῖν. ὅτε ἐγὼ, ὅταν μὲν εὐδαιμονῶ, ἀνέπαυτό μοι μέλαινα· ὅταν δέ ποτε καὶ ἀπορίας ἐπολάβω. Ammianus *l.* 22. *Amat enim benignitas numinis, seu quòd merentur homines, seu quòd tangitur eorum affectione, bis quoque artibus prodere quæ impendent.*

Πρὸς ταῦτα μὲν τοι, πρὸς ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] Cum seqentibus ista conjungit Xyl. dum sic vertit. *Hæc qidem, de qibus ii certant, circuli sunt rerum mundanarum.* Videtur autem ἀεὶ ὤν legisse, vel etiam ἀεὶ ὄν· qomodo in argumento hayd dispari Dio Pruf. *orat.* 30. ubi vitam humanam sympolio contulerat, in hoc ait convivio, ἑτέρους μὲν πεπίθειν, τοὺς δὲ ἀσταχάλοις παίζειν· τοὺς δὲ τοὺς πεπλέκειν τε καὶ ἀσταχάλους, οὐχ ὅπως ἡμεῖς ἐνομάζομεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν χρυσοῦς, τοὺς δὲ ἀργυροῦς, ὃ δὴ νόμισμα καλοῦμεν ὑμεῖς, ὑπὲρ οὗ διαφέρεσθαι καὶ ζηλοῦν ἕκαστον πεφυκέναι. Qanqam & ἀεί τι διαφέρεσθαι dicitur. Clemens *strom. l.* 5. διαφέρεσθαι δὲ ἀεὶ τὰ περὶ τὰς ἀρχάς. Verùm ibi διαφέρεσθαι est *dissentire*, & *dissidere* potiùs, qàm *litigare* aut *contendere*: qod istic locum non habet. neqe enim de rebus istis secum invicem tantopere contenderent, nisi de iisdem gemina sentirent: qia & par mendum habuimus *l.* 4. § 43. ἃ συμπαίοντων, pro ὧν. Porro posset & Xylandri versio hactenus defendi, si τὸ πρὸς hîc ἀντὶ τοῦ διὰ sumatur. qomodo Thucydides aliqoties usurpâsse deprehenditur. *l.* 1. πρὸς ταῦτα, propterea. &, μή τι πρὸς τὰ παρόντα ἐπιτείχισιν, nè qid novi propter præsentem rerum statum molirentur. & *l.* 8. πρὸς γὰς τοῦ Πεδαρίτου ἐπιστολὰς ὑπώπτευον αὐτόν, ob Pedariti epistolas suspectum illum habebant. Cæterùm nè sic qidem cum textu versioni convenerit. qid enim fiet priori πρὸς? nam geminum exhibet lectio vulgata. Revera ob interpunctione laborantem secutus est codicem Xylander. indè factum, ut & conjungenda divulserit, & dirimenda commiserit. Ad antegressa siqidem pertinent ista, & cum eis planè cohærent; αὐτοῖς βοηθῶσι--- πρὸς ταῦτα μόνοι, πρὸς ἃ &c. *opem illis dii ferunt--- ad illa utiqe ad qæ &c.* idem enim est istic πρὸς ταῦτα βοηθεῖν. qod *infrà* § 38. εἰς ταῦτα συλλαμβάνειν. & *supra* § 31. εἰς ὕτια συνδρῶεν, qalia ibi commemorat, de qibus & istic. Seqentia novam ordiuntur periochen. qod & Merico visum.

Πρὸς ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] *qæ ab eis* (Deis nempe) *tanqam momenti alicujus sint, expetunt.* Mer. Cas. verùm significationis hujus, verbi τὸ διαφέρεσθαι exemplum reqiro: nec occurrit. Malim itaque *ad qæ* (conseqenda scil.) *illi*, avt simpliciter *feruntur*; (qomodo *l.* 5. § 1. de eisdem dixit, πρὸς ἃ φέρονται) aut, si præpositio istic emphasin aliqam habere censebitur; *tanqam in salo jactati temerè feruntur*; (qomodo Lucas *Act. c.* 27. *v.* 27. Διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, *cùm in Adria huc illuc jactaremur*) vel etiam, *cùm animi solicitudine anxiâ & distractione feruntur*, & qasi *differuntur*: sicut Plavtus, *amore differri*, cixit *Milit.* 4. 4. idémqe, *cupidine differri*, *Pœnul.* 1. 1. hâc enim mente usurpatum Marco τὸ διαφέρεσθαι deprehendas; cùm in loco huic gemino *infrà* § 40. tum & *l.* 11. § 10. unde & διαφορὰ eidem, *l.* 6. § 41.

§ 28. Ταῦτά ὅτι] Leg. Τ' αὐτὰ, vel Τὰ αὐτὰ, *Eadem sunt.* sicut *l.* 2. § 14. & *l.* 6. § 46. Par mendum notavimus & sustulimus, *supr.* § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 7.

Τὰ τῆς κόσμου ἑλικίλια] *qæ sursum deorsum rotantur, & in orbem qendam eunt redeúntqe, mundana ista. Circulos mundanos* dixit Arnob. *lib.* 2. Vide *ad l.* 2. § 14. Ἀνακυκλώσω. Qanqam aliâ etiam ratione istic, qàm qâ illic, ἄνω κάτω κυκλεῖται mundana ista dici videntur: qia dominos nimirum permutare solent, & ab istis ad illos per vices qasdam, sed incertas eas, transire; unde fit, ut homines qoqe ipsi eisdem nunc accedentibus, nunc

&c.

& recedentibus demum, quasi rotæ cuidam versatili alligati modò in sublime attollantur, modò ad infima rursus devolvantur. Adagii instar celebratur illud, Τροχὸς τὰ ἀνθρώπινα· ἄγων ἐυμετάβολα. Apostolius *proverb.* 1863. Phocylides.

Κοινὰ πάντ' ἀνθρώποις, ὁ βίος προχέεις, ἄζηλος ὅλβος.
Fors eadem omnibus, vita rota, instabilis status omnis.

Cyro Crœsus apud Herodotum *lib.* 1. citante itidem Stobæo *tom.* 2. *tit.* 10. ὡς κύκλος ἡ ἀνθρωπίνων δεῖ πρήγματων. ἀνακυκλέεται γὰρ οὐκ ἐᾶ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχεῖν. Et priscus nescio quis apud Plut. ad Apollon.

Τροχὸν θεοὶ ἔχοντες ἄλλοθ' ἄλλον
Ἀνω τε καὶ κάτω τίθενται.

Quò facit, quod Sesostri Ægyptio, è regibus subactis, quos jumentorum loco currum sibi trahere quandoque cogebat, quidam regessisse fertur, rotam cùm tam crebrò respiceret, à tyranno requisitus, Ἐκπλήττομαι ὁρῶν ἀεί ποτε φερόμενον τὸν τροχόν, καὶ ἄλλοτε ἄλλους κυλίοντα· καὶ ποτὲ μὲν τοὺς ταπεινοῦντα τὰ ὑψηλὰ, αὖθις δὲ τὰ ταπεινὰ ὑψοῦντα. Historiam eam Chagani Abarm. regi priscum Romanum recitasse tradit Nicephorus *Callisti l.* 18. *c.* 29. ἐάσε relatione Chaganis ferociam mitigatam; prout & responsione ipsâ primitus Sesostrem inductum, nè reges deinceps jungeret. Imaginis ejusdem consideratione, Regis Franci, cujus in potestate tunc fuerat, delinivit animum Agarenorum Imperator. quum enim per biennium integrum ridere nunquam fuisset conspectus, in risum erupisse tandem aliquando accepto, accersiri hominem rex jussit. qi risûs cavssam scisciranti, his verbis respondit; uti Zonaras ea retulit *annal. tom.* 3. in *Basilii* historia: Τροχὸς ἀμάξης ἐώρων, ὧν τὸ μὲν πρόσγειον λῦθ, τὸ δ' ἦρτο μετέωρον· εἶτα τὸ μὲν μετέωρον κατῆκτο πρὸς γλῶ, τὸ δὲ πρόσγειον μετέωρος· ὕτω δ' εἰκάσας καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κινεῖσθ καὶ μεταφέρεσθ, ἐξεγέλασε· λοιμαίμφθ, ὡς ὀκ ἀδύνατον, ὕτω διατεθῆναι καὶ τὰ κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ὥσπερ ἐξ ὕψους κατωκχθω εἰς ταπεινότητα, ὕτως αὖθις ἴσως ἐκ χθαμαλότητος εἰς ὕψος ἀναρθῆναι καὶ γενέσθ μετάρσιος. Apud Sophoclem Menelaus, laudante in *Demetrii vita* Plutarcho;

Ἀλλ' ἡμὸς αἰεὶ πότμος ἐν πυκνῷ θεῷ
Τροχῷ κυλεῖται, καὶ μεταλλάσσει φύσιν.
Ὥσπερ σελήνης δ' ὄψις εὐφεγγὴς δύο
Σῆναι δοκεῖ σοι· ἀν ἕ ποτ' ἐν μορφῇ μιᾷ,
Ἀλλ' ἐξ ἀδήλου πρώτου ἔρχεται νέα
Πρόσωπα καλλώπου καὶ πληρώμην·
Χὠταν δὲ αὐτὴς ἐυγλεσάτη φανῇ,
Πάλιν διαῤῥεῖ, κἀπὶ μηδὲν ἔσχεθ.

Lunæ confert, mutabilitatis nomine, sublunaria ista omnia quomodo & Joannes in *Apocal. c.* 12. *v.* 1. Gregor. Naz. *ad suos ob Præsidis offensionem dejectos.* Κύκλος τις δεῖ φησὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· περιχωρεῖ γὰρ τὰ πάντα ῥᾳδίως, καὶ μεταχαρεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνίσου ἐπὶ τὸ ἴσον ἄγει· καὶ ἐκ τοῦ ἴσου εἰς ἄνεσιν ἔτι μᾶλλον πεσόν· καὶ χαμαιζῆς τοῖς κρείττοσιν ἐπιδάτης, ἢ ἀνθρώπων ἐυπραγία. Et *ad Sophron. epist.* 51. Ὁρᾷς δὲ τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅπως κύκλος τις τοῖς ἀνθρωπίνοις ἐφιστήκει πράγμασιν, νῦν μὲν τοῖς, νῦν δὲ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἀναπαύεται, καὶ ὅτι τὸ συστρέφειν ἐξῶτες ἡμῖν, ὅτε τὸ λυσιτελοῦν, ἀλλὰ τάχιστα μεταπεσοῦσα, καὶ μεταπίπτουσα· ὡς αὖραις &c. ut *supra*. & in *orat. pro pauper.* Οὐδὲν τοίνυν ἀνθρώπων βέβαιον, οὐδὲ ὁμαλὸν, οὐδὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἑστάμενον· ἀλλὰ κύκλος τις τοῖς ἡμετέροις πράγμασι περιέχει, ἄλλοτε ἄλλως ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας πολλάκις, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὥρας, φέρων μεταβολάς· & quæ sequuntur. & mox: τὰ μὲν γὰρ δὴ πάντα ῥᾴδια, καὶ περίοιδεν, καὶ ὥσπερ ἐν παιδιᾷ ῥέφων, ἄλλοτε εἰς ἄλλους μεταῤῥιπτούμενα καὶ μεταπηδώμενα. Agapet. *paræneſ.* § 11. Κύκλος τις τοῖς ἀνθρωπίνοις περιέχει πράγμασιν, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ καὶ περιφέρων. Diodor. Sicul. *histor. lib.* 18. Ὁ γὰρ κοινὸς βίος, ὥσπερ ὑπὸ θεῶν τινος ἀναῤῥιπτούμενος, ἐναλλὰξ ἀγαθοῖς τε καὶ κακοῖς τοὺς κυκλικοὺς πάντας τὸν αἰῶνα. Trahit horsum Clemens *strom. lib.* 5. & Dionys. Thracis Grammatici in *libro* qo *trochiscorum* sive *rotularum mysticarum significationem* explicat; τὸν τε προχὸν, τὸν γραφόμενον ἐν τοῖς τῶν θεῶν τεμένεσι, καὶ τὸ τῶν ἄλλων τῶν ἀδυμάτων τοῖς ἀφιερωμένων. allatis in eam mentem Orphei versibus illis:

Θαυμαῖ δ' ὅσα βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα μέμηλεν,
Οὐδὲν ἔχει μίαν αἶσαν ἐπὶ φρεσὶν, ἀλλὰ κυκλεῖται C
Πάντα πέλεξ· ζῆναι δὲ καθ' ἓν μέρος ἑ θέμις ἔστιν.
Ἀλλ' ἔχει, ὡς ἤρξαντο, δέμνι μέρος ἕκαστος.

Hinc & celebris ille *fortunæ rotâ*, de qa Cicero (qanquam à Fabio, an Tacito, in *dialogo de cavss. corrupt. eloquent.* eo nomine notatus) *orat. in* Pison. *Nè tum qidem, cùm illum suum saltatorium verſaret orbem, fortunæ rotam pertimeſcebat.* Sed & alii non pauci. Senec. *Hippolyt.* 4. 2.

Quanti casus humana rotant!

Et Tibull. *l.* 1. *eleg.* 5.

Verſatur celeri fors levis orbe rotæ.

Plautus item (si Dion. Lambino, & Joan. Gulielmo *verisimil. lib.* 2. *cap.* 17. credimus) in *Trucul.* 2. 1.

Vertit seſe rota vicissim; stultus est qi id admiretur. Boëth. *consol. lib.* 2. *c.* 1, & 2. *Hunc continuum ludum ludimus; rotam volubili orbe verſamus; infima summis, summa infimis mutare gavdemus. Tu* 50 *verò volventis rotæ impetum retinere conaris.* Ammian. *hist. lib.* 26. *Qivis beatus verſâ rotâ fortunæ ante veſperam poteſt esse miserrimus.* Vide *ad lib.* 4. § 42. ἐφήμερος. Qod avtem illi rotam, Seneca etiam, avdaciùs pavlò, *petavrum* nuncupavit. Sic enim ille *epist.* 98. *oblitus hujuscè petauri, qo humana jactantur; sibi uni fortuitorum constantiam spondet*

ſpondet (unusqiſqe.) & Plutarch. in *frag. de vitioſorum miſeria*; πειρεχθεὶς ϗ σκοτοδινιάσας ὑπὸ τῆς τύχης πταικεισμόν. vide *lib.* 8. § 5. Mericus avtem noſter ἐγκύκλια iſtic *ordinaria* vertit. havd incommodè prorſus, ſiqidem ἐγκύκλια dicuntur *vulgaria, communia, obvia qæqe.* Heſych. Ἐγκύκλιον, τὸ παιδαχῶ κυκλῶν. Et, Ἐγκυκλα, ϗ ἐγκυκλώματα τῶ βίῳ ϗ σωμάτι. Nec malè igitur Cœl. Secundus *theſ. Ordinarius*, ἐγκύκλιος, *qi in orbem redit, vulgaris.* Ità Ariſtoteles *polit. l.* 2. *c.* 3. διακονίας ἐγκυκλίους dixit, *operas obvias & vulgares qasvis.* Ἐπὶ δὲ τῶν διεγκύντων τύτοις μᾶλλα προσκρούομεν, ὅις πολεῖται προχεώμεθα πρὸς τὰς διακονίας τὰς ἐγκυκλίους. qæ & ἐγκύκλια διακονήματα, *ibid. lib.* 1. *c.* 4. λαμβάνων τις μισθὸν, ἐδίδασκε τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τῶ παίδος. & unicâ voce ἐγκυκλήματα, *œconom. lib.* 2. *c.* 1. ſed & ἐγκύκλια ſimpliciter, *polit. lib.* 2. *c.* 7. ubi pronunciat, πλὴν θρασύτολα πρὸς ὀλίγ ὠφέλιμον ἦ), ἀλλ' ἐκεῖ πρὸς τὸν πόλεμον. Unde & ἐγκύκλιοι dicuntur Iſocrati *de pace, ὁι τυχόντες ἤτοι ἐπιτυχόντες ἀνθρωποι, plebeii qivis.* Πλὴν ἐνίων τότων ἦ ἐγκυκλίων ταφὰς ποιεῖσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. &, Ἐκκυκλεῖν τὸ μυστήριον, *myſterium divulgare & in profanorum avres ſive notitiam efferre.* Clemens *ſtrom. lib.* 7. ὁ γὰρ ἐκκυκλεῖν χρὴ τὸ μυστήριον. qod ἐξορχεῖσθαι freqentiùs dicitur. nec eſt verò vero abſimile Marcum eò magìs hoc vocabulo uſum qòd rerum iſtarum, qas tanti faciunt miſeri mortales, non ſolùm τὸ σωίζειν ϗ τὸ γνώσιμον, ut alibi loqitur, ſed & τὸ ἐυτελὲς ſubindicaret. vide *l.* 4. § 38, 42.

Ἄνω κάτω] Ità Plato *Phileb.* Ἀεὶ γὰρ ἄπαντα ἄνω τε ϗ κάτω ῥεῖ. Greg. Naz. *orat. pro pauperibus*; Παίζειός ἡμᾶς ὁ τῶν ὁρωμένων, ἄλλοτ' ἄλλως μεταβεβηκότας ϗ μεταβάλλοντι, ϗ ἄνω ϗ κάτω φερομένους τε, ϗ περιτρεπομένους. & Philo in *vit. Moſis: τύχης* γὰρ ἀσταθμότερον ὐδὲν, ἄνω ϗ κάτω τὰ ἀνθρώπεια πηδάσης. Indè qæſitus Diogeni jocus, qi cùm ἐπὶ πρόσωπον deversâ facie, ſepeliri ſe mandâſſet, cavſſam qærentibus, reſpondit, ὅτι μετ' ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναστρέφειν, qia pavlò pòſt futurum eſt, ut qæ deorſum ſita ſunt, ſurſum vertantur. qo loco malim ἄνω στρέφειν legere. qomodo & Cambyſes minatus eſt, Ἀιγύπτιε τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσειν· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. Herodot. *lib.* 3. Qinqam potuit & alluſiſſe Marcus ad Heracliti illud, qò πλὼ μεταβολὼ dixit eſſe ὁδὸν ἄνω κάτω. Habes *ad lib.* 4. § 40. indè Tertullianus *adv. Marc. l.* 2. *c.* 28. *Qòd enim ait Heraclitus ille tenebroſus, eadem via ſurſum & deorſum.* vide *lib.* 6. § 44.

Ἐξ αἰῶν & εἰς αἰῶνα] qod Hebræi dicere ſolent, עוֹלָם שְׁעוֹלָם *à ſeculo in ſeculum. Pſal.* 90. *v.* 2. & *Pſal.* 103. *v.* 17. & עַד־דָּר וָדֹר *in ſeculum & ſeculum Pſal.* 90. *v.* 1. & *Pſal.* 100. *v.* 5. id eſt, *per ſecula qæqe.* Tertull. *de ſpectac. c.* 25. *Qale eſt, ex ore qo Amen in ſanctum protulerit, gladiatori teſtimonium redderet? εἰς αἰῶνας ἀπ' αἰῶνος, alii omnino dicere niſi Deo & Chriſto?* doxologiæ formulas ſolennes reſpexit; ſimul alluſum & ad illud Commodo pugilem agenti acclamatum, referente *lib.* 72. Dione. Νίκας νικήσεις ἀπ' αἰῶνος. qod & Rigaltius obſervavit. Vult itaqe rerum iſtarum ſemper & eſſe & fuiſſe ſortem & naturam eandem; ut mutationibus & viciſſitudinibus eſſent obnoxiæ, & vertigine perpetuâ ſurſum deorſum ferrentur; talémqe eſſe earum conditionem, ut, qòd de *Forte* ille cecinit, *triſt. l.* 5. *el.* 8.

Sit tantùm conſtans in levitate ſua.

Gregor. Naz. *ad cives ſuos in auguſt. conſtitut.* Οὐδὲν ἀκίνητον, οὐδὲ ὁμαλὸν, οὐδ' εἰς τέλος ἴσιον, οὐ τὸ παρὸν, οὐ τὸ μέλλον, οὐ τὸ ἡμίτερον, οὐ τὸ ἀλλότριον, οὐ μικρὸν, οὐ μεῖζον, οὐχ ὅ, τι ἂν εἴποι τις· ϗ τοῦτο ἴσως ἡ ἀνισότης ἔχει, πλὼ δεῖ πάντα μεταβολῆ.

Καὶ ἤτοι ἑφ' ἕκαστον ὁρμᾷ] vide *ad l.* 6. § 36. & *l.* 7. § 75. & *ſupr.* § 1. Hinc avtem Lugd. novam orditur, ſed abſurdiſſimè, ut aliàs ſæpe, periocham.

Ἡ ἄπαξ ὥρμησι] ἦ leg. eſt enim alterum diſtributionis membrum.

Καὶ τί ἓν τίνι· τρόπον γάρ τινα ἄτομοι ἦ ἀμερῆ] *& qid unum alicui. qodam enim modo atomi.* Xyl. qi & locum, ut mendoſum, aſteriſco appoſito notavit. *cuncta indiviſè qodammodo & inſeparabiliter à ſe invicem pendent.* M. Caſ. qi qid legerit ex verſione ariolari non poſſum. D. Salmaſ. ϗ τί ἐν τινὶ· *ſi ſemel*, inqit, *omnia ab æterno direxit, τὰ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν, reliqa ab illo ſemel conſtituto ordine pendent, & indiſſolubili ſerie invicem connexa ſunt, & ſemper aliqid in aliqo eſt. qia qod ſeqitur ab eo qod præcedit generatur, & cavſsa prior ſeqentem producit; qia ſic Deus ab initio omnia ordinavit, ſic qodammodo atomi ſunt, non illi Democriti, & Epicuri, ſed alii: qia nimirum inſecabilis ille eſt atqe indiviſibilis ordo rerum ac concatenatio cavſſarum, in qa ſemper ſeqens à priore dependet, ut divelli non poſſint nec ſeparari.* Mavult itaqe ἄτομα, qàm ἄτομοι. Adjicere liceat & conjecturam noſtram. τρόπον γάρ τινα ἀεὶ τὶ ἐν τινὶ, vel, ϗ ἓν τι τρόπον τινὰ γίνεται, ἦ ἄτομοι ϗ ἀμερῆ. *vel reliqa à primis illis pendent, atqe ex ſerie hac continua unum qid conſit, aut atomi atqe inſecabilia corpora pro rerum initiis ſubſtituenda crunt.* In hanc ſuſpicionem eò magìs propendeo, qia diſtributio iſta Marco ſolens eſt. vide *infr.* § 37. & *l.* 4. § 3. ἤτοι περίοδοι ἦ ἄτομοι. & *l.* 10. § 6. D. Boot. *καί τι ἓν γίνεται*, legit. *& unum qiddam fit, ſicut catena* ſcil. *una conſtat ex annulis qamplurimis ſibi invicem annexis.* ità de genere humano generationis

vi virtutéque perennante, Plato *de leg. lib.* 3. τ' αὐτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ φυόμενον.

Τρόπον γάρ πινα] ità *l.* 6. § 38. τρόπον γάρ πινα πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται.

Εἰ τις θεὸς, ἓν ἔχει πάντα] vide *ad l.* 2. § 11.

Εἰκῇ μὴ καὶ σὺ εἰκῇ] vide *l.* 6. § 44. atqui contrà planè Jocasta in Sophoclis *Oedip. Reg.*

Τί δ' ἂν φρονοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης
Κρατεῖ, προνοια δ' ἔξιν οὐδενὸς σαφῆς;
Εἰκῇ κρῖψιν ζῆν, ὅπως δύναιτό τις.
Quid quisque caret, quando fortuna omnia
Versat, nec ulla superæ est providentiæ
Nota? optimum est ergò vivere ut casus tulit.

Ἥδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει] Ità *l.* 6. § 59. ἐ αἰὼν πάντα καλύψει] Hesiod. aliquoties.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κ τοῦτο γένῃ καὶ γαῖα κάλυψε. Hinc Nicoclis dictum, εὐτυχεῖς εἶ τοῦ ἰατρεύειν, *felices esse medicos*, ὅτι τὰς μὲν εὐτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ, τὰς δ' ἀτυχίας ἡ γῆ καλύπτει. Antonius *collect. l.* 1. *c.* 56.

Τὰς ἐπιχυματώσεις] vide *ad l.* 7. § 34. Flaccus *l.* 2. *ep.* 2.

—— *Perpetuus nulli datur usus, & hæres*
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam.

vide Nason. *ad l.* 6. § 15.

§ 29. Χειμάρρους ἡ πᾶν ὅλων αἰτία, πάντα φέρει] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. & *l.* 7. § 19. Pertinent autem huc imagines illæ apud Homer. *Iliad.* ε'. *v.* 87.

—— ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς
Χειμάρρῳ, ὃς ὦκα ῥέων, ἐκόδωσε γεφύρας.
Τὸν δ' ὔτ' ἄρ τε γέφυραι ἐεργμέναι ἰσχανόωσιν,
Οὐδ' ἄρα ἕρκεα ἴσχει ἀλωάων ἐριθηλέων,
Ἐλθὼν ἐξαπίνης, ὅτ' ἐπιβρίσῃ Διὸς ὄμβρος.
Πολλὰ δ' ὑπ' αὐτῆς ἔργα καταίρυπα κεν' ἀΐξειαν.

& *Il.* λ'. *v.* 492.

Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πεδίονδε κάτεισι
Χειμάρρους, κατ' ὄρεσφιν ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρῳ·
Πολλὰς δ' δρῦς ἀζαλέας, πολλὰς δέ τε πεύκας
Ἐσφέρεται, πολλὸν δέ τ' ἀφύσσετον εἰς ἅλα βάλλει. Et Mar. Æneid *l.* 2.

Non sic aggeribus ruptis cùm spumeus amnis
Exiit, oppositisque evicit gurgite moles;
Fertur in arva furens cumulo; campósque per omnes
Cum stabulis armenta trahit. ——

& *lib.* 12.

Aut ubi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt
Quisque suum populatus iter. ——

Τὰ πολιτικὰ τοιοῦτα, καὶ οἷς ὄνται, φιλοσόφως πραγμικά] *Philosophicè agentes.* Xyl. rectè sicut *l.* 2 § 10. φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος. Certè tam ratione caret, quòd istic φιλοσόφως, quàm quòd illic φιλοσόφῳ, legi postulat Annot. Lugd. nec Xylandrum tamen probo, quòd ista à se invicem divellit, quæ conjungenda potiùs fuerant, cùm de eisdem eadem ferantur: probo, quòd ex commate prægresso τὸ ὡς ἐν τῇ κοινῇ repetat, ut pleniùs expressum sic legatur, καὶ, ὡς ὄνται, φιλοσόφως πραγμικὰ ἀνθρώπια, ὡς μυξῶν μεστά. *Sophistas* scil. Marcus hîc perstringere videtur, de qibus Julian. Imper. *epist.* 42. βέλονται γὰρ οἱ τοῖς ἄλλοις ὑ λέξεων μόνον, ἠθῶν δ' εἶ) διδάσκαλοι· καὶ τὸ καλ' σφᾶς εἶναί φασι πλὴν πολιτικὴν φιλοσοφίαν. εἰ μὲν οὖν ἀληθὲς ἢ μὴ, τοῦτο ἀφείσθω νυῦν. vel (quod magis reor) *politicos* illos, qi sapientiæ nomine lavdari solent, qosque ideo à *Sophistis* distingvi vult Dio Prus. *de regn. orat.* 4. Ξεναγοὶ γὰρ καὶ σοφισταὶ καὶ δημαγωγοί. λέγω δὲ διακρίνων στρατηγούς τε καὶ σοφιστὰς, καὶ πολιτικοὺς ἄνδρας, ὑπὸ δὴ εἰρημένων. locum eò magis, qò expurgem, adduxi. qis enim non videt, (nec vidit interpres tamen) vocabulum σοφιστὰς istinc furcillandum? qomodo enim *Sophistas* à *Sophistis* discreverit? vel hos certè qos Prodicus, referente in *Euthydemo* Platone, μεμὐσευκα φιλοσόφῳ τε ἀνδρὶ καὶ πολιτικῷ, *viri philosophici ac politici contemnunt.* dixerat. ὀιονται δ' εἶ), inqit ille, πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· πρὸς δὲ τοῦτ εἶ), καὶ δοκεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς. *Putant se omnium hominum sapientissimos esse, atque ità à pleriisque etiam existimari.* ideo autem & Philosophos & Sophistas etiam infensos habebant, qò utrumqe genus hoc, si in existimatione foret, luminibus suis obfecturum videretur. istis verò in ordinem redactis, ἀναμφισβήτως ἤδη παρὰ πᾶσι τὸ νικητήρια εἰς δόξαν ἥξειν σοφίας πέρι εἶ) μὴν καὶ τῇ ἀληθείᾳ σφᾶς σοφωτάτους, &c. habes μύξαν de qa Marcus. Et mox Σοφοὶ δὲ ἡγοῦνται εἶ), πάνυ εἰκότως. μετρίως μὲν γὰρ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως δὲ πολιτικῶν, πάνυ ἐξ εἰκότος λόγου· μετέχειν γὰρ ἀμφοτέρων ὅσον ἔλει, ἐκτὸς δὲ ὄντες κινδύνων καὶ ἀγώνων χαρίεσθαι τῇ σοφίαν. Itaqe illud ὡς ὄνται, ut videtur, duplici ratione potest intelligi; vel, *ut ipsi de se opinantur*, aliósqe volunt opinari, vel etiam, *ut alii*s havd pavcis, falsò tamen, videtur. Neqe enim revera *Philosophos vivunt*; sed *Philosophos agunt:* hoc est philosophos simulant, & simiarum more imitantur, cùm nihil sint minùs. Ideo Plato in *Sophist.* τὴν σοφιστὴν definivit: μιμητὴν τοῦ σοφοῦ· qasi *philosophi* sive *sapientis simiam* dixisset. qomodo Regulus ille *omnium bipedum* ipse *neqissimus*, Rusticum, hominem verè integerrimum, malitioseqe insectatus, *Stoicorum simiam* appellavit. Plin. Min. *l* 1. *ep.* 5. sed & Lucianus istiusmodi homines vocat πίθηκοι, ἀπ' ἄκρου χείλους φιλοσοφοῦντας, καὶ ἕτερον μὲν οὐ φρεσὶ γευθέντας, ἄλλο δὲ λέγοντας qos eosdem & Greg. Nyss. *orat. de profess. Christ.* πιθηκώδεις ψυχὰς appellat, οἳ δὰ μιμήσεως ἐσχηματισμένοι τὸν χριστιανισμὸν ὑποκρίνονται. μόρφωσιν ἔχοντες εὐσεβείας· τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἀρνούμενοι· uti Apost. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5. vide *ad l.* 10. § 8. Tales D. Christus in Pharisæis ὑποκριτὰς etiam

etiam nuncupavit Matth. *c.* 6. *v.* 2. & *c.* 23. *v.* 23, 25, 27. id est, *histriones, scenicos.* Basil. Cæs. *orat.* 1. Ὑποκριτής, ὁ ἐν θεάτρῳ, ἀλλότριον σχῆμα ὑπελθών. δίλ& ὧν πολλάκις τὸ τῦ θεάτρου, καὶ ἰδιώτης τὸ τῦ βασιλέως. & Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 427. εἴ τις τοῖς μὲν πάθεσι ζῇ, τῷ δὲ ταῦτα νεκρώσας τὰ ὅπλα φορεῖ, ἔοικε τοῖς ἐν σκιᾷ ἀλλότρια παίζουσι σχήματα, ὅτε ἐπαγγελῶσιν οἱ θεαταὶ ὡς ἀριθμοῖς τῶν σχημάτων τὰ πρόσωπα. Qod & Lucian. in apolog. Οἱ τραγικοὶ ὑποκεῖται, ὅπῃ μὲν τῆς σκιᾶς, Ἀγαμέμνων ἕκαστος αὐτῶν ἢ Κλέων, ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἶσιν. ἔξω Πῶλ&, ἢ Ἀριστόδημ&, ὑποθέμενοι τὰ πρόσωπα, γίγνονται ὑπορχούμενοι τραγῳδοῦντες, σκιπίωνες, καὶ συκοφάνται, εἰσὶ δὲ μαστιγίαι, ὡς ἂν τῷ θεάτρῳ δοκῇ. & Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 20. rationem reddens nuncupationis Dominicæ; ὁ μὲν ὑποκριτὴς μέχρι τότε φαίνεται λαμπρὸς, ἕως ἂν τὸ θέατρον κρότησι· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε παρὰ πᾶσιν. ἴσασι γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν φαυλιζόμενον, τίς ἂν τίνα ὑποκρίνεται· πλὴν ἀλλὰ τῷ θεάτρῳ λυθέντος, σαφέστερον ἅπασιν ἀναφαίνεται. qod Senec. *ep.* 76. *Hi, qibus sceptrum & chlamydem in scena fabulæ assignant, cùm præsente populo elati incesserunt, & cothurnati, simul exierunt, excalceantur, & ad staturam suam redeunt.* Dio. Prus. qi & *Chrysost. orat.* 38. ἐν ταῖς θέαις τίς ὑμῖν ἀληθῶς δοκεῖ βασιλεὺς, ἢ τύραννος ἢ θεός; καί τοι ταῦτα πάντα καλεῖται, καὶ ὀνόματα μόνον ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ σχήματα, καὶ σολοικισμοὶ καὶ κλεύσεις πολλαὶ, ὡς ἐκεῖνοι· τῷ δὲ ποιήματ& σωπλεῖστ&, ἅπασι τὸ μηδὲν ὄντες. Histriones igitur reges agunt, cùm nihil in se regium habeant; at Sophistæ etiam βασιλεύειν διδάσκειν, alios *artem regendi edocturos* se profitentur, (qemadmodum & Protagoras Platonicus *politicam*, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατ& ἂν εἴη τις καὶ πράττειν, καὶ λέγειν.) οἱ οὐχ ὅπως βασιλεύειν, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἴσασιν, *cùm ipsi interim nec vivere, nedum regnare norint.* Qin & qod Petrus Apost. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. de Pseudonymis doctoribus; ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. *Aliis libertatem polliceri, cùm sint ipsi vitiorum mancipia.* ità sapientiam pollicebantur sophistæ isti, cujus ipsi nè micam qidem penes se habebant; & eò minus, qò plus habere se opinabantur. qod rex sapientissimus monuit, Prov. *c.* 26. *v.* 12. ὅσοι γὰρ ἂν δόξωσιν εἶναι σοφοὶ παρ' ἑαυτοῖς, ὅτι πολὺ εἰσιν ἀθλιώτεροι παρ' ἄλλων ἁπάντων· καὶ δεῖ τοῦτο τὸ παρὰ σοφισῶν γένος. Dio. *orat.* 10 tales erant, talésque faciebant illos, qi in disciplinam eis sese dabant. vide *ad l.* 1. § 16.

Ἀνθρώπεια] *homunciones.* Xyl. rectè. leg. ergò ἀνθρώπια. nam ἀνθρώπεια, *humana*

Μυξῶν μεστά] *Muci pleni.* Xyl. *gravitatis affectatæ pleni.* M. Cæs. ut alluserit Marcus ad proverbium illud, Βαθεῖα μύξ&, ἀεὶ παρὰ κομπιζόντων καὶ μεγαλαυχόντων, usurpatum; Svid. de qo Salmas. *ad Tertull. Pall. deducunt perperam* (Svidam notat) *à Myxo Cereris sacerdote.* at μύξ& est μυξώδης· & μύξα, βλέννα, κόρυζα· κορύζαν *pro tumore, superbiâ, jactantiâ dixere.* Sed & μύξαν *pro eodem. inde* μύξ&, ἀλαζών. itaque *arrogantiæ ac fastûs*, malim reddere, sicut Marcus alibi, καὶ μεθ' ὅτου τύχῃ *lib.* 11. § 18. qàm *gravitatis affectatæ*, plenil qanqam σημειοφία, qod seqitur horsum spectare videatur. Cæterùm habere locum hîc posit alter vocabuli istius usus etiam proverbialis, qo μυξώδεις καὶ βλεννώδεις, & μύξης sive κορύζης μεστοὶ, fatui stupidíqe dicuntur; & μύξα sive κόρυζα pro stuporis indicio habetur. Ità apud Platonem. *polit. l.* 1. Thrasymachus Socrati stuporem objiciens, percontatur illum, nutricem habeat necne, ὅτι τοι, inqit, σὲ κορυζῶντα περιορᾷ, καὶ οὐκ ἀπομύττει δήπουθεν. In Luciani item *votis.* Timolaum subsannus Lucianus: Καίτοι ἐνὸς τῦ ἀναλκεστάτ& περιδεῖ, ὅς σε παίοντα μωραίνοντα, τῷ πλησίον ταύτῃ κόρυζαν ἀποξύσας. Idémqe in *Pseudomant.* Τοῖς ἰδιώταις καὶ κορύζης μεστοῖς τῷ ῥίνα πρόσιον. Et in *Philopseud.* Εἰ μὴ πάνυ τῷ ῥίνα κορύζης μεστὸς εἶην. Nec secùs ferè Epictetus, *lib.* 2. *c.* 21. dixit; κορύζης μεστὸς εἰς τῷ σχολῷ εἰσέρχεται, μόνῳ τῷ ἰσρείαν μαθησόμενος. Latinis pariter *mucidus* pro *stupido, stolido, fatuo.* Plavt. *Epid.* 3. 4.

—*homo es,*
Qi me emunxisti mucidum, minimi pretî.

Frustrà enim est Pareus, cùm de *opulento* dici censet, *cui mucus* scil. *æs est.* imò, tanqam de homuncione, cui *mucoris plenus nasus*, qiqe *consilii omnis expers est*, ut rectè Lambinus. prægressa docent.

Senex, tibi os est sublitum planè & probè.

nec aliâ ratione ejusmodi hominem *blennum* dixere. Festus.

Blennos stultos esse Plavtus indicat.
(*Bacchid.* 3. 1.)

Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, bucconci. Lucil. *sat.* 30. citante Nonio, apud qem *plenus*, pro *blennus* corruptè legitur;

Deblaterat blennus.——

nam Βλέννα, μύξα· Βλεννὸς, ῥωδὸν, μωρὸς. Hesych. Cùm igitur pituitæ crassæ, qâ nares obstrui solent, copia nimia mentis aciem obtundere sensibúsqe officere censeatur, indè natum; ut sicut *emunctæ naris* hominem, qod de Lucilio Flaccus, *ferm lib.* 1. *sat.* 4. pro acris ingenii, exactíqe judicii dicebant: ità contrà *naris obesæ*, qod idem *epod.* 12. usurpavit, pro stolido stupidóqe in usu esset. Verùm contextûs series illò potiùs inclinat, eodémqe ipse. Respexerit avtem forsan Marcus ad illud Epicteti, qi *dissert. l.* 3. *c.* 22. de Cynicam professionem ementito, cùm revera nihil minùs præstaret, Μύξα γένηται, ἄλλο δ' οὐδέν.

Τί ποτε ποίησον, ὦ νοῦ σε φύσις ἀπαιτεῖ] Post τί ποτε distingvit Interpres Anglicanus, & erotematicè legit, *ti potè? O homo, qid negotii facessis tibi?* Xylandrum forsan secutus, qi sic prior reddidit; *Qid faciendum? qod nunc natura poscit, eô contende*, &c. Verùm contextûs series ista vix admittit, & distinctiones à Xyl. ipso in contextu positæ respuunt omnino. Verto itaqe, *Facias tandem, ô homo, eorum aliqod, qæ natura nunc à te exigit.* De mente vide *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 54, 55. & *supr.* § 6. & *infr.* § 41. & *l.* 10. § 12, 33. nè eadem identidem appositа denuo navseam pariant.

Μὴ ἀφιζλόσοφεῖ τις εἰσέτω] Vide *lib.* 1. § 7, 9 & *l.* 7. § 58, 67. & *l.* 8. § 1. Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Μένιν μὴ πίμπλη αὐτῷ· μηδ' ἀλαζονεύου ἐπ' αὐτῇ· ἀλλ' ἔργῳ δείκνυε· κἂν μηδεὶς αἰσθάνηται, ἀρκεῖ αὐτὸς ὑμαίνων καὶ εὐδαιμονῶν. Senec. *epist.* 79. *Hæc nos oportet agere, & in hoc ire impetu toto, licèt pauci sciant, licèt nemo videat.* Et, *epist.* 113. *nihil ad rem pertinet, qàm multi æquitatem tuam noverint.* Optimè Plut. *de perfect. indic.* Εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ γυναικὸς, ὁ ζητεῖ μάρτυρας, ἀλλὰ καρπᾶται τὸ ἡδὺ, κἂν κρύφα κατεργάσηται τὸν πόθον· ἢ μᾶλλον εἰκὸς ὄζειν τὸν φιλόκαλον, καὶ φιλόσοφον σωφρονοῦντα διὰ τὴν πρόξεων τῇ ἀρετῇ καὶ χρώμενον, αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σιωπῇ μέγα φρονεῖν, ἐπαινετὴν καὶ ἀκροατὴν μηδένα δεόμενον. ὥσπερ ἂν ὁ κιθαρῳδῶν ἡνίοχος ὅτι μάλιστα τοὺς θεατὰς, καὶ βοῶν, θέασθαι, Διονυσία, πίπαυμαι πεπτωκώς· ὅτι δὲ ὁ ποιήσας τὸ χαλεπὸν καὶ ἀσεῖον, εἶτα τοῦτο δημόσιον, καὶ φιλοφέρων πᾶσι τυγχάνῃ, δῆλός ὄζιν ἔξω βλέπων ἐπ, πρὸς δόξαν ἐλκόμενος, ὑπὸ ἧς τῆς ἀρετῆς γεγενῆς θεατὴς, οὐδ' ὕπαρ, ἀλλ' ὄναρ αὐτὴν ἐν εἰδώλοις καὶ σκιαῖς ῥεμβόμενος, εἶτ' ὥσπερ ζωγράφημα προσιδεῖν ὀπὶ θέαν τὸ πρόσχημα. qemadmodum avtem Plut. ab amantibus iconem traxit; ità Aristid. *in Eteon.* à sitientibus. ὥσπερ οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν. qod & Dio Prus. *orat.* 27. Οἱ διψῶντες οὐδὲν ἐπεδέησαν ἔλθωσιν ἐπὶ κρήνην πινὰ, πίνουσιν ὀπικύψαντες· ἐμπλησθέντες δ', καὶ τὸ δίψος ἀποβάλοντες, ἡσυχῇ ἀπαλλάττονται, οὔτε κροτήσαντες, οὔτε εἰπόντες π. vide Epictet. *l.* 3. *c.* 12. *ad l.* 1. § 7. qi & istos vanæ gloriæ inhiantes, & famæ popularis avcupes avidos, scenicis confert; qi nisi turbâ inspectante non cantant, non agunt. *l.* 3. *c.* 14. Ὡς οἱ καλοὶ ὀρχησταὶ μόνοι ᾄδουσι καὶ διῶκται, ἀλλὰ μὴ πολλῶν. ubi, *mali Tragœdi*, Volsius cur redderet, nihil video.

Μηδὲ τὸν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε] De Catone Cicero, *ad Attic. l.* 2. *ep.* 1. *Dicit tanqam in Platonis politia, non tanqam in Romuli fœce, sententiam.* Qod Plutarchus in *Phocione* sic reddit, ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ καὶ οὐκ ἐν τῇ Ῥωμύλου πολιτδιμφου ἐσκαμμένῃ. Plato certè qam finxit politiæ ideam, nusqam unqam reperta est, avt repertam usqam unqam iri spes est. Theodoret. *therapevt. l.* 9. Ἀλλ' ὁ μὲν φιλόσοφος πάσδε νόμος ξυνέγραψε· καὶ ἄδηνα πέπτηκε σφὶ ἀνθρώπων ὁ πολίτης, ὁ ξένος, οὐκ αἰσὺν, ὁ χωρητικὸν, οὐκ ἔλλιμα, ὁ βάρβαρος, ὁ δῶλος, οὐκ ἐλεύθερος, οὐκ ἄνδρες, ὁ γυναῖκα, ὁ νέος, ὁ πρεσβύτης, ὁ λόγος ἐντεθραμμένος, ὁ λόγων ἀμέτοχος, κἀτόσδε βιῶναι τοὺς νόμους. Hinc apud Athenæum ille *dipnosoph. l.* 11. Ἔοικεν ἂν ὁ Πλάτων μὴ τῆς ὕστερον ἀνθρώπινης γεγράφθαι τοὺς νόμους, ἀλλά τινος ἂν αὐτῷ διαπλαττομένους· ὅστε καὶ ζητεῖσθαι τοῦ χρησμῷδοῦ ἐλεῖν ἂν, ἃ πείσει λέγων, ταῦτα καὶ γράφειν, καὶ μὴ ταὐτὰ ποιεῖν τοῖς ἐυχομένοις, ἀλλὰ τοῖς σφὶ ἐναντιομένοις ἀντιχρωμένοις. qæ postrema eruditus interpres minimè assecutus est. *debuit*, inqit, *Plato imitari non vota facientes, qi impossibilia sæpe optant sibi, sed eos, qi res perfici possibiles suscipiunt, ac moliuntur.* Qanqam iniqior forsan hoc nomine Platoni atqe aliis rerum publicarum ideas delineantibus Gregorius Naz. (non solus tamen is) qi *in Julian. invect.* 1. Πῶς δὲ θαυμάζειν ἄξιον τίτας, οἳ λόγῳ πλεόνων πόλεις τοῖς ἔργοις συνῆναι μὴ δυναμένους; Non possum avtem erudito interpreti Anglic assentiri, qi ista cum sequentibus tanqam ex aliena persona à Marco prolata existimat. Sunt enim Marci ipsius, eum qem alloqitur invitantis ad id qod est naturæ ipsius consentaneum agendum & conandum, qantum in se est: monentisqe simul animum nè desponderet, etiamsi non possit hominum mores ità refingere, ut reipub. Platonicæ inducendæ spes detur, avt eam hominum in bono promovendo conspirationem experiri, qæ in ea, qam Plato sibi finxit, republica expectari poterat; sed successibus etiam leviusculis & processibus perexiguis contentus agat, pergátqe nihilominus in instituto. qod idem & de se, profectúqe suo, cuiqe svadere conatur, *l.* 5. § 9.

Ὡς ἂ μικρόν τι δύῃ] Non est parum, inqit, si vel parum studio tuo proficere poteris, in tam ampla validáqe hominum morúmqe corruptela; si vel supprimere saltem valeas, qod corrigere non datur. Siqidem dogmata tenaciùs animi medullis infixa, imis de pulmonibus revellere prorsus, plus qàm Herculeus labor fuerit; qod tamen nisi fiat, nihil liberè ac lubenter, sed servo fucatóqe affectu peragitur, qicqid à talibus præstatur. Malè ista cepit accepítqe Xyl. dum legit Δόγμα γὰρ αὐτῷ τις μεταβάλλει; vertítqe, *Mutat aliqis illorum suum placitum?* sed & Xylandri vestigiis insistens Anglus. cùm τὶς illud sit ἐρωτηματικὸν. *Ecqis enim dogma*, sive *judicium, illorum mutaverit?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Numqid ille cujus navigium multam, undiqe laxatis compagibus, aqam trahit, nautis ipsis navigio irascitur? Occurrit potius, & aliam excludit undam, aliam egerit, manifesta foramina præcludit,*

dit, latentibus, & ex occulto ſentinam ducentibus labore continuo reſiſtit: nec ideo intermittit, qia quantum exhæuſtum eſt, ſubnaſcitur. Lento adjutorio opus eſt contra mala continua & fœcunda; non ut definant, ſed nè vincant.

Δυλεία ψευόντων ϗ πείθοδς ἀφεξιτηλιόων] Hoc eſt qod unico verbo Hebræi כחש i. e. *mentiri*, pro, *fictè ac mendaciter in obſequium ſe dedere.* Ità vates rex, *Pſal.* 18. *v.* 44, --46. *Populus priùs ignotus mihi, ignarúsque mei, ſerviunt mihi: ad ipſum mei auditum obediunt mihi: alienigenæ mentiuntur* (i.e. ut rectè Jun. *mendaciter dedunt ſe*) *mihi; dum decidente eis* (qaſi in talos) *animo, è conclavibus ſuis coharreſcunt.* & *Pſal.* 66. *v.* 3.) *Propter amplitudinem roboris tui, mendaciter ſe dedunt tibi inimici tui.* & *Pſal.* 81. *v.* 16. *Oſores Jovæ mendaciter ſe dediſſent ei.* ſed & vate rege priùs Moſes, regis inſtar & ipſe, *Deut. c.* 33. *v.* 5. in ſolenni illa *benedictione* populi ſui, *ibid. v.* 29. *Hoſtes tui mendaciter ſe dedent tibi.*

Καὶ Δημήτριον τὸν Φαληρέα] Vide *ad l.* 8. § 25. Hunc autem, etſi Philoſophiam profeſſum, Alexandro ac Philippo adjungit, qia & ipſe reipub. regimen glorioſè ſatis Athenis tractaverat, ubi & ſtatuæ æreæ 360. eidem publico populi ſuffragio erectæ ſunt; qæ tamen havd longo poſt intervallo omnes, unicâ duntaxat exceptâ, dejectæ, confractæ, conflatæ ſunt. Vide Laërt. *l.* 5. & Diodor. Sicul. *l.* 18. ſed & Cicer. *de offic. l.* 2.

Ἐι ἔιδον, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε] Vide *l.* 8. § 3.

Οὐδείς μι καλαχίχρικε μωμήσῃ] Vide *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 58.

Ἁπλῶν ὄζι ϗ αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον] *Simplex ac modeſtum.* Adverſùs illud peccant, poſt Philoſophos qoſdam, qi ſubtilitate nimiâ philoſophiam totam deartuârunt & delumbârunt; Scholaſtici noſtri, qi argutiis, tricis, & quæſtiunculis ſpinoſis Theologiam totam implexam & involutam nobis dederunt: adverſùs iſtud cùm Sophiſtæ ἀλαζόνες, tum & Cynici ἀναιδεῖς.

Σεμνοτυφίαν] Σεμνοτυφία, vocabulum vix alibi lectum, ἡ μὴ τύφε πρὸς σεμνότητα. Philo *in Flaccum*: Ἅ ϗ λαμπρυνθέντα ϗ βασιλικῶ ἐδήλε φύσιν, μὴ πλέονος παίρησίας ἐπιδείκνυτο· ὃϛ, σεμνότητος ἦγεν αὐτὸν· ἀρχοντ ϗ λυσιτελέςατον ὁ τύφος. *Gravitatem faſtuoſam*, ſive σεμνοτυφίαν in Conſtantio his verbis depingit Ammian. *l.* 16. *Inſidebat aureo ſolus ipſe carpento; Auguſtúsque faſtis vocibus appellatus, vocum lituorúmque intonante fragore, talem ſe, támque immobilem, qalis in provinciis ſuis viſebatur, oſtendit. nam & corpus perhumile curvabat portas ingrediens celſas, & velut collo munito rectam aciem luminum tendens, nec dextrâ vultum, nec lævâ flectebat, tanqam figmentum hominis: non cùm rota concuteret nutans, nec ſpuens, aut os aut naſum tergens vel fricans, manúmve agitans, eſt viſus unqam.* Qæ eadem per totam vitam obſervâſſe, avthor eſt idem *l.* 21.

§ 30. Ἀναθεν ἐπιθεωρεῖν] Vide *l.* 7. § 48. Eſt avtem iſtud argumentum totius *dialogi* Lucianici illius, qem ὑπισχνεῖται ea de cavſa inſcripſit. Sed & *ſomnii Scipionis* Ciceroniani partis non contemnendæ.

Καὶ πλοῦν παντοῖον] *Omnis generis divitias.* Xyl. πλοῦτον. ſed ſeqentia refutant, ἐν χειμῶι, ἐν χαλιώσαις.

Ἐπινόει ϗ τὸν ἀπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον] vide *l.* 7. § 49. Hoc avtem hiſtoriæ beneficio cumprimis datur; de qa Nicet. Chon. operis hiſtorici initio. Βίβλος ζώντων, ἡ ἱςορία· ϗ σάλπιγξ πείθεται, τὰ γεγονότα, τοῦ πάλαι τεθνεῶτας ὀϛέοις σημάτων ἐξανιςῶσα, ϗ ἀπ' ὀψὲ πιθέσα τοῖς βιλομένοις. Verùm Marcus hîc potiùs vult nos animo complecti, qàm immensum temporis ſpatium nos anteceſſerit, qod transactum ſit illis, qi & nobis prorſus ignoti, rerúmqe noſtrarum itidem ignari fuerint. vide *ad l.* 4. § 3. τὸ χάος, ſed & *l.* 6. § 18.

Ὅσοι μοῦ ἴδε ὄνομά σε] vide Boëth. *conſol. l.* 2. *c.* 7. *ad l.* 4. § 3. vide & *l.* 8. § 21.

Τάχιςα ἐπιλήσονται] vide *ibid.* & *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 19.

Τάχιςα ψάξουσι] vide *l.* 4. § 3. τὸ ἐυμετάβολον.

Οὔτε ἡ μνήμη ἀξιόλογον] vide *ibid.* τὸ κανόν. § 31. Ἀταραξία] Idem *l.* 7. § 54. & *ſuprà* § 6.

Καλαλήγουσα ἐφ' αὐτὸ] ut nihil aliud reqirat, qàm rectè feciſſe. vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *l.* 6. § 7, 50. & *l.* 7. § 73. & *infrà* § 42. καλαληκίκως διδόναι.

§ 32. Ὅλα ὑπὸ τῆ ἐπολήψει κείμενα] vide *ad l.* 8. § 40, 47.

Καὶ πολλῶ ἐυρυχωείαν ἀφεπιποίησεις ἤδη σαυτῶ τὸν ὅλον κόσμον ἀφειληφέναι τῆ γνώμη] Iſta peſſimè divellit & delumbat Lugd. dum ab illis ἤδη σαυτῶ novam orditur ſententiam, cùm ſuperioribus adnecti mens avtoris liqidò poſtular. Meliùs Angl. à ſeqentibus, τὸν ὅλον κόσμον. Nevtri tamen aſſentior. articulum, qi deperiſſe videtur, interſerendo, dictionis ſeriem continuandam ſic ſentio. π. ἐυρ' ἀπεπιποίησεις ἤδη σαυτῶ [τῶ] τὸν ὅλον κόσμον ἀφειληφέναι, &c. vide Platon. *polit. l.* 6. à Marco lavdarum *l.* 7. § 35.

Πολλῶ ἐυρυχωείαν] qaſi ex anguſtiis educere te poteris, *& in patente te collocare.* Ità Pſalt. *Pſ.* 18. *v.* 20. *Eduxit me in locum patentem.* εἰς πλατυσμόν. Græc. *in latum.* & *Pſal.* 31. *v.* 9. *Non concluſiſti me in manibus inimicorum meorum; ſed in patente, ſive, in lato, poſuiſti pedes meos.* ἐν ἐυρυχώρῳ, Græc. cui opponitur στενοχωεία. *ad Rom. c.* 2. *v.* 9. θλῖψις ϗ στενοχωεία. Epict. *l.* 1.

ε. 25. Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις, σὺ σαυτὸν θλίβεις; & mox, Καθόλου γὰρ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι ἑαυτοῦ θλίβομαι, ἑαυτοῦ στενοχωροῦμαι· τούτοις, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχωρεῖ. Talem sibi procuraverat στενοχωρίαν Pellæus ille, qi

Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyari clausus scopulis, parvâque Scripho.

Juvenal. *sat.* 10. atque hoc est verè στενοχωρεῖν τὸν κόσμον, utì Epictetus idem, sed sensu pavlò diverso dixit *l.* 3. *c.* 26.

Τὸν ὅλον κόσμον περιελπίζειν τῇ γνώμῃ] quod ævum animo percurrere, Senecæ *ep.* 71. vide *l.* 7. § 47. & *l.* 11. § 1.

Ἀχανὲς ἤ τὸ πρὸ τῆς γενέσεως] vide *l.* 4. § 3, 50. Greg. Rom. *in Job. l.* 7. *c.* 20. *& immensum est, quod sive termino sejitur; & parum est, qicqid finitur. Longum qippe nobis videri non debet, qod cursu sui temporis tendit ut non sit: qod dum per momenta ducitur, ipso hoc momenta sua qæ differunt, impellunt. atqe unde teneri cernitur, indè agitur, ut non teneatur.*

§ 33 Πάντα ὅσα ὁρᾷς, τάχιστα φθαρήσονται] vide *ad l* 2. § 12. & *l.* 4 § 48. & *l.* 7. § 25. Senec. *epist.* 71. *Omne humanum genus, qódqe est, qódqe erit, morte damnatum est. Omnes qæ usqam rerum potiuntur urbes, qæqe alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliqando qærentur, & vario exitii genere tollentur. alias destruent bella, alias desidia páxqe ad inertiam versa consumet, & magnis opibus exitiosa res, luxus. Omnes hos fertiles campos repentina maris inundatio abscondet, aut in subitam cavernam cadentis soli lapsus abducet. qid est ergò qare indigner, aut doleam, si exiguo momento publica fata præcedo?*

Ὁ ἁγαθὸς νικητὴς ὑποθανών] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 50. Hieron. *in Nepot. Si nongentos excederemus annos, & Methusalæ tempora nobis donarentur, tamen nihil esset prætérita longitudo, qæ esse desiisset. etenim inter eum qi decem vixit annos, & eum qi mille, postqam idem vitæ finis advenerit, & irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantundem est.* Augustin. *de verb. Dom. serm.* 42. & *homil.* 1. & 28. & *de* 10. *chord. c.* 2. *Tota vita brevis est; à prima infantia usqe ad decrepitam senectutem, spatium breve est. Qòd tam diu vixerat, qid Adæ profuisset, si hodie mortuus esset? Si adhuc viveret, & bodie moveretur, qid illi vitæ longitudo profuisset? qid enim diu est, ubi finis est? qantum est in hac vita, qod erit aliqando finitum? qicqid fuit futurum, ubi prætéritum factum est, jam tale habetur, ac si non fuerit.* Gregor. *in Job. l.* 15. *c.* 2. *Si ab ipso humani generis exortu usqe ad hoc tempus, in qo fumus, mentis oculos ducimus, omne qod finiri potuit, qàm breve fuerit videmus. Ponamus enim qemlibet hominem à primo die mundi conditum, usqe ad bodiernum diem vitam ducere, bodie tamen eandem vitam, qam qasi longam ducere videbatur, finire: ecce finis adest, prætérita jam nulla sunt, qia cuncta transierunt. futurum in boc mundo nihil est, qia nullum ad vitam vel brevissimum restat momentum. Ubi est ergò longum tempus, qod inter initium finémqe deprehensum ità consumitur, ac si nec breve unqam fuisset.* Senec. *epist.* 49. *Modò amisisse te videor: qid enim non modò est, si recorderis? modò apud Sotionem philosophum puer sedi: modò cavssas agere cepi; modò desii velle agere, modò posse. Infinita est velocitas temporis, qæ magìs apparet restícientibus. Nam ad præsentia intentos fallit; adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Cavssam hujus rei qæris? qicqid temporis transiit, eodem loco est: pariter adspicitur; unà jacet: omnia indè in profundum cadunt. & aliqi non possunt longa intervalla esse in qare; qæ tota brevis est.* Idémqe *ep.* 99. *Omnes qantùm ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes, & senes, in ævo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, qàm qod minimum esse qis dixerit. qoniam qidem minimum aliqa pars est; hoc qod vivimus, proximum nihilo est.*

§ 34. Δι' ἃ φιλῶσι] *qæ amant.* Xyl. imò, *propter qæ amant*, alios scil. atque ita Cas. at Lugd. χολῶσι. qasi mens esset, *propter qæ succensent. aliis.* qod χολῶνται potiùs diceretur.

Γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν] vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 7. § 62. Senec. *ep.* 47. (qam transcripsit, more suo, tacito avtoris nomine, Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 11.) *Qemadmodum stultus est, qi empturus equm, non ipsum inspicit, sed stratum ejus & frænum: sic est, qi hominem ex veste, aut conditione, qæ vestis modo nobis circumdata est, æstimandum putat.* Ἔστε γὰρ ἵππος εὐγενὴς χρυσοῖς ἀν, ὁ πολυτελῶς σκευὴν ἔχων, ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός. ἔστε δὲ καὶ ἄνθρωπος ἀπαίδευτος, ὁ πολύτιμον ἱμάτιον κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. qod Plutarchi nomine exhibet Antoa. *melissa. l.* 1. *c.* 31. Senec. idem *ep.* 41. *Qid est stultius, qàm in homine aliena laudare? non faciunt meliorem equm aurei fræni.* Et *epist.* 92. *Qod de veste dixi, idem de corpore me existima dicere. Nam hoc qoqe natura, ut qandam vestem, animo circumdedit. Velamentum ejus est. qis autem unqam vestimenta æstimavit arcula? nec bonum, nec malum vagina gladium facit.* Itaqe ut idem *epist.* 80. *Omnium istorum persanata felicitas. est. contemnes illos, si despoliaveris. Equm emturus, solve jubes stratum, detrahis vestimenta venalibus, ne qa vitia corporis lateant. Hominem involutum æstimas? Mangones qicqid est qod displiceat, aliqo lenocinio abscondunt. itaqe ementibus ornamenta ipsa suspecta sunt. sive crus alligatum, sive brachium aspiceres, nudum juberes & ipsum tibi corpus ostendi. Vides illum Scythicæ, Sarmaticæve regem, insigni capitis decorum?*

decorum? Si vis illum æstimare, totumque scire qualis sit, fasciam solve. Si perpendere te voles, sepone pecuniam, domum, dignitatem, intus teipsum considera. Quid ad rem pertinent mulæ saginatæ, unius omnes colorîs? quid ista vehicula cælata?

-instrati ostro alipedes, pictisque tapetis;
Aurea pectoribus demissa monilia pendent:
Tecti auro fulvum mandunt sub dentibus aurum.

Ista nec dominum meliorem facere possunt, nec mulam. Idem ep. 87. qod Flaccus, *serm. l. 1. sat. 2.*

Regibus hic mos est ubi equos mercantur,
* Ità Lipſ. apertos, vulg. perpetuam. ** apertos*
Inspiciunt: nè si facies, ut sæpe, decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
Quòd pulcræ clunes, breve quòd caput, ardua cervix.

Hoc illi rectè, nè corporis optima Lynceis
Contemplere oculis; Hypsæâ cæcior, illa
Quæ mala sunt spectes.—

qæ verè mala, qæ mentis mala; hæc enim sola verè mala Stoæ. Nec dissentiunt nostri. Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom. 7. orat. 2.* τί πρὸ ὄξιν ἵππου ἀρετή; ἄρα τὸ χρυσῆν ἔχειν χαλινὸν, καὶ τελαμῶνας τοιούτους, καὶ χρωμάτων ἀσμὸν ἐκ σπειρῶν νημάτων συγκείμενον, καὶ τάπητας ποικίλους καὶ χρυσοπάσους καὶ φάλαρα λιθοκόλλητα, καὶ πλοκάμους χρυσοῖς χοινίοις συμπεπλεγμένους· ἢ τὸ ἀρρωμον εἶδος, καὶ εὐσκελῆ, καὶ βαδίζειν εὔρυθμα, καὶ ὅπλας ἔχειν ἵππου σφριγώσας ὑγιαίνοντος, καὶ ἀνδρείαν καρδίαν πρὸς ἐν ὑποδημάσιν μακραῖς, πρὸς ἐν πολέμοις ἁρμόζουσαν, καὶ δύναδς καὶ ἐν παρατάξει μὴ πολλὰ φαίνεδς τῶ παρασήματος, καὶ τέρπης θεωμένης σώζειν τὸν ἀναβάτην; ἐκ ἐνθυμῆ ὅτι ταῦτα ἵππου ἀρετὴ, ὄκ ἐκείνας τί δέ; ὅταν καὶ ἡμιόνων ποίαν φαίης ἀρετὴν εἶδ; ἡ τὸ δύνασδς μετ' εὐκολίας ἀχθοφορεῖν, καὶ ῥᾳδίως τὰς ὁδὸς διανύειν, καὶ πόδας ἔχειν σερρότητι πέτρας μιμουμένης; μὴ τὰ ἔξωθεν αὐτοῖς περικείμενα συμβολεῖν τι πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρετὴν αὐτῶν φήσομεν; ἐδαμῶς. ἄμεινον ἢ ποίαν θαυμασόμεθα; τὴν τῆς φύλλου κομῶσαν, ἢ τὴν τῶ καρπῶ βεβρισμένην; ποίαν ἢ ἀρετὴν ἐλαίας εἶναί φαμεν; ὅταν μεγάλως ἔχῃ τοῦ κλάδου καὶ πολλὴ τὴν ὑπὸ τῆς φύλλης κόμην, ἢ ὅτε τὸν οἰκεῖον καρπὸν ἁβρὸν καὶ παχὺν διατηρῶσιν ἐμφαίνῃ ὅτω δὴ καὶ ὅτι τῆς ἀνθρώπων ποιῶμεν. διακεινόμεθα τὴν ἀρετὴν τὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ βλάβην εἶδ ἡγούμεθα νομίσωμεν, τὴν αὐτῆ λυμαινομένην· τί ἂν ὄξιν ἀρετὴ ἀνθρώπου χρήματα, ἢ πενίαν δίδοις· ὑδὲ ὑγίεια σώματος, ἵνα φοβηθῆς νόσον· ὑδὲ ἡ τῆς πολλῶν ὑγιαίνειν, ἵνα ὑγιάσῃς δόξαν πονηράν· ὑδὲ τὸ ζῆν ἁπλῶς καὶ εἰκῆ, ἵνα φοβερός σοι γένηται ὁ θάνατος· ὑδὲ ἐλευθερία, ἵνα δουλείαν φύγῃς· ἀλλὰ ἡ τῆς ἀληθῶν δογμάτων ἀκρίβεια, καὶ ἡ κατὰ τὸν βίον ὀρθότης. vide *ad lib. 6. § 40.*

Ὅσῃ ἔπιστις] *qæ est illa opinio?* Xyl. imò, qòd *l. 11. § 17.* μεθ' ὅτου πύρου; *quanto cum fastu?* & *l. 12. § 27.* μετ' ὀιήσεως. grande scil. ac grave qippiam, & qod magni faciendum sit, feciſſe ſeſe opinantur ac præ ſe ferunt, ubi aliqem vel perſtrinxerint, vel collavdârint. atqe hoc eſt qod Marcus *l. 10. § 13.* dicit, hos in aliorum lavdibus vituperiiſqe φευάτλεδς. Evripid. *Glauco*, referenxe Stob. *tom. 2. tit. 22.*

Βαρὺ τὸ φόρημ', ὅπῃσις ἀνθρώπου κακῆ.
Fastus mali hominis, res est intolerabilis.

§ 35. Ἡ ὑποδολὴ ὑδὲν ἄλλο ὄξιν, ἢ μεταδολή] Senec. *ep. 71. Liqid est, non erit; nec peribit, sed dissolvetur. Nobis solvi, perire est. proxima enim intuemur: ad ulteriora non perspicit mens bebes.* vide *lib. 7. § 18, 23, 25.* & *lib. 8. § 18.*

Καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται] vide *ad l. 3. § 4.* ἀγαθὰ εἰ πάσχομεν.

Ὁ καὶ πάντα] ὁ illud Lugd. ejecit. ego retineo & expleo; sed & in locum suum, unde excidit, restituo, legendo, καὶ ὅτι πᾶ.

Ἐν πολίτοις θεοῖς] *inter tot Deos.* Atqi Stoicis μία νοερὰ ψυχὴ, *una anima universalis intellectu prædita. l 4. § 40.* & *l. 6. § 14.* & *l. 9. § 8.* i. e. *Deus unus.* Vide Epiphan. *ad l. 4. § 18.* Ità diſertè Laërt. *l. 7. Zenon.* ſi Lipſii diſtinctionem *de Stoic. Physiolog. l. 1. c. 9.* Ambroſii Camald. verſionem ſeqimur; ἓν τε εἶδ θεὸν, καὶ νῦν, καὶ εἱμαρμένην, καὶ Δία, πολλαῖς τε ἑτέραις ὀνομασίαις προσκυνούμενον. Verùm ego, cur interpunctio recepta ſolicitetur, nihil video. ἓν τε εἶδ θεὸν, καὶ νῦν, &c. ſin moveatur, ἵνα potiùs legerim. Ad manum interim adeſt conciliatrix ratio. Deum ſummum unicum agnoſcebant, qem & Δία ſive *Jovem* nuncupabant, mundi iſtius conditorem, πάντων δημιουργὸν, καὶ ἄφθαρτον μόνον. alios interim Deos inferiores ſtatuebant φθαρτοὺς, corruptelæ obnoxios, ſive (ut Plut. *de commun. notit.* eoſdem deridens) πηλοὺς *fuſiles*, ὥσπερ κηρίνους ἢ κατλητείνας, *tanqam ſi cerei aut ſtannei exiſterent.* in his & aſtrâ ponebant. Ità Plut. *de Philoſoph. placit. l. 1. c. 7.* Θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀπλανεῖς, καὶ τὴν γῆν, τὸν δ' ἀνατέλλοντα πάντων νοῦν ἐν αἰθέρι. Verùm Epiphan. *hæreſ. lib. 1. hæreſ. 5.* Deum aſſerit Stoicos in hæc qaſi membra qædam diſpertitos. Μείζονα δὲ τὴν μίαν θεότητα εἰς πολλὰς μερικὰς ἰδίας, εἰς ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, εἰς ψυχὴν, καὶ ἄνθρα, καὶ τὰ ἄλλα. vide *l. 8. § 19.* & *l. 12. § 28.* vide & Athenag. *in legat. pro Christian.*

Ἐξευρέθη] *reperta est, extitit.* ut *supr. § 8.*

§ 36. Τὸ σωρὸν] Vide *supr. § 14.* & *l. 8. § 24.*

Γράσος] Ità *l. 8. § 37.* χάσος πᾶν τοῦτο.

Πῶρος γῆς τὰ μάρμαρα] *nuclei terræ. Caſ. calli.* Xyl. Aliâ ratione Philo *de provid.* γῆς εἶσιν ὄγκοι

(terræ tubera sunt) ἐπὶ ὧν σωτηρὶς ἡ ἀλλάσσ πόλεμ. Theodor. Prodrom. *in provident.*

Εὕρημα κωνὸς ἡ στέαρη πορφύρας
Ὁ μάργαρος κόημα φαῦλον ὀρφέως
Λίθοι τὸ σύμπαν, ὁι χνοάζοντες λίθοι.
Ὁ λαμπρὸς ὄγκ ἐκ πτάρνης ἡ ξύλων,
Ὀπλῶν τε πλίνθων, ἡ λίθων ἐξεσμένων.
Τῆς πίτν, γῆς ξύλα, γῆς πάντες λίθοι.
Τῷ γλῷ ἢ πιῶν, ἡ στέων, ὐκ αἰσχύνῃ
Augusti hominis purpura, inventum est canis
Libido, margarita, vilis ostrei:
Summa est lapillis, quòd glabella saxa sunt.
Ex calce, lignis, splendida ornatu domus,
Colloque latere, fossiliq; marmore est.
Calx nisi terrâ, ligna, lapides terra sunt.
An terram honorans, erubescere haud vclis? Svart.

Ὑποσάθμαι ὁ χυσὸς, ὁ ἀργυρος] f. ὁ χρ. [ἡ] ὁ ἀργυρος. *fæces* autem sive *sedimentum terræ* ista vocat, qia inter liqandum subsidit, qod est purissimum metalli atqe pretiosissimum; qomodo in vino & urina solet τὸ ὑπόσημα, sive ἡ ὑποσάθμη, vocabulum Henrici Stephani thesavro adjiciendum, cùm ex Marco; tum ex Hesychio, apud qem reperias. Ὑποσάθμη, πυελία, πηλός. & Σκωρία, ἡ χαλκὸς ἐν [τοῖς χυτοῖς] ὑποσάθμη. ità enim locum illum defectum integrandum sentio. Sed & ex Laert *l.* 7. qi in *Zenon.* ait Stoicos eâdem ratione dixisse ὑποσάθμλω πάντων τὸν γλῶ. qanqam nec hi soli. nam & Porphyr. *de abstinent. l.* 3. nos ait mundi inferioris ὑποσάθμλω οἰκεῖν. & Synes. *de provident. l.* 1. τῷ ὑποσάθμλω τῆς ὄντως, mundi inferiora ista appellat. Levcippus item apud Hermiam *in Philos. irris.* τὰ παχυμερῆ κάτω ὑποσάνλα ὕδωρ ἡ γλῶ γῆνδς. & Theodoret. qi *therap. l.* 1. pravos improbósqe homines ait, ὑποσάθμη πεὶ παχεῖα ἰσκύσαι, ἧς τῶ δυλισηῷ ὁ διυπμῶν πόρων διὰ παχύτητ. de Cynico Julian *de cynicis. orat.* 2. ἐκεῖνφ τὸ χρυσίον ὐκ ἔστ χρυσίον, ὐχ ἡ φάμμ φάμμ, εἰ ὅσῳ ὁμοιοῖτ πς αὐτὸ ἐξετάζοι, ἡ τῆς ἀξίας αὐτῆς ὑπερβλλειν αὐτὸ τιμῆ ῥώδαι· γλῶ δὲ αὐτὸ ὅλδν ἀμφότερα· τὸ ἀσυνιώτερν ἡ ἡ τὸ ῥᾴδιον, ἀνθρώπων ἔτι κενοδοξίας ταῦτα ἡ ἁμαθίας νενόμικεν ἔργα. Qin & ideo potest metalla ista γῆς ὑποσάθμλω dixisse, qia in infimas terræ partes, qasi demersæ jacent, qomodo ad ima fæces, ac sedimenta subsidunt. unde Senec. *ep.* 1. *In imo pessimum.* & epist. 108. *gravissimum qódqe turbidúmqe subsidit.* Ità enim de his avtor idem *ep.* 90. *aurum & argentum, qasi malè nobis committerentur, natura abscondit. nos in lucem, propter qæ pugnaremus, extulimus. Nec erubescimus summa apud nos haberi, qæ fuerant ima terrarum. vis scire, qàm falsus oculos tuos decipit fulgor? nihil est istis, qamdiu immersa & involuta cæno suo jacent, fœdius; nihil obscurius.* & *de benef. l.* 7. *c.* 10. *Laminas utriusqe materiæ, ad qas cupiditas nostra caligat, terra, qæ qicqid utile futurum nobis erat protulit, istas defodit & mersit; &, ut noxiis rebus, ac malo gentium in medium prodituris, toto pondere incubuit.* Qod Plinius *nat. hist. l.* 33. *præfat. Hæc summâ sui parte tribuit, qæ prosunt. illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt, qæ occultavit atqe demersit.* Sed non altè satis, si Senecæ credimus, qi mox *ibidem. Possum de rerum natura qeri, qòd aurum argentúmqe, non interiùs abscondcrit, qòd non majus, qàm qod detrahi posset, pondus injecerit.* Idem deniqe *ep.* 92. de viro bono: *Aurum argentúmqe illis, in qibus jacuere tenebris dignissima, non ad hunc æstimat splendorem, qò imperitorum verberant oculos: scit erui è cæno, ex qo illa secrevit cupiditas nostra, & effodit.* In sacris literis, divitiæ, qæ istis cumprimis constant, עֲכָמִים voce composita id est, *densum lutum* sive *cænum* dicuntur. Abacuc. *c.* 2. *v.* 5. *sed &* שְׁמָרִים i. e. *fæces*, sive ὑποσάθμαι, ut Marcus istic, Sophoniæ *c.* 1. *v.* 12. si Drusio fides: *proverb. class. 1. l.* 2. *prov.* 58. qanqam eò loci, *concretum esse super fæces:* vel de securitate ac fiducia, cum Piscatores; vel de obstinatione *in malis*, cum Junio, è pace tranqilitatéqe jugi natâ, *malim* intelligere: ex gemina ferè formula, qæ Jeremiæ *c.* 48. *v.* 11. reperitur.

Τειχία ἡ ἰώνης] vide *ad l.* 6. § 12.

Τὸ πνευματικὸν] *etiam qæ spiritu constant.* Xyl. *etiam vita tua.* Cas. i. e. *anima*, qasi πνεμάτιον legerit. τὸ πνευματικὸν, est *formale*, sive *qod formæ rationem obtinet:* Opponitur enim τῇ ὑποκειμένῃ ὕλῃ τὸ πνευματικὸν, sicut τῇ ὑλικῇ τὸ αὐτεξὲς, *l.* 4. § 16. & *l.* 5. § 13. ubi idem planè qod istic argumentum tractatur; & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 9. qod *l.* 12. § 10. ὑλλω ἡ ἄπνον dixit. & *ibid.* § 18. ἄπνον ἡ ὑλικὸν. πνεύματα verò *formæ* sunt. *l.* 12. § 30. πνεύματα ἡ ὑποκείμενα.

Ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον] qia nimirum elementa, ex qibus & spiritus ipse sive anima juxta Stoicos conflatur, in se invicem transmutantur. vide *l.* 4. § 21, 46.

§ 37. Ἄλις τῆ ἀθλίᾳ βίᾳ ἡ γογγυσμῷ] Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. πῖς παιδίοις μικρὰ σφάσις εἰς τὸ κλαίειν ἱκανή. Apost. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 10. Μηδὲ γογγύζετε, καθάπ καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν. de Israëlitis loqitur in eremo subinde ex occasione qavis murmurantibus.

Πειθυισμῷ] *imitationis.* Xyl. *dissimulationis* Cas. at Svidæ πιθυισμοὶ sunt ἀνάπαυα ἡ κολακείματα. (apud qem pro μενικᾶς, *me vincas* leg) ex Aristoph. in *Equit.* ubi Cleon. adversario suo;

Οι μοι τάλας, ὅσοις πιθυισμοῖς με σκελαίρεις
& mox: Ἀλλ' ὐχ ὑφαλεῖς με δυσμίας.—

Et apud eundem in *Veſp.*

Ταῦτα ἰδὼν, ὑπό τι μικρὸν ἐπιθήκισα· pavlulum adulatus ſum. Verùm Marco πιθηκίζειν videtur eſſe *ſimiarum more*, qæ geſticulationibus vanis ludos faciunt, *nugari*. qod Apollodor. in Adelph. dixit

--ἐν πιθήκοις ὄντα δεῖν Πίθηκον εἶ.---

hoc eſt, *inter nugaces nugacem eſſe*, ſive pariter nugas meras agere. habes *ſupr. ad l.* 9. § 3. ſiqidem ſimia risûs lusûsqe ſolius gratiâ in ædibus habetur. Plutarch. in *adulat.* ὁρᾷς τὸν πίθηκον; ὑ δύνᾳ τὸν οἰκίαν φυλάττειν, ὡς ὁ κύων, οὐδὲ βαστάζειν, ὡς ὁ ἵππος, οὐδὲ ἀρεῖν τὸν γλῶ, ὡς οἱ βόες· ὕδειν ἔν φέρει ἢ βωμολοχίαν, ἢ παιδιὰς ἀνέχεται, γέλωτ& ὄρχανον ἐμπαρέχων. facere tamen pro Xylandri verſione videri poſſit Epicteti illud *enchir. c.* 35. qod idem totidem ferè verbis habetur & *diſſert. l.* 3. *c.* 15. ταῦτα πάντα ἐπισκεφάμεν&, ἔρχυ ὅτι τὸ ἀθλεῖν· εἰ ἦ μὴ, ὡς τὰ παιδία, ἀναγραφήσῃ, ἃ νῦν μὲ παίζεις πάλιν νῦν ἦ αὐλητὰς, νῦν ἦ μονομάχους, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· ὅτω ἢ σὺ νῦν μὲ ἀθλητὴς, νῦν ἦ μονομάχος, εἶτα ῥῆτωρ, εἶτα φιλόσοφ&, ἄλη ἦ τῇ ψυχῇ ὕδὲν, ἀλλ' ὡς πίθηκος, πᾶσαν θέαν, ἣν ἂν ἴδῃς, μιμῇ, ἢ ἄλλο ἐξ ἄλλυ σοι ἀρέσκει, τὸ σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. verùm qid eſt hoc vago & deſultorio vitæ inſtituto nugaciu? vide *l.* 4. § 16. Idem *l.* 2. *c.* 4. de philoſophiam profeſſo, ſed vitæ inqinatiſſimæ homuncione: Ἀρχέδημον πίνυ νοῶν, μοιχὸς ἔδη, ἢ ἄπυρος, ἢ αὖτ ἀνθρώπε λύκος ἢ πίθηκος. τί γὰ διαφέρεις; Diogenes *epiſt.* 17. cujus initium, an inſcriptio, cùm interciderit, ità poteſt reſtitui. [Ὁ Κύων τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζομένοις οἰμώζειν.] ὑπάρχει δὲ τοῦθ' ὑμῖν, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. ὄντες γὰ ταῖς μὲν ὄψεσιν ἀνθρωποι, ταῖς ἦ ψυχαῖς πίθηκοι, σφετερισθέντε πάντα, γινώσκετε ἦ ὐδέν. reliqâ ferè totâ epiſtolâ πιθηκισμὸν illorum graphicè deſcribit.

Τί τούτων χαυόν] *ad l.* 7. § 1.

Τί σε ἐξίστησι] *qid terret te?* Xyl. *ad qid obſtupeſcis?* Caſ. Malim, *qid te percellit?* ſive *de mentis ſtatu dimovet?*

Ἀλλὰ ἢ πρὸς τοὺ θεὺς ἤδη ποτὲ ἁπλούστερος ἢ χρηστότερος γίνε] *Qin & jam erga deos ſimplicior & melior es factus.* Xyl. qaſi ἐγένε legeretur. at Lugd. γῶ. rectè. qem & Caſ. ſecutus eſt, *eſto jam tandem erga Deos ſimpliciùs ac benigniùs affectus.*

Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτη] vide *ad l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 23. & *l.* 12. § 35. poteſt avtem hæc clavſula fuiſſe à prægreſſis ſejuncta; & hoc velle, opera naturæ luſtres breviore ſpatio an prolixiore, nihil intereſſe; cùm eadem viſurus ſis.

§ 38. Ἐκεῖ τὸ κακὸν] vide *ſupr.* § 4. & 20.

§ 39. Ἀπὸ μιᾶς πηγῆς τοιαῦτα πάντα] vide *l.* 6. § 36.

Ὡς ἐνὶ σώματι] vide *ad l.* 4. § 40.

Ἐπισυμβαίνει] vide *ad l.* 5. § 8.

Τί οὖν ταράσσῃ; τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐξάρασαι, ἀποκείνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ;] *Qid ergò perturbaris? menti tuæ dicis, mortuus es, periiſti, efferatus es, ſimulas, es in cætu, aleris?* Xyl. illud advertit vocabulum θνείωσαι, qod in periocha ſeqenti inferctum ſenſum facit exſenium, iſtûc eſſe retrahendum. & eſt prorſus. ſed τεθνείωσαι leg. &, me avtore, ultimo loco potiùs collocandum. At Caſ. (qi à præcedentibus, illa τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις &c. divellit, tanqam aliò ſpectantia) *Dicis parti illi rationi præditæ, mortua es, corruptio apprehendit te? num & hæc excrementa egeris? num pecudum ritu depaſcitur?* ut nimirum corporis inſtar morti obnoxia ſit. Ità τὸ φθείρεσ& vult eâ eſſe *corruptelâ affectum*, qæ interitum rei corruptæ afferat: qum de mente aliâ ratione τὸ φθείρεσ& dicatur Marco *ſupr.* § 2. vult legi, ἀποκρίνει, βόσκει; (nam τῷ σωαγελάζῃ rationem nullam habuiſſe videtur) & novum iſta conficere ἐρώτημα. vult deniqe τὸ ἀποκρίνειν illud *excernendi* ſignificatum habere. D. Boor. avtem aliter iſta interſtingvit. ſiqidem argumentum ſuperius ad τῷ ἡγεμονικῷ clavdit. tanqam ſi ſcriptum eſſet, τί οὖν ταράσσῃ τῷ ἡγεμονικῷ; *Qid mente tuâ conturbaris?* indè avtumat & ipſe novam ſeqi materiam, cujus verba ſic concipienda ſint. Λέγεις, τεθεώρηκε· ἐξάρασαι, ἀποκρίνῃ, &c. *Dicis contemplatum*, ſive, *in contemplatione verſatum te. verùm corruptus es, ſimulas, pecudum ritu degis, efferatus es.* ἀποκρίνεσ& certè iſtîc *hiſtrionem agere* mihi ſignificare videtur; eo ſenſu nimirum qo ex carmine Petron. Joan. Sarisber. dixit, *policrat. l.* 3. *c.* 8. *totum ferè mundum hiſtrioniam exercere.* qanqam nec ſprevorim ipſe prorſus, qod Caſ. ſubindicat, ut ἀποκρίνῃ in media forma ſignificatu activo legatur. eò magìs qia Marcus ipſe *l.* 6. § 14. τίμον, inqit, ὅτε τὸ συναγελάζεσ&, ὅτε τὸ πρίφεσ& τοῦτο γὰ ὅμοιον τῷ ἀποκρίνειν τὰ φαντάσματα τῆς ψυχῆς. qod avtem τεθνείωται dicit, Epictetus forſan explicabit, qi de evidentias rerum oppugnantibus, ait, *diſſert. l.* 1. *c.* 5. ἐκτέτμηται τὸ αἰσθητικὸν αὐτῶ, ἢ ἐκπεπλικὸν· ἢ τὸ λογικὸν οὐκ ἐκτέτμηται, ἀλλ' ἀποτεθνείωται. Vel Crantor etiam apud Plut. *ad Apollon.* nam τεθνειῶσ& τῷ ἡγεμονικῷ eſt idem Marco, qod Crantori τεθνειῶσ& τὸν ψυχὸν, in illis; τεθνειῶσ& γὰ εἰκὸς, ἐκεῖ μὲ σῶμα πεφῦκεν, ἐνταῦθα δὲ ψυχικόν. Verùm locus inſigniter depravatus videtur. Nec certi qid ſtatuere avſim. D. Salmaſ. de hoc loco per literas conſultus, de θνείωσαι huc retrahendo conſentit: periodum totum ſic concinnandam cenſet. Τί οὖν ταράσσῃ; μίμῃ τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐξάρασαι, ἀποκρίνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ, θνείωσαι; *numqid ἡγεμονικῷ tuo dicis, qòd mortuum eſt, qòd corruptum, qòd aliud agit, aliud ſimulat, qòd congregetur, paſcat,* &

& effectur. ἢ εἰ sic etiam, Τί ἂν παθοῦσα; τί λέγεις; πρὸ ἡμερῶν τριῶν, ἀποθανοῦσα, &c. *an tu ægrotanti mortua es, corrupta es?* &c. hæc omnia non sunt τῆ ὑγιεινῆ, ac divinæ particulæ, quæ nobis infra est, sed humanæ materiæ.

§ 40. Ἢ τινα ἐδεῖ διώσασθαι θεοὺς, ἢ δυνήσεται διώσασθαι] *Aut nihil omnino pro nobis Dei possunt, aut animi distractiones & intemperies sopire & lenire possunt.* M. Casaub. qi loco τὸ δυνήσεται quid legerit ignoro. Ego Xylandrum sequor hic furcillantem prorsus. Vide ad periochæ præcedentis clavsulam. *Vel nihil,* inqit, *possunt dii, vel possunt aliqid.* Sequentia liquidò comprobant. Annot. Lugd. ἢ δ' ἐρήσεται διώσασθαι. quod idem valet.

Μᾶλλον τοῦ μὴ παρεῖναί τι τούτων, ἢ τοῦ παρεῖναι] *Cur non magis etiam petis, ut dent tibi nè qid horum metuas, aut expetas; neqe magis doleas, si absit, qàm si adsit?* Xyl. Ego malim. τὸ μὴ π. τ. τ. ἢ τὸ π. *Cur non hoc potiùs poscis, nè istorum aliqid metuas, aut nè istorum aliqid cupias, qàm nè istorum aliqid absit, vel adsit tibi.* in versionem suam Casaub. utrumqe admisit. Hoc est qod Diogenes olim in parentibus notabat. ὁπὸ τοῦ εἰδὼν ἡμᾶς, τοῖς θεοῖς σύστε περὶ ἡμῶν εὐχῆ, ἢ σύστε. *Filium,* inqit, *ut habeatis, victimâ cæsâ deos poscitis: verùm de hoc, qalis futurus sit, parum pensi habetis; nec ut bonus, probúsqe evadat, Deis supplices estis.* Laërt. *l.* 5. ità Marcus, Deos, inqit, oratis ut hoc vobis obtingat, illud non obtingat; at cur non potiùs oratis, ut nihil vos istiusmodi afficiat? cur non potiùs ut nè expetas, qàm ut re expetitâ potiaris? cur non potiùs ut nè metuas, qàm ut id qod metuis nè eveniat? illud enim, non istud verè felicem facit. Vide *l.* 4. § 49. finitimum huic Marci monito Menandri illud:

Ἄνθρωπος ὢν μηδέποτε τοῦ ἀλυπίαν
Αἰτοῦ παρὰ θεοῦ, ἀλλὰ μακροθυμίαν.
Nè posce homo natus, à Deo indolentiam,
Sed potiùs animum æqanimem, & tolerantem mali.

Grot. Nec abludit reprehensio apud Petronium Evmolpiana illa; *Quis unqam venit in templum & votum fecit, si ad eloqentiam perveniſſet? qis, si Philosophiæ fontem invenisset? ac nè bonam qidem mentem, aut bonam valetudinem petunt; sed statim atqe limen Capitolii tangunt, alius donum promittit, si propinqum divitem extulerit, alius si thesaurum effoderit, alius si ad trecentics HS pervenerit.*

Μὴ παρεῖναι] Dio Prus. *orat.* 16. Τοσούτων ὄντων ἐν δυσκόλων ὄντων ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρχομένοις τί δεῖ προσδοκᾶν; ἢ πῶς ἔνεστιν ἐκφυγεῖν τούτων αὐθανυμόνων καὶ ῥᾳδίως ἐνδιδόντα, μὴ κακοδαιμονήσαντον ἁπάντων τοῦ προσκόμματον τοῖς θεοῖς, ὅπως μὴ τοῦτο συμβῇ; καθάπερ εἴ τις ἐν ὄμβρῳ περιδρόμῳ, σκέπασμα μὴ ἔχοι μηδὲν, εὔχοιτο δὲ μόνον, ἕκαστον τοῦ σταλαγμοῦ διαφυγεῖν· ἢ εἴ τις πλέων, ἀντὶ τοῦ πεῖν ὀίεται προσέχειν, καὶ τὸ παρεῖναι μηδὲν τοῦ κυμάτων καὶ τῶν νεῶν ἡγεῖσθαι.

Καὶ εἰς ταῦτα σωφρονεῖν] Stoicos hîc Plut. confrictos tenere se svtvmat, *de Stoic. contradict. c.* 27. Ἐνταῦθα ὁ Στὴρ, inqit, ἀφεστὼς ὁ Δίδυμος ἀνδρὸς, ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετὸν ὄζει· πλεῖν δὲ καὶ ὑγίαν χωρὶς ἀρετῆς δίδυμον, ἐκ ἐν χειμωνίοις δίδυμον, ἀλλὰ κακὸν, τυφλὸν βλαβερὸν καὶ ἀλόγιστον καὶ ὀλεθρίως· καὶ τοι εἰ μὴ διώσαιτο τὸν ἀφετὸν παρέχειν ὁι θεοὶ, ἐκ ἔστι χρηστὸν μὴ παρέχοντας· εἰ δὲ μὴ διώσαιτο ποιεῖν ἀγαθὸς, ὅ. δὲ ὠφελεῖν διώσαιτο, μηδενὸς δεῖ ἄλλων ὄντος ἀγαθοῦ, μηδὲ ὠφελίμου.

Ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησαν] Ità *l.* 2. § 22. ἐφ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἦν.

Οὐ χρεῖσσον χρῆσθαι τοῖς ὑπὸ σοι] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἔστα λέγωμεν, Κύριε ὁ θεὸς, πῶς μὴ ἀγωνιῶ; μωρὲ, χείρας ἐκ ἔχεις; ἐκ ὑπέστη σοι αὐτὰς ὁ θεός; εὐχὴ γοῦν καθήμενος, ὅπως αἱ μυξαὶ σου μὴ ῥέωσιν· ἀπόμυξαι μᾶλλον, καὶ μὴ κλαῖε. τί οὖν; ἐνταῦθά σοι οὐδὲν δέδωκεν; ὁ δὲ δωκέ σοι καρτερίαν, μεγαλοψυχίαν, ἀνδρείαν, παλικαύτας ἔχων χεῖρας, ὅτι ζητεῖς τὸ κατομύξασθαι; Objurgat hoc nomine Græcos Demosthenes *Philip.* 3. Ταῦτ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέχονται· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ τῷ κάλλει, ἐμοὶ γε δοκοῦσι θεωρεῖν, εὐχόμενοι μὴ καθ' ἑαυτὸς ἑκάστοις γιγνέσθαι κωλύειν ἢ ὑβρίζειν ἐπιχειροῦσιν. Xenoph. *Pæd. l.* 1. Ὡς οὖν δίκαιος εἶη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν, ὅτε ἱππεύειν μὴ μαθόντας, ἱππομαχεῖν νικᾶν· ὅτε μὴ ὁπλασθέντες τεθέσθαι, τεθωρηκότας χρὴ εἶναι ὁπλίτας τεθῆναι· ὅτε μὴ ὁπλασθέντες κινδυνεύειν, σώζειν εὐχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας, οὐδὲ μὰ αἰσθανόμενός γε ὅτου, εὐχεσθαι καλὸν αὐτοῖς εἶναι φύσιν· οὐδὲ μὴν φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ δὲ τοῦ τῶν θεῶν δικαίως τάλλα τὰ τοιαῦτα εἶναι· τοῦ δὲ ἀδίκως εὐχομένους ὁμοίως εἰκὸς παρὰ θεῶν ἀπυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀφαιρεῖσθαι τοῦ παράνομα δεομένους. Et agendi peritia ergò feliciter agere cupienti nanſciſcendæ & peritiæ actio insuper adjicienda. neqe enim nandi peritiſſimus etiam in navfragio artis ope incolumis futurus est, si brachiis implexis, cruribus cancellatis, fluctibus ferendum sese permiserit. Aristides *de concord. ad Rhod.* Ἄτοπον τοῦ θεὸς εὐχεῖν, αὐτοῦ δὲ μὴ βέλεσθαι παρεῖναι, ἂν' ἐν ἡμῖν ἦ δοκεῖ τοῖς θεοῖς αὐτοῖς. Tertull. *exhort. castit. c.* 12. *Tantâ solicitudine petere audebis, qod in te positum recusabis?*

Ἡ διαφορὰ περὶ τὰ μὴ ὑπό σοι] *qàm de eis, qæ non sunt in tua manu posita. solicitum esse.* Xyl. *Ea, qæ in tua potestate non sunt fixa, affectare,* Casaub. Malim, *ad ea cum animi qodam cruciatu & distractione ferri, & qasi differri.* vide *supr.* § 26.

Μετὰ δουλείας] *cum servitute,* i. e. animo addicto & mancipato. Ità *l.* 8. § 3. καὶ δουλεία πίσυρ.

&

& *suprà* § 27. *Δυλεία γινόντων.* Sic nimirum servi & mancipia fiunt, súntque revera earum rerum, quas tanta cum anxietate requirunt, & quibus ἔπος *προσπαθῆσαι*, ut Marcus noster, *l.* 5. § 1. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potiùs, quàm ducere funem.

Hoc est quod Seneca *epist.* 8. ex persona fortunæ munera enixè anxiéque avcupantium. *Hoc miserrimi fallimur: habere, nos putamus; habemur.* i. e. putamus res esse in nostra potestate; cùm nos potiùs in illarum potestate simus; dum illarum servi & quasi mancipia sumus.

Καὶ εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν οὐ θεὸς συλλαμβάνων] Aug. *de grat. Christ. l.* 1. *c.* 15. *Cur petitur, quod ad nostram pertinet potestatem, si Deus non adjuvat voluntatem? & de pecc. merit. & remiss. l.* 2. *c.* 6. *Quis optat, quod in potestate sis habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento?* Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτῆς τις ἔχει, πλεονάζει καὶ μάτεως παρ' ἄλλα λαμβάνων. Epictet. *l.* 1. *c.* 9.

Οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσι] Indè *l.* 2. § 27. συλλήπτειν θεὸν ἡμῖν. Sed differtiùs paulò Marco Paulus noster ad *Rom. c.* 8. *v.* 26. τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται. *vicissim auxiliatur*; quasi mutuas confert operas. Ità & nos Deo σωτηρίαν oportet: Ap. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 1. & nobis operantibus σωτηρία Deus. Marc. *Evang. c.* 16. *v.* 20. unde & Apost. de se *ad Cor. epist.* 2. *c.* 15. *v.* 10. Περισσοτέρων αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ *quamquam non tam ego*; vel, *non solus ego* (quomodo *ad Gal. c.* 2. *v.* 20. Ζῶ δὲ, οὐκέτι ἐγὼ, quamquam de loci istius interpunctione ambigi meritò potest) ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ, ἡ σὺν ἐμοί. nec gratia Dei sola, nec ipse solus; sed ipse cum gratia, gratia cum ipso est cooperata. Bern. *de gratia & lib. arb.* Ita nec *gratia divina quam agnoscit, ingratus, nec ope fretus divinâ, exstitit otiosus: verùm & ipse gratiam numini tribuit, & huic etiam operam suam contribuit.* Huc Epicharmi illud;

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθὰ θεοί.
Dii suos labore dates esse venales volunt. Grot.
Καίτ' ἐγαζόμενος πολὺ μᾶλλον ἢ ἀνεπόνως.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργός.
Ipsi sudantem & clementiùs aspiciunt Dii
Ignavum oderunt pariter superique hominesque.

Hesiod. *oper. l.* 1. Sed & Æschyl. *Pers.*

Ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτὸς, καὶ θεὸς συνάπτεται.
Qui ultrò properat, illuc adjutat cursum Deus.

Idémque. Φιλεῖ δὴ τὸ κάμνοντι συναίρειν θεός.
Habet laborantem collaborantem Deum.

Et, Τῷ δ' οὐ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
Adesse gaudet, sed laboranti, Deus:

quod Euripidi tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Et Clem. *Strom. l.* 6. & post Clementem Theodoretus Clementis compilator, *therap. l.* 1. Verùm ille ex Euripp. *Hippolyto*, hic ex *Eclimeno* (sive ut Grotius avtumat ex *Clymene*) esse vult: qi & illud Socratis in *Minoe* eódem refert:

Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη.
Fortuna non est socia nil conantibus.

Indè proverbium apud Laconas, τὰν χεῖρα πεπρηγυῖαν δεῖ πρὸ τοῦ τὸν θεὸν ἐπικαλεῖν. Plut. in *apoph. Lacon.* sed & apud alios Græcos, referente Suidâ,

Πρὸ χειρὸς εὐχεσθαι τὸν θεὸν καλεῖν.

Et, Αὐτός τι πρῶν δρᾶν, εἶτα τοῦ θεὸν καλεῖ.
Deum invocare oportet admotâ manu.

Et, *Molire primus ipse, mox Deum invoca.*

Ἀρχὸς γὰρ ἥδεῖς, θεὸς ἕπου δευτερεύεται.
Βίου δ' ὁμοίως ἄν ξυλλέγειν δίκῃ πόνος.

Eurip. *Electr.*

Expers laboris atque inops nemo potest
Rem facere, quamvis sæpe compellet Deos. Grot.

Synes. denique *de provident.* 1. Καὶ τοῦτο εὐγνώμων, δὶ ἣν ἕξεσι μὴ ῥαθυμοῦντας, ἀλλὰ χρωμένους οἷς παρ' αὐτῆς ἔχομεν, πάντα πάντως εὐδαίμονα εἶ). ὁ γὰρ ὅτιν ἢ εὐγνώμων καὶ τῷ μητρὶ τὰ νεοττιὰ βρίφει, ἢν δεῖ εὐθυμα ἔχειν, ὑποσβῆσαι τὸ εὐφρανθῆναι καὶ λυπῆσαι· ἐκεῖνο γὰρ ἀτελὲς ἔτι καὶ ὀκνοῦν ἀξιοῦσιν. ἀλλὰ κατ' ἐκείνην ἥτις αὐξήσασά γε αὐτὸ καὶ ὁπλίσασα, χρῆναι κελεύει, καὶ τὰ κατὰ ἀφιέναι. ταῦτα τοῖς πάντως ἄξια ἀνθρώπου ἐνόησαν καὶ τὰ εὐγνώμονα νομίζειν, καὶ ἑαυτοὺς φρονεῖν, εὐσεβεῖς τε καὶ ὁπωσοῦν ἅμα γινόμενοι καὶ ἐκ ἡγησόμενοι θεῶν τε ὁπηδοὺς καὶ χρῆσιν ἀρετῆς κτᾶσθαι μείζω. Pulcerrimè.

Ὅλως ὧδε ὑπόλαβε τὰς εὐχὰς, καὶ θεώρει τί γίνεται] *Posce deum*, inquit, *bonam mentem, & videbis quid futurum sit*, quod Dominus Christus Luc. *c.* 11. *v.* 13. Πόσῳ μᾶλλον δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτὸ. *quanto magis gratiam spiritûs eam poscentibus concedet?* scil. quod Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 14. Ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν· καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, ὃ ἐὰν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι ἐσχήκαμεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν. Epictet. *lib.* 2. *c.* 18. Μεῖνον τοίνυν μὴ συναρπασθῇς. μέγας ὁ ἀγὼν ὅτι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. τῷ θεῷ μέμνησο ἐλεῖνον ἐπικαλεῖσθαι βοηθὸν καὶ παραστάτην, ὡς τοὺς Διοσκόρους ἐν χειμῶνι πλέοντες. Videatur & Menandrianum illud superiùs pavlò exhibitum.

§ 41. Τὰ προηγούμενα φυσιολογῶν] *Quæ de rerum naturâ priùs fuerat meditatus.* Ità se explicat ipse apud Laërt. in *epist.* de qo Marcus istîc, Epicurus; τὰ γεγονότων ἡμῖν διανοήματα. vide *infr.* ac Cas. προηγούμενα, *præstantiora*: cùm *præterita*, *præcedentia*, prægressa, priora, Epicurus vellet.

Πῶς ἡ διάνοια] etiam Epicurus inter decumbendum animi priùs potiúsque quàm corporis, spiritûs quàm carnis, rationem habet curámque gerit? qid Chrysippum? qid Christianum facere oportebit? Ità Psaltes. *Psal.* 41. *vers.* 4, 10. animæ sanitatem

tatem primo loco, tum corporis Deum poscit.

Καλαφρόνως] Xyl. καλαπλάστως legisse videtur, quasi Pindaricum illud voluerit, γύοις πειάλων πάντοθεν φάρμακα. *Pyth. od.* 3. idémque medicum adhibitum omnino negare Epicurum frustrà avtumat; cùm negat duntaxat eo animo adhibitum, ac si magni momenti haberet illud, quod à medico præstaretur. Ego verò existimabam τὸ καταφρόνως istìc esse *munire corpus* adversus vim morbi. Somnia nimirum mera comminiscimur nobis, ubi genuina non occurrit scriptura. Verùm somnium istud excussit planè mihi Vir clariss. Salmasius, dum legendum suggerit, καταφρυάττως. qo verbo usus est & Marcus *l.* 7. § 3. & *l.* 10. § 13. unde & φρύαγμα pro *fastu*. μετὰ δεινῆ φρυάγματος, *l.* 4. § 42. *non medicis*, inqit, *præbebam me, ut de me magnos spiritus sumere possent, quasi aliqid operæ pretium facturi, in sanitate mihi restituta.* Nihil certius. Qod avtem Marcus hìc καταφρυάττως, id in eodem planè argumento ὀρρῶν ἐπᾶραι Epictetus dixit, *dissert. l.* 3. *c.* 10. τί ἂν κολακεύοις τὸν ἰατρόν; τί λέγεις, ἐὰν θέλῃς, κύριε, καλῶς ἔξω; τί παρέχεις αὐτῷ ἀφορμὴν τὸ ἐπᾶραι ὀρρῦν; hoc est, τὸ καλαφρυάττως. de eisdem sensu diverso Marcus, τὰς ὀρρῦς ὑπὲρ τῆς ἀῤῥώστου συνάπτει dixit. *l.* 4. § 42. Certè ὀρρῦν & καλαφρύαγμα conjunxit & pro eodem usurpavit Epictetus *l.* 3. *c.* 26. *ad l.* 10. § 19. repræsentandus. καλαφρυάττως optimè exprimit qod Hebræi dicunt הִתְפָּאֵר i. e. inqit Jairus *ad Judic. cap.* 7. *vers.* 2. וּנְטִיר *vauntir*, to vaunt.

Ἀλλ' ὁ βίος ἤρετο εὖ καὶ καλῶς] M. Casavb. ἠρέσκετο, legisse videtur. D. Boot. (cui accedo) ἤνετο mavult. Senec. *ep.* 92. *Epicurus, cùm illum hinc urinæ difficultas torqueret, hinc insanabilis exulcerati doloris ventris, beatissimum, inqit, hunc & ultimum diem ago.* qod idem & *ep.* 66. tangit. Epicuri verba ipsa habes ex *epist. ad Idomeneum* apud Laërt. *l.* 10. πρὸ μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευτῶντες ἡμέραν τὸν βίον ἐγράφομεν ὑμῖν τοιάδε γράμματα τὰ παρακολουθοῦντα, καὶ δυσεντερικὸν πάθος, ὑπερβολὴν οὐκ ὀλίγην τοῦ ἐν ἑαυτοῖς μεγέθους· ἀντιπαρετάττετο δ' τούτοις τὸ τῆς ψυχῆς χαῖρον, ὅτι τῆς πρὸς γεγενόμενον ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμης. Eam Cicero, qi *ad Hermachum* scriptam asserit, sic vertit, *Tusc. l.* 3. *cùm ageremus vitæ beatum, & eundem supremum diem, scribebamus hæc. tanti avtem morbi aderant vesicæ & visceruin, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere, compensabatur tamen cum his omnibus animi lætitia, quam capiebam memoriâ rationum inventorúmque nostrorum.* Meminit & Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 23.

Ταῦτα] Leg. τ' αὐτὰ. τ' αὐτὰ ἐκείνῳ, *eadem qe ille.* qod non advertens Xyl. sententiam mutilavit.

Μὴ ἀείσεσθαι φιλοσοφίας ἐν δυσὶ δήποτε τοῖς θεωμένοις] Qod de Theoderico Gotho aleam tractante, Sidon. *l.* 1. *ep.* 2. *In bonis jactibus tacet, in malis ridet, in neutris irascitur, in utrisqe philosophatur.*

Μήτε τῇ ἰδιώτῃ καὶ φυσιολόγῳ συμφλυαρεῖν] at Epicurum suprà ajebat dixisse, ὅτι τὰ θεωρήματα φυσιολογῶν διετέλει. & *l.* 10. § 30. monet Marcus ipse, φυσιολόγως ὁρᾶν τὰ ἐν τῷ βίῳ. itaqe illud καὶ φυσιολόγῳ Xyl. prorsus omisit. Verùm potuit ibi speculationes naturales designâsse, qæ ad rem præsentem mentémqe firmandam faciebant, istìc vanas, futiles, curiosas, inutiles, notare, qæ ad mores formandos nihil conducerent. Suspicio tamen havd prorsus spernenda forsan fuerit, scripsisse Marcum καὶ μὴ φυσιολόγῳ, vel καὶ ἀφυσιολόγῳ, & rerum naturæ imperito. vide *l.* 10. § 9. μὴ συμφλυαρεῖν avtem dixit, qomodo συνεπθρυπτεῖν. *l.* 7. § 43.

Πρὸς μόνῳ τῷ νῦν πραττομένῳ εἶ] Vulgò dicitur, *hoc agere.* Flaccus in *art.*

Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici.

Ità Marcus, ut jam nunc facias, jam nunc fieri debentia. vide *ad l.* 6. § 2. & *suprà* § 6, 29. & *l.* 10. § 1.

§ 42. Οὐ δύνασαι] itaqe ἐν τῷ κόσμῳ ἐξελθεῖν ὀφείλομεν, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 10. *è mundo emigrare nos oportet*, si ejusmodi vitare velimus homines, qales in mundo non possunt non esse freqentes. Verùm necessitatem illam, qam somniabant Stoici, qasi citra malum bonum nè consistere qidem posset, Christiani nevtiqam agnoscimus. vide *ad l.* 6. § 41. & *l.* 8. § 15.

Οὐκ ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶ] Tertull. *adv. Prax. c.* 10. *Oportebit enim & milvos esse & hæreticos.* Allusit ad illud Apostoli, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 19. Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις εἶναι] sed & D. Christus, Matt. *cap.* 18. *v.* 7. ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.

Τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις ἀρετῶν πρὸς τοῦτο] Vide *supr.* § 11. Epictet. *enchir. c.* 9. ἐφ' ἑκάστου τῶν προσπιπτόντων, μέμνησο ἐπιστρέφειν ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· ἐὰν καλὸν ἰδῇς ἢ καλῷ, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν. ἐὰν πόνος προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν, καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε, οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

Πρὸς μὲν τὴν ἀγνάμονα τῶν φρενοπλήξ] Ità Apost. *ad Titum c.* 3. *v.* 2. πάσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας. & qia objici poterat, multos esse ἀγνώμονας καὶ ἀνοήτους, mox subjicit, *v.* 3. Ἦμέν ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, &c.

Μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον] qod Jacob. Apost. *ep. c.* 5. *v.* 19. τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας πλανηθέντα

Σήλα ἐκ πλόνης ὁδῶ αὐτῶ ἐπιστῆσαι. vide *ſuprà* § 11. & *ad l.* 8. § 59. Hoc eſt autem quod ipſa naturæ lex lúxqe poſtulat. Cicer. *offic. l.* 1. *Omnium communia hominum videntur ea, qæ ſunt generis ejusdem, qod ab Ennio eſt poſitum;*

Homo qi erranti comiter monſtrat viam,
Qaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit;
Ut nihilominùs ipſi luceat, cùm illi accenderit.

Huc præceptio Moſaica *Deut. c.* 22. *v.* 1. de vicini pecude jumentóqe ubi erraverit, reducendo. De qa Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 35. *Pecora qoqe fratris tui, ſi errantia in via inveneris, prohibet deſpiciàs, qò minùs ea reducas fratri tuo; nedum ipſum ſibi.*

Ἀφαμαρτάνει τῶ θεμιωθῆν] Bonum enim ſibi qiſqe ſuum etiam in eo qod peccat, proponit; qum tamen peccando malum qiqe attrahant ſibi ſuum. Hoc eſt qod Avguſtin. paſſim inculcat *ep.* 121. *c.* 4. *Beatam vitam habere omnes homines volunt. etiam qi peſſimè & perditè vivunt, nullo modo ità viverent, niſi eodem modo ſe eſſe vel poſſe fieri beatos putarent. Hoc eſt ergò qod cupiunt & boni & mali; ſed ad qod perveniunt non niſi boni.* Et *ibid. c.* 5. *Dicunt nonnulli, beatum eſſe, qi ſecundum ſuam vivit voluntatem. abſit verum credamus, qid ſi enim neqiter velit viverè nonne tanto miſerior eſſe convincitur, qanto faciliùs mala ejus voluntas impletur?* Mox, poſt adducta ex Ciceronis *Hortenſio* iſta, (qæ lavdat etiam *de Trinit. l.* 13. *c.* 5.) *Omnes aiunt, beatos eſſe qi vivunt ut ipſi velint, falſum id qidem. Velle enim qod non decet idem ipſum miſerrimum: nec tam miſerum eſt non adipiſci qod velis, qàm aliqid velle qod non oporteat. Teſtimonium,* inqit, *boc verum eſt. ille igitur beatus eſt, qi qicqid vult habet, & nihil vult qod non debet. & in Pſal.* 118. *conc.* 1. *beatum eſſe tam magnum eſt bonum, ut boc & boni velint & mali. nec mirum eſt, qòd boni propterea ſunt boni; ſed illud eſt mirum, qòd etiam mali propterea ſunt mali, ut ſint beati. Nam qiqis libidinibus deditus, luxuriâ ſtupríſqe corrumpitur, in boc malo beatitudinem qærit, & ſe miſerum putat, cùm ad concupiſcentiæ ſuæ effectum non pervenit, & beatum jactat, cùm jam pervenit. Sic avarus ad boc opes congregat, ut beatus ſit; & ſceleratus qiſqe in ſceleribus beatitudinem qærit. ità omnes beatitudinem concupiſcunt: ſed qomodo ad eam perveniatur, plurimi, dum neſciunt, per itinera ea currunt, qæ miſera ſunt, & ad majorem miſeriam ducunt.* His gemina apud eundem, *de lib. arb. l.* 1. *c.* 14. *de trinit. l.* 13. *c.* 3, -8. *de natura & grat. c.* 49. *de Stoic. & Epicur. c.* 3. & alibi. Sed & apud Salvian. *de provid. divin. l.* 1. & *ad Eccleſ. Cathol. l.* 3.

Πεπλάνηται] Ità *l.* 6. § 10. πεπλανημένα καὶ τυφλὰ ὁδὸν ἀγνοοῦντα. De ſe David, *Pſal.* 119. *v.* 176. ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Eſajas, *c.* 53. *v.* 6. πάντες, ὡς πρόβατα, ἐπλανήθημεν. & Pet. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα. alludunt ad ovium naturam, de qarum ſimplicitate & proclivitate ad deerrandum, videri poterit Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 9. *c.* 3.

Ἐξ ὧν ἡ διάνοιά σε χείρων] Vide *lib.* 7. § 22.

Εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ τῶ ἀπαιδεύτου πράσσει] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Aut ignorantia nos rerum, aut inſolentia iracundos facit. ignorantia. qid enim mirum eſt malos mala facinora edere? qid novi eſt, ſi inimicus nocet, amicus offendit, filius labitur, ſervus peccat?* Terent. *Andr.* 4. 5. *Mirum verò, impudenter mulier ſi facit meretrix?* vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Σαυτῶ μᾶλλον ἐγκαλεῖν, ὅτι ὁ προσεδόκησας] & pavlò pòſt, σὸν τὸ ἁμάρτημα] Ità Martia marito inſimulanti, qòd à ſe accepta Cæſaris arcana in exitium ſuum imperatrici prodiderat. Δικαίως. *juſtè*, inqit, *hæc paterís;* Ὅτι μοι πιστὸν συνοικῶν χρόνον, οὐκ ἔγνως, ἐφ' ἑνὶ ἁλῶναι πρὸ ἀκρασίαν· qòd cùm tam diu mecum vitam exegeris, *incontinentiam linguæ, vel non adverteris, vel non caveris.* Verùm apud Plutarch. *Fulvium* perperam pro *Fabio* legi docent, Lipſ. *ad Tacit. annal. l.* 1. & Muret. *var. lect. l.* 11. *c.* 2. Plutarch. *de ira cohib.* Ἐκπαλικὸν ὄτι τὸ ἄφρον καὶ τὸ ἀνεπιδόκητον· δεῖ δὲ, ὡς τῶ Παταικῶ ἔφη, χρῆσθαι πρὸ Ἀναξαγόρα, καὶ καθάπερ ἐκεῖνος ὅτι τὴν τελευτὴν τῶ παιδὸς ἔπαθεν, ἤδειν ὅτι θνητὸν ἐγέννησα, τοῦτο πῖς παροξύνοιν ἔχασον ὀμφωτεῖν ἀναρτήμασιν, ἤδειν ὅτι σοφὸν οὐκ ἐπειάμιλω δῶλον, ἤδειν ὅτι ἀπαθῆ τὸν φίλον οὐκ ἐκλιπεῖν, ἤδειν ὅτι ἡ γυναῖκα γυναῖκα ἔχειν Senec. loco proximè memorato. *Turpiſſimam aiebat Fabius imperatori excuſationem eſſe, Non putavi. ego turpiſſimam homini puto. Omnia puta; expecta. etiam in bonis moribus aliqid exiſtit aſperius. Semper futurum aliqid qod te offendat, exiſtima.*

Μὴ καλαπλικῶς ἐδώκας] phraſis notanda; qam & ſuprà reſtituimus, *l.* 7. § 13. καλαπλικῶς δόσεως qis dicitur, qando *actio dandi*, ſive *doni collatio*, ἐπ' αὐτὸ τὸ δεδωκέναι, ἤτις κοινωνικὸς τι πρᾶξις, καλαλήγει. ut *ſuprà* § 32. καὶ ἐνταῦθα ἡ ὄρεξις ἀπολήγει. ut *l.* 5. § 34. *Nihil aliud ſpectat, nec ullum finem ulteriorem habet præfixum ac propoſitum ſibi, niſi ut datum ac largitum ſit.* (qomodo Seneca, *de benef. l.* 1. *c.* 2. *dedi ut darem.* & *l.* 4. *c.* 13. *dat, nè non dederit*) ὡς πᾶσα τὸν καρπὸν ἀπειληφέναι, ità ut omnem prorſus fructum donationis in eo ipſo qòd dederit, & poſuerit, qi dat, & accepiſſe ſe exiſtimet. ubi Marcus mox. de qo modo largiendi vide plura, *l.* 5. § 6. & *l.* 7. § 72, 73. Senec. *epiſt.* 115, *Pecunia ex qo in honore eſſe cepit, verus rerum honor cecidit: mercatoréſqe & venales invicem facti, qærimus non qale ſit qid, ſed qanti. ad mercedem pii ſumus, ad mercedem impii: honeſta qamdiu aliqa illis ſpes ineſt, ſequimur; in contrarium transituri, ſi plus ſcelera promittant.* qod Juvenal. *ſat.* 10.

-qis

——*qis enim virtutem amplectitur ipſam*
Præmia ſi tollas?—— Sed pergit Seneca. *Quid eſt autem turpius, quàm aliqem computare quanti vir bonus ſit? cùm virtus nec lucro invitetur, nec abſterreatur damno; adeóque neminem ſpe ac pollicitatione corrumpi, ut contra ſe impendere jubeat, ac ſæpius in ultro-tributis ſit. Quid conſequor, inqit, ſi hoc fortiter, ſi hoc gratè fecero? quod feceris. nihil tibi extrà promittitur: ſi quid fortè obvenerit inter acceſſiones numerabis. rerum honeſtarum pretium in ipſis eſt.* Idem *de benef. l. 4. c. 1.* ad qæ Lipſ. *factum ipſum facti merces.* Idem *epiſt. 113. Sacra res eſt juſtitia, alienum bonum ſpectans; nihil ex ſe petens, niſi uſum ſui. me juſtum eſſe gratis oportet. parùm eſt. me in hanc pulcerrimam virtutem ultro etiam impendere juvet. non eſt qòd ſpectes, quod ſit juſtæ rei præmium majus, qàm juſtum eſſe.* Sed &, *de clem. l. 1. c. 1. Rectè factorum verus fructus, feciſſe. nec ullum virtutum pretium dignum illis extra ipſas eſt.* Et *de vit. beat. c. 9. Interrogas, qid petam ex virtute? ipſam: nihil enim eſt melius; ipſa pretium ſui eſt.* Silius *bell Pun. l. 13.*

Ipſa quidem virtus ſibimet pulcerrima merces.

& breviùs adhuc Clavdian: *de Mallii coſſ.*

Ipſa quidem virtus pretium ſibi.—'

& Tragicus neſcio qis latiùs, apud Clem. *ſtrom. lib. 4.*

Ὦ ζ' ἕνεκ' ἀρετὴ φῦλ' ἐν ἀνθρώποις μόνη
Οὐκ ἐν ξυραίων τἀπίχειρα λαμβάνει
Αὐτὴ δ' ἑαυτῇ ἆθλα φῦλ' πόνων ἔχει.
Hoc in tot una rebus humanis habet
Virtus, qòd extrà præmium non accipit;
Dignum laboris ipſa, ſed pretium ſui eſt. Grot.

Epictet. *l. 3. c. 24.* Τί ἂν ὄφελος αὐτῷ τῷ πρᾶξαι καλῶς; τὸ πρᾶξαι. ἐπαθλον ἦν ἄδην; σὺ δὲ ζητεῖς ἐπαθλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλὰ καὶ δίκαια πράττειν; vide *l. 1. § 16.* Spectat huc planè illud Pavli Apoſt. *ad Philip. c. 1. v. 21.* Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος· qo in loco (præfiſcini dictum ſit) ſolus interpretum reverendus D. Airæus noſter Apoſtoli mentem aſſecutus videtur. *Parùm*, inqit, *penſi habeo, qid de me fiat, modò ſive vitâ ſive morte meâ Chriſto honos ullus accreſcat. mihi ſiqidem, cùm in vita, tum & in morte, qæſtus eſt Chriſtus.* hoc eſt, qæſtus omnis, ſive merces omnis, qem ego mihi vel vivendo vel moriendo propono expetóqj; Chriſtus eſt; ſive is eſt, ut Chriſto deſeriam. vide *l. 8. § 2.* Malè avtem hìc Annot. Lugd. qi καλλιπτικῶς διδῦναι exponit, *ità dare, ut in accipiente definat.* pejùs qòd καταλειπτικῶς, reſcribi poſtulæ. peſſimè qòd hoc ità ſumi vult, ut ſignificet, *ſeipſum ſpectando*: qod eſt Marci menti ex diametro adverſum.

Τέτε μισθὸν ζητεῖς] Θαυμάζεται γὰρ ἐν τοῖς διδάγμασι, (inqit Plut. *de amore prolis*) τὸ,

Μισθῶ γὰρ ἀνθρώπων τις ἀνδρωπον φιλεῖ;
Ergò hominem homo mercede qãqam diligit?

magna ſcil. levis eſt, ſi homo manſvetus homini eſt. Senec. *epiſt. 95.* Cicero *de legib. l. 1. Id enim ipſum injuſtiſſimum eſt, juſtitiæ mercedem qærere.* & *ibid. Qi non ipſo honeſto movemur, ut boni viri ſimus, ſed utilitate aliqâ atqe fructu, callidi ſumus, non boni.* Et mox: *Qid liberalitas? gratuitáne eſt an mercenaria? ſi ſine præmio benigna eſt, gratuita; ſi cum mercede, conducta: nec eſt dubium, qin is qi liberalis benignúsqe dicitur, officium, non fructum ſequatur. Ergò item juſtitia nihil expetit præmii, nihil pretii. per ſe igitur expetitur. Eadémqe omnium virtutum cauſſa atqe ſententia eſt.* Idem *academ. l. 4. charitas, amicitia, juſtitia, reliqa virtus eſſe nulla poteſt, niſi erit gratuita: nam qæ mercede aliqâ ad officium impellitur, ea non eſt virtus, ſed fallax imitatio ſimulatióqe virtutis.* Ἀμισθος γὰρ ἡ ἀρετὴ ἵνα καὶ ἀρετὴ μένῃ, πρὸς τὸ καλὸν μόνον βλέπουσα. Gregor. Naz. *ad Epiſc. 150.*

Ὡς εἰ οἱ ὁρθαλμοὶ] vide *ad l. 2. § 1.* de corporis membris, Ambroſ. *hexam. l. 6. c. 9. Videas ſua ſingula gratuito ſtipendio militare.*

Ἀπίχει τὸ ἴδιον] Inſignis Annotatorem Lugd. non emendandi, ſed in deterius demutandi pruritus tenuit, qi proverbii planè immemor, καλὸν ἓν κείμενον ὑ κινεῖν monentis, etiam καλὰ ἓν κείμενα paſſim ſolicitat, nec ſolicitat tantùm, ſed ſedibus ſuis pellit prorſus. Is hoc loco, *Lego*, inqit, ἔχειν ἴδιον. qi idem tamen libro 11. ἀπίχω pro ἔχω poſitum vult. Locus is eſt, *l. 11, § 1.* ἐγὼ ἀπίχω τὰ ἐμά. ſed & *l. 4. § 49.* ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέχει τὰ ἴδια. ad qem locum qæ adnotavimus ſi conſulere libuerit, Marci ſenſui mutatione iſtâ nervos plurimùm acciſos facilè deprehendes. nam numerum mutari, ubi nevtra ſunt nomina, docere poterant eum & ſub Orbilii ferula adhuc agentes. Conſultiùs feciſſet ſi pro ἄνθρ. legiſſet ὄντ. neqe enim relativum illud ad ταῦτα, h. e. membra operantium, ſed ad τόδε τι, ſive opus; ad qod condita ſunt, reſpicit.

Ad

§ 1.
Σὴ ποτὲ] *Erin, ſpero, aliquando:* Caſ. Ego malim ἐρωτηματικῶς legere. *Eríne tandem aliquando?* expoſtulare ſiquidem videtur cum anima ſua, quòd iſta nondum affecuta ſit. prout & *l.* 4. §. 37. & *infrà* § 9. ut receptam lectionem ſequamur. ſic Jerem. *c.* 13. *v.* 27. *non mundabis te? quando tandem futurum eſt?*

Ἁπλῆ καὶ μία] vide *ad l.* 6. § 30. τὸ ὁμαλές.

Γυμνή] vide *lib.* 11. § 27. Flacc. *carm. lib.* 1. *od.* 24

Incorrupta fides, nudáque veritas.

Et Naſo *amor. l.* 1. *el.* 3. *Nudáque ſimplicitas* —

Φανερωτέρα τῶ περικειμένῳ σώματι] vide *infr.* § 37. & *l.* 12. § 2, 3. At Epictet. *l.* 3. *c.* 22. τὸ ἁλῶν καθαρώτερον ἡμιονικὸν, ait. & Joan. Chryſoſt. *in ep.* 1. *ad Cor. orat.* 40. τὸν τὸ βαρβαρικὸν τοῦτο ψυχίον αὐχῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καθαρώτερον.

Περικειμένῳ] Ità Dio Pruſ. *orat.* 37. de Anaxarcho: ὅσῳ μᾶλλον περικείμενον. viſe *ad l.* 8. § 34. corpus veſti, ſive indumento, confert; quomodo & Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5 *v.* 4. Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 5. τί πρὸς ἂν ὄφις θάνατον; ὅσῳ ἐστὶν ἱμάτιον ἀνδρὸς καθάρ. καθάρ γὰρ ἱμάτιον, τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ περίκειται· καὶ τοῦτο πρὸς βραχὺ διὰ τῆς τελευτῆς ἀποθήμενοι, λαμπρότερον ἀπολήψεσθε πάλιν. Lucret. *l.* 3. *Si immortalis*, inqit, *noſtra foret mens*, (quod eſſe nos novimus) *veſtem relingere, ut anguis, gauderet.* At Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *carnis tunicam*, cutem dicit. *carnem*, inqit, *pelliceæ tunicæ, i. e. cutes ſuperductæ veſtierunt. uſque adeò ſi detraxeris cutem, nudaveris carnem.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Ἀπολυτέον ἄρα τοὺς πολλοὺς ἡμῖν λιτῶνας, τὸν τε ὀρατὸν τοῦτον καὶ σάρκινον, καὶ ὃς ἐσωθεν ἐμφύσωσα, περιεχεῖς ὄντας τοῖς σπερματίνοις. & *l.* 2. Ἐν ᾧ τῷ ναῷ τῷ παντὸς, τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὸν ἔμψυχον καὶ ἔνδον ἡμῖν χιτῶνα τὸν σπερματικὸν, οὐκ ἀγνὸν περικεῖσθαι διατηρεῖν; Certè Origenes *tunicas pelliceas*, qibus protoplaſtas Deus induiſſe Moſi dicitur *Gen. c.* 3. *v.* 21. corpora vult eſſe, qibus animæ amiciuntur. Verùm delirium hoc refutat Methodius apud Epiphan. *hær.* 64. § 23. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Caro hodie ſumitur, cras deponitur. non igitur caro tu es. caro amictus eſt animæ, qæ ſe induit quodam corporis veſtimento. non igitur tu veſtimentum es, ſed qi veſtimento uteris.* Gregor. Roman. *in Job. l.* 9. *c.* 29. *veſtimentum eſt corpus terrenum, qô induta anima tegitur, nè in ſubtilitate ſubſtantiæ ſuæ nuda videatur.* Senec. *ep.* 92. *Quod de veſte dixi, idem de corpore me exiſtima dicere. nam hoc quoque natura, ut quandam veſtem, animo circumdedit. velamentum ejus eſt.*

Τῆς φιλητικῆς καὶ στερητικῆς] στερητικῆς iſtud iſtic non concoqo. Xyl. omiſit, Caſ. de affectibus & deſideriis ab exterioribus iſtis penitus abſtractis expoſuit. Sed leviculâ mutatione, lectio recta reſtituatur, στερκτικῆς reſcribendo. dilectionem talem commendat ſibi, qalis eſt στοργὴ, ſive *naturalis affectio*, qâ prolem ſuam parentes diligunt; hoc eſt, veram, ſimplicem, gratuitam, non mercenariam, non fucatam, non effictam. de qa videatur Plut. περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοσοφίας.

Πλήρης καὶ ἀνενδεής] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 5, 7, 8. *Apoſtol. ad Phil. c.* 4. *v.* 18. ἀπέχω πάντα καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι. Clem. *ſtrom. l.* 7. de Gnoſtico. Αὐτάρκης μὲν γὰρ οὗτος, ἀνενδεὴς δὲ πρὸς ἄλλον, Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὅτι δ' ἔστιν ὅσιόν τι εἰς τὸ ἄλλο ἐλθεῖν, ἐνδαιμονίαν καὶ πόδον πρὸς ἃ παρόντων. τὸ γὰρ ἐνδαιμονοῦν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωκέναι δὲ οὐδένα· ἔστι δὲ λιμὸς δεῖ προσεῖναι αὐτῷ, ἢ λιμός. vide *l.* 11. § 1.

Οὐδὲν ἐπιποθοῦσα] Vide *l.* 11. § 37.

Ἀρκεσθήσῃ τῇ παρούσῃ] Vide *l.* 7. § 54. & *l.* 8. § 2. & *l.* 9. § 6. Apoſt. *ad Philip. c.* 4. *v.* 14. Ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. Clemens *ſtrom. l.* 7. ὁ γνωστικὸς ὑδὲ ὀρέγεται τινος τῶν ἀπόντων, ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι· elegant imagine illuſtrat hoc Epictetus *enchir. c.* 15. ubi convivio vitam confert his verbis. Μίμνησο, ὅτι, ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι· περιφερόμενον γάρνυό τι κατὰ σὲ; ἔκτεινας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε· παρέρχεται; μὴ κράτεχε· ὕπω ἥκει; μὴ ὀπίσαλε πέρρω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε, μέχρις ἂν γένηται κατὰ σε. οὕτω περὶ τέκνα, οὕτω περὶ γυναῖκα, οὕτω περὶ ἀρχάς, οὕτω περὶ πλοῦτον· καὶ ἐσῃ ποτὲ ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. ἂν δὲ καὶ παρατρέχοντα σοι μὴ λάβῃς ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον συμπότης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. ità leg. ex Simplicii commentario; non παρατρέχοντα, qod codices impreſſi proferunt. Hunc imitatus ex Charidemi perſona Dio Pruſ. *orat.* 30. Παρελήλυθας εἰς τὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπους ἑορτάσοντας, ἵνα ἐυωχίαν τινὰ καὶ θέαν λαμπρὰν καλλιμήδης. tum de convivarum variis moribus differens, inter alia, τινὰς μὲν αὐτῶν, μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ πρώτερα διατείνειν τὰς χεῖρας· οἳ μεσογείους ὄντας, ἰχθύων ὀρέγεσθαι, καὶ θαλάττης ἔχειν. Talis, monſtrum id hominis, Heliogabalus, qi ad mare piſcem nunqam comedit, *in longiſſimis à mari locis omnia marina ſemper exhibuit.* Lamprid. Syneſius *de provident.* 1. Αὐθίς τι καὶ πολλάκις εἰρηκὼς ἄξιον· ἀνθρώποις ἀπαιδευ-

σίας

σίας καιρὸν, μὴ πεπλῆχθαι βίον, ὥσπερ ἐν γραπτῇ μελέδῃ, ἵπποι ἁρπαγμῷ γένοιτο καθ' ἡμᾶς, ἵνα ἀνελώμεθα· ἀλλ' αὐτὸν ἕνα τὸν θεραπεύοντα καὶ ὑφαρμόζοντα τυχὸν δὲ ὁ τοιοῦτος καλαγάλαστος ἔσαι, συμπτώσεις ὧν ἄκοσμος, καὶ τῷ πάθοντι τὸ συμπόσιον ἀπεχθήσεται, τάχα ἐφ' ἑαυτῷ παράσχων ἀνελεύθερα πλὴ τάξιν· μὴ τυχὸν δὲ, ταῦτά τε, καὶ θεσπὶ κλαύσεται παιδαρίῳ λίκνῳ, τῆς πρὶν ἐχθείσης μελέδος, καὶ εἰς τὸν πλησίον ἐλθούσης, αὐτὶς ἐξεχόμενος.

Ἡδήσῃ τοῖς παροῦσι πᾶσι] Vide *l.* 3. § 4. & *lib.* 4. § 23. Clem. Alex. *ſtrom. l.* 7. ἔτις ὁ πρὸς, ὁ πεπεισμένος ἄριστα διοικεῖσθαι τὰ κατὰ τὸν κόσμον, ἀμέλει πᾶσιν ἐναρμονίως τοῖς συμβαίνουσιν.

Πάντα σοι πάρεστι] Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 10. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. qia ut Marc. *leg. ſpirit.* § 2. Ὁ Χριστὸς τὰ πάντα τῷ πατρὶ γίνεται· qod Pyladi Oreſtes Evripideus,

——πάντα γὰρ τάδ' ἐστὶ σύ μοι.

Πάντα σοι ἔνι ἔχει] Vide *l.* 4. § 39. Apoſt. *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. *Julian. orat.* 8.

Οὐδὲν μέλει μοι· τἀμὰ καὶ καλῶς ἔχει. ubi pro καὶ malim γὰρ qæ in compendioſa ſcriptura facilè commutantur.

Παρὰ τὴν θεῶν πάρεσι] Vide *ad lib.* 3. § 11.

Ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τελείᾳ ζῶν] Mundi ſcil. ſive Dei Vide *lib.* 4. § 40. & *lib.* 5. § 8. Laërt. *Zenon. l.* 7. Θεὸν δ' εἶναι ζῶον ἀθάνατον, λογικὸν, τέλειον, νοερὸν, ἐν εὐδαιμονίᾳ, κακῶν παντὸς ἀνεπίδεκτον, προνοητικὸν κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ.

Γενητῶν τάντα] Vide *l.* 4. § 23.

Καὶ συνέχοντος] Vide *lib.* 12. § 30. De Chriſtianis idem Juſtin. *epiſt. ad Diognet.* ὅσῳ δέ ἐστιν ἐν σώματι ψυχὴ, τοσοῦτον ἐστὶν ἐν κόσμῳ χριστιανοὶ· ἐσπαρμένοι κατὰ πάντων τῶν τοῦ σώματος μελῶν ἡ ψυχὴ, καὶ χριστιανοὶ κατὰ τὰς τοῦ κόσμου πόλεις. οἰκεῖ μὲν ἐν τῷ σώματι ψυχὴ, οὐκ ἔστι δὲ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ χριστιανοὶ ἐν κόσμῳ οἰκοῦσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ἐκ τοῦ κόσμου· ἀόρατον ἡ ψυχὴ ἐν ὁρατῷ φρουρεῖται τῷ σώματι· καὶ χριστιανοὶ γινώσκονται κόσμοντες (leg. diviſim μὲν ὄντες) ἐν τῷ κόσμῳ, ἀόρατον δὲ αὖθις ἡ θεοσέβεια μένει· ἠγκλείσται μὲν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, σωέχει δὲ αὐτὸ τὸ σῶμα· καὶ χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δὲ σωέχουσι τὸν κόσμον. vide reliqa : ſunt enim elegantia.

Διδυόμεθα εἰς γένεσιν ἑτέρων] Vide *lib.* 4. § 21. & *l.* 7. § 23, 25.

Θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις συμπολιτεύεσθαι] Ità mundus, ex Stoicorum ſententia θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἕνεκεν συνηρμοσμένων μὴ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως. à Deo conditus, dicitur. Plut. *de commun. notit. c.* 13. & Cicer. *de nat. Deorum l.* 2. *Mundum eſſe cenſent quaſi communem urbem & civitatem hominum & Deorum.* & Senec. *ad Marc. c.* 18. *urbem diis hominibúsque communem.* Diodorus à Scalig. *ad Manil. lib.* 5. adductus. ὁ κόσμος ἔοικε σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· ὡς εἴ τις λέγοι, πόλις ἔοικεν ἐξ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Verùm clariſſimè Cicer. *de leg. l.* 1. *Quid eſt, non dicam, in homine, ſed in omni cœlo, atque terrâ, ratione divinius? qa cùm adolevit atque perfecta eſt, nominatur ritè ſapientia. Eſt igitur, quoniam nihil eſt ratione melius, eâque & in homine & in Deo, prima homini cum Deo rationis ſocietas. inter quos autem ratio, inter eoſdem recta ratio communis eſt. qa cùm ſint lex, lege qoque conſociati homines cum Diis putandi ſumus. inter quos porrò eſt communio legis, inter eos communio juris eſt. quibus autem hæc ſunt inter eos communia, eos civitatis ejusdem habendi ſunt. unde etiam univerſus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum exiſtimanda eſt.* Vide Chryſipp. *de finib. ad l.* 2. § 16.

Θεοῖς συμπολιτεύεσθαι] De Chriſtianis Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. Et Juſtin. *ad Diognet.* ἐπὶ γῆς διατρίβουσιν ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. & *ibid.* τότε θεάσῃ πτηνῶν ἐπὶ γῆς, ὅτι θεὸς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται. qo loco Sylburg. mavult, ὅτι θεὸς ἐν ἀνθρώποις πολιτεύεται· at qid ſi legamus, ὅτι πτηνῶν ἐπὶ γῆς ἄνθρωπος, ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται ; alii viderint. Clemens Alex. in protrept. Ὦ τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας ταύτης δυνάμεως, (pietatem ac religionem veram vult) δι' ἧς ἀνθρώπῳ συμπολιτεύεται θεός. Qi & *padag. lib.* 2. *c.* 10. Jeannem Baptiſtam ait in eremo χριστὸν καλοῦσι τῷ θεῷ πολιτεύεσθαι. vide *l.* 5. § 27. συζῆν θεοῖς.

Ὡς μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς] qod Epicter. *l.* 2. *c.* 19. ὁμολογουμένως τῷ θεῷ καὶ μετὰ, καὶ τὰ θεῖα, καὶ τὰ ἀνθρώπινα μέμφεσθαι. vide *lib.* 12. § 12, 24.

Μήτε καταγινώσκειν ὧν αὐτὴ] hoc eſt qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 18. εὐάρεστος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

§ 2. Τί σε ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, ὡς ἁπλῆ φύσις μόνον διοικοῦσα] *Obſerva qid natura tua requirat, qippe qi tantùm à natura gubernetur.* Xyl. nec abſcedit multùm Caſ. ego malim, *qatenus gubernatur à natura mera.* i. e. anima vegetativa, qam φύσιν meram appellat ſæpius Marcus. hoc eſt qatenus nec ſenſu, ut bruta animantia, nec ratione, ut homo, ducitur. Sic *infr.* § 33. ὅσα ἁπλῆ φύσις ἡ ψυχὴ ἀλόγως διοικεῖται. De Stoicis Galenus *lib. qo animam differit corporis craſin ſeqi. c.* 4. πνεῦμά τι τιὼ ψυχικὸν εἶναι βέλονται, καθάπερ καὶ τιὼ φύσιν· ἀλλ' ὑγρότερον μὲν καὶ ψυχρότερον τὸ τῆς φύσεως, ξηρότερον δὲ καὶ θερμότερον τὸ τῆς ψυχῆς· ὥστε καὶ τοῦθ' ὕλην μὲν τῆς οἰκείας τῆς ψυχῆς ἔχειν τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ εἶναι εἶδος. Hæc ergo Marci genuina. *permitte tibi,* inqit, *& admitte in te ea qæ natura*

tura tua posse coerceri videatur, qà est vegetativi facultate prædita; nisi, si id tibi qà animal, id est, vitæ tuæ sensitivæ, adversari videbitur. tum quod natura tua, qà es animal, expetere visa fuerit, nisi id tibi qà es homo, & virtuti rationali, minùs consentaneum exiterit. Ità nihil vult admitti, quod natura hominis, avt qà viram meram cum stirpibus, avt qà sensum cum animantibus communem habet, si rationi rectæ, cujus imprimis ratio habenda est, repugnaverit: vide *l.* 12. § 3. Marco Seneca lucem scenerabit *epist.* 92. *Quid ergò, inquit, si virtutem nihil impeditura sit bona valetudo, & qies, & dolorum vacatio, non petes illa? qidni petam? non qia bona sunt; sed qia secundum naturam sunt, & qia bono à me judicio sumuntur.* Et Iuculentiorem adhuc Aristoteles, *ethic. ad Eudem. l.* 7. *c.* 15. Δεῖ περὶ τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τοῦτο ἕξιν καὶ τοῦ ἐπίστασθαι τοῦτο τὰ ἀρχόντως· οὐ δῆλον πρὸς ἅπαντα. ἐπεὶ ἡ καὶ ἀνθρώπου φύσει συμβήσεται ἐξ ἀρχοῦ καὶ ἀρχοῦσθαι, καὶ ἔστιν οὐ δέοι πρὸς τοῦ ἑαυτοῦ ἀρχικῶς ζῆν. Et mox. Ἐὰν τις ἐν αἱρέσει καὶ κλίσει ᾖ φύσει ἀγαθῶν ποιῆσαι τοῦ τὸ θεοῦ μᾶλλον θεραπείαν, ἢ σώματος, ἢ χρημάτων, ἢ φίλων, ἢ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, αὕτη ἀρίστη, καὶ ἔτι ὁ ἥττων κίνδυνος εἴ τις, ἢ δι' ἀνδρείαν, ἢ δι' ὑπερβολὴν κωλύει τὸν θεὸν θεραπεύειν καὶ πιστεύειν. αὕτη ἡ φαύλη.

Μηδὲν περιεργάζε] *Nihil ages supervacaneum.* Xyl. at verba monentis sunt, non promittentis. itaqe Cas. *rebus otiosis nè faceßas negotium tibi.* Malim simpliciter, *nihil satage*, vel, *nihil sategeris*; de re nulla ulteriùs solicitus sis.

§ 3. Φθαρήσῃ γάρ σε ἐπαναλῶσαι] vide *ad l.* 7. § 33, 64. & *l.* 8. § 46.

Ἐπὶ τῇ ὑπολήψει ὅτι τῇ σῇ φορητὸν ποιῆσαι] Senec. *epist.* 78. *Levem illum, dum putas, facies.*

Τῷ συμφέρειν] qid enim valetudinis & sanitatis cavsâ non sustineas? vide *ad l.* 5. § 8.

Ἢ τῷ καθήκειν] *officii cavsâ* qid non debeas? vide Apostolum *ad Roman. cap.* 8. *vers.* 35, 36. *ad Hebr. cap.* 11. *vers.* 35, 36, 37. *ad Phil. c.* 1. *v.* 20, 21. & *c.* 2. *v.* 17. Lucam *Act. c.* 20. *v.* 23, 24. & *c.* 21. *v.* 13. vide & *lib.* 3. § 6.

§ 4. Σεαυτὴν ἀπαίδος, ἢ μηδὲ σεαυτήν.] *Te* (inqit) *accusa*, qi succenseas alteri ob illud, qod corrigere in ipso non vales: *vel etiam nec te accusaveris*, qòd corrigere neqeas; sed feras qod corrigere non pores. Potest tamen aliter intelligi. Tuam agnosce imbecillitatem, qi non potueris erroris illum convincere, qanqam nec hoc qidem vitio tibi vertendum fuerit. *curam* enim *exegeris*, non *curationem*; ut scitè Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 4. Cavtè itaqe Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐγὼ τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἁπάντων· ἐπ' ἐμοὶ γὰρ ὅτι. τὸ δ' ἀνθρώπιον πείσομαι καὶ διδάξω ἐξ ἁπάντων δ' ἃ πείσομαι. qi etiam in eandem cum Marco sententiam. *l.* 2. *c.* 24. Δεῖξον μόνον, καὶ πείσεται· ὃν δ μὴ δείξῃς, αὐτὸς αὑτῷ μᾶλλον ἐμπαλῇ, ἢ τῷ μὴ πεισθῆναι. Et *lib. eod. c.* 12. Δεῖξον αὐτῷ πῶς ἁμαρτάνει, καὶ ὅ ἐστι ὅπ ἀνοήτως. μίσει δ' ἂν ὃ μὴ δεικνύῃς, καὶ ἐκείνῳ χαλεπὰ, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδεῖται τὴν ἀσωμασίαν τὴν σαυτοῦ. Eundem vide & *l.* 4. *c.* 5. hoc idem differentem. vide *ad l.* 8. § 59. & *l.* 9 § 11, 42.

§ 5. Ἐξ αἰῶνος] id *l.* 5. § 8. ἐκ περισσυτάντων αἰτίων. vide *lib.* 4. § 26. & *lib.* 8. § 20, 23.

Προκατεσκεύαζετο] vide *ad l.* 7. § 31. Apostol. apud Luc. *Act. c.* 4. *v.* 28. Ὅσα ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. Et Petr. *ibid. c.* 2. *v.* 23. Τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ. Et Jacob. *ib. c.* 15. *v.* 17. Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα, ἃ ὅτι γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ. Sive, ut alii codices exhibent; Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ὅτι τῷ θεῷ πάντα ἔργα αὐτοῦ. Gregor. *in Job. l.* 12. *c.* 1. *Nulla, qæ in hoc mundo hominibus fiunt, absqe omnipotentis Dei consilio occulto veniunt; nam cuncta Deus secutura præscius, ante sæcula decrevit, qaliter per sæcula disponantur.*

Ἡ ἐπιπλοκὴ τῶν αἰτίων] i. e. *Series implexa cavssarum:* ut Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. sive *immutabilis cavßarum cohærentium series*, ut *ad Helv. c.* 8. Idem *de provident. c.* 5. *Cavßa pendet ex cavßa; privata ac publica longus ordo rerum trahit.* sed & Cicero *de divinat. l.* 1. Εἱμαρμένη. i. e. *fatum* definit *ordinem sericmqe cavßarum, cùm cavßa cavßæ nexa rem ex se gignit.* Et latiùs adhuc *de Nat. Deor. lib.* 1. *fatalem qandam necessitatem, qâ qicqid accidit, id ex æterna veritate cavßarúmqe continuatione fluxisse dicatur.* Idémqe eódem respiciens *de Fato: Nisi ex æternitate cavßa cavßam ferens hoc erit effectura.* ut sit qasi εἱρμὸς τῶν αἰτίων sic dicta. Nec consultè satis H. Stephanus, cùm in Lexic. Ciceron. aliam esse Græcè, aliam Latinè vocis notationem affirmat. *Sero* enim Latinum, unde *series* & *sertum* est, omnino εἴρω Græcum. vide *ad l.* 7. § 9, 49, 75. Trahit avtem huc Is. Casavb. Persii illud, *sat* 3. *v.* 66.

Discite, & miseri, & cavssas cognoscite rerum:

i. e. *cavssas eorum*, inqit, *qæ homini eveniunt*; *qæ Stoici referebant ad legem fatorum.* qibus & Marci ista subjicit.

Συνέκλωσε] Vide *l.* 3 § 11. & *l.* 4 § 26.

§ 6. Εἴ ἄτομοι, εἴτε φύσεις] Malim φύσις. ut *l.* 11. § 18. Εἴ μὲν ἄτομοι, φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα. at Xyl. φύσει legisse videtur. *Sive naturâ constat mundus.*

Μέρος εἰμὶ τοῦ ὅλου] vide *ad l.* 2. § 3. & Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 73.

Οὐδὲν βλαβερὸν τῷ μέρει] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 45. Τὸ αὐτὸ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ. *Antiqi polit. l.* 2. *c.* 4. Siqidem in toto pars

est. itaque Persarum regi Agesilai amicitiam ambienti, respondit is, Ὅτι ἀ δύναται φίλον αὐτὸν Ἀγησιλάου ἰδίᾳ ἔδη· εἰ δὲ εἴη Λακεδαιμονίοις κοινῇ φίλος, δῆλον ὅτι αὐτῷ ἔσται ἐφ' ἅπασι ᾧ καὶ ἐκεῖνοι ἀειθαλεῖς. Ælian. *l.* 10. *c.* 20. Qin &, ut Plato *Charm.* τῷ ὅλῳ καλῶς ἐχοντι, ἀδιώατον ὄντα τὸ μέρος εὖ ἔχειν. Potest quòd inutile reipub. sit id cuiquam utile esse? Cicer. *offic. l.* 3. Qui & *ibid.* *Ergò unum debet esse omnibus propositum, ut eadem sit utilitas uniuscujusque & universorum; quam si ad se quisque rapiat, dissolvetur omnis humana consociatio.*

Τῆς δὲ τοῦ κόσμου σκευοθηκῆς] *Insuper acceperit*, i. e. insuper habeat, insitum atque innatum haberat. *accepisse*, pro *habere*. Sic Joan. *Apoc. c.* 11. *v.* 17. de Deo; εἴληφας δύναμιν μεγάλην. *potentiam magnam accepisti*, i. e. *habes, exerces, exeris.* Sic *Psal.* 24 *v.* 4. Græc. ὃς οὐκ ἔλαβεν εἰς ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Vulgar. *Non accepit in vanum animam suam.* i. e. *non venè habet.* Hebr. *ad vanitatem non effert.* ut Junius i. e. *vanitati non addixit.*

Τὸ μὲν κατὰ τινος ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι] Probat hinc, nihil in mundo admitti, quod universo, sive primæ causæ damnosum sit. Hoc enim naturæ cujusque esse commune, ut nihil in se habeat, quod non conducat sibi; quod damnosum sit, multò minùs: primam autem causam à nulla alia cogi posse, nec omnino igitur ejusmodi aliquid admissuram; quia nec à se habeat, nec aliunde admittat. vide *l.* 5. § 35. & *l.* 8. § 56.

Οὐδὲν πράττω ἀκουσίως] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 22.

Στοχάσομαι δὲ ὁμολογουμένως] Non animadverterunt interpretes usum vocabuli hujus apud Marcum nostrum. itaque alter clavsulam hanc prorsus omisit, alter de *deliberationibus* interpretatus est, at στοχάζεσθαι Marco est *rationem habere*. Vide *ad l.* 1. § 9.

Ἐμφανῆ] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Πολίτης βίου] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 8. § 16.

§ 7. Σημαίνειν τὸ ἀλλοιοῦν] *alterationem* potiùs esse vult, quam *corruptionem* vulgariter dicimus. rationem petas licet, ex *l.* 5. § 23. & *l.* 8. § 18. & *l.* 9. § 34. Idem planè Hippocrates de *diæta l.* 1. Ἀπόλυται μὲν ὕδωρ ἀπόλεσιν χρημάτων, ὕδωρ γίνεται ὅτι μὴ φορέσει ἦν· ξυμμισγόμενα δὲ καὶ ἀλλοιοῦται. νομίζεται δὲ περὶ σῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς εἰς φῶς αὐξηθὲν φύσις· τὸ δὲ ἐν τῷ φάει ἐς ἄρθρωσιν ἰόντα, sed & è priscis philosophis haud paucis visum, τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν, ἀλλοίωσιν εἶναι, monet Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. ἀεὶ γὰρ μένειν τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀλλοιοῦσθαί φαμεν· ὅταν γὰρ ἀλλοίωσις, ὅταν ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου, αἰσθητῶν ὄντων, μεταβάλλῃ τοῖς πάθεσιν. Ibid. *c.* 4. Itaque Cafvb. *ad Baronii annal. appar. exerc.* 1. § 10. *Fuit opinio vetustissimorum Græcorum, nihil è rebus creatis perire, sed mutari duntaxat. mortem inane esse nomen sine re: nam revera mutationem esse, quam vulgus dicit mortem: quippe nihil creatum interire, sed formam aliam assumere.* (vide *ad l.* 9. § 35.) *hoc est, ità illi dicere solebant,* ἀλλοιοῦσθαι. Hoc autem Joan. Philoponus *ad Aristot. de gener. & corrupt. l.* 1. ab Homerico illo *Odyss. π. v.* 181. sumptum existimat.

Ἀλλοῖος μοι, ξεῖνε, φάνης νέον, ἠὲ πάροιθεν.

Ἀλλοῖος, inquit, non ἄλλος· ad quem locum Eustathium ex Grammaticis quibusdam inter ἀλλοίωσιν, ἑτερείωσιν, & μεταμόρφωσιν distinguentem vide sis. nam quòd ad illa Aristotelis *physic. l.* 5. *c.* 2. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τόπον κίνησις ἀλλοίωσις ἔσται. Simplicius; Ἔοικε τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ὄνομα αὐτὸς ὑπειληφέναι τῇ κατὰ τόπον κινήσει. non erat quòd Nogarola falsitatis argueret, adductis ex Ocello Lucano, Timæo Locro, & Platone, (nam planum illum Hermetis titulo indutum, cui larvam Casvb. *ad Baron. appar. exerc.* 1. § 10. detraxit, nihil moramur) locis quibusdam, quibus illi κατὰ τόπον κίνησιν, ἀλλοιώσεως nomine designant. Neque enim hoc voluit Simplicius, neminem Aristotele priorem de ista motûs specie vocabulum illud usurpâsse: sed confusâ generalique magis notione τὸ ἀλλοιώσεως ῥῆμα priscos illos usurpâsse, dum non κατὰ ποσὸν tantùm, quam φοράν dicimus, sed & κατὰ τόπον etiam, eodem hoc nomine comprehendebant; quod Aristoteles accuratiùs ista distinguens, ad κατὰ ποιὸν κίνησιν duntaxat restrinxit. itaque in locis ipsis à Nogarola adductis Plato duo tantùm motûs genera statuit, κατὰ ἀλλοίωσιν, καὶ κατὰ φορὰν, & τὸ κινούμενον ἢ φέρεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι· αὖται γὰρ, inquit, μόναι κινήσεις· ità ἀλλοίωσιν nomine, cum Marco ipso, φθίσιν τε καὶ φθορὰν etiam comprehendit. *Corruptionem* itaque nihil vult Marcus aliud esse, quàm *alterationem* quandam. Accedit Apollonius Tyan. *epist.* 66. sed adhuc παραδοξότερον, tam nec γένεσιν, quàm φθορὰν insiciantes. Θαυμάζω ἔδωκε ὕδωρ, ἢ μᾶλλον ἐμφύσημα, πεδίῳ δὲ οὐδὲν γένεσις ὕδατος, ἢ μᾶλλον ἐμφύσησις. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ὑπαρχούσης τροπὴν εἰς φύσιν ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ φύσιν εἰς ὑπαρχοῦσαν καὶ ταύτα διάστασις, ὥστε γιγνώσκω κατ' ἀλήθειάν τινος ὅτε φθειρόμενα ποτε. μόνον δὲ ἐμφανῶς ὄντος, ἀφανῆ τε ἴσασιν, τὰ μὲν διὰ κατάπυκνα τῆς ὕλης, τὰ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς ὑσίας, ὥστε μηδὲ ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει δὲ διαφόρως καὶ στάσει. At è diverso Tertull. *adv. Prax. c.* 27. *Transfiguratio interemptio est pristini. omne enim quòd cum transfiguratur in aliud, desinit esse quod fuerat, & incipit esse quod non erat.* & clarius adhuc de *resurr. carnis c.* 55. *Interpretabimur itaque plenius & vim & rationem demutationis, quæ formæ subministrat alterius carnis resurrecturæ præsumptionem, quasi demutari, desinere sit in totum, & de pristino perire.*

Di scer-

Discernenda est demutatio ab omni argumento perditionis. Aliud enim demutatio, aliud perditio. porrò non aliud, si ità demutabitur caro, ut pereat. peribit autem demutata, si non ipsa permanserit in demutatione. Servius *ad Æncid. l. 6. Elementorum perire, mutari est.*

Εἰς ἀλλοτρίωσιν ὄντων] ἀλλοίωσιν Xyl., rectè. ejus ἀλλοιοῦσι præcesserat.

Τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν] Ratiocinatio gemina superiori; nisi quòd ibi ab impotentia, Ιstic ab ignorantia, quarum neutra universi naturæ competat, argumentatio instituitur. *Malum & damnosum aliquid, illa nec nolens, nec nesciens admiserit.* vide *ad l. 6. § 41. & l. 8. § 15. & l. 9. § 34.*

Εἴ τις καὶ ἀρχέμορος] Haud rectè satis ista interpretes cepisse videntur. Ex aliorum quasi mente ista supponit: *Si quis*, inquit, *missâ naturæ illius universalis ordinatione*, quam ipse forsan non agnoscit, ità res esse ex suapte natura constitutas dicat, ut eâ ratione corruptioni & mutationi sint obnoxiæ, is sanè ex suis ipsius rationibus stultitiæ redarguetur, quòd miretur & indignetur mutari quippiam quod mutari natum sit. Vis autem consequentiæ minùs claret, nisi primum illud ex aliena sententia præsumptum & substratum intelligatur. vide *ad l. 4. § 5.*

Θαυμάζειν] Senec. *ep.* 101. *Quid est stultius, quàm mirari id ullo die factum, quod omni potest fieri?* vide *l. 8. § 13.*

Τῆς διαλύσεως εἰς ταῦτα] forsan, εἰς ταὐτά, *in eadem:* vide *l. 4. § 5.* Epictet. *l. 3. c. 13.* Εἰς ὑδὲν δεινόν, ἀλλ' ὅθεν ἐγένε· εἰς τὰ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἐν σοὶ πῦρ, εἰς πῦρ ἀφίεσαν· ὅσον ἦν γῆδιον, εἰς γῆδιον· ὅσον πνεῦμα τῶν εἰς πνεῦμάπον· ἔσον ὑδατίδιον, εἰς ὑδάπιον. Ἄπαντα γὰρ ἐφείρεται εἰς ταὐτ' ἐξ ὧν ἔζη. Aristot. *metaphys. l. 2. c. 4.* Ità Gregor. Nyss. *de homin. opific. c. 26.* Ὁμολογοῦμεν τῷ διαλύσει τοῦ σώματος, εἰς τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε χίνεσθ· καὶ ὑ μὲν γῆ τῷ γῇ εἰς τὸ γῆδιον ἀναλύεσθ· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα, καὶ τὸ ὑγρὸν φοχωρεῖν τῷ ὁμοφύλῳ· καὶ ἐκάστῳ πρὸς ἐκ ἡμῖν φοὸς τὸ συγγενὲς τῶν μεταχώρησιν χίνεσθ.

Ἤτοι γὰρ σκέδασμὸς] vide *l. 7. § 32. & 49.*

Εἰς τὸν ὅλον λόγον] vide *ad l. 4. § 14, 21.*

Κατὰ φύσιν ἐκπυρωμένη] vide *l. 3. § 3. & l. 5. § 13, 32.*

Ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν] *Heri & nudiustertius.* i. e. nuperrimè. proverbialis formula, de re havd ità pridem gesta. Sed usitatiùs pro eadem χθὲς καὶ πρώην dicitur Aristophan. *ranis:*

-χρώμεθα τύφλοις τοῖς πνευσοῖς χθιζινοῖς
Χθὲς τε καὶ πρώην κοπείσι τὸν κακίσκον κόμμασι.

Plato *de legib. l. 3.* Τὰ δ' ὅλλα ἅλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. Idémque *Alcib. 2.* Οἶμαι δέ σε ὐκ ἀγνοεῖν, ἔνι ἄγε χθιζά τε καὶ πρωΐζα γεγυμνάσθαι. quomodo Jobi c. 8. *v. 9.* χθιζοὶ ἐσμὲν. vide *ad l. 4. § 42.* Strabo *l. 1.* de sydere Canopo: Καλεῖται Κάνωβος, ἐχθὲς καὶ πρώην καταπονομασθέν. Plut. *de igne & aqu:* Ὕδωρ μὲν, ὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι ὐκ ἦν ἀνθρώποις· ὑδέ τις ἐυρετὴς λέγεται θεῶν ἢ ἀνθρώπων· ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις ἐχθὲς φασι καὶ πρώην τὸν Προμηθέως [ἐυρεῖται· φερὸ δὲ τούτε] βίᾳ [ἀνὰ] πυρὸς, ὐκ ἀνὰ ὕδατος ἦν. ità enim locum illum supplendum avtumo. De Constantino Calamano Nicet. Chon. in *Manuel. l. 4. c. 5.* Ὡς τὸ γένος ἀποσεσοφισμένος, καὶ χθὲς καὶ πρώην, εἰ ἔστιν ὅλως, ἐγνώκεισαν. *nuper natus, nuper notus.* Pro eodem νυῶ καὶ χθὲς dixit Sophoc. in *Antigon.*

Οὐ γάρ τοι νυῶ τε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κ' ὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Hæc namque jura non hodie ac heri vigent.
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent. Grot.

Ex qo emendandi Plutarchi codices, qi in *Sympos. l. 8. c. 9.* & *de commun. not. c. 27.* eódem alluſit. & χθὲς καὶ τρίτην, Heliodor. *l. 7.* Τὸ ξένον μειρακίσκιον φερτερπώπτα ἡμῖν, χθὲς καὶ τρίτην παρεισεδυκός. Expressit hoc Catull. in *epithalam.*

Sordebant tibi villicæ
Concubinæ hodie atque heri.

νυῶ καὶ νεωστὶ, Aristot. *polit. l. 7. c. 10.* Ἔοικε δ' ὁ νῦν, ὑδὲ νεωστὶ, τὸν ἐξ ἀρχῆς γνώσιμον πᾶσι, περὶ φιλοσοφίας φιλοσοφῆσαι. Hebræi dicunt, תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם אֶתְמוֹל sive qod Græci vertunt, cum Marco nostro, χθὲς, sive ἐχθὲς καὶ τρίτην, & τρίτην ἡμέραν. *Genes. c. 31. v. 2, 5. Deut. c. 19. v. 6. Reg. l. 1. c. 4. v. 7. & c. 10. v. 11. & c. 21. v. 5. & lib. 2. c. 5. v. 2. Annal. l. 1. c. 11. v. 2.* aliqando etiam ἐχθὲς καὶ τρίτης. *Reg. l. 4. c. 13. v. 5.* qanqam laxiùs isti, non pro *nuper* tantùm, sed pro *jam olim* etiam usurpant. Moses *Exod. c. 4. v. 10.* גַּם מִתְּמוֹל גַּם מִשִּׁלְשֹׁם qod Græc. περὶ τῆς χθὲς, & περὶ τῆς τρίτης ἡμέρας. Lat. *ab heri & nudiustertius.* sensus est, *unqam antehac.* Cæterùm à priore illa formula havd multùm abludit Platonis illud in *Euthydem:* πάντα ἢ περπάνται. Πάντα δ' ἢ περπάνται ὑδέπω ἤδη σοφά. Posteriore Xenophontis illud *Hellen. l. 3.* Νῦν τε καὶ πάντα. ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πάντα. *& nunc & olim iidem sumus.*

Τοῦτο ὃν ὁ ἔλαβε, μεταβάλλει, ὐχ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν] *Aliud*, inqit, *est qod nunc geris corpus, sed & anima* (cùm aëreum qiddam hoc statuat) *ab eis, quæ mater tua enixa est:* cùm à cibo, qo vescēris, aëre, qem aspirahis, maximam sui partem, ex qa ea nunc constant, acceperint. vide *ad l. 9. § 20.*

Τὸ δὲ σὸν ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν φερπλάκει τῷ ἰδίᾳ ποιῷ, ὑδὲν ὄντι, δῆμαι, πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον.] Istis, ut vitii suspectis, Xyl. notam adfixit. Cas. qid secutus fuerit, non possum ex versione as-

seqi. mihi aqam hærere agnosco. interim observo verbum περιπλέκειν qod Stephani Thesavrus ille luculentissimus non exhibet, Marco hic usurpatum; & in forma passiva qam vocant, Galeno, *de sect. opt. c.* 20. verbis illis; ἵνα μὴ δικαίῳ τῇ λέξει περιπλέκηται. Nè videamur vocabulo ipsi addicti esse; avt ei pertinaciter adhærere. Forsan ergò Marci mens fuerit. *Suppone verò, illud qod à matre traxisti, isti ipsi qod nunc geris, & peculiares suas affectiones habet, te valde addicere, eidémqe qasi implicitum tenere, cùm nihil hoc faciat ad id qod nunc dicitur, nec propterea obstet, qò minùs verum id sit.* Sed ἐπέχω. locum certè vel vitiatum vel mutilatum suspicor.

Τῷ ἰλίῳ πιῷ] Vide *l.* 9. § 24.

§ 8. Ὀνόμαλα θέμενος] Flaccus *l.* 1 *ep.* 16. *Tu rectè vivis, si curas esse qod audis.* Et mox:

Cùm pateris sapiens emendatúsqe vocari,
Respondésne tuo, dic sodes, nomine? — &c.

Vide Epictetum *dissert. l.* 2. *c.* 10. De clerico, Hieron. *ad Nepot. Interpretur primò vocabulum suum, & nitatur esse qod dicitur.* Plato *epist.* 4. φανερὸς ἔν σοι ἡμᾶς γιγνόμενος, ὅτι ἐμοὶ πιστεύσει ὀρθῶς. Synes. *de regn.* χρῆται δικαίως τῇ σεμνῇ προσηγορίᾳ τὸ σεμνὸν προσωπεῖον. ἃ γὰρ ὀνόματα πίστιν ἔχει πρὸς πραγμάτων ὄντα, τὰ ἂν πράγματα καὶ τῶν ὀνομάτων. Dio Prus. *orat.* 38. Præclarè Gregor. Nyss. *de profess. Christ.* Ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἕτερός, ἢ ῥήτωρ, ἢ γεωμέτρης καλεῖσθαι προθύσειεν, οὐκ ἂν δέξαιτο τῇ ἀπάτῃ δόξαν τὴν ἐπωνυμίαν ἐπιλέγεσθαι, μὴ εὐσυνόμως ἐπὶ τῆς πείρας ὁ ὄνομάζεται· ἀλλ' ὁ καθ' ἀλήθειάν τι τύπον περιαρρυεὶς θέλων, ὡς ἂν μὴ ψευδώνυμος ἡ κλῆσις ἐλέγχοιτο, αὐτὸ ὑπεδύσατο τὸν προσηγορίαν πιστώσων. τὸν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἴ πως τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς χρισιανῆς ἐπαγγέλματος ἐξετάζοντες ὑγιαίνῃ, ὃν ἂν ἁλοίμεθα μὴ εἶναι τοῦτο, ὅπερ τὸ ὄνομα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπαγγέλλεται; ὡς ἂν μὴ τὸ θεῖον τῆς τιθήνης δίκτυπον καὶ ἡμῖν ἐναρμόσηται ἀπατάζοιμεν ἢ ἀληθῶς, ὅπερ ὀνομαζόμεθα, τοῦτο καὶ εἶναι διὰ τῆς ἀψευδοῦς πολιτείας. subjungit mox de simia Alexandrina, apologum: qem & Lucianus *in apologia* narrat: at concludit denique: εἰ μὴν ἦν τὸ μὴ ὄνομά τις τοῦ χειροδύστου, ὅσα ἢ τὸ ὀνόματι τούτῳ συνθεωρεῖται, μὴ δικαίου τὸν βίον, κατεψεύδεται τοῦ ὀνόματος ὁ πιστός, καὶ τὸ πρέπον ἡμῖν ὑπόδειγμα, θεοσωτήριον ἄψυχον, ἀνθρωπίνῳ χαρακτῆρι μισοφωνοῦν, ἀνειδὲς τῷ πανὶ. Idémqe *de perfect. Christ.* ubi etiam fusissimè hoc idem prosequitur: ἔχων, ἐπειδὴν τῷ μεγέθει καὶ τῷ δεσποτικῷ καὶ θεοπρεπεῖ τῶν ὀνομάτων χρῆται πρὸς τὸ ἀγαθὸν δικαίοις ἡμῖν κοινωνίᾳ, ὅσον τοῦ τῆς ἐπωνυμίας τὸ χρεὼν τιμηθείσης χρισιανὸς ὀνομάζεσθαι· ἀναγκαῖον ἂν εἴη, πάντα τὰ ἑρμηνευτικὰ τῆς τοιαύτης φωνῆς ἐνόμιμα καὶ ἐν ἡμῖν καθεστῶτα· ὡς μὴ ψευδώνυμον ἐφ' ἡμῖν εἶναι τοῦ καλοῦ ὄνομα, ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ τοῦ μαρτυρεῖν ἔχειν. ἃ γὰρ ἐν τῷ καλεῖσθαί τι τὸ εἶναι γίνεται· ἀλλ' ἡ ἀνακειμένη φύσις, διὰ δ' ἂν ἴσα τύχῃ, διὰ τῆς θεσπιστοῦ τὸ ἐνόμιμον σημασίας γνωρίζεται. Ignat. *ad Magnes.* Πρέπον ὄντι μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ εἶναι· ἃ γὰρ τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶναι, μαρτύριον πρὸς. Ambros. *de dignit. Sacerd. c.* 3. *Qod sumus professione, actione potiùs qàm nomine demonstremus: ut nomen congruat actioni, & actio respondeat nomini; nè sit nomen inane, & crimen immane.* Nomen inane; qia ut Salvian. *adverss. avar. l.* 4. *Parùm sunt vocabula, res ipsas non habentia.* Idémqe *de provid. l.* 4. *c.* 1. *Nomen sine actu atqe officio suo, nihil est.* Ubi & mox subdit denuo, *Vocabula nihil esse sine rebus. Crimen immane.* qia ut idem *ibid. c.* 7. *Atrociùs sub sancti nominis professione peccatur.* &, *c.* 11. *magìs damnabilis est malitia, qam titulus bonitatis accusat; & reatus impii est pium nomen.*

Μήποτε μεταμελήσῃ καὶ ἀπολύσει] *nè qando ista nomina amittas.* Xyl. ut legendum sit ἀπολέσῃς. alioqi vertendum, *num aliqando amittis*, &c. Xenoph. *œconom.* φυλακὴν γὰρ ἐγγράσ, μὴ ἀποδῶ τὴν ἐπωνυμίαν τὸ ἀνὴρ καλὸς καγαθὸς κεκλῆσθ. Cassiodor. *l.* 8. *ep* 18. *Sumpsisti nomen ex meritis: custodi, ut semper lætcris veritate vocabuli. nam cùm omnis appellatio ad declarandas res videtur imposita, nimis absurdum est portare nomen alienum, aliud dici, qàm possit in moribus inveniri.* vide *l.* 3. § 6. & *l.* 4. § 16. & *l.* 6. § 38. & Epictet. *ad l.* 9. § 37. μεταμελεῖσθαι, *transnominari.* Sveton. *de claris Gram. c.* 18. *L. Crassitius cognomine Pasides, mox Pansam se transnominavit.*

Ἐβούλετό σοι σημαίνειν] *significare voluisse.* id est, significat. Galenus pariter *de affect. dignosc. & cur. c.* 1. τί ποτε βούλεται σημαίνειν. Et Arist. *Soph. elench. l.* 1 *c.* 13. Θέλει τὸ μεταξὺ σημαίνειν. *significare vult.* i. e. significat, *significat.* τὸ βούλεσθαι ἑπτάκις παρὰλλει. Sic Arist. *polit. l.* 2. *c.* 2. Καὶ βούλεταί γ' ἡδὴ ποτὲ εἶναι, πόλις, ὅταν αὐτάρκη συμβαίνει τὴν κοινωνίαν εἶναι τὴν πολιτικήν. εἶναι βούλεται. i. e. ἀληθῶς ὄζι, &c. *est recte solèque dici.* Sylburg. & *l.* 5. *c.* 10. βούλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κεκτημένοι τὰς οὐσίας, μηδὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δ' δῆμος μὴ ὑβρίζηται μηδὲν. *vult esse.* i. e. est. Liban. *orat.* 3. καὶ χρείσεως φανερὰς τῆς παροιμίας, ἣ τὶς ὀρθῶς μοὶ δοκεῖ τὸν αἰδὼ βούλεται. *definire vult.* i. e. definit. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 4. ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. *qicunqe esse voluerit.* i. e. qicunqe fuerit. τὸ θέλειν pariter usurpatum reperias, ut *suprà.* sic Plato in *Sympos.* ἐὰν ἐθέλῃ παύεσθαι ὁ λύγξ. *si cessare voluerit.* i. e. cessaverit singultus. Troad. Ἑρμῆς γὰρ πόλιν ὅταν λάβῃ κακὴ, νοσεῖ τὰ σφῶν θεῶν, κοὐ τιμᾶσ θέλει. sic Homer. *Il. δ. v.* 91. ἤυχετο εἶναι.

est.

est. Epiphan. *hæres.* 66. § 9. πλοῖα γὰ θέλει λέγειν ἥλιόν τε καὶ σελήνην. *Navigia dicit Solem & Lunam.* Joan. *Evang. c.* 7. *v.* 17. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν. *Si quis voluerit facere.* i. e. Si quis fecerit. ità pro eo quod Matth. *c.* 20. *v.* 26, 27. & Marc. *c.* 10. *v.* 43, 44. ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος, καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν εἶναι πρῶτος ἔστω πάντων δοῦλος. Luc. *c.* 22. *v.* 26. habet. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, & ὁ ἡγούμενος. Disertissimè *Act. c.* 2. *v.* 12. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; *Quid hoc esse velit? Quid hoc sibi vult?* sive, *Istud, quid est?* nos diceremus **what may this be.** Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *quid si quis iracatur?* & mox, *quid si irasci velit?* & *c.* 10. *quid si mirari velit.* i. e. *quid si miretur?* utì mox ibidem. vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 5. § 22.

Διαληπτικὴν ἐπίσασιν] *Scientiam de singulis rebus percipiendi.* Xyl. *percipiendis*, forsan scripserat. meliùs Cas. *objecti cujusvis enixam & intelligentem considerationem.* ἐπίσασιν, non ἐπιστήμην malim tamen διαληπτικὴν *disceptativam* reddere. quomodo διάληψιν pro *disceptatione* Marcus usurpavit, *l.* 1. § 10. ἐν τρόπῳ συμβιαλήψεως.

Ἀπαρεθύμητον] *Sine distractione.* Cas. *qi cogitationibus alienis non occupatur.* Xyl. imò, *animadversionem sedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* id est, ut nihil negligat, & minùs animadversum transmittat, ità *l.* 5. § 5. μὴ παρεθυμοῦμενον. *non negligens, non neglectim habens.* & *l.* 6. § 50. γίνεσθε ἀπαρεθυμήτως. *sedulò attendere, atque animum adhibere.* Sunt autem vocabula ista porticûs peculiaria, quæque vix alibi reperias. aliud pavlò videtur, quod *l.* 7. § 54. μήτε ἀκατάληπτον παρέσυρε.

Σύμφρον] *Prudens*, Xyl. *Concors*, potiùs, sive *consentiens*, quod & explicatio adjuncta docet.

Τὸ ὑπέρφρον] in seqiorem partem vocabulum hoc sæpius usurpatur. ità ὑπέρφρων, ὁ ἀλαζὼν, *insolens, arrogans.* Ὑπέρφρων ἦτος ὁ Πολέμων, ὡς πόλεσιν ἀπὸ τοῦ φρίσσοντος, συνάσας ἢ ἀπὸ τοῦ μὴ ὑφεμένου, διὰ τὸ ἴσα διαλέγεσθαι. Philostrat. *in vit. Sophist.* qo loco & qàm insolenter erga Antoninum Pium se gesserit, narrat. Et indè ὑπερφρονεῖν, ὑπερφρᾶν καταφρονεῖν. *contemnere despectui habere.* Thucyd. *l.* 3. in *Cleon. orat.* Πέφυκε γὰ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν διεγκλῆσαν ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. verùm hîc cùm de voluptatum, dolorum, mortis ipsius contemptu ac qasi conculcatione, superatione saltem agatur, qomodo & Plut. *in Lacon. instit.* ἡδονῶν ὑπερφρονεῖν *voluptates despicere*; & τὸ ὑπέρφρον pro *animi sublimitate.* Thucydid. *l.* 2. dicitur: laudis ac decoris potiùs significatum obtinet. nec diverso sensu τὸ καταφρόνημα καὶ ἡ καταφρόνησις apud eundem Thucyd. eodem *lib.* in *Pericl. orat.* usurpatur: ubi suos hortatur, Ἴσθι τοῖς ἐχθροῖς ὁμοίως μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καταφρονήματι· αὔχημα γὰ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς καὶ δειλῷ πνι ἐγγίνεται· καταφρόνησιν δὲ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πιστεύῃ περὶ ἑαυτῶν φρονεῖν.

Τῷ ὑπάρασιν τῆ φορυμένῃ μοείᾳ ὑπὲρ λείαν ἢ τραχείαν κίνησιν] *Evectionem, sive elevationem mentis supra omnem voluptatem & dolorem.* usitata enim est Marco periphrasis illa hoc sensu, λείας καὶ τραχείας κινήσεως. vide *l.* 4 § 3. & *l.* 5. § 26. ὑπάρασις vocabulum satis infreqens. Verùm verbum ipsum ὑπερτείνειν crebriùs usurpatur, eodem ipso sensu, qo nomen hîc sumitur. Sic enim Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 1. ἃ καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ φύσιν ὑπερτείνει, καὶ μηδεὶς ἂν ὑπομείναι· *quæ naturam humanam transcendunt, nec sustinere quisquam possit.* Et Thucyd. *lib.* 2. ἀπὸ χερσιῶν δύο ὑπερτεινόντων ὑπὲρ τὸ τεῖχος. *Ex duabus antennis murum transcendentibus, sive supra murum se attollentibus.* & indè ὑπερτενὲς, τὸ ὑπερανέχον. Svid.

Μὴ γλισχρῶς τῶν ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομάζεσθαι] Flaccus pariter *l.* 1. *epist.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector, ego ac tu.
Quæ dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet; ut si
Detulerit fasces indigno, detrahit idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqeo collum pressisse paternum,
Mordear opprobriis falsis? mutémve colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret,
Quem nisi mendosum & mendacem?——

Senec. *ep.* 59. *Illud præcipuè impedit, qòd citò nobis placemus: si invenimus, qi nos bonos viros dicat, qi prudentes, qi sanctos, agnoscimus. nec sumus modicâ laudatione contenti: qicqid in nos adulatio sine pudore congesit, tanqam debitum prendimus. optimos nos esse, sapientissimos, affirmantibus assentimur; cùm sciamus illos sæpe mentiri. adeóqe indulgemus nobis, ut laudari velimus in id, cui contraria qàm maximè facimus.* Lips. *cent.* 1. *epist.* 77. *Mihi sententia de me, nisi apud me, non fertur; nec qis sim, alios rogo.* hoc est qod Apost. ad *Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 2. Ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας.

Φιλοψύχοις καὶ ὁμοίοις τοῖς ἡμιθρύπτοις θνητομάχοις] Allusit eódem Seneca, qó Marcus istîc *epist.* 94. videndus *ad l.* 4. § 47. Verùm ille moræ tantùm brevitatem notans in mortis dilationem enixiùs expetentibus; Marcus miseram fœdámqe vitæ sortem ipsâ morte etiam minùs tolerabilem. de qa & Senec. *epist.* 101. Indè illud *Mæcenatis turpissimum votum, qo & debilitatem non recusat, & deformitatem, & noviss imè acutam crucem, dummodo inter hæc mala spiritus prorogetur.*

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber astrue gibberum;
Lubricos quate dentes.

Vita dum ſupereſt, bene eſt.
Hanc mihi; vel acutam
Subde ſuſtineo crucem.

(ità reſtituit, Lipſio feliciùs, puto, Acidalius, qæ corruptiſſima priùs proſtabant) *quod miſerrimum erat, ſi incidiſſet, optatur; & tanquam vita petitur, ſupplicii mora: contemptiſſimum putares, ſi vivere vellet uſque ad crucem. Tu verò, inqit, me debilitas licet, dum ſpiritus in corpore fracto & inutili maneat: depraves licet, dum monſtroſo & diſtorto temporis aliqid accedat: ſuffigas licet, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti, vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id quod eſt in malis optimum, ſupplicii finem. eſt tanti, habere animam, ut agam. qid huic optes, niſi deos faciles? qid ſibi vult iſta carminis examinata turpitudo? qid timoris dementiſſimi pactio? qid tam fœda vitæ mendicatio? huic putas unqam recitâſſe Virgilium,*

Uſque adeóne mori miſerum eſt?——

optat ultima malorum, & qæ pati graviſſimum eſt, extendi & ſuſtineri cupit: qâ mercede? ſcilicet, vitæ longioris. qid autem hujus vivere eſt? diu mori. invenitur aliqis qi malit inter ſupplicia tabeſcere, & perire membratim, & tatiens per ſtillicidia amittere animam, qàm ſemel exhalare? invenitur qi velit adactus ad illud infelix lignum, jam debilis, jam pravus, & in fœdum ſcapularum ad pectoris tuber eliſus, cui multæ morlendi cæusæ etiam citra crucem fuerant, trahere animam tot tormenta traCturum? nega nunc magnum beneficium eſſe naturæ, qòd neceſſe eſt mori. Multi pejora paciſci adhuc parati ſunt etiam amicum prodere, ut diutiùs vivant, & liberos ad ſtuprum manu ſuâ tradere, ut contingat lucem videre tot conſciam ſcelerum. Excutienda vitæ cupido eſt: diſcendúmque nihil intereſſe, quando patiaris, qod quándóque patiendum eſt. qàm bene vivas referre, non qamdiu. ſæpe autem in hoc eſſe bene, nè diu. Vide *ad l. 4. § 40. & lib. 8. § 58. & l. 9. § 2.* Auguſtin. *ep. 45. Quæis laboribus agitur, ut longiore tempore laboretur, & mors cùm impendere ceperit, ideò cavetur, ut diutiùs timeatur? qibus excruciantur doloribus, qi curantur à medicis, & ſecantur? nunqid ut non moriantur? non, ſed ut aliqanto ſeriùs moriantur. multi cruciatus ſuſcipiuntur certi, ut pauci dies adjiciantur incerti. Et nonnunqam ipſis doloribus victi continuò moriuntur, qos mortis timore ſuſcipiunt. Et cùm omnino non eligas vitam finire nè doleant, ſed dolore nè finiant, accidis eis ut doleant & finiant: non ſolùm, qia & ſanati unqe vitam finiunt poſt dolores, qæ tantis comparata, nec ſempiterna eſſe poteſt, qia mortalis eſt; nec diuturna, qia tota brevis eſt; nec de ipſo brevi ſpatio ſui ſecura, qia ſemper incerta eſt: verùm etiam, qòd aliqando eam dolore finierunt, qam nè finirent, dolore voluerunt.* Sophocl. *Ajace:*

Αιχὴν γὰρ ἀνδρὸς τὸ μακρὸν χρόνιον βίου,
Καχοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαμύνεται.
Τί γὰρ πρὸς ἦμαρ ἡμέρᾳ τέρπειν ἔχει
Παραθέουσα, κἀπαθεῖσα τὸ μὴ κατθανεῖν;
Οὐκ ἂν τελείμην ὑλαθὲς λόγῳ βροτὸν,
Ὅστις * χαυλίοιν ἐλπίσιν διημαι- * καλαῖσιν
νεται. H. Steph.
Ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρὴ· πάντ' ἀνήκοα λόγον.

Optare vitæ ſpatia longævæ viro
Deforme, nullum cui levamentum eſt mali.
Nam qid diei rurſum & rurſum dies
Adjecta prodeſt, amplians ſemper mori?
Me judice ille nullius pretii eſt homo,
Cui ſpes inanis credulam mentem fovet.
Pulcram agere vitam, nobilem, aut pulcrè decet
Obire. habes qodcunqe dicendum fuit. Grot.

Idémqe *Electrâ:*

Τί χρὴ βροτοῖσ' ἂν τοῖς κακοῖς μεμελημένον,
Θνήσκειν ὁ μέλλων τῷ χρόνῳ κἀρᾳδὲς φέρειν;

Morte appetente, qem cingunt hominem mala,
Dilatio brevicula qid lucri ferat? Grot.

Οὐκοῦν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσον ἢ ζῆν κακῶς.

Indecorè vitâ ſatius eſt non vivere.

Evripid. Pirithoo, apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* contrà planè qàm apud eundem Iphigenia *in Aulide,*

——μαίνεται δ' ὅστις ψυχὴν
Θανεῖν' κακῶς ζῆν κρεῖσσον, ἢ θανεῖν καλῶς.

——*Deſpit qi vult mori:*
Meliúsqe vivere malè, qàm mori bene. Lipſ.

Sive ut Grot. ——*qi mori properat, furit.*
Moleſta vita melior, qàm pulcrè mori.

ubi *modeſta* pro *moleſta* perperam proſtat. Senec. *epiſt. 77. Cæſar, cùm illum transeuntem per Latinam viam, unus ex cuſtodiarum agmine, demiſſâ uſque in pectus vetere barbâ, rogaret mortem, Numqid enim, inqit, vivis?* Et de Herodico Plato *polit. lib. 3.* Et ex Platone Plut. *de tard. numin. vind.* qi cùm in morbum inſanabilem incidiſſet, γυμναστικὴ ἰατρικὴ primus hominum adjunxit, eâqe ratione vitam diutiùs ſuſtinuit, ὅτι μακρὸν ἐποίησε τὸν θάνατον αὑτῷ καὶ τοῖς ὁμοίως νοσοῦσιν. *non vitam illum, ſed mortem ſibi, ſimilitérqe laborantibus diuturniorem reddidiſſe. Plurimum* autem *refert, vitam aliqis extendat, an mortem.* Senec. *epiſt. 68.* Hinc Oedipi gerula illa de filiæ pietate importuna in Senecæ, ſi Senecæ ſaltem, *Thebaid.*

——*Qid me, nata, peſtifero tenes*
Amore vivum? fumus extendis manum,
Longáſque vivi ducis exoqias patrûm.
Aliqando terrâ corpus inviſum tege.
Peccas honeſtâ mente, pietatem vocas
Patrem inſepultum trahere, qi cogit mori
Nolentem, in ego eſt, qiqe properantem impedit.
Occidere eſt, vetare cupientem mori.
Non tamen in ego eſt: alterum gravius reor.
Malo imperari, qàm eripi mortem mihi.

Gregor.

Gregor. Nyſſen. *orat. catech. c.* 8. Τὸ ζῆν διὰ πᾶσ κατάδυσίν ἐστὶν ἀφορτον δεῖ τοῖς τῶ βίῳ μετέχουσ· ὡς εἴγέ τις ἐν ὁδῷ διαδίδῃ, παρὰ πολὺ τῷ τοίνυν τὸ μὴ εἶ τῶ ἀλγεινῶς εἶ) ἀσπιδεῖν χρίνεται.

Θηριομάχοις] qi cum beſtiis depugnaturi committebantur, vel eſſdem laniandi objiciebantur, *beſtiariis*. indè θηριομαχεῖν Pavlo Apoſt. uſurpatum, *ad Corinth. epiſt. 1. cap. 15. v. 32.* ſed ſenſu, puto, diverſo. de qo alibi, cum Deo bono dicturi ſumus.

Τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δήγμασι] Micyllus apud Lucian. in *cataplo.* πρῶτον ἢ πύμασιν οἱ αὐτοὶ ἐσθίοντες ἀριθμῶσιν. vide *ad l. 4. § 47.*

Ἐμβιβάσαν ἂν σαυτὸν εἰς τὰ ἀλλα ταῦτα ἀῤῥήματα.] M. Caſ. metaphoram eſſe avtumat *à navem conſcendentibus* ductam. atqe ità τὸ ἐμβιβάζειν qandoqe uſurpatur. Libanius *de ſervit. orat. 31.* ἰσαῦ τῆς μοίρας εἰς γαῦν ἐμβιβασθεὶς, ἀντὶ τῆς ἀῤῥύτου πλοῦς τέμνει. Eò magis forſan, qia de *inſulis* ſubjunctum eſt. poteſt tamen & ab *aqis*, ſive *balneariis*, ſive *tinctoriis* tractum videri. de his enim τὸ ἐμβιβάζειν qoqe dicitur. Dioſcorid. *lib. 1. c. 189.* ἐμβιβάσθω ἐν βαλανείῳ & Galen. *ad Glavcon. lib. 1. c.* ἐμβιβάζω σε τῷ ὕδατι. ut ſit ſenſus, *inde, immitte, ingere, immerge te penitus in iſtas*; *ut ei, qaſi totus tinctus ſis.* Sicut δικαιοσύνῃ βεβάμμενον dixit *l. 3. § 4.* Ità Iſchomachus apud Xenophont. in *œconom.* πειρᾶται ἐμβιβάζων εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ οἰκέτας. Syneſ. *de regn.* Αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμβιβάσας τῷ πιστῷ τῆς ζωῆς εἰδεῖ. Eligat qivis qod arriſerit magis.

Εἰς μακάρων τινὰς νήσους μετοικισμένος] Ità Ariſtides *orat. ſacr.* ἤδη μού τις καὶ ἄλλος χρησῶ τινος αὐτῷ συμβάντος, καὶ βουλόμενος ἐνδείξασθαι τὴν ἡδονὴν, εἶπεν, ὡς ἄρα εἴη πολὺ ἢ δικαίοις γεγονώς· ἄλλος δέ τις, ὡς ἐν μακάρων νήσοις εἶ) ἄκοιν. Senem forſan Ariſtophaneum in animo habuit, qi in *Veſpis*

—ἴσως γ'
Ἡυξανόμην ἀκούων·
Κἂν μακάρων δικάζειν
Αὐτὸς ἐδόξα νήσοις,
Ἡδέως λέγοντι.

Liban. *Nænia in Daphn. Apoll. incend.* τὸν δ' ἂν ἐπόθησε τὰς τῶν μακάρων νήσους; *qis non beatorum inſulis locum illum præoptâſſet?* Alluſit uterqe ad *inſulas* illas, μακάρων Græcis dictas, *fortunatas*, & *fortunatorum*, Latinis: de qibus Strabo *geograph. lib. 1. & 3.* & ex eodem Evſtath. *ad Odyſſ. δ.* & Caſavb. *ad eund.* Diodor. Sicul. *lib. 5.* extremo. Philoſtrat. *vit. Apollon. lib. 5. c. 1.* Plut. in *Sertor.* Plin. *hiſtor. nat. l. 6. c. 32.* Mela *l. 2. c. 7.* Plavt. *Trinumm. act. 2. ſc. 4.* Eas depingit nobis Flaccus *epod. 16.* & Muret. *var. lect. lib. 5. c. 1.* Eò poſt mortem migrare credebant, an fingebant, animas eorum, qi hîc piè probéqe degerant. qa de re viſendi Heſiodus *lib. 1. v. 169.* Pindar. *olymp. 2.* Plato in *Gorg.* & ex horum utroqe Plut. *ad Apollon.* & Clem. *ſtrom. l. 4.*

Ἁπὶ δ' ἀῤῥῶν εἰς γοητίαν τινὰ] Simile qiddam Epicteus *lib. 2. c. 13.* Philoſophiæ nomen ambienti cuidam, qi qod profiteri volebat, præſtare non poterat: Σὺ δ' ὅπῃ τὰς αὐτῷ βάδιζε, καὶ ἐκεῖνον ἀποσῇς μηδέποτε· εἰς τὴν γοητίαν ἀπελθὼν κάθηνο, καὶ πλέκε συλλογισμούς, καὶ ἄλλῳ σφίγγινε. ἐκ ὅσι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμὼν ἀνήρ.

Ἔξιθι τοῦ βίου] vide *ad lib. 9. § 2.* Diogenes cuidam excuſanti ſe, tanqam πρὸς φιλοσοφίαν ἀνεπιτήδειον, *Philoſophiæ ſtudio inidoneum*; Τί οὖν ζῇς, εἰ τὸ καλῶς ζῆν σε μέλει σοι; *Qid igitur*, inqit, *vivis, ſi bene vivere non curas?* Laërt. *lib. 6. Diogeni* ex parte accedit Ariſtot. *ethic. lib. 3. c. 9.* ὅσῳ ἂν μᾶλλόν τις τῷ ἀρετῷ ἔχῃ πᾶσαν, καὶ εὐδαιμονίστερος ᾖ, τῷ τοίνυν μάλιστα ζῆν ἄξιον. Cynicus idem humerum ſavcius, cur è vita non exederet ſciſcitanti, reſpondit, τοὺς εἰδότας ἃ δεῖ περᾶσθαι ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἃ δεῖ λέγειν, τούτους γε ζῆν ἀσφάλειαν· τοῖς δ' οὐκ εἰδόσι τὰ τε λευκὰ καὶ τὰ μέλανα, ὑποδανεῖν ἐν καλῷ εἶ). Ælian. *l. 10. c. 11.* id qod Flaccus *l. 2. epiſt. 2.*

Vivere ſi rectè neſcis, diſcede peritè.

Ἓν γε μόνον τοῦτο προέξας] *cùm id unum in vita egeris, ut eo modo diſcedas.* Xyl. arqi nihil minùs in vita egit, qi ignavè prorſus inſipientérqe ſe geſſerit. melius itaqe Caſ. (qi Xylandri tamen illud etiam in contextum ſuum admiſit) *cùm hoc unicum in vita laude dignum geſſeris, qòd hoc modo è vita exieris.* id qod Othoni Sylvio competere poſſit; de qo Dio Caſ. *lib. 64.* Κάλλιστά γε μὲν ἀνθρώπων ζήσας, κάλλιστα ἀπέθανε· καὶ κατωρθώτατα τὴν ἀρχὴν ἀρπάσας, ἄριστα αὐτῆς ἀπηλλάγη. Itaqe ut Plut. in *Othon.* Ἀπέθανε δ', ὀλίγων μὲν χείρονας, μηδ' ἐλαττόνας, ἢ τὸν βίον αὐτὸν ἐφέλοντος, τοὺς ἑαυτοῦ τὸν θάνατον. βιάσας δὲ ὑπὲρ ὁσιότερον Νέρωνος, ἀπέθανεν εὐγνωμονέστερον. *Per qa factum putem* (inqit Sveton. *l. 8. c. 12.*) *ut mors ejus minimè congruens vitæ, majori miraculo fuerit.*

Οὐ κολακεύεις ὅτι θέλουσιν] Deus à mortalibus non adulationem, ſed imitationem & obſeqium poſcit. Hinc reprehenſiones illæ, *Pſal. 50. v. 16, 17.* & *Pſal. 78. v. 36, 37.* Eſaj. *c. 1. v. 11, -16.* &, *c. 66. v. 3.* Jerem. *c. 7. v. 9, 10, 21, 24.* Ezech. *c. 20. v. 39.* Luc. *c. 6. v. 46.* Non poſſum continere me, qin ſubjiciam inſignes illos è ſcena, qi cothurnum certè, non ſoccum reſipiunt, verſus; qorum meminere Porphyr. *de non edend. animant. l. 2.* & Clem. *ſtrom. l. 7.* & Cyrill. *adverſa Julian. l. 9.*

Τίς φίλτρα μισεῖ καὶ λίαν ἀνεμμένως
Ἔυπις ἀνδρῶν, ὅστις ἐλπίζει θεὸς

Ὀζῶν ἀσάρκων, ᾗ χολῆς πυρωθέντες,
Ἃ ᾗ κυσὶν πεινῶσιν, ὠχὶ βρώσιμα,
Χαίρειν ἀπαρχῇ, ᾗ γέρας λαχεῖν τό δὴ,
Τάπτων τε τοῖσι δρῶσιν ἐπίνειν χάειν,
Κἂν λησταὶ, κἂν πειραταὶ, κἂν τύραννοι δὴ
Τύχωσιν ὄντες; ——

Qu gente in hominum tam ſupinè credulus,
Aut ſtultus adeò eſt, qi deos exiſtimet,
Seu bilis uſtæ, ſive nudorum oſſium,
Projecta qæ vix tangat eſuriens canis,
Gavdere donis, idqe honori ducere,
Facientibúsqe gratiam reponere,
Sive ii latrones, ſive piratæ ſient,
Sive & tyranni?

Εὐπιστος ex Porphyrio repoſui, qod apud alios ἄπιστος legitur. ἔυπιστος, qi Ebræis בטח *credulus, fatuus.* de qo Solomon, *Prov. c. 14. v. 15.* ἄκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ. Extrema, qæ reliqi omiſerunt, ſed cumprimis ad rem præſentem faciunt, ex Clemente attexui.

Ἐξομοιοῦσ ἑαυτὸν] Marcus à Juliano in *Cæſarib.* inducitur Sileno percontanti, τί κάλλιστον τῶν βίων τέλος; reſpondens, τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. verùm amplius aliqid ſonare videtur τὸ ἐξομοιοῦσθαι. hoc eſt enim qod Apoſtolus, *ad Cor. ep. 2. c. 3. v. 18.* εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφοῦσθαι ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν. *ad Rom. c. 8. v. 29.* ἁγίους, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός ἐστιν. *Levit. c. 19. v. 1. & Pet. ep. 1. c. 1. v. 16.* ἅγιοι, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός ἐστιν. *Joan. ep. 1. c. 3. v. 3.* δίκαιος, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. *ibid. v. 17.* ἐλεήμονας καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν ἐλεήμων ἐστιν. Luc. *c. 6. v. 36.* τέλειος, denique, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν τέλειός ἐστιν. Matth. *c. 5. v. 48.* Gregor. Nyſſ. *de profeſſ. Chriſt.* Χειστιανισμός ἐστι τῆς θείας φύσεως μίμησις. Juſtin. *ad Diognet.* Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ δύναται μιμητὴς ἄνθρωπος γενέσθαι θεοῦ. ὅστις γὰρ τὸ τῷ πλησίον ἀναδέχεται βάρος, ὃς ἐν ᾧ κρείσσων ἐστὶν, ἕτερον ἐλαττούμενον ὠφελεῖν ἐθέλει, ὅσα παρὰ τοῦ θεοῦ λαβὼν ἔχει, θεὸς γίνεται τῶν λαμβανόντων· ἔστι μιμητὴς ὢν θεοῦ. Sed & Plato, cujus verba forſan reſpexit hîc Marcus, *leg. l. 4.* Τίς πρᾶξις φίλη καὶ ἀκόλουθος θεῷ; μία καὶ ἕνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον φίλον ἂν εἴη. unde colligit Clemens *ſtrom. l. 5.* Philoſophiæ finem à Platone ſtatui, ὁμοίωσιν θεῷ, *Deo ſimilem fieri.* Idémqe de eodem *l. 2.* beatitudinem collocâſſe, ἐν ἐπιστήμῃ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἐν ἐξομοιώσει τῇ πρὸς τὸν θεόν. Similitudinem avtem hanc in eo conſiſtere, ut qis juſtus, piúsqe cum prudentia exiſtat. qod & dogmati noſtro eſſe conſentaneum, qippe qibusdam è noſtris, Moſis illud *Geneſ. c. 1. v. 26, 27.* ità ſumi, ac ſi dictum ſit, Τὸ μὲν κατ' εἰκόνα, ἐυθέως κατὰ τὸν γένεσιν εἰληφέναι τὸν ἄνθρωπον. τὸ κατ' ὁμοίωσιν δὲ ὕστερον κατὰ τὴν τελείωσιν μέλλειν ἀπολαμβάνειν. Verùm argutum nimis hoc, nec qod poſſit admitti; cùm utrumqe homini primitus condito diſertè tribuatur.

Εἶναι τὸν συκῆν τοῦ συκῆς ποιῆσαι] Chriſtus Dominus Matth. *c. 7. v. 16.* ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; &c. vide *l. 9. § 9.*

Μέλισσαν τὰ μέλισσης] ὑδεὶς γὰρ πώποτε κηφῆνα εἶδεν ἀπὸ γήρως γλυκάζειν μέλιτταν. Plut. *de ſene politic.*

Τὸν ᾗ κυνᾶ, τὰ κυνὸς] Eliſæo, qàm ἀτροcia perpetraturus is eſſet, prædicanti, Hazael Syrus, *Num tu ſervum tuum canem eſſe arbutumas, qi ejusmodi in me admittam? hiſt. Regum l. 4. c. 8. v. 13.* Ità *canem* eſſe non diffitetur, havd hominem, qi ejusmodi faciat. Vide *ad l. 5. § 11.*

Τὸν ᾗ ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπου] vide *l. 5. § 2. & l. 8. § 23. & infrà § 15.* ἄνθρωπον ἀληθινόν, *verum hominem, qi facis* ſcil. *qæ hominis ſunt.* Epictetus *l. 1. c. 16.* Ἐς ἀνδὸν ἥμιν, ἐπὶν τὰ τῆς ἀνδὸς· εἰ κύκλου, τὰ τῦ κύκλου· πᾶν ᾗ λογικὸς εἶμι· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν· ποιῶ αὐτό. vide *ad l. 6. § 7.* Idem *l. 2. c. 9.* Οὐκ ἐᾷ τὸ τυχὸν αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι. τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; ζῶον, φησὶ, λογικὸν θνητόν· ἐυθὺς ἐν τῷ λογικῷ τίνων χρειζόμεθα; ἆρ' οὐ θείων· καὶ τίνων ἄλλων; ἆρ' οὐχ ὑπάτων, καὶ ἆρ' οὐχ ὁμοίων. ὅρα τίνων, μή τι πᾶς ὡς θεὸς ποιήσῃς· εἰ ᾗ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον· ἐκπλήρωσας τὸν ἐπαγγελίαν. ὅρα μή τι ὡς πρέσβεσιν· εἰ ᾗ μὴ, καὶ ὕπως ἀπόλεσε ὁ ἄνθρωπος. τίνα ἔν ποιεῖσθαι ὡς πρέσβεις; ὅταν τῆς γαστρὸς ἕνεκα, ὅταν τῶν αἰδοίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυπαρῶς, ὅταν ἀνεπιστρέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν; ὁπὶ τὰ πρέσβεια· τί ἀπωλέσαμεν; τὸ λογικόν. ὅταν μαχίμους, καὶ βλαβερούς, καὶ θυμικούς, καὶ ἀσκιρτῶς, ποῦ ἀπεκλίναμεν; ὁπὶ τὰ θηρία· λοιπὸν οἱ μὲν μικρὰ θηρία εἰσὶν, οἱ δὲ θηρίδια καλοῦνται καὶ μικρά, ἀφ' ὧν ἔστιν εἰπεῖν, Λέων με καὶ φαγέτω. διὰ πάντων ᾗ τούτων ἀπόλλυται ᾗ τῶ ἀνθρώπου ἐπαγγελία. πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένος ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε δικάζομενος; ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε αὐλοῖς; πότε λύρᾳ; πότε ὑπνῷ; πότε κόνει; (f. πότε αὐλοῖ· πότε &c.) τί ἔν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄνθρωπος ὠφελούμενος μὲν σώζεται, ὠφελοῦντος δὲ ἀπόλλυται. Ità de Chriſtiano homine Salvian. *de providen. l. 4. c. 1. Cùm hoc ſit hominis Chriſtiani fides, fideliter Chriſti mandata ſervare, ſit abſqe dubio, ut nec fidem habeat, qi infidelis eſt, nec Chriſtum credat qi Chriſti mandata conculcat. ac per hoc totum in id revolvitur, ut qi Chriſtiani nominis opus non agit, Chriſtianus non eſſe videatur.* Itaqe Ambroſ. *ſerm. de Abr.* apud Gratian. *c. 22. q. 2. c. 20. Mendacium eſt, ſe Chriſtianum dicere, & opera Chriſti non facere.*

§ 9. Μίμος, πλόλεμος, πλοῖα] Xyl. Λοιμὸς cur pro Μίμος inferciat, nihil video. in πλόλεμος τὸ τ ex ſequenti vocabulo irrepſit: iſtud avtem cum ſe-

quentibus

qentibus ad illud ἀπαλείφεται, Xylandrum ſecutus, referre malim, qàm pro abſolutè poſitis, avt ad δωλοία relatis cum Caſavbono habere; qi & ἀπαλείφεται illud paſſivè ſumit; qod ego nolim.

Ὁπόσα ὁ φυσιολογικὸς φαντάζῃ καὶ παραπέμπει] *Quàm multa ſunt, qæ cùm tanquam phyſicus meruſ, ſecundum naturam earum nudè ſpeculatus fueris, citra uſum ulteriorem transmittis?* Caſ. qi pro ὁπόσα, πόσα legiſſe videtur: & per interrogationem extuliſſe. at Xyl. *hæc qotidie delebunt ſacra illa tua placita, qæ è contemplatione naturæ rerum hauſta circumfers.* cui accedo potiùs, niſi qòd τὸ παραπέμπειν, *circumferre*, vertit: cùm ſit, prout Caſavb. reſtè, *tranſmittere*. Cæterùm *tranſmiſſionem* intelligo, qalem Maxim. Tyr. *diſſert*, 28. verbis illis delineat; Ἄτε ἂν ἐκ προθύρου τῆς ψυχῆς αἱ αἰδέσεις ἱδρυμέναι, ἑκατὸν τὴν καὶ ἐφάλλονται ἀρχὰς, καὶ παραδῶσι τῷ νῷ, ἐπιλαβόμενος ταύτης, διορᾷ τὰ λοιπὰ καὶ διεξέρχεται ἐπὶ τὰ ἀκόλουθα. qi in conſequentibus τὸ παραπέμπειν etiam vocabulo, in hac eadem re illuſtranda atqe explicanda, utitur. ut ſit, *decreta illa, qæ ex rerum natura ſeriò ſedulóqe conſiderata in mentem transmittis, atqe ibi recondis.* ità Hermogen. *de invent.* Σὺ δὲ παράπεμπε τῷ νῷ τὰς θεωρίας. Scopus tamen forſan is fuerit planè, qem Caſavb. voluit; *Speculationem naturæ, nî præxin conjunctam habeat, otioſam fore; faciléqe abolitam iri, niſi cautio jugis adhibeatur, qicqid indidem hauſeris.* Epictet. *l.* 3. *c.* 21. Ὅτι τὰ διωρήματα ἀναλαβόντες φιλε, εὐθὺς αὐτὰ ἐξεμέσαι θέλουσιν ὡσεὶ σμαραγδοι τὴν τροφὴν. πρῶτον αὐτὸ πίθον εἶθ' ὕστω μὴ ἐξεμέσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἐμετὸς τῷ ὄντι γίνεται, πρᾶγμα ἀνθάδαιον καὶ ἄδρωτον. ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἀναδιδάντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τῇ ἡγεμονικῇ σου τῇ σαυτοῦ, ὡς οἱ ἀθληταὶ τοὺ ὤμους ἀφ' ὧν ἐγυμνάσθησαν καὶ ἔφαγον, ὡς οἱ τὰς πίχυας ἀναλαβόντες ἀφ' ὧν ἔμαθον. οὐκ ἄρχεται ὁ τέλειος καὶ λόγει, ἀλλὰ πρᾶττε μὰ διαταράττῃ δὲ ἡμᾶς ἀρχιτεκτονικῶν· ἀλλ' ἐκμανθανέτω καὶ οἰκίαν, ταύτην καθασκεύασε δέομαι σου ὅπ ἔχει τὴν τέχνην ποιῆσόν τι καὶ σὺ πίθον. φάγε ὡς ἄνθρωπος, πίε ὡς ἄνθρωπος, χαρακτῆρα, γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι, ἀνάγκη λοιδορίας, ἔνεγκαι ἀδελφὸν ἀγνώμονα, ἔνεγκαι πατέρα, ἔνεγκαι υἱὸν, γείτονα, συνόδους. Ταῦτα ἡμῖν δεῖξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι μεμάθηκας ταῖς ἀληθείαις τι ἦ φιλοσόφων. Addam tamen, qæ ſe ingerit impræſentiarum, conjecturam. Qid ſi ἀφυσιολογήτως legerimus? qomodo & *l.* 9. § 41. ἀφυσιολογήτῳ, ut ſit mens Marci, *qæ abſqe naturæ ipſius contemplatione ſeria ac conſiderata, temerè imaginaris, & citra examen juſtum admittis.* hoc enim paſſim inculcat Marcus, ut rei cujusqe naturam ſedulò inveſtigemus, eámqe probè perſpectam habeamus, priusqam de ea ſententiam cenſurámve ullam feramus. Ità *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 3, 13. & *l.* 7. § 29, 66. *l.* 8. § 13. (qo loco & de viſo qovis primo loco φυσιολογεῖν præcipit.) & *l.* 10. § 11, 17, 18. & *l.* 11. § 2. 16. & *l.* 12. § 8. Nec mirum videri debet, ſi dogmata ea, qæ in rei ipſius, de qa ſtatuitur, natura penitius perſpecta, fundamentum non habent, occaſione qavis occurrente, aboleantur facillimé. Trahit horſum, qòd δεῖ τὸ γνωρίζειν, *de natura rei cujusvis excutienda & dignoſcenda*, ſtatim iſtîc ſubjungitur: in qam mentem & τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς ὅλων φύσεως commendat, *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 31. λόγον ἐφαρκότα ἀκριβῶς καὶ φυσιολογικὸν τὸ ἐν τῷ βίῳ. qin & bene vivendi fundamentum unicum ſtatuit, ἐν θεωρήμασι δεῖ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, καὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου καλασκευῆς, *l.* 11. § 5. *In ſpeculationibus illis* ſive *theorematibus indè deductis, qæ vel univerſi naturam, vel ſuam cujuſqe conditionem ſtatúmqe nos edoceant.* Vide Athenagoram *ad l.* 3. § 6. lavdatum.

Καὶ τὸ θεισαπκὸν ἅμα συνελεῖν] Apud Laert. *l.* 7. Zenos; τὰ μὲν εἰς καθήκοντα ἄνευ θεισάσεως· τὰ δὲ θεισαπκὰ καὶ ἄνευ μὲν θεισάσεως τάδε, ὑγείας ὀπωρελεῖας καὶ αἰδημοσύνης, καὶ τὰ ὅμοια· καὶ θείσασιν δέ, τὸ πρᾶν ἑαυτῷ, καὶ τὰ λῆσιν διαρρίπτειν. ut τὰ θεισαπκὰ ſint *officia ea, qæ moleſtiam aliqam adjunctam habeant.* Verùm Marcus iſtîc laxiùs uſurpat pro qolibet negotio, qod muneris noſtri exiſtat. vide *ad l.* 9. § 13. & *l.* 8. § 25, 26.

Καὶ τὸ ἐκ τῆς θεὶ ἑκάστων ἐπιστήμης ἀῦθαδὲς σῴζειν] αὔθαδὲς, ſicut ἀνθρφεῖν, *ſupr.* § 8. in meliorem partem iſtîc ſumi videtur, (qod rariùs opinor deprehendas) vel pro *certa animi fiducia* ex rerum naturalium contemplatione orta, de qa *l.* 3. § 11. & *infr.* § 11. vel pro *animi affectu ſibi placentis, acqieſcentísqe*, in veritatis, qam adeptus eſt, cognitione. qod vocabuli notio, per ſe media, deſignat. ſiqidem ut Ariſt. *ethic. Mag. l.* 1. *c.* 29. ὁ αὐθάδης αὐτοθάδης τίς ὄζιν, ἀπὸ τὰ αὐτὸς αὐτῷ ἀρέσκειν. ità Senec. *ep.* 59. *Ipſe te conſule, ſi per dies noctésqe partes & æqalis animi tenor, erecti & placentis ſibi eſt: pervenisti ad humani boni ſummam.* Ortum vocabuli ſenſúmqe, non uſum, ſecutus eſt Marcus. nec aliter forſan uſurpatur, *l.* 6. § 47. qin & Iſocrates in Archidamo, ubi αὐθαδείας καὶ σεμνότητας conjungit, in dexteriorem itidé partem ſumpſiſſe videtur.

Λανθάνον] qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε. hoc eſt: ut Chryſoſt. *μὴ δείκνυε, ἀλλ' ἀρκείτω σοι τὸ συνειδός.* vide *ad l.* 7. § 58.

Οὐχὶ κρυπτόμενον] qod *l.* 3. § 8. dixit, δόλῳ ἐμφωλεύον. Senec. *ep.* 43. *tegant, non abſcondant te pariétes tui.* Cicer. *offic. l.* 3. *Honeſta enim bonis viris, non occulta, qæruntur.* Galen *de affectib. curand. c.* 5. Ἀνεμποδίστως σε ἡ δύρα διαπαντὸς τῆς οἰκήσεως ἐξέστω τοῖς συνήθεσιν εἰσίεναι πάντα καιρὸν, ἤν ὅπως ἦς παρεσκευασμένος. ità legend. pro eo-

eo qod vulgati codices ἀνῃρέθη & ἔξεστ. confirmat avtor ipse, qi sic pavlò póst. τῆς δὲ ἀνεφγμένης ὁπλοθήκης, ὡς ἔπος, ἐξουσίας, τοῖς συνήθεσιν ἔξω πάντα καιρὸν εἰσιέναι δεῖ ἐν ἐκείνῃ, ὡς ὑπὸ τῶν εἰσιόντων ἐφ' ἑαυτοὺς μηδὲν ἐφ' ἑαυτοῖς μεγάλων ἁμαρτημάτων ἐκφυγεῖν κατειλημμένους. (ità leg. pro eo, qod nullo sensu, sano saltem, κατειλημμένον legitur.) ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν ὁπλοθέντες εἰς τὸ δημόσιον, ἅπαντα ποιοῦντα φοβεῖσθαι κόσμια, ὅπως σὺ κατ' ἰδίαν ὀκνεῖς φοβεῖσθαι. ἀλλ' ὀκνοῦσι μὲν αἰδήμονες πρὸς ἄλλους, ἁμαρτάνουσι δὲ φορᾷ δῆναι, μόνοι ἑαυτοὺς ὑκ αἰδοῦνται· σὺ δ' σαυτὸν αἰδοῦ μᾶλλον, πειθόμενος τῷ φάντι,

— πάντων δ' μάλιστ' αἰσχύνου σαυτόν.

vide *ad l.* 3. § 4.

Πότε γὰρ ἀπόστητε ἀπολαύσεις] poteſt eſſe expoſtulatio, qualem obſervavimus *ſuprà* § 1. ego tamen τότε legere malim, & hîc, & in ſeqentibus clavſulis; qod ſemel immutatum deinceps immutari neceſſe habuit. *cùm eò*, inqit, *proceſſeris, atqe ità mentem pariter vitámqe tuam inſtituerîs, tunc fruerîs ſimplicitatéqe grævitatéqe* &c. vide *l.* 12. § 28. ἀπολαύειν τοῦ ζῆν.

§ 10. Ἀρχεῖον μᾶλλον διδάσκειν] Studia hominum, qibus ſeſe efferunt, acſi magni avt eximii aliqid confeciſſent, elevat; cum viliſſimorum animalculorum artibus, qibus illi prædas ſibi comparas captant, conferendo.

Τπιχῆ] Τπυχὴ, *genus retiꝰ*. Vet. lex H. Steph. Sed ſine exemplo. qod hinc licet petatur. Sed & ex Oppiano ἁλιευτικῶν. *l.* 3. *v.* 81. qo loco retium genera nominâqe varia recenſens, inter cætera & horum meminit.

Τῶν τὰ μὲν ἀμφίκλησρα, τὰ δ' χῖρος καλέουσ',
Τάγγαμαὶ, ἠδ' ὑποχαὶ ἀσπίγγες, ἠδὲ σαγῆναι.

unde figuræ rotundæ fuiſſe videntur ὑποχαὶ iſtæ: cujuſmodi ſunt, qas nos appellamus purſe-nets.

Ἀλλὰ Σαρμάται] qibuſcum tunc Romanis cumprimis res fuit. Itaqe in Marci vita mentio fit Sarmatarum inter gentes cæteras à Marco debellatas. horum aliqos in excurſionibus qi trucidaverant, avt ceperant, egregium facinus executos ſe avtumabant. Nec tacendum hîc, qo & alluſerit fortean Marcus, qod de Avidio Caſſio refert Vulcatius: *Cùm exercitum duceret, & inſcio ipſo manus auxiliaria, centurionibus ſuis avtoribus, tria millia Sarmatarum negligentiùs agentium in Danubii ripâ occidiſſent, & cum præda ingenti ad eum rediſſent, ſperantibus centurionibus præmium, qòd præparvâ manu tantum hoſtium, ſegniùs agentibus tribunis & ignorantibus, occidiſſent, rapi eos juſſit & in crucem tolli, ſervilíqe ſupplicio afficiꝰ qòd exemplum non extabat: dicens, evenire potuiſſe, ut eſſent inſidiæ, ac periret Romani imperii reverentia.*

Οὗτοι γὰρ ὁ λῃσεύ] qinam iſti qos *latrones* dicit? num *Sarmatæ*? ſicut Pavli Feſtus; *Cimbri linguâ Gallicâ latrones dicuntur.* ad qem locum Scalig. *Cimbri* λῃστικοὶ ἔναι καὶ πλάνητες fuerunt. *Sed non magìs Cimbri latronum ſignificat, qàm Iſaurum piratam; Ambro, diſſolutum ac vorasem; Opicus, obſcœnum; ſed qia tales fuerunt ea naziones, de earum nomine vocamus, qi tales ſunt.* ità iſtic Xyl. nec ſecùs de barbaris patriam ſuam incurſantibus ſuósqe diripientibus, qos *abigeos* & *latrones* avt *fures* magìs qàm *hoſtes* dici poſtulat, Syneſius *epiſt.* 132. τὰ γὰρ πρὸ ἀπλήστου τούτου ἅπαντα πλανᾶσθαι νομίζω. ὑφὴ γὰρ ἄξιον πολέμου αὐτοὺ πολεμεῖν, ἀλλὰ λῃστὰς, ἢ λωποδύτας, ἢ τι τούτου ὄνομα μικροπρεπέστερον, ὃς μηδένα ἐφοπλίσας ὑπερορᾶν ὑφίστατο, ἀλλὰ μόνος πρὸ κρημνῶν ἀπορρήξας ἀπορρήξειν, ὅστερ ἱερεῖα, ἢ πρόβατα. Verùm videndum, an non illos potiùs hoc titulo indigiter, Marcus, qi Sarmatis captis, tanqam re pulcre ſtrenuéqe geſtâ, ſemetipſos efferebant. ut tranſitus ſit factus à numero ad numerum. qaſi dicat, *qid à latronibus etiam iſti qi Sarmatas capiunt, magìs qàm ipſi qos capiunt Sarmatæ, diſtant?* Qod Alexandro Scythæ apud Q. Curtium *l.* 7. *c.* 8. *Tu, qi te gloriaris ad latronꝰ perſoqendos venire, omnium gentium, qas adiſti, latro es.* Avt qid à prædonibus vulgariter ſic habitis diſtant vîri iſti, prout *ipſi* ſe haberi volunt, militares? Notum eſt *illud* piratæ, *qi* Alexandro eidem qærenti, qo ſcelere impulſus, mare haberet infeſtum; *Eodem*, inqit, *qo tu orbem terræ. Sed qia id ego exiguo navigio facio, latro vocorꝰ qia tu magnâ claſſe, imperator.* Cicer. *de repub. l.* 3. lavdante Nonio. & Avguſt. *de civit. Dei l.* 4. *c.* 4. qi & ſubjicit. *Sanè remotâ juſtitiâ, qid ſunt regna, niſi magna latrocinia?* unde Pythia, Adraſtum Sicyoniorum βασιλέα, Cliſthenem verò λῃστὴν dixit. Herodot. *l.* 5. & Dio Pruſ. *orat.* 2. Sed & Lucan. *l.* 10. Alexandrum *felicem terrarum prædonem* appellat. Déqe eodem Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 13. *A pueritia latro, gentiúmqe vaſtator. & qæſt. nat. l.* 3. *præfat.* Qanctò potius *eorum opera celebrare, qàm Philippi avt Alexandri latrocinia?*

Ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς] malè divulſit iſta à ſuperioribus Xyl. & Lugd. Editor. *Mentes*, inqit, *ſi militarium iſtorum ſpectes, prædonibus ſupparesꝰ facilè deprehendes.* prædæ ſiquidem duntaxat inhiant utrique.

§ 11. Κτῆσαι] *acqiras*, non *acqirere*. eſt enim aoriſti imperativi medii non infinitivi activi, uti interpres Angl. opinatus, dictionis ſeriem duriorem reddidit.

Οὐδὲν γὰρ ὕτω μεγαλοφροσύνης ποιητικὸ] vide *ad l.* 3. § 11.

Ἐξεδύσατο τὸ σῶμα] *corpus exuit*, ſive *è corpore ſubduxit ſe*; is nimirum, qi conſideratione iſtâ animum jugiter exercitatum probéqe ſubactum habuerit. neqe enim à prioribus iſta diſſociata oportuit.

tuit. vide Platonis locum insignem, qi huc spectat, ex *Theæteto, ad l.* 11. § 1.

'Ανῆκεν ὅλον ἑαυτὸν] Vide *ad l.* 4. § 34. & *infrà*, § 14. Evrip. *Phœniss.*

'Αλλ' εἰς θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναφτέα σοί' ἔχειν.

Rejecta oportet ista ad numen omnia.

Senec. *de otio sap. c.* 32. *Ego secundum naturam vivo, si totum me illi dedo.* Annot. Lugd. ἀνῆκε mavult, imperandi formulâ, sive monendi. frustrà. cùm enunciativè ponantur & antegressa proxima, & sequentia itidem.

'Ουδ' εἰς νῦν βάλλεται] Africanus apud Ciceron. *l.* 6. *de rep.* in *somnio: Neque sermonibus vulgi dederis te, nec in præmiis humanis spem posueris rerum tuarum. Suis te illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus. qid de te alii loquantur, ipsi videant.* Bion Borysthenita inter cætera profectûs in virtute insignioris indicia, hoc cumprimis statuit, ubi qis eodem loco convicia hominum atque vota habet: sive ut ille loqebatur, ὅταν φῇ λοιδόρων τινος ἀκούειν τις, ὡς λεγόντων,

Ὦ ξέν', ἐπεὶ ὅτι κωφῷ, ὅτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,

Οὐλά τε καὶ μέγα χαῖρε· θεοὶ νύ τοι ὄλβια δοῖεν. Plut. *de profect.* Talis Caro, de qo Senec. *de ira l.* 2. *c.* 32. *M. Catonem in balneo in ore quidam percussit imprudens: qis enim illi sciens faceret injuriam? postea satisfacienti, Cato, Non memini, inqit, percussum me. majore animo non agnovit, qàm ignovisset.* Idem, *de constant. sap. c.* 14. Phocion pariter cùm qidam uxorem ipsius contumeliosè habuisset, pòst apud ipsum pœnas commeritas metuens sese purgitaret, ignarum se Phocionis conjugem fuisse, 'Αλλ' ἦν' ἐμὴ γυνὴ τοιόν σε μὴ πάσχειν. *at verò mea,* inqit, *uxor nihil à te perpessa est. alia forsan fuerit, qam tu læseris: nec mihi itaqe qòd satisfacias, excusatio te, opus est.* Narrat ex Musonio *Gell. qâ disceptat philosophum an deceat injuriarum agere,* Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. qi idem, qomodo inter concionandum conviciis impetentem nihil qicqam attenderit, apud Plut. legas licet, in *præcept. polit. & infrà ad l.* 11. § 14. Archelaus itidem ab obvio qodam aqâ conspersus, cùm ab amicis ad pœnas de homine sumendas instigaretur; 'Αλλ' οὐκ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκείνου κατηγορεῖσθον, ὃν ὑδρεν ἐμὲ ἡγοῦ. *Atqui non me,* inqit, *conspersit, sed illum qem esse me est opinatus.* Plut. in *apophth.* Socrates etiam dicere solebat, τοῖς κωμικοῖς δεῖν ἐπιτηδὲς ἑαυτὸν διδόναι, εἰ μὴ χάρ τι φῇ θεχόντων λέξειν, προθύσειν· οἱ δ' ὑπὲρ ἡμᾶς. *Expedire, ut Comicis perstringendos sese homines præbeant: siqid enim veri de nobis dixerint, corrigendi ansam dabunt:* (qomodo Philippus demagogis Athenien sibus gratiam debere se dictitabat, ὅτι λοιδοροῦντες βελτίονα ποιοῦσιν τὸν λόγῳ καὶ τῷ ἤθει· πειρῶμαι γάρ, inqiebat, αὐτὸς ἅμα καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τοῖς ἔργοις ψευδομένους ἐλέγχειν. Plut. apophth.) *sin falsa qid dixerint, nihil ad nos pertinebit illud.* idémqe dicenti, ὦ σοὶ λοιδορεῖται ὁ δεῖνα; *An non tibi iste conviciatur?* respondit. οὐκοῦν ἐμοὶ γε ὁ πρόσεστι ταῦτα. *Neqaqam; mihi enim ista non competunt.* Laërt. *l.* 2. Diogenes dicenti, Πολλοί σε καταγελῶσι· *deridenti te multi, ô Diogenes.* 'Εγὼ δὲ οὐ καταγελῶμαι. *At ego,* inqit, *non derideor.* Alii etiam cuidam idem monenti; Κἀκείνων τυχὸν οἱ ὄνοι. ἀλλ' ὅτ' ἐκεῖνοι μὴ ὄνων ἐπιστρέφονται, ὅτε ἐγὼ ἐκείνων. *Et illos forsan derident asini; verùm nec asinos advertunt ipsi, nec ego illos.* Laërt. *l.* 6. Hoc est, qod de Hercule Epicus qidam apud Plutarch. *de util. ex inimic.*

Οὐδ' ὅσον μίας συγερῶν ἐμπάσετο μύθων.

Nec muscam qanti faciebat dicta maligna.

vel qod David potiùs, *Psal.* 38. *v.* 13. *Ego verò instar surdi fueram, qi nullus audit; instar muti, qi nihil regerere possit.* vide *lib.* 6. § 2.

Τὸ νῦν προκείμενον] vide *lib.* 7. § 54. & *l.* 9. § 6.

Φιλεῖν τὸ νῦν ὑποκείμενον] vide *l.* 3. § 16. & *lib.* 6. § 43. & *supr.* § 6. & *infrà* § 21. & *lib.* 12. § 1.

Εὐδαίμων φαίνειν] vide *l.* 8. § 59.

Εὐδαίμων παρέσται τῷ θεῷ] Plato *de legibus l.* 4. à Plut. etiam laudatus *adv. Colot.* Ὁ μὲν δὴ θεὸς ἀρχὴν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείαν περαίνει, κατὰ φύσιν περιπορεύμενος· τῇ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τὸν θεῖον νόμον τιμωρός. ὃς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐγκύψας, ξυνέπεται, &c. qem Platonis locum cùm Marcus ob oculos habuit, qum hæc scriberet; tum & avtor *libri de mundo,* qi Aristotelis nomen præfert. eodem opus illud suum clavsit; qige illûm dictione Latinâ μεταφέρει καὶ παραφράζει, Apulelus.

§ 12. Τὴς ὑπονοίας χεῖρα, παρὸν σκοπεῖν τὰ δεῖ προσχθῆναι] Xylandri versionem etsi minùs perspicuam immeritò induxit Editor Lugd. cùm loco ejus depravatissimam dederit. Interpres Angl. frustrà in duo membra sententiam, cominuari postulantem, dissecuit. *Qid,* inqit Marcus, *est suspicione opus?* sive, *cur tibi res aliqa suspecta sit,* avt scrupulum animo ac trepidationem injecerit, *cùm considerare licet,* vel *præstò sit intueri, qid facto opus sit?* hoc est enim παρὸν σκοπεῖν, ut ἐξὸν ποιεῖν, & similia. Senec. *epist.* 74. *Non potest qisqam beatus esse, qi huic se opinioni credidit,* (externis subesse mali aliqid.) *Non enim beatum est nisi qod intrepidum. inter suspecta malè vivitur.*

Κἂν μὲν σωφρᾶς, εὐμοίρως ἀμεταπτώτῳ ταύτῃ χαρεῖεν] Forsan legi debeat κἂν μὲν σωφρᾶς εὐχρινῶς, lublatâ distinctione, & *si clarè perspexeris. εὐχρινῶς, clarè, distinctè.* Plato: ἵνα εὐχρινέστερον ἴδωμεν, ὃ βουλόμεθα. indè διαχρίνειν, σαφηνίζειν, διαγιγνῶν· Hesych. de dialectica Laërt. *lib.* 7. in Zenone.

Zenon. Τότε ἀληθὴς ἡ τὸ ψεῦδος διαγνώσεσθαι ὑπ' αὐτῆς, ἡ τὸ πιθανὸν τότε ἀμφιβόλως λεγόμενον διακρινεῖς. Cicer. *ad Atticum lib. 7. epist. 10. simul hoc diiudicabis πρόβλημα.* & *epist. 3. sed id φιλοσοφώτερον διακρινοῦμεν.* verùm accedo potiùs D. Bootio nihil mutanti, sed copulativâ tantùm interjectâ, legenti, *κἂν μὲν συμφορᾶς, συμμέτρως ἡ ἀμεταστρεπτὶ τ. χ.* ità opponitur τὸ *συμμέτρως*, τῷ *μετ' ὑπονοίας.*

Ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν] vide *lib. 8. § 5.*

Ἐχθρὸν τῶν φαινομένων δικαίων] Epictet. *l. 1. c. 2.* Ταῦτα εἶδε Πείσων Ἐλευσῖνα, ἡ ἰδὼν ἐπίνοσε· συμφορά μ' ἔμπεσε γὰρ αὐτῇ Οὐεσπασιανῷ, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸν σύγκλητον, ἀπεκρίνατο, ὅτι σοί ὅτι μὴ ἐάσει με εἶ συγκλητικόν· μέχρι δ' ἂν ᾖ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησὶ, σώπησον· μὴ μ' ἐξέταζε, ἡ σιωπῶ· ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι· κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμενον δίκαιον· ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀπέκτεινᾶ σε· πότε ἴσον σοι ἔπεσον, ὅτι ἀδύνατός εἰμι; ἡ σὺ τὸ σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν· σὸν ὄντι ἀποκτεῖναι ἐμὸν ἀποθανεῖν μὴ τρέμοντα· σὸν, φυλαξεῖσαι· ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον. vide *l. 3. § 6, 7.* & *l. 4. § 12.*

Ἄριστον γὰρ καταντῆσαι τούτῳ] *optimum enim est eum attingere scopum.* Xyl. hoc est, ut id facias, quod justum & æqum est, quodcunque tibi indè obvenerit.

Ἦγε ὑπόθωσις ἀπὸ τούτου ἕως] Mutila hæc suspicatur Xyland. Editor Lugd. in versione prorsus resecuit. pro ἕως D. Boot. legit ὄζει. *ab hoc*, inqit, justo scil. utique & æqo *aberrare, lapsus nomen meretur*, non autem ob justè factum odium incurrere, aut molestum aliqid perpeti, aut etiam, qò minùs qod conaris, effectum des, impediri. ego siqis id exhiberet codex, ὑπόδειξιν qàm ὑπόθωσιν malim; prout Marcus *l. 4. § 43.* ὑπόδειγμα dixit.

Σχολαῖόν τι καὶ ἄμμα ξυκίνητον] hoc est, qod *l. 7. § 69.* Μήτε σφύζει, μήτε ναρκᾷ. M. Cas. ista à superioribus divellit, atqe erotematicè effert; acsi legeret, τί σχολαῖόν τε καὶ ξυκίνητόν ὄζει; viderint alii. Ego nullus assentior.

Ξυκίνητον] non, *mobile*; qod τὸ τῆς γνώμης ξυκίνητον, in plebe, Romanâ cumprimis, Herodiano *lib. 7.* notatum, designet; unde & *mobile vulgus*, Statio *sylv. lib. 2. poem. 2.* sed *agile*, ad id qod est officium suum aggrediendum agendúmqe promptum ac proclive; qodqe in eisdem persequendis modo justo debitóqe moveatur. Stoici siqidem in dictionibus istiusmodi ἐνέργειαν & ἔμφασιν qandam, ultra usum communem qi vulgare, affectabant. vide *infrà ad § 21.*

Φαῦλον ἄμα καὶ σωτερικὸν] non qalis stultorum risus, qem ejusmodi esse ait Solomon *Eccles. c. 7. v. 6.* qalis est *spinarum sub olla crepitus*;

——Magno veluti cùm flamma sonore
Virgea suggeritur costis undantis aheni.

ut Maro. *Æn. lib. 7.* sive ut Apul. in *apolog. flammæ* instar *stipulâ accensæ, claro strepitu, largo fulgore, cito incremento; sed enim materiâ levi, caduco incendio, nullis reliquiis.* icon aptissima vitulationis stolidorum, qâ illi, *non gaudent, sed gestiunt*, ut Avg. de *serm. Dom. in mont. l. 1.* itaqe *risum* & *lætitiam* istiusmodi pro *insania* mera, Solomon habet. *ibid. c. 2. v. 3.* tanqam ἐξεστικὸς, non σωτερικός π. Senec. *ep. 23. Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectus. Res severa est verum gaudium. ceteræ bilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt: nisi fortè tu illum judicas gaudere, qi ridet.* vide *ad l. 4. § 26.* νῆφε ἀνεμῶδες.

Ὁ τῷ λόγῳ χρῆ πᾶν ἑπόμενος.] *Deo, naturæ, rationis, dictámen ductúmqe seqi*, pro eodem Stoicis habetur. vide *ad l. 3. § 16.* & *lib. 7. § 31.* & *supr. § 11.* & *lib. 4. § 12.* & *l. 12. § 31.* Plato *epist. 2.* Νῦν ὃ μέγας ἐγὼ εἰμι, ἅμιλλαν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἑπόμενον.

§ 13. Ἐὰν ἀπ' ἄλλῃ γένηται] *in aliorum fuit potestate.* Xyl. potiùs, *ab aliis fiant*, cùm ipse neqeas, vel necesse non habeas. Epictet. *lib. 1. c. 27.* ἁπλοῦν, ἢ αὐτὸς δεισιδαίμων δόκει, ἢ ἄλλῳ παρέχειν ἀφορμὴν τοῦ δεισιδαιμονεῖν· εἰ μὲν δυνάμει κατορθῶσαί τι αὐτὸς, ἐφορῶ ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι ἥμερον.

Οὐ δόλιοι] qia alienæ vel mentes vel actiones mihi sunt res mediæ. *lib. 6. § 32.* & *lib. 8. § 55.*

Οἱ ἐν τοῖς ἄλλων ἐπαίνοις ἢ ψόγοις φρυαττόμενοι] id est, ὑπερεμβιοι. *translatio ab equis petita, cùm in altum pedibus sublatis anterioribus, & jubâ concussâ, φρυάττεται.* Salmas. indè & καταφρυάττεσθαι. *supr. l. 9. § 41.* frustrà autem interpretes de eis intelligunt, qi alienis sermonibus & lavdibus se jactant; ut alter, qi ψόγοις illud insuper habuit: vel qi aliorum lavdibus ac vituperiis tantum tribuunt; ut alter, qi τὸ φρυάττεσθαι significatum non attendit. qòmodo enim qis eò possit φρυάττεσθαι καὶ ἐπαίρεσθαι, qòd ab aliis vituperio afficiatur? non eos loqitur qi lavdantur, vel vituperantur, aliorúmqe vel lavdibus elati animos sibi sumunt, vel vituperiis perculsi abjiciunt: sed eos, qi alios lavdibus, aut vituperiis prosequuntur, ídqe faciendo attolluntur, & efferunt se, acsi magni qippiam egissent. hæc enim est istorum ὄρεξις illa, de qa Marcus *l. 9. § 32.*

Τοιοῦτοι μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης εἰσὶ] Hinc apud Lucianum in *Cataplo*, Κλίνη, sive *lectus*, ad testimonium adversus Tyrannum dominum suum ferendum apud inferos accersitus, ἐγὼ μέν τοι ταῦτα εἰπεῖν οἰκνήσαιμι· τοιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοῦ διετέλεσε. vide *ad lib. 3. § 4.* & *lib. 11. § 18.* ἐπὶ τῆς κλινιδίου.

Οἷα ὃ ποιῶν] vide *ad l. 6. § 59.*

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τῷ πιωτάτῳ ἑαυτῷ μόνῳ] non corpore, tantùm, ſed animo etiam coguntur, qi aliorum favorem, famámve avcupantur, uſque ad conſcientiam læſam, eis obſeqi, qibus placere ambiunt.

Ὅταν θέλῃ [Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. ἐστὶν ὅτιν ἐυαγωγότερον ἀνθρωπίνης ψυχῆς· θελῆσαι δεῖ, καὶ γέγονε, διώρθωται· ὡς πάλιν, ἀπορυσάξαι, καὶ ἀπόλωλεν. Syneſ. *de inſomn.* Καθαρμῶ τὸ μέγιστον μέρος, ἡ βέλησις, Sen. *ep.* 34. *Pars magna bonitatis eſt, velle fieri bonum.* & *ep.* 80. *Quid tibi opus eſt, ut ſis bonus? velle.* Fabius *inſtit l.* 12. *c.* 11. *ut boni viri ſimus, voluntate maximè conſtat.* Gregor. Naz. *de ſacr. bapt.* ὄντως τοῦτο τὸ θελῆσαι μόνον, τὸ ἀγαθόν. qanqam idem *de theolog.* 1. exagitat illos, Οἷς ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον πρὸς τὸ εὖ στροῖ. Joan Chryſoſt. *in Matth. hom.* 49. Ἀρκεῖ θελῆσαι, καὶ τὸ πᾶν ἤνυσαν. Liban. *orat.* 4. Βελήθητι μόνον, καὶ πάντα ἕξεται. vide *ad l.* 8. § 35.

§ 14. Τῇ πάντα δόσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει] qod de *natura*, qi & Stoæ *Deus*, de Deo, Job. 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus abſtulit.*

Ἀπολαμβανούσῃ] Epictet. *enchir. c.* 19. Μηδέποτε ὅτι μισθὸν εἴσῃς, ὅτι ἀπώλεσα αὐτήν, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα· τὸ χωρίον ἀμπελῶνα; ἔχων καὶ τοῦτο ἀπέδωκα; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἁφελόμενός σε. τί δέ σοι μέλει δι' τίνος σε ὁ δοὺς ἀπήτησε; Idémqe *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Εἶτα σύμπαλιν εἰλικρινῶς παρ' ἄλλου (τοῦ Θεοῦ δηλονότι) καὶ αὐτὸν σεαυτὸν, ἀγαπᾷς, καὶ μέμνῃ δῆλα, ἂν σε τὰ ἀφέλητα; ἐπὶ τί εὐλογεῖς ταῦτα; χρησόμενος. μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ χρήσας θέλῃ. Et *l.* 4. *c.* 1. Ἀπαιτεῖται πρὸ θεῷ, ἃ δέδωκεν, ἂν αἰδέσῃ; vitiata ſcriptura. qod & Voſſius videt; cui ſic reſtituere viſum eſt. ἐκὼν ἂν ἀποδώσεις; ἂν αἰδέσῃ. Verùm interpolatione tam laciniosâ, qæ nec ſenſum admittit commodum, nec vitium tollit, nihil opus. literula immutata ſufficiet. leg. ἂν μὴ δόσῃ; Stoicus eſt Laconiſmus. *non Deo, qi dederat, repetente oblectariſt* q. d. dans placer. repetens qidni placeat? vide eund. *ad l.* 2. § 3. vide & *l.* 12. § 26.

Δὸς ὃ θέλεις] hoc eſt, qod Rufus apud Epictetum *diſſert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖδε τῷ δόμῳ. vide *ad l.* 4. § 31. 34. & *l.* 5. § 25. & *l.* 7. § 57.

Ἀπόλαβε ὃ θέλεις] Vide voces Demetrii Cynici magnanimas ex Senec. *de provident. c.* 5. ad *l.* 4. § 34. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Χάειν ἔχω, ὧν ἔδωκα. ἐφόσον ἐχεπάμην τῆς σοῖς, ὡρκεῖ μοι. πάλιν αὐτὰ ἀπόλαβε, καὶ κατάτασον εἰς ἣν θέλεις χώραν. σὰ γὰρ ἦν πάντα· σύ μοι αὐτὰ δέδωκας. vide *l.* 12. § 26. Senec. *de tranqill c.* 11. *Sapiens non mancipia tantùm poſſeſſionesqe & dignitates, ſed corpus qoqe ſuum & oculos & manus & qicqid eſt chariorem vitam facturum, ſéqe ipſum inter precaria numerat; vivitqe ut commodatus ſibi, & repoſcentibus ſine triſtitia redditurus. qandocunqe ergò reddere jubebitur, non qeretur cum fortuna: ſed dicet; Gratias ago, qòd poſſedi, habuíqe.* Idem, *epiſt.* 64. *Fac qod æqitatem tuam decet. deſine naturæ beneficium malè interpretari. abſtulit; ſed dedit.* & *ad Polyb. c.* 29. *Gaude, qòd talem habuiſti; & uſum fructum ejus, qamvis brevior voto tuo fuerit, boni conſule.* Item *ad Marc. c.* 12. *Si magnas ex filio percepiſti voluptates, oportet te, non de eo, qod detractum eſt, qeri; ſed de eo gratias agere, qod collegiſti.* Noſtri: Baſil. Cæſar. *homil.* 5. Συγνώμονες ὄντες διανοίας, οὐκ ἐπὶ τῷ χωρισμῷ δυσφόρως ἔχειν· ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς σωφρείᾳ χάειν ἔχειν τῷ συγκληρώσαντι. Hieron. *in Nepot. Nè doleas qòd talem amiſeris: ſed gaudeas qòd talem habueris.* Idem *in Paul. Non mœremus, qòd talem amiſimus; ſed gratias agimus, qòd habuimus, imò habemus.* Et *ad Julian. Tuliſti liberos, qos ipſe dederas. recepiſti ancillam, qam mihi ob breve ſolatium commodaveras. non contriſtor, qòd acceperis; ſed ago gratias, qòd dediſti.* Bern. *de Humbert. ſerm.* 110. *Tuliſti qoniam tuus erat, nec pro nobis, qibus ille ſublatus eſt, murmurandum: magìs gratias agendum, qòd tam diu conceſſus eſt nobis.* Et *in Cant. conc.* 26. *Etſi dolemus ablatum, non obliviſcimur tamen, qòd datus fuit; & gratias agimus, qòd habere illum meruimus.* Veriſſimè Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè oſtendimus, qòd accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum ſublata toleramus.*

Οὐ καταθρασυνόμενος, ἀλλὰ παθαρχῶν μέτρον καὶ εὐτακτῶν] De morte pariter *l.* 9. § 3. Ità Apoſt. *ad Philip. c.* 2. *v.* 17. Χαίρων καὶ συγχαίρων πᾶσι δυμαι. & *ad Cor. ep.* 2. *c.* 12. *v.* 15. Ἥδιστα δυπανήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσομαι. Tertull. *de patient. c.* 2. *Nobis excrendæ patientiæ autoritatem non affectio humana caninæ æqanimitatis ſtupore formata, ſed viva ac cæleſtis diſciplinæ divinæ diſpoſitio delegat.* Cyprian. *de eadem: Apparet non eſſe illic veram patientiam, ubi ſit inſolens affectatæ libertatis audacia, & exerti ac ſeminudi pectoris invereeunda jactantia.*

§ 15. Ζῆσον ὡς ἐν ὄρει] vide *infrà* § 22, 23. & *l.* 8. § 45.

Ὡς ἐν πόλει τῷ κόσμῳ] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 34.

Ἄνθρωπον ἀληθινόν] qi enim ſecùs qàm oportat, degit, qidvis potiùs qàm homo eſt. Vide *ſuprà ad* § 8. & *l.* 5. § 11. Stilpo, cùm turba ad ipſum contemplandum conflueret, dicenti cuidam, Θαυμάζεσί σε ὡς θηρίον, *tanqam feram qandam, ô Stilpo, admirantur te.* Οὐ μᾶλλον, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον ἀληθινόν· *Neqaqam verò*, inqit, *ſed ut hominem verum.* Laërt. *l.* 2. Flacc. *arte.* --*Fiet homo.*-- Demonacti Proreus cùm diceret, ὦ κυνᾶς, regeſſit ille, οὐκ ἀνθρωπίζεις, *non vivis hominem.*

Κρεῖττον γὰρ ἢ οὕτω ζῆν] vide *ad l.* 9. § 2.

§ 16. Μηκέτ' ὄλως διαλέγωμαι] forſan ὅλως. Senec. *ep.* 16. *Philoſophia non in verbis, ſed in re-*

bus

bus est. & ep. 20. *Illud te rogo atque hortor, ut philosophiam in præcordia ima demittas, & experimentum tui profectûs capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione. verba rebus proba. facere docet Philosophia, non dicere: & hoc exigit ut ad legem suam quisque vivat, ut verbis opera concordent, nè orationi vita dissentiat.* Et ep. 108. *Sic ista tractemus, ut quæ fuerunt verba, sint opera: ut voces mox in rem transferantur.* & ep. 24. *Hæc in animo voluta, quæ sæpe audîsti, sæpe dixisti: sed an verè audieris, an verè dixeris, effectu proba. hoc enim turpissimum est, quod nobis objici solet, verba nos philosophiæ, non opera tractare.* hoc est, *philosophos esse ἀνὰ τῶ περᾶτειν, μέχρι τῦ λέγειν, factis procul, verbis tenus.* ut Epictetus apud Gellium *l.* 17. *c.* 19. *homines* scil. *ignavâ operâ, & philosophâ sententiâ.* qos odisse se profitebatur Pacuvius. cujus verba in eam sententiam Macedo qidam Philosophus præ templorum omnium foribus scribenda censebat. nihil enim fieri posse indignius, neqe intoleramius, qàm qòd *homines ignavi ac desides, ornati barbâ & pallio, morcs & emolumenta philosophiæ in linguæ verborúmqe artes converterent; & vitia facundissimè accusarent, intercutibus ipsi vitiis madentes.* Refert Gellius *l.* 13. *c.* 8. Ità (inter alia qæ indè profluxerunt in vitam mala) *qæ philosophia fuit, facta philologia est.* Senec. *ep.* 108. &, *de vita semper disputatur, nunqam vivitur.* Idem *epist.* Vitium istud in Stoicis suis, ut familiare nimis, notat idem Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 7. Ἄλλα λέγομῶ, inqit, ἄλλα ποιῦμῶ. λέγομῶ τὰ καλὰ· ποιῦμῶ τὰ αἰσχρά. ἀσυμπαθεῖς περὶ τὸν λόγον· μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομῶ, ἐφ' οἷς ὡς εἰδόσιν αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Idem *l.* 2. *c.* 9. & *c.* 10. Τοιγαροῦν μέχρι λογείων περιπολοῦμῶ· ἔξω δ' αὐτῆς, ὅθ' τὸ ἐλάχιστον. eundem vide sis ejusmodi homunculos fusissimè simul ac acerrimè exagitantem, *enchir. c.* 51. & *dissert. l.* 3. *c.* 26. imò passim eosdem insectantem. siqidem invectivam istam singulis ferè subjectis fecit intercalarem. Qin & elegantissimâ usus imagine idem *enchir. c.* 44. Μηδαμῦ σαυτὸν εἴπῃς φιλόσοφον· μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος, ἐνδὺς ἐξαμῖσαι, ὃ μὴ ἔσπλας. ὅπου δὲ τὰ πρόσκαιρα, ὃ χρῆσον φέρουσι τοῖς πίμπουσιν ἐπιθυμίαν, πόσον ἔφαγον· ἀλλὰ τῶ γομῶ ἔσω πίλαια, ἔειον ἔξω φέρῃ καὶ χάλα. καὶ οὐ πίνω, μὴ ταχέως ῥίμαλα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυον, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς παθόντων τὰ ἔργα. Senec. *epist.* 108. *Omnia qæ dicunt, qæ turbâ audiente jactant, aliena sunt. qomodo probare possint sua esse, monstrabo. faciant qæ dixerint.* qi & *epist.* 117. clavdit vocibus illis profectûs indicium proferentibus clarissimum, *Si fecero omne qod disco.* sive utì Lipsius ex MS^tm vestigiis. *si vixero.* Præclarè Gregor. Naz. *orat.* 19. Οὐ γὰρ ὁ ἐν λόγῳ σοφὸς, οὗτος ἐμοὶ σοφός· ὃς δ' ὅστις γλῶσαν εὐστροφον ἔχει, ψυχὴν δ' ἄσαπτον καὶ ἀταύστατον· ἀλλ' ὅστις ὀλίγα μὲν ἀρετῆς φθέγξεται, πολλὰ δ' ὁσίως ἐπεργεῖ παραδείκνυσι, καὶ τὸ ἄξιστον τῦ λόγῳ διὰ τῦ βίῦ περιλιθωσιν. Verùm qod Aristot. *ethic. l.* 2. *c.* 4. Οἱ πολλοὶ τοῦτο μὲν οὐ ποιῦσιν· ἐπὶ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες, οἴονται φιλοσοφεῖν, καὶ οὕτως ἴσως παραπαίοντες ὅμοιόν τι πάσχουσι τοῖς κάμνουσιν, οἱ μὲν ἰατρῶν ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς, ποιῦσι δ' οὐδὲν τῶν περιλαμβανομένων. οὕτω μὲν οὖν ἐκείνοις οὐ ἔξουσι τὸ σῶμα, οὕτω δὲ παρὰ τούτοις, οὐδ' ὅτου τῶν ψυχῶν, οὕτω φιλοσοφοῦντες. Itaqe verè Demosthenes: Ὡς ἅπαξ ὁ λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται. Præclarè siqidem Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ τῶν ἄχει ῥημάτων παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφίαν ἔσῳ βεβαίων,

Οἷος πίπτῃ, τὶ δ' σκιαὶ ἀΐσσουσι.

ἐπεὶ τό γε λαμπρῶς μὲν ἐπαινέσαι τῶν ἀρετῶν εἰς τὸ μέσον, καὶ μακρὸς ἂν ἐκ αὐτῆς ἐκτείνειν λόγος· ἰδία δ' τὸ ἡδὺ περὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸ πλέον ἔχειν περὶ τῦ δίκαιος τιμᾶν· ἐσκέναι φαῖην ἂν ἔγωγε τοῖς ἐπὶ σκιῶν ἐκτρεμόμενοις τὰ δράματα, οἱ οἷς βασιλεῖς πολλάκις καὶ δυνάσαι εἰσέφρησαν, ὅτε βασιλεῖς ὄντες, ὑδὲ μόνῶν τυχὸν ἐλάττους τὸ παρόν.

§ 17. Ὡς μὲν περὶ γῆς, γλίχεμίς] qod de terra *l.* 4. § 3. στυμ. de pelago. *l.* 6. § 36. σαγήν. sunt autem κυγχεμίδες *ficuum granula.* pro qo κεχεμίδες apud Svidam vitiosè habetur.

Ὡς δ' περὶ χρόνου, περιτάτου περιστροφή] *tanqam pistilli circumvolutio.* M. Cas. & sanè ἐκ περιστροφῆ, sive περιτερισμ. i. e. *pistilli circumvolutio*, proverbialiter usurpatur, à Platone philosopho in *Theætet.* Platone comic. in *Adonid.* & Philem. in *Heroib.* ἐπὶ τῶν τὰ αὐτὰ ποιούντων, καὶ μηδὲν προαυόντων. utì Hesych. Svid. Zenodot. Apost. Verùm περιτάτου περιστροφή. i. e. *terebræ vertigo*, sive *circumversio*, ut Xyl. Marco istic de spatio temporis brevissimo: qemadmodum, ῥιπὴ ὀφθαλμῦ oculi jactus, ut Beza, potiùs qàm *ictus.* ut vulg. Apostolo *ad Cor. ep.* 2. *c.* 15. *v.* 51. qò pertinet illud poetæ nescio cujus apud Svidam,

Τρύπανα δ' ἐυδίνητα, καὶ ὠκύτερα τέρετρα.

citiùs enim terebra circumvertitur, qàm animadverti ferè potest.

§ 18. Εἰς ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων] *De singulis rebus indaga.* Xyl. *Objecto cuique animum adverte.* Cas. non improbo. potest tamen, *rerum præsentium unamqamqe considera*, &c. τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* Vide *l.* 8. § 22.

Ἕκαστον πέφυκεν ὥσπερ θνήσκειν] vide *l.* 4. § 48. & *l.* 9 § 21. *Qæ nata sunt, ea omnia denasci aiunt.* Cassius Hemina *annal. l.* 2. i. e. ἀπογίνεσθαι, *defungi, mori*, non *decrescere*, ut Nonnius explicat. Senec. *ep.* 99. *Cui nasci contigit, restat mori.* Tertull.

tull. *de Carn. Christ. c. 6. Mutuum debitum est inter se nativitati, cum mortalitate. forma moriendi, caussa nascendi est. non enim mori solet, nisi quod nascitur, id autem moritur, quod & nascitur.* Idem. *de resur. c. 12. Dies moritur in noctem, & tenebris usqeqaque sepelitur: & tamen rursus cum suo cultu, cum dote, cum sole, eadem & integra, & tota, universo orbi revivisciti interficiens mortem suam, noctem; rescindens sepulturam suam, tenebras; hæres sibimet existens, donec & nox revivisçat, cum suo & illa suggestu.* Et latiùs progressus Petrus Ravennas *in symbol serm. 59. crede homo, de morte resurgere te posse, cùm tibi totum qod in rebus est, sic qotidie resurgat. Sol occidit & resurgit. Dies sepelitur & redit. Menses, anni, tempora, fructus, semina, cùm transeunt, ipsa moriuntur; cùm redeunt, suâ ipsâ morte revivisçunt.* Ità qod Tertull. *ibid. Totus hic ordo revolubilis rerum, testatio est resurrectionis mortuorum.*

§ 19. Ὅσοι ἐσμὲν ἐθέλοντες, καθεύδοντες, ἐχεῖνοντες, ὑποπτεῦοντες] Hæc enim & summis cum imis qibúsqe communia sunt; & conditionis mortalis ac caducæ cumprimis nos admonent. Notum est, Menecratem medicum, qi Jovis sibi nomen adsciverat, Philippus Macedo qomodo exceperit, eduliorum loco appositis thure cum acerra. Narrat Ælian. *var. hist. l. 12. c. 57.* Qin & Alexander ex duabus præcipuè rebus, τὸ θνητὸν καὶ φθαρτὸν, sive mortalitatem suam, agnoscere se professus est, ὅτι τῷ καθεύδειν καὶ τῷ σωματάζειν, *somno* nimirum *ac coitu.* Plut. in *Alex.* & de *adulat.* & *in sympos. l. 8. c. 1.* Antigonus itidem major, cùm Hermodotus qidam ipsum in carmine per adulationem *Solis* (non *Jovis*, ut Erasm. *apophth. l. 4.*) *filium, Deúmque* indigitâsset, ὁ παῦτα μοι σύνοιδεν ὁ λασανοφόρος, *At verò*, inqit, *latent ista porrum cum, qi matulam mihi porrigit.* Plut. *in apophth.* & *de Isid.* & *Osirid.*

Ἔστα δίοι ἀνδρομώμενοι, καὶ γαυρώμενοι] *Qanto se cum fastu efferent*, acsi nè homines qidem avt mortali semine creti sint, *ubi gloriantur, indignantur, interminantur &c.* vide ad *l. 6. § 28.* illud ἀνδρομώμενοι mihi suspectum habetur. ἀνδρομομεῖν certè alibi legisse non memini. Xyl. *elik imperare*, vertit. ut sit *hominibus leges ac jura præscribere.* Cas. *exultare.* ità qid is legerit, havd satìs liqet. nisi forsan ἀδρυνόμενοι, *turgescentes, grandescentes*; qod de stirpibus usurpatur. forsan ἀνδρομεῖν idem qod ἀνδρολογεῖν fuerit, qod de *delectu militari* usurpatur: vel etiam qod κρεαμομεῖν, qod de *viscerationibus*, sive de *carnibus viritim distributis* adhibetur. in istis avtem non sine fastu gerere se solent, qi eas exhibent. vide *l. 9. § 34.* δοτὴ ὀπωπὴ.

Ἐλάδδον πόσιν] *qot illis inservire & obsequi necesse fuit*, idqe ὠὴ ὀλίγῳ, *haud ità dudum*; qò possent dignitatis honorisqe gradum illum, in qo tanto cum supercilio se gerunt, adsequi. vide *l. 8. § 3.* Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ δὲ φιλικῶς ἔσται ζῆσαι, τῆς ὀρεῦς καὶ τῆς φιλικῆς καταφρονήματος ἀναχθήσομαι. διὰ τὸ τί ὄντι φίλος ἐυτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ τετυφωμένος. qo tamen loco ego τετυφωμένος malim. scil. ut Clavdian. *in Eutrop. l. 1.*

Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum.
——nec bellua tetrior ulla est,
Quàm servi rabies in libera colla frementis.

Rufus Vibius apud M. Senecam *controvers. 9.*

Divite novitio nihil est insolentius. &,
Pedissequa honoris est novi arrogantia. Salviam. *epist. 2.*

Ἅπας ὁ πρασσὼς, ὅστις ἂν νέον κρατῇ.
Æschyl. *Prometh.* præ cæteris verò
Ἀφόρητός ἐστιν ἐυτυχὼν μαστιγίας.

Comicus, apud Dion. Cocc. *l. 60.* Qod & Isidor. Pelus. ubi adduxerat *l. 2. ep. 297.* qi ἐυπρεπῶν habet, pro eo qod ἐυτυχὼν Dio, subjungit; Καὶ τὸ ἐυπρεπίζειν παρὰ τῶν ἀξίαν, ἀφορμὴν τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. Avr. Victor. in *Dioclet. Quantum ingenium est, comptum habeo, humillimos qosqe maximè, ubi alta accesserint, superbiâ atqe ambitione immodicos esse.* Agur sapiens Ebræus *v. 20. Tria sunt, sub qibus commovetur terra: imò qatuor sunt, qæ ferre non potest. servus cùm regnat; stultus, cùm satur est; exosa, cùm maritatur; ancilla, cùm heræ suæ hæres evaserit.* siqidem, ut Solon,

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν πολὺς ὄλβος ἕπηται.
E nimiis opibus petulantia nascitur ingens.

Sive ut Theognis; (qod Homero tamen tribuit Schol. *ad* illud *Pindari olym. 13.* ὕβριν κόρος μητέρα.)

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν κακῷ ὄλβος ἕπηται.

Idémqe,

Πόλλους τοι κόρος ἀνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας.
Γινῶναι γὰ χαλεπὸν μάτην, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.
Nascitur ex nimiis opibus petulantia stultis.
Nec pavcos fatias evertit mentis egenos.
Difficile est, adsunt cùm bona, nôsse modum.

Aristot. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* πίκτει γὰ, ὥσπερ φησὶν, ἡ παροιμία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δ' μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. Philistus apud Clem. *strom. l. 6.* εἰώθασι γὰ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκήτως ἐυπραττοντες εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. qod illum Clem. à Thucydide mutuatum affirit, qi dixerit; Εἰώθασι δ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅταν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδοκήτου ἐυπραγίας ἔλθῃ, εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. locus est in *Cleonis orat. l. 2.* ubi tamen legitur, εἰωθὸς δ' τῶν πόλεων, ἅς ἂν, &c. Qò respexit tamen & Isidor. Pel. *l. 2. ep. 296.* εἰώθασιν γὰ ἄνθρωποι, ὅταν ἀδεκήτως μάλιστα ἐυπραγίαι ἐπιπέσωσιν, εἰς ὕβριν χωρεῖν. de Largio Macedone-

cedone qid Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. vide *ad l.* 6. § 38. vide & qæ de Gallo Cæsare Ammian. *lib.* 14. initio.

Δι' ὅια] ἀνεγνώκμεν, scil. ut *l.* 6. § 59. *ob qæ adipiscenda*, sive, *qâ mercede.*

Καὶ μεῖ' ὀλίγον, ἐν τοιούτοις ἔσονται. Legend. ὁπίοις ἔσονται. vide *Psal.* 82. *v.* 6, 7. Esai. *c.* 14. *v.* 9, 10. & Ezech. *c.* 32. *v.* 18, 30. Verùm qod Maro Æn. *l.* 10.

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ,
Nec servare modum rebus sublata secundis.

Sosiphanes apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχῆτε, μωδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἀρανῷ φρονεῖτε· τὸν δ' ὑπὲρ πλέον
Ἀδὴν παρεσῶτ' οὐχ' ὁρᾶτε πλησίον.
Si faverit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita; nec de proximo
Respicitis orcum, regna qi in reges habet. Grot.

Plutarch. *de Isid. & Osir.* Ἔι δέ τινες ἐξαιρεθέντες ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα ὑεότητι καὶ ἀγγελία φλεγόμενοι τῷ ψυχῷ, μεθ' ὕβρεως ἐδέξαντο θεῶν ἐπανυμίας, καὶ ναῶν ἱδρύσεις, βραχὺν ἤνθησεν ἡ δόξα χρόνον· εἶτα κενόπτα καὶ ἀλαζονείαν μᾶ ἀσεβείας καὶ παρανομίας φεγόφλοντες,

Ὠκύμορες καπνοῖο δίκλω ἀρθέντες ἀπήλαν·
καὶ νῦν ὥσπερ ἀχάμοι δραπέται, ἀπὸ ἱερῶν καὶ ἀπὸ βωμῶν ἐσπασθέντες, ἐδὲν ἀλλ' ἢ τὰ μηκαλα καὶ τοῦ τάφυς ἔχουσιν. vid. *lib.* 6. § 24. & *infr. ad* § 31.

§ 20. Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις] Præclara gnome. de qa vide ampliùs *ad l.* 2. § 3. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 23, 29. & *l.* 7. § 27. Apollon Tyan. *ep.* 66. εἰ τάξις ὄζι τῶν ὄντων, ἔσι ὅ, καὶ θεὸς ὁπισατεῖ ταύτης, ὁ δίκαιος ὁ βελήσεται τὰ ἀγαθά· πλεονεκτικὸν γὰ καὶ περὶ τάξιν ἡγήσηται ὃ τὰ μνόμφα συμφέρειν. ubi tamen pro ἀγαθὰ malim ἀγαπητὰ, *qæ ipsi sunt cordi.* Siquidem vir bonus τὰ ἑαυτῷ ἐν τῷ ὅλων συγκλωθόμφα ἀγαθὰ εἰ πίπειραν, ut Marcus noster *l.* 3. § 4.

Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει] vide *ad l.* 4. § 23. τὸ εὐκαιρον. Aug. *in Psal.* 145. *v.* 15. *Prorsus, tanqam ægrotum reficiens medicus, & qod opus est, hoc dat; & qando opus est, tunc dat.*

§ 21. Ἐρᾷ μὲν ὄμβρε γαῖα] Evripidis versus sunt ab Aristotele lavdati, *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Evdem. l.* 7. *c.* 1. & *magn. l.* 2. *c.* 11. ab Athen. *dipnosoph. l.* 13. à Stob. *tom.* 2. *l.* 1. *tit.* 12. apud qos duos novissimos integri habentur.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρε γαῖ', ὅτ' ἂν ξηρὸν πέδον
Ἄκαρπον αὐχμῷ, νοτίδ& ἐνδεὲς ἔχει.
Ἔρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πλησθεὶς ὑδρ&
Ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν ἀφεδρίτης ὕπο.
Ὅταν δ' συμμαχθέντον εἰς ταὐτὴν δύο,
Τίκτουσιν ἡμῖν πάντα, κἀκτρέφουσ' ἅμα·
Ὅθεν βρότειον ζῷ τε καὶ θάλλει γέν&.

Cerne, amat ut imbrem terra, cùm sterili solum
Squallore lugens poscit humectas opes.
Rursum amat & æther ipse, Veneriisque impetu
Fœtos madoris explet in terram sinus.
Quæ fœderata mutuis amplexibus,
Quod ubique rerum est proferunt, ac nutriunt.
Hinc vita visque seculis mortalibus. Grot.

Eis autem gemina adducit etiam Athenæus ex Æschyli *Danaïdibus* ista:

Ἐρᾷ μὲν ἀγνὸς ὄρφνος ηχῆσαι χθόν&
Ἔρως ὃ γαῖαν λαμβάνει γάμε τυχεῖν·
Ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνοῦχ& ὀρχὰς πισὼν
Ἔκυσε γαῖαν· ἡ δ' τίκτεται βροτοῖς
Μήλων τε βόσκας καὶ βίον Δημήτριον.
Δένδρων δέ θ' ὥρα ἐν νοτίζοντ& γάμε
Τέλεός ὄζι· τῷ δ' ἐγὼ παραίτ&.
Penetrare terram purus ille æther cupit:
Cupit vicissim terra conjugio frui.
Ab amante cælo defluens terram fimul
Fœcundat imber: illa mortali parit
Cereale generi germen, & pastus gregum:
Maturitatem dat suam arboribus quoqe
Mador maritus. caussa at his cunctis ego. Grot.

Proinde cùm apud plures ista reperiantur, Plutarchus in *amatorio*, non poetæ huic vel illi, sed *poetis* tribuit. Ἐρᾶν δὶ ποιηταὶ λέγουσι καὶ γῆς ὀρασθῆναι μάλιον ὑ σελλήνης, ἐρᾶν δὶ φυσικοὶ, καὶ συγγενῶς καὶ κυῆσθς· καὶ γλῶ ὑ ἀνθρώπων μητέρα καὶ ζώων καὶ φυτῶν, ἐκ ἀναγκαίον ἀπολέσθς ποτὲ καὶ σκεδᾶναι παντάπασιν, ὅταν ὁ δεινὸς ἔρως ἢ ἴυγξ τῆ θεῖ τῷ ὕλῃ ἀπολίπωσι, καὶ παύσηται πυθόμα καὶ δόσεως ἀρχὴν καὶ κίνησιν; ità enim per interrogationem si proferantur novissima illa, Xylandri asteriscо nihil opus erit. Indè Maronis illa *georg. l.* 2.

Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt:
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.

Et Statii *sylv. l.* 1. in *epithalam.*

——*Ipsum in connubia terræ*
Æthera, cùm pluviis rarescunt nubila, solvo.
Sic rerum series mundique revertitur ætas.

Adjicias licet & Lucretii illa *l.* 1.

Postremò percunt imbres, ubi eos pater æther
In gremium matris terrai præcipitavit.
At nitidæ surgunt fruges, ramique virescunt
Arboribus; crescunt ipsæ, fœtuque gravantur.
Hinc alitur porrò nostrum genus atque ferarum.

Quin & Scythæ τὸν γλῶ νομίζοσι τῷ Διὸς τῷ γυναῖκα. Herodot. *l.* 4. Qod autem de amore illi, de potu festivè, suo more Anacreon, *ode* 19.

Ἡ γῆ μέλαινα πίνει·
Πίνει δ' ἄνδρα αὐτὸν·
Πίνει θάλασσα δ' αὔρας·
Ὁ δ' ἥλι& θάλασσαν·
Τὸν δ' ἥλιον σελήν.

Fœcunda

Fœcunda terra potat:
Hanc arborésque potant:
Et potat æquor auras:
Phœbúsque potat æquor:
Ipsúmque Luna Phœbum.

Ὅτι σοι συνεῖμι] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. τίλμησον, ἀναβλέψας πρὸς τὸν θεὸν, εἰπεῖν, ὅτι χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς· ὁμογνωμονῶ σοι· ἄρτιν παρῄτημαι ἅπασι σοι δοκοῦσιν. & *l.* 4. *c.* 7. προσκαίσομαι διώκοντι, καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ· συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. ità enim lego, quod vulgò ἐρέγομαι tantùm langvidè legitur, ut dictioni vis conſtet ſua. Sen. *ep.* 96. *Non pareo Deo, ſed aſſentior. ex animo illum, non quia neceſſe eſt, ſequor.* vide *ad l.* 4. § 33. & *ſup.* § 1.

Ὅτι φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι] à vulgari ſermonis uſu argumentatur, argutiùs pavlò Marcus, ut alibi, *l.* 5. § 8. in verbis συμβαίνειν & φέρειν, ità iſtîc in verbo φιλεῖν· quod ἀντὶ τοῦ πεφυκέναι ἢ τοιεῖσθαι uſurpatur; quomodo & Latinis *amat*, pro *ſolet*; quod à Græcis tractum monuiſſe videtur Fabius, *inſtit. l.* 9. *c.* 3. Quanquam diverſum eſt pavlò Saluſtianum illud, quod ibi Fabius adduxit; *Vulgus amat fieri.* ſicut & ejuſdem illud, in *Jugurth. Quæ ira fieri amat.* & *ibid.* rurſus; *ea quæ ſecundæ res amant.* In iſtis enim ſenſus eſt, *quæ amant*, i. e. *quæ cupiunt & quibus delectantur*, vel, *quæ lubenter admittunt.* Saltem Syntaxis diverſa eſt. neque enim, *ira fieri ſolet*; vel, *vulgus fieri ſolet*; ſed *per iram*; &, *vulgò*, vel *à vulgo*, dixeris. quod viris magnis non eſt animadvertſum. Cæterùm ſic Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 16.

Avrum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat ſaxa potentiùs
Ictu fulmineo.——

Ammian. *hiſt. l.* 16. *ut in rebus amat fieri dubiis.* & *l.* 17. *ut rebus fieri amat dubiis & turbatis.* quomodo Herodot. *l.* 8. Οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ. & Plato *polit. lib.* 5. Οἷα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ. & Polyb. *lib.* 6. Ὃ δὴ φιλεῖ γιγνέσθαι. Qin & τὸ ἐωθὸς pari modo uſurpatum invenias. Ità enim Herodian. *lib.* 2. Ἐρᾷ γὰρ τὸ βάρβαρον καὶ ἐπὶ ταῖς τυχούσαις ἀφορμαῖς ῥᾳδίως κινεῖσθαι. Tacit. *annal. l.* 4. *ut ferè amat poſterior adulatio.* Apul. *florid.* 3. *Quod genus in comœdia fieri amat.*

§ 22. Ἢτοι ἐνταῦθα] Aut in eo vitæ genere manes, cui jam es aſſvetus; aut inſtitutum mutas, quod niſi velis ipſe non cogeris; aut è vita diſcedis, munere defunctus: in his autem omnibus nihil eſt quòd ægrè te habeas. Geminâ ferè argumentatione utitur ad Lucilium ſuum Seneca *epiſt.* 42. *Hoc perituram eſt. nempe adventitium eſt. tam facilè ſine iſto vives, quàm vixiſti. Si diu illud habuiſti, perdis poſtquam ſatiatus es. Si non diu, perdis antequam aſſveſcas.*

Καὶ ἥδιον εἴσῃ] Notum eſt Pythagoræ monitum illud: ἁλῶν βίον τὸν ἄειρον. ἥδιον ἢ αὐτὴν ἢ σωμήθειαν ποιήσει. Referunt Galen. *de affect. cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 80. Plut. in *præcept. ſalubr.* & *de exil.* qi idcirco *lib. de profect.* hoc inſigne facit. Δίλημα προκοπῆς, τὸ μανθάνειν προσάντη, μηδ' ὀρθὸν ἄγαν, ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δι' εὐπετείας ἴδῃ τινὰ τῆς ἀρετῆς ὁδὸν, οἷς ἐκλεαινομένην τῇ ἀσκήσει. Quod Hieron. an Pavlin. *ad Celant.* *Aſperam nobis & inſuavem virtutum viam nimia facit vitiorum conſvetudo; quæ ſi in alteram partem transferatur, invenitur ſemita juſtitiæ levis.* Quanqam Plut. idem in tract. *de tranqill.* qaſi Pythagoricum illud corrigens: οὐκ ἢ σωμήθειαν ποιεῖ τοὺς ἑλομένους τὸν ἄειρον βίον ἥδιον, ὡς τις εἶπεν· ἀλλὰ τὸ φορητὸν ἅμα τὸν αὐτὸν βίον ποιεῖ καὶ ἄειρον καὶ ἥδιον. Nec diffitendum tamen, multùm conducere aſſverudinem, ad vitæ, quæcunqe ea tandem fuerit, moleſtias allevandas. Plut. *de audiend.* Τῶν ἐγγεφυρωθέντων εἰς τὰς πολιτείας, ὅτι μὴ ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι πρὸς γνωμένων· οἱ δ' ἐκ μητρικῶν σωμάτροφοι καὶ σωμήθεις ὄντες πρὸς νόμων, ἃ χαλεπῶς φορέσθησονται τὰ ὑπεξάλλοντα καὶ στέργουσιν. & *ibid.* Ἐν γεφύραις, καὶ δὴ λύραις, καὶ παλαίσμασι, αἱ πρὸς μαθήσεις ἀρχαὶ πολὺ ἔχουσι δύσπονον, καὶ πόνον, καὶ ἀσάφειαν· εἶτα προϊόντι χρόνῳ μικρὸν, ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους, σωμήθεια πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγινομένη, πάντα φίλα καὶ χειροήθη καὶ ῥᾴδια λέγειν τι καὶ πράττειν παρέχει. Ariſtoteles *rhet. l.* 1. *c.* 10. Ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνηθες, καὶ τὸ ἐθιστὸν, ὃν τρόπον ἥδιστα· πολλὰ γὰρ καὶ ἥδιστα φύσει μὲν ἥδιον, ὅταν ἐθισθῶσιν, ἥδιστα πέφυκεν. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2. *ad Tim. orat.* 6. Μεγάλη γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἐν πᾶσι πράξεσι, τῆς σωμήθειας ἡ τυραννίς. ἃ δυνώμεθα πάντα λοιπὸν, αὐτῆς ἐλκύσασα ἡμᾶς. vide & quæ ſequuntur. Naſo. *Artis. l.* 3.

Fac tibi conſveſcat, nihil aſſvetudine majus.
Et, *Quod malè fers, aſſveſce; feres bene, multa vetuſtas*
Lenit.——

Arnob. *lib.* 2. *Fiet familiaris, & more in naturam verſa conſvetudo.* Cicer. in *Lælio. Magna vis eſt vetuſtatis & conſvetudinis. nemo eſt, ſi nulla res impediat, qi non eo, qo conſvevit, eqo libentiùs utatur, quàm intractato & novo. nec modò in hoc qod eſt animal, ſed in eis etiam quæ ſunt inanimata conſvetudo valet; cum locis etiam ipſis montoſis delectemur & ſylveſtribus, in qibus diutiùs commorati ſumus. Sic veteres inqilinos indulgentia loci & conſvetudo etiam inter injurias detinet.* Senec. *epiſt.* 70. Plinius minor *l.* 6. *epiſt.* 2. *Mibi & gratiora ſunt bona (domeſtica,) qòd perſeverant; & leviora incommoda, qòd aſſvevi.* Indè illud Campanorum apud Livium *l.* 23. *Notiſſimum qodqe malum maximè eſſe tolerabile.* Et Philoctetes Evripideus, referente Dione Pruſ. *orat.* 33.

Καὶ τοι καλὸν ἦν τὸν ῥᾴστον λαγχάνειν μοι
Νόσον· ποτ' ἀρχὰς δ' ἐκδικωτάτας ἔχει.

De vi doloris jam remisso tempore
Morbus, qui initio fuerat intolerabilis.
Plavt. *Trinumm.* 1. 2.

Habeas, ut nactus: nota mala res, optima est.
Nam ego nunc si ignotum capiam, quid agam nescio,
De Christi Domini jugo veterum nescio quis.

Grave dum tollis, suave cùm tuleris.

Ἔξω τραγεῖν] Vitæ genus mutas: è privato in publicum prodis: negotiis te immisces. allusit forsan ad proverbium, quod à Zenodoto refertur. Ἀνδρὶ Λύδῳ περίγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἑξελθὼν ἐτέλετο.

Ἀπολειτούργητος] Vitam hanc λειτουργίαν πινὰ esse vult. quomodo Paulus ὑπηρεσίαν in concione ad Antiochenses apud Lucam *Act. c.* 13. *v.* 36. Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη. Cicer. *de senect. dum sumus in his inclusi compagibus corporis, munere quodam necessitatis & gravi opere perfungimur.* Indè, *vitæ munera*, &, *defunctos mortuos*, dicimus, utpote qui vitæ officia jam compleverint. Servius *ad Æn. lib.* 6. Pulcrè autem & ad Marci mentem Apostolus apud Lucam. *Act. c.* 20. *v.* 24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. qasi dicat, *cur non lubens vitam ponam, ubi cursum absolverim, muneráque ac ministerium à Christo Domino assignatum executus planè fuerim.* διακονίαν dixit, quod Marcus λειτουργίαν. ἀπολειτουργῆσαι (quod alibi haud temerè reperias) *munere defunctum esse*: ut ἀποβιῶσαι, *vitam obiisse*: & ab eodem jam liberum & immunem fieri: quod Joannes in *Apocal. c.* 14. *v.* 13. dixit, ἀπὸ τῶν κόπων ἀναπαύσονται.

§ 23. Ὅτι τοιοῦτο ἐκεῖνο ὁ ἀγρὸς ἐστι] *hoc esse agrum.* Xyl. *hoc vel illud esse.* Cas. *f.* τοιοῦτο [οὖ] ἐκεῖνο, *tale qid, quale illud.* nihil à loco alio distare, animi tranquillitatem qod attinet. vide *l.* 4. § 3.

Πάντα ὅσα ἐνθάδε τοιαῦτα τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ἄρει] Vide *supr.* § 15. Sed & *ad l.* 4. § 3. ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητοῦντι. & *l.* 8. § 49. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ὅπου γ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ἥλιος, ἐκεῖ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοί, καὶ πρὸς θεοὺς ὁμιλία.

Τὰ τοῦ Πλάτωνος] Ex *Theæteto* laudata etiam à Theodoreto *therapevt. l.* 1. & *l.* 12.

Σπανὸν ἐν ὄρει περιβαλλόμενος] ἀκριβῶς καὶ ἀπαραδόκητον τὸν ἀγρολίαν, οὐδὲν ἧττον τοῦ νομίσαι τὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον ἡγεῖσθαι σπανὸν ἐν ὄρει τὸ τεῖχος περιβεβλημένον. Plat. de sapiente sermo est, Philosophiæ studiis prorsus dedito, qi non secus in urbe conversatur, quàm si in monte aliqo ab hominum commercio sejunctus ageret, murisque civitatis, perinde ac cavlæ alicujus septo pastor rusticus, inclusus teneretur. Theodoretus cum Marco περικαλλόμενον legit. Sed Platonis mentem seciùs cepit, cùm opinaretur Platonem hoc voluisse, verum Philosophum ἐν ὄρει σπανὸν δημιώδεσιν οἰκήσεσιν, *in tugurèolo aliqo, sive stabulo in monte sibi extructo esse habitaturum*: qod Plato nullus hîc dicit.

Καὶ βάλλειν βλήματα] ista qò pertineant, ego planè sum nescius. Xyl. & *balarc.* qasi βλητικὸς & βλητήματα legerit. qo fundo, qóve sensu, nullus video. Annot. Lugd. *propriè*, inqit, *est jacere jacula.* Sed jacula istîc qid faciant, nullus idem nos docet. M. Cas. seqentibus adfigit; & περιβάλλειν περιβλήματα legisse videtur; & *problemata tibi proponere ista, qidnam est mihi nunc meus mea*, &c. verùm D. Salmas. expungenda censet; utpote qæ nec sensum ullum efficiant, nec in melius reformari possint. Vetat autem Medicorum princeps τοῖς αὐτοῖς ἐγχειρεῖν.

§ 24. Τί δέ μοι τὸ ἡγεμονικὸν μου] Epictet. *lib.* 1. *c.* 26. Αὐτη ἦν ἀρχὴ τοῦ φιλοσοφεῖν, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει. Vide *l.* 12. § 33.

Μήτε ἀπόλυτον καὶ ἀπαραπαιδεύτου κατασκευῆς] Vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 34.

Μήτε σφυρήλατος] à metallis translatum, qæ ubi liqefacta jam, affusa fuerint rei alicui, in unum idémqe cum ea corpus coalescere videntur. Ità Epict. *l.* 1. *c.* 3. Τί τούτοις σφυρίσεις; vide *ad l.* 12. § 19.

Ὥστε τούτῳ συμπήγνυσθαι.] Plato *Phædon* Ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἦλον ἔχουσαι, σφηνοῦσι τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ προσαρμοῦσι, καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζουσαι ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἅτε ἂν καὶ τὸ σῶμα ᾖ· quasi negat passim Marcus corpus de istis qicqam pronunciare. vide *lib.* 7. § 14, 16, 33. & *lib.* 8. § 25, 37.

Καὶ ἀναμιχθήσεται τῇ συμφύσει] ità *lib.* 7. § 57. ἡ φύσις ὑφ' ὅτου συμπλακήσεται τῇ συγκρίματι. &c. & *l.* 5. § 26. μὴ συγχυθῇ.

§ 25. Κύριος ὁ νόμος] Pausanias Pisistratidis filius, qærenti qare legum priscarum nullam abrogare apud suos liceret, respondit: ὅτι πόλις ὑπ' ἀνδρῶν, ἀ πόλις ἄνδρας ὑπὸ νόμων κρατεῖσθαι δεῖ. Pittacus item Crœso percontanti, τίς ἀρχὴ μεγίστη; respondit, ἡ τῶν πολιτῶν ξύλλογος. leges designans, qæ codicibus insculpebantur. Indè Chilonis monitum; Νόμοις πείθεσθαι. Laërt. *l.* 1. qod Spartanis religiosissimum semper fuerat. Archidamus Zeuxidami filius, sciscitanti qinam Spartæ rerum potirentur, οἱ νόμοι, inqit; καὶ τὰ ἀρχεῖα τοῦ νόμου. Agesilaus in *epist.* ad suos à bello ipsum revocantes, qod cùm bene succedere videretur ægrè qidem, reliqit tamen; Ἄρχου γὰρ οὐκ ἐμαυτοῦ ἀρχὴν, ἀλλὰ τῆς πόλεως, καὶ τοῖς συμμάχοις καὶ τῶν ἄρχων ἄρχει ἀλαζόνως καὶ ὑπερηφάνως, ὅταν καὶ ἄρχοντα ὑπὸ τοῦ νόμων καὶ ἐφόρων, ἢ ὅταν οἱ ἄλλοι ἐννόμως ἄρχοντες ὦσιν. Demaratus, qærenti, qare patriâ excularet, cùm rex ibi fuisset, ὅτι χρήσιμος, inqit, αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσίν. Plut. in *præcept. polit.* Δεῖ γὰρ οὐκ ἄρχειν τὸν βασιλέα φίλων ἄνευ τοῦ μὴ συμπεπορεῦσθαι, ὥς ποτε Ἡσιόδῳ ἔφην, ἀλλ' ἄρχειν πάντως νόμου καὶ δίκης.

δικαίᾳ. Verùm legem universi sive naturæ Marcus hîc vult, de qa *l.* 2. § 16. & *l.* 4 § 10. de qa & Dionysius major dixit, τοὺ μὲν τῆς πόλεως νόμους δύνασθαι, τοὺ δὲ τῆς φύσεως μὴ δύνασθαι βιάσασθαι. & Aristot. nomine, *de mund. c.* 6. Νόμος γὰρ ἡμῖν ἰσοκλινὴς, ὁ θεὸς, ἐδημίαν ὑποδεχόμενος διόρθωσιν, ἢ μετάθεσιν χρεῖττον ἢ, ὅτιμα, ἢ βελτίοσιν ἐξ ἐν κύρεσιν ἀναστεχαμιδῶν. & Philo *de bon. hom. libert.* Νόμος ἡ ἀλήθεια, ὁ ὀρθὸς λόγος, ὑφ' ὑπὸ τοῦ δείνος ἢ τοῦ δεῖνος θνητῆ φθαρτὸς ἐν χαρτιδίοις ἢ σήλαις ἄψυχος ἀψύχοις, ἀλλ' ὑπ' ἀθανάτου φύσεως ἄφθαρτος ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ τυποθείς. Clemens denique *strom. lib.* 1. ἐν ἢ τοῦ Πίστις κηρύγματι ἔυεσις ἀν νόμον ἢ λόγον τὸν κύειον σωτηριοδόμορον. vide & *l.* 11. § 1.

Ὁ παρανομῶν δραπέτης] Ità *l* 4. § 29. φυγάς. & *l.* 11. § 9. λειποτάκτης. vide sis apud Platonem Socratis disceptationem cum *Critone* fugam svadente.

Ἅμα ἢ ὁ λυπέμθος] *At dolorem aliqis concipit*, &c. Xyl. imò *simul*, vel *similiter*, havd minùs is qoqe, qi *dolet, contristatur*, &c.

Ὁ βέλεταί τι] *propter aliqid eorum qod factum est, vel fit, vel fiet secundum voluntatem ejus, qi universum gubernat.* Xyl. ut legisse videatur, ὅτι βέλεταί τι γεγονέναι. Xylandri vestigia premit Casavbonus. Verùm dictionis sic reconcinnatæ series interpretationem istam nulla videtur admittere, nisi trajectionem duram satis constituamus; ut illud ὃ βέλεταί τι, vel ὅτι βέλεται, sensu saltem, subjiciatur verbis illis, ὑπὸ τοῦ τὰ πάντα διοικοῦντος. Negativa forsan particula intercidit; ut rescribendum sit ὃ [μὴ] βέλεταί τι γεγονέναι &c. *qi contristatur, irascitur, vel metuit, qòd præter voluntatem suam aliqid factum sit, fiat, vel futurum sit: sive, qòd qicqam, qod ipse nolit, factum sit, fiat, vel futurum sit, ex eis qæ ab eo qi universa disponit constituta sunt.* viderint alii.

Ὃς ὃτι νόμος νόμων ὅσα ἑκάστῳ ἐπιτάλλει] vide *l.* 7. § 32. πάντα νομεῖ. Plut. *de Homer.* ὁ νόμος λέγων ἔοικεν ὑπὸ τῶν ἀμεινόν τὰ ἴσα πᾶσιν, ἢ τὸ καθ' ἀξίαν ἑκάστῳ. vide *l.* 8. § 67.

Ὅσα ἑκάστῳ ἐπιτάλλει] sive, τὸ ἐπιτάλλον, ut *l.* 7. § 7. *qæ cuique conveniunt, & ad unumqemque pertinent.* Arist. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ φέρει τὸ αὐτῆς ἔργον. διὸ τὴν μὲν ἀρχικὴν τελέαν ἔχειν δεῖ ἀνθρωπίνῃ ἀρετῇ. ὅσῃ δ' ἀλλων ἑκάστῳ, ὅσον ἐπιτάλλει αὐτοῖς. *qantum ipsis convenit*, vel *ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἡνίκα γὰρ ῥημελείας μεταλάβωσι τὸ πρέπον κοινόν· ὅσῃ γὰρ ἴδιον μάλιστα ἕκαστος ἐπιζητεῖ· ὅσῃ ἢ κοινῶν ἥκιστα, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *qantum ad unumqemqe attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἐκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιτάλλει τοσοῦτον, ὅσον καὶ ἀρετῆς ἢ φρονήσεως, ἢ τοσοῦτος καὶ τοιοῦτος ἄνθρωπος. *qantum unicuique felicitatis contingit, qantum virtutis & prudentiæ.* Basil. Cæs. ep. 167. *ad Diodor.* εἰπεῖν ὅλως ἐπιβάλλει ἡμῖν διαβάλλειν ἀνθρώπους, ἢ πραγμάτων ἀφεμένους. *si rebus ipsis missis personas perstringere nobis convenit.* Avtor *l.* 2. *Maccab. c.* 9. *v.* 24. τὰς ἐπιβαλλούσας ἡμῖν τὰς θυσίας ποιήσεις. *convenientes ad sacrificia sumptus.* Jun. *pertinentes.* Leo. Jud. & Vatabl. Porphyr. *de abstinent. l.* 4. Καὶ ὥσπερ τοσοῦτον ἔν τις μανείη, ὡς μὴ πᾶσιν ἐπιβάλλειν ἡγεῖσθαι ἀνθρώποις εἶ ποιοῦσιν. *nemo ità insaniverit, ut non existimet ad unumqemqe pertinere, bonum esse lubenter velle.* Malim itaque cum Xyl. *qod suum est.* qàm cum Cas. *qæ unicuique eveniunt.*

§ 26. Σπέρμα] *Semen* pro *genitura virili* dixit. qam à *femine* tamen distingvit Aristot. *de gener. animal. l.* 1. *c.* 18. Τοῦ μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ἡμερούντος καλεῖται αἷμα, ὅσα συνδυάζεσθαι πέφυκε, τὸ πρῶτον ἔχον ἀρχὴν ἡμέτερον· σπέρμα ἢ, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τὰς ἀρχὰς ἔχον ἐν ἑαυτῷ συνδυαζόντων. verùm distinctionem hanc nec usus communis observat, nec sacræ paginæ scriptores. vide *Genes. c.* 38. *v.* 9. & *Levit. c.* 15, *v.* 16. vide *l.* 12. § 24.

Εἰς μήτραν ἀρεὶς ἀπεχώρησε] Perinde de semine in terram misso Christus Dominus. Marc. *c.* 4. *v.* 26. ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ, καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, ἔπειτα στάχυν, ἔπειτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. sive ut Apostolus, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 38. ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον· εἰ ἢ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. De homine pariter dictum sit. *Ego te*, inqit, *formavi in utero.* Jerem. *c.* 1. *v.* 5. *Manus qasdam autoris tui in utero hominem formantis advertit.* Ambros. *in Luc. l.* 1. *c.* 6. *Qi primum hominem fecit ex pulvere, omnes homines fabricatur ex semine.* Avgust. *adv. Jul. lib.* 3. *c.* 17. & *de nupt. & concupisc. l.* 2. *c.* 13. *Idemqe de verbo, Ap. conc.* 11. *qi primò creavit hominem sine homine, modò creat hominem ex homine.* Ità David, *Psal.* 119. *v.* 73. *Manus tuæ fecerunt & formârunt me.* & *Psal.* 139. 13--16. *Tu obtegebas me in utero matris meæ: massam meam vidcrunt oculi tui: & in libro tuo descripta erant membra omnia mea, qæ die in diem artificiosè confecta fabricabantur, cùm nulla priùs existerent.* Job item, *c.* 10. *v.* 8--12. *Manus tuæ figurârunt & fecerunt me, sicut argillam, effórmâsti me; sicut lac, fudisti me, tanqam caseum coagulâsti me: cute & carne induisti me: ossibus & nervis contexuisti me:* Mater illa pia filiis suis. *Maccab. hist. l.* 2. *c.* 7. *v.* 22. *Nescio ipsa, qomodo in utero meo comparueritis: neqe enim ego spiritum vitamqe largita sum vobis, neqe primordiam cujusqe informationem ego coaptavi; sed condi-*

ter ille mundi, qi finxit hominum ortum, omniúmqe naturam invenit. Qod Prudent. *Stephan. od.* 10.

Qinam arte nobis vivere intus ceperis,
Nihilúmqe & illud unde corpus nescio;
Novit animator solus & factor tui.
Impendere ipsi, cujus ortus munere es:
Bene in datorem, qod dedit, refuderis.

Hermes Pœmand.

Ὅταν ἡ γένεσις ἀποθησαυρίζει γόνον,
Συμβαίνει πως εἰς ἀνθρώπου ἐκ τοῦ σώματος
Ὅλας μελῶν οὐσίαν τινὰ, καὶ θείαν ἐνέργειαν,
Ὡς τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου γινομένου.

Dei igitur opus istud, qo corporis fabrica conficitur: sed ad qod perficiendum ille animæ ministerio utitur; qam hìc Marcus designavit, vide Jul. Scal. *ad l.* 11. § 1. Minùs enim placet, qod Tertullian. *de anima c.* 26. *omnem hominis in utero serendi, struendi, fingendi paraturam aliqa utique potestas divinæ voluntatis ministra modulatur; qamcunqe illam rationem agitare sortita.* Angelorum scilicet ministerio peragi vult ista: subjungit enim; *Nos officia divina Angelos credimus:* qos & exteorum, *Alemonæ, Partulæ, Lucinæ* substituit. At Philo *naturæ* hoc tribuit, *de mundi immortal.* ἐξ ἀνθρώπων βλαστάνουσιν ἄνθρωποι, σπείρεται μὲν εἰς μήτραν ἀνδρὸς, ὥσει ἄρουραν, γυναικὸς δ' ὑποδεχομένης τὰ σπερματικὰ σωτήρια, τῆς δ' φύσεως ἀοράτως ἕκαστα καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰς ψυχὰς διαπλαττούσης μερῶν. *naturam* vult vel animam vegetatricem, vel vim ac facultatem semini à primordio divinitus inditam.

Ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα] vide Galenum *de natural. potent. sive facultat. l.* 1. *c.* 3. Philo *de creat.* τὸ σπέρμα πρὸ ζώων ἡμίστεως ἀρχὴν ἔδει συμβῆναι. πῶς δ' ὡς ἔστι φαυλότατον, ἔοικὸς ἀφρῷ θεωρεῖται. ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν μήτραν καταβληθὲν ἐκπεσῇ, κίνησιν εὐθὺς λαβὸν, εἰς φύσιν τρέπεται. (qod Galen. uti *suprà, l.* 2. *c.* 3. ὃ δὴ πάντες ἀποφαίνουσι σπέρμα, τῆδ' ὅταν ἄρξῃ φύειν τε καὶ διαπλάττειν τὸ ζῷον, φύσις τις γίνεται) φύσις δ' βελτίων σπέρματος ἐστὶ καὶ κίνησις ἐρημίας ἐκ ἡμιτοῦς. ἡ δ' ὅλη τεχνῖτις, ἢ κυεμάτερον εἰ τύχοι, ἀνεπίληπτος τέχνη, ζωοπλαστική, τὴν μὲν ὑγρὰν ὕλην, εἰς τὰ τοῦ σώματος μέλη καὶ μέρη διανέμουσα, τὴν δ' πνευματικὴν, εἰς τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, τήν τε θρεπτικὴν καὶ τὴν αἰσθητικήν. — ἢ γὰρ τῷ λογισμῷ ταμιεύον, ὑπερθετέον, διὰ τὴν εὐσκονίαν δύσεθεν αὐτῷ ἐκπεσεῖν, θείαν καὶ ἄϊδιον ὄντα. ὑκῶν ἤρξατο μὲν ἀπὸ σπέρματος ἐμπελὴς ἡ φύσις ἔληξε δ' εἰς τὸ ἡμιφθαρτον, τὴν τε ζῴων καὶ ἀνθρώπων κατασκευήν. Vide & Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 6. *ad lib.* 4. § 16.

Ἐξ ὅτου δή] herì μυξάδιον. *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 13. mox μέγα θαῦμα, ut Hermes supposititius Ἀσκληπιὸν θεῖον θαῦμα, ut Plato *de leg. l.* 1. unde Psaltæ illud *Psal.* 139. *v.* 14. *Mirum in modum.* & Avg. *homil.* 32. *Videt homo insolita & miratur; miratur alia, cùm sit ipse mirator magnum miraculum. Omni enim miraculo qod fit per hominem majus miraculum est ipse homo.* Idem *de civit. Dei l.* 10. *c.* 12. Similis illa Iphicratis vox, qò & Marcus forsan alluserit, fortunas evectionémq; suam admirabundi, cùm obscurissimis natalibus ortus fuisset. Ἐξ ὀλίων εἰς διας Arist. *rhet. l.* 1. *c.* 9. atqe ut *ibid. c.* 7. ἐξ ὧν ὑπῆρχε ταῦτα; Sicut autem elegantèr hìc Marcus, ἐξ ὅτε οὗ, ità Sophocles *Ajace*, sed de demutatione in seqiorem partem factâ, Ὅτος ἐξ ὅτε; Longus *Pastoral. l.* 4. Μαθὼν ὁ μειρὰξ, ὅτι ὢν ὀλίων ἐρᾷ. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ἀφ' ὀλίων εἰς θεία. Psallúsqe ὦ θαυμάτων ἐπιφοίτας, ἀπὸ ὀλίων θεία; sic mox denuo, ἔστι γὰ θεία; scilicet, *ex minimis fœminibus nascuntur ingentia.* Senec. *de provid. c.* 1. Polyb. *hist. l.* 3. φύεται ἐκ μὲν μικρῶν πολλάκις τὰ μέγιστα καὶ περιφανέστατα. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. τῷ γὰρ φύσει ὁρᾶσθαι πᾶσι ζώοις καὶ φυτοῖς [ἡμέρεις τε] καὶ ἀγρίοις ἀρχὰς τὰ μικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ μόλις ὁρατὰ τῆς περὶ μεγίστων γενέσεως λαμβάνουσα. ὃ γὰρ ἐκ πυρὸς φύεται, καὶ ἄμπελον ἐκ μικροῦ μόνου, ἀλλὰ ἐκ πυρῆνος ἢ βαλάνου πόδος ὄρνεον δαφνώνος, ὥσπερ ἐκ μικροῦ πυρῆνος ἀνθρώπους, ἐξαίφνης, καὶ βραχὺ τῷ γίγαντι, ἐρυθρὸν ἢ βάτος, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος, ἢ πεύκης πελεμήκεις ἀναβλάστησιν. Plin. *hist. nat. l.* 17. *c.* 10. *Minimis id* (cupressi semen) *granis* constat, *ut vix perficiat qædam possint; non omittendo naturæ miraculo, etiam parvo gigni arbores: his principiis respuentem secures materiem nasci, indomita ponderibus immensis prela, arbores velis, turribus murisqe impellendis arietes. hæc est naturæ vis, hæc potentia.* Et Senec. *qæst. natur. lib.* 2. *c.* 6. *Consideremus, qàm ingentem vim per occultum agant parvula admodum semina; & qorum exilitas in commissura lapidum vix locum inveniat, in tantum convalescunt, ut ingentia saxa detrahant, & in momenta dissolvant scopulos rupésqe.* De frumento Paulus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 37. qod suprà retulimus. unde Tertull. *de resurr. c.* 52. *Scritur solummodo granum, sine folliculi veste, sine fundamento spicæ, sine munimento aristæ, sine superbia culmi. Exurgit autem copiâ fœneratum, compagine ædificatum, ordine structum, cultu munitum, & usqeqaqe vestitum.* Augustin. *epist* 3. *Ipsa vis seminum qos numeros habeat, & qàm vivaces, qàm efficaces, qàm latenter potentes, qàm in parvis magna molientes, qis adest animo, qis promat elaqio?* De sinapi videatur & qod Dominus Christus Matth. *c.* 13. *v.* 32. Et Marc. *c.* 4. *v.* 31, 32. At de homine qantò majora dici possunt, & miranda magis?

Ἐν ταυτῇ ἐξαλύφει γινόμενα] *in abdito facta.* David, *Psal.* 139. *v.* 15. Et Solomon. *Eccles. c.* 11. *v.* 5. *nescis ossa in gravidæ utero qomodo fingantur.* Optimè Lactant. *de opific. c.* 19. *legem rationémqe*

rationémque naſcendi tenet Deus ſolus; ſiquidem ſolus efficit.

Τῷ βείθεσαι] τὸ βεῖθον. *l.* 12. § 30. (cui τῷ ἀνωτερῷ opponit) hoc eſt, *vim deprimentem*, ſive *devergentem*; formam ſive principium internum, cujus vi deorſum qædam feruntur, ſicut ſurſum alia: ſiqa tamen corpora vi ſuâ ſurſum ferantur, qod negat Lucret, cujus hæc ſunt, *l.* 2

——*nullam rem poſſe ſuâ vi*
Corpoream ſurſum ferri, ſurſúmve meare.

Nam qod *externam* neſcio qam *depreſſionis & elevationis cauſſam efficientem*, interpres Angl. opinatus eſt hìc intelligi, qæ oculis corporeis objecta ſit, qomodo illa altera efformationis & nutritionis mentis conſpectui, & ab avthoris mente, & à rei ipſius veritate alienum eſt. Ità uſurpavit Philo *de mundo*: τὸ μὲν ὑ πῦρ συναείλουν γλιὼ, ὑπὸ τῆς ἄνω αὐτῷ νύξεως, βείθειν ἀναλαμβάνεται. & Ariſtot. *problem. l.* 16. *q.* 11. Ὅταν ὑ βείσῃ ὑπὸ δάτερον μέρος.

Οὐχὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐναργῶς] Ambroſ. *de ſacram. l.* 1. *c.* 2. *Melius videntur, qæ non videntur, qàm qæ videntur.* Siqidem ut Joan. Chryſoſt. *Geneſ. orat.* 10. Οὐχ ὅτως οἱ σωματικοὶ ὅτοι ὀφθαλμοὶ τὰ ὁρώμενα βλέπειν δύνανται, ὡς οἱ τῆ πίστεως ὀφθαλμοὶ τὰ μὴ ὁρώμενα, μηδὲ ὑφεζῶτα. Qin & Plut. *de commun. notic. c.* 19. [Ἀγαθὸν καὶ κακὸν, αἰρετόν τε καὶ φευκτὸν, οἰκεῖόν τε καὶ ἀλλότριον,] ταῦτα μᾶλλον ἴδιοι διεμύθη καὶ ψυχῶν, λόγων καὶ μελάνων, σαφήνειαν ἔχειν τῷ ἐναργείαν. ἐκείνων μὲν γὰρ ἔξωθέν εἰσιν αἱ φαντασίαι τῆς αἰσθήσεως ἐπεισόδιον· ταῦτα δ' ἐν ἡμῖν σύμβολον ἔχει τῷ γίνεσθαι. vide *l.* 3. § 15. & *l.* 11. § 12.

§ 27. Πάντα τοιαῦτα] vide *l.* 4. § 32. & *l.* 7. § 1, 49. & *l.* 9. § 28.

Ὅλα δράματα καὶ σκηναὶ ὁμοιδεῖς] Vide *l.* 6. § 44, 46. & *l.* 11. § 6. Pro fabulæ ſive dramatis, qæ in ſcena agitur, vitæ hujuſce actus habet. Sic & Apul. *metamorph. l.* 8. de Tlepolemi cæde, Thraſillâ avtore, per viſum nocturnum patefactâ; *omnémque ſcenam ſceleris illuminat.* De rebus Cæſaris ac Pompeii, Cælius *Ciceroni l.* 8. *ep.* 11. *Scena rei totius hæc.* ubi qi *ſumma* legi poſtulant, dicti elegantiæ detrahunt. Vult enim Cælius nihil inter ambitioſos illos ſeriò, ſed ſimulatè, ac velut in ſcena peragi. Cicero ipſe *Bruto epiſt.* 9. *Tibi nunc populo, & ſcenæ* (*ut dicitur*) *ſerviendum.* De Domitiano Dio Caſſius à Joan. Xiphilino in compendium redactus, hiſtor. Roman. *l.* 67. Καίτοι καὶ σκηνοποιία τι ἐοικὸς ἐγένετο· αὐτός τε γὰρ καὶ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν καὶ πρυθῆν ἐσεσκευάζετο, καὶ τοὺ ἐπαίνους τοὺ ἐπ' αὐτῷ μὴ δικαίους ἔλεξε, πάντα τὰ ἐναντιώτατα, ὧν ἠθέλετο, σκηνῆς ὁμοίως. vide eundem de Tiberio, *ad l.* 1. § 11, 14. Elegantiſſimè avtem lingvâ noſtrate expreſſit iſtud Tho. Morus noſter ſub finem *hiſtoriolæ Edvardi V.* qo loco, ubi perſonatam Ducis Buckingamii & Richardi Proregis actionem deſcripſerat; illius qaſi procerum plebiſqe nomine, qi nihil minùs volebant, huic tanqam negotii totius ignaro, diadema regium deferentis, hujus tanqam qi id nollet, obſtinatè reſpuentis, nec niſi prece improbâ & importunâ, ut admitterer, adacti: *Multus*, inqit, *erat inter homines his de rebus ultrò citróqe ſermo habitus; mirari pleróſqe, ità utringe actitatum, acſi neutra pars ſua alteri communicaſſet conſilia, cùm nemo interim tam hebeti eſſet ingenio, qi ex compoſito rem geri non liqidò ſatìs perviderét. verùm ex adverſo reſpondere alios; Negotia iſtiusmodi à viris politicis, ſpectante populo, qaſi fabulam in ſcena, peragi. in dramate verò, etiamſi nôrint ſatìs ſpectatores, ſutorem eſſe qi tyranni partes agit, tamen ſi qis adeò boni moris exſors fuerit, ut in majeſtatis ſede jam ſitum, pro ſodalitate priſca familiariter compellare velit hominem, futurum forſan, ut ſatellitii manu caput comminutum meritò referat, qia ſcenæ facicm conturbatum ierit.* Videstur & Petronius, & Joannes Sarisber *policrat. l.* 3. *c.* 8. *ad l.* 11. § 6. ὑπὸ τῆς μείζονος σκωπῆς, repræſentandus uterqe.

Αὐλαῖ ὅλαι Ἀδειανῆ] vide *l.* 8 § 23, 31.

Μόνον δ' ἑτέρων] *Eadem planè*, inqit, *& iſta & illa omnia, niſi qòd alios actores habuerunt.* q.d. fabula eadem utrobiqe fuit: hiſtriones tantùm ſubindè mutabantur. deeſſe videtur vocula aliqa περιπλοκὴν vel tale qid. Chriſt. Colerus *epiſt. de ſtud. politic.* *Eadem fabula nunc luditur, qæ olim; tantùm perſonæ mutatæ ſunt.* Rectè avtem M. Caſ. iſta prioribus attexuit; qæ Xyl. nullo ſenſu cum ſeqentibus commiſerat.

§ 28. Ὅμοιον τῷ δυσθύμῳ χρεισίμῳ λακτίζοντι καὶ κακοῤῥόῃ] Elegans imago. talis Tyrannus ille Lucianeus in *cataplo*, qi fato trahente, Παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε, καὶ ἀντέσπα, καὶ τῶ πόδε ἀντερείδων πρὸς τὸδαφος, ὁ παντελῶς ἐναγωνος ἦν. Talis Flaccus de qo Philo: Πρὸς βίαν ἕλκων ἀφιλονίκως καὶ κακοήθη, καὶ διαπαλαίοντα· ὧν καὶ σύμπαν κατετρώθη τὸ σῶμα, ὡς ἱερεῖα τρόπον χρυσηλατῶσαι.

Τῷ ἔν ἐσιν ἡμῖν] *Miſerias mortalis vitæ hujus.* Caſ. *alligationem noſtram.* Xyl. malim, *illigationem* (niſi ſi vocabulum vitiatum ſit, qod qis forſan ſuſpicetur) ut indicetur neceſſitas illa, qæ fato nos illigatos & obſtrictos habeat, Siqidem *fatum* Stoici definiunt *neceſſitatem rerum omnium actionúmqe, qam nulla vis rumpat.* Senec. *qæſt nat. l.* 2. *c.* 36. Idémqe *epiſt.* 77. *Series invicta & nullâ mutabilis ope illigat & trahit cuncta.* Habes diſertè ἔνδεσιν noſtri. Eódem reſpexiſſe videtur Homerus *Iliad. β. v.* 111. & *ι. v.* 18.

Ζεὺς μεγάλα Κρονίδης ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ.

Sed & apud Dionem Pruſ. *orat.* 30. ille neſcio qis, μιᾷ πάντας ἀλύσει δήσας, contendit. qem viſe

sis id argumenti latiùs ibi prosecutum. Posset forsan & animæ in corpore, cui *illigata* quodammodo hæret, ut testæ piscículus incola; *innexio*; qam, dum in malis agit, moræ longioris impatiens, lugeat qis, designari. ἔνδεσις enim ista qoqe dici potest, & solet. De Pythagoreis Clemens *strom. l.* 3. ἐνσωματοῦσθαι, καὶ μελαγχλοῦσθαι τὰς ψυχὰς ἀξιοῦσιν, qi & *l.* 7. τὸν μετενδεσμὸν dixit. Et in eandem mentem Platō *Timæo*: τὰς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς περιόδους ἐνέδουν εἰς ὀπρύλιον σῶμα καὶ ῥεούσην. qod Cicero *lib. de universo* sic reddidit: *In eo* (corpore scil.) *influente atqe effluente animo divino ambitus illigabant.* ut vel aliam scripturam secutus fuerit Tullius, vel (qod magis avtumo) apud hunc vitiata sint verba, legendúmqe *animi divini ambitus.* nam *divinum* dixit qod ἀθάνατον Plato. Et mox: Αἱ δὲ, εἰς πλάνην ἐνδεδεῖσαι πολλὴν, ὅτ' ἐκφύγεν, ὅτ' ἐκράτησέ, &c. qod Cicero ab imagine Platonica illa discedens; *Itaqe illi in flumen immersi, neqe tenebant neqe tenebantur. immersos* dixit, qod *illigatos* Plato, ad imaginem præsentem aptiùs atq; accommodatiùs; sicut & in antegressis ubi corporis ex elementis primis structura depingitur, qod Plato, Εἰς ταὐτὸ ξυνεκύλλον, ἃ τοῖς ἀλύποις δὴς αὐτοὶ ξυνέχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα ἀοράτοις, λόμφοις ξυνέχοντες. Cicero: *Eas inter se copulabant, haud iisdem vinculis qibus ipsi erant colligati, sed talibus qæ cerni non possent propter parvitatem, crebris qasi cuneolis injectis,* &c. ξυνέχουσι illud insuper habuisse videtur, qod ad aliam imaginem spectaret, nec cum *vinculis* & *clavis* sive *cuneolis colligefactio* aptè satis convenire videretur. Cæterùm ista accuratiùs pensitanti dictionis mutilatæ subit animum suspicio. Siqidem illud τῷ ἔνδεσιν ἡμῖν, non ad superiora pertinere videtur, sed sententiam novam inchoare; ad qam pleniùs concipiendam verbum aliqod desideretur, puta ὑπόνοσον, vel ejusdem significatûs aliud qidpiam. ὑπόνοσον δὴ τῷ ἔνδεσιν ἡμῖν, καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται τὸ ἑκουσίως ἕπεσθαι, &c. *Considera autem qomodo necessitate fatali illigati sumus, dum*

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt:

& qòd sponte seqi creaturæ ratione præditæ soli conceditur. Certè nisi sic concipiatur, dictionis series hiabit; & copulativa planè superflua & otiosa est futura. Illustrabit avtem locum hunc imprimis Persæ dictum ab Herodoto *l.* 9. literis consignatum; Ξεῖνε, ὅτι δεῖ γενέσθαι ἐν τῷ Θεοῦ, ἀμήχανον ἀνθρώπῳ φεύγειν ἀνθρώπῳ. Ταῦτα δὴ Πρόσιον αὐχοῦ δικαιότατον, ἐπιμένοντα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένον. *Mardonium*, inqit, *seqimur, fatali qâdam necessitate illigati.* Subjungit idem, tanqam ἔνδεσιν istam deplorans; ἐχθρὴ δὲ ὁδὼν ἦεν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ σοφίσασθαι, μηδενὸς χρατέειν· *hoc avtem in rebus humanis acerbissimum est, qòd nulla prudentia potestatem det cuiqam extricandi se necessitate istâ, qâ constrictus tenetur.*

Ἑκούσιος ἕπεσθαι] vide *l.* 4. § 34. sponte seqi, ideo solius hominis proprium est, qia solus habet τὸ αὐτεξούσιον, & *liberam electionem* solus obtinuit: ad bona & honesta, hominis solius probè instituti; qia huic soli & ad bene agendum propendet animus & volupe est rectà incedere. Galen. *de affect. curand. c.* 6. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρώπων ὁρμὴν ἐπιθυμίαι τῆς βελτίονος τοῦ χείρους, ἡ μὲν ἄνοιαι διαζεύγνυσι, ὥσπερ τὰ παιδία καὶ τοὺς ἀκρατεῖς ἡ παιδείαν ἐκόντας, ὥσπερ τοὺς ἀγαθοὺς φύσις.

Ἕπεσθαι ψιλὸν, πᾶσιν ἀναγκαῖον] vide *ad l.* 3. § 4. & *ad l.* 6. § 42. Cleanthes; (qem vide *ad l.* 3. § 4.)

Ὡς ἕλομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.
Seqar impiger: fac nolle; factus improbus,
Cogente restitantem vi, seqar tamen.

scil. qod Senec. 107. post Cleanthis illa;

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Et *epist.* 77. *Puta te nolle seqi, duceris.* (eo scil. sensu, qo ad supplicium rapti *duci* dicuntur) *sic tui juris, qod alieni est.* Allusit eódem & *qæst. natur. l.* 2. *c.* 59. *In omnes constitutum est capitale supplicium; & qidem constitutione justissimâ. nam, qod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium caussa eadem est. seqeremur traditi à judice aut magistratu, & carnifici nostro præsteremus obseqium. qid interest utrùm ad mortem jussi eamus, an ultronei? Siqis avtem geritur, & ploret, & gemit, impcrata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad jussa nihilominus. qæ avtem dementia est potius trahi qàm seqi?* Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ταῦτα (λύπας, φόβους, φθόνον, ἐπιθυμίας, μαλακίας, δειλίας) οὐκ ἄλλος ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ ὁ θεὸς μόνος τὸν δὲν ἐκβαλέσπυλα, ἐκείνῳ μόνῳ παρεγγυήσατο, τοῖς ἐκείνου παρεσκεύασται καθωσιωμένοις ἀν δ' ἄλλο τι θέλῃς, ὀμώζων καὶ σίγων ἀκολουθήσεις τοῖς ἐφεστῶσι, ἔξω ζωῆς ἀεὶ τῶν ὄντων, καὶ μαθήσεται εὐγνώμων γενέσθαι· ἐκεῖ γὰρ ζητεῖς, ἃ μὴ ἔστι, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου ἔστι. Pia sanè, & cœlitùs illapsa sententia. In eandem mentem Greenhamus noster. *oper. tom.* 2. *c.* 31. § 15. *O si Deum homines sponte seqerentur. omnino siqidem seqendum est; aut sicut ovis pastorem ad caulam ducentem, aut sicut porcus lanium ad macellum trahentem: qòd si ad macellum malimus qàm ad caulam, bestiæ sumus, aut bestiis ipsis etiam pejores.*

§ 29. Διὰ τὸ τέτυ φρενῶς] vide *l.* 12. § 31.

§ 30. Τί παρόμοιον ἁμαρτάνεις] Ità Dion Syracusanus, qi cùm à Dionysio tyranno patriâ pulsus Megaram petiisset & ad Theodorum urbis illius principem, qem convenire cupiebat, non sine difficultate admitteretur, indignantibus, qi aderant illi, familiaribus, τί τῦτον, inqit, μωμόμενοι, καὶ τὸ αὐτοῦ

αὐτοὶ πάντες ἐν Συρακούσαις ὅμοια τούτοις ἐπιτετιμῶ. *Patienter boc ferendum eſt: forſitan enim & nos, cùm Syracuſis ageremus, in gradu dignitatis alicujus conſtituti, aliqid tale fecimus.* Narrant Plut. in *Dion.* & Val. Max. *lib.* 4. *c.* 1. niſi qòd ille Πτοιόδωρον vocat, qem iſte Theodorum. Plut. *de utilit. ex inimic.* Ὁ Πλάτων ὀπάκις ἀχθομένων ἀνθρώποις παρεγένοιτο, θεὶς αὐτὸν ἀπιὼν εἰώθει λέγειν, Μή που ἆρ' ἐγὼ τοιοῦτος; & *de audiend.* Τὸ τῦ Πλάτωνος οὐκ ὀκνητέον ἀεὶ θεὶς αὐτὸν ἐπὶ ἅμαρτάνοντων ὑποδέγεσθαι, ἢ που ἆρ' ἐγὼ τοιοῦτος; Meminit & ejuſdem idem, in *monit. ſalubr.* &, *de irac. cohibend.* qod Flaccus ſic, *ſatyr.* 4.

——Hoc qidam non belle: numqid ego illi
Imprudens olim faciam ſimile? hæc ego mecum
Compreſſis agito labris.——

Idemqe *ſat.* 3. *——qid tuî*
Nullane habes vitia? imò alia, havd fortaſſe minora.

Et mox;

——denique teipſum
Concute, numqa tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala.

Epictet. *lib.* 4. *c.* 4. Περὶ ἐκείνου τοῖς ἀνθρώποις τίνα φασὶ, τίνα κινοῦντα, ὃ κακοήθως, ὅτ' ἵνα ἔχω φέρειν ἢ καταγελᾶν· ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν ὀπισθόω, εἰ τ' αὐτὰ κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς ἔν παύσομαι; τότε κἀγὼ ἡμάρτανον· νυῶ δ' ὐκέτι, χαλεπὸς πρὸς θεῶ. Vix Chriſtianum magìs dici poterat. Gemina certè ſunt noviſſima iſta Apoſtoli illis, de Romanis, *ad ipſos epiſt. c.* 6. *v.* 17. forſan autem legendum, ἁμαρτάνω, ὅπως ἔν παύσωμαι. *qo modo*, ſive *ut, id ulcriùs facere deſiſtam.* vide & *ad lib.* 7. § 26. & *lib.* 11. § 18.

Ὅτι βιάζεται] & *lib.* 8. § 14. ἀναλαμβάζεται. Ità Clemens ſtrom. *l.* 1. Στίεσθαι τῆς ἀληθείας, ἢ κλαπέντες, ἢ χαπιδόντες, ἢ βιαδέντες. Et mox: βιάζεται πολλάκις ὀδυνῶν τε κὴ ἀλγηδόνων, φιλονεικίας τε αὖ κὴ θυμοῦ. & rurſus: Αἱ λύσεις αὐταὶ τῆς σοφιςῶν, ἃ μόνον χαπιδύσαι, κλόπασιν τοὺ πολλοὺς, βιαζόμενοι ὑπ' ἐκ' ὄντι. Apud Galenum, *de affect. dignoſc. & corrigend. c.* 4. ὑπὸ τῆς καταρράτε θυμοῦ βιαδεὶς ὑπεχέθη. vide *l.* 7. § 62. & 63.

§ 31. Σατύρωνα ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζω ἢ Εὐτυχίδη, ἢ Τιμίᾳ] Confusè nimìs iſta. Xyl. reddidit. diſtinctiùs Caſ. falſus tamen, opinor, uterqe, qòd *Socraticum* pro nomine proprio habeat, cùm ſit ſectæ denominativum, & ad *Satyronem* an *Satyrionem* potiùs, qod magìs ſuſpicor, referatur.

Καὶ Εὐφράτῃ ἰδὼν] *Euphrates* philoſophus Ægyptius, qem lavdat Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 10. Commemorat, nec ſine lavde, & Epictet. *enchir. c.* 35. & *diſſert. lib.* 2. *c.* 15. & *l.* 4. *c.* 8. & Evnap. in *vitar. proœm.* vide *ad lib.* 7. § 57. perſtringere tamen videtur Philoſtrat. in *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 11. & 14. & *lib.* 6. *c.* 7. De morte hujus ità Dio. *lib.* 69. Ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ κὴ Εὐφράτης ὁ φιλόσοφος ἀπέδανεν ἐθελοθάνατος, ὑπερφάνως πως κὴ τῆ Ἀδριανῆ κώνειον, κὴ διὰ τὸ γῆρας, κὴ διὰ τὴν νόσον, πιών. ubi fruſtrà Leunclav. poſcit legi Εὐφράδης· cùm *Euphratis* nomen agnoſcant præter ſuprà memoratos, etiam Evſeb. in *Chron.* qi Stoicum fuiſſe tradit; & Sidon. *lib.* 4. *epiſt.* 3. qi Aſtronomiæ etiam peritiam tribuit.

Εὐτυχίωνα] *Eutychio Proculo Siccenſi, Grammatico* uſum Marcum, monet Capitolinus. Verùm Eutychio iſte, qem hîc Marcus, an is exiſtat, ambigo; cùm inflexione levi diſcrepent nomina, *Eutychius* & *Eutychio*; eò magìs, qia Grammaticum cum Philoſopho componi, havd ſatìs congruum videatur.

Σιλβανὸν] *Sylvanum.* is fortè fuerit qem & Σιλβανὸν Svidas. Σιλβανὸς, φιλόσοφος, ὃς σπουδαιότατος μὲν ἦν τὰ ἄλλα κὴ ἐτερὸς, ἀπλήστερος δὲ τὰ ἤθη κὴ ὀπτολαικός.

Καὶ Ἀλκίφρονα] deeſt ἰδὼν (qod Xyl. in fravdem induxit) vel librarii culpâ deperditum; vel ἐκ τῆ κοιτῆ ſupplendum. *Alciphronis philoſophi Magneſii* meminit Svidas. ſub ejus nomine epiſtolæ qædam, qæ ſophiſtam magìs qàm philoſophum ſapiunt, ab Aldo aliiſqe ſunt editæ.

Τροφαιφόρον] *Trophæophorus* iſte qis extiterit, ariolari non poſſum. ſed nec nomen ipſum alibi legiſſe memini.

Καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν] apparet hinc τὸ ἰδὼν, *conſiderandi*, non *conſpiciendi*, ſignificatum iſtîc obtinere; cùm *Xenophon*, qi ſeculis aliqot Marcum anteceſſerat, inter cæteros contemplandus proponatur.

Κείτωνα] *Crito* Socratis familiaris amicus; ut patet ex Platonis *dialogo*. Sed & Xenophontis; qod liqet ex *epiſtola ad eundem* Xenophontis; unde excerpta qædam habemus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 83.

Σεβῆρον] fortè Σεβῆρον potiùs, ut *lib.* 1. § 14: *Severus* Philoſophus Marco cumprimis charus. de qo ad locum illum diximus.

Πῆ ἔν ἐκεῖνος; ὑδαμῆ, ἢ ὁπωσδὴ] *nuſqam aut ubicunqe.* Xyl. *nuſqam aut ubilibet.* Caſ. verùm leg. diſtinctim, ὅπη δή; *nuſqam, aut ubi tandem?* ſic *lib.* 7. § 57. Νῦ ἔν ἐκεῖνος πῆ; ὑδαμῆ.

Κατὸν] Ità *l.* 12. § 27, 33. qod *lib.* 2. § 17. πύθ. Empedocles apud Plut. *de Iſid. & Oſir.* & Sext. Empir. *adv. logic. lib.* 1. *c.* 2.

Παῦρον ὑ ζωῆσι βίᾳ μέρ' ἀφήσαντες,
Ὠκύμοροι, καπνοῖο δίκην ἀνθρωποι ἀνέντες,
ἀμπαλάσαν.

verſus prior havd ſatìs integer videtur. H. Stephanus, Παῦρον ὑ ζώης ἀβίᾳ, legendum avtumat. Hervet. Π. ὑ ζωοῖσι. ego Π. δ' ἐν ζωοῖσι, utriqe prætulerim. Hoc idem in ſacra pagina, *Pſal.* 37. *v.* 20. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τῆ Κυρίᾳ, ἅμα τὸ δοξασθῆναι αὐτὸν κὴ ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον.

λιπον. Interpres Græcus sic extulit. qo tamen in loco veritas Hebraica sic potiùs habet: *Improbi peribunt; & inimici Dei, tanqam agnorum, sive arietum, adeps, consumentur, & in fumum abibunt.* allusione factâ ad victimarum immolatarum rationem. de qibus *Il. α'. v.* 317.

Κνίση δ' ἐρεγδὸν ἴκεν ἐλισσομένη περὶ καπνῷ. *Ibid. Ps.* 102. *v.* 3. ἐξέλιπον, ὡσεὶ καπνὸς, αἱ ἡμέραι μου. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 14. Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστιν, ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη.

—ψυχὴ δέ τε, ἠΰτε καπνὸς,
Ὤχετο τετριγυῖα— *Iliad. ψ. v.* 100.

Senec. Troad. *chor.* 2.

Hæc omnes petimus fata: nec amplius,
Furatos supcris qi tetigit lacus,
Usqam est. ut calidis fumus ab ignibus
Vanescit spatium per breve sordidus;
Ut nubes, gravidas qas modò vidimus,
Arctoi boreæ disjicit impetus:
Sic hic qo regimur, spiritus effluet.
Post mortem nihil est: ipsáqc mors nihil.

Καὶ τὸ μηδὲν] Evripides (*Meleagro*, opinor) apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Τὸν ζῶντα δὴ δρᾷν· καὶ θανὼν ἥκει πάρα
Γῆ καὶ σκιὰ τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν ῥέπει.
Viventibus te impende: nam qi est mortuus,
Humus est & umbra: nil qod erat in nil abit. Grot.

unde refingenda suspicor qæ apud eundem ex eodem, sed vitiata, puto, *tit.* 98. sic exhibentur:

Τὸν ζῶντα δὴ δρᾷ· κατθανὼν ὑδεὶς ἀνήρ.
Γῆ καὶ σκιὰ, τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν βλέπει.

Etsi nôrim ab interpretibus hæc aliò trahi. Sophocl. *Ajac.*

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς ὄντας οὐδὲν ἄλλο πλὴν
Εἴδωλ', ὅσοιπερ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.
Nam video nil nos esse mortales, nisi
Imaginosa somnia, aut umbram levem. Grot.

Evripid. *Medeâ.*

Τὰ θνητὰ δ' ὄντα νῷν προῦτιμων σκιάν.
Humana nil nisi umbram ego nôram prius.

E nostris qidam:

Bulla est omnis homo, flos, vapor, umbra, nihil.

hoc est qod Ebræi הֶבֶל & כָּזָב *vanitas & falsitas*, sive *mendacium. Psal.* 39. *v.* 6. & *Ps.* 62. *v.* 9.

Σὺ δ' ἐν τίνι] *tu autem in qo tempore es?* Xyl. ut χρόνῳ subintelligatur. *qàm brevis es ævi?* vide *ad l.* 4. § 33.

Οἷον ὕλαν καὶ ἀτμόν φησιν;] Plut. *de tranqill.* Ἀλλ' ὥσπερ ἐν μυσικῇ βαρεῖς φθόγγοι καὶ ὀξεῖς, ἐν δὲ γραμματικῇ φωνήεντα καὶ ἄφωνα γράμματα· μυσικὸς δὲ καὶ γραμματικὸς, οὐχ ὁ διτόνους συγχεάζων καὶ ἀναβάλλων, ἀλλ' ὁ πάσῃ χρῆσις καὶ μιγνύναι πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπιτήδειος· οὕτω καὶ τὴν πρὸς πράγματων ἀντιστοιχίας ἐχόντων, ἃ δεῖ τοῖς ἐτέροις ἐξαδυμεῖν, οὐκ ἀπαρρήσιον, ἀλλ' ὥσπερ ἁρμονικὸς, ἀμελλύνοντας ἀεὶ τοῖς χρείττοσι τὰ χείρονα, καὶ τὰ φαῦλα τοῖς χρησοῖς ἐμπεπλαμβάνοντας, ἐμμελὲς τὸ τῆς βίου μίσμα ποιεῖν καὶ οἰκεῖον αὐτοῖς. Hoc est qod Marcus hîc ὕλαν καὶ ἀτμόν, *materiam subjectam* hæc facere, in qa se exerceat, & artis suæ specimen edat exerátqe.

Γυμνάσματα] vide *ad lib.* 6. § 10. & *infrà* § 33. Crevsa apud Evripidem *Ione*;

Πρὸς τίν' ἀγῶνα πρόθυμος ἀρετῆς;
Οὐ πόσις ἡμῖν προδότης γέγονε;
Στέρομαι δ' οἴκων, στέρομαι παίδων·
Φροῦδα δ' ἐλπίδες, ἃς ἐλαβόμαν
Χρήζουσα καλῶς, οὐκ ἐσωσάμην.
Virtutis stadium qale patet mihi?
Vir nonne ipse mihi proditor extitit?
Expulsa ædibus (heu) orbáqe liberis:
Vanæ spes etiam, qas bene ponere
Cùm valdè cupiam, non datur exeqi.

Joan. Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἔστω σοι παλαίστρα καὶ γυμνάσιον ἡ γυνή. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, γυμνάσια μὲν ἀναλήψεσθαι ὑδὲν κέρδος ἔχοντα, ὅταν θλίβωμεν τὸ σῶμα, γυμνάσια δὲ μὴ ποιεῖν ὀνησιφόρα καὶ πρὸς ἀγώνων στέφανον ἡμῖν παρέχοντα; Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐπὶ τούτοις ὁ θεός με νῦν μὲν ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δὲ ἐκεῖ πέμπει, πάντα δείκνυσι τοῖς ἀνθρώποις, δίκα ἀρχῆς, ποσοῦτος, εἰς Γύαρα πέμψει, εἰς δεσμωτήριον εἰσάξει. ἃ μισῶν· μὴ γάρ τις δὴ μισεῖ τὸν ἄδικον ἢ ὑπηρετοῦντα ἑαυτῷ; ἀλλ' ἀμαθῶν· ὃς γὰρ ἀγνοεῖ ἢ μικροτέτων πονεῖ ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ μάρτυρα ποιῶν τὸν ἄλλον ἀνθρωπον. vide *ad lib.* 6. § 42.

Μέχρι ἐξοικειώσῃ σαυτῷ] Senec. *de ira. lib.* 2. *c.* 13. *Nihil est tam difficile, & arduum, qod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat.*

Ὡς ἐρρωμένον σώματος πάντα ἐξοικειοῖ] Eadem imago, *infrà* § 35. τὸ σωμάτιον ῥωμαλέον οὕτω, in animantibus qibusdam ad miraculum usqe stupendum obsérvârunt avtores celeberrimi. utpote in sturnis, coturnicibus, cervis, capreis. Aristotel. *de plantis lib.* 1. *c.* 5. Ὁ ὑοσκύαμος, καὶ ὁ ἑλλέβορος ἀνθρώποις μὲν θανάσιμον, πρόφη δὲ τοῖς ὄρτυξι. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. lib.* 1. *c.* 14. § 1. Τὸ γὰρ κώνειον παίρει τοὺς ὄρτυγας· καὶ ὁ ὑοσκύαμος τὰς ὖς. αἱ δὲ χαίρουσι καὶ σταλαμάδρυσι ἐδίοσαι· ὡσαύτως ἔλαφος τὰ ἰσχία ζώα, καὶ αἱ χελιδόνες χαιδαείδας. Alex. Aphrodis. *problem. præfat.* ὄρτυγες τε σπεύδουσι τὸν ἑλλέβορον, τοῖς ἀνθρώποις θανάσιμον ὄντα· ἔλαφοι δὲ τὸ κώνειον. Basil. *in hexam. orat.* 5. Τὸ μὲ κώνειον οἱ ἔλαφοι βόσκονται, διὰ τινὼ κατασκευὴν τοῦ σώματος τινὶ ἐν τῷ θανάτῳ βλάβην ὑποδιδράσκοντες. ἐλλέβορος δὲ ὄρτυγον ὄζει πρόφη, ἰδιότητι κράσεως τινὶ βλάβην ὑποφερόντων. qæ eadem apud Evstathium Antioch. *in Hexam.* leguntur. uter ab utro accepe-

rit,

rit, alii viderint. Ambros. *hexam. l. 3. c. 9.* sic reddidit. *Sturni vescuntur conio: nec fraudi est eis qoniam qalitate sui corporis venenum succi letalis evadunt. Helleborum autem plerique loquntur escam esse & alimoniam coturnicum, eò qòd naturali qodam temperamento sui corporis vim pabuli nocentis evitant.* denique, *cervis cibus venenum est.* Plin. *hist. nat. lib. 10. c. 23. coturnicibus veratri semen gratissimus cibus.* & *c. 72. Capreæ & coturnices venenis pinguescunt, placidissima animalia.* Lucret. *de rer. nat. lib. 4.*

Tantâqe in his rebus distantia differitásqe est,
Ut qod alis cibus est, aliis fuat acre venenum;
Sic etenim nobis veratrum est acre venenum;
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Et *l. 5. Qippe videre licet, pinguescere sæpe cicutâ*
Barbigeras pecudes, homini qæ est acre venenum.

Tum struthio ferrum, ossa, saxa, qidlibet ferè, comedit, concoqit, conficit. Plin. *lib. 10. c. 1. concoqendi sine delectu devorata mira natura.* Alex. Aphrod. *probl. præfat.* Στρουθοκάμηλος ἰδιότητί τινι σίδηρον πέπεψ. Ælian. *de animal. l. 14. c. 7.* Λίθος καταπίνουσι ἡ στρουθός, ἐν τῷ ἐχίνῳ φυλάττει, καὶ πέπτει τῷ χρόνῳ. Qin & de hominibus ac gentibus etiam nonnullis, prioribus illis gemina prodidere. Sext. Empir. *Pyrrhon. hyp. l. 1. c. 14. § 2.* Ἀλλὰ καὶ Ἀιθίοπων οἱ ἀντιπέρας τῆς Μερόης παρὰ τὸν Τρώγλην ποταμὸν οἰκοῦντες, σκορπίους καὶ ὄφεις, καὶ τὰ παραπλήσια ἀκινδύνως ἐσθίουσιν. Refert & Idem *ibidem* de Rufino qodam Chalcidense, ὅτι ἀλλόφορον ὄν τι φῦλ σωματῶν παρεσκεύαστο καὶ ἀπίθανον. de anu qâdam Attica qæ *κωνεία τριάκοντα ὁλκὰς ἀκινδύνως.* de Lyside, qi *μικωνίου τετρεφὼς ἀλύπως ἐλάμβανε.*

Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ] Vide *ad l. 4. § 1.*

§ 32. Μηδενὶ ἑξῆς εἰπεῖν ἀληθόμενον σέ σε] Festivè Aristippus oratori, qi in judicio cavssam ipsius egerat, postqam jam obtinuerat, interroganti qid Socrates illi profuisset, respondit, τοῦτο, τοὺς λόγους, ὃς εἶπας ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀληθεῖς εἶ). Laërt. *l. 2.* sed & Pindarus cuidam, qi qò gratiam sibi ab eo deberi innueret, se aiebat ubique locorum apud cunctos illum collavdare, regêssit, eidem sese prædicationis gratiam referre; faciendo nempe ut vera loqatur. Κἀγώ σοι χάριν ἀποδίδωμι. ποιῶ γάρ σε ἀληθόμενον. Plut. *de lavd. propria.*

Ἀλλὰ ψεύδω] D. Christus suis, Matth. *c. 5. v. 11.* Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, &c. neqe enim, si ἀληθόμενοι. Cato *orat. de Coss. suo,* apud Charis. *lib. 2. Ei rei do operam, ut mihi falsò male dicatur.* vide Philipp. Maced. qid de se, *supr. ad § 11.*

Ὅσις τούτων τι φεύσεται] Ergò & in mente, non in lingva tantùm, mendacium est.

Παῦ· ὃ τοῦτο ὅτι σύ] Flavt. *Trinum. 1. 2.* M. *Omnes bonos bonâsqe accuratè addecet,*
Suspicionem & culpam, ut ab se segregent.
C. *Non potest utrumqe fieri.* M. *Quapropter?* C. *Rogas?*
Nè admittam culpam, ego meo sum promus pectori:
Suspicio est in pectore alieno sita.

Lipsi. *Cent. 1. ep. 77. Qalis sim, in me situm est. qalis audiam, in vano est vulgo.* Erasm. *epist. Innocentiam præstare possum: qid homines de me loqantur, non possum.* vide *l. 11. § 14.*

Τίς ὁ κωλύων] Vid *l. 2. § 9.* & *l. 3. § 12.* & *l. 8. § 32.*

Κρεῖττον μηκέτι ζῆν] Vide *supr. ad § 8.* Τί ἔστ ἔτι ζῆν θέλεις, τοιοῦτος ὤν; Epictet. *l. 3. c. 26.*

Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος] *Neqe enim patitur ratio te nisi talem.* Xyl. *neqe enim rationi consentaneum est, ut vivat, qi talis non sit.* Casaubon. ad verbum, *neqe enim poscit, postulat, exigit ratio,* (ut vivas, scil.) *nisi hujusmodi sis.* Sic Plato *Phileb.* Διαφθεῖρ ἄρα τὸ σῶμα πᾶν ἢ σπουδῇ, ἢ τι τούτων πάσχειν, ἁπλῶς ὁ λόγος αἱρεῖ. *Ratio non poscit,* vel *non patitur* etiam. Epictet. *lib. 1. c. 29.* Μέχρι τίνος μένεις ἐν ὁ λόγος αἱρῇ σωθῆναί με τῷ σώματι· ὅταν ᾖ μὴ αἱρῇ, ἄπιθι καὶ σῶσον αὐτόν. *Quousqe ista perpetieris? qamdiu me corpusculo huic conversari ratio exegerit. Ubi autem hoc ratio non exegerit amplius, tollite illud sultis à me.* vide *ad l. 4. § 24.*

§ 33. Τί δέ τὸ ὅτι ταύτης τῆς ὕλης] vide *ad l. 9. § 27.* & *supr. § 11, 12, 31.* & *l. 12. § 1.*

Οὐ φεύγεσθαι φασὶν γένων] Ità *l. 9. § 26.* δολεία γενόντων.

Ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν] Ità *lib. 8. § 26.* εὐφροσύνην. & *l. 11. § 16.* χαρὰν. & *l. 3. § 6.* ὑπόλαυσιν. *Psal. 112. v. 1. Beatus vir qi deum timet, delectatur in præceptis ejus.* exeqendis, scil. D. Christus; *Mihi cibus & potus est, voluntatem paternam exeqi.* Joan. *c. 4. v. 34.* & Job *c. 23. v. 12. Non recessi à mandatis ejus: verba oris illius demenso meo præstuli.* Scitum, tritúmqe est Laconis illud, qi interrogatus, τί παρέχει παιδαγωγῶν, *qidnam institutione puerorum suâ præstaret;* respondit, τὰ καλὰ τοῖς παισὶν ἡδέα ποιῶ. *Facio ut honesta illis jucunda fiant.* Plut. *virt. doctr.* sive, ut idem, *de virt. mor.* ὅτι ποιήσει τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἥδεσθαι, καὶ ἀχθεσθαι τοῖς αἰσχροῖς· *facturum se, ut honestis delectentur, turpia verò exosa habeant.* ὃ μεῖζον ἢ λέγειν, ἢ καλλίον, *qo nihil majus melius ve, sive præstantius:* inqit ille. Liban. *orat. 11.* de Antiochenis suis, ἡδονὴν, ἣ μόχθον, τὸ τῆς οἰκείας σπουδάζειν πόλεως ἀντὶ τοῦ μὴ ἀπαλλαγὴ πόνων ἢ λῆξαι, τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ μένειν ἀγαπήσαντες.

Παντάχοῦ ὃ ἔξεστι] Vide *ad lib. 5. § 16.* & *lib. 12. § 1.* Senec. *epist. 28. Qid tam turbidum fieri potest qàm forum? ibi qoqe licet qietè vivere, si necesse sit.*

Τῷ μὲν ἓν κυλίνδρῳ] Vide *l. 8. § 57, 60.*

Ὅσα

Ὅσα ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου λοιπεῖται] vide *supra* § 2. & *l.* 6. § 14.

Νῆς ἢ κὴ λόγες] vide *l.* 8. § 32, 41.

Τῷ σωματικῷ τῷ νεκρῷ] vide *l.* 4. § 45.

Οὐδὲ πιεῖ κρανὸν] vide *l.* 4. § 7. & *l.* 9. § 41.

Κρείττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος] Malis externis melior fit homo. qia sunt ἀρεταὶ καὶ λόγοι γυμνάσματα. *supr.* § 30. Gregor. Naz. *adv. Julian. orat.* 1. φιλεῖ γὰρ τὰ γενναῖα φρονήματα πρὸς τὸ βέλτιον κρατῆσαι παθημάτων ῥᾳδίως κᾀδόξῃ φλὸξ ὑπὸ ἀνέμου ῥιπιζομένη, τοσούτῳ μᾶλλον ἀναστρέφεται, ὅσῳ ἂν σφοδρότερον καταπνέηται. Qod Naso *amor. l.* 1. *eleg.* 1.

Vidi ego jactatas mota face crescere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.

Et mox: οἱ δογματικοὶ τιμιώτερον τὸν χειστιανισμὸν πεποιήκασι θεῖον ἢ ἀθανάτερον, ῥώσαντες τὰς ψυχὰς εἰς ὑπόστασιν, καὶ ὥσπερ σίδηρον θερμὸν ὕδατι, τοῖς κινδύνοις σκληράσαντες. Idémque *orat.* 28. ἔστι τι μύθου φυτὸν, ὃ θάλλει τεμνόμενον, καὶ πρὸς τὸν σίδηρον ἀγωνίζεται, καὶ εἰ δεῖ παραδόξως εἰπεῖν περὶ παραδόξου πράγματος, θανάτῳ, καὶ τομῇ φύεται, καὶ αὔξεται δρεπανούσῃ. τοιοῦτόν τι ἡ φιλοσοφία. Qod Flaccus *carm. l.* 4. *ode* 4.

Duris ut ilex tunsa bipennibus,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animámque ferro.

Et Epictet. *enchir. c.* 24. ὅ,τι γὰρ ἂν τούτων ὑποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοί ὄζειν ὠφεληθυῖαι ὑπὸ αὐτοῦ. & *l.* 3. *c.* 20. Καὶ ὑπὸ νόσου ὄζειν ὠφεληθῆναι· (ità Antigonus, qi à morbo revalescens, ἔλεγεν· inquit: ὑπέμεινε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος ἃ μέλλα φρονεῖν, ὡς ὄντας θνητούς. Plut. *Apoph.*) ἔστιν ὑπὸ πτώσεως· ἔστιν ὑπὸ θανάτε. Hinc professiones illæ de se Davidicæ, *Psal.* 119. *v.* 67, 71. Hinc *catino*, in qo avrum argentúmqe expurgari solet, piorum perpessiones atqe ærumnæ conferuntur. *Psal.* 66. *v.* 10, Esaiæ *cap.* 1. *v.* 25, &c. 48. *v.* 10. Job. *c.* 23. *v.* 10. Dan. *c.* 11. *v.* 35. Malac. *c.* 3. *v.* 23. *ad Rom. c.* 5. *v.* 2, 3, 4. Jacob. *c.* 1. *v.* 2, 3. Petr. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Avtor *Sap. Solom. c.* 3. *v.* 6. Jasoni Siracid. *c.* 2. *v.* 4. Sed & avtor *ad Ebr. cap.* 12. *v.* 11. καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. vide *l.* 7. § 58.

Ἐπανειτάτερος] vide *l.* 5. § 15.

Τὸν φύσει πολίτην ἥδιον βλάπτει] vide *ad l.* 5. § 22. & *supr.* § 6.

Τῶν καλαμίνων ἐκλειπεμάτων] ἐκλείμματα, συμφορᾶι, δυσχίαι. Svidas: apud qem ἐκλείμασι perperam legitur pro ἐκλείμμασι, cùm in vocabulo ipso, qod literarum series docet, tum & in scriptoris nescio cujus verbis his *ibidem* adductis, διὰ τοῦτο δοκεῖ μοι μάλιστα πεπεισθεῖν τοῖς ἐκλείμασι, διὰ τὸ πάντων βύλεσθαι τοχάζεσθαι καὶ μεθέζεσθαι εἰς διάφορα. à verbo ἐκλείπειν. unde mox apud eundem, συμπάρεστιν τῇ τῆς ἀκλειπτόνων ὑπεροδυνίᾳ. & Diodor. *l.* 16. De Philippo bello superatis insulante; ὑβρίζων διὰ λόγων τοὺς τῆς ἐκλειπόντων δυσχίας. & de Thebis à Macedonibus direptis; ἐν ἦν, ὅστις ἰδών, ἐπ' ἄν, ἠλέησε τὴς τύχας τῆς ἐκλειπόντων. & mox: τὴν ἱστίαν ἔχθεσαν ἐν τοῖς τῆς ἐπιγινομένοις ἀκλειπήμασιν ἐκαπεδείκνυτο.

§ 34. Τῷ διδεγμένῳ ὑπὸ τῆς ἀληθῶν δογμάτων] Ità Basil. at Lugd. διδεγμένῳ. Xyl. *qi mersus est à veris dogmatibus. tanqam qi à cæno rubivo*, &c. inqit M. Cas. Verùm ego ista concoqere non possum. Lego igitur, τῷ διδόμῳ, ei qi veris dogmatibus imbutus est. Sicut βεβαμμένον dixerat, *l.* 3. § 4. atqe eodem sensu Plato dixit, *de leg. lib.* 4. ἵνα διὰ σοποιὸς αὐτῷ ἡ δόξα γίγνοιτο ἀεὶ δεινῶν τε καὶ ἀεὶ ἄλλων.

Ἀρκεῖ καὶ τὸ βραχύτατον] Hoc est qod vulgò dicitur; *verbum*, sive, ut Terent. exulit, *Phorm.* 3. 3. *Dictum sapienti sat est.* Maxim. Tyr. *dissert.* 27. Ὥσπερ γὰρ ἐπὶ μακρῶν καὶ λεπτῶν δρόμων, ὁ τὸν σύρακα κινήσας, παρέπεμψε τῷ κίνησιν καὶ παντὸς τοῦ δρόμου μέχρι τῆς ἀκμῆς· καὶ ὥσπερ ἐπὶ μαχῶν καὶ διατεταμένων κάλων, ὁ διασείσας τὴν ἀρχὴν, παρεδίδωσι τῷ κίνησιν τῷ ὅλῳ, βαδίζουσαν ἐπὶ τὸ πέρας· οὕτω καὶ τῷ τῷ βραχείας ἀρχῆς δεῖ πρὸς ἔννοιαν τῆς μεγαλείων ὅλων· ὁ μὲν δὴ ἓν παροιμίας ἀνὴρ, καὶ πρὸς ἀρετὴν εὐφρομώτατος, αὐτός τε παρ' αὐτῷ τὴν ἀρχὴν λαβὼν, πορεύεται, καὶ ἐφοδεύει, καὶ ξυλλαμβάνει, καὶ ἀναπαμπάζεται τῇ μνήμῃ τὰ νῦ δεόμενα. Joan. Lencicus in *præfat. ad observat. polit.* Ut *semen*, *quamvis sit exiguum*, *cùm occupavit idoneum locum*, *vires suas explicat*, & *ex minimo in maximos actus diffunditur*: *sic tametsi pauca sunt & angusta qæ dicuntur*, *tamen si illa animus bene cultus exceperit*, *radices agunt*, *exurgántqe altiùs*, & *undeqaqe se expandunt.*

Φύλλα τὰ μὲν] Ista non integra, sed concisa; nec tam versus ipsos, qàm versuum ἀπαρασμάτια duo, repræsentat hîc editio Lugdunensis; & in versione sua reddidit Xylander; cùm in Marci contexu tamen integros exhibuisset: nempe,

Φύλλα τὰ μὲν τ' ἀνεμῶ χαμάδις χέει. —

Et, Ὡς ἀνδρῶν γενεή. —

Nec est ab vero simile, Marcum ista duntaxat, posuisse, qia τὸ βραχύτατον priùs dixerat; alium aliqem, Xylandrum forsan ipsum, reliqa suppleviſſe. Sunt avtem Homeri ex *Il.* ζ. *v.* 147. unde & primum imaginis istius, pulcherrimæ sanè, libet adjicere versiculum,

Ὅτε φύλλων γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Lavdatum à Zenone apud Laërt. *l.* 7. à Pyrrhone *ibid. l.* 9. à Strabone *l.* 14. à Schol. Apollon. *ad l.* 1. à Plutarcho *ad Apollon.* & *de tard. num. vindict.* qi & subjungit, φύλλοις εἰκάζει τὸν βίον, ἀπαμαυρουμένοις παντὶ πάσῃ, καὶ φθίνουσιν ἐν ὀλίγῳ. à Luciano in *speculantib.* à Simonide (referente Stobæo

bxo *tom.* 2. *tit.* 98) qi & ὧν τόδε χλωρὸν dixiſſe Chium Poetam aſſerit, ſed quod pavci admodum ſeriò cogitant. à Clemente *ſtrom. l.* 6. qi Homerum contendit & iſta, & illa, *Il. φ. v.* 464.

——Βροτῶν ὅτινα πολεμίζω
Δειλῶν, οἳ φύλλοισιν ἐοικότες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαφλεγέος τελέθοντ' ἀρίμης καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ θρῴσκουσιν ἀκήριοι.——

à Muſæo acceptiſſe; qi eadem prior ſic extulerat.

Ὡς δ' αὔτως καὶ φύλλα φύει ζείδωρος ἀρουρα·
Ἄλλα μὲν ἐν μελίῃσιν ὑποφθίνει, ἄλλα δὲ φύει.
Ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπων γενεὴ καὶ φῦλον ἐλάσσει.

ubi obſervanda παρομοιασία in φύλλον & φῦλον. eiſdem gemina ferè habet & Mimnermus apud Stob. icidem.

Ἡμεῖς δ' ἴσάτε φύλλα φύει πολυανθεμος ὥρη
Ἔαρος, ὅτ' αἶψ' αὐγὴ αὔξεται ἠελίου·
Τοῖς ἴκελοι, πίχυιον ὅσ' ἤρονον ἄνθεσιν ἥδη
Τερπόμεθα, θεῶν εἰδότες οὔτε κακὸν
Οὔτ' ἀγαθόν· κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι,
Ἡ μὲν ὕχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου,
Ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο. &c.

ubi verſu 2. pro αἶψ Andr. Schott. *obſerv. l.* 2. *c.* 52: ἀφ legi vult, ut de Solis recurſu qi ab hyeme vere fit, intelligatur. ego qarto pro ἔαρος θεῶν, qod nec locum hîc habet, & metrum corrumpit, ἐφῶν legerim, ut infantiæ puerilia{que} tempora reſpiciantur, qibus boni maliq{ue} diſcrimen vix innoteſcit. unde his hominem, ὡς ῥοιὸν π, μὴ φρονεῖν ait Æſchylus *Inferiis* ſenſu carere, Plin. *l.* 7. *c.* 52. *teneros, rudes, inutiles annos*, appellat Senec. *epiſt.* 99. & Ariſtophanes apud Clem. *ſtrom. l.* 5.

Ἄνδρες ἀμαυρόβιοι, φύλλων γενεὴν ἀφομοιοι.

Plut. adv. Epicur. Τὸ δὲ ἰφήμερα καλεῖν καὶ ἀβέβαια καὶ ἀσταθμήτα, φύλλοις τε γινομένοις ὅτως ἄρα καὶ φθίνουσιν εἰκάζειν τὸν βίον, τί παρέχεται ἄλλο τοῖς πασιτῶν, ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ὑπήκοον καὶ πολυδιαίτητος καὶ νοσῶδες; Qin & Jaſon Sirachd. *ſap. c.* 14. *v.* 19. Ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρῳ θαλερῷ, τὸ μὲν κατεβάλλει, ἄλλο δὲ φύει ὅτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ὁ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. Nec eſt huic abſimile, qod Doctores Talmudici in עירובין ſive *Miſtorum tractatu*. בני האדם דומים לעשבי השדה הללן נובלין והללו נובלין *Filii hominum ſimiles ſunt herbis agri; earum aliæ florent, aliæ marceſcunt.* Auguſt. in *Pſalm.* 101. *conc.* 2. ubi adduxerat Solomonis illud ex *Eccleſ. c.* 1. *v.* 4. *Generatio vadit una, venit altera. Videtis generationes hominum ſic eſſe in terra, tanqam in arbore folia; ſed in arbore olivæ, vel lauri, vel cujuſcunqe alterius, qæ toto tempore fronde veſtita eſt. Sic tanqam folia, genus humanum terra portat. plena eſt hominibus, ſed cùm aliis morientibus, alii naſcendo ſuccedunt. Semper enim arbor illâ veſte viridi ornata eſt. Sed ſubter arentes qàm multæ calces aridæ folia.* Vide Elaccum *ad lib.* 4. § 35. Ab hominibus ad montes etiam tranſtulit Philo *de mundo*. ὅτι δένδρων ἄδην αἱ φύσεις ὄρη ὁρῶν διαφέρουσιν· ἀλλὰ καθάπερ ἐκεῖνα, καιρῶν καὶ πνοῶν φυλλορροεῖ, καιρὸς ἡ πάλιν ἀνιεῖται· διὸ καὶ τὸ πυκνὸν ἔν ἐφύτευται, φύλλα, τὰ μὲν τ' &c. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ ὄρων, τὰ μὲν ἀπ[illegible] στευ, τὰ δὲ πεφύτευται. Cæterùm dicto Homerico illo Stratonicus pro more ſuo jocularitr eſt abuſus. cùm enim Cavnum (Cariæ id opidum eſt) appulſus, incolas à loci inſalubritate vultu pallido admodum lividóve incedere pleroſq{ue} conſpiceret, poeticum illud protuliſſe fertur,

Οἵη περ φύλλων γενεή, τίνη δὲ καὶ ἀνδρῶν.

reprehenſus verò, qaſi locum inſalubritatis notâſſet, ſcommate etiam acerbiore adjecto perſtringens, Μή ποτ', inqit, διαῤῥῆσαι μ' ἂν λέγειν νοσερόν, ὅπως καὶ οἱ νεκροὶ περιπατῶσι; An ego ſuſtinerem, inqit, *civitatem morbidam, aut inſalubrem dicere, in qa mortui qoqe ambulent?* Refert Strabo. *l.* 14.

Φυλλάεια δὴ καὶ τὰ τηνία σα] Hinc Epictetus, δύσφημον exiſtimanti de puerulo dicere, Ἄωρον ἀποθανῆ, *cras forſitan morietur*; Λέγε δύσφημον εἶ καὶ τὸ φυλλορροεῖν. vide *ad l.* 11. § 33, 34. & apud nos in patria lingua, *infantes floſculos* eſſe, vulgari diverbio dicitur. Cæterùm qo modo φυλλάεια Marcus iſtîc, ità βολβάεια ἢ κοχλίδια *uxorem liberóſq{ue}* dixit Epictetus *enchirid. c.* 12. vel 7. potiùs. Lucian. in ſpeculant. Ἐκεῖνος μὲν ὁ χαίρων, ὅτι ἄῤῥενα παῖδα ἔτεκεν αὐτῷ ἡ γυνὴ, καὶ φίλος διὰ τοῦτο ἑστῶν, καὶ τὸ γύνομα τῷ παιδὸς τιθέμενος, εἰ ἐπίσατο, ὡς ἐπλήτης γενόμενος ὁ παῖς τιθήξεται, ἆρα ἂν σοι δοκῇ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γενομένῳ; ἀλλὰ τὸ δίκαιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ὁπὸ τοῦ παιδὸς ἑαυτὸν ὁρᾷ, τὸν τοῦ ἀθλητοῦ πατέρα, τοῦ Ὀλυμπιονικήσοντος· τὸν γείτονα δὲ, τὸν ἐπιτρέχοντα τὸ παιδίον ἐχ ὁρᾷ, ἐδὲ ὅλδεν, ἀφ' ὅσας αὐτῷ κρόκης ἐμπέμπτο. Senec. *ad Marc. c.* 9. *Tot præter domum noſtram ducuntur exeqiæ; de morte non cogitamus: tot acerba funera; nos togam noſtrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis ſucceſſionem animo agitamus. tot divitum ſubita paupertas in oculos incidit: & nobis nunqam in mentem venit, noſtras qoqe eqè in lubrico poſitas. Acerba* cùm dixit, *poma* alludebat, qibus poeta ignobilis in fictitio *Hadriani & Epicteti colloqio*, prout *foliis* Homerus & ex Homero Marcus iſtîc, nos contulit *diſticho illo*;

Poma ut in arboribus pendent; ſic corpora noſtra,
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀπωρίζα] ἀνθρώπια ſcil. ut *l.* 9. § 29. ἀνθρώπια μυξῶν μεστά.

Σὺ πάντα ὡς αἰώνια ὑπόμβα] Senec. *epiſt.* 120. *At nos corpus tam putre ſortiti, nihilominus æterna proponimus, & qantum poteſt ætas humana patendi, tantum ſpe occupamus, nullâ contenti pecuniâ, nullâ potentiâ. nihil ſatis eſt morituris, imò*

mori-

morientibus. quotidie enim propiùs ab ultimo ſtamus, & illò unde nobis cadendum eſt omnis hora impellit.

Μικρὸν γὰ καταμύσεις] *Paulò pòſt morieris.* καταμύειν, *connivere, oculos claudere,* pro, *mori.* qia moribundis viſus deficit, mortuis oculi clavduntur. intlè formulæ illæ *Il. ε. v.* 82. & alibi freqenter;

——τὸν ἢ κατ' ὄσσε

Ἐλλαβε πορφύρεος θάνατος. —— & *ibid. v.* 47.

——,ὑγερὸς δ' ἄρα μιν σκότος εἷλε.—

Item *Il. π. v.* 350.

——θανάτῳ ἢ μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν

Sed & apud Maron. *Æn. l.* 10.

——*letho cancntia lumina ſolvit.*

&, *Olli dura quies oculos, & ferreus urget*
Somnus; in æternam clavduntur lumina noctem.

Contrà, βλέπειν, ſive, *videre,* pro *vivere;* & βλέποντες *videntes,* pro, *viventibus.* Evripid. *Troad.*

Οὐ ταυτὸν, ὦ παῖ, τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
Τῷ μὲν γὰ ὕδωρ, τῷ δ' ἐνεισιν ἐλπίδες.

qod Theocrit. *idyll.* 4.

Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν· ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.

Idem *Iphigen. Tauric.*

Θανόντα μᾶλλον ἢ βλέποντ' ἔξω φίλων.

Qod idem alibi:

Οὐκ ἂν φοβοῖμι καί πο ἄλυπον φίλον.

&, ἥλιον ὁρᾶν, φῶς ὁρᾶν, pro eodem. Evripid. *Troad.*

——ἄρα μοι αὐλιον λιμένος.

& *Ione:* Ἥδιον ἂν θανοίμην, ἢ δ' ὁρᾶν φάος.

Syntaxis inſolens, ſed qalis illa (ut obiter adnotem) *Herc. fur.*

Παραινέσαιμ' ἂν μᾶλλον, ἢ πάσχειν κακῶς.

Idem. *Iph. Taur.*

Ὃν ὄφελ' ἥδιον ἢ μὲ φῶς ὁρᾶν θέλω.

&, Αἰσχρὸν θανόντος σε βλέπειν ἡμᾶς φάος. Itémqe, *Alceſt.*

Χαίρεις ὁρῶν φῶς; πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;

Cui ſubjungit Epictet. *l.* 2. *c.* 22.

Θέλεις βλέπειν φῶς; πατέρα δ' οὐ θέλειν δοκεῖς;

Ità Naſo, *triſt. l.* 5. *eleg.* 4.

Sive diem videat, ſive tegatur humo.

§ 35. Τὰ χλωρὰ θέλω] viridia enim oculis grata ſunt, viſúmqe reficiunt. Plut. *de tranqill.* τὰς ὄψεις ὑσὸ τῆς ἄγαν λαμπρῶν πεπωκυίας, ταῖς ἀνθηραῖς καὶ ποάδεσι χρείαις παρηγορῶμεν. Et Baſil. Cæſ. *ep.* 5. Τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐπειδάν ποτε συντόνως τὰ λαμπρὰ καταβλήθωσι, φέρει τινὰ ῥᾳστώνην πρὸς τὰ κυανὰ καὶ χλοάζοντα τῆς χρωμάτων ἐπανελθεῖν. Plut. idem *de amor. frat.* Ὀφθαλμιῶντες διόμεθα δεῖν ἀποφέρειν, ὅτι τὰ μὴ ποιώδη πλήττει μηδ' ἀντυπᾶται, τῷ ὄψει.

Καὶ τὸν ὑγιαίνουσα ἀκολω] Ad *aurem* retulit, ſed animi, non corporis, ἀδικῶς & φυσικῶς conſideratam, qod hìc Marcus, de *ſtomacho,* Joannes ὁ Χρυσορρήμων *in Act. Apoſtol. orat.* 55. qo loco lavdans Apoſtoli illa *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 2. Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὔπω γὰ ἠδύνασθε. & *ad Heb. c.* 5. *v.* 11, 12. Γάλακτος ἐς χρείαν κατέστητε, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς· ἐπεὶ καθεφῆς γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. Sed & avditorum Chriſti illud, Joan. *c.* 6. 60. Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; qibus adjici poterant, cùm Chriſti ipſius ad ſuos illa. Joan. *c.* 16. *v.* 12. Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν· ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. tum & Apoſtol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 3. iſta, τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, κνηθόμενοι τὰς ἀκοάς. qanqam in illis avris infirmior, in iſtis inqinatior notari videtur. Ἔστι γὰ, inqit, ἕστιν ἀδύνατα καὶ ἀκοῆς· καθάπο γὰ σῶμα χόος, οὐκ ἂν λάξατο ὑγιεινὰ σιτία καὶ δυσκατέργαστα, ἀδυνατοῦν ὅτω καὶ ψυχὴ ὀγκωθεῖσα, καὶ φλεγμαίνουσα, ἄτοπος γενομένη καὶ ἐκλυθεῖσα, οὐκ ἂν δύναιθείη δέξασθαι τὸν πνευματικὸν λόγον· ἀν ἢ ἰσχυρὰ καὶ ὑγιεινὴ, πάντα ῥᾳδίως, πάντα εὐκόλως. Eódem retulit & Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 4. *Sicus infans ſolidi ac fortis cibi capere vim non poteſt, ob ſtomachi teneritudinem, ſed liqore lactis ac mollitudine alitur, donec firmatis viribus veſci fortioribus poſſit: ità & huic, oportebat, qia nondum poterat capere divina, priùs humana teſtimonia offerri.*

Τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα πρόσφορα ὁμοίως ἔχειν] vide *ſupra* § 31. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 4. Μὴ γίνου δυσάρεστος, μηδὲ κακοστόμαχος πρὸς τὰ γινόμενα. Plut. *de tranqill.* ex Evrip. *Oreſt.*

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἀσθενείας ὕπο,
καὶ γὰ ἡ γυνὴ λυπεῖ, καὶ τὸν ἰατρὸν αἰτοῦντα
καὶ δυσχεραίνουσι τὸ κλινίδιον,
φίλων δ' ὅ,τ' ἐλθὼν * λυπρός, * λυπρὸς
ὅ,τ' ἀπιὼν βαρύς,

Ὡς ὁ Ἴων φησὶν· εἶτα τῆς νόσου διαλυθείσης, καὶ κράσιμος ἑτέρας γενομένης, ἦλθεν ἡ ὑγιεία φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ πρακτικῆ· ὁ γὰ χθὲς ὠὰ καὶ ἁμύλια καὶ * σκιτάνειον [σίπυον H. Steph.] ἄρτος ἀπίων, τήμερον αὐτόπυρον ἐν ἐλαίᾳ ἢ καρδαμώμῳ σιτεῖται πρεσβιλαῖς καὶ σεσύμοις. Nec multò póſt: Ἐν τῷ πυρέτειν πικρὰ πάντα καὶ ἀηδῆ φαίνεται γενομένοις· ἀλλ' ὅταν ἰδιώτῃ ἑτέρᾳ τὰ αὐτὰ προφερομένῳ καὶ μὴ δυσχεραίνοντι, ἐκεῖνο τὸ σίπυον, ὅτι τὸ ποτὲν, ἀλλ' οὗτοι αἰτιώμεθα καὶ τὸν νόσον· ὅτω καὶ τοῖς πράγμασι πασοῦμεθα μεμφόμενοι καὶ δυσχεραίνοντες, ἂν ἕτερος τὰ αὐτὰ προσδεχόμενος ἀλύπως καὶ ἱλαρῶς ὁρῶμεν. Idem *de utilit. ex inimic.* Ὥσπο γὰ τὰ ῥάμνα λέα τοῖς σωμάτοις καὶ ὑγιεινότατα ὄφις ἐσθίει καθαίρεται καὶ σκορπίος ἔστι ἢ ἃ καὶ λίθους καὶ ὄρεσι φεύγεται, μεταβάλλει ἢ δι' ἐντασίαν καὶ διαμόσιμα ἀνάμαλ· οἱ ἢ σικχοὶ καὶ νοσώδεις ἄρτου καὶ οἴνου προφερομένου ναυτιῶσιν· ὧν οἱ μὲν ἀνίστοι καὶ τοῖς φιλίας διαφθείρουσιν, οἱ ἢ φεύγουσι καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἀμελῶς χρῶνται διαίτῃσι. Accedit

huc

huc, qod de Tantalo Pindarus, *Olymp. od. 1.* Ἀλλὰ γὰρ καλαπύξαι μέγαν ἄλγον ἐκ εὐωπᾶν· κόρῳ δ' ἔλεν ἄτας ὑπέρπλοον.

Ὀφθαλμὸς ὅζι] *oculus est.* i. e. instar oculi, vel sicut oculus. Sic Flaccus *l. 1. epist. 2.*

——*qi rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus exspectans, dum defluat amnis. --

i. e. instar rustici expectantis. & in *arte:*

Nec verbum verbo curabit reddere, fidus
Interpres.—— i. e. instar fidi interpretis.

§ 36. Ἀναπνεύσω μήπ ποτε ὑπὸ τύτε τοῦ παιδαγωγῦ] forsan ἀναπνεύσωμέν ποτε. *respirabimus aliqando.* vel, ut scripturæ receptæ nec literulam mutemus, ἀναπνεύσωμεν, *respiremus.* qia seqitur ἀκμῆ. nè τὸ μὴ illud sit superfluum. Festivè Annibal, referente Plutarcho, τὸν μὲν Φάβιον, ὡς παιδαγωγὸν, φοβεῖσθαι τὸν δὲ Μάρκελλον, ὡς κατάγνιστὸν. ὑφ' ἕ μὲν γὰρ κωλύεσθαι κακόν τι ποιεῖν· ὑφ' ἕ δ' καὶ πάσχειν. Vide nostrum *supra l. 5. § 9.* De Henrico 5. Imp. Lambertus Schafnaburg. *Is* (Herimannus Archiep. Colon.) *ubi se in sua recepit; Rex tanqam severissimo pædagogo liberatus, statim in omnia flagitiorum genera præcipitem se dedit.* De Avreliano Vopiscus: *Senatus mortem ejus graviter tulit: graviùs tamen Populus Romanus, qi vulgò dicebat, Aurelianum pædagogum esse Senatorum.*

Ἡσυχῇ καλαγνώσκει ἡμῶν] Avtor *sap. Solom. c. 2. v. 14, 15.* Ἐλέγχετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐνοικᾶν καὶ ἐκαστέτων τοῖς ἔργοις ἡμῶν· βαρὺς ὅζιν ἡμῖν καὶ ὁλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτῦ. Isidor. Pel. *l. 2. ep. 50.* Ἔλεγχον τῆ οἰκείᾳ εἰς τὸν ἐκείνων πολιτείαν ἡγοῦνται. & *l. 4. ep. 210.* ἔλεγχον ἡγοῦνται τὴν σφῶν κακίας τὰς τὴν πόλας ἀρετάς. Itaqe qod idem *l. 3. ep. 211.* Παντὶ τρόπῳ οἱ ἀεισεὶ περὶ τὴν φαύλων μισοῦνται. Dion Pruſ. *orat. 72.* Οὐ δυνάσται ἡδέως ὁρᾶν τὸν εὐλογίαν φῶς ὄχλας, ὅτι νυθετήσειν καὶ ἐξελέγξειν παρεσκευασμένος λογίζον), ἀλλὰ σκοτεινὸν καὶ διαμάχεσθαι. ὥσπερ ὑδὲ οἱ παῖδες ἡδέως ὁρᾶν δυνάσται, ἐς ἂν * ἴσωσι [* ἴδωσι *f.*] παιδαγωγῦ ὄχλα ἔχοντα, καὶ παρεσκευασμένον ὅτως ὡς ἐπιπλήξοντας δίκην καὶ μὴ ἐπιτρέψοντας ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ ἡδυμεῖν. Cyprian. *epist. ad Donat.* Malos qisqis non imitatur, offendit. &, castigare videtur, qicunqe dissentit. Lactant. *instit. l. 5. c. 9.* Petron. *satyr.* Non dubiè ità est. Si qis vitiorum omnium inimicus rectum iter vitæ insistere cœpit, primùm propter morum differentiam odium habet. qis enim potest probare diversa? deinde qi solas extruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, qàm qod ipsi tenent.

Ἐκ τύτου βίου ἀπέρχομαι] vide *ad l. 9. § 3.*

Μὴ ἀποσπάσθω] Non avulsum vitæ. Senec. *epist. 30.*

Ὥσπερ ὅτι τῶ εὐδαιμόντος] De Avgusto. *Sveton. l. 2. c. 99.* Sortitus est exitum facilem, & qalem semper optaverat. nam ferè qoties audisset citò ac nullo cruciatu defunctum qempiam, sibi & suis εὐθανασίαν similem (*hoc enim & verbo uti solebat*) precabatur. Sortitus exitum facilem. hoc est, εὐθανατήσαντα. cui contrarium est τὸ δυσθανατεῖν, qod est apud Hippocratem, ut declarat Galenus, τὸ βεβιῶσθαι καὶ σωὶ ὀδωίν ἀνήκεσθαι· & τὸ ψυχομαχεῖν apud avtorem *qæstionum* sub nomine Athanasii *ad Antiochum.* Casavb. *ad Svet.*

Εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τῆ σώμαΘ ἐξειλεῖται] Ità *l. 9. § 3.* τὸ ψυχάριον τοῦ ἑλύτρου τύτου ἐκπεσεῖται.

Σωῖναι καὶ σωάχρινεν] Ità Epicharmus *ad l. 7. § 50.* Σωαχεῖσθαι. Tertull. *de resurrect. c. 14. totum porrò hominem ex utriusqe substantiæ concretione parere.* vide *l. 7. § 67.*

Ἀλλὰ νῦν διαμένει] vide *l. 8. § 18* Carneades moribundus; Ἡ συσήσασα φύσις καὶ διαλύσει. Lact. *l. 5.*

Οὐ μὲ ἀνθελκόμεΘ] qod priùs ἀποσπώμεΘ. vide *l. 3. § 5.*

§ 37. ΟὗΘ τῶτο ἐπὶ τίνα φέρει] vide *ad l. 2. § 16. & l. 11. § 21.* Casavb. *ad Pers. sat. 3. Scopus est qi petitur; sagittæ & tela sunt actiones vitæ.* Philo Jud. *de confus. lingu.* Πλῆτον ἢ δόξαν ἕκαστος αὑτῷ σκοπὸν προβεβλημέΘ, ἐπὶ τύτον ὥσπερ βέλη, τὰς τοῦ βίου πράξεις ἀπάσας ἀφῆσι.

Σεαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε] de Socrate Epictet. *l. 2. c. 1.* ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξέταζε. Ità Sophon. *c. 2. v. 1. Excutite vos, excutite vos, inqam.* sive ut R. Camius explicat, *Inquirite in vosmetipsos, tum in alios.* Jerem. *Thren. c. 3. v. 40. Scrutemur & excutiamus vias nostras.* Paulus *ad Cor. ep. 2. c. 13. v. 5.* Ἑαυτὸν πειράζετε· ἑαυτὸν δοκιμάζετε. & *ep. 1. c. 11. v. 28.* Δοκιμαζέτω ἢ ἄνθρωπΘ ἑαυτόν. & *ad Gal. c. 6. v. 4.* Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστΘ. Gregor. Naz. in *Iamb.*

Σαυτὸν δ' ἐρώνα πρῶτον, ἢ τὰ σῆ πόλας·

Τὸ μὲ γὰρ αὐτὸς κερδανεῖς, τὸ δ' ὀ πόλας. Gregor. Rom. *in Job. l. 14. c. 15. Ordo erectionis in bono, ut primùm contra nos, tum contra alios erigamur.* Sen *ep. 66. Me priùs scrutor; deinde hunc mundum.* Spectat huc Heracliti illud, qi interrogatus, qid ageret, respondit, ἐδιζησάμην ἐμαυτόν· *meipsum exqirebam* i. e. excutiebam. Refert Plutarch. *adv. Colot.* & Julian *de cynism. orat 1.* Laërt. etiam *l. 9.* sed qem Philosophi mentem non assecutum, docet Casavb. *in not* Cæterùm hos ille cum pavcis. Persius *sat. 4.*

Ut nemo in sese tentat descendere, nemo?
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

§ 38. Τὸ νεκρασαῦν ὅζιν ἐκεῖνο] de vocabulo isto vide sis *ad l. 2. § 2. & l. 7. § 3.* Is. Casavb. *ad* illud *Pers. sat. 5. v. 129.*

——sed si intus & in jecore ægro
Nascuntur domini.-- &c.

si

Si exteriorem dominum non habes, interiorem verò circumfers, non unum ſed plures, quâ fronte liberum te dices? hi ſunt domini, qi domi naſcuntur, & nervos intus agitant. ait Marcus ſanè quàm ἐμφατικώτατα, illud occultum quod intus nos movet, id eſſe ῥητορείαν, ζωὴν, ἄνθρωπον, hoc eſt, quod faciat nos hoc aut illud ſtudiosè proſequi; exempli cauſsâ, eloquentiam, id eſſe per quod vivimus; qia ità vivimus, ut illud eſt, quod nos impellit: libidinosè, ſi libido urget; meticulosè, ſi metus; iracundè ſi ira. denique hic velut alius qidam homo eſt, dominus illius intra quem habitat. hæc mens optimi imperatoris; qi ſic alium hominem intra hominem collocat, ut Perſius ait hîc, intus naſci dominos. idem eſt enim. Hæc ille. Ego tamen Mer. filio potiùs accedo, qi τὸ ἡγεμονικὸν istîc interpretatur *opiniones*, ſive *dogmata in pectore ſive mente dcliteſcentia*, unde non actiones tantùm, ſed & affectiones illæ ortum ſuum habent. hoc enim paſſim inculcat Marcus. τὸ ἡγεμονικὸν ſive mentem illud ipſum eſſe, qod qocunqe velit hominem impellit, qodqe omnem prorſus cuiq; moleſtiam faceſſit. vide *ad l. 7. § 15.* Qanqam conciliari poſſunt iſta, ſi illud adverterimus, Stoicis affectus nihil aliud videri qàm δόξας ψευδεῖς καὶ κενὰς πιθανὰς, ſive *opiniones falſas ac depravatas*, utì ex Chryſippo docet Galenus paſſim. in *libr. de dogmat. Hippocr. ac Plat.* Plut. *de virt. moral.* & Cicer. *Tuſcul. l. 4.* Verùm Marci mentem expreſſit optimè, eâdem planè abuſus imagine, Tertullianus *de anima c. 6.* his verbis: *Anima movet corpus; & conatus ejus extrinſecùs foris parent. ab illa eſt enim impingi, & pedes in inceſſum, & manus in contactum, & oculos in conſpectum, & linguam in effatum, velut figillario motu, ſuperficiem intus agitante.* vide *l. 2. § 3.* Nec abſceſſit longè Varro, qi in *ſatyra*, cui titulus, *Mutuum muli, animam grallatori, corporis artus grallis contulit.* dictionem peſſimè habitam, poſt aliorum conatus havd infelices prorſus, nos ſic reconcinnare tentavimus. *Grallatores qeis gradiuntur, pertica lignea, ab hominis vi, qi inſtat, agitantur. ſic illi animi noſtri ſunt grallæ, crura ac pedes noſtri; ex ſe ἀκίνητοι, ſed ab animo moventur.*

Ἐκεῖνο ἄνθρωπος] vide *lib. 12. § 30. 33.* R. Judas in *Cozrae l. 1. c. 49. Anima revera ipſa eſt homo. illud enim ex Moſe qod nobiſcum loqitur, & intelligit, & dirigit, non eſt lingua, vel cor, vel cerebrum ejus. Verùm iſta ſunt Moſis organa tantùm; anima autem ipſe Moſes eſt.* Philo *de agricult.* Ἄνθρωπος ὁ ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν τίς ἂν εἴη πλὴν ὁ νοῦς; ὃς τὰς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καὶ φυλάττων καὶ θησαυρίζων ὠφελείας ἔνδον καρποῦται. Et *de hared. divin.* Ὥστε ὁ δὴ καθ' ἕκαστον ἡμῶν νοῦς κυρίως καὶ προσηκόντως ἄνθρωπός ἐστι. & Plato *in Alcib. 1.* ἔστι τὸ σῶμα, ἔστι συναμφότερόν ἐστιν ἄνθρωπος. & mox; λείπεται μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἢ ψυχήν. qod ibi fuſiùs differitur. τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. Ariſtot. *ethic. l. 9. c. 4.* Cicer. *ſomn. Scip. mens cujuſque, is eſt qiſque, non ea figura, qæ digito demonſtrari poteſt.* Idem. *Academ. l. 4. Ariſtippus, qaſi animum nullum habeamus, corpus ſolùm tuetur: Zeno, qaſi corporis ſimus expertes, animum ſolùm complectitur.* Macrob. *l. 1. c. 13.* Ergò, *qi videtur, non ipſe verus homo eſt; ſed verus ille eſt, à qo regitur qod videtur.* atqi Tertullianus *de reſurr. c. 33. tam corpus homo, qàm & anima.* Et fidentiùs pavlò ex Moſis verbis *Geneſ. c. 2. v. 7. adv. Marcion. l. 1. c. 24. qid eſt homo aliud qàm caro? Siquidem nomen hominis, materia corporalis, non animalis à creatore ſortita eſt. Et fecit hominem Deus, inqit, limum de terra; non animam; anima enim ab afflatu.*

Μηδέποτε] Annecti poſſunt ſuperioribus iſta: qanqam à Marco, tanqam ſeorſim habita, ponuntur.

Συμφερταλίζω] compoſitum Stoici *commatis* vocabulum ſatis inſolens. *Nè ſolicitus ſis de his.* Caſ. *Nè animo tibi proponas.* Xyl. *nè juxtim cum principali illo contemplare & intuere iſta.* φαντάζεσθαι contemplari. Gregor. Naz. *orat. de bapt. de Deo*; φῶς, ὅσον ἂν καθαιρώμεθα, φανταζόμενον καὶ ὅσον ἂν φανταζώμεθα, ἀγαπώμενον.

Τὸ ἀσυνείδητον ἀγγεῖόν ἐστι] Corpus nimirum, qod & ἀγγεῖον dixit, *l. 3. c. 3.* & τὸ ἀσυνείδητον, *ſuprà § 1. & l. 12. § 2, 3.*

Τὰ ὀργάνια ταῦτα] *inſtrumenta mentis* corporis membra: ea enim eſt, qæ eis omnibus utitur. qâ ratione & ὅπλα eadem dicuntur Apoſtolo *ad Rom. c. 6. v. 13.* vide *ad l. 5. § 21. & l. 7. § 35.* Ità Alex. Aphrodiſſ. *de beatit.* τὸ σῶμα ἡμῶν ὄργανον ὂν ὑπὸ τῆς φύσεως δέδοται πρὸς τὰς κατὰ φύσιν πράξεις. Nemeſ. *de natur. hom. c. 6.* ἡ δύναμις ψυχῆς, τὸ δὲ ὄργανον σώματος. & Gregor. Nyſſ. *de homin. opific. c. 12.* Καθάπερ τι μουσικὸν ὄργανον ἅπαν τὸ σῶμα δεδημιούργηται. Plutarchi nomine avtor *Platonic. qaſt. q. 7.* vult Platoni dicta in *Timæo* ψυχῆς ὄργανα, τὰ περὶ ζώων σώματα· atqe indè animam σώματος φυσικοῦ ὀργανικὴν ἐντελέχειαν finitam Ariſtoteli, *de anim. lib. 2. c. 1.* Plut. ipſe in *ſympoſ.* Ψυχῆς μὲν ὄργανον τὸ σῶμα, θεοῦ δὲ ἡ ψυχή. & *de Pyth. orac.* Σῶμα μὲν ὀργάνοις χρῆται πολλοῖς, αὐτῷ δὲ σώματι ψυχὴ καὶ μέρεσι τοῖς σώματος· ψυχὴ δὲ ὄργανον θεοῦ γίγνεται. Plin. *Hiſt. nat. lib. 11. c. 37. Animo videmus, animo cernimus; oculi, cèu vaſa qædam, viſibilem ejus partem accipiunt, atqe tranſmittunt.* *Ad Perſ. ſat. 3.* Caſavbon. *Stoicorum eſt illud ſcitum,* τὸ ἄνθρωπον ὑποῶδες καὶ πλὴν λογικὴν ζωὴν, σῶμα δὲ χρῆσις ὡς ὄργανον. *qod multis locis illuſtrat Simplicius in enchiridium ſapientiſſimi ſenis.*

Μόνα δὲ διαφέρειν, καθὸν προείρηται] Hoc tantùm, inqit, intereſt inter membra corporis & inſtrumenta externa; qòd *adgnata* ſint illa, iſta non item.

item. contrà, qàm de ſervis Ariſtot. *polit. l. 1. c. 4.* ὁ δ' δοῦλος ὄργανον ἔμψυχον, καὶ μέρος τι τοῦ δεσπότου, οἷον ἔμψυχόν τι τοῦ σώματος, κεχωρισμένον δὲ μέρος. Atqi Simplicius in *præfat. comment. in Epict. enchir.* τὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον, aſſerit, τῷ σώματι, οὐχ ὡς μορίῳ συμφυεῖ, ἀλλ' ὡς ὀργάνῳ χρῆσις. ad qem locum vide ſis qæ in *annot.* Hieron. Volſius adverſus Simplicium differit. Hoc autem argumento etiam, Tertulliano referente, *de reſurr. carn. c. 16.* corpus excuſarum qidam ibant, nè aut reatûs in crimine, aut in judicio ſupplicii cum anima particeps cenſeri deberet. *carnem nihil ſapientem nihil ſentientem per ſemetipſam, non velle, non nolle de ſuo habentem, vice potiùs vaſculi apparere animæ, ut inſtrumentum, non ut miniſterium. itaque animæ ſolius judicium præſidere, qaliter uſa ſit vaſculo carnis: vaſculum verò ipſum non eſſe ſententiæ obnoxium.* verùm iſta ille fuſiſſimè in ſeqentibus refutat; qæ tranſcribere integra moleſtum nimìs foret. inter alia, qod ſuffecerit, hoc præſcribitur: *Ab exemplo vacare diverſitatem rerum. Omne enim vas,* inqit, *vel inſtrumentum aliunde in uſus venit, extranea omnino materia à ſubſtantia hominis: caro autem ab exordio uteri conſata, conformata, congenita animæ, etiam in omni operatione miſcetur illi. nam etſi vas apud Apoſtolum vocatur (ad Theſſ. ep. 1. c. 4. v. 4.) eadem tamen ab eodem homo exterior appellatur: ille ſcil. limus, qi prior titulo hominis inciſus eſt. (Gen. c. 2. v. 7.) non calicis, aut gladii, aut vaſculi ullius. Vas enim capacitatis nomine dicta eſt, qà animam capit & continet. homo verò de communione naturæ, qæ eam non inſtrumentum in operationibus præſtat, ſed miniſterium. ità & miniſterium tenebitur judicio, etſi de ſuo nihil ſapiat; qia portio eſt ejus qæ ſapit, non ſupellex.* Qanqam idem, *de anim. cap. 40. Res eſt caro alterius planè ſubſtantiæ, & alterius conditionis: addicta tamen animæ, ut ſupellex, ut inſtrumentum, in officia vitæ. Neqe enim de proprio ſapit qid, aut ſentit, ad ſuadendam vel imperandam peccatelam. qidni, qæ miniſterium eſt? & miniſterium, non qale ſervus, vel minor amicus, animalia nomina; ſed qale calix, vel qid aliud ejuſmodi corpus, non anima.*

Ad Librum XI.

§ 1. Αὐτῷ ὁρᾷ] Theodoric. de S. Victor. *ad fratr. Mont. Dei. Egregium inſtrumentum corporis eſt oculus, ſi ſicut cætera, ſic videre poſſet ſemetipſum. qod cùm interiori oculo conceſſum ſit: ſi ad exterioris exemplum ſeipſum negligens, vacat circa aliena, etiam cùm vult, ad ſeipſum redire non valet.* Auguſt. *de Trinit. l. 9. c. 3. Mens ipſa ſe novit. neqe enim ut oculus corporis videt alios oculos & ſe non videt; ità mens novit alias mentes, & ignorat ſemetipſam. per oculos enim corporis corpora videmus, qia radios qi per eos emicant, & qicqid cernimus tangunt, refringere & retorqere in ipſos non poſſumus, niſi cùm ſpecula intuemur. mens verò ipſa ſicut corporearum rerum notitias per ſenſus corporis colligit; ſic incorporearum rerum per ſemetipſam: ergò & ſemetipſam per ſemetipſam novit.* Nec adverſatur, qod Baſil. Cæſar. *orat. 3.* τοῦ ὅτι χαλεπώτατόν ἐστιν ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι· ὁ γὰρ μόνον ὁ ὀφθαλμὸς τὰ ἔξω βλέπων, ἐφ' ἑαυτὸν δὲ κλίνεται τὰς ὄψεις· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡμῖν ὁ νοῦς ὀξέως τὸ ἀλλότριον ἁμάρτημα βλέπων, βραδύς ἐστι πρὸς τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα ἐπιγνῶναι. Sed nec qod ex Cicer. *Tuſc. l. 1.* Joan. Sarisber. *Metalog. l. 4. c. 20. Non valet tantum animus ut plenè ſeipſum videat; ſed ut oculus, ſic animus ſe non videns, alia cernit.* Ille enim de tarditate mentis humanæ ad errata ſua advertenda, iſte de plena ac perfecta, qæ revera iſtîc non datur, ſui cognitione loqitur.

Ἑαυτῷ διαθρεῖ] *ſeſe artat*, inqit, & fingit mens. qod de fortuna Plavtus *Capt. 2. 2.*

Fortuna humana fingit artiſque ut lubet.

Non ità ſe corpus. iſtud format & articulatim effingit animæ, non ipſum ſe. Siqidem ut ex Themiſtio *de anim. l. 1.* Jul. Scaliger. *de ſubtil. exerc. 6. § 9. Anima ſui eſt domicilii architecta.* vide *l. 10. § 26.* Verùm de parte animæ principante Marcus iſtîc.

Ἑαυτῷ ὁποίαν ἂν βούληται ποιεῖ] vide *l. 6. § 8. & l. 8. § 55. & l. 10. § 13.*

Τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπᾶται] vide *l. 9. § 9.* Ità Joan. *c. 4. v. 36.* συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον. & ad Rom. *c. 6. v. 22.* ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, καὶ τὸ τέλος ζωὴν αἰώνιον. Epictet. *l. 1. c. 29.* τοῦτον νόμον ὁ θεὸς τέθεικε, εἴ τι ἀγαθὸν θέλεις, παρ' σαυτοῦ λάβε. &, *c. 19.* τὸ ζῶον αὐτῷ ἕνεκα πάντα ποιεῖ· καὶ τὸ λυμεῶν, αὐτὸς ὁ Ζεύς. vide *infr. § 4.*

Τὸ ἀνάλογον ἐπὶ τῆς ζώων] qaſi καρπὸς de animalibus dici inſolens ſit. Verùm Hebræis nihil uſitatius, qàm פְּרִי i. e. καρπὸν שֵׁנֵל *fœtum* animantium atqe adeò hominis etiam nominare. ità

Moſes

Moſes *l.* 5. *c.* 28. *v.* 4. *fructus uteri tui, & fructus jumentorum tuorum.* & Pſalres, *Pſal.* 132. *v.* 11. *ex fructu ventris tui.* Lucæ item *evang. c.* 1. *v.* 42. Eliſabetha Mariæ Θεοφόρῳ, εὐλογητὸς ἡ ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

Οὐχ ὥσπερ ὑπ' ὀρχήστεως] Vide *ad l.* 3. § 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 12. § 36.

Εἰπ ἐγκόψη] *Siqid offendatur*, Xyl. *ſiqid interruperit*, Caſ. meliùs. malim tamen *incidcrit.* ut Flaccus *lib.* 1. *ep.* 14. dixit, *incidere ludum.* & Senec. *ep.* 10. *quam premimus horam, caſus incidit.*

Ἀλλ' ὑπὲ παντὸς μέρους πλῆρες] Senec. *ep.* 61. *Id ago, ut inſtar totius vitæ ſit dies.*

Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά] Vide *lib.* 4. § 29, 49. & *l.* 9. § 42. *in fine.* & *lib.* 10. § 1. hinc Biantis ſapientis illud, cujus Cicero meminit, in *paradox.* 1. *omnia mea mecum porto.* Et Stilponis itidem apud Senecam *epiſt.* 9. & *de conſtant. ſap. c.* 5. (licèt aliter pavlò referant alii. vide *infr ad* § 36.) *omnia mea mecum ſunt.* qò alluſit Senarii illius avtor,

* Σὸ δὲ παρ' αὑτ. — * Ὁ σοφὸς ἐν αὑτῷ φορίσεις τὴν ὑσίαν.

Grot. *Sapiens opes ſecum ipſe circumfert ſuas.*

Et qod de Jobo Avg. *de diverſ.* 12. *omnia perdiderat, & plenus erat.* vide Epictet. ex *lib.* 3. *c.* 24. *ad l.* 10. § 1.

Περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον] Vide *lib.* 7. § 47, 48. vide & Platon. *ibid.* § 35. ex *polit. lib.* 6. Idem in *Theætet.* de philoſopho genuino: Τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια πανταχῆ φέρεται, καθάπερ λέγομεν, τάττε γᾶς ὑπένερθε, καὶ τὰ ἐπουράνια γεωμετροῦσα, ἀστρονομοῦσα τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πᾶσαν πάντη φύσιν ἐρευνωμένη ἕκαστον ὅλη, εἰς τε ἐγγὺς οὐδὲν αὑτῇ συλλογιζομένη. qem Platonis locum lavdat & Porphyr. *de abſtinent. anim. lib.* 1. ſed & Clem. Alex. *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. lib.* 13. *c.* 13. & Theodoret. *therap. lib.* 12. niſi qòd Clem. & Evſeb. pro ἡ δὲ διάνοια πανταχῆ φέρεται, legunt αὐτὸς δὲ πάντα. at Theod. Ἡ δὲ διάνοια πανταχῆ τέτατται. Alluſit eodem, ſed in alio argumento Marcus noſter *lib.* 2. § 13. in eodem planè & Galen. *hortator. c.* 1. Philo Jud. *de monarch.* Τίτων γὰρ (philoſophus loqitur) ὁ λογισμὸς ὑπὸ τῆς γῆς ἄνω μετέωρος ἀρθεὶς αἰθερωθεὶς, καὶ συμπεριπολεῖ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ, ταχεῖ πάντα γλιχόμενος ἰδεῖν. Idémqe *de malor. inſid.* Πῶς ἂν ὄντα φύσει μόνον ἅμα καὶ ἀποδημεῖν δύναται; ἢ καὶ τὰ ἐνταῦθα καὶ τὰ ἑτέρωθι καθορᾷν; ἢ θάλατταν μὲν περιπλεῖν, ἅπασαν γῆν ὃ ἄκρα περάτων ἐπέρχεται; ἢ ἄλλα σήμαντα καὶ τὰ μεταξὺ καταλαμβάνειν, ἀέρα, καὶ πρόπας αὖτε, καὶ καιρῶν ἰδιότητας, καὶ ὅσα τοῖς ἑπτοίοις ὥραις, χαιρεγύμνοά τε κἀξ ἑνὸς, ἀποτελεῖται; ἢ πάλιν δ' ἄνεος εἰς ὕραν ὑπὸ γῆς ἀνίπταιος, καὶ τὰς ἐν ὕραν φύσεις ἐξετάζειν, ὡς ἔχουσιν, ὡς κινοῦνται, τίνες ὄρεσι τῆς κινήσεως ἀρχῆς καὶ τέλους αὐταῖς, πῶς ἀλλήλαις τε καὶ τῷ παντὶ κατὰ συγγενείας δίκαιον ἁρμόζον; μόνον γὰρ αὐτὸν πυρ' ἡμῶν ὁ νοῦς, ὅτε πάντων ὠκυδρομώτατος καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίγνεται δηλεῖ, φθάνει καὶ παραμείβεται, κατὰ τὰς ἀορίστους δυνάμεις, ἀχρόνως τὸ παντὸς καὶ μερῶν, καὶ τῆς πίστεων αἰτίων ὑπολαβών· ἤδη δ' ὃ μόνον ἄχει τῆς γῆς καὶ θαλάττης, ἀλλὰ καὶ ἀέρος καὶ ὕρανὸν περάτων ἐλθὼν, ἔστ' ἐνταῦθα ὄση, βραχὺ ὄσον τῷ σωματοῦς καὶ ἀπαύστῳ δόξαν νομίσας τὸν κόσμον εἶ· σφετέρῳ δ' ἐχάρησε, γλιχόμενος καὶ τοῦ ἀκαταλήπτου θεοῦ φύσιν, ὅτι μὲ σφὲς τὸ εἶ μόνον καταλαβεῖν, ἀν δύνηται. Sicut avtem hoc argumento animi immortalitatem præſtruit Philo; ità gemino ejuſdem ortum cœleſtem & divinitatem etiam qandam adſtruit Manilius *aſtronom. l.* 2.

Quis dubitet poſthac hominem conjungere cœlo,
Cui eximiam natura dedit linguámque, capáxque
Ingenium, volucrémque animum? qem denique in unum
Deſcendit Deus atque habitat, ipſúmque requirit?
*Quis cœlum poſſit, niſi * cœli munere,* * ità lego, nôſſe; qod vulgò,
Et repcrire Deum, niſi qi pars ipſa Deorum eſt? cœli munera nôſſet,
Atque hanc convexi molem ſine fine perennis,
Signorúmque choros, ac mundi flammea tecta,
Æternum & ſtellis adverſus ſidera bellum,
Atque fretum & terras cœlo, ſubjecta láque utriſque,
Cernere, & anguſto ſub pectore claudere poſſit;
Nê tantos animis oculos natura dediſſet,
*Cognatúmque ſibi mentem vertiſſet ad * ipſam.* * ipſum, Jun.
Et tantum ditáſſet opus; cæléque veniret,
Qod vocat in cœlum, ſacra ad commercia rerum,
*Et * primas qas dant leges naſcentibus aſtra?* * privas. Scal.

Cicero *de nat. Deor. lib.* 2. § 153. *Quid verò? homo non in cœlum uſque penetravit? ſoli enim ex animantibus nos aſtrorum ortus, obitus curſúsque cognovimus. ab hominum genere finitus eſt dies, menſis, annus: defectiones Solis & Lunæ cognitæ, prædictæque in omne poſterum tempus, qæ, quantæ futuræ ſint. qæ contuens animus accipit ab his cognitionem Deorum.*

rum. Senec. *epist.* 102. *Magna & generosa res est humanus animus: in immensum se extendit: nec ullos sibi poni nisi communes & cum Deo terminos patitur.* Hermes etiam Trismeg. ab animi vi ista ad divinam transcendens *Pœmandr. c.* 11. § 18. Νόησον τὸν περιέχοντα τὰ πάντα· καὶ νόησον, ὅτι τῷ ἀσωμάτῳ ὑδὲν ὅτι περιοριστικὸν, ὑδὲ ταχύτερον, ὑδὲ δυνατώτερον αὐτοῦ ἢ πάντων ἀπερίοριστον, καὶ ταχύτατον, καὶ δυνατώτατον. Καὶ ὅτω νόησον ὑπὸ σαυτὸ κάλδισον σὺ τῇ ψυχῇ εἰς * ὧν [* γὼν 10 ὧν δεῖ, vel γὼ ἐχάτω *v. f.*] δὲ καὶ παράδηναι· καὶ ταχύτερόν σε ἡ κάλδισις ἐκεῖ ἔσῃ· μετελθεῖν ἢ αὐτὴ κάλδισον ἐπὶ τὴν ὠκεανόν· ὅπως ἐκεῖ πάλιν ταχὺς ἔσῃ. ὦχ ὡς μεταβᾶσα ὑπὸ τόπα εἰς τόπον ἀλλ' ὡς ἐκεῖ ὖσα. κάλδισον ἢ αὐτὴ καὶ εἰς ἡ ὑφηνὸν ἀναπῆναι· καὶ ὑδὲ πτερῶν δεηθῇς· ἀλλ' ὑδὲ αὐτῇ ὑδὲν ἐμπόδιον, ὑ τὸ τῦ ἡλίυ πῦρ, ὦχ ὁ αἰθὴρ, ὦχ ἡ δίνη, ὦχὶ τὰ σφ' ἄλλων ἀσέρων σώματα· πάντα ἢ διατεμοῦσα ἀναβήσεται μέχρι τῦ ἑσάτυ σώματος. εἰ ἢ βούλοιο καὶ αὐτὸ ὅλον διαρρῆξαδ, καὶ τὰ ἐντὸς, εἶτε τ ἐκτὸς τῦ κόσμυ διάσταδ, ἔξεσί σοι. "Ιδε ὅσων δύναμαι, ὅσον τάχος ἔχεις· εἶτα σὺ μὴ δύνασαι ταῦτα, ὁ θεὸς δὲ ὤ;

Καὶ τὸ περὶ αὐτὴν κενὸν] *Et vanitatem ejus.* Casavb. meliùs Xyl. *eíque inane circundatum.* hoc est quod Hermes, καὶ τὰ ἐντὸς, εἶτε τ ἐκτός. Ex Chrysipp. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 42. ὅτι τῷ κόσμῳ κενὸν ἐκτὸς ἄπειρόν ἐδι. contrà quàm Aristot. qi *de cœlo. lib.* 1. *c.* 9. Δῆλον ὅτι ὑδὲ τόπος, ὑδὲ κενὸν, ὑδὲ χρόν@ ἔδιν ἔξω τῦ ὑφηνῦ. Dionysius Longinus *de Oratione sublimi, an grandi, c.* 31. Τῇ θεωρίᾳ καὶ διανοίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπολῆς, ὑδ' ὁ σύμπας κόσμ@ ἀρκεῖ· ἀλλὰ καὶ πολὺ τῦ περιέχοντος πολλάκις ὅρυς ἐκβαίνουσιν αἱ φρένοιαι. καὶ εἴ τις περιβλέψαιτο ἐν κύκλῳ τὸν βίον, ὃς πάσι ἔχει τὸ φρυδὸν ἐν πᾶσι καὶ μέγα, ταχέως ἐίσεται ποῖς ἃ γεγόναμεν.

Καὶ τὸ σῶμα αὐτῦ] *Et speciem meram externam subsantiâ soliditatéque inanem* Cas. ut sit σῶμα idem hìc Marco, qod Apostolo ferè *ad Cor. epist.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Verùm rectiùs Xyl. *figuram illius.* qomodo Plut. *de placit. philos. l.* 2. *c.* 2. περὶ σχήματος.

Εἰς τὸν ἀπειρίαν τῦ αἰῶν@ ἐκλείνειαν.] Seneca *epist.* 102. *Artam sibi ætatem dari non finit. omnes, inqit, anni mei sunt. nullum seculum magnis ingeniis clusum est: nullum non cogitationi proprium tempus.*

Τὸν περιοδικὸν παλιγγενεσίαν] Vide *lib.* 5. § 13, 32. & *lib.* 10. § 7. Aristocles *de philosoph. l.* 7. apud Eusebium. *præpar. lib.* 15. *c.* 11. ex Stoicorum sententia; κατά τινας εἱμαρμένας καὶ ἀπεισμένας χρόνυς ἐκπυρῶδς τὸν σύμπαντα κόσμον. *per certa præstituta definitáque temporis intervalla mundum universum conflagrare.* Et *ibid. c.* 16. Numen. *de bono lib.* 1. ex eorundem mente, post ἀνάκαυσιν sive *eversionem rerum* omnium ejusmodi, ἀποκατάστασιν πάλιν γίνεδς, *fieri denuo restitutionem,* sive *restaurationem;* qam & σφ' ὅλων παλιγγενεσίαν, *universi regenerationem* Eusebius *ibidem* nuncupat. eodem vocabulo de re eadem, ut Stoicis familiari, usus est & Philo Jud. *de mund. immort.* Δωίᾳ ἢ, inqit, καὶ Στωικὸς, ὁ μὲν τις κόσμ@ ἀΐδιος, ὁ δὲ τις φθαρτὸς λέγιδς· φθαρτὸς μέν, ὁ καὶ διακόσμησιν· ἀΐδιος ἢ, ὁ μὴ ἐκπυρώσεως παλιγγενεσίαις καὶ περιόδοις ἀναπεζόμεν@ ὑδέποτε λυγόσης. & rursus; Καὶ μὴν ὅτι τε ταῖς ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας εἰσηγέμενοι τῷ κόσμῳ, νομίζυσι καὶ ὁμολογῦσι πρὸ ἀσέρος θεὸς εἶ), ὃς τῷ λόγῳ διαφθείρειν ὐκ ἐρυθειῶσιν. & ex eorundem sententia, πῶς ἐν τοῖς ὕσι πυρὸς δύναμιν, χρόνων μακρᾶς περιόδοις ἀναλύειν τὰ πάντα εἰς ἑαυτόν· ἐξ ἧς πάλιν αὖ ἀναγέννησιν κόσμ ἴσαδς θεμιδεία τῦ τεχίτυ. Basilius Cæsar. *in Hexam. orat.* 3. de eisdem: ὁι τὸ πᾶν ἐκπυρῶδς λέγοντες, καὶ ἀναδιώσδς πάλιν ἐκ σφ' ἀπεμαπκῶν λόγων σφ' ἐκαπωφθόντων τοῖς ἐκπυρωδέσιν· ὅθεν καὶ ἀπείρυς φθορᾶς κόσμ καὶ παλιγγενεσίας εἰσάγυσιν. Nec abhorrent ab utraque voce etiam nostri. Siqidem *renovationem mundi* illam, qam post resurrectionis universalis & judicii novissimi diem expectamus, Petrus apud Luc. *Act.* 3. *v.* 21. Τὴν τ πάντων ἀποκατάστασιν. & Dom. Christus apud Matth. *c.* 19. *v.* 28. Τῷ παλιγγενεσίαν, adstipulantibus veteribus plerisqe, eandem appellat. Avg. certè *ad Pelag. epist.* 1. 3. *c.* 3. *Regenerationem hoc loco, ambigente nullo, novissimam resurrectionem vocat.* Nec desunt tamen qi ambigunt. Verùm hæc alterius sunt loci. Interim ità Basilius ipse usurpavit *de creat. orat.* 1. ubi alludens, opinor, ad illud qod narrat Lucas *Act. c.* 17. *v.* 18. de Pavli prædicatione Athenis sannis exceptâ; οἱ δὲ πανταχοῦ γίλωτα καταχέαν ἡμῖν φέρει σωτηρίας τῷ κόσμῳ τύτυ καὶ παλιγγενεσίας αἰῶν@ ἀπαγγελλόντων. Dionysius item personatus, ille *de Hierarch. Eccles. c.* 7. Αἱ μὲν γὰρ ἱεραὶ ψυχαὶ ποῖς τ ἐπὶ τὰ χείρω καὶ τὸν τῆδε βίον δυνάμεσι καταπίπλειν προπλῶ, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τῷ ἐπὶ τὸ ἄρρεπλον ἕξυσι διοικησάτῳ μετάτξιν. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hær.* 37. "Ινα αὖθις ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ἀναπαδόσῃ τὸ ἄγγ@. ἐν τῇ ἀναστάσει εἰς τὸ ἀρχαίαν φαιδρότητα.

Οὐδὲν πρότερον ὤφονται] Vide *ad l.* 6. § 37. & *l.* 7. § 1.

Ὁ παραφρονητής] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 7. § 50. & *l.* 12. § 35.

Τὸ μηδὲν ἑαυτῆς φρονεῖν] Ità Epictet. *l.* 1. *c.* 14. αὐτοῦ ἀπάντων φρονεῖν. nihil in rebus creatis animâ carius habere, Christiana etiam disciplina docet. Τί γὰρ τῆς ψυχῆς ἀντάλλαμα; Matth. *c.* 16. *v.* 26. & Mar. *c.* 8. *v.* 36.

Ψυχῆς γὰρ ὄζιν οὐδὲν τιμιώτερον. Evripid. *Alcest.* & Greg. Naz. *in Julian. orat.* 2.

τῆς ψυχῆς ἐξὸν ἑαυτὸ πρωΐτερον. vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 11.

Ὅσῳ ἴδιον καὶ νόμιμον] siquidem lex exigit, ut ad ipsius normam exigantur omnia. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 2. Ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος τρέχειν] Monet, omnia quæ nos abducunt, tanquam res momenti alicujus, membratim quasi divulsa considerare; & de singulis partibus quærere, quid sit quod in eis æstimatione dignum offendatur. Siquidem quod Tiberius dicere solebat, *Omnia eadem habere, quæ totum.* Svet. *l.* 3. *c.* 34. nec quicquam in toto esse, quod in partibus, quibus totum illud constat, non existit. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 9. § 36. & *l.* 10. § 18. pari autem ratione Alcibiadem in concionem prodire trepidantem ad multitudinis contemptum animavit Socrates, seorsim singulorum considerationem proposità. *An tu,* inqit, *sutorem illum, Micyllum puta, vereris? an serrarium istum? an pellionem illum? an coriarium istum?* neganti, ἔιεν, inqit, ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐκ τούτων ἤδεισεν; εἰ δὲ μή, καθ' ἕνα καλαφρονεῖς, καλαφρονητῶν ἅμα καὶ πᾶσι ἠδεισμένων. *Annon istis constat populus Atheniensis? singulos autem si parvi pendis, cur non & conflatos nihili facias?* Narrat Ælian. *l.* 2. *c.* 1. Eódem spectat & illud ejusdem, in eos qi vulgi scita & sententias admitterent, probarentque; Ὅμοιον δὲ εἴ τις τερπόμενος ἐν ἀκροάμασιν, τὸν ἐκ μὴ πάνυ πιστῶν σωρὸν, ὡς ἔοικεν, ἀποδέχοιτο. *perinde eos facere, acsi qis cùm nummum unum tanquam adulterinum rejeceris, eorundem planè acervum integrum tanquam probum ac legitimum admitteret.* Laert. *l.* 2.

§ 3. Ἡ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη ἀπαλυθῆναι δέῃ τῷ σώματι] malim, ἡ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη δέῃ, ἀπ. vel, ἡ ἕτοιμος, ἐὰν δέῃ, ἤδη ἀπ. ut ἕτοιμος ad ἀπαλυθῆναι saltem, vel etiam ad ἤδη ἀπαλυθῆναι, referatur. *quæ promta, sive parata est, si oporteat, jam statim discelere, & è corpore emigrare.* ἀπαλυθῆναι *discedere* Polyb. *l.* 6. καὶ λαβὼν τὸ ἀπαλεσθὲν, αὖθις ἀπηλύετο. *discessit rursus.* Lucas *Act. c.* 28. *v.* 25. ἀσύμφωνοι ἦ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπηλύοντο. *discesserunt.* indè ἀπόλυσις, *discessus.* unde ποιήσασθαι τὴν ἀπόλυσιν, *discessionem facere,* Polyb eidem non semel, *l.* 4. qod & de *morte* usurpatur, perinde ac ἀπαλυθῆναι hic Marco. apud Laert. *l.* 1 Lyco in testamento, μὴ τὴν ἐμὴν ἀπόλυσιν. *post decessum meum.* Heraclit. *ad Amphid. epist.* 1. Τάχα καὶ ψυχὴ μετὰ θάνατον ἀπόλυσιν ἔσχει τῆς ἥδη ποτὲ ἐκ τοῦ σωματικοῦ τούτου καὶ νεκροῦ τοῦ σώματος ἐκκύψασα, ἀναμιμνήσκεται τὰ πάντα χρεία, ὥσθ' ὅταν καταλυθῶσι τὰ τοῦ θνητοῦ τούτου. facit huc & Simeonis senis verendi illud, Lucæ *evang. c.* 2. *v.* 29. Κύριε, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου. *Domine, dimitte nunc servum tuum,* sive *discedendi da copiam servo tuo.* Præclarè Clemens, *Strom. l.* 4. Τί γὰρ καὶ ἀδικήσομεν ὡς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐπειδὰν ἀπολυόμενοι πρὸς τὸν κύριον; εἰδ' ὃν φερτοῖμεν, χρεὼν οἰκήσασι τοῖς τῆδε ἀφορμὴν τῆς ταχείας ἀποδημίας παρασκευάσιον. ἀποδημίαν dicit. i. e. profectionem, sive *migrationem;* qod ἀπόλυσιν priùs dixerat. nec alio sensu τὸ ἀπαλύσαι, & ἀπαλύειν, ἢ ἀπόλυσις etiam, de obitu usurpantur. Epictet. *l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀπελεύσεσθε πρὸς αὐτόν. *tunc ad illum migrate.* Paul. *ad Philipp. c.* 1. *v.* 23. Τὴν ἀναλυσίαν ἔχων εἰς τὸ ἀπαλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. qod *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 8. dixerat, εὐδοκοῦμεν μᾶλλον, ἀποδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Idem *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 6. Ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. *Instat tempus migrationis meæ.* Photius de Pamphilo *in biblioth. cod.* 118. ἀπάλυσις πρὸς ὃν ἐντεῦθεν θεόν. & de Meletio Greg. Nyss. Ἡ πρὸς Χριστὸν ἀπάλυσις· *migratio ad Christum.* vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 3. § 5. & *l.* 5. § 29. & *l.* 7. § 56, 69. & *l.* 8. § 47.

Ἥτις σεμνότης] vide *ad l.* 7. § 33.

Κατὰ μόνας παρεγκλῖναι] Ità *l.* 8. § 48. ἐὰν ἀλίγως παρεγκλίνητε. παρέκλιξε, πόλεμος ἐμπαρέσκεται. Svid. Estque ille vocabuli usus frequentissimus. Verùm illic pro *obstinatione,* prout & Xyl. optimè vertit, singulariter à Marco usurpatur.

Ὡς ὁ Χριστιανὸς] *obstinationem* meam judicio inanem in perpessionibus suis, *Christianis* Marcus affingit; quemadmodum eisdem, sed *Galilæorum* nomine designatis, *amentiam* (qod & Plinius mox dandus) *animique obfirmationem usu solo acquisitam,* Epictetus *l.* 4. *c.* 7. videndus *ad l.* 8. § 45. cùm tamen nulli hominum valhalioribus rationum momentis ducti, aut firmioribus dogmatum fundamentis nisi, ad mortem strenuè ac intrepidè excipiendam se accingant. Verùm Marci in fidei nostræ rationibus ac fundamentis inscitiæ ista fuerim condonanda. qi nec solus etiam hunc errorem errasse, sed cum suis plerisque communem, ac solemnem habuit. Plinius Min. *l.* 10. *ad Trajan. ep.* 97. etiamsi Christianos crimine omni (quatum quæstione etiam per tormenta habitâ indagare poterat) immunes prorsus pronunciet; tamen, *non dubitandum,* inqit, *quicunque esset qod fatercntur, pervicaciam certè & inflexibilem obstinationem debere puniri. fuerunt alii similis amentiæ,* &c. Qod laudans Tertullianus *apolog. c.* 2. *Plinius,* inqit, *Secundus, cùm provinciam regeret, de Christianis qid ageret Trajanum Imperatorem consuluit, allegans, præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud de sacramentis illorum comperisse,* &c. Ità cùm nihil aliud, Christianis qod objicere poterant, haberent, *obstinationem & amentiam* objiciebant. Hinc illa apud Tertull. *de spectac. c.* 1. *Sunt qi existiment Christianum, contemtum morti genus, ad hanc obstinationem abdicatæ voluptatis*

voluptatum eruditi. Idémque *apologet. c.* 27. *Sed qidam dementiam existimant, qòd cùm possimus & sacrificare in præsenti & illæs abire, manente apud animum proposito, obstinationem saluti præferamus.* Et mox: *Cùm erumpunt adversùs nos, ingratis resistimus, ut æquales; & repugnamus, perseverantes in eo quod oppugnant, & illos nunqam magis detriumphamus, qàm cùm pro fide obstinatione damnamur.* & *ibidem c.* mlt. *Illa ipsa obstinatio, qam exprobratis, magistra est.* item *ad nation. l.* 1. *c.* 17. *De obstinationibus verò & præsumptionibus, siqa proponitis,* &c. &, *c.* 18. *Reliqum obstinationis in illo capitulo collocatis. qòd neqe gladios, neqe cruces, neqe bestias vestras, non ignem, non tormenta, ob duritatem & contemptum mortis animo recusemus.* & *c.* 19. *Hactenùsque, opinor, horrenda obstinationum Christianarum. qanqam de persuasionibus omnis obstinatio nostra præstruitur.* Non est itaqe, qod Marcus hìc, Ἰδιὰ παράταξις. Videndus idem, *de patient. c.* 2. *ad l.* 10. § 14. De Judæis paria pronunciat Tacitus *histor. l.* 5. *Apud ipsos fides obstinata.* qi obstinationem tamen in meliorem partem usurpasse videtur, in oratione Thraseana, *annal. l.* 15. *Qæ imò virtutes odio sunt, severitas obstinata, invictus apud gratiam animus.* Verbo autem παρατάξασθαι, unde παράταξις vocabulum Marco inusitatum, usurpatum, sed compositio, de sancto Confessore & Martyre abusi sunt Vienenses & Lugdunenses in *ep. ad Asiatic.* apud Evseb. *hist. eccles. l.* 5. *c.* 1. Τοιαύτην ἰσχύσαι ἀντιπαράταξαν αὐτοῖς, ὥστε μήτε τὸ ἴδιον καλεῖσθαι ὄνομα. Non est autem vero absimile, qod M. Casavb. autumat, respexisse Marcum ad fervorem sui temporis Christianorum, qi tantâ animi aviditate sese ad qæstiones & supplicia offerebant, vel ingerebant potiùs, ut Arrius Antoninus turbam, an turmam, eorum thraitus, qi manu factâ ante tribunalia coierant: exclamaverit, Ὦ δειλοί, εἰ θέλετε ἀποθνήσκειν, χρημάτων ἢ βρόχων ἔχετε. *O miseri, siqidem mortem vultis, præcipitiorum, ac laqeorum abundè habetis,* Refert Tertull. *ad Scapul.* Verùm Clemens *strom. l.* 4. negat id fuisse è disciplina Christiana, & hæreticis imputat; qorum alii pro nomine Christiano mortem obire omnino detrectent; alii cædibus ultrò se dedant. Τινὲς, inqit, τῆς αἱρετικῶν, ἀσεβῶς ἅμα καὶ δειλῶς φιλοξωῆσι· μαρτυρίαν λέγοντες ἀληθῆ εἶναι τὴν τοῦ ὄντως ὄντος γνῶσιν θεοῦ· φονέα δὲ εἶναι αὐτὸν ἑαυτοῦ καὶ αὐθέντην τινὰ διὰ θανάτου ὁμολογήσαι. λέγομεν δὲ [leg. φέρομεν δὲ] καὶ ἡμεῖς τοὺς ἐπαποδήσαι τοῦ θανάτου· εἰσὶ γάρ τινες, οὐχ ἡμέτεροι, μόνῳ τῷ ἐνόματι κοινωνοῦντες, οἱ δὲ ἑαυτοὺς παραδόντες. --τούτους ἐξάγειν αὐτοὺς ἀμαλύρως λέγομεν, καὶ δημοσίᾳ κολάζοντες. θανάτου δὲ ἑαυτοὺς ὀπαδίδοσι κενῷ, καθάπερ καὶ οἱ τῆς Ἰνδῶν γυμνοσοφιστικῆς ματαίῳ πυρί. Vide ad *l.* 3. § 1. & *l.* 9. § 3.

Λελογισμένως, σεμνῶς] Apud Senecam *epist.* 77. Stoïcus qidam. *Non est res magna vivere. Omnes servi vivunt, omnia animalia. Magna est res honestè mori, prudenter, fortiter.* Vide *l.* 9. § 3.

Ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι ἀπαγωγῶς] In eandem sententiam, & ab eadem mente, Epictet. *l.* 4. *c.* 11. Δεῖ γὰρ μηδὲν κεῖσθαι ἐπὶ τῷ σώματος ἐμφασιν ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας ὑποσχεῖν τοῦ πολλοῦ· ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἄλλα, εὐθυμίαν καὶ ἀταραξίαν ἐπιδεικνύειν αὐτὴν, ὅταν καὶ ὑπὸ τῷ σώματος ἴδητε, ὡς ἄνθρωποι, ὅτι ὑστερὸς πέφυκα· ἴδητε, πῶς δοικὸς ὢν, ἄπολις καὶ φυγὰς, ἂν ὅτου τύχῃ, καὶ ἀνίσως, πάντων μᾶλλον συμπαθεῖν καὶ πλουσίων ἀταραχώτερον πάσχω καὶ εὐρυθμότερον· ἀλλὰ καὶ τὸ ἰμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι ῥακῶδες· ὑπὸ τῆς ἀυτηρᾶς δαίτης· ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις ἀνθρώπου χρῆμα καλαθίσκον ἔχων καὶ περίσωπον, τίς με πείσει θεῶν περιελθεῖν φιλοσοφίᾳ, * ὥστε [ἵππις f.] τοιοῦτος πιεῖ;

§ 4. Οὐκοῦν ὠφέλημαι] vide *l.* 7. § 13, 74. Solomon, *Prov. c.* 11. *v.* 17. *Benefacit sibiipsi vir beneficus.* Vide *suprà* § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Ὁ Ζεὺς καθόλου τοιαύτην φύσιν τῶν λογικῶν ζώων κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς μᾶλλον ἀγαθὸν δύνηται τυγχάνειν, εἰ μή τι εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμον προσφέρηται· ὅτου γὰρ ἀκοινώνητον γίνεται, τὸ πάλαι αὐτῷ ἕνεκα ποιεῖν. Senec. *ep.* 48. *Non potest beatè degere qi se tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere.*

Τοῦτο ἵνα ἀεὶ προχειρον ἀπαλῇ] τοῦτο [ὄφελ] ἵνα, &c. aliqid enim tale supplendum videtur.

§ 5. Τίς σοὶ ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι). Seneca *ep.* 9. *Ars est, bonum fieri. ad hoc, sed non cum hoc nascimur.* Avgust. *de civit. Dei. l.* 4. *c.* 21. *Virtus ars est bene vivendi. Neqe enim dat natura virtutem, neqe contingit ea animo nisi instituto, & edocto, & ad summum assiduâ exercitatione perducto.* Sen. *ibid.* & Clem. *strom. l.* 1. Οὐ γὰρ σύσει, μαθήσει δέ, οἱ καλοὶ καγαθοὶ γίνονται, καθάπερ ἰατροὶ καὶ κυβερνῆται.

Ἐκ στρωμάτων] Plut. *sympos. l.* 1. *c.* 1. Βίου τέχνη, φιλοσοφία. sive ut Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ἐπιστήμη τοῦ βιοῦν. i.e. *ars vitæ.* Cicer. *Tusc. l.* 2. *ars bene vivendi.* Senec. *epist.* 90. vel, *vitæ rectè agendæ.* idem, *ep.* 94. Τί ἐν ἐλπίζεις; ὅτι πολὺ μείζονα τέχνην ὑπὸ ὀλίγων ὧδε ἀναλαβεῖν; Epictet. *l.* 1. *c.* 20.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι] Tragœdiam ex dramaticis primam dicit extitisse. Nec secus Avtor *libell. de Tragœd.* & *Comœd.* qi Donato tribuitur. Indè itaqe orditur & Horat. *art. poet.*

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ,
Dicitur, & plaustris vexisse poemata, Thespis,
Qæ canerent agerentqe peruncti fœcibus ora.

Et mox:

Carmine qi Tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit.--

qo loco ad duplicem τῆς τραγῳδίας notationem reſpectum habuit; vel ἀπὸ τῆς τρυγὸς, vel ἀπὸ τῦ τράγου. de qo videri poſſunt, Athen. *dipnoſoph. l.* 2. Evſtath. *ad odyſſ. ξ'.* Serv. *ad Virgil. eclog.* 3. Avtor *lib. de comœd. & trag.* &c. Qanqam de *tragœdiæ* primatu ac principatu ambigere licet: ſi *tragœdiæ* vocabulum ſtrictiùs ſumatur, qatenus ea *comœdiæ* opponitur. Etenim ab origine commune utriuſqe nomen id fuerat. Iſa. Caſavbon. *de ſatyr. poeſ. l.* 1. *c.* 1. *Conſtat ſanè primis temporibus ignoratum fuiſſe diſcrimen inter tragœdiam & comœdiam; cùm qidem communi nomine omnes ejus generis dramatica μιμήσεις vocarentur τραγῳδίαι ſive τραγωδίαι. Athen. l.* 2. Ἀπὸ μέθης καὶ ἡ κωμῳδία; καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας ἔυρεσις ἐν Ἰκαρίῳ φ Ἀττικῆς ἐυρέθη, καὶ καθ' αὐτὴν τὸν τῆς τρύγης καιρὸν ἀφ' ἧδῆς καὶ τρυγῳδία τὸ πρῶτον ἐκλήθη καὶ κωμῳδία· lego, ἐκλήθη καὶ ἡ τραγῳδία, καὶ ἡ κωμῳδία. Idem: τραγῳδία τὸ παλαιὸν ἦν ὄνομα κοινὸν καὶ φρὸς τὴν κωμῳδίαν· ὕστερον δὲ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα ἔσχεν ἡ τραγῳδία, ἡ δὲ κωμῳδία ἴδιον. Hæc ille. Sanè à ſalibus illis agreſtibus & Feſcenninis inconditis, à qibus dramaticæ actiones illæ initium ſumpſerunt, ad levitatem comicam, qàm ad tragicam gravitatem proclivior multò deflexio fuit. vide Ariſtot. *poetic. lib.* 1. *c.* 4. Ideo & apud Plut. ille. *Sympoſ. l.* 7. *c.* 8. à menſis epulisqe tragœdiam amandat, ὡς ἥκιστα πάνυ τι συμποτικὸν, ἀλλὰ σκυθρωπότερον βοῶσαν. Neqè verò Strâboni magìs crediderim geogr. *l.* 1. aſſerenti, τὸ κωμῳδίαν λαβεῖν τὸ αὔξασιν ἀπὸ τῆς τραγῳδίας, τὸ καθ' αὐτὸ ὕψος καλαβαδεῖσαν εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλύψαν· qàm eidem, orationem metro vinctam ſolutâ antiqiorem ſtatuenti; atqe indè λόγον πεζὸν, ſive hunc ſermonem pedeſtrem dictum, ὡς τὸν ἀπὸ ὕψους τινὸς καλαβάντα καὶ ὀκμάτῳ εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλύψαν· qàm eidem, orationem metro vinctam ſolutâ antiqiorem ſtatuenti; atqe indè λόγον πεζὸν, ſive hunc ſermonem pedeſtrem dictum, ὡς τὸν ἀπὸ ὕψους τινὸς καλαβάντα καὶ ὀκμάτῳ εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλύψαν· Siqidem, ut rectè Ariſtides *orat. in Sarap.* Κατὰ φύσιν γε μᾶλλόν ἐστι ἀνθρώπῳ πεζῷ λόγῳ χρῆσθαι· ἄσαρξ γε καὶ βαδίζειν, οἶμαι, μᾶλλον, ἢ ὀχλίζειν φησί. qem & ulteriùs vide ſis, delirium iſtud ibidem refutantem. Jul. Scalig. *poetic. l.* 1. *c.* 5. *Tragœdiam eſſe rem antiqam, conſtat ex hiſtoria. non tamen, qd tradunt, tragœdiam comœdiâ vetuſtiorem. nam & res lætæ in cantionibus qæſitæ priùs; & priùs nuptiæ qàm interitus; & potationes, qàm ſobrietates; & communis ſermo, qàm ampullatus; & paſtoralis vita qàm regia.*

Ὑπομνησικακῆσθαι τῶν συμβαινόντων] Inſigniter locum hunc illuſtrant Timoclis illa ex *Bacchanalia agentibus*, ab Athenæo *dipnoſoph. l.* 6. adducta, à Stobæo *collect. tom.* 2. *tit.* 125. repetita:

Ὦ τὰν ἄκεσον, ἤν τι σοι δοκῶ λέγειν·
Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἐπίπονον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπεῖ· ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Παραψυχὰς ἓν φορυτίδων ἀνθρώπου
Τούτας· ὁ γὰρ τῆς τῦ ἰδίαν λήθην λαβὼν,
Πρὸς ἀλλοτρίᾳ τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
Μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε, παιδευθεὶς ἅμα.
Τὸν γὰρ τραγῳδὸν πρῶτον εἰ βύλει σκόπει,
Ὡς ὠφελῶσι πάντες· ὃν μὲν γὰρ πένης
Πτωχότερον αὐτῦ καλαμαῶν τὸν Τήλεφον
Γενόμενον, ὅτω πλῶ πνίαν ῥᾷον φέρει.
Ὁ νοσῶν τε μανικοῖς Ἀλκμαίων' ἐσκέψατο.
Ὀφθαλμᾷ τις εἰσὶ Φινεΐδαι τυφλοί.
Τέθνηκε παῖς; ἡ Νιόβη κεκύφηκε.
Χωλός τίς ὄζι; τὸν Φιλοκτήτλν ὁρᾷ.
Γέρων τις ἀτυχεῖ; κατέμαθεν τὸν Οἰδίπα.
Ἄπωλε γὰρ τὰ μείζον' ἢ πεπονθώς τις
Ἀτυχήματ' ἄλλοις γοργόν' ἐπιδείκνυσι,
Τὰς αὐτὰς αὐτῦ συμφορᾶς ἥπιον φέρει.
Adverte ſodes, num qid ex uſu loqar:
Miſerum ſuâpte naturâ animal eſt homo,
Et vita qanta qanta eſt ſcatet incommodis:
Lenimenta ileo curis & ſolatia
Sibi ipſa reperit. namqe mens proprii mali
Oblita, alienis dum ſe mulcet miſeriis,
Doctrinam pariter cum voluptate imbibit.
Primùm Tragœdos, ſi placet, conſidera,
Qàm pulcra dent documenta. nam qi pauper eſt,
Ubi pauperiorem ſe cognovit Telephum,
Ibi paupertatem fert ſuam paticntiùs.
Lymfatur aliqis? Alcmæonem conſpicit.
Oculis laborans cæcis Phinidas videt.
Natum effert alius? Niobe lugentem levat.
Dolet hic ſe claudum? ſed Philoctetem videt.
Miſer in ſenecta eſt? intuetur Oeneum.
Ità qiſqe, dum eveniſſe majores ſuis
Olim aliis calamitates ſecum cogitat,
Animo æqiore fert fortunæ injurias. Grot.

Liban. itidem *orat.* 19. ὁ ἄνθρωπος πάντα μᾶλλον παίδων θαυμάσιος. τοῦτο πῶς ἂν ἄν ἐνέγκαι, πεντήκοντα παῖδας ὁρῶν (leg. ὁρῶν ἐν) δεσμοῖς πατέρων κειμένους, καὶ δυσπετέρα σφαττομένους ἀνθ' ἱερείων πρὸς πάτρων, καὶ πάλιν ἑτέρους ὑπὸ τῶν χειρῶν τῆς μητρὸς, τῇ μὲν μανίσιος, τῇ δὲ ἐπιζημίσεως; qo loco, & τὸ τῶν τραγῳδοποιῶν ἔθος, κοινὸς τῶν λόγων διδασκάλος, muncupat. Eodem nomine hiſtoriam commendari ſolitam, monet Polybius in operis ingreſſu: ἐναγωνιάτατα καὶ μάλιστα διδασκαλον φάσκουσι, τὴν δύναμιν τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς γραφικῶς ὑποφέρειν, τῶν τῆς ἀλλοτρίων ἀτυχιῶν ὑπόμνησιν. Hinc Choricius rhetor Gazenſis in *orat. epitaph. Procop. Gaz.* à Caſavb. *ad Polyb.* lavdatus. Ἰδιώτη μὲν φάρμακον ἔστω λύπης ὁ χρόνος· ὁ δὲ διὰ μύσης ἐλθὼν, καὶ δεινὸν γοργόν ἀκουσμάτων, μὴ μοι τοιούτῳ θεραπείαν ἀναμενέτω· δεῖ γὰρ τῆς ἰατρείας τὸ χρὴ τὰ τῦ λογισμῦ φάρμακα προσηνέσαι· ἢ τί θαῦμα ἡμῶν, οἱ λόγοι διορίσουσι τάδε χαίειν πονηρὰ τῆς τῶν παλαιῶν ἐμπαθέσι τύχας· ἐ γὰρ ἵνα τὸν χρόνον ἀνόνητα διαπαύσωμεν, ἀλλ' ὅπως ὄφελος τοῦτο ἄλλως ἐκεῖθεν ἀφέλεσθαι δρεπόμεθα, καὶ τούτοις συμβάλλω-

συμβάντ☉ καιρῷ, πρὸς ἀνδρας ἴσα πεπονθότας ἡμῖν, ἢ μειζότερα πάθη, νῦν ἀναφέρητε, ὅτως ὄισεσθε ῥᾷον. Siqidem, ut Cicer. *ad familiar. l. 5. ep. 16. Est consolatio pervulgata illa quidem maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus; homines nos ut esse meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus telis fortunæ proposita sit vita nostra: neque esse recusandum, qò minùs eâ, qâ nati sumus, conditione vivamus: néve tam graviter eos casus feramus, qos nullo consilio vitare possumus: eventisque aliorum memoriâ repetendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Levat enim dolorem communis quasi legis & humanæ conditionis recordatio.* Ibid. *l. 6. ep. 6.* In qam mentem Liban. *orat. 19.* βέλει μαθεῖν, ὅπως ἰσχύει ψυχὴν λύπη βεβαπτισμένην ἀνανεγκεῖν καὶ ῥᾴω ποιῆσαι; λαβὼν ἄνθρωπον ἐστημένον φιλτάτων, ἢ χρημάτων, ἢ φρυκτωρίαν, ἢ πεπληγμένον, ἄγε πρὸς τὸ διάφορον δεῖξον αὐτῷ δ' ὀργῆς πολλὰς βασιλείας καθηρημένας, καὶ κυρίεις. Hoc argumento Hippoclem ſuum iſ liberorum obitu ſolatur Crantor, & ex Crantore Apollonium ſuum Plutarchus: ὅτι πανὸν ἀπυχεῖν ἐδὲν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ πάντες τ'αυτὸ πεπόνθαμεν. Hoc Nicophontem ille apud Philemonem in *Corinthia.*

Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εἰδὼς κακὰ
Ἀσμενῶ ἔχοις ἂν, Νικοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.
Si mala novisses, qæ alios implicitos tenent,
Libens haberes, Nicophon, qæ nunc habes. Grot.

Egeriam Virbius apud Naſonem *metam. l. 15.*

—— *Similes aliorum respice casus,*
Mitius ista feres.—— vide *ad l. 7. § 5. 58.*

Ἐπὶ τῆς μείζον☉ σκηνῆς] A Neoptolemo Tragico ſumptum, qi interrogantibus, qid ab Æſchylo, Sophocle, Evripide prolatum admiraretur, reſpondit iſtorum nihil, ſed qod ipſe ὑπὸ μείζον☉ σκηνῆς *in ſcena majori* vidiſſet; Philippum, cùm pridie, dum Cleopatræ filiæ ſuæ nuptias magnificè celebrat, Deus tertius decimus dictus eſſet, in theatro poſtridie jugulatum ac projectum. Refert Stob. *tom. 2. tit. 95.* Hoc avtem eò magìs in mente atqe admiratione habere Tragicus is poterat, qòd Philippi fatum hoc tanqam vaticinandi ſpiritu correptus, dum Perſis, adverſus qos Rex expeditionem tunc moliebatur, perſtringit, futuri tamen ignarus ipſe, carmine iſto, qod iſtìc inſeratur ſanè digniſſimo, qodammodo prædicere viſus eſt. φεύγετε γὰρ αἰθέρ☉ ὑψηλότερον, καὶ μεγάλων σεβίσεων ἀρέσεις· φεύγετε ὑβριζάλομβροι δόμων δόμως ἀφρεσσύνη θεσφάτων βιοτὰν τεκμαιρόμενοι· ὁ δ' ἀμφιδάνει ταχύπους κέλαδον ἄρχω σκοπιᾶς, ἄφρα δ' ἄφαντ☉ θεμίσσα, μακρὰς ἀπαιρόμ☉ ἐλπίδας θανάτου, πολύμοχθ☉ αἴδας. historiam narrat Diodor. Sic. *l. 16.* extremo. ubi θανάτου malè pro θανάτῳ legitur. Uterqe. & Neoptolemus, & Marcus noſter, mundum hunc *ſcenam majorem* dixit; *mimo* ſev *fabulæ* vitam hanc aſſimilavit. Ità Græcis παροιμιαδῶς, Μίμ☉ ὁ βί☉ dicitur. Plato *Phileb.* Μηνύει ἡ νυῶ ὁ λόγ☉ ἡμῖν ἐν θρήνοις τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς δράμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τῶν ξύμπασαν τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεραννύς. Palladas in anthołog. *l. 1. c. 13.*

Σκηνὴ πᾶς ὁ βί☉, καὶ παίγνιον ἢ μάθε παίζειν,
Τὼ σπουδὴν μεταθείς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.
Scena est hæc vita & mimus: vel ludere disces,
Postbabitis curis, vel cruciêre miser.

Senec. *de tranqill. c. 15.* emendante Pinciano. *Nihil magnum, nihil ſevcrum, nè ſerium qidem ex tanto apparatu. Singula, propter qæ læti ac triſtes ſumus; ſibi qiſqe proponat, & ſciat verum eſſe qod Bion dixit, omnia hominum negotia ſimilia mimicis eſſe.* Petron. in *ſatyr.*

Grex agit in ſcena mimum. pater ille vocatur,
Filius hìc, nomen divitis ille tenet.
Mox ubi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, diſſimulata perit.

Qæ ex Petronio ubi lavdaverat Joan. Sarisberienſis, *policratic. lib. 3. c. 7.* ſubjungit ipſe *c. 8.* & *qidem elegantì utitur ſimilitudine; qia ferè qicqid in turba profanæ multitudinis agitur, comœdiæ qàm rei geſtæ ſimilis eſt. Militia, inqit, eſt vita hominis ſuper terram.* (Job. *c. 7. v. 1.*) *at ſi noſtra tempora propheticus ſpiritus concepiſſet, dicetur egregiè, qia comœdia eſt vita hominis ſuper terram. ubi qiſqe ſui oblitus, perſonam exprimit alienam.* Et mox: *Ferè totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere, ad comœdiam ſuam qodammodo reſpiciens; & qod deterius eſt, eò uſqe comœdiæ ſuæ inſiſtunt, ut in ſe, cùm opus fuerit, redire non poſſint. In eo tamen vita hominum tragœdiæ qàm comœdiæ videtur eſſe ſimilior, qòd omnium ferè triſtis eſt exitus, dum extrema gavdii luctus occupat. avt ſi nomen comœdiæ grātioſius eſt, non duco contentionis funem, dùm conſtet inter nos, qòd ferè totus mundus, juxta Petronium, exercet hiſtrioniam. Hujus itaqe tam immenſæ, tam mirabilis & inenarrabilis tragœdiæ vel comœdiæ theatrum, qo peragi poſſit, ei mirabiliter coæqatur. tanta eſt area ejus, qantus & orbis. difficillimum eſt, ut qiſqam vel admittatur excluſus, vel emittatur incluſus, dum carnis gerit luteum indumentum.* Ubi tamen, qod obiter adnotem, fruſtrà ſunt, qi qaſi teſſellas Petronianas inter Arbitri fragmenta extrudunt, & obtrudunt nobis iſta, *Totus ferè mundus numerum* (ità illi legunt) *implet: &, Ferè totus mundus exercet hiſtrionem.* neqe enim Petronii iſta ſunt, ſed Sarisberienſis ex Petronii carmine ſenſus iſtos elicientis. Lipſius item ipſe, *de conſtant. lib. 1. c. 8. Mundus univerſus exercet hiſtrioniam, ait Arbiter. certè hìc.* Cavtiùs Bavdius, *de induc. Belg. lib. 2. Totum orbis terrarum exercet hiſtrioniam, ait facetus qidam ſcriptor. certè nuſqam magìs ſcenæ &*

populo ſervitur qàm in actionibus Magnatum, ubi qò plùs pompæ & oſtentationis apparet, eò minùs ſolidæ veritatis ſubeſt. Potuit faceti ſcriptoris nomine Joannem noſtrum intelligere, qi *policraticon* ſuum, *de nugis curialium*, inſcripſit. Rem ipſam Polybius planè ſuggerit *hiſtor. lib.* 3. Περὶ μὲν γὰρ τὸ παρὸν ἀεί πως ἁμιλλώμενοι καὶ φιλονεικοῦντες, τοιαῦτα καὶ λέγουσι καὶ πράττουσι πάντες· ὅτε δὲ δυσθεώρητον ἦ τὸ μέλλον πραγμάτιον, καὶ λίαν ἐν πολλαῖς ἐπισκοτεῖται τὸ ἀληθινὸν. Verè enim mortales rebus præſentibus ſeſe accommodantes, nimiúmque unà cum aliis agentes, ea dicunt faciúntque, ut ex factis dictóve ſingulorum mentem animúmque cognoſcere aprimè ſit difficile, veriúſque plerúmque tenebris obtecta deliteſcat, perſonâ nimirum, qam gerit unuſqiſque, obvelata. qò & illud P. Syri,

Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt.

Lucian. in *Necyomant.* Δοκεῖ μοι ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος παμπήγ τινι μαχρᾷ θεατριπάνῃ ἐοικέναι· χορηγεῖν ἢ καθυπάρξαι ἔλαχε ἑκάστῳ τύχη, διάφορα καὶ παντοῖα τὰ προσωπεῖα ἐπιθεμένους. τὸν μὲν γὰρ λαβεῖν βασιλικὸν ἀναπίμπλαται, πάσης τε ὀπαδεῖται καὶ δορυφόρους παρεσκεύασε, καὶ πλοῦ καρδιοῦν στέφανον τῇ κεφαλῇ περιέθηκε. τὸν δέ τινα κακὸν ἐξ ἐναντίας, τὸν δὲ ἄμορφον καὶ χαλκοῦν περιεσκεύασε. παντοδαπῶν γὰρ, ὦ φίλε, καὶ ποικίλων ἡμῖν ἐν τῷ βίῳ πολλάκις ἡ δι' μίσους τῆς παμπήγος μεταβολὴς τὰ εἴσω φαίνεται, ὑπ' ἐκείνου ἐς τέλος διαπραττόμενα, ὡς ἐπεχθῆναι· ἀλλὰ μεταμφίασαι, τὸν μὲν Κροῖσον ἀναγκαῖον πλοῦ τῷ οἰκέτῃ καὶ αἰχμαλώτῳ σκόλιῳ ἀνδραδεῖν, τὸν δὲ Μαύσωλον, πλὴν ἐν τοῖς οἰκείοις παμπόλοις, πλοῦ Πολυκράτους περιπλάσαι μετενέγκαι· καὶ μέχρι μὲν πλοῦ σώματος χρῆσις τῷ χρώματι· ἐπειδὰν δ' ὁ παμπὴς κωμῳδὸς παρέλθῃ, πλὴν αὐτὰ ἕκαστος ὑποδὺς πλοῦ σκόλιῳ, καὶ ὑποδυσάμενος τὸ χρῶμα μὴ τῷ σώματι, ὥσπερ ἦν σεσῳσμένῳ τὸ πλοῦτον διαφόρων. ἔνιοι δ' ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἐπειδὰν ἀπαιτῇ τὸν κόσμον ὑπῆσα ἡ τύχη, ἀχθονται γε καὶ ἀγανακτοῦσιν, ὥσπερ οἰκείων τινῶν στερισκόμενοι, καὶ οὐχ ὡς ἃ σοφὸς ὀλίγον ἐχρήσαντο ὑποδόντες. vide *l.* 6. § 22. Senec. *epiſt.* 80. *Horum qi felices vocantur, hilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palàm eſſe miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem. ſapiùs hoc exemplo mihi utendum eſt. Nec enim ullo efficaciùs exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qi nobis partes has, qas malè agimus, aſſignat.* Apud Vopiſcum Probus de munere Imperatorio, *Agenda eſt perſona, qam mihi miles impoſuit.* qod idem & Auguſtus unà cum vita jam depoſiturus, amicos admiſſus percontatus eſt, *Ecqid iis videretur mimum vitæ commodè transegiſſe*; adjecítque clavſulam,

- Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κλαύσατε. Sveton. *lib.* 2. *c.* 99. qod Dio hiſt. *l.* 56. Κρότον δέ τινα παρ' αὐτοῦ ὁμοίως τοῖς γελωτοποιοῖς, ὡς καὶ ἐπὶ μίμοις πρὸς τελευτῆς, αἰτήσας, καὶ πάντων πάλιν τὸν βίον διεκωμῳδηκέναι. vide ampliùs *ad l.* 12. § 2, 36. ſed & *l.* 10. § 27. & *l.* 7. § 3.

Φέρουσιν αὐτὰ καὶ ταπεινότεροι, Ἰὼ Κιθαιρών] Epictet. *lib.* 1. *c.* 24. Μέμνησο, ὅτι ὁ τῶν πλουσίων καὶ βασιλέων καὶ τυράννων αἱ πραγματεῖαι τίνας ἔχουσι· ἐὰν μὴ καὶ αὐτὸς τούτων ἐπιθυμήσῃς, οὐδὲν σοι κωλύσει. ὁ δὲ βασιλεύς, ἀρχόντων μὲν ἀγαθῶν, στέφανος δάφνινος· ἐὰν δὲ ἐπὶ σφόδρα ὁ τύραννος μόνος, Ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέξω; Oedipodis verba ſunt ex Sophoclis *Oedipo Rege*. Hoc vult ergò Marcus, vel iſtiuſmodi perpeti reges & tyrannos, non plebeios duntaxat; imò illos ipſos multò magis. in qam mentem Libanii verba videre licet ex *ora.* 19. ſuperiùs pavlò adducta. Vel (qod potiùs opinor) eos qoqe, qi cum indignatione animi ejulationéqe ea ferunt, perferre tamen nihilominùs, neceſſitate cogente, ad qæ tantopere indignantur. vide *lib.* 7. § 57. *Citharon* Boeotiæ mons Oedipo expoſito, Pentheo diſcerpto, aliſque id genus facinoribus illuſtris, an infamis. Solin. *polyhiſt. c.* 13. *Apud Thebas Heliconi lucus erat, Citharon ſaltus, amnis Iſmenus, fontes Aganippe & Hippocrene.* Et Mela *de ſit. orb. l.* 2. *c.* 3. *Citharon fabulis carminibúſque celeberrimus.* Sed & Clemens Alex. in *hortat.* de monte Sinæ, an Sione, an eccleſiâ potiùs iſto deſignatâ *ad Hebr. c.* 12. *v.* 23. Ὅρος δὲ τοῦτο τοῦ Στῶ περιπολμῶν, ὃ πραγματίας, ὡς Κιθαιρὼν, ὑπονοήσῃεν, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἀνακείμενον λέγομεν.

Λέγεται δέ τινα ὑπὸ τῶν δεσμάτων πεσόντων χρησίμως] Dio Pruſ. *orat.* 18. Πολὺ δ' ἂν ἥρμοττεν τὸ λέγειν, ὅσα ὑπὸ τούτων χρήσιμα. De Epicharmo Theocritus *epigr.* 17.

Πολλὰ γὰ πεῖδεν ζαλὰν τοῖς πᾶσιν ἔνερα χρήσιμα·
Μεγάλα χρεὼς αὐτῷ.

Flaccus *lib.* 2. *ep.* 1.

Os tenerum pueri balbúmque poeta figurat:
Torquet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & ægrum.

Idem in Arte:

Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloqium inſolitum facundia præceps:
Utiliúmque ſagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.

Et rurſus:

Omne tulit punctum qi miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo.

Denique;

Aut prodeſſe volunt, aut delectare poeta,
Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitæ.

vide

vide Plutarch. *de leg. Poet.* & Hug. Grotii *prolegom. ad dictu Poet. Stobæana.*

Ἐπ δ' ἠμελήθη] Vide *ad l.* 7. § 41.

Τοῖς πρόγμ.] *Ibid.* § 38.

Βίω διείζειν] *Ibid.* § 40.

Μετὰ γὰρ τραγῳδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη] Flaccus *art. poet.*

Succeſſit vetus his comœdia, non ſine multa
Laude.——

Παιδαγωγικῶ παῤῥησίαν ἔχουσα] Fabius, *lib.* 10. *c.* 1. *Antiqua illa comœdia, fœcundiſſimæ libertatis, inſectandis vitiis præcipua.* & *l.* 12. *c.* 2. *Liberrimum genus hominum Comici veteres.*

——*Sed in vitium libertas excidit & vim*
Dignam lege regi.—— Flaccus *arte.*

qem & vide *epiſt.* 1. *l.* 2. Vis illius ideam? habeas à Jul. Scalig. *poetic. l.* 3. *c.* 97. *veteris comœdiæ argumenta omnia falſa, feſtiva, mordacia, maledica: ut cocunque verbo pronunciato, illico capiatur occaſio ad aliquid ſubſannandum.*

Διὰ αὐτῆς τῆς εὐθυῤῥημοσύνης] dum non obliquè, ſed diſertâ, directâ, exertâ oratione uſa, homines palàm perſtringebat.

Μετὰ ταῦτα τὴν ἡ μέση κωμῳδία, ἣ λοιπὸν ἡ νέα] De *media comœdia*, qæ choro duñtaxat amoto, qi libertati, an licentiæ potiùs, mordaci ac maledicæ præcipuè attributus fuerat, à veteri, qam proximè eſt ſecuta, diſtabat maximè: unde Flaccus,

——*lex eſt accepta, chorúſque*
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.

déqe nova, qæ huic ſucceſſit eâdémqe multò caſtigatior extitit, videri poterit Jul. Scaliger *poetic. l.* 1. *c.* 7.

Ἢ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ὑπ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ἐκπέπτωκεν] Vitioſa ſcriptura non animadverſa, interpretationum portenta qædam hoc loco procudit. præcedentia illa, τὴν ἡ μέση, (qam lectionem editio utraqe agnoſcit, ſed interpres neuter expreſſit) & ὡς τί ποτε, ſatis monere poterant, continuandam eſſe ſententiæ ſeriem ac tenorem ad illud uſqe ὑπίσχνον, qo ea clavdicur. Verùm obturbabat ἢ iſtud, qod ſpiritu tantùm mutato, vel adſcito, ſi ἢ extuleris, tam proclivia deinceps futura ſunt omnia, qàm eſt imber ipſe cùm pluit. *Poſt iſta*, inqit, *qænam media fuerit comœdia, & nova qo fine introducta ſit; qæ paulatim ad mimicum artificium deflexit, conſideres. nam & iſtîc utilia etiam deprehendi poſſe nemo neſcit.* Julius Scaliger *poet. lib.* 1. *c.* 10. *Sublato choro, introducti qi modos facerent, qòd omnia geſticulatione imitarentur, Mimi nominati. tantùm potuit aptior atqe expreſſior actio, ut generis nomen, qod erat poëſeos univerſæ, ipſi ſoli ſibi vendicarent. hoc in luſu cùm poſtea qædam impenſiùs populo placuiſſent, auſi ſunt ſeorſim ſuis auſpiciis qam commoverant expectationem ſuſtinere, atqe in eo laudem qærere, & artificis propterea nomen vendicare.* Hos *Latini Mimos* vocant *ex Publio & Laberio, qi in eo genere excelluere: & planipedes ob eam cavſam, qòd cothurno tragici, ſocco autem comœdi pedes induebant; ipſi autem nudis pedibus agebant. Hujus definitio proportionem habet cum comœdia, qæ ipſius parens exſtitit, cui inter actus apponi cùm eſſet ſolita, ex ea extractâ atqe aſſertâ ſervitute, juſtum ſibi poema fecere. Eſt igitur Mimus, poema qodvis genus actionis imitans, ità ut ridiculum faciat. Cicero tamen Ethologos cùm vocat à moribus qos exprimerent, ridiculi rationem non admiſcuit. Sunto igitur duo genera, qæ etiam vicatim & oppidatim per univerſam Galliam mirificis artificibus circumferuntur, Morale & Ridiculum. Horatius negat eſſe pulcra poemata, nam & veri Mimi proprium eſt, qædam ſordida ut affectet.* hæc ille. Salmaſ. *ad Solin.* ubi *Mimos* peculiariter ſic dictos à *fabulis comœdiâ* ſcil. *& tragœdiâ* diſterminat (qo modo & *Mimos* à *comicis fabulis & tragicis hiſtoriis* diſtingvit Lactant. *l.* 6. *c.* 20.) ad hunc locum reſpiciens; *Mimos*, inqit, *in locum comœdiæ ſucceſſiſſe ſcribit Marcus. & ſanè qas hodie agunt, & vocant Itali comœdias, Mimi ſunt & Planipedes veriùs qàm comœdiæ. perſonas tantùm habent ex comœdia.* Apul. *florid.* 1. *Cumprimis hoc ſpectandum, qid in theatro deprehendas. nam ſi Mimus eſt, riſeris; ſi funirepus, timueris; ſi comœdia, favcris; ſi Philoſophus, didiceris. Mimi* ergò *ridiculi.* habent affatim qod rideas. ſed & qod diſcas, exhibent: qod Marcus mox monuit. Neqe verò ego cum illuſtriſſimo viro *ethologum & ridiculum Mimi genera duo* conſtituerim, ſed pro affectionibus *Mimi* duabus habuerim: cùm *ridiculum* in *Mimis* perpetuum fuerit. qod & Horatius ipſo illo, qem is attigit, loco ſubindicat, *ſerm. lib.* 1. *ſat.* 10. qi ubi dixerat,

——*nam ſic*
Et Laberi mimos, ut pulcra poemata mirer.

Subjunxit.

Ergò non ſatis eſt riſu diduere rictum
Auditoris.——

qod eſt *Mimorum* ſcilicet. unde & Arbiter *partes ridendas Mimis* tribuit. Qin nec id Cicero ipſe ſiluit: cujus hæc ſunt, *de oratore l.* 2. verba; *Atqe ità eſt totum hoc ipſo genere ridiculum, ut acutiſſimè tractandum ſit. Mimorum eſt enim ethologorum, ſi nimia eſt imitatio, ſicut obſcœnitas.* Hinc eſt qod Naſo, *triſt. l.* 2. dixit,

—— imitantes turpia Mimos.

Et, *Mimos obſcœna jocantes.*

Cæterùm aliud eſt ab eo qod Marcus hîc, illud Maximi Tyrii orat. 21. Ἡ μὲν παλαιὰ μοῦσα, χορεῖα παίδων ἦσα καὶ ἀνδρῶν, χῆτις ἐργάται καὶ δημιουργοὶ σωτηρίων, ἄρτι ἀμητὸς καὶ ἀρότου κελευσμάτων, ἄσματα ἄδοντες αὐτοφυᾶ· μεταπεσοῦσα δὲ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέχνην ἀκορέστου χάριτος ἐν σκιᾷ καὶ διά-

ηροις, ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείαν αὐτοῖς πλημμελείας ἐγένετο. Malo tamen ascribitur, quod uterque dixit. Illud tantùm adjicere liceat posse apud nostrum conjunctim legi, τῷ ἐκμιμήσεως φιλοτιχίαν nam & ἐκμιμεῖσθαι dici solet, quod *actione mimicâ* repræsentatur.

Λέγεται καὶ ὑπό τινων τέτων χρήσιμα] Ità Senec. *epist.* 8. *Quàm multa poetæ dicunt, quæ à Philosophis aut dicta sunt, aut dicenda? non attingam tragicos, aut togatas nostras; habent enim hæ quoque aliquid severitatis, & sunt inter comœdias & tragœdias mediæ: quantum dissertissimorum versuum inter Mimos jacet? quàm multa Publii non excalceatis, sed cothurnatis dicenda sunt? & de tranquill. c.* 11. *Publius tragicis comicisque vehementior ingenii, quoties mimicas ineptias, & verba ad summam caveam spectantia reliquit, multa habet cothurno, non tantùm sipariis, fortiora.*

Πρὸς τίνα ποτὲ] *quemnam finem respicit?* Xyl. *Ad quemalium scopum, quàm quem diximus?* Cas. ut πρὸς τίνα [ἄλλον] legisse videatur. mihi non erotematicè, sed enunciativè efferri videtur, & sententia prior continuatis considera quem finem totum hoc scenicum institutum aspiciat.

§ 7. Τὸ μὴ ἴδιον ἄλλου βίου ὑποθέσθαι] De quonam vitæ genere loquatur hoc loco Marcus, haud satis liquet. forsan & nullum certum vitæ institutum designatum volebat, sed hoc monitum duntaxat, statum præsentem, quicunque tandem is existat, esse cuique ad Philosophiæ vel studium vel exercitium eidem maximè idoneum.

§ 8. Οὐ διώκεται μὴ τῶ ὅλω φυτῶ ἀπογεκίρωσαι] Ramus à ramo cui adnascitur avulsus, à toto plantæ corpore divellitur. ità qi à Christi corpore divellitur, *nec caput ipsum tenet*, ut Apost. loquitur *ad Col. c.* 2. *v.* 19. *Non potest concordiam habere cum Christo, qi discordare voluerit cum Christiano.* Avg. *de verb. Dom. conc.* 57.

Ἀνθρώπῳ ἢ ἑαυτὸν χωρίζει] Ità *l.* 4. § 29. Ὁ τῷ ἰδίῳ ψυχῇ ἀποχθέων. & *l.* 8. § 34. Ὁ ἀποχθέων ἑαυτόν. & Judas Apost. *ep. v.* 19. Οἱ ἀποδιορίζοντες ἑαυτές. de quibus Autor *ad Hebr. c.* 10. *v.* 39. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν. alioqui τὸν χωρίσει; Apost. *ad Rom. c.* 8. *v.* 35. ἢ τίς κτίσις ἑτέρα, *ibid. v.* 39.

Ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦναι] Vide *ad l.* 8. § 34.

Καὶ πάλιν τῷ ὅλῳ συμπληρωτικὸς γίνεσθαι] D. Jun. συμπληρώματος mavult. utrumvis constare poterit. Epicur. *epist. ad Men. c.* Τὸ σωματίζειν ἐν ταῖς τροφαῖς καὶ τοῖς πολυτελέσι διαίταις, ὑγιείας δεῖ συμπληρωτικόν. Marcus ipse *l.* 9. § 23. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ πολίτευμα συμπληρωτικὸς εἶ ὅτου καὶ πᾶσα πολιτεία σε συμπληρωτική ἔστω ζωῆς πολιτικῆς.

Διήγωται καὶ διυποκρίσεται] vocabulum hoc posterius more Stoico cosegmentarum, parùm frequens & durioris analogiæ. Illustrat autem locum hunc Plutarchi illud *de frat. dilect.* Μεγάλαι μὲν αἰτίαι μεγάλως διαλύσαι καὶ φιλίαν. ὅταν δὲ ῥᾳδίως αὖθις ἐναρμόττωσι διαλύσεις ὥσπερ γὰρ τὰ συμπαγέντα, κᾆν χαλάσῃ τὸ ἐμπλαττον, ἐνδέχεται πάλιν διαλῦσαι καὶ συναλθεῖν· συμφυῆς δὲ σώματος ῥαγεὶς ἢ ῥαδίως, ἔργον ἐστὶν κόλλησιν εὑρεῖν καὶ σύμφυσιν· ὅτοι αἱ μὲν ὑπὸ χρείας συμπλοκαὶ φιλίαι, κᾆν διαζῶσιν ὑ χαλεπῶς αὖθις ἀναλαμβάνονται. ἀδελφοὶ δὲ τῇ φύσει ἐκπεσόντες ὑ τοῦ ῥᾳδίως συμφέρεσθαι· κᾆν συνέλθωσι, ῥυπαρὸν καὶ ὕποπτον ἑλκος αἱ διαλύσεις ἐφέλκονται· quod Medius Sycophanta dicere solebat, κᾆν διαφθαρῇ τὸ ἕλκος, ἡ ὀλὴ μένει. *etiamsi vulnus coierit, manet tamen cicatrix*, qasi vestigium quoddam vulneris etiam jam coaliti. ἔχ ὁμοίως ὁ κλάδος, inqit Marcus istic. Quod autem de fratribus ac cognatis Plut. idem de omnibus in universum hominibus Marcus; qia συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. *l.* 3. § 4. & *infr.* § 9.

Ὁμοδαμνεῖν μὲ μὴ ὁμοδογματεῖν Ν.] Non possum Xylandro istic assentiri, qi verbis illis, ὅτι λέγουσιν αἱ φυτυρολ, omissis, reddidit; *Oportet igitur in eadem arbore esse, etsi non idem cum omnibus sentias.* sed nec Casavbono, qi contrà quàm editor etiam Lugd. clavsulam hanc ab antegressis divulsam, periochæ insequenti præfixit. Rusticorum dictum vulgare, sed depravatum, opinor. qid enim ὁμοδογματεῖν fuerit ad plantas transtatum? nam de hominibus, prout Marcus ipse *l.* 9. § 3, usurpatum, qid velit, qis nescit? D. Boot. suspicatur posse ὁμεαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν legi, ut sit *simul fruticari, sed non simul crescere*; vel *similiter affici.* D. Salmas. ὁμοσωμαθεῖν mavult. *Ramus*, inqit, qi *corpore suæ arboris avulsus aut recisus, ut inseratur in alium, nunqam unum corpus facit cum illa arbore cui inseritur, quamvis partem faciat fruticis, & simul cum eo fruticet.* In re ferè desperata tentemus & nos aliqid; etiamsi Hippocrates in arte vetet, ἐᾶν δεῖ ἀγνοίαν ἐν τοῖς ἀφεξωμένοις. Ego nihil scripturam vulgatam propius comminisci possum, quàm ὁμοφυματεῖν· ut sit, *pariter fruticari, sed non configurari*; non figuram speciémque eandem cum ramis reliqis obtinere. siqidem insitorum cum stirpe reliqa coalitio non sine cicatrice fieri solet. τὸ ὁμοχημαθεῖν eâdem analogiâ, qâ τὸ ὁμοδογματεῖν dictum; eâdem sententiâ, qâ ὁμοιοχημονεῖν, Aristoteli *problem. l.* 2. *q.* 5. Si qis probabilius aliqid afferre poterit, ei ego lubens concesserim.

§ 9. Εὐσεβὴς κρίσεως καὶ πράξεως] vide *ad l.* 5. § 18. & *l.* 6. § 10.

Περάσητε] vide *ad l.* 9. § 11. 42.

Καὶ γὰρ τέτο ἀδύνατον τὸ μὴ παθεῖν] ità *infra* § 18. οὐχὶ τὸ δυνατὸν ἀνδρικόν.

Λιποτακτῆ] & δραπέτῃ. *l.* 10. § 25.

§ 10. Οὐκ

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἁπλῶς φύσις τέχνης] Arte siquidem nullâ natura vincitur. Aristot. *ethic. lib.* 2. *c.* 11. Οὐδὲν γὰρ φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται· οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος, οὐκ ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζῃ τις, ἄνω βίπτων. οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν φύσει ἄλλως πεφυκὸς, ἄλλως ἂν ἐθισθείη· Senec. *epist.* 11. *Rerum naturam sapientia sub imperio non habet. quæcunque attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm diúque se animus composuerit, hærebunt.* scil.

—— cultúrâ nat:ra potentior omni.

Quam licèt expellas furcâ, tamen usque recurret.

uti Flaccus *l.* 1. *ep.* 10. utpote quæ sit *fixa, & mutari nescia.* Juvenal. *sat.* 13. Proinde, *Repugnante naturâ, qalibet cedit industria.* Cassiodor. *l.* 4. *ep.* 38. Nec sortior ergò ars naturâ; nec præstantior etiam; cùm illa sit Creatoris opus, ista creaturæ.

Αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται] Theophr. *de caus. plant. l.* 2. *c.* 25. ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν. & Aphrodis. *problem. l.* 1. *q.* 90. Sen. *ep.* 65. *Omnis ars imitatio est naturæ.* sed & ἰατρὸν medicum, τῆς φύσεως ὑπηρέτην καὶ μιμητὴν, *naturæ ministrum ac imitatorem* dixit Hippocrates, teste Galeno *de dogm. Hip. & Plat. l.* 9. *c.* 8.

Τῶν χρειττόνων ἥττονι τὰ χείρω] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55.

Ἔνδειν μὲν γένοιτο δικαιοσύνης] Hoc enim jus fásque exigere videtur, ut præstantioribus deteriora inserviant. Καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἄρχειν, τὸ δ' ἄρχεσθαι, ἂν πορίσωσιν ἀρχικὸν Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. qem vise prolixiùs istud ibidem disceptantem. sed & *ad l.* 7. § 55.

Ἀπὸ δὲ τῆς ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑρίσαν,] Polus Pythagoricus *de justit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9. Δοκεῖ μοι τὴν δικαιοσύνην μάτερα τε καὶ πάντων ἀρετῶν ὑπάρχειν· ἄτερ γὰ ταύτας ὅτε σώφρονα, ὅτε ἀνδρεῖον, ὅτε φρόνιμον εἶναί τινι. Julian. Imp. *orat in Constant.* 2. etiam *pietatis matrem* vult esse *justitiam.* Ἔοι γὰ ὁσιότης τῆς δικαιοσύνης ἔκγονος. Jamblych. *ep. ad Anatol.* Τὴν δικαιοσύνην, αὐτὸ τὸ ὅλων ἀρετῶν τέλος, καὶ ἅπασαν ἀγωγὴν αὐτῶν συμπαθῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἔνεισι συλλήβδην καὶ τὸν παλαιὸν λόγον. παλαιὸν λόγον illum exhibet nobis Aristot. de justitia *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 1. Ἡ δικαιοσύνη ἀρετὴ μέν ἐστι τελεία, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις δοκεῖ κρατίστη εἶναι ἀρετῶν εἶναι ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὔτ' ἕσπερος, οὔτ' ἑῶος οὕτω θαυμαστός· καὶ παροιμιαζόμενοι φαμέν.

Ἐν ᾗ δικαιοσύνη συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή ἐστι. καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τὴν ἀρετὴν χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὑτόν. Qod ipsum & aliâ ratione adfirmat *ethic. magn. l.* 1. *c.* 34. & *Eudem. l.* 4. *c.* 1. Δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰ δίκαια μόνον ἐστὶν ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν· ὁ δὲ νόμος τὰ πάντα ἀρετὰς πρόσταττει· ὁ ἄρα τοῖς κατὰ νόμον δικαίοις ἐμμένων, τελείως ἀποδίδωσι· ὥστε ὁ δίκαιος καὶ ἡ δικαιοσύνη, τελεία τις ἀρετή ἐστιν. qi locus in mendo non uno cubare videtur. Legendúmque opinor. Ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ π. ἀ. κελεύει. vel πρόσταττειν κελεύει. neque enim lex ipsa facit, sed facere jubet. tum novissima illa sic restituenda videntur. Ὥστε τελείως ἀποδίδωσι ὁ δίκαιος καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετή ἐστιν. Vide *infrà ad* § 20.

Ἐὰν ἡμεῖς διαφερώμεθα πρὸς τὰ μέτρα] *Si vel rebus iis nimiùm tribuamus.* Xyl. *Si vel mentes & affectus in istis figamus.* Cas. neuter vocabuli vim satis expressit. Verto, *Si ad ista temerè anxiéque feramur.* vide *ad l.* 9. §. 27.

Εὐεξαπάτητοι καὶ φερέλπιδες καὶ μαλακόψυχοι] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 10.

§ 11. Οὐκ ἔρχεται ἐπί σε τὰ πράγματα] vide *ad l* 4. § 3, 39. & *l.* 9. §. 15.

Κἀκεῖνα ἀτρεμοῦντα μᾶλλον] Ista post ἔρχη interserenda avtumo: qò dictionis series feliciùs ac faciliùs fluat. Vide *infrà* § 16.

Οὔτε διώκων, ὅτε φεύγων ὀφθήσῃ] *nec prosequens, nec fugiens videberis.* i. e. nec proseqeris amplius, nec fugies.

§ 12. Σφᾶς ψυχῆς αὐτεξουσίης] vide *ad l.* 8. § 48. & *ad l.* 12. § 3.

Μήτε ἐκλεῖπόν τι ὅλον τι, μήτε ἴσον συνεχόμενον] Membrum alterum omisit Xyl. *neque ad aliquid se extendit, neque se contrahit.* Cas. verùm τὸ συνεχόμενον nusquam, opinor, in eo significatu reperitur, & hîc aliud planè sonat. *nec ad exteriora prominet, nec cum eis intus concurrit,* sive *consentit.* qomodo Philo dixit, *de vita Mos. l.* 2. Συνεχόντα τῆς πράγματος ὀνόματα ἐξαρκοῦντα· *nomina rebus concurrentia & consentanea.* & Plut. in *Fabio,* Συνεχαμεῖν ἔνια τῶν λογίων πρὸς τὰς πύκας καὶ τὰς πράξεις· *oracula cum rebus concurrisse.* Et Cicer. *Tusc. l.* 1. concurrant *omnes plebeii philosophi.* ut sic istîc τὸ συνεχόμενον, idem qod τὸ συνεκτείνειν. *l.* 5 § 26. cum exterioribus sive sensibus. sive rerum specie & pompa concurrere & consentire. vide *l.* 2. § 12. & *l.* 6. § 13. & *l.* 7. § 56. *extremâ.*

Μήτε συνιζάνῃ] *neque subsidit.* Cas. qod est ὑφιζάνειν potiùs, quàm & συνιζάνειν eo sensu quandoque sumitur. Ità enim Lucian. *ver. histor. l.* 1. μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος, *languente ac subsidente vento.* qemadmodum Propert. dixit *eleg.* 8. *subsidere ventos.* malim tamen cum Xyl. *contrahit se,* vel, si hoc mavis, *considit ac comprimitur.* qomodo συνίζειν καὶ συμβλίβεσθαι conjunxit Philo *de mund. immort. ad l.* 4. § 46. adductus. & Galenus, Budæo referente, τὸ συνιζηκὸς ὑπὸ πόρων ἀναπτάντων. i. e. *poros compressos aperire,* dixit. & Aphrodis. *probl. l.* 2. *q.* 22.

Ἡ λύπη συνίζησιν ποιεῖ ψυχῆς τῆ σωματων, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἔσω ῥοπὴν. dolor corporis contractionem sive compressionem producit, dum anima ad interiora se subtrahit. qod l. 1. q. 31. dixerat. ἡ λύπη πύκνωσιν ἐργάζεται τῆ πέρατι. Clem. pædag. lib. 2. c. 2. συνιζηκυίας τῆς κεφαλῆς εἰς τὸ ςῆθος· compressò in pectus capite. Plut. Publicol. de figulino opere: ὡς ἐπλάσθη, ἀ θερμῶν πίσσαν πολὺ ἐν πυρὶ, πυκνῆς καὶ συνιζάνειν· non est spissatum & constrictum. nec obstat, qòd τῆ αἴρειν, τὸ συνίζειν opponitur ab Aristot. de respir. c. 4. ubi de insectis agens, ἐν αὐτῆ, inquit, τῆ ἐπιζώματι, τῆ ἐμφύτῳ πτέρυξιν αἴρονται καὶ συνίζονται, συμβαίνει θερμὸν ὑμῆνα γίνεσθαι πρῶτον. siquidem compressionem qandam & ibi designari, manifestum est. Zeno autem, referente Galeno, de dogm. Hip. & Plat. l. 5. c. 1. τὰ πάθη dixit esse ἐπιγνωμίας τῆς χρίσεως στελλὰς καὶ λύσεις, ἀπάρσεις τε, καὶ πλώσεις τῆς ψυχῆς. qod nostri mentem clarissimè explicat.

Φωτὶ λάμπεται] lumine illo, de qo Joan. Evang. c. 1. v. 9. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. sed alios magis, alios minùs. illuminabat illud & Marcum, etiamsi sui nescium; sicut & Cyrum, etiamsi sui ignarum robore idem accingebat. Esaiæ c. 44. v. 5.

Ὦ, τὴν ἀλήθειαν ὄψῃ] vide l. 3. § 14. & l. 10. § 26.

§ 13. Ὄψεται] viderit ipse. qasi dicat, qid ad me? nihil ad me. illius, non meâ id interest. ità Senec. de benefic. l. 2. c. 14. Scio hoc illi non profuturum. sed qid faciam? rogas. resistere precibus ejus non possum. viderit. de se, non de me, geretur. vide l. 5. § 25. & l. 9. § 27. Sen. idem. ep. 71. Si vir beatus esse, si fide bonâ vir bonus, sine contemnat te aliqui. & ep. 76. Ad honesta videnti contemnendus est contemptus iste.

Ἐγὼ ὃ ὄφομαι, ἵνα μή τι καταφρονήσωσι ἄξιον] Ità capiendum, qod Apostolus Tito c. 2. v. 15. μηδείς σε ἀθετησάτω· & Timotheo ep. 1. c. 4. v. 12. μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω· qo loco sic accipiendum sequentia docent; qibus monet ut conditionis suæ locique avtoritatem, vitæ ac conversationis puritate gravitatéque tueatur. vide l. 10. § 32.

Μετίσων; ὄψεται.] Epictet. l. 3. c. 18. φάσκει σε ὁ δεῖνα· ὄψεται, πῶς ποιεῖ ἴδιον ἔργον. & c. 10. ἐπ ἔδει ἔτυ μοι προσενεχθῆναι τὸν ἀδελφόν· ἐ ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκείνου ὄψεται· ἐγὼ δ' ὡς ἂν προσενεχθῆ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκείνον· τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν· ἐκείνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσαι δύναται· ἐκεῖνο κωλύει.

Οὐκ ὀνειδιεῖς] vide infr. § 18. Ambros. de offic. l. 3. c. 16. Neque monitio afferat sit, neque objurgatio contumeliosa. Epictet. l. 2. c. 12. ὁ ὀνειδὸς ὅταν λάβῃ τινὰ πλησίον, ἤγαγεν ἐπὶ ὁδὸν τὴν Σωκράτους· ἐκὶ καταγελάσας, ἢ λοιδορησάμενος ἀπῆλθε. καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ· μίσχει δ' ἂν ὁ δεινὸς, μὴ ἐκείνα καταγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδέσθητι τὴν ἀδυναμίαν τῆς ψυχῆς.

Οὐδὲ ὡς ἐπιδεικνύμενος ὅτι ἀνέχομαι] nè levissimum qidem præ me ferens offensionis sensum avt significationem. vel etiam, qasi patientiam ostentans meam. vide infr. ad § 18. ὡς ἐν σχολῇ.

Οὐδ' ὁ Φωκίων] De Phocione vix potissimùm, qæ huc faciunt, memorabilia reperiuntur. qòd rabulam qendam, qi pro concione dicentem interpellaverat, oratione prolixâ in se debacchantem placidissimè sustinuit, ad dictionis seriem qam priùs inchoaverat ità reversus, acsi nihil qicqam vel ab illo dictum, vel à se avditum, animadversúmve fuisset. refert Plut. in præcept. polit. qòd cùm ad mortem duceretur, obviósque qidam, post convicia multa frustrà effusa, cùm ipse nullius attenderet, etiam in faciem ei tandem expuisset, ad magistratus conversus, illud tantummodo dixerit, ὁ παῖδον τις τοῦτο ἀχαμωτέρα; Non compescet iste aliqis indecorè se gerentem? Plut. in apophth. & in Phoc. qòd filio morti jam proximus, illud unicum in mandatis dedit, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακῆσαι. nè qid eorum meminisset, qæ adversùs ipsum Athenienses iniqè egerant. Plut. ibid. id qod Ælianus havd parùm ἐμφατικώτερον excluisse perhibet. l. 12. § 49. per amicos, qi morienti aderant, filio mandâsse, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακήσειν ὑπὲρ τῆς παρ' αὐτοῖς φιλοτιμίας, ἧς αὐτῷ πίνων· qasi poculum illud cicutâ temperatum, non alio loco haberet, qàm poculum qod in amicitiæ societatisque mutuæ argumentum propinari atqe exhiberi solet. Unde Theodoreto lucem fœnerari havd piguerit: qi therapeut. lib. 3. Platonem ait in rebus religionem spectantibus ad ritus receptos se attemperâsse, τὴν Ἀθηναίων φιλοτιμίαν ὑπερδήσασθαι, καὶ τὸ τοῦ Σωκράτους θερμοτέρου ὑποφαίνεσθαι κάνειον. in qo loco vertendo Acciaolus interpres dictionis venustatem corrupit planè, dum sic reddit, timens nè Athenienses gratâ benevolentiâqe excideret; dum φιλοτιμίας significatum non animadvertit. id avtem optimè explicabit nobis Gregor. Naz. qi ad Eudox. ep. 97. Socratem ait temperaturæ ejusdem poculum hilariter admodum excepisse, ὥσπερ ἐκ ὅτι θανάτου δηλήμονος, ἀλλὰ φιλοτιμίας θερμοτέρου. Qui & Socratem eâ ipsâ voce usum, morti jam propinqum, refert Ælianus. l. 1. c. 16. cùm enim ab Apollodoro missus, in qibus honorificentiùs efferetur, vestes pretiosas recusâsset: Falli multùm aiebat Apollodorum, εἴγε αὐτὸς πείσεται λέγειν, ὅτι μὴ τὰ τοῦ Ἀθηναίων φιλοτιμίαν, καὶ τὸ τὰ φαρμακὰ πέμα, ἔτι ὅπως ὄψεται Σωκράτης. Adjici potest his illud, non Socratis apud Platonem, utì memoriâ lapsus Cælius Secund. in thesauro prodidit, sed Theramenis apud Ciceronem Tusc. l. 1. qi cùm con-

jectus

jactus in carcerem triginta jussu tyrannorum, venenum ut sitiens obbibisset, reliquum sic è poculo ejecit, ut id resonaret; qo sonitu reddito, ridens, Propino, inqit, hoc pulcro Critiæ; qi in eum fuit teterrimus. Græci enim in conviviis solent nominare, cui poculum traditurі sint. (habes, Cicerone clarissimè exponente, qid sit ἡ φιλοτησία.) *Iusit vir egregius extremo spiritu, verèque ei, qi venenum præbuerat, mortem est auguratus, qæ brevi consecuta est.* Secius pavlò Xenophon retulit *Hellenic. l. 2.* τὸ λεπτύνεσθαι (τῇ κοινῇ) ὑποκορίζεσθαι εἰπεῖν Κριτίᾳ τοῦτ' ἴσως τῷ καλῷ. falsus inserim Erasmus *apophth. l. 6. var. mist. dict.* 238. qi Æliani relationem *hist. var. l. 9. c.* 21. dum negligentiùs pereurrit, Theramenem è triginta tyrannis fuisse ratus est. Sed ut ad Phocionem redeamus. noviſſimum hujus illud, opinor, respexit Marcus; eò magis qia subjicit, εἰ γε μὴ σφηκοπυίητο. sicut & *infr.* § 18. ἐὰν γνήσιον ἢ καὶ μὴ σύμφυες. ambigua est enim illa Phocionis dictio: potestque etiam σαρκασμὸν satis aculeatum & mordacem continere, Athenienſem populum ejusmodi poculis amicos suos excipientem, & indiciis ejusmodi suam erga illos benevolentiam obsignantem notantis. qomodo Theopompus *hist. l.* 38. de Clearcho Heracleotarum tyranno, ὃς τοῖς πλείστοις ἐδίδου κώνειον πίνειν, qi cicutâ propinatâ qamplurimos sustulerat, Ἐπειδὴ δὲ πάντες ἔγνωσαν τὸν τοῦ φαρμάκου τούτου φιλοτησίαν, ὑφ' ἑαυτῶν ἤδη ἀκόντων, πρὶν φαγεῖν πάλαιον. Athen. *dipnosoph. l.* 3. Lusit pariter Libanius emaculandus obiter, *declamat.* 12. ubi parasitus, fratre ad vitam philosophicam desciscente, vitæ pertæsus, Δότε μοι, inqit, σφηνεῖσαι φιλοτησίαν ἢ τύχῃ. leg. Δότε μοι, σφηνεῖσαι φιλοτησίαν τῇ τύχῃ· *concedite mihi, ut liceat fortunæ benevolentiæ poculum propinare.* hoc est, ut cicutam bibere licitum sit, qo me vitâ eximem. vide *ad l.* 10. § 12. De Phocione verò præclarum ac disertum habetur Val. Maximi elogium, qo suspicionem istam, qam Marci verba suscitare possint, ab eodem amolitur. *l. 3. c. 8. Placidi & misericordes, & liberales, omniqe suavitate temperati mores Phocionis, qos optimè profectò consensus omnium bonitatis cognomine decorandos censuit. itaq; constantia, qæ naturâ rigidior videbatur, lenis è mansueto pectore fluxit.*

Ἔσω γὰρ δεῖ τοιαῦτα εἶ] qod Psaltes *Psal.* 51. *v.* 6. *in præcordiis.* Apost. *ad Rom. c. 2. v.* 28. ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ. contrà qàm hypocritis solenne est, qi μόροωσιν pietatis & patientiæ externam gerunt, cùm δύναμιν utriusqe internam nullam habeant. Idem *ad Timoth. ep. 2. c. 3. v.* 5.

Καὶ ὑπὸ θεῶν βλέπεσθ] Intus oportet istiusmodi esse, ubi Deus ipse, qalis sis, videt; qi non speciem externam, sed cordis habitum intuetur. *Hist. Reg. l. 1. c. 16. v.* 7. ὁ θεὸς ὁρᾷ εἰς καρδίαν καὶ φύσιν, ἅτε δὴ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰσθητὴς πυκνὰς. Plut. *de tard. num. vindict.* Hoc est, qod in pagina sacra toties occurrit, εὐάρεστον τῷ θεῷ. Ad qod Lucæ *evang. c. 1. v.* 6. de Zacharia sacerdote ac conjuge illius usurpatum, Ambros. *Multi hominibus justi videntur; pauci Deo. aliter enim hominibus, & aliter Deo: hominibus secundum faciem & speciem externam; Deo secundum veritatem & virtutem internam.* Epictet. *l. 2. c.* 13. Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς σοι σεαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ θεῷ· ἐπιθύμησον καθαρὸς μὲν καθαρῷ σοι τῷ γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ.

Τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς νῦν ποιεῖ τὸ ἐπὶ τῇ φύσει σοι οἰκεῖον] τὸ ὂν illud forsan inducendum fuerit. assentior avtem M. Casavbono *ποιεῖς* legenti. *qid tibi indè mali accedit, si qod naturæ tuæ est consentaneum ipse facis?*

Τῇ σῇ ὅλων φύσει εὐχομένῳ] vide *l.* 4. § 23.

Τεταγμένῳ πρὸς τὸ γένεσθ' ὅτι δὴ τὸ κατὰ συμφέρον] duriuscula syntaxis, qam interprètes vix assecuti videntur. *eo destinatus, ut communi utilitati inservias.* Xyl. *designatus esse qod & qomodo postulabit commune bonum.* Cas. ut orationem defectam opinatus videatur. Verùm non hoc est qod Marcus volùit. *homo*, inqit, *ad hoc compositus & aptus, ut id fiat, qocunqe tandem modo, qod in commune expedit.* ità τὸ τάσσεσθαι & τετάχθαι usurpant creberrimè & Marcus & Epictetus. aliter tamen pavlò Cas. ὁ μακρείτης *ad Pers. sat. 3. v.* 72. qi τεταγμένῳ hîc vult esse qod Persio *locatus.* idem γενέσθ legit pro γίνεσθ. Verùm id sensum nihil mutat.

§ 14. Ἀλλήλων καταφρονῦντες] notat diversa & inconstantia hominum ingenia, qi se invicem modò despiciunt, modò suspiciunt, modò sibi invicem arrogantissimè imperant, modò rursus abjectissimè inserviunt. vide *ad lib. 4.* § 32.

Ἀρεσκεύοντες] ἀρεσκεύειν qid sit vide *ad l. 5.* § 5.

Ὑπογλαλίνουσι] hoc est Svidâ interprete, ὑποκάτω κλίνουσι *inferiùs considunt, accumbunt.* metaphora ab eis qi ad mensam aliis priorem ac superiorem locum concedunt. Subjungit Svidas ex avtore incerto: Καλεῖς εἰς ἑξῆς ὑποκατακλίνεται πάντων καταφρονήσεις, ὡς παῖς ἐπὶ τῷ ἡλικίᾳ. ut Plato *polit. l. 1.* ὑποκατακλίνεσθ ἀλλήλοις, utì Marcus istîc, significatu laxiore dixit, ἀντὶ τοῦ ὑπείκειν ἀλλήλοις, pro *sibi invicem concedere*, utì ipse *ibidem* se explicat, vel *submittere* se potiùs, si Marci mentem attendamus.

§ 15. Αὐτῇ φανήσεται] *res ipsa indicabit.* Xyl. ad verbum, *ibi apparebit.* ubi scil. ad rem ipsam ventum fuerit. qod Architecton Athenienſis, οὗ ἕνεκ' εἵρηκεν, ἐγὼ ποιήσω. & Evripid.

Φεῦ

Φεῦ φεῦ τὸ μὴ τὰ πρέγματ' ἀνθρώποις ἔχειν
Φωνήν. —

Heu, quòd res ipſæ vocem neutiquam obtinent.

Plut. in *præcept. polit.* vel qid ſi αὐτῷ ἰθὺς pro αὐτίκα, hoc eſt, *illico, confeſtim* ſumatur? affectus iſtiuſmodi ſtatim ſe prodet. Verùm ſubit animum ſuſpicio, fuiſſe, αὐτὸ φαίνεται· *illud ipſum apparebit*; citra ſermonem ullum ſe prodet. qod & ſequentia confirmare videntur. Alluſum videtur ad proverbium, qod σωτήμων καὶ ἐλλειπτικῶς (in adagiis nimirum uſu communi tritis ſolenne hoc) efferri ſolet, Αὐτὸ δείξει. atqe ità Plato in *Theæteto* deprehenditur extuliſſe: Et ex Platone Ariſtænetus (ſi avtoris nomen id, qod M. Mercerus ambigit) *lib.* 1. *epiſt.* 4. cæterùm Ariſtophanes in Lyſiſtratâ integrum exhibuit,

Τἄργον τάχ' αὐτὸ δείξει.

Atqe hoc eſt qod Svidas voluit, ubi dixit, Αὐτὸ δείξει. παροιμία. ἐλλείπει τὸ ἔργον. *deeſt*, ſupplenda ſcil. vox ἔργον. nam qod Mavſſacus in *diſſert. critic.* ἔργον cenſet apud Svidam eò loci idem eſſe, qod eſt Heſychio in *præfat.* ὑπόθεσις· qo loco Diogenianum ait τὰς πλείους τῶν παροιμιῶν ὑλικὰς καὶ ἄνευ τῶν ὑποθέσεων τεθεικέναι· à Svidæ mente dubio procul qàm longiſſimè aberravit. Idem forſan & cum Svida voluit Heſychius, ubi αὐτὸ δείξει dixit eſſe παροιμίαν ἔξω τὸ ἐπίλογον εἰρημένην· *paræmiam qæ ſine epilogo*, ſive *extrema parte ſui enunciatur*. qanqam neſcius non ſum, poſſe *epilogi* nomine ſubjunctam ſive adjectam orationem aliqam intelligi, qæ paræmiæ rationem explicationémqe contineat. Verùm τὸ ἔργον apud Svidam pro *hypotheſi* ſumi, nemo qiſqam, opinor, καὶ τὸν ὁλοχερῶς μόνον ἐξευρήσας, (ut cum Marco noſtro loqar) Mavſſaco conceſſerit.

Ἐπὶ τῆ μετώπῳ γεγράφθαι] ὡς ἐυδὺς συμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν δι' αὐτῆς. ut Galen. loqitur *hortator. c.* 2. *Frons hominis triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeveritatis index.* Plin. *lib.* 11. *c.* 37. Cicero *Antonio* inter eas *ad Atticum lib.* 14. *epiſt.* 15. *Qid mecum per literas agis? unam ob cavſſam mallem coram egiſſes. non enim ſolùm ex oratione, ſed etiam ex vultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perſpicere potuiſſes.* Achilles an Neoptolemus Ennianus à Gellio *lib.* 19. *cap.* 8. lavdarus, *Eo ingenio natus ſum; amicitiam atqe inimicitiam in fronte* (ſive, *in frontem*, ut Nonius) *promptam gero.* vide *l.* 1. § 14. & *l.* 7. § 60.

Τοιοῦτον ἔχει ἐυδὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει] Ità continuatim exhibet Lugd. nam Baſ. poſt ἔχει comma interſerit. interpretes qi legerint, avt qid ſecuti fuerint, havd eſt facilè conjectu, forſan ὁποῖον ἔχει, ἐυδὺς ἐν τ. ὀ. ἐ. *qomodo ſe habeat, ſtatim in oculis extat.* vel, τοιοῦτον ἔχει; ἐυδύς, &c. *ità ſe habet? in oculis extat ſtatim.* forſan avtem, τοιοῦτον ἔχειν, ſive ἦ, ἐυδὺς &c. *talem eſſe*, ſive, *ſic affectum eſſe, in oculis ſe ſtatim prodit.*

—in vultu pignora mentis habet.

ut Naſo *art. l.* 2. & apud Æſchylum Clytemneſtræ Agamemnon, ſed ſpecie falsâ deceptus,

Εὐ γὰρ φρονοῦσης ὄμμα σου κατηγορεῖ,
Nam prodit oculus eſſe te affectum probè.

oculi enim *ſunt animi indices.* Cicer. *de orat. perfect. ut imago eſt animi vultus, ſic indices oculi.* Idémqe *de leg. lib.* 1. *Natura ſpeciem ità formavit oris, ut in ea penitus reconditos mores effingeret. nam & oculi nimis arguti, qemadmodum animis affecti ſimus, loquuntur. & is, qi appellatur vultus, qi nullo in animante eſſe præter hominem poteſt, indicat mores.* Ambroſ. *hexam. lib.* 6. *c.* 9. *Imago qædam animi loqitur in vultu.* Evnap. in *Maximo.* Τὰς γὰρ ὁρμὰς τῆς ψυχῆς δηλοῖ τὰ ὄμματα· unde & qidam *oculos animi portas* qaſdam dixere. Adamantius *phyſiognom. lib.* 1. *c.* 1. ὥσπερ διὰ πυλῶν τίνων ἡ ψυχὴ διαφαίνεται. Alii *feneſtras* per qas mens non proſpicit tantùm, ſed ſe prodit qoqe; & per qas motus atqe affectus animi tranſlucent qodammodo. Lactant. *de opific. Dei c.* 8. *Mens eſt qæ per oculos ea, qæ ſunt oppoſita tranſpicit, qaſi per feneſtras lucente vitro avt ſpeculari lapide obductas. Et idcircò mens & voluntas ex oculis ſæpe dignoſcitur. & c* 9. *Mens oculis tanqam feneſtris utitur.* & Salvian. *de providen. l.* 3. *c.* 7. *Sciens feneſtras qodammodo eſſe noſtrarum mentium lumen oculorum.* Senec. *de benefic. lib.* 2. *c.* 2. *Qi tam paratè fecit, non eſt dubium qin libenter faciat. itaqe lætus facit, & induit ſibi animi ſui vultum.* atqe hoc eſt φαιδρύνειν ἑαυτὸν ἀκόπτως· ut Marcus *l.* 7. § 31.

Ὡς ἅμα ἔρωτος ἐν τῷ βλέμματι] Tibull. *l.* 1. *eleg.* 9.

Non ego celari poſſim, qid nutus amantis,
Qidve ferant miti lenia verba ſono.

Qò ſpectant & illa Æſchyli in *Toxotid.* apud Plutarch. *de profect. indic.* & in *amator.* & apud Antigon. *mirab. narrat.* 127. reſtituente Salmaſio *in Solin.*

Ἀδίνω μὴν ἀγναῖς παρθένοις γαμηλίων
Λέκτρων ἀτρέπτῳ βλεμμάτων ῥέπει βολῇ·
Νέας γυναικὸς δ' ὥστε μὴ λάθῃ φλέγων
Ὀφθαλμός, ὅστις ἀνδρὸς ἢ γεγὼς φύσιν
Ἔχω· τὸ τόνδε θυμὸν ἱππογνώμονα.
Ritu puellis nuptiali expertibus
Immotus oculus in terram defigitur.
Nec me puellæ lumina exardentia
Fallant, experta ſiqa jam fuerit virum.
Animus mihi iſta diſcernendi gnarus eſt.

Nec feſellerunt, qi *amorem* dixere non magìs qàm vinùm avt ignem poſſe celari. Antiphanes apud Athenæum *l.* 2.

—κρύψαι

--κρύψαι, Φειδία,
Ἅπαντα τἄλλά πως δυνατ' ἂν πολὺ λυεῖν,
Οἴνόν τε πίνων, εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσών·
Ἀμφότερα μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς βλεμμάτων,
Καὶ τῆς λόγων τ' αὖ ὄντε πρὸς ἀριθμὸν ἴσως
Μάλιστα ταῦτα κἀφανεῖς πολλοῖς ποιεῖν.

[ubi nihil opus cum Casavbono in senario penultimo pro τ' αὖ, ταῦθ' rescribere.]

--celare, Phidia,
Præter duo aliqua reliqua possit omnia,
Amore captus si sit, aut sit ebrius.
Oculis ab ipsis etenim utrunque proditur,
Itémque verbis; ut negare qi voluntˌ
Ista evidenter arguunt mendacii. H. Steph.

Cui affine est, quod Petr. Victorius *var. lect. l.* 18. *c.* 23. pervulgatam esse apud sues vocem, *Amorem tussimque celari non posse*, de igne idem Naso *epist.* 12. ubi Medea Jasoni amorem suum exprobans;

Perfide: sensisti. qis enim bene celet amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.

Et Helenæ Paris *epist.* 15.

Sed malè dissimulo. qis enim celaverit ignem,
Lumine qi semper proditur ipse suo?

Et ibid.

Quà licet & possum luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Statius *Achill. lib.* 1.

Nec latet haustus amor; sed fax vibrata medullis,
In vultus atque ora redit, lucémque genarum
Tingit.--

Γεφυραν] Vide *ad lib.* 5. § 28.

Ἐπιδεδειγμένη ἁπλότητι] *Affectatio simplicitatis*, quâ qis simplex aliis videri studet, sive pro simplici se venditat. Dionys. Halic. in *arte.* Ὁ γὰρ ὄγκος καὶ τὸ ἐξ ὑπονοίας ἅπαν, ἀνηδοπίπτειν. Gregor. Naz. *epist.* 16. ad Evseb. Οὐ φίλον μοι τὸ τεχνικόν. ὁ γὰρ φιλεῖ συγγένειάν τε καὶ ἀλήθεια. Synes. *de regno.* Itaque Tatianus *adv. Græc. c.* 46. ait scriptis propheticis fidem habuisse, διά τε τὴν λέξεων τὸ ἄτυφον, καὶ τὴν εἰπόντων τὸ ἀνεπιδέδιλον, καὶ ἅ τῇ πιστεῖ πιστώσει τὸ συναπάλληλον. &c.

Σκαλμὴ ὄζειν] obturbat istud σκαλμή. Σκαλμὴ Polluci *lib.* 10. *c.* 38. ex Sophocle, *cnfis* nomen barbarum; *Thracum* scil. *peculiaris*: quod ex Hesychio discimus. Verùm id istîc qid velit, nullus assequor. Xyl. σκάλλω, qomodo Plut. ὀδὸν σκαλεύω vocat. vertitque, *insidiæ tectæ*. Sed & alicubi Epiphanius, μηδὲν ὀρθὸν, ἀλλὰ πάντα σκαλινά· rectum nihil, sed obliqua cuncta. D. Boor. vult σκαιὰ, *scæva, sinistra*. M. Casavb. *nullo modo laudabilis*, ità qid legerit, incertum est. Verùm clarissimus Salmas. *Omnino*, inqit, *rescribendum*; σκαμβὴ ὄζει. Proverbium est Græcum, σκαμβὸν ξύλον οὐ πίπτει ὀρθόν. (Habes apud Svidam, & Apostolium proverb. 1801.) Latini hoc nomen etiam suum usu fecerunt. unde apud Sveton. *Otho. c.* 12. *Scambus*, & *malè pedatus*. Rem nimirùm ipsam acu tetigit. nec qæsitu ulteriùs opus. Σκαμβὴ, διεστραμμένη. Svid. qid si locum hunc Marci ob oculos habuit?

Οὐδὲν ὄζειν αἶγμον λυκοφιλίας] λυκοφιλία qid sit, nescium se fatetur Xyl. Explicabit ex Ælio Dionysio Evstathius *ad Il. κ'.* ex Menandro Dionysius. Λυκοφιλίας, ἀντὶ τῆς ὑποπτίας, ὑποίλου. *suspectæ subdolæ*. Menander,

Λυκοφίλιοι μὲν εἰσιν αἱ διαλλαγαί.

Suspecta pax hæc, tanqam amicitia est lupi. Grot. Explicabit Plato, in *epist.* 2. *ad Dionysium* datâ: Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, inqit, ταύτην ἡμῖν ἔθηκε τὴν ἐμὴν καὶ σὴν λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν διὰ σὲ ἀπειργάσατο. *Hæc autem sic gesta, tuam mecum amicitiam lupinam diremit, nósque tuâ culpâ dissociabiles reddidit.* Et Platonem imitatus, Cornelius Episc. Romanus, *epist. ad Fabium Antioch.* apud Evsebium *lib.* 6. *c.* 43. de Novato. ἔτοι οἱ ἄνδρες καταγνόντες αὐτὸν, καὶ καταφωράσαντες τὴν ἐν αὐτῷ πανουργίαν τε καὶ παλιμβολίαν, τάς τε ὁμορκίας καὶ ψευδολογίας, καὶ τὴν ἀκοινωνησίαν αὐτῷ καὶ λυκοφιλίαν. *Viri isti illum observantes, & deprehensâ hominis astutiâ & versutiâ, perjuriisque & mendaciis, afflictu dissociabili, & lupinâ, sive veteratoriâ, amicitiâ.* Λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν conjunxit; qemadmodum & Plato, cujus codices hinc corrigendi: & pro ἀκοινωνίαν, qod est κόμματος φαύλου, legendum ἀκοινωνησίαν· qa voce usus est & Aristoteles *polit. lib.* 2. *c.* 3. Alluditur hoc vocabuli ad apologum de induciis sive fœderibus, qæ cum ovibus lupi aliqando inire volebant, canibus gregis custodibus ob fidum loco sibi traditis, qorum loco scil. catulos suos ipsi darent, qò liberiùs deinceps graffarentur in greges. Eum Samiis narrâsse primò Æsopum, cùm is à Crœso poscereturˌ avtor est Max. Planudes in *vit. Æsop.* recitâsse denuo Athenienses Demosthenem, cùm ab Alexandro (non ut Svidas, ab Antipatro) ipse cum oratoribus aliis depoceretur, refert Plutarchus in *Demosth.* eundem παραβροσικῶς extulit exhibuitqe Libanius in *progymnasm. fab.* 1. pro eo avtem qod λυκοφιλίαν Marcus, ἀλωπεκιῶν φιλίαν dixit Leo Imperator sapientissimus dictus in *oraculis* suis.

Ἀλωπεκιῶν κατακριθεὶς τὴν φιλίαν,
Καὶ μακροθύμως χθιζὶ σώσας τὴν φρένα,
Ὡς σοφὸς ὄντως ἄναξ καὶ πολιὸς τὴν ἐγχρων.
Vulpinâ amicum mente simulans subdolè,
Patienter ingenium cohibens, ut fræno insitum;
Sicut senex valde & canus sapientiâ.

vide Joan. Rutgersˌ *var. lect. l.* 5. *c.* 8.

§ 16. Καλλισα ὃ ζῆν] f. διαζῆν. est enim novi argumenti exordium.

Ἐὰν ἕκαστον αὐτῶν διαρῇ διηνεκῶς] vide *supra* § 2. & *l.* 3. § 11.

Οὐδὲν αὐτῶν ὑπόλοιπον ἐστὶ ἀπὸ ἡμῶν ἐμπεπ[illegible]]

ποιεῖ] Vide *supra* § 11. & *lib.* 9. § 15.

Εὐδὺς ἐξαλείφω] Vide *l.* 8. § 47.

Ὀλίγα χρόνια ἔσται] Vide *l.* 10. § 11, 15.

Χαῖρε αὐτοῖς καὶ ῥᾴδια ἔστω σοι] ἔστω forsan. Ità Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. Αἱ ἐντολαὶ τοῦ ἀγαπῶντι βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. Vide *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 33.

Ἐπὶ τοῦτο κακῶδες, κἂν ἄδοξον ᾖ] Hoc est quod Pythagoras, καὶν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν. Vide *ad l.* 9. § 18. Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magist. *orat.* 1. Οὐκ ἔστιν ὃ μᾶλλον φιλεῖον εἴη τῷ σωφρονοῦντι, τῆς παρὰ δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα πρεσκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου, ὥστε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐνπλέκειν, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δίκη, μηδὲν αἰρεῖσθαι ἧσσον ὀρθῶς ἐγνωσμένων πρασσειν. Epictet. item *enchir. c.* 34. Ὅταν τι διαγνοὺς ὅτι ποιητέον ᾖ, ποιῇ, μηδέποτε φύγῃς ὀφθῆναι πρᾶσσων αὐτὰ, κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν· εἰ μὲν οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ φεῦγε· εἰ δ' ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήττοντας οὐκ ὀρθῶς; Ità Apostolus ad cœlestia contendit, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 8. Plut. *de audiend.* Οὐ γὰρ μόνον, ὡς φησιν Φωκυλίδης,

Πολλ' ἀπατᾶσθαι δίζημόν ἐμμεναι ἔθλον.

ἀλλὰ καὶ γελᾶσθαι δεῖ πολλὰ καὶ ἀδοξῆσαι. Ubi obiter adnotâsse havd pigebit, versum illum, quem Plutarchus Phocylidæ vindicat, pavlò aliter à Clemente *strom. l.* 5 *prope finem* concipi,

——πολλὰ πλανᾶσθαι—&c.

eâ nempe notione quâ Ulysses πολυπλανὴς, & πολύπλαγκτος dicitur, *odyss. p. v.* 511. Epictet. *enchir. c.* 12. Εἰ πρεσκόψαι θέλεις, ὑπόμεινον, ἕνεκα θεοῦ ἐκτὸς ἄνυε δόξαν καὶ ἀλίσθου. qod Anaxagoræ obtigisse refert Laërt. *l.* 2. Οἷον γὰρ ὅτι τὸ ἀνόητον ὄντως ὑπολειφθῆναι, διὰ τὸ μὴ νομισθῆναι τοῖς ἀνοήτοις ἀνόητον; Quæ enim ratio est *in amentia persistere, nè amentibus amens videare?* Simplic. *comment. in Epictet. ibid.* Socrates apud Senecam *ep.* 71. *Ut sis beatus, & te alicui stultum videri sinc.* Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 14. *Non potest quisquam justum esse, qod est cum vera sapientia conjunctum, nisi idem stultus esse videatur.* Dionys. *de divin. nomin. c.* 7. Ἓν δίδαγμα ὁ περὶ τῶν ἀληθείας ἐνωθεὶς, ὅτι ἓν ἔχει, κἂν ὁι πολλοὶ καθεστῶσιν αὐτὸν ὡς ἐξεστηκότα. Ità de Domino Christo ipsi propinqui ejus dicebant, ὅτι ἐξέστη. Marc. *c.* 3. *v.* 21. Æschyl. *Prometh.*

Κέρδιστον ἓν φρονοῦντα μὴ δοκεῖν φρονεῖν.

——*Utilissimum est,*

Minimè videri sapere, cùm sapias tamen.

Siquidem ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 14. Τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, μωρία τῷ ψυχικῷ ἐστι. & *c.* 1. *v.* 18. Ὁ τοῦ σταυροῦ λόγος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία· τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν θεοῦ. & qod Plato *epist.* 2. Σχεδὸν γὰρ οὐκ ἔστι τόπων πρὸς τοὺς πολλοὺς καλαγελαστότερα ἀκούσαι· ἢ δ' αὖ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς (εὐσεβεῖς, potiùs) θαυμαστότερά τε καὶ ἐνθουσιαστικώτερα. Vide Epictet. *enchir. c.* 23. *ad l.* 4. § 12. Vide & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

Παλαὶ γὰρ συγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητεῖν] Vide *ad l.* 6. § 27. Cato Uticensis, referente Plutarcho; Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ ὅ τις νομίζει φύσει ἀγαθὸν μέγιστον, ἑτέρῳ μὴ παρέσται;

§ 17 Πόθεν ἐλάλησεν] vide *l.* 8. § 3. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 36.

Ὅσον ἔστι μεταξὺ ἄλλου] vide *l.* 8. § 21.

Οὐδὲν κωλύει πεῖσαι] Vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

§ 18. Καὶ πρῶτον μὲν] Καὶ illud παράλογον videtur. qomodo Hebræis in scriptorum exordiis crebrerimè. Proponit varias considerationes, quibus animi impetus ad offensationem & iracundiam in injuriis illatis proclivis, reprimatur, & in affectione placida & tranquilla contineatur. eas alibi sæpe priùs inculcatas, prout ex locorum collatione videre est, hoc loco simul uno quasi fasciculo comprehensas, veluti per synopsin qandam, ob oculos constituere visum est.

Τίς ἡ περὶ αὐτὸς μοι φρὴς] Vide *l.* 8. § 27. & *l.* 9. § 22.

Ἀλλόλων ἕνεκεν γεγάμεθα] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. § 56, 59.

Περισπούδαστον αὐτὸν γίνεται] Hoccine Marcus, ut imperator, an ut philosophiæ studiosus? utrovis enim modo accipere licet. Plato *Dionysio ep.* 4. Νῦν ἓν δίλον μὲν ὅτιν ὃ λέγω, ἀναμμνήσκειν ἢ ὅμως δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς, ὅτι περιπίκει, πλέον ἢ παίδων, καὶ ἄλλων ἀνθρώπων διαφθεῖν, sed illà potiùs ratione, opinor; ὡς ἄρχων *l.* 3. § 5. qanqam potest & utroque.

Ὡς χριὸς πόμενος] Ὁ μὲν καὶ αὐτῶν ἡγεμὼν, τεθνηκὼς· ὁ δ' εἷον, χριὸς καὶ κλίλοψ καὶ βοῶν, ταῦρος. Pollux. *l.* 2. *c.* 12 § 29. de Ulysse Priamus *iliad.* χ'. *v.* 196.

Αὐτὸς δ', κλίλοψ ὡς, ὅτι πολεῖ σίγας ἀνδρῶν,
Ὅστ' ὀΐων μέγα πῶυ διέρχεται ἀργυφέοντα.

qod in Cleanthem detorsit Timon. uti Laërt *l.* 7. & de Æneа poeta *il. r. v.* 492.

Λαοὶ ἔπονθ', ὡσεί τι μετὰ κλίλον ἔσπετο μῆλα.

Ἡ ταῦρος ἀγάλης] Achill. Tatius *Leucip. l.* 5. Βαδίζει ταῦρος ὑλαυχενῶν, καὶ ὥσπερ ὀπιδεικνύμενος, ὅτι καὶ ἄλλων βοῶν ὅτι βασιλεύς. De Agamemnone *il. β. v.* 480.

Ἠΰτε βοῦς ἀγέλῃφι μεγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων
Ταῦρος· ὁ γάρ τε βόεσσι μέλαφρόπεσι ἀγεκάλλιστος.

Et Flaccus *sat.* 3. *Viribus editior,* —— *ut in grege taurus.* Polyb. *hist. l.* 6. Καθάπερ ἐπὶ καὶ ἄλλων ζώων, καὶ ἐπὶ τούτων (πλήθους ἀνθρώπων) συναθροιζομένων, ὅπερ εἰκὸς καὶ τοῦτο τὸ ὁμόζυλον συναγελά-

γελάζειν, διὰ τὸ τῆς φύσεως ἀδόκητον· ἀνάγκη τὸν τῇ σωματικῇ ῥώμῃ καὶ τῇ ψυχικῇ τόλμῃ διαφέροντα, τούτων ἡγεῖσθαι καὶ κρατεῖν· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν ἀδοξοποιήτων ζώων διαρρήδην τοῦτο χρὴ φύσεως ἔργον ἀληθινώτατον νομίζειν παρ' ὃ τὸ ὁμολογούμενον τοὺς ἰσχυροτάτους ὁρᾶσθαι ἡγουμένους. λέγω δὴ ταύρους, κάπρους, ἀλεκτρυόνας, τὰ τούτοις παραπλήσια. Videtur autem Marcus hîc ob mentem habuisse Epicteti illa, *dissert. l. 3. c. 1.* Εὐ ἴσθι τις ἐὰν ἐντεῦθεν ἀρξάμενος μέγα φρονεῖν, ὅτι εἶπές εἰμι, τὸ δεῖ μέλειν ἀνθρώπων· ὑπὲρ γὰρ λέοντι τὸ τυχὸν βοῦβρον τολμᾷ ἀντίσπαν ἑαυτοῦ, ἐὰν δ' ὁ ταῦρος προσελθὼν ἀνθίσηται λέξαι αὐτὰ, ἐν σοι δόξῃ, σὺ ἢ τίς εἶ ; ἄνθρωπε, ἐν ταυτῇ γάρει φύσαί τι ἐξαίρετον, ἐν βοῦν, ἐ λυκίνην, ἐ μελίσσας, ἐ ἵππους. μὴ δὴ λέγε τῷ ἐξαιρέτῳ, Σὺ δ' ἐν τίς εἶ ; εἰ ἢ μὴ, ἐρεῖ σοι φανλοτάτας, ἐγὼ εἰμὶ τοιοῦτον, οὗ ἐν ἱματίῳ πορφύρα μὲ ἐξέτι ὅμοιον ἔχῃ τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει μὲ μόνῳ, ὅτι μὲ διαφέροντα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐποίησα. Idem *l. 1. c. 2.* Σὺ ἑαυτὸν ἡγῇ μίαν τινὰ ἔχειν πρόκλησιν πρὸς ἐμὲ τὸν χαρίεντα ; τί δ' ἐν σὶ ἔδει φρονηλιζειν, πῶς ἂν ὅμοιος ἦς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ; ἐκεῖνο δὲ ἡ κρόκη πρὸς τὰς ἄλλας κρόκας δέλει τι ἔχειν ἐξαίρετον · ἐγὼ ἢ πορφύρα ἔχῃ βάλομαι, τὸ ὁλίγον ἐπεῖνο, καὶ σιλανὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄριστον τῇ ὑφαντῇ φαίνεσθαι καὶ καλά. τί δ' ἐν μοι λέγεις, ὅτι ἐξομοιοῦσθαι τοῖς πολλοῖς ; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι qem locum eò lubentior adduxi, qò ab interpunctione laborantem, qod interpreti imposuit, restituerem. Et paulò pòst ibid. Ὁ ταῦρος, λέων ἐπελθόντων, μόνος αἰδάσεται τὴν αὐτῆ παρασκευήν, καὶ προβαλεῖται ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης.

Εἰ μὴ ἄτομοι, φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα] vide *l. 9. § 39. & l. 10. § 6.*

Τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν] vide *supra § 10. & l. 5. § 30.*

Ὁποῖοί τινές εἰσιν] vide *l. 3. § 4. & l. 10. § 13.*

Ὅτας ἀνάγκας δογμάτων] vide *l. 8. § 14.*

Μετ' ἐμοῦ τύχῃ] qod *l. 9. § 34. bonâ omine.* qanqam hîc malim *prudentiæ opinionem*, qàm *fatum* vertere: qanqam & ista fatîu sufflat. Vide *ad lib. 2. § 15.*

Ἄκοντες] vide *l. 7. § 62.* Πάσας ἀκουσίας ἁμαρτάνειν, dogma Stoicum. Epictet. *l. 1. c. 18.* nec horum duntaxat, sed sapientum omnium fi Platoni credimus; sic enim is in *Protagor.* Ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο, ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν σοφῶν ἀνδρῶν ἡγεῖται, οὐδένα ἀνθρώπων ἑκόντα ἐξαμαρτάνειν, οὐδ' αἰσχρά τε καὶ κακὰ ἑκόντα κατεργάζεσθαι· ἀλλ' ἔν ἴσασιν, ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες, ἄκοντες ποιοῦσι. qi & idem in *Hipp. maj.* Καὶ δὴ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ἐκ παίδων· καὶ ἐξαμαρτάνουσι πάντες. Ἄκοντες καὶ ἀγνοοῦντες] Itaque hoc utroq; nomine (si verum istud) veniâ ac misericordiâ digniores; vt *l. 2. § 13.* Οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ἁμάρτῃ, ἢ ἄλλό τι κακὸν ποιήσῃ· καὶ οἱ νόμοι δὴ τοῖς πολὺ χαλεπώτερόν εἰσι τοῖς ἐκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις, καὶ ἀδικήμασιν, ἢ τοῖς ἄκουσιν. Plato *Hipp.* & Demosth. *adv. Midiam.* Οἱ μὲν τῆς βλάβης νόμοι πάντες, ἂν μὲν ἑκὼν βλάψῃ, δπλοῦν· ἂν δ' ἄκων, ἁπλοῦν τὸ βλάβος καλοῦσιν ἐκτίνειν· ὁ μὲν γὰρ παθὼν, παντα χῇ βοηθείας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν· τῷ δ' ἁμαρτεῖν δ' ἐκ ἴσον τῷ ὀργῇ, ἂν δ' ἑκὼν, ἀντ' ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος· οἱ δὴ φονικοὶ, τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιννύσι, θανάτῳ καὶ ἀειφυγίᾳ καὶ ἀτιμίαις ἐπὶ ταρχόντων, ζημιοῦσι· τοὺς δ' ἀκουσίως, ἀνίσως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν.

Ἄκουσα γέρεται τῆς ἀληθοῦς] Ex Platone. Vide *l. 7. § 63.*

Αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις] Hoc est qod primo loco cogitandum proposuit Antonius Epicureus in scripto suo περὶ τῆς τοῖς ἰδίοις πάθεσιν ἐφεδρείας, cujus meminit Galenus *de affectib. dignoscend. & curand. c. 1.* ὅτι καὶ αὐτοὶ πολλὰ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἁμαρτάνομεν. Senec *de ira l. 1. c. 14. Cogitet, qàm multa contra bonum morem faciat; qàm multa ex his qæ egit, veniam desidcrem. jam irascetur etiam sibi. nunqam enim æqus judex aliam de sua, aliam de aliena caussa sententiam fert. nemo inveniatur, qi se possit absolvere: & innocentem qisqe se dicit respiciens testem, non conscientiam.* Æschylus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.*

Ἁμαρτάνει τι καὶ σοφὸς σοφώτερος.

Peccat aliqando, sapiente & qi plus sapit.

Et ad Marcum propiùs accedens Jacob. *ep. c. 3. v 1.* Πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. *In multis offendimus omnes.* Ad qem locum Beda noster; *Non dixit offendit is, sed offendimus, inqit: & in multis, præmisit; omnes, subjunxit.* Et Avg. *epist. 29. Non in uno, sed in multis; nec qosdam sed omnes dicit.* Vide *ad l. 7. § 26.*

Καὶ ἄλλος τοιοῦτος εἶ] qod *l. 7. § 79.* ἐπὶ ὧν ἐπὶ φαύλων· *alius ejusmodi.* qomodo in parœmia dicitur, ἄλλος ἐστὶ Ἡρακλῆς. *alius*, sive, *alter, iste Hercules est.* i. e. alter ejusmodi qalis Hercules. de Titorno usurpatum Ælian. *l. 12. c. 22.* qò facit Platonis illud adductum *supra ad l. 10. § 30* fortean tamen, ἄλλως legendum. *aliàs*, sive *aliis in rebus, ipse paria peccas.* ἄλλο τι ὁμοιδής. *l. 7. § 26.* παρόμοιόν τι. *l. 10. § 30.*

Vitia habes alia, etiam haud fortasse minora.

Flaccus *sat. 3.*

Ἀλλὰ τοιοῦτόν ἐστιν πανοῦργον ἔχεις] Malim, ἔχεις. atqe ità reddidit interpres uterqe. *habes dogmata gemina* ut *l 7. § 26.* vel *affectus pariter vitiosos.* & paria itaqe nî aliud obstaret, puta supplicii

plicii vel opprobrii formido, admitteres, vel admittere aliquando poteris. qod Apostolus innuit, *ad Gal. c. 6. v. 1.* verbis illis, σκοπῶν σαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Aristot. *de rhetor. ad Alex. c. 37.* ἐπιεικὲς τε καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον ὅσον συγγώμην ἔχειν. τὸ δὲ ἁμαρτάνειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων· καὶ ἡμεῖς δίκαιοι ἐσμεν, εἴ τι τοιοῦτον αὐτῷ συνεμπίπτει. Optimè Plin. min. *l. 6. ep. 22. Optimum & emendatissimum existimo, qi cæteris ità ignoscit, tanqam ipse qotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanqam nemini ignoscat.*

Διὰ δειλίαν] scil. qod Naso *amor. l. 1. eleg. 4. Siqa metu dempto casta est, ea denique casta est:*

Qæ qia non potuit—(metu nimirum coercita)
—*non facit, illa facit.* Itaqe Plavtus *stich. 1, 2. Vbi facillimè spectatur mulier qàm ingenio est bono?*

* Cùm, A- ,* *Cui malefaciendi est potestas, qæ, nè* cidal. *faciat id, temperat.*

Vacat enim abstinentiæ testimonium, cùm licentia eripitur. Tertull. *adverss. Marc. l. 1. c. 29.* & ut Flaccus *l. 1. ep. 17.*

Oderunt peccare (etiam) mali formidine pœnæ.

ὥσπερ γὰρ παλιγγενῆ λύτρωσιν ἡ * γαλῆ, [* γαλεὸς perper. vulg.] τὴν ἡδονῶν ὑποστεμένοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἀποβλέποντες. Plut. *de virt. moral.*

—tolle periclum,
Jam vaga profilet frænis natura remotis.

Flacc. *l. 2. sat. 7.*

Ἡ δοξοκοπίαν] vide *l. 12. c. 4.* apud Stob. *tom. 2 tit. 9.* Philiscus, an Philemon. tribuit illi Grotii editio: huic Gesneri: huic item Anton. *Meliss. l. 1. c. 13.* & Maxim. *c. 5.*

Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν, οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν,
Ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται·
Οὗτοι δ' ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνων ἀπέχεται,
Ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα κερτρεῖ μὴ λαμβάνων,
Ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατεῖν ἀζημίως·
Οὗτοι δ' ὃς γε ταῦτα πάντα διατηρεῖ μόνον,
Ἀλλ' ὅστις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχων φύσιν
Εἶναι δίκαιος, κ' ἃ δοκεῖν ἐθέλει θέλει.

Non justus, omnis abstinens injuriæ est,
Sed qi nocere cùm potest, tum abstinet:
Nec qi recusat parva, sed qi maximis
Tentatus, animi robur invictum gerit.
Nec qi sqis ista qolibet præstat modo;
Sed qi doloqi nescius fuci, integrâ
Probitate, justus esse, non credi, studet.

Grot. Allusit ad Æschyli illud in *Theb.*

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

vide *l. 8. § 1.*

Πολλὰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν γίνεται] *Multa*, inqit, *per dispensationem qandam fiunt.* Non *divinam* qidem eam, de qa Xylander intellexisse videtur; cùm vertit, *Qædam enim fato fiunt.* siqidem non *qædam*, sed *omnia* in universum, *fato fieri*, statuebant Stoici. sed *humanam*, prout & Anglus rectè cepit. iqqem eundem sensum Epictetus pariter *l. 3. c. 14.* ἐπὶ παραπολὺ, τὰ μὲν παρημένος παρέπεται, τὰ δ' κατ' ἐπίτασιν, τὰ δ' κατ' οἰκονομίαν, τὰ δ' κατ' συμπεριφοράν, τὰ δ' κατ' ἕξιν. qo de loco videri poterit Hieron. Volfius in *Annot.* Membrum illud qod attinet, qod hîc Marcus attingit: κατ' οἰκονομίαν fieri aliqid dicitur, cùm aliud qidpiam specie tenus geritur, qàm qod vel intenditur, vel revera subest. Indè fit, ut qædam mali speciem præ se ferant, qæ tamen, cùm alio fine, aliâqe ratione peragantur, qàm primo aspectu videri possit, culpâ omni prorsus carere censentur. *Oeconomiæ* istiusmodi fuit, qòd copiæ Israeliticæ, qas formidine perculsæ ad Ajensium incursum in sugam sese dabant, qò ab urbe sua ipsos longiùs electarent. Jos. *hist. c. 8. v. 15.* vide Origen. *adv. Cels. l. 1. ad l. 3. § 4.* qòd Jehu rex Israelis, Baalis colendi cupidum simulabat sese, cùm ejusdem cultores comprehendendi & pessundandi consilia apud se coqeret. *Reg. hist. l. 4. c. 10. v. 19.* qòd Solomon de infante dissecando sententiam tulit. *Reg. l. 3. c. 3. v. 25.* cui non absimile Claudii imperatoris illud, qi fœminæ filium suum non agnoscenti, matrimonium juvenis indixit. Sveton. *l. 5. c. 15.* qòd Carolus magnus patrem & filium maleficii reos habitos, cùm sontem alterum, alterum insontem esse compertum haberet, utrosqe duci jussit, qò alter se prodendo alterum liberaret. And. Isern. *de feud.* qòd Archimandrita qidam Ægyptius, qi qò monachum juvenem à libidinis flammis, qibus ustulari se conqestus est, liberaret, subornavit qi conviciis hominem insectaretur, & post *injurism illatam*, innocentem insuper apud sese deferret. Hieron. *ad Rustic.* qòd Davus Terentianus Mysin cum puerulo in viam provoluturum se minatur. *Andr. 4. 5.* Nec desunt ex antiqis, qi patriarcharum piorúmqe aliorum lapsus in sacris literis proditos, hoc *œconomiæ* prætexru eant excusatum. Origenes *stromat. l. 6.* qò Jacobi mendacium excusat Esavum sese profitentis. *Genes. c. 27. v. 19.* post adducta Platonis illa ex *polit. l. 3.* τοῦ ὄντι θεοῖς μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει. *Considerandum est*, inqit, *qomodo Philosophus cavè dixerit, Deo indecens & inutile esse mendacium, hominibus non interdum inutile; & qòd nè per dispensationem qidem* (hoc est, κατ' οἰκονομίαν, & ità prorsus Orig. scripserat) *putandus sit Deus aliqando mentiri.* qod *homini* tamen *per dispensationem* qandam *licere* concedit, allatis exemplis Judithæ *c. 11. v. 2.* Holofernæ mentitæ; Esteræ *c. 5. v. 8.* Hamanem convivam poscentis; ubi nulla tamen mendacii vestigia comparent. Qod avtem Plato, ἐν φαρμάκου εἴδει, Clemens Alex. ἐν στρωματείοις μέρει dixit. sic enim iste, *strom. lib. 7.* de Gnostico agens, ἀληθῆ τε φρονεῖ ἅμα καὶ ἀληθεύει· πολλοῦ εἰ μήποτε ἐν

ἐν θεραπείᾳ μέρει, καθάπερ ἰατρὸς πρὸς νοσοῦντας ὅτι σωτηρίᾳ τῆς κομιδῆτων, ψεύσεται, ἢ ψεῦδος ἐρεῖ χρὴ τοῦ σοφιστάς. non tam, inqit, mentietur, quàm mendacium dicet, utì subtilitatum periti distinguere solent. Eódem trahit Origenes operis dicti lib. 10. ejusdémque œconomiæ, sive dispensationis, speciem vult esse disceptationem, vel increparionem potiùs, illam, quâ adversùs Petrum Pavlus Antiochiæ usum se profitetur, ad Galat. c. 2. v. 11. eundémque secutus, cùm Joan. Chrysostom. in Gal. exposᵗ. ὁ μάχης ἦν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ οἰκονομίας. εἰ γὰρ ὄντως ἐμάχοντο, οὐκ ἂν ὁπὸ τῆς μαθητῆς ἀλλήλοις ἐπετίμησαν. σφόδρα γὰρ ἂν αὐτοὺς ἔσχεν διάλυσιν. νυνὶ δὲ λυσιτελοῦσα ἦν ἡ ἐν τῷ φανερῷ μάχη. tum & Hieron. in comment. Novâ bellator, inqit, usus est arte pugnandi, ut dispensationem Petri, quâ Judæos salvari cupiebat, novâ ipse conditionis dispensatione corrigeret, & resisteret ei in faciem, non arguens propositum, sed quasi in publico contradicens. qi & rabulis forensibus Apostolos comparat, qi pari ratione, omissis sæpe negotiis in proprias contumelias vertuntur, & joculari se invicem dente mordens, ut populum circumstantem fallant, & apud reos prævaricationis suspicionem effugiant. Idémque ad Augusᵗ. ep. 1. Bene uterque finxit. nec tamen defendimus officiosum mendacium; sed ostendimus honestam dispensationem. Verùm Apostolum à nota hac uberrimè vindicat Augustinus epist. ad Hieron. ea de re scriptâ. & in lib. de mendac. qi tamen & ipse ibidem Jacobi dictum, qo Esavum esse se affirmabat, vult mendacium videri, non esse; & dispensationis ratione non absimili excusat. οἰκονομίας revera rationem habuit, eodémque refert, qi & συμπεριφορὰν appellat, Clemens dictus, Timothei circumcisionem à Pavlo procuratam, Act. c. 16. v. 3. cùm tamen ἀπειπὼν περιτομὴν ὠφελεῖν prædicaret, Rom. c. 2. v. 28. Galat. c. 5. v. 6. & c. 6. v. 15. συμπεριφερόμενος Ἰουδαίοις. sed & qod de se Apostolus idem ad Cor. ep. 1. c. 9. v. 19. 22. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεοῦ, ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. Nec illud minùs, qod Chrysippus habet in lib. de rhetoric. referente Plut. de contradict. Stoic. c. 1. ὥστε ῥητορεύσειν καὶ πολιτεύσεσθαι τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τοῦ πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ὑγιείας· cùm tamen ipse secus omnino censeat. Qod Epictet. enchir. c. 16. de homine in mœstitia luctúque agenti ob infortunium aliqod, qod eidem obtigerit, μέχρι μύθου λόγου μὴ ὄντος συμπεριφορᾶς αὐτῷ, κἂν ὥστε τύχῃ, συνεπιτείνεσθαι· περαίνεσθαι μύθου, μὴ καὶ ἔσωθεν συνεπιτείνῃς. qem vide & ad l. 8. § 27. Idem & Senec. epist. 5. Intus omnia dissimilia sint: frons nostra populo conveniat. & ep. 103. Non abhorreat à publicis moribus; nec hoc agat, ut qicqid non facit, damnare videatur. qi & idem, Lactantio instit. l. 3. c. 15. referente, unde dispensationis hujusce usum Stoicis frequentem satis familiarémque fuisse liqet. Facit, inqit, sapiens, & qæ non probabit, ut etiam ad mora transitum inveniat: nec relinqet bonos mores, sed tempori se aptabit: ut qibus alii utuntur in gloriam aut voluptatem, utatur agendæ rei causâ. &, ut quàm latè pateat, avtoribus illis, dispensatio ista videatur; Omnia, inqit, qæ luxuriosi faciunt, qaqe imperiti, facit & sapiens, sed non eodem modo, eodémque proposito. Horum itaqe exemplo dogmatéq; Fabius instit. l. 12. c. 1. cavillarum minùs honestarum defensionem in oratoribus excusat. Nè hoc qidem, inqit, est nudum intuendum, qalem cavillam vir bonus, sed etiam qare, & qâ mente defendat. ac primùm concedant mihi omnes oportet, qod Stoicorum qoqe asperrimi confitentur, facturum aliqando virum bonum, ut mendacium dicat. & qidem nonnunqam levioribus causis; ut in pueris ægrotantibus utilitatis eorum gratiâ multa fingimus; multa non facturi promittimus; nedum si ab homine occidendo grassator avertendus sit, aut hostis pro salute patriæ fallendus, ut hoc, qod aliàs in servis qoqe reprehendendum est, sit aliàs in ipso sapiente laudandum. qi & concludit, licere qandoqe uti arte dicendi, bonâ qidem, sed qæ malis artibus simillima sit. Certè qòd mendacium qandoqe dicturum virum bonum sapientémqe ex Stoicorum sententia, affirmavit, id disertè Stobæus tom. 1. l. 2. tit. 4. § 8. Λέγουσι δὲ, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφόν. —— τοὺς μέντοι ψεύδεσθαι ποτὲ συγχωρεῖσθαι νομίζουσιν αὐτὸν καὶ πολλὰς πρόφασις, καὶ φρονήσεως τῆς ἀντιπάλων, καὶ καὶ πῶς τοῦ συμφέροντος θεωρήσειν, καὶ κατ' ἄλλας οἰκονομίας τοῦ βίου πολλάς. Vide ad l. 4. § 49. Plura iftiusmodi adjici poterant: sed ista sufficerint ad Marci mentem explicandam. vide & l. 4. § 19.

Πολλὰ δεῖ φεύγειν μαθεῖν] De alienis factis non est temerè pronunciandum. Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Πολλὰ δεῖ γραφῆναι καὶ παθεῖν ἀρχὴν ἄλλοις καλαγωγῶναι δυσέβειαν.

Ἀγελαῖος ὁ ἀνθρώπειος βίος] punctò minùs. Senec. ep. 49. vide l. 5. § 24.

Μετ' ὀλίγον πάντες ἐξεπάδημεν] qod l. 7. § 21. μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξετε. vide l. 4. § 3. & 48. ἐστάτασται. In eandem ferè cum Marco sententiam Evripid. Supplic.

——ὦ ταλαίπωροι βροτοὶ,
Τί κτᾶσθε λόγχας, καὶ κατ' ἀλλήλων φόνους
Τίθεσθε; παύσασθ'· ἀλλὰ λήξαντες πόνων,
Ἄσκησον, ἤσυχοι μεθ' ἡσύχων·
Σμικρὸν τὸ χρῆμα τοῦ βίου τοῦτον ἢ χρὴ

Ὡς ῥᾴστα, ἢ μὴ σὺν πόνοις διαπραξῇ.
— Misera gens mortalium,
Qid erras, qid res matua cadęs juvant?
Qin abstinete. liberes urbes metu,
Vacuas malorum, placida tutatur quies.
Humana vita res brevis. cura optima est,
Vt absque cura mollis ac facilis fluat. Gvo.

Οὐκ αἰ πράξεις.] vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 40. & *l.* 9. § 13. & *supr.* § 11. 16.

Οὐκ αἰσχρόν] Vide *lib.* 2. § 1. Musonius in *orat.* qâ differis, *an Philosophus debeat injuriarum agere*; apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. Ὁ μὴ ἁμαρτάνων οὐδὲν ἢ ἐν αἰσχρῷ ὤν, ὁ ἧττον, ἀνάγκη οὐκ ἀμαρτάνει, καὶ δίκαια πάσχει, ἅτε οὐκ ἐν αἰσχρῷ ὢν νῦν γίνεται.

Χαμαιπετεῖς ἐπιφέρουσιν αἱ ὀργαὶ] Gravioris ab affectu suo patiuntur, quàm ab eis ipsis qibus insecuntur. Τὸ γὰρ ἐκδίκου μᾶλλον βαρυῖδες, οὗ ἐν τοῖς ἡσυχίοις ἢ πυρακτῖς τὸ ἧπαρ ἢ καταπαίουσ τοῦ ὄζωδου κρίας ἢ καύματος. Plut. *de tranquill.* vide Senecam *de ira. lib.* 2. *cap.* 35, 36. & Joan. Chrysost. *infr.* Theognis,

Οὐδὲν, Κύρν', ἠρχῆς ἀδικώτερον, ἢ τὸν ὀφέντα
Πημαίνειν, θυμῷ δηλα χαριζόμενον.
Irâ. Cyrne, nihil crudelius; ipsum eo habentem
Ladis, qt eccusacias cor miserabiliter.

Τὸ ἐναντίον ἀνίκητον] Apost *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. vide *lib.* 6. § 6, 26. & *l.* 7. § 22.

Καὶ μὴ συσπεῖς] *adfinitia.* Xyl. *affinitata.* Cal. *personata.* qemadmodum illa dixit, *Heredis fictus sub persona risus est.* ab eis tractum qi vulta residenr, dum animus tamen interim angitur & exæstuat: ut. ille qi *Æn. l.* 2.

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

ut illi de qibus Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 12. Οἱ ἐν προσώπῳ καυχῶμενοι, καὶ ἐ καρδίᾳ. vide *lib.* 1. § 15. & *supr.* § 13. Expressit vim vocabuli Ammianus, cùm de Juliano dixit, *lib.* 21. *amarum subridens.*

Τί γάρ σοι πονηρὸν ὁ ὑβριστικώτατος] Τῇ ὁ πρᾴοσιν ὑμᾶς &c. Petr. *ep.* 2. *c.* 3. *v.* 13.

Ἐὰν δικαιῶς ὑμᾶς αὐτῶ] Dio Syracusanus, referente Plutarcho. Ἀνδρώδη ἢ καὶ ἀν, εἰ καὶ χαλεπὸν ὄζιν, ὡς ἔτως ἄχιον εἶ) πικρότατον καὶ ὀδυνηρὸν, ὅστε μὴ μετακάλλειν χάριτι νικηθέντα ὑπὸ τοῦ πολλάκις ἐν πόνοις. *Vincit malos pertinax bonitas.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. Idémque *de ira l.* 2. *c.* 34. *Irascitur aliqis? tu contrà beneficiis provoca. Cadit ferrum simultas ab altera parte defecta. nisi par non pugnat. si utrinque corruitur, ille est melior, qi prior pedem retulit; victus est qi vicit. vinca ẽo τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. ad Rom. c.* 12. *v.* 21. *Quàm pulchra ars, vincere in bono malum?* Gvigo *medit. c.* 15. Et Val. Maxim. *lib.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliquanto injuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutui odii pertinacia pensatur.* Et, *Bono vinci satius est, quàm malo more injuriam vincere.* Salust. *Jugurth.* Præclarè Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 18. Ἐὰ ἢ μεγάλα ὑβρίσωσιν, ἢ διὰ τῦτο μάλιστα ἀναχώρησον, ἵνα ἢ σαυτὸ λαμπρότερον ποιήσῃς τὴν νίκην, ἢ τὸν ἀδικοῦντα τῆς ἰσχύος ἀπαλλάξῃς ἀρρωστίας ἐκεῖνο ἢ ἐ ἐκεῖνα, ὅταν ἢ λακτίζωσι καὶ ὑβρίζωσι πρὸς ἐκεῖ μανικῶτερον, τότε μᾶλλον αὐτὸν ἐλέει καὶ περιεργάζου περὶ τὴν ἐκείνου διόρθωσιν, ἐδὲν τῆς ὀργῆς ἐκείνης τῆ παρόντος ἢ ὕβρεως ἔχ. ἢ σὺ τοίνυν τοῦτον περὶ ἐκεῖ ἀναβαλόμενος ἢ τῇ γνώμῃ, ἢ ὅταν λίχηνον τῆς ἀδικίας ἐκεῖνον ἴδῃς μᾶλλον ἢ νοσοῦντας, ἢ τῇ βίᾳ ἐπιμένοντας. ἀπαλλαξον τοίνυν αὐτὸν τῆς χαλεπῆς ταύτης ἀπορίας, ἢ δὸς ἀφῆναι τῇ ὀργῇ· ἢ ἐμοὶ ἢ τῷ διαμονῇ ἐκδιδόμενον χάριτι, τῇ ἀκριβῆ· ἢ χὶ διαμενοῦντες ἐκεῖ ἐδιδῷμι, ἀκριβέστερ· ἢ ἢ αὐτοὶ ἢ ἀπαλλάξωμεν τῆτο ἢ νῦν παρόντ ἀπὸ τῆς ὀργῆς ἀφέντ. ἢ χὶ ἀκόντων ἐοίκασιν οἱ δημόσιοι, μᾶλλον ἢ πρόθυμον αὐτὸν ἀπολύοντες, ἢ αἰδέσιμοι μαινόμενοι· ἀλλ ἢ δούλοις ἀπῇ ἢ παρακελεύεσθε. μὴ τοίνυν ἐπίμενε παντάπασι, ἀλλὰ ἢ ἐλέει· ἢ χὶ ἂν ὑφ' χαλεπῆ τινα ἀνοχλήσθαι ἢ ταραττόμενος ἢ ἐμοὶ παραχώρησον τῆ τοιαύτη νῦν χαλεπῆ ἴδωμεν, χαίρων ὑπομενῶ ἢ ἀκαθαιρέτῳ ἀπεργασόμενον, κἂν τὰ ἐμαυτοῦ μαθεῖν ἐθέλῃς, ἐκ ἐπιφθονῶ· ἀλλ' ἐν μέσῳ ζητήσῃ, ἅπαντ ἐκεῖνον ἀπαλλάξωμεν τῆς χαλεπῆς ταύτης συνοχῆς· τῦτο τοίνυν ὅτι τάχιστα ποιῆσῃ, ἢ ἀκαθαιρέτῳ ἐμοῦ καὶ ἀπεργασόμενόν· μὰ δι' ἀκρίτων ἀφῆκε, ἕως ἂν ἅπασαν ἐκποδῶν τὴν πικρίαν. ἢ τάχ σοι χάριν ἴσοτο μεγίστην, ἐκπλῆξ ποιήσαντ, τάχ γνώσεται σαφῶς ὅτι σαυτὸν ἀπέλαβες παρὰ χρόν· ἢ τί λέγω τὴν παρ' ἐκείνου χάριν; ὁ δὲ Θεὸς σε εὐδίκως στεφανώσει, ἢ μισθὸν ἀμείψεται πλείω, ὃν σὺ τὸν ἀλλοῦ νοσήματος ἀλλοτρίωσας χαλεπῆ· ἢ οἷς ἀκούσῃ πιμέου, διὰ ταῦτ' ἐν ἀμφιβόλοις σε τὴν ἐπιείκειαν. ἐχ ὁρᾷς τοὺς πατέρας χωρὶς, πῶς ἀλλήλοις συμφέρονται, πῶς ἀλλήλοις συνάπτονται; μᾶλλον ἢ ἀλγοῦσι μὲν, φέρουσι ἢ ἡμερῶς, ἢ συναγωνίζονται παῖς ἀδικουμένοις ἢ διακονοῦσιν ὑπὲ τῶν ἀδίκων. ταῦτα ἢ σὺ ζήλωσον, ἢ μὴ γίνου μαλακώτερος γυναικῶν. ὑπειδὰν γὰρ τὸν κόπον αἱ γυναῖκες αὗται (γυναικῶν γὰρ εἰσι μικροψυχότεραι) τότε σε τὸν ἄνδρα ὄψονται. Adeò sanè præclara & eximia verba sunt ista, ut nec ipse describere gravatus sim, nec lectori piosædium spe rem legendo, prolixiora licèt, oboriturum.

Πρᾴως παρατῇς] Ità Plato *politic. lib.* 9. Ἓν δικαίῳ τίνων αὐτὸν πρᾴως· ἃ χὶ ἄκων ἁμαρτάνει ἐραστὴς, &c. Pari modo qo Marcus iſtic. Iſidor. Peluſ. *lib.* 3. *epiſt.* 397. χρὴ τῇ παῤῥησίᾳ μεγίνεσθαι τὴν ἐπιεικειαν· & rurſus: πρὸς παῤῥησιαζόμενος ἐκ ἐκπίπτω τῆ παῤῥησίᾳ χρεμπίμπλημι, ἀλλὰ κωφότητα αὐτὴν ἐπιστρέφω. Eurip. *Bellerophonte* apud Sydam:

Οὐ

Οἱ μοι, τὸ μὲν νοσοῦντι θυμὸς χαλεπόν

Heu, fatcor, huic qi egrotat iracundi, malum eſt. Senec. *de conſtant. ſap. c.* 13. *Qui phrenetico medicus iraſcitur? qui febricitanti, & frigida prohibiti maledicta in malam partem accipit? hunc affectum adverſus omnes babet ſapiens, qem adverſus egros ſuos medicus: qorum nec obſcœna, ſi remedio egent, contrectare, nec reliquias & effuſa intueri dedignatur, nec per furorem ſævientium excipere convicia. ſcit ſapiens, omnes hos, qi togati purpuratique incedunt, valentes coloratósque, malè ſanos eſſe: qos non aliter vides, qàm ægros intemperantes. Itaque nè ſuccenſet qidem, ſi qid in morbo petulantiùs auſi ſunt adverſus medentem.* vide *Aug. ad lib.* 7. § 22.

Μισανθράκης] vide *lib.* 5. § 28. & *lib.* 9. § 11. Δεῖξον τῷ παιδίῳ ἢ ὄψει, πῶς ἀφίσανται τὴν ἁμαρτίαν. Epictet. *l.* 1. *c.* 18.

Εὐχολῶν] *Vacans huic rei.* Xyl. imò, *placidè, imperturbatè te babens.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 2. Εὐχολῶ, ἡσυχίαν ἄγω. & *c.* 9. εὐχολῶ· ἡ ἀκλινὰς μου ἡ διάνοια. Marcus ipſe *lib.* 4. § 19. εὐχολώτερος ἢ ἀταραχότερος ἴσως. vide & *lib.* 12. § 2.

Πρὸς ἄλλο περίκλιμα] πρὸς σωτηρίαν. *lib.* 2. § 1.

Οὐ μὴ βλαβῶ] vide *lib.* 2. § 1. & *lib.* 10. § 33.

Σὺ δὲ βλάπτῃ] vide *l.* 9 § 4.

Εὐαφῶς] *efficaciter* Caſ. *apertè.* Xyl. *aptè, ſcitè, dextrè, affabrè,* malim. Lucian. ἀποδάλλειν τοὺς δακτύλους εὐαφῶς. *ſcitè digitos ſubjicere.* tractum à praxi Chirurgica; in qa multùm refert, qa manu vulnera colligenda, vel oſſa reſtituenda, tractentur. Pindar. *Pyth.* 4. Χρὴ μαλακὸν χεῖρα προσβάλλοντα τρόπων ἁλικῶν ἀμφιπολεῖν. Ab eadem arte tractum eſt, & Apoſtoli illud *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. ubi de fratre in peccatum prolapſo, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραΰτητος. eſt enim τὸ καταρτίζειν (qod & Beza & Strigelius adnotârunt) *membrum luxatum reconeinnare,* five, *loco ſuo reponere, & adaptando rurſus componere:* & καταρτισμὸς, μεταγωγὴ τῶν ὀστῶν ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν τοῦτο εἰς τὴν κατὰ φύσιν. Galen. reſpexit eòdem & Plutarch. in *Catone minore,* ubi Catoni Statylium juvenem nimis ſervidum & præcipitem, Apollinidi Stoico ac Demetrio Peripatetico curandum tradenti hæc verba tribuit: Τμητέον ἕλκος ὀδυνηρὸν τοῦτον μαλάκαις, καὶ καταρτιστέον πρὸς τὸ συμφέρον. Siqidem, ut Gregor. in *paſtore lib.* 2. *c.* 6. *Sæpenumero deteriùs frangitur, cùm fractura incautè colligitur, ità graviùs qi ſciſſuram ſentit, ſi hanc immoderatiùs ligamenta conſtringent.* & qod Rad. Ardens, *orat. Dom. poſt Trin.* 6. *Manſueta correctio peccatores emendat, intemperans etiam emendandos perturbat.* Certè, qod Seneca *de clement. l.* 1. *c.* 17. *Nullum animal eſt moroſius, nullum majori arte tractandum, qàm homo.*

Οὐδὲ μέλιτται αὐτὸ ποιοῦσιν, οὐδὲ ὅσα σωφρονιστικά] Porphyr. *de abſtinent. ab animal. lib.* 3. Τὸ δὲ σωφρονιστικὸν ὅπως πρέπει τὸ δίκαιον τοῖς ἄλλοις, τίς ἀγνοεῖ; τοῦτο μὲν μυρμήκων ἔργον, τοῦτο δὲ καὶ μελιττῶν, καὶ σφῆκος ἀμοίρων.

Μήτε ὀνειδίσῃς] vide *lib.* 1. § 10. De Euphrate Philoſopho, Plin. min. *lib.* 1. *ep.* 10. *Inſectatur vitia, non homines. nec caſtigat errantes, ſed emendat.* Senec. *de clement. lib.* 1. *c.* 17. *Agat princeps curam, non tantùm ſalutis, ſed & honeſtæ cicatricis.* Et Auguſtin. *epiſt.* 159. *Sic ſuccenſe iniquitati, ut conſulere memineris humanitati.* vide & *lib.* 5. § 22. & *ſupr.* § 13.

Ἀδήκτως τῇ ψυχῇ] *atqe ità nè cor mordeatur.* Xyl. *citra ſermonis aſperitatem.* Caſ. δάκνειν τὴν ψυχὴν, τὴν καρδίαν, τὸν θυμὸν, dicunt Græci, qod *mordere & pungere cor alicui,* id eſt, *angere, divexare, cruciare,* Latini. & δάκνεσθαι τὸν θυμὸν, ἢ τὴν καρδίαν, *corde morderi.* i. e. *angi, cruciari.* Syneſ. *de regno.* Οἱ δ' ὅπως ἄρα ἀσυμφώνως ἔχουσιν, ὥστε, ὃ φασιν αὐτοῖς ἀνοχήσειν, εἴ τις ξυγχωρήσει μὴ πάντα ἐκ πάντων ὑπαυλεῖν τὰ βασιλίως καὶ βασιλέα· ἀλλ' εἶπη παρέκοι, καὶ λυπήσειν ἀνατείνονται, καὶ ἀπειλοῦσι δήξεσθαι τὴν καρδίαν, οὐκ ἐν χερσὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέσῳ, εἰ ἄρα ὠφελήσοιλο. Idemqe de *calvitie. μέσον αὐτὴν δάκνυμαι τῇ καρδίᾳ.* Liban. *orat. de paſſ.* ὃ δάκνυμόν σε ἀπέρχεται τις τὴν καρδίαν, εἰ ὁ χθὲς μαθητὴς, σήμερον ἑτέρᾳ γίνηται; Ariſtoph. *Acharn.*

Ὅσα δὴ δάκνυμαι τὴν ἐμαυτοῦ καρδίαν.

Et in *Nubib.* ——ὅμως γὰρ τὸν θυμὸν δακνᾷ

Indè θυμοδακὴς, *qod cor mordeat.* Julian. *orat.* 2. Ποταπὸν δὲ χρῆμα λοιδορία; ὡς θυμοδακὴς ἀληθῶς, καὶ ἀμείνων ψυχὴν μᾶλλον, ἢ σίδηρος χεόντας· Sed & δάκνειν & δάκνεσθαι, & *mordere,* ac *morderi,* iidem ſimpliciter dicunt. Evrip. *Theſ.*

Μή μοι νεαρὸν θρέμμα δάκνοι μᾶλλον δάκοι.

Plut. *de Stoic. contradict. c.* 9. Καί τοι πικρῶς ἐπὶ τῷ γένει τούτῳ καὶ Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς Χρυσίππου δάκνουσι. Cicer. *ad Attic. lib.* 13. *ep.* 12. *Valdè me momorderunt epiſtolæ tuæ: eædem tamen ſanaverunt.* Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

——*Mordear opprobriis falſis?*

Terent. *eunuch.* 3. 1.

--*Par pari referto, qod eam mordeat.*

Sidon. *lib.* 5. *ep.* 8. *vel pupugiſſe verſu gemello, vel mordiſſe diſtichо.* qi & *ibidem, piperatam facundiam,* pro *mordaci* dixit. & *lib.* 8. *ep.* 11. *epigrammata piperata.* i. e. *mordacia,* ut exponit ipſe; qæ *melleis* opponit: Hieronymum imitatus, qi in *epiſt. ad* Euſtoch. *ut te aliqid & piperis mordeat.* ſed & *acetum mordax,* eâdem mente Perſ. *ſat.* 1. Indè δάκτικος λόγος, *mordax oratio.* Plutarch. *de amic. & adul.* λόγῳ δάκτῃ καὶ παῤῥησίᾳ κεκραμένῃ καθαπτόμενος. Item δῆγμα, δῆμα, δῆξις. Idem *ſympoſ. lib.* 2. *c.* 1. Δῆγμά τι προσῆκε αὐτῷ

τὸ σκώμματ. & mox: τὰ σκώμματα μᾶλλον δάκνει, καθάπερ τὰ παρημιωμένα βέλη, πλείονα χρόνον ἐμμένοντα, καὶ λυπεῖ τοὺς σκωπτομένους. ità enim rescribendum pro eo quod μέλη sensu nullo codices exhibent. Idem *de amic. & adul.* ἐλέγχου καὶ λόγῳ δηλοῦν ἐμποιῶν καὶ μετάνοιαν. & *in Lycurg.* Αἱ δὲ παιδιὰν καὶ σκώμματον δίκην, ὑβρὶν ἀμβλύτερα τοῦ μὴ παθεῖν πεφευγότων. Alia, nec parca, suppeditabit Hadr. Junius *cent. 2. adag. 58.* Indè ἀδηκτος, *morsu immunis*; qi oratione, sive sermone ejusmodi mordaci perstrictus non est. Evnap. *in Liban.* ὑδεὶς οὕτ' συλλεγόντων Λιβανίῳ, καὶ συνουσίας ἀξιωθέντων ἀπῆλθεν ἄδηκτος. *nemo omnium qi Libaniâ allecti & in familiaritatem accepti fuerunt, abiit à morsu immunis.* ità legunt vertúntqe, cùm Hadr. Junius, tum & Fed. Morellius. sed vera lectio, ἄδηλος, non ἄδηκτος. seqentia firmant. ἀλλὰ τότε ἦθος εὐθὺς δῆλος ἦν ἔγνωσο &c. *sed statim, qâ esset indole, dignoscebatur.* Verùm indè ἀδήκτως apud Plut. in *Pomp.* ubi Flora narrâsse dicitur, ὡς οὐκ ἂν ἐν Πομπηίου συναναπαυομένου ἀδήκτως ἀπελθεῖν. *nunqam qiviſſe se à Pompeji consuetudine sine morsu aliqo discedere.* h. e. ut non aculeum qasi aliqem in animo residuum persentisceret. qomodo Periclis dictio ità avdientium animos affecisse perhibetur ὡς τὸ κέντρον ἐγκαταλιπεῖν, ut Evpolis *Tribubus.* Cæterùm hoc loco ego, qid ἀδήκτως τῇ ψυχῇ velit, non sacìs assequor. malim ἀδήλῳ τῇ ψυχῇ. nec de reprehensi, sed de reprehendentis animo acceperim. nè ità vel redarguat, vel admoneat, ut animi injuriæ illatæ apprehensione attacti & exulcerati indicium præ se ferat. hoc est enim qod postea de *succensente* dicit, τέτρωται, *vulneratus est, vulnus accepit.* Qanqam potest & ἀδήλῳ τῇ ψυχῇ exponi, *animo non mordaci.* qomodo Dioscoridi *l. 1. c. 28.* ἄλυσον ἄδηλον dicitur, i. e. *qod non mordeat*, ut Plin. *l. 23. c. 4.* & Plutarch. *de adulat.* πλὴν ἡ συνεχὴς ταῖς ἡδοναῖς, καὶ τῷ πρὸς χάριν, ἄκεντρον ἀεὶ καὶ ἄδηλον ὁμιλίαν ὑπονοεῖν. ἄδηλον ὁμιλίαν dicit, qæ nihil mordax habeat. verùm prius illud arridet magis.

Μηδὲ ὡς ἐν σχολῇ] *neve otio abusi videamur.* Xyl. forsan, qia priùs εὐσχολῶν dixerat. Ego simpliciter malim, tanqam in schola, hoc est, vel ὡς παιδαγωγός τις, *pædagogi cujusdam instar*, qi imperiosè cùm agat, molestus esse solet, & gravis habetur. *l. 5. § 9.* & *l. 10. § 35.* unde παῤῥησία παιδαγωγικὴ *suprà § 6.* vel etiam *tanqam in schola*, ubi ingenii exercendi ostentandiqe causâ fieri assolent oratiunculæ. hoc est enim qod seqitur, μηδὲ ἵνα ἄλλοις παράσχωμεν θαυμάσιον. & *suprà § 13.* ὡς ἐπιδεικνύμενοι. vide *ad l. 1. § 16.* σχολαστικός. *qasi exercitationis causâ.* Cas. Ambros. *offic. lib. 3. c. 16. objurget, non jactantiæ studio, sed affectu charitatis.* qod Marcus hic φιλοσόφως. Talia autem, qalia Marcus hìc notat, Senecæ scripta Cajus Cæsar esse volebat. cùm *commissiones meras* esse diceret, referente Svetonio, *l. 4. c. 53.* i. e. λόγους περὶ τὰς ὑποθέσεις καὶ ἀγῶνας γεγραμμένους, ut ex Isocrate *in eum locum* clariss. Casavb. vel etiam αὐτοσχεδιασμάτων. utì idem ex Thucyd. *l 1.* & Aristot. *Poet. c. 9.* sed & Polybio; cujus avreum dictum digniſſimúmqe qod ubiqe, non ibi tantùm, legatur (ejusdem habes τῶν μαρτύρων elogium) illud *l. 3.* è codicibus Polybianis à vitio typothetarum incuriâ contracto sic repurgatum. Ἰστέον γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς τοῦ λόγου τί, καὶ πῶς, καὶ τίνος χάριν ὑπεράρχεται, καὶ τὸ περαίνειν πότερα ἁπλοῦν ἔχει τὸ τέλος, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς, ἀγώνισμα μόνον, μέθημα ἢ ἄ γίνεται. Qod Plinius *l. 7. epiſt. 17. Historia non ostentationi, sed fidei veritatiqe compositur.* Nec multò secius Fabius, *l. 10. c. 1.* in viri clarissimi commentariis fœdè depravatus; *Totum opus historiæ, non ad intuitum rei præsentem, sed ad memoriam posteritatis & ingenii famam componitur.*

Ἀλλ' ἵνα πρὸς μόνον] qod Christus Matth. *c. 18. v. 15.* ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. Socrates in mensa cùm familiarem qendam vehementiùs pavlò increpuisset, Plato, ὑπὲρ ὁμοίου ἦν ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι; *Annon*, inqit, *hæc privatim dicta, præstiterat?* cui ille viciſſim, Σὺ δ' οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ ἂν ἐπείκασας, ἰδίᾳ πρὸς ἐμὲ ταῦτα εἰπών; *Annon & à te mihi privatim hæc dictum præstiterat?* deesse avtem videtur disjunctionis membrum alterum, si recepta lectio admittatur, *vel solùm convenias, vel ut solus advertat*, (avt ejusmodi qippiam) etiamsi plures adstiterint. *sed ut cum solo ità loqi debes.* Xyl. acsi esset, ἀλλ' ὡς πρὸς μόνον, sive, ἀλλ' ὅπως ὡς πρὸς μόνον. disjunctivæ certè rationem nullam habuit: sed nec Cas. qi vertit, sed *ità semper ut solus consciat.* ἀλλ' ἀεί του. qod mihi valde comprobatur. Optimè Plut. *de amic. & adul.* Δεῖ γὰρ, ὡς ἰατροῦ μὴ ἐνταῦθα, τὰς ἀμῳδίας καὶ τὰ παθήματα καὶ ἀποκλύσεις ἀπόῤῥητον ποιεῖσθαι, καὶ μὴ πανηγυρικὰ, μηδ' ἐπιδεικτικὰ, μηδὲ μάρτυρας καὶ θεατὰς συνάγοντα· ἃ γὰρ ἰατρικὸν, ἀλλὰ σοφιστικὸν, ἀλλοτρίοις ἐυδοκιμεῖν σφάλμασι, καλλωπιζόμενον πρὸς τοὺς παρόντας, ὥσπερ οἱ χειρουργοῦντες ἐν τοῖς διδάσκου ἰατροῖς πρὸς ἐπίδειξιν.

Ὡς παρὰ τῶν Μουσῶν] qia pro numero Musarum, monita *novem*. vide Plut. *Sympos. l. 9. c. 14.* de numero Musarum.

Ἄξιαι ποτὲ ἀνθρώπου εἶναι] *humanitatem colmus, dum inter homines sumus.* Senec. *de ira l. 3. c. 43.* vide *l. 7. § 22.* & *l. 10. § 8.*

Τὸ χολακεύειν] qod *l. 4. § 31.* μήτε τύραννος, μήτε δῆλος. De Antonio Niceph. Callist. *l. 8. c. 40.* Πᾶσι δ' ἦν κεχαρισμένον ἑαυτὸν παρέχων, ἐπιμέλετο μήτ' ἀλγεῖν καὶ κάλακα εἶναι δεικνὺς, μήτε πρὸς τύφον ἐξάγειν τοῦ δικαίου τιμῆς, καὶ δὴ

ἧς ἂν καλῶσι πείθειν. Isidor. Pel. *l.* 3. *epist.* 121. Ὥσπερ ὀξὺ μὲν ἡ βαρὺ κομιδῇ φθέγξασθαι ῥᾴδιον, τὸ δὲ μέσον τυχεῖν, μεσότητος ὄντα ἔργον· οὕτω καὶ περὶ τὸ παρρησιάσασθαι, καὶ μὴ, λογιστέον· οἱ μὲν γὰρ τὸ ἀφελῆσαι, ἀλλὰ τὸ ὑβρίσαι γίνονται μόνον· οἱ δὲ τὸ κολακεῦσαι, καὶ τὰ μὴ προσήκοντα ἐγκώμια ὑφαίνειν· οἱ δὲ μέσῳ χρώμενοι, ὅτε ὑβρίζουσιν, ὅτε δωροδόκοι εἰσὶν, ἀλλὰ κεφαλαίοις τῇ παῤῥησίᾳ τὴν αἰδῶ καὶ τῇ ὑπερηφανίᾳ τὴν προσήνειαν, ὅτως ὑπὲρ τὸ ἰατρεύειν τοῦ ἑαυτοῦ ἀγνοΐας ἔρχονται.

Τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον, ὡς ἂν θηριωδεστέρων, ὅτω καὶ ἀρρενικωτέρων] Naso, *art. l.* 3.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

& *trist. l.* 3. *eleg.* 5.

Quò quisque est major, magis est placabilis iræ;
Et faciles motus mens generosa capit.

Ὡσπέρ τε ἡ λύπη ἀδηδών, ὅτω καὶ ἡ ὀργὴ] *Iram dolorémque* copulat. ἡ γὰρ ὀργὴ μετὰ λύπης· καὶ ὁ ὀργιζόμενος πᾶς λυπεῖται. Aristot. *rhet. l.* 2. *c.* 4. Utrumque facit imbecillitatis indicium. Ità & Senec. *de ira l.* 1. *c.* 16. *tantùm abest à magnitudine animi ira, quantùm à fortitudine audacia, à fiducia insolentia, ab asperitate tristitia, à severitate crudelitas. mihi videtur veternosi & infelicis animi imbecillitatis sibi conscii, sæpe indolescere. ut exulcerata & ægra corpora ad ictus levissimos gemunt; ità muliebre maximè & puerile vitium est. ut incidit & in viros. nam virilis quoque puerilia ac muliebria ingenia sunt.* &, *de vit. beat. c.* 3. *omnis ex infirmitate feritas est.* Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρὸν,
Δεῖγμ' ὄζιν εὐθὺς πᾶσι μικροψυχίας.
Iracsci prompta amarulentáque indoles
Indicium infirmi pectoris cunctis facit.

Musonius apud Stob. Μικρόψυχον γὰρ τὸ ἀγανακτεῖν καὶ ὀπτεύειν ἀεὶ φὴ τοιοῦτον. Juvenal. *sat.* 13. —— *minuti*

Semper & infirmi est animi exigúique voluptas,
Ultio. continuò sic collige, quòd vindictæ
Nemo magis gaudet quàm fœmina. ——

Ammianus *hist. l.* 27. *c.* 6. *Iram definiunt esse ulcus animi, nasci ex mentis mollitie consuetum; id asserente argumento probabili, quòd iracundiores sunt incolumibus languidi, & fœminæ maribus, & juvenibus senes, & felicibus ærumnosi.* Aristot. *rhetor. l.* 2. *c.* 2. Κάμνοντες, πενόμενοι, ἐρῶντες, διψῶντες, ὅλως ὀπιθυμοῦντες, καὶ μὴ καταφρονοῦντες, ὀργίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρμητοι Plut. *de irac. cohib.* Ὡς γὰρ ὄδυνμα μεγάλης ὄζιν ἐν σαρκὶ πληγῆς πάθος, ὅταις ἐν ταῖς μαλακωτάταις ψυχαῖς ἡ ὠφὸς τὸ *λυπῆσαι *[λυπῆσαι] ἔνδοσις ἐφέρει μείζονα θυμὸν ἀπὸ μείζονος ἀδενείας. διὸ καὶ γυναῖκας ἀνδρῶν ὀργιλωτέρας, καὶ νοσοῦντες ὑγιαινόντων, καὶ γήρωντες ἀκμαζόντων, καὶ κακῶς πεφρονοῦντες εὐτυχούντων. ὅτως ἐν τῷ λυπεῖσθαι μάλιστα τῆς ψυχῆς καὶ πόρρω ἀνίσταται μάλιστα δ' ἀδύνατον ὁ θυμὸς, ὑπὸ νόσου, ὡς τις εἶπε, τῆς ψυχῆς ἐοικὼς, ἀλλὰ ὀπτόμενος καὶ ἀσθμαίνων ἐν ταῖς ἀμυντικαῖς ὁρμαῖς σφοδρότερον ἐξανισταμένης. quod autem dicit ὡς τις εἶπε, Platonem tangit, qui sicut Plutarch. idem, *de virt. mor.* refert, νοῦσα τῆς ψυχῆς τὸν θυμὸν προσεῖπεν.

Ἀδενεῖς] τὸ γὰρ ἀδενὲς εὐπαθέστερον. Theophr. *de caussis plant. l.* 4. *c.* 6. non ἀπαθέστερον, ut codices vulgati, etiam Hejnsii editio, exhibent. sic enim ipse lib. eodem *c.* 13. τὸ γὰρ ἀδενέστερα δῆλον [ὡς] εὐπαθέστερα. & rursus *c.* 14. τὸ ἀδενὲς παθητικώτερον.

Ἀμφότεροι γὰρ τέτρωται καὶ ἐρραδώκασιν] *Uterque vulnus accepit & herbam porrexit.* Xyl. optimè. sive, *manus dedit, & victus est uterque,* & qi iraſcitur, & qi dolet. Dio Pruſ. *orat.* 16. Ἀλλὰ διανοίας ἰσχυρᾶς ὄζι χρεία, μάλιστα μὲν ἀτρέπτου καὶ πρὸς μηδὲν εἰκούσης· εἰ δὲ, μήγε ῥᾳδίως, μηδὲ ὑπὸ τῶν τυχόντων πτοουμένης. ubi in membro posteriori, defectus subesse videtur; supplendus hoc modo; εἰ δὲ [μὴ,] μήγε ῥ' &c. negativa iterata librarium vel oscitantem, vel festinantem fefellit. Liban. *in vita sua:* ἐποίουν δ' ἃ δὴν αὐτοῦ δέδοχ τυτῳνὶ φίλ συνεμάνων. ὅτως ἐκ ἐτιτρέμην.

Παρὰ τῆς μουσηγέτης] *à duce sive præside Musarum.* qia *decimum* addiderat. at qis iſte Marco *Musarum ductor?* M. Caſavb. *Herculem* vult. Herculem certè Evmenius in *oratione de ſcholis inſtaurandis, Musageten, hoc eſt, comitem ducémque Musarum eſſe,* accepiſſe ait *Fulvium illum nobiliorem;* qi ædem *Herculis Musarum in circo Flaminio ex pecunia Cenſoria fecit, cùm in Græcia eſſet imperator.* Qin & Sveton. *l.* 2. *c.* 29. *Ædis Herculis Musarum à Marcio Philippo* ſub *Auguſto extructæ* meminit. Nam qod *Herculis & Muſarum,* legebatur, Iſ. Caſavbonus, codicum veterum fidem ſecutus, copulativam ſuſtulit. qanqam Plut. in *qæſt. Rom.* communem fuiſſe aram qandam *Herculis ac Muſarum* apud Romanos, eſt avtor; inſtitutæ cavſſam, ex Jubæ traditione, fuiſſe, qòd Evandrum literas Herculem docuiſſet. Cæterùm Evmenius idem, *Herculem Muſarum tutorem potiùs & defenſorem,* qàm *ductorem & præcentorem* habitum innuit, cùm ſubjicit, *Camœnarum ſigna novem ſub tutela numinis fortiſſimi ab eodem Fulvio conſecrata, qò mutuis operis præmiſque juvari ornarique ſignificaret, Muſarum quietem defenſione Herculis, & virtutem Herculis voce Muſarum.* De hoc *Herculis Muſarum,* an *Herculis Muſarúmque* templo, Naſo *artis l.* 3.

Nec rubor eſt emiſſe palám: venire videmus
Herculis ante oculos virgincúmque chorum.

& *Faſtor. l.* 6. *extremo.*

Dicite Pierides, qis vos addixerit iſti,
Cui dedit invitas victa noverca manus.
Sic ego, ſic Clio: clari monumenta Philippi
Aſpicis, unde trahit Martia caſta genus. &c.

Sic cecinit Clio. doctæ assensere sorores,
Annuit Alcides, increpuitque lyrâ.

Verùm apud Græcos Apollinis potiùs, *Musagetæ* titulus iste; hoc munus est, *Musarum chorum ducere eisdémque præcinere.* qod & ex Lutatii *histor. commun. l.* 1. Probus Grammat. asserit. Synes. *Dione*, de philosopho, Περσεῖναι ἢ δεῖ τὸ ἐχεῖ αὐτὸν ἴδιον ἔργον ὑπερκείμενον τῆ χορῆ, ὅπερ τὸν Ἀπόλλω λόγ῾ ἔχει, πῶι μὲν ταῖς Μούσαις συμᾴδειν αὐτὸν ἐξάρχοντα, καὶ ἐπιβάντα ξυνάγειν τοὺς συνήθεις, πῶι δ' αὐτὸν καθ' μόνας ᾄδειν. Cornutus an Phurnutus, *de deis*, *c.* 32. Ἀπ' αὐτῆς δ' τῆς ἀρχῆς καὶ μουσηγέτης ἐκλήθη, καὶ πάλιν ἀφ' ἧς Μουσῶν ἐνομίδη.

Ἐκ δὲ Μυσίων καὶ ἐπῳδὸς Ἀπόλλων῾.

Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἄριστοι, ὅπηχ δόντος βασιλῆος. φησὶν ὁ Ἡσίοδος. διὰ τοῦτο καὶ ἐφεξῆς αὐτῷ ὁ κύκνος, τοῦ μουσικάτατον καὶ λιγύτατον ἅμα ὄν δ' ἀφ' ὁρνέων. Pausan. *Eliac. l.* 1. in Junonis templo, quod est Elide, Πεποίηται Μῶσαι μὲν ᾄδουσαι, καὶ Ἀπόλλων ἐξάρχων τῆς ᾠδῆς. Idémque in *Attic.* diserè; Ἀπόλλωνα μουσηγέτην καλοῦσι. *Musarum ducem sive præsidem vocant Apollinem.* cujus appellationis Apollini tributæ meminit & Plato, *de leg. l.* 2. Plutarch. *sympos. l.* 9. *c.* 14. & *cur Pythia metro oracula edere desierit.* & Aristides, *orat. Platonic. l.* sed & Orpheus *hymno in Apollinem.* Julianus item, *orat. in Solem.* Apollinem cùm μουσηγέτην, tum & μουσῶν ἡγεμόνα non semel nuncupat. Maximus Tyrius *orat.* 21. Τὴν ἁλιᾶδ' ἀρμονίαν, ἣν μὲν ὁ Μουσῶν χορὸς, ἐξάρχει ἢ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ μουσηγέτης. Liban. denique *orat.* 2. Μὴ περὶ τῶ μουσηγέτη τῶ πάντα ἐφορῶντ῾, &c. Cæterùm Herculem, an Apollinem voluerit Marcus, parùm refert. Clemens verò noster *strom. l.* 6. etiam Domino Deo nostro appellationem hanc tribuit. Sed & Philostratus Antonino illi, cui *vitas sophistarum* inscripsit; & Galliarum Regi Francisco Magno. Cl. Casaubonus in *notis ad Marci nostri vitam.*

Τὸ μὴ ἐξὸν ἁμαρτάνειν τοῦ φαύλου, μαντικόν] transponendæ sunt voces primores. Τὸ ἐξὸν μὴ ἁμαρτ. sensus exigit. idem prorsus habet *lib.* 5. § 17.

Τυραννικόν] ità *l.* 6. § 27. ὠμὸν πως. Verùm istic tyrannicum potiùs, qia velle se solum lege communi exemptum, *tyrannidem* sapit.

§ 19. Ἀπαλειπτέον] vide *suprà* § 16.

Τὸ μὴ ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν ἐν τοῖς ἀποπαλτίοις] Ex Marci mente, non à se loqitur, qi non ab animo, non à mente sua. Ὅταν ἀκουσθῆναι, καὶ ἐπιπλάσεως καὶ ἐναλλάξεως τὴ ποιῆ ἢ λέγη τις. *l.* 2. §. 16. qæ huic loco commentarii vicem præbent. nam aliud est ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν. *Joan. c.* 18. *v.* 34.

Καὶ δὲ σεαυτοῦ ἐνοειδεῖς] *tibi ipsi exprobra.* Xyl. *tibi ipsi exprobrabis.* Cas. τῆ καὶδὲ nevter rationem ullam habuit. ego malim σεωειδήσεις, *secundum quod*, vel *in qo, conscius tibi futurus es.*

Ὑποσταλικωτέρα τοῦ Σωκράτ῾] Vide *l.* 7. § 55.

§ 20. Ποιδάριον τῆ ἡδὺ ὄνον διατάξει] Plut. *sympos. l.* 1. *c.* 2. Καὶ τὸν Θεὸν ὀρθῶς, ὃν ἀεισοτόκναν ἡμῖν ὁ Πίνδαρος ἀποκέκληκε, καὶ σωτῆρα τὸ πῦρ ἀνακαλούμενα, καὶ πάντων τῶν γιγνομένων ἀπ' αὐτοῦ δεόμενα σωτηρίας,

Τοῦτο μὲν ἐν πόντιαισι διαλεσσόμενος βαρυαήτῃσι,
Καὶ μὲ κηρύκων τε λιγυφώνων χαλέοντα,
φησὶν Ἐμπεδοκλῆς.

Ἐνθ' ὅλως χθονὸς χεομένης ἀκρότατα ναιετάουσιν, οὐκ ἦν ἡ φύσις διδύσι χάρεν, ἀλλ' ἦν ἡ ἀρχὴ τὸ κοινὸν ἔργον ποιεῖ συντάξις. Idémque paulò ſacius, *de facie Lunæ.* Οὐδὲν ἔοικεν ἄλλο μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ διοσιν ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἂν μὴ ἄκλιτον καὶ φύσιν ἀσυγκατάθετον· ἀλλ' ἅπερ ἔκρυσον ἢ χάδειν γίγνεται, καὶ ἀφεῖς ὁ πίσσινος, ἢ πυρίτης, τοῦτο παρέχει χρεμασμένος καὶ ἀκίνητος αὐτὸ, καὶ πάχος, ἢ πυῶν, ἢ ἀκαυκλήτου, ἃς ἄνευ ἀφεῖς σωτηρίας ἢ κάλλος ἢ ἀνώμαλος ἐπιπέδου ὄζις, τότε δοκεῖ τῶν καθ' φύσιν χάρεν ἔχειν καὶ κίνησιν καὶ διάθεσιν. ὁ γὰρ ἀνθρωπ῾, ὡς ἔοικε τῶν ἄλλων ἕτερον, καθ' φύσιν γεγονὼς, ἄνω μὲν ἔχει τὸ ἐμβεβὸς καὶ χαῦδι μαλλον· ἀπὸ τῶν περαλιῶν ἐν ἢ ταῖς μέσοις τὸ ἄστρια καὶ πνεύμα· ἀπὸ δὲ τῶ πυρὸς τὸ μὲ ἄνω· ἀπὸ τὰ ἐμπεδα ἀναγκαῖον καθ' φύσιν ὄζι, τὸ δ' ἐν κοιλίᾳ καὶ παρέᾳ πάσῃ φύσιν· ἀλλ' ἕκαστον ὁπείοις καὶ χρεί ἀπὸ τόπου.

Καὶ μὲν κηρύκων τε λιγυφώνων χαλέοντα,
καὶ πάντοθ' ὀρθὰ φύειν, ἀν φησιν, ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐφαμαρδάνων,

Ἐνθ' ὅλως χθονὸς χεομένης ἀκρότατα ναιετάουσι, καὶ ἡ πίζει τὸ λιθῶδες πλὴν ὅσον (πλὴν ὑγρόν, *f. humidum*, Xyl.) ἐμπεφύκασιν, ὑδάτινα πάλιν τὸ θρέμμον ἀπὸ κυρότητ῾ οὐ πλὴν ἄσπ ἐκεῖ ἐμπεφύκασιν· μέμικται δ' πως ἐκ ἀπαλοῦ, καὶ συμπέπλεκται καὶ πλὴν ἐφεξῆς φύσιν. ὅπως ἦν εἰκὸς ἔχειν καὶ τὸν κόσμον, εἶναι δὲ ζῶον ἔδαφος πολλαχῆ γλιῶ ἔχοντα, πολλαχῆ δ' πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, οὐκ ἐξ ἀνάλκης καλαπαλαιόμενον, ἀλλὰ λόχῳ διακεκοσμημένον. &c. ibid. Ὅσον καὶ σώματος, ὦ δαιμόνιε, μὴ μεθιστὰς καὶ ἀπόντων ἔσεσθαι δοκεῖ πάντων ἐῖ), ἀλλ' οὐδὲν πῶι κόσμου ἀνώμαλον. Mox; post ea qæ superiùs posita sunt, de partibus corporis, oculo præsertim & corde: ὑπὸ δὲ ὀφθαλμοῖς ἐστιν ταῦτα τῆ σώματος ὄζει ἀπὸ πορότητ῾ ἀπεπεφυκότα· ἀλλ' ἡ καρδία τοῦ βάρεος ὀλιγάτα πάντοθεν εἰς τὸ σῶμ῾, ἀλλ' ὅτι βέλτιον ἦν ὕπως ἐκρίζωται τετάχθαι· μὴ τοίνυν νομίζωμεν, μήτε γὰρ ἐν ταῦτα κεῖσθ' συμπεσόντα διὰ βάρος, μήτε τὸ ἥλιον εἰς τὸν ἄνω χάρον, ἀκοῦ ἥλιον, ἀπὸ πρόπτος ἐκπεθλίφθαι, μήτε τοῦ ἄλλου ἀφεῖναι, ἀλλ' ἐν ζυλοστασμῶ διαφορᾷ ῥέπασθαι, ἐν ὅτι ἐκ γεγενέναι τόπους, ἀλλὰ τῆ καὶ λόγον κρατοῦντ῾. Vide sis qæ sequntur. Denique de anima ipsa idem *ibidem*: Αὐτὴ ἢ ἡ ψυχὴ ἡ παρὰ φύσιν τοῦ σώματος

μετὰ

μαστι συμπίπτειν, βραδεῖ τραχεῖα, ἢ ψυχρῷ πυρώσις, ἢ ἀδροῖς αἰσθητὰ ; Παραπλατεῖται ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν συμφωνίαν] ὅλη γὰρ ἴσως ἡ σύστασις ἐξ ἴζεων ἐν τόνοις συνίσταται, ἃ διαφέρει τοῖς οἰκείοις τόποις. ἕκαστον γὰρ μερῶν ἔχει τινὰ αὐτῶν χώραν. Aristot. *de caelo l.* 2. *c.* 6.

Τὸ ἐνδόσιμον τῆς διαλύσεως σημεῖον] Ἔνδοσιμον, vel à re *musica*, vel à re *nautica*, vel à re *militari* etiam forsan translatum videri qeat : In re musica usurpatur pro *modulationis exordio*, qo præcentor sive chori præfectus cantandi reliqis avspicium facit. Hesych. Ἔνδοσιμον, τὸ περὶ τῆς φδῆς κεφάλαιον. & apud Svidam nescio qis ; Ὁ δὲ Δημάδης, ὅτιος ἐνδόσιμος ἦν τῆς φδῆς. Hò allusit Aristot. *polit. l.* 8. *c.* 5. Περὶ δὲ μουσικῆς ἴσως, —ἵνα δεῖ καθάπερ ἐνδόσιμον λέγειν τοὺς λόγους, ὃς ἂν τὸ πρῶτον ὑποφαίνῃ τοῖς ἐπομένοις τὴν αὐτῆς. Ejusdem nomine, *de mundo c.* 6. Μία μὲν ἐκ πάντων ἁρμονία συναρτῶν καὶ χορδίζοντων τὸν ἕνα κόσμον, ἐξ ἑνὸς τε γίνεται καὶ εἰς ἓν ἀπολήγει· καθάπερ ἡ ἐν χορῷ κορυφαία κατέσχασε, συνεπεχθεῖσα πᾶς ὁ χορὸς ἀνδρῶν, εἰδ' ὅτι καὶ γυναικῶν, ἐκ διαφορᾶς φωνῆς, ὀξυτέρας καὶ βαρυτέρας, μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ χορηγούσης· ἴσως ἔχει καὶ ὅτι τὸ σύμπαν διοικεῖσθαι θεῖ· καὶ γὰρ τὸ ἄνωθεν ἐνδόσιμον ὑπὸ τῆς φερομένης ἐν κορυφαίᾳ σφαίρᾳ χορεύοντος, κινεῖ μὲ τὰ ἄστρα ἀεί, καὶ ὁ σύμπας οὐρανός. &c. hoc est, ut Plato Eurhyd. Ὥσπερ ὑπὸ διδασκάλου χορὸς ὑποσημήναντος. Julian. item Imp. *ad Iamblych. ep.* 42. Ἐπεὶ δ' ἄντλει ἡμῖν τὰ μέλη τὸ ἐνδόσιμον μυηθέντες, καὶ σὺ Ἑρμῆ ῥᾴδιόν κινεῖς καὶ διεγείρεις καθάπερ ἀοιδούς, φησὶ σοι, καθάπερ οἱ τῷ Διονύσῳ τὸν θίασον χρύσεοι τεύξαντι χορεῖα ἄνετοι φέρουσι, ἕπου καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῷ σῷ πλήκτρῳ τὸ ἐνδόσιμον ἀπολαβόντες, ὥσπερ οἱ τῷ χορεύσαντι πρὸς τὸ ἀνάκλημα τῆς βυσσῆς συνομαρτήσαντες. Et Liban. *orat.* 3. *in Constantium & Constantem* : Ὅτι γὰρ τὸ σωφρονεῖν τῆς ὀιχομένης γένη, καθάπερ ἐν χορῷ, μίαν ἁρμονίαν ἐκλεναμένα, σωφᾶσι, δῆλον πορφυρέων ἐνδιδόντων τὸ μέλος. *In remotica*, pro *Celeusmate*, sive *carmine*, incondito præterumque satis illo, qo *celeusta*, i. e. *hortator*, sive *portistatus*, remigibus præit, eosdémque ad opus suum exeqendum instigat. Philostrat. min. *imag. l.* 1. in *Argo*. Ὁ δὲ τὸ ἐνδόσιμον τοῖς ἐρέταις ᾄδει. Avtor innominatus à Svida laudatus : Ὅτι ἡ κελεύστης τοῖς ἐρέταις τὸ ἐνδόσιμον ἐνίδυσε· ὅτι δὲ ἐπὶ τῇ ἐνδύσει ἀνῄδουσι τῷ ῥοδίῳ ἐπιπλάζειν. In re *militari*, etiam si nondum occurrat exemplum usurpationis istius, potest idem tamen eodem sensu usurpari, qo ἀναλητικὸν Svidæ exponitur, τὸ εἰς ἔφοδον scil. ut Pollux, *l.* 1. *c.* 10. § 19. *classicum* illud, qo prælii ineundi signum datur. (siqidem & τὸ ἀνάκλημα τῆς ῥυσμῆς Julianus illud ἀνεφθέγξατο) qd etiam statim post superiorem illam usus est imagine, avem ille *de mundo*. Ὅταν ἓν ὁ πάντων ἡγεμὼν τε καὶ ἡνίοχος, καὶ ἑορτὰς ἂν ἄλλως πλεῖω λογισμῷ, σημήνῃ πάσῃ φύσει μέλαξιν ἔργων τε καὶ γῆς φερεσβίου, κινεῖται πᾶσα ἐκλεκτῶς ἐν κύκλοις καὶ περιόδοις ἰδίοις ἕκαστα ὑπὸ κιθαρίζοντος τὸ δημούργημα, τοῖς ἐν πολέμῳ κεκριμένοις μάλιστα γινομένοις, ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ τῷ στρατηγῷ τότε γὰρ τῆς φωνῆς ἕκαστος ἀκούσας, ὁ μὲν ἐπὶ ἵππου καθίσας ἀναιρεῖται, ὁ δὲ ἐπὶ ἅρμασι καὶ ὀχήμασι, ἢ πρὸς ὁπλομαχίαν ἐκδύεται, ὁ δὲ κυβερνᾷ, ἢ πρὸς ἄκραν ἀναβαίνει· καὶ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ δὲ συναρμόζει ἀναβαίνει πάντα δὲ ὑφ' ἕνα σημαντῆρα κινεῖται καὶ πρόθεσιν τοῦ τε κερδῶς ἔχοντος ἡσεμόνος. ὅτω χρὴ καὶ σὲ τῷ σύμπαντος φρονεῖν. ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀκνωμολύων ἁπάντων, γίνεται τὰ οἰκεῖα. ad qod vocabuli significatum allusit forsitan Lucian. in *Lapithis*, cùm ait Cleodemo, qi Stoicos incessere avebat, ἐνδόσιμον præbuisse Hetæmoelis epistolam, qæ pugnis turbisqe mox consectis classicum qoddam præcinebat. Potest & Marco videri (qia διαλύσεως, i. e. *dissolutionis* signum dicitur) esse τὸ ἐνδόσιμον hoc loco, qod τὸ ἀνακλητικὸν (prout & constanter id usurpatur) eidem *l.* 3. § 5. idem enim planè utrobiqe argumentum agitur; atqe ità cùm Xyl. tum & Casavbonus acceperunt. Marci avtem mentem eximiè illustrant, qæ ex avtore illo *de mundo* adduximus : ex qo & ista, cùm eòdem faciant cumprimis, subjunxisse non pigebit; Καθόλου δ', ὅσα ἐν νηὶ κυβερνήτης, ἐν ἅρμασι δ' ἡνίοχος, ἐν χορῷ δ' κορυφαῖος, ἐν πόλει δὲ νόμοι, ἐν στρατοπέδῳ δ' ἡγεμών· τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ. πλεῖω καθόδου, τοῖς μὲν καματηρὸν τὸ ἄρχειν, πολυχίωτόν τε καὶ πολυμέριμνον· τοῦ δ' ἄλυπον, ἀπονόν τε, πάσης κεχωρισμένον σωμασιλικῆς ἀδικίας. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένος, πάντα κινεῖ, καὶ ἄρχει ὅσα βούλεται καὶ ὅπως —ἡγεμὼν δ' ἀκίνητος αὐτὸς, καὶ ἐμμελὴς ὁ σύμπας διοικονομεῖται διάπασον ὑφ' ἑνός. Ἐκ τοῦ δεινοῦ τὸ νεῦρον ἀπείλησις ἦν] de qerimonia ista, vide *ad l.* 9. § 9.

Οὐδὲν γε βίαιον τούτῳ ἐπιτάττεται] Nihil à Deo creaturæ rationali violentum injungitur, nihil qod naturæ ipsius adversum, nihil qod non eidem consentaneum planè sit. annon hoc est qod dominus Christus, Matth. *c.* 11. *v.* 30. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι ;

Ἀλλὰ μόνα, καθ' ἑαυτὰ ἔστιν ἅττα αὐτῷ] leg. vel ἀλλ' ἃ μόνα κ. ἑ. vel, ἀλλὰ μόνα ἃ κ. φ. vide Fabium ex *instit. l.* 12. *c.* 11 *ad l.* 12. § 32.

Οὐ μὴν τοῖ ἀνέχεται, ἀλλὰ τἀναντία φέρεται] *tamen ea non sustinet, sed in contrarium fertur.* Xyl. rectè. Et hoc est, qod Apost. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. ἀντιδιατίθεσθαι, sive ἐναντιοῦσθαι. qem vide & *ad Rom. c.* 8. *v.* 7. nam qòd interpres Angl. τὸ ἀνέχεσθαι hìc *sursum ferri* reddidit, cùm ab usu vocabuli, tum & ab avtoris mente aberravit, & difficultatibus se supervacaneis implicuit.

Ἀφισαιδώς τῆς φύσεως] ista enim omnia sunt humanitati, adeoqe humanæ ipsi naturæ repugnantia.

Καὶ λείπει καὶ τότε πλὴν ἑαυτῆ χώραν] itaqe ἀποστάντης γίνεται. ut *supr.* § 9. certè enim *stationem suam* deserit, cum spiritibus illis desertoribus, Judæ, *v.* 6. qi non per omnia divinæ sponte se subjicit voluntati. vide *lib.* 10 § 25.

Πρὸς ἰσότιμα γὰρ καὶ θεοσέβειαν κατεσκεύασεν] non ad *justitiam* magis, inqit, qàm ad *pietatem* conditus est homo; imò ad istam etiam multò magis. vide Pavlum apud Luc. in *Act. c.* 17. *v.* 26, 27.

Τῆς ἐυκοινωνησίας] ἐυκοινωνοία (sicut *lib.* 2. § 16. κοινονομοσυνή) vocabulum, qod havd temerè alibi reperias, affectionem illam designans propriè, qâ qis est ἐυκοινώνητος, ut Aristot. *ethic. lib.* 4. *c.* 2. sive ἐυμετάδοτος καὶ κοινωνικὸς, ut Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 58. *Communicare ac largire sua proclivis.* Verùm Marco istic passivitatis significatum magis obtinet, affectúmqe eum denotat, qo *promptus qis est ad communem fatorum legem subeundam*, eaqe omnia æqo animo perpetienda, qæ ad universi rationes conducere videbuntur. vide *supr.* § 13.

Πρεσβυτέρα γὰρ δικαιοπραγημάτων] *antiqior*, inqit, *justitiâ* ipsâ est *pietas* & θεοσέβεια. vide *l.* 6. § 30. qomodo ergò antiqissima omnium justitia, ex qa reliqæ virtutes universæ procedunt? *supr.* § 10. Verùm ibi justitiam latiori sensu accepit, prout eam virtutem designat, qâ suum cuiqe, sive Deo, sive homini, tribuitur; istic strictiore, qâ homini qod est suum elargitur, & pictati, qæ erga Deum est, ἀντιδιαιρεῖται. utriusqe vocabuli hujus usûs & significatûs creberrima in sacris etiam codicibus occurrunt exempla. Vide *ad lib.* 12. § 1.

§ 21. Ὦ μὴ ἔις, καὶ ὁ αὐτὸς ὄζιν ἀεὶ τῆς βίου σκοπὸς] Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 60.

Est aliqid qò tendis?
ἔχεις πρὸς ὃν τείνεις σοι τῆς βίου σκοπόν; *finis ille ultimus est scopus ad qem totâ vitâ collineandum: singulæ verò actiones instar sagittarum sunt, qas eódem jacimus. Philo de sacrific. Cain & Abel.* Σκοπῶ μὲν τὸ κεφάλαιον, βάλλειν ἢ δοκεῖν ἢ καταιδύν. ità intellige *seqentia Persii verba;*

--& in qod dirigis arcum.

Aptiùs tamen & singula facta & dicta sagittis assimilaveris qàm arcui. Virgil. *in culice*

- huc mittis, & omnes
Dirigit huc sensus,--

Vide *ad lib.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37. *Collineandi* avtem verbum, qo est usus ille, rei de qa agitur, eximiè competere videtur. oportet enim omnes vitæ totius actiones in fine illo unico ultimóqe concurrere, qemadmodum lineæ undiqaqe à circuli peripheria profectæ in centro desinunt ac conveniunt universæ. Marcus alter, Eremita, non Imperator, ἐν τῇ συμβουλίᾳ, ἵνα σκοπὸν ὀφείλοιμεν ἔχειν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι. Mirum interim qòd Chrysippum Plutarchus asserit, *plures fines sive scopos statuisse.* qanqam, prout codices exhibent, Plutarchi hoc ipsius, non Chrysippi videatur. locum, qò restituam, altiùs repetam. sic itaqe legitur, *de commun. notion. c.* 20, & 21. Καὶ γὰρ ἄλλων ἕνεκα πλὴν ὧν αὐτὴ τῆς ἀνδρὸς ἀφροσύνης ἀξίων ἐστὶν ἐφρήσου, πάντων ἀπλῶς πραγμάτων καὶ λόγων οἰκείων ὁμοῦ καὶ ἀλλοτρίων ἀποδόσου παρὰ πλὴν ἔννοιαν. ἔστι δύο τέλη καὶ σκοποὶ προκείσθαι τῷ βίῳ, καὶ μὴ πάντων ὅσα περίεσθαι ἐφ' ἓν τι γίνεσθαι πλὴν ἀναφορόν· ubi pro ἀποδόσου legendum, vel ἀφιέσου, *nulli aqi rei aut dogmati suo an alieno parcentem*; vel cum Turnebo ἀπόδοσον, *à rebus omnibus dogmatibusqe, cùm suis, tum alienis, dissentem, sive dissidentem.* tum periodi consummatæ notula ibidem figenda, ut illa παρὰ πλὴν ἔννοιάν ἔζι, novam periochen ordiantur. alioqi qod tanqam absurdum & à notione communi alienum notat, & Chrysippo appingit Plutarchus, Plutarchus ipse dixerit.

Οὔτε ἓις καὶ ὁ αὐτὸς δι' ὅλου τοῦ βίου ἔῃ ὑ δύναται] Senec. *epist.* 20. *Vitium est hæc vita diversitas, & signum vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem suum. Etiamnum dicam unde sit ista inconstantia, & dissimilitudo rerum consiliorúmqe. nemo proponit sibi qid velit; nec ẞ proposuit, perseverat in eo, sed transilit: nec tantùm mutat, sed redit, & in ea qæ deseruit & damnavit, revolvitur.*

Τὸν σκοπὸν δεῖ τὸν κοινωνικὸν] vide *lib.* 5. § 8, 16. & *l.* 9. § 23.

Ἀεὶ ὁ αὐτὸς] vide *ad lib.* 1. § 8, 16. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. & *infr.* § 27. Elizabethæ nostræ, piæ ac beatæ beandæqe æternùm memoriæ, notum est nobile ac tantâ dignissimum heroinâ elogium, *Semper eadem.*

§ 22. Τὸν μυῖν, τὸν ὀρεινὸν καὶ τὸν κατοικίδιον] Fabulam Æsopicam de *mure urbano* ad *agrestem* aliqando excurrente, & illo vicissim in urbem divertente, habes ab Horatio festivissimè descriptam, *serm. l.* 2. *sat.* 6.

Καὶ πλὴν πλοίαν] Allusit eódem & *lib.* 7. § 3. μυϊδίων ἐπλεμβίων διαδρομαί.

§ 23. Τὰ δὴ πολλῶν δόγματα λαμίας, παιδίων δείματα] Socrates certè apud Platonem in *Critone* multis ostendit, τὰς δὴ πολλῶν δόξας, esse nihili faciendas. Idémqe in *Phædone*, pleróíqe τὸν θάνατον φοβεῖσθαι, ὥσπερ οἱ παῖδες τὰ μορμολύκεια. & Epictetus eódem, opinor, respiciens, *dissert. lib.* 2. *c.* 1. Οὐ γὰρ θάνατος, ἢ πίνος φοβερὸν, ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. --ἔδει μὲν ἓν [ὲ] πρὸς μὲν τὸν θάνατον, πλὴν φυγικῶς πρὸς ἓν τὸ περὶ αὐτῆ δόγμα, πλὴν ἀνεπιτρεψίαν, καὶ τὸ ἀφειδὲς, καὶ ἀδιαφόρητον. Ταῦτα ἓν ὁ Σωκράτης κα-

λῶς

λῶς πιῶν μορμολύκεια ἐκφέρει· ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ φοβερὰ φαίνεται δεινὰ, καὶ φοβερὸν δ' ἀπειλεῖν, τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' ὧν ἄλλο, ἢ ἄσπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυκείας· τί γὰρ ὄντι παιδίον; ἄγνοια, ἀμαθία. θάνατος τί ὄντι; μορμολύκειον. Socrates itaque non *plebis dogmata lamiis larvisque* conferebat, sed *idiotas* eorúmque *dogmata pueruli*, *externa* ista, qæ illos terrere solent, *larvis*. Epictetus ipse pariter *lib.* 3. *c.* 21. ὅταν ἔν τις δι' τύπων αὐτὸν ἐκφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε, ζήτει τὸ παιδίον· ἐκεῖνος τὰ πρόσωπα φοβερά· ὄζειν ἐγὼ δ' οἶδα, ὅτι ὀσφραντά ὄζειν, ἴσωσιν δ' οὐδὲν ἔχει. vide *ad l.* 2. § 12.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν ταῖς ἑστιάσεις ἐπὶ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα] Scilicet peregrinis adveníqe indulgebant ea Spartani, qæ conceſſa nolebant ſuis. Ideo, cùm Chii qidam Spartæ aliqando agentes, dum à cœna redeunt ebriati, in Ephorio vomuiſſent, & in Ephororum ſellis etiam ventris onus depoſuiſſent, comperto non cives ſuos, ſed Chios contumeliæ illius avtores extitiſſe, præconis miniſterio publico denunciabant, τοῖς Χίοις ἐφίασιν ἀσιλγαίνειν. *Chiis ſeſe, ut laſcivíunt, permittere.* Plut. in *apoph. Lacon.* Cæterùm Ælian. *lib.* 2. *c.* 15. pro *Chiis Cleomenios* habet, & *ſellas fuligine tinctas* refert, edictúmque ab Ephoris in hæc verba; ἐξίεσαν Κλεομενίοις ἀχνιωνεῖν. *Cleomenis licitum eſto indecorè ſe gerere.* Advenis itidem, qi ad ludos ſolennes ſpectandi gratiâ Spartam convenerant, in umbra ſedes collocabant; qod ſuis qos ad duritiem omnem ſuſtinendam exercitaros volebant, nevtiqam permittebant. Verùm iſtud ævi inferioris fuiſſe videtur. ſiqidem primis reipublicæ illius temporibus advenas minimè admiſiſſe videntur. Plut in *inſtit. Lacon.* Ξενηλασίαν ἢ εἰσηγήσατο, (de Lycurgo ſermo habetur) ὅπως οἱ παρεισρέοντες μὴ διδάσκαλοι κακῶν πολίτας ὦσιν. de Lacedemoniis interim Tertull. *apologet. c.* 6. *primos* eos *penulam tudis* excogitâſſe, *nè vel hyeme voluptas impudica* (qæ in theatris ſcil. exercetur) *frigeret.* qod tamen ridendo dixiſſe Tertullianum contendit Rigaltius.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ ὁ Σωκράτης] De Socrate Laërt. *l.* 2. Τεθρύφηκε δὲ καὶ Ἀρχελάῳ τῷ Μακεδόνι, καὶ Σκόπᾳ τῷ Κρανωνίτῃ, καὶ Εὐρυλόχῳ τῷ Λαρισσαίῳ, μήτε χρήματα προσδεξάμενος αὐτός, μήτε παρ' αὐτοῦ ἀπολαύων. De Perdicca nihil. Imò, qod de Perdicca Marcus, de Archelao Seneca, *de benef. l.* 5. *c.* 6. *Archelaus rex Socratem rogavit, ut ad ſe veniret: dixiſſe Socrates traditur, Nolle ſe ad eum venire, à qo acciperet beneficiia, cùm reddere illi paria non poſſet.* Verùm ſubjcit Seneca: *Primùm in ipſius poteſtate erat non accipere, deinde ipſe dare beneficium prior incipiebat. Veniebat enim rogatus, & id dabat qod utiqe ille non erat Socrati redditurus. Etiamnum Archelaus daturus erat aurum & argentum; recepturus contemptum auri & argenti. non poterat ergò Archelao referre Socrates gratiam? & qid tandem erat accepturus, qantum dabat?* &c.

§ 26. Ἐν τοῖς Ἐφεσίων γράμμασι] Qænam iſta *Epheſia ſcripta?* aut *literæ* etiam *Epheſiæ?* nam Magicos neſcio qos characteres, & vocabula barbara ſub hoc titulo etiam proverbio celebrata, diſcimus ex Diogeniano in *paræmiarum collectaneis*; Heſychio; Svidâ; Evſtath. *ad Iliad.* π. Clemente Alex. qi & *ſtrom. l.* 6. recenſet & explicat: & *lib.* 1. ad *Dactylos Idæos* avtores & inventores refert. Verùm nihil illis videtur cum præceptis iſtiuſmodi, qæ ad mores componendos ſpectant, commune fuiſſe. forſan Marcus ſcripſerat ἐν τοῖς περὶ Ἐπικούρου, ſive τῶν Ἐπικούρου γραμμάτων. Indè enim iſtiuſmodi aliqid Seneca, uti mox videbitur, adducit. Et *Epicurum* ſuprà lavdaverat Marcus ipſe *l.* 9. § 41.

Σωκρατικῶς ἀπομιμήσεις περὶ παλαιῶν τινος περὶ ἀρετῆς γενομένων] Senec. *epiſt.* 11. *Aliqis vir bonus nobis eligendus eſt, ac ſemper ante oculos habendus, ut ſic tanqam illo ſpectante vivamus, & omnia tanqam illo vidente faciamus. Hoc Epicurus præcepit: cuſtodem nobis & pædagogum dedit: nec immeritò. magna pars peccatorum tollitur ſi peccaturis teſtis aſſiſtat. aliqem habeat animus, qem vereatur, cujus avtoritate etiam ſecretum ſuum ſanctius faciat. O felicem illum, qi non aſpectus tantùm, ſed etiam cogitatus emendat! O felicem, qi ſic aliqem vereri poteſt, ut ad memoriam qoqe ejus ſe componat atqe ordinet! qi ſic aliqem vereri poteſt, citò erit verendus. Elige igitur Catonem: ſi hic videtur tibi nimis rigidus, elige remiſſiorem animi virum, Lælium. elige eum, cujus tibi placuit & vita & oratio: & ipſius animum ante te ferens, & vultum illum ſemper tibi oſtende vel cuſtodem, vel exemplum. opus eſt, inqam, aliqo ad qem mores noſtri ſe ipſi exigant. niſi ad regulam, prava non corriges.* Idem *ep.* 25. *Sic fac, inqit Epicurus, omnia, tanqam ſpectet Epicurus. Prodeſt ſine dubio cuſtodem ſibi impoſuiſſe, & habere qem reſpicias; qem intereſſe cogitationibus tuis judices. hoc qidem longè magnificentius eſt, ſic vivere, tanqam ſub alicujus boni viri, ac ſemper præſentis, oculis. ſed ego etiam hoc contentus ſum, ut ſic facias qæcunqe facis tanqam ſpectet aliqis. omnia nobis mala ſolitudo perſvadet. cùm jam profeceris tantùm, ut ſit tibi etiam tui reverentia, licebit dimittas pædagogum. Interim te aliqorum avtoritate cuſtodi. aut Cato ille ſit aut Lælius, aut cujus interventu perditi qoqe homines vitia ſupprimerent, dum te efficis eum coram qo peccare non audeas. cùm hæc effeceris, & aliqa cœperis apud te tui eſſe dignatio, incipiam tibi te permittere.* Idem. *epiſt.* 102. *Scias magnorum virorum, non minùs præſentiâ eſſe utilem memoriam.* Gemina habet his Theodoric. à S. Victore.

Victore in epist. qæ Bernardi nomen præfert, ad Carthus. fratr. de Mont. Dei. *Elige tibi tu ipse hominem consilio meo, cujus vitæ exemplar sic cordi tuo inhæserit, reverentia insederit, ut quoties recordatus fueris, ad reverentiam cogitati assurgas, vitam ordines, mores compones. hic præsens tibi sit quandocunque volueris: occurras sæpe & cùm nolueris. Omnia facta, cogitata tua eb eo videri cogitabis; ac si videat, ac si arguat, emendare cogêris.* Epictet. dissert. l. 3. c. 18. Θέλουσιν ἀρέσαι αὐτοὶς ποτὲ σεαυτῷ· θέλουσιν καλοὶ φανῆναι τῷ Θεῷ· ὀπόδυμεν καθαροὶ μὴ χαίρῃ σαυτῷ γινόμενος, καὶ μὴ τῷ Θεῷ. διὸ ὅταν θεραπεύῃ τις τὰς φαντασίας τοιάυτας, Ἱλάτεων μέν, ὅτι * ἴδη ἐπὶ τὰς ἀναθεωρήσεις, ἴδη ἐπὶ θεῶν ἀπορρήτων ἱερὰ ἰκάτης· ἀρκῶν καὶ ἐπὶ τὰς τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων συνουσίας ἀπαχωρήσας ἀρχὴν τίνα μὴ ἀντιξετάζων, ἂν τε τῶν ζώντων τινὰ ἔχῃς ἂν τε τῶν ἀποθανόντων. Vide & Isidor. Pelus. l. 3. ep. 91. Cæterùm, quod Clemens præclarissimè strom. l. 7. εἰ ἦ παρεία τυὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, διὰ τὴν ἐυχρωσίαν καὶ τὸν αἰδῶ, ἀρχὴ τὸ κρεῖττον ἀεὶ γυμνάζειν τὸν ἀπυγχάνοντα, πῶς ἂ μᾶλλον ὁ συμπαρὼν ἀεὶ ἀδιαλείπτως τῷ Θεῷ, ὡς ἐυλόγως ἂν ἑαυτὸν παρ' ἕκαστα κρείττων εἴη εἰς φρόνησιν, καὶ τὰ ἔργα καὶ τοὺς λόγους, καὶ τίνι διαθοιτο; ποιῶ δὴ ὁ σπεῦδων παρεῖναι τὸν Θεὸν πανταχοῦ· σπεῦδω τοίνυν παρεῖναι τὸν Θεὸν πανταχοῦ, πάντα τὸν βίον ἑορτὴν ἄγοντες, γαυρωσύνῃ αἰγυπιοὶ, πλεονῷ ὑμνοῦντες, καὶ τῷ ἄλλῳ παλλείαν ἐυτάξαντες ἀναστρεφόμενοι. vide ad l. 6. § 28.

§ 27. Ἐωθεν εἰς τὸν ἱερὸν ἀφορᾶν] Monitum ἦστυd Pythagoricum cœlum singulis matutinis suspiciendi, non abhorret à Platonico illo forsan, l. 7. § 47.

Ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως] vide sup. § 21. & l. 6. § 30. τὸ ὁμαλὲς πανταχοῦ. Plinius minor. l. 3. epist. 1. *Me ut certus fidus cursus; ità vita hominum dissolita delectat.* Aristot. nom. de mundo c. 6. Τῶν αἰδίως τὰ βωμώτατα, τὸν αὐτὸν ἐπέχει τόπον, ἄρκτε τε, καὶ ἥλιος καὶ σελήνη, πάντα τε ἐρράτια. διὰ τοῦτο ἀεὶ τὴν αὐτὴν σώζοντα τάξιν διακόσμηται, καὶ ὑπτε ἀλλοιωθέντα μετανίστη. De motûs autem solaris cœlestisque constantia, nullâ ratione aut creaturæ vi interrumpenda, Deus ipse per Jerem c. 31. v. 35, 36. & c. 33. v. 20, 23. cui constantiam in recto justóque haud imparem à Pyrrho tributam Fabritio Romano, autor est apud Svidam autor innominatus; ὃν δυσχεράνειν ἂν τις ἀποτρέψαι, τῆς δικαίας ἀρετῆς, ἢ τῆς εὐνήθους πορείας τὸν ἥλιον. in vero, à Fr. Bonaventura Ingolstad. Pontifici Romano, autor est Petr. Marnixius, de P. R. c. 8. *Papa solis instar in eodem veritatis cursu permanet; neque ab eo magis dimoveri potest, quàm terra à centro suo.* Cæterùm de hoc ipse viderit. ἡμεῖς δὲ τοὺς ὑπερπλθεῖς. Talem certè sapientem suum Stoici prædicabant. Ad hoc, quantum humana ferebat conditio, eniti suos Pythagoras volebat. Sed & Senec. ep. 77. *virtutem non flamma, non ruina inferiùs abducet; hæc una majestas deprimi nescit: nec proferri ultrà, nec referri potest. sic hujus, ut cælestium, fixa magnitudo est. ad hanc nos conemur educere.* Optimè Clem. strom. lib. 4. Αὐτὴ γὰρ ἡ κατ' ἀνδραν ἐξομοίωσις πρὸς θεὸν, τὸ φυλάττειν τὸν νοῦν ἐν τῇ κατ' ἀρετὴν τὰ αὐτὰ χάριτι. αὕτη ἡ τοῦ κρὸς τὸ ὑλικὸν προσπάθεια. Idémque l. 2. Ἡ πίστις ἐν τῇ γνῶσις τῆς ἀληθείας, ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσα καλαυδάζει τῷ ἀληθεῖ αὐτὰς ψυχῇ.

Καὶ τῆς γυμνότητος] vide l. 10. § 1. Aliâ ratione, de Deo, Senec. epist. 31. *Deus nihil habet; nudus est.*

Οὐδὲν γὰρ περιάμμα ἄστρον] *Astris enim nullum est velamentum.* Xyl. *Nullum astrum velamentum aliquod habet.* Cæl. havd incommodè uterque. ἄστρον tamen ille legisse videtur. *

§ 28. Ὅτι ὁ Σωκράτης τὸ κάλλος ἐπιζωμένου] Idem patraverat, uti videtur, Xanthippe, quod à mulieribus Atheniensibus factum fingit Aristophanes in Ἐκκλησιαζούσαις, sive *concionem habentibus fœminis*. Historiam nusquam legisse memini. At contrà Ælianus *hist. var. l. 7. c. 9, 10.* Phocionis uxorem narrat mariti veste solâ indutam, nullo alio vel amictu, vel ornatu adjecto, in publicum sæpe prodiisse. quod & ille σωφροσύνης μεγάλης indicium facit. Xanthippen verò Socratis, ad pompam spectandam viri veste amictam prodire recusâsse; illúmq; dixisse, Ὁρᾷς, ὡς ὁ Στησίνους, Στησιμβρότου ἦ μᾶλλον Βαθύλλου. *videt te non tam spectaturam, quàm spectandam, proficisci.* Ea interim videtur sors fuisse Socratis, qæ & Epaminondæ fuerat; quem l. 5. c. 5. narrat Ælianus, ἕνα τριβωνα, unum tantummodo *pallium* habuisse: quod cùm ad fullonem opus esset mundandum mittere, domi interim concum sese continere. refert & Joan. Chrysost. *adv. vituperat. vit. monach. l. 2.* Eadem. scil. Imperatoris illius magni sors, qæ subulcorum Ithacensium, Odyss. ξ.

Οὓς ἀ πολλαὶ χλαῖναι, ἐπιμοιδόντι χιτῶνες·
—μία δ' ὧν φασι ἐφέστω.

quàm instructior pavlò Epaminondæ pauperum, quàm sophistarum paris illius, Procerefii & Hephæstionis, de quibus Evnapius, ἵν' μὲν αὐτοὶς ὑπῆν ἱμάτιον καὶ τριβώνιον, καὶ πέος ἀδίν. *unicum tantùm utrique pœnulam communem fuisse:* isque dum cùm eâ indutus foras prodiret, alterum necessariò strangulis involutum in sedibus delituisse. quod ærum in Epaminonda paupertatis fuit, id pusillanimi fatuitatis in quibusdam adscribit Theophrastus, cùm inter alios τὸν ἀναλδῆρα *ἀναπεφυκότα* hunc ponat, ὃν δὲν μόνον, ὅτι καὶ δαπάνην ἐποιεῖτο. Pernotior extremæ,

extremæ, incertum, an parcitati, tribuentem, de Telavge nescio qo retulisse Æschinem, avtor est apud Athen. *l.* 5. Masurius *in dialogo*, cui id nominis indidit, *ἰματίῳ φορήσας καὶ ὑπόδεσιν ἡμιβόλιον κἀφεὶς τελέσαι μυδὸν, καθάπερ ἐζωσμένον.* quomodo de Socrate Marcus illic.

Καὶ ἃ ὄναρ ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰνίττεται] Socrati nimirum solenne fuit, festivo aliqo commento eludere, qæ alii ægrè ferebant, uxoris suæ in se admissa procacitates & proterviæ. Ejusmodi enim fuerat, qod quærenti quomodo Xanthippæ virtus & convictu sustinere posset, *καὶ σὺ δὲ γυνὴν βούλεσθαι ἔχειν* quomodo tu, inquit, *asserum tuorum sarcinas: illoqe subjicientes, ac illi mihi ova pullosqe parientes, regerunt Socrates, & illa mihi liberos.* Lacer. *l.* 2. ubi cur *gallinas* Erasmus pro *anseribus* substituerit, nescio. Nec absimile, qod Euthydemo, qem ad cænam domum secum duxerat, indignanti, qòd illa per bilis æstum, post convivium dicta non pauca, arenatum tandem evertisset, *Παρὰ σοὶ δὲ ἡ μεγάλη ὄρνις τὰς εἰσπλεούσας ναῦς οὐκ ἀναστρέφει; ἡμῖν δὲ ἡ ναυαγοποιὸς Ἄμμων*, inquit, *super; cùm apud te essemus, gallina qadam involans idem ipsum fecerat nec nos id molestè ferebamus.* Habet Plut. *de ira. cohib.* qi & geminum ferè qiddam de Platone refert, *lib. de tranqvill.* ejusdem avtem *κόμματος* qippiam videtur fuisse, & qod illâ occasione prouulerat. Socratem ceteri à Xanthippe pessimè ac procacissimè habitum, moderatè ac æqanimiter omnia tulisse, docent nos avtores haud paveſ. Synes. in *Dione*, ut cæteros taceam, Ἀυτὴ μὲν γὰρ ἡ Ξανθίππη, φεῦ τῆς ὀλιγωρίας, ὡς ἐχρῆτο Σωκράτει· ἀλλ' ὑμᾶς ἐκείνους Σωκρατίαν συνῳκηκέναι καὶ τετραγώνους.

§ 29. *Ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ἀναγνώσεσιν*] Hieron. *ad Paulin. de stud. sacr. liter. Tatco de grammaticis, rhetoricis, philosophis, geometris, dialecticis, musicis, astronomis, astrologis, medicis; ad minores artes veniam, & qæ non tam linguæ, qàm manu administrantur: agricolæ, cementarii, fabri, metallorum lignorumve cæsores, lanarii qoqe & fullones, & cæteri qi variam supellectilem & vilia opera fabricantur, absqe doctore non possunt esse qod cupiunt.* Gregor. Naz. *ad Episcop.* 250. Τάξεις γὰρ ἂν δέοιτο, διδάσκειν σοφίαν ἅπερ μανθάνειν, καὶ ὅτι τὰ θεῖα καὶ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο τι τῶν μικρῶν καὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων. Idem *in Apologet.* 1. ἀλλ' οὐδὲ ξένον τι καὶ ἄπο τρόπου τοῖς πολλοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφεῖσθαι, ὅτι τὸ ἀρχαῖον ἀνεβλάστησεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, οὐδὲ ἔξω τῆς νενομισμένων τῆς φιλοσοφίας ὁρῶν, καὶ φέρον εἰς ὄνειδος, ὥσπερ οὐδὲ ναυτῶν τῆς εὐδοκίμου τὸ περιεργεῖσθαι, καὶ περορᾶν καλῶς τοὺς ἀνέμους πρόσωπα τὸ πεδοβατεῖν τοὺς ὀλιγαρχικοὺς· εἰ δὲ βούλει, φρατρίαν ψυχαῖν τὸ ταξιαρχῆσαι, καὶ ταξιάρχην καλῶν, τὸ φρατρῆσαί τε καὶ πολίτου παντὸς ἡδέως ἐγχειρισθῆναι. Qod avtem de navis hîc dixit plenius exposuit *orat. in Basil.* ἐπειδὴ δὲ τὸν πλοῦτον νόμον ὁ τῶν κακῶν πρόεδρον ἐγκεφάλου τοῦ νῦν κυβερνήτην, κἀκεῖθεν ἐπὶ τοὺς πρόσω ἀγαγών, καὶ πεδόσας τὰ ὑπερέδρα, ὅτου ὁπὶ ἧσι ἑδράων καθίζει, μὴ τοὺς πολλοὺς τυφλοῦσθαι διδάσκων, καὶ τοὺς ἀνέμους διάπτυξιν. qam imaginem ab Aristophaneis in *Equitib.* illis mutuatam censet Muret. *var. lect. l.* 18. *c.* 16. (qæ tanqam Comici incerti in *excerptis* suis ex parte Grotius exhibet)

Ἐρέτην χρῆναι σεῖτα γενέσθ', ὅστις πεδαλίοις ἐπιχειρεῖν·
Κἄτ' ἐντεῦθεν πορεύεσθαι, καὶ τοὺς ἀνέμους διαφθορεῖν·
Κἄτα κυβερνᾶν αὐτὸν αὑτοῦ.

qod de milvibus, haud multùm abludit ab eo qod Eupolis in *Amicis*;

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ πρεσβῦτα, τῷ καταίσχυν
Τύρδ' λαμβάνων ἄρον, πρὶν καὶ μαθεῖν τὼν ἑτέρων.

Huc pertinet & Antisthenis illud, qi Athenienſibus consuluit, τοὺς ὄνους ἵππους ἀποδείκνυσθαι. qod nec Ambrosius Laertii interpres, nec Erasmus in *apophthegmatum collectaneis* ritè cepit. cùm ille vertit, *asinos ut equos deligerent*; iste reddidit, *asinos æqè ac equos ad agriculturam deligerent:* cùm potiùs dicendum esset, *ut asinos equos fieri decernerent.* i. e. plebiſcito, sive decreto sancirent, ut asini fiant equi. qod cùm illi ἄλογον, absurdum, & rationi contrarium esse dicerent; regessit, Ἀλλὰ μὴν καὶ στρατηγοὶ γίγνονται παρ' ἡμῖν, οὐκ ἂν μανθάνοντες, μόνον δὲ χειροτονηθέντες. *Atqui imperatores vestro solo suffragio fiunt qi artè imperatoriæ nihil qicqam didicerunt.* q. d. tam decreto vestro possunt ex asinis equi, qàm ex imperitis hominibus imperatores fieri. verùm non magis illi suffragiis suis id si scisserent, efficere qibant ut imperatores homines ejusmodi existerent, etiamsi imperatoris nomen eis decernerent, qàm perficere poterant, *ut asinus equus, aut ut simia leo fieret.* qod Gregor. Rom. 1. *in regest. l.* 1. *ep.* 5. *cùm serenissimus Dominus imperator fieri simiam leonem jussit. & qidem provisione illius vocari potest, fieri autem leo non potest.* Itaqe scitè Gregor. Naz. *orat. à reditu*, qem & Gregor. ille alter forsan legerat, τὸ δὲ τέταρτον τῆς εὐχῆς, γένοιτο δὲ ἀξιῶσαι τοῦ λόγου τὸ ἐν χράμματι καὶ σχήματι, ὅταν καὶ καλῶ ἀποδέξωμαι τὸ ἐν χράμματι, καὶ πίθηκον ἀπεδεῖξαι λέοντα ἢ κεκαδυσμένον. Poterat & pro *simia canem* dixisse; cùm, ut Epiphan. etiam *hær.* 57. § 6. κυνὸς κυνῆ ὄνομα λέων haud infrequenter inditur.

Οὐ πρότερον ἀρξεις πρὶν ἀρχθῆς] Nihil hoc axiomate apud omnes omne genus avtores tritius. Solon apud Laert. *l.* 1. & Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ἄρχε, σωφρόνως μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν, ἄρχειν ὀρθῶς. Et Clitarchus apud Anton. *melis.*

meliſſ. l. 2. c. 1. Ἀρχεῖς μὴ μαθὼν, ἄρχειν μὴ ἐπιχείρει. Iſocrat. in Nicocl. Ἐὰν ἀρχεῖς μαθὼν πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. De ſe Tullius rex apud Dionyſium Halicarn. l. 4. Περιέσομαι ποιῆσαι φανερὸν ὅτι κ) ἄρχειν ἐπίσαμαι καλῶς, κ) ἄρχειν σωφρόνως δυνάμαι. Plato de legib. l. 6. Δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα δικαιοῦν, ὃς ἐπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὲν δικάσας κρείττων ἂν γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου, κ) καλλιστεύειν τῆς καλῆς δικαιοσύνης μᾶλλον ἢ τῆς καλῆς ἄρχης. Ariſtot. polit. l. 3. c. 4. Διὸ κ) λέγεται τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν ἓν ἄρχαι μὴ ἀρχθέντα. & ex eodem Joan. Climach. ad Paſtor. Οὐκ ἔστιν ἓν ἄρχειν, ἐὰν μὴ ἀρχθέντα. Idem ibid. l. 7. c. 14. Τὸν τὰ μέλλοντα καλῶς ἄρχειν, ἀρχθῆναι φασὶ δεῖν πρῶτον. Senec. de ira l. 2. c. 15. Nemo regere poteſt, qi non & regi. Itaque de Ageſilao Plut. hoc illi profuiſſe ad rem in imperio bene gerendam, Τὸ ἐλθεῖν ἐπὶτὸ ἄρχειν, μὴ ἀπαίδευτον τὰ ἀρχῆς. Joſeph. antiq. Πάντες οἱ ἀρχῆς καλῶς μεμαθηκότες, κ) ἄρχειν ἔσονται, παρελθόντες εἰς ἕξιν. Philo Jud. Ὁ μαθὼν ἄρχειν, κ) ἄρχθῆναι εὖδυς μανθάνει· ὑδὲ γὰρ εἰ πάσης γῆς κ) θαλάσσης τὸ κράτος ἀνάψαιτό τις, ἄρχων ἂν εἴη πρὸς ἀλήθειαν, εἰ μὴ μάθοι κ) πεπαίδευται τὸ ἄρχεσθαι. Utrumqe exhibet Maxim. collect. c. 46. Cicer. de legib. l. 3. Qi bene imperat, paruerit aliqando neceſſe eſt: & qi modeſtè paret, videtur, qi aliqando imperet, dignus eſſe. Iſidor. Peluſ. l. 5. ep. 455. Οὐδὲν οὕτω ποιεῖ νομίμως ἄρχειν, ὡς τὸ νομίμως ἄρχθαι· Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἐν ὑπηκόοις, ἀγαθὸς ἔσται κ) ἐν ἡγεμόσι· οἱ δ' ἐν τῷ ἰδιωτεύειν, κ) πρωτοστατεῖν θέλγειν, κ) πρὸς τὸ ἄρχεσθαι ἀνεπιτήδειοι, ἔτοι κ) εἰς ἀρχὰς ἀνεπιτηδειότατοι. quam ſententiam claram ſatis ſanè, & concinnè conceptam, interpres fœdiſſimè ut multas alias ejuſdem avtoris, depravavit. Vide eundem & epiſt. 225. & 275. Ab alia mente, nec vera tamen certâve minùs, Plut. ad princip. inerud. Δεῖ γάρ, ὥσπερ ὁ χαλὰν, αὐτὸς ἐρᾶσθαι γυμνὸς κ) ἀδελφὸς, ἵνα σὺν ἀπαθείᾳ τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ κ) παραθέσει σωφρονιῶν, παραπλησίως τὸν ἄρχοντα πρῶτον αὐτὸν ἀρχὴν κλησάμενον ἐν ἑαυτῷ, κ) καταδυόντα τὴν ψυχὴν, κ) καλασκοπήσαντα τὸ ἦθος, ἵνα σωφρονίσειν τὸ ὑπήκοον· ἵνα γὰρ πάσχοντες ὄζειν ὀρθῶν, ἵνα διδάσκειν ἀγνοοῦντος, ἵνα κοσμεῖν ἀκοσμοῦντα, ἢ παύειν ἀταλαίπωρα, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένου. ubi non poſſum probare quod Hen. Stephan. pro ὀρθῶν vult πρόχειν ſubſtitui: qem tamen M. Bernard. ſequitur var. lect. l. 3. c. 17. hoc avtem fit, ut Plato polit. l. 9. Ὅταν ἑαυτῶ τις ὢν ἀκρατὴς, ἄλλον ἐπιχειρῇ ἄρχειν. Neqe enim exercitum continere poteſt imperator, (avt populum princeps) qi ſe ipſe non continet. Cicer. ad Quint. frat. Tunc incipiet aliis imperare, cùm ipſe improbiſſimis dominis, dedecori & turpitudini ſervire deſierit. Idem parad. 5. vide l. 1. § 15, 16. & l. 2. § 2.

Πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ] ſiqidem, Ars eſt artium regimen vitæ. Joan Gerſon de recidiv. vide ſuprà ad § 5.

§ 30. Δοῦλος πέφυκας] Iambus eſt τρίμετρος, à Philone adductus in lib. de libert. viri boni: Ὅθεν, inqit, κ) τὰ τρία μέτρα φιλοσόφως εἰρῆσθαι φασιν εἰρῆσθαι.

Οὐ γὰρ μαθεῖναι δεῖ νόμων δούλοις ὅρον κ) πάλιν Δοῦλος πέφυκας, ἃ μέτρεῖ σοι λόγος.

tria dixerat, ſed ubinam tertium? nuſqam comperet. legas, me avtore, τὰ τελευταῖα, non τρία μέτρα. Qòd avtem præfixâ cavſali ſuperioribus annectit iſta M. Caſ. qaſi ab ortûs nativi ratione argumentum duxerit Marcus; ideo ſcil. diſciplinâ cuique ad virtutem opus eſſe, qia ſervus qiſqe natus ſit, hoc eſt, ſenſibus brutísqe affectibus addictus, cognitione avtem ſolidâ, rationéqe rectâ deſtitutus; probare non poſſum. Primò ſiqidem Stoicis iſtud havd placet, vitia à natura, ſive ingenita, eſſe; non magis càm virtutes. Tum non omnes in univerſum mortales, ſed ſervos ſolos ſpectare qod à poeta hìc dicitur, ex Philone liqet: & ſervos qidem ἀργυρωνήτους τε κ) αἰχμαλώτους, æqè ac vernas οἰκογενεῖς. Itaque τὸ πεφυκέναι, hoc loco, non natum eſſe ſignificare videtur, ſed eodem ſumi ſenſu, qo in eodem ferè argumento, ab Evripide in Hecuba, ubi dixit;

Ἆρ' ἀεί, τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' ἀεί;

& à Theognide in illis;

Οὔποτε δυλείᾳ κεφαλὴ ἐυδεῖα πέφυκεν,
Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ, κ' αὐχένα λοξὸν ἔχει.

δοῦλος πέφυκας, i. e. δοῦλος εἶ, ſervus es. Ubi nec ſpernendam planè duxerim Caroli filii conjecturam, qi inter iſta deſcribendum animadvertit ipſe, in priore verſiculo vocabulum idem hoc forſan reponendum, ut legatur,

Οὐ γὰρ μαθεῖναι δεῖ νόμων δούλοις ὅρον.
Οὐκ ὅρον μαθεῖναι, ἀντὶ τοῦ, ἃ μέτρεῖσθαι ἢ μαθεῖναι ἐκ ἔστιν.

qomodo Evenus apud Ariſtot. ethic. Eudem. l. 2. c. 7.

Πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον φάσγαν' ἀστυγὲν ὅρον.
Ingratum eſt qicqid neceſſarium eſt.

Et apud Herodotum l. 7. Theſſali; ὑδαμᾷ γὰρ δυνατοῖσι ἀνάγκην χρέων ὅρον. Nunqam impotentiâ potior eſt neceſſitas. Evripid. Oreſt.

M. Ἄπαιρε δυσγηρὸς φάσγανον. O. Ψιλὸν ὅρος.
M. Ἀλλὰ κλαπεῖς μοῦ πάτραρ; O. Οὐ ψιλὸς ἔτ' εἶς.

Idem valet ὅρις & εἷς. Denique λόγος iſtîc nimem non ſignificat, qaſi de ſervis dicatur, qod Hom. Odyſſ. ρ. v. 322. & ex Homero Plato de leg. l. 6. & Athen. dipnoſ. l. 6.

Ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυ]σι εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνέρος, ἢν τ' ἂν μιν χ]αλέσιν ἦμαρ ἕλησιν.

ſed

ſed *ſermonem*, ſive *orationem* deſignat, utì & Philo ipſe nos docet, qi verbis verſibúsque illis ait *νόμων μετεσίαν*, qod priora ſpectant, *καὶ ἰσηγορίαν*, qod poſteriora reſpiciunt, i. e. *lege agendi facultatem*, & *liberam ſuffragii cum reliqûs ferendi poteſtatem*, vel etiam, latiùs ſumendo, *ſermonis libertatem*, eſſe ſervis denegatam. qomodo *παῤῥησίαν* eiſdem interdictam, Julianus *de cyniſm. orat.* 2. *Τῷ δούλῳ γὰρ ὁ νόμος οὐ μεταδίδωσι παῤῥησίας*. qanqam *ἰσονομίαν* qam cum *ἰσηγορίᾳ* is confundere videtur, à *παῤῥησίᾳ*, ſed ſecius ſumptâ, diſpeſcit Iſocrates, in *Areopag.* ubi ait, *Ὥσθ' ἡγεῖσθαι τὴν μὲν ἀκολασίαν, δημοκρατίαν· τὴν δὲ παρανομίαν, ἐλευθερίαν· τὴν δὲ παῤῥησίαν, ἰσονομίαν*. Vult nimirum ſenarius ille, verum eſſe de *ſervis*, qod de *egenis* Theognis,

Πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος, οὐδὲν εἰπεῖν
Οὐδ' ἔρδειν δίκαιος· γλῶσσα δ' ὁτιοῦν δέδεται.
Nam cui paupertas eſt addita, nil facere audet,
Nil fari. linguam vincula ſæva premunt.

Hinc apud Longinum *περὶ ὕψους* neſcio qis, *δουλείαν ἅπασαν, ψυχῆς γλαφυρόκομον καὶ δημωφελέστερον, διὰ τὸν περιέμφυτον τοῖς σώμασι δεσμόν, ſervitutem omnem, cùm ori ſiſcellam obducat, eſſe animæ capſulam ac carcerem quendam.* itaque *δοῦλον μηδένα γίνεσθαι ῥήτορα, ſervum neminem unqam rhetorem extitiſſe*; cùm aliæ tamen artes atqe inſtituta humaniora etiam in ſervos cadant. Verùm Svidas ubi Sibynnium qendam Theodectæ ſervum, *ὀικέτην γενόμενον ῥητορεύσαι, & ſervis primum omnium rhetoricam profeſſum* ait, plures deinceps idem factitâſſe ſubindicat. Meminit & Lucii Otacilii in *rhetoribus clariſ.* Svetonius, qem *cùm ſerviiſſet, etiam oſtiarium in catena, à patrono, cui orationem ſcripſerat, manumiſſum, Cn. Pompeium docuiſſe, teſtatur*. Certè philoſophis eſſe ſervis licuit; qod multis exemplis docet Gellius, *l.* 2. *c.* 18. cur non rhetoribus licuerit? De parreſia interim iſtis negata occurrunt Tragicorum illa, Sophoclis *Acriſio* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40.

Δοῦλον γὰρ ἐν δεσμοῖσι θραπτὸς ἀνὴρ
Καλὸν πεδηθείς, κἄν πρὸς ἡδονὴν λέγῃ.
Fugitivus arctis vinculis coercitus
Servilis artus, ſola fatur qæ placent.

Evripidis in *Buſiride* apud Stob. itidem.

Δούλῳ γὰρ οὐκ ἔστιν ταληθῆ λέγειν
Ἢν δεσπόταις μὴ προσφορὰ τυγχάνοι.
Servo profari qimlibet verum nefas,
Vſm beriles ferre ſi verum negant.

In *Phœniſſis*, ubi Polynices de exilii malis à matre reqiſitus, ait;

Ἓν μὲν μέγιστον, ὧν ἔχει παῤῥησίαν.
Primùm, loqendi nulla libertas adeſt.

Illa; *Δοῦλα τάδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἃ πε φρονεῖ.*
Servile certè hoc, non loqi qid ſentias.

Idémqe *Ione*;

Καθαρὸν γὰρ ἄνδρα εἰς πόλιν πίσυν ξένῳ,
Κἂν τοῖς λόγοισιν ᾖ δοὺς ἥσσω σέθεν.
Δοῦλον πίπαυται, κὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Hanc puram in urbem qiſqis externus venit
Qamvis vocetur civis, os ſervum tamen
Gerit, & loqendi non habet fiduciam.

qæ refutatum tamen eunt, Plutarch. *de exilio*, & Muſon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. ſed & Xenophon in *Athenienſium repub.* Ἰσηγορίαν, inqit, *καὶ τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐποίησαμεν, καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἀστούς*. Cæterùm in eandem cum illis ſententiam conveniunt & Plavtina illa, *Epidic.* 1. 2.

——plus ſcire ſatius eſt qàm loqi
Servum hominem, ea ſapientia eſt.——

Et *milite* 2. 5.

——plus oportet ſcire ſervum qàm loqi.

& *ibid. ſc.* 6.

——namqe hominem ſervum ſuos
Domitos habere oportet oculos & manus
Orationémqe——

Qin & Apoſtolus ipſe *ad Titum epiſt. c.* 2. *v.* 9. ſervis interdicit, nè ſint *τοῖς δεσπόταις ἀντιλέγοντες*. Qod Socrates itidem apud Platonem *in Criton. ὃ δίκαιον πρὸς δεσπότην ἢ πατέρα κακὸς ἀντιποιῶν ἀντιλέγειν*. negat juſtum eſſe adverſùs herum patrémve, cum qi ab utrovis malè audierit, obloqi. At Ariſtoteles *polit. l.* 1. *c.* 13. illos redarguit, qi five rationis exercitium, ſive orationis etiam libertatem ſervis abjudicant, & juſſa herilia duntaxat excipere atqe exeqi, citra diſceptationem ullam omnino volunt. Λέγουσιν, inqit, *ὡς πρὸς μὲν οἱ λόγοι τοῦ δεσπότου ἀκουστέον ἐστὶν, καὶ φάσκοντες ὑπηρέτου χρεὼν μόνον*. Et videri poſſet trimetron illud, qod hîc Marcus poſuit, reſpexiſſe, niſi aliò potiùs ſpectare ex Philone diſceremus, cujus ex his qæ dicta ſunt mens, opinor, genuina liqidò ſatis comparebit. Marcum autem exiſtimo hæc ſeparatim poſuiſſe, & confuſaneè poetica qædam fragmenta congeſſiſſe, qæ animadverſione aliqâ digna cenſebat; qemadmodum idem *ſuprà* fecerat *l.* 7. § 38, 43. & § 50.

§ 31. *——ἐμὸν δ' ἐγέλασε φίλον κῆρ*] Ex *Odyſſ.* 1. *v.* 413. Ulyſſis ſunt verba narrantis, ut corditùs riſerit, ſecum animo reputans,

Ὡς ὄνομ' ἐξαπάτησεν ἐμὸν, καὶ μῆτις ἀμύμων

qam felici aſtu, nomine confiſto, Cyclopem illum immanem fefelliſſet. Ita autem ſegmenta in uſum ſuum chartis ſuis illeviſſe videtur Marcus, qòd utilius, ac ſublimius aliqid meditandi avt commentandi anſam atqe occaſionem dare poſſe viderentur. qa de re etiam ſuperiùs monitum dederat, *l.* 10. § 33.

§ 32. *Μέμφονται δὲ ἀρετὴν*] Heſiodi videtur, ex *op. l.* 1. *v.* 184. verùm ibi legitur,

Μέμφονται δ' ἄρα τοὺ ——τοκῆας ſcil. de qibus & verſu præcedente,

Αἶψα γηρήσκοντας ἀτιμάσουσι τοκῆας.

de hominibus ſeculi qinti loqitur impiis & nefariis. Avt exſcriptor itaqe Marci ſcripturam depravavit, cùm.

cùm sensum idoneum è verbis elicere neqiret, aut Marcus ipse παρέδωκε, cum inflexione aliqa extulit; quod non existimo. Interim ex Marco Hesiodi novissima illa emaculari posse avtumo, qæ in codicibus vulgatis sic leguntur, —χαλεπὸς βάζων' ὑπίσσω· cùm emendatius meliùsque videatur, quod Marcus hìc exhibet, —βάζωντις ὄπισσω· istius enim formæ & qæ antecesserunt, & qæ sequuntur, sunt omnia.

§ 33. Σῶον χαμοῦ ζητεῖν] Ex Epicteto decerptum videtur, cujus hæc sunt *dissert. lib. 3. c. 24.* "Οταν τινὶ προσπίπτῃς, ὡς ὑβρικὶ σὺ ἀναφαιρέτων, ἀλλὰ τούτῳ μόνῳ, οὗ ἔξεστι καὶ χύσαι, καὶ ὑάλινον ποτήριον· ἐν ὅταν καταγῇ, μεμνημένος μὴ, μὴ παροχθῇς· ὅτι ἡ ἐνδυσὴ, ἐὰν παιδίον σαυτὸ καταφιλῇς, ἐὰν ἀδελφὸν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ὅτι δῶς τὼ φαντασίαν εἰς ἅπαν, μηδὲ τὼ δάκνειν ἐάσῃς προσελθεῖν ἐφόσον αὐτὸ θέλει, ἀλλ' ἀντίπασον, κόλυσον, οἷς τῆς θεραμβάιων ἐφεξῆς ὄπιθεν ἡ ὑπομιμνήσκοντες, ὅτι ἀνθρωπάριον εἶ· τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ὑπομέμνησαι σαυτὸν, ὅτι ἄνητὸν φιλεῖς, ὑδὲν σοὶ σαυτὸ φιλεῖς· ἐπὶ τὸ παρόντος σοι δίδοται, οὐκ ἀναφαίρετον, οὐδ' εἰσάπαξ, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς σταφυλὴ, τῆ τέλεσμβάν ἄρα τῆς ὥρας· ἂν δ' ἐπιθυμῇς χειμῶνος σῦκον, μωρὸς εἶ. ὅταν καὶν τὸν ὑὸν ἢ τὸν φίλον τότε πεθῇς, ὅτι ὑ δίδοταί σοι, ἴδι ὅτι χειμῶνος σῦκον ἐπιθυμεῖς. οὗ γὰρ ὅτι χειμὼν ποιεῖ σῦκον, τούτῳ ὅτι ὑ δίδοται ὅλον ἀφίσαν ποιεῖ τὰ κατ' αὐτὼ ἀναιρέματα. qibus gemina monet & *enchirid. c. 3.* Quod autem de *fico* Epictetus, idem de *rosa* ferè Seneca *epist. 122. Non vivunt contra naturam, qi expectant ut puerilia splendeat tempore aliquo? nam vivunt contra naturam, qi hyeme conspiciunt rosam? fomentóque agarum calentium, & calorum aptâ mutatione, brumâ lilium florem vernum exprimunt?* Gregor. item Naz. *adv. Eunom. orat. 1. bonum intempestivum* esse ait, ὥσπερ ἀνδρὸς ὃν χειμῶνι, πυκτεύειν ἄωρον. Sed & Nicetas Chon. de Alex. Com. *lib. 1. c. 8.* qi miserimis tempestatibus splendidissimè ornatus procedebat, ait illum, χειμῶνι μέσον χλιδᾶν ἐσθῆτα δρόσῳ. Boethius *consolat. l. 1. c. 6.*

Nunqam purpureum nemus,
Lecturus violas, petas,
Cùm sævis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.

Παιδίον ζητεῖν, ὅτι ὑκέτι δίδοται] *pueritiam quærere præteritam.* Xyl. minùs sanè. *παιδίον* puerulus, non *pueritia.* Sed nec minùs lapsus interpres Anglus, qi reddidit, *Pueros desiderare, primisqæ dentur.* imò, *postqam sublati amplius jam non existunt.* Hoc est autem qod proverbialiter dici solitum observat Schol. *ad Aristophan. Plut.* ab Hercule amissum Hylam desiderante & inclamante tractum:

Ποθεῖν τὸν ὑ παρόντα, ἢ μάτην καλεῖν.

Desideras absentem & hunc frustrà invocas. Plautus *Pers. act. 4. sc. 4.*

—*qid illum quæras, qi fuit?*

Vetatur idem & proverbio illo altero,

Ῥόδον παρελθὸν, μηκέτι ζήτει πάλιν.

Nè quæras iterum præteritam semel rosam.

Meminere Zenobius in *collect. adag. 702.* Svidas *adag. 58.* Apostolius *adag. 1621.* Scaliger *stromat. adag. 817.* Verùm apud Svidam & Apostolium vitiosè legitur, Ῥόδον παρελθών· qod secuti Schottus in versione *stromatei* Scaligeriani,

Nè quære, qando præteriſti, iterum rosam.

Pantinus apud Apostolium,

Quam præteriſti, nè amplius quæras rosam.

Et Portus apud Svidam,

Rosam, quam prætericeris, nè amplius quære deum.

qæ à proverbii mente abeunt procul. In ejusdem expositione Svidæ codices mutilati videntur. ὁπὶ δὲ κινδυνούντων τινὰ, inqit. deest, ἤδη ἀπολόντα, ἢ ἀπολιπόντα, ἢ ἀποθανόντα. *de eis qi celebrant aliqem, qi utiqe jam abiit, vel obiit, aut aliud ejusmodi.* Zenobius, Ἐπὶ δὲ μεταμελομένων ἐφ' τι, ἢ μὴ δυναμένων τι ἀύσαι. qod Pantinus, apud Apostolium, qi utrumqe & Svidam & Zenobium transcripsit, sic reddidit; *de negligentibus circa aliqid, qiqe nihil efficere possunt.* ἀμελομένων legisse existimarem, nisi τὸ μεταμέλεσθ alibi pariter vertisse deprehendissem. vertendum potiùs, *de eis qi circa rem aliqam pœnitentiâ frustrà tanguntur, cùm nihil proficiant.* De *rosa* distichon apud eundem in noxis.

Τὸ ῥόδον ἀμμένει βραχὺ χρόνον· ὧν ὃ παρῆλθ',
Ζητεῖ ἐυφόνως, ἡ ῥόδον, ἀλλὰ βάτος.

Verna brevi rosa flore nitet: simul ille recessit,
Non rosa quærenti, sed rubus asper erit.

Proinde, qi rerum ejusmodi desiderio intempestivo se torqet, miseriam sibi meram crem.

Ὃς γὰρ ἀπαλαίειν βούλετ', ὃν ὑπολύσειεν
Διὰ τὸν χρόνον, πῶς ὄπις ἰκ ὃς ἄθλιος;

Nam qi ea potiri concupiscit, à qibus
Arcetur boris, gemado non sit miser?

Menander Ἀετιανᾷ, referente Stobæo tom. 2. tit. 117.

§ 34. Καταφιλεῖν τὸ παιδίον] Ex eodem Epicteti loco & ista desumpta sunt. Τί γὰρ ἐν μεταξὺ, καταφιλεῖν τὸ παιδίον, ὑποφαλλίζειν λέγειν, Ἄυριον ἀποθανῇ σὺ τὸν φίλον ἀσυπνος, ἔκεισο ἀποθνήσκεις, ἢ σὺ, ἢ ἐγὼ, ἢ ὑκέτι ἐσόμεθα ἀλλήλοις; ἀλλὰ δύσφημα δεῖ ταῦτα. ἢ γὰρ ἐν παιδιᾷ ἐστὶ, ἀλλ' ὅτι ἀφελεῖσιν, ὑκ ὀπιφέρομεν μόνον ὠφελεῖσθαι. εἰ δ' δύσφημα παλεῖς ἄλλα, ἢ τὰ καλὰ τίνι σημαντικά; δύσφημον δ' μοι λέγει ὄνομα φυσικῇ τινι παρεμπτώσει σημαντικὸς λέγει δύσφημον εἶ), ἢ τὸ στειδᾶναι τοῦ ζῆν ἀπολέσαι δὲ σημαίνει ἐν ζῆν, ἀλλ' ἐ τῇ κόμῃ. Ista autem dissertatio enata est forsan ex occasione illius

illius qod ab eodem dictum referatur, *enchirid. c* 3. Ἂν παιδίον σωτῆ καταφλῇς ἢ γυναῖκα, μέμνησο ὑπολέγειν, ὅτι ἄνδρειον κἀφαιρεῖς· ὑποδυόντος γὰρ αὐτῇ ἢ ταραχὴ δόξει· qod aſtanti forſan alicui minùs gratum avdiat, malique ominis eſſe viſum eſt. vide *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 34.

Τὸν φίλον δειλῶνα] vide *ad lib.* 7. § 40. et Angl. interpres, φιλος legiſſe videtur; (contrà quàm ipſe Epictetus habet) qui δειλός, i.e. *meti* vir dixeris. ſefellit illum forſan qod de *nuli* ſequitur.

Δύσφημα τοῦτα] ità Senec. *ad Marc. c.* 9. *qi non tanqam dirum omen reſpuit*

§ 35. Ὄμφαξ, σταφυλὴ] Et iſta indidem, ſed magìs accisa. Pergit Epictet. Λέγε δύσφημον τὸ φυλλορροῦν, τὸ ἐκβολὰ γινόμενον αὐτῇ σῖτου, ἢ ἀσταφίδας ἐκ τῆς σταφυλῆς. (qod Theocritus, an qis alius, *Idyl.* 27. Ἁ σταφυλὶ σαφὶς ὄτι.) πάντα γὰρ ταῦτα ὄψει παρέργων εἰσὶν εἰς ὅτι ἐκ μὴ λαβεῖν, οὐκ ἀπώλεια, ἀλλὰ τινὰ ἐργασία τις ὁπωσοῦν ἢ διάκρισις. τοιοῦτον ἀνυσμένα, ἢ μετρίως· μικρὰ τοῦτο διπλοῦν, μᾶλλον μᾶλλον, οὐκ ἐκ τοῦ παῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ παῦ μὴ ὄν. Apollon. Tyan. *ep.* 66. Τὸ γὰρ ὂν οὐκ ἀπόλλυται· διὰ τοῦτο ὄν, ὅτι ὅταν διαπεπτόν ἢ ἢ τὸ μὴ ὂν γένῃ· πῶς δ' ἂν γένοιτο, μὴ ἀπολλυμένου τοῦ ὄντος; vide *ad l.* 4. § 4. & *l.* 5. § 13.

§ 36. Λυπεῖ σεαυτὸν ἢ γένεται] Epictet. αὐτολεξεὶ, *l.* 3. *c.* 22. Λυπεῖ π. ἢ. γ. τύχην· ἢ. γ. Idem, *lib.* 1. *c.* 28. Ἀλλ' ὁ τύχην· δίκην. τί; τὰ εἰδία· ἀλλ' ἀφαιρεῖ. τί; τὸν τρόχηλον. τί ὄν, ἢ δίκην, ὦ; ἀφαιρεῖ; τὸν σεσαρκότα. vel, τί ὄν; ἢ δίκην, ὦ; ἀφαιρεῖ τὸν σεσαρκότα. Et Clemens Strom. *l.* 4. τὸν ἀρετὸν οὐκ ἐκ ἄλλοις ποῖν δοκεῖ φανῆν, ἢ πάντων μάλιστα ἐφ' ἡμῖν. τὸ μὴ ἐν ἄλλοις ἄρχειν δικαιοῦ τις σεσωφρονεῖν· τὸ δ' ἐφ' ἡμῖν ὑλικῶς ὑπ' ἀν μάλιστα ἐπίσταιτο. Δεδόσθω γὰρ τὸ δίκαιον, ἢ οὐχ ὑπομένειν ἄλλῳ πεί. vide Apoſtolum *ad Rom. c.* 8. *v.* 35, 39. Scilpo cùm Megarâ captâ à Demetrio rogaretur, numqis rerum ipſius qicqam abſtuliſſet, qò reſtitutio poſſet fieri, reſpondiſſe fertur, οὐδέν· οὐδένα γὰρ εὗδον ὑπομένοντα σπουδεγέλα. *Nemo qiſqam: neqe enim qenqam vidi, qi ſcientiam apportaret.* Plut. in *Demetr.* vel ut idem *de puer. inſtitu.* numqid amiſiſſet qærenti, ὦ δίκαιε· πάντερον γὰρ ὦ λαμπρὰ γωγεῖ ἀρετῶν. *Nihil*, inqit, *qicqam: neqe enim bellum virtutem unqam deprædatur.* Laërt. item *l.* 2. ait juſſum à rege catalogum ſive indicem eorum qæ amiſerat exhibere, dixiſſe, μηδὲν δεῖ οἰκείων ὑπολωλέναι· παιδίον γὰρ μηδένα ἐξευγενίσαι τὸν τε λόγον ἔχειν ἢ τὸν ὑπομένειν. *Nihil rerum ſuarum amiſiſſe ſe: neqe enim eruditionem qandam exuiſſe: rationémqe ac ſolertiam ſupereſſe ſibi.* denique ut Plut. *de tranqil.* μηδένα ἰδεῖν τῶν ἑαυτοῦ ὑπεργέλωτα. *neminem*, inqit, *vidi, qi meum aliqid ferret.* qibus Stilponis verbis optimè ſubjungit idem *ibid.* Καὶ τούτων ἢ τὸν πάντα πάλλα λαμπρότητος ἢ ἀσφαλείας μόνος, ἔχοιδ' ἢ τοῦτον ἐν ἑαυτοῖς, *Iliad. ε'. v.* 484.

Οἷον τ' ἔτι φόρεον Ἀχαιοὶ, ἔτ' ἂν ἄλοχοι,

qi & mox, δόξας χρηστὰς, ἢ μαθήματα, ἢ λόγους εἰς ἀρετὴν τελεσθέντας, ἀναφαίρετον ὄσιον ἢ ἀδέδοτον appellat. In caſu conſimili Stiloniani illius, poſt rei familiaris diceptionem Æneas Gaz. ad ſuos *epiſt.* 5. Νῦν βεβαίτερον γνώσεσθε, ὅτι χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἢ ἀκτημοσύναι ἐδόντες τοῖς μὲν πολλοῖς ἀξιμάχητον, ἀδίκαιον δέ τι χρῆμα, ἢ ἐκ ὀφθαλμῶν· ἐμὲ δὲ τῷ ὄντι οὐκ ἐλαθῶς, ἀλλὰ τῷ βιβλομένῳ διαπαίζειν ὄξος· τὰ ἢ μαθήματα, ἢ ἡ σοφία, τοῖς μὲν ἀνοήτοις κἀλαίνασσο, βέβαιον δέ τι κτῆμα, ἢ πατρὸς, ἢ ἀνάλωτον, ἢ τὸ ὅλον κρεῖττον λησείας. qi idcirco optimè ſubinfert; τότε μᾶλλον ἀντίχεται· ἢ ὑπὲρ σοῦ φυλακὴν δέσεσθε, ἢ τοίχους, ἢ ὅπλων, ἢ φυλακτήρων φάλαγγας.

§ 37. Τύχην ἢ ὧν ἀεὶ τὸ συγκαταθετὸς εὑρεῖν] Epictet. *enchir. c.* 7. Λέγε τῷ ὄνειδίσαντι σοὶ πάντων ἢ ὑπ' ἐφ' ἡμῖν, ἢ μετάθες ὅτι τὰ μετὰ φύσιν ἢ ἐφ' ἡμῖν. τίνα δ' ἐκεῖνα ἀνάγκη ἢ ἐφ' ἡμῖν· τίνα δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν. τίνα ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τὰ παρ' ἄλλοις· μόνην ἢ ἐφ' ἡμῖν ἢ ἀφορμὴν χρᾶ, κἀρακ μόνον, ἢ μὴ ἐπιτρέπεσθαι, ἢ ἀναιδίαν. Habes pleraqe hîc à Marco poſita; habes & apud Marcum ſparſim *artis* hujus regulas in locis ad marginem adnotatis. & cumprimis *lib.* 8. § 7. verùm ἀεὶ τὸ συγκαταθετὸς peculiariter *artem* qam dicit voluiſſe videtur qod propoſuit idem *diſſert. lib.* 3. *c.* 8. Ὡς ἐφὶ τὰ φαντάσματα τὰ σοφιστὰ γυμνάζεσθαι· ἔπου ἢ ἐφὶ τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ἐδὲ γυμνάζεσθαι· ἐφ' ἑνὸν γὰρ ἡμῖν ἢ αὐτὰ ἐραστήματα. ὁ υἱὸς ἀπόδοτό σε δίκην· ἀπόκρινε, ἀπεκαίρετον, ὦ κακόν. ὁ πατὴρ τὴν δίκην ἀποκληρόνομόν σε τίθεται· τί σοι δοκεῖ; ἀφεκαίρετον, ὦ κακόν. ἐλυπήθη ὅτι τέτῳ ἐφεκαρπήσω, κακόν. γυναῖκα ἠγάμησε· ἐφεκαρπήσω, ἀγαθόν. πῶν ὅπως ἐδοκίμασται, ἐφοχλήσομαι· ἐδέποτε γὰρ ἄλλῳ συγκαταθήσομαι, ἢ ἐφ' ἡμῖν φαντασία καλαληπτικὴ γένεται. *nihil enim aliud ſtatuens qàm qod phantaſia ipſa renunciat.* ità enim reſtituendus eſt locus ille illuſtris, qi vitiosè vulgò legitur ἢ ἐν φ. π. γ. clavſulâ noviſſimâ etiam à reliqo corpore divulsâ. Hæc eſt *affectûs cohibendi ars*, de qa Marcus iſthic. vide ampliùs *ad l.* 8. § 49.

Ὀρέξεων μὴ παντάπασιν ἀπέχεσθαι] Epictet. *lib.* 3. *c.* 12. è Marco iſthic emendandum. τίς γὰρ ἔδειν ἀνθρώπῳ; ὁ μεκεθῆ ὀρέξει μὴ χρῆσθαι, ἀναλίσει ἢ ἀφὶς μόνα τὰ ἀφαιρετὰ χρῆσθαι. lege meo periculo, ὀρέξει μὴ μὴ χρῆσθαι· ſic enim ipſe ſuprà, παντελῶς ἄφελε. & *enchir. c.* 2. § 2. παντελῶς ἄνελε.

§ 38. Περὶ τῆ μαίνεσθαι εἰ μή] Vitioſa ſcriptura, qæ & Xylandro impoſuit, reſcribendum (qod & Cujacio vidit.) ἢ μή. *de hoc*, inqit, *agitur merùm inſaniamne necne.* Hoc eſt, ſcil. Stoicorum placitum, Ὅτι πάντες οἱ μοχθηροὶ μαίνονται. Cicero *paradox.* 4. & Laërt. *lib.* 7. *Zenon.* Πλὴν παρὰ

ἄφρονας

ἀφρενας μαίνεσθ. hoc est, ut Cicero *Tuscul. lib.* 4. *Omnes stultos insanire.* Siqidem, ut idem *lib.* 3. *omnes perturbationes animi morbos esse. stultúmque neminem his morbis vacare. unde sic concludunt: qi in morbo sunt, sani non sunt. omnium autem insipientium animi, in morbis sunt. omnes insipientes igitur insaniunt.* Epictetus *lib.* 1. *c.* 28. τίνες λόγον] οἱ παντὶ τῷ φαινομένῳ ἀκολουθοῦντες; *μανόμενοι.* ἡμεῖς δέ τι ἄλλο πεπόμφαμεν; qem locum interpres doctissimus perperam reddidit, dum avtoris mentem non attendit. Flaccus (qem & vise sis fusiùs ista prosecutum *serm. l.* 2. *sat.* 3.)

Quem mala stultitia, & quemcunque inscitia veri
Cæcum agit, insanũ hunc Chrysippi porticus & grex
Autumat. —— vide & Epictet. *l.* 1. *c.* 22.

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε] ubi ista Socratis reperiantur ignoro. nec possum certò statuere, an scriptum fuerit [ὡς] ὁ Σωκράτης ἔλεγε; & priora illa istud respiciat. Socrates certè in Plat. *Alcib.* 2. Πάντας ἂν ὑμᾶς φαίην ἄφρονας μαίνεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαίνων. Τί ἂν ζητεῖτε] leg. τί ἂν ἃ ζητεῖτε; ità & uterque interpres.

Ὅτι ἔχομεν] Nemo scil. id qærere & acqirere satagit, cujus compotem jàm sese credit. In hanc mentem Dio Prus. *orat.* 69. Ὁ μὲν ἀργυρίου δεόμενος, ἢ ἱματίων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου τοῦ, ἢ ἐπίσταταί τε καὶ ζητεῖ παρὰ τῶν ἐχόντων λαβεῖν· ὁ δὲ νῦν ἃ ἔχων, ἃ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐπίσταται, ὅτι ἃ ἔχει νῦν. Dionysodorus apud Platon. in *Euthydem.* τῶν λαμβανόντων εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' ἃ τῶν ἐχόντων. In eandem mentem & ex Platonis *Alcibiad.* 1. qædam lavdat Theodoret. *therapeut. l.* 1. cujus hæc sunt verba. ὅτου τὸν Ἀλκιβιάδην πείθει ὁ Σωκράτης μαθεῖν, τοῦ τῆς γνώσεως ὅπισθεν ἐφίστησιν ἐζοεῖσαι· ἐφίστησι δὲ γὰρ αὐτὸν ἐξήλεγξεν ἃ εἰδότα. εἶτ' ἐκεῖνο εἰρηκότα, Ἀλλ' ἃ ἂν ἐυρεῖν με ἠγῆ ἐπήλαγε, καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσειας· ἐκεῖνο δ' αὖ φάναι, εἶτα ζητοῦμέ με ἃ ἂν οἴει; ἐπολαζὼν ἔφη, ἔγωγε, εἰ οἰηθείης με μὴ εἰδέναι· ἀρχὴ ἄρα γνώσεως, τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις. Plato certè in *Sophist.* μαθεῖν ἐδέησεν ἂν ἐδέλειν τὸν ἰόμφιον σοφὸν εἶναι. Idémque apud Anton. *meliss. lib.* 2. *c.* 74. Δεῖ δὴ νέον ἐκπυδμάτων [μᾶλλον] τὸ ὄπιθεν καὶ τὸν πύρον, ἢ δὴ ἀσπῶν τὸν ἀέρα, τοῦ ἐγχέαι τι βουλομένου χρήσιμον. (ità enim legendum, supplendum ex Plutarcho *de audiendo*; non avtem τὰ ἢ loco cum Gesnero ὡς substituendum.) εἰ δ' μὴ, γέμοντες ὄγκου καὶ φυσήματος, ἃ φορήσουσι. Siqidem ut Socrates *ibid.* τοῦ μὲν ἀσκὸς, τὸ πνεῦμα διῆκεν· τοῦ δ' ἀνοίγοντος ἀνθρώπου τὸ ὄπιθεν. nec tam φυσιοῖ ἢ γνῶσις, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 8. *v.* 1. qàm ἡ τῆς γνώσεως ὄπισις, καὶ ἡ φιλάνθρωπος γνῶσις, utì idem loqitur *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 20. Facit huc & illud Domini Matt. *c.* 9. *v.* 12. Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. opinione sua, non revera, sanos alloqitur. Clem. *pæd. l.* 1. *c.* 1. τοῖς νοσοῦσι τὸ σῶμα ἰατροῦ χρήζειν τοῖς ἀδικοῦσι τὴν ψυχὴν παιδαγωγοῦ δεῖ· ἴσως γὰρ ὑγίεια καὶ νόσος· ἀλλ' ἡ μὲν μαθοῦσα, ἃ ἦλθεν ἐφίκετο. Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Firma valens per se, nullúmque Machaona quærunt.
Ad medicam dubius confugit ager opem.

Optatus, de *schism l.* 1. *Sanitas non flagitat medicinam. ægroti est remedia qærere.* Cæsarius Arelat. *serm.* 37. *Non requirit medicum, qi se non sentit ægrotum.* itaqe Gregor. Rom. *in Psal. pœnitent.* 4. *Nemo est insanibilior illo, qi sibi sanus videtur.* Siqidem, ut Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 67. ὁ τὴν νόσον ἀγνοῶν, ἰδιώτου πάσσοφος τῆς ἀρρωστίας ὑπομένων. Et Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 238. τὸ ἐν νόσῳ χαλεπωτάτῳ πυγχάνοντα νομίζειν ὑγιαίνειν, μανίαν λαμπρὰ καὶ ἀνίατον· πῶς γὰρ ὁ πίστου ἰατρὸν ζητήσει, μηδ' αὐτὸ τοῦτο ὅτι νοσεῖ ὑπειλήφως; vide Pharisæorum arrogantiam, Luc. *c.* 18. *v.* 9. & Joan. *c.* 9, *v.* 40. sed & typum consimilium, typhum ecclesiæ Laodicenæ salutosum illum apud Joannem *Apocal. c.* 3. *v.* 17. scitè Bio, ut Laërt. *l.* 4. τὴν ὄπισιν, ἀφροσύνης ἐγχωνίν. *Opinionem* dicebat esse *profectûs impedimentum.* & de philosophis Clemens *strom l.* 1. ἡ ἀφαίρεσις τῆς οἰήσεως ἀπαιτεῖν δύναται. sed & Greg. Naz. *apolog.* τὸ ὀπίσω τοῦ εἶδ) τὸ πλεῖστον ἀφαιροῦντα· καὶ μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κακοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον. Senec. *epist.* 69. *Illud præcipuè salutem impedit, qòd citò nobis placemus. ideo mutari nolumus, qia nos optimos esse credimus.* & *epist.* 50. *De Harpaste fatua. Incredibilem tibi narrorem, sed veram. subitò videre desiit, & nescit se esse cæcam. hoc qod in illa ridemus, omnibus nobis accidere liqet tibi. nemo se esse avarum intelligit, nemo cupidum. cæci tamen ducem qærunt: nos sine duce erramus; & ideo difficulter ad sanitatem perventimus, qia nos ægrotare nescimus. nec qærimus qidem medicum, erubescimus discere bonam mentem.* Optimè ergò Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρά γε τοῖς ὡς δεῖ, καὶ κατ' ἀρχὰς ἀπ' αὐτῆς, συναίσθησις τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας περὶ τὰ ἀναγκαῖα. & mox: πῶς ὄπισθεν φερησόμεθα; δι' ἃ χάρ, φησὶν, ἃκ οἶδα ἐγὼ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; ἃκ ἔχω ἔννοιαν αὐτῶν &c. & *ibid. c.* 17. τὸ πρῶτόν ἐστιν ἄρχον τῆς φιλοσοφοῦντος, ἀπαίδευτον ὄπισθεν. ἀμύχανον γὰρ, ἃ τις οἴδέναι οἴεται, ταῦτα ἄρξασθαι μανθάνειν. & in *fine dissertationis*: ταύτῃ τοι τὸν ὄπισθεν τῶν τῷ δοῦναι εἰδέναι τι δεῖ χρησίμων ἀπαλλάττοντας ἐρχέσθαι δεῖ πρὸς τὸν λόγον. εἰ δ' μὴ, ἃδ' ἐγγὺς ἐσόμεθα τοῦ φρονεῖν, κἂν πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις διέλθωμεν. Quod Apostol. *ad Cor. ep. c.* 3. *v.* 18. Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. siqidem, ut Seneca, *de tranqill. c.* 1. *Multi ad sapientiam pervenerant, nisi se putássent jam pervenisse.* vide *l.* 1. § 7.

Τί ἂν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε] Sunt enim ista animi parùm sani indicia. vide *Jacob. cap.* 4. *v.* 1.

Ad

§ 1.
Φ' ἃ δὲ πρεσβύς ἴυχη ἐληθεῖν] δὲ πρεσβύς, *posthac*, Casaub. *per circuitus temporum*, Xyl. Malim, *per ambages* πρεσβεύων. Flaccus *lib.* 1. *epist.* 11.

Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hîc est,
Est Ulubris; animus si te non deficit æquus.

Senec. *ep.* 28. *Non peregrinaris, sed erras, & agris, ac locum ex loco mutas; cùm illud quod quæris, bene vivere, omni loco positum sit.* Idémque *ep.* 31. *Quomodo, inquis, istò pervenitur? non per Peninum Graiúmve montem, nec per deserta Candaviæ nec Syrtes tibi, nec Scylla, nec Charybdis, adeundæ sunt; quæ tamen omnia transîsti procuratiunculæ pretio. tutum itur est, jucundum est, ad quod natura te instruxit. Licet ad Philosophiam etiam sine viatico pervenire.* Idem *ep.* 17 vide Mosem, *Deut. c.* 30. *v.* 11. —— 14. & ex Mose Paulum, *ad Rom. c.* 10. *v.* 6, 8. Non est itaque necesse, quod ille apud Clem. *strom. l.* 5.

Πολλὰ πλανηθῆναι δεήμιον ἁμφὶ ἑωλόν· vel εὐδαίμονα etiam. vide *ad l.* 11. & 16. & *l.* 5. § 16. & *l.* 10. § 33.

Τὸ μέλλον ὑπηρέτης τῇ προνοίᾳ] Idem suos monet Dom. Christus, Matth. *c.* 6. *v.* 34. Μὴ μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον. vide *l.* 4. § 33, 34. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 11.

Τὸ παρὸν μόνον ἀπολαύσης] vide *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 44. Pindar. *Pyth. od.* 3. τὸν δ' ἀμφήπολ' ἀεὶ ῥρσὶ δαίμον' ἀσκῆσαι, κατ' ἄμαρ πρασσόων μαχανάν. & ibid. 8. πρὸ ποδὸς γὰρ ἄριστον αἰεὶ χεῖμα πᾶν· φρονεῖν ἢ τὸ παραχρῆμ' ὄνειδος.

Idem Nem. 3. Μὴ αἶνον πολυπραγμόνει τὸ μέλλον· ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. τί γὰρ ὄφελος ἐν τῇ προλαβεῖν τὴν γνῶσιν; εἰ μὴ ἀγαθὸν ἔσται τὸ ἐσόμενον, ἦξει κἂν μὴ προγνῶς· εἰ δ' λυπρὸν, τί σοι τὸ κῆδος προσπαταλᾷς τῇ λύπῃ. Basil. Cæsar. *in Esai.* & apud Simeon. Logoth. *orat.* 21. vide *l.* 7. § 7.

Πρὸς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην] Ità Zacharias Luc. *c.* 1. *v.* 35. ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. & Paulus *ad Ephes. c.* 4. *v.* 34. ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι. quarum altera Deum spectat, altera hominem. cùm tamen δικαιοσύνη laxiùs sumpta quandoque utramque comprehendat. ut Matth. *c.* 5. *v.* 20. & *c.* 6. *v.* 33. & *Luc. c.* 1. *v.* 6. vide *ad l.* 11. § 10, & 20.

Ἵνα φιλῆς τὸ ὀπνεμόμενον] vide *l.* 3. § 15. & *l.* 10. § 11, 20.

Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε] Vide *ad l.* 3. § 4. συνεμφέρεται τε καὶ συνεισφέρει. & *l.* 5. § 8.

Χωεὶς πρεπλοκῆς] Siquidem, ut Æschyl. *armor. judic.* à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 11. laudatus;

Ἁπλᾶ γὰρ ὄζει τῆς ἀληθείας ἔπη.
Simplicia verba veritas simplex amat. Grot.

Et Evripid. *Phœniss.*

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἄρα,
Κ' ὁ ποικίλων δεῖτ' ἂν δι' ἑρμηνευμάτων.
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.
Simplex & infucata veri oratio est;
Nil indiget res æqua sermonum ambitu,
Manifesta per se: causa sed juris sui
Vitio laborans, quærit à verbis opem. Grot.

Julian. Imp. *orat.* 7. Λέγεται γὰρ ὅτι Εὐριπίδης καλῶς,

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἄρα.
σκιαγραφίας γάρ φησι τὸν ψευδῆ καὶ ἄδικον δεῖσθαι. & Theodoret. *therap. l.* 1.

Ἀληθῶς ἄρα ὁ τραγικὸς λόγος ἐκεῖνος
—— ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

Basil. Cæsar. *orat.* 14. & Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ ἀληθὴς λόγος, καὶ ἀπὸ ὑγιοῦς διανοίας προϊὼν, ἁπλοῦς ὄζει καὶ μονόστροφος· ὁ δὲ ποικίλος καὶ ἐντεχνος, πολὺ τὸ ἐπίπλοκον καὶ ἐγκαλάσκιον ἔχων, μυεία καλαθηματίζεται, καὶ φέρεται τροφὰς ἀμυθήτους· ὅταν γὰρ ἄλλως μὲν φύσεως ἔχῃ τὰ πράγματα, ἄλλως δ' οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν ἀναπείθωσι, τροφὴ τίς ὄζει, μᾶλλον δὲ διαστροφὴ, οὐδὲ τῶν λόγων περὶ τὸ ἀληθεύειν γινομένη· καὶ ὁ μὲν ἀληθὴς μὲν φαινόμενος, ἄλλος δὲ ὢν κατ' ἀλήθειαν τροφαῖς κέχρηται λόγων, ἀπατῶν τοὺς συνόντας, ὥσπερ τοὺς κύνας λαγωοὶ καὶ ἀλώπεκες, ἑτέραν δεικνύοντες, καὶ ἑτέραν πρεπούσας.

Περιτεθραμμένη σοι σαρκία] *altilis massa*, vel *molis carnea*. Cas. ità περὶ vacabit. nisi fortè intentionis vim habere censeatur. *circumdatæ tibi carnis.* Xyl. ut περιτεθραμμένη legisse videatur. Illa scriptura si retineatur, malim vertere *concretæ & coagmentatæ circum te carnis.* siquidem τὸ τρέφειν grammatici volunt aliquando significare τὸ πηγνύναι. & indè Hesych. Περιτέτροφε, περιπέπηγε. habetur illud ξ. *v.* 477. ubi de nive, quæ scutis adhærebat, conglaciatâ,

—— αὖταρ ἔπειτα χιὼν γένετ' ἤὔτε πάχνη,
Ψυχεὴ, καὶ σακέεσι περιτρέφετο κρύσταλλος.

Sed & *Iliad.* ε. *v.* 503. de lacte in caseum coaguli vi concrescente, (πῆξεν,

Ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λᾶβεν ἐπιζρόμενος συνέ-
Ὑγρὸν ἐὸν, μάλα δ' ὦκα περιτρέφεται κυκόωντι.

Eam enim scripturam Herodianus restituit, & Eustathius approbat; & tum ad rem ipsam, unde imaginem eam mutuatus est poeta, tum & ad quam transtulit & accommodavit, vulneris scil. celerrimam coalitionem & curationem magis quadrat, quàm

προσχάρετο illud, quod priùs legebatur. accedit, quòd & προσκαλὶς indè deducta ἐπὶ πυρᾶ, de *caseo*, & pro *caseo* usurpatur, quod docent & Herodianus ab Eustathio adductus, & ex Antiphane atque Aristophane aliisque Athenæus *lib.* 10. & *l.* 14. Firmant insuper apud Marcum explicationem istam, cùm quòd Jobus etiam *c.* 10. *v.* 10. de humani corporis in utero compositione agens, à *lacte in caseum coagulatione* similitudinem adhibuit, ad id negotii illustrandum: vide *ad l.* 10. § 26. tum quod Marcus ipse *l.* 7. § 68. qo loco hoc eodem vocabulo utitur; sed τύρημα appellat quod istîc σαρκίδιον. Cæterùm, qia, qia προσχάρομαι istud merè poeticum videtur, ad scripturam alteram illam potiùs inclinare voluerit, redditum malim, *qæ circum te mutationibus obnoxia est, carnis.* ut sit τὸ περιαμβόμενον, τὸ ἐν τοῖς τροπαῖς σωιζῶν ὄν. qod *corpori* cumprimis competit. vide *l.* 7. § 15.

Ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον] *viderit id qod patitur.* vide *ad l.* 11. § 13. sic *l.* 7. § 14. μέμψεται. & § 16. μεταμάτω, λεγάτω. & *l.* 8. § 28. ἀποφαινέσθω. & § 40. καταλαβέτω.

Τὸ πάσχον] *id qod patitur.* corpusculum vult, τὸ σαρκίδιον. verùm Cleanthes, referente Gregorio Nyss. *de anima*, etiam animam unà cum corpore pati cõntendit. Συμπάσχει, inqit, ἡ ψυχὴ τῷ σώματι νοσοῦντι καὶ τεμνομένῳ, καὶ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ. sed ψυχῆς nomine τὸ πνευμάτιον intelligit, qod ἀπὸ τοῦ νοῦ distinguit Marcus *infr.* § 3.

Τὸ ἴον σοι θεῖον πνεῦμα] vide *lib.* 5. § 21. & *infr.* § 18. 26. Cicero *offic. l.* 3. *Mente nihil homini dedit Deus ipse divinius.* Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 3. Λείπεται ἢ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισπέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον. Generaliùs Heraclit. *ad Amphid. ep.* 1. Θεῖόν τι ἡ ψυχή.

Καὶ τὸ μὴ παύσεσθαί ποτε ζῆν φοβηθῆς] transpositis voculis leg. καὶ μὴ τὸ π. est autem monitum præclarum. *Nè timeas, nè qando vivere desinas;* sed illud *metuas*, nè dum de die in diem differs, fiat ut rectè vivere nunqam incipias. hoc est, malè vivere magis, qàm mori formides. Ἀλλ' ἡμεῖς παιδικόν τινα φοβούμεθα φόβον, ἀθάνατον μὲν διδοικότες, ἀμυδρίαν ἢ μὴ διδοικότες. καὶ γὰρ τὰ παιδία τὸ μικρὸ, σεσωπηΐα μὲν δέδοικε, πῦρ ἢ ὑ δέδοικεν· ἀλλ' ἐὰν βασταζόμενα τύχῃ παρὰ λυχνίαν λύχνον ἔχουσαν, ἀφοσιώτως τῇ χεῖρα ἐπαφίησι τῇ λυχνίᾳ καὶ τῇ φλογὶ καὶ τὸ μὲν ἐυκλαφόγυτον φεύγει σεσωπηΐον· τὸ δ' ἀληθῶς φοβερὸν ὑ δέδοικε, τὸ πῦρ. ὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, ἀθάνατον μὲν δεδοικόμεν, ὅσον δεῖ σεσωπηΐον ἐυκλαφόγυτον· ἀμυδρίαν ἢ ὑ δεδοικόμεν, ὅσον δεῖν ἀληθῶς φοβερὸν, καὶ πυρὸς δίκιν καταδίει τὸ σωιεῖδος. Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 43. qibus gemina habet & Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 257.

Ἄξιος τοῦ γεννήσαντος κόσμου] *dignus mundo qui te genuit*, i. e. Deo. vid. *l.* 4. § 23.

Τῶ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

Aratus in *Phænom.* à Pavlo lavdatus *Act. c.* 17. *vers.* 28.

Aude, hospes, contemnere opes, & te qoqe dignum
Finge Deo. —

Nemo alius est Deo dignus qàm qi opes contempsit. Sen. *epist.* 18. qàm qi mortem qoqe. Marcus hic. Idémqe *epist.* 31. *subsilire ad cælum ex angusto loco: exurge modò & te qoqe dignum finge Deo.* Huc phrases illæ in sacro codice frequentes: de eis qi Christo qicqam anteponunt, propinqos, parentes, victum, vitam; οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Matth. *c.* 10. *v.* 37, 38. de iis, qi se à seculi sui inqinamentis intaminatos custodierint, περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν. *Apoc. c.* 3. *v.* 4. & de vita instituenda monita Apostolica; ἀξίως τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου, καὶ τῆς κλήσεως, περιπατῆσαι. *ad Thess. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 12. *Col. c.* 1. *v.* 10. *Eph. c.* 4. *v.* 1. & ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου Χριστοῦ πολιτεύεσθε. *ad Philip. c.* 1. *v.* 27. Agapetus *paranes.* § 3. Ὁ ἑαυτὸν γνοὺς, γνώσεται θεόν· Ὁ δὲ θεὸν γνοὺς, ὁμοιωθήσεται θεῷ· ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ὁ ἄξιος ἡμῶν θεὸς· ἄξιος δὲ γίνεται θεοῦ, ὁ μηδὲν ἀνάξιον πεφθέγμενος θεοῦ, ἀλλὰ φρονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ λαλῶν δὲ ἃ φρονεῖ· ποιῶν δὲ ἃ λαλεῖ. ubi in colo tertio vitium subesse videtur scribendúmqe, qò membra sibi invicem nexu gemino cohærent; ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ἄξιος θεοῦ γένηται.

Παύσῃ ξένος ὢν τῆς πατρίδος] vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 14, 15.

Τῆς πατρίδος] i. e. *mundi.* vide *ad l.* 4. § 44. πόλις καὶ πατρίς.

Καὶ κρεμάμενος ἐπὶ τοῦδε καὶ τοῦδε] qod Plato in *Epitaph.* dixit καὶ μὴ ἐν ἄλλοις αἰωρεῖται. *nec suspensa aliorum aut bono casu aut contrario, pendere ex aliorum eventis cogitur.* Cicer. *Tusc. l.* 5. Galen. in *hortator. c.* 2. ἐξ ἐλπίδων ἀχθῆναι, eodem ferè sensu dixit.

§ 2. Ὁ θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ] indè καρδιογνώστης dictus Petro *Act. c.* 15. *v.* 8. & πάντων καρδιογνώστης *ibid. c.* 1. *v.* 24. ὅτι μονάτατος οἶδε τὴν καρδίαν πάντων ἀνθρώπων. ut Solomon rex. *Histor. Reg. l.* 3. *c.* 8. *v.* 39. Idémqe in *Proverb. c.* 15. *v.* 11. Ἅιδης καὶ ἀπώλεια φανερὰ παρὰ κυρίῳ· πῶς οὐχὶ καὶ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων; *Solus itaque perfectè novit qid sit in homine, videns in eo & qod in se ipse non videt.* Bern. in *Psal.* 90. *conc.* 15. Sed ἐμφατικώτατα Apostol. *ad Hebr. c.* 4. *v.* 12, 13. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διικνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Ad qem locum Schol. Πάντα γυμνὰ περ' αὐτῷ.

αὐτῷ· καὶ ἐδενὶ προσκαλύμματι ἢ προσωπείῳ τι ἑαυτὸν ἀποκλῆσαι δύναται ἀπ' ὀφθαλμῶν ἐκείνου. τετραχηλισμένα δ', ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν προβάτων τῶν ἐπὶ τῆ τραχήλῳ πρεμνύων καὶ γεμισμένων τῆς δορᾶς. qibus gemina ferè Jo. Chryſoſt. habet. Tractum, inquiunt *ab ovibus, quarum, pelle detracta, corpora nudantur.* qò facit lepidiſſimus ille de lepore inſigniter macilento jocus, apud Ælian. *ruſtic. epiſt.* 11. ἐπεὶ γὰρ ἐδάρη, καὶ τὸ δέρμα ἀπεδύσατο, φανερὸς πανικαῦτα ἐγένετο· μᾶλλον δ' (ὡς γὰρ ὀρθῶς λέγω) ἀφανὴς ὅτι νυνὶ ἔτι πλέον. verùm ampliùs aliqod inſinuare videntur verba illa Apoſtoli. Eſt enim proculdubio in tota illa dictione allegoria diſertiſſima *à lanionum ſive victimariorum ritu* ducta, à qibus *animalia immolanda* τραχηλίζειν, dicuntur, *cùm non ſolùm à collo ſuſpenſa excoriantur, ſed per dorſi ſpinam etiam reſupinata finduntur, ut tota foràs & intus oculis pateant*; utì optimè Beza. qò pertinet, qod Varin. Favorin. habet, τραχηλίζειν, τὸ ἀκριβολογεῖσθαι, ἤγουν τὸ διὰ τῆς ῥάχεως σχίζειν. vide ampliùs *ad l.* 1. § 3. & *l.* 11. § 13.

Καὶ φλοιῶν] *corticum* nomine non externa tantùm, puta veſtem, pompam, reliqum vitæ apparatum, ſed & corpus ipſum, καὶ τὰ κρεάδια, (utì mox loqitur) & hæc præcipuè comprehendit. Varro pariter in *Tithono*; *ſic invitata matura anima corpoream corticem facilè relinqit.* Qin & *corticem* Nicander tam de *hominis cute*, qàm & de *anguis exuvio*, uſurpavit. ſic enim in Alexiphar. *v.* 302. de Marſya,

—— Φοῖβος ἀπὸ φλοὸς ὗσατο γύμνου.

& in Theriac. *v.* 355.

Ἐξότε γηγενέων μὴ ἀπὸ φλοὸν ἕρπετα βάλλει.

& *v.* 392.

Ἐυτ' ἂν ἀπ' ἠελίοιο πέσῃ φλοὸν ἄλφα βάλλῃ.

vide *infr.* § 8.

Τῶν ἐξ ἑαυτῶ εἰς ταῦτα ἐρρυπικότων καὶ ἀπωχετευμένων] *Animam* ſcil. *mentem* ſaltem, διὰ ἀπόῤῥοιάν τινα opinabantur Stoici. Vide *ad lib.* 2. § 1. Cicero *Tuſc. lib.* 4. *Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et hanc igitur magìs attendit & intuetur potiùs qàm corpus, qod eſt iſtius integumentum tantùm & involucrum. Plut. *de tardit. vindict. divin.* Ἀλλ' ὁ Ζεὺς ὅτε ἀγνοεῖ δή τι ἢ ἐκάστῳ διδόασιν, ἄτε δὴ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰδάνεσθαι πεφυκώς. &c. & Samueli Deus ipſe, *Regum hiſtor. l.* 1. *c.* 16. *v.* 8. *Non ſpectat, qod ſpectare ſolet homo. homo enim ſpectat qod eſt ob oculos: ſed Deus ſpectat qod eſt in animo.* γυμνὸν ἑσυτὸν τῷ ψυχῷ βλέπων, ut Clemens *ſtrom. l.* 6. ſive, αὐτῇ τῇ ψυχῇ, αὐτῷ τῷ ψυχῷ γυμνῷ, γυμνὸς αὐτὸς θεωρῶν· uti Plato in *Gorgia.*

Τὸν πλοῦν ἀπεκάσαμεν σαυτῷ ἀφιερώσεις] qò ſcil. μεσιτεύσας, καὶ τυγχάνῃ πρὸς πολλά. ut Marthæ Jeſus Luc. *c.* 10. *v* 41. Vide *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. & *l.* 9. § 31. Interpres nevter commodè ſatis reddidiſſe videtur. De Diogene, Julian. *de cyniſm. orat.* 1. Τὸν δὲ ἐκ τοῦ σώματος ἐμπίπτοντας τῇ ψυχῇ θορύβους, ὅσα πολλάκις ἡμᾶς ἀναπίμπλησι τοῦ ἀφικεῖσθαι αὐτῷ χαλεπωτέρους, ὑδὲ ἐν μέρει προσίετο.

Ὁ γὰρ μὴ τὰ περικείμενα κρεάδια ὁρῶν, ἤτοι ἐσθῆτα, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ τῷ τοιούτῳ πειθόμενῳ καὶ σκιωνῷ προσώπῳ, ἀσχολήσεται] Locus vitiatus: qemqe Lugdunenſis editor corrupit ampliùs, ἀσχολήσεις, exhibendo. prout in Baſilienſi concipitur, contrarium planè avtoris menti ſenſum nobis repreſentat: *eum* ſcil. *qi circumjectum ſibi corpus non intuetur, veſtitum, domicilium, cæteràqe ad corporis uſum ſpectantia reſpiciendo, moleſtiam negotiúmqe ſibi comparaturum.* At Marci mens aliorſum abit. eum nimirum qi corporis curam non habet iſta multò minùs moraturum. Caſ. ἤπιος legiſſe videtur, atqe ἢ illud disjunctivæ loco habuiſſe. vertit enim; *ſiqidem qi nec corpus ſuum, nec veſtitum ſuum, nec ejuſmodi adminicula ulla reſpicit, multum qietis otiíqe eum procurare ſibi neceſſe eſt.* Οἰκίαν καὶ δόξαν, prorſus omiſit. iſtam avtem interpretationem ſi admiſerimus, pro ἀσχολήσεται, legendum erit, εὐσχολήσεται. qòd *l.* 4. § 19. εὐσχολώτερος ἔσῃ dixit. tum ἐν τῷ κοινῷ in poſteriore membro μὴ ſubintelgendum, qaſi μὴ διάφορον diceretur. Ità *Pſal.* 9. *v.* 18. *Non enim oblivioni in æternum tradetur egenus; expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* pro, *neqe expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* & Pindar. *Pyth.* 10. Ναυσὶ δ', ὅτε πεζὸς ἰὼν. i. e. *nec navi, nec pedes iter faciens.* At Xyl. erotematicè legit, ἤπιος ---ἀσχολήσεται, *Qi enim non aſpicit carnem circumjectam, iſve occupetur, in veſte, domo gloriáqe reliqisqe exterioribus, ac qaſi tabernaculo contemplando?* forſan μήπως qod vel negandi vel interrogandi vim habeat. *neviqam occupabitur:* vel, *nuncubi occupabitur:* i. e. *negotium faceſſet ſibi.* Vide Epictetum *l.* 3. *c.* 2. & 9. *ad l.* 11. § 18. Qi idem & qod Marcus iſtic vult, ſcitâ ſatis imagine nobis depinxit, *l.* 3. *c.* 26. dum *corpus aſello*, reliqa *vitæ inſtrumenta aſelli* hujus *inſtructui* confert. Ὅλον, inqit, τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὡς ὀνάριον ὑποσταγμάριον· ἐφ' ὅσον δὲν δίόντε ἦ, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται· ἂν δ' ἀγγαρεῖα ᾖ, καὶ γραπώσῃ ἐπιλάβηται, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε. ὅταν ἡ πρὸς τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὄρα τί ὑπολείπῃ πρὸς τὰ ἄλλα, ὅσα τῷ σώματι ἕνεκα παρασκευάζεται· ὅταν ἐκεῖνο ὀνάριον ᾖ, τἆλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ὀναρίου, σαγμάρια, ὑποδήματα, κριθαί, χόρτος· ἄρες καὶεῖνα· ὑπόλυσε θᾶσσον καὶ εὐκολώτερον ἢ τὸ ὀνάριον.

Τὰ περικείμενα κρεάδια] vide *l.* 10. § 1. 38. & *infrà* § 3. ſed & Julian. *ſuprà* Ambroſ. *Hexam. l.* 6. *c.* 6. *Non igitur caro tu es. caro enim amictus eſt animæ.* & Varro *Andabatis*, citante Priſciano, *l.* 6. *ſed qidvis potiùs, ô homo, qàm caruncula.*

Τῷ τοιούτῳ περιβολῷ] περιβολῆς nomine comprehendit, *qicqid exteriùs nos circundat*, sive munimenti, sive ornamenti nomine; metaphorâ ab *amictu* ductâ. Ità Herodian. *l.* 1. Οὗτε τοῦ γένους μακρᾶς διαδοχᾶς ὑπαρξίδας, ὅτι τοῦ πλούτου περιβολαῖς λαμπρούς. Xenophon. *œconom.* Τὰ μὲ ἐμὰ ἱκανά ὅζιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα· εἰς ἢ τὸ σὸν σῶμα ὁ σὺ περιβέβλησαι, ἢ τῷ σῷ δόξαν, ὑδ' εἰ τοὶς ὅσα νῦν κέκτησαι φερεγένοιτό μοι, ὑδ' ὰς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶ). Procop. *Gothic. l.* 4. Τὰς γὰ διωίαμιν περιβεβλημένας μεγάλῳ, ἢ βαρέων πάνυ ὤν ὁσίαι κίνησις ἀφαιρεῖδζ πολλάκις τὰ παρόντα αὐτοῖς ἰσχύειν.

Καὶ σκηνῷ] *tabernaculum*. Xyl. *scenam*, malim. Basil. *in hexam. orat.* 5. Ὁ δεῖται περίβλητος ὑπὸ χρημάτων πλοσίᾳ· ἢ πλήθος ἀεὶ αὐτὸν κολάκων· δορυφορία φίλων περιποιῆ τῷ· ἀπ' αὐτῶ χαίειν δηρεύοντων· πλῆθος συγγενείας ἢ ταύτης καθεσμαλισμένης· ἰσμὸς ἢ ἐφεπομένων μυρίων, ἢ τε ὑπὸ σπίων ἢ ἢ κατ' ἄλλας χρείας ἀυτῷ περιεδρεύοντων, ὡς ἢ περῖδν, ἢ πάλιν ὑπωπιάν· ὑπουρμῷ· ὑπόφθονός ὅζι τοῖς ἀντυχήσοι. περόδες τῷ πλούτῳ ἢ τῷ πολιτικῷ πνεῦ δυνασείας, ἢ ἢ τὰς ὑπ βασιλέων πιμὰς· ἐδῶν ὑπιμέλειαν· ἢ στρατοπέδων ἡγεμονίαν· τὸν κήρυκα μέγα βοῶντα περὶ αὐτῦ· τῷ βασιλίσχυς ἔνδον ἢ ἔνδον βαρυτάτῳ κατάπλυξιν τοῖς ἀρχομένοις ἐμ-βάλλοντας· τὰς πλαγὰς, τὰς δημεύσεις, τὰς ἀπαγωγὰς, τὰ δεσμωτήρια, ἐξ ὧν ἀφόρμ· ὁ περὶ τῷ ὑπαρχείων ἀφρόζεται φόβ· ἢ τί μ τῦτο; μία νύξ, ἢ πυρετὸς εἷς, ἢ παλαιτὸς, ἢ φαρμακεία, ἀνάρπασον ἐξ ἀνθρώπων ἀπάγουσα τὸν ἄνθρωπον ὅτι ἔτι, πᾶσαν τῷ κατ' αὐτὸν σκηνῷ ἐξαπίνης ἀπογυμνώσασα. Habes liberaliter delineatam *scenam* illam, de qa Marcus istîc. Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Qicqid est hoc, quod circa nos ex adventitio fulget, liberi honores, opes, ampla atria, & exclusorum clientium turbâ referta vestibula, clara, nobilis, aut formosa conjux, cæteraque ex inserta & mobili sorte pendentia; alieni commodasque apparatus sunt. nihil horum dono daturi collatitiis, & ad dominos redituri, instrumentis scena adornatur.* Idémque *de beneficiis, l.* 6. *c.* 31. *Ingentia super se & suos regna fregerunt, nec intellexerunt in illa scena, & vanis & citò diffluentibus bonis refulgente, ex eo tempore ipsos nihil non adversi expectare debuisse, ex qo nihil veri audire potuerunt.* Vide *l.* 11. § 6. *Scena* pro *apparatu*. Synes. *de regno.* Τῷ ἀεὶ τὸ βασιλικὸν σῶμα σκηνῷ ἢ θεραπείαν. De *corpore* Simocat. *epist.* 25. Οὕτως ἐλύπει τὸν φιλόσοφον τὸ θνητὸν τῦτο περισκήνιον. qod & σκῆνῳ ὑπόγειον, Pavl. Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 1. & σκήνωμα, Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 13.

§ 3. Τεία ὄζιν ἐξ ὧν συνέστηκα] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 16.

Τάλλα μέχρι τῆ ὑπμελεῖδζ δεῖν, σύ ὄζι] μέχρι τῆ ὑπμελεῖδζ. hoc est qod eleganter Synes. *ep.* 11. πσῦπν ὁμιλήσας φρονήσιν, ὅσον ἀχρησιάσαι τῷ μ σώματ & βίῳ. neqe enim corporis, aut animæ etiam, qà rationis est expers, cura omnis abjicienda est. Vide *l.* 10. § 2. Crates Cynic. *epist.* 3. Μελέτω ὑμῖν τῆς ψυχῆς· τῆ ἢ σώματος, ὅσον ἀνάγκη· σῷ δ' ἕξω, μικρ' ὅσον. Ex Platon. *polit. l.* 3. Clem. *strom. l.* 4. Ἐπιμελεῖδζ σώματος δεῖν, ψυχῆς ἕνεκα ἁρμονίας, δ' ἣ βιῶντί ὄζι, καὶ ὑγιῶς βιῶν. & mox de externis illis: τύτων ἓν ἕκαστον, ὃ δ' αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ τὸ σῶμα· ὃ ἢ τῷ σώματ & ἐπιμέλεια· διὰ τῷ ψυχῷ γίνεται, ἐφ' ἣν ἡ ἀναφορά. Gregor. itidem Nyssen. *de anim.* χρεία καὶ τῇ ψυχῇ τῆς ἐπιμελείας τῆ σώματ, ἵνα κατασήσῃ αὐτὸ ὄργανον ἐπιτήδειον ἑαυτῇ. Et Tertull. *de anim. c.* 38. *Certè domus animæ caro est, & inquilinus carnis anima: desiderabit itaque inquilinus ex caussa & necessitate hujus nominis profutura domui, toto inquilinatûs sui tempore: non ut ipse substruendus, nec ut ipse loricandus, nec ut ipse tibicinandus, sed tantummodo continendus: qia non aliter continere possit qàm domo fultâ.* Senec. *ep.* 92. de viro bono: *Corporis qoque, velut anctis necessarii, non amator, sed procurator est: nec se illi, cui impositus est, subjicit.*

Τὸ ἢ τείτον μόνον κυρίως σόν] vide *l.* 8. § 56. & *l.* 10. § 38. Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 7. *Aliud enim sumus nos; alia sunt nostra; alia qæ circa nos sunt. nos sumus, hoc est anima & mens. nostra sunt corporis membra & sensus ejus. circa nos pecunia est, servi sunt, & vitæ istius apparatus.*

Ὁ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σαυτῦ] lege δεῖ. & mox, pro ὅσα ἄλλα, ὅσα ἄλλοι. pro περόδους, περόδους σε. nihil mutavit editor Lugd. cùm ex Xylandri versione tamen satìs advertere potuisset.

Τῆ περικειμένῃ σοι σωματικῇ] ut supràὶ § 2. & *l.* 10. § 1.

Τῆ συμφύτῳ περιβολῇ] vide *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. & *l.* 6. § 15.

Ἡ ἔξωθεν περιῤῥύσις δίνη] vide *l.* 4. § 43. & *l.* 2. § 14. ἀναχυκλήματα. ad *vertiginem* interim illam respexisse videtur, qà rapeari videntur corpora cœlestia, à qibus pendent inferiora ista.

Καθαρεῦν τῷ τοιῷδε διώαμιν ἀπόλυτον] desiderari videtur copula [καὶ] ἀπόλυτον. Ità de Domino Christo, qem Christianis imitandum proponit Clemens Alexand. *pædag. l.* 1. *c.* 2. ἀπόλυτος εἰς τὸ παντελὲς ἀνθρωπίνων παθῶν.

Ἐφ' ἑαυτῇ ζῆν] i. e. ἑαυτῇ ἀρκουμένῳ, *sibi contentam*; qod felicitatem suam attinet. Πάντα ἔχουσαν παρ' ἑαυτῆς τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 23. non ut sibi soli vivat. *necesse est enim ut vivat & alteri qi vult sibi.* Senec *epist.* 48. & τὸ ἀκοινώνητον nusqam non damnat Marcus. Vide *l.* 8. § 48. & *l.* 9. § 6. & *l.* 10. § 1. & *l.* 11. § 1.

Τὰ περιπτώματα ἐν περιπωλήσει] *qæ ei* (men-

ti ſcil.) *conſenſu quodam naturæ adhærent.* Xyl. *quicquid per ſympathiam ei poſſit adhærere.* Caſ. ut πρωταθεια idem hîc ſit, quod συμπαθεια, de qa *l.* 5. § 26. Verùm nec συμπαθεια illa excuti prorſus qeat, ut ibi oſtenſum eſt; & aliud quiddam ſonat ἡ πρωταθεια, *affectionem* nimirum eam, *qâ rei alicui addicti ſumus, eámque quodammodo deperimus.* hoc eſt enim τὸ πρωταίχειν. Ità quod Baſil. Cæſ. an Euſtath. Sebaſt. in *aſcetic.* Λυδλῶιαι δεῖ φῆι δρομῶν τῆς πρωταθείας τῦ βίυ, τὸν γε ἀληθινῶς ἀκολυθεῖν μέλλοντα τῷ θεῷ. Id Dionyſ. Areopag. citante Budæo; Ὅσοι γὰρ ἐκ ὀφείλονται τοῖς γνίοις πρωτάχειν. Idémque *epiſt.* 10. ἐπειδὴ ἀληθείας ἔντες ἐρασαὶ, τῆς πρωταθείας ἀναχωρῆσι φῆι ὑλικῶν ἀγγελοπρεπῶς ἐν μέσῳ ἀνθρώπων πολιτδύμθοι σωὶ ἀπαθείᾳ πάσῃ. Synef. *Dione:* Καὶ δῆτα φῆι ἀρετῆι ἴναιτο ἄν τις, τὸ ἀπαλλαχθαι τῆς ὑλικῆς πρωταθείας. Obiter aſteriſcum tollo minùs neceſſarium ex Socratis *hiſtoriæ editionis Stephanianæ, lib.* 1. *c.* 10. πολλὰ παραλείπυσιν, ἢ περὶ * πάρεργα ποιῦνται, ἢ περισπάσαι χαιρῖσιν. lege meo periculo, defectûs notâ furcillatâ, πρωταίχοντές ποιν. Cicero *ad Attic. l.* 2. *ep.* 19. ſe nimium τῷ καλῷ πρωτιπυθέναι profitetur. Iſidor. Peluſ. *l.* 1. *ep.* 310. Πρωταθεια μὲν ἐκ ὀξυδορκεῖ· ἀνλιπάθεια ἢ ὅλως ἔχ ὁρᾷ. *Affectus addictus cæcutit; adverſus planè cæcus eſt.* Euſtath. *ad Il. β'.* Ἐιώθαμεν ἄνθρωποι ἐν ὕπνοις ἐκεῖνα ὡς ὑπαρκτὰ φαντάζεδς, * ὡς [ὅις f.] πρωταθῶς πως ἔχοντα. Epictetus etiam *l.* 3. *c.* 24. *ad l.* 11. § 31. adductus: Ὅταν τινὶ πρωτάχῃς, ὡς ὑδενὶ φῆι ἀναφαιρέτῳ. Idémque *l.* 2. *c.* 16. *ad lib.* 10. § 27. repræſentatus; πρὸς μόνον τὸν θεὸν ἀποβλέποντα, ἐκείνῳ μόνῳ πρωτιπυθότα. Reſtituenda Athenagoræ eadem vox *de reſur. mort. in fine.* Κἂν ὁι πολλοὶ φῆι ἀνθρώπων ἀμπαθέστερον χ σφοδρότερον πῖς τῆδε πρωτιπυθότες, (perperam vulgati, πρωτεπ.) ἄσχοι τέτε διατελῶσιν. Clement. Alex. *ſtrom. lib.* 1. Μὴ προταθεια νικᾶδς, μὴ φόβῳ δηλᾶδς, μὴ ἡδονῇ ἑαίρεδς. Idémque *l.* 7. explicans illa D. Chriſti, Lucæ *evang. c.* 14. *v.* 26. Ἐὰν μὴ μισήσῃ τὸν πατέρα, χ τὴν μητέρα, πρσὶν ἢ χ τὴν ἰδίαν ψυχήν. τάς τε γὰρ, inquit, προταθείας τὰς σαρκινὰς, πολὺ τῆς ἡδονῆς τὸ φίλτρον ἐχέσας, μεμίσηκεν. &c. qi & *lib.* 2. de affectibus iſtiuſmodi, Προταθεῖαι λοῖ τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν, τῦτο μὲν δρεί ζοντες χ ὑποχαυρῦντ ἑαυτὴν φῆι παθῶν. qod *lib.* 4. vocat ἀπροταθῶς βῖν. Et rurſus ἀπροταθῶς ἀναλισκειν. Vide *ad. l.* 2. § 3. Itaque Syneſ. *de inſomn.* ἰχυρὰς συγκαταθέσεις, χ προταθείας conjungit. ὑδὲ γὰρ ὑδὲ ἀπαθῶς διακείμεθα θεὶ τὰ θεάματα· ἀλλὰ ἰχυραὶ μὴν αἱ συγκαταθέσεις τε χ προταθειαι· ὑποχυμεν μὴν ἢ ἔχ ἥκιστα. ubi vides etiam opponi ſibi invivem τὸ προτάχειν χ τὸ ὑποχυεῖν. qemadmodum Evagrius, τὴν προταθειαν χ τὴν ἀνλιπάθειαν, *hiſt. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 15. ὡς χ παρὰ χριστιανῶν θαυμαθῆναι, φῆι μὴ προταθείᾳ, ἢ ἀνιπαθείᾳ χρινόντων τὰ ὁράμθμα. i. e. vertente Joanne Chriſtophorſono, *qi nec amore, nec odio ducti, &c.* De Syneſio loqitur, qi & idem *epiſt.* 57. εἰ δυνατὸν ἦν ἀγγέλῳ συνεναθρωπδύσαι μηδὲν ὑπολαῦσαι τῆς ὕλης κακὸν εἰς προταθειαν. qod mox explicans. Ἀλλ' ἐστὶ φρικώδεις, ὁμολῦντα τοῖς χείροσι μηδένα τρόπον πωθαίνεδς. Et rurſus: τὸ προτετηκέναι δῆ δῖ τὸ δεινόν. ità τὸ προπωθύναι eſt παθαίνεδς χ προτετηκέναι. prout & Marcus *lib.* 5. § 1. ὅταν προταθῶσιν, συγκατπίχυ) τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις. Nec illud prætereundum qod Plutarch. prout in *Pompejo,* τοῖς μεγίστοις προταρτᾶδς· ità in *amator.* idem τοῖς ἐρασταῖς προπωθύναι, pro *addictum eſſe & affectus adhæreſcere* dixit. Sunt itaque τὰ προσπτώματα ἐκ προταθείας ea, *qibus ex affectûs propenſione nimia animus adhæreſcit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 28. Μή τι προσπίπτωσί σοι φῆι ὡ σῶν, μήτι προσαφυκε, μήτι ὀδυνᾶσαι σ' ὑποπώμθον. Qin & affectus ipſos, τὰ πάθη, προσπτήματα nuncupare, Baſilidæ ejusqe aſſeclis ſolenne fuiſſe, docet Clemens *ſtrom. lib.* 2. adducto ex Iſidori περὶ προφυῆς ψυχῆς inſigni teſtimonio; qod ad Marci mentem illuſtrandam etiam non parùm conduxerit. Qin & (ut H. Stephani Thesavro avctarium leviuſculum ſaltem contribuamus) τὸ προσάρτημα gemino ferè ſenſu uſurpavit Galenus *de Hipp. & Plat. placit. lib.* 4. *c.* 10. Cæterùm neqe τὸ ἁπλῶς προσπτῶδς ταῦτα, de qibus Marcus hîc, in vitio habetur; iſtud enim à natura eſt: verùm τὸ προσπτωμάτοις προσαπωθύναι. Itaqe de Diogene Epictetus *lib.* 3. *c.* 26. Πάντα ψυλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσπτωμάτα. non & προσαφυκότα· qod *ſuprà* dixerat. vide *l.* 3. § 5. & *lib.* 4. § 44. & *l.* 8. § 30. Adjici poſſunt his Porphyrii illa, *de abſtinent. lib.* 1. Ἅ μὲν ἐκ τῆς ὑπτῆς προσειλήφαμεν φύσεως, ὑποθέδς πάντα μετὰ τῆς περὶ αὐτὰ προταθείας. Et mox: μὲ φῆι ἔργων ὑποταθέν χ τῆς περὶ αὐτὰ προταθείας, χ πάθυς· τί γὰρ ὄφελ φῆι ἔργων ἀφιστάμθον, τῆς αἰτίας, ἀφ' ἧν χ τὰ ἔργα, προσπλῶδς. ubi vides τὴν προταθειαν etiam ὑπὸ τὸ πάθος diſtingvi. Ponantur ergò diſtinctionis cavſâ, tanqam gradus qidam, qibus ὑπὸ τῆς ἀπαθείας in partem ſeqiorem fiat declinatio, ἀπάθεια, πάθος, προπάθεια. Eſt itaque ἀπάθεια *integra & abſoluta ab omni affectione vitioſa immunitas;* qod pro *ſummo bono* habebant Stoici. προπάθεια *leviſſima ab hac declinatio, & affectûs* viticſi qaſi *præludium* qoddam. πάθος *affectus vitioſus,* ſive *morbus ipſe.* Hieron. *in Matth c.* 5. *v.* 28. *Inter* πάθος & προπάθειαν. i. e. *inter paſſionem & propaſſionem, hoc intereſt; qòd paſſio reputatur in vitium, propaſſio licèt vitii culpam habeat, non tenetur in crimine. Ergò qi viderit mulierem, & anima ejus fuerit titillata, hic propaſſione percuſſus eſt. Si verò conſenſerit,*

ſerit, & de cogitatione affectum fecerit, de propaſſione tranſiv t ad paſſionem. προσπάθειαι denique *ubi morbus invaluerit, & affectus radices adeò altas egerit, ut nec ex animo evelli facilè queat, nec evelli à re deſiderata, cui* προσηλῶσθαι qodammodo videtur.

Καὶ χρήνται τὰ ἐπίκεινα] *qæ ultrà ſunt.* qod ſuprà dixerat, ὅσα οἷς μέλλουσι παρέσεσθαι. Flaccus, *carm. l.* 1. *ode* 16.

Lætus in præſens animus, qod ultrà eſt
Oderit curare. vide *l.* 6. § 32 & *l.* 7. § 7.

Τὰ ἐπίκεινα ἢ τὰ παραγγελτικὰ] Senec. *epiſt.* 78. *circumcidenda ergò duo ſunt, & futuri timor & veteris incommodi memoria. hoc ad me jam non pertinet; illud nondum.*

Οἷς δὲ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, σφαῖρος κυκλοτερὴς μονῇ ἐστήριγμένος γαίων] Ad verſum quendam, qem Empedoclis eſſe vult, alluſit. ut & antè non ſemel *l.* 8. § 44. & *lib.* 11. § 12. Eum Parmenidæ videtur tribuere Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 18. Stobæanorum excerptor Grotius ſaltem. Sub cujus nomine iſta apud hunc repræſentantur:

Ἀλλ' ὅγε πάντοθεν ἶσος ἐὼν, καὶ πάμπαν ἀνείρων,
Σφαῖρος κυκλοτερὴς, μεσσόθι πάντοθεν ἶσος ἐών.

poſteriorem verſum & ibi, & apud Marcum, iſtis fœdiſſimè depravatum nemo non viderit, medelam Grotius conatus eſt, reſcribendo, (*parvo*-

Σφαίρης κυκλοτερὴς μεσσόθι πάντοθεν ἶσος ἐών.

Verùm hæc à ſcripturæ veteris veſtigiis longiuſculè abſcedunt. Salmaſius feliciùs refinxiſſe videtur in *exercit. Plinian.* ad Marci codices propiùs ſic accedens:

Σφαῖρος κυκλοτερὴς δίνῃ φρυαγῇ γαίων.

Τὸ σφαῖρος autem vocabulum cùm non alibi, niſi in Marci iſtis bis, legatur, qanqam poſſit, inqit Salmaſius, dici σφαῖρα & σφαῖρος, ut σκῆρα & σκῆρος poſſit & σφαιρὸς pro σφαιροειδὲς, *rotundus ut ſphæra.* hæc tamen ſi minùs placuerint, forſitan non diſplicebit, qod aliqando mihi venit in mentem ſcribendum, Σφαῖρ' ὡς κυκλοτερὴς, &c. ſic Λέων ὡς, apud poetam & alia multa. ex illo, Σφαῖρ' ὡς,' inepti librarii fecerunt Σφαῖρος. idem igitur valet ac κυκλοτερὴς ὡς σφαῖρος. Mihi verò iſtud perplacet. Sic de *Echino* qem alluſiſſe Marcum diximus *l.* 7. § 28. Evſtathius Antioch (ſi is ſaltem) *in benemen.* ὡς σφαῖρός ἐστι τῷ σώματι, καὶ ὁ πάντοθεν ἴσην αὐτῷ ὁλόκληρος. ὡς σφαῖρα dixit, qod σφαιροειδὲς Clemens *ſtrom. l.* 5. ὥσπερ οἱ ἐγγίονες σφαιροειδῶν εἰλύμενοι. hanc autem ſcripturam ſi admiſerimus, in illis δὲ ὁ Ἐμπεδοκλέους ſubintelligendum erit κόσμος. qalem orbem ſive mundum deſcribit Empedocles; & Parmenides itidem uti eſt ſuprà indicatum. De *viro bono* pariter Avſonius *idyll.* 16.

Securus, mundi inſtar habens, teres atqe rotundus,
Externæ nè qid labis per lævia fidas.

Horatium imitatus; qi de *ſapiente* dixit; *ſerm. lib.* 2. *ſat.* 7.

In ſeipſo totus teres atqe rotundus.

Vide *l.* 8. § 48. Cæterùm Viri cl. primum illud ipſe omnino admittendum exiſtimaverim, qia apud Evſtathium Homeri εἰσηγητὴν *ad odyſſ.* ζ. σφαῖραν Ἐμπεδόκλειον reperio in uſu communi olim frequentem extitiſſe. Περὶ τοῦ σφαῖραν, inqit, ἡ παροιμία ὁ Ἐμπεδόκλειος σφαῖρος, &c. qod & Arati Scholiaſtes confirmat, qi iſtud tamen Heſiodo tribuit, dum σφαῖραν huic τοῦ σφαῖρος dictam in, ſicut Homero ἔαπτον & ἑαυτὸν. idem pro eo qod νοῦν Marci codex, & δίνῃ Salmaſius, μονῇ exhibet, & μονῇ. Verùm iſta qia alibi latiùs excuſſimus, actum hìc agere ulteriùs nolumus.

Μόνον τε ζῶν ὁ ζῶν] vide *lib.* 2. § 14 & *infrà* § 26. Senec. *epiſt.* 101. *ſi vita noſtra non properabit, ſi in ſe colligetur.*

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα] Eis maximè placere & approbare nos ſtudemus, qos imprimis diligimus ac ſuſpicimus. mirum igitur Marco, nec immerito, videtur, homines, cùm ſemetipſos maximè diligant, aliis potiùs qàm ſibimetipſis approbatos ſe velle.

Ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ] Evripides *Creſphonte* à Schol. *ad* ejuſdem *Medeam* laudatus:

Ἐκεῖνο δ' πάντων ὅσα πάντες βροτοὶ
Φιλοῦμεν μάλιστ' ἐμαυτόν, οὐκ αἰσχύνομαι.
Mihi hoc, qod cunctis inſitum eſt mortalibus
Amare meipſum maximè, non me pudet.

Siqidem, qi φίλων legunt, qod codices vulgò exhibent, ſenſum corrumpunt proſus; qod nec Grotius advertit, cùm vertit,

Minimùm, inter omnes, qis amat, necat mihi.
—— τίς γὰρ ἐσθλὸς οὐχ αὑτῷ φίλος;
—— *namqe qi bonus neqam ſibi?*

Sophocl. *Oedip. Colon.*

Οὐδ' ἔστιν ὅστις, ὅστις οὐχ αὑτὸν φιλεῖ.
Nemo eſt, amicus ipſe qi non ſit ſibi.

Et Evrip. *Med.*

Τίς δ' οὐχὶ θνητῶν ἥδιον γεγάκασι τόδε·
Ὡς πᾶς τις αὐτὸν μᾶλλον ἢ πέλας φιλεῖ;
Qi iſtud nempe non novit mortalium,
Diligere ſeſe cæteris plus gemlibet?
Φιλεῖ δ' ἑαυτὸν πλεῖον ἢδὺς ἄλλος.
Nec qiſqam charior alteri qàm ipſe eſt ſibi.

Τῷ ἑαυτοῦ οἰκείῳ αὐτοῦ ἀναπλήσαι τὸν ἐλάττονα λόγον τίθεται] *Nam qoto qisqe eadem honeſtiſſima cura ſecretò, qæ palàm? multi famam, conſcientiam pauci verentur.* Plin. min. *l.* 3. *ep.* 20. Hinc & illa Pelagii *ad Demetriam* gerola. *Non cogitamus qid ipſi ſimus, ſed qid alteris eſſe videmur. unde & perdulla res eſt, ut neglectâ veritate meriti, de ſola opinione curemus, qi æſtimonium vitæ noſtræ, non à conſcientia noſtra, ſed à fama petimus.* Nec diſſimilis Bernardi qerimonia, *de gradibus humil. & ſuperb. part.* 2. *gr.* 6. *Qi de omni alia re plùs ſibi credit,*

credit, qàm aliis; de se solo plùs aliis credit, qàm sibi. Adversùs morem morbúmque malum hunc, salutare monitum ab Apostolo habemus, ad *Galat. c. 6. v. 4.* τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. De se Cicero, verè, necne, ipse viderit, *ad Attic. l. 12. ep. 27. Mea mihi conscientia plurìs est, qàm omnium sermo.*

Ὁ μὴ ἅμαξι γινώσκων ἐξοίσει] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Τὸς πόλας μᾶλλον αἰδέμεθα] contrà nimirum monitum illud Pythagoricum in *aur. carm.*

—— Πάντων δὲ μάλιστ' αἰδέο σαυτόν.

Tu plùs qàm cunctos alios te disce vereri.

cui consonat Democriticum illud monitum, quod suprà cum aliis ejusdem notæ attulimus *ad l. 2. § 6.* vide & *ad l. 11. § 26. & l. 10. § 9.*

§ 5. Ἐπειδὴν ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθι γένωνται] Ità de animæ statu post mortem incertus fluctuat passim Marcus. de corporis resurrectione multò magis ascensionem cohibiturus. quod, nihil est itaque mirum, si δόγμα ξένον nec παράδοξον, tantùm, sed, παράλογον etiam, Stoicis Athenien-sibus est visum, prædicante Pavlo, *Actor. c. 17. v. 18, 19.* Nos meliùs edocti, eâ bonitate præditum novimus esse Deum nostrum, universi conditorem, ut nolit servorum suorum, qi fidele ipsi obsequium in hac vita præstiterint, vel animas, vel corpora in morte prorsus intercidere, sed præmiis futuris utrumque reservari.

Εἰ γὰρ δίκαιον ἐστὶν] καὶ δίκαιον ἐστὶ), sacra attestatur Scriptura. Ἔστιν δίκαιον παρὰ Θεῷ Apostol. *ad Thess. epist. 2. c. 1. v. 6. &,* δικαιοσύνης στέφανον ἀποδίδωσιν ὁ δίκαιος κριτὴς. *ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 8. &,* ὁ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τῆς κόπου τῆς ἀγάπης. *ad Hebr. c. 6. v. 10.* Nec tamen hinc sequitur, quod Pontificii statuunt, hominum opera bona dignitatis suæ ratione vitam æternam, gloriámque cœlestem ità promereri, ut Deus injustus futurus sit nisi eam illis rependat. prout Rhemens, nostri *annot. in Luc. c. 21. v. 35. ad Thess. ep. 2. c. 1. v. 5. & Hebr. c. 6. v. 10.* Ut omittam enim τὸ ἀξιοῦσθαι, qod illi tantopere urgent, aliud planè sonare, prout nôrunt qi lingvam Græcam vel primoribus tantùm labiis degustârunt. Rectè Durand. *in sent. l. 2. dist. 27. q. 2. Meritum de condigno strictè & propriè sumptum, videlicet pro actione voluntaria, propter quam operanti debetur merces ex justitia sic, qòd si non reddatur, ille ad qem pertinet reddere, injustè facit, & est simpliciter & propriè injustus, non est hominis ad Deum.* qod ille cùm multis argumentis confirmâsset, concludit tandem, *sentire & dicere oppositum esse temerarium seu blasphemum. Qòd si qid,* inqit, *pro bonis operibus nostris datur vel redditur, potiùs & principaliùs est ex liberalitate Dei dantis, qàm ex merito nostri operis. Est dicatur, qòd qamvis Deus non constituatur nobis debitor ex aliqo nostro opere, constituitur tamen debitor ex sua promissione; scilicet dum est, qia qod redditur ex promissione præcedente, non redditur ex merito operis de condigno, sed solùm vel principaliter ex promisso.* Unde patet responsio ad id qod justum esse dicitur. Siqidem ut piè pariter ac præclarè Bernard. *de grat. & lib. arb. Justum apud Deum est ut reddat qod debet; debet autem qod pollicitus est. promissum qidem ex misericordia, sed ex justitia jam præstandum. justè enim & ex debito requiritur, qodcunqe vel gratis promittitur.* Et Bellarm. ipse *de pœnit. l. 3. c. 4.* explicans Joannis verba illa ex *epist. 1. c. 1. v. 9.* πιστὸς ὅτι καὶ δίκαιος. *Verba illa,* inqit, *fidelis est & justus, referuntur ad promissionem divinam. ideo enim Deus justus & fidelis dicitur, qia stat promissis, nec fidem fallit.* qod & *de justific. l. 5. c. 15.* confirmat ex illis Nehem. *c. 9. v. 8.* verbis, *Implesti verba tua, qoniam justus es.* Siqidem *veritas* sive *veracitas* pars est *justitiæ.* ut ex Cicer. *de invent.* Thom. Aqin. *sum. part. 2^a 2æ q. 109. art. 3.* Denique potest aliqid justo atqe æqo consentaneum esse, qia justitiæ nullâ ratione repugnat, qod tamen nihil injusti, si non fiat, inducat. justum fuit qòd Solomon rex à Shimeio mandati violati de Hierosolymis continendo se, pœnas exegit: *Regum hist. l. 3. c. 2. v. 46.* qibus tamen remissis, nihil injusti admisisset. justum & æqum, qòd Abiatharo læsæ majestatis reo, patris cavsâ vitam condonavit. *ibid. v. 26.* qem tamen si sustulisset, adversùs justitiam nihil peccâsset.

Ἦν ἂν καὶ δυνατὸν] τί ἄπιστον κρίνεται, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; Pavlus, *Act. c. 26. v. 8.* Athenagoras *de resurrect.* ἢ ὅτι ἀδύνατον, ἢ ὅτι ἀδίκητον. ἀλλ' ὅτε ἀδύνατον, ὅτε ἀδίκητον. εἰ ἀδύνατον, ἢ ἐκ τοῦ μὴ γινώσκειν τὸ γνησόμενον, ἢ ἐκ τοῦ δύναμιν ἀρκοῦσαν μὴ ἔχειν πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸ ἐγνωσμένον· ἀλλ' ὅτ' ἀγνοεῖν τι τὸν Θεὸν δυνατόν· καὶ πῶς δύναμιν, ὃς ὄζιν ἀρκοῦσα πρὸς τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν, δείκνυσιν ἡ τῶν αὐξήσεις γένεσις. οὐκ ἀδύνατον ἄρα. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀδίκητον. εἰ γὰρ ἀδίκητον, ἢ ὡς ἄδικον, ἢ ὡς ἀνάξιον. ἀλλ' οὐκ ἄδικον. δίκαιον γὰρ συναμφότερον, τὴν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνθρωπίνην φύσιν τῆς παραχρῆμα μόνον ἁμαρτίαν, πῶς τι ἐπὶ τέτοις δίκης πρὸς τὸ μέλλον. ἀνάξιον· εἰ γὰρ τὸ χείρον οὐκ ἀνάξιον, τυτέστι, τὸ φθαρτὸν πεπῆσαι σῶμα, καὶ παθητόν· πολὺ μᾶλλον τὸ κρεῖττον οὐκ ἀνάξιον, ὅπερ ὄζιν, ἄφθαρτον καὶ ἀπαθές. ὕφυλον ἓν ὅπ καὶ δυνατὸν, καὶ βελτίων, καὶ δίκαιον, καὶ ἄξιον, ἢ τῶν θνητῶν σωμάτων ἀνάστασις. verùm de mente sola satagit Marcus; de corpore nihil solicitus, qod nec se, nec suum, nec sui qicqam à qoqam censeri volebant Stoici.

Ἐκ τοῦ μὴ ὄντως ἔχειν] Æqior certè erga numen divinum Marcus, licèt Ethnicus, qi nihil in-

justi avt iniqi Deo vult imputari, etiamsi viros bonos in morte prorsus intercidere pateretur, quàm Papicolæ, qi Deum injustitiæ diserte καὶ γυμνῇ κατακλῇ, quòd aiunt, incusatum eunt, nisi ipsis ob labores miscellos in hac vita decurtatissima exantlatos, tanquam probissimè plenissiméque commeritis, præmia æterna retribuat.

Πιστεύω σοι ὅτι μὴ δήσει] Idem hoc; cum illo à Marco cumprimis lavdato, *l.* 11. § 6. ἔχει λόγον καὶ τοῦτο.

Διχαιολογῆ πρὸς τὸν θεόν] Hoc est qod Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 20. Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ, ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; vult [πρὸ ἁπάντων τοῦ θεοῦ (i. e. ὑπὲρ τοῦ θεοῦ) ἀπολογεῖσθαι, cum Epicteto *l.* 2. *c.* 16. πρὸ μηδενὸς διχαιολογεῖσθαι πρὸς τὸν θεόν. Ità pii prisci, etiamsi conturbabantur nonnunqam, cùm bonis hìc malè esse, malis bene, animadverterent; illud tamen pro certo ac immoto statuunt fundamento; *Attamen Deus corde rectis bonus est. Psal.* 73. *v.* 1. &, *Tu certè, Domine, justus es.* Jerem. *c.* 12. *v.* 1. & Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 14. Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. & *ibid. c.* 3. *v.* 4, 5. Μὴ ἄδικος ὁ θεός; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ex *Psal.* 51. *v.* 4. vide *infrà* § 12.

Οὐκ ἂν δι' ὅτου διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς] *non auderes ità cum eis disserere.* Cas. malim, *non ità dissereres*, & de æqo justóq; cum eis ageres, nisi optimos justissimósqe esse præsumeres.

§ 6. Ἔσθ' ὅτα ἀπονάσεις] qid est enim qod usus & industria non possit? Horsum spectant tot poetarum illustrium monita. Menandri, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29

——πόνος γὰρ
Ταῖς ἐπιτελεχείαις καλὰ πονεῖται πράγματα.
——*rerum omnium*
Nihil est qod non conficiat assiduus labor.

Alexandridis,

Τὸ συνεχὲς ἔργον, παντὸς ἐνείσκει τέλος.
Ubique finem assequitur continuus labor.

Philemonis,

Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνετ', ὦν θέλεις, κρατεῖν.
Datur laboris cupido qidvis assequi.

Antiphanis,

Τῆς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίγνεται.
Labori assiduo, nihil est qod non cesserit.

Sophoclis *Oedip. rege.* à Plut. lavdatum *de fortun.* & à Clement. *strom. lib.* 5.

——πᾶν δὲ τὸ ζητούμενον
Ἁλωτόν· ἐκφεύγει δ' ἃ τ' ἀμελούμενον.
——*qicqid qæritur,*
Spes deprehendi est. omne neglectum perit.

& huic vicinum incerti alicujus:

Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ
Ἅπαντα.——

Laboriosæ diligentiæ assequi
Nihil est negatum.——

& ad Marci verba proximè, Menandri in *monost.*

——ἀνδρὸς χρὴ πράγματος,
Τὸν ἐν πόνοις δ' ὅλως ἀπογνῶναι ποτε.
——*qem laborum non piget,*
Nihil arbitrari is debet insuperabile.

Socrates Alcibiadi miranti, qî posset Xanthippen tam rixosam sustinere, & intolerandam esse dictitanti, Ἀλλ' ἐγὼ συνήθομαι· καθάπερ οὖν προχοίλιας ἀκούων συνεχῶς. *At ego*, inqit, *assvetus ei sum: nec me magis offendit, qàm rotæ stridor aqam educentis eos qi assiduè audium.* Nec sileri dignum hìc Æschyli illud, à Plut. *de legend. poet.* & *de perfect. indic.* à Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. & *tit.* 117. à Cæl. Rhodig. *antiq. lect. l.* 8. *c.* 7. Lil. Gyrald. *de poet. l.* 6. Erasm. *apoph. l.* 6. relatum: qi dum in Isthmiis pugilum certamen spectabat, cùm altero eorum frontem percussio, corona tota exclamaret; Ioni Chio, qi proximè assidebat, latus fodiens, Ὀφᾷς, οἷ ἡ ἐσκησοῖς δίκη; ὁ πυκτὴς σιωπᾷ· οἱ δ' θεώμενοι βοῶσιν. *Vide*, inqit, *qanta sit vis exercitationis? ictus ipse silet: spectatores verò vociferantur.* ubi νύξας malui, *latus fodiens*, Flaccum imitatus, *epist.* 7. vertere; qàm, *aurem vellicans*, cum Paul. Leopardo; qi *emend. l.* 2. *c.* 21. & 22. Strobæum hìc emaculat, Cælium, Lilium, Erasmum castigat. De Cyro Xenophon *lib.* 1. Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τῶν πόνων, εἰς τὸ μὴ πονεῖν ἃ ἡδέως· ἀλλ' ἐκυλινδεῖτο, ἐν τοῖς πεπονημένοις αὖθι· ἄμεινον ποιεῖν. Verùm Marco gemina prorsus Plut. *de tranqill.* Δεῖ μηδὲν ὑπομένειν, μηδὲ ἀπέχειν, ἀλλὰ θαυμάζοντα καὶ ζηλοῦντα καὶ σπουδοποιοῦντα, πείρᾳ ἅμα λαμβάνειν ἑαυτὸ καὶ κάλυπτον, ἐν τοῖς ἐλάττοσι πρὸς τὰ μείζονα, μὴ φεύγοντα, μηδὲ ἀποδοῦντα τῆς ψυχῆς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῇ, μηδὲ διαθρόουντα τάχα ἢ ὑδὶ ὅσα δυσχερέστερον. αἰεὶ γὰρ ἐμπεσεῖ καὶ μαλακίαν ἀγύμναστον ἡ ἀεὶ τὸ ῥᾷστον ἀεὶ διαπίπτουσα, καὶ πρὸς τὸ ἥδιστον ἐκ τῶν ἀζηλήτων ἀναχαίτισα γλυκυθυμίαν τῆς ψυχῆς. ἢ δὲ καὶ νόσου, καὶ πόνου, καὶ φυγῆς μελετῶσα φαντασίαν ὑφίσασα, καὶ σκηνιζομένη τῷ λογισμῷ πρὸς ἕκαστον, εὑρήσει πολὺ τὸ καλεφθυσμένον καὶ διάκενον καὶ σαθρὸν ἐν τοῖς δοκοῦσι χαλεποῖς καὶ φοβεροῖς. Diogenes denique referente Laërtio, *l.* 6. Ἁπλῶς ἔλεγεν εἶ τὸν ἄσκησιν· ἢ μὲν ψυχικὴν, τὴν δὲ σωματικήν· ταύτην καὶ ἂν ἐν γυμνασίᾳ συνεχεῖς γενόμενοι φαντασίαν, εὐκυσίαν πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς ἔργα παρέχεται. παρετίθετο δὲ τεκμήρια τῆς ῥᾳδίας ἐκ τῆς γυμνασίας ἐν τῇ ἀρετῇ καταγινομένης· ὁρᾶν γὰρ ὅτι τοὺς τέχνας, τοὺς βαναύσους καὶ τοὺς ἄλλους, ἃ τὴν τυχοῦσαν ὀξυχειρίαν τοὺ τεχνίτας ἐκ τῆς μελέτης πεποιηκέναι. τύς τε αὐλητὰς καὶ τοὺ ἀθλητάς, ὅσον ὑφορᾶσιν ἐκάστοις τῇ ἰδίᾳ πονήσει τῇ συνεχεῖ. καὶ ὡς ὅτι, εἰ μετέδοσαν τὴν ἄσκησιν καὶ ἐπὶ τὴν ψυχὴν, ἐκ ἂν ἀναφελῶς καὶ ἀτελῶς

ἀτελῶς ἐμόχθουν. ὑδὲν γε μὴν ἔλεγε τὸ παρόντα ἐν τῷ βίῳ χωρὶς ἀσκήσεως καὶ ρυθμοῦ. δυνατὸν ἢ ταύτῃ πᾶν ἐκνικῆσαι. Vide *ad l.* 3. § 6. Senec. *ep.* 50. *Nihil est, quod non expugnet pertinax opera, & intenta ac diligens cura: robora in rectum quævis flexa, revocabis; curvatas trabes calor explicat; & aliter natæ in id finguntur, quod usus noster exigit. quantò faciliùs animus accipit formam, flexibilis & omni humore obsequentior?* & *ep.* 80. de athletis agens. *Illud maximè revolvo mecum, si corpus perduci exercitatione ad hanc patientiam potest, quâ & pugnos pariter & calces non unius hominis ferat, quâ solem ardentissimum in ferventissimo pulvere sustinens aliqis, & sanguine suo madens, diem ducat: quantò faciliùs animus corroborari possit, ut fortunæ ictus invictus excipiat, ut projectus & conculcatus exurgat?* Idem de *ira l.* 2. *c.* 12. *Nihil est tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat assidua meditatio: nullique sunt tam feri & sui juris affectus, ut non disciplinâ perdomentur.* Mox, ubi varia hujus rei exempla protulerat; *Mille sunt alia, in qibus pertinacia impedimentum omne transcendit, ostenditque nihil esse difficile, cujus sibi ipsa mens patientiam indiceret.*

Ἡ χεὶρ ἡ ἀριστερὰ] Τῷ δεξιὰν τῆς ἀριστερᾶς φύσει κρείττονα εἶναι, multis locis inculcat, multisque rationibus contendit Aristoteles *de partib. animal. l.* 3. *c.* 4. & *l.* 4. *c.* 8. *de animal. incess. c.* 4. *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 7. & *Eudem. l.* 4. *c.* 5. & *in problem. l.* 21. *q.* 12, & 13. & 19, & 31. Idem tamen, Καί τι, inqit, ἐνδέχεται πάντας ἀμφιδέξιους γενέσθαι. Εἰ γὰρ πάντες τῇ ἀριστερᾷ μελετῶμεν ἀεὶ βαστάζειν, ὁμοίως ἂν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀριστερᾶς ὄζι καὶ τὰ δεξιὰ ὑδὲν ἧττον φύσει βελτίω ὄζι τῆς ἀριστερᾶς, καὶ πάντα ποιοῦμεν τῇ ἀριστερᾷ, κεκωλύσθω τῇ δεξιᾷ. Vult omnino dextra naturâ fortiora ac validiora sinistris esse. At Plato, (qem & hoc nomine is notat, *polit. l.* 2. *c.* 10.) *de legib. l.* 7. hoc tanqam delirium exagitat, Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντα ἐξ ἡμῶν φύσει πρὸς τὰς χρείας εἰς ἑκάστας τῆς πράξεων, τὰ χεῖρε χερσί. qod & refutare conatur primò membrorum reliqorum exemplo, ἐπεὶ τάγε πρὸς πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῆς μελῶν ὑδὲν διαφέρειν εἰς τὸν πόνον φαίνεται. qod idem de oculis avribúsqe dici poterat; & nutricum matrúmqs maximè insciticæ usíqe pravo adscribit. Τὰ δὲ χεῖρας *ἀνοίᾳ [* ἀδυνοίᾳ alii] τρεφῶν καὶ μητέρων οἱ σχολὴ γεγονόμενοι ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκάτερον τῆς μελῶν χαλὸν ἰσορροποῦσης, αὐτοὶ δὲ τὰ *ἧττα [* ἔσθ᾽ forsan] διάφορα αὐτὰ πεποιήκαμεν, οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. Dein rejicit etiam operum qorundam institutiis: ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῆς ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀριστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δ᾽ ἐν δεξιᾷ, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τούτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον, καὶ εἰς ἄλλα, μὴ, δέον, ὅτῳ χρὴ χαλὸν ἄνοια. *Siqidem in qot qibúsqe operibus utrâ utamur nihil refert, sicut inter lyram tangendam, lyram sinistrâ, plectrum dextrâ, an è converso teneamus, nullius momenti res est. aliáqe ejusdem rationis, qicunqe animadverterit, is his exemplis edoctus, ni ad alia etiam negotia, ubi oportebit utráqe pariter citra discrimen usus fuerit, insano certè parùm distabit.* qæ verba ideò lubentior verto, cùm qia Serranus ità reddidit, ut sensum avtoris havd clarè satìs expresserit; tum ut locum ab interpunctione priùs laborantem restituam explicémqe. demum ratiocinatur à ritu gentium qarundam. Ἔδειξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν Σκυθῶν νόμος, ὃν ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δ᾽ οἰνὸν προσαγόμενος μόνον· ἀλλ᾽ ὁμοίως ἑκατέραις ἐπ᾽ ἀμφότερα χρώμενος. qibus accenseri possunt & Benjamitæ illi funditores ἀμφιδέξιοι, insigni in eo genere artificio prædíti. *Judic. c.* 20. *v.* 16.

Διὰ τὸ ἀνέδιτον] ità Plato suprà, διὰ τὰ ἤθη, vel ἔθη, potiùs.

Τῷ χαλινῷ ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ χρατεῖ] Neqe hoc Plato penitus tacuit. Πέμπολλα δ᾽ ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείαις τί ὄζι καὶ ἐν ἑτέροις· ἐν ὅσοι μαθεῖν δυνατὸν, ὅτι παρὰ φύσιν κωλασκαλίζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀδυνέστερα κωλασκαλίζοντες.

Τοῦτο γὰρ ἔδιτον] Itaqe Plato, διαφέρει ὁ πάμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος, καὶ ὁ γυμνασάμενος μὴ γεγυμνασμένου. *Multum interest inter eum, qi utráqe manu uti didicerit, asueritque, & eum qi alterutri tantúm.* qod & à re *athletica*, & à *militari*, mox comprobat. Ideo avtem usus obtinuit, ut *ad frænum sinistra* adhibeatur, qò dextra vel virgæ, qâ equs regitur, vel armis, qæ gestanda ac utendafuerint, putà ensi hastæve exerendis, exercendisqe immunis relinqatur. Xenophon *de re eqestri.* Ὁ ἱππεὺς τῇ μὲν ἀριστερᾷ ἄγει τὸν ἵππον, τῇ δὲ δεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχει. qanqam posset & alia assignari ratio, cur frænum fortiùs sinistrâ teneatur; si verum foret, qod Solinus habet, *polybist. c.* 1. *Parti dextræ habilior ascribitur motus, lævæ firmitas major.* Verùm in hoc Solinum rejicit meritò Cl. Salmasius, qem vise fis in *exercitationum* thesavro illo ποθυμαδισάτῳ.

§ 7. Ὁποῖον δεῖ καλαληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου] qalem ipse se velit à morte deprehendi. Vide *l.* 6. § 30. *ad finem.* ésqe hæc lectio satìs commoda. non celabo tamen suspicionem meam; legi posse non minùs commodè καταλειφθῆναι, *qalem te à morte relinqi oporteat*; sive *necesse sit, & qod animum, & qod corpus attinet.* siqidem qales nos, qoad corporis statum, mors deprehensura sit, τῆς ἐφ᾽ ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ut cum Stoicis loqamur.

Τῶν βραχύτητα τοῦ βίου] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26. & *l.* 5. § 24.

Τῶν ἀχάνειαν] vide *ad l.* 4. § 3. 50.

§ 8 Τυμπά-

§ 8. Γυμνὰ τὰ φλοιῶν] vide *lib.* 3. § 11. & *supr.* § 2. Mar. Casimirus Lyric. *l.* 3. *od.* 12.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, Fusce, velis, cætera diffluunt,
Veræ more nivis, quæ modò nubium
Leni tabuit halitu.

Τίς ὁ ἑαυτῷ ἀσχολίας ἄπιθ] Forsan [πῶς πᾶς] πῆς, vel [ὅπῃ πᾶς] πῆς. qia sequitur, πῶς ἐθέλοις ἂν ἄλλῳ ἐμποδίζεται. (de qo vide *l.* 5. § 34.) hoc est, qod ille apud Plut. *de tranquil.*

Οὗτος ἐμοὶ τὸν ἄλλθ ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός. ità enim legendum, non ἄλλων. vide *lib.* 7. § 16.

§ 9. Παγκρατιαστῇ, ὑχὶ μονομάχῳ] *pugili*, sive *pancratiastæ*, *non gladiatori*. qia alter armis nativis χ) πεφυκέναι, *lib.* 10. § 38. alter depugnat adscitiitiis. itaqe alter gladium si deposuerit, statim occiditur; alter manum præstò semper habet; nec qicqam ampliùs, nisi ut dextrè utatur, est opus.

Ἀεὶ ἔχει] De virtute pariter Antisthenes, Ὅπλον ἀναφαίρετον, ἀρετή. Laërt. *l.* 6. at qod de *baculo* Aristot. *de motu animal. c.* 8. idem de ense, vel alio qovis telo, dici potest. Γίνεται ἀεὶ τὸ ἀφαίρετον μέρος, ἡ βακτηρία. vide *lib.* 11. § 36. sed & Cleanthis placitum *ibid. lib.* 7. in *Zenon.* διαπαντὸς χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ ἀναπόβλητον γάρ ἐστι χ) πάντοτε τὴν ψυχὴν ἔχειν τελείαν ὁ σπουδαῖος.

§ 10. Τοιαῦτα τὰ πράγματα] leg. ποῖα αὐτὰ τὰ πράγματα. *qalia sint ipsa per se nuda.* ut *supr.* § 8. & *l.* 8. § 11.

Διανομὰς] de *distributione* ista, vide *lib.* 2. § 12. & *l.* 4. § 21.

§ 11. Ἡλίκων ἐξουσίαν] Vide *lib.* 7. § 53, 54.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει μήτε θεοῖς μεμπτέον] τὸ illud D. Boot. vult esse casûs primi. ut sit τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, clavsula, superioribus periocham istam annectens, sensúmqe hunc exhibeat; *Qod ex rei natura ad ea qæ suprà posita sunt consequitur.* At interpres uerqe in casu qarto accepit. *Qod ad naturam consequitur.* Xyl. *Qicqid in serie ac sequela eventuum naturalium ordinaria contingit.* Cas. Ego malim, *qicqid contingit naturæ consentaneum, de eo nec Dii culpandi nec homines.* hoc est, nulla de re. πάντα γὰρ κατὰ τὸν θεὸν τῶν ὅλων φύσιν. τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. sicut *lib.* 7. § 54. τὸ ἐξῆς τῇ καθολικῇ. Idem qod *lib.* 2. § 9. τὸ ἀκόλουθον τῇ φύσει. Syntaxis avtem est, qalis apud Gregor. Naz. *in Basil.* Τί τοῦτο ἂν ἐπαινετέον μᾶλλον, ἢ μεμπτέον; vide *supr.* § 5.

Ἀκοντες] Vide *lib.* 11. § 18. *confid.* 3. Δεῖ δ' ὃς ἂν κακκρυῇ ἄκων, συγγνώμην ἔχειν. Hippias apud Platon.

Οὐδενὶ μεμπτέον] Epictet. *lib.* 3. *c.* 26. Οὐ δεῖ μέμφεσθαι οὐδενὶ, ἐγκαλεῖν οὐδενὶ, πεφυκότος ἢ τὴν προαίρεσιν οὕτως ἔλαον. ità enim legend. non πεφυκότος. Et *ibid. c.* 10. Μὴ θεὸν μέμφεσθαι, μὴ ἄνθρωπον. Idémqe *enchir. c.* 5. Ἀπαιδευτὸν ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πεφύκασι κακῶς· ἠσχυμμένου παιδαγωγὸς, τὸ ἑαυτῷ παιδάριον, τὸ μισεῖν ἄλλους, μὴ ἑαυτόν.

§ 13. Πῶς γελοῖον] Plaut. Trucul. 2. 1.

Versis fase rota vicissim stultum est, qi id admiretur.

Ξένον] Vide *lib.* 4. § 29. & *lib.* 8. § 15. Antisthenes apud Laërt. *lib.* 6. τὸ σοφῷ ξένον οὐδὲν, οὐδ' ἄτοπον. locus mendi manifestus, in qo vel lendo frustrà operam posuerunt viri magni. Ambros. Camald. *novum* qasi καινὸν legerit. qidam, οὐδ' ἀξιάκουστον. qod Henr. Stephan. non probat. ἄπιστον tolerari posse putat; sed suspectum tamen habet. Is. Casavb. qid si ἀπὸν legatur? ut sapientem *nihil deesse velit.* verùm hoc, ut aliqid videatur, non satisfacere tamen ipse profitetur. havd infelicior istis saltem forsan futura est conjectura nostra, si οὐδ' ἀνεγκλήτου rescribamus. conjunxit hæc certè Marcus noster *supr.* § 1. Ξένον ἂν τῆς παλαίδος χ) θαυμάζων, ὡς ἀνεγκλήτους, τὰ καθ' ἡμέραν γνώμας.

§ 14. Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη ἀπαράβατος τάξις, ἢ φρόνοια ἱλάσιμος] Cas. *aut fatum, sidqe vel necessitas absoluta, & decretum inevitabile, vel placabilis flexibilisqe providentia.) aut confusio fortuita* &c. ut videatur legisse, ἢ τι εἱμαρμένη, [χ) ἢ] ἀνάγκη [χ)] ἀπ. τ. &c. At Xyl. *aut necessitas fatalis, atqe ordo inevitabilis*, ut [χ)] alterum tantùm insertum voluerit, cui accedo potiùs, quam malim ἀπαράβατον *inviolabilem*, qàm *inevitabilem* reddere. Certè fato τὸ ἱλάσιμον nullo modo convenit. Maro Æn. *l.* 6.

Desine fata Deûm flecti sperare precando.

ad qem locum Servius: *locutus est secundum Epicureos qi dicunt;*

Nec bene promeritis capitur, nec tangitur irâ.

Est Lucretii *lib.* 1. qanqam & Stoicos adjicere potuerat, & hos magìs, qia fata illi nulla agnoscebant.

Φυρμὸς εἰκαιότητος] *confusio inanis.* Xyl. *confusio merè fortuita.* Cas. *sive temeraria. φυρμὸς εἰκαιότητος, confusio temeritatis;* qo vocabulo usus est Marcus & *lib.* 2. § 13. ἀντὶ τοῦ εἰκαίου, *temeraria, fortuita.* Lugd. edit. φυρμὸς ἀκιδώτατος· pro qo Annot. ἀκιώτατος substituit; vertitqe *confusio durissima.* Hesych. certè, Ἀκιώτατοι, ἄοικτοι. καὶ γὰρ θηλὺς γένος. ex Hesiodi *oper. l.* 1. *v.* 433.

Δαιτῆς δ' ἢ πλειάδος ἀκιωτάλοι ἐρύσσαι.

Verùm τὸ ἄκιον istìc non magìs locum habet, qàm ὀκὶς, avt etiam θεῖπος χ) ἶπος, vermiculi illi scil. à qibus vocabulum id desumptum est. *confusio* nimirum *dura* planè, *qam corrodere cossi negeunt.* Ego siqid mutandum (qod nihil est necesse) videretur, εἰκαιότατον mallem. qod optimè convenit cum eo qod sequitur, ἀπερισπάστῳ· siqidem, qæ rectore carent, temerè feruntur.

Ἀνερ-

Ἀπερράπτῳ] id est, χωρὶς τῆ περῤῥάπτῳ, sive ἀνηκεμόνδῳ· uti ipse sc mox explicat. Hesych. ἀπερράπτωτος, ὁ μὴ ἔχων περῤῥασίαν πρός. cui nemo præst; vel etiam, qi nulli. utrovis enim modo sumi possunt Hesychii verba. verùm istic ἀπερράπτητος passivè sumitur; qomodo eidem ἀνεπιτίμητον est ἀφύλακτον, ἀνεπίκοπον, cui curator & inspector nullus est.

Εἰ μὴ ἀπαρρέπαλος ἀνάγκη] Senec. *epist.* 16. *Quid mihi prodest philosophia, si fatum est? quid prodest, si Deus rector est? quid prodest, si casus imperat? nam & mutari certa non possunt: & nihil præparari potest adversus incerta, si aut consilium meum Deus occupavit, decrevitque quid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Quicquid est ex his, vel si omnia hæc sunt, philosophandum est. sive nos inexorabili lege fata constringunt, sive arbiter Deus universi cuncta disponit, sive casus res humanas sine ordine impellit & jactat, philosophia nos tueri debet. hæc adhortabitur, ut Deo libenter pareamus, ut fortunæ contumaciter resistamus: hæc docebit, ut Deum sequaris, feras casum.*

Ἄξιον αὐτὸν πίπτειν τῆς ἐν τῆ θείᾳ βουλείας] vide *supr. ad* § 1. & *l.* 9. § 28.

Ἀσμένιζε] *gratum habe, gratulare tibi.* Cas. *contentus esto.* Xyl, *sat habeas.* vide *l.* 5. § 9. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω.

Κἂν ἐμφύρῃ σε ὁ κλύδων] Melius saniúsqe consilium, qàm Marcus hîc, suggerit nobis Augustinus *de diversi. serm.* 19. *Transeunt omnia cum diebus; noli tu transire cum illis. est qò te teneas, ut non transeas. res humana tanqam fluvius decurrit, tene te ad lignum nè trabarîs. qo me teneo? verbo Dei, qod manet in æternum.* Petr. *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 23, 25. & *ibid. serm.* 24. *Vis comprehendere verbum manens? noli seqi flumen carnis. qis comprehendat verbum manens, nisi qi in ipso manet?* Idémqe *de verb. Apost.* 4. *In Deo spem pone. si posueris spem in ipso Spiritu, qo homo es,* (qod Marcus hîc monet) *iterum Spiritus tuus in carnem relabitur, qia non dedisti eum illi à qo suspendatur. ut sustineas te, noli remanere in te, transcende te; in illo te pone, qi fecit te.*

§ 15. Τὸ μὲν τῆ λύχνου φῶς] collatio gemina Christi illi, Matth. *c.* 6. *v.* 22, 23.

§ 16. Ὅπου ἥμαρτε] forsan, ὅπ ἥμαρτέ πε. ut πε excriptori minùs cavto exciderit, dum in π, qod proximè seqebatur, oculum intendit.

Τί δαὶ δοκῶ, εἰ τοῦτο ἁμάρτημα] Vide *l.* 11. § 18. *consideras.* 5.

Εἰ δ' ἐν ἥμαρτεν] etiamsi peccârit qis, pœnitentiam satisfactionis justæ loco haberi postulat. vide *l.* 1. § 7. Arrian. *de gest. Alex. l.* 7. Μόνη γὰρ ἀμοὶ γε δοκεῖ ἰατὴς ἁμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἁμαρτάνοντα, καὶ δοῦναι δίκην ἐπ' αὐτῷ μιλαγχολώσαντα. ὡς τοῖς παιδοῖν τι ἄχαρι, ὃ πάντα χαλεπὰ τὰ παιδήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δεσπότης αὐτὰ ξυγχωρεῖν, ὅτι ὁ κακὰ ἔλεγεν. Petron. *satyr. Sævi qoqe implacabilésqe domini crudelitatem suam impediunt, qando pœnitentia fugitivos reducit; & dedititiis hostibus parcimus.*

Κατέχρινεν αὐτὸς ἑαυτὸν] qod Galen. *de affect. corrig. c.* 4. κολαγνὺς ἑαυτὸ. vide *lib.* 8. § 10. Juvenal *sat.* 13.

Exemplo qodcunqe malo committitur, ipsi
Displicet autori. prima est hæc ultio, qòd se
Judice, nemo nocens absolvitur.--

Ὅμοιον τοῦτο τῷ κολαδύπλειν τὰν ἑαυτὸν ὄψιν] Plut. *de sanit. conserv.* Ὁ γὰρ ἐκ τοιούτων ἀναλογισμῶν δῆμος αἰμάσσει τὰν ψυχάν. Et *de tranqill.*

Ἡ σωφροσύνη, ὅτι σωφρονεῖν δεῖν εἰργασμένος, (ex Evripid. *Orest.* i. e. τὸ σωφρονεῖν, ut Stob. explicat *tom.* 2. *tit.* 24.) οὐ ἔλκος ἐν σαρκὶ, τῆ ψυχῆ τὰν καταμέλειαν, αἱμάσσουσαν ἀεὶ καὶ ῥυάσσουσαν ἐκπελέπτει. Senec. *de ira lib.* 3. *c* 26. *Maxima est factæ injuriæ pœna, fecisse: nec qisqam gravius afficitur, qàm qi ad supplicium pœnitentiæ traditur. Nulla major pœna neqitiæ est, qàm qòd sibi displicet.* Idem *epist.* 42. Est autem δρύπλειν καὶ κολαδρύπλειν de arboribus propriè dictum, ὁπὶ τῶν δένδρεων ἀφαιρουμένων δρυῶν, ut Grammatici volunt, qibus cortex dilacerando detrahitur. nam qod Etymologus addit, de hominibus victûs gratiâ, cùm glandibus primò vescerentur, ad mutuam usqe sui dilacerationem secum invicem depugnantibus, qod verbo originem dederit; merum est nugamentum. Indè ad homines traductum & ὁπὶ δρήνυ plurimùm usurpatum. ὅταν τις ἑαυτὸν κατατίλλῃ ὁπὶ δρήνυ. Hesych. De athletis usurpavit Marcus *l.* 6. § 19. & Apollonius ibi relatus. de hastâ vulnerato, Homer. *Il.* σ'. *v.* 324.

--πρυμνὸν ὃ βεβλήκει δουρὶ κατ' ἰσχίον
Δρύψ' ὑπὸ μυών. ——

de navfragio ad scopulum allisio, *odyss.* ε'. *v.* 426.

Ἔρρηξ' ὑπὸ ῥινός τε δύῃσι.

de aqilis, sese invicem, an eos, qorum ora involavêrant incertum, lacerantibus; *odyss.* β'. *v.* 153.

Δρυφαμύω δ' ὀνύχεσι παρειὰς ἀμφί τε δειρήν.

de mulieribus luctu & mœrore correptis, Hesiod. in *scut. Herc. v.* 243.

——χὴ δ' ἐδρύπλοντο παρειάς.

de Hecuba Evripides;

——δρύπλεταί τε παρειὰν,
Δίαιμον ὄνυχα πρὸς μύα παρεγμοῖς.
--*dilaniásqe genas,*
Unguem cruentum lacerationibus adhibens.

Et in *epigram. anthol.* --κἀδρύψασα παρειάς. Indè, ἀμφιδρυφὴς ἄλοχος, sive γυνὴ. *Il.* β'. *v.* 700. cui --ἀμφιδρυφοὶ εἰσι παρειαί. *Il.* λ'. *v.* 393. *Utraqe lacerata, sive laniata, genas.* ut Maro Æn. *l.* 12. *Et roseas laniata genas.*

κολα-

§ 8. Γυμνὰ τὰ ἀλοιῶν] vide *lib.* 3. § 11. & *supr.* § 2. Mat. Casimirus Lyric. *l.* 3. *od.* 12.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, Fusce, velis, cætera diffluunt,
Vernæ more nivis, quæ modò nubium
Leni tabuit halitu.

Τίς ὁ ἑαυτῷ ἀρχαῖος ἄπιστος] Forsan [πῶς πῶς] πις, vel [ὅπ πᾶς] πις. qia sequitur, πῶς ὑδεὶς ὑφ' ἄλλυ ἐμποδίζεται. (de qo vide *l.* 5. § 34.) hoc est, qod ille apud Plut. *de tranquil.*

Οὗτος ἐμοὶ σὺ ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός. ita enim legendum, non ἄλλων. vide *lib.* 7. § 16.

§ 9. Παγκρατιαστῇ, ὑχὶ μονομάχῳ] *pugili*, sive *pancratiastæ*, *non gladiatori*. qia alter armis nativis χ̀ πεφυκόσι, *lib.* 10. § 38. alter depugnat adsciciticiis. itaqe alter gladium si deposuerit, statim occiditur; alter manum præstò semper habet; nec qicqam amplius, nisi ut dextrè utatur, est opus.

Ἀεὶ ἔχει] De virtute pariter Antisthenes, Ὅλον ἀναφαίρετον, ἀρετή. Laërt. *l.* 6. at qod de *baculo* Aristot. *de motu animal. c.* 8. idem de ense, vel alio qovis telo, dici potest. Γίνεται ἀεὶ ἀφαίρετον μέρος, ἡ βακτηρία. vide *lib.* 11. § 36. sed & Cleanthis placitum *ibid. lib.* 7. in Zenon. Διαπαντὸς χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ ἀναπόλιπτον γάρ ὅτι χ̀ μάλιστα τῇ ψυχῇ χρῆται ἕως τελείᾳ ὁ σπουδαῖος.

§ 10. Τοιαῦτα τὰ πράγματα] leg. πῶια αὐτὰ τὰ πράγματα. *qalia sint ipsa per se nuda.* ut *supr.* § 8. & *l.* 8. § 11.

Διαιρέσεις] de *distributione* ista, vide *lib.* 2. § 12. & *l.* 4. § 21.

§ 11. Ἡλίκων ἐξουσίαν] Vide *lib.* 7. § 53, 54.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει μήτε θεοῖς μεμπτέον] τὸ illud D. Boot. vult esse casûs primi. ut sit τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, clavsula, superioribus periocham istam annectens, sensúmqe hunc exhibeat; *Qod ex rei natura ad ea qæ suprà posita sunt consequitur.* At interpres uerqe in casu qarto accepit. *Qod ad naturam consequitur.* Xyl. *Qicqid in serie ac sequela eventuum naturalium ordinaria contingit.* Cas. Ego malim, *qicqid contingit naturæ consentaneum, de eo nec Dii culpandi nec homines.* hoc est, nulla de re. πάντα γὰ χρὴ τλῶ θῦ ὅλω φύσιν. τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. sicut *lib.* 7. § 54. τὸ ἐξῆς τῇ καλοκἀγ. Idem qod *lib.* 2. § 9. τὸ ἀκόλυθον τῇ φύσει. Syntaxis avtem est, qalis apud Gregor. Naz. *in Basil.* Τί τοῦτο ὐκ ἐπωνυτέον μᾶλλον, ἢ μεμπτέον; vide *supr.* § 5.

Ἀκοντες] Vide *lib.* 11. § 18. *consid.* 3. Δεῖ δ' ὃς ἂν κακκργῇ ἄκων, συγγνώμλυ ἔχειν. Hippias apud Platon.

Οὐδενὶ μεμπτέον] Epictet. *lib.* 3. *c.* 26. Οὐ δεῖ μέμφεσθαι ὑδενί, ἐγκαλεῖν ὑδενί, πεφυδέσθαι ὑ τῇ διοικήσει σθ' ὅλων. ità enim legend. non πεφθέσθαι. Et *ibid. c.* 10. Μὴ θεὸν μέμφεσθαι, μὴ ἄνθρωπον. Idémqe *enchir. c.* 5. Ἀπαιδ' τι ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πεφυκὼς ποιεῖν ἐγκαλῶν παιδεύεται, τὸ ἑαυτῷ. πεπαιδευμένε, τὸ μὲν' ἄλλοις, μηδ' ἑαυτῷ.

§ 13. Πᾶς γελοῖος] Plavt. Trucul. 2. 1.

Vertit se retrò vicissim Stultus est, qi id admiretur.

Σὺς] Vide *lib.* 4. § 29. & *lib.* 8. § 15. Antisthenes apud Laërt. *lib.* 6. τὸ σοφῷ ξῆν ὑδὲν, ὑδ' ἄπ. locus mendi manifestus, in qo tollendo frustrà operam posuerunt viri magni. Ambros. Camald. *novum* qasi χαινὸν legerit. qidam, ὑδ' ἀξιόμισον. qod Henr. Stephan. non probat. ἄπ tolerari posse putat, sed suspectum tamen habet. Is. Casavb. qid si ἀπὸν legatur? ut sapienti *nihil deesse velit.* verùm hoc, ut aliqid videatur, non satisfacere tamen ipse profitetur. havd infelicior istis saltem forsan futura est conjectura nostra, si ὑδ' ἀσεσδόκητον rescribamus. conjunxit hæc certè Marcus noster *supr.* § 1. Σὺς οὖν τῆς παλαίδος χ̀ θαυμάζων, οἷς ἀσεσδόκητα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

§ 14. Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη ἀπαρέκλατος τάξις, ἢ σεμνοία ἱλασμός] Cas. *aut fatum, (siqe vel necessitas absoluta, & decretum inevitabile, vel placabilis flexibilisqe providentia.) aut confusio fortuitæ* &c. ut videatur legisse, ἤ τις εἱμαρμένη, [χ̀ ἢ] ἀνάγκη [χ̀] ἀπ. τ. &c. At Xyl. *aut necessitas fatalis, atqe ordo inevitabilis*, ut [χ̀] alterum tantùm insertum voluerit, cui accedo potiùs, qam malim ἀπαρέκλατον *inviolabilem*, qàm *inevitabilem* reddere. Certè fato τὸ ἱλάσιμον nullo modo convenit. Maro Æn. *l.* 6.

Desine fata Deûm flecti sperare precando.

ad qem locum Servius: *locutus est secundum Epicureos qi dicunt;*

Nec bene promeritis capitur, nec tangitur irâ.

Est Lucretii *lib.* 1. qanqam & Stoicos adjicere potuerat, & hos magis, qia fata illi nulla agnoscebant.

Φυρμὸς εἰκαιότητος] *confusio inanis.* Xyl. *confusio merè fortuita.* Cas. sive *temeraria.* φυρμὸς εἰκαιότητος, *confusio temeritatis*; qo vocabulo usus est Marcus & *lib.* 2. § 13. ἀντὶ τῆ εἰκαίᾳ, *temeraria, fortuita.* Lugd. edit. φυρμὸς ἀκιότατος· pro qo Annot. ἀκιώτατος subrituit; vertitqe *confusio durissima.* Hesych. certè, Ἀκιώτατοι, ἄοντοι. κὶς γὰ θνεῖν γάν. ex Hesiodi *oper. l.* 1. *v.* 433.

Ἀτρῖς δ' ἢ πέλεται ἀκιωτάτοις ἰσοδοπῆες.

Verùm τὸ ἄκιον istîc non magis locum habet, qàm ὁι κίες, avt etiam θείπες χ̀ ἵπες, vermiculi illi scil. à qibus vocabulum id desumptum est. *confusio* nimirum *dura* planè, *qam corrodere cossi nequeunt.* Ego siqid mutandum (qod nihil est necesse) videretur, εἰκιώτατ' mallem. qod optimè convenit cum eo qod sequitur, ἀπεσκἀπτ· siqidem, qæ rectore carent, temerè feruntur.

Ἀπρ-

Ἀπερρώτῳ] id est, χωλὸς τῷ πεζεύειν, sive ἀνυγιεμόνῳ· uti ipse sc mox explicat. Hesych. ἀπεσταλτος, ὁ μὴ ἔχων πεζεύσεων τινός. cui nemo præest; vel etiam, qi nulli. utrovis enim modo sumi possunt Hesychii verba. verùm istìc ἀπεσάλτος passivè sumitur; qomodo eidem ἀπεπτάλτες est ἀφύλακτον, ἀεπίσκοπον, cui curator & inspector nullus est.

Εἰ μὴ ἀπαρρόκαλος ἀνάγκη] Senec. *epist.* 16. *Qid mibi prodest philosophia, si fatum est? qid prodest, si Deus rector est? qid prodest, si casus imperat? nam & mutari certa non possunt: & nibil præparari potest adversus incerta, si aut consilium meum Deus occupavit, decrevitque qid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Qicqid est ex his, vel si omnia hæc sunt, philosophandum est. sive nos inexorabili lege fata constringunt, sive arbiter Deus universi cuncta disponit, sive casus res humanas sine ordine impellit & jactat, philosophia nos tueri debet. hæc adhortabitur, ut Deo libenter pareamus, ut fortunæ contumaciter resistamus: hæc docebit, us Deum segari, feras casum.*

Ἄξιον αὐτὸν πίπτειν τῆς ἐν τῷ θεῷ βοηθείας] vide *supr. ad* § 1. & *l.* 9. § 28.

Ἀσμένιζε] *gratum habe, gratulare tibi.* Cas. *contentus esto.* Xyl, *sæ habeas.* vide *l.* 5. § 9. ἀσμενίζειν εἰς τὸ πλεῖον.

Κἂν ἀφορίσῃ σε ὁ κλύδων] Melius sanioúsqe consilium, qàm Marcus hìc, suggerit nobis Augustinus *de diverss. serm.* 19. *Transeunt omnia cum diebus; noli tu transire cum illis. est qò te teneas, ut non transeas. res humana tanqam fluvius decurrit, tene te ad lignum nè trabaris. qo me teneo? verbo Dei, qod manet in æternum.* Petr. *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 23, 25. & *ibid. serm.* 24. *Vis comprehendere verbum manens? noli seqi flumen carnis. qis comprehendat verbum manens, nisi qi in ipso manet?* Idémqe *de verb. Apost.* 4. *In Deo spem pone. si posueris spem in ipso Spiritu, qo homo es,* (qod Marcus hìc monet) *iterum Spiritus tum in carnem relabitur, qia non dedisti eum illi à qo suspendatur. ut contineas te, noli remanere in te, transcende te; in illo te pone, qi fecit te.*

§ 15. Τὸ μὲν τῆς λύχνου φῶς] collatio gemina Christi illi, Matth. *c.* 6. *v.* 22, 23.

§ 16. Ὅτι ἥμαρτε] forsan, ὅτι ἥμαρτέ τις. ut τις excriptori minùs cavto exciderit, dum in τί, qod proximè seqebatur, oculum intendit.

Τί δὲ δοκεῖ, εἰ τοῦτο ἁμάρτημα] Vide *l.* 11. § 18. *consideratè.* 5.

Εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν] etiamsi peccârit qis, pœnitentiam satisfactionis justæ loco haberi postulat. vide *l.* 1. § 7. Arrian. *de gest. Alex. l.* 7. Μόνη γὰρ ἐμοὶ δοκεῖ ἴασις ἁμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἁμαρτάνοντα, καὶ δῆλον εἶναι ἑαυτῷ μεταγνώσοντα. ὡς τοῖς παθοῦσιν τι ἄχεα, ὃ πάντη κατὰ τὸ παθήματα φανέντα, εἰ ὁ δεσπότης αὐτὰ ξυγχωρεῖν, ὅτι ὁ κλαὸς ἔδρασεν. Petron. *satyr. Sævi qoqe implacabilésqe domini crudelitatem suam impediunt, qando pœnitentia fugitivos reduxit; & deditiis hostibus parcimus.*

Κατίχρινεν αὐτὸς ἑαυτὸν] qod Galen. *de affect. corrig. c.* 4. κάλαγνος ἑαυτῷ. vide *lib.* 8. § 10. Juvenal *sat.* 13.

Exemplo qodcunque malo committitur, ipsi
Displicet autori. prima est hæc ultio, qòd se
Judice, nemo nocens absolvitur.--

Ὅμοιον τοῦτο τῷ κλαδεύειν τὸν ἑαυτοῦ ὄφιν] Plut. *de sanit. conserv.* Ὁ γὰρ ἐκ τοιούτων ἀναλγησίᾳ δῆμος αἱμάσσει τὸν ψυχικόν. Et *de tranqill.*

Ἡ σωφροσύνη, ὅτι σωφρονεῖν δεῖν εἰργασμένους, (ex Evripid. *Oresl.* i. e. τὸ σωφρονεῖν, ut Stob. explicat *tom.* 2. *tit.* 24.) οὐ ἔλκος ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τὸν καταμέλειαν, αἱμάσσουσαν ἀεὶ καὶ νύσσουσαν ἀναπαλέπτει. Senec. *de ira lib.* 3. *c* 26. *Maxima est facta injuriæ pœna, fecisse: nec qisqam gravius afficitur, qàm qi ad supplicium pœnitentiæ traditur. Nulla major pœna negitiæ est, qàm qòd sibi displicet.* Idem *epist.* 42. Est autem δρύπτειν καὶ κλαδεύειν de arboribus propriè dictum, ὅτι τοὺς ὀπιλεπζωμένους δρυῶν, ut Grammatici volunt, qibus cortex *dilacerando detrahitur.* nam qod Etymologus addit, de hominibus victûs gratiâ, cùm glandibus primò vescerentur, ad mutuam usqe sui dilacerationem secum invicem depugnantibus, qod verbo originem dederit; merum est nugamentum. Indè ad homines traductum & ἐπὶ δρήνῳ plurimùm usurpatum. ὅταν τις ἑαυτὸν κατατίλλῃ ἐπὶ δρήνῳ. Hesych. De athletis usurpavit Marcus *l.* 6. § 19. & Apollonius ibi relatus. de hastâ vulnerato, Homer. *Il.* ϖ'. *v.* 324.

--πρυμνὸν δ' βεγχίονα δουρὸς ἀκωκὴ
Δρύψ' ὑπὸ μυόνων. ———

de navfragio ad scopulum allisо, *odyss.* ε'. *v.* 426.

Ἐν δ' ὑπὸ ῥινός τε δρύπτη.

de aqilis, sese invicem, an eos, qorum ora involavêrant incertum, lacerantibus; *odyss.* β'. *v.* 153.

Δρυπτομένω δ' ὀνύχεσσι παρειὰς ἀμφί τε δειρὰς.

de mulieribus luctu & mœrore correptis, Hesiod. in *scut. Herc. v.* 243.

——καὶ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς.

de Hecuba Evripides;

——δρύπτεταί τε παρειὰν,
Δῖαιμον ὄνυχα πρὸς μέλαν ἀσαρχομοῖς.
--*dilaniátque genas,*
Unguem cruentum lacerationibus adhibens.

Et in *epigram. anthol.* --κἀδρύψασα παρειάς. Indè, ἀμφιδρυφὴς ἅλοχος, sive γυνὴ. *Il.* β'. *v.* 700. cui --ἀμφιδρυφοὶ εἰσὶ παρειαί. *Il.* λ'. *v.* 393. *Utrasqe lacerata, sive laniata, genas.* ut Maro *Æn. l.* 12. *Et roseas laniata genas.*

κάλα-

Καλαδρύπτειν itaque τῷ ἐφῆν est, quod Silius *bell. Pun. l. 8.* *Ora manu lacerans.* ---
Et Naso *metam. l. 11.*
Ora, comam, vestem lacerans. ---
quæ omnia in luctu fieri assolent. sed nec in pœnitentiæ remorsu, ubi acriùs is urget, minùs. Sic enim de Alexandro post Clitum interfectum, Curtius *l. 8. c. 2. laniare deinde os ungvibus.* haud ineptè ergò Marcus pariter ait habere se, si pœnituerit, ac si id feciſſet, quod per doloris vim à pœnitentia obortam, fieri etiam non rarò solet.

Τῷ μὴ θέλοντι τῷ συκῷ ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν] Ità *l. 4. § 6.* θέλει τῷ συκῷ ὀπὸν μὴ ἔχειν. Ad Marci mentem Senec. *de ira l. 2. c. 10.* Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. scit pauciſſimos omni ævo sapientes evadere. quia conditionem humanæ naturæ perspectam habet: nemo autem naturæ sanus irascitur. quid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? quid si miretur, spinetum sentësque non utili aliquâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit. Illud verò ἐν σύκοις suspectum forsan alicui esse possit, tanquam ab interpolatoris cujuspiam manu, non à Marco ipso exiterit. cùm non tam in fructu ficûs ὀπὸς iste, quàm in frondibus & stirpe ipsâ deprehendatur. Syneſ. *de provident.* 2. Καὶ τῆς συκῆς ὁρῶμεν γλυκύτατον μὲν τὸν καρπὸν· φύλλα δὲ καὶ γάλακτος ἀμοιρεῖ. Plutarch. item *sympoſ. l. 5. c. 9.* Γλυκὺς ὅταν καρπὸς ὑπὸ δένδρου φύεται πικρότατος. τῆς γὰρ συκῆς τὸ ξύλον ὀπῶδές ἐστιν· ὥστε καὶ μόνον μὲν ἐκδίδοναι δριμύτατον καπνὸν, καλακαυθεῖσαν δὲ τῷ ἐκ τῆς τέφρας κονίαν ῥυπτικωτάτῳ παρέχειν ὑπὸ δριμύτητος. verùm nec fructus qoqe lacteo isto humore, anteqam maturitatem conſequatur, immunis est; qem ideo *pomi infantiam* vocat Plinius. *l. 15. c. 19.* Idémqe *ibid. c. 28. succus lacteus in capite ficûs, in corpore non item.* & *l. 23. c. 7. Exprimitur ante maturitatem pomi.* Plutarch. ipſe *ibid. lib. 6. q. 10.* Τὸ φυτὸν ἅπαντων ὀπῶδέστατον· ὥστε καὶ τὸ σῦκον αὐτὸ, καὶ τὸ ξύλον, καὶ τὸ ἔργον ἀναπιμπλῆσαι. leg. καὶ τὸ φλοιὸν, vel καὶ τὸ θρῖον ἀναπιμπλᾷ.

Ἢ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζεσθαι] Senec. *de ira. l. 2. c. 9. Si irascerìs juvenibus senibúsqe qòd peccant; irascere infantibus, qòd peccaturi sunt. Nam qis irascitur pueris, qorum ætas nondum novit rerum discrimina? major est excusatio, & justior hominem esse qàm puerum.* qod avtem *de infantium vagitu* Marcus, idem de *gruum clangore* Liban. *orat. 12.* Ὥσπερ ἂν εἰ ἐνόλασε γεράνους διὰ τῶν κλαγγῶν· ὅτου καὶ ἐκείνης [διὰ τῶν φάσιν καὶ τῶν ὕδειν.]

Τί γαρ πάθῃ] qod *lib. 10. § 30.* τί γὰρ ποιήσεις *qid enim faciat?* Lucian. *ad eum qi dixerat, Prometheus es.* τί γὰρ πάθοιμι; ἐμμφυέτιον γὰρ δὶς ἅπαξ ὠφειλόμην. *qid enim faciam?* &c. Idémqe in *spectantib.* τί γὰρ ἂν πάθοι τις, ὅστις φίλῳ ἀνὴρ βιάζοιτο; *qid enim faciat qis, ubi vir amicus urserit?* Laco apud Ælianum *l. 9. c. 27.* qòd lacrymas mitteret, reprehendenti, τί πάθω; ὁ γὰρ ἐμὸς αὐτὸς τέτο. ἡ φύσις δέ με ῥέει. Joan. Chryſoſt. *in 2. ep. Cor. orat. 1.* Καὶ τί πάθω, ὅτι μάρτυρίου καιρὸς ἡμῖν πάρεστι νυνί; *Qid faciam, cùm martyrii jam tempus non sit?* Galen. *method. l. 10.* τί ἂν ὄν τις πάθοι πρὸς ἀνθρώπους μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ πειθῆναι δυναμένους; Terent. *Heautontim. 4. 1.*

Qid cum illis agas, qi neqe jus, neqe bonum atqe æqum sciunt?

Εἰ ἔν γοργὸς εἶ] *si igitur trux es.* Xyl. imò, *ſi acer ipse validúsqe es.*

§ 17. Εἰ μὴ καθῆκον] vide *ad l. 3. § 6, 7.* sed & Epictet. *diſſert. l. 1. c. 2.*

Ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔστω εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ ὁρᾶν] Sententia defecta. Caſ. *Teneas semper propoſitum tuum ab omni neceſſitate ac coactione liberum.* acſi scriberetur. ἡ ὁρμή σε ἀζίαστος ἔστω. At Xyl. hæc seqentibus conglutinat, *Tui animi motus ità sint compoſiti, ut omnia circumſpicias.* mihi nec iſtud placet, nec, qod censeam sentiámve, probabile aliqid impræsentiarum occurrit. forsan ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔστω εἰς [τάδε] πάντη. *etenim conatus tuus ad iſta, τὸ καθῆκον* scil. καὶ τὸ ἀληθές, *omnino tendat.* ut τὸ ἀεὶ ὁρᾶν ad seqentia pertineat. vel etiam si ἀζίαστος illud admittere libuerit; ἡ ὁρμή σε ἀζίαστος εἰς τὸ πᾶν. *impetus enim*, sive *conatus tuus non est coactioni aut vi ulla ex parte obnoxius*, qò minùs ab eis abstinere te possis; vel qæ officio tuo adversantur, agendis, vel qæ veritati repugnant, *dicendis.* vide *l. 10. § 33.*

§ 18. Τὸ τῷ φαντασίαν σοι ποιῆν] *qod se objicit tibi.* Caſaub. *qod cogitationem tuam commovet.* Xyl. imò, *qod phantaſiam tibi afficit.* ut *lib. 3. § 11.*

Ἀναπλύνειν διαῤῥεῖλα] vide *ſupr. § 8. 10.*

§ 19. Κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον] τὸ ἔν σοι θεῖον. *ſupr. § 1. & l. 11. § 19.* τὸ ἐν σοὶ θειότερον μέρος. vide Julian. *infrà ad § 26.* Epictet. *l. 1. c. 3.* τί γάρ εἰμι; ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον καὶ τὰ δυσηνά μου σαρκίδια. ἀλλ' ἔχεις τι καὶ κρεῖττον τῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις προστέτηκας; leg. προστέτηχας. de qa voce vide Syneſ. *epiſt. 57. ſuprà ad § 3.* & Marcum l. 10. § 24.

Τῶν ταραξασάντων σε] vide *ad l. 2. § 2.* & *l. 10. § 38.* Clemens *ſtrom. l. 4.* Δεῖ γὰρ κύριον εἶναι τὸν κατὰ τῶν ἑαυτοῦ γνώμης· μὴ ταραξασάμενον, ἀλλ' ἴσχον δίκην ὀργάνου, ἀφορμὰς ἴσως μόνον παρὰ τῆς ἔξωθεν αἰτίας λαμβάνοντα.

Τί μοι νυῶ ὄζιν ἡ διάνοια] vide *l. 5. § 11.* & *l. 10 § 24.*

§ 20. Τὸ μὴ εἰκῇ] vide *l. 2. § 16.* & *infrà § 24.*

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν] vide *l. 5. § 16.* & *l. 7. § 55.* & *l. 8. § 34.* & *l. 11. § 21.*

§ 21.

§ 21. Μετ' ὀ πολὺ] vide *l.* 9. § 28. 32. & *l.* 11. § 18. *confider.* 6.

Ἵνα ἕτερος ἑρεξῆς γίνηται] vide *l.* 7. § 23. 25. & *infrà* § 23. Avguſt. *confeſſ. l.* 4. *c.* 11. *ecce illa diſcedunt, ut alia ſuccedant, & omnibus ſuis partibus conſtet infima univerſitas.*

§ 22. Παύλα ἡ ὑπόλειψις] vide *ad l.* 2. § 15. & *l.* 3. § 9.

Καὶ αὐτὴ ἐπί σοι] ἐφ' ἡμῖν ὑπόλειψις. Epictet. *enchir. c.* 1.

Ὡς ὅτε κάμψαντι τὴν ἄκραν] ἄκραν κάμπτειν, qod Plut. in *collat. terr. & aqat.* ἀκρωτήριον κάμπτειν. *promontorium prætervehi.* nos dicimus, **to double the cape.** ſolent avtem prominentia loca iſtiuſmodi plùs aliis eſſe undis infeſta, ventis expoſita, procellis obnoxia, eóqe nomine magìs periculoſa: indè proverbium de *Malco*, ſive *Maleis* Laconico promontorio,

Μαλέας ϑ' κάμψας, ἐπιλάθου οἴκαδε.
Maleas legens, qæ ſunt domi obliviſcere.

Evſtath. *ad odyſſ.* γ'. Ulyſſes *Odyſſ.* ι'. *v.* 80.

Ἄλλα με κῦμα ῥόος τε φερεγνάμπτοντα Μάλειαν
Καὶ βορέης ἀπέωσε. ——

Et Neſtor de eodem *ibid.* γ'. *v.* 288. juxta Maleam navigantes habuiſſe ſe

--- λαγέων τ' ἀνέμων αὐτωφία --
Κύμαλά τε τροφόεντα, πλάνεα, ἴσα ὄρεσσιν.

Liban. *orat.* 31. inter cætera navtis moleſta, & πίτερα περιδεξιωτέα, ἃ ἦν δεῖ κάμψαντας ὅρμου τυχεῖν. & *orat.* 3. καὶ ταὐτὸ σωιέβαινε, ὅταν ἐπὶ τὴν φορβόλων, ἐπειδὰν ἡ θάλαττα ποικίλοις ἐλαυνομένη πνεύμασιν εἰς σωιέχειαν ἐγείρηται κυμάτων· ἐκεῖ γὰρ οὐκ ἔνι καθαρῶς τὸ πρῶτον κῦμα ἀεὶ τοῦ περιόντος ῥαγῆναι, τὸ δεύτερον ἐγκαταλαμβάνει, καὶ τὸ τρίτον αὖθις· καὶ οὕτω διατελεῖ γινόμενον, ἕως ἂν λήξῃ τὰ πνεύματα.

Γαλήνη] Ità *l.* 5. § 2. ἐν πάσῃ γαλήνῃ. & *l.* 8. § 25. αἰθρίαν καὶ γαλήνην. qalem animi ſtatum delineat. Plut. *de virt. mor.* verbis illis Homericis ex *Odyſſ.* ε'. *v.* 391.

Δὴ τότ' ἔπειτ' ἄνεμος μὲν ἐπαύσατο· ἡ δὲ γαλήνη
Ἔγλετο νηνεμίη· κοίμησε δὲ κύματα δαίμων.

Eodémque alludens Sextus *adv. ethic. c.* 5. Εὐδαίμων οὖν ὁ ἀταράχως διεξάγων, καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ Τίμων, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γαληνότητι καθεστώς.

— πάντη δ' ἐπέχει γαλήνη.
Τὸν δ' ὡς οὖν ἐνόησ' ἐν νηνεμίῃ γαλήνης.

vide *ad l.* 2. § 4.

Σταθερὰ πάντα] vide *ad l.* 6. § 10. Lucian. in *Scytha extremo.* ἢν γὰρ τοῦθ' ὑπάρξῃ, εὐδία πάντα, καὶ πλοῦς ἴσος, καὶ λειοκύμων ἡ θάλασσα, καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

Καὶ κόλπος ἀκύμων] qod Dio Pruſ. *orat.* 74. ἄκλυστον λιμένα. qal is Maronianus ille dixit, *Æn. l.* 1.

— *ubi omnis ab alto*
Frangitur, inqe ſinus ſcindit ſeſe unda reductos.

ex poeta avtem aliqo traducta hæc, M. Caſ. nec fruſtrà, opinor, avtumat. etiam βίον ἀκύμονα dixit Plut. in *Galba.* &, ἴλεων καὶ ἀκύμαντον τὸν ψυχῆς διάπλουν, Syneſ. alicubi, Idémqe *de regn.* αἰδῆς ἀκύμονα διάπλουν.

§ 23. Μία καὶ ἥπιος ἐνέργεια] idem planè argumentum habetur. *l.* 9. § 21.

Τὸν ϑ' καιρὸν καὶ τὸν ὅρον διδόντων ἡ φύσις] fic *l.* 6. § 49. ἀφώρισαν. hoc eſt, qod Solomon *Eccleſ. c.* 3. *v.* 1. לְכֹל זְמָן וְעֵת לְכָל־חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם *tois πᾶσιν ὁ χρόνος, καὶ καιρὸς παντὶ πράγματι.* ubi rectè זְמָן *tempus determinatum*, ſive, *præſtitutum*, ex Eſt. *c.* 9. *v.* 26, 31. Ezræ *c.* 10. *v.* 14. & Nehem. *cap.* 10. *v.* 34. reddit Piſcator; & exponit, prout & Junior, *determinatum à Deo.* etſi locus ille à pleriſqe aliter, ſed perperam, accipitur. hoc eſt etiam, qod Job *c.* 7. *v.* 1. עֲבָא לֶאֱנוֹשׁ *tempus præfinitum eſt homini ſuper terram.* ità enim malim cum Pagnino & Mercero, qàm, cum vulgatæ avctore, *militiam*, vertere. atqe ità etiam *ibid. c.* 14. *v.* 14. Junius & Tremel. verterunt, ubi de vita humana uſurpatur. nec de verſione ambigere patitur Job ipſe. qi *c.* 14. *v.* 5. *Præciſi ſunt dies ejus, terminos ſive limites illius ſtatuiſti, qos tranſgredi non datur.* Jaſon Sirucid. *cap.* 18. *v.* 8. *præfinitum cuique eſt obdormiendi tempus.* Indè & Æſchyli illud apud Plut. de Homero.

Ἀλλ' ὅτι πολλὰ πεπάμαται ἐν σέρτοις λαοῖν,
Οὐπόκει τις, εἰ μὴ πέρμα συντέχῃ βίου.
Οὐτ' ἐν σέχῃ τις ἦλιξ παρ' ἑστίᾳ,
Φεύγει τι μᾶλλον τὸν πεπρωμένον μόρον.
Non tela ſiqis pectus intra acceperit,
Morietur, cui fata niſi dent terminum:
Nec ſi latem qis ſervet, aſſiduus foco,
Effugiet horam, Parca qam decreverit. Grot.

Et Phalaris *epiſt.* 147. Ἴσθι γὰρ, ὡς μηδεὶς περιπεπλοκὼς τὸν Φάλαριν ἔξω τῆς ἰδίας μοίρας, ἣν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔχομεν καθ' ἑαυτῶν· forſan καθειμαρμένην. atqe ità interpres, *definitum & conſtitutum.* Solon. item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9.

—— τὰ ϑ' μόρσιμα πάντως
Οὔτε τις οἰωνὸς φύσεται, οὔθ' ἱερεύς,
Οὔθ' οἱ Παιῆονος πολυφαρμάκου ἔργον ἔχοντες
Ἰατροί, καὶ πῆς ὕδεν ἔπεστι τέλος.
Πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνεϑ' ἄλγος·
Κὤκ ἄν τις λύσαιτ' ἤπια φάρμακα δῶν.
Τὸν ϑ' ἁπαλῆς νύσσει κυκεῶνος ἀρίαλος ἀκτή,
Ἀλάμενόν θ' ὑγιεῖν, αἶψα τίθησ' ὑγιῆ.
Μοῖρα δέ τις ὀπτοῖσι κακὸν φέρει, ἠδὲ καὶ ἐσθλόν·
Δῶρα δ' ἄφυλα θεῶν γίνεται ἀθανάτων.

--- *fato qæcunqe manet ſors,*
Non hanc averrit victima; ſed nec aves;

Nec

Nec qi Paonias ægris mortalibus herbas
Sæpe erraturam ferre laborat opem.
Sæpe dolor tenuis morbos produxit acerbos,
Tollere qos nullis sit medicaminibus:
Sæpe diu sævo jactatum corporis æstu,
Contactu sanum reddidit una manus.
Sic fato sors lata venit, contraria fato:
Nec vitare datur, qæ placuêre Deis. Grot.

Indè Propertio *l.* 3. *eleg.* 3. *mortis dies parca*, hoc est, πανομοιότης, ut rectè Scaliger. vide ad *l.* 2. § 4. & *ad l.* 4. § 23. & *ad l.* 8. § 20. & *infr.* § 36.

Ποτὲ μὲν γὰρ ἡ ἰδία] Datur hinc conciliatio dictorum illorum, qæ adversari superioribus videri poterant: *homines violentiæ deditos, non dimidiaturos dies suos*; hoc est, nè dimidium qidem dierum suorum exacturos esse, Psal. 55. *v.* 23. qosdam etiam *defungi* בלא יגמן Job. *c.* 15. *v.* 32. hoc est, ἐν οὐκ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ Sept. *in die non sua.* Vatabl. & Pagn. & בלא עת Job. *c.* 22. *v.* 16. i. e. ἀώρως, Sept. *ante tempus suum.* Vulg. siqidem si naturæ propriæ rationem habemus,

Qota pars moritur tempore fati?

Sen. *Herc. Oet.* 2. 2. qia, *pauci ad senectutem perveniunt.* Cic. *de sen.* pavci eum vitæ terminum assequntur, qem constitutionis nativæ virtute poterant, si finitori nihil interveniſſet. verùm, si *naturæ communis*, uti Marcus loqitur, hoc est, numinis divini dispositionem ac dispensationem spectamus; *nemo nisi suo die moritur.* Sen. *ep.* 69. etiam qi immaturus maximè obiisse videtur,

tulit suum, — metúsqe dati pervenit ad ævi.

Idem *ad Marc. c.* 20. ex Æn. *l.* 10. Itaqe non fuit necesse, ut Servius qò Virgiliana duo illa conciliaret, Æn. *l.* 10. — *Stat sua cuiq; dies.* — & de Didone *l.* 4.

— nec fato, meritâ nec morte peribat,
Sed misera ante diem; —

ad illud confugeret, *poetas secundum Sectas varias loqi; illud ex Stoicorum, hoc ex Epicureorum sententia protulisse.* Videmus enim, Marco avctore, utrumqe etiam Stoicorum placitis esse satis consentaneum. alia Servii conciliatio videri poterit *ad l.* 4. qam qia prolixior est, nec ad nostri mentem, omitto.

Νεαρὸς ἀεὶ] vide *supr.* § 21. & *l.* 7. § 25.

Καλὸν ἢ δεῖ πᾶν καὶ ὡραῖον] vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Οὐδὲ αἰσχρὸν] vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 1.

Συμφέρον καὶ συμφερόμενον] vide *l.* 2 § 11. & *l.* 3. § 4. συνεμφέρεται καὶ συνεμφέρει. verto avtem istic; *conducens, & congruum.* συμφέρειν *convenire, congruum esse.* Liban. *orat.* 11. Θαῦμα πάντως ἕτερον ὅτι τῆς αὐτῆς βασιλείας παραπλήσιόν τι καὶ ὁ παραπλήσιον τῷ ἑστερῳ· τῷ μὲν γὰρ εἰ θεὸς συμφέρεται· τῇ δὲ πρὸς ξένων δεῦρο μεταστάσει δέσποτα. *aliud sub eodem regno miraculum contigit, priori geminum, nec tamen. in hoc enim convenit, qòd circa Deos fiebat: in hoc discrepat, qòd in Deis peregrinis istuc transfatis:* cùm prius nimirum in patriis restitutis exhibeatur. at Fed. Morellius hìc, ut alibi sæpenumero, non dormitavit, sed altum dormivit; cùm vertit, *Regi enim circa Deos, ad cultum confert hospitum: huic autem est, qod peregrinarum migratione distet.*

Θεοφόρητος ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ θεῷ] ista cum seqentibus Xyl. vertere neglexit; vitiata suspicatus, an de sensu ambiguus, incertum. Θεοφόρητος, qemadmodum & Θεόληπτος in seqiorem partem sumitur havd rarò, pro *arreptitio*, sive *lymphatico.* itaqe apud Plut. Adulator, qò eum cui se accommodat, δεισιδαίμονα ὄντα, *superstitionibus constrictum*, hac etiam in parte superare videatur, Θεοφόρητον, sive *arreptitium* se simulat. ut τὸ Θεοφόρητον, sit etiam τῆς δεισιδαίμονος excessus, avt affectus saltem illo vehementior. Verùm à Marco accipitur in meliorem partem, pro eo, *qi numini ferendam agendum se totum permiserit.* nec aliter ferè à Philone Judæo, & Dionysio illo, qi Areopagitæ titulum præfert, usurpatur. est avtem tralatio ab eis desumpta, qi instinctu qodam divino agitantur; cujusmodi vates sunt, καὶ οἱ ἔνθεοι. ità de Æschine Philostratus: τὸ θεῖος λέγειν, ὅπερ μὲν ἐπιχωριάσει συρίσκων ἀπιδᾶν· αὐτὰ Αἰσχίνῃ δ' ἤρξατο, Θεοφορήτῳ ὁρμῇ αὐτοσχεδιάζοντι, οἷόν τι καὶ γένοιτο ἂν ἐνθουσιῶντες. Indè Θεοφορεῖσθαι. de Scopa Callistratus in *imagin.* 2. Οὐ ποιητοῦ γὰρ καὶ λογοποιῶν μόνον πνέοντα τέχνην ἐπὶ γλώττης ἐκ θεῶν θειασμῷ πεσόντα· ἀλλὰ καὶ τὴν δημιουργῶν αἱ χεῖρες θεοπόρων παιδευμάτων ἐργάταις λαμβάνουσι, κἄστιν ἃ καὶ μετ' μανίας θεοφορήτου τὰ πτύσματα· ὁ γὰρ δὴ Σκόπας ὥσπερ ἔκ τινος ὑπονοίας κινηθεὶς, εἰς τὴν τῆς ἀγάλματος δημιουργίαν τὴν θεοφορεῖσθαι ἐφῆκε. Θεοφόρητος perinde Marco, qi non lingvam tantùm, sed & manum mentémqe suam ad nutum numinis divini per omnia prorsus ità contradidit regendam dirigendámqe, ut nihil aliud agat, dicat, cupiat, cogitet, qàm qod Deo ipsi visum fuerit. Indè Clementi Strom. *l.* 7. Θεῖος ἄρα ὁ γνωστικὸς καὶ ἄθλος θεοφορῶν καὶ θεοφερόμενος.

Ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ τῷ θεῷ] *qi via eâdem qâ Deus fertur.* i. qi Deo consentit, convenit. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hæres.* 38. τὰ μὲν καὶ τὰ αὐτὰ φερομένω, τὰ δὲ ἀλλαγμένω. *partim cum illis convenientem, partim ab eis discrepantem.*

Ἐπὶ τ' αὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος] qod Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Deum ipsum alloqendo, ὁμογνωμονῶ σοι. vide *l.* 10 § 21.

§ 24. Ὡς ἂν ἡ δίκη αὐτὴ ἐνέρησιν] *neqid aliter qàm justitia æqitásqe exigit.* Casavb. minùs plenè. meliùs Xyl. *neqid secius qàm justitiæ ipsa egisset.* formula diserta, & ἀκειοδίκημόν τι insinuans.

Οὔτε

Οὗτος ὁ τῇ ἐπιλυχνίᾳ μιμητέον] vide *l.* 8. § 17.

Ὁποῖον ἔκασον ἀπὸ σπέρματος] *Quale unumquodlibet à privatione fuerit.* Xyl. ut idem sit τὸ σπέρμα, quod ἡ σπέρωσις. cujus exemplum fruſtrà quæro. Cæſ. *cujuſmodi corpora noſtra ſint adhuc rudia & imperfecta.* unde qid legerit havd ſatis liqet. ego ἀπόρματος omnino legendum cenſeo. vel, ſi cui id minùs arridet, ἀσπέρματος. qod propiùs accedit ad ſcripturam priorem, & apud Nicandrum reperitur (ſi pro *femine* ibi ſumi, qod qidam cenſent, compertum haberetur) vel ἀποφάσματος etiam, ſive ἀσπερματώσεως (ut τὴ ψυχόσει reſpondeat ἡ ἀσπερμάτωσις) qæ actum ipſum ſeminandi deſignant. ſenſus patet; idémqe eſt, qodcunqe ex iſtis legere libuerit, qod Tertull. *ex ſeminis ſparſione* dixit, *apologet. c.* 9. Nec ſilentio prætereundum videtur, qod Plut. nos docet *de commun. notit. c.* 31. Stoicis avtoribus, qi in notationibus plùs ſatìs ineptire ſolebant, τὸ μὲν ἀσπέρμα τῷ ὅτι μικρὸν ὅλον ἐν πολλῇ ἀπείρεσιν ἀνομάδος· τῷ δὲ φύσιν ἐμπύσησιν ἔσαν, καὶ διάχυσιν τοῦ ἐν αὐτῇ ἀνοιγομένων καὶ λυομένων λόγων καὶ δεσμῶν. qo loco miror ego, qid Lipſium impulerit, ut pro ἐμφύσησιν ἐν φύσιν legi voluerit, &, *in ſpiritibus & inflationibus*, verterit. *Stoic. phyſiolog. l.* 3. *c.* 6. cùm locus ſincerus ſit, ſenſúsqe proclivis ſatis. *Semen ideo dictum, qòd in eo qaſi conſpiratione & colligatione qadam in exiguam molem vis virtutisqe multum compingatur; naturam verò, qòd ejus ope operêqe, qaſi inſufflatione qadam, vis virtúsqe illius excitetur, diffundatur, & ex potentia in actum producatur & prodeat.* verùm hoc ἐν παρέργῳ. *A ſemine*, inqit Marcus, *ſive ſeminatione*, uſqe *ad animationem.* ἀπόρμα itaqe ſive ἀποφάσεως (id ſi ſcripſerat) idem eſt hìc Marco, qod ἀπόφασις Apoſtolo, *ad Hebr. c.* 11. *v.* 11. Vide *ad l.* 4. § 36. & *l.* 10. § 26.

Μέχρι ψυχώσεως] qod in ipſo partu fieri avtumabant Stoici. qi & fœtum ad partum uſqe animal eſſe negabant, ſed utero muliebri, tanqam plantam telluri, adfixum, vel potiùs tanqam arbori fructum, agnatum, veluti partem ejuſdem, ab eo cúmqe eo nutriri cenſebant. Plut. *de placit. philoſ. l.* 5. *c.* 15. Οἱ Στωικοὶ μέρος εἶναι αὐτὸ τῆς μητρὸς, ὑ ζῷον. (contra planè qàm Plato, *ibid.*) ὥσπερ γὰ τοῦ καρπὸς, μέρη ὄντα φυτοῦ ὄντος, πεπαυομένους ἀπορρεῖν, ἕτω καὶ τὸ ἔμβρυον. Idémqe *de Stoic. contradict. c.* 38. de Chryſippo locutus; Τὸ βρέφος ἐν τῇ μητρὶ φύσει τερατώδη νομίζει, καθάπερ φυτόν· ὅταν δὲ τεχθῇ ψυχούμενον ὑπὸ τοῦ ἀέρος καὶ στομούμενον, τὸ πνεῦμα * μεταβάλλειν [* μεταλαβεῖν Salmaſ. *ad Epict. & Simpl.*] καὶ γίγνεσθαι ζῷον. ὅθεν οὐκ ἀπὸ τέχνης τῷ ψυχῇ ἀνομάσθαι παρὰ τὸ ψύξιν. Et Philo eódem reſpiciens, *lib. de inſomn.* Γεννώμενον ἀυδὲ, ἢ ἔξωθεν εἰσκεκριται; ἢ ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ἢ ἀναπνεόμενον ἐν ἡμῖν φύσις, ὅια σίδηρος, ἐν χαλκίῳ πυρωθέντος ὕδατι ψυχρῷ, φησὶ τὸ κρατιστεύον σωμάτων; Δῆτα καὶ παρὰ τὴν ψύξιν ἀνομάσθαι δοκεῖ ψυχή. Vide *ad l.* 6. § 16. Tertull. *de anim. c.* 25. *Sunt qi præſumunt, non in utero concipi animam, nec cum carnis figulatione compingi atqe produci; ſed & effuſo jam partu, nondum vivo infanti extrinſecùs imprimi. Cæterùm ſemen ex concubitu, muliebribus locis ſeqeſtratum, compingvescere in ſolam ſubſtantiam carnis; eam editam, & de uteri fornace fumantem, & calore ſolutam, ut ferrum ignitum, & ibidem frigidæ immerſum, ità aeris rigore percuſſam, & vim animalem rapere, & vocalem ſonum reddere. hæc Stoici cum Æncſidemo.* Addit idem ex medicis idem ſenſiſſe *Hicceſiam, & naturæ & artis ſuæ prævaricatorem.* Sed & *Platonem alicubi dixiſſe. Perinde animam extraneam aliàs, & extorrem uteri, primâ adſpiratione naſcentis infantis adduci, ſicut expiratione noviſſimâ educi. incertum tamen, an ex ſententia fixerit,* (ità legit Rigalt) *an ex alterius perſona id protulerit.* Abſurda ſanè ſententia qæqe pluribus refutetur, indigna. Itaqe Septimius, dogmatis iſtius patronos, παράδοξόν τι, & à ſenſu communi diſſitum, *in eo affectâſſe*, contendit; ſed qod à mulierculis qibusvis poſſit refelli. *Puduit*, inqit, *opinor, illos hoc ſtatuere qod fœminæ agnoſcerent. at qanto ruboratior exitus à fœminis revinci, qàm probari?* Lactant. *de opific. c.* 17. *Anima non eſt* (qod Varro dixerat) *a rore conceptus; qia multò priùs gignitur anima, qàm concipi aer poſſit. non enim poſt partum inſinuatur in corpus, ut qibusdam philoſophis* (Stoicis ſcil.) *videtur, ſed poſt conceptum protinus, cùm fœtum in utero neceſſitas divina formavit.* Verùm varias noſtrorum hac de re ſententias videas licèt apud Hieron. *adv. Ruffin. apolog.* 2. Ruffin. *in apolog. Pamphili nom. pro Origen.* vide & *l.* 2. § 2.

Ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς] vide *l* 7. § 49. & *l.* 9. § 28. nam de *ſurſum elato animo*, Xyl. fruſtrà hæc accepit.

Τῷ πλυτεσπίδι, ὅση] qod *l.* 7. § 48. τὸ συμμιγὲς.

Ὅσον τὸ ἀθροικὸν ἐναέριον καὶ ἐναυθέριον] ſcil. univerſas mundi totius regiones ætheriam, aeriam, aqatilem, terreſtrem, incolis ſuis refertas cenſebant, cùm Stoici, tum & Platonici. Alcinous, *de doctrin. Platon.* Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι δαίμονες, ὧς καὶ καλοῖν ἄν τις γυμνητὰς θεὸς, καθ' ἕκασον τῶν στοιχείων, οἱ μὲν ὁρατοὶ, οἱ δὲ ἀόρατοι, ἐν τε αἰθέρι, καὶ πυρὶ, ἀέρι τε, καὶ ὕδατι· ὡς μυθὸν κόσμιν μέρος ψυχῆς ἄμοιρον εἶναι, μηδὲ ζωῆς κρεῖττον· ὄντος φύσεως. Apul. *de deo Socrat. Quid igitur? tanta vis aeris, qæ ab humillimis Lunæ anfractibus uſqe ad ſummum Olympi verticem interjacet, vacabitne animalibus ſuis atqe erit iſta naturæ pars mortua ac debilis? & nè volucres cogites, qi aerem pervolant. ipſæ enim, inqit, aves, ſi ſedulò advertas, terreſtre animal, non aereum, rectiùs perhibeantur. eſt enim ſemper illis omnis victus*

victus in terra. ibidem pabulum, ibidem cubile. tantùm quod aëra proximum terræ volitando transverberant. Cæterùm cùm illis fossa sunt remigia pennarum, terra cui portus est. Itaque aëri dæmonas attribuit, tertia quædam, ut loquitur, animalia, neque tam bruta, quàm terrea, neque tam levia quàm æthereis. Porphyr. item *de abstinent. l.* 3. ζῶα λογικὰ distribuit in quatuor classes, ἐναυσία, ἐναέρια, ἔνυδρα, ἐπίγεια.

Καὶ ὅπ ὁπόκις] ᾧ istud παρέλκει, & inducendum videtur. nam ὅπ, ad τέλος refertur. qam dictionis seriem non advertentes interpretes, alter Marci mentem pervertit, alter ad rem minùs pertinentia infercit.

Ταὐτὰ ὄψει] *eâque te visurum.* Xyl. *eadem te visurum.* ταὐτὰ, non ταῦτα.

Ἐπὶ τύτοις ὁ τύφ] Lugd. erotematicè legit. ἐπὶ τύτοις ὁ τύφ; *hisne superbimus?* Cas. enunciativè. rectiùs, opinor. *hæc sunt, de qibus tantoperè superbimus.* forsan tamen deest aliqid. Οἷ ὁ τύφ. ut ὅσον τὸ πρωτεῖον. ut vel de rebus ipsis intelligatur, sítque idem hîc ὁ τύφ quod *l.* 6. § 13. ἡ ἰσθεία ἐφ' ᾗ σεμνύνεται, qam & πύθον *ibidem* nuncupat. ità Xyl. *tum qis in eis fastus.* vel de hominibus, qi istorum ratione insolescunt. qod *lib.* 11. § 18. μεθ' ὅτε τύφω. & *l.* 9. § 34. ὅση ὄιησις. Sed illud mavelim. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 4. Socrates: τῷ φῷ ἀπαιδεύτων βίῳ καθάπερ ἐμπορίτῃ, πολλὰ πύθε μετεπδύματα πρόκειται. leg. ἐπενδύματα, vel etiam μετενδύματα. Sic enim Lucian. *necyomant.* τὴν τυραννίδα μετενέδυσε. qo loco tamen in vulgatis μετενέδησε perperam editur. ἑτqe qod Synes. *de provident.* μεταμφίεσαδζ dixit. vide *ad l.* 4. § 1.

§ 25. Βαδὲ ἔξω τὴν ψυχὴν] Vide *supr.* § 22. & *l.* 4. § 7. & *l.* 8. § 40.

§ 26. Ἐπλάθε] Ità Avtor *ad Hebr. c.* 12. *v.* 5. ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως. Scilicet, qod Bern. *de consider. lib.* 2. *Sic se habent corda mortalium. qod scimus cùm necesse non est, in necessitate nescimus.*

Πάντα κατ' τὸν φῦ ὅλων φύσιν] Vide *l.* 5. § 8, 10. & *l.* 8. § 4.

Τὸ ἁμαρτανόμενον ἀλλόκοτον] vide *l.* 9. § 38.

Πᾶν τὸ γινόμενον ὅτως ἀεὶ ἐγίνετο] vide *lib* 7. § 1. & *l.* 8. § 46.

Ὅση ἡ συγγένεια] Ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ ἐκὼν καὶ ἄκων πᾶς ὄτι συγγενής. Julian. Imp. in *epist.* ἀκεφάλῳ. vide *ad l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 4.

Ὁ ἐνδυν θεὸς] Hermes *Pœmand. c.* 12. ὁ νῦς ἐν ἀνθρώποις, θεός ὄτιν. Atqe indè Synes. in *calvit. encom.* de capite. ἐκεῖ νόμιζε κατεσκευάσθαι τὸν νῦν· ἐκείνῳ τῷ κεφαλῷ ἡγοῦ νεὼν τοῦ θεοῦ. *Dei templum caput*, qia mentis sedes. Cicer. *offic. l.* 3. § 44. à Lactantio lavdatus *inflit. l.* 7. *c.* 24. *cùm verò jurato dicenda sententia sit, meminerit Deum adhibere testem; id est, ut ego arbitror, mentem suam.* Evripid. apud Theon. Soph. in *progymn.*

Ὁ νῦς γὰρ ἡμῶν ὄτιν ἐν ἑκάστῳ θεός.
Mortalium cuique sua mens est Deus.

qod Panegyrista Constantinianus vertit,
Sua cuique prudentia Deus est.

Menand. apud Plut. in *Platon. qæst.* 1.
Ὁ νῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός.—
Mens qippe nostra Deus est.

Idémqe in *Adelph.* citante Justin. *de Monarch.*
—θεός ὄτι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ
Ὁ νῦς ἄρ', ὡς ἔοικε τοῖς σοφωτάτοις.
—*Numen est verè bonis mens ipsa.*

Hinc Nemes. *de natur. homin. c.* 44. Ἐυεικῶς ᾧ Μένανδρος ἐν ἑνίοις τὸν νῦν τὸν ἐν ἑκάστῳ φασὶ θεραπεύειν ἐκάστυ, θεὸν ᾧ μυθίνα. Verùm plus forsan Nemesius affingit & affigit illis qàm volebant ipsi: qi nihil aliud, opinor, innuebant, qàm qod Senarius ille,

Βέβηλός ἁπασιν ἡ συνείδησις θεός.
Dei instar habere mentem & conscientiam in homine debere, ejusdémqe dictamen bonum qemqe tanqam oraculum qoddam seqi. At Epictet. *l.* 2. *c.* 8. Οὐκ ὄιδας ὅτι θεὸν πρέφεις; θεὸν φορφόρεις, πέλας, ᾧ ἀγνοεῖς; δοκεῖς με λέγειν ἀργυροῦν τινὰ ἢ χρυσοῦν ἔξωθεν. ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, ᾧ μολύνων οὐκ αἰδένη, ἀκαθαρσίαις μὴ διανήμασι, ῥυπαραῖς ᾧ πρόξεσι. ᾧ ἀγάλματος ἂν τῷ θεῷ παρόν, οὐκ ἂν τολμήσας τι τύτων ποιῆν, ὧν ποιεῖς. ὡτῷ ᾧ θεῷ παρόν ὄσονδεν, ᾧ ἐφορῶν πάντα, ᾧ ὑπακύον, οὐκ αἰσχύνη ταῦτα ἐνθυμύμενος ᾧ ποιῶν, ἀναίσθητος τῆς σαυτῦ φύσεως, ᾧ διοχλητε. vide *lib.* 2. § 2. & *l.* 3. § 5. & Apul. *ad l.* 7. § 17.

Ἐκεῖθεν ἐρρύνκα] vide *supr.* § 2. & *lib.* 2. § 4. Cur autem ἐν τύτῳ potiùs qàm ἐκεῖθεν legi velit Annot. Lugd. nec ego qicqam video, nec ipse (puto) facilè dixerit. Naso, *art. l.* 3.

Est Deus in nobis; sunt & commercia cœli:
Sedibus æthereis spiritus ille venit.

Et Fastor. *l.* 6.

Est Deus in nobis, agitante calescimus ipso:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

hoc est qod Synes. *epist.* 101. τὸ θεῖν σπέρμα ὁ νῦς εἰς ἀνθρώπυς ἧκε. Julian. de *Cynism. ora.* 1. ὅτι τῷ λόγῳ ᾧ τῷ ἐν ἡμῖν θεῷ, τύτ' ὄτι, τῷ νοῦ, ταῦτα ὄτιν ὑπέρρητα. mox tamen qasi corrigens qod priùs dixerat; τύτο δεμάσωμεν τὸ θεῖον (affectum vult) ᾧ πείσωμεν ὑπακύειν τῷ ἐν ἡμῖν θεῷ, μᾶλλον ᾧ θεῷ. vide *supr.* § 19. Cæterùm de Stoicis Laërt. *lib.* 7. in *Zen.* Θεὸν τὸν τοῦ σοφὸν ἔχειν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ὁτονεὶ θεὸν τὸν ᾧ φαῦλον, ἄθεον. qod de Ephesiis in statu naturali constitutis Apostolus, *ad eosdem c.* 2. *v.* 12.

Οὐδὲν ἴδιον ἑαυτῦ] Lucil. *l.* 27. *cùm sciat nihil esse in vita proprium mortali datum.* Piè Tertull.

tull. *de patient. c. 7. & quod noſtrum videtur, alienum eſt. nihil enim noſtrum, qia Dei omnia, cujus ipſi quoque nos.* Expreſſit nimirum pavcis, quod pluribus Rex David, *Paralip. lib. 1. c. 29. v. 11. -16.* vide *l. 5. § 33. & l. 10. § 14.* Præclarè etiam Evripid. *Phœniſſ.*

Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια κεκτῆσθαι βροτοί.
Τὰ δ' ἐξ θεῶν δ' ἔχοντες ἐπιμελήσεται.
Ὅταν δ' χρήζωσ' αὖτ', ἀφαιρεῖται πάλιν.

Non poſſidemus propria mortales bona
Sed jus Deorum; noſtra diſpenſatio eſt;
Et commodata, cùm volunt, repetunt Dei. Grot.

Pulcrè in eandem ſententiam & Senec. *ad Marc. c. 10. Quicquid eſt hoc quod circa nos ut adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & exclusorum clientum turbâ veſtibula, clara, nobilis, aut formoſa conjux, cæteráque ex inverta mobilique ſorte pendentia, alieni commodatique apparatus ſunt. nihil horum dono datur. collatitiis, & ad dominos reditu-ris ſcena adornatur. Alia ex hic primo die, alia ſecundo referentur: pauca uſque ad finem perſeverabunt. uſusfructus noſter eſt; cujus tempus ille arbiter muneris ſui temperat. nos oportet in promptu habere, qæ in incertum diem data ſunt, & appellatos, ſine querela reddere. peſſimi eſt debitoris, creditori facere convitium. omnes ergo noſtros, & quos ſuperſtites lege naſcendi optamus, & quos præcedere juſtiſſimum ipſorum votum eſt, ſic amare debemus, tanqam nihil nobis de perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promiſſum ſit. Sæpe admonendus eſt animus, amet ut receſſura, imò tanqam recedentia, qicqid à fortuna datum eſt, tanqam extemplò abiturum poſſideat.* Verùm illa à diſpenſatoris officio ducta collatio cùm in ſcripturis ſacris tum in exoticis etiam eſt frequentiſſima. Siqidem eò ſpectat parabola illa, περὶ τοῦ οἰκονόμου τῆς ἀδικίας, Lucæ *c. 16. v. 1, 9.* Petri monitum illud, *ep. 1. c. 4. v. 10.* Ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. Indè Marcus Eremit. *de leg. ſpirit. § 158.* Πάλιν ἀγαθὸν παρὰ χωρὶς οἰκονομικῶς ἐπιχορηγεῖ καὶ οἱ φιλοῦντες αὐτὸ, οἱονεὶ ἀγαθοῦ διάκονοι. Indè Hieron. Pindar. *Pyth. 1.* Πολλῶν ὅσοι ταμίαι. Et Alex. Severus Imper. *diſpenſatorem publicum* ſe profitebatur. Lamprid.

Ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν] Ità *lib. 6. § 36.* πάλαι ἐκεῖθεν ἔρχεται. vide *l. 4. § 23. & l. 10. § 14.* Πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. *ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 18.* Ἀπὸ *omnia.* David *Pſalm. l. 1. c. 29. v. 14.*

Πολύδωρος] *ſupr. § 8. 22.*

Τὸ πατρῶον μίσος] Vide *lib. 2. § 14. & ſupr. § 3.*

§ 27. Πῶ τῶν τὰ πάλαι ἐκεῖνα] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 3. & l. 6. § 47. & 59. & l. 10. § 31.*

Καπνὸς καὶ σποδός] Alluſum ad ritum corpora defunctorum cremandi, vide *ad l. 4. § 48.*

Μῦθος] *cinis & ſermo.* Xyl. *fabula*, malim Perſ. *ſat. 5. v 132.*

--cinis, & manes, & fabula fies.

qod mutuatum illum vult, Cl. Caſavb. ab Horat. *carm. l. 1. ode. 6.*

Jam te premet nox, fabulæque manes.

Verùm ibi, *fabulæ manes*, ſunt *manes fabuloſi*, ſive *manes*, qi *fabulæ* meræ ſunt. qomodo Juvenal. *ſat. 2. v. 149.* *Eſſe aliquos manes,--*

Nec pueri credunt.--

Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat. 17.* de mortuis ὁρῶ ὁρῶ πολὺ ὄντων, καὶ οὐκ ὄντος, καὶ ἀφανοῦς. πάντα ἐκεῖνα γῆ. πάντα ἐκεῖνα μῦθος. πάντα ὄναρ καὶ σκιὰ, καὶ δάκρυα φιλόν, καὶ χαρά. Itaqe Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἐγὼ σὺ δ' οἶμαι τοῖς τάφοις μεγαλοφρονεῖν, ἢ τοῖς μύθοις. ad eos qi de majoribus ſuis gloriabantur.

Ἡ ἐκ μύθου] Vide *lib. 4. § 33. & lib. 8. § 25.*

Φάβιος Κατουλλῖνος ἐπ' ἀκρῳ] *Q. Fabius Catullinus* ſub Adriano Conſul reperitur in *Faſtis* ad annum U. C. 883. qanqam in Græcis à Scaligero editis, non Κατελλῖνος ſed Κατυλλῖνος. *Catulinus* non *Catullinus* is dicitur.

Λούκιος Λοῦπος] *Lucius Lupus.* Xyl. & Caſ. ut ſit legendum, Λούκιος. Xyl. *Lucius Lupus in hortis obiit. ἐν κήποις.* at Caſ. *Lucius Lupus & Stertinius Baiis.* nec neceſſarium eſt iſtîc illud, *obiit.* Cæterùm lectionem receptam adſerit Iſa. Caſ. *ad Spartiani Hadrian.* (ubi mentio *Luſii* cujuſdam Senatûs juſſu, vel Hadriani etiam, ut Dio vult, *in* itinere occiſi) ſed ità, ut de *Luſio Lupo* iſto parùm ſibi liqere profiteatur.

Στερτίνιος ἐν Βάλαις] *Stertinii*, qi per Tiberii tempora ſub Germanico copias duxit, meminit Tacitus *annal. lib. 2.* verùm utrùm is ſit qem Marcus velit, avt qid is Balis, mihi planè incompertum. *Stertinius* item Philoſophus Stoicus Horatii temporibus ſub Auguſto floruit. meminit hujus Flaccus *l. 2. ep. 12. --an Stertinii deliret acumen.* & ferè, *lib. 2. ſat. 3. ſapientum octavum*, ludibundus appellat. verùm nec iſtum iſtîc deſignarum crediderim.

Τιβέριος ἐν Καπρέαις] Καπρίαις potiùs, *Capreis. Capreæ inſula, trium millium freto ab extremis Surrentini promontorii diſjuncta.* Tacit. *Annal. lib. 4. Tiberii principis arce nobilis*; Plin. *hiſt. nat. lib. 3. c. 6.* qi eò ſeceſſerat, qò libidinibus ſuis indulgeret liberiùs. unde & palàm ac vulgò ab inſulæ illius nomine *Capreius* dicebatur. Sveton. *l. 3. c. 42, 43.* ità enim malim, qàm *Caprium*, vel *Caprinum*; qorum alterum ſaltem pro *Caprineo* repoſitum vult Caſavb.

Οὐήλιος Ῥοῦφος] *Ruſi Helvii*, qi miles gregarius cùm eſſet, coronam civicam ſub Tiberio meruit, meminit Tacit. *Annal. lib. 3. Vettii* etiam *Ruſi*,

victus in terra. ibidem pabulum, ibidem cubile. tantùm quod aëra proximum terræ volitando transverberant. Cæterùm cùm illis fossa sunt remigia pennarum, terra ceu portus est. Itaque aëri damonas attribuit, tertia quædam, ut loquitur, animalia, neque tam brutæ, quàm terreæ, neque tam levia quàm æthereis. Porphyr. item *de abstinent. l.* 3. ζῶα λογικὰ distibuit in quatuor classes, ἐναιθέια, ἐναέια, ἔνυδρα, ἔπιγεια.

Καὶ ὅτι ὁσάκις] ἡ istud παρέλκει, & inducendum videtur. nam ὅτι, ad τέτον refertur. quam dictionis seriem non advertentes interpretes, alter Marci mentem pervertit, alter ad rem minùs pertinentia insercit.

Ταῦτα ὄψει] *eâque te visurum.* Xyl. *eadem te visurum.* ταὐτὰ, non ταῦτα.

Ἐπὶ τέτοις ὁ τύφ] Lugd. erotematicè legit. ἐπὶ τέτοις ὁ τύφ; *hisne superbimus?* Cas. enunciativè. rectiùs, opinor. *hæc sunt, de qibus tantoperè superbimus.* forsan tamen deest aliqid. Οἷ ὁ τύφ. ut ὅσον τὸ ἀφελοικὸν. ut vel de rebus ipsis intelligatur, sitque idem hîc ὁ τύφ quod *l.* 6. § 13. ἡ ἰσθεία ἐφ' ἧ σεμνύνεται, qam & τύφον *ibidem* nuncupat. ità Xyl. *tum qis in eis fastus.* vel de hominibus, qi istorum ratione insolescunt. quod *lib.* 11. § 18. μεθ' ὅτε τύφε. & *l.* 9. § 34. ὅση ὄιησις. Sed illud mavelim. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 4. Socrates: τῷ ὄντι ἀπαιδεύτων βίῳ καθάπερ ἀσωκρίτῃ, πολλὰ τύφε μετεικδύματα ἀφῖκεται. leg. ἐπενδύματα, vel etiam μετενδύματα. Sic enim Lucian. *necyomant.* τὼ τυφαννίδα μετενέδυσε. qo loco tamen in vulgatis μετενέδησε perperam editur. éstque qod Synes. *de provident.* μεταμφίεσαδζ dixit. vide *ad l.* 4. § 1.

§ 25. Βαθὲ ἔξω τῷ ὑπολήψει] Vide *supr.* § 22. & *l.* 4. § 7. & *l.* 8. § 40.

§ 26. Ἐπλάδε] Ità Avtor *ad Hebr. c.* 12. *v.* 5. ἐκλέλαθε τῆς παρακλήσεως. Scilicet, qod Bern. *de consider. lib.* 2. *Sic se habent corda mortalium. qod scimus cùm necesse non est, in necessitate nescimus.*

Πάντα κατὰ τὸν ὅλον φύσιν] Vide *l.* 5. § 8, 10. & *l.* 8. § 4.

Τὸ ἀμαξιανόμφιον ἀλλότριον] vide *l.* 9. § 38.

Πᾶν τὸ γινόμφιον ἔτως ἀεὶ ἐγίνετο] vide *lib* 7. § 1. & *l.* 8. § 46.

Ὅση ἡ συγγένεια] Ἀνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ ἐκὼν καὶ ἄκων πᾶς ὄζι συγγενής. Julian. Imp. in *epist. ἀκιφάλω.* vide *ad l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 4.

Ὁ ἐνέσε νῦς θεὸς] Hermes *Pœmand. c.* 12. ὁ νῦς ἐν ἀνθρώποις, θεός ὄζιν. Atqe indè Synes. in *calvit. encom.* de capite. ἐκεῖ νόμιζε κατεσκευάσθαι τὸν νῦν· ἐκεῖνο τῷ κεφαλῷ ἡγοῦ νεὼν τῦ θεῦ. *Dei templum caput*, qia mentis sedes. Cicer. *offic. l.* 3. § 44. à Lactantio lavdatus *inflit. l.* 7. *c.* 24. *cùm verò jurato dicenda sententia sit, meminerit Deum adhibere testem; id est, ut ego arbitror, mentem suam.* Evripid. apud Theon. Soph. in *progymn.*

Ὁ νῦς γὰρ ἡμῖν ὄζιν ἐν ἑκάσῳ θεός.
Mortalium cuique sua mens est Deus.

qod Panegyrista Constantinianus vertit,

Sua cuique prudentia Deus est.

Menand. apud Plut. in *Platon. qæst.* 1.

Ὁ νῦς γὰρ ἡμῖν ὁ θεός.--
Mens qippe nostra Deus est.

Idémqe in *Adelph.* citante Justin. *de Monarch.*

--θεός ὄζι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ
Ὁ νῦς ἄρ', ὡς ἔοικε τοῖς σοφωτάτοις.
--Numen est verè bonis mens ipsa.

Hinc Nemes. *de natur. homin. c.* 44. Εὐεπίδης ἡ καὶ Μένανδρος ἐν ἑνίοις τὸν νῦν τὸν ἐν ἑκάσῳ φασὶ προσοικεῖν ἑκάσῳ, θεὸν ἡ μανίαν. Verùm plus forsan Nemesius affingit & affigit illis qàm volebant ipsi: qi nihil aliud, opinor, innuebant, qàm qod Senarius ille,

Βροτοῖς ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός.
Dei instar habere mentem & conscientiam in homine debere, ejusdémqe dictamen bonum qemqe tanqam oraculum qoddam seqi. At Epictet. *l.* 2. *c.* 8. Οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν χρέφεις; θεὸν γυμάζεις; θεὸν ἀφιφέρεις, τάλας, καὶ ἀγνοεῖς; δοκεῖς με λέγειν ἀργυρῦν τινὰ ἢ χρυσῦν ἔξωθεν. ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, καὶ μολύνων οὐκ αἰσθάνῃ, ἀκαθαρσίαις ὡν διαφέρημασι, ῥυπαραῖς ἡ πρόξεσι. καὶ ἀγάλματος ἂν τὸ θεῦ παρόνλ, οὐκ ἂν τολμήσας τι τέτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς. ὡπὸ ἡ θεῦ παρόνλ ἔσωθεν, καὶ ἑορῶνλ πάντα, καὶ ἐπακέονλ, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνθυμέμφιος καὶ ποιῶν, ἀναίσθλος τῆς σαυτῦ φύσεως, καὶ θεοχόλπτε. vide *lib.* 2. § 2. & *l.* 3. § 5. & Apul. *ad l.* 7. § 17.

Ἐκεῖθεν ἐρρύνκα] vide *supr.* § 2. & *lib.* 2. § 4. Cur avtem ἐν τέτε potiùs qàm ἐκεῖθεν legi velit Annot. Lugd. nec ego qicqam video, nec ipse (puto) facilè dixerit. Naso, *art. l.* 3.

Est Deus in nobis; sunt & commercia cœli:
Sedibus æthereis spiritus ille venit.

Et Fastor. *l.* 6.

Est Deus in nobis, agitante calescimus ipso:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

hoc est qod Synes. *epist.* 101. τὸ θεῖον πνεῦμα ὁ νῦς εἰς ἀνθρώπες ἧκε. Julian. *de Cynism. orat.* 1. ὅτι τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἐν ἡμῖν θεῷ, τέτ' ὄζι, τῷ νοῦ, ταῦτα ὄζιν ἀπόῤῥητα. mox tamen qasi corrigens qod priùs dixerat; τέτο διμάσωμεν τὸ θεῖον (affectum vult) καὶ πείσωμεν ὑπακέσαι τῷ παρ' ἡμῖν θεῷ, μᾶλλον ἡ θείῳ. vide *supr.* § 19. Cæterùm de Stoicis Laërt. *lib.* 7. in *Zen.* θεῖόν τι εἶναι τὸν σοφόν· ἔχειν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς οἱονεὶ θεόν· τὸν ἡ φαῦλον, ἄθεον. qod de Ephesiis in statu naturali constitutis Apostolus, *ad eosdem c.* 2. *v.* 12.

Οὐδὲν ἴδιον ἀνθρώπε] Lucil. *l.* 27. *cùm sciam nihil esse in vita proprium mortali datum.* Piè Tertull.

tull. *de patient. c. 7. & quod noſtrum videtur, alienum eſt. nihil enim noſtrum, qia Dei omnia, cujus ipſi quoque nos.* Expreſſit nimirum pavcis, qod pluribus Rex David, *Paralip. lib. 1. c. 29. v. 11.-16.* vide *l. 5. § 33. & l. 10. § 14.* Præclarè etiam Evripid. *Phœniſſ.*

Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια κεκτῆσθαι βροτοί.
Τὰ δ' ἐξ θεῶν δ' ἔχοντες ὀπαδεύομεν.
Ὅταν δ' χρήζωσ' αὖτ', ἀφαιροῦνται πάλιν.
Non poſſidemus propria mortales bona
Sed jus Deorum, noſtra diſpenſatio eſt;
Et commodata, cùm volunt, repetunt Dei. Grot.

Pulcrè in eandem ſententiam & Senec. *ad Marc. c. 10. Quicqid eſt hoc qod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & exclusorum clientium turbâ veſtibula, clara, nobilis, aut formoſa conjux, cæteráque ex inverta mobilique ſorte pendentia, alieni commodatique apparatus ſunt. nihil horum dono datur. collatitiis, & ad dominos redituris ſcena adornatur. Alia ex his primo die, alia ſecundo referentur: pauca uſque ad finem perſeverabunt. uſusfructus noſter eſt; cujus tempus ille arbiter muneris ſui temperat. nos oportet in promptu habere, qæ in incertum diem data ſunt, & appellatos, ſine querela reddere. peſſimi eſt debitoris, creditori facere convitium. omnes ergo noſtros, & qos ſuperſtites lege naſcendi optamus, & qos præcedere juſtiſſimum ipſorum votum eſt, ſic amare debemus, tanqam nihil nobis de perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promiſſum ſit. Sæpe admonendus eſt animus, amet ut receſſura, imò tanqam recedentia, qicqid à fortuna datum eſt, tanqam extemplò abiturum poſſideat.* Verùm illa à diſpenſatoris officio ducta collatio cùm in ſcripturis ſacris tum in exoticis etiam eſt frequentiſſima. Siqidem eò ſpectat parabola illa, ἐκ τοῦ οἰκονόμου τῆς ἀδικίας, Lucæ *c. 16. v. 1, 9.* Petri monitum illud, *ep. 1. c. 4. v. 10.* Ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. Indè Marcus Eremit. *de leg. ſpirit. § 158.* Πάλιν ἀγαθὸν παρὰ χωρὶς οἰκονομικῶς ἐπιχωρεῖ· καὶ οἱ φέροντες αὐτὸ, εἰσὶν ἀγαθοὶ διάκονοι. Indè Hieroni Pindar. *Pyth. 1.* Πολλῶν ἴσοι τιμίας. Et Alex. Severus Imper. *diſpenſatorem publicum* ſe profitebatur. Lamprid.

Ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν] Ità *lib. 6. § 36.* πάντα ἐκεῖθεν ἤρχεται. vide *l. 4. § 23. & l. 10. § 14.* Πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. *ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 18.* Ate *omnia.* David *Pſalm. l. 1. c. 29. v. 14.*

Πάνυ δ' κατάλληλος] *ſupr. § 8. 22.*

Τὸ πρέπον μόνον] Vide *lib. 2. § 14. & ſupr. § 3.*

§ 27. Πῦ γὰρ τὰ πάντα ἐκεῖνα] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 3. & l. 6. § 47. & 59. & l. 10. § 31.*

Καινὸς ἡ ἀναδὸς] Alluſum ad ritum corpora defunctorum cremandi, vide *ad l. 4. § 48.*

Μῦθος] *cinis & ſermo.* Xyl. *fabula*, malim Perſ. *ſat. 5. v 132.*

--cinis, & manes, & fabula fies.

qod mutuatum illum vult, Cl. Caſavb. ab Horat. *carm. l. 1. ode. 6.*

Jam te premet nox, fabulæque manes.

Verùm ibi, *fabulæ manes*, ſunt *manes fabuloſi*, ſive *manes*, qi *fabulæ* meræ ſunt. qomodo Juvenal. *ſat. 2. v. 149.*

Eſſe aliqos manes,--
Nec pueri credunt.--

Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat. 17.* de mortuis ὑδὲν ὀφῶ πλιὸ ὀστέων, ϗ σποδὸς, ϗ ἀσθενὲς πάνυ, τὰ ἐκεῖνα γῆ. πάντα ἐκεῖνα μῦθος. πάντα ὄναρ ϗ σκιὰ, ϗ ἀνύπαρκτα φιλῶν, ϗ χαίρων. Itaqe Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἐγὼ σὺ δ' οἶμαι τοῖς πάσαις μεγαλοφρονεῖν, ἢ τοῖς μύθοις. ad eos qi de majoribus ſuis gloriabantur.

Ἡ ὑδὲ μῦθος] Vide *lib. 4. § 33. & lib. 8. § 25.*

Φάβιος Κατυλλῖνος ἐπ' ἀρχῆ] *Q. Fabius Catullinus* ſub Adriano Conſul reperitur in *Faſtis* ad annum U. C. 883. qanqam in Græcis à Scaligero editis, non Κατελλῖνος ſed Κατυλλῖνος. *Catulinus* non *Catullinus* is dicitur.

Λύκιος Λύκος] *Lucius Lupus.* Xyl. & Caſ. ut ſit legendum, Λύκιος. Xyl. *Lucius Lupus in hortis obiit.* ἐν κήποις. at Caſ. *Lucius Lupus & Stertinius Baiis.* nec neceſſarium eſt iſtîc illud, *obiit.* Cæterùm lectionem receptam adſerit Iſa. Caſ. *ad Spartiani Hadrian.* (ubi mentio *Luſii* cujuſdam Senatûs juſſu, vel Hadriâni etiam, ut Dio vult, in itinere occiſi) ſed ità, ut de *Luſio Lupo* iſto parùm ſibi liqere profiteatur.

Στερτίνιος ἐν Βαΐαις] *Stertinii*, qi per Tiberii tempora ſub Germanico copias duxit, meminit Tacitus *annal. lib. 2.* verùm utrùm is ſit qem Marcus velit, avt qid is Baiis, mihi planè inconpertum. *Stertinius* item Philoſophus Stoicus Horatii temporibus ſub Auguſto floruit. meminit hujus Flaccus *l. 2. ep. 12. --an Stertinii deliret acumen.* & ferè, *lib. 2. ſat. 3. ſapientum octavum*, ludibundus appellat. verùm nec iſtum iſtîc deſignatum crediderim.

Τιβέριος ἐν Καπρέαις] Καπρίαις potiùs, *Capreis. Capreæ inſula, ortum millium freto ab extremis Surrentini promontorii diſjuncta.* Tacit. *Annal. lib. 4. Tiberii principis arce nobilis*; Plin. *hiſt. nat. lib. 3. c. 6.* qi eò ſeceſſerat, qò libidinibus ſuis indulgeret liberiùs. unde & palàm ac vulgò ab inſulæ illius nomine *Capreius* dicebatur. Sveton. *l. 3. c. 42, 43.* ità enim malim, qàm *Caprium*, vel *Caprinum*; qorum alterum ſaltem pro *Caprineo* repoſitum vult Caſavb.

Ὀυήλιος Ῥοῦφος] *Rufi Helvii*, qi miles gregarius cùm eſſet, coronam civicam ſub Tiberio meruit, meminit Tacit. *Annal. lib. 3. Vettii* etiam *Rufi*,

qi sub Marco ad annum U. C. 931. consularum gessit, *Fasti* meminere. Verùm *Velius Rufus* istè qis exiſtat, mihi nondum occurrit. Sed nec locus satis integer videtur, cùm nec ubi *Stertinius* aut *Rufus* iſte egerint, qod in reliqis disertè expressum est, qicqam dicitur.

Ἡ περὶ ὀπῆν διαφορά] διαφορὰ, *eminentia, excellentia, discrepantia* ab aliis *insignior*, sive *studium in re aliqa diligentiùs positum*, qàm ab aliis poni solet. Ità Plato *epist.* de Athenis; εἰσὶ γὰρ καὶ παντων ἀνθρώπων διαφέροντες περὶ ἀρετὴν. Ferent. *Andr.* 1. 1.

Horum nihil ille egregiè præter cætera
Studebat, & tamen omnia hæc mediocriter.

hoc est ἀδὲν μὴ διαφορᾶς.

Μετ' ὀλίσεως] qod *l.* 11. § 18. μὴ πύφ. vide *suprà* § 24. malè enim, *opinionis caussâ*, Xyl. Apud Theodoretum *therap. l.* 2. Timon in *sillis*;

Ἄνθρωπε κενεῖς ὀλίσι φυσιόμενος ἀσκός.

Πλὴν τὸ καταντεινόμενον] vide *lib.* 4. § 2. μὴ καταντείνε.

Τὸ ἐπὶ τῆς ὀθόνης ὕλης] vide *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 58, 67.

Θεοῖς ἐπόμενον] vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 28. & *infrà* § 31.

Ὁ ἀπὸ ἀπυφίᾳ πύφος πυρόμενος] leg. vel ἀπὸ ἀπυφίας, vel potiùs ὀπὶ ἀπυφίᾳ. par mendum sustulimus *l.* 6. § 12. ubi ὑφ' ἧ σεμνύεται scriptum fuerat: cùm σεμνύεσθαι ἀπό τινι Græcum non sit. Est autem gnome ista notatu dignissima, pessimum esse fastûs genus illud omniúmqe minimè tolerandum, qando *è fastu spreto fastus* enascitur. & de hoc ipse superbit sesèqe effert animus, qòd superbiam conculcâsse videatur. Avgust. *confess. l.* 10. *c.* 38. *Sæpe homo de ipso vanæ gloriæ contemptu vaniùs gloriatur; ideóqe non jam de ipso gloriæ contemptu gloriatur, non enim eam contemnit, cùm gloriatur intùs.* Idémqe *epist.* 59. *qæst.* 7. *Fit enim miris modis in anima hominis, ut de falsa humilitate magis inflatur, qam si apertiùs superbiret.* Notavit vitium hoc Socrates in Antisthene: qem tamen ἐν τῇ ἀπυφίᾳ *summum bonum* statuisse vult Theodoret. *therap. l.* 11. qíqe Platonem ὡς τετυφωμένον ἔσκωπτεν. unde & ægrotum invisens, cùm pelvim conspicareret, in qem Plato vomuerat, χολὴν μὲν ὁρῶ ἐνταῦθα, πύφον δ' οὐχ ὁρῶ. *Bilem qidem*, inqit, istic *video*, *fastum verò non video.* qasi bile se liberâsset, fastu non item. Cæterùm ipse cùm laceram pallii partem ad obviorum conspectum obverteret, Ὁρᾶ σε δὰ τελέως κενοδοξίαν. *Per pallii scissuras*, ajebat Socrates sese *Antisthenis vanitatem intueri.* Laërt. *l.* 2. & *l.* 6. sive ut Ælianus refert *lib.* 9. *c.* 35. ὑ παίσιν ἐγκαλλωπιζόμενον ἡμῖν. *Annon desines*, inqit, *ostentare te* nobis? latet argutia, qam latinè vix commodè expresseris, in voce καλλωπίζου, qæ *ornatûs* significationem habet; qamqe in eodem argumento usurpavit Epictet. *enchir. c.* 45. ὅταν ἐυτελῶς ἠρμοσμένον ᾖς τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τύτῳ. Notavit & Plato in Diogene, qi cùm Platonis ædes ingressus, stragula pretiosiora conculcaret, adjecto, Πατῶ τὴν Πλάτωνος κενοπαθίαν. *Calco Platonis vanitatem* sive *studium inane*; regessit Plato, Ὅσον, ὦ Διόγενες, τὸ πύφον διαφαίνει, δοκῶν μὴ τετυφῶσθαι; *qantum fastûs, ô Diogenes, ostendis ipse, dum minimè fastuosus ambis videri?* Sive, ut alii referunt; Πατῶ τὸν Πλάτωνος πύφον. *Calco Platonis fastum*; ille: Ἕτερον γε πύφον. *Calcas, sed alio fastu*; iste. Laert. *l.* 6. Non erat itaqe qòd Julianus orationem *de Cynismo* suam tam atrociter crederetur. Ἀνω ποτὲ μὲν, οὗτο δὲ τῆς παροιμίας. Ἀνὴρ Κυνικὸς Διογένης φασὶ κυόδοξον. Neqe enim *Diogenes vanitatis arcessitus*, novum adeò aut inavditum. qi & qærenti πῶς ἄν τις ἔνδοξος γένοιτο, respondit (ut Lucian. *pro imag.* refert) εἰ δόξης καταφρονήσειε. *per gloriæ contemptum ad gloriam municndam viam* aliis monstravit, eandémqe ipse ingressus est. Qin & Flaccus Aristippum inducit sic Diogenem alloqentem, *l.* 1. *epist.* 17.

Scurror ego ipse mihi, populo tu. --

havd fruſtrà sané. scurram enim agebat ille, improbum admodum sæpenumero & impurum, nec ab obscœnitate havd sermonis dunaxat, sed actûs etiam ipsius, alienum. vitium idem hoc in Lacedæmoniis qoqe Cynicus idem notavit; siqidem in Olympia cùm Rhodios qosdam splendidè vestitos videret, πύφος τὸ τόδι. *Hoc fastus est*, dixit. mox, ubi in Laconas tunicis vilibus sordidisqe amictos incideret, Ἄλλος ἔτος πύφος. *Alius*, inqit, *iste fastus est.* Ælian. *l.* 9. *c.* 34. Suum ipsius utiqe in illis morbum animi deprehendit, atróqe carbone notavit imprudens. Qem itaqe non immeritò taxans Petrus Blesens. in *invectiv. melior*, inqit, *est purpurata humilitas qàm pannosa superbia.* Optimè Plut. *de profectûs indicatura.* Ἄγει δ' ἡμᾶς ὁ τοιόνδε συμβὰν ῥᾴον ἢ κυλίδα χιτῶνος, ἢ δεῤῥηγὸς ὑπόδημα, καλλωπίζεται περὶ αὐτὰς, ἀπυφίᾳ καὶ διασκώπτων αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς μικρὸν, ἢ ὡς κυρτὸν, ὅταν ναυτιᾷ τὴν δι' ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ ἀεὶ τὸν βίον ἐγκρίμματα, καὶ φθόνους, καὶ κακοηθείας, καὶ μικρολογίας, καὶ φιλαυτίας, ὡσαύτως ἕλκη, ἀναισθήτων καὶ ἀνωδύνων, ὄντα δηγμὸν, ὑπὸ θερμοῦ ἰᾷ, δηλοῖ τὸν ἔλεγχον, ἀλίγον αὐτὸ θορυβοῦς μίτρης, μᾶλλον δ' ὕβρει. qo loco (ut id obiter adnotem) etiamsi Stephanus ἐγκρίμματα legat, qod exponit, cùm in aliqem excremus; suspicor tamen ἐγκλήματα potiùs fuisse, qod *offensiones* & *incursationes* designat: siqidem κρημοβάται, ἐνοχλήσεις, & ἐγκλητὸς est ἐμπαθὴς. Hesych. qod avtem ait Plut. διασκώπτων ἑαυτὸν, ὡς κυρτὸν, ad Cratetem respexit, cujus & vitam conscripsit, teste Juliano. illi etenim istud solenne fuit.

fuit. Laërt. *l.* 6. & Julian. *de Cynism.* cui tamen Tatianus etiam ἐντυφον γλωσσημαίαν non veretur objicere. Adjicere non abs re fuerit, qod de Pyrrhone Sceptrico Aristocles *de philosoph. l.* 8. ab Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. lavdatus: Αὐτὸς ὃ τοῦτον τὸν τύφον φιλαλόιδορ, ἄτυφον ἑαυτὸν ἐκάλει. *Fastûs immunem jactitabat se cùm totus fastu amictus esset.* Ἐμοὶ γὰρ inqit, μόνος τετυφῶσθαι, μᾶλλον ἢ μεμνῆναι μανίαν ἐρασθῆναι δοκεῖν, οἷς τοιαῦτα ληρεῖτε. Scitè Jo. Climac. *scalæ grad.* 21. de typho isto; ab Antonio adductus. χαλεπὸν διαφυγεῖν τὸ τῆς κενοδοξίας δαίμονα. ὃ γὰρ ποιήσει τις καταφρόνων αὐτοῦ, τοῦτο ἀρχὴ κενοδοξίας ἑτέρῳ γενήσεται. νηστεύων, κενοδοξῶ. χαλαλύω, ἵνα μὴ γνωσθῶ· ὡς φρόνιμος, πάλιν κενοδοξῶ. λαμπρὰ φιλοξενηθείς, πτῶμαι ταύτῃ· ἢ ἐντελῆ ἐξαλλάσσων, πάλιν κενοδοξῶ· ὡς ἂν ῥίψας τοῦ τείχους ταύτῃ, ὁρᾶσθαι τὸ κίνητον ἴσχατον. Nec immeritò itaque Plato, referentibus Evagr. *hist. eccles. l.* 1. *c.* 21. & Niceph. Callist. *l.* 14. *c.* 50. τοῦ κενοδοξίαν, ὡς τελευταῖον κτῶνα, ἡ ψυχὴ πύρινον ἀποτίθεται. Unde Athen. *dipnosoph. l.* 11. ἦν ὁ Πλάτων ἢ κενοδοξος, ὅτις ἐφασεν ἔσχατον τὸν τῆς δόξης κτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ ἀποδύεσθαι. Philo etiam ab Antonio itidem lavdatus. φασί τινες, ὅτι ὕστατον ἀποδύεται τὸν τῆς κενοδοξίας κτῶνα ὁ σοφός. i. e. vertente Tacito, *histor. l.* 4. *etiam sapientibus gloriæ cupido novissima exuitur.* Crates certè in sectæ suæ institutum ludens ipse de *pera Cynica* sic παρῳδεῖ, referente Laërtio *l.* 6.

Πήρη τις πόλις ὅδε μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ·

vel ut Demetrii Phalarei nomen qi præfert, exhibet,

Πήρη τὶς γαῖ ὅδε μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ· Atque ità Homerus, qem is imitatus est. *Odyss. τ. v.* 172.

Κρήτη τὶς γαῖ ὅδε μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.

qanqam is *peram Cynicam*, vel *urbem*, vel *insulam* esse voluit, qæ ipsa ἄτυφον *fastu* pompâque *omni destituta* existeret; cùm illis tamen tanqam aqis marinis omni ex parte cingeretur.

§ 28. Καὶ ὄφει θεατοὶ] Dii nimirum Stoicorum sunt visui etiam corporeo obvii. siqidem *Mundum* ipsum pro *Deo* habebant. vide *ad l.* 4. § 23. *corpora cœlestia* etiam in *Deorum* numero ponebant. *v. l.* 8. § 19. & *ad l.* 9. § 33. qò spectat & Menandri illud apud Clem. Alex. in *hortat.*

Ἥλιε, σὲ γὰρ δεῖ θεσπιωνεῖν θεῶν πρῶτον θεόν,
Δι' ὃν θεωρεῖν ὅδε τοὺς ἄλλους θεούς.
Sol, namqe Deorum colere te primùm decet,
Cujus beneficio alios spectamus Deos. Grot.

Qin & Apul. *de Deo Socratis*, Deos in ordines duos dispertitur, *visibiles* & *invisibiles*. *Deos cœlites partim visu usurpamus; alios intellectu vestigamus. ac visu qidem cernimus clarissima mundi lumina, Solem, Lunam, Stellas, Sydera. Est aliud genus Deorum, qod natura visibus nostris denegavit; nec non tamen intellectu eos rimabundi contemplamur, acie mentis acriùs contemplantes.* & rursus: *Pars eorum obtutu hebeti visuntur, ut sydera. Cæteri solo intellectu, neqe prompto, noscuntur.* Verùm Deus noster, Deus verus, vivus, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, is est, ὃν οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται. Pavlus *ad Timoth. ep. c.* 6. *v.* 16. & Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 18. & *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. unde & ἀόρατος Pavlo dicitur *ep. eadem c.* 2. *v.* 17. Rectè itaqe hac ratione Avg. *de divers. serm.* 12 dicentibus Ethnicis, *Ostendite nobis Deum vestrum*, respondet; *si ostendi posset, Deus non esset.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Invisibilis est, etsi videatur; incomprehensibilis, etsi per gratiam repræsentetur; inæstimabilis, etsi humanis sensibus æstimetur: ideo verus & tantus est. cæterùm qod videri communiter, qod comprehendi, qod æstimari potest, minus est, & oculis qibus usurpatur, & manibus qibus contaminatur, & sensibus qibus invenitur.* Et Minut. Fælix: *Hic nec videri potest, visu clarior est; nec comprehendi, tactu purior est; nec æstimari, sensibus major est: infinitus, immensus, & soli sibi tantus, qantus est notus. nobis verò ad intellectum pectus angustum est, & ideo sic eum dignè æstimamus, dum inæstimabilem dicimus. Magnitudinem Dei qi se putat nôsse, minuit: qi non vult minuere, non novit.* & postea: *At enim qem colimus Deum, nec ostendimus, nec videmus. Imò ex hoc Deum credimus, qòd eum sentire possumus, videre non possumus. in operibus enim ejus, & in mundi omnibus motibus, virtutem ejus semper præsentem adspicimus; cùm tonat, fulgurat, fulminat, cùm serenat.* Theophilus item *ad Autolyc. l.* 1. ἐρεῖς ἴσως μοι, Σὺ ὁ βλέπων, δίδαξόν μοι τὸν θεόν σου. ἄκουε, ὦ ἄνθρωπε· τὸ μὲν εἶδος τοῦ θεοῦ ἄρρητον καὶ ἀνέφικτον, καὶ μὴ δυνάμενον ὀφθαλμοῖς σαρκίνοις ὁρασθῆναι· δόξῃ γὰρ ἐστιν ἀχώρητος, μεγέθει ἀκατάληπτος, ὕψει ἀπερινόητος, ἰσχύι ἀσυγκρίτῳ, σοφίᾳ ἀσυμβλήτῳ, ἀγαθωσύνῃ ἀμίμητος, καλοποιΐᾳ ἀνεκδιήγητος. Qin & à nostra qoqe religione extranei, *Dei invisibilitatem* agnovere nobiscum. Hinc illud Evripidis, ut Clem. in *hortat.* ex Philemonis, ut Justin *de Monarch.*

Θεὸν γὰ πιστόν, εἴπερ ἐστί, καὶ νομίζεται
Τὸν πάντ' ὁρῶντα, κ' αὐτὸν οὐχ ὁρώμενον. * νομιστὸν Just.
Dic, qæso, qalem fas putas credi Deum?
Qi cuncta spectat, ipse non spectabilis.

Orpheus item à Justino *ibidem* lavdatus:

— ὁρᾷ τις αὐτὸν
Εἰσορόᾳ θνητῶν, αὐτὸς ὃ γὰ πάντας ὁρᾷ τας.
— *conspicit ipse*
Cunctos mortales, nec qisqam conspicit ipsum.

Aristotelis nom. Avtor *de mund. c.* 6. ἔστι δὲ ἄλλος, πολὺ λογισμῷ. hoc est, qod Senec. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 30. *Effugit oculos: cogitatione visendus est.* Non est ergò prorsus inconspicabilis tamen; siqidem ut Apost. *ad Rom. c.* 1. *v.* 20. τὰ ἀόρατα

αὐτῷ ὑπὸ κλίσεως χώρου τοῖς πεπίμασι νοεῖσθαι, καθορᾶται, ἢ τε αἰδὼς αὐτῷ διώκειας καὶ θεότητος. unde non insitè Calvin. *instit. lib. 1. c. 5. § 1. Deum mundum condendo, invisibilis cùm esset, visibili quodam ornatu insignem in conspectum prodiisse.* Et Senec. *de benefic. lib. 4. c. 8. Quocunque flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi; nihil ab illo vacat, opus suum ipse implet.* Sed & nobis in Christo suo cumprimis conspiciendum se præbet: ὃς ἔστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου. *ad Colos. c. 1. v. 15.* qiqe ideo Philippo; Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. Joan. *c. 14. v. 9.* Verùm fidei oculo, non corporis; sed nec mentis aut intelligentiæ nativæ mero, salubriter videtur alteruter.

Οὐδὲ πῶ ψυχῷ τῷ ἐμαυτῷ ἑόρακα] Stanima invisibilis, animæ conditor multò magis. Minut. in Octav. *Deum oculis carnalibus vis videre, cùm ipsam animam tuam, qâ vivificaris, & loqeris, nec aspicere possis, nec tueri?* vide & Aug. *de Trinit. lib. 5. c. 1.* vide *l. 10. §. 26.*

Ἐξ ὧν τῆς διαιμέσεως αὐτῆς ἐνέστη πειρᾶται] Theophil. *ad Autolyc. lib. 1.* χαλεπὸν γὰρ ψυχὴν ἐν ἀνθρώπῳ ὑ βλέπειν, ἀδρατος ἔσα ἀνθρώποις, διὰ τῆς κινήσεως τοῦ σώματος νοεῖται ἡ ψυχὴ· ὅταν ἔχοι ἀν, καὶ τὸν θεὸν μὴ διώκοις ὁρᾶσθαι· ἐπεὶ ὀφθαλμοῖς ἀνθρωπίνοις, διὰ τῆς προνοίας καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ βλέπεται καὶ νοεῖται. Avitor *de mundo c. 6.* Ἡ ψυχὴ δ' ἐν ζώμῳ τε, καὶ πόλει καὶ οἴκῳ ἔχομεν, ἀδρατος ἔσα, τοῖς αὐτοῖς ὁρᾶται. πᾶς γὰρ ὁ τοῦ βίου διδάσκαλος ἐκεῖ ταύτης ἔυρηται, καὶ διατέτακται, καὶ σωέχεται. ταῦτα χρὴ καὶ περὶ θεοῦ διανοεῖσθαι, δίωμιν μὲν ὄντες ἀφανέστατα, κρίνει δ' ἀναφαίνεται, ζωῇ δ' ἀθανάτῳ, ἀρετῇ δ' ὑπερβάλλει. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς φύσει χώμοις καὶ διαφόροις, ἀόρατος αὐτὸς περὶ ἔργων διαφέρεται. i. e. ut Apul. paraphrasticè reddidit. (nam merus paraphrastes iste illius est) *De inferiore licet imagine capiamus exempla. Anima in homine non videtur: & tamen fateamur omnes necesse est, hujus operâ omnia, quæ per hominem præclara fiunt, provenire: neque animæ ipsius qualitatem ac figuram oculis occurrere, sed momenta ab ea gestarum rerum intelligi quàm & quanta sit. omne qippe humanæ vitæ præsidium ingenio ejus est paratum. Nisi fortè tam injustum rerum æstimator potest esse, qi hæc eadem de Deo neget, quæ videat esse viribus exuperantissimis, augustissimæ speciei, immortalis ævi, genitorem virtutum ipsâmque virtutem. Unde nihil mirum est si mortales oculi ejus non capiunt aspectum, qando divinorum operum vestigiis sit perspicuus atque manifestus.* Minut. *Nec mireris, si Deum non videas, vento & flatibus omnia impelluntur, vibrantur, agitantur; & sub oculis tamen non venit ventus & flatus.* Apul. *Florid. 2. Deûm forma invisibilis, vis cognita: quorum potestates licet sentire, non datur cernere.* Epictet. *lib. 1. c. 6.* Ἀφ' ἑκάστου μέρους ἐν κόσμῳ χαριέντως βλέπειν ἔστιν ἐγκωμιάσαι τὸν ποιήσαντα, ἐπὶ δίο τις ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, διώκειάν τε σωφρονικὴν πρὸς γεγονότα ἔνδειξιν, καὶ τὸ εὐχάριστον. & quæ sequuntur. vide & eundem *lib. 1. c. 16.*

§. 29. Σωτηρίαν βίου] quod *lib. 4. § 19.* ἐκ τρεμὶ ἰσοτιμίας τῆς ἀνθρώπου. Plato *Protag.* Τίς ἀν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ βίου. Et mox; ἡ ἐπιστήμη διλάσσαι τὸ ἀληθὲς, ὅσοιν ἀν τὸν βίον.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Ἀπολαῦειν τοῦ ζῆν] *Vitâ frui.* Ità Martial. *l. 10. ep. 61.*

Vivere bis, vitâ est posse priore frui.

Senec. *epist. 61. Paratus exire sum, & ideo frui vitâ, qia qamdiu futurum hoc sit, non nimis pendeo.* ubi Lipi. *fruor vitâ, securus, & lætus.* vide *ad lib. 3. § 6. & l. 9. § 26. & l. 10. § 33.*

Σωάσαντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ] Vide *ad lib. 5. § 6. & l. 6. § 6. & l. 3. § 13.* Varro *de συνεία. Legendo & scribendo vitam procidisse. i. e. producto.* Nonius.

§. 30. Ἐν φῶς ἡλίῳ] Vide *l. 8. § 57. & l. 9. § 8.*

Μία ὐσία] vide *l. 4. § 40. & l. 7. § 9.*

Μία ψυχὴ] vide *l. 4. § 40. & l. 9. § 8.*

Μία νοερὰ ψυχὴ] vide *lib. 7. § 9. & lib. 9. § 8.*

Πνεύματα καὶ ἀνοικοδόμητα, ἀναίδητα καὶ ἀνοικείωτα] πνεύματα καὶ ἀνοικοδόμητα, sunt *formæ & materiæ formis quasi subtractæ & subjectæ.* interpres Angl. αἰδητὰ legisse videtur: cui accedere non possum. verùm ab interpunctione locum laborare opinor; & post ἀναίδητα colloccandum distinctionem, ut series dictionis *sic procedat; reliqua dictarum rerum partes, forma scil. & materia sensûs expertes, sunt etiam à necessitudine unius alienæ. Spiritus* pro *forma*, ut Marco, ità Pompeio *ad lib. 9. § 8.* exhibito. qi *corpus continuum* desinit, *qod continetur uno spiritu,* (i. e. unâ formâ) *ut homo, tignum, lapis.* ex subjectis speciebus signi *lapidisque*, non *animal*, sed *formam, spiritûs* nomine denotâsse, liquidò patet. vide *ad l. 6. § 13. & ad lib. 10. § 2.* sic *l. 9. § 36.* ἡ ἀνοικοδόμητος ὕλη & τὸ πνευματικὸν Marco ἀντιδιαιρῶντα. Hoc idem videtur, qod πνεῦμα ἀλλὰ Tatianus *adv. Græc.* nuncupat; nec *stellis* tantùm, aut *animantibus spiritúsque*, sed *aqis* etiam inesse vult.

Καινὰ τὸν νῦν σωέχει, καὶ τὸ ἔσεσθαι αὐτὰ βεβήκειν] lege. καινὰ τὰ νοῦν σωέχει, καὶ τὰ ἐπὶ τὰ αὐτὰ βεβήκειν. *& tamen ista* (licet sensûs ac rationis expertia) *mens* (universi scil.) *continet, & facultas interior*, sive *forma illa, cujus vicibus loci feruntur.* Vide *l. 10. § 26.* Τῶν βεβήκειν. & *l. 4. § 16.* Τὸ αἰτιῶδες. τὸ νοῦν αὐτὸ τῶν ὁ νοῦς sicut & Aristoteli *ethic. l. 9. c. 4.* ὄξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶ), ἢ μάλιστα. vide *l. 10. § 38.* Verùm τὸ νοῦν istis est, ἡ νοερὰ ψυχὴ, de qa *supra*. i. e.

Deus

Deum ipſe. de qo & *l.* 10. § 1. συνέχει πάντα. ſive, ſpiritus Dei, τὸ συνέχον τὰ πάντα Sap. Solom. c. 1. v. 7. Laërt. *Zenon. l.* 7. ἓν τε εἶναι θεὸν καὶ νοῦν καὶ εἱμαρμένην καὶ Δία. Apoſt. *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16, 17. ἐκεῖ λόγω. τὰ πάντα δι' αὐτοῦ ἔκτισται καὶ τὰ πάντα δι' αὐτοῦ συνέστηκε. Clemens *ſtromat. l.* 5. Σφίγξ ἐγὼ ἡ ἐκ ὅλων συνίσης, ἡ τῷ κόσμῳ καὶ τῷ παντὶ "Αρατον ἀκροφορῶ, ἄλλα τάχα μᾶλλον ὁ Στάκιος πεδιμάλιος τίτλος, καὶ συνέχων τὸν κόσμον. Cicero *de natura deorum. l.* 2. 'Natura eſt, qa continet mundum omnem, atqe ea qidem, non ſine ſenſu & ratione. & rurſus: *Mundum & ejus partes natura ſentiente teneri, in qa ratio perfecta inſit. qamvim animum eſſe dicunt mundi, eandemqe eſſe mentem ſapientiámqe divinam.* Habes hîc aperte Marci τὸ νοῦν. Idem *de divinat. l.* 2. *Hæc ita fieri omnibus inter ſe convenientibus mundi partibus profectò non poſſent, niſi ea unо divino ac continuato ſpiritu continerentur. Totam mundi hujus molem*, inqit, *mens divina continet, ut animа corpus.*

Διάνοια ἢ ἴδιον ἐπὶ τὸ ὁμόφυλον] Homo magis ad ſibi congenerem fertur, tum qia liberam habet electionem, tum qia τὸ νοῦν illud peculiarem in homine operationem exercet, exeritqe. Laërt. *Zenon.* Εἰς ἅπαν τὸ κόσμον μέρος διήκειν ὁ νοῦς, καθάπερ ἐφ' ἡμῖν ἡ ψυχή· ἀλλ' ἤδη δι' ὧν μᾶλλον, δι' ὧν ἦν ἥγιον. δι' ὧν μὲν γάρ, ὡς ἕξις κεχώρηκεν, ὡς διὰ σφῶν ὀστῶν, καὶ σφὶ νεύροις· δι' ὧν ἦν ὡς νοῦς, ὡς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ.

§ 31. Ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ] Plut. *de audiend.* Ταὐτόν ἐστι τὸ ἕπεσθαι θεῷ καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ. Et Apul. *de philoſoph. Sapientem pediſequum & imitatorem Dei dicimus, & ſequi arbitramur Deum, id eſt, λόγον.* At de Juliano Gregor. Naz. ſtiletur. 1. Ὀδηγῷ λόγῳ, καὶ μὴ θεῷ χαίρωμεν· quaſi iſta ſejuncta à ſe invicem exiſtant. Et Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Μόνῳ τῷ λόγῳ, καθάπερ ὑπηγέτῃ σώφρονι, παρακολουθητέον τὸν βίον. ità ſolam rationem vult ducem adhiberi ad vitam inſtituendam. verùm proclivis ſatis eſt ſolutio. rationis rectæ, qalis eſt initio condita, ductus, à religionis Deique regulis nuſpiam deviat. Cæterùm qà jam corrupta & vitiata eſt, à legis divinæ tramite in qamplurimis abſcedit, ſuique ſeqaces ut plurimùm abducit. vide ampliùs *ad l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 11, 12.

Τὸ ἔχθεσθαι, ἢ διὰ τῆς τεθνηκέναι] leg. εἰ διὰ τῆς τ. ſenſus exigit. vide *l.* 9. § 1.

§ 32. Πόσον μέρος ἀνθρώπου καὶ μέγαν ἀνθρώπου] vide *l.* 4. § 50. & *l.* 5. § 24.

Πόσον ἢ ὅλης ὑσίας] Epictet. *l.* 1. *c.* 12. Οὐκ οἶδα, ἡλίκον μέρος εἶ σὺ τοῦ ὅλου; Lucret. *l.* 6. *Et qota pars homo ſit terrai totius unus.*

Τῆς ὅλης ψυχῆς] vide *ſuprà* § 30.

Ἐν πόσῳ ἢ βαλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις] ità *l.* 6. § 36. Ἄθως βαλάντιον. at *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3. in eodem argumento. χυτίδιον dixit. Plato *Phædon*. Ἔτι δὲ καὶ πάμμεγά τι εἶδος αὐτὸ (τὸ ὅλον) καὶ ἡμεῖς οἰκοῦμεν καὶ μέχεις Ἡρακλείων στηλῶν ἐπὶ φάσιδος ἐν σμικρῷ τινι μορίῳ, ὥσπερ περὶ τέλμα μύρμηκας, ἢ βατράχους, περὶ θάλατταν οἰκοῦντας.

Ὡς ἡ σὴ φύσις ἄγει] Fabius *inſtit. l.* 12. *c.* 11. *Natura nos ad mentem optimam genuit: adeóqs diſcere meliora volentibus promptum eſt, ut verè intuenti mirum ſit illud, magis malos eſſe tam multos. nam* 10 *ut aqa piſcibus, ut ſicca terrenis, circumfuſum nobis ſpiritus volucribus convenit: ità certè facilius eſſe oportebas ſecundum naturam, qàm contra eam vivere.* Nihil ſcil. iſtis de nativo vitio ſubolueret.

Ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει] vide *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 8.

§ 33. Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10. § 23. & *ſuprà* § 19.

Ἐν τούτῳ τὸ πᾶν] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 38. Ex Ruſo *de amicit.* Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. 20 Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔθετο ὁ θεός, τὰ δ' οὐκ. ἐφ' ἡμῖν μέν, τὸ κρεῖττον, καὶ αὐτεξουσιώτατον, ᾧ δὴ καὶ αὐτὸς εὐδαίμων ἐστὶ, πᾶν χρῆσιν αὑτῷ φαντασιῶν. οὗτο γὰρ ὀρθῶς γεγονὸς, ἐλεύθερία ἐστὶ, ἐυφυΐα, εὐθυμία, ἐυσέβεια. τοῦτο ἢ καὶ δίκη ἐστὶ, καὶ νόμος, καὶ σωφροσύνη, καὶ σύμπασα ἀρετή.

Τὰ δὲ λοιπὰ οὐ φαυλοτέρα ἐστὶν, ἢ ἀσθενέστερα] leg. ἧττον, *ſive.*

Νεκρὰ] vide *l.* 2. § 12.

Καὶ καπνὸς] Ità *l.* 10. § 31. καπνὸς καὶ τὸ μηδέν.

§ 34. Οἱ πᾶν ἡδονὴν ἀγαθὸν] Epicureos notat, qi ſummum bonum etiamſi in voluptate, ſummum malum in dolore conſtituerant, mortis tamen contemptum profitebantur, & prædicabant. Vide Epicurum ipſum, *ſuprà l.* 9. § 41. cujus & illa dogmata ſunt apud Laërt. *l.* 10. ex *epiſt. ad Menaceum.* Μηδὲν φοβὸς ἡμᾶς εἶναι τὸν θάνατον· ἐπεὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἐν αἰσθήσει. στέρησις δ' ἐστὶν αἴσθησις ὁ θάνατος· ὥστε γνῶσις ὀρθὴ τοῦ μηδὲν εἶναι φοβὸς ἡμᾶς τὸν θάνατον, ἡδὺ ποιεῖ τὸ τῆς ζωῆς θνητόν. οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ἐν τῷ ζῆν δεινὸν, τῷ καλῶς εἰδότι γνῶσιν, τὸ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν τῷ μὴ ζῆν δεινόν. τὸ φρικωδέστατον ἐν δὴ κακῶν ὁ θάνατος, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· ἐπειδὴ ὅταν μὲν ἦμεν ἡμεῖς, ὁ θάνατος οὐ πάρεστιν· ὅταν δὲ ὁ θάνατος παρῇ, τότ' ἡμεῖς οὐκ ἐσμέν. ἔστ' οὖν πρὸς τοὺς ζῶντάς ἐστιν, οὔτε πρὸς τοὺς τετελευτηκότας· ἐπειδὴ ἅπερ μεῖ ἐς μὲν οὐκ ἔστιν, οὐδ' ὑπ' ἔστ' εἶναι. Lucret. *l.* 3.

Nil igitur mors eſt, ad nos nec pertinet hilum.

& mox:

Multò igitur mortem minus ad nos eſſe putandum,
Si minus eſſe poteſt, qàm qod nihil eſſe videmus.

Qo etiam telo pugnat & Cicero. *Tuſcul. l.* 1. *Natura verò ſic ſe habet, ut qomodo initium nobis rerum omnium ortus noſter afferat, ſic exitum mors: qa*

ut nihil pertinuit ad nos ante ortum, ſic nihil poſt mortem pertinebit. in qo qid poteſt eſſe mali, cùm mors nec ad vivos pertineat, nec ad mortuos? alteri nulli ſunt, alteros non attingit. Senec. *ep.* 70. *plus à ſe qiſqe exiget, ſi viderit hanc rem etiam à contemptiſſimis poſſe contemni.* & *epiſt.* 4. *Difficile eſt, inqis, animum perducere ad contemptum animæ. non vides, qàm ex frivolis cauſſis contemnatur? alius ante amicæ fores laqeo pependit, alius ſe præcipitavit à tecto, nè dominum ſtomachantem diutiùs audiret; alius nè reduceretur è fuga, ferrum adegit in viſcera. non putas virtutem hoc effecturam, qod efficit nimia formido?*

§ 35. Τὸ ἐυκμεγον μόνον ἀγαθὸν] Pindar. *Pyth.* 9. —— ὁ καιρὸς πάντος ἔχει κεφυράν. Gregor. Naz. *ad Eunom. orat.* 1. Καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι, ὡς Σολομῶντι καλῶς δοκεῖ. καὶ τὸ καλὸν, ὅταν μὴ καλῶς γένηται, ἄωρον ἄνθος ἐν χειμῶνι πυτιλῶς ἄωρον, καὶ γυναικὸς κόσμος ἀνδρεῖος, ἢ γυναικεῖος ἀνδράσι, καὶ πάνδει γαμετεία, καὶ πότῳ λάκρυον. Calliſtratus in *tabul. explicat. imag.* 6. ἀρεῖον πᾶν τὸ ἐυκμεγον καὶ μόνος καλλις δημιεργὸς ὁ καιρός· ἅπαν δ' ἀπηνθηκὸς ἔξω τῆς καιρῦ φύσεως. Verùm Marcus iſtîc τὸ ἐυκμεγον accipit eo ſenſu, qo & Solomonem locutum monuimus, *ſuprà ad* § 23. vide *l.* 4 § 23. Plut. ad Apollon. πλὼ γὸ ἐυκμειαν μᾶλλον ἢ πλὼ ἐυγνειαν παταχῦ καθορῶμῳ φερομένοις.

Τὸ πλείυς χρ' λόγον ὀρθὸν φερέμεις] vide *ad l.* 3. § 7, 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 11. § 1.

Τὸν κόσμον διαφῆσαι πλείονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ] vide Menandrum *in ſuppoſititio ad l.* 2. § 14.

§ 36. Ἐπολιτάσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει] vide *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 42.

Τὸ γὸ χρ' τοὺ νόμυ ἶπον ἑκάσῳ] vide *lib.* 7. § 31. & *l.* 8. § 5, 6. & *l.* 10. § 6.

Ἀποπέμπει σι, ὦ τύραννος, ὑδὲ δικαιὴς ἄδικος] *Emittit te,* inqit, *ex hac vita, non tyrannus, aut judex iniqus alijs,* etſi occidat te ille, addicat iſte, *ſed* per illum iſtúmve, *naturæ,* ſive *Deus* ipſe, *qi & in vitam te prior miſerat.* Hoc eſt qod Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus tulit.* cùm junctis operis Chaldæi Sabæíque ſervos trucidâſſent, armenta & jumenta abegiſſent, Diabolus etiam liberos ædium ruinâ oppreſſiſſet. *Non dixit, Dominus dedit, Diabolus abſtulit. ſed Dominus dedit, Dominus abſtulit. qia nihil abſtuliſſet Diabolus niſi permiſiſſet Dominus. noluit etiam gloriam diabolo dare, ut aliqid potuiſſet tollere, qod Dominus non permiſſiſſet auferre.* Avg. *in Pſalm.* 31. & 90. & *in ſerm. ſolenn.* 241. *non tentatori tribuit, ſed autori.* Gregor. Rom. in *Job. l.* 18. *c.* 1. *non abſtulerat diabolus, qi nocendi habuit voluntatem; ſed Dominus, qi dederat poteſtatem.* Hugo Victorin. an qis alius, ſub Avg. nom. *de patient. cap.* 13. vide *lib.* 8. § 20, 23.

Ὅσον εἰ κωμῳδὸν ὑπολύσι τῆς σκηνῆς] *Vitam dramati* confert, & iſtîc, & alibi. *l.* 10. § 27. & *l.* 11. § 6. Epictet. *enchir. c.* 17. Μίμησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, ὅιε ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχύ, βραχύ· ἂν μακρὸν, μακρόν· ἂν πλοῦτον ὑποκρίνεσθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐτυῶς ὑποκρίνῃ· ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην· σὸν γὸ τοῦτ' ὄζι, τὸ δοθὲν ὑποκρίνασθαι σεφόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλυ. qibus paria habet & *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Sed & Iriſto Chius apud Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἓν ὅμοιον τῷ ἀγαθῷ ὑποκριτῇ τὸν σοφὸν, ὃς ἄντι Θερσίτου, ἄντι Ἀγαμέμνονος σεφόσωπον ἀναλάβῃ, ἑκάτερον ὑποκρίνεται σερεπόντως. Contrà planè qàm Philippus Macedo, qem poſt inſignem de Athenienſibus partam victoriam, victorum captivis cùm per ebrietatem contumeliosiùs illuderet, liberâ voce Demades verbis iſtis increpuit; Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοι σεθειόσης σεφόσωπον Ἀγαμέμνονος, αὐτὸς ὐκ αἰσχύνῃ σεράπελον ἔργα Θερσίτου; Diodor. Sic. *l.* 16. *c.* 44. Teles item Pythagoricus lib. σερὶ αὐταρκείας, (pro qo perperam apud Læl. Biſciolam *horar. ſubſeciv. l.* 1. *c.* 1. ἀναρχίας habetur.) à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 5. laudatus. Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑποκριτὴν, ὅ,τι ἂν ὁ σοφὸς σεθῇ σεφόσωπον, τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς· ὕτω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅ,τι ἂν σεριθῇ ἡ τύχη, καὶ χὸ αὐτὴ, φησὶν ὁ Βίων, ὡσπερ σοιήτρια, ἐτὶ μὴν σερσολόγυ, ὁτὲ ὑσερολόγυ σεσθῆναι σεφόσωπον· καὶ ὁτὲ μὴν βαπλέως, ὁτὲ ὃ ἀλήτυ· μὴ ὢν βέλτι δ' ὑπερολόγυς ὢν, τὸ σερσολόγυ σεφόσωπον. εἰ δ' μὴ, ἀνάρμοσόν τι σοιήσεις. Idémq; in *lib.* δεῖ σεισάσθαι apud eund. *ibid. tit.* 105. ἡ τύχη, ὥσπερ σοιήτρια τις ὖσα, σαντοδαπὰ σοιεῖ σεφόσωπα, ναυαγῦ, σλωχῦ, φυγάδος, ἐνδόξυ, ἀδόξυ. δεῖ ὖν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, πᾶν ὅ,τι ἂν αὐτὴ σερίθῃ, καλῶς ἀγωνίζεσθαι. *Ibidem. tit.* 1. Muſonius, opinor: Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς, ἓν μὲν τὸν σεφόλογον, ἓν δὲ τὰ μέσα, ἓν δὲ καὶ τὸν καλάσροφον· ὕτω καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἓν μὲν τὰ σερῶτα τοῦ βίυ, ἓν δὲ τὰ μέσα, ἓν δὲ καὶ τελευτόν. & *tit.* 92. ex Arriani *protreptico*, Socrates Archelao: Εἰ γὰ μὲν ἱκανὰ τὰ ὄντα ἐμοὶ, ἀλλ' ἐγὼ τούτοις ἱκανὸς, καὶ ὕτω κἀκεῖνα ἐμοί. ἢ ὐχ ὁρᾶς, ὅτι ὐκ ἐυφωνότερον ὑδὲν, δ' ὧν ὁ Πῶλος τὸν τύραννον Ὀδύσσεα ὑποκείνατο, ἢ ὅτι Καλανῷ ἀλήτῃ καὶ σλωχάδι εἶτα χείραν Πάλλ ὁ γλυκεῖ ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ σᾶν τὸ φερτὸν ἐν τῇ δαμονίᾳ σεφόσωπον ὑποκεινάσῃς καλῶς; ὑδὲ τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς καὶ ἐν τοῖς φάκεσι ὑδὲν μεῖον διαφερεν, ἢ ἐν τῇ ὑλῇ χλαίνη τῇ σορφυρᾷ; Synef. *de provident. l.* 1. Ἅπας γὸ ἔξω ἀρετῆς ὕλη. καθάσερ δὴ ὅτι σκηνῆς ὁρῶμεν σοὺ ἡ σεραγῳδίας ὑποκειτὰς, ὅσοι καλῶς ἐξέσκασε τὸν φονέα, ὁμοίως ὑποκειθέντας, τοῦτο Κρέοντα καὶ τὸν Τήλεφον καὶ ὑδὲν τ' ἀλυρχῆ σὺ ῥαίδιον διοίσει, σρὸς τὸ μέγα καὶ καλὸν ἐμβῆσαι, καὶ καταλαβεῖν ἐχεῖ τῶ μέλος τὸ διάφορον· ἀλλὰ καὶ τὸν διερέσαντα, καὶ τὸν

τὴν Ἀποινὰν μὴ τῆς αὐτῆς ἐπιδείξεται μισικῆς· καὶ ὅτι ἂν φρονῇ τὸ σεσωπηκὸς, τὸ καλῶς αὐτὴν ὁ χορηγὸς τῷ δράματι ἀπαιτεῖ· ἔτος ἡμῖν θεὸς καὶ τύχη φερτίδησιν, ὥσπερ σεσωπεία, τοῦ βίου ἐν τῷ μεγάλῳ τῷ κόσμῳ δράματι· καὶ ἐδίν τι μᾶλλον ἕτερος ἑτέρου βίου βελτίων ἢ χείρων κρῖναι ἢ, ὡς ἕκαστος βούλεται. δύναται ὁ ὁποσοῦν ἀπολαῦσαι χρόνου διαζήσας, κἂν τὸν πλοῦτον, κἂν τὴν μοναρχὸν ὑποκείνεται· διόπερ ἢ ἔδιν φρὶ τῶ σεσωπήκε· ἐπεὶ καὶ ὁ τραγῳδὸς γελοῖος ἂν γένοιτο, τὸ μὴ φθέγγον, τὸ δ' ἀριθμὸς· καὶ δὲ ἐν τῷ τῆς χορῆς ἐυδοκιμῆδι, στεφανῦται τε καὶ κηρύτ̃ται, καὶ ἐν τῷ τῶ βασιλέως ἀγωνιῶν, κλώζεται, καὶ συελκῦται. Dio denique Pruſ. *orat.* 38. *ad Nicomedienſes*, Ἡδὴ ποτὲ θεὰς μετελάβετε, μᾶλλον δ' μονονχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν θεᾶσθε. ἆρα ὧν ἐκεῖ τὴς ὑμῖν ἀλυσιδῶς ἕν δικεῖ βασιλεὺς, ἢ πέφανγ, ἢ θεὸς καὶ τοὺς πόδας ταῦτα κλαῦται· καὶ ὐκ ὀνόματα μόνα ἔχοσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ σεμνότητα, καὶ σολὰς, καὶ κελεύσι πολλὰ ὡς ἐκείνοις· τὸ δ' πράγματος συντελεδήσοντες, ἀπίασι τὸ μηδὲν ὄντες. Vide ampliùs *ad l.* 4. § 1. videatur & Ariſtides *in Eteon. ad l.* 6. § 46. Petron. item aliòsque *ad l.* 11. § 6. Verùm illi de agendi modo maximè, Marcus de termino præcipuè hîc agit.

Οὐκ ἔπτον τὰ πέντε] Alluſit ad actuum in dramatibus numerum, de qo, Flaccus in *art.*

Neve minor, neu ſit quinto productior actu,
Fabula, qæ poſci vult, & ſpectata reponi.

Nam qod Donatus, *perſonam eandem* negat *plùs quinquies prodire in proſcenium*: refutat id Jul. Scalig. *poet. l.* 1. *c.* 9.

Ἐν μόνοι τοῦ βίο τὰ τέλια ὅλον τὸ δρόμα] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 11. § 1. Senec. *epiſt.* 77. *Eam viam ingreſſi ſumus, quam peragere non eſt neceſſe. iter imperfectum erit, ſi in media parte, aut citra petitum locum ſteteris. vita non eſt imperfecta, ſi honeſta eſt. Ubicunque deſines, ſi bene deſinis, tota eſt.* & *ibid. non finitur officiorum certus numerus, quem debeas implere.*

Τὸ δὲ τέλιον ἐκεῖνο δεῖζον] qod *ſupr.* § 23. χαιρὸν καὶ ὅρον δίδωσι. Ità Job. *c.* 14. *v.* 4. χρόνον ἐδὲ, ὃν ὐ μὴ ὑπερβῇ· ὅρους meliùs reddidiſſent. nam Hebr. חֹק idem hoc loco valet qod גְּבוּל de mari uſurpatum, *Pſal.* 104. *v.* 9. *terminos, limites deſcriptos.* Scil. qod Senec. *ad Marc. c.* 10. *Tempus ille arbiter muneris ſui temperat.*

Ὁ τότε μὲν τῆς συγχρίσεως] Hoc eſt, qod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 2. Tam *naſcendi*, qàm *denaſcendi tempus, cuique* eſſe à *Deo præſtitutum.* vide *ſupr.* § 23.

Σὺ δ' ἀναίτιος ἀμφοτέρων] Non es, inquis, mortis tuæ arbiter magìs, qàm ortûs tui fueras. David, *Pſalm.* 31. *v.* 16. בְּיָדְךָ עִתֹּתָי *In manu tua ſunt tempora mea.* & *Pſal.* 68. *v.* 20. *Domini Dei* לַיהוִה תּוֹצָאוֹת *mortis ſunt exitus*, nec poteſt qiſqam ave ſibi ipſi, avt alteri, citra ipſius permiſſionem ac voluntatem, vitam eripere. Poteſt interim mortis, vel ſibi, vel alteri conſciræ homo ipſe havd ἀναίτιος. i. e. *inſons* eſſe. qod nec Marcus ipſe diſſitebitur.

Ὁ ἀπολύων ἵλεως] vide *l.* 2. § 3.

Ἀπὸ τοῦ ἵλεως] imò non ſemper ἵλεως, hoc eſt, *propitius, placatus. placidus* ſanè ſemper in ſe Deus; qia immotus, & immutabilis; non qoad illos tamen ſemper, qos hinc abripit, *propitius.* neceſſe eſt ergò, dum hîc vivunt, ſibi concilient ipſum mortales, ſi in morte propitium experiri voluerint. neqe enim ἵλεως ipſe i. e. *placidus latûsqe* defungi poterit, niſi qi Deum ſibi ἵλεον i. e. *propitium*, qia in Chriſto ſuo reconciliatum, habuerit. τοῦτο ὧν ἐυσωπεισθήτω μοι (ut Marci noſtri verbis utar, *ex l.* 6. § 30.) ἐπιστῇ ἡ τελευταία ὥρα. *mihi itaqe ſic affecto, idqe mihi probè conſcio, ſupervenias hora noviſſima. hora*, inqam, *illa decretoria*, (utì Seneca vocat *epiſt.* 102) qam ſenio jam confectus ferè, cum Jobo, *cap.* 14. *verſ.* 14. *qotidie expecto.* Et tu, Domine Jeſu, ὁ Ἀμὴν, voco ſervuli tui, inutilis licèt, *Amen* tuum ſubjicere nè dedigneris.

FINIS.

In Commentario admissa & omissa momenti alicujus nonnulla (quæ etiam alicui fortasse levissima viderentur) restitui ac suppleri sic poterunt.

Pag. 10 *col.* 2 *lin.* 17 Baysius
p. 22 c. 1. *l.* 11. qid ni
p. 24 *c.* 2 *l.* 25 Agapetus
p. 26 c. 1 *l.* 3 *lib.* 67
c. 2 *l.* 5 *Imperium*
p. 34 *c.* 2. *l.* 9 *δέδικας*
p. 43 c. 2. fin. *ult. l.* 5 §
p. 53 *c.* 2. *l.* 38 *συλλογιζόμενα*
p. 57 *c.* 1 *l.* 9 עבד
p. 67 *c.* 1 *l.* 19 *σωφρονίσαντας*
p. 73 *c.* 1 *l.* 40 *ἔτυχεν*
p. 77 *c.* 1 *l.* 36 respexisse
p. 82 c. 1 *l.* 4 *ἴσμεν*
p. 83 *c.* 1 *l.* 26 Sentia
p. 90 *c.* 1 *l.* 43 celeriùs
p. 92 *c.* 2 *l.* 24 vanilloqia
p. 96 *c.* 2 *l.* 15 Hugo
p. 101 *c.* 2 *l.* 44 aliorsum
p. 115 *c.* 1 *l.* 36 præposita
p. 116 *c.* 2 *l.* 31 Cafav.
p. 118 *c.* 2 *l.* 16 abfint
p. 122 *c.* 2 *l.* 10 solicitudinum
p. 128 *c.* 1 *l.* 20 *ἐνδιαι-*
p. 129 *c.* 2 *l.* 36 *ut in*
p. 147 *c.* 2 *l.* 7 *διαιρεῖται*
p. 150 *c.* 2 *l.* 33 *παιδίσκος*
p. 152 *c.* 1 *l.* 3 Antonius
p. 156 *c.* 1 *l.* 46 *malleum*
l. 48 emend.
p. 159 *c.* 1 *l.* 43 *est in rebus*
p. 164 *c.* 2 *l.* 40 Pythagoræ
p. 171 *c.* 2 *l.* 33 nentiste
p. 175 *c.* 1 *l.* 11 Et cum
p. 187 *c.* 2 *l.* 15 Is *lib.*
ib. l. 52 *κείσεται*
p. 192 *c.* 2 *l.* 2 designaret
ibid. verto
p. 193 *c.* 1 *l.* 44 non è
p. 196 *c.* 1 *l.* 1 *σμικρῷ*
p. 199 *c.* 1 *l.* 25 *ἀναβαλεῖν*
l. 41 *ἐλάδιον*
p. 203 *c.* 2 *l.* 33 *βάλλειν ἢ ἀπ*
p. 205 *c.* 2 *l.* 32 *ἄλυ-*
p. 211 *c.* 2 *l.* 33 *τέμνεται*
p. 212 *c.* 2 *l.* 15 qi istud?
p. 214 *c.* 1 *l.* 2 *epigr.*
p. 215 *c.* 1 *l.* 21 resodisse
p. 220 *c.* 1 *l.* 5 4. § 20
p. 226 *c.* 2 *l.* 25 *ἔσιν.* & *ἑστιλὼ*
p. 230 *c.* 1 *l.* 4 *εἴτε δῆτε*
p. 234 *c.* 1 *l.* 31 Grat.
p. 238 *c.* 1 *l.* 31 novè dictum
p. 252 *c.* 1 *l.* 46 posteris
p. 253 *c.* 2 *l.* 37 *Necyo-*
p. 256 *c.* 2 *l.* 50 Infantes
p. 263 *c.* 1 *l.* 24 *de pace* 1.
p. 284 *c.* 2 *l.* 38 *στοιχεῖδιον*
p. 285 *c.* 1 *l.* 2 *ἐπισκευῆται*
p. 286 *c.* 2 *l.* 13 exisiit
p. 296 *c.* 1 *l.* 40 familiæ
p. 306 *c.* 1 *l.* 32 *κεφῆν*
p. 307 *c.* 2 *l.* 40 *in Job*
p. 308 *c.* 2 *l.* 30 qidem
p. 309 *c.* 1 *l.* 7 scripserant
l. 8 *-sæ lib.* 1.
c. 2 *l.* 18 *ἐπωζῆ*
p. 310 *c.* 1 *l.* 9 in versione
l. 32 loqor
p. 313 *c.* 1 *l.* 49 ipse
p. 317 *c.* 1 *l.* 32 Iren.
p. 325 *c.* 1 *l.* 4 Atqi
p. 326 *c.* 2 *l.* 30 Potius
p. 328 *c.* 2 *l.* 31 *ὅτι*
p. 331 *c.* 2 *l.* 17 dixerat
p. 333 *c.* 1 *l.* 14 *l.* 7. §
c. 2. *l.* 32 *τοῦτος*
l. 36 *periochæ* 18
p. 336 *c.* 1 *l.* 5 Apostolius
l. 22 Aberam regi Pr
p. 337 *c.* 2 *l.* 16 *augm.*
p. 339 *c.* 2 *l.* 29 subsanans
p. 344 *c.* 2 *l.* 28 מעבד
p. 345 *c.* 1 *l.* 5 variis
p. 346 *c.* 1 *l.* 30 afficiunt
p. 352 *c.* 2 *l.* 55 Marci mens gen
p. 356 *c.* 1 *l.* 43 ac concl.
c. 2 *l.* 54 Evripid. Troad
p. 364 *c.* 1 *l.* 50 ac Vulgarem
p. 367 *c.* 2 *l.* 24 *compertum*
p. 372 *c.* 2 *l.* 14 Psellusque
p. 377 *c.* 1 *l.* 31 *ἔπεσεν*
p. 381 *c.* 1 *l.* 40 *ἴδιον*
p. 384 *c.* 1 *l.* 46 philosophos
p. 390 *c.* 1 *l.* 32 admisos
p. 395 *c.* 1 *l.* 37 enimem
p. 396 *c.* 1 *l.* 24 Jos. Mercerus
l. 25 *ἀπλῶς*
p. 397 *c.* 1 *l.* 55 Apostolium
p. 400 *c.* 1 *l.* 43 *τῆς*
p. 423 *c.* 1 *l.* 21 assentionem

In calce Præloqii, lege Rotherithienſi.

Syllabus Locorum Scripturæ Sacræ, quæ in Commentario isto vel explicantur, vel illustrantur.

Genesis.

Cap. 1 vers. 2 *pag.* 151 *col.* 2 *lin.* 41 v. 11 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 31 v. 26, 27 *p.* 119 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 51 C. 2 v. 7 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 46 *p.* 382 *c.* 1 *l.* 10 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 7 v. 24. *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24. C. 3 v. 19 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 18 v. 21 *p.* 351 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 4 v. 9 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 2 C. 5 v. 24 *p.* 211 *c.* 1 *l.* 31 C. 9 v. 4. *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 11 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 15 v. 2 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 44 C. 17 v. 13 *p.* 35 *c* 1 *l.* 13 C. 20 v. 6 *p.* 42 *c.* 2 *l.* 26 C. 27 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 41 C. 31 v. 2, 5 *p.* 355 *c.* 2 *l.* 31 C. 38 v. 9 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 21 C. 42 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 7 C. 47 v. 9 *p.* 78 *c.* 1 *l.* 14 C. 49 v. 11 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 2 C. 50 v. 2 *p.* 175. *c.* 1 *l.* 55

Exodus.

Cap. 1 vers. 5 *pag.* 214 *col.* 2 *lin.* 19 C. 4. v. 10 *p.* 352 *c.* 2. *l.* 38 C. 20 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 32 C. 34 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 35

Levit.

Cap. 15 vers. 16 *pag.* 371 *col.* 2 *l.* 22 C. 17 v. 11, 14 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 19 v. 2 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 38

Num.

Cap. 16 vers. 3, 7 *p.* 178 *col.* 2. *l.* 39 C. 23 v. 10 *p.* 242 *c.* 2 *l.* 47

Deut.

Cap. 2 vers. 27 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 10 C. 5 v. 8 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 40 v. 52 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 10 C. 6 v. 5 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 14 v. 13 *p.* 48 *c.* 1 *l.* 8. C. 10 v. 4 *p.* 123 *c.* 1 *l.* 53 C. 12 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 38 C. 17 v. 11 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 25 v. 11, 20 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C 19 v. 6 *p.* 353 *c.* 2 *l.* 32 C. 22 v. 1 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 9 C. 28 v. 4. *p.* 384 *c.* 1 *l.* 1 v. 14 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 29 v. 19 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 54 C. 30 v. 11 *p* 417 *c.* 1 *l.* 18 C. 32 v 14 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 3 C. 33 v. 5, 29 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 18, 19

Josh.

Cap. 1 vers. 7 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 12 C. 8 v. 15 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 17 C. 23 v. 6 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 24 v. 14, 15 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 18 *p.* 263 *c.* 2 *l.* 54

Judic.

Cap. 7 vers. 2 *pag.* 348 *col.* 1 *lin.* 31 C. 11 v. 35, 37 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 45

Regum

Lib. 1 Cap. 2 v. 29 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 49 C. 3 v. 13 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 50 v. 17 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 12 C. 6 v. 12 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 10 v. 11 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 32 C. 16 v. 7 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 56 *p.* 419 *c.* 1 *l.* 47 C. 25 v. 31, 33 *p.* 45 *c.* 2. *l.* 52

Lib. 2 Cap. 2 v. 19, 21 *p.* 137 *col.* 2 *l.* 13 C. 3 v. 36 *p.* 27 *c.* 2 *l.* 11 C. 10 v. 12 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 14 C. 13 v. 15 *p.* 33 *c.* 2 *l.* 46 C. 15 v. 26 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 54 C. 16. v. 12 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 44 *p.* 210 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 5

Lib. 3 Cap. 1 v. 6 *pag.* 311 *c.* 2 *l.* 50 C. 3 v. 25 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 22 C. 4 v. 5 *p.* 22 *c.* 2 *l.* 29 C. 8 v. 39 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 3 C. 12 v. 9 *p.* 296 *c.* 1 *l.* 28 v. 24 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 33 C. 19 v. 4 *p.* 201 *c.* 1 *l.* 37

Lib. 4 Cap. 5 v. 13 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 41 C. 8 v. 13 *p.* 360 *c.* 2 *l* 13 C. 10 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 21 C. 13 v. 5 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 35 C. 22 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Annal.

Lib. 1 Cap. 11 ver. 2. *p.* 352 *c.* 2 *l.* 34 C. 29 v. 11, 16 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 4 v. 14 ibid. *l.* 43

Lib. 2 Cap. 1 vers. 11 *p.* 157 *c.* 2 *l.* 26 C. 19 v. 3 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 33 C. 34 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Esdr.

Cap. 7 vers. 27 *pag.* 45 *col.* 1 *lin.* 56

Nehem.

Cap. 2 vers. 12 *pag.* 45 *col.* 2 *lin.* 1 C. 7 v. 5 ibid.

Ester.

Cap. 1 vers. 5 *pag.* 329 *col.* 1 *lin.* 32 C. 5 v. 8 *p.* 400 *c.* 1 *l.* 51

Job.

Cap. 1 vers. 21 *pag.* 114 *col.* 1 *lin.* 37 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 438 *c.* 1 *l.* 41 C. 2 v. 10 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 41 C. 3 v. 18 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 46 C. 6 v. 15, 20 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 20 C. 7 v. 1 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 20 C. 10 v. 4 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 1 v. 5 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 26 v. 5, 14 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 10, 11 v. 8, 12 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 49 v. 9 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 47 C. 15 v. 21 *p.* 242 *c.* 1 *l.* 25 v. 32 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 17 v. 33 *p.* 180 *c.* 1 *l.* 36 C. 22 v. 16 *p.* 430 *c.* 2 *l.* 19 C. 23 v. 12, 13 *p.* 305 *c.* 1. *l.* 35 *p.* 377 *c.* 2 *l.* 36 C. 24 v. 13, 17 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 42 C. 28 v. 28 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 29 C. 30 v. 23. *p.* 251 *c.* 2 *l.* 44 C. 38 v. 25, 26, 34, 37 *p.* 191 *c.* 1 *l.* 48

Psalm.

Psal. 1 vers. 3 *pag.* 331 *col.* 1 *lin.* 32 Ps. 8 v. 1, 3 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 23 Ps. 12 v. 1 Ps. 14 v. 2 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 48 Ps. 16 v. 12 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 Ps. 18 v. 20 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 50 v. 32, 35 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 v. 39, 40 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 v. 44, 46 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 8 Ps. 19 v. 1, 2, 6 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 4 Ps. 22 v. 15 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 20 Ps. 31 v. 5 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 12 v. 9 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 52 v. 16 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 14 Ps. 34 v. 1 *p.* 221 *c.* 2. *l.* 50 Ps. 36 v. 3 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 54 Ps. 37 v 5 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 56 v. 10 *p.* 297 *c.* 1 *l.* 10 v. 20 *p.* 220 *c.* 2 *l.* 24 Ps. 38

v.13,14 p. 233 c.2 l.4 v.13 p. 363 c.2 l.16 Pſ.39 v.6 p. 159 c.1 l.47 p.376 c.1 l.45 v.9 p. 114 c.1 l. 46 Pſ. 41 v. 4,10 p. 347 c. 2 l. 56 Pſ. 44 v. 1, 8 p.304 c. 2 l.8 Pſ. 49 v.11, 14 p.307 c.1 l.32 v.12,20 p. 202 c 1 l.34,52 c.2 l.45 v.18 p.283 c.2 l.5 Pſ 50 v. 16,17 p. 359 c.2 l.56 Pſ. 51 v.4 p.424 c. 1 l.37 v.5 p. 322 c.2 l. 34 v. 10 p.219 c.1 l.43 Pſ.55 v.6,7 p. 181 c.1 l. 35 v. 22 p. 157 c.1 l.1 v.23 p. 430 c.1 l.16 Pſ.57 v.4 p.181 c.1 l. 35 Pſ. 58 v.3 p.322 c. 2 l. 34 Pſ. 62 v.9 p. 376 c.1 l.45 v.12 p. 227 c.1 l. 32 Pſ. 65 v.10,12 p. 191 c. 1 l. 56 Pſ. 66 v.3 p.341 c.1 l.14 v.10 p.378 c.1 l.37 Pſ.68 v. 29 p. 439 c.2 l. 15 Pſ. 73 v. 1 p. 424 c.1 l. 20 v.3 p. 322 c. 1 l. 55 Pſ. 74 v.16,17 p.300 c.1 l.24 Pſ.77 v.1,2 p.254 c.1 l.39 Pſ.78 v.36,37 p. 359 c.2 l.47 Pſ.81 v.16 p. 341 c.1 l.16 Pſ. 82 v.6,7 p.235 c.2 l.38 p. 368 c.2 l.7 Pſ. 87 v.3 p. 147 c. 1 l.27 Pſ. 90 v.1 p.337 c.1 l.56 v.2 ibid. l. 55 Pſ. 100 v.5 p. 337 c.2 l.2 Pſ. 103 v 17 p.337 c.1 l. 55 Pſ. 104 v.9 p.439 c.2 l.4 v.19 p.300 c.1 l.25 Pſ. 109 v.18,19 p. 49 c.1 l.7 Pſ 112 v.1 p.305 c.1 l. 34 p.377 c.2 l.33 v.7 p.222 c.2 l.14 Pſ. 116 v.1 p.253 c.2 l.53 Pſ. 118 v. 23 p. 114 c 1 l.31 Pſ.119 v. 18 p.117 c.2 l.43 v.67 p.378 c.1 l.35 v.71 ibid. v.73 p.371 c.2 l.43 v.75 p. 133 c. 1 l 37 v.139 p.133 c.1 l. 36 v. 142 p.322 c.1 l.13 v. 176 p. 349 c.1 l.53 Pſ. 120 v 5,6 p. 181 c.1 l.35 Pſ. 127 v.5 p.56 c. 2 l.21 Pſ.132 v.11 p. 384 c.1 l.2 Pſ.139 v.5 p.119 c.1 l.9 v.13, 16 p.371 c.2 l.44 v.14 p.372 c.1 l. 55 v.15 p.372 c.2 l.54 Pſ.140 v.3 p.202 c.1 l.55 v.9 p.56 c.2 l.24 Pſ.144 v.4 p.159 c.2 l.47 Pſ. 145 v.15 p. 368 c.1 l.40 v.17 p. 133 c. 1 l. 39 p.421 c. 2 l. 51 Pſ. 146 v. 4 p.222 c. 1 l.22 Pſ.147 v.4 p. 252 c.1 l.46 v.20 p. 204 c.2 l.28

Parem.

Cap.1 verſ.7 pag.240 col.1 lin.28 v.22 p.189 c.1 l.53 C.4 v.22 p.284 c. 1 l.9 v.25,27 p. 137 c.2 l.21 C.6 v.6,7 p.183. c.1 l.23 C.9 v.10 p.240 c.1 l.27 C.10 v.1 p.273 c.1 l.34 C.11 v.17 p. 387 c. 2 l. 19 C. 13 v.1 p. 154 c.2 l.27 C.14 v.15 p.169 c.1 l.34 p.360 c 1 l. 17 v.21 p.321 c.1 l.29 v.31 p.321 c.2 l.26 C.15 v.11 p.418 c.2 l. 44 v.20 p.275 c.1 l.34 C.16 v. 3 p.157 c.1 l.3 v.32 p.26 c.2 l.6 C.17 v.5 p.321 c.2 l. 27 v. 21 p. 273 c. 1 l. 43 C. 18 v.10 p.315 c.2 l. 33 C.19 v. 11 p.233 c.2 l.7 C.23 v.5 p. 227 c.1 l.27 v.15,16 p.275 c.1 l.30 C.24 v.24 p.56 c.2 l. 17 C.25 v.22 p.221 c.1 l.23 C.26 v.19 p.134 c.1 l.24 C.27 v.11 p. 273 c.1 l.30 C. 30 v 16 p. 121 c.2 l. 30 v. 20 p.367 c. 2 l.27 v 27 p.183 c.1 l.44

Eccleſ.

Cap.1 verſ.2 pag.159 col.1 lin.36 v.4 p.379 c.1 l. 48 v.9 p. 257 c. 1 l. 56 v. 11 p. 78 c. 1 l.43 v.13 p 60 c.2 l.52 C 2 v.2 p. 61 c.2 l.23 v.3 p.364 c.2 l.8 v 17 p.61 c.2 l 24 C.3 v.2 p. 429 c.2 l 11 v.1 p.439 c.2 l.9 C.4 v 5 p.220 c.1 l. 1 v.9 p. 296 c. 1 l.22 C. 7 v. 6 p.363 c.2 l.53 v. 21 p. 233 c. 1 l.56 v.26 p.61 c.2 l.36 C.9 v.2 p. 96 c.1 l.29 p. 297 c.1 l.46 v. 11 p.46 c.2 l.50 C.10 v.14 p. 112 c.2 l.38 C.11 v.1,3 p.331 c.1 l. 28 v. 5 p. 372 c. 2 l.55 C.12 v.7 p.51 c.1 l.48 p. 136 c. 1 l.14 p.222 c. 1 l.19 v. 8 p. 159 c.1 l. 36 v. 13 p.294 c.2 l.33

Eſaj.

Cap.1 verſ.11,16 p 359 col.2 l.47 v.25 p.378 c.1 l.38 C.2 v.22 p.227 c.2 l 27 C. 6 v. 9,10 p. 71 c. 1 l. 34 p. 147 c. 2 l. 52 C.10 v. 5,7 p.246 c.1 l.45 v.5, 19 p.308 c.1 l.49 v.6,11 p.246 c.2 l.22 C.14 v.9.10 p.368 c.1 l.7 C. 30 v.21 p.137 c.2 l.15 C.33 v.22 p.133 c.2 l.44 C. 35 v.6 p. 306 c. 1 l.20 C. 30 v.8 p.96 c.1 l.16 C.40 v.15 p. 242 c.1 l.42 C. 42 v.18,19 p.71 c.1 l.35 C.44 v.5 p.394 c.1 l.25 v.6 p.248 c. 1 l.7 C. 45 v.7 p.114 c.1 l.23 p.219 c. 1 l.37 C.46 v.8 p.129 c.1 l.8 C.48 v.8 p.322 c.2 l.35 v.10 p.378 c.1 l.38 C.49 v.4 p 314 c.1 l.16 C.53 v.6 p.349 c. 1 l.55 C.56 v.10 p.202 c.1 l.50 C. 58 v. 13 p. 305 c.1 l. 34 C.64 v.8 p. 289 c.2 l.28 C. 66 v.24 p.319 c.2 l.6

Jerem.

Cap.1 verſ.5 pag.371 col.2 lin.36 C.2 v.14 p.35 c. 2 l.9 C. 4 v.14 p.148 c.2 l.16 v.22 p. 191 c.1 l.47 C. 5 v.8 p.202 c.1 l.34, 51 C.7 v.9, 10, 28, 29 p.359 c.2 l.48 C.9 v.2,3 p.181 c.1 l.36 p.300 c.1 l.49 C. 10 v.10 p. 322 c. 1 l. 11 C.12 v.1 p. 133 c. 1 l.41 p. 424 c. 1 l.21 v.1,2 p.322 c. 1 l.55 C.13 v.17 p. 314 c.2 l.17 C.23 v.23 p.299 c.2 l.56 v.24 p. 165 c.1 l.30 p.317 c.2 l.39 C.31 v.35, 36, &c. C.33 v.20,23 p.410 c. 1 l.46 C.44 v.17 p.169 c.1 l.2

Thren.

Cap.3 verſ.33 pag.312 col.1 lin.5 v.37,38 p.114 c.1 l.26 p.300 c.2 l.10 v.40 p.371 c.2 l.33

Ezek.

Cap.18 verſ.11,13 p.104 c.2 l.15 C.20 v.39 p.359 c.2 l.49 C. 32 v.18,30 p. 368 c.1 l.8

Dan.

Cap.7 verſ.15 pag.326 c. 1 lin.45 C.11 v.35 p.378 c.1 l.39

Hoſh.

Cap.1 verſ.6 pag.320 col.2 lin.7

Amos.

Cap.3 verſ.6 pag.114 col.1 lin.29 p. 219 v. 1 l. 38

Jon.

Cap.4 vers.3,9 pag.201 col.1 l.39

Mic.

Cap.3 vers.3 pag.316 col.2 lin.16 C.4 v. 11, 13 p. 308 c.1 l.50 C.7 v.1 p.300 c.1 l.49

Habbak.

Cap.2 vers.5 pag.344 col.2 lin.19

Zephan.

Cap.1 vers.12 pag.344 col.2 lin.21 C.2 v.1 p.381 c.2 l.30

Zacar.

Cap.10 vers.2 pag.191 c.1 lin.49

Malac.

Cap.3 vers.3 pag.378 col.1 lin.39

Matth.

Cap.3 vers.7 pag.202 col.1 lin.3 C.4 v.10 p.48 c.1 l. 5 C.5 v. 11 p. 377 c.1 l.49 v.20 p.417 c.1 l.46 v.28 p.88 c.1 l.41 v. 44,45 p.317 c.1 l.2 v.44 p.267 c.2 l.21 v.45 p. 291 c.2 l. 24 v.48 p.360 c.1 l.37 C.6 v.2,5 p.178 c. 2 l.27 p. 339 c.1 l.1 v.2 p. 190 c.1 l.36 v.6 p.190 c.1 l.1 v.10 p. 161 c.1 l.24 v. 16 p. 268 c.2. l. 44 v. 22, 23 p.427 c.1 l.26 C.9 v.12 p.230 c.2 l.32 v.15, 20 p. 331 c.1 l. 29,33 v.16 p 360 c.2 l.2 v.26 p.300 v.1 l.23 v.27 p. 233 c.1 l.22 C.10 v.29,30 p.220 c.1 l.3 p.256 c.1 l.45 p.272 c.1.l. 38 p.300 c.2 l.31 v.37,38 p. 418 c.2 l.13 C.11 v.30 p.405 c.2 l.44 C.12 v.33,35 p. 331 c.1 l.30 v.34 p.148 c. 2 l. 22 v. 36 ibid. l.15 v.43 p.61 c.1 l.1 C.13 v.13,15 p.71 c.1 l. 34 v. 13 p. 147 c. 2 l. 49 v. 32 p. 172 c. 2. l. 50 C. 15 v 14 p. 71 c. 1 l. 35 p. 154 c. 1 l. 33 v.19 p. 148 c. 2 l. 23 C. 16 v. 4. p. 61 c. 1 l. 3 v. 17 p. 143 c. 2 l. 47 v. 26 p. 381 c. 2. l. 53 C.18 v.7 p. 348 c. 2 l. 38 v. 15 p.218 c.2 l. 55 p. 404 c. 2 l. 22 C. 19 v.5 p. 185 c. 1 l. 24 v. 17 p. 63. c. 2 l.15 v.22 p. 311 c.2 l.44 v. 28 p.385 c.2 l.27 C. 20 v.26,27 p. 257 c. 1 l.5 C.21 v.25 p. 161 c.2 l. 20 C.22 v. 37 p. 157 c.1 l.20 v.45 p.289 c.2. l.36 C.23 v.23,25, 27 p.339 c.1 l.1 C.25 v.9 p. 148 c.1 l.7 C.26 v.24 p. 320 c. 1 l. 22 v.39 p. 161 c. 1 l.27 C. 27 v. 50 p. 186 c.2 l.27 p. 228 c.1 l.23

Marc.

Cap.3 vers.21 pag.398 col.1 lin.48 C.4 v.26 p.371 c.2 l.24 v.31, 32 p.372 c.2 l.50 C.7 v.33 p. 125 c.1 l.29 C.8 v.36 p. 385 c.2 l.54 C.9 v.21 p.7 c.1 l.47 v.44 p.319 c.2. l.6 C.10 v.43, 44 p. 357 c.1 l.6 C. 11 v. 13 p. 331 c. 1 l.33 C. 12 v. 30 p. 157 c.1 l. 19 C. 14 v.36 p. 161 c.1 l. 27 v.41 p. 178 c.2 l. 34 C. 15 v. 37, 39 p. 186 c.2 l. 26 p. 228 c. 1 l. 25 C. 16 v. 19 p.136 c.1 l.4 v. 20 p. 347 c. 1 l. 28

Luc.

Cap.1 vers.3 pag.188 col.2 lin.50 v.6 p.417 c.1 l.47 v.42 p. 384 c.1 l. 3 v.75 p.417 c.1 l.42 C. 2 v.29 p. 386 c.1 l. 53 C. 4 v.2 p.61 c.1 l.6 C.6 v.24 p.178 c.2 l.28 v.34,35 p.189 c.2 l.47, 48 p. 291 c.1 l.31 p.317 c.1 l. 9 v.36 p.360 c.1 l.3 2 v.44 p. 300 c.1 l.38 v.46 p.359 c.2 l.44 C.7 v.25 p.44 c.1 l.5 C.9 v. 31 p.63 c.1 l.47 v.51 p.136 c. 1 l.7 C.10 v.27 p 157 c.1 l.19 v.29,37 p.97 c.1 l.16 v.41 p. 419 c. 1 l.55 C.11 v.2 p.161 c.2 l.24 C.12 v.17 p.203 c.1 l.53 C.15 v.21 p.161 c.1 l.20 C. 17 v. 3,4 p.11 c.1 l. 33 v. 3 p. 283 c. 2 l. 43 v. 18 p.329 c.1 l.35 C.20 v.19 p.61 c.1 l.9 C.21 v.16,18 p.48 c.2 l.40, 45 v.34 p.283 c.2 l.43 v. 35 p.423 c.1 l.41 C.22 v.20 p. 92 c.1 l.28 v.40 p.291 c.2 l.56 C.23 v.30 p.319 c.2 l.15 v.36 p.186 c.2 l.26 v.46 p.228 c.1 l. 25 C.24 v.18 p. 154 c.1 l.5

Joan.

Cap.1 vers.9 pag.394 col.1 lin.20 v.14 p.92 c.1 l.34 v.18 p.143 c. 2 l.48 p.435 c.2 l.6 C.3 v.20 p.107 c.2 l.13 C.4 v.14 p.317 c.1 l.28 p.377 c.2 l.35 v.36 p. 383 c.2 l.38 C.6 v.60 p.231 c. 1 l.1 p.380 c.1 l.5 C.7 v.17 p. 357 c.1 l.3 C.9 v.34,40 p. 71 c.1 l.35 C.12 v.40 p.71 c.1 l.36 C.13 v.1 p.63 c.1 l.45 v.34 p. 321 c.1 l.28 C.14 v.9 p.456 c. 1 l.11 C.15 v.18 p.154 c.1 l. 11 C.16 v.12 p.380 c.2 l.8 v. 33 p.194 c.1 l.11 C.17 v.17 p. 322 c.1 l.18 C.19 v.10 p.170 c.1 l.48 v.30 p.228 c.1 l.24 v. 39 p.175 c.1 l.55 C.21 v.19 p. 295 c.2 l.7

Act.

Cap.1 vers.1,2,22 pag.136 col.1 l.5 v.3,4 p.154 c.1 l.40 v.24 p.438 c.2 l.41 C.2 v.12 p.357 c.2 l. 9 v.23 p.273 c.1 l.40 p.308 c. 1 l.51 v.25 p.1 c.1 l.25 C.3 v. 14,18 p.308 c.1 l.51 v.21 p.385 c.2 l.26 C.4 v.13 p.17 c.1 l.49 v.28 p.273 c.1 l.40 C. 5 v.39 p.148 c.1 l.8 p.329 l.39 v.41 p. 284 c.2 l.52 C.7 v.14 p.238 c. 2 l.22 v.35 p.283 c.1 l.44 v.39 p.148 c.1 l.8 v.42 p.61 c.1 l.12 v.54 p.297 c.1 l.2 C.13 v.36 p.370 c.1 l.15 v.50 p.2 c.1 l.42 C.14 v.10 p.136 c.2 l.8 v.14, 15 p.291 c. 2 l.32 v.14 p.300 c. 1 l.25 v.15 p.231 c.2. l.20 C. 15 v.8 p.418 c.2 l.40 C.16 v. 1 p. 2 c.1 l.39 v.3 p.401 c. 1 l. 35 v.11 p.137 c.2 l.3 C. 17 v.2,3 p.254 c.1 l.40 v.18,19 p. 385 c.2 l.34 p.423 c.1 l.24 v. 26 p.47 c.2 l.22 v.28 p. 208 c. 1 l.6 p.211 c.1 l.36 p.418 c.2 l. 1 C.20 v.23,24 p.353 c.1 l. 42 p. 370 c.1 l.23 v.28 p.383 c. 2 l.44 v.35 p.46 c.1 l.12 C.21 v.1 p.137 c.2 l.3 v.13 p.253 c. 2 l.42 v.14 p.161 c.1 l.21 C. 25 v.23 p.8 c.1 l.45 C.26 v.8 p.423 c.2 l.33 C. 27 v. 27 p. 335 c.2 l.36 v.37 p.214 c.2 l. 24 C. 28 v.4,6 p.136 c.2 l.14 v.18 p.127 c.2 l.44 v.25 p.386 c.1 l. 40 v. 26, 27 p. 72 c. 1 l. 45

Roman.

Cap.1 vers.20 pag.277 col.2 lin.41 p. 435

p.435 c.2 l.56 C.2 v.9 p.341 c.2 l.56 v.17 p.156 c.2 l.47 v.19 p. 134 c. 1 l.35 v.28 p. 395 c.1 l.47 C. 3 v.4,5 p.424 c.1 l.2 C.4 v.9 p.48 c.1 l.9 C.5 v. 2,4 p.378 c.1 l.40 v.5 p.143 c.2 l.53 v.15 p.254 c.1 l.91 C.6 v.5 p.308 c.1 l. 32 v.13 p.382 c.2 l.31 v.17 p.375 c.1 l.30 C.7 v.24 p.323 c.2 l 5 C.8 v.1,4,8 p.254 c.1 l.41 v.7 p.407 c.2 l.53 v.24 p.143 c.2 l.53 v.28 p.96 c.1 l.13 p. 246 c.1 l.2 v.29 p.360 c.1 l. 27 v.35, 36 p.352 c.1 l.39 v. 36,39 p. 393 c.1 l.44 C.9 v. 14 p.424 c.1 l.22 v. 17, 22 p. 308 c.1 l.52 v.20 p.424 c.1 l. 12 v.21 p.209 c.1 l.37 v.22 p. 308 c.1 l.52 C.10 v.6 p.417 c.1 l.19 C.11 v.20,23 p.308 c.1 l. 16 v.36 p 53 c.2 l.44 p.146 c.2 l. 53 C.12 v.5 p.264 c.1 l.15 v.16 p.32 c.1 l.52 v. 19 p.104 c.1 l.24 v.20 p.221 c.1 l.24 v.21 p.236 c.2 l.52 p.402 c.1 l.27, 53 C. 13 v.1 p.214 c.2 l.25 v.14 p.105 c.2 l.39 v.14 p.296 c.1 l.15 C.14 v.18 p. 352 c.2 l.39 v.21 p.233 c.1 l.16 p.361 c.2 l.46 v. 22 p.283. c.2 l.13

1. Corinth.

Cap.1 verſ.14 pag.298 col.1 lin.54 v.15 p.436 c.1 l.10 v.18 p.298 c.1 l.55 C. 2 v.10 p 143 c.2 l.45 C.3 v.8 p.314 c.1 l.35 v. 23 p.120 c.2 l.31 v.15 p.319 c.2 l.41 C.4 v.1 p.154 c.2 l.10 v.2 p.358 c.2 l.4 v.7 p.307 c.2 l.30 C.5 v.7,10 p.292 c.1 l.8 p.329 c.1 l.40 v.18 p. 348 c.2 l. 27 C. 6 v.19 p.120 c.2 l.14 C.7 v.1 p.45 c.2 l.3 v.20,24 p.154 c.2 l.25 v.23 p. 157 c. 1 l. 30 v.31 p.227 c.1 l.23 v.35 p.104 c.1 l.32 C. 9 v.19, 22 p. 401 c.1 l.39 v.20 p.17 c.2 l.43 p. 292 c.2 l.29 C. 10 v. 6,7 p. 254 c.1 l.41 v.9,10 ibid. v.17 p.264 c.2 l. 17 v.31,32 p. 116 c. 2 l.38 v. 33 p. 304 c. 2 l.4 C. 11 v.19 p.348 c.2 l.36 v.28 p.381 c.2 l.36 v. 29 p. 327 c.1 l.29 C.12 v.12 p.264 c.2 l.18 v.25 p.308 c.1 l.23 v.27 p.264 c.2 l.25 C. 13 v.4 p.188 c. 1 l.24 v.5 p. 31 c.2 l.20 C. 15 v.10 p.347 c.1 l.25 v.38 p.371 c.2 l.30 v.58 p.314 c.2 l.9 C. 16 v.13 p. 128 c.1 l.10

2 Corinth.

Cap.2 verſ.15 pag.314 col.2 lin.6 C.3 v.18 p.363 c.1 l.25 C.4 v.4 p.154 c.1 l.30 v. 7 p. 289 c. 2 l.38 C.5 v.1 p.420 c.2 l. 53 v.4 p.351 c.1 l. 24 v. 6, 8 p.78 c.1 l. 31 p. 386 c.2 l. 12 v.12 p.4 c.1 l.36 v.18 p.53 c. 2 l.45 p.304 c.2 l.9 p.433 c.1 l. 48 C. 6 v. 1 p. 246 c. 1 l. 1 p. 347 c.1 l.27 v.8 p. 298 c. 1 l.24 C.9 v.10 p.162 c.2 l.10 p.352 c.1 l.15 C. 12 v. 15 p. 365 c.2 l.31 C. 13 v.5 p.381 c.2 l.34

Galat.

Cap.2 verſ.11 pag.401 col.1 lin.9 v.14 p. 137 c. 2 l. 1 v. 20 p. 347 c.1 l. 32 C.3 v.16 p.264 c. 2 l. 23 C.4 v. 26 p. 113 c.2 l.30 C.5 v.6 p.241 c. 1 l. 41 v.22 p.331 c.1 l. 29 C.6 v. 1 p. 154 c.2 l.14 p.403 c.2 l. 37 v. 4 p. 381 c.2 l. 37 v. 9 p. 292 c.1 l.47 v.10 p.97 c.1 l.13 p.137 c.1 l.41

Epheſ.

Cap.1 verſ.18 pag.117 col.2 l.45 p.154 c.1 l.29 C.2 v.10 p.219 c.1 l.43 v.12 p. 430 c. 2 l. 54 C. 4 v.1 p.418 c.2 l. 18 v. 4 p. 264 c.2 l.14 v. 14 p.13 c.1 l.28 v.17 p.13 c.1 l.4 v. 18 p. 71 c.1 l. 36 v.24 p. 417 c.1 l. 43 v.26 p.45 v.2 l.54 v.27 p. 104 c.1 l.20 C.5 v.11 p.105 c.2 l.40 v.12,13 ibid. l. 19 p. 119 c. 2 l.44 v. 14 p. 258 c.1 l.52 v.16 p. 150 c.1 l. 9 v.31 p. 185 c. 1 l. 25 v. 31 p.2 c. 1 l. 26 C. 6 v. 11, 12, 13 p.77 c.2 l.47 p.285 c.1 l.5.

Philip.

Cap.1 v.12,13 pag.207 col.2 l.15 v.14 p.308 c.1 l.53 v.20 p.195 c. 2 l.8 p. 353 c. 1 l.41 v.21, 22 p. 241 c.1 l. 44 p.350 c. 1 l.38 v.23 p.176, c.1 l.34 p.201 c.1 l.40 p. 386 c. 2 l.46 v.27 p.418 c.2 l.18 C.2 v.7 p. 329 c.1 l. 42 v.11 p. 331 c. 1 l.28 v.17 p.365 c.2 l.30 v.21 p.31 c.2 l.18 C.3 v.14 p.92 c.2 l.1 v.19, 20 p.278 c.2 l.16 p.352 c.2 l.21 C.4 v.11 p. 298 c.2 l. 18 v. 12 p. 42 c.1 l. 2 v.14 p.251 c.2 l.25 v.18 p. 179 c.1 l.13 p.351 c.2 l.14 v.22 p.205 c.1 l.40

Coloſ.

Cap.1 verſ.10 pag.418 col.2 l.18 C. 2 v.19 p.392 c.1 l.36 C.3 v.1,2 p.278 c.2 l.16 v.16 p.92 c.1 l.39

1. Theſſal.

Cap.2 verſ.12 pag.418 col.2 lin.18 v.19 p.314 c.2 l.13 C. 4 v.4 p. 157 c. 1 l. 27 p.383 c.2 l. 4 v.9 p.321 c.1 l.31 C.5 v.6 p. 34 c.2 l.42 v.6, 7 p.105 c.2 l. 41 v.21 p.106 c.2 l.19

2 Theſſal.

Cap.1 verſ.5 pag.423 col.1 lin.42 v.6 ibid. l. 43 C.2 v. 4 p.104 c. 2 l. 10 C.3 v.11 p.292 c. 1 l. 48

1 Timoth.

Cap.1 verſ.1 pag.192 col.1 lin.54 v.17 p.435 c.2 l. 9 C.2 v.15 p.56 c.2 l.29 C.4 v. 6 p.2 c. 1 l.40 p.189 c. 1 l.4 v.7 p.92 c.2 l. 29 v. 10 p.1 c.2 l.14 v. 12 p.394 c. 1 l. 39 C. 5 v.21 p.239 c.2 l.54 C.6 v.5 p.324 c.1 l. 49 v. 12 p. 94 c.1 l. 52 p. 240 c.1 l.14 v.16 p.435 c.2 l. 6 v.17 p.239 c.2 l.29 p.307 c. 2 l. 17 v. 18 p.2 c.1 l.50 p. 408 c.1 l.19 v. 19 p. 153 c. 1 l. 34

2 Timoth.

Cap. 1 verſ. 5 p. 2 c. 1 l. 41 v. 6 p. 258 c. 1 l. 20 C.2 v.16 p. 92 c. 2 l. 8 v. 23 ibid. l.29 v. 25 p. 147 c. 2 l. 41 p. 407 c. 2 l.52 v. 26 p. 243 c.1 l.32 C. 3 v. 5 p. 338 c. 2 l. 55 p. 395 c. 1 l. 51 v. 10 p. 189 c. 2 l. 5 v. 15 p. 2 c. 1 l. 41

Jon.

Cap.4 vers.3,9 pag.201 col.1 l.39

Mic.

Cap.3 vers.3 pag.316 col.2 lin.16 C.4 v. 11, 13 p. 308 c.1 l.50 C.7 v.1 p.300 c.1 l.49

Habbak.

Cap.2. vers.5 pag.344 col.2 lin.19

Zephan.

Cap.1 vers.12 pag.344 col.2 lin.21 C.2 v.1 p.381 c.2 l.30

Zacar.

Cap.10 vers.1 pag.191 c.1 lin.49

Malac.

Cap.3 vers.3 pag.378 col.1 lin.39

Matth.

Cap.3 vers.7 pag.202 col.1 lin.3 C.4 v.10 p.48 c.1 l. 5 C.5 v. 11 p. 377 c.1 l.47 v.20 p.417 c.1 l.46 v.28 p.88 c.1 l.41 v. 44,45 p.317 c.1 l.2 v.44 p.267 c.2 l.21 v.45 p. 291 c.2 l. 24 v.48 p.360 c.1 l.37 C.6 v.2,5 p.178 c. 2 l.27 p. 339 c.1 l.1 v.2 p. 190 c.1 l.36 v.6 p.190 c.1 l.1 v.10 p. 161 c.1 l.24 v. 16 p. 268 c.2. l. 44 v. 22, 23 p.427 c.1 l.26 C.9 v.12 p.230 c.2 l.32 v.15, 20 p. 331 c.1 l. 29,33 v.16 p 360 c.2 l.2 v.26 p.300 v.21 l.23 v.27 p. 233 c.1 l.22 C.10 v.29,30 p.220 c.1 l.3 p.256 c.1 l.45 p.272 c.1.l. 38 p.300 c.2 l.31 v.37,38 p. 418 c.2 l.13 C.11 v.30 p.405 c.2 l.44 C.12 v.33,35 p. 331 c.1 l.30 v.34 p.148 c. 2 l. 22 v. 36 ibid. l.15 v.43 p.61 c.1 l.1 C.13 v.13,15 p.71 c.1 l. 34 v. 13 p. 147 c. 2 l. 49 v. 32 p.172 c. 2. l. 50 C. 15 v. 14 p. 71 c. 1 l. 35 p. 154 c. 1 l. 33 v.19 p. 148 c. 2 l. 23 C. 16 v. 4. p. 61 c. 1 l. 3 v. 17 p. 143 c. 2 l. 47 v. 26 p. 381 c. 2. l. 53 C.18 v.7 p. 348 c. 2 l. 38 v. 15 p.212 c.2 l. 5 p. 404 c. 2 l. 22 C. 19 v.5 p. 185 c. 1 l. 24 v. 17 p. 63. c. 2 l.15 v.22 p. 311 c.2 l.44 v. 28 p.385 c.2 l.27 C. 20 v.26,27 p. 257 c. 1 l. 5 C.21 v.25 p. 161 c.1 l. 20 C.22 v. 37 p. 157 c.1 l.20 v.45 p.289 c.2. l.36 C.23 v.23,25, 27 p.339 c.1 l.1 C.25 v.9 p. 148 c.1 l.7 C.26 v.24 p. 320 c. 1 l. 22 v.39 p. 161 c. 1 l.27 C. 27 v. 50 p. 186 c.2 l.27 p. 228 c.1 l.23

Marc.

Cap.3 vers.21 pag.398 col.1 lin.48 C.4 v.26 p.371 c.2 l.24 v.31, 32 p.372 c.2 l.50 C.7 v.33 p. 125 c.1 l.29 C.8 v.36 p. 385 c.2 l.54 C.9 v.21 p.7 c.1 l.47 v.44 p.319 c.2. l.6 C.10 v.43, 44 p. 357 c.1 l.6 C.11 v. 13 p. 331 c. 1 l.33 C. 12 v. 30 p. 157 c.1 l. 19 C. 14 v.36 p. 161 c.1 l. 27 v.41 p. 178 c.2 l. 34 C. 15 v. 37, 39 p. 186 c.2 l. 26 p. 228 c. 1 l. 25 C. 16 v. 19 p.136 c.1 l.4 v. 20 p. 347 c. 1 l. 28

Luc.

Cap.1 vers.3 pag.188 col.2 lin.50 v.6 p.417 c.1 l.47 v.42 p. 384 c.1 l. 3 v.75 p.417 c.1 l.42 C. 2 v.29 p. 386 c.1 l. 53 C. 4 v.2 p.61 c.1 l.6 C.6 v.24 p.178 c.2 l.28 v.34,35 p.189 c.2 l.47, 48 p. 291 c.1 l.31 p.317 c.1 l. 9 v.36 p.360 c.1 l.3 2 v.44 p. 300 c.1 l.38 v.46 p.359 c.2 l.44 C.7 v.25 p.44 c.1 l.5 C.9 v. 31 p.63 c.1 l.47 v.51 p.136 c. 1 l.7 C.10 v.27 p.157 c.1 l.19 v.29,37 p.97 c.1 l.16 v.41 p. 419 c. 1 l.55 C.11 v.2 p.161 c.1 l.24 C.12 v.17 p.203 c.1 l.53 C.15 v.21 p.161 c.1 l.20 C. 17 v. 3,4 p.11 c.1 l. 33 v. 3 p. 283 c. 2 l. 43 v. 18 p.329 c.1 l.35 C.20 v.19 p.61 c.1 l.9 C.21 v.16,18 p.48 c.2 l.40, 45 v.34 p.283 c.2 l.43 v. 35 p.423 c.1 l.41 C.22 v.20 p. 92 c.1 l.28 v.40 p.291 c.2 l.56 C.23 v.30 p.319 c.2 l.15 v.36 p.186 c.2 l.26 v.46 p.228 c.1 l. 25 C.24 v.18 p. 154 c.1 l.5

Joan.

Cap.1 vers.9 pag.394 col.1 lin.20 v.14 p.92 c.1 l.34 v.18 p.143 c. 2 l.48 p.435 c.2 l. 6 C.3 v.20 p.107 c.2 l.13 C.4 v.14 p.317 c.1 l.28 p.377 c.2 l.35 v.36 p. 383 c.2 l.38 C.6 v.60 p.231 c. 1 l.1 p.380 c.1 l.5 C.7 v.17 p. 357 c.1 l.3 C.9 v.34,40 p. 71 c.1 l.35 C.12 v.40 p.71 c.1 l.36 C.13 v.1 p.63 c.1 l.45 v.34 p. 321 c.1 l.28 C.14 v.9 p.436 c. 1 l.11 C.15 v.18 p.154 c.1 l. 11 C.16 v.12 p.380 c.2 l.8 v. 33 p.154 c.1 l.11 C.17 v.17 p. 322 c.1 l.18 C.19 v.10 p.170 c.1 l.48 v.30 p.228 c.1 l.24 v. 39 p.175 c.1 l.55 C.21 v.19 p. 295 c.2 l.7

Act.

Cap.1 vers.1,2,22 pag.136 col.2 l.5 v.3,4 p.154 c.1 l.40 v.24 p.438 c.2 l.42 C.2 v.12 p.357 c.2 l. 9 v.23 p.273 c.1 l.40 p.308 c. 1 l.51 v.25 p.1 c.1 l.25 C.3 v. 14,18 p.308 c.1 l.51 v.21 p.385 c.2 l.26 C.4 v.13 p.17 c.1 l.49 v.28 p.273 c.1 l.40 C.5 v.39 p.148 c.1 l.8 p.329 l.39 v.41 p. 284 c.2 l.52 C.7 v.14 p.238 c. 21.22 v.35 p.283 c.1 l.44 v.39 p.148 c.1 l.8 v.42 p.61 c.1 l.12 v.54 p.297 c.1 l.2 C.13 v.36 p.370 c.1 l.15 v.50 p.2 c.1 l.42 C.14 v.10 p.136 c.2 l.8 v.14, 15 p.291 c. 2 l.32 v.14 p.300 c. 1 l.25 v.15 p.231 c.2. l.20 C. 15 v.8 p.418 c.2 l.40 C.16 v. 1 p. 2 c.1 l.39 v.3 p.401 c. 1 l. 35 v.11 p.137 c.2 l.3 C. 17 v.2,3 p.254 c.1 l.40 v.18,19 p. 385 c.2 l.34 p.423 c.1 l.24 v. 26 p.47 c.2 l.22 v.28 p. 208 c. 1 l.6 p.211 c.1 l.36 p.418 c.2 l. 1 C.20 v.23,24 p.353 c.1 l. 42 p. 370 c.1 l.23 v.28 p.383 c. 2 l.44 v.35 p.46 c.1 l.12 C.21 v.1 p.137 c.2 l.3 v.13 p.253 c. 2 l.42 v.14 p.161 c.1 l.21 C. 25 v.23 p.8 c.1 l.25 C.26 v.8 p.423 c.2 l.33 C. 27 v. 27 p. 333 c.2 l.36 v.37 p.214 c.2 l. 24 C. 28 v.4,6 p.136 c.2 l.14 v.18 p.117 c.2 l.44 v.25 p.386 c.1 l.40 v. 26, 27 p. 72 c. 1 l.45

Roman.

Cap.1 vers.20 pag.277 col.2 lin.41 p.435

p.435 c.2 l.56 C.2 v.9 p.341 c.2 l.56 v.17 p.156 c.2 l.47 v.19 p. 134 c.1 l.35 v.28 p. 395 c.1 l.47 C. 3 v.4,5 p.424 c.1 l.2 C.4 v.9 p.48 c.1 l.9 C.5 v. 2,4 p.378 c.1 l.40 v.5 p.143 c.2 l.53 v.15 p.254 c.1 l.91 C.6 v.5 p.308 c.1 l. 32 v.13 p.382 c.2 l.31 v.17 p.375 c.1 l.30 C.7 v.24 p.323 c.2 l 5 C.8 v.1,4,8 p.254 c.1 l.41 v.7 p.407 c.2 l.53 v.24 p.143 c.2 l.53 v.28 p.96 c.1 l.13 p. 246 c.1 l.2 v.29 p.360 c.1 l. 27 v.35, 36 p.352 c.2 l.39 v. 36,39 p. 393 c.1 l.44 C.9 v. 14 p.424 c.1 l.22 v. 17, 22 p. 308 c.1 l.52 v.20 p.424 c.1 l. 12 v.21 p.209 c.1 l.37 v.22 p. 308 c.1 l.52 C.10 v.6 p.417 c.1 l.19 C.11 v.20,23 p.308 c.1 l. 16 v.36 p 53 c.2 l.44 p.146 c.2 l. 53 C.12 v.5 p.264 c.1 l.15 v.16 p.32 c.1 l.52 v. 19 p.104 c.1 l.24 v.20 p.221 c.1 l.24 v.21 p.236 c.2 l.52 p.402 c.1 l.27, 53 C. 13 v.1 p.214 c.2 l.25 v.12 p.105 c.2 l.39 v.14 p.296 c.1 l.15 C.14 v.18 p. 352 c.2 l.39 v.21 p.233 c.1 l.16 p.361 c.2 l.46 v. 22 p.283 c.2 l.13

1. Corinth.

Cap.1 verſ.14 pag.298 col.1 lin.54 v.15 p.436 c.1 l.10 v.18 p.298 c.1 l.55 C. 2 v.10 p 143 c.2 l.49 C.3 v.8 p.314 c.1 l.35 v. 23 p.120 c.2 l.31 v.15 p.319 c.2 l.41 C.4 v.1 p.154 c.2 l.10 v.2 p.358 c.2 l.4 v.7 p.307 c.2 l.30 C.5 v.7,10 p.292 c.1 l.8 p.329 c.1 l.40 v.18 p. 348 c.2 l. 27 C. 6 v.19 p.120 c.2 l.14 C.7 v.1 p.45 c.2 l.3 v.20,24 p.154 c.1 l.25 v.23 p. 157 c. 1 l. 30 v.31 p.227 c.1 l.23 v.35 p.104 c.1 l.32 C. 9 v.19, 22 p. 401 c.1 l.39 v.20 p.17 c.2 l.43 p. 292 c.2 l.29 C. 10 v. 6,7 p. 254 c.1 l.41 v.9,10 ibid. v.17 p.264 c.2 l. 17 v.31,32 p. 116 c. 2 l.38 v. 33 p. 304 c. 2 l.4 C. 11 v.19 p.348 c.2 l.36 v.28 p.381 c.2 l.36 v. 29 p. 327 c.1 l.29 C.12 v.12 p.264 c.2 l.18 v.25 p.308 c.1 l.23 v.27 p.264 c.2 l.25 C. 13 v.4 p.188 c. 1 l.24 v.5 p. 31 c.2 l.20 C. 15 v.10 p.347 c.1 l.25 v.38 p.371 c.2 l.30 v.58 p.314 c.2 l.9 C. 16 v.13 p. 128 c.1 l.10

2 Corinth.

Cap.2 verſ.15 pag.314 col.2 lin.6 C.3 v.18 p.363 c.1 l.25 C.4 v.4 p.154 c.1 l.30 v. 7 p. 289 c. 2 l.38 C.5 v.1 p.420 c.1 l. 53 v.4 p.351 c.1 l. 24 v. 6, 8 p.78 c.1 l. 31 p. 386 c.2 l. 12 v.12 p.4 c.1 l.36 v.18 p.53 c. 2 l.45 p.304 c.2 l.9 p.433 c.1 l. 48 C. 6 v. 1 p. 246 c. 1 l. 1 p. 347 c.1 l.27 v.8 p. 298 c. 1 l.24 C.9 v.10 p.162 c.2 l.10 p.352 c.1 l.15 C. 12 v. 15 p. 365 c.2 l.31 C. 13 v.5 p.381 c.2 l.34

Galat.

Cap.2 verſ.11 pag.401 col.1 lin.9 v.14 p. 137 c. 2 l. 1 v. 20 p. 347 c.1 l. 32 C.3 v.16 p.264 c. 2 l. 23 C.4 v. 26 p. 113 c.2 l.30 C.5 v.6 p.241 c. 1 l. 41 v.22 p.331 c.1 l. 29 C.6 v. 1 p. 154 c.2 l.14 p.403 c.2 l. 37 v. 4 p. 381 c.2 l. 37 v. 9 p. 292 c.1 l.47 v.10 p.97 c.1 l.13 p.137 c.1 l.41

Epheſ.

Cap.1 verſ.18 pag.117 col.2 l.45 p.154 c.1 l.29 C.2 v.10 p.219 c.1 l.43 v.12 p. 430 c. 2 l. 54 C. 4 v.1 p.418 c.2 l. 18 v. 4 p. 264 c.2 l.14 v. 14 p.13 c.1 l.28 v.17 p.13 c.1 l.4 v. 18 p. 71 c.1 l. 36 v.24 p. 417 c.1 l. 43 v.26 p.45 c.2 l.54 v.27 p. 104 c.1 l.10 C.5 v.11 p.105 c.2 l.40 v.12,13 ibid. l. 19 p. 119 c. 2 l.44 v. 14 p. 258 c.1 l.52 v.16 p. 150 c.1 l. 9 v.31 p. 185 c. 1 l. 25 v. 31 p.2 c. 1 l. 26 C. 6 v. 11, 12, 13 p.77 c.2 l.47 p.285 c.1 l.5.

Philip.

Cap.1 v.12,13 pag.207 col.2 l.15 v.14 p.308 c.1 l.53 v.20 p.195 c. 2 l.8 p. 353 c. 1 l.41 v.21, 22 p. 241 c.1 l. 44 p.350 c. 1 l.38 v.23 p.176, c.1 l.24 p.201 c.1 l.40 p. 386 c. 2 l.46 v.27 p.418 c.2 l.18 C.2 v.7 p. 329 c.1 l. 42 v.11 p. 331 c. 1 l.28 v.17 p.365 c.2 l.30 v.21 p.31 c.2 l.18 C.3 v.14 p.92 c.2 l.1 v.19, 20 p.278 c.2 l.16 p.352 c.2 l.21 C.4 v.11 p. 298 c.2 l. 18 v. 12 p. 42 c.1 l.2 v.14 p.251 c.2 l.25 v.18 p. 179 c.1 l.13 p.351 c.2 l.14 v.22 p.205 c.1 l.40

Coloſ.

Cap.1 verſ.10 pag.418 col.2 l.18 C. 2 v.19 p.392 c.1 l.36 C.3 v.1,2 p.278 c.2 l.16 v.16 p.92 c.1 l.39

1. Theſſal.

Cap.2 verſ.12 pag.418 col.2 lin.18 v.19 p.314 c.2 l.13 C. 4 v.4 p. 157 c. 1 l. 27 p.383 c.2 l. 4 v.9 p.321 c.1 l.31 C.5 v.6 p. 34 c.2 l.42 v.6, 7 p.105 c.2 l. 41 v.21 p.106 c.2 l.19

2 Theſſal.

Cap.1 verſ.5 pag.423 col.1 lin.42 v.6 ibid. l. 43 C.2 v. 4 p.104 c. 2 l. 10 C.3 v.11 p.292 c. 1 l. 48

1 Timoth.

Cap.1 verſ.1 pag.192 col.1 lin.54 v.17 p.435 c.2 l. 9 C.2 v.15 p.56 c. 2 l.29 C.4 v. 6 p.2 c. 1 l.40 p.189 c. 1 l.4 v.7 p.92 c.2 l. 29 v. 10 p.1 c.2 l.14 v. 12 p.394 c. 1 l. 39 C. 5 v.21 p.239 c.2 l.54 C.6 v.5 p.324 c.1 l. 49 v. 12 p. 94 c. 1 l. 52 p. 240 c.1 l.14 v.16 p.435 c.2 l. 6 v.17 p.239 c.2 l.29 p.307 c. 2 l. 17 v. 18 p.2 c.1 l.50 p. 408 c.1 l.19 v. 19 p. 153 c. 1 l. 34

2 Timoth.

Cap. 1 verſ. 5 p. 2 c. 1 l. 41 v. 6 p. 258 c. 1 l. 20 C.2 v.16 p. 92 c. 2 l. 8 v. 23 ibid. l.29 v. 25 p. 147 c. 2 l. 41 p. 407 c. 2 l.52 v. 26 p. 243 c.1 l.32 C. 3 v. 5 p. 338 c. 2 l. 55 p. 395 c. 1 l. 51 v. 10 p. 189 c. 2 l. 5 v. 15 p. 2 c. 1 l. 41

p. 7 c. 1 l. 48 C. 4 v. 3 p. 380 c. 2 l. 10 v. 5 p. 34 c. 2 l. 42 v. 6 p. 386 c. 2. l. 12 v. 7 p. 94 c. 1 l. 54 p. 240 c. 1 l. 15 v. 8 p. 423 c. 1 l. 34

Titus

Cap. 2 ver. 13 p. 394 c. 1 l. 38 C. 3 v. 2 p. 348 c. 2 l. 50 v. 9 p. 92 c. 2 l. 11

Hebr.

Cap. 4 ver. 12, 13 p. 418 c. 1 l. 49 C. 5 v. 11, 12 p. 380 c. 2 l. 3 C. 6. v. 10 p. 423 c. 1 l. 36, 43 C. 9 v. 27 p. 319 c. 2 l. 53 C. 10 v. 34 p. 205 c. 1 l. 1 v. 39 p. 392 c. 1 l. 42 C. 11 v. 1 p. 143 c. 2 l. 54 v. 5 p. 329 c. 1 l. 46 v. 11 p. 162 c. 2 l. 25 p. 431 c. 1 l. 35 v. 13 p. 154 c. 1 l. 18 v. 35-37 p. 253 c. 1 l. 40 C. 12 v. 4 p. 94 c. 1 l. 7 v. 5 p. 319 c. 2 l. 53 p. 432 c. 1 l. 36 v. 9-11 p. 195 c. 1 l. 1 p. 378 c. 1 l. 42 v. 22 p. 113 c. 2 l. 30 v. 32 p. 240 c. 1 l. 32 Cap. 13 vers. 17 p. 314 c. 2 l. 26

Jacob.

Cap. 1 v. 2, 3 p. 378 c. 1 l. 40 v. 11 p. 268 c. 2 l. 23 v. 13 p. 64 c. 1 l. 1 p. 219 c. 2 l. 35 v. 14 p. 98 c. 2 l. 38 v. 18 p. 323 c. 1 l. 13 v. 25 p. 122 c. 2 l. 42 v. 27 p. 239 c. 2 l. 55 C. 2 v. 8 p. 133 c. 2 l. 45 C. 3 v. 1 p. 399 c. 2 l. 25 v. 12 p. 300 c. 1 l. 21 C. 4 v. 1 p. 77 c. 2 l. 48 C. 5 v. 17 p. 231 c. 2 l. 21 v. 19 p. 348 c. 2 l. 56

1 Petr.

C. 1 v. 16 p. 360 c. 1 l. 29 v. 18 p. 168 c. 2 l. 54 v. 23, 25 p. 427 c. 1 l. 34 C. 2 v. 5, 9 p. 93 c. 2 l. 37 v. 8 p. 233 c. 1 l. 17 v. 11 p. 77 c. 2 l. 47 p. 18 c. 1 l. 29 p. 154 c. 1 l. 19 v. 22 p. 329 c. 1 l. 48 v. 23 p. 236 c. 2. l. 50 v. 25 p. 349 c. 1 l. 56 C. 3. v. 13 p. 402 c. 1 l. 41 C. 4 v. 10 p. 433 c. 1 l. 18 v. 12 p. 154 c. 1 l. 7 p. 300 c. 1 l. 13 p. 378 c. 1 l. 40 v. 14 p. 195 c. 1 l. 9 v. 15 p. 61 c. 2 l. 42 C. 5 v. 7 p. 157 c. 1 l. 4

2 Petr.

C. 1 v. 4 p. 324 c. 1 l. 50 v. 9 p. 71 c. 1 l. 37 p. 154 c. 1 l. 31 v. 15 p. 63 c. 1 l. 48 v. 19 p. 143 c. 2 l. 45 C. 2 v. 13 p. 241 c. 1 l. 37 v. 14 p. 88 c. 1 l. 39 C. 3 v. 1 p. 56 c. 2 l. 42 v. 7, 10, 12 p. 89 c. 1 l. 46

1 Joan.

C. 1 v. 9 p. 423 c. 2 l. 14 C. 2 v. 17 p. 227 c. 1 l. 33 C. 3 v. 3 p. 360 c. 1 l. 30 v. 10 ibid. l. 31 C. 4 v. 2 p. 117 c. 1 l. 3 v. 12 p. 435 c. 2 l. 7 v. 21 p. 321 c. 1 l. 26 C. 5 v. 3 p. 305 c. 1 l. 33 v. 18 p. 239 c. 2 l. 56

2 Joan.

V. 2 p. 297 c. 2 l. 14 v. 8 p. 254 c. 1 l. 43

Jud.

V. 16 p. 157 c. 1 l. 42

Apoc.

C. 1 v. 5 p. 92 c. 1 l. 30 v. 6 p. 93 c. 2 l. 35 v. 17 p. 248 c. 1 l. 8 C. 2 v. 8 p. 248 c. 1 l. 8 C. 3 v. 4 p. 418 c. 2 l. 15 v. 12 p. 147 c. 1 l. 28 v. 17 p. 71 c. 1 l. 38 p. 154 c. 1 l. 37, 47 C. 5 v. 10 p. 93 c. 2 l. 35 C. 6 v. 16 p. 319 c. 2 l. 15 C. 12 v. 1 p. 336 c. 1 l. 53 v. 11 p. 277 c. 1 l. 24 C. 14 v. 5 p. 329 c. 1 l. 52 v. 13 p. 270 c. 1 l. 33 C. 16 v. 20 p. 329 c. 1 l. 53 C. 17 v. 21 p. 329 c. 1 l. 54 C. 19 v. 20 p. 319 c. 2 l. 4 C. 20 v. 6 p. 93 c. 2 l. 36 p. 258 c. 1 l. 55 v. 14 p. 319 c. 2 l. 2 C. 22 v. 13 p. 248 c. 1 l. 9

Syllabus Avtorum, qorum ſcripta obiter in hoc opere *explicantur, ſupplentur, emendantur.*

Aelianus emend. *pag.* 131. *col.* 2. *lin.* 54

Aeneas Gaz. em. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 37

Agapetus em. *p.* 408. *c.* 1. *l.* 27

Anaxagoras apud Laert. em. *p.* 125. *c.* 2. *l.* 50

Antonius Abbas em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 12

Apollon. Tyan. em. *p.* 368. *c.* 1. *l.* 37

Apuleius explic. *p.* 244. *c.* 1. *l.* 4

Ariſtoteles explic. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 1. ſupplet. *p.* 129. *c.* 1. *l.* 12. *p.* 183. *c.* 1. *f.* 38. *p.* 260. *c.* 2. *l.* 6. emend. *p.* 245. *c.* 2. *l.* 41. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 4. *p.* 392. *c.* 2. *l.* 5. *p.* 425. *c.* 2. *l.* 47, 50

Athenaeus expl. *p.* 156. *c.* 1. *l.* 45

Athenagoras em. *p.* 236. *c.* 2. *l.* 51. *p.* 421. *c.* 2. *l.* 26

Auguſtinus em. *p.* 277. *c.* 2. *l.* 47

Bio apud Laert. em. *p.* 124. *c.* 2. *l.* 25

Cicero em. *p.* 175. *c.* 1. *l.* 31. *p.* 374. *c.* 1. *l.* 25

Clemens Alexandr. expl. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 2. *p.* 95. *c.* 2. *l.* 39. ſuppl. *p.* 13. *c.* 2. *l.* 48. emend. *p.* 2. *c.* 2. *l.* 49. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 168. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 229. *c.* 2. *l.* 27. *p.* 332. *c.* 2. *l.* 34

Cydonius ſuppl. *p.* 194. *c.* 2. *l.* 25

Dio Caſſ. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 47

Dio Pruſ. expl. *p.* 197. *c.* 1. *l.* 47. emend. *p.* 310. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 338. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 381. *c.* 1. *l.* 40. *p.* 405. *c.* 2. *l.* 20

Diodorus Sic. emen. *p.* 389. *c.* 1 *l.* 53

Diogenes Cyn. ſuppl. *p.* 345. *c.* 1. *l.* 31

Empedocles emend. *p.* 375. *c.* 2. *l.* 53. *p.* 413. *c.* 2. *l.* 33, 40

Ennius apud Gel. em. *p.* 147. *c.* 2. *l.* 22

Epicharmus apud Plut. em. *p.* 280. *c.* 2. *l.* 4. *p.* 281. *c.* 1. *l.* 26

Epicletus expl. *p.* 98. *c.* 1. *l.* 45. *p.* 121. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 167. *c.* 1. *l.* 23. expl. & emend. *p.* 9. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 293. *c.* 1. *l.* 36, 44. expl. & ſuppl. *p.* 318. *c.* 2. *l.* 14. emend. *p.* 8. *c.* 2. *l.* 51. *p.* 94. *c.* 2. *l.* 23. *p.* 100. *c.* 1. *l.* 5. *p.* 104. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 105. *c.* 1. *l.* 14. *p.* 196. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 213. *c.* 2. *l.* 13. *p.* 216. *c.* 1. *l.* 34. *p.* 217. *c.* 1. *l.* 8, 12, 27. *p.* 233. *c.* 2. *l.* 26. *p.* 237. *c.* 1. *l.* 47. *p.* 277. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 294. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 304. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 313. *c.* 2. *l.* 6. *p.* 315. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 368. *c.* 1. *l.* 37. *p.* 367. *c.* 2. *l.* 7. *p.* 369. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 375. *c.* 1. *l.* 30. *p.* 399. *c.* 1. *l.* 21. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 54. *p.* 413. *c.* 2. *l.* 38. *p.* 426. *c.* 1. *l.* 54. *p.* 428. *c.* 2. *l.* 45

Epicurus apud Laert. emend. *p.* 33. *c.* 1. *l.* 20. *p.* 52. *c.* 2. *l.* 11

Epigrammator. exp. *p.* 155. *c.* 1. *l.* 46

Epiphanius em. *p.* 155. *c.* 2. *l.* 34.

Eunapius em. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 17

Euripides apud Plut. Gell. Gref. expl. & emend. *p.* 172. *c.* 2. *l.* 23. 52. *apud Plut. Clem. Stob.* em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 3 44. *apud Clem. & Phil.* em. *p.* 279. *c.* 2. *l.* 27, 31. em. & expl. *p.* 290. *c.* 2. *l.* 5. em. *p.* 376. *c.* 1. *l.* 31

Euſtathius em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 16. *p.* 421. *c.* 1. *l.* 28.

Etymologus em. *p.* 127. *c.* 1. *l.* 25

Favorinus apud Stob. expl. *p.* 171. *c.* 2. *l.* 53

Frontinus em. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 14

Galenus em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 58. *p.* 361. *c.* 2. *l.* 56. *p.* 362. *c.* 1. *l.* 6

Gnomologus em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 5

Gregor. Naz. em. *p.* 324. *c.* 1. *l.* 30

Heraclea em. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 33

Hermes em. *p.* 385. *c.* 1. *l.* 10

Heſiodus expl. *p.* 133. *c.* 1. *l.* 3. em. *p.* 134. *c.* 1. *l.* 2. 53

Heſychius em. *p.* 268. *c.* 2. *l.* 14

Hierocles ap. Stob. em. *p.* 49. *c.* 2. *l.* 49

Hippocrates explic. *p.* 43. *c.* 1.

Homerus expl. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 28

Horatius em. *p.* 189. *c.* 1. *l.* 48

Io trag. apud Athen. expl. *p.* 271. *c.* 1. *l.* 56

Juſtinus em. *p.* 352. *c.* 1. *l.* 42

Juvenalis em. *p.* 300. *c.* 2. *l.* 5

Laertius expl. *p.* 112. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 1. em. & expl. *p.* 187. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 17, 31. em. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 305. *c.* 1. *l.* 53. *p.* 343. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 426. *c.* 2. *l.* 18

Libanius expl. *p.* 295. *c.* 2. *l.* 49. em. *p.* 388. *c.* 2. *l.* 36. *p.* 395. *c.* 1. *l.* 33

Lucianus em. & exp. *p.* 175. *c.* 2. *l.* 4. 35. em. *p.* 432. *c.* 1. *l.* 30

Manilius em. *p.* 211. *c.* 2. *l.* 23. *p.* 384. *c.* 2. *l.* 15, 24, 48

Maxim. Tyr. ſuppl. *p.* 287. *c.* 2. *l.* 37

Menander expl. *p.* 69. *c.* 1. *l.* 28. em. & exp. *p.* 74. *c.* 1. *l.* 9

Mimnermus em. *p.* 379. *c.* 1. *l.* 16

Nervius apud Non. em. *p.* 56. *c.* 1. *l.* 49

Nicephorus em. *p.* 257. *c.* 2. *l.* 39

Philo ſuppl. *p.* 311. *c.* 2. *l.* 3. em. *p.* 130. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 411. *c.* 2. *l.* 13

Plato em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 42. *p.* 307. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 323. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 416. *c.* 1. *l.* 43

Plinius expl. *p.* 238. *c.* 2. *l.* 38. ſuppl. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 18. em. *p.* 74. *c.* 2. *l.* 12. *p.* 110. *c.* 1. *l.* 54

Plutarchus expl. *p.* 280. *c.* 1. *l.* 29. em. & exp. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 20. em. *p.* 31. *c.* 1. *l.* 9. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 41. *p.* 111. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 199. *c.* 1. *l.* 50. *p.* 215. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 222. *c.* 1. *l.* 28. *p.* 239. *c.* 1. *l.* 1. *p.* 248. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 270. *c.* 2. *l.* 25. *p.* 298. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 327. *c.* 2. *l.* 37. *p.* 355. *c.* 2. *l.* 18. *p.* 380. *c.* 2. *l.* 39. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 2. *p.* 405. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 406. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 431. *c.* 1. *l.* 50. *p.* 434. *c.* 2. *l.* 51.

Polybius expl. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 26, 40. em. *apud Suid. p.* 239. *c.* 1. *l.* 33.

Porph. ap. Stob. em. *p.* 63. *c.* 1. *l.* 8. em. *p.* 226. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 324. *c.* 2. *l.* 15

Procopius expl. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 32. em. ibid. *l.* 37

Prudentius em. *p.* 87. *c.* 1. *l.* 50

Seneca phil. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 46. em. *p.* 22. *c.* 1. *l.* 8. *p.* 61. *c.* 1. *l.* 42. *p.* 93. *c.* 1. *l.* 48. *p.* 132. *c.* 1. *l.* 52. *p.* 134. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 142. *c.* 2. *l.* 33.

p. 168. *c.*1. *l.*37. *p.*198. *c.*2. *l.*47. *p.*251. *c.*1. *l.*47. *p.*358. *c.* 1. *l.*1. *p.*366. *c.*1. *l.*55
Senec. trag. em. *p.* 52. *c.*1. *l.*3. *p.* 117. *c.*1. *l.*43
Sextus empir. expl. *p.*103. *c.*1. *l.*7
Socrates hist. em. *p* 421. *c.*1. *l.* 22
Sophocles expl. *p.*248. *c.*2 *l.* 22. em. *p.* 306. *c.*1. *l* 54. *p.*358. *c.*2 *l.*5
Stobæus em. *p.*140. *c.*2. *l.*34. *p.*207. *c.*2. *l.* 30. *p.* 298. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 313. *c.*1. *l.*16. *p.*328. *c.*1. *l.*48
Suetonius em. *p.*433. *c.*2. *l.*50
Suidas em. *p.*12. *c.* 1. *l.*15. *p.* 66. *c.*1. *l.*9. *p.* 71. *c.*2. *l.* 18. *p.*366. *c.*2. *l.*30. *p.*414. *c.*2. *l.*10, 26
Synesius em. *p.*277. *c.*2. *l.*9

Tacitus em. *p.*175. *c.*1. *l.*54
Tatianus em. *p.*141. *c.*2. *l.*42
Tertullianus expl. *p.* 174. *c.*1. *l.*21. em. *p.*170. *c.*2. *l.*48. *p.*174. *c.*2. *l.* 31. *p.* 431. *c.*2. *l.*18
Themistius em. *p.* 242. *c.* 1. *l.* 56. *c.*2. *l.*1. *p.* 318. *c.*1. *l.*21
Theophrastus em. *p.* 73. *c.*1. *l.*41. *p.*86. *c.*1. *l.*51. *p.*405. *c.*1. *l.*7
Tragicus apud Clem. & Cyril. em. *p* 360. *c.* 1. *l.* 15. *apud Porph. & Cyril.* supp. *ibid. l.*18

Varro apud Non. em. *p.* 85. *c.*2. *l.*43. em. *p.* 261. *c.*1. *l.*1

Syllabus vocum Græcarum (Hebræis Latinisque paucis interstitis) quæ in hoc opere explicantur.

Ἀγαπᾶν אהב pag. 253 col. 2 lin. 33, 53
Ἀγαπητὸν p. 197 c. 1 l. 50
Ἀδαρκτὶς *Ops* p. 186 c. 2 l. 51
ἄδηκ(τ)ος ἀδήκτως p. 404 c. 1 l. 10, 20
ἀδιάπλαστον p. 112 c. 1 l. 38
ἀδιάφορος p. 29 c. 1 l. 22
ἀδιαφθορία p. 29 c. 1 l. 40 p. 30 c. 1 l. 41
ἀδιάφορος p. 243 c. 1 l. 52
ἀδιάφθορον p. 178 c. 1 l. 45
ἀδιαίμαστον p. 27 c. 2 l. 14
ἀδιαφθόρητος p. 17 c. 2 l. 39
ἄδια, γάδια p. 222 c. 1 l. 16
αἰδρία p. 305 c. 2 l. 18
αἰρεῖ p. 147 c. 1 l. 26
αἰρῶν λόγος p. 58 c. 2 l. 46
αἰτεῖν p. 180 c. 1 l. 5
αἰτῶσις p. 147 c. 1 l. 48
ἀκαταληψία p. 198 c. 1 l. 40
ἀκρεμάων, ἀκρὶς *insecabile* p. 72 c. 1 l. 49. 112 c. 2 l. 55
ἀκανόδοξον p. 30 c. 2 l. 24
ἀκανόστοδον p. 5 c. 2 l. 49
ἄκιοι p. 426 c. 2 l. 46
ἀκλήρημεν, ἀκληρῶν p. 378 c. 1 l. 48, 55
ἀκοινώνητος p. 53 c. 1 l. 4 p. 98 c. 1 l. 49
ἄκριτον p. 76 c. 2 l. 41 & 52 p. 125 c. 1 l. 53
ἀκῆνες p. 319 c. 1 l. 4
ἀκύδετος p. 12 c. 2 l. 42
ἀλλοιώδης, ἀλλοίωσις p. 354 c. 1 l. 15, 39
ἀμελὲς p. 24 c. 1 l. 15
ἀμετάπλαστος p. 200 c. 2 l. 6
ἀμμᾶσθαι p. 28 c. 1 l. 2
ἀναζιῶναι p. 258 c. 1 l. 50
ἀναζωπυρεῖν p. 258 c. 1 l. 15
ἀνακαλῶδης p. 243 c. 1 l. 33
ἀνακλητικὸν p. 11 c. 2 l. 9 p. 99 c. 2 l. 5
ἀνελῶσαι p. 176 c. 1 l. 33
ἀνάλυσις p. 386 c. 2 l. 6
ἀναληφθῆναι, ἀνάληψις p. 136 c. 1 l. 3, 5, 7, 11
ἀνανεῦν, *revocare* p. 123 c. 1 l. 22, 29 p. 124 c. 2 l. 46
ἀναπήειν p. 243 c. 1 l. 27
ἀναπνεῖ p. 81 c. 2 l. 40
ἀναπαύειδος p. 99 c. 2 l. 4
ἀνδρίζεδς הזהירות p. 129 c. 1 l. 89
ἀνδρόγυνος p. 118 c. 2 l. 41
ἀνδρογομεῖν p. 367 c. 1 l. 48
ἀνδρωθῆναι p. 43 c. 1 l. 43
ἄνεμος, *anima* p. 51 c. 1 l. 41
ἀνεξέταστος p. 98 c. 2 l. 4 p. 102 c. 2 l. 25
ἀνεπίφρυτον p. 25 c. 2 l. 6
ἀνεπίπλεκτον p. 19 c. 1 l. 25 p. 27 c. 2 l. 14
ἀνεπιτάτους, -τους p. 246 c. 1 l. 8, 9
ἀνεπιφάτους p. 19 c. 2 l. 10
ἀνήκοος p. 407 c. 2 l. 50
ἀνθίλικος p. 98 c. 2 l. 36
ἀνόδυρτος p. 280 c. 2 l. 36
ἀντιμωθῆδς p. 104 c. 2 l. 2
ἀντλεῖν & ἐξαντλεῖν p. 181 c. 1 l. 37 *exandare, exantlare* ibid. c. 2 l. 16
ἄπαν κίνον p. 337 c. 1 l. 23
ἀξία, *æstimatio* p. 115 c. 1 l. 40
ἀξιῶδς p. 423 c. 1 l. 23
ἀπαιδαριδζειν p. 57 c. 1 l. 27
ἀπαυτεῖν p. 88 c. 2 l. 34 p. 180 c. 1 l. 6 p. 190 c. 2 l. 7
ἀπαρακολουθήτως p. 75 c. 1 l. 12
ἀπαρενδύματον p. 188 c. 2 l. 30 -μήτους p. 255 c. 1 l. 4 p. 357 c. 1 l. 23
ἀπεπίπλωτον p. 112 c. 1 l. 30
ἀπερικάλυπτος p. 12 c. 1 l. 25
ἀπερισπάσως p. 104 c. 1 l. 31
ἀπήχειν p. 178 c. 2 l. 22
ἀπήχει ibid. l. 35
ἀπηχήτους p. 6 c. 1 l. 30
ἀπόνηδος p. 283 c. 1 l. 9
ἀπό p. 238 c. 2 l. 32
ἀποκαθῆδς p. 46 c. 2 l. 32
ἀποκαισαρῆδς p. 238 c. 1 l. 4
ἀποκλύσαι p. 123 c. 2 l. 11
ἀποκολακεύσωσι p. 238 c. 2 l. 4
ἀπολαβεῖν p. 125 c. 1 l. 27
ἀπολαύειν p. 102 c. 1 l. 41
ἀπολαυστικὸς p. 21 c. 2 l. 39
ἀπολειτουργεῖν p. 370 c. 1 l. 14
ἀπολυθίῶαι, ἀπόλυσις p. 385 c. 2 l. 38, 42
ἀπονεμόμφια p. 297 c. 1 l. 43
ἀπονοεῖδς p. 52 c. 1 l. 40
ἀπονδίσαι p. 323 c. 1 l. 16
ἀποπραπὶ p. 6 c. 2 l. 17
ἀπότδγμα p. 177 c. 2 l. 56 p. 178 c. 2 l. 3, 29
ἀπρείξ p. 104 c. 1 l. 37
ἀπρεπίπλωτον p. 112 c. 1 l. 15, 28
ἀπρεπτοσία p. 111 c. 2 l. 36
ἀπρεπῶπ(τ)ος p. 427 c. 1 l. 1

ἄπλεως p. 45 c. 2 l. 32
ἀρίστεως, ἀριστέως p. 187 c. 1 l. 46, 49
ἀρετὴ p. 188 c. 1 l. 6
ἀειδμοὶ p. 82 c. 2 l. 37 p. 83 c. 1 l. 10 p. 236 c. 2. l. 46
ἀστρολογία p. 9 c. 2 l. 48
ἄτορ ☉ p. 21 c. 1 l. 14
ἄχολ ☉ p. 21 c. 1 l. 51
ἄπυρ ☉ p. 106 c. 2 l. 41
ἀπύρωμα p. 179 c. 1 l. 23
αὐδαλέως p. 252 c. 2 l. 25
αὔδαλος p. 361 c. 2 l. 30
αὐδαλίζειν p. 157 c. 2 l. 18
αὐταρκὴς p. 34 c. 1 l. 13
αὐτάρκεια p. 114 c. 1 l. 8
αὐτὸ δ' εἶξει p. 346 c. 1 l. 12
αὐτυργεῖν p. 4 c. 2 l. 14
ἀφ' ἑαυτῦ λέγειν p. 406 c. 1 l. 50
ἀφλιγέδιον p. 326 c. 2 l. 20
ἀφλόγεον p. 34 c. 1 l. 3
ἀφοφτί p. 19 c. 1 l. 25

Βάπλεως p. 230 c. 2 l. 41 tingi p. 131 c. 1 l. 7
βαρεῖν p. 309 c. 1 l. 33
βαρεῖος p. 312 c. 2 l. 45
βαρεῦος ibid. l. 42, 51
Βενετικὸν Venetæ factio p. 3 c. 2 l. 51
βλεννὸς p. 339 c. 2 l. 44
βλέπειν p. 380 c. 1. l. 17
βρενθύειν p. 288 c. 1 l. 33
βύλεως, παρύλκον p. 356 c. 2. l. 38

Γαλλιὴν p. 305 c. 2 l. 18
γάλλοι p. 129 c. 1 l. 29
γεφυρίζειν p. 29 c. 2 l. 42
γλιχυώδης p. 187 c. 2 l. 10
γλιχεῖς p. 179 c. 1 l. 54
γλῶσσαι, γλωσσήματα p. 158 c. 1 l. 48, 50
γραμμὴ, linea p. 137 c. 1 l. 46
γρῆσος, γρῆσον p. 211 c. 2 l. 36
γύμνασμα p. 376 c. 2 l. 9
γυφώσαι p. 175 c. 2 l. 21

Δαίρεσ, terra אֶרֶץ p. 186 c. 2 l. 55 p. 187 c. 1 l. 1
δάκνειν, δάκνεως p. 403 c. 2. l. 15, 35
δεξαμβαὶ p. 259 c. 1 l. 11
δῆς p. 19 c. 1 l. 26
δίσσπουδος p. 95 c. 1 l. 3
δίττεσς πλῆς p. 323 c. 1 l. 26
δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις, δήλης p. 403 c. 2 l. 53, 55
δημοκοπικὸν p. 34 c. 2 l. 18
διαβεβαιῶν p. 124 c. 1 l. 4 ---εσπσμοὶ p. 258 c. 2 l. 25
διαπνεῖος, διαπνοὴ, perflari p. 81 c. 1 l. 5, 33 p. 82 c. 1 l. 2 p. 228 c. 1 l. 31 p. 229 c. 2 l. 34
διορθὴν p. 83 c. 1 l. 45
διαῤῥαγῆναι p. 295 c. 2 l. 25
διαφέρεως, διαφορὰ p. 245 c. 2 l. 43, 47, 52 p. 393 c. 2 l. 15 p. 434 c. 1 l. 7
διδασκαλίαι p. 45 c. 2 l. 3
διεῤῥιμμὸς ☉ p. 137 c. 2 l. 5
δικεῖν p. 363 c. 2 l. 55
δικαιοσυνὴ p. 417 c. 1 l. 45
δεμὸς p. 287 c. 1 l. 6
δρύπτειν, καθαδρύπτειν p. 427 c. 2 l. 24
δρυπεπεῖς & δρυπεῖς, drupæ p. 86 c. 1 l. 39, 42, 46
δυδαναλεῖν p. 381 c. 2 l. 5
δυσκατάληπτα p. 200 c. 1 l. 1
δυσαλεῖν p. 130 c. 2 l. 18
δυσπαρακολούθητος p. 188 c. 2 l. 29
δυσρεῖν p. 216 c. 1 l. 54

Ἐγκατατίκιος p. 185 c. 2 l. 4
ἐγκυκισεῖν p. 12 c. 2 l. 55
ἐγκύπτειν p. 122 c. 2 l. 43
ἐγχειρίδιον. manuale p. 116 c. 2 l. 55
ἐγχείμματα, ἐγχειπίδιος p. 434 c. 2 l. 51, 53
εἰς & ἐς, & ad, pro de p. 1 c. 1 l. 24, 28, 39 præter c. 2 l. 9
εἰμαρμένη p. 353 c. 2 l. 29
ἔρα, ſero, ſerics p. 353 c. 2 l. 42
ἐκδιητικὸς p. 330 c. 1 l. 50
ἐκδυμάδες p. 220 c. 1 l. 19
ἐκφρόνως p. 303 c. 1 l. 34
ἐκμυμεῖσθαι p. 382 c. 1 l. 5
ἐκπαθεῖαι p. 124 c. 1 l. 51 p. 174 c. 1 l. 28
ἐκλικὸς p. 225 c. 1 l. 56 p. 226 c. 1 l. 16
ἐλατῆδες p. 217 c. 2 l. 7
ἔλυτρα p. 326 c. 1 l. 1
ἐμβαίνειν p. 30 c. 1 l. 47
ἐμβιβάζειν p. 359 c. 1 l. 17
ἔμβολοι, -λα, roſtra p. 218 c. 1 l. 9
ἔμφασις p. 19 c. 1 l. 1
ἐμφαίνεσθαι p. 66 c. 2 l. 55
ἐμφιλοδοξεῖν p. 189 c. 1 l. 50
ἐμφιλοτιμεῖν p. 282 c. 2 l. 4
ἔνδεια p. 374 c. 1 l. 5
ἐνδέσιμον p. 407 c. 1 l. 8
ἐνεργητικὸς p. 2 c. 2 l. 39
ἐνκαρδιεῖν p. 42 c. 1 l. 8
ἐνκύκλια p. 337 c. 1 l. 4
ἐν πυδὶ p. 7 c. 1 l. 27
ἐντυγχάνειν p. 12 c. 1 l. 33
ἐν χερσὶ p. 58 c. 1 l. 39
ἐξαμάρτωσις p. 145 c. 1 l. 13
ἐξάπλεως p. 140 c. 2 l. 20
ἐξελθεῖν p. 212 c. 2 l. 41
ἕξεις p. 298 c. 1 l. 49
ἕξις p. 225 c. 2 l. 54 p. 226 c. 1 l. 3, 8 c. 2 l. 8
ἐξομοιῶσις p. 360 c. 2 l. 24
ἔξωμις, ἐξωμὶς p. 155 c. 2 l. 50, 53
ἐπαγγέλλεως p. 111 c. 2 l. 34
ἔπαυλις p. 40 c. 1 l. 29
ἐπιβάλλειν p. 204 c. 1 l. 40
ἐπιβάλλον p. 262 c. 1 l. 51
ἐπιγυμνάλια, ἐπιγυμνάσια p. 85 c. 2 l. 9 p. 244 c. 2 l. 31
ἐπιγεγραὶ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπιθήματα p. 38 c. 1 l. 38
ἐπίκοτον p. 268 c. 2 l. 9
ἐπιχυματώσεις p. 274 c. 1 l. 50
ἐπιλαβεῖν p. 43 c. 2 l. 50
ἐπινοῖδες p. 51 c. 1 l. 40
ἐπίνοια, ἐπινοὴ ☉ p. 39 c. 1 l. 50 p. 45 c. 1 l. 35
ἐπιφερτρέπειν p. 308 c. 1 l. 42
ἐπίπνοια p. 45 c. 1 l. 36
ἐπισημαίνως p. 232 c. 2 l. 43
ἐπισημασία p. 233 c. 1 l. 5
ἐπισκώπιον, ſupercilium p. 86 c. 2 l. 45 p. 87 c. 1 l. 2
ἐπισπᾶσαι p. 20 c. 1 l. 24
ἐπιστροφὴ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπισύρειν p 316 c. 1 l. 14
ἐπίσχαρ ☉ p. 305 c. 2 l. 48
ἐρᾶν p. 369 c. 1 l. 39
ἑτοιμότητες p. 133 c. 2 l. 36
ἐυαναχλήτως p. 11 c. 1 l. 5, 15
ἐυάρμοσον p. 17 c. 2 l. 41
ἐυαφὰς p. 403 c. 1 l. 29
ἐυδαιμονία p. 266 c. 2 l. 16
ἐυδιαλλάκτως p. 11 c. 1 l. 28
ἔυδιος ☉ p. 241 c. 2 l. 39
ἐυεργετικὸς p. 9 c. 1 l. 39
ἐυλαβεῖσθαι, cautè agere, cavere p. 320 c. 2 l. 14
ἐυζωεῖν p. 116 c. 1 l. 43
ἐυδιαλεῖν p. 231 c. 2 l. 4
ἐυδυσεσμεῖν p. 137 c. 2 l. 3
ἔυκαιρον p. 438 c. 1 l. 25
ἔυκρινον p. 27 c. 1 l. 14
ἐυλὶ ☉

ἑυλυ[illegible] p. 100 c. 1 l. 14 p. 109 c. 2 l. 47
εὐμάρεια p. 123 c. 1 l. 9
εὔμοιρ[illegible] p. 218 c. 2 l. 47 p. 219 c. 2 l. 4
εὐνοιωτικία p. 408 c. 1 l. 14
εὐνῶς, εὐνοικῶς p. 115 c. 1 l. 1
εὐκεκῶς p. 363 c. 2 l. 54
εὐοδεῖν, εὐοδία p. 230 c. 2 l. 15 p. 297 c. 2 l. 10
εὐόμελ[illegible] p. 37 c. 1 l. 48
εὐπατείδου p. 21 c. 1 l. 14
εὐπειθὴς p. 219 c. 1 l. 12
ἔυπνος p. 360 c. 1 l. 16
εὑρέθη p. 329 c. 1 l. 28
ἔυρυς p. 59 c. 1 l. 20
εὐσεβεῖν p. 216 c. 1 l. 52
εὐρυχωρεία p. 341 c. 2 l. 49
εὐσεβεῖν p. 206 c. 2 l. 53 p. 222 c. 2 l. 21
εὐχολία p. 137 c. 1 l. 7 εὐχίλως p. 148 c. 2 l. 6
εὐχολεῖν p. 403 c. 1 l. 18
ἔυτακ[illegible] p. 281 c. 2 l. 29
εὐτρεπὴς p. 299 c. 1 l. 12
ἐφήμερον p. 161 c. 2 l. 3 p. 332 c. 2 l. 1
ἐφήμερα, *animalculum* p. 161 c. 2 l. 8 *planta* p. 174 c. 1 l. 4 *venenata* ibid. l. 53
ἔχετον p. 178 c. 2 l. 39
ἐχθὲς *heri* p. 174 c. 2 l. 8

Ζητητικὸν p. 33 c. 1 l. 48 c. 2 l. 8

Ἤ, *nisi* p. 197 c. 2 l. 40
ἡμερήσιοι p. 162 c. 1 l. 3
ἡμίγυμν[illegible] p. 155 c. 2 l. 30

Θέλειν παρέλκον p. 336 c. 2 l. 51
Θεοδὴς p. 59 c. 1 l. 39
Θεοφόρητ[illegible], Θεοφορεία p. 430 c. 2 l. 11, 30
Θηλεμαχεῖν p. 359 c. 1 l. 8
Θήγειν p. 45 c. 2 l. 42
Θύλακος p. 309 c. 2 l. 36
Θύτου p. 306 c. 2 l. 35

Ἰαδᾶτου p. 17 c. 1 l. 47 p. 243 c. 2 l. 41
ἰδιωτικὸν p. 122 c. 2 l. 18
ἰσόνομ[illegible], ἰσονομία p. 23 c. 2 l. 9, 33

Καββαλικὸς p. 280 c. 2 l. 56 p 181 c. 1 l. 28
καθαιρότης p. 16 c. 2 l. 37
κὴ, pro ἀλλὰ p. 60 c. 2 l. 56 p. 61 c. 1 l. 1
κακεξὶς p. 43 c. 1 l. 29
κάνγίας p. 256 c. 1 l. 31
καλλωπίζειν p. 434 c. 1 l. 56
καρπὸς p. 146 c. 2 l. 34 p. 241 c. 2 l. 11 p. 383 c. 2 l. 45
καταίσησις p. 197 c. 1 l. 25
κατακρεουργεῖν p. 316 c. 2 l. 30
κατακύειν p. 380 c. 1 l. 4
κατάλληλον p. 192 c. 1 l. 35
καταληπτικὸς δίδυναι p. 149 c. 2 l. 38
κατάλυσαι p. 176 c. 1 l. 33
κατάπλασμα 197 c. 1 l. 15
καταρτίζειν p. 403 c. 1 l. 39 καταρτισμὸς ibid. l. 42
κατάφευγμα, κατάφευγησις p. 357 c. 1 l. 53
κατασρυπτὴς, הרפאר p. 348 c. 1 l. 13, 30
κατατείνειν p. 128 c. 2 l. 37 p. 157 c. 2 l. 37 p. 236 c. 1 l. 32
κατεργαστὸν p. 27 c. 1 l. 32
κατορθώσεις, κατορθώματα p. 204 c. 1 l. 35, 36
κακολασμὸς[illegible] p. 110 c. 1 l. 34
κενοσπουδία p. 258 c. 2 l. 3
κεγχρεμίδες p. 366 c. 2 l. 29
κηδεμονικῶς p. 17 c. 1 l. 32
κηρῶσαι p. 175 c. 1 l. 30
κοινωνοημοσυνὴ p. 31 c. 2 l. 9 p. 32 c. 1 l. 20 *sensus communis* ibid. l. 27
κολάζειν p. 110 c. 1 l. 48, 51, 52
κομψεία p. 98 c. 2 l. 52 p. 182 c. 2 l. 4
κόσμ[illegible] p. 183 c. 2 l. 24
κρατεῖν ἑαυτῦ p. 26 c. 1 l. 42
κρεανομεῖν p. 316 c. 2 l. 6, 12
κρίμα p. 123 c. 2 l. 17, 20
κροκύφαντον *reticulum* p. 51 c. 1 l. 17

Λελογισμένος, *consideratus* p. 324 c. 2 *l.* 15
λοιπὸν p. 139 c. 1 l. 4, 8
λύθρον, λύθρ[illegible] p. 51 c. 1 l. 2, 7
λυκοφιλία p. 397 c. 2 l. 5
λυσσόδηκτοι p. 256 c. 1. l. 3

Μαγγάνδικα p. 280 c. 2 l. 5
μακαρων νῆσοι p. 359 c. 1 l. 48
μέλ[illegible] p. 264 c. 2 l. 47, 50
μέμψεται p. 265 c. 2 l. 11
μέσος p. 264 c. 2 l. 48, 50
μιλακαλεῖν p. 252 c. 2 l. 39
μιλαπίδιος p. 300 c. 2 l. 13
μετονομάζεσθαι, *transnominari* p. 356 c. 1 l. 31
μετεσάτιεσι p. 226 c. 2 l. 30
μόνον, ἐλλείπειν p. 8 c. 1 l. 1
μυίζειν, μυγμὸς p. 33 c. 1 l. 43, 45
μύζ[illegible] p. 339 c. 1 l. 54
μυξάειον p. 174 c. 2 l. 13 p. 225 c. 1 l. 56

Νάπειν p. 91 c. 1 l. 46
νεκρὸν p. 258 c. 1 l. 10
νεκύα p. 334 c. 1 l. 41
νδυσσαυσα p. 53 c. 1 l. 48
νδυσσαύσας p. 260 c. 1 l. 9
νδυσσαύσεια p. 237 c. 2 l. 22
νδυσσαυσεῖος p. 53 c. 1 l. 20, 54 p. 118 c. 2 l. 39 p. 229 c. 2 l. 48
νδυσσαυσόμβα p. 260 c. 1 l. 7
νδυσσαυσῶν p. 382 c. 1 l. 15
νήφειν p. 34 c. 2 l. 41 νήπλης ib. l. 45
νόσημον p. 74 c. 1 l. 46)
νωῖ ϗ χθὲς p. 355 c. 2 l. 13
νωῖ ϗ νεωτὶ ibid. l. 25

Ὀλῷ p. 18 c. 2. 33
Οἰκοδεσπὸς יי ב ה ץ p. 35 c. 2 l. 8, 9
οἰκονομία p. 138 c. 1 l. 35 c. 2 l. 38 p. 182 c. 2 l. 29 p. 400 c. 2 l. 8
οἰκονομικὸς p. 187 c. 2 l. 33
οἰδμῶδοι p. 17 c. 2 l. 25
ὀλιγόχερνα p. 200 c. 2 l. 37
ὁλοχερὰς p. 11 c. 2 l. 5, 12 p. 217 c. 1 l. 37 p. 325 c. 1 l. 42
ὁμότονον p. 24 c. 1 l. 24
ὀνειδιστικῶς p. 19 c. 2 l. 28
ὄργια p. 108 c. 1 l. 24
ὀρεχθίωαι p. 124 c. 1 l. 29
ὀρθὸς p. 101 c. 2 l. 55 p. 258 c. 1 l. 28
ὀρτυγοτροφεῖν, ὀρτυγοκοπεῖν p. 6 c. 2 l. 35
ὕδαμῦ p. 294 c. 2 l. 7
ὑερράκλος, *vernaculus, verna* p. 35 c. 2 l. 8, 17 *vernilitas* ib. l. 41
ὀφρὺς, *frons* p. 87 c. 2 l. 39
ὄψεται *viderit* p. 210 c. 1 l. 8 p. 311 c. 1 l. 1 p. 394 c. 1 l. 28

Πάγος, πάχνη p. 287 c. 2 l. 42
παῖς p. 7 c. 1 l. 39 παιδόθεν ibid. l. 47
παλιγγενεσία p. 385 c. 2. l. 5

πλμικλάριος, *Parmularius* p. 4 c. 1 l. 16 *Parma* ibid. l. 26 c. 2 l. 40
πμμυτὲς 278 c. 2 l. 25
πᾶν. כל *ullum, qicqam* p. 104 c. 2 l. 24
παρακελευστικὸν p. 99 c. l. 20
παρακαθίζω p. 309 c. 2 l. 11
παρακολουθεῖν p. 61 c. 2 l. 49 p. 75 c. 1 l. 11 p. 88 c. 2 l. 37 p. 189 c. 1 l. 6, 7
παρακύπτειν p 122 c. 2 l. 43
παραλυθὲς p. 43 c. 2 l. 1
παραπέμπειν p. 78 c. 1 l. 46 p. 361 c. 1 l. 12
παράπτωμα p. 326 c. 2 l. 16
παράσασις, παρασύμαλα p. 113 c. 1 l. 28, 34
παράταξις p. 386 c. 2 l. 23
παράφορος p. 26 c. 2 l. 48
παρήκειν p. 186 c. 1 l. 26
παρεμπόρημα p. 115 c. 2 l. 1
παρενθυμεῖος p. 189 c. 1 l. 24 p. 233 c. 1 l. 52
παρυπόμνησις p. 19 c. 2 l. 40
πασὰ, σύπασα p. 197 c. 1 l. 21
πεῖσις p. 102 c. 2 l. 41, 44 p. 254 c. 2 l. 23 p. 210 c. 1 l. 55
πείσμη, πείσμαλα p. 103 c. 1 l. 36, 38
πειδάλλειν p. 59 c. 1 l. 5
πεκολὴ p. 420 c. 1 l. 1
πελίνεος p. 256 c. 1 l. 51
πελεῖται p. 91 c. 2 l. 35
πελεμάζεος p. 353 c. 1 l. 29
πελίχνη p. 163 c. 1 l. 15 c. 2 l. 11
πελίσσος p. 92 c. 2 l. 8
πελεκύμνη p. 305 c. 2 l. 8
φελαλεῖν p. 12 c. 1 l. 6
φισελὴς p. 153 c. 2 l. 10, 30
φισσᾶν p. 267 c. 2 l. 2
φρισίσεις, φρισαλικὰ, φρισῶντα p. 28 c. 2 l. 17 p. 27 c. 1 l. 9 p. 223 c. 2 l. 39 p. 331 c. 2 l. 49
φόρος, φρισφρεὺς p. 26 c. 1 l. 55 p. 27 c. 1 l. 1
πόρτης, φρατεία, φρατρεύς p. 188 c. 1 l. 21 c. 2
πφυκίναι p. 412 c. 2 l. 26
πλοκάτων p. 21 c. 1 l. 31
πδανὸν, πδανολογία p. 88 c. 2 l. 2
πδηκίζειν p. 345 c. 1 l. 3
πρὰ p. 197 c. 1 l. 20
πυσμαχὸς p. 2 c. 2 l. 52 p. 3 c. 1 l. 1
πνεῦμα ἱστορεῖον, ἀφίναι p. 186 c. 2 l. 11
πνυμαλικὸν p. 244 c. 2 l. 30
πνυηὲς p. 276 c. 2 l. 17
πρῆγμα p. 181 c. 2 l. 22 p. 213 c. 2 l. 12
πρήγματα p. 21 c. 2 l. 19, 44
πρασιαὶ. *Prasina* factio p. 3 c. 2 l. 51
προηγμένα, *producta, promota* p. 115 c. 1 l. 19 p. 121 c 1 l. 14
προῖξαι p. 92. c 2 l. 7
προίνοια p. 296 c. 1 l. 13
προπάλω, προπετῶς p. 42 c. 2 l. 53 p. 112 c. 1 l. 1
πρὸ ποδὸς p. 58 c. 1 l. 51 ἔργε, ὁδοῦ p. 207 c. 2 l. 21
προὶς p. 73 c. 2 l. 1 p. 282 c. 1 l. 14
προὶς pro διὰ p. 335 c. 2 l. 7
προσάρτημα p. 421 c. 2 l. 27
προσδοξάζειν p. 287 c. 1 l. 9
προσεπιδοξάζειν p. 315 c. 2 l. 53
προσίζειν p. 250 c. 1 l. 28, 48
προσκόπτειν p. 233 c. 1 l. 13
προσλαμβάνειν p. 354 c. 1 l. 39
προσπάθεια, προσπάσχειν p. 186 c. 1 l. 7 p. 421 c. 1 l. 6, 8 ἀπὸ τῆ πάθυς diſtingvitur ibid. c. 2 l. 42, 51
προσπλέκειν p. 346 c. 1 l. 2
προστατικὸς p. 28 c. 1 l. 5
προσωποικίζειν p. 141 c. 2 l. 35, 37
προτετικέναι p. 185 c. 1 l. 4
πρόχημα p. 268 c. 2 l. 22
πρωπιδεῖν p. 282 c. 1 l. 14
πυῶδες p. 110 c. 2 l. 18.

Ῥαικυτάπιν, *recentatum* p. 123 c. 1 l. 40
ῥαίκτωρ, *rector* ibid. 42
ῥαμβὸς, p. 61 c. 1 l. 53 p. 76 c. 2 l. 11
ῥάμβεσθαι, ἀπορράμβεσθαι p. 61 c. 1 l. 26 p. 145 c. 2 l. 19
ῥόμβος p. 217 c. 2 l. 47
ῥήγνυσθαι, διαῤῥαγῆναι, *rumpi* p. 295 c. 2 l. 26. 41
ῥοπὴ *momentum* p. 75 c. 2 l. 50

Σεκυτίειος, *ſecutorianum, ſecutor* p. 4 c. 2 l. 42
σημειοσοφία p. 341 c. 1 l. 42
σκορπίναι, *ringi, renidere* p. 28 c. 1 l. 10.
σκοπὸς p. 402 c. 1 l. 31
σκμεῖον p. 126 c. 2 l. 32
σκμειωλοὶ, & σκμειώδεις ἐδάφη p. 44 c. 1 l. 2
σγιλλαεια p. 260 c. 1 l. 7
σκάμμη p. 397 c. 1 l. 42
σκαμμὴ p. 397 c. 2 l. 2
σκέλετὸς p. 214 c. 2 l. 41
σκίμπους p. 7 c. 2 l. 12 *ſcimpodium*, ib. l. 26
σκύδαλα p. 258 c. 2 l. 39
σκυῖον, *cinum, cilium* p. 87 c. 1 l. 44
σοσιγὰ p. 35 c. 1 l. 9 p. 338 c. 2 l. 4
σπᾶδς p. 50 c. 2 l. 13
σπέρμα p. 162 c 1 l. 45 c. 2 l. 23 p. 226 c. 2 l. 2 p. 371 c. 2 l. 14
σπερμαλικὸς λόγος p. 141 c. 1 l. 24
σπάδειν p. 241 c. 2 l. 45
σποδὸς p. 214 c. 2 l. 41
σταγὼν, στάγμη p. 266 c. 2 l. 28
στέλλεσθαι p. 34 c. 1 l. 34
στενοχωρία p 341 c. 2 l. 55
στέργειν p. 195 c. 2 l. 14 p. 248 c. 2 l. 3 p. 253 c. 2 l. 31
στάγμη p. 75 c. 2 l. 37
στοιχεῖον, στοιχειῶδες p. 123 c. 1 l. 48, 55
στολὴ, *ſtola* p. 10 c. 1 l. 27 στέλλειν ib. c. 2 l. 28
στοργὴ p. 22 c. 1 l. 51
στοχάζεσθαι, στοχαστικὸν p. 16 c. 2 l. 51 p. 17 c. 1 l. 2 p. 302 c. 1 l. 46 p. 354 c. 1 l. 37
συγγνωμονικὸν p. 28 c. 1 l. 42
συγκλῶσαι p. 161 c. 1 l. 47
συγκολλᾶδς רבק p. 185 c. 1 l. 23, 24
συγχρίειν p. 353 c. 2 l. 41
συζὴν θεῷ p. 211 c. 1 l. 28
συμβαίνειν p. 192 c. 2 l. 42
συμμηρύσαι p. 161 c. 1 l. 47
συμμαγὴ p. 195 c. 2 l. 10
συμπολιτεύεσθαι θεοῖς p. 352 c. 2 l. 22
συμφέρεσθαι p. 430 c. 1 l. 52
σωαίσθησις p. 269 c. 1 l. 53
σωεῖναι p. 191 c. 1 l. 4
σωεμφέρειν, σωεμφέρεσθαι p. 96 c. 1 l. 23
σωιζάνειν p. 393 c. 2 l. 46
σωίσαι, & διασωίσαι p. 87 c. 2 l. 24
σωνεφεῖν p. 57 c. 1 l. 30
συτνῆσαι p. 161 c. 1 l. 47

σω-

σωτηρίειν p. 292 c. 1 l. 50
σωτηρικὸν p. 285 c. 1 l. 13 רבכ ibid. l. 22
σωτῆχειν p. 393 c. 2 l. 31
σύρμα, *Syrma* p. 10 c. 1 l. 33
συσχαζεδς p. 215 c. 1 l. 46
σφύζειν, σφυγμὸς p. 276 c. 2 l. 17 p. 290 c. 2 l. 40
σχίσεις p. 21 c. 2 l. 1 p. 305 c. 2 l. 7
σῶμα p. 385 c. 1 l. 39
σωλασικὸς p. 36 c. 1 l. 16 c. 2. p. 37 c. 1 l. 1
σώματα p. 39 c. 2 l. 4 p. 214 c. 2 l. 18

Τάτλεδς p. 395 c. 2 l. 28
τεθνήκω, τεθνήξομαι p. 72 c. 2 l. 51 p. 73 c. 1 l. 4
τέφρα p. 174 c. 2 l. 50
τεφρῶδες, *cinefieri* p. 124 c. 2 l. 13
τόπον δίδόναι p. 104 c. 1 l. 20
τοῦ θεός σοι p. 267 c. 1 l. 4
τραγῳδεῖν p. 108 c. 1 l. 27 p. 212 c. 2 l. 33
τραγῳδία p. 388 c. 1 l. 1
τραγὺς, & τριτραγὺς p. 305 c. 2 l. 40 p. 306 c. 1 l. 8, 14
τραχηλίζεδς p. 419 c. 1 l. 15
τρέφειν p. 417 c. 2 l. 38
τριγερὴς ☉ p. 182 c. 1 l. 22
τροφὴ p. 110 c. 1 l. 28
τυπεδς p. 118 c. 1 l. 10 p. 229 c. 2 l. 35
τύφ ☉ p. 73 c. 2 l. 43 p. 77 c. 2 l. 18 p. 225 c. 2 l. 12

πύχη פנים p. 46 c. 2 l. 46, 51
τῷ, διὰ τὸ p. 85 c. 1 l. 20

Ὑγιὴς λόγ ☉ p. 306 c. 1 l. 48
ὗης, ὕων, ὑέτ ☉ p. 191 c. 1 l. 26
ὑπάρχον p. 322 c. 1 l. 23
ὑπεξαίρεσις, *exceptio* p. 120 c. 2 l. 27
ὑπάρτασις, ὑπερτείνειν p. 357 c. 2 l. 9, 10
ὑπερτενὴς ibid. l. 18
ὑπόφρονεῖν, ὑπόφρων p. 357 c. 1 l. 36, 42
ὑπτιάδες p. 76 c. 2 l. 42
ὑπωλὴς p. 53 c. 2 l. 15
ὑποκαλακλίνειν p. 395 c. 2 l. 45
ὑποκείμενον p. 303 c. 2 l. 40
ὑποκρίνεδς 345 c. 2 l. 31
ὑποκριτὴς p. 338 c. 2 l. 56
ὑπομνήσεις p. 45 c. 2 l. 3
ὑποσάθμη p. 344 c. 1 l. 21
ὑποχὴ p. 362 c. 1 l. 29
ὕπτιλ ☉ p. 110 c. 2 l. 34

Φαιδρὸν p. 34 c. 1 l. 23
φαντάζεδς p. 8 c. 2 l. 12 p. 382 c. 2 l. 22
φανλασία p. 8 c. 1 l. 44 p. 258 c. 1 l. 4
φανλασιαστικὸς p. 8 c. 2 l. 8
φανλασιοπλήκλως p. 8 c. 1 l. 38
φανλασικῶς p. 118 c. 1 l. 10
φάρμακα p. 38 c. 1 l. 30 p. 197 c. 2 l. 16
φελόνη, *penula* p. 40 c. 2 l. 33, 38
φθείρεδς p. 345 c. 2 l. 16

φιλεῖν p. 369 c. 1 l. 19
φιλάληδες p. 22 c. 2 l. 53
φιλοδίκαιον p. 23 c. 1 l. 23
φίλοικειον p. 23 c. 2 l. 41
φιλοσοφεῖδς p. 5 c. 2 l. 40
φιλόστοργος p. 19 c. 1 l. 4
φιλοτησία p. 394 c. 2 l. 42
φιλόψοφ ☉ p. 19 c. 1 l. 34
φιλοψυχεῖν p. 277 c. 1 l. 18
φρυάτλεδς p. 364 c. 1 l. 32
φύμαλα p. 74 c. 2 l. 3 *vomicæ, tubera* l. 3 4
φύραμα p. 289 c. 1 l. 35
φύρεδς p. 97 c. 2 l. 39
φύσις p. 226 c. 1 l. 44

χαριεντίζεδς, χαριεντισμὸς, *carinari* p. 29 c. 2 l. 9. 22, 28, 49
χθὲς ἢ πρώϊ, χθὲς ἢ σήμερον p. 355 c. 1 l. 20, 50
χθιζοὶ p. 174 c. 2 l. 9
χθεσὴν p. 136 c. 2 l. 55
χώραν δίδόναι p. 104 c. 1 l. 5
χωρεῖν p. 148 c. 2 l. 41

Ψῆφοι p. 236 c. 2 l. 40
ψόφ ☉ p. 332 c. 2 l. 48
ψοφοδὴς p. 242 c. 1 l. 15
ψυχαὶ p. 214 c. 2 l. 15 p. 226 c. 1 l. 48 c. 2 l. 4
ψυχομαχεῖν p. 381 c. 2 l. 7

Ὥρα p. 43 c. 1 l. 12, 27 p. 51 c. 2 l. 56
ὠδικῶς p. 325 c. 1 l. 48

Syllabus rerum præcipuarum, qæ hoc ſcripto continentur.

Prior numerus paginam denotat, ſecundus columnam, tertius lineam.

Abſceſſum inſtar habet, qi fatum, qi fratrem averſatur pag. 34. col. 1 lin. 50 pag. 154 col. 1 lin. 55.

Abſentia, amiſſa, præterita requirere fatuum 414 1 10, -2 40

Accommodatio commoda non vituperanda 17 2 41. 18 1 *quantum expediat* ib. 2. *quando & quomodo deverget* ib.

Adulatio nec adhibenda, nec admittenda 34 1 32

Adulator qualis 18 1 16. 2 1. *vermiculis compar* 99 1 9

Adverſa invicem ad univerſi bonum conſpirant 54 2 20.

Æqualitas æquitatis pars prima 23 2 17. *hac quidoque nihil iniquius* ib. 20

Aer ambiens fata, animantia quàm variè afficiat 163 1, 16 2

Æſtimationis juſtæ ratio in rerum uſu habenda 21 2 1. 31 1 55. 2 3. 215 1 9. 158 1 7. 297 2 27. 352 1 41. 353 1 26

Ætatis ſuæ, vos lubrica 43 1 20.

Ævum rapidè decurrens, ſecum omnia abripit, in ſe abſorbet 165 2 49. 167 2 56. 209 1 3. 2 1, 267 1 44. 278 1 34. 338 1 26. 341 2 4. 342 1 12,23. 433 1 45. 434 1 19

Affectionibus naturalibus fruſtrà obnitimur 210 2 1

Affectus animum miſerè diſtrahunt 53 1 30. 103 1, 53. 2 1. 104 1 31. 381 2 13. 382 1 49. 428 2 47. *vim faciunt* 299 2 31. *rationem extrudunt* 223 1 52. 284 1 18. *bis abripi non oportet* 92 2 36

Affectus tenerrimi, prudenter, ſed difficulter, haberi poſſunt 19 1 4,24.

Alia alii placent 313 1 33

Alienis intendens animus ſe negligit 61 2 40. 68 2 50. *negotium fruſtrà faceſſit ſibi* 137 1 7,10

Alteratio eſt, quam corruptionem dicimus 355 1 46. 415 1 14

Amat maximè ſe qiſque 422 2 23

Amicitiæ nec temerè contrahendæ, nec facilè diſſolvendæ 33 2 5,44

Amicorum abſentium etiam ratio habenda 33 1 1

Amor celari non poteſt 356 1 50. *amorem conciliat* 25 2 5. 397 1 30

Ἀναπλάσεις & καλοκαγαθίαι, in autoribus probatiſſimis deprehenſa 92 1 6. 174 1 4

Androgynum hominem conditum, fabula 129 1 1.

Anima flatus 51 1 41. 227 2 24. 228 1 20. 323 1, 17. *exhalatio à ſanguine* 51 1 43. 215 2 38. *ſanguis qâ ratione dictus* 52 1 20 *de eadem variæ veterum ſententiæ* 140 2 5. 141 2 56

Animus contumelioſè qibus modis ſe habeat 59 2 1,7. 74 1 48. 93 2 50. *de animi immortalitate quam ambiguè ſenſerint philoſophi plerique* 68 1 50. 2 1. 90 2 3. 138 2 21. 140 1 1, 27. 2 1 20, 141 2 10,49. 143 2 44. 215 2 38. 423 1 18. 424 1 10

Antoninus Pius Imp. qalis 31 1 15. 40 2 20

Apum induſtria 183 2 3

Aquam pavent λυσσο-ῆκλοι 256 1 3

Araneæ indoles 183 1 44

Ars naturam imitatur 393 1 19

Ars hominis bonum eſſe 387 2 31. *ea niſi diſcatur, non habetur* 412 2 3. *in qibus conſiſtat.* 415 2 18

Artem ut nôrit qi, diſcat oportet 411 1 35. 2 52. *quam nôrit, exerceat, & intra fines ejus ſe contineat* 156 1 16,28. c. 2 1. 248 1 15 261 1 15.

Artifex qiſque artem ſuam diligit, & enixè affectatur 184 2 28. 185 1 27. 186 1 20. *adverſus qoſvis tuetur* 243 2 46. 244 1 1. *imperitorum judicia non moratur* 214 1 32

Artificia ſtudiaque inania reprehenſa 5 2 50. 6 1 1.

Aſtrorum contemplatio, quatenus uſui 277 2 4. 410 1 32. *quatenus inutilis* 9 2 40.

Aulica vita, mores quales 205 1 30. 238 1 8. *inficere ſolent* 230 2 40. 231 2 50. *in aula tamen rectè vivere eſt* 205 1 38. 298 2 3

Αὐτουργία probata & collaudata 4 2. 5 1

Auxilia non ſpernenda 261 2 9. 263 1 24 269 1 26

Beatitudinem mens bona ſola facit 266 2 16 *citra externa aut aliena nulla* 65 1 15. 2 41. 79 2 3. 102 1 6,32. 254 2 19,27. 334 2 22. 419 2 53. 422 2 44. *at Deum qi excludunt, impiè faciunt* 65 1 40. 2 44. *quibus nec vir bonus, nec mens bona* 65 2 21. 347 1 15. 2 31. *ad eam via recta compendioſiſſima* 180 1 28

Benefacere juvat 265 1 11. *benefacienti ipſi prodeſt* ibid. 29. 292 1 41. -2 28. 387 2 18. *jugiter benefaciendo vitâ fruimur* 436 2 5. *benefacientem malè audire regium* 274 2 14

Beneficii dandi ratio genuina 189 1 29. 190 1, 191 1 23. *minùs proba* 189 1 1. *dextrè cum accipiendi, quàm largiendi, ars eſt* 15 1 7. 307 2 13

Beneficium nullum niſi gratuitum, quod in ſe deſinat 167 1 7. 349 2 37. 350 2 48

Benignitas, re exhibenda, non ſpecie aut voce ſolâ 395 2 53.

2 53. 396 1 35. *benignitas & beneficentia divina nobis in exemplum data* 291 2 28. 292 1 1. 316 2 35. 317 1. 331 2 5. 335 1 27
Bona non sunt, quæ bonos non faciunt 66 1 27. 202 2 41. 294 2 41. *quæ nimia esse possunt* 204 2 34,40. *quæ contemnere, quorum damna libenter sustinere, laudem habet* 204 2 20,34,40
Bono malum vincere præclarum 402 1 43. 2 48
Bonum nihil, nisi honestum 47 2 6. 49 1 11. *nisi tempestivum* 438 1 14
Bonus verè est, qi conditioni suæ respondet 245 1 31. *qi intus talis* 395 1 46. *sacerdos is & servus Dei* 93 2 30,40. *athleta* 94 1 10. *pancratiasta* 428 1 13. *aspera multa exercitii causâ, citra offensionem, subiturus* 232 1. 233 2 36. *virtute altè instinctus* 94 2 12. *nec mutatu facilis* 95 2 14. *rupis instar, immotus* 176 1 46. 177 2 18. *mentis curam antiquissimam habet* 225 2 41. 226 2 41 *hac bonâ oblectatur* 312 2 27. *rectè factis contentus, lætus, agit* 102 1 40. 235 2 3. 288 1 46. 292 1 25. 294 1 3. 305 1 30,39. 384 1 14. *Deo se probat* 394 1 53. *sponte obsequitur* 369 1 13. *huic regendum, agendum totam se dat, suâque dispensanda permittit universa* 103 2 14. 133 1 10. 153 2 44. 156 2 49. 159 1 34. 161 1 46. 280 2 35. 288 1 50. 430 2 21. *præsentibus, concessis, destitutis acquiescit* 34 1 12. 53 2 4. 57 2 47. 79 2 8. 95 2 56. 96 1 2. 120 1 13. 253 1 37. 270 1 41. 271 1 37. 328 1 8. 351 2 24. 352 1 14. *ut necessariis* 54 1 1. 153 1 19. 159 2 19. *justis* 133 1 27. *bonis* 96 1 8. 248 1 24. *congruis* 145 2 24. 192 2 10,41. 245 1 28. *commodis* 146 2 30. *tempestivis* ibid. 24. *divinitùs dispensatis* 159 2 38. 281 2 52. *rationi consentaneis* 276 1 9. *in eisque rectè excipiendis ac exequendis virtutem exercet suam* 58 1 39. 115 1 47. 147 1 43. 210 1 23. 220 1 13. 248 2 18. 274 2 7. 348 2 40. 417 1 29. 422 1 7. *nec lege indiget* 100 2 56. 101 1 1. *nec teste* 101 1 53. 286 1 53. 288 2 32. 340 1 14. *nec juramento* 27 1 31. 100 2 5. 101 1 16. *nihil numen poscit, quod alios latere velit* 107 2 45. *nihil olim agit, quod palàm innotescere nolit* 361 2 50. 362 1. *& solus, & cum alio pariter se gerit* 108 1 38. *vitam, ut Deo consors, divinam agit* 59 1 39. 211 1 28. 352 1 50. c. 2 40. 418 1 45. 2 18. *aliorum de se judicia, dicta, nihil moratur* 363 1 12. 2 16. *sereno, placido, composito semper est animo* 57 1 27. 101 2 18. 429 1 37,50. *nec numen incusat, nec homines* 426 1 13. *de vita vel producliore vel contrahenda nihil satagit* 109 2 44. 110 2 51. 118 2 24. *mortem nec metuit, nec optat* 108 2 15. *nihil purulentum minúsve sincerum in pectore fovet* 110 2 18,34. *malis est pædagogi instar* 381 1 11. *qis vita illis censura est.* ibid. 28.
Calamitas virtutis exercendæ, exercendæ, occasio 122 1 11. 283 1 51. 287 2 18. 316 1 41. 332 1 20. *rectè ferre, virtutis & felicitatis est* 177 2 23,55. 179 1 42
Calumniatores aversandi 5 1 50. 52 1. *pediculis, vermiculis, viperis pares* 89 2 55
Censura examen sedulum sequatur 33 1 48. 401 1 1,42
Circulus est rerum omnium 72 1 42. 2 1. *cujus particulæ sibi invicem innexæ,* 245 1 51. *orbis instar rotantur* 335 2 48. 337 2 21
Civilitas in magnatibus laude digna 32 1 23. c. 2 44 2 1,21
Cœlum civitas, patria nostra 119 2 13. 130 1 41
Coactum nihil gratum 98 1 31. 341 1 6
Cogitatorum ratio habenda 2 2 9. 148 2 37. *Deo reddenda, qem non latent* 2 2 18. *reos faciunt* ibid. *l.* 4. *animum tingunt* 105 1 16 24. *facti crimen habent* 2 2 14. *affectuum, sermonum, actuum fontes, radices* 148 2 18. 205 1 16. *vitanda vana* 92 2 4. *recidenda non necessaria* 148 2 11. *cogitandum nihil, qod proloqi pudeat.* 92 2 38. 93 2 11
Comitas severitati juncta quantum valeat 18 2 20,30.
Comœdia vetus, media, nova; qatenus utilis 391 1 6,36
Conatus etiam effectu destitutus, inanis non est 314 1 8. *c.* 2 26
Conscientia sua cuique maximè verenda 62 2 10. 92 1 34. *famæ (cum paucis,* 402 2 46) *perferenda* 39 1 14. *huic qò consulas sustinenda infamia* 186 1 20,36. 220 1 4. 234 2 22. 398 1 8. *hac contentum agere oportet* 135 2 45
Constantia in bono tenenda 154 1 9. 265 2 52. 297 1 19. *aliud ea à pervicacia* 29 1 22. 30. 1 39. c. 2 3. 236 2 41. *hac nihil fœdius, nocentius* 133 1 12. 134 2 26
Continentia sui, virtus eximia 26 1 42. 42 1 1.
Corpus, è luto effictum 289 1 49. *ex se cadaver merum* 165 2 23. *terra & sanies* 91 2 45. *sacculus, utris, folliculus* 309 2 36. 310 1 46. *animæ amictus* 305 2 8. *qalis* 51 1 17. *vagina* 326 2 40. *vasculum* 92 1 49. *qale* 383 2 8. *membra organa* 282 2 29. *nullius præ anima præstantiæ* 50 2 3. 51 2 56. *huic ergò inservire natum* 91 2 14 43. *hanc qatenus affectat* 163 2 18
Corporis habitus & gestus gravis & fixus 284 1 25. *nec affectatus tamen* ibid. 43. *ut speculum mentis sit* ibid. 2 5. *restitutio non impossibilis Deo* 423 2 32.
Cunctatio, & dilatio, in vita rite instituenda damnosa 55 2 15. 93 2 21. 117 1 43. 136 2 38,50. 137 1 3. 304 1 12. 351 1 1
Deus summè bonus 63 2 14. *à qo nihil mali qi dicatur*

eamur, quæ tamen corrigendo & puniendo aſperæ infligat 62 2 24. 64 1 3. *mala ordinat, non facit* 219 1 34,46. *naturæ primæ* 146 2 49. *mens incorporea* 164 2 41. *corpus priſcis qâ notione dictus* 165 1 18. *viſibilis, inviſibilis quatenus* 435 1 40. 436 1 14. *unde innoteſcant* 436 1 15. -2 4. *mundi quaſi anima* 145 2 16. 146 1 2. 164 2 35. *omnia permeat* 207 2 40. 317 2 40. 318 2 28. *temperat* 207 2 39. *ubique adeſt, omnia intuens,* 119 2 47. 120 1. *nudas etiam mentes ipſas* 418 2 39. 419 1 52. *res humanas curat* 64 1 16. c. 2 1. *ſingulorum etiam* 65 1 1. 248 1 25. *ab ipſo, per ipſum, in ipſo, ad ipſum omnia* 146 2 41. 147 1 1. 144 2 14. *ipſius providentiâ, ab initio deſignata,* 149 1 5. *diſpenſantur,* 114 1 13. 220 1 1. 272 1 50. 273 1 48. 302 1 43. -2 47. 433 1 46. *eidémqe inſerviunt univerſa* 245 2 55. 247 2 56. *præ omnibus verendus* 240 1 24. -2 17. *per omnia tam minoris, qàm majoris momenti negotia, cogitandus,* 221 2 25,52. 222 1 1. *& reſpiciendus* 116 2 43. *quocunqe ducit, ſequendus* 112 1 44. 272 1 43. *ſtatio, quam ille aſſignaverit, tuenda, tenenda* 277 1 1. *ad omnia advocandus* 234 2 44. 235 1 48. *in omnibus agnoſcendus* 42 2 12. 46 2 42. 304 2 5. *de omnibus celebrandus* 221 2 27. 245 2 22. *huic, qò ſalvi ſimus, ut medico, gubernatori, auſcultandum jugiter* 255 1 14. -2 1. *hunc non admittentes, ſibi, non ipſi, nocent* 319 1 2. *patiens eſt, ad pœnas tardus* 312 1 4. *malis & ingratis benignus* 291 2 28. 316 2 35. 331 2 5. *non adulationem, ſed imitationem exigit* 359 2 4. 360 1 56. *injuſtè nihil agit* 424 1 11

Diſpenſatio qualis licita 178 2 6. 182 2 29. 400 1 52. 401 2 41

Documenta pauca ſufficient 58 2 54. 59 1. *brevia & ſummaria* 123 1 44,48. *in promptu modò ſint* 116 1 49. c. 2 18. 122 2 36. 133 2 36

Dolor, longus, levis; gravis, brevis 273 2 28. 274 1 38

Ellipſis frequens 147 2 40

Emendatione opus habere ſe, non emendatur, qi non credit 7 1 43. *nemo quærit, quod jam nactum ſe putat* 416 1 24

Epiſtolæ quales eſſe debeant 10 2 45

Error multiplex 263 1 2. 264 1 4. *erroris admonitus, corrigere ſit promptus* 233 2 36. 234 2 21. 300 2 32. 306 2 15. *errantem reducere conandum* 348 2 55. 349 2 3. *ſed placidè* 403 1 14. 404 2 45. *errata nec leviora negligenda* 15 1 56. c. 2 l. 1

Examen ſui, primùs, ſedulum, juge prodeſt 370 2 16. 381 2 29. 437 2 16

Exempla quantum proſint 231 2 40. *viva valeant* 14 1 13

Externa quæqe bonis, malis pariter obveniunt 66 1 27 280 2 41. *Media ergò* 66 1 54, &c. *vilia* 200 2 59. 304 2 12. 309 2 32,34. *caduca* 66 2 38. 200 2 36. *diurna, non diutina* 161 2 3. 174 1 36. c. 2 50. 332 2 1. *ad ævum retrò, porrò, anguſtiſſima* 181 2 40. *ut perituris utendum* 414 2 44. *tragica larva, ſcenica inſtructura eis demenda* 66 2 33. 67 1 2. 225 2 3. 289 2 54. 303 1 29. 420 1 15. *medeſtè habenda, placidè linqenda* 307 2 2,39. *in pretio habere, invidentiæ, injuſtitiæ, impietatis eſt radix* 230 1 31,33. 245 2 10. 322 1 53

Famæ, extra nos 254 2 18. *alienum, non noſtrum* 292 2 29. *inane qiddam* 125 1 41. 159 1 34. c. 2 10. 229 2 55. 230 1 1. *judicii expers* 76 2 51. 77 1 1. 125 1 33. *inconſtans* 125 2 46. *ſectari ſtolidum* 19 1 26. 135 2 50. 292 1 26. *ſuperſtes, res nihili* 113 1 10. *qàm anguſta* 126 1 19. *evanida* 78 1 40. 125 1 35. 132 2 15. 159 1 23. *de ea ſolicitum agere, qatenus futile* 137 2 24. 138 1 3,19. *avcupantium iniqitas, vanitas* 230 2 29

Fatum qid 193 1 33. 195 2 20. 353 2 25. *an philoſophiæ ſtudium inane faciat* 427 1 9

Feſtivitas qatenus adhiberi qeat 9 2 49. 10 1 98 2 43. 99 1

Fides habita fidelem facit 25 2 1. 428 1 12,23. *fidem fallere nihil adigat* 107 1 14

Filius ſapiens, parenti res læta 275 1 33

Fluxa iſtic univerſa conſiſtens nihil 75 2 54. 76 1. 77 1 6. 209 1 19,23. 227 1 21. *fumi inſtar evanida* 72 2 17. *his ergò affici ſapientis non eſt* 209 2 3. 227 2 36. *ſed qærere, inter fluctuantia hæc, qò ſe contineat* 427 1 28

Fors incerta 76 2 37. *fortuita divinitus diriguntur* 53 2 20 *fortunam fingit qiſqe ſibi* 218 2 46.

Fratres diſſidia non decent 50 1 48

Frons animi index eſſe debet 25 2 13. 396 1 36

Fructum nihil non fert, & ſuum quodqe 331 1 37. *his onuſta ſpecioſiſſima* 86 2 9. *fugientia gratiſſima* ibid. 1.

Futuri ut nihil certum, 112 2 38. *præſagiri tamen multa poſſunt* 279 1 42. *fruſtra torqent* 262 2 35. 308 1 56. 309 1 39. *aut ſolicitos habent* 417 1 25

Gloriam de ſpretâ gloria avcupari vaniſſimum 434 1 26. 435 1 39

Gravitate affectatâ, faſtuoſâ, nihil gravius 16 2 22. 58 1 56. 341 1 42

Homo corpore, animâ, mente conſtat 52 2 3. 118 1 5. 420 1 34. *homines omnes cognati* 47 2 17. 69 2 1. 267 2 40. 335 1 24. 432 1 46. *ſemine cæleſti pariter oriundi* 48 1 16. 130 1 28,43,48. 155 1 4. *rationis ejuſdem particiſ-*

pes

ſtes 96 2 46. *luce communi fruentes, aere ſpirantes* 328 1 26, 28, *corporis ejuſdem membra* 264 2 47, 50. *ad opem mutuam nati* 48 2 7. 49 2 7. 50 1 123. c. 2 25. *quæ ſit omnibus præſtanda* 96 2 52. 97 1. 103 2 23. 123 1 29. 344 2 43. *ut in commune boni ſint* 53 1 10. 98 1 49. 133 1 50. 200 2 19. *homo neminem odiſſe debet.* 49 1 50. *nec peccantes* 267 2 13. *ſed mitis eſſe etiam immitibus* 287 2 8. *non ad otium natus eſt* 182 1 47. *nec ad voluptatem* 183 1 4. *ſed ad opus* 182 1 36. 183 2 49. 299 1 5. *prout & alia univerſa.* 302 1 6. *hominis munus, Numen venerari, celebrare, homines juvare, ſervare* 215 2 44. 240 2 20. 241 1 7. *opus, cœleſtia contemplari* 277 2 42. 278 1 9. 305 1 49. *humanitatem colere* 404 2 49. *ars, bonum fieri* 387 2 3. *hæc qi non præſtat, nec hominis nomine dignus eſt.* 182 2 50. 360 2 13, 15. 361 1 41. *hominem enim internum, excris exutum, conſiderare oportet* 342 2 48. 343 1. *nec ab homine aliud, quàm quod eſt hominis, exigitur* 204 1 49. *nihilque homini deſpondendum poſſe, quod homo potuit* 189 1 10, 34. 230. 2 42. 424 1 32. *aut perferre, quod homo pertulit* 206 1 12. 207 1 30. *nec impotentia ignaviæ prætexenda* 187 2 6, 34. c. 2 1. 188 2 24. 189 1 20. 231 1 3. c. 2 54. *cum voluntas in cauſſa eſt* 51 2 30. *nec affectui huic indulgendum* 189 1 10. *ſed uſu & induſtriâ contrà pro viribus obnitendum* ib. 34. *homo animal ephemeron.* 161 2 4. 262 1 20. *anima cadaver geſtans* 165 2 23. *ipſe, & humana omnia, vanitas mera* 77 2 34. 78 1 45. 294 2 1. *bullarum inſtar* 303 1 5. *mortales natos* 131 2 48. *pacem invicem colere, non diſſidia fovere, nedum iras & inimicitias immortales gerere decet* 132 1 37. c. 2. 400 2 46. 402 1 9. *divulſus à corpore, cui coaluerat, reſtitui poteſt* 361 1 36, 46

Illecebris mel amarum 255 2 33

Ignis natura 121 2 19. *principibus prælatus* 44 1 19

Imaginativa vis qualis 118 1 10. 229 2 25

Imitatio dextra rerum ingratarum, grata 87 2 31

Impatientia malorum omnium mater 216 1 3. 287 1 21

Imperiti peritis ferendi 17 1 55.

Imperceptibilia qibus omnia habeantur 198 1 40. 199 2 52. *perceptu difficilia pleráque qibus* ibid. 46. 200 2 35

Impius omnis injuſtus, mendax, laſcivus, mollis 321 1 21. 322 2 22

Impoſſibilia ſectari, velle, inſanum 205 2 17. 206 1 8.

Ingenii tecti amicitia anxia 25 2 20

Inimicorum laudes perniciosæ 21 1 11

Injuriæ fructus in laſi ſenſu 133 2 28

Injuſtitia, jus non exequi 327 2 2

Inſani, ſtulti qique 415 2 55

Invidia æmulationis proles 38 1 32

Ira iræ non reponenda 236 1 40. 237 1 13. *injuriâ plus lædit* 402 1 15. *vincere iram, res virilis* 405 1 12

Iraſci an liceat 267 1 28, 34. *rebus ſtolidum* 279 1 1.

Juſtitia, virtutum omnium genetrix 393 2 34. *ad ſuperos hinc abiit* 215 1 2. *rediſſe quando habita* ibid. 50 2

Juſtum eſt, bonis reddi bona 413 1 31

Labori aſſveſcendum 331 2 21

Lædere quenquam, niſi ipſe ſe, nemo poteſt 48 2 22

Laus à bonis, non à qibuſvis 97 1 19. c. 2 44. 98 1. *aliena qid ad nos?* 138 1 30. *nihil eâ melius fit* 139 1 14

Lectio accurata prodeſt 11 1 42. *varia diſtrahit* 54 2 36

Lege certâ obveniunt omnia 119 2 14. 429 2 9.

Legi parendum 370 2 35. 371 1 19

Liberalitas profuſione diſtat 281 1 8

Libido & voluptas non minùs quàm labor & dolor moleſtæ 90 2 31

Librorum ſupellex citra uſum rectum inutilis 117 2 19

Literaturæ profeſſoribus ſalaria liberaliter aſſignanda 3 1 29 c. 2

Loco nullo non bene vivere licet 43 2 56. 44 1 1. 122 1 26. 205 1 47. 281 2 46. 313 1 1. 370 1 39. 417 1 1

Lotio intempeſtiva, noxia 39 1 25

Magnates ἀστρόβιτοι 21 1 14. 22 1 53.

Mali ſemper fuerunt, ſemper erunt 257 1 24. *miſeratione magìs quàm indignatione digni* 69 2 4. 208 2 30. 252 1 8, 37, 50. *juvandi & ſuſtinendi* 207 1 39

Malum nihil niſi inhoneſtum 48 2 6. 49 1 12. *habenti ſoli noxium* 317 2 56. 318 1 38. *nihil ergò lædit, qod verè bono non deſtituit* 46 2 22. 49 1 4. 133 1 15. 162 2 41. *malo abſtinere, ubi nil obſtat, virtutis eſt; ex metu mero, non eſt,* 400 1 1

Malus an volens qis 286 1 56. c. 2 53. *ſe non diligit* 184 2 5. *malum quenquam nemo, nec Deus, fecerit* 49 1 4. 63 2 9

Mare guttula 244 1 22

Materia univerſi qalis 219 1 12. *varias ſubinde formas induit* 267 2 51. 268 1.

Mediocritas in cunctis obſervanda 31 2 1. 33 2 40. 34 1 1. c. 2 41. 37 1 54. c. 2 5. 41 1 10. 44 2 50. 45 1 17. 241 2 43. 290 2 37

Mendacio ſapiens quàm immunis 178 1 45. c. 2 17

Mens

Mens divinitus dcrivata 48 1 42. 141 2 25. 211 1 47. 414 1 24. *hanc præter noſtrum nihil* 210 1 10. *eſt ipſe qiſqe* 265 2 18. 382 1 44. *ſola eſt in homine æſtimatione digna* 228 1 28. 230 1 43. *principatum obtinens* 120 1 26. 207 2 30. 281 1 14. *ſervire corpori aut cupidini non debet* 52 2 17. 79 1 5. *hac Deum attingimus* 67 2 54. 68 1. 420 2 25. *numinis ſeu dæmonis inſtar habet* 65 1 30. 69 1 25. 79 1 44. 99 1 44. 200 1 55. 207 2 46. 266 2 38. *fons vitæ* 284 1 4. *affectuum, dogmatum* 305 2 26. *hæc inprimis curanda, colenda* 69 1 38. 78 1 43. 115 2 52. 120 2 2. 207 2 42. 208 2 12. 230 1 43. 300 1 16. *pura ſervanda* 239 2 53. *huic ſanandæ aſperum nihil non ſuſtinendum* 193 1 53. 195 1 5. *huic nihil præferendum* 385 2 50. *hanc contra nihil admittendum* 104 1 52 c. 2 *hanc potius quàm vultum componere per eſt* 278 2 18. *huic nihil impervium* 68 2 18. 384 1 29. 385 1 48. *omnia permeat & perluſtrat* 278 1 15, 51. c. 2 l. 1 *vaga nè ſit* 61 1 24 c. 2 117 1 13. *alia ſcrutando ſæpe ſe negligit* 68 2 30. *viſis temerè nè concedas* 210 2 42. 211 1 37. *rectè ſemper fertur* 230 2 1. *nec impeditur* 62 1 17. 207 2 1. 216 2 21. 313 2 48. *quia cum exceptione aggreditur* 120 2 37. *& obſtantia quæque in rem ſuam vertit* ibid. 1 36. 131 1 10, 20. c. 2 l. 30. 207 2 6. 316 1 41. *motu levi aut aſpero non afficitur* 125 1 14. 210 1 33. *invicta ſit, ubi aliis ſubducta, ſuâ ſe virtute involverit* 271 1 38. c. 2 l. 32. 211 1 22. c. 2 l. 31. 393 2 27. 420 2 31. 422 2 16. *ſe intuetur, ſe pro libitu artat, ſe fruitur* 383 1 23. c. 2 l. 26, 35, 37. *moleſtiam ſola ſibi faceſſit* 426 1 7. *mente bonâ nil melius* 103 2 26. *hujus morbi graviſſimi* 71 1 28. *cæcitas* ibid. l. 34. 154 1 27. 324 1 10. *penuria* 156 1 56. *de mentis ſede ſenſa varia* 126 2 37. 128 2 34

Methodus recta plurimi in cunctis habenda 18 2 24

Migratio freqens minùs commoda 38 2 20

Mimica quæ, nec inutilia ea 391 1 35. 392 1 2

Minima non negligenda 34 1 24. 75 1 33. 104 2 44. 106 1 51. 122 1 30, 34

Mirari, philoſophiæ initium 27 2 32

Mirum ſapienti nihil ibid. 16 56. c. 2 l. 51. 57 1. 355 1 26. *qi miratur ſtultus eſt* 426 2 5

Miſericordiam ſapienti quatenus negent Stoici 69 2 40 70 2 56

Mores, candidi 153 1 6. *nigri* ibid. 22. *præfracti* ibid. 2 l. 10. *moroſi* ibid. *l.* 20. *ferini, pecuini* ibid. l. 54. 201 2 50. 202 2 53. *puerilcs* 153 2 55 201 2 48. *muliebres* ibid. l. 49

Moroſitas, & in docente, & in diſcente, officit 15 1 52, 57

Mors non eſt malum 66 1 54. 333 1 26. *ſed malè mori* 179 1 30. *vitâ turpi melior* 323 2 2. 314 1 10. *naturæ opus* 67 2 19. 79 2 46. 99 2 51. 131 1 20. *debitum* 136 2 55. *non timenda* 67 2 23. *nec crubeſcenda* 131 1 43. *nec contemnenda; id quatenus* 324 1 56 c. 2 9 437 2 31. *nec faſtuoſè* 325 2 41. *nec faſtidioſè*, ib. 42. *nec negligenter*, ib. 1 42. *nec præcipitanter*, ibid. l. 17 48. *nec rabidè*, 324 1 35. c. 2 l. 10. *nec jactanter*, 365 2 28. *nec diſcupienter*, 323 1 31. *nec reluctanter*, 373 2 34 *ſed conſideratè*, 324 2 14. *compoſitè*, 110 1 20. *facilè*, 100 1 4. 109 1 47. 381 1 51. *placidè*, 79 2 16. *lubenter*, 260 2 20. *quod pauci faciunt* 179 1 54. 180 1 50. 222 2 40. *decenter*, 109 2 52. 110 1 21. *gratulatoriè obeunda*, 176 1 38. *expectanda* 215 2 33. 225 2 48. *excipienda* 55 1 34. 176 1 34. *admittenda* 260 2 20. *conſciſcenda* 213 1 43. *quod quibus de cauſis permittebant Stoici* 83 2 53. 85 1 19. 211 2 49. 213 2 20. 314 2 26, 32. *ſed jure rejicitur & reſtituitur dogma iſtud* 84 1 20. c. 2 l. 50. *ritè mori, res magna* 387 2 2. *mori non poſſe, volenti miſerum* 319 1 31. 320 2 9. *mors migratio* 63 1 19, 21. c. 2 l. 2. 314 2 32. 386 1 38 c. 2 *reditus rei ad principium ſuum* 136 1 11. *compagis diſſolutio* 79 2 26. 381 2 17. *reſolutio in elementa prima* 131 1 24. 186 1 12, 32. 279 2 34. 280 1 18. 289 2 5. 435 1 29. *in eodem ſtatu ponere, qo retro fucramus, nonnullis (ſed falſò) viſum* 142 2 32. 303 1 21. *portus* 90 1 22. 213 2 16. *requiem dat* 90 2 12. 91 1. 186 2 15. *meſſis* 275 1 54. 276 1 51. 415 1 7. *imperatores, magnates, medicos, mathematicos, philoſophos, poetas, artifices pariter tollit* 88 2 46. 89 1, 2. 152 2 29, 46. 158 2 38. 159 1. 170 1 9. c. 2 l. 4. 251 2 29. 252 2 54. 267 2 15. 304 2 23. 305 1 29. 306 2 20. 307 2 8. *omnes æquat* 255 4 12. 256 1 46. *hanc nemo ratione ullâ effugerit* 222 1 35. 223 2 2. 277 1 18, 35. *mortis dilatio, res ferè nihili* 169 2 12, 23. 178 1 20, 22. 181 2 25. 357 2 44. 359 2 1. *mors verè nulla nonnullis* 131 1 6. *rerum omnium aliis* 333 1 22, 26. c. 2 l. 34. *urbium etiam* 172 2 11. *ortus unius, mors alterius* 167 1 5. c. 2 l. 1. 274 1 50

Multis immiſcere ſe haud expedit 99 1 26. 147 1 29. 280 1 39. *ſupervacuis præſertim, minusque neceſſariis* 148 1 9. 150 1

Mundus quaſi animal, 147 1 19. 249 1 50 c. 2 *unum quodammodo*, 163 2 56. 164 1 2. *corpore uno, animâ unâ prædito, conſtans*, ibid. 2 10, 14 *licèt, cinni inſtar*, 278 2 25. *ex natura ſua diſcordibus*, 152 1 14. c. 2. 278 2 48. 279 1 40 *ſcitè admodum compacto & concinnato* 151 c. 1, 2. *cujus membra ad congenera ſibi ſponte feruntur* 436 2 38. 437 1 39. *cum lubentia ſibi invicem inſerviunt* 368 2 45. 369 1 43.

cedunt

cedunt ſibi invicem in totius uſum 406 2 3. 407 2 37. *homo ſolus ex omnibus hic officio ſuo deeſt* ibid. 38 49. *mundus civitas quædam* 75 1 45. 113 1 43. 125 1 3. 130 1 32. 147 1 19. 249 1 50. *ſcenæ inſtar* 388 1 32. 90 2 5. *malis moribus fœtus* 300 1 53. *mutationibus obnoxius* 129 2 39, 53. 132 1. 269 2 16. 297 1 25. *eiſdémque conſiſtens* 54 2 5. 67 2 48. 79 2 36. 161 1 31. 226 2 45. 227 1 5. 267 1 39. 269 2 41. *mundana omnia quàm nihili* 366 2 27. *percuntia & peritura* 66 2 38. *mundi conflagrationes* 89 1 39. 204 1 2. 385 1 48. c. 2 45

Nihil ex nihilo, in nihilum 150 1 51. c. 2 16, 22. 203 2 7. 301 1 45. 343 2 12

Nominibus quæ gerimus, re reſpondendum 356 1 16. 6. 2 29

Novum inſolénsve nihil 72 1 33. c. 2 16. 154 1 1. 166 1 48. 250 1 44. 257 1 23. 313 2 27. *ſapienti fortive* 159 2 20. 205 2 14. 290 2 11. *ſtudiis ſecùs* 167 2 52. 268 1 47

Obſtinatio mera Chriſtianis immeritò objecta 386 1 28. 387 1 54

Occupationes fingere, ineptum 9 1 40. 21 1 51, 55

Oculorum continentia 88 1 18

Officia pro relationibus & perſonis præſtanda 21 2 1. *officii divini humaniqe ratio pariter in qibuſqe habenda* 116 2 32. 117 1. 305 2 7, 50

Opinio quantum valeat 73 1 30. c. 2 34. 111 2 16. 130 1 26. 256 2 3, 38. 265 2 23. 353 2 35. *ea nos, non res ipſæ, turbat* 129 2 24, 29. 133 1 51. 287 1 7. 313 2 6. 315 2 39. 316 1 32

Orbi qibus miniſteriis demereantur 256 2 4. 257 2 13

Oſtentatio vitanda, bujusqe vanitas 8 2 21. 9 1 19. c. 2 10. 30 2 24. 38 2 13. 39 1 8. 283 2 13.

Otium, uti neſciis, negotio moleſtius 147 2 11. 287 1 13, 40

Parentum virtus ad eandem proli calcar 2 1 27. 241 1 48. *horum veſtigiis, citra examen, non inſiſtendum* 168 2 38. 169 2 11

Parere prius quam imperare 411 2 52. 412 2 1

Παρρησία *ferenda* 6 2 45

Parſimonia juſta, etiam in principe, probanda 39 1 42. *Vide Publica.*

Pater familias qare dicatur; qalis eſſe debeat 15 1 41. 16 1 44

Patria ſapienti nulla non terra 313 2 25

Pax ſubiola qalis 397 2 5

Peccandi malis ſatietas nulla 322 2 49. 323 1

Peccantes citra iracundiam aut aſperitatem corrigere conandum 212 1 8. c. 2 30. 237 1 18. c. 2 14. 304 1 52. 402 2 49. 403 1 14. *juvandi & ſuſtinendi* 215 2 47. *vel corrigendi, vel ferendi* 320 2 12. *peccant neſcii, inviti, qatenus* 399 1 46. c. 2 1. *peccare nemo coegerit* 200 2 8. 318 2 17

Peccata Stoicis paria 62 1 55. *graviora, qæ à libidine, qam qæ ab ira.* ibid. 2 4. *aliena placidè ſuſtinenda* 47 1 12. *nobis non obſunt* 148 2 55. 210 1 1. 272 1 24. 318 2 8

Peccati abſtinentia à procuratione divinâ 42 2 22. 43 1 12. c. 2 32, 52

Peritia verè bonum aut ſapientem non facit, nec plurimi ex ſe habenda 14 2 9. 19 2 25, 30

Perſeverantia jugis in vita rectè inſtituenda 22 1 4. 240 1 10

Pertinacis faſtûs, inſcitiæ, ſtultitiæ proprium 30 1 41, 47

Philoſophiæ ſtudio ætas nulla non incumbere debit 52 1 44. c. 2 13. *huic aliis miſſis vacandum.* 112 1 45. 292 1 9. 2 41. *nec aliud qicqam præ principali hoc intendendum* 115 1 54. *ſenectæ occupato præcipuè* 52 1 49. *in actione ea, non in ſermone conſiſtit* 365 2 55. 366 1 10. *hanc profeſſi plerique titulo, non re tales* 37 1 22. 293 1 6. 338 1 50. 339 1 51. 366 1 11. *hujus partes qæ* 299 2 2

Philoſophari licet, ſine tunica, 155 1 7. *ſine libro* c. 2 8. *ſeminudo* ibid. 30. *ſine commeatu* 156 1 41

Phocionis indoles qalis 394 2 9. 395 1 45

Pietas juſtitiæ juncta 417 1 41. *hac antiqior etiam* 408 1 26

Platonis politia 340 1 51. c. 2 38

Plauſus nec aucupandus, nec importunè exhibendus 19 1 51

Præceptoribus qantum debeamus 22 1 6

Præſentem imaginari, qem vereare, prodeſt 409 2 20. 410 1 31

Præſtantioribus viliora concedere & inſervire nata ſunt & debent 205 2 30. 207 2 56

Præſtantiſſima qæqe eligenda, proſeqenda, tenenda 104 1 39. 106 1 52. c. 2

Prævisa minùs afficiunt 285 1 4

Prece nil à Deo petendum, qod homines tacere velis 93 1 7. *verè bona inprimis petenda* 346 1 55. 347 1 14. c. 2 31. *preces liberaliter, ſimpliciter concipiendæ* 291 1 25, 50. 292 1 49. *precibus praxis pro viribus jungenda* 346 2 7. 347 1 14. c. 2 30

Principia duo, cauſſa & materia 145 1 48. c. 2 5

Progreſſus in bono perpetes 104 2 44. *qos faciamus, obſervandum* ibid. 40. *modici non ſpernendi, ſed fovendi* 340 2 39

Proprium qicqam qatenus nemo habeat 432 2 54. 433 1 45

Publica privatis, cum paucis, præferenda 31 1 9. 32 1 15. *publici ſumtus moderandi* 32 2 18. 34 1 45. 52 2 1. 38 2 37, 42

Recti semper accuratè, quasi ad lineam ductum, progrediendum 137 1 46, 53. c. 2 5 145 2 19. 185 1 26, 49
Redeundum properè, ubi devia esse sensèris 196 1 9, 13. 224 1 35. *velitus is firmabit magis* ibid. 19
Refectiones necessariæ, sed modicè & sobriè habendæ 150 1 20. c. 2 56. 184 1 1. c. 2 4
Regere qui queat alios, qui se non regit? 450 1 39
Regibus philosophantibus beantur regna 24 1 30. 25 1 54. *ejusmodi subditis patrum instar* 15 2 21. *libera satis subtilisdem servitus* 23 2 45. 24 1 14.
Regnum ipsum servitus 295 2 26. 296 2 16
Religio citra superstitionem 242 2 22
Res ipsæ, formis & apparatu sepositis, perpendendæ 128 2 45
Romana, gravitas, strenuitas 58 1 24, 36
Sapere se solum qui putat, desipit 31 1 9
Sapientiæ gradus qui, lapsum moneri velle 133 2 45. 135 1 50.
Scelera lucem aversantur 107 2 13. 108 1 4.
Secessus per se parum prodest 121 1 42. c. 2 46. *in se secedere profit* 122 2 21, 48. 123 1 15. *secessus amœnus conscientia proba* 122 2 38. *horridus mala* ibid. 52. 123 1 1
Semina accepta vis occulta effingit 371 2 14. 373 1 33.
Seni ab actu non desistendum 237 2 28. 238 1 4
Sententia temerè non ferenda 242 1 9. *alienæ meliori cedendum* 30 2 40. 31 1. 242 1 44
Servi fors qualis 412 2 6. 413 2 35. *servitia speciosa* 39 2 11
Soboles solicitè requisita, & ipsa decessura 303 2 42
Socrates unde magnus 287 2 17. 288 2 3.
Somnus, cum pecude nobis communis, actionem intercipit 299 1 30
Somno, aut somnio similis plurium vita 168 1 48. c. 2 1. *somniorum spectra mera sunt, qæ nos perturbant* 77 1 41. c. 2 16. 243 1 39. 256 1 50
Sophistæ quales 8 1. 35 1 9, 20
Sors communis non recusanda 282 2 32. 283 1 39
Spes Christiana qualis 143 2 55
Temerè nihil admittendum, agendum 98 2 4. 102 2 24. 106 2 21. 123 1 30. 128 2 45. 169 1 1. 216 2 35. 217 1 1. 260 2 41
Temperamentum probum animi, morum, motuum, laude dignum 18 2 20, 30. 19 1 4. 27 2 56. 31 1 55. c. 2 2
Tempus præsens, quo solo utimur, fruimur, sedulò advertendum, ritè disponendum 58 1 39. 115 1 47. 147 1 41. *temporis opportunitas, res magni momenti* 42 1 29
Terra tota ad universum punctis instar 126 1 8
Tragœdiæ qui usus 388 1 48. 391 1 31. *an comœdiâ antiquior* 387 2 47. c. 2 47. 388 1 47
Tranquillitas benè agendo, non nihil agendo, acquiritur 148 1 40
Transitio à numero ad numerum 56 1 45. 154 2 4. 254 2 35. *à persona ad personam* ibid. 36. 300 1 10
Tyranni iidem aliis, aliis servi 157 1 39. c. 2 1. *fastuosissimi, qi è servitio emerserint* 367 2 9. *tyrannorum hypocrisis* 20 1 55. c. 2 27. *invidentia* ibid. c. 2 6. *tyrannum regémque quantum interfit* 20 1 55
Unionis genera varia 264 1 12.
Urbes integræ quasi morte sublatæ & sepultæ 170 2 14. 174 1 23.
Usus quantum valeat 424 1 32. 425 2 24. *gravia primitus levia, ingrata grata facit.* 369 1 55. 370 1 7.
Utile nihil, nisi honestum 115 2 28. 298 2 41. 299 1 14
Varietas juvat 250 1 55. 251 2 28
Velle sanari sufficit 318 1 40. 365 1 5
Veniam quatenus admittant Stoici 28 2 27. *tergiversantibus haud difficulter habenda* 11 1 30. 28 1 43. c. 2 1. 270 1 19. *ab eis præsertim, qi ipsi eâ opus habent* ibid. & 399 2 20. *invitè delinquentibus debetur* 98 1 33. 285 1 54. 426 1 51. *ignaris quatenus* 70 2 52. 71 1 24. 426 2
Venter quàm vorax 144 1 3. c. 2 30. 145 1 12.
Verbositas vitanda 99 1 32
Veritas una 263 1 38. 264 1 7. *res divina* 322 1 5. *hujus sermo simplex* 417 1 55. c. 2 32. *eâ nemo volens destituitur* 286 1 55. c. 2 53
Vernularum dicacitate delectantur domini 35 2 24. 36 1
Vestis familiaris à forensi alia 10 1 43. *citra splendidam in aula agere licet* 43 1 2. 44 2 1
Victûs ratio valetudini conducit; tenuis potior 2 2 39. 5 1 39
Vindictæ modus optimus 220 2 44. 221 2 20
Vir verè qui 128 2 54. 129 2 23
Viribus majora non molienda 261 1 4
Virtus sola in pretio habenda, & studiosè assectanda 105 2 26. 104 2 22. 159 2 15. 230 1 14 252 2 55. 253 1 15. *sola permanet immota* 103 2 41. *sola ad posteros, ad superos transmittit* 78 1 46. 79 1 47. *vallo semper fertur* 230 2 1. *viâ per se, vitii viâ minùs arduâ, minùs molestâ* 198 1 9. *mascula* 58 1 24. 99 1 50 128 2 44. *nisi gravitas nulla* 135 2 5. *ipsa sibi sufficit* 271 2 27. *ipsa pretium & præmium est sibi* 39 1 13. 296 1 30. 350 1 20. *virtutes in aliis agnoscere & suspicere, candoris est* p. 153 c. 1 l. 20
Vita brevis p. 60 2 4. 136 1 21. 149 1 43. 182 1 1. *incerta* 295 1 28. *punctis instar ad ævum*

209 2 40. 342 1 15, 36. c. 2 l. 33. *præſens tantùm vivitur, & hoc punctum inſecabile* 71 1 19. 72 1 6. 79 2 33. 112 2 6, 53. 149 2 1. 422 1 4 *fugit* 57 2 14. 149 2 48. *nec redit denuò* 57 2 34. 59 2 20. 60 1 55. *indies diminuitur* 80 1 48. 81 1 52 85 1 19. c. 2 l. 8. *peregrinatio* 78 1 11. *navigatio* 85 1 53. 90 1 19. *militia* 77 2 43. *luctæ* 285 1 4. *molſtiis referta* 180 2 27. 181 1 40. *cum diſſentientibus transigenda* 326 2 27. *fabula* 389 1 56. 390 1 3. *in qa perſonam & terminum aſſignat Choragus deus* 438 1 37. 439 2 10. *non quàm longa, ſed quàm bene acta intereſt* 111 1 37. *ſibi per omnia debet eſſe conſentanea* 13 2 6. 18 1 48. 24 1. 24. 32 2 47. 41 1 42. 42 2 47. *ſibi, naturæ, rationi, legi, numini conſentanea, eadem* 16 1 47. c. 2 l. 21. 61 1 6. 97 1 36. 111 2 23. 115 1 51. 186 1 51, 52. 197 2 4. 241 1 9. c. 2 l. 14. 264 1 11. 437 1 30. *vitæ ſcopus certus aliquis proponendus, nè vaga ſit* 74 2 17. 75 1 3, 16. 157 2 27. 381 2 23. 408 1 37. c. 2 l. 48. *fructus qui verus* 241 1 11. *præterita ad examen revocanda* 233 1 55. 234 2 10. *probè acta in ſenecta, morte, ſolamen* 142 2 43. 436 2 10. *malè, morte pejor* 418 1 40. *vitæ ſpatium à deo præſtitutum* 57 1 7. 58 1. 429 2 20. 430 1 44. *eo contentus agere qiſque debet* 251 1 37. c. 2 l. 29. *dies ultimus jugiter cogitandus* 58 2 25. 63 1 5. 116 1 6. 271 2 41. *tanqam ultimus qiſque habendus* 212 2 35. 272 1 1. 282 1 55. c. 2 l. 20. 290 2 32. 384 1 13. 385 1 33. *qualem in eo deprehendi oporteat* 243 1 4. *vitæ ſatietas* 322 2 36

Vitii contages 324 1 12, 46, 49. *inconſtantia* 98 1 23. 317 1 19

Vocabula olim uſitata, poſt obſoleta 158 1 37

Voluptas bonum quare non ſit 243 2 21. 299 1 16. 310 2 15. *ineſcat* 191 1 24. *æqè ac dolor differt, diſtrahit* 90 2 31. *câ peſſimi etiam fruuntur* 243 2 20

Vulgus inconſtans, mutabile 125 1 46. 136 1 47. c. 2 35. *judicii expers* ibid. 1 53. *hujus cenſura nihili habenda* 135 2 8, 53. 332 2 20. 335 1 5

Vultus ſpecies affectata, genuinâ exterminat 268 2 40.

FINIS.